Prologus

Incipit plogus in Esaiam pphetam.

Demo cum pphetas ꝛc. Iste plogus diuidit in quinq; ptes. In quaꝝ prima erorem ponentiũ pphetas apud hebreos metrice eẽ conscriptos eliminat: ibi. Nemo cum pphetas ꝛc. In secunda opus ꝛ auctores, multipliciter commẽdat: ꝑ quod auditoꝝ attentionem excitat: ibi. Primũ de Esaia sciendum ꝛc. In tercia operis difficultatẽ ꝛ laboris immensitatẽ insinuat: ꝑ qđ auditoꝝ benuolentiã captat: ibi. Hec ignoro quãti laboris sit ꝛc. In q̃rta locũ ꝛ tps ꝛ mãs pphie determinat: vt ꝑ hos auditores deciles reddat: ibi. Prophauit autẽ. Loc⁹ determinat cũ dr. In birlim ꝛ iudea. Tps cũ dr. Hec dũ. ꝛ. tribubus in captiuitatẽ ducẽ. Ma tãgitur. s. ꝫ q̃s diripitur pphia cum dr. Hc de vtroq; regno ꝛc. In quita parte a paula eustochio: quibus scribit suffragia oro num postulat: ibi. Quã quãto plus amat ꝛc. His vbꝫ exposit̃is re insistamus.

Incipit prologus in Esaiam pphetam.

Demo cum pphetas[b] versibus viderit eẽ descriptos: [c]metro eos estimet apud hebreos ligari[d] ꝛ aliquid simile hꝫ ꝛc psalmis vel opib⁹ Salomonis [e]Dz quod in Demosthene ꝛ Tullio solet fieri[f] vt ꝑ cola scribant[g] ꝛ comata[g] q̃ vtiq; prosa et non versibus conscripserũt. Nos quoq; vtilitati legentium prouidentes: [h]interpretationem nouam[i] nouo scribẽdi genere

a Nemo cum pphetas. i. libros pphetaꝝ. b Versibus viderit ꝛc. id eẽ distinctos b: cuibus clausulis. quia per cola distinguuntur ꝛ comata: sicut inferius exponetur plenius. c Metro eos ꝛc. exquisitum modum loquendi habet hieronymus. Metrum em̃ certis pedũ mẽsuris atq; spacijs terminat: nec vltra diuisiones tempoꝝ constitutã ꝓgreditur: et ita qui metrice loquitur metro quasi quodã vinculo alligatur. ꝛ dicitur metrum a metros grece quod est mensura latine. quia habet certã mensurã syllabaꝝ ꝛ temporꝝ: ꝛ nemo existimet pphetas.

d Aliquid simile ꝛc. vt. s. metris ligentur: aut metrice scribãtur. sicut em̃ dicit orator. Psalteriũ lyrici cõposuere pedes. In epla ad paulinũ. vbi exponitur littera illa. dauid symonides nr̃ ꝛc. inuenies istum vsuꝫ cũ exponẽ sua. Itẽ finis puerbioꝝ ab illo loco. s. Mulierẽ fortẽ quis inueniet. metrice scribitur. vide. s. i. plogo sup libros regũ ab illo loco: sed etiaꝫ psalmi vsq; ad locum. Porro quinq; litere. ꝛ inuenies sat̃ de metris istis. Item in secundo plogo super Job dicit hieronymus. Oia fere scripturaꝝ cantica sub metro cõprehendi. i. metrice scribi. Sed potius estimet fieri i pphetis.

e Qđ in demosthene ꝛc. i. in scriptuꝝ de mosthenis ꝛ tullij: q̃ psaice scripserũt ꝛ non metrice.

f Et ꝑ cola ꝛc. pphe. s. sicut opera tullij ꝛ demosthenis.

g Qui vtiq; psa. ꝛc. In scđo plogo super Job circa mediũ dictuꝫ e q̃d sit psa: ꝛ q̃d versus. Cola ꝛ comata appellat maiores ꝛ minores distinctões. Colon em̃ grece membrũ latine. Coma autẽ interpretat̃ articulus siue particula. Articulus autẽ dr̃ paruũ mẽbrũ Sicut aũt i corpe articul⁹ minor ẽ mẽbro qđ maius ẽ: sic coma minus est colo quod dr̃ mẽbꝝ oronis. Coma vo se bz ꝑ modũ articuli. ꝛ dicunt quidã q̃ coma est q̃n nec ẽ pfecta ꝓstructõ nec perfecta snia. ꝛ fit ibi pũctus rotund⁹ vel flexus. Colon vel colũ vbi est pfecta ꝓstructõ: ꝫ nõ perfecta snia. ꝛ ibi fit pũct⁹ eleuat⁹. Periodus vo ẽ q̃n pfecta ẽ ꝓstructõ ꝛ perfecta snia. et ibi fit versuꝫ. verbi gratia Esaie. j. Oz si nolueris ꝛ me ad iracundiam prouocaueritis: ecce coma. Gladius deuorabit vos: ecce colon vel colum: quod constat ex duob⁹ comatibus. Quia os domini locutum est. ecce terminatur sententia. ꝛ fit periodus in fine versus. et dicit ꝫ peri quod est circum. ꝛ odos quod est cautus: quasi circularis ꝛ perfectus cantus. ꝛ concordant satis verba Isido. in. q̃. etbymol'. vbi dicit. Coma particula est sententie. colon mẽbrum. periodus ambitus vel circuitus. ꝫm ipsum dicatur periodus a peri quod ẽ circũ. et odos quod ẽ via. q̃ i fine versus perfecta est via. platonis: Et subdit Isido. Fit autem ex cõiunctione verborum coma. ex comate colõ. ex colõ period⁹. coma ẽ iuncture finitio. scz articulus vt puta. et si vereor iudices: ecce ynum coma. Sequitur ꝛ aliud coma: ne turpe sit ꝑ fortissimo viro dicere: ꝛ factũ est colon. i. mẽbrũ. quod intellectũ sẽsui prestat ꝫ adhuc pendet oro. Siccq; deinde ex pluribus mẽbris fit periodus. i. extrema snie clausula. Ita veterem iudiciorum morem requirunt. periodus autẽ lõgior eẽ nõ dz: cq; vt spũ vno ꝑferat. Pleni⁹ loquitur Isido in. j. etymolo. de ista materia. Dicit em̃ ibi. Positura est figura ad distinguendos sensus per cola: comata ꝛ periodos. que dum ordine suo apponuntur sensum nobis lectionis ostendit. Dicte autẽ posture vl' q̃ puncq; positis annotãtur. vel q̃ ibi wr ꝑ interuallo distinctõis ponit̃: bas greci thesis vocãt. latini posituras Prima posita subdistinctõ dr̃: eadẽ ẽ ꝛ coma. Media distinctio sequẽs ẽ: ipsa est ꝛ colon. Ultima distinctõ est q̃ totã suiaz claudit. ipa ẽ. periodus: cuius vt dixim⁹ ptes sunt cola ꝛ comata: quaꝝ diuersitas punctis diuerso loco positis demõstrat. vbi em̃ in initio. pnũciatõis: necdũ plena sensui pars ẽ. ꝛ tñ respirare oportet fit coma. i. pticula sensus. pũctusq; ad imã lr̃am ponit̃. ꝛ vocatur subdistinctio: ab eo ꝙ punctũ subtus. i. ad imã lr̃az accipit. Ubi aũt in sequẽtibus iã snia sensum pstat. ꝫ adhuc sup est aliquid de snie plenitudine fit colon. i. media distictio mediãq; lr̃am puncto notamus. i. ad mediã lr̃am punctũ ponimus. Ubi vo iã per gradus ꝓnunciãdo plenaz snie clausulaz facimus fit periodus. ꝓunctũq; ad caput lr̃e ponimus. ꝛ vocatur distinctio. i. disiũctio. q̃ integrã sepat sniam. Hoc q̃dez apud oratores. cereꝝ apud poetas: vbi in versu post duos pedes syllaba remanet: vt ibi Arma virũq; cano: coma ẽ. q̃ ibi post scansiõz prescisio vbi facta ẽ. Ubi vo post duos pedes de parteorionis nihil supereſt: vt ibi. Anglia. Flãdria: colon ẽ. totus autez versus period⁹ ẽ. aliq; exponũt. Per cola. i. per maiores decisiones: ꝛ per clausulas q̃sdã ex duab⁹ vl' pluribus dictõibus pstantes. vt Esa. j. Dereliquerunt dñm blaspheauerũt sanctũ isrl'. abalienati sunt retrorsuz. Et comata. i. minores decisiones. vt Esaie. ix. Uocabitur nomen eius admirabilis consiliarius. deus fortis ꝛc.

h Interpretatõem nouã. istam. s. translatõem. que iã noua dr̃ quia de primo vase translata. s. de hebreo in latinum: nõ sicut alie que primo de hebreo in grecum. post de greco trãsferebãtur in latinum. Uel ideo dicit nouaz. quia ante eum nemo de hebreo transtulit in latinum.

i Nouo scribendi genere. i. prosaice. quia antiqui philosophi ꝛ poete metrice solebant scribere ꝛ non prosaice. vñ Isido. j. etymol'. dicit: tam apud grecos q̃m apud latinos longe antiquiorem curam fuisse carminũ q̃m prose. omnia em̃ prius versibus condebantur. prose autem studium sero viguit. ꝛ ideo appellatur nouum genus scribendi.

k Distinximus. i. distincte et aperte scripsimus. quod multum prodest legentibus.

l Ac primum de esaia sciendum ꝛc. disertus. id est discretus et eloquens.

m Quippe. id est quid mirum.

n Et vir nobilis. genere ꝛ nobilior mẽte.

o Et vrbane eloquẽtie. id est curialis et elegantis eloquentie. Aliqui libri habent vrbane

aa

Ex Libris Jacobi Merbotstorffij
B. Mariæ in Pascha Bassonij.

LANDES- UND STADT-BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

elegãtie. quasi diceret: sicut vrbani excellũt rurales i eloquentia ⁊ curialitate: sic esaias habet preeminentiã eloquũ pre ceteris pphetis. p Nec habens quicq̃ ⁊c. Nullã em̃ incompositionem vel inordinationẽ habet in suis verbis, sed semper ordinate loquitur et ornate. q Unde quia. s. ita diserte et ornate loq̃tur in hebreo.

r Accidit. hoc q̃ sequitur.

s Ut pre ceteris pphetis.

k distinximus. l Ac primũ ⁊ esaia sciẽdũ q̃ i ꝓmone suo diserte lit m quippe n vt vir nobil o ⁊ vrbane elegãtie: p nec hñs quicq̃ i eloquio rusticitatis admixtum. q Ñ r accidit s vt p ceteris t flozẽ ꝓmonis eius v trãslatõ nõ potuerit ꝓseruare. r Deinde etiaz hoc adñciẽdũ x q̃ nõ tã y propha dicẽdus sit q̃ z euãgelista. a Ita enim vniuersa xpi ecclieq̃ mysteria adliq̃dũ b ꝓsecut c ẽ vt nõ putes eũ ⁊ futuro vaticinari d ⁊ ⁊ preteritis hystoriã texẽ. e Unde conjicio f noluisse tũc tẽpis septuaginta interptes fidei sue sacramẽta g pspicue ethnicis b pdẽ: i ne sanctũ canibus: ⁊ margaritas porcis k q̃ l cuz hanc editionẽ legeritis ab illis m aniaduertetis abscondita. Nec ignoro quãti laboris sit pphas

t Florem sermonis eius. i. ornatuz quẽ hz i hebreo ⁊c.

v Translatõ nõ potuerit ⁊c. In latino. Sic respõdet ad antipophoram que possz ei fieri q̃ re. s. sua trãslatõ nõ habet tantuz ornatum librozum quã tũ habet ipsum hebraicũ. multa enim bene sonant i vna lingua que non ita bñ sonant si a latinam linguã fuerint translata.

r Deinde ⁊c. Precedẽti pphe cõmendationẽ.

y Or non tam. i. intantũ. z Propheta dicendus sit q̃. i. quantũ etiaz. a Euãgelista. q. d. quia iã facta manifeste narrat: magis dicendus est euangelista q̃ pphet: qui sub enigmate et obscure veritatẽ futurã prenũciat. a Ita em̃ vniuersa xpi ⁊c. i. clare ⁊ expresse. b Prosecutus ẽ. scribẽdo c Et nõ eũ ⁊c. i. pphetare. d Sed de pteritis ⁊c. i. construere vel ordinare: Esa. ix. Parvulus em̃ natus est nobis: et filius datus est nobis. Ecce q̃ erpõsse p̃dicat de xpo. Itẽ de ecclia dr Esa. v. c. Vinea facta est dilecto ⁊c. e Unde cõjicio. i. opinor vel quibusdã coniecturis perpendo f Voluisse tũc tpis ⁊c. i. trinitatis. incarnatõnis ⁊ passionis secreta mysteria. g Perspicue ethnicis id ẽ gẽtilibus q̃ erant in egypto quãdo trãstulerunt.

b Prodẽ als pãdere. i. manifestare. vide i opusculo d vocabulis biblie vbi exponit ethnicus. i Me sanctũ canibus ⁊c. Matth. vij. k Que. sacramẽta o paula ⁊ eustochium. l Animaduertitis abscõdita. i. de industria omissa ab illis. lxx. interptibus. m Ex hanc editõem legeritis. s. in qua exprimũtur. vñ Esa. ix. vbi. lxx. transtulerãt magni consilij angelus. Hieronymus transtulit sicut erat in hebreo: ⁊ vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius. deus fortis. pater futuri seculi. princeps pacis. Itẽ multa omiserunt vel obscure transtulerũt: sicut patet in epistola ad Desideriuz supraposita. n Nec igno ⁊c. p hoc insinuat se multũ laborasse. In ista trãslatione hoc dicit: quia prius oportuit eũ addiscẽ hebraicũ antecq̃ pphetaz plenũ habuent intellectũ: ⁊ sic multũ laborauit in addiscendo hebraicũ ⁊ transferendo postea in latinũ. o Nec est facile vtrum sit vera: falsa: cõplesa aut diminuta. p Nisi intellexerit. pphetas sm linguagiũ hebreũ. q Ante que legerit. translatos in latinũ. Per b reprehẽdit quosdã emulos: q̃ reprehẽdebant eius translationẽ: non intelligentes hebraicã veritatẽ. r Nos quoq̃ patere. id est exposita esse. s Moribus. i. detractionibus.

intelligere o nec facile quẽpiam posse iudicare ⁊ interpretatione p nisi intellexerit q ante q̃ legerit. r Nos quoq̃ patere o moribus c plurimorum: qui stimulante inuidia v quod x psequi nõ valẽt y despiciunt. z Sciẽs ergo et prudẽs a in flamã mitto manũ b ⁊ nihilominus hoc a fastidiosis c lectoribus precor o vtquõ c greci post septuaginta trãslatores aquilã ⁊ symmachũ et theodotionẽ f legũt g vl ob studiũ ⁊ctine sue b vl vt septuagita i magis ex collatõe eoz intelligant k sic ⁊ isti l saltẽ vnũ m p o prio res hĩe vignẽtur interptẽ. n Legant prius o ⁊ postea ⁊ spiciant: ne videãtur nõ p ex iudicio: sed ex odio presumptione ignorata damnare. q Prophetauit autem Esaias in hierusalẽ r ⁊ in iudea

t Plurimoz. mihi inuidẽtiñ.

v Quõ. i. cuꝰ sententiam vel intellectũ.

x Consecq̃ nõ valent. i. nequeunt habere vel adipisci.

y Despiciunt qi maledictuz:

z Sciens ergo. i. scienter et prudẽter.

a In flammaz mitto manuz. i. expono me periculo. scz detractionibus emulorz. et vr alludẽ facto Sceuole: qui cũ vellet sylã romani imperij inimicũ occidẽ: occidit cinnã p sortẽ ⁊ amicũ suuz. et qz sic errauit: manuz tãdiu in igne tenuit donec obusta fuit. v ẽ vulgatus modus loquendi.

b Et nihilominus ⁊c. i. tediosis vel fastidio plenis. c Lectoribus precor. qui fastidiunt. i. horrent vel spernũt translationẽ meam. vel quos tedet eã audire. Uerbus. Fastidit tedet: fastidit spernit ⁊ horret. d Utquomodo. i. sicut.

e Greci post. lxx. ⁊c. i. eoz translationes.

f Legunt. d istis tribus inuenies supra in secundo p logo super Job circa principiũ. Legũt inquã. g Vel ob studiuz doctrine. i. exercitiũ ingenij sui: vel vt multa legentes multa sciant et doceant alios.

h Vel vt. lxx. interpretum translationẽ.

i Magis ex collatione ⁊c. conferendo translatõem translationi: quia collatio pluriũ magis valet ad melius intelligendũ. k Sic ⁊ isti. emuli mei vel lectores fastidiosi. l Saltẽ vnũ. non plures sicut greci.

m Post priores ⁊c. me. s. qui post eos qui de hebreo trãstulerunt in grecũ de hebreo transtulit in latinum.

n Legant prius. editionem meam.

o Et postea despiciant. si reprehensibilem viderint.

p Ex iudicio discretionis: sed non ex odiosa presumptione: vt fiat endiadis.

q Prophetauit autẽ ⁊c. i hierm. metropoli iudee. r Et in iudea. videt hoc superfluũ. per hoc em̃ quod supra dixerat eũ pphetasse in hierusalẽ: satis videtur dixisse eum in iudea pphetasse. Ad hoc dicendum q̃ iudea quandoq̃ dicitur tota terra promissionis. Unde in ps. Notus i iudea deus. quandoq̃ dicitur terra duarũ tribuum: Matthei ij. g. Audiens autem q̃ archelaus regnaret in iudea. quãdoq̃ ponitur p sorte iude. secundo paralyp. xx. capitulo. O iuda ⁊ hierm nolite timẽ. i. sors iude ⁊ sors beniamin: in qua erat primo hierusalẽ. et sic accipitur

bic.ponit ergo hic bierusalem p sorte beniamin: z iu
da pro sorte iude. a Necdum.i.nodū. b De
cem tribubus ꝛc.s.quas postea captiuauit Salmana
sar rex assyrioꝝ. Unde.iiij.Reg.xvij.d.trāslatus ē isrl
de terra sua in assyrios. Contrarium tñ videt.iiij.Re-
gum.xx. z i mul
tis alijs locis q
Esaias ꝓpheta-
uit vsq; ad ma
nassen qui occi-
dit eū z constat
q nūc captiua-
te erant decem
tribus.s. septio
āno ezechie pa
tris Manasse.
Uñ.iiij.Reguꝝ
xviij.b.anno se-
xto Ezechie ca
pta est samaria
z transtulit re
x assyrioꝝ israel
assyrios. Ad qd
rñdendum ē ex
ponendo. Pro
phetauit.i. pro
phare icboauit

a necdū b decē tribubꝰ ī captiuitatē ductis: c ac de vtroq; regno nunc ꝓmixtim nunc separatim d texit e oraculum f Et cuꝫ interdum ad pñtē respiciat hystoriam: z post babylonie captiuitatē reditū populi significet in iudeā s tñ oīs eius cura h de vocatione gētium i z de aduentu xpi ē. k Quē l quāto plus amatis o paula z eustochium: tāto magis ab eo petite: vt p obtrectatione pñti q̄ me indesinēter emuli m) laniant: ipe mihi mercedē restituat ī futuro n) qui scit me ob hoc in peregrine lingue

c Ac d vtroq; regno.i.x.tribuū z duaꝝ.q; scissū ē.sicut dr.iij.Reg.xij.e. d Texit.i.ordiauit. e Oraculū. ꝓphetia q̄ ē diuinū rñsum vel diuinū eloquium. f Et cū interdū. Hic tāgitur mā huius libri.s.opera iusticie z miscdie.iusticie ibi. Et post babylonie captiuitatē. Miscdie ibi. Reditus ꝓpli significet in iudeam Et sequit. g Tñ oīs eius cura.i.pncipalis intentio est. h de vocatōe gentiū.ad fidē. i Et de aduētu xpi.i carnē. k Quē.xpm. l Quanto plus amatis ꝛc.vt p obtrectatōe pñti.i. p emulatōe pñti: vel p sustinētia pñtis obtrectationis.
m Laniāt.i.detrabēdo discerpūt. n Qui scit me ꝛc.s.hebree z chaldaice. o Eruditōe iudasse.i.multum laborasse. Dr em q ꝓpter hoc q posset loq̄ chaldaicū fecit sibi limare dentes. p De falsitate scripturaꝝ.q; añ trāslatōez hieronymi dicebāt nos habere falsas biblias z corruptas. q Insultarent.i.improperarēt. Insultare aut ē aduersario ꝛ ꝓprie dr cum quadā cauillatione z derisione deridere.

Explicit qualiscunq; expositio istius ꝓlogi.

Postilla Nicolai de lyra super Esaiā incipit.

Hierusalez euangelistā dabo: Esa. xlj. sm q dicit.b. Hieronymus in epistola ad paulinū d omnibus sacre scripture libris. Esaias non videtur ꝓphetā s magis euangeliuz texere ꝓpter quod dicit idē Hiero. in ꝓlogo super librum Esaie: q nō tam ꝓpheta dicendus est q̄ euangelista. Et ideo ꝓueniēter dicitur verbum ꝓpositum de ipso: hierusalez ꝛc. In quo tanguntur quatuor cause huius libri Esaie: quem pre manibus habemus.s.efficiens.materialis. formalis et finalis. Efficiens autem causa duplex est. Una principalis.s.spiritussanctus: quo inspirante locuti sunt ꝓphete: sm q dicitur secunda Petri primo Nō em voluntate humana allata est aliquā do ꝓphia.

sed spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homies. Et hec causa tangitur cum dicitur. Dabo. quia cognitōnē ꝓpheticaꝫ dedit Esaie. de quo potest accipi quod dicit infra.xlij. Dedi te i fedus populi. Esaias em inter alios ꝓphetas clarius descripsit mysterium christi: per quod genus humanum est ipsi deo federatuz. Alia vo causa efficiēs instrumētalis est.s.Esaias: q̄ spūsancto dictāte hūc librum conscripsit quē notatur cuz dr Euangelistam. Et cū hoc notat etiaz causa materialis z formalis. Ad cuius intellectū sciēdum q euangelista dicitur ab eu qd est bonū. et angelus quod ē nuncius. Dicitur autem bonus nuncius triplici ratōe. Una ratio accipit ex parte mittentis scz quia a bono domino mittit. z sm hoc sub noie euangeliste tangit causa efficiens instrumentalis huius libri scilicz Esaias a spūsancto destinatus ad nunciandum verbo z scripto illa que continētur in hoc libro. de quo potest accipi quod dicitur infra.xlj. Spiritus domini super me: eo q unxerit me ad euangelizandum pauperibus misit me. Hec est litera sm translationem.lxx. z eadē est sntia in translatōe nostra que hic habet. Spiritus domini super me: eo q unxerit me ad annunciādum mansuetis misit me. Secundo modo dicit aliquis bonus nūcius seu euangelista ratiōe boni quod per ipsum nunciatur. et sm hoc sub nomine euangeliste materia huius libri designatur: in quo mysteriuz ipsius xpi quod nō solum est bonū: sed etiā optimū describitur. qz sicut dictū ē magis videt euangeliū q̄ꝫ ꝓphiaz texere. vñ pōt dicere illud Luce. j. Euangelizo vobis gaudiuz magnū qd erit oīmi ꝓplo. Tercio mō dr q̄s euāgelista seu bonus nūcius rōe modi nunciādi. z hoc ē q̄n nō solū nunciat bonum: s etiā bono modo: videlicet lucide z ornate Et sic sub noie euāgeliste tāgit forma buius libri. Sciēdū tñ q duplex ē forma libri.s.forma tractādi: z forma tractatus. Forma tractādi ē modus agēdi seu loquēdi: qui in hoc libro ē valde lucidus z ornatus. De claritate autem eius dicit Hieronymus in ꝓlogo sup libꝝ istū de esaia. Ita em vniuersa xpi ecclesieq; mysteria ad liquiduz ꝓsecutus ē: vt nō putes eū de futuro vaticinari: s de preteritis hystoriā texere. De ornatu vo ipsius dicit in eodez ꝓlogo de esaia. Sciendus q in sermone suo disertus sit: quippe vt vir nobilis z vrbane eloquentie: nec bñs quic q̄ in eloquio rusticitatis admixtū. vnde accidit vt pre ceteris florem sermonis eius translatio nō potuerit cōseruare. Sic igitur forma tractandi huius libri qui est idez quod modus loquēdi designatur sub nomie euangeliste. eo q talis modus est optimus: vt pote lucidus z ornatus: ꝓpter quod dr j. xl. Exalta voce tuā qui euāgelizas bierusalē. ille em exaltat voce suā q̄ ornate z lucide annūciat suā intētōem. Forma vo tractatus ē diuisio libri: d q̄ dicetur literam prosequendo. Causa vo finalis huius libri tāgitur sub nomine bierusalē. Bierlm em in scptura aliqñ accipit ꝓ ecclia militāte: Apocal.xxj. Vidi ciuitatē sanctā bierl z descēdētē de celo ꝛc. Aliqñ vo ꝓ ecclia triumphāte: Galath.iiij. Illa q̄ sursum ē bierlm libera pro

Finis aūt huius libri duplex ē. Unus ꝓpinquus.s.instructio seu edificatio ecclesie militātis sub nomīe hierl'm designate. ꝓpter qḋ dī infra.lx. Surge illumiare hierl'm. qꝛ venit lumē tuū.i. ꝓpheria Esaie illumināns totū statū ecclie Alius autē ē finis vltimus ꝛ remotus: videlicet cōsecutio supne beatitudinis in ecclia triumphante q̄ p hierl'm intelligit. ꝓpter qḋ dī infra.xxxiij.cap. Oculi tui videbūt hierusalem ciuitatem opulētā tabernaculū qḋ nequaq̄ vltra transferri poterit. p ꝓpheriā eīn Esaie videmus nūc per speculū ꝛ in enigmate. s postea in futuro lucide videbimus ꝛ aperte. quod nobis concedat ꝛc̄.

Incipit Esaias ꝓpheta.

Ca. j.

Visio[a] esaie filij[b] amos: quam vidit[c] super Judā ꝛ hierusalem[d] in diebus ozie ioathan achaz: ꝛ ezechie regum Juda.[e] Audite celi[f] ꝛ auribus percipe terra[g] qm̄ dn̄s locut⁹ ē:[h] filios enutriui[i] ꝛ exaltaui[k] ipsi autē spreuerunt me.[l] Cognouit bos possessorē suum[m] et asinus presepe domini sui.[n] Jsrahel autem me non cognouit[o] ꝛ popul⁹ meus[p] nō[q]

Ca. j.

Visio Esaie. Hic accedenduz est ad formā tractatus que est diuisio libri.q̄ diuiditur in duas partes. qꝛ primo p̄mittitur quedā breuis p̄fatio. secūdo subditur narratō:ibi. Audite celi. Circa libri huius expōnem intēdo quantū potero ꝓsequi sensum lr̄alem vitando multiplicatōem particulariū ꝛ ꝯcordantiaꝝ. qꝛ per talia magis impedit intellect⁹ hōmis q̄ iuuet. In locis vō quoꝝ intellectus a iudeis deprauat̄ intēdo diutius immorari: sicut ꝛ feci expōnēdo libꝝ psalmoꝝ. Igit̄ in p̄fatōe huius libri quatuoꝛ manifestātur. Primū est ordo huius libri inter alios libros canonicos cum dī. a Visio.i. ꝓphetia. per quod patet ꝙ liber iste in ordine libroꝝ ꝓphetalium cōputatur. Sciedū tn̄ ꝙ visio ꝓprie dicta ē cognitio ꝓphetica q̄ fit in vigilia: put dictū fuit diffusius i principio libri psalmoꝝ: vbi dictū fuit de diuersis gradibus ꝓphie. Scḋm ē scptoꝛ misterialis hui⁹ libri q̄ manifestat̄ hic ex duobus.s.ex nōie cum dī. b Esaie.q̄ int̄ alios ꝓphas fuit notabilis ꝛ famosus. Secūdo ex genere cum dī. c Filij amos. ꝛ vt dicit ra. Sa. iste amos ꝛ amasias rex iuda fuerunt fr̄es. ꝛ sic Esaias fuit ḋ genere regio Unde ꝛ dicit Hiero. in ꝓlogo ꝙ fuit vir nobilis ꝛ vrbane eloquentie: vt supra allegatuz est. Et per hoc patet ꝙ iste amos ē alius ab illo qui inter duodecim ꝓphetas ponitur tercius. qꝛ ille fuit pastoꝛ ꝛ rusticanus vt hꝫ in principio sue ꝓphie. Hoc etiā pꝫ p lr̄as hebraicas q̄bus scribunt̄. qꝛ amos pr̄ esaie hꝫ p̄mā lr̄aꝫ aleph ꝛ vltimā sade ꝛ iō robustus interp̄tat̄. Alius autē hamos hꝫ p̄mā literā ayn ꝛ vltimā samech. ꝓpter quod auulsus interp̄tat̄. Terciū qḋ i hac p̄fatōe manifestatur ē t̄p̄s cui Esaias ꝓphetauit cum dicitur. d Super iudā ꝛ hierusalem ita ꝙ p hierusalē que erat ciuitas metropol' intelligitur rex ꝛ sacerdos summus aliiq̧ sacerdotes notabiles ꝛ ceteri ibidē habitātes. Per iudā vō reliqu⁹ ꝓpl's de regno iude. quod dī regnū duaꝝ tribuū. Quartū autē ē huius ꝓphetie tempus cum dī. e In diebus osye ꝛc̄. Tpe eīn huius regis cepit ꝓphetizare. licet autē tpe Manasse filij ezechie ꝓphetauerit. tn̄ de tpe eius nō facit mentōez cum qꝛ ille pessimus fuit in cultu ydoloꝝ ꝛ in occisiōe et persecutiōe innocētiū: vt hꝫ.iiij. Reg.xxj. tuꝫ qꝛ ab eo occisus fuit: eo ꝙ pctā ipsius ꝛ ꝓpli arguebat: ꝛ ad colorandū suā maliciā fecit eū adduci corā se: vt hr̄ in quodaꝫ libro hebraico qui vocatur iebamoth. ꝛ dixit ei. dn̄s dixit moysi. Nō videbit me hō ꝛ viuet: Exo.xxxiij. Et tu dixisti. Vidi dn̄m sedentē super soliū excelsū: vt hr̄.j.vj. Itē moyses dixit Deut.iiij. Nō ē alia natio tā grandis q̄ habeat deos appropinquantes sibi: sicut dn̄s deus nr̄ adest oībus obsecratōibus nr̄is. Et tu dixisti. Inuocate eū dū ꝓpe ē.j.lv. per hoc insinuās ꝙ paꝝ sit nobis ꝓpinqu⁹. et sic ꝯdēnauit eū ad mortē. ꝛ tunc ꝓpha inuocauit dn̄m q̄ aperuit cedrum in illo loco exptez: ꝛ intra se occultauit ꝓphetaꝫ. sed Manasses hoc miraculo non fuit retractus a malicia sua: sed vnacum arboꝛe fecit eū secari serra. f Audite. Hic consequenter ponit̄ narratō. Circa quod sciendū: ꝙ intentio huius ꝓphetie est narrare xp̄i mysteriū: vt dictū ē supra. quod quidē mysterium fuit ad deiectōez superborū ꝛ exaltatōēz humilium sicut dī in cātico btē virgis Luce.j. Deposuit potētes de sede ꝛ exaltauit humiles Propter quod factus symeon Luce.ij. dixit. ecce positus ē hic in ruinā ꝛ resurrectionem multoꝝ i israhel. Et iō esaias denunciādo et scribēdo xp̄i mysteriū simul denunciat ꝛ scribit deiectōem peccatorū supbientiū ꝛ se extollentiū ꝛ erectōem humiliū ꝛ iustoꝝ. Et ṡm hoc ꝓcessus huius libri i duas partes diuiditur. Quia primo cuꝫ xp̄i mysterio describitur peccatoꝝ deiectio. scḋo iustoꝝ erectō. Secūda incipit.xl. Consolami ꝛc̄. Prima in duas. qꝛ primo cū pertinētibus ad xp̄i mysteriū describitur punitio pctōꝛuꝫ q̄tū ad diuersos ꝓplos spāliter. secundo q̄tum ad omnes generaliter.xxiiij.c. Prima in duas. qꝛ primo ponitur punitio q̄tum ad iudeos. scḋo q̄tum ad ꝓplos extraneos.c.x.ibi. Ve assur virga ꝛc̄. Prima adhuc i duas. qꝛ primo cū mysterio xp̄i describit̄ punitio regni iude siue duaꝝ tribuū. secūdo eius liberatio a ꝓsecutōe duorū regū: vt post vinū mortificatiuū apponatur oleuꝫ lenitiuū. Secūda ps incipit.vij.ca. Et factū ē. Prima i duas. qꝛ primo ponit̄ ꝓphetie denunciatio. secundo eiusdē ꝯfirmatio.vj.ca. Prima adhuc in duas. qꝛ primo describit̄ regni iude punitio. secundo per aduētuꝫ xp̄i ecclie ꝓmotio.ca.sequēti. Sciendū tn̄ ꝙ h̄ diuisio nō est ita p̄cisa: quin mēbra diuisionis coincidant frequēter: ita ꝙ in vna parte dicitur. ponitur etiā in alia licet aliis verbis ꝛ alio mō. ꝛ idem est dicendū de aliis subdiuisionibus: que fient p magna parte. Nūc autē capitulū in duas partes diuiditur. quia primo ostēditur populus puniendus p peccatis in deū. secundo p peccatis in ꝓximū: ibi. Quomodo facta est. Prima i tres. quia primo ostenditur populi culpa. secūdo subditur pena: ibi. Terra vestra. Tercio cōsulitur medela. ibi. Audite verbum. Circa primū declaratur primo peccati grauitas. secundo incorrigibilitas ibi. Super quo. Circa primū dicit. f Audite celi.i. angeli qui sunt ciues celestes. g Et auribus ꝛc̄.i. hoīes habitantes in ea. vtranq̧ eīn naturam.s. angelicā et humanā voluit habere in testē. h Quoniā dn̄s ꝛc̄. cuius verbum attente est audiendum. Quid autē dixit subditur. i Filios enutriui.s. populū israhel pascēdo manna in deserto: ꝛ terram lacte ꝛ melle fluentē ei cōferendo. k Et exaltaui. regnū amorreoꝝ ꝛ chananeorum eis tribuēdo: vt patet in libro numeroꝝ ꝛ Josue. l Ipsi autē spreue. me. ydolis seruiēdo. ad quod declinauerunt post mortē Josue: vt patet in libris Judicum. Regum. ꝛ.j. Paralypo. quoꝝ cecitatē arguit consequenter comparādo eos ad bruta animalia rudissima dicens. m Cognouit bos ꝛc̄. q̄a seruiendo ei in aratro recognoscit pabuli sibi exhibiti bn̄ficium. n Et asinus ꝛc̄. in q̄tum seruit domino in deportandis oneribus pro pabulo quod recipit in presepio suo. o Jsrahel autem ꝛc̄. mihi seruiendo pro tot ꝛ tantis beneficiis a me sibi impensis. p Et populus meus. id ē populus israhel qui a deo recepit legē specialē. q Nō intellexit. idest mea beneficia ꝛ precepta intra se legendo et recolendo. ideo

subditur. r Ve genti peccatrici.i.peccato assuete: sicut dicitur aliquis artifex ex arte iam acquisita per operis exercitiū. s Populo graui iniquitate.quia peccatū quod per penitentiam nō diluitur: mox suo pōdere ad aliud trahit. t Semun uequā filijs sce

intellexit r Ve gēti peccatrici populo graui iniquitate semi nequaz: filijs sceleratis. v Dereliquerūt dñm et blasphemauerūt sctm̄ isrl abalienati sunt retrorsuz. 3 Sup quo percutiā vos vltra addētes p̄uaricatiōz. Oē caput lāguidū 7 oē cor merēs A plāta pedis vsqz ad verticē nō ē in eo sanitas. Vulnꝰ 7 liuor 7 plaga tumēs nō ē circumligata nec curata medicamīe neqz fota oleo Terra vra deserta ciuitates vre succēse igni. Regionē vestrā coram vobis alie-

ierarz.qz per talia homines efficiunt semē dyaboli et eius filij: sicut p cōtraria bona opa efficiuntur filij dei: 7 illa peccata magis explicat in spāli dicens.
v Dereliquerunt dñm. eius vultum debitū, negligētes.

r Blasphemauerūt sāctū isrl. ei⁹ bonitati derabentes. et dicitur hic sanctus isrl ipe deus qui est sanctus sanctoꝝ. 7 dicebatur sanctus isrl spāli mō: eo q illū pprie elegerat ad suū cultum.
y Abalienati sunt retrorsum. a deo recedentes 7 bonoꝝ sibi debitū dūs alienis tribuentes.
3 Sup quo. Hic p̄ponit tāgitur pctōrū incorrigibilitas cū dr. Sup quo 2c. q. d. frustra. qz nō seqret correctō vīa. iō subdit. a Addētes p̄uaricatōz. q. di. ex pcussiōibus meis nō estis emendati: s magis et magis peiorati sicut pharao rex egypti. qd oñdit p̄ñr i diuersis pli statibus cū dr. b Oē caput. 7 p caput intelligit rex 7 pncipes q̄ sunt capita pploꝝ. 7 dicit.
c Languidū. qz lāguor ē infirmitas incurabilis. 7 p hoc ostēditur eoꝝ vita mala incorrigibilis. d Et oē cor merēs. p cor intelligūtur doctores 7 sacerdotes qz sicut ex corde procedit sensus 7 motus ad alias ptes corpis: sic p doctores 7 sacerdotes debent alij accipere bonum sensū bone cognitionis 7 motū sancte operationis: accipiēdo ab eis doctrinā 7 exemplū virtutis s cōtrario dr hic. d Oñe cor merēs. nō merore pritōis de peccatis: s merore qui ē defectus doctrine 7 virtutis. e A plāta pedis 2c. p hoc intelligit reliquus pls procedēdo a minoribus vsqz ad maiores.
f Nō est in eo sanitas. s. grē 7 virtutis. 7 p hoc intelligit q ibi sit p̄rīū. s. infirmitas culpe ad mortē gehenne deducēt. 7 hāc infirmitatē specificat. d. g Vulnus. i. pctm̄ patēs. h Et liuor. s. inuidia latēs. i Et plastus. i. pctm̄ superbie inflatiuū. k Nō ē circūligata. ligatura legis diuine a pctō retrahentis. l Nec curata medicamine. i. verbo 7 exemplo sacerdotum 7 doctoꝝ. m Neqz fota oleo. i. opibus misericordie: que impetrāt remissionē culpe: Dañ. iiij. Peccata tua elemosynis redime. n Terra vra. Hic p̄ñr subditur debita pena. Circa qd sciendū: q sicut dicit ra. Salo. Esaias dixit ista duabus tribubus tpe ezechie decem tribubus iam captiuatis. 7 de terra sua trāslatis in assyrios: vt hr. iiij. Regū. xvij. Et iō pphet primo reducit ad memoriā illā destructiōem. secō p̄minat regno iude silem: ibi. Et derelinquet. Circa primū dicit.
n Terra vestra. i. terra decem tribuū que dicitur hic ptinere ad regnuz iude: qz sibi debebatur de iure: eo q

fuit de regno dauid 7 salomonis: s tpe Roboā rebellauit: vt hr. iij. Reg. xij. o Deserta ē. i. derelicta ab habitatoribus suis in assyrios trāslatis vt dictū est. p Ciuitates vre 2c. ab assyrys terrā isrl destruētibus. Et dicūt hic ciuitates illi⁹ tre pertinere ad regnū iude rōe dicta: eodem mō intelligit qd subditur.

q Regionē vrāz 2c. i. samaritani: q erāt gentiles illuc adducti p reges assyrioꝝ: vt habetur iij. Reg. xvij.
r Et desolabitur 2c. i. hostes remanebunt in ea. et ita factum ē: qz filij isrl i assyrios translati: nūqz postea redierunt ad terrā illaz. vñ ifra hebraica sic hz. Et desolabitur sicut i euersione extraneoꝝ. quia illa terra fuit simplicit versa ad extraneos q̄ non erant de gente israhel.

s Et derelinquet hic pphet cōsimilem penā qntuz ad aliquid pminatur regno duarum tribuū dicēs. Et derelinquetur filia syon. i. birlm metropol i regno iude derelinquet a suis bitatoribus transferendis in babylonē p nabuch. regē. 7 p ꝯñs alie ciuitates eiusdē regni. t Et vmbraculū 2c. derelinquit a custode ipi⁹ vindemia collecta. qz non habitat ibi vltra. y Et sicut tuguriū 2c. cucumeribus collect derelinquit a custode. Est aūt cucumerariū locus vbi crescunt cucumeres. r Sicut ciuitas 2c. ciuibus inde captiuatis. s qz ista captiuitas reducta fuit in terrā iude per Cyrū regē: qui dedit populo iude licentiā redeūdi in terrā suā. ideo subditur.
y Nisi dominus exercituū. i. angeloꝝ. 3 Reliquisset nobis semē. i. aliquos de regno iude redeuntes sub zoro babel duce 7 Jesu sacerdote: qui reedificauerūt tēpluz 7 postea ciuitatez tēpore Neemie. a Quasi sodoma fuissem⁹. i. destructi irreparabilit sicut sodoma 7 gomorra 7 alie tres ciuitates fuerunt subuerse absqz reparōne: Gen. xix. b Audite. Hic p̄ñr ponit medelā ꝯ p̄dicta mala. 7 primo falsum remediū excluditur. secundo verū cōsulitur: ibi. Lauamini. Circa primū sciendū q habitatores regni iude q̄. p maiorē pte erāt ita mali: vt p̄dictus est. tñ credebant malicia suam expiari sacrificijs 7 alijs hmoi que fiebāt in templo qd erat in hierlm. 7 hoc ē falsum: sicut dr Prouerb. xv. Victime impioꝝ abominabiles dño. 7 hoc ē quod h dicit pphet satis diffuse. 7 primo excludit sacrificia. secō festa solennia: ibi. Neomenia. tercio oronū suffragia: ibi. Et cū extēderetis. Circa primuz excitat maiores pli ad intelligendū dicēs. b Audite verbū dñi principes sodomoꝝ. i. similes illis. qz publice et inuerecunde faciebāt mala supradicta sicut sodomite, vt hr Gen. xix. 7 iō dr. j. iij. ca. Peccatū suū sicut sodoma p̄dicauerūt nec abscōderūt. Consequenter excitat minores dicens. c Percipite auribus 2c. et vtit hoc mō loquēdi: qz sicut populus erat subiectus principib⁹: ita ciuitas gomorra erat subiecta sodome: q̄ erat metropol in quinqz ciuitatibus subuersis. vlterius pponit intentū dicens. d Quo mihi 2c. i. in quo placent mihi. quasi di. nullo modo. ideo subditur. e Plenus sum. i. talibus non indigeo: s magis abhorreo: sicut homo plenus cibo abominatur ipm. ideo subditur. f Holocausta

arietū ⁊ adipē ⁊c. Deſtis em̄ ſpēb⁹ ai aliū fiebant ſacrificia maiora. Et p reprobatōz iſtoꝝ intelligit etiā reprobatio minoꝝ que fiebant de turturib⁹ ⁊ columbis. Dicebātur autē holocauſta que totaliter incēdebātur ad bonorē diuinū. De ſacrificijs autē p peccato vna ps cedebat in vſum ſacerdotū Et ſimiliter d ſacrificijs pacificorum vna ps erat in vſū ſacerdotū. ⁊ alia in vſum offerentiū: ſ in oibus ſacrificijs eſus adipis et ſanguis erat totalit̄ p bibit⁹. quia adeps cremabat in altari holocauſtoꝝ ⁊ ſanguis effūdebat ad crepidinē illi⁹ altaris: vt hī i leuitico.

g ¶ Cū veniret ⁊c. .i. ad alia offerēdū ſacerdotib⁹ i introitu atrū ſacerdotū qđ dicebat eē i cōſpectu dn̄i eo q̄ erat añ tēplū vbi dabāt diuia rīſa.

b ¶ Quis quesiuit tē. q. d. ego q̄ſiui.

arietū ⁊ adipē pīguiū ⁊ ſanguinē vitulorꝝ ⁊ agnorū ⁊ hircorꝝ nolui[h] ¶ Cū veniret ⁊ añ ꝓſpectū meū[b] quis queſiuit h̄ de manib⁹ vr̄is[i] vt ambularet ⁊ i atrijs meis.[k] Ne offeratis vltra ſacrificium frustra.[l] Incenſum abominatio eſt mihi.[m] Neomeniam[n] ⁊ ſabbatum[o] ⁊ feſtiuitates alias[p] nō ferā[q] Iniq̄ ſūt cetus vr̄i[r] Kalēdas vr̄as[s] et ſolēnitates veſtras[t] odiuit aīa mea. Facta ſē mihi moleſta. Laborauī ſuſtinens. [v] Et cū extēderitis manus vr̄as[x] auertaz oculos meos a vobis. ⁊ cum multiplicaueritis orōnē: non exaudiā [y] Manꝰ em̄ vr̄e[a] ſāguine plene ſunt.[b] Lauamī: [c] mundi eſtote: [d] auferte malū cogitationū vr̄arum[c] ab oculis meis.[f] Quieſcite agē pueſe[g] diſcite bñfacere[b] Queri te iudicium: [i] ſubuenite oppreſſo: [k] iudicate pupillo [l] defendite viduaz: [m] ⁊ venite ⁊ arguite me dicit dn̄s. [n] Si fuerint pcta veſtra vt coccinū: quaſi nix dealbabūt. et ſi fuerint rubra q̄ vermiculus: velut lana alba erunt. [o] Si volueritis ⁊ audieritis me[p] bona terre comedetis. q̄ ſi nolueritis ⁊ me ad iracundiā puocaueritis[r] gladi[ps] devorabit vos: quia os dn̄i locutum eſt. [t] Quomō facta ē mētrix[p] ciuitas

h ¶ Lauamini. Dic conſequenter vera medela conſulit. ſ. per verā penitentiā ⁊ boni operationem. ⁊ hoc eſt quod dicitur. Lauamini. a peccatorū maculis lacrymis contritionis. c ¶ Mundi eſtote. .i. a recidiuo cauete.

d ¶ Auferte malum ⁊c. q̄ ñ ſufficit mundicia exteriorꝝ ſine interiori.

e ¶ Ab oculis meis. Domo ei vidz ea que patent ſ deus intuetur cor. .i. Re. xvi.

f ¶ Quieſcite agere peruerſe. a malo declinādo. g ¶ Diſcite benefacere. i bonis operibus vos exercendo Iſte ei ſē due p tes iuſtitie. ſ. declinare a malo et facere bonū.

i ¶ Et ambularet ⁊c. hoc dī q̄ preter atriuz ſacerdotū in quo offerebant ſacrificia: erant duo alia. vnū in quo orabant mūdi: ⁊ aliud in quo orabāt immūdi. k ¶ Ne offerat ⁊c. q. d. talis oblatio vobis non valet: ſ magis nocet: eo q̄ polluti peccatis ad loca ſācta accedit is. l ¶ Incēſū abominatio ē mihi. .i. oblatō thymiamatis i altari incēſi intra tēplū: q̄ oblatio erat ſacrificioꝝ oblatoꝝ ſub diuo conſummatio. Hm q̄ dī Hebr. ix. In pōi q̄dē tabernaculo ſp introibāt ſacerdotes ſacrificioꝝ officia conſūmātes. m ¶ Neomeniā. Hic excludit ſolēnitatis feſta dicēs. Neomeniā. .i. qđ fiebat i nouilunio apud iudeos ꝓpter bñficiū diuine gubernatōis: eo q̄ i nouilunio frequēter apparet mutatio temporis. ⁊ dī a neos quod ē nouū. ⁊ mene defect⁹ eo q̄ tūc renouatur lumē lune quod defecerat . ¶ Et ſabbatū qđ ē feſtum apud iudeos in memoriā bñficij creatōis: vt hī Gen. ij. o ¶ Et feſtiuitates alias. ſ. paſche: pētecoſtes: tubaruz expiationis ⁊ tabernaculoꝝ. de quibus dictū fuit pleniꝰ Leuit. xxiij. p ¶ Nō ferā. loquit̄ ſcriptura de deo ad modū homis aggrauati onere. Et p hec omnia ⁊ ſimilia oſtēdit̄ q̄ talia nō erant deo placita: ſ magis diſplicētia q ¶ Iniq̄ ſunt ⁊c. in octaua em̄ die feſti tabernaculoꝝ fiebat feſtū cetus ſiue collecte: r ¶ Kalēdas vr̄as. .i. p̄ncipia mēſiū. q̄ quod ſignatur idē quod. ſ. ſignatū ē p illē omeniā: s ¶ Et ſolennitates veſtras. oēs generaliter t ¶ Odiuit aīa mea ⁊c. et patet ex dictis ſuia. v ¶ Et cū extēderitis. Hic concludit orōnū ſuffragia. d. Et cum extēderitis ⁊c. ad me deprecandū. r ¶ Auertā oculos ⁊c. ſicut hō auertit faciē ſuā ab eo quē non vult exaudire. ſō ſubdit̄. Et cū multiplicaueritis orōnē nō exaudiā. et ſubdit oīm predictoꝝ rōem. y ¶ Manus em̄ veſtre. .i. opa veſtra que p manus deſignātur: eo q̄ manus ē organū organoꝝ. iñ. de aia. a ¶ Sāguine plene ſunt. id ē pctis enormib⁹. Erāt em̄ homicide ⁊ ydolatre ⁊ pauperū oppſſores. Predicta em̄. ſ. ſacrificia et hmoi: nō habebāt efficaciā ex ope operato: ſicut ſacrificiū noue leg: ſ tm̄ ex fide ⁊ deuotiōe offerētiū. Fides autem erat in eis

b ¶ Querite iudiciū. .i. executōnez debite iuſtitie. i ¶ Subuenite oppreſſo. cū releuādo. k ¶ Iudicate pupillo. .i. p pupillo in cā ſua iuſta. l ¶ Defēdite viduā. contra eā calūniātez. Iſtas aūt personas exprimit. q̄ frequēter iniuſte patiūtur calumniā: eo q̄ nō ꝑnt ſe defendere: ⁊ iō indiget iudicū et potentū ſuſtētatione. m ¶ Et venite. .i. ſi ita feceritis: tūc poteritis conq̄ri niſi a deo releuemi. ꝓpter hec ſubdit de releuatione a peccatis: cū dī. n ¶ Si fuerint peccata veſtra vt coccinū ⁊c. Iſti duo colores hic poſiti ſunt valde tenaces et māſiui. et iō p hoc itelligit̄ q̄ peccata q̄n tūcunq̄ ſint grauia ex genere et habituata ex conſuetudine: diuina gratia purgabūtur. ſecūdo ſubdit̄ d releuatione a corporalibus miſeriis cū dicit̄. o ¶ Si volueritis ⁊c. preceptis meis obediēdo. p ¶ Bona terre comedetis. p hoc etiā intelligūtur alia bona ſpūalia: que in talibus promiſſis ſunt principaliter intellecta: q̄ pmū non debet eſſe minus bonū q̄z meritū: ſed maius. bona aūtē tēpalia ſunt minora bona q̄z opa virtutum. q ¶ Qz ſi nolueritis ⁊c. p̄cepta mea tranſgrediēdo. r ¶ Gladius. aduerſariorꝝ veſtrorū. s ¶ Devorabit vos. mortē tēporalē inferendo. et ad mortē gehēne deducēdo: q̄ ſub morte tēporali intelligit̄. Gētes aut rudes quales erant in veteri teſtamento potiſſime non attendunt niſi bona et mala ſenſibilia: et iō in diuinis pmiſſionibus et cōminatiōib⁹ prophete mala et bona ſenſibilia exprimebāt. ſub illis intelligēdo ſpiritualia et eterna. t ¶ Quomō facta ē. Hic p̄ter oſtēditur populus iuſte puniēdus. p petis i. primū. et primo deſcribit̄ culpa. ſcdo pena: ibi. Propter hoc. Circa primū primo deſcribitur horum vulgarium culpa cum dī. t ¶ Quō facta ē meretrix. .i. plena meretricio p peccatū adulterij: hm q̄ dī Diere. v. ca. Equi amatores in feminas et emiſſarij facti ſunt: vnuſq̄ſq̄z ad vxorē proximi ſui hinnicbat. Et h ē valde graue peccatū. ꝰ primū: q̄ fit ſibi iniuria in re ſibi chariſſima. ſ. in vxore q̄ eſt vna caro cū ipſo: Gen. ij. Et ius

ple que substituitur falsa. v Ciuitas fidelis.i.pri-
us fidelitatem mrim omñ. p Plena iudicij.tpe r a
uid r salomõis:nõ subdit. y Justicia habitabit rc.vt
expositũ ê.ꝫ Consequẽter describitur culpa doctoꝝ
r sacerdotũ cũ dr. z Argentũ tuũ.i.lingua doctoꝝ
r sacerdotũ ꝓm
illud ꝓuer.x.c.
Argẽtũ electũ.
.i.lingua iusti.
a Uersum est
in scoriaz.i. a ve
ritate in falsita-
tẽ per malam le
gis expositõez.

fidel[k] plena iudicij.[y] Justi-
cia habitauit in ea: nũc aũt ho
micide[z] Argentũ tuuz[a] ver
sum ẽ i scoriã[b] vinũ tuũ[c] mi
xtũ ẽ aq̃.[d] Principes tui infi
deles[e] socij furꝝ.[f] Omẽs dili
gũt mũera: [g] sequunt retribu
tiões.[h] Pupillo nõ iudicãt
[i] r cã vidue nõ ingredit ad
illos.[k] Propt hoc ait dñs do
minus[l] exercituũ dr[m] fortis isrl'
[n] Heu ego ꝓsolabor sup ho
stibꝰ meis[o] r vindicabor de
inimicis meis.[p] Et ꝑuertã
manũ meam[q] ad te[r] r excoq̃
quã ad purꝝ scoriaz tuam r
auferã oẽ stanũ tuũ[s] r resti
tuã iudices tuos vt fuerũt

b Uinũ tuũ.i.
correctio popu
lorꝝ ꝙ doctores
r sacerdotes ꝯz
q̃ dr Luce.x. in
pabola sautiati
Infundẽs oleũ
r vinuz.vbi per
vinum intelligi
tur correctõ:eo
q̃ ẽ mortificatiuũ. c Mixtũ ẽ aqua.i.re-
laxatuz a correctõne debita.qz doctores culpa
biles nõ babẽt frontem corrigẽdi peccatores. Consequenter descri-
bitur culpa principũ cum dr. p Principes tui in-
fideles.i n regimine populi. e Socij furꝝ.susteẽtan
tes eos:eo q̃ cõicant furtis eorꝝ. f Omẽs diligũt
munera.per auariciã. g Sequunt retributiones.
peruertẽtes iusticiã:nõ subditur. b Pupillo nõ iu
dicant.dando ꝙ eo suiam'iniustã. i Causa vidue
rc.qz nõ videt inde lucꝝ tẽporale ꝙsurgere. k Pro-
pter hoc.Hic ꝑnter describitur pena debita cum dr.
k Propter hoc rc.i.angelorum. l Fortis isrl'.i.po
tens ad puniẽdũ malos isrl'. m Heu.ꝙ malo po
puli mei. n Ego consolabor rc.r subdit modꝰ cõ-
solationis. o Et vindicabor rc. Et accipitur hic r
ꝙ id ẽ. Passiones em̃ irascibilis terminant̃ i passioni
bus ꝙcupiscibilis. Irat⁹ em̃ delectatur cũ punit iniu
riã sibi illatã:r sic ira terminatur i delectationẽ.
p Et ꝑuertã manũ meã.i.ptãtẽ meã punientẽ.
q Ad te.debite puniendum.iõ subdit. r Et excoq̃
quã ad purꝝ scoriã tuã rc. Loquitur de deo ad modũ au
rifabri q̃ per virtutẽ ignis ꝙsumit q̃cq̃d ẽ impuritatis i
auro vel argento:r sic purgatur. Sic i.ꝓposito ꝙ ignez
tribulationis immisse a deo iudeis per regẽ babylõis
fuit purgatus ꝓpls iudeoꝝ. qz purgatõe facta reduct⁹
est a captiuitate babylonica.iõ subditur. s Et re-
stituã rc.s.zorobabel r Jesũ filiũ sedechie.machabe-
os'r similes. t Et consiliarios rc.s. Esdrã et Nee
miã.aggeum r Zachariã ꝓphetas. v Post hec vo
caberis rc.s.dei. x Urbs fidelis.in diuino cultu.
y Syon i iudicio redimetur.per syon vbi erat tẽplũ
ad quod populus tenebatur ter i anno ꝙuenire intel-
ligitur ipse ꝓpls qui redẽptus fuit de babylone ꝙ viaz
iusticie:in ꝗtum pro culpa sustinuit penã debitaz. Et
q̃ per syon intelligatur ꝓpls oñditur per hoc qđ subdi
tur. z Et reducent ea,mõs em̃ syon qui est immo-
bilis nõ fuit translatus nec reductus ꝙ ꝓpls. a Et
ꝑteret sceleꝛtos r peccatores simul rc.qz illi qui erãt i
peccatis suis obstinati fuerunt mortui ꝑtim i captiõe
babylonis. b Confundẽtur em̃ ab ydolis rc.videntes

per experiẽtiã q̃ nõ poterãt eos iuuare ꝯ babylonios.
c Et erubescẽt rc.ad colẽdũ ibi ydola in lucꝝ amenis r
delicios.vbi etiã suam luxuriã exercebant i veneratiõe
ydolorꝝ r ꝓapi maxime. vñ r dicebatur deus borborũ.
d Cum fueritis rc.i.morti ꝓpinqui:sicut folia defluunt
a quercu cũ incipit
mortificari.
e Et velut hortꝰ
rc.i quo mortificã
tur seminata r plã
tata.
f Et erit fortitu
do rc.i. applicata
debite pene.
g Et opus rc.q̃a
opus demeritorum
generat tribulatio
nis incẽdium.
b Et succẽdetur
vtrũq̃z.sil'i igne ge
henne q̃tuz ad ob
stinatos in malis.

[i] Et non erit qui
extinguat. quia ille
ignis est perpetuꝰ
Pot etiã hoc refer
ri ad ignez quo na
buzardan incẽdit
domum domini: et
domuz regis:et do
mos birlz ꝙ circui
tum.iiij.Reg.vlt. Et sic ille ignis nõ fuit extinctꝰ ab hoie
ꝙ soluz per ꝓsumptõz combustibilis materie.

In capitulo primo Esaie vbi dicitur in postilla. Ter-
ciuz quod in hac prefatione manifestatur est populꝰ cui
Esaias ꝓphetauit. Additio.j.

Queritur hic quare non fecit mentionẽ in hac pre
fatõne de regibus israbel vt de bieroboã filio Jo
as qui fuit cõtemporaneus ozee regi inde. sicut
oseas fecit in sua prefatione. Silr quare Esaias nõ facit
mentionẽ de samaria nec de isrl'sicut oseas fecit:licz mul
ta esaias de bis ꝓphetauerit: put pz.j.vij.ca.r.xvij.et in
aliis.ad qđ solet dici q̃ Esaias ꝓphetauit ꝑncipaliꝰ cõtra
tra duas tribus: r iõ eaꝝ reges r suã metropoli.s. bierlz
tm̃ i titulo bz.ꝙ oseas ꝯtroscꝫ ꝓphetauit. Sed vlterius
circa hoc posset dici q̃ cum Esaias put dicit bieronym⁹
in ꝓlogo de aduentu xp̃i r vocatõne gentiũ r aliis myste
riis noue legis quasi hystoriã euangelicã videtur tetere
ideo de iuda a quo xp̃s descendit ꝑ carnẽ: r de iudea in
qua natus est:passus r sepultus rc.de quibus principa-
liter intẽdit tm̃modo facit mentionẽ aliis dimissis quasi
incidentaliter ab eo introductis.

In eodẽ capitulo primo vbi dicitur in postilla. Circa
primũ dicit ꝓpheta. Audite celi.i.angeli.
Additio.ij.

Quod in hoc capitulo continetur circa delectiõez
populi iudaici r cã ipi⁹ r eius medela:postillator
exponit de captiuitate babylonica et eius causa similiter
r remedio:vt patet in postilla. Que quidẽ expositõ vide
tur a plano sensu lre deuiare.nam causa precipua predi
cte captiuitatis fuit petin̄ ydolatrie.vt patet.iiij.Regũ
et.ij.Palip.tñ i pñti capło nõ exꝑmitur hoc peccatum vt
cã ꝙ vt defectus diuine cognitionis: r alia bñoi.licz em̃
i fine ca.dicat. Cõfundẽt em̃ ab ydolis q̃b⁹ sacrificauerũt
ꝙ nõ ponit vt cã:put ibi dẽ declarabit. Itẽ qz indei i ca
ptiuitate babylonica fuerũt purgati a peccat̃ ꝓdict⁹ ꝓm
postillatorẽ añ q̃z reducerentur ad terrã ꝓmissionis: qđ
est ꝓtra illud quod dr. Sup q̃ dentiã vos vltra addẽtes

preuaricationē:quod exponitur etiam ſm cum de incor rigibilitate eorum: vt patet in poſtilla. Item manifeſtū eſt q̄ iudei redeuntes de captiuitate babylonica pro ma iori parte non fuerunt purgati ſeu mundati a peccatis: ꝙ erāt implicati abominationibus chananeor̄ z amore oruz: vt habetur expreſſe Eſdre.ix. quod nō ꝓſonat huic quod in hoc loco dicitur. Et ecce excoquā ad pur ſcoriam tuā: z auferā omne ſtannū tuū. quod exponitur i poſtilla ſic: q̄ ſicut per virtutem ignis conſumit̄ quicquid eſt impuritatis in auro z argento: ſic per ignem tribulatōis immiſſe a deo iudeis per reges babylonis fuit purgatus populus iudeorum. quia purgatione facta reductus eſt a captiuitate babylonica. hec in poſtilla. Ex quibus z alijs que patebunt ꝓſequendo verā exponē videt̄ ꝑns capitulū exponendū de iudeis circa finez templi ſecundi in iudea z bierusalem reſidentibus qui xp̄m negā tes dereliquerunt dn̄m z blaſphemauerunt ſanctum iſrabel z alienati ſunt retrorſum. prout litera ſonat et hyſtorie euāgelice teſtantur z etiam experientia certificat Ad cuius expoſitionis vlteriorē declarationē conſiderā dū eſt q̄ Eſaias tang̃ ꝓpheta euāgelicus ꝓſequitur i ꝑn cipio ſue ꝓphetie: vbi intendit agere de eiectione populi iudaici z vocatione gentiū: eundē ordinē quem chriſtus in euāgelio ꝓnoſticauit. ſ. q̄ abiectio iudeorum ex eorum demeritis p̄cedere debebat vocationē gentium. vñ Matthei.xxj. Chriſtus loquens cum doctoribus z principib⁹ ſacerdotum eis propoſuit parabolaz de patrefamilias: qui plantauit vineā z ſepe circumdedit ꝛc̄. Ex qua parabola z eius expoſitione cōcludit. ideo dico vobis q̄ auferetur a vobis regnū dei: z dabitur genti faciēti fructus eius. vñ z Eſaias ſequens modum euāgelicum de ſimili parabola vince iudeis improperauit. infra. v. ca. vt ibidem patebit. Et ideo in hoc loco in quo denunciat vocationem gentiū: vt patet in principio ſequentis capituli: p̄miſit expreſſā reprobatōez iudeor̄. Circa quod. xix. facit. Primo eī teſtimonia inuocat celeſtiū z terreſtrium dicens. Audite celi z auribus percipe terra. Cuius ratō ſm glo. talis eſt. nam ſicut populo iſrabeli per Moyſen dictum fuit. Audite celi que loquar: z audiat terra verba oris mei. ſic poſt ꝑuaricationē ꝓphē eoſdē vocat Eſaias in teſtimoniū: vt cognoſcant deū in vltionē mandatorum ſuorum ad iracundiā concitatū. vnde aduertenti vtrū q̄ capitulū. ſ. illud Deut̄.xxxij. z primū Eſaie: ſatis ꝓz: q̄ ea que in illo capitulo prenoſticātur per modum prophetie monitionis in preſenti capitulo denūciāt̄ tang̃ p̄cedentia ad executionem. Conſequenter oſtendit ſe cūdo breuiter ſue atteſtationis materiaz dicens. Filios enutriui z exaltaui: ipſi autē ſpreuerūt me. In quib⁹ verbis epilogat compēdioſe multa que fuerunt in carmine moſaico ſupradicto: z tang̃ preambula ad delectōem populi illius. dictum eſt eīm ibi. Nunquid non ipſe ē pater tuus qui poſſedit. fecit z creauit te. ꝛc̄. i quo oſtenditur ipſos fuiſſe filios dei per creationē: ſimiliter et per adoptionē cū dicit. Pars autem domini populus eius. Similiter ibi fecit mentionē de educatione: nutritione z exaltatione eor̄ cuz dicit. Circumdurit eū z cuſtodiuit ꝛc̄. Conſtitues eos ꝑ excelſā terrā ꝛc̄. ad que verba alludit Eſaias dicens. Filios enutriui z exaltaui: ipſi vo ſpreuerunt me. Conſequenter tercio: q̄ ſm apoſtolū Romañ. xj. ca. Cecitas ex ꝑte contigit in iſrl̄ vt plenitudo gentiū intraret. ideo oſtendit q̄ predictū peccatuz pertinet ad cecitatem. z de hoc dicit. Cognouit bos poſſeſſorē ſuuz ꝛc̄ quaſi diceret. etiā ſi non haberēt lumē nālis rationis ꝙ ſolū ſenſualē cognitionē ſicut bruta: adhuc debuiſſent cognoſcē ex inſtinctu nāli bñfactorē ſuum z nutritorez: cum bos z aſinus rōnem non habentes hoc cognoſcunt z ſic manifeſte concluditur p̄dictum peccatuz pertinere ad cecitatē nō ſolū mentis ꝙ etiam ſenſus. Conſequēter quarto oſtendit: ex quibus deuenerunt ad tantā cecitatē: z de hoc dicit. Ve gēti peccatrici. vbi tria aſſignat vt cās ſeu occaſiones incurrēdi p̄dictū cecitatis ꝑtm̄. ſ. de nō cognoſcēdo xp̄m. Prima ē: q̄ gens illa ꝑ maiori ꝑte tantā conſuetudinē bēbat peccādi: q̄ iā inerat eis habitus vicioſus ꝑ peccati actū acquiſitus: inclinās ꝑ modū nature: et de hoc dicit. Ve genti peccatrici ꝛc̄. vñ nō dicit. ve gēti peccāti: ꝙ peccatrici vt ſignificet actū conuerſū in habitum. Secunda: quia vt dicit Gregorius. Peccata grauia ex ſuo pondere in alia trahunt. Et de hoc dicit. Populo graui iniquitate. quaſi diceret. peccata huius populi tam grauia fuerūt q̄ ex magno pondere ad tam magnā cecitatē eos deduxerunt Tercia q̄ licet ille populus a ſanctis p̄archis deſcēderit: tamē tota fere multitudo poſt deſcēdebat ſm carnē ab illis qui frequenter z enormiter in deuz peccauerunt: vt illi qui fecerunt vitulū i oreb: Exo. xxxij. ca. Similiter in ſepulcro concupiſcentie et apud aq̄s contradictionis z in pluribus alijs: vt patet in libris moſaice legis. Judicū z Regū. Et de hoc dicit. Semi nequaz filijs ſceleratis. quaſi diceret. non immerito ad tantā cecitatem deuenit ille populus: q̄ quaſi a natura ſm ſuā generationem ineſt eis peccare in deū. Conſequenter quinto declarat illud quod prius dixerat. ſpreuerūt me. z de hoc primo dicit. Dereliquerūt dominū. quia dixerunt Jobānis. xix. Nō habemus regē niſi ceſarē. ſecundo quia blaſphemauerunt ſanctuz iſrabel. quia dixerunt Job. viij. ca. Samaritanus es z demoniū habes. tercio quia cum ipſi a veris ꝓphetis eruditi ſemp ſpectabāt meſſiā de genē Dauid: cū tamē eis adeſſet p̄ntialiter: dicētes Matth. xiij. ca. Nōne hic ē filius fabri. de quo dicit. Alienati ſunt retrorſum. q̄: ſpreto vero chriſto adheſerūt cuidam pſeudo Meſſie qui dicebat̄ beuchozba: vt ꝓz in thalmud. Vl̄ alic̄ in quodā libro qui dicit̄ cabzind. Ex qua adheſione fuerunt ex eis multa milia interfecti: vt ibi dez habet̄. z ſic ſunt alienati retrorſum. Conſequenter ſexto oſtēdit ipſos eſſe incorrigibiles per flagella ſeu tribulationes ſibi a deo inflictas ſeu infligēdas. de quo dicit. Super quo percutiam vos ꝛc̄. Ad quod ſciēdum. q̄ in tēporibus que ante chriſti aduētum ſeu paſſionē preceſſerunt: cum ille populus frequēter peccaſſet: deus puniebat eū varijs z diuerſis modis ad finē vt ad p̄nitētiam reuerterētur. vnde Deutero. vij. capō Sicut pater corrigit filium ſuū: ſic dominus deus tuus corrigit te. Pater eīm flagellat filium vt corrigat. ꝙ i hoc peccato quod in chriſto cōmiſerūt: quod ē ſūmū peccatū: tā deus nō punit illos tang̃ filios vt corrigāt ꝙ tan q̄ hoſtes. vt penā ꝑ p̄dicto peccato ſm ordinē ſue iuſticie patiant̄: iuxta illō Matthei.xxj. Malos male perdat: z vineam ſuam locabit alijs agricolis. ideo dicit. Super quo percutiam vos. quaſi dicēt. qua de cauſa habeo vos p̄cutere. quia iam non cauſa correctionis: cū ex percuſſione magis deteriores eſt̄ effecti. Quia omne caput languidum. z exponatur ꝑut in poſtilla: vſq̄ ibi. Terra veſtra deſerta. In q̄ conſequenter ſeptimo deſtructionem Bieruſalē z tēpli z totius regionis iude per romanos ꝓprie prenoſticat. ideo dicitur. Et deſolabitur ſicut in vaſtitate boſtili. ſ. irreparabiliter: iuxta illud Dan̄.ix. Et finis eius vaſtitas. Et ſubdit. Et dereliquetur filia ſyon. ſ. bieruſalem vel templum. que non ſolum ab hominibus: ꝙ a deo fuit derelicta. iuxta illud Matth.xxiij. capitulo. Relinq̄tur vobis domus veſtra deſerta. Conſeq̄nter octauo vt oſtenderet. q̄ licet maior pars z principalio: apud iudeos predicta ſcelera z penas incurriſſet nihilominus alique reliquie parue vt ſemina ad ſalutē remanſerunt. ideo ſequitur. Niſi dominus reliq̄ſſet nobis ſemē ꝛc̄. vbi gloſa. Hic oſtēditur que cōtra iudam z bieruſalē dicta ſunt: ad captiuitatem romanorum eſſe referenda quādo in apoſtolis reliquie ſalue facte ſunt: et in vna die crediderunt tria milia. z in toto orbe euangelium ſeminatum eſt. hec in glo. Conſequenter nono vt oſtendat q̄ predicte reliquie ſeminales non erant de maioribus ſeu principalibus ſeu in tanta quantitate vt dicerentur populus. ideo ſubditur. Audite verbum domini principes ſodomorum percipite legē dei veſtri populus Gomorre. q. d. Licet

dñs reliquerit semen ex vobis.adhuc tñ principes ve
stri principes sodomoꝝ sunt: ꝛ populus cōmunit̄ po
pulus gomorre.vñ glosa in hoc saluatis reliquijs per
apostolos ad scribas ꝛ phariseos ꝛ populū clamantē
Crucifige:sermo conuertitur dicens. Audite verbuꝫ
tñ principes sodomoꝝ ꝛc.sicut em̄ sodomite ,publi
ce peccabant ꝛ sine verecūdia dixerunt ad loth.Educ
viros qui ingressi sūt ad te vt abutamur eis Gen.xix.
capit. Sic isti inuerecunde cōtra christū dixerunt ꝑn
cipes. Reus est mortis.ꝛ populus.Crucifige eū.vñ ꝺ
ipsis dr infra. Iniquitatē suā quasi sodomaꝫ predica
uerunt:vt in tercio capitulo.hec in glosa. Consequen
ter ostendit dcīno q̄ nō solum predicti principes et
populus erant a dco electi sed etiā ceremonialia ꝛ ob
seruantie legales erant euacuanda post passionē xp̄i.
quod dclarat in duob⁹.primo in victimis ꝛ holocau
stis ꝛ alijs sacrificijs.ꝛ hoc cum dicit. Quo mihi mul
titudinē sacrificioꝝ ꝛ victimaruꝫ vestrarum ꝛc. secun
do in obseruantijs festiuitatum vte.le.ibi. Neomeniā
ꝛ sabbatum ꝛc. Circa primū sciendum q̄ licet i di
ctis quorundaꝫ ꝓphetarum inueniantur aliqua dicta
que videntur sonare q̄ sacrificia veteris legis nō erāt
deo accepta:vt in psalmo. Non in sacrificijs tuis ar
guam te ꝛc.ꝛ Hieremias.vij.dicit. Holocaustomata
vestra addite victimis vestris.ꝛ comedite carnes.non
tamen expresse leguntur hm̄oi sacrificia prohiberi sic
vt non offerrentur vt in hoc loco:vbi non solum Esa
ias dixit. Quo mihi multitudinem sacrificiorum ꝛ vi
ctimarum vestraꝝ. In quo ostenditur q̄ deus eis non
indigeret:ꝫ etiam superaddit expressam prohibitiōeꝫ
ne vltra talia offerrent.vnde dicit. Ne offeratꝫ vltra
sacrificiū frustra. In quo ostenditur manifeste q̄ post
tempus istud de quo ꝓphetabic loquitur nō erat licī
tum offerre sacrificia legalia et hm̄oi. et sic oportet q̄
hoc intelligatur de vltima destructione templi per ro
manos q̄n obseruatio legalium erat mortifera ꝟm do
ctores.non autem de destructione chaldaica q̄n lega
lia nō erant euacuata. vnde glosa in hoc loco vltimā
templi destructionem indicat. Post babylonicaꝫ em̄
captiuitatem a Zorobabel templum edificatū est.ꝛ i
eo diu sacrificatum est deo.hec in glosa. Circa secun
dum dicitur. Neomeniā ꝛ sabbatum ꝛ festiuitates ve
stras non feram ꝛc.vsq; ibi. Laborauī sustinēs.in quo
ostendit obseruantiarum euacuationē circa festiuita
tes quas non dicit soluꝫ fore inutiles:ꝫ ꝛ nociuas.vn
de de eis dicit. Odiuit anima mea ꝛc.Et sic ptꝫ q̄ ista
intelliguntur post passionem christi ꝛ diuulgationem
euangelij: q̄n huiusmodi obseruantie sunt mortifere.
Consequenter vndecimo dicitur. Cum extenderitis
manus vestras ꝛc.vbi notanduꝫ q̄ non prohibuit eis
orare sicut fecit in sacrificijs dicens. Non offeratꝫ vl
tra. Nam orare deum non pertinet ad ceremonialia
veteris testamenti seu ad eius obseruantias: nec fuit
determinatus certus modus seu forma orandi in vete
ri lege:vt sic esset ceremoniale seu figuratiuum. ꝫ ora
re pertinet ad preceptum charitatis seu religionis.ꝛ
ideo non fuit euacuatum per nouam legeꝫ sicut sacri
ficia ꝛ festiuitates.vñ non prohibet eorum orationes.
ꝫ solum comminatur q̄ non essent impetratiue.vñ di
cit.Cum multiplicaueritis orationē nō exaudiā. cui⁹
rationē subdit dicens. Manus vestre plene sanguine
sunt. vbi glosa sanguine prophetarum tandē dñi
eorum. Unde implete mensuram patrum vestroruꝫ:
hec in glosa Matthei.xxiij capitulo.ꝛ subditur. Ut ve
niat super vos omnis sanguis iustus qui effusus ē ab
abel iusto ꝛc. Consequenter duodecimo ponit reme
dia ad predicta dicens. Lauamini ꝛ mundi estote.qđ
intelligitur ꝟm glosam de lotione baptismi:per quem
rite susceptuꝫ omnia peccata mūdantur.et quia post
baptismū oportet facere dignos fructus pnie: in qua
primo requritur recedere a malo.iō dicit. Auferte ma
lū cogitationū viaꝝ ab oculis meis ꝛc.vbi notanduꝫ
ꝟm glosā q̄ malū nō solū debꝫ auferri a ꝓspectu boim
ꝫ etiaꝫ a cōspectu dei quē nihil potest celari. i quo agitur
de directo contra hypocrisim phariseoꝝ ꝛ scribaꝝ quo
rum malicia tpe passionis xp̄i maxime vigebat.de q̄bus
ipse dicit Matth.xxiij.ca. Quia opa sua faciunt vt videā
tur ab hominibus.cetera exponantur ,put in postilla vsq;
ibi. Quia os domini locutū est. Consequēter tredecimo
dicit. Quō facta ē meretrix ciuitas fidelis.in quo sermo
nē suū dirigit ad ciuitatē sicut direxerat sermonē ad iu
dam cū dixit. Audite verbū domini principes sodomo
rū ꝛ populus gomorre.ꝛ sic videtur tenere ordinē sui ti
tuli vbi dr. Visio esaie quā vidit super iudā ꝛ hierusalē:
ꝛ pcedit admiratiue dicens. Quomō facta est meretrix
vbi glosa non tam corpore q̄m mēte recedendo a deo.qui
quidem recessus licet possit intelligi per ydolatriaꝫ. vel
alia peccata que separāt hominē a deo:que contigerunt
etiā tēpore Esaie:tamē ꝟm glosā specialius ad tēpus in
carnatōis christi refertur qn̄ penitus recesserunt ab ipō
christo vero deo.ꝛ Barrabā vt liberaretur eligendo:fili
um dei interfecerunt.quod maxime admiratōe dignū ē.
ꝛ ideo dicit. Quomō. Et quia istud scelus precipue pro
cessit a falsa suggestione sacerdotū seu scribaꝝ vel doc
torū.ideo subdit. Argentū tuū versum est in scoriam.q̄ fal
sas legis interpretationes ꝛ traditiones iniquas.vñ eis
dicebat xp̄s Matth.xxv.ca. Irritū fecistis mādatuꝫ dei
ꝓpter traditiones vestras. Cetera exponātur ,put in po
stilla vsq; ibi. Et conuertā manū meā ꝛ excoquā ad pu
rū scoriā tuā.quod nō intelligitur impletū fuisse in capti
uitate babylonica. quia ibi populus nō fuit purgatus:
vt patet ex supradictis.ꝫ debet intelligi de purgatōne fa
cta post passionē xp̄i per ignē spūssancti.de quo ꝓprie po
test dici. Excoquā ad puꝝ scoriā tuā. quia tunc discipu
li fuerūt omīno purificati a sorde peccati quod per sco
riā intelligitur.vel per stannū argento mixtū. Consequē
ter decimoquarto dicit. Et restituā iudices tuos vt fue
runt prius.s.vt Moyses ꝛ aarō et Josue:vt i glosa. Et
consiliarios tuos sicut antiquitus. Et intelliguntur ꝟm
glosā qui consilia dei ꝛ secreta populo aperiūt.quod ,p
prie pertinet ad apostolos:nō autē ad Zorobabel nec es
drā ꝛ huiusmodi:qui nulla secreta consilia leguntur ape
ruisse populo:ꝫ solū legē mosaycā plene legisse. Sequi
tur decimoquito. Post hoc vocaberis ciuitas iusti.vrbs
fidelis.qꝛ postea ꝑdicta ecclesia que intelligitur per hie
rusalem vocatur ciuitas iusti.s.christi.ꝛ vrbs fidelis.s.i
eius fide fundata. Consequēter decimosexto. Syō in iu
dicio redimetur ꝛ reducet eā in iusticiā. que quidē redē
ptio nō potest intelligi de babylonica.quia nō fuit ꝑiu
sticiā facta:ꝫ per dei misericordiā.vñ Zach.j.de reedifi
catione tēpli scdi dr. Hec dicit dñs reuertar ad hierlm i
misericordijs:domus mea reedificabitur i ea. Cuius ra
tio est. Nā Esdre.ix.ꝺ populo iā reducto in hierlm legi
tur. Nō ē segatus ꝓpls isrl:ꝛ sacerdotes et leuite a ꝓplis
terraꝝ:ꝛ de abominationibus eoꝝ:chananeis videlicet
ꝛ etheis ꝛc. Et ibidē.j. Esdra confitēdo peccata populi
tpe sacrificij vesptini deo dicebat. A diebꝰ patꝝ nrorum
ꝛ nosipi peccauimus grauit̄ vsq; ad diē hāc. ꝛ Malachi
as et iā q̄ fuit de redeūtibus a captiuitate babylonica in
primo tpe tēpli secundi de multis grauibus increpabat
populū dicens i primo capitulo sacerdotibus. O sacer
dotes q̄ despicitis nomen dñi.ꝛ in scdo ca. Vos autē re
cessistis de via ꝛ scandalizastis plurimos in lege. ꝛ ibidē
arguebat ꝓphn de peccato infidelitatꝫ seu blasphemie di
cens eis ca.iij.in eo q̄ dicitis. O is qui facit malū bonus
ē in conspectu dñi.ꝛ tales placent ei. Que quidez verba
manifeste derogant diuine bonitati ꝛ iusticie. quia sunt
blasphemie.ex quibus ꝛ alijs similibus satis patet q̄ po
pulus ille non fuit redemptus a captiuitate babylonica
per viā iusticie:ꝫ i miserationib⁹ dei vt dictū ē. Redēptio
aūt de q̄ hic agit̄ ꝓprie intelligēda ē ad lr̄az de redēptōe
ecclie ꝑ morte xp̄i. Que q̄dē redēptio fuit in iudicio di
uino.s. discretōis.q̄ iudicio iusto licet nobis occulto q̄s
elegit vocauit ꝛc.ꝟm aplm ad Rom̄.viij.c.et ꝺ hac ꝓprie
intelligit. Syō i iudicio redimet.ꝛ qꝫ redemptō syō.s.
ecclie ꝑ mortez xp̄i fuit facta ꝑ iusticiam nō per potenti-

am: vt magister in tercio per auctoritatem augustini declarat. ideo subdit. Et reducet eam in iusticia. quod nō potest competere reductis a captiuitate babylonica. vt dictum est. Ita ꝛ aliqui expositores hebreoꝝ moderni. vt tā ra. Dauid ꝛ Ou. omnia ista applicant ad tempus Messie. nō ad redemptionez babylonice captiuitatis. Consequenter decimoseptimo dicit. Et conteret sceleſtos .i. sceleratos ꝛ peccatores simul. ꝛ qui dereliquit dominū consumētur. que verba referūtur ad ea que prius dixerat circa principiū ca. vbi dixit. Ve gēti peccatrici ꝛc. filijs sceleratis ꝛc. dereliquerunt dñm ꝛc. ꝛ ē sēsus. sicut iudicio discretōis diuine syō redimeť vt dictū ē. qđ intelligit de electis. sic eodē iudicio ꝓterenť sceleratī ꝛ cōsumē tur qui dereliquerunt dñm. quod impleť in phidis iudeis ꝛ alijs xp̄m malicioſe negātibus q̄ quotidie consumū tur: vt .j. dicetur. Cōsequēter decimooctauo dr. Confundenť em̄ ab ydolis q̄bus sacrificauerūt ꝛc. quod ꝑma facie videtur ꝓtra p̄dictā expōem. nā vt dictū ē in templo scdo ꝑ maiorī ꝛ ꝓcipali parte nō fuerūt ydolatre. Ad quod dicendū q̄ hoc intelligitur ꝑm falsā assertionē iudeoꝝ qui cum interrogantur de causa huius diuturne captiuitatis in qua sunt: respondent q̄ causa ē idolatria quā cōmiserunt patres eorum in templo primo. ꝛ etiaꝫ peccatū vituli quod fecerunt in oreb. quod est manifeste falsum. Non enim punit deus filios pro patribus vltra quartam generatōem: vt patet Exo. xx. ca. presertim cuꝫ filij nō sunt imitatores paternoꝝ sceleꝝ: vt est in ꝓposito. Iudei em̄ in hac captiuitate erūtes nō sunt idolatre ꝑ ꝓprie imitātur scelus patꝝ approbantes occisionē xp̄i ꝛ hoc est quod dr hic. Confundēt em̄ ab idolis quib⁹ sacrificauerunt. quasi diceret. hi qui dereliquerunt dominū consumētur: eo q̄ nō confundūtur. s. penitentes ꝺ ꝛ q̄ xp̄m dereliquerūt. sed potius confunduntur ab idolis quibus sacrificauerūt. hoc malicioſe fingētes rōne p̄dicta. ꝛ eodē mō intelligendū ē quod subdit. Et erubescet super hortī quos elegerat. Consequēter decimonono dr. Cū fueritis velut quercus defluētibus foliis. ꝛ velut hortus absq̄ aqua. vbi declarat illud quod dixerat patꝝ supra. Qui dereliquerunt dñm consumētur. quecquidē cōsumptio sit tribus modis. quoruꝫ duo sunt in hac vita. Consumūtur em̄ perfidi iudei in sua malicia perseuerā tes velut quercus defluētibus foliis. q̄ status eoꝝ quasi vetustate consumit. iuxta illud Hebr. viii. ca. qđ veterascet ꝓpe interitū ē. Cōsumitur etiā alio mō velut hort⁹ absq̄ aqua. s. sapie seu gr̄e. Tercio mō consumit status p̄dictoꝝ finaliter i igne gehenne inextinguibili. ꝺ quo dicit. Et erit fortitudo vestra vt fauilla ꝛc. ꝛ exponatur ꝑm primā expōem que ponitur in postilla.

Replica.

Arca esaiam prophetam ꝛ primū eius capitulū Cum postillator exponit de iudeis tēpore primi templi peccātibus: ꝛ punitus ꝓ peccatis suis: ꝛ reductis ad captiuitatē babylonicā. Qualiter etiā sā ctus Thomas hoc capitulū exponit: Burgeñ. immēor ꝓlogi sui valde redarguit postillatorē. quia sepe dicta sā cti Thome declinat. que tñ vt ipse dicit sunt igne charitatis examinata: ꝛ naturalis ratōis dictamine multipl⁹ purgata. ipse hic eū ꝛ postillatorē redarguit tanq̄ eos q̄ a plano sensu lr̄e deuiarūt. ꝑ eo quia vt dicit culpa dereictionis hic descripta fuit idolatria que in hoc capitulo nō assignatur. Hoc et quedā alia mouent ipm ad exponendū pns caplm de iudeis circa finē templi secūdi i iudea ꝛ hierusalē residētibus: qui xp̄m negantes dereliquerunt dominū: blasphemauerūt sanctū israhel ꝛc. put litera sonat ꝛ euangelice hystorie testātur ꝛ experiētia certificat. Sed huic expositioni obuiāt multa que primo ꝓponētur. debinc respōdebitur ipsius motiuis. Quo ad primū ꝓmo obuiat. q̄ dr in lr̄a de tpe huius dereictōis: q̄ eo tēpore oblationes. festiuitates. sabbata ꝛ cetera enumerata fuerint deo molesta. eiecta ꝛ reprobata. Tempore autē secūdi tēpli deo fuerūt accepta tanq̄ grata: vt ꝑz ca. r. Neemie ꝛ infra. ꝛ Esdre. ii. libro a capitulo octauo vsq̄ ad finē libri. Et de reuertentibus a captiuitate babylonica exponitur ibidem ad literaꝫ id quod in hoc capitulo continetur. videlicet. Si reliquisset nobis dominus semen. quia dicitur capitulo octauo. q̄ orauit esdras dicens. Et nūc quanta misericordia facta ē super nos absq̄ te domine deus vt relinqueres radicē nostram ꝛc. que in illo capitulo continētur. Similiter in isto capitulo continet. Conuertam manuꝫ meam ad te ꝛ excoquam ad plenū scoriam tuam. Esdras ad literam expenere videtur de redeuntibus a babylonica captiuitate: vt patet capitulo vltimo secundi Esdre. vbi cum Esdras nihil reprehensibile i populo repperisset nisi. q̄ haberent vxores alienigenas. ad eius persuasionem dimiserunt eas cum prole. quibus factis ꝛ sacrificijs consummatis dixit esdras. Ite manducare nūc. sanctus em̄ hic dies est domino. Nolite contristari. dñs em̄ clarificauit vos. Ex quibus patet q̄ dereictio de qua dicit hoc capitulū: fuit dicta de captiuitate babylonica ꝛ clarificatio de reditu ab ipsa captiuitate. Nā reuera dereictio ꝛ sacrificioꝝ ꝛ festiuitatū detestatio. put hic enumerant nō ꝑnt intelligi ꝺ tempore secūdi tēpli ꝛ circa eius finē. put Burgeñ. quia statim ante xp̄i natiuitatem ceremonialia legis erant accepta deo. vt patꝫ Luce primo de Zacharia patre Johannis baptiste: cui⁹ oratio tempore incensi fuit exaudita q̄ meruit etiam angelū videre: immo ꝛ dominus noster Jesus christus tēpore templi secūdi non venit soluere legem sed implere. et ipse iussit discipulos ad diē festuꝫ ascendere: ꝛ ipse ascendit: opera legis fecit pascha māducauit: put in hystoria euangelica clare ꝓtinet. ꝛ apostoli post mortē christi multa legalia seruauerūt: vt patet in epistolis Pauli ꝛ in actibus apostoloꝝ. Haꝫ etsi in morte christi legalia fuerunt mortua. aī publicationē tamen euangelij non erant mortifera. prout haberi potest ex epistola ad Gal. et alibi. Legalia em̄ toto tempore templi et vsq̄ ad mortem xp̄i valuerūt: assistente opere operante. s. fide ꝛ deuotione. quo tempore ydolatria publica nō permitteba tur. Detestatio igitur legaliū de qua i hoc capitulo dicitur tempore secūdi templi non habuit locum. ꝑ tempore primi templi quando reges ꝛ populi fuerūt ydolatrie dediti: tunc deficientes fide. Secundū quod obuiat expositioni Burgeñ. trahitur ex hoc capitulo in quo dicitur. Quomodo facta es meretrix ciuitas fidelis. Meretriciū autē ꝛ adulteriū in scriptura ꝓ ydolatria ponitur: que tempore secundi templi locū non habuit: immo presides illius temporis eam ex corde persequebantur. Dr autem Burgeñ. meretriciū illud exponit de iudeis negantibus christū ꝛ petentib⁹ barraban non videť rationabile. quia meretrix ꝛ adultera dimisso vero sponso adheret alienoꝝ iudei aūt christo abiecto ex malicia petierunt Barraban: non vt ei ex amore adhererent vt adultere consueuerūt. ꝛ hoc innuiť cū dr. Ciuitas fidelis. nō em̄ fidelitatē quā ad deū habere debuerūt ad Barraban conuerterūt: cū eū non fidelitate sed malicia saluarūt a morte. Tempore aūt primi templi ille passus locū habet. q̄ tempore Dauid fuit ciuitas fidelis per cultum vnius dei veri. sed temporibus multoꝝ aliorum regum facta ē meretrix ꝛ infidelis defluens ad ydola. ideo assignať pro babylonice dereictionis culpa ꝛ causa. Tercium quod obuiat expositioni Burgeñ. dicit in hoc caplo. Et restituam iudices tuos sicut prius: ꝛ consiliarios tuos sicut antiquitus. quia apostoli de quib⁹ Burgēsis exponit non erant tales iudices ꝛ populi consiliarij: sed potius a populo reputati aduersarij: qui etiaꝫ non fuerūt sicut prius ꝛ antiquitus. quia populus antiquitus consensit in iudices ꝛ stetit eorum sententie ꝛ dictamini. apostolis autem ꝛ verbis ꝛ factis manifeste contradixerunt. Item iudices antiquitus ꝛ consiliarij cum populo remanserant ꝛ pro populo quantumcūq̄ peruerso intercesserant. sicut Moyses q̄ dixit domino. Aut dimitte noxā populo aut dele me ꝛc. apostoli autem monitu spiritussancti ab eis recesserūt

dicētes. Quia indignos vos fecim⁹ regno dei: ecce conuertimur ad gētes: Act. xiij. Nō em̄ ē bonoꝝ iudicium ꝙ filiarioꝝ bona ꝙditio: eos quibus consulēdū ē reliquere: ꝫ vsq; ad mortē cōsulēdo nō deficere. ita fecit ꝙ docuit apl̄os mg̃r dn̄s ihesus. Exponit igit̄ hic passus de bello terrestri ꝙ iudicibus Zorobabel: nccmia ꝙ ceteris. nā exponere de ecclia put Burg. ꝙ glo. ordinaria ē potius ſm̄ allegorizare q̄ ad l̄am sensum exponere ꝛc. Quo ad scm̄ videndum de motiuis Burg. Nō em̄ concludit primū eius motiuum cum dicit cāz huius dilectiōis fore. qz nō cognouerunt dn̄m. igitur nō ydolatria. Illa em̄ cōsequētia nō valet. quia potiꝰ ex antecedente infertur oppositum q̄ ꝓpositum. cum em̄ deus a viatore cognoscitur per fidē: ꝙ in litera assignatur defectus cognitionis. igitur ꝙ fidei. Defectus autē fidei reducitur ad ydolatriā. ꝯa nemo latrie colit nisi eū quē deum fore fide cognoscit. Nihil em̄ amatum nisi cognitū. qz igit̄ nec deū fide nō cognouerūt: sequitur q̄ nec deū coluerunt. et per ꝯsequens ydola quod est ꝓpositum. veritas huius ꝓntis patet ex litera huius capl̄i vbi dr̄. Confundentur ab ydolis quibus sacrificauerunt ꝛc. Sed Burg. huius dicti exortā ponit expositōem dicēs. q̄ iudei confundūtur ab ydolis nō quibus ipsi ꝫ patres eoꝝ sacrificauerunt tpe p̄mi tēpli. Ista autē expositio ledit fidē nostrā. quia fauet iudaismo moderno: qui falsam excusatōem huius extreme eiectionis sumūt ab ydolis patꝝ suoꝝ: vt etiā Burgē. dicit. Nō em̄ queri⁹ a iudeis cā tam extreme ꝙ ꝓtēse captiuitat̄ eoꝝ: rñt ent vt Burgen. q̄ ē ex culpa patꝝ colētium ydola. sic autem se falso excusando nō erubescunt ꝫ gloriantur: q̄ non sit ex demeritis eorum ista captiuitas. ꝙ per hoc persuadēt simplicib⁹ q̄ per patiaz sustinent hanc captiuitat̄ ꝓ peccatis nō suis: ꝫ alioꝝ. ꝙ sic per falsam excusatōem sibi formant vanā spem: cui Burgen. hic seruit. Non igitur cōfundūtur ꝙ erubescūt ab ydolis sic expositis: ꝫ potius vt dictum ē sperant ꝙ gloriātur. Nec valet Burgē. secūdum motiuū. quia dicitur in litera. Excoquā ad purū scoriam tuā. ſm glosam nihil pertinet ad purificatōem reductorum de captiuitate. de qua purificatione allegatū est supra vltimū capitulum Esdre. ij. Nunc autē nititur Burg. improbare emendationē reductoꝝ a captiuitate per incorrigibilitatē nōdum captiuorum: videat Burg. grā dispensor quantū valeat. Ex mutatione em̄ temporuz causarum ꝙ circumstantiaꝝ sepe in scripturis taliter inconsonātia reperiuntur. sicut Matthei. xxiij. capit. Statim correpto Petro ꝙ discipulis quia dormierūt: postea sequitur. Dormite iam ꝙ requiescite. et statim sequitur. Surgite eamus. Nec valet replica Burgensis q̄ populus reductus nō fuit purgatus sed potius implicatus abominatiōibus chananeorū. quia dictū est supra q̄ ad persuasionē Esdre dimiserunt vxores cum ꝓle. ꝙ sic darificati fuerunt: put dicitur in loco ꝙ Burgē. allegato. s. ij. Esdre vlt̄. ca. Cum autē burgen. dicit illā purificatōem ad apostolos pertinere. nō videtur verum ad l̄am. quia litera dicit de purificatōne ciuitatis hierusalē: ideo subditur post purificatiōem. Ciuitas instat: vrbs fidelis. cuius ciuitatis ad literā apostoli nec erant ciues nec pars principalis nec fortassis integral'. nec quantitatiua. Si dixeris q̄ ciuitas accipitur ꝓ ecclesia cuius ciues ꝙ principes erāt apostoli nō nego ſm sensum allegoricū: ꝫ nō ad l̄az. Nec valet tertiū motiuū burg. sumptū ex hoc ca. cū dr̄. Syon i iudicio redimetur ꝙ reducet eā in iusticia: arguēdo sic. Captiuitas babylonica nō est reducta per iusticiā. ꝫ potius per misericordiam. ꝙ Respōdeo q̄ hoc argumentū fundatur super falsa imaginatōe. fonat em̄ quasi misericordia et iusticia in oīnibus operibus diuinis nō ꝯcurrāt. quod ē ꝯtra mg̃rm in. iij. di. xlvj. vñ etsi vna videat̄ reluc̄ere in vno effectu. alia i alio manēt tñ sp̄ inseparabilia ſm sanctos doctores. misericordia exhibet̄ sine meritis. iusticia aūt ꝓ meritis aut demeritis. Hūc igit̄ genus humanū nō meruit redēptionē per xp̄m factā. ideo dicit apl̄s ad Tyt̄. iij. Secūz misericordiam suā saluos nos fecit nō ex opibus iusticie q̄ fecimus nos. male igit̄ nititur ꝓbare burg. q̄ sit facta per xp̄i iusticiā nobis occultā. quia contradicit apl̄o in multis locis dicēti q̄ solū ſm suā misericordiam. Jo igit̄ q̄d hic dr̄ ſm expositōem postillatoris populū d̄ babylonica captiuitate i iudicio ꝙ iusticia redemptū est verū ingressuz ꝓ sua culpa sustinuit penam debitā: concurrente tñ misericordia in punitione citra condignū. Et cū Burg. in hac mā vltimo adducit: q̄ videlicet ꝓl's reductus a captiuitate babylonica nō fuit immunis a petō. idez pōt argui de ꝓl'o per xp̄m redēpto i ecclia q̄ nō fuit sine petis. sicut ꝓz de primo redēpto latrone. ꝙ hodie in sagena ecclie capiūtur pisces boni cū malis admixti: q̄ oīes sunt ꝓ xp̄m sufficienter redempti.

Capitulū. ij.

Verbū quod vidit. Post ꝫ ꝓpha descripsit regni iustitie electoz. hic ꝓnr describit regni xp̄i. s. ecclie erectoz. Et diuidit i duas ptes. q̄ ꝓ hec erectō describit: ꝙ secō ꝓpha ad describendū ꝓdictā eiectōem reuertitur: ibi Projecisti em̄. Prima ps a xp̄ianis ꝙ iudeis d̄ tpe xp̄i exponitur: ꝛio tñ mō. q̄ xp̄iani dicunt hāc scripturā fuisse impletā in aduētu Jesu nazareni: quē confitēt̄ eē xp̄m i lege ꝙ ꝓphis ꝓmissum. Judei vo dicunt ipsā implendā fore tpe messye quē expectāt. q̄ Jesū nazarenū xp̄m esse negāt: ꝙ arguūt ex l̄a huius ptis. ꝓmo: quia dr̄ hic. Erit in nouissimis diebus ꝓparat⁹ mons domus dn̄i ꝛc. ꝙ sic in nouissimis diebus l̄a hui⁹ part̄ ē implēda. Dies autē iesu nazareni nō fuerunt nouissimi. q̄a post mortē ei⁹ fluxerūt multi anni. s. M. cc. xciij. q̄ nō fuit xp̄s. ꝫ alius expectat̄ q̄ erit i nouissimis. Jtē subditur. Dōs montis dn̄i i vertice montiū ꝙ eleuabit̄ super colles. ꝙ sic i aduētu xp̄i mōs syon eleuabit̄ in altū. q̄d nō ē adhuc factū. q̄ ꝛc. Jtē sequitur. Et fluēt ad eū oēs gētes. s. per credulitatē in xp̄m. hoc aūt nō ē factū de iesu nazareno. qz saraceni. tartari. ꝙ plures gētiles alij: ꝙ etiaz iudei ꝓ maiori parte nō crediderūt i iesū nazarenū. q̄ ꝛc. Jtez sequitur. Et cōflabunt gladios suos i vomeres: ꝙ lanceas suas in falces. nō leuabit gēs ꝛ gentē gladiū ꝛc. Et q̄ vī q̄ i aduētu messye debeat tāta pax esse i mundo q̄ cessent vsus armoꝝ ꝙ mā eoꝝ i instrā ꝓ agricultura conuertatur Ista nō solū pōt solui ꝫ etiā i aduersarios tolerari saltē ꝓ magna parte. Ad ꝓmū dicēduz q̄ nouissimū vno mō accipit̄ simpl'r ꝙ absolute. et sic tps nouissimū seu dies nouissimi dr̄ tps futurū ꝓpe iudiciū. Alio mō accipit̄ respective. ꝙ sic tps gr̄e seu aduētus xp̄i dr̄ nouissimuz: q̄a legi euāgelice alia nō succedet. ꝓpter q̄d argumentū nō valet qz istud tps nouissimū bz logū tractū. sicut vltia etas hominis aliq̄n tātū durat quātū oēs alie p̄cedētes. Jtē Esdr. xlix. dr̄. Congregami filij iacob vt annuncie q̄ vētura sūt vob⁹ i dieb⁹ nouissimis ꝛc. et oia illa sunt diu adimpleta. etiā ſm opi. iudeoꝝ sicut ibidē fuit expositū. ꝓpē q̄d ex illo verbo i nouissimis dieb⁹ nō bñt argumētū. ibidē ſbditur. Nō auferet sceptr̄ d̄ iuda: ꝙ dux de femore ei⁹ donec ve. q̄ mit. ē. i. xp̄s. vñ in trāslatōe chaldaica q̄ tāte auctis ē apud hebr̄. q̄ null⁹ vnq̄ fuit ausus ei ꝺdicere. bz messyas. i. xp̄s: vbi nos hēmus q̄ mittēdus ē. Cū igit̄ sceptr̄ et dn̄atio sint totaliter ablata a iudeis: ꝙ iā diu ē. sequitur q̄ aduēt⁹ xp̄i trāsiit i p̄teritū. ꝙ cum fuerit ablatū tpe herodis ad quē reuolutū fuit regnū iudeoꝝ cuz eēt alienigena. ꝙ tpe ipsius natus fuit iesus nazarenus. sequitur q̄ fuit et est vere christus. qz illo tēpore nullus alius apparuit qui ex doctrina ꝙ operibus dici posset christus. et sic argumētū

reducit ad ꝓpositū nr̄m. Ad scd̄m dicēdum ꝙ rōe illius dicti aliqui doctores hebrei dixerūt ꝙ in aduētu messye mons synai ⁊ mons thabor ⁊ carmeli qui sunt ꝓpe mōtē syon sunt adducendi diuina virtute. ⁊ sup illos mōs syon debet poni: vt sic impleatur quod dicitur. Erit mons dom⁹ dn̄i in vertice mōtiū ⁊c. sed hoc dictum reprobat ra. sa. sup locū istū. d. ꝙ tal⁹ eleuatō n̄ē intelligenda ꝑm loci mutatōez ꝑ ꝙ sign⁹ operatōz. qz maiora signa fieda sunt tunc i mōte syō q̄z in alijs tribus sint facta. ⁊ in hoc dicit veritatē: sed in hoc deficit ꝙ dicit futurum quod ꝓ iesum nazarenū fuit fc̄m. quod sic ꝓz. Maior signū factum i mōte synai fuit datio legis ꝑ angelum loquentē in persona dom̄i: actuum vij. Maius signū sine comparatione fuit ꝙ xp̄s ver⁹ homo verus deus in templo docuit legem euangelicaz: in q̄ legitur pluries docuisse. quod quidē templū erat in monte syon vt frequēter dictum ē: vbi etiā cecos et claudos curauit ⁊ multa alia miracula fecit: vbi etiaz ianuis clausis ad discipulos intrauit: suā resurrectionē manifestando. et ibi super aplos alioscz discipulos spm̄ sanctum in die pentecostes misit: quod fuit maximū miraculū. s. ꝙ homines simplices ⁊ illiterati oēs scripturas intelligerēt ⁊ linguis omniū gentiuz loquerentur. Et per hoc patet ꝙ maiora fecit Jesus nazarenus in mōte syon: q̄z vnq̄z fuerunt facta in tribus montibus predictis. Et quibus ꝯdu ditur xp̄m venisse in persona Jesu nazareni. Ad tertium dicendum ꝙ hoc signū omnis nō distribuit ꝑ singulis generꝫ sed pro generibus singulorum. quia de omnibus gentibus aliqui conuersi sunt ad fidem xp̄i: etiam a tempore apostolorꝫ: sicut diffusius declaratum fuit ps̄. xviij. super illud verbū. In oēm terrā exiuit sonus eorū. sicut hec propositio vera est. Omne animal fuit i archa noe. quia aliqua individua de singulis generibus animalium fuerunt ibi. Ad fidem vo christi nō solum aliqui de gentibus singulis: sed multi sunt conuersi. ⁊ quia ꝑm exp̄ositorez catholicos et hebreos predicta distributio sic ē intelligēda. ex hoc conduditur iesum nazarenū esse verum christum. Ad quartū dicendum ꝙ per hoc quod dicitur. Nō exercebunt vltra ad ꝓlium. non habet ꝙ post aduētum xp̄i nullū debeat esse preliū: ꝑ ꝙ debet esse magna pax tpe sui aduentus. ⁊ ita fuit. qz xp̄s natus fuit tēpore cesaris augusti subiectis omnibus gentibus romano imperio: ⁊ pacatis intantū ꝙ sub eo numeratus fuit totus orbis: vt hꝫ Luce. ij. ⁊ durauit ista pax per magnū spaciū temporis. nec plus habet ꝑ illā dictōnem vltra: loco cuius ponitur in hebreo od. ⁊ sil̄r. iiij. Regū. vj. habemus. ⁊ vltra nō venerunt latrones syrie in terrā israel. quia cessauerunt venire per aliquod tempus. tamē postea pluries venerunt. vt patet ex. iij. Reg. Similiter Geñ. xxxv. dicitur ad Jacob. Non vocaberis vltra Jacob sed isrl̄. ⁊ tñ postea vocatus ē iacob multotiēs. Per hoc concluditur iesum nazarenū esse verum xp̄m. qz natum tpe maxime pacis ⁊ tpibus a ꝓphet̄ pn̄ciat̄. Ex predictis patet sn̄ia huius partis. tamen adhuc ad maiorē intellectū discurrēdū ē breuiter ⁊ aplicādo ad ꝓpositū. s. de ecclie ꝓmotione. ⁊ premittitur breuis p̄fatio cum dr.

a Verbū qđ vidit esaias ⁊c. q d. verbum quod subdit̄ est notabile. quia de maxima re. ⁊ iō maxime attendendū Et quid sit illud oñditur cum dr. b Et erit i nouissimis diebus. i. tpe gr̄e: qđ dr nouissimū: vt ꝓdictū ē. ⁊ hoc mō dr ꝓuma Joh. ij. Nouissima hora est.

c Mons domus dn̄i. i. eccl̄ia que dr̄ hic domus domini. tū qz fundata fuit ꝙ predicatōem xp̄i ⁊ eius miracula in mōte syon vbi erat templū dn̄i vt ꝓdictū est tū qz eccl̄ia q̄ ē domus dn̄i dignitate excellit oēz alia congregatōez a ꝓncipio mūdi ad dei cultū ordinata.

d Et eleuabit sup colles. i. sup terre p̄ncipes qui a tēpore cōstātini ceperūt se supponere iugo christi.

vcebit nos vias suas ⁊ ambulabimus in semitis eius [b] quia de syon exibit lex: et verbum dom̄i de hierusalem. [i] Et iudicabit gentes: [k] ⁊ arguet populos multos [l] Et ꝓflabunt gladios suos in vomeres: ⁊ lāceas suas i falces. [m] Non leuabit gens ꝓtra gentē gladiū: nec exercebūtur vltra ad ꝓlium.

e Et fluent ad eū oēs gentes. i. aliq̄ de oibus gētib⁹ vt ꝓdict̄ ē. vel pōt dici ꝙ ē locutio hyperbolica ad designādū multitudinē gētiliū q̄ fidē xp̄i suscepit iudeis ꝑ maiorē parte excecatis in infidelitate. ꝑm illud ad Roma. xj. Cecitas ex pte ꝑti git i isrl̄: donec plenitudo gētiū intraret sicut dr̄. Oēs de ciuitate currūt ad tale spectaculū: ad designādū multitudinē currētiū: licet aliq̄ maior ps remaneat.

f Et dicēt venite ascēdamus ⁊c. qz illi q̄ recipiebant fidē xp̄i portabant alios ad sil̄r agendū. g Et docebit nos vias suas ⁊c. qz adulti venientes ad fidē xp̄i an̄q̄ baptizarētur catheczizabant̄ et instruebātur de his q̄ pertinēt ad fidē. b Quia de syō exi. lex ⁊c. hoc nō ē referendū ad credentes q̄si sit verbū ipor̄. ꝑ ē verbū esaie reddētis cām ⁊ modū de dicta multitudine gentiū ad fidē xp̄i ꝙuertēda. qz de hierlim et iudea exiert aplī alijq̄ discipuli ad predicādū gētibus fidē xp̄i. ꝓpt̄ qđ dr̄ act̄. xiij. Vobis oportebat ꝓmuz loq̄ verbū dei. sed qz repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis eē vite: ecce ꝙvertimur ad gētes. sic em̄ p̄cepit nobis dn̄s.

i Et iudicabit gē. iudicio discretōis q̄ ꝑ predicatōez aplorꝫ aliōs de gētibus vocauit ad fidē: alijs i infidelitate dimissis. qđ q̄dē iudiciū iustū ē licet nobis occultum. k Et arguet po. mul. ꝺ infirmitatez alijs malis suis. sicut ꝓz i actibus aplorꝫ ⁊ legēdis sctōrꝫ. l Et ꝓflabunt gla. su. ⁊c. hoc dr̄ ad designādū diuturnitatē pacis q̄ fuit vbiq̄ natiuitat̄ christi tpevt ꝓdictuz ē. ⁊ durauit i iudea de q̄ terra esaias ꝓncipaliē loq̄bat a. xx. annis ⁊ plus añ natiuitatē christi vsq̄ ꝓpe mortē eius per. xl. annos vl̄ circiter sub dn̄io romanorꝫ: vt pōt colligi ex dict̄ Josephi ⁊ aliorꝫ hystoriographorꝫ ꝑ iudeis finaliē rebellātibus romanis destructi sunt ⁊ captiuati per tytū anno. xlij. a passiōe christi. Verisimile aūt ē ꝙ in pace tālōga cessātibus bellis multa arma ⁊ instr̄a bellica fuer̄t ꝙuersa i instr̄a agriculture apta. sicut sensibiliter vr̄ i cris vbi p⁹ bella sequit̄ pax diuturna m Nō leuabit ⁊c. hyperbole ē ad designādū pac̄ diuturnitatē: put cōit̄ dr̄ de aliq̄ negocio qđ ꝓtrahit̄ vltra modum ꝓsuetū. istud negociū nunq̄z ēmiabit̄: licet aliq̄n̄ termietur infra annū vel infra mēsē seu etiā i minori spacio ꝑm ꝓditōz negocij. Et hic modus loq̄ndi hyperbolic⁹ frequēs ē in ꝓphis. n Domus iacob. Hic post ꝙuersionē gētiliū ponitur ꝙuersio iudeorꝫ: q̄ circa finē mūdi recipient fidē xp̄i gn̄aliter et a tpe xp̄i vsq̄ nunc recipiunt eā aliq̄ particulariter. Et qz ad hoc inducti sunt ꝑ doctores ꝙuersos ad fidē de gentilitate vel in se. sicut ꝓz de augustino ⁊ ambrosio ⁊ alijs multis: vel in parentibus suis. sicut ē de illis doctoribus q̄ nati sunt de parētib⁹ xp̄ianis: tñ parētes eorꝫ ꝓpinqui vel longinqui fuerunt de gentilibus conuersi ad fidē christi. ⁊ in persona talium dicitur hic iudeis.

n Domus iacob ⁊c.i.i lumine fidei xpiane.
o Proiecisti. Aliqui doctores nostri hanc literam ⁊ sequentē vsq; ad sextū caplm exponūt cōsequēter ad p̄cedentē:referendo eā ad tp̄us xp̄i dicētes q; in istis capitulis ꝛscribitur pena iudeoꝝ ꝓpter mortem xp̄i: sed hoc non videtur mihi.q; p̄mittitur culpa pene que ꝛscribitur i seq̄ntib⁹.Culpa autem ista est principaliter multiplicatō idolatrie vnde subditur. Et repleta ē terra eius idol' ⁊c. Vtrēpe autē xp̄i ⁊ aīa per longuz tempus vsq; ad destructionē ciuitatis hierusalē per romānos que fuit inducta propter mortē xp̄i: vt patz Luce.xix. Non fuit idolatria apud iudeos:immo etiam mirabiliter horruerūt:intantū q; cū herodes sub quo natus fuit christus supra portam templi posuisset aquilam auream: quod est signum romani nominis:eo q; regnuz iude receperat a romanis:non ad hoc q; illa aquila adorare-tur.sed solum ad portē ꝛcorem ⁊ imperatoris honorem.⁊ tamen iudei zelo legis accensi dicentes nō esse licitum aliquam imaginem quacunq; de causa eē i tēplo vel circa templū illam ad terram ꝛiecerunt:scientes tamen q; ex hoc imminebat eis mortis periculuz sicut et ꝓtigit.quia plures rōne huius facti fuerūt ab herode occisi. Itē tpe Tyberij sub quo passus ē xp̄s: pylatus iudee prefectus imaginē cesar? portari fecit in hierusalē.quod cum cognitū fuisset a iudeis in magna multitudine venerunt ad pylatū rogantes vt illā auferret:asserentes eis nō esse licitū aliquā imaginez esse intra ciuitatē.⁊ pylatus videns multos esse paratos magis mori q; permittere imagines in ciuitate fecit illas in cesariam ꝛportari ad precauendum dissensionem populi. Et simile factum legitur tpe Caij qui successit Tyberio:eo q; petronius iudee p̄fectus volebat imaginē cesaris ad hierusalē portare:vt refert iosephus libro de iudaico bello:et ideo saluo meliori iudicio mihi videtur q; hec litera ⁊ sequēs vsq; ad septimū capitulū referēda ē ad tp̄s precedēs captiuitatez babylonicā:que fuit inducta super iudeos maxime p̄pter idolatriam que tunc in eis multuz viguit: vt patet ex.iiij. Regum.⁊.ij. Paralip. Igitur ꝑm hanc sententiā ꝑa ista in qua Esaias reuertitur ad ꝛscribēdā punitionez regni iude:quam ꝛscribere supra incepe-rat vt supra dictum est:prima in duas ptes diuiditur q; primo exprimitur culpa.secundo subditur pena debita ibi. Non ergo dimittas. Circa primuz dicit ꝓpheta. o Proiecisti enī populū tuum domuz iacob.i. p̄cies. Loquitur enī de futuro per modū preteriti p̄pter certitudinē ꝓphetie que fuit impleta quando nabuchodonosor iudeos de hierlm ⁊ de iudea eiecit ⁊ captiuos i babyloné duxit. Cōsequēter oñditur rō dicte captiuitatis cū dī. p Quia repleti sunt vt oli. Inhebr.bī.: Repleti sunt ab oriēte.i. magica arte q; repta fuit in pte orientali respectu iudee. vñ ⁊ Balaam ariolus ⁊ magus habitabat in partibus orientis vt habetur Numeri.xxiij.⁊ eadē ystoria est in translatōe cōi cū dī. p Repleti sūt vt olim.quia a tpe iudicū iudei ceperūt magicis vti. q Et augures.i. diuios diuinatione superstitiosa:tamen augurium proprie ē diuinatio per garritum ⁊ volatum auiū. r Et habuerūt vt philistijm.qui talibus intendebant. Sciendū tamen q; aliqua diuinatio per garritū ⁊ motū auiū est licita:videlicet in q̄ntū se extendit cognitio naturalis. Aues enī ⁊ bruta aialia citius sentiūt immutatōz aeris: eo q; nō habent intellectuz distrabentē vim sensitiuā.⁊ ꝑm talē immutatiōz incipiūt garrire vel moueri de loco ad locū aliē q; ante.ad quod sequitur pluuia vl' siccitas vel ventus vel hūoi ꝑm diuersitatem nature auium vel brutoꝝ.et ex tali experiēcia cognoscunt homines: q; tal' garritus seu volatus est signū effectꝰ naturalis seq̄ntis.⁊ hoc modo etiam nautę prenoscunt de futura tempestate per motuz vel phinozum in superficie maris.sed si diuinatio talis extēdatur ad actus humanos qui dependent ex libero arbitrio:superstitiosa ē talis diuinatio qua vtebantur iudei sicut ⁊ philistei. s Et pueris ⁊c.exercentes in eis vicium sodomiticuz. vt dicunt cōmuniter expositores nostri. Rabi Salomō vo exponit aliter dicens.q; iudei accipiebant vxores alienigenas ydolorum cultrices. sicut dicitur de Salomōe tercio Regū vndecimo. Et filij qui nascebantur ex eis seducebātur idolatriā matrum.et sic iudei faciebant filios alienos a cultu dei. t Repleta est terra argento ⁊ auro ⁊c.in hoc tangitur peccatum auaricie ad quod iudei semper fuerunt.pni. v Et repleta ē terra eius equis ⁊c.in hoc tāgitur peccatū diffidētie.quia in ꝛfensione p̄lia contra aduersarios magis confidebant q; de diuino auxilio. x Et repleta est terra eius idolis ⁊c. Dicit tāgitur peccatum eoꝝ multiplicis idolatrie.⁊ q̄tū ad idolorum fabricationem.⁊ q̄tum ad veneratōem. ideo subditur. Opus manuū suaꝝ adorauerunt.⁊ subditur.
y Et incuruauit se homo.idolis inclinādo. Omnia enī ista peccata multiplicata fuerunt inter iudeos añ captiuitatē babylonicā.vt patet.iiij.Regum. ⁊ maxime tempore Manasse.iiij.Reguz.xxj. z Ne ergo dimittas eis. Premissa culpa hic ꝓnter ꝛscribitur pena.⁊ primo in generali.secdo magis in speciali ca.sequenti. Prima in duas.quia primo ꝛscribit penā.secundo ostēdit medelā.ibi. Quiescite. Circa primū dicit ꝓpheta. z Ne ergo dimittas.quasi diceret.ex quo faciunt ista turpia vt p̄missū ē nō est dimittendū tantum de decus culpe sine de ꝛore iusticie. Consequenter conuertit sermonē suum ad populū dicens. a Ingredere in petrā ⁊ abscondere ⁊c.quia multi ō populo timore regis nabuch. ⁊ exercit⁹ eius abscōderūt se i cauernis petraꝝ ⁊ in fossis terre.
b A facie timoris dñi.i.ipi⁹ nabuch. a deo missi ad puniendū p̄dicta peccata:qui fuit in hoc flagellū domini.
c Et a gl'ia maiestatis eius.i.a maiestate eius gl'iosa quia fecit nabuchodonosor venire cum valde magna et excellenti potestate cui nullus de regno iude potuit resistere.ideo subditur. d Oculi sublimis hominis.id est Sedecie regis qui eleuatus in superbiaz rebellauerat chaldeis. e Humiliati sunt.quia fuit captus ⁊ exoculat⁹ vt habetur quarto Regum.xxv. f Et incuruabitur altitudo viroꝝ.q; viri bellatores fuerūt occisi ⁊ captiuati g Exaltabitur autem ⁊c.i.tūc apparebit eius potētia i puniēdo peccatores.ideo subditur. h Quia dies domini.id est tempus vindicte eius. i Superbiam hominis superbū id ē corde elatū. k Et excelsū.s.ex ambitōe. l Et sup

oēm arrogantem.i.superbe loquentē ꝑ ds. m Et super oēs cedros lybani ꝛc.i.machinamēta ex talibus lignis nō potuerūt eos defendere. n Et su.oēs mō.excelsos ꝛc.i.fortalicia in rupibus ꝛ locis quasi inaccessibilib⁹ destruent per regē babylōis quātūcunq; sint fortia i muris. ideo subditur.

Et sup oēm turrez excelsam ꝛc.

o Et super dīs naues ꝛc. qz Sedechie ꝛ pplo suo defecerūt oino victualia Hieremie.lij.q̄ solebant apportari i copia per naues tharsis.

p Et sup ofie qđ ꝛc. ꝯa chaldei labstulerūt de regno iu de q̄cq̄d erat pciosum ꝛ pulcꝝ.

q Et incuruabit ꝛc.i.deijcie⁹ per captiuitatē ꝛ mortē.

r Et eleuabit dominꝰ ꝛc. expōatur vt supra.

s Et idola ꝛc. qz chaldei cōfregerūt ipsa portātes secū auꝝ ꝛ argentum ꝛ alia metalla:hieremie.lij.

t Et introibūt in spelūcas ꝛc.ibi fugientes ꝛ se absc̄ondentes a chaldeis vt p̄dictum ē.nam ꝛ ipe sedechias rex fugit per viā subterraneam:vt dictū fuit.iiij.Reg.xxv.

v A facie formidinis dñi.sic est in hebreo.et exponat vt.s.

x Cum surrexerit percutere terrā.s.iudeꝯ Nabuchodonosor tanq̄ ꝑ suū flagellū.

y In die illa p̄icietur ꝛc.qz plures de pplo fugiētes portabāt secū talia. ꝙ qz ꝓpē pondus impediebant a velocitate fuge:piecerūt ea nē caperēt a chaldeis sicut p̄iciunt merces i mari ne homines submergant.

z Et adorarēt talpas ꝛc.in talibus em̄ imaginibus p artē nigromantie factis demones aliq̄n dabāt rñsa.

a Et ingredietur scissuras petraꝝ exponatur vt.s.quia est replicatio eiusdē sīe ad maiorē errorē.

b Quiescite. Hic consequēter ostendit me dē ꝓtra p̄dicta mala peue.s.cessatione a ꝓuocatiōe ire diuine maxime ꝑ petm̄ ydolatrie.ꝛ hoc ē quod dr.

b Quiescite ꝙ ab boie,i.a deo eius offensionē cauendo Scriptura em̄ veteris testamēti sacra frequēter loquit de deo more hūano:ꝛ sīlr vocat eū aliq̄n hoiem vel virum ꝛ maxime qz erat humanādus. vñ dr Exo.xv.Dominꝰ quasi vir pugnator. In hebreo bī.dñs vir pugnator:sine quasi.ꝛ sicut ibi vocatur vir pugnator:ita hic bō irat⁹ q̄si ad vindictā parat⁹.iō subdit.

c Cuius spūs.i.anbelit⁹.

d In narib⁹ ei⁹ ē.bō em̄ iratus emittit anbelitū fumosū ꝑ nares.

e Quia excelsus ꝛc.ab angelis sanctis qui cum summe reuerēcturet multo fortius debet timeri et reuereri ab hoibus cauendo ab offensa ipsi⁹: ꝝm hebreos lr̄a est ista.Quiescite ab homie cuius spūs i naribus eius est.qui quo appreciatus ē ipse.et ꝝm ipos nō intelligitur de deo ꝙ de hoie mortali.et iō nō est ponēda spes in eo ꝙ i deo.et hoc ē quod dī.Quiescite ergo ab homine cuius spūs in naribus ē.i.qui viuit ꝑ respiratōem aeris.et sic ē fragilis et mortalis sicut alia aialia respirātia:quia in quo appreciatus est ipe.q̄si diceret i nihilo respectu dei.Et ex hoc subintelligitur q̄ adhuc ydola ō fuit ab eo facta sunt minus appreciāda:vt exponit ra.Ba.ꝛ rationabiliter q̄tum ad hoc. quia effectus nō excedit suā cām efficientē:ꝙ magis deficit ab ea.

Additio.

Cōsequēter dī.ū.ca.Verbū quod vidit ꝛc. In quo ꝓpheta posteꝝ descripsit dilectionē iudeoꝝ post mortē xp̄i describit electionē ecclesie christi que eidem successit.ꝛ exponatur totum sicut in postilla.

oēm arrogantē:ꝛ humiliabitur[m] ꝛ super oēs cedros libani sublimes ꝛ erectas: super oēs quercus basan[n] ꝛ sup oēs montes excelsos:ꝛ sup omnes colles elevatos ꝛ sup oēm turrem excelsam ꝛ sup oēm murū munitū[o] ꝛ sup oēs naues tharsis:[p] ꝛ sup oē quod visu pulcꝝ est

q Et incuruabit oīs sublimitas hoīm: ꝛ hūiliabitur altitudo virorū.

r Et eleuabit dñs solus in die illa[s] et ydola penit⁹ ꝓterēt.[t]

t Et introibūt i spelūcas petraꝝ ꝛ in voragines tre[v] a facie formidinis dñi:ꝛ a gloria maiestatis ei⁹[x] cū surrexerit pcutere terrā.[y]

y In die illa p̄icient et hō ydola argenti sui:ꝛ simulacra auri sui que fecerat sibi:[z] vt adorarz talpas ꝛ vesptiliones.[a]

a Et ingredietur scissuras petraꝝ ꝛ in cauernas saxoꝝ a facie formidinis dñi:ꝛ a gl̄ia maiestatis eius cū surrexerit pcutere terrā.

b Quiescite ergo ab homie

c cuius spiritus[o] in naribus eius ē[e] quia excelsus reputatus ē ipse.

Ca.iij.

a Ece em̄ dñator dñs

c exercituū[o] auferz[c] ab hierlm ꝛ a iuda[f] validum ꝛ fortē[g] oē robur panis:et oē robur aq̄:ꝛ fortēz viz bellatorē[b] ꝛ iudicē[i] ꝛ ꝓphetam[k] ꝛ ariolum[l] ꝛ senē[m] principem sup quinquaginta:et honorabilē vultuz consiliariuz:

u ꝛ sapientez de architectis:

o ꝛ prudētē eloquū mysticī

Ca.iij.

Ece em̄ dominator.Hic consequēter describit pena cōminata magis i speciali.Et primo ꝓpheta ostendit ꝓpositum.secundo adducit exemplum parabolicū. ca.v.tercio confirmat dictum suum ca.vj. Dria i duas.qz primo pena describit: secundo ab ea pars populi excipitur sequenti cap̄.ibi. In die illa erit germen dñi. Prima adhuc i duas. quia primo describitur pena in sexu virili. secundo in mulieb⁹:ibi. Dixit dñs deus pro eo. Prima adhuc i duas:quia primo describitur pena. secudo subdit causa:ibi. Ruit em̄ Hierusalem. Circa primum premittitur pena transmigrantium.ꝛ secundo subdit pena remanentium:ibi. Et dabo pueros ꝛc. Circa primū dr.

a Ecce em̄ dominator.q̄tum ad actum gubernādi.

b Dominus.q̄tum ad potestatem.

c Exercituum.id est angelorum:qui sunt executores diuine voluntatis.

d Auferet.per chaldeos in hoc sibi ministros.

e Ab hierusalem et a iuda validum.q̄tum ad agilitatem membrorum.

f Et fortem.q̄tum ad robur.

g Omne robur panis ꝛc.quia in hierusalem obsessa a chaldeis defecit omnino cibus ꝛ pot⁹ vnde deberet robur bellatorum sustentari.

b Et iudicem.id est iudices:ad quos referebātur casus varij in hierusalem de aliis ciuitatibus.

i Et ꝓphetaz.id est ꝓphetas falsos qui decipiebant Sedechiā regem ꝛ populum:asserentes q̄ non traderentur in manu regis babylonis:vt habet Hieremie.xxxvij.capitulo.

k Et ariolum.id est ariolos: qui immolando demonibus:in aris diuinabant.

l Et semen.quia chaldei nō deferebāt etati aut dignitati.ideo subdit.

m Principem ꝛc.in agibilibus dubijs.

n Et sapientem de architectis.id est principales in mechanicis.

o Et prudentem eloquū mysticī.id est doctores magnos qui intelligebant legez ꝛ ꝓphetas:nō tm̄ ꝝm sensus literales:sed etiam mysticos. Dr autē de omnibus statibus predictis multi fuerunt ducti in babylonem cū Joachim rege iuda: patet quarto Regum vicesimoquarto capitulo. Et dicit illa captiuitas ꝓprie trāsmigratio.quia Joachim reddidit se regi babylonis.

p Et dabo. Hic ꝓñr ponitur pena remanentiū. et ꝑ a transmigratione Joachim vsq; ad destructiōez ciuitatis sub sedechia. secūdo post destructōz ibi. Apprehendet. Circa primū sciendū ꝙ tunc ꝓplus remanens fuit pessime gubernatus. ꝓpter quod in ꝓplo surrexerunt contentiones et diuisiones et alie miserie: ita ꝙ illi qui ducti fuerant in babylonez iudicabātur melioris conditionis q illi qui remanserant. et hoc ē qđ dī.

p Et dabo pueros principes eoz. qa post ioachim predictū regnauit filius ei xviij. annorū. et post illum Sedechias. xxj. annorū. et sic fuerunt iuuenes etate et iuniores moribus. et ꝙ ꝓñs fuerunt pessimi.

q Et effeminati. ꝛc. qz fuerunt ignorātes et mutabiles sicut mulieres. vterq; ci rebellauit regi babylonis i malum suū: et toti populi.

r Et corruet ꝓplus. in peccata et miserias. propter defectuz regimis. sm ꝙ dr Prouer. xj. Vbi nō ē gubernator ꝓplus corruet.

s Vir ad vir. i. cōtra vir. iō subditur. t Tumultuabit puer ō senē. subtracta omni reuerētia et honore. v Et ignobilis contra nobilez. subtracto timore et defectu regētium. r Apprehēdet. Hic describitur miseria remanētium post ciuitatis destructōem. quia illi qui euaserant per diuersas societates: fugiebāt ad loca deserta: et erant positi in tanto timore et miseria ꝙ nullus volebat recipere curā regimis alicuius turme seu societatis. et hoc ē quod dī. r Apprehendet enī ꝛc. vt sit sub cura et ꝓtectōe eius. iō subditur. y Et dicet. vestimentū tibi ē ꝛc. qui sumus omnibus denudati. in ciuitate enī ceca; monoculus ē rex regni. z Ruina hec. s. ꝓplī nostri. a Sub manu tua. i. sub cura tua sit. b Respōdebit. hoc remēdo dicens. c Non sum medicus. i. nō habeo potestatē nec sciam vos saluādi. d Et in domo mea nō ē panis ꝛc. i. in tāta paupertate sum sicut et vos. iō nolo vobis ꝑesse. e Ruit. Hic ꝓñr ponit cā pene ꝓdicte. licz enī sit superius posita cā: tñ hic replicatur et adducit alia. Causa aūt ista fuit multiplicatio pctōr: inē que primo ponūtur peccata contra deū. secundo contra ꝓximū ibi. Populū meū. Circa primū dī. e Ruit enī hierlm. ꝙtum ad ciuitatē et ꝓplm. f Et iudas concidit. i. regnū iude. cuius metropol erat hierlm. et subdit cā cum dī. g Quia lingua eoz ꝛc. ꝑ hoc ꝙ dī Lingua: ondit ꝙ erāt blasphemi. Per b aūt qđ subdit. Et adinuētōes. ondit ꝙ nō peccabāt ex passiōe vel ignorātia: ꝙ studiose et ex certa scia siue malicia qđ erat grauissimum.

b Ingemuit. vult ꝓ ꝛc. i. ita erūt excecati in malis ꝙ malicia relucebit i vultib; suis: sicut luxuria meretricis relucet in facie ei. et nō solūmō i eoz vultib;: ꝙ etiā i ꝓbis et gestib; ideo subditur.

i Et peccatū suū qi ꝛc. inuerecunde et publice peccādo

k Ve animę eoz. ꝓpter culpā et etiā penā sequētē. ideo subdit. l Quia reddita sunt in eis mala. s. mala pene ꝓ malis culpe. veruntñ qz q̄ fuerunt iusti inuenerūt tūc babylōios ꝓpicios vt ptz de hieremia Hiere. xl. ideo subdit. m Dicite iusto qm̄ bene sibi erit ꝛc. i. retributō nē bonoz suoz ꝓpiet. Etiā ꝓphz dī de ipso cum dī.

n Ve impio ꝛc. et ꝓz sua. o Populū meū. Hic cōsequenter ponunt peccata ꝑ primum cū dī. o Populū meus exactores sui. i. superiores q̄ erāt tyrānī nō ꝓncipes. p Spoliauerūt bonis suis. q Et mulieres dñate sunt eis. qz ꝓtrahebāt viros suos ad ydolatriā. r Populē meus ꝛc. Isti erāt falsi prophe. ꝓmittētes eis ꝓspa. ex quoz ꝓmissione ꝓplus rebellauit regi babylonis. et sic cū ciuitate perīit. Et qz hoc factus fuit iudicio diuino. iō subdit. s Stat ad iudicandus dñs. i. ad punitiōez maloz parat. Et qz ista mala erūt ꝓncipaliter in superioribus vt dictū est: sequitur.

t Dñs ad iudiciū veniet ꝛc. i. vt iudicet eos de suis tyrānidib;: iō subdit verbū ipsi; dei ad eos dicentis. v Vos enī depastis ꝛc. i. ꝓplm isrl q̄ dī vinea dñi. s. ca. v. cui; bona deuorabāt ꝓncipes: et ꝓplis remanebat paup et nudus. iō subdit. Et rapina pauperis i domo vra. r Quare atteritis ꝓplm meū: angarijs et iniurijs. y Et facies pauperū ꝓmoliū. i. macie attenuatā: qz intātū rapiebāt bona ꝓplī ꝙ nō remanebat ei sufficiētia victus.

z Et dixit dñs. Hic ꝓñr describit pena in seru mulieb; et primo q̄tū ad subtractōem ornamētoz. secdo q̄tuz ad mortē viroz: ibi. Dulcerrimi quoq; viri. Circa primū ꝑmittit in solentia mulierū cū dr. a Pro eo ꝙ elevate ꝛc. elatione mētis. b Et ambulauerūt extēto collo. quod ē indiciū interioris elationis. c Et nutib; oculoz ibāt. impudice respiciēdo. d Et plaudebant. dissolute ludēdo. e Et ambulabāt ꝛc. curiose et lasciue incedēdo: ꝑ que ꝓuocabāt boues ad luxuriā. iō subditur pena debita cū dī. f Decalvabit dñs ꝛc. auferēdo naturale ornamētuz. qz crines a natura dati sūt mulieri in ornatū. g Et dñs crinē earū nudabit. declarando falsitatē capillorū extraneorū ad ꝓpositū capitis additorū.

g In die illa.s.diuine punitionis. b Auferet dñs ornamentū calciamētoruz[l] z lunulas[k] z torques[l] z monilia[m] z armillas[n] z mitras[o] z discriminalia[p] z perichelides[q] z murenulas[r] z olfactoriola[s] z inaures[t] z anulos[v] z gēmas in frōte pendentes[x] et mutatoria[y] z palliola[z] z linthemina[a] z ac[a] z specula[b] z sindones[c] z vittas[d] z theristra. e et erit[e] p suaui odore fetor[f] z p zona funiculū[g] z p crispāti crine caluiciū:[h] et p fascia pectorali cilicinū.[i] k Pulcherrimi cq̄ viri tui[k] gladio cadēt:[l] z fortes tui in prelio. n Et merebūt atq̄ lugebūt porte ei[m]:[n] z desolata i terra sedebit. Ca.iiij.

a Et apphēdēt septem mulieres virū vnum i die illa dicētes[o] panē nr̄m comedem[p]:z vestimētis nr̄is opiemur[q] tm̄m nomē tuū super nos[r] auferl nos obprobriū nr̄m.

g In die illa, s.diuine punitionis. b Auferet dñs ornamentū calciamētoruz z lunulas z torques z monilia z armillas z mitras z discriminalia z perichelides z murenulas z olfactoriola z inaures z anulos z gēmas in frōte pendentes et mutatoria z palliola z linthemina z ac z specula z sindones z vittas z theristra. e et erit p suaui odore fetor z p zona funiculus z p crispāti crine caluiciū: z p fascia pectorali cilicinū. k Pulcherrimi cq̄ viri tui gladio cadēt: z fortes tui in prelio. n Et merebūt atq̄ lugebūt porte ei: z desolata i terra sedebit. Ca.iiij.

a Et apphēdēt septem mulieres virū vnum i die illa dicētes panē nr̄m comedem: z vestimētis nr̄is opiemur tm̄m nomē tuū super nos auferl nos obprobriū nr̄m.

l Et monilia. ad cōiungendū illā diuisionē.

m Et armillas. q̄ sunt ornamenta brachioz circa scapulas. iō dicuntur ab armo.

n Et mitras. i. cucufas.

o Et discriminalia. i. pectines.

p Et perichelides. que sunt ornamenta brachiorū vel p̄ie manuum.

q Et murenulas. que fiebant i finibus vestimentoz contexte ex diuersis coloribus. iō vocabant murenule.

r Et olfactoriola. i. vasa pua argētea vel aurea, vbi reponebant redolētia ad magis boies euocandū.

s Et inaures. i. ornamēta auriū.

t Et anulos. i. ornamenta digitoz.

v Et gēmas. i fronte pendentes. habebant em̄ serta in quibus erant gēme posite pendentes in fronte

x Et mutatoria. i. diuersa vestiuz paria.

y Et palliola. i. exteriora vestimēta.

z Et linthemina. i. interiora iuxta carnē.

a Et acus z specula. instra sunt cū q̄b mulieres aptabāt ornamenta corpibus suis

b Et sindones. i. subtilia velamia: q̄bus opiunt humeri i terra illa.

c Et vittas. i. pepla.

d Et theristra. Est aūt theristr vestis linea q̄ vtunt mulieres in estate. z dr a tero is. qz terunt vt ibi fiāt ruge multe z tenues ad curiositatē.

e Et erit. mulieribus predictis.

f Pro suaui odore fetoz: ex infirmitate z miseria. z quia multe fuerūt incarcerate i locis fetidis.

g Et p zona funiculus. q̄ ligabātur vt captiue.

h Et p crispāte crine caluiciū. qz trahebant p capillos z ex infirmitatib et miserijs fluebant capilli de capitibus suis.

i Et p fascia cē. Est aūt fascia pectoralis vitta tenuis z delicata cū qua stringūtur mamille: ne ex sua grossicie turpitudinē ingerāt. Dia em̄ ista inflicta fuut mulierib tpe captiuitatis babylonice

k Pulcerrimi. Hic p̄ntr describitur earū pena ex morte viroz. z primo circa hoc oñditur p̄positū. scdo infertur quoddā corrclariū: ibi. Et apphendent. Circa primū dr.

k Pulcerrimi quoq̄ viri tui, iuuenes cū quibus mulieres impudice deliciabant

l Gladio cadent. s. per chalybeos.

m Et fortes tui i prelio. nō potentes se defendere.

n Et merebunt cē. s. hierusalē z aliarum ciuitatum que dicūtur lugere metaphorice, p̄ter p̄lii destructōem: sicut pratū ridere dr q̄n floret.

o Et desolata in terra sedebit. qz muri q chalybeos fuerunt ad terrā dirccti.

In capi. iij. vbi dr in postilla. Et p̄betā. i. prophetas falsos.

Additio.

Hoc quod dicitur hic. Et p̄betam. z fm glosaz intelligitur de vero p̄beta: put plane lra sonat. q̄a exponit fm illud quod ponit i psalmo. Jam nō est p̄beta: et nos nō cognoscet amplius. vñ fm hoc hec p̄betia que incipit ab illo loco. Ecce dominator dominus: nō pertinet ad statum babylonice captiuitatis i q̄ multi fuerunt p̄phe: vt Hiere. Ezechiel. Daniel. z hmoi. vñ aspicienti bñ singula que de hac materia p̄tinent in boc capitulo magis videntur ptinere ad statū huius captiuitatis in qua nullus robur habent seu valitudinem. nec p̄betam. nec ariolum: z sic de singul' hic contentis. hec in glosa, q̄ie applicātur huic statui eozum hodierno. z spāliter cum redditur cā hmoi penarum: cū dr. Ruit hierusalē: z cōcidit iudas. qz lingua eorū z adinuentiones eoruz dr deū p̄ie videt cōpetere iudeis modernis: qui quotidie in suis exp̄onibus z scripturis conātur adinuenire aliqua falsa contra xp̄m. Similiter qd̄ seq̄tur. Peccatū suū q̄ si sodoma p̄dicauerūt nō nisi eis, q̄ie oppetit q̄ publice arguebāt q̄ntū i eis ē occisiōz xp̄i: nō abscōdētes aliquid de malicia ibidē ppetrata. vñ expleta miseria eorū tā in seru virili q̄ femineo statim, p̄betat dr felicitate eoz q̄ saluati sunt de isrl' abiectis nō credentibus. z boc cuz dicit in ca. sequēti. s. iiij. In die illa erit germē dñi i magnificētia z gloria cē. z exponatur, put in postilla.

Replica.

In capitulo tercio postillator z Burgen. differunt in applicatione: quia postillator applicat ad captiuitatē babylonicaz. similiter z factus Thomas. Burgen. autem applicat ad captiuitatē iudeorum hodiernā. sed cum postil. exponit primā partem huius capituli. Dr deus auferet a hierusalem fortem validū z p̄betam. s. falsum in quo confidere solebant: z fuerunt decepti. Burgen. dicit fm glosā intelligi debere de vero p̄beta. Et ex hoc arguit q̄ hoc capitulū in captiuitate babylonica locuz non habuit in q̄ plures sancti p̄phete fuerunt. s. Hieremias. Baruth Ezechiel: Daniel cē. Soluat hoc argumentum thomista: qui exponit de captiuitate babylonica. z cū hoc de p̄propheta de instinctu diuino. Postillator autez exponit de p̄propheta falso. ideo argumentum est contra eum: nisi quantum est de glosa per Burgensez allegata. quā z Burgensis z postillator non reputant autēticam.

Capitulū. iiij.

Et apprehendēt. Hic ex dictis concluditur corrclariū. Circa quod sciendum q̄ in hebreo nō incipit hic capitulum: sed litera ista. Et apprehendent cē. immediate coniungitur cum precedenti absq̄ aliquo spacio vacuo intermedio: quod est signū alterius sententie seu capituli apud hebreos: ideo est conclusio sequens ex predictis. Ex hoc enim quod dictum est q̄ viri interficerentur in prelio: sequitur q̄ multe remanerent mulieres sine viris. quia mulieres nō sic interficiuntur in p̄lijs. z hoc est quod dr.

a Et apprehendent cē. querentes eaz habere sponsum. z quia ad sponsum pertinet prouidere vroribus z filijs de necessarijs: quod est difficile pro tot vroribus. z sic vnus vir renueret cōiugi tot vroribus. ideo hoc remouetur cū subditur.

b Panē nostr comedemus cē. id est prouidebim nobis z filijs de victu z vestitu.

c Tm̄modo inuocetur cē. scilicet q̄ simus vrores tue.

d Aufer obprobriū nostr. s. sterilitatis. z nihil plus petimus a te

e In die illa. Die incipit expln in hebreo. qr ibi pmittit spaciū vacuū. Superius esti descripta est punitio malox: r hic ponit promissio bonox fieda per christum. quia sicut dictum est supra: modus esaie est cū aliis q tractat simul describere mysteriū xpi qđ intendit principaliter: r hebrei reliquū huius ca. referunt ad tps messye. Ideo qđ dr hic. In die illa erit germē dñi tc. In translatione chaldaica que apud hebreos dr targū. r est autentica: apud hebreos dr. In tēpe illo erit messyas domini tc. r ideo expositores latini hoc exponētes de prosperitate redeuntiū de captiuitate babylonica magis iudaizant ex tum ad hoc ex hebrei.

obprobriū nostrū. e In die illa erit f germen dñi b in magnificētia b r gloria fructus terre sublimis: i et exultatio his q saluati fuerint de isrl. k Et erit omnis qui relictus fuerit in syon: r residuus in hierlm. m Si abluerit dñs n sordē filiax syon r sanguinē hierlm lauerit de medio eius in spiritu iudicij o r spiritu ardoris. p Et creauit dñs. i. creabit: loquēdo de futuro p modū pteriti, pter certitudinē pphetie. q Sup oēm locum tc. i. ecclesie militantis que syon dr: vt onsuim ē. s. ij. r ita ad literam in monte syon fuit missio spūssancti: in signo visibili super apostolos in die pentbecostes: vt dicit hieronymus in epistola ad paulinum de oib⁹ sacre scripture libris:

unit dominus q super omnez locū montis syon: r vbi invocatus ē s nubem per diez: r fumum r splendorē ignis flamantis in nocte t Super omnē enim gloriam b protectio k et tabernaculum erit y in umbraculū diei ab estu z r in securitatem r absconsionē a turbine r a pluuia.

Capitulum. v.

Cantabo b dilecto meo cāticuz patruelis mei vineesue c Vinea fcā ē dile

Igitur hm hanc sniam bec ſra i duas ptes diuiditur. qr primo ponitur dicta consolatio bonorum ꝗtum ad eox exaltationē. secundo ꝗtum ad diuinaz protectionē. ibi. Et creauit. Circa primus dr. e In die illa erit. i. tēpore gratie que dicitur dies, pter claritatē noticie: ad Romāos. xiij. Nox precessit: dies autem appropinquauit. f Germen dñi. i. xps. qui dicit germen dñi: qr non fuit conceptus virili semine sed virtute spūssancti. g In magnificētia. in miraculox operatione: in sua resurrectione r ascēsione. b Fructus terre. s. virginis: de qua dr infra. xlv. Aperiatur terra r germinet saluatorē. i Et exultatio bis qui saluati fuerint tc. i. aplis r alijs fidelibus: qui post xpi resurrectionē viso dño gauisi fuerūt: Joh. xx. r i die pētbecostes recepto spūsctō: Act. ij. k Bis q relictus fuerit in syō tc. i. ecclia: vt dictū ē. s. ij. ca. 6 hoc ē intelligendū de illis qui in ecclesia sunt numero r merito. ideo sequitur l Omnis qui scriptus ē in vita. i. in libro vite, pter quod ra. Da. sic glosat omis scriptus. s. seculi venturi. m Si abluerit. Dic accipit si p quia. n Sordez filiax syon. i. ecclie in spū iudicij. qr xpus per viā iusticie, p nobis satisfecit. o Et spū ardoris. qr hoc fecit ex mario feruore charitatis. p Et creauit. Dic pōnter ponitur psolatio bonorum ꝗtum ad diuinā protectionem. Circa quod sciendū q in exitu de egypto dominus ptexit filios israbel per columnā ignis r nubis Exo. xiij. Tollensqz angelus dni qui pcedebat castra filiox isrl: abijt post eos. r cū eo pariter columna nubis. Sequitur. Et erat nubes tenebrosa r illuians nocte: ita q ad seinuicē toto noctis tempore accedere nō valerēt. Fuit etiā postea columna nubis in protectionē contra estū solis de die r columna ignis contra tenebras de nocte. r hoc fuit in figura gre spūssancti dan de christi discipulis in signo visibili: Act. ij. que protegit contra ardorē concupiscētie r illumiat contra tenebras ignorātie: q tanto melior est illa columna ignis et nubis quanto veritas est melior umbra: et ad literā signū illud gratie apostolis date: habuit spēz ignis lucentis non comburentis. Potest etiam pbabiliter dici q apparuit ibi nebula lucida in signū diuine pntie specialis p gratiam: sicut in dedicatione templi Salomonis. iij. Regū. viij. et in erectione tabernacli: Exo. xl. de quo potest exponi quod dicit actuū. ij. Et implebit totam domuz vbi erant sedentes. Sm hoc igit dr.

p Et creauit dñs. i. creabit: loquēdo de futuro p modū pteriti, pter certitudinē pphetie. q Sup oēm locum tc. i. ecclesie militantis que syon dr: vt onsuim ē. s. ij. r ita ad literam in monte syon fuit missio spūssancti: in signo visibili super apostolos in die pentbecostes: vt dicit hieronymus in epistola ad paulinum de oib⁹ sacre scripture libris:

r Et vbi invocatus est. et p. i. Vbi invocatus ē. a fidelibus. qr ē loc⁹ oronis. s Nubem per diē tc. i. gratiā spūssancti modo p dicto ptegentē. t Sup oēm enim gliaz. colūne ignis r nubis date filijs israbel.

v Protectio. scz spūssancti. ꝗa excedit eam: vt veritas umbrā.

x Et tabernaclin erit. s. spūssancti. y In umbraculū. contra concupiscentiam. z Et in securitatem tc. s. superbie.

z Et a pluuia. carnalis lasciuie. Vel a turbine psecutionis qua non timebant spūsancto roborati. Et a pluuia prosperitatis temporalis: ne per eaz mollificetur hō ad vicia. Ra. sa. dicit hic. q per turbinem et ignem r huiusmodi intelligūtur gehenne pene: inducēs ad hoc istud ps. x. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphur r spiritus procellarū tc. ꝗtum ad hoc conuenit mecum: ꝗa gra spiritussancti protegit ab illa pena: et maxime gra cōsummata que est ipsa gloria.

Capitulum. v.

Cantabo. Post x. pbeta descripsit punitionez regni p vbū narratiuū: hic pōr hoc idē facit p exemplū parabolicū. Et diuidit i duas ptes. primo ponitur parabola. Secdo arguit multiplex ppli culpa: ibi. Ve q priūgit. prima i duas. qr primo sub parabola vinee describit ingratitudo ppli. Et secdo rectitudo diuini iudicij: ibi. Et nūc oīdā. Circa primuz sciendū q parabola ista ē de vinea cū magno sumptu et diligētia exculta. que tñ fructū nō fecit. et sic a dño vinee ptempta fuit r derelicta. p hanc vineā intelligitur ppls isrl: vt habetur infra eo. c. Vinea enim dominum exercituum dominus israbel ē: quā vineā de⁹ excoluit suis beneficijs. et tamen ad ydolatriā declinauit. et sic eā contempsit subtrahendo suū auxiliū: et per oīs tradidit in manibus aduersariox. Dicit igit. a Cantabo. i. alte, pnunciabo. b Dilecto meo. i. pro dilecto meo: in psona ei⁹ loquēs: sicut appebit. j. et iste dilect⁹ intelligit deus: q sic vocat in libro cāticox. quasi p totum. c Cantici patruelis tc. i. qđ cātant de vinea sua. i scriptura aliqñ accipiunt pabole seu similitudines ex reb⁹ gestis. et ideo dicūt aliq r satis pbabiliter: q q̄dā patruel esaie. i. filius patrui sui habuerat vineā cū magno sūptu r labore excultā et acquisitā. et tñ fuit sterilis. pter qđ de ipsa sicut de re insolita fecit dictamē. qđ vocat hic cāticū. ꝗa esaias fuit locutus ē hic de pplo isrl sub noie vinee. ideo subdit. d Vinea facta ē tc. i. deo q dr dilectus rōe dicta e In cornu. i. in loco celso et eminenti. qr hierusalē metropolis in iudea erat in alto loco respectu terre adiacētis. saltē ꝗtū ad illā pte: in q erat templū et dom⁹ regia i mōte syon. f Filio olei. i. in loco pleno oliuis. ex quo rū fructu exprimit oleū. vñ et iuxta hierlm ē mōs oliueti sic nomiatus a fertilitate olei. et tali mō loqndi dr aliquis filius mortis: qr plen⁹ ē scelere. p q dignus est morte.

g Et sepiuit eam. mandatis legis z sua z angelica protectione b Et lapides ꝛc. Chananeos cultores lapidū de terra illa deiciendo: vt dr libro Josue. i Et plātauit ꝛc. i. pplm isrl quē ad cultū suū p ceteris pplis elegit i terra promissionis plantauit. k Et edificauit turrim. .i. templuz ad modū turris factum: sicut dictū fuit. iij. Reg. vj. c. qđ fuit edificatuz p Salomonē i hierusalē i medio iudee exīte tanq̄ metropoli.

l Et torcular ꝛc. .i. altare holocaustorū quod dicitur hic torclar eo q̄ ibi effundebāt sāguis victimarum sicut i torculari sanguis vuaꝝ.

m Et expectauit ꝛc. i. opa bona deū colendo. n Et fecit labruscas. id est opa inutilia et nociua ad ydolatriā declinādo. o Nunc ergo habitatores hierusalē ꝛc. hoc dicit inducendo pplm ad p̄sideratione p victoz bñficioz

p Quid ē quod ꝛc. q. d. nihil defuit ex parte mea quin deberet facere optima opa z fecit pessima. q Et nunc oñdam. Hic oñter describitur rectitudo diuini iudicij. qz pter ingratitudinē debet ptemni: et i manus aduersarioꝝ dimitti. iō subditur. r Auferā sepem eius. i. verum legis intellectū: nō quia deus inducat aliquē ad errorem seu falsum; estimandū: sed qz sacerdotes z legisperiti declinauerūt ad vicia: pter quod de⁹ iuste retrahit ab eis lumen sue gratie: z sic ex sua defectibilitate ceciderunt i erroꝝ cecitatē. s Et erit in direptionē. quia demones ex hoc habuerunt sup eos potestatē diripiēdo spūalia bona z dispositōes ad ipa. s. bona. t Diruā maceriā eius. s. meā protectoz z angelicā custodiā subtrahēdo. v Et erit in conculcationem. i. in depressionē ab aduersarijs z maxime a babylonijs. qui terram destruxerūt: z pl'm partim occiderūt: z parti captiuauerūt. x Et ponā eā desertā. a protectōne mea. y Nō putabit. qz ad verba pphetaꝝ noluerūt se corrigere auferēdo mala vite sue. z Et non fodiet. qz fossio diuini timoris nō fuerūt retracti ab iniquitatibus suis. a Et ascendent ꝛc. i. calamitates pungentes z miserie z qz ad lrāz pplo ducto in captiuitatē vepres z spine creuerūt i terra p defectu culture. b Et nu. mādabo ꝛc. qz i lra illa secuta ē siccitas mag̃. c Vinea dñi ꝛc. in hoc oñdit q̄ parabola p̄dicta intelligit de pplo isrl. et sic ē exposita. d Et viri iuda ꝛc. hoc potissime dī p xp̄o: q̄ erat de tribu illa p̄m carnē nasciturus. e Et expectaui vt faceret iudicium. iustam sniam proferendo: quod pertinet ad iudices quoꝝ est iudicare. f Et ecce iniq̄tas .i. iniusticie inequalitas: qz peruertebant iudicia in fauorē partis z pter munera. g Et iusticiā. i. opa iusticie

cto meo c in cornu f filio olei
5 Et sepiuit eam b z lapides elegit ex ea: z plantauit vineam electam. k Et edificauit turrim in medio eius l z torcular extruxit in ea m) Et expectauit vt faceret vuas: n) z fecit labruscas o Nunc ergo habitatores hierlm z viri iuda iudicate inter me z vineā meā. p Quid ē quod vltra debui facere vineę mee: z non feci ei. An q̄ expectaui vt faceret vuas: z fecit labruscas. q Et nunc ostēdaz vobis quid ego faciā vineę mee. r Auferam sepem eius s z erit in direptōem. t Diruam maceriā eius s z erit i cōculcatōem r z ponā eā deserta. y Non putabitur z z non fodiet a z ascēdēt sup eam vepres z spine: b z nubibꝰ mandabo ne pluāt sup eā hymbrē. c Vinea aūt dñi exercituū domus isrl est o z viri iuda germē eius delectabile.

e Et expectaui vt faceret iudicium. f z ecce iniquitas s z iusticiam: b et ecce clamor. i Ve qui coniūgitis domuz ad domū: z agrū agro copulatis vsq̄ ad terminū loci. k Nūquid habitabitis vos soli in medio terre. l In auribus meis sunt hec dicit dominus exercituū. m) Nisi domus multe deserte fuerit grādes z pulcre: z absq̄ habitatore. n) Decem enī iugera vineārū faciēt lagūculam vnā: z triginta modij seminis faciunt modios tres. o Ve q̄ cōsurgitis mane p ad ebrietatē sectādā: q z potanduz vsq̄ ad vesperam: r vt vino estuetis. s Cythara z lyra z tympanū z tibia t z vinū i cōuiuijs vr̄is v z opus domini nō respicitis: x nec opa manuū eius cōsideratis y Propterea captiuus ductꝰ ē populus meus z3 qz nō habuit sciaz a z nobiles eius interierūt

in pplo cōi viuēdo iuste adimuicē. b Et ecce clamor de iniurijs vnius ꝺ alterꝰ. b Ve q̄ cōiūgitis. Hic oñr arguit pplm multiplex culpa. z p̄ pha arguit culpā z p̄miat penā p̄iūcti. Scdo p̄sequit pena sepatiz: ibi. Jō iratus ē. Prima in tres. qz primo arguit pplm ꝺ cupiditate. secundo de carnalitate ibi. ve qui consurgit. Tercio de superbie vanitate ibi. ve qui trahitis. z i qualibet parte cōminatur penā. Circa p̄muz dicit.

i Ve q̄ p̄surgitis ꝛc. Judei ei sp fuerūt ad auariciā pni. z iō in illo pplo multi p potentiā auferebant possessiones alioruz: et aliqui p fraudulentias.

k Nunqđ habitabitis ꝛc. q. di. videmi hoc querere: z tamē terra fuit data a deo filijs isrl ꝓmuniter p habitatione pauperꝝ sicut z diuitū: z subdit cōminatio pene cū dicitur.

l In auribus me. ꝛc. qz exaudit iniuste oppressos ad vidicā dñi. iō subdit ibi.

m Nisi dom⁹ multe deserte fuerint ꝛc. sicut fuerāt male acquisite: z hoc impletū est qñ pplꝰ ductus fuit captiuus.

n) Decē enī iugera vineaꝝ ꝛc. i. sicut vinee z agri fuerūt male acq̄sita ita efficiētur steriles i penā. est autez iugerꝝ spaciū terre quod par boū i die arare cōsueuit.

o Ve q̄ consurgitis. Hic oñter arguit pplm ꝺ carnalitate dicēs. ve q̄ p̄surgitis mane ꝛc. Sic enī solent facere illi qui fuerūt ebrij p̄cedēti vespe. eo q̄ i mane sūt sitibūdi. p Ad ebrietatē sectandā ꝛc. sicut de decedentibus: iō subdit. q Et potandū ꝛc. z qz ex tali potatōe calefit caro: z inducit ad luxuriā z ad alia mala. s. ad rixas z ad homicidia z p̄silia. iō subdit. r Ut vino estuetis. z p̄t teneri hic ly vt vno mō causalit̄ q̄ tū ad illos q̄ sic vacabāt potationi: vt ad mala sequētia eēnt magis apti z p̄ni. Alio mō p̄secutiue. qz talia mala nata sūt seq̄ ex ebrietate: etiā si inebrians se inebriare nō intēdat. s Cythara z lyra ꝛc. ad excitādū luxuriā p dissolutoz. t Et vinū. s. forte z electū. v Et op⁹ dñi. ꝛc. nihil agēdo ad ei⁹ honorē siue obsequiū. cū tñ ab eo bēat habūdātiā tpaliū. x Nec opa manuū. ꝛc. s. q̄lit̄ punierit acritervicium carnalitatis p̄pter ip̄m mundū diluuio submergēdo: Gen. vij. z q̄n q̄ ciuitates igne et sulphure succendendo: Gen. xix. Cōsequēnt subdit pena cū dī. y Propterea captiuꝰ ꝛc. i. ducet. Esa. enī loq̄t de futuro p modū p̄teriti: p̄pter certitudinē euēt⁹. z Quia nō habuit sciaz. applicādo ingeniū suū ad diuinū obsequiū. z ad iudicia sua p̄sideranda ꝺ dū in punitōe carnalitatum: vt dictū est.

a Et nobiles eius interierūt fame ꝛc. qꝛ in obsidiōe ciuitatis sub sedechia defecerūt oino victualia: vt hꝫ iiij. Regū. xxv. b Propterea dilatauit ꝛc. id est capacitatem suaz. ⁊ est locutio metaphorica. quia infernus nō habet aiaz. ꝓpꝛie. Accipit aūt infernus in scriptura dupliciť. Uno mō ꝓ fossa vbi ponūtur mortuoꝝ cadauera. Alio mō pro loco vbi descendunt animę damnatoꝝ ad purgandum et generaliter illorum qui non admittūtur statim ad gloriam ⁊ quia tunc nullus ad eam admittebatur q̄n tū cunq; iustus. ideo tunc omnes mortui q̄tū ad aias ad infernū descēdebāt. ⁊ coꝛpoꝛa eoꝝ ꝓti fuerāt sepulta: ⁊ ꝓtim i fossaꝫ pięcta ⁊ putrefactā ⁊ sic ifernꝰ vtro q̄ mō ꝫ accipitur. Cetera patēt vsq; ibi.

c Et incurua bitur homo ꝛc. i. dęiciet totaliť a sua superbia.

fame: ⁊ multitudo eius siti exaruit. b Propterea dilatauit infernus aiaz suaz ⁊ aperuit os suū absq; vllo termio. Et descēdent fortes eius: ⁊ sublimes gl'iosiq; eiꝰ ad eū. c Et incurua bit hōꝛ ⁊ hūilia bit vir: ⁊ oculi sublimiū dę primentˀ d Et exaltabit dñs exercituū i iudicio: ⁊ deꝰ sanctus sctificabitur i iustitia e Et pascēť agni iuxta oꝛdinē suū: f ⁊ deserta ỹbertatē ỹsa aduene comedēt. g Ue q̄ trahit iniquitatē in funiculis vanitatis ⁊ q̄si vinculū plaustri peccatuz. h Qui dicitis festiet ⁊ cito veiat opꝰ eius: vt videamus ⁊ appꝛopiet ⁊ veniat cōsiliū sancti isr'l: ⁊ sciemus illud m) Ue q̄

dicitis malū n) bonū: o) et bonū p) malum q) ponentes tenebras r) lucē s) ⁊ lucē t) tenebras v) ponentes amaruz x) i dulce y) ⁊ dulce z) in amaruz. z) Ue q̄ sapientes estis a) in oculis vestris b) ⁊ coꝛaz vobismetipsis prudentes. c) Ue q̄ potētes estis ad bibendū vinū: ⁊ viri fortes ad miscendaz ebrietatem. d) Qui iustificatis impium ꝓ muneribus: et iusticiam iusti aufertis ab eo. e) Propter hoc sicut devorat stipulam lingua ignis: ⁊ calor flame exurit: f) sic radix eoꝝ quasi fauilla erit g) ⁊ germen eoꝝ h) vt puluis ascēdit. i) Abiecerunt enī legem dñi exercituū k) ⁊ eloquiū sācti isr'l blasphemauerūt.

sequens inferre inter ea que fiunt hic aliquā penā. ideo subditur. k Qui dicitis. diuinā iusticiā deridendo. l Festinet ⁊ cito veniat ꝛc. ꝓbeta cū ꝓminabatur eis penam a deo inferendā ꝓ malis suis. ⁊ ipsi deridendo respōdebāt. l Festinet. ꝛc. i. pena quā cōminami nobis quasi dicat. non timemus eaz. vnde de ipsis dī Ezechielis. ix. Dixerūt dereliq̄t dñs terrā ⁊ nō videt nos. ⁊ ex hoc errore cecideruntˀ vlterius in aliud malū dicētes. ꝙ cultꝰ diuinus nō erat alicuius valoꝛis hominibus. hoc enī seq̄batur ex eo ꝙ pōchāt deū nō habere prouidentiā de humanis actibus ⁊ econtrario cultum ydolorum dicebant eē bonū. quia in illis dabātur aliquādo responsa hominibus de agibilibus. et tā q̄z esset ibi aliquid numis habēs prouidentiā de actibꝰ humanis. Et hoc est quod dī.

m Ue q̄ dicitis malū. i. cultuz ydolorū.

n Bonū. i. vtile hoibus. o Et bonū. s. diuinū cultū q̄ē bonus ſm veritatez. p Malū. i. cē nulliꝰ vtilitatis. q Ponētes tenebras. erroꝛis. r Lucem. s. veritatis s Et lucem. s. fidei. t Tenebras. esse ignoꝛantie. v Ponentes amaꝝ. i. ydolatriam que ducit ad gehenne amaritudinē. x Jn dulce. tanq̄ ꝓ cā hō ꝓsequitur optatū finē. y Et dulce. i. ipsā latriā q̄ iungit sūmo bono. z Jn amaꝝ. ꝙ sit ibi laboꝛ inuelť ⁊ expēse. et ex hoc sequbať ꝙ isti sic errātes suā sciaz ꝓferebāt noticie ꝓphetaꝝ ꝛ̄ru assertū. iō subdit. z Ue q̄ sapientes estˀ .i. cognoscētes diuina nō ſm veritatē. ſ tm ſm opinioz vestrā. iō ſb̄dit. a Jn oculis vīs. s. ⁊ sicut se estimabāt sactes circa diuina: ita ⁊ circa hūana. falso tm. iō subdit. b Et coꝛā ꝛc. Prudētia est ē ꝓpꝛie circa agibilia humana. Et p̄dicti aūt erroꝛibus seq̄bať ꝙ absq; vllo tioꝛe implicarēt se petis carnalibꝰ. iō subdit. c Ue q̄ potētes ꝛc. de b est iactabāt se ꝙ vnus potat tātū bibere q̄ntuz plures alij. ⁊ sic poterāt eos inebriare. d Qui iustificatis impiū ꝓ muneribꝰ ꝛc. dādo sniam iniquā ꝓ eo q̄ iustū pauperꝫ nr̄ꝫ. ꝓpter p̄dicta subdit debita pena cum dī. e Sicut devorat ꝛc. in hebreo ⁊ libris correctis br̄. ꝓpter hoc sicut devorat stipulaz lingua ignis. q̄ cū ignis modicū tāgit stipulā: quasi lābēdo stati exurit. ⁊ sic dicit ꝓpha: ꝙ pena p̄dictoꝝ peccātiū cito veniet a deo. iō subdit. f Sic radix ꝛc. i. totaliť exterminabit: sicut arboꝛ cuius radix ē totaliter incinerata. g Et germen eoꝝ id ē ꝓles eoꝝ. h Et puluis ascendet. qꝛ sicut puluis eleuatus in aere per ventū ad alia locū dispergit. sic filij eoꝝ extra terrā suā fuerunt ducti in captiuitatez. cui cā adhuc repetit i generali cū dī. i Abiecerūt ei ꝛc. eaz absq; timoꝛe transgrediendo. k Et eloquium sancti isr'l. i. ipsius dei. quod per ꝓphetas eis mandabat.
l Blasphemauerunt. verba eoꝝ deridendo. ſm ꝙ habetur. ij. paralyp. vlt.

m Ideo iratus est. Hic ponit pphet ominat penam ppli sepatim. Et primo penā q precessit captiuitatē babylonis. Secdo penā huius captiuitatis ibi. In his oib⁹. Circa primū dr. m Ideo iratus ē ꝛc. ppter peccata predicta in pplm suū.i.in regnū iude vbi erat templum dñi.

n Et extēdit manuz ꝛc.multiplicat affligendo pplm ꝛ principes p reges assyrioz et babylonis añ captiuitatez babylonicā: vt patet iiij. Reg.ꝛ.ij.paly. o Et percussit eū.s. populū.

p Et perturbati ꝛc. i.principes.nam ꝛ manasses rex iuda tunc fuit captus et catbenatus: ductꝰ extra terrā suā p regem assyrioz vt bn. paly.xxxiij.et filr Joatbā filiꝰ ozie p fgē egypti.iiij.reg. xxiij. q Et fa.sūt ꝛc. Jecbonias rex iuda fuit occisus.ꝛ ca dauer eius extra muros bierlm ꝓiectum: sicut dixerat bieremias de eo.xxij.ca. Sepultura asini sepelietur.ꝛ ita fuit de pluribus alijs. r In his omnibus. Hic consequenter describitur pena babylonice captiuitatis cum dr. In his oibus.i.ex penis ꝓdictā a deo illatā. s Nō ē auersus furoz eius.q; ex penis illis pplis nō fuit emendatus.ꝛ magis obstinatus in malo: vt pz ex.iij. Reg.et.ij. paral.ic subdit. t Jz adhuc manus ꝛc.ad puniendū pplm obstinatiōnem per exercitū regis babylonis.ideo subdit. v Et eleuabit.i.faciet eleuari. x Signuz .i.vexillū ad congregatoz bellatoz. y In nationibus p cul.q; ex lōginqs partibus venit ille exercitꝰ in bierlm.

a Et sibilabit ꝛc.i.faciet eū venire. b Et ecce festinꝰ ꝛc.q; ille exercitus cuius fuerit valde magnus: tñ fuit in breui tpe congregatus et citovenit ad bierlm.q; nō fuit impedimētū i via.quod declarat ipse dicēs. c Nō ē defici ꝛc.ex tāta eius voluntate veniebant in bierlm q quasi nō sentiebant laborē.et sic tollit impedimentū lassitudinis. d Nō vomitabit ꝛc.i.cū magna sollicitudie festinatois veniet.et sic tollit impedimentū pigritie. e Nec ꝙ soluetur cingulū renū eius ꝛc.et sic tollit impedimentū quod aliqn̄ ꝓuenit i exercitu ex dissipatiōe armorū ad sustinēdū. Silr et impedimētū armoz ad inuadēdū cū subdit. Sagitte eius acute ꝛc. Silr tollit impedimētuz quod aliqn̄ ꝓuenit ex defectu equoz cum dr. Ungule equoz eius vt silex.quasi dr.i via nō ledētur: cuis cū festinatione veniant. f Et rote eius.i.currus eius in quibus pugnabant antiquitus. g Quasi impetus tempestatis.i.terribiles ad modū tēpestatis cui non potest resisti būana virtute. b Rugitus eiꝰ ꝛc. quasi.d. nō flectet miseriozdia.vnde et rex babylonis filios Sedechie regis occidi fecit in eius oculis. et postea oculos eiꝰ eruit et nobiles de regno iude captos occidit.iiij.reg. vlt. Sedechiā autē excoculatū duxit ligatū in babylonē et pplm terre captiuū.vñ subditur. i Et frēdet.p iracundiam. k Et tenebit predā ꝛc.q; nec a deo nec ab boie fuerūt de manibus eiꝰ saluati. l Et sonabit super eā ꝛc.q; in tāta destructōe fuit magnꝰ clamoz et terribil tā ex pte babyloniox se ad cedē pplī exhortantiū cuis ex pte morientiuz. et alioz in captiuitatem ductoz.um.ideo subditur. m Aspiciemus in terrā. pre confusione nō potentes oculos sursum leuare et associat se ꝓpheta cuz eis eo q erat de illius populi: cuius mortuꝰ fuerit diu ante istam captiuitatem.s.tēpore Manasse regis: vt dictum est supra ca.j. n Et lux obtenebrata ꝛc. q; tribulatō illius captiuitatī fuit tāta q tota gloria q fuerat in pplo isrl videbatur simplr extincta.

m Ideo iratus ē furoz dñi i pplm suū: n ꝛ extēdit manuz suā sup eū o ꝛ percussit eū p Et perturbati sūt montes q ꝛ fcā sūt morticina eoz quasi sterc r in medio plateaz. Jn his oībus s nō ē auersus furoz eius t adhuc manꝰ eius extēta u Et eleuabit x signū y in nationibus procul a ꝛ sibilabit ad eū de finibus terre b ꝛ ecce festinus velociter veniet c Nō ē defices neq; laborās i eo nō vomitabit neq; dormiet: c neq; solvet cingulū renuz eius: nec rūpet corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acute et oēs arcus eius extenti. Ungule eqz eius vt silex d ꝛ rote eius e quasi ipetus tēpestatiz b Rugitus eius vt leōis: rugiet vt catuli leonū f ꝛ frēdz g ꝛ tenebit predā: ꝛ āplexabit ꝛ nō erit q eruat i ꝛ sonabit sup eū i die illa sicut sonit maris. m Aspiciemus in terrā: ꝛ ecce tenebre tribulatōnis: n ꝛ lux obtenebrata ē in caligine eius.

Ca.vj

In anno quo mortuus est rex Ozias: b vidi dñm c sedētez

In anno. Hic cōsequenter esaias cōfirmat dictum suū. naz posset aliqs dicere: q verbum eius non eēt autenticum: eo q predicta non viderit spūsancto ppter quod in hac ca. ostēdit se locutum fuisse spiritu diuino. Et diuiditur in duas partes: quia primo ponit diuina apparitio. Secundo esaie legatō ibi. Et dixi. Ad intelligentiam prime partis sciendū q esaias visione imaginaria vidit dominū i specie cuiusdam magni viri sedentis. cuius scdile erat in celo. et scabellum pedum eius in templo. hm q dr.j. lxvj. Celum mihi sedes est. et terra scabellum pedum meorum. et duos angelos stantes in vtroq latere eius. et intellexit significationem visionis: aliter non esset visio prophetica. sicut Pharao qui vidit spicas Gen. xlj. et Balthasar qui vidit manū scribentem in pariete: Dañ. v. visione imaginaria. ille vomiens. iste vigilans. neuter tamen fuit propheta: sed Joseph et Daniel qui visiones intellexerunt. Unde dicitur Dañ. ij. Intelligentia opus est i visione: sicut diffusius dictū fuit in principio libi psalmorum: vbi dictum fuit de modis et gradibus prophetie tanqz preambulum ad omnes libros prophetarum. Jgitur circa istam visionem esaie que fuit intellectualis et imaginaria primo ponitur apparitio diuina. Secundo angelica: ibi. Seraphin. Circa primū primo notatur tempus cum dicitur. a In anno ꝛ. hm q dicit ra. Salo. iste non fuit annus mortis Ozie regis accipiendo mortē pro separatiōe anime a corpore. sed annus quo fuit a deo percussus lepra: eo q voluit sibi officium sacerdotale vsurpare: vt bi.ij. Paralyp. xxvj. quia extunc mundo reputatus fuit mortuus. quia extūc bitauit in domo sequestrata. et ioatbā filius eius regebat palacium. et iudicabat pplm terre: vt bi.iij. Reg. xv. et. ij. Par. xxvj. Dunc añt dicto ra. Sa. consonat ira sequens in hoc. c. vt videbit. Consequenter ponit ipsa apparitio dei cū dñi b vidi dominū. hm Dionysiū. iij. ca. celesti hierarchie angelus fuit. tamen dominus nominatur. co q ad representandū pson dñi apparebat. et i ei⁹ pona loquebatur: sicut et angelus loquens moysi in mōte synai: dominus nominatur: vt patet i Exodo i pluribus locis. Qz autez fuerit angelus habetur Actuū vij. vbi dicit de moyse. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cū angelo qui loquebat ei in monte synai: et cuz patribus nostris. quia precepta decalogi dedit audiente populo: vt bi Exo. xx. ca.

c Sedentē. sedere aūt ꝓprie est iudicantis. illa autē

apparitio fiebat ad p̄ferendum sententiam p̄tra oziā regē thurificare volentē de p̄nti: q̄ tunc lepra fuit p̄cussus: vt dictū est: t ꝯ p̄pīn de regno iude de futuro: vt videbit infra: t ideo illa apparitio fuit in effigie hominis sedentis. q̄ illam etiam apparitionē in effigie bois sedentis significabat deus humanandus in p̄sona filij: et hoc est quod dicit Jo. xij. vbi allegat i scriptura que p̄mittit infra in hoc capi. Excecа cor ppli huius &c. et subdit euangelista. hoc dixit esaias quando vidit gloriaz eius: t locutus est de eo.

d Sup̄ solioz excelsuz. hoc est supra expositum

e Et plēa erat dom⁹. i. templū a salomone edificatum. ibi enim fiebat illa visio.

f A maiestate eius. q̄ ab illa effigie videbat fulgor mirabilis p̄cedere. Sciendū q̄ istud. Et plena erat dom⁹ ei⁹ a maiestate. nō ē in hebreo nec in libris correct̄. g Et ea que sub ipso erant replebant templū. In hebreo habet. Et oze eius replebat templū. et accipitur hic oze p̄ finibus vestimentoz seu vestimenti sui. Illa em̄ effigies apparebat quasi induta ad honestatē t finis vestimenti descēdebat vsq̄ ad templi pauimentū sicut cōiter fit de oris vestimentoz hoim sedentiū.

b Seraphin. Hic p̄mr describit apparitio angelica: cū dicitur. b Seraphin stabant. sic enim apparebant tanq̄ parati ad ministrandū deo t exequendum eius imperium. Sciendū tamen q̄ nō erant de superiori ordine qui dicitur ordo seraphin: sed erant de angelis qui mittunt in ministeriū ad exteriora: nominant tñ seraphin ab effectu p̄pter purgationē labioz esaie q̄ incendium: sicut dictum est de alio angelo q̄ nominabatur dominus: eo q̄ loquebatur in p̄sona eius.

i Sup̄ illud. i. sup templū vt dicunt expositores nostri: tñ in hebreo habet. Desuper ei. i. dño: quia stabant sup templuz parati ei obsequi: ideo sic apparebāt q̄si erat ad dexteram dei alius ad sinistram.

k Ser ale vni &c. p alam p̄templatio designat: vt dicit Gre. sup Ezech. igit̄ q̄ duas alas superius erectas intelligitur cōtemplatio diuinoz que sunt supra naturam angelicam. Per duas p̄tensas inferius ad cooperiendum corpus t pedes eoz seraphin cognitio eoz̄ que sunt inferiora angelis designatur. per duas medias ad volandum extensas cognitio angelice nature. iō subditur. l Duabus velabāt fa. &c. In hebreo habetur. Faciem suā. s. ipsoz seraphin p̄m hebreos non q̄ essent extense ante facies eoruz: sed sup capita quasi transuersaliter: t sic velabant caput suprius: t p̄ consequens faciem que est pars capitis. m Et duabus velabant &c. In hebreo habet. Pedes suos. i. ipsoz̄ seraphin: q̄ transuersaliter versus inferiora p̄tendebant: et sic corpora seraphin t pedes velabant. t hoc ad quandam decentiam t honestatem. apparebat em̄ in figura humana que honestior apparet operta q̄ nuda. n Et duabus. s. alis medijs.

o Volabant. ad designandū q̄ angeli semp sunt parati ad diuina ascendere: t ad inferiora descendere p̄m domini voluntatem: ideo volatus in medio loco disponitur quasi ad vtrunq̄ paratus. Et ad melius capiendum posui hic figuram p̄m intentionē hebreoz.

p Et clamabant &c. i. simul t concorditer vel quia vnus primo dicebat: t postea idem alius repetebat: sicut duo chori in ecclesia aliq̄n idē dicūt alternatim. q Sctūs sanctus: sanctus. Scōm hebreos dicitur ter sanctus: ad maiorē diuine sanctitatis expressionē: sicut Hiere. xxij. dicitur. Terra: terra: terra: audi verbum domini ad excitandum maiorem attentionem. Scōm vo catholicos hic dicitur ter sanctus ad designandum in deo p̄sonaz trinitatem. Et subditur r Dominus deus exercituum. ad designandum essentie vnitatem.

s Plena est omnis terra gloria ei⁹ quia in omnib⁹ creaturis relucet virt⁹ t bonitas ipsi⁹.

t Et commota est &c. quia hec visio facta est die p̄secutionis ozie: vt dictum est supra: t tunc fuit motus terribilis. sm q̄ habet Zacharie. xiij. Et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in die Ozie regis iuda. q̄ terremotus factus fuit ad ostendendum indignationem domini p̄tra p̄lumptionem ozie. Ex illo autem terremotu moti fuerunt parietes templi: t p̄ consequens supliminaria t cardines ostioz. v A voce clamantis. q̄a talia fiunt in inferioribus per angelos.

r Et domus &c. Ad designandū incendium futurū domus domini p̄ chaldeos: vt habet. iij. Regum vltimo.

y Et dixi. Hic p̄sequenter describit esaie legatio. et primo describit dispositio debita. Secundo legatio sibi iniuncta: ibi. Et audiui. Dispositio autē ista facta est primo per esaie cōtritionē de eo q̄ peccauerat p̄ omissionem ideo dicit. z Ve mihi q̄ tacui. a reprehensione vel repressione ozie regis de sua p̄sumptioe. erat enim Esaias de genere regio: vt dictū est supra. j. capitulo. et p̄pter hoc magis poterat ad regem accedere: t defectus suos sibi ostendere: q̄ alius de populo: ideo peccauit hoc omittendo: iō subditur. a Quia vir &c. sicut enim polluūtur labia loquendo quod non decet ita etiam tacendo quod dici debet. b Et in medio populi &c. non solum p̄ omissionē sed etiam p̄ commissionem: quia multi de populo illo erāt blasphemi: vt dictum est supra.

c Et regem &c. i. angelorum. d Vidi oculis meis. quasi diceret. ergo sum peccator: ista visio non est mihi ad p̄fectum sed ad interitum: et sic etiam dixerat Manue ad vxorem suam: Judicum. xiij. Morte moriemur quia vidimus dominum. Secundo facta est Esaie dispositio p̄r angelum purgantem eius peccata: hoc tamen fuit solum instrumentaliter: quia solus deus est purgare peccata principaliter. Dicit igit̄. e Et volauit &c. per istum volatum intelligitur velocitas angelica ad exequendum domini mandatum seu beneplacitum.

f Et in manu ei⁹ calculus. i. carbo ignitus. Calculus em̄ plura significat. Uno em̄ mō signat lapidem puulū. Alio modo numerationem: quia antiquitus solebant homines cum lapillis numerare. signat etiam carbonem ardentem: et etiam quedam alia. Unde versus, Calculus ē ratio: numerus sententia carbo. Calculus est pondus: minim⁹ lapis ensis acut⁹. Per calculū aūt istū significabat p̄bende donum tunc esaie datum. g Que forcipe &c. s. holocaustoz vbi erat ignis continuus: vt habet Leuit. vj. Sciendū tamē q̄ nō accipit hic altare seu carbo materialiter: quia ista fiebant visione imaginaria sicut dictum est: qua videbat angelus accipere carbonē de altari holo-

cauſtoꝝ. b Et tetigit os meū. ad ꝺeſignandū purgationem peccati ſui p tactum ignitatē p̄dictā: ideo ſubdit. Et auferet iniq̄tas tua ⁊c. i Et audiui. Hic conſequenter deſcribitur legatio iniuncta iſaie a dño q̄tū ad illud qđ ptinet ad afflictionem malorꝝ. ſcđo q̄tum ad ꝓſolationē bonorꝝ. ibi. Et multiplicabit. Primus deſcribit cū dicitur

i Et audiui vocē dñi. apparētis in effigie predicta.

k Dicentis q̄em mittam ⁊c. hoc nō queſiuit ex ignorātia: ſ ad ꝓuenientius iniungendū negocium iſaie ſe offerenti ad obediendum: ſicut Gen. iij. dixit dñs. Adā vbi es: vt ex eius reſpōſione cōuenientius argueret eū de trāſgreſſione.

l Et dixi ⁊c. paratus ad obediēdū.

manu eiꝰ calculꝰ: ſ quē forcipe tulerat de altari: b et tetigit os meū ⁊ dixit. Ecce tetigi ꝟ labia tua: ⁊ auferet iniquitas tua: ⁊ peccm̄ tuū mūdabit. l Et audiui vocē dñi k dicentis. Quē mittā: ⁊ q̄s ibit nobis? l Et dixi. Ecce ego: m mitte me. n Et dixit. o Vade ⁊ dices popło huic. Audite audiētes p et nolite intelligere: ⁊ videte viſionē ⁊ nolite cognoſcere. q Excea cor ppli huiꝰ: r ⁊ aures eiꝰ aggraua ⁊ oculos eiꝰ claude: ne forte videat oculis ſuis ⁊ auribꝫ ſuis audiat ⁊ cor de ſuo intelligat: ⁊ puertat ⁊ ſanē eū. s et dixi. Uſq̄quo dñe: t et dixit. Donec deſolētur ciuitates abſq̄ habitatore: ⁊ dom̄ ſine hoie. u Et terra relinquet deſerta: ⁊ lōge faciet dñs hoies. v Et multiplicabit q̄ derelicta fuerat. in medio terre: x ⁊ adhuc in ea decimatio. y Et puertet: z ⁊ erit in oſſionē ſicut terebinthus: ⁊ ſicut quercus q̄ expandit ramos ſuos. a Semen ſanctum erit id qđ ſteterit in ea.

m Mitte me. nec ſe offerendo peccauit q: ante diſpoſitum ſe vidit p purgationem predictā. n Et dixit vade. ad arguendū peccata regū iude. Ex hoc dicūt hebrei ⁊ rōn abiliter vt videt: q iſtud qđ dicit in hoc capitulo p:cceſſit tempore: ea que ſcripta ſunt ſupra a principio hui? libri: in quibus iſaias arguit multipliciter peccata eiꝰ populi. Ad que arguenda miſſus fuit a deo ſicut alij ꝓphete. Et in hoc ca. ponit prima eiꝰ miſſio: vt dr. nec obſtat qđ vltimo ſcribitur: q frequenter in ſacra ſcriptura ſcribunt poſterius prius facta: ⁊ econuerſo: vt frequenter dictum eſt ſupra in alijs libris canonicis.

o Et dices ppło ⁊c. auribus corpis. p Et nolite intelligere. i. noletis. nō em̄ incitauit eos ꝓpha ad nō intelligendū ⁊ nō obediendū: ſ p̄dixit hoc futurū p̄nūciādo. ſ. ppli obſtinationē in malo iō ſubdit. q Excea cor populi huius ⁊c. i. denuncia ad excecandū p errorē in intellectu. r Et aures eius aggraua. i. aggrauandas denūcia i:: affectu p obſtinationē: circa qđ talis excecatio ⁊ obduratio nō eſt a deo directe: ſed ex liberi arbitrij defectibilitate. homo em̄ auertens ſe a deo meret vt iuſte deus retrahat grām ſuam ab eo cuius effectus eſt illuminare intellectum: ⁊ mollificare affectū: ⁊ ideo ipſa ſubtracta homo excecat ⁊ obdurat ex ſua malicia. hoc ad literam fuit impletū qn̄ ad p̄dicationē chriſti iudei p magna pte fuerūt obdurati ſm q dr exp̄ſſe Jo. xij. ꝓ ea nō poterāt credē: q: dixit Eſa. excecauit oculos eoꝝ: ⁊ indurauit cor eoꝝ ⁊c ⁊ ſe. ſequit. Hoc dixit eſaias qn̄ vidit gloriā eiꝰ. ſ. xp̄i. ⁊ locutꝰ eſt de eo. Cognouit em̄ tunc trinitatez ꝓſonaꝝ ⁊ filiū incarnandū vt p̄dictū eſt: ⁊ ſic tūc vidit gloriā xp̄i. i. eiꝰ diuinitatē. s Et dixi. Uſq̄quo dñe. ſ. durabit hec excecatio ⁊ obduratio: ⁊ dixit. t Donec deſolent ⁊c. qđ impletum fuit tpe tyti q̄ deſtruxit ciuitatē: ⁊ terrā iudeoꝝ: ⁊ duxit ppl̄m captiuū: ⁊ diſpſit p orbem vt nō habitaret amplius in iudea: iō ſubdit. Et longe faciet dñs homines.

v Et multiplicabit ⁊c. Hic p̄nr ꝓpheta denunciat cōſolationē credentium: qđ frequenter fit in hoc ꝓpheta ⁊ in alijs. ſ. denunciatio conſolationis bonoꝝ iuxta denunciationem deſolationis malorꝝ: vt oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcāt: et hoc eſt qđ dr. v Et multiplicabit ⁊c. quia ante aduentum exercitus romanoꝝ p̄ iudeā xp̄iani qui erant ibi p admonitionē angeli tranſierunt in regnū agrippe: qui erat ꝓfederatus romanis: ⁊ ſic fuerunt dere-

licti alijs partim captiuatis: et partim trucidatis: qui poſtea multiplicati ſunt p orbem vniuerſum: vt patz ad ſenſum. x Et adhuc decimatio in ea. q: decime dantur a fidelibus eccleſie.

y Et puertet ab abiectione ⁊ paucitate ⁊ ꝓſecutione qua paſſa eſt eccleſia. Primo a principibus ideoꝝ: vt p̄z act. viij. ⁊ in pluribꝰ locis alijs eiuſd̄ libri. ⁊ poſtea ab imꝑatoribꝰ romanis ⁊ eoꝝ p̄fectis: vt in ſanctoꝝ legendis ⁊ i chronicis habetur.

a Et erit in oſſionē ſicut terebinthus ⁊c: qđ impletū videm̄ maxime a tēpore cōſtantini in quo icepit eccleſia notabiliter ⁊ mirabiliter exaltari ⁊ dilatari.

b Semen ſanctum ⁊c. q: fideles nō multiplicantur p generationem carnalem: ſed p gratiam ſanctificantem in baptiſmo: veruntamē q: excecationis ⁊ obdurationis iudeoꝝ tpe p̄dicationis chriſti ⁊ apłoꝝ eiꝰ figura fuit obduratio p̄deceſſoꝝ ſuoꝝ tpe predicatiōis Hieremie ⁊ alioꝝ ꝓphetaꝝ qui fuerūt inuēti tpe deſtructionis facte p nabucho. regē babylonis: iō lra iſta poteſt exponi pro illo tpe: licet principalis intentio ꝓphete ferat ad obſtinationē iudeoꝝ tpe p̄dicationis xp̄i ⁊ apoſtolorum: ⁊ ꝑm iſtam ſniam dicit. Et dixi vſq̄quo dñe. ſ. durabit iſta excecatio ⁊ obduratio. Et dixit. donec deſolate ſint ciuitates abſq̄ habitatore: quod adimpletum fuit tempore ſedechie qn̄ rex babylonis deſtruxit ciuitates regni iude ⁊ populum duxit captiuum in babylonē: iō ſubdit. Et longe faciet dñs homines: ⁊ multiplicabit. Hic conſequenter propheta denunciat conſolationem bonorum: ⁊ iſtud fit frequenter in hoc libro ⁊ in alijs libris ꝓphetalibus iuxta deſolationē bonoꝝ: vt oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcāt et boc eſt qđ dicit. Et multiplicabit que derelicta fuerat. i. terra iuda que derelicta fuerat a ſuis habitatoribus in captiuitatē ductis multiplicabitur adhuc in hominibus: animalibus et alijs bonis: quod impletū fuit poſt captiuitatis reditū ſub Zorobabel ⁊ neemia et macbabeis. In medio terre. hoc dr quia iudea eſt in quarto climate terre habitabilis. Et adhuc in ea decimatio. i. adhuc dabuntur ibi decime bonoꝝ ſacerdotibus ⁊ leuitis deo miniſtrantibus: ſicut habetur Neemie. x. Et conuertetur. a captiuitate in ꝓſperitatē. Et erit in oſſionem ſicut terebinthus ⁊c. quia ꝓſperitas eoꝝ poſt tantam captiuitatē fuit magis admirabilis: ⁊ hoc tempore macbabeoꝝ: qn̄ recupauerūt ciuitatē ⁊ templum contra antiochum regem tunc valde potētem. Semen ſanctum erit id quod ſteterit in ea. quia poſt reditum captiuitatis babylonice non legitur iudeoꝝ populus ad ydolatriam declinaſſe. niſi aliq̄ pauci ex violentia regis antiochi: vt habetur. j. Macbab. ⁊. ij. ⁊ tunc etiā aliqui licet pauci cōpatiue reſpectu totius populi acceperūt aliquas cōditiones gentiliū: faciendo ſibi p̄putia. paleſtrā: ⁊ epbebian: vt dr. j. macbab. j. nō tn̄ dicit ibi q declinauerunt ad ydolatriam

In ca.vj.vbi dicit in postil. Posset enim alicui dicere q̄ verbū eius nō esset autenticū. Additio.j.

Esaias in principio sue ꝓphetie dixit. Audite celi z auribꝰ ꝓcipe terra: qm̄ dñs locutus est z iō nullus posset dicere ei: q̄ verba illa dixisset sp̄ suo z nō sp̄ū deinū talis ꝓtradiceret sue ꝓphetie quā q̄ negaret similiter posset negare p̄sentē visionez z ideo nō oportet dicere: q̄ hec visio ponitur ad confirmationē p̄dictoꝝ: & ē visio p se reuelata ꝓphete.

Factū ē in diebꝰ achaz filiꝰ ioathan filiꝰ ozie regis iuda: ascēdit rasin rex syrie: z facee filius romelie rex israel in hierlm ad p̄liandū ꝓtra eam: z non potuerūt debellare eam. Et nunciauerūt domui dauid dicētes. Requieuit syria sup ephraim z cōmotum est cor eius et cor populi eius sicut mouēt arbores: q̄ a tpe huius visionis adhuc remanebāt decem: reges in iuda vsq̄ ad transmigrationē babylonis inclusiue q̄ q̄dē reges apud eos sunt ionathā: achaz: ezechias. manasses: āmon: ozias: ioaz: ioachim: iechonias: sedechias. Potest etiā aliter intelligi iste numerus denarius vt referat ad illud qd̄ legitur Gen. xviij. vbi deus cōcessit abrae q̄ si inuenirent i sodomis. x. iustī: parceret toti ciuitati ꝓ eis. vnde in hoc loco dñs dicebat esaie q̄ is pplis esset tam malꝰ sicut pplis sodoꝝ put s. dixerat j. ca. Audite v̄bum dñi principes sodomoꝝ tñ adhuc remanebat in ea. s. in iudea z bielin dena: vtcz iustoꝝ qua volebat eos sustinere z tolerare donec cōuerterent. Caplin. vij.

Factū est. Postq̄ esaias denunciauit regni iude punitionē: hic denunciat eius liberationē a p̄secutione duoꝝ regū: vt tanq̄ bonus samaritan⁹ post vinuz mortificatiuū infundat oleū lenitiuū. Sciendū tñ q̄ principalis intentio ꝓphete est denunciare christi aduentuz q̄ interponit. Unde dicit Ra. sa. sup. ix. ca. zacha. q̄ vniuersi ꝓphete nō sunt locuti nisi sup annos redemptionis z ad dies messie. qd̄ est intelligendū de principali intento. et iō ps ista in tres diuidit: q̄ primo p signū dicte liberationis denunciat christi incarnatio. secundo eius resurrectio sequenti ca. tercio eius ascensio. ca. ix. Sciendū tñ q̄ hec divisio non est precisa: q̄ in secunda z tercia parte fit mentio de ꝓtentis: in prima q̄tum ad aliud: q̄ ꝓphete frequenter replicant idem: alio tamen modo: q̄ mō exhortatiuo loquunt. Dñs aūt caplin in tres ptes diuidit: q̄ primo ponit regni iude imminēs piculum. scdo promittit liberationis beneficiū: ibi. Et dixit dñs. Tercio dat huius liberationis signū: ibi. Et adiecit. Circa primū premittit tps eum dicit. a Et factū est. q̄ quarto anno regni sui factū est qd̄ sequit. b Filiꝰ ioathan filiꝰ ozie: sm̄ q̄ dicit Ra. sa. Hic exponunt p̄ z anus ipsi⁹ achaz ad oñendū q̄ beneficiū diuinū factū ipsi achaz: put in .b. ca. describit nō fuit factū ꝓpter bonitatē ipsi⁹ achaz cū eēt ydolatra pessimus. vt habet. iiij. Reg. xvj. z p dñs indigni⁹ diuino beneficio: sed factū est ꝓpter meritū patris sui ioathan qui fuit bonus: vt hr̄. iiij. Reg. xv. et ozie aui sui q̄ dictus est etiaz azarias q̄ fuit etiam bonus z iust⁹: vt hr̄. iiij. Reg. xv. Verunt postea anno. xvij. regni sui superbiuit: nō officiū sacerdotale sibi vsurpare voluit: ꝓpter qd̄ a deo lepra percussus fuit: quam patienter portauit habitans in domo seōrsum: z sic p̄cm eius purgatū fuit q̄ pniam z penā illatam. c Ascendit rasin rex syrie z facee filius romelie ꝛc. Isti duo reges non venerunt tunc simul contra regem achaz sed quilibet p se: z successiue: z licet nō expugnauerint hierusalem ciuitatem regiam: tamen de regno achaz duxerunt magnam predam: q̄ nō poterat eis resistere in cāpo sm̄ q̄ dicit. ij. Paraly. xxviij. Tradiditq̄ eū dñs deus in manu regis syrie: q̄ percussit eū: magnāq̄ predā cepit de eiꝰ imperio. Et subdit ibidem. Manibus quoq̄ regis israel traditus est. et percussus est plaga grandi. d Et nunciauerunt. i. achaz qui descēderat de domo dauid: z pplo eiꝰ. e Dicentes. quia exercitus duoꝝ regum nō pōt sic congregari: q̄n currat rumor z potissime ad illos ꝺ quos intendunt bellare: et quis fuerit ille rumor subdit.

f Requieuit syria. i. rex syrie. g Sup ephraim. i. sup regnū israel: siue. x. tribuū. quia hieroboam p̄mꝰ rex fuit de tribu ephraim: vt habet. iij. Regū. xj. z alij post eū communiter. p hoc autē quod subdit: Requieuit syria ꝛc. intelligit ꝺfederatio duoꝝ regum ad veniendū simul ꝺ regnū iuda. er hoc essi q̄libet eoꝝ p se victoriaz habuerat ꝺ achaz cogitauerūt q̄ ambo simul possent destruere regnuz z trāsferre ad alū: vt hr̄. j. h Et ꝓnotū ē cor ei⁹. s. regis

In ca. vj. vbi dicit in postil. Posset enim alicui dicere q̄ verbū eius nō esset autenticū. Additio. j.

Esaias in principio sue ꝓphetie dixit. Audite celi z auribꝰ ꝓcipe terra: qm̄ dñs locutus est z iō nullus posset dicere ei: q̄ verba illa dixisset sp̄ suo z nō sp̄ū deinū talis ꝓtradiceret sue ꝓphetie quā q̄ negaret similiter posset negare p̄sentē visionez z ideo nō oportet dicere: q̄ hec visio ponitur ad confirmationē p̄dictoꝝ: & ē visio p se reuelata ꝓphete.

In eodē capi. vbi dicit in postilla: Sicut hiere. xvij. dicit: terra: terra: terra. Additio. ij.

Quod legit in hieremia: terra: terra: terra audi verbū dñi. nō oportet vt intelligat ad excitandū maiorem attentionē sicut iudei dicunt: & ad denotandū terre cui loquebat exp̄essam distinctionē. Erat enim terra cui loquebat triptita: cuius vna ips dicebat terra iudee: alia galylee: alia vo trans iordanē: vtz in libro qui dr̄ cāchedrin. vñ ad denotandū talē divisionē ter nominat terrā: z ideo in hoc loco cum seraphin ter sanctus clamabant: ad sr̄am plane intelligendum est ad designandā trinā distinctionē in diuinis p sonis: put fides catholica tradit. vnde z quolibz istorum trium noim in cōcreto significat sanctitatē: vt denotet pluralitas suppositoꝝ que ꝓcretiue intelliguntur. Verbū aūt substantiuū ibi subintellectū in singulari ponit: vt essentie vnitas intelligat. Et notandū q̄ quidam expositores hebreoꝝ attendentes q̄ in vnitate diuina que summa ē periculū eēt iterare nomia q̄ ono similia essent: exquo necesse esset vt intelligeret aliqua pluralitas: ideo aliter interp̄tati sunt hec dicta s. vt sanct⁹ q̄ in primo loco dr̄: z etiā sanct⁹ q̄ in secūdo loco dicit intelligunt in vocatiuo casu: sic q̄ vterq; seraphin damabat ad alterū dicens. O sancte sanctus dominus deus exercituū ꝛc. z hoc audent dicere: eo q̄ in lingua hebraica in his nominib⁹ nō est dñtia casualis. & hoc non valet aspicienti ꝓprietatē harū distinctionū put hic ponunt. vñ translatio chaldaica ista trā nomina de deo intelligit: z ideo he due expositiones q̄s postillatoꝝ ponit nō debent intelligi quasi indifferenter consonent litere: & prima expositio nō est vere literalis: sed quasi a veritate litere fugitiua. Scd̄a aūt catholica z ꝓprie l̄ralis. vñ mgr̄ in. j. dis. ij. Inter alia testimonia trinitatis q̄ in ve. te. inuenunt: hāc auctem tanq̄ al̄ali sensu sumptam allegat.

In eodē ca. vbi dr̄ in postilla. Et dixit vade ad arguendū pctā regni iude. Additio. iij.

Licet esaias in p̄cedētibus argueret multipliciter pplm de pctis eoꝝ: nunq̄ tñ eoꝝ obstinationē p̄nunciauit: que obstinatio in hac visione fuit primo sibi reuelata cū dicit: Audite z nolite intelligere ꝛc. exceca cor populi huius. Nō nō est necesse dicendū q̄ hec visio p̄cedat alias ꝓphetias predictas: sicut hebrei minus rōnabiliter dicunt. Nam in precedētibus arguebat pctā z scelera pplī de mādato dei: vt dictū est. In hac aūt visione sibi iniunctum est vt exceca tionem z indurationē eoꝝ futuram tempore aduent⁹ christi eis ꝓnunciaret.

In eodē ca. vj. vbi dr̄ in postilla. Et adhuc decimatio in ea. q̄ decime dant a fidelibus ecclesie. Additio. iiij.

Ubi nos habemus. Et adhuc decimatō in ea. in hebreo hr̄ quedā dictio q̄ licz deriuet a decē tñ nō significat decimatōnē: & significat denā. i. numerū denariū in genere femenino: et est sensus sm̄ he-

achaz. l Et coꝛ ppl'i eius. ꝑ nimio timoꝛe. k Sicu mouent̄ ligna ⁊c. eo enī ꝙ fuerāt debellati a quolibȝ rege ꝑ se: vt dictū est in cāpo: fuerūt valde territi: credentes ꝙ nō possent resistere ambobꝰ simul etiā in ciuitatibꝰ muni tis ⁊ foꝛtalicijs. l Et dixit dn̄s. Hic ꝯñr ꝓmittit̄ libe rationis beneficiū cū dr̄. Et dixit dn̄s ad esaiā. ꝓ cōsolati one regis ⁊ ppl'i: li cet nō meruisset: vt predictū est.

m Egredere i oc cursum ⁊c. Dicunt aliq̄ expositoꝛes no stri: ꝙ rabsaces erāt filius esaie q̄ nō fu it honoꝛatꝰ a rege iuda ſm decētiā sui status cū esset de ge nere regio: sicut ⁊ pa suus vt supra dcm̄ est: ꝓpter qđ indig natus transtulit se ad regē assyrioꝝ: q̄ po suit eū inter pꝛinci pes sui exercitꝰ: ſm ꝙ hr̄. iiij. Reg. xviij. et iō subdit̄ h̄. Tu ⁊ qui derelictus est i iasub. a fratre suo ad alienigenas trāſ cunte. Et dicūt isti expositoꝛes hoc di ctum rabsacis habe ri ab hebreis: ſ vbi habeat̄ nescio: vn̄ ⁊ ra. ſa. aliter exponit ſm inꝑpretationē hꝰ nois. Iasub eñ interpꝛetatur reuersus: et sic dixit dominus. Tu ⁊ q̄ dere lictus est iasub filius tuus. q. d. dn̄s: pauci de ppl'o iude q̄ reuertent̄ ad me ꝑ pniam ad dictū tuū erunt tibi sicut fili us tuus iasub. In scriptura enim sacra ille qui ꝑ doctrinā suam aliquos conuertit ad deū: dicit̄ pater eoꝝ: et ipsi eiꝰ filij: ſm hunc modū dicit apl's. j. Coꝛ. iiij. In christo enī iesu ꝑ euangelium ego vos genui.

ligna siluaruȝ a facie venti. [l] Et dixit dominꝰ ad esaiaȝ. [m] Egredē i occursuȝ achaz: tu ⁊ q̄ derelictus ē i iasub fi lius tuus: [n] ad extremū aq̄ ductus piscine supioꝛis [o] in via agri fullonis: [p] et dices ad eū. [q] Uide vt sileas. No li timere: et coꝛ tuū foꝛmi det [r] a duabꝫ caudis [s] ticōnū fumigantiū istoꝝ [t] in ira fu roꝛis rasin regis syrie [v] ⁊ fi lij romelie: eo ꝙ ꝯsiliū inie rit ꝯtra te syria in maluȝ: ⁊ ephꝛaim [x] et filius romelie: [y] dicētes. [z] Ascēdamꝰ ad iu dā [a] et suscitemꝰ eū: [b] ⁊ auel lamꝰ eū ad nos: [c] et ponamꝰ regem in medio eius filium tabeel. [d] Hec dicit dominus

n Ad extremū aqueductus ⁊c. Erant enī ibi due pisci ne vbi colligebant̄ aque: ⁊ vna erat superioꝛ altera: ita ꝙ de ipsa fluebat aqua in aliam: sicut frequēter fit in stagnis o In via agri fullonis. i. ꝑ quā itur ad agrū illū vbi ful lones pānos ab eis lotos in piscina extendebant ad desic candum. p Et dices ad eū ex pte mea.
q Uide vt sileas. i. sis in bona pace ⁊ quiete. ideo subdi tur. Noli timere ⁊c. Sequit̄. r A duabꝰ cau. i. exerci tibꝰ reges seq̄ntibꝰ. s Ticionū fumigātiū ⁊c. ticiōes fumigāt qñ extinguit̄ flama: ⁊ qꝛ gloꝛia regis syrie ⁊ reg. isrl' erat extinguēda: sicut denunciat ꝓpha in h̄ ca. iō equi pat eos ticiōibꝰ fumigantibꝰ. t In ira furoꝛis ⁊c. i. re gni eius. v Et filij romelie. i. regis ⁊ regni isrl'. supple in ira istoꝝ ꝯ te. Noli timere: eo ꝙ ꝯsiliū inierit ꝯ te syria in malum ⁊ ephꝛaim. i. regnū isrl'. x Et filius romelie. i. rex eius. y Dicentes. Ascendamus ad iudam. sil' ⁊ cō coꝛditer: et dicit. z Ascendamus. eo ꝙ regnū iuda est in eminentioꝛi loco q̄ regna syrie ⁊ israel. a Et susci temus eū. a sua quiete ipm̄ impugnādo. b Et auella mus eū ad nos. i. auferamus ⁊ ditōni nostre subijciamus c Et ponamꝰ ⁊c. i. romelie q̄ vocat̄ hic tabeel vt dicit ra. ſa. d Hec dicit dn̄s deꝰ. cuiꝰ verbū nō pōt eē falsum.
e Non stabit. i. ꝯsiliū eoꝝ nō habebit effectum.
f Et nō erit istud. ſ. ꝙ trasferat̄ ad eos regnū tuum.
g Sed caput ⁊c. ⁊ nō ierl'm. h Et caput damasci ra sin. q. d. nō erit caput seu dn̄s hierusalem. vnde subditur
i Et adhuc. lxv. anni ⁊c. i. regnum decem tribuum.
k Esse populꝰ ⁊c. i. samaria desinit esse metropolis in re gno ephꝛaim. l Et caput samarie ⁊c. i. filius romelie

desinet eē caput in regno ephꝛaim: qꝛ in fi. lxv. annoꝝ osee rex isrl' satis cito fuit captꝰ ⁊ in captiuitatē ductꝰ: cū ppl'o suo ꝑ salmanasar regē assyrioꝝ: vt hr̄. iiij. Re. xviij. Sciendū tñ ꝙ isti. lxv. anni nō sunt numerādi ab illo anno quo esaias loquebatur ista: qꝛ a principio re gni achaz cui lo quebatur fluxe runt tm̄. xxij. an ni. Achaz. n. reg nit. xvj. ānis tm̄ vt hr̄. iiij. Regū xvj. cui successit ezechias in cuiꝰ anno. viij. captꝰ fuit osee vt habe tur. iiij. Re. xviij. Et ideo dicit ra. ſa. ꝙ numerādi sunt a tēpe quo amos cepit ꝓphe tare: q̄ ꝓphetiza uit ꝯtra regnuȝ syrie: ⁊ ꝯ regnuȝ israel: ⁊ cepit ꝓ phetare ꝑ duos annos ante tre motū: qñ ozias voluit thurifica re: vt dictū est s̄ ⁊ sic ꝓphetizauit duobꝰ annis an teq̄ ozias pcute ret̄ lepra. Uixit autem leprosus xxv. ānis cui suc cessit Jonathan filius eius in regno. xvj. annis et post ipsuȝ achaz. xvj. et Ezechias sex annis ante captionem samarie: que si mul iuncti faciunt. lxv. annos. Alij vo dicunt isti anni sunt numerādi a tēpe q̄ ozias fuit lepꝛa pcussus eo ꝙ ex tunc reges israel ⁊ syrie acceperūt frontē infestandi regnū iuda: eo ꝙ rex esset pcussus lepꝛa: sed dicunt euȝ vixisse lepꝛosum. xxvij. annis: ⁊ sic in idem redit ꝗtuȝ ad numerum annoꝝ: ⁊ ante filius romelie fuerat occi sus ab osee: et sic desierat esse caput samarie.

deus. [e] Nō stabit [f] et nō erit istud: [g] ſ; caput syrie dama scus: [h] et caput damasci ra sin. [i] Et adhuc sexaginta et quinq̄ āni: ⁊ desinet ephꝛa im [k] esse ppl's: ⁊ caput ephꝛa im samaria: [l] et caput sama rie filius romelie. [m] Si non credideritis: non ꝑmanebi tis. [n] Et adiecit dn̄s loq̄ ad achaz [o] dicens. Pete tibi si gnū [p] a dn̄o deo tuo [q] in ꝓfun duȝ inferni: [r] siue in excelsuȝ supꝛa. [s] Et dixit achaz. Nō petaȝ: [t] et nō tentabo dn̄m. Et dixit. Audite ergo do mus dauid. [v] Nunquid pa rum vobis est molestos esse hominibꝫ: [x] qꝛ molesti estis et deo meo? [y] Propter hoc

m Si nō credideritis ⁊c. ſ. in veritate. hoc dixit esa ias: qꝛ sciebat achaz ydolatrā pessimū: verbis suis nō crediturū qđ pȝ in hoc qꝛ de diuino auxilio diffisus re fugit ad auxiliū regis assyrioꝝ: vt habet̄. iiij. Reg. xvj.
n Et adiecit. Hic dicte liberatiōis ponit̄ signū. et di uidit̄ in duas ptes: qꝛ pꝛimo ponit̄ signū liberationis ab hostibus tempoꝛe achaz. Secundo tēpoꝛe filij sui ezechie: ibi. Adducet dominus. Pꝛima in duas: quia pꝛimo ꝓmittitur signū. Secundo datur. ibi. Ecce vir go. Circa primū dicitur.
n Et adiecit ⁊c. ꝑ esaiam.
o Dicens: pete tibi sig. liberatiōis tue ⁊ ppl'i tui: vt ꝑ dixi. p A dn̄o deo tuo. ⁊ nō ab ydolis q̄ tu colis.
q In ꝓfundū inferni. ſm ra. ſa. hic accipit̄ infernus ꝓ fossa siue sepulcro. i. pete tibi signū ꝑ resuscitationeȝ alicuius moꝛtui. r Siue in excelsuȝ supra. sicut fa ctū fuit tpe iosue ꝑ stationē solis: Josue. x.
s Et dixit achaz ⁊c. Et ſm ꝙ dicit ra. ſa. cū esset ydo latra pessimus signū renuit: nolēs ꝙ aliquid ad dei glo riam monstraret̄: ideo subdit̄. t Et nō tentabo do minū. fuit excusatio ficta ad coopiendū malum suum ꝓpter quod esaias intulit dicens. v Nunq̄d parū ⁊c. i. ꝓphetis: quos sepe molestabāt deridēdo: affligen do ⁊ aliq̄n occidendo: vt patȝ. iiij. Reg. ⁊. ij. Paralyp. in pluribus locis. x Quia molesti estis ⁊c. Signū ab eo oblatū renuendo ne nomen eius gloꝛificetur.
y Propter hoc. ip est ad declarationē nominis sui pꝛi cipaliter. y Dabit dn̄s ipse vobꝫ signū. ſ. liberatōis

vestre: ꝺñr ꝯnis sitis ingrati: qz ꝺeus multa bona facit ingratis z inuitis: vnde ꝺr Matḃ. v. Pater vester celestis solē suū oriri facit sup bonos z malos. 3 Ecce virgo. Dic ꝺñr ponit signū: et qz scriptura ista multipliciter quertit a iudeis intendo hic aliquātulū immorari: et sic ꝓcedaz: qz primo ponā obiectōes quib⁹ uitunt oēs ꝺere q nō ꝓsit intelligi ꝺe xp̄o ad lr̄am. Secundo ponaz falsas expositiones eorū z eas excludā

Dabit ꝺñs ipe vobis signū 3 Ecce virgo ꝯcipiet: z pariet filiū: 3 et vocabit nomen eius emanuel. a Butyrum

z mel comedet: b vt sciat reꝓbare malū z eligere bonū. c Quia anteq̄ sciat puer reꝓbare maluz et eligere

Tercio ponam expositionē catholicā ꝟeram. Quarto obiectiones iudeoꝝ soluā. Circa p̄mū arguūt ex ḃ qꝺ ꝺr hic. Dabit ꝺñs ipse vobis signum. ſ. liberatiōis achaz z ꝓpli sui a duobus regibus regnuz ei⁹ ꝺestruere volentibus: vt dictū est. Jesus aūt nazarenus nat⁹ fuit post tp̄s achaz ꝓ quingentos annos et amplius: vt posset ꝺe facili ostendi p tpa regnoꝝ ḃ dimitto ꝓpter ꝓlixitatem vitandam: z quia hoc ꝓcedit ab oibus christianis: g̃ conceptio seu natiuitas Jesu nazareni nullo mō fuit signū ꝺicte liberationis. Jtē ex hoc qꝺ dicitur Ecce virgo ꝛc. arguūt: qz in hebreo habet: Ecce alma ꝛc. qꝺ nomē nō significat virginē: ſ adolescētulā: qꝺ nomē indifferenē ꝺr ꝺe virgine z corrupta: qꝺ christiani negant ꝺe Maria: quā dicūt virginē ꝯcepisse. Jtez ex hoc quod seq̄tur. Et vocabit nomē eius emanuel. z in hebreo habet: z vocabit ipa. ſ. alma: nomen ei⁹ emanuel. Jesus aūt nazarenus non fuit vocatus a matre sua: nec etiam ab alīs emanuel: sed Jesus vt patz ex euangelīs eoꝝ: ergo ḃ lra nō pōt intelligi ꝺe ipo. Jtez arguunt ex hoc qꝺ subdit in hoc ca. Anteq̄ puer sciat vocare patrez z matrē ꝛc. Ex quo patet q in puero ꝺe quo fit hic sermo fuit ignorantia qꝺ xp̄iani negant ꝺe Jesu nazareno: dicentes eum habuisse plenitudinem scientie ab instanti conceptionis inquātū hō z inq̄tū ꝺeus ab eterno. Circa secūdū sciendū q ꝓpter istā q dicta sunt aliq̄ hebrei exponūt scripturam istā ꝺe ezechia filio regis achaz: qui post dictū ꝓphete natus fuit: vt dicūt in signū liberatiōis regni iude a p̄dicē regib⁹. Et ad hoc inducunt quod habet infra sequenti ca. Et erit extensio alaꝝ eius implens latitudinez terre tue o emanuel. Ezechias aūt fuit dominus terre post achaz patrem suū sed hoc dictū reꝓbat ra. sa. ꝓ hoc q: ezechias erat. xxv. annoꝝ qñ cepit regnare post achaz patrem suum immediate: vt habet. iiij. Reg. xvij. Achaz ꝛo regnauit annis xvj. tm̄. vt habet. iiij. Reg. xvj. ergo in principio regni achaz anteq̄ diceret ista ꝓphetia ezechias iam erat natus: z erat. ix. annoꝝ: z sic nō pōt hec scriptura intelligi ꝺe ezechia. z adhuc ad dictū ra. salo. potest addi: qz p̄m ipm z p̄m ꝛectores catholicos ꝓphetia ista fuit dicta quarto anno regni Achaz: et sic ezechias tunc nō solū habuit nouē annos: sed etiā. xvij ergo nō potest intelligi ꝺe eo: ꝓpter qꝺ Ra. sal. dicit q hec ꝓphetia intelligēda est ꝺe filio esaie. Dicit enim q esaias accepat in vxorē quāꝺa iuuenculā: z q iaz ꝯceperat ꝺe eo: vñ dicit q talis est litera. Ecce adolescētula concepit z pariet filiū: z ꝺenunciatio huius partꝰ fuit signū ab eo predictum: quia ꝺe puero existente in matris vtero nescitur an sit masculus ꝛel femina: z iō qñ certitudinaliter p̄dicitur signū est credibile q illud qꝺ p̄mittit ad tale signū sit futurus: vt sit sensus verbi esaie. Ecce adolescentula ꝯcepit z pariet filiuz: z qñ in natiuitate eius videbis verbū meū verificatū: scias te a duobus regibus te inuadere disponentibus cito liberandum: z ita fuit vt iste rabi salo. ꝓsequitur q: cito ad petitionē achaz rex assyrioꝝ venit in damascū ɔ rasin regē syrie z eum interfecit ꝛt populum eius transtulit in cyrenem: vt habet. iiij. Reg. xvj. z eodē anno vt dicit osee filius bela: ɔiurauit contra ꝓbacē filiū romelie regem israel: z eū interfecit: vt habet. iiij. Reg. xvj. ad suū aūt ꝓpositum confirmandum adducit illud qꝺ scribit ca. se. Et accessi ad ꝓphetissam z ꝯcepit z peperit filiū. Ex q patet q ista adolescentula ꝺe cuius conceptu et partu fit hic sermo fuit vxor esaie ad quam accessit maritali affectu z puer cōceptus et natus ꝺe ea fuit filius eius sed ista expositio non pōt stare: qz ca. se. ꝺr ꝺe puero nato. Et erit extensio alarū eius. i. exercitus regis assyriorū implēs latitudinez terre tue o emanuel. z loquit ibi ꝺe terra regni iude: cuius nunq̄z fuit ꝺns esaias nec filius eius: z sic emanuel ꝺe cuius ꝯceptione z natiuitate fit hic sermo nō fuit filius esaie. Jtem q ꝺicit ꝺenunciatio: ex natiuitatis pueri in sexu masculino esse signū a ꝺño ꝓmissum: videt falsum: qz ꝺe mādato ꝺomini dixit esaias. Pete tibi signū a ꝺño ꝺeo tuo in ꝓfundum inferni ꝛc. p resurrectionē mortui: vel p aliquā mutationem notabilē z supnaturalem in cursu celesti: vt dictum est supra. z idē dicit ra. sa. z sic illud signū ꝺebuit cē aliquid valde magnū: z excedens totā creature facultatem: cuiusmodi nō est talis ꝺenunciatio. qm̄ aliq̄n medici expti p aliqua signa z experientias p̄cognoscunt sexū pueri nascituri: et si dicatur q nō cognoscunt p certitudinem; tn̄ negari nō pōt quin ꝺemones p̄noscant certitudinaliter: cū ad hoc se extendat eoꝝ noticia naturalis: que remansit integra in eis: z p ꝺns tale signuz potest certitudinaliter predici a ꝺyabolo. Jtē. iiij. Reg. xvj. ꝺr q osee filiꝰ bela regnare cepit anno. xij. achaz: z p̄m hoc ꝓbacee filiꝰ romelie vixit vsq̄ ad. xij. annū achaz: z sic falsum videt qꝺ dicit ra. sa. ip̄m interfectū ab osee eoꝺē anno quo natꝰ fuit emanuel: q̄ p̄m eū natus fuit anno achaz. iij. vel quinto ad tardius. Jtē ca. viij. ꝺr. Anteq̄ sciat puer vocare prēz z matrem auferet fortitudo damasci: z spolia samarie coram rege assyrioꝝ. sed nō legit samaria spoliata a rege assyriorū añ. ix. annū regni osee: in quo fuit capta a salmanasar rege assyrioꝝ. vt habetur. iiij. Reguz. xvij. licz osee ante fuerit tributarius regis assyrioꝝ: et sic a natiuitate pueri ꝺe quo est hic sermo q fuit filius esaie: p̄m dictū ra. salo. vsq̄ ad captionē samarie fluxerunt anni. xvij. ſ. octo ꝺe regno achaz z. ix. ꝺe osee: vt patet ꝓ ꝺicta: quia fuit natus. iij. anno achaz ꝛel. v. ad plꝰ. z osee cepit regnare. xij. anno achaz vt dictū est: ante ꝛo. xvij. annos puer scit vocare patrē z matrez. Si aūt dicatur q osee cepit regnare quarto anno achaz: vt dicunt aliqui: adhuc sequit q puer in spoliatione samarie habuit. ix. annos aū quos puer scit vocare patrē z matrē ad tardius. Jtem q assumit ad ꝯfirmationē sui ꝓpositi cū dicit. Et accessi ad ꝓphetissam ꝛc. magis est ad oppositū: vt oñdet ca. se. Circa tertiū accipiendū est qꝺ dicit Matḃ. j. Hoc aūt totū factuz est vt adimpleret qꝺ dictū est a ꝺño ꝓ ꝓphaz dicentē. Ecce virgo habebit in vtero z pariet filium z vocabit nomē eius emanuel. ex hoc ptz q ista scriptura esaie loquit ꝺe ꝺomino Jesu christo: cū Matheus apls z euāgelista spūsancto plenus magis q̄z fuerūt ꝓphete veteris testa. dicat eaz fuisse impletam in natiuitate christi: et p̄m hoc sic exponitur a ꝛectoribus catholicis. 3 Ecce virgo ꝛc. i. beata virgo Maria a ꝓphetis ꝺenunciata: que concepit z peperit manens virgo. 3 Et vocabit ꝛc. qz vocatus est christus qꝺ est nomen significans duplicē naturā in vno suppositoꝺiuinam. ſ. et humanā: z hoc idez signat: Emanuel qꝺ est interpretatū nobiscū ꝺeus. a Butyrum z mel comedet. hoc dicit ad ꝺenotandū ꝟerā ei⁹ humanitatez que talibus nutrit: maxime in puericia. b Vt sciat reꝛobare malū ꝛc. i. vt nō teneat causaliter: g̃ ꝓsecutiue: qz ab infantia sua habuit plenitudinem scientie ad reꝛobandū malū et eligendū bonum: loquendo ꝺe sciētia humana. et quia istam habuit ab instanti cōceptiōis z nō ante: iō ꝛb dicitur. c Quia anteq̄ sciat puer reꝛobare maluz ꝛc.

derelinquet terra ꝛc.i.odio habes tanꝙ tibi nociuaz. scz terrā isrl ꝛ terrā syrie. d Ā facie duoꝝ regū suoꝝ. ḡa rex assyrioꝝ regē syrie interfecit et pplm eius trāstulit in cyrenez:vt dictū est ō. ꝛ postea ozec regē isrl cepit:ꝛ pplm eius transtulit in assyrios:vt bř.iij.Reg.xvij. Circa qr-
tū dicendū. Ad pri-
mū q̄ in sacra scri-
ptura ponitur du-
plex signū alicuius
euēt?. Unū ꝓnosti-
cū qđ ē indicatiuuz
effectus futuri: sic
Judic.vj. datū fu-
it signū gedeoni in
vellere indicatiuuz
siue victorie future
ꝛ tale signuz frequ-
tius dař in scriptu-
ra. Aliud est signuz
rememoratiuuz ef-
fect? preteriti. sicut
Exodi.iij.dixit dñs moysi. Hoc habebis signū q̄ miserim
te:cum ēdureris pplm meū de egypto:immolabis deo su-
per montē istū.i.immolabis deo de ista missione que tibi
imponiť ad liberationē ppli reddēdo grās deo: et sic patz
q̄ istud fuit signū rememoratiuū missionis preterite: nec
obstat magna distantia temporis: q̄ signū remoratiuuz
ita respicit preteritū in magna distātia sicut in pua:sicut
ꝛ signū ꝓnosticū respectu futuri. Sciendū etiā q̄ libera-
tio regni iude a ꝓsecutorib? fuit signū figuratiuū saluatio
nis mūdi fiende p xp̄m:ꝛ q̄ achaz erat incredul? ꝗbo pro
phete:vt dictū est ō. ꝙuenienti? fuit vt sibi daret signum
rememoratiuū futurū longin quū:vt ipe in ꝓpria ꝑsona n
videret:sicut in mente nō credebat:illi tñ qui descendunt
de eo viderunt:vt Maria ꝛ ioseph.idco signanter ꝓphe-
ta nō direret ꝗbū ad achaz dicēs:audi achaz:ō ad domū
dř dicēs. Audite ḡ domus dauid:de qua domo fuerūt Jo
seph ꝛ Maria:nō tñ ad eos referť qđ ibi dicit. Nūqđ pa
rum vobis est ꝛc.ō illud qđ subditur. Dabit dñs vobis si-
gnū. Ad scdm dicendū:q̄ almuth in heb. signat absco
sionē:ꝛ inde dicit alma absondita:qđ signat iuuenculaz
aspectibus boim absōditā:ita q̄ de eius pudicicia ꝛ inte
gritate nō dubitať:maxime qñ ꝓponit litera he. tūc sic
sonat baalma:nec inueniūť in tota sacra scriptura alique
sic scripte:nisi tñ tres.s.rebecca: Gen.xxiiij. vbi dř de ea.
Puella decora nimis:virgo pulcerrima:ꝛ incognita viro
Et sequit ibidē. Puella que egrediet adhauriēdā aquā.
in hebreo habeť. Baalma que egrediet ꝛc.ꝛ maria soroz
moysi:Exo.ij.vbi dř de ea. Et iuit puella ꝛ vocauit matrē
pueri.in hebreo habeť. Fuit baalma ꝛc.ꝛ ista que scribit
in hoc ca.et ideo cū due prime fuerint virgines purissime
q̄n noiate fuerūt noie baalma:idē tenendū est de ista.
Ad tercium dicendū q̄ duplex est nomen alicui?.s.impo
sitionis ꝛ nature:sicut sortes est nomē impositiōis:bō vl
hoc nomē bō nomē nature: Jesus fuit nomē impositum
ipi christo:vt pz Luce.ij. Emanuel aūt est nomen nature
seu ꝓprietatis.signat.n.nobiscū deus.vt dictū est ō: ꝛ hoc
est ꝓpriū nomen ipsius christi in quo diuina natura ꝛ hu-
mana sunt ꝓiuncte in eodē suppposito:ꝛ hoc mō vocat? est
plurib? alijs noib? ꝓprietates eius significantibus. sic vo-
catus est lapis: Dan.ij.et Dauid: Osee.iij.et nomine dñi
tbetragrāmaton: Hiere.xxiij. Et hoc est nomen qđ voca-
bunt cū dñs iustus nř.vbi habem? dñs: in hebreo habeť
nomen dñi tbetragrammaton.ꝛ ꝓluribus alijs noib? cō
silr noiať in scriptura. Ad quartū.iam solutuz est ex bis
que dicta sunt.q̄ licet in christo nō fuerit aliqua ignoran
tia.tñ factus est homo in tpe.et sic habuit sciētiā infusam
in tpe.ꝛ anteq̄ illā haberet liberatio ppli p esaiā denūcia-
ta fuit impleta. e Adducet dñs. Sciēdū q̄ ps ista ad
finē ca.multipliciter exponiť a diuersis.sed vnā tñ expo-
sitionem intendo prosequi. que erat rationabiliter mihi
vř ꝛ eā ꝓsequiťra. sa.vicz q̄ hac ꝓte describit signū libe
ratōis a deo facte tpe ezechie filij achaz:q̄ rex assyrioꝝ cū

bonū: derelinquet tra quaz
tu detestar? a facie duoꝝ re
gū suoꝝ. c Adducet dñs sup
te ꝛ sup pplm tuū f ꝛ sup do-
mū p̄ris tui g dies q̄ nō vene
rūt a diebꝫ sepatiōis ephra
im a iuda b cū ꝛege assyrioꝝ
i Et erit k in die illa: l sibila-

bit dominus m muscę que ē
in extremo fluminum egy-
pti: n et api que est in terra
assur: o et venient et requie-
scēt oīes in torrentibꝫ val-
liū et in cauernis petraꝝ et
in oībꝫ frutectis ꝛ in vniuer
sis foraminibꝫ. p In die illa

magno exercitu venit ꝫ eū: cui ezechias resistē ñ potu
it via hūana:ꝛ iō quertit se ad diuinū auxiliū implorā
dū:et iō misit dñs angelū suū q̄ vna nocte percussit in ex
ercitu regis assyrioꝝ. clxxxv.milia bellatoꝝ:qđ vidēs
rex mane territus ꝛ ꝓfusus fugit ad terrā suaz cū pau
cis.ꝛ ibi interfect? fuit a filijs suis.
iiij.Reg.xix.igi-
tur ꝓm hoc resi-
duū but? ca.i du
as ꝑtes diuidit
q̄ primo tangit
hoc factū in ge-
nerali: Secdo ex-
plicādo ꝑtes ei?
in speciali.ibi. et
erit. Circa ꝑmū
dicit ipsi achaz.
e Adducet do
minus sup te.q̄
teglatphalassar
rex assyrioꝝ vastauit terrā eius nullo resistente.ꝛ eum
afflixit:vt habeť.ij.Paraly.xxviij. f Et sup domū
patris tui.i.sup ezechiā filiū tuū ꝛ eius pplm. Ezechi-
as em̄ fuit iustus ꝛ bonus:ꝛ iō magis designať hic per
auū suū ioathan qui fuit iustus q̄ ꝑ achaz patrem suū
q̄ fuit pessim?:cū dř. Sup domū p̄ris tui.s. ioathan de
q̄ domo erat ezechias filius tu?. g Dies q̄ nō ve-
nerūt ꝛc.ista sepatio fuit facta tpe roboā:vt bř.iij.Re.
xij.ꝛ a tpe illo vsq̄ ad tps ezechie nō venerūt dies ita
terribiles ꝛ cōsolabiles diuersis respectibus. sicut ve-
nerunt tpe ezechie q̄n sennacherib venit vltimo ad de-
struendū eius regnū.iō subdit. b Cum rege assyri
oꝝ.q̄m in aduentu eius ad hierlm fuerūt illi dies rone
eius ꝛ formidinis exercitus.ꝛ ꝓ rabsacis blasphema-
tionib? fuerūt terribiles ꝛ tristabiles.ḡ rone miraculo
se liberationis fuerūt ꝙsolabiles. i Et erit. Hic de-
scribit factū ꝑ ptes in spāli.et primo q̄tū ad aduentū
exercitus:secdo q̄tū ad percussionē ipsius.ibi. In die il-
la radet.tercio q̄tū ad ꝓuisionē victus ezechie et pplī
eius.ibi.Et erit. Circa primū dř. k In die illa.i.in
tpe illo.q̄ congregatio tanti exercit? nō potuit fieri vno
die. l Sibilabit dñs.i.inspirabit voluntatē veniē-
di ptra ezechiam. m Muscę que est ꝛc.ꝑ muscam
intelligit b pplꝫ egypti q̄ cū maga turba venit cū sen-
nacherib ptra ezechiam.vt dicunt aliqui.sed hoc vide
tur falsum.q̄ rabsaces tunc volens terrere ezechiam
et populuz eius dixit.iij. Reg.xviij. In quo confidis
vt audeas rebellare.an spas in baculo arundineo at-
q̄ ꝓfracto egyptio.hoc aūt nō dixisset si pplꝫ egypti es
set in exercitu cū sennacherib ꝫ ezechiam. et iō alij ex-
ponunt de rege egypti q̄ alio tpe venit ꝫ iudeam.s.tpe
ioachaz filij iosie qđ vinxit ꝛ imposuit terre centum
talenta argenti ꝛ talentū auri.iij. Regū.xxiij. Sed vř
mihi q̄ melius pōt exponi de pplo libye.qui erat subie
ctus regi assyrioꝝ.et iō venit ad eius exercitū. vñ non
dicit hic. Sibilabit dñs muscę que ē in egypto. ḡ que
est in extremo fluminū egypti. Et vocať ille pplꝫ mu-
sca.ad designandū q̄ venit cū magna turba sicut mu-
sce. Dř aūt b fluminū egypti. q̄ in egypto raro pluit ḡ
terra irrigať ꝑ irrigationē nili q̄ ad hoc ab incolis per
multos diuidit riuos:vt bř ꝫ Deutero.xj.
n Et api ꝛc. Vocať ille pplꝫ assyrioꝝ apis nō a dul-
cedie mellis ḡ ab aculeo.q̄ ille pplꝫ pupugit alias na-
tiones in circūitu eas ꝙsequēdo.vt bř.iij.Reg.xviij.
o Et venient ꝛ requiescent omnes in torrentibꝫ ꝛc.
ꝑ hoc designať q̄ essent occupaturi ꝛ deuastaturi oīnia
loca regni iude.sicut factū fuit tpe ezechie excepta hie
rusalem quā sennacherib nō cepit. deo exercitū eius p
cutiente. p In die illa. Hic ꝓfr describit ista ꝓuis
sio.q̄ dñs misit angelū ꝛ percussit in castris assyrioꝝ.
clxxxv.milia.ita q̄ corpa redacta fuerūt in cineres in-
tactis vestibus ꝛ armis.quo viso rex Sennacrib.fu-

gīt diuīo iudicio in terra sua gladio filioꝝ suoꝝ interfectus fuit.iiij.Reg.xix.ꝛ hꝫ est qđ dr hic. p In die illa.i.tpe quo sennacherib veniet ꝫ irlm vt destruat eā. q Radet dns ꝛc.i.acuta.qz illud qđ acuit sup cetez deducit:ꝙ nouacula acuta que velociter scindit multitudinē pilorum intelligit diuina potētia:ꝙ qua velocit cecidit rex sennacherib ꝛ exercitus eius.

r In bis q ꝛc. s.cupbraten: vltra qđ erat terra assyrioꝝ respectū irlm.

s In rege assyrioꝝ. hoc dr ad excipiēdū alios pplos q̄ habitabāt vlt cupbraten:qui nō venerūt cū sennacherib ad destruendum iudam.

q radet dns in nouacula cōducta r in his q trās flumen sr̄ i rege assyrioꝝ t caput: v et pilos pedū: x ꝛ barbā vniu-sam. y Et erit in die illa z nutriet hō vaccā boū: a ꝛ duas oues: b ꝛ p vbertate lactiꝫ comedet butyrū. c Butyrum em ꝛ mel māducabit d omis hō q relictus e fuerit in medio tre. f Et erit in die illa: erit in pascua bouis ꝛc.i.ita erit fertilis in fructu ꝙ nō solum sufficiet ad sustentationē boim ſ etiam animaliū domesticorum.

In capitulo septimo vbi dicitur in postilla. Et dixit achaz. Non petam.

Additio.j.

In hac rn̄sione achaz recte intellecta nō recusauit petere signū:timēs ne aliquid ad dei gloriam monstraret: vt ra.sa.dicit. potuisset em̄ esaias virtute diuina oīdere aliquod signū etiam achaz nolēte: ſ hec responsio aliter exponi pōt ꝛ planius Pro quo sciendū: ꝙ aliqui querunt a deo signa nō tētando quasi dubitātes de diuina potentia: sed vt firmius verbis diuinis adhereant vt patet de Gedeone Judic.vj.c. ꝛ de ezechia infra.xxxviij.cap.et de multis iustis. Illi vo signa querunt quasi volentes experientiam sumere de diuina potentia:de qua dubitant:et hoc est propie tētare deum:sicut legit de israelitis Num.xiij.ca.tentauerūt me decies. Illi vo in tanta infidelitate sunt excecati:ꝙ nolūt tentare deum:sed quasi certificati de impotentia seu improuidentia dei:credunt ꝙ de hoc non requirit tentatio: sicut nullus sensatus tentat an ignis calefaciat:coz sit certus de hoc. Et isto modo achaz pessimus tanq̄ nō solum dubius de fide:sed tanq̄ certus de oppositō:dicit. nō pt̄ā ꝛ nō tentabo dn̄m.q.d.nec primo modo qđ est petere signū:nec secundo modo quod est tentare: ego volo signa. in quo manifeste oīdebat nullam habere fidez nec p fidē tiam de deo. Unde notandū:ꝙ cū esaias diterat sibi. Pete tibi signū a dño deo tuo:coresponderet debuisset dicere. Non petam ꝛ nō tentabo dn̄m deū meū. sed in sua responsione pessima rescindit deū meū. vt manifeste oſtēderet:ꝙ dns de quo esaias loquebat: nō erat deus suus. sz achaz.ex quo esaias psequēter intulit. Dunq̄d paraz vobis ꝛc. Infidelitas em̄ quā achaz oīdebat in p̄dicta responsione maxima offensa dei erat.

In eodem ca.vij.vbi dr in postilla. Et si dicat ꝙ nō cognoscunt p certitudinē.

Additio.ij.

Posito ꝙ demones p̄cognoscūt certitudinaliter de aliqua muliere p̄gnante:an sit paritura masculuz vel femina:ex eoꝝ noticia naturali que integra in eis remansit vt postillator dicit:adhuc potest negari:ꝙ de muliere que nondū p̄cepit:demones ex sua notitia naturali precognoscant:an p̄ceptura sit ꝛ paritura: cū demonū cognitio naturalis nō se extendit ad futura mere p̄tingentia:et ideo cū in p̄posito esaias loquebat de virgine q̄ nōdum conceperat sed conceptura erat. Nō em̄ dixit: Ecce virgo concipit seu cōcepit:ſ cōcipiet. Nō obſtante rōne postillatoris.adhuc videt cauillatio iudeoꝝ in suo vigore:ad quā eu acuādā videt aliter dicendū. Pro q̄ attēdendū est ꝙ ex p̄tingentibus que eq̄liter ad vtrūlibet cōsueuerūt se habere:nō pōt sumi rōnabiliter certificatō alicuius p̄positi dubij:etiā si ab aliquo añ q̄ p̄tingat prenosticetur.verbigratia. Si aliquis dicat alicui de aliqua re dubitanti:crede mihi banc rem tibi dubiā:in cuius signū do tibi:ꝙ semel p̄cias tarillos ꝛ in illa electione vnica tua puncta erūt paria:manifestū est:ꝙ posito ꝙ paria ejcianť dubitās si sit discretus:nō certificabit de dubio suo qz ad talem p̄nosticationē nō req̄rit aliq̄ supnaturalis cognitio:ſ pōt ratōnabiliter estimari:ꝙ fuit casualiter facta vnde in p̄posito ꝙ mulieres cōiter pariunt masculos vel

t Caput.i.regē q a filijs suis interfect fuit: vt dictū est. v Et pilos pedū.i.pedites de suo exercitu.

x Et barbā vniuersam.i.equites q̄ erant circa regez adherentes ei sicut barba capiti. y Et erit. Hic cōsequenter describit ꝓuisio victus circa ezechiā ꝛ pplm eius.qz ex exercitus sennacherib terrā iudee in circuitu irlm destruxerit:et bona ptim vastauerit ꝛ ptim rapuerit:tū dns de victu ezechie ꝛ pplo suo puidit: vt dictū fuit.iij.Reg.xix.exponendo illud. Hoc erit signū:comede hoc anno qđ repperis ꝛc. ꝛ ꝙtum ad hoc dr hꝫ.

y Et erit in die illa.i.tpe p vastationē p sennacherib. z Nutriet homo ꝛc.i.vaccā vnicaz sibi remanentem de magno armento boū.i. ceteris raptis et cōsumptis ab exercitibus Sennacherib. a Et duas oues.sibi remanentes de magno grege ouium:ceteris ꝓsumptis ab assyrijs. b Et p vbertate ꝛc.qz dominus dabit benedictionē suā:ꝛ sic habebunt tantuz de lacte:ꝙ sufficiet ei ad sustentationē tomus sue: intantū ꝙ nō soluz comedet lac:ſ pinguedinē lactis que colligit in butyro. Aliqui aūt exponūt hoc ad oppositum dicentes:ꝙ p hoc exprimit defectus victus illo tpe p pter vastatōnē terre sic exponentes. Comedet butyꝝ ꝓpter panis defectum:ſ litera precedens videt repugnare vbi dicit. Et p pre vbertate: sitr subsequens cū dicitur. c Butyrum ꝛ mel comedet. vel manducabit.vbicūq̄ em̄ ista duo ꝓiungunt in scriptura: signat abundantiam bonoꝝ terre:vnde et terra ꝓmissionis ad sui commendationem frequenter dicit in vete. te. fluens lacte et melle.

d Quis hē ꝛc.i.bwies iusti viuētes vita būana ꝛ nō bestiali:isti fuerūt relicti in medio tre iudee euadētes gladiū sennacherib:ſ mali q̄ erant in pctis obstinati fuerunt p eum exterminati:ꝛ istis iustis remanentib⁹ fuit sufficienter ꝓuisum de victu.

e Et erit in die ꝛc.valentes mille argēteos.

f Et in spinas ꝛc. ꝓpter defectū colentū:qz sicut dictū est:multi pierāt p exercitū assyrioꝝ. Ra.sa. aliť exponit dicens:ꝙ tpe ezechie post mirabilē liberationez ab exercitu sennacherib vt p̄dictū ē: ezechias induxit pplm ad legis studiū:ꝛ vt magis possent in hoc ꝓficere abstraxerunt se a vino:ita ꝙ parū aut nihil bibebāt ꝛ sic remanserūt vince inculte. g Cū sagittis ꝛc. ꝓpter feras et serpentes ibi latentes inter frutecta ibidē crescētia:ideo subdit: Depres em̄ ꝛ spine ꝛc.

h Et omnes montes ꝛc.i.spinis ꝛ vepribus purgabūtur.ad hoc ꝙ possit ibi bladū semiari. i Nō veniet ꝛc.qz deo faciente seruabit terra in puritate sua vt sic faciat fructū bonū ꝛ multum.ideo subditur. k Et

feminas: casualiter posset ꝯs verꝫ ptem ꝓdicere sine hoc q̄ sibi credat in alijs dicendis. vnde ridiculus videt q̄ in materia tamardua ⁊ dubia tale signū offerret ad certificationē.

In eodē ca. vbi dr in postil. Ut sciat reprobare malū.

Additio.iij.

Notādū q̄ in hoc qđ dr hic. Ut sciat reprobare malū ⁊ eligere bonū. videt ꝓba alludere ad hoc qđ dr Gen.iij. Eritis sicut dij scientes bonū ⁊ malū. primus em adam scientiā boni ⁊ mali illicite appetiuit. s. vt esset sicut deus. vnde ibidem dr. Eritis sicut dij scientes bonū ⁊ malū. ⁊ sic lapsus est in pctm superbie: volens se adequare deo. Scds aūt adam. s. emanuel de quo hic agit nō habuit sciam boni et mali: nisi vt sciret reprobare malū ⁊ eligere bonū. q. d. licet iste filius virginis de quo loquor butyrum ⁊ mel comedet tanq̄ verus homo: in hoc tñ differt a primo hoie: qr ille bonū ⁊ malū scire appetiuit: vt equaret deo: iste vo vt sciret reprobare malū ⁊ eligere bonum: qđ intelligit de malo culpe qđ est simpliciter ⁊ vere malū: malū vo pene ē malū ꝑm quid tm. Et notandū q̄ si scire intelligat hic de scia experimētali: sic in predictis verbis inuenit impeccabilitas xpi etiā ꝑm humanā naturā. Isto em modo nō sciuit xps malū: qr pccatū nō fecit: nec inuentus est dolus in ore ei⁹. j. iij. sed tm sciuit reprobare malū culpe. Itē notandū q̄ vbi nos habemus. Ut sciat reprobare malū ⁊c. hebraica lra hz: qr sat. vel eo q̄ scit. ꝑm q̄ inuenit: q̄ scia eligendi bonū ⁊ reprobādi malū fuit in ipso emanuel anteq̄ butyrū ⁊ mel comederet. s. ante natiuitatem suam: sicut causa pcedit effectū: ⁊ sic virtute hui⁹ litere habet. q̄ ante natiuitatē suā habuit sciētiā reprobandi malum ⁊ eligendi bonum quod non competit alij puro homini.

In eodem ca. vbi dicit in postilla. Circa quartū dicendum ad primū: q̄ in sacra scriptura ponit duplicit signū.

Additio.iij.

Signū indicatiuū alicuius effectus dupliciter dat in scriptura. vno modo cum signum dat in ptī: vt aliquid credat ⁊ hoc fiendū in futuro: vt de signo dato gedeoni ⁊ filijs: vel iam factū in ꝑterito: sicut apertio terre deglutientis dathan ⁊ abyron fuit signū vt populus crederet: q̄ deus miserat moysen ad ꝓbandū ⁊ gubernandū populū: Num. xvj. Alio modo cum signū datur in futuro vt qđ in futuro venerit credat. vñ Joh. xiij. ca. Et nunc dixi vobis anteq̄ fiat: vt cū factū fuerit credatis. ⁊ isto scdo mō intelligit hoc qđ dr hic. Ecce dabit dñs ipe signū. Illō em istud signū dabat in presenti: nec ꝑsentib⁹: sed futuris de domo dauid: quibus hoc signū innotuit. s. beate virgini ⁊ ioseph: ⁊ sic nō requirit vt hoc signū dicatur memoratiuū: sed vere prenosticū. Sed ꝯ hoc dicūt iudei: q̄ hoc signū impertinent seu inutiliter ponit in hoc loco: cū solum in futuro in magna distantia tpis erat dandū: nec est rememoratiuū ꝑtentoꝝ ꝑm hanc positionē. Ad qđ dicendū: q̄ hoc interponit hic ad exprobrationē maiorem incredulitatis ipsius achaz q̄ omnipotentiā diuinā ⁊ ei⁹ ꝓuidentiā intantum ꝓtemplit vt signū petere a deo: ⁊ etiam tentare dedignaret: vt ꝯ. in prima additione istius capitli. vñ qr oppositā iuxta se posita clariꝰ eluceſcūt. ꝓbeta introduxit hoc signū. q. d. O domus dauid q̄ nūc tam incredula es: q̄ dedignaris petere signum a deo ⁊c. adhuc erit tps in quo dabit domui dauid signum altissimum et ꝓfundum. s. Ecce virgo concipiet ⁊c. qđ signū simpliciter ab angelo ꝓpositum tā mirissimū ⁊ supnaturale: illa virgo de radice iesse electissima p fidem purissimā maxime meritorie acceptauit. vñ de illa dr Luc. j. ca. Beata q̄ credidisti ⁊c. ⁊ sic in domo dauid incredulitas seu infidelitas ipi⁹ achaz iuxta fidelitatē sinceriſſimā virginis glorioſe posita clarius illuceſcit. Itē ꝑdicta ꝓnosticatio esaie etsi nō esset vtilis ipi achaz ⁊ etiā suis ꝓtemporaneis: fuit tamē maxime vtilitatis futuris: ꝑsertim bis q̄ fuerūt ꝓtēporanei xpi ⁊ posteris q̄bus ab ipso christo dicit: Scrutamini scripturas in quibus putatis vos vitā eternā habere ⁊c. Jo. v. ca. huiusmodi em scrutantes cū inuenīt ꝓcordantiā huius dicti ꝓbetici. Ecce virgo cōcipiet cū dicto euangelij: Ecce ꝓcipies in vtero ⁊c. ad veram fidē attrahūt vel in ipa fortius ꝓfirmant: ⁊ ideo notāter dixit matheus in hoc loco: vt impleret qđ dictum est p ꝓpham. q. d. attendite concordantiam ꝓbetici vaticinij cuꝫ euangelico testimonio.

In eodē capitulo vbi dicit in postilla. Ad scdm dicendū. Alma significat absconsionem.

Additio.v.

Circa hoc qđ dicit in hebreo baalma. Attendē dū est q̄ alma significat virginē absconditā: vt dicit in postilla: sed hoc qđ addit ba: est qđdaꝫ syncathegorema ꝓnotans q̄ virgo illa de qua agit aliqua rōne est notior ceteris ꝓter aliquā ꝑeminentiaꝫ vel qr de ea iā facta ē mentio ꝓut supꝫ psalteriū in additionibus supra pſ. viij. largius est expositū. Ex quo aliqua difficultas in ꝓposito videt emergere circa significationem ꝓpriam huius dictionis baalma. Dicunt enim aduersarij q̄ tempore esaie non erat nota beata virgo: cū nōdū eēt in rerū natura: nec de ea iā eēt facta aliqua mētio in scripturis sacris. vñ nō de illa ꝓpie potest intelligi li baalma: sed de alia tpe esaie apud eos q̄ bus loquebat nota: seu ceteris notior. Ad qđ rñdendū ꝑm Ray. martini. in pugione in tercia pte di. iij. ca. viij. q̄ iam longe ante esaiā: Salomon de cuius stirpe nasciturā erat: exp̄essam de ipsa fecit mentionez. s. puer. xxx. vbi dicit. Tria sunt mihi difficilia: quartū penitus ignoro. Viam aquile in celo ⁊c. viam viri in alma. i. in virgine absconditā seu secretā: vbi predictus auctor ꝑdictas quatuor vias applicat q̄tuor vijs xpi. s. ascensioni viam aquile. viā q̄ꝫ christi de cruce ad sepulcrū qđ erat excisum in petra: de quo tercia die resurrexit vie colubri supra petrā applicat. Viā etiā xpi p tempestates ⁊ fluctuatiōes huius mundi transeuntis vie nauis in medio maris applicat. Viaꝫ vo christi in vtero virginis incarnati vie viri in alma: quā viaꝫ ipe salomon dicit se penitus ignorare. s. quō absq̄ humano semine virgo posset ꝯcipere pfectū deū ⁊ hoiez: vñ esaias nō dixit. Ecce alma ꝯcipiet: ꝙ baalma tanq̄ de nota: de qua salomon longe ante fecerat mentionē: loquerēt. Sed ex hac expositione hz vera ⁊ rōnabili iudei sumūt occasionē subsannādi seu blasphemādi puritatē ⁊ sanctitatē virginis glorioſe. Dicunt em sic. legat series textus ꝓut iacet in litera Prouerbioꝝ. xxx. et ibi inuenit. qđ cū dixisset sapiens: via viri in alma. statim sequit. Sic est via mulieris adultere: q̄ comedit ⁊ tergit os suū: ⁊ ait nō feci iniquitatē: ecce inquiūt oñdit manifeste q̄ alma in hoc loco nō pōt eē nisi corrupta: eo q̄ mulieri adultere compat. Ad quā obiectionē ꝑdictus auctor respondet: q̄ verba salomōis in dicto libro ꝓbolice intelligi debēt. sicut ipse liber Parabole salomonis intitulat. vnde frequenter videt vnū ꝑtendere: ⁊ aliud intendere: vt ptinet ad ꝓbolicā locutionē. Unde via mulieris adultere intelligi dz hic nō femina adulterās: ꝙ plebs iudaica: de qua. j. Esaie. lvij. Accedite huc filij auguratricis semen adulteri ⁊ fornicarie. Ex quo et alijs similibus ptz q̄ mulier adultera in sacra scriptura sepe accipit ꝓ synagoga iudaica: qđ ex multis rōnibus ꝑdictus auctor ibidem confirmat. Vñ quemadmodū vie aq̄le in celo: ⁊ via serpentis in petra: ⁊ via nauis in aquis: ⁊ via viri in alma mirabiles seu difficiles fuerūt salomoni: atq̄ distantes ab intellectu eius: sic fuit apud eū mirabilis ⁊ valde distans a rōne via istius adultere nequissime. s. synagoge. non em salomonis rō debuit aut potuit capere malicie immensitatē: impietatis ꝓfunditatē: ⁊ pfidie ptinacitatē qua hec adultera verū messiam christū dñm innocentem condemnaret ⁊ barrabam seditiosum ⁊ homicidā peteret: qua etiam fatuitate seu infamia. vel qua immundia dyabolica stimulata potuit messiā repellere: cecos illuminātē: claudos curantē: mortuos resuscitantem: ⁊ innumerabilia miracula facientem: barrabam vo q̄ nihil tale vnq̄ fecit ꝓ messia suscipe. bene igit salomō celsitudinem supradictorum quatuor: et profunditatem ⁊ immensitatem fatuitatis huius adultere ꝓside-

rans:vehementer admirat⁹ subiunxit. Sic est via mulieris adulere:sic.s.admiranda ⁊ ad intelligendū difficilis ⁊ vltra modum stupenda:que panē tot mendacio⁹ comedit:⁊ comedere tāaunde nō desinit: ⁊ tñ q̄ tergens os suū:ac si nihil insanie vel iniquitat̄ fuit opata erubescere nescit:vñ bicre.iij.ei dr̄. Frons mulieris meretricis facta est tibi:renuisti erubescere q̄ ⁊ alia|ad h̄ ptinentia largius ponunt a p̄dicto auctore li.ij.d.vbi supra.

¶ In eodē cap.vbi dr̄ in postil. Et erit in die illa omnis locus vbi fuerūt mille vites. ¶ Additio.vj.

AD intelligentiam huius qđ dr̄. Et erit in die illa omnis loc⁹ vbi fuerūt mille vites mille argēteis ⁊c. Intendendū q̄ in vastatiōe facta p exercitū sennacherib:fuerunt vince decise in tantū q̄ nō poterant in cole ab eis habere fructū vsq; ad longum tps:⁊ ideo dimittebant̄ inculte:⁊ sic crescebant in eis spine ⁊ vepres ⁊ fere silua⁹ que in eis tegebāt. et hoc est quod dicit. Omnis loc⁹ vbi fuerūt mille vites mille argenteis.i.dato q̄ vites fuerint ita bone:q̄ als valerēt mille argenteos:tñ ex defectu culture in spinas ⁊ vepres erunt.q̄ rone cū sagittis ⁊ arcubus ingredient illuc.s.timore fera⁹. Et q⁹ hoc nō tñ erat in vineis.sed etiā in oib⁹ locis planis terre:iō dicit. Vepres.n.⁊ spine erūt in vniuersa terra.s.plana:ꝫ q⁹ multi tpe belli relictis campestribus metu hostiū ad montē ꝛfugert ⁊ aspera montiū ꝓpria manu excolebant: iō in his loc⁹ montuosis in primis refugiū habuerunt seminādi bladum ⁊ p pascuis animaliu⁹:eo q̄ illa loca alta erant ⁊ culta etiam tpe belli:sic q̄ nō erant spine ibi ⁊ vepres. ⁊ hoc est qđ dicit. Et omnis montes q̄ in sarculo sarient nō venient illuc terro⁹ spinarū ⁊ vepriū rone ia⁹ dicta:⁊ erit in pascuā bouis ⁊c.

¶ Replica.

In ca.vij.cū postil.illū passum:nō petā ⁊ nō tētabo dñm ⁊c.exponit sicut cōiter exponit.burgēn.tanꝫ ysmael ꝺ omnes exponit q̄ achaz iō petere noluit: q⁹ ꝓcerto tenuit rēū isrl nihil posse. Sz illa expositio nō videt verisimilis. Ia⁹ auus ⁊ pater achaz ozias ⁊ ioathan fuerāt boni cultores dei:vt habet.iij.Reg.xv. Et achaz. xx. annor⁹ erat antecꝫ pat⁹ eius moreret.⁊ fortassis adhuc viuebat ozia au⁹ achaz qui fuit a dño lepra ꝓcussus:qđ etiā achaz latere ñ potuit. Et.iij.anno regni achaz hec recusatio signi oblati facta est:vt patet:nō est igit verisimile q̄ infra tam breue tps de notitia dei ⁊ eius potētia ꝓ patrē ꝓcuidubio instructus.q⁹ dr̄ bonus.iij.Reg.xv.potuerit trāsire ad illam certitudinē impotētie dei quam Burg. describit in achaz fuisse. Stat em̄ ydolatrie deditos de dei bonitate potētia ⁊ auxilio diffidere:imo ⁊ desperare sine tali certitudine. Nō em̄ potest in intellectu quantūcūq; deprauato talis poni certitudo sine rone manifesta vel auctoritate:quc in ꝓposito assignari nō possūt. certū em̄ est q̄ achaz ydolatrādo habuit affectū deprauatū:sed nō intellectū:quia nulla ratio eum ad ydolatriā mouit:sed sola malicia que est prauitas voluntatis ꝓtra dictamen recte rationis.ideo dicit de ipso.iij. Reg.xvj. q̄ ambulauit in vijs regu⁹ isrl q̄ quis essent ydolatre hoc nō ꝓcessit ex rōnis prauitate. ꝫ affectōis q⁹ fecerunt vitulos colendos ne pplus iret hierlm ad cultum veri dei:⁊ redirēt sic p assuefactionē ad regnū domus regis da uid:put habet.iij.Reg.xj.immo ⁊ ioram filius achab cū esset cultor ydolo⁹ scivit tñ dñm ⁊ eius potētiā:quē tñ nō coluit: vñ dixit heu heu heu. Congregauit nos dñs tres reges vt traderet in manu moab:put dicit.iij.Reg.iij. Vbi dicum igit valet quod Burg.hic exponit. Sed nihil probat.

¶ Capm.viij.

ET dixit dñs ⁊c. Antecꝫ discendam ad diuisionē hui⁹ ca.⁊ eius expositionē ꝓ partes: primo videndū est q̄d sit tenēdū de quo fit sermo in hoc cap.cum dicit. Et accessi ad ꝓphetissam ⁊ concepit filium ⁊c. Et dixerunt aliqui q̄ iste fuit filius Esaie de sua vxore que vocat hic ꝓphetissa:et hoc videt sequi tbo. de aḡno in quadam postilla que sibi attribuit tanꝫ ex eius dictis reportata:vbi soluunt argumēta que solent fieri ad ꝛrariū. Ad quod primo arguit ꝓ illud quod dicitur hic. Dicitur enim hic. Adhibui mihi testes ⁊ accessi ad ꝓphetissam ⁊c. Esaias aūt cum esset honestus ⁊ sanctus nullo modo induxisset testes sui concubitus cum vxore. Item ꝓ hoc qđ dr̄: Adhibui mihi testes fideles vriam sacerdotez ⁊c. Iste em̄ vrias fuit ydolatra: q⁹ fecit altare ad similitudinem altaris qđ erat in damasco ad cultum ydoli:et sup istud offerebat holocausta et victimas: vt habet.iij. Reg.xvj.⁊ sic nō pōt ad lram dici testis fidelis. Item q̄a subditur. Et zachariam filium barachie:qui fuit in duodecim ꝓphetis vndecimus:et nondum erat natus:q⁹ ꝓphetauit tempore darij regis persarū:cuius tempore cōsummatū est templū:vt habet.j.Esdre.vj. A quarto aūt anno regni achaz in quo dicta fuit ista ꝓphetia vel cito p⁹ vsq; ad illud tps fluxerunt anni. cclxvij.et sic nullo mō in tpe esaie potuit induci testis: et assumptum declarat sic: q⁹ achaz regnauit.xvj.annis.iiij.Reg.xvj. ⁊ sic a tempore huius ꝓphetie de regno eius remanebant. xij. anni. Cui successit ezechias regnans.xxix.iij. Reg.xviij. Post quez manasses regnauit.lv.annis.iij.Reg.xxj. Post quē amon duob⁹.iij.Reg.xxj. Post quē iozias.xxxj.iij.Regu⁹.xxj Post quē ioachim.xj.iij. Reg.xxiij. Post quez sedechias xj.iij.Reg.xxiij. Postea secutum est tempus captiuitat̄ babylonice.lxx.annoz ꝑm cōem computationez vsq; ad annū primū cyri:a quo etiam vsq; ad consummationem templi post reditum captiuitatis babylonice fluxerūt anni.xlvj. Iob.ij.xl.et.vj. annis edificatu⁹ est tēplū hoc ⁊c. qui simul iuncti faciūt numerū p̄dictū. Ex quo arguit q̄ non potuit esaias ipm adducere in testimonium. Scom aūt computationē hebreoz quam frequenter secut⁹ sum fluxerunt pauciores anni:sed p hoc nō infringit argumētum:q⁹ ꝑm breuiorē computationē a tpe quo esaias dixit Et adhibui mihi testes ⁊c. vsq; ad zachariā filium barachie fluxerunt.cc.anni ⁊ plus. nec potest dici q̄ zacharias filius ioiade:qui math.xxiij. dicit filius barachie fuerit ille testis:q⁹ ante mortuus erat p.c.annos ⁊ amplius. quod patet sic:q⁹ post ioas q̄ interfecit hunc zachariā regnauit amasias filius eius.xxix.annis.iij.Regū.xiij. Et post eū ozias.lij.annis.iij.Reg.xv. Post eum Joathan. xvj.iij.Reg.xv. Post eum achaz quatuor annos antecꝫ Esaias diceret ꝓphetiam istam:vt dictum est supra. Qui anni simul iuncti faciunt annos.cj. Item arguit per hoc quod subditur. Ut::tecꝫ sciat puer vocare patrem ⁊ mrēz auferet fortitudo damasci ⁊ spolia samarie ⁊c.q̄ spoliatō facta fuit. vj.anno ezechie:vt dictu⁹ ē ca.p̄cedenti. Et sic puer natus tunc habuit.xviij.annos ad minus.xij. de regno achaz vt predictum est et.vj. de regno ezechie. Puer aūt scit vocare patrem ⁊ matrem antecꝫ habeat tot annos:et sic nō esset verum qđ dicit. Antecꝫ sciat puer vocare patrem ⁊ matrē ⁊c. Igit ꝓpter ista tenent doctores catholici cōiter:q̄ illud qđ dicit in hoc ca. de puero predicto nō sit intelligendū ad literam de filio esaie. Sed hoc soluit thomas sic. Ad primū dicit q̄ inductio testium nō fuit ad videndum cōcubitū esa.sed scripturam eius:quia dictum fuit sibi a dño. Sume tibi lib⁹ grandem ⁊ scribe in eo ⁊c. Ad secundum dicit q̄ vrias sacerdos fuit testis fidelis nō ratione vite:sed officij dignitate:et q⁹ a rege achaz fidelis reputabat quia similiter erat ydolatra. Ad tertium dicit:q̄ iste zacharias neuter fuit illoz qui allegati sunt:sed alius illius tpis qui sic nominabat. Cuius ratio potuit esse dupler:vt dicit. vna q⁹ fuit de genere zacharie ꝓphete:quez interfecit ioas rex iuda:vt habetur.ij. Paralypo.xxiij.qui dicit filius barachie. Matth.xxiij. et sic iste qui fuit tempore achaz fuit nominatus eodem nomine:q⁹ consuetudo fuit apud hebreos nominib⁹ eoz̄ q̄ fuerūt auctētici in illo genere pueros nominare. Alia quia iste Zacharias fuit similis in sanctitate et auctoritate illi quem interfecit ioas:et sic appellatus ē nomine illius: cuius habuerit aliud nomē ꝓpriū. sicut in euangelio Jo. bapti-

sta vocatur belyas ꝓpter similitudinem officij: quia ioh̄es ꝓuenit christi primū aduentū: sicut belyas ꝓueniet scd̄m. Ad quartū dicit: q̄ ista ispoliatio samarie de q̄ hic agit: nō fuit illa que facta fuit nono anno oſee. et. vj. ezechie. ſ illa que facta fuit ꝑ theglatphalassar que ꝓcessit illā. quia fuit facta in diebus phacee: ſm q̄ dr̄. iij. Reg. xv. In diebus phacee regis israel venit theglatphalassar rex assur ⁊ cepit abyon ⁊c. ⁊ hoc fuit anteq̄ puer nat⁹ sciret vocare patrem ⁊ matrē. Hoc dictū videt nimis fauere errori hebre oꝝ: q̄ dicunt q̄ in istis tribus ca. ſ. vij. viij. ⁊. ix. nō fit mentio de christo. Ad excludendū ꝯo hanc falsitatē ⁊ ad declarandū veritatem: primo ponenda est hic translatio chaldaica: que apud hebreos dicitur thargum: ⁊ est tante auctoritatis apud eos q̄ nullus fuit ei ausus ꝓtradicere: est etiā in passibus obscuris: qualis est iste declaratiua veritatis hebraice. Sciendū igit̄ vbi nos habemus hic. Et adhibui mihi testes fideles: vriam sacerdotē ⁊ zachariā filiū barachie: ⁊ accessi ad ꝓphetissam ⁊c. Illa translatio sic hꝫ Et ꝓtestatus sum ex pte mea testificationes malas quas dixi venturas in ꝓphetia vrie sacerdotis. Ecce futurum est quoq̄ sicomnē consolationem quam dixi venturam in ꝓphetia zacharie filij barachie ego adducturus sum: et accessi ad ꝓphetissam ⁊ concepit ⁊c. Ex ista translatiōe pꝫ q̄ nō est verbū esaie: cum in ꝓphetijs istoꝝ duoꝝ testium nihil dixerit vel fecerit: nec in implctione eoꝝ: sed ipe dr̄ q̄ illustrando mentes prophetas ꝓstituit: ⁊ p̄dicta ab eis impleri facit: ⁊ p ihēm illud qđ loco loce illius habem⁹. Et adhibui mihi testes fideles: vriam ⁊c. nō est verbū esaie testes ad scripturam suam seu ꝓcubitū inducentis: ſ magis ipsius dei introducentis dictos ꝓphetas ad ꝓnunciandū istud qđ ꝓordinauit futurum: ⁊ p ihēm illud qđ subditur in eadem serie: et accessi ad ꝓphetissam ⁊c. nō est verbum esa. ad suam vxorem carnaliter accedentis: ſ ꝑius dei: q̄ sicut ꝓphetas illustrando testes suos ꝓstituit: ita sua gratia virginem fecundauit: vtꝫ Luce. j. Sc̄do ex thargum p̄dicto patet: q̄ vrias q̄ hic testis inducit: nō est ille vrias sacerdos q̄ fuit tpe achaz: qr fuit pessimus ydolatra. iste aūt dr̄ ſ dñi. ꝓpheta: et hoc cōcedit ra. sa. sup locū istum dicens q̄ iste vrias qui hic testis inducit fuit vrias filius semei: q̄ ꝓphetauit in nomine dñi tpe ioachim filij iosie: vt hr̄. hiere. xxvj Dicit etiā q̄ zacharias q̄ inducit hic testis secundus fuit ille qui in duodecim ꝓphetis est vndecimus: de quo ꝓ testimonijs postea dicet. Sed ex dictis sequitur. q̄ ista inductio testiū nō est corꝑalis nec in presenti facta: sed spūalis ⁊ de futuro in longinquū: qr a q̄rto anno regni achaz in q̄ Esaias dixit illa que ponunt in hoc cap. ⁊ p̄cedenti vt ſ. dictum est: vsq̄ ad principium regni ioachim sub quo vrias ꝓphetauit: vt p̄dictū est: fluxerūt anni. cxxix. vt pōt videri ꝑ tpa regū suppositoꝝ in hoc ca. et multo plures fluxerunt vsq̄ ad tempus secundi testis. ſ. zacharie filij barachie. ſ. anni. cclxvij. ſm cōem computationē: ⁊ ſm breuiores. cc. anni ⁊ plus vt supra declaratū est ⁊ p̄sequens cum testes debeant respondere rei testificate accessus ad ꝓphetissam nō fuit corꝑalis nec de pñti: sed spūalis et de futuro in longinquū: ſm q̄ habet Luce. j. Spūssanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Qr autem beata virgo Maria ꝓphetissa fuerit: ptz Luce. j. vbi ꝓphetauit de sua veneratiōe futura dicens. Beatā me dicent omēs generationes. qr de oib⁹ gentib⁹ sunt alīq̄ xp̄iani dicentes eā beatam. ⁊ nō solū a christianis dicit beata: ſ etiā a saracenis. Scriptū est essn in alcoranno machometi: Direrunt angeli o Maria vtiq̄ de⁹ elegit te: vt purificaret te: et elegit te claram sup mulieres seculoꝝ. Itē ibidem. Direrūt angeli o maria deus annunciet tibi ꝺbū ex ipso nomē ei⁹ iesus filius marie: ⁊ erit honorabilis in h̄ seculo ⁊ in futuro. Item ibidem. Dixit ipa: deus me⁹ quō erit mihi filius: ⁊ nō tetigit me homo. dixit: sicut deus creat quod vult: cū decreuit vtiq̄ acq̄rat. dicit esn esto et erit ⁊ hoc modo dixit gabriel marie: Luce. j. Nō erit impossibile apud deū oē verbū. Item in eodē cantico ꝓphetauit maria de futura reprobatiōe iudeoꝝ: ⁊ vocatiōe gentium d. Deposuit potentes de sede ⁊ exaltauit hūles. ⁊ sic patz eā fuisse ꝓphetissam. Hunc videda sunt testimonia testiū supra inductoꝝ ⁊ qr ꝓphetiā vrie nō habem⁹ scriptaz explicite: sicut nec de multis alijs ꝓphetis: vt ptz ex decursu libri Regum: ideo recurrendū est ad illud qđ de eo dicit biere. xxvj. fuit q̄z vir ꝓphetans in nomine domini vrias filius semei: ⁊ ꝓphetauit aduersus ciuitatē istā: ⁊ aduersus terrā banc iuxta vniuersa verba Hieremie. Er q̄ habet q̄ ꝓphetauit destructionē ciuitat⁊ hierusalem ⁊ iudee per chaldeos futuraz sicut ⁊ hiere. ⁊ hoc est quod dicit in translatione chaldaica supra posita: ⁊ ꝓtestatus sum ex pte mea testificationes malas quas dixi venturas in ꝓphetia vrie sacerdotis: ꝓphetiā aūt zacharie filij barachie habem⁹ in libro. xij. prophetarū in quo zacharie. ix. dr̄. Exulta satis filia syon. iubila filia hierlm: ecce rex tuus venit tibi iust⁹ ⁊ saluator. ipe paup ⁊ ascendens sup asinā ⁊c. qđ intelligit de xp̄o etiā ſm hebreos vt plenius oñdet q̄n ad locū illū deuenerimus dño cōcedente: ⁊ hoc est qđ dr̄ in translat. chaldaica supra allegata: Ecce futurū ē quoq̄ oēm cōsolationē quā dixi venturā in ꝓphetia zacharie filij barachie ego adducturus sum. que consolatis implenda dicit in aduentu messie: ab ipso zacharia vt dictuz est. ideo statim subditur de aduentu eius in mundum. Et accessi ad ꝓphetissam. i. beatā virginē ⁊ concepit ⁊ peperit filium. Et ex dictis ptz: q̄ impletio ꝓphetie vrie de destructione ciuitatis fuit certū signū de impletiōe ꝓphie zacharie futura ꝑ xp̄i aduentu. His igit̄ p̄dictis ꝑ q̄ solutiones thome ad rōnes supra inductas ad ꝑ bandū q̄ lra huius ca. nō posset de filio Esaie intelligi nō valent: qr falsum assumunt: discurrendū tm̄ est ꝑ singulos ad maiorē declarationē veritatis: cum enim dicitur in prima q̄ testes fuerūt inducti ad videndum scripturam: patet falsum. qr nondū erant nati: nec fuerūt vsq̄ ad tps p̄sens valde longū. Item si fuissent p̄sentes: adhuc nō valeret: qr posteaq̄ dixerat. Adhibui mihi testes vriam ⁊c. nō dixit ⁊ scripsi. ſ accessi ad ꝓphissam ⁊c. Similiter cū dicit in scda: q̄ vrias fuit testis fidelis rōne officij ⁊ reputationis regis: qr ille vrias nō ponit hic testis: vt ptz ꝑ p̄dicta: ⁊ sic falsum assumit: nec fidelitas quam allegat ē ſm veritatem ſ ſm falsam hoīm estimationē: que a prophetis sanctis non reputat. Qr similiter in tercia dr̄ tpe achaz fuisse quendam ꝓphetā noie zachariam filiū barachie: videtur ficticium: quia de scripturis non habet auctoritatem: ⁊ ideo eadez facilitate ꝓtemnit qua ꝓbat: ⁊ dato q̄ talis tunc fuisset tamen non fuit ille qui hic testis inducit: vt patz ꝑ predicta. Similiter quod in quarta dicitur. Theglatphalassar spoliasse samariā. Ad qđ ꝓbandū allegatur. xv. c. iij. Reg. Ex eodē loco apparet falsitas bui⁹ dicti. qr ibidē dr̄. q̄ cepit aliquas ciuitates in extremitatibus regni israel exñs. sed ad samariā que erat metropolis non accessit: nec ꝑ ihēm spoliauit. His prelibatis ad expositionem huius ca. accedam⁹ in quo vt ſ. dictum ē: denunciat christi resurrectio futura ad spoliationē inferni principaliter: ⁊ ꝓsequens ad significandū tanꝫ ꝑ signū rememoratiuū spoliationē duoꝝ regnoꝝ. ſ. israel ⁊ syrie. Et diuidit in duas ptes: quia primo ponitur denunciatio signi: scd̄o occultatio mysterij: ibi. Liga testimonium. Prima adhuc in duas: qr primo ponitur signi denunciatio. scd̄o ad ꝓpositū applicatio. ibi Et dixit. Circa primū dicit esaias. a Et dixit dñs ⁊c. in hebreo habetur. Rotulū grandem. q̄ dicit grandis. qr ibi scribendum erat mysterium christi resurgentis. qđ est maximū. b Et scribe in eo stilo homis. i. clare ⁊ plane ita q̄ quilibet homo etiam parum literatus possit legere ⁊ intelligere. vñ ⁊ in translatiōe chaldaica dr̄. Scribe in eo exposite. Sciendum tamen q̄

Maria ꝓphetissa fuit

hoc non intelligit ḡtum ad mysterium resurrectionis xp̄i. qz ḡtuz ad hoc ponit b. Breuiter z zelate: sed nō ḡtum ad captiuationem z spoliationē regū israel z syrie que clare z lucide ponunt infra eodē ca. sicut em̄ dictū est ca. p̄cedenti hoc recens fuit vt regi achaz incredulo daret signū cuius nō intelligeret principale intentū. z tm̄ cuz hoc esset dei liberalitate paueret d̄ propinquo liberationis sue effectū ꝯa secreta fidei incredulis sunt celāda: vñ dicit saluator Mat. vij. Nolite sanctū dare canib⁹ ⁊c.

c Velociť spolia detrahe: istō nouit christo resurgenti q̄ tunc celeriter spoliauit infernū: et in hoc fuit signū remotiuū spoliationis duorū regū: z ecōuerso hec spoliatio fuit signū p̄nosticū spoliationis fiēde p xp̄m.

d Et adhibui mihi testes fideles. verbum est ipsius dei: vt p̄dictū est: z de fidelitate z testimonijs ipsoz testiū dictum est. e Et accessi ad p̄phetissaz. i. virginē mariam vt predictū est. f Et dixit dñs ⁊c. Hic p̄sequenter ponit signi adaptatio. et secdo subdit ratō dicti. ibi Et adiecit. Circa primū dicit. g Voca nomen ei⁹. s. pueri nati. loquitur tamen hic scriptura de futuro p modum preteriti: ppter certitudinem p̄phetie vt frequenter supra dictum est.

b Accelera spolia detrahe ⁊c. qz hec p̄prietas competit christo vt dictum est. i Quia anteqū sciat puer vocare patrē suum et matrē suā: k auferet fortitudo damasci. que est ciuitas metropolis in regno syrie.

l Et spolia samarie coram rege assyriorum. q̄ cito post interfecit rasin regem syrie z postea cepit osee regē israel z samariā: vt dictū est ca. precedēti.

m Et adiecit. Hic p̄nter ponit ratio dicti: videlicz q̄ re regnū israel fuit ita vastatū: z primo ponit destructionis rō: secdo regni iude afflictio quasi p quandā redundantiam. qz erat immediate p̄iunctū regno israel. ibi. Et ibit. tercio vtilis monitio. ibi. Nec em̄. Ratō ꝺo vastationis regni israel fuit qz recesserat a regno iuda: et a dei cultu: colendo vitulos aureos: z p̄fidendo in regibus ydolatris. s. syrie z hoc est qđ dicit.

n Pro eo q̄ abiecit pp̄s iste. i. pp̄s israel.

o Aquas syloe ⁊c. i. regimen regni iuda. z dei cultum que erat vt magis in quiete z mansuetudine: maxime tpe regum bonoꝝ vt dauid salomonis z similiū.

p Et assumpsit magis rasin. regem syrie.

q Et filiū romelie. de protectione eoꝝ magis p̄fidēdo q̄ de deo. r Propter hoc ⁊c. i. aduersarios cū fortitudine z impetu venientes. ppter hoc subdit exponē do. s Regem assyriorum ⁊c. i. potentiam exercituum eius. t Et ascendet sup oēs riuos eius ⁊c. i. destruet totū regnū israel sicut inundantia aquarū destruit oia q̄ inuenit. v Et ibit. Hic p̄sequenter ponit regni iude afflictio q redundantiā cum dicit. Et ibit p iudam inundās. qz exercitus assyriorum qui destruxit samariaz in regno iude multa vastauit: quasi q quandā redundantiā.

x Et transiēs vsq ⁊c. i. intantū afflget regnum iuda q̄ vix poterit sustinere: quod factuz fuit tpe ezechie: vt dictū est ca. p̄cedenti.

y Et erit ⁊c. i. exercituū eius: qz ad literaz cohortes pugnatorum vocant ale.

z Implens latitudinem terre tue. i. iudee quam assyrii vastauerunt.

spolia detrahe cito predare. b Et adhibui mihi testes fideles: uriā sacerdotem z zachariaz filiū barachie. c Et accessi ad p̄phetissam: z p̄cepit z peperit filiū. f Et dixit dñs ad me. g Voca nomē ei⁹ b accelera: spolia detrahe: festina: predari i qz anteq̄ sciat puer vocare patrē suum et matrē suā: k auferet fortitudo damasci: et spolia samarie coram rege assyriorum l et adiecit dñs loqui ad me adhuc dicēs. n Pro eo q̄ abiecit pp̄s iste o aquas syloe que vadūt cū silētio: p z assumpsit magis rasin: q z filium romelie: r ꝓpter hoc ecce dñs adducet sup eos aq̄s fluminis fortes z inflatas: s regem assyriorum z omnē gloriā eius. t Et ascendet sup omnes riuos eius: z fluet super

vniuersas ripas ei⁹: v z ibit p iudā inundans x z trāsiēs vsq̄ ad collum veniet. y Et erit extensio alarū eius z implens latitudinem terre tue z o emanuel. a Congregamini populi z vincemini: b z audite vniuersi p̄cul terre. c Cōfortamini d z vincemini: e accingite vos f z vincemini: g inite consilium b z dissipabit: loq̄mini verbum z non fiet i qz nobiscū deus k Hec ei ait dñs ad me. Sicut in manu fortis erudiuit me: l ne irē in via pp̄li huius m dicēs. n Non dicatis: cōiuratio. o Omnia em̄ que loq̄t pp̄s iste: p cōiuratio est. q Et timorem ei⁹ r ne timeatis: neq̄ paueatis s Dominū exercituū t ipsum sanctificate: v ipse pauor vester et ipse terror vester. x et erit vobis in sanctificationem.

qz exercitus assyriorum qui destruxit samariaz in regno iude multa vastauit: quasi q quandā redundantiā.

x Et transiēs vsq̄ ⁊c. i. intantū afflget regnum iuda q̄ vix poterit sustinere: quod factuz fuit tpe ezechie: vt dictū est ca. p̄cedenti.

y Et erit ⁊c. i. exercituū eius: qz ad literaz cohortes pugnatorum vocant ale.

z Implens latitudinem terre tue. i. iudee quam assyrii vastauerunt.

z O emanuel. id est xp̄e vt dictū est ca. p̄cedenti. cui⁹ dē illa terra spāliter. qz ibi fuit natus: cōuersatus: z passus. sed qz sennacherib rex assyriorum cū suo exercitu fuit diuinitus rebellatus: vt dictū est. iō subdit.

a Congregamini ⁊c. ḡa sennacherib populos multos ad

duxit secum. qui fuerunt deuicti p angelū.

b Et audite ⁊c. Illud em̄ factum tanq̄ valde mirabile fuit diuulgatum valde longe.

c Confortamini. p̄fidentes in virtute vra. i. p̄fortabimini. qz p̄pheta nō induxit eos ad p̄sūptionē de sua virtute sed cā p̄dixit futurā. d Et vincemini. virtute diuina.

e Accingite vos. ad vincēdū sm̄ estimationē vestram.

f Et vincemini. sm̄ veritatē. g Unite p̄silium. de captione hierm. b Et dissipabitur. s. p̄silium vr̄m a deo cuius cā subdit. i Quia nobiscū deus. i. adiutoriū nr̄m vos rebellans p angelū suū.

k Hec enim. Hic p̄sequenter ponit vtilis monitio vicz q̄ pp̄s iude nō timeat ab humana p̄secutione: s solū deū z hoc est qđ dr̄.

k Hec em̄ ⁊c. i. oñdit mihi fortitudinē suam qua pōt protegere omnē hominē in se p̄fidentē.

l Ne irem in via ⁊c. i. timendo aduentū duoꝝ regū sicut pp̄s regni iude timuit valde: sicut dictū est cap. p̄cedenti de achaz z pp̄o eius. Et cōmotū est cor eius z cor populi eius sicut mouent ligna a facie venti. m Dicens. s. dñs. n Nō dicatis p̄iuratio. i. nō timeatis a p̄iuratione regū israel z syrie ꝺ vos. o Via em̄ ⁊c. i. pp̄s iude.

p Coniuratio est. i. multū loquit de p̄iuratione duoꝝ regum p̄tra se: sicut homines multū timentes de piculo aliq̄ sup se venturo. quasi p̄tinuo loquunt de ipso z qz iste timor erat malus. ideo subditur. q Et timor eius. i. illius p̄iurationis. r Ne timeatis. sed quid sit timenduz oñdit cum subdit. s Dñm exercituum. i. angelorum.

t Ipm sanctificate. ei seruiēdo. v Ipe pauor vester ⁊c. offensam illius sollicite cauendo.

x Et erit vobis in sanctificationem. vos confirmando in bono si ei credetis.

y ¶In lapidē aūt ꝛc.quas iusto iudicio fecit ruere: z iste due domus fuerant domus pbaccē filij romelie: quā fecit ruere p oze filiū bela.iij.Reg.xv.z domus oze filij bela quā cū toto regno isrl fecit ruere p salmanasar regē assyri oz.iij.Reg.xvij.z qz in regno iude erāt alicq mali z increduli q̄ ruerunt gladio sennacherib ex diuino iudicio: ido subdit.

z ¶Et in laqueū z in ruinā habitātib⁹ irlm qz cū boni remanserūt salui tempe ezechie: ido subdit.

z ¶Et offendēt ex eis plurimi non dicit oēs qz sicut dictū est boni sunt saluati. a ¶Liga testimoniū. Hic ponitur occultatio mysterij xpi in principio huius ca.j. positi. Et primo ꝓcipit ista occultatio. secundo ꝓhibet superstitiosa inq̄sitio. ibi. Et cū dixerint. Circa primū dicit ysa. a dño. Liga testimonium.i.inuolue p pbetiam obscuritatibus ꝓpter incredulos quibus talia sunt celanda vt dictuz est supra.

b ¶Signa legem ꝛc.i.designa legē euāgelicā dandam discipulis meis.i.apostolis aliisq; christi discipulis.qui predicando legem euangelicā obscuritates ꝓphetiarum aperuerunt z declarauerunt:offendentes eas in christo impletas:vt patet in actib⁹ apl̄oz sicut fuerat a deo preordinatuz:z h̄ mō fuit dictū danieli.xij.ca. Vade daniel.qz clausi sunt signatiq; sermones vsq; ad prefinitum tempus.

c ¶Expectabo dñm ꝛc.verbū est ysaie respondentis. Expectabo dñm.s.iesum christum in carnē venturum.

d ¶Qui abscondit ꝛc.a domo iacob.i.a pplo iudaico descendente a iacob:qz in aduentu eius pplus ille ꝓ maiori pte fuit cecatus p infidelitatem:p̄m q̄ dī Roma.xj. Ceciras ex pte ꝓtigit israel ꝛc. e ¶Et prestolabor eū.i.patienter expectabo eius aduentum: lz differat in tempus longum. f ¶Ecce ego ꝛc. Aliqui exponūt hoc de duob⁹ filijs ysaie.s.de iasub z de eo qui vocatus est accelera spolia detrahe in principio huius ca.quē dicunt fuisse filium ysaie: s istud ostensum est esse falsum. Item isti magis iudaizant in hoc q̄ Ra.sa.hebreus qui dicit hoc esse intelligendū de discipulis ꝓphetaruz:q̄ dicunt eoz pueri seu filij:quia sunt ab eis in lege diuina instructi:z p talē modū dicit apls.j.Coz.iij.in christo ihesu p euangeliuz ego vos genui z p̄m hoc vic dicit ysaias.

f ¶Ecce ego z pueri mei.i.discipuli quoz aliqui habuerūt spūm ꝓphetandi:ideo subditur. g ¶Quos dedit mihi dominus.a quo est ꝓphetie spiritus.

h ¶In signū z portētū.fuerūt essi ꝓphete ꝓtēpti z vilipensi:z multi eoz occisi:de quoz numero fuit ysaias in signū christi passuri cuius erant nuncij. i ¶A dño exercituū. i.angeloz. k ¶Qui habitat ꝛc.ibi essi tunc erat templū in quo erat ꝓpiatoriū qđ sedes dei dicebat:vt dictū fuit Exo.xxv.et inde diuina responsa dabantur. l ¶Et cuz dixerint.Hic consequenter superstitiosa inquisitō ꝓhibet: cū dicit.Et cum dixerint ad vos.s.hoies ydolatre z superstitiosi. m ¶Querite a phitonibus z a diuinis responsum de occultis z futuris.Dicunt aūt phitones ā diuināt quodā mō spāli.s.p apparitē suscitationē alicui⁹ mortui: sicut dictum fuit diffusius.j.Reg.xxviij.Dicunt aūt diuini ḡnaliter diuinatores superstitiosi. n ¶Qui stridēt ꝛc.

qz vtunt q̄busdā nōibus z verbis ignotis: et subdit responsio pplī fidelis. o ¶Nunq̄d ꝛc.q.d.sic nō debuit talibus malis ꝓsuasionibus. Nunq̄d nō ꝛc.q.d.sic.qz infideles req̄runt hoc a deo suo falso: z sic debent fideles querere a deo suo vero:ō subdit. p ¶Ad legē magis ꝛc.i.ad legez diuinitus datam z ad testimoniū ꝓphetaruz a deo inspiratoꝝ magis est recurrendum q̄ ad phitones z diuinos.

q ¶Qz si non dixerint.i.fecerint r ¶Iuxta verbū hoc.recurrēdo.s. ad phitōes z diuinos p̄ verbū hoc

s ¶Nō erit eis matutina lux.i. vera dei cognitō z diuina cōsolatio:sicut accidit tēpe regis sedechie:ō subdit. t ¶Et cum esurierit irascetur.qa tunc ꝓpter obsidionem longaz sennacherib prevaluit fames in

y in lapidē aūt offensionis z petrā scandali duabꝫ domibus isrl:3 z in laqueū z in ruinā habitātib⁹ irlm. 3 Et offendent ex eis plurimi: z cadent z conterent z irretient z capiēt. a Liga testimoniū: b signa legē i discipulis meis c expectabo dñm d q̄ abscondit faciez suam a domo iacob: c z prestolabor eum. f Ecce ego z pueri mei g quos dedit mihi dñs h in signū et in portentū isrl i a dño exercituū k qui habitat in monte syon. l Et cū dixerint ad vos: m querite a phitonibꝫ et a diuinis n qui stridٔent in incantationibꝫ suis. o Nunquid nō pplus a deo suo req̄ret visionē p viuis ac mortuis. p Ad legez magis z ad testimoniū. q Qz si nō dixerint r iuxta verbū h: s nō erit eis matutina lux. Et trāsibit per eam z cozruet z esuriet t z cū esurierit irascetur v et maledicet regi suo z deo suo. x Et suspiciet sursuz: y et ad terram intuebit: z et ecce tribulatio a et tenebre b z dissolutio c z angustia d z caligo psequens e z nō poterit auolare de angustia sua.

ciuitates.iij.Reg.xxv.

v ¶Et maledicent ꝛc.quia multi valde de populo iuda ducti impatientia maledicebant sedechie sub quo venerat eis ista miseria:z etiam dimittendo legem ei⁹: ad ritum gentiliū transeūdo. x ¶Et suspiciet sursuz quasi querēs a deo auxiliū necessitate cōpulsus:z h̄ dī ꝓ pplo q̄ cū sedechia remansit in ciuitate z in lege.

y ¶Et ad terrā intuebit.p̄ confusione z desperatione.ō subdit. z ¶Et ecce tribulatio.q̄tū ad afflictionē corporum. a ¶Et tenebre.q̄tum ad dilectionem mentium. b ¶Et dissolutio.virium ex timore. c ¶Et angustia.s.mentis.eo q̄ nō apparebat via euasionis. d ¶Et caligo psequens.q: sedechias z viri bellatores de nocte fugerunt z chaldei eos insecuti sunt.

e ¶Et non poterit auolare.quia sedechiam comp̄enderunt.iij.Reg.xxv.

¶In ca.viij.vbi dicit in postil. Hoc dictuz vī fauere nimis errori hebreoz. ¶Additio.j.

Q Que ꝓtinent in postilla sancti Tho.vel que ei attribuunt nō videt fauere errori hebreoz in aliquo. Nam in hoc loco postq̄ posuit expositionem hebreoz intelligentiū q̄ iste puer qui vocat. Accelera spolia detrahe ꝛc.intelligit fuisse filiū ysaie. Cōsequenter ponit ō eos obiectiones que in hac postilla ꝓtinētur:postea ponit expositionem glose cōis.s.q̄ hoc intelligat de christo:qua posita subiūgit hec verba. Hec aūt expositio nō est tante auctoritatis sicut superior: q̄ fuit supra ca.vij.de alio signo:qz magis extorta est z ex scripturis nō habet auctoritatem.vnde quidā dicunt non esse inconueniens si hoc intelligit ad lītam de filio ysaie.ita tamē q̄ puer ille sit figura christi.Hec ille. Ex quibus verbis ꝑz manifeste q̄ ipse nō improbat illaz expositionē que dicit ista intelligi de christo ad literam sed dicit q̄ nō est tante auctoritatis sicut supior:cuius rōnē reddit manifestā.nā ꝓma bz auctē ex euangelio: Mat.j.hoc totū factū ē vt impleret qđ dictū est ꝓ prophetā.Ecce virgo cōcipiet.s expositio hui⁹ nō bz tātā auctē:cū in sacra scriptura nō ꝓtineat: q̄ hoc qđ dī h. accessi ad prophetissam.intelligitur de beata virgine: et sic manifestuz est q̄ non est tante auctoritatis sicut

p̃cedens. Item principale fundamentū qđ ponit postil lator ad firmandū banc expositionē: est illud qđ ꝓtine tur in translatione chaldaica: ex qua ꝯcludit ⁊ bene q̃ hoc qđ dr̃ hic. Accessi ad ꝓphetissaz: nō est verbū esaie ꝑ ipsius dei. ⁊ q̃ hoc fundamentū lz sit verū nō tn̄ ẽ tā te auctis: sicut si in litera ꝓtineret: iō vba sc̃i tho. p̃dicta vel eidez attributa sunt manifeste rōnabilia: nec in hoc faueṫ erroi hebreoꝝ. Nam illa que ꝓtinēt in. vij. ⁊ ix. ca. necesse est vt intelligant̄ de christo ad literam: sed ea que ꝓtinent in hoc ca. viij. nō habēt̄ ex neces sitate lr̃e vt intelligant̄ de christo ad lr̃am: ꝑ aucte chal daice translationis: vt dictū est.

In eodem ca. vbi dr̃ in postilla. Similiter qđ in. iiij. Reguz dicit. Thebelathphalassar spoliasse samariam: vt in quarto Regum dicit.

Additio. ij.

Licet theglatphalassar nō expoliasset samariaz q̃ tn̄ aliquas ciuitates regni ysrl cui⁹ samaria est metropolis cepit: satis vere posset dici q̃ expo liauit samariā lz nō totam nec totū regnuz expoliasset sicut q̃ expoliat aliquez de aliquib⁹ bonis suis: dr̃ ip̃m expoliasse q̃uis nō est ex toto.

In eo. ca. vbi dicit in postilla. In q̃ vt ꝑ. dictū ẽ de nunciat̄ christi resurrectio futura. Additio. iij.

Ea que ꝓtinent in hoc ca. nō videnṫ ꝓtinere ad signū indicatiuū nec rememoratiuū: nō. n. in b̃ ca. dr̃. Dabit vobis signū sicut in p̃cedēti: vt pz discurrēti lr̃az: ⁊ iō lz expoliatio duoꝝ regū fuit figura expoliatiōis inferni p xp̃m fiēde: sic̄ hystorie vt. te. fue rūt figure eoꝝ q̃ ꝓtigert i nouo: nō tn̄ ex b̃ dicūt fuisse data tanq̃ signa indicatiua seu rememoratiua.

In eodez ca. vbi dicit in postilla. Et erit vobis in san ctificationem.

Additio. iiij.

Hoc qđ dicit hic. Et erit vobis in sanctificatio nē ⁊ in laqueū ⁊c̄. ꝑrie videṫ referendū ad tps aduētus xp̃i in carne in q̃ tpe fuit xp̃s in sancti ficationē credentibus: ⁊ in lapidē offensionis: ⁊ petrā scandali duabus domib⁹ israel. s. regali ⁊ sacerdotali: quas ꝑpter suā incredulitatem iusto iudicio fecit rue re: ⁊ vtraq̃ eaꝝ ꝯsuevit dici domus in scriptura. Und in p̃cedenti ca. Audite nūc dom⁹ dd̄. qđ intelligit̄ de do mo regali. ⁊ in psal. Dom⁹ aaron bn̄dicite dn̄o. itelligi tur de domo sacerdotali. Dicere aūt q̃ iste due domus intelligunt̄ de domo phacee filij romelie ⁊ de ozea filio bela: q̃ fuerunt reges israel nō vr̃ ꝯuenienter dictū. nā sicut in regno iuda lz fuerint multi reges successiue: nō tn̄ ꝑter hoc dicunt̄ multe domus: ꝙ domus dd̄ tm̄: sic dicendū est de regib⁹ israel. Sequit. Et in laqueū ⁊ ruinam habitantibus hierlm: q̃ in ciuitate ierlm vbi xp̃c passus fuit multi ruerūt per infidelitatem: ⁊ nō tamē omnes ⁊ ideo sequit. Et offendent ex eis plurimi. i. nō omnes ꝓ̃m istam expositionem. ꝑrie sequtur immedi ate. Liga testimonium ⁊c̄. qđ intelligit̄ de occultatōne mysterij christi: de quo statim in precedentibus agitur: ⁊ exponatur sicut in postilla.

In eodem capitulo. viij. vbi dicitur in postilla. Nō erit eis matutina lux.

Additio. v.

Cōm glosam q̃ dicit hic: matutina lux: intelli git ipe xp̃s: ⁊ hoc est ꝑrie dictū. Nā xp̃s ẽ lux vera que illuminat omnē hominē: Jo. j. Et dr̃ matutina q̃: ante omnē lucē creata. Unde hic ꝑpheta reuertitur ad declarationē eoꝝ que ꝑ. dixerat. Erit in sanctificationē. s. credentibus. Et in lapidē offensiōis. s. nō credentibus. Et primo agit de secundo vsq̃ ad fi nem: secundo vō de primo a principio sequentis cap. vsq̃ ibi. Zelus dn̄i faciet h̄. In circa primū cū dixiſſz. Non erit ei. s. populo non credenti: Matutina lux. id est christus: ne forte quis estimaret q̃ hoc ꝓtingeret illi populo incredulo: eo q̃ nō habuissent p̃fectam p̃dic tē lucis. ideo dicit. Transibit ꝑ eam. unde Luc. iij. ca. Jesus transiens ꝑ medium illoꝝ ibat. ⁊ hoc qđ dicit: per eam: intelligitur iudeam vel yrlm de qua dicit. Et cor ruet ⁊ esuriet. qđ p̃t intelligi ad lr̃am de tēpe obsidionis hierlm ꝑ romanos. ⁊ seq̃t. Et cū esuriet irascet ⁊ maledi cet regi suo ⁊ deo suo. qđ ꝑrie intelligit̄ de christo cui ma ledicebant sicut ⁊ hodie. ⁊ sequitur. Aspiciet sursuz. i. pro auxilio diuino seu celesti. Et ad terrā intuebit. ꝑ subsidio terreno. Et q̃ neutꝝ inueniebāt: iō seq̃t. Et ecce tribula tio ⁊ tenebre. s. ignorantie ⁊ infidelitatis. Et dissolutio. sci licet virtutū seu virtutū. Et angustia. p̃cipitatiōis seu pplexi tatis. Et caligo. ꝓsequēs. s. cecitas indurati cordis. Et nō poterit auolare de angustia. quocunq̃ remedio: et sic ꝓ pheta declarat illud quod dixerat de christo. Qui erit in la pidem offensionis ⁊ in petram scandali habitantib⁹ hie rusalem. vt supra. Et seq̃tur in sequenti ca. Primo tpe al leuiata est ⁊c̄. in quo declarat primū qđ dixerat. s. Et erit in sanctificationē. s. credentib⁹ q̃b⁹ ꝑ oppositū dicit. Vi derunt lucem magnā ⁊ lux orta eis. ⁊ incipit a tempore p̃ dicatiōis xp̃i ⁊ ab initio miraculoꝝ ei⁹ de q̃ dicit. Primo tpe alleuiata est ⁊c̄. ⁊ exponat̄ sicut in postilla ⁊c̄.

Replica.

In capi. viij. cum postillator amore veritatis fidei christiane ꝯmotus diceret sanct. Tho. nimis fauе re erroi iudeoꝝ exponēdo principiū huius ca. de filio esaie quēadmodū iudei faciunt: qđ tn̄ vere exponi de bet de cristo spoliante infernum ⁊c̄. Burg. assumit certa men ꝑ sancto thoma asserens q̃ in nullo fauet iudeorum false expositioni. qđ q̃uerū sit patet ex hoc: primo q̃ friuo lis ⁊ falsis assertionibus nititur soluere argumenta catho licoꝝ que fieri consueverunt ꝯtra illum iudeoꝝ errorem. Secō quia non roborauit argumenta catholicoꝝ nec ali quid facit ꝑ vera christianoꝝ expositione: sed literam pre sentē diuidit: exponit: cōcordat quantū potest ꝑ ysidia iu deoꝝ. Tercio q̃ dicit catholicā expositionem extortā: de mum q̃ dicit eam nō esse tante auctoritatis sicut illam su pra ca. vij. vbi ille passus. Ecce virgo ꝯcipiet. exponit̄ de christo auctoritate euāgeliste. Sed quero. ista auctoritas quā profert an sit apud iudeos autētica magis aut apud christianos. sed certū est q̃ nō apud iudeos. quia transla tio chaldaica cui innitit̄ expositio huius litere est apud iu deos maxime auctoritatis. Exēplū aūt cui innitit̄. vij. ca. expositio nullius auctoritatis est apud hebreos. igit̄ ma ioris auctoritatis est apud iudeos expositio hui⁹ loci q̃z vij. ca. Ad faciendū em̄ fidem infidelibus ꝑ euangeliū qđ nō recipiunt nihil ꝯcludimus. nisi cū hoc inmittamur eoꝝ fundamentis q̃ negare nō cōsueverunt. Nec valet quod Burg. ponit ꝯ replicam postil. de spolio facto ꝑ theglat phalassar. q̃ ꝑ hoc spoliū nō ẽ ablata fortitudo damasci ⁊ samarie: ꝙt inmittit i lr̃a fuit ꝓticularis inuasio facta tēpe ozie ⁊ ioathan. Quid aūt hoc ꝓtinet ad filium esaie de quo iudei false exponūt ⁊ sanct. tho. approbat. Sed q̃ postil. hic expositionē sanct. Tho. ꝓtractat. Burg. oppi do offensus nescit in hoc ca. pacifice loqui. quia nescit to lerare theologicum modū loquendi postill. quo dicit de structionem duoꝝ regnoꝝ fore signum prenosticū destruc tionis ⁊ spoliationis inferni. Spoliationē aūt inferni fo re signū rememoratiuū spoliationis de quibus hic dicit ad literā. qđ egreferēs burg. facit argumentū suū conuen tum a modernis hereticis receptum: hoc nō ponit̄ inte xtū: igit̄ non est ⁊c̄. quia vt inquit de signo nulla fit men tio. Quis aūt in lr̃a etiaz nō fit mentio de figura. dicit tn̄ Burg. q̃ vna spoliatio est figura alterius. Hunc aūt figu ra est significatiua figurati. Significatiuū aūt ⁊ signū quā tum distant dicat burgeñ. grandipensoꝝ.

Caplin. ix.

Primo tpe. Anteq̃ descendam ad diuisionem hu ius capituli. Sciendum q̃ iudei ⁊ aliqui exposito res catholici in hoc cos nimis sequentes exponūt principium huius capituli ad literā de captiuitate dupli ci filiorum israel. Dama autem fuit facta per theglatpha lassar regem assyriorum. qui captiuauit duas tribus vl tra iordanem. et transiens iordanem captiuauit multos de terra zabulon ⁊ neptalim. vt habeṫ. iij. Regum. xv. et de hoc exponūt quod dicitur in principio huius capituli.

Primo tpe.i.prima captiuitate. Alleuiata est terra zabulon ⁊ terra neptalim.s.a pōdere pctōꝝ. bitatoꝛib⁹ suis in captiuitatē ductis.postea vo salmanasar rex assyrioꝝ cepit osee regē isr̄l ⁊ residuū ppli qđ remanserat trāstulit in assyrios.vt hr̄. iiij. Reg.xvij. ⁊ de hoc exponūt qđ subdit.

Et nouissimo aggrauata est via maris trans iordanē galylee gentiū.qz aggrauata fuit tota terra p oēs flagella in captiuitatē ducta.dicit aūt illa terra via maris:qz est ibi via publica ad portandū merces a iordane ad mare mediterraneū ⁊ econuerso. Sz ista exposicio videt inconueniens.primo qz implicat cōria saltem in modo loquēdi:qz prima captiuitatez nominat alleuiationē:et secundam aggrauationem cum tamen fuerunt eiusdem rationis. Item qz si loquerer de secunda captiuitate: cuz dr̄. Et nouissimo aggrauata est ⁊c.non fieret ibi mētio de galylea que in prima captiuitate fuit captiuata saltem in magna pte:sed magis de samaria que erat ciuitas metropolis regni:et principaliter fuit obsessa et capta p salmanasar. Tercio qz Matheus.iiij.ca.dicit hanc ꝓphetiā fuisse completam ad lr̄am in christo dicens sic de xp̄o. Et relicta ciuitate sua nazareth venit ⁊ habitauit in ciuitate capharnaū maritima in finib⁹ zabulon ⁊ neptalim:vt adimpleret qđ dictū ē p esaiā ꝓphām. Terra cīm zabulon ⁊ terra neptalim via maris trans iordanē galylee gentiū. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnaz ⁊c. Ideō cum oēs expositores catholici dicāt qđ necesse est de xp̄o intelligi illud qđ dr̄ ō.vij. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū ⁊c.eo qđ dicit Mat.j. Hoc aūt totū factū est:vt adimpleret qđ dictū est a dño p ꝓphetam dicentē. Ecce virgo habebit in vtero ⁊ pariet filiū ⁊c.eadē necessitate compellitur quilibet doctoꝝ catholicus exponere de christo qđ dr̄ h̄. Primo tpe alleuiata est ⁊c.cū matheꝰ dicat hoc impletū ee in christo. Igit sequēdo sniam beati mathei pñs ca.in quo ponit mysteriū xp̄i q̄tū ad eius exaltationē in signū liberationis regni iude:in duas ptes diuidit: qz primo ponit xp̄i exaltatio:scđo dicta liberatio.ibi. Verbum misit dñs. Circa primū sciendū qđ christ⁹ fuit exaltat⁹ primo q̄tū ad declarationē sue veritatis in predicatiōe sua et miraculis:scđo q̄tum ad exaltationē humanitatis ad dexteram patris. Primo igit ponit primū. ⁊ scđo scđm.ibi Paruulus. Circa primū sciendū: qđ ad p̄dicationē christi aliqui iudei crediderunt ⁊ in fide pmanserunt:alii aut obstinati in sua malicia remāserūt:⁊ alii a principio credentes postea ad vomitū reuersi sunt:⁊ de istis mixtim loquit hic ꝓphet. Circa primū dr̄. a Primo tpe alleuiata est terra ⁊c.qz ibi christ⁹ circa principiū sue predicationis publice frequentē docuit:⁊ miracula fecit vt dic̄ matḥ. ⁊ s.allegatū ē.⁊ sic fuit terra illa alleuiata a iugo yraboli p ptātem xp̄i. Ueruntamē qz plures eoꝝ reuersi fuerunt ad vomitum:iō subdit. b Et nouissimo.i.circa finem p̄dicatiōis xp̄i. c Aggrauata est via maris. q̄re autez illa terra dicat via maris:supra expositū est. de ista autez aggrauatōne dr̄ matḥ.xj. vbi dr̄. Tunc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte fuerunt virtutes:⁊ iō subditur. Ue tibi corozaim.ve tibi bethsaida:qm̄ si in tyro ⁊ sydone facte essent virtutes:que facte sunt in vobis:olim in cilicio ⁊ cinere pniam egissent. Iste aūt ciuitates erant supra mare galylee in finib⁹ zabulon ⁊ neptalim. Et postea sḅditur de capharnaum.vbi christus habitauit circa predicationis sue principium:vt supra dictū est: Et tu capharnaum nunqđ exaltaberis vsq; ad celū ⁊ vsq; in infernū descendes:qz p p̄dicationez christi primo fuit dispositum ad ꝓsecutionē beatitudinis credēdo.et postea deꝑssa p demeritū dānatiōis ad vomitū redeundo. sicut dictum fuit plenius supra Matḥ.

Primo tpe .ix. alleuiata ē terra zabulon ⁊ terra neptalim: [b] ⁊ nouissimo [c] aggrauata ē via maris trās iordanem [d] galylee gentiū. [e] Ppls q̄ ābulabat in tenebris [f] vidit lucez magnā: [g] habitantibus i regiōe vmbre mortis lux orta est eis. [i] Multiplicasti gētē: nō magnificasti leticiā. [k] Letabūtur coꝝ te sic̄ q̄ letant̄ i messe sic exultāt victores capta preda qñ diuidunt spolia. [l] Jugū cīm oneris eiꝰ: [m] ⁊ virgā humeri eiꝰ: [n] et sceptrum exactoꝛes eius superasti [o] sicut in die madian. [p] Quia oīs violenta predatio cuz tumultu: [q] et vestimentum mixtuz sanguine [r] erit in cōbustionem: et cibus ignis.

d Galylee gentiuz. Salomon eīm dedit hyram regi tyri.xx. oppida in galylea.iij. Reg.xix.et iō illa ps vocata est galylea gentiuz qz byraz erat gētilis. e Populus ⁊c.ignorātie ⁊ erroꝛis. f Vidit lucem magnā. i. xp̄z q̄ est lux mūdi p p̄dicationez ⁊ miracula ꝓpria virtute faciente. g Habitantibus ⁊c.erroꝛ eīm ⁊ ignorātia sunt quasi mortis vmbra. b Lux orta ē eis.s.veritas euāgelica:vel pōt hec lr̄a referri ad prēs detētos in lymbo inferni.quib⁹ lux orta fuit:qñ xp̄s ad eos descendit post passionē suā. i Multiplicasti ⁊c. hoc refert ad illos qui christo predicante primo crediderūt: et postea ad vomitum reuersi sunt:vt p̄dictū est. ⁊ ideo ex eis nō fuit materia leticie. Et oēs subdit de credentib⁹ ⁊ in fide pmanentibus. k Letabunt coꝝ ⁊c. Messores eīm in plenitudine messis:⁊ victores in spoliis diuidē dis valde letant̄. Et ita fuit de discipulis christi: qñ in die pentecostes receperunt plenitudinez spūssancti alta voce:⁊ variis linguis loquētes magnalia dei Act. ij. Et hui⁹ leticie subdit rō cū dr̄. l Jugū eīm oneris eius.i.veteris legis:de quo onere dr̄ Act. xv. qđ hoc est onus qđ nec nos nec prēs nr̄i portare potuim⁹.

m Et virgā humeri eius.i.scribarū ⁊ phariseoꝝ qui supra onus legis addebant ordinationes pp̄lo graues ꝑm qđ dr̄ Matḥ.xxiij. Alligant eīm onera grauia ⁊ importabilia:⁊ imponūt ea sup humeros hominū: digito aūt suo nolunt ea mouere. Ab istis aūt onerib⁹ fuit liberatus fidelis popul⁹ p libertatē spūssancti que est in lege noua.

n Et sceptꝝ ⁊c. ꝑm qđ dicit Josephus li. de iudaico bello post ascēsionē xp̄i iudea fuit multis dissensiōib⁹ intraneis dissipata:⁊ erāt ibi alīq̄ tyranni q̄ pp̄lm vexabant multipliciter ⁊ reb⁹ suis spoliabāt:⁊ maxime pp̄lm credentē in xp̄m:vez in actib⁹ apl̄oꝝ a quibus fidelis pp̄ls fuit liberatus p exercitū romanū venientē ꝯ iudeā: qđ tunc admonitus fuit p angelū:vt transiret in regnum agrippe q̄ erat ꝓfectus romanis:vt hr̄ in ecclesiastica hystoria.et exactoꝛes p̄dicti fuerūt destructi: ⁊ ciuitates eoꝝ succense igni.

o Sicut in die madian.ista fuit victoria gedeōis:de qua habet iudic.vij. que fuit sibi p̄nunciata p angelum sicut ⁊ fidelis pp̄ls liberatus fuit p denunciationē angeli in regno agrippe:vt dictum est. ⁊ exactoꝛes eoꝝ occisi p exercitum romanoꝝ ⁊ ciuitates eoꝝ succense ⁊ bona coꝝ:ideo subditur.

p Quia omnis ⁊c.i.acq̄sita cū clamoꝛe ⁊ rapina.

q Et vestimētū ⁊c.i.vestimētū occidētis ⁊ occisi:qz ñ solū vestimēta occisoꝝ inq̄nant̄ sanguine: s̄ etiaz cum hoc vestimēta occidentiū. r Erit in cōbustionē ⁊c. qz romani incēdētes urbē ⁊ alia loca vbi erāt p̄dicti exactoꝛes ⁊ tyrāni sic̄ cōbusserūt vestimenta illoꝝ tyrannoꝝ ⁊ ea que rapuerāt ab alīs:quoꝝ multos interfecerant:vt hr̄ libro de iudaico bello. Ex h aūt qđ dr̄ h. Et erit in cōbustionē ⁊ cib⁹ ignis. Illi qui exponūt hūc passuz de exercitu sennacherib ab angelo percusso: vt

supradictū est. vij. ca. videnť ꝫ dicere tertui. dicunt. u. q angelus pcussit exercitū plaga ignea: sic tñ q corpa bellatoꝝ erāt incinerata: arma tñ et spolia remāserūt intacta: ita q pplis ezechie exiens ad colligēdū spolia valde faciliter accipiebat ea remanentibꝫ cineribꝫ. Illud añt qđ comburitur ē cibus ignis nō tamꝫ remanet intactuz ꝙ uertiť i ignez sicut cibus in cibatū.

s Paruulus. Hic ꝓnter ponitur exaltatio xpi ſm humanitatē in sua ascēsione. Sciendus tñ q ra. sa. z iudei moderni sequentes ihūm exponunt

[a]Paruulꝰ enī natꝰ ē nobis: [c]z filiꝰ datꝰ ē nobis. [f]Et factus ē ꝓncipatꝰ sup hūeruz eius: [g]z vocabiť nomē eiꝰ admirabilis: [3]ꝙsiliariꝰ deꝰ fortis: [b]pr futuri seculi [c]ꝓnceps pacis. [d]Multiplicabiť eius imperiuz: [e]z pacis non erit finis: [f]sup soliū dauid et super regnum eius: [g]vt confirmet illud z corroboret [b]i iudicio z iusticia āmodo z vsq; in sempiternū. [i]zelus domini exercituum faciet hoc [k]Verbū misit dominus in iacob. [l]Et cecidit in israel.

bunc passum de ezechia rege iuda Irāz corrūpēdo. Dicit esa. q b ē litera hebraica: infans natus est nobis filius datus est nobis: z erit principatus sup humerum eius: z vocabit nomen eius admirabilis: ꝙsiliarꝰ: deꝰ fortis: pater sempiternus: principē pacis. z talis corruptio pōt facili fieri in hebreo: qz hec dictio: vicrare. q signat z vocabiť. z vagitra: q signat z vocabit eisdez literis penitꝰ scribūť in hebreo: ꝙ variē sonant. ꝓpť aliā z aliā punctuationē. Itē sitꝫ: q dicit ꝓncipē pacis in accusatiuo ꝙ nominatiuo facilē fit in heb. qz noia sť apud eos indeclinabilia sicut apud latinos cornu z gelu: igitur sic exponit auctē pdictam. Infans natꝰ ē nobis: z filiꝰ datꝰ est nobis. q. d. ꝙ hazlz achaz sit ydolatra pessimus: tñ filiꝰ eiꝰ ezechias q erit rex nr pꝰ eū erit bonꝰ z iustꝰ. Et vocabit nomē eiꝰ admirabilis de. i. deꝰ nr q ē admirabiľ. ꝙsiliariꝰ: deꝰ fortis: pr sempiternꝰ: vocabit. s. ezechiā principē pacis. qz faciet pacē in diebꝰ suis: ita q noia veritatē exprimentia nō referunť ad puerū natū: ꝙ q iste corrumpat lram ponēdo vocabit ꝙ vocabitur: pz ex translatione. lxx. interpretū q fuerunt hebrei z valde literati: quoꝝ translatio talis est. Puer natꝰ ē nobis z filiꝰ datꝰ est nobis: cuius imperiū sup humerū eius z vocabiť nomen eius magni cōsilij angelus: ita q ꝙ istis dictionibus: admirabilis: ꝙsiliarius: deꝰ fortis: pater futuri seculi: princeps pacis: posuerūt hoc solū: magni ꝙsilij angelus: cuius causa fuit ꝗz q biero. dicit in epla ad desideriū que ꝓponiť in biblijs principio Geñ. qz transtulerāt libros vete. testa. ptolomeo regi qui erat pbs z vnius dei cultor: z ideo vbi in hebreo fit mentio de veritate christi sicut fit in hoc loco tacuerunt vel aliter transtulerūt: ne ptoloneus crederet eos ponere duplicē deitatē; z vt secretū fidei nō aperient gētili: patet tñ ex eoꝝ translatiōe q in hebreo habeť: z vocabiť z nō vocabit. Et q illud qđ sequitur: Admirabilis ꝙsiliarius: deꝰ fortis de. referť ad puerū natum: et qđ in fine auctis nō habeť principem pacis in accusatiuo: ꝙ princeps pacis in nominatiuo: qz loco oim istaꝝ dictionū ponit in trāslatione. lxx. magni ꝙsilij angls. in nominatiuo. Itē hoc idē patet ꝙ trāslationē chaldaicaz que auctētica est apud hebreos: vt dictū est ꝙ. precedēti capite talis est. Infans natus est nobis: z filius datus ē nobis: z recipiet sup se legē ad seruandū eā: z vocabitur nomen eius abante mirabilis consilio: deus fortis pmanens in secula seculoꝝ: messias in cuius diebꝰ multiplicabiť pax sup nos. Ex hoc pz manifeste q passus iste loquit ad lram de christo q expectabať in lege z pphetis ad salutē mundi venturus. Qđ añt in hac trāslatione ponit: Et recipiet sup se legē ad seruandū eaz loco cuius in hebreo habeť. Et erit principatus super humerum eius. ꝓuenit ipsi christo q factꝰ ē sub lege: vt dictū est ad Galath. iiij. et qui dicit de seipo Matth. v. Nō veni solvere legem: sed adimplere. Qz etiā in ea dicitur. Et vocabiť nomen eius abante mirabilis de. ꝓuenit christo q vocatus fuit ab angelo Jesus anteq; in vtero ꝓciperet: vt dr Luc. ij. in quo noie qđ salus interptat: omnes ꝓditiones hic tacte implicite ꝓtinent. Igit remota falsa expositione accedamus ad veram que est de dño Jesu christo: cuius hic introducit principatus verūtamen ꝓmittit eiꝰ natiuitas cū dr.

s Paruulus enī de. q vere fuit puꝛ lus in humanitate: z loqtur hic ꝙphetа de futuro ꝙ modū preteriti ꝓpter certitudinē ꝙphetie. et subdit eius magnitudo in veritate.

t Et filius. s. naturalis ipsius dei pris z ꝙ sequens sibi equalis. v Datus est nobis. ſm q dicit Joh. iij. Sic deꝰ dilexit mundū: vt filiū suū vnigenitū daret de. r Et factus est principatus de. crucē sibi baiulando vt dr Jo. xix. ꝙ quā ptātes aereas rebellauit: z regnū suū potēter intrauit: Lucevlti. Oportuit pati xpm z resurgere a mortuis z ita intrare gloriā suam. y Et vocabiť de. miracula faciēdo. z Cōsiliarꝰ. ꝙsilia euāgelica ꝓceptis decalogi superaddendo. a Deꝰ fortis. infernū spoliando. b Pater futuri seculi. electos ad ciuitatem celestē admittēdo. c Pūnceps pacis. s. interne ꝗtūi ad ꝓscientiā z supne ꝗtum ad celestem gloriā. ꝓpter qđ in eius natiuitate angeli cantauerunt: Gloria in altissimis deo z in terra pax hoib⁹ bone vlūtatis Luc. ij. d Multiplicabiť eiꝰ imperiū. vñ dixit Mat. vlti. Data est mihi oīs ptās in celo z in terra.

e Et pacis de. s. pacis celestis ab eo date: q ē eterna. Et ex hoc pz q hec lra nō pōt intelligi de ezechia rege iuda: qz pax parū durauit sb eo. s. p. xv. annos vel circiter. quia manasses filius eius fuit pessimus in principio regni sui ꝓpter qđ turbata fuit pax regni: et ipse fuit in captiuitatē ductus: vt habeť. ij. Paralyp. xxxiij. Sciendus añt q vbi dicit hic: multiplicabiť eius imperiū de. in hebreo habeť: lemarbe. qđ significat ad multiplicandū: et ponit ibi litera mem clausa in medio dictionis ꝛ naturā suaz: qz semp ponit in fine dictionis: et nūq; in medio nec in principio z hoc ad denotandū q christus de quo scriptura hic loq̄tur: natus fuit contra cursum nature de virgine clausa.

f Sup soliū dauid z sup de. videlicet celeste figuratuz ꝙ soliū dauid. Vel f Super soliū dauid. i. sup ecclesiaz militantem ꝙ regnum dauid figuratam. g Et confirmet illud de. Ex hoc patet q nō est hic sermo de regno dauid nec de regno ezechie ad literam. quia illud regnū non fuit confirmatum.

b In iudicio z iusticia amodo z vsq; de. s ecclesia sic est a christo ꝙfirmata nō solum triumphans: sed etiā militās ꝓpter quod dicit christus Matth. vlti. Ecce ego vobiscuz sum omnibus diebus vsq; ad finē seculi.

i Zelus dñi de. zelus est amor singularis: ex amore añt singulari ipsius dei ad genus humanū impletum est christi mysterium: ꝓpter qđ dicit ad hebreos. ij. Nusq; angelos apprehendit: sed semen abrae.

k Verbum misit. Descripta christi exaltatione hic ꝙsequenter liberatio ponit regni iude a regibus israel et syrie ipsum ꝙsequentibus z destruere volentibus vt supra dictum est capitulo septimo. Et renouet hic ꝓphetа tria in quibus ꝓfidebant illi reges. s. primo coꝝ adinuicem cōfederationem: et secundo ꝙsonarum reputationem. ibi. Et disperdet. tercio populi multiplicationem: ibi. Succensa est. Circa primū dicitur. k Verbum misit de. ꝓr hoc verbum intelligit ꝓphetia esaie contra regnum israhel z qr iacob vocatus fuit israhel: ideo subditur.

l Et cecidit in israel. tanq; pondus destruēs illud regnū

m Et sciet.p experientiam sue deiectionis. n Omnis ppls ephraim.i.regni isrl'q̄ sic noiatur eo q̄ p̄m⁹ rex bieroboam fuit de tribu ephraim. o Et habitātes samariā.q̄ erat metropolis in illo regno quā cepit salmanasar ⁊ ptim captiuauit.iiij.Reg.xvij. p In supbia ⁊c.añ-
q̄ p salmanasar ca
perent. q Late
res ceciderunt. per lateres hic intelligūt reges israel: ꝺ quibus regnū fuerat attritū: vicz tpe ioachaz ⁊ ante: p̄n q̄ dr̄.iij.Regū.xiij Attriuerat eos rex syrie: ⁊ hoc predixerat helyse⁹.iij.Regum.viij. dicēs asabeli. Scio q̄ facturus sis filios isrl'mala: ciuitates eorum munitas igne succendes: et iuuenes eoꝝ interficies gladio: ⁊ puulos eorū elides: ⁊ pregnantes diuides.
r Sed q̄dris ⁊c.i. reges fortiores babebimus: sicut murus ⁊ lapidib⁹ quadris fortōr est q̄ laterib⁹: qō vicebāt de phacee ⁊ filio ei⁹ quē intendebāt facere regez in regno iuda: vt dictū est ꝺ. viij.ca. Et idem significat qō subdit.
s Sycomoros succiderūt. i. reges parui valoris trāsierunt.
t Sed cedros im
mutabimus.i.alti
ores ⁊ potentiores statuemus. Intendebant em̄ sibi subiugare regnū iuda: vt dictū est supra: ⁊ qz talia p̄sumebāt ex ꝓfidentia rasin regis syrie qui erat eis ꝓfederatus. ideo hanc ꝓfidentiā remouet ꝓpheta dicēs. v Et eleuabit dn̄s hostes ⁊c.s.assyrios q̄ interfecerūt eum: vt habetur iiij.Reg.xvj. x Et inimicos eius in tumultuz vertet. hoc est in prelium ꝓtra eū qō cōmittit cū clamore ⁊ tumultu ⁊ qz capta syria assyriorū rex adduxit inde bellatores contra regnum israel: ideo subdit. y Syriam ab oriente. sup. faciet dn̄s venire: ⁊ dicit ab oriēte: qz syria est in pte orientali respectu regni israel. z Et philistīm ab occidente. qz terra philistinoꝝ ex̄ns sup̄ mare mediterraneū est in pte occidentali respectu dicti regni. a Et deuorabunt ⁊c.i. destruent ipm̄ toto affectu ⁊ conatu.
b In bis oib⁹.s. ꝓcussionibus regni israel. c Nō est auersus furor eius.s.dn̄i. d Sed adhuc ⁊c.ad ampliꝰ puniendū.s.ꝑ salmanasar regē q̄ postea captiuauit regnū isrl'.iij.Reg.xvij. e Et pp̄ls.s.israel.
f Non est reuersus p̄ pniam ⁊ emendationē.
g Ad ꝓcutientē se.s.ad dn̄m cuius voluntate ⁊ p̄missione fiebat punitio illa. h Et disp̄det. Hic p̄n̄r ꝓpha ꝓcludit.scōm de quo ꝓfidebant.s. psonaꝝ reputationez: quia ꝓfidebāt de principib⁹ ⁊ militibus ꝓuectis etate ⁊ fortib⁹ armis: qō excludit cuz dicit. Et disp̄det dn̄s ab israel caput. Scōo etiā ꝓfidebant in ꝓphetis falsis: qui ꝓpē questū sequebant̄ principes ⁊ milites falso eis ꝓspera p̄mittendo: quod excludit cū dicit. i Et caudā ⁊c. Dicunt antē ꝓphe falsi cauda: qz ꝓter lucrū principibus adherebāt

m Et scietⁿ oīs pp̄ls ephraiz
o ⁊ habitantes samariaz ᵖ in
supbia ⁊ magnitudine cor-
dis dicētes. ᑫ Lateres ceci-
derūt: ʳ sed quadris lapidi-
bus edificabim⁹: ˢ sycomo-
ros succideṙ: ᵗ ß cedros im
mutabim⁹. ᵛ Et eleuabit ẇ
minus hostes rasin sup eū:
ˣ ⁊ inimicos ei⁹ in tumultū
verter: ʸ syriaz ab oriēte: ᶻ ⁊
philistīm ab occidente: ᵃ et
deuorabunt israel toto ore.
ᵇ In oīb⁹ his ᶜ nō est auers⁹
furor eius: ᵈ ß adhuc man⁹
eius extēta. ᵉ Et pp̄ls ᶠ non ē
reuersus ᵍ ad ꝓcutientez se: et
dn̄m exercituum nō inquisierūt. ʰ Et disp̄det dn̄s ab
israel caput: ⁱ ⁊ caudā incuruantez ⁊ ꝑuantem die
vna. Longeuus ⁊ honorabilis ipse ē caput ⁊ ꝓpheta
ꝑcs mēdacium ipe est cauda. ᵏ Et erūt qui beatificāt
populum istum seducētes:
ˡ ⁊ qui beatificantur precipitati. ᵐ Propt̄ hoc sup̄ adolescentulis eius non letabitur dn̄s: ⁿ et pupillos̄ eius ⁊ viduas̄ non miserebit: ᵒ qa
oīs ᵖ hypocrita est ⁊ neq̄:
⁊ vniuersum os locutuz est
stulticiaz. ᑫ In omnib⁹ his
nō est auersus furor eius: ß
adhuc manus eius extenta.
ʳ Succēsa est em̄ quasi ignis
impietas: ˢ vepr̄ē et spinam
vorabit. ᵗ Et succēdet in dē
sitate saltus: ᵛ ⁊ uoluet̄ in
superbia fumi. ˣ In ira do-
mini exercituum conturbata est terra: ʸ et erit popul⁹
quasi esca ignis ᶻ Vir fratri
suo non parcet: ᵃ et declinabit ad dexteram ⁊ esuriet: ⁊
comedet ad sinistram ⁊ nō saturabitur. ᵇ Vnusquisq̄
carnem brachij sui vorabit
ᶜ manasses ephraiz: ⁊ ephra
im manassen: et simul ipi cō
tra iudam. In omnib⁹ his
nō est auersus furor eius: ß
adhuc manus eius extenta

tati. ᵐ Propt̄ hoc sup̄ adolescentulis eius non letabitur dn̄s: ⁿ et pupillos̄ eius ⁊ viduas̄ non miserebit: ᵒ qa oīs ᵖ hypocrita est ⁊ neq̄: ⁊ vniuersum os locutuz est stulticiaz. ᑫ In omnib⁹ his nō est auersus furor eius: ß adhuc manus eius extenta. ʳ Succēsa est em̄ quasi ignis impietas: ˢ vepr̄ē et spinam vorabit. ᵗ Et succēdet in dē sitate saltus: ᵛ ⁊ uoluet̄ in superbia fumi. ˣ In ira domini exercituum conturbata est terra: ʸ et erit popul⁹ quasi esca ignis ᶻ Vir fratri suo non parcet: ᵃ et declinabit ad dexteram ⁊ esuriet: ⁊ comedet ad sinistram ⁊ nō saturabitur. ᵇ Vnusquisq̄ carnem brachij sui vorabit ᶜ manasses ephraiz: ⁊ ephraim manassen: et simul ipi cōtra iudam. In omnib⁹ his nō est auersus furor eius: ß adhuc manus eius extenta

sicut vulgariter adherentes alicui principi dicunt̄ ei⁹ cauda: ⁊ ista cauda p̄ mēdacia sua incuruabat eos a rectitudine iusticie: ⁊ refrenabat eos a dei reuerentia ⁊ timore. k Et erūt q̄ ⁊c.s. ꝓphete falsi ꝓmittentes eis ꝓspera. l Et qui beatificant̄ precipitati. qz vterq̄ fuerūt captiuati. m Propter hoc ⁊c. quia ante et atē adultaz fuerūt ptim occisi: et partim captiuati.
n Et pupillos̄ ⁊c. ⁊ multo min⁹ alios̄: qz istis ꝓpter veb.litatem ⁊ impotētiā eēt magis ꝓcendū.
o Quia oīs.s. de pp̄lo isrl'.
p Hypocrita ⁊c. ꝑ iusticie simulationē: quia ß z q̄ dicit hiero. Simulata sanctitas duplex ē iniquitas. Et dicit ꝓpheta. Dis ⁊c. qz ß in pp̄lo illo essent aliqui boni vt thobias ⁊ similes ei: tamē erāt ita pauci q̄ nō computant̄: qz illud qō modicum est nō reputat̄: vt bī. ij. phisicoꝝ.
q In oīb⁹ bis ⁊c. exponat̄ vt s
r Succēsa est ⁊c. Hic excludit terciū de quo cōfidebāt. s. populi multitudinez: cū dr̄. Succensa est em̄ q̄si ignis impietas.i.impietas pp̄li isrl' quo cauit irā dei ꝓtra se quasi ignē ardentē.
s Deprem ⁊c.i. populum omnem. t Et succendetur in densitate saltus.q.d. densitas mīltitudinis eis nō valebit.
v Et quoluetur ⁊c.i. maiores de populis in fumo superbie laborantes simul punientur cum populo: et qz non solū immineb at eis malū ab aduersarijs extrinsecis: sed etiam ex dissensiōibus intrinsecis que sunt magis periculose: ideo subditur.
x In ira dn̄i exercituū ꝓturbata est terra. in seipsa.
y Et erit pp̄ls ⁊c.i. materia diuine vltionis.
z Vir fratri suo nō parcet. ꝓpē intrinsecā dissensiōez
a Et declinabit ⁊c. in hoc cōminat̄ eis ꝓpha malum famis quod aliquando magis nocet q̄ gladius: vt dicit Vegetius libro de re militari.
b Vnusquisq̄ ⁊c.i. illum de quo prius confidebat: sicut de brachio: ⁊ hoc ꝓter dissensionem intrinsecam. ideo subditur. c Manasses ephraim. iste enim due tribus descenderunt de duobus filijs ioseph. Cetera patent ex dictis.
In ca.xx. vbi dicit in postilla. Item hoc idem patz ꝑ translationem chaldaicam.

Additio.

Rabi mo y. egypti⁹ in q̄dā sua epl'a i q̄ tractat de messia dicit q̄ ser noia ß q̄ ponūt̄.s. admirabil: ꝓsiliator ⁊c. sunt noia pueri nati. Idē tenet Rabi abē dazra in sua exposition̄: licet postea extorte referant

significata boꝝ noim ad ezechiã. Replica.

Qrca ꝓncipiũ.ix.cap. vel ſm aliqs biblias circa finẽ.viij.ca.circa illũ paſſum:primo tpe alleuiata eſt terra zabulon. Burg.fortaſſis ꝓnia ductus: vel in defenſionez iudaiſmoꝝ attediatus cõmendat ꝓter: immo ꝑ ſinũ moꝛẽ expoſitionẽ poſtil. et ad eum virgit: nõ obſtãte q̃ poſtil.in ea pte ſanctus tho.ſatis reprehendit.

Caplin.x.

Ve q̃ condũt. Hic ꝓpr ꝓbeta ꝓcludit ex ꝓdictis cõcluſionẽ.ſ.populi iſrl exterminationem ꝓpter qđ iſta lra in aliquibus biblijs antiquis eſt de ca.ix. in q̃ ꝓbeta primo rememorat ꝓncipũ iſrl malicias dicens.

a Ve q̃ cõdũt ꝛc.eas inſtituendo.

b Et ſcribẽtes eas impoſteruꝝ ꝓfirmãdo:z hoc ad depreſſionez ſubiectoꝝ qđ eſt ꝓpriũ tyrannoꝝ ideo ſubditur.

c Ut oppmerent ꝛc. et patet lra yſaꝛ ibi.

v Quid facietis. vbi denunciat penam debitam.

e In die viſitationis:qua dñs viſitabit pctã veſtra ea ꝓr aſſyrios puniendo:ideo ſubdit.

f Et calamitatis ꝛc. qz exercitus aſſyrioꝝ venit delonge ꝓtra regnũ iſrael.

g Ad cuius ꝛc.ad euadendũ aſſyrioꝝ gladiũ.

b Et vbi derelinquetis ꝛc.ꝑ modũ cuſtodie z depoſiti et ſaluationis.

i Nec incuruemini ꝛc.ducti in captiuitatẽ vinculis alligati.

k Et cũ interfectis cadatis.qz populus iſrl ab aſſyrijs ꝓtim captiuatus fuit z partim occiſus:z dicit ꝓpha. Ad cuius ꝓfugietis auxiliũ ꝛc.q.d.nullus poterit vos liberare ab iſtis malis qz deus ſic decreuit.

l Sup omnib⁹ bis ꝛc.ſ.dei cõtra vos.

m Sed adhuc ꝛc.ad vlteriorem punitionem:quia.x.trib⁹ in captiuitatẽ ducte ibi fuerũt i magna afflictione:nec inde poſtea redierũt ad terrã ſuaz vt dicunt iudei.

n Vle aſſur.ibi ſm aliquos incipit caplin.x.in quo ꝓpha incipit deſcribere punitionez extraneoꝝ. Et primo aſſyrioꝝ qui captiuauerũt regnuz iſrael. Secundo babylonioꝝ qui captiuauerũt regnũ iuda.xliij.ca. Tercio alioꝝ de afflictione iudeoꝝ gaudentiũ.xlij.ca.ibi. In anno quo. Prima in duas:qz ꝑmo ꝓpheta deſcribit aſſyrioꝝ exterminiũ. ſecundo reuertit ad deſcribendũ cbriſti myſteriũ:quod erat ſuuz principale intentum.ca.ſe. Prima in duas:qz ꝑmo deſcribit aſſyrioꝝ punitionẽ:ſcdo ppli iude ꝓfortationẽ. ibi. Propter hoc dicit dñs. Prima adhuc in duas: qa primo deſcribit aſſyrioꝝ culpa:et ſecundo pena:ibi. ꝓpter hoc mittet. Circa primũ ſciendum q̃ culpa aſſyriorum fuit in hoc q̃ ptãte ſibi a deo ꝓceſſa ad puniẽdũ populi iſrael z etiã aliꝝ peccata abuſi fuerunt dupliciter. vno modo attribuendo victorias illas virtuti ſue:z nõ diuine. Scdo quia illa poteſtate vtebant cuz magna crudelitate. Primo ergo deſcribit cauſa dicte poteſtatis a deo:in cuius ꝓſona dicit.

n Ve aſſur ꝛc. quia inſtrumentũ fuit dei ad puniẽdũ illos qui per peccata ſua enormia ꝓuocauerant iram dei.

o Ad fallacẽ gentem.i. ad ppli iſrl: vbi erant falſi ꝓphe recipientes principes:z principes defraudabant inferiores ꝑ iniq̃s leges vt ꝓdictũ eſt.

p Mittam eum. vt puniat eum ſpoliando bonis z annihilãdo:iõ ſubdit

q Et ponat illum ꝛc.qđ ſine reſiſtẽtia cõculcat. Conſeq̃nter tangit abuſus huius ptãtis cũ dicit.

r Ipſe aũt nõ ſic arbitrabit q̃ ſua victoria ſit virtute mea.

s Sed ad ꝓterẽdũ erit cor eius ꝛc. abutendo ſibi ꝓceſſa poteſtate ex nimia crudelitate. Et ſecundo hoc attribuẽdo poteſtati ſue ideo ſubditur.

t Dicet.n.corde ſuo iactando.

v Nunquid non principes ꝛc.i. equales regibus vel maiores. vñ dixit rabſaces Ezechie regi.

iiij.Reg.xviij. Quomodo poteſtis reſiſtere ante vnũ ſatrapam de ſeruis dñi mei minimis.

x Nunqđ non vt archamis ꝛc.nomina ſunt ciuitatũ regaliũ quas ceperat rex aſſyrioꝝ.

y Quomodo inuenit manus mea ꝛc.ea mihi ſubiiciendo.

z Sic z ſimulachra eoꝝ de hieruſalem ꝛc. Nam in hier̃in tempore ezechie non erant ſimulachra ſm veritatez:quia ezechias eas abſtulerat: ſed tm̃ ſm reputationẽ regis aſſur:qz idem reputabat cultum q̃ fiebat in templo domini:z cultum ydolorum in alijs terris.

z Nunquid nõ ſicut feci ſamarie z ydolis eius.qz iam eam deſtruxerat:et inde ſimulachra aurea abſtulerat

a Sic faciã hier̃in.quam proponebat deſtruere z templum domini:ſed quia fruſtratus fuit ab intento:vt habetur iiij.Reg.xix.ideo ſubdit ꝓpheta.

b Et erit.ſ.aliter q̃ cogitet.

c Cum impleuerit dominus cuncta opera ſua in monte ſyon ꝛc.affligendo ꝓpter aliqua peccata.

d Viſitabo ſup fructũ.i.opera mala.

e Magnifici cordis.i.ſuꝑbi.

f Regis aſſur.puniendo eum de malicia ſua:et mutat hic ꝓpheta modum loq̃ndi de ꝓſona ꝓpria ad dominum:quod frequenter fit in ꝓphetis:qui a deo inſpirati loquebantur. Et ideo locutio ꝓphetaꝝ eſt locutio diuina:ſicut operatio inſtrumenti eſt etiam operatio artificis.

g Et ſuper gloriam ꝛc.hoc dicitur quia ſuperbia citius z magis apparet in oculis q̃ in alijs ptib⁹ corꝑis.

b Dixit em̃.ex ſuꝑbia cordis.

i In fortitudine ꝛc.et non diuine.

k Feci.ſ.victorias ꝓdictas.

l Et in ſapia mea intellexi.qualiter talia eſſent agenda:

m Et abstuli ꝛc. adiungendo regno meo. n Et detraxi quasi potēs. i. ꝓpria potētia captiuaui. o In sublimi residentes. i. in solio regali. p Et inuenit ꝛc. i. ita faciliter eos debellaui: sicut pulli exūtes in nido capiunt. q Et sicut colligūt ꝛc. s. a matre foueēte: que colliguntur absq; difficultate.

r Sic vniuersam ꝛc. i. habitatores ⁊ diuitias vniuerse terre. s Et non fuit ꝛc. i. manū ꝓtra me. ꝓsequitur metaphoram suā de auiculis inuentis in nido. t Et aperiet os. ad ꝓtradicendū. v Et ganniret. i. ꝓqueri auderet. Consequenter arguit ei⁹ superbia cuz dicit. x Numq̄d gloriabit̄ securis ꝛc attribuēdo sibi sectionē: ⁊ nō artifici mouenti eam quasi diceret sic est in ꝓposito: rex em̄ assur attribuebat sibi victorias diuinas in virtute factas cū tam̄ ipse nō esset nisi solū instrumētum dei vt supradictū est.

y Propter hoc. ꝓmissa assyriorum culpa: hic ꝓnūciat̄ pena cū dr

y Propter hoc. i. ꝓpter superbiā ꝓdictā ⁊ gloriatōnē falsaz

m Et abstuli terminos pplorū: ⁊ principes eoz̄ de pdatos sum: n ⁊ detraxi q̄si potēs o in sublimi residētes. p Et inuenit quasi nidū manus mea fortitudinem populoz̄: q et sicut colliguntur ouа que derelicta suut: r sic vniuersam terrā ego cōgregaui: s ⁊ non fuit qui moueret pennaz̄ ⁊ aperiret os ⁊ ganniret. t Nūquid gloriabit̄ securis ꝓtra eū q̄ secat in ea: aut exaltabit̄ serra ꝓtra euz̄ a quo trahit̄: v Quomodo si eleuetur virga ꝓtra eleuantē se: ⁊ exaltetur baculus qui vtiq; lignū est. y Propter hoc z mittet dñator dñs exercituū a in pinguibus eius b tenuitatē: b et subtus gloriaz̄ eius c succensa ardebit quasi combustio ignis: d et erit lumen israel e in igne: f et sanctus eius

s in flama: b et succendet̄ ⁊ deuorabit̄ spina ei⁹ i et vepres k in die illa vna: l ⁊ gloria saltus eius: m ⁊ carmeli ei⁹ n ab anima o vsq; ad carnē ꝓsumet̄. p Et erit terror ꝓfug⁹ q ⁊ reliquie ligni saltus eius r ꝓ paucitate numerabunt̄: s ⁊ puer scribet eos. t Et erit in die illa: v nō adiūciet residuum israel: et hi qui fuerint de domo iacob x inniti super eo qui ꝓcussit eos: y ⁊ innitetur sup dñm sanctuz̄ israel. z In veritate reliquie ꝓuertent̄: reliquie inq̄z iacob ad deū fortē. a Si em̄ fuerit populus tuus israel quasi harena maris: b reliquie ꝓuertentur ex eo. c Consūmatio abbreuiata inūdabit iusticiā. d Cōsūmationē enim ꝛc. i. abbreuiationē dñs deus exercituum faciet i medio oīs terre

Senna: cherib fugato. v Nō adiūciet ꝛc. i. illi q̄ euaserāt manū salmanasar q̄n cepit samariā ⁊ regē israel ⁊ nō audebant intrare regnū iuda ꝓpter inimicicias q̄ fuerant inter regnū israel ⁊ iuda: sed post recessuz̄ sennacherib ezechias assecurauit eos p epistas ⁊ sic venerūt in hierusalē in deo ꝓfidētes. ꝓpter ꝓcussionē ꝓdictā. Vel aliter ⁊ melius vt credo exponit̄ hoc de regno iude q̄z tuz̄ ad ciuitates alias a hierusalem. vnde habitatores fugerāt timore sennacherib: et plures eoz̄ nō fuerant ausi venire in hierusalē: vel nō ꝓterant: ⁊ sic alibi latebant: ⁊ fugato sennacherib redierūt ad loca sua de domio cōfidentes audito miraculo.

x Inniti super eo ꝛc. i. sup regē assyrioz̄ in quo tpe achaz ⁊ ipse iuda fuit ꝓfusus et ad petitionez̄ achaz regem syrie interfecit: et regnum israel in tempore spoliauit: vt habet̄. iiij Reg. xvj. sed postea de amico factus inimicus inuasit regnū iuda tempe sennacherib.

y Sed innitetur ꝛc. q̄z visa mirabili ꝓcussione sennacherib: extunc firmiter ꝓfusi fuerūt de deo q̄ sanctificat israel: ideo subdit. z In veritate ꝛc. quia iudei qui remanserant ad deū veraciter ꝓuersi sunt.

a Si em̄ fuerit ꝛc. i. in magna multitudine.

b Reliquie ꝓuertent̄ ex eo. q̄z pauci remanebunt. s. ad deū vere ꝓuersi: q̄z post captiuitatē regni israel ꝓ Salmanasar regē assyrioz̄: ⁊ post vastationē regni iude ꝓ sennacherib remanserunt pauci iudei respectu multitudinis eoz̄ que fuerat tpibus preteritis.

c Consummatio abbreuiata ꝛc. q̄z exterminatio exercitus sennacherib que facta est in breui tempore. scz̄ in vna nocte fecit inundare. i. abundare iusticiā in iudeis: quia viso miraculo laudauerūt deū fideliter ⁊ ex corde. Aliqui vo libri habent mundabit: ⁊ falsē ex vicio scriptoz̄ ꝓpter similitudinē literarum. Et quia illa exterminatio facta fuit virtute diuina. vt predictū est ideo subditur.

d Consummationē enim ꝛc. id est in iudea que est in quarto climate terre habitabilis: que diuidit̄ in septez̄ climata: ⁊ ibi fuit ꝓcussus exercitus Sennacherib ex diuina iusticia. sicut cū pater pius castigato filio, pūcit virgam in ignem: sic pater misericordiaz̄ deus sennacherib cum suo exercitu qui erat virga dñi ad castigandum populum suum vt predictum est: facta debita castigatione fuit proiectus in ignē materialem: ⁊ in ignē gehenne: vt predictum est: sennacherib tamen in persona propria non fuit combustus corporaliter: sed fugiens ad terram suam ibi interfectus fuit a filiis suis miserabiliter. iiij. Reg. xix.

z Mittet dñator ꝛc. i. angeloz̄: et ꝓ consequens nullus potest ei resistere: cum etiam angeli sibi seruiant.

z In pinguibus eius. i. principibus suis et bellatoribꝰ robustis. a Tenuitatē. i. defectū roboris p angelū suum qui vna nocte interfecit in castris assyrioruz̄. clxxv. milia bellatoz̄. vt dr̄. iiij. Reg. xix. b Et subtus gloriam eius. i. sub armis ⁊ vestibus. c Succensa ardebit ꝛc. quia coz̄ corpa sic combusta fuerunt q̄m cineres fuerunt redacta intactis armis ⁊ vestibꝰ. ꝓm aliquos: vt dcm̄ est ꝺ. ca. vij. d Et erit lumē israel. i. angelus custodie illius populi reputatus q̄ dr̄ fuisse michael: Dañ. xij.

e In igne. i. in ꝓcussione assiriorum ꝓ ignē modo dicto.

f Et sanctus eius. i. idem angelus. g In flama. i. ꝓ flamam eos interficiet. b Et succendet̄ ⁊ deuorabit̄. spina eius. i. maiores sui exercitus. i Et vepres. i. minores. k In die vna. i. simul. illa em̄ ꝓcussio fuit de nocte. q̄z tm̄ est ps diei naturalis dr̄ hic: In die vna. l Et gl̄ia saltus ei⁹. i. principes sui exercitus. m Et carmeli eius. i. acies bellatoz̄. n Ab aia vsq; ad carnem ꝓsumet̄. q̄z aie eoz̄ descenderūt ad ignē gehenne: ⁊ carnes fuerunt incinerate: q̄z tm̄ vestes remanserūt intacte: ideo dicit hic. o Vsq; ad carnē. s. inclusiue: q̄z combustio illa nō ꝓcessit vsq; ad vestes ⁊ arma. p Et erit terrore ꝓfugus. quia sennacherib videns in mane plagā illam territus fugit ad terrā suā cuz̄ paucis: ꝛō subdit. q Et reliquie ꝛc. i. residui de suo exercitu qui nō fuerūt ꝓcussi.

r Dr̄e paucitate numerabunt̄. cito ⁊ facili. ꝛō subdit.

s Et puer scribet eos. i. scribere poterit: q̄z potest facere vnū modicū simplicem tractuz̄ cuius figure est lra Ioth apud hebreos q̄ in numeris signat. x. apud eos: ⁊ tot euaserunt cū sennacherib. t Et erit in die illa. i. in tpe illo

z Propter hoc. Posita assyriorū punitōe: hic ꝓfr ponit ezechie ⁊ ꝑpli sui ꝓsolatio. secundo ponit reditus sennacherib in iudeā: ⁊ sui exercit⁹ ꝓcussio. ibi. Venit. circa primū dr. e Propter hoc. i. ꝓpt punitionē assyriorū a deo ꝓdictā. f Hec dicit dns ⁊c. cui⁹ verbum est infallibiliter verū.

g Noli timere ⁊c. qr ibi vigebat diuinus cultus ideo spāliter dicit dei popul⁹ b Ab assur. i. a rege assyriorum ⁊ eius virtute. i In virga em̄ percutiet te. ex mea ordinatiōe ad tuā castigationē: ⁊ nō ad dilectionē. k Et baculū suum ⁊c. l. sup ir̄lm. l In via egypti. Sennacherib em̄ cū esset in iudea eā devastās audiuit nunciū de Tharacha rege ethiopum: q egressus erat de terra sua ad pugnandū ꝓtra eū vt habet. iiij. regum. xix. ⁊ tunc recessit d iudea: vt iret obuiā ei: ⁊ sic via sua erat versus egyptum: ⁊ tunc misit nuncios ⁊ lras q̄bus comminabat ezechie ⁊ ꝑplo eius de destructione eor̄ in suo reditu: ⁊ hoc est quod dicit. n Et baculū suū leuabit super te in via egypti. i. exūs in via versus egyptū comminabitur tibi: veruntamen quia illa comminatio nō habuit effectū: quia in illo reditu exercitus sennacherib fuit ꝓcussus p angelum: vt habet infra: ideo dicit Leuabit baculū suū. ⁊ non dicit ꝓcutiet: q. illa cōminatio nō habuit effectū: ideo subdit. n Adhuc em̄ ⁊c. qr post paucos annos rediit sennacherib. s. p⁹ duos vt dictū fuit. iiij. Reg. xix. ⁊ tūc fuit ꝓcussus eius exercitus: ideo subdit. o Et consummabit indignatio mea. i. vindicta. p Et furor me⁹ ⁊c. s. sennacherib ⁊ sui exercitus. q Et suscitabit ⁊c. i. angelū ꝓcutiē tem ip̄m. r Iuxta plagam madian ⁊c. qr ꝓcussio exercitus sennacherib fuit miraculosa: sicut ⁊ ꝓcussio madianitar̄: de qua habet Iudic. vj. Et ꝓcussio egyptior̄ in mari rubro: de qua dr Exo. xiiij. ic subditur. s Et leuabit eā in via egypti. hoc est sicut leuauit potentiam suam ad ꝓcutiendū egyptios ꝓsequentes hebreos in via maris rubri exeūtes de egypto: vt dr Exo. xiiij. t In die illa. s. ꝓcussionis exercitus sennacherib. v Auferet onus ⁊c. i. grauamina que tibi inferebat. x Et computrescet ⁊c. i. diuine misericordie qua dns condescendens ezechie interficit exercitū sennacherib p angelum: ⁊ ipsum sennacherib p filios suos: vt dictum est supra. y Veniet in aioth. Hic describit reditus sennacherib in iudeam vbi tunc fuit cū exercitus ꝓcussus cum dicitur.

y Veniet in aioth ⁊c. nomia sunt ciuitatū p quas veniebat ꝓtra hierusalem. z Apud magnas ꝓmendabit vasa sua. ibi em̄ in quodam fortalicio reposuit ꝓtem suppellectilis sue: vt expeditius veniret ad destruendū ir̄lm: ideo dicit. z Transierūt cursim. qr festinanter ibant versus hir̄lm. a Gabee sedes nostra. id est illuc poterimus venire ad figendū tentoria: hoc dicebat sennacherib ad incitandū exercitū de festinatiōe ꝓ ir̄lm. b Obstupuit rama. i. habitatores eius audiētes aduentū sennacherib: qr rama est ciuitas ꝓpe gabaa. c Gabaa saulis fugit. i. habitatores eius nō audetes expectare aduentum sennacherib. Et dr gabaa saulis. quia saul eā inhabitauit vt dr. j. Reg. xxij. ⁊ ꝓpe eius fuit ibi sedes regia. d Domini voce tua. i. geme ꝓ anxietate ex aduentu sennacherib e Filia gallim. gallim est mons in q̄ dē ciuitas que dicit filia montis illius eo q̄ est ibi fortalicium vñ ciuitas illa dēditur sicut filia patri matrē. f Attende laisa. s. aduentus sennacherib vt tibi caueas.

g Paupcula anathot. ciuitas est vñ fuit hieremias ꝓpheta que dr paupcula: qr fuit ab exercitu Sennacherib spoliata. h Migrauit medemena. i. habitatores ei⁹ fugerūt ꝓ timore sennacherib.

i Habitatores gebin. similiter fugerunt: qd aūt sequitur dicit in ꝓsona sennacherib festinantis versus ir̄lm: dicentis exercitui suo.

k Confortamini ⁊c. talis em̄ mutatio in modo loquendi fit frequenter in ꝓphetis. Est aūt nob locus ꝓpe ir̄lm ad quā euertendā festinabat: ideo subdit. l Agitabit manum suā. i. sui exercitus virtutē. m Sup montem ⁊c. qr ciuitatē ⁊ templū intendebant destruere quod erat in monte syon: sed qr fuit defraudatus ab intento ex ꝓcussione sui exercitus p angelum: etiā anteqū obsideret hierlm: vt dictū fuit. iiij. Reg. xix. ic subdit. n Ecce dñator. ⁊c. i. exercit⁹ sennacherib virtutem. Laguncula em̄ fit de terra: et ic significat humana corpora que a dño sunt de terra: corpora ꝯa bellatorū sennacherib fuerūt in cineres redacta. o In terrore. qr sennacherib mane ꝓsurgens. ⁊ ꝓtritionē sui exercitus videns territ⁹ fugit. q Et excelsi statura. i. principes sui exercitus. q Succident. i. interficient ab angelo sicut arbor q̄ succidit. r Et sublimes humiliabuntur. i. superbi: qr sennacherib cum pauc⁹ fugit: a sua superbia deiectus. s Et subuertentur ⁊c. id est multitudo sui exercitus destruet virtute angeli: que h dicit ferrū metaphorice: qr ferrus domat oia: vt habet Dan. ij. ca. Et nulla virtus humana potest resistere virtuti angelice. t Et libanus ⁊c. i. sennacherib cū principibus suis fugiēs em̄ ad terrā suā interfect⁹ fuit ibidem.

In capitulo. x. vbi dicitur in postilla. Qd aūt sequitur.

Additio.

Hoc quod dicitur: Coxortamini adhuc dies est ⁊c Silr pōt intelligi in ꝓsona esaie fuisse dictū sicut ⁊ ꝓcedentia ⁊ sequentia vsq̄ ad finem capli. Ad qd sciendum q̄ postea ꝓpheta denunciauit reditus sennacherib in iudeam nominando ciuitates per quas veniebat ꝓ ir̄lm. d. Veniet in aioth: ⁊ ostēdit quō ciuitates obstupebāt ⁊ alia fugiebāt ꝓ timore suo. vt cū dicit. obstupuit rama gabaa saul fugit migrauit medemēa: silr ⁊ habitatores gabin. s. fugerūt. put in postilla. Consequenter reuertit ꝓpheta ad ꝓfortandū eos: silr ad ꝓsolādū a ꝓdicto timore ⁊ fuga dicens. Cōfortamini adhuc dies est vt in nob stet.

7 est sensus: nolite timere tumultū hui⁹ inimici semnacherib: q3 adhuc ē dies. s. in qpinquo: vt in nobe: q̄ est quedaz villa pua q̄ erat sacerdotū. Gref. s. secure 7 sine fuga sblato timore: et quō hoc fiat declarat subdens. Agitat manū suā. s. dñs de⁹: sup montē filie syon 7 collē ierlm. s. ad ptegendū eaz: 7 qualiter hec protectio fiat ostendit dicens. Ecce dominator dominus exercituum confringet lagunculam. s. exercitum semnacherib: et exponāt cetera sicut in postilla.

Cap̄m. xj.

Egredietur. Hic probeta reuertitur ad describendum christi mysterium: quod erat suum principale intentum. Et dividit in duas ptes. q3 primo ponit huius mysterij descriptio. Secundo subditur gratiarumactō p tanto beneficio capi. sequenti. Prima in tres. quia primo describitur ipsius christi natiuitas. Secundo eius sanctitas. ibi. Et requiescet. Tercio sublimitas: ibi. In die illa. Circa primum sciendum: q̄ istud capi. exponit ad literaz de christo a doctoribus hebreis 7 catholicis. vñ in trāslatione chaldaica sic bī. Exibit rex de filijs Isai: 7 messias de filijs filioz a⁹ ⁊c. iudei in hoc expectant futurum: xpiani vo hoc dicunt esse impletū in Jesu nazareno. et sm hoc dī hic. a Egredietur virga. i. virgo Maria: que dī virga gracilis pauptate 7 humilitate: flexibilis pietate.

b Et flos de radice eius ascendet. i. christ⁹ q̄ dī flos ratione puritatis: qm̄ nullum peccatum actuale seu originale habuit in eo locum: 7 q3 protulit fructū nostre salutis. Hebrei autem exponunt vtrūq3 de christo q̄ dicit hic virga ꝓpter regiā dignitatē: 7 flos ꝓpter vite puritatē. Et dī ascendisse de radice iesse: q3 pī dauid vocatus fuit Isai 7 iesse: christus aūt descendit de dauid sm eos. c Et requiescet. Hic consequenter describit ipsi⁹ christi sanctitas et primo in seipso. scdo in corpe ei⁹ mystico. ibi. Et erit iusticia. Circa primū dī. c Et req. sup eū spūs dñi. q3 in baptismo eius apparuit spūssanct⁹ in specie columbe super eū: Matb. iij. ad designandū plenitudinē oīs gratie in eo. iō subdit. d Spūs sapie. i. dator sapiētie vel spiritus qui est sapientia: 7 sic intelligitur de alijs cū dicitur. e Et intellectus ⁊c. 7 enumerantur hic septē dona spiritussancti: quoz sufficientia sic accipitur. Dona em̄ spūssancti pficiunt aiam ad hoc: q̄ sit bene mobilis sm instinctum ipsius dei tanq̄ a quodā motiuo principio superiori: sm illud Ro. viij. Quicūq3 em̄ spū dei aguntur: hi filij dei sē 7 ideo dona sunt in rōne et voluntate. Ratio vo speculatiua est et practica: 7 in vtraq3 ꝓsiderat apōbensio veritatis que ptinet ad inuentionē 7 iudiciū de veritate. Ad apprehensionē igit veritatis pficit speculatiua rō p donū intellectus: practica vo p donū ꝓsilij. Ad recte vo iudicandum speculatiua ratio pficit p donū sapiētie: practica vo p donū scientie. Voluntas aūt in his que sunt ad alterū pficitur p donū pietatis. In his aūt que sunt ad seipsum pficit p donū fortitudinis contra terroꝛē piculoz̄. Contra ꝓcupiaz vo inordinatā delectabilū pficit p donum timoris: sm illud Prouerbioz̄. xvj. In timore domini declinatur a malo. 7 sic patet q̄ dona se extendunt ad oīa ad q̄ se extendunt virtutes intellectuales 7 morales. ista aūt dona pfectissime fuerūt in anima christi: que fuit pfectissima in omnibus donis 7 charismatibus spūssancti. f Nō sm visionē oculoz̄. s. corpalē. g Iudicabit. qd exponit ra. sa. dicens. q̄ messias iudicabit per scientiā dei in eo existentem: per quam cognoscet q̄s sit innocens:

Egredietur virga ex radice iesse[b] 7 flos de radice ei⁹ ascēdet: [c] 7 req̄escet sup eū spūs dñi: [d] spiritus sapiētie[e] 7 intellect⁹: spiritus cōsilij 7 fortitudinis: spiritus scientie 7 pietatis 7 replebit eū spiritus timoris domini. [f] Non sm visionem oculorum [g] iudicabit:

[h] neq3 sm auditu3 auriū arguet. [i] Sed iudicabit in iusticia pauperes: [k] et arguet in equitate p mansuetis terre. [l] Et percutiet terrā [m] virga oris sui: [n] et spū labioruz suoruz interficiet impium. [o] Et erit iusticia cingulum lūboz̄ eius: [p] 7 fides cinctoriuz renū eius. [q] Habitabit

xij. 7 radice iesse b 7 flos de radice ei⁹ ascēdet c 7 req̄escet sup eū spūs dñi d spiritus sapiētie e 7 intellect⁹ spiritus cōsilij 7 fortitudinis spiritus scientie 7 pietatis 7 replebit eū spiritus timoris domini f Non sm visionem oculorum g iudicabit

h neq3 sm auditu3 auriū arguet i Sed iudicabit in iusticia pauperes k et arguet in equitate p mansuetis terre l Et percutiet terrā m virga oris sui n et spū labioruz suoruz interficiet impium o Et erit iusticia cingulum lūboz̄ eius p 7 fides cinctoriuz renū eius q Habitabit

7 req̄is reus 7 in hoc bene dicit. Sed sm catholicos ista scientia dei existens in christo duplex est. vna increata que ꝓuenit ei in ḡtum deus. de qua dicitur. j. Regum xvj. Homo videt ea que patent deus aute intuet cor. Alia creata que ei cōpetit inquātū homo diuinitus ei data: et ista scientia se extēdit ad omia que cognoscit deus scientia visionis. s. ad oia que sunt: fuerunt vel erūt. sm quācūq3 differentiā temporis quantumcūq3 sint occulta: 7 sic de vtraq3 scientia verificat i christo: q̄ p scientiam dei in eo latentem cognoscit cordium occulta. 7 ad idem refert qd subdit

b Neq3 sm auditum ⁊c. i. non indigebit edoceri de veritate ab aliquo: q3 p seipsuz cognoscet: 7 hoc impletum fuisse in christo dicitur Joh. ij. Opus ei non erat vt quis testimonium perhiberet de homine: ipe em̄ sciebat quid esset in homine.

i Sz iudicabit ⁊c. s. eu angelicos iudicās eos diuitijs celestibus dignos: Matb. v. Beati paupes spū quoniaipsoz̄ est regnū celoz̄.

k Et arguet ⁊c. qd fuit impletum: quando phariseos arguit p apostolis: quos falso notabāt de transgressione sabbati: Matb. xij. capi.

l Et percutiet terram. i. homines terrenes.

m Virga oris sui. i. doctrina sua arguendo eoz̄ peccata. n Et spiritu labioruz suoruz interficiet impium. id est antichristum: sm q̄ dicitur. ij. Thessalon. ij. Tunc reuelabitur ille iniquus quem dominus Jesus interficiet spiritu oris sui: Et destruet illustratione aduentus sui.

o Et erit. Hic consequenter describitur sanctitas in christi corpore mystico: cū dicitur. Et erit iusticia cingulum lumboruz eius.

p Et fides cinctoruz ⁊c. i. iusti 7 fideles adherebūt sibi sicut cingulū 7 lumbare adherent homini. vñ trāslatio chaldaica hic habet. Et erunt iusti circumcirca ei 7 agentes fideliter appropinquantes ei: 7 hoc patet impletum in apostolis alijsq3 discipulis 7 fidelibus sibi p fidem 7 charitatē adherentibus.

q Habitabit lupus cum agno ⁊c. Ex hoc enim 7 sequentibus dicunt hebrei q̄ in aduentu messie siue xpi animalia quantumcunq3 ferocia sic domesticabuntur q̄ non nocebunt adinuicem nec etiam hominibus: 7 ex hoc arguunt: q̄ Jesus nazarenus non fuit christus in lege et prophetis pmissus: q3 ista domesticatio nō est adimpleta temporibus eius. Sed rabi Moy. istō dictum improbat q̄tum ad domesticationē animaliū dicens. Non ascendat supra cor q̄ in diebus messie deficiebat aliquid de via huius seculi: vel innouetur aliquid de operibus seruorum: sed ibit mundus iuxta solitam viam: 7 per ꝓsequens animalia remanebunt in conditionibus suis naturalibus: et sic ex dicto Rabi moysi patet defectus argumēti. Similiter patet ex textu qui a principio huius capituli loquitur metaphorice cum dicitur. Egredietur virga de radice Jesse: et flos de radice eius ascendet ⁊c. vbi dicunt hebrei. Et botrus de radice eius ascendet: et sm eos messias ibi nominatur virga et botrus metaphorice. Similiter q̄ dicit. Et erit iusticia cingulū lūboz̄ eius 7 fides cinctoriū renū eius. sm hebreos: iusti 7 fideles messie adherentes dicūt metaphorice 7 ei⁹ cingulū 7 cinctoriū: vt

vt allegatū est supra p translationē chaldaicā: z eadē rōne qđ imediate sequit: Habitabit lup⁹ cū agno ꝛc. est metaphorica locutio: p quā intelligit pacifica quer satio z cohabitatio fideliuz in pmitiua ecclia: ſm q dr actuū.iiij. Multitudinis aūt credentiū erat cor vnū z aia vna nec qſqz eoruz q possidebat aliqđ suum esse dicebat: sed erant illis omia cōmunia: et sic quātūcūqz fuissent ante discordes in actibus z moribus vel mō viuēdi: recepta fide christi z gra spiritussancti fiebant concordes in actib⁹ moribus z mō viuendi: et hoc est qđ dicit: q Habitabit lupus.i. iste qui pius fuit raptor seuer⁹. r Cū agno.i. cū innocēte z mānsueto. potest etiaz hoc exponi spāliter de paulo qui fuit de tribu beniamin: phil.iij: beniamin ho vocat lupus: Gen.xlix. Beniamin lup⁹ rapax ꝛc. z paul⁹ post conuersionē suā bitauit quiete cū anania simplice z innocēte. Or.n. homies nomient nomib⁹ aialiū ꝑz Gen.xlix. vbi iudas vocat leo: dan coluber: z beniamin lupus. hoc etiā ꝑz ex cōi mō loquendi boim: quo raptor vocat lup⁹: iracūd⁹ canis: z mitis agnus: z sic de alijs ſm diuersas ꝯditiones. s Pardus.i. habēs maculas diuersas ex diuersis erroib⁹. t Cū hedo id est cū simplici fideli. v Accubabit.i. ꝯmorabit pacifice post suā conuersionē ad fidē christi: z sic intelligit de sequētib⁹ cum dicit. r Titulus.i. hō pus petulans z dissolut⁹. y Et leo.i. pus superbus. z Et ouis.i. innocēs. a Et puer paruul⁹ ꝛc.i. christus q supra.ix.c. vocat paruul⁹: ducet eos ad volūtatez suā quod adimpletū est in illis qui obediūt ei p fidem. b Titulus.i. petulans vt dictū est. c Et vitulus.i. ille qui ꝑus fuit gulosus: z post fidē sobrius. d Pascent. vniformiter viuēdo. q sicut dictū est in primitiua eccliā: oia erant illis cōmunia. e Simul requiescent catuli eorū.i. filij z familie ipor. f Et leo ꝛc. id est superbus prius et delicatus: cū rusticano fideli victu simplici erit cōtentus: qđ impletū fuit i primitiua eccliā: vt dictū est: z quotidie implet in religionibus vbi nobiles et ignobiles: fratres z illiterati victu simplici vniformiter sunt cōtenti. g Et delectabit ꝛc. id est de nouo renatus p baptismū. h Super foramina aspidis.i. sup psonas a demonib⁹ obsessas inde demones ejiciendo: ſm q dicit Mar. vlti. Signa autē eos qui crediderint hec sequētur: in nomie meo demonia ejcient: linguis loquētur nouis: serpentes tollēt. i Et in caverna reguli ꝛc. Repetitio est eiusdē sentētie p alia verba: q⁹ demon q prius vocabat aspis hic vocat regulus q est serpens venenosus. k Nō nocebūt ꝛc.i. in ecclia que dicit mons sanctus: vt dictū est supra.ij.c. In primitiua em ecclia credētib⁹ dabat potestas sup demonia sicut dictū est. z q⁹ ista procedebant ex receptōne fidei ad pdicationē apl̄oz per orbē ideo subdit: l Quia repleta est ꝛc.i. euangelio xpi. m Sicut aque maris operientis. q⁹ tempore apostolorū fuit publicata fides catholica per orbem vniuersum: sicut declaratū fuit psal.xviij. sup illud: In omnē terram exiuit sonus eor ꝛc. n In die illa. Hic consequēter describit sublimitas christi ad quaz peruenit inquātū homo p suam benedictā passionē: ſm q dr Philip.ij. Humiliauit semetipm factus obediens vsqz ad mortem: mortē autem crucis. propter quod z deus exaltauit illum: et dedit illi nomen quod est sup omne nomen ꝛc. et describit primo ei⁹ exaltatio: secdo exaltatōnis diuulgatio: ibi. Et erit. Circa primū dicit. n In die illa radix ieſſe.i. christus egredies de radice ieſſe: vt dictuz ē in pn.bui⁹.c. Et ad h denotandum vbi translato: ſm proprietatē grāmatice debuit dicere q in femenino: dixit qui i masculino: q⁹ christus naturā humanam accepit in sexu pfecto: nō subdit: o Qui stat in signū populorū .i. in signū saluū gētiū. et hoc fuit i sua passione impletuz: qñ fuit eleuatus in cruce: ꝛpter quod dixit saluator Joh.iij. Sicut exaltauit moyses serpentē i deserto in ligno: ita oportz exaltari filiū hominis: vt omis q credit in eū nō pereat: sed habeat vitā eternā. De exaltatiōe autē serpentis a moyse dicit Numeri.xxj. Fac serpentē eneum z pone eū p signo z qui percussus asperserit eum viuet: qui serpens eneus fuit figura christi passuri: qm sicut per aspectum illius serpentis saluabant homines a morsibus serpentū: sic qui fide intuent mortē christi sanant a morsibus peccatorū: sicut dictū fuit plenius Numeri.xxj. z Joh.iij. p Ipm gentes deprecabūtur. q⁹ post christi resurrectionē z ascensionē gentiles conuersi ad fidem p predicationē apostolorū deprecati sunt ipsum devote. q Et erit sepulchrū ꝛc. tū q⁹ licz mors christi fuerit cōtemptibilis: sepultura tamē eius fuit honorabilis: tum quia in sepulchro nouo lapideo z cuz linteaminib⁹ z aromatibus preciosis: vt habet Joh.xix. tum quia fideles p orbem existentes: etiam magni et nobiles vadunt ad eius sepulchrū venerandū. r Et erit in die illa. Hic consequēter describitur dicte exaltatiōis diuulgatio: que facta est p predicatōnē apostolorū aliorūq⁹ christi discipulorū per orbem cum dicitur: s Adiciet dñs secūdo. q⁹ primo pdicauerat p seipsum. z secūdo pdicauit p apostolos suos alioſq⁹ discipulos. t Manū suā.i. virtutē suā pdicationē istā cōfirmando miraculis: ſm q dicit Mar. vlti. Illi aūt profecti sunt pdicauerūt vbiqz dño cooperante et sermonē cōfirmante sequētibus signis. v Ad possidendū. p fidem z charitatem. x Residuū pli sui.i. electos q sunt pauci respectu aliorū. y Relinquet ab assyrijs z ab egypto ꝛc. nomia sunt diuersarū terraꝝ z locorū: ex quib⁹ p pdicationē apostolorū aliqui sunt vocati ad fidē xpi: z p ista intelligunt alia loca que nō exprimūtur: a q⁹ venit pdicatio eor. Hebrei vo exponūt hoc de congregatiōe in iudea tpe messie quē expectāt: sed huic expositioi q falso initit fundamēto cū aduētus xpi trāsierit in preteritū repugnat textus: primo p hoc qđ dicit hic: Adiciet dñs secūdo ꝛc. q⁹ prius iudei fuerūt adducti in iudeā de egypto: z secūdo de babylone. Si aūt reducerent iterū ab hac dispersiōe in q sunt dicerēt: Adiciet tercio. secūdo q⁹ ista dispsio in q sunt: facta fuit p romanos q tū nō numerāt hic inter apl̄os cū dr: Ab assyrijs z egypto. principalit. n. tūc nominarēt romani. z Et leuabit dñs ꝛc.i. virtutē crucis faciet pdicari p apl̄os aliosq⁹ discipulos: quā pdicationē etiā signis confirmabit: qđ ita ē

ꝑpletū vt dictū est. g Et cōgregabit profugos ⁊c. i. illos qui fuerāt prius fidē ꝓfessi ⁊ postea facti ꝓfugi a cultu dei: ⁊ dispsi p varios errores colliget i vnitate fidei catholice. h Ab quatuor plagis terre. i. ex omi pte terre. c Et auferet zelus ephraim ⁊c. q̄ hoc intelligit mutua cōcordia et amicitia xp̄ianor̄: maxime i primitiua ecclesia: vt dictum est supra. d Et volabūt ⁊c. Post resurrectionē.n. xp̄i et ascēsionē philippus p̄dicauit in ciuitatibus philistinor̄: vt hic actuū viij. vbi dicit. Philipp⁹ autē inuen⁹ est in azoto que est ciuitas philistinor̄ ⁊ transiens euāgelizabat ciuitatib⁹ cūctis ⁊c. terra aūt philistinor̄ est supra mare mediterraneū: ⁊ sunt ibi portus et naues in quib⁹ aliqui de apostolis ⁊ discipulis xp̄i fuerunt ꝓportati ad predicandū in alīs terris: vt p3 de paulo ⁊ barnaba ⁊ pluribus alīs. Et hoc est qđ dicit hic. d Et volabūt ⁊c. i. expedite nauigabant i eor̄ naubus que dicunt hic humeri metaphorice eo q̄ sup humeros portant onera sicut et sup naues. Presens em capitulum vbiq; loquit metaphorice. e Simul predabunt ⁊c. q̄ alii eor̄ nauigauerūt ꝑ sus orientē: ⁊ p̄dicātes ibi fidē rapuerūt inde predā cōuertentes aliquos ad fidem: qui prius erāt in possessione dyaboli. f Idumea ⁊ moab ⁊c. q̄ in istis terris ad p̄dicationē apostolor̄ aliqui crediderūt ad obedientiā fidei venientes. g Et desolabit dñs ⁊c. i. nilū qui ingredit mare mediterraneū transiens p egyptū: ido subdit quasi expositiue. h Et leuabit ⁊c. ⁊ accipit hic et pro. i. ita q̄ illud qđ prius dictū est. Desolatio lingue maris: dicitur hic percussio fluminis. i In fortitudine ⁊c. q̄ dedit virtutē hoc faciendi quod subdit. k Et ꝑcutiet eum ⁊c. Alexander em magnus p magnū tp̄us post esaiam ⁊ p aliquod tp̄us ante christi aduentū vt facilius cū exercitu suo accederet ad alexandriam ⁊ ad aliquas alias ciuitates egypti. fecit diuidi nilum in septē portiones intra mare mediterraneū separatim cadentes. l Vta vt ⁊c. i. p ipm possint homines trāsire faciliter. ⁊ istud fuit ꝓnosticū q̄ p̄dicatores euāgelij trāsirent p orbem remotis impedimētis virtute diuina quod patet ex hoc q̄ adhuc viuēte beato petro fides catholica diuulgata est versus occidentē vsq; ad mare occeanum qđ p3 ex hoc q̄ missi a beato petro ad p̄dicandum fundauerūt ecclesiā senonis: que tunc erat metropolis francie in honore beati petri viui. Cū igit apostoli alīq; discipuli exiuerūt de hierusalē ad p̄dicādum p orbem que est in quarto clymate: ⁊ sic in medio terre habitabilis: sicut tūc viuēte petro diuulgata est fides catholica versus occidentem vsq; ad occeanū qui est termin⁹ terre habitabilis: ita tenēdū est eaz fuisse sibi diuulgatā ad alias ptes orbis: ⁊ ꝓpter velocitatē huius diuulgatiōis dicit. m Et erit via ⁊c. i. electis meis ad fidem vocandis. n Qui relinquet ab assyrijs. i. a demonijs eum prius possidentibus. o Sicut fuit israeli ⁊c. i. sicut diuina virtute remota fuerūt impedimēta exit⁹ isrl de egypto sic diuina virtute remouebunt impedimēta ab electi exeūdo de ignorātia ⁊ errorr̄ tenebris: qđ impletū est in p̄dicatōne apl̄or̄ aliorūq; xp̄i discipulor̄: vt visum est. Aliter exponit ab illo loco. Et desolabit ⁊c. ita q̄ per linguā maris egypti intelligit ipa egyptus. que est prope mare. et sic fingit ipm. Per flumē potestas regia que fuit fortis ⁊ magna. ꝓpter quod cesar augustus sub quo natus fuit christus. diuisit eaz in septē principatus et sic fuit multū diminuta ne possent rebellare. ⁊ talis subiugatio huius regni et aliorum imperio romano fuit quedā dispositio ad hoc q̄ predicatio euāgelij fieret libere per orbem. vnde dicit leo papa in sermone de apostolis Petro ⁊ Paulo. Dispositioni diuine operis maxime cōgruebat: vt multa regna vno cōfederarent imperio: vt cito plures haberet populos p̄dicatio generalis q̄s vn⁹ teneret regimē ciuitatis. ideo subdit. Et erit via residuo ⁊c. exponatur vt supra. ⁊ hoc maxime fuit impletum tempore constantini qui volvit p orbem ecclesiā licite fabricari et fidem xp̄i p̄dicari.

natiōes: a ⁊ ꝑgregabit ꝓfugos israel: ⁊ dispsos iuda colliget b a q̄tuor plagis terre c et auferet zelus ephraim ⁊ hostes iuda pibūt. Ephraim nō emulabit iudā et iudas nō pugnabit cōtra ephraim d Et volabunt in humeros philistīm per mare c simul p̄dabūt filios orientis. k Idumea ⁊ moab ꝓmissio eor̄: ⁊ filij āmon obedientes erūt. g Et desolabit dñs linguā maris egypti: h et leuabit manū suā sup flumē i in fortitudine spūs sui k ⁊ percutiet eū in septē riuis ita vt trāseant ꝑ eū calciati. l Et erit via residuo pl̄i mei m q̄ relinquet ab assyrijs o sicut

In capitulo xj. vbi dicitur in postilla. Et egredietur ⁊c.

Licet materia huius c. que est de mysterio christi ꝓ omnes expositores multum distat a tempore et ratōne a materia immediate precedēti in qua agitur de interitu sennacherib ⁊ suorū cōtinuat tamē in littera per interpositionem huius cōiunctionis copulatiue et: cum dicit. Et egredietur. non em dixit solum. Egredietur virga. sed cum additione dicit. Et egredietur vnde hui⁹ copulatiue superaddite aliqualis ratio est querenda que videtur talis esse. Nam in p̄cedenti capitulo propheta p̄nosticabat populo liberationem a sennacherib et exercitu suo per quam habituri erant pacem temporalē ⁊ trāquillitatē: quia licz esset valde grata ⁊ miraculosa. nō tamen erat tam excellens nec fructuosa sicut liberatio fienda per christum in qua pax perpetua et spiritualis dāda erat. ⁊ ideo propheta postq̄z descripsit primam liberationem adiūgit secundā quasi diceret hec liberatio a sennacherib licz magna ad modicum tamē reputatur respectu alterius liberationis per christum fiende: de qua dicitur. Et egredietur ⁊c. eo modo quo xp̄s dixit discipulis ⁊ apostolis Luc. x. capi. Ecce dedi vobis potestatem ⁊c. sed in hoc nolite gaudere ⁊c. ideo gratiarūactionē in sequēti capitulo subdit p hoc vltimo beneficio.

In eodem capitulo vbi dicit in postilla. Et enumerant hic septē dona spūssancti.

Additio secūda.

Efficientia donorū sanctispūs quā postillator hic ponit ē vera ⁊ ꝓpria. ⁊ ponit sub eisdē ꝓbis in ꝓma secūde. q. lxviij. arti. iij. ꝓm quē b⁹ mōi dona se extendunt ad opa ad que se extendunt ꝑtutes intellectuales ⁊ morales ꝓut dicit i postilla. Sz statim animū pulsat quedam inquisitiua questio. s. talis: cur non ponūtur aliqua ptinentia ad theologicas virtutes. nā virtutes theologice maxime ordinant nos ad deū. Ad qđ dicendū ꝓm Tho. ibidem q̄ ꝑtutes theologice ꝓsupponūt ad dona sicut radices quedā donor̄ nō em mouet anim⁹ a spūsancto. nisi ei ꝓm aliquē modum vniat sicut instrm nō mouet ab artifice nisi p cōtactū vel aliquā aliā vnionē. ꝓma aūt vnio ad deū est p fidē. spem. ⁊ charitatē. vñ omnia dona ptinēt ad has tres ꝑtutes tanq̄z ab eis derivata. Cōsequēter circa h q̄ dicit postil. q̄ ista dona pfectissime fuerūt in anima christi ⁊c. videt q̄rendū q̄ licz h sit verissimū: quō tñ h posset oñdi p litterā cū de q̄libet viatore in gr̄a exīte verificat q̄ recessit sup eū spūs dñi sapiētie ⁊ intellectus ⁊c. Ad qđ videt dicēdū q̄ plenitudo bon̄ donor̄ in xp̄o ex hoc cōsiderat q̄ ab ipso gratia spiritussancti derivat in membris suis. s. in corpore suo mystico. vnde cū Job. dixisset de eo. Plenū gr̄a ⁊ veritat. subiūxit. Et

de plenitudine eius omnes accepimus: Joh. j. quā q-dem plenitudinē xpūs oñdit infra cū dixit: Erit iusti-cia cingulū lumboꝝ ei⁹ ꝛc. qđ exponit de iustis ꝛ fide-libus adherētib⁹ xpō sicut cingulū ꝛ lūbare adherent womi. Ex q metapboza satis pz q oēs iusti seu fideles bñt ꝟtutez fidei et iustīe et alia b⁹mōi ex adhe-rētia ad ipsum. Ex quo pz intē-tū. s. q ista haberet christus plena-rie: vt ab ipso in alios deriuent: Consequēter vi-dē querenduz ꝗre ser vna bie ꝑmo enumera-ta ponūt vnia-tim. Hō em̄ di-cit spūs sapien-tie et spūs intel-lectus: sed spūs sapiētie et intel-lectus. Silr nō dicit spūs cōsilij ꝛ spūs fortitudinis: s spūs ꝟsilij ꝛ fortitudinis: ꝛ sic de alijs duob⁹. Ad qđ dicendū q i ꝟbinatiōe innuit̄ con-nexio vnoꝝ adinuicē: eo mō quo ꝟtutes cardinales: vno mō ꝟbant̄ cōnexe: ex b q vna eaꝝ qđāmō p alia ꝑficit. vñ Greg. i ꝑmo moraliū de bmōi vouis spūssan-cti loquēs dicit: Minor ē sapiētia si intellectu careat: ꝛ valde inutilis e intellectus si sapientia non subsistit. Vile est ꝟsiliū cui opus fortitudinis deest: ꝛ valde for-titudo destruit̄: nisi p ꝟsiliū fulciat̄: nulla etiā est scien-tia si vtilitatē pietatis non habeat: ꝛ valde inutilis est pietas si scia discretiōis careat: timor quoq ipse si nō bas virtutes habuerit ad nullū opus ꝟtone actiōis sur-git. hec ille.

In eodem vbi dicatur in postilla. Et auferet zelus ephraim.

Additio tercia.

Exemplificat ꝓpheta mutuā ꝟcordiā seu amici-tiā christianoꝝ adinuicē p hoc qđ dicit. Auferet zelus ephraim. quia vm glosam qñ esaias hoc ꝑdicebat: inter duas ꝛ decem tribus discordia exe-crabilis erat: credentes aūt pacifici sunt in christi fide ꝛ vnitate charitatis ꝓut patuit in primitiua ecclesia: qñ multitudinis credentiū erat cor vnū ꝛ anima vna: Actuū. iiij. capitulo.

Capitulū. xij.

Et dices. Descripto christi mysterio: hic conse-quēter describit̄ gratiarūactio ꝓ tanto bñficio cum dicit. a Et dices in die illa. i. tempore gratie christi ꝛuelate qđ tempus vocat̄ dies. ꝟso. xiij. Nox ꝑcessit: dies aūt approp̄inquauit. b Confite-boꝛ tibi dñe confessione laudis ꝛ gratiarūactionis. c Quoniā iratus es mihi. ꝓter peccata mea me pu-niendo in captiuitate babylonica: ꝛ in ꝑsecutione an-tiochi illustris ꝛ pluribus temporib⁹ alijs. d Cō-uersus est ꝛc. in mansuetudinē. e Et cōsolatus es me. per tuā benedictā incarnationē: ide subdit̄. f Ecce deus ꝛc. visibiliter apparens i carne assumpta fiducialiter agā et nō timebo ampli⁹ retardari a vita beata que p xp̄m fuit aperta. Dic em̄ cōfitebat̄ primi-tiua eccl̄ia sub aplis i hirlm ꝓgregata: que ꝛo maiori ꝑte erat de gente iudeoꝝ: vt patet in actib⁹ apostoloꝝ. g Quia fortitudo mea. i. dans mihi fortitudinem in aduersis. h Et laus mea dñs. qz virtute diuina in primitiua ecclesia fideles nō solū patiēter sustinebant tormēta: s gaudēter ꝛ cū laudib⁹ diuinis. i Et fa-ctus est ꝛc. qz imediate trāsibāt ad vitā celestē: qđ nō fiebat sanctis veteris testamēti. k Hauriet̄is aq̄s

fuit israeli in die illa q̄ ascē-dit de ꝛra egypti. Ca. xij.

Et dices i die illa: b Cō-fitebor tibi dñe c quoni-am iratus es mihi: d conuer-sus est furor tuus: e et cōso-latus es me. f Ecce deus sal-uator meus fiducialit̄ agā ꝛ non timebo. g Quia fortitudo mea d et laus mea dñs et factus est mihi in salutē k Hauriet̄ aquas i gaudio

de fontibus saluatoris: l et dicetis i illa die: m cōfitemi-ni womino: n ꝛ inuocate no-men eius. o Notas facite in populis p adinuentiōes ei⁹: q mementote q̄m excelsum ē nomen eius. r Cantate dño quoniam magnifice fecit: s annūciate hoc in vniuer-sa terra. t Exulta v et lauda x habitatio syon y q magn⁹ in medio tui sanctus israel

ꝛ.i. vos catholici hauriet̄ de q̄ potestatem sacramētis noue legis: in quib⁹ ꝟfert̄ gra qđ nō fiebat in sacramētis ve. le. l Et dicet̄ ꝛc. exhortādo vos mutuo ad laudē diuinā. m Cōfitemini dño. ei⁹ bñficia recognoscēdo n Et inuocate ꝛc. ipm̄ deuote laudando. o Notas facite in ꝑplis. i. in omib⁹ gentib⁹ per ꝑdicationē euāgelice veritatis. p Adinuētōnes ei⁹. i. modos mirabiles hūane salut̄: q̄os adinuenit di-uina sapiētia i filio dei incarnatōne ꝑdicatiōe: passione: resurrectiōe: ꝛ ascēsiōe. q Memē-tote q̄m excelsuz ē ꝛc. Dbili. ij. Dedit illi nomē qđ est su-per oñe nomē: vt in nomīe illo flectat̄ oñe genu celestiū terrestriū et infer-noꝝ: et oīs lingua ꝟfiteat̄ qz dñs nr̄ iesus christus in gloria est dei patris. r Cātate dño ꝛc. ponēdo naturā hūanā in xp̄o ad ꝑfs dexterā. s Annūciate hoc ꝛc. qđ impletū est p ꝑdica-tionē aplorum ꝛ aliorūq xp̄i discipuloꝝ p orbem vniuersum t Exulta. in corde. v Et lauda. ore. x Habita-tio syon. i. ecclesia q̄ vocat̄ syon. Hebre. xij. Accessisti ad syon montē ꝛ ciuitatē dei viuētis celestē hierusalem ꝛc. y Quia magn⁹ i medio tui sanct⁹ isrl̄. i. christ⁹ sanctifi-cans fidelē ꝓplm̄ noie israel appellatū: vt frequēter supra dictū est. Pōt etiā hec l̄ra referri ad montē syon in quo erat templū: vbi legit̄ xp̄c frequēter ꝑdicasse et miracula fecisse: ibi etiā aplis suā resurrectionē manifestauit: ꝛ sup eos spūm̄ sanctū in signo visibili misit: vt dicit hiero. in epi-stola ad paulinū de omib⁹ sacre scripture libris.

In capitulo. xij. vbi dicit̄ in postilla: Hauriet̄is aquas de fontibus saluatoris.

Additio.

Hoc qđ dicit̄: Hauriet̄is aquas cū gaudio de fon-tib⁹ saluatoris. posset exponi mag ꝓprie ad l̄ram de aq̄ baptismi que est ianua sacramētoꝝ in q̄ gra saluatoris ꝟferē ꝛ dona spūssancti danē. Replica.

In caplo. xij. vbi postil. exponit illū passum. Hau-rietis aquas de fontib⁹ saluatoris. de gra spūssan-cti ꝛ donis q̄ in euāgelio dicunt̄ aque viue q̄ hau-riunt̄ de fontib⁹. i. sacramētis q̄ fontes saluatoris hic di-cūtur. Burgen. dicit q magis ꝓprie est expositio de aqua baptismi qui ē ianua sacramētoꝝ. Ex expositio burgen. quā dicit magis ꝓprie posset⁹ dicere mag exortā rōne illi⁹ termini aquas. nā nō refert an aqua baptismi hauri-atur ex fontib⁹ vel flumibus. Et qz vult suā expositionez fore magis ꝓpriā cū dicit baptismū fore ianuā sacramen-toꝝ: iccirco sensus esset hauriet̄is ianuā ex fontib⁹ quā-ta sit b⁹mōi expositiōis ꝓprietas ptz etiā parū intelligenti. Et cū oēs cōiter catholici exponāt li fontib⁹ saluatoris p sacramētis imꝓpriissima esset burgen. expositio. hau-rietis aquā. i. baptismū ex fontib⁹ saluatoris. i. sacramen-tis. qua rōne cū baptism⁹ hauriri deberet ex alijs sacra-mētis eadē rōne ꝛ fortioꝛi alia sacramēta hauriri deberēt ex baptismo: qz oia alia sacramenta rite suscepta baptis-mū ꝑsupponūt: cū baptism⁹ est vnus de fontib⁹ sacramē-talibus. imꝓpriissima igit̄ videtur expositio burgen. q̄ significat̄ hauriet̄is fontē ex fontib⁹: sic igit̄ burgen. sepe mouet̄ lana caprina. Capitulū. xiij.

Onus babylonis. Postq̄ ꝓpha denūciauit puniti-onē assyrioꝝ q̄ captiuauerat decē trib⁹: hic ꝛnter de-nūciat punitiōez babylonioꝝ q̄ captiuauerūt re-gnū duaꝝ tribuū. Et p denūciat babyloniorum destructōez

ſecūdo iudeoꝝ ſolatōꝫ captio ſequēti. Dicit i tres ptes qz ꝓmo deſcribit vaſtantis exercitus cōuocatio. ſecundo babylonioꝝ afflictio: ibi. Vlulate. tercio ſequēs deſolatio ibi. Et erit. Circa ꝓmū dicit. a Onꝰ babylonis. i. miſeria cā opꝛimens qō vidit eſaias. i. ꝓuidit in ſpū futurū

Capitulū. xiij.

a Onus babylonis qō vidit Eſaias filius amos. b Sup montē c caligino ſū d leuate ſignū: e exaltate vocem: f leuate manū: g et ingrediant̄ portas b uces. i Ego mādaui ſanctificat̄ meis: k & vocaui fortes meos in ira mea l exultātes in gl̄ia mea. m Vox multitudinis in montib q̄ſi ꝓpl̄oꝝ frequentiū: n vox ſonitus regū gentiū ꝯgregataꝝ. o Dominus exercituū ꝓcepit militie belli: veniēt ib de terra ꝓcul. p A ſummitate celi dñs & vaſa furoꝛis eius q vt diſpdat oēm terrā. r Vlulate: qz ꝓpe eſt dies dñi. qz vaſtitas a dño veniet. ſ Propt̄ hoc oēs manꝰ diſſoluent̄ & oīe coꝛ homis tabeſcet & cōtereť. t Doꝛſiones et dolꝛes tenebūt: quaſi ꝓturiens dolebunt. u Vnuſquiſq; ad ꝓximum ſuum ſtupebit

a facies cōbuſte vultus eoꝝ b Ecce dies dñi c veniet crudelis d & īdignatiōis plen & ire furoꝛiſq; ad ponēdā trā e in ſolitudinē: & peccatoꝛes eius cōterendos de ea: f q̄m ſtelle celi g et ſplendoꝛ earū h non expandēt lumen ſuū. i Obtenebꝛat eſt ſol in oꝛtu ſuo: k et luna nō ſplendebit in lumine ſuo. l Et viſitabo m ſuper oꝛb mala: et contra impios iniquitatē eoꝝ. n Et requieſcere facia ſuꝑbiā infideliū: o et arrogantiam fortiū humiliabo. p Precioſioꝛ erit vir auro: q & homo mūdo obꝛizo. r Super hoc celum turbabo et mouebit terra de loco ſuo: ꝓpter indignationem dñi exercituum: et ꝓpter diem ire furoꝛis eius: s Et erit quaſi damula fugiens: t et quaſi ouis: v & nō erit q̄ cōgreget. x Vnuſq̄ſq; ad ꝓpl̄m ſuū cōuertet̄: & ſinguli ad trā ſuā.

b Nō expandent lumē ſuū. qz fugiet ab eis mens et cōſilium: ꝓtra imminens ꝓiculum. i Obtenebꝛatus eſt ſol &c. i. Baltbaſar rex q̄ occiſus fuit: Dañ. v. et tñ adhuc erat ꝓpe ꝓncipiū regni ſui. k Et luna &c. i. regina non ꝓcedet vlterius in apparatu regio. l Et viſitabo. hoc dicit in ꝓſona dñi. m Sup orbis mala. i. babylonis: & ꝓpter hoc aliqui dicunt hic vbis et male. qz in hebꝛeo eſt orbis: et dicit de babylone hyꝑbolice. ſicut pariſius dicit totus mūdus: qz babylon erat valde magna. vnde dicit ꝓbus i libꝛo politicoꝝ: q erat magis regio clauſa muris q̄ ciuitas: eo q excedebat notabiliť magnitudinē ciuitatis. dicit enī hiero. q muri erāt in quadro edificati: & quodlibet latus habebat. xv. miliaria que faciunt octo leucas. n Et requieſcere &c. qz babylonij erant idolatre: vt patet in Daniele. o Et arrogantiā &c. iactabant enī ſe de fortitudine. p Preciosioꝛ erit vir auro. i. rarior: eo mō loquēdi quo dr oīe rarū ꝓciosum qz valde pauci de babylonijs remāſerūt viri. q Et hō mūdo obꝛizo. i. auro puro & rutilāte: & dicit obꝛizū ab ob & radio radias. r Sup hoc celū turbabo &c. locutio eſt hyꝑbolica ad deſignandū magnitudinē ire dei ꝛ babylonē. s Et erit q̄ſi damula fugiens leonem. ſcz exercitus qui venerat aliunde ad auxiliū Baltbaſar. t Et quaſi ouis. fugiēs lupū. v Et nō erit q̄ cōgreget. ad reducendū eos i babylonis auxiliū: ideo ſubdit x Vnuſq̄ſq; ad ꝓpl̄m ſuū &c. qz timore ꝓteriti

&c. a ſua virtute ꝓe cordis timore: qz timor retrahit ſpiritū & calorē a mēbris exterioꝛib & ſic remanēt frigida & tremētia: et ꝓpter hoc inualida. y Et omne coꝛ hois tab. & ꝓpter id eſt. Cōtereť. ꝓ triſticia. z Doꝛſiones &c. i. babylonij affligent̄ ꝓ angustia. ſicut illi q̄ patiunt talia. z Vnuſq̄ſq; &c. non poterūt eum iuuare nec ab eo iuuari a Facies combuſte vultus eoꝝ qz ꝓpter & medi incenderūt babylonē & multi fuerunt: ibi cōbuſti b Ecce dies. Dic cōſequēter deſcribitur afflictio babylonioꝝ ex pene acerbitate: cū dicit. b Ecce dies dñi. i. punitōnis eius: c Veniet crudeli. ipſis babylonijs ꝓ acerbitate punitiōis ad qō deſignandū ſubdit. d Indignationis plenus &c. ad hoc enī ponūtur tot verba q̄ſi idem ſignificantia vt deſignent maiorē exaggerationē pene ad puniendū terrā ſcz babylonis. e In ſolitudinē. occiſis incolis. f Quoniaz ſtelle celi. i. ꝓncipes magni. g Et ſplendoꝛ eaꝝ. i. ſapia eoꝝ

fugerũt ad loca sua vnde venerãt. y Dis q̃ inuentus fuerit remanẽs cũ babylonijs occidẽt a plis z medis. z Et dis qui supuenerit. vt babylonios adiuuet. a Cadet i gladio: aduersarioꝝ. b Infantes eoꝝ. s. babylonioꝝ. c Allidẽt. ptra parietes d In oculis eorũ. qđ videre est grauissimuz. e Diripientur dom⁹ eoꝝ. id est opes z vtensilia domorũ.

f Ecce ego. hic describit afflictõ babyloniorũ ex psequẽtiũ ferocitate cum dicit: Ecce ego suscitabo sup eos. i. babylonios.

g Medos q̃ argentum nõ q̃rãt ꝛc. ita q̃ pre desiderio occidendi retardabunt pdari: ido subdit. b Gz sagittis puulos intficiẽt ꝛc. z tñ talibus ponis ad se defendendum ualidis solet parci i bellis: z per hoc arguit maiorem crudelitas ptra viros defendere se potentes.

i Et erit. Hic post occisionẽ babyloniorũ describit ciuitatis destructio totalis absq; spe reedificatiõis cum dicit. i Et erit babylon ꝛc. q̃ de ea gloriabant babylonij ꝓpter muroꝝ fortitudinẽ z ꝑpli multitudinem k In regnis inclyta. i. nominata ꝓpter nobilitatẽ suã i õibus regnis. l In superbia chaldeoꝝ. q̃ de ipsa se iactabant. m Subuersa. i. destructa et diecta a statu suo. n Sicut subuertit dñs sodomã z gomorrã. i. irrepabiliter: ideo subdit. o Nõ habitabit. ab hominibus. p Et nõ fundabit. ad sui reedificatiõez

q Nec ponet ibi ꝛc. Arabes tũc temporis habitabãt in tabernaculis frequẽter mutãtes loca pro pastu animaliũ: per hoc ergo qđ dicit. Nec ponet ꝛc. designat destructio babylonis taliter q̃ sicut erit inepta habitationi hominũ: ita z pascuis domesticoꝝ animaliũ: ido subdit. r Sed requiescẽt ibi bestie. s. feroces: et monstruose: z etiam venenose: ideo subdit. s Et replebũtur ꝛc. aues sunt magne solitudinẽ amãtes. t Et pilosi saltabunt ibi. i. vulpes et lupi: vt dicunt aliqui. Alij vo dicunt q̃ pilosi hic accipiunt pro quibusdam animalibus mõstruosis: que in pte habẽt effigiẽ hominis z in pte bestie. Alij vo dicunt q̃ pilosi hic accipiunt pro hominibus siluestrib⁹: quibus multitudo et magnitudo pilorum est pro indumẽtis. Alij vo dicũt: q̃ pilosi hic accipiũtur pro demonib⁹ incubis: sed istud nõ est verisimile: cũ locus ille sit inhabitabilis nature humane: vt pdictũ est. demones aũt nõ habitãt inter bestias q̃ peccare nõ possunt: sed inter homines eos ad peccatũ ptrahere nitẽtes. v Et rñdebunt ꝛc. Aues sunt magnitudinis comune: sed maculis respersę: que fixo in palude rostro stridentes horrendę: ideo dicunt vlule ab vlulatu dicte. x Et syrene. dicit Hiero. q̃ sunt serpentes alati et cristati. Alij vo dicũt q̃ sunt pisces marini in forma mulieris in pte superiori apparẽtes. Sed quicquid sit de talibus piscibus: tñ nõ accipiunt hic syrene pro eis: q̃ si sint tales pisces habitãt in mari: z non in ciuitatibus destructis. y In delubris voluptatis. id est in templo idoloꝝ in quibus gentiles exercebant

voluptatẽ carnis: vt in templo priapi z veneris.

In capitulo. xiij. vbi dicit in postilla. Et pilosi saltabũt ibi. i. vulpes z lupi.

Additio.

In hebreo ponitur quedaz dictio que sonat cobirim quod est plurale hui⁹ nominis cobir: z habet multiplicẽ significationem. vno mõ significat pilosum: vnde Geñ. xxvij. de esau qui erat vir pilosus. in hebreo dicit cobir. Alio mõ significat idem qđ hircus caprarum: vñ Leuiti. xvj. vbi dicit. Et a multitudine filiorũ israel accipiet hircos vbi in hebreo habet cobiri. Alio mõ significat demonẽ: Leui. xvij. vbi dicit. Nõ immolabunt vltra victimas demonibus. in hebreo dicitur cobirim. In hoc vo loco dicitur cobirim saltabũt ibi: quia ꝑm translationẽ. lxx. interpretũ intelliguntur. tercio modo. s. demones idẽ ꝑm trãslatiõez chaldaicam: idem etiam ꝑm omnes expositores hebreorum. Nec obstat qđ obijcit postillator dicens q̃ cum ille locus sit inhabitabilis nature humane: demones non habitarẽt ibi ꝛc. Nam licet ciuitas babylonie fuerit penitus destructa prout habetur i hoc capitulo: terra tamẽ semmaar vbi sita erat babylon non legit hic destruenda imo fuit habitata a multis hominibus: specialiter a iudeis qui remãserunt ibi post captiuitatẽ babylonicã: z etiã qui ibi redierunt post passionẽ christi z ibidẽ fabricauerunt illud opus catholice fidei inimicũ. s. talmud babylonicũ ꝓut plenius dño concedente declarabit Zach. v. vbi de hoc ad litteram agit: z quia illud opus fuit maxime dyabolicũ: ideo cõgrue dicit ꝓpheta q̃ in illa regione babylonis demones saltabũt scz. ꝓcurãtes fieri illud pnicio|sum opus.

Replica.

In capitulo. xiij. pilosos exponit Burg. saltãtes in terra semmaar pro demonibus habitãtibus ibi vbi vt dicit fabricatũ est opus dyabolicũ tbalmud babylonicũ: transeat illud ptra iudeos.

Capitulũ. xiij.

Hope est. Hic cõsequẽter ꝓpheta denunciat iudeorum consolationẽ. Circa qđ primo nũciatur eorum liberatio de captiuitate babylonica. secundo contra hostes insultatio: ibi. Et erit. tercio insultatiõis cõfirmatio: ibi. Non vocabit. Circa primum dicit.

a Prope est ꝛc. id est liberationis iudeorũ de babylone quę facta est in principio regni cyri: vt patet Esdre primo sed quia hoc fuit cyro inspiratum a deo: vt ibidem dicit. Suscitauit dominus spiritum cyri regis persarũ ꝛc. ideo subditur. b Miserebit enim dominus Jacob. id est populi regni iude descendentis a Jacob. c Et eliget adhuc de israel. paucos de regno israel cum zorobabel reducendo. capta enim samaria et translato inde populo per salmanasar: aliqui euadentes manũ eius intrauerũt regnum iude ibidem habitãtes vsq; ad captiuitatez babylonis: et sic cũ illis de regno iude fuerũt captiuati: z cũ redeuntibus de captiuitate redierunt: d Et requiescere eos ꝛc. tpe zorobabel. esdre. neemie. et machabeoꝝ.

e Adiungetur aduena ad eos. q̃ aliqui de gentilibus

ꝑuertebãt ad iudaismũ ꝙ vñi⁹ dei cultũ: z isti dicebãt aduene. f Et tenebũt eos ꝓpli. i. dabũt eis i via securitatẽ. g Et adducent eos in locũ suũ. q: cyrus dedit eis cõductũ. b Et possidebit eos ꝛc. i. in iudea q̃ erat diuino cultui deputata. i In seruos z ancillas hoc dicẽtuz ad pauperes gentiles qui iuncti sunt eis ad seruiendũ. k Et erunt capientes eos q̃ se ceperãt ꝛc. Hoc fuit impletũ tpe machabeoꝝ q̃ regnũ iudee recuperauerũt a grecis multi eoꝝ occisis z capti aliquib⁹ eoꝝ in seruitutẽ redactis: vt ꝑz ꝓmo mach. z. ij. l Et erit. Hic cõsequẽter ponit insultatio ꝺ hostes. Et ꝓmo insultatio viuoꝝ: et secundo mortuoꝝ: ibi. Infern⁹. Circa ꝓmuz dicit. l Et erit in die illa. i. tpe reductiõis captiuitatis babylonice. m Cũ requiẽ ꝛc. Sez itineris q̃ ductus fuisti in babylonẽ. n Et a cõcussione tua. q: captiui ducũtur impellendo z cõcutiẽdo. o Et a seruitute ꝛc. s. in babylone: p Sumes ꝓbolã istã que sequit ꝓra regẽ babylonis: z dicit regẽ indefinite: q: aliqua de his q̃ sequũt verificant de vno rege: z aliqua de altero. q Quõ cessauit exactoꝛ. q: rex babylonis ꝙ violentiã tona alioꝝ rapiebat. r Quieuit tributũ. qꝺ imposuerat sup alias gẽtes z regna: z hoc fuit potissime tpe nabuch. qui fuit potẽtissimus inter reges babylonis. s Cõtriuit ꝺñs baculũ. i. virtutẽ. t Impioꝝ. i. babyloniozꝝ: et hoc fuit impietũ in balthasar quẽ ꝺñs ꝙ cyrũ z darũ expugnauit et occidit: ꝺañ. v. v Virgã dominatiũ. i. sceptrũ babyloniozꝝ qui ꝺñabant multis gentib⁹. x Cedentẽ populos ꝛc. i. supbe. y Plaga insanabili. q: nõ poterãt ei resistere. z Subiciente in furoꝛe gẽtes ꝛc. q: victoriis sibi a deo ꝺcessis abutebant in crudelitate nimia. a Cõquieuit z siluit ois terra. i. habitatoꝛes ois terre: habitauerũt in pace regno babylonis ꝺiecto. b Gauisa est. in coꝛde. Et exultauit. in signo exteriozi. Exultatio em̃ dicit quasi extra saltatio. c Abietes quoq;. i. principes magni terre. d Letate sunt sup te. i. ex tua ꝺiectione dicẽtes. e Exquo ꝺormisti. somno mortis. f Nõ ascẽdit q̃ succidat nos. i. impugnet: ꝓsequit enim parabolã de arboꝛib⁹ magnis ꝓncipes significantib⁹: vt dictũ est. g Infern⁹. Hic ꝓnter ponit insultatio mortuoꝝ. Et ꝓmo ꝓra aiam. secũdo ꝙtum ad coꝛporis sepulturã: ibi. Omnes reges als principes. Diuisa i duas: q: primo ponit insultatio ꝓra regem babylonis. secũdo occasione hui⁹ fit transit⁹ ad casum ꝺemonis: ibi. Quomodo coꝛruisti: als cecidisti. Circa primũ sciendũ q̃ hebrei z aliqui expositoꝛes catholici exponũt locũ istum de aia nabuch. ꝺscendente ad penas damnatoꝝ. Sed saluo meliozi iudicio: istud nõ videt mihi cõuenienter dictũ: quia ꝺañ. quarto nabuch. reuersus ꝺ amentia videtur extũc uisisse in cõfessione laudis diuine: vnde ibidem dicitur: igitur post finem dierũ ego nabuch. oculos meos ad celum leuaui et sensus meus redditus est mihi: z altissimo benedixi: et postea subditur in fine capituli. Hunc igitur ego nabuch. laudo z glorifico et magnifico regem celi: quia opera eius vera: et omnes vie eius iudicia: z gradientes in superbia potest humiliare z sic videtur vitam suam in bono terminasse: quia vlterius non fit mentio de recidiuo ad malũ: vnde et in ꝺcreto triũ. q. iij. c. nabuch. dicitur q⁹ fecit penitentiã fructuosam: et ideo dicendum ẽ: q⁹ hoc refertur ad balthasar ne potẽ suũ: q̃ in cõtemptũ dei fecit apportari vasa ꝓsecrata diuino cultui: z bibit in eis: et principes ei⁹ vxoꝛes z cõcubine: ꝓpter qꝺ interfectus fuit eadẽ nocte: vt ꝺaniel. v. z vm hoc dicitur.

g Infernus. i. dyabolus qui p̃ est inferno.

b Subtus. q: infernus dr̃ esse i terre ꝓfundo.

i Cõturbatus est ꝛc. i. cõmot⁹ et intent⁹: eo mõ loquẽdi quo cõmuniter dicit q̃n aliq⁹ magnus et pessimus homo moꝛitur: q⁹ ꝺmones sunt multũ occupati circa receptionem et ꝺductionẽ anime eius. ꝓbete enim aliquãdo vtebant modis istis cõmunibus loquẽdi. k Suscitauit tibi gigantes. id est animas gigantũ in inferno existẽtes: qui fuerũt mali homines: Ben. vj. ad insultandum tibi.

l Omnes principes terre. s. defuncti. m Surrexerũt de solijs suis. i. de locis i inferno sibi ꝺputatis: z eodem modo exponit quod subditur. Omnes principes nationũ ꝛc. n Et dicent tibi. insultando.

o Et tu vulneratus ꝛc. i. ꝺiect⁹ in infernũ ab honoꝛe tuo mũdano. p Concidit cadauer tuũ per mortẽ coꝛporis. q Subter te sternet tinea ꝛc. q: cadauer hominis mortui vermificat circũcirca. Aliqui tñ referũt hoc ad vermẽ cõscientie: qui cõtinue remanet in damnatis. Si autẽ aliquis vellet exponere predicta ad litteram de anima nabuch. ꝺicendũ esset q⁹ ista ꝓphetia Esaie nõ fuit ꝓdestinationis que semp implet: sed cõminationis q̃ non semp implet: sicut Jone. iij. dicitur Adhuc. xl. dies z ninive subuertet que tamẽ non fuit subuersa: talis enim ꝓphetia nõ denũciatur ꝓut est in diuina ꝓscientia que ẽ immutabilis: ꝙm merita vel demerita hominũ: que mutabilia sunt: ꝙm em̃ demerita niniuitarũ ninive erat subuertenda: sed quia egerunt penitentiã ad ꝓdicationẽ Jonemon fuit impleta comminatio subuersionis dicte: sic in ꝓposito. nabuch. em̃ anteq̃ ꝓpter ꝓccata sua ꝓcuteret amentia meruerat penã gehenne: z q⁹ sibi fieret talis insultatio a damnatis. Verũtñ q: post amentiã recognouit dei potentiã z egit penitentiã fructuosam: vt dictũ est supra: iõ pena ꝙ Esaiã ꝓminata nõ fuit impleta: z licz sic posset dici: videt tñ mihi q⁹ ꝓma expositio melioꝛ ẽ: z magis cõsona textui. r Quõ cecidisti. Hic ꝓnter occasione regis babylonis agit de casu ꝺemonis ꝙm regulaz exponendi sacram scripturã que dicit ꝺ dyabolo z eius coꝛpoꝛe: quam inter alias ponit Aug⁹. iij. de doctrina

christiana: t Isidorus de summo bono. xx. capi. t illas ego posui in principio Gen. p expositiõe toti⁹ scripture. ista aũt regula q̃ hic vtendũ est intelligit p hoc q dyabolus est caput omniũ iniquorũ: sm q dicit Gregori⁹ homelia. x. t hõ ꝓpter ꝓnexionẽ capitis ad membra t econuerso: scriptura sacra aliqñ sub vno contextu de vno transit ad aliud et econuerso: t hoc mõ esaias bicloquẽs de rege babylonis qui erat dyaboli membrũ simpliciter q̃tum ad ipm baltbasar t ad tpus q̃tũ ad ipm nabuc. trãsit ad loq̃ndũ de demone dicens: r Quõ cecidisti de celo. s. empyreo. s Lucifer. i. pulchrior inter angelos sic lucifer q ẽ stella matutina pulchrior ẽ inter stellas: sõ alio nomie vocat ven⁹ a venustate. t Qui mane oriebar. qz inter creationẽ ei⁹ q̃ dicit h ortus t lapsum fuit tpus modicũ. v Corruisti in terrã. qz ꝓiectus fuit in hoc gere caliginoso. x Qui vulnerabas gentes. i. angelos alios quib⁹ ipe fuit occasio cadendi: angeli em̃ boni et mali frequẽter apparuerũt in specie humana: t ideo nomie gentiũ t hoim nominant: sicut Actuũ. i. de duobus sanctis angelis dicit: Ecce duo viri astiterũt iuxta illos i vestib⁹ albis ꝛc. t de dyabolo dicit saluator matb. xiij. Inimicus hõ superseminauit zizaniã in medio tritici. y Qui dicebas in corde tuo. superbiendo. z In celum ascendã sup astra celi ꝛc. i. super alios angelos: sic em̃ voluit ꝓesse aliis angelis indebite. s. vt sibi exhiberent honorẽ soli deo debitũ: t nulli subesse: nõ simpliciter cũ sciret se non posse esse absq; dei manutenẽtia: sed q̃tum ad regulã agendor. a Sedebo i mõte testamẽti. i. in celo empyreo vnde ꝓcedũt oia q̃ in terris fiũt tanq̃ de aula sũmi imperatoris. b In lateribus aquilonis. qz licz sm phm altitudo mũdi sit in polo antartico: tñ sm apparentiã hominũ est i polo oppsito. s. artico: qz iste polus est nobis semp manifestus: t sup nostrũ emisperiũ eleuat⁹: t circa ipm vident moueri stelle. Polus aũt antartic⁹ est semp nobis occultus: vel aliter. a Sedebo in monte testamẽti. i. sup ecclesiã que dicit mons supra. c. ij. et sic dr mons noui testamẽti. Sup ꝓsonas. n. ecclesiasticas apperit dyabolus maxime dñari. b In lateribus aquilonis. i. in cordibus frigidis ex defectu charitatis. c Ascẽdã sup altitudinẽ nubiũ. i. angelor qui dicunt nubes metaphorice: ꝓpter velocitatẽ mot⁹ sicut t supra dicunt astra: ꝓpter claritatẽ naturalis intellectus. d Similis ero altissimo: apperuit em̃ similitudinẽ diuinã: vt ꝓdictũ est. e Verũtamẽ ad infernũ ꝛc. qz sicut culpa eius fuit grauior: ita pena maior. f Qui te viderũt. i. angeli sancti qui viderũt eum cadentẽ et vident eius damnationẽ. g Ad te inclinabunt. p cõsiderationẽ diuine iusticie dicẽtes. h Hũquid est ꝛc. i. celũ empyreũ: qđ dicit terra viuentiũ. i Qui concussit regna. i. ordines angelor: qz de omib⁹ ordinib⁹ aliqui ceciderũt cũ eo. Angeli ꝺo in scriptura dicunt reges: qz p eos regit tota corporalis creatura: t p ꝑis ordines angelor dicunt regna. vel potest istud intelligi de terra habitationi hoim deputata: cui⁹ pacẽ dyabol⁹ nititr ꝓturbare: t frequẽter ꝓturbat. k Qui posuit orbem desertum. quia ante mortem christi omnes de-

celo[e] lucifer[t] q̃ mane oriebaris: [v] Corruisti in terrã [x] q̃ vulnerabas gẽtes: [y] q̃ dicebas i corde tuo: [z] In celũ conscendã: sup astra dei exaltabo soliũ meũ: [a] sedebo i monte testamẽti: [b] in lateribus aq̃lonis: [c] ascendaz sup altitudinẽ nubiũ: [d] similis ero altissimo. Verũtamen ad infernũ detraberis in pfundũ laci. [f] Qui te viderit [g] ad te inclinabunt: teqz pro

cedẽtes trahebat ad infernũ. l Et vrbes ei⁹ destruxit .i. loca diuini cultus q̃ freqñter destruxit a deo pmissus. m Vinctis ei⁹ nõ aperuit carcerem. i. eos detinuit: q aũt inde aliq̃ sunt amoti i resurrectiõe xpi fuit ꝺ ei⁹ volũtatẽ. Aliq̃ vo expositores exponũt de rege babylonis ad lram dicentes sic: Quõ cecidisti lucifer. id est tu rex babylonis glorioso⁹ regibus aliis sicut lucifer aliis stellã. Qui mane oriebaris qz licz regnũ babylonie fuit valde glorioſuz: tamẽ in hac gloria durauit tempus modicũ: quia ꝑm⁹ rex glorios⁹ legitur fuisse nabuchodo. cui successit evilmerodach filius ei⁹: et isti successit balthasar eius filius vt declaratum fuit diffusius Dañ. v. et in isto defecit regnum babylonie: t translatum fuit ad medos t ꝑsas: Dañ. v. Corruisti in terram deiectus a regni dignitate. Qui vulnerabas gentes ex nimia crudelitate. Qui dicebas in corde tuo in celum ascendam ꝛc. Opinio enim erat gentiliũ q post dignitatem regni in vita ꝑsenti transferebant ad celuz: sm q dicit .ij. mach. xj. patre nostro inter deos trãslato. Sedebo in monte testamẽti. i. super hierusalẽ extendam regnum meũ: sicut et factũ est quãdo cepit sedechias. In lateribus aquilonis: quia hierusalem dicit esse in latere aquilonari montis syon. Ascendam super altitudinem nubium. id est ꝓphetarũ: similis ero altissimo. id est monarcha in mundo sicut ipse est in celo: verũtamen ad infernum detraberis inuitus in profundũ laci: q̃a qui plus se exaltat per superbiam: magis deijcitur ꝑ penam: quod impletũ fuit in Balthasar: vt supra dictuz est. Qui te videbunt ad te inclinabunt quasi diceret ita ꝓfunde deieceris: q q̃ te voluerit videre oportebit se inclinare. Hũquid est iste qui cõturbauit terram. id est habitatores terre. Qui concussit regna subiiciendo ea violenter suo imperio. Rex enim babylonis multa regna imperio sibi subiecit armorũ violentia. Qui posuit orbem desertum ꝓ magna parte interfectis incolis et vrbes eius destruxit: sicut patet de hierusalem t de multis aliis quas destruxit rex babylonis. Vinctis eius. id est ab eo non aperuit carcerem dimittendo eos etiam post longam macerationẽ et sm istã expositionẽ littera ista dicitur de demone figuraliter tñ. Prima tamen expositio magis cõsonat dictis sanctorum. n Omnes reges. Hic ponitur insultatio contra regem babylonis q̃tum ad sepulturam. Et intelligatur pars ista de nabuchodonosor de quo dicunt hebrei: q ipo mortuo evilmerodach filius quem incarcerauerat ꝓpter mala que tempore amentie patris fecerat timens ne resurgeret a morte sicut redierat de amentia: consilio Joachim fecit eum de sepulchro extrahi et particulatim etiam diuidi et vulturib⁹ dari: vt sic ipsis euolantibus partes non possent iterum cõgregari: et sm hoc dicitur. n Omnes reges gentium ꝛc. Somno mortis. o In gloria. id est honorifice sepulti. p Tu autem proiectus ꝛc. modo predicto. q Quasi stirps inutilis. qui ad nihilum est vtilis. r Pollutus. scz sanie: quia cadauera sic extracta sanie sunt polluta.
s Cum bis qui interficiũtur gladio quorum cadauera remanent insepulta: et sic a bestijs t auibus deuorant.
t Descenderunt vsq; ad fundamenta laci. quia carnibus deuoratis ossa remanentia per inundantiã pluuiar trahũtur ad lacus et paludes et descendunt ad fundum.

Ceters patent ex dictis. v Tu em̃. Posita insultatione ptra regẽ babylonis. hic ꝓnter ponit insultationis ꝓfirmatio p hoc qꝺ denunciat terminatio regni: 7 primo ꝓfirmat verbo. secũdo exemplo. ibi. Iurauit dñs. Circa primũ dicit. v Tu em̃ terrã ⁊c. i. eius ꝓditionẽ meruisti: 7 similiter exponit qꝺ subdit. Tu populũ tuũ ⁊c.

x Non vocabit in eternũ. s. regnuz babylonicũ saltem q̃tũ ad ꝓgeniem nabuchꝺ. iõ subdit.

y Preparate filios eius occisioni. qz balthasar fuit interfectus 7 tota coguatio eius: 7 trãslatũ fuit regnũ vt ꝓdictũ est: 7 sic ptz litt̃era vsq; ibi.

z Et ponã eaz. i. babylonem.

a In possessiõez bericij. qz facta est inhabitabilis hominibꝰ: est em̃ berici⁹ aial spinosuz

b Et scopabo eã auferẽdo peccatores de ea sicut de tymo auferunt sordes eum scoba.

c Iurauit. Hic ꝓphetie veritas de destructione babylonica ꝓfirmat exemplo. s. regis assyrioꝝ quẽ deus destruxit ante destructionẽ regni babylonis: 7 vtrãq; destructionẽ ꝓdixit Esaias in pluribus locis. Et hic destructio regis assyrioꝝ ponit ab eo ꝓma in signũ certum destructõnis babilonice future quasi diceret. Cũ videritis dictũ meũ impletũ de rege assyrioꝝ sciatis ipm certitudinaliter implendũ de regno babylonioꝝ: 7 ꝓm̃ dicat.

c Iurauit dñs. i. firmiter statuit:

d Sicut putaui. i. in ꝓscientia mea disposui.

e Sic eueniet. Et qd sit illud subditur.

f Vt ꝓterã assyriũ in terra mea. i. in iudea vbi vigebat diuinus cultus: 7 ideo dr terra dei spalit

g Et in montibus meis. qz iudea est terra montuosa.

h Conculcẽ em̃. qz angel⁹ dñi de exercitu assyrioꝝ exeũte in iudea ꝓcussit. clxxxv. milia bellatoꝝ: vt ptz. iiij. Reg xix.

i Et auferet ab eis iugũ eius. s. ab ezechia 7 ꝓpo ipsius.

k Hoc ꝓsiliũ qꝺ cogitaui sup oẽm terrã. s. ab assyrijs depressam 7 grauatã q̃ ab eo auferat iugũ assyrioꝝ: 7 p hoc qꝺ dr hic. Hoc ꝓsiliũ qꝺ cogitaui. ptz q̃ est hic ꝓphetia ꝓdestinationis: 7 p ẽns infallibiliter implenda: vt ptz ex ꝓdictis.

l Et hec manus. i. virtus dñi.

m Extenta sup oẽs gentes. ad liberandũ eas de oppressione assyrioꝝ. Cetera patent.

n In anno. Postq; ꝓpha denũciauit punitionẽ assyriorꝝ q̃ captiuauerũt regnũ isrl: 7 babylonioꝝ qui captiuauerũt regnũ iuda. Hic consequẽter denũciat punitionẽ aliaꝝ gentiũ de afflictione vtriusq; regni gaudentiuz et affligentes adiuuantiũ: 7 ꝓ denũciat punitionẽ philistinoꝝ: 7 secũdo alioꝝ capitulo sequenti: 7 vltra ꝓut patebit ꝓsequendo. Circa primũ sciendus q⁹ tempore achaz fortitudo regni iude fuit multuz debilitata propter eius maliciam: quia phacee filius romelie occidit de regno iuda. cxx. milia: 7 propter hoc philistini intrauerũt regnuz iuda 7 acceperũt plures ciuitates 7 habitauerunt in eis

laci. Quasi cadauer putridũ nõ hẽbis ꝓsortiuz: neq; cum eis in sepultura. Tu em̃ terrã tuã dispdidisti: tu ꝓpl̃m tuum occidisti. Non vocabit in eternũ semẽ pessimoꝝ.

y Preparate filios ei⁹ occisioni ī iniquitate patrum eoꝝ. Non cõsurgent: nec hereditabunt trã: neq; implebũt faciẽ orbis ciuitatũ. Et ꝓsurgã sup eos dicit dñs exercituũ: et perdã babylonis nomẽ: 7 reliq̃as et germen 7 progeniẽ dicit dñs.

z Et ponã eam in possessionẽ hericij: 7 ī paludes aquaꝝ: et scopabo eam in scopa terens dicit dñs exercituũ.

a Iurauit dñs exercituum dicens. Si nõ vt putaui ita erit: 7 quõ mẽte tractaui sic eueniet:

b vt cõterã assyrium ī tra mea: 7 ī mõtibus meis cõculcẽ eum: 7 auferet ab eis iugum eius: et onus illi⁹ ab humero eorum tolleꝝ.

c Hoc cõsilium quod cogitaui sup omnem terrã: 7 hec est man⁹ extẽta super vniuersas gentes.

d Dominus exercituũ decreuit: 7 quis poterit infirmare: Et man⁹ eius extenta: 7 q̃s auertet eã:

e In anno q̃ mortu⁹ est rex achaz: factũ est onus istud.

f Ne leteris philistea oĩs tu: q̃m cõminuta est virga percussoris tui.

g De radice.n. colubri egredietur regulus:

h et semẽ eius absorbẽs volucrẽ.

i Et pascent primogeniti pauperꝝ 7 pauperes fiducialiter requiescent:

k et interire faciam in me radicẽ tuã: et reliquias tuas interficiã.

l Ulula porta: clama ciuitas: pstrata ẽ

secũdo Paralip. xxviij. 7 de ꝙ letabant. Sed mortuus achaz ezechias filius eius q̃ fuit bonus 7 iustus fortificauit regnũ 7 ꝓualuit aduersus philisteos: ꝓm qꝺ dr. iiij. Regũ. xviij. ipse em̃ percussit philisteos vsq; ad gazam 7 oĩs terminos eoꝝ a turre custodũ vsq; ciuitatem munitaz.

Et hoc denũciat hic ꝓpheta futurũ ad populi iude ꝓsolatiõez 7 philistinoꝝ desolationez. Et p̃ notat tps dicẽs

m In anno ⁊c id est ãno ꝓmo ezechie: q̃ mortuo achaz regnauit imediate.

o Factum est onus istud. i. facta est reuelatio esaie de philistinoꝝ punitione. iõ subditur.

p Ne leteris philistea oĩs tu. id est nulla ciuitas tua letet qz oĩs nõ 7 nullus eã pollent. vnde qꝺ dicit hic oĩs ciuitas nõ letet ꝓm ordinẽ constructionis ideꝝ est: ac si diceret nulla ciuitas philistinoꝝ letetur. scz de hoc qꝺ subditur.

q Q̃m cõminuta est virga. i. potentia.

r Percussor̃ tui. i. regni iude. qꝺ ante tps achaz cõsuerit te ꝓcutere: 7 sꝰbicere: sicut ptz tpe dauid. ij. Reg. v. 7 Ozie. vt bꝫ. ij. paralip. xxvj. vbi dr de Ozia. Egressus est 7 pugnauit ꝓtra philistijm: 7 destruxit murum Geth. 7 murũ Jamnie: murũq; Azoti. ita ꝓpter maliciam Achaz tempe eius diminuta fuit potẽtia regni: seditionũ fortificata tpe Ezechie. ideo subditur.

s De radice em̃ colubri. id est de ipso Dauid 7 aliorũ regum potentũ.

t Egredietur. nõ nascendo: qz iam erat in ꝓmo ãno regni sui sed ad bellandũ ꝓtra vos o philistei.

v Regulus. i. Ezechias qui plus nocebit vobis q̃ ꝓcedentes. sicut regulus qui idem est q⁹ basiliscus: quasi rex serpentum: a basileos grece quod rex latine plus nocet q̃ alij serpentes: quia interficit flatu 7 visu. nec mirandum est: q⁹ dauid sanctus 7 Ezechias devotus noiantur colubri 7 reguli nõibus: quia hocẽ ꝓpter nocumenta que fecerunt infidelibus: sicut 7 sanson qui in catbalogo sanctoꝝ ponitur Hebreoꝝ. xj. noiatur coluber 7 cerastes: Gen. xlix. ꝓm oẽs expositores.

x Et semen eius absorbens volucrem. i. deprimens philistinoꝝ superbiam pernimis eleuatã ex victoria tempore achaz habita.

y Et pascent primogeniti pauperũ. i. iudei tpe achaz depauperati releuabunt tpe Ezechie.

z Et pauperes fiducialiter requiescent. interfecto exercitu senna cherib p angelũ: 7 philisteis p ezechiã depressis. ideo subditur.

a Et interire faciam ⁊c. i. ꝓtutẽ philistinoꝝ in obsidione ꝓpter defectũ victualiũ.

b Ulula porta clama ciuitas ⁊c. id est custodes portaꝝ 7 habitatores ciuitatũ ꝓpẽ miseriã in vob̃ futuraz

Ab aquilone eñ fumus veniet.i.exercitus Ezechie tẽdens ad terrã phyliſtinoꝝ:qz geth ⁊ alie ciuitates phi liſtinoꝝ ſuprapoſite quas deſtruxit Ezechias: declinãt verſus auſtralẽ ꝓtẽ reſpectu bierlim: vnde mouit ſe exercitus Ezechie:vt dicit Ra.ſa. Aliꝯ vo exponũt de exercitu aſſyrioꝝ ⁊ babylonioꝝ qui venerũt a pte aq̃lonari ad deſtruendũ terram iudeoꝝ.ſed prima expoſitio magis ꝓſonat pcedentibus ⁊ ſequentibus.vñ ſubditur.

phyliſtea oĩs. Ab aq̃lone eñ fum⁹ veniet: ⁊ nõ ẽ qui effugiat agmẽ e⁹ᶜ Et q̃d rñ

c Et q̃d rñdebit nuncꝫ eius gentis.i.nuncꝫ Ezechie ⁊ pncipum eius q̃ diſcurrentes p iudeam pdicabant dicentes. Reuertimini ad dñm deũ abraam ⁊ yſaac ⁊ iſrael.⁊ reuertet ad reliquias que effugerũt manus regis aſſyrioꝝ ⁊c. ij.paral.xxx.⁊ ſubditur rñſio.

d Quia dñs fundauit ſyon.eligens locum illum ad ſuum cultum.

e Et in ipſo ſperabũt pauperes ꝓpli eius:qz nõ ſolum illi de regno iude:ſed etiam multi de regno iſrael venerunt ad Ezechiam in bieruſalem confidentes de diuina ꝓtectione:vt ibidem ſubditur. ſic exponit Ra.ſa. Aliqui vo expoſitores nri exponũt de nũcꝫ ſennacherib quos miſit in bierlim ad terrendũ Ezechiã ⁊ ꝓplm eius:vt habet.ij.paral.xxxij.⁊ reſponſus fuit eis q̃ nõ traderent ſe regi aſſyrioꝝ:ſed magis confiderent de diuina ꝓtectione contra eum: Ezechia ad hoc adhortãte populum:vt habetur ibidem.

In capitulo.xiiij.vbi dicitur in poſtilla. Qui mane oriebaris:quia inter creationem eius.

Additio prima.

Duplex ẽ opinio circa hoc:an aliqua mora fuit inter creationẽ ⁊ lapſum angeli: ꝓbabilioꝝ tñ eſt ⁊ magis ſanctoꝝ dictis conſona q̃ ſtatim poſt primũ inſtans ſue creationis dyabolus peccauit: vnde de eo Job.xxj.dr q̃ in veritate non ſtetit. Hec obſtat q̃ inter quelibet duo inſtantia tẽpoꝝ eſt dare tempus mediũ ꝓut ꝓbatur in ſexto phyſicoꝝ. Nam hoc habet veritatẽ de tempore cõtinuo.in angelis tñ qui nõ ſũt ſubiecti celeſti motui qui ꝓmo per tempus continuũ menſurat:tempus accipit pro ipſa ſucceſſione operationũ intellectus ſeu affectus: ⁊ ideo inter opationes tales licꝫ non ſint ſimul nõ requirit dare tempus mediuꝫ:vt in prima pte.q.lxiij.articulo.vj.in rñſione ad vltimũ argumentũ.

In eodem capĩo.vbi dicitur in poſtilla. Sic eñ voluit preeſſe aliis angelis.

Additio ſecũda.

Licet angel⁹ malus ſciret ſe nõ poſſe eſſe abſq̃ dei manutenẽtia nihil tñ ꝓhibet vt ipſe vellet nulli ſubeſſe ſimpliciter. Voluntas eñ q̃nq̃ eſt impoſſibilium:preſertim voluntas damnata:ſicut in dyabolo.

In eodem capĩo vbi dicit in poſtilla. Aliqui vo expoſitores exponũt de rege babylonis.

Additio tercia.

Hoc qd dicit. Quomõ cecidiſti lucifer. magis ꝓprie videtur exponendũ de angelo lapſo q̃ de nabuch.cuius rõ eſt.nam nabuch. ꝓut dicunt hyſtorie fuit primo homo infime cõditionis: ⁊ ideo mirũ ſi poſt ſuam magnam exaltationẽ cecidiſſet:cuꝫ res faciliter ꝙuertunt in naturã ſuã:preſertim cũ bona fortune ſint valde mutabilia ſm phm.vnde nõ videtur ſignum tante admiratiõis q̃ cecidiſſet:vt de eo diceret. Quomodo cecidiſti lucifer.ſed potius eſſet admirandum quomodo aſcendiſſet ad tantã ſublimitatem:ſed de angelo primo peccante valde ꝓprie ꝙuenit admirari:qui fuit in tanta puritate nature q̃ ceteras creaturas excedebat:preſertim cũ ſm quoſdam in gratia fuit creatus:⁊ de eo legitur Ezech.capitulo.xxviij.

Tu ſigna culũ dei fuiſti ⁊c. De tali igitur merito admiratur ꝓpheta dicens: Quomodo cecidiſti lucifer. non eñ eſt modice admirationis vt creatura tam pura in naturalibus ⁊ etiam in gratia creata que nullum habebat impedimentũ nec ꝓtrarium ſic cecidiſſet ab altiſſimo loco in

vebit nũcꝫ gẽtis: d Quia dñs fũdauit ſyon: e ⁊ in ipo ſperabũt pauperes ꝓpli eius

pfundiſſimuꝫ: ſed de nabuch.rõnabiliter ꝓtigit q̃ oppoſitũ admirari. Vñ de eo ꝓprie intelligitur illud qđ infra dicitur nunc̃d iſte eſt vir qui conturbauit terram: qui concuſſit regna ⁊c.quaſi diceret nõ modice admirationis eſt q̃ natura tamcõtemptibilis attingeret ad faciendũ tã magna ⁊ inſolita que quidẽ admiratio eſt oppoſita admirationi pdicte.

Replica.

In capitulo.xiiij. Burgeñ. circa caſum ⁊ ortum luciferi voluit aliquid dicere cum ſuo auctore quomodo ſtatim poſt primũ inſtans ſue creatiõis precauit quaſi motus ſpiritus menſuretur tempore:in euo enim non ponitur cõuniter prius ⁊ poſterius inſtans niſi nature pfectionis vel originis.non ſucceſſionis:quia eadem eſt menſura operationis rei que eſt nature. cũ igit natura angeli ſm eſſe ſit indiuiſibilis: erit etiam indiuiſibilis ſm operari:quo ad menſuram ſucceſſiuam que indiuiſibilis eſt ⁊ ex diuiſibilibus eſſe nõ poteſt. Ponẽtes igitur mozulas aut duas aut tres aut quatuor inter creationem ⁊ lapſum angeli.oportet habere reſpectũ ad ordinem nature qui eſt ordo pmanentiũ:qz ſm illum ordinem prius eſt eſſe q̃ bene eſſe.nam non cõuertitur ſubſiſtendi conſequẽtia:⁊ ita nõ eſt apud intelligentẽ terminos capabile angelum fuiſſe bonũ vel malum niſi ꝓintelligatur fuiſſe. Si igit accipit illa bonitas ⁊ malicia tanq̃ moralis:tunc eſt ſolum bonus vel malus vſus liberi arbitrij ⁊ ſic habemus duas mozulas ante appoſitionem vel negationeꝫ gratie:qua appoſita vel negata oportet ponere terciam:quia non poteſt intelligi aliquẽ eſſe bonũ bonitate gratuita niſi ꝓintelligatur bonus bonitate naturali ⁊ ſic de malicia. In hac autem tercia mozula omnes tam boni q̃ mali fuerũt in via:quia in ſtatu merendi ⁊ demerendi: quia meritũ beatitudinis nõ eſt ſine gratia. oportet igitur aſſignare quartã mozulam in qua fuerũt in termino meriti vel demeriti:quia non eſt intelligibile ſtante lege ordinata q̃ quis fit in termino premij niſi prius fuerit in via meriti:niſi quis cum Aug. ⁊ magiſtro velit dicere in angelis ꝓmiũ ꝓceſſiſſe meritũ:ſed in hoc magiſtri illi nõ tenent:de quo vide circa quartã.di.ij.libri ſentẽtiarũ. Alias autem omnes mozulas poſſibile eſt eſſe in eodem inſtanti tempozis:etiam ſi plures ponerent ſm ordinem nature pfectionis vel originis. Sed de angelozuꝫ motibus ⁊ operationibus per tempoza ⁊ loca: dicenduꝫ q̃ nõ menſurarent ſucceſſionibus ſed ſolũ coexiſtẽtijs ⁊ ꝓſentijs:ſicut fluxus aquarũ circa palum ⁊ motus ſperici in plano:vide Scotum circa di.iij.⁊.v.li.ij.⁊ cum poſtill. vult luciferum ſic ſupbiſſe:q̃ nulli voluit ſubeſſe hoc intelligendũ eſſe non ſimpliciter:quia ſciuit ſe ſine dei manutenentia eſſe nõ poſſe. Burgeñ. aũt dicit q̃ voluit ſimpliciter ex hoc medio:quia voluntas eſt impoſſibiliũ. Ad hoc medium rñdet poſtill. q̃ poteſt eſſe verum in ordine agendi ſed non eſſendi.ſciens eñ modũ eſſendi ſm ordinem eſſentialis dependentie qui immutabilis eſt:ille ſcit fore ens ꝓhibitũ vt in illo ordine nolit ſubeſſe. Non ẽ igit ad illud voluntas ſed in ordine agendoꝝ ſunt multa impoſſibilia nõ ſimpliciter ſed ſibi:⁊ ad ea bene ferẽt ꝓſumptio voluntatis qualis fuit in ꝓpoſito ⁊c. In locis medijs vſq̃ ad ca.xxvj.multa dicit Burgeñ. q̃ q̃nis ſint alie applicationes nõ tamẽ contra poſtill. quia eadem littera varijs expoſitiõibus ſine abſurditate applicari varie poteſt.

Capitulum.xv.

Onus moab. Hic post denūciationē punitōis phy
listinoꝝ ꝓpha denūciat punitionē moabitaꝝ.q̄ de
scēderūt a loth cui abraā pater iudcoꝝ fecit mul
ta bona educēdo eū de baram: ⁊ inde ducendo eū in egy
ptū: ⁊ reducēdo. Gen.xij. ⁊ liberando eū de manu amra
phel: q̄ durerat eū
captiuū: Gen.xiiij.
⁊ p p̄ces suas libe
rādo eū de subuer
sione sodomoꝝum
Gen.xviij. ⁊ iō mo
abite debēbāt filios
isr̄ diligere: sed ipi
ecōtrario tāq̄ red
dentes malū p bo
no gaudebāt de eo
rū afflictiōibus: et
fauebāt eoꝝ affli
ctoribꝰ: ⁊ iō ꝓpha
hic denūciat eoꝝ
vastationē. Et cir
ca h̄ p vastationes
eoꝝ denūciare in
cipit. secūdo cām
cuiusdam dicti sui
reddit in p̄ncipio
sequentis capituli.
tercio ad ꝓpositum
redit. ibi. Audiui
mus. Circa primū
incipit denunciare
eoꝝ vastationē du
plicē: primo p assy
rios. secundo p ba
bylonios. ibi. Ad
torrentē. Circa p̄
mū dicit.

a Onus moab.
id est eius vastatio mihi reuelata supra est que sequitur.
b Quia nocte vastata est ar. nomen est ciuitatis regie
in regno illo moab. c Conticuit. tanq̄ confusus non
potens rebellare: ⁊ accipit hic moab p ꝑsona moabitarum.
d Quia nocte vastatus est murus. i. fract⁹ ab assyrijs:
eo q̄ custodes murū nō poterāt ita defendere de nocte si
cut de die. e Ascēdit domus regia. i. regis familia.
f Et dybon. i. habitatores dybon. g Ad excelsa. vbi
erant eoꝝ idola. h In planctū. q.d. nō ad sacrifican
dum p victoria: sed ad flendū p dilectione sua.
i Super nabo ⁊ super medaba. noia sunt ciuitatū ab aduer
sarijs captaꝝ. k Moab vlulabit. p̄ dolore emittens
clamorē fortē fusum. l In cunctis capitibus eius calui
tiū ⁊c. q. in signū tristicie deponebāt capilli ⁊ barba sicut
dicit de Job. Tonso capite corruit in terrā. vel quia an
tiquitus capita ⁊ barbe captiuoꝝ radebant. vñ dicitur
Deut. xxi. De cruore occisoꝝ ⁊ de captiuitate nudati
inimicoꝝ capitis. m In triuijs eius accincti sunt sac
co. in signū tristicie vel captiuitat. sicut dictū est de capil
lis: q̄ em boues in signū tristicie induerent se sacco. patet
Hester. iij. vbi dicit. Que cū audisset mardoche⁹ scidit
vestimēta sua ⁊ indutus est sacco: ⁊ in pluribus alijs lo
cis, sic sacco vestiebant captiui bonis vestibus spoliati.
n Super tecta eius ⁊c. In hoc tangit magnitudo dolor
ex magnitudine clamoris. o Vsq̄ iasa. que ē ciuitas
in extremitate regni moab. p Super hoc expediti mo
ab vlulabūt. Et dicunt hic expediti iuuenes fortes care
tes vroribus ⁊ liberis: ⁊ ex clamore istoꝝ intelligit ma
ior clamor alioꝝ. q Cor meū ad moab clamabit. ver
bū est ꝓphe cōpatiens eius miserie: cuius causa dicet ca
pitulo sequēti. r Vectes eius vsq̄ ad segor. i. fortes
illi⁹ ꝓli q̄ deberēt esse clausura: ⁊ defensio alijs fugere vsq̄
ad segor vitulā ꝓpter luxurie petulantiā. Et dr̄ vitulā in fe
minino: q̄ sexu masculino vtebant habitatores eius p fe
minino infecti vicio sodomitico. s Consternantē. q̄

Onus moab. xv.
Quia nocte vastata
est ar: moab conticuit: qr
nocte vastata est mur⁹: moab cōticuit. Ascēdit dom⁹
⁊ dybon ad excelsa in plā
ctuꝫ: super nabo ⁊ super meda
ba: moab vlulabit In cūctis capitibꝫ eius caluitiū:
⁊ oīs barba radet. In triuijs eius accincti sunt sac
co: super tecta eius ⁊ in pla
teis eius omis vlulatus de
scendet in fletū. Clamauit
esebon et eleale: vsq̄ iasa
audita est voꝝ eoꝝ Super
hoc expediti moab vlula
bunt: aīa eius vlulabit sibi
Cor meū ad moab clama
bit: vectes eius vsq̄ ad se
gor vitulā ꝓsternentē: per
ascēsum .n. luith flens ascē
det: ⁊ in via oronaim cla
morē cōtritionis leuabunt
Aque em nemrim deserte
erūt: qr aruit herba: defe
cit germē: viror omnis inte
rijt. Scom magnitudinez
operis: et visitatio eorum.
Ad torrentē salicū ducēt
eos quoniam circuibit cla
mor terminū moab. Vsq̄
ad gallim vlulatus eius: et
vsq̄ ad puteum helim cla
mor ei⁹: qr aque dybon re
plete sunt sanguine Ponā
em sup dybon additamen
ta his qui fugerit de moab
leonem ⁊ reliquijs terre.

Capt'm.xvj.
Adite agnū dñe dominatorē
terre: de petra deserti

ēremotu corruit in subuersione sodome. hebrei dicūt
Vitulā baroniſſam. ⁊ dicit Ra. sa. q̄ est ciuitas fortis
in terra moab ꝓpter q̄d dī baroniſſa: ad quā moabite
fugiebant ꝓpter ei⁹ fortitudinē: ⁊ b videt verius q̄ alia
segor erat subuersa. t Per ascēsum em luith. nomē
ē mōtis ad quē
fugit ps ꝓpt̄ mo
ab. v Per viā
oronaim. nomē
ē loci p quē ince
debant fugien
tes ⁊ clamates.
r Aque enim
nerim. nomē est
territorij abun
dant in fontib⁹
⁊ p oīs bn̄ bita
bilis.
y Debite erūt
ab bibentib⁹ in
de fugientib⁹. q.
d. multo fortius
alia loca rema
nebūt deserta. ⁊
subdit causa.
z Quia aruit
herba: defecit ger
men ⁊c. i. iuue
nes fortes ⁊ ro
busti de moab pe
rierūt.
a Scom ma
gnitudinē opis
.i. malicie eoꝝ p
culpam.
b Et visitatio
eorū. s. p penam
et vindicta diui
na que correspondet malicie. c Ad torrentē. hic
ꝓpter denūciat vastatio moabitarū p babilōios cū dī
c Ad torrentē salicū. i. ad terrā babylonis q̄ abūdat
fluminib⁹ ⁊ salicibus ſm q̄ dī ps. cxxxvj. Super flumia
babylonis ⁊c. Sequit. In salicibus in medio eius ⁊c.
d Ducent eos. s. babylonij. e Dm̄ circuibit cla
mor ⁊c. q. d. in tota terra moab erit clamor ꝓtim mo
rientiū: ꝓtim fugientiū: ideo subdit. f Quia aque
dybon. nomē est flumis in terra moab.
g Replete sunt sanguine interfectoꝝ.
h Ponā em sup dybon additamenta. s. sanguis: qr p⁹
effusiōez sanguis p assyrios addita ē effusio p babylo
nios: ideo subdit. i Leonē ⁊c. i. nabuch⁹. q̄ vocat
leo. Hiere. iij. Ascendit leo de cubili suo: ⁊ hoc ꝓpter cru
delitatē eius ⁊ audatiā: ⁊ qr forsitan portabat leonem
in armis suis depictū: sicut rex romanoꝝ aquilam.

Capt'm.xvj
Mitte. Hic ꝓpter reddit ratio cuiusdā dicti
in ca. p̄cedenti. Dixerat em Esaias. Cor meus
ad moab clamabit. s. p cōpassionē: ⁊ iō dic red
dit compassionis causam. s. ꝓpter xp̄m quē ꝓpheta vi
debat nasciturū de populo moab p ruth moabitidem
quā acceperat booz in vxorem: ex qua genuit obeth ⁊
obeth ieſſe siue ysai qui fuit pater dauid: Ruth. vltio.
de quo descendit xp̄s. igitur circa hunc Esaias p̄mo de
nūciat xp̄i natiuitatē: ⁊ secūdo eius regiam dignitatē
sibi. Et p̄parabitur. Prima in duas: quia ꝓpheta pri
mo facit quod dictum est. secūdo quoddam correla
rium infert. ibi. Et erit. Circa primū sciendum q̄ anti
qui patres multū desiderabant xp̄i aduentum. iō ꝓphe
ta denūciat xp̄m p modū deprecantis dicens.
a Emitte agnū dñe ⁊c. i. o tu dñe pater emitte xp̄m
q̄ dī agnus Job. j. Ecce agn⁹ dei ⁊c. b Dñatorē
terre, ꝓpter q̄d dī Matth. vlti. Data ē mihi oīs potestas
in celo ⁊ in terra. c De petra deserti. locus ē i terra

moab de q̄ fuit ruth. Unde dicit Hieronymus in epla ad paulinū de oībus sacre scripture libris:ruth moabitis Esaie explet vaticiniū dicēti:Emitte agnū dñe ⁊c. d Ad montē filie syon.i.ad hierlm in q̄ erat templū in monte syon vbi beata ygo obtulit filiū suū: Luc.ij.

d ad montē filie syō e Et erit sicut auis fugiens:⁊ pulsi ō nido auolantes f sic erūt filij moab g ī trāscensu arnon h Ini psiliū: i coge cōsilium: k pone q̄si nocte umbrā tuā ī meridie l Absconde fugientes m ⁊ vagos ne pdas n Habitabūt apud te pfugi mei Moab esto latibulū eoꝝ a facie vastatoris o Finit⁹ ē.n. puluis: p cōsūmatus ē miser q defecit q̄ cōculcabat terrā

r ⁊ pparabit ī misericordia soliū:⁊ sedebit sup eū ī veritate ī tabernaculo dō s iudicās ⁊ q̄rēs iudiciū: t ⁊ velociter reddēs q̄ iustū ē. u Audiuim⁹ superbiā moab:superbus ē valde x Superbia ei⁹ ⁊ arrogātia ei ⁊ indignatio eius: a plusq̄ fortitudo ei⁹ b Ideirco c ululabit moab:at moab vniuersus ululabit. d His q̄ letant̄ sup muros cocti laterū e loquimini f plagas suas:

e Et erit. Hic pba infert corelarium:vicz q̄ sicut ipse compatiebat̄ pplo moabitarū ꝓpter xp̄m ita ecouerso populus moab debebat cōpati populo iudeoꝝ ex q̄ descendit xp̄s p two3 sicut ⁊ ex moab p ruth:vt dictū est. Addit etiam pba aliā rōem cōpatiēdi s. ꝓpter quā angustiam moabite erāt passuri. Afflicti em̄ solent alios afflictis cōpati:⁊ hanc rōem p̄mittit di.

e Et erit sicut auis fugiens ⁊c.s.timore ne capiatur. f Hic erūt filij moab.s.fugiētes ne capiant̄ ab assyrijs ⁊ babylonijs. g In trāscensu arnon.fluui? q̄ est in finibus moabitaꝝ. b Ini psiliū. cū sapienti b⁹ moab. i Coge cōsiliū.i.ogrega in loco secreto ad videndū quō possis effugere manus vastatoꝝ: ⁊ pōter dat modū dicens. k Pone q̄si nocte ⁊c.i.fac latibula in q̄bus possis filios israel fugientes abscondere in meridie:ita q̄ ibi lateant ac si esset tps noctis:⁊ ido subdit. l Abscondere fugiētes.eis cōpatiendo.

m Et vagos ne pdas.s.psecutoribus tradendo:⁊ q̄ de filijs isrl intelligat subdit. n Habitabūt apd te pfugi mei.i.fugiētes de pplo meo timore sennacherib: quia licet nō ceperit hierlm:tñ vastauit alias ciuitates iudee:vt habet̄.iiij.Reg.xviij.⁊ de illis multi fugerūt ad terrā moab. Et vlterius denūciat ꝓpha casum sennacherib de ꝓpinquo futurū:vt moabite nō retrahant̄ a receptione pplī israel timore sennacherib dicens.

o Finitus est em̄ puluis.i.in ꝓpinquo est exercitus sennacherib terminādus q̄ dicit hic puluis: eo q̄ corpora bellatoꝝ fuerūt redacta in cinerē: vt dictū est ꝯ. p Consūmatus est miser.i. sennacherib est in ꝓrio occidendus a filijs suis in terra sua.

q Defecit q̄ cōculcabat terrā.s.sennacherib q̄ subijciebat sibi habitatores terre. r Et pparabit. Hic describit ipsius xp̄i regia ptās cū dicit. Et pparabitur in misericordia soliū.qz post resurrectionē xp̄s ascēdit in celū:⁊ sedet ad dexterā patris.vt habet̄ Marci.vlti.cui? regnū est in dulcore misericordie vsq; ad iudiciū extremū:in q̄ erit tps iustie:ideo sequit.

s Judicans ⁊ querens iudiciū.scz extremū.

t Velociter reddens q̄ iustū est:qz in breui tpe dabit sentētia p iustis. Venite benedicti ⁊c.⁊ ptra iniustos. Ite maledicti ⁊c. Matb.xxv.c.vñ versus. Mortis vel vite breue verbū ite venite. Dicet reprobis ite venite pbis. Totū autem istud de caplo p̄nti exponit Ra.sa.de moab ad litterā ꝓtinuādo capitulo p̄cedēti Ad cui? intellectū sciendū q̄ mesa rex moab soluebat p tributo regi israel centū milia agnoꝝ: vt habet̄.iiij. Regū.iij.tñ postea mortuo achaz negauit: ⁊ qz extūc pplus moab erexit se in superbiā:de q̄ dicit in pte sequenti. Audiuimus superbiā moab superbus est valde:ideo Esaias volens ei⁹ superbiā repellere improperet ei tributū istud dicens. Emitte agnū dñe dñator terre.uo-

mins em̄ hebrea sunt indeclinabilia: ideo de facili dici p test dñator ꝓ dñatore:sicut hec noia cornu ⁊ gelu indifferenter accipiunt̄ in casu accusatiuo ⁊ noiatiuo apud latinos:⁊ est sensus ꝑm Ra.sa. Emitte agnum quasi diceret pheta quid supbis popule moab contra regnū iuda cōemmēdo: qz ille q̄ uit dñator ⁊ dñs in terra vestra. scz rex vester aliqñ misit pro tributo regi israel. Agnū.id est agnos.accipiendo singulare p plurali:sicut Exod.viij. Venit musca grauissima.i.multitudo muscaꝝ. De petra deserti.i. de tali loco ere moab vñ mittebant̄ agni p̄dicti. Ad montem filie syon.i. ad samariā q̄ edificata fuit in monte empto a somer.iij.Regū.xvj.⁊ erat metropolis in regno israel:⁊ dicit mons filie syon:qz om̄s ciuitates totius iudee fuerūt sub hierlm in qua est mons syon vsq; ad diuisionem regni tempore roboam. Et erit ꝓpter superbiam moab. Sicut auis fugiens ⁊c.quia vastatio hec fuit eis inflicta,p superbia sua cum alijs malis. Consequēter ostēdit ꝓpheta modum euadendi banc penam. scz p cōpassionem.scz ad filios israel dicens. Ini consilium ⁊c. exponatur vt supra vsq; ibi. Finitus est enim puluis: consummatus est miser: defecit qui conculcabat terram vbi Ra.sa.dicit q̄ hec est littera hebraica. Defecit suctio: consūmata est mamilla:defecerunt mobilia de terra.quā litteram sic exponit. Defecit suctio.i.animalia que ante abūdabant in terra moab non sugent amplius lac matrum suarū. Consummata est mamilla.id est defecit lac de mamillis animalium:vnde moabite in lacte ⁊ butyro solebant abundare. Defecerunt mobilia de terra.id est animalia que gradiuntur super terram:: quia bestes deduxerunt ea p pdam.hāc enim penam cōminatur eis Esaias ⁊ tunc ꝓuertit se ad nunciandum fortificationem regni iude tempore Ezechie dicens. Et pparabitur in misericordia solium:quia ex dei misericordia exercitus sennacherib ab angelo percussus fuit:⁊ ipse fugiens ad terram suam ibi interyt:⁊ tunc Ezechias in pace ⁊ gloria regnauit:vt habet̄.ij.paralip̄.xxij. Et sedebit super illud in veritate.vnde dixit. Fiat pax ⁊ veritas in diebus meis. q̄rto Regum.xx. In tabernaculo dauid.id est in ciuitate quam edificauit dauid:iudicans ⁊ querens iudicium ⁊c. quia ipse fuit iustus:⁊ in alijs iusticiam seruauit.

v Audiuimus.quia ꝑm expositores hebraicos ⁊ latinos moabite nō fecerūt ꝑm monitionem Esaie de ꝓseruando fugitiuos de populo israel:ideo nō euaserunt penam cōminatam:⁊ ad hoc designandum reuertitur hic ꝓpheta ad describendum eorum penam ⁊ culpam:⁊ primo p̄dicit exterminiū.secundo excludit eoꝝ remedium. ibi. Et erit. Circa primū dicit.

v Audiuimus supbiam moab.p famā volantem.

x Superbia eius.in factis. y Et arrogātia.in verbis

z Et indignatio eius.in exterioribus signis.

a Plusq̄ fortitudo eius. Est em̄ modus supbi plus esti mare de se q̄m sit in veritate. b Ideirco.i.ꝓt istā superbiam. c Ululabit moab at ⁊c.querentes abinuicem auxilium:⁊ non inuenient.

d His qui letantur super muros ⁊c.tales em̄ muri fiebant antiquitus.scz de lateribus coctis ⁊ in fortitudine talium muroꝝ gloriabantur moabite. e Loquimini o vos ꝓphe. f Plagas suas.i.miserias eis supuenturas

g Qm̃ suburbana esebon. nomẽ est ciuitatis famose: in terra illa. b Deserta sunt. a suis bitatoꝛib⁹ inde fugiẽtibus. i Et vineam sabama. ciuitas erat in moab abũdans in vineis. k Qm̃ gentiũ exciderũt. i. assyrij ꝓmo: ꝛ postea babylonij: ꝛ dicũt vtrique tm̃ gentiũ: qꝛ tẽpoꝛibus suis multas gentes subiecerũt dn̄o suis.

l Flagella ei⁹. i. palmites q̃ vulgariter vocant flagella: ꝛ sic ẽ in hebꝛeo tm̃ accipiunt b̃ palmites metbapboꝛice: ꝓ ꝓpo illi⁹ ciuitatis q̃ abundabat in vineis vt dictũ est. m Usq; ad iazer puenerũt fugiẽdo aduersarios. n Errauerunt in deserto. homines. n. p̃ timoꝛe fugientes defacili errant ꝓpẽ mentis ꝙturbationem.

o Dꝛopagines eius. i. viri fortes. p Relicte sunt. i. a deo tãq; inutiles. q Trãsierũt mare. i. eupꝛaten ducti in captiuitatez ad terrã alienã. et vocat hic fluuius eupꝛates mare: ꝓpter eius magnitudinẽ ꝙm moꝛe hebꝛayci ꝙmõis: quo ꝙgregatio aquarum mare vocat: ꝙm illud Gen̄. j. Congregationesq; aq̃ appellauit maria. r Sup b̃ plozabo. b̃ dicit ꝓpha: cõpatiens ꝓpo moab rõne supꝛadicta. s In fletu. i. veraciꝫ ꝛ nõ ficte cõpatiens. t Jazer. est nomen ciuitatis in moab. v Et vineã sabama. i. sup sabama ciuitatẽ vineis abũdantem: quia ille ciuitates fuerũt destructe. ꝛ eo dem modo exponit qđ subdit. x Inebꝛiabo te ꝛc. esebon cm̃ ꝛ eleale sunt noia ciuitatũ in moab: ꝛ cãm sue cõpassionis subdit. y Qꝛi sup vindemiã ꝛc. vñ debebas viuere. z Uox calcantiũ irruit. s. hostiũ sibi rapientiũ. a Et auferet leticia ꝛc. Locus est in moab fertilis in vino ꝛ blado. b Et in vineis nõ exultabit ꝛc. Qm̃ em̃ vindemia est abũdans ꝛ messis colligit pacifice boies exultant ꝛ cantant: ꝛ iõ qm̃ ab aduersarijs ptim occidunt ꝛ ptim fugant: ꝛ messis ꝛ vindemia ab aduersarijs capitur: tunc habetur materia tristicie ꝛ ploꝛatus. c Sup b̃ venter me⁹. i. meus mea: eo mõ loquẽdo q̃ diꝫ de aliquo paꝫ lrãto: paꝫ bꝫ in ventre. d Ad moab quasi cythara sonabit. emittẽdo vocẽ lugubꝛẽ gemitus: sicut in fletu moꝛtuoꝝ aliq̃n cantabat carmẽ lugubꝛe in cythara. e Et viscera mea. mouebunt p̃ cõpassionez f Ad murũ cocti lateris. i. ad moabitas q̃ habitabãt in ciuitatibus clausis talibus muris: vt supꝛa dictuꝫ est.

g Et erit. Hic p̃nter ꝓpha excludit remediũ di.

g Et erit cũ apparuerit qđ laboꝛauit moab. s. inuanum ad defendendũ. b Sup excelsis ꝛc. i. ad idola in mõtibus posita: que reputauit sancta: ideo dicit hic sancta sua. nõ simpliciter ꝛ absolute: sed cũ determinatioꝛe eius qđ ẽ sua. i Et obsecret. ꝓ sua liberatiõe. k Et nõ valebit. qꝛ idola nullã bñt virtutẽ adiuuãdi. l Hoc verbũ ꝛc. i. de punitione moab absq; retractione.

m Extũc. i. ab eterno. qꝛ extũc oia futura disposuit. Ra. sa. exponit. Extũc. i. ex tpe quo moabite ꝛduxerũt balaã ad maledicendũ populo israel: Numeri. xxij. Disposuit deus banc penam super moabitas futurã non tamẽ intelligit per hoc q̃ aliqua nouitas sit in deo: sed quia illud factũ fuit dispositiuũ seu meritoꝛium respectu pene que hic describit. n Et nunc locutus est dn̄s. s. p me ꝓphetã suũ dicens. o In tribus annis ꝛc. Aliqui numeraut istos tres annos a moꝛte achaz: ꝙ b̃ nõ videtur verũ qm̃ vastatio moabitarũ fuit post destructionẽ regni israel: vt patet ex supꝛadictis. Samaria ꝛo metropolis i regno israel fuit capta ꝛ ꝓpls captiuatus. vj. anno ezechie. xij. Re. xviij. ꝛ p dn̄s. vj. ãno post moꝛtẽ achaz: ꝛ iõ alij numerant a captiuitate regni israel. Alij a captiuitate regni iude. Ra. sa. autẽ exponit aliter dicẽs q̃ salmanasar tribus ãnis pugnauit cõtra samariã ꝛ tandem eam cepit. iij. Reg. xviij. ꝛ in suo exercitu erãt moabite stipẽdiarij. ꝛ sic exponit qđ dicit hic.

o In trib⁹ annis. i. ꝓ tribus ãnis quib⁹ moabite cum salmanasar impugnauerũt filios israel.

p Quasi anni mercenarij. i. anni qui fuerũt moabitq quasi mercenarij: eo q̃ ꝓ stipendijs erant ibi.

q Auferetur glia moab. ꝓ vastationẽ terre sue: quasi diceret illud factũ eoꝝ in tribus annis dictũ fuit cã punitionis sue a deo: ꝛ sic ꝓ hoc qđ dicit hic in tribus annis nõ pfigit tps sue punitionis: ꝙ assignat eius cãptialis: qꝛ ꝛductio balaam p̃dicta: ꝛ ista impugnatio ꝓpli israel ꝛcurrerũt ad hoc: ꝛ etiã moabitaꝝ supbia: vt dictum est. r Et relinquet ꝛc. qꝛ pauci de moabitq effugerũt manus vastatoꝝ: vel quia aliqui pauci vel pauperes a vastatoꝛibus fuerũt dimissi ꝓ cultura terre: sicut nabuzardã destructa bierlm duxit populũ reputationis in babylonẽ: ꝛ de paupꝛibus terre reliquit vinitoꝛes ꝛ agricolas: vt habet Hiere. vltmo.

In capl̃o. xvj. vbi dꝫ in postilla. Extunc. i. ab eterno: qꝛ extunc oia futura disposuit.

Additio.

Expositio Ra. sa. videt irrõnabilis: tũ qꝛ deus vsq; ad tertiã ꝛ qrtã generationẽ punit peccata patꝝ in filios: vt pꝫ Exo. xx. ꝛ ideo iã transierãt multoplures generatiões a tpe ꝛductionis balaam vt manifestũ ẽ: tũ qꝛ alia peccata b̃ exꝑssa sufficiunt ad pmerendã talẽ punitionẽ. s. pugnatio filioꝝ israel fugientiũ: ꝛ etiã supbia ipsius moab q̃ maximũ peccatũ est. vñ qđ dꝫ. Extunc. melius exponit ꝙm postil. s. ab eterno. s. ꝙm diuinã pscientiã. Capl̃m. xvij.

Onus damasci. Hic ponit punitio syroꝝ ꝓpli israel ad peccatũ inducentiũ. qꝛ pbacee rex israel fuit ꝛfederatus regi syrie: vt dictũ est supꝛa. c. vij. ꝛ sicut cõsauit ei in amicicia: ita in idolatria. Sil̃r achaz rex iuda fecit sibi fieri altare holocaustoꝝ i hierusalẽ a ad similitudinẽ altaris qđ erat damasco: vt habet. iij. Regũ. xvj. Diuidit aũt pñs capl̃m in tres pꝛtes: quia ꝓmo describit punitio syroꝝ filios israel ad peccatũ trahentiũ: secũdo filioꝝ israel in ipsis cõfidentiũ ibi. Et erit. ꝛ tercio assyrioꝝ vtroq; vastantiũ. ibi. Ue multitudini. Circa ꝓmũ dicit. a Onꝰ damasci. i. punitio syrie a deo ꝓuisa: qꝛ damasc⁹ erat metropolis

in syria. Ecce damascus desinet esse ciuitas. s. notabil: vt exponūt aliqui: eo q̄ teglatphalassar qui interfecit rasin regem syrie nō legit eam destruxisse: sed illud qō subditur videt repugnare: z erit sicut aceruus lapidū in ruina: z ideo dicendū q̄ damascus fuit destructa q̄ theglatphalassar vel aliuz sibi succedentē: z postea reedificata sicut de hierim legit q̄ fuit bis destructa. z bis reedificata.

Ecce damascus desinet esse ciuitas: z erit sicut aceruus lapidū in ruina. [b] Derelicte ciuitates aroer [c] gregib⁹ erūt [d] et requiescent ibi: z nō erit qui exterreat. [e] Et cessabit adiutoriuz ab ephraim: [f] et regnū a damasco: [g] et reliq̄e syrie sicut gloria filioz̄ isrl̄ erunt dicit dñs exercituū. [h] Et erit ī die illa attenuabit gloria iacob: [i] z pinguedo carnis eius emarcescet: [k] z erit sicut cōgregās ī messe qō restiterit: z brachium eius spicas leget. [l] Et erit sicut querens spicas in valle raphaim: [m] z relinquet ī eo sicut racemus [n] z sic excussio olee duaz̄ vel triū oliuarū in summitate rami: siue q̄tuor aut q̄nq̄. In cacumibus eius fructus ei⁹: dic dñs deus isrl̄. [o] In die illa inclinabit homo ad factorē suū et oculi eius ad sanctū isrl̄

[b] Derelicte ciuitates aroer. nomen est regionis in regno syrie in q̄ sunt plures ciuitates. Aroer aūt put est nomen vni⁹ ciuitatis ē in iudea. [c] Gregibus erunt. scz gregibus aduersariorz̄. [d] Et requiescēt ibi: z nō erit q̄ exterreat. s. de syris: q̄z plus syrie fuit trāslatus cyrenem: vt habet amos. j. z q̄z syri erant ꝑfederati regno isrl̄: vt dictū ē. vij. capi. iō subditur.

[e] Et cessabit adiutorium ab ephraim. i. a regno israel noiato ab ephraim: eo q̄ hierobuam primus rex fuit de illa tribu. [f] Et regnū a damasco. eo q̄ nomē regiuz fuit ablatū ꝑ theglatphalassar. [g] Et reliquie syrie cē. i. isti z illi captiuabunt paucis euadentib⁹ fugiēdo: z sic factū ē: q̄z sic theglatphalassar captiuauit plm̄ syrie: sic salmanasar regnū isrl̄: vt bī. iij. Regū.

[h] Et erit. Hic ꝑnter describit punitio regni isrl̄. eo q̄ ꝑfidebat de adiutorio syroz̄ plus q̄z de deo z ad eouz idolatriam trahebat. Et diuidit in tres ptes. q̄z ꝓmo ꝓpheta denunciat punitionis effectū. secundo ei⁹ fructum: ibi. In die illa inclinabit. tercio redit ad denunciandū destructionē regni israel. ibi. In die illa ciuitates. Circa ꝓmū dicit. [i] Et erit in die illa cē. id est regnū israel z hoc ꝑ destructionē syroz̄ de quoz̄ confidentia gloriabat. [k] Et pinguedo carnis eis marcescet. id est diuitie eius deficient. Qñ de aliquo diuite homine dicit cōmuniter q̄ est pinguis: z hoc fuit q̄n̄ salmanasar cepit samariā: z populū captiuauit: z sic diuitias regni sibi rapuit. [l] Et erit sicut ꝑgregās cē. i. pauci de ꝑplo isrl̄ euadent. sicut spice remanentes post terga metentiū pauce sunt. [m] In valle raphaim. locus est in iudea: vbi philistei venerūt ad pugnandum contra dauid. ij. Regū. v. [n] Et relinquet in eo cē. Qui remanent post vindemiatores. [o] Et sicut excussio olee cē. Est autem olea fructus oliue. per ista intelligit q̄ pauci nūero euaderent manus salmanasar sicut post vindemiatores remanent pauci racemi z pauce olee post excussionē oliuarum. [o] In die illa. Hic ostendit huius punitionis fructus: quia illi qui euaserunt fugiendo: postea venerūt in regnum iuda sub Ezechia rege: z seruierūt dño idolis dimissis: z hoc est quod dicit. [o] In die illa cē. scz ad dñm: z ptz littera ex ꝓdictis. [p] In die illa. Hic redit ꝓpheta ad denunciandū destructionē regni israel dicens.

[p] In die illa erūt cē. scz samaria z alie ciuitates munite.

respicient: et nō inclinabit ad altaria que fecerunt manus eius: et que opati sunt digiti eius nō respicient lucos et delubra. [p] In die illa erūt ciuitates fortitudinis eius [q] derelicte [r] sicut aratra et segetes que derelicte sūt a facie filioz̄ israel [s] Et eris deserta: q̄z oblita es dei saluatoris tui. et fortis adiutoris tui non es recordata. [t] Propterea plantabis plantationē fidelem: [v] z germen alienū [r] seminabis. [y] In die plantationis tue labrusca: [y] z mane semen tuum florebit. [a] Ablata ē messis [b] ī die hereditatis: [c] z dolebit graviter. [d] Ue multitudini populoz̄ multoz̄ [e] vt multitudo maris sonātis: z tumultus turbaz̄ sicut sonit⁹ aq̄rū multaz̄. Sonabūt ꝓpli: sic sonit⁹ aq̄rū inūdātiū: [f] z increpabit eū [g] z fugiet ꝓcul.

[q] Derelicte. ab habitatoribus suis in captiuitatē ducē. [r] Sicut aratra z segetes. q̄z sicut filij israel nō potuerūt defendere ea q̄ erant in cāpis: ita nec seipos in ciuitatib⁹ muratis. Et hui⁹ destructionis cā subdit. [s] Et eris deserta q̄z oblita es dei saluatoris tui cē.

[t] Propterea plātabis plantationē fidelem ꝑm exposit̄es nostros ꝓpheta irrisorie ꝑ dicit: eo q̄ subdit.

[v] Et germē alienū. scz a fide z moribus. [r] Seminabis. z ad ꝑ concordat qō subdit.

[y] In die plantatiōis tue labrusca. id est vitis siluestris z inutilis: z ꝓ ista designat ꝓplm israel malicia. Ra. sa. aliter exponit dicens q̄ ꝓpheta bic loq̄t de ꝓterito ꝓ modū futuri cū dī. Propterea plantabis plantationē fidelē q̄z ꝓplus israel fuit plantatus in sanctis patriarchis: sed postea declinauit ad idolatriā. ideo subditur. Et germen alienū seminabis. In die plantationis tue. i. receptionis legis diuine in monte synai: q̄z dñs plantauit israel tāq̄ vitem specialem ꝑ legis datione: ita q̄ plantatio hic accipitur aliter q̄z ꝓmo. Labrusca. quia tunc fecit sibi vitulū ōflatilē. [z] Et mane semē tuū florebit. i. ante tps debitū: z sic fructu carebit. hoc mō populus isrl̄ glorians de confidentia syroz̄ incōuenienter effloruit: z ideo pena secuta fuit. vt ꝓdictū est: ideo subditur.

[a] Ablata est messis. s. israel ab assyrijs. [b] In die hereditatis. Hebrei dicūt. In die infirmitat. q̄z vtus ꝓpli isrl̄. tunc fuit infirmata z adnubilata: iō subdit. Et dolebit graviter. ꝑm aūt translationē nostrā sic exponit.

[b] In die hereditatis. i. tpe quo debebat colligi messis z recondi in horreis: z sic vt hereditas possideri.

[c] Et dolebit graviter. s. israel ex malis sibi ī latz̄: causa aūt diuersitatis huius littere est: q̄z dictio hebraica q̄ ponit ꝑ. s. vabela equiuoca est ad infirmitatē z hereditatē.

[d] Ue multitudini. Hic describit punitio assyrioz̄ regni israel z syrie vastantiū cū dicit. Ue multitudini populoz̄ multoz̄. q̄ venerūt cū sennacherib ꝓtra hierlim: et ponit ve. ꝓ onere: q̄z idem importāt in ꝓposito.

[e] Ut multitudo maris sonantis cē. in ꝓcessu eīs exercitus fit magn⁹ tumult⁹: ex collisione armoz̄ z motu curruū: z sonitu buccinaz̄: maxie q̄n̄ exercitus est valde magnus. qualis erat exercitus sennacherib.

[f] Increpabit eū. ꝓ angelū tuū ꝓcutiēdo ei⁹ exercitū. iiij. Reg. xviij.

[g] Et fugiet ꝓcul. q̄z sēnacherib visa plaga cū pauc̄ fugit

ad terrā suā velociter: ideo subditur. Et rapiet sicut pulvis ꝛc. in tpe vespe et ecce turbatio qz percussio dicta facta fuit de nocte q̄ incipit a vespe. In matutino: z non subsistet: qz sennacherib i mane vidēs plagā sui exercit⁹ fugit vt dictū ē: z cōcludit ꝓpha. Hec est ps ꝛc. i. pena dicta est illud qđ iuste redditur inimicis nostris.

Caplm. xviij.

Ve tre cymbalo. Rabi sal. exponit hoc caplm de destructōne exercit⁹ gog z magog per regez messiam quē iudei expectant ventur⁹ & hec expositio innititur falso fundamento cū aduent⁹ christi transierit in p̄teritū: z iō expositores nostri dicūt: qz Esa. incipit hic describere punitionē egyptior⁹ q̄ tpe sedechie fecerunt pplm de regno iuda cōfidere in suū auxiliū: et sic rebellauit ꝑtra regē babyloniorum: ꝓpter qđ captuat⁹ fuit popul⁹: z destructa ciuitas et templum. Sic igit̄ p̄sens capitulū i duas partes diuidit: qz primo describit egyptior⁹ punitionē. secundo pene cōminationis ibi. Oēs habitatores. Circa primū dicit

Et rapiet sicut pulvis mōtiū a facie venti z sicut turbo coram tēpestate. In tempore vespe: et ecce turbatio in matutino: z nō subsistet Hec est ps eor⁹ qui vastauerūt nos: et sors diripientiū nos.

Caplm. xviij.

Ve tre[b] cymbalo alar⁹ q̄ est trās flumē ethiopie: [c] qui mittit i mare legatos: z in vasis papyri super aquas. [f] Ite angeli veloces [g] ad gentē discissā z dilaceratam: [h] ad pplm tribilē [i] post quē nō est alius: [k] ad gentez expectantē [l] et conculcatā [m] cuius diripuerūt flumia [n] terraz eius. Ad montē nomis dñi exercituū montē syon.

[o] Omnes habitatores orbis qui moramini in terra [p] cū elevatū fuerit signū [q] in montibus [r] videbitis: [s] z clangorē tube audietis: qz hec dicit dñs ad me: [t] Ego quiescam [v] z cōsiderabo in loco meo: [x] sicut meridiana lux clara ē [y] et sicut nubes roris in die messis. [z] Ante messez. n. [a] totus effloruit: [b] et imatura p̄fectio germinauit: [c] z p̄cidētur ramusculi eius falcibus: z q̄ derelicta fuerint abscindent. Excutient: [d] z reliquē tur sil̄ auibus montiū et bestijs terre: [e] et estate perpetua [f] erūt sup eum volucres: [g] et omnes bestie terre sup illū hyemabūt. [h] In tempe illo

bitatores. Hic ponit egyptiorū punitio. Circa quā sciendū q̄ punitio egyptior⁹ posita in hoc caplo z duob⁹ sequētib⁹ cōiter exponit a doctorib⁹ nr̄is de punitione egypti: q̄ facta est p assyrios: sed saluo meliori iudicio videt mihi: q̄ melius exponat de triplici punitōe egypti: quarū prima fuit ordinez historie facta fuit p assyrios. secunda p babylonios: tercia p romanos. et primo hic ponit secunda. secūdo tercia. sequēti: z tercio prima. ca. xxj. Scriptura enim sacra nō semper p̄cedit sm ordinem historie: et maxime in ꝓphetis sed frequenter pri⁹ facta posteri⁹ scribunt: vt p̄z q̄si in omnib⁹ libris scripture. Rōnabiliter etiā primo ponit ꝓpheta punitionē per babylonios factā ꝓtinuādo se ad ptez p̄cedentē in q̄ posuerat p̄uaricationem egyptior⁹ p̄hendo p̄fidētiā falsam iudeis rebellandi c̄ babylonios: z ideo imediate subiūxit punitionē egyptior⁹ p ipos. Et diuidit in duas ptes: qz primo ponit egyptior⁹ punitio. secūdo iudeorū cōsolatio: ibi In illo tpe. Circa primū dicit ꝓpheta. a Terre. s. egypti. b Cymbalo alarū. Dicit autē egyptus alarū cymbalū: qz rex egypti denūciando regno iude magna promissa faciebat ipm iuvanū confidere sb alarū suar⁹ vmbra. c Que ē trās flumē ethiopie. istō flumē est nilus diuidens egyptū ab ethiopia et p ipm transiuit alexāder magn⁹ de ethiopia in egyptū. d Qui mittit in mari legatos. i. nūcios p mare ad regē iude ipm affecturādo. e In vasis papyrei. i. in nauib⁹ de papyro fact̄ est em̄ papyrus spēs iūci: ita magni q̄ inde poterant fieri naucule: vt dicūt aliqui. vel vt dicūt alij. e In vasis papyri. i. lr̄is i papyro scriptis q̄s portabāt dicti nūcij. videt tn̄ mihi q̄ papyrus nō accipit hic p iūco realiter: sed tn̄ silitudinare. s. p ligno complanato: sicut iūc⁹ dz superficiē planā z absq̄ nodis. vñ z Gen. vj. vbi dr̄: Fac tibi archā de lignis leuigat̄. i. dolatis z complanat̄: vt dictū fuit ibidez In hebreo habet de lignis Gofer. Et ista eadem dictio ponit hic vbi nos habemus: In vasis papyri. in hebreo habet: In vasis gofer. z sm hebreos signat iūcum: nō tn̄ realiter: s silitudinarie accipit hic et ibi mō dicto. Archa em̄ noe q̄ fuit tante quātitatis non potuit fieri de iuncis. f Ite angeli veloces. i. nūcij. g Ad gentē cōvulsam ꝛc. id est ad gentē regni iude: vt patebit ex fine hui⁹ partis hec em̄ gēs fuit multiplicit̄ vulsa z dilacerata: z frequent̄ scz a regib⁹ israel egypti. syrie. assyriorū. z babyloniorū: vt p̄z. iiij. Regū. h Ad pplm terribilē nō a ptate: s a miseria sibi supueniente: qz plus cadens i infortunijs z miserijs ex sui cōsideratione incutit terrorē alijs ne similiter eis cōtingat. i Post quem non est alius. s. miserabilior. k Gentē expectantē. s. auxiliū ab egyptijs ꝓtra regē babylonis: sed qz illa expectatio fuit frustra: ideo subditur: l Et cōculcatā. ab exercitu babylonis. m Cui⁹ diripuerūt flumia. i. impet⁹ aduersariorū. n Terrā ei⁹ et que sit illa terra subdit ad montē nomis dñi ꝛc. qz in hierusalē erat templū nomi dei dedicatū. o Omnes ba-

landi c̄ babylonios: z ideo imediate subiūxit punitionē egyptior⁹ p ipos. Et diuidit in duas ptes: qz primo ponit egyptior⁹ punitio. secūdo iudeorū cōsolatio: ibi In illo tpe. Circa primū dicit ꝓpheta. o Omnes habitatores orbis. id est egypti: z est locutio bypbolica: ad denotandum magnitudinē illius regni: z multitudinem populi sicut dicit parisius est totus mūdus. p Cum elevatum fuerit signum. id est vexillum regis babylonis. q In montib⁹. id est in fortalicijs i alto situatis. r Videbitis. ad desolationē vestram. s Et clangorē tube audietis. ad cōcitandum bella c̄ totā terrā egypti residuā. t Ego quiescā a ꝓtectione egyptior⁹. v Et cōsiderabo in loco meo. i. in me ipso. x Sicut meridiana lux clara est. qz oia nuda z apta sunt oculis dñi. y Et sicut nubes ꝛc. q̄ refrigerat messores a labore et calore: ita refrigerabo babylonios a labore belli: vt facili possint vos devincere z detrūcare. z Ante em̄ messem. id est ante perfectionem. a Totus efflorvit. scz populus egypti. b Et imatura p̄fectio germinauit. id est ante temp⁹ debitum: z sic cito corrumpet̄: ideo subdit. c Precidēt ramusculi eius falcibus ꝛc. id est populus egypti etiam vsq̄ ad minimos interficietur. d Et relinquētur ꝛc. scz cadauera egyptiorū ab eis devorāda. e Et estate perpetua. id est vna estate integra. f Erūt super eum volucres: quia inde satis habebūt ad comedendum p̄o illo tempore. g Et oēs bestie terre ꝛc. i. satis ad comedēdū per totā hyemē habebūt per estatem em̄ hic positam z hyemē intelligit̄ temp⁹ vni⁹ anni: vt dicit Ra. sa. b In illo tempore. Hic p̄sequēter describit consolatio iudeorū facta per cyrū regem persarū: qui dedit licentiam iudeis redeundi in iudeam. z vasa templi remisit cum eis: vt habet p̄mo Esdre primo: z hoc est qđ dicit. In illo tēpore: qz post̄q̄ nabuchodonosor. debellauerat egyptum tpe balthasar nepotis sui: regnū babylonie fuit ad medos z ꝑsos trāslatū

ſ deferet munus. i. vasa a cyro remissa: vt dictū est. z etiā qz iudei remanētes i babylone miserūt ad locuz diuini cult⁹ p iudeos illuc redeūtes munera plurima: vt habetur primo Esdre. j. k Appl'o. s. regni iude. l diuulso z dilacerato. modo supra exposito.

In capitulo xviij. vbi dicit i postilla. Circa p̄mū dicitur: De terre. s. egypti.

l deferetur munus dño exercituum k a populo l diuulso z dilacerato: a populo terribili post quez nō fuit alius gente expectāte: z culcata: cui⁹ diripuerūt flumina terraz eius: ad locū nominis dñi exercituū montē syon.

Additio. Hoc capitulum. xviij. qđ incipit. De terre cymbalo alarū videt ꝓpe exponēdū de filijs isrl qui fuerūt transmigrati p salmanasar regē assyriorū: vt habet. iiij. Regū. xvij. vbi dicit. Et transtulit israel in assyrios: posuitq; eos i baylam et in babor iuxta fluuiū gosam in ciuitatibus medoꝝ: qz tpe alexandri magni recluſi fuerūt miraculose ad oratiōē ipius alexandri vt narrat iosephus: ita q̄ locus in q̄ sunt est inaccessibilis. egredient tñ circa finē mūdi magnā boim stragē facturi ꝓut habet i hiſtoria scholastica. vñ de istis videt agere ꝓpha in p̄sēti capīlo cū dicit: De terre cymbalo alarū. De gēte. n. seu terra q̄ē i valde remota seu in locis cōiter intrāsibilib⁹ nō br̄ noticia nisi ex sono cymbali: q̄ de longinquo sentit: z gñ q̄s ex illa pte lōginqua venit q̄si etiā volare dicit: vñ Deut. xxviij. capīlo dicit. Adducet dñs sup te gentē de lōginquo in similitudinē aquile volantis: z boc est qđ dicit De terre cymbalo alarū. i. de terra remote et recluſe a quersatiōe boim cōi: qđ quasi cymbalo sonus eius cuenit p volatū alarū. Et sequit. q̄ est trans flumia ethiopie alludendo ad illud qđ dicit capīlo supradicto. iiij. Regū. xvij. q̄ fuerūt transmigrati trans flumia gozan que hic vident vocari flumia ethiopie. vñ ꝓpheta hic nō nominat ꝓpria nomina terram nec ciuitates i quibus erant: sicut nec fuerūt nomina i ꝓpria hiſtoria fue transmigratiōis supra dicta. Et sequit: Que mittit in mari legatos z in vasis papyreis sup aquas. Pro quo sciendū q̄ illi de decē tribubus sic exterminati z recluſi verisimiliter credit q̄ desiderant scire ea que gerūtur circa illos: qui in bis partib⁹ remāserūt in iudea: tū qz multi de illis decē tribub⁹ remāserūt in iudea et in alijs dispersi ptibus fugiētes a rege assyriorū: vt p̄z de thobia qui erat de tribu neptalim: z sic de alijs. tum qz illi licz pro maiori pte fuerūt idolatre tñ spectabāt saluatorē seu messiā sicut et alij de genere iacob: z ideo aliq̄n mittebant nūcios versus hierusalē vt aliq̄d scirent ex predictis. sed qz hoc nō poterāt facere p terrā ꝓpter recluſionē nitebant hoc facere p aliquas aquas subterraneas seu occultas. Et i vasis papyreis. i. i fiscellis scirpeis. Dictio em̄ hebraica que hic ponit nō cōsonat in aliquo dictiōi que ponit Gen. vj. cū dicit: Fac tibi archam de lignis leuigatis. ibi em̄ dicit de lignis Gofer hic aūt de lignis gome: et est dictio eadem oīno ei que ponit Exo. ij. vbi dicit: Fecit fiscellā scirpeā et liniuit eam. Unde dictio gome quebic z ibi in Exo. ponitur significat iuncū. sunt em̄ aliqui iūci marini ita duri q̄ possent ex eis fieri aliqua vasa ad nauigandū p flumina. Et qz h⁹mōi iunci licz duri nō tñ habent duritiem lignoꝝ z ex quib⁹ nauigia fiunt: et ideo dicunt hebrei q̄ tutius nauigat in eis p aliquas ripas fluminū eo q̄ non ita cito frangūtur: sed q̄cq; cedent tangēti: et ido talibus nauigijs mittebant legatos suos vt securius per loca subterranea seu occulta trāsire possent. Hoc aūt qđ dicit in mari. intelligendū est de cōgregatione aquaꝝ ꝓut sepe cōsueuit dici in scriptura. qđ aūt deberēt facē isti nūcij subdit cū dicit: Ite ad gentē ꝓuulsaz z dilaceratā. i. ad gentē iudeoꝝ ꝓut i postilla declarat. Et sequit: Ad ꝓplm̄ tribilē. Gēs em̄ iudeoꝝ ly ꝓpria ptāteno esset tribilioꝝ alijs: ptāte tñ diuina frequēter mirabilia p eis opante terribilis erat: vt p̄z Josue. ij. c. de raab dicēte exploratoribus q̄ oēs habitatores terre chanaan timebant eos ꝓpter transitum iordanis z b⁹modi. Et iō dicit: Post quē nō est alius. s. terribilior in signis et prodigijs. Et sequit: Gentem spectantem. s. saluatorem et redemptorē. Et cōculcatā cui⁹ diripuerunt flumina terrā ei⁹. q. d. quātūcunq; cōculcata ē ab impetu aduersarioꝝ semp est spectans suā liberatiōnē a deo: et vt ostēdat in q̄ terra esset illa gens cōuulsa z dilacerata z spectans: subdit. Ad locū nominis dñi exercituū montē syon. In illo em̄ loco vbi est inuocatū nomē dñi habitabat illa gens ad quā mittebāt illi qui trās flumia ethiopie recludebant. Et sequit: Omnes habitatores orbis qui morami in terra tc̄. Que quidem verba sm̄ omnes expositores intelligunt esse dicta p ꝓphetā i p̄sona dñi. Ad quoꝝ declarationē attendēdū q̄ in bis q̄ dicta sunt exprimit ratio bui⁹ legatiōis. Dicit em̄: Ite angeli veloces ad gentē ꝓuulsam. nō aūt dicit quid illi angeli seu nūcij debebant nunciare illi genti cui mittebant: vel quid ab eis debebāt scire: sed hoc aliqualiter inuenit in hoc qđ dixit supra. Ad gentē spectantē. q. d. sciatis ab eis si illud qđ spectant a deo habeant in re vt z nos ipi ptcipem⁹ eoꝝ redemptionē. Ad qđ respōdet in persona dei. Omnes habitatores orbis qui morami in terra cum eleuatū fuerit signū in mōtibus videbitis et clangorem tube audietis. Cui⁹ sensus est: q̄ redēptio veri messie sez christi quā omnes fideles expectabāt ostendēda erat publice omnibus habitatorib⁹ orbis in duob⁹ ꝑncipaliter. ꝑmo em̄ in leuatōne signi crucis vnde: Si exaltat⁹ fuero a terra oia trahā ad meipm̄: Joh. c. xij. secūdo in ꝑdicatione vniuersali apl'oꝝ et discipuloꝝ christi p orbē diuulgata de quo dicit. Et clangorē tube audietis. q. d. nūcijs missis predictis: nō oportet vos mittere ad inq̄rendū de tpe spectatiōis redēptiōis vīe: qz h̄ publicabit oib⁹ ꝑmo rātib⁹ in terra ꝑdictis duob⁹ modis. Pōt etiā referri h̄ qđ dicit. Cū eleuatū fuerit signū in mōtib⁹ videbitis ad exaltationē crucis p victoriā cōstātini impatoris q̄ p totū orbem salutifere fuit diuulgata: et sic i hoc qđ dicit. Oēs habitatores orbis tc̄. ostēdit q̄ saluator nō erat sic expectād⁹ vt circūiret p orbē ad saluādos eos q̄ saluādi erāt ꝓut quidā hebreoꝝ erronee putabāt: sed p elevationem signi z auditū clāgoris tube supradictis: salus erat p orbem z vsq; ad recluſos ꝑdictos extendēda. Ad qđ ampli⁹ declarandū subdit. Quia hec dicit dñs ad me: quiescam z considerabo in loco meo. Et est sensus: qz post h̄ passio christi fuit celebrata nō oportebat vt christus per mūdū discurreret: sed vt iam quiesceret a laboribus: de quo dicit Quiescā et cōsiderabo. i. q̄ ꝓuideret sue ecclesie ipō sursum in loco suo ad terrā p̄is existente: de quo dicit. Et cōsiderabo in loco meo. Et qz hec cōsideratio seu ꝓuisio fit mediāte lumie fidei z feruore charitatis ab ipō deo infusis: ideo subdit. Sicut lux clara est z meridiana: vt p h̄ q̄ dicit. Lux clara: intelligat lumen fidei. z p hoc q̄ dicit meridiana. feruor charitat̄ sicut feruor diei viget p̄cipue sole existēte i meridie. Et qz ex istis virtutib⁹ q̄ a deo q̄escētez cōsiderāte i suo loco i eccl'ia infundunt derivant vnā spūssancti q̄ sui roris aspiōe ecclesiā fecūdat: ido subdit Et sicut nubes roris i die messis. Et sequit. Ān messez. n. tot⁹ effloruit. i q̄ ꝓpha insinuat istis trās flumia ethiopie exñtib⁹ q̄ tpe z mō ad christū accessuri erāt: z h̄ erat suuz ꝑncipale intētū: qđ quidē tpus erit circa finē mūdi: vt dictū ē. Finis. n. mūdi dr̄ messis: Matth. viij. Simite vtraq; crescere vsq; ad messez. Et ē sensus. Ān messez. i. añ finale iudiciū ille ꝓplus florebit. i. tēdet ad fructificādū in bonis opib⁹ z cultu dei: sicut flos tēdit i fructū z dicit effloruit ꝑteritū ꝓ futuro: z ne cū dicit tot⁹ intelligat ꝓ toto illo ꝓplo nemine deficiēte: iō subdit. Et imatura perfectio

germinauit: qz nō oēs ueniēt ad maturitatis perfectionē Prescindent ramusculi eius falcib⁹ ꝛc. qz illi ramusculi qui sunt quasi inutiles p̄scident: ꝛ q̄ derelicta sunt abscident scz a corpe ecclie: ꝛ excutient. s. de terra sua in q̄ sunt reclusi. Et sequit: Derelinquētur simul auibus montiuz vsqz ibi super eū byemabunt in quo p̄dicit strages et mortic̄nia q̄ debēt fieri in sua excussione, put dictū fuit in p̄ncipio hui⁹ expositionis: et qz taz de existētibus q̄z de obuiantib⁹ erant multi mortui: ideo dicit. Derelinquētur simul. scz ab vtraqz pte pugnantiū: sequit. In tempore illo deferet munus ꝛc. in quo ꝓphēta postqz p̄dixit modum sue egressionis siue excussiōis subdit tp̄us sue cōuersiōis ad christū dicēs. In tempore illo. s. ante messem vt expositū fuit deferet munus dño exercituū. s. per latrie cultum. Populo diuulso et dilacerato ꝛc. a reliquijs ppli iudeorū et etiaz ab illis qui excutiēdi sūt a terra trans flumia etbiopie supradicta. de vtrisqz em̄ possūt ꝓphē poni illa que hic tradunt. Nā tam illi de decē tribubus qui vltra flumia p̄dicta existunt: vt est dictū q̄z illi de duabus tribubus: ꝓphē possunt dici gens conuulsa ꝛ dilacerata spectans ꝛ b⁹mōi: vt patet intuenti. Et sequit: Ad locū nominis dñi in syon. s. ad ecclesiā. cōcordat autez huic sentētie seu expositioni qđ legitur Sophonie. iij. vbi sic vltra flumina etbiopie inde supplices, mei filij dispersor meorū deferent munus mihi. Ad qđ sciendū: q̄ ibi loquitur de statu finali: quō omnes gentes reducende sunt ad verū cultū diuinū: vnde immediate ante dicit. Tūc reddā populis labiū electū vt vocent omnes in nomie dñi ꝛ seruiat ei humero vno. Et ibidem vocat illos qui sūt extra flumina etbiopie, s. illos de decē tribubus predictis supplices dei inquātū ei humiliabunt p̄ penitentiā de p̄teritis. dicit etiam eos filios dispersor meor eos q̄ descēdūt ab illis qui dispersi fuerūt p̄ assyrios ex sentētia diuina. de quibus cōcludit q̄ deferent deo munera piformia sicut hic dicit. In illo tpe deferet munus domino exercituū a populo diuulso ꝛc.

Capitulū. xix.

a

Onus egypti. Hic p̄sequēter denūciatur punitio egyptior p̄ romanos: ꝛ primo dicta punitio. secūdo iudeor cōsolatio: ibi. In die illa erūt. Circa primū sciendū: q̄ antonius collega augusti cesaris sub q̄ natus fuit christus amore cleopatre regine egypti capt⁹: repudiauit vxorem suā augusti sororē: et cleopatrā accepit: ꝛ augusto bellū indixit: a quo tū fuit debellatus: et capta egypto: ꝛ qz tpe augusti christus fuit natus ꝛ i egyptum portatus: ideo ad hoc incipit ꝓphēta dicens.

b Ecce dñs ascendet super nubem leuem. assumendo sibi carnem humanā: que dicit nubes: quia formata fuit spūsancti virtute: sicut nubes surgūt generant⁹ in aere virtute solis. Et leuis: qz non fuit aggrauata ponderе pecca

Onus egypti. Ecce dñs ascendet supz nubē leuē: c ꝛ ingredietur egyptū: d ꝛ mouebunt simulacra egyptia a facie ei⁹: e et cor egypti f tabescz i medio eius. g Et cōcurrere faciam egyptios aduersus egyptios: ꝛ pugnabit vir ꝓtra fratrem suū: ꝛ vir ꝓtra amicū suū: ciuitas aduersus ciuitatem: regnū aduersus regnū: h et dirumpet spiritus egypti i viscerib⁹ ei⁹: i ꝛ cōsilium eius p̄cipitabo: k ꝛ interrogabunt simulacra sua: et dīnos suos: et phitones: et ariolos: l et tradam egyptū in manu dñoz crudelium: m ꝛ rex fortis dñabit eorum ait dñs exercituū. n Et arescet aq̄ d mari: ꝛ fluui⁹ deso labit atqz siccabit: ꝛ deficient flumia. Attenuabūt et siccabunt riui aggerū. o Calam⁹ ꝛ iūcus marcescet: nudabit alue⁹ riui a fonte suo Et oīs semētis irrigua siccabit arescet ꝛ nō erit. p Et merebūt piscatores: ꝛ lugebūt oēs mittētes in flumē hamū: ꝛ expādētes rete supfaciē aq̄rū emarcescēt. q Cōfundēt q̄ operabant linū pectētes ꝛ texētes subtilia. r Et erūt irrigua eius flaccētia: s oēs q̄ faciebāt lacunas ad capiendos pisces. t Stulti p̄ncipes thaneos: v sapiētes ꝓsiliarij pharaōis x dederūt ꝓsiliū insipiēs y Quō dicetis pharaoni: filij sapiētiū ego

f Tabescet in medio eius. q̄a exercitu egypti debellato antoni⁹ fugiēs seipm interfecit: ne caperet ab augusto: ꝛ similit cleopatra excitauit serpentem venenosuz ad semor dendum: et sic morsu serpentis interijt. g Et cōcurrere faciaz egyptios ꝛc. q̄a aliqui eoz timētes augusti potestatē iurerunt se ei: ꝛ sic pugnabāt ꝓ alios egyptios q̄ erāt cuz antonio. h Et dirūpetur spūs egypti ꝛc. i. fortitudo eius. i Et consilium eius ꝛc. quia antonius intendebat augustum deijcere ab imperio: et accidit ecō trario. k Et interrogabunt simulacra sua: quia antonius ꝛ cleopatra in talib⁹ confidebant. l Et tradam egyptum ꝛc. qz multi egyptij in illo bello fuerunt occisi: ꝛ quia capta egypto a romanis fuerunt ibi positi p̄fecti romanorū: qui super eos ponebant graue iugum. m Et rex fortis dominabit eorum. s. augustus qui imperator fuit potentissimus. n Et arescet aqua ꝛc. per hoc intelligitur desolatio terre egypti que ex vna parte est supra mare: ꝛ ex alia sup nilum. o Calamus et iuncus marcescet ꝛc. per hoc designatur q̄ gaudium ꝛ leticia deficient d egypto: quia viror iunci et calami leticiam significat. vnde pratum virēs cōmuniter dicitur ridere. p Et merebunt piscatores ꝛc. multi em̄ illius artis erant in egypto: eo q̄ abūdat aquis. habet enim mare ex vna parte: et nilum ex altera. q Confundent ꝛc. id est qui faciebant opera subtilia de lino. r Et erunt irrigua eius ꝛc. id est arentia. s Omnes q̄ faciebant lacunas. i. vinaria p̄ ista que dicta sunt intelligit: q̄ omnes artifices egypti p̄ romanos spoliarētur ꝛ vastarent. Et ꝓsequēter idem ostendit de p̄ncipibus et maioribus cum dicit t Stulti p̄ncipes thaneos. dicti a thanis ciuitate egypti valde nobili. v Sapientes ꝓsiliarij pharaonis. Antonū vocat pharaonē: qz omnes reges egypti ab antiquo ꝛ tpe esaie vocabant pharaones. x Dederūt ꝓsiliū insipiens. s. antonio de mouēdo p̄lium ꝓtra augustū. y Quō dicetis ꝛc. allegabāt. q̄. q̄ in egypto viguerat sapientia ab antiquo: vt habet p̄mo meta. ꝛ q̄ illud regnū erat valde antiquū: ꝛ antiquius fatis q̄z regnū romanū qđ incepit tpe achaz regis iude: vt habetur in historia scholastica: et sic dicebāt q̄ nomē monarchie ibi poneret: et qz accidit ꝑuū

ideo subdit̃: v ¶ Vbi nunc ꝛc.quasi dicat̃ apparet eoꝝ insipientia. ¶ Annũcient tibi ꝛc.quasi diceret nõ poterũt: ꝛ patet littera vsq; ibi. y ¶ Deceperunt egyptũ.s.ꝓsiliarij ꝓdicti. Et subdit̃ modus receptõnis 3 ¶ Angulũ populoꝝ eius.angulus qui duab⁹ lineis ꝓcurrentib⁹ effic̃itur. ¶ Hic dicit̃ ꝓiunctio antonij ꝛ cleopatre: ꝛ sic ẽ sensus: q; recipiendo cleopatram ꝛ antoniũ receperũt ꝓ ꝓsequens tota egyptum.

filios regũ antiquoꝝ: b ¶ Vbi nũc sũt sapiẽtes tui? c ¶ Annũcient tibi ꝛ indicẽt q̃d cogitauerit dñs exercituũ super egyptuz. ¶ Stulti facti sunt ꝓncipes thaneos: emarcuerũt ꝓncipes mẽpheos: y receperũt egyptũ: 3 angulum populoꝝ ei⁹. a ¶ Dominꝰ miscuit in medio eius spiritũ vertiginis: et errare fecerunt egyptũ ĩ omi opere suo: sicut erat ebrius et vomens. b ¶ Et nõ erit egypto opus quod faciat: caput ꝛ caudã incurrantẽ et refrenãtẽ. c ¶ In die illa erit egyptus q̃si mulieres: ꝛ stupebũt: d ꝛ timebũt a facie cõmotionis manus dñi exercituũ: quã ipse mouebit super eã: e ꝛ erit terra iuda egypto in pauorem. f ¶ Oĩs qui illius fuerit recordatus: g pauebit a facie consilij dñi exercituum: q̃ ipe cogitauit super eã. h ¶ In die illa i erũt q̃nq; ciuitates in ꝛra egypti loquẽtes lingua chanaan: et iurãtes p dñm exercituũ. k ¶ Ciuitas sol' vocabit̃ vna ¶ In die illa erit altare dñi ĩ medio ꝛre egypti ꝛ xp̃i principes adduxit secum compeditos: vt ostenderet eos Ezechie ꝛ populo eius ad terrendũ eos. sed quãdo exercitus sennacherib fuit percussus ab angelo ip̃i fuerunt saluati: ꝛ per Ezechiam a vinculis liberati: et sic reuertentes in terram suam fecerũt altaria ad colendũ deũ israel qui eos liberauerat de manu sennacherib: et sic exponit litterã istã

i ¶ Erunt q̃nq; ciuitates i terra egypti ꝛc. sed ꝓtra hoc est quod subdit̃. ¶ Loquẽtes linguaz chanaan ꝛc.i. hebraicaz. quia terra chanaan tunc et a longo tempore añ ab hebreis habitabatur: si autem dictum Rab. sa. esset verũ: ꝓbeta diceret: ¶ Loquẽtes linguam egyptiacã ꝛc. si autẽ dicatur q; duxerunt secum hebreos ad faciendũ diuinũ officium in egypto: non valet q; nõ erat eis licitũ ibi erigere altare: vt dictũ est: ꝛ sic factum eoꝝ esset vituperabile. ¶ Nulla etiã scriptura canonica nec historia famosa de hoc aliquid dicit: ꝛ ideo illud dictum videtur esse ficticium. ¶ Propter quod pars ista exponit̃ de receptione fidei christiane ab egyptijs: quã beatus Symon apostolus predicauit in egypto que eis sorte aduenit: vt habetur in legenda sua: et similiter ¶ Marcus euangelista ꝟm q; dicit ¶ Hiero. libro illustrium virorum: et tunc ipsi ordinauerunt ibi ecclesias et erexerunt altaria in nomine domini iesu christi. Et ꝟm hoc dicitur hic: ¶ In die illa.id est tempore christi qui natus fuit sub augusto. i ¶ Erunt quinq; ciuitates ꝛc.id est hebraicam. ¶ In egypto ẽm erant multi iudei: qui fuerãt dispersi tempore machabeorũ ꝛ ante: qui credentes ad predicationẽ Symonis apostoli ꝛ ¶ Marci euãgeliste fuerunt ab eis ordinati et dispositi ad regimen et doctrinam egyptiorum in christum credentium: ꝛ ad celebrandum diuinum officiũ in lingua hebraica. ¶ Potest etiam dici q; egypty ad fidem conuersi deum laudabant hebraica lingua: quia in primitiua ecclesia baptizatis per impositionem manuũ apostolorum dabatur spũssanctus in signo visibili: ꝛ loquebanꝫ varijs linguis: vt habet̃ Actuũ octauo et .xix. ¶ Fit autez hic mentio magis i speciali de lingua hebraica q̃ de alijs quia illa est lingua prima: et fuit omnibus cõmunis vsq; ad edificationem turris babel: vt habet̃ Gen. xj. ¶ Et exprimũtur hic quinq; ciuitates tanq; principales in quibus euangelium predicatũ est in egypto: licet in plurib⁹ alijs locis eiusdem regni predicatũ fuerit tempore apostoloꝝ. k ¶ Ciuitas solis vocabitur vna. ¶ Dicunt aliqui q; hec est alexandria: que dicit̃ ciuitas solis.i. christi qui ẽ sol iusticie: eo q; fides christi ibi viguit tpe marci euangeliste sub quo fideles vivebãt in alexandria: hñtes omia cõmunia eo mõ quo legunt̃ vixisse sub petro in hierusalẽ. ¶ Actuum iiij. ꝓpter quod philo disertissimus iudeoꝝ libũ ꝓposuit ad cõmendationez vite ipsorum: vt dicit ¶ Hiero. in libro illustrium viroꝝ. ¶ Alij vo dicunt q; ciuitas solis hic dicit̃ elyopolis que est ciuitas in egypto. Et dicit̃ ab elyos q̃ est sol. ꝛ polis q̃ est ciuitas: ꝛ de hac hic fit specialis mẽtio: eo q; sacerdotes ibi mãserũt ab antiq̃: vt habet̃ Gen. xlj. ¶ In die illa erit altare ꝛc. dedicatum in honore christi

a ¶ Dñs miscuit ꝛc.i. cõtroversie ꝛ erroris: hoc eĩ fecit dñs permissiue ꝓpter mala egyptiorũ puniẽda. b ¶ Et non erit egypto opus ꝛc.i. ꝓprius egypti nõ hẽbit se intromittere de rege ꝓficiẽdo: qui ꝑ caput designat: nec de familia cum sequẽte que dicit̃ cauda. nec de iudicibus et ꝓfectis populũ gubernãtibus eũ refrenãdo ab iniurijs inferendis: ꝛ penis i rrogando ꝓ illatis quia capta egypto ꝑ augustũ: gubernatio egypti devoluta est ad imperiũ romanũ: q; ponebat ibi ꝓfectos et iudices. c ¶ In die illa ꝛc.i. egytij erũt totaliter subiecti romanis: sicut mulieres viris. d ¶ Et timebunt ꝛc.i. potestatis eius quã tribuit augusto cõtra egyptũ quia eis potestas a deo est. e ¶ Et erit terra iuda ꝛc. imputãdo vastationẽ suam euenisse ꝓpter mala que fecerat antonius in terra iuda: qui antigoniuz descendentẽ a machabeis interfecit ꝛ herodez alienigenã regem iudee instituit: vt habet̃ in scholastica hist̃oria. f ¶ Omnis qui recordat⁹ fuerit. de malis que fecit antonius i iudea: ꝛ de illis qui ꝓpter hoc venerũt i egypto g ¶ Pauebit a facie ꝛc. timens eius iudicia. h ¶ In die illa. Hic ꝓsequẽter describit̃ egyptioꝝ releuatio ꝑ susceptionẽ fidei ꝛ cultus diuini: que prevalent omnibus ꝛpalibus bonis. Et diuidit̃ in duas: q; ꝓmo describit̃ ista receptio fidei ab egyptijs. secundo ab assyrijs ibi. ¶ In die illa. Circa primũ sciendũ q; aliqui hebrei et silr aliqui catholici in hoc eos sequẽtes exponũt partẽ illã de onia sacerdote: qui de iudea ex plurib⁹ alijs intrauit egyptũ dicens se velle implere ꝓbetiã Esaie q̃ ponit̃ hic: et cum rex egypti honorifice eum recepisset ꝛ ciuitatẽ ad habitandũ cõcessisset: erexit ibi altare domini hostias ꝛ oblatiões offerẽs sup illud. sed hoc nõ videt̃ verũ. ꝓmo quia dicit̃ hic. Erũt q̃nq; ciuitates ꝛc ¶ Onie vo non legit̃ nisi vna tm̃ ciuitas assignata. Secũdo q; illud factũ onie non fuit laudabile: sed magis vituperabile: ꝟm q; dicit̃ Dañ. x. Filij quoq; ꝓuaricatoꝝ ꝓpli tui extollent̃: vt impleat visionẽ et corruent: q̃ exponitur de hoc facto onie. non eĩm licebat iudeis erigere altare ꝛ sacrificare: nisi in hierusalẽ et maxime post templi salomonis edificationẽ. factum autem q̃ hic dicitur cõmendabile est ꝛ deo acceptuz vt patebit litteram prosequẽdo. ¶ Ra. sa. aliam expositionẽ ponit dicens: q; sennacherib vltimo veniens contra hierusalem adduxit secum aliquos principes de egypto quos ceperat in bello contra tharatbam regẽ ethiopie quez invadebant: de quo bello habetur quarto Regum. xix.

ideo subdit. m Et erit titulus. istud potest referri ad xpm: ita q iste titul⁹ sit ihesus nazarenꝰ rex iudeoꝝ: qui in termio vite christi passibilis fuit positus sup crucē. signū aūt crucis ponit in altarib⁹ z locis christi noie dedicatis potest etiā referri ad terram egypti: vt sit sensus q fides xpi fuerit ꝓdicata ꝑ totā egyptū vsq; ad terminos eius.

n Clamabūt eīm ad dñm. s. egyptij.

o A facie tribulantis. s. demonis.

p Et mittet eis saluatorē videlicz ihm xpm ab eis receptū p verā fidez ab aplis ab eo missis ꝓdicatam.

q Qui libēt eos. de tenebris errois z potestate demonis: ideoq; subdit.

r Et cognoscet dñs zc. hostia noui testamēti ē eucharistia q dicit h hostie in plurali: quia succedit omib⁹ hostijs z sacrificijs veteris testamēti: potest etiā hoc referri nō solū ad eucharistiā ꝑ ad oīones z suffragia ecclesie que dicunt hostie psal. xlix. Sacrificiū laudis honorificabit me zc.

s Et percutiet zc. sez tpali pena vt dictū est ad eius castigatōez.

t Et sanabit eaz. p verā fidē.

v Et reuertent. ad dñm vera citer z pfecte: ideo subditur.

x Et placabitur. eis.

y In die illa erit via de egypto i assyrios zc. q: p̄dicatores euāgelij de vna terra discurrebāt ad aliā z conuerso: vt pz in actib⁹ apostoloꝝ in plurib⁹ locis.

z Et seruient egyptij assyrijs. ex mutua charitate. q: in primitiua ecclia fideles vndecūq; essent qñ ꝙueniebāt adinuicē viuebāt in maxima concordia: vt pz Act. iiij. z ad hoc refert qd subdit.

a In die illa erit israel tercius. q: aplī fuerūt de israel: z p p̄dicationez euāgelij diuerſos ꝓlos adinuicē mutua charitate. ido subdit:

b Benedictio in medio terre. q: benedictio dei dat existētibus in charitate z bis dictis pz sentētia littere sequētis.

In capitulo. xix. vbi dicit in postilla. Dñs misceuit in medio eius spm vertiginis.

Additio.

Vertigo ꝓput in hoc loco cōpetit significat ꝙoluti one seu cōgyratione: que qñq; fit in cerebro a morbo sicut in terra fit a vento ꝓput medici tradūt: vñ qui talem morbū patitur nō potest recte iudicare de agēdis sed erat sicut ebrius ꝓput dicit in ſra.

Ca. xx.

In anno. Hic ꝓsequēter ponit punitio egyptioꝝ facta p assyrios. Et diuidit in duas ptes: q: primo ponit punitio egyptioꝝ. secūdo ex hoc sequēs stupefactio iudeoꝝ: ibi. Et timebūt. Circa primū primittit tēpus reuelatiōis facte de ista punitiōe cum dicitur.

a In anno zc. que est ciuitas phyliſtinoꝝ quam cepit iste tarthan princeps militie regis assyrioꝝ.

b In tempore illo zc. de punitione egyptiorum.

c Vade et solue saccū zc. ꝓphete enim aliqñ denunciabant ꝓphetā suā non solū verbis: sed etiā sensibilibus signis sicut hiere. xxvij. posuit catenas collo suo ad designādum q sic ducerent cōcatenati illi quos ꝓphetabat

Hiere. xxvij. Et sic esaias fuit nudus z discalciatus ad designandum q egyptij z ethiopes nudi z discalciati ducerent in captiuitatē per regez assyrioꝝ. Et ꝑ littera hoc excepto.

d Triū annoꝝ zc. qd et ponit sic q hoc fecit esaias per tres annos antez accidēt illo factū: quoꝝ numer⁹ incipit ab illo tēpore quo tarthā intrauit azotū. Rex enim assyrioꝝ vi existens in iudea z eam deuastans audiuit de rege ethiopū q egressus erat ad impugnandū ipm et cū eo erat rex egypti: et tūc recessit de iudea: z illos reges detellauit: et ꝑ hoc duxit captiuū in fine triū annoꝝ postez esaias ꝓdixerat hoc. Ra. sa. dicit q li trium annoꝝ non solum refertur ad tempus reuelationis facte Esaie vsq; ad eius impletionez: vt dictum est: sed etiam refertur ad factum Esaie: scilicet q tribus annis iuit sic nudus et discalciatus. sed hoc non est verisimile: q dñs tamdiu faceret eum incedere taliter: maxime cum esset de stirpe regia: et ideo alij expositores dicunt: q iuit sic tm̄ tribus diebus in signum trium annoꝝ dictoꝝ: sicut dicitur Ezech. quarto. Diem pro anno dedi tibi.

e Et timebūt. Hic consequēter ponitur stupefactio iudeoꝝ qui confidebant in adiutorio regum egypti et ethiopie contra regem assyrioꝝ: z ideo quādo fuerunt eos captiuatos a rege assyrioꝝ fuerunt territi et stupefacti z hoc est quod dicitur

f Ab ethiopia spe sua. id est de cuius auxilio sperabant.

g Et ab egypto gloria sua. id est de cuius auxilio gloriabat.

b Et dicet zc. id est populus regni iude: qd dicitur insula: eo q est inter duo maria: salz mare mortuū ab oriente: z mare mediterraneuz ab occidente. Dicunt tamē aliqui q dicit insula: eo q cōcutiebat hinc et inde tribulationibus: sicut insula fluctibus: sed prima expositio est magis litteralis. Cetera patent ex dictis.

tum: cū misisset eum sargon rex assyrioꝝ z pugnasset cōtra azotū z cepisset eaz: b in tempore illo locutus ē dñs in manu esaie filij amos: dicens. c Vade et solue saccū de lumbis tuis: et calciamēta tua tolle de pedib⁹ tuis. Et fecit sic: vadens nudus et discalciat⁹. Et dixit dñs Sicut ambulauit seruus meus esaias nudus z discalciatus: d triū annoꝝ signū et portentum erit sup egyptum et super ethiopiā: sic minabit rex assyrioꝝ captiuitatē egypti: z trāsmigrationē ethiopie: iuuenem et senem: nudam z discalciatā discooptis natib⁹ ad ignominiā egypti. e Et timebūt z confundent. f ab ethiopia spe sua g z ab egypto gloria sua. h Et dicet habitator in sule hui⁹ i die illa. Hec ecce erat spes nra: ad quos confugimus in auxilium: vt liberarent nos a facie regis assyrioꝝ. Et quomodo effugere poterimus nos.

m z titul⁹ dñi iuxta terminū ei⁹: z erit i signū z i testimoniū dño exercituuz in terra egypti. n Clamabunt. n. ad dñm o a facie tribulātis: p et mittet eis saluatorē z ꝓpugnatorē q q liberet eos. r Et cognoscet dñs ab egypto: z cognoscent egyptij dñm in die illa: et colet eū i hostijs et in muneribus: et vota vouebūt dño z soluent. s Et percutiet dñs egyptū plaga t et sanabit eam: u et reuertent. ad dñm r z placabit eis: et sanabit eos. y In die illa erit via de egypto i assyrios: et intrabit assyri⁹ egyptuz: z egyptius in assyrios 3 et seruient egyptij assur. a In die illa erit isrl tercius egyptio et assyrio: b benedictio in medio terre: cui bñdixit dñs exercituū dicens: Benedict⁹ populus meus egypti: et op⁹ manuū mearū assyrius: hereditas autē mea israel. c Capkm. xx.

In anno quo ingressus est thartan in azo-

Onus deserti maris. Presens Capitulū .xxj. capitulū in tres partes diuidit: qz ꝓpha primo loquit̄ ꝯ babylonios: secūdo ꝓtra idumeos: ibi Onus duma. tercio ꝓtra agarenos: ibi Onus i arabia Circa primū sciendū: q̄ spūs ꝓphetie non semp adest ꝓphetis. z qñ tāgit mentē ꝓphete de aliquo negocio futuro: nō semper reuelat oēs conditōnes sicut plenius dictū fuit in principio libri psalmoꝝ cū ageret de vario tactu spiritussancti circa mētes ꝓphetaꝝ z inde est q̄ de eodem negocio plurib⁹ vicibus tangit aliqñ mētes ꝓphetaꝝ reuelādo vnā vice qđ nō erat in alia reuelatū: et sic ꝓphete frequēter idem repetunt addendo ad ea q̄ prius dixerāt: vel magis explicādo q̄ prius fecerāt: z sic est in ꝓposito. Superi⁹. n. esaias destructionē babylonis denūciauerat. xiij. ca. et. xiiij. z hic eandē destructionē repetit explicando aliqua q̄ nō fuerāt prius taliter explicata. Et diuidit in duas ptes: ꝑm duo que b explicant. Secundum ponit ibi: Babylon dilecta. Prima in duas: qz prima ponit dicta explicatio: secundo ꝓphete ꝓpassio: ibi. Propterea. Circa primū dicit.

a Onus deserti maris. i. babylonis: vt p3 ex sequētib⁹ z ꝑm aliquos dicit hic mare ꝓpter ppl̄m in ea existentez mlt̄itudinē. Et mare deserti: eo q̄ ꝓpheta denūciabat eā deserendā a suis habitatorib⁹. Sed mihi videt melius hic dici: desertū maris: vl̄ mare desertū ad explicādum modū captiōis babylonice: qui nō fuerat supius explicat⁹. Perse em̄ z medi obsidētes babylonē et nō potētes eam cape ꝓpter muroꝝ altitudinē z spissitudinē longe a ciuitate diuiserūt fluuium eupbratē: q̄ p arcus transibat p mediā ciuitatē in multos riuos: ita q̄ intrauerūt ciuitatē p arcus illos: z sic dicit babylon desertū mare ꝓpter attenuationē eupbratis: q̄ est magnus fluuius: ꝓpter qđ dicitur hic mare more hebraici sermonis: quo congregatio magna aque mare vocat ꝑm illud Gen. j. Congregatōnesq̄ aquarū appellauit maria. b Sicut turbines ab aphrico veniūt. Aphricus ē ventus lateralis int̄ meridiē z occidentē. z dicūt hic aliqui expositores q̄ Perse z medi ex illa ꝑte venerūt ꝓtra babylonē: sed hoc nō videt verū: qz regiones medie z persidis magis declinant ad oppositā partē: z ideo p hoc qđ dicit hic. c Ab aphrico ꝛc. non designat terminus seu plaga vñ venit exercitus cōtra babylonē: sed magis designat modus veniēdi: qz aphricus est ventus tēpestuosus generās turbines fulgura z tonitrua: que sunt valde tribilia: z ex hoc perse z medi venerūt ꝓtra babylonē quā destruxerunt: z populū occiderūt: vt predictū est supra. c. xiij. d De deserto venit. qz inter babylonē z locum vnde venit exercitus erat quoddaz desertum p quod transiit. e De terra horribili. i. de media z plide que erant horrende babylonijs. f Visio dura. contra babylonios.

g Denūciata est mihi. z que sit illa subdit̄: Qui incredulus est infideliter agit: z qui depopulator est vastat in heb: eo habet: Cōtenens conteneris: vel decipiens decipieris: deuastans deuastaris. qđ exponit Ra. sa. de regno babylonis z regno persarū: qz post regnū babylonie quod cōtempsit seu decepit z deuastauit multas ꝓuincias: surrexit rex persarū sub cyro qui sibi subiecit regnum babylonie et deuastabit: ꝑm q̄ dicit infra. xxiij. De qui spernis. nonne z ipse sperneris. De qui predabis nonne z ipse predaberis ꝛc. ad eūdem sensum reducatur translatio nostra. b Qui incredulus est infidelit agit hoc dicit de Balthasar rege babylonis qui fuit idolatra pessimus: vt habet̄ Dañ. v. z sic fuit incredulus: vel quia dictū hiere. xxix. de regni sui terminatione credidit esse falsum: ꝓpter qđ fecit illud cōuiuium magnum: Dañ. v. Egit etiā infidelit̄ qz vasa diuino cultui dedicata applicauit vsib⁹ cōibus in illo cōuiuio.

Onus deserti maris. Sicut turbines ab aphrico veniūt: de deserto venit de terra horribili. Visio dura nūciata ē mihi. Qui incredul⁹ ē: infideliter agit: et q̄ depopulator ē vastat. Ascēde elā: obside mede: omnē gemitū eius cessare feci. Propterea repleti sūt lūbi mei dolore: z āgustia possedit me sic angustia parturiētis. Curui cū audirē: cōturbat⁹ sū cum viderē. Emarcuit cor meū. tenebre stupefecerūt me. Babylon dilecta mea posita ē mihi in miraculū. Pone mēsam: cōtemplare in specula. Comedētes et bibentes: surgite: principes arripite clypeum. Hec enim dixit mihi dominus: Vade z pone speculatorē

i Et qui depopulator est vastat. qđ intelligit̄ de cyro q̄ babylonē z multas alias ꝓuincias depopulauit et vastauit. k Ascende elam. regio est persidis cuius bellatores cuz cyro ascenderūt ꝓtra babylonez. l Obside medeba. in hebreo z in libris correct̄ habet̄: Mede. qñ perse et medi obsederūt babylonē. m Omne ei gemitū ꝛc. i. faciā de quinque eo q̄ babylonij a vobis capti nō audeāt coram vobis cōqueri p̄ nimio timore z depssione. n Propterea. Hic ꝓsequēter ponit ꝓphete cōpassio: quia licet oderet babyloniorū malicia: diligebat tamē naturam: z ideo compatiebat miserie eius quā videbat futurā. Et ꝓpter hoc dicit ꝓpheta: Propterea repleti sūt lūbi mei dolore ꝛc. Et p3 littera vsq̄ vbi. o Tenebre stupefecerūt me. i. miserie venture super babylonē: stupefecerūt me p̄ admiratiōe.

p Babylon. Hic ponit̄ secūdum explicans captionis babylonice modum: z p̄mo ex demerito balthasar regis secūdo q̄tum ad modū exercitus cōtra eum venientis: ibi. Hec enim dixit. Circa primū dicit: q Pone mēsam. in hoc alloquit̄ balthasar qui fecit grande cōuiuium Dañ. v. Dicunt em̄ aliqui: q̄ cyrus z darius fuerūt i hoc cōuiuio inuitati a balthasar: eo q̄ dolose simulauerūt se velle pacificare cum eo: z sic recedere cum amicitie federe: propter quod balthasar fecit eis cōuiuiū: s̄ hoc nō videtur verū: quia Dañ. v. dicitur: Balthasar rex fecit grāde cōuiuium optimatibus suis mille. si autē feciss̄et illud cōuiuium cyro et dario regibus: principaliter fuissent expressa eorum nomina: propter quod dicunt hebrei qđ fecit illud cōuiuiū suis principib⁹: esti mans dictuz Iheremie fuisse falsum de termiatiōe regni sui: qz terminū positum hieremie. xxix. credidit esse trāsactū: ꝓpter qđ in dei contemptū fecit apportari vasa dei in illo cōuiuio: z qz ex hoc meruit a deo ꝓdemnari: vt ibidē dicit: ideo sequit̄.

r Cōtemplare in specula. s. manū scribentē sentētiā dei ꝓtra se: ꝓtra candelabrū i superficie parietis aule regie: cuius scriptura z expositio diffuse ponit̄: Dañ. v. s Comedētes z bibentes surgite principes ꝛc. q̄si diceret ꝓpheta nō est tp̄us festinādi: sed magis vos defendēdi: qz eadem nocte perse z medi intrauerūt ciuitatē mō supra dicto: z interfectus fuit balthasar cū populo suo: Dañ. quinto. t Hec enim dixit mihi ꝛc. Hic ꝓnter ꝓphetā explicat modū veniendi persarū z medorū contra babylonem dicens. Hec em̄ dixit mihi dñs. cui⁹ verbū nō potest esse falsum. v Vade et pone speculatorē ꝛc. Dicūt hebrei: q̄ fuit Habacuc ꝓpheta: eo q̄ subditur infra: Super speculam domini ego sum stans ꝛc. Cuius sentētia ponitur Habacuc secundo: ex dicta persona ipsius: sed melius intelligitur de ipsomet Esaia: vt habetur ex fine huius partis. Sic igitur exponitur. v Vade z pone speculatorē: scilicet teipsum ad videndū et nūciandum

ipso tuo q̃ vētura sunt sup babylonē. p Et vidit.loq̃t de seipo quasi de altero:& hic modꝰ loquēdi frequēs est in ꝓphetis:& etiā in euāgeliis. y Currū duorū equitū.i. cyri regis pſaꝝ & darij regis medoꝝ: qui erāt iūcti quasi due rote in vno curru ad currendū sup babylonē.

3 Ascēsorē asini &c.vidit.n.visione imaginaria duos equites:quoꝝ vnꝰ equitabat asinū et alter camelū:et intellexit q̃ equitās asinuz significabat cyrū p̃sidentē regno pſarū:q̃ vsq; ad tps cyri fuerat humile et subiectū & q̃ ascēsor cameli q̃ est aial nobile et magnificū significabat darīū p̃sidētem regno medoꝝ q̃ a longo tpe fuerat nobile et magnū: a Et contemplatꝰ ē diligenter. ad ꝓcipiendū reuelatōez diuinā sicut bonꝰ discipulus ad intelligēdū mgr̃i sui doctrinā: vñ dicit infra.l.ca. Mane erigit mibi aurē vt audiā eū quasi mgr̃m. b Et clamauit vt leo. q̃ sicut rugitꝰ leonis ē terribilis: sic ꝓphetia sua erat terribilis babylonijs. c Sup speculā dñi ego sum stans &c.paratus ad videndū illud q̃ mihi oñdit. d Et sup custodiā meā.vt p defectū seu peccatū meū diuinis reuelatiōibus nō ponā impedimētū. Et subdit vt sic sibi ostē ſa. e Ecce iste venit.ſ. ꝓtra babylonē. f Ascensor vir &c.i.cyrus in primo accepturus sup duo regna domiuū:vl aliter. f Ascensor vir.i.viri ascēsores: accipiē do singulare p plurali:sicut Exo.viij. Venit musca grauissima:& isti viri sūt cyrus & darius:ita q̃ p bigā equitū idē intelligit q̃ supra p currū duoꝝ equitū. g Et respondit & dixit.ſ.Esaias ꝓphetaꝫ q̃ nomiatꝰ ē hic specula tor:vt dictum est. b Cecidit cecidit babylon.& duplicat cecidit ad maiorē affirmationē vt cōiter exponitur. Ra.ſa.dicit:q̃ duplicat ad significādū duplicē babylonie casum:vnū a cyro & dario a quibus capta fuit & incēſa.aliū a dño:a quo postea subuersa est taliter q̃ est inhabitabilis facta:vt dictum est supra.xiij. Erit babylon subuersa:sicut subuertit dñs sodomam & gomorrā. i Et omnia &c.q̃ ipse et medi ea ꝓfringētes: aurū et argentuz asportauerūt. Cōsequēter esaias conuertit se ad loquendū regno iude dicēs. k Tritura mea &c. In beb.babek filius idē tñ significat vtroq; vocabulo. ꝓphā.n.ꝓhīn regni iude vocat triturā suam.& filiū seu filiā aree sue: p q̃ intelligit granuz purum a palea excussum. Intentio em eiꝰ erat excutere a ꝓphō illo omnē malitiā & castigare eos p aliorꝫ flagellationē ab eo denūciatā:ideo subdit. l Que audiui &c. qui fallere nō ꝓpōt nec falli. m Annūciaui vobis.in veritate p viā correctiōe. Et p hoc patz q̃ tota ps ista a loco illo. Vade & pone speculatorem &c. intelligit de esaia & nō de alio ꝓpha. n Onus duma. Hic ꝓpheta scribit cōtra idumeos qui post captiuitatē regni iude fuerūt captiuati a nabuch.et postea liberatis iudeis p cyrum ipi non fuerūt liberati:ꝓpter q̃ conquerebant cū descendissent de ysaac p esau: sicut filij israel per Jacob: sed hoc nō valebat:q̃ nō fuerāt ita penitētes & conuersi ad deū sicut iudei:et hoc est q̃ dicit. n Onus duma.i. edom.nomina em hebraica aliqñ variant aꝫ ꝓncipiū & aꝫte finis sicut & latina:vnde sicut idem nomen est colinus et nicolaus:sic edom et duma. o Ad me clamat ex seyr.i.populus idumeoꝝ in captiuitate detentus. Edom em et seyr nomia sunt eiusdem terre.

o Ad me clamat. p̃ro sua liberatione. Ra.ſa.dicit q̃ iste clamor intelligit oratio angeli p̃sidentis pp̃lo idumeoruz. Angeli em̃ sancti deum deprecant̃ p populis q̃rū custodie sunt p̃fecti: vt dr̃ Dan.x.

p Custos. idē dñe q̃ es custos omniū:sm illud psal.cxxvj. Nisi dñs custodierit ciuitatem &c.

q Quid de nocte.i.quātuz remanet nobis de nocte huius captiuitatis.

r Dixit custos idē dñs loquēs per esaiam.

s Venit mane & nox.i.mane cōsolatōnis: & nox tribulatiōis inducunt̃ a deo ꝓ emerita & demerita hominū q̃si diceret:si vultis

duma° ad me clamat ex seir
p Custos q̃d de nocte: Custos quid de nocte. r Dixit custos: s Venit mane & nox Si q̃ritis querite t cōuertimini & venite. v Onus in arabia. x In saltu ad vesp̃ā in mietis: y in semitis vestris. z Occurrentes sitienti ferte aquā q̃ habitatis terraz austri: cū panib⁹ occurrite fugiēti a Ab facie.n. gladioꝝ fugerūt a facie gladij imminētis:a facie arcꝰ extenti:a facie ḡuis pelij: b q̃m hec dicit dñs ad me c Adhuc ī vno anno quasi mercenarij: d et auferet oīs

exire de captiuitatis nocte. t Cōuertimini.ad me veraciter & ex corde: ideo subdit. Si queritis:querite &c. v Onus in arabia. Hic ꝓpheta scribit cōtra agarenos:qui magis ꝓprie sic nominant̃ q̃ saraceni:eo q̃ descēderūt ab abraā p ysmaelē ancille agar filium:sed ipi vsurparūt sibi nomen a sara que fuit libera.tēpore em̃ quo nabuch.vastauit iudeā multi de iudeis fugerunt versus arabiam vbi habitant agareni:credentes se ibi habere aliquod refugium:eo q̃ descenderant ab abraam sicut & ipi: sed ipi ecōtrario fuerunt eis duri: ꝓpter quod ꝓpheta denūciat eoꝝ punitionē dicens v Onus in arabia. Circa q̃d sciendum q̃ duplex est arabia.ſ. superior & inferior: inferior autē ꝓpinqua est iudee:ad quam fugerunt iudei: et illa fuit captiuata a nabuchodonosoꝝ: ꝓpter duritiam predictā: et nō alia & ad hoc denotandum dicitur hic. v Onus in arabia.id est in vna pte arabie:et non in tota: & non dicit onus arabie sicut onus babylonis & aliarum. Consequēter describit fugam iudeoꝝ dicens. x In saltu ad vesperā commietis.ꝓpter defectum hospitij:quia nō recipient vos agareni. y In semitis vestris.nomen est loci:ad quē est via per saltū illū. z Occurrentes sitienti &c.i.o vos agareni qui habitatis in plaga australi respectu iudee:occurrite miserico:diter iudeis fugientibus: qui sunt cognati vestri. a A facie enim gladioꝝ fugerunt &c. quasi diceret ista fuga non procedit ex pusillanimitate:sed ex necessitate: ꝓpter quod debetis eis magis compati:et quia hoc non fecistis :ideo subditur pena vestra cū subdit.

a Quoniā hec dicit dominus. cuiꝰ dictum nō potest esse falsum. b Adhuc in vno anno.id est captiuitatem iudeoꝝ per vnum annum tm̃ stabitis in gloria & potestate vestra.

c Quasi mercenarij.id est sicut mercenarius considerat finem anni in quo locatus est ad seruiendum et recipiendum premium:sic ego considero reddere vobis penā pro vestra duritia & nequicia statim illo anno transacto:ideo subdit.

d Et auferetur omis gloria cedar.i. terra agarenoꝝ sic nominata a cedar filio ysmaelis:per vnū annū

ei dñs captiuitatē regni iude captiuauit eos nabuch.
e Et reliquie nūeri sagittariorū fortiū ꝛc. erāt ei agareni exercitati in arte sagittandi. sicut ism ael eorū pf. vt pi Gen. xxj. Factusq; est iuuenis sagittarius.
f Dñs em deus ꝛc. cuius verbū est stabile ꝛ firmū. ꝛ in hoc oñdit pphēta. q hec est pphetia p̄destinatōis. q infallibilit adimplet. Ca. xxij.

Onus vallis. Dic inter punitōes aliarū gētiū resumit pphēta punitione regni iude addendo aliqua q̄ non fuerāt supius dicta. Et diuidit in duas ptes. qz primo pphēta loquit ptra regnū scdo ptra sacerdotiuz: ibi. Hec dicit dñs. Prima in duas. qz primo describit regni iude punitio. scdo subdit punitōis rō: ibi. Et reuelabitur. Prima adhuc i duas. qz primo ponit denuncatio pene. scdo ꝑdit pphetie: ibi. Propterea dixi. Circa primuz dr. a Onus vallis. licet em birlin q̄tum ad vnam ptem sit in mōte. tn vna ps eius est in valle. ꝛ quia pphēta hic denunciat futuram eius dieiectionem p nabuch. regem. ideo potius noiat eam noie vallis q̄ montis. b Visionis. qz multi pphete visiones habuerunt de eius destructione.
c Quidnā tibi q̄z est. i. qua de cā.
d Quia ascendisti ꝛc. i. ad sacrificandum ydolis sup tecta domorum. vt dicunt cōiter exposit̄es nostri. ꝛ in hoc tangit culpa ciuitatis ꝓpter quā destructa fuit scz ydolatria. Ra. sa. exponit q̄ appropinquante exercitu nabuch. ad birlin boies ascendebant sup tecta domorum que sunt plana in terra illa ad cōsiderandum inde magnitudinem exercitus. ꝛ ad ꝓiciendum inde contra aduersarios lapides ꝛ spicula cum machinis ad hoc sibi dispositis.
e Clamoris plena. qz in tali ꝑparatōe fit clamor ꝓpter
f Urbs frequens ꝛc. i. q̄ prius fuisti exultans ex frequentia ꝓpli in te habitantis.
g Interfecti tui. i. de ꝓplo tuo. nō interfecti gladio. q̄ est mors breuis sed fame q̄ est mors diuturnior. Sm q̄ dr. iiij. Reg. vlti. ꝓualuit fames in ciuitate.
i Cuncti principes ꝛc. s. sedechias ꝛ viri bellatores. vt habet ibidem.
k Dureq; ligati sūt. qz exercitus regis babylonis compbendit sedechiā ꝛ eos qui erant cum eo
l Propterea dixi. Hic ꝙñr ponit cōpassio esaie ꝓpter malum q̄d videbat futurū gēti sue. cum dr. Propterea dixi recedite a me. q. d. nolo consolationem humanam. ꝛ ptz lra vsq; ibi.
n Dño deo exercituū. i. a dño deo exercituū ordinata est.
m Dies interfectionis. ꝓpli mei.
o Scrutans murum. s. dominus faciens scrutari p chaldeos ꝛ destrui.
p Et magnificus sup montez scz syon vbi erat templum ꝛ domus regia cuz magnis sumptibus ꝛ laboribus edificata. q̄ omnia in momento destructa fuerunt a chaldeis. magis virtute diuina q̄z humana. ꝓpter ydolatrie peccata. Ra. sal. dicit q̄ ab illo loco. Propterea dixi ꝛc. verba sunt ipsius dei compatientis ꝓplo suo in afflictōe posito. vñ ꝛ in libro q̄ apud hebreos dr berakoch. i. bñdictōnum dr q̄ q̄n deus recordat de destructiōe templi ꝛ captiuatōe iude orum flet ꝛ lachrymę eius cadunt in mare. ⁊ hoc dictuz falsum est ꝛ puerile.

q Et clam sumpsit pharetrā. i. clamite qui sunt optimi sagittarij. sumpserunt pharetras ad veniendū cum nabuch. cōtra hierusalem.

r Currum. i. carrus ad portandus arma ꝛ alia necessaria exercitus.

s Et parietē ꝛc. i. clypei pendētes ad parietes inde fuerūt assumpti a bellatoribus nabuch. vt venirent ad bellandum cōtra hierusalem.
t Et erūt ꝛc. i. in quibus crescebat triticum ꝛ vinum in abundantia.
v Plene quadrigarum. ois terrena scentia conterentiū
r Et equites ꝛc. i. custodias suas.
y In porta. i. in portis birlin. ita q̄ nullus posset ingredi ad auxiliandus: ne exire ad alios significandum alis fugiendū.
z Et reuelabit. Hic ponit destructōis birlin rō duplex. scda ponit ibi. Et vocaui. Prima ratio fuit quia nō confidebant de deo. sed magis de ꝓpria virtute ꝛ industria ad resistendum nabuch. ꝛ hoc est qđ dr.
z Et reuelabit ꝛc. s. templum qđ ꝓpter sanctitatem sui sic erat opertum q̄ soli sacerdotes intrabant. sed tunc fecerunt inde fortalicium.
a Et videbitis in die illa armamentariū. i. locuz vbi reponebant arma a tpe salomonis. vt illis te munias contra chaldeos.
b Et scissuras ciuitatis dauid ad reparandum ꝛ ponendū ibi defensores cōtra chaldeos ꝓpter loci debilitatem.
c Et congregastis ꝛc. ad ꝓuidendū boibus ꝛ iumentis de potu in tpe obsidionis.
d Et domos ꝛc. ad sciendū quot essent ibi ꝑsone. ꝛ qualiter possent eis victualia sufficere.
e Et destruxistis ꝛc. i. muros birlin ad fortificandum eos de lapidibus ꝛ lignis inde assumptis. ꝛ etiam ne hostes possent ibi habere latibula. loquit tn hic de domibus q̄ erāt in suburbijs: q̄ solent destrui ꝓpter aduentum aduersariorū ne sint ciuitati obsesse in nocumentū.
f Et lacū fecistis. i. fossam in qua aqua curreret.
g Inter duos muros. ad murorum maiorem fortitudinem. ciuitas enim diuisa erat triplici muro.
b Et aquā piscine veteris. s. in statum ꝑstinū restituistis. In obsidione em plus indiget ciuitas aqua. eo q̄ plures cōueniunt ibi ad defensionē ciuitatis. ꝛ ideo quedā piscina q̄ alio tpe non erat necessaria: ꝓpter qđ fuerat derelicta imminente obsidione fuit reparata.
i Et nō suspexistis ꝛc. s. hierlm.
k Et opatorem eius delonge. quia ab eterno ꝑordina-

uit ibi poſſere templū ſuo hoi dedicatū. l Non vidiſtis. ad eius auxiliū recurrēdo. hoc ponit ad ondendū q̄ alis talis ꝓparatio pugne, eſſet licita ⁊ bona. ſicut ezechias diligēter ſe ꝓparauit ad reſiſtendū ſennacherib vt habet. iiij. Reg. ⁊. ij. Paral. q̄ principalr de deo cōfidit. ⁊ illud q̄ erat bñ ane ꝓuidentie nō omittit. ſi ſti diuinū auxilium totaliter neglexerāt: in ſua virtute ac ꝓuidentia confidentes.

m Et vocabit. Hic ponit ſcda cā deſtructōis hr̄m. ſcz tps verbi diuini p̄ ꝓphetas eis dicti. ⁊ hoc eſt q̄d dī. m Et vocabit dominus. ſ. p̄ ꝓphas. n In die illa. ſ. añ deſtructionē hr̄m o Ad fletū ⁊ plāctū ꝛc. i. debita cōtritōz ⁊ ſatiſfactōz d̄ peccatis vt euitaret̄ pena diuine vltōis p Et ecce gaudiū ⁊ letitia. p̄ contrariū in ꝓtemptū verbi ꝓphetaruz eos ad pniam reuocātiū.

q Comedamus ꝛc. hoc ei inter epulas derisorie dicebant. eo q̄ ꝓphete cōminabāt eis captiuitatē ⁊ mortē niſi peniterēt. ⁊ q̄ talis ꝓtēptus malum eorū aggrauabat ſupra modum ideo ſubdit.

r Et revelata eſt ꝛc. ꝓuocati p̄ talē contemptum.

s Si dimittet iniquitas hec. i. nō dimittet accipiendo ſi p̄ nō. t Donec moriemini. nō ſolum corpis morte. ſed etiā gehenne. ⁊ accipit hic donec abſq̄ tps determinatōe. ſicut p̄s. cix. Donec ponā inimicos tuos ſcabellū pedum tuorū. v Hec dicit. Hic ꝓ̄r loquit ꝓphet̄a cōtra ſacerdotiū. ⁊ primo cōtra ſobnā in ſpāli. ſcdo contra alios magis in generali: ibi. In die illa. Prima in duas: q̄r̄ primo ponit ipſius ſobne deiectio. ſcdo eliachim ſubſtitutio: ibi. Et erit. Circa primū ſciendum q̄ iſte ſobna ⁊ ei adherentes ſuadebant ezechie q̄ redderet ſe ⁊ ciuitatez ſennacherib. vt dicunt heb. eſaias aūt p̄ſuadebat contrariū. ⁊ q̄ ſobne nō fuit factū cōſilium. iō partim motus indignatōne. partim timore ne ſennacherib et magnitudine potentie tpalis ciuitatem capet armis. finaliter cuz ſuis occulte exiuit ⁊ ſe reddidit aſſyrijs. ⁊ inde ductus in eorum terrā ibi mortuus fuit. ⁊ hoc eſt q̄d p̄dicit hic eſaie a dño. r Vade ad ſobnam p̄poſitum templi. i. ſummū ſacerdotez. vt dicunt aliqui hebrei. Alij vo dicunt q̄ erat theſaurarius ⁊ cuſtos vaſorum templi dñi. primi tn vident melius dicere. q̄ infra dī q̄ eliachim filius elchie fuit ſubſtitutus loco eius. qui eliachim fuit ſacerdos ſummus tpe ezechie. vt dicit hic Ra. ſa. ⁊ ſcriptūra hoc ſatis innuit in hoc ca. ⁊. iiij. Regū. xix. ca. y Quid tu hic. ſ. agis in templo dei indigne miniſtrando. z Aut quaſi quis hic. q. d. facto te oſtēdis ac ſi eſſes de genere regis dauid. ideo ſubdit.

a Quia excidiſti tibi ſepulcrū hic ꝛc. Edificauerat eñ ſibi ſepulcrū notabile in ciuitate dō inter ſepulcra regia. vt poſt mortē eēt in memoria celebri. ſicut ioiada ſummus ſacerdos fuerat ibidē ſepultus ꝓpter bonitatem ipſius. vt habet. ij. Paral. xxiiij. ſed nō erat ſile de iſto ꝓpter q̄d priuatus fuit intēto. iō ſubdit. b Ecce dñs ꝛc. ab aſſyrijs. c Sicut aſportat ꝛc. i. p̄ caſtratōz in puſillanimitatē gallie reducet. ⁊ in hoc deſignat ꝓpheta q̄ ptim erat ex timore ſe aſſyrijs redditurus. d Et q̄ amictum ꝛc. i. facile ⁊ ſine reſiſtētia. e Coronās ꝛc. i. vndiq̄ ſuſcitabit tibi tribulatōnes ſicut corōa caput circundat.

f Quaſi pilaz mittet te. q̄ a lu dentibus ꝓijcit de manu ad manū ſiciſte ſobne p̄ redditus manib⁹ maioꝝ fuit poſit⁹ ad manū minoꝝ: q̄ duceret eū ad trā aſſyrioꝝ. g Ibi morieris. ⁊ non hic vbi ſtatuiſti tibi ſepulcrum. h Ibi erit ꝛc. cōuerſus i ignominiā. i Et ignominia ꝛc. q̄r ei⁹ ignominia redūdabat in tēpluz dñi cui fuerat p̄poſitus.

k Et expellā ꝛc. i. de dignitate ſacerdotali in qua ei dis ſtabiliri. l Erit. Hic ꝓ̄r deſcribit ipſius eliachim ſubſtitutio: cū dī. m Vocabo ſeruū ꝛc. i. mihi fideliter ſeruientē. n Et induā ꝛc. i. tunica ſacerdotali hiacynthina. o Et cingulo tuo. de p̄cioſitate materie ⁊ ſpecioſitate forme iſtorū ornamētorū ſūmi ſacerdotis dictū fuit diffuſe Exo. xxviij. p Et erit ꝛc. i. habēs curā de eis paſtoralem. p Et dabo ꝛc. i. templi q̄d dī hic domus dō. eo q̄ p̄cepit ipſum fieri p̄ ſalomonē filium ſuū. ⁊ p̄parauit expenſas p̄ magna pte. ⁊ tradidit ſalomoni deſcriptionē tēpli: ⁊ edificiorum circa ipſum. vt habet. j. Paral. xxviij.

r Sup humerū eius. q. bñs onus cure templi ⁊ totius ꝓpli. s Et aperiet ꝛc. hoc dī ad oñendum ſupioritatem eius ad diſponēdū de ingreſſu templi ⁊ miniſterij ibidē exercendi ex q̄ ſatis oñdit q̄ fuit in ſummo ſacerdotio cōſtitutus. t Et figā ꝛc. i. principalē in templo dñi. v Et ſuſpendā ſup eum oēm gloriaz ꝛc. i. oēs alij ſacerdotes innitent eius ptāti. ſicut appenſa in paxillo innitunt ei. x Vaſorum diuerſa genera ꝛc. p̄ hoc innuens. q̄ oīa eſſent ſub ordinatiōe et ptāte ſua. y Vſq̄ ad omne vas muſicorū. Vaſa muſicorū dicunt hic inſtra in quibus cantores cantabāt diuinas laudes. mō loquēdi hebraico. q̄ inſtrm cuiuſlibet artificis dī vas eius. Vñ ⁊ primo Reg. xx. vbi dī. Sedit ergo ionatbas arma ſua puero. In hebreo vo habet. vaſa ſua. z In die illa. Hic loquit

Ppheta etiã cõtra alios sacerdotes in generali ſm q̃ dicũt expositores nostri cõiter dicentes. q̃ hic ꝓpheti zat de abiectõne sacerdotũ tpe sedechie. q̃n templum fuit ꝓbustum. ⁊ sacerdotes in captiuitatẽ ducti. cũ dr. a Auferet paxillus. i. ioſedech qui tũc fuit summus sacerdos.

b Et pibit ⁊c. i. alij sacerdotes ⁊ ministri innitẽtes ei sicut ꝓncipali. Ra. sal. ꝙd exponit de electiõe sacerdotũ minimus generaliter. referens hanc scripturaz ad ipm ſobnam de q̃ supra fecerat mentionẽ in ſpali. ⁊ hic iterũ vt oñdat electionez aliorũ sibi adherentiũ cuz eo. ⁊ ſm hoc dr. Auferet paxill⁹ intelligit ipe ſobna qui fuit sacerdos summus.

Qui fixus fuerat in loco fideli. i. cõstitutus in summo sacerdotio tẽpli: ⁊ ꝓter b ablat⁹ a dño. q̃ ministrabat infideliter ⁊ indigne. Et pibit q̃ pẽ derat in eo. i. adherẽtes sibi. ⁊ videt ista expositio melior q̃ prima. q̃ magis lre p̃cedenti consona.

Ca. xxiij.

Onus tyri. Ad intelligentiã huius cap̃. sciendũ q̃ tyrus fuit ciuitas sita in mari mediterraneo vndiq; mari circũcluſa. tñ ex vna pte non multum diſtabat a littore. ⁊ iõ erat aptiſſima ad receptionem nauiũ. ꝓter q̃d afferebant ibi multa mercimonia. vñ ꝓceſſu tpis fuit multũ ditata ⁊ in ſupbiã elevata. ꝓter q̃d diuino iudicio bis fuit euerſa. primo p nabuch. qui vt eã facilius poſſet capere. voluit eã cõtigua re terre implẽdo ſpaciũ intermediũ lapidib⁹ ⁊ lignis et terra. ſed hoc nõ potuit. veruntñ nauigio eam cepit ⁊ ſubuertit. poſtea reedificata iterũ p Alexandrũ magnũ fuit euerſa. qui p multitudinẽ ꝓpli cum eo exiſtentis cõtiguauit eam terre. ⁊ ſic eam cepit ſine nauigio. De prima ꝙd euerſione agit in hoc ca. ⁊ ſpäliter rõne captiuitatis iudaice. q̃ regnũ tyri ⁊ regnũ iude fuerũt adinuicẽ cõfederata tpe ſalomonis. iij. Reg. v. ⁊ ideo captiuatis iudeis debuerunt cõpati rõne antique confederatõis. ſed ecõtrario magis gauiſi fuerunt eos deridẽtes. ꝓter q̃d ꝓpheta hic denunciat tyri dieictionẽ Et diuidit in duas ptes. q̃ primo denunciabit hmõi delectio. ſcõo a quibus debeat deſtrui: ibi. Ecce terra chaldeorũ. Prima adhuc in duas. ſcõm duo q̃ ſil' ꝓpheta deſcribit cum tyri deſtructiõe. Primum eſt triſticia amantiũ: ſcõm fuga inhabitantiũ: ibi. Trãſite maria. Circa primum dr. a Onus tyri. i. eius depſſio. que ſubdit. b Ululate. p̃ triſticia. c Naues maris. i. o vos naute. q̃ ponit hic cõtinens p cõtento. ſicut frequenter in ſcriptura accipit domus vel ciuitas pro habitantibus in domo vel ciuitate. ⁊ ſubdit cã huius triſticie. cũ dr. d Quia vaſtata eſt domus. i. tyrus in cuius domib⁹ ſolebatis recipi. e Vñ venire cõſueuerat ſupple vobis cõſolatio. nauigãtes enim p mare multũ conſolant. q̃n veniunt ad portũ bonũ ⁊ quietum. ⁊ eſt hic modus loquẽdi truncatus. quẽ optet p ficere p aliquã ſupplectionẽ. ⁊ tali mõ loquendi vtit hic ꝓpheta. q̃ modus loquendi volentiũ eſt in trũcatõe verborũ. volore impedite pfectã exꝑſſionẽ. f De terra cethim ⁊c. in illa eſſi terra tyri habebãt amicos. vt videbit infra. ⁊ illi ꝓſcientes apparatũ nabuch. ad veniendũ contra tyrum. ꝓnunciauerũt eis vt ſe munirent. tñ q̃ hoc nõ valuit eis. iõ ſbdit

g Tacete qui ⁊c. i. in tyro mari circũcluſo. q. d. nõ loquamini de defenſione. q̃ nõ valebit vobis.

b Negociatio ſidonis. multi enim mercatores de ciuitate ſidoni frequẽtabant tyrũ. ꝓter q̃d dr hic negociatio eius.

i Tranſfretãtes ⁊c. diuitijs ⁊ mercimonijs in ſuis manibus apportatis.

k In aquis multis. i. veniẽtes per multas ptes maris

l Semẽ nili meſſis fluminis fruges eius ⁊c. in egypto raro fit pluuia. ſed fluuius nili diuidit⁹ ꝓ riuos ad hoc q̃ fructificẽt ſemina in terra ꝓiecta. vt habet Deut. xj. ⁊ ideo fruges egypti dicunt fruges fluminis nili. ⁊ q̃ ibi creſcit in magna abundantia: ferebant iude ad tyrum p nauigiũ.

m Erubeſce ſidon ait mare ⁊c. i. tyrus q̃ vocat hic mare. eo q̃ erat mari circumcluſa. m Erubeſce ſidon. q̃ dieictio ciuitatis metropolis cuiuſmodi erat tyrus reſpectu ſidonis. cedit in confuſionẽ aliarũ ciuitatũ. ⁊ modus deſtructõis ſubdit. cum dr in ꝓſona tyri.

n Non parturiui ⁊ nõ peperi ⁊c. q̃ in eius obſidione ⁊ deſtructõe multe mulieres paſſe fuerũt aborſum. ⁊ multi de pueris natis. ⁊ de iuuenibus ⁊ virginibus mortui fuerunt añ etatẽ adultã ⁊ debitũ incrementum.

o Cum auditũ ⁊c. q̃ deſtructa fuerit tyrus.

p Dolebunt. eo q̃ habebant cum tyris amicitiã ꝓter abundantiã frugũ. quã ibi adducebant ad vendendum.

q Tranſite hic. Hic cum deſtructõne tyri denunciat fuga inhabitantiũ. cum dr.

q Tranſite maria. fugiendo p nauigiũ ad diuerſa loca.

r Ululate. p̃ confuſione ⁊ triſtia.

s Qui habitatis ⁊c. i. in tyro q̃ dr inſula rõne p̃dicta.

t Nunquid nõ ⁊c. ſupple. ciuitas. ⁊ eſt modus loquẽdi truncatus eadem rõne qua ſupius.

v Que gloriabat ⁊c. q̃ multa tpa cucurrerãt a ſua fundatione. ⁊ nullus potuerat eam debellare.

x Ducent eam ⁊c. i. habitatores eius.

y Quis cogitauit ⁊c. q. d. nullus hõ cogitaſſet q̃ ſic poſſet deſtrui. cuius rõ ſubdit. z Quondã cozonata. i. ſup alias ciuitates reginã ꝓter diuitias ei⁹ ⁊ fortitudinẽ

a Cuius negociatores principes. i. equales magis principibus terre vel maiores. b Dñs exercituũ ⁊c. inſpirando nabuch. audaciã inuadendi eam. ⁊ ſubdit cãm.

c Vt deturpet ⁊c. i. tyri que dr hic ois gloria hyperbolice. ad deſignandũ magnitudinez ſupbie eius ſicut de aliq̃ ciuitate in qua multũ viget ſupbia. dr vulgariter. q̃ in ea eſt ſupbia totius mũdi. ⁊ eodem modo intelligit. q̃d ſubdit de nobilibus tyri.

d Et ignominiã ⁊c. Conſequenter denunciat velocitatem fuge habitantiũ in tyro dicens.

e Trauſi terram. i. ad modum fluminis ⁊ continue et

velociter currentis. f Filia maris.eo q erat mari circūcluſa vt dictum eſt ſupra. g Non eſt cingulū vltra tibi.i.fortitudo reſiſtēdi que deſignat p cingulū militarē
b Manum ſuā.i.ptātem ſuam.
i Supra mare extendit,ſ.tyrus que p nauigium ſuum hēbat in mari magnā ptātem.
k Conturbauit regna.q potentiā ſuam iniuſte deprimendo.z qz hec fuit vna cā ſue ſubmerſionis.ſubdit.
l Dñs mandauit ꝛc.i.aduerſus tyrum que ſita eſt in terra chanaan. filij em iſrael nō potuerunt expellere totaliter chananeos. vñ dī Matth. xv.ieſus ſeceſſit in partes tyri z ſidonis. z ecce mulier chananea a finib⁹ illis egreſſa ꝛc.
m Vt cōtereret fortes eius.per nabucho.
n Et dixit.ſ.dñs
o Non adijcies ꝛc.i.in tantam ſuperbiam eleuata.
p Calumniā ſuſtinēs. a nabuch.
q Virgo filia ſidonis.Dicit autē filia ſidonis . quia ſidonij exiſtentes ꝓpe illam inſulam edificauerūt eam de p̄cepto regis aſſyriorum. cui tota terra illa fuit ſubiecta longo tpe.z ideo vnus rex aſſyriorum conſiderans q illa inſula erat aptiſſima ꝓ portu fecit eam edificari p ꝓpin ꝓpe exiſtentem.
r Jn cetbim ꝛc.fugiendo:ibi eñ habebāt tyri amicos et ideo ibi fugerunt aliqui ꝓ receptaculo habendo.qz tñ hoc non valuit eis:ideo ſubdit.
s Jbi quoq; ꝛc.qz nabuch. miſit ad terram illā vt redderent ſibi fugitiui de tyro z terra illa nō fuit auſa eos retinere. t Ecce terra.Hic p̄nr ꝓpheta denunciat a quibus tyrus foret deſtruenda.ſ.a chaldeis.et hoc eſt qđ dī.
t Ecce terra chaldeorum.parata ad inuadendū tyrū.
v Talis ꝓpls non fuit.i.tam fortis z crudelis.
x Aſſur fundauit eam.Aliqui expoſitores p li eam intelligunt chaldeorum terrā ſed hoc non eſt verum.quia Gen.x.dicit. De terra illa egreſſus eſt aſſur.ſ.de chaldea et iſte aſſur fuit filius ſem.z ab eo denoiatus eſt ꝓpls aſſyriorum.vt dictum fuit diffuſius Gen.x.Sed p li eam potius accipiendum eſt tyrum. z qz ꝓcedente tpe quidam rex aſſyriorum fecit edificari eam.z ideo dī hic de ea.
x Aſſur fundauit eam.ſed qz deſtructa fuit poſtea per chaldeos.ideo ſubdit.
y Jn captiuitatem traduxerunt ꝛc.z pz lra.
z Vlulate naues maris. id eſt naute. vt expoſitum eſt in principio huius ca.
a Quia deuaſtata eſt ꝛc.id eſt tyrus in qua erat portus ſolenniſſimus.
b Et erit.Hic conſequenter agit de tyri reedificatōe.et primo in temporalibus.ſecūdo in ſpūalibus:ibi.Et erūt Circa primum tangitur primo vaſtationis tyri duratio. cum dicitur.
c Jn obliuione eris ꝛc.quia non venient ibi homines ad habitandum.
d Sicut dies vnius regis,ſ.ipſius dauid.vt dixit Raſa.qui vixit.lxx.annis vt habet.ij.Reg.v.
e Poſt.lxx.annos.ſ.vaſtationis tyri.
f Erit tyro quaſi canticum meretricis.meretrix eſt derelicta a ſuo amaſio ſolet conari ad cantandum melodioſe ad reuocādum amaſium ad ſe.z in hac metapbora intelligit deſideriū illorū qui remanſerāt de fugitiuis tyri ad reedificationē ipſius. vt ſic mercatores de diuerſis regnis iterū venirēt ad tyrū.ió ſubdit.
g Et erit poſt lxx.annos ꝛc.facies eam reedificari.
b Et reducet ꝛc.illic apportatas de diuerſis regnis.
i Et rurſus fornicabit ꝛc.qđ p̄t intelligi de fornicatione corpali qz mercatores elongati a ſuis propriis ſic ſolent fornicari.z de fornicatione ſpūali.qz illa ciuitas ydolatrie fuit dedita vſq; ad tpa xp̄i.
k Et erūt.Hic incipit verſus in hebreo in quo deſcribit reedificatio tyri in ſpūalibus. eum dī.Et erunt negociatōes eius z mercedes eius ſanctificate dño ꝛc.qđ dicūt aliqui impletū fuiſſe tpe neemie poſt reditū captiuitatis babylonice dicentes q tunc in tyro fuerunt boues deuoti z offerentes munera dño in hirlm ad eius obſequiū z ſuſtentationem miniſtrorū.ſed qz hoc nō apparet ex bis q̄ ſcripta ſunt in eſdra z neemia.nec ex hyſtoria ioſephi ſeu alia hyſtoria autētica. ideo videt mihi ſaluo meliori iudicio q impletio huius ꝓphetie reduci debeat ad tpus xp̄i. in quo multi de tyro deuote venerunt ad audiendū p̄dicationē xp̄i.vt habet Matth.iij.et Luce.vj.et reliqui de tyro poſtea crediderunt ad p̄dicationē diſcipulorum xp̄i ſe z ſua ad obſequiū dei deuote offerentes huic etiā expoſitōi concordat Ra.ſa.q̄tū ad aliquid dicens q hec ꝓphetia implenda eſt in aduentu regis meſſie.qui diuitias dei cultoribus applicabit. ſed in hoc diſcordat q dicit implendū de futuro.qđ in rege xp̄o de p̄terito eſt adimpletum.

Capitulum.xxiiij.

Ecce dominus.Aliqui expoſitores dicūt q hoc capitulum exponendum eſt ad literam de deſtructione idumeorum quam ſupra tetigit prophbeta breuiter ca.xxj. Sed hic reſumitur vt diffuſius pertractetur.ſed hoc dictum non habet apparentiam quia ex litera huius cap̄.nec ex circumſtantia habetur aliquid per quod intelligi debeat de idumea. propter quod beatus Hieronymus dicit q ꝓphbeta hic loquitur ad literam de euerſione generali totius mundi in iudicio finali.ita q in precedentibus prophbeta locutus fuerat de ſubuerſione diuerſarum gentium in ſpeciali.ſ.iudeorum.babyloniorum.z egyptiorū.z huiuſmodi. vt patet ex precedentibus. hic autem loquitur generaliter de ſubuerſione mundi circa finale iudicū

et q2 illud iudiciũ erit ad ignominiã iniquorũ ⁊ gloriã iustorum. ideo sic pcedit. q2 primo ponunt ptinctia ad istud iudicium. scd̃o pheta insurgit ad dei p̄coniũ capitulo sequenti. Prima in duas. q2 primo ponunt quedam iudicium antecedentia. ⁊ scd̃o cõsequentia: ibi. Et erit. Prima in duas. q2 primo describit tribulatõnis circa finem mundi acerbitas. scd̃o eius ineuitabilitas: ibi. Formido. Circa primũ sciendũ q̧ tribulatio mũdi p̄cedens iudiciũ licꝫ futura sit horribilis iniustis. tñ erit iustis materia consolatõis. pter qd̃ saluator Luce. xxj. de hoc loquens dixit aplis. His aũt fieri incipiẽtibus respicite ⁊ leuata capita vestra. i. exhilarate corda. vt exponit Greg. homelia prima. Et sõ hic primo ponit malorũ tribulatio. scd̃o iustorum cõsolatõ ibi. Quia h̄ erũt. Prima in duas q2 primo ponit malorũ afflictio scd̃o leticie subtractio: ibi. Luxit vindemia. Circa primũ dr̃.

Caplm. xxiiij.

E[a]cce dñs dissipabit terrã [b] et nudabit eam [c] ⁊ affliget faciẽ eius [d] ⁊ dispget habitatores eius. [e] Et erit sicut ppl's sic sacerdos: ⁊ sicut seruus sic dñs eius: ⁊ sicut ancilla sic dña e9. Sicut emẽs sic ille qui vẽdit: sicut fenerator sic is q̃ mutuũ accipit: sicut qui repetit: sic qui debꝫ. Dissipatõe dissipabit terra ⁊ direptõe p̄dabit. Dñs em̃ locutus ẽ verbũ hoc. [f] Luxit ⁊ [g] defluxit terra ⁊ infirmata est: defluxit orbis [h] ⁊ infirmata est altitudo ppl'i terre [i] ⁊ terra interfecta est [k] ab habitatoribus suis: [l] q2 transgressi sũt leges: mutauerũt ius: [m] dissipauerunt fedus sempiternum. [n] Propter hoc maledictio [o] vorabit terram: [p] et peccabũt habitatores eius ideoq3 insaniẽt cultores e9 ⁊ relinquent homies pauci. [q] Luxit vindemia: infirmata est vitis: ingemuerũt omnes qui letabant corde [r] Cessauit gaudiũ tympanorũ: quieuit sonitus letantiũ: 2ticuit dulcedo cithare. Cum cãtico nõ bibẽt vinũ: amara erit potio bibẽtib9 illã. [s] Attrita ẽ ciuitas vanitatis. [t] Clausa est ois domus nullo introeũte [v] clamor erit sup vino in plateis: [x] deserta est omis leticia: [y] translatũ est gaudiũ terre. [z] Relicta est in vrbe solitudo: et calamitas opprimet portas. [a] Quia hec erũt in medio terre: in medio pplorum. [b] Quõ si pauce oliue q̃ remanserũt excutiant ex olea: ⁊ racemi cũ fuerit finita vindemia. [c] Hi leuabunt vocem suã [d] atq3 laudabũt: [e] cũ glorificatus fuerit dñs. [f] Hinnient [g] de mari. [h] Propter hoc in [i] doctrinis glorificate dñm in insulis ma-

a Ecce dñs dissipauit terrã. q2 p ignem conflagrationis p̄cedentem iudicium a statu suo immutabit.
b Et nudabit eam. herbis ⁊ arboribus.
c Et affliget faciem eius. quia igne p̄dicto superficies ei9 cremabit. Et accipitur afflictio ibi metaphorice. sicut ⁊ p oppositũ dr̃ terra vel pratũ ridere. qñ virescit.
d Et dispget habitatores eius. q2 tunc oẽs morient vt resurgant in iudicio.
e Et erit sicut pplus sic sacerdos ⁊c. i. q̃tum ad hoc nõ erit ibi acceptatio conditionis status aut sexus.
f Luxit ⁊ defluxit terra. i. habitantes in terra.
g Defluxit orbis. a statu suo.
h Et infirmata est ⁊c. q2 defecit in hoibus dñium et principatus. i Et terra interfecta est. i. habitatores terre. k Ab habitatoribus suis. i. pter peccata inhabitantiũ. iõ subdit. l Quia transgressi sũt leges ⁊c. bone cõsuetudinis q̃ est ius humanũ.
m Dissipauerunt fedus sempiternũ. faciẽtes cõtra ius nature qd̃ in mẽtibus hũanis indelibiliter ẽ scptũ
n Propter hoc maledictio. s. dei.
o Vorabit terrã. i. hoies terrenos. p Et peccabunt habitatores eius. q2 appropinquãte iudicio habũdabit iniq̃tas. ⁊ refrigescet charitas Math. xxiiij.
q Luxit. Hic consequenter describit subtractio gaudij. ⁊ primo ex defectu vini qd̃ solet esse materia gaudij. s̄m illud ps. ciij. Uinum letificet cor hominis. iõ dicit. q Luxit vindemia. secundo ex subtractõne ludi recreatiui. cum dr̃. r Cessabit gaudiũ tympanorũ ⁊c. ⁊ p3 lr̃a. tercio ex destructõe habitaculi cum dr̃.
s Attrita est ciuitas vanitatis. i. quelibet ciuitas mundi. que dr̃ vanitas Eccl's. j. Uanitas vanitatũ dicit ecclesiastes ⁊c. t Clausa est ⁊c. q2 deficient hoies.
v Clamor erit super vino. i. ex defectu vini. p qd̃ intelligit defect9 cuiuslibet potus.
x Deserta ẽ ois leticia in p̄nti vita
y Translatũ est gaudium terre. ad locũ beatorũ. vbi solum remanebit gaudium.
z Relicta est in vrbe solitudo. i. in vrbibus accipiendo singulare p plurali Exo. viij. Uenit musca grauissima. id est multitudo muscarũ. Sciẽdum etiã q̧ ppheta loquit de futuris p modum p̄teriti. ppter certitudinem phetie. ⁊ q2 talis modus loq̃ndi freq̃ter est in phetis.
a Quia hec erũt Hic pñr describit iustorum consolatio. qui nunc sunt depssi. sed in iudicio erunt exaltati. Et diuiditur in duas ptes. in ptẽ p̄ncipalem ⁊ incidentalem. scd̃a ibi. Ue mihi. Circa primũ sciendum. q̧ electi ad gloriam erunt valde pauci respectu damnatorũ. s̄m q̧ dicit saluator Math. vij. Lata porta ⁊ spaciosa via q̃ ducit ad pditionem. ⁊ multi sunt qui intrãt p eam. Q̃m angusta porta ⁊ arta via que ducit ad vitam ⁊ pauci sunt q̃ inueniunt eam. ⁊ hoc est quod dr̃ hic. a Quia h̄ erũt ⁊c. iudicium em̃ vltimum dr̃ futurum pe hirlm que est in medio terre habitabilis. q2 est in quarto climate.
b Quõ si pauce oliue ⁊c. fructus em̃ remanentes in oliua post excussionem. ⁊ racemi remanentes in vinea post vindemiationem sunt valde pauci respectu collectorum sic electi in iudicio erunt valde pauci respectu aliorum. ⁊ de istis paucis subdit. c Hi leuabunt vocem suam. ex magno affectu.
d Atq3 laudabunt cum toto conatu.
e Cum glorificatus ⁊c. i. cũ dñs iesus xp̄s in iudicio apparuerit in forma hũanitatis gloriosa. f Hinnient. i. signa leticie oñdent sicut equus hinniens ex leticia.
g De mari. i. q2 tunc transferent de hoc mundo qui est ad modũ maris tempestuosi ad portũ glorie in aia ⁊ corpore. et q2 h̄ est valde desiderabile. ideo 2dmonet pheta fideles. vt se ⁊ alios ⁊ hoc disponant p p̄dicationẽ ⁊ susceptionẽ fidei catholice dicens.
h Propter hoc. i. cũ electis in iudicio exultetis.
i In doctrinis ⁊c. qd̃ fecerunt apl'i aliiq3 discipuli christi. k In insulis maris. quia p̄dicauerunt non solum habitantibus in arida. sed etiam in insulis maris. vt patet de paulo in actibus apostolorũ. ⁊ in pluribus locis. ⁊

qz publicatio euāgelij ꝓcessit ad oēs ptes orbis. io sb̄dit
l Ⓐ A finibus terre laudes. s. diuinas. m Ⓐ udiuimus
gloriā iusti. s. xpi. cuius gloria vbiqz terrarū est p̄dicata. z
qz mysteriū xpi erat occultū z secretum tpe veteris testa
menti. ꝓpter qđ. lxx. interptes ꝑ eo qđ habeb̄ supra. ix. c.
de xp̄o. Et vocabit
nomen eius admi
rabilis cōsiliarius.
deus fortis. p̄ fu-
turi seculi ꝓnceps
pacis. trāstulerūt.
Et vocabit nomē
eius magni cōsilij
angelus. ideo di-
cit hic ꝓpheta.
n Ⓔt dixi secretū
meū mihi. z dupli-
cat ad maiorē af-
firmationē. vel qz
dupler cōtinebat
secretū: sibi. Vnus
ꝑsone. in q̄ dupler
cōiungit natura. s.
diuina z humana
qđ est valde arduū
Aliud tēpis qz de-
terminatū tps sui
aduentus erat val
de occultum.
e Ⓥe mihi. Hec
est ps incidentalis
in qua ꝓpheta de-
plorat casum ppli
sui. quo in aduetu
xpi pauci iudei crediderunt. z multi manserunt cecati. z
p oēs sorte z gaudio electorū priuati. qđ p̄uidens ꝓphe-
ta dicit. o Ⓥe mihi. ex casu ppli mei. p Ⓟreuarica
tes &c. Hic quater ponit p̄uaricatio. qz primo p̄uaricati
sunt iudei xpi humanitatē blasphemantes. Ecce bō vo-
rax z potator vini. publicanorum z peccatorum amicus
Matb̄. xj. ca. scdo eius diuinitatē ꝓpter miracula virtu-
te diuinitatis facta demonibus attribuētes Luc. xj. In
beelzebūb principe demoniorum eiecit demonia. tercio
mortē eius ꝑcurantes. quarto ipm in suis discipulis ꝑse
quentes. vt ptz in actibus apl̄orum in pluribus locis.
q Ⓕormido. Postqz supra circa malos descripta est pe
ne acerbitas. Hic p̄nr describit eius immutabilitas. vel
ineuitabilitas: cū dr. q Ⓕormido &c. generaliter etiā
dr hic. Formido ex ꝑsecutōne antixpi. quā aliqui nimis
formidantes cadent in foueā transgressionis ei obedien
tes. ideo subdit. Qui fugerit a facie formidinis &c.
r Ⓔt qui se &c. post mortē antixpi de transgressione pe-
nitendo. qz p̄m sanctos z doctores nostros post mortem
eius dabit aliqđ tps pnie deceptis ab eo.
s Ⓒapiet laqueo. i. igne conflagratōis q̄stū ad oēs ge
neraliter. vel sm̄a dānatiōis q̄stū ad reprobos ptialiter.
t Ⓠuia cbataracte &c. i. talis punitio veniet a deo cui re
sisti nō pōt. v Ⓔt cōcutient &c. qz p terremotū mon-
tes adequabunt terre plane. ideo subdit. Confractione
confringet terra &c. Et ptz lra vsqz ibi.
x Ⓔt auferet &c. qđ non habet stabilitatē. q. d. firmitas
terre nō poterit resistere voluntati diuine. y Ⓔt gra-
uabit eam &c. a suo statu pristino. a Ⓔt nō adiciet vt
resurgat. ad hoc q̄ sit apta habitationi hoim et aialium.
qz cessabit mot⁹ celi. z generatio z corruptio in elemētis
tm̄ terra innouabit z meliorabit. sicut z cetera elementa
b Ⓔt erit. Hic ponunt cōsequentia ad diuinū iudiciū.
scz retrusio demonū z damnatorū in infernū. z deductio
electorū ad celū empyreū. primū ponit cum dr.
c Ⓘn die illa &c. i. sup demones in quibus remāserūt na
turalia integra. z in quibus cōuenerunt cum angelis san-
ctis z sic sunt de militia celi. vel qz habitant in hoc aere ca
liginoso. vñ dicunt aeree ptātes. z hoc mō p̄nt dici mili-

ris nomē dñi dei isrl. d Ⓐ fi-
nibꝰ t're laudes. m Ⓐudiui-
m⁹ gl̄iaz iusti. n Ⓔt dixi secre
tū meū mihi: secretū meuz
mihi. o Ⓥe mihi. p Ⓟreuari-
cantes p̄uaricati sunt: z pre
uaricatōe trāsgressorū p̄ua
ricati sūt. q Ⓕormido z fouea
z laq̄us sup te: q̄ habitator
es terre. Et erit q̄ fugerit a
facie formidis: cadet in fo-
uea: r et q̄ se explicauerit de
fouea: s tenebit laqueo: t qz
cbatarracte de excels⁹ aperte sūt
v z ꝯcutient fūdamēta terre
Cōfractōe cōfringet terra
ꝓtritōe cōteret tra. Cōmo
tōe cōmouebit terra: agita

tōe agitabit tra sicut ebr⁹
r Et auferet q̄i taberna culū
vni⁹ noctis. y Et grauabit
eā iniquitas sua: z corruet:
a et nō adiciet vt resurgat.
b Et erit c in die illa: visita-
bit dñs sup militiā celi i ex
celso: o z sup reges terre qui
sunt sup terrā. e Et ꝯgrega-
bunt in cōgregatōe vnius
fascis in lacuz: f z claudent
ibi in carcē⁸: z post multos
dies visitabunt. b Et erube
scet luna: z ꝯfundet sol: i cuz
regnauerit dñs exercituum
k in monte syon z in hierusa
lem: l et in conspectu senum
suorum fuerit glorificatus

paratus est dya
bolo et angelis
eius &c.
f Et claudent
ibi in carcere. qz
inde non pote-
rint egredi.
g Et post mul
tos &c. visitatio
dri aliqñ accipit
in bonum sicut
Luce. j. Visita-
uit z fecit redē-
ptionem plebis
sue. z hoc modo
dr hic eam acce-
pisse. Origenes
dicit q̄ post ma-
gnū circulū an-
norū saluabunt
dānati z demo-
nes qđ est cōtra
dictū saluatoris
allegatū Matb̄.
xxv. Ite maledi
cti in ignē eter-
nū &c. Alio mō
accipit visitatio
dri in malū pe-
ne. sicut infra. xxvij. Visitabit dñs in gladio suo duro
&c. z hoc mō accipit hic sm doctores catholicos. z est
sensus. g Ⓟost multos dies visitabunt. i. post qđ
cunqz tps datū in pena detinebunt. Sciendū tm̄ q̄ sic
in hebreo habet. De diebus multis vel a diebus visi
tabunt. i. p peccatis diebus multis ꝓpetratis puniē-
tur. s. p peccatis ꝓpetratis a principio mundi. Conse
quenter ponit scdm de gloria bonorū: cum dr.
b Ⓔt erubescet luna &c. nō qz tunc lumen eorum mi
nuat. sed magis augmentabit. vt habetur infra. xxx.
Erit lux lune sicut lux solis z lux solis septēpliciter. sed
dicunt hic erubescere metaphorice. qz lumen eorum
q̄si nullū erit respectu luminis patrie sm q̄ dr Apoc.
xxj. Ciuitas nō eget. sole neqz luna vt luceat in ea. sed
claritas dei illuminabit illā. z lucerna eius agnus.
i Ⓒum regnauerit &c. i. angelorū. k Ⓘn mōte sy-
on z hirlm. s. celesti. de qua dr Balaā. iiij. Illa q̄ sursuz
est hirlm libera est. q̄ est mater nra. l Ⓔt in ꝑspectu
senū suorū. s. patriarcharū. z ꝓphetarum aliorum san
ctorum. Fuerit glorificatus.

Ⓘn cap̄. xxiij. vbi dr in postilla. ideo subdit. A fini-
bus terre laudes. s. diuinas &c.

Ⓐdditio.

Hoc qđ dr a finibus terre laudes audiuim⁹ &c.
sequendo exp̄sitionē postill̄. que est vera. p̄t
referri ad hoc qđ dixerat paulo ante. qz h erūt
in medio terre. Pro quo sciendum q̄ hic ꝓpheta volet
de hoc q̄ pauci de gente sua. s. isrl adheserunt doctrine
xpi. cum tm̄ in medio eorum xp̄us conuersatus est. z il
li qui longe erant. s. in insulis et extremis terre in ma-
gna copia ipsi xp̄o adheserunt. vnde cum dixit supra.
quia hec erunt in medio terre. s. hierusalem que vt dr
in glo. est umblicus terre a qua pauci exclusi sunt. scz
apli de quibus dicit. Hi leuabunt vocem suam &c. per
quorum doctrinā glorificatus est deus etiam in insu-
lis maris. s. in remotis. Hūc aūt subdit. A finibus ter
re laudes audiuimus gloriam iusti. q. d. ad mirādo iu

medio terre. vbi salus fuit celebrata. iuxta illud psal. Operatus est salutē in medio terre nō fuerūt nisi pauci inuenti. sicut racemi finita vindemia. z tñ a finibus terre. i. ab extremis laudes audiuimus gloriā iusti. s. xp̄i. z q̄z hoc cōtigerat eo q̄ ꝓpter peccata illius pp̄li secretū xp̄i a seculis nō cognouerāt. iō subdit. Secretū meum mihi. z ē sensus: secretū. s. mysteriū. xp̄i meū. scz qđ ego ꝓbetizo mihi. i. cis nō ꝓfuit ꝙ mihi. Iuxta illud qđ bē supra. vj. c. Excreca cor pp̄li huius. et duplicat ista verba. s. secretū meū mihi q̄z nō solum verbis. sed etiā rerū figuris hmōi secretū ꝓbetauerat. Et sequit Ue mihi. ex cōpassione gentis suc. vt dictū est. Cetera exponātur. ꝓut in postilla.

[a] Domie[b] deus [xxv.] meus[c] es tu: [c] exaltabo te: z confitebor nōi tuo: [f] qm̄ fecisti mirabilia [g] cogitatōes ātiq̄s [b] fideles: amē. [i] Quis posuisti ciuitatē in tumultū: vrbē fortē in ruinā: womū alienorū: [k] vt non sit ciuitas et in sempiternū nō edificet. [l] Sup hoc laudabit te pp̄s fortis: [m] ciuitas gētiū robusta. [n] timebit te [b] Quia factus es fortitudo paupi: [p] fortitudo egeno in tribulatōe sua: [q] spes a turbine: [r] vmbraculum ab estu [s] Spūs em̄ robustorum [t] q̄si turbo impellēs pietē. [v] Sic estus ī siti: tumultū alienorum hūiliabis: [r] z q̄i calore sub nube fortē rete ꝓginez fortium [y] marcescere facies. [z] Et faciet dñs exercituum [a] oīb pp̄lis [b] in mōte hoc [c] cōuiuiū pinguiū: cōuiuiū vinū temie: pinguiū medullatorum: vindemie ꝛefecate. [b] Et ꝓcipitabit in mōte isto [c] faciē vinculi colligati sup oēs pp̄los: [f] et telā quā ordituꝰ est super omnes nationes. [g] Precipitabit mortem in sempiternum. [b] Et auferet womin[9] deus lachrymā ab

n Timebit te. s. timore filialis reuerentie. qui timor remanebit in patria. Sm illud pē. xviij. Timor dñi sanctus pmanet in seculum seculi. z huius laudis z reuerētie subdit rō cum dī. o Quia factus ꝛc. pstans ei patientiā ꝑ tyrannos paupes spoliantes. p Fortitudo egeno ꝛc. q̄z ꝙculcabat a diuitib[9] i pñti vita q Spes a turbine. s. supbōrū rabier Umbraculum ab estu cupiditat[ꝫ] iniquoꝝ. vñ subditur q̄i ꝓ expositōe p̄cedētiū.

s Spūs em̄ robustorū. i. tyrannorū potentium.

t Quasi turbo ꝛc q̄z impellūt iustos z innocētes p tyrānidē. v Sicut estus in siti. sicut ei bō s. tiēs ab estu aggrauat sic paupes p tyrānidē iniquorum. q̄ tñ a deo destruct. iō subdit.

r Et q̄i calore ꝛc. i. tyranorum.

y Marcescere faciet. i. defiere faciet. nubes em̄ multū calefacta sub sole immittit calorē inferius sub terrena scentia ex q̄ aliq̄n subito marcescūt z desiccant. sic virtus diuina aliq̄n repēte destruit potentiā iniquorū. z Ipse faciet. Hec est scda ps in: qua ponit ꝓsecutio primi boni qđ respicit refectionē aie in sacro eucharistie qđ instituit dñs in cena imminēte sua passione. z q̄tū ad hoc dixit ꝓ pheta. z Et faciet dñs exercituū. i. xp̄s rex angelorū.

a Omnibus pp̄lis. i. electis suis qui assumunt ex cibus pp̄lis. b In mōte h̄. i. in mōte syon vbi dī dñs fecisse cenam discipulis suis. c Conuiuiū pinguiū ꝛc. i. conuiuiū excellentissimū bñs in se omne spūale delectamentū. qđ designat ꝙ delectabilia corpalia hic exp̄ssa. tunc em̄ dicit discipulis suis corpus suū in cibū z sanguinē in potū. et hoc sacrm est aie maxime refectiuū. z ꝙ aplos suos z discipulos fecit z facit hoc conuiuiū ministrari oibus xp̄ianis p orbē diffusis. Aliqui aūt exponunt istud cōuiuium de cōuiuio a iudeis facto p gaudio de interfectōe bolofernis. sed hoc nō videt bñ dictū. tum q̄z illa hystoria nō est de canōe nec apud hebreos bē. tum q̄z ista expositio nō se bz ꝓpr ad p̄cedētia. z iō melius exponit primo mō sēm alexandrū. d Et ꝓcipitabit. Hec est tercia ps in q̄ ponit euasio scdi mali. s. ꝓsecutōis antixp̄i q̄ grauior erit cibus p̄cedentibus: cū dī. d Et ꝓcipitabit ꝛc. i. in mōte syon in q̄ fuit templū. vbi statuet antixp̄s sedē suā. Sm q̄ dī. ij. Thessal. ij. de antixp̄o q̄ extollet supra omne qđ dicit deus. aut qđ colit. ita vt in templo dei sedeat. z xp̄s cum ibi interficiet. vñ ibidem subdit aplus. q̄ dñs iesus interficiet eum spū oris sui. Sm alios vō hoc erit in monte oliueti in illo loco. vñ dñs ascēdit in celum. z istud cōius tenet. e Faciem vinculi ꝛc. i. faciem antixp̄i qui erit quasi quoddam vinculum constringēs omnes populos sub sua potestate.

f Et telam quā ordituꝰ est. i. ꝓcessum suū z intentionē g Precipitabit. Hec est quarta ps in qua ponit ꝓsecutio scdi boni. s. in incorruptōe corpis. Et diuidit in duas partes. q̄z primo ꝓpheta describit consecutionem huius boni secūdi. scdo redit ad describendū electionem antixp̄i: ibi. Et triturabit. Circa primum dicit. g Precipitabit ꝛc. q̄z in iudicio omnes resurgent ad vitā immortalē. ista tñ immortalitas corpis erit in augmentuz pene dānatorū sicut erit in augmētū glorie beatorū. b Et

m Ciuitas gentiū robustarū. i. ciuium celestiū. z est replicatio eiusdem ſnie ad maiorē affirmationem.

auferet dñs deus ꝛc.qđ partim habet veritatē in reprobis sicut ⁊ in electis.tunc em̄ cessabit ois generatio ⁊ corruptō.⁊ iō nō erit resolutio lachrymarū a cerebro.nec defluxus earū p oculos.tm̄ in eis erit turbatio cerebri.⁊ dolor capitis.⁊ tristicia mētis.⁊ cōsilia q̄ pñt esse absq; corruptōne.⁊ sm̄ istū intellectū dr Matthei. viij. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. ℔ in electis nō erūt lachryme corporales seu mētales: nec dolor aliquis in corpore seu mente.ℌ plena delectatio utrorūq;. iō subdit. i ¶Et obprobriū ppli sui .i.electorū.qm̄ frequēter obprobria sustinēt in pñti.

k ¶Auferet ꝛc.cō. ferēdo eis honorē celestē. l ¶Et dicent in illa die.s.iudicij qñ videbunt xp̄m in forma gloriosa.⁊ dicentē eis Venite bñdicti patris mei ꝛc. Matt. xxv. m ¶Ecce deus noster iste.visibilis in demonstrata humanitate.

oī facie:[1] et obprobriū ppli sui:[k] auferet de vniūsa terra qr̄ dñs locut[o] ē[l] ¶Et dicēt in die illa .[m] ¶Ecce deus nr̄ iste [n]expectabimus eū[o] ⁊ salvabit nos.[p] Iste dñs:[q] sustinuimus eū:[r] ⁊ exultabimus [s] ⁊ letabimur[t] in salutari e[o]:[v] qr̄ requiescet man[o] dñi[x] in mōte isto.[y] ¶Et triturabit̄ moab sub eo:[z] sicuti terunt̄ palee in plaustro.[ɜ] ¶Et extēdet [a]manus suas sub eo: sicut extēdit natās ad natandū: [b] ⁊ humiliabit[c] gloriā eius [o] cū allisione manuū eius. [e] ¶Et munimenta sublimiū murorū tuorū [f] ꝓcidēt ⁊ humiliabūt ⁊ detrahēt in terrā vsq; ad puluerē. ¶xxvj.

[a] ¶In die illa [b] cantabit̄ canticū istud [c] in terra iuda. [d] ¶Urbs fortitudinis nr̄e: [e] saluator ponet̄ in ea murus ⁊ antemurale.[f] ¶Aperite portas ⁊ ingrediet̄ gēs [g] iusta: [b] custodiens veritatē [i] ¶Vetus error abijt: [k] seruabis pacē: pacē [l] q̄r in te speravimus. [m] ¶Sperastis in dño [n] in seculis eternis: [o] in dño deo forti imperpetuum [p] ¶Quia incurvabit habitātes in excelso: [q] ciuitatē sublimem: humiliabit. humiliabit eam vsq; ad terram:

¶Ca.xxvj.

In die illa. Hic pñr ponit̄ gratiarum actio de bñficiis collatis in celo, et primo oñdit̄ ꝓpositum. secō ꝓcludit̄ duplex corrolarium: ibi Morietes. Prima in duas.qr̄ primo ponit̄ aptio ianue electē. secundo eiusdē clausio reprobis

n ¶Expectabim[o] cū overā spem. o ¶Et salvabit nos. sicut ꝓmisit. p ¶Iste dñs.s.oim. q ¶Sustinuimus eum.i.patienter sustinuimus aduersa ꝓpter ipsum.
r ¶Exultabimus.gaudio exterius. qr̄ exultatio dr̄ quasi extra saltatio. s ¶Et letabimur.interius. t ¶In salutari eius.salute eterna nobis ab eo ꝓcessa. v ¶Quia requiescet manus dñi.i.ptās eius. x ¶In mōte isto.i. in monte syon qui imminet valli iosaphat.vbi tenebit̄ finale iudiciū.vt hr̄ Joelis.iij. ¶Et tunc requiescet ibi ipi ptās qua damnati detrudent̄ in infernū.⁊ electi in aīa et corpe trasferent̄ ad celū. y ¶Et triturabit̄. Hic redit ꝓpheta ad describendū dilectionē antixp̄i quā supra tetigerat in breui: dicit igit̄. y ¶Et triturabit̄ moab.i.antixp̄s.nec mirandū si sic noiat̄.qr̄ ꝓphete ⁊ maxime esaias frequēter metaphorice loquunt̄:nō em̄ erit antixp̄s totaliter a demone obsessus.ℌ opa eius fient virtute dēmōis et ideo noiat̄ hic moab. qui interp̄tat̄ ex patre.qr̄ erit filius pditiōis.vt dicit apl̄s.ij.ad Thessal.ij.⁊ sic erit ex dyabolo.sicut ex patre.eo mō loquendi q̄ saluator dixit iudeis in Joh. viij. Vos ex patre dyabolo estis. ɜ ¶Dicuti terunt̄ palee.qr̄ virtus eius totaliter annihilabit̄.
ɜ ¶Et extendet.s.antixp̄s. a ¶Manus suas sub eo ꝛc. p hoc em̄ intelligit̄ q̄ valide a xp̄o ꝓcutiet̄.sicut aliqñ inter boues alicui dicit̄.ego ꝓcutiā te ita valide q̄ extendēris ad modū natantis rane. ꝓphete em̄ frequēter vtuntur cōi mō loquendi. b ¶Et humiliabit.s.xp̄s. c ¶Gloriam eius.s.antixp̄i qui se oñdet tanq̄ sit deus p̄ nimia superbia.vt dr̄.ij.ad Thessal.ij. ɜ ¶Cum allisione manuū eius.i.ministrorū eius. e ¶Et munimēta ꝛc.o antixp̄e
f ¶Concidēt oīa.p q̄ credebat stabiliri in ptāte sua defici ent. Cetera patent.

¶In ca.xxv.vbi dr̄ in postilla.Quia posuisti ciuitatē in tumultum. ¶Additio.

Hoc qđ dr̄.Quia posuisti ciuitatē in tumultum ꝓ prie pōt intelligi de destructiōe birlim p romanos put doctores nostri exponūt.nec obstat quod dicit postillator dicēs.q̄ hierusalem fuit reedificata ab adriano.quia hoc non fuit in statum pristinum.s.vt ibi fieret cultus dei.put in ve.te.ad quem cultū templū in illa ciuitate cōstructū fuit et ordinatū.vt hr̄.iij.Reg.viij. Ām sm̄ ꝓbm vnūqdq; est sm̄ illud qđ est principale in eo.⁊ sm̄ hanc expositionē hoc qđ sequit̄. Sup hoc laudabit te ppls fortis ⁊ ciuitas gētiū robustarū timebit te. ꝓphe intelligit̄ de ecclesia militante.q̄ est fortis ꝓpter tolerātiā martyrioꝝ ꝓ noie xp̄i. q̄ quidē fortitudo nō ita fuit inuēta in ipso ve.test.que quidē expositio videt magis cōsona lre. Cetera aūt exponāt̄ put in postilla continet̄ dictis.

Ill die illa. Hic pñr ponit̄ gratiarum actio de bñficiis collatis in celo, et primo oñdit̄ ꝓpositum. secō ꝓcludit̄ duplex corrolarium: ibi Morietes. Prima in duas.qr̄ primo ponit̄ aptio ianue electē. secundo eiusdē clausio reprobis

ibi. Cum feceris iudicia. Et prima in duas.qr̄ primo ponit̄ aptio beatitudinis.secō rō huius aptiōis:ibi. Semita iusti. Circa primū dr̄. a ¶In die illa.s.pacto iudicio. b ¶Cantabit̄ canticū istud.ab electis.
c ¶In terra iuda.q̄ interp̄tat̄ cōfessio.i.in terra viuētium vbi est iugis cōfessio diuine laudis.sm̄ illud ps. lxxxiij. Beati qui habitāt in domo tua dñe.i secula seculorū laudabūt te. Et iō terra iuda sm̄ sensum hr̄alem hic metaphorice accipit̄.⁊ sequit̄ forma cantici.cū dr̄
d ¶Urbs fortitudinis nostre.i.ciuitas celestis.cuius excellentia non pōt exprimi verbis humanis ꝓpter qđ non noiat̄ hic. Qr̄ em̄ in aliquibus libris ponit̄ syon additū fuit ab aliquo exp̄ositore sm̄ suā imaginationem.qr̄ nō est in hebreo nec in libris correctis.
e ¶Saluator ponet̄ in ea ꝛc.i.erit nobis ꝓ oīmoda protectiōe. f ¶Aperite portas ⁊ ingrediat̄.de plano ⁊ libere
g ¶Gens iusta.ꝓ qua dabit̄ diuina gratia. Venite bñdicti ꝛc.loquēdo de ingressu electorū generaliter in corpore ⁊ ea.tm̄ a tpe passionis xp̄i apta fuit ianua.et ingressi sunt electi defuncti q̄tum ad aias.⁊ aliqui etiā q̄tum ad corpora ex gratia spāli.vt pie credit̄ de beata virgine etiā de beato Johanne eius ministro ab aliquibus. h ¶Custodiens veritatē.vite ⁊ doctrine.
i ¶Vetus error abijt. q̄diu em̄ homines sunt in pñti vita possunt errare. sed in beatis deum clare videntibus hoc est impossibile. ⁊ quia nō solum ibi est clara visio sed etiam pfecta fruitio totaliter quietans appetitū. ideo subdit̄. k ¶Seruabis pacē.⁊ est vox sanctorū ad xp̄m.⁊ pacem duplicat̄ ꝓpter quietem duplicis appetitus intellectiui ⁊ sensitiui ꝓ gloriā corpis ⁊ aie.
l ¶Quia in te ꝛc.tanq̄ in redemptorem nostrū et glorificatorē. m ¶Sperastis in dño.vox est ꝓphete alloq̄ntis sanctos. n ¶In seculis eternis.i.ad consequendū ab eo vitam eternā. o ¶In dño deo ꝛc.per cuius fortitudinē reprobi tenebunt̄ in penā ꝑpetuā. ideo subdit̄. p ¶Quia incurvabit ꝛc.i.superbos demones ⁊ tyrānos.⁊ potissime antixp̄m superbissimū ⁊ sibi adherētes. q ¶Ciuitatē ꝛc.i.ciuitates accipiendo singulare ꝓ plāli.vt frequēter dictū est.in q̄bus abū

dat supbia ⁊ alia vicia. r Cōculcabit eā pes. i. pe-
des ⁊ quoꝝ sunt isti pedes subdit. s Pes paupis
sic est in hebreo ⁊ in libris correctis. ⁊ iste paup ē xps.
etiā ꝼm q exponit hic Ra. sa. adducēs ad hoc ꝓ con-
cordia illud Zach. ix. Ecce rex tuus venit tibi iustus.
et saluator ipse
paup ⁊. ℔ redu
cit hoc ad ꝑmū
xpi aduētū. in q
dicit orbē ei sub
iugādū. Sed in
hoc falsum dicit
qz ꝑmus ei⁹ ad-
uētus trāsijt i p̄
teritū. ⁊ fuit i hu
militate. scds āt
erit in ptāte d q̄
loquitur hic scri
ptura cū dī. Cō-
culcabit eā pes
paupis. s. xpi: q̄
in primo suo ad
uētu durit vitā
pauperem.
t Gressus ege
noꝝ. i. apl̄oꝝ
q̄ ꝓpter xp̄m oia
tpalia reliquer
ꝓpter qđ ei in iu
dicio assessores
erūt. ꝼm q ipse
dicit Mat. xix.
Ecce nos reliquimus oia ⁊. sequit. Sedebitis sup se-
des iudicantes. xij. tribus isrl. Et sic suphi huius mun
di erunt pedibus eoꝝ subiecti. v Semita iusti.
Hic ꝓ̄r ponit rō aptionis ianue celestis. q̄ duplex est
Prima ⁊ principalis. est meritū xpi. ꝑ qđ apta est ge-
neraliter quantū est ex pte dei. qui vult oēs homes sal-
uos fieri. scda est meritum electoꝝ quo aperit electis
se disponentibus ad ingressum. ⁊ nō reprobis. primū
tangit cum dī. v Semita iusti. i. via xpi quā tenu
it ⁊ docuit. ⁊ dī semita ꝓpter artitudinē psilioꝝ. dī aūt
xps iustus absolute. qz ꝑ excellentiā. s. formaliter ⁊ ef-
fective. qz alios iustificat.
r Recta est. distorsionē nullā habens a rectitudine
virtutis. oēs em alie lezes ab euāgelica ꝑmittunt ali-
qua mala. sicut manifeste ꝑz de legibus humanis q̄ ꝑ-
mittunt meretrices in ciuitatib⁹ ⁊ plura alia q̄ nō p̄nt
corrigi lege humana. vt dicit Aug. Dicit de lege mosai
ca q̄ ꝑmittit vsuras cum extraneis. ⁊ libellū repudij.
ex parua cā sicut diffusius declarauī in principio ma-
thei. Lex aūt euāgelica nullā pfectionē virtutis omit
tit. nec aliquid illicitū ꝑmittit. scdm aūt tangit cuz dī
in pson electoꝝ. y Et in semita iudicioꝝ tuoruz
dñe. i. in via euāgelica te sequdo. z Sustinuimus
te. i. ꝓpter te sustinuimus tribulatões ⁊ obprobria.
a Nomen tuū. s. iesus. b Et memoriale tuum in
desiderio aie. Ivñ dicit Bern. Jesus mel in ore melos
in aure. iubilus in corde. ideo subdit in pson cuiusli-
bet iusti. c Anima mea desiderabit te in nocte. s. p̄
sentis vite. in qua videmus p speculū in enigmate. de
siderium em ꝓprie loquendo est rei nō habite. sicut dele-
ctatio rei p̄ntis. et iō electi in vita p̄nti ꝓprie loquēdo
deum desiderāt. cui desiderio succedit fruitio.
d De mane vigilabo ad te. i. a mane iuuētutis inci-
piam te quercre. e Cum feceris. descripta aptōne
ianue celestis electis. Hic ꝓ̄r describit eiusdē clausio
iniustis. Claudit aūt aliquibus iniustis simplr. aliqui
bus ad tpus. Primo ergo ponit primum. scdo scdm:
ibi. Dñe dabis. Circa primum sciendum q claditur
simpliciter ⁊ ad semp malis in sua malicia pseueran-
tibus ⁊ sic morientibus. ⁊ isti sunt ꝓprie qui nō corri-
gunt diuinis flagellis. nec etiā bñficijs. ⁊ hoc est qđ dī
trahet eā vsq̄ ad pulueꝝ
f Conculcabit eaz pes: s pes
paupis t gressus egenoꝝ.
u Semita iusti f recta est rec-
tꝰ callis iusti ad ābulādū.
y Et in semita iudicioꝝ tu
oꝝ dñe z sustinuim⁹ te: a no-
mē tuū b ⁊ memoriale tuū in
desiderio aie. c Aīa mea desi
deranit te in nocte: ℔ ⁊ spū
meo in precordijs meis: d de
mane vigilabo ad te. e Cuz
feceris iudicia tua in terra
f iusticiā discēt habitatores
orbis. g Misereamur b impio:
i ⁊ nō discet iusticiā k In ter
ra sanctoruz iniqua gessit:
l et non videbit gloriā dñi.
m Dñe exaltet manꝰ tua n vt
nō videāt: o videāt p ⁊ cōfun
dant q zelātes ppli: r ⁊ ignis
s hostes tuos deuoret. t Dñe
dabis pacē nobis: v oia em
opera nostra operatus es no
bis. x Dñe deus noster pos-
sederunt nos dñi absq̄ te:
y tm̄ in te recordemur nois
tui. z Morientes nō viuant
a gigātes b nō resurgāt c pro
pterea visitasti ⁊ cōtriuisti
eos: d ⁊ pdidisti oēm memo
riam eorum. e Indulsisti gē
ti homine: indulsisti genti.
f Nunquid glorificatus es
primo de flagellis. e Cum feceris iudicia tua in terra
flagellando pcōres. f Iusticiā discent. i. iusticiā tuā
discent ꝑ experientiā flagelli. non tm̄ ꝑ emendationē pec-
cati. sicut pharao exctus fuit diuina flagella. non tm̄ ad
sui correctionē. sed magis ad obdurationē. scdo de bñfi-
cijs cum dī in pson
dei.
g Misereamur.
⁊ loquit in plurali
ꝓpter trinitatē per
sonarū. vel est ser-
mo dei ad angelos
qui sūt executores
suoꝝ bñficiorum.
b Impio. obsti-
nato.
i Et nō discet iu-
sticiā. reuertendo
ad ipsā ꝑ bñficijs
diuinis. sicut patz
de pharaone a q̄ de
us frequenter ex sua
misericordia retraxit pe
nas inflictas. ⁊ tm̄
ex hoc non fuit re-
uersus ad statū iu-
sticie.
k In terra san-
ctoruꝝ iniqua gessit
nō retractus ex lo
ci sanctitate. qz ta
lis peccat ex ꝓpter
ptu. ⁊ ideo subdit.
l Et nō videbit gloriā dñi. qz nunq̄ admittet ad gloriā
paradisi. m Dñe exaltet manus tua. i. ptās tue iusti
cie. n Ut nō videāt. i. vt nō illuminent a te ꝓpter suū
demeritū. o Videant. s. meritū sanctoruū. p Et cō
fundant. sicut de Cayn dī Gen. iiij. Iratus est cayn vehe
menter ⁊ cōcidit vultus eius. qz deus respexerat ad abel
et ad munera eius. vt ibi ꝑmittit. q Zelantes ppli. i.
illi qui inuident fraterne gratie. r Et ignis. s. infernā
lis. s Hostes tuos deuoret. non ꝓ eorum cōsumptio
nem. sed ꝑ continuā afflictionē. t Dñe dabis ⁊. Hic
ꝓ̄r ostendit quibus malis ianua celestis ad tps claudit
scz q̄diu manent in peccatis. sed cum penitent a deo visi
tati eis aperit. ⁊ hoc est qđ in eorum pson dī.
t Dñe dabis pacē nobis. nos reconciliando. ⁊ qz hoc ꝓ
uenit ex diuina gratia subdit.
v Omnia em opa nostra. s. meritoria. ℔ patus es no-
bis. qz nō sunt meritoria nisi ex acceptatōe diuina. ⁊ grā
ꝑ quā sunt acceptabilia a solo deo in nobis efficit.
x Dñe deus ⁊. i. spūs maligni qui sunt alieni a te posse
derunt nos vt seruos. qz qui facit peccatū seruus est pcti
Joh. viij. y Tm̄ in te recordemur nois tui. ita q̄ dece
tero nō seruiamus nisi tibi.
z Morientes. Hic ex p̄dictis concludit duplex correla
rium. scdm ponit ibi. Dñe in angustia. superius locutus
fuerat ꝓpheta de resurrectōe generali dim q̄ non erit filis
in reprobis ⁊ in electis vt ꝑz ex supradictis. ideo conclu-
dit q reprobi nō resurgent ad gloriā. sed ad ignominiā ⁊
penā. ⁊ hoc est qđ dicit ꝓpheta. z Morientes nō vi-
uant. vita gloric. hoc dicat optādo ex cōformitate sue vo
luntatis ad diuinā iusticiaz. ꝼm illud p̄s. Letabit iustus
cum viderit vindictā. ⁊ loquit hic de morientibus in pec
cato mortali. a Gigantes. qui fuerunt incōpositi mo
ribus ⁊ tyrānī. b Non resurgāt. s. ad gloriā ℔ magis
ad penā. iō subdit. c Propterea visitasti ⁊ cōtriuisti
eos. ꝑ penā durā. d Et pdidisti oēm ⁊. ꝼm illud Pro
uer. x. ca. Nomen impiorū putrescet: qz si remanet aliq̄
eorū memoria. nō fit eis ad honorē. ℔ ad cōfusionem.
e Indulsisti ⁊. punitionē eorū differendo. vt haberēt
locū puniēdi. ℔ qz tales dilationis bñficio abusi sunt sub
ditur. f Nunquid glorificatus es. s. ab eis ꝑ pniam

q.d.nō.ideo subdit. f Elongasti.s.a te. g Oēs terminos terre.i.obstinatos in peccatis in q̄cūq; pte orbis. b Dñe. Hic ponit scōm corelariū.s.q; electi surgēt ad gloriā.et dividit in tres ptes. q; ꝓbeta primo describit circa resurrectionē iustorū desideriū.scōo resurrectionis actum: ibi. Viuēt mortui.tercio terminum:ibi. Vade ꝓple mens. Desideriū aūt resurrectionis ad vitā beatā ꝙsurgit principalr ex duobus. Primū est afflictō quā iusti sustinēt dc cōi cursu in pñti vita. ꝓm q̄ dr.ij. Timo. iij. Oēs qui pie volunt viuere in xpo psecutionē patiēt ꝓpter qd dicit Gregor. Mala q̄ nos hic cōprimunt ad dēū ire ꝙpellunt. z hoc est qd dr hic.

f elōgasti[s] oēs termios terre
b Dñe i angustia reqsierūt te
i tribulatōe murmur[is] k ⁊ doctrīa tua eis. Sic q̄ cōcepit
cū approp̄iq̄uerit ad ptū: dēs clamat in dloribꝫ suis.
l sic facti sumus m a facie tua dñe. n Cōcepim⁹ z q̄si pturiuimus z pepim⁹ spm̄. o Salutes ñ fecim⁹ i tra: p iō ñ ceciderūt q hitatores tre. r Viuent mortui tui s interfecti mei r surgēt. t Expgiscimini

F ⁊ laudate v q̄ hitatis in puluere: q; ros lucis ros tuus
a ⁊ tra gigātū b dēbes i ruinā. c Vade ꝓple me⁹ intra
i cubicula tua claude ostia tua sup̄ te. e Abscōdere e modicū ad momentū s donec p
trāseat indignatio mea. b Ecce em̄ dñs egredit dc loco
suo k vt visitet iniq̄tatē hitatoris terre sup̄ eū: l ⁊ revelabit tra sanguinē suū: m ⁊ nō operiet vltra interfectos suos.

z laudate ꝓpter deū z iusticiā. t Resurgent. z dicit mei. se eis cōmmerādo. q̄si de sua morte ꝓbetando. q; fuit serratus sicut dictū est in principio huius libri dc p̄cepto manasse regis ydolatre pessimi eo q; ipm̄ z alios ydolatras arguebat. Consequēter conuertit sermonē ad electos resuscitādos dicēs. v Exp giscimini. a somno mortis. r Et laudate dēum dc vestra glorificatōe futura. y Qui habitatis in puluere. q̄tum ad corꝑa in cinerē redacta. Consequēter alloquit dēum. ex cuius virtute fiet resurrectio mortuorū dicens. z Quia ros lucis ros tuus. i. sicut ros celestis ē suauis terrenascentibus qui facit ea dc terra resurgere. sic benignitas tua erit suauis electis vermiētibus. quos faciet ad gloriā resurgere. z ecōtrario hec resurrectio erit terribilis damnatis. ideo subdit. a Et terrā gigātum. i. peccatorū qui p potentiā fideles oppſserunt. b Detrabes in ruinā. i. in gehennā z accipit hic terra ꝓ peccatoribus in ea habitantibus eo mō loquēdi quo dr mō cōi loquēdi terra destructa quādo eius habitatores destruunt. c Vade. Hic ponit dc scribit resurrectōis tps. posz em̄ aliquis credere ex p̄dictis q; esset ꝓpinquū tps resurrectōis q̄ nō est verū. b erit in fine tpis. ideo dr.

c Vade ꝓple meus. ꝓius recedendo dc vita pñti. d Intra in cubicula tua. i. sepulcrū q̄tuz ad corꝑa et purgatorū. q̄tū ad aias electorū. q̄ tñ dñt aliquid purgandū in futuro. vel lymbū patrū q̄tum ad purgatas z añ aptionē ianue p mortē xpi. vel celū empyreū q̄tum ad purgatas post aptionē ianue.

e Absconde. q; defuncti ab hoibus huius vite fūt abscōditi. f Modicū ad momentū. q; tpus vsq; ad iudiciū respectu eternitatis est modicū ꝛc. hoc mo dr aiabus electorū dēsiderātibus vltimū iudiciū Apoca. vj. Et dictū est illis. vt requiescerēt adhuc tps modicū donec cōpleant cōserui eorū z fratres eorum.

g Donec ptrāseat indignatio. i. electorū ꝓturbatio p tribulatōnes tyrannorū z maxime antixpi tpe. In aliquibus libris addit. mea sed non est in hebreo. nec in libris correctis. b Ecce em̄ dñs ihesus xps.

i Egredit dc loco suo. i. dc celo empyreo ad iudiciū veniendo. q̄tum em̄ ad humanitatē egredit z venit p localē motū. q̄tū vo ad deitatē q̄ est vbiq; egredit p nouū effectū. k Vt visitet iniquitate ꝛc. i. iniquitates peccatorū terrena amantiū. l Et revelabit terra sanguinē suū. i. mortē z dēpssiones fideliū. q; ꝓtic manifestabunt oia latentia. m Et nō operiet ꝛc. q; dēcetero nō cōmittent talia.

In ca. xxvj. vbi dr in postilla. Nomen tuū. s. ihesus z memoriale tuū. Additio. j.

Quomō deus nomē suū ꝓpriū. s. tetragrāmaton reserauit moysi Exod. iij. legit sic. Hoc est nomen meū internū z memoriale meū in generatiōe z generationē. vbi in additōe ibidē fuit notatū q; hoc qd dr. Hoc est nomē meū. refert ad nomē dñi tetragrāmaton. qd ꝓprie significat essentiā diuinā ꝓ ut ibidē fuit expositū. z qd sequit. Hoc est memoriale meū. refert ad nomen ihesus qd est conforme maxime tetragrāmaton. ꝓut ibidē fuit declaratū. z dc hoc ꝓprie intelligit illud ad Phil. ij. z donauit illi nomē qd est sup̄ omne nomen. vñ in ꝙlona expectantiū seu desiderantiū xpi aduentū esaias dicebat in hoc loco. Dñe sustinuimus te nomen tuū z memoriale tuū dēsiderium aie. q.d. dēsideramus noticiā nō solū nois tui. s. tetragrāmaton nobis in ve.te. ꝓpositi. sed etiā noticiā memorialis tui. q̄. s. est hoc nomen ihesus. vt dictū est dc quo plenius habet in p̄dicta additione.

In eodē ca. vbi dr in postilla. Indulsisti dñe genti.

Additio. ij.

Tibi in translatōe nostra dr. Indulsisti dñe gēti ꝛc. In hebreo dr sic. Addidisti dñe genti addi

disti.glorificatus es elongasti oia extrema terre. z ꝑm istam lram ꝓpheta loquit de additõne gentiũ ad plm israeliticũ. zest sensus. Addidisti dñe genti. s. israelitice gentes aliarũ nationũ. z qz ex hac additõne deus fuit magis glorificatus in ꝯctum non solũ laudatus est in iudea. sed etiã a solis ortu vsq; ad occasũ. ideo subdit. Addidisti glorificat⁹ es Et ne ex hoc intelligeret q oẽs indifferẽter fuerunt additi ꝓ ve refidei susceptõne. ideo subdit.

Elõgasti oia extrema terre. s. infideles z reprobos. In eodẽ vbi dr in ꝓstilla Hade. hic ꝑñr describit resurrectõis tps.

Additio. iij.

Dñe ꝓpheta in hoc qd dicit. Hade ꝓpls meus intra in cubicula tua ꝛc. intenderet excludere ne aliqs crederet ꝓpinquũ esse tps resurrectõnis. vt postilla. dicit sic valde improprie diceret. Abscõde re modicũ ad momentũ. Iste enim dictões significant breuitatẽ tpis. nõ aũt plixitatẽ seu dilatatõz. Hoc aũt qd dr. Claude ostia tua sup te nõ videt ꝓtinere ad intrantẽ in sepulcro vel in lymbo vel in empyreo. vñ melius videt dicẽdũ ꝙ qz ꝓpheta immediate añ locutus fuerat de resurrectoe electorũ dicens. Viuent mortui ꝛc. qd in magnũ gaudiũ vertit electorũ. ideo de psecutione antixpi q modicũ ante tps resurrectõnis futura est q inter alias est maxima. vt habet Dañ. xij. ca. eos monet. q. d. eis de hoc qd vobis ꝓphetizo debetis exultare cum tremore vt sitis pati ad pscutões futuras patienter tolerãdas. q sunt ꝓpinque ꝓdicte resurrectioni. z qualiter debeãt se ꝓparare oñdit dicens. Hade ꝓpls meus. intra in cubicula tua. s. ad orandũ deus eo mõ quo dr Matth. vj. Intra cubiculũ tuũ z ora patrẽ tuum. oro essi est maximũ remediũ in tribulatiõibus. iuxta illud ps. Ad dñm cum tribularer clamaui. Itẽ monet eos vt a deo petant ne ex vehementia tribulationis aliqua verba ꝓrumpent in dei offensam seu in vere fidei rogationem. et de hoc dicit. Claude ostia tua sup te. q quidem clausura a deo impetrat. iuxta illud ps. Done dñe custodiã oti meo. z ostiũ circumstãtie labijs meis. Item monet eos vt abscõdant se a seuissimis cõtradictõibus aduersantiũ. qd nõ nisi virtute diuina fieri posset. iuxta illud ps. Abscõdisti eos in abscõdito faciei tue a cõtradictõib⁹ hoim ꝛc. z qz tps hmõi piculosissime pscutiõis deus abbreuiabit ꝓpter electos. vt Marci. xiij. iõ ꝓprie subdit. Modicum ad momentum.

Replica.

In ca. aũt. xxvj. cum postill. dicit circa illũ passum. Abscondere modicũ ad momentũ de tpe iudicij exponẽdo qd a tpe ꝓphetie est modicũ respectu eterne duratõis. Burg. dicit improprissime sic dici qz ille dictiões significãt breuitatẽ tpis. sed illa obiectio est cõtra rotundũ textũ in multis locis sacre scripture. Dicit enim supra. c. ij. de tpe xpi. Erit in nouissimis diebus. post quos tñ multa centena annorũ fluxerũt z Joh. in canonica. Filioli nouissima hora est q tñ ꝓprissime ab oibus exponũt de multis cẽtenis annorũ q restant z sic de alijs locis scripture.

Ca. xxvij.

In die illa. Postq; descripta est gratiarũactio de ꝓmotione electorũ. hic ꝑñr ponit gratiarũ actio de deiectione demonũ. z diuidit in duas ptes. qz primo ponit hmõi deiectio. secõ soluitur duplex questio ibi. Ego dñs. Circa primũ dr. a In die illa. s. iudicij generalis. b In gladio suo duro. ꝯctum ad pene asperitatem.

c Et grandi. ꝯctum ad eius latitudinem.

d Et forti. ꝯctum ad immutabilitatẽ.

e Sup leuiathan ꝛc. p leuiathan qui hic bis ponit z p cetum idẽ intelligit. s. dyabolus. vt dictũ fuit Job. xl. et dñ hic leuiathan de ctem ꝓpter ei⁹ fortitudinez. ꝑm q de eo dicit Job. xli. Non est ptãs sup terrã que ei cõparetur. s. leuiathan.

f Tortuosum. ꝓpter eius calliditatem ad decipiẽdũ.

g Et occidet cetum ꝛc. i. dyabolũ qui habitat in hoc aere caligineso tã ꝯctu in mari tempestuoso. non tñ intelligit eius occisio p mortẽ nature. cuz hoc mõ sit immortalis. s p mortẽ gehenne. qz tunc ibi retrudet. nec poterit inde exire z hoies tẽtare. seu ad peccatum inducere. qd erit sibi graue. et in hoc crescet pena eius. qua etiã portat mõ ignẽ suũ secũ. crescet etiam pena sua accidẽtalis ex damnatõne hoim quos inducit ad peccatũ. sicut z gloria sanctorũ angelorũ ex gloria electorum. qs inducũt ad bonũ.

h In die illa. dereictiõis demonis.

i Vinea meri. In hebreo habet vinea vinosa. Ex quo ptz q meri hic nõ est nomen ꝓprium. sed cõe. et significat purũ vinũ z optimũ. Vinea igit meri. hic accipit societas supnorũ ciuiũ in quibus nihil erit impurũ et ipsi deum laudabunt de deiectõne demonũ.

k Ego dñs. Hic ꝑñr soluit duplex questio oriẽs ex ꝓdictis. scda soluit ibi. Quis dabit me. Prima qd oñditur ex hoc qd hic dr. Vinea meri societas electorũ. qz ex quo fuerunt a deo ita electi z dilecti ab eterno. videret alicui extraneũ. quo deus ꝓmittit eos tribulari in hoc mundo. ꝑm q dr ij. Thi. iij. Omnes qui pie volunt viuere. in xpo pscutõnem patient. Et rñdet dñs ad hoc qtalis ꝓmissio nõ est ex odio. sed magis ex dilectione. ne ex ꝓsperis in superbiã eleuent. z p exercitium patientie in bono custodiant. ꝑm dictũ saluatoris Luce. xxj. In patiẽtia vestra possidebitis aias vestras. z hoc est qd dr hic.

k Ego dñs qui seruo eam. s. vineã meã q est vniuersalis ec clesia. ex q a primo abel iusto vsq; ad vltimũ electũ qui in fine mũdi nascituzus est. qt electos protulit. tot palmites misit. vt dicit Greg. homel. vij.

l Repente ꝓpinabo ei. s. potũ tribulatõis rõnibus ꝓdictis. iõ subdit.

m Ne forte visitet ꝛc. i. ex ꝓsperis insolescat. z sic p insolẽtiꝰ visitet cõtra eam in die iudicij.

n Nocte z die ꝛc. i. tpe aduersitatis z ꝓsperitatis sub paterna disciplina.

o Indignatio nõ est mihi. i. hoc nõ facio ex ira seu indignatiõe. s ex paterna correctõe. Quis dabit. Hic soluit scda qõ. qz videret alicui. q p merita iustorũ de ꝓpio isrl et maxime apostolorum parcendũ fuisset alijs eiusde ꝓli de captiuitate q facta est p romanos. z sic in hac qõne ꝓcedit. qz primo ponit advtranq; partem ratio. secõ ponitur questionis solutio: ibi. Nunquid iuxta est. Primo arguit q non debuit parci. sed magis ꝓ multitudine malorum iusti cum eis debuerunt affligi sicut frequenter factum fuit in veteri test. z hoc est qd dr in ꝓsona dñi.

p Quis dabit ꝛc. ad succẽdendũ ciuitatẽ birlin.

q In ꝓlio. s. romanorũ qui captã ciuitatẽ incenderunt

r Gradiar ꝛc. eam calcando p romanos.

s Succendam ꝛc. s. fideles in xpm tunc credentes cuz infidelibus in sua ceatate obstinatis. q. d. hoc videretur decens iusticie mee sicut succensa fuit hierusalem p chaldeos z multi iusti fuerunt ibi mortui z captiuati occasione iniustorũ.

t An potius. hic ponitur argumentum ad oppositum. scz q debeat parci malis. cum dicitur. An potius tenebo. i. retinebo.

v Fortitudinem meã cessando a punitõne sub specie correctõnis. ideo subditur.

v Faciet pacē mihi. ꝛ ꝓ aplorum aliorūq; xpi discipulorum meritis. ꝓpter qđ subdit. r Cum egredient. s. ad pdicandū fidē catholicā p orbē. y Impetu. i. cum feruenti desiderio. z Iacob. i. a ppło isrl. cuius nodi fuerunt apli et alii. lxx. discipuli. qui ꝓ maiori pte fuerūt iudei. z Florebit ꝛc. in aplis. s. floribus sancte vite ꝛ doctrine.

a Et implebunt ꝛc. s. verba euangelice doctrine ꝑm qđ dī in parabola seminantis Lu. viij. Semē ē verbū dei.

b Nūquid. Dicponit solutio in q sic ꝓcedit. q2 ꝓmo soluit q̄tū ad malos. scdo q̄tum ad bonos: ibi. Et erit. Circa ꝓmū primo ondit. q. ꝑ pdictū nō est malis parcē dum. scdo soluitur argumentū: ibi. Ne circo. ꝛ tercio ponit malorū exterminiū: ibi. Ciuitas Circa primū dicit

b Nūquid ꝛc. i. ppli iudaici dum xpm tā crudeliter affligerent.

c Percussit eum. q. d. nō an ciuitatis destructionem.

d Aut sicut occidit ꝛc. i. aplos xpi discipulos a iudeis occisos. quos occiderunt iudei ꝛ psecuti sunt grauiter vt ptz Act. vij. de stephano ꝛ. xij. de iacobo ꝛ. viij. de psecutione generali xpianorū. ꝛ in pluribus locis de psecutione pauli ꝛ aliorū aplorum. e In mēsura ꝛc. q. d. nō ꝓuenit diuine iusticie q tanta facinora transeant absq; debita pena. iō subdit. f Meditatus est ꝛc. i. disposuit diffinitiue ista punire. g Decirco. Hic soluit argumentū ad oppositū de merito aplorum. cum dī.

g Decirco sup hoc. i. ꝓpter meritū aplorum. b Dimittet iniquitas. ꝑdicta. i Domui iacob. i. iudeis in sua malicia obstinatis. k Et iste ois fructus ꝛc. i. ne totus fructus meriti aplorum. q̄ dimittat aliis iudeis dictum peccatū. ꝛ vlterius specificat meritū istud dicens. l Cum posuerit. s. ꝑdicatio aplorum. m Omnes lapides altaris. i. altariū ydolorum. n Sicut lapides cineris allisos. ꝑ ꝑdicationē aplorum fuit cultus ydolorū multū destructus p orbē. etiā ipsis viuentibus ꝛ q̄situs taliter ablatus p successores eorum. iō subdit. o Non stabunt luci et delubra. vbi exercebat ydolatria. nec pōt illud intelligi de ydolatria iudeorū. q̄ a reditu captiuitatis babylonice nō legit in ppło iudaico fuisse. nisi ad tpus modicum. ꝛ ꝑ violentiam ꝛ in paucis. s. tpe antiochi illustris. qui cogebat iudeos ydolis immolare. vt ptz. j. ꝛ. ij. Machabeorū. Nec qđ dī. Cum posuerit oēs lapides altaris ꝛc. pōt conuenienter exponi de destructōne templi p romanos. vt volunt aliqui dicere q2 statim subdit.

Non stabūt luci ꝛ delubra. ꝑ qđ intelligit ydolatria que nullo modo tunc erat apud iudeos. ꝛ iō intelligit de destructione ydolatrie gentiliū p ꝑdicationez aplorum vt dictum est. p Ciuitas ꝛc. Hic ponit iudeorum exterminium q̄tum ad obstinatos. cum dī.

p Ciuitas enī munita. s. birlin. q Desolata erit. ꝑ romanos qui eam destruxerūt. r Spaciosa relinquetur. i. birlin que ante erat ciuitas speciosa relinquet a suis habitatoribus. q2 a principio obsidionis vsq; ad finez multi fuerūt mortui gladio ꝛ fame ꝛ peste. s. decies centū milia. vt dicit Egesippus li. v. s Et dimittet q̄si derelictum. quia alii fuerunt in captiuitate ducti. ꝛ ciuitas fuit destructa ita q nō erat habitationi hoim apta.

t Ibi pascet vitulus. s. ꝓlus romanus. qui dī hic vitulus. ꝓpter carnis petulātiā: ibi cū fuit pastus. i. diuitijs ciuitatis repletus. v Et ibi accubabit. i. poterit secure dormire q2 eorum aduersarij erant mortui vel captiuati vt dictum est.

r Et cōsumet summitates ei⁹. i. templū ꝛ edificia in circuitu q̄ erant in mōte syō qui est supior ps ciuitatis.

y In siccitate messis illius. i. ex defectu victꝰ in birlin.

z Conterent mulieres venientes. scz in birlin ad diē festū. vñ refert egesippus li. vj. q̄ quedam mulier de vltra iordanem venerat in birlin. ꝛ cum alijs fuit ibi obsessa. ꝛ angustia famis cōstricta. comedit. ꝛ idē credibile est de pluribus alijs. licet nō fuerunt deprehense. q2 talia enormia fiunt in clanculo.

a Et vocentes eam. sic est in hebreo ꝛ libris correctis et accipiunt hic vocētes ipsi sacerdotes. qui ex officio habebant vocare ꝓplm. ꝛ isti tunc fuerunt cōstricti. q2 cum a tyto postularent misericordiam. iussit eos occidi. dicens eos degeneres esse animi. q2 templo ꝛ numini cuperent supuiuere. ꝛ cā subdit. b Non est enī pls sapiens. i. habens dei sapiam que sapida est sed tñ terrenam sapiam q̄ est animalis ꝛ dyabolica Jacobi. iij.

c Propterea nō miserebit ꝛc. Et ꝓz ira.

d Et erit ꝛc. Hic soluit questio q̄tum ad bonos qui de iudeis crediderunt xpo. qui destructa iudea fuerūt saluati in vita. ideo dī. Et erit. s. qđ sequit.

e In die illa ꝓcutiet ꝛc. Et dī hic alueus fluminis locus vbi orit iordanis. Torrens aūt egypti dī riuocorula. qui est paruus fluuius in extremitate iudee in ꝑte australi versus egyptū. ortus aūt iordanis est in terminio iudee in ꝑte aquilonari in radicib⁹ mōtis libani. vt dicit Hiero. ꝛ sic designat hic terra iudee ꝓcussa a romanis. f Et vos cōgregabimini vnus ꝛ vnus. i. pauci respectu multitudinis ꝓcusse ꝛ captiuate.

g Filij isrl. i. vos in xpm credētes fidem patriarche iacob qui alio noie dī isrl imitantes. Scribit in ecclesiastica hystoria q̄ ante obsidionē birlin ꝑ romanos: fideles qui erant in birlin ꝛ iudea fuerant admoniti ꝑ angelum. vt transirent in regnū agrippe qui erat cōfederatus romanis. ꝛ sic fuerunt ibi saluati.

b Et erit in die ꝛc. ꝑ hanc tubam intelligit edictum belij hadriani imperatoris romani qui hierusalem destructam per Titum reedificauit: ꝛ suo nomine belyam appellauit. sed postea magis tenuit nomen antiquum. ꝛ ipse edicto publico ꝓhibuit ne aliquis iudeus ibidem habitaret. sed fuit ꝓmissa ipsis cristianis ad habitandum. vt dicit Hugo floriacensis li. iij. Et tunc in hierusalem confluebant vndecunq; iudei ad christum conuersi. eo q̄ diligebant locum illum. ideo subdit.

i Et venient qui pditi fuerant de terra ⁊c. qz in istas terras p captiuitates p̄cedentes multi iudei fuerant ducti ⁊ habitabāt ibidē. qui p p̄dicationē ap̄lorum et aliorū discipulorū fuerunt cōuersi ad fidē. ⁊ sic veniebant in hirlm rōne dicta. ⁊ p istas duas terras intelligunt etiam alie in quibus iudei captiuati habitabant. pōt etiā hec lra intelligi de ecclesia noie hirlm significata. ſm q dī Apocal. xxj. Vidi ciuitatē sanctam hierlm nouā descendentē de celo ⁊c. ad quā p uenerūt p fidez multi de oībus terris qui prius erant pditi p errores ⁊ ydolatriam dēū adorantes fideliter ⁊ deuote. et hoc est adoratōe latrie.

et veniēt q̄ pditi fuerant de terra assyriorū :⁊ qui electi erant de terra egypti: ⁊ adorabunt dñm in monte scō in hirlm.

Cap'm. xxviij.

Ve corōe superbie Supius locutus est ꝓbeta contra duarū tribuū psecutores. hic ꝓbetat contra ꝓbetarū contēptores. Et diuidit in duas. q̄ primo ꝓbetat contra contēptores ꝓbetarum p̄ntium. scdo futurorū. xxx. ca. Prima in duas. q̄ primo ꝓbetat contra cōtemptores de decez tribubus. scdo contra eos de duabus: ibi. In die illa. Circa p̄mū dicit. a Ve corone supbie. i. regno decē tribuū. q̄ intantū supbierat. q̄ ꝓbetas dñi oīno cōtemserat ⁊ ꝓbetis ydolorū adheserat ebrīs ephraim. q̄ illud regnum nō solum infectum erat p peccatum supbie: ſ etiā gule ⁊ luxurie. ⁊ denotat ab ephraim illud regnum q̄ primus rex. ſ. hieroboā fuit de tribu ephraim. b Et flori decidēti ⁊c. p hoc designās q̄ destructio illius regni erat ꝓpinqua. q̄ facta fuit per salmanasar regē assyriorū. ix. āno Osee regis isrl'. iiij. Reg. xviij. c Qui erant ⁊c. Ista vallis ſm Rab. sa. est vallis cenereth fertilissima existens in regno decem tribuum. d Ecce validus ⁊ fortis dñs. cui nullus pōt resistere. e Sicut impetus grandinis ⁊c. p hoc intelligitur exercitus salmanasar instinctu diui no venturus cum magna fortitudine ad destruendū regnum isrl'. ita q̄ israelite nō possent resistere. sicut factum fuit. ideo subdit. Pedibus cōculcabit ⁊c. ⁊ patz ex dictis lra. vsq; ibi. f Quasi tēporaneū. i. p̄mitiū g Ante maturitatē autumni. i. añ maturitatē de cursu cōi. b Quod cum aspexit ⁊c. Et est snia q̄ sicut aliquis videns fructū aliquē maturum ante alios. vt pomum vel ficū vel hmōi. ex desiderio nouitatis statim accipit ⁊ comedit. sic salmanasar ⁊ eius exercit⁹ cum magna auiditate destruendi regnum isrl' venturi erant de ꝓpinquo ⁊ sic cōtigit. q̄ ꝓlim partim occiderunt ⁊ partim captiuū duxerant in assyrios. ⁊ terram populauerunt alienis gentibus. iiij. Reg. xviij.

i In die illa. Hic p̄nr ꝓbetat contra cōtemptores qui erant de duabus tribubus. ⁊ primo contra maiores ꝓlī spāliter. scdo contra totum ꝓplm cōiter cap. sequenti. Prima in duas. q̄ primo vt appareat cōtemptus grauior p̄mittit dei bñficium exhibitū. scdo ꝓbetat eorū interitū: ibi. Verum hi. Circa p̄mū sciē dū. q̄ captiuatis decem tribub⁹ p salmanasar sennacherib voluit destruere regnū iude. sed angelus dñi p̄cussit exercitū. ita q̄ oportuit eum fugere ad terrā suā vbi a filijs suis fuit interfectus. iiij. Reg. xix. Et tunc ezechias rex iude cum ꝓp'o suo de spolijs mortuoꝝ fuerunt valde ditati. ⁊ sic habuerunt duplicē materiā gaudij. ſ. de morte aduersariorum suorū et de spolijs eorum. ⁊ hoc est q̄d dicitur.

i In die illa ⁊c. i. angelorum.

f q̄si ꝓpaneū g añ maturitatē autumni: b q̄d cum aspexerit videns: statim vt manutenuerit deuorabit illud. i In die illa: erit dñs exercituū k corona glie: l ⁊ p̄tū exultatōis m residuo ꝓpli sui n ⁊ spūs iudicij o sedēti sup iudiciū: p ⁊ fortitudo q reuertētibus de bello ad portā. r Verum hi q̄ p̄ vino nescierūt: s ⁊ p̄ ebrietate errauerūt t Sacerdos et ꝓpha v nescierūt p̄ ebrietate: x absorpti sūt a vino: errauerūt in ebrietate: y nescierūt videntē: z ignorauerunt iudiciū. 3 Omnes em̄ mense replete sunt vomitu sordium q̄: a ita vt nō eēt locꝰ vltra

k Corona glorie q̄ctū ad maiores.

l Et sertū exultatōnis. q̄ctum ad minores q̄ corona fit de auro: argento ⁊ gemmis. sertū vo de floribus.

m Residuo ꝓpli sui. i. duabus tribubus q̄ remanserant alijs captiuatis.

n Et spūs iudicij. i. inspiratis voluntatem iudiciū faciendi.

o Sedenti sup iudiciū. sic est in hebreo ⁊ in libris correctis. i. ezechie regi q̄ fuit iustus

p Et fortitudo ⁊c. i. ꝓp'o ezechie qui erit ad colligendū spolia assyriorū vt p̄dictum est. Et rediit ad portā ciuitatis hirlm plenus diuitijs aduersariorū. ⁊ ideo dī hic.

q Reuertentibus de bello ⁊ nō bellantibus. q̄ illam victoriam nō fecit dñs p boies sed p angelum.

r Verum ⁊c. Hic p̄missō bñficio denunciat interitus rōne ingratitudinis. ⁊ primo ponit interitus duarum tribuum factus p chaldeos. scdo p romanos: ibi. Propter hoc audite. Prima in duas. q̄ primo ꝓpheta describit eorum culpā. scdo debitā penā: ibi. Et erit. Circa primā dī.

s Pre vino nescierunt. q̄ exposuerunt se epulis ⁊ potibus ⁊ alijs malis ⁊ cito dei bñficium obliti fuerunt. ideo subdit.

t Sacerdos ⁊ ꝓpheta. qui debereut alios de dei beneficijs instruere ⁊ ad dei laudem inuitare.

v Nescierunt p̄ ebrietate. Et loquit hic Esaias de ꝓphetis falsis.

x Absorpti sūt a vino ⁊c. inculcatio est verborum idē significantiū ad oīendendum magnitudinē excessus eorū in talibus.

y Nescierunt videntē. i. verū ꝓphetam ſm q̄ dī. ſ. Reg. ix. Qui em̄ hodie dicit ꝓpheta olim appellabat videns. Sacerdotes em̄ mali et ꝓphete falsi veros ꝓphetas dñi contemnebant. iō subdit.

z Ignorauerunt iudicium. q̄ nolebant dirigi p verba sanctorum ꝓphetarum.

3 Omnes em̄ mense ⁊c. ex nimio epulationis ⁊ potatōnis excessu.

a Ita vt nō esset locus vltra. ſ. mūdus a talibus sordibus. ⁊ q̄ talis excessus causat cecitatē intellectus sic ecōtrario abstinentia clarificat. ſm q̄ dī Dan. j. de ipsoꝝ socijs eius q̄ fuerūt valde abstinentes. ⁊ idē dī. Pueris aūt bis dedit deus sciam ⁊ disciplinā in omni verbo ⁊ in omni sapia ⁊c. ideo subdit.

b Quē vocabit sciam .i. p sacrarū scripturarū studium. c Et quē intelligere ꝛc. i. verba doctorū vel etiā angelorum reuelantiū: ꝛ rñdit. d Ablactatos a lacte ꝛc. i. segregatos a delectatiōibus carnalibus q̄ sūt circa cibos ꝛ venerea. ꝛ qz detēti delectatōibus carnalibus sūt ad hoc inepti. ideo subdit

c Manda remāda ꝛc. sic em̄ loquebant sacerdotes mali ꝛ ꝓphete falsi deridēdo verba ꝓphetarū sanctorū. q̄ nō intelligebant ⁊ falsa reputabāt Circa qd̄ sciendū q̄ ꝓphete nitebant̄ pp̄lm detrahere a malis aliqñ cōminando eis mala si in malis pseuerarent. ꝛ tunc vtebātur verbo mandati sicut supra ca. v. Mandabo nubibus meis ꝛc. ꝛ .xiij. Mādabo militie belli. aliqñ vo promittendo bona si a malis desisterent et tunc vtebantur verbo expectationis sicut Habacuc. ij. Si morā fecerit expecta eum ꝛc. ꝛ iō sacerdotes mali et ꝓphete falsi eos deridendo dicebant. Manda remanda expecta ꝛc. Et subdit.

f Modicū ibi. quasi dicant de cōminationibus eorum seu promissionibus modicū aut nihil vidimus implctum. g In loquela em̄ labij. In hebreo habet sic in balbuciendo. balbuciens em̄ satis mouet labia. sed tm̄ loquit male intelligibiliter. h Et in lingua altera. i. extranea. i Loquet ad pp̄lm istum. ꝛ est sensus. q̄ sicut loquela balbuctentis et loquentis alicui in lingua sibi extranea. non est sibi intelligibilis. sic verbū dñi p ꝓphetas loquētis non intelligebat̄ saltē q̄tum ad effectū a cōemptoribus p̄dictis. Et ponit exemplū. cū subdit. k Cui dixit. s. dñs

l Hec est requies mea. i. impletio mee voluntatis.

m Refícite lassum. i. afflictis impēdite opa misericordie.

n Et hoc est refrigeriū meū. sm illud Matth. xxv. Qd vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. o Et noluerunt audire. mihi obediendo. ꝛ sic factū est eis verbum dñi quasi nō intelligibile. p Et erit. Hic ponit pena debita ex dei iustitia p chaldeos inflicta. Circa qd̄ sciēdum q̄ sedechias rebellauit regi babylonis ex cōfidētia auxiliorū p regē egypti. et ideo veniente rege babylonis contra eum misit pluries ad regem egypti ad habendū auxilium. ꝛ ille pluries p̄misit ꝛ de terra sua exiuit ad hoc agendū sed nō pfecit. qz redijt in egyptū vt habet Hiere. xxxvij. ꝛ sic sedechias fuit defraudatus a suis petitōibus et p̄missis regis egypti. ꝛ hoc sibi improperat hic. sicut ipse ꝛ sui improperabant ꝓphetis dñi q̄ verba eorū non haberent effectū vt p̄dictū est. ꝛ hoc est qd̄ dr hic.

p Et erit eis verbū dñi. eos deridendo. q Manda remanda. regem egypti p succursu habendo. r Expecta reexpecta. eius aduentū. sicut dixit p̄mittendo.

s Modicū ibi modicū ibi. i. nullū remediū habebis ab eo. ideo subdit. t Ut vadant. in rebellione sua procedendo v Et cadant retrorsum. tanq̄ victi.

x Et cōterant fame ꝛ gladio. q̄tum ad mortuos.

y Et illaqueent̄ ꝛ capient̄. q̄tum ad ceteros in captiuitatem babylonicā in vinculis deductos. z Propter hoc. Hic p̄mittit contra illusores veritatis p̄dicit afflictio p romanos. Circa qd̄ sciendū q̄ illa afflictio fuit quedā figuratio iudicij finalis. ꝓpter qd̄ apli sil̄ quesierunt de tpe vtriusq; Matth. xxiiij. Dic nobis q̄n hec erunt. s. destructionis templi. ꝛ qd̄ signum aduentus tui ꝛ cō summatōis seculi. ꝛ ihs ad vtrumq; sil̄ rñdit Matth. xxiiij. et Marci. xiij. et Luce. xxj. Et ideo primo ponit hic afflictionē primā. secō secundā: ibi. Et nunc. Circa primū sciendū q̄ prima afflictio facta est ꝓpter malitiam indeorum contra xp̄m. vt habetur manifeste Luce. xix. Et ideo hic primo ponitur contra xp̄m iudeorum malignitas. secūdo ipsius xp̄i firma stabilitas ibi. Iccirco. tercio pene iudeorum acerbitas: ibi. Et ponam. Circa primū dr.

b Quē vocabit sciam: c ꝛ quē intelligere faciet auditum d Ablactatos a lacte: auulsos ab vberibꝰ: qz māda remāda: e māda rmāda: expecta reexpecta: expecta reexpecta: f modicū ibi: modicū ibi. g In loqla ei labij h ꝛ lingua altera i loquet ad pp̄lm istum: k cui dixit. l Hec est requies mea m reficite lassum n et h est refrigeriū meū: o et noluerunt audire. p Et erit eis verbum dñi: q māda remanda: māda remāda: r expecta reexpecta: expecta reexpecta: s modicum ibi: modicū ibi: t vt vadāt v ꝛ cadāt retrorsum: x ꝛ cōterant̄ y ꝛ illaqueent̄ ꝛ capiant̄. z Propter hoc a audite verbū dñi veri illusores: b qui dñamini supꝑ pp̄lm meū qui est in hierlm. c Dixistis em̄: d percussimus fedus cum morte: ꝛ cū inferno fecim̄ e pactū. f Flagellū inundans cum transierit: g nō veniet sup nos: h qz posuimus mendaciū spem nostram: ꝛ mendacio protecti sumus. i Iccirco k hec dicit dñs deus. l Ecce ego

expecta: m modicum ibi: modicū ibi: n vt vadāt o ꝛ cadāt retrorsum: p ꝛ cōterant̄ q ꝛ illaqueent̄ ꝛ capiant̄. r Propter hoc s audite verbū dñi veri illusores: t qui dñamini supꝑ pp̄lm meū qui est in hierlm. u Dixistis em̄: x percussimus fedus cum morte: ꝛ cū inferno fecim̄ y pactū. z Flagellū inundans cum transierit: a nō veniet sup nos: b qz posuimus mendaciū spem nostram: ꝛ mendacio protecti sumus. c Iccirco d hec dicit dñs deus. e Ecce ego

Propter hoc. i. ꝓpter destructionem ciuitatis per chaldeos que contigit ꝓpter illusores ꝓphetarum. vt dictum est.

a Audite verbum dñi veri illusores. s. veritatis quales fuerunt sacerdotes ꝛ legis doctores tpe xp̄i. ꝓpter qd̄ dixit eis Matth. xv. Irritum fecistis mandatum dñi ꝓpter traditionē vestram. doctrinam etiā xp̄i verissimam illudebant.

b Qui dñamini ꝛc. tunc em̄ sacerdotes ꝛ scribe regebant pp̄lm. c Dixistis em̄. i. facto oñdistis.

d Percussimus fedus cū morte ꝛc. Ille em̄ qui habet fedus vel pactum cum alio nō timet ab eo. Est igitur sensus. Vos oñdistis p facta q̄ nō timeretis mortem nature nec gehennę. qz ita obstinate p̄secuti sunt xp̄m innocentē vsq; ad mortē. ac si nullā penam timerent inde sequi in p̄nti vel in futuro. iō subdit.

e Flagellum inundans ꝛc. sup alios. ꝛ intelligit hic flagellū mundans. exercitus romanorū qui afflixit totum mundum.

f Non veniet sup nos. destruendo nos ꝛ captiuādo

g Quia posuimus mēdaciū spem nostrā ꝛc. ad hoc em̄ procurauerunt mortē xp̄i vt euaderent flagellū exercitus romani. vt habet Iob. xj. Si dimittimus eū sic oēs credent in eum ꝛ venient romani ꝛ tollent nostrum locū ꝛ gentē. hanc aūt mortē procurauerunt per mendacia accusantes eum coram pylato. eo q̄ p̄hibebat tributa dari cesari. ꝛ q̄ volebat se facere regem. vt habet Luce. xxiij. Sciebāt aūt ista esse falsa. qz rñderat eis contrariū Matth. xxij. Reddite q̄ sunt cesaris cesari ꝛc. ꝛ q̄ fugerat pp̄lm qui volebat eum regē constituere Iob. vj. Hoc em̄ fuerat ita publicū. q̄ nō poterat eos latere. ꝛ sic p talia mendacia procurando mortem xp̄i credebāt euadere insultus romanorū. p hoc tm̄ accidit eis ōrū. vt p̄dictus est. h Iccirco. Hic ponit ꝓphetia ipsius xp̄i stabilitas. qz p afflictiōs ꝛ mortē a iudeis sibi procurata puenit ad stabilitatē immortalitatis corporis ꝛ hoc est qd̄ dr hic. h Iccirco. i. ꝓpter inequitia iudeorū p̄dictam. i Hec dicit dñs deus cuius verbum non pōt cassari. k Ecce ego. verbū illud est patris de filio vl̄ totius trinitatis de hoc xp̄o Scōm em̄ oēs expositores hebraicos et latinos scriptura hec loquit de xp̄o.

k Mittam in fundamentis syon.i.ecclesie militātis que fundata fuit in syon p p̄dicationez xp̄i.qz pluries in templo existente in monte syon p̄dicauit. z quia in monte syon suam resurrectionē discipulis manifestauit.et ibidem sup aplos spūsanctum in signo visibili misit.

l Lapidem.i. xp̄m. qui dr lapis Dan.ij. Lapis qui percusserat statuam factus est mons magnus.

m Lapidē.p batuz.multis p cussiōibus i sua passione.zap̄batū a deo p̄re. et q̄ hoc intelligatur dr xp̄o ad ihēm etiam ꝓ iudeos ptz per trāslationē cbal daicam q̄ sic habet.Ecce ego statuens in syon regem messiā. regem potentem angulare. qz ex iudeis et gentibus tanqz ex duobus parietib⁹ sil iunctis fecit vnam ecclesiā.ꝓ q̄ dicit Joh.x. Alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili.z illas oportet me adducere.et fiet vnum ouile z vnus pastor.

k mittaz in fundamētis syō l lapidē: m lapidē ꝑbatū:angularē: n p̄ciosū o in fundam̄to fundatū. p Qui crediderit: q nō festinet. r Et ponā i pondē iudiciū:z iusticiā in mēsura. s Et subuertet grā w spem mēdacij: t z ptectō nē. u Aq̄ v inūdabūt: x z delebit fedus vestrū cū morte: y et pactū vestrū cū inferno non stabit. z flagellū inundās a cū trāsierit: b eritis ei i ꝑculcatioz. c Q̄ncūqz ptrāsierit tollet vos: d qm̄ mane diluculo ptrāsibit i die z in nocte: e z tm̄m̄ō sola vexatio intellectum dabit auditui

n Preciosum.humanitas em̄ xp̄i ex coniunctōe ad diuitatem habet quodāmodo infinitum valorem.

o In fundamento fundatū.hoc dr qz aplī aliqñ dicunt ecclesie fundamenta Apoc.xxj. Murus ciuitatis habens fundamenta duodecim.tñ hoc eis solū cōuenit in q̄ntum innituntur ipsi xp̄o.

p Qui crediderit z̄c.hoc p̄ot referri ad dictū Esaie. et sic est sensus.

p Qui crediderit.mihi denūciāti aduentū xp̄i ꝓmū

q Non festinet.sic intelligendo verbū meū.q̄ xp̄us statim sit venturus.qz adhuc est longū tp̄s.a tpe em̄z Esaie vsq̄z ad tp̄s xp̄i fluxerunt anni quingēti vel circiter. Alio mō p̄ot referri ad ipsum xp̄m. Et sic est sensus.Qui credident.s.doctrine xp̄i.qz pluries locutus fuit de aduentu suo ad iudiciū.vt p̄z ex p̄dictis. Non festinet.immo expectet patienter tp̄us a deo determinatum.vnde z aplis querentibus de tpe huius aduētus Actuū primo rndit. Non est vestrū nosse tpa vel momenta z̄c.

r Et ponam. Hic ꝓñr describit pene iudeorum acerbitas. ꝓ morte xp̄i nequiter ꝓcurata.cum dr.

r Et ponam in pondere iudicium z̄c.i.puniam eos ꝓ demerita.

s Et subuertet grando.i.exercitus romanorum cū magno strepitu veniens ad modum grandinis descēdentis.

t Spem mendacij.qz sperabant euadere insultum exercitus romani mendaciter,ꝓcurando mortem xp̄i vt p̄dictum est.

v Et ꝓtectionem.ex hoc mendatio sperată.

x Aque.s.tribulationum.

y Inundabunt.i.simpliciter auferent.sicut aque inundantes rapiunt q̄ inueniunt:ideo subdit.

z Et delebit fedus vestrum cum morte.qz vos inuincibiliter.a principio em̄ obsidionis per romanos fuerunt occisi decies centū milia mortuorum, vt dictum est supra.

a Et pactum vestrum z̄c.qz obstinati in sua infidelitate detracti fuerūt ꝓ animas ad penā gehenne.

b Flagellum inundans.i.exercitus romanorum valde potens.

c Cum transierit ad terrā vestrā.

d Eritis in cōculcationē q̄ntum ad mortuos.

e Q̄ncunqz ptrā sierit tollet vos q̄ntum ad captiuos.

f Qm̄ mane diluculo z̄c.i.q̄ncunqz tpe vel hora venerit cōtinget vobis sine dilatōe ista miseria.

g Et tātūmodo z̄c. p̄dixit em̄ xp̄s hanc destructionē pluries. vt patz in euangelijs.sed noluerunt credere nec senserunt p̄ experientiam.

b Coangustatū est em̄ stratū.i.cor humanum nō potest capere simul deū et dyabolū.sed suscepto dyabolo p

b Coangustatū est stratū ita vt alter decidat:i pallium breue: k vtrūqz opire nō ꝑt. l Sicut ei in mōte diuisionū stabit dñs:sic in valle q̄ est in gabaō irascet: m vt faciat op⁹ suū. n Alienū opus ei⁹ vt operet opus suū. Peregrinū e opus ei⁹ ab eo. o Et nūc p nolite illudere: q ne forte cōstringant vincula vra r Cōsummatōz em̄ z abbreuiationē audiui a dño deo exercituū sup vniuersā terrā. s Auribꝫ ꝓcipite z audite vocē meā :attēdite z audite eloquiū meum. t Nunquid tota die v arabit arās

pēccatū exit deus.z ecōuerso suscepto deo exit dyabolus

i Et pallium breue.s.amoris.

k Vtrunqz opire nō potest.qz dyabolus nō p̄ot operiri pallio charitatis.nec deus pallio amoris male inflammātis.z qz iudei a se ciecerant deum humanatū.z p dñs receperant dyabolū in dñm. Exquo merito debebat sequi dicta punitio.

l Sicut em̄ in monte diuisionū z̄c. Hic tanguntur breuiter due hystorie. Prima habet.ij.Reg.v.vbi dr q̄ virtute diuina philistei venientes contra dauid fuerunt debellati.z fugerūt relinquentes ydola sua.z tunc dixit dauid Diuisit dñs inimicos meos sicut diuidūt aque. z ꝓpter hoc vocatus est locus ille baalpharasim.i.campus diuisionum ꝓm hebreos. Secda hystoria habet Josue.x.vbi dixit iosue. Sol ne mouearis contra gabaon.et sic stetit sol immobilis donec fuerunt eius aduersarij totaliter debellati. Est ergo sensus.q̄ sicut tunc dñs oñdit iram suā tpe dauid contra philisteos.z tpe iosue contra chananeos.sic oñdit iram suā contra illusores veritatis p̄dictos ideo subditur.

m Vt faciat opus suum.i.vindictā de peccatoribus:qz tñ punire nō est sibi ꝓpriū .sed magis misereri z parcere. ꝓ q̄ dicit Ecclesia. Deus cui ꝓpriū est semp misereri et parcere.punire aūt ꝓuenit ei p accidēs.s.ꝓpter hoim malitiam.ideo subdit.

n Alienum enim est opus z̄c.q.d.opus puniendi non inest ei ex sua conditione.sed ex malorū transgressione.

o Et nunc. Hic ꝓñr agit de punitione q̄ erit in finali iudicio.cum dr.

o Et nunc.i.post destructionē ciuitatis p romanos.

p Nolite illudere.veritatē euangelice p̄dicationis.

q Ne forte z̄c.pena irremediabili in iudicio finali.ideo subdit. r Cōsummatōz em̄.s.mūdi.z abbreuiatōz.i.infra breue tp̄s respectu eternitatis. s Audiui a dño.q̄ est regula veritatis. t Sup vniuersā terrā.malos generaliter puniēdo pena irremediabili.z bonos p̄miando gloria interminabili. v Auribus ꝓcipite z̄c.i.attendite diligēter ista.z ponit exemplū ad hoc sensibile.z primo q̄ntum ad p̄miationē bonorū dicens. x Nunquid tota die,si̊ est singulis diebus continue. y Arabit arans

vt serat semen suū in agro. 3 ¶ Proscindet. cuz aratro vel ligone. a ¶ Et sarriet. i. purgabit a sentib⁹ z herbis nociuis. q. d. nō. ideo subdit. b ¶ Nonne cū adequaue rit facieiēs. i. superficiem terre pfecte dispouerit ad reci piendū semina. c ¶ Seret gith. sm glosam genus est le gumīnis cymino si mile.

d ¶ Et ponet triti cū. i. ponet semina ordinate sm variā dispositionē terre cuius vna ps ē ap ta vni semini. altera alteri. ¶ Per ħ intelligit q xps qui ē agricola agri sui: qui ē eccliā pacto finali iudicō ponet electos suos in di stinctis mansioni bus glorie. sm va ria eorū merita. p pter qō dicit Job. xxij. In domo patris mei multe mānsiones sunt.

vt serat:[3] pscindet:[a] z sarci et humū suā:[b] Nonne cum adequerit faciez eius [c] seret gith: z cyminū spget:[d] z po net triticum p ordinē z hor deū z miliū z viciā in finib⁹ suis. ¶ Et erudiet illū in iudi cio de⁹ su⁹ docebit illū. [e] Nō em̄ in serris triturabit gith nec rota plaustri sup cymi nū circuibit. ħ in virga excu tiet gith: z cyminū in bacu lo: [f] panis aūt pminuet. [g] Ue rū nō impetuū triturans triturabit illum: neq; vexa bit eū rota plaustri: nec vn gulis suis cōminuet eū: [h] z ħ a dño deo exercituū exiuit: [i] vt mirabile faceret psiliū: [k] et magnificaret iusticiam

e ¶ Non em̄ in serris ꝛc. Hic ponit ei emplū de punitōe malorū. q. terrena scētia collecta nō silr triturant. seu ex cutiunt vniformiter. ħ aliqua cū leniori instro. vtpote cū virga. vt cyminū z silia. Alia aūt triturant cū instris fer reis z ponderosis. Silr in finali iudicio vbi erit vniuersa lis peccatorū collectio. nō oēs vniformiter punient ħ ali qui grauius. z alij minus grauiter sm eorum demerita. z sm hoc intelligit ista parabola. nec mirandū q p eadem semina intelligant iusti p̄mandi: z peccatores puniendi q. hoc est pter idētitatē nature in ipsis. sed est varietas in meritis z demeritis. f ¶ Panis aūt cōminuet. i. tri cum vnde fit panis qō cōminuit inter molas.

g ¶ Verum nō impetuum ꝛc. hoc refert ad penas tpales quibus deus sm ordinem sapie sue aliqñ punit pecca tores ad correctionē eorū vel ad terrorem aliorū. z talis punitio cessabit in iudicio z succedet pena eterna. qm̄ de us cōmittet executōi demonū quibus erunt subiecti in pena. qui aū fuerant eis subiecti in culpa. h ¶ Et boca dño deo exercituū exiuit. tanq̄ verbū irretractabile.

i ¶ Et mirabile faceret consiliū suū. q. nullus scit in qua pte sit futurus. s. p̄mij. vel pene finalis. k ¶ Et magnifi caret iusticiā. q. finale iudiciū oībus apparebit iustum.

¶ In ca. xxviij. vbi dī in postilla. Qui crediderit nō festi net. ¶ Additio prima.

Ubi dī in translatōne nostra. nō festinet. in hebreo habet quoddā verbū qō significat indifferenter. nō festinet vel nō festinabit. et in scdo significato est sensus. Qui qui crediderit doctrine xpi de q̄ hic loquit nō festinabit ad credendū. eo q doctrina xpi maxime est supra sensum hois. vñ z discipuli xpi qui eius doctrinam cōtinue audierunt. z eius miracula viderūt non tñ festi nauerūt credere. vñ eis dī etiā post resurrectionē. O tar di corde ad credendum.

¶ In eodē ca. vbi dī in postilla. Sicut em̄ in monte diui sionum. ¶ Additio. ij.

Ulteriorē declarationē huius qō dī hic. Sicut em̄ in mōte diuisionū vsq; ad finē ca. cōsiderandū q̄ he due hystorie q̄ hic tanguntur. s. de mōte diuisio nis z de valle gabaon. vident pprie referēde ad duos ad uentus xpi in quorū vtroq; iudiciū mundi con sideratur Nam in primo fuit iudiciū discretōis seu sepationis sm qō sepati fuerunt credētes ab infidelibus. de quo iudicio Job. xij. Nunc iudiciū est mūdi. z ad hoc iudiciū refert qō dī hic. Sicut in monte diuisionū stabit dñs. i. in iudi cio discretionis seu sepationis. In scdo vo aduentu erit vniuersale iudiciū in valle iosaphat in quo iudicio finali ter reprobi punient. Ad qō iudicium refert illud qō hic dī. Sicut in valle q̄ est in gabaon iratus est. qz in eodē iudi cio sol iusticie stans ad iudicandū contra damnatos iratus est. s. signa ire oñendo. z quia in primo aduentu opus redemptōis humani generis expleuit p passio nem quā sustinuit q̄ nō cōuenit eius deitati: nō subdit Ut faciat opus suū. alienū est opus eius. vbi glosa. et ē Greg. In mū dum venit vt fa ciat opus suū. s. redimet genus humanum. ħ ab ipo alienum est opus eius. nō ei cōuenit deitati cōspui. flagella lari. crucifigi. h̄ in glosa. Et no tandū q̄ iste mo dus exponendi huius qō dicit. Alienus est op⁹ eius ꝛc. videt ve rior q̄ dicere q punire nō est p prium deo. sed magis parceret misereri. put in postil la. tum qz licet verū est q̄ dei pprium est misereri in q̄tū ad ipm pprie ptinet releuare defectus aliorū. nō tn vi detur concedendū q opus puniendi peccatores est alie num a deo. cum hoc opus ptineat ad veritatē iusticie q̄ deo maxime ppetit. vt sacra scriptura in q̄plurimis locis testat. tum qz opus puniēdi trāsgressores est bo num simplr. licet sm quid. s. respectu puniti habeat rō nem mali. s. pene. Constat aūt q omne opus bonum deo maxime cōpetit: z sic patz q punire delinquentes sm ordinē diuine iusticie nō est dicendū esse alienum opus a deo licet misereri sit deo maxime pprium. In scdo vo aduentu qz iudiciū vniuersale competit tpo etiam sm q homo. Unde Job. v. potestatem dedit ei iudicium facere qz filius hominis est. que quidem po testas etiam se extendit ad angelos. Unde aplūs. j. Cor. vj. Nescitis qm̄ angelos iudicabimus. s. auctoritate xpi. ideo sequit. Ut operet opus suum. peregrinum est opus eius. Nam sicut alienum est. i. nō aduenīcs deitati. flagellari. z crucifigi. ita peregrinum est humanitati omnes homines z angelos iudicare nisi ex vnione ad verbum z alijs gratis in xpo singularibus hec ei cō peterent. z quia ista sic sunt alta supra sensum hoim. vt i infidelib⁹ lumine fidei carentibus qñq; ludibria videant: ideo subdit. Et nunc nolite illudere ne forte constringant vincula vestra: consummationem em̄ z abreuiationē audiui a dño. q. d. pter tales illusiones ordinata est a deo consummatio abreuiata. quod in telligit de captiuitate babylonica vel romana. z quia ad credenda illa que dixerat de xpo esse aliena z pere grina vident requiri dispositiones humane z diuina auxilia. ideo subdit. Auribus percipite ꝛc. Nunquid to ta die arabit arans ꝛc. quod quidem exemplum non videt ref rendum ad finalem p̄miationem bonorum tum quia in futura remuneratione valde impropꝛie electi dicerent ponit semina. Semina em̄ in scriptu ra dicunt esse in hac vita. vt cum dicit in ps. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Fructus vero seminum pprie dicuntur esse in vita alia in qua mani puli rerum seminatarum portātur. vnde dicit. Uenientes venient cum exultatione portātes manipulos suos. tum quia hic dicit prophet. Et ponet triticum p ordinem z hordeum ꝛc. statim subiungit. Et erudi et illum deus suus in iudicio docebit illum. Cōstat au tem q in finali statu beatorum cessat eruditio et do ctrina: quia tunc omnes electi erunt perfecti et in do mino docti. vt infra. liij. capitulo. Et ideo hoc exem plum videtur potius esse referēdum ad illa que facit deus misericorditer circa genus humanum. vt credāt que ad salutem pertinent. z bonum fructum afferant

more boni agricole: qui multa ⁊ diuersa opa in agruꝫ suum facit vt bñ fructificet. vnde in hoc glosa sic dicit. Pius ⁊ misericors dñs genus humanū vt fructū boni operis afferat: arat vt agricola. vomere p̄dicatiōis pscindit. verbere tribulatiōis. nunc peste. nunc captiuitate corrigit. ⁊ hoc est q̄ dicit. Munquid tota die hec in glosa. Ubi notandum q̄ in hoc gō dr. Munquid tota die. ſm expositiōē que est valde ꝓpria ꝓpheta mouet auditores quos ante ad attentionem excitauerat supra dicens. Auribus percipe ⁊c. vt estimēt. q̄ sicut agricola nō tota die arat. sic deus nō semp faciet dispositōes istas. sed tm̄ vsq; ad tp̄s futurum ex qua consideratione auditores discreti ad pniam reuocanť. quod autē sequit in lra. Non em̄ in serris triturabit gith ⁊c. referendum videt ad diuersum modum mortis electorū Posset em̄ aliquis querere. ex quo omnes iusti cuꝫ de hac vita transeunt sunt in statu gratie. p quam vitam merenť: quare aliqui moriunť in maximis tormentis et alij leuiter hanc vitam transeunt. Ad quod respondendum q̄ exemplum de collectione fructuum diuersorum. quorum aliqui cum duritia ⁊ asperitate colligunť sicut bladum de quo fit panis. Alij vo leuiter p leuem excussionem virge vel baculi. ⁊ hoc est quod dr Non em̄ in serris triturabit gith. nec rota plaustri super cyminū circūibit: supple sicut sup bladum. ſ in virga excutiet gith ⁊ cyminuꝫ in baculo. ſ. leuiter. panis autē cōminuet. ſ. serris ⁊ plaustris. ꝓut in glosa. Sed posset quis dicere. q̄ licet res que deducit in exemplū sit vera. tn̄ ad ꝓpositum non videt ptinere. eo q̄ videtur iusticie dei esse inconsonum. q̄ in his qui in statu gratie exeunt de hac vita. tanta inueniat diuersitas in ipso modo mortis. Ad quod dupliciter respōdet. Primo dicendo. Ueruntū non impetuum triturans triturabit. q. d. momentanea sunt ista tormēta respectu ꝓpetue pmiationis. in qua omnia reducenť ad veraꝫ iusticiam. Secundo respōdet sic. Et hoc a dño deo exercituum exibit vt mirabile faceret consiliū ⁊ magnificaret iusticiam. q. d. ſm consilium diuinum mirabile ista exeunt. vt magnificet iusticiam. glosa interlin earis ſm quam plus exigit ab quiplura acceperunt.

Replica.

In capitulo. xxviij. circa illum passum. Alienū opus est. Postillator dicit q̄ per hoc intelligit opus iusticie dei quod est alienum inquantum alienū distinguit contra ꝓpium. iccirco sicut deo ꝓprium est misereri. ita punire. Dicit hic deo alienum. q̄ etiā punit citra condignum. Burgen. instat rationibus que ex dicto postillatoris sunt solute. Nam cum dicit. iusticiam et veritatem ſm quam punit iniquus bonum simpliciter ⁊c. Non negat postillator. sed loquit solum ſm comparationem ꝓpriū vt distinguitur contra alienum qui sunt modi dicendi. Dicit ergo q̄ ſm esse iusticia ⁊ veritas ⁊ misericordia sunt vnum in deo ⁊ eque ꝓpria ſm esse. sed non ſm dici. Argumentum igit quod facit Burgen. contra postill. ⁊ sanctuꝫ Thomam optime reducit contra expositionē Burgen. quam dicit veriorem q̄uis incontinuā. Exponit em̄ burg. illum passum de ope redemptionis dicens. Id opus deo esse alienum. nam non conuenit deitati. conspui. flagellari. crucifigi. tunc arguit sic. Ita veret catholice dicam⁹ deū ꝓsputū. flagellatū ⁊ crucifixū. sicut de virgine natū ⁊ neutrum est alienum. nisi vt distinguit contra ꝓpriū idioma. Communicatiōe em̄ idiomatū ita verum est deum cōspui sicut a puero ſm Damasce. stellas creari. Et mirandū q̄ tam solubili rōne Burgen. contra suum magistrum sanctū Thomā laborat. quem tn̄ p̄ cunctis colere cōsueuit. Burg etiā notat postillatorē exponentē seminationē ꝓ retributōe finali. Burg. em̄ vult q̄ semen serendo vt faciat fructū ptinet ad pñtem vitā nō futurā. et maxime q̄ de significato p semen sequit. Eruditet illū deus ⁊ docebit illū. nam eruditio ⁊ doctrina ꝓ ut ipse vult cessabunt ꝓ futura vita q̄n omnes erunt p fecti. Sed et illud videt impropie appropriari pñti statui. nam si modi seminandi ⁊ plantandi ꝓpter fructum qui venit a fruitiōe habent aliquā appropriationez ad statum vie in quo est fructus ⁊ fruitio imperfecta. multo maiorē habent appropriationē ad statum glorie in quo est fructus ⁊ fruitio perfectissima. ⁊ si xp̄s seminat iustos in terra morientium. pprissime eos plantat ⁊ seminat in terra viuentiū. Et saluo iudicio meliori minus erudite videt dictū in vita beata eruditionē ⁊ doctrinam cessare. q̄ sic dicens destruit actus hierarchicos. qui actus nō distrabunt a pfectōne. vt dicit be. Dionysius de celesti hierarchia. nec dicit imperfectionē in vita beata accipe doctrinā sicut nec esse. ideo sicut xp̄s accepit a patre esse ita ⁊ doctrinaz. ⁊ in hoc sensu dixit Job. viij. Mea doctrina nō est mea ſm expositionem be. Hyl. ab hoc loco vsq; ad cap. xliij. multa dicit burg. que nō sunt contraria postill. nisi ſm aliam applicationem que vt dictum est supra nō variat catholicam veritatem.

Capitulum. xxix.

Ue ariel. Hic oñr loquit ꝓpheta cōtra illusores veritatis generaliter. Et diuidit in duas partes. q̄ primo declarat suum ꝓpositū. ⁊ secō removet dubium: ibi. Propter hoc. Prima adhuc in duas. q̄ primo populo cominat. secō ipsum aliqualiter consolat more samaritani post vinum mortificatiuū infundens oleum lenitiuū: secā ibi. Et erit. Circa primū dr.

a Ue ariel. ⁊ quid p ariel intelligat ostendit. cum dr.

b Ariel ciuitas. ſ. birlm quam expugnauit in principio regni sui inde eiciens iebuzeos. ij. Reg. v.

c Additus est annus ad annū. c. d. appropinquat finis durationis birlm. quia chaldei destruxerunt eam tpe sedechie regis.

d Solennitates euolute sunt. q̄ destructo templo p chaldeos cessauerūt. vñ in hebreo habet. Precise sunt. Et loquit ꝓpheta de futuro p modum ptenti. ꝓpter qō subdit

e Et circūuallabo ariel. i. birlm que a chaldeis fuit obsessa in circuitu. iiij. Reg. vlti.

f Et erit tristis ⁊ merens. ex fame ⁊ gladio supueniēte.

g Et erit mihi. ſ. birlm.

h Quasi ariel. hoc dicitur ad exprimendum quare hierusalem hic vocatur ariel in loco isto. Ariel enim ſm hebreos significat altare holocaustorum. Et hoc etiam habetur Ezechielis. xliij. per hoc autem q̄ dicitur de hierusalem hic. Erit mihi quasi ariel. intelligitur q̄ sicut altare holocaustorum erat opertum et circundatum carnibus animalium immolatorum. quia vna pars ponebatur super altare ibi cremanda. alie autem partes dimittebantur circa altare distribuende sacerdotibus ⁊ leuitis ministrantibus ⁊ alique etiam offerentibus. ſ. de hostijs pacificis: sic in destructione hierusalem p chaldeos ciuitas fuit plena cadaueribus mortuorum intus ⁊ circa. ⁊ sic exponit Ra. sa.

i Et circundabo. q. sperā ⁊c. Reuertit ꝓpheta ad describendum obsidionis modum. q̄ sic fuit obsessa a chaldeis q̄ nullus poterat egredi ad fugiendū. nec aliquis exteri ꝓintrare ad ciuitatis auxilium.

k Et iaciam ꝛc.ſ.terram lapides ⁊ ligna ad implendū foſſata.
l Et munimēta ponā.i.machinas ad ſtruendū muros
m Humiliaberis.dicta a regno.
n De terra loqueris ꝛc.qz vulnerati ad terram cadētes gemit⁹ emittebāt.
o Et erit q̄ſi ꝛc. Vox eīm exquiſita ꝑ artem phitonicā eſt vox mortuorū. vel potius dæmonum ad ſilitudinē mortuorum apparentium ⁊ loquentium vt dictum fuit.j.Reg.xxviij.et ꝑ hoc dat intelligere populi mortalitatem.ita q̄ nō audiret vltra vox ei⁹ niſi ꝑ modum phitonicum.

q̄ſi ſperā in circuitu tuo[k] et iacia cōtra te aggerē:[l] ⁊ munimēta ponā in obſidionē tuam.[m] Humiliaberis:[n] de terra loq̄ris:⁊ de humo audiet eloquiū tuū. [o]Et erit q̄ſi phitonis de ⁊ra vox tua ⁊ de humo eloquiū tuū muſitabit. [p]Et erit ſic̄ puluis tenuis:[q] mꝝtitudo vēt̄ilātiū te:⁊ ſic̄ faucilla ꝑtrāſiēs mꝝtitudo eoꝝ ꝑ te ꝑualuerūt. Eritq; repēte ꝑ feſtiz a dño exercituū [r]viſitabit in tonitruo:⁊ ꝑmotiōe terre:⁊ voce magna turbinis et tēpeſtatis:[s] ⁊ flama ignis deuorātis. [t]Et erit ſic̄ ſomniū viſionis nocturne mꝝtitudo oīm gentiū q̄ dimicauerūt ꝑ ariel:⁊ oēs q̄ militauerūt ⁊ obſederūt et ꝑualuerunt aduerſus eaz. Et ſicut ſomniat eſuriēs ⁊ comedit: cuz

p Et erit. Hic cō ſequenter ꝓphet̄a populum regni iu de aliqualiter conſolat̄. denunciādo babyloniorum deſtructionē.qui q̄uis ꝑm ordinē diuine iuſticie birlm deſtruxerint magꝝ virtute diuina q̄z humana.tñ hoc in iqua voluntate fecerunt. ⁊ factum illud ꝓphie virtuti attribuerunt ꝓpter qđ poſtea ꝑ perſas et medos etiā deleti fuerunt.⁊ hoc eſt qđ dī.
p Et erit ſicut puluis tenuis.q̄ a vento rapit̄ ⁊ diſpgit̄
q Multitudo ꝛc.i.chaldeorū in captiuitatē te deducētium.⁊ ꝓtz lr̄a vſq; ibi.
r Viſitabit̄ ꝛc.ꝑ hoc intelligit̄ multitudo ⁊ fortitudo ⁊ crudelitas exercitus ꝑſarum ⁊ medorum venturi in breui contra babyloñ.
s Et flama ꝛc.qz capta babylone incenderunt eam.
t Et erit ſicut ſomniū ꝛc.qz ſicut ſomnians aliq̄ ſomniat ſe comedere ⁊ bibere et in delicijs eſſe. et in hoc delectat̄.ſed hec delectatio modicū durat.qz vigilās ſentit ſe eſurientē ⁊ ſicientē. ſic gloria regni babylōis modico tpe durauit reſpectu alioꝝ regnoꝝ qz incepit eſſe glorioſum ſub nabuch. et ſub nepote eius balthaſar defecit illud regnum. Et ſm iſtam ſniam ꝓz lr̄a ſequens.
v Obſtupeſcite. Hic ꝓñr ꝓphet̄a cōminat̄ deſtructionē ꝑ romanos que facta fuit.xlij.anno poſt paſſionem xp̄i. et illo tpe aliqui de iudeis licet pauci compatiue receperunt fidem xp̄i. ⁊ alij remanſerunt in ſua infidelitate excecati. Primo igit̄ ꝓphet̄a denunciat dictam deſtructionem.ſcdo malorum excecationē:ibi. Claudet oculos veſtros.tercio bonorum illuminationē:ibi. Nonne adhuc. Circa primum dicit ꝓphet̄a.
v Obſtupeſcite ꝛc.ꝑ magnitudine mali ſup vos vēturi
x Fluctuate et vacillate.qz ſicut dicit ioſephus imminēte obſidione birlm a romanis.iudea diſſenſionibus interius erat lacerata.⁊ aliqui ſequebant̄ vnū tyrannum ⁊ alij alium.appropinquantibus etiā romanis.aliqui cōſulebant q̄ ciuitas redderet̄ eis.alij aūt cōtrarium.⁊ ſic totus ꝓp̄ls erat in quadā fluctuatione ⁊ vacillatione.

y Inebriamini.ꝑ defectum ſenſus ⁊ cohſilij.
z Et nō a vino.ſed a ſtupore vos cōturbante.
a Mouemini.de vno ꝓpoſito ad aliud.
b Et nō in ebrietate.ſed.ſ.ex ꝓpleritate.
c Qm̄ miſcuit vobis ꝛc.i.mortis q̄ ſopor noīatur.⁊ iſte pot⁹ fuit eis ꝓpinatus a romanis.qui ꝓplm in maxima multitudine occiderunt.⁊ reſiduuz captiuauerunt. vt dictum eſt ſupra ca.xxvij.
d Claudet. Hic ꝓñter ponitur malorum excecatio.Et ꝑmo q̄tū ad maiores. ſcdo q̄tū ad vulgares:ibi De qui ꝓfundi eſtis. Prima in duas. qz primo ponit̄ malorum excecatio.ſecundo excecationis rō:ibi. Et dixit dñs. Circa ꝑmū dicit̄.

aūt fuerit exꝑgefactus vacua ē aīa ei⁹. Et ſic̄ ſōniat ſitiēs ⁊ bibit:⁊ poſtq̄ fuerit exꝑgefactus laſſus adhuc ſitit:⁊ aīa eius vacua eſt:ſic erit multitudo oīm gētiuz que dimicauerūt ꝓtra mōtem ſyon. [v]Obſtupeſcite ⁊ admirami:[x] fluctuate ⁊ vacillate: [y]inebriami[z] ⁊ nō a vino:[a] mouemini[b] ⁊ nō in ebrietate:[c] q̄m miſcuit vobis dominus ſpm ſoporis. [d]Claudet oculos vr̄os:[e] ꝓphetas ⁊ principes vr̄os:qui videt viſiones opiet. [f]Et erit vobis viſio oīm: [g]ſicut verba libri ſignati: [h]que cū dederint ſcienti lr̄as: dicēt:lege iſtū: ⁊ rñdebit:nō poſſum: ſignat⁹ eſt eīm. [i]Et dabit̄ liber ꝛ neſcieti lr̄as: diceturq; ei:lege:⁊ reſpōdebit:neſcio lr̄as: [l]⁊ dixit dñs: [m]eo q̄ ap-

d Claudet oculos veſtros.ſ.excecabit ſacerdotes et ſcribas.qui debēt eos dirigere ſicut oculi cetera corpis membra. Sciendū tñ q̄ deus nō eſt cā excecationis directe.ſed indirecte inq̄tum iuſte a malis ſubtrahit gratiā ſuā mentis illuminatiuā. e Prophetas. imminente eīm euerſione birlm apparuerunt plura ſigna huius euerſionis.vt dicit ioſephus.que tñ ꝑ phete falſi interꝑtabant̄ in cōtrariū.ſ.in bonū ciuitatis futurū. f Et principes veſtros.qz decepti a talibus ꝓphetis rebellauerūt romanis. g Et erit ꝛc. ſcz ꝓphetarū antiq̄rū qui ꝓphetauerūt de aduētu xp̄i: et de deſtructōe ciuitatis ⁊ templi ꝓpter eius mortem
h Sicut verba ꝛc.qui non poteſt legi q̄ diu eſt ſigillatus.ideo ſubdit̄. i Quem cum dederint ſcienti lr̄as ꝛc. Sicem reſpondent iudei moderni.multi eīm doctores eorum qui p̄ceſſerunt determinauerunt tps aduentus meſſie.vnus poſt alium ⁊ oēs defecerunt. quia tpa ab eis p̄fixa tranſierunt. ſm q̄ dicit Rab.ſa. ſup Danielem.⁊ cauſam huius defectus dicūt doctores moderni.ſ.qz ſermones ꝓphetarū ſunt clauſi.
k Et dabit̄ liber.ſ.aptus p̄dicatōe xp̄i ⁊ aplorum.
l Neſcienti lr̄as ꝛc.qz qñ ſimplicibus iudeorum fit mentio de aduentu xp̄i ꝑterito.⁊ de ſimilibus.dicunt ſe nō eſſe peritos in lege.ſed magiſtri eorū ſcirēt de talibus rñdere.quorū erroribus firmiſſime adherent.
m Et dixit dominus. Hic ponitur cauſa dicte excecationis.ſcz hypocriſis.ſiue ſimulata ſanctitas.que ſm Hieronymum eſt duplex iniquitas.⁊ maxime etiam vigebat in ſacerdotibus ſcribis et phariſeis tempore chriſti.vt patet ex decurſu euangelij.⁊ hoc eſt qđ dicatur. a Eo q̄ appropinquat ꝛc.falſe ſtimulando iuſticiam.

Ppinquat ppls iste ore suo: et labijs suis glorificat me cor aũt ei[9] lõge ẽ a me: [b]7 timuerũt me mandato hoim et doctrinis: [c]ideo ecce ego addã: vt admiratione faciam pplo huic miraculo grã di 7 stupendo. [d]Peribit em sapia a sapiẽtib ei[9]: 7 intellectus prudentiu ei[9] abscõdet. [e]Ve q̃ profundi estis cor de: vt a dño abscõdatis cõsiliũ [f]quorũ sũt in tenebris opa: 7 dicunt. Quis videt nos: et q̃s nouit nos: [g]Peruersa est hec vra cogitatio q̃si si lutũ ptra figulũ cogitet: 7 dicat op[9] factori suo: nõ fecisti me: 7 figmentũ dicat fictori suo: nõ itelligis. [h]Mõne adhuc in modico 7 in breui [i]quertet libanus in chermel: 7 chermel in saltũ reputabit: [k]7 audiẽt in die illa surdi [l]verba libri. [m]7 de tenebris 7 de caligine [n]oculi cecorũ [o]videbunt. Et addẽt mites [p]in dño leticiã: [a]7 paupes hoies in sctõ isrl'exultabũt: [b]q̃m defecit qui pualebat: [c]cõsumatus est illusor: [d]7 succisi sũt oẽs q̃ vigilabãt sup iniquitatẽ: [e]qui peccare faciebãt homies in verbo: [f]7 arguentẽ in porta supplantabãt: [g]7 declinauerunt frustra a iusto. [h]Propter hoc h̃ dicit dñs ad dom̃ iacob: qui redemit abraam. [i]Non mõ confundetur iacob: nec modo vult[9] eius erubescet: [k]sed cum vi derit filios suos [l]opa manuum mearum [m]in medio sui sanctificantes nomẽ meum [n]et sanctificabũt [o]sanctũ iacob: [p]7 deũ isrl'pdicabũt: [q]7 scient errantes spũ intellectũ: [r]7 murmuratores [s]discẽt legem.

a Et addent mites.i.apli quibus dixit dñs Matth.xj. Discite a me q̃ mitis sum 7c.

p In dño leticiam.de conuersione gentiũ ad fidem.

a Et paupes hoies.i.pauptatẽ euangelicã sequentes. q̃ in primitiua ecclesia oia erant fidelibus cõia q̃si renũciando proprietati. Act.iiij.

b Dom̃ defecit q̃ pualebat.cetus sacerdotũ scribarũ 7 phariseorum. qui in destructione ciuitat' fuit occisus.

c Cõsummatus est illusor.illuserũt enim multipliciter doctrinã dñi.

d Et succisi sunt 7c.q̃ tota eorũ intẽtio versa erat ad auariciã 7 rapinã.

e Qui peccare 7c.q̃querebãt de ore dñi discipulorũ q̃ eius aliquid calumniabile rapere vt pt̃z in euãgelio 7 in actibus aplorũ in pluribus locis.

f Et arguentem 7c.s.dñm arguentem eorum vicia in palam.

g Et declinauerũt 7c.i.a dño qui dr iustus anthonomatice.eo q̃ alios iustificat quẽ negauerunt coram pylato.

b Propter hoc.Hic remouet quoddã dubium circa p̃dicta de excecatione sapientum 7 illuminatiõe simplicium ne forte crederet aliquis q̃ hoc deberet accidere ppter dñs esaie.ideo remouet hoc dicens.

i Non modo confundet iacob.i.ppls iudaicus qui p maiori parte in aduentu dñi fuit excecatus.7 p romanos p orbem in captiuitate dispsus vbi multas pfusiões sustinet et ideo determinatio huius dñs subdit:cum dr.

k Sed cum viderit filios suos.i.aplos qui fuerunt de gente illa. l Opera manuũ mearum.q̃ p infusionẽ spũs sancti de idiotis 7 timentibus fecit eos sapientissimos 7 constãtes. m In medio sui 7c.7 hoc fiebat potissime in die pentecostes Act.ij.

n Et sanctificabunt.i.sanctum p̃dicabunt.

o Sanctum iacob.i.xp̃m quẽ iacob patriarcha p̃dixit venturũ ad sanctificandũ mundũ Gen.xlix. Non auferet sceptrum de iuda 7 dux de femore eius.donec veniat qui mittendus est.7 ipse erit expectatio gentiũ.

p Et deum isrl'p̃dicabunt.gentibus p orbem dispsis.

q Et scient errantes spũ.i.gentiles prius multis erroribus implicati.intellectu legis 7 euangelij.

r Et murmuratores.i.qui prius erant ociosi 7 vanis occupati.

s Discent legem.mosaicam 7 euangelicam.7 hoc patz impletum iam p orbem quasi vniuersum.

In ca.vigesimonono vbi dicitur in postilla.Propter hoc.hic remouet quoddam dubium 7c.

e Ve qui pfundi 7c. intantum fm estimationẽ vestrã.q̃ diuina scia nõ attingit ad ipsum.

f Quorũ sunt in tenebris opa intantũ q̃ sunt deo occulta fm errores vestrũ.7 absurditatẽ hãc arguit pheta dicẽs.

b Nonne adhuc 7c.illuminatio aplorum fuit statiz post xp̃i resurrectionẽ.tunc em aperuit eis sensum.vt intelligerent scripturas Luce vlti.

i Couertet libanus 7c. In hebreo habet.in nemus reputabit.p chermel intelligit hic mons carmeli vbi helyas interfecit pphas baal.q̃ loc' est aridus 7 sterilis Libanus aũt est nemus vbi arbores sũt pulcre 7 aromatice.p hãc igit parabolam intelligit:q̃ sacerdotes et scribe qui erant magne reputationis 7 auctoritatis adnihilarent p excecationem.7 tandez p occisionem in destructione ciuitatis p romanos:7 aplī aliq̃ discipuli xp̃i:qui nullius erant reputationis cleuarent per illuminationes diuinas 7 operationes miraculosas. vt patet in actibus aplorum in pluribus locis.7 qui p eorum p̃dicationem conuersi sunt gentiles ad fidẽ. ideo subdit.

k Et audient in illa die surdi.i.gentiles qui prius erãt ydolatrie dediti. l Verba libri.s.veteris ac noui testamenti. m Et de tenebris 7c.errorũ.s.ignorantie. n Oculi cecorũ.i.gentiliũ. o Videbũt

Hoc qđ dicit. Propter hoc hec dicit dñs ad vomum iacob. ꝓpheta videt remouere quandã opinionẽ erroneã. Posset em quis dicere q̃ cum phariseꝰ ⁊ scribe de quibus statim supra agit. qui tantũ errauerunt vedinãdo a xpo ⁊ eum negando ⁊ hmõi. descenderũt de iacob ꝑm carnẽ q̃ hec redũdaret in ꝓfusiõz iacob pris eoz. sic dr Prouerb. xvij. ca. Sed hoc ꝓpheta improbat dicẽs Propter hoc. i. ꝓpter peccata ⁊ scelera ꝓdictorũ phariseorũ ⁊ scribaruz nõ mõ. i. nõ hac rõne cõfundet iacob. i. priarcha pz eoz. Nec mõvultus eius erubescet. ⁊ est eadẽ snia sub diuersis verbis. cuius rõnem subdit dicẽs. sed cum viderit filios suos ꝛc. sic est in hebreo ⁊ est sensus. Nou habet iacob rõnem qua cõfundat ex hoc nec erubescat qz cum viderit filios suos. s. aplos ab eo descẽdentes tam ꝑm carnem. q̃ ꝑm fidem sanctificãtes nomẽ meũ. qz repleti spũsancto loquebant magnalia dei Act. ij. ca. Et sanctificabunt sanctũ iacob ⁊ deum isrl. Predicabunt. i. pdicabunt q̃ xp̃s sanctus sanctorũ de iacob descẽdit et ipse fuit ꝓmissus. qđ in magnã gloriã ipsius iacob vertit. non aũt in confusionem. pertim cum ꝓhmõi pdicationẽ ydolatre venerũt in cognitionẽ veritatis. vnde q̃ dicit. Et scient errantes spũ intellectum. Siue ⁊ murmuratores. s. plurimi ex iudeis cõtra deũ murmurantes. Discẽt legem. s. spũalem q̃ aplos pdicatam.

Capitulum. xxx.

Ve filij. Hic consequenter Esaias loquitur contra irrisores ꝓphetarum futurorũ. ⁊ potissime hieremie qui prophetauit tempore captiuitatis babylonice. Esaias vo ante prophetauit p plures annos. interfectus enim fuit circa principiuz regni manasse. vt dictum fuit supra. j. ca. A principio vo regni manasse vsq̃ ad vestructionem ciuitatis hierusalem p chaldeos fluxerunt anni. cx. quia manasses regnauit. lv. annis. Amon. ij. Iosias. xxxj. Joachim. xj. Sedechias. xj. Sciendum igit q̃ regnum israel ⁊ regnum iuda fuerunt vestructa ex confidentia adiutorij regis egypti. Expositores igit nostri cõiter exponũt hoc capitulum ad lram de iudeis qui euaserũt manus regis babylonis. sed interfecto godolia quẽ rex babylonis pfecerat terre iuda transierunt in egyptum timore chaldeorum cõtra mandatum dñi factum eis ex ore hiere. vt habet Hiere. xliij. Sed hoc non videt verum. quia de ipsis descendentibus in egyptum dicit infra ca. isto. Nuncij tui vsq̃ ad anes puenerunt. que est ciuitas egypti. illi autem qui interfecto godolia transierũt in egyptum nõ iuerunt illuc sicut nuncij ad redeundum sed sicut fugitiui ad illuc manendum. ꝓpter qđ Ra. sa. exponit hoc ca. de osee rege isrl. qui misit nuncios ad regem egypti ꝓ auxilio habendo cõtra regem assyriorũ. vt sic liberaret a tributo. qđ sibi reddebat singulis annis. vt habet. iiij. Reg. xvij. ⁊ licet lra posset ad hoc applicari. videtur tamen mihi q̃ melius debeat intelligi de sedechia rege iuda. qui ex confidentia regis egypti rebellauit nabuch. regi contra consiliũ hiere. vt habet Hiere. xxxvij. Et pro isto auxilio habendo misit frequenter sedechias solennes nuncios ad regem egypti. sed defraudatus fuit ab intento. qz rex egypti nõ adimplcuit ꝓmissum deferẽdo ei auxilium. Igit ꝑm hanc sniam ꝓcedit hic ꝓpheta. qz primo comminat penam regno iude ꝓpter confidentiam in egyptijs. scdo idem facit regno isrl ca. sequenti. Et prima in duas. quia primo cõminat illis de regno iuda afflictionẽ. scdo denunciat eis consolationem oleuz infundens postvlnum. secũda: ibi ꝓterea expectat dñs. pma in duas. quia primo arguit culpã. secundo subdit debitam penã: ibi. ꝓterea hꝰ dicit. prima adhuc in duas. quia primo arguit confidentiam eorum sup egyptum. secundo dei contẽptũ ibi. Nunc ingredi. Circa primũ dicit.

Vae filij desertores. dicit dñs: [b] vt faceretis consiliũ: [c] ⁊ nõ ex me: [d] ⁊ ordiremini telã [e] ⁊ nõ ꝑ spm̃ meum [f] vt adderetis pctm̃ sup peccatũ: [g] q̃ ambulatis vt descẽdatis in egyptũ: ⁊ os meuz nõ interrogastis: sperantes auxiliũ in fortitudine pharaonis: ⁊ hñtes fiduciaz in vmbra egypti: [h] ⁊ erit vobis fortitudo pharaonis in cõfusionem: ⁊ fiducia vmbre egypti in ignominiã. [i] Erãt em in taphnis [k] prĩcipes tui ⁊ nũcij tui [l] vsq̃ ad anes puenerunt. [m] Oẽs confusi sũt sup ppl'o qui eis ꝓdesse nõ potuit. Nõ fuert in auxiliũ et in aliquã vtilitatẽ: ꝫ in confusionẽ ⁊ in obprobriũ. [n] Onus iumẽtorũ austri. [o] In terra tribulatõis ⁊ angustie [p] leena ⁊ leo: [q] ex eis vipera ⁊ regulus volãs: [r] portãtes sup hũeros iumẽtorũ diuitias suas [s] ⁊ sup gibbũ camelorũ thesauros suos: ad ppl'm q̃ eis ꝓdesse nõ poterit. Egyptus enim frustra et vane auxliabit. Ideo clamaui

a Ve filij desertores. consilij hieremie ⁊ aliorum prophetarum dñi.

b Vt faceretis consilium. de requirendo pharaonis auxilium.

c Et non ex me. quia ꝓphete dñi hoc non consulebãt sed magis disconsulebant.

d Et ordiremini telam. i. faceretis ꝓcessum ad rebellandum chaldeis.

e Et nõ ꝑ spm̃ meum. sed ꝑ spm̃ mendacem in ore ꝓphetarum falsorum Hiere. xxviij.

f Vt adderetis ꝛc. qz primo difftsi fuerunt de diuino auxilio. scdo minus confisi de humano. iõ subdit.

g Qui ambulatis. ⁊ ptz lra ex dictis vsq̃ ibi.

h Et erit vobis ꝛc. qz ex confidentia eius falsa rebellauerunt chaldeis. qui venientes destruxerunt ciuitatem ⁊ templum. ⁊ partim occiderunt. ⁊ partim captiuauerunt confusibiliter ꝓfm.

i Erant em ꝛc. aliqui libꝝ habent. Jerant. qđ fuit sic dictum ab aliquibus correctoribus. eo q̃ subdit vsq̃ anes puenerũt. ⁊ male qz in hebre. nin libris correctis habet. Erant em taphnis q̃ est ciuitas nobilis egypti

k Principes tui. missi tanq̃ solennes nuncij.

l Vsq̃ ad anes puenerunt. primo em inuenerunt regem egypti in taphnis. sed anteqũ rnderet eis transtulit se ad anes. que etiã est ciuitas egypti. ⁊ sic secuti sũt eum ad habendum eius rnsum.

m Omnes confusi sunt. s. dicti nuncij. qz nõ habuerunt inde aliqđ remedium. sed confusionem. ⁊ cũ hoc magnum damnum. ideo subdit.

n Onus iumẽtorum austri. i. iumentorũ portantiũ onera versus egyptuz. q̃ est in parte australi respectu regni iude. Munera multa ⁊ magna ꝓ habendo eius auxilio. ⁊ vt portarent subdit.

o In terra tribulatõis ꝛc. i. in regno iude. cui imminebat magna tribulatio ⁊ angustia a nabuch. rege.

p Leena ⁊ leo. i. rex sedechias ⁊ regina. q Ex eis vipera ꝛc. i. filij ex eis nati veneno malicie pleni.

r Portantes sup ꝛc. Filij em regis aliqñ mittuntur ad querendũ tale auxilium. vel põt exponi de quibus cunq̃ nuncijs a rege ⁊ regina missis. ⁊ ꝓpter hoc dicũtur esse ex eis.

s Super gibbum camelorum. habet enim camelus

gibbum sup dorsum sup quem ponit scla: z onus. Cetera patent ex dictis vsq; ibi. t Superbia tantū est. ex magna cām superbia p̄cedebat q ipse sedechias z pl's ei⁹ nolebāt fuire regi babylonis p̄m p̄silū hieremie a dño sibi reuelatū. v Quiesce. a q̄rendo tale auxliū ab egyptijs ꝯ regem babylonis: z fuias ei i pace. x Nūc ḡ ingressus. Hic p̄ñr arguit pl's de ꝓtēptu dei z p̄bar suor. primo tñ introducit deus loq̄ns ipsi esaie dicens. x Nūc ingressus. s. tu esaia locuz vbi scrib tibi a dño reuelata. y Scribe ei. i. pl'o iude. z Sup buxuz in heb. bi sup tabulam. s hiero. transtulit buxū eo q tabule ad scribendū fiunt cōiter de buxo.

z Et in li. diligent re. i. p nota riuz tuū. bēbant ei p̄be aliq̄n notarios sicut baruch fuit notarius hieremie. vt bi Iaicre. xxxvj. z magis p̄babile est d esaia. q̄ fuit nobil' z de stirpe regia q habuit notariū scribentē in volumine illud qđ p̄ba p⁹ scp̄serat in tabula p ecclesiam. a Et erit in die nouissimo in testimoniū. z vocat ibi dies nouissima dies in q̄ ciuitas fuit destructa p chaldeos. tūc cām impleta fuit ꝯminatio pene hic posita. b Vsq; in eternū. i. vsq; ad finē mūdi. q: sp erit p̄betia esaie i restioniū malicie illoz ꝯ q̄s loq̄bat: iō subdit. c Populus cām ad iracūdiaz puocans est. s. ipm deū p malitiam z ꝓtemptum. d Qui dicūt videntib⁹. i. veris p̄phetis. q: vba eoz verissima reputabant inania z falsa. z ptz lra vsq; ibi. e Cesset a facie re. i. deus sanctificans isrl. ex tali cām ꝓtemptu vbis z factis oñdebant q deus deberet eos dimittere p̄ter suam malitiam. f Propter ea. descripta pl's malicia. hic ꝓñr denunciat debita pena: cū dī. g Pro eo q reprobastis vbum hoc. i. verbum dñi p p̄phetas dictum. h Et speraſtis in colūniam. q̄rendo occasionē recedendi a fuitute babylonis. cui tñ sedechias z p̄ncipes iurauerūt fuire. vt bi. ij. Paral. vl. i Et in tumultu. s. exercit⁹ regis egyptioz. quem spabant venire ad eoz auxlium. In magno fracore armoz z pompa. z inniti estis sup eo. magis q̄ sup diuino auxlio. l Propterea erit vobis iniq̄tas. h de transgressione iuramenti z ꝓtemptu dei. m Sicut intraptio re. q̄ q̄nto cadit a loco altiori. tanto magis oppr̄mit illa sup q̄ cadit. z p hoc intelligit q iniq̄tas p̄dicta cesset cā d̄structōis ciuitat⁹ z pl'i. z pz lra vsq; ibi. n Et nō inuenietur re. i. nō remanebūt aliq̄ residui de pl'o in terra iuda. q̄ possint eaz opari. q: illi q̄s dimisit nabuzardan ad colendum terraz. mortuo godolia fugerūt in egyptum timore chaldeoz.

o Quia hec dicit dñs deus israel. q̄ non pōt mentiri. p Si reuertamini. p pniaz ad dei misericordiaz. q Et q̄escatis. a rebellatōe d regem babylonis. r Salui eritis. ita cām pdicauit hieremias regib⁹ z pl'o regni iude vtz in multis locis sue p̄phetie. s In silētio. i. humiliter z pacifice fuiendo regi babylonis p̄m dei voluntatem. t Et in spe. diuini auxlij: nō humani v Erit fortitudo via. p̄ualens ciuitatem z pl'm a destructōe. s q: sedechias noluit credere hieremie z pl's ei⁹ iō subdit. Et noluistis r Et diristis neq; ꝑ. s. faciem⁹ hieremie p̄silium. y Vz ad eos fugiem⁹. i. ab egptibus egypti refugiū z auxliū querem⁹. z Dō fugietis. q: deficiēte auxlio egypti. z rupta ciuitate sedechias rex z viri bellatores fugerūt nocte. iij. regum vlc. a Et sup veloces ascendem⁹. i. si rex babylōis aduersus nos p̄ualuerit p vi locitatē eq̄z nroz euadem⁹ manū ei⁹ qđ excludit dicēs. b Dō velociores erūt q̄ psequent vos. q: chaldei insequntes sedechiaz fugientē ipm ꝓpbendeft iij. Reg. vl. c Donec relinq̄mini. q. malus nauis in signum naufragij ꝓteriti. d Et q̄si signum sup colleż. vbi aliq̄n in sublimitate arboris magne ascendit specula tor ad videndū si hostes veniāt: z ex q̄ pte: z sic dat signū fugiendi illis p q̄bus speculat. z ad quam pte deant fugere ne cadāt in manib⁹ hostiū. z ipse etiaz velocit descendens fugit cū alijs. sic erūt z illi q̄ remāserūt de pl'o iuda. q̄z aliq̄ fuert ducti in babyloné in signū victorie chaldeorum. z destructōis iudee. sicut malus ē signū naufragij ꝓteriti. Fugerit in egyptū timētes ꝯ se aduentū chaldeoz. e Propterea expectat. hic ꝓñr p̄pha post vinū mortificatiuū infundens oleū lenitiuū denūcians pl' p̄solatōz. Circa qđ sciendū q hāc ptem exponūt doctores nri cōit ad lrām de redemptōe pl'i iude de captiuitate babylonica. facta p cyz destructo regno chaldeoz. vt bi Esdre. j. Vz huic exposition nō vi lra bene p̄sonare in plurib⁹ locis. vt pote qđ dī. j. Plorans ne quaq̄ plorabis. i. post reditum de captiuitate babylonica materiaz tristicie nō habebis. vt isti exponunt. Priuum vī Neemie. j. vbi dī. q pl's reuersus de babylone erat in afflictione magna z obprobrio item quod subdit postea. Et dabit tibi dñs panem artum z aquam breuem. i. in redeundo de babylone sustinebis penuriam victus. p̄m istos hoc nō bene p̄sonat p̄dictis ab eis. s. q non haberent materiam tristicie. Item ei quod postea subdit. Et dabit pluuia semini tuo re. qđ exponunt de magna abūdantia in terre fructibus z animalib⁹: cui⁹ ꝓtrarium videt post reditum neemie. v. ca. vbi dicit. q multi de pl'o disponebant vendere filios z filias suas in suos z ancillas p victu bñdo. Item qđ dī. z nō faciet vltra auolare doctorem tuum a te. s. Esdram. vt dicunt qđ nō vi vez. q: esdras non sp stetit cum eis. ß

pauco tpe qz p⁹ alios lōgo tpe venit de babylōe. z nō multum suguirit. Jtē qō. j. dī. Et erit lux lune sicut lux solis ꝛc. exponū t dī. q̄ boc intelligit de maiori leticia quaz babuerūt post captiuitatē q̄ ante. tant⁹ tñ excessus leticie nō vī bene p̄dictis p̄cordare. z maxime qz nūq̄ redierūt ad tantaz pspitatē sic fuerāt añ de mlto. maxime tpe dō z salomonis z aliorū regū plurimoz. z iō saluo meliori iudicio. vī q̄ iudei mei⁹ q̄tum ad aliq̄d exponant ptez istā. s. de redēptiōe eoz fienda p xp̄m. ⁊ in boc errant: qō expectāt futuz qō iaz transijt in p̄teritū. igr accipiēdo ab eis qō est verū z falsum respuētes. exponam⁹ lrāz de redemptione facta p xp̄m. Et diuidit in duas ptes. qz p̄mo ponit redēptio facta p xp̄m i suo aduentu p̄mo. scdo fienda i scdo. ibi. Et erit. Prima h p̄dicit ab esaia: cū dī.

e Propter ea. i. p̄ mala vīa multiplicata.

f Expectat dñs ꝛc. i. differt redemptōz vīaz p̄fectam p xp̄m fiendā. verūtñ qz nō aufert eam: subdit etiam.

g Jō exaltabit pcens vobis. qz ip̄s sui aduēt⁹ erit tp̄s magne miscdie. verūtñ nō erit sine iusticia q̄ sp̄ dei miaz p̄comitat: iō subdit. Quia de⁹ iudicij dñs.

b Beati omnes ꝛc. firmiter credendo ci⁹ aduentum.

i Populus eīm syon. i. fidelis z catholicus.

k Habitabit in birlm. i. in eccla p̄m q̄ dī ad heb. xij. Accessistis ad montē syon z ciuitatē dei viuentis birlm celestem. z qz ad lrāz in monte syon incepit fides catholica p̄dicatōz xp̄i in ꝓpria p̄sona z p missionem sp̄ussancti sup aplos: vt dictum fuit s. ij. ca.

l Plorans nequaq̄ plorabis. p dilatōe xp̄i venturi. p q̄ suspirabant ingemiscentes patres ve. te.

m Miserās miserebit tui. intantū q̄ exponet se mori.

n Ad vocē clamoris tui ꝛc. in p̄mitiua eccla z p longū tp̄s postea scti viri hēbāt frequentissime advotū dīna rnsa

o Et dabit tibi dñs ꝛc. i. ex dei gra erit ꝓtent⁹ quo victu alē parco. sic p3 in decursu eccle in viris p̄fect⁹ z religios.

p Et nō faciet auolare ꝛc. i. xp̄m q̄ dicit de seipso Mat. xxiij. Un⁹ est mgr vr xp̄c. z de sua pmanentia dicit Mat. vl. Ecce ego vobiscum sum omnib⁹ diebus vsq̄ ad ꝓsummatōz seculi. p̄m eīm diuinitatem vbiq̄ est q̄ eēntialē p̄nt̄iam z potentiam. z in eccla sua p sp̄alem grāz. z p̄m humanitatem in eucharistie sacramēto. in q̄ corpus est ex vi sacramēti. anima z diuinitas ex ꝓcomitantia in sepabili post resurrectōz. In translatōe chaldaica sic bī. Et nō recedet vltra diuinitas eius. ex q̄ p3 q̄ nō pōt ꝓuenienter intelligi de esdra vctore. s xp̄o ꝓuenit optime.

q Et erūt oculi tui ꝛc. i. xp̄m q̄ apparuit visibilis etiam oculis corpalib⁹ i forma hūanitatis z in sacro sub spē panis.

r Et aures tue ꝛc. s. euangelicum.

s Post tergū monētis. i. ad seq̄ndū vestigia xp̄i p̄dicātis in p̄sona ꝓpria p̄mo z postea in aplis alijsq̄ discipulis.

t Hec est via. s. fides catholica.

v Ambulate in ea ꝛc. qz eccla nunq̄ declinabit generalit a fide catholica.

x Et ꝓtaminabitis ꝛc. qz gentiles ad p̄dicatōz aplorū ꝓfregerunt ydola sua materiam z ornamenta ydolorū paupib⁹ erogantes.

y Egredere dices ei. i. ydolatrie q̄ cessauit q̄si i vniuerso orbe.

z Et dabit pluuia semini tuo ꝛc. semē parabolice dī hic vbum euangelicū: p̄m q̄ dicit Saluator in pabola seminantis Lu. viij. Semen est vbum dei. z recipientib⁹ ip̄m p fidez data est pluuia gre dei. z per talem modū dī deu. xxxij. Concrescat vt pluuia doctrina mea

a Et panis frugum ꝛc. iste ē panis eucharistie q̄ dī panis frugū terre. qz materia hui⁹ sacri ē panis tritice⁹ de terra pduct⁹: z ptinet iste panis pinguedinē gre diuine.

b Pascetur in possessionē ꝛc. i. xp̄c de quo dicit Joañ. j. Ecce agnus dei q̄ tollit ꝛc. Pascit spaciose. in dilatatōe castitatis ec

clesie: p̄m q̄ dī Cañ. ij. Qui pascit in liliis donec aspiret dies. z inclinent vmbre.

c Et tauri tui. i. apli. d Et pulli asinoz. alij inferiores p̄dicatores.

e Qui opant terram. laborando in agro dominico verbo z exemplo.

f Commixtum migma comedent. glo. super locum istum dicit q̄ migma est hordeum mixtuz cum palea z eam sequunt expositores nri. ⁊ huic dicto videt cōtrariari qō subdit.

g Sicut in area ventilatum est. i. purgatum a palea q̄d aūt intellexerit biero. q̄ migma nescio: ⁊ in hebreo bī sic. Mixtum forte comedent. i. ad p̄mixtōz diuersoz granoz absq̄ aliqua corruptione in sua bonitate manentium. p qō metaphorice intelligit p̄gregatio fidelium ex iudeis z gentilib⁹: z varijs nationib⁹. q̄ incorpati sunt ecclesie p̄ p̄dicationem aplorū aliorumq̄ p̄dicatorū.

b Et erunt ꝛc. p montes excelsos intelligunt apli. p colles q̄ sunt montes minores: p̄dicatores alij.

i Riui currentium aq̄z. i. abundantia sane doctrine eo mō loq̄ndi q̄ dicit. s. rj. Repleta ē terra scientia dñi sicut aque maris opientis.

k In die infectionis ꝛc. i. tpe destructōis birlm in q̄ erant multe turres. q̄ cum muris destructe fuerūt p romanos. z illo tpe multum viguit p̄dicatio euangelij p aplos alios q̄ discipulos xp̄i.

l Et erit ꝛc. Hic denunciat liberatio fidelium in secundo aduentu xp̄i. tunc enim liberabunt a penalitatibus vite presentis. Et diuiditur in duas. quia primo ponit huiusmodi liberatio. secundo demonis abiectio. ibi. Ecce nomen. Circa primum sciendum. q̄ p̄m sanctos doctores z catholicos in finali iudicio mundus innouabit z meliorabitur. ad augmentum glorie electoz. qui in elementis z corporibus celestibus melioratis videbunt clarius reluentiam diuine virtutis z bonitatis, p̄m illud Sap. xiij. a magnitudine spe-

cieī creature poterat cognoscibilīt creatoꝛ boꝝ videri
ꝛecoꝛaūt coꝛpoꝝ celestium maxime ꝓsistit in luce: ꝛ iō
tūc augebīt: ꝛ hoc est qđ dī. l Et erit lux lune sicut
lux solis ꝛc. in die q̄ alligauerit vulnꝰ ꝑpli sui. qꝛ fideles
resurgent in coꝛpibꝰ gloꝛiosis ab omni coꝛruptōe ꝛ pe
nalitate liberaī.

m Ecce nom̄. Hic ꝓ̄r agīt ꝛ ꝛeiectōe ꝛemōis
Sciendū tñ q̄ hebꝛei ꝛ expositoꝛes nr̄i expo-
nūt ptē istaꝝ ad lrām ꝛ ꝛeiectōe
sennacherib reg assyrioꝝ veniēt
ꝫ hirlin. q̄n exer
citus eꝰ ꝑcussus
fuit ab āgelo. sic
q̄ coꝛpa bellato
rū fuert inciera-
ta intactis vesti
bus ꝛ armis. sic̄
dictū fuit ē. vij.
ꝛ ad hoc saī pos
set applicari lra.
Sz ꝫ hoc vī: qđ
dī hic in p̄n. Ec-
ce nom̄ dñi ve
nit ꝛ lōginq̄. Er
q̄ vī Esaias loq̄
ꝛ tpe longinq̄:
qđ est tp̄us iudi
cij finalis ꝛ ñ ꝛ
ꝓpinq̄ seu p̄nti
cuiusmodi victa ꝑcussio sennacherib fuit: qꝛ fuit tēpe
esaie vt hz. iiij. Reg. xix. Item qđ dī in fi. bꝰ ca. Ꝓpꝛa-
ta est em̄ ab heri tophet ꝛc. i. pena gehēnalis: ꝓm q̄ dī
ab omnibꝰ expositoꝛibꝰ hebꝛeis ꝛ latinis. ꝛ iō vī esaias
hic loq̄ tpe finalis iudicij. in q̄ dēmones cū damnatis
retrudenī in inferno. ꝛ hanc sniaz seq̄ī hic mgr̄ alexā-
der ꝛ ales q̄ fuit maxim⁹ theologus tpiḇ⁹ suis. Jgit
ꝓm hanc sniam hec ꝑs in tres diuidīt. qꝛ primo ꝛ scri
bīt aduent⁹ iudicis terribilis impñs. secō ꝛ electabilis
iustis. ibi. Canticū erit. ꝛ tercio vt abiectiu⁹ dēmonis.
ibi. Et auditam. Circa primū dicit esaias.

m Ecce nomen dñi. qꝛ in iudicio apparebit dñs q̄ iu
dicat⁹ fuit coꝛam pilato vt ꝟus ꝛ ablectus.

n Venit ꝛ longinq̄. qꝛ a tpe esaie erat magna distā-
tia vsq̄ ad tp̄s iudicij. o Ardens furoꝛ eiꝰ. q̄ ignis
ꝓflagratōis p̄cedit aduentum iudicis. p Et quis
ad portā dñi. qꝛ tribilia signa apparebūt ꝛpe iudicium.
q Rabia eius ꝛc. ꝫ ꝛeprobos. ꝫ q̄s ꝓferet illaz sniaz.
Item maledicti ꝛc. Mat. xxv. r Et lingua eꝰ. q. ignis
devorans. qꝛ ꝓ sniaz ab eo ꝓlatam ꝛducenī ad ignez
gehenne interminabilem. s Spūs eius. i. eiusdez
indignatio ꝫ ꝛeprobos. t Velut torrēs inundās.
qꝛ non poterunt punitōz eius euadere.

v Ad p̄dendas gentes. s. ꝛctum ad ꝛeprobos.

x Et frenum erroꝛis. qꝛ cognoscent se errasse. illa tñ
cognitio nō erit eis vtilis: ꝫ magis afflictiua. ꝓ remoꝛ-
sum ꝓsciētie: ꝛ de q̄ dī. j. vl. ca. Vermis eoꝝ nō morieī.

y Canticum. Hic ꝛscribīt dictus aduent⁹ ꝛelectabi
lis electis. q̄ tuncletabunī nō solum ꝛ sua glorifica-
tione: ꝫ etiam ꝛ reproboꝝ punitōe applaudēdo diui-
ne iustīcie: ꝛ hoc est qđ dī. y Canticum erit vobis
s. electis. z Sicut vox. sic est in hebꝛeo.

a Sanctificate solēnitatis. i. solēnitatis paschalis.
in q̄ filij israel laudauerūt dñm ꝓ suo exitu ꝛ egypto.
in q̄ figuratus fuit exitus electoꝝ ꝛ omni penalitate.
q̄n ad celum transferenī gloriosi in aia ꝛ coꝛpe.

b Et leticia coꝛdis ꝛc. ly sicut importat ꝫ eqlitatem
qꝛ leticia electoꝝ tunc excedet oēm leticiam q̄ pōt exprī-
mi a nobis. ꝫ ꝓba vtīt talibꝰ exemplis hoibꝰ cognitis.
qꝛ ꝓm q̄ dicit Greg. balbutiendo ꝓput possumꝰ excelsi ꝛi
facta resonamꝰ. c Et auditam. Hic ꝓ̄r oñdit dictꝰ
aduentꝰ vt ꝛemonis abiectiuꝰ. qꝛ tūc auferet eiꝰ ptās in-
ducendi hoies ad
pctm̄. ꝛ qꝛ tunc cū
ꝛeprobis retrudet
in infernum. ex q̄ꝝ
pena augebīt pe-
na ꝛemonum sicut
gloria angeloꝝ au
gmentabīt ex gīa
electoꝝ. q̄s indure
rūt ad meritum: iō
dī. c Et auditā
faciet dñs gloriaz
vocis sue dicēs ele
ctis. Venite bene-
dicti ꝛc.

d Et terroꝛē bra
chij sui oñdet. in ꝛ
mouū ejectione.

e Ab ominatiōe
furoꝛis: cum dicet.
Item maled. in ignē
et nū: q̄ pat⁹ ē dya-
bolo ꝛ angelis eiꝰ.
Mat. xxv.

f Et flama ignis.
s. gehenne.

g Allidet in tur-
bine ꝛ lapide gran
dinis. p ista q̄ sunt
hoibꝰ ꝛtribilia intel-
ligīt terroꝛ iudicis. b Avoce em̄ dñi. i. sma iudicij.

i Pauebit assur. i. dyabolus. q̄ hic ad lrām intelligīt sb
noie regis assur q̄ multū afflixit ꝓplm dñi sicut. ē. xiij. ca.
sub noie regis babylonis signāt dyabolus ad lrām: vt di
ctum fuit ibidem. k Virga ꝑcussus. i. ꝟga diuine sniē

l Et erit transit⁹ ꝛc. i. firmus ꝛ stabilis. qꝛ illa sma erit ir
retractabilis: ideo sequīt.

m Quam reꝛescere ꝛc. qꝛ pena illiꝰ sme tenebit eum ꝛ
ꝑssum in ꝑpetuum. n In tympanis ꝛ citharis ꝛc. ꝓ
ista intelligīt electoꝝ leticia. ꝛ ptāte ꝛemonū ejecta. ꝓm
q̄ dī Apoc. xij. Audiui vocem magnam ꝛ celo dicentē.
Nunc facta est salus ꝛ ꝟtus ꝛ regnum ꝛei nr̄i. ꝛ ptās ꝛpi
eius. qꝛ ꝓiectus est accusatoꝛ fratꝝ nr̄oꝝ ꝛc.

o Ꝓpꝛata est em̄ ꝛc. i. gehēne pena ꝓm expositoꝛes he
bꝛe. ꝛ latinos. Topbet em̄ vno mō signat laratōz ꝛel am
pliatōz. ꝛ iō sic noīt gehenna. qꝛ omnis homo q̄ non re-
stringit fomitem suum. ꝫ magis larat ei habenas: cadit
in gehennam vt dicit glo. hebꝛaica. dī autem ꝓpꝛata ab
heri. i. a secunda die creatiōis mūdi: vt dicunt alīq̄. qꝛ ab
illa die nō fuit nudius tertiꝰ: ꝫ tm̄ heri. ꝫ hoc nō est verisi-
mile qꝛ secūda die facta fuit distinctio celi syderei ab aq̄s
inferioꝛibus ꝛ superioꝛibus: vbi nō est gehenna ꝫ circa cen
trum terre: vt dicunt sancti doctoꝛes. Item rō eoꝝ mag
ꝛ cludit ꝫ ium. qꝛ si secunda dies fuit ꝓma bñs heri. sequī
q̄ nō ipsa fuit ꝓmū heri: ꝫ magis dies p̄cedens ꝛ iō meli⁹
dī q̄ heri hic accipīt ꝓ principio tpis in q̄ ꝛ⁹ creauit ce-
lum ꝛ terram. ita q̄ sicut tūc fecit celum empyreum ꝓ ele
ctis. ita infernum ꝓ ꝛeprobis.

p Ā rege ꝓpꝛata. i. a deo q̄ regit vniuersa. qꝛ sicut fecit
habitatoꝛ electis in celo empyreo. sic etiam ꝛeprobis in
inferno. in hebꝛ. dī. regi ꝓpꝛata. i. ꝛemoni ꝛ angelis eiꝰ. q̄
dī ꝛex sup omnes filios supbie Job. xlj.

q Profunda. qꝛ dī esse circa centꝝ terre.

r Et dilatata. qꝛ multi vadunt ad p̄ditoꝛ: ꝓm dictū sal-
uatoris Mat. vij.

s Nutrimenta eiꝰ ꝛc. ꝓ hoc ꝛsignāt acerbitas pene.

t Flatꝰ dñi. i. effectꝰ sue iustīcie. v Sicut torrēs sul-

pburis ꝛc. ꝓ hoc etiam oñdit hoꝛroꝛ illius pene. ⁊ q̃ impediri nō possit eo q̃ ꝓcessit ꝑm ordinem diuine iustitie.

¶ In ca. xxx. vbi dī in postil. Plorās nequaq̃ plorabit.

Tecit patres ve. te. desideraſſent ¶ Additio. j.

Laduentum xp̄i: non tñ legunt ꝓ dilatione huius aduēt⁹ ploraſſe. vnde hoc qđ dī. Plorās nequaq̃ plorabit. videt intelligendū de sanctis ecclie xp̄i q̃ ꝑsecutiones aduersarioꝝ ꝓ amoꝛe xp̄i gaudenter tolerabant. sicut de ap̄lis loquit̄ Act. v. cap̄. Ibant ap̄li gaudētes ꝛc. Et de sanct⁹ martyrib⁹ legit. q̃ tormenta sibi illata letanter sustinebant ⁊ de istis dicit Plorans nequaq̃ plorab. patres vo ve. testa. tribulationib⁹ aduenientib⁹ anxiebant: ⁊ q̃q̃ plorabāt. vtz de Iacob Gen. xxxvij. et de Ezechia. j. xxxviij Ratio aūt hui⁹ differentie vī esse passio xp̄i. quaz sancti ecclie ꝓsiderant vt iam exp̄ti. Antiq̃ vo ꝓsiderauerunt vt futuꝝ: nō vt factū Constat aūt q̃ ea que sunt in actu magis mouent q̃z ea q̃ sunt in potentia.

¶ In eodem ca. vbi dī in postil. Et frenum erroꝛis. quia cognoscant se errasse.

¶ Additio. ij.

Hoc quod dicit. Et frenum erroꝛis qđ erat in maxillis ꝓpl⁹ canticum erit vobis ꝛc. ⁊ ꝓtinuat sub vna sentētia. Ad quod sciendum q̃ dyabolus aī eius electionem seu reclusionem sic dominabat suis possessis. q̃ trahebat eos ad libitum suum. sicut ascensoꝛ trahit equum cum freno: vnde in glo. vbi dī. Et frenum erroꝛis. dicit dominationē dyaboli q̃ subditos trahit ad ruinaz. qđ quidem frenum erroꝛis in canticum erit vobis. s. electis: eo modo quo dī. Cantem⁹ dño glorioſe eī honorificatus est. equum ⁊ ascensoꝛem ꝓiecit in mare. Cetera exponant̄ ꝓut in postil.

¶ Capitulum. xxxj.

Ve qui descendunt. Postq̃ locutus est esaias ꝺ regnum iude. eo q̃ ex diffidentia diuini auxilij recurrerunt ad humanum tpe regis sedechie. hic ex simili causa loquit̄ ꝺ regnum israel tpe osee q̃ vt euaderet reddere tributum assyrioꝝ. qđ regi assyrioꝝ dare ꝓsueuerat misit nuncios ad sesach regem egypti. ⁊ sic ex eius ꝓsentia rebellauit. ꝓpter qđ salmanasar rex assyrioꝝ venit ꝺ eum ⁊ regnū eius destruxit. vt dī. iiij. Reg. xvij. ꝓm hoc igit̄ istud ca. diuidit̄ in duas ptes. q̃ primo ponit̄ destructio regni israel ex dicta causa. secundo saluatio regni iude ꝓptunc rōne oppositā. ibi. Quia hec dicit. Circa primū sciendum qđ sicut regnum israel fuit destructum ex mala ꝓfidentia sup egyptū. sic rex egypti cū suo exercitu fuit deuict⁹ a Nabuch. rege babylonis. iiij. anno ioachim filij iosie. vt dī Hiere. xlvj. ⁊ hoc q̃ falsam fiduciam dederat regi israel. ⁊ vtrunq̃ istoꝝ denunciat esaias hic. ⁊ ꝓt lr̄a ex dictis paucis exceptis.

a ¶ Ve q̃ descendunt in egyptum. s. de ꝓpl⁹ israel.

Et q̃ ꝛc. ¶ Ca. xxxj. Descendunt in egyptum ad auxilium in eq̃s sperantes: ⁊ hñtes [b] fiduciam sup q̃drigis q̃ multe sunt: [c] ⁊ sup eq̃tib⁹: q̃ ꝑualidi nimis: [d] ⁊ nō sunt ꝓfisi sup sctm̄ israel: et dñm nō req̃sierūt. [e] Ipse aūt sapiens [f] adduxit malum: [g] ⁊ ẏba sua [h] nō abstulit [i] Et cō surget ꝺ domū pessimoꝝ: [k] ⁊ ꝺ auxilium opantium iniq̃tatem. [l] Egyptus homo [m] ⁊ nō deus: [n] ⁊ equi eoꝝ caro: ⁊ non spūs. [o] Et dominus inclinabit manum suam coꝛruet auxiliatoꝛ: ⁊ cadet cui ꝑstat auxiliū: [p] simul q̃ omnes ꝓsument: [q] quia hec dicit dñs ad me. Quō si rugiat leo ⁊ catulus leonis sup ꝑdam suaz: cū occurrerit ei multitudo pastoꝝ a voce eoꝝum non formidabit: ⁊ a multitudine eoꝝ non pauebit: sic descēdet dñs exercituū vt ꝑliet sup montē syon ⁊ sup collem eī⁹. Sicut aues volātes sic ꝓteget dñs exercituum hierl'm: ꝓtegens ⁊ liberans transiens ⁊ saluans [r] Conuertimī: sicut in ꝓfundū receſſerat⁊ filij israel [s] In die em̄ illa abiciet vir ydola argēti sui: ⁊ ydola auri sui q̃ fecerūt vobis manꝰ

b ¶ Habentes fiduciam sup quadrigis. q̃ multe sunt ad portandum arma. ⁊ omni exercitui necessaria.

c ¶ Et sup eq̃tibus. quia ꝑualidi tunc egyptij erant ⁊ in armis famosi.

d ¶ Et nō sunt ꝓfisi ꝛc. i. sup deū q̃ sanctificat israel.

e ¶ Ipse aūt sapiens. i. ipse deꝰ: cuiꝰ sapientie nō est numerꝰ.

f ¶ Adduxit malum. s. pene sup regnum israel.

g ¶ Et ẏba sua. que ꝓ ꝓphas dixit de destructōe regni israel.

h ¶ Nō abstulit. s. ab effectu: sed ea impleuit.

i ¶ Et cōsurget ꝛc. i. regnū israel q̃ vitulos aureos adorabant.

k ¶ Et ꝺ auxiliū. i. ꝺ regem egypti regi israel auxilium ꝓmittenti.

l ¶ Egyptus homo. ⁊ sic est sub dño ad puniendum illum ꝓ libito sue voluntatis.

m ¶ Et non deꝰ. vt posset saluare regem israel ꝺ ordinationem dei.

n ¶ Et equi eoꝝ caro ⁊ non spūs. i. spūales substantie cuiusmodi sunt angeli. q̃ sunt exercitꝰ dei.

o ¶ Et dominus inclinabit manum suaz. ad accipiendum de vtroq̃ rege vindictam: ideo subditur. Et coꝛruet ꝛc.

p ¶ Simulq̃ omnes consumentur. ly simul non importat identitatem temporis. quia duo reges predicti: tunc scilicet eodem tempore non fuerunt debellati. vt patet ex predictis. sed designat similitudinem pene vtriusq̃ regis.

q ¶ Quia hec dicit. Hic ꝓphet ponit̄ saluatio regni iude ꝓptunc ex causa oppositā. s. ex vera confidētia in dño. Ezechias enim qui tempore osee regnauit. vt habet̄ iiij. Reg. xviij. totam confidentiam suam posuit in dño. ⁊ ad hoc induxit etiam populum suum. ꝓpter quod dominus modo mirabili liberauit eum de manib⁹ sennacherib regis assyrioꝝ. iiij. Regum. xix. ⁊ hec saluatio describit̄ hic diffuse. ⁊ primo ꝓphetice. secundo historice ca. xxxvj. Prima in duas. quia primo ponit̄ modus dicte saluationis in generali. secundo magis in speciali capitulo sequenti. Prima in duas. quia primo ponit̄ regni iude saluatio. secundo sennacherib destructio: ibi. Et cadet. Circa primum ponit̄ exemplum de leone. qui non dimittit predam timore pastorum sibi occurrentium. sic dominus constanter ⁊ sine impedimento ꝓtegetꝫ saluabit hierusalem contra sennacherib ⁊ eius exercitum. ⁊ sicut aues volantes non habent timere arcum sagittatoris sic nec habitātes in hierusalem impetum sennacherib regis. ⁊ sic ꝓphra vsq̃ ibi.

r ¶ Conuertimini sicut in ꝓfundum receſſeratis filij israel. hoc dī. q̃ ꝓphus israel dum transferebat in assyrios ꝓ salmanasar regem. aliq̃ de illo regno euaserunt latitantes vbi poterant. ⁊ postea venerūt ad ezechiā regem ⁊ recti abiecta ydolatria puersi fuerant ad verū dei cultum: iō subdit.

s ¶ In die illa abiciet ꝛc. i. despiciet ꝓ amore.

t Et cadet: hic ꝓ̃r ponit sennacherib reiectio: que facta fuit ꝑ hoc: q̃ angelus dñi ꝑcussit in exercitu ei⁹. clxxxv. milia q̃ vidēs sennacherib cū paucis fugit tristus: ⁊ hoc est q̃d dī. t Et cadet assur. i. exercit⁹ assyrioꝝ. v In gladio. nō viri ꝙ angeli. r Et fugiet. s. rex sennacherib.

y Non a facie gladij. s. aduersariorū suoꝝ ꝙ ex terrore ꝙ dicto. z Et iuuenes ⁊c. i. tributarij q̃ ātea tributū ab alijs accipiebāt a Et fortitudo ei⁹ ⁊c. q̃ amplius nō terrebit ꝓplos in circuitu ꝙ magis ecōuerso: iō subdit.

b Et pauebūt ⁊c. s. cū rege sennacherib. vt dictum est.

c Dixit dñs ⁊c. q̃ altari holocaustoꝝ q̃d erat in mōte syō erat ignis perpetuus: q̃ nutriebat a sacerdotibus. Leui. vj.

v Et caminꝰ eius in birlim. hoc dī ꝓ altari incensi ad q̃d ingrediebant̃ omni die sacerdotes. vt ibi ꝏburerēt thymiama ad ꝓsūmandū sacrificia vt dī ad Hebr. ix.

Capitm. xxxij.

a Ecce in iustitia. Hic ꝓsequit̃ ꝓdictum magis in spāli. ⁊ diuidit̃ in duas ꝑtes. q̃ ꝓmo describit̃ iustitia ezechie ꝙ quam facta fuit tunc dicta saluatiō. secō malitia sennacherib ꝙ quam facta est eius reiectio ea. seq̃nti. Prima diuidit̃ in duas ꝑtes. q̃ primo describit̃ iustitia ezechie q̃ meruit dictaꝝ saluatōꝝ. secō malitia manasse q̃ demeruit regni iude destructōꝝ. ibi. Stultus. Circa primū dī.

a Ecce in iustitia regnabit rex. s. ezechias: q̃ fuit iust⁹.

b Et ꝓncipes in iudicio ꝓerunt. ab eo informati ⁊ inducti. c Et erit vir ⁊c. ꝓm hāc lrām ly vir refert̃ ad quemlibet de ꝓplo iude q̃ fuit ꝓtect⁹ ab impetu ⁊ tempestate sennacherib meritis ezechie. In heb. aūt dī. Et erit vir sicut absconsio a vento ⁊c. ⁊ sic ly vir refert̃ ad ezechiam q̃ dī vir a ꝙtute. ⁊ absconsio. i. ꝓtectio a vento. i. tempestate ad ipsū sennacherib ꝓplm siue exercitum: vt dictum est. d Sicut riui aq̃ꝝ in siti. sic valde amabiles ⁊ vtiles. sic ezechias ꝓplo suo.

e Et vmbra ⁊c. ex siccitatib⁹ ⁊ calorib⁹ maximis. nam talis vmbra est valde delectabilis hoib⁹ ibi q̃escentibus: sic ezechias ꝓplo suo. f Non caligabunt oculi videntiuꝫ. q̃ esaias illo ꝑe multas habuit diuinas reuelatōes ⁊ claras. ⁊ alij ꝙbē q̃ tunc ꝑis erant.

g Et aures audientium ⁊c. q̃ ezechias ⁊ eius ꝓplus ꝛba esaie deuote receperunt. h Et cor stultoꝝ. i. illoꝝ q̃ fuerant stulti ꝑe ꝓcedenti. s. ꝑe achaz patris ezechie q̃ fuit ydolatra pessim⁹. i Intelliget sciaꝫ. ꝑe ezechie q̃ fuit deuot⁹ ⁊ studiosus.

k Et lingua balboꝝ. i. illoꝝ q̃ ꝑe achaz nō audebant deum laudare manifeste ⁊ ydolatriam detestari.

l Velociter loquet ⁊ plane. i. ꝓmpte deum ꝓfitendo ⁊ ydolatriam manifeste detestando.

m Non vocabit ⁊c. s. achaz. q̃ a vera sapia decidit ꝙ ydolatriam.

n Nec fraudulentus ⁊c. s. achaz qui fraudulenter rñdit esaie. ꝛ. vij. Non petā ⁊ nō tentabo dñm. in hoc fraudulent simulans dei reuerentiam cum tñ ob hoc recusaret signum a deo dari. ne ex hoc glorificaret nomen dñi: vt dictum fuit ibidem. o Stultus. Hic ꝓ̃ter ponit malicia manasse filij ezechie. ꝙ cui⁹ malicia destructa fuit ciuitas ꝙ chaldeos. iiij. Reg. xxv ⁊ primo describit̃ ei⁹ trāsgressio. secō ciuitaꝫ destructio ibi Mulieres. Circa primū sciendum q̃ sicut esaias describendo iustitiā ezechie sil̃ tetigit maliciam achaz patris sui. sic describendo maliciam manasse tangit iustitiaꝫ iosie nepotis sui. vt opposita iux̃ se posita magis eluceſcant: dicat igit̃.

o Stultus. s. manasses q̃ ad ydolatriā declinauit sup oēs. q̃ ydolatria nō solum est stulticia ꝙ magis insania.

p Fatua loquet. q̃ ꝓ vba sua seduxit ꝓncipes ⁊ habitatores birlim. vt declinarent cum eo ad ydolatriam. ij. Paral. xxxiij.

q Et cor eius faciet iniquitatem. q̃ ex magna libidine talia faciebat.

r Et ꝓficiat simulatōꝫ. ꝛndendo se querere bonum cōmune. vt ꝙ cultum oīm ydoloꝝ impetraret̃ a multis diuitibus aurilium sicut de ciuitate romana dicit Leo papa. q̃ magnam arbitrabat̃ se suscepisse religionem. cum nulli⁹ gentis respueret falsitatem.

s Et loquat̃ ad dominum fraudulenter. quia cum hoc q̃ adorabat ydola. adorabat etiam deum. vt sic haberet gratiam aliquoꝝ ꝓncipum. qui a cultu dei non totaliter recesserant.

t Et vacuam faciet animam ⁊c. quia ad cultum multorum deorum dicebat requiri magnas expensas. ⁊ sub isto pretextu leuabat a populo magnas pecunias: vnde pauperes grauabant̃.

v Fraudulēti vasa pessima sunt. i. ministri manasse regis fuut pessimi. apud eū hebreos instrumēta cuiuslibet artis dicunt̃ vasa. ⁊ q̃ manasses rex ꝙ ministros suos suam maliciam exercebat tanq̃ ꝙ instrumenta. iō dicunt̃ hic vasa pessima.

x Ipse enim. s. manasses.

y Cogitationes ꝑnnabit. i. machinatiōes suas malis ꝛbis iustitie apparentis colorabit.

a Ad pdēdos mites. i. innocios. ꝓm q̃ dī. iiij. Reg. xxj. Sanguinem multum innocium effudit manasses in sermone mendacij. ꝙ mendacia ꝓmonibus. i. iustis ⁊ apparētibus colorata. sicut dictum fuit. ꝛ. j. ca. q̃ esaiam ꝑsecutus est ad mortem q̃si zelo legis. ⁊ idem credendum q̃ fecerit de multis alijs.

b Cum loqueretur pauper iudicium. id est diceret veritatem. eo enim q̃ esaias ⁊ alij ꝙbete eius maliciam veraciter arguebant. querebat occasiones interficiēdi eos.

Consequenter transit ꝙbeta ad describendum iustitiaꝫ Josie qui per duos annos post mortem manasse regnauit dicens.

c Princeps ꝛbo. i. iosias.

d Ea q̄ digna sunt rē. q̄a in iuuentute sua cepit esse multū solicit⁹ de cultu dei. ⁊ cōi bono regni sui. e Et ipse sup duces stabit: q̄ nobiles iuda ad cultū dei induxit ⁊ totū statū regni sui in ꝺ eos stabiliuit. f Mulieres. ꝺ p̄n subdit̄ ciuitatis ⁊ regni iude destructio. ⁊ scdo restitutio. ibi. Et erit. Circa primū dicit.

f Mulieres opulente. habitatores ci birlin tpe sedecie vocat mulieres. eo q̄ nō habuer̄t vtutem se defendendi velut effeminati.

g Filie ꝑsidētes in fortitudine muroꝝ: ⁊ in auxilio egyptioꝝ. vtz ex supradictis ca. xxx.

b Percipite auri ꝺ rē. q. d. cor dulce vīs deberet cē impōsuz. ⁊ q̄d sit illud subdit̄.

i Post dies ⁊ annos. ꝓ hoc nō intelligit aliq̄s tps certū ⁊ determinatū vt dicit ra. sa. ꝺ ē sensus. sic dies addēt ad dies p̄cedentes ⁊ annꝰ ad annū: sic multiplicabūt vie iniq̄tates. q̄usq; veniat destructio per chaldeos.

k Et vos ꝓturbemi ꝑsidētes. i. vos q̄ mō ꝑsidit̄ vt securi eritis vltra modū ꝓturbati.

l Cōsummata est em̄ videmia. q̄ ducet̄ ꝑs in captiuitatē. ⁊ sic n̄ erit q̄ vltra colat terrā: nec ꝓ ꝑne q̄ fructus colligat.

m Obstupescite. ꝓ nimio terore vobis imminente.

n Eruite vos. vestrꝫ gloriosis. o Et ꝓfundemini. induentes vos vilꝫ ⁊ aspis: ō subdit̄.

p Accingite lūbos vīos. s. cilitijs.

q Sup vbera plangite. i. signuz plāctꝰ ⁊ doloris oñdite: debrei dicūt ꝺ. Sup agros plangite q̄ dimittet̄ inculti ⁊ deserti ⁊ ꝓsonat ꝺ lre sequnti, em̄ dī.

r Sup regione desiderabili rē. i. iudea q̄ frequēt̄ in scriptura dī fluens melle ⁊ lacte ꝓ sua fertilitate.

s Sup humū ꝑsi mei. i. sup terram habitantiū in locis campestribꝰ vbi solēt esse boues innocētes ⁊ sine malicia.

t Spine ⁊ vepres ascendent. ꝑ̄t cultoꝝ abnīaz q̄ ducent̄ in captiuitatem.

v Quanto magis sup rē. i. hominū vacantiū gaudijs ⁊ delicijs ōles de cōi cursu sē habitantes in ciuitatibꝰ magnis. Jn deb. sic dī. Sup humū ꝑsi mei spinē ⁊ vepres ascendēt. ⁊ etiam sup oēs domos rē. Et sic est sensus ꝺ nō mō. q. d. nō est mirū: si sup terram iude inducaz talē destructōz: q̄ etiaz hoc faciam in birlin meo cultui electa: ⁊ in domib⁹ templi vbi solent leuite canere in dño exultantes.

x Dom⁹ em̄ dimissa est. s. dom⁹ regis a sedecdia fugiente relicta. ⁊ loquit̄ de futuro ꝓ modum p̄teriti ꝑ̄t certitudinem ꝓbetie.

y Tenebre rē. a volentib⁹ introire.

z Sup speluncas. hoc est cellaria ⁊ foueas ex ruina edificioꝝ.

a Usq; in eternū. Jn deb. dī vsq; in seculum. i. vsq; ad tp̄us a deo ꝓordinatum de eius reedificatione.

b Gaudium. Hic oñr agit̄ de ꝑsi repatione vsq; ad finē ca. et exponūt alicꝫ doctores nr̄i: totū istud de tpe reedificatōis templi ⁊ ciuitatis ꝓ zorobabel: neemiaz ⁊ alios sanctos patres eiusdem tp̄is: ꝺ ꝺ hoc vī: q̄ in reditu captiuitatis ꝑsi plus nunq̄ fuit in tanta ꝑspitate tpali ⁊ spūali: q̄lis describit̄ in hac pte: vt videbit̄ ꝑ̄t q̄ dō ra. sa. exponit ptem istam de tpe magne felicitatis ⁊ ꝑsecutis. quaz

iudicium c Princeps vo⁹ es q̄ digna est p̄cipi cogitabit e ⁊ ipe sup duces stabit f Mulieres opulēte surgite: ⁊ audite vocē meaz: g filie ꝑsidētes b ꝑcipite auribꝰ eloqum meū. i Post dies ⁊ annos k ⁊ vos ꝓturbemini ꝑsidentes l Consummata est em̄ videmia: collectio vīt nōveniet m Obstupescite opulente: ꝓturbami ꝑsidentes: n eruite vos o ⁊ ꝓfundemi: p accingite lūbos vīos. q Sup vbera plangite: r sup regione de siderabili: sup vinea fertili. s Sup humū ꝑsi mei r spine ⁊ vepres ascēdent: t q̄nto magis sup oēs domos gaudij ciuitatis exultātis. x Dom⁹ em̄ dimissa est: multitudo vrbis relicta ē: y tenebre ⁊ palpatio facte sunt z super speluncas a vsq; in eternum. b Gaudiū onagroꝝ pascua gregum: c donec effundat̄ super nos spūs de excelso d Et erit desertum c in chermel: f ⁊ chermel in saltum reputabit̄ g ⁊ habitabit in solitudine: h iudicium i ⁊ iustitia k in chermel sedebit. l Et erit opus iustitie pax: m ⁊ cultꝰ iustitie silentiū n ⁊ securitas vsq; in sempiternū o Et sedebit populus meꝰ in pulcritudine pacis: p ⁊ in tabernaculis q fiducie: r ⁊ in requie

expectant iudei hīe in aduentu messie: ⁊ ideo de dictis eius q̄ falsum est relinquendo. s. q̄ xp̄c in mūdum sit venturꝰ. vī mihi locꝰ iste exponēdus de statu ꝓspero quem fecit nobis xp̄c oriens ex alto. ꝓba tñ ꝓtinuan do dicenda dictis. recolit afflictōes ꝑsi a tpe suo futuras vsq; ad aduentum xp̄i dī.

b Gaudiū onagroꝝ pascua gregum. Greges ꝺ dicunt iudei qui q̄uis q̄tum ad multos eēnt ydolatre. ⁊ pctis aliis implicati: tñ multi de illꝭ erant boni ⁊ cultores dei. Onagri aūt dicunt hic reges infideles. q̄ eos fuituti subiecerūt ⁊ afflixer̄t. s. ꝓmo babylonij. postea ꝑs ⁊ medi. tercio greci ⁊ q̄rto rōni ita q̄ a tpe captiuitat babylonice vsq; ad tp̄us xp̄i fuerunt subiecti alicui istoꝝ succesſiue ⁊ si fuit aliq̄ in tuallū: fuit tñ ita modicum respective q̄ q̄si n̄ est ꝓputandum. Et isti onagri gaudebant rapere bona ideoꝝ vnde deberent viuere.

c Donec effundat̄ rē. q̄ fuit impletum q̄n post resurrectōem ⁊ glorificatōnem xp̄i spūsanct⁹ effusus est sup aplos alioſq; discipulos in signo visibili Act. ij. q̄ ē spūs ꝓfecte libertat̄: ꝓm illd. ij. Cor. iij. Ubi spūs dñi ibi libertas.

d Et erit desertum. s. gentilitas q̄ fuit inculta ⁊ deserta nō dīs legem diuinaz ⁊ ꝓbetas.

e Jn chermel. i. abundans in bonis spūalibus. sicut iudea q̄tum ad bonos: vñ accipit̄ hic chermel ꝓ carmelo q̄ est in regno iude. ⁊ erat locus fertilis.

f Et chermel in saltū reputabit̄. i. iudea meliorabit̄ q̄tum ad suscipientes xp̄i fidem. q̄ apli ⁊ alij. lxx. discipuli q̄ fere omnes fuerunt indei. fuerunt magne auctores in eccl̄ia dei que dī eius saltus: ꝓ eos cū publicata est fides ꝓ orbem: ō subdit̄.

g Et habi. in soli. i. in gētilitate. que ꝓius erat inculta: vt dictum est.

h Judicium. i. executio iustitie. q̄ est ꝓ fidem.

i Et iustitia. s. euangelica.

k Jn chermel sedebit. i. in credentibus ex iudea: et q̄bus ⁊ gentilib⁹ facta est vna eccl̄ia.

l Et erit opus iustitie pax. quaz xp̄o nato angelica mauerūt Luc. ij. Gloria in altissimis deo ⁊ in terra pax hominibus bone voluntatis.

m Et cultꝰ iustitie silentiū. in ꝑsperis cauendo a vbis iactatorijs. ⁊ in aduersis a murmuratorijs.

n Et securitas rē. q̄ in ꝓmitiua eccl̄ia ita erāt firmati vtute spūsancti. q̄ tormēta nō timebāt: ꝺ magis in eis gaudebant Act. v. Et q̄ ex hac vita transibant ad securitatem ⁊ gaudium celeste amoto impedimento ꝓ xp̄m: ideo subdit̄.

o Et sedebit ꝑs rē. q̄ pax celestis ex nulla pte impediet̄ seu obscurabit̄.

p Et i tabernaculis. i. in mānsionib⁹ diuersꝫ ꝓm varietatē meritoꝝ ꝺ q̄ dī Jo. xiij. Jn domo patris mei mānsiones multe sūt.

q Fiducie. q̄ oēs sē ibi certi de sue btitudinis eternitate.

r Et i requie

opulenta. qr ibi totalit quietabit appetitus: ꝟm illud
ps. xvj. Satiabor cu apparuerit gloria tua. r qr post
glorificatoꝛ xpi destructa fuit birlin in vindictam mor
tis xpi. ic subdit. e Grando aut. i. multitudo exer
cit⁹ romani. t In defensione saltus. i. in dejectone
templi r domus
regie q dicit sal
t⁹ eo q ligna illi⁹
edificatoꝛ appor
tata fuerunt de
saltu libani.
v Et humilita
te humiliabit ci
uitas. s. birlin q
fuit destructa r p
iecta ad tra r qr
illo tpe fides ca
tholica fuit val
de publicata per
orbe: ic subdit.
p Beati q semia
tis. s. vbu euage
licu Lu. viij. Se
me est vbu dei.
y Sr oes aqs
. i. sup oes pplos
gentiles r iudeos Apoca. xvij.
Aque milte pli
multi. ptz ar qd
pba loquit hic
metaphorice. qr
seme materiale
no seminat sup
aqs materiales
z Et imittentes pedes rc. i. indifferent r sine accepta
tione vocentes fortes r debiles: lratos r simplices rc.

Capitulum. xxxiij.

Ve qui pdaris. Hic pnr describit in pticulari sal
uatio pdicta regni iude quantum ad malicia sen
nacherib. r qr in exercitu eius fuerut idumei q
sp fuerat iudeis infesti. sicut esau a q descendebat iudei. ic
pheta primo inuehit ꝺ assyrios. secdo ꝺ idumeos ca.
sequnti. Circa primu sciendum q pns ca. ab expositori
bus nris ꝟm lram refert totum ad tps ezechie in q de
iectus fuit sennacherib r plus iude liberatus. Ra. sa.
do exponit ad lram totum istud ca. reducendo ad tps
messie. in q expectant iudei de omnib⁹ gentib⁹ triump
hare. r eis simplicit dominari. Videt aut mihi q ex
positores nri meli⁹ dicant. r ꝟm hoc pns ca. diuidit in
duas ptes. qr primo ponit sennacherib deiectio. secdo
status birlin melioratio. ibi. Respicite syon. Prima in
duas. qr primo describit deiectio sennacherib regis. se
cundo sobne sibi adherentis. vt. ꝺ. dictu fuit. xxij. secu
da ibi. Audite. Circa primu sciendum. q ad deleti oez
sennacherib secuta est exaltatio pli iude: r io pheta mi
ttit loqt de vtroq. primo tn inuehit ꝺ sennacherib di.
a Ve qui pdaris. s. pli dni.
b Nonne r ipse pdaberis. q. di. sic. qr exercitu eius p
cusso ab angelo. iiij. Reg. xix. plus ezechie extulit ad
colligendum spolia.
c Et q spernis. s. ipm verum ꝺ quem blasphemias di
xit r scripsit. vt hr. iiij. Reg. xix.
d Nonne r ipse sperneris. s. a dno r plo tuo. qr pcus
so suo exercitu. fugit confusus ad terram suam. vbi fuit
interfect⁹ a filijs suis. pnr pheta puertit ꝟmonem ad ve
p liberatoe pli di. Dne miserere nri rc. r pz lra vsq ibi.
e Ex voce angeli. pcutientis exercitu sennacherib.
f Fugerut pli. qr sennacherib cu illa q rmanserat fugit.
g Et ab exaltatoe tua. i. onsione tue vtutis in angelo
pcutiente.
b Dispse sunt gentes. s. sennacherib cu exercitu suo.
qr aliqui mortui remanserunt r alii fugerut. in hebreo sic
hr. A voce multitudis fugerut pli. r ꝟm hoc istud refert
ad exercitu sennacherib que pli audientes supuenire: n
audebat expectare: qr plurimos vicerat r expugnauit.
g Ab exaltatioe tua. i. a ptatis tue onsione: o tu senna
cherib.
b Dispersi sunt
gentes p diuersas
vias fugientes.
i Et congregabunt
spolia rc. i. facilit r
in magna copia qr
exercit⁹ sennacher
rib fuit sic pcussus
q corpa erant inci
nerata ib vestib⁹ r
armis illesis. r io
facilr r copiose col
ligi poterant.
k Magnificat⁹ e
dns. i pcussioe sen
nacherib mirabili.
l Qui habitauit
in excelso. i. in celo
empyreo. vbi spali
ter relucet excellen
tia sue glorie. iz ꝟm
potentiam pnrias
r essentia sit vbiq.
m Impleuit syon
rc. in dieb⁹ ezechie
q fuit iustus r prin
cipes suos ad iusti
ciam induxit. vt hr
congregabunt spolia vna sicut colligit bruc⁹: velut cu fosse plene fuerint de eo. k Magnificat⁹ est dns qm habitauit in excelso [m] impleuit syon iudicio r iustitia: [n] erit fides [o] in tpib⁹ suis. [p] Diuitie salutis sapia [q] r scia: [r] timor dni. ipse e thesaur⁹ ei⁹. [s] Ecce videntes clamabut foris: [t] angeli pacis [v] amare flebunt. [x] Dissipate st vie: [y] cessauit transiens p semitam: [z] irritum factu est pactu: [a] piecit ciuitates [b] no reputauit homines. [c] Luxit r elanguit terra [d] prfusus e liban⁹ r obsurduit. [e] Et fact⁹ est saron sicut desertum: r pcussa est basan r
in ꝺn. pcedetis ca.
n Et erit fides. i. fidelitas.
o In tpib⁹ suis. s. ezechie. hoc em petiuit. vt hr. j. xxxix. Fiat tm pax r veritas in diebus meis.
p Diuitie salutis sapientia. i. in cognitione rerum diuinarum.
q Et scientia. in cognitione humanor.
r Timor dni ipse est thesaur⁹ eius. i. ezechie q ꝓposuit ista omnib⁹ bonis talibus. pnr reuertit pheta ad narrandum afflictionem pli sennacherib. ꝺ.
s Ecce videntes rc. lra est intricata. qr ly foris reducit ad videntes. speculatores em exites in altovidebant foris longe⁹ exercitum sennacherib. r sic denunciabant ezechie regi r plo suo. vt se ꝓtuarent.
t Angeli pacis. i. nucij ezechie qs misit ad loqndum cu rabsace de pace vt hr. j. xxxvj. ca.
v Amare flebunt. qr pter blasphemias ꝺ deum dictas a rabsace scissis vestibus flentes ad ezechiam redierunt.
x Dissipate sunt vie. ab exercitu sennacherib.
y Cessauit trasiens. s. de plo iude. qr nullus audebat timore assyrior⁹ p terram ire.
z Irritum factum est pactu. primo em sennacherib fecit pactum cum ezechia: q fregit illud: vt dictum fuit. iiij. Reg. xviij.
a Proiecit ciuitates. que erant in regno iude circa hierusalem.
b Non reputauit homines. scilicet q possent ibi in aliquo resistere.
c Luxit r elanguit terra. s. iuda.
d Confusus est libanus r obsurduit. In hebreo habet Et prescissus fuit. qr ibi exercit⁹ sennacherib pcidit multa ligna ad faciendum machinamenta. r ex tali decisione fuit libanus deturpatus.
e Et factus est saron sicut desertum rc. Ista enim loca erant fertilia. q p exercitum sennacherib devastata. Sciendum etiam q carmelus non accipit hic p monte carmeli. in quo Helyas occidit pheras Baal: r erat in re-

gno israel. ℟ accipiẽt ꝑ carmelo vbi manebat nabal q̃ erat mons fertilis. ⁊ erat in regno iuda. ⁊ ꝓñr ponit vindicta de maleficijs sennacherib. f Nunc ꝓsurgaz dic̃ dñs. ad pcutiendũ sennacherib ⁊ exercitũ eius. qz nũc est tps. g Cõcipietis ardorẽ ⁊c. ex maleficijs cũ vijs sequit̃ demeritum.

b Et parietis stipulam. i. vt efficiamini sic stipula applicata igni.

i Spũs vi. i. volũtas vza mala.

k Et ignis vorabit vos. i. merẽt vt igne ꝓsummami ⁊ ita factũ fuit. qz exercit⁹ sennacherib sic pcussus fuit ab angelo. q̃ corpa eorum fuert redacta in cineres. ac si fuissent igne mãli cõbusta: iõ subdit̃.

l Et erũt ꝓpli. exercit⁹ sennacherib.

m Quasi de incẽdio cinis. i. vt cinis fmanẽs ꝺ incẽdio.

n Spine ꝓgregate. i. bellatores sennacherib q̃ pungebant ꝓpłm dñi.

o Igni ꝓburent̃ nõ solũ ex pcussiõe angeli: vt dictũ est ℟ etiã igne inferni.

p Audite. ℔ ꝓñr describitur deiectõ sobne pontificis q̃ ꝓsulebat ciuitatẽ reddi assyrijs: ⁊ qz ℔ non fuit factũ. ꝑtim indignatõe. ꝑtim timore: cũ sibi adherentib⁹ ad assyrios trasiuit occulte. ⁊ ei successit in pontificatu eliachim vt dictũ fuit. ℟. xxij. ⁊hoc est qꝺ ꝺi hic.

p Audite q̃ longe estis ⁊c. ⁊ in hoc notat magnitudinẽ rei nuciãde. q Conterriti sũt in syon pctõres. i. sobna ⁊ ei adherẽtes. r Possedit timor hypocritas. qz erãt in statu ministrãdi dño. ⁊ sic apparebãt boni ⁊ deuoti exterius. ℟ ipsi nihil bẽbant interi⁹ dignum sacerdotio. ℟t ꝓñr ꝓqrit ꝺ ista dignitate sacerdotali: cũ ꝺi. s Quis poterit habitare ⁊c. i. digne mistrare in altari holocaust oꝝ vbi erat ignis ꝑpetu⁹ Leui. vj. ℟t cadẽ sñia replicat̃: cuz subdit̃. t Cũ ardorib⁹ sempitẽnis. ⁊ sbdit̃ rñsio.

v Qui ambulat in iustijs. q̃tum ad pfectõz vite.

x Et loquit̃ veritatẽ. q̃tum ad sanitatem doctrine.

y Qui pijcit auaritiam ⁊c. ita q̃ nullaz bz notam auaritie capiendo aliena p violẽtiã. nec etiã capiẽdo dona ꝺ iustitiam. z Qui obturat aures suas ⁊c. i. ꝺmonẽ de sanguine effundẽdo p mortẽ innocentis vel ei⁹ mutilatõez.

a Et claudit oculos ⁊c. i. mulierẽ alienã ad ꝓcupiscẽdũ.

b Iste in excelꝭ habitabit. i. talis dign⁹ est fungi summo sacerdotio: in monte syon. vbi erat templũ: ⁊ talis fuit iste eliachim. q̃ in hoc officio successit sobne.

c Munimẽta saxoꝝ ⁊c. salomon cũ edificauit templũ in monte moria de lapidib⁹ magnis ⁊ pciosis. iij. Reg. v. ⁊ edificia ad templum ꝓtinẽtia. ⁊ ibi erat habitatio summi sacerdotis.

d Panis dat⁹ est ei ⁊c. noie panis ⁊ aque intelligit̃ ois cibus ⁊ pot⁹ in scriptura. vñ. iij. Reg. vj. Pone eis panẽ ⁊ aquam. ⁊ subdit̃. Et apposita est eis magna ciboꝝ ꝓpatio. Summo aũt sacerdoti dẽbant ꝓmitie fructuũ ⁊ aliũ e Regem in decore videbũt. s. ezechiam gloriose regnãtẽ p⁹ sennacherib deiectõez. vt bi. ij. Parał. xxxij. ⁊ in hac gloria videret ipm eliachim pontifex ⁊ alij mistri templi.

f Oculi eius. s. eliachim. g Cernẽt terrã de longe. qz de monte syon vbi erat ei⁹ habitatio poterat videri iudea ꝓ magna pte. h Cor tuũ. o eliachim. mutat cũ ꝓpheta modum loqndi de tercia psona ad secũdam qꝺ fit freqñt in ꝓphetis. i Meditabit timorem. s. dñi ex casu predecessoris tui: ⁊ iõ subdit̃.

k Vbi est lr̃atus ⁊c. i. vbi est mõ sobna õdecessor tu⁹ in officio pontificie. ꝓpter qꝺ ꝺbuit eẽ lr̃at⁹ ad ponderandum.

l Legis ꝺba ad docendũ igrantes. q̃ dicunt̃ h paruuli. q. ꝺ. perijt in terra aliena. vt bi. ℟. xxij. iõ subdit̃.

m Populum imꝓrudẽtem. i. sobnaz ⁊ sibi adherentes.

n Non videb amplius templo dñi.

o Populũ altꝰ fmois ⁊c. i. ꝓfundi: sic ꝺr Jo. iij. Iuste⁹ altus est. ⁊ ꝺr h ꝓfundus fmo. q̃ ꝓpe extraneitatẽ nõ est intelligibilis

Et ꝓpłm talis fmõis vocat h ꝓpheta sennacherib ⁊ assyrios q̃s intẽdebat sobna introducere intra ciuitatẽ ⁊ templum. ℟ defecit a ꝓposito.

p In q̃ nulla est sapia. s. in sennacherib ⁊ ꝓpło ei⁹. qz vera sapia non põt esse in infidelibus.

q Respice. Hic ꝓñr describit̃ ciuitat⁹ melioratio. qz p deiectõz sennacherib fuit mutata de timore in securitatem. de tristicia in leticiam. ⁊ de penuria in abundãtiam. fmo igit̃ hec melioratio describit̃. scꝺo ꝓphetizat ꝺ sennacherib. item ꝺ eum inuebit̃ ibi. Larati sũt. Circa primũ tangit̃ primo melioratio q̃tum ad diuinum cultum: cum ꝺi.

q Respice syon ⁊c. vocabat̃ eẽ illa ps ciuitatis birim vbi erat mõs syon ciuitas dauid. ⁊ in illa erat templũ vbi celebrabãt solẽnitates p annum. s. pasche. penthecostes. ⁊ tabernaculoꝝ. in q̃bus ꝓpłs de tota terra debebat ꝓuenire. qꝺ non poterat ꝓpt exercitũ sennacherib exñtem in iudea: ℟ ipso deiecto venert vndiq; gaudent. scꝺo ponit melioratio q̃tum ad abundantiam cum ꝺi.

r Oculi tui videbũt ⁊c. qz de spolijs exercitus sennacherib omnes de ciuitate fuert repleti ⁊ ditati. tercio q̃tum ad securitatẽ: cum ꝺi.

s Tabernaculũ qꝺ nequaq; transferri poterit. Vocat hic templũ salomonis tabernaculum. qꝺ ꝺi immobile ad ꝺiaz tabernaculi moysi. qꝺ transferebat̃ de loco ad locum. vtz in li. Nume. ⁊ ad idem ꝓtinet quod subdit̃.

t Nec auferent̃ claui ⁊c. in tabernaculo eẽ moysi parietes erant de tabulis simul ꝓiunctis ꝓ incastraturas ⁊ clauos q̃ amouebant̃ de locis suis q̃n tabernaculum deponebat̃ ⁊ portabat̃ ad alium locum. in templo eẽ salomonis parietes erant interi⁹ de lignis laminis aureis optis. ⁊ erant ibi claui positi. vñ inseparabiliter manerent ibi.

v Et omnes funiculi ⁊c.i.stabilitas templi p impetū sennacherib nō dissolueť:⁊ cā subdit. r Quia solū nouo ibi magnificꝰ ⁊c.qz magnifice vicit sennacherib cū exercitu sine ope humano. y Locus fluuioꝝ ⁊c.hoc referť ad illud qđ fecit ezechias ꝓpē exercitum sennacherib. qz aquaz de ciuitate birlim egredientē eť.ipe retinuit ad iplēdū fossata ⁊ piscinas magnas sicut stagna ⁊ residuū aq qđ nō poterat ibi capi fecit ibi decurrē p aliū locū vt sic exercitꝰ assyrioꝝ nullū inde bret solaciū: iō ibdiť

z Non transibit p eum nauis remigū ⁊c.qz sic disposuit ezechias aūs illas.q erant ad munimētum ciuitatis.⁊ in nullum auxiliū aduersarijs.qz nō debuebant eis ad potū:nec ad nauigiuz: vt sic cū nauigio possent obsidere vel intrare ciuitatē. ⁊ qz omnia ista erāt attribuenda bonitati diuine ꝑncipaliter: iō subdiť.

a Dñs iudex nr̄.i.iudicabit p nobis ꝫ sennacherib in monte synai. b Dñs legifer nr̄. qz ab eo recepimus legem in mōte synai. vt dr̄ Exo.xx.⁊ Deu.v.

c Dñs rex nr̄.reges em̄ iuda non erāt nisi eiꝰ vicarij

d Ipse saluabit nos.in aliqbꝰ libris inꝑponiť venit:ꝫ nō est in hebreo nec in libris correctis.

e Laxati sunt.Hic ꝓpheta itez inuehiť ꝫ sennacherib.cuiꝰ exercitus pcussus fuit ab angelo anteq̄z obsederat birlim.vt dictum fuit.iiij.Reg.xviij. Disponebat tñ de ꝓpinquo obsidere eam figendo tentoria ibidem.iō diciť.

e Laxati sunt funiculi tui.i.dispositiv cum eis figāť tentoria circa birlim.

f Gz nō ꝑualebunt.qz nō obsedit eam.

g Dicerit malus tuus ⁊c.malus hic dr̄ lignū longū qđ in medio tentoriū erigiť sicut malus in medio nauis.⁊ qz desup ponit signum vel vexillū illiꝰ cuiꝰ est tētorium,sicut in summitate mali nauis ponit signum aliqđ.Signa aūt tentoriorꝝ sennacherib circa birlim ñ fuerūt erecta nec signa supradicta. iō dr̄. At dilatare signum ⁊c.

b Tunc diuidenť spolia.s.assyrioꝝ. qz habitatores birlim pcusso exercitu sennacherib exierūt ad p̄daz.

i Predaꝝ multaꝝ.tum qz magna fuit multitudo pcussoꝝ.s.clxxxv.milia.tum qz apportauerant ibi spolia.q̄ in alijs locis iudee rapuerāt.tuz qz rex sennacherib ⁊ fugientes cum eo nihil secū asportauerūt vt velociꝰ fugerent.⁊ qz ad tale lucꝝ cucurrerūt boues etiā debiles:iō subdiť. k Claudi etiam diripient rapinam.i.illud qđ assyrij aliunde rapuerant.

l Nec dicet vicinꝰ elangui.i.ex longa infirmitate p̄cedente nō detinebiť.q̄n cū alijs vadat ad p̄dam ꝑut poterit.

m Populus q̄ habitat in ea.i.in birlim.

n Auferet ab eo iniq̄tas.s. ydolatrie q̄ ibi viguerat añ tps ezechie,ꝓpē quā ciuitas meruerat subuerti.ꝫ ꝓpē bonitatē ezechie q̄ abstulit ydolatriā:⁊ reduxit ꝑplm ad dei cultum dicta pena nō fuit inflicta ⁊c.

In ca.xxxij.vbi dr̄ in postil.Audite.b ꝑñr describiť.

Additio.

AB hoc loco vbi dr̄.Audite q̄ longe eſtis. Incipit ca.ꝑm heb.⁊ ꝑtinuať vsq̄ ibi.Auferet ab eo iniq̄tas. qđ q̄dem ca. ꝓue dr̄ exponēdum de electione phariseoꝝ respuentiū doctrinam xp̄i,⁊ de

ꝓsperitate adherentium xp̄o.⁊ de quibusdam ad hoc ꝓtinentibꝰ dicit em̄.Audite q̄ longe estis.s.post longa tpa quę fecerim.glo.inimicis meis iudeis.Et cognoscite vicinii.s.ꝓtemporanei.Fortitudinē meam.in hac vltōe.Cō territi sunt in syon pctōres.in heb.dr̄.Timuerunt in syon pctōres.qz vt i ioh xj.ca.dr̄.Timuerť ne pderet gētem ⁊ regnū si xp̄o adhesissent: possedit tremor hypocritas.s. phariseos ⁊ scribas q̄s frequē xp̄c hypocritas noiat,ꝓut in multis locis euāgelij dr̄.q ꝓncipalr̄ p̄dictū tiorē habuerť ⁊ qz i b tre pidauerť tiorē vbi ñ erat tiorqz potiꝰ debuissent tiere offensaz dei: ⁊ penas

ꝑpetuas q̄s ꝓpter hoc incurrebant. iō q̄si in ꝑsona eoꝝ ꝓpheta subdit di.Quis poterit habitare ⁊c.ex vobis cuz ardoribus sempiternis.q.d. ꝓpheta magis essent timendi ardores gehēne sempiterni q̄z bona tpalia pdere p romanos.p̄ptim cū ille q̄ nō ficte sicut phariseі,ꝫ recte in iustic̄ijs ambulat.Et loquiť veritatē.s.absq̄z hypocrisis fictione securꝰ est ab aduersitatibꝰ piculū q̄ ad spūalia inducētibꝰ:de q̄ dicit.Iste in excelsꝫ habitabit munimēta saxoꝝ ,s.exempla sanctoꝝ.Sublimitas eius.i.ꝓtectio eiꝰ apud deum.Si aūt quarať in q̄ reficiť talis anteq̄z habitet in excelsis:subdit di.Panis ei datꝰ est.s.panis viuus q̄ de celo descendit.Aque eius fideles sunt.s.doctrine spūales: iuxta illud Iob.vij.ca.Aque viue fluent de ventre eius. que añ sit ista p̄miatio huiꝰ iusti de quo loquiť: cum diē habitabit in excelsis:subdit di.Regem in decore suo videbunt oculi tui,s.regem Xp̄m in deitate,in qua visione clara tota merces ꝑsistit ꝑm Augusti. Vel pacto iudicio oculi eius videbunt regem xp̄m indutum decore humanitatis assumpte.Et qz hoc maxime longe est a statu huius vite.ideo subdit.Oculi eius cernent terram delonge .s.terraz viuentium.⁊ sequiť.Cor tuum meditabiť timorem.s.admiratōis.que q̄dez admiratio ꝓsurgit ex hoc q illi q̄ videbanť prudentes ⁊ speculatiui in p̄nti statu noiť videnť attingere ad cernēdam illam terram delonge.et de hoc dicit.Ubi est literatus.i.phūs ꝑm glo.Ubi est ꝛba legis ponderans.s.phariseꝰ ⁊ scriba.q̄ ꝛba legis potiꝰ q̄z mentem legis ponderabant. vñ Mat.xij.⁊ Lu.xiij.c. Curare boiem in sabbato dicebant illicitum esse.Ubi est doctor paruuloꝝ.s.legisperitus q̄ dr̄ doctor paruuloꝝ eo q ꝛ ad Gall.iij.ca.Aer pedagogꝰ nr̄ fuit in xp̄o. Dplin imprudentem.s.incompositū in moribus.Nō videbis.s. in illa terra longinqua.Populum alti ꝑmonis. ita q nō possis intelligere disertitudinem lingue eius:qđ ꝑm glo. intelligiť de rethoricis:vt Tullius cuius facūdiam ⁊ subtilitatem ꝑmonis ꝑm glo.pauci intelligunt.In quo nulla est sapia.s.q̄tum ad diuina.que omnia ponunť ad designādum q doctrina xp̄i nō in psuasibilibꝰ humane sapientie ꝛbis sit:ꝫ in doctrina ⁊ veritate.vt in.j.ad Cor.ij.Consequenter dicit.Respice syon in quo ꝓpheta alloquiť peccatores ⁊ phariseos qui timuerunt gentem pdere ⁊ regnum:,ꝓpter adhesionem xp̄i. ostendens eis hunc timorem esse vanum.cum eccl̄ia xp̄o adherens opulentiam ⁊ firmitatem nō obstantibꝰ aduersarijs.⁊ de hoc diē. Respice syon.s.o phariseе hypocrita.Respice syon ciuitatem solennitatis nr̄e.s.eccl̄esiaz militantem.Oculi tui videbunt birlim.s.hmōi eccl̄esiam.Habitationem opulentam.s.in qua nihil deficit de necessarijs ad salutē.Tabernaculum quod nequaq̄z transferri potent ⁊c.Eccl̄esia enim militans licet tabernaculum dicatur respectu triumphantis non tamē transferť de loco ad locum sicut ⁊

bernaculum iudeoꝝ factum in deserto: qꝛ immobilis est tam ꝑ fundata sup firmam petram qđ intelligit de ecclia spūali pñti q̄ in fide xp̄i fundata est. z iō rōem hui⁹ immobilitatis subdit di. Quia solūmodo ibi magnific⁹ dñs deus nr̄ sup. est ꝓpium fundamētum. z qꝛ in hac ecclesia viget sana doctrina plana z patēs sine aliq̄ artificio seu industria humana: iō sb dit. Loc⁹ fluuioꝝ rui latissimi z patentes. ñ intrabit ꝑ eū nauis remigū: nec trieris magna trāsgredietur eū. qꝛ nō p artificia magī nec pua hmōi doctrina acq̄rēda est. Dñs ei nr̄ iudex. dñs legifer nr̄ ꝛc. q. d. totū regimen hui⁹ tabernaculi seu eccle est in deo a q̄ speram⁹ salutē. z iō hoc tabnaculū ēi tūsse ribile: qꝛ nō p industriam humanā. s ꝑ ꝓuidentiaꝫ diuinam regit: dñr dic Laxati sē funiculi tui. s nō ualebūt ꝛc. q. d. O pharisee ꝫrium p̄dictoꝝ tibi ꝓtingit. qꝛ cū magis respiceres ad humana subsidia q̄ ad diuina. funiculi tabernaculi tui sic laxati sunt q̄ iam nō pñt ulter⁹ ualere. Sic erit malus tu⁹. qđ intelligit de templo: in q̄ uela p̄ciosa pendebant. qđ destructū fuit irrepabiliter p romanos z spoliatū. de q̄ dicit. Tūc diuident spolia p̄daꝝ multaꝝ q̄dem spoliatio ueniet ad tantam facilitatē. q̄ etiam infirmi uel debiles eaꝫ diripent. z de hoc dicit. Claudi diripient rapinam. z qꝛ in hac uastatōe hīrlm z templi p romanos discipuli xp̄i nō fuerūt lesi. qꝛ inspiratōe diuina recesserūt ad terrā agrippe. iō dicit. Nō dicet vicin⁹ ei⁹ aliq̄i. discipulos enim xp̄i uocat uicinos illi⁹ hīrlm mālis: nō aūt ciues. qꝛ nō erant cum eis uniti: q̄ q̄dem discipuli non solum fuerūt lesi in illa ꝓsecutōe hīrlm: s indulgentiā petōꝝ ibidem ꝓsecuti sunt: iō subdit. Ꝑplus q̄ bitat in ea auferet ab eo iniq̄tas. s. ex merito passionis xp̄i ibidē celebrate. Et attendendū q̄ p̄dicta expositio nō solū est ꝓpria et vera: s magis lr̄alis q̄ illa q̄ ꝓtinet in postil. Maꝫ hoc q̄ dī in ꝓn. hui⁹ ꝓphetie. Possedit timor hypocritas. ꝓpri⁹ verificat de pharisēis q̄ hoc noie sepe a xp̄o uocant. z q̄ pniciose timuerūt ne tollerent ab eis regna p romanos q̄ de sobria. de q̄ non legit q̄ timuisset. nec q̄ fuisset hypocrita. Similiter magis ꝓprie dī tabernaculum qđ nequaq̄ transferri potest de eccla q̄ de templo salomonis. qđ nō post multa tpa fuit penit⁹ destructum. z sic de aliis. vt patet intuenti.

Capitulum. xxxiiij.

Accedite gentes. Hic ꝓpha ꝓminat idumeis q̄ fuerunt ꝫrij iudeis: cum tñ debuissent eos iuuare eo q̄ a duob⁹ gemellis fratrib⁹ descenderant. s. esau z iacob. primo tñ ꝓpheta ꝓminat oibus exūtib⁹ in circuitu regni babylonis generalit. secō idumeis spāliter. ibi. Ecce sup idumeam. Circa primū dicit.

a Accedite gentes ꝛc. z per hoc insinuat q̄ uult dicere magna. iō subdit. b Quia indignatio dñi sup oēs gētes. q̄s. s. rex babylonis ꝟtute armoꝝ sibi subiecit. q̄ fuerit multe valde. ꝑm q̄ diffusius exprimit dicere. xxv.

c Et furor ꝛc. quia non poterunt sibi resistere ꝟtute armoꝝ: z bene ponit hic. Indignatio domini. qꝛ nabuch. non fecit illas victorias uirtute pr⁹pria, sed inquantum erat flagellum dei ad puniendum peccata illius tpis.

d Interfecit eos. i. interficiet loq̄ndo de futuro p modum p̄teriti. e Interfecti eoꝝ p̄icient bestiis z auibus insepulti. f Tabescent mōtes ꝛc. p hoc designat multitudo interficiendoꝝ. g Et tabescet omis milicia celorum qđ exponit Rasa. de angelis p̄fectis ad custodiam dictaꝝ gētium q̄s dicat sit puniri z ꝓtristari cū gentib⁹ quibus p̄sunt. qđ ē erroneū. illi cīues sunt angeli beati: z iō ñ pōt eis aliq̄d ꝓtingere. qđ sit ꝓprium uolūtati ipsoꝝ. z iō in uullo tristāt nec grauant de punitione tpali seu eterna gentiuꝫ q̄s custodiunt. qꝛ talia, pcedunt ꝑm ordinē diuine iusticie. cui p oia z simplicit assentiūt. z iō aliq̄ exposi-

celo gladi⁹ me⁹ l Ecce sup idumeam meā descēdet: z sup ppl̄m interfectōis mee ad iudiciuꝫ. m Gladi⁹ dñi replet⁹ ē sāguīe incrassat⁹ ē adipe n de sanguīe agnoꝝ: n z hircoꝝ: o z de sanguine medullatoꝝ arietum p Victima ei dñi q in bosra: z interfectio magna in terra edō r Et descēdēt unicornes cū eis: s z tauri cū potentib⁹. t Inebriabit̄ terra eoꝝ sāguīe z hum⁹ eoꝝ adipe pinguiuꝫ q qꝛ dies ultōis dñi: ann⁹ retributōis iudicij syon. r Et ꝑtenet torrētes ei⁹ in picē: z

tores hoc exponunt de demonibus. s nō uidet dictuꝫ rōnabiliter. qꝛ de talibus occisionibus non tristant: s magis delectant. z iō p militiam celi sol z luna z alia astra notabilia intelligunt. que frequent in sacra scriptura militia celi dicunt. hmōi uo astra multi gentiles antiq̄tus colebant sicut deos. z iō metaphorice dicuntur tabescere in destructione gentium ea adorantium. eo q̄ apparet manifeste q̄ non poterant eas saluare.

b Et ꝓplicabunt q̄si liber celi. in libro cīm plicato q̄ q̄ scripta sunt nō pñt legi. z eodē mō dī hic. q̄ gētiles ex ꝓstellatōib⁹ futura ꝓnosticantes nō poterant ibi uidere infortunia supuentura p nabuch.

i Et omnis milicia eoꝝ influet. i. defluentia stellaꝝ eis nou ꝓficiet.

k Quīm inebriat⁹ est in celo gladi⁹ meus. i. gladi⁹ uindicte mee. ex ordinatōe celesti seu diuina extent⁹ ē ad afflictōꝫ gentiū z effusionē multi sanguinis eoꝝ.

l Ecce sup idumeam. Hic ꝓphetā inuehit ꝛ idumeos spāliter. z diuidit in tres ptes. qꝛ ꝓmo ꝓminat eis hoim occisionē. secō terre destructōꝫ. ibi. Et ꝙuertent. z tercio ponit utriusq̄ dicti confirmatōꝫ. ibi. Recte diligent. Circa primū dicit in ꝑsona dñi. Ecce sup idumeam ꝛc. z ptꝫ lr̄a usq̄ ibi.

m De sanguine agnoꝝ. i. minoꝝ.

n Et hircoꝝ. i. mediocrium.

o Et de sanguine medullatoꝝ arietū. i. maioꝝ in potentia z diuitijs.

p Victima cīm dñi. i. interfectio peccatoꝝ ex sententia domini.

q In bosra. de hac cīm ciuitate fuit iobab rex edom. Gen. xxvj.

r Et descendent unicornes. i. superbi z ceruicosi.

s Et tauri cum potentib⁹. i. indomiti.

t Inebriabit̄ terra eoꝝ sanguine. In hoc notat magnitudo effusionis sanguinis humani. cui⁹ cā subdit cum dicit.

v Quia dies ultionis dñi ꝛc. sic cīm fuerit puniti idumei. eo q̄ fuerit molesti z aduersarij iudeis. q̄ ciuitas metropolis fuit hīrlm: in q̄ erat mons syon.

t Et ꝙuertent. ꝟ ꝑm ꝓpheta ꝓminat eis ꝛe destru-

ctionẽm:aum dr. Et ꝙuertent torrentes eiꝰ in picem .i.in corruptoꝫ ⁊ amaritudinẽ ex multitudie sanguis ibidem ꝛecurrẽtis ⁊ cadauer ibidẽ piectoꝝ. y Et bumꝰ eiꝰ i sulphur. ℌ ẽ in fetorẽ ex cadaueribꝰ exalãtẽ z Et erit terra eiꝰ ꝛc. qꝛ bitacula illiꝰ ẽre fuerꝫ ꝓbusta ab aduersarijs. ita facilẽ ac si esset limita pice. z Non extinguet in sempitnuz opꝫ bũano. ignis eñ ille nõ fuit extinctꝰ ab incolis. q̃ erant ꝓ maiori pte infecti. ⁊ ꝛsidui fugitiui vl capti. nec ob aduersarijs q̃ igné accederãt. § solũ cessauit ꝙ defectũ materie ꝓbustibilis. Vl põt dici q̃ in aliqua pte illiꝰ ẽre i signũ diuine vidicte apparuit ignis exiẽs de venis sulphureis terre. q̃ adhuc ꝙ seuerat sicut est in sicilia in mõte etbne: iõ subdit Ascendet fumꝰ eius ꝛc.

humꝰ eꝰ in sulphur. z Et erit ẽra eiꝰ i picẽ ardentẽ nocte ⁊ die. nõ extinguet in sempitnũ. Ascẽdet fumꝰ eiꝰ a generatõe in generatõz: ꝛesolabit in secula seculoꝝ. a Nõ erit transiẽs ꝙ eam b ⁊ possidebũt eũ onocrotalus c ⁊ heritꝰ d ⁊ ibis ⁊ coruꝰ habitabũt in ea e Et extẽdet sup eã mẽsura ⁊ redigat ad nihilũ: ⁊ ꝓpẽdiculũ i ꝛesolatõz f Nobiles eiꝰ nõ erũt ibi: g regez potiꝰ inuocabũt: ⁊ oẽs ꝓncipes eiꝰ erũt in nihilũ. h Et orient in vmbꝛis eiꝰ rapinoꝫ ⁊ ꝛerelictis. i Et orient in vmbꝛis eius. ruinoꝫ ⁊ ꝛerelictis. k Spine ⁊ vrtice ⁊ paliurus. Cardus est spinosus cũ quo parant panni. l Et erit cubile draconũ ꝛc. ꝙ oia ista intelligit. ꝙ terra ad solitudinem rediget. m Et occurrent demonia onocentauris. ꝝm expositores nri dicunt hic demonia. demones incubi: vel boies siluestres. Onocentauri aũt aialia monstruosa in pte supioꝛi similitudinem hominis habentia ⁊ in inferioꝛi asini: iõ dr ab onos qd est asinꝰ. hebꝛei dicunt. Et occurrũt martine cattis siluestribꝰ. ⁊ dicunt martine apud eos animalia similitudinẽ habẽtia cũ simijs: sunt tñ caudata. n Et pilosus clamabit alt ad altez. i. vlulabit. ⁊ dicunt ꝟ pilosi: ꝝm heb. aialia ferocioꝛa ⁊ pilosa: sicut lupi ⁊ bmõi. o Ibi cubauit lamia. est aial mõstruosum bñs in supioꝛi pte similitudinẽ mulieris. ⁊ in inferioꝛi pedes eq̃nos. Cetera patent ex dictis. p Reqrite diligent. hic ꝓñr ponit ꝓdictoꝝ ꝙfirmatio: cũ dr. Reqrite diligent in li. dñi. i. in ℌ libꝛo Esaie. q̃ scripsit ipm spũsancto dictante. ꝙt dictum fuit in ꝓn. buiꝰ libꝛi.

a Non erit transiens ꝙ eaz. qꝛ euacuabit ab incolis. b Et possidebũt eaz onocrotalus auis. est imunda ⁊ dr ab onos q̃ est asinꝰ. eo q̃ bẽat faciem: aliq̃ mõ similẽ asino vt dr in li. q̃ dr catholicon: hebꝛei tñ dicũt hic. Noctua q̃ est auis volans de nocte. c Et heritꝰ. aial est paruum spinosum. d Et ibis. i. ciconia. hebꝛei dicũt monedula. ꝙ ista ꝛesignat vastatio terre. qꝛ ista habitant in locis ꝛerꝛis. e Et extendet sup eam mẽsura. i. destructio erit ⁊ vastatio ꝝm mensuram pcõꝝ: iõ sequit. f Nobiles eiꝰ nõ erũt ibi. qꝛ erunt infecti vel capti. ideo subdit. g Regem potiꝰ inuocabunt. i. regem babylonis cui erũt subiecti. h Inuocabũt. vt eoꝝ miserear. qꝛ tñ nõ inuenient apud eũ miaz subdit. Et erũt oẽs ꝓncipes eiꝰ in nihilũ. i Et orient in vmbꝛis eius. ruinoꝫ ⁊ ꝛerelictis. k Spine ⁊ vrtice ⁊ paliurus. Cardus est spinosus cũ quo parant panni. l Et erit cubile draconũ ꝛc. ꝙ oia ista intelligit. ꝙ terra ad solitudinem rediget. m Et occurrent demonia onocentauris. ꝝm expositores nros dicunt hic demonia. demones incubi: vel boies siluestres. Onocentauri aũt aialia monstruosa in pte supioꝛi similitudinẽ hominis habentia ⁊ in inferioꝛi asini: iõ dr ab onos qd est asinꝰ. hebꝛei dicunt. Et occurrũt martine cattis siluestribꝰ. ⁊ dicunt martine apud eos animalia similitudinẽ habẽtia cũ simijs: sunt tñ caudata. n Et pilosus clamabit alt ad altez. i. vlulabit. ⁊ dicunt ꝟ pilosi: ꝝm heb. aialia ferocioꝛa ⁊ pilosa: sicut lupi ⁊ bmõi. o Ibi cubauit lamia. est aial mõstruosum bñs in supioꝛi pte similitudinẽ mulieris. ⁊ in inferioꝛi pedes eq̃nos. Cetera patent ex dictis. p Reqrite diligent. hic ꝓñr ponit ꝓdictoꝝ ꝙfirmatio: cũ dr. Reqrite diligent in li. dñi. i. in ℌ libꝛo Esaie. q̃ scripsit ipm spũsancto dictante. ꝙt dictum fuit in ꝓn. buiꝰ libꝛi.

q Et legite. s. futuris tpibus: ⁊ inuenietis ꝙ. r Vnũ ex eis q̃ ꝓdixi ꝛetura supra eodẽ. s Non ꝛefuit. q̃n sit adimpletũ. t Alter altez nõ q̃siuit. hoc est dictũ hoc nõ ꝓtingit ex casu nec ex hũana industria. § ex ordinatiõe diuina: iõ subdit. v Quia qđ ex ore meo ꝓcedit. ꝙbetando ꝓ Vile. i. deus. y Mandauit mihi. inspirando. z Et spũs eiꝰ. ipe ꝙgregabit ea. s. alia mõstruosa ꝓdicta. z Et ipe misit eis sortem. s. ad locũ habitandum. a Et manꝰ eiꝰ diuisit eaz ꝛc. i. singulis. ꝝm sue nature ꝙuenientiaz. b Vsqz in eternuz. in heb. dr. Vsqz in seculum. qđ ꝙprie signat tps q̃nq̃ginta annoꝝ. aliqn tñ accipit in scriptura ꝓ maiori tpe. aliqñ ꝓ minori. vñ ñ accipit hic ꝙ dura tõe ꝓpetua. qꝛ dum ea post ꝛestructõnẽ dictã ꝙ nabuch. fuit postea habitata ab hoibꝰ. ⁊ ꝓdcã aialia inde electa.

Cn ca. xxxiiij. Accedite gentes.

Additio.

Istud ca. in quo ꝙbeta inuitat oẽs gentes ad audiendum. ⁊ indignatõz dñi sup omnes gentes ꝙminat. ⁊ ꝓñr ꝛstringit se ad idumeaz tñ de cuiꝰ vastatione plura ⁊ ꝓncipalia que in hoc ca. ꝓtinent ꝛenũciant ꝝm postil. in postilla sua ꝓncipaliter exponit de idumeis ab esau descendentibꝰ. eo q̃ fuerunt ꝛxñ iudeis cuz debuissent eos iuuare. eo q̃ a duobus gemellis fratribꝰ descenderant. put in postil. largiꝰ ꝓtinet. hõ nõ vr rõnabiliter dictum. tum qꝛ ꝙ ambulum dui ꝙbetie dat intelligi q̃ indignatio dei de qua hic agit. sit maxima respectu ꝓdictaꝝ. que in ꝙbetijs ꝓcedentibus fuerunt tradite. dicit eñ. Accedite gentes ꝛc. Audiat terra ⁊ plenitudo eiꝰ: orbis terraꝝ ⁊ omne germen eius. q̃ vba q̃ tam maximaz attentionem denũciant: ⁊ totum orbem terraꝝ ad audiẽdum excitant nõ legunt in alijs ꝙbetijs Esaie. in q̃bus de destructione babyloniozꝝ. assyrioꝝ. egyptioꝝ ⁊ aliozuz agit. Ex q̃ vr q̃ in hoc ca. de acerbiori ⁊ duriori indignatõe dei tractet. tũ qꝛ fraternitas gemella esau ⁊ iacob quã allegat ad hoc ꝙ debuissent idumei adiuuare iudeos nũ q̃z fuit causatiua amicitie: § potiꝰ causauit inter eos magnam inimicitiam tam in suis primordijs vtz Gen. xxv. vbi de ipsis gemellis in vtero erñtibꝰ dr. Collidebant in vtero eius paruuli q̃z in ꝓcessu in suis posteris. vñ Exo. ca. xvij. Dum aduersariꝰ q̃ exiuit obuiam ꝙplo israel ad pugnandum cum eis: cum exiret de egypto fuit amalech filius eliphaz primogeniti esau. vñ. ij. Reg. viij. dr de dauid. Posuit in idumea custodes statuitq̃z psidium: ⁊ facta est vniuersa idumea ꝛuiẽs dauid. Ex q̃ ꝓtz ꝙ iste due gentes israel. s. ⁊ idumei nõ habebant se adinuicem vt fratres: § potius vt aduersarij: ꝓout fuit ꝙbetatuz de eis Gen. vbi supra. Duo populi ex ventre tuo diuidentꝫ: populus quoq̃z populum superabit. Non ergo ex tali fraternitate videt sequi: ꝙ idumei tam acerrime debuissent puniri eo ꝙ ñ adiuuissent israelẽ vñ aliq̃ expositores nri hoc

ca. videnť exponere principaliť de finali iudicio: in q̃ oēs
reprobi punienť ex omnib⁹ natōib⁹. Et hz huic expositio-
ni plurima: q̃ in hoc ca. ꝓtinēť ꝓcedet. tñ nō ꝓsonat ei ꝟ
qđ dr. j. Regem poti⁹ invocabūt: cum in iudicio: nec pt⁹
iudicium nō sit aliud regnum. nisi regnū xp̃i quē nō p̃nt
invocare damnati. in q̃b⁹ malignitas odij sp̃ manet. vt i
iiij. sen. di. xlvij. Ra. sa. ꝟo z cōiter omnes hebreoꝝ expo
sitores. hoc ca. exponūt de romano impio seu regno. vñ
glo. nr̃a p̃ horrbz z edom hebreoꝝ mgr̃i romā volunt in
telligi z omnia de ipsa dici: q̃ ꝓtinenť in seq̃nti ca. h̄ in glo.
Circa quam attendendū q̃ p romam intelligūt eccham
romanā. cui⁹ caput in terris est roma quā dicūt eē destru
endaz p̃ messiaz ab eis spectatū: qđ q̃dem regnū eccl̃ie di
cūt esse p̃figuratū p q̃rtam bestiam Dañ. iij. ca. q̃ destruē
da est p vnū regnū incorruptibile a deo suscitādum. put
ibidem hz. In q̃ expositōe duo falsa p̃supponūt. Primuz
. s. q̃ regnum xp̃i seu eccl̃ie sit p̃figuratū p q̃rtam bestiam
in visione dañ. ꝓtentam: qđ est manifeste falsum: put ple
ne fuit expositum in additōib⁹ sup dañ. ca. ē. dicto scdm
p̃supponūt: q̃ plus xp̃ian⁹ sit idume⁹: z sic tenent in oib⁹
suis libris. tā thalmudicis q̃ alijs. vñ in hoc ca. Ra. cābi.
sic dicit. q̃ regnum humanū z oēs q̃ tenent legē nazareni
p maiorē ptē sunt idumei hz eis fuerūt aliq̃ natōes ad
mixte. Similiť dicit q̃ cesar z omnes reges q̃ fuerūt añ
eum in roma sunt idumei. Ad qđ ꝓbandu⁹ nihil allegat
ꝟ solum suam fabulosam narratōz p̃supponit tanq̃ veram
cui⁹ falsitas tñ est manifestissima. Xp̃iani em̃ si dicanť de
scendere scdm fidem. tūc principaliť descendunt a xp̃o cui⁹
fidem z denominatōez tenent: q̃ de david z p̃ns de ia-
cob descendit: non aūt de esau. Si aūt loquanť de descen-
su scdm carnem. tūc de omnib⁹ natōib⁹ sunt indifferenť. vñ
Petrus apl̃us Act. x. ca. In veritate ꝓperi: q̃ nō est acce
ptor ꝓsonaꝝ deus: ꝟ in omni gente. Paulus etiā ad Ro-
ma. x. ca. in p̃n. Non est distinctio iudei z greci. Dicere ꝟ
q̃ p idumeam intelligaťr xp̃ianitas seu eccl̃ia romana. nō
solum nō hz fundamentum. ꝟ etiaz manifeste est falsum.
Et notandum q̃ in hoc loco: sicut in alijs alijs verifi-
caťr de eis: illud p̃s. Gladius eoꝝ intret in corda ipsoꝝ.
Nam si bene ꝓsiderenť scripture idumea. in hoc loco z
in alijs simili⁹ significat ad lr̃am synagogā iudeoꝝ. que
p̃ petm̃ negatōis z occisionis xp̃i facta est eccl̃ie dei inimi
ca: sicut idumea ab esau descendens aduersatrix fuit i
birlm. Ad cuius declaratōz oñendum est. quō idumea
q̃nq̃ sub metaphora l̃r̃aliter significet p̃dictam synago
gam iudeoꝝ. secundo qualiť l̃ra huius ca. applicetur idu-
mee in hoc sensu sumpte. Circa primum sciendum q̃ scdm
Ysid. vij. etymo. q̃ esau primogenita sua ꝓpter escaz fra
tri suo minori vendidit. ac postmodū paterna b̃ndictiōe
sibi p̃missa priuat⁹ est: significat eundē p̃lm israeliticū. q̃
a deo vt Exo. narrat liber primogenit⁹ filius vuncupat⁹
est. qui etiaz ꝓpter p̃nã is seculi lucra non solum prim at⁹
sui honorem amisit. verumetiam z regni celestis p̃mium
preparatum a dñisci nō meruit domino exprobrante cuz
dicit. Auferet a vobis regnum dei. z dabiť genti facienti
voluntatem eius: hec ille. Ex quo p̃ locum ab oppositis p
quem sicut ꝓpositum de ꝓposito: sic z oppositum de oppo-
sito verificaťr: q̃ sicut primogenitura z b̃ndictio esau pri-
mogeniti scdm carnem transiuit in iacob minorem. sic pri-
mogenitura z benedictio synagoge sathane primogeniti
scdm carnem transiuit in ecclesiam etate minorem. z sic in
israeliticam dignitatem gentium transiuit plenitudo. in
tantum q̃ gentes veram fidem ipsius iacob recipientes
plus israel dicaťr. vnde. j. xliij. de gentili ad fidem acce-
denti legiť. Et in noie israel assimilabiť. sic eadem ratio-
ne descendens a iacob scdm carnem. z ab eius fide recedē-
tes. sicut est synagoga iudeoꝝ xp̃m negantium z crucifi-
gentium in abiectionem transeunt idumeticam. vnde et
nomen idumee sibi vendicauerunt: que ab exordio fuit
israeli inimica. z ideo Apoc. ij. de ipsis dicit. Qui dicunt
se iudeos z nō sunt. ꝟ sunt synagoge sathane. Et notan-
dum q̃ exordium huius distinctionis. s. synagoge z eccle
sie ꝓpe figuraťr in exordio boꝝ duoꝝ fratrum. s. Esau et
iacob: Gen. xxv. Si diligēnť attēdaťr oia ei boꝝ fratꝝ
gesta principaliter fuerunt figuratiua vt ibidem in ad
ditione dictum fuit. Sicut em̃ ibidem collidebanť in
utero paruuli. sic ꝟ in utero matris. s. in gremio sacre
scripture q̃ mater est vtriusq̃: cū ex ipsa sacra scriptu-
ra materia vite spūalis sumit: in quo q̃dem utero tz
synagoga q̃ ecclesia ꝓtinue colliduńť repugnantes si-
bimuicem in eius intellectu. sicut etiaz primo egressus
est esau. secundo ꝟo iacob. sic z hic synagoga patrum.
s. ecclesia antiqui testamenti primo egressa est. p̃nr ꝟo
ecclesia xp̃i. s. noui testa. sicut etiam ibi Jacob egredi-
ens plantam fratris tenebat manu. sic ecclesia in pri-
mo suo exordio: que incepit a passione xp̃i q̃dammo-
do ritum synagoge tenebat in obseruantijs legalibus.
Nam a tpe passionis xp̃i vsq̃ ad diuulgatōz euange-
liꝫ: scdm Aug. licet legalia mortua erant: non tñ mortife
ra. vñ z Paulus circūcidit Timotheuz: sicut aūt ibi p⁹
egressum totaliť sunt diuisi. vnde dicit duo ꝓpli ex ven
tre tuo diuidenť. sic z hic ecclesia z synagoga omnino
sunt diuise in fide z moribus. sicut etiam ibidem dicit
Populus populum superabit. z maior minori subiet.
sic synagoga que est maior natu ecclesie que minor est
natu seruit. Ex quibus patet intentum. s. q̃ sicut vni-
uersalis ecclesia gentium in vnitate fidei xp̃i aduna-
ta. vere z ꝓprie dicit israel z domus iacob. de qua an-
gelus ad virginem. Regnabit in domo iacob in eter-
num Luce. j. sic z synagoga sathane. s. iudeoꝝ: que
domui Jacob scilicet vere ecclesie est inimica idumea
dici debet. Item ad hanc veritatem confirmandam z
facit quoddam valde notabile. quod habeť ex codici
bus eoꝝ valde autenticis. tradunt enim z firmiter
credunt q̃ doctrina thalmudica nephanda eoꝝ fuit
data moysi a deo in monte synai oretenus que q̃dem
doctrina falsa z pharisaica redacta fuit in scriptis per
quendam qui dicit apud eos Ra. iudan a sci. qui totā
illaz doctrinam accepit a quodam qui dicebatur Ra
bi mayr. a cuius auctoritate dependet illa doctrina: ꝟ
constat per eos. q̃ Rabi mayr: ille qui fuit principalis
actor erat idumeus natione. z recepit fidem z ritum
iudeoꝝ: um per tempus post passionem xp̃i. vnde z p-
selitus idumeus apud eos dicit que omnia habentur
in diuers locis in thalmud. et epylogant p ordinem
in summa Rabi moy. egyptij que apud eos est solen-
nissima in prologo suo vbi agit de auctoritate thal-
mudice doctrine. Ex quo patet q̃ sicut ecclesia xp̃i di-
citur ecclesia apostolica. eo q̃ doctrinam euangelice
legis recepit a xp̃o mediantibus apostolis. sic synago-
ga iudeoꝝ qui doctrinam thalmudicam habent p le-
ge dicenda est idumetica. eo q̃ recepit doctrinam illaz
mediante Rabi mayr idumeo. z sic habetur primum
intentum. Circa secundum dicitur in litera. Accedite
gentes z audite populi attendite. audiat terra z ple-
nitudo eius. in quo inuitat ꝓbeta omnes gentes ad
audiendum sententiam latam contra idumeam scili-
cet synagogam. Nam sicut passio xp̃i per synagogam
malicioſe ꝓcurata. fuit diuulgata per orbem per pre-
dicationem apostolorum: sic condecens est: vt pena
idumee scilicet synagoge omnibus gentibus insinua-
reť ad laudem diuine iusticie: z sequiť. Quia indigna
tio domini super omnes gentes. Ad quod sciendum.
q̃ sicut cum israele de egypto creunte multum vulgus
promiscuum exiuit. vt habetur Exodi. xij. capitulo. sic
cum ipsis ascendentibus ō babylonia multi se miscue
runt. vt patet Esdre. v. capitulo. idcirco tempore pas-
sionis cristi dicuntur fuisse in hierusalem de cunctis
nationibus. vt habetur Actuum. ij. capitulo. Et quia
de ipsis multi adheserunt synagoge. Unde in lapida-
tione Stephani Actuum septimo capitulo. Surrexe
runt quidam de synagoga que appellabatur libertino
rum: ideo dicit. Indignatio domini est super omnes
gentes. vt intelligatur distributio pro generibus sin-
gulorum non p̃ singulis generꝫ. Fuit etiam synagoga

pestimodum q̄ orbem terraꝝ ignominiose dispsa: put fuit p̄nosticatum p̄ moysen: Deu. xxxiij. z sic vindicta dei ipis inflicta publicat̄ p̄ oes getes. Qualis ät fuerit ꝟ vindicta declarat. d. Interfecit eos ꝛc. qđ primū iplet̄um fuit p̄ romanos. q̄ capta ciuitate birlin innumerabiles occidert. Conseq̄nt̄ post modicū tp̄s in ciuitate q̄ dr̄ bieber: vbi falsum messiaz sup̄ se posuert z postea a romāis obsessi z capti multa milia ex eis cū suo mes sia fuert occisi. put in hystoria Josephi z in alijs thalmudicis hystorijs narrat̄. Et q̄talium cadaucra. ipē eoꝝ multitudinē insepulta remanebāt: iō subdit. Interfecti eoꝝ putrient̄ z de cadauerib⁹ eoꝝ ascendet fetor. que q̄dez interfectio seu occisio nō cessat. ꝟ q̄dammodo p̄tinue durat cū p̄ interualla tp̄m q̄nq; i gallia: q̄nq; i anglia: aliq̄n in hispania: z sic de alijs nationib⁹ multa milia occidunt̄ a regibus seu a p̄lijs. Nam vt hec vindicta esset in memoria hoim: z nō traderet̄ oblitioni di sposuit deus: q̄ in p̄cessu tp̄m: z in diuersis nationibus seu regionib⁹ exerceret̄. z nō simul de terra delerent̄. p. ut p̄phcta orauit in p̄s. d. Ne occidas eos. s. sil' ne forte obliuiscant̄ p̄cepti mei: put fuit ibi expositū in additione. Sequit̄ in lra. Et tabescet omnis militia celoꝝ. s. demonū aereoꝝ sm glo. q̄ deficientibus membris eoꝝ qđammodo vident̄ tabescere vel annihilari: de q̄ dicit Et p̄plicabūt̄ sicut liber celi. q̄ sicut in libro p̄plicato nihil apparet legendum. sic nō apparebunt hmōi aeree ptātes. ac si essent vetustate ad p̄sumptōz tendentes de q̄ dicit. Et omnis militia eoꝝ defluet ꝛc. z sequitur. Quīm inebriatus est in celo gladius me⁹. q̄. s. p celestē sniam inebriatus est sanguine interfectoꝝ gladius diuine vindicte mō p̄dicto: z sequit̄. Et descendet. s. gladi⁹ me⁹ de celo. sup̄ idumeam. s. synagogam p̄dictam. Et sup̄ p̄lm interfectōis mee. s. q̄ me interfecerunt ad iudicium. i. diuinum manifestandum. Et q̄ hec vltio se babebat extendere ad omnes tam maiores q̄z minores: iō sequit̄. Gladius dñi replet⁹ est sanguine ꝛc. vsq; ibi. Victima cūm dñi in bozrba, Ad qđ sciendum qđ bozrba ē ciuitas regia in terra idumea. vt hī Gen. xxxvj. Et sicut hic, p synagoga accipit̄ idumea rōnibus iam dictis. sic bozrba, p eodem accipit̄: sub alia tñ rōne. Bozrba enī interptat̄ vindemiata. Nam vatir in hebreo significat vindemiam. synagoga enī ante aduentum xp̄i dicebat̄ vinea domini. s. v. ca. Vinea domini domus israel. que q̄dem vinea licet ante habuisset palmites cum racemis seu fructum. nihil tñ post passionem xp̄i in ea remansit boni fruct⁹. sicut in vinea post vindemiam nihil fructus remanet. qua p̄sideratione p̄phe dr̄ bozrba. s. vindemia. cetera patet ex dictis vs. q̄ ibi. Quia dies vltōnis domini. s. sanguinis xp̄i. put in glo. Annus. i. tempus retributionum iudicij syon. q̄ non solum idumea. s. synagoga p̄secuta est xp̄m caput. ꝟ etiam membra sue ecclesie que p̄ syon designant Unde Mat. ca. xxiij. Cum reprobasset synagogam iudeorum ex p̄secutione p̄phetaꝝ. z hmōi. di. Ecce ego mitto ad vos p̄phetas ꝛc. Et ex illis occidetis in synagogis vr̄is: subdit. Ut veniat sup̄ generatiōz istam omnis sanguis innocuus: q̄ effusus est a sanguine abel iusti ꝛc. Ex quo p̄tz q̄ vindicta omnis sanguis effusi iusto⁹ ecclesie ab abel incipientis: descendere debet sup̄ synagogam. que p̄ idumeam hic intelligit̄: z sequitur. Et puerterent̄ torrentes eius in picem. z hum⁹ eius in sulphur ꝛc. Et ascendet fumus eius in generatōe z generationem. p torrentes enī intelliguntur doctrine: que a sacra scriptura fluunt p̄ veros doctores. sicut. ꝟ. ca. xxxiij. de simili dr̄. Locus fluuioꝝ riui latissimi z in sequenti ca. dr̄. Et torrentes in solitudine. vñ torrentes synagoge que in antiqs fluebant a sanctis p̄phetis et doctoribus in aquas salubertimas. postea puersi sunt p̄ doctrinam pharisaicam z thalmudicam in picem z sulphurē q̄ generant fetorē. Ad cui⁹ intellectū notāda sunt aliq̄ de multis z innumerabilib⁹: q̄ in eoꝝ doctrinis absurda z nephanda leguntur. Ad quod sciendum q̄ synagoga iudeoꝝ post passionem xp̄i in tantū fuit exceccata. q̄ in sua thalmudica doctrina quam falsi dei legē vocant multa tradidert maxime absurda de deo. vñ in li. q̄ dr̄ baratboch rabi eoꝝ plane dicūt q̄ deus in q̄libet vigilia noctis volēs de destructōe templi sui z captiuitate iudeoꝝ rugit vt leo z dicē d̄ seipso. Ve mihi q̄ destruxi domū meam: z p̄bussi templū meū: z captiuaui filios meos inē gentes seculi. Et hanc sniaz multis z varijs modis replicant. In pn. etiam libri abodazera. querūt q̄s facit deus in. xij. horis diei. Ad qđ rñdent q̄ in tribus horis primis sedens studet in lege. z in tribus secūdis iudicat vniuersum mūdum. in tribus tercijs pascit totum mundum. in tribus q̄rtis ludit cum leuiathan: iux̄ illud Job. Leuiathan istum quem formasti ad illudendum ei. Dicunt tñ q̄ a die q̄ templum est destructuz nō fuit ludus nec risus coram deo. ꝟ flet⁹ z planct⁹: iux̄ illud Esaie. Vocauit dñs exercituum in die illo ad fletum z planctū ꝛc. Conseq̄nt̄ ibidem querūt q̄d facit in. xij. horis nocturnis: Et rñdet alia similia in fatuitate. vnde q̄libet bñs vsum rōnis admirari dz de tanta cecitate quō illi q̄ gloriant̄ se dr̄e legez dei. attribuant vero deo q̄ nec in dūs bñt similem passionem flet⁹ z planct⁹ z hmōi: q̄s pessimi ydolatre suis dūs nō attribuunt. z qđ deterius est q̄ rabi eoꝝ dēminant in li. q̄ dr̄ bulin. q̄ deus peccauit faciendo lunam minorem sole in quantitate: p cui⁹ pctō. s. dei expiando dicunt q̄ offerebat. iij. kal. birc⁹ capraꝝ. de q̄ bī Psalme. xxvlij. O mira z brutalis insania q̄ deo audet attribuere qđ etiam beatis minime p̄petit put est ve. qđ miseriam significat q̄ aliena est a q̄libet beato. similiter z peccare z expiatione p pctō indigere z hmōi. que horrēda sunt z stupēda. Dz sunt nonnulli modernoꝝ: q̄ ad has insanias colorandas dicunt. q̄ p̄dicta z multa similia q̄ in thalmud: de quo dicunt̄: sunt metaphorice intelligenda. eo modo quo sacra scriptura deo attribuit penitere. vt Gen. vj. z irasci Psalmo. xxij. z in alijs q̄plurimis locis: que z similia intelligenda sunt similitudinarie. s. q̄ se habet in effectib⁹ suis ꝺ q̄bus in illis locis agit̄. ad modum tales passiones habentis. q̄ quidem cauillatio non valet. tum quia licet in sacra scriptura: put p̄phete q̄nq; more humano loquunt̄ talia q̄ q̄ tradant̄. in dictis tñ expositoꝝ sacre scripture talia nō sunt admittenda: cum ad expositores p̄tineat: vt sacraz lrām exponant. non autē quod talia tradant in actibus suis que sunt errorꝝ inductiua: sicut p̄dicta. tum quia penitere vel irasci aut moueri z hmōi. que in sacra scriptura deo attribuuntur important aliquid quod in hominib⁹ esset laudabile. penitere enim in homine qui peccatum commisit laudabile est. Irasci etiam sm moderationem rationis: vt iusticia exerceat̄ est laudabile. Moueri etiā ad bona p̄sequenda z mala fugienda laudabile est. z talis deo attribuunt̄ vt bonum quod important homines conentur imitari. sed miserum esse: vel peccare nihil boni importat. ad quod imitandum homines prouocari debeāt. z si talia deo attribuere stultissimum est. Sunt etiam in predicta thalmudica doctrina nephanda quedam fetida que aures cuiuscunq; modesti offendunt. q̄rum multa epilogat magister Raymundus in pugione. tercia parte. distin. iij. capitulo. xx. Et quia talia non sunt digna repetitione seu relatione. ideo illa omitto. sed solum ex his infero. q̄ talis doctrina manifeste est absurda z fetida: de qua p̄phe dicitur hic. Et ascendet fumus eius. s. horridus z fetidus modo p̄dicto. Sunt etiaz in iurib⁹ deoꝝ thalmudicis multa inquissima z naturali dictamini rōnis omnino inconsona. vt plenius declarabit̄ super Zach. c. v. z seq̄t̄. Et desolabit̄ in secula seculoꝝ. s. birlin illa materialis a iudeis sm glo. Nō erit transiens p eam q̄ romani decreuert. vt nemo ex iudeis reuerteret̄ in terram suam. put in glo. Et possidebit illam onocrotulus z heriti⁹ p̄ aues z animalia que in hoc ca. ponūt̄ intelligūt̄ vitiosi homines. sicut p̄munit̄ exponitur Deut. xiiij. vbi boꝝ z similium esus p̄hibebat̄. sicut p̄ eorum intelligus

tur illi q̄ sunt voluptatib⁹ venigrati. vel q̄ sunt exptes bone afflictōis. qz corū⁹ semel emissus ab arcba nō est reuersus. ⁊ in miluo q̄ maximis vtiť insidijs designāť fraudulenti. Ista em̄ vicia ⁊ similia freq̄nť in synagoga iudeoꝝ inueniunť. q̄ postq̄ a xp̄o recessit nunq̄ ad eum reuersa ē saltem vniuersalit. ⁊ q̄ fraudulentijs freq̄nť vtiť. ⁊ sic de alijs aialib⁹ hic exp̄ssis intelligenda sunt vicia q̄ in ipsis remanserť postq̄ xp̄m non receperūt. ⁊ nō solum vicia q̄ p aialia hic exp̄ssa designanť. ꝫ etiam alia q̄ hic nō exprimunť intelligank ineſſe eis: iō ſ̄bdit. Requirite diligenť in libro dñi. ſ. mosaice legis. Et legite vnum ex eis nō defuit. ſ. ex auib⁹ ⁊ aialib⁹ imūdis ꝓtentis in lege. qz oia ſm eorum significata mō p̄dicto ibi manēt. q̄ oia dicunť in eis durare in secula seculoꝝ. ſ. durante eoꝝ pfidia. sicut Prouer. xxxj. dī de bibente vinum. q̄ oblitus ei⁹ non recordať amplī⁹. ſ. ebrietate durāte. Et ſm hoc exponi p̄t residuū hui⁹ ca. ꝓximť ad p̄dicta exceptis duobus passib⁹ q̄ spāliť sunt exponendi. prim⁹ em̄ dicit. Nobiles eius nō erūt ibi regem poti⁹ inuocabūt. ⁊ erūt oēs principes in nibilū. Ad qđ sciendum q̄ iudei scientes se ꝓfusos in negatione xp̄i p ꝓphetiaꝫ patriarche iacob dī. Non auferet sceptr̄ de iuda ⁊ dux de femore ei⁹: donec veniat q̄ mittēdus ē. ſ. xp̄c. put in eoꝝ thargū. ſ. in trāslatōe chaldaica exponiť. eo q̄ iam a magnis tp̄ib⁹ ablatum est ab eis sceptr̄ ⁊ ducatus: ⁊ tñ messiam nō bn̄t. iō fingunt q̄ illi q̄ regunt eos in hac captiuitate p thalmudicam doctrinam dicunť hīe sceptr̄ ⁊ ducatuꝫ. put tradunt in li. q̄ dī cābedrim. qđ tñ euacuat ꝓphetā dī. Nobiles ei⁹ nō erunt ibi. q. d. Ad ducē seu sceptr̄ bn̄tem nobilitas ptinet quaꝫ tñ ipsi nō bn̄t. ꝫ regem potius inuocabunt. manifeste em̄ ꝓfessi sunt cor̄ pilato. Non habem⁹ regem nisi cesarem. ⁊ etiam extunc vbicūq̄ sunt: sunt sub ptāte regia alic⁹ dominantis seu regentis. Et sic ptz q̄ falsum est dicere se hīe sceptr̄ ⁊ ducatum: p̄ptim cum etiam scribe ⁊ pharisei sub cui⁹ doctrina sunt iaꝫ a longo tpe defuerunt: ⁊ de hoc subdit. Et erunt omnes principes eius in nibiluꝫ. glo. scribe ⁊ sacerdotes ⁊ pharisei. Secūdus passus est: cum dicit. Et pilosus damabit alť ad alterū. Circa qđ sciendū q̄ pilosus in hoc loco intelligendus est demon. Eadem em̄ dictio ponit hic: ⁊ Leui. xvij. vbi dī. Non imolabūt vltra victimas demonib⁹: ⁊ est sensus. nam fabricatores thalmudice facultatis: vel poti⁹ falsitat(: hēbant demones maxime sibi familiares. quoꝝ vn⁹ vocabať bēthamaleon. ⁊ ali⁹ iosephseda ⁊ cum istis maxime conuersabanť. put in multis alijs locis ipsius thalmud dī: ⁊ etiam narrať ab eis. q̄ semel fuerat a cesare ꝓhibitum ne illam thalmudicam doctrinam divulgarent ⁊ tñ ad cōsilium ⁊ procuratōez p̄dictoꝝ demonū hmōi ꝓhibitio fuit reuocata. ⁊ sic thalmudica doctria recupata fuit demonum procuratōe. que q̄dem hīstoria narrať p extensum in li. textuali ipsi⁹ thalmud q̄ dī mebila q̄ est autentic⁹ apud eos. ſm q̄ ꝓphe dī q̄ in idumea. ſ. synagoga satbane. Et pilosus clamabit alter ad alterū. ſ. vnus demon ⁊ alium cōsocium ad opus suum explendū seu recupandum. posset etiam hoc intelligi de duob⁹ dyabolicis hominib⁹. q̄ inter ceteros psecutores xp̄i ⁊ ecclie pniciosiores censenť. prim⁹ seu principalior in p̄mitiua vicz synagoga satbane fuit scariothes: de q̄ xp̄c. Qui tradidit me tibi ⁊c. vnde a xp̄o dyabolus notať: Joh. vj. Nonne xij. elegi ⁊c. Alter vo pilosus p̄t intelligi antichristus q̄ principalior erit in psecutione victima ecclie ⁊ virtute demonum miracula faciet saltē apparentia de q̄ dicit Apo. ad thessa. ij. q̄ ſm operationem satbane ⁊c. ⁊ sic pilosi clamant alter ad alterū licet valde remoti in tpe. qz affectiones eoꝝ dyabolice adinuicem correspondent: nitentes. ſ. xp̄m ⁊ ecclam subuertere. alter. ſ. in capite. alter vo in omnibus membris vniuersaliter sibi contemporaneis. Si autem obijciť ꝛ expositionem p̄dictam q̄ videť esse mystica non literalis: eo q̄ idumea ꝓprie significat illam terram seyr quam esau possedit. similiter bozrba ciuitas principalis in ea existēs. vnde q̄ per ista intelligať synagoga videť ptinere ad sensum mysticum seu spūalem. ⁊ sic de multis in hoc ca. contentis ſm predictam expositionem. Dicendum igiť q̄ in dictis ꝓphetaꝝ multa tradunť parabolice seu metaphorice sicut supra. v. c. Vinea domini accipiť p domo israel. ⁊ xxv. p moab intelligiť antichristus ad lrām. vt ibidem dī in postil. vñ ⁊ in hoc loco. qz lra hui⁹ ca. non bene adaptať nec ꝓprie idumee nec rome. nec alijs de quibus dictum est. ꝫ synagoge satbane mō p̄dicto. Idcirco dī illa exponiť ad lrāz. qz in locutione pabolica. vt dictum fuit. ſ. in qōe supra. plogum Beñ. sensus lralis est non ille qui significať primo p vocem. sed ille qui intendiť significari: presertim cum in hoc loco multa inueniunť huic veritati consona. vnde ⁊ in alijs locis frequenter accipiť idumea. p synagoga predicta. vt. j. lxiij. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestibus de bozrba. ⁊ in alijs locis. ⁊ eadem est ratio de alijs in hoc capitulo paraboli ce contentis.

Replica.

Sed in ca. xxxiij. recedit a postil. q̄ exponit hoc ca. ad lrām Burg. Ipse aūt p allegoriam satis extensaz ponit. positōnes thalmudicas ⁊ alias mirabiles: de quibus non iudico.

Capitulum. xxxv.

Letabiť deserta. Andreas ⁊ aliqui expositores catholici in hoc ip̄m sequentes exponūt istud ca. ad lrām nimis iudaice. ſ. de pfectate judeoꝝ post reditum de babylone. ꝫ hoc non videť rōnabiliter dictum: qz ab illo tpe vsq̄ ad xp̄m fuerūt in p̄fectate: q̄ius in terra sua: sicut dictum fuit. ꝫ. xxxij. Fuerunt etiam in multis afflictionib⁹ ⁊ angustijs. vt̄ in libris Esdre. ⁊ neemie ⁊ dañ. et ideo pſperitas ⁊ iocūditas q̄ in hoc ca. describūť ad temp⁹ illud nullo modo referri videnť. Si autem dicať. q̄ imo: quia hic est hypholica locutio: sicut dicť de alba muliere q̄ est albior niue: q̄ius multum deficiat a niuis albedine: hoc non videť conuenienter dictum in ꝓposito. quia magnificum ⁊ pium decet plus conferre q̄z pmittere. vel saltem non minus. ⁊ minus punire q̄z comminari. deus aūt magnificētissim⁹ ⁊ pyssim⁹ est. ⁊ ideo ei⁹ promissiones de bonis non videnť rationabiliter exponi p restrictionem. nisi aliq̄n appareat manifeste q̄ sic debeant exponi. vt ꝓpter temeritum manifeste supueniens. ꝓpter qđ bonum pmissum iuste rescindiť. vel totaliter auferť. ꝓminationes tñ de malis rationabiliť aliq̄n p excessum siue restrictionem exponuntur ſm quantitatem ⁊ mensuram peccatoꝝ ipsoꝝ delinquentiū. ꝓpter qđ Isa. sa. hoc ca. exponit de felici statu quē expectant iudei in aduentu messie. Igiť dimittendo qđ falsum est in dictis eius. ſ. q̄ xp̄c sit adhuc ventur⁹ in mundum. ⁊ accipiendo qđ verum est. ſ. q̄ hoc ca. sit ad tp̄s xp̄i referendum. p̄t sic ꝓtinuari ca. p̄cedenti in q̄ ꝓpheta denunciauit destructionem idumee ad ꝓsolationem iudeoꝝ. hic ꝓnr denunciat eis ꝓsolatōz pfectā xp̄i tempe credentibus affuturam. Et diuidiť in tres ptes. qz primo ꝓsolať eos de futura multiplicatione: scdo de credentium roboratione. ibi. Confortate manus. tercio de demonum dejectione. ibi. In cubilibus Ad cuidētiam p̄mi sciendū q̄ in senhedrim hierosolymitano q̄ apud heb. est liber autēt⁹ dī q̄. v. res notabiles defuerť in scdo templo p zorobabel edificato. q̄ fuerant in templo salomonis. Primū est ignis ꝓtinuus in altari holocaustoꝝ. q̄ tunc p pluuiam vel vētum nō extinguebať: q̄uis ecť sub diuo. Scdm est arca testamenti. vñ dī hiere. iij. In illis diebus nō dicent vltra. arca testamenti dñi. nec ascendet sup cor. nec recordabunť illi⁹ ⁊c. Tercium: est vnctio regū ⁊ pōtificū. qz pontifices q̄ fuerť post captiuitatē babylonicam nō fuerť instituti p vnctōz sacram. ꝫ instituebāť

frequenter p reges: quibus iudei erant tributarij: qui frequē vendebant summū sacerdotiū. similiē toto tpe iudei reges nō habuerūt. nisi aliqs paucos paucos annos tpis xpi. z illi nō fuerūt p ynctōz instituti. Quartū est spūs sancti seu diuinitas. q̄ p tanto dicebat in templo salomonis habitare. q: ibi a summo sacerdote audiebant diuina rīsa ñ aūt in secdo templo. Quitū ē ytim z thumi: p q̄ ponit in latino uertitur z ueritas crō. xxviii. z bm iosephum erat q̄dā fulgor subito pliēs de lapidib⁹ rōnalis z humeralis q̄n de⁹ acceptabat ꝓces summi sacerdotis. de q̄ dicit Josephꝰ. xx. li. antiq̄tat iudaice. q̄ defecit per cc. annos antequ incepit scribere liber illū q̄ incepit scribē anno. xlij. a passiōe xpi vel circiē. q: liber illum obtulit vespasiano impatori: q̄ cepit imperare anno dñice incarnatōis. lxxj. z sic bm ipm cessauit p magnū tpus ante xpm. z adhuc p maius tps ante cessauit bm liber allegatum: z bm hoc dī.

a ¶ Letabit deserta. i. iudea q̄ fuit deserta a deo ꝓtum ad q̄nq; pdicta. b ¶ Et inuia. tpe em pmi templi ꝓphe discurrebant p iudeaz ꝓpter a malis retrahendo. z ad bonū exhortando. Tpe vo secundi templi nō legunt habuisse nisi aggeum. zachariam z malachiaz. q̄ ꝓphetizauerunt tpe reedificatōis templi secundi. & postea ꝓphetis talibus p. ccc. annos z ampli⁹ vsq; ad tpus Joh. bap. qui cepit primam pdicare z aduentum xpi nunciare.

a ¶ Letabit deserta. i. iudea q̄ fuerat pdicto mō deserta.

b ¶ Et inuia. in aduentu xpi habebit materiam gaudij ꝓtum ad defunctos quos xpc de lymbo patrū transtulit ad gloriam. z ꝓtum ad viuos credentes in eum qđ potissime fuit impletum: q̄n recepto spūsancto in die penthecostes. ꝓfidenter z magna voce laudabant dominum Act. ij.

c ¶ Et exultabit solitudo. i. gētilitas q̄ ad modum solitudinis caruerat cultu legis z ꝓphetaꝝ. z cū gaudio suscepit fidem xpi ad pdicationem apl̄oꝝ.

d ¶ Et florebit q̄si lilium. decore sanctitatis z odore bone fame.

e ¶ Germinans germinabit. p talē replicatōz z reduplicatōz intelligit multitudo gētiliū recipiēs xpi fidē.

f ¶ Et exultabit letabūda. corde. g ¶ Et laudās. ore

b ¶ Gloria libani ꝛc. p ista tria loca q̄ prē alīs in iudea fuerunt amena z fertilia intelligit: q̄ quicq̄d erat pulcritudinis z amenitatis in sanctitate z honestate in synagoga translatum est ad ecclesiam ex iudeis z gentibus ꝓgregatam.

i ¶ Ipsi videbunt gloriam dñi. i. ipsi⁹ xpi quem viderūt apli alīq; discipuli oculis corporeis ꝓtum ad humanitatem. z oculis mentis ꝓtum ad deitatē Joh. j. Vidim⁹ gloriam eius gloriam q̄si vnigeniti a pre ꝛc. vi dert etiam gloriam eius in miraculoꝝ operatōe. z resurrectōz eius z ascensionem. gentiles etiam postea ad fidem ꝓuersi viderunt gloriam eius in miraculis factis per apl̄os in noīe xpi. k ¶ Confortate. Hic pñr denunciat materia gaudij ex roboratione credentium: cum dī. Cōfortate ꝛc. z est vbum ꝓphete ad apl̄os. k ¶ Confortate manꝰ dissolutas. i. gentilium q̄ ante erant tardi z pigri ad opus bonum.

l ¶ Et genua debilia. gentiliū.

m ¶ Roborate vbo z exemplo ad q̄ cūctas aspera p xpō sustinendum.

n ¶ Dicite. i. pmuniter pdicate.

o ¶ Pusillanimes. tpe precedenti.

p ¶ Confortamini in virtute xpi.

q ¶ Et nolite timere. s. tormēta tyrānoꝝ. cuiꝰ cā subdit

r ¶ Ecce deꝰ nr vltiōnem ꝛc. sup vios psecutores.

s ¶ Ipse veniet et saluabit vos. p passiones modicas ad gloriam deducēdo z sic factum fuit in primitiua eccl̄ia. et p longū tps postea q: multi gētiles ad xpm ꝓuersi ita erāt in dño ꝓfortati. q̄ non timebant tormenta & magis appetebant. vtz in legendis multoꝝ sanctoꝝ.

t ¶ Tunc apient oculi cecoꝝ ꝛc. Ista em miracula fuerūt facta corpaliē p xpm z postea p apl̄os z alios credentes in noīe xpi. vtz in euangelijs z actib⁹ apl̄oꝝ. Et fuerūt facta spūaliē in illuminatōe infidelium fidem recipiendo. Et aures eoꝝ fuerūt apte mandatis xpi obediendo: Et clandi sanati p viam morū incedendo. Et muti loq̄lam receperunt fidem libere ꝓfitendo: cuiꝰ cā subdit.

v ¶ Quia scisse sunt in deserto. iudee z gentilitatis. vtz ex supradictis.

x ¶ Aque. s. sacramenti baptismi. y ¶ Et torrētes in solitudine. i. varie gre spūssancti. de q̄b⁹ dī Cor. xij. Alij datur sermo sapie ꝛc. z ¶ Et que erat arida in stagnum ꝛc. per hoc notat plenitudo gre data tpe eccl̄ie primitiue.

z ¶ In cubilibus. Hic pñr denunciat materia gaudij ex demonum dejectione: cum dī. In cubilibus. i. in phanis z templis ydoloꝝ.

a ¶ In q̄b⁹ ꝛc. i. demones in ydolis rīsa dantes. z aliq̄n in talib⁹ locis apparuerūt demones in spē draconum.

b ¶ Orieē viroꝝ ꝛc. q: ydolis inde abiectis talia loca frequenter p apl̄os aliosq; discipulos diuino cultui applicabantur.

c ¶ Et erit ibi semita ꝓtum ad obseruatōz ꝓfectuum.

d ¶ Et via. ꝓtum ad obseruatōz mandatoꝝ.

e ¶ Et hec erit vob⁹ via directa. pueniēdi ad beatitudinē.

f ¶ Ita vt stulti. i. simplices z illiterati etiam.

g ¶ Non errent p eam. frequēter em ꝓtingit q̄ simplices directius incedunt p hanc viam. vñ cum Aug. legisset vitam pauli monachi simplicis: dixit. Simplices z illiterati rapiunt celum. z nos cum lris nris trahimur ad infernum. Et nō transibit p eam pollut⁹ ex hoc ptz q̄ ꝓpheta non loquit hic de via materiali p quam indifferent trāsit pollut⁹ z mūdus. z sic metaphorice loquit in pcedentib⁹ z sequentibus cum dicit.

b ¶ Non erit ibi leo ꝛc. p hoc intelligunt demones qui in primitiua eccl̄esia fugabantur p credentes Marci vlti. Signa eos q̄ crediderint. hec seqntur. In nomine meo demonia ejicient ꝛc. i ¶ Et ambulabūt p viam iusticie

q liberati fuerunt a demonis seruitute. a Et redempti a dño.ihesu xpo suo sanguine pcioso. b Conuertent᷑ z venient in syon.i.ad ecclesiam militantē primo: postea ad triumphantē:sm q dī heb.xij. Accessistis ad syon montem z ciuitatem dei viuentis hierlm celestem ꝛc. c Et letitia sempiterna ꝛc.ex hoc z plurib⁹ alijs in hoc ca.positis vī q hoc ca.referri non possit ad tpus iudeoꝝ de captiuitate babyloni ca redeuntium.

¶ In ca.xxxv.vbi dī in postil. Igr dimittēdo qđ falsum est in eius dictis.

¶ Additio.

Presens ca. benez.ꝓpue vī exponi a postil.§ circa ei⁹cōtinuatōez ad ꝑteri ta attendendū est. q in ca.xxxij.ꝑcedēti ab illo loco in quo dicit. Audite q longi estis ꝛc.vt dictū est incipit ca. sm heb. vsqz ad fi. illi⁹ca. ꝓpheta tractauit de reiectōne z reprobatōe pharisеoꝝ doctrinā xpi respuentium z de ꝓsperitate adherētiuz xpo. z de q̄busdam ad hoc ptinētibus.vt ibidē fuit oñsum. In ca. xo seq̄nti.s.xxxiij.spālius agit de destructiōe synagoge iudeoꝝ q̄ p ydumeā ibi dsignat᷑ z d plurib⁹ ad hoc ptinentib⁹: vt ibidē fuit large oñsuz. In pñti xo ca.tractat de ꝓsolatōe z statu credentium in xpo. z exponat᷑ totum pñs ca. ꝑut in postil.

Ca.xxxvj.

Et factum est.supi⁹ esaias descripsit liberatōz ezechie z ꝓli⁹ eius p modum ꝓphetie:hic oñr eam describit p modum histozie. Circa qđ sciendū q ezechias misit magnas pecunias regi assyrioꝝ tali pacto q a terra eius recederet z ipm in pace dimitteret:vt dictuz fuit.iij.Reg.xviij. § accepta pecunia pactū fregit: nitēs hierlm destruere. z ꝓlm in assyrios trāsferre z ad terrēduz ezechiam z ꝓlm suum vbis ꝓminatoriis:misit rabsacez cum magno exercitu añ hierlm. Circa hoc igit᷑ sic ꝓcedit. q: ꝑmo ponit᷑ dicta ꝓminatio. scdo ezechie liberatio cassequti. Prima diuidit᷑ in tres. q: ꝑmo ponit᷑ dicta ꝓminatio.scdo ꝓminati postulatio.ibi. Et dixit eliachim.tercio petitō⁹ refutatio.ibi. Et dixit ad eos. Prima in duas q: ꝑmo ꝑmittunt᷑ q̄dam ꝑambula.scdo ꝓminatio dicta ibi. Et dixit ad eos rabsaces. Circa primū primo ꝑmittit᷑ tpus:cū dī. a Et factum est in.xiij.anno ꝛc. scdo locus ibi. b Sup omnes ciuitates iuda.excepta hierlm z paucis fortalicijs. c Et misit rex assyrioꝝ ꝛc.vbi remansit cum pte exercit⁹ad expugnandum locum illum. d In manu graui.i.in tanta ptāte:q ezechias se nō poterat in campo sustinere.nō tenebat se intꝝ muros hierlm. e Et stetit in aq̄ductu piscine superioris, illum cui aq̄du-

ctum qui exibat ex ciuitatem diuerterat ezechias. vt dictū est.ꝛ.xxxij.tū loc⁹ retinebat nomen aq̄ductus. f In via agri fullonis.sic noiati:eo q fullones ertē debant ibi vestes ad siccandum. g Et egressus est ad eum eliachim.ad tractandum de pace de sensu vtriusq ptis.

b Qui erat super domū.s. dñi q erat sūm⁹ sacerdos vt dictū est.ꝛ.xxxij.

i Et sobna scriba.i.scriptor annaliū:z iste ē alī ab alio:de q̄ hī ꝛ xxij. q̄ ante eliachim fuit sūm⁹ sacerdos.

k Et ioahe filius asaph acommentarijs.i. cācellari⁹ regis z ē acommentarijs vnū nomē indeclinabile z cōis generis. in heb. tñ hī.Recordator z vt dicit rasa.hēbat offm reducendi ad memoriā casus tractandos coram rege. z ꝑm debitum ordinem ꝑ ut casus debeant prius vel postea⁹ expediri. l Et dixit. Posit᷑ q̄busdam ꝑambulis. b oñr describit ꝓminatio rabsacis ex pte regis assyrioꝝ loq̄nt.

in Que est ista fiducia q̄ ꝓfidis.s.posse resistere.q.d. nulla est.q: si ꝓfidis de auxilio humano p regem egypti illud nullū est:nō subdit. Ecce ꝓfidis sup baculum arundineum ꝛc. z ptz lr̄a vlsq ibi.

n Dz si rñderis mihi in dño ꝛc. vbi excludit ab ezechia auxilium diuinum dicens.

n Nonne iste est cui⁹ ꝛc.q.d.nō dz a deo sperare auxilium:cui⁹ diminuit cultum.iste tñ rabsaces dicebat falsum:q: post edificatōz templi p salomonem.nō fuit iudeis licituz alibi offerre sacrificia.nisi in casu ex dispensatōne diuina.sicut belyas obtulit in monte carmeli.iij.Reg.xviij.

p Et nunc tradete dño meo ꝛc.i.obliga te p cautionem sufficientem.

q Et dabo tibi duo milia eq̄ꝝ.vñ in heb.bī.Sis vadiat⁹.s.p duob⁹ milib⁹ eq̄ꝝ:q̄s tradam tibi.

r Nec potens ex te ꝑbere ascensozes eoꝝ.q.d.illi to to ꝓlo tuo nō inuenies tot homines q̄ sciant z possint eq̄tare.

s Et quō sustinebis ꝛc.q.d.nullo mō.q: quilibet eorum bz satis plures eq̄tes in acie sua.

t Dz si ꝓfidis in egypto ꝛc.i. in adiutoriō dei z regis egypti.simul excludit hoc dicens.

v Dominus dixit ad me. Ascende super terram ꝛc. hoc falso dicebat ad terrēdū ezechiam. x Et dixi-

labūt q̄ liberati fuerint:a et redempti a dño b quertent᷑ z veniēt in syō cū laude: c z letitia sempiterna sup caput eoꝝ.d Gaudiū z letitiā obtinebūt z fugiet dolor z gemitus. Ca.xxxvj.

e Et factū est quartodecimo anno regis Ezechie: ascendit sennacherib rex assyrioꝝ b sup oēs ciuitates iuda munitas:z cepit eas. c Et misit rex assyrioꝝ rabsacez de lachis in hierlm:ad regē ezechiaz d in manu gui e z stetit i aqueductu piscine superioris:f in viam agri fullonis. g Et egressus ē ad eū eliachim filī⁹ helchie h qui erat sup domū i z sobna scriba:k z ioahe filī⁹ asaph acōmentarijs l Et dixit ad eos rabsaces. Dicite Ezechie. Hec dicit rex magn⁹ rex assyrioꝝ. m Que est ista fiducia q̄ ꝓfidis:aut q̄ psilio vel fortitudine rebellare dispones? n Sup quē habes fiduci

am: q: recessisti a me. Ecce ꝓfidis sup baculū harūdineū ꝓfractū istū sup egyptū cui si innixus fuerit homo intrbit in manū ei⁹ z ꝑforabit eam:sic pharao rex egypti oīb⁹ q̄ ꝓfidūt in eo. o Dz si rñderis mihi in dño deo nr̄o ꝓfidimus: p nonne ipse est cui⁹ abstulit ezechias excelsa z altaria:z dixit iudez hierusalē coram altari isto adorabitis. p Et nunc trade te dño meo regi assyriorum q z dabo tibi duo milia equoꝝ:r nec poteris ex te ꝑbere ascensozes eoꝝ: s Et q̄modo sustinebis faciem iudicis vnius loci ex seruis domini mei minorib⁹. t Dz si ꝓfidis in egypto:in q̄driga z in eq̄tib⁹:z nunc nunq̄d sine dño ascendi ad terrā istā vt disperderem eam. v Dominus dixit ad me. Ascende sup terram istam: z dispde eam. x Et dixit eliachim et sobna: z ioahe ad rabsacez

Hystoria esaie & ezechie

eliachim. Hic ponit ezechie petitio p nuncios suos facta. cum dr. r Loqre ad p. tuos syra lingua. q nō erat intelligibilis pplo ꝓmuni 7 erat petitio rōnabilis. qz talis tractat9 dz esse secret9 quousq; sit pfectus 7 firmat9. y Et dixit rabsaces. hic ponit ponit dicte petitionis refutatio: cū subdit. z Nunqd ad dñm tuū. s. ezechiam.

a Et ad te. ci9 nuncium.
b Misit me dñs me9 ꝛc. q. d. nō: s magis ad ipm.
c Et comedāt stercora sua. id ē nisi reddant se voluntarie. ita diu erunt obsessi. q nō bēbunt aliqd ad comedendū 7 bibēdū.
d Et bibāt vinaz pedū suoꝝ. i. fluentē ad pedes suos. boib9 em in timore et āgustia magna positis solet fluere vrina 7 sus pedes. 7 p hoc innuit famē 7 anxietatem eis futurazm obsidiōe: nisi redderēt se.
e Et clamauit voce magna iudaice. Ex hoc dicunt doctores q iste erat apostata a iudaismo.
f Non vos seducat ezechias ꝓmittendo vobis auxiliū a dño futuꝝ.
g Facite mecū benedictōez. ad reddendū vos mihi volūtarie.

r Loquere ad ſuos tuos ſyra lingua: intelligun9 em: ne loquaris ad nos iudaice in auribꝫ ppli q̄ eſt ſupꝫ muꝝ.
y Et dixit ad eos rabſaces. z Nunquid ad dñm tuum: a 7 ad te miſit b me dñs me9 vt loquerer omnia ꝟba iſta 7 nō poti9 ad viros q̄ ſedent in muro c vt comedant ſtercora ſua: d 7 bibant vrinam pedū ſuoꝝ vobiſcū. Et ſtetit rabſaces e 7 clamauit voce magna iudaice: 7 dixit. Audite verba regis magni regis aſſyrioꝝ. Dec dīt rex. f Nō vos ſeducat ezechias: qz non poterit eruere vos: 7 nō vobis tribuat fiduciam ezechia ſupꝫ dño dicēs. Eruet eruꝫ liberabit nos dñs: ñ dabit ciuitas iſta in manu regis aſſyrioꝝ. Nolite audire ezechiaz. Dec em dicit rex aſſyrioꝝ. g Facite mecū bñdictōz 7 egredimini ad me b 7 comedite vnuſq̄ſq; vineam ſuā: 7 vnuſq̄ſq; ficū ſuā 7 bibite vnuſq̄ſq; aquaz ciſterne ſue: i donec veniam k 7 tollā vos ad trā: q̄ eſt vt tra vīa: terram frumēti 7 vini terraz panū 7 vineaꝝ. l Nec pturbet vos ezechias m dicēs. Dñs liberabit nos n Nūq̄d liberauerūt dij gentium vnuſq̄ſq; trā ſuaz de manu regis aſſyrioꝝ. Ubi eſt de9 emath 7 arphad: vbi eſt deus ſepharuaī: Nūq̄d libauerūt ſamariā de manu mea. Quis ē ex oīb dīs terraꝝ iſtaꝝ q̄ eruerit trā ſuā o manu mea vt eruat dñs hierlm de manu mea. p Et ſiluerūt 7 nō rñderūt ei ꝟbum. Mādauerat em rex dicēs: ne rñdeatis ei q Et ingreſſus ē eliachim filius helchie q̄ erat ſupꝫ dom̄ū: 7 ſobna ſcriba: 7 ioahe filius aſaph acommentarijs: ad ezechiam ſciſſis r veſtib9: 7 nūciauerūt ei ꝟba rabſac.

h Et factū ſ Ca. xxxvij. eſt cū audiſſet rex ezechias ſcidit veſtimēta ſua: t 7 obuolut9 eſt ſacco: u 7 intrauit in dom̄ū dñi. x Et miſit eliachim q̄ erat ſupꝫ dom̄ū: ſobnā ſcribā 7 ſenioꝛes de ſacerdotib9 optis ſaccis: ad eſaiam filiū y amos ꝓphetam: 7 dixerūt ad eum. Dec dicit z Ezechias. a Dies tribulationis: 7 correptionis: b 7 blaſphemie c dies hec: d qz

o Et ſiluerunt. de mandato regis ezechie. timebant em ne ſi rñderent: q̄ rabſaces multiplicaret ꝟba blaſphemie ī deum. p Et egreſſus eſt eliachim ꝛc. vt referret ezechie rabſacis ꝟba. q Sciſſis veſtib9. hic erat modus iudeoꝝ: q̄ ſcindebant veſtimēta ſua in ſignū doloris: qñ ī deum blaſphemiam audiebant. vñ 7 ſumm9 ſacerdos imponens rēo q̄ blaſphemaſſet. ſcidit veſtimenta ſua vt hī Marci. xiiij.

In ca. xxxvj. vbi dī in poſtil. Et nūc trade te dño meo ꝛc.

Additio.

Dictio hebraica que h ponit vbi nos habem9. Nūc trade te. ꝓprie ſignificat mirrōz 7 eſt ſenſus. Et nunc admiſce te dño meo. i. ſis de ſocietate ei9. 7 ipe dabit tibi pl9 de eīs q̄z tu poterīs hīe de aſcenſoribꝰ. 7 ptz hīa.

Cap'm. xxxviij.

a Et factū eſt. Hoc ponit ſcribit ipſi9 ezechie liberatio. 7 primo ponit ei9 liberatio ab hoſte. ſecundo ab infirmitate ea. ſeq̄nti. Prima in duas. q̄z primo circa hoc ponit ꝓphetica denuncia tio. ſecundo angelica executio. ibi. Egreſſus eſt. Prima in duas ſm duplicē denūciatōz. ſcda ibi. Reuerſus eſt. Prima in duas. q̄z primo ponit ezechie humilis petitio. ſcdo eſaie ꝓſolabilis rñſio. ibi. Et dixit. Circa primū dī.

a Et factū eſt ꝛc. eadem cā q̄ 7 nūcij ſui vt dictum eſt.
b Et obuolut9 eſt ſacco. i. veſte cilicina humiliando ſe coram dño: nō ſubdit.
c Et intrauit in dom̄ū dñi ad ipm̄ ꝛpcandū humiliter 7 deuote. d Et miſit eliachim. q̄z magis cōfidebat de meritis eſaie q̄ de ſuis.
e Filiū amos ꝓphe. ita hñt alij li. qđ factū eſt ab alijs correctoꝛib9. eo q̄ iſte amos fuit ꝓpha. ſicut dictum fuit in pn. h9. ſ meli9 dī hic ꝓphetam vt referat ad eſaiaz ſicut. iij. Reg. xix. in pn. vbi tractat iſta hiſtoria.
f Dies tribulationis 7 correctōis. ſ. mei 7 toti9 pplī.
g Et blaſphemie. ī deum.
h Dies hec. ſcilicet in qua rabſaces dixerat predicta q̄ erant in afflictionem regis Ezechie 7 populi. 7 vituperium dei.
i Quia venerunt filij vſq; ad partum ꝛc. in

tanta afflictione positi vt mulier etiã in afflictione pt⁹ cui deficiunt vires pariẽdi. k Si quõ audiat dñs ꝛc. sic legenda est ista lra: ibi incipiendo. Leua ꝙ ad dñm oro nẽ p reliquijs q̃ repte sunt. i. p iudeis q̃ remanserũt in regno iude. q̃ fr valde pauci ꝓpatiue ad tpa p̃terita. qz iam x. tribus erãt captiuate.

k Si quõ audiat dñs de⁹ tu⁹. i. quez tu colis solicite.

l Verba rabsach. vt sic moueat ꝺ assyrios p vbis blasphematorijs. ꝛ liberet nos ab eis.

m Et dixit. Hec pñr ponit esaie ꝓsolabilis rñsio: cũ sbdit. n Ne timeas ꝛc. i. ꝓpter vba rabsacis.

o Quib⁹ blasphemauerũt ꝛc. qz vba illa exprimebãt deũ isrl esse impotentẽ eo q̃ nõ pot saluare ezechiaz de mãu regis assyrioz ꝛ sic seqbat q̃ esset impotẽtior hoie mortali. p Ecce ego dabo ꝛc. i. ꝓturbatõz mentis.

q Et audiet nũcium. de taracha rege ethyopum inuadente regnũ suum. vt hĩ pte sẽnti.

r Et reuertet interfuã. ad eam defendendam.

s Et corruere eũ faciã gladio. hoc ñ fuit in ista reuersione q̃ redijt ꝓ defensiõe fre sue: ꝙ i alia qz debellato rege ethyopũ. postea venit in iudeaz ad destruendaz birlim. ꝛ ꝓcusso suo exercitu ab angelo fugiẽs redijt in terrã suaz ꝛ tũc filij ei⁹ interfecerũt eũ gladio. vt hĩ in fi. bui⁹ ca.

t Reuersus ẽ. hĩ ponit scda denũciatio ꝓphetica de liberatõe ezechie ꝛ pli sui. Et ꝓmo circa hoc ponit ꝓminatio ezechie p regẽ assyrioz. scdo ei⁹ deuota oro coram rege celoz. ibi. Et tulit ezechias. tercio ꝓsolatio ei⁹ p ꝓphaz ꝓsciũ secretoz diuinoz ibi. Et misit esaias. Circa ꝓmũ notat loc⁹ cum dicit.

t Reuersus est aũt rabsaces. ꝓacto suo nuncio.

v Et inuenit regem assyrioz ꝛc. vbi erat fortalicium.

x Audierat enim ꝛc. ipsa expugnata. y Et audiuit. s. sennacherib. z De taracha rege ꝛc. i. nũcios q̃ ad hoc venerant ad eum dicentes: qõ sequit. z Egressus est ꝛc. qõ cum audisset misit nũcios ad ezechiã ne gloriaret aut assecuraret in aliq̃ ꝓpter recessum sennacherib de iudea: asserens ꝙ certo q̃ rediret ꝺ cum ꝛ ꝓplm suũ in tanta fortitudine: q̃ nõ posset ei resistere. nõ solũ vtute humana sed etiaz diuina: ĩõ subdit. a Non te decipiat ꝛc. q̃d eruerũt eos dij gentiuz q̃s subuertert pres mei gozã ꝛ arã: ꝛ reseph ⁊ filios edẽ q̃ erãt in thalassar. Ubi ẽ rex emath ⁊ rex arfad ꝛ rex vb sepharuaim ana ꝛ ana: b Et tulit ezechias libros de manu nũcioz ꝛ legit eos c ꝛ ascendit i domũ dñi ꝛ expãdit eos coram dño. Et oravit ad dñm dicẽs d Dñe exercituum de⁹ isrl q̃ sedes sup cherubin: tu es de⁹ solus oim regnoz tre: tu fecisti celũ ꝛ terrã e Inclina dñe aurẽ tuam ꝛ audi: api oculos tuos ꝛ vide: ꝛ audi oia vba senna cherib q̃ misit ad blasphemãdũ deũ viuentẽ. Vere ei dñe dereptas fecerũt reges assyrioz tras: ꝛ regiones eaz: et dederũt deos eaz igni. nõ em erãt dij ⁊ opa manuũ hoim lignũ ꝛ lapis: ꝙ ꝓmiserũt eos. Et nũc dñe deus nr̃ salua nos de manu eius: f ꝛ cognoscant omnia regna terre: qz tu es dñs sol⁹. Et misit esaias filius amos ad ezechiam dicens. g Hec dicit dñs de⁹ isrl. h Pro q̃ rogasti me de sennacherib rege assyrioz: hoc est vbum q̃ locut⁹ est dñs sup eum. i Despexit te p ꝛ subsannauit te: k virga filia syon: post te

d Libros. i. literas regis assyrioz. q̃ eis minabat lris et vbis ad maiorem assertõem.

e Et ascendit ꝛc. ad deuoti⁹ de ꝓcanduz ex sanctitate loci.

f Et expã. eos ꝛc. s. ezechias qz ꝓtinebant blasphemias ꝺ ipm vt sic indigrẽt ꝺ regem assyrioz.

g Dñe exercituũ. i. angelorz.

h De⁹ isrl ꝛc. ꝓpiciatoriuz eis q̃ sedes dei dicebat. sr alas cherubin ponebat vt dcm fuit Exo. xxv. ꝛ p hoc ꝛsignabat q̃ ꝑrat omni angelice creature.

i Inclina aurem ꝛc. i. effectũ tue iustitie oñre ꝺ sẽnacherib te blasphemãtem cetera patent vsq̃ ibi.

k Cognoscant oia regna ꝛc. ꝓterendo sennacherib q̃ deos aliaz gentiũ destruit

l Et misit. hic pñr ponit ezechie ꝓsolatio p esaiaz ruinã sennacherib de ꝓpi. q̃ futurã denũciando ꝛ primo dicta ruina ꝑdicit scdo ad hoc signũ mirabile iducit. ibi. Tibi ait. Circa primũ dirigit primo vbum ad ezechiaz. cũ subdit.

m Hec dicit dñs ꝛc. cui⁹ vbum nõ pot esse falsum.

n Pro quibus ꝛc. sunt exaudita.

o Despexit te. in corde suo. vtutẽ tuam ꝓ nihilo reputando.

p Et subsannauit te. sensibili signo. subsannatio enim ꝓprie dr ptempt⁹ q̃ fit p rugatoz nasi.

q Virgo filia syon. i. habitatio templi in mõte syon. mihi dilecta sicut filia: ꝛ dr vbo ꝓpter integritatem fidei q̃ sp remansit ibi in aliqb⁹ ꝛ maxime etiam tunc vigebat tpe ezechie. r Post te caput mouit. ꝓminãdo alonge.

s Filia birlim. q̃ dr vbo ꝛ filia rõne ciã dicta. qz birlim fuit ciuitas electa ad dei cultum vt hr. ij. Paralyp. vj

Consequit esaias dirigit ꝓmonem ad sennacherib di-

t Cui exprobrasti &c. omnando & blasphemādo ex
nimia superbia: & rñdet spūs. v Ad sctm̄ isrl. i. ad de
um sanctificantē isrl. vel sic. Ad illum quē isrl adorat
vt sctm̄ isrl. & sic superbisti ꝰ deum & non ꝰ boiem tm̄.
x In manu tuor &c. vtz de rabsace p̄cedenti ca. & de
aliis nūcijs a sen
nacherib missis
vt hz in isto ca.
& iste fuit maior
p̄ept⁹ q̄s si sen-
nacherib hoc fe-
cisset in ꝓpria p̄-
sona. sicut dare
alapam alicui p̄-
sonaz vilē. q̄s si
notabilis hoc fa
cēt manu ꝓpria.
y Et dixisti p̄-
sumptuose attri
buendo tibi vi-
ctorias. q̄s diui-
na vtute habu-
isti: ō subdit̄. In
multitudine &c.
z Ego ascendi
i altitudies mō-
tiū. i. iudee q̄ est
terra mōtuosa.
a Juga libani
.i. mōtē syonybi
erat templū qđ
dī ℔ liban⁹ eo q̄
erat edificatū de
lignis libani. vt
hz. iij. Reg. v. Et
loq̄t de futuro p̄
modū p̄teriti q̄z
p̄ superbia crede-
bat cernitudina-
liť hoc futurꝫ eē
ac si iaz fecisset.
verūtn̄ q̄z realiť
nō erat factū. iō
subdit̄ p̄ modū
futuri. b Et succidā excelsa &c. templū essn̄ erat edi
ficatū ptim̄ de lignis cedrinis. & ptim̄ de abiegnis.
c Saltum carmeli eius. ad pascendū animalia q̄ ibi
pascebant̄ in magna copia.
d Ego fodi. s. puteos & cisternas ꝺ nouo. & cā subdit̄.
e Et siccaui vestigio pedis mei &c. q. d. tanta est mul
titudo exercit⁹ mei in boib⁹ & aīalib⁹. q̄ aque p̄exñtes
ibi nō sufficerent.
f Nunq̄d non audisti. tu sennacherib.
g Que olim fecerim. creando mūdum de nihilo. vel
aliter & melius vt videt̄.
g Que olim fecerim. transferēdo regna de gente in
gentem ꝓ volūtate mea. q. d. sic: vt ex annalib⁹ & chro
nicis in ꝓspectu tuo lectis. sicut & de assuero legit̄ Ho-
ster. vj. ca. in aliq̄b⁹ libris addit̄ Ei. g nō est in hebreo
nec. iiij. Reg. xix. vbi ponit̄ ista hystoria si tn̄ addat̄ nō
est referendum ad regem assyriorꝫ vt aliq̄ expositores
dicunt: g ad gen⁹ humanū: cui⁹ deus transtulit ptātes
& regna: vt dictum est.
h Ex dieb⁹ antiq̄s. i. ab eterno. i Ego plasmaui
illud. i. disposui fiendum q̄cq̄d fit successione tpm.
k Et nunc adduxi. i. victorias q̄s ꝓ patres tuos & te
feci. ꝓt pcā boim puniēda. ꝑm q̄ dī g. x. Ve assur ꝟga
furoris mei & baculus ipse est.
l Et factum est &c. i. principū adinuicem discordan
tium. quia aliqui volebant se reddere. alij ꝟo contra-
dicebant.
m Habitatores eaꝫ &c. i. ptāte eoꝝ diminuta.

n Facti sunt &c. in quo non est potentia resistendi.
o Et herba tectoꝝ. q̄ deficit anteqū veniant ad pfectōꝫ.
p Habitationē tuam. in regno tuo. q Et egressum
tuum. ad veniendum ꝰ ꝓpm̄ meum. r Et introitum
tuum. intra iudeam. s Ego cognoui. i. ante disposui.
t Et insaniaz tu-
am ꝰ me. vt pmit-
terē hoc te facere
q̄z de⁹ non est actor
mali culpe. nisi tm̄
pmissiue.
v Cū fureres ad
uersus me. meam
maiestatē blaspbe
mando.
x Superbia tua q̄
facta p̄dicta attri-
buisti tue ꝟtuti.
y Ascendit in au
res meas. q. d. tem
pus est te repmen-
di & puniendi: ideo
subdit̄.
z Ponam ℊ &c.
sicut fit bubalis vt
iugo suꝑponant̄.
z Et frenuz in la
bijs tuis. sicut eq̄s
indomitis.
a Et reducaz te.
malis ℊtib⁹ tuis.
b In via p̄ quaz
venisti. vt hz. j. eo-
dem ca.
c Tibi aūt. ℔ ad
p̄dictoꝝ ꝓfirmatō
nem dat̄ mirabile
signum: cū subdit̄.
d Comede ℔ &c.
.i. sine cultura bois
& illa fuerunt q̄ ger
minauerūt ex ḡnis
ptritis ab exercitu
sennacherib. q̄ vastauit & diripuit bona terre. qñ iuit ad
pugnandum ꝰ regem ethyopie: vt dictum est. q̄z sicut
dicunt hebrei ex illis ḡnis tot bona creuerūt q̄ tot⁹ pp̄ls
ezechie potuit vno anno ex illis viuere.
e Et in anno secundo &c. dicit Ra. sa. q̄ exercitus sen-
nacherib p̄ciderat arbores fructuosas. & ipsi ezechie p̄
mittit̄. q̄ miraculose facerent ramos ita magnos. q̄ de
fructibus ibi nascentibus populus anno secundo pote-
rit sustentari.
f In anno aūt tercio seminate &c. q. d. Ō tu ezechia cū
videris hec duo signa. scias ruinam sennacherib futurā
in p̄ncipio anni tercij. qñ reuertit̄ ad obsidēdum birlim
q̄ ipso deiecto poteris tute seminare & metere. & viuere q̄
etc: iō sequit̄. Et mittet &c. subdit̄.
g Radicem deorsum. i. stabilieť in terra.
h Et faciet fructum sursum. i. opa sancta.
i Quia de birlim &c. i. due tribus que remanserant alijs
decem captiuatis. & iste due trib⁹ timore sennacherib in-
trauerūt birlim fugiendo de circūstantibus locis timore
sennacherib. g exercitu eius pcusso exierunt inde secure
ad loca sua redeuntes.
k Et saluatio de monte syon. q̄z orationes ezechie ibi-
dem in templo stantis. & sacrificia sacerdotum cum p̄ci-
bus Esaie meruerunt illam saluationem populi de ma-
nu sennacherib.
l Zelus domini exercituum &c. vindicans blaspbemi-
am sennacherib.
m Propter ea hec dicit dñs. cui⁹ ꝟbum nō pōt falsum eē

a Non intrabit ciuitatem hanc. vt credit. b Et nō iaciet ibi sagittam. qz nō ꝓmittet tāntū approp̄inqre. vt hoc possit facere. c Et nō occupabit ea clypeꝰ. i. bella tores clypeati ad mutuā dēdū ciuitatē pati. vñ. iij. reg. xix. dī. Et nō occupabit eaz munitio. qz sicut dicit Ra. sa. adhuc exercitꝰ sennacherib non erat ad̄ hirlim. qz fuit ꝓcussus in nobe q̄ ñ mlt̄ distat a hirlim. z huic ꝓsonat qđ dicū est. x. Adhuc dies est. vt in nob stet. z dī. ibi nob locus ille. quē Ra. sa. vocat nobe.

d Et ñ mittet in circuitu eꝰ aggerē. adumplēdū fossata e In via q̄ venit. qz ꝓpulsus fuit fugiēdo rēdirei trā suā. vt bī ꝓte seq̄n. f Propē me. i. ꝓpē meā iusticiā demōstrādā in sennacherib dstructōe. z gloriaz meā in templi ꝓtectōe.

g Egressus est. p̄missa denūciatōne ꝓphetica de ruina sennacherib. hoc ꝓponit execution angelica. vbi ꝓmo ponit ꝓcussio exercitꝰ cū dī. Egressus est ād tē. scdo ꝓcussio regis: cū dī.

h Et egressus est. de iudea ꝓfusibiliter fugiens.

i Et factū est tē. dicūt aliq̄ qđ hoc fuit qz ordiauerat aserendo regnatuꝝ post se: istis duobꝰ. s. adramelech z saraſar filiis suis post positis. z sic intfecerūt eū desiderio regnādi. s huic vī obuiare: qđ subdit. k Fugerūtq; in terrā araratb. i. armenie. z sic vī q̄ nō intfecerit eū cupiditate regnādi. ꝓpē qđ Ra. sa. aliam cām assignat dicens. q̄ principes regni sui erant turbati ꝑ eū. eo q̄ filij eoꝝ z amici fuerant mortui. ꝓpē eius superbiam z blasphemiaz ꝑ deum israel vt dictum est. ꝓpē qđ tractabant de morte ipsiꝰ. qđ cum ad aures eiꝰ peruenisset. intrauit templum dei sui orans z ꝓmittens q̄ si periculum hoc euaderet. in eiꝰ honorem duos filios p̄dictos sacrificaret. qđ intelligentes filij eum interfecerunt ne ab eo occiderent. z huic consonat qđ dī. Cum adorare tē.

Ca. xxxviij.

In dieb⁹ illis. Post liberatōez ezechie ab hoste. h ꝓnr ponit eiꝰ liberatio ab infirmitate. Circa qđ ꝓmo ponit eiꝰ mirabilis sanatio. scdo reprimit ex hoc insurgēs elatio ca. seq̄nti. Prima in tres qz primo denunciat sanatio. scdo intponit ezechie oro. ibi. Scriptura. tercio sanatōis executio. ibi. Et iussit. Prima in duas qz ꝓmo sanatio nūciat. scdo ad hoc signū mirabile dat. ibi. Hoc aūt. Circa primū ꝓmittit infirmitas. scdo nunciat sanitas. ibi. Et factum est. Circa ꝓmum dī.

a In diebus illis egrotauit tē. i. taliter q̄ non poterat curari ꝑ naturam. Dicunt autē aliqui q̄ hoc contigit ei. eo q̄ ñ reddiderat grās dño sufficienter de ꝓcussiōe exercitus sennacherib. Sed hoc improbat Ra. sa. ꝑ hoc q̄ Esa. dixit sibi postea. Et de manu regis assyrioꝝ eruam te z ciuitatē istam. Ex q̄ vī q̄ illa ꝓcussio exercitus fuit post infirmitatem ezechie: z nō an: ꝓpē q̄ dicit hoc ei accidisse. eo q̄ noluerat vtorem accipe. qđ tñ facere tenebat: vt linea dauid in regno ꝑ ipm ꝓtinuaret: ꝓpē quod qualecūq; acceptu vtorē de q̄ genuit manasses. z huic dicto ꝓcordare vī: qđ dī. iij. Reg. xxj. vbi dī q̄ manasses erat. xij. ānoꝝ cū regnare cepisset immediate post mortē ezechie. q̄ vixit. xv. ānis pr̄ sanatōz istā. ꝛō dic ra. sa. q̄ illā qđ seq̄t.

b Dispone domui tue tē. i. fac testamētuz tuū dixit esaias ezechie ē cia die añ ꝓcussionē exercitꝰ sennacherib ē cia die seq̄nti q̄ fuit illa ꝓcussio fctā ezechias sanatꝰ ascendit in domū dñi. vt dī. iij. Reg. xx.

c Et conuertit Ezechias tē. vt oraret secretiꝰ z deuotiꝰ z nō impediret ab assistentib⁹.

d Obsecro dñe memēto tē. hoc ñ dixit ad iactātiā ꝑ magd ad gtiarū actoꝝ fcoꝝ scens. q̄ hoc ꝓcessisset ex bonitate diuina. vt sic gtus de p̄cedentib⁹ vlteriorē grām impetraret.

e Et fcm ē. b ꝓnr denūciat ei⁹ sanitas z ꝓz ī fravsz ibi.

f Ecce ego adūciam sup dies tuos. q̄s iam ꝓfecisti.

g Quindecim annos. ista fuit ꝓphetia p̄destinatōis q̄ est qñ fit reuelatio ꝓphetica alicui futuri. put ē in dispōne diuina. z eius p̄scientia: z ꝑ infallibiliter implet qz diuina p̄scia est imutabilis. ꝓphetia aūt supra posita q̄ dixit. Morieris tu z nō viues. fuit ꝓphetia ꝓminationis q̄ est qñ reuelat aliq̄d futuꝝ nō put est in mēte diuina. s ꝓ ut est in causis inferioꝝb⁹ z sic erat de infirmitate ezechie q̄ erat incurabilis p naz. nō tñ ꝓ hoc excludebat q̄n diuina virtute curaret. z ꝛō talis ꝓphetia ñ sp implet.

b Hoc autē. Hic ꝓnr dat signum mirabile ad confirmationem dicte ꝓphetie. que erat p̄destinationis. cuz dī in ꝑsona dñi.

i Ecce ego tē. ex hoc ꝑz q̄ illud horalogiū erat ad solem ad cognoscendum horas diei ꝑ umbram z dicūt alicui q̄ due linee faciebant vnam horam. z ꝑm hoc illa dies artificialis fuit augmentata. x. horis tñ. s. quinq; horis in regressu solis virtus orientem. z q̄nq; horis redeundo ad locum vbi incepat retrocessio. Illi vo dicunt z conuenienter videt. q̄ q̄libet linea faciebat vnā horam. z sic illa dies artificialis fuit augmentata. xx. horis. x. retrocedendo ad orientem. z. x. redeundo ad locum pristinum z sic illa dies artificialis fuit. xxxij. horaz. qz antea sol retrocederet habuerat tres horas

et postea per retrocessum ꝛ regressionē .xx. et tandem duas habuit sole tendente ad occasum: et hec vī opinio Dionysij in epla ad policarpū: vbi loquēs de ista retrocessione solis dicit sic. Sol cum decima hora eēt: deo pcipiente repedauit ad orientem alijs decē horis designatis: deinde rursus decē hris alijs ad occidentē currente sole. ⁊ residuis diei duabus horis ꝛc.

k Scriptura. Hic interponit ozo ezechie pro grāruma ctione de sua sanatōne ꝛ primo pmittitur titulus cum dicit. l Ego dixi. Et diuidit in duas ptes: qz primo Ezechias recolit anxietatē animi in q fuerat: secdo bonū qđ deꝰ sibi p esaiā pmiserat: ibi. Tu aūt eruisti. Circa primū dic. m In dimi. die. me. Tūc enim ezechias erat in .xxxix. āno vite sue: qđ sic patz. qz .iij. Reg. xviij. dī q ezechias erat .xxv. annoꝝ qñ regnare cepit: ꝛ .xxix. ānis regnauit: q̄ sil iūcti faciūt .liij. ānos. a quib⁹ abstrahant .xv. q̄b⁹ regnauit p⁹ infirmitatē istā remanēt .xxix. ꝛ sic erat in .xxxix. āno qñ infirmat⁹ fuit: qđ est q̄si mediū vite hois pm cursuz nature. n Vadā ad portas inferi. In hebreo hr. Scol. qđ aliqñ accipit p fossa vel sepulcro: ꝛ sic accipit q̄tuz ad corpus ezechie. Aliqñ aūt accipit p inferno: ꝛ sic accipitur hic p aia ei⁹: accipiēdo tū infernū p limbo patrū ꝛ ideo nō dī hic ad infernū: ⁊ ad portas inferi: qz limbus ille a sctis dī eē in supiori pte inferni. o Quesiui residuū annoꝝ meoꝝ. i. mecū psiderabā: quot annis possem viuere p naturā. p Dixi. audito verbo esaie morieris tu ꝛc. q Non videbo dñm deum. i. templū dñi. r In terra viuentiū. i. inter oēs viuētes nō aspiciā hoiem vltra in pñti vita. s Et habitatorē quietis. i. pplm regni mei habitantē i pace mortuo sennacherib. hoc dicebat ezechias: qz iam Esaias ibi dixerat hoc ante ruinā sennacherib ꝛ liberatōnez ciuitatis ꝛ tpli: vtz ca. pcedenti. ꝛ ido graue erat ezechie illud bonum tps non videre. t Generatio mea ablata est. i. nō habeo filiū n̄m succedentē in regno. ꝛ hoc consonat pcro Ra. sa. suprapposito: q nō bēbat adhuc filium. v Et puolu. ē. ne extēdat vltra p generatiōes futuras sicut palliū plicatū nō extendit. r Quasi ta. pa. q q̄n mutant locū dēponūt et plicāt ad alibi portandū.

a[me] quasi tabernaculū pastorū. ⁊ Precisa ē velut a texente vita mea: dum adhuc ordirer succidit me. De mane vsqz ad vesperam finies me: sperabam vsqz ad mane. Quasi leo sic ptriuit oīa ossa mea. De mane vsqz ad vesperam finies me[z] Sicut pullus hyrundinis sic clamabo[a] meditabor[b] vt colūba. [c]Attenuati sūt oculi mei suspicientes in excelsuz. [d]Domine vim patior [e]respondе pro me. [f]Quid dicam[g] aut qđ rūdebit mihi[h] cū ipe fecerit Recogitabo tibi oēs ānos meos in amaritudine aīe mee. [i]Dñe si sic viuitur: ꝛ in talibus vita spiritus mei. [k]Corripies me[l] ꝛ viuificabis me: [m]ecce in pace[n] amaritudo mea amarissima[o] Tu autem eruisti aiaz meā[p] vt nō periret: [q]proiecisti post tergum tuum oīa peccata mea. [r]Quia non infernus confitebitur tibi neqz mors laudabit te: [s]nō expectabūt q̄ descendūt in lacū [t]veritatē tuam. [v]Viuēs viuēs ipe cōfitebit tibi[x] sic et ego hodie

a Meditabor. in gemitibus multis b Ut colūba. q̄ hz gemitū p cātu. c Attenuati sunt oculi mei ꝛc. qz ex diutina attentōe oculoꝝ ad aliq̄d debilitat virtus visiua. d Dñe vim patior. rōne infirmitatis ad mortē me ducentis. e Rūde. p me. sic ē in hebreo ꝛ libris correctis: q̄si diceret: nō possū mortē euadere nisi negociū meū accipias sup te. f Quid dicā. creatori meo. g Aut q̄d rūdebit mihi. sicut figulus luto. q. d. nō habeo de factis suis ꝓtendere. h Cū ipe fecerit. me creando. vl' alr Cū ipe fecerit hāc infirmitatē suo iusto iudicio mihi inferendo p delicta mea: ꝛ iō nō habeo nisi illa referre būiliter coram ipo: iō subdit. Recogitabo ꝛc. i Dñe si sic viuit ꝛc. vt. s. ꝓstituat⁹ sim in tali angustia. k Corripies me. i. corripias ita q̄ hāc infirmitas nō sit mihi ad mortem: ⁊ ad correctōez. l Et viuificabis me. i. viuifices hebrei ēm non habēt futurū tps optatiui: ⁊ loco ei⁹ vtūtur futuro indicatiui. m Ecce in pace. i. tpe pacis mihi annūciate p Esaiam sup deiectione sennacherib de propinquo futura. n Amaritudo mea amarissima. id ē amaritudo mortis mihi imminētis: nisi tu iuues me: valde augmētabit: eo q̄ p mortez priuabor ab affectōne ꝛ bñficio dicte pacis. o Tu aūt. Hic ponit ezechias recolit bñficiū a deo sibi ꝓstitū de ꝓlongatōe sue vite dicēs o Tu aūt eruisti aiam meā. i. vitā meā. p Ut nō periret. p mortē. q Proiecisti ꝛc. q̄si nolēs ea videre ampl⁹ ad puniendū: ꝛ sic viuificasti me nō solū corpaliter: ⁊ etiam spualiter. r Quia nō infern⁹ ꝛc. p⁹ mortē ēm non hz locū confessio petōz. s Non expectabūt: q̄ descendūt i lacū. i. in infernū dānatoz. t Veritatis tuā. i. effectuz tue veritatis: q̄ promisisti salutē būani generis p xpm: qz non eduxit illos q̄ ibi detinebant. v Viuens viuens ipse

confitebit tibi.ad ꝓfessionez eiꝰ peccati reꝗrit vita pñs qz nō bz locū pꝰ morte: vt dictū ē. Ad ꝓfessionē laudis requirit vita gre.qz nō est speciosa laus i ore peccatoris: ecclesi.xv.ca.io duplicat ly viuēs. r Sicut ego z hodie ꝓfitebor vtroq; mō. Fecit eiꝰ hanc oꝛionem post ꝙualescentiā de infirmitate: vt ꝓdictū est.

y Dz.s.quicunq; de ꝓlo isrl.

z Filijs.s.suis.

a Notā facie veritatē tuaz.q̄ sanasti me sic dixisti per esaiam: z hoc narrabūt patres filijs suis ad gliaz tuaz. z quia ezechias sp indigebat diuino auxilio etiā post sanationē: ideo ꝓcludit in fine.

b Dñe saluū me fac.qz ex te pendet salus corꝓis mei z aie. c Et psal. nr̄os cantabimus ego et ministri tui.

d Cūctis diebus i. in aliqua ꝑte dierū singuloꝝ.

e In do. dñi. vbi est locus deputatꝰ oꝛioni z sic oꝛo ceteris paribus est magis exaudibilis ibi q̄ alibi.

f Et iussit. Hic ponit executio sanationis ezechie: que tñ ordine tpis p̄cessit oꝛionem p̄dictam vtz ex precedētibus z etiā ex sequētibus. dicit igit. f Et iussit esaias ꝛc. Dicūt alij z satis apparēter q̄ emplastrū de ficis de natura sua erat aggrauatiuū illiꝰ infirmitat: et iō iussit ꝓpheta apponi vt sanatio mirabilioꝝ appareret. g Et dixit ezechias ꝛc. istud refert ad illud qđ ponit supra. Bñ aūt tibi erit signū vbi ꝓpheta rñdet ad qōnez ezechie hic motā. scriptura ei sacra nō obseruat ordinē tpis ꝙ freqnt puꝰ dicta vel facta posteriꝰ scribunt: z ecōuerso.

In ca. xxxviij. vbi dz in postilla. hic ꝓsequenter datur signum mirabile. Additio.

Licet cōis expositō doctoꝝ sctoꝝ circa hoc signuz factū ezechie sit ꝓformis huic qđ exponit i postilla. multa tñ occurrūt in hoc maxima admiratōne digna ꝑut in additōne sup. iij. Reg. xx. ca. vbi de hoc eodem signo silr tractat. fuit large dictuz. vñ ad p̄dictas admiratones tollēdas z ad veritatē lre ꝑut plane sonat ꝓsequendā salua semp sanctoꝝ aucte z absq; aliqua temeraria assertōne. Hoc signū aliter dz exponendū ꝑut ibidem plane fuit declaratum.

In eo. ca. vbi dz in postil. Et dicit ezechias. Additō

Licet frequēter in sacra scriptura non seruet ordo tpis vt dicit in postilla. tñ q̄ qō iam determinata z satisfacta statim sine medio itereꝰ nō recolo me vidisse. Unde de hoc qđ dicit hic. Dixit ezechias. alit videtur posse exponi. Ad qđ sciendū q̄ vbi nos habem ꝙ interrogatiuū. s. qđ erit signū: in hebreo habet hec dictio ma que vno modo significat hoc idē q̄ in trāslatōne nostra. s. interrogatōez de signo habēdo. Alio modo hec dictō ma accipit compatiue seu admiratiue sicut ibi. Dz dilecta tabernacula tua. vbi loco q̄. ponit hec dictio ma: et est sensus: sunt valde dilecta: et similis dictio. s. ma et sub eodez sensu ponitur ibi: q̄ dulcia faucibus meis z ibi. Dz bonum z q̄ iocundum: z in multis alijs. Unde in hoc loco hec dictio ma non videt transferenda ꝙ primo sensu. s. interrogatiue: ꝙ sub secdo. sic. s. Dixit ezechias qđ signum q̄ ascendam in domū domini. i. q̄ mirabile seu notabile signū est quod datur mihi ad hoc q̄ ascendā in domū domini: z sic verba ezechie in hoc loco posita nō signāt qōnez seu petitōnez signi: cū iam illud habuerat ꝙ potius significāt acceptōez signi iā dati: seu admiratōez de tanto signo: z sic enarrationes in proprio loco ponūtur.

Capitu. xxxix

In tpe illo. Postq̄ descripta est ezechie mirabilis sanatio: ꝙ ꝓr describit ex ꝙ suggerē elatio z diuidit in duas ꝑtes. qz primo dmōi elatio describitur z secdo reprimitur ibi. Introiuit aūt. Circa primū

7 Pater filijs notā faciet veritatē tuā. b Dñe saluū me fac et psalmos nr̄os cātabim cunctis diebꝰ vite nostre in domo dñi. f Et iussit esaias vt tollerent massam de ficis z cataplasmarēt sup vulnꝰ z sanareꝰ. g Et dixit ezechias. Qđ erit signū qz ascendam in domū domini.

In tpe illo misit Merodach baladā filius baladam rex babylonis libros et munera ad Ezechiam. Audierat em̄ q̄ egrotasset z conualuisset. b Letatꝰ est aut̄ super eis ezechias: c z ostendit eis cellā aromatū z argēti z auri. z odoramētoꝝ z vnguenti optimi: z omnes apothecas suppellectilis sue: z vniuersa q̄ inuēta sūt i thesauris eius. Nō fuit ꝙbum qđ non oñderet eis ezechias in domo sua: et in omni potestate sua. d Introiuit autem esaias ꝓpheta ad ezechiam regez: z dixit ei. Quid dixerūt viri isti: z vnde venerūt ad te. Et dixit Ezechias. c De terra longinqua venerūt ad me de babylone. Et dixit. Quid viderūt in domo tua. Et dixit ezechias: oia q̄ in domo mea sūt viderūt. Nō fuit res quā nō oñderim eis in thesauris meis. Et dixit esaias ad ezechiam. Audi verbū dñi exercituū. f Ecce dies venient: et auferent oia que in domo tua sunt: z que thesaurizauerunt ꝑres tui vsq; ad diez hanc: in babylonem transferendum q̄ babylonij circa cursum syderum erat intenti. vnde z astronomia ibidez primo fuit inuenta. s. in chaldea cuius metropolis est babylon: z ideo quādo ꝑceperūt retrocessionē solis p̄dictam ꝓtra cursuz nature fuerūt soliciti querere qualiter hoc acciderat: z cum audissent hoc accidisse in sanatōne ezechie: de cōsilio sapientuz rex babylonis misit libros. i. literas ad ezechiam ad sciendum de retrocessione solis mirabili ꝙm q̄ dicitur. ij. parali. xxxij. vbi dicitur q̄ nuncij regis babylonis missi fuerunt ad ezechiam vt interrogarēt ipm̄ de portento quod acciderat super terram: z misit munera in signū reuerentie. b Letatus est autem ꝛc. Letitia inepta procedente ex elatione: ex hoc q̄ talꝰ rex z tantꝰ z de tam longinquis ꝑtibus misisset sibi nūcios solennes et munera. vñ subditur. c Et oñdit eis ꝛc. dicit Ra. sa. q̄ non solū ostendit eis diuitias regni sui ad suam iactantiam: sed etiam ea que secretissime z reuerēdissime seruabant in tēplo. s. sacrā xuctoꝝ regum et pontificum tabulas testimoniū: z leges: que nō erant gentilibus oñdenda: z hoc notat cū subdit. Non fuit verbum ꝛc. Et subdit. In omni ꝑtate sua. d Introiuit. Hic consequēter reprimitur dicta elatio p reprehensionem ꝓphete cum dicit. Quid dixerūt viri isti ꝛc nō quesiuit ex ignorantia. qz totū erat sibi a deo reuelatum: ꝙ vt ex responsione ezechie ꝓuenientius argueret eum. e De terra longinqua ꝛc. quasi diceret: hoc mihi fuit ad magnam gloriā: z ideo ostē dit eis totius regni magnificentiam.

f Ecce venient ꝛc. Istud fuit completum quādo nabucho. rex babylonis tpe sedechie in babylonē transtulit de hierusalem quicquid erat ibi pretiosum: vt habetur quarto Regum vltimo. g Et de filijs tuis ꝛc. hoc fuit impletum in daniele et socijs eius. qui fuerunt de semine regis iude: et ducti in babylonē tempe

ioachin ⁊ ibi nutriti ⁊ eruditi: vt posset stare in palatō regis: vt habeť ḋañ. j. b ¶ Et dixit ezechias ⁊c. Penituit eū de sua elatōne. et sic acceptauit dñi sententiam supra se et supra regnū suū: ppter qđ pena ista nō fuit inducta tēpibus suis: sed fuit dilata vsq; ad tēpa ioachin regis et sedechie quod postq̄ sibi dictū fuit p esaiam: respondit.

i ¶ Fiat tm̄ pax ⁊c. recognoscendo in hoc beneficiū diuinuz ꝺōdicte pene dilatione.

lonem. Nō relinquet quicq̄: dicit dñs s ¶ Et de filijs tuis q̄ exibūt de te quos genueris tollēt: ⁊ erūt eunuchi i palatio regis babyloīs. b ¶ Et dixit ezechias ad esaiā. Bonū verbū dmini quod locutus est: et dixit. i ¶ Fiat tm̄ pax ⁊ veritas in diebꝫ meis.

¶ Caplm. xl.

q ¶ Consolamini consolamini populemeus dicit deus vr̄ b ¶ Loquimini c ad cor ierl'm ⁊ aduocate eā: ꝺ quīm completa ē c malicia ei⁹: f dimissa ē iniquitas illi⁹. s ¶ Suscepit de manu dmī duplicia pro oībꝫ peccatis suis.

¶ Caplm. xl.

¶ Consolamini. In p̄cedētibus huius libri esaias cū mysterio xp̄i denunciauit peccatorū punitionez: bic ꝑinter describendo idem mysterium denunciat iustorum consolatōnem. Et diuiditur in duas partes quia primo inducit eos ad expectandū promissa diuina: scđo magis in spāli psequit illa. xlv. ca. Prima adhuc diuidit in tres: p̄m tria ex quib⁹ inducit rōnez hac dicta promissa expectandū quia prima inducit hoc ex diuina potestate: scđo ex eius charitate ca. sequenti. tercio ex eius veritate. xliij. ca. Prima in duas. q primo denunciat p̄solatoris psonam: scđo declarat eius potentiam: ibi. Quis mensus est. Prima adhuc in tres: q primo alloquit xp̄m verbis consolatoris. scđo denunciat psonam precursoris: ibi. Vox clamantis. tercio psonam xp̄i consolatoris: ibi. Super montez. Circa primum dicit. a ¶ Consolamini p̄solamini. replicat hoc verbū: q promittit eis duplicē p̄solatōnem scz in bonis tpalibus et spūalib⁹. b ¶ Loquimini. vos xp̄bete. c ¶ Ad cor ierl'm. i. ad p̄solationem fidelium. d ¶ Quīm completa est. i. terminata. e ¶ Malicia ei⁹ quia peccatum ade p xp̄m fuit amotum. f ¶ Dimissa est iniquitas illius. quia xp̄s contra peccata p̄sonalia attulit remediū. et loquitur hic xp̄beta de futuro p modū preteriti ppter certitudinem ppbetie.

g ¶ Suscepit de manu dmini duplicia ⁊c. i. duplicez consolationem per christum. s. in collatione gratie: et apertione gloie: sicut pro peccatis acceperat duplicē penam. s. corporis ⁊ anime. b ¶ Vox clamātis. Hic introducitur persona precursoris. scz Johannis baptiste: de quo intelligitur ad literam hec scriptura: vt patet Johannis primo: et marci primo: ⁊ mathei. iij. ppter quod aliqui doctores catholici male videntur dicere exponendo hūc passum ad literaz de reditu captiuitatis babylonice: in hoc magis iudaizantes cū alijs ad aliquid cū hebrei: qui hunc passum et totū capitulum exponūt ad lram referendo ad tempꝰ messie: dicētes q superficies terre habitabilis cōplanabit diuinitꝰ p elevatōez vallium et depressionem montium: vt sic amotis omnibus impedimentis iudei per orbem dispersi possint faciliter i iudea congregari: ⁊ sic exponunt qđ dī hic. Omnis vallis implebitur ⁊c. sed deficiunt dupliter: primo quia aduentum xp̄i dicunt futurum qui

tam transijt in preteritum. scđo q literalē sensum hic accipiunt p̄m significata vocum: cum dicitur. Omnis vallis implebitur ⁊c. quod non est verum in locutōne parabolica: sicut Judicum. ix. cum dicit. Jerunt ligna ad arborem rānum ⁊c. sensus literalis ibi non est de arboribus

b ¶ Vox clamantis i deserto k ¶ Parate viā dmini: rectas facite in solitudine m semitas dr̄i nr̄i. n ¶ Omnis vallis exaltabit: o ⁊ ois mons et coll' humiliabit: p ⁊ erunt prava q in directa: r et aspa s in vias planas. t ¶ Et revelabit gl'ia dñi: v ⁊ videbit ois caro pariter q os dmini locutum ē. y ¶ Vox dicentis. a ¶ Clama. ¶ Et dixi. Quid clamabo: b ¶ Ois caro fenū c ⁊ omnis gl'ia eius quasi flos agri. Exiccatū est fenū et cecidit flos quia spiritus dmini suf flauit in eo. c ¶ Vere fenū est ppl's. Exiccatū est fenum et

materialib⁹ q voces significatis: qa sic scriptura esset falsa: sed est de abimelech et viris sichez qui ibi per arbores metaphorice signantur. Or antez fit hic metaphorica locutio! patz nō solum per dicta doctorū catholicoruz s etiā p dicta Ra. moysi dicentis: nō ascēdat sup cor q in diebꝰ messie deficiat aliquid de via huius seculi: vl' innouet aliquid de opibus sex dieruz s ibit mundꝰ iuxta solitam viam: et p dñs non est intelligendū q in aduentu messie sit talis cōplanatio montiuz ⁊ valliū nisi intelligat de aduētu xp̄i ad iudiciū: q tunc innouabitur mūdi status sed iudei hoc modo non intelligunt: sed de aduentu eius in mundū: vt satis patet ex predictis. Igitur sequendo sententiam euangelistarū passus iste exponendus est ad lram de Johanne baptista ⁊ eius p̄dicatione: cum dicitur. b ¶ Vox clamantis. i. Johannis predicantis. i ¶ In deserto. i. in iudea que dicit desertum ratione dicta superius in principio. xxxv. capitli, et quia ad literam Johannes incepit predicare in deserto iudee: vt habetur mathei. iij. vbi dī. In dieb⁹ illis venit Johannes baptista p̄dicans ⁊c. k ¶ Parate viam dñi. Predicatio ei⁹ ⁊ suus baptismus erat quedā dispositiones xp̄i ad suscipiendū de xp̄o quo fidē xp̄i venturi: vt patet ex decursu euangelij: ⁊ dicit. l ¶ Alia dñi. q̄tū ad mandata decalogi. m ¶ Semitas dei nostri. q̄tum ad consilia euangelica. n ¶ Ois vallis. i. humilis.

o ¶ Ois mōs ⁊ col. i. superb⁹ ⁊c. q: sicut dictū fuit in principio huius libri per aduentum xp̄i superbi reiecti sūt: ⁊ humiles exaltati. p ¶ Et erūt prava. i. boies depravati ex cōsuetudine peccandi. q ¶ In directa. i. ad rectitudinem iusticie reducti. r ¶ Et aspa. i. crudeles ⁊ duri. s ¶ In vias planas. i. ad mansuetudinē reducti: sicut ptz de paulo qui factus fuit agnus de lupo. Pōt etiaz hoc aliter exponi de opibus penitentie. que videntur dura et aspa: s p gram xp̄i facta sunt credentibus levia. vñ dicit Augus. Odia seua ⁊ inania levia ⁊ ppe nulla facit amor. t ¶ Et revelabit gl'ia dñi. i. filius dei. qui dr̄ gl'a p̄ris: eo q gloria s tullium est clara noticia cū laude. vñ gl'ia dr̄ quasi q̄dam claria c. mutata in. g. illa aūt que ad noticiā ptinēt diuinis filio appropriant: ⁊ iō sicut dr̄ sapia p̄ris. ita eius gl'ia. v ¶ Et videbit ois caro. i. poterit vidē. x ¶ Vox os dñi locutū est. cuius verbū deficere nō potest ab impletione. y ¶ Vox dicentis. s. dñi loquētis ad esaiam vel ad Johannem baptistaz. a ¶ Clama. i. publice denūcia, b ¶ Ois caro fenū. i. nullā firmitatē seu stabilitatem ex se bōs: ⁊ accipit hic caro p omni boie carnaliter viuente: s̄m q dī prima Cozin. xv. Caro ⁊ sanguis: regnū dei nō possi debūt. c ¶ Et ois gl'a ⁊c. q̄m repete deficit ex modico calore febrili ex volūtate dei: iō subdit. d ¶ Quia spūs dmini ⁊c. e ¶ Vere fenū ē p̄ple. p hoc ondit manifeste q

ꝓphēta loquit metaphorice vt ꝓdixi. f Verbū autē dñi ꝛc.qđ pōt intelligi de verbo increato: ꝑm q dr Joh. j. In principio erat verbū ꝛc.et de vbo creato p ꝓphās dicto: qđ infallibiliť implet in ꝓphetia p̄destinatiōis vt dictū est ē.freq̄nter. g Sup montē. Hic ꝓnter introducitur ꝑsona ꝓsolatoris.s.dñi nr̄i ihu xp̄i: et est verbū dñi ad esaiaz vel potiꝰ ad iohannē baptistam cum dr.

g Sup montem excel. ascē.i. ad preeminētiā sanctitatis vite. tu.s. iohannes de quo dicit saluator Matthei. xj. Inter natos mulierū nō surrexit maior iohe baptista.

h Qui euangelizas syon.i. ꝓlo iudaico: et dixit euangelizas. qz p̄dicatō iohis ad euangelium ptinet.

i Eralta noli timere. Johānes erat ioze herodis aut pharisēoꝝ et sacerdotū non vestitit a constanti veritatis denunciatōne.

k Ecce deus nr̄. i. deꝰ humanatus. sic em denunciauit iohānes Joh. j. d. Ecce agnꝰ dei q̄ tollit pcta mūdi. noie agni exprimēs humanitatē: et p ablationē peccati eiꝰ diuinitatem.

cecidit flos. f Verbū autez dñi manet ineternū. g Sup montez excelsum ascēde: tu h qui euangelizas syon: exalta in fortitudine vocē tuam q̄ euāgelizas hierusalē. i Exalta noli timere. Hic ciuitatibꝰ iude. k Ecce deꝰ vr̄. l Ecce dñs deus in fortitudine veniet: m et brachiū eiꝰ dñabitur. n Ecce merces eiꝰ cū eo: o et opus illius coraz illo. p Sicut pastor gregem suū pascet: q in brachio suo congregabit agnos: et in sinu suo leuabit: fetas ipe portabit. r Quis mensus ē pugillo aquas: s et celos palmo ponderauit. t Quis appendit tribꝰ digitis molez terre: et libravit in pōdere mōtes et colles i statera v Quis audiuit spm̄ dñi: x aut quis cōsiliarius eius fuit et ostendit illi. Cuz quo iniit consilium et instruxit eū: et docuit eū semitam iusticie: et eruditit eū scīa: et viam prudētie oñdit illi. y Ecce gentes quasi stilla situle: et q̄si momentū statere reputate sūt a Ecce insule q̄si pulvis exiguus: b et libanꝰ nō sufficiet ad succendēdū: et animalia eiꝰ nō sufficiēt ad holocaustū. c Oēs gētes q̄si nō sint: sic sūt coraz eo: et q̄si nihilū et inane reputate sunt ei. d Cui ergo similem fecistis deum: e aut quam imaginē ponetis ei. Numq̄d sculptile cōflabit faber aut aurifex auro figurabit illud: et laminis argenteis argentarius. Forte lignū et ꝑputribile elegit artifex sapiēs: q̄rit quō statuat simulachꝝ qđ non moueať g Numq̄d nō sciet. h Numq̄d nō audistis. Numq̄d nō annūciatū est vobis ab initō. i Numq̄d nō intellexistis fundamēta terre. k Qui sedet sup gyrum terre: l et habitatores eius sunt quasi locuste. m Qui extēdit velut nihilū celos: n et expandit eos sicut cult? soli ꝺeo debitus creature impenditur. Et sic ei fm reputationem idolatre adequatur: ꝓpter qđ dicit. o Cui ergo ꝛc. hoc dicitur ꝓtra idolatras credentes aliquid diuinitatis esse in imaginibus factis. e Aut quaz imaginem ꝛc. et hoc dr contra idolatras: qui imaginibus nō attribuebāt aliquid numinis. g quibusdā dīs inuisibilibus in imaginibus repntatis ponebāt tamē pluralitatē deoꝝ. f Numq̄d sculp. ꝛc. oia ista inducunť hic ad ostendendū q̄ idola nullā stabilitatē bnt a se: g meq̄ ab artifice. Et cū oēs gētes q̄si nihil reputate sť respectu dei: vt p̄dcm ē: er h ꝛcludit q̄ idola adhuc minꝰ sť reputanda: ō subdit. g Nunquid nō scietis. illud qđ dictuz ē de idolis qđ sensibiliť potestis experiri. b Nunquid nō audistis. q.d. sic. qz in libris gētiliū et chronicis sp̄ fuit facta mētio de ortu idolatrie ꝓ opꝰ boim vt magis videbiť. ca. sequenti.

i Numq̄d nō intel. ꝛc. q.d. intelligere debuistis q̄ a solo deo bēat stabilitatē: cū nihil sit sub ea sustentans eam. k Qui sedet ꝛc. tanq̄ princeps terrenus.

l Et habita. ei? .i. hoies ei subditi sunt quasi locuste respectu dei. m Qui extendit ꝛc. cū sint nature vel materie subtilis: q̄ dr quasi nihil: eo q̄ nō est palpabil: eo mō loquēdi q̄ aer nihil vocať ꝓpter suā stabilitatez Vñ dr cōiter nihil in boto eē: cum sit plenus aere. In bebreo habetur. Qui extendit velut telam celos. et sic plana est litera et sequentibus ꝓsona: cum subdit.

n Et expandit eos sicut ꝛc. Loquitur hic de celo fm

l Ecce dñs deus ꝛc. In aduētu em̄ suo xp̄c egit miracula stupenda: q̄ fieri nō poterāt nisi vtute infinita. m Et brachiū eius dominabiť. ꝓ brachia ei ei? in cruce extēsa ꝓuenit ad gloriā sue resurrectōis: et sic ad dominiū pleue ptātis ꝓpť qđ tūc dixit Matthei. vlti. Data est mihi oīs ptās in celo et terra.

n Ecce merces eius cū eo. qz vtute diuinitatis de se poterat dare gr̄am in p̄nti: et gl̄iaz in futuro. o Et opus illi? coram illo. i. in eius voluntate et potestate. p Sicut pastor ꝛc. Vñ dicit de seipo Johā. x. Ego sum pastor bonus. q In brachio suo ꝛc. ꝓ hoc designať xp̄i pietas ad fideles suos: ꝓpter qđ ibidem dicit. Et aiam meaz pono ꝓ ouibus meis. r Quis mensus est. Hic ꝓnr ponit ptās ꝓsolantis ad ostendendū q̄ de ei? ꝓmissione nullus debeat dubitare: cum sit potēs adimplere: et dividit in duas. qz primo declaratur eius ptās ꝑ idolatras ei creaturā adequātes. Secdo ꝓtra pusillanimes iudeos de ipo minus debito ꝓfidentes: ibi. Leuate. Prima in duas qz primo dicta ptās oñdit. secdo ex hoc idolatria arguit: ibi. Cui ḡ. Circa primū dr. r Quis mēsus est pugillo. i. valde faciliter aquas: q̄uis sint multe et magne.

s Et celos ꝛc. i. sine difficultate aliq̄: sic illud qđ continetur in palma. t Quis appendit ꝛc. i. valde faciliter q̄n em̄ aliq̄s vult leuare aliq̄d pōderosū appoit duas manus: ꝑ q̄n ē sibi valde leue appoit tm̄ duos vl tres digitos p ꝑ aūt oñdit ptās xp̄i q̄ vtute diuinitať oia ista fecit. Vltiť aūt hic scptura verbis ponderis et statere. qz deꝰ oīa di-

apparentiã visus: qꝫ extrema celi in circuitu orizontis nostri videnꝫ sup terrã figi: ꝛ mediũ qđ est sup capita nostra in altũ erigi: ꝛ sic habet apparentiaꝫ tabernaculi extenti. o Qui dat secretoꝝ scrutatores. i. sapiẽtes in speculabilibꝫ. p Judices terre. i. prudẽtes in agibilibus.

Velut inanes fecit. i. nulli⁹ reputatiõis in dei ꝓparatõe: quod ondit ꝙ sise cum subditur.

r Et quidez. i. certe. s Nec plantato ꝛc. i. sicut plantula nõ radicata adhuc nec firma i terra a modico vento eradicat̃ sic etiã oẽs p̃dicti ꝯtumcunq; magni ad nutũ dei eradicantur ꝛ tollunt̃ de vita p̃senti. ꝛ iõ in fine ꝓcludit̃.

t Et cui assimilastis me ꝛc. q̃si diceret tal' assimilatio est valde erronea.

tabernaculũ ad inhabitandum. o Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint: p iudices terre q velut inanes fecit: r ꝛ quidẽ s neq; plãtato neq; sato: neq; radicato in terra trunco eoꝝ. Repente flauit in eos: et aruerunt: ꝛ turbo quasi stipulã auferet eos. t Et cui assimilastis me ꝛ adequastis dicit sanctus. v Leuate in excelsum oculos vꝛos: r ꝛ videte qs creauit hꝛ y Qui educit in numero militiã eoꝝ: z ꝛ oñs ex noie vocat. a Pre multitudine fortitudinis: ꝛ roboris virtutisq; eius: b neq; vnuz reliquũ

fuit. c Quare dicis iacob: ꝛ loqueris isrl: d abscõdita est via mea e a dño: f ꝛ a deo meo iudiciũ trãsibit. g Nũquid nescis: aut nõ audisti. h Deus sempiternus i wmin q qui creauit terminos terre: k et nõ deficiet: l neq; laborabit m nec est inuestigatio sapie eius. n Qui dat lasso virtutem: ꝛ his q̃ nõ sunt fortitudinẽ: et robur multiplicat. o Deficiẽt pueri ꝛ laborabũt p ꝛ iuuenes q i infirmitate cadent. r Qui ãt sperant in dño s mutabũt fortitudinẽ t assumẽt pẽnas sicut aq̃le: current ꝛ nõ laborabũt: ambulabũt

C In ca. xl. vbi dr̃ in postilla. Super montẽ. Hic ꝓnter introducit̃ ꝓsona ꝓsolatoris.

Additio.

Licet exposi tio postillatoris de hoc q dr̃. Sup montẽ excelsuz sit satꝭ cõsona hre et veritati fm translatõez nostrã: fm tñ hebraicaz veritatẽ nõ totaliter ꝓsonat hre. Pro q̃ sciendu: q grãmatica hebraici ꝛmonis a multꝭ deuiat a grãmatica latina: et spãlr in hoc fm grãmaticam hebraicã in nõbis hẽ differentia inẽ sexum masculinũ ꝛ femininũ sicut nos habemus in nominibꝫ ꝛ hoc fm quãlibet differentiã triũ ꝓsonaꝝ. Verbigratia aliter dicit̃ a femina: ego comedo q̃ a masculo: ꝛ sic in secunda ꝛ tercia ꝓsona. Silr in hoc ꝓnoie tu tui ꝛc. differẽtia est inter sexũ masculinũ ꝛ femininũ. loquens eñ cum masculo aliter ꝓnominat tu q̃ si cũ femina loquerẽt. Et hoc ẽ valde manifestũ cuicũq; habẽti aliqualẽ noticiã in illa lingua. vñ in hoc loco vbi dicitur. Super montez excelsum ascende. ly ascende est femini generis: nõ masculini. Similiter ly tu: ꝛ ly euangelizas: ꝛ ly exalta: et sic de ceteris verbis ꝛ ꝓnominibꝫ hic ꝓtentis q̃ oia ptinẽt ad femininũ genus vsq; ibi. Ecce deus vester. ꝛ iõ magꝭ ꝓprie hec verba fm verã lram hebraicã intelligant̃: referenda sunt ad btãm virginẽ: ꝛ ad sanctã elyzabeth: fm ea q̃ tradunt̃ de eis Luce. j. ca. vt sit sensus q esa: in ꝓsona dñi dicit btẽ virgini. Sup montẽ excelsuz ascẽde tu q̃ euãgelizas syon. s. beata virgo: qđ implctum est quãdo cõcepto filio dei in vtero virginali maria exurgẽs ꝓrexit i mõtana: vbi manifeste ꝓz q ascendit in montẽ excelsuz. naz iudea vbi zacharias manebat erat altioꝛ galilea a qua recessit maria. rpc ei de galilea in irlm pgens dicebat. Ecce ascendimus hierosolymã ꝛ quia de galilea in irlm beata ỽgo nõ ꝑ planã viã sꝫ ꝑ mõtana iuit: iõ ꝓprie ei dr̃. Sup montẽ excelsum ascẽde: et qz in salutatiõe ad Elyzabeth nõ solũ mater: sed etiã infans in vtero eius rpm instinctu spũssancti cognouit: qz vt dicit̃ Luce. j. Factũ est vt audiuit salutatõez Marie elyzabeth: exultauit infans cum gaudio. in quo designatur gaudiũ de p̃ntia domini: ideo de btã virgine in ipsa sancta salutatione ꝓprie intelligit̃. Qui euangelizas syon. s. q̃ nũcias bona sanctis animabus. s. elyzabeth et iohanni. Consequenter ꝓphbeta in ꝓsona dñi alloquitur ipsam elyzabeth. d. Exalta vocẽ tuam qui euangelizas hierusalem: quod impletuz est qñ elyzabeth exclamauit voce magna euãgelizãdo ipis hierusalem videlicet beati virgini dicendo. Btã q̃ credidisti quoniam perficientur in te ea que dicta sunt tibi a dño. Consequenter ꝓphbeta in ꝓsona domini alloquitur virginez dicens. Exalta noli timere. in quo innuit cãticum eius altioꝛi voce formandum q̃ cum primo: soluz

v Leuate. Hic consequenter ondit dei potestas cõtra iudeos de deo minus debite confidentes: ꝛ primo ad ꝓsideratõez diuine maiestatis inducunt̃ cũ dr̃.

v Leuate in excelsum oculos vꝛos. i. ad corpa celestia. r Et videte qs creauit hec. i. ex hoc ꝓsiderate magnitudinẽ creatoris fm q dr̃ Sap. xiij. A magnitudine eñ speciei ꝛ creature poterat cognoscibiliter creatoꝛ cogꝝ videri. y Qui educit ꝛc. i. multitudinem stellaꝝ ordinate in suo cursu ꝓcedentiũ. z Et oẽs ex noie vocat. q: omnia pfecte cognoscit vsq; ad minima. a Pre multitudine ꝛc. ista tria in deo sẽ vnum tñ in nobis differũt. fortitudo eñ respicit magnitudinẽ ꝛ corrñdentiam membroꝝ. robur fortitudinẽ ossiũ ꝛ neruoꝝ. virtus magnitudinẽ effectuũ. b Neq; vnum reliquũ fuit. i. nulla res ꝯtumcunq; modica erit potentiã ꝛ scientiã diuinã: ideo ꝓcludit̃. c Quare dicis iacob. i. populeiudaice descendens a iacob.

d Abscõdita ẽ via mea. i. opa mea. e A dño. i. ñ reddet ꝓ eis mercedem. f Et a deo meo iudicium ꝛc. i. non faciet vindictaz de iniurijs mihi illatis. Et b vi q in plo illo erant aliqui q̃ crediderant in illuz erorem: q dei ꝓuidentia ad actꝰ humanos nõ se extenderet. vel dicendũ q ꝓpheta vtit̃ cõi modo loq̃ndi. q̃ homines in afflictõne longa positi dicuntur iõ derelicti ꝛ traditi obliuioni. g Nunquid nescis aut non audisti. ꝛ qđ sit illud subditur. h Deus sempiternꝰ. i. sua bitate. i Dñs q̃ ꝛc. ꝛ sic dr̃ ex tpe q̃ habuit creaturã sbiectã. q. d. ista debuisti scire: qz moyses tibi annunciauit in principio Gen̄. k Nõ deficiet. in ope gubernatõnis. l Neq; laborauit. qz lassitudinem opando nõ incurrit. m Nec est inuestigatio sapie eius. s. ad pfectũ: qz excedit inuestigatõez hũanã in infinitum: Ro. xj. O altitudo diuitiaꝝ sapie ꝛ scie dei ꝛc n Qui dat lasso virtutẽ ꝛc. ꝓducendo eos de nõ eẽ ad esse. o Deficient pueri. s. morꝺ et sensu.

p Et iuuenes. i. insolentes. q In infirmitate cadent. primo in culpã: ꝛ postea in penã. r Qui ãt sperant in domino. ꝛ non in seipsis ꝑsumptuose.

s Mutabunt fortitudinez. quia qui erant prius de-

salutando euangelizauit quasi dicteret: nō solum loquere voce submissa ꝓut sufficit ad cognate tue salutatōez: sed etiā exalta vocem. s. ꝓout requiritur ad modum cantici per qđ canticum ciuitatibus iude. i. ecclesijs p̄sentibus ⁊ futuris annuncies presentiam filij dei in te incarnati: et hoc ē qđ dicit. Dic ciuitatib⁹ iude. Ecce dē vester: qđ cōtinue implet in ecclesia: cū p canticū p̄dictuz solemniter memorat seu ānūciat aduētus dñi i eadem virgine. interposuit tamē ibi ꝓpheta. Noli timē qz virginalis pudicitia pauida ē et timida: vñ angel⁹ ei dixit. Ne timeas Maria: ⁊ etiaz vt inueret q tāta eāt humilitas virgin is q nō presumebat canticū publice cā tandum formare nisi sp̄ūssancti instinctus eam tangeret seu moueret. De quibusdam autem in cantico virginis contentis quedam innuendo ꝓpheta hic ponit: vt cuz dicit. Ecce dominus in fortitudine veniet ⁊ brachiū eius dominabitur: que quidem verba videntur correspondere huic qđ dicitur in cantico. Fecit potentiaz in brachio suo. vtrobiq; eīm vat intelligi q incarnatio filij dei ptinet ad infinitatem diuine potentie: ⁊ sequitur. Ecce merces eius cum eo. in ꝓphetic⁹ eīm locutionibus promittebatur incarnatio filij dei quasi merces a deo danda in futurum sicut Geñ. xxij. abzabe dictū fuit. Benedicentur in semine tuo omnes gentes. sed in predicto cantico hec merces vt iam data annūciat: vñ dicit. Suscepit isrl̄ puerū suū cui corrūdent verba ꝓphete dicentis. Ecce merces ei⁹ cū eo Et qz vt dicit Greg. In bñdictōne cerei. Nihil nobis nasci ꝓfuit: nisi redimi ꝓfuisset: iō subdit. Et opus illi⁹ cor̄a illo. s. opus redemptōnis: qđ maxime ptinet ad diuinam miseriam que inter diuina opa preeminet: vnde in psal. Miseratōes ei⁹ sup oīa opa eius: et iō in cantico cū dixisset. Suscepit isrl̄ puerū suū: subdit. Recordat⁹ est misericordie suc. sequit. Sicut pastor gregem suum pascet. in quo innuit ꝓpheta q xp̄c se haberet vt pastor ad gregem suū nō vt ad gregē alienū sicut mercenari⁹: cui non est cura de ouibus Jo. ca. x. qđ cor̄ndet hunc qđ dicitur in cantico. Sicut locutus est ⁊c. ad pr̄es enīz semp se habuit deus vt pastor cum ꝓpr̄io grege. Unde in psal. Nos aūt po. eius ⁊c. Cetera exponant vt in postilla. que quidem expositio nō solum videtur ꝓsona litere sed in se rationabilis. Esa. eīm qui euangelicus ꝓpheta dicit vt in ꝓlogo ⁊ in ꝓhemio: sicut de voce baptiste in deserto clamātis hystoriam ꝓphetice texuit vt statim supra sic non immerito de voce virginis salutantis ⁊ cantātis ꝓpheticam hystoriā p̄dicere debuit: premittit tamen hystoriaz de voce baptiste: cuius ordine tempis posterior fuit: eo q illa fuit omnibus notior: a notioribus enim incipit ꝓcessus disciplīne.

In eo. ca. vbi dicit in postilla. De multitudine fortitudinis ⁊ roboris. Additio. ij.

Vbi nos habemus. De multitudine fortitudinis hebraica litera sic habet. De multitudine ⁊ fortitudine roboris et virtutis nec vnus defuit: cuius sensus potest esse talis q militia celestis que in tāta multitudine est considerari debet: q quelibet stella habz fortitudinem. s. potentiam ⁊ virtutē activam ad influēdum in istis inferioribus: vñ Geñ. j. de sole ⁊ luna et stellis dic Posuit ea in firmamento celi ⁊c. ⁊ in psalmo. Solem in potestatem diei ⁊c: ⁊ sic diuinam potentiam et sciētiaz commendat ꝓpheta non solum ex numerosa multitudine celestis militie: sed etiam ex fortitudine et robore: ⁊ virtute influtiua eis a deo collata: a quibus nulla stella quantūcunq; modica deficit quin habeat aliqualez potentiam: ex quibus excitatur magis humana mēs ad considerandum magnitudinē potentie creatoris.

Capitulum. xlj.

Taceant. Postq; ꝓpheta induxit populum israel ad certam expectationem promissor̄ ex diuina veritate: hic consequēter idem facit ex eius charitate que amicos nō defraudat a promissi consecutione. et diuiditur in duas partes quia prio ostenditur dei dilectō ad dictuz populum ex beneficijs que ei in patribus concessit: secundo ex proprio filio quem ei promisit capitulo sequenti. Prima i tres ꝑs tria beneficia: secundum ponitur ibi. Et tu israel. tercium ibi. Prope facite. Circa primum sciendu; q primum beneficium fuit collatum in Abraam: quem deus separauit ab infidelibus: educendo eū primo de bur chaldeorum: Gene. xi. capitulo: et secundo de baram: Geñ. xij. ⁊ p̄ sequens plm ab eo descendentem per Jsaac et iacob ab infidelibus separauit: ꝓpter qđ et legem in monte synai specialiter ei concessit: ꝓpter quod dicitur psalmo. cxlvij. Non fecit taliter oīi nationi: et iudicia sua nō manifestauit eis. Et diuidit in duas. quia primo ponit hmōi sepatio: secundo contra idolatras inuectio: ibi. Unusquisq;. Circa primuz primo ad hui⁹ ꝓsiderationem inducit dicens.

b Taceant ad me insule. i. habitatores insular̄.
c Et gentes. terram aridam habitantes. d Fortitudinem mutent. vt qui erāt fortes ad mala sint fortes ad bona. Accedant ⁊. e Tunc loquantur simł si habent aliquid iustum pro se. secūdo beneficiū recolit dicens. f Quis suscitauit ab oriente iustum. i. abraam: vt exponūt ꝓmuniter catholici ⁊ hebrei. quē dominus vocauit primo a chaldea: vt dictum est ⁊ postea ab hazā. ⁊ vtraq; regio vergit ad orientē respectu iudee quā dominus ei repromisit Geñ. xiij.
g Vocauit eum. p viam fidei et obedientie. Unde ⁊ ex fide ꝑm mandatum dei voluit filiū immolare: Genesis. xxij. ⁊ ad hebreos. xj. ⁊ ideo dñs ei astitit ipm p tegendo: propter quod subdit. h Dabit in ꝓspectu ⁊c. Et loquitur hic ꝓpheta de preterito p modum futuri. sicut frequenter fit in prophetis: ⁊ hoc fuit impletum: quādo abraam cum. ccc. vernaculis suis quatuor reges fortes debellauit: Geñ. xiiij. i Dabit qđ pulueres ⁊c. quia eos facillime debellauit diuina virtute sibi assistente. k Persequetur eos. quia persecutus fuit fugientes vsq; soba ⁊ phenicē Geñ. xiiij.
l Transibit in pace. quia nullus de suis in bello illo cecidit. m Semita pedibus eius non apparebit. quia valde faciliter ad bellum iuit et redijt: sicut de homine faciliter transeunte et leuiter dicitur: q non figit vestigium in terra: vel non tangit terram.
n Quis h̄ operatus est ⁊c. quasi diceret deus ⁊ nō homo: ideo subditur. o Vocans. generatōnes. scilz ad fidem ⁊ amicitiā suaz. p Ab exordio. scilicet temporis quod patet in abel iusto: Seth: Noe: Abraam. Et sic de alijs. q Ego dominus. et ideo possum vocare ad meaz amicitiam quos volo sine iniuria cuiuscūq; q: cum nulli tenear: sed omne id quod sunt tenent a me, ideo subditur. Primus ⁊ nouissimus ego sum ⁊c.

q Unusquisq. Hic consequenter per oppositum ponitur inuectio contra factores et cultores idolorum. Circa quod sciendum q sicut dicit eusebius in chronica sua anno. vij. abrabe Ninus rex assyriorum condidit niniuen: et ipse incepit idolatriam: quia fecit imaginem Belo patri suo defuncto: cui exhibebat tantaz reverentiam q poterat reis fugientib⁹ ad ipam: vt dicit in scholastica hystoria propter quod dicti cofugientes inceperunt adorare illam imaginem: et ad imitationez huius facti alij fecerunt imagies charis suis defunctis.] Et sicut imago facta a nino vocabatur bel⁹: et fuit primu idolum: sic hoc nomen deriuatu e ad alia idola: vt pote Bel: baal: baalim: beelphegor: et Beelzebub: et hmoi pm diuersitates gentium et linguarum et qz hoc fuit multiplicatu tempore abrahe: vt dictum e: io iuxta ipi⁹ fidelitatem arguitur hic idolatria istorum. Et hoc est qd dicit.

Viderunt insule ꝛc. i. habitatores insularum et aliaru terraru viderunt reverentia idolis a potentib⁹ exhibitam: et sic in timore positi pfugerunt ad ipsa venerāda. vt sic eis pceret: ideo subdit. approprinquauerunt et accesserut. s. ad idola. q Unusquisq primo suo ꝛc. quia qu aliquis habebat amicu in periculo positu: consulebat sibi refugere ad idolu. et qz exemplo nini alij potentes fecerut idola p manus tn artificu: ideo subdit.

r Confortauit faber ꝛc. ad cuius intellectu sciendu: q in fabricatone idoli de metallo p malleatonem tres operu sunt necessariu. Prim⁹ est ille q materia in igne calefacta cu martello ducit ad formā ptium idoli. Secundus est q ptes sic formatas cu martello cum lima polit. tercius est qui partes sic preparatas adinuicem psolidat et piungit: et hoc notatur cum dicitur.

r Cofortauit ꝛc. Et costruatur sic litera. Faber erarius. i. metallicus. pcutiens malleo. i. martello. s. materiam ducendo ad idoli formā. Confortauit. i. efficaciter monuit. Eum qui cudebat. i. cum lima poliebat. Cudere em in vna significatione idez est quod polire vt dicit in libro qui vocat catholicon. Tuc tpis. id est tpe abrahe quo fabricatio idoloru cepit multiplicari: vt dictu est. Dicens. iste qui poliebat erat dices supple psolidatori: glutino bonu est. i. bonu est ptes idoli formatas et politas adinuicem cōiungere. Glutino id est forti iunctura: ita q accipitur hic glutinum pro illo metallo quo consolidantur partes adinuicez. Et vocatur gallice zonadeure. vn in hebreo sic habet. Dicens consolidari bonu hoc. s. q fortiter psolides ptes idoli sic pparatas: sic em mutuo se exhortabant artifices pter mairu babendu: et pter gram dnoz.

s Et tu isrl. Hic recolit scom bnficiu exhibitu ipso tpe moysi. s. educto de seruitute egypti. et diuidit in tres ptes qz primo describit hic exit⁹. scdo aduersariorum casus: ibi. Ecce pfundentur. tercio hebreoz pfect⁹: ibi. Egeni. Circa primu dicit in psona dei. s Et tu israel ser. me⁹. q. d. exq eduxi te de seruitute egypti fact⁹ es spalit seru⁹ mihi. t Ja. quem elegi. Esau reprobato pm q dicit malachie. j. Jacob dilexi: esau aut odio habui: et accipitur hic iacob p populo descendente ab eo. v Semen abraaz amici mei. qz amore mei patratus fuit filiu vnigenitu immolare.

r In q appbendite. i. mihi appropriauit ejus meritis.

y Ab extre. terre ꝛc. qz abraā fuit vocat⁹ de chaldea vt dictu est⁹.

z Seruus meus exponat vt supra.

a Ne timeas. minas pharaonis.

b Quia ego te⁹ tuus confortaute. scz p eu. io subdit.

c Ne declines. averbis moysi sui mei.

d Quia ego de⁹ tuus confortaute. scz p eu. io subdit.

e Et suscepit te de extremis terre. i. Moysi ad extrahendum te de seruitute egypti.

f Ecce cōfundentur. Hic psequenter ponit aduersariorum casus cum dicit. Ecce cōfundentur ꝛc. qz pharao cu suo exercitu psequens hebreos submersus fuit in mari rubro: Exodi. xiiij.

g Queres eos. qz sicut dictu fuit exod. xiiij. Mare piecit egyptios mortuos ad litus ad quos transierat filij isrl vt sic essent certi de morte eoruz et vt haberent spolia: io dicit.

g Queres eos. inuestigādo pciosa que erant sup defunctoz corpora.

b Et non inuenies viros rebelles ꝛc. non dicit. Non inuenies eos absolute: s: Non inuenies rebelles tuos. i. te psequentes. qz iam erant mortui: et sic nō poterant amplius eos psequi: et sic patet lra vsq ibi.

i Vermis iacob. i. qui fuisti inter egyptios reputatus vilis sicut vermis.

k Qui mortui estis ex isrl. i. reputati vt mortui in seruitute egypti: qz seruit⁹ est mors ciuilis: et quia non solu egyptij aduersarij erant bellati: vt pz libro Josue: io subdit.

l Ego posui te q plaustru ꝛc. sicut em tale plaustru ductu sup segetes pterit eas sic pplis isrl otriuit chananeos: ideo subdit.

m Triturabis montes. i. maiores. Josue ei debellauit. xxxj. reges Josue. xij.

n Et colles. i. minores principes.

o Et tu exultabis in domino. expulsis chananeis de terra promissionis.

p Egeni. Hic describitur profectus filiorum isrl per desertum: vbi filij isrl pro passi sunt aque defectum: sed dominus suppleuit non solum semel: sed pluries vt pz Exodi. xv. et. xvij. capitulis. et Numeri. xx. Et hoc est quod dicitur. Egeni et pauperes querunt aquas ꝛc. et patet litera vsq ibi.

p Aperiam in solitudi-

tem. in deserto essi illo vigebat ardor solis: sed dñs puidit de umbraculo q columnam nubis: Exo. xiij. 7 sm hoc dicit. p Dabo in solitudine cedrum. i. umbraculum ita bonū vel melius q̄z facerent arbores iste. umbraculuz essi nubis erat excellentius. q̄ datū diuina virtute nō natura: ideo subdit.

q Et intelligant pariter. q̄ manus dñi fecit hoc.

r Prope facite. Hic recolitur tercium beneficiū populo exhibituz i pe zorobabel. s. liberatio de captiuitate babylonica. 7 diuiditur in duas ptes q̄ primo cōtra idola que vigebant in babylone ponitur inuectio: scdo subditur ipsi liberatio sibi. Suscitaui. circa primū dr.

r Prope facite iudic. vim. i. declarate iusticiā vestrā si habetis o babylonij. s Afferte siquid bētis sc̄z iusticie 7 veritatis.

t Accedant 7 nūcient vobis. s. idola vestra de quib⁹ confiditis. v Que cūq̄z ventura sunt q̄d est proprium diuinitatis: ō subdit

x Et sciemus. q̄a dñ estis vos o idola. y Bene quoq̄z aut male ꝛc. q. d. non potestis. quia sensu 7 intellectu caretis: ō ꝯcludit. z Ecce vos estis ex nihilo. vos. s. babylonij. a Et opus vim. i. idola vestra que fecistis. b Ex eo q̄d nō est. i. nullū dñs firmamentū. 7 quertit sermonē ad idola dicens. c Abominatio est. i. supra; modū abominabilis deo: ō dr abominatio in abstracto: sicut excellēs in liberalitate dr liberalitas.

d Qui ele. vos. i. q̄cūq̄z reputauit vos tanq̄z deos suos.

e Suscitaui. Hic ꝓnr ponitur liberatio ipsi de babylone q̄ facta fuit p cyrū: 7 hoc est quod dicit. e Suscitaui. s. cyrū ei voluntatē inspirādo pugnandi ctra babylonē. f Ab aquilone ꝛc. regio essi ꝓsidis est q̄si in medio aq̄lonis 7 orientis: mediū aūt ab vtroq̄z termino nominat: 7 ideo aduent⁹ cyri ctra babylonē dr hic esse ab aq̄lone 7 ab occidente: vel q̄z dari⁹ rex medorum venit cuz cyro ctra babylonem: 7 regnū vnius magis declinat ad orientem: alterius aūt ad aquilonem. g Vocabit nomen meum. i. ꝓfitebit: ꝓfessus cuiz fuit cyrus se obtinuisse monarchiam virtute dei celi: vt ps primo Esdre. }. Hec dicit cyrus rex psarum: oia regna terre dedit mihi dñs de⁹ celi et terre ꝛc. h Et adducet mgr̄atus. i. potentes babylonis. i Quasi lutū. ꝑculcās eos 7 deꝛiciens.

k Quis annūciauit ab exordio ꝛc. i. anteqūz fierēt. q. d. Ē nō fecerūt idola babylonie: q̄z nō ꝑdixerūt casuz illi⁹ terre ideo sbdit. l Nō est annūcians ꝛc. Cōsequēter ostēditur quis annūciauit. m Prim⁹. i. ipse de⁹ qui ē primus 7 nouissimus: vt dictum est supra eodē capō.

n Ad syon dicet. i. ad ꝓsin iude denoiatū a loco ꝓncipalioꝛi in q̄ vigebat cult⁹ dei. o Ecce assum. ad vestram liberatiōez p cyrum seruū meū. p Et ifra euāgelistā dabo. i. ꝓbeta; hoc bonū ꝓnunciantē. 7 ponit hic euangelista in singulari pro plurali: sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. q̄z deus p plures p

pbetas hāc liberatōez ꝓnunciauit. q Et vidi. scilz reuelatōez ꝺi mihi factam: est verbum esaie cui plures reuelatōnes fuerunt facte. de ista liberatōe: vt patuit ex precedentibus: et magis apparebit ex sequentibus. r Et nō erat ex istis. i. ex babylonie idolis.

s Quisq̄z quis iniret consiliuz. ꝑ liberatōe cultoꝛuꝫ.

t Et interrogat⁹. a suis cultoribus. Rñderet verbū: ō cōcluditur.

v Ecce oēs iniusti. s. babylonij.

x Et vana opera eoruz. i. idola ab eis facta: ideo subdit. Vent⁹ 7 inane simulachra eoꝝ.

Jn ca. xlj. vbi dicit in postilla. Dñ q̄z aut male si potestis facite.

Additō. Bi nos habem⁹.

Bene quoq̄z aut male si potestis facite. Jn hebꝛeo hr Dñ q̄z aut male potestis facē. cui⁹ sensus est q̄ ꝓpba idola alloquebat. Dic nūcietis nob quecūq̄z ventura sē 7 faciem⁹ q̄z dij estis vos: 7 sciemus etiā q̄ bñ 7 male potestis facere: ratio q̄z sicut p annūciatōez futurorum si hoc fecissent idola sciretur q̄ essent dij: cuz scire futura sit ꝓpriū diuinitatis. eadez rōne sciret q̄ possent bñ vel male facere sicut dij: vnde cū dr. Et sciem⁹ q̄ dij estis. ista copulatiua et ꝓiungit similes oꝛones. scilz q̄ dij estis vos. et sciemus q̄ bñ et male potestis facere: sed ꝓbeta ꝯcludit q̄ quodlibet ꝑdictoꝝ ē falsum. d. Ecce vos estis ex nihilo. s. idola. 7 opus vestrū ex eo q̄d non est. quia. s. nec indicatis futura nec potestis bñ facere: et ideo ꝯcludit. Abominatio est qui elegit vos. exponatur vt in postilla.

Jn eodem capitulo vbi dicitur in postilla. Prim⁹. id est ipse deus.

Additio. ij.

Ubi in translatōne nra dicit. Ecce adsum. q̄d ē verbū prime psone singularis numeri: a hebꝛeo habetur. Ecce adsunt: quod est tercie persone pluralis numeri: et est sensus ꝑm glo. q̄ primus. s. de⁹ ad syon. s. ecclesiam dicet. Ecce adsunt. s. filij tui quos per fidem meam dedi tibi. s. apostoli quoꝝ ꝑdicatōne nati sunt tibi filij: 7 sic quod sequitur. Et euangelistaz dabo. intelligit ꝓprie de euangelistis xpi. qui a deo fuerūt dati hierusalē. s. ecclesie ad annūciandū bona spiritualia a xpisto sibi data: 7 sequit. Et vidi et nō erat ꝛc. quia nullus fuit ex idolatris nec ex incredulis qui iniret consilium ad redemptionem aiarum nec respōderet verbum. Cū oēs essent iniusti et vana opa eoruz. et sequitur. Ecce seruus meus suscipiam eum electus meus. q̄d exponit de xpo ad lrām puti postilla.

Capitulum.xlij.

Ecce seruus. In ꝓcedenti capitulo ostẽsa est dilectio dei ad ꝑplm iudaicum ex beneficijs q̃ ei in patribus ꝓcessit: hic ꝓsequenter idez oñditur et filio quẽ ei ex dilectione misit ꝑm q̃ dr̃ Job.iij.

Sic deus dilexit mundum vt filiũ suuz daret vnigenitũ ꝛc̃.et diuidit in duas ptes: ꝗa primo agit de filij missione.scdo de fidei multiplicatione ca. sequẽti. Prima adhuc i duas partes.qz primo describit hui⁹ bñficij magnitudo. secundo malozum ingratitudo:ibi. Hec verba.prima in tres:qz primo p̃dicat filij dei aduentus. secũdo malozum casus: ibi. Dñs sic fortis.tercio iustorum ꝓsperstatus:ibi. Et deducam. prima adhuc i tres. quia primo describitur filij mittendi conditio. scdo p̃dicit eiusdem missio:ibi. Hec dicit dñs.tercio inducit gratiarũactio:ibi. Cantate dño. Circa primũ sciendũ q̃ lra ista ꝑm latinos ꝛ hebreos est de xp̃o ad literam intelligenda.ꝛ hoc patet Matbei.xij.vbi ista litera allegat impleta in xp̃o.ꝛ hoc etiam patet ꝑ translatõem chaldaicam:que vocatur thargũ apud hebreos:ꝛ est tãte auctoritatis apud eos:q̃ nullus fuit ausus ei contradicere: ꝓter quod aliqui doctozes catholici exponentes passum istũ ꝛ totũ capitulũ de cyro rege: qui iudeos liberauit a captiuitate babylonica male dicũt etiã q̃tũ ad hoc magꝭ iudaizant q̃z hebrei exponẽtes ipm de tpe xp̃i.tñ hoc expectant in futurũ: et hoc male.ꝗa transijt in preteritũ:igit sequendo dictuz beati Matbei apostoli ꝛ euangeliste exponatur de christo:vt sit verbuz ꝑfis cum dr̃. a Ecce seruus meus. qz ls ab eterno fuit in forma dei:in tpe tñ accepit formã serui. vt habeat phil.ij. b Suscipiam eũ.qz bũanitas xp̃i assumpta est in vnitatẽ suppositi diuini.ꝑ hoc enim q̃ dicit:suscipiaz eũ.nõ est intelligendũ q̃ p̃ naturã humanã assumpsit.qz sol⁹ filius humanat⁹ ꝧ hãc assumptionẽ tota trinitas fecit. c Electus meus.ad redimendũ humanũ genus. d Complacuit sibi in illo ꝛc̃.ꝑ hoc intelligit p̃fis ad filiũ dilectio pfecta.

e Dedi spm̃ meu sup eũ.i. plenitudinẽ gr̃e spũssancti in aia xp̃i Jo.j. Vidim⁹ eũ quasi vnigenitum a pre plenũ gratie ꝛ veritatis. f Judiciũ gentib⁹ profert.iudiciũ eſt extremũ denunciauit hominib⁹ futuꝝ: vt ꝑz Matbei.xxv. Item in forma humanitat⁹ in q̃ iudicatus fuit coram pylato feret sniam in vltimo iudicio:hoc excepto q̃ tunc apparebit in forma gloriosa Act.j. Hic ihesus qui assumptus est a vobis sic veniet.sez ad iudiciũ:sicut vidistis eũ ascendentem.i. in forma humanitatis gloriosa:in qua ascendit in celum.

g Non clamabit.clamoze ꝓtentõnis:licet clamauerit clamoze p̃dicatõnis: Job.vij.in nouissimo festiuitatis die stabat ihesus et clamabat ꝛc̃. Et clamoze orationis ad hebreos.v. Cum clamoze valido et lachrymis offerens ꝛc̃. b Nec accipiet ꝑsonã.ꝑm q̃ dr̃ Matbei.xxij. Nõ respicis ꝑsonã hoim. i Nec audietur vox foris.i. vox p̃dicatõnis extra iudeam. qz in ꝑsona ꝓpria nõ p̃dicauit preterq̃z iudeis:nisi raro.vt pote samaritanis Job.iiij.qui tamen erant in pte iudei.qz recipiebant quinq̃z libzos moysi.et ꝓpter hoc dicit Mat. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierũt domꝰ israh.

Ecce ser⁹ meus: b suscipiaz eum: c electus meus: d ꝓplacuit sibi i illo aĩa mea. e Dedi spiritum meũ sup eũ: f iudicium gẽtib⁹ ꝓferet. g Non clamabit: h nec accipiet personaz i nec audiet vox eius foris. k Calamũ quassatũ nõ ꝓteret: l et linũ fumigãs m ñ extinguet. n In veritate educet iudiciũ: o nõ erit tristis p nec turbulẽt⁹ donec ponat in terza iudiciũ: q ꝛ legem eius insule expectabũt. r Hec dicit dñs deus creans celos ꝛ extendens eos:firmans terram et que germinant ex ea dans flatuz populo qui est sup eam:ꝛ spiritum calcantibus eã. s Ego dñs vocaui te in iusticia: t ꝛ apprehendi manũ tuã: v ꝛ seruaui te x Et dedi te in fedus populi: y in lucez gentiũ z vt aperires oculos cecoꝝ: a ꝛ educeres de cõclusione victũ: de domo carceris: b sedentes in tenebris c Ego dñs:hoc est nomẽ meum. d Gloriaz meam c alteri nõ dabo:ꝛ laudẽ meã sculptilibus. f Que prima fuerunt: g ecce venerunt: h noua quoq̃z ego annũcio: i anteq̃z oriant.

k Calamũ quassatum non ꝓteret. i. ꝑplm gẽtilez vacuum a fide ad modũ calami ꝛ ꝓquassatum varijs errozibus idolatre. Hũc calamũ nõ contriuit: ꝰ magis resartiuit vocãdo ad fidem p aplos predicationem.

l Et linum fumigans .i. populum iudaicum modice aut nulli⁹ ptãtis ꝺ exercitũ romanoꝝ m Nõ extinguet qz ignis p romanos accensus i irlm nõ fuit extinctus: nisi ꝓsumptõez obstibilis materie.

n In verit.edu. iudiciũ. qd̃ intelligitur de iudicio discretõnis:quo aliquos vocauit ꝛ vocat ad fidem suo iusto iudicio alijs dimissis:ꝛ de iudicio extreme examinatõnis:in quo ꝓcedet ꝑm lineaz equitatis.

o Non erit tristis.in animo. p Nec turbulentus in exteriori signo.hoc tamen non est intelligendum de tristicia naturali que est passio existens in parte sensitiua illam eñ assumpsit:ad ostendendũ in se veritatem humane nature: Matbei.xxvj.c. Tristis est anima mea vsz ad mortem:sed de tristicia obnubilante rationem: que in eo non habuit locum.vnde vbi habemus. Non erit tristis: in hebreo habetur. Non obscurabit donec ponat in era iudiciũ.qd̃ ꝑt intelligi de duplici iudicio p̃dicto.

q Et legẽ eius insule expectabũt.qd̃ ꝑ impletũ i sicilia anglia:cypro.ꝛ alijs insulis.q̃ legẽ euãgelicã receperunt. etiam alique a tpe aplorum:vt ꝑz in actibus aplorum in pluribus locis:quõ paulus predicauit in insulis. r Hec dicit. Hic ꝓsequenter describit ipsa missio cuz dr̃. Hec dicit dñs deus creans celos ꝛc̃.q.d.sicut creauit oia de nihilo sua virtute infinita:ita eadem pt̃ate mittet filiũ in mõdo sequit. s Ego dñs vocaui.te in iusticia.qz xp̃c mũdum redemit ꝑ viam iusticie satisfaciens ꝑ peccato plenissime. t Et apprehendi manũ tuã. humanitas enim christi ẽ instrm diuinitati ꝓiunctũ:ꝛ iõ nõ mouet ad aliquid nisi ꝑm motuz diuinitatis. v Et seruaui te.recipiendo aiam tuã in morte ꝑm q̃ saluator petijt Lu.xxiij. Pater in manus tuas ꝓmendo spm̃ meũ. x Et dedi te in fedus ꝑplũ.qz ꝑ mortẽ ei⁹ sumus deo reconciliati.

y In lu.gen.recipientiũ fidẽ ad aplorum predicatõnem.

z Et aperires oculos cecoꝝ.i. gẽtiliũ: qui pri⁹ erãt erroꝛib⁹ excecati.qz ad lram xp̃c multos cecos illuminauit corpaliter.

a Et educeres de ꝓclu.vinctũ.i.patres de limbo q̃ ibi tenebantur sicut in carcere reclusi. b Sedẽtes in tenebris.qz carebãt claritate diuine visionis. c Ego dñs ꝛc̃.s.simpliciter ꝛ absolute. Alij aũt dicunt dñi diminutiue ꝛ ptice patiue. d Gloriã meã.i.bonoꝛẽ mihi soli debitum.

e Alteri nõ dabo.ꝺ cedẽdo q̃ hoc possit licite fieri. f Que prima fuerũt.s.nũciata ꝑ moysen. g Ecce venerũt.sicut ꝑz de ingressu xp̃e ꝓmissionis ꝛ pluribus alijs ꝑ moysẽ nunciat:q̃ ipleta sũt a tpe esaie ꝛ ẽ. h Noua q̃z ego annũcio.s.de missione filij i carnẽ. i Anteq̃z oriant.i.

incipiant fieri. k Audita vobis facia ꝙ esaiam et alios ꝓphetas. l Cantate. Hic ꝓnr ponit gratiarumactio ꝓ tanti beneficij ꝓmissione: cum dr. Cantate dño canticum nouū. ꝓ nouitate tanti mysterij vnde et nato xpo nouum canticum cantauerunt angeli Luce. ij. m Laus ei⁹ ab extremis terre qui in oibus terre ptibus sunt alicꝫ fideles xpm laudantes: et qz xpc laudādus est non solū in arida sed etiā i mari et eius insulis: iō subditur. Qui descendit in mare.

n Leuet deserta .i. gentilitas exurgat ad fidei christiane statum.

o In domib⁹ habitabit cedar. cedar fuit fili⁹ ysmabelis: Genes. xxv. et ideo per ipm designatur pplus ysmabelitaꝝ qui antiquit⁹ habitabat i tabernaculis vagādo de loco ad locū et per ꝟ metaphorice designant xpli gentiles in diuers⁹ erroribus vagantes: qui modo ꝓ fidem habitāt in domibus xpi. i. ecclesijs: ꝓ fidē charitate formatam.

p Laudate ba. petre. Dicit Rabi sa. q⁹ per hoc intelliguntur mortui sepulcra lapidea inhabitātes. quos dicit suscitādos i aduētu messie: sed hoc est adimpletū: quia xpc lazarū suscitauit de monumēto: et eo resurgente multa corpora sanctoꝝ resurrexerunt de monumentis Matth. xxvij. Pōt etiaꝫ aliter exponi de terra moab que petra noiat supra. xvj. ca. Emitte agnuꝫ dñe dñatorē terre de petra deserti ꝛc. et de terra illa aliqui crediderūt ad ꝓdicatōꝫ discipuloꝝ xpi in dño exultātes

q Ponent dño gl'am. s. discipuli xpi gloriā ei⁹ predicantes.

r Dñs sicut fortis. Hic ꝓsequenter ponit malorū casus cū dicit. Dñs sicut fortis egredietur. in exercitu romanoꝝ ꝓpter incredulitatē iudeoꝝ.

s Sicut vir preliator ꝛc. s. in romanis ad destruendū ciuitatē et plm.

t Vociferabit ꝛc. et ꝙd dicat subdit.

v Tacui. coram pylato a sacerdotib⁹ accusatus falso.

x Sp silui. de iniurijs et obprobrijs mihi illatis.

y Patiens fui. expectans eoꝝ pniam.

z Sicut pturiens loquar. q. d. non possum nec debeo vltra ꝓtinere me a punitōne eorū ideo subdit.

a Dissipabo ꝛc. deserta facia montes. i. maiores.

b Et colles. i. mediocres.

c Et oīe germen eoꝝ exiccabo. i. minores de ꝓplo destruam.

d Ponam flumina in insulas ꝛc. subtrabēdo ab eis oēs delectatōnes et diuitias.

e Et deducā. Hic cōsequenter describit saluatio credentium: cum pl.

f Et deducā cecos. i. gentiles erroribus cecatos.

f In viaz quaz nesciunt. ꝓ obseruantiam mandatoꝝ.

g Et in semitis. ꝓ obseruantiā cōsilioꝝ.

h Ponā tenebras ꝛc. ꝓ diuinoꝝ cognitōez.

i Et prava. ex ꝓsuetudine peccandi.

k In recta. ꝓ operum rectificationem.

l Hec verba. Supra posita est diuini beneficij magnitudo in filij missione: hic ꝓsequenter ponit maloꝝ ingratitudo ex sua obstinatōne cū dr.

m Et non dereliqui eos: sed ipsi me. ideo subdit.

n Conuersi sunt retrorsum ꝓ infidelitatem: et qz aliqui de gentilibus fuerunt cōtra fidem xpi obstinati ꝓpter idola xpm ꝓsequētes. iō subdit.

o Confundātur ꝓfusione. et aliqui de iudeis ideo subditur.

p Surdi audite. s. verba ꝓphetaꝝ ad vos missoꝝ: qui annūciauerūt xpi aduentum.

q Et ceci intuemini ad videndum. s. impletionem ꝓphetarū in ihesu nazareno. Et quia iudei ꝓ maiori pte remanserunt in sua cecitate: ideo subditur.

ba. Supra posita est diuini beneficij magnitudo in filij missione: hic ꝓsequenter ponit malorū ingratitudo ex sua obstinatōne cū dr. l Hec verba feci eis. Filium. s. eis mittendo. m Et non dereliqui eos: sed ipsi me. ideo subdit. n Conuersi sunt retrorsum ꝓ infidelitatem: et qz aliqui de gentilibus fuerunt cōtra fidem xpi obstinati ꝓpter idola xpm ꝓsequētes. iō subdit.

o Confundātur ꝓfusione. et aliqui de iudeis ideo subditur.

p Surdi audite. s. verba ꝓphetaꝝ ad vos missoꝝ: qui annūciauerūt xpi aduentum.

q Et ceci intuemini ad videndum. s. impletionem ꝓphetarū in ihesu nazareno. Et quia iudei ꝓ maiori pte remanserunt in sua cecitate: ideo subditur.

oriant k audita vobis facia. l Cantate dño cāticū nouū m laus ei⁹ ab extremis terre. Qui descēdit ī mare et plenitudo eius insule et habitatores eaꝝ. n Leuet deserta et ciuitates ei⁹: o in domib⁹ habitabit cedar. p Laudate habitatores petre: de vertice montium clamabunt. q Ponent dño gl'iam: et laudē eius in insulis nūciabūt. r Dñs sic fortis egredietur s sicut vir prliator suscitabit zelum. t Vociferabit et clamabit: super inimicos suos cōfortabit. v Tacui: x sp silui: y patiens fui z sicut pturiēs loqr. a Dissipabo et absorbebo sic deserta facia montes b et colles c et oē germen eoꝝ exiccabo. d Ponā flūina in insulas: et stagna arefaciam. e Et educam cecos f in viā quā nesciunt: g et in semitis qs ignorauerūt ambulare eos faciam. h Ponam tenebras coram eis ī lucē: i et prava k ī recta. l Hec verba feci eis: m et non dereliqui eos. n Cōuersi sūt retrorsum. o Cōfundāt ꝓfusione. q ꝓfidūt ī sculptili: q dicūt conflatili vos dij nri. p Surdi audite: q et ceci intuemini ad videndū. r Quis cecus nisi seru⁹ meus: et surdus nisi ad quē nūcios meos misi: Quis cec⁹ nisi q venūdat⁹ et Et quis cecus nisi seruus dmi. v Qui vides multa: x et nonne custodies. y Qui aptas habes aures: z nonne audies: a Et dñs voluit vt sanctificaret euz: b et magnificaret legem et extolleret: c ipe aūt populus direptus et vastatus. d Laqueus inuenū oēs: et ī domib⁹ carcerū absconditi sūt. f Facti sūt in rapinā: nec ē q eruat ī direptōnem: nec ē q dicat redde. g Quis ē in vob q audiat hoc: attēdat et auscultet futura. b Quis dedit in direptōez iacob: et israēl vastantib⁹. Nonne dominus ipse

r Quis cec⁹ ꝛc. i. ꝓphs iudaicus diuine seruit: uti specialiter obligatus a tpe suscepte legis: et subdit.

s Misi q venunda. ē. s. ꝓphs iudaicus in destructione irlm p Tytū in vindictā mortis xpi. Dicit. eim Hugo floriacensis q romani multa cede iudeoꝝ fessi querebant quibus captiua mancipia venderent: et quia plurimi venales et pauci inueniebant emptores: nō desistere qui. xxx. mancipio vno nūmismate mercarēt: sicut conuerso xpm emerant. xxx. nūmismatibus.

t Quis ce. nisi ser. dñi. i. ꝓphs iudaicus qui fuit specialiter ad seruitutē dei obligat⁹: ab illo tēpe quo deus percussit primogenita egyptioꝝ.

v Qui vides multa in lege et ꝓphetis scripta.

x Nonne custodies. q. d. nelius deberes custodire oz alij: sed tu magis deuiasti.

y Qui apertas habes aures. i. qui frequenter aperuisti aures ad audiendum legem et ꝓphetas.

z Nōne audies. q. d. audisti aure corpis: et nō mētis

a Et dñs voluit vt sanctificaret eū. s. ꝓphm iudaicuz mittēs eis filiū suū.

b Et magnificaret legē. i. xpo implens eā: sm q ipe dixit Matth. v. Non veni solue re legem: et adimplere.

c Ipse aūt ꝓphs direptus et vastatus ꝓ romanos ꝓpter incredulitatem suam.

d Laqueꝰ inuenū oēs. i. a iuuenib⁹ ducti sunt ligati. i. a bellatorib⁹.

e Et in domib⁹ carcerū. ꝓ magna pte positi.

f Facti sunt in rapinaz. nec est qui eruat adhuc eim sunt in hac captiuitate: q iam durauit p annos mille. cclx. s. anno dñi. M. ccc. xvij. quo liber iste

fuit scriptus. g Quis est in vobis qui audiat hoc. auribus mentis.q.d.pauci. b Quis dedit in direptõez iacob ⁊c.⁊ rñdet. Nonne dñs ihs xp̃c. i Ipse cui peccauim⁹.eũ negãdo coꝝ pylato ⁊ moꝛtẽ eius ꝓcurando:⁊ loquit̃ de futuro ꝑ modũ preteriti in ꝓsona iudeoꝝ:qui post destructionẽ ciuitatis non crediderũt in xp̃m.

k Et nolueꝛt in vijs eius ambulare. s. incredituli seq̃ndo christum per opera bonevite. l Et nõ audierũt legem eius.scilz euangelicaz:sed magis respueꝛt eam. m Et effudit sup eum indignationem exercitũ romanoꝝ. n Et ꝓbussit eũ in circuitu. qz romani nõ solum cõbusserunt hierusalem:ꝑ et alias ciuitates i circuitu. o Et nõ cognouit ꝙ boc eẽt in vindictaz mortis xp̃i. Et sic etiam in infidelitate ꝙmansit.

Caplm.xliij.

Et nũc ꝋ dicit dñs. Postq̃z actũ ẽ ca.p̃cedenti de missione filij dei:ꝋ dñr agit̃ de multiplicatõne fidei. Et diuidit̃ i duas ptes: qꝛ prio ponit̃ gentiũ illũinatio:scõo iudeoꝝ excecatõ:ibi. Hec dicit Prima i duas:q: prio ponit̃ multiplicatio fideliũ:secũdo ei⁹ multiplicatõis effectiuũ principiũ: ibi. Quis in vob̃. Circa primũ sciendũ:ꝙ fides multiplicata est ꝑ opa miraculosa:vtutẽ toti⁹ nature trãscendentia:q̃ bus visis infideles ꝙuertebant̃ ad xp̃m: vtz in actib⁹ apl̃oꝝ in plurib⁹ locis:⁊ in sanctoꝝ legendis. Et ideo primo ponit̃ hic talis opatio:scõo fideliũ multiplicatio:ibi. Dedi ꝓpiciatõez. Circa primum dicit.

p Hec dicit dñs ⁊c.sicut em̃ fides patrũ sanctoꝝm a iudeis transit in xp̃ianos:sic ⁊ noia :ꝑm ꝙ dr̃ ca.seq. Ille vocabit in nomie Jacob: et hic scribet manu sua dño:⁊ in noie israel assimilabit̃:vt plenius ibi dicet̃:⁊ ideo noib⁹ iacob ⁊ isrl̃ intelligit̃ hic apl̃i xp̃ian⁹: cũ dr̃. a Creans te iacob.i.reducens te ad eẽ gratie ꝑ fidei susceptionem. b Et formans te isrl̃.in moꝛib⁹ per apl̃oꝝ p̃dicatõez. c Noli timere.inter p̃ssuras primitiue ecclie. d Quia redemi te.sanguine meo. e Et vocaui te noie tuo.i.nomine xp̃iano. f Cũ trãsieris p aquas.i.p tribulatiões tpales. g Tecũ ero.i.ad ifram multi xp̃iani sup aquas ambulauerant ad ꝓfirmatõnem fidei. b Cum ambulaueris ⁊c. dicit hic Ra.sa.q⁹ pe futuro qđ vocat tpus messie:ac cẽdet ignis diuinit⁹ ꝓburẽs alios apl̃os:⁊ ñ ledẽs in deos:ꝑ qđ expectat futurũ:iam transit in ꝓteritũ:qꝛ multi xp̃iani ab infidelib⁹ i ignẽ ꝓiecti fuerũt ⁊ diuinit⁹ liberati:⁊ frequẽter carnifices ꝓbusti.

i Dedi ꝓpiciatõez. Hic consequenter ponitur fidelium multiplicatio:cum dr̃. Dedi ꝓpiciatõez tuã egyptũ. Glosa dicit et mgr̃ similiter alexãder de bales.ꝙ hoc intelligitur ad literaz de ꝙuersatione egypti ⁊ etbiopie ad fidez xp̃i:⁊ sic est sensus. i Dedi propiciationem tuã egyptũ.i. dedi egyptum simulem tibi in ꝓpiciatione incoꝛpando eũ xp̃o ꝑ fidem:q̃ est ꝓpiciatio ꝑ peccatis totius mundi.j. Johãnis.iij. et in hoc alloquit̃ de⁹ ecclesiam primitiuã que primo fuit in iudea collecta:⁊ inde ad alias nationes dilatata:sicut dictum fuit ca.ij. Nominat aũt hic spãliter ter egyptus ⁊ etbiopia:qꝛ ibi sacito fides fuit multiplicata in egypto: sub marco in alexãdria:et per beatuz Matheuz in etbiopia rege cum vxoꝛe et filio baptizato:et ꝓpl̃o suo:ideo subditur.

k Etbiopiam et saba.nomen est ciuitatis in etbiopia vt dicit hic glosa.

l Pro te.s.dilatãda dedi:⁊ per istas duas terras intelligunt alie: ad q̃s dilatata est fides ecclesie.

m Cꝛquo bonorabilis factꝰ es. tu ꝓpl̃e meus.hoc potissime impletũ fuit in christi incarnatione.accipiendo.s. naturam humanã de iudeis in vnitate ꝓsone quẽ bonorem non fecit angelis:ad hebꝛeos.ij. Nusq̃z angelos apꝓhendit:ꝑ semẽ abrae. n Dilexi te.dando aiaz ꝓ te. o Et dabo boies.s.ad moꝛtez multoꝛti⁹. p Pro te conseruanda ⁊ dilatanda. sicut pz̃ de iuliano impatoꝛe qui cuz magna pte exercit⁹ romani perijt in bello contra persas:eo ꝙ firmiter statuerat in suo reditu destruere ciuitatẽ cesaream cum populo christiano ibidez exĩte sub sancto basilio epõ.et etiam imperatoꝛes romani. vt neꝛo:domicianus:⁊ plures alij perierũt.eo ꝙ mouerãt ꝓsecutiones ꝓtra ecclesiã:ideo subditur. g Noli timere pressuras.que in primitiua ecclesia fuerũt magne.

r Quia ego tecũ sum. te protegendo ⁊ multiplicando. vnde ⁊ i illis ꝑssuris multuz creuit ecclesia in gentib⁹ cõstantiã martyrũ ⁊ miracula dei q̃ circa eos fiebant admirantibus:⁊ sic ad fidẽ xp̃i ꝙuertebant̃:ideo subdit̃.

s Ab oriente adducã semẽ tuũ ⁊c.ista adductio seu cõgregatio fideliũ nõ est intelligẽda ꝑ localẽ motũ: ꝑ qꝛ sũt aggregati xp̃o capiti ꝑ vnitatẽ fidei et charitatis:ideo dr̃ Matbei.viij. Multi venient ab oriente ⁊ occidente ⁊c. t Affer filios ⁊c. Hic accipit̃ longinq̃tas nõ ꝑm distantiam loci ꝑ qđ facit bomies a deo elongari. v Et oẽm q̃ invocat no.meum. Cꝛ quo pz ꝙ nõ loquit̃ de ꝓpl̃o iudaico tm̃:ꝑ de omni aduenĩẽte ad fidẽ. x Creaui eum in eẽ gr̃e:q̃ est ꝑ creatõez. y Formaui eũ.moꝛibus. z Et feci eũ.deducendo ad ꝑfectõnis statũ: iõ subditur a Educ foꝛas.i. extra eꝛoꝛẽ. b Cꝓlm cecũ. prius. c Et ocu.bñtez.nũc p fidei susceptõez. d Surdũ.s. prius ꝑ inobedientiã. e Et aures ei sẽ. nũc ꝑ obedictiã ⁊ intelligẽtiã.⁊ intelligit̃ hoc de iudeis ad fidẽ xp̃i quer̃: q̃ ꝓcedenti caplo vocati sẽ ceci ⁊ surdi.et qꝛ ecclia nõ solũ ex iudeis ẽ collecta:ꝑ etiã de omnib⁹ gentib⁹:iõ subditur. f Oẽs gen.ꝙgre.sunt ⁊c.s.in vnitate fidei xp̃iane.⁊ cum dr̃ hic. Oẽs gentes:ẽ distributio ꝑ generib⁹ singloꝝ:quia in ea ꝙgregati sunt aliqui de omnibus gentibus.

s Quis in vobis. Hic ꝓ̃r describit dicte ꝯgregatōnis effectiuū principiū. s. ipse deus qui talia pōt ꝓdicere et sic efficere: nō aūt idola que a gentibus colebant ꝛ b est qđ dicit. g Quis in vobis. i. in dīs gentiū. a Annūciet illud. q. d. nullus. qz futura ꝓtingentia certitudinaliter ꝓdicere est ꝓprium dei ꝙ sevel ꝙ ꝓphetas suos: iō subdit. b Dent. s. dii gentium.

c Testes eorū. i. ꝓphetas eor.

d Et iustificent. i. examinent vtruz sint veri vel falsi.

e Et audiant. a dīs suis futura cōtingentia.

f Et dicant. ea aliis ex noie deorū suoz. q. d. nō poterūt s ego ꝓtero: iō subdit. g Vere vos testes ꝛc. ē verbum dei ad ꝓphas suos: ꝛ maxime ad aplos q̄ fuerunt testes eius: ꝓm qđ dr̄ actuū. j. Eritis mihi testes in ierlm ꝛ in oi iudea ꝛ samaria ꝛ vsq; ad vltimum terre. b Et seruus meus quē elegi. i. quēcunq; elegero ad seruiendū mihi: supple erit testis meus.

i Vt sciatis ꝛ credatis mihi cū videritis impleta q̄ añ denūciaui. k Añ me nō ē for. deus. qz ipe ē sol⁹ eternus a ꝙte ꝓncipij. ꝛ etiā a ꝙte finis ꝓprie loq̄ndo ꝑ eternitate. l Ego sum. non habens eē aliūde: s ex me. Ego sum dīs. qz oīa alia bñt a me eē. m Ego annūciaui. s. salutem generis hūani ꝙ ꝓphetas. n Et saluaui ꝙ xp̄m. sicut ꝓmiseraz o Et non fuit in vobis alienus. s. de⁹ q̄ talia nunciaret. cetera patēt ex dict̄. p Hec dicit. Hic ꝓ̃r ponit iudeorum excecatio ex ingratitudine ꝓcedens: et iō diuidit i duas ꝑtes: qz ꝓio ponit bñficioz dei magnitudo: scđo iudeoz ingtitudo: ibi. Me me inuocasti. ꝓia i duas. qz ꝓ ponunt bñficia ve. testa. ꝛ scđo noui: ibi. Me meminerint. int̄ beneficia exhibita iudeis tpe veteris testamenti: ista fuerūt magis famosa ꝛ nota. s. liberatio de seruitute egyptiaca: ꝛ liberatio de captiuitate babylonica. Ꝓio igit̄ hic recolitur scđm: cum dicit. q Propter vos. s. liberādos r Emisi in babylonē. s. cyrū ꝛ darū cū exercitib⁹ suis.

s Et detraxi vectes vniuersos. i. clausuras in q̄bus ꝓfidebant. t Et chaldeos in nauibus suis gloriātes. qz detellauerūt plura regna nō solū bellis campalibus: s etiā naualibus. Consequēter recolit ꝓmū bñficū cum dr̄.

v Hec dicit dīs ꝛc. diuidēdo mare rubrū: vt ꝑberet filiis isral transitū ꝙ siccū. x Et in aq̄s torrentibus semitam. desiccādo iordanē i fluuiū trāsitu arche: vt habetur Iosue. iij. y Qui eduxit quadrigam ꝛ equū. i. currus ꝛ equites egyptioz ad insequendū filios israel intra mare rubrū. z Simul obdormierūt. somno mortis: quia fuerunt submersi in aquis Exo. xiiij. a Me memineritis. Hic recolunt beneficia noui testamēti: cū dicit. Me memineritis prioz ꝛc. i. ꝓdictoruz beneficioruz. quasi diceret: licz fuerint magna: tñ in ꝓportōne ad beneficiū incarnatōis sē modica aut nulla: ideo subdit. a Ecce ego facio noua. ꝓm qđ dr̄ iere. xxxj. Creauit dīs nouū super terrā: mulier circūdabit virum. i. xp̄m in vtero suo ab instanti incarnatōis virum ꝓfectū virtutibus et sciētijs.

b Donam in deserto viaz. scz ꝓfectōis ꝛ iusticie. et vocat hic desertum gentilitas ꝛ iudea: sicut dictum ē supra. xxxv.

c Et in inuio flumina. i. spūs sancti vona: vñ dic̄ saluator Ioh. vij. Qui credit in me flumina de ventre ei⁹ fluent aq̄ viuet: quod exponēs euangelista subdit: hoc autē dicit de spiritu quē accepturi erant credentes in eum.

d Et glorifi. me bestia agri ꝛc. i. illi q̄ ante ꝙuersionē bestialiter ꝛ crudeliter viuebant. e Vt darem potum populo meo. christiano. f Electo meo. ad vitam beatam: hoc additur: quia non omnes christiani saluabuntur: sed tm̄ electi. g Non me inuocasti Iacob. Hic ponitur iudeorum obstinatorum ingratitudo: cum dicitur. Non me inuocasti Iacob. gratias agendo de tantis beneficijs. b Nec laborasti in me israel. id est nec labore magnū sustinuisti. In hebreo habetur. Quia laborasti. Exponitur tamen ad eundem sensuz ab hebreis sic. Quia laborasti. id est cito attediatus ꝛ fatigatus fuisti seruiendo mihi.

i Non obtulisti mihi arietem ꝛc. hoc refertur ad beneficiū liberationis de egypto: ꝓm qđ dicit Iere. vij. Nō precepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocaustomatū et victimarum ꝛc.

k Non emisti mihi argento calamum ꝛc. scilz inextu de egypto. Est autem calamus vna de quatuor speciebus aromaticis q̄ ponebant̄ in thymiamate.

l Verūtamen seruire me fecisti in peccatis tuis. i. ꝓ peccata tuis expiādis: hoc ꝓfectissime fuit impletū in deo ꝛ hoie xp̄o: q̄ formaz serui accepit: vt ꝙ pctis nr̄is satisfaceret. m Prebuisti mihi labore. i. fuisti mihi occasio vt laborē possiois sustinerē. n Ego sū. ꝛ añ alīs

s Quis in vobis annunciet istud et que prima sunt audire vos faciet. b Dent testes eoz ꝛ iustificent: c ꝛ audiant et dicant. g Vere vos testes mei dicit dīs ꝛ seruus meus quē elegi: vt sciatis ꝛ credatis mihi: ꝛ intelligatz qz ego ipse suz. k Añ me nō ē formatus deus: et post me nō erit. l Ego suz ego sū dīs ꝛ non est absq; me saluator. m Ego annūciaui et saluaui auditū feci: ꝛ nō fuit in vobis alien. Vos testes mei dicit dīs: ꝛ ego deus. Et ab initio ego ipe: ꝛ non ē qui de manu mea eruat. Operabor ꝛ q̄s auertet illud. p Hec dicit dīs redēptor vr̄ sanctus isral. q Propter vos emisi babylonē: ꝛ detraxi vectes vniuersos: ꝛ chaldeos in nauibus suis gloriātes. Ego dominus sanct⁹ vr̄: creans isral rex vr̄. v Hec dicit dīs q̄ dedit in mari viā ꝛ in aq̄s torrētib⁹ semitā. y Qui eduxit q̄drigam et equum: agmen ꝛ robustum. z Simul obdormierūt nec resurgēt: cōtriti sūt quasi linū: ꝛ extincti sūt. a Ne memineritis priorū ꝛ antiqua ne intueamini. a Ecce ego facio noua: ꝛ nūc orientur: vtiq; cognoscetis ea. b Donā in deserto viā: ꝛ in inuio flumina. c Et glorificabit me bestia agri: dracones ꝛ strutiones: qz dedi in deserto aq̄s ꝛ flūmina in inuio c vt darem potū populo meo f electo meo. Populū istum formaui mihi: laudē meā narrabit. g Nō me inuocasti ia cob nec laborasti in me isral. i Nō obtulisti mihi arietē holocausti tui: et victimis tuis nō glorificasti me. Nō te seruire feci in oblatione nec laborē tibi pbui in thure. k Non emisti mihi argento calamū: ꝛ adipe victimarum tuarum nō inebriasti me. l Verūtamē seruire me fecisti in pctis tuis: m pbuisti mihi laborē in iniq̄tatib⁹ tuis. n Ego suz: ego sum ipe

c Et in inuio flumina. i. spūs sancti vona: vñ dic̄ saluator Ioh. vij. Qui credit in me flumina de ventre ei⁹ fluent aq̄ viuet: quod exponēs euangelista subdit: hoc autē dicit de spiritu quē accepturi erant credentes in eum.

d Et glorifi. me bestia agri ꝛc. i. illi q̄ ante ꝙuersionē bestialiter ꝛ crudeliter viuebant. e Vt darem potum populo meo. christiano. f Electo meo. ad vitam beatam: hoc additur: quia non omnes christiani saluabuntur: sed tm̄ electi. g Non me inuocasti Iacob. Hic ponitur iudeorum obstinatorum ingratitudo: cum dicitur. Non me inuocasti Iacob. gratias agendo de tantis beneficijs. b Nec laborasti in me israel. id est nec labore magnū sustinuisti. In hebreo habetur. Quia laborasti. Exponitur tamen ad eundem sensuz ab hebreis sic. Quia laborasti. id est cito attediatus ꝛ fatigatus fuisti seruiendo mihi.

i Non obtulisti mihi arietem ꝛc. hoc refertur ad beneficiū liberationis de egypto: ꝓm qđ dicit Iere. vij. Nō precepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocaustomatū et victimarum ꝛc.

k Non emisti mihi argento calamum ꝛc. scilz inextu de egypto. Est autem calamus vna de quatuor speciebus aromaticis q̄ ponebant̄ in thymiamate.

l Verūtamen seruire me fecisti in peccatis tuis. i. ꝓ peccata tuis expiādis: hoc ꝓfectissime fuit impletū in deo ꝛ hoie xp̄o: q̄ formaz serui accepit: vt ꝙ pctis nr̄is satisfaceret. m Prebuisti mihi labore. i. fuisti mihi occasio vt laborē possiois sustinerē. n Ego sū. ꝛ añ alīs

a Quit deleo iniquitates ꝛc.i.ex miſcdia mea ⁊ cha-
ritate:⁊ iō non ꝓpter tua merita: iō ſubdiť. b Re-
duc me in memoriā.ſ.alicuius meriti: ꝓpter quod de-
beret talia pati.q.d.nō potes:ido ſubdiť. c Nar-
ra ſiquid habes ꝛc.ſi aūt dicať q̄ pres boc meruerūt
ꝑter boc exclu-
ditur cum dī.

d Pater tuus
prim⁹ peccauit.
Dicit Ra.ſal.q̄
iſte pr̄ fuit abra-
am qui ꝓccauit
q̄n dixit Bene.
xv.dñe deus vñ
ſcire poſſum q̄
poſſeſſurus ſu
ea⁊. dubitās de
diuino ꝓmiſſo:
ſed quia ibi tenui ꝓtrarium ego ſicut ⁊ alij doctores ca
tholici.⁊ maxime q̄ ibidem ꝓmittiť .Credidit abraa⁊
deo ⁊ reputatum eſt ei ad iuſticiā: ideo melius ſubdiť
q̄ iſte pater primus intelligiť adam: de quo certū eſt
q̄ peccauit tranſgrediendo dei mandatū Geñ.iij.⁊ q⁊
peccatum eius tranſiit ad poſteros nō ſic aūt peccata
alior parentū:ideo fit hic ſpālis mentio de eius pctō
e Et interp̄tes tui.i.moyſes ⁊ aaron: qui verba dñi
referebant ad ꝓplm:⁊ ecōuerſo verba ꝓpli ad deum.
f Preuaricati ſunt in me.aaron in fabricatōe vitu
li Exo.xxxij.⁊ vterq; ſimul ad aquas ꝓtradictōis Nu
meri.xx. g Et ꝓtaminaui.i. ꝓtaminatos oſtendi.
h Principes ſanctos.ſ.dauid in adulterio berſabee
⁊ homicidio vrie:⁊ ezechiā in elatōe q̄n nūcij regꝫ ba-
bylonis fuerūt ad eū miſſi.iij.Reg.xx. i Dedi ad
internitōnem iacob.p reges aſſyrioꝝ ⁊ babylonis:vt⁊
ex ſupradictis:⁊ boc ꝓpter peccata ꝓpli ⁊ principum.
k Et iſrael,in blaſphemiaꝫ.ex boc eſt q̄ deus iſrael
nō liberauerat eū:gentiles dicebant eum impotentē.
Aliqui etiam de pplo iſrael impatientia fracti ꝓrum-
pebant in blaſphemiā dei.
l In capitulo.xliij.vbi dicitur in poſtilla.Primus.
id'eſt ipſe deus.

Additio.

Sicut apoſtoli fuerūt veri teſtes xp̄i ꝓut alle-
gatur in poſtilla p illud quod dicit Act.j.Eri-
tis mihi teſtes in hirlm: ſic ⁊ potius xp̄c teſtis
dei dicit:vñ de xp̄o ad literā dicit. Ecce teſtem gen ti-
um dedi eum.et in euangelio.Ego ad hoc veni in mū-
dum ꝛc.vñ quod dī hic. Et ſeruus meus quem elegi.
ſcz erit teſtis meus.intelligendū eſſe ꝓpie ad lr̄am de
chriſto.
m In eo.ca.vbi dī in poſtilla.Conſequenter hoc ex clu-
ditur cum dī. Pater tuus. Additio.ij.

Quod aūt dī hic. Pater tuus primus peccauit
recte exponitur de adam ſicut in poſtilla pro-
ut verba plane ſonant. Adam enim fuit prim⁹
pater ſimpliciter ⁊ peccauit Gene.iij. Ex quo ſequi
tur. Et interpretes tui preuaricati ſunt in me.non be-
ne exponitur de moyſe et aaron: tum q⁊ moyſes ⁊ aa-
ron ꝓphete dñi dicunť nō interpretes.gr̄a enim pro-
phetandi diſtinguiť a gratia interp̄tandi: vt patet p
ap̄lm.j.Corin.xij.tum q⁊ licet moyſes ⁊ aaron peccaſ-
ſent:nunq̄ tñ preuaricati dicuntur fuiſſe in deū. pre-
uaricari enim addit ſup rōnem peccandi:ſic q̄ p̄uarica-
ri importat tranſgreſſionē legis p̄ alios: vt habetur in
catholicon:quod non poteſt dici de moyſe:cuius pec-
catum ad aquā ꝓtradictōnis nō fuit ita graue vt oſtē-
ſum eſt in additōne Nume.xx.⁊ ideo videť aliter hic
dicendū. Dico quo attendendū eſt:q̄ prophete hic fa-
cit mentionē de duobus peccatis q̄ ad poſteros trā ſ-
ſerunt:⁊ de penis illis peccatis correſpondentib⁹.pri
mum eſt petīm ade quod tranſiit ad poſteros p origi-
nem.ſcom eſt peccatū phariſeoꝝ legem diuinam per-
uerſe interp̄tantiū.quibus xp̄c Mat̄ bei,v.ca. Irritū

[a] deleo iniquitates tuas
propter me ⁊ peccatorum tuorum non
recordabor. [b] Reduc me in
memoriam et iudicemur ſi-
mul: [c] narra ſi quid habes. vt
iuſtificeris. [d] Pater tu⁹ pri-
mus peccauit: [e] et interpre-
tes tui [f] preuaricati ſunt in
me. [g] Et contaminaui [h] prin-
cipes ſanctos: [i] dedi ad int-
nitionē Jacob: [k] ⁊ iſrael in
blaſphemiam.

feciſtis mandatū dei ꝛc.q̄d quidem petīm trāſiit ad poſte
ros non p originem ſ̄ p doctrine ſucceſſionē.falſa eīm in-
terpretatio legis p phariſeos primo inuēta tranſiit in po
ſteros.ſ.in iudeos hodiernos eam ſuſcipientes. vnd iſti
phariſei ꝓprie dicunť interp̄tes:nō eīm ſuā doctrinā tra-
dunt vt ꝓphete:ſ̄
vt legis expoſito-
res ſeu interp̄tes.
qui quidē ꝓprie di-
cunť p̄uaricatii de
um:q⁊ p̄ alios trāſ-
greſſiones legis cō
mittūt p falſaꝫ inē
pretationē: de quo
rū falſa ⁊ peruerſa do
ctrina dictum fuit
ſupra in additione
cap.xxxiij. d pen-
autē primo peccato corrūdente.ſ.ade dicit prophete. Et
ꝓtaminaui principes ſanctos:vbi in hebreo habeť. Et p
phanaui principes ſanctos.⁊ eſt ſenſus q̄ propter petīm
ade principes ſancti.ſ.patriarche ⁊ alij iuſti:q̄ debuiſſent
gaudere diuino cōſortio fuerūt a deo ꝓphanati carentes
diuina viſione quaſi ꝓphani.de pena autem correſpon-
dente ſecūdo peccato dicit. Et dedi ad interpretatōeꝫ ia-
cob.ſ.p romanos: qui exequentes vindictam ſanguinis
chriſti qui per maliciam phariſeorum fuit effuſus recipi
entiū ipſuꝫ ſanguineꝫ ſuper ſe et filios ſuos. Jōm iacob
i.pplm iſraeliticum. Ad internitionem dederūt :et prin-
cipes iſrael in blaſphemiam. quia ſunt a deo condemnati
tanq̄ blaſphemi dei. Conſequenter aūt vt oſtendat pro-
phetа:q̄ iacob qui datus eſt ad internitōnem: ⁊ iſrael in
blaſphemiam:diſtinguitur a vero iacob:qui eſt populus
fidelis:et a vero iſrael qui eſt a deo electus:ideo ſubdit in
principio huius capituli ſequentis. Et nunc audi iacob
ſerue meus:et iſrael quem elegi. quaſi diceret tu Jacob
ſerue meus.ſcilicet populus fidelis: quia infideles iſrael
non vult vt in gloſa. Et iſrael quem elegi.ſ. p̄deſtinando
quaſi diceret non loquor iacob predicto in p̄cedentibus
qui tīm ſm carnē iacob dicit:qui datus eſt ad internitio-
nem:nec iſraeli q̄ in blaſphemiam:ſ̄ iacob ſeruo meo ⁊ iſ-
rael quē elegi. Et huic ſinie ꝓcordat gloſa: et ſequit. Hec
dicit dominus.in quo p̄dicit quō iacob ſeruus ⁊ iſrl' e-
lectus a deo erāt ſaluandi.ſ.p aquā baptiſmi ⁊ infuſionem
ſp̄ūſancti dicens. Effundam eīm aquas ſup ſitientem ꝛc.
Effundam ſpiritū meuꝫ ſuper ſemen tuum. exponať to-
tum ſicut in poſtilla.

Replica.

In ca.igiť.xliij.cum dicit. Vere teſtes mei eritis
⁊ ſeru⁹ meus quē elegi. Burgenſis dicit illud vlti-
mum ad lr̄am ꝓprie intelligi de xp̄o ꝓtra expoſitō
nem poſtilla. Sed hoc videtur periculoſum ſicut pericu
loſum eſt dicere xp̄m ꝓprie creaturā:quēadmodū arrius
qui ꝓpter hoc crepuit:⁊ ei⁹ diffuſa ſunt viſcera:ita dicere
xp̄m ſimpl'r ⁊ ꝓprie ſeruū cum ſit filius ⁊ heres p deū:ad
Gal.iij. Nam ad phil.ſcōo dicit accepiſſe formā ſerui:ex
hoc nō debet dici ſeruus:ſicut miſſus in ſimilitudinem ⁊
formā carnis peccati: nullo modo dicendus eſt peccator
Et ſi aliqñ dī ſeru⁹: vt.j.xlix.hoc debꝫ accipi ſpecificatiue
ſcz in ꝛctum bō vel ſm ſimilitudinē: ſ̄ ꝓpter hoc nō debet
ꝓcedi ſimpl'r ſeru⁹:ſicut nec creatura niſi cū reduplicatō
ne ſpecificatiue tenta. In eodem ca. Burgñ. notat po
ſtilla,ꝛc.q⁊ dicit moyſen ⁊ aaron interp̄tes. Dīo q⁊ fue-
rūt vere ꝓphete dñi:ſ̄ ex hoc nō bñ infert. igiť nō fuit in-
terp̄tes. Nam dñm ibm ꝓphetā oīm ꝓphetaꝝ euāgeli-
ſta nō dedignať dicere interp̄tem. q⁊ interp̄tabať ſcpturas
Luce vlti.ſcōo obiecit Burgñ.q⁊ hic dicunť p̄uarica
ti q̄d de moyſe ⁊ aarō dici nō pōt. Rñdeo q̄ aarō p̄uarica-
tor fuit i fabricatōe vituli.⁊ vterq; ad aq̄s ꝓtradictōis
quoꝝ peccata ſic fuerūt grauia.vt eoꝝ occaſiōe terrā p-
miſſionis ingredi nō permittebantur a deo.vt patet Nu-
me.xx. Nec burg. bis motiuis inualidis ſolū impugnat
poſtillatorē:ſ̄ etiā ſctm Tho. cū poſtilla in hoc ꝓcordeꝫ,

ET nunc audi. Capitulū.xliij. Superius esaias induxit ppl'm ad expectationez diuinoꝝ ꝓmissoꝝ ex diuina ptāte ⁊ eius charitate: hic facit istud idem ex diuina veritate: cui⁹ est implere ꝓmissa. Et diuidit in tres ptes: quia primo declarat diuina veritas ex impletione ꝓmissi: secundo ex defectiõe idoli ibi. Hec dicit dñs. tercio ex liberatione populi: ibi Hec dicit dñs rex. Circa primã ptem sciendũ q̃ alicui doctores catholici eã exponũt de liberatione ppli a captiuitate babyloica q̃m ꝓmiserat de⁹ ante q̃ ꝓphetas: et de ꝓsperitate eius tpali ⁊ spũali post illã reditũ: sed q̃ ppls non legitur tũc tãtam ꝓsperitatem habuisse: sicut dem̃ fuit supra. xxxv. c. ideo ra. sa. exponit eaz mag̃ catholice q̃tuz ad hoc de impletione ꝓmissiõis facte ipi iacob: Gene⁹. xxviij. Erit semen tuũ quasi pulvis terre: dilataberis ad orientẽ ⁊ occidentẽ ⁊c. quã ꝓmissionẽ Rab. sal. dicit implẽdaz tpe messie p̃ conversionem alioꝝ ad eius fidem: et in hoc verũ dicit sed quod expectat futurũ iam transiit in p̃teritũ: vt ostendat: igitur sic exponat. a Et nũc audi ⁊c. Prio excitat attentõez p hoc insinuãs q̃ denunciaturus sit aliquid magnũ. b Noli timere serue meus iacob. alloq̃tur ppl'm noie iacob a quo descendit. Et rectissime iacob dictus est altero noie isrl: qui interp̃retatur directus cuz deo: vt plenius ostendi Gen̄. xxxij. iõ loco isrl dicit hic. c Rectissime quẽ elegi. Esau reprobato. d Effũdã eam aq̃s sup sitientez. s. iudeam. e Et fluenta sane doctrine. f Sup aridã. i. gentilitatẽ. vtraq̃ ei supra nominata ẽ deserta: ⁊ solitudo. xxxv. ⁊ eadez rõne dicit hic sitiens ⁊ arida: ⁊ q̃ p aquas istas intelligatur diuina grã oñditur cum subdit. g Effundã spm ⁊c. i. sup boiem p̃m: qui fm carnez descendit de semine iacob: ⁊ ab instãti incarnatõnis fuit repletus spũsancto. h Et benedictionem meã ⁊c. i. sup aplos et alios xp̃i discipulos q̃ fuerunt iudei in principio: super quos effusa est diuina benedictio in effusione spũsancti sup ipos in signo visibili. i Et germinabũt inter herbas. qđ glosat sic Ra. sa. i. in medio esau: p quem intelligit romanũ imperium. k Iste dicet dñi ego sum. isti erũt iusti perfecti. l Et ille invocabit in noie iacob. isti sunt pauli filij impioꝝ. i. iudei descendẽtes a malis patribus: et sic pauli sũ in noticia legis tanq̃ male edocti a pentib⁹. vel q: ꝓmuniter romanos designat sub noie impioꝝ: paulos intelligit filios romanoꝝ tpe messie credituroꝝ. m Et hic scribet ⁊c. isti viri sunt penitentie seu reuersionis. n Et in noie isrl assimilabit. In hebreo habet ꝓnoiabitur. isti sũ conversi de gentib⁹. Ḅ est glo. Ra. sa. ⁊ ptz q̃ litera ista etiã accipiẽdo fm expõnez suã est impleta: Ḅ hoc nõ intẽdat. q: in ciuitate romana que est metropolis romani imperij: tãtũ crevit fides catholica q̃ romana sedes facta est caput ppli xp̃iani. Viri aũt pfecti veraciter dicunt apli qui fuerũt in gratia ꝓfirmati: ⁊ de quolibet istoꝝ dicitur. Iste dicet dñi ego sum. s. apls ad euangelium eius p̃dicandum: similiter multi filij iudeoꝝ ⁊ etiã romanoꝝ fidem xp̃i receperũt p baptismũ. Item a principio ecclesie multi delicati facti sunt viri penitẽtie accipientes religiosum statũ conuersi etiã ex gentibus apparent p totum mũdũ Patet etiam: q̃ noia isrl et iacob ꝓmunicantur gentilib⁹ cõuersis ad fidez.

ET nunc Ca. xliij. audi Jacob serue me⁹ ⁊ isrl quẽ elegi. Hec dicit dñs faciẽs formans te: ab utero auxiliator tu⁹. Noli timere serue me⁹ iacob: ⁊ rectissime quẽ elegi. Effundam enim aquas sup̃ sitientẽ ⁊ fluenta sup̃ aridã. Effundaz spiritũ meũ sup̃ semẽ tuum ⁊ bñdictionẽ meã sup̃ stirpez tuã: ⁊ germinabũt inter herbas q̃si salices iuxta p̃terfluentes aquas. Iste dicet dñi ego sũ ⁊ ille vocabit in noie iacob. Et ꝟ scribz manu sua dño: ⁊ in noie isrl assimilabitur. Hec dicit dominus rex isrl ⁊ redemptor ei⁹: dñs exercituũ Ego primus ⁊ ego nouissim⁹: ⁊ absq̃ me non est deus. Quis similis mei: vocet et annunciet: et ordinem exponat mihi. Et quo constitui mihi ppl'm antiquũ. Ventura et que futura sunt annunciet eis. Nolite timere: neq̃ cõturbemini Et nunc audire te feci: ⁊ annunciaui Vos estis testes mei Nũ quid ẽ deus absq̃ me: ⁊ formator quẽ ego nõ noueram Plaste idoli omnis nihil sũt: ⁊ amantissima eorũ nõ ꝓderũt eis. ipi sũt testes eorũ q: nõ vident neq̃ intelligũt vt ꝓfundant. Quis formauit deũ ⁊ sculptile cõflauit ad nihilũ vtile. Ecce omnes participes eius confundẽtur Fabri. n. sunt ex hominib⁹ Conueniẽt omnes stabunt ⁊ pauebũt. ⁊ ꝓfundent simul

o Hec dicit. Hic dñr oñdit diuina veritas ex defectu idolorum. ⁊ prio ostẽdit idoloꝝ defectum. scdo revocat iudeos ad verum dei cultum ibi. Memento hoꝝ. prima adducit duas. q̃a prio oñdit idoloꝝ defectus: secundo fabricandi modus ibi. Quis formauit Circa primũ vt opposita iuxta se posita magis elucescant: prio ponit diuine excellentie singularitas: cum dicitur.

p Ego primus ⁊c. vt p hoc magis appareat idoloꝝ defectibilitas cum dr. q Quis silis mei. q. d. nullus Sed sunt dij falsi: quod ꝓbatur p hoc qđ subdit.

r Vocet ⁊ annũciet ⁊c. i. ordinate referat illa que feci a principio mũdi ante boies ꝓditõnem: que non potuerũt sciri p boiem nisi ex diuina revelatione: sicut factum est moysi qui in principio Geneſis ordinate narrat creatõez mundi. s Ventura ⁊c. i. contingentia futura que soli deo sunt nota: quasi diceret hec nõ potuerũt facere idola: ꝟ ego possum: iõ subdit. t Ex tũc audire te feci. i. ante per longũ tps. s. illud qđ erat sic futurũ. v Vos. s. ꝓbete estis testes mei q̃ talia ante aduentũ vob̄ nunciaui. x Nunquid est deus ⁊c. q. d. non. y Plaste idoli. i. formatores idoloꝝ ⁊ dinatur hic plastes dui⁹ plaste. z Omnis nihil sunt. i. nullius virtutis ad faciendũ aliquid numinis. a Et amantissima eoꝝ. i. idola sua. b Ipsi testes eoꝝ sunt ⁊c. Ex hoc enim q̃ fecerũt ea de materia sensibili ⁊ inanimata: possunt veraciter testificari: q̃ i eis non est virtus visiua nec intellectiua: ⁊ sic debent in seipsis confundi de cultu eorum. c Quis formauit. Hic consequenter ponitur circa idola formatõis modus: vt per hoc quilibet aduertat: q̃ nihil est ibi diuinitatis: q: illud quod fit p artificiuz bois: non põt esse nobilius ipo: ꝟ est vilius ⁊ defectibilius: idoluz est huiusmodi: ꝟ ⁊c. virtutẽ huius rõnis deducit hic diffuse: ⁊ prio in formatõne idoloꝝ metallicoꝝ: cũ dicit.

c Quis formauit deum ⁊c. q̃si diceret nullus: nisi fm reputatõnẽ suã qua idolũ reputat deũ vez. d Fabri. s. idoloꝝ sunt ex boibus. i. de numero hoim: ⁊ sic ñ possunt facere aliquid maius boie. e Conuenient omnes boies ad iudiciũ extremũ. f Et pauebunt a facie iudicis. g Et ꝓfundent sil. p ei⁹ sententiam.

b Faber ferrarius ꝛc. totū hoc inducit ad ostendēdū quō idolū de metallo formatū labore bois: ꝛ p ꝓns est aliquid minus ipso. i Esuriet ꝛ deficiet. s. faber ferrarius: ꝛ p hoc oñditur diligentia artificū ad faciēdum idola: tū ꝓpter lucrū: tū ꝓpter gratiā dominorū.

k Artifex ligni⁹. Dicit inducitur virtus ꝑdicte rōnis ẽtuz ad idola lignea labore artificuz facta: ꝛ ptz sīia aliquibus paucis exceptis que discurrenť. l Extē. norma. in hebreo habetur Lineam. qz primuz in factione idolī ligneī ẽ extendere lineam sup lignum ꝫm quātitatez idoli formandi.

m Formauit illud in runcina Est ān runcina instrūm ad cāuādum ligna. Cm Fecit illud i angularib⁹. in idolis eīm fiūt mlte figure angulares Cetera patēt vsq; ibi.

o Succidit cedros ꝛc. ista inducunť ad ostēdendū: q; idola aliqñ fiūt de vili materia et applicabili foco ꝓ necessariis bois ꝛ ideo non ẽ applicabilis ad ħ q; fiat ibi aliqd numis: et sic patet fatuitas colentiuz: propter qđ in fine ꝯcludiť. p Cor insipiens adorabit illud. adoratione latrie.

q Nec; dicit ꝛc. s. idolū qđ de se est. mendaciū qz est fictio eius qđ nō est. r Memēto. Dicit ꝑdictis inuitat populū suuz ad verū dei cultum dicēs. Memento horum iacob. i. huiusmodi errorū ad euitādū idolatriam. s Qm̄ seruus meus es tu. co q̄ eduxite de egypti seruitute. t Formaui te. dando tibi legem in monte synai. v Deleui vt nubē ꝛc. qñ veraciter penituisti: iō subdiť. Reuertere ad me ꝛc.

x Laudate celi. i. angeli sancti q̄ estis ciues celestes. y Jubilate extrema terre. i. vulgares boies: q̄ sē extremi in ꝓpō. z Resonate mōtes. i. maiores.

a Saltus ꝛ oēs ligni. i. mediocres. b Qm̄ redemit dñs iacob. rēdemptōne ꝓfecta ꝓ filium suū: et loq̄tur de futuro ꝓ modū ꝓteriti ꝓpter certitudinē ꝓphie.

c Hec dicit. Hic ꝓnr oñdit diuina veritas exliberatōe ꝓpli de captiuitate babylonica quaz ꝑdixit ꝓ ꝓphetas: et sic adimpleuit. Et primo oñditur dei potentia ad b agēdum: cum dī.

b Faber ferrarius lima opatus ẽ in prunis ꝛ in malleis formauit illud: et opatus ẽ in brachio fortitudinis sue

l Esuriet ꝛ deficiet: nō bibz aquā ꝛ lacescet.

k Artifex lignari⁹ extēdit normā: m formauit illō in runcina. n Fecit illō in angularib⁹: ꝛ in circino formauit illō: ꝛ fecit imaginē viri q̄si speciosum hominē habitantē i ꝛmo. o Succidit cedros: tulit ilicem: et quercuz que steterat inť ligna saltus. Plantauit pinū quaz pluuia nutriuit: et facta ẽ hoibz in focū. Sumpsit ex eis ꝛ calefactus ē: et succendit et coxit panes: ꝛ reliquo aūt opatus ẽ deū ꝛ adorauit: fecit sculptile: et curuatus est añ illō. Medium eius cōbussit igni. et ꝛ medio eius carnes comedit Coxit pulmētū ꝛ saturat⁹ est: et calefactus est ꝛ dixit. Vah calefactus sum: vidi focum. Reliquū aūt ei⁹ ꝛ deuz fecit ꝛ sculptile sibi. Curuať añ illud: ꝛ adorat illud. et obsecrat dicens. Libera me: qz ꝛ⁹ meus es tu. Nescierunt neq; intellexerunt. Obluti eīm sunt ne videant oculi eorū: et ne intelligant corde suo. Non recogitant in mēte sua: neq; cogñscunt neq; sentiūt vt dicant. Medietatē eius combussi igni et coxi sup carbones ei⁹ panes: coxi carnes et comedi: et ꝛ reliquo eius idolū faciam. Ante truncum ligni prostrabo. Pars ei⁹ cinis est. p Cor insipiens adorabit illud: et non liberabit aiam suā: q neq; dicet: forte mēdacium est in ꝛtera mea. r Memento horum iacob et israel: s qm̄ seruus meus es tu. t Formaui te: seruus meus es tu israel: non obliuiscaris mei.

v Deleui vt nubez iniquitates tuas: ꝛ q̄si nebulā peccata tua. Reuertere ad me: qm̄ redemi te. x Laudate celi qm̄ misericordiam fecit dñs: y iubilate extrema terre. z Resonate mōtes laudatōem: a saltus ꝛ oēs ligna eius. b Qm̄ redemit dñs iacob: ꝛ israel glriabitur. c Hec dicit dñs redemptor tuus: ꝛ formator tuus ex vtero. d Ego sum dñs faciens oīa: extendēs celos solus stabiliēs terrā: ꝛ nullus mecū. e Irrita faciēs signa diuinoz: f ꝛ ariolos i furorē vertēs. g Conuertēs sapientes retrorsum: et scīam eoz stultā faciēs. h Suscitās verbū serui sui: k et ꝓsiliū nūciorū suoz ꝓplens. l Qui dico ierl'm habitaberis. n ꝛ ciuitatibz inde edificabimini ꝛ ꝛserta eius suscitabo. o Qui dico ꝓfundo: ꝛsolare ꝛ flumina tua arefaciam. p Qui dico cyro pastor meus es: r et oēm voluntatē meā ꝓplebis Qui dico ierl'm edificaberis ꝛ tēplo fundaberis. .xlv.

d Ego sum dominus faciens oīa: quasi diceret: multo plus possum q̄ populū liberare de captiuitate babylonica. e Irrita faciens ꝛc. qz carent effectu. f Et ariolos in furorez vertens adducens ꝓrium illius qđ ꝑdicunt. g Conuertens sapientes retrorsū. i. astrologos q̄ de futuris contingentib⁹ asserūt per cōstellatōes: ꝛ deficiunt.

h Suscitās. i. implens in effectu.

i Verbuz ser. sui i. moysi. cui⁹ verba adimpleuit in educendo ꝓplm de egypto: ꝛ ad terrā promissionis introducendo. k Et cōsiliū ꝛc. i. illud qđ secrete reuelauerat ꝓphetis suis. l Qui dico. lōge antequā veniat. m Ierl'm habitaberis. per neemiam.

n Et ciuitatibus iuda: edificabimini ꝓ ꝓplm de babylone redeūtē ad ciuitates suas ꝛ loca.

o Qui dico ꝓfundo desolare. i. fluuio per babylonez transeunti: quē exercitus cyri longe a ciuitate diuisit in plures ptes. Et sic intrauit p eius alueū ciuitatē vt dictū est ē. xxj. ca.

p Qui dico cyro. nomē ei⁹ ꝑdicendo lōge añ ei⁹ ꝯceptō nē. q Pastor meus. curā gerēs de oibus ouib⁹ meis f. iudeis. r Et tom. vo. meā ꝓple. puniēdo babylonios ꝓ peccať: ꝛ ꝓplm meū liberādo Esdre. j. Ju ca. xliij. vbi dī in postil. Quis formauit. Hic ꝓnr. Additio.

Cum gentiles nō solū idola manu facta colebāt: ſ etiam solē ꝛ lunā ꝛ stellas: Deu. iiij. nō videť ratō ꝓphē q̄ ex formatōne idolorū ꝓ artificiuz homis sumitur sufficere: cum predicta corpora celestia nō sunt

p manus vim fabricata. Ad qđ dicendū: q colētes talia semp faciebāt aliq̄ humano artificio quib⁹ credebāt influētias celestes ad se trabē: z iō rō. ꝓbete ꝙ eos militat.

Hec dicit. Postq̄ esaias induxit ꝓphm ad expectandū diuina ꝓmissa tanq̄ certitudinaliter adimplēda hoc ꝙr ꝓsequit magis in spāli illa bñficia z ꝓpio q̄tū ad liberatōez a malis: scdo q̄tum ad ꝓseruatiōez in bonis ca.lvj. Prima in duas. q: ꝓpio ꝓmittit eis liberatōnis bñficiū. scdo excludit hui⁹ liberationis impedimētū. ca.l. Dca adhuc itres. q: ꝓpio presignat liberatorem. scdo vtinentiū destructōez. c. seqnti. et tercio p̄dicit iudeox liberatōnem ca.xlviij. Prima in tres: q: primo p̄nūciat liberatōez: secūdo refellit ꝓtradictores: ibi. Ue q̄ cōtradicit. z tercio denūciat liberatōez: ibi. Hec dicit. Prima in duas. quia primo describit liberatoris potestas: scdo eius natiuitas ibi. Rorate celi. Prima adhuc in duas. quia primo ponitur liberatoris virtus. scdo ꝓsequens fructus: ibi. Ut sciant. Circa primū sciendū q̄ Ra. sa. exponens hāc lram. a Hec dicit dns xp̄o meo. sic em̄ est i hebreo. dicit h̄ Ra. sa. magistri nostri sic dixerūt. i. sic exposuerūt. z vocat magistros suos doctores hebreox ātiquos: quox plures fuerūt ante xp̄i aduentū. Deus sanctus z benedictus dicit messie suo. i. messie in lege et ꝓphetis ꝓmisso. Apponens ego te ipsi cyro. i. designās te p cyrū. Ex quo patet: q̄ fm intentōez antiquox hebreox p cyrū hic introductū liberatorē ꝓpli de babylone principaliter intelligitur xp̄c mōi saluator. Et p saluatōez ꝓpli de babylone partialez intelligit principaliter saluatio mūdi generalis. Sciendū tm̄: q̄ figura nō corrūdet in oīb⁹ figurato: q: tūc nō esset figura vel similitudo s identitas: z ideo cyrus nō fuit christi figura in oīb⁹ que de eo dicunt: vtpote in illis q̄ sunt imꝑfectōnis: vt cum dr. Non cognouisti me. qđ dicitur de cyro tm̄. Et ecōtra illa que sunt ꝑfectionis simpliciter intelligenda sunt de xp̄o soluz. Et sic in hoc capło aliq̄ dicunt ad lram de cyro tm̄: aliq̄ de xp̄o seu tpe xp̄i tm̄: z aliq̄ de vtroq̄z. s. illa in quib⁹ cyrus fuit xp̄i figura: z verificant de vtroq̄z: principaliter tamē de xp̄o sive de redemptōe facta p xp̄m. b Cuius. s. cyri. c Apprehēdi dexteraz dans ei fortitudinem ad babyloniox z aliaruz gentium subiectionē. d Aperiā cozā eo ianuas. i. faciā aperiri q: dns tātū ēmittebat timorē aliquibus q̄ recipiebāt cyrū in dñm sine cōtradictione. e Ego añ te ibo. formidinem tuā ꝓphis incutiendo. f Et gloriosos terre būiliabo. eos tibi subijciendo. g Portas ereas ꝓteram. scz ciuitatū tibi resistentiū. h Et dabo tē. a regib⁹ babylonis et alijs. i Et archana secretox. i. p̄cioſissima magis secrete seruata. k Ut scias q: ego sum dns. transferrens regna z ptātes de gente in gentē fm voluntatē meā. hoc em̄ recognouit cyrus: vt hz. j. Esdre. j. Hec dicit cyrus rex p̄saruz: oia regna terre dabit mihi dns celi z terre tē. l Propter seruū meū iacob. i. ꝓpter ꝓphm descendentē a iacob p te liberandū. m Et vocaui te nomine tuo. i. nomē tuū reuelaui longe añ tps tuum. n Assimilaui te. notabilib⁹ p̄sonis quorū noia p̄dixi añ tpa cox: vt ysmahelis: Gen. xvj. z Josie. xiij. Reg. xiij.

o Et nō cognouisti me. q: adhuc nō eras. p Accinxi te. fortitudine ad debellandū gentes et regna. q Et nō cognouisti me. etiā postq̄ dedi tibi fortitudinē: q̄uis ei cyr⁹ recognouerit oīa regna a deo sibi data: vt p̄dictum est: tm̄ non cognouit eū tanq̄ solū adorandū q: colebat idola.

m Et vocaui te noīe tuo. n assimilaui te z nō cognouisti me. Ego dns z nō ē ampli⁹ Extra me non est deus. p Accinxi te. q Et non cognouisti me: r vt sciant hi qui ab ortu solis z qui ab occidente: s quoniam absq̄ me non est deus. Ego dns z nō ē alter: t formans lucem: v et creans tenebras: x faciens pacem: y et creans malum. Ego dns faciens oīa h. 3 Rorate celi desuper et nubes pluāt iustū: apiat terra z germinet saluatorez: a z iustitia oriat simul.

r Ut sciant. Hic dñr ponit potestatis cyri sequens fructus s. z in liberatiōe ꝑpli iude de babylone in ꝓfessione ptātis diuine. q: sicut hz. j. Esdre. j. cyr⁹ verbis z liter significauit p totum suū imperiū monarchiam a deo sibi data. z. et ab eo sibi mādatus fuisse de templi reedificatione: et ad hoc faciendū populum iude ad terrā suā remittere. z hoc ē qđ dr.

r Ut sciant bi qui ab ortu solis tē. i. p totū imperiū cyri p lras ei⁹ missas mō p̄dicto. s Em̄ absq̄ me non est deus. q̄ possit tot z tāta facere. t Formās lucē iudeis ipos de carceribus educēdo. v Et creans tenebras. babylonijs ipos p cyrum destruendo. x Faciēs pacē. iudeis reuertentib⁹ in hierusalem. y Et creans malū. s. pene ad punitōez peccatox.

3 Rorate celi desuper. Hic consequenter describitur liberatoris natiuitas sicut dictum est: principalis intentio ꝓphete est hic designare xp̄m per cyrum: z sic designatur christi natiuitas per natiuitatem cyri. Primo ergo exponatur figura. Ad cuius intellectum sciendum q̄ astriages rex medoxum et persarum vidit in somnis de genitalibus sue filie vitē oriri. que totam asiam occupabat. Et dictum fuit a coniectoribus de ea filium nasciturum: qui totam terraz illam occuparet: quod impletum fuit in cyro filie astriagis filio: et ideo natiuitas cyri hic describitur sub metaphora vitis seu plante orientis de terra: ad quā requirit influētia celestis z dispositio terre per descensum sup eā pluuie et rozis. et hoc est quod dicitur.

3 Rorate celi desuper. rozē et influentiā emittendo: z nubes pluant iustum. id est disponant materiaz ad ortum iusti. i. cyri qui vocatur hic iustus inq̄tum fuit executor diuine iusticie erga babylonios. Aperiat terra. i. astriagis filia: z germinet saluatorez. i. cyrum ad saluandum ꝓphm iude a babylonica captiuitate. Et iusticia oriat simul. i. virtus exequendi iusticiam meā. ego dominus creaui eum. dando ei imperiū sicut papa vel imperator dicitur creari q̄n promouet ad talez dignitatem. Consequenter exponat litera de re figurata. i. de xp̄i natiuitate. 3 Rorate celi tē. terra ista germinans saluatorem est btā virgo concipiens saluatorem mundi: non ex virili semine: sed virtute spūssancti tanq̄ roze celesti. Et q: principalis intentio ꝓphete est hoc significare: ideo sub isto sensu banc auctorem allegaui in aliquibus locis. a Et iusti. ozi. sil. i. gra iustificans Job. j. Gra z veritas per ihm xp̄m facta est. b Ego dominus creaui eum. Ex̄tum ad humanitatem que est creatura dei.

Ve qui contradicit. Hic ꝓphēta increpat cōtradictorem seu impeditorē. Astrages eīm audiēs expōnē somnū ꝓdicti timens ne regno priuaret: filiā suā uxorē cuidā plebeo militi: vt si filius ex ea nasceret non haberet amicos potentes: q̄ iuuarent ipm ad obtinendum regnū: cū hoc ei facile diligēter obseruari tpus impregnatōis filie sue et partus et puerū natum fecit sibi apportari quē cuidā principi occidendū tradidit: ille autem compassus tradidit eū cuidam famulo vt secreto eū ad nemora portaret: et eū ibi dimitteret: qđ cū factū fuisset: canicula pastor iuxta nemora habitātium q̄ catulos nutriebat diuina prouidētia bouis cōtentibus accedebat ad puerū et eum lactabat quam sequens pastor mirans ad quid nemora intrarz: inuenit puerū quem vxori sue tradidit nutriendum vocans eū spartacū. q̄ spartes lingua ꝓsica canem signat: & ꝓstea ab eodem principe cui traditus fuerat occidendus vocatus fuit chyrus: quod signat heredem in illa lingua. q. d. ꝑtūcūq; reluctet astrages iste erit heres: et hoc modo scribit in hebreo: & qñ transfert ad latinū vocatur cyrus sicut hoc nomē saul trāslatū ad latinū ꝓnūciat et scribit saulus: et iste cyrus postea obtinuit monarchiā: et illa que dicta sunt de astrage et cyro habent in scolastica hystoria: igit cum dī. c Ve q̄ contradicit factori suo. In hoc increpat astrages: q̄ volebat diuinā puidentiā impedire. d Testa de samīs terre. i. opus terreū seu testeū qđ fit de samīs: eo q̄ in samos insula primo fuit repertū. e Numquid dicet lutū figulo suo i. sic lutū nō pōt aliq̄d ꝓtra figulū: sic nec tu potes impedire volūtatē meā et ꝓpositū. f Ve q̄ dicit patri &c. In hoc increpat astrages qui generatiōez et educatōez cyri nitebat impedire vt dictū est. g Hec dicit dñs. Hic ꝓpr ponit liberatoris vtilitas. Et primo ꝑtūm ad iudeos. scdo ꝑtuz ad gētiles uersos: ibi. Congregami. Prima in duas. q̄ primo ponit iudeoꝝ liberatio. scdo huius liberatōnis ꝓfessio. secūda ibi. Vere tu es deus. Circa primū primo declarat potestas diuina ad suscitandū cyrū liberatorē iudeoruz cū dī. b Ego feci terrā &c. et ꝓ lra. i Coi militie eoꝝ mandaui. i. cursuz sydez disposui et ordinaui. k Ego suscitaui eū. s. cyrū eadē ptāte ad iusticiā. scz faciendā de babylonijs. l Ipe edificabit ciuitatez meā. i. licentiabit reedificare. et loquit de reedificatiōe irlm. Circa quod sciendū q̄ hec reedificatō pōt dupliciter intelligi. vno modo ꝑtūm ad domos inhabitantium. Et sic cyrus dedit licentiam reedificandi irlm. q̄ mandauit reedificari templū ad dei cultū: et sic concessit q̄ sacerdotes et ministri et alij indifferenter habitarēt ibi. alio mō accipit reedificatio ꝑtūm ad muros ciuitatis et portas. et hoc modo fuit reedificata ꝑ neemiā de licentia et voluntate regis artaxersis. m Et captiuitatē meā. i. iudeoꝝ in me credentiuz. n Dimittet gratis et quia ex hoc facto ptās cyri fuit ampliata: iō subditur.

o Labor egypti. i. ꝓciosa ꝓ q̄bus egyptij laborauerūt. p Et negociatio ethiopie. i. preciose diuitie ethiopuz q̄ delonge ꝑ mercatores ibi apportate sē et q̄z non solū diuitie iste: & etiā homines eaꝝ facti fuerūt subiecti cyro in premiū liberatōis iudeoꝝ de babylone ideo subdit.

q Viri sublimes i. reges et principes dictaꝝ terraꝝ.

r Ad te trāsibūt i. sub dñio tuo.

s Post te ambulabūt. te sequētes: vt ꝓpr.

t Vincti manicis i. ꝓpedibus manualibus.

u Pergēt. q̄z aliq̄ eoꝝ sic ducebant ꝓpediti ad declarationē victorie cyri. p Et te adorabūt. supplicit postulando a te misericordiaz. z Vere tu es. Hic ꝓphēta conuertit sermonē ad deū ꝑ modū gratiarū actōis ꝓfitendo eī diuinitatē et ptātem ꝑ liberatōne ꝓpli sui dicens. y Tu in te est deus. i. nullus ē de⁹ nisi tu q̄ potes facere talia: et q̄z diuinitas dei non patet hoim oculis: iō subdit. Vere tu es deus absconditus. et ex hoc ꝓpter inuehit ꝓ idolatras dicens. a Confusi sē fabricatores erroꝝ. i. idoloꝝ. Et vocant ꝫ fabricatores nō solū artifices faciētes idola: & etiā illi q̄ faciūt fieri: vt adorēt ea. et isti dicunt hic cōfusi. q̄z ꝑ idola sua nō potuerūt saluari de mānu cyri. b Israel saluatus est in dño. i. ꝑ virtutē dñi omnipotentis. c Salute eterna. ex hoc videt q̄ istud sit referendū ad salutem factam ꝑ xp̄m. q̄z illa que facta fuit tpe cyri non fuit talis. q̄z postea ꝓpls israel fuit multum afflictus tpe antiochi illustris: et postea captiuat⁹ ꝑ romanos. Et si dicatur q̄ hic in hebreo habet. Salute colanim. i. salute scl̄oꝝ: q̄ nō importat eternitatem & tōs longū: hoc remouet per illud quod subditur. d Nō cōfundemi &c. in heb. hr: Usq̄ in scla et vltra: et talis locutio ybiq̄ in sacra scptura importat eternitatē a pte finis ꝫm doctores hebreoꝝ. et q̄ deus sit potens ad dandum talem salutē ostendit cuz subditur. e Quia hec dicit dñs creās celos. de nihilo virtute sua infinita. et patet litera usq̄ ibi. f Non in abscondito locutus sum. dando filijs israel legem: sed in monte synai in apto. g Non dixi semi &c. adimplēdo ꝓcepta mea ꝓ modico premio sed ꝓ magno valde. s. eterna salute: sicut eīm frequēter s. dictū est: ybicunq̄ legit vetus ꝑ virtutū operibus de quibus sunt mandata legē

ꝓmittit ꝙ premio bona tpalia: sub illis intelligunt eterna bona principalr ꝓmissa. qz diuinū premiū principale nō est minoris bonitatis ꝙ meritū sed maioris. Bona autē tpalia sunt minora bona ꝙ opa virtutū: ꝓpter quod nō sunt eox principale ꝓmiū. b Cōgregamini. Hic ꝙsequēter agit de salute gētiū: et exponūt ptez istā aliqui doctores nostri de gētilibus quersis ad iudaismū: gn̄ viderūt liberatoez eox ꝙ cyrū et sic cuz eis venerūt in irlm: ꝙ hoc nō videt bene dictū: qz illi fuerūt pauci: vtz li. j. esdr. Cōuersio aut istoruz de quib⁹ est hic sermo se extendit ad omnē nationē et linguam vt patebit ꝓsequēdo lrāz et iō intelligenda é de quersione gentiliuz ad fidē xpi per ꝓdicatioez aplox: et sm hoc dicitur.

[b] Cōgregamī et venite: et accedite simul [c] q̄ saluati estis ex gētib⁹. [d] Nescierunt [e] q̄ leuant signū sculpture sue: et rogāt dñm non saluantem. [f] Annūciate et venite: et cōsiliamini simul. [g] Quis auditū fecit hoc ab initio. [h] Ex tunc ꝓdixi illud. Nunquid non ego dñs: et non est vltra deus absq; me. Deus iustus et saluās nō est ꝓter me. [i] Cōuertimini ad me et salui eritis oīes fines terre: qz ego de⁹ et nō est ali⁹. [k] In memetipso iurauī. egredietꝫ de ore meo iustīcie verbū: [l] et nō reuertetur: [m] qz mihi curuabitur omne genu [n] et iurabit oīs lingua. [o] Ergo in dño dicent. [p] Dee sunt iustīcie et imperiū. [q] Ad eū venient: et confundentur [r] oēs qui repugnāt ei. [s] In dño iustificabitur et laudabitur omne semen israel.

b Congregamini et venite. i. venite ꝙ fidem et congregamini ꝙ charitatem. c Qui sal. estis ex gentib⁹. et qz nō oēs crediderūt ad ꝓdicatoez apl'oruz sed multi in idolatria remanserūt: ideo subditur.

d Nescierūt. intelligere veritatē fidei. e Qui leuāt cē. in hebreo habet: qui leuant lignū sculpture sue: et credo q aliquis scriptox posuit s. p l. cū est eadem sntia. qz ꝙ lignū vl lignū intelligit idolū sculptū: qđ a suis cultoribus leuat in altū vt reuerenti⁹ adoret. f Annunciate cē. adinuicē ꝓferendo. g Quis auditū fecit hoc ab initō id é euentū futuri ꝓtingentis longe anteꝫ veniret.

h Extūc ꝓdixi illud. i. inuenietis ꝙ dicta ꝓphetax: q ego solus talia ꝓdixi: qui sum solus de⁹ saluans: et ideo ꝓpter inducunt oēs generaliter ad cultū vni⁹ veri dei: cum dr.

i Conuertimini ad me cē. i. habitātes in omnib⁹ finib⁹ terre. k In memetipso iurauī. hoc dicit ad ostendēdum certitudinem illius qđ denunciat. Cū adhuc subditur. l Non reuertet. s. incassum: sed implebit: et quid sit illud subdit. m Quia mihi curuabitur omne genu. ꝙ adoratōez latrie cuius signuz exterius est genuum flexio: vt dictū fuit plenius hester. iij. ca. n Et iurabit oīs lingua. Ista nūc sē adimpleta: qz ꝙ orbez cessauit ido latria: et ab omnibus colitur vnus de⁹: licet vario modo a xpianis iudeis et saracenis et alīs. alio modo pōt intelligi de sol' xpianis: qz de oib⁹ gētib⁹ et linguis aliqui credūt in xpm ipm venerātes tanq̄ verū deū: et adhuc plēs credent circa finem mundi. Ex dictis concluditur. o Ergo in domino dicent. i. poterunt dicere. p Dee sunt iustīcie et imperiū. quia principes mundi pro magna pte submiserunt colla iugo christi: et obediūt eius vicario sūmo pontifici: et quia adhuc plures venient ad fidē imposterū. vt dictū est. ideo subdit. q Ad eū veniēt cē. de suis pristinis erroribus. r Oēs q̄ repugnāt ei. ꝙ infidelitatem seu malam vitā. s In domino iustificabit cē. Semē israel dicit hic. omnis fidelis qui imitat fidem ipsi⁹ isrl' qui de aduētu xpi ꝓphetizauit: Beñ. xlix. put dictum est ca. ꝓcedenti.

In ca. xlv. vbi dz i postil. Assimilauī te. Additō. s. Ibi translatio nostra bz: assimilauī tē. in hebr. habetur. Cognominauī te. et est sensus nō solū deus nomen cyri revelavit longe ante tps suū: ꝙ etiam cognomen vocans cū pastorem vt supra. xliij. q̄ dico cyro pastor meus cē.

In eodem ca. vbi dicitur in postilla. Et hoc est qđ dicitur. Rorate celi desup.

Additio. ij.

Hoc quod dicitur. Rorate celi. valde extorte exponit de nativitate cyri in qua nihil novi evenit ꝓter illud quod in ceteris hoīm nativitatibus contigit. Illud em̄ qđ narratur de canicula eum nutriente seu lactante quod videtur in eo singulariter contigisse nō ptinet ad ei⁹ nativitatem ꝙ ad ei⁹ educationem: et ideo qđ hic dicitur. Rorate celi desuper. de nullo plane pōt intelligi nisi de christi conceptiōe quē rorante spiritu sancto beata virgo germinavit. Nec etiā quod sequitur: et iustīcia oriatur simul potest de ortu cyri in quo nulla é iustīcia orta intelligi. Unde ꝙ auctoritas nullo modo é applicabilis nisi ad ortum christi: et iō ab vniversali ecclesia in diuinis officijs solum ad istud trahitur. ꝓpositū quod proprie continuatur ad immediate sequentia. Ad qđ sciendum: ꝙ contra mysterium christi duplex impugnatio surrexit. Prima scilicet per corporalem persecutionem que incepit ab herode volente christum occidere ne perderet regnū iudee. secunda est persecutō spiritualis: que incepit a pharisēis de trinam christi impugnantibus scilicz negando eius divinitatē. similiter et matris virginitatez. Cui ꝓpheta in hoc loco alludens istis duabus impugnatōnibus. Circa primaz dicit. Ve qui contradicit factori suo: quod proprie exponitur de herode qui audiens nativitatem christi miraculose magis ostensam: et ore suo confitens se adoraturum christum: temerarie nisus est cōtradicere divine ordinationi per occisionem puerorum: et hec fuit prima persecutio christi corporalis. De persecutione autem spirituali dicit. Ve qui dicit patri quod generas: et mulieri quod parturis. quod denotat impugnationem iudeorum seu hereticorum ꝓtra duplicē nativitatem xpi. scilz eternā et temporalem. In hoc enim ꝙ dicit. Ve qui dicit patri quod generas. intelligitur ille qui patri omnipotenti dicit. Quid generas. scilicz equalem tibi filium: et est error negantium generationem eternam: in divinis. In hoc autem quod sequit: Et mulieri quid parturi⁊. intelligitur ille qui negat nativitatem xpi temporalez fuisse sine semine virili. Talis em̄ dicit mulieri scilz Marie: quid parturis. scz si hoiem non cognovisti. quasi diceret: hoc nullo modo posset esse. et patet ꝙ expositō box versuū ꝓdicta magis ꝓpria est et literalis q̄ alia que de astrage et somno ei⁹ loquit.

Replica.

In capi. xlv. Burgen. singulariter movet contra postilla. ipsum ca. exponentē multū distincte dicēs ꝙ in eo quedā dicunt tm̄ de cyro in q̄bus nō gerit figurā xpi: sicut cum dicitur. Non cognovisti me. qđ sine absurditate xpo nō pōt applicari: quedam autem dicuntur de christo tm̄: quedam de vtroq̄ principaliter tamen de christo tanq̄ per cyrū figurato: et sic exponit illū passum. Rorate celi desuper cē. Quia nihil absurditatis est in vtraq̄ expositōe. burg. aūt dicit ꝙ nihil ꝓbat ꝙ de cyro exponi nō possint. Or aūt inquit eccl'ia vtit illo passu i divio officio. Si illa rō valeret ps. Dñe ꝓbasti me. in officio divino assumi nō deberet: qui de dō ab oibus exponit tanq̄ figura. et sic de q̄pluribus alīs locis psalmox et sacre scripture

Capitulum.xlvj.

Onfract⁹ est. Post liberatoris ꝓsignationem. Hic ꝯnter ꝓphet̃a denũciat hostiuz.s.babyloni oꝝ destructiõez. Et diuidit in duas ptes: quia primo denũciat destructio idolatrie et ꝑsi.scõo cessatio regni: cap̃lo sequẽti. Prima in tres. qz ꝓmo dicta destructio denunciatur: secundo ꝑsus ad cultuz latrie reuocat ibi. Audite me. tercio liberatio ei ꝓmittitur. ibi. Recordamini. Circa ꝓmum ꝓmittitur ydoloꝝ destructio cum dr.

a Confractus est Bel. als conflat⁹ qõ erat ꝓcipale ydolum babyloniorum: z loquit de futuro ꝑ modum ꝑteriti.

b Contrit⁹ est nabo. Alio ydolum minus ꝓncipale. Dicit tñ aliqui q nabo ñ est nomen proprium sed appellatiuũ: z significat ꝓphetiã siue diuinatõnem: z sic est sensus: cõfracto ydolo vel ꝓfracta est ꝓphetia seu diuinatõ quã sacerdotes belis fingebant vel qz demones in ydolis aliqñ dabant rñsa.

Confractꝰ est bel contritus ẽ nabo: facta sunt simulachra eorum bestijs et iumentis. Onera vestra graui põdẽ vsq ad lassitudinez: cõtabuerũt: z ꝓtrita sunt simul. Nõ potuerũt saluare portantẽ: z aia eoꝝ in captiuitatem ibit. Audite me domus iacob: et oñe residuum domꝰ isrl. Qui portamini a meo vtero: q gestamini a mea vulua. Usq ad senectã ego ipe: et vsq ad canos ego portabo. Ego feci z ego feram: ego portabo z saluabo. Cui assimilastj me et adequastis: et ꝓparastis me z fecistis similem? Qui cõferti aurum de sacculo: et argentũ statera ponderatj. Conducentes aurificem vt faciat deũ: z pcidunt z adorant. Portant illum in humeris gestãtes z ponẽtes in loco suo. Et stabit: ac de loco suo nõ mouebit. Sed et

c Facta sunt simulachra dc̃. i. similia eis: quia carentia intellectu: consequenter denũciatur destructõ ydolatrantiũ. Circa quod sciendũ q sacerdotes ydoloꝝ querentes fugere de babylone quando capta fuit ꝑ cyrum secum portabant ydola: z sic ꝓpter pondus a veloci cursu fuerũt impediti: z sic cum ydolis capti z destructi: z hoc ẽ quod dicit. d Onera vestra. i. ydola. e Graui pondere dc̃. vos a cursu impedientia. f Contabuerũt z ꝓtrita sunt simul. i. vna vobiscum. g Aia eoꝝ. i. sacerdotum z ydolatraꝝ. h In captiuitatem ibit. qz aliqui eoꝝ fuerunt capti viui z in captiuitatem ducti. i Audite me. Hic ꝯnter revocat ꝑsñm iude ad verũ cultum: quia multi fuerũt ydolatre añ captiuitatem babylonicam: vtz. iij. Regũ. in pluribus locis: et ex hoc ꝓbabile videt q z hi qui fuerũt ducti in babylonẽ sequebant babyloniorꝝ ydolatriam. z ad revocandum eum primo ostendit affect⁹ dei ad ipsum cum dicit in ꝑsona dei. Audite me domꝰ iacob dc̃. seqñt. k Qui portami a meo vtero. i. q afficior ad vos sicut mater ad filios. l Usq ad senectã egoipse. i. istam affectionẽ: ego ꝓtinuabo: consequenter revocat ꝑsñm ab ydolatria dicens.

m Cui assimilastis me. fabricãdo vob ydola. iõ subditur. n Qui confertis aurum de sacculo. quasi dicret cuius diligat aurũ sicut auari: ñ ita fuist⁹ ad ydolatriã ꝓni q ibi posuistis aurũ vrm: iõ subdit Conducentes aurificem dc̃. Et ꝓfr oñdit ydoloꝝ impotentiam dicens. Portant illuz in humeris. ꝓpter quod in fine ꝯcluditur. o Redite ꝓuaricatores. i. ydoloꝝ fabricatores z cultores. p Ad cor. cogitando q in ydolis nihil numinis sit aut virtutis. q Recordamini. Hic denunciat liberatio ꝑsñi. primo tamen ostendit dei potentia ad hoc agendũ cum dicit.

cũ clamauerint ad euz non audiet: de tribulatõne non saluabit eos: Mementote istud et fundamini: redite ꝓuaricatores ad cor. Recordamini prioris seculi q̃niam ego sum deus et nõ est vltra deus: nec ẽ similis mei annunciãs ab exordio nouissimũ: z ab initio que necdum facta sunt dicẽs. Cõsilium meũ stabit: z oĩs voluntas mea fiet. Vocans ab oriente auem et de terra longinqua virum voluntatis mee. Et locutus sum z adducam illud creaui et faciam illud. Audite me duro corde: qui longe estis a iusticia. Prope feci iusticiam meam: et non elongabitur: et salus mea non morabitur. Dabo in syon salutem: z in israel gliaz meam.

r Recordamini priorũ scñi. i. creationis mũdi. q a me creat⁹ eiõ subdit. r Qm̃ ego sũ deus solus. creator: et iõ possum ꝑsñm meũ liberare z liberatõnem ꝓdicere: ideo subditur.

s Annũcians ab exordio nouissimũ i. antecz fieret annũciaui principiũ rei z terminũ: sicut ꝓz Gene. xv. vbi sil' denũciauit abrahe descẽsum iacob z filioꝝ ei⁹ in egyptũ z afflictiones eorum ibidem z liberatõnem: z eodem mõ esaie revelauit futurã captiuitatem ꝑsñi ꝑ nabuchd. z liberationez ꝑ cyrũ z q istud sit certuz ostenditur ꝓsequẽter cum dr.

Descẽde: sede in pulvere virgo filia babylon: sede in terra,

t Consiliũ meuz stabit. de liberatõne ꝑsñi ꝑ cyrum. v Vocans ab oriẽte auez. i. cyrũ ad modũ auis velociter ventuꝝ. x Virum voluntatis mee. i. executorẽ mee volũtatis. y Creaui. i. creandũ disposui. a Et faciã illud. qz volũtas mea non potest impediri. z ad hui⁹ ꝯsideratiõez excitat iudeoꝝ attentionẽ dicẽs. b Audite me duro corde. i. qui habetis durũ cor: ꝓpter quod dicit dominꝰ Exodi. xxxij. Cerno q populus iste dure cervicis sit. c Prope feci. i. fiendã disposui. d Iusticiã meam, in babyloniorꝝ destructione: z vestra liberatõne. e Dabo in syon salutem. reedificando ibi templum ad nominis mei cultum: ꝑ quẽ cultores ꝓsequunt salutem. f Et in israel. sic est in hebreo z in libris correctis. i. i populo imitante fidem eius. g Gloriaz meã. qđ fuit impletum impfecte in liberatõne facta ꝑ cyrum: et pfecte in liberatõne facta ꝑ xp̃m de q̃ est principalis intentio hui⁹ capituli: vt dictũ est supra.

Capitulum.xlvij.

Descẽde: sede in pulvere dc̃. Hic ꝯnter describit destructio babyloniorꝝ ꝗtũ ad cessationẽ regni. Et diuidit in tres ptes. qz primo ponit hmõi cessatio. secundo subdit hui⁹ pene ratio: ibi. Iratus. et tercio excludit ei⁹ evasio: ibi. Sta cũ incãtatoribꝰ dc̃. Circa primũ dicit, a Descẽde. de dignitate regni. b Se. i pulcritudine vil' z abiecta. c Filia. fi. baby. i. ciuitas babyloris z dr ygo: qz als nõ fuerat violata siue capta ab aduersarijs

d Non ē soliū .i. regni thronus. e Filie chaldeoꝝ. i. babylonis q̄ erat metropolis in chaldea. f Quia vltra ꝛc. i. regina seu dña q̄ solent tē delicate: & magis seruituti subiecta: iō subdit. g Tolle molam ꝛ mole. qđ ē officiū ancille. h Denuda turpitudinē tuam. In hebreo habet. Denuda ligaturā tuam. i. ornamentū capitis qđ descendit vsq; ad humeros: iō subditur.

i Discooperi humeꝝ. p ista designatur applicatio ad opꝰ seruile. cū enim ancille ad talia se applicant tales cooperturas amouēt ꝛ eadē sibi apportāt p ſram cōem cū dr Denuda turpitudinē tuam. quia ornamenti ablatio ē quedam turpitudinis denudatio.

k Reuela crura: transi flūina ꝛc. q̄si diceret i captiuitatē duceris peditādo: et sic oportebit te eleuare vestes: ꝛ discooperire partes inferiores ad trāsēundum aquas et flumina.

l Ultionem capiam. ꝛc. malis tuis.

m Redēptor nr Dñs locutꝰ est prophete i psona dñi nūc loquit in ppria psona. d. Redemptor nr ō egypto ꝛ babylone. Dñs exercituū. id est angeloꝝ. o Sanctus israel. i. sctificās isrl. p Sede tace. tāctꝫ cōfusa. Et redit hic p phēta ad loquendū in psona dñi.

d Non est soliū [e]filie chaldeoꝝ: [f]q̄ vltra nō vocaberis mollis ꝛ tenera. [g]Tolle molam ꝛ mole farinaz. [h]Denuda turpitudinem tuaz. [i]Discooperi humerū. [k]Reuela crura: transi flumina. Revelabit ignominia tua ꝛ videbitur opprobrium tuum. [l]Ultionē capiā: ꝛ non resistet mihi hō. [m]Redemptor nr [n]dominus exercituū: nomen illi [o]sanct[o] isrl. [p]Sede tace [q] ꝛ intra i tenebras filia chaldeoꝝ: q̄ nō vocaberis vltra dña regnoꝝ. [r]Iratus sum [s]sup pplm meū: [t]contaminaui hereditatē meaz: ꝛ dedi eos i manu tua. [v]Non posuisti eis misericordias. [x]Super senē aggrauasti iugum tuū valde: [y] ꝛ dixisti. [z]In sempiternū ero dña. [a]Nō posuisti hec sup cor tuū: neq; recordata es nouissimi tui.

Et nūc audi hec delicata. ꝛ habitās confidēter: q̄ dicis in corde tuo ego sū: ꝛ nō ē pter me amplꝰ. Non sedebo vidua: ꝛ ignorabo sterilitatē. Venient tibi duo ħ subito i die vna: [b]sterilitas [c] ꝛ viduitas: [d]Uniuersa venerūt sup te pter multitudinē maleficioꝝ tuoꝝ: [e] ꝛ pter duritiaz incātatoꝝ tuoꝝ vehemētem. [f]Et fiduciaz habuisti i malicia tua [g] ꝛ dixisti. Nō est qui videat me. [h]Sapientia tua ꝛ sciētia tua ħ decepit te. Et dixisti i corde tuo Ego sum: [i] ꝛ preter me nō ē altera. [k]Veniet sup te malū ꝛ nescies ortū ei: et irruet sup te calamitas quā nō poteris expiare. Veniet super te repēte miseria quam nescies. [l]Sta cū incātatoribus tuis et cū multitudine maleficioꝝ tuoꝝ [m] in qb laborasti a adolescētia tua. [n]si forte quid pſit tibi aut si possis fieri fortior: defecisti i multitudīe cōsilioꝝ tuoꝝ. [p]Stent ꝛ salvēt te augures celi q̄ pteplabant sydera: ꝛ supputabāt mēses: vt ex eis ānūciarēt venturā tibi. [q]Ecce facti sūt q̄si stipula: [r]ignis exussit eos. Nō liberabūt aiam suam de manu flame: [s]nō sunt prune quibus calefiant: nec focus vt sedeant ad eum [t]Sic facta sunt tibi: in

d Non ē soliū .i. regni throꝰ. e Filie chaldeoꝝ. i. babylonis q̄ erat metropolis in chaldea. f Quia vltra ꝛc. i. regina seu dña q̄ solent tē delicate: & magis seruituti subiecta: iō subdit. g Tolle molam ꝛ mole. qđ ē officiū ancille. h Denuda turpitudinē tuam. In hebreo habet. Denuda ligaturā tuam. i. ornamentū capitis qđ descendit vsq; ad humeros: iō subditur.

i Discooperi humeꝝ. p ista designatur applicatio ad opꝰ seruile. cū enim ancille ad talia se applicant tales cooperturas amouēt ꝛ eadē sibi apportāt p ſram cōem cū dr Denuda turpitudinē tuam. quia ornamenti ablatio ē quedam turpitudinis denudatio.

k Reuela crura: transi flūina ꝛc. q̄si diceret i captiuitatē duceris peditādo: et sic oportebit te eleuare vestes: ꝛ discooperire partes inferiores ad trāsēundum aquas et flumina.

l Ultionem capiam. ꝛc. malis tuis.

m Redēptor nr Dñs locutꝰ est prophete i psona dñi nūc loquit in ppria psona. d. Redemptor nr ō egypto ꝛ babylone. Dñs exercituū. id est angeloꝝ. o Sanctus israel. i. sctificās isrl. p Sede tace. tāctꝫ cōfusa. Et redit hic p phēta ad loquendū in psona dñi.

q Et intra in tenebras. q̄ multi de babylonijs in captiuitatem ducti fuerūt ꝛ incarcerati in locis tenebrosis.

r Iratus sum. Hic pñr ponit dicte punitōnis rō que triplex est. Prima accipit ex crudelitate quā babylonij exercuerūt in pplm regni iude: ꝛ hoc est qđ dr in psona domini. r Iratus sum. de ōterito. s Sup pplm meum. ppter eius pctm̄. t Cōtaminaui hereditatē meam. i. ptaminari pmisi irlm ꝛ templū a babylonijs ingredientib ꝰ ꝛ succēdentib ꝰ vtrūq; iiij. Regū vlt. ca.

v Nō posuisti ꝛc. crudelit vtēs victoria a me tibi data

x Sup senem aggrauasti. cui ppter etatē oēs debent ppati. y Et dixisti. Hic ponit scda ratio que accipit ex babyloniorꝝ superbia cum dr. Et dixisti. p nimia elatōe.

z In sempiternū ero dña. aliorꝝ regnorꝝ. a Nō posuisti hec sup cor tuū. s. q̄ in momēto deijcere te possum a dignitate ꝛ confidentia tua. ꝛ ptz lra vsq; ibi. Venient tibi ħ duo subito: ꝛ q̄ sint illa subdit. b Sterilitas. i. carētia plis p interfectōnez habitantiū in te. c Et viduitas. i. carentia dñoꝝ. d Uniuersa. Hic ponit tercia rō q̄ accipit ex maleficioꝝ multiplicatōne cum dr.

tas: [d]Uniuersa venerūt sup te ppter multitudinē maleficioꝝ tuoꝝ: [e] ꝛ ppter duritiaz incātatoꝝ tuoꝝ vehemētem. [f]Et fiduciaz habuisti i malicia tua [g] ꝛ dixisti. Nō est qui videat me. [h]Sapientia tua ꝛ sciētia tua ħ decepit te. Et dixisti i corde tuo Ego sum: [i] ꝛ preter me nō ē altera. [k]Veniet sup te malū ꝛ nescies ortū ei: et irruet sup te calamitas quā nō poteris expiare. Veniet super te repēte miseria quam nescies. [l]Sta cū incātatoribus tuis et cū multitudine maleficioꝝ tuoꝝ [m] in qb laborasti a adolescētia tua. [n]si forte quid pſit tibi aut si possis fieri fortior: defecisti i multitudīe cōsilioꝝ tuoꝝ. [p]Stent ꝛ salvēt te augures celi q̄ pteplabant sydera: ꝛ supputabāt mēses: vt ex eis ānūciarēt venturā tibi. [q]Ecce facti sūt q̄si stipula: [r]ignis exussit eos. Nō liberabūt aiam suam de manu flame: [s]nō sunt prune quibus calefiant: nec focus vt sedeant ad eum [t]Sic facta sunt tibi: in

l Sta. Hic cō sequēter excluditur dicte pene euasio. ꝛ hāc excludendo ponit tria: p q̄ regnuz babylonis cōfidebat manere i sua potentia. Primum erat multitudo incantatorū et maleficorū: p quoꝝ artes ꝛ opera credebant se posse scire occulta ꝛ futura: ꝛ sic cauere pericula. ħ añt excludit cum dr.

m Sta cum incantatoribus tuis. quasi diceret cuz p eos non stabis.

n In quibus laborasti ꝛc. hoc est a principio ex quo babylon fuit fundata. Añt nigromancia cepta fuit in chaldea.

o Si forte quid prosit tibi eoꝝ scientia. quasi diceret non pderit.

Aut si possis fortior fieri. te muniendo contra futura pericula tibi per eos preenunciata. quasi diceret non. quia te premunire non poterunt: ideo subditur. Defecisti ꝛc.

p Stent ꝛ salvent te ꝛc. Hic excluditur secundū de quo confidebant scilicet scientia astrologorum ꝛ diuinorum ad precognitionem futurorum. Hoc excludit dicēs.

p Stēt ꝛc. i. diuinātes de futuris p motū celi: quasi diceret: nihil poterūt indicare tibi: iō subdit.

q Ecce facti sunt q̄si stipula. i. materia ad incēdiū pata.

r Ignis exussit eos. q. perierūt i incēdio babylonice ciuitat.

s Nō sūt pru. qui calefiāt ꝛc. i. sile ignis nō erit ad recreatōez sic ille q̄ sit in camino i byeme ħ ad exterminatōez.

t Sic facta sē

tibi ꝛc.i.data ꝓbustiõi. v Negociatores.hic exclu
dit terciũ de q̃ ꝓfidebãt babyloniã.s.multitudo ꝛ potẽ
tia mercatoꝝ q̃b⁹ abũdabat illo⁹ regnũ. q̃ discurrebãt
ad diuersas ptes p mare ꝛ p terrã.ꝛ inde diuitias mꝝ
tas apportabãt ad numerandũ regnũ babylonicũ ex
plorabant etiã ꝓditões aliaꝝ gẽtiũ: qo mꝝuꝝ
faciebat ad stabiliendũ regnũ
suũ ℞ igit exclu
dit cum dr.
v Negociatores tui ꝛc.i. q̃s
hic cõsueuisti a
fundatõne tua
p q̃ Unusq̃sq; i
via sua errauerit
.i.in itinere b⁹ su
is ꝛ opib⁹: ꝛ ido
ex supradict⁹ cõ
cludit. y Nõ
ẽ q̃ saluet.s.in oi
b⁹ illis p q̃s ꝓfi
debas saluari ꝛ
stabiliri: vt ptꝝ
p exclusionẽ co
rũ ex ꝓdictis.

Capm.xlviij.

Audite ℞
Postq̃
Esaias p
pheta venũcia
uit babyloniorꝝ
destructiõem.℞
ꝑinter venũciat
ppli iudeliberatõem.q̃ captiuus a babylonijs teneba
tur ꝛ diuiditur in duas ptes:qꝛ primo excitat audien
tiũ intellectũ.secõ,psequit,ꝓpositũ:ibi. Priora: Circa
primũ recolit duo de q̃bus gloriabant: ꝛ que debãt
eos mouere ad bonũ. Primuꝝ est nobilitas ortus que
debet mouere ad bonũ: vñ dicit Boetius tercio d cõ
sola. Qꝛ in nobilitate generis istud est optimũ: qꝛ per
hoc est imposita ipis nobilib⁹ q̃dã necessitas ne a ma
ioꝝ suoꝝ ꝓbitate degenerẽt:ꝛ q̃tum ad hoc dicit.
a Audite me domus iacob.i.q̃ descendistis a tanto
patriarcha:ꝛ ab eo vocati estis filij israel. b Et de
aquis iuda existis.i.d tribu nobiliori filioꝝ israꝛ:qꝛ erat
regia. Secõm est sanctitatis cultus: qꝛ soli iudei dice
bant ꝑ alijs cultores dei:ꝛ q̃tum ad hoc dicit.
c Qui iuratis in noie dñi.quasi ad eius reuerentiã:
boies.n.p maiorẽ sui iurant: Hebre.vj.℟ qꝛ reuerẽtia
debita non est in illicito iuramento:℟ magis irreueren
tia.iõ ad remouendũ eoꝝ falsam gloriam:subdit.
d Nõ in veritate neq; in iusticia.et sic eos notat de
iuramento falso:qd̃ caret veritate:ꝛ de iuramẽto ini
quo:qd̃ caret iusticia. e De ciui.em̃ sancta.i.irlm
ad cultũ dei electa. f Vocati sunt.i.denoiati ciues
de quo filij gloriabant. g Et sup deũ israꝛ ꝛc. quia
legẽ eius seruare pmiserunt:ꝛ hoc etiam debebat eos
mouere ad bonũ. h Priora. Hic exequit ꝓpositũ
.s.de ppli liberatõe. Circa quã primo ponit liberantis
ꝓditio:secõ subdit ipa liberatio:ibi. Cõgregami. Cõ
ditio aũt liberãtis est q̃ sit sciens ꝛ potẽs ad hoc: ꝛ iõ
primo oñdit ipi⁹ dei scia.ꝛ secõ ipi⁹ potẽtia:ibi. Audite
me. Prima in duas:qꝛ primo dei scia oñdit.secõ q̃dam
obiectio soluit:ibi. Propter nomẽ meũ. Circa primũ
sciendũ q̃ dei scia oñdit dupl̃r.vno mõ ex certa reue
latione contingentiũ futuroꝝ.alio mõ ex occultatõne
eoꝝ.secm ponit ibi:Audita feci. Circa primũ dr in p
sona dñi. b Priora extunc.i.anteq̃ fierent.

quibuscunq; laboraueras.
v Negociatores tui ab ado
lescẽtia tua:ꝛ vnusq̃sq; i via
sua errauerũt. y Non ẽ qui
saluet te. Capi.xlviij.
Audite hec domus ia-
cob q̃ vocamini nomĩe
israel:ꝛ de aquis iuda exi
stis:c qui iuratis in nomine
dñi:ꝛ dei israel recordami:
d nõ in veritate neq; in iusticia.
e De ciuitate em̃ scã ꝛ vocati
sunt:ꝛ sup deũ israꝛ cõstabi
liti sunt.g dñs exercituũ no
mẽ eius. h Priora extũc i annun
ciaui ꝛ ex ore meo exie
runt:ꝛ audita feci ea:repen
te opat⁹ sum ꝛ venerũt. k Sci
ui em̃ q̃a durus es tu ꝛ ner
uus ferreꝰ ceruix tua:ꝛ frõs
tua erea. l Predixi tibi extũc

i Annunciaui.sicut ptꝝ Gen.xv.vbi denunciauit abrae
peregrinatõem seminis sui futurã in egyptũ.ꝛ inde redi
turã quarta generatõe.ꝛ sicut denunciauit.ita postea in
effectũ ꝓduxit.iõ subdit. ℟ Repete opatus sum ꝛc.ꝛ cau
sa huius reuelatõnis ꝛ consiliũ subditur. k Sciui.n.
qꝛ dur⁹ es tu.s. ad
credendũ veritatẽ
ꝛ pn⁹ ad ydolatrie
falsitatẽ:iõ.
l Predixi tibi ex
tunc.s.longe añ fa
ctũ. m Ne fo-
di.ꝛc.si euenissent
absq; mea denũcia
tione.
n Que au. p me
reuelata. o Ali
de oia. sicut ꝓdixi
adimpleta:ꝛ sic po
tes scire q̃ ego feci
ꝛ non ydola.
p Vos autẽ non
annũciastis: ℟ ego
q̃ ℞ reuelaui abrae
ꝛ alijs ꝓphetis.
q Audita feci.℞
oñdit ꝓpositũ ex
aliq̃rũ occultatiõe.
sicut.n. dr⁹ aliq̃ re
uelauit iudeis añ
q̃ fierẽt:ne ydolorũ
ascriberẽt: vt di
ctũ est:ita aliq̃ non
reuelauit eis:ne p
cognitio ydol'ascri
beret. Et hoc ẽ qd̃
dicit. q Audi-
ta feci tibi noua ex-

tunc.i.anteq̃ fierẽt:vt dcm̃ ẽ ꝑte pcedẽti:ꝛ sic ꝓtinuat se
ad pcedẽtia. r Et ꝓseruata sunt.i.nota apud me tm̃.
s Que nescis nunc creata sunt.i.in effectu posita.
t Et nõ extũc ꝛc.i.lõge anteq̃ eẽnt:nec etiã ante diẽ vl̃
horã in qua facta sunt illa cognouisti:cui⁹rõ subdit.
v Ne forte dicas.ecce ego cognoui ea.p me vel p ydo
la añq̃ fierẽt:iõ subdit. r Nec audisti.ab ydol'tuis.
y Nec cognouisti.p teipm̃. Neq; extunc apta est auris
tua.ꝛ subdit cã. z Scio em̃ ꝛc.i.scio ꝓnitatẽ tuaꝝ ad
ydolatriã. a Et transgressorẽ de ventre alis ex vtero
vocaui te.i.de deserto.in quo portabã te: quasi mr̃ pue
rũ in ventre.ibi.n.fabricauit ppls israel vitulũ cõflatilez
ꝛ adorauit hostias immolando:Exo.xxxij.ꝛ iõ alq̃ sunt
illi ppli celata vel velata vsq; ad horã euentus:ne ex ꝓ
nitate eius ad ydolatriã attribueret ydolis istaꝝ ꝓcogni
tõem. b Propter nomen meũ. Hic remouet quedã
obiectio:qꝛ posset aliq̃s dicere:exquo deus ꝑscuit mali
ciã ꝛ ꝓnitatẽ huius ppli.nõ debuit eis tot bona facisse:
hoc remouet dicens:q̃ illa nõ fecit ꝓ ppli'm:℟ ꝓ nomen
suum:ꝛ hoc est quod dicit.
b Propter nomẽ meũ longe faciã ꝛc.i.feci:ꝛ loquit de
ꝑterito p modũ futuri sicut frequenter fit in ꝓphetis.qꝛ
tunc penitus nõ te deleui:vt seruarẽ ꝓmissum meum ad
abraã ysaac ꝛ iacob de ꝓseruando semẽ eoꝝ.pp qd̃ dicẽ
te dño moysi Exo.xxxij. Cerno q̃ ppls iste dure ceruicis
sit:dimitte me vt irascat furor meus cõtra eos ꝛ deleam
eos.moyses orauit dñm dicens. Quiescat ira tua ꝛ esto
placabilis sup nequitiã populi. Recordare abraaꝝ ysaac
ꝛ israꝛ seruoꝝ tuoꝝ:q̃bus iurasti ꝛc. c Et lau. mea in
frenabo te.i.in frena subigã occupãdo te in cerimonijs.
d Ne intereas.offerendo.s.ydolis.ista fuit,vna de cau
sis multiplicatiõis cerimonialiũ. e Ecce excoxi te.p
tribulatões multiplices in deserto:ꝛ postea in ẽra ꝓmis
sionis p reges assyrioꝝ ꝛ babylonie. f Ex nõ q̃ argẽ
tum.q.d.semper in te remansit impurũ. g Elegi te in

camino pauptatis.i.in egypto vbi in pauptate ⁊ afflictione coquebas lateres in camino. Propter me.i.pp bonorē meū ꝯuandū: ⁊ duplicaꝫ li pp me ad maiorē assertionē. b Facia.s.liberatōem tuā ⁊ saluatiōem.

i Et nō blasphemer.a dicentib⁹ q̄ nō teneręt ad patres ꝓdictos fidelitatē.

k Et gl̄iam meā .i.cultū mihi debitū. l Alteri nō dabo.i.dare licite non ꝓcedam.

argentū: [s]elegi te in camīo pauptatis. Propter me propter me [b]facia ꝫ: [t]vt nō blasphemer: [k] ⁊ gloriam meā [l]alteri nō dabo. [m] Audi me iacob: ⁊ israel quem ego voco [n] Egoipse: [o]ego prim⁹ ⁊ ego nouissimus. [p] Manus quoq; mea fundauit terram: [q] ⁊ dextera mea mensa est celos [r] Ego vocabo eos: [s] ⁊ stabūt simul. [t] Congregamini omnes vos [v] ⁊ audite. [r] Quis de eis annunciauit hec? [y] Dominus dilexit eum: [3] faciet voluntatem suam in babylone ⁊ brachium suū in chaldeis. [a] Ego ego locutus sum: [b] ⁊ vocaui eum: [c] adduxi eum [d] ⁊ directa est via eius. [e] Accedite ad me: ⁊ audite hoc. [f] Non a principio [g] in abscōdito locutus sum. [b] Ex tempore anteq̄ fierent ibi eram: nunc [u] Audite. ħ cōsequēter oñdit potentia dei liberātis ⁊ hoc ex creatōe rerum de nihilo: ad quā requirit potētia infinita: q̄ inter nihil ⁊ aliquid nō est ꝓportio aliqua: ⁊ hoc est qđ subdit.

n Egoipe. ⁊ nō ali⁹ supple est creator. o Ego prim⁹ ⁊ ego nouissimus. a quo dependet oē esse creatū.

p Manus quoq; mea ⁊c. hoc dr: q̄ terra est pars infima mundi: sicut fundamentū in domo. q Et dextera mea mēsa est celos. In hebreo br̄. Palmizauit celos. i. palmo mensurauit: ꝑ quod intelligit facilitas mensurationis sicut in eo quod mensuraꝫ palmo hominis.

r Ego vocabo eos. i. corpa celestia imponēdo eis ꝓpria noia: psalmo. cxlvj. Qui numerat multitudinē stellarū: ⁊ oibus eis noia vocat. s Et stabunt simul. i. parati sunt ad obsequiū meū: ⁊ sic oñdit dei ptās nō solū ex rerum creatōe: ħ etiā ex ea q̄ gubernatōe. t Congregamini. Postq̄ esaias denūciauit dei liberantis ꝯditiōem. hic ꝓñr denunciat ipam liberatōem: ⁊ secūdo liberatiōis modū ⁊ ordinē: ibi. Egredimini. Circa primū sciendū q̄ liberatio ppli de babylone facta p Cyrū figura fuit liberationis a ptāte demonis facte p xpm: ⁊ iō primo ponit liberatio prima: ⁊ secda ibi. Accedite ad me: modus est. n. isti⁹ ꝓphe: vt frequēter dcm̄ est supra denūciādo statū illi⁹ ppli sil̄ denunciare mysteriū xpi. Circa primū dicitur.

t Cōgregamini oēs vos. i. vos iudei. v Et audi. w cē dñi loquētis p os ꝓphete. r Quis de eis. i. de chaldeis de quibus supra fecerat mentiōez. annūciauit hec. s. mala eis futura p Cyrū. q. d. nullus etiā de ydolis hec annunciare potuit. y Dñs dilexit eum. s. cyrū. Circa qđ sciendū q̄ diligere est velle alicui bonū: deus aūt pmouit cyrū ad dignitatē regni de statu infimo: ⁊ vili: vt dcm̄ fuit. ħ. xlv. ⁊ sic dilexit eū q̄tū ad bonū regni ⁊ monarchie: nō tm̄ q̄tū ad bonū gratie ⁊ glie: q̄ lz deū celi ꝓfessus fuerit. vt br̄. j. Esdre. j. tū cum hoc ydola coluit. vt dcm̄ fuit ħ. xlv. 3 Faciet voluntatē suā. s. dei in babylone chaldeos ꝓp peccata sua puniēdo sm̄ ordinē diuine iusticie. ⁊ iudeos inde liberando. a Ego locutus sum in ꝑsona dei hoc dr: q̄ mētiri nō pōt. b Et vocaui eū. ad dignitatē regni. c Adduxi eū. ꝫ babylonē. d Et directa est via eius. ꝑ victoriā sequētē. e Accedite. hic ꝓñr denunciaꝫ liberatio a ptāte demonis figurata ꝑ liberatōem a captiuitate babylonis. hec autē liberatio facta est p missionē filij dei in mūdū. iō primo describit hec missio: secdo facta p eā liberatio: ibi. Hec dicit. Circa primū est aliquantulū immorandū: q̄ ibi exprimit sancte trinitatis mysteriuz. Sciēdū igit: q̄ illud qđ hic dr. f Nō a principio in abscōdito locutus sum. sm̄ doctores catholicos ⁊ hebreos intelligit de datione legis in monte synai: que nō fuit data occulte: sed manifeste: intātū q̄ totus populus audiebat; vocē dñi loquētis: ꝫtū ad decez ꝓcepta decalogi: vt br̄. Exo. xx. ⁊ sic qđ dr ħ. Nō a principio in absconditō locut⁹ sum. nō est verbū Esaie q̄ legē non dedit: ħ ipius dei: ⁊ in hoc conueniunt catholici ⁊ hebrei qđ aūt subdit. Ex tpe añq̄ fierent ibi erā. i. anteq̄ lex darer: Et in hebreo br̄. In principio sui eē ego ibi. i. a principio dationis legis: qđ exponūt aliqui hebrei de ꝑsona Esaie: dicētes q̄ oēs ꝓphete fuerūt in mōte synai ⁊ ibi acceperūt a deo ꝓphetias suas: sicut moyses legē futuris tēporibus: sm̄ ordiatiōem dei ab eis ꝓnunciādas et sm̄ ħ subdit esaias. Et nūc misit me dñs deus ⁊ spūs eius. s. ad denunciandū ꝓphetiā quā tunc acceperā. s. ipō tpe dationis legis: ħ istud dictū est falsum. q̄ post datōem legis esaias fuit natus. s. p. dc. annos: ⁊ amplius: multi etiā ꝓphete adhuc posterius. s. hieremias. ezechiel. daniel. aggeus ⁊ zacharias. ⁊ plures alij. Si aūt dicatur q̄ aie ꝓphetarū extunc vl̄ante fuerūt create: ⁊ sic fuerit ibi ꝓphete sm̄ alias. hoc nō solū est ꝫ doctores catholicos ⁊ phos: q̄ dicunt aiam hois non ꝓcedere corpus duratōe: ħ etiā contra aliquos doctores hebreos: vñ sup illud Zacha. xij. Ego formās spiritū hois in medio eius. vbi translatio ura hz: Fingēs spm̄ eius in eo. dicit quedam glo. hebraica: q̄ creator creat animā cum ꝓfectiōe figure corpis humani: ⁊ ita dicunt phi: quia anima est actus primus corporis physici organici ⁊c. secundo de aia: hoc etiā apparet Gen. j. vbi dicitur: q̄ formato corpe ade deus inspirauit in faciem eius spiraculū vite: Ergo quod dicit hic. Ex tē pore anteq̄ fierent ibi eram: vel a principio sui eē ego ibi. nō pōt intelligi de esaia. hoc etiā ptz in quodā libro apud hebreos auctentico vbi ista lra inducit dicta in ꝑsona dei sicut ⁊ ꝓcedens immediate. s. Non a principio in abscondito locutus sum. ⁊ eodem modo quod subditur in eodem cōtextu ⁊ sub eodem versu. Et nūc misit me dñs ⁊c. in ꝑsona dei dicit. Si. n. ad ꝑsonam esaie referre retur esset ibi principium noui versus: vt esset distinctio inter personas loquentes: nunc autem in hebreo vnicus est versus q̄ incipit: Accedite ad me ⁊c. ⁊ terminaꝫ ibi. Et nunc dñs deus misit me ⁊ spiritus eius. inclusiue. Ex dictis patet mysteriū sancte trinitatis: q̄ hic exꝑsse dr deus missus a deo ⁊ spū eius. inter missum ⁊ mittentez est ꝑsonalis distinctio: ⁊ sic apparet distinctio personalis ipius filij missi a patre ⁊ spūsancto: a quib⁹ missus est in carnē ꝓ mundi salute Resumatur ergo lra a principio cum dr.

e Accedite ad me ⁊ audite. hoc verbū est filij dei: vt patet ex ꝓdictis: q̄ excitat attentōem audientiū ad figuandū q̄ vult dicere aliq̄d magnū. s. sancte trinitatꝫ ⁊ incarnatōis filij mysteriū. f Nō a principio. s. dationis legis. g In abscondito locutus sum: q̄ in manifesto eā dedi. Circa qđ sciendū q̄ lz lex illa fuerit data a tota trinitate cui⁹ opa sunt indiuisa: tm̄ illa datio appropriaꝫ filio. Sicut. n. illa q̄ ptinent ad potentiā appropriant ꝑi: ⁊ q̄ ad bonitatē spūsctō: ita q̄ ptinent ad sapiam filio: cuiusmodi est datio legis ⁊ ꝓphetice cognitōis ⁊ similiū. h Ex tpe añq̄ fierēt ibi erā. cū ꝑre ⁊ spūsctō sm̄ diuinitatē.

i Et nunc. i. tēpe gre. l Misit me. ad bū anitatis

assumptōem. k Dñs.i.est deus pr. m Et spiritus eius.q̄ est tercia in trinitate psonaꝝ. n Hec dicit dñs.hic ponit descriptio liberatio facta p filiū incarnatū:z hoc p suā sanctā doctrinā z opa cum dr.
n Hec dicit dñs deus redēptor tuus.i. dei filius incarnatus:q̄ redemptor est mūdi:z vnus deus z dominus cū patre z spūsancto.
o Sanctus isrl'.i.sanctificās israel.

p Ego dñs deus tuus.rōe deitatis. q Docens te vtilia.i. euāgelica z cōsilia:q̄ lz nō sint necessaria ad salutē: disponunt tñ ad p̄fectōem xp̄c.n. q̄tuz ad moralia p̄cepta nō addidit nisi cōsilia. r Gubernās te in via qua ambulas.i.in p̄nti vita que est via ad patriā:z q̄ lz doctrinā xp̄i plures acceperint:tñ multo plures recusauerūt:vt patz in euāgelijs z actib⁹ apl̄oꝝ.iō subdit

s Utinā attendisses &c.quantū.n.ad credenda xp̄c plura docuit tanq̄ de necessitate salutis:vt de articulo sancte trinitatis z incarnatōis:de baptismo z cōsilib⁹.
t Facta fuisset &c.vicz q̄tum ad pacem tp̄alem: q̄ romani non venissent ad destruendū locuz z gentem que destructio fuit in vindictam mortis xp̄i:z q̄tū ad pacem internā conscientie:z pacem superne glorie finaliter consequendam:sicut angeli clamauerūt in natiuitate xp̄i credentibus affuturā Luce.ij. Gl̄a in altissimis deo:z in terra pax hoibus bone volūtatis &c.
v Et iusticia tua sicut gurgites maris.i.valde abundans:q̄ iusticia que est p fidem xp̄i:illa est iusticia abūdans.
x Et fuisset quasi harc. semen tuū.i.filij tui z filie fuissent multoplures q̄ sūt:q̄ in destructōe hierusalē pp xp̄i mortē multi iudei fuerunt interfecti:videlz decies centū milia a principio obsidionis ad finē z in captiuitatē ducti nonagintaseptez milia: vt dicit egisyppus illoꝝ tēpoꝝ vicinus libro quinto.
y Et stirps veteri tui.i.filij z filie. z Et lapilli ei⁹.i. maris. Repetitio est eiusdē sententie. Uocantur etiā hic semen z filij z filie oēs qui credidissent ad doctrinā iudeoꝝ:si fidem xp̄i recepissent.
a Et non interisset &c.i.nō fuisset destructio iam dicta.
b Egredimini. Postq̄ ysaias denunciauit duplicē liberatiōem .s.p cyrū z p xp̄m.hic cōsequēter describit vtriusq̄ ordinē siue modū:z primo primē secō secē cap̄.sequēti. Circa primū dicit. b Egredimini de babylone.q̄si diceret ppe est destructio eius per Cyrum z exercitū ipius.
c Fugite a chaldeis.q̄ nō solū ciuitas metropolis fuit capta a cyro:sed etiā tota regio.
d In voce exultatōis annunciate.s. hanc destructionē applaudēdo diuine iusticie:z etiā liberatōi iudeorū que post destructōem facta est per cyrum.
e Dicite redemit dñs seruū suum iacob.s.in liberatione de captiuitate babylonica.reducite etiaz ad memoriā tanq̄ grati liberatōem de seruitute egypti.
f Nō sitiert.in deserto.cū exirēt de egypto:p hoc nō excludit sitis generalr:q̄ filij isrl exeūdo d egypto passi sunt pluries sitim in deserto:vt patz Exo.xv.z xvij.et Nume.xx.sed excludit sitis ducens ad periculū mortis z q̄ dñs subuenit eis:iō subdit. g Aquā de petra

a facie mea. b Egredimini d babylone: c fugite a chaldeis. d In voce exultatiōis annunciate:auditum facite hoc z efferte illud vsq̄ ad extrema terre c Dicite: Redemit dominus seruum suum iacob. f Non sitierunt in deserto cuz educeret eos. g Aquā de petra produxit eis z scidit petram z fluxerūt aque h Non est pax impijs dicit dominus.

pduxit eis:vt patz Exo.xvij.z Nu.xx. b Nō est pax &c.q̄ quantūcunq̄ dñs p̄staret eis hec beneficia z plura alia fuerūt tñ multi mali in pplō isrl'd dñm murmurātes qui mortui fuerunt vagabundi in deserto.vt hr Nume.xiij. Nō.n.pōt istud de pductōe aque de petra exponi cōuenienter de reditu captiuitatis babylonice:q̄ non legit tunc dñs talia fecisse.z non est verisimile q̄ Esdras z alij q̄ illum redituz descripserunt hoc tacuissent:z iō melius exponit mō dicto de reditu d egypto.

In capitulo.xlviij.vbi dr in postilla: Propter nomen meū longe faciam. Additio.j.

Quod in ꝓbeticis scripturis frequenter fit hmo d futuro p modū p̄teriti:rō est pp certitudinē ꝓbetie prout cōiter dicitur.sed quod de preterito p modum futuri fit sermo hec ratio non sufficit sed assignanda est alia.

In eodē ca.vbi dr i postil. Et laude mea infrenabo te. Additio.ij.

Per diuinā laudē hō ascendit in deū p affectū:intantū q̄ p hoc retrahit ab his q̄ sunt cōtra deum z hoc est qd dicit ꝓbeta: Laude mea infrenabo te ne intereas hm sanctū Ubo.in secūda scde.q.xcj.que videtur magis propria expositio q̄ illa que in postilla dicitur de laude.

In eo.ca.vbi dr i postil. Et dextera mea mēsa ē celos. Additio.iij.

Per hoc qd dr: Dextera mea palmizauit celos:hm hebraicā lram non solū intelligit facilitas mensuratōis:sed etiā mensuratōis debita ꝓgruentia seu coadaptatio ad rem que edificari intenditur: sicut ille q̄ palma aliquid mensurat: sic vt non excedat nec deficiat ab intento hm illud Sap̄.cap̄.xj. Omia fecit dñs numero ponderc z mensura.

Replica.

In ca.xlviij.postil. expōit illū passū. Propt nomen meū furorē meū lōge faciā.i.feci ponendo futurum p p̄teritū. Burg.dicit vsitatū in ꝓbis ponere p̄teritū p futuro pp certitudinē ꝓbetie:s ponē futurū p p̄terito bz aliā rōnē:quā tñ n assignat.p̄t āt p̄ter alias rōnes dici q̄ pphe vtūt z sacra scp̄tura d deo loq̄ntes ꝛbo oim tpm indifferēter:q̄ eēnitas soli deo cōuenies coexistit oib⁹ differētijs tpm:sicut dctm ē.s. Exo.xxx.cap̄. In eodē cap̄lo vbi dr: Et laude mea infrenabo te ne intereas:hoc frenū dicit postil.cerimoniales obligatōes quib⁹ pplis tenebat:ne ad ydola defluerct. Burg.aūt hoc fctm paruipēdēs dicit illā laudē fore ascensum mētis in deum p affectū tā feruidū vt p hunc tanq̄ p frenum retrahat ab his que sunt cōtra deum. Sed manifestū est ex lra: q̄ illi iudei de quibus hic dicitur hmōi affectus non habuerūt ad deum:quia coluerunt deum timore seruili:dum enim tribularentur ad dñm clamauerunt vt dicitur de hoc populo in multis locis sacre scripture.tempe aūt psperitatis defluxerūt ad ydolaxō dr de eodem. Pplis hiclabijs me

bonorat ꝛc. Uñ alia ē laus dei q̄ ꝓcedit a libera volūtate q̄z q̄ a ꝑuili obligatōe: ꝑma nō bz rōnē freni ꝙ libertatē qz fit amore iusticie. Scda bz rōnē freni: qz fit timore pene. ꝑma nō retrabit a malo ꝙ tēdit in bonū: qđ fit libere sine freno. Scda āt retrabit a malo: ꝙ nō afficit ad bonū

Et quod de ꝑma hoc nō dicat sed de scda ꝓbat sanctus Thomas exponēs hunc locū ꝛ dicens Infrenā. i. obligaz te ad cerimoniales laudes meas: ne sacrificia ydolis offerēs intereas: ꝛ adducit ad id concordātia psal. In chamo ꝛ freno maxillas eoꝝ ꝓstrige. puto b ꝛ alibi oculos Burg. odio ꝛ liuore cecatos: vt videre nō potuit: q̄ vilipēdēdo po. s. Tho. vilipēdit cuiꝰ tñ dicta dixit in plogo sui opis igne charitatis examinata: ꝛ naturalis rōnis dictamine multipliciter purgata: ꝛ tñ hic Burg. ꝑ sui erroris ꝑfirmatōe allegat sanctū Tho. scda scde. q. xcj. vt eū sic relinquat in cōtradictōe.

Capitulum. xlix.

Audite insule. Hic ꝓñr describit modus. s. secunde liberatōis facte ꝑ xp̄m. Sciendū tñ q̄ aliq̄ doctores catholici totū istud caplm exponūt de liberatōe facta ꝑ cyrū ꝙ istud nō vr verū: qz ppls de babylōe rediens nō fuit in tanta ꝓsperitate quāta describit hic: immo fuit in mꝛta angustia ꝛ pauptate sicut dictū est supra xxxv. ꝛ in pluribꝰ alijs locis. Preterea sic exponentes magis indaizant q̄stū ad hoc q̄ doctores hebreoꝝ antiq̄ q̄ aliqua dicta in hoc capitulo referūt ad tps xp̄i. s. illud Dedi te in lucē gentiū vt sis salus mea vsq̄ ad extremū terre. ꝛ ꝑ ꝓsequens alia q̄ annectunt huic inie ꝓsequēter vel antecedēter: q̄ aūt ita sit: ꝓbz in glo. magna sup Ysa. xlj. capitulo. vbi mouet talis questio de messia: Poterit ne dici q̄ redēptor cum venerit: sit leuans facies. i. acceptor ꝓsonarū ꝑm modū loquēdi hebraicū: ꝛ rñdetur ibi. Absit. sed oēs ꝓfitentes ei corde ꝛ ore ꝛ opibus saluabit. sicut scriptuz est Hiere. xxiij. In diebus illis saluabit iuda ꝛ isrl ꝛc. ac si dicat. Cōfitētes ei. ꝛ sic dicit Ysaie. xlix. Dedi te in lucem gentiū: vt sis salus mea vsq̄ ad extremū terre. hec glo. ꝑm oēs doctores catholicos intelligit ad lr̄am de xp̄o: vt plenius videbit q̄n erimus ibi dño cōcedente: ꝛ ꝑ ꝓsequens alia que ad idē inducūt de ca. isto. Dedi te in lucē gentiū ꝛc. ꝑm auctorē vel auctores illius intelligit ad lr̄am de xp̄o. Item Actu. xiij. hec auctoritas Dedi te in lucē ꝛc. a paulo ꝛ barnaba inducit tāq̄ dicta ad lr̄am de cōuersione gentiliū ad fidem xp̄i. Item ra. sa. dicit q̄ illud qđ hr̄ versus finē hui⁹ capituli: Nunq̄d tolet a forti ꝓda ꝛc. intelligit de esau ꝙ quē intelligit romanū imperiū: qz cum alijs iudeis expectat ꝑ messiam venturū liberari de seruitute in qua sunt: ꝛ sic ꝑm eum referendū est ad tps xp̄i qđ verū est: ꝙ expectant futurū qđ ꝑ Ihesum nazarenū impletū est: pp qđ dicit Matth. xvij. Ergo liberi sunt filij. ꝛ loquit de tributo romano imꝑatori reddendo. Igit exponēdo caplm ꝑm hunc sensum in duas ptes diuidit: qz ꝑimo ponit modus saluatōis: scdo tollitur metus desperatōis ibi. Et dixit Syon. Prima in duas: qz ꝑimo ponit saluatoris ꝓditio: scdo subdit salutis ꝓpatio: ibi. Et ego dixi. Circa ꝑimū dr. a Audite insule. Hic excitat attētio: vt ꝑ hoc designet nunciande rei magnitudo. b Dñs ab vtero vocauit me. hoc dr in ꝑsona xp̄i hois de q̄ adhuc erāte in vtero mris dixit dñs ꝑ angelū suū ad Ioseph: Vocabis nomē eius ihesuz. Ipe em saluū faciet ꝑplm suū a peccatis eoꝝ: Matth. j. c Et posuit os meū q̄si ꝛc. In q̄ notat efficacia vbi xp̄i ad ꝓscindēdū vicia. d In vm. ma. sue. i. ptāt⁹ sue. e Protexit me. nō. n. fuit captus a iudeis: nisi q̄n voluit ꝛ se obtulit: Job. xviij. Dixi vobis q̄z ego sū si ergo me queritis: sinite hos abire. f Et posuit me sicut sagittā electam In hebreo hr̄. Clarā. i. limatā ꝑ hoc intelligit puritas et claritas doctrine xp̄i g In pharetra sua. i. in sua ꝓuidentia. h Abscondit me. vsq̄ ad tps reuelatōis mee i Et dixit mihi seruus meus

hi. Seruꝰ meus es tu isrl q̄ te glificabo. m Et ego dixi m Inuacuū laborauī: sū cā ꝛ vane fortitudinē meā cōsūpsi: ergo iudiciū meū cuz dño: ꝛ opꝰ meū cū deo meo. Hec dicit dñs formans me ex vtero seruū sibi: q ut reducā iacob ad eū: r ꝛ isrl non ꝓgregabit. s Et glorificat

es tu. rōne humanitatis in qua accepit formam serui. Phil. ij. Semetipm exinaniuit formā serui accipiēs ꝛc. k Israel. sic noiatur xp̄c: qz de pplo israel nat⁹: ꝛ rōne interꝓtationū quaz vna est: Videns deū: qz aia xp̄i vidit diuinā eētiā ab instanti sue creatōis. Alia intꝓtatio est: Directus cum deo: qđ optime quenit xp̄o homini: qz eius humanitas est instrumētū diuinitati cōiunctū ei: ꝛ sic in oibus mouet ꝑm deitatis instinctū l Quia in te glorificabor. ꝙ miracula diuine ptātis ꝛ excellentie demonstratiua.

m Et ego dixi. Hic ꝓñter ponitur salutis opatio: et ꝑimo respectu iudeoꝝ: secundo respectu gentiliuz: ibi. Et glorificatus sum. Circa ꝑimū sciendū q̄ labores xp̄i ieiunando: vigilando: docendo: ꝓdicādo: ꝛ oīa alia erant ad nr̄am salutez ordinata: ꝑm q̄ dicit psal. lxxiij. Operatus est salutē in medio terre: ꝛ q̄uis ꝓncipaliter missus fuerit ad ꝓdicandū iudeis in ꝑsona ꝓphe: ꝓpter qđ dicit Matth. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierant domus israel: tñ pauci iudei cōparatiue ad alios crediderūt: ꝛ q̄stū ad illos dicit.

n Inuacuum laborauī. pp incredulitatē iudeoꝝ: et ad idem facit quod sequit.

n Sine cā ꝛ vane fortitudinez meā cōsumpsi: lz eīm mortuus fuerit in etate virili: tñ ex laboꝛib⁹ videbat iam antiquus ꝛ in ꝑte ꝓsumptus: pp qđ dixerūt ei iudei Joh. viij. Quinquaginta annos nōdū habes ꝛc. o Ergo iudiciū meū cū dño ꝛc. qz ipse videt q̄ nihil omisi de ꝓtingentib⁹ ad salutē iudeoꝝ. p Formās me ex vtero seruū sibi: qz ab instanti incarnatiōis fuit diuinitus corpus xp̄i formatū ꝛ animatū: ꝛ sic extunc ꝑfectus fuit xp̄c oibus scientijs ꝛ carismatibus.

q Ut reducam iacob ad eū. i. pplm isrl descendentē a iacob ad quē vocandū fuit missus. vt dictum est.

r Et israel nō cōgregabitur. in ouili dñi ꝙ susceptiōz fidei: qz ꝓ maiori ꝑte in infidelitate sua ꝑmansit: sicut enim iacob ꝛ israel sunt duo noia vni⁹ ꝑsone: Gen. xxxij. ita sunt hic noia vnius ppli ab illo descēdētis. pōt etiam hec lr̄a exponi vt qđ dicit hic.

q Ut reducā iacob ad eum. intelligat de illis q̄ crediderunt ex populo iudeoꝝ: sicut fuerūt apli: aliq̄z discipuli multi: vt habet in actibus aplōꝝ: ꝛ qđ subdit.

r Israel aūt non cōgregabit. intelligit de illis q̄ remanserunt increduli.

s Et glorificatus sum. Hic ꝓñr describit opatio salutis q̄stum ad gentiles cū fidē xp̄i receperūt: ꝛ diuidit in duas ptes: qz ꝑimo describit huius salutis opatio. ꝛ secūdo subdit gr̄arū actio: ibi. Laudate celi. Circa ꝑimuz dr in ꝑsona xp̄i. s Et glorificatus sum. inter gentes credentes nomē meū: qđ factū est virtute dei patris. iō subditur.

t Et dixit parum est vt sis mihi seruus. in hūanitate assumpta ad suscitandas tribus iacob d̄ morte infidelitatis ad vitā fidei: ꝑm q̄ d̄r abacuc. ij. ca. Iust⁹ autē ex fide viuit. v Et feces israel. i. vicia. x Conuertendas. in virtutes. y Dedi te in lucem gētiū. ꝑ susceptiōez luminis fidei.

z Vt sis salus mea. i. a me missa ⁊ data.

z Vsq̄z ad extremuz terre. et hoc modo dixit xp̄c aplis actu. j. Eritis mihi testes in hierusalē ⁊ in oi iudea ⁊ samaria ⁊ vsq̄z ad vltimū terre

a Hec di. dn̄s. s. deus pater.

b Redēptor isrl. q̄r dedit filium ꝓ eius redēptiōe. c Sāctus eius. i. sanctificator ip̄ius.

d Ad contemptibilez aiam. i. xp̄m denominādo a ꝑte totū q̄ in hūanitate assumpta ꝯtēptibilis apparuit. j. .liij. Quasi abscōditus vultus ei⁹ ⁊ despect⁹ ⁊c.

e Ad abomiatam gentē. i. primitiuā eccl̄iam quam supra modum abominati sunt p̄ncipes iudeoꝝ: vt pz in actibus apl̄oꝝ in pluribus locis. sil̄r postea multi romani imꝑatores: vt nero. domicianus. dioclecianus. maximianus. et multi alij eam totaliter exterminare querētes. f Ad ser. dn̄oꝝ. i. ppl̄m catholicū: q̄r tūc xp̄iani frequēter cōdēnabantur ad metalla fodiēda: ⁊ alia opa ꝑuilia facienda. g Reges videbūt. miracula in virtute nomis xp̄i fienda ꝑ apl̄os ⁊ eoꝝ successores.

h Et ꝯsurgent principes. ad statū fidei xp̄iane: quod maxime patuit tpe ꝯstātini. i Et adorabunt ꝓpter dn̄m. s. patrē. k Quia fidelis est. mittendo redemptorē mundo sicut patribus ꝓmiserat. l Et sctm̄ israel. i. sanctificatorē ei⁹. m Qui elegit te. s. xp̄m hoīem ad opus redemptōis humane.

n Hec dicit dn̄s. i. deus pater. o In tēpore placito. i. gratie. p Exaudiui te. Omnis. n. oratio xp̄i ad patrem fuit exaudita: que ꝓcessit ꝑm deliberatiuā voluntatē. q Et in die salutis. i. in die passionis q̄ opatus est salutē in medio terre.

r Auxiliatus sum tui. dando ꝯstantiam patiendi.

s Et seruaui te. recipiendo aiam tuā in morte ⁊ preseruando corpus a corruptōe. t Et dedi te in fed⁹ ppl̄i. vt ꝑ te deo federaret. v Vt suscitares terraz. i. habitantes in terra a morte culpe ad vitā gratie.

x Et possideres hereditates dissipatas. i. natōes gētium diuersis erroribus laceratas.

y Vt dice. his qui vincti sunt. ꝯsuetudine peccandi.

z Exite. ꝑ veritatē pnie. ⁊ his q̄ in tenebris sūt ignorantie. a Reuelamini. in veritatis cognitiōe.

b Sup vias pascent̄. i. in obseruatiōe mandatoꝝ et ꝯsilioꝝ. c Et in omnib⁹ planis. i. in sanctoꝝ exemplis que sunt ita plana q̄ possunt ab oībus videri.

d Pascua eoꝝ. q̄r magis edificāt exempla q̄ verba.

e Non esuri. neq̄z siti. ⁊c. Ex hoc. n. ptz q̄ nō intelligit̄ de reditu captiuitatis babylonice: q̄r nūq̄z sic est impletū sed de redemptōe facta ꝑ xp̄m: que q̄dez habet effectū in cōsecutione vite beate. vbi nullū sentitur malū ⁊ br̄ om̄e bonū: iō subdit̄.

f Et ad fon. aq̄rū potabit eos. ꝑ q̄d designat̄ quies appetit⁹ in bono adepto.

sū in ocul̄ dn̄i: ⁊ de⁹ me⁹ fct̄s ē fortitudo mea: [t] ⁊ dixit parū ē vt sis mihi seruus ad suscitādas trib⁹ iacob [v] ⁊ feces isrl̄ [x] ꝯuertēdas. [y] Dedi te in lucē gētiū: vt sis salus mea [z] vsq̄z ad extremū t̄re. [a] Hec dicit dn̄s [b] redēptor isrl̄ [c] sanctus ei⁹ [d] ad ꝯtēptibilē aīaz [e] ad abhominatā gentē: [f] ad ꝑuū dn̄oꝝ. [g] Reges videbūt [h] ⁊ ꝯsurgēt p̄ncipes: [i] ⁊ adorabūt ꝑꝑ dn̄m: [k] q̄r fidelis est: [l] ⁊ sctm̄ isrl̄ [m] q̄ elegit te [n] Hec dicit dn̄s: [o] In tēpe placito [p] exaudiui te: [q] ⁊ in die salutis [r] auxiliat⁹ sū tui. [s] Et ꝑuaui te [t] et dedi te in fed⁹ ppl̄i [v] vt suscitares t̄rā [x] ⁊ possideres hereditates dissipatas: [y] vt diceres his q̄ victi st̄: [z] exite ⁊ his q̄ in tenebris: [a] reuelamini. [b] Sup vias pascēt̄: [c] et in oīb⁹ planis [d] pascua eoruz

[e] Nō esuriēt neq̄z sitiēt: ⁊ nō ꝑcutiet eos estus ⁊ sol: quia miserator eoꝝ reget eos: [f] et ad fontes aquarū potabit eos. [g] Et ponā oēs montes meos in viā: ⁊ semite mee exaltabunt̄. [h] Ecce isti de lōge veniēt: [i] ⁊ ecce illi ab aq̄lōe: ⁊ mari: ⁊ isti de t̄ra australi. [k] Laudate celi [l] ⁊ exulta t̄ra: [m] iubilate mōtes laudē: [n] q̄r cōsolatus est dn̄s ppl̄m suū ⁊ pauperū suoꝝ miserebit̄: [o] ⁊ dixit syon: [p] dereliquit me dn̄s: ⁊ dn̄s oblit⁹ ē mei [q] Nūq̄d obliuisci pōt mulier infantē suū: vt nō misereat̄ filio vteri sui. Et si illa oblita fuerit: ego tn̄ nō obliuiscar tui. [r] Ecce ī manib⁹ meis descripsi te [s] muri tui [t] corā oculis meis sp̄. [v] Venerūt structores tui: [x] destruentes te ⁊ dissipantes [y] a te exibunt.

g Et ponam oēs montes ⁊c. per hoc intelligit̄ remotio impedimentoꝝ publicatōnis euangelij ꝑ discursum apl̄oꝝ aliorūq̄z discipuloꝝ: vt fuit dictū supra. xl. capitulo: iō subdit̄. h Ecce iste de longe veniet. s. ad fidē ꝑ p̄dicatōem. i Et ecce illi q̄ ab aq̄lone ⁊c. i. de omni ꝑte terre habitabilis aride ⁊ insularū maris.

k Laudate celi. Hic ꝯn̄r ponit̄ hui⁹ bn̄ficij gr̄arūactio: cū d̄r: Laudate celi. i. angeli q̄ sunt ciues celi ⁊ xp̄o nato grās agentes cātauer̄t: gl̄ia in altissimis deo ⁊c. Luce. ij.

l Et exulta terra. i. habitātes in terra q̄tū ad minores ⁊ mediocres. m Iubilate mōtes laudē. q̄tū ad maiores. n Quia consolatus est dn̄s popu. suū. ꝑ modū p̄dictum. o Et dixit syon. Hic ꝯn̄ter tollitur met⁹ desperationis: ⁊ primo respectu redemptōis fiende ꝑ cyrū. secūdo respectu redēptōis fiēde ꝑ xp̄m. q̄r iste due simul tangunt̄ a ꝓpha: vt dictū est supra. secūda ibi: Leua i circuitu. Circa primū dicit̄.

o Et dixit syon. i. illi q̄ fuerāt hitatores syon. p De reliq̄t me dn̄s. hoc dicebāt iudei in babylonē ducti post destructōem ciuitatis ⁊ tēpli q̄d remouet̄ cum subditur.

q Nūquid obliuisci pōt ⁊c. ⁊ pz lr̄a. r Ecce in manib⁹ meis descripsi te. in mēoria: sicut illud q̄d tenet̄ manu. s Muri tui. s. ciuitatis ⁊ tēpli. t Corā oculis meis sp̄. q̄r p̄uideo eoꝝ repatōem. v Venerunt structores tui. i. cito veniēt. s. zorobabel ⁊ iesus fili⁹ iosedech ad reedificādū tēplū. ⁊ neemias ad reedificatōz ciuitat̄.

x Destruētes te. i. conantes te destruere. y A te exibunt. q̄d pz impletū de samaritanis q̄s noluerāt reuersi de captiuitate associare sibi ad templi reedificatiōem: vt habet̄ primo Esdre. iiij. ⁊ similit̄ de edificatōne ciuitatis dixerunt eis Neemie. ij. Vobis non est pars ⁊ iusticia ⁊ memoria in hierusalem.

a Leua. Hic remo uel metus desperatōis respectu redemptōis fiendę p xpm. In primitiua.n.ecclia erāt credentes pauci z de humili plebe: z psecutōibus pncipum oppssi: vt ptz in actib⁹ apl̄oz.pp qđ estimari posset defacili qđ totū cito deberet annihilari. z iō denunciat ecclie

a Leua in circuitu oculos tuos[b] z vide: [c]oēs isti congregati sunt venerūt tibi. Viuo ego dic dns: [d]qz omīb⁹ his velut ornamēto vestieris z circūdabis tibi eos quasi sponsa [e]Quia deserta tua z solitudines tue et terra ruine tue [f]nūc angusta erūt p habitatorib⁹: [g]z longe fugabunt q̄ absorbebant te. [h]Adhuc di cēt in auribꝰ tuis filij sterilitatis tue [i]Augustus ē mihi loc⁹: fac spaciū mihi vt habitē [k]Et dices in corde tuo Quis genuit mihi istos: Ego sterilis z nō pariēs [l]trās migrata et captiua: et istos q̄s enutriui: Ego destituta z sola. z isti vbi hic erāt: [m]Hec dicit dns de⁹: Ecce leuabo ad gentes [n]manū meam: [o]et ad populos exaltabo signum meum. [p]Et afferent filios suos in vlnis: et filias suas sup hūeros portabunt. [q]Et erunt reges nutricij tui: et regine nutrices tue. [r]Vultu in terra demisso adorabunt te: z puluerē pedū tuoꝝ lingent. [s]Et scies qz ego dns: [t]sup quo non cōfundent q̄ expectāt eum. [v]Numq̄d tollet a forti p̄da aut quod captū fuerit a robusto saluum esse poterit. Quia hec dicit dns. [F]Equidem z captiuitas a forti tolletur: z quod ablatum fuerit a robusto salusbit [y]Eos vo³ q̄ iudicauerūt te [a]ego iudicabo: z filios tuos ego saluabo [b]Et cibabo hostes tuos carnib⁹ suis. z q̄si musto sanguīe suo inebriabūt [c]Et sciet oīs caro [d]qz ego dominus saluans te: [e]z redēptor tuus [f]fortis iacob.

a Ego iudicabo. inferēdo penā debitā p peccato: iō subdit.
b Et cibabo bo. tuos car. suis dc̄. i. istos satiabo de carnib⁹ illoꝝ: qz romāi multum sanguinē iudeoꝝ effuderunt: iudei et int̄ se multa bella intrinseca tūc tpis habuerūt: vt dicit ioseph⁹ multi ēt impatores romani p sequētes ecclesiam p senatū ad mortē condēnati sunt: vt patz de nerone q̄ pmaz mouit psecutionē z de domicia no qui mouit secūdā. c Et sciet ois caro. i. scire poterit ois hō. d Quia ego dns saluās te. tātas. n. psecutōes sustinuit ecclia q̄ quilibz rōnabilit scire pōt q̄ stetit sola virtute diuina.
e Redemptor tuus. p dño sanguine. f Fortis iacob fortis supplantator dyaboli: z sic iacob nō est nominatiui casus: vel fortis ad defendēdū populū meū catholicum: z sic iacob ē genitiui casus vel dativi. nomina. n. iacob z israel trāslata sunt ad pplm catholicū vt oñ sum est supra capitulo. xliij.

In capitulo. xlix. vbi dr in postilla: Reges videbūt miracula virtute xpi.

Additio.

Iste versus: Reges videbūt. pūctuat sic in breo: Reges videbūt z surgēt: ibi pūctus: z ē sensus q̄ reges videntes miracula xpi seu discipuloꝝ eius. Consurgent. s. ad venerandā doctrinam xpi eo modo quo dicitur Leui. xix. ca. Coram cano capite consurge. principes adorabunt dominum deum tuū: z est sensus principes videbunt miracula supradicta. Et adorabunt deū. s. qui ꝑius adorabant ydola: et est quasi repetitio eiusdem.

Capitulum. l.

Hec dicit dns. Supius denunciata ē ppli dei liberatio. Hic ꝓnr ponit impedimēti remotio. Et diuidit in tres ptes ꝑm triplex impedimentū secunda ibi incipit sequenti ca. tercia. liij. Circa primū sciendū q̄ impedimentum sic excluditur ex parte dei: q̄ econuerso concludit ex parte ppli increduli. Diuiditur ergo in tres ptes: quia primo excludit impedimentū. secdo declaratur ꝓpositum: ibi. in increpatione

g Et lōge fuga. q̄ absorbere. i. nitebant absorbere. qz principes iudeoꝝ q̄ conabant ecclīam nascentē absorbere: vt ptz actu. iiij. z. v. z. viij. z in pluribus alijs locis p romanos ptim fuerunt trucidati: z ptim captiuati. b Adhuc di. in au. tuis filij steri. tue. i. paucitatis fideliū. i Angustus est locus mihi dc̄. qz sicut dcm est exierūt apli p vniuersum orbem p̄o multiplicatōe fideliū. k Et pices in cor. tuo. p̄ admiratōe tante multiplicatōis. l Transmigrata z captiua. qz tpe psecutionis que facta est sub stephano oēs fideles q̄ erant in hierlm dispsi sunt ad alias regiones p̄ter aplos: actuū. viij. illi etiā q̄ poterant capi trahebant ad carceres: vt captiui: actuū. ix. z modus b⁹ multiplicatōis oñdit: cū subdit. m Hec dicit dns deus: ecce le. ad gentes. q. d. nō fiet virtute būana sed diuina.
n Manū meā. in opibus miraculosis q̄bus visis gētiles quertebant. o Et ad po. eral. si. meū. i. signū crucis p Et affe. fi. suos dc̄. qz se z prolē suam afferebāt aplis alijsq̄ discipulis: vt fierēt filij ecclie p susceptōem sacri baptismatis. q Et erūt reges nutricij tui dc̄. hoc ptz impletū in multis regib⁹ z regnis: q̄ fidē catholicā suscipiētes pascebāt pauperes fideles. r Vultu in ter. de. ado. te. i. bēbūt te in maxima reuerentia. qđ ptz impletū tēpe ꝓstātini z alioꝝ regū xpianoꝝ. s Et scies qz ego dns. p experientiā tanti boni. t Sup qđ nō confundēt dc̄. q̄ finaliter ꝓsequunt expectata. v Numq̄d tollet dc̄. Hic remouet obiectōem q̄ posset fieri: z primo ponit eā dicēs. Numq̄d tollet a forti p̄da dc̄. tanta. n. erat ptās principuz iudeoꝝ in primitiua ecclia: q̄ primo conati sunt ecclīam absorbere: z multo maior impatoꝝ romanoꝝ q̄ postea idē attētauerūt: vt ꝰ. dictū est: qđ nō videbat possibile ecclesiā erui de manib⁹ eoꝝ: z p fortē. hic intelligit ptās iu-

tercio ꝯcludit̃ incredulorꝫ interitꝰ: ibi. Quis ex vobis impedimẽtũ ãt possꝫ eẽ ex ꝑte saluatoris triplr̃: vtpote si eẽt nolẽs vel nesciẽs aut ipotẽs ad saluãdũ: ⁊ iõ ꝑmo excludit̃ ab eo defectꝰ volũtatꝭ cũ dr̃. a ¶ Hec di. dñs. saluator nr̃ iesus xp̃c alloquẽs iudeos icredulos

b ¶ Quis ẽ hic liber r̃pudij ⁊c̃. q̃si diceret non potestꝭ oñdere ꝙ ego dimiseriꝫ ynagogã mr̃eꝫ vr̃am ꝑꝑ odiuꝫ sicut in lege veteri vir dimittebat vxorẽ rõue odij nec etiã ꝓpter lucrũ meũ. iõ subdit̃.

c ¶ Aut quis ẽ creditor meus: cui vẽ. vos a me alienãdo: ⁊ ideo ꝯsequenter verũ impedimẽtũ cõcluditur contra incredulos: cum dicitur.

d ¶ Ecce em̃ in iniq̃tatibꝰ vestris. i. pro iniq̃tatibus vr̃is.

e ¶ Vẽditi estis in seruos ⁊ ancillas a romãis

f ¶ Et in sce. ve. dimisi ma. vr̃aꝫ. i. synagogam. Sciẽdum ꝙ scelus ꝓprie accipiendo est peccatũ cõtra deũ. Iniq̃tas aũt ꝯtra ꝓximũ. eo ꝙ sit ꝯ equitatẽ iusticie: iudei autez primo peccauerunt in xp̃m: vt cõtra proximũ dicentes: Ecce hõ vorax ⁊ potator vini ⁊c̃. ⁊ iterũ qñ ꝓditorie emerunt ip̃m vt morti traderent ꝟm humanitatẽ: quia diuinitas mori non poterat: ⁊ ꝑꝑ hoc venditi fuerunt ꝑ romanos in seruos ⁊ ancillas: intantũ ꝙ non defuerunt aliqui venditores qui. xxx. pro vno numismate darẽt: vt dicit Hugo floriacensis: sicut econuerso xp̃m. xxx. denarijs emerant. Peccauerũt etiã in xp̃m tãq̃ꝫ in deum opa miraculosa diuinitatis ostensiua demonibꝰ attribuentes: Luce. xj. In beelzebub principe demoniorꝫ eijcit demonia. Secundo remouent̃ impedimẽta ignorantie: cum dicit̃. g ¶ Quia veni. in humanitate ꝑfecta scientijs ⁊ virtutibꝰ. h ¶ Et nõ erat vir. qꝛ pauci virtutes operũ xp̃i imitabant̃.

i ¶ Vocaui. ꝑ ꝑdicatõem clarã ⁊ efficacẽ. k ¶ Et nõ erat qui audiret. cũ effectu: qꝛ cõpatiue multoplures nõ crediderũt ei. Tercio remouet̃ impedimẽtũ impotentie cum dicit̃. l ¶ Nũquid abbreuiata ⁊c̃. q. d. nõ ⁊ ptꝫ lr̃a. m ¶ Ecce in increpatõe ⁊c̃. Hic ꝯñr declarat̃ propositũ: ⁊ primo ponit̃ hmõi declaratio: secundo soluit̃ quedã obiectio: ibi. iuxta est. Declaratio vo ponit̃ primo q̃tum ad exclusionẽ impotentie: cũ dr̃.

m ¶ Ecce in increpatõe mea. i. in verbo meo.

n ¶ Desertũ faciã mare. i. siccũ potero facere cum voluero: sicut feci in exitu de egypto. o ¶ Induã celos tenebris. sic. n. fecit tpe sue passionis.

p ¶ Et saccũ ponã operimentũ eorꝫ. i. nigredinẽ. Secundo declarat̃ propositũ q̃tũ ad exclusionẽ ignorantie. cum dr̃. q ¶ Dñs dedit mihi linguam eruditã. i. loquentẽ ex interiori cognitõe: qꝛ hũanitas xp̃i fuit plena omnibus scientijs ⁊ virtutibus.

r ¶ Vt sciam sustentare eũ qui lassus est. Sic est in hebreo ⁊ libris correctis. i. monere eũ ad tolerãtiã patiẽtie verbo ꝑdicatiõis mee: ⁊ qꝛ in xp̃o est duplex scia: vna diuina ⁊ eterna: alia temporalis ⁊ humana: ⁊ vtraq̃ est a patre in filio ꝟm duplicẽ naturã: iõ subditur.

s ¶ Erigit mane. mane erigit mihi aurẽ: ita ꝙ primũ mane accipit̃ ꝓ eternitate: in qua filiꝰ habet scientiã diuinã a patre: ⁊ scdm̃ pro instãti incarnationis in quo habuit scientiã infusaꝫ. tercio declarat̃ propositũ q̃tũ ad exclusionẽ inimicitie ex ꝑte volũtatis: ꝑ hoc ꝙ saluator Hiesus xp̃c ex maxia charitate sustinuit passiones multas ꝓ oibus cum dr̃.

t ¶ Dñs deꝰ. s. pr̃.

v ¶ Aperuit mihi aurẽ. insinuãdo mihi futurã ꝓ populo passionẽ meã.

x ¶ Ego aũt nõ cõtradico: imo dixit. Fiat voluntas tua math. xxvj. loq̃ns de passione sua.

y ¶ Retrorsum nõ abij. immo querentibus ip̃m ad mortem iuit obuiam: Johã. xviij.

a ¶ Corpus meuꝫ dedi ꝑcutientibus vt ptꝫ in euãgelijs

b ¶ Et genas meas vellentibꝰ. lꝫ nõ sit scriptũ in euangelijs ꝙ euellerent eius barbã. tñ paratus fuit hoc sustinere sicut alia maiora: ⁊ forsitan sustinuit qꝛ nõ oia sunt scripta. c ¶ Faciẽ meã nõ auerti. hoc ptꝫ ex euãgelijs.

d ¶ Dñs deus. s. pr̃. e ¶ Auxiliator meꝰ. ꝑbes mihi voluntatẽ ⁊ ꝯstantiã patiendi. f ¶ Et iõ nõ sum ꝯfusus: qꝛ ꝑ passionẽ suã transijt ad gl̃iam sue resurrectiõis: corpus etiã eius mortuũ fuit honorifice sepultũ.

g ¶ Ideo posui ⁊c̃. i. me exposui ad sustinendũ quecunq̃ aspera. h ¶ Iuxta est. Hic soluit̃ quedã obiectio: iudei em̃ dixerunt xp̃o Joh. viij. Tu de teip̃o testimoniũ ꝑbibes: testimoniũ tuũ nõ est verũ. ⁊ saluator rñdit: testimoniũ ꝑbibet d̃ me q̃ mecũ est pater. ⁊ ista rñsio ꝑuisa in spiritusancto ponit̃ hic: cũ dr̃. h ¶ Iuxta est qui iustificat me. s. pat̃. q̃ dicit̃ eẽ iuxta filiũ ꝑꝑ vnitatẽ eẽntie ⁊ distinctõem ꝑsone. Iustificauit filiũ faciendo opa diuina per ip̃m: ꝑꝑ qd̃ ibidem dicit saluator Joh. x. Opa que ego facio in noie patris mei illa testimoniũ ꝑbibent de me.

i ¶ Quis cõtradicit mihi. ꝟm veritatez. q. d. nullus vr̃m xp̃c em̃ frequenter legitur imposuisse iudeis silentiũ propter veritatis euidentiam.

k ¶ Ecce dñs deus auxiliator meus. in mea passione mõ ꝑdicto. l ¶ Quis est qui cõdemnet me. s. iuste. q. d. nullus. fuit. n. iniuste ad mortẽ ꝯdemnatus: ꝑmo ꝑ sacerdotes. postea ꝑ pylatũ: ꝟ ex hoc deportauerũt exterminiuꝫ intantũ ꝙ pylatus ꝑ tyberiũ imꝑatorẽ fuit missus in exiliũ: ⁊ ibi ignominiose mortuus: ⁊ sacerdotes ꝑ tytũ fuerunt interfecti in destructõe templi. Dixit. n. iustũ esse sacerdotes cũ templo ꝑire: ideo subdit̃.

m ¶ Ecce oẽs q̃i vestimẽtũ conterent̃. q̃tũ ad mortuos in exilio. n ¶ Et tinea come. eos. q̃tum ad interfectos gladio: sicut tinea ꝯsumit vestimẽtũ quadã violentia.

o ¶ Quis ex vobis. Hic ꝯñr ꝯcludit̃ incredulorꝫ interitus. ⁊ arguit eorꝫ culpã dicẽs. Quis ex vobis timẽs do-

Capl̃m. l.

Hec dicit dñs: [b] Quis ẽ hic liber repudij matris vr̃e q̃ dimisi eam. [c] Aut q̃s ẽ creditor meꝰ: cui vẽdidi vos. [d] Ecce. n. in iniq̃tatibꝰ vr̃is [e] vẽditi estis: [f] ⁊ in sceleribꝰ vr̃is dimisi mr̃em vestrã: [g] qꝛ veni [h] ⁊ nõ erat vir: [i] vocaui [k] ⁊ nõ erat q̃ audiret [l] Nũq̃d abbreuiata ⁊ ꝑuula fcã ẽ manꝰ mea vt nõ possim redimẽ: aut ñ ẽ ĩ me vr̃tꝰ ad liberãdũ [m] Ecce in increpatõe mea [n] deꝟtũ faciã mare ponã flumĩa in siccũ. Cõputrescẽt pisces sine aq̃: et moriẽt ĩ siti. [o] Induã celos tenebris: [p] ⁊ saccũ ponã opimentũ eorꝫ. [q] Dñs dedit mihi lĩguã eruditã: [r] vt sciã sustentare eũ q̃ lassus ẽ verbo

[s] Erigit mane: mane erigit mihi aurẽ: vt audiã q̃si magistrum. [t] Dñs deus [v] aperuit mihi aurẽ: [x] ego aũt nõ cõtradico: [y] retrorsum nõ abij [a] Corpus meũ dedi ꝑcutiẽtibꝰ [b] ⁊ genas meas vellentibus. [c] Faciem meã nõ auerti ab increpantibus ⁊ conspuentibus in me. [d] Dñs deus [e] auxiliator meus: ⁊ ideo nõ sum ꝯfusus [g] Iõ posui faciẽ meã vt petrã durissimã ⁊ scio qm̃ nõ ꝯfundar. [h] Iuxta ẽ q̃ iustificat me [i] Quis ꝯtradicet mihi. Stemꝰ sil̃. Quis est aduersarius meꝰ. Accedat ad me. [k] Ecce dñs deꝰ auxiliator meus. [l] Quis est qui cõdẽnet me. [m] Ecce omnes quasi vestimẽtũ cõterent̃: [n] tinea comedet eos

rainū audiēs vocē serui sui.i.xpi rōne forme fui assūpte. p Quis ambulauit in tenebris.s.ignorantie. q Et nō est lumē ei.si credidit ꝟbis xpi.q.d.nullus:ō subdit. r Speret in noīe dñi.s.q̄libet fidelis:scdo subiūgit penā cū dicit. s Ecce vos oēs accēdentes ignē.i. ex incredulitate vra me remini q succendamini cū ciuitate et regiōe vra:z sic fuit factū p exercitus romanoꝝ: z qz factū est ꝑm ordines diuine iusticie subditur. t De manu mea factum est hoc vobis:in doloribus dormietis.i. moriemini. nunc ē em̄ ppls iudaicus tot et tantos dolores sustinuit: sicut in obsidione et destructōne hierlm̄ patet:vt patz p ioseph̄ libro de iudaico bello:z alios hystoriographos illis ꝯpibus vicinos.

°Quis ex vobis timēs dñm audiēs vocē serui sui. p Quis ābulauit i tenebris: q z nō ē lumē ei. r Speret i noīe dñi z inuitet sup̄ deū suū. s Ecce vos oēs accēdētes ignē: accincti flamis. Ambulate i lumie ignis vri: z i flamis q̄s succēdistis. t De manu mea fcm̄ ē hoc vob̄. In doloꝛib⁹ dormietis. Ca.lj.

Audite me q̄ seq̄mini q̄ iustū ē z q̄rit dñm. b Attēdite ad petrā vñ excisi estis z ad cauernā laci de q̄ ꝑcussi estis. c Attendite ad abraā ꝓrem vr̄m: z ad sarā que peperit vos. b Quia vnū vocaui eū: c z bñdixi ei: f z multiplicaui eū. g Consolabit̄ ergo dñs syon: b z consolabit̄ omnes ruinas eius. i Et ponet desertū ei⁹ quasi delitias z solitudinē eius quasi hortū dñi. k Gaudiū z letitia inuenietī i ea: gr̄arū actō z vox laudis. l Attēdite ad me ppl̄e meus: et tribꝰ mea me audite. m Quia lex a me exiet: n et iudicium meu⁹ in lucem populoꝝ requiescet: o Prope ē iustus me⁹: egressus est saluator me⁹: q z brachia mea populos iudicabunt. r Me insule expectabūt: t z brachiū meū u sustinebunt. F Leuate in celu⁹ oculos vr̄os: z videte sub terra deorsū: y qz celi sic fum⁹ liq̄scēt: z t̄ra sic vestim̄tū atteret: z habitatores ei⁹ sic ꝟ interibunt. a Salus aūt mea in sempiternū erit: b et iustitia mea nō defeciet c Audite

Capitn.lj.

Audite me. Hic remouet secūdū impedimētū ex dilatiōe ꝓmissi. ex hoc. n. q liberatio p xp̄m fieda tantū differebat: estimabāt aliq̄ iudei q illa liberatio nulla foret: iō hoc remouet in hoc capl̄o. z ꝓmo cōfert spes assequēdi ꝓmissum. scdo auferet timor circa malū pene huic liberatōi. ānexū: ibi. audite me. ꝓmū facit duplicit. s. exēplo z verbo: scdm: ibi. attēdite ad me. Circa ꝓmū sciendū q abrae facta fuit ꝓmissio de obtētu tre chanaan Gen. xv. z tm̄ ista ꝓmissio nō fuit impleta tunc: s ꝑ quadringētos annos vt dr̄ ibidē: tm̄ finaliter fuit impleta pp fidē abrae z sare q̄ eiusdē fidei fuit. z ex hoc ꝯcludit̄ q dilatio adūtus xp̄i nō debuit iudeis dr̄am inducere. Primo igit̄ circa hoc ponit̄ exēplū cū dicit̄.

b Attēdite ad pe.i. ad abraā z sarā vt exponit̄ postea cuz dr̄. c Attēdite ad abraā ꝛc. z vocat̄ abraā petra pp fidei firmitatē. d Quia vnū vo. eū.i. solū sine ꝓle e Et bñdi. ei. ꝓferēdo ei bona tpalia z spūalia.

f Et multi. eū. in mltitudinē ppl̄oꝝ p ysaac ysmaelez et alios filios ei⁹. ꝓn̄ cōcludit̄ intentū. s. de ꝓsolatōne ppli p xp̄m: cū dr̄. g Cōsolabit̄ ḡ dñs syon. i. ecclīam q̄ vocat̄ syon: eo q ibi incepit: vt dcm̄ c. s. ꝝ. ca. z in pluribus alīs locis. b Et cōsolabit̄ oēs rui. eius. ex diuersis erroꝛib⁹ ortas in ppl̄o iudeoꝝ ex mala doctrina doctoꝝ: q̄s amouit xp̄c p suam doctrinaz pp qd̄ dicit saluator de eis Matb. xv. Ceci sunt z duces cecoꝝ. i Et ponet desertū eius q̄si delicias: q̄ iudea bonis spūalibus erat deserta: s p xp̄m fuit adimpleta potissime p infusionem spūssancti sup̄ credētes in signo visibili: actu. ꝝ. z in plurib⁹ alīs locis. k Gaudiū et letitia ꝛc. q̄ spūsancto repleti loquebant magnalia dei letāter manifeste z ꝓstant. l Attēdite. hic ꝓn̄ remouet dcm̄ impedimentū ꝟbo: z primo remouet impedimētū. scdo ꝓfirmat dcm̄: ibi. Leuate. Remouet aūt impedimētū in hoc q asserit aduēt⁹ xp̄i de ppinq̄: z primo excitat attētio: cū dr̄. l Attēdite ꝛc. q̄ nūciant b ma

gna z ardua. s. lex euangelica cū dr̄. m Quia lex a me exiet. z q de lege xp̄i intelligat. oñdit cum subdit n Et iudiciū meū. s. ꝑm legē meā. o In lu. ppl̄o. requiescet. qd̄ non pōt intelligi de lege mosaica q̄ fuit data vni ppl̄o tm̄: sed lex xp̄i diffusa est p orbē vniuersum. Ra. sa. etiā dicit hic q isto tēre erit qn̄ dictū sophonie implebit̄ tercio capl̄o vbi dicit dominus: Tunc reddā ppl̄is meis labiū electū: vt inuocent oēs nomē dñi: z seruiēt ei humero vno. quod ꝑm omēs exp̄sitores catholicos et hebreos refert̄ ad tp̄s xp̄i. ex hoc patz q aliq̄ exp̄sitores catholici in vno magis iudaizāt ḃ q̄ctū ad hoc q̄ hebrei exponentes qd̄ dr̄ hic. Quia lex a me exiet ꝛc. dicendo q intell̄r de edicto cyri p totū imp̄iū suū publicato q iudei redirēt libere in terrā suam Cōsequenter exp̄mit legislator: cum subdit.

p Prope est iustus me⁹. i. xp̄c q̄ dr̄ iustus absolute z antonomatice eo q nō solū est iustus formal̄ vt alīq: s etiā effectiue alios iustificādo. q Et brachia mea ppl̄os iudicabūt. i. apli q̄ dicunt brachia corpis ecclesie: sicut z xp̄c caput: q̄b⁹ dr̄ Matb. xix. Cū sederit filius hois in sede maiestatis sue: sedebitis z vos sup̄ sedes iudicātes duodecim trib⁹ ꝛc. r De insule. i. gentiles: vt dicūt hebrei. s Expectabūt. sicut dicit Gen. xlix. z ipe erit expectatio gentiū. t Et brachium meū. i. xp̄m qui brachiū dñi dr̄. j. liij. vt videbit.

v Sustinebūt. legez eius recipiendo. x Leuate. Hic ꝓn̄ ponit ꝓfirmatio dicti p stabilitatē ipius xp̄i: cū dr̄: Leuate in celū ꝛc. i. ꝓsiderate stabilitatē supioꝝ z inferioꝝ corpoꝝ. y Quia celi sicut fum⁹ liq̄scent. Aduentū. n. xp̄i ad iudiciū p̄cedet ignis ꝓflagratōnis purgans celū aerem z terrā. vel si intelligat de celo sydereo p hanc liquefactiōem intelligit̄ cessatio a motu qui cessabit in finali iudicio.

z Et habitatores ei⁹ sicut hec interibunt. q̄ in igne cōflagratōis morient oēs qui tunc vivi reperientur.

a Salus aūt mea. i. xp̄c q̄ dr̄ salus a deo data.

b Et iusticia mea. i. xp̄c sil̄r qui pp excellentiaz iusticie nō solū dr̄ iust⁹ in ꝑfecto: s etiā iusticia i abstracto.

c Audite me. Hic ꝓn̄ tollitur timor mali annexi: receptioni. n. fidei xp̄i annexa erat ꝓpessio mali pene pp qd̄ saluator dicebat apostolis: z per consequens fidelibus alīs. Joh. xvj. Venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiū se p̄stare deo. z hoc patuit in p̄secutōibus ecclie p̄teritis: z in p̄secutōe antixp̄i magis apparebit. primo ergo tollitur timor p̄sequentiū generaliter. scdo antixp̄i spāliter: ibi. Quis tu vt timeas ꝛc. Primus aūt timor tollitur p hoc q ille p̄secutōes oñdūtur pue z breues ꝛc. z ꝓsolatio futura est ꝑpetua. ideo subditur.

c Audite me q̄ scitis iustū. i. xp̄m p fidē cognoscitis.
d Lex mea. s. euāgelica: vt declaratū est supra.
e In cor. eor. radicata ⁊ firmata. f Nolite time re obpro. boim. pp xp̄m: sed magis gaudete q̄ fuit impletū actu. v. Ibant apli gaudētes a cōspectu cōcilij q̄m digni habiti sunt p noie ie su ꝓtumelia pati: ⁊ idē apparuit ⁊ apparet i mb̄tis sanctis.
g Sicut enim vestimentū. i. cito morient pcutores: ⁊ rodēt eos vermes.
g Salus antē mea. i. xp̄c.
b In sempit̄nū erit. saluans fideles suos salute eterna: ⁊ iō aduētū eius desiderās Esaias ppha orādo exclamat. i Cōsurge ꝓsurge. et duplicat ppter duplicē xp̄i aduentū: primū et secundū.
k Induere fortitudinē. ad saluandū populū tuuz. ⁊ ad b adducit exemplū preteritoꝝ tpm dicens.
l Nunq̄d non tu pcussisti superbū ⁊c. i. pharaonē q̄ superbiuit d̄ō d̄nm dicēs. Nescio dūm. ⁊ isrl nō dimittam me q̄ scitis iustū ppls meus b lex mea c in corde eor. f Nolite timere obprobriū hoim: ⁊ blasphemias eor ne metuatis. g Sicut em̄ vestimētū sic comedet eos vermis: et sicut lanam sic tinea. g Salus aūt mea b in sempiternū erit: ⁊ iustitia mea in generatōes generationū. i Consurge consurge: k induere fortitudinem brachium domini. Consurge sicut in diebus antiquis in generationibus seculoꝝ. l Nunquid non tu percussisti superbuz: vulnerasti draconem. m Nunquid non tu siccasti mare: aquam abyssi vehementis. Qui posuisti profundum maris viam: vt transirent liberati n Et nūc o qui redempti sunt a dño: p reuertentur r et venient in syon laudantes r ⁊ letitia sempiterna super capita eorum. Gaudium ⁊ letitiam
Exo. v. d̄r etiā draco pp malitiā qua filios isrl oppримebat iniuste Exo. j. ppter quod dicitur d̄ pharaone ezech. xxix. Draco magne q̄ cubas in medio fluminū m Nunq̄d non tu siccasti mare ⁊c. vt b̄r Exodi. xiiij. n Et nūc. i. tpe gr̄e. o Qui redēpti sunt a dño. iesu xp̄o. p Reuertent̄r. ad vnitatē fidei ecclīastice. q Et venient in syon. i. ad sanctā ecclīam q̄ vocat̄ syon: vt p̄dictū est. Pōt etiā p syon hic intelligi ecclīa triumphans que vocat̄ syon in pluribus locis scripture vñ ad hebreos. xij. Accessistis ad syon montē ⁊ ciuitatē dei viuentis dicrim celestē ⁊ multoꝝ miliū angeloꝝ frequentiā. ad quā veniunt fideles xp̄i p̄ hanc vitā. et huic sensui cōcordat litera sequens.
r Et letitia sempit̄na sup capita eor ⁊c. qđ non pōt haberi in pāti vita. iō subdit̄. s Ego ego ipe. ⁊ non alius. t Consolabor vos. cōsolatōe eterna q̄ a solo deo pōt dari. v Quis tu. Hic p̄ñr amouet̄ timor antixp̄i: ⁊ hoc duplici rōne. scd̄a ponitur: ibi. Ego aūt Prima aūt rō accipitur ex brevitate tpis: qz lz pscutio antixp̄i futura sit valde grauis tñ erit brevis tpe. p pter qđ minus timenda: vñ dr Matb. xxiiij. Nisi breuiati fuissent dies illi nō fieret salua oīs caro ⁊c. dr q̄. v Quis tuvt timeas. ⁊ alloquit̄ quēlibet futurū fidelem tpe antixp̄i q̄ cū sit regeneratus in xp̄o nō dz timē pscutōez antixp̄i timore deficiente a bono. x Ab hoie mortali. antixp̄s. n. erit hō pur⁹ et ato morietur p⁹ affectoꝝ d̄nī: iō subdit̄. y Qui q̄i fenum ita arescet. Fenuz. n. existēs in viroꝛe si supueniat estus im-
tenebunt fugiet dolor ⁊ gemitus. s Ego egoipse t consolabor vos. v Quis tu vt timeas r ab homine mortali: et a filio hominis v qui quasi fenum ita arescet: z et oblitus es domini factoris tui qui tetendit celos et fundauit terram: a et formidasti iugiter tota die b a facie furoris eius qui te tribulabat: c et parauerat ad perdendum. Vbi nunc est furor tribulantis. d Cito veniet c gradiens ad aperiendum: f et non interficiet vsqz ad internitionē: g nec deficiet panis eius. b Ego autem sum dominus deus tuus i qui conturbo mare ⁊ intumescunt fluctus eius: dominus exercituum nomen meum. k Posui verba mea in ore tuo: l et in vmbra manus mee protexit te: m vt plantes celos. n et fundes terrā. o et dicas ad syon populum
moderatus facit ipm arescere: sic antixp̄c exñs in sua potestate interficiet a deo repente. z Et oblitus es dñi creatoris tui. hoc dr p illis qui cadent a fide vel ostātia moti timore antichristi: ideo subditur. a Et formidasti iugiter. i. nimis diu ⁊ irrōnabiliter. b A facie furoris eius. q̄ te tribulabat. Tunc. n. erit tribulatio magna qualis nō fuit a principio mundi Matb. xxiiij.
c Et para. ad p dēdū. disponet em̄ antixp̄s totaliē exterminare populū xp̄ianū.
d Cito veniet. i. velociter attinget gradū sue ptātis.
e Gradiēs ad aperiēdū suū pessimū intentū ꝺ xp̄m. In hebreo br̄. ad laxādum. quod exponit ra. sa. d laxatōe seu defectu virtutis lz ad aliuz intellectū. p hoc tgit̄ fm intellectū nrm designat q̄ sicut ptās antixp̄i cito ascēdet ita cito deficiet: iō subditur.
f Et nō interficiet vsqz ad internitionem. s. xp̄ianos morte repentina p uentus. In hebreo br̄. Et nō morietur interfectōe. i. bāno gladio.
g Nec deficiet panis ei⁹. i. nō morietur fame: sicut nec gladio: s dñi nr̄i iesu xp̄i verbo: fm q̄ dr̄. ij. ad Thessa. ij. Quē dñs iesus christus interficiet spū oris sui ⁊c.
b Ego aūt sum. Hic ponitur scd̄a rō ad tollendū timorem antichristi: ⁊ accipitur ex cōsolatōe fideliū illā pscutōem sequentē: pp qđ est minus timenda: ⁊ qz oppositа iuxta se posita magis elucescūt. iō primo ponitur magnitudo tribulationis precedētis: secundo subditur magnitudo consolatōis sequentis: ibi. Ideirco audi. Circa primū deus pater alloquitur filiū qui deficiet antichristū: et cōsolabitur pplm suū: cum subditur.
b Ego aute sum dñs deus tuus. rōne hūanitatis tue a me create. i Qui cōturbo mare ⁊c. i. facio tribulationes in mundo venire fm ordinē sapientie mee ⁊ iusticie.
k Posui verba mea in ore tuo. ad nunciandū euangelium: ppter qđ dicit christus Johan. vij. Mea doctrina nō est mea. sed eius qui misit me.
l Et in vmbra manus mee pteri te. a iudeis volentib⁹ te occidere: qđ tñ nō p̄mitti fieri añ cōtēplatiōez doctrine tue: iō subditur.
m Et plantes celos. i. boies cōtemplatiuos.
n Et fundes terrā. i. actiuos. vtrāq; n. vitā predicauit christus. s. cōtēplatiuā ⁊ actiuā.
o Et dicas ad syon. i. ad eccl̄iam.
p Ppls meus es tu. per susceptōem baptismi. Ex hoc pt̄z q̄ verba ista nō sunt ipsi⁹ dei ad Esaiā: vt aliq̄ exponūt: q⁹ ppls syon nō fuit sub dominio claie: ⁊ qđ dicat xp̄c ecclīe in antichristi pscutiōe subditur.
q Eleuare. a pscutōe tpali ad pacē q̄tum ad oēs: q⁹ illa erit vltima pscutio ecclesie.

r Eleuare. te culpa ad grām ꝑtū ad penitētes q̄ timore antixp̄i ceciderāt. s Cōsurge. s. ad accipiēdū ꝑmiū a xp̄o veniente ad iudiciū. t Hierlm. i. ecclia ronib⁹ dictis supra. v Que bibisti te manu dñi. i. ex eius ꝓmissione ⁊ ordinatōe. x Calicem ire eius. in persecutione antixp̄i.

y Usq; ad fundū calicis ⁊c. ꝓ hoc te signat magnitudo tribulatōis future antixp̄i tpe. Scien dū tn̄ q̄ li usq; ad: hic accipit exclusiue: q⁊ fundus calicis ē antixp̄o et ei⁹ satellitibus reputus: vt videbit postea. z Non est qui sustentet eā ⁊c. q⁊ nullus te ꝓncipibus xp̄ianis audebit se opponere vt resistere poterit antixp̄o: ⁊ idem facit qđ subdit.

p me⁹ es tu⁹ q Eleuare r eleuare: s cōsurge t hierlm u que bibisti te manu dñi x calicē ire ei⁹ y Usq; ad fūdū calicis sopoꝛis bibisti: ⁊ potasti usq; ad feces. 3 Non est qui sustētet eā ex oīb⁹ filiis quos genuit: a ⁊ nō est q̄ apprehēdat manuz eius ex oīb⁹ filiis q̄s enutriuit. b Duo sunt c q̄ occurrunt tibi. d Quis contristabitur ꝑ te e Vastitas ⁊ contritio: f ⁊ fames g ⁊ gladius. h Quis consolabitur te. i Filij tui k ꝓtecti sūt l dormierunt m in capite omniū viarum n sicut oryx illaqueatus

o pleni indignatōe dñi: increpatione tui tui. p Ideirco audi hec paupercula: q ⁊ ebria nō r a vino. s Hec dicit dñator tuus dñs ⁊ deus tuus t q̄ pugnauit ꝓ populo suo. u ecce tuli te manu tua calicem sapoꝛis: x fundum calicis indignatōis mee y Nō adiicies vt bibas illuz. z Et ponā illum a in manu eoꝝ qui te humiliauerūt b ⁊ dixerūt aie tue c incuruare vt transeam⁹ d ⁊ posuisti vt terram coꝛp⁹ tuum. ⁊ quasi viaz transeūtibus.

Capitulum.lij.

a Consurge. Ulicq̄ expositoꝛes catholici exponūt istud capitulū te liberatōe ꝑpli iudaici de babylone facta ꝓ cyꝛo te q̄ frequēter dictū ē. s salua meliori iudicio nō vr hoc conuenienter dictū: q⁊ paul⁹ apls in lege ⁊ ꝓphetis humanitus edoctus. ⁊ spūsancto plenus: illō quod habet in hoc capitlo. Qꝛ pulcri sup montes pedes ānūciantis ⁊ ꝓdicātis pacem ⁊c. allegat hoc dicit ꝺ ꝓdicatōe euāgelij Roma. x. ⁊ iō nō videtur conuenienter exponi ꝺ nūcijs cyri missis ꝓ imperium suuz ad publicādū edictuz te licentia data iudeis redeūdi i hierlm vt isti exponūt. Item ra. sa. sup istud ca. dicit q̄ iste ꝓsolationes vltime .s. posite ab isto loco usq; ad finē libri nō dicūtur nisi super captiuitatē edom ꝓ quem intelligit romanū impium qđ posuit iudeos in ista captiuitate in qua sunt: a qua liberari expectāt ꝓ regē messiā: ⁊ sic ꝑm eū hoc capl̄m intellr te tēpe xp̄i ⁊ in hoc verū dicit. lz erret expectādo futuꝝ: qđ iam ē ꝓteritū. Igit sequendo sniam apli: ⁊ dcm ra. sa. in hoc capl̄o: q̄tū ad id qđ cōtinet veritatis: pōt dici ꝓuenienter qđ in hoc capl̄o remouet terciū impedimētū liberatōis facte ꝓ xp̄m ad incredulos qđ ꝓuenit ex ꝓtemptu būilitatis xp̄i. Principes. n. sacerdotū ⁊ scribe de aduentu xp̄i nimis carnaliter sapientes: expectabant eū tpalē regnaturū: ⁊ dñium a romanis ablatuꝝ: ⁊ iō cū viderūt eū būilē abiectū ⁊ paupem: ⁊ ꝓtemptū terrenoꝝ vocentē: ꝓtēpserūt eū: ⁊ sic fuerūt cecati ⁊ fructu sue redēptiōis priuati. ⁊ hoc iuste: q⁊ aduētus ꝓ eius fuerat ꝓnunciatus in pauptate: Zach. ix. Ecce rex tuus venit tibi iustus ⁊ saluator: ⁊ ipe paup ⁊c. qđ ꝑm oēs doctoꝛes hebraicos ꝺ aduentu xp̄i intelligit. hoc igit impedimentū remouetur hic ostendendo q̄ humiliatio xp̄i fuit dispositio ad gliam: ꝑm qđ dr phil. ij. Humiliauit semetipm factus obediens usq; ad mortem: morte aūt crucis: pp qđ deus exaltauit illū ⁊c. ⁊ nō solū post mortē fuit glorificatus. sed etiā ante in opibus miraculosis ad declaratōem sue diuinitatis: pp quod xp̄o petente Job. xij. Clarifica me pr ⁊c. rn̄sum fuit. Clarificaui et iterū clarificabo. i. clarificaui te in miraculis: ⁊ iterū te glorificabo ꝓ gliam resurrectōis: ⁊ sic ē in coꝛpe mystico xp̄i: qđ est ecclia: q⁊ post depressiones eius ꝓ iudeos ⁊ tyrānos eleuata ē in magna glia etiā tpaliter: ⁊ in ꝑpis dep̄ssionib⁹ fuit mlt̄ū eleuata spūaliter in receptōne spūssancti: ⁊ in miracul q̄ fiebāt ꝓ apl̄os ⁊ alios sanctos in noie xp̄i. vt ptz in actib⁹ apl̄oꝝ i pluribus locis: ⁊ in sctōꝝ legēdis. Secm̄ hoc igit pns capitulū in duas ptes diuidit: q⁊ prio ondit ꝓpositū in mystico xp̄i coꝛpe. secdo in ipo capite: ibi. Ecce intelliget. Prima in duas: q⁊ prio describit eccle dep̄sse sublimatio. secdo ei⁹ dilatatio ubi. Qꝛ pulcri. Prima in duas. q⁊ ꝑmo ondit ꝓpositū. secdo adducit exēplū: ibi. q⁊ hec dicit. Circa ꝑmū ꝓphet allogit ecclīam ꝑmittua.

a Consurge consurge. ad opa virtutū: ⁊ duplicat li consurge: ad maiorē excitatōem.

b Induere fortitudine tua syon. ad tolerandū ꝯstā ter aduersa: qꝛ cito post ascensionē xp̄i ad celos fcā est ꝑsecutio magna in eccl̄ia. Actu. viij. ⁊ postea rome per neronem ⁊ alios plures ꝑsecutores eccl̄ie: sꝫ qꝛ post ꝑ secutōes eccl̄ie secuta est pax ⁊ honor. iō subdit. ti de locis suis ꝑ incarceratiōes ⁊ exilia. s Dn̄atores eius inique agunt: qꝛ iudei sub quoꝝ dn̄io primo fuit ecclesia in hierl̄m ⁊ iudea: inique tractauerunt ppl̄m xp̄ianum: ⁊ postea imꝑatores romani ⁊ eoꝝ ꝑfecti. t Et iugiter tota die nomen meū blasphemat̄. s. nomē xp̄i qui ab infidelibus magus ⁊ deceptor fuisse dicebat̄

c Induere vestimētis glīe tue. ⁊ hoc fuit ipletū ꝯstātini imperatoris tp̄e: q̄ pacē eccl̄ie ꝑ totū romanū impiū dedit: ⁊ mirabiliter eā honorauit. d Quia non adijciet vltra vt ꝑtranseat ꝑ te. sic te calcādo ⁊ vilificādo. d Incircūcisus .i. ꝑsecutor gentilis. e Et immūd⁹ .i. ꝑsecutor iudeus. si aūt ꝯ hoc obijciat̄: q̄ post mortē cōstātini licinius ꝑsecut⁹ est eccl̄iā: ⁊ postea iulian⁹ apostata. Dicendū q̄ ille ꝑsecutōes nō fuerūt tāte q̄ deijcerēt eccl̄iā ab honore: nec diu durauerūt.

a Consurge: ꝯsurge b indu ere fortitudine tua syon. c Induere vestimētis glīe tue hierl̄m ciuitas scā: d q̄a nō adijciet vltra vt ꝑtrāseat ꝑ te d incircūcisus e ⁊ immū dus. f Excutere de puluere: consurge: g sede hierusalem. h Solue vincula colli tui captiua filia syon qꝛ hec dicit dn̄s. i Gratis venūdati estis k ⁊ sine argento redimemini l Quia hec dicit dn̄s deus. m In egyptū descēdit ppl̄s me⁹ in ꝑncipio: n vt colonus eēt ibi o ⁊ assur p absq̄ vlla cā calūniat⁹ ē eū. q Et nūc q̄d mihi ē hec dic̄ dn̄s. r Qm̄ ablatus est ppl̄s meus gratis. s Dn̄atores ei⁹ inique agunt dicit dn̄s: t ⁊ iugiter tota die nomē meū blasphematur. v Propter hoc x sciet popul⁹ meus y nomen meū z in die illa: a qꝛ egoipse qui loquebar b ecce assum. c Qm̄ pulchri d super montes pedes e annūciātis ⁊ ꝑdicantis pacē: annunciantis bonū: ꝑdicātis salutē: f dicentis: Syon regnabit deus tuus. g Vox speculatoꝝ tuoꝝ h Leuauerūt vocem: i sil̄ laudabunt: k quia oculo ad oculū videbunt: l cum conuerterit dn̄s syon. m Gaudete ⁊ laudate sil̄ deserta hierusalem: quia consolatus est dn̄s populū suū redemit hierl̄m. n Parauit dn̄s brachium sanctū suū

v Propter hoc .i. ꝓ iniurias dictas x Sciet ppl̄s meus .s. xp̄ianus. y Nomē meū .i. efficaciā noīs mei ꝑ experientiā sue salutis. sicut vocor iesus .i. salus vel saluator. z In die illa .s. notabili ⁊ famosa q̄n ꝯstantin⁹ recepit baptisma.

Licinius .n. in bello fuit deuictus ⁊ apud thessalonicā capite truncatus. Julianus etiā apostata a scō mercurio lancea fuit trāsfixus. Pōt etiā dici q̄ illa dictio vltra: cū dr̄ nō adijciet vltra ⁊c̄. nō importat sp̄ ꝑpetuitatē a p̄te post. sꝫ duratōem tp̄is determinatā. ⁊ aliq̄n nō multū longā. sicut dictū fuit plenius. s. c. ij. toto āt tp̄e ꝯstantini p⁹ eius baptismū vniuersalis eccl̄ia fuit i pace ⁊ honore. f Excutere de puluere .i. d̄ p̄cedēti abiectōe: vel de puluere ad l̄ram: qꝛ multi xp̄iani fuerant ꝯdēnati ad fodiendā ⁊ deportandā arenā. vnde puluerizabant̄: q̄ oēs fuerūt absoluti, de mādato ꝯstātini. g Sede hierl̄m. in sede honoris: qd̄ tunc fuit ꝯpletū q̄n roma que erat caput mūdi facta est sedes summi pontificis ꝑ cōstantinū: sede impiali translata apud cōstantinopolim. h Solue vincula colli tui: qꝛ oēs xp̄iani in diuersis p̄tibus orbis incarcerati per cōstantinū fuerūt liberati. i Gratis venū. estis .i. sine cā deputati opibus seruilib⁹. k Et sine argē. redimemi. qꝛ cōstantinus nō accepit inde pecuniā: sed mag̃ ecōuerso pecunias suas distribuit ꝑ orbē ad edificatōem eccl̄iarū ⁊ sustentatōem ministroꝝ. l Quia hec dicit ⁊c̄. Hic adducit̄ exēplū ad ꝓpositū ⁊ ponitur hic duplex exemplū. Primū est de descensu ppl̄i israel in egyptū cū dr̄. m In egyptū descendit ppl̄s meus in principio. de quo descēsu hr̄ Gen̄. xlvj. n Et colonus eēt ibi .i. habitator ad euadēdū famis periculū: sed postea fuit ibi multū depssus ⁊ afflictus: sed dn̄s liberauit eum: ista tn̄ liberatio hic nō exprimitur: qꝛ erat nota ⁊ famosa. ⁊ iō satis datur intelligi per hoc q̄ descensus in egyptū tangit̄: ⁊ idē dicendū de secundo exēplo cū subdit. o Et assur .i. rex assirioꝝ. p Absq̄ vlla cā calūniatus est eū tn̄ dn̄s mirabiliter liberauit eū tp̄e ezechie. vt hr̄. iiij. Reg. Cōsequēter applicant̄ exēpla ad ꝓpositū cū dr̄. q Et nūc q̄d mihi hic .i. in ꝑsecutōe eccl̄ie. q. d. decet me eā liberare: ⁊ subdit̄ cā. r Qm̄ abla. ē po. me⁹ gratis. qꝛ in ꝑmitiua eccl̄ia multi fuerūt ablati ꝑ occisionē d̄ ꝑn̄ti vita: ⁊ mul

a Quia ego ipse qui loquebar. in humanitate assumpta discipulis meis. b Ecce assum. ꝑ saluatōis effectū: ⁊ etiā in ꝑsona ꝓpria. qꝛ cōstantinus de baptismo ꝯsurgēs cōfessus est se vidisse iesum xp̄m. c Qm̄ pulcri. Hic cōsequenter describit̄ eccl̄ie dilatio per ꝑdicatōem aplōꝝ aliorūq̄ discipuloꝝ: cum dicit̄: Qm̄ pulcri .i. valde pulcri. d Super montes .i. terrenos principes fidem xp̄i recipientes ad predicatōem ꝑdictorum e Annunciantis ⁊ ꝑdicantis pacem .i. legem euangelicam: que est lex pacis ⁊ amoris. ⁊ potest hec litera exponi de nuncijs constantini missis per orbem: ad denunciādum ecclesie pacem: sed prima expositio magis cōsonat dictis apostoli: vt supra dictū est. ⁊ etiam litere sequenti in qua subdit̄. f Dicentis syon regnabit deus tuus. apostoli .n. ⁊ aliq̄ ꝑdicatores ecclesie ꝑdicauerunt ⁊ ꝑdicant regnum christi ꝓpter quod dicitur Math. xxiiij. Et ꝑdicabitur hoc euāgelium regni in vniuerso orbe ⁊c̄. vnde in fine legendarū sanctorum communiter ponitur: Regnante domino nostro iesu xp̄o. g Vox speculatoꝝ tuoꝝ .i. ꝑlatorū sm̄ q̄ dr̄ Ezech. iij. Fili hoīs speculatorē dedi te domui israel ⁊c̄. h Leuauerunt vocem. constanter ꝑdicando. i Sil̄ laudabunt. cōcorditer grās agendo. k Quia oculo ad oculū videbūt .i. sensibiliter. l Cum cōuerterit dominus syon. videntes multitudinē gentilium cōuersam ad xp̄m: ⁊ hoc fuit impletū tp̄e constantini: anno .n. quo baptizatus fuit tanta multitudo credidit vt ad. xij. milia ⁊ amplius baptizandi ascriberent̄. vt hr̄ in gestis sancti siluestri: absq̄ mulieribus ⁊ puelis. iō subditur. m Gaudete ac laudate simul deserta hierl̄m .i. loca fuituri xp̄i dedicata: que ante tp̄a ꝯstantini ita fuerūt deserta q̄ nullus xp̄ianus nisi furtim audebat accedere: sꝫ cōstantinus per totū orbē iussit ea apiri: ⁊ a fidelibus frequētari ⁊ alia de nouo edificari. n Parauit dominus brachium sanctum suum .i. filiū qui dicitur virtus patris. j. ad Corinth. j. Predicamus

xp̃m dei virtutē ⁊c. sic dr: brachiū dn̄i: eo mō loquēdi quo ptās secularis dr brachiū seculare. a In ocu. oim gē tiū: q; p̄dicatores a tpe ꝓstantini liber⁹ potuerūt vbiq; di scurrere: ⁊ multi valde exēplo imatoris incitati fuerūt ad fidē xp̄i ꝙuersi: gētilitate relicta: ō subdit. b Recedite recedi. d cultu ydolatrie. c Pollutū no. tāgē. i. nolite extēdere manus vras ad opa peccatoz. et ḡa ministri ecclie dīnt eē mundiores alijs: ō seq̄tur. d Mūdamini q̄ fertis vasa dn̄i. i. q̄ estis reputati ad cultū dei: sicut leuite in veteri testō q̄ portabant vasa cultus tabernaculi. e Q̄m nō in tumultu exibitis. i. p violentiā armoz qd dr ꝓpter multos cōfessores ⁊ ministros dei incarceratos q̄s ꝓstātin⁹ liberē absoluit. f Nec in fu. ꝓperabitis. carcerē frā gēdo ⁊ inde fugiēdo g Precedet. n. vos dn̄s. p ꝓstantinū liberando. h Et ꝓgre. vos deus isrl̄. cū fidelib⁹ alijs ad laudādum deū in ecclesijs. i Ecce intelliget. Hic oñdit ꝓpositus in capite nr̄o iesu xp̄o: q̄ fuit būiliatus ⁊ exaltatus: vt. ē. dictū est. ⁊ vtrunq; mixtim ponit hic cū dr. i Ecce intelli. ser. meus. q. hz sciam diuinaz ab eterno ⁊ būanā ex tpe. ⁊ q̄ intelligat de xp̄o ad lr̄am pt3 p trāslatōem chaldaicā q̄ dr thargū apud hebreos: ⁊ tāte auctoritatis est apud eos q̄ null⁹ ausus fuit ei ꝺdicere: q̄ talis ē h. Ecce ꝓsperabit suus meus messias. pp qd̄ antiq̄ hebrei ab illo loco vsq; ad finē. liij. cap. exposuerūt ad lr̄am de ꝓsona xp̄i. k Exaltabit. ad vnitatē suppositi diuini. vel aliter exaltabit. in sua resurrectōe. l Et elevabit. in sua ascēsione. m Et sublimis erit valde. sedēs ad dexterā dei p̄ris: Marci vlti. Et dn̄s q̄dē iesus postq; locut⁹ est eis: assumpt⁹ ē in celū: ⁊ sedet a dextris dei. n Sicut obstu. sup te multi. videtes miracula añ passionē fcā: Matbei viij. Boues mirati sunt dicētes: qualis ē hic: q; vēti ⁊ mare obediūt ei. ⁊ finaliter doctrinā xp̄i audiēdo miraculis ꝓfirmatā: Matb. vij. Admirabant turbe sup doctrina eius: erat. n. docēs eos sicut ptātē hns. o Sic ingloriꝰ. i. vitupatus erit. p Inter vi. aspect. eius. q̄n fuit ꝓsput⁹ ⁊ collapsis cesus. q Iste asp. gen. multas. i. mūdabit suo sanguine ⁊ baptismate. r Super ip̄m ꝓtine. re. os suū. q̄d videm⁹ impletū in regib⁹ ad fidē ꝙuersis q̄ nō solū ꝓtinēt ora ꝓpa a blasphemijs: ⁊ faciūt etiā suos subditos cōtinere blasphemos puniēdo. s Quia q̄bus nō ē narratū de eo viderūt. credēdo: ⁊ isti sunt gētiles ad q̄s ꝓphete missi nō fuerūt: neq; audierunt xp̄m p̄sonal⁹ p̄dicantem sicut iudei: pp qd̄ dicit saluator Matb. xv. Non sum missus nisi ad oues q̄ pierūt domus israel. s. ad p̄dicandū in p̄sona ꝓpria.

[a] in ocul'oīm gentiū: ⁊ videbunt oēs fines t̄re salutare dei nr̄i. [b] Recedite recedite: exite in̄: [c] pollutū nolite tangē. Exite de medio ei⁹: [d] mūdamini qui fertis vasa dn̄i. [e] Q̄m nō i tumultu exibitis [f] nec i fuga ꝓgredietis. [g] Precedet em̄ vos dn̄s: [b] ⁊ cōgregabit vos deꝰ isrl̄. [i] Ecce intelliget puus meus: [k] exaltabit [l] ⁊ elevabit [m] ⁊ sublimis erit valde. [n] Sicut obstupuerūt sup te mlti: [o] sic ingloriꝰ erit: [p] int̄ viros aspect⁹ eius: ⁊ forma eius int̄ filios hominū. [q] Iste aspget gētes multas [r] super ipsum continebunt reges os suum. [s] Quia quibus non est narratum de eo viderunt et qui non audierunt contemplati sunt.

In capīo. liij. vbi dr in postilla. Consurge.

Additio.

In hoc ca. liij. vī ꝓphet⁹ q̄dā p̄ambula ꝓsupponere ad passionē xp̄i ptinētia de qua dicturus ē apte ⁊ plene in sequēti ca. s. liij. vñ primo hortat ꝓplm fidelē ad virtutē. d. Consurge consurge induere fortitudine tua syon. duplicat aūt hoc verbū ꝓsurge ad maiorē cōfirmatōem. vel per primū cōsurge intell⁹ resurrectio a pctis: p secm̄ vo ꝓcessus ad virtutes. ⁊ seq̄tur. Induere fortitudine tua syon. s. fortitudine gr̄e p quam resistit ad uersitatibus mundanis ⁊ dyabolicis tentatiōibus iuxta illud ad Hebreos. xj. capi. Estote misericordes ⁊c. et q̄a p talem fortitudinē deuenit ad statū glorie. Put ibidē sequit: ⁊ accipietis regnū eternū. ō subditur. Induere vestimentis glorie tue hierm̄ ciuitas sancta. s. celestis d qua ꝓphe verificat qd̄ subdit: Quia nō adiciet vltra ⁊c. quā exhortatōem ⁊ exaltatōem iterū ad maiorem cōfirmatōnem sub alijs verbis r̄petit. d. Excutere de puluere. s. peccatorū: int̄ pōs. Nunquid ꝓfitebitur tibi puluis. Cōsurge. s. ad faciē dū bonus. Hierusalē sede. s. mēte quieta: solue vincula colli tui ⁊c. s. p ptritōem verā p quā vincula peccatoz̄ soluunt. Qualiter āt seu q̄ virtute possent hmōi vincula captiui

tatis peccatoz̄ solui subdit. d. Hec dicit dn̄s gratis venundati estis. in hoc. n. q̄ dicit gratis venundati estis intelligit̄ venūdatio que est p peccatū. vñ supra. l. ca. dixerat. Ecce i iniq̄tatib⁹ vr̄is venūdati est⁊. Nā q̄ facit pctm̄ suus pcti est Joh. viij. In hoc aūt q̄d seq̄t Et sine argēto redimemini. oñdit q̄ passio xp̄i de qua intendit in primo loqui: opata est salutē nr̄am p modū redēptōis nō corpalis: hm̄ quā q̄nq; alīq̄ pecunia li p̄cio redimunt: ⁊ p redēptōem spūalē. s. p sanguinē p̄ciosum xp̄i. vñ. j. Pe. j. Non corruptibilib⁹ auro vel argento redempti estis: sed p̄cioso sanguine agni immaculati ⁊ incōtaminati xp̄i. que quidē verba apostoli manifeste correspondent p̄dictis vbis ꝓphetic̄is. s. cū dr. Sine argēto redimemini. ⁊ ad declaratōem p̄dictoz̄ subdit. Quia hec dicit dn̄s deus: in egyptū descēdit populus meus. vbi ꝓpheta oñdit dr̄iam int̄ captiuitatē babylonicā ⁊ egyptiacā a q̄bus fuerūt p deū liberati: ⁊ captiuitatē peccati seu dyaboli a q̄ xp̄s redemit būanū genus p suā passionē. nam in p̄dictis duabus captiuitatib⁹ ilz cēnt int̄ se differentes: q; egyptiacā incurrerūt sponte descendentes in egyptum. vt coloni cēnt ibi: vt pt3 Gen. xlvj. ca. ⁊ sic egyptū habuerit aliqualē rōnē detinendi eos: q; subuenerunt eis in famis necessitate: vt in glo. in captiuitate aūt babylonica que significat hic p assur eo q̄ assyrij cum nabucho. venerunt non fuit talis causa vt in terra sua calūniarent̄ ⁊ opprimerent eos: vt in glo. in vtraq; aūt captiuitate p̄dicta que solum corpalis erat in manu violenta p coactōem oppressionū sufficienter fuerunt redēpti p potentiā diuinā aduersarios violenter populuz dei detinentes opprimentē: vt pt3 in sacris scripturis de hoc loquētibus: sed in hac captiuitate a qua xp̄c p suū ā passionē redemit hoc non solū nō cōgruebat. s. q̄ deus p suam solā potentiam dyabolū spoliaret: eo q̄ humanū genus per peccatū quod hm̄ augustī. non est nisi voluntariuz captiuatum fuit: qua rōne erat iuste sub seruitute dyaboli derelictus a deo: vt tractatur a doctoribus in. iij. distinc. xix. ⁊ hoc est quod sequit. Et nunc quid mihi est. Hec dicit dominus quia ablatus est populus meus gratis. q. d. ⁊ nunc. s. in hac captiuitate hoc non sufficit. s. per solam potentiaz redimere. Q̄m ablatus est ꝓpls meus gratis. s. sponte tradēdo se peccato seu dyabolo: qua rōne ꝙueniens est vt p iustitiā redimat. Si aūt ꝓtra hoc dicat q̄ xp̄c p suā passionē nō solū ab actuali sed a peccato originali principaliter redemit: q̄d quidē originale peccatū nō ē volūtariū in ip̄is descendētib⁹ p ꝓpagatiōem. Dicendū q̄ ilz pctm̄ originale nō sit voluntariū in ip̄is propagatis

fuit tñ voluntariū in primis paretibus a q̄bus trabūt originē. Et ideo simpliciter dixit. Ablatus est populꝰ meus gratis. s. sponte se tradidit dyabolo seu peccato: z iō nō p solam potentiā redimēdus est sicut i alijs captiuitatib⁹ supradictis. z sequit̄. Dñatores eiꝰ iniq̄ agunt. q. d. lz dñatores eius. s. principes tenebraꝝ: iniq̄ agunt reducendo eos ad peccandū: nihilominus q̄ gratis. s. sponte: vt dictū est se tradiderunt. Et iugit̄ tota die nomen meū blasphemat̄. s. eo q̄ in eis remanet culpa peccati: p̄m quaꝫ deus offendit̄: z iō dr blasphemari iurta illud ad Ro. ij. ca. Per vos nomē dñi blasphemat̄ in gentib⁹. Ex supradictis igit̄ ꝓducitur q̄ captiuitas de q̄ agit̄ nō p solā potētiā oppimentez aduersarios rediměda erat sicut z alie captiuitates: ſ p aliq̄d remediū sufficiēs ad tollendā culpā seu maculā pctoꝝ. z iō subdit. Propter hoc sciet ppls me⁹ nomē meū in die illa. s. q̄ necessitatē seu ꝓgruentiā p̄dictaꝫ. sciet ppls meus. i. ppls nouit̄ p me redēptus. nomen meū. s. nomē iesus q̄d significat redemptorē seu saluatorē a tali captiuitate dyaboli seu peccati iurta interp̄tatōem b⁹nois p angelū factā ipi ioseph: Matth. j. c. Ipe. n. saluū faciet pplm suū a peccatis eoꝝ. z seq̄tur. In die illa. s. tpe gr̄e q̄n hoc nomē fuit manifestuꝫ: tps. n. gr̄e dies dr: iurta illud ad Ro. xiij. ca. Nox p̄cessit: dies aūt appropinquabit. z q̄ redēptio a deo vero facta trāscēdit oēs alias redēptōes q̄ factę fuerūt mediantib⁹ angelis seu boibus mō p̄dicto: iō subdit̄. Quia ego ipe q̄ loquebar. s. p ꝓphas ecce assum. s. p carnē assumptā. q. d. redēptōes p̄terite pticulares z corporales p angelos seu ꝓphetas in psona mea loquentes facte sunt. ſ hec redēptio que spūalis atq; vlis est optz vt p me fiat. Ān ego ipe q̄ loquebar ecce assum. Itez circa hoc q̄d dr. Sciet populus meus nomē meū. Notandū q̄ sicut in redemptōe egyptiaca fuit moysi: z deinde senioribus israel: z deinde ppło reuelatū nomen dñi tetragrāmaton: p̄m cuius veram significatōez ad deum ptinet signa z p̄digia facere facultatē nature excedentia q̄ requirebat̄ ad illā redemptiōem ꝓut fuit dictū Exo. iij. in additōe ar. vij. sic in hac redemptiōe vlī reuelatū fuit nomen iesus: primo virgini gloriose: deinde ioseph z alijs discipulis z fidelib⁹: p q̄d nomē intelligit̄ salus z saluator a peccatis vt dictū est: sciet Sepulchri sup mōtes: Ubi postea ꝓphete onderat q̄ p̄dicta redemptio spūalis erat ab ipo vero deo fienda de publicatōe huius redemptōis dicit. Sepulchri sup mōtes. Ad q̄d sciēdū q̄ facta redemptiōe p passionē xp̄i lz pluries suis apostolis in sua resurrectiōe apparuit: tamen de apparitōe eius facta in monte galylee spālem mentōem fecit p̄dicens mulieribus. Annunciate fratribus meis vt eant in galyleā: que quidē apparitio fuit in quodam monte galylee: vnde Matthei vlti. Undecim discipuli abierunt in galyleā in montē vbi ꝓstituerat illis iesus. de quo ꝓphe pōt intelligi istō verbū: q̄ sepulchri sup montes. i. sup montem sumēdo plurale p singulari sicut in alijs multis locis: z sequit̄ Pedes annunciantis z p̄dicantis pacem. s. pedes xp̄i. qui in illo monte annunciauit eis z iniunxit p̄dicationē euangelij pacis dī. Ēūtes vocete oēs gentes. s. cuāgelium pacis. Annunciantis bonū p̄dicantis salutez: q̄ tunc dēm fuit eis: Qui crediderit z baptizatus fuerit saluus erit Matth. vlt. in quo verbo manifeste p̄dixit salutē oim credētiū. d. Syon regnabit de⁹ tu⁹. quia tunc xp̄c dixit syon. s. aplis in quib⁹ p̄cipue eccl̄ia resi debat. Data ē mihi ois ptās in celo z in terra. Si aūt querat quare pedes xp̄i singulariter noiauit ꝓphete. Dicendū q̄ in hoc designat adoratio aplōꝝ fuisse ibi facta vsq; ad pedes: eo q̄ de mulieribus ibidē dicitur Illi aūt accesserunt z tenuerūt pedes eius z adorauerunt eum: z sequitur. Vox speculatoꝝ tuorum: quod cōmuniter exponitur de apostolis z alijs prelatis eis succedentibus: sed salvo meliori iudicio magis ꝓphetice videtur exponendū de patribus in lymbo existētibus qui speculatores vocant in veteri testamēto. Ezech. iij. z xxxiij. ca. Fili bois speculatorē te dedi. Isti. n. pres dicūtur leuare voce z letari cum gaudio sue liberatiōis sil: q̄ p̄iuncti liberati fuerunt z beatitudinē sibi ꝓmissaꝫ z diu spectatā attigerunt de quo dicit: Quia oculo ad oculum videbunt. s. facie ad faciem: Cū cōuerterit dñs syon: z sequit̄. Gaudete z laudate simul deserta hierm: q̄d satis p prie applicat̄ p̄mitiue eccl̄ie: prout in glo. Parauit dñs brachiū sanctū suū: exponat̄ sicut in postilla: referēdo tñ ad tps p̄dicatōis aplōꝝ. Recedite recedite exite inde. exponatur de primitiua eccl̄ia: sicut in glo. q̄ anteq̄ romani supuenirent aplī z alij fideles a iudea que ꝓtaminata remanserat ex occasione xp̄i in regnū agrippe transierūt z ad alias gentes spūsancto admonēte: vt in hystoria ecclesiastica habetur: sequitur. Mundamini. s. a vicijs. qui fertis vasa dñi. Per vasa dñi p̄m glo. intelligunt̄ sancti. vnde paulus vas electionis dr. vel vasa dñi sunt armatura dei: lorica iusticie: clypeus fidei: galea salutꝭ z hmōi: z ne quis estimaret ex hoc q̄d dixerat: Recedite recedite exite inde. q̄ in hac redemptōe requirebat̄ recessus corporalis p modū fuge sicut in redēptōe egyptiaca: Exodi xij. iō subdit̄. q̄n in tumultu exibitis: nec in fuga ꝓperabitis. s. sicut tūc. Precedet. n. vos dñs. s. ipe dei filiꝰ in p̄sona ꝓphe. Et congregabit vos dñs deus israel. in fide z charitate. quis aūt sit iste deus israel statim subdit. d. Ecce intelliget seruus meus q̄ hic vocat seruū eo q̄ fuit obediēs vsq; ad mortē: de qua morte statim in sequenti capło tractat. z sequit̄. Exaltabit̄. s. ad celos p̄m glo. q̄ p obedientiā vsq; ad mortē deus exaltauit illū. vt hi phil. ij. Et eleuabit̄ sup oēs celos z sublimis erit valde q̄ ad dexteram patris sedēs. Hec in glo. Antiqui aūt hebreoꝝ istas eleuatōes exponūt de messia sic: Exaltabit̄. plus q̄ abrahā: z eleuabit̄ plus q̄ moyses. Et sublimis erit valde plus q̄ angeli superiores: ex quo patz q̄ messias de q̄bus etiam p̄m ipos loquit̄ ꝓphete esset sublimior angelis superiorib⁹: et cū p̄m eos inter naturā diuinā z angelicā nō sit mediuꝫ: ꝓsequenter concedere habent q̄ ipe sit deus: z cū ꝓphete hic vocat eū seruū q̄d nō cōpetit diuine nature. sequit̄ q̄ in ipo sint due nature: diuina. s. z būana q̄d tñ ipi negāt lz ꝓcedant p̄missa. In his. n. z silibus nō verent veritati p eos implicite cōcesse ꝓtradicere.

Capitulum. liij.

Quis credidit. Ra. sa. z andreas exponūt hoc capitulū ad lr̄am de ppło iudeoꝝ: dicentes q̄ ꝓphete de illo loquit̄ quasi de boie vno: eo mō loquendi q̄ dicitur exodi. iij. capitulo. Filius meus primogenit⁹ israel. sed eoꝝ puersitas patet per doctores hebreoꝝ antiquos: vt dictum est p̄cedenti capitulo. Item super illud Ben. xliij. Et introduxit eam ysaac ꝛc. dicit ra. moyses Hic est rex messias q̄ dedit cor suū ad petendū miserationes pro israel: z ad ieiunādū z būiliādū se pro eis sicut scriptū est esai. liij. Ipe aūt vulneratꝰ est pp iniq̄tates nr̄as: attritꝰ est pp scelera nr̄a ꝛc. ex quo patz q̄ p̄m istum doctorem boc capitulum loquitur de christo ad literā: boc etiā patet per scripturas noui testamēti que sunt maioris auctoritatis q̄ius a iudeis non recipiantur. quod enim dicitur in principio capituli. Dñe quis credidit ꝛc. Johā. xij. dicitur impletū in xp̄o. z silr̄ ad Ro. x. Item q̄d dicit infra. Vere languores nr̄os ipe tulit ꝛc. Matthei. viij. dicitur impletum esse in xp̄o. Similiter quod postea subditur: Sicut ouis ad occisionē ducetur ꝛc. vsq; ibi. Qui abscisus est de terra viuentium. Actuum. viij. de christo dicitur. Et cum sceleratis reputatus est. Marci. xv. similiter dicitur impletum in christo. Igitur sequēdo hāc sententiam. dicendum q̄ hic ponuntur remedia cōtra tria impedimenta predicta: sicut fuit supra diuisum capitulū. z diuiditur in tres partes p̄m tria remedia: scdm ponit̄ capi. sequenti. terciū. lv. Primū autē impedimētū percipiendi fructum redemptionis christi fuit iudeoꝝ peccatum p̄ q̄d ponitur hic remediū passionis xp̄i que sufficit

ad tēlēdū oē pctīm quātū ē ex se: 7 diuidit pñs caplm in duas ptes: qz prio esaias rei dicēde tēsignat altitudinē: scdo psequit dicēdoz ordinē: ibi. 7 ascēdet. 4 Circa pmū dicit. a Quis credi. audi. nro. i. passionis xpi mysterio: qđ ego 7 alii xpbe audiuimus a spūsancto: ꝓuidit. n. esaias xpbeta iudeos p maiozi pte nō credituros hz q dicitur Johā. xij. Cū aūt tāta signa fecisset coram eis nō credebant in eū vt sermo esaie ipleretur quem dixit: Domine qs credidit auditui nro tē. 7 seqtur: Propterea nō poterāt credere: qz iteruz dixit esaias: Excecauit oculos eoz: 7 indurauit coz eoz tē. 7 subditur. Hec dixit Esaias qñ vidit gliam ei 7 locutus est de eo.

b Et brachiū dñi. i. filius: vt dictū ē ca. p̄cedenti.

c Cui reuelatuz ē. q. d. paucis valde 7 incōplete.

d Et ascēdet. hic ꝓñr psequit dicendoz ordinē. 7 prio qtū ad moduz nascentis: cum dicit: Et ascendet sicut virgultū coram eo. i. coram deo patre.

e Et sicut radix. sursum fructificans.

f Ape terra sitienti. i. de virgine nō humectata vel fecundata humano semine.

g Non est. Hic ꝓñr ponit ordinē suū qtuz ad tolerantiā patientis: 7 primo describit eius passio ignominiosa: scdo nobis fructuosa: ibi. Ape aūt. tercio sibi finaliter glorioſa: ibi. De angustia: ista tñ diuisio nō est sic p̄cisa quin ptes in aliquo coincidant. 7 sic est cōiter p totum libz istū sicut a principio fuit dictū. Circa pmuz dicit.

g Non est ei spes nec⁹ decor. qđ enim fm veritatem xpc in humanitate assumpta fuerit speciosus forma p filiis hoim: psal. xliij. tñ ista speciositas fuit deturpata alapis in facie eius inflaturā 7 liuorē causantibus: 7 sputis eam fedantibus.

b Et vidimus eū 7 nō erat aspectus. qz p̄ horroze auertebant hoies faciem.

i Et desiderauimus eū. loquit̄ xpbeta in psona sui 7 aliox sanctox aduentū xpi desiderantiū: fm q dz Matthei xiij. Multi xpbete 7 iusti desiderauerūt videre q vos videtis: 7 nō viderūt 7 tē.

k Et nouissimū virox. i. valde abiectuz.

l Virum doloz. i. multi 7 magni doloris expertum passiue: sicut vir sanguinū dicit qui est effusoz multi sanguinis actiue.

m Et scientē infirmitatē. scz carnis p experientiam absq; tñ peccato.

n Et quasi absconditus vultus eius. p verecundia.

o Cui nec reputauimus eū. nō tm̄. s. saluatorē s nec etiam alicuius valoris hoiem: 7 loquit̄ hic xpbeta in psona iudeox tpe xpi exñtiū. 7 cōnumerat se eis inquantū erat de pplo iuda: sicut daniel cōnumerat se peccatoribꝰ eno2 mibꝰ q̄ fuerāt in regno iude. ix. ca. qđ quis ꝓticeps nō fuisset.

p Vere languores nros ipse tulit. i. infirmitates carnis: vt famē: sitim 7 similia q̄ vere fuerunt in eo: sicut 7 humanitas vera.

q Et nos reputauim⁹ eum quasi leprosum. i. vilem 7 abominabilē ad modū leprosi.

r Et percussum a deo 7 humiliatū. pp peccata sua ꝓpria: imposuerat. n. sibi iudei q habere demoniū. 7 qđ subuertebat pplm: 7 multa alia crimia: vt p3 ex decursu euāgelioz.

s Ape aūt. Hic ꝓñr ondit passio xpi nobis fructuosa: qz nō passus fuit p peccatis ꝓpriis s p nris expiandis. 7 boc est qđ dicit. Ape aūt vul. est pp iniquino. 7 patet litera. Ra. sa. dicit q istud dicitur in psona gentiliū. 7 vocat gentiles omnes p̄ter iudeos. d. q in aduentu messie gentiles videntes iudeos p eū mirabilit exaltari dicent q afflictiones quas mō sustinent iudei in hac captiuitate fuerūt ꝓpter peccata gentiliū: 7 in boc sibi ipi ꝑdicit: quia alibi in multis locis dic q hec captiuitas est ꝓpter peccatū vituli ꝑflatilis expiandum. Exo. xxxij.

t Omnes nos quasi oues errauimus: qz null⁹ quātūcūq; iust⁹ pōt euitare omnino peccatum saltem veniale.

v Et posuit dñs minus in eo iniquitatem omnium nostrū. i. penā p iniq̄tatib⁹ oim expiādis: 7 qz xps hanc penam ex maxima charitate sustinuit: ideo subditur.

x Oblatus est. s. ad passionē.

y Quia ipevoluit. pp obedientiā dei patris 7 liberatōem hūani generis

z Et nō aperuit os suū. verbis recalcitrando 7 iniurias ꝓ iniurijs reddendo: sed magis coram falsis accusantibus 7 iniuste iudicantibus tacendo: sicut patz ex euangelijs. Cetera patēt.

a De angustia. Hic cōsequenter ostendit eius passio finaliter glorioſa: qz p eam transijt ad resurrectōis gloriā: Luce vlti. Oportuit pati xpm. 7 resurgere a mortuis. 7 ita intrare gloriam suam. 7 boc est qđ dicit.

a De angustia. s. mortis.

b Et de iudicio. q̄ oēs decedentes ex diuina fnia detinebat in lymbo.

c Sublatus est p potentiā sue resurrectōis.

d Generatiōem eius quis enarrabit. qđ fm Piero. sup matheū intelligitur de generatiōe diuinitatis que inenarrabilis 7 incōprehensibilis est: nō tm̄ ab hominibus sed etiam ab angelis. Ambroſius: impossibile est scire generatōis secretum: mens deficit: vox silet: nonmea tm̄: sed etiam angelox: videtur tamē mihi saluo meliozi iudicio q melius exponat de spūali generatione p multiplicatōem fidelium: ꝛō subdit.

e Quia abscisus est de terra viuentiū. per mortē coz porzalem ad quam secuta est multiplicatio fideliū fm q dicitur Johan. xij. Nisi granum frumēti cadens in terra mortuum fuerit ipm solum manet: si aūt mortuum fuerit multū fructū affert. Ad generatōez vo eternam filij non videtur habere aliquam consequentiaz quod dicitur. Quia abscisus est tē.

f Propter scelus ppli mei. expiandum.

g Percussi eum. i. pcuti pmisi.

h Et dabit impios ꝓ sepultura sua tē. i. iudeos impios 7 auaros dabit in manibus romanox in penam mortis sue: qđ tpe tyti fuit adimpletū.

i Eo q iniquitatē nō fecerit tē. 7 sic moꝛs eius fuerat punitōe digna.

k Et dñs. s. pater voluit ꝓterere eum in infirmitate. s. carnis: qz q diuinitas patiaī est impossibile

Per hoc aũt qđ dr hic: Eo q̃ iniq̃tatẽ nõ fecerit ꝑz falsa exp̃õ. ra. sa. exponẽtis hoc capl̃m de ꝓpl̃o iudaico: vt s. dcm̃ ẽ: qz ab antiq̃ vsq; ad pñs ꝓpl̃s ille multas iniq̃tates fecit ꝺ deũ & primũ: vt ꝑz ex decursu scripturarũ. Neq; volus fuerit in oze eius. qđ sil'r ꝑz falsum de ꝓpl̃o iudeoꝝ cũ int' oẽs homines sint & fuerũt ml'tũ mẽdaces & volosi: ñ solũ ergo alios ꝺ & int' se ipsos. a Sic posuerit aiaz suam ꝓ pctõ. accipit si ꝓ qz: quia xp̃c aiaz suã posuit ꝓ pctõ mõdi b Videbit semen longeuum .i. multiplicatione fideliuz q̃ fuit semẽ xp̃i: et hec multiplicatõ secuta est ad mortẽ eius: vt ꝑdictũ est. c Et voluntas dñi. ꝺ salute mundi. d In ma. ei⁹ dirigẽt. i. ꝓ ipm ꝓplebit. e Pro eo q̃ laborauit aia ei⁹. ieiunãdo: vigilando: ꝑdicando: mortẽ sustinẽdo. f Videbit. resurrectõez suã. g Et satu. tunc. n. & añ nõ fuit gloriã in corpe: & sic fuit satiatus ex oi pte. h In scia sua. diuina & bũana. i Justificabit ipe ꝛc. qz null⁹ iustificabit nisi ꝓ ipm. ꝺ qz multi reddũt se indignos: ꝺ hic. k Multos. i. nõ oẽs. l Et iniq̃. eoꝝ .i. penã ꝓ iniq̃tatib⁹. m Ipe poꝛ. ex obediẽtia ad ꝓrem: & charitate ad boiem. n Ꝺ disptiã ei plurimos. i. reddã ei plures de gẽtilib⁹ q̃s ceciderũt de iudeis o Et fortiũ. i. demonũ ꝺ quoꝝ fortitudie ꝺr Job. xli. Nõ est ꝑtãs sup terrã q̃ compeꝺ ei ꝛc. p Diuidet spolia. extrabẽdo ꝓres de lymbo: qđ fecit xp̃c in sua resurrectõe. q Pro eo q̃ tradidit. aiam suã ex maxia charitate. r In morte. valde acerbã & cũ hoc ꝓfusibilẽtiõ subdit. s Et cũ scele. reputa. est. qz inẽ latrones fuit crucifixus: vt ꝓ hoc ꝑticipes maleficij eoꝝ a vulgarib⁹ reputareꝺ. ad hoc. n. impetrauerũt iudei a pylato: vt duo latrones cũ eo crucifigereꝺ: ꝺ ex dei ordinatõe etiã hoc factũ est: vt hec scriptura ipleret: vt ꝺr Mar. xv. t Et ipe pec. mul. tulit. q̃tũ ad efficaciã oim tñ q̃tũ ad sufficientiã. v Et ꝓ trãsgres. rogauit. Luce. xxiij. Dr ignosce illis ꝛc. & ex hoc ꝑz exp̃õ ra. sa. falsa. qz ꝓpl̃s iudaicus nõ erat ꝓ gentilibus imo quotidie erat ꝓ ꝺstructõe romani imperij: & maxime ꝓ ꝺstructione discipulorũ xp̃i: ꝓm q̃ dicit Hiero. & ꝓ eius discipulos intelligunt xp̃ianos.

> "Si posuerit ꝓ pctõ aiaz suam [b] videbit semẽ lõgeuum [c] & volũtas dñi [ꝺ] in manu ei⁹ diriget. [e] Pro eo q̃ laborauit aia ei⁹ [f] videbit [ꝺ] & satura bit [b] In sciẽtia sua [i] iustificabit ipe iustus seruos meos [k] multos [l] & iniq̃tas eoꝝ [m] ipe portabit." Ideo disptiã ei plurimos [ꝺ] & fortiũ [p] diuidet spolia: [q] ꝓ eo q̃ tradidit [r] in mortẽ aiaz suã: [s] & cũ sceleratis reputat⁹ ẽt [t] Et ipe peccata multoꝝ tulit: [ꝺ] et ꝓ transgressoribus rogauit.

In eodem capitulo vbi dicit in postilla. Si posuerit animã suam ꝓ pescato.

Additio. ij.

Si nos habem⁹: Si posuerit aiam suã ꝓ peccato In hebreo hr. Si posueris pctñ aiaz suã. Ad qđ sciendũ q̃ hic videt loq̃ ꝓbeta ꝺ iudeos & alios querẽ credentes seu opinãtes q̃ xp̃c ꝓ pctõ suo ꝓprio fuisset passus: quoꝝ falsam credulitatẽ seu opinionẽ euacuat ꝓbeta ꝓ hoc q̃ ex morte xp̃i secuta est ꝓpagatio fideliũ longeua: & bũana vita ꝓ ipm xp̃m in deũ directa. qđ patet ex hoc q̃ seruantes legez xp̃i & p̃cipue eius consilia nõ solũ vt boies ꝓm rõem viuunt: sed etiã quasi angeli in celis ꝙuersantes: vñ apls ad phil. iij. Conuersatio nr̃a in celis est. Dit. n. Hiero. In carne ꝑter carnẽ viuere nõ terrena vita est sed celestis: ꝓm quã sniam lr̃a sic exponitur Si posueris ꝓ peccato aiaz suã. i. si tu infidelis posueris pctñ aiam suã. i. si asseruẽris peccatricẽ fuisse aiam xp̃i. Videbit semẽ longeuũ: qđ intelligit admiratiue seu interrogatiue dictũ. q. d. quõ videbit semen longeuũ. s. multiplicatõem fideliũ que secuta est ad mortẽ xp̃i q̃ q̃dẽ fideles semen xp̃i sunt ꝓ adoptõem: que q̃dẽ rõ ꝓbete cõsonat rõni gamalielis bonorabil'r legis doctoris: q̃ actu. ca. v. pharisẽis dicebat: Discedite ab boib⁹ istis. s. a discipul' xp̃i & sinite illos. qm̃ si est ex boibus ꝓsilium: bo caũt op⁹ dissoluet: si vo ex deo ẽ: nõ poteritis dissoluere. Si aũt ꝺ hoc dicat q̃ alique secte praue q̃ñq; durãt magno tpe ꝓmissione diuina: vt ꝑz de saracenis. Ad hoc euacuandũ inducit ꝓbeta aliã rõnẽ. ꝺ. Et volũtas dñi in manu ei⁹ diriget. Constat autem q̃ voluntas domini est sanctificatio nr̃a: ꝓma ad Thessa. iiij. ca. Sed constat q̃ sanctificatio humana. nunq̃ in le. ve. nec in aliqua lege seu secta fuit sic frequenter directa in deum: sicut in sequentibus doctrinam & vitam xp̃i repitur: quoꝝ plurimi intãtum sanctimoniã sequunt q̃ terrena omnino ꝺspiciunt & vsq; ad sanguinis effusionẽ ꝓ veritate pugnant: & sic voluntas domini in manu xp̃i directa est. vnde hoc qđ dicitur: Voluntas domini in manu eius dirigetur. Legatur admiratiue seu inquisitiue conformiter ad verba immediate p̃cedentia sic: Sic posueris tu. s. infidelis peccatuz aiam suam. s. peccatricem aiam xp̃i. Nunquid videbit semen longeuum. & nunquid volũtas domini in manu ei⁹ dirigetur.

Replica.

In capitulo. liij. cũ dicitur. Et dabit impios ꝓ sepultura. postil. & s. Tho. ꝓcoꝛditer exponũt de iudeis q̃ dati sunt in manu romanoꝝ ob vindictã mortis xp̃i. Burg. se opponẽs dicit illã expositõem nõ ꝓ priaz: quia vt inquit ꝓm hoc debuit dicere dabit impios ꝓ morte non ꝓ sepultura: quia ls in morte xp̃i valde peccauerunt: non tamen in sepultura. Meritorie enim inquit & honorifice xp̃c fuit sepultus: iõ dicit supra. Erit sepulchrum eius gloriosum. Sed ista videtur frustra dicta: qz sepultura est ꝓsequens mortẽ: iõ si iudei male egerunt mortẽ inferẽdo: peius egerunt mortuo nõ ꝑcendo q̃nimo fecerũt custodiri sepulchrũ ne, put ꝑdixit resurgerz

> Additio ꝓma. Hoc qđ dr h: Et dabit impios ꝓ sepultura sua: nõ ꝓprie videt exponi de iudeis q̃ traditi fuerũt romanis in penã mortis xp̃i, put in postil. qz si sic debuisset dicere: Dabit impios ꝓ morte sua nõ ꝓ sepultura: qz ls i morte xp̃i maxie peccauerũt. in sepultura tñ nõ. Meritorie. n. & honorifice xp̃s fuit sepultus. vñ s. ca. xj. Erit sepulchrũ ei⁹ gloriosum: vñ aliter vr dicẽdũ. Pro q̃ attẽdẽdũ est q̃ sicut aliq̃ errauerũt circa diuinitatẽ xp̃i credentes cũ purũ eẽ boiem sicut fotinus & nestorius: & alij hereticj. sil'r alij errauerunt circa humanitatẽ: sicut manicheꝰ q̃ euacuabat mysteriũ incarnationis humanã naturã a xp̃o auferẽdo: sic fuerũt aliqui qui negauerũt xp̃i mortẽ & sepulturã sicut saraceni: vnde machometus in suo alchorano nephãdo dicit exp̃sse q̃ iesus nõ fuit suspensus nec mortuus: sed qđ sic assimilabat videntibus. s. ꝓ apparitõem fantasticã nõ verã: quo rũ errorẽ ꝓpha excludit dicens: Et dabit impios ꝓ sepultura sua. & est sensus q̃ impij. s. milites custodientes sepulchrũ dñi, fuerũt testes sue sepulture: & sic dedit impios. s. milites testes ꝓ sepultura sua: & sequit. Et diuitẽ ꝓ morte sua. s. ioseph ab arimathia q̃ nobilis decurio erat. Iste em̃ fuit test' mortis dñi. qz ipe corpus ei⁹ petijt: Matth. xxvij. & sic dedit testem diuitem ꝓ morte sua. vnde notanter posuit impios in plurali et diuitem in singulari: Quia custodes sepulchri plures erant & diues ille vnus tm̃.

q̄ius nō crederēt resurrectōem futurā. Sed ꝛ custodes corruperunt pecunia:ne resurrectōem factā publicarent Vñ fideliter igit̄ et false dicit Burg. q̄ iudei in sepultura nō peccauerūt. Nec valz q̄ allegat sepulturā fuisse honorificā ꝛ meritoriā: q̄z hoc ptiet ad credētes: ñ ad pfidos iudeos q̄b⁹ hodie sepulchrū xp̄i non est glorioſū. ꝛ falsū ē q̄d dicit testes sepulc̄e custodes fuisse: q̄z nō fuer̄t positi in tēstimoniuz q̄z rōne notorietatis nō egebat testimonio: ſ erāt positi ex cautela ꝺ discaplos ne furarēt corp⁹ iesu: vt hr̄ in hyſtoria euangelica: ꝛ sic exortis expositionib⁹ Burg. fantasiat̄ ꝺ sanctū Tho. ꝛ postillatorem.

Capitulum.liiij.

Lauda sterilis que nō paris: [b] ꝛcanta laudē: [c] ꝛ hinni que non pariebas: [d] quoniam multi filij ꝛserte [e] magis q̄z eius que habebat virum dicit dominus. [f] Dilata locum tentorij tui: et pelles tabernaculoꝝ tuorum extende. Ne parcas. Lōgos fac funiculos tuos et clauos tuos consolida. [g] Ad dexteram enim et leuam penetrabis: [h] et semen tuum gentes hereditabit: [i] ꝛ ciuitates ꝛsertas [k] inhabitabit. [l] Noli timere: quia non confunderis neq̄z erubescēs. Non enim te pudebit: [m] q̄z confusionis adolescentie tue obliuiscēris: et obprobrij viduitatis tue ñ recordaberꝛ amplius. Quia dominabit̄ tui qui fecit te: dominus exercituum nomē eius: ꝛ redemptor tuus sanctus israel: ꝺeus omnis

Capm.liiij.

Lauda sterilis. Alij doctores catholici exponunt hoc capm de reditu captiuitatis babylonice: ita q̄ eadē gēs. ſ. iudea ꝺr hic. Hñs virū ꝛ fecūda: sterilis ꝛ deserta ꝑm diuersa tpa. Hñs virū ꝛ fecūda a tēpe legis date. q̄z fuit tūc despōsata deo p legis susceptionez. Derelicta ꝛ sterilis. tpe babylonice captiuitatis: § hoc nō vi bene dictū: q̄z sterili ꝛ deserte. pmittit̄ hic maiōr multiplicatio plis exaltatōis ꝛ honoris q̄z hūti virū: popul⁹ aūt reuersus de captiuitate babylonica nūq̄z fuit postea in tanta pspitate q̄tū ad multitudinē ppli: diuitias ꝛ honores ꝛ hmōi: sicut fuerat añ captiuitatē: ꝛ maxime tēpe ꝺr ꝛ salomonis: § fuit in seruitute: lz in terra sua: ꝛ afflictionib⁹ multis. vt dcm̄ est. ē. xxxv. Itē infra ꝺr eodē ca. Ecce sternā p ordinē lapides tuos ꝛ fundabo te in saphiris in q̄ denotat̄ reedificatio ciuitatis ꝛ tēpli multo excellētior q̄z añ. Reedificatio ꝛo tēpli ꝛ ciuitatis p⁹ captiuitatē babylonicā nulla fuit respectu illi⁹ q̄ pcessit: ꝛ iō ra. sa. exponit istud capm ꝺ tpe xp̄i: ita q̄ ꝑm eū iudea ꝺr hñs virū ꝛ fecūda p tpe añ captiuitatē fcām p tytū. Sterilꝛ derelicta. a viro p tpe captiuitatis in q̄ ē mō: § in aduētu messie erit in maiori pspitate q̄i incōparabilr q̄z fuerit vnq̄z sed istud dictū fundat̄ sup erroneū fundamentū. ſ. q̄ xp̄s sit adhuc vēturus pp q̄d paulus aplus ad Gal. iiij. expōit principiū b⁹ capituli devocatōe gentiliū ad fidē xp̄i: quā sniam inteudo sequi. Igit̄ ad intellectū dicēdoꝝ sciēdū: q̄ sicut vna ē fides antiq̄z ꝛ modernoꝝ: lz sit mō magis explicita: ita ē vna eccl̄ia a principio mūdi vsq̄z ad finem vñ dicit Greg. omel. vij. Quis rect⁹ patrisfamilias sic̄itudinē tenet q̄z cōditor nr̄ q̄ eos q̄s cōdidit q̄i subiectos possidet in domo q̄ bz vineā vniuersalē. ſ. eccl̄iam: que a primo abel iusto vsq̄z ad vltimū electū q̄ in finē mūdi nasciturus ē: quot sctōs ptulit: q̄i tot palmites emisit: ꝛ sic vna ꝛ eadē eccl̄ia ꝺr sterilis ꝛ fecunda: virū hñs ꝛ derelicta: ꝑm diuersas gentes ꝛ tpa: ita q̄ p tpe veteris testamenti ꝺr fecūda ꝛ vir hñs q̄tū ad iudeos rōne legis accepte ꝛ diuini cultus: q̄ duo viguerūt apud eos. Sterilis ꝛ derelicta q̄tū ad gentiles q̄rū pauci habuerūt fidē mediatoris vt sanctus iob ꝛ alīq̄ alij: nec data fuit eis lex diuina. Ecōuerso aūt p tpe noui testi in q̄ pauci de iudeis cōpatiue: ꝛ multi de gentilib⁹ crediderūt. Scom hoc igit̄ dicendū q̄ in pñti capīo ponit̄ remediū oppositū impedimēto liberatōis fiende p xp̄m tacto supra capīo. lj. q̄z ex dilatione pmissionis dicte saluatōis ab aliquib⁹ poterat estimari lz falso: q̄ pmissio possz frustrari. In hoc aūt capīo ostendit̄ dicta pmissio nō solū adimpleri q̄tum ad iudeos oēs q̄ credere noluer̄t § etiā q̄tū ad gētiles: qđ videtes adimpleri iudei q̄ crediderūt in primitiua eccl̄ia admirātes ꝛ glorificātes deū dixerūt: Ergo ꝛ i natōes gr̄a spūssancti effusa est Actu. xj. Scom ꝺ igitur pñs capīm in tres ptes diuidit̄: q̄z primo describit̄ saluatōis fiende p xp̄m dilatatō: secundo fidelium exaltatō: ibi. no li. tercio bostiū prostratio: ibi. Ecce ego creaui Circa pmū dr.

a Lauda sterilis ꝛc. i. eccl̄ia q̄ fuisti sterilis in gētilib⁹ tpe veteris testamēti: et dicit: Lauda. ſ. interius corde. b Decāta laudem. exterioꝛe c Et hinni. in corpe: q̄a fortis motus deuotionis redūdat exterius in motibus corpis: pſ. Irriū. Coꝛ meū ꝛ caro mea exultauerūt in deū viuum ꝛ subdit̄ rō tante exultatōis: cū ꝺr. d Quia mul. ſi. deserte. i. gentilitatis q̄ fuit deserta tpe vete. testa. e Magis q̄z eius q̄ habe. vir. i. gētis iudaice: q̄a in nouo testō plures sunt fideles de gentilib⁹ q̄z ꝺ iudeis fuerūt tpe veteris testi: ꝛ q̄z ad multiplicatōem fideliū sequit̄ augmentatio diuini cultus subdit̄.

f Dilata lo. ten. tui ꝛc. p locū tētoꝝ intelligit̄ loc⁹ sacrificij eo q̄ sacrificia invecti lege fiebāt in tabernaculo accipiēdo tabernaculū p patrio sacerdotū: qđ erat añ tabernaculū moysi factū de coꝛtinis: pellibus: tabulis ꝛ silibus ad erectōem tabernaculi necessarijs. locus āt sacrificij fuit artus tpe veteris testi: q̄z nō erat licitum offerre sacrificiū nisi in hierlm nec in tota ciuitate: sed in monte syon vbi erat templū. sed tpe noui testamenti dilatatus est locus p orbē vniuersum: vbi a xp̄ianis offert̄ eucharistia q̄ est noui testi sacrificiū ꝑm q̄ fuit p dictū Malachie. ſ. Ab ortu. n. solis vsq̄z ad occasum magnū est nomē meū in gentibus dicit dñs ꝛ in omni loco sacrificat̄ ꝛ offert̄ nomini meo oblatio mūda ꝛc. ꝛ pp hoc dicit̄ hic. f Dilata locū tentoꝝ tui ꝛc. ad designandū ampliatōem cultus diuini.

g Ad dexterā cm̄ ꝛ leuaz penetrab. i. dilataberis ad oēm ptem orbis. b Et semen tuū gentes hereditabit. q̄z apli ꝛ alij fideles acq̄sierunt eccl̄ie alias gentes p suam p̄dicatōem. i Et ciuitates desertas. ſ. a deo pp ydolatrie cultū. k Inhabitabit. fidem ibi seminando. l Noli timere. q̄z multiplicatio boim non est ad leticiam nisi sit ordinata ad bonū ꝑm q̄ dicit̄ supra. ir. Multiplicasti gentē non magnificasti leticiā. iō post multiplicatōem fidelium. Hic consequēter describitur exaltatio coꝝ. ꝛ diuiditur in duas partes qui primo ponitur remotio cuiuscunq̄z confusionis: secundo assecutio bonoris: ibi. Paupercula. Circa pmū dicitur: Noli timere q̄z non confunderis. cuius rō subdit̄ cum dicitur:

m Quia confusionis adolescēntie tue ꝛc. ad intellectum huius litere sciendum q̄ a principio non fuit distinctio inde ꝛ gentilitatis sed incepit in Abraam qui circumcisionem accepit in signum distinctionis. vnde circumcisio sic diffinitur. Circumcisio est signuz distinguens israel a gentilibus. ꝛ ideo confusio adolescentie gentilitatis est ydolatria: ad quam statim declinauit cultu dei remanente in Abraam ꝛ suis successoribus per Isaac. Obprobriū vero viduitatis in gentilitate

accipiť a tpe legis vate: quo pp ydolatriā q̄si a deo dimissa est repudiata ipa iudea ab ipo p legē despōsata. ¶ Osius ho adolescētie ipi⁹ iudee est ydolatria ad quā declinauit post datōem legis in deserto: z postea in terra pmissionis. vñ dr biere. ij. ¶ Recordat⁹ sum tui miserans adolescentiā tuā. z charitatem desponsationis tue: qñ secuta es me i deserto. ¶ Obprobrium autez viduitatis eius ē a tpe legis noue: quā renuit recipere: z sic derelicta ē a deo z repudiata p maiori pte: ¶ Nunc sūt ita est q̄ iste pfusiones z obprobria gentilitatis z iudee: nō sunt recordāda in ecclia ex iudeis z gentilibus pstituta tpe gre eo q̄ sunt eqles iudei z gentiles ad pticipandū gram xpi in via z gliaz in patria z boc est qđ dicit aplus ¶ Ro. x. ¶ Nō. n. est distinctio iudei z greci: nā idē dominus oim diues in omes q̄ invocant illum. z ad gal. v. z. vj. cap. ¶ In xpo. n. iesu: neq circūcisio valet aliq̄d neq̄ p̄putium: s nova creatura. s. p baptismū regenerata: q̄ baptismus est culpe z pene deletivus: z p pseques pfusionis z obprobrij: p pter qđ iudei credentes nō pñt aliquid imprōpare gētilibus credētib⁹ de pteritis: nec ecōverso. iō dr qz cōfusionis adolescentie tue obliuiscēris ⁊c. z patz lra ex pdictis vsq̄ ibi. n ¶ Quia vt mu. derelictā ⁊c. vbi alloquit ecclīam put se extendit ad iudeos z gentiles z fideles q̄ in pñti vita cōiter affligunť: vt ptz ex decursu veteris ac noui testi. iō assimilat mulieri derelicte z merenti: s qr̄ ista tristicia quertit in gaudiū in vita beata: q̄ a tpe passionis xpi est apta: iō subdit. o ¶ Ad punctū in modico dereliq̄ te: qr q̄ cū q̄z tribulatio vite pñtis quasi mometanea est respectu pmii celestis. iō subdit. ¶ Et in mia sempi. misertus sum tui. ¶ Notandū q̄ in hac pte vbi trāslatio nr̄a habet. Quia dñabit tui q̄ fecit dñs exercituū nomē eius. in hebreo hr sic: Quia dñatores tui factores tui: dñs exercituū nomē eius. ibi manifeste apparet pluralitas psonarū: in deo cuz dr in plurali. Dñatores tui factores tui. z vnitas ēntie cū subdit: Dñs exercituū nomē est ei⁹. ita q̄ nomina plural' numeri piūgunť cū noib⁹ nūeri singlaris. p ¶ Sicut in dieb⁹ noe. ¶ Hic pñr ponit pfirmatio dicti boc iuramento diuino cū dr. Sicut in dieb⁹ noe mihi istud ⁊c. pactū. n. firmū statuit deus cū noe de diluuio vltra nō inducendo sup terrā: z eodē mō dr de tribulatione vlterius nō inducenda sup ecclīam cum dr. q ¶ Sic iurauī vt nō irasc. tibi z nō increp. te. increpatio divina est tribulatio ab eo immissa: z sic ptz q̄ scriptura loquit hic de statu ecclie triūphantis: vbi pfusio et tribulatio nullū locū hñt: vñ z adhuc subdit.

r ¶ Montes. n. cōmouebūť. ante aduentū xpi adiudiciū s ¶ Fedus pa. mee nō mo. qđ si intelligat de fedre gre. nō mouet ab ecclia militāte generalr. fedus autē glie est oino imutabile. t ¶ Paupcula. ¶ Hic pñr ponit honor⁹ assecutio: vbi primo recolit pcedens tribulatio: eum dicit ¶ Paupcula tempestate. s. prio fuit z ē. v ¶ Conuulsa ⁊c. qz ecclia vt i plurimū fuit z ē afflicta: z erit in pñti vita loquendo de ipsa q̄ntū ad illos q̄ numero z merito sunt in ecclia: z boc pmittitur hic: vt oppositā psolatio siue bonoratio clarius elucescat: cū subdit. x ¶ Ecce ego sterno lapidē tuū. ⁊c. quod vno mō pōt intelligi de ecclia militante: z sic lapides isti sunt viri sancti i diuersis gradib⁹ z officijs ecclie pstituti: ex quib⁹ edificat ecclia. ¶ Alio mō de ecclia triūphante: z sic lapides isti sē beati in diuersis mānionibus z gradib⁹ glie collocati: de q̄ edificio br ¶ Apoca. xxj. vñ ibi pcludit. Et ciuitas nō eget sole neq̄ luna vt luceant in ea: nā claritas dei illuminabit illā. y ¶ Omnes filios tuos doc. a dño: qr in beatitudie celesti oēs vidēt in divina ēntia illud qđ ptinet ad eor beatitudinē: z sic sunt edocti a dño immediate: z boc est qđ dr ¶ Hiere. xxxj. ¶ Et nō docebit vltra vir proximū suū: z vir frēm suū: dicens cognosce dñm. ¶ Oēs. n. cognoscēt me a minimo eor vsq̄ ad maximū ait dñs. z ¶ Recede. i. recedes. a ¶ Procul a calumnia. qr nō habebit locū in patria. b ¶ Ecce accola. veniet. i. gentilis. c ¶ Qui nō erat mecū. an quersionē ad fidem d ¶ Aduena quōdā tu⁹. i. q̄ nō fuit natōe iudeus. e ¶ Adiungeť tibi. i. adeq̄biť tibi i donis gre z glorie: vt supra dictū est. f ¶ Ecce ego. ¶ Hic pñr describit hostiū deiectio. s. demōis z antixpi q̄ erit instrumētū dyaboli ad psequēdū ecclīam. z boc est qđ dr. f ¶ Ecce ego creaui fabrū ⁊c. i. dyabolū q̄ q̄ntuz ad naturā que bona est a deo creatus est: s p suaz malicīā deprauatus: de quo dr Job xlj. ¶ Halitus eius s prunas ardere facit. i. tentatōes in cordibus peccatorū: z psecutōes ō ecclīam fideliū. g ¶ Et pferentē vas i opus. i. antixpm quē possidebit: z ad pfectōem applicabit. b ¶ Et ego creaui interfec. ad disp. i. michaelē archangelū cuius ministerio dr precepto dñi antixpc: z magna ps adherentiū sibi interficiet: vt dicunt doctores sancti. iō subdit. i ¶ Omne vas qđ fictum est contra te. dyaboli instigatione. k ¶ Non diriget. i. intentio frustrabit. l ¶ Et omnē linguam resistentē tibi. i. aduersantē catholice fidei. m ¶ In iudicio iudicabis. qr sancti in extremo iudicio cum dño impios iudicabunt. n ¶ Hec ē hereditas seruor dñi. qr pacto iudicio celestē hereditatē in corpore z anima possidebunt.

In capitulo.liij. vbi dr in postilla. Quia redimabit tui q fecit te dns exercituū nomē eius.

Additio.

Ibi trāslatio nra hz: qr dnabit tui q fecit te. in bzeo br: Quia dnator tui z factor tui dns exercituū nomen eius. z sic in hoc loco nō apparet pluralitas psonarū in deo: nec inde debz sumi argumentum ptra hebreos: quia forte cederet eis in derisum: sē tn multa alia loca in qb hoc mysteriū clarius cōprobat.

Capm.lv.

OMnes sitientes. Hic incipit capitulū in hebreo: in q ponitur remediuz oppositū. tercio impedimēto supraposito.liij.c. ex cōtemptu xpi procedente: z iō hic ponit eius eminētia. Et diuidit in tres ptes: qr primo describit ei magnifica liberalitas: secdo ipius sūma dignitas: ibi. Ecce testē. tercio excitat nra sedulitas. ibi. Querite dnm. Circa primū dr. a Omnes siti. ve. ad aquas. s. gre in pnti: z glorie in ciuitate celesti p ipsuz xpm donandas: pm q ipe dicit Job.xiij. Qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei non sitiet in eternū: sed aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitā eternam. b Et qui nō habetis zc. q. d. ista nō cadunt sub pcio temporali: sed dant ex mera liberalitate diuina.

c Emite. z lac. p ista que in nutribilib sunt pcipua intelligunt bona gre z glie spūalia aie nutritiua: qr pprius est boibus ad cognitōem spūaliū p sensibilia deuenire.

d Quare appen. argentū zc. i. ponitis studiū z laborez circa bona tpalia trāsitoria z deceptoria: q non refi ciūt: s magis famē z sitim faciūt: qr cupiditatē augēt. vñ dicit poeta: Crescit amor nummi: quātū ipa pecūia crescit. Et idē dicit ambro. sup Lucā de hydropico: z idez est de ambitōe bonor z huiusmodi. e Et delect. in crassitudine. i. gre pinguedine. f Alia vra. nō corpus qd nō sentit talia. g Inclinate aurē vram. ad euāgelicā veritatem. h Et viuet aia vra. vita gre. z postea glie: z vñ ista pueniant subdit. i Et feriā vo. pact. sempiternū. i. legem euangelicā cui alia nō succedēt. k Misericordias dd fideles. sic ē in hebreo. z in ll. cor. i. Misericordias xpi fideliter adimplēdas. Or aūt p dauid intelligat xpc: pz Osee.iij. Reuertentur filij israel z querēt dnm deū suū z dauid regē suū. vbi translatio chaldaica habet. Et obediēt messie filio dauid regi suo. z Hiere.xxx. Seruient dño deo suo z dauid regi suo quē suscitabo cis. glo. hebraica. Obedient messie filio dauid. certū est tn q dauid diu ante erat defunctus q̄ isti pphete eēnt. z iō non intelligit hoc de ipo sed de xpo ab eo descensuro: pm q dicitur Roma. s. Qui factus est ei ex semine dauid: pm carnem: z eodem mō hic p dauid intelligit xpc. hoc etiam pz p paulū apostolū: qui actuū. xiij. allegat hanc scripturā de christo dicta m. d. Dabo vobis sancta dauid fidelia: vbi em trāslatio nostra habet hic: Misericordias dauid fideles: trāslatio.lxx. quam allegat Paulus hz: Sancta dauid fidelia. vt dicit glo. actuū. xiij. Et q etiā vlteri pz q sinia tonus Matb.xxv. p Et gentes q te nō cognouerūt p fidē. q Ad te current. p celere psuersionē ad pdicatōem aplor. r Propter dnm deū tuū. i. patrem qui est deus ipius xpi dominis. s Et sanctū israel. i. deū sanctificantē israel. t Quia glorificauit te. q̄stum ad gloriā corpis in resurrectōe: quā tunc habuit xpc z nō an. z q̄stū ad sessionē ad dexterā pris in humanitate: quā habuit in ascensione: z q̄stum ad opationē miraculor p aplos factor in nois xpi inuocatōe: que videntes ppli gentiles ad xpm psuertebant: vt hz in actib aplor in pluribus locis. v Querite. Hic dnr excitat humana sedulitas ad querendū deū tēpe gre: ex consideratōe sue liberalitatis z maiestatis. Et primo fit ppositū. secundo declarat dictum: ibi. Non em. Circa primū dicit. v Querite dnm dū inueniri pōt. i. anteq̄ veniat seueritas iudicij.

x Inuocate eum. p deuotam orōnem.

y Dum ppe est. ad exaudiendū paratus: z qr peccatoris orō nō est exaudibilis: iō subdit. z Derelinq̄t impius viā suā. i. opa sua mala. a Et vir iniquus cogitatōes suas. ex hoc pz falsitas iosephi dicētis q̄ cogitatōes intra manentes nō sunt peccata.

b Et reuertat ad do. p veram penitentiā.

c Et miserebit ei dando ei grām. d Dñs multus ē ad ignoscendū. i. ppior q̄ ad pdemnandū.

a Non em zc. Hic pnr declarat dcm suū: z primo de diuina pietate dicit: Non. n. cogitatōes mee zc. cogitatōes. n. hūane sunt ad iniurias vindicandū: cogitatōes aūt diuine sunt magis ad miserandū.

b Quia sicut exaltant celi a terra. qr celum sursum est: z terra deorsum: sic cogitatōes diuine: z opa sunt elcuata ad superiora pm q dicit Jerem.xxj. Uniuersa pter semetipm operatus est dns. Cogitatōes autez humane z opera tendunt ad deorsum: Gen. viij. Sensus z cogitatio humani cordis prona sunt ad malum ab adolescentia sua. Secundo q̄stum ad verbi sui stabilitatem cum dicitur.

c Et quō descēdit ymber zc. absq̄ effectu. iō sequit.

Omnes sitientes venite ad aquas: et q nō habetis argentū: properate: emite z comedite. Venite emite absq̄ argento z absq̄ vlla cōmutatōe vinum z lac. Quare appenditis argentū nō in panibus: z laborem vrm nō in saturitate. Audite audientes me z comedite bonū: z delectabit in crassitudine aia vra. Inclinate aurē vram z venite ad me: audite z viuet aia vra: z feriā vobiscū pactū sempiternū. misericordias dd fideles. Ecce testē pplis dedi eū ducē ac pceptorē gentibus. Ecce gētē quaz nesciebas vocabis: et gentes q te nō cognouerūt current ad te propter dnm deū tuū z sctm israel: quia glorificauit te. Querite dnm dum inueniri pōt: inuocate eum dum ppe est. Derelinquat impius viā suaz: et vir iniquus cogitatōes suas et reuertat ad dnm et miserebit ei: et ad deū nrm quia multus est ad ignoscendū. Nō. n. cogitatōes mee cogitationes vre: neq̄ vie vre vie mee dicit dns. Quia sicut exaltant celi a terra: sic exaltate sunt vie mee a vijs vris: z cogitatōes mee a cogitatōibus vris. Et quomodo descendit ymber z nix de celo z illuc vltra non reuertitur

ad hoc veni in mundū: vt testimoniū phibeaz veritati. Secdo in ptatis eminētia: cum subdit in Ducem ac pceptorē gentibus: pm quod dicitur Matb. vlti. Data ē mihi ois ptās in celo z in terra.

n Ecce gentē. Hic mutat modus loquendi de tercia psona ad secdam qd frequenter fit in ppbetis z dirigit sermonez ad xpm dicēs. n Ecce gētē. i. pplm gentilē.

o Quā nescie bas. p approbatōem pp ei ydolatriā: eo mō loquendi q dr fatuis ydolis. Nescio vos Matb.xxv.

a Si inebriat terrā ꝛc. ⁊ ptz vsqz ibi. e Sicerit verbū meū.p.pphetas dictū: vel aliter. Verbuz meū.i. filiꝰ de quo dr Joh.i. In principio erat verbū ꝛc.
f Qđ egredietꝫ ꝺ ore meo.qz sp nāscit a patre.ista.n. natiuitas mēsurat eternitate:que cōplectit oēs tps.

g Non reuertet vacuum. filius em̄,pcedēs a pre ⁊ veniens in mundū nō redijt vacuus i celū: sed pres detētos in limbo adduxit secū:iō subdit.

b Si faciet q̄ cunqz volui.i.q cunqz p ipm fieri disposuiſtꝫ si ꝺ referat ad verbū dni p pphetas dictū:n frustratur effectus deo intento.
i Quia in legre. vos pres in lymbo detēti
k Et in pace ducemi ad gloriā celi.
l Montes et col.i.āgeli superiores ⁊ inferiores eo mō loq̄ndi q̄ dicitur ps. cxxiij. Mōtes in circuitu eius.i.angeli.vt dicit glo.aug.
m Cantabūt:co.vo.laudē.qz xp̄o ascēdēte cū electis fuit gaudiū ⁊ leticia angelis sanctis.
n Et oia ligna regi.i. ois creatura etiā insensibil.
o Plaudēt manu.cōgaudentes suo creatori.
p Pro saliuncula ascen. abies.qđ exponit ra.sa.sic.i.ptās auferet ab impijs:⁊ dabit iustis.⁊istud fuit impletū in resurrectōne xp̄i:p quā pres in lymbo detenti fuerūt de ptate demonuz liberati:⁊ ad celū exaltati: ⁊ pleni⁹implebit in iudicio finali:qñ demones retrudent in infernū ⁊ oēs electi corpe ⁊ aia trāsferent ad celū:iō subdit.
q Et erit vo.noiatus.ab oibus electis.
r In sig.eter.i. in signū salutis eterne.
s Qđ nō aufe.qz ppetuitas in rone vere beatitudinis indudit ꝛc.

Capitulum.lvj.

Hec dicit dns. Cupius pphetaꝫ solat⁹ē fideles denūciando eis liberatoem a malis. Hic iterū eos ꝓsolat denūciādo eis ꝓseruatoꝫ in bonis. Et diuidit in tres ptes:qz ꝑmo ponit bui⁹ salutis ꝓpatio.secūdo b⁹ salutis collatio ca.lix. tcio salutis collate discretio.lxiij.ca. Prima i duas: qz ꝑmo ponit dcā ꝓparatio seu dispositio:scdo tollit erroꝛis occasio:ibi Et nō dicat. Circa primū sciendū:q debita dispositō ad recipiēdū salutē p xp̄m tonādā est q boies iuste se habeāt erga primū:⁊ deuote erga deū. primū tangit cū dr. b Custodite iudiciū.qđ dr iudicib⁹ ⁊ maioribus:vt nō declinent a rectitudine iudicij timore vel amore. c Et facite iusticiā.hoc dr q̄tuz ad oēs:qz quilibet tenet viuere iuste cū primo. d Quia iu.ē salus mea.i.xp̄c p quē a pre data est mūdo salus.
e Et veniat.carnē assumendo. f Et iustꝫ mea.i. xp̄c:q̄ p viā iusticie satisfecit deo pri. dr aūt xp̄c iusticia ⁊ sal⁹:qz pfectio xp̄i vno noie n̄ pt explicari:⁊ iō noiat plurib⁹ noib⁹ hic ⁊ alibi. g Cōsequnter ponit scdm de diuino cultu:cū dr. g Beatus vir q̄ facit hoc.s.qđ postea subdit. b Custodiens sabbatū ne polluat illud, p sabbatū qđ erat ordinatū spāliter diuio cultui intelligit o ē illud qđ ptinet ad diuinū cultū in noua lege. i Custodiens manus suas.a malis opibus in q̄bus maxime ē transgressio sabbati ⁊ cultus diuini: magis q̄z in opibus corpalibus vtilitati hominū deseruientibus.

[1] Hec dicit dns. Custodite iudiciū.ⁿ ⁊ facite iusticiā:ᵇ qz iuxta ē salus mea. ᶜ vt veniat: ᶠ ⁊ iusticia mea vt reuelet.ᵍ Beatus vir q̄ facit hoc:⁊ filiʰ hois q̄ apphēdet istud.ᵇ Custodiēs sabbatū ne polluat illud:ⁱ custodiēs manꝰ suas:ne faciat oē malū.ᵏ Et non dicat filius aduene:ˡ qui adheret domino dicens.ᵐ Separatione diuidet me dns ⁿ a populo suo ᵒ Et nō dicat eunuchꝰ ᵖ ecce ego lignū aridū ᵠ Quia hec dicit dns eunuchis. Qui custodierint sabbata mea:ʳ et elegerint q̄ ego volui:ˢ ⁊ tenuerint fedus meum :ᵗ dabo eis in domo mea:ᵛ et in muris meis ᶠ locum:ʸ ⁊ nomen melius a filijs ⁊ filiabꝰ

k Et nō dicat ꝛc. Hic ꝓpr removet erroꝛ oriēs circa ꝺ dictā dispositiōem ⁊ diuidit in tres ptes ꝑm tres erroꝛes.secūda ps incipit sequēti ca. lvij. Prima in duas:qz primo ponit erroꝛis remotio: secundo doctoꝛ punitio:ibi. Oēs bestie. Prima adhuc in duas: qz primo erroꝛ tollit. secūdo ꝓtraria veritas asserit:ibi. Quia hec dicit. Iste aūt erroꝛ ꝑmus ꝓcedit ex defectu nāli.s.generis ⁊ plis. Ex boc.n. q̄ gētiles ouersi ad iudaismū nō admittebant ad cetum iudeoꝝ eq̄liter qz recipiebātur ad legis obseruātiā:nō tm admittebat statim ad ea q̄ erāt bonoris: ꝺ aliq̄ in tercia generatōe ⁊ aliq̄ in decima:⁊ aliq̄ nunq̄: vt dcm fuit plenius Deutro.xxiij.⁊ ex boc credebāt q̄ in ꝑmio btitudinis eēt tāta distātia.⁊ ꝺ remouetur cū dr. k Et non di.fi.aduene.i.gētilis natōe. l Qui adhe.dño.ꝓverā fidē. m Separatōe diui.me dns.in retributiōe iustoꝝ. n A ꝓplo suo.s.iudaico. Silr quia defectus plis in lege erat vitupabilis:aliq̄ simplices ple carentes q̄uis eēnt de ꝓplo isrl:estimabāt se deficere a ꝑmio iustoꝝ:eo q̄ nō multiplicauerāt ꝓplm:⁊ boc remouet cū dr. o Et nō di.eunuchus.i.impotēs ad generādū. p Ecce ego li. ari.⁊ nō faciēs plis fructū:⁊ subintelligit diminutō mercedis vel ablatio. q Quia hec ꝛc. Hic ꝓpr ꝓria veritas asseritur:vicz q̄ eunuchꝰ ⁊ gētilis veniēs ad fidē tantū bonū ꝓsequtur gre in p̄nti ⁊ glie in futuro: ceteris tñ paribꝰ quātū recipiet iudeus natōe ⁊ votatus multa prole: ⁊ boc ptz impletū in noua lege Actu.x. vbi spūssanctus in signo visibili descēdit sup corneliū ⁊ alios gētiles cuz eo exītes:sicut ceciderat sup aplos ⁊ alios fideles de iudeis exītes. pp qđ dicit paulus aplus Ro.x. Nō ē distinctio iudei ⁊ greci:nā idē dns oim:diues in oēs q̄ invocāt illū. ⁊ boc ē quod dr. q Quia hec dicit dns ꝛc.i.debite deū coluerint. r Et elegerint q̄ volui.s.iuste viuere cū proximo. s Et tenuerint fedus meū.i.legē euāgelicā p quā deo federamur. t Dabo eis in do.mea.i. eccl̄ia militante: vt dictū est supra.ij.capitulo.
v Et in muris meis.in eccl̄ia triūphante:q̄ p muros intelligitur:eo q̄ violentia ibi non pōt inferri.
x Locum.recipiendo gratiam in presenti: et gloriaz in futuro. y Et nomē melius ꝛc.istud proprie refertur ad illos qui se castrauerūt pp regnum celoꝝ per castitatis obseruantiam: que melioꝛ est et magis meritoria q̄z fecūditas prolis ꝑm q̄ dicit saluator noster Matb.xix.

Sunt.n. eunuchi q̄ se castrauerūt ꝓ regnū celoꝝ. q̄ pōt
cape capiat. i. cantū bonū. ꝓpter sui altitudinē nō ꝑcipiē:
sed ꝓsulē. a Nomē sempiternū dabo eis. quod non
pōt intelligi de vita p̄nti. vbi nō cōtinuaē nomen talū p̄
successionē z generatōe m. ℞ intellr de vita beata. Conse-
q̄nter ꝙnēdit ꝓpositū in gētilibꝫ cū dr.

b Et fi. adue. zc. z ptz sīa ex dictis vsq; ibi. c Adducā eos zc. i. i gloriā celestē vbi nihil admittitur nisi sanctum: Apoca. xxi. Nō intrabit in illā aliq̄d coīnq̄natū z p̄mittit hic status ecclie triūphantis eo q̄ est p̄fectꝫ in intentiōe: z subditur status ecclie militantis: cum dicit.

d Et letificabo eos zc. orōnes eoꝝ acceptādo: iō subdit. e Holocausta eorū zc. vt dicunt hic holocausta z victie quecunq; bona ad gloriam dei facta. Nōt ēt hoc accipi spāliter de eucharistia q̄ ē sacrificiū fideliū: z dr holocausta z victime in plurali: q̄ ptinet in se virtutē oim sacrificioꝝ veteris legis nō supeminenti.

f Cūctis ppls. sine aliqua acceptatiōe: pp qđ dixit petrus Actu. x. In veritate cōperi qđ nō est psonarū acceptor deus zc. g Qui congregat israel. i. oēs electos i vnitate charitatis z fidei. b Adhuc congregabo zc. q̄ post congregatōem infideliū in vita p̄nti mō p̄dicto fiet iterum congregatio ipoꝝ in celo. z illa congregatio amplius nō dispget. i Oēs bestie. q̄ error p̄missus p̄cedebat ex ignorantia credentiū: hic ꝙr ponit punitio doctoꝝ qui debebant eos de sua veritate docere: z ita fuit in destructōe hierl̄m p Titū q̄ sacerdotibꝫ noluit ꝑcere dicens: Justū ē sacerdotes cū tēplo perire: z hoc est qđ dicit.

a Omē sempiternū dabo eis
qđ nō ꝓbit. b Et filios advene q̄ adherēt dño vt colāt
eū: z diligant nomē eius vt
sint ei in ꝯuos: omnē custodientē sabbatum ne polluat illud: z tenētē fedus meū
c adducam eos in mōtē sanctū meū. d z letificabo eos in
domo orationis mee. e Holocausta eoꝝ z victime eoꝝ
placebūt mihi super altare
meo: quia domus mea domus orōnis vocabit f cūctis
ppls: ait dns deus qui congregat dispsos israel. g Adhuc
congregabo ad eum cōgregatos eius. h Omnes bestie
agri venite ad deuorandū:
vniuerse bestie saltus i Speculatores eius k ceci oēs nescierunt vniuersi: l canes muti nō valētes latrare. m videntes vana: n dormiētes z amātes somnia: z canes ipudentissimi nescierūt saturitatē
o Jpi pastores ignorauerūt
intelligētiā. p Oēs in viā suā
declinauerunt: q vnusquisq;
ad auariciā suam a summo
vsq; ad nouissimū. r Venite sumam vinū: z ipleamur
ebrietate: s z sicut hodie sic
z cras: z multo amplius.

t Justus perit. v.lvij. u z nō est q̄ recogitet in
corde suo: x z viri mīe colliguntur: y q̄ nō est q̄ intelligat
z A facie. n. malicie collectus est iustus. a Veniet pax: b requiescet i cubili suo: c q̄ ābulauit d in directiōe sua. e Vos
aūt accedite huc filij auguratricis: f semen adulteri et

quod statuerāt in tēplo boiēs q̄ vendebāt oues z boues vt nūmularios. vt dictū fuit pleni. Joh. ij. z matthei. xxi. vñ z in libro hebraico q̄ dr ionia. z est autēticus. apud iudeos dr q̄ in secūda domo erāt auaricie intēti. z vocat secūda dom tēplū in reditu captiuitatis babylonice edificatum vbi xp̄c fuit oblatꝫ: z vbi legit pluries docuisse.

v Venite sumamus. vnum: istud erat verbū eoꝝ semetipsos ad carnalitates inuitantiū.

x Et erit sicut hodie sic z cras zc. q̄ sp inueniebāt nouos modos trabēdi pecuniā a ppło ad cōtinuandū ista z ampliandū.

Caplm lvij.

Justus pit. Hic amonet erroꝝ sectōs: qui puniebat ex defectu penali. ex hoc em q̄ aliq̄ ꝑsiderabant iustos de cōi cursu tpalr affligi p̄ ceteris. z maxime xp̄m z ap̄los z fideles alios in p̄mitiua eccl̄ia cogitabant q̄ hoc eēt p peccatis eoꝝ: z refugiebāt vitam z doctrinā ipoꝝ: ad oppositā vicia se ꝙuertentes in veteri z nouo testamēto: z p̄m hoc p̄ns caplm diuidit in duas ptes: q̄ primo erroꝝ excludit: secūdo malicia eoꝝ arguit: ibi. Vos aūt. Circa primū dicit.

a Justus perit. i. xp̄c q̄ morte ꝓfusibili ex hoc mundo trāsiit. b Et nō est q̄ reco. q̄ hoc nō est pp suum dēlictū: sed pp nostrū expiandū. c Et viri misericordie. i. ap̄li alīq; fideles ex cōpassione animaꝝ se laboribus z tormentis exponentes. d Colliguntur de vita p̄nti: sicut fructus maturi ad reponēdū in horreo celesti. e Non est qui intelligat. q̄ hoc sit bonū ipoꝝ: sed magis ad malū vt estimant qđ excludit cuꝝ subdit. f A facie. n. malicie. hominū p̄ntis vite.

g Collectus est iustus. in horreo celesti.

h Veniat pax. celestis sup eum.

i Requiescat in cubili suo. i. in gradu glie sibi p̄parato

k Qui ambulauit. in p̄nti vita.

l In directōe sua. nō declinans a recta via.

m Vos autem. Hic ꝓnter arguit errantiū malicia: secūdo cōmendat redeuntiū pnia: ibi. Qui autē. tercio amboꝝ differentia: ibi. Non em zc. Prima in duas: q̄ primo arguit malicia ppli iudaici captiuitatem babylonicā p̄cedens: secdo subsequens: ibi. In multitudine. Malicia aūt p̄cedēs potissime fuit ydolatria pp quā secuta ē captiuitas illa: vt pz ex. iij. Reg. z ij. Paralyp. z hoc est qđ dicit.

m Vos autem accedite huc filij auguratricis. i. gentis iudaice: que fuit multū intenta augurijs tempore manasse z aliorꝝ regum malorꝝ. n Semen adulteri

et fornicarie. sic ē in hebreo ⁊ in libris correctis: vocat aūt hic adulter ipm idolū: ⁊ fornicaria ipa iudea q̄ per idolatriā cū idolo fornicata fuit. ⁊ sic posteri eor dicūtur filij fornicarie ⁊ adulteri. ⁊ nō solū illi q̄ fuer ante captiuitatē babylonis: ſ etiā illi q̄ fuer post: etiaz tpe xpi. q̄ sicut merita patrum: vt abraā ysaac ⁊ iacob recordātur ad laudē bonorū: ita mala idolatraz imprope rantur malis.

o Sup quē lusistis. i. illusistis xpm sputis ⁊ colaphis illudēdo p

Sup quē dilatastis os. ipm diffamādo ⁊ vituperādo.

q Et eiecistis linguā. blaspbemando q̄ patēt in multis locis in euāgelio. q. d. ſ nō fecistis super hoīem tm. ſ etiā sup deū ⁊ saluatorē vestrū.

r Nunq̄d nō vos filij scelesti. i. scelerib⁹ pleni

s Semē mendax. q. d. sic.

t Qui cōsolamini in dīs ⁊c. ibi em colebant idola. ⁊ in locis vmbrosis: iuxta hoc luxuriā exercebāt in veneratione aliquor idolor. s. veneris ⁊ priapi.

v Immolantes. puulos in torrentib⁹. ita q̄ sanguinem in pte decurrere faciebāt intra aquā ad habendū sbi diuinationē.

x Subter eminētes petras. de ruinis em solent torrentes descendere.

y In ptib⁹ torrentis ps tua. hoc dr. q̄ ad immolandū pueros eligebant talia loca.

z Et ipsis. i. idolis.

a Effudisti libamē. de parte sanguinis puerorū: libamen em est oblatio de liquidis.

b Obtulisti sacrificiū. de carnib⁹ eor.

c Nunq̄d sup his nō indignabor. q. d. sic: tū pter effusionē sanguinis innocētis. tū q̄ hoc fiebat ad impendendū obsequiū idolis.

d Sup montē excelsum ⁊c. ad fornicandū p idolatriā.

e Et post ostiū ⁊c. vt sic ingrediendo ⁊ egrediēdo vnu videres idolū vt sic nō elaberet de tua memoria.

f Quia iuxta me discooperuisti ⁊c. loquit de iudea sicut de adultera effrenata. q̄ in eodē lecto recipit adulterū cū marito. ⁊ hoc fuit impletū potissime tpe regis manasse. qui posuit idolū in templo dīi. ij. paly. xxxiij.

g Et pepigisti cū eis fedus. s. idolatrie.

h Dilexisti stratū eor manu apta. s. ad faciendū expensas magnas in idola.

i Et ornasti te regi. sic est in hebreo ⁊ in libris correctis.

k Unguēto. q̄ mere trices pingunt facies suas vt magis placeant adulteris. ⁊ hoc fuit impletū maxime tpe Joā filij achaz regis israel p iezabel matrē eius: que ad introitū bieu in israel depinxit oculos suos stibio ⁊c. vt placēt ei. sicut hr. iiij. Regū. ix.

l Misisti legatos tuos, pcul. scz ad theglatpbalassar regē assyrioz tpe achaz. vt pz. iiij. Regū. xvj. ⁊ ad regē egypti tpe sedechie: cōfidendo de hominibus. ⁊ de domino diffidendo. propter quod secuta est captiuitas babylonica. vt habetur. iiij. Regum vltimo. ideo subditur.

m Et humiliata es vsq̄ ad inferos. In hebreo habetur. Usq̄ sool: quod aliquando accipit pro fossa aliqñ pro inferno: et vtroq̄ modo accipit hic: quia in captiuitate babylonica multi fuerunt mortui in peccatis suis: quor cadauera in fossis fuerunt ꝓiecta: ⁊ anime ad infernū descenderunt.

n In multitudine ⁊c. Hic ponit ponunt peccata iudeor post captiuitatem babylonicaz. inter que pmū fuit auaricia vt dictū est ſ. ⁊ ex hoc ꝓcesserūt alia. q̄ pm q̄ dicit Dimo. vj. Radix omniuz malor est cupiditas. ⁊ hoc est q̄d dicitur.

n In multitudine ⁊c. q̄a rectores populi vt sacerdotes ⁊ huiusmodi p diuersas vias q̄rebāt extorquere pecunias a populo.

o Nec dixisti qui escam. quia auaricia semper inuenescit.

p Tuā manū tue inuenisti. i. omnia necessaria ad vitaz venerūt tibi ad manum.

q Propterea nō rogasti. me dēcando deuote. q. d. homines pleni diuitijs obliuiscuntur dei. Deut. xxxij. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit. incrassatus: impinguat⁹: dilatat⁹. s. diuitijs. ⁊ sequitur. Dereliquit deū factorē suū ⁊c.

r Pro quo solicita timuisti. Hic incipit versus in hebreo. ⁊ legatur interrogatiue vt sit sensus.

r Pro quo solicita timuisti. q. d. nō p me. nec pro cultu nominis mei. ideo sequitur.

s Quia mētita es. scribit em Exo. xxiiij. Uenit g moyses ⁊ narrauit plebi vniuersa verba dñi atq̄ iudicia. Respondit q̄ totus pl̄s vna voce: omnia verba dñi q̄ locutus est faciem⁹. ⁊ sic ꝓmisit ꝓ se ⁊ ꝓ sua posteritate, legē domini seruare. q̄d non fecit.

t Neq̄ cogitasti in corde ⁊c. i. dissimulans punire peccata vsq̄ ad tēpus. tamen postea punio grauius. ideo subdit.

v Ego annūciabo. i. manifestabo.

x Iusticiā tuā. i. iniusticiā tuam q̄ ironice loq̄tur: sicut fatuo ironice dicit: tu es multū sapiens.

y Et opera tua. i. diuitie tibi congregate.

z Non pderunt tibi: ideo subdit.

a Cū clamauerī. in angustia. obsidionis p romanos.

b Liberent te cōgregati tui. s. numi aurei ⁊ argentei: quos indebite cōgregasti. q. d. nō poterunt: ideo subdit.

c Et oēs eos auferet ventus. i. romanor impetus.

d Quia aūt. Hic pōit describit reuertentiū penitētia. q̄ ad p̄dicationez xpi ⁊ apostolor plures de iudeis crediderūt. ⁊ penā p romanos inflictā euaserunt. q̄ ante aduentū romanor in iudeā admoniti fuerunt fideles p angelum. vt transirent in regnū agryppe: qui erat cōfederatus romanis. vt habetur in eccl̄iastica historia. ideo subditur.

d Qui aūt fiduciā habet mei. i. in me et nō in pecunijs suis. cuiusmodi tunc erant fideles nibil propriū possidentes. vt habetur Actuū. iiij.

e Hereditabit terram ⁊c. scz hierlm in qua est mons syon. helius em hadrianꝰ imperator hierusalem destructā per Tytum reedificauit. p bibens iudeos habitare in ea. ⁊ concedens eius habitationē xpianis. ideo subditur.

f Et dicam. i. dici faciā p belyum hadrianū.

b Etiam facite ⁊c. s. que populus

meus xp̃ianus absq; vllo impedimento possit ibi redire. Potest etiã aliter exponi. vt p̃ hoc quod dicit hic.
e Hereditabit terrã. intelligat terra viuentiũ. quã vere penitentes possidebũt. vñ qñ subdit postea. i Dedinate te semita ꝛc. in hebreo habet. Expedite viam. quod sic glosat Rabi sa. Amouete de vijs vijs figmẽtũ malũ p̃ quod itelligit indinationẽ fomitis ad pctũ. z sic p̃z q̃ ꝑm ipm passus iste nõ intelligit ad lrãm de expeditione vie materialis in reditu babylonice captiuitatis vt alĩ expositores nr̃i volũt dicere: s̃ de expeditione vie in reditu ad deũ p̃ penitentiã z hunc dictum p̃cordat qđ subdit Quia hec dicit excelsus ꝛc. Sequitur.

k Et in san. habi. z cũ cõtri. z hu. spi. ꝛc. nõ em̃. Hic p̃ponit obstinatorũ z penitentiũ differẽtia in punitione z remedio. Circa qđ sciendũ. q̃ aduenie nte punitõne cessat cõminatio z ira puniẽtis. put q̃libet experit. z hoc mõ loq̃tur dñs. d.
l Non em̃ in sempiternũ mitigabo. peccatoribus cõminando. m Nec vsq; in finẽ. i. semper.
n Irascar. cui⁹ ratio subdit. o Quia spũs a facie mea egrediet ꝛc. loq̃tur de seipso ad modũ hois puniẽtis de cui⁹ narib⁹ egredit fum⁹ z flat⁹. q. d. punitõe facta cessabit ira mea. p Propter iniq̃tatẽ auaricie ei⁹ z supple alioꝝ malorũ ad banc auariciã sequentiũ.
q Fratus sum. z pcussi eũ. p̃ exercitũ romanorũ. Auaricia em̃ phariseorũ z sacerdotũ fuit occasio eis videndi xp̃m. sm̃ q̃ dicit Luce. xvj. Audiebãt aũt hec oia pharisei: qui erant auari. z videbant eũ. z ex cõsequẽti odiũ cõceperũt. ex quo vlteri⁹ eius mortẽ ꝓcurauerunt. ꝓpter qđ postea p̃ romanos puniti fuerũt.
r Abscondi. s. me: gratiã meã ab eis iuste subtrahẽdo.
s Et abijt vagus. p̃ diuersa vicia. t In via cordis sui. p̃nitatẽ fomitis sequẽdo. v Vias eius vidi. quia oia nuda z aperta sunt oculis dei. x Et sanaui eum. i. dedi p̃ omnib⁹ sanationis sufficiẽs remediũ. y Et reduxi eũ. p̃ p̃niam: qđ intelligit nõ de oibus. s̃ de vere penitentib⁹ solũ. z Et reddidi cõsolationes ipsi. i. donũ spũsancti in signo visibili aplis alijsq; credentib⁹ Act. ij. a Et lugentib⁹ eius. quia eadẽ die ad p̃dicationẽ petri multi corde cõpuncti receperũt fidẽ xp̃i. sm̃ q̃ dr̃ Act. ij. Et apposite sunt in die illa aie circiter tria milia. z ꝓpter hoc subdit. b Creaui fructũ labioꝝ. i. p̃dicatõnis xp̃i et apostolorũ. c Pacẽ. s. gratie in p̃senti: z glorie in futuro: quibus subditur.
d Pacẽ ei q̃ longe ẽ. i. pl̃o gentili ad xp̃m cõuerso. q̃ legem z ꝓphetas nõ habuerat. e Et q̃ ꝓpe est. i. pl̃o iudaico legẽ z ꝓphetas habenti. hanc aũt scripturã inducit apostolus Ephe. ij. in xp̃o impletã. d. Et veniẽs euangelizauit pacẽ vobis q̃ longe fuistis. Ex quo p̃z q̃ passus iste nõ intelligit ad literã de nuncijs cyri p̃ regnum suum missis ad denũciandũ licentiam patam iudeis redeundi dicã. b Quia facite p̃bete iter declinate de semita: auferte offendicula ó via populi mei. Quia hec dicit dñs excelsus z sublimis habitans eternitatẽ. z scrũ nomẽ ei⁹ in excelso k z in sctõ habitãs z cũ ꝓtrito z humili spiritu vt viuificet spm̃ humiliũ z viuificet cor cõtritoꝝ. l Nõ em̃ in sempiternũ litigabo: m neq; vsq; ad finẽ n irascar: o qr̃ spũs a facie mea egrediet. z flat⁹ ego faciã. p Propter iniq̃tatẽ auaricie eius q irat⁹ sum: z ꝑcussi eũ. r Abscondi a te faciẽ meã: z indignat⁹ sum. s Et abijt vagus k in via cordis sui. t Vias eius vidi k z sanaui eũ l z reduxi eum: z reddidi cõsolationes ipsi: x z lugentib⁹ ei⁹.

b Creaui fructũ labioꝝ c pacẽ: d pacẽ ei q̃ lõge ẽ: e z q̃ ꝓpe ẽ dixit dñs: z sanaui eũ f Impĩ aũt g qsi mare feruẽs qđ q̃escere nõ pot⁹ z redundãt fluct⁹ ei⁹ in conculcationẽ z lutũ. t Nõ ẽ pax impijs dicit dñs ꝛc⁹.

Capi. lvij.

a Clama ne cesses: b qsi tuba exalta vocẽ tuã: c et annuncia populo meo: d scelera coꝝ e z domui iacob f peccata eoꝝ. g Me etem̃ de die in diẽ querunt: h et scire vias meas volunt i qsi gens que iusticiã fecerit. z q̃ iudicium dei sui non dereliq̃rit k Rogant me iudicia iusticie: l et appropinq̃re deo volunt m Quare ieiunauim⁹ z nõ aspexisti n humiliauim⁹ animas nostras o z nescisti.

Men est pax dicit dñs de impijs. quia iudei qui remanserũt obstinati: sunt p̃ orbem vagi in obp̃probrio z seruitute graui.

In capi. lvij. vbi dr̃ i postilla. Qui aũt habet fiduciã mei.

Additio.

Quim hoc qđ dr̃ hic Qui aũt h̃z fiduciã mei. exponat de fidelibus xp̃i nihil ꝓpriũ possidenti-bus. hoc quod seqũtur. Hereditabit terrã z possidebit montẽ sanctũ meũ. nullo mõ intelligẽdũ est de hierlm illa materiali. q̃uis em̃ hadrianus impator illã hirlm cõcessisset xp̃ianis ad habitãdũ: nunq̃ tñ est dicendũ q̃ hec ꝓpheta p̃nosticauit in p̃miũ fidei z spei fidelib⁹ xp̃i. vñ talis expositio tanq̃ iudaica ẽ respuẽda. z sc̃dm quã ponit postillator est ꝓprie catholica z vera.

Capitulũ. lviij.

Clama ne cesses. Hic remouet tercĩ⁹ error⁹ ꝑcedens ex defectu morali. Alĩq; em̃ cõfidẽtes de apparẽti iusticia seu simulata. q̃ h̃ p̃sumebãt saluari. z istũ multũ vigebat tpe xp̃i. vt p̃z ex decursu euãgelij. vbi multa arguit ypocrĩ⁹ phariseorũ sacerdotũ et legispitorũ et sm̃ h̃ istud ca. in duas ptes diuidit. q̃ p̃ falsum remediũ excludit. sc̃do vero ꝓcludit: ibi. Nõne h̃ est. Prima adhuc in duas. q̃ p̃ falsitas ponitur. et sc̃do excluditur: ibi. Ecce in die. Circa primũ de⁹ pater alloq̃tur boiem xp̃m. d. a Clama ne cesses. p̃dicatione debite ꝓtinuãdo. b Quasi tu. ex. vo. tu. manifeste vocẽdo. h̃ em̃ mõ p̃dicauit xp̃s. vt p̃z in euangelio. c Et an. po. meo. s. israẽl. d Scelera eoꝝ. i. peccata ꝓ deũ cõmissa, e Et domui iacob. q̃ alio noie dict⁹ ẽ israẽl. f Dctã eoꝝ. ꝓmissa in primũ: hoc em̃ pl̃o p̃dicauit xp̃s i ꝓpria p̃sona. ꝓpt̃ qđ dicit Matth. xv. Nõ sum missus nisi ad oues q̃ pierũt domꝰ israẽl. g Me etem̃ de die i diẽ q̃rũt. legẽdo scripturas. de q̃ multũ gliabant. tñ h̃ magis faciebãt ad bñdũ dñiũ sup̃ plm q̃ tũc gubnabat p̃ sacerdotes z legispitos. q̃ ꝓt̃ noticiã veritatis. h Et scire vi. me. vo. i. ꝓtẽdũt q̃ h̃ velint. i Quasi gens q̃ iusticiã fecerit. cũ tñ ꝓmiũ egerit. Sc̃do gloriabant de oratione. z q̃tũ ad hoc dicit.
k Rogant me iudi. ius. i. q̃ iudicẽ p̃ eis ꝓ aduersarios. i. romanos. qui eos tenebant subiectos.
l Et appro. deo vo. s. in iudicio ad allegandũ suã iu-

ticiã.ō subdit in psona eoꝝ. m Quare ieiu.ꝛ nō as.p exauditōnē. n Humiliauim⁹ aias nr̃as.i.nos metipsos in cilicio ꝛ cynere. o Et nescisti.p approbationē.q ār tpe xp̃i talia ieiunia facerēt.ptz Matḥ. ix.vbi discipuli Jobis dixer̄t xp̃o. Quare nos ꝛ pharisei ieiunam⁹ frequenter.tui aūt discipuli nō ieiunant. p Ecce. Hic excludit remediū falsū p responsionē dñi cū dicitur.

p Ecce in die ieiu.ꝛ.inue.ꝛ.vo. Et accipit hic voluntas p appetitu sensitiuo quē sequebant̄ ꝺ dictamē rōis ꝛ diuine legis. ideo subdit. q Et oēs debitores vios repetitis. cū austeritate et importētes ad solucndū.ꝛ tpe p hibito.s.ā no septimo q̄ē remissionis Deut.xv r Ecce ad lit.ꝛ cōten.ie.i.in die ieiunij vr̃i talia exercetis.

s Et pcutitis pugno impie.in iuriādo ꝓmo nō solū verbis.ꝑ etiā factis iō sequit. t Nolite ieiunare. p talem modū.

v Vt audiat̄ i excelso clamor vester.cōtentōes ꝛ brigas suscitādo. r Munād tale est ie.qd elegi.i.approbaui. y Per die afflige hominē aias suā.i.seipm p abstinētiā absq pietate.q.d. nō.qr exercitatio corpalis ad modicū vtilis ē. pietas aūt ad oia.ſ.Tymo.vj. z Munād cōtorqre q̄si circulū. In hebreo br̃.q̄si bamū. a Caput suū.qd faciebant ad ostentationē ieiunij.in hoc designantes dolorem capitis ex ieiunio. b Et saccū ꝛ cinerē sternere.i.p lecto sibi parare. c Munād istud vocab ieiumū.ſ.deo acceptū.q.d.nō.erquo ē pietate ꝛ vtute vacuū. d Nōne hoc est. Hic pōr verꝝ remedium concludit.ꝛ ꝓmo q̄tū ad pietatis exercitiū.secundo q̄tū ad diuinū cultū:ibi. Si auerteris.q̄tū ad primū dicit. d Nōne hoc est magis ieiunū qd elegi.i.approbaui.ſ.in quo fit abstinētia a vicijs ꝛ exercitium in opibus pietatis.iō subdit. e Dissolue colligatōes impietatis.i.cauillatōes q̄b⁹ sacerdotes ꝛ pharisei involuebant simplices ad pecunias eoꝝ extrahendū.

f Solue fasciculos deprimentes.i.penas graues q̄s imponebāt sup ꝓlim. ꝺm q dr̃ Matḥ.xxiij. Alligant enī onera grauia ꝛ importabilia sup humeros hominū. g Dimitte eos q̄ cōfracti sunt. ex dura seruitute. Cetera patēt vsq ibi. h Tunc erūpet q̄si mane lumē tuū. i et sanitas tua citius orieť. k Et anteibit faciē tuaz iusticia tua: ꝛ gl̃ia dn̄i colliget te. l Tūc invocabis ꝛ dn̄s exaudiet. m clamabis. ſ. q̄n exercueris opa pietatis. n Clamabis.in feruore orōnis. o Et dicet ecce assū p exauditionis effectū qd aūt subdit. p Misericors sum dn̄s deus tuus.nō est in hebreo nec in libris correctis p modū glose interlinearis ꝓmo fuit positū postea per imperitiā scriptorū textui insertū.

q Si abstuleris de medio tui catbenaz. incarceratos relaxādo vel catbenā vocat cauillatōnē ad inuoluendū simplices.

r Et dederis extēdere digitū.alios ꝺ pctis notādo.sicut faciebat phariseus Luce.xviij.di. Velut etiā hic publicanus.

s Et loq qd̄ nō ꝓdest.alios vituperando ꝛ recōmēdādo sicut ille phariseꝰ dicebat. Non sum sic ceteri hoim raptores:adulteri ieiuno bis in sabbato ꝛc. t Cū effuderis esurienti aiam tuā.p pietatis affectum ꝛ etiā si facultas assit p effectū: ideo subdit. v Et aiaz affli.repleri defectū sublevando. r Orieť in tenebris lux tua.i. mutaber̄ de tenebris culpe ad lucē gre. y Et regem .ſ.mētis. a Dabit do.de.tu.semp. Erq̄ꝝ q nō loq̄t de rege tpali.q̄ frequēter interrūpit.ꝛ marie iustis q̄ de cōi cursu plus ceter̄ tpalit affligunt.ij. Tymo.iij. Omes q̄ pie volūt viuere in xp̃o ihesu pscutionem patient̄.q autē in aliquib⁹ libris interponit. Deus tuus.nō ē de textu. b Et impleſ.splen.ani.tu.i.splēdoribus diuine noticie ꝛ vtutis. c Et ossa tua liberabit ab infirmitate corporis. d Et eris q̄si hortus irriguꝰ .i.in bonis operibus fecundus. e Et edifi.in te deser. secu.i.gentiles adiungētur tibi in vna ecclesia.q̄ fuerunt deserti in priscis seculis.inquātū caruerūt lege ꝛ ꝓphetis. f Funda.gene.ꝛ gene.suſci.i. p generationū successionē adduces aliquos ad fidē.qd impletū est in aplis ꝛ in alijs credentibus de iudeis.p quoꝝ pdicationē ꝛ doctrinā in scripturis eoꝝ relictā cōuertūtur gētiles ad fidem. g Et voca.edifi.sepi.edificare sepes materiales est officiū paupeꝝ ꝛ rusticoꝝ.ꝛ ideo nō est tale qd̄ debeat ꝓmitti.p operibus virtutū.ꝛ ido p sepes hic intelliguntur impedimēta peccatoꝝ p sanā doctrinā ꝛ ordinationes sacras:et hoc impletū est in aplis ꝛ eoꝝ successoribus:qui per sanā doctrinā et sacre ecclesie instituta opposuerunt peccatis obstacula.ꝛ ideo subditur.

b Auertens semitas in quietē.sic est in hebreo et in libris correctis. Ad cessationez enī peccatoꝝ sequit quies mētis. ꝓter quod dicit in fine ca. ꝓcedentis. Nō est pax dicit deus meus impijs. i Si auerteris. Hic ponitur verū remediū q̄tum ad dei cultum. Circa quod sciendū q per observationē sabbati hic intelliguntur omnia que pertinēt ad debitum dei cultum.sicut ꝛ in precepto decalogi Exō.xx. Memento vt diem sabbati sanctifices. ad

cui⁹ obseruationē requirit cessatio ab opib⁹ pcōp. que sunt maxime seruilia Job. vij. Qui facit pcm seru⁹ est peccati. iō dr. i Si auerteris a sabbato pedē tuū vt nō ꝓcedas ad male agendū. iō subdr. k Facere vo luntatē tuā. sequendo appetitū tuū irrōnabilē. Scdo ad obseruationē sabbati reqrunt occupatio t meditatio circa diuina. ideo subditur.

l Et voca. sab. de li. tc. i. intendendo ad diuina.

m Et glorificaueris. i. bonoraueris dbite obseruādo.

n Dū nō facis vias tuas. sequendo tuas ꝯcupiscētias

o Et nō inue. w. tua. i. effectus sensibilis appetitus.

p Vt loqris sermonē. s. malū ꝓtra dm vel ꝓximū. sed magis sis intent⁹ ad dm laudandū.

q Tūc delectaberis sup dño. sentiens intra te ꝓsolationes diuinas.

r Et sustol. te sup alti. terre. p ptēptu terrestriū t appetitum celestiū.

s Et cibabo te hēre. ia. pa. tui. s. in beatitudine celesti bona em trena cū sint multo minora bona opibus vtutū. nō possunt esse principale ꝓmiū. ꝓmissum patriarchis ꝓ opibus vtutis. sicut declaratū fuit diffusius Gen. xv. t Os em dni locutū est. q. d. boc stabile est t firmū.

In capo. lviij. vbi dicit in postilla. Nolite ieiunare.

Additio.

Vbi trāslatio nra habet. Nolite ieiunare. hebraica litera bz quedā verba q vno mō signāt. Et nō ieiunetis. t alio mō signāt. t nō ieiunatis. t si primo modo intelligant exponunt sicut in postilla. Si aūt scdo mō sensus e. Et nō ieiunatis vt audiat in excelso clamor vester. i. nō intēditis in ieiunādo vt audiamini a deo qsi sic cessaretis a cōtentionib⁹ t iniurijs q deo non placent. Et hec expositio videt magis ꝓpria specialit ꝓpter li t que ꝓponitur huic verbo ieiunatis seu ieiunetis.

Capitulū. lix.

Ecce nō est abbreuiata. Postq̄ posita e ꝓparatio ad salutē. hic ꝓmr salus ponit. t diuidit in duas ptes. q. primo ponit ipa salus. scdo magnitudo ipsi⁹ ca. sequenti. Prima in duas. q. primo ponit salutis necessitas: scdo eius cōtas: ibi. Et vidit dns. Circa pmū sciēdū q necessitas ista e ꝓpter miseriā culpe t pene: quā incurrerūt iudei ex ptēptu xpi. t de ista eadē miseria exponit Ra. sa. pmr ca. t q̄tū ad boc cōuenit mecū. s discōuenit inquātū dicit iudeos ab ea liberari p xpm venturum cui⁹ aduētus trāsit in pteritū. Igit primo ponit hui⁹ miserie descriptio. scdo eiusdē ꝓfessio: ibi. Propē boc. Prima in duas. q. primo describit miseria culpe. scdo pene. ibi. Cogitatōes. Circa pmū dr. a Ecce nō est abbreuiata. i. minorata. b Man⁹ dni. i. potestas eius.

c Nec aggrauata auris tc. q. d. ista miseria in q estis nō puenit ex dei impotētia vel ignorātia ad saluādū. s ex pte vīa. iō subdit. d Sed iniq. ve. diui. inf vos et dm vestrū. separantes vos ab eo. e Et pcta ve. abscondit faciem eius a vo. ne exaudiret. q. nō est speciosa laus in ore pcōris. f Ne exaudiret. q. nō est spes in laus in ore pcōris. g Man⁹ em vestre. i. opa vra que q man⁹ designant. co q man⁹ est organū organoꝝ. iij. de aia. b Pollute sunt sanguine. s. pauperū bona eorū rapiendo.

i Et digiti vri iniqtate per boc designant iniusticie minores sicut digitus minor est manu.

k Labia vestra locuta sunt mendacium. ō xpm docēdo q fuit magus t propheta falsus.

l Et lingua vestra iniqtatē fatur replicatō est eiusdē sententie ad maiorē assertionem.

m Non est q̄ inuocet iusticiā. i. xpm. Qui factus est nobis a deo sapia t iusticia t sanctificatio tc. j. Cor. j.

n Nec ē q iudicet vere de factis xpi. t loquitur ꝓpheta q̄tū ad illos q sunt i infidelitate obstinati.

o Cogitauerunt in nihilū. i. in aduētu messie futuro q iā transijt in ꝓteritum. t ideo talis cōfidentia est sup nihilū.

p Et loquūtur vanitates. q. doctores iudeorū multotiens terminos pfixerūt de aduētu messie. t oēs trā sierūt tanq̄ pnunciati inanit t falsi. q Concepert laborē. i. excogitauerūt inferre laborē xpo t discipulis

r Et pepererūt iniquitatē. pcedēdo ad effectum. vt patet ex euangelijs t actibus apostolorū.

s Ova aspidū ruperūt. i. consilia venenosa dm xpm t discipulos eius in effectū exterius pduxerūt.

t Et telas ara. texue. i. admuētiones falsas dm doctrinā xpi. vt ab ea pplm auerterent.

v Qui come. de ouis eo. cōsentiendo malignis consilijs ipsorū.

x Morietur morte culpe.

y Et qd cōfor. est erū. in re. quia quicqd pcedebat ex dictis consilijs totum erat venenosum.

z Tele eo. nō erunt in ve. sciētie et virtutis q̄bus aie vestiunt t ornant. s magis ad cōtrarium.

a Opera eorū opa inutilia. i. nociua. minus em dicendo plus significat. ideo sequitur.

b Et opus iniqtatis tc. pedes eorū ad malū currunt tc. s. ad effusionē sanguinis xpi et suorū discipulorū. vt de xpo patet in euangelijs et in actibus apostolorū de eius discipulis.

c Cogitationes. Hic ꝓmr ponitur miseria pene. Dicit em Josephus li. de iudaico bello. q post mortē xpi ante destructionē ciuitatis p Tytū. iudea erat multū lacerata intraneis dissensionibus. et sic cogitabāt se mutuo spoliare t interficere. ideo dicit.

c Cogita. eo. cogi. inuti. i. nociue.

d Vastitas et cōtri. i. mutua ꝓuatio rerū t occisio ꝓsonarū.

e In vijs eorū. vt dictū e.

f Viā pacis nescierunt. s. t nō est iudiciū. b in gressib⁹ eorū.

g Semite eorū incurua te sunt eis: k ois qui calcat in nihili. i. in aduētu messie futuro q iā transijt in ꝓteritum. t ideo talis cōfidentia est sup nihilū.

p Et loquūtur vanitates. q. doctores iudeorū multotiens terminos pfixerūt de aduētu messie. t oēs trā sierūt tanq̄ pnunciati inanit t falsi. q Concepert laborē. i. excogitauerūt inferre laborē xpo t discipulis

r Et pepererūt iniquitatē. pcedēdo ad effectum. vt patet ex euangelijs t actibus apostolorū.

s Ova aspidū ruperūt. i. consilia venenosa dm xpm t discipulos eius in effectū exterius pduxerūt.

t Et telas ara. texue. i. admuētiones falsas dm doctrinā xpi. vt ab ea pplm auerterent.

v Qui come. de ouis eo. cōsentiendo malignis consilijs ipsorū.

x Morietur morte culpe.

y Et qd cōfor. est erū. in re. quia quicqd pcedebat ex dictis consilijs totum erat venenosum.

z Tele eo. nō erunt in ve. sciētie et virtutis q̄bus aie vestiunt t ornant. s magis ad cōtrarium.

a Opera eorū opa inutilia. i. nociua. minus em dicendo plus significat. ideo sequitur.

b Et opus iniqtatis tc. pedes eorū ad malū currunt tc. s. ad effusionē sanguinis xpi et suorū discipulorū. vt de xpo patet in euangelijs et in actibus apostolorū de eius discipulis.

c Cogitationes. Hic ꝓmr ponitur miseria pene. Dicit em Josephus li. de iudaico bello. q post mortē xpi ante destructionē ciuitatis p Tytū. iudea erat multū lacerata intraneis dissensionibus. et sic cogitabāt se mutuo spoliare t interficere. ideo dicit.

c Cogita. eo. cogi. inuti. i. nociue.

d Vastitas et cōtri. i. mutua ꝓuatio rerū t occisio ꝓsonarū.

e In vijs eorū. vt dictū e.

f Viā pacis nescierunt. s. t nō est iudiciū. b in gressib⁹ eorū.

g Semite eorū incurua te sunt eis: k ois qui calcat

die ⁊ veritatis. k Qui ꝙ calcat in eis.p eas ꝓcedē-
tes l ignorat pacē. xco ⁊ primo. m Propter
hoc. hic ꝙr ponit ꝓdicte miserie cōfessio Esaias em
ipam puidēs eā ꝓfitet.se cū illis numerādo.eo ꝙ erat
de ꝓlo iudaico.sicut Daniel.ix.ca.ꝓfitet pcta ꝓpli sui
numerādo se cū peccatoribus.lz
esset innocēs.et
sic dicit Esaias.
m Propt hoc
elongatū ē a no
bis iudiciū.i.
executio iustīcie
actualis.
o Et nō appre
hēdet nos iusti
cia habituāl. et
loqr de futuro ꝙ
modum ꝑteriti
ꝓpter certitudi-
nem ꝓphetie.
p Expectauimus lucē.i.xpm
ꝙ dr lux.ē. xlix.
Spedi te in lucē
gentiū ⁊c.
q Et ecce tene
bre. qr in aduen
tu xpi iudei ꝓ
maiori ꝑte fuerunt excecati.
r Splendorē
⁊ in tenebris ⁊c.
repetitio ē eiusdē sñie ad maio
rē exaggeratiōnē. s Impe
gim⁹ in meridie
i.in tpe lucis gre
ꝙ maxime ha-
buit rōnē meri-
diei tpe ꝓdica-
tionis xpi ꝓpter
euidentiā mira-
culoꝝ. t Rugiem⁹ qsi vrsi ⁊c.B fuit impletū in ad-
uentu romanoꝝ ꝫ iudeos. v Expectauim⁹ iudiciū
.i.ꝙ fieret nob vindicta de romanis nos affligētibus.
x Et nō ē.qr ecōuerso fuēt destructi a romanis. y
Salutē.s.xpm quē pīes de.test.expectauēt. z Et
elōgata ē a nob.i.a iudeis icreduł ꝓpē suā icredulitatē.
a Multi.sē em inimīc.no.qr iudei a xpo elongati ruūt
de peccato in pctm. b Et pcta no.rnde.no.ꝙ miseria subsecutā. c Quia scelera nra nobiscū.ꝙ misē-
rie affectū. d Et ini.no.cogno.i.ex certa scia pecca
uimus.qđ est graue ꝗz ex ignorātia vel infirmitate.
e Et auersi sum⁹ ne ire.post ter.dei no.obediēdo do-
ctrine xpi. f Ut loqremur calūniā.ꝫ xpm ⁊ ei⁹ fa-
miliā. g Et trāsgressionē. ꝓsequēdo innocētes ad
mortē. h Cōce.⁊ lo.sum⁹ de corde.i.sciēt ⁊ a ꝓpo-
sito. i Verba mēdacii.ꝫ xpm.vt patz Luce.xxiij.
vbi accusauerūt eū ꝙ ꝓhibebat tributa dari cesari.et
ꝙ volebat rex fieri.cū tn de ꝓpio essent certi.qr dixerat
eis.Reddite ꝙ sunt cesaris cesari Matth.xxij. Etiam
silr sciens ꝙ venturi essent vt ꝓstituerēt eū regē fugit in
montē Joh.vj. k Et cōuer.est retror.iudi.in ꝓdē-
natione xpi innocētis ꝙ pylatū. l Et iusti.lon.ste.
qr nō habuit locū. m Quia corruit in pla.ve.qr sa
cerdotes auerterunt ꝙlin a veritate ꝫ xpm.vt barra-
bas liberarēt.⁊ xps crucifigerēt.ideo sequtur.
n Et facta ē veri.in obli.qr veritas doctrine xpi quā
ꝙls audierat a mēte eius recessit ꝙ sacerdotū deceptio
nem. o Et qui recessit a malo.de ꝙsecutōe ⁊ morte
christi penitendo. cuiusmodi fuerunt iudei. qui con-
triti fuerunt ad ꝓdicationem petri Act.ij.vbi dicit. Hīs
auditis cōpuncti sunt corde.⁊ dixerūt ad petrū ⁊ ad reli-
quos apostolos. Quid faciem⁹ viri fratres.petrus vero
ait ad illos:penitentiā agite.⁊ baptizet vnusquisq; vestꝝ
in nomine ihesu xpi ⁊c.sequit ibidē. Et apposite sunt in
die illa anime circi
ter tria mīlia.
p Prede patuit
vt patet Act. viij.
Facta est autez in
die illa persecutio
magna in ecclesia
que erat hierosoly-
mis. q Et vi-
dit. Hic ꝙr ponit
salutis equitas per
punitionē malorū
⁊ saluatiēnē bono
rum.hoc em exigit
equitas. et hoc in
destructione iudee
per romanos fuit
impleta ꝙ quā in-
creduli mortui fue
runt.⁊ captiuati.⁊
credentes fuerunt
saluati. primo ab
exercitu romano-
rum. quia monitu
angeli trāsierūt in
regnū agrippe ante
aduentum coꝝ.vt
dictū est ꝫ. Postea a iudeis quia ꝙ eo-
rum destructionez fuerunt liberati a
ꝙsecutionib⁹ quas
eis faciebant.⁊ re-
edificata ciuitate
hierlm ꝙ belyū ba-
dzianū eaz inhabi-
tare pacifice per-
missi fuerunt.ideo
dicit. q Et vi.

sum iudiciū l ⁊ iusticia lōge
fecit m Quia corruit in pla
tea veritas.⁊ eqtas nō potu
it ingredi. n Et facta ē veri-
tas i obliuione o ⁊ q̄ cessit a
malo: p ꝑde patuit. q Et vi-
dit dñs ⁊ malū apparuit in
oculis ei⁹ r qr nō est iudiciū.
s Et vidit qr nō est vir.⁊
t aporiat⁹ ē qr nō ē q occurrat
v Et saluauit sibi brachiuz
suū ⁊ iusticia ei⁹ ipa ꝓfirma-
uit eū. x Indut⁹ est iusticia
vt lorica. ⁊ galea salutis in
capite ei⁹ Jndut⁹ ē vestimē
tis vltōnis. y ⁊ optus est q̄si
pallio zeli sicut ad vindictā
q̄si ad retributōz indigna-
tōis hostib⁹ suis. ⁊ vicissitu
dinē inimicis suis. a Insulis
vicē reddet. b Et timebūt q
ab occidente:nomē dñi:⁊ q
ab ortu solis gloriā ei⁹ c Cū
venerit q̄si fluui⁹ violētus
d quē spūs dñi cogit: e ⁊ vene
rit syon redēptor: f et eis q

dñs ⁊ ma.appar.in oculis eius.s.ꝙ fideles a iudeis incredulis sic affligerent:iō sequtur. r Quia nō est iudiciū.
eo ꝙ iniuste ꝓncipes indeoꝝ xpianos condēnabāt.
s Et vidit qr nō est vir ⁊c.i.ꝙ nō apponebat ibi remedium humana potentia. t Et aporiatus ē.i. de miseria
⁊ infelicitate eoꝝ molestatus. v Et saluauit sibi bra-
chium suū ⁊c.i.fideles ꝑtute sua. x Jndutus est iusti-
cia ⁊ lorica ⁊c.loqtur de deo ad modū militis armati ꝓce
dentis ad saluationē populi sui. Jndutus est vestimētis
vltionis.i.exercitu romanoꝝ ꝓparato ad punitionē ma
lorū ex instinctu diuino. y Et optus est q̄si pallio zeli
.i. Tyto ē erat sup exercitū sicut palliū sup alia vestimen
ta.⁊ vocat palliū zeli.qr multū fuit solicit⁹ de captōe hie-
rusalē ad malor punitionē.iō subdit. z Quasi ad re
tributionē indignatōis hostib⁹ suis.i.iudeis in infidelita
te obstinatis.licet em Tyt⁹ debellaret ciuitatē.eo ꝙ rebel
lauerat romanis:de⁹ tn ad hoc eū inuestigabat.vt ꝙ eū vin
dicta fieret de xpi inimicis. a Insulis vicem red. Di-
cunt aūt hoc insule hierlm ⁊ alie ciuitates iudee: eo ꝙ sunt
site circa maria:tota em iudea ꝫm suā longitudinē sita ē
sup mare mediterraneū ex ꝑte occidētis.⁊ in latere oppo
sito habet iordanē fluuiū transeuntē ꝙ mare galilee ⁊ ma
re mortuum. b Et timebūt qui ab occidente nomen
dñi ⁊c.qr a tpe apostoloꝝ fides catholica fuit multū dila
tata ad oēs partes orbis. c Cum venerit q̄si flu.vi.s.ro
manoꝝ exercitus. d Quē spūs dñi co.quia spūs dñi
ad hoc eū instigauit.vt ꝓdictū est.
e Et venerit syon redēptor.⁊ est hic syon datiui casus,
per quā intelligitur ecclesia.vt dictū est ꝫ. ij.ca.ad quam

redimẽdã venit in passionẽ sua. ¶ item venie p effectũ in destructõe hierlm. ad accipiẽdũ vindictã de morte sua. ¶ veniet etiã ad recipiẽdũ penitẽtes in sua misedia. ¶ maxime iudeos fermide reuertẽtes ad ipm detecta falsitate antixpi p enoch ¶ helyã: iõ seqt. f ¶ Et eis q redeũt ab iniqtate cc. et in h sensu allegat hec scriptura Ro. xj. g ¶ Hoc fedꝰ meũ cũ eis cc. qñ sbdit cũ dr. b ¶ Spũs meꝰ q ẽ in te. ad h em descendit spũs sanctꝰ sup credẽtes in die pẽt becostes vt q pus erãt timidi fierẽt firmi ¶ stabiles in amore xpi k ¶ Et verba mea q posui in ore tuo. qz tila extũc pdicauit ecclia: ¶ predicabit vsqz in finẽ mũdi ¶ tũc glia ¶ veritas h pdicata: lucide apparebit in patria.

redeũt ab iniqtate i iacob dicit dns. ª Hoc fedus meũ cũ eis dic dns. ᵇ Spũs meꝰ q ẽ in teˡ ¶ verba mea q posui in ore tuo: nõ recedẽt de ore tuo: ¶ de ore semis tui dicit dns. ãmodo ¶ vsqz in sempiternum. ¶ Capi. lx.

ª Surge illuminare hierusalẽ: ᵇ qz venit lumẽ tuũ ᶜ ¶ glia dñi ᵈ sup te orta ẽ ᶜ Quia ecce tenebre operient terrã ¶ caligo pplos: sup te

aũt oriet dns ᵏ ¶ glia eiᵖ in te videbit ˢ Et ambulabũt gẽtes i lumine tuo: et reges in splẽdore ortꝰ tui ᵇ Leua i circuitu oclos tuos ¶ vide: oẽs istiˡ cõgregati sunt: venerũt tibi ᵏ filij tui ꝛlõge venient ¶ filie tue de latereˡ surgent. ʰ Tũc videbis ⁿ ¶ afflues: ᵒ ¶ mirabit ᵖ ¶ dilatabit cor tuum ᵍ qñ conuersa fuerit ad te multitudo maris ʳ fortitudo gentium ˢ venerit tibi

Ité qđ postea subdit. Gens em ¶ regnũ qđ nõ fuerit tibi pibit. qz illa reg nõ fuerũt eis ꝑ magis ecõuerso. ꝓmo plus tributũ reddẽdo: postea grec ¶ postea romanis. vt pz ex libris Esdre ¶ Neemie. ¶ Machabeoꝝ ¶ euangelioꝝ. ¶ ex libris Josephi et aliꝝ hystoriographoꝝ. Ité expositores isti magi vident iudaizare qz tuz ad boc qz hebrei q exponunt totũ istud ca. de tpe xpi. vñ Ra. moyses sup Gen. xxv. ca. dicit ꝛ illud quod dicit hic. Et ambulabunt gẽtes in lumine tuo intelligit de messia Dicãt igit q ea q ponunt ꝑ implenda sẽ tpalẽ i aduẽtu messie. ꝑ hoc arguit ꝑ hoc qđ versus finẽ ca. dr. Non occidet vltra sol tuus cc. qz ꝓm antiquos doctores hebreoꝝ in aduẽtu messie nõ ẽ intelligẽdũ aliqđ immutari de cursu mundi. vt dictũ fuit ꝑ. xj. ca. ¶ iõ qđ dr hic de statu solis ¶ lune ¶ de diuino lumie. nõ pot sufficienter referri ad statũ bmũdi seu ꝓsperitatẽ terrenã. sicut iudei intelligũt dicentes messiã tpalit regnaturꝝ sup oẽs gẽtes. ¶ qđ tũc iudei ꝓsperent eo mõ q in h ca. describit. Igit dicẽdũ q sicut ca. ꝓcedẽti descripta ẽ salus xpi. ita in hoc ꝓx describit magnitudo salutꝫ huꝫ. ¶ ꝓ ex pte materie recipientis. scdo ex pte cãe efficientis ca. sequẽti. Circa ꝓmũ sciẽdũ q materia siue subiectũ recipiẽs xpi salutẽ est ecclia fideliũ. q̃ hz duplicẽ statũ. s. in mũdo q̃tũ ad ecclĩaz militãtẽ. ¶ in celo q̃tũ ad triũphãtẽ. Primo ꝑ ponit magnitudo salutꝫ ecclie respectu statꝰ ꝓmi. scdo respectu scdi: ibi. Nõ audiet. Prima diuidit i tres. qz ꝓmo describit ꝓsperitas militãtꝫ ecclie ex fidelĩũ multiplicatõe. scdo ex ecclia ꝛedificatõe: ibi. Et edificabũt ¶cio ex bonoꝝ assecutõe: ibi. Et venient. Circa ꝓmõ dr.

a ¶ Surge illuminare hierlm. i. ecclia militãs vt dictũ fuit ꝑ. ca. q̃. q̃ surgere cepit et illuminari a ꝓncipio doctrine xpi. b ¶ Quia venit lumẽ tuũ. i. xps q̃ est vera lux Joh. j. ¶ ꝛ. xlix. vbi dr de xpo. Dedi te in lucẽ gentiũ cc. c ¶ Et glia dñi. i. filiꝰ q̃ ẽ glia dei ꝓis sicut ¶ eꝰ sapia. glia em a claritate dr. q̃si q̃dã claria c. mutata in g. ¶ sic appropriat filio: sicut ¶ cetera ad noticiã ptinẽtia. d ¶ Sup te orta ẽ. natura hũana assumpta. e ¶ Quia ecce te. ope. ter. cc. vbi q̃ em ex ecclĩam sunt tenebre erroris ¶ ignorãtie. f ¶ Et glia eiꝰ i te vi. p opationẽ miraculoꝝ gloriã diuine virtutis demõstrantiũ. g ¶ Et am. gẽ. in lu. tuo cc. i. in lumine fidei xpiane qđ apparet implẽtũ in diuersis ptibꝰ orbis in filiꝭ ecclie. b ¶ Leua in cir. ocu. tu. cc. ad oem. s. dñam orbis respectu bierlm vbi ꝓ ꝓdicatũ ẽ euãgelĩũ. ¶ inde alibi p xpi discipulos derivatũ. i ¶ Cõgregati sũt. fideles i vnitate fidei xpiane. k ¶ Filij tui dlõ. ve. ¶ fi. tue de latere. i. de prope. l ¶ Surget. q. d. vtriusq; serꝰ psone nascẽt filij ¶ filie ecclie tã de longinq̃s partibꝰ q̃ de ꝓximis. m ¶ Tũc videbis multitudinẽ credẽtiũ. n ¶ Et afflues. cõsolationibꝰ diuinis. o ¶ Et mirabit. ex tãte loci multiplicatione. qz a tpe aploꝝ derivata est fides ad oẽs terre habitabilis ptes. sicut declaratũ fuit sup illud ꝑ. xviij. In omnẽ terrã exiuit sonus eoꝝ. p ¶ Et dila. cor. tuũ. ꝓ gaudio. q ¶ Mare conuer. fu. ad te mul. ma. i. habitantiũ in insulis. sicut patet de sicilia anglia ¶ aliꝭ insulis maris. r ¶ Fortitudo gentiũ. i.

¶ In ca. lix. vbi dr in postil. Quia corruit i plateis veritas ¶ Additio. j.

Hoc qđ dr. Quia corruit in plateis veritas ꝓprie videt exponẽdũ de ipo xpo q̃ de seipo dicit Johis xiij. ca. Ego sum via veritas ¶ vita. et qđ seqtur. Et facta ẽ veritas i oblionẽ. bene exponit de veritate ¶ doctrina xpi ꝑ ut in postilla. ꝓma em veritas ꝓdicta corruit in plateis p morte. scdo vo veritas. s. doctrine facta est in oblionem.

¶ In eodẽ capi. vbi dicit in postilla Et timebunt qui ab occidente nomen domini.

¶ Additio. ij.

Circa hoc qđ dr. Et timebũt q̃ ab occidẽte nomẽ dñi cc. ¶ Considerandũ q timor dei. s. filialis fuit in toto orbe q̃tũ ad instos diffusus aplis ꝓdicantibus de quo dr hic. Et timebũt q̃ ab occidẽte nomẽ dñi. et ab ortu solis gloriã eiꝰ. ¶ hoc ꝓncipalit ex q̃nq; q̃ hic exprimit licet nõ seruato tpis ordine. ꝓmo q manifesta fuit vindicta dei in occisores xpi. de quo dicit. Cũ venerit q̃si fluuius violentus quẽ spus dñi cogit. exponatur sicut in postilla. scdo eo q venit redẽptoꝝ ipi syon. s. ecclie in tepe determinato a ꝓphetis. de q̃ dicit. Et venerit syon redemptor. tercio ex hoc q redẽptor ille recõciliauit sibi penitẽtes etiã de pplo iudaico. de q̃ dicit. Et eis q̃ redeũt ab iniquitate iacob. q̃rto ex hoc qđ spũssanctꝰ sup aplos ¶ discipulos descendit ¶ continuo manet in ecclia. de quo dicit. Spũs meꝰ q̃ est in te. q̃nto qz verba ꝓdicatõnis euãgelij silr in ecclia cõtinuant. de quo dicit. Et verba mea q posui in ore tuo nõ recedent de ore tuo ¶ de ore seminis tui.

¶ Capitulũ. lx.

Surge illuminare. Ad intellectũ sequẽtiũ considerãdũ q aliq doctores catholici exponũt totũ istud ca. de ꝓsperitate redeuntiũ de babylone. ꝑ hoc nõ videt vez. qm illi nunq̃ fuerũt in tanta ꝓsperitate vt priꝰ. immo q̃si oia q̃ dicunt hic nõ ꝑnt exponi de ipsis nisi valde extorte qz dr hic. Mirabit ¶ dilatabit cor tuũ. qñ conuersa fuerit ad te multitudo maris. fortitudo gentiũ venerit tibi. licet em aliq gẽtilitate relicta eis adheserũt. tñ fuerũt pauci ¶ parue reputatõis et virtutis. Ité q postea subdit. Et edificabũt filij pegrinoꝝ muros tuos. qz ipsimet edificauerũt eos tpe Neemie ¶ cũ magno labore et anxietate. ita q vna manu faciebant opus ¶ altera tenebant gladiũ Neemie. xiij. ¶ hoc timore aduersariorũ eos impedire volentiũ. ¶ qđ h subdit. Aperient porte tue iugiter cc. qz magis tenebant clause aduersariorum timore

imperiū romanoꝝ qđ toti mūdo dñabat. g Venerit tibi.qđ impletū fuit tpe ꝓstantini. t Inundatio camelorꝝ opiet te ꝛc. Cōstātin⁹ em̄ impator ⁊ multi alij potētes exēplo sui aiati diuitias suas multas p orbem misert sup talia aialia ad sustētationē ministroꝝ ecclie ⁊ pauperꝝ xp̄ianoꝝ ⁊ edificatōes eccliaꝝ. v Madian et effa.hoc dr̄ qꝛ in terris illis speciali nascunt talia aialia fortia. x Oēs de saba venient ꝛc.h dicūt expositores nr̄i cōiter impletū in illis regib⁹ q̄ venert ad adorandū xp̄m natū.⁊ iō subditur Oēs ꝛc.qꝛ ppli subiecti i illis regibus virtualit cōtuebant. y Omne pecus cedar ꝛc. nabaioth ⁊ cedar descendert de abraam p ysmahelē: Gen.xxv. Et isti habitabāt in tabernaculis nutrientes pecora.iō ex tali occupatione designatur hic cū dicit. y Omne pecus cedar cōgtum ad minores illi⁹ populi. z Congregabit tibi.in ouile dñi: loqt̄ em̄ h̄ xp̄ba metaphorice:sicut etiā in multis alijs locis. a Arietes nabaioth.i.maiores illi⁹ ppli. b Ministrabūt tibi.sicut deuoti filij.de istis em̄ gentib⁹ plures credidert ad p̄dicationē ap̄lorꝝ aliorūq; discipulorꝝ ⁊ postea gēs illa fuerit infecta pfidia machometi. p istos aūt intelligūt alij gētiles ad fidē,venientes:& isti spāliter exp̄imūtur:qꝛ descēdert de abraam p̄e fidei nr̄e. c Offerent sup placabili altari meo.i.ap̄i xp̄o q̄ ē altare ⁊ hostia. d Et domū maiestat⁊ mee.i.ecclesiā militantē. e Glificabo.miracul' doctrinā ecclie confirmantib⁹. f Qui sunt isti q̄ vt nubes v.i.ap̄li alīq; p̄dicatores p orbē velocit discurrētes ad modū nubiū ⁊ columbarꝝ.q.d.sē valde mirabiles. g De eterm̄ insu.expe.i.bitatores insularꝝ ad recipiendū fidē. vñ ⁊ paulus ap̄s in multis insulis fidē publicauit.vt h̄ in actib⁹ ap̄lorꝝ. h Et naues maris ꝛc.p hoc designat ꝓmptitudo eorꝝ ad credēdū. i Argentū eorꝝ ⁊ aurum ꝛc.qꝛ venientes ad fidē offerebāt deo se ⁊ sua.vt h̄ Act.iiij. k Et edificabūt. Hic ꝓm describitur ꝓsperitas ecclesie militātis in ecclesiarꝝ ꝓstructione:cū dr̄. Et edificabūt filij pegrinoꝝ.i.venientes ad fidē nati de gentilib⁹ q̄ fuerāt pegrini a lege ⁊ cultu dei. l Muros tuos.i.ecclesias materiales ad dei cultū.⁊ hoc patet impletū a tpe Constātini.vt dictū est ꝫ. m Reges eorꝝ mi.ti.expensas ministrando vt dictum est.potest etiā hoc referri ad reedificationē hierlm p Tytuꝫ destructā.quā postea q̄si p.l.annos vel circit hadrianus impator reedificauit. sic ꝙ loca sancta passionis xp̄i ⁊ sepulture fuert inclusa intra ciuitatē p dilatatio

t Inundatio camelorꝝ opiet te:dromedariꝝ⁹ madiā ⁊ effa. f Oēs de saba venient aurū ⁊ thus referētes:⁊ laudē dño annūciātes⁹ Oē pecꝰ cedar⁹ congregabit tibi⁸ arietes nabaioth:ᵇ ministrabūt tibi. c Offerēt sup placabili altari meo:ᵈ ⁊ domū maiestatis mee⁽ glificabo f Qui sūt isti q̄ vt nubes volāt ⁊ q̄si columbe ad fenestras suas.ᵍ Me em̄ insule expectāt⁽ ⁊ naues maris in principio.vt adducā filios tuos de longe. Argentū eorꝝ ⁊ aurꝝ cū eis nomē dñi tui ⁊ sctō isrl:qꝛ glificauit te k Et edificabunt filij pegrinorꝝ muros tuos:et ˡ reges eorꝝ ministrabūt tibi m In indignatōe em̄ ⁿ percussi te ᵒ ⁊ in reconciliatōe mea ᵖ misertus sum tui. q Et aperient portę tue iugiter die ac nocte nō claudēt⁽ vt afferat ad te fortitudo gentiū:⁊ reges earū adducāt. r Gens em̄ ⁊ regnū qđ nō seruierit tibi pibit:et gētes solitudine vastabūt. s Glia libani ad te venient: abies ⁊ buxus ⁊ pinus sil' ad ornādū locū sanctificatōis mee ᵗ ⁊ locū pedū meorꝝ glificabo⁹ u Et venient ad te curui filij⁹ eorꝝ q̄ humiliauert te: ⁊ adorabunt vestigia pedū tuorꝝ oēs:ᵃ q̄ vocabāt tibi ⁊ vocabunt te ciuitatē dñi syon sctī isrl. ᵇ Pro eo q̄ fuisti derelicta ᶜ ⁊ odio hīta:ᵈ ⁊ nō erat q̄ p te trāsiret ᵉ ponā te in superbiā sclorꝝ gaudiū i generationē ⁊ generationē f Et suges lac gentiū ⁊ mamilla regū lactaberis. ᵍ Et scies quia ego dñs saluans te:⁊ redemptor tuus fortis Jacob. ʰ Pro ere afferam aurum:⁊ pro ferro afferam argentum:⁊ pro lignis es:⁊ toꝝ q̄ eā edificauit n In indignatōe em̄ mea. ō pfidos iudeos in te habitantes. o Et percussi te.p tytū. p Et in reconciliatōe mea.erga xp̄ianos fideles q Misertus tui.reedificādo te p hadrianū q̄ ciuitatē xp̄ianis ꝓcessit ad habitādū:et iudeis habitatōnē pbibuit. Referendo aūt hāc lr̄az ad ecclē edificationez vt prius. sic exponēda ē beclra. In indignatōe.n.mea percussi te.qꝛ ꝓmitiua ecclia fuit multū afflicta.p a iudeis: postea a tyrānis. ⁊ h̄ ꝓm iudiciū būanū videbat⁹ procedē ex indignatōne dei.lz h̄ essz ex pna castigatione ⁊ pbatōe. scptura aūt frequēt locūt ꝓm modū humanū. ⁊ ꝓm hoc dr̄ h. In indignatōne mea ꝛc.⁊ i reconciliatōe mea misertus sum tui. dans tibi pacē ampliationē ⁊ honorē ꝓstātini.iō subdit. r Et apient portę tue ꝛc. qꝛ ecclias prius clausas p̄cepit aperiri.⁊ p impiū suū nouas edificari. p̄t etiā h̄ exponi de aptōe spūali. qꝛ ecclia sp̄ē apta ad recipiēdū penitētes.⁊ qꝛ a tpe ꝓstātini ceperunt boies sine timore ꝓfugē ad ecclias xp̄i:iō subdit. s Et affe.ad te for.gē. ꝛc.qꝛ exēplo ꝓstātini multi potētes ⁊ reges venert ad fidē xp̄i. t Gens.n.⁊ re.qđ nō fui. tibi pi.qꝛ null⁹ p̄t fieri salu⁹ nisi efficiat xp̄i ⁊ ecclie fuus. v Glia libani ꝛc.qꝛ ad edificatōz ecclias adducebāt ligna electa ⁊ p̄ciosa p deuotōez imperatorꝝ regū ⁊ potētū ad h̄ sumpt⁹ pbētiū.p̄nt etiā p istas arbores itelligi psone notabiles ad ortū ecclie p fidē venientes. x Et locū pedū me. glo.i.ecclias militātē in q̄ bitat spāliter p gr̄az. Dr̄ tm̄ locus pedū dei eo mō loquēdi q̄ dr̄.j.lxvj. Celū mihi sedes est ⁊ tra scabellū pedū meorꝝ. y Et veniēt. h ꝓm ponitur ꝓspitas ecclie militātis q̄ntū ad ꝓsecutōez honorꝝ:cū dr̄. Et venient ad te curui.faciētes fuerētia tibi. z Filij eo. q̄ hūi.te.i.regū ⁊ tyrānorꝝ q̄ persecuti fuert ecclias:vt videm⁹ impletū p orbē i fidelib⁹ q̄ ex eis descēdert. a Qui detrahebāt tibi:qꝛ xp̄ianos vocabāt magos ⁊ maleficos vt pz in legēdis miltorꝝ ⁊ martyrꝝ. b Pro eo q̄ fui. derelicta.i.ꝓmissa ab eis affligi. c Et odio hīta.a ꝓncipib⁹ mūdi. d Et n̄ erat q̄ p te trāsiret.ad te tpaliter cōsolandū. e Ponā te i superbi.se.i.in glias ⁊ honorē.ita q̄ superbia n̄ sonat h̄ i vicio:& in honorꝝ excessuz. f Et suges lac gētiū ꝛc.i.ab eis accipies nutrimētū.sicut videm⁹ impletū in votatione ecclie de bonis ꝓncipū. g Et scies qꝛ ego dñs ꝛc.p experientiā boni qđ faciam tibi. h Pro ere afferam aurum ꝛc.in primitiua em̄ ecclesia calices ⁊ alia

ecclesie vasa fuerūt de materia pau ꝓciosa. vt de stāno cu
pro & ferro & hmōi. q̄ postea facta sunt de auro & argēto
& lapidib⁹ ꝓciosis: i Et ponā visitatōz tuā pacē. q. d.
Sicut visitaui te castigādo. & pbādo in psecutionib⁹ ita
visitabo te dādo tibi pacē & q̄etē. k Et ꝓpositos tuos
.i. epōs & alios ꝓe
latos. l Justici
am. s. effectiue cōtū
ad oēs. q2 officium
eoz̄ ē docē iusticiā
q̄ ē p xp̄i fidē. et ex
formalt cōtū ad to
nos. intātū em̄ fue
rūt iusti q̄ vsq; ad
tpa satis nob ꝓin
qua oēs fere epi fa
ciebāt miracula. &
adhuc mīti sē boni
m Non audiet.
Dic ꝓ̄r ponit ꝓ
spentat̄ magnitu
do & salut̄: cōtū ad
statū eccle triu
phātis q̄ apta ē fi
delib⁹ a tpe passio
nis. & cōtū ad b dr.
n Nō audietur
vltra iniq̄tas i tra
tua. i. in celesti pria
vbi iniq̄tas nō bz
locuz Apocal. xxj.
Nō intrabit i ea ali
q̄d coinq̄natū &c.

p lapidib⁹ ferrū. j Et ponā
visitatōz tuā pacē: k & ꝓpositos tuos l iusticiā. m Nō au
diet vltra iniq̄tas i tra tua
n vastitas & ꝓtritio i termīs
tuis: & occupabit salus mu
ros tuos. & portas tuas lau
datio o Nō erit tibi amplius
sol ad lucēdū p diē nec splē
dor lūe illūiabit te. b erit ti
bi dns in lucez sempiternā:
& de⁹ tu⁹ in gl̄ia tuā. p Nō oc
cidet vltra sol tu⁹ & lūa tua
nō minuet: q2 dns erit tibi
i lucē sempit̄nā & cōplebūt
dies luct⁹ tui. q Popul⁹ aūt
tu⁹ oēs iusti⁹ imppetuū he
reditabunt terrā: r germen
plātatōis mee: s op⁹ manus
mee ad gl̄ificandū. t Mini

m⁹ erit i mille: & puulus in
gentē fortissimā. u Ego dns
f in tpe q̄⁹ sbito faciā istud.

Capl'm. lxj.

a Spūs dni sup me. eo q̄
vnxerit me. b Ad ānū
ciandū māsuetis: c misit me
d vt mederer cōtritis corde.
e & ꝓdicarē captiuis f indul
gētiā g & clausis d aptionē vt
ꝓdicarē ānū placabilē dno
h & die vlcōis de nr̄o: vt cō
solarer oēs lugētes vt pone
rē ꝓsolatōez i lugētib⁹ syon
k & dare eis coronā l ꝓ cinere
m oleū gaudij q ꝓ luctu: r pal
liū laudis s ꝓ spiritu mero
ris. t Et vocabuntur in ea.
u fortes iusticie: f plantatio
dni y ad gl̄ificandū z Et edi-

tatis dulcedo. scdo et hoc oriens ecclie gratitudo: ibi.
Gaudēs. Dria in duas. q2 ꝓ oñdit in xp̄o dulcedo pi
etatis ex multiplici afflictoz ꝓsolatōe. scdo ex fidelium
multiplicatōe: ibi. Et vocabunt. Circa pmū sciendū q
alīq̄ expositorez catholici volūt h exponē ad l̄ram in
ꝓsona Esaie di
cētis. a Spi
ritus dni super
me eo q̄ vnxe
rit me. s. spūs pro
phetie. b Ad
ānunciādū &c. s.
liberatōez xp̄i a
captiuitate ba
bylonica. & ad h
adaptant l̄ram
p̄ñr put possūt
sz hoc nō pōt
stare vt videtur
ex eo q̄ saluator
Luce. iiij. exp̄sse
dicit hanc ꝓphe
tiam in eo fuisse
ꝓplētā. Igit in
ꝓsona xp̄i bois
dr̄ h. Spūs dni
super me. q2 ꝓ hu
manitatē me
nor est p̄e. Eo
q̄ vnxerit me de
min⁹ plenitudi
nē gr̄e Joh. j. Vi
dim⁹ eū q̄si vnigenitu⁹ a patre
plenū gr̄e & veritatis. Ad an-

n Vastitas & cōtritio. q2 sicut nō bz
ibi locuz culpa. sic
nec pena. h omnimoda securitas et exultatio iocūda. iō
subdit. Et occupabit salus &c. o Nō erit tibi amplius
sol ad lucēdū &c. & hoc est qd dr̄ Apoca. xxj. Civitas non
eget sole neq; luna vt luceat in ea. h claritas dei illumina
bit eā. & q2 h illūiatio ē ecēna. iō subdit. Nō occidet vltra
sol tu⁹ &c. o Et cōple. di. lu. tui: sm q̄ dr̄ Apo. vij. & xxj.
Et absterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis eoz̄. p Populus
aūt tu⁹ oēs iusti. iusticia ꝓsummata & ꝓfirmata. q2 bti nō
p̄nt vltra peccare. iō subdit. q Jmppe. bere. ter. s. vi
uentiū. q̄ nō amittit nisi p pctm̄. r Germē plātatōis
mee. illud refert ad hoc qd ꝓmittit. Popul⁹ aūt tu⁹ q̄ est
germē plātatōis diuine. ꝓmo in ẽtra morientiū p grām a
deo datā. h postea transplantabit in ẽtra viventiū p gl̄iam
iō seq̄t. s Op⁹ man⁹ mee ad glo. i. ad gl̄iam p̄ñdum.
t Minim⁹ erit in mille. ideo dicit saluator Matth. xj.
Qui aūt minor ē in regno celoz̄ maior ē illo. v Ego
dns. iō possum hoc facere. x Jn tpe ei⁹. i. in tpe debi
to & a me dispositō.

Jn ca. lx. vbi dr̄ in ꝓstil. Qui sunt isti q̄ vt nubes volāt

Additio.

Arca hoc qd dr̄ h. Qui sunt isti q̄ vt nubes volant
& q̄si colūbe ad fenestras suas. notādū ē q̄ viscur
sus apl'oz assimilat nubib⁹. eo q̄ totū orbē discur
rerūt q̄si nō tendētes ad vnū certū locū. iux illud ps. Jn
oēm ẽtrā &c. & de h dicit. Qui sē isti q̄ vt nubes volant. assi
milant etiā colūbis eo q̄ i suo decursu tetēderūt ad certa
loca & determinata in q̄b⁹ locis spūaliter nidificāt & fecūdāt
& vbi corpora sua i pace requiescūt: sic petr⁹ & paul⁹ rome.
& Jacob⁹ in hyspania. & sic de alīs. & de h dicit. Et q̄si co
lūbe ad fenestras suas. q. d. sz assimilant nubib⁹ in discur
su vniuersali & q̄si indeterminato: assimilant tñ colūbis in
hoc q̄ in locū certū tendūt. Capi. lxj.

Spūs dni. Dic ꝓ̄r ponit magnitudo salut̄ ex pte
cause efficiētis q̄ xp̄s ē. in auctoritate salut̄ regnit
clemētia & potētia. ꝓmū ponit ca. ꝓnti. scdm in se
quēti. Propter syon &c. Dria i duas. q2 ꝓ oñdit in xp̄o pie-

nunciandū māsuetis. i. aplis & alīs de ctrinam xp̄i in
māsuetudine suscipiētib⁹. c Misit me cōtū ad effi
catiā. sz missus fuerit ad salutē oim cōtū ad sufficiētiā.
d Ut mederer ptritis corde. q2 vere penitētib⁹ dat
gr̄a sanans vulnera peccatoz̄. e Et ꝓdicarē captiuis. i. in captiuitate peccati detētis. f Indulgētiā
p diuinā misericordiā. g Et clausis. i. patribus in
lymbo detentis. h Aptionē. illos em̄ inde eduxit
xp̄s in sua resurrectione. i Ut ꝓdicarē annū placa
bilē dno. iste est ann⁹ dominice passionis. in q̄ deus pla
catus est humano generi soluta emēda p populi pec
cato. k Et die vltionis. Hic est dies iudicij extre
mi denūciatus a xp̄o Matth. xxv. l Ut cōsolarer
oēs lugentes &c. i. lugentes statū p̄sentis miserie & dila
tationē celestis patrie. hoc fecit xp̄s Matth. v. dicens
Beati qui lugent. quoniā ipsi consolabunt.
m Lugentib⁹ syon. i. in ecclesia militante p syon des
gnata: extra quā luct⁹ nō est meritorius. n Et da
rem eis coronā. s. glorie. o Pro cinere. i. abiectio
ne Matth. v. Beati pauperes spiritu &c. p Oleū
gaudij. i. cōsolationē mētis. q Pro cultu interiori
r Pallium laudis. i. gaudiū exterius.
s Pro spiritu merozis. i. p cultu exteriori.
t Et vocabunt. Hic ꝓnter ostendit pietas saluato
ris ex fideliū multiplicatione. vbi ꝓmo ponit apostolo
rū aliorūq; xp̄i discipulorz̄ ꝓdicatio & vocatio per q̄s
fecit xp̄s banc multiplicationē. & p hoc intelligit con
vitio ministrorz̄ ecclesie eis succedentiū: cū dicit.
t Et vocabunt in ea. i. in ecclesia militante.
v Fortes iusticie. i. apostoli & alij discipuli eoruq;
successores. qui ad maiorē tenent iusticiā q̄ popul⁹ cō
munis. x Plantatio dni. quia apostoli & discipuli
fuerūt prime plante in horto militantis ecclesie.
y Ad glorificandum. id gloriam christi predicandū.
ideo subditur. z Et edificabunt deserta a seculo.
id est gentiles reducent ad edificiū ecclesie militantis.

q̄ fuerūt q̄si a deo derelicti ab antiq̄. eo q̄ nō habuerūt legē nec ꝓphetas. a ¶ Et ruinas antiq̄s erigēt. i. gēt̄iles erigent ad statū fidei q̄ ab antiq̄ fuerūt ruinosi in peccato idolatrie ⁊ alijs multiplicib⁹ peccatis.
b ¶ Et instaurabunt ciuitates deser. ⁊ dissipa. q̄ idolatriā q̄ ꝑ eos fuerunt instaurate ad latriā.
c ¶ Et stabūt alieni. i. gēt̄iles ad fidē cōuersi.
d ¶ Et pascēt ꝓ. ve. ⁊c. ista deseruiūt ad victū et vestitū. ⁊ ꝓ hoc designat̄ q̄ ꝓdicatores euāgelij possent accipere sumpt⁹ ab illis q̄b⁹ ꝓdicarēt: vt dicit xp̄s Luc. x. ⁊ Paul⁹ apl̄s. j. ad cor. ix. Dñs ordinauit his q̄ euāgeliū ānunciāt de euāgelio viuere. ꝓ B̄ etiaz intelligit̄ q̄ ministri ecclie habituri essēt de iure decimas aialiū ⁊ terrena scentiuz sicut videm⁹ impletū: ⁊ q̄ ꝓtū ad istā ꝓtē decimā laici dicunt̄ pascere eoꝝ pecora. i. ꝑ eis. e ¶ Et filij pe. agri. ⁊ vi. ⁊c. ⁊ sic alieni ⁊ pegrini dicunt̄ hic laici q̄ nō debēt ad diuinū ministerium accedere. f ¶ Vos aūt sacer. dñi vocabimini. i. vos apl̄i ⁊ alij discipuli ⁊ successores vri: dato etiā q̄ sint ex gēt̄ilitate vocati. a tpe em̄ apl̄oꝝ mlti de gēt̄ib⁹ vocati ad fidē fuer̄t ab eis instituti epi ⁊ sacerdotes. vt ꝓz de sc̄to clemēte dyonisio tyto tymotheo ⁊ mltis alijs. g ¶ Fortitudinē gēt̄iū comedetis. q̄ ministri ecclie de bonis laycoꝝ sustētant̄. b ¶ Et in gloria eoꝝ supbietis. i. a gl̄iosis et potentib⁹ laicoꝝ eritis honorati. sicut videmus q̄ p̄incipes ꝑlatos ecclesie honorāt sicut patres. i ¶ Pro ꝓfusione vza duplici. istud referē ad tp̄s p̄mitiue ecclesie in quo q̄ ꝑlo ꝑlatus p̄ficiebat̄: p̄m⁹ ad tormēta ducebat̄. ⁊ duplex malicia eis imponebat̄. s. sui et ꝑli. q̄ eis imponebat̄ q̄ essent in se sacrilegi. ⁊ q̄ ab eis alij essent decepti. et sic grauius puniebant̄. k ¶ Laudabūt ꝑtē eoꝝ. i. vestra. s. mercedē. ¶ Et est hic metaplasmus. vt exponūt alij. ß q̄ iste mod⁹ loquēdi videtur extrane⁹ a cōmuni modo loquēdi scꝑture sacre maxime q̄ metaplasmus ꝑm doctores grāmatice est trāsformatio syllabe in syllabā. vel lr̄e in lr̄am. vel accidentiū eius cā metri. vel alia cā rōnabili. ß q̄ sit mutatio dictionis in dictionē. vt dr̄ hic nō inueni. ido pōt aliter dici. k ¶ Laudabūt ꝑtē eoꝝ. i. suā q̄ obprobria ⁊ tormēta apl̄is et alijs ecclesie ꝑlatis illata cedebāt ad bonum ꝑli. l ¶ Propter hoc in terra sua. i. in celesti patria. m ¶ Duplicia possidebunt. i. duplicē gloriā aie. s. corporis. ido subdit̄. n ¶ Letitia sempiterna erit eis. pōt etiā dici duplicitas intelligi in pñti ꝑm q̄ dicit ꝑma Tymo. v. Qui bene ꝑsunt ꝑsbyteri duplici honore digni habeant̄. q̄ a populo debetur eis victus ⁊ honor. ex hac añ̄ litera patet q̄d dictū est supra. sc̄z q̄ ꝑsens capitulū intelligi nō potest de ꝑsperitate redemptiū de babylone. q̄ ꝓsperitas eoꝝ nō fuit dupla respectu ꝑtis captiuitate p̄cedentis sub regibus israel ⁊ iuda: imo multo minor. q̄ ꝑsi cōtinue fuerūt in afflictiōne ⁊ ꝓfunditate. vt dictū est s. frequēter. nec eoꝝ letitia fuit sempiterna: ß satis breuis. o ¶ Quia ego dñs diligēs iudiciū. ⁊ iō sctis p̄mib⁹ volo reddere duplex p̄miū. p ¶ Et odio habens rapinā in holocaustū. q ¶ Et dabo opus eoꝝ. i. apl̄oꝝ ⁊ eis succedentiū. r ¶ In veritate. i. i p̄dicatōe veritat̄ catholice. s ¶ Et sciet̄ in gentibus se. eoꝝ. i. successores eoꝝ. t ¶ Omnes q̄ vide. eos cognoscent illos distinctos ab alijs i opibus miraculosis ⁊ virtuosis. in q̄b⁹ apl̄i ⁊ alij successiōes cōez ꝓcessū excellebāt. et adhuc excellunt in mltis. v ¶ Gaudens. Hic dñr ponit̄ ecclie gr̄itudo cū dr̄ Gaudēs gaudebo i dño. ⁊ duplicat̄ vbū gaudij. q̄ ex gaudio ⁊ gratitudine interiori fit redūdātia i signo ⁊ ope exteriori. x ¶ Quia induit me vestimēt̄ salut̄. i. noticia diuine gr̄e et virtutis q̄ sit̄ ecclie vestimenta ⁊ ornamēta. y ¶ Et indumēto iustic̄e. i. ope iusto ad ꝓximū. z ¶ Quasi sponsum decoratū corona. B̄ dr̄ ꝓpter ꝑlatos q̄ sit̄ sponsi ecclie sibi ꝓmissa. ⁊ in B̄ sit̄ xp̄i vicarij. a ¶ Et q̄si sponsam ⁊c. B̄ refert̄ ad ꝓximū ꝑlatis subditū. b ¶ Sicut em̄ tra ꝓfert germē suū. ex influētia solis. c ¶ Sic dñs de⁹. q̄ est sol iustic̄e. d ¶ Germinabit. i. germinare faciet. e ¶ Justiciā. in corde ⁊ ope. f ¶ Et laudē. in ore. g ¶ Coram vniuersis gēt̄ib⁹. ꝑ p̄dicatoꝝ apl̄oꝝ ⁊ alioꝝ xp̄i discipuloꝝ ⁊ eis succedentiū.

¶ In ca. lxj. vbi dr̄ in postilla. Et in gloria eoꝝ supbietis

¶ Additio.

Vbi in trāslatōe nr̄a dr̄. Et in gl̄ia eoꝝ supbietis. in hebreo B̄r̄. Et in gl̄ia eoꝝ exaltabimini. q̄d magis cōcordat sñie. q̄ supbia sonat in malū. nō aūt exaltatio seu bonor.

¶ Capitulū. lxij.

Propter syon. Aliqui expositores catholici exponunt hoc capl̄m sicut ⁊ p̄cedens de ꝓsperitate redemptiū de babylone: dicētes q̄ ꝑ illud q̄d dr̄ hic. Donec egrediat̄ vt splēdor iust⁹ eius ⁊c. intelligit̄ cyrus q̄ fecit iustic̄iā cos remittēdo. ⁊ de captiuitate saluādo. ⁊ sic p̄ñr lr̄am adaptant ad suū ꝓpositū. ß valde extorte in mltis q̄z pauca accipiā. Q̄d em̄ subdit̄ B̄. Et eris corona glie ⁊c. exponūt de dignitate sacerdotali ⁊ regia. q̄d nō pōt q̄nienter dici. q̄ dignitas sacerdotalis ⁊ regia consistebat in B̄ q̄ instituebant̄ reges ⁊ sacerdotes ꝑ sacrāmentū ynctionē: q̄ ꝑm iudeos cessauit a destructōe p̄mi templi. ita q̄ toto tpe tēpli scdi ꝑ redeūtes de babylone edificati nō fuerūt alicui reges vel sacerdotes sic instituti. Itē toto illo tēpore caruerūt regibus vsq̄z ad aristobolū filiū byrcani qui primus sibi dyadema imposuit post quadringētos. lxxx. annos ⁊ tres mēses. ex quo populus de captiuitate babylonica liberat⁹ ad ꝓpria remeauit. vt dicit Josephus. xiij. libro antiquitatū ca. xx. Itē quod dicit infra. Si dedero triticū tuū vltra cibum inimicis tuis ⁊c. exponunt de pacifica collectione terrenascentiū a iudeis

post dictū reditū. qđ nō ē vex. qz frequēter illo tpe fuert molestati a samaritanis z alijs gētib⁹ se circūstantib⁹. nō solū in bonis exteriorib⁹: ꝫ etiā in psonis. vt ptz in libris esdre: neemie: machabeor. z iosephi. Regib⁹ etiā psarū reddebāt tributū de bonis suis. z postea grec z romanis

ꝓpter qđ etiā Ra. sa. z alij hebrei exponūt istud capitulum z pcedēs de p sperit̄ate quā exp̄ctant futuram tpe messie: ꝓpt̄ qđ nos q̄ ſm veritatē cōfitemur xp̄m venisse habem⁹ ipm exponere de p sperit̄ate ecclie. igit̄ sicut ca. pcedēti ostēsa ē de mētia salvatoꝛ in p solationib⁹ et beneficijs ecclie exhibit̄: ita in ꝫ caplo exp̄silib⁹ oñdit̄ ei⁹ potētia. et diuidit̄ in duas ptes. qz p describit̄ ei⁹ ptās. scdo ptāt̄ veritas ibi. Jurauit dñs: Circa p̄mum dicit ꝓpheta.

a ¶ Propt̄ syō &c. i. ꝓpt̄ gliam ecclie quā video in futuro: non cessabo de diuinis laudibus z pcibus. b ¶ Donec egrediatur. de sinu patris in mundū. c ¶ Et splendoꝛ iust⁹ eius. i. xp̄s q̄ rōne diuinitatis dr̄ splendoꝛ patris. z figura substātie ei⁹ ad Hebreos. j. d ¶ Et salvatoꝛ ei⁹ p suā omnipotētiā ꝓpter quā subdit̄ in auctoritate allegata ad Hebreos. j. Portās q̄z oia verbo vtut̄ sue purgatione pctoꝝ faciēs &c. e ¶ Ut lampas accendat̄. ardoꝛe charitat̄ ad alios accendū. sicut z de lampade accēsa accendunt̄ alie ꝓpter qđ dr̄ Luce. xij. Ignē veni mittere in trā. q̄d volo nisi vt accendat̄. f ¶ Et videbūt gētes iustū tuū. p fidē in p̄dicatione ap̄lor. g ¶ Et cuncti reges inclytū tuū. q̄z multi recepert fidē xp̄i. z oēs recipiēt ante finē mūdi. h ¶ Et vocabit̄ tibi nomē nouū. s. ecclesia xp̄iana. q̄ ꝓus vocabat̄ iudeor. synagoga. i ¶ Qđ os dñi locutum est. Matth. xvj. Sup hāc petrā. i. sup me xp̄m: edificabo ecclīam meā. k ¶ Et eris coꝛona glie &c. i. coꝛonata glioſe. sicut de nota bilit̄ liberali nō solū dr̄ q̄ sit liberalis in cōcreto: ꝫ etiā liberalitas i abstracto. l ¶ In manu dñi. i. in ei⁹ p tectōe m ¶ Et diadema regni. Jsta scda coꝛonatio ptinet ad hoꝛē ecclie triūphātis ꝓma ad honoꝛē ecclie militantis. n ¶ Non vocaberis vltra derelicta. a sponso tuo. q̄ dicit Matth. vltio. Ecce ego vobiscū suꝫ oib⁹ dieb⁹ vsq; ad cōsummatōꝫ seculi. o ¶ Et tra tua nō vocabit̄ amas. desolata. i. diuinis ꝓsolatōib⁹ destituta. q̄ sp aderūt ecclie etiā in p̄fluris p ¶ Sed vocaberis volūtas mea in ea. p bona opa mihi accepta. q ¶ Et terra tua inhabitata. a fidelib⁹: et sequit̄ ꝛ. post ꝫ. r ¶ Et tra tua inhabitabit̄. p hāc scdam in telligit̄ terra viuētiū. ad quā fideles de p̄senti vita transferunt. s ¶ Habitabit em̄ iuuenis cū ꝛgine sancte z caste vt ioseph z iobānes cū maria. valerian⁹ cū cecilia. z chrysantus cū daria. z plures alij hāc pfectionē imitātes. vt dr̄ in collatōib⁹ patrū. z in alijs plurib⁹ locis. t ¶ Et habitabūt i te filij tui. p baptismū regenerati. v ¶ Et gaudebit spōsus sup spōsā. i. xp̄s sup eccliaꝫ. x ¶ Et gaude. sup te de⁹. i. tota trinitas. y ¶ Sup muros tuos hierlim cōstitui custodes. i. ꝓstituēdos a deo p̄dicti. vt sit verbum esaie. Dicit aūt hic glo. hebraica. q̄ p muros intelliguntꝫ pies scti abrahā: ysaac: iacob. z ceteri. q̄ꝫ merita sunt postera ꝗsi defensionis muri. z p custodes angeli sancti eoꝝ merita coꝛā deo recolētes. z nos multoforti⁹ ꝫm veritatez possum⁹ dicere q̄ isti muri sint ap̄li ſm q̄ dr̄ Apoca. xxj. Et murus ciuitatis hās fundamenta. xij. z in ipis noia. xij. ap̄lor̄ z agni scripta. z p custodes intelliguntꝫ angeli ad custodiā fideliū deputati: eorū merita coꝛaz deo p̄sentantes. z qz p bono statu ecclie nō solū angeli sunt solliciti: ꝫ etiā hoies de uoti. ido eos exhortādo subdit.

3 ¶ Qui reminiscamini dñi ne taceatis. cessando a p̄cib⁹ et laudib⁹ diuinis.

3 ¶ Donec stabiliat. ō omnē aduersitatem.

a ¶ Et donec ponat hierlim. i. ecclesiam.

b ¶ Laudē in tra q̄d implebit̄ circa finē mūdi q̄n oēs quertentur ad fidē xp̄i.

c ¶ Jurauit. Hic ꝓnter describit̄ salvatoris veritas. q̄ nō sufficeret potestas ad saluā dū. nisi simul ad esset veritas adimplēdo ꝓmissum. z diuidit̄ in duas ptes. qz ꝓmo ponit̄ hui⁹ veritatis ostēsio. scdo ex hoc inducit̄ quedā salubris monitio: ibi. Transite. primum oñdit̄ p certitudinē iuramēti: cū dr̄. c ¶ Jurauit dominꝰ in dextera sua &c. i. in filio q̄ dr̄ eius dextera z brachiū. vt ꝫ. liij. Brachiū dñi cui revelatū ē. d ¶ Si de vero. i. nō dabo. e ¶ Triticū tuū &c. triticū ecclesie ē sacramētū eucharistie in pane triticeo cōfectū: qđ nouꝫ est infidelib⁹ dandum nec p hoc qđ addit̄. f ¶ Vltra intelligendū est q̄ ante fuerit eis datū. qz hec dictio vltra nō semp importat talē antecessionē sicut ꝫ Deut. vltimo. vbi dr̄. Nō surrexit vltra ꝓpheta sicut moyses q̄ posset dñm videre facie ad faciē &c. qz nec similis ante eū fuerat in cōditionib⁹ ibidē exp̄ssis. g ¶ Et si biberint. i. nō bibent. h ¶ Filij alieni. a fide catholica. i ¶ Vinū tuū. i. xp̄i sanguinē sub specie vini cōtentū.

k ¶ In quo laborasti. licet em̄ summ⁹ sacerdos iesus xp̄s hāc ꝓsecrationē faciat: tñ sacerdotes ad hoc laborant ieiunijs z oꝛōnib⁹. z alijs p̄ijs operib⁹ se disponēdo: vt verba ꝓsecratōis debite ꝓferant z sacramentū p̄cipiant. l ¶ Quia qui cōgregabūt illud. s. triticum p̄dictū. m ¶ Comedēt. p cōgregatōnē. hic intelligit̄ laboꝛ fideliū disponēdo se ad debite cōicandū. sicut dictum est de sacerdotib⁹. nominat̄ tñ iste laboꝛ nomine cōgregationis. qz istud sacramentū est sacramentum ecclesiastice vnitatis. est etiā circa hoc sacramentū laboꝛ fideliū coꝛporalis in ꝓparatōe materie. s. panis z vini in quib⁹ cōficit̄ hoc sacrm. n ¶ Et q̄ cōportant illud. i. vinū. p cōportationē intelligit̄ hic laboꝛ p̄dict⁹ fideliū. o ¶ Bibent in atrijs sanctis meis. i. in locis diuino cultui cōsecratis. Ex hoc patet q̄ nō est hic sermo de pane triticeo z vino cōiter acceptis. q̄b⁹ vtunt̄ hoies in locis nō sacris. z magis q̄ in sacris. qz loca sacra nō sunt epulis z cōuiuijs cōibus apta. nec erāt in veteri lege. p ¶ Transite. hic ex p̄dictis ponit̄ monitio siue exhoꝛtatio. ex hoc em̄ q̄ salvatoꝛ ē potēs et fidelis in ꝓmissis adimplendis. debēt oēs ad ecclesiam

trāsire cui bona p̄missa p̄mittūt ꝛ p̄cēdāt. ꝛ b ē qđ dr̄ p Trāsite. ad eccl̄iā militātē. p Trāsite. ad triū phantē. q Per portas. p̄ta militantis ē baptism⁹ porta triūphātis ē extrema vnctio. q̄ est sacr̄m exeun tiū de b mūdo ad trāscendū ad celū. r Parate viā ꝓplo vos p̄di catores ꝛ sacerdotes sacra ministrātes. s Planū facite iter. amouendo impedimēta q̄ sē pctā. vñ dic̄ b Ra. sa. q b dr̄ de figmēto malo. per qđ intelligit fomitē inclinantē ad pctm̄. ꝛ sic p̄z etiā fm ip̄m. q nō ē hic sermo de p̄paratōe materialis vie. t Et eleuate signū ad ꝓplos. virtute tem sancte crucis eis p̄dicādo. ꝛ q̄ iā factū ē q̄tū ad aliōs credētes in oībus terre habitabilis locis a tpe ap̄lor̄. fm q̄ diffusius declarauī sup illud p̄s. xviij. In omnē trā exiuit son⁹ eor̄. iō subdit. Ecce dñs auditū fecit in extremis trē. ꝛ subdit. v Dicite filie syon. i. cōgregationi fideliū. x Ecce saluator tu⁹ venit. i. veniet ad iudiciū. sicut p incarnationē iā venit in mūdū. y Ecce merces ei⁹ cū eo. ad reddēdū penā vel p̄miū fm merita ꝛ demerita hoim. z Et vocabūt. s. angeli sancti q̄ erūt executores diuini iudicij. ꝛ Eos. s. electos. a Popul⁹ sctūs. eos ad gl̄iam reducendo. b Tu aut. s. eccl̄ia. c Vocaberis ciuitas q̄sita. s. a dño et angelis sanctis. d Et nō derelicta. in manib⁹ demonum cū reprobis.

In capo. lxij. vbi dr̄ in postilla. Et videbūt gentes iustum tuū. Additio.

Hoc qđ dicit. Et videbūt gentes iustū tuū. p̄t intelligi de visione xp̄i i corpore assumpto in q̄ deus visibilit̄ cognoscit. ꝛ etiā de visione eucharistie eadem ratione.

Capitul ū. lxiij.

Quis est iste. Capitulū istud exponit̄ de xp̄o cōiter ab hebreis expositorib⁹ ꝛ latinis aliter ꝛ aliter tū. Dicit em̄ Ra. sa. q̄ edom. cū dr̄ hic. Quis est iste q̄ venit de edom ꝛc. intelligit̄ Romanū impiū put fuit in latitudine sua q̄n dñabat̄ vniuerso orbi: dicens q̄ messias in aduentu suo multos de habitatorib⁹ orbis interficiet. ꝛ ꝓpter h̄ describit̄ h̄ eius vestimētū sanguine rubricatū. ꝛ oēs residuos iudeis subiiciet ꝛ ad hoc captat lr̄am. put p̄t. s nō p̄sequor hāc expositōnē. q̄m fundat̄ sup falsum. cū aduētus xp̄i trāsierit in p̄teritum. Catholici vo cōiter exponunt de xp̄o post passionē suā redeunte ad patrē. sequētes in hoc btōs Hiero. ꝛ Dyoni. fm quos illud qđ dr̄ hic.

a Quis est iste q̄ venit de edom ꝛc. est verbū angelor̄ xp̄m ascendentē admirantiū. et de eius mysteriis plenius doceri ꝛ illuminari petētiū. aliter tn̄. q̄ fm hiero. est verbū angelor̄ inferior̄ querētiū edoceri a superioribus. fm Dyonisiū vo. vij. ca. celestis hierarchie ē vbi omniū. q̄ etiaz supmi angeli q̄sierūt de p̄dictis plenius edoceri. s istis videtur obuiare dictū Augustī. v. super Gene. ad litera vbi dicit q̄ angeli a p̄ncipio cognouerūt omnia mysteria gratie fienda. cui dicto rndet̄ ab aliis q̄ licet cognouerunt dicta mysteria in generali. non tn̄ q̄tū ad omnes p̄ditiones p̄ticulares. ꝛ de istis quesierunt plenius edoceri. banc autē expositionē nō intendo p̄sequi per omnia. quia diffuse traditur in glosis ꝛ alior̄ postillis ad quas quilibet potest recurrere: nec ipsam intendo in aliq̄ reprobare sed tn̄ q̄ modū in q̄stionis scholastice aliq̄ circa eam dicere. Dicū est. q̄ ista expositio in aliquibus videtur extranea quia fm ipsam cū dicitur hic.

[r] p̄parate viā ꝓplo. [s] Planū facite iter et eligite lapides [t] et eleuate signū ad populos. Ecce dñs auditū fecit in extremis trē. [v] Dicite filie syon. [x] Ecce saluator tu⁹ ve

nit: [y] ecce merces ei⁹ cū eo. et opus ei⁹ cor̄ā illo. [z] Et vocabūt [a] eos ꝓplus sctūs redēpti a dño. [b] Tu aūt [c] vocaberis q̄sita ciuitas: [d] ꝛ nō derelicta.

Quis est iste Ixiij.

a Quis est iste q̄ venit de edom ꝛc. intelligēdus ē locus vñ xp̄s ascēdit. s. mons oliueti vel hierm̄ q̄ est iuxta eū: q̄ autē hierm̄ vel iudea intelligatur p edom videt̄ extraneum. cū idumea semp fuit iudee inimica. sicut esau ipsi iacob. Itē qđ dicit infra.

b Et aspsus ē sanguis eor̄ sup vestimēta mea. sic exponit̄ ab eis vt sit verbum christi de sua passione loquētis. Et aspersus est sanguis eorum. i. sanguis me⁹ qui dicitur eorum. eo q̄ est effusus p. curationem iudeorū. hoc extraneum videt̄. quia nō recolo me vidisse alibi in scriptura talē loquendi modū. Item xp̄o ascendēte mysteriū incarnationis iam erat in effectu cōpletū q̄tū ad substantiā facti ꝛ circūstātias. talia vo posteā sunt in effectu posita. nō vident̄ excedere facultatē cognitionis angelice. ꝛ maxime q̄ angeli etiā inferiores q̄ mittunt̄ in ministerium fuerūt in istis ministri. vt patet de angelis natiuitatē xp̄i annūciantib⁹ ipsis pastoribus. ꝛ de angelis apparentib⁹ marie ꝛ ioseph et tribus magis ꝛ cōsimilibus. vt p̄z ex euangelio in pluribus locis. ꝛ ideo dubiū videt̄ q̄ ascendente xp̄o quererent plenius edoceri de passione xp̄i dicendo. Quare rubrum est indumentū tuū ꝛc. vt dicit expositio ista. Item dato q̄ nō sit ibi aliq̄d tale dubiū seu modus loquēdi extraneus. tn̄ nō sumus artati ad tenendū ip̄am. vt videt: tū quia sacra scriptura exp̄sse nō determinat q̄ iste debeat esse sensus bar̄ scripture sicut determinat de pluribus aliis in boc libro scriptis. ꝛ aliis veteris testamēti locis. verbi gra qđ dr̄ supra in p̄ncipio. lxj. ca. Spūs dñi sup̄ me: eo q̄ vnxerit me. saluator dicit Luce. iiij. impletū fuisse in ipso. tū similiter nec auctoritas ecclesie determinauit hoc qđ viderim vel audierim: s soluz ad hoc habem⁹ auctoritates sanctor̄ dyonisij et hieronymi. ex q̄bus nō habetur argumētū necessariū: s tm̄ p̄babile. qđ sic deberet intelligi. vt habetur in summa sancti Thome. 3te p̄me arti. viij. p̄me q̄nis. et idē dicit sanct⁹ Augustin⁹ in epla ad vincentiū donatistā: q̄ arguebat ꝺ ip̄m de dictis sancti Hylarij. Ad qđ respondēs dicit. hoc genus literar̄ ab auctoritate canonis distinguēdū est. nō em̄ sic legūtur tāq̄ eis testimonia p̄ferātur. vt ꝺsentire nō liceat ꝛc. Itē de obscura traditione sacre scripture in plurib⁹ locis. ꝛ maxime in p̄phetis vna causa a doctorib⁹ assignatur. vt p̄ studiosos multiplicit̄ exponat̄. fm q̄ dr̄ Dañ. xij. Tu autē daniel claude sermones ꝛ signa libr̄ vsq̄ ad tp̄s statutū p̄trāsibūt plurimi: ꝛ multiplex erit scientia. i. expositio. vt dicunt doctores nostri. ꝓpter qđ absq̄ p̄ iudicio aliq̄ expositionis p̄dicte intendo aliam p̄sequi que mihi clarior videtur. p̄dicta vo sic diffuse posui non solū p̄o isto loco sacre scripture. sed etiā p̄o aliis. vt diligens lector consideret que expositiones sacre scripture necessario sunt tenēde. et que non. Ad euidentiam expositionis ponende cōsideraudū. q̄ edom et bosra in hebreo sunt nomina p̄pria et appellatiua. p̄out autez sunt p̄pria. Edom est nomen filij ysaac. qui alio nomine vocatur esau Genesis xxv. et etiam terre ab eo denominate. que latine dicit̄ idumea. Bosra vero vel potius Bisra. sic em̄ scribitur in hebreo. nomen est ciuitat̄ vnde fuit iobab rex edom Gen. xxxvij. p̄out vero sunt nomina appellatiua. Edom signat rubedinem. et bosra munitionem. His igitur p̄dictis veniamus ad diuisionem. Superius em̄ posita est facta per christum saluatio. Hic consequenter ponitur saluationis discretio. que perficere fiet in finali iudicio. tūc em̄ saluator segregabit electos a reprobis. sicut segregat pastor oues ab hedis Mathei. xxv. illud autem iudicium p̄cedet persecutio antichristi ꝛ eius exterminiū. ꝛ id eo

primo ponit antixpi exterminatio. secdo iudicij execatio capi. sequēti. Circa pmū sciēdū. q sicut dicit methodius martyr. z doctores cōiter ad detegendā antixpi pfidiam mittent a deo enoch z helyas qui detecta iudeis cōuertētur ad fidē xpi pniam agētes. z iō hic p ponit antixpi detectio. z secdo iudeorum psersio: ibi. Miserationū dñi Circa pmū esaias pnūdēs antixpi potestatē futurā et p xpm subito deiciē dā. admiratiue dicit de xpo.

a Quis ē iste. i. cuictoriosus.

b Qui venit de bosra. i. de birlim ciuitate munita in q antixps sedebit in templo tāq sit deus secda Thessal. ij. et ipaz muniet ad sui stabilitionē. c De eodem tinctis vestib⁹. i. rubricatis pm q dr. j. Quare ꝑ rubra ē indumētū tuū. z p hoc designatur interfectio antixpi. Quē dñs ihs interficiet spū oris sui in mōte olineti iuxta birlim z loquet hoc ꝓpheta de xpo ad modū bois victoris cui⁹ vestimenta sūt rubricata sanguine victoris ab eo.

d Iste formosus in stola sua. i. in humanitate sua gloriosa: q est qsi vestimētū diuinitatis. Vbi. ij. c. In similitudinē hoim fact⁹. z habitu inuētus vt homo: e Gradiēs in multitudine virtutis sue. qz tūc apparebit cū angelorū multitudine. pōr ponit xpi rnsio ad qōnē ꝓphete dicētis. f Ego q loquor iustitiā. spū oris mei inficiendo impiū z magnā ptē sibi adherentiū. g Et ꝓpugnator sum ad saluādū. s. electos de psecutōe antixpi. et pōr querit ꝓpheta ite. h Quare ergo rubrū est indumentū tuū ꝛc. z ps ex dictis snia. z subdit xpi rnsio dicentis. i Torcu. calcaui solus. z accipit h cōtinēs ꝓ cōtento. s. torcular ꝓ vuis in torculari calcatis ꝙ qs hic intelligit antixps z satellites eius. k Et de gentibus nō est vir mecū. qz nullus de hoibus poterit deicere antixpm. l Calcaui eos in furore meo. i. vindicta iustitie mee. m Et aspsus ē sanguis eorū ꝛc. z patet ex dictis sententia. n Dies enī vltionis. s. sanctorū de imperio antixpi interfectorū. o In corde meo. s. firmit dispositā. p Annus retributionis mee venit. reddēdo sibi z satellitibus suis penā debitā ꝓ peccatis: vel aliter.

p Annus retributionis. i. iudicij generalis.

q Circūspexi. z nō erat auxiliator. exponat sicut s. De gentib⁹ nō est vir mecū. r Et saluauit mihi. s. electos meos de psecutōe antixpi. s Brachiū meū. i. potentia mea. t Indignatio mea. cōtra antixpi mala:

v Ipsa auxiliata est mihi. inquantū ex decentia diuine iustitie ꝓcedet ista vindicta. loquitur hic ꝓpheta de futuro per modum ꝓteriti. vt frequenter fit in ꝓphetis ꝓpter certitudinem ꝓphetie. x Et conculcaui populos. antichristo adherentes. y Et inebriaui eos. auferendo eis sensum z potentiā euadendi. z Et detraxi virtutē eorū in terrā. adnihilando ipm antixpm.

a Miserationū. Hic ꝓpr ponit cōuersio iudeorum ad xpm. vbi primo ꝓ gratia impetrāda recolunt bñficia antiq. Secdo ponit eor deuota petitio: ibi. Tu autē. Circa pmū recolunt pmo in generali beneficia exhibita iudeis cū esaias dixit in eorū ꝑsona. Miserationū dñi recordabor ꝛc. z patz sententia vsq ibi.

b Et dixit. scz dominus.

c Verūtamen ꝑpls meus ē ꝛc. i. cuius sint peccatores in multis etiā a tēporibus antiqs tñ elegi eos in populū a tpe abrahe cui data fuit circumcisio q ē signū distinguēs isrl a gentibus.

d Filij nō negantes. s. nomē meū in afflictione egypti. q. d. de cens est ꝓpter h apud me ipsorū misereri. iō subditur.

e Et factus ē eis saluator. i. oī tribulatōe eorū. quā sustinuerūt

f Nō est tribulatus. s. ꝑpls iudaicus qui tū demeruit. z iō subditur. g Et angelus faciei eius. i. a facie dei missus

b Saluauit eos. sm q dr Exo. xiiij. Tollensq se angelus dñi qui ꝓcedebat castra filiorū isrl. abijt post eos: z cū eo pariter columna nubis vt egyptij nō possent nocere eis. z ibidē subdit. vt toto noctis tpe adire nullatenus accedere nō valerēt. i In dilectōe sua. gratuita. k Et indulgētia sua. remittēte eorū peccata.

l Ipse redemit eos. s. dñs z nō ex ꝑpli iustitia. qd patet ex ingratitudine sequēti. cū subdit.

m Ipsi autē ad iracundiā ꝓuocauerūt. s. dñm in fabricatione vituli Exo. xxxij. z in multis alijs factis. vt patet in libris veteris testamēti.

n Et afflixerūt spm sancti eius. s. moysi. cui⁹ spiritus multotiēs z multiplicit afflixerūt. vt ꝑz in libris Exo. z Deute. z Numerorū. o Et ꝙuer. est eis in inimicū. scz dñs nō ex odio. s iustitia puniēs eos ꝙ vicinos eorum. vt patet li. iudicū. z postea ꝙ reges egypti assyriorum z babylonis. iiij. Regū. p Et recordat⁹ est ꝛc. qz sicut ꝙ moysen liberauit eos de egypto. sic postea liberauit eos de captiuitate babylonica ꝙ cyrū.

q Vbi ē ꝛc. Hic ꝓpr ponit petitio eorū deuota. z primo ꝓ liberatione a pena. secdo ꝓ liberatōe a culpa: ibi Tu autē. Circa primū dicit in ꝑsona iudeorū tempore antixpi futuro. cātū ad penitētes.

q Vbi est q edu. eos de mari. s. rubro aquas corā eis dividendo Exo. xiiij.

r Cum pasto. gre. sui. i. cū moyse z aaron. psal. lxxvj. Deduxisti sicut oues ꝑplm tuū in manu moysi z aaron quasi diceret ita facilitet posset nos educere de perse-

cutione antixpi. z ꝟ mō subintelligēdū est in oibus sequētib⁹ ptis bui⁹. s ¶ Ubi est q̄ posuit i medio eius scz pli israelitici. t ¶ Spm̄ scti sui. s. moysi cui dedit spm̄ ꝓphetādi z sapiam z pstātiā ad educēdū israel de terra egypti. v ¶ Qui eduxit ad dexterā moysen .i. ad p⁹em bonā z pspерā: liberando eū de psecutōne pharaonis: eū occidere volentis Exo. ij. x ¶ Brachio maiestatis sue. i. fortitudine dextre sue. y ¶ Qui scidit aquas. scz maris. vt ptz ex dictis. z ¶ Ut facēt sibi nomē sempiternū. Ad gliam eīm nois sui recolēt z recolēt in futur⁹ generationib⁹ istō factum.

a ¶ Qui eduxit eos p abyssos. i. p. p fundū maris rubri.

b ¶ Quasi equū in deserto nō impingentē. i. pmpte z absq; aliq̄ impedimēto ꝓcedentē. c ¶ Quasi aial in cāpo. i. in terra plana. vbi nō bz obstacula. d ¶ Descēdēs. spūs dñi. s. angel⁹a deo missus. e ¶ Ductor ei⁹ fuit. vt ptz ex dictis. f ¶ Sic addu. popu. tu. vt fa. tibi no. glie. istud eīm factū fuit reductū ad memoriā vsq; nūc. z reducēt imposterū ad gliam diuini nois. g ¶ Attende de celo. ad oronē nr̄am. h ¶ Et vide de habi. san. tuo. afflictionē nr̄az. sicut alis feciſti. ō subdit. i ¶ Ubi ē zelus tu⁹. q̄ dilexisti pres electos. k ¶ Et fortitudo tua. q̄ toties liberasti eos. l ¶ Multitudo viscerum tuor̄. i. pietatū q̄bus eis bona pstitisti. m ¶ Sup me ptinuerūt se. a cōdescēsione: in ista eīm tribulatōe mea cessauerēt. n ¶ Tu eīm. Hic ꝓpr̄ petit liberatio a culpa. Circa quā ꝓmo allegat pietas z potētia diuina: cū dicit. n ¶ Tu eīm pater nr̄. in generatōe eīm mater ministrat materiā. z pr̄ dat formā. z ō in generatione bois de⁹ dicit pr̄. q: corpori organizato infundit aiam creando. o ¶ Et abraā nescivit nos. q. d. ab eo. nō habemus aiam: nec a iacob. p ¶ Tu dñe pr̄ nr̄. animando. q ¶ Redēptor nr̄. ipsam iustificando.

r ¶ A seculo nomē tuū. s. patris nr̄i z redēptoris.

s ¶ Quare errare nos feciſti dñe. i. pmisisti. t ¶ De vijs tuis. i. pceptis z pſilijs euāgelicis. v ¶ Indurasti cor no. subtrahēdo gram tuā cor mollificātē. tamē iuste ꝓ nr̄a incredulitate. x ¶ Ne timerem⁹ te. nō est intelligēdū istud causatiue. sic q de⁹ subtrahat gratiaz suā. vt p hoc ab hoib⁹ excludat diuinū timorē. s intelligitur tm̄ cōsecutive. Ad subtractionē eīm gre sequitur subtractio timoris filialis. q̄ ē ei anner⁹. y ¶ Cōvertere. peccata nr̄a remittēdo: z nos iustificando.

z ¶ Propē ser. tu. i. ꝓpē merita patriarchar̄ in fide xpi venturi mortuor̄. iō subdit. a ¶ Trib⁹ hereditatis tue. z vt petitio sit magis exaudibil⁹ adhuc recolit atrocitas pſecutōis antixpi. cū dr̄. b ¶ Quasi nihilū pos. po. san. tu. s. xpianū ipm̄ nihil reputādo.

c ¶ Hostes nr̄i. s. antixps z sibi adherētes. d ¶ Conculcauerūt sancti. tuā. Antixps eīm cōculcabit ecclīam dei cultum inde auferēdo. e ¶ Facti sum⁹ tc. q. d. tanq̄ extranei a te diuisi sumus in manib⁹ inimici tui.

¶ In ca. lxiij. vbi dr̄ in postil. ꝓmū est q̄ ista expositio in aliquib⁹ videt extranea. ¶ Additio. j.

Expositio sanctor̄ in ꝟ loco non videt extranea si bene ꝓsideret. ꝟ satis rōnabilis nō obstantib⁹ postillatoris rōnib⁹ ꝓ eā factis. z iō sicut p modū inq̄sitionis scholastice eam postillator impugnauit sic pari mō defendenda esse videt. Ad hoc eīm q̄ ꝓmo dicit q̄ bierūn seu iudea n dz intelligi p edom cū idumea sp fuerit iudee inimica: dicēdū q̄ descēdentes a iacob ꝺm carnē z ab ei⁹ fide recedētes. sicut fuit synagoga iudeorum xpm negātiū z crucifigentiū: talis synagoga merito trā sit in idumiticā inimicitiā ꝓ verā iudeā. vnde z nomē idumee sibi vendicat que ab exordio fuit israeli inimica ꝓut plene declarat tū est ꝟ. xxxiij. ca. in additōe vbi ostē sum fuit q̄ per idumeā intelligit ibi ad lram sub sensu metaphorico synagoga iudeor̄ q̄ est synagoga satbane Apoc. ij. Silr ꝓ bostra cadē intelligit synagoga ad lram sub alia rōne: vide ibi. Ite ad hoc q̄ dicit. ex ꝟ q̄ dr̄. Aspersus est sanguis eor̄ sup vestimēta mea. nō recte intelligit de sanguine xpi qz nō inuenit talē modū loquēdi in scripturis sacris: dicēdū q̄ sicut i scripturis sacris q̄nq; attribuunt xpo aliq̄ q̄ ei nō cōpetūt ꝺm se. ꝟ alias ꝓsideratōes. vt cū dr̄ in psal. in ꝓsona xpi. Verba delictor̄ meor̄. In q̄bus vbis xps dicit delicta alior̄ esse sua inq̄tū ꝓ eis penā sustinuit. vt ipse postil. ibidē exponit. sic in hoc loco aspsus dr̄ esse sanguis eor̄ nō qz esset eor̄ sanguis ꝓprie. ꝟ qz ꝓ ꝓcuratōez eorū fuit effusus. vel etiā qz ipi fecerūt se obnoxios sanguis. d. Sanguis ei⁹ sup nos z sup filios nr̄os. Ite ad hoc q̄ dicit q̄ xpo ascēdēte mysteriū incarnatōis tam erat in effectu cōpletū dicēdū. q̄ lz angelivisione beatifica mysteria gre cognoscūt. nō tm̄ oia. neq; cōpliter oēs. ꝟ ꝺm q̄ de⁹ voluerit eis revelare. vt in ꝓma ꝑte. q. lvij. arti. vlti. in corpore qōnis. z iō cognitio oim̄ mysteriorum incarnatōis xpi videtur excedere facultatē angelice cognitionis. vnde de talibus angeli amplius querebāt edoceri. Plato etiaz q̄ hec rō esset valida. tm̄ adhuc nō cogeret exponere hāc ꝓphetiam de xpo post passionem suā ad patrē redeunte. z hoc exponēdo q̄ hoc q̄ dr̄ hic. Quis ē iste q̄ venit de edom. sit verbū esaie admirātis de victoria passionis. ꝓut postillator vult ꝺm suā expositōez. Ite ad hoc q̄ dicit: q̄ nō artamur ad tenēdū expositōnē p̄dictor̄ sanctor̄ dicē dū: q̄ licet verū est. q̄ ea q̄ habent tm̄ ex dictis sanctorū doctor̄ nō sunt tante auctoritat⁹: vt ex eis testimonia p̄ferant. ꝓut dicit Augustin⁹. tm̄ ꝺm pietatem seu ex voto pietatis oportet honorare sanctos z nō cōtradicere temerarie eor̄ scripturis.

¶ In eodē caplo vbi dr̄ in postilla. Indignatio mea contra antixpi mala.

¶ Additio. ij.

Ubi nos habem⁹. Indignatio mea. in hebreo dr̄. Ira mea auxiliata ē mihi. cui⁹ sensus est. Nā ꝺm philosophū. ad p̄sentiā vindicte delectatio sequit quē quidē vindictā si sit ꝓfecta totalit excludit tristiciā

vnde bicloq̃tur deus ad modū hominis qui vindictā p̄ fectam exercens p̄ suā irā ex hoc cōsequit quictationem seu delectationē et sic ira auxiliat irato: de quo dicit. Ira mea seu indignatio mea auxiliata est mihi.

In eodē capitulo vbi dicit in postilla. Tu em̄ pat̄ nr̄. In generatione em̄ mater ministrat materiā.

Additio.iij.

Sicut deus infundit animam corpori organizato creando ita etiā est creator materie de nihilo caz p̄ducēdo. Unde p̄m cōsiderationē postillatoris sic p̄tineret ad deū respectu hominis ratio maternitatis. sicut z paternitatis. Et ideo aliter videt dicendū. Pro quo attendendū est q̄ ad hoc q̄ affectū filialē habeam⁹ ad deū requirit donū spūssancti. s. donū pietatis p̄ quod donū cultum et officiū exhibemus deo vt patri p̄m illud Roma. viij. Accepistis spiritū adoptionis filiorū in quo clamamus abba pater. vnde p̄m sanctū Tho. in secūda secunde. qōne. cxxj. arti. j. in responsione secūdi argumēti. deo exhibere cultū vt patri est excellentius q̄ exhibere cultū deo. vt creatori z dño. Et ideo ad p̄clamandū paternalem pietatē dei cū dixisset. Multitudo viscerū tuorum ꝛc. subdit. Tu em̄ pater noster. q̄si diceret nō solum ad te clamam⁹. vt ad creatorē seu dñm s̄ vt ad patrē cui magis p̄tinet ostendere viscera miserationū ad filios. et seqūtur. Abraam nescivit nos. quasi diceret. paternitas tua erga nos. non est ista sicut paternitas abrae vel israelis. quia tu non solum es pater s̄ etiā dominus z redemptor et saluator. vnde subdit p̄ropheta di. Pater noster. redemptor noster a seculo ꝛc.

Replica.

In capitulo.lxiij. postillator allegat expositionez beati Dyonisij z beati Hieronymi exponentium aut cōmuniter de xp̄o post passionē redeunte ad patrē. s̄ dicit salua reuerētia sanctorū illā expositionē. nec velle sequi. nec reprobare. s̄ p̄ modū scholastice inq̄sitionis pauca circa eam dicere. primū q̄ illa expositio videt ad literā esse extranea vbi p̄ edom accipit mons olivareti vel bierusalē. cū edom fuit iudee semper hostis sicut esau iacob. Secūdo circa hoc q̄d dicit. Et aspersus est sanguis eorū sup̄ vestimēta mea. exponit q̄ sanguis xp̄i dicat sanguis iudeorū. quia p̄ p̄curationē eorū effusus est dicit postillator se nō recolere simile modū loquēdi in scripturis Tercio est sibi dubiū q̄ ad admirationes hic positas. q̄s ista expositio dicit esse angelorū ꝛc. Et finaliter se excusans a sequela illius expositionis dicit. dato q̄ nō esset talis loquendi extraneitas. nō sumus tamē artati ad tenēdū illā expositionē. tū quia sacra scriptura exp̄sse nō declarat q̄ iste sit sensus huius scripture z nō alius. sicut in plerisq̄z locis fit. exemplū s̄. vij. ca. Ecce virgo cōcipiet. sensus illi⁹ determinat auctoritate euangelij z sic de alijs. Nec ecclesia determinavit. s̄ solū habem⁹ ad id auctoritatē dyonisij z diero. ex q̄ nō habet argumētū necessariū q̄uis pbabile put vult sanct⁹ Tho. j. p̄te summe arti. viij. j. q. in responsione ad scd̄m argumētū. Et hoc idem vult beatus Aug⁹. ad vincentiū donatistā. qui arguebat ꝺ eū de dict⁹ beati hylarij. cui respondit beat⁹ Aug⁹. dicens. Hoc genus scripturarū ab auctoritate sacri canonis distinguendū est. nō em̄ sic leguntur tanq̄z ex eis testimonia p̄ferātur vt contra non liceat sentire. Sic et isdē beatus Aug⁹. libros suos nō vult legi. vt necessitatē credulitatis imponant. vt p̄z in libris retrac. Sed bis bene dictis z ad multa valentib⁹ Burgēsis se opponit volens dicta motiua postil. euacuare. Ad p̄mū rñdet p̄ sensum quē ipsemet dicit metaphoricū. q̄ p̄ edom significet bierusalē q̄d si ita est: nihil est ad p̄positū q̄ postillator dicit ad literā nō ad metaphoram. Nā multa sunt vera p̄ metaphorā que ad literā vt termini sonāt sunt absurda. vt Judicū. ix. Jerūt ligna vt eligeret sibi regē. vñ sicut p̄m Burgēsem. z oēs communiter doctores a solo sensu lr̄ali sumit efficax argumentū. igit etiā a solo sensu lr̄ali nō a metaphorico sumitur efficax ad argumentū rñsio. q̄ igit Burgēsis p̄ metaphorā rñdet. nō euacuat p̄mū postillatoris argumentū. Ad scd̄m argumētū postil. rñdet burgen. p̄ lre corruptionē. q̄ mutat actiuū in passiuū. p̄pheta em̄ in p̄sona xp̄i dicit hic de sanguinis effusione quaz actiue xp̄s fecit nō quā passiue sustinuit. p̄z hoc ex lra in q̄ dr̄ Calcaui eos in ira z cōculcaui in furore meo. z aspersus est sanguis eorū sup̄ vestē meā ꝛc. hic fit sermo de ira furore z indignatōe xp̄i: q̄ in effusione sanguinis xp̄i qui de corpore eius effusus est. locuz nō habent. q̄z in ea exp̄te xp̄i. nec fuit ira. nec furor. nec indignatio. s̄ charitas: patiētia z diuina miseratio. Ad tertiū argumētū postillatoris Burgē. rñdet q̄si actus aliq̄s hierarchicus esset inq̄sitiuus. q̄d non videt verum. quia actus hierarchici sunt superiorū ad inferiores vt docet beat⁹ Dyonisius. Cū igit nō sit minor difficultas in q̄rendo q̄ in determinādo questita. talis igit actus hierarchic⁹ si esset: nō esset inferior ad superiores. s̄ econuerso. sunt igit actus hierarchici reuelatōes spontanee non inq̄sitiones exacte. Sunt etiā beati in bis q̄ ostendunt̄ cōtenti nō in inq̄rendo curiosi. z videt in hac p̄te Burg. postillatorē non recte vidisse q̄n dicit eū scire. q̄ ille inq̄sitiones sint esaie de victoria passionis xp̄i. Nō em̄ postillator hoc dicit: s̄ dicit q̄ esaias admirat̄ p̄ hmōi inq̄sitiones de victoria xp̄i ꝺ antixp̄m. de qua z Burgēsis rōne cōpulsus dimittēdo sentētiā sanctorū sequēdo postillatorem exponit dunc passum. Et indignatio mea auxiliata est mihi ꝺ antixp̄m: inquit. Ad vltimaz rōnem postillatoris nō recte innuit Burgē. q̄si postil. temerarie se opponat dictis sanctorū. q̄d patet in sua p̄testatione. q̄ vt dicit sine p̄iudicio sentētie sanctorū intendo aliam p̄sequi. In eodē capi. vbi dicit. Tu pater noster es. postillator dicit q̄ deus potius dicatur pater hominis: q̄z mater. q̄ ministrat formā: mater vō materiā in hois generatōe: Burgēsis volēs hoc bene dictū infirmare arguit q̄ p̄m dictū postillatoris. deus habet ita rōnez maternitatis sicut paternitatis: quia creando materiā ministrat: sicut z formā. Respōdeo q̄uis deus creauit materiā p̄mā. ex hoc tn̄ non dicit mater in generatōe hominis. quia nō cōponit homo ex illa materia p̄ma z anima. s̄ ex corpore z anima. corpus em̄ organizatū nō est ex nihilo p̄ cōsequens nō est creatū: s̄ opere parentū generatū. parens autē in hoc opere ministrans materiaz vere mater dicit. administrans formā dicit pater. quia igit deus huic corpori generato dat formā. s. animā igitur dicitur pater. Est igitur obiectio Burgēsis temptatiua. sicut in vico stramineum parisius consuevit fieri cōtra beanos.

Capitulum.lxiiij.

Utinam. Aliqui doctores catholici exponūt p̄ncipium huius capituli de primo xp̄i aduentu. s̄ hoc nō videtur cōuenienter dictum quia p̄mus xp̄i aduentus fuit in maxima humilitate. z sic descript⁹ fuit futur⁹ Zacharie. ix. Ecce rex tuus venit tibi iust⁹ et saluator. et ipse pauper ꝛc. vnde sup̄ illud Gen̄. xlix. Ligans ad vitem pullū suū ꝛc. dicit Rabi moyses. q̄n veniet rex messias in bierusalē ad saluandū israel ipse erit cingulans asinū suū. z equitās sup̄ eum. vt ducat se cū humilitate. sicut scriptū est Zacharie. ix. Et ipse pauper. Hic aūt aduētus eius describit cū magna potestate z terrore. p̄pter q̄d magister alexander de bales exponit hoc de scd̄o aduētu eius. s. ad iudiciū. q̄ in potestate magna erit z maiestate Luce. xxj. Igitur banc sniam sequēdo dicendū q̄ postq̄z descriptū est antixp̄i ex terminiū. b ꝺnr̄ describit iudiciū. Circa q̄d p̄mo p̄mit sanctorū desideriū. scd̄o ip̄m iudiciū: ibi. Ecce tu iratus es. Prima in duas. q̄z primo ponit dictū desiderium. scd̄o huius desiderij motiuum p̄ncipium: ibi. a seculo.

Circa ꝑmū sciēdū ꝙ licet iudiciū futurū bonꝝ rēdū sit reprobis. tñ desiderādū ē electis. q̄ tunc in aia ⁊ corpore beatificabunt. ꝓpter quod saluator Luce. xxi. loquēs aplis de iudicio futuro dicit. Dum aūt fieri incipietib⁹ respicite ⁊ leuate capita vra. i. exhylarate corda. vt exponit Gregor⁹ Cum appropiet redēptio vra

boc aūt ꝓuidēs esaias dicit.

a Utinā dirūperes celos ⁊ descenderes. s. ad iudicium. Iz em̄ tūc nō rūpāt celi supiores. q̄ non sunt scissibiles: tñ celū aereū de q̄ dicit in euāgelio: Volucres celi ꝛc. inflamabit igne ꝙflagrationis iudicij aduētū ꝑcedente ꝑm ꝙ dr̄ psal. xcvi. Ignis ante ipm̄ ꝑcedet ⁊ sic celū aereū q̄dāmodo lacerabit. q dr̄ celi pluraliter ponēdo plurale ꝓ singulari. sic Exo. xxxii. dr̄. Isti sunt dii tui de vitulo ꝓflatili q̄ erat vnicus. vel aliter ꝓpter diuersas ptes aeris. s. supiorē mōtes trāscēdente ⁊ inferiorē. ignis em̄ ꝙflagratōis attinget vtrāq; ptē q⁊ tātū ascēdet q̄ntū aque diluuii q̄. xv. cubitis vltra cacumina mōtiū ascēderūt Gen. vii. b A facie tua mōtes defluerēt. q⁊ ante aduētū iudicis mōtes terremotu corruēt. c Sicut exustio ignis tabescerēt igne em̄ ꝙflagratōis materia mōtiū cū alia terra purgabit. d Atque arderēt igni. q⁊ ille ignis purgabit aq̄s exīntes in supficie terre. e Ut notū fieret nomen tuū. i. potestas tua tanq̄ iudicis venietis. f Inimicis tuis. q⁊ ante timorē tuū a se abiecerūt. g A facie tua gentes turbarent. ꝑm ꝙ dr̄ Luce. xxi. Arescentib⁹ hoibus ꝓ timore ⁊ expectatōe que supuenient vniuerso orbi. iō subdit. h Cū feceris mirabilia. ꝑdicta. i Non sustinebim⁹. quia q̄ntūcunq; sint tūc tpis alīq̄ boies iusti concutient tñ horrore ex humana fragilitate. qđ ꝓpr̄ declarat ꝑ simile: cū subdit. k Descendisti. in datione legis sup montē synai. l Et a facie tua mon. de flu. q⁊ tūc mons synai videbat tremere ⁊ ardere. vt hī Exo. xx. ꝓpter qđ filij isr̄l territi ⁊ pauore cōcussi stetēr alonge dicētes moysi. Loquere tu nobis ⁊ audiem⁹. et nō loq̄tur nob dñs ne forte moriamur. ⁊ ex hoc seqūtur ꝙ maior terror erit q̄n veniet ad iudiciū. q⁊ illud respectu istius fuit minimū. m A seculo. Hic ꝓpr̄ ponit ratio dicti desiderij. s. ex pfecta beatitudine quā sancti tunc habebūt in aia ⁊ corpore: ⁊ nō ante. A seculo nō audierūt ꝛc. quia illud bonū est infinitū ⁊ ꝓ ꝑpr̄s inenarrabile.

n Que ꝑparasti expectātibus te. s. filiū tuū. in cuius aspectu reficient beati interior̄ rōne sue deitatis. ⁊ exterius rōne sue būanitatis. ꝑm ꝙ dicit Aug⁹. sup Joh. ⁊ ꝑm hoc allegat hec auctoritas dicta de filio q̄ est dei sapientia. s. ad Hebr. ij. o Occurristi. i. occurres. q⁊ loq̄tur de futuro ꝑ modū ꝑteriti ꝓpter certitudinē ꝓphetie. p Letanti ⁊ facienti iustitiā. i. cetui electorum tunc in iudicio apparēti. vt cū letitia deducat ad patriam. q In vijs tuis recordabuntur tui. gratias agēdo de omnib⁹ bonis q̄ eis feceris. r Ecce tu. Hic cōsequēter describitur ipsum iudiciū. Circa quod sciendum ꝙ dupler est dei iudicium. vnū discretōnis quod est vocatio aliquorum ad fidem alijs dimissis iudicio dei occulto tamē iusto, ⁊ istud iudicium q̄tuz ad suum statum potissimū incepit a principio ꝓdicationis christi ꝓpter qđ dicit Joh. xvi. Nunc iudicium est mundi. ꝑm ꝙ exponūt sancti. Aliud est iudiciū discussionis quo dei iudicio reddunt pene ac ꝑmia ꝑ peccatis ⁊ meritis. ⁊ istud potissimū fiet in iudicio finali: q̄n in anima ⁊ corpore beatificabunt electi. ⁊ cruciabunt reprobi: a tēpe tñ passionis xpi cepit ꝑmissio electorum q̄tū ad gloriā anime: ⁊ punitio reprobor̄ in anima. nō solū extunc. ꝑ etiā ante De istis aūt duobus iudicijs videt Esaias loq̄ mixtim vsq; ad finem libri Et diuiditur in duas partes. In prima ponit iudeorū querimonia: in secūda domini sentētia capitulo seq̄nti Circa primū sciendum ꝙ iudei ꝑ orbem dispersi frequēter lamētantur destructionē ciuitat̄ et templi per Tytū factam. ⁊ suā dispersionē per orbem ꝑcantes in iudea congregari. et ciuitatē et templū sibi restitui. licet aūt dicta destructio ⁊ dispersio inflicte fuerint eis ꝓpter mortē xpi. vt habet expresse Luce. xix. tamē hoc nō credunt iudei. ꝑ attribuunt hoc peccato idolatrie vituli conflatilis: inducētes ad hoc illud qđ Exo. xxxii. dr̄. Ego aūt in die vltionis visitabo hoc peccatū ipsorū. et idolatrie antiquor̄. que continetur in libris iudicū et regum tēpore templi primi. et peccatis auaricie et odij fraterni. que viguerūt tempore tēpli secundi. et ꝑm hoc pōt hec litera exponi. In hac igit querimonia ꝓmo ponitur confessio peccatorū cū dicitur.

r Ecce tu iratus es. contra nos. et causa subditur cum dicitur.

s Et peccauimus. q̄si diceret ⁊ iuste iratus es. q⁊ peccauimus. ⁊ nō solū de nouo. ꝑ etiā ab antiquo. iō subditur.

t Et in ipsis. scilicet peccatis.

v Fuimus semp. tamē de tua misericordia speramus ideo subditur. x Et saluabimur. nō ex nostra iustitia ꝑ tua misericordia. ideo subdit.

y Et facti sum⁹ vt immundi oēs nos, immundicia peccati. potest etiā boc exponi corporaliter quia iudei ꝑ orbez dispersi ab alijs gentibus reputantur viles et abominabiles.

z Et quasi pannus mēstruate vniuerse iustitie nostre. q⁊ iudei modo nō possunt sacrificia ꝑ peccatis offerre. q⁊ talia nō possunt offerri ab eis nisi in hierusalē. et sine talibus sacrificijs non reputant se perfecte mundari et iustificari.

a Et cecidimus q̄si folium. de arbore cadēs. sic cecidim⁹ ab honore regni ⁊ sacerdotij. b Iniq̄tates nostre q̄si ventus ab stulerūt nos. expellēdo de terra promissionis ad longinq̄s ptes orbis. c Non est q̄ inuocet nomē tuū. i. nō habemus summū sacerdotē qui oret ꝑ nobis ⁊ offerat sacrificiū vt nobis placeris. ꝑm ꝙ dicit Leuit. xvi. de expiatione peccati totius multitudinis. et post determinationez sacrificij debiti ꝑ peccato subdit. Et orante ꝑ eis sacerdote ꝓpitius erit eis dñs. ideo subditur.

d Qui consurgat. ꝓ nobis.

e Et teneat te. in nostra reconciliatione.

f Abscondisti faciē tuā a nobis. loq̄tur de deo ad modū hominis irati. qui nō vult ostendere faciē suam illis contra quos iratus est.

g Et allisisti nos. id est confregisti. b In manu

iniq̃tatis nr̃e.i. ꝓpter iniq̃tatē nr̃ām. Conſeq̃nter notat̃ miſcōie petitio cū dr̃. a Et nūc dñe pr̃ nr̃ es tu.p̄ creationē. b Nos vo lutū. 7 fictor nr̃. ſupple es tu. vm q dr̃ Dicere. xviij. Sicut lutū in manu figuli: ita vos i manu mea vom⁹ iſrl. c Ne iraſcaris dñe ſatis.i. abundāter. d Et vltra ne memineris iniq̃tatis nr̃e. ad ampli⁹ puniēdū. e Ecce reſpice. miſeriā noſtram. 7 allegat̃ rō cū dr̃. f Populus tu⁹ oēs nos. p legē moyſi nobis data. g Ciuitas ſcti tui .ſ. hirlm tuo cultui deputata. h Facta ē deſerta. p tytū. i Dom⁹ ſctificationis nr̃e.i. tēplū vbi offerebanē ſacrificia ꝓ ſanctificatione nr̃a. k Et glie nr̃e. qz ipſa glificabantur ſup oia erena. Cetera patēt ex dict̃ vſq; ibi. l Nūq̃d ſuper his miſeris nr̃is. m Continebis te dñe. a nr̃a ꝓſolatōne. q. d. nō n Tacebis 7 affliges nos. i. affligi permittes ab inimicis nr̃is. o Tebemēnē. i. vlt̃ poſſibilitatē nr̃az ſuſtinēdi. q. d. nō deſert te.

a Et nūc dñe pater nr̃ es tu: b nos vo lutū: 7 fictor nr̃ tu 7 opa manuū tuaꝝ oēs nos c Ne iraſcaris dñe ſatis: d et ne vlt̃ memineris iniq̃tatis nr̃e c Ecce reſpice: f ppls tu⁹ oēs nos. g Ciuitas ſcti tui: d facta ē deſerta: ſyon deſerta facta ē: hirlm deſolata: i domus ſctificatōis nr̃e: k 7 glie nr̃e vbi laudauerūt te pres nr̃i. fcā ē in exuſtionē ignis 7 oia deſiderabilia nr̃a vſa ſt̃ ruinas. l Nūq̃d ſuper his m ꝓtinebē te dñe: n taceb 7 affliges nos o vehementer.

Capl̃m. lxv.

a Uieſierūt me b q̃ ante nō interrogabāt c inuenerūt d q̃ nō q̃ſierūt me e dixi. f Ecce ego: ecce ego g ad gētē q̃ neſciebat me: 7 q̃ nō inuocabat nomen meū h Expandi man⁹ meas: i tota die k ad populū incredulū: l q̃ graditur in via nō bona poſt cogitationes ſuas. m Popul⁹ q̃ ad iracundiā ꝓuocat me ante faciē meā ſemp: n q̃ immolant in hortis o 7 ſacrificant ſup lateres: p qui habitant in ſepulcris q 7 in delubris idoloꝝ dormiūt r qui comedunt carnē ſuillā: s 7 ius ꝓphanū vaſis eoꝝ: t qui dicunt: v recede a me non appropinques mihi: qz immūdus es. x Iſti fumus erunt in furore meo: y ignis ardēs tota die. z Ecce ſcriptū eſt coꝝ me. a Non tacebo: b ſed reddam et retribuā in ſinu eorum c iniquitates veſtras d 7 iniq̃tates patrum veſtrorum ſimul dicit dñs: e q̃ ſacrificauerunt ſup montes.

Uieſierūt. Dic ꝓ nr̃ ponit̃ dñi ſnia. 7 p̄mo de gētiū vocatōe. ſcdo de iudeoꝝ reprobatōe: ibi. Expādi. ſic em̃ allegat paul⁹ apl̃s ad Ro. x. hanc lram dictam eſſe de vocatōe gētiliū 7 reprobatōe iudeoꝝ. Circa p̄mū dr̃: a Quesierūt me. ad me deuote ꝓ fidē venientes ad p̄dicationē apl̃oꝝ. b Qui ante nō interrogabant. ſ. gentiles q̃ legē diuinit⁹ data 7 ꝓphetas nō habebant. c Inuenerūt. ſ. me p grām. d Qui nō q̃ſierunt me. ſ. an̄ p̄dicationē apl̃oꝝ. iō ſubdit̃. e Dixi. ſ. determinate diffiniēdo. f Ecce ego: ecce ego. 7 fit duplicatio ad maiorē aſſertōnē. g Ad gentē q̃ nō ꝛc. q̃ ante p̄dicationē apl̃oꝝ gētiles erāt cōiter idolatrie dediti: 7 ſic inuocabāt idola 7 nō nomē dñi. h Expādi: ibi ponit̃ ſnia dñi q̃tū ad iudeos. 7 p̄mo ꝓponit̃ iſta ſnia. ſcdo remouet̃ iudeoꝝ falſa fiducia ſequēti ca. p̄ma diuidit̃ in tres. q̃ p̄mo ponit̃ multitudinis iudaice reprobatio. ſcdo paucoꝝ electio: ibi. Hec dic̃ dñs. 7 t̃cio vtrozūq; retributio: ibi. Et vos. iſta t̃n diuiſio nō ē omino p̄ciſa: q̃ in p̄ma pte ponit̃ aliq̃d de punitōe reproboꝝ. q̃ ꝓphe frequēt̃ de vno trāſeunt ad aliud 7 econuerſo. 7 maxime Eſaias. Circa p̄mū dr̃ in ꝑſona dñi. b Expandi man⁹ meas. volens ad me trahere. i Tota die. i. ab antiquo vſq; ad pñs. p̄mo p ꝓphetas: poſtea p meip̄m incarnatū. k Ad ꝓphm incredulū. i. iudaicū q̃ ſemp fuit dure cervicis. vt patet ex decurſu veteris ac noui teſtamēti. l Qui gradit̃ ꝛc. poſt cogitatōes ſuas. i. poſt inclinatōz fomitis ad malū 7 non poſt leges meas. m Popul⁹ q̃ ad ira. puo. me ante faciē meā. q̃ etiā in loco diuini cultus exercebant idolatriā tpe manaſſe. 7 aliquoꝝ alioꝝ regū. vt ꝑz iiij. Reg. 7 ij. Paral. n Qui immolāt in hortꝫ. vbi colebāt idola: in locis. ſ. memoꝛoſis. vbi etiā luxuriā exerce-

di man⁹ meas: tota die ad populū incredulū: q̃ graditur in via nō bona poſt cogitationes ſuas. Populus q̃ ad iracundiā ꝓuocat me ante faciē meā ſemp: q̃ immolant in hortis 7 ſacrificant ſup lateres: qui habitant in ſepulcris 7 in delubris idoloꝝ dormiūt qui comedunt carnē ſuillā: 7 ius ꝓphanū vaſis eoꝝ: qui dicunt: recede a me non appropinques mihi: qz immūdus es. Iſti fumus erunt in furore meo: ignis ardēs tota die. Ecce ſcriptū eſt coꝝ me. Non tacebo: ſed reddam et retribuā in ſinu eorum iniquitates veſtras 7 iniq̃tates patrum veſtrorum ſimul dicit dñs: q̃ ſacrificauerunt ſup montes.

g Et in delubris idoloꝝ dormiūt: ibi em̃ antiq̃tus ſup coꝝ oſtie immolate dormiebant ad habendū reuelationes i ſomnis ſicut legit̃ de bruto in hiſtoria britonum.

r Qui comedūt carnē ſuillā ꝛc. idolis immolatā. et ſic erat ibi duplex trāſgreſſio. ſ. legis moſaice q̃ abſolute ꝓhibebat talē carnē comedere. 7 ꝓhibitōis idolatrie.

s Et ius ꝓphanū in vaſis eorū .i. oblatio de materia liq̃da q̃ fiebat cū oblatōne ſacrificij de animalibus.

t Qui dicūt. ſ. gentili.

v Recede a me ꝛc. ꝓputabāt em̃ gentiles ita imundos. q̃ nō cōicabāt cū eis.

vt ꝑz ex libris veter̃ ac noui teſtamēti. iſte t̃n ꝓceptus ſic inualuit. 7 maxime apd̄ iudeos q̃ phariſei dicebāt q̃ etiā iudeos ꝓtenebāt. q̃ nō erāt de ſecta ſua. vnde 7 dño diſcūbente in domo Matbei: q̃ erat natōe iude⁹ dixerūt Math. ix. Quare cū publicanis ꝛc. 7 t̃n Matheus erat natōe iude⁹. 7 ſile legit̃ in euāgelio in pluribus locis. iſti em̃ phariſei erāt iuſti apparent̃. ſ nō realiter. 7 q̃ ſimulata ſanctitas duplex ē iniq̃tas ſm q̃ dicit Hiero. iō ſubdit̃ debita punitio: cum dr̃. x Iſti fum⁹ erunt in furore meo. i. materia applicabilis igni gehēne. y Ignis ardēs tota die. i. cōtinue 7 abiq; fine. ſicut dr̃ infra in fine libri. Ignis eoꝝ n̄ extinguet̃ z Ecce ſcriptū ē coꝝ me indelibilit̃ ſm q̃ dr̃ Hiere. xvij. Peccatū iuda ſcriptū ē ſtilo ferreo in vngue adamantino. a Non tacebo. diſſimulādo. b Sed reddā 7 retribuā ꝛc. Ad intellectū hui⁹ ſciendū q̃ ſicut gloria cuiuſlibet beati creſcit ex gloria ſibi cōiunctoꝝ ſic pena cuiuſlibet damnati creſcit ex pena ſibi cōiunctoꝝ ꝓpter q̃d diues epulo in inferno poſitus petijt lazarū mitti ad fratres ſuos vt cōteſtaret̃ illis ne venirent in locū tormentoꝝ Luce. xvj. 7 hoc eſt q̃d dicit̃. b Sed reddā 7 retribuā in ſinu coꝝ. i. iudeoꝝ reprobatoꝝ generaliter priorꝫ et poſteriorꝫ.

c Iniq̃tates veſtras. hoc dicit̃ q̃tū ad iudeos q̃ fuerunt poſt captiuitatē babylonis maxime tpe xpi 7 deinceps. d Et iniq̃tates patrū ꝛc. ita q̃ ex pena vna creſcit pena eoꝝ 7 econuerſo. vt dictū eſt.

e Qui ſacrificauerūt ſup mōtes. Iſtud refert̃ ad iudeos illos q̃ p̄ceſſerūt captiuitatē babylonicā qui fuerūt multiplicit̃ idolatre. vt ꝑz in libris iudicū regū et ꝓpalypo. poſtvo captiuitatē babylonicā nō legūt iudei

fuisse idolatrie ni si alicꝫ pauci circa tpa machabeoꝝ. § postea ageꝝ de peccatis eoꝝ. 7 iã in pte dictũ est §.

a ¶ Et sup col. cc. colẽdo ibi idola faciebãt deo obpro bria. b ¶ Et remetiar opꝛ eoꝝ. inferẽdo pnã ꝟm mẽ surã peccati 7 modũ. c ¶ Primũ in sinu eoꝝ. i. peccatũ factũ in inuẽtute simul puniã cuz pctõ facto in senectute vel alic. Primũ .i. pctm patꝝ in filijs mõ dicto.

d ¶ Hec dic cc. Hic ꝓfter. circa iudeos ponitur paucoꝝ electio. s. apl'oꝝ 7 alioꝝ q̃ crediderũt in xp̃o: cũ dr. Hec dicit dñs. cuius verbũ frustrari nõ põt.

e ¶ Quõ si inueniatur granũ .s. vnum. f ¶ In botro. post tẽpe statẽ qd̃ ẽ modicũ respective.

g ¶ Et dicaꝫ. volenti accipere.

b ¶ Ne dissipes illud qm̃ benedictio ẽ cc .i. vonũ dei qd̃ remansit ceterꝫ peuntibꝰ.

i ¶ Sic faciã ꝓpt̃ seruos meos .i. ꝓpt̃ patriarchas 7 ꝓphetas antiquos. k ¶ Et nõ disp̃dã totuz .s. ꝓplin iudaicũ.

l ¶ Et educã de iacob semẽ. s. apl'os 7 alios de iudaismo credẽtes. m ¶ Et de iuda. de q̃ tribu natꝰ est xp̃s ꝟm carnẽ. n ¶ Possidẽtez mõtes meos. i. ecclam militantẽ 7 triũphantẽ. o ¶ Et hereditabũt eã. s. eccliaz militãtẽ ꝑ 7 triũphãtẽ postea. p ¶ Electi mei. i. xp̃iani veri. q ¶ Et erũt cãpestria in caulas gregũ cc. 7 p greges frequẽter in scriptura intelliguñt fideles. ps. xciij. Nos aũt ꝓpl's pascue eiꝰ: 7 oues manꝰ eius. p caulas igit̃ in cãpestribꝰ et vallibꝰ edificatas intelligũtur ecclesie edificate p orbẽ vbiq; in q̃bus fideles congregañt ad ꝛcipiendũ sacramẽta 7 diuini verbi nutrimẽtũ. Exprimit̃ tñ in speciali vallis achor q̃ de pctõ suo vere penitens dedit gloriã deo Josue. vij. ca. qz eccles'ia est locus receptiuus vere penitẽtiũ. Designãt etiã hic noie gregũ fideles minores 7 maiores noie armentoꝝ. r ¶ Et vos. Hic ꝓñr ponit̃ ꝑdictoꝝ retributio 7 ꝓmo reproboꝝ 7 electoꝝ mixtim. scdo electoꝝ separatim: ibi. Quia obliuioni. Circa primũ dr. r ¶ Et vos q̃ derelinquitis dñm. colẽtes idola. s ¶ Qui obli. estis montẽ sanctũ meũ. vbi erat templũ diuino cultui dedicatum. t ¶ Qui ponitis fortune mẽsaz. eo q̃ reputabañ dea felicitatis tpalis. v ¶ Et libatis sup eã. oblationẽ de liquidis in hac idolatria 7 supradictis fuerũt iudei implicati ante captiuitatẽ babylonicã. qz multi ex eis sequebañ omnimodã idolatriã. vt patz ex. iiij. Regũ. x ¶ Numerabo vos in gladio. q̃si diceret. null' euadet ideo subdit̃. y ¶ Et oẽs cc. pro eo q̃ vocaui p ꝓphetas. z ¶ Et nõ respondistis. peccata vestra cõfitẽdo s magis ꝓphetae veristis contumatiã augendo. vt patet. ij. Paralypo. vltimo. a ¶ Locut' sum in persona ꝓpria in humanitate assumpta. b ¶ Et nõ audi. § magis doctrinã mcã reprobastis vt patet et evãgelio in plurib' locis. c ¶ Et faciebatis malũ cc. bona pauperꝝ rapiendo. 7 frẽs vestros odiendo. ista em̃ duo, s. auaricia 7 fraternũ odiũ multũ viguerũt in ꝓplo iudaico post reditũ captiuitatis babylonice. vt dicit etiã iudei 7 magis increuerunt imminente tpe xp̃i.

d ¶ Et que nolui elegistis .s. falsam apparẽtiã sanctitatis. ꝓpter qd̃ xp̃us maxime ꝑ hypocrisim p̃dicauit. 7 sb̃ditur pena iuxt̃ bonoꝝ p̃mia. qz opposita iuxta se posita magis eluceſcunt; cũ subditur.

e ¶ Ecce serui mei comedẽt cc. p cibũ 7 potũ hic intelligitur refectio bonorũ in celo. qz cõiter in scꝛptura sacra bona spũalia et celestia metaphorice p corporalia designãtur. 7 p sitim 7 esuriem punitio maloꝝ in inferno. vbi est defectꝰ ois boni.

f ¶ Ser. mei leta. in clara visione diuina: g ¶ Et vos ꝓfun. ꝓfusione extrema electi cũ demonibꝰ in penã.

b ¶ Ecce serui mei lauda. etiaz laudent corporali. q̃ ꝟm doctores erit i p̃ria. i ¶ Et vos dama. p̃ dolore coꝛ. sicut em̃ in p̃ria ponit̃ clamoꝛ exultatõis: sic in gebẽna clamoꝛ tristicie 7 desolatõis. k ¶ Et p̃ cõtri. spi. i. desolatõe. ꝓtritio em̃ meritoria ibi locũ nõ habebit. l ¶ Ululabitis. qz ululatꝰ est vox diffusa. et designat magnitudinẽ anguſtie 7 doloris. m ¶ Et dimittetis nomẽ in iuramẽtũ. s. execratõis. n ¶ Electis meis. i. xp̃ianis q̃ sic iurãt aliq̃n. si feci istud qd̃ mihi imponit̃. suspẽdar ego p pedes sicut iudeꝰ. o ¶ Inter. te dñs dc. qd̃ fiat impletũ p Tytũ. p ¶ Et ser. suos. in eũ credẽtes.

q ¶ Voca. no. alio. qz vocañ xp̃iani a xp̃o. r ¶ In q̃ q̃ b̃dictꝰ est cc. b̃dictione gr̃e q̃ dat̃ in baptismo. in q̃ accipitur nomẽ xp̃iani. s ¶ B̃dicet̃ in deo. i. b̃dictõe celesti si in gr̃a pseueret. t ¶ Amen. i. fideliter sic fiet. v ¶ Et q̃ iurat in tra. i. boibus aliq̃d affirmãdo. x ¶ Jura. in deo. 7 non in idolo. y ¶ Amen. i. fideliter debet iurare. z ¶ Quia obli. Hic ꝓñr describit̃ retributio electoꝝ separatim. tñ aliq̃d interponit̃ de punitõe maloꝝ. vt videbit̃ et ꝓmo ponit̃ retributio q̃tũ ad ꝓsecutionẽ boni. cũ dr. z ¶ Quia obliuio. tra. sunt angu. cc. q̃s fideles sustinuerũt ꝓpter magnitudinem glorie supuenientis in patria. 7 q̃ sic intelligat patet ꝑ hoc qd̃ subdit̃. z ¶ Ecce em̃ ego creo celos cc. qz in futuro innouabunt̃ corpora celestia 7 elementa. nõ q̃tũ ad substantiã. s q̃tũ ad claritatẽ 7 decorẽ vt sic magis reluceat in eis bonitas diuina ad gl'iam dei et etiã electoꝝ in ipsis bonitatẽ dei clarius contemplantium q̃ ante. 7 talis innouatio vocat̃ hic creatio. sicut dr rex vel papa creari ꝓpter immutationẽ status: q̃uis eoꝝ substantia nõ mutet̃. a ¶ Et nõ erunt in memo. pri. cc. hoc est dictũ q̃ status eorum p̃cedens nullius momenti

reputabit respectu sequētis. b Gz gaudebit? z exultabitis. vos electi. c Usqz in sempiternū. qz eternitas a pte p⁹ est re rōne btitudinis. d In bis q ego creo. i. in corporib⁹ celestib⁹ z elemētis p̄dicto modo meliorat?: e Quia ecce ego creo hierlm. i. ecclīaz triūphātē Heb. xij. Accessistis ad syon mōtē z ciuitatē dei viuētis hierlm celestē ⁊c. nō em dr creari simplr qz cellū empyreū a pncipio mundi fuit factū z angelis repletū. s dr creari cātū ad nouā exultationē q̄fiet in fine mūdi. qz pacto iudicō electi transferētur illuc i pfecta btitudine corpis z aie. z ex h crescz gaudiū angelor: io sb̄dit. f Et ipse in ei⁹ gaudiū. qz angeli gaudebūt re pfecta beatitudine elector z electi re psortio angelor.

g Et exultabo in hierlm. nō ē intelligendū q⁹ aliq̄d d̄ h̄ re accrescat. cū ex seipo sit pfecte beat⁹. s qz faciet eines celestes in seipo pfecte exultari. sicut dr Gen. xxij. Nunc cognoui. i. cognoscere feci. h Et nō audiet. Hic ponit dicta retributio q̄tū ad amotionē mali. cū dr. Et nō audiet in ea vltra vox flet⁹ ⁊c. in q̄ notat amotio oīs tristicie interioris z exterioris. i Nō erit ibi āpli⁹ infans diez. i. aliqs hūs multos dies. deficiēs tn in industria vel scia. k Et se. q̄ nō iple. di. su. i. hūs multos ānos in vacuū trāsactos. s plenos meritis. z p hoc a ciuitate celesti amouet defect⁹ noticie z ytut?. Et q⁹ sic debeat h̄ lra intelligi. pz p hoc qd subdit. m Cū puer centū annor. i. q̄ multū virit puerilit sequēs passiones suas.

n Moriet. morte eterna. o Et pec. cen. an. q̄ trāsiuit tps suū inuacuū a bonis opib⁹. peccās ex certa malicia. p Maledict⁹ erit. ista maledictiōne q̄ dr Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū ⁊c. q Et edificabūt domos ⁊c. p h̄ remouet malū infortunij a hierlm celesti. Circa qd sciēdū q⁹ magnū infortuniū reputat inē boies: qñ q̄s multū laborat in aliq̄. z nō capit fructū: i edificatione aūt dom⁹ z plantatōe vinee añq̄z faciet fructū ē magn⁹ labor: iō magnū infortuniū reputabat antiq⁹. z adhuc reputatur. qñ aliqs p̄uenit morte añq̄z expiatur bonū seqūs dom⁹ ab eo edificate. z vinee plātate. ppt qd Deu. xx. dr q⁹ illi q̄ edificauerāt domos nouas z plātauerāt vineas nō intrarēt plium. s reuerterent ad domos suas ne forte inficerēt i plio z puaret bono ognte mō p̄dicto z ex horore b⁹ infortunij multi postea possent a bello p re publica defendēda retrahi. p h̄ igit qd dr h. r Nō edificabūt ⁊c. dat intelligi. q⁹ nulla infortunia erūt in ciuitate celesti ista tn spāliter exp̄mūt. qz cōius inē boies b⁹ vite repiunt iō sb̄dit. s Cōm em dies ligni de q̄ ligno debeat intelligi exp̄mit trāslatio chaldaica q̄ dr thargū apd Heb. z est valde autētica apd eos. q̄ sic hz. Cōm dies ligni vite. p esū em ligni vite durāte statu inocētie ptinuabit vita humana absq̄z aliq̄ inueteratōe. z illud fuit figura xp̄i. sm q⁹ dicit Joh. in apoc. vlti. ca. q̄ ligno fricūt bti interi⁹ i aspectu sue deitatis. z exteri⁹ in aspectu sue hūanitat?. io subdit. t Erūt dies pli mei. qz vita btōr ē ppetua a pte p⁹. sicut z xp̄s q̄ p lignū vite h̄ intelligit. v Opa manuū. eo. inuetc. electi? meis. i. merita sctōr tātū durabūt i p̄mio p eis reddito q̄tū ipi. sm q⁹ dr Apoc. xiiij. Opa. n. illor⁹ sequūt illos. p hoc aūt qd dr h̄. Inueterabūt. nō intelligit aliq̄ corruptio. s ppetua indurati. eo mō loq̄ndi q̄ dr de tro Dan. vij. Donec venit antiquus dier. z iudiciū dedit sancto ⁊c. p antiquitatē ibi intelligit eternitas z nō defectio q̄ cōcomitat antiqtatē dictā Hebre.

z nō ascēdēt sup cor s gaudebitis et exultabitis t vsqz in sempitnū i his o q̄ ego creo c Quia ecce ego creo hierlm exultationē t ppli ei⁹ gaudiū: s z exultabo i hierlm et gaudebo in ppl'o meo b z nō audiet i ea vltra vox flet⁹ et vox clamoris. l Nō erit ibi amplius infans dier. k z senex q̄ nō impleat dies suos: m qm puer centū annor. n morietur: o z peccator centū ānor. p maledict⁹ erit. q Et edificabunt domos z habitabūt: z plantabūt vineas z comedēt fructus eor. r Nō edificabūt et alius habitabit: nō plātabūt et alius cōedet. s Scōm. n. dies ligni: t erūt dies ppli mei. v et opa manuū eor inueterabūt electi mei. x Nō laborabunt. y frustra. z nec generabūt in pturbatōe: a q. semē bñdictor dñi ē: b et nepotes eorū cū eis: c eritq; añq̄ clamet ego exaudiā: adhuc illo loq̄ntib⁹ ego audiā. d Lup⁹ e z agn⁹ f pascent simul: g z leo et bos h comedet paleas: i z serpenti pulvis panis eius. k Nō nocebūt: nec occidēt

z nō ascēdēt sup cor s gaudebitis et exultabitis t vsqz in sempitnū i his o q̄ ego creo c Quia ecce ego creo hierlm exultationē t ppli ei⁹ gaudiū: s z exultabo i hierlm et gaudebo in ppl'o meo b z nō audiet i ea vltra vox flet⁹ et vox clamoris. l Nō erit ibi amplius infans dier. k z senex q̄ nō impleat dies suos: m qm puer centū annor. n morietur: o z peccator centū ānor. p maledict⁹ erit. q Et edificabunt domos z habitabūt: z plantabūt vineas z comedēt fructus eor. r Nō edificabūt et alius habitabit: nō plātabūt et alius cōedet. s Scōm. n. dies ligni: t erūt dies ppli mei. v et opa manuū eor inueterabūt electi mei. x Nō laborabunt. y frustra. z nec generabūt in pturbatōe: a q. semē bñdictor dñi ē: b et nepotes eorū cū eis: c eritq; añq̄ clamet ego exaudiā: adhuc illo loq̄ntib⁹ ego audiā. d Lup⁹ e z agn⁹ f pascent simul: g z leo et bos h comedet paleas: i z serpenti pulvis panis eius. k Nō nocebūt: nec occidēt

Nō edificabūt et alius habitabit: nō plātabūt et alius cōedet. s Scōm. n. dies ligni: t erūt dies ppli mei. v et opa manuū eor inueterabūt electi mei. x Nō laborabunt. y frustra. z nec generabūt in pturbatōe: a q. semē bñdictor dñi ē: b et nepotes eorū cū eis: c eritq; añq̄ clamet ego exaudiā: adhuc illo loq̄ntib⁹ ego audiā. d Lup⁹ e z agn⁹ f pascent simul: g z leo et bos h comedet paleas: i z serpenti pulvis panis eius. k Nō nocebūt: nec occidēt

Nō edificabūt et alius habitabit: nō plātabūt et alius cōedet. s Scōm. n. dies ligni: t erūt dies ppli mei. v et opa manuū eor inueterabūt electi mei. x Nō laborabunt. y frustra. z nec generabūt in pturbatōe: a q. semē bñdictor dñi ē: b et nepotes eorū cū eis: c eritq; añq̄ clamet ego exaudiā: adhuc illo loq̄ntib⁹ ego audiā. d Lup⁹ e z agn⁹ f pascent simul: g z leo et bos h comedet paleas: i z serpenti pulvis panis eius. k Nō nocebūt: nec occidēt

Nō edificabūt et alius habitabit: nō plātabūt et alius cōedet. s Scōm. n. dies ligni: t erūt dies ppli mei. v et opa manuū eor inueterabūt electi mei. x Nō laborabunt. y frustra. z nec generabūt in pturbatōe: a q. semē bñdictor dñi ē: b et nepotes eorū cū eis: c eritq; añq̄ clamet ego exaudiā: adhuc illo loq̄ntib⁹ ego audiā. d Lup⁹ e z agn⁹ f pascent simul: g z leo et bos h comedet paleas: i z serpenti pulvis panis eius. k Nō nocebūt: nec occidēt

Nō edificabūt et alius habitabit: nō plātabūt et alius cōedet. s Scōm. n. dies ligni: t erūt dies ppli mei. v et opa manuū eor inueterabūt electi mei. x Nō laborabunt. y frustra. z nec generabūt in pturbatōe: a q. semē bñdictor dñi ē: b et nepotes eorū cū eis: c eritq; añq̄ clamet ego exaudiā: adhuc illo loq̄ntib⁹ ego audiā. d Lup⁹ e z agn⁹ f pascent simul: g z leo et bos h comedet paleas: i z serpenti pulvis panis eius. k Nō nocebūt: nec occidēt

Nō edificabūt et alius habitabit: nō plātabūt et alius cōedet. s Scōm. n. dies ligni: t erūt dies ppli mei. v et opa manuū eor inueterabūt electi mei. x Nō laborabunt. y frustra. z nec generabūt in pturbatōe: a q. semē bñdictor dñi ē: b et nepotes eorū cū eis: c eritq; añq̄ clamet ego exaudiā: adhuc illo loq̄ntib⁹ ego audiā. d Lup⁹ e z agn⁹ f pascent simul: g z leo et bos h comedet paleas: i z serpenti pulvis panis eius. k Nō nocebūt: nec occidēt

benedictor dñi ē. i. apostolor. b Et nepotes eorū cū eis. isti sunt electi p successores z discipulos aplorū in fide regenerati. Potest etiaz exponi qd dr h̄. Nec generabūt in pturbatōe re generatōe baptismali q̄ est p grām spūssancti mētis quietativa. c Eritq;. hic tercio ponit retributio elector q̄tū ad dei familiarez assistentiā z mutuā charitatis cōcordiā. Qtū ad p̄mū dr. c Eritq; anteq̄z clamēt ego exaudiam. clamor em orōnis est p̄ter impletionē desiderij clamātis. sancti ẏo in patria nihil volūt absolute. nisi qd deus vult. z io nō orant nisi p eo qd estimāt deum velle. z sic de⁹ exaudit eos anteq̄z clamēt. inq̄ntū in sua dispositione imutabili iā ē ordinatū quicq̄d simplr volūt seu optāt Scōm ponit ibi. Lup⁹ et agn⁹ pascent simul ⁊c. si hoc referatur ad statū ecclie militātis. pz sm̄a ex dictis s. xj. ca. excepto qd hic addit. Et serpenti pulvis panis eius p serpentē hic intelligitur dyabolus. q̄ sub specie serpentis p̄mos parentes decepit Gen. iij. Cui⁹ panis. i. nutrimētū sunt boies vani z terreni in q̄bus delectat q̄ noie pulveris designātur. si aūt referatur ad statū ecclesie triūphantis. eo q⁹ ẏbeta semp trāsit de vno statu ad aliū z econuerso. sic exponatur. d Lupus. i. ille q̄ in mundo p̄us fuit rapax. s postea penituit bene viuēdo. e Et agn⁹. i. ille q̄ bene vixit in innocētia p̄seuerādo. f Pascētur simul. qz in celesti patria si mul reficiūtur. vt Paulus z Johānes euāgelista z cō similes. g Et leo z bos. i. rex vel p̄nceps secularis et bō ruralis. h Comedet palcas. i. similit reficientur in patria. dū tn sint similes in meritis. z si dicatur hic q⁹ p paleam nō intelligitur cōuenient refectio celestis. dicendū q⁹ hic est metaphorica locutio. vt satis patet ex p̄dictis: q̄ non imporat semp similitudinē in omnib⁹. sicut xp̄s metaphorice leo dicitur Apocal. v. capitulo. Ecce vicit leo de tribu iuda ẏpter eius cōstantiam z victoriā. z nō q̄tū ad crudelitatē. eodē modo tenet hic ẏbeta similitudinē q̄tū ad refectionis vniformitatē. et non q̄tū ad palearū vtilitatem.

i Et serpēti pulvis panis eius. exponatur vt p̄dictū est k Non nocebunt nec occident ⁊c. illa em ciuitas celestis erit immunis a mutuo nocumento. z omnibus modis inuicē consolabuntur.

In ca. lxv. vbi dicit in postilla. Benedicet in deo. i. benedictione celesti si in gratia perseueret. Amen.

Additio.

Ista dictio amen nō legit in ve. te. dici in dei psona alicui affirmatiue annūciātis seu promittentis. & solū in psona dois supplicantis. vñ Deutero. xxvij. Respondit ois ppls amen. Et hiere. xj. Et dixi dñe. Amē. i. supplico vt ita fiat, & sic i alijs silibus. & in euāgelio hec dictio frequenter reperit dici in psona xpi promittentis seu anūciantis vt cū dicitur amē dico vobis q denotat promissiones seu assertiones a xpo factas esse veras seu fideliter implendas. vñ xps proprie pōt dici deus amē eo q ipse solus hac dictione frequentabat promittēdo seu asserēdo. & qz eius significatione firmiter obseruat implēdo promissa. & iō postea ppheta dixit q noīa iudeoꝝ xpm nō recipientiū dimitterent in iuramētū. s. execrationi: eo mō q dr Hiere. xxix. Et assumet ex eis maledictio omni trasmigrationi iudee q est in babylone dicentiū. Donat te dñs sicut sedechiam & achab qs frixit rex babylonis in igne. & subiūxit. Quia serui dei vocarent noīe alio. s. xpiani. Cōsequēter dicit q deus etiā sortiret aliud nomē. s. deus amen. & hoc est qd dicit. Qui est benedict⁹ sup terrā benedicet in deo amen. qz omnis benedictio gre seu gloie nō br nisi a deo amen. s. xpo. Silr q iurat in terra debet iurare in deo amen. qz iramentū ptinet ad latriā. vñ Deut. vj. cū dixisset. Dñm deū tuū timebis ꝛc. subdit. Et p nomē illi⁹ iurab. et sic ex pdictis verb ppheta intēdit q ois bñdictio expectāda est a deo amen. s. a xpo. & ois latria debet deo amen. s. ipsi xpo q dr deus amē rōne pdicta. Et nota q deus in ve. le. promittebat bona spūalia & eterna implicite. & tn nō totaliter dabat. & xps pdicta promissa impleuit. vñ sup illud Ro. j. ca. Ex fide in fidē. glo. Ex fide promissionis. in fidē impletionis. & iō deus in ve. te. nūq legitur deus dici amen. propter eoꝝ implectionē.

Replica.

In ca. lxv. vbi dr. Qui bñdictus ē sup terrā benedicet in deo amē. vbi Bur. facit vnā extortā expositionē. q. d. q amē esse debere cognomē xpi: vt dicat xps deus amē prae. qz frequenter vtebatur illo noie. vt p3 in plurib⁹ locis euāgelioꝝ. Sz videt ironia imponē ali cui nomē ex aliq tmino p loquelā frequentato. sicut frequēter pdicas de noie iesu p discolos nominat⁹ fuit festita ironice. qd cū prohibet hic amē accipi significatiue in propria significatoe sine tali abusiua expositione. Post. lx. cū expositio valde rōnabilis ē vsq ad finē hui⁹ libri.

Capi. lxvj.

Hec dicit dñs. Hoc circa pdicta remouet iudeorum fiducia falsa. & primo hec fiducia tollitur. secōdo ppheta ad propositū reuertitur: ibi. Audite verbū dñi. Circa primū sciendū q iudei in aduentu messie expectāt templū reedificandū in quo offerētur sacrificia deo accepti ssima. hoc remouet ppheta. & primo confidentiaz edificationis. secōdo dicte oblationis: ibi. Ad quē. Circa primū. d. in psona dñi. b Celum sedes mea: & terra scabel. pe. meoꝝ. nō est p hoc intellig ēdū q in deo sint lineamēta corporis. sicut intellexerunt alii in omni mōte sctō meo dicit dñs. Capi. lxvj.

Hec dicit dñs. Celū sedes mea: terra aūt scabellū pedū meoꝝ. Que est ista dom⁹ quā edificabitis mihi: et qs iste locus quietis mee Omia hec manus mea fecit: & facta sunt vniuersa ista dicit dñs. Ad quē aūt respiciā: nisi ad pauperculū & ptritū spū & tremētē sermones meos Qui immolat bouē q si q interficiat virū Qui mactat pecus q si q excerebret canē. Qui offert oblatōnē q si q sanguinē suillū offerat. Qui recordat thuris: q si q bñdicat idolo. Hec omia elegerūt in vijs suis: & in abominatōibus suis aīa eorum delectata est. Unde & ego eligam illusiones eorū: & que timebant adducam eis. s. destructionē templi & ciuitatis. si referat hoc ad tps imediate pdictū qd pcessit templi destructōnē si aūt referatur ad tps sequēs hoc exponēdū ē de diectione & obprobrio et alijs malis tp alib⁹ in quib⁹ sunt & erunt q timent qui iudei: & etiā alīq simplices xpiani. q. propter hoc dicti sunt antropomorphite. vt babet in collatione⁹ patrū collatione ysaac. ij. & p hoc dat intelligi: q diuina essentia nō ē loco ppbēsibilis: iō subdit. c Que ē ista dom. quā edificabitis mihi. i. quā creditis in futuro edificari p meo cultu. q. d. in hoc frustra pdicitis. d Et quis iste locus. q. d. talis receptionis mee. q. d. nō quiesco nisi in meipso. qz in seipso perfecte beatus est.

e Omia hec manus mea fecit ꝛc. q. d. istā nō indigeo. & econuerso indiget cōseruatōne mea. aliter redigerent in nihil nisi tū. sicut & ex nihilo facta sunt.

f Ad quē aūt ꝛc. Hic prohibet remouet pfidetia sacrificiorum. Circa qd sciendū q sacrificia veteris legis ex duob⁹ fuerūt accepta. vnū erat devotio & obediētia offerētium: eo q deus talia preceperat offerri. & p hoc mot⁹ voluntatis interior ad obediēdū deo. erat principalis deo grat⁹ & q̄tū ad hoc dr. f Ad quē aūt respiciā nisi ad pauperculū ꝛc. i. ad vere humilem. g Et tremē. ser. me. i. vere obedientē q reformidat transgredi verba mea etiā in minimis. Aliud erat fides offerentiū. sacrificia em illa fuerūt quedā signa oblationis xpi future in cruce. & iō talis oblatio erat quedaz protestatio hui⁹ fidei. oblatio aūt xpi in cruce iam trāsiit in preteritū. & iō oblatio taliū sacrificiorum p⁹ publicatōz euangelij ē mortifera. sicut sicis vellet protestari q xps sit venturus. q iā venit. & hoc ē qd dr hic. h Qui imo. bo. q si q interficit. vi. istud semp fuit prohibitū & illicitū. & eodē mō offerre tale sacrificiū p⁹ euāgelij publicatōnē. i Qui mactat pecus. i. capra vel ouē. de istis em trib⁹ spēb⁹ aialiū. s. bouis: capre & ouis fiebāt sacrificia ve. le. sicut dictū fuit plenius sup Leuit. k Quasi q excerebret canē. reputabatur em canis tāte vilitatis. q nō solū erat aial imūdū ad imolandū & comedēdū. & etiā ad redimēdū: primogenitū em asini licet em nō offerret. tn redimebat ouē Exo. xiij. nō aūt primogenitum canis: & excerebrabatur. l Qui offert oblationē. de terrenas cētib⁹. vt de pane: vino: oleo & thure. m Quasi q sanguinē suillū offe. qd erat abominabile coram deo. tū qz sus ē aial imūdū sm legē. tū qz in suis sacrificijs idolatre tali sanguine vtebāt. vt p3. j. Mach. j. n Qui recordatur thuris. i. oblationis thimiamatis. o Quasi q benedicto idolo. i. offerat idolo. accipit em bñdictio pro laudatione vel exenio. sicut dr. j. Re. xxv. Accipe bñdictionē quā attulit famula tua ꝛc. p Hec omia elegerunt in vijs suis. dimittētes vias euāgelij. q Et in abominationibus suis. i. in talib⁹ oblationib⁹ deo abominabilib⁹. r Omia eoꝝ dele. ē. nō qz mō offerāt talia sacrificia: cum offerre nō sit eis licitū nisi in templo. qd erat in hierlm qd ē destructū. & qz sperāt talia delectabiliter exercere in aduentu messie vt dictū est. Potest etiā hoc referri ad tempus quod fuit post publicationē euangelij in hierusalem per apostolos vsq ad destructionē templi. quia illo tempore offerebāt sacrificia etiā tpe obsidionis ciuitatis p Titū vt dicit Josephus libro. vj. de iudaico bello. q sacerdotes offerētes sacrificia in altari holocaustoꝝ aliqñ inficiebant lapidib⁹ machinaꝝ. s Uñ & ego eligā illusiones ꝛc. frustrādo eos sua fiducia. t Et que timebāt adducā eis. s. destructionē templi & ciuitatis. si referat hoc ad tps imediate pdictū qd pcessit templi destructōnē si aūt referatur ad tps sequēs hoc exponēdū ē de diectione & obprobrio et alijs malis tp alib⁹ in quib⁹ sunt & erunt q timent

indei & timuerūt. ꝛ causa boꝝ maloꝝ subdit: cū dicit.
v Quia vocaui. eos ad fidē in psona ꝑpria eis ꝓdicādo
ꝛ ꝑ aplos ꝛ eoꝝ successores. x Et nō erat q̄ rūderet.
q̄ pauci ꝓpatiue bāc ꝓdicationē receperūt. y Locut⁹
sum ꝛc. repetitio est eiusdē ſnie ad maiorē exaggeratōnē.
z Fecerūtq; ma
lū ꝛc. q̄ iudei vsu-
ris rapinis ꝛ sorti-
legiis cōit sē valde
intenti. a Au-
dite. Remota fal-
sa fiducia iudeorū
ꝑ ꝑba reuertit ad
ꝓpositū. qđ ē describere duplex dei iu-
diciū a ꝓncipio ca.
lxiij. vsq; ad finē li
bri. vt dictū fuit ibi
dem. Et diuidit re
siduū bui⁹ ca. i tres
ptes. q̄ ꝑ ꝑba de-
scribit aliq̄ ptinen
tia ad iudiciū di-
scretōis. scdo aliq̄
ptinentia ad iudi-
ciū retributōis: ibi
Aetamini. ꝯcio aliqua ptinentia ad vtrūq; ꝛ: ibi. Et mittā.
Circa ꝓmū sciēdū q̄ iudiciū discretōis ē q̄ aliq̄ iudiuocati
sē ad fidē: hīs i sua infidelitate dimissis iusto dei iudicio. ꝑ
nobis occulto. ꝑ q̄ tangit iudiciū discretōis q̄ntū ad di-
missos. scdo q̄ntū ad vocatos: ibi. Antequ. Circa primuꝫ
sciēdū q̄ iudei in infidelitate pmanētes fuerūt valde mo
lesti credētib⁹. vt ꝑz in actib⁹ aplorū in multis locis. ꝛ ħ ē
qđ dr ħ. a Audite ꝟbū dñi. vos aplī ꝛ alij credentes
b Qui tremit ad ꝟbū ei⁹. tāq; vere būiles ꝛ obedientes
c Dixerūt fra. ꝛc. i. iudei in infidelitate obstinati. d Odi
entes vos. interi⁹ in corde. e Et abūcientes. i. exterius
ingerētes psecutōes in corpore. f Propter no. me. i. q̄
ꝓfitemi me tāq; ver⁹ xp̄m. g Glorificet dñs. istud dice
bant ironice de xp̄o. vñ ꝛ ipsi in cruce pendēti dicebant:
Matħ. xxvij. Alios saluos fecit: seipm nō pōt saluū face
re ꝛc. h Et vide. in leti. ꝛc. q. d. finis vīe credulitat⁊ nō
erit vobis ad letitiā. ꝑ magis ad tristitiā ꝛ ꝓfusionē. ꝑ cū
acciderit ꝓmiū: nō subdit. i Ipsi aūt ꝓfundent. s. in de
structōe ciuitat⁊ ꝛ tēpli p romanos fctā ꝑ mortē xp̄i. ꝯ
subdit. k Vox plī ꝛc. damātis in ei⁹ destructōe. l
Vox de tē plo. s. sacerdotū q̄ tēplū fuit cōbustū. ꝛ ipī fue
rūt occisi de ꝑcepto Tyti dicētis. Justū ē sacerdotes cū
tēplo pire. m Vox dñi. i. romanoꝝ ex victoria exclamātiū vt dicit Josephus li. de iudaico bello. ꝛ dr vox eorū
vox dñi: q̄ in illa victoria fuerit instra dei ꝛ ministri. n
Reddētes retributōꝫ. i. debitā penā. o Inimic⁊ suis
. i. iudeis q̄ ei⁹ mortē ꝓcurauerūt. p Antequ. Hic agit
de iudicio discretōis q̄ntū ad vocatos ad fidē. ꝛ q̄ xp̄s est
caput fideliū. ꝯ ꝑ agit de natiuitate xp̄i. scdo de natiuita-
te fideliū in regeneratōe baptismali: ibi. Priusq̄ pturiet
Circa ꝓmū sciēdū q̄ pars ista ab hebreis antiqs ꝛ etiā a
modernis cōiter exponit de natiuitate xp̄i. ꝛ q̄ debeat sic
intelligi ꝓz p trāslatōꝫ chaldaicā apd hebreos autēticā q̄
vbi ħ hem⁹. Antequ ptu. pc. añq; ve. pt⁹ ei⁹ pe. ma. sic ħ
Adhuc non erat ei veniēs angustia. ꝛ adhuc nō veniet ei
tremor ex voluīb⁹ ꝑ ꝑ q̄tū: reuelabit rex messias. Dicūt
igit iudei moderni q̄ eadē die q̄ fuit destructū tēplū p ro
manos. nat⁹ fuit rex messias. ꝑ adhuc ñ liberauit iudeos
de captiuitate. q̄ adhuc nō habuit licētiā a deo ꝑ eorū
peccata. ꝑ stati cū habuerit exequet. ꝛ ꝯ expectat eūven
turū. s. ad suā liberatōꝫ. sicut fili⁹ reg⁊ nat⁹ adhuc magno
tpe expectat ad regnādū. ħ ꝓt q̄ri ab eis vbi stetit tan
tū tpis. q̄ a destructione templi vsq; nūc fluxerunt anni.
M. ccl. j. q̄ tēplū fuit ꝓbustū. āno a passiōe dñi. xlij. ꝛ mō
currit ānus dñi. M. ccc. xxvij. Ad hoc autē rñdent varie:
q̄ aliq̄ dicūt q̄ est cū angelis: sicut fuit moyses. xl. diebus
et. xl. noctibus cū angelo q̄ loquebat ei in ꝑsona dñi.
Act. vij. Alij vo dicūt q̄ ipse ē rome in porta sedēs cū
pauperibus ꝛ lepr⁹osis. allegantes hoc illud Ysaie. liij.
Et nos vidimus eum quasi lepr⁹osum a deo ꝑcussum ꝛ
humiliatum. ꝛ intelligitur de xp̄o etiā
ſm hebreos. vt
dictū fuit ibidē.
Alij dicūt q̄ va-
dit per mundū
in paupertate ꝛ
afflictione ad sa
tisfaciendū pro
peccatis iudeo-
rum. Sed iste re
sponsiones ꝛ cō
similes satis ap-
parent friuole ꝛ
falsę ex eorū va-
riatione. Item
ſm eos messias
est purus homo
vt patet ex dict⁊
et quia reputāt
eum hominem
purum. ꝛ ꝑ con-
sequēs habet se
nectutem ꝛ cor-

eis: o q̄ vocaui: x ꝛ nō erat q̄
rūderet y locut⁹ sum ꝛ nō au-
dierūt. z Fecerūtq; malū in
oculis meis. ꝛ q̄ nolui elege
rūt. a Audite ꝟbū dñi q̄ tre
mitis ad ꝟbū ei⁹. b Dixerūt
frēs vestri c odientes vos d et
abūcientes: e ꝓpt nomē meū.
f Glorificet dñs g ꝛ videbi-
mus i leticia vīa: h ipī aūt cō
fundēt k Vox ppli de ciuita
te: l vox de templo: m vox dñi

reddētis n retributōnē o ini-
micis suis p Antequ pturiret
pepit. q antequ veniret ptus
eius pepit masculū. r Quis
audiuit vnq̄ tale: ꝛ q̄s vidit
huic simile s Nūq̄d pturiet
terra in die vna: t aut pariet
gens sil: v q̄ pturiuit ꝛ pepe
rit syon x filios suos y Nun-
q̄d ego q̄ alios parere facio
z ipe nō pariā dicit dñs a Si
ego q̄ generationem ceteris

ruptionē annexā. ꝛ ideo nulla apparentia est. q̄ tam-
diu vixit. Ite extorte exponūt literā istā. Antequ parturiet peperit. quasi dicerent. dum parturiret. s. iudea
vel ciuitas hierosolymitana sentiens dolorē de ciuita
tis ꝛ templi destructōne: peperit saluatorē. s. messiam
dicendo q̄ eadē die fuit dicta destructio ꝛ messie natiuitas. quia ista dictio antequ semper denotat temporis
anteceſſionē. ꝛ idē est de dictōne hebraica hic posita. s.
berberem: que semp signat in ante ꝛ nūq̄ signat dum
vel quando. igit accipiēdo id qđ est verū: in hoc dicto
hebreoꝝ. s. q̄ iste passus intelligēdus est ad literam de
natiuitate messie. i. xp̄i ꝛ dimittendo id qđ est falsum.
sic exponit ſm veritatē.
p Antequ parturiret peperit. i. antequ beata virgo
Maria dolorē partus sentiret peperit. q̄ sicut virgo
concepit ita sine dolore peperit.
q Antequ veniret partus eius. i. dolor ex partu de est
replicatio eiusdē sentētie ad maiorē exp̄ssionē ꝛ cōfir-
mationē. r Quis audiuit vnq̄ tale ꝛc. q̄si diceret
nullus. quia sicut nulla alia virgo cōcepit. ita nec sine
dolore peperit.
s Nunq̄d parturiet ꝛc. Hic ꝓnter agitur de natiuita
te fideliū per regenerationē baptismalē. quia post re-
surrectionē ꝛ ascensionē xp̄i fideles breui tēpore fue
runt valde multiplicati. vt apparet in actibus apostolorū in plurib⁹ locis. ꝛ in legendis apostolorū aliorūq̄
xp̄i discipulorum: ita q̄ viuente Petro fuit fides publi-
cata in omnibus partibus terre habitabilis. sicut fuit
dictū plenius sup illud psal. xviij. In omnē terrā exi-
uit sonus eorū ꝛc. ꝛ hoc est qđ dicitur.
s Nunq̄d parturiet terra in die vna. i. in tēpore bre
ui. et dicet. Parturiet. s. ecclesia primitiua que fuit in
afflictione ꝛ psecutione multa.
t Aut parietur gens simul. id est gentiles de omnib⁹
partibus.
v Ut parturiuit ꝛ peperit syon. i. ecclesia sic noiata.
vt dictū est supra capitulo. ij.
x Filios suos. in xp̄o regeneratos. ꝛ q̄ talis multi-
plicatio repētina facta ē virtute diuina. ꝯ subditur.
y Nunq̄d ego q̄ alios parere facio. i. fecunditatē na
turalem omnibus tribuo.
z Ipse nō pariā dicit dñs. multiplicando fideles di
cto modo: q̄si diceret immo sic faciā. ideo subdit.
a Si ego qui generationem ceteris tri. ꝛc. replicatio
est eiusdem sententie ad maiorem affirmationem. Alij
qui autem doctores catholici exponūt hoc de eterna

generatione filij a patre ꝺm naturã diuinã. ꝙ hec expositio videt magis mystica q̃z literalis. c Letamini Hic dñr agit de ptinẽtib⁹ ad iudiciũ retributõis. ꝓximo retributionis bonoꝝ. scdo malorꝝ siue reprobor: ibi. Et cognoscet. Circa primũ dr. c Letamini cũ hierlm. i. cũ ecclesia militante ad triũphantẽ trãseunte i finali iudicio. d Oẽs q̃ diligitis eã. i. habẽtes verã et firmã charitatẽ e Gaudete cũ ea gaudio. replicatur gaudium ꝓpt duplicẽ letitiã tũc pfecte habendã. s. interi⁹ et exteri⁹ et gloria aie et corpis.

f Uniuersi q̃ lugebat sup eã. in afflictõibus tyrannoꝝ et maxime antixpi.

g Ut suga. et replea. tot verba cõsolatiua et affluentie boni expressiua ponũt hic. ad designandã dei excellẽtiã retributõis celesti q̃ excedit nostrã appbensionem sicut dictũ est ꝙ. Ixiij. ca. Oculis nõ vidit deus absq̃ te que ꝓparasti expectantib⁹ te.

b Ad vbera portabimini ꝛc. Ista dicunt ad exprimẽdã familiaritatẽ et beniuolentiã dei erga electos ꝓ afflictionem matris ad filios. i Videbitis. in effectu quod pnunciaui vobis. vel: Videbitis. facie meã clare et apte k Et gaudebit cor vestꝝ. q̃ dicte visioni annexa est fruitio beata. l Et ossa vestra: q̃ modo sunt in terra partim arida partim putrefacta.

m Quasi herba germinabũt. in resurrectõe futura. vñ et. j. Corꝝ. xv. Resurrectio mortuoꝝ assimilat semini germinãti. n Et cognoscet ꝛc. Hic agit de retributione pene ãtũ ad reprobos. et cõtinuãdo sequẽtia ꝓmissis dicit. Et cognos. ma. dñi ser. ei⁹. et indigna. ꝛc. sicut ptãs dñi manifeste apparebit in retributõe glie seruis suis et electis. ita apparebit ei⁹ potestas in retributione pene infidelib⁹ et reprobis. ideo subditur.

o Quia ecce dñs in igne veniet. q̃ ignis cõflagrationis ante faciẽ ei⁹ ad iudiciũ venientis ꝓcedet. ꝑs. xcvj. Ignis ante ipm ꝓcedet. p Et q̃si turbo quadrige eius. i. angeli q̃ erunt executores diuini iudicij et venient cũ magna potestate. q Reddere in indignatione furoꝛe suũ. i. sue iustitie effectũ. q Et increpatione suã. qua dicet reprobis. Esuriui et nõ dedistis mihi mãducare. sitiui et nõ dedistis mihi bibere ꝛc.

s In flama ignis. q̃ post increpationẽ dictã ꝓferet ꝺ eos sententiã. d. Ite maledicti in ignẽ eternũ ꝛc. vt habeat ibidẽ. t Quia in igne dñs diiudicabit. hoc põt referri ad ignẽ ꝓcedentẽ aduẽtũ iudicis. vt dictũ est. et ad ignẽ gehenne. in quẽ post sententiã iudicis reprobi detrudent. vt dictũ est. aliqui libri habent. Oꝝ in igne dñs diiudicabit. et sic est in hebreo. et est eadẽ sententia. v Diiudicabit. i. eius iustitia ostendet. q̃a quilibet eius iudiciũ iustũ videbit. x Et in gladio suo. i. in ira sua q̃ gladius dr. y Ad omnẽ carnẽ. i. carnaliter viuẽtẽ. z Et multiplicabũt interfecti. inoꝛte gehẽne. a Qui sanc. et mũ. se pu. falso tñ. b In hortis. i. in locis amenis vbi colebãt idola ad suã sanctificatõnẽ ꝺm suã erroneã estimatõz. c Ꝓ vnã intrinsecus. sic ẽ in hebr. et in libris correctis. et sensus: intrinsec⁹. i. intra hortos dictos. Post vnã. s. portã. vel clausurã et ideo alicui libri habẽt. ꝓ ianuã. Rasa. sic exponit: post vnã. i. vnã societatẽ ꝓ aliã q̃z nõ omnes idolatre intrabant sed hortos ad veneratõez idoli. ꝙ vna societas ꝓ. q̃z egressa alia ꝓ intrabat. et sic ꝛ.

d Qui come. car. suil. idolis immolatã e Et abominatõnẽ et murẽ. i. alia ĩmũda ꝺm legẽ. nõ solũ ad offerẽdũ: ꝙ etiã ad comedẽdũ q̃ gentiles sacrificabãt idol' et inde aliquã ptẽ cõedebãt in veneratõez idoloꝝ. et sibi mlti inde ꝙ faciebãt. q̃ nõ solũ imitabãt gẽtiles i idolatria imo etiã frequẽt excedebãt vt ꝑz. iiij. Re. et. ij. Paral. et ꝓpter qõd dr de iudea sb noie hierlm Ezech. v. c.

Ut plus esset impia q̃z gẽtes ꝛc. f Simul ꝙsumment nõ ꝓ pene ĩminationẽ ꝙ magis ꝓ ei⁹ cõtinuatõz. sicut dr in fine hui⁹ ca. Ignis eoꝝ nõ extinguet: et istud q̃d dictũ est de idolatria iudeoꝝ. referẽdũ ẽ ad illos q̃ captiuitatẽ babylonicã ꝓcesserũt. vt ꝙ. dictũ est. et q̃d subdit. Ad eos q̃ post fuerũt. q̃z tñ isti et illi fecerunt vnũ ꝑplin. sub eodẽ contextu de ꝓmiis ꝓcedit ad posteriores: cũ dicit.

g Ego aũt opa eoꝝ. i. rapinas et homicidia et odio fraterno ꝓcedẽtia: q̃ vicia viguerũt in ipsis. vt dictũ est ꝙ.

b Et cogitatões eoꝝ. ad interficiendũ xpm. et etiã lazarũ resuscitatũ. eo q̃ ꝓpter eũ multi credebãt in xpm. vt dicitur Joh. xj. et. xij. et post resurrectionẽ xpi et ascensionẽ idẽ machinati sunt ꝺ apostolos alios q̃z fideles. i Venio. ad iudiciũ extremũ. k Ut ꝙgregẽ. i. in manifesto ponã simul. l Cũ oi. gen. et lin. q̃z illud erit iudiciũ generale. et pctã oĩm erũt manifesta singul. vt diuinũ iudiciũ appareat iustũ. m Et venient. oẽs ad iudiciũ. q̃z null⁹ subterfugere valebit. n Et vide. glo. me. q̃z xps in iudicio apparebit in forma bũanitat' gliosa. cui⁹ tñ aspect⁹ erit terribilis et tristabilis reprobis. et delectabilis iustis. p Et ponã in eis signũ. s. sctẽ crucis. ꝺm q̃ dr Matth. xxiiij. Tunc apparebit signũ filij hois in celo. q̃d exponũt Origẽ. et Chrisosto. de signo crucis mirabiliter radiante in iudicio ad gloriã fideliũ et cõfusionẽ reproboꝝ. et maxime eoꝝ q̃ eũ crucifixerũt manib⁹ siue linguis. ĩo dr Matth. xxiiij. Et tũc plãgent oẽs trib⁹ terre. i. alicui ex oibus gẽtibus p Et mittã. Hic vltio ponit similiaq̃d ptinẽs ad iudiciũ discussionis. ꝓmittit tñ illud q̃d ptinet ad iudicium discretõis. et subdit illud q̃d ptinet ad iudiciũ retributionis: ibi. Quia sicut celi. Iudiciũ aũt discretõis sepando fideles ab infidelib⁹ factũ ẽ executiue ꝑ ꝓdicatõez apl̃oꝝ aliorũq̃ discipulorꝝ ꝑ quos credẽtes iũ q̃ oẽs vel fere oẽs fuerũt iudei ꝺm ꝙ dr. p Et mittã ex eis q̃ saluati fuerint

a Ad gētes.i.ad gentiles ꝙuertēdos. Sic em̄ dixerunt paul⁹ z barnabas iudeis obstinatis Act.xiij. Vob̄ opor tebat p̄mū loq̄ verbū dei:s̄ q̄ repellitis illud.z indignos vos iudicatis eterne vite. Ecce cōuertimur ad gētes. sic em̄ p̄cepit nobis dn̄s.

b In mare.i.habitātes in insul' maris:in q̄bus publicata est fides catholica.p̄mo p barnabam z paulū:vt p̄z in actib⁹ ap̄lor̄ z postea p alios p̄dicatores in diuersis insulis maris.

c In aphricā.q̄ beat⁹ Mathe⁹ p̄dicauit in etbiopia.z Marc⁹ in alexandria q̄ st̄ in aphrica. d In lydiā in qua p̄dicauerūt etiā alij.

e Tenētes sagittā in ytaliā. Petr⁹ em̄ z paul⁹ p̄dicauerūt rome que est caput italie.z dicūtur hic tenētes sagittā:q̄ multi discipuli xp̄iani fuerūt sub eis Rome. q̄s tanq̄ sagittas dn̄i miserūt in partes longinq̄s ad p̄dicandū. vt dyonisiū in franciā. Marcū in alexandriā.z sic de multis alijs.q̄ autem p̄dicatores verbi diuini sagitte dicant̄. p̄z s̄.xlix.ca. Posuit me q̄si sagittā electā ꝛc. f Et greciā.in q̄ paulus p̄dicauit.s.athenis.z in multis alijs locis.et Jobes euangelista in epheso. g Ad insulas longe.vt dictū ē s̄.de paulo z barnaba. h Ad eos qui nō audierūt de me.i.ad gētiles legē z ꝓphetas nō habētes.in q̄b⁹ fit mētio de xp̄o venturo. i Et nō vi.glo.meā. q̄ nō videbūt xp̄m docentē z miracula facientē.sicut viderunt iudei:in q̄ terra p̄dicauit in ꝓpria ꝑsona.z fecit multa miracula: vt p̄z ex decursu euangelij. ꝙpter q̄d dicit Matb̄.xv. Nō sum missus nisi ad oues q̄ pierūt domus israel. k Et an.glo.me.gen.s.gliam mee resurrectōis z ascensionis.z miracula noie meo faciendo ad cōfirmationē sermonis sui.z subdit̄ fruct⁹ huius doctrine:cū dicit̄. l Et addu. oēs fra.vros.i.xp̄ianos de cūctis gentib⁹. m Domū dn̄o.fidē xp̄i recipiendo. n In equis z q̄drigis ꝛc.nō est p hoc intelligēdū q̄ talis adductio sit p motū localez z instra corporalia.q̄d p̄z p hoc q̄d subdit̄. o Ad mō. san.me.hic.quia eadē rōne hic acciperet̄ hierlm z mons syon ad lram p civitate z tēplo materialib⁹: q̄d nō p̄t dici.q: nō posset ibi cōgregari totus ꝓpl's xp̄ianus:immo nec etiā iudaicus p orbē dispersus.z ideo talis adductio seu cōgregatio intelligēda est in vnitate fidei z charitat̄ de q̄ dicit saluator Matb̄.xviij. Ubi duo vel tres cōgregati fuerint in noie meo in medio eor̄ sum. Et p varios vecture modos.cū dr̄ hic. In equis z q̄drigis ꝛc.intelligunt̄ ministeria ap̄lor̄:z adiutoria angelor̄ quib⁹ infideles adducti sunt ad fidē.ita q̄ p eās z q̄drigas fm hiero. intelligunt̄ auxilia angelor̄.eo q̄ helyas equis igneis et curru igneo legit̄ raptus in celū.iij.Reg.ij.z hoc misterio angelico. Per lecticas z mulas z carrucas:intelligūt̄ ministeria ap̄lor̄.fm tria q̄ in eis fuerūt ad cōuersionem infideliū.s.sancta ꝙuersatio.sana p̄dicatio.et p miracula cōfirmatio. o Ad mon.san.me.hie.i.ecclesiā militantem.vt dictū ē s̄.ca.ij. p Quō si infe.fi.isra.i. ap̄li qui fuerunt israelite genere. q Munus in vase mūdo ꝛc. sic supple accepta est coram deo cōuersio infideliū p laborē eor̄.immo multoplus.q: sacrificiū deo acceptissimū est zelus animar̄. r Et assumam ex eis.i.ex gentib⁹ conuersis. s In sacerdotes z leuitas.quia plures ex ip̄is

ad gētes b mare c aphricā d in lydiā: e tenētes sagittā ī ytaliā f z greciā: g ad insulas lōge h ad eos q̄ nō audierūt de me i z nō viderūt gliaz meā k Et annūciabūt gliaz meā gentib⁹: l z adducēt oēs frēs vros de cūctis gētib⁹ m donū dn̄o in eq̄s z in q̄drigis n z in lectic̄is:z in mulis: z in carrucis: o ad montē scm̄ meū hierlm dicit dn̄s: p quō si inferant filij isrl q mun⁹ in vase mundo in domū dn̄i. r Et assumā ex eis s in sacerdotes z leuitas dicit dn̄s q: t sicut celi noui z terra noua: que ego facio stare coram me dicit dn̄s ita stabit semen vestrum: u z nomen vestrum. x Et erit mēsis ex mēse:z sabbatū ex sabbato. a Veniet oīs caro:vt adoret coram facie mea dicit dn̄s. b Et egredient̄ tur:c z videbūt cadavera virorū q̄ p̄uaricati sunt ī me. d Vermis eor̄ nō morietur e z ignis eor̄ non extinguet̄ z erunt vsq̄ ad satietatem f visionis omni carni.

Explicit Esaias.

de gentibus sint sacerdotes dn̄o ministrātes.

t Quia sicut celi. Hic q̄ñter subdit̄ id q̄d pertinet ad iudicium retributionis et p̄mo quo ad bonos:cū dicit̄.

u Sicut celi noui z terra noua ꝛc. q: a statu illi⁹ innouatōis future:de qua s̄ dictū est imꝑpetuū nō mutabūtur.

x Sic stabit semen vestr̄.i. adducti ad fidē per vos q̄ sunt d̄ numero elector̄.

y Et nomen vestrū .i. ap̄lorū imperpetuū de ciuitate celesti. ideo subditur. z Et erit men.ex men.z sab.ex sab.i.ꝙpetua quies et duratio:que nō possunt a vobis exprimi nec capi nisi p nomina z verba differētias tpis significātia.z hoc modo de eternitate dei dr̄ apocal'.j.ca. Qui est z qui erat et qui venturus est.eternitas tamē dirationis designat per hoc q̄d dr̄. Mensis ex mēse.z eternitas q̄etis.cum dr̄ Sabbatū ex sabbato.sabbatū em̄ quietē signat vt in hebreo. a Veniet oīs caro.i. omnis homo existēs de bonor̄ numero.eo modo quo dr̄ supra.xl. Videbit omnis caro piter q̄ os dn̄i locutum est. vbi trāslatio lxx.habet. Videbit oīs caro salutare dei nostri.vt adoret coram facie mea.q̄ clare videt̄ in patria. Consequēter ponit̄ retributio malor̄ simul cū retributione bonor̄:cū dr̄. c Egredient̄.s.beati nō p loci mutationē.s̄ p considerationē. c Et videbūt cadavera ꝛc. corpora damnator̄ in gehēna.z q̄ iste sit intellectus. patet p hoc q̄d subdit̄. d Vermis eor̄ nō morietur. quia vermes corpora mortuorū corrodēres in sepulcris cito deficiunt cū eis. z in pulverē cōvertunt.

e Et ignis eor̄ nō extinguet̄. Ex quo p̄z q̄d dictū est de cruciatu corpor̄ damnator̄ in igne inferni.qui est inextinguibilis. f Et erunt vsq̄ ad satietatē.i. repletionem z pfectionē. g Visionis omni carni.i. omni homini beato.nō sic intelligēdo q̄ beati delectētur per se in penis dānator̄. s̄ quia talis intuitus declarat eis diuine iusticie exercitiū.z diuine misericordie beneficiū.quo penas illas euaserūt. z ꝙtie glorie augmentū.inquātū maior apparet cōparata ad suum cōtrariū.q: apositis iuxta se contrarijs maiora z minora vident̄.j.elenchor̄.z ex istis tribus beati p̄ delectantur.fm q̄ dr̄ ps̄.lvij. Letabit̄ iustus cū viderit vindictam:ecce primū. Manus suas lauabit in sanguine peccatoris.inquātū dei misericordia factus est immunis ab illis penis.ecce scdm. Si vtiq̄ est fruct⁹ iusto. accipitur hic si p quia.q: p hoc apparet maior fruitio ꝙtie.z sic totum cedit in gloriam electorum z ipsi⁹ dei principaliter.cui est honor et gloria in secula seculorū amen.

In capitulo.lxvj.vbi dicitur in postilla. Hec dicit dominus.

Additio.

In hoc capitulo vltimo ꝓpheta agit de his que primo capitulo tractauit. s. de reprobatõne iudeoꝝ. z gentiũ vocatione: z de imꝑfectione seu euacuatione quorundã contentorũ in lege ve. que ad cultũ dei ꝓtinere videbãt. vt sic reprobatio ꝓmi stat? nõ solũ attribuãt peccatis iudeoꝝ. ⁊ etiã imꝑfectioni legis antique de qua apostolus ad Hebreos. viij. Qđ autẽ antiquat veterascet z ꝓpe interitũ est. z similiter concludit in fine capituli de statu finali iustoꝝ z supplicio reproboꝝ circa que octo facit. Primo ostendit imperfectionẽ legis circa determinationẽ solius vnius templi ad diuinũ cultũ de quo dicit. Hec dicit dominꝰ Celum sedes mea z terra scabellũ pedum meoꝝ: que est ista domus quã edificabitis mihi. Licz em templũ a salomone edificatũ: similiter z templũ secundum ad diuinũ cultum pertineret: nõ tamẽ huiusmodi domus materiales capaces sunt dei: vt forte ꝓut habetur in glosa. aliqui stulti seu nescientes estimabant: non antẽ sapientes. Nam vt dicit in. iij. Regũ. viij. Si em celã z celi celoꝝ te capere nõ possunt quantomagis domꝰ hec quã edificaui. z hoc est quod dicat ꝓpheta. Celum est sedes mea zc. que est ista domus quã edificatis mihi. quasi ista nõ sufficiant ad habitationẽ meã. que q̃dem imperfectio per legẽ nouã fuit ablata. in qua non fuit tm vnus locus reputatus ad diuinũ cultũ. vnde Joh. iiij. dicebat xps samaritane. Venit hora quãdo nec in monte hoc nec in hierosolymis adorabitis patrem zc. vnde habitatio dei ꝓut in lege noua declarat principaliter consistit in corde ad hoc disposito. vnde Joh. j. Habitauit in nobis. s. in recipientibꝰ xpm per veram fidẽ. et hoc est quod dicit ꝓpheta. Ad quẽ autẽ respiciam nisi ad pauperculũ z contritum spiritu. q. d. habitatio mea non est in domo materiali: ⁊ in creatura rationali que est dei capar. cum ꝑ veram humilitatem z contritionẽ ad hoc disponitur. Sancti em z iusti in noua lege templũ dei dicunt. Possunt tamẽ ista verba Ad quẽ respiciã zc. principalius z magis ꝓprie exponi de xpo: in quo habitat plenitudo diuinitatis. vt dicitur ad Colosen. ij. Qui pauper z humilis corde non solum simplicit ⁊ exemplũ fuit: vnde Matb. xj. capi. Discite a me zc. similiter z frequentẽ sermones meos. scz per summã obedientiã vsq; ad mortẽ crucis. vt ad Philꝭ. q. d. Inter omnia q̃ manꝰ mea fecit: z vniuersa que facta sunt de quibꝰ statim supra fecerat mẽtionem. hec est ꝓpria sedes mea z quies. s. xps pauperculus: nõ illa quã edificatis. Consequẽter secũdo postq̃ ostendit imperfectionẽ legis antique quo ad templũ materiale. hic ꝙnter ostendit ipsius imꝑfectionẽ quo ad sacrificia in templo oblata: de quo dicit. Qui immolat bouẽ quasi qui interficiat virum zc. ꝓout in glosa. Sacrificium vestrũ non placet mihi post immolationem veri sacrificij. in cuius vmbra sacrificia vobis cõcessi. Hec em habent in glosa. Ex quam glosam continuantur hec verba ad illud quod immediate dixerat. Ad quẽ autẽ respiciam. q. d. ad illum. s. pauperculum supra dictũ respiciã. non solũ vt templũ meũ sed etiã vt munus mihi suauissime oblatuꝫ. iuxta illud ad Eph. v. Tradidit semetipsum pro nobis oblationem z hostiam zc. Post qđ sacrificiuꝫ qui immolat bouẽ. quasi qui interficiat virũ. quia post euangelij publicationeꝫ talia sunt pestifera. ꝓut in postilla. z exponant cetera ꝓut ibidẽ vsq; ibi. Audite verbũ domini. vbi cõsequẽter tercio ꝓpheta declarat falsum motiuũ: qđ iudei habuerunt vt in abominationibus ꝑdictis ꝑmansissent z infert eorum confutationẽ. Ad cuius declarationeꝫ sciendum q̃ predicta duo que sunt de principaliorib? fundamentis fidei legis noue: quorum primum est q̃ deus dicitur proprie habitare in christo homine singulariori z excellentiori modo q̃ in aliq̃ alia re. scilicet ꝑ vnionem personalem: de quo dicat. Ad quẽ autẽ respiciam zc. vt fuit expositum. Secundũ est q̃ sacrificium xpi fuit deo acceptissimuꝫ ꝓper qđ dicit. Qui immolat bouẽ zc. ista z similia que sunt vera fideifundamẽta iudei existimãt esse valde derogatoria diuine excellẽtie. Primũ em credunt implicare q̃ creatoꝝ sit creatura. Secundũ vo q̃ diuinitas sit passibilis: seu corruptibilis: q̃ꝫ vtrũq; esset derogatoꝝ diuine excellẽtie si sic intelligeret. vt ipi false existimãt. vñ in hoc loco ꝓpheta dirigit sermonẽ ad discipulos xpi q̃ reuerẽter susceperũt eius verbũ z dicti nã. d. Audite verbũ dñi qui tremitis ad verbũ eius. dixerunt fratres vestri. s. iudei infideles: qui fratres sunt ꝑ carnẽ. Odientes vos z abiciẽtes ꝓpter nomẽ meũ. quia iudei tantũ odiũ conceperũt de xpo. q̃ inter se statuerũt vt si q̃s confiteret nomẽ xpi extra synagogaꝫ ejiceretur. z sic de eis ꝓphe dr. Abiicientes vos ꝓpter nomẽ meum. Quid aũt dixerũt hi fratres odientes: subdit cũ dicitur. Glorificet dñs. q. d. Absit q̃ de eo glorioso talia dicant scz q̃ sit homo verus. similit z q̃ sit in sacrificio oblatus quia ista ꝓut ipsi false cõcipiunt sunt ꝺ diuina excellẽtia vt dictũ est. q̃s ꝓpheta ꝓfutat dicẽs in ꝑsona sui z iustoꝝ Et videbimus in letitia vestra. q. d. veritas ꝑdictoꝝ elucidabit in euentu: primo qꝛ videbimus in letitia vestra scz discipuloꝝ. ꝓut infra eodẽ capi. declarat. vbi dr. Letamini cũ hierusalẽ. vt ibidẽ exponet. Secdo ꝑ cõfusione fratrũ odientiũ ꝑdictoꝝ dicit. Ipsi autẽ confundent. de qua confusione statim subdit. Vox populi de ciuitate zc. Circa qđ sciendũ q̃ in destructione tẽpli secundi tria maxime aduersantia iudeis contigerũt. vnũ scz q̃ ciues eorum admodũ odientes se interficiebant ꝓut dicit Josephus de quo dicit. Vox populi de ciuitate. Secdm erat q̃ in tẽplo occurrerũt multa signa diuine reprobatõnis. vt cũ velum tẽpli scissum fuit Matb. xxvij. ca. z alia multa que in thalmud narrant ad hec ꝓtinẽtia. de quo intelligitur illud. Vox de tẽplo. Terciũ est vox romanoꝝ exequẽtium diuinã iustitiã. de quo dicit. Vox dñi reddentis retributionẽ inimicis suis. z sequitur. Anteqũ parturiret: peperit. Ubi ꝙnr qtuoꝝ ꝓpheta agit de natiuitate pauperculi scz xpi de quo ante dixerat. Ad quẽ aũt respiciam nisi ad pauperculũ de q̃ denũciat q̃ eius natiuitas de beata vgine fuit maxime admirabilis. z ideo subdit. Quis audiuit vnq̃ tale. aut q̃s vidit huic simile. subiungit etiã ꝓpheta de regeneratione fideliũ. d. Numq̃d parturiet terra. z exponat totũ sicut in postilla. subdit ꝓpheta de generatione eterna. d. Numq̃d ego q̃ alios parere facio. ipse nõ pariam. qꝛ quicq̃d ꝓfectionis est in creaturis pamplius et ꝓfectius in deo inuenit secluſa q̃cunq; imꝑfectione. vnde hec expositio que dat a sanctis doctoribꝰ. vt in postilla nõ videt esse mystica ⁊ literalis. Nã paternitas z filiatio ꝓprius z magis ꝓprie dicuntur in diuinis q̃ꝫ in creaturis: iuxta illd apostoli ad Ephe. iij. Flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu xpi zc. Consequẽter q̃nto dicit. Letamini cuꝫ hierusalẽ zc. vbi expresse declarat illud qđ ꝓius discipulis xpi dixerat. Videbimus in letitia vestra exponatur totũ sicut in postilla. Consequenter sexto declarat extense ꝑnitionẽ fratrũ odientiũ et abiicientium discipulos xpi ꝓpter nomẽ eius. de quibus dixerat supra Ipsi autẽ cõfundent: z de hoc agit cum dicitur. Et indignabitur inimicis suis: vsq; ibi. Simul consummẽt dicit dominus. z exponatur totum sicut in postilla: Et notandum q̃ ex hoc quod dicit hic. Qui comedebant carnem suillam zc. Simul cõsummẽtur. Expositores hebreorum credunt se habere efficax argumentũ ad hoc q̃ status xpianitatis cõsummẽdus est tẽpore messie inaniter spectati. eo q̃ xpiani vescunt carnibus suillis. nõ tamen iudei nec etiã saracẽi. Sed falsitas eoꝝ declarat in glo. maiori super Gene. vbi expresse habet q̃ oia quoꝝ esus erat illicitus in ve. le. debebant esse licita ad esum tẽpore messie z specialiter hoc dicũt de porco. vñ hoc qđ dr. Qui comedebãt carnẽ suillam. exponẽdũ est ꝓut in postilla. Consequẽter septimo dicit. Ego aũt opa eoꝝ zc. in q̃ vr oñdere exordiũ aplice doctrine. s. quõ ꝓcessit post resurrectõnẽ xpi qđ ꝓtinuat ad ꝑdcã. spãlr ad illd qđ dixerat

Peperit syon filios suos. Ad qd sciendū q̄ ꝓut legit̄ in actibus apostolorꝫ.ij.capi. eo tpe quo spūssanct⁹ descendit in apostolos xp̄i: erant in hierusalē habitātes viri religiosi ex omni natione que sub celo est: q̄ om̄s videbant gloriā dei inquātum videbant ipsos apostolos loquētes varijs linguis magnalia dei: q̄ nō nisi virtute diuina fieri poterāt. ⁊ hoc est qd dicit̄ hic. Ego aūt opa eorꝫ ⁊ cogitationes eorꝫ. s. iudeorꝫ volentiū supprimere fidei veritatē vnde ⁊ apl'os ⁊ discipulos intantū ꝑsequebant̄ q̄ om̄es erant cōgregati ꝓpter metū iudeorꝫ in eodē loco. ⁊ sic de⁹ ex opibus ⁊ cogitationib⁹ prauis iudeorꝫ bonū elicuit. s. cōgregare apostolos cū oibus gentib⁹ ⁊ linguis vt viderent gloriā dei modo p̄dicto. Et in hoc qd dr̄. Cū omnib⁹ gentibus. intelligat̄ distributio ꝑ generib⁹ singulorꝫ ꝓut in multis locis. Et seq̄tur. Et ponā in eis signū. s. in discipulos signū sancte crucis. qꝛ crucifixū cōiter p̄dicabant vel signū. i. miracula vel signa q̄ in noie xp̄i faciebant. iux̄ illud Math. vltimo. Signa aūt eos qui crediderint hec sequent̄. In nomie meo demonia eijcient ⁊c̄. Et mittā ex eis qui saluati fuerint. vbi i hebreo habet̄. Qui euaserint. quia apl'i ⁊ discipuli q̄si fugientes euaserūt de ꝑsecutione iudeorꝫ ab hierosolymis ad gentes. s. ad gentiles. Exponant̄ cetera ꝓut in postilla: vsq̄ ibi. Et adducēt oēs fratres vestros: qd videt̄ exponendū de martyrib⁹ xp̄i. q̄ in diuersis partib⁹ mundi fuerūt ꝑ testimonio dei interfecti quorꝫ corpora seu ossa adducunt̄ frequēter de cūctis gentibus. In equis ⁊ quadrigis ⁊c̄. s. honorifice ⁊ diuersis et varijs modis. ad montē sanctū meū hierusalē. s. ad ecclesiam. Quō si inferant filij israel munus in vase mundo in domū domini. qꝛ tanta veneratio fit reliquijs sctōrꝫ in ecclesia. sicut olim fiebat in tēplo: cū munus solennissimū ibi offerebatur. Et hic innuit ꝓpheta terciū ꝑtinēs ad ꝑfectionē noui status. In veteri em̄ lege corpora seu ossa mortuorꝫ erāt immūda intantū q̄ cōtaminabant̄ sacerdotes ꝑ contactū mortuorꝫ. s̄ in no. le. hoc nō habet̄. immo reliquie sanctorꝫ in altarib⁹ ponunt̄. cui⁹ differētie rō pōt esse. qꝛ aīe defunctorꝫ in veteri lege q̄ntūcunq̄ sancte fuissent: separabant̄ tn̄ a visione diuina. vnde ⁊ corpora eorꝫ merito sepanda erāt a sanctuario: cui⁹ oppositū est in noua lege. in q̄ aīe sanctorū beatifice deo cōiungunt̄. vn̄ ad ꝑfectionē sui stat⁹ ꝑtinent p̄dicta. Consequēter octauo dr̄. Et assumā ex eis sacerdotes ⁊ leuitas. In quo innuit̄ quartū ꝑtinens ad status noue legis ꝑfectionē. inquantū sacerdotiuꝫ ipsius se extendit ad oēs gentes ⁊ nō coartatur ad certam tribū. sicut in veteri lege. que quidē extensio ꝑtinet ad perfectionē. sicut noua lex ꝑfectior est que obligat omnes: q̄ lex vetus que tm̄ obligat populū antiquum. Et in hoc etiā ostenditur translatio legis antique ad nouam. iuxta illd Hebre. vij. capitulo. Translato sacerdotio necesse est vt legis translatio fiat. qd tamē hebrei fatue negant de quo nō est ad p̄sens agendum. Cetera exponantur ꝓut in postilla.

Explicit postilla fratris Nicolai de lyra sup Esaiaꝫ prophetam adiunctis additionibus et replicis.

Prologus

Incipit expositio plogi in Hieremiã ꝓphetã.

Hieremias ꝓpheta ꝛc. Istũ plogũ dirigit hieronym⁹ ad paulã ꝛ eustochiũ: ad quarum instantiã trãstulit libꝝ istũ. Diuidit aũt iste plogus in q̃nq; ꝓticulas: in quaꝝ prima dr̃ q licz iste ꝓpheta ceteris ꝓphetis simplicior videat in vbis: tamẽ in sensibus ẽ equalis. Vñ dicit biero. Hieremias ꝓpheta ꝛc. In se cũda ꝑte simplicitatis bu⁹ rationẽ assignat: in qua eum multipliciter cõmendat. ꝛ ista ꝑs incipit ibi. Porro simplicitas eloquũ ꝛc. in q̃ commendat a trib⁹ ꝓmo a dignitate. ibi. Sacerdos ex sacerdotib⁹. scdo a ꝓuilegio gr̃e ibi. Et i matris vtero sanctificat⁹. tercio a statu ꝑfecti onis ibi. Virginitate ꝛc. In tercia parte q̃tuor exprimũtur. scz ꝓphetie temp⁹. materia ꝛ loc⁹: ꝛ ꝓphete lamentatiõis modus. Temp⁹ ꝓphetie exprimit cũ dr̃. Hic vaticinari exorsus est puer. Materia: ibi. Captiuitatez vrbis atq; iude ꝛc. Agit em̃ de captiuitate duarum tribuum. Locus tangitur cum dicitur. Unde in iuda tm̃ ꝛc. Lamentationis modus tãgitur: ibi. Et ciuitatis sue ruinas ꝛc. Et quia lamentatio metrice scribitur in hebreo: dicit q ꝓm mensuras metri ꝛ ꝓ suum distinxit ꝓias in latino: ibi. Quod nos mẽsure metri ꝛc. In q̃rta tãgitur modus agẽdi i libro isto cũ dr̃. Preterea ordinẽ visionũ ꝛc. Ultimo dicit q quia libꝝ Baruch omiserat. cunq; librum istum ad petitionez earum transtulerat contra se emulos ꝓuocabat quos silendo compescere rectius erat: ibi. Libruz baruch ꝛc. Ꝛa satis plana ẽ. b Rusticior. i. simplicior. ꝛ huic expositioni concordat ꝛa sequens. s. Porro simplicitas eloquũ. Aliqui tamẽ exponũt. b Rusticior. i. rudior. quia nõ plano sermone loquitur sicut Esaias ꝰ sub figuris. c Sed sensib⁹ par est. Sz cõtra Hieronymus dicit i glosa in principio Esaie: Nemo me putet. Esaiam breuiter posse exponere cũ vniuersa domini sacramenta contineat. ꝰ illud nusq; legitur de Hieremia. ergo nõ videtur sensib⁹ esse par Esaie. Itẽ in principio Ezechielis dicit glosa hieronymi. Ezechielis difficultatem hebreorum monstrat traditio. nisi em̃ quis apud eos sacerdotalis misterij dignitatez. id est. xxx. annos impleuerit. nec principia geneseos nec cantica canticorum. nec exordium Ezechiel: vel finem legere permittitur: vt ad plenaz sniam ꝛ mysticos intellectus plenum humane nature tempus accedat. sed hoc nusq; ꝺ Hieremia legitur. quomodo ergo dicitur sensibus par. Respondeo par sensibus dr̃. qr̃ vtrobiq; de christo ꝛ de captiuitate duarum tribuum ꝓphetizatur. stilus tamẽ ꝑfundior in alijs inuenitur.

d Anathotites. i. de anathot. f Viculus. s. anathot. e Est vsq; hodie distans tribus milibus. i. tribus miliaribus. g Scificatus. vñ Hiere. j. Antequ exires de ventre scificaui te. qd̃ de alijs ñ legit.

Incipit ꝑfatio in Hieremiã ꝓphetam.

Hec interꝑtatõ hieronymi est. Si q̃d i ea nouerit ꝓ hebreos codices exploret. Alia est septuaginta interꝑtuz ecclesijs vsitata. Que q̃uis nõnulla aliter hẽat q̃ in hebreis codicib⁹ inuenit: tñ vtraq;. i. ꝓm septuagintã ꝛ ꝓm hebreã apl̃ca auctoritate firmata ẽ: ñ erroze neq; repheẽsiõe supiori ꝰ certo ꝓsilio septuaginta nõnulli aliter dixisse vl̃ cõtexuisse intelligunt. Qd̃ iõ ꝓpter onem⁹ ne quisq; alteraz ex altera velit emẽdare. qd̃ singuloz in suo genere veritas obseruanda est.

Incipit plogus i eundẽ.

Hieremias ꝓpheta cui hic prologus scribit ꝓmõe q̃dẽ apud hebreos esaie ꝛ osee et q̃busdaz alijs ꝓphis videt eẽ [d]rusticioꝛ [c]ꝰ sẽsibꝰ par ẽ q̃ppe q̃ eodẽ spũ ꝓphetauerit. Porro simplicitas eloquũ ꝛe loco ei in q̃ nat⁹ ẽ accidit. Fuit. n. [d]anathotites qui [e]est vsq; hodie [f]viculus trib⁹ ab hierosolymis distãs milib⁹: sacerdos ex sacerdotib⁹: ꝛ i matris vtero [g]scificat⁹: [p]virginitate sua euãgelicũ vizꝝ xp̃i [h]ecclie ꝛe dicãs. [k]Hic vaticinari [l]exorsus est [m]puer: ꝛ captiuitatẽ [n]vrbis atq; iudee nõ solum spũ: ꝰ ꝛ [o]oculis carnis intuitus ẽ. [p]Jã ꝛe trib⁹ israel assyrij in medos transtulerãt [q]iã terras earꝝ [r]colonie [s]gentiuz possidebãt. Vñ [t]i iuda eam incipit. ideo ordiri ponitur pro incipere. ꝛ componitur exordior. vnde exorsus.

h Vaticinari. i. ꝓphetare.

l Exorsus est. i. incepit. ordior diris orditus sum: vel orsus sum: dicitur telam ponere. ꝛ qz qui telã ponit tũc

m Puer. Hiere. j. Ecce nescio loqui quia puer ego sum ꝛc. n Vrbis hieru salẽ atq; iude. i. duaꝝ tribuũ.

o Oculis carneis. Vñ biere. xxxix. Postq̃ ꝑdixerat captiuitatẽ hieruslẽ ꝛ translationẽ populi in babylonem legit q nabuchõ. rex babylonis precepit nabuzardan vt tolleret bieremiã ꝛ nihil mali ei faceret. Sed quare non prophetizat de captiuitate decem tribuum sed duarum tm̃ reddit causã cum dicit. p Jam em̃ ꝛc. continua sic. Non solum spiritu reuelante sed oculis corporis intuitus est captiuitatẽ duarum tribuum. Jam em̃ decem tribus israhel assyrij in medos transtulerant. Unde. iij. Regũ. xvij. Translatus est israhel de terra sua in assyrios ꝛ cetera. q Jam terras earum colonie gentium possidebant. Colonia dicitur vrbs vel castruz quod pro defectu indigenarum nouis colonis adimpletur. Item colonia dicitur agricultura vel cultus religionis quia ergo indigenis. id est decem tribubus in assyrios translatis rex assyriorum misit gentes de babylone ꝛ de cbuta ꝛ de abaiatb ꝛ de emath ꝛ de sepharuaim que pro filijs israbel possederunt samariã. ꝛ habitauerunt in vrbib⁹ eius vnde dicitur hic. r Colonie gentiũ. i. gentes colẽtes. i. inhabitantes vrbes decem tribuũ possidebant terras earꝝ: vel colonie. i. agriculture. s Gentiũ. i. gẽtes agriculture dedite. qz a rege assyrioꝛ misse erant ad colendã sibi terrã decẽ tribuuz. Possidebant terras earum. Vel colonie gentium. i. gentes variũ cultum religionis habẽtes. qz sicut dr̃. iiij. Regũ. xvij. Unaquecq; gens fabricata est deum suũ. Possi. terras earꝝ. t Jn iuda tm̃. i. i

tm̄: [v] ⁊ in bēiamin prophetauit: ⁊ ciuitatis sue ruinas [x] quadruplici plāxit alphabeto: [y] qd̄ [z] nos [z] mensure metri versibusq; reddidimus. Preterea ordinē visionum qui apud grecos et latinos omnino confusus est [a] ad p̄stinam fidem correximus. Librum autez Baruch notarij eius: qui apud hebreos nec legitur nec habetur [b] p̄termisimus: pro his omnibus maledicta ab emul' [c] prestolantes: quib⁹ me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior: quia vos cogitis. [d] Ceterum ad compendium [e] mali [e] rectius fuerat moduz [f] furori [g] eoꝝ silentio meo ponē q̄ quotidie noui aliq̄d scriptitantem inuidoꝝ insaniam prouocare.

Itē alius prologus in eundem.

Ioachim filius iosie cuius terciodecimo anno prophetare orsus est Hieremias: sub quo ⁊ Olda mulier prophetauit: ip̄e est qui alio nomine appellatur Eliachiz: ⁊ regnauit sup̄ tribum Juda ⁊ hierusalē annis vndeciz. Cui successit in regnum filius Joachin cognomēto Jeconias: q̄ tercio mense regni ei⁹ die decima captus a ducibus Nabuchodonosor ductus ē in babylonez: ⁊ in loco eius constitutus est Sedechias filius Josie patruus eius cuius anno vndecimo hirl'z capta atq; subuersa est. Nemo igitur putz eūdem in Danielis principio Joachin qui ī Ezechielis exordio ioachim scribitur Iste extremam syllabam chim habet. ille chin. et ob hanc causā in euāgelio s̄m Matheū vna videtur deesse generatio. quia secunda tesseredecas in ioachim desinit filiuz Josie. ⁊ tercia incipit a Joachin a filio Joachim. Quod ignorans porphirius calumniam instruit ecclie: suam ostendēs imperitiam: dum euangelistā Matheuz arguere nititur falsitatꝭ. Quodq; traditū scribitur ioachim mōstrat non aduersarioruz fortitudinis fuisse victoriam s̄ domini voluntatis.

Incipit argumentuz in eundem.

Hieremias anathotites: qui ē viculus tribus a hierosolymis distans milib⁹ apud taphnas ī egypto a populo lapidibus obrutus occubuit. Jacz v̄o in eo loco sepultus: quo dudū Pharao rex habitauerat. Et quoniā postulatōe sua defugatis ab eodē loco serpentibus egyptios a tactu aspidum facit esse securos: magna eū ibi religione egyptij venerantur.

Explicit argumentum.

duabus tribubus.

v Et in beniami .i. hierusalez. qz in sorte bēiami p̄mo fuit hirl'm: sicut dictū est supra circa finē ꝓlogi in hieremiam.

x Quadruplici plāxit vel distinxit alphabeto illud expositu3 est supra ī epistola ad paulinū.

y Qd̄ scz quadruplex alphabetū

z Nos in trāslatōe nr̄a.

z Mensure metri v̄sibusq; reddidim⁹. i. iuxta mēsuras metri ⁊ versuū quas hēt in hebraico distinxim⁹ in latino. qz distinxim⁹ sn̄ias s̄z dictas mēsuras. metrice eniz scribuntur treni in hebraico: ⁊ sub certis clausularū mēsuris distinguūtur in latino.

a Ad pristinaz fidez. i. iuxta hebraicam veritatē cui fides dz adhiberi.

b Pretermisim⁹. qz nō ē de canōe: s̄ postmodū translatus fuit d̄ greco in latinū: iuxta vulgatā editionē in qua inuentus est.

c Prestolātes. i. expectātes. versus Prestolor expecto prestolor querere dico. Paula fuit q̄dam matrona romana cui⁹ filia fuit eustochiū de quib⁹ iuenies satis supra in ꝓlogo sup̄ iosue versus finē.

d Ceterū. p̄ sed.

e Recti⁹ fuerat ad cōpendiuz. i. ad abbreuiationē.

e Mali. vitādi ī aliis. scz in emulis meis. vñ non dicit rectius absolute: s̄ addit. Ad compēdium mali ponere modū. i. finē.

f Furori. i. detractioni.

g Eorū qz quasi furibundi detrahunt mihi. cetera plana sunt

Explicit qualiscunq; expositio istius ꝓlogi.

Prologus

¶ Postilla fratris Nicolai de lyra super Hieremiaz incipit feliciter: adiunctis additionibus domini Pauli episcopi burgen. z replicis Matbie wung ordinis minorum.

¶ Prophetā in gentibus dedi te. Verbum propositū scribitur Hiere. j. ca. z dictū fuit sibi a dño: in quo possūt notari quatuor cause huius libri hieremie quē habemus p manib⁹ exponendū: videlicet cā efficiēs: materialis: formalis z finalis. Cā vo efficiēs duplex ē. Una principalis. s. deus reuelās oīa i hoc libro contēta. Alia instrumētalis. s. sanctus Hieremias. qui spūsancto dictāte scripsit libz istū. Et hec duplex cā efficiēs notat cū dr. Dedi te. ita q i supposito hui⁹ verbi dedi: quod est z ipse deus exprimitur causa efficiens principalis. In hoc autē pnomine te: causa efficiens instrumentalis. Et de vtraq; potest accipi illud quod scribitur Ezechielis. iij. Fili hominis speculatorē dedi te domui israhel. Ad hoc em̄ ponitur ipeculator in excelso vt alonge speculet: z que viderit fideliter annūciet. z sic fecit Hieremias: vt statim videbitur in quodā generali. z plenius i psecutōne libri. Cā vo materialis z formalis pñt notari in nomie prophete cū dr. Prophetā. Ad cui⁹ intellectū sciendū q; prophet⁹ p̄m interptationē nomis dr quasi pcul fans. qa fatur seu denunciat ea que sunt lōginqua a naturali cognitione humana. z ista ē tum ad pñs sunt in duplici gradu. quia aliqua sunt bñoi propter suam eminentiā respectu intellectus nostri: cuiusmodi sunt diuina ad que se hab3 intellectus noster sicut oculus noctue ad lucem solis. ij. Methaphysice. inter ista vo valde longinquū z remotū est a cognitione nostra incarnationis diuine mysteriū. ex creaturis em̄ potest homo deuenire in cognitionē prime cause que deus est ē̄tus ad multas eius conditiones. z sic philosophi concluserunt de deo plurimas conclusiones. Similiter natura humana p se accepta non excedit cognitionē nr̄az: vnio nature diuine z humane i supposito verbi supra modū transcendit facultatē intellectus humani. mysteriū autē istud denunciauit hieremias prophet⁹ inē alios valde clare. xxiij. capi. dicens. Ecce dies veniunt dicit dñs: z suscitabo dauid germen iustū. et regnabit rex. z sapiens erit: z faciet iudiciū z iusticiā i terra. In diebus illis saluabitur iuda: z israhel habitabit confidenter. Et hoc est nomen qđ vocabunt eū dñs iustus noster. Hec est auctoritas que ad literā de christo dicitur p̄m omnes doctores hebreos z latinos: vt plenius videbitur dño concedente. p hoc autē q; dr. Suscitabo dauid germē iustū. exprimit̄ humanitas christi qui factus est ex semine Dauid p̄m carnē: ad Ro. p̄rimo. p hoc autē q; subditur. Et hoc est nomen qđ vocabunt eū dñs iustus noster. exprimitur diuinitas christi clarius vt mihi videtur q̄z in alijs libris veteris testamēti. qz vbi habemus dñs: i hebreo habetur nomē dñi tetragrāmaton: quod p̄m antiquos doctores hebreoz sic est appropriatū altissimo creatori: vt nō liceat ipsū nomen de alio dici: prout plenius dicetur dño concedente: quādo ad locum illum veniemus. Et quia hieremias ita clare christi mysteriū denunciauit prophetice: potest dici de eo quod scribitur Luce. j. Et tu puer propheta altissimi vocaberis. quia valde expressit altitudinē sue diuinitatis: z hec est materia principalis huius libri. Unde dicit ra. Sal. super. ix. capitulū Zacharie: q; vniuersi prophete non sunt locuti nisi de diebus messie: qđ ē intelligendū d principali intētione eorū. quia de pluribus alijs sunt locuti. Et p̄m hoc deus humanādus est: subiectū in omnibus libris prophetalibus sicut deus est humanatus in euāgelijs. qz qđ prophete nunciāt futurū euangeliste narrāt factū. Sicut em̄ deus sub ratione absoluta est subiectū in tota sacra scriptura: sic est in partibus eius subiectū sub rōnibus determinatis: vt dictum fuit plenius i principio Geneseos. Alia vo sunt longinqua a cognitione humana p̄pter sue entitatis veritatis deficientiā: cuiusmodi sunt futura contingentia de quibus non est determinata veritas apud nos: sed est determinata apud deum. z de talibus ē prophetia p̄m q; dicit Cassiodorus sup̄ ps. Prophetia est diuina inspiratio: rerum eventus immobili veritate denuncians. De talibus vo erat destructio ciuitatis z templi z captiuatio populi per Nabucho. futura. quā hieremias prophetice denunciat z scribit in hoc libro intētū q; voluerunt eū p̄pter hoc occidere: p̄m q; dicit intra xxvj. Judiciū mortis ē viro huic: quia prophetauit aduersus ciuitatem istam. Et hec est materia huius libri secundaria sub nomine prophete designata. Causa etiam formalis huius libri sub nomine prophete designat. Circa quod sciendū q; duplex est forma libri. s. forma tractatus z forma tractādi. Forma vo tractatus est diuisio libri p partes z capitula: de qua videbitur in psecutōne libri. Forma vo tractādi est modus agendi qui modus est prophetic⁹ describendo diuinas reuelationes hieremie factas p̄pter quod de ipso potest dici illud quod scribitur Johannis. vj. Hic est vere prophet⁹. Et dr vere prophet⁹ ad differentiā pseudoprophetaz q̄ non prophetabant ex diuina inspiratione sicut hieremias: s aliqui ex p̄pria fictōe p̄pter questū z alij ex reuelatione demonū qui sunt mēdaces. p̄pter quod false erant in pluribus prophetie eoz. Cā finalis hui⁹ libri ē vtilitas vtis ecclesie que collecta est ex omnibus gentibus. z hic finis notatur cum dicit. in gentibus. i. ad vtilitatē omniū gentiū. p̄pter qđ d ipso potest dici illud Esa. xlix. Dedi te in lucē gentiū vt sis salus mea vsq; ad extremū terre. vt sit verbū dñi ad Hieremiā dicentis. Dedi te i lucē gentiū ad iluminandū eos lumine fidei z claritate moz: vt sis salus mea vsq; ad extremū terre. z hoc denunciative tm̄: quia xp̄us est salus gentiū effective: p̄m q; dr ps. lxxiij. Operatus est salutez in medio terre. i. in hierl̄m: que est in medio climate terre habitabilis in qua operatus est salutē humanā p suā passionē benedictā z resurrectionem z ascensionem i celum: vbi cum patre z spiritusancto viuit et regnat in secula seculorum Amen.

Verba Hieremic. Liber iste in duas ptes diuidit .s.i. pbemiū 7 tractatū. secūda incipit ibi. Et factū est. Prima i duas: quia primo ponit auctoris notificatō. scdo facta sibi pmissio: ibi. Et factū ē. Circa pmū notificat auctor pmo ex nomine cum dī.

a Verba Hieremie. supple sūt que sequuntur in hoc libro. Secūdo ex genere cum dī.

b Filij helchie. q fuit etiā pba licet nō tam famosus sicut hieremias: 7 ꝟm regulā hebreorum que dicit q qñ i pncipio alicuius pbetie exprimit nomen patris ipsi⁹ pbete: intelligēdum ē q 7 pater fuit pbeta.

c De sacerdotibus qui 7c. ex quo patet dignitas sui generis: q⁹ tribus sacerdotalis commixta fuit tribui regie ꝓpter sui dignitatē. Tercio ex loco cum dī.

d In terra benia min. Dicit cīm hieronymus i ꝓlogo huius libri. q⁹ anathot est vicus tribus milibus distans a hierusalē i sorte beniamin situs. Quarto notificatur ex tēpore cum dī.

e Cū factū est verbum dñi 7c. Et sciendū q istud q nō est pnomē ꝟ coniunctio. 7 ponitur ꝓ qz. 7 refertur ad id quod dī in principio. Verba hiereme 7c. Et ad ostēdēdū q hec verba pcedebāt ex spū diuino dī.

e Cū factū 7c. i. qz factū est verbū dñi ad eū in dieb⁹ iosie 7c. Tacētur hic duo reges quorum temporibus ꝓbetauit. s. Joacham 7 iechonias filius Joachim eo q quilibz eorum regnauit tm̄ tribus mensibus. 7 sic tempus eorū cōputatur sub alijs regibus vsq; ad transmigratōez hierusalem. i. captiuitatem populi eius: ciuitate destructa ꝑ Nabuch. in mēse q̄nto. Contrarū videtur infra. xxxix. vbi dī. Mense quarto quinta die mensis aperta est ciuitas 7c. Dicendū q mēse quarto fuit capta a babylonijs vt ibi dī: ꝟ ciuitas non fuit destructa nec populus in babylonē ductus donec sup hoc audiretur voluntas nabuchod. exūtis tunc in antiochia p nūcios ad hoc missos qui repierunt mense quinto vt dī hic.

f Et factū ē. Hic consequēter describit cōmissio facta hieremie de actu pbetandi cum dī ei a domino.

g Priusq; te formarē in vtero noui te. noticia p̄destinationis que ē ab eterno. h Antecq; exires de vulua sanctificaui te. purgando ab originali in vtero matris ꝑ gratiā sanctificantē. i Et pbetā in gentibus dedi te. nūc tibi officiū pbetādi imponēdo. 7 qz officiū ē magnū: iō subditur excusatio hieremie. k Et dixi: a a a domine deus. 7 dicunt aliqui expositores q hic ter ponitur a: quia hieremias se excusat a tanto officio ꝓpter triplicē defectum. s. etatis. scientie 7 eloquentie. quia adhuc erat iuuenis: ꝟ hec expositio procedit ex ignorantia hebraici sermonis: vbi ponitur hic vna dictio: et dicit aba composita ex tribus literis. s. aleph be et be: quia bis ponitur hec litera be: 7 hec dictio sic sonat. a. a. a. litera enim be aliquando sonat in hebreo sicut a in latino. et ē dicta dictio interiectio volentis vel admirātis. Sed quia de⁹ potest supplere omnē defectū. ideo subditur.

l Noli dicere puer sum 7c. quasi diceret. potens sum omnē defectū tuū supplere: 7 te ab oppugnationib⁹ eorum quos tu formides ꝓtegere. Sciebat enim Hieremias q pbete qui añ eū fuerāt psecutōes vsq; ad mortē sustinuerant] marie tēpe manasse regis: vt habetur. iij. Reg. Et subdit inuictō officij cū dī.

m Et misit dñs manū suā 7 tetigit os meum. vidit ei imaginaria visiōe q̄si sibi tudine boīs dei repūtantis: os hieremie manu sua tangentis: 7 intellexit q per hoc designabat collatio dōni ꝓ pbetie sibi a deo ideo subditur.

n Ecce dedi verba mea 7c. 7 ca hieremias non solum pbetauit ꝓtra regnū iude: ꝟ etiam contra plura alia vt videbitur. i. ideo sequitur.

o Ecce constitui 7c. vt euellas. i. euellendo denuncies transferēdos inde habitatores. p Et destruas. q̄tū ad occidendos. q Et dispergas. q̄tum ad fugiētes ꝑ diuersas vias. r Et dissipes. q̄tuz ad morientes in fuga vel captiuitate. s Et edifices 7 plātes. i. denuncies iudeos reedificandos et plantādos i terra sua. quod impletū fuit tēpore Cyri qui dedit populo licentiā redeundi in terrā suam 7 reedificandi tēplū: 7 tempore artharsersis qui dedit licentiā Neemie reedificandi ciuitatē Hierusalē: vt habetur ꝓmo Esdre. i. 7 Neemie. i.

t Et factum est. Finito prohemio hic incipit tractatus. Circa quē sciendum q licet principalis materia huius libri sit mysteriū ipsius christi: vt supra dictum est. tamē hieremias multo diffusius scribit futuraz ciuitatis 7 templi destructionē. ꝓpter quod melius potest accipi diuisio libri ꝟm istā materiā. 7 ꝟm hoc liber iste in duas ptes diuidit. quia primo hieremias hanc destructionē futurā denunciat. secundo ipsā factaz deplorat in trenis qui non est liber distinctus ab isto: vt patet ꝑ hieronymū in prologo galeato: qui prologus ponitur in principio libri regū. Prima in duas: q⁹ primo futurā destructionē denūciat. secundo dicta explicat. ca. liij. Prima adhuc in duas: quia primo ꝓnunciatur destructio iudeorum. secūdo aduersariorum suorum. ca. xlvj. Prima adhuc i duas: quia primo denūciatur dicta destructio ꝓphetice. secundo hystorice. capi. xxxix. Prima adhuc in duas: quia primo ostenditur destructio ciuitatis futura. scdo subdit huius destructionis causa. ca. sequenti. Prima adhuc i duas. quia primo ponit dicta ostensio. secundo ꝓphete confortatio ibi. Tu ergo. Ostēsio ꝟo destructionis future fuit duplici visione. secūda ponitur ibi. Et factum ē. Prima ponitur cum dī.

v Quid tu vides hieremia ꝟon querit

dñs ex ignorantia: & vt ex eius responsione cõuenientius eũ instruat de futura destructione ciuitatis. ideo ponit̃ ppbete rñsio. r Virgã vigilantẽ ego video. Aliqui exponunt. Virgã vigilantẽ. i. vigilantium. s. latronũ q̃ vigilãt de nocte qñ alij dormiũt ad faciendũz furta: z habẽt aliqñ virgaz longã in extremitate vncinũ ferreũ bñtez cuz q̃ extrahũt vestes vel alias res de domib⁹ p fenestras. z per hoc vt dicũt designabat futura spoliatio ciuitatis p chaldeos. Hz istud dictũ ꝓcessit ex ignorantia hebraici sermõis que sic habz hic Baculuz amigdalinũ video. z dic̃ baculũ ad designãdũ ꝓcussionẽ ciuitatis futuraz Amigdalinum ad designãdum hui⁹ ꝓcussionis acceleratione eo q̃ inter alias arbões amigdalus multũ accelerat emittere flores. z ideo cum subdit̃ vidisti: q̃ vigilabo ego ẽ. In hebreo habetur. Quia festinabo ego. z eadem sentẽtia est in litera nostra cuz dr. Virgã vigilantẽ. z postea. Vigilabo ego. p vigilantiaz em̃ intelligit festinatio eo mõ loquẽdi quo cõmuniter dr de homine multũ festinante ad aliquid obtinẽdũ q̃ vigilat sup illud. sacra scriptura em̃ nõ semp transfertur de verbo ad verbuz: & aliqñ accipiẽdo sensum ex sensu. 3 Et factũ est. Hic ponitur secũda visio cum dr. a Quid tu vides. exponatur vt supra. b Ollã succensam ego video. non est intelligendũ q̃ viderit imaginaria visione ollã plenam igne ardẽte: vt aliqui imaginant̃: sed videbat ollam bullientez: z hoc mõ cõmuni verbo dr olla succensa qñ fortiter bullit. vñ in hebreo habetur. Ollaz bullientẽ ego video z facies eius. i. ebullitiones eius que apparẽt in superficie olle bullientis. In hebreo em̃ facies ponit̃ in plurali. c A facie aquilonis. i. a parte aquilonis. olla em̃ posita ad ignẽ qñ bullit eius ebullitões incipiũt a parte ignis z flectũtur ad partẽ oppositã. z p hoc significabatur q̃ chaldei ciuitatem incensuri venirent a parte aquilonis. z ideo sequitur exponẽdo dictã visionez. d Ab aquilone pãdetur malũ ẽ. z patz lra vsq; ibi. e Et ponẽt vnusquisq; solũ suum. i. tentoriũ suum. f In introitu portaruz hierusalẽ: vt nullus possit inde egredi quin capiatur. vel ad lram solũ suũ. q̃ capta ciuitate sederunt principes in portis i solijs suis tanq̃ victores: vt habetur Jerr. g Et loquar iudicia mea cum eis. reddẽdo eis penã debitã. p peccatis. Sed querit̃ hic quõ chaldei dicunt̃ venisse ab aquilone cum chaldea sit magis ad orientẽ respectu iudee. Ad qđ dicendũ q̃ nabuch. tũc erat monarcha vt patet Danielis. iiij. et sic regna aq̃lonis erãt sibi subiecta. z pro maiori parte collegit inde exercitũ ad veniendũ contra hierusalẽ: vt sic chaldea dimitteret munitã bellatoribus in sui absentia cõtra picula imminẽtia. q̃ autẽ ponit̃ duplex visio ad signãdum idẽ. s. ciuitatis destructionẽ facit ad iudiciuz veritatis: z vt sermo dei velocius compleatur: ꝓm q̃

r Virgã vigilãtẽ ego video et dixit dñs ad me. y Bñ vidisti: q̃ vigilabo ego super verbo meo vt faciã illud 3 Et fcm̃ ẽ verbũ dñi scõo ad me dicẽs. a Quid tu vides. Et dixi. b Ollã succensã ego video: z facie ei⁹ c a facie aquilonis. Et dixit dñs ad me. d Ab aq̃lõe pãdet̃ malũ sup oẽs hitatores terre. Quia ecce ego ꝓuocabo oẽs cognatões regnoz aquilonis ait dñs: z venient̃ et ponent vnusquisq; soliũ suũ f i introitu portaz hierlm: z sup oẽs muros ei⁹ in circuitu: z sup vniuersas vrbes Juda. Et s loquar iudicia mea cũ eis sup oẽz malicia eoz q̃ dereliq̃runt me z libauerũt dijs alienis: z adorauerũt opus manuũ suaz. g Tu ergo ac cinge lũbos tuos z surge: z loq̃re ad eos oĩa que ego ꝓcipio tibi. Ne formides a facie eoz: h nec em̃ timere te faciã vultũ eoz k Ego q̃ppe dedi te hodie in ciuitatem munitã: z in colũnã ferreã: z i muz ereũ sup oẽm terrã regibz iuda: ꝓncipibz eius z sacerdotibz: z pplo terre: et bellabũt aduersum te z nõ ꝓualebunt: l quia ego tecuz sũ ait dominus vt liberẽ te.

erposuit ioseph de duplici somnio pharaonis famem futurã signante: Gen. xli. b Tu ergo. Hic consequenter ponitur ppbete confortatio cum dicitur. Tu ergo accinge lumbos tuos ẽ. i. sis promptus z paratus ad exequendum mandatum meũ abũciendo a te timorem humanũ. ꝓpter quod subdit̃. i Nec em̃ timere te faciã id ẽ permittã: propter qđ subditur. k Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitaz ẽ. quasi diceret. sicut ciuitas munita nõ potest capi nec columna ferrea frangi. nec murus eneus penetrari: sic non poteris a tuis aduersarijs superari. cui⁹ causa subdit̃. l Quia ego tecũ sum. qui suz infunite virtutis. z sic possum te in omnibus ꝓtegere.

J In capitulo primo Hieremie vbi dr in postilla. Fuit belchie qui fuit etiam ꝓpheta.

Additio.

Quod sit regula apud hebreos q̃ qñ in ꝓncipio alicuius ppbetie exprimitur nomen patris ipsius ppbete intelligendũ est q̃ pater fuit ppheta: nullus habẽt fundamentũ in sacra scriptura. nec aliquez hebreorum expositorẽ me recolo legisse hoc asserentem: licet i quodam talmudico libro hoc legatur. tamẽ hoc nõ ẽ p regula reputandũ: imo ꝑm Ra. cambi. z alios auctenticos hebreorum expositores Helchias hic nominatus ẽ Helchias ille summus sacerdos qui inuenit librum legis tempore Josie: vt habetur. iiij. Regũ. xxij. qui quidẽ helchias non fuit ppha: quod patet ex hoc q̃ ipse cuz alijs de mandato regis iuit ad querendũ verbum domini ad Oldã ꝓphissam: vt patet in capitulo supradicto.

Replica.

In capitulo primo Hieremie vbi postillator helchiã patrẽ Hieremie hic nominatuz dicit fuisse ppham iuxta regulã hebreorũ dicentẽ patres prophetarum nominatos fuisse ppbas. & Burgen. dicit se illã regulam non legisse nec regulam esse: dicit tamen i thalmud reperiri. vnde quia thalmud apud iudeos pro lege reputatur. lex autẽ z regula coincidunt: igitur Burgen. negans illud dictũ fore regulã cõcedit ipsum esse regulã ex eo. q̃ dicit ipsum in thalmud fore contentũ. Assumit autẽ Burgen. q̃ Helchias hic nominatus nõ fuit ppha & fuit ille summus pontifex. de quo. iiij. Regũ. xxij. dicitur q̃ inuenit librum legis tẽpore Josie. z ad hoc allegat rabi cambi z alios. Hz videtur q̃ Burg. p assumptũ illud ꝓbat ꝓpositũ: q̃ summi pontificis officiuz fuit ppbare. si em̃ tẽpore xpi qñ sacerdotiũ z ppbetia legis debuit obmutescere: ad pontificis officiũ ꝓtinebat ppbare: sicut dicitur Joh. xj. de Caypha: cum esset pontifex ppbauit: multo amplius tpe regũ quãdo ppbia fuit in maximo vigore ad pontificis officiũ ꝓtinebat ppbetare. ergo quia ꝑm Burg. helchias nõ fuit ppbeta. z cũ hoc ꝑm eundez fuit pontifex. ergo fuit ppha saltẽ officio etsi non actu. Et ad hoc tẽdit argumẽtũ Burg. p quod nititur ostẽdere ipm̃ non fuisse ppham. quia missus est a rege ad Oldã ꝓphissã ad

ꝓfulendū. Ad hoc aūt cōiter dr: q̄ alīq̄ sunt ꝓphe actu ℣ nō officio: vt Dauid. iob ⁊ ꝯplures alij. Quidaz autem fuerunt ꝓphete vtroqz mō sicut Esaias. hieremias ⁊c. qui dā aūt officio ⁊ nō actu: sicut multi sūmi pōtifices. ⁊ sic Helchias. Et ad sedandā Burg. ꝓtestionē potest dici. q̄ non est inconueniens vnū ꝓphetam ad aliū accedere et ab eo inq̄rē aliq̄d si sibi non reuelatuz ⁊ ab eo instrui: vt pz factuz in multis locis tpe regū. In p̄ libro Regū dicit. Num Saul inter ꝓphetas. qui tñ cō suluit phitonissaz. multo rōnabilius Helchias ex℣s p̄ phēta potuit consulere veram ꝓphetissam: q̄z prophete spūs ꝓphetico nō semp tāgūtur: nec est i eorum potestate vsus luminis p̄phetalis. ꝯa vnū supnaturale est. Sed quicquid sit de p̄phetia istius Helchie nō videtur verisimile hunc sūmū pōtificē fuisse patrē Hieremie. quia pater ipsius hic nominatus dr fuisse de sacerdotibus qui sunt in anathot: qui ℣m btīm Hieronymū fuit viculus ruralis: ⁊ unde accidit ei Hieremie rusticitas in eloquio. fuit em̄ anathoti tes vt inquit idē beatus Hieronymus. nec puto verisile summū sacerdotē in tali viculo habitasse: ℣ in ciuitate regia ad reddendū iura in causis pplexis. nec videt bonestus modus loquēdi l̄re bti Hieronymi de p̄re hieremie si fuisset sūmus pōtifex. nō em̄ honeste de summo pōtifice dici pōt: q̄ sit vnus de sacerdotibus. p̄sidēs em̄ cū simplicibus sacerdotibus nō connumerat honeste sicut nō decet regē populo cōnumerari.

Capitulum. ij.

Et factum est. Hic consequēter describitur dicte destructionis causa. s. populi iudaici malicia. ⁊ dr uidit in duas ptes. q̄z primo Hieremias arguit populi maliciā. secūdo ex hoc patit multiplicē iniuriam cap. xx. Prima i duas. q̄z p̄mo arguitur ꝓpli maligitas. scdo eius irrepabilitas. xiij. capi. Prima adhuc in duas q̄z p̄ Hieremias arguit populi transgressionez. secundo plangit sibi futurā persecutionē capi. xj. circa medium: ibi Tu autē domine demōstrasti mihi. Sed istud dictum videtur repugnare ei qđ dictū est capitulo precedēti. Nec em̄ timere te faciā. i. permittā: q̄z planctus de malo futuro videtur procedere ex timore. Ad qđ dicendū q̄ sicut dicit phylosophus. ij. rhetorice. Timor est passio de malo futuro de difficili euitabili: nō tñ impossibili. q̄z si appēdatur vt impossibile euitari: iam cessat timor. ⁊ succedit tristicia que est ꝓprie de malo p̄nti. quia iā apprehēditur illud malū vt p̄ns. ꝓpter quod iudicati ad mortē cū illuc ducūtur nō timent sed tristātur. ⁊ hoc est peius q̄z timere: Prouer. xvij. Spūs tristis exiccat ossa. hieremias autē p diuinā reuelatōz erat certus de psecutōne sibi futura. ⁊ ideo nō erat in eo timor de hoc. sed tristicia ⁊ sic plangebat. q̄z apprehendebat illā quasi iam p̄ntez ꝓpter euasionis impossibilitatem. Planctus em̄ ꝓprie ē de malo p̄nti vel preterito ℣m rem vel ℣m apprehensionē. Per dicta patet solutio argumenti. Prima adhuc in duas q̄z primo arguit populi multiplex flagitium. scdo excluditur ab eo remediū: ca. v. Prima adhuc i tres. q̄z p̄mo arguitur ꝓpli malicia. secundo peccādi inuerecūdia: capi. sequēti. tercio peccantiū ꝓtumacia. ca. iiij. Dñs autē capitulū in duas partes diuiditur. quia p̄mo premittitur dei ⁊ populi mutua dilectio. scdo ipsius populi deprauatio: vt grauior appareat ex p̄cedēti bonitate. secundo ibi. Audite. Circa p̄mū sciendū q̄ deus magnā dilectōnē ostendit populo iudaico q̄n sic mirabiliter eduxit eū de egypto ⁊ sibi spāliter despōsauit p datione leg. ℣m q̄ dr ps. cxlvij. Non fecit taliter omni nati. ⁊ iudi. sua non manifestat eis. Et ecōuerso populo magnaz dilectionē ostēdit ad deum q̄n ad mandatū ei⁹ exiuit in desertum vbi victualia n̄ crescebāt nec ei bos ad sufficiētiā sibi p̄parare poterāt. ⁊ hoc ē quod dr hic.

Vade ⁊ clama i aurib⁹ hierusalē. i. habitatorū eius: ita q̄ omnes possint audire tam maiores q̄ miores. Hec dicit dominus. Recordatus sū tui. s. o israel. Miserās adolescentiā tuā. i. tempus tui exitus de egypto. Et charitatem desponsatōis tue. i legis datiōe. Quōmodo secuta me es in deserto. ad dictū Moysi serui mei. In tra quē nō seminat. eo q̄ ē omino sterilis. Sanctus israel dño. q. d. tunc ꝓpls israel fuit sanctificatus. Primitie frugū eius. q. d. sicut primitie frugū offerebātur dño p̄ frugibus aliis: sic popul⁹ israel fuit ei applicatus spāliter p susceptionē legis. tunc em̄ dixerūt Omnia quecunqz locutus est dñs faciem⁹: Exo. xxiiij. Omnes qui deuo. eū delinquūt. sicut em̄ primitie nō comedebātur licite nisi a sacerdotibus ⁊ eorum familiis. sic populi terraz vastantes populū iudaicum peccauerunt. quia licet hec punitio procederet a diuina iusticia: tamen aduersarij iudeorum exequebantur voluntate mala. ideo subditur.

Et factū ē verbū dñi wmī ad me dicēs. **a** Vade ⁊ clama i aurib⁹ hierm dicēs. **b** Hec dicit dñs. **c** Recordat⁹ sū tui **d** miserans adolescentiā tuā: **e** ⁊ charitatē desponsatōis tue qñ **f** secuta es mei deserto **g** i tra q̄ nō semi nat. **h** Sanctus israel dño **i** p̄mitie frugū eius. **k** Oēs q̄ deuorāt eū delinquūt: **l** malaueniēt sup eos dic dñs. **m** Audite verbū dñi wm⁹ iacob ⁊ oēs cognationes wm⁹ israel. Hec dicit dñs. **n** Quid inuenerūt pres vri i me iniquitatē **o** q̄z elōgauerūt a me: **p** ⁊ ābulauerunt p⁹ vanitatē: **q** ⁊ vani facti sūt. **r** Et nō dixerūt: **s** vbi ē dñs q̄ ascēdē nos fecit de terra egypti: **t** qui traduxit nos p desertū: p terrā inhabitabilē ⁊ inuiā **u** p terraz sitis **x** ⁊ imaginez mortis **y** per

minus. cuius verbū nō potest esse falsū. **a** Vade ⁊ clama i aurib⁹ hierusalē. i. habitatorū eius: ita q̄ omnes possint audire tam maiores q̄ miores **b** Hec dicit dominus. **c** Recordatus sū tui. s. o israel. **d** Miserās adolescentiā tuā. i. tempus tui exitus de egypto. **e** Et charitatem desponsatōis tue. i legis datiōe. **f** Quōmodo secuta me es in deserto. ad dictū Moysi serui mei. **g** In tra quē nō seminat. eo q̄ ē omino sterilis. **h** Sanctus israel dño. q. d. tunc ꝓpls israel fuit sanctificatus. **i** Primitie frugū eius. q. d. sicut primitie frugū offerebātur dño p̄ frugibus aliis: sic popul⁹ israel fuit ei applicatus spāliter p susceptionē legis. tunc em̄ dixerūt Omnia quecunqz locutus est dñs faciem⁹: Exo. xxiiij. **k** Omnes qui deuorāt eū delinquūt. sicut em̄ primitie nō comedebātur licite nisi a sacerdotibus ⁊ eorum familiis. sic populi terraz vastantes populū iudaicum peccauerunt. quia licet hec punitio procederet a diuina iusticia: tamen aduersarij iudeorum exequebantur voluntate mala. ideo subditur. **l** Audite. Hic ꝓsequēter describitur ꝓpli deprauatō ⁊ diuidit i duas. q̄z p̄mo describit eius malicia. secundo remouetur falsa fiducia: ibi. Si laueris te. Prima adhuc i tres ℣m q̄ malicia ꝓpli ex tribus oñditur. primo ex eius ingratitudine. secundo ex gentiliū ꝓpatione: ibi. propterea. tercio ex flagellorū multitudine. ibi. Nunq̄d seruus ⁊c. Circa p̄mū dr. **m** Mala veniēt super eos. sicut declaratum est multipliciter in Esaia. ⁊ adhuc declarabitur infra. **n** Audite. Hic ꝓsequēter describitur ꝓpli deprauatō ⁊ diuidit i duas. q̄z p̄mo describit eius malicia. secundo remouetur falsa fiducia: ibi. Si laueris te. Prima adhuc i tres ℣m q̄ malicia ꝓpli ex tribus oñditur. primo ex eius ingratitudine. secundo ex gentiliū ꝓpatione: ibi. propterea. tercio ex flagellorū multitudine. ibi. Nunq̄d seruus ⁊c. Circa p̄mū dr. **o** Quid inuenerunt pres vestri in me iniquitatis. q. d. nihil. q̄z nō habet locū in deo. **p** Quia elongauerunt a me. quasi diceret. nō fuit defectus ex parte mea ℣ sua. **q** Et ambulauerūt post vanitatē. i. ydola que nullā habent virtutē aut bonitatem. **r** Et vani facti sunt. i. bonitate vacui sicut ⁊ ydola. ꝓpter quod dicatur ps. cxiij. Similes illis fiant qui faciunt ea ⁊c. Dz em̄ declinauerunt ad idolatriaz patet Exo. xxxij. in adoratione vituli. et postea i libr̄ Judicū. regū ⁊ paralip. **s** Et nō dixerūt. i. facto nō ostenderunt. **t** Ubi ē dñs qui ascēdere nos fecit ⁊c. q̄z nō ostēderunt se gratos d̄ hoc bñficio. **v** Qui traduxit nos p desertū. qui erat locus inhabitabilis ⁊ inuius. **x** Per terrā sitis. q̄z carebat fōtibus ⁊ flumibus. **y** Et imaginē mortis. ꝓpter serpētes ⁊ animalia venenosa ibi existentia: Deut. viij. **z** Per terrā in qua non ambulauit vir. s. antea. ⁊ si alīq̄ ambulauerūt: fuerūt ita pauci q̄ q̄si nihil sunt reputandi. ⁊ tñ in tota ista via deus ꝓuidit bonis de victu ⁊ vestitu: ita q̄ nihil eis defuit ℣m q̄ dr Deutero-

ñ.ca. Dñs nouit iter tuū quō trāsleris solitudinē hāc magnā per .xl. annos habitans tecū. z nihil tibi defuit. z hoc maior dilectio apparuit q tāto tpe prouidit eis z ita bñ. a Et induxi vos. mutat modū loq̄ndi de tercia psona ad pmā. b In terraz carmeli. i. terrā isrl. exprimit tñ spāliter carmelus eo q est locus ferax z amenus. iste tñ carmelus ē alius ab illo carmelo q ē in sorte ephrai. qui est magis sterilis: sicut dictū fuit esa. xxix. Ki banus querebat ī cbermel z cbermel in saltuz reputabitur. c Et ingressi. contra. multis idolatrijs.

d Sacerdotes nō dixerunt vbi ē dñs. cum deuote requirēdo. e Et tenētes legez. quedat mei cognitionē. f Me scierūt me. recognoscendo me dñm p debitam seruitutē.

g Et pastores id est reges z pncipes. h Preuaricati sunt in me. cultuz mihi debitū idol' exhibentes.

i Et ppbetē ppbauerunt in baal. loq̄tur de falsis ppbis quos reges z pncipes fouebāt ptra veros dñi ppbas: vt pz. iij. Reg. tpe achab. z. iiij. Reg. tpe Manasse z pluriū alioz: vt patebit. j. xx. k Propterea. Hic p̄ter arguitur malicia populi iudeoz in ppatōne aliaz gentiū cum dī in persona dñi.

k Propterea adhuc iudicio p̄tēdā ꝛc. q. d. nolo vos z filios vrōs p violentiā ꝛpūnere: sp viā iusticie. q pciores estis gētibus alijs. iō subditur. l Transite ad insulas cethim. i. ad insulas maris mediterranei: in quibus habitāt barbari. m Et i cedar mittite. i. ad agarenos q̄ descēderūt ab agar ancilla abrae p ysmabelē z cedar filiū ysmabel. n Et psiderate vehemēter. i. toto mētis conatu. o Si mutauit gens. s. alia quecunq; a vobis. p Deos suos. q. d. nō. s q̄libet gēs alia illud qđ primo coluit tanq̄ deuz tenuit eius cultū q̄uis sint dij falsi. q Populus vo me⁹. i. pplus israel a me spāliter electus. r Mutauit gloriā suam. i. deū suū in quo debebat gloriari.

s In idolū. sicut patet exo. xxxij. vbi tanq̄ deū coluit idolū vituli. ꝓpter quod dī ps. cv. Mutauerūt gloriā suā in similitudinē vituli ꝛc. Postea vo multū idol' z varijs seruierūt: vt pz in libris Judicū. Reg. z paralyp. z q̄ istud erat valde inhonorabile: ideo subditur.

t Obstupescite celi. i. angeli superiores. z porte celi. i. angeli inferiores. Sciendū tamen q̄ in hebreo sic habetur. t Obstupescite celi sup hoc z turbet⁹ ac disipetis. z vm hebreos loq̄tur de celo aereo quod dr̄ celi in plurali ꝓpter diuersas eius ptes. vel accipiendo plurale p singulari sicut exo. xxxij. dr̄. Isti sūt dij tui israel. z tamen erat ibi tm vnicum idolū. Dī aūt celū aereuz metaphorice obstupescere: q̄n notabiliter immutatur sicut homo stupidus in facie mutatur. et in modo se habendi in tempestate z dissipatōne q̄n fiunt ibi tonitrua. pcelle z fulgura que sunt ire diuine signa. z p hoc vt dicit ra. Da. intelligit destructō ciuitatū et tēpli futura p nabuch. q̄ fuit magna tēpestas iudeis: sicut i cōi mō loquēdi dī aliq̄ gens vel ciuitas tempestari q̄n magnū infortunium accidit ei. et huic tēpestati subditur causa cuz dicit. v Quo ei mala fecit populus meus. et q̄ sunt illa subditur.

r De relique rūt fontē aq̄ viue. sic notatur deus ideo q̄ ē vita p essentiā dās oib⁹ alijs vitā z inspiratōem.

y Et foderūt sibi. i. cū diligētia et labore quesierunt.

z Cisternas dissipatas ꝛc. id est dolā nullā vitē vtutē in se nec in alijs habentia. a Nūquid. Hic ondit malicia populi ex flagello multiplicatōe cum dī.

a Nunq̄d seruus ꝛc. emptici⁹: est isrl aut vernaculus. i. seruus natus in domo vt sic debeat flagellari. q. d. nō ista cā. z iō inquirit de ea cum dī.

b Quare ergo factus est in predā. alijs gentibus.

c Super eū rugierunt leones. i. assyrioz z egyptioz reges crudeliter ipm̄ inuadentes. ideo subditur.

d Posuerunt terrā eius ꝛc. z patet lra vsq; ibi.

e Filij quoq; memphis z thaneos. i. egyptij sic nominati. q. mēphis z thanis erant ciuitates notabiles i egypto. f Constupr auerunt te. id ē dissipauerunt te. In hebreo habetur. Confregerunt te vsq; ad verticem. Istud fuit impletū quando egyptij interfecerunt Josiam regem qui erat caput in iuda. z subditur dictoz malor vera causa cuz dicitur. g Nūquid nō istud factū est tibi. quasi diceret sic. h Quia dereliquisti dñm. p idolatriā. i Eo tempore. i. ab illo tpe. k Quo ducebat te p viam. s. p columnā ignis z nubis precedendo vt habetur exo. xiij. z hoc fuit q̄n populus fecit sibi vitulū conflatilē z adorauit vt deū: exo. xxxij. z postea tempore iudicū quando non habebant regem nisi deum: vt habetur. j. Reg. l Et nunc quid ꝛc. aquam turbidā. id est nili: vt habetur in hebreo. quia nilus diuiditur per multos riuos ad irrigandū terrā egypti. z sic ex cōmixtione terre fit eius aqua turbida: z p bibitionē illius aque intelligitur petitio subsidij ab illa gente. m Et quid ꝛc. flumis. s. euphratis per terram illam currentis. terra enim israel erat sita inter syriā z egyptū. quia ab aquilone habet syriam. a meridie egyptum. z quādo infestabātur filij israel ab vna parte querebant auxilium ab altera. et nihil eis valebat. iō subditur. n Arguet te malicia tua: despantes enim d̄ diuino auxilio recurrebāt ad humana. z iō iusto dei iudicio deficiebāt cadētes i manib⁹ ad-

uersario⁹:nō subditur. o Scito ⁊ vide. ꝓnaz intellectū dāt̄. p Quia malū. ex ꝓuatiōe boni ꝓus habiti. q Et amaz. ex icursiōe mali ꝓus inerpti. r Reliq̄sse te dñm. p idolatrie cultū. s Ascō. i. a principio legis date. t Cōfregisti iugū meū. faciēdo ⁊ adorādo conflatilē vitulū Exo. xxxij.

v Rupisti vincula mea. i. ꝓcepta.

x Et dixisti. facto

y Non seruiam. quia seruisti idol' ⁊ nemo pōt duobus dñis ꝯuire: mat. vj

z In oñi em̄ colle ⁊c. in collib⁹ em̄ colebant idola ꝓpter eminētiā loci ⁊ amenitatem ibidem in veneratōne idolorū: exercētes i cōdēsis luxurias ⁊ i veneratōz vener' ⁊ priapi.

a Ego aūt plātaui te vineā electā: oñe semē veruz

b Quō g cōuersa es mihi in ꝓrauū vinea aliena.

c Si laueris te nitro: ⁊ mltiplicaueris tibi herbā borith macl'ata es i iniquitate tua coram me dicit dñs ⁊e⁹.

c Quō dic⁹ nō suz pollut⁹: p⁹ baalim nō ambulaui.

f Vide vias tuas i ꝑualle: scito q̄d fecer' ⁊

g Cursor leuis explicās vias suas

b onager assuet⁹ i solitudie

i in ⁊sideriō aīe sue attraxit ventū amoris sui.

k Null⁹ auertz eā⁹ oēs qui q̄rūt eā nō ⁊ficiēt: l i mēstruis ei⁹ inueniēt eā.

m Prohibe pedē tuū a nuditate: ⁊ gutt⁹ tuū a siti. ⁊ dixisti.

n De

te° Scito ⁊ vide⁹ q⁊ malū⁹ ⁊ amaz ē⁹ reliq̄sse te dñz ⁊eū tuū ⁊ nō eē timorē ei⁹ apud te dic̄ dñs ⁊e⁹ exercituū.

° A seculo

t cōfregisti iugū meū

v rupisti vincula mea

x ⁊ dixisti. Nō ꝓuiā.

y In oi em̄ colle sublimi ⁊ sub oi ligno frō so tu ꝓsterne⁹ baris meretrix

a Ego aūt plātaui te vineā electā: oñe semē veruz

b Quō g cōuersa es mihi in ꝓrauū vinea aliena.

c Si laueris te nitro: ⁊ mltiplicaueris tibi herbā borith macl'ata es i iniquitate tua coram me dicit dñs ⁊e⁹.

c Quō dic⁹ nō suz pollut⁹: p⁹ baalim nō ambulaui.

f Vide vias tuas i ꝑualle: scito q̄d fecer' ⁊

g Cursor leuis explicās vias suas

b onager assuet⁹ i solitudie

i in ⁊sideriō aīe sue attraxit ventū amoris sui.

k Null⁹ auertz eā⁹ oēs qui q̄rūt eā nō ⁊ficiēt: l i mēstruis ei⁹ inueniēt eā.

m Prohibe pedē tuū a nuditate: ⁊ gutt⁹ tuū a siti. ⁊ dixisti.

n Desperaui: nequaq̄ faciā.

° Ada mauī q̄ppe alienos: et p⁹ eos ābulabo.

p Quō ꝓfudit fur q̄n ⁊ꝑhēdit. sic ꝓfusi sūt om⁹ isr'lit̄ i p⁹ i ⁊ reges eor⁹ ꝓnc̄ipes ⁊ sacerdotes ⁊ ꝓphe eor⁹ dicētes ligno p⁊ me⁹ es tu ⁊ lapidi tu me genuisti. Verterunt ad me tergū ⁊ nō faciē: ⁊ q⁹ i tpe afflictōis sue dicent: surge

r ⁊ liba nos. Ubi sūt dij tui quos fecisti tibi.

s Surgāt ⁊ liberēt te: i tēpe afflictōnis tue.

t Scom numez q̄ppe ciuitatū tuarū: erāt dij tui iuda. Quidvultis mecū iudicio ꝓtendere.

v Oēs ⁊reliq̄stis me dic̄ dñs

x Frustra ꝓcussi filios vr̄os disciplinā nō recepert

y Devorauit gladi⁹ vr̄ ꝓphetas vr̄os

z q̄si leo vastator

a generatio vr̄a. Videte ⁊bū dñi

b Nūquid solitudo fact⁹ sū isr'li: aut t'ra serotia

c Quare g dixit pp'l⁹ me⁹: recessimus nō veniemus vltra ad te.

d Nūquid obliuiscit vir

go

e ornamēti sui:

f aut sponsa

spauī: nequaq̄ faciā.

° Ada mauī q̄ppe alienos: et p⁹ eos ābulabo.

p Quō ꝓfudit fur q̄n ⁊ꝑhēdit. sic ꝓfusi sūt om⁹ isr'lit̄ i p⁹ i ⁊ reges eor⁹ ꝓnc̄ipes ⁊ sacerdotes ⁊ ꝓphe eor⁹ dicētes ligno p⁊ me⁹ es tu ⁊ lapidi tu me genuisti. Verterunt ad me tergū ⁊ nō faciē: ⁊ q⁹ i tpe afflictōis sue dicent: surge

r ⁊ liba nos. Ubi sūt dij tui quos fecisti tibi.

s Surgāt ⁊ liberēt te: i tēpe afflictōnis tue.

t Scom numez q̄ppe ciuitatū tuarū: erāt dij tui iuda. Quidvultis mecū iudicio ꝓtendere.

v Oēs ⁊reliq̄stis me dic̄ dñs

x Frustra ꝓcussi filios vr̄os disciplinā nō recepert

y Devorauit gladi⁹ vr̄ ꝓphetas vr̄os

z q̄si leo vastator

a generatio vr̄a. Videte ⁊bū dñi

b Nūquid solitudo fact⁹ sū isr'li: aut t'ra serotia

c Quare g dixit pp'l⁹ me⁹: recessimus nō veniemus vltra ad te.

d Nūquid obliuiscit vir

go

e ornamēti sui:

f aut sponsa

bat. ⁊ p hoc ⁊signat ⁊bemētia idolatrie i ꝓpo isr'l. ꝙa omni tēpe erat ad eā ꝓpatus. In hebreo habetur. In mēse suo inueniēt eā. qđ exponit ra. Sal. dicens q⁊ in vno mēse anni onager vormit toto mēse: ⁊ alio tpe nō q̄ritur vt capiatur. q⁊ hoc cēt. p nihilo ꝓpter ei⁹ cursuz velocez: ⁊ tunc capitur facilē ⁊ sine defectu. ⁊ p hoc vt dicit ⁊signat captō gentis iudaice q̄ facta ē p nabuch. mēse quarto: vt bī. iiij. Reg. vl.

m Prohibe ⁊c. Hic cōseqūnter ponitur pene ꝙminatio cū dī. Prohibe pedem tuū ⁊c. q̄si dice. recede ab idolatria ne ducaris in captiuitatem nudis pedibus ⁊ sitiens sicut solēt duci captiui.

n Et dixisti ⁊spauī ⁊ remedio. ⁊ ideo nō dimittā. In hebī. hb̄. nō curo. s. de tali ꝙminatōe: ⁊ magis cōsonat ei qđ sequit̄.

o Ada mauī q̄ppe alienos. s. ⁊os: et talis amor ⁊ hemēs facit nō curare de monitione ad oppositū.

p Quō ꝓfudit ⁊c. q. d. sic cō fundent filij isr'l q⁊ inueniēt ido la eor⁹ a chaldeis eos saluare non potentia: et loq̄tur ꝓpheta de futuro p modū ꝑteriti: ⁊ iō subditur.

q In tempore afflictionis dicent. id est tempore obsidionis per chaldeos.

r Libera nos. ⁊ subdit dñi respōsio.

s Surgant ⁊c. quia ipse noluit eos liberare.

t Scom numez ciuitatū ⁊c. ꝓ⁊ dñi cultu habebant vnū tm̄ altare ad immolandū i hierusalē. ex quo p⁊ dei cōtēptus maior: ideo seq̄tur.

v Omnes ⁊re liquistis me. sine differētia set⁹ aut etatis.

x Frustra percussi ⁊c. quia non est secuta correctio

y Devorat gladius ⁊ester ꝓphetas vios scz Zachariam tempore Joas: ⁊ Esaiaz tempore manasse: et plures alios qui occisi fuerunt ante tempus Hieremie. ideo subditur.

z Quasi leo vastator. q̄ animalia innocentia occidit: vt ceruos ⁊ bm̄oi.

a Generatio ⁊stra. que semper sitiuit sanguinem innoxium.

b Nunquid solitudo factus sum isr'li ⁊c. quasi diceret non. immo ꝙdi ei de terra fertili lacte ⁊ melle mananti.

c Quare ergo dixit ⁊c. quasi diceret nullā causā habuit nisi malicia suā.

d Nunquid obliuiscet vir go. desponsata.

e Ornamenti. quod dat ei sponsus in desponsatōe sua.

f Aut sponsa facie. id est ii gamēti mamillaz ne grossities earuz indecēter appareat: q̄si di. nō: et ꝓ hoc intelligit q⁊ ḡes iudaica nullo

mō debuit obliuiſci legis quā deus dedit ei i ornamentū qm ea deſpōſauit i mōte ſynai: z ꝓceptoꝝ reſtringēdo ꝓze. ideo ſequitur. Populus autē meus ꝛc.

g Quid niteris ꝛc. Dic remouet ſcōm. ſ. apparēs iuſticia per quaz ſuam maliciam palliabāt. vnde et rex manaſſes occiſionē Eſaie palliauit zelo legis imponēs ei q ꝓtra moyſen locut⁹ fuiſſet vt dictū fuit Eſa. .j. ꝓter qō dr.

g Quid niteris ꝛc. q̄ſi di. frustra pallias maliciam tuā quia ſm bieronymū ſimulata ſanctitas duplex ē iniquitas.

b Ad querendam dilectionē allegando q deberet te deus diligere i Que inſup z malicias ꝛc. ſemper i malis credēdo

k Et in alis tuis. i. in ſacerdotibus et regibus q ḡs debebat ꝓſlus ſubleuari ſicut auiſq alas. l Innocētus eſt ſanguis. ſcz ꝓphetarum. z maxime tēpore manaſſe. vñ dr. iiij. Reg. xxj. Et ſanguinē innoxiuz effudit manaſſes multū nimis: ita vt impleretur Hieruſalē vſq ad os. m Non in foſſis inueni eos. quaſi diceret. iſta occiſio innocentū nō fuit facta in occulto ſ in manifeſto: ita q nō poteſt negari. Ra. ſal. dicit q hec eſt vera litera. m Nō i foſſis inueniſti eos. z eſt ſenſus. nō habuiſti cauſam occidendi eos ſicut ſi le qui inuenit furē de nocte domū effodientē: licite poteſt eū occidere: vt dr Exo. xxij.

n Sed in oībus q̄ ſupra memorauī. i. q inueniſti eos de idolatria tua z aliis malis p̄dictē te arguentes. iō occidiſti eos cū tm debuiſſes cozz verba recepiſſe cū tremore z reuerētia. o Et dixiſti. poſt iſta flagitia manifeſta. p Abſq peccato ꝛc. quia licet malum ſit peccare: grauius tm ē peccata ꝓpetrata mēdaciter excuſare. iō ſubditur. q Ecce ego iudicio contendā tecū. conuincēs te de malicia tua z puniēs nō violenter ſ rationabiliter. z patet litera vſq ibi. r Et ab egypto ꝛc. ab aſſur. tpe cm achaz ꝓceſſerat iſta confuſio ab aſſur. q ſpoliata domo dñi miſit regi aſſyrioruz munera. z tm finaliter nō valuit ei ſ magis nocuit. q iuit obuiā regi aſſyrioz in Damaſcū vbi videns altare idolatrie fecit fieri ſimile in domo dñi: quod fuit occaſio ruine ſibi z populo ſuo. z eo dē mō poſtea ſecuta ē confuſio ab egypto tpe Sedechie qui etiā ex cōfidētia regis egypti rebellauit nabuch. regi. ꝓter quod ciuitatē z templū deſtruxit: z ꝓplm partim occidit. z pti captiuauit egypti rege nullū auxiliū tribuente. iō ſubditur. s Illā z ab iſta. ſ. terra. t Egredieris. i captiuitatē ducta. v Et manus tue erunt ſup caput tuum. in ſignum cōfuſionis z triſticie ſicut Thamar abſamon violata z eiecta poſuit manus ſuper caput ſuum .ij. Reg. xiij. x Qm̄ obtriuit dominus confidentiā tuam. quā habebas in rege egypti. z loquitur de futuro per modū ꝓteriti.

Capitulum. iij.

Vulgo dicit Poſtq̄ ꝓphēta fuarguit ꝓplm maliciam hic cōſequenter arguit peccantiuz in uerecūdiā. et b ſub metaphora mulieris ꝓ ſua libidine a marito dimiſſe. et diuiditur in duas partes. q ꝓmo arguit hec inuerecūdia abſolute. ſecundo cōparatiue: ibi. Et dixit. Circa pmū dicitur.

a Vulgo dicit .i. vulgariter ſeu cōmuniter. b Si dimiſerit vir vxorem ſuaz. ꝓpter effrenatā eius libidinē c Et recedēs ab eo. duxerit virum alterū nolēs aliq̄liter ꝓtinere z reconciliationē viri modicū exp̄ectare.

d Nūquid reuertetur ad eaz vltra. ſcz vir ꝓmus. q. d. nō: z cā ſubditur.

e Numq̄d nō polluta ꝛc. q. d. ſic. q̄a nimis vilificata ē: z ex hoc oñdit dei clemētia cū ſubdit. f Tu aūt fornicata es. ꝙ idolatriā

g Cū amatoribus mult̄. i. ſeruiēdo mult̄ idol̄. h Et tu reuertere ad me. q. d. ſuſcipiā te. qđ aūt ſubdit. i Et ego ſuſcipiā te. in aliq̄bus libris nō ē de textu. q: nō ē i hebreo nec i libris correct̄ ſ ſubintelligit. ꝓpter qđ aliq̄s expoſitor poſuit hic ꝙ modū gloſe interlinearis: q̄ poſtea inſerta fuit textui ꝙ impitiā ſcriptoꝝ. k Leua oculos tuos in directū. i. ad facta tua recte conſiderādū. l Et vide vbi nō ꝓſtrata ſis. q. d. nō eſt locus vbi nō exerceaeris idolatria. m In vijs ſedebas. ſicut meretrix i bivio vt ſe exponat trāſeūtibus. n Expectās eos quaſi latro. id eſt cū magno fornicandi deſiderio: ſicut latro expectat aliquē tranſeuntē deſiderans ipſum ſpoliare.

o Et polluiſti terrā in fornicationibus tuis. id eſt i idolatrys. p Et in malicijs tuis. peccando contra ꝓximū. q Imbrē. phibite ſunt ſtille pluuiarū: ſicut patet. iij. Regum. xvij. vbi dicitur q clauſū fuit celum ꝓpter peccata terre: ſ nō dicitur ibi quantū temporis. ſed Jacobi. v. dicitur: q nō pluit annis tribus z menſib⁹ ſer ꝓpter idolatriā z alia peccata tpe achab z iezabel. Conſequēter ex p̄dict̄ ꝯcludit inuerecūdia peccandi cum dr.

r Frōs mulieris meretricis ꝛc. z ſubdit diuina clemētia ad pniaz recipe ſp parata cū dr. s Ergo ſaltē āmodo. i. poſt tot z tāta flagitia. t Voca me pr̄ me⁹. recognoſcēdo bñficiū tue creatōis. v Dux virginitatis mee tu es. recognoſcēdo bñficiū eductōis tue de egypto tunc cm ꝓplm hebreus cōiter erat integer ab idolatrie peccato vſq ad fabricatōz vituli. x Nūq̄d irascet̄ in ꝓpetuū recedēdo a me ꝓter peccatū. y Ecce locuta es z feciſti mala. i. ore z ope peccaſti. z Et potuiſti. me ꝓmittēte

et tuo demerito: qđ aũt sequ̇tur. Et p verbis pmie ꝛc. vsq; ibi. Qđ sermone tractasti. inclusiue nõ est de textu. quia nõ habetur in hebreo: nec i libris bñ correctis. a Et dixit. Hic põter arguitur inuerecundia p̃dicta cõpatiue scz ad ꝓphm regni isrl. Et diuidit̃ in duas ptes. q̃ primo ponit dicta ꝓparatio: z secũdo peccãtiuz reuocatio: ibi. Vade z clama. Circa primũ notat̃ tẽpus buiꝰ reuelationis facte hieremie cum dr.

a Et dixit ꝛc. Josie regis. s. iude: añ eñ tpe Ezechie regis iude Osee rex israbel z ꝓphs eius fuerat rebellatus z captiuat9 z duct9 i assyrios ꝓpter idolatriã et alia peccata ipsoꝝ. ſm q̃ dicit. iiij. Reg. xviij. z hoc ẽ quod dr.

b Nunquid vidisti. i. ꝓsideraſti. hieremias eñ non vidit oculis carnis: nõdũ eñ erat natꝰ qñ populus regni isrl fuit captiuat9. q̃ hoc fuit sexto ãno ezechie. iiij. Regũ. xviij. z extunc vsq; ad decimũoctauũ annũ regis Josie in quo ista reuelatio facta fuit hieremie: vt dicit Rasa. fluxerũt anni. xcviij. vt patet. iiij. Reg. cõiungendo annos intermedios q̃ tẽpora q̃bus dicũtur regnasse reges iuda illius temporis. Hieremias autẽ adhuc iuuenis cepit ꝓphetare tpe iosie: vt dictũ ẽ supra caplo. j.

c Et dixi cũ fecisset hec omnia ad me reuertere. hoc dixit dñs per amos z osee qui ꝓphetauerunt de regno israbel.

d Et nõ est reuersa. q̃ ad verba eoꝝ nõ fecit penitentiã ſ magis auxit maliciã.

g Et vidit p̃uaricatrix soror eius iuda. i. ꝓplus ꝺ regno iude qui discẽderat ex eisdẽ p̃ibus. ꝓpter quod vocatur eius soror.

b Quia p eo q̃ mechata eẽt ꝛc. exponẽdo se omni idolatrie vt dictũ ẽ.

i Dimisissem eã. in manibus regis assyrioꝝ.

k Et dedissem ei libellũ repudij. permittendo q̃ duceretur in captiuitatẽ.

l Et nõ timuit p̃uaricatrix iuda soror eius. ex dicta pena illata populo israbel: z tamẽ debuisset timere ne accideret sibi simile quod non fecit: iõ subditur.

m Sed abiit z fornicata ẽ. per idolatriam timore dei postposito.

u Et in omnibus his nõ ẽ reuersa ad me. licet eam reuocauerim verbo ꝓphetarũ z facto punitionis in populo israbel vt dictũ ẽ.

o In toto corde suo: ſ in mendacio. quia in populo iuda erãt multi qui exterius videbãtur iusti z nõ tamẽ erant: vt dictũ est ca. p̃cedenti.

p Et dixit dominus ad me. cuiꝰ dictũ nõ põt esse falsũ.

q Justificauit aiam suã auersatrix israbel. nõ simplr ſ compatiue. iõ subditur.

r Compatione preua. iuda. hoc mõ dixit iudas Genẽ. xxxviij. de thamar. iustior me est. q̃ minus peccauerat q̃ ipse. z sic est in ꝓposito. tum quia in iuda erat templuz z cultus diuinus quo debebat regnũ iuda teneri in timore dei. tũ quia regnũ iuda viderat punitionẽ preteritã regni isrl: ex qua debebat a peccato retrahi. regnũ autem israbel non sic viderat punitionẽ regni iuda.

s Vade. Hic consequenter ponitur peccantium reuocatio. z primo de regno israbel specialiter. secundo omniũ generaliter: ibi. Conuertimini. Circa primũ dicitur.

z clama sermones istos contra aquilonẽ. z est verbuz domini ad Hieremiã: qui vt dicit ra. Ba. fuit missus i terrã assyrioꝝ que est in plaga aquilonari respectu iudee vbi populus israbel detinebat captiuus ad predicandũ eis pniam. Alij vo dicunt z verisimilius vt videt q̃ fuit missus ad aliqs q̃ de ꝓpho israel effugerãt manꝰ regis assyrioꝝ: z latuerãt i cris circũadiacẽtibus. et postea ad terrã israel redierant: z ibi multiplicati fuerãt. z qr erãt ydolatre sicut añ captiuitatez frm suoꝝ. ideo Hieremias iuit ad reducendũ eos ab idolatria ad dei cultũ qui vigebat i hierlẽ maxime tpe iosie. terra autẽ regni israel ẽ in ptc aquilonari respectu hierlẽ et regni iude.

tuisti z dixit dominꝰ ad me i diebꝰ iosie regis. Nunquid vidisti q̃ fecerit auersatrix israel. Abiit sibimet sup oẽz mõtẽ excelsũ: z sub oi ligno frõdoso: z fornicata ẽ ibi z dixi: cũ fecisset hec oia: ad me reuertere et nõ est reuersa. Et vidit p̃uaricatrix soror eius iuda q̃ p eo q̃ mechata eẽt auersatrix israel dimisissẽ eã: z dedissẽ ei libellũ repudij z nõ timuit p̃uaricatrix iuda soror ei: ſ abiit z fornicata ẽ etiã ipa: z facilitate fornicatiõis sue cõtaminauit terraz: z mechata ẽ cũ lapide z ligno. Et tñ oĩbꝰ his nõ ẽ reuersa ad me p̃uaricatrix soror eius iuda o toto corde suo: ſ in mẽdacio ait dñs p z dixit dñs ad me q Justificauit aiaz suã auersatrix israel ꝓpatõe p̃uaricatricẽ iuda Vade et clama hmões istos ꝓtra aquilonẽ z dices Reuertere auersatrix israel ait dñs: z nõ auertã faciez meã a vobis qr sãctus ego dicit dominꝰ: z nõ irascar in ppetuũ. Verũtñ scito iniq̃tatẽ tuã qr i dominũ dẽũ tuum p̃uaricata es Et dispsisti vias tuas alienis sub oi ligno frõdoso: z vocẽ meã nõ audisti ait dñs. Conuerti-

t Reuertere auersatrix israbel. ab idolatria. v Et nõ auertã faciẽ meã a vobis. ſ suscipiã vos in misericordia. x Quia sanctus ego suz. quasi diceret. hoc faciam ex bonitate mea. non ꝓpter vestra merita. z ꝙa ad veram conuersionem requirit̃ ꝓpriũ peccati cognitio. iõ subdit̃. Verumtñ scito iniquitatẽ tuã ꝛc.

y Et dispsisti vias tuas alienis. id est idolis que dicunt dij alieni. z vocat hic vias tuas. i. pedes tuos q̃bus procedit̃ per viam: loquitur eñ hic ꝓpheta de populo israbel sub metaphora meretricis que pata ẽ dare pedes suos omni transeunti in concubitu carnali: sicut dr Ezechielis. xvj. Diuisisti pedes tuos omni transeunti p viã.

z Sub omni ligno frondoso. i talibus eñ locis exercebat̃ idolatria. z cũ hoc aliqñ luxuria i veneratione veneris z priapi.

a Conuertimini. Hic consequenter ponit̃ reuocatio peccantium generaliter. Sciendum tamen q̃ aliqui expositores nostri exponunt reditum buius capituli de reditu filiorum israbel de captiuitate babylonica et qr plures eorum remanserunt in babylone detenti amore ꝓpriꝰ quã ibi genuerant et possessionum quas ibi acquisierant: ideo subdit̃. Et assumam vos vnum de ciuitate z duos de cognatõe ꝛc. z quod subdit̃. Et dabo vobis pastores ꝛc. exponũt de Zorobabel. Esdra. neemia. aggeo z zacharia: qui gubernauerũt ꝓphm in tẽporalibus z spũalibus. Nõ dicẽt vltra archa testamẽti ꝛc. qr in tẽplo ab eis reedificato nõ fuit archa vt dicunt etiã iudei z babet̃. ij. Machab. primo. z sic consequenter adaptant literam ad istud ꝓpositũ: prout possunt. Sed huic dicto obuiat quod subdit̃. In tempore illo vocabunt hierusalem solium domini. qa non legitur hierusalẽ fuisse in tanta solennitate z reuerentia. post tẽpus captiuitatis babylonice: ſ semp vel quasi semp erat subiecta seruituti. primo ꝓsarum: z postea grecoꝝ: z vltimo romanoꝝ: vt patet ex libris esdre: neemie: machabeoꝝ: z euangelijs. Intez qđ subdit̃. Et congregabunt̃ ad eam omnes gentes i nomine dñi. qr nõ legunt̃ ꝓuersi ad iudaismuz de gentilibus nisi pauci. similiter qđ subdit̃. In diebus illis bit

womus iuda ad womū israbel: ⁊ venient simul de terra aq̃lonis. qz nō legitur q̃ aliqui iudei eiusdē tp̃is iuerit ad reducendū filios israbel de regno assyriozuz vbi fuerunt ducti per assyrios. Propter qō ra. Ga. exponit passum istū de tempore cbristi: ⁊ in boc dicit magl catholice q̃z expositōes p̃dicti. dicit tñ q̃ ista sūt implenda de futuro sicut ⁊ expectant cbristum venturū. eius tamen aduentus trāsit i p̃teritū. Igitur sc̃ndo dictū eius q̃tū ad id quod continet veritatē ps ista in qua agit de vocatiōe cbristi: qui venit vocare peccatores Matb. ix. diuiditur i duas. qz primo circa bāc vocationem ponitur vocantis benignitas. ⁊ secundo iudeozū malignitas. ibi. Sz quomodo. Prima adbuc i duas. quia primo ponitur dicta vocatio. secundo circa boc soluitur questio. ibi. Et dixi. Circa p̃mū dī i p̃sona xp̃i.

mi filij reuertētes dicit dñs [b]qz ego vir vr̃i. [c]Et assumaz vos vnū de ciuitate: ⁊ duos de cognatōne[o] ⁊ introducā vos i syon. [c]Et dabo vobis pastores iuxta coz meū[f] Et pascēt vos scia[g] ⁊ doctrina. [b]Cūq̃ multiplicati fueritz ⁊ creueritz i tra i diebꝫ illis ait dñs[k] nō dicent vltra: arcba testamēti dñi[l] neq̃ ascēdet sup coz: [m] neq̃ recordabūt illi[q]: nec visitabit: [n] nec fiet vltra [o]In tpe illo vocabūt birlm [p]solū womi[q] ⁊ cōgregabunt ad eā oēs gētes in nole womi i bierlm ⁊ nō ambulabūt post prauitatē cordis sui pessimi. [o]In diebꝫ illis ibit womus iuda[t] ad womū israel ⁊ venient simul de tra aq̃lōis ad tra quaz dedi p̃ibus vr̃is. [v]Ego aūt dixi. [f]Quō ponā te i filios: ⁊ tribuā tibi tra desiderabilē[y] hereditatē p̃clarā[z] exercituū gētiū[a] ⁊ dixi. [b]Patrē vocabis me[c] ⁊ post me ingredi nō cessabis. [o]Sed quō si p̃tēnat mulier amatorē suū[e] sic cōtēpsit me womus israel dicit dñs. [f]Vox in vijs audita ē ploratꝰ ⁊ vlulatꝰ filiozū israel[g] qm̃ iniquaz fecerunt viam suam: obliti sunt dñi dei suoꝝ. [r]Et nō ambulabunt post prauitatē. sequēdo idolatriam sicut añ fidei receptōnem [s]In diebꝫ illis ibit womus iuda ꝛc. Sācti eīm apostoli Symō ⁊ iudas fuerē de domo Juda: quia fuerunt cognati germani ip̃ius cbristi. ip̃si vo predicauerunt in perfide que est in parte aquilonari respectu terre p̃missionis: vnde exierūt cbristi discipuli ad predicandum per orbem: vbi erant multi israelite qui non redierant de captiuitate: ⁊ multos de illis adduxerūt ad fidem sicut de gentibus. [t]Ad terram quā dedi patribus vestris. i. ad terrā viuentiū. ad quam x̃ps ascēdēs in celū transtulit patres sanctos qui p̃ius detenti fuerāt i lymbo. Illa eīm terra fuit eis p̃missa p̃incipaliter sicut declaraui plenius Gen. xv. Promissū eīm a deo p̃missum nō est minus sed maius merito. omnia vo bona terrena sunt minus bonū q̃z opus virtutis. ⁊ ideo quādocunq̃ p operibus virtutū a deo p̃mittitur aliq̃d terrenū: intelligitur p̃incipaliter promissum bonū spuale ⁊ eternum. [v]Ego autem. Dic circa p̃dicta mouetur questio. s. qualiter habeatur fidelium multiplicatio: ⁊ hereditatis celestis adeptio cum dī. [x]Quomodo ponam ꝛc. ⁊ patet ex dictis litera vsq̃ ibi. [y]Hereditatē p̃clarā. qz ibi clare videt deus facie ad faciē. [z]Exercituū gentiū. exercitus gentiū dicūtur bic angeli sancti ad custodiā regnoꝝ ⁊ gentiū deputati: ⁊ illoꝝ q̃rum ē hereditas celestis. [a]Et dixi. Dic ponitur rñsio. s. q̃ duo p̃dicta habētur p fidē ⁊ mores. iō subdit. [b]Patrē vocabis me. i. nō solum corde credendo sed ore confitendo: ad Roma. x. capō. Corde eīm creditur ad iusticiam: ore aut confessio fit ad salutem. Et quia fides sine operibus mortua est: Jacobi. ij. ca. ideo subditur. [c]Et post me ingredi nō cessabis. bona opera vsq̃ ad finē cōtinuādo. [d]Sed quō. Dic cōsequēter circa x̃pi vocationē ponit iudeoꝝ malignitas cum dī. [d]Sed quō si contemnat mulier amatorē suum. i. maritus suum. vñ in hebreo habetur socius suus. [e]Sic ptempsit me womus israel. blasphemādo. p̃sequēdo ⁊ tandem occidēdo. ⁊ qz vindicta ei⁹ secuta ē destructō iudeoꝝ p romanos vt bī Lu. xix. iō subdit. [f]Vox i vijs audita ē plo. ⁊ vlu. ꝛc. qz destructa ciuitate iudei ducebāt captiui ad diuersas partes suā miseriā deplorātes. [g]Qm̃ iniquā fecerūt viā suā

a [C]Conuertimi filij reuertentes. i. vere penitentes reuertendo de tenebris ad lucē: de vmbra ad veritatem b [C]Quia ego vir vester. i. sponsus. sic eīm habetur i bebreo: qđ optime conuenit cbristo qui sponsus est ecclesie: p̃m q̃ dicitur Johannis. iij. Qui babet spōsam sponsus est. Verūtamen q̃ad cbristi vocationē pauci de iudeis crediderūt quibus ip̃e i persona p̃pria predicauit. iō sequitur. c [C]Et assumā vos. vnuz de ciuitate ꝛc. i. paucos respectu multitudinis remanentis i sua infidelitate. ⁊ istud fuit figuratum in ingressu terre promissionis: quia de sexcentis milibus qui exierūt de egypto duo tm̃ ingressi sunt eā. s. Caleph ⁊ Josue. d [C]Et introducam vos in syon. i. in ecclesiaz militantem que dicitur syon ⁊ bierusalē: eo q̃ ecclesia put diuiditur contra synagogā: ibi incepit per cbristi predicationē ⁊ mira culoꝝ operatōem: vt patet ex euangelijs ⁊ spūssancti missionē super apostolos: vt pz Act. ij. p̃ter quod de ipsa dicitur Hebre. xij. Accessistis ad syon montē ⁊ ad ciuitatē dei viuētis bierusalē celestē. e [C]Et dabo vobis pastores. s. apostolos. f [C]Et pascent vos. s. scientia. i. fide certa que dicitur scietia propter certitudinē adhesionis. g [C]Et doctrina. i. moribus sanctis. b [C]Cūq̃ multiplicati fueritis. s. post x̃pi ascensionē. p̃m q̃ dī Act. vj. augebatur numerus discipuloꝝ. i. credentiū in bierlm valde.

i [C]Et creueritis in terra. p vocationē gentiliū ad fidē quod videmus impletū per orbem.

k [C]Non dicent vltra arcba testamēti. s. q̃ circa eā debeat eē cultus dei sicut fuit tēpore veteris testamenti l [C]Neq̃ ascēdet super coz. i. fideles nō ponēt ibi fiduciam sicut fiebat antiquitus qñ portabatur ad bellū: vt saluaret ab inimicis populū iudeozum: vt babetur primo Regū i pluribus locis. m [C]Nec recordabūtur. amplius de arcba quā fecit Moyses. n [C]Nec fiet vltra. s. alia noua. ⁊ p ista designat cessatio ceremoniaꝝ veteris legis quā videmus impletaz. Per dicta etiā patet falsitas iudeozū dicentiū q̃n aduētu Messie reddetur eis arcba testamēti ⁊ altaria bolocausto,

recedēdo a xpisto qui est via. veritas et vita. ¶ quia post destructionē ciuitatis aliqui d̄ iudeis xpisto crediderūt tenētes q̄ ꝑter eius mortē fuisset illa destructio subsecuta. iō hieremias hoc ꝓuidēs dicit q̄tū ad istos. a Cōuertimini filij reuertētes. exponatur vt supra. b Et sanabo auersiones vestras. quib⁹ auersi estis a xpisto. z sb̄ditur penitentium rñsio. c Ecce nos venimus ad te p fidem. d Tu em̄ es dñe deus nr̄ iudei em̄ vere ꝓuerbiū xp̄m esse verū deū confitētur.

e Vere mendaces erāt colles. ꝛc. id est superbi per colles z montes: b metaphorice designati: sicut Esa. xl. dicitur. Omnis mons z collis būiliabit̄. hoc ꝓbete vt cōit metaphorice loquuntur z isti superbi fuerunt sacerdotes z pharisei qui per suam superbiā christum contempserunt: z populū per sua mendacia a fide christi auerterunt: que mēdacia cōuersi d̄ iudaismo recognoscunt. f Vere in dño deo nostro. s. christo g Salus israhel. sm q̄ dr̄ Actuū. iij. de ipso. Et nō est in alio aliquo salus. h Confusio. i. peccatū in xp̄m. propter qd̄ venit super nos confusio. i Comedit laborē patr̄um nostrorū ꝛc. quia romani omnia pretiosa in quibus laborauerāt iudei z animalia z filios z filias eorū rapuerunt. z iō sequitur. k Dormiemus in confusione nostra. q̄diu stabimus in infidelitate. iō subditur. l Cm̄ dño deo nr̄o peccauim⁹. ista sunt verba penitentiū pcta p̄terita lamētantiū: z nō solū peccata ꝓria ꝙ patrū suorū. z patet lr̄a ex dictis.

In capi. iij. vbi dicitur in postilla. Nūquid irascet̄ in perpetuum.

Additio prima.

Ubi nos habemus. Nunquid irasceris ꝛc. In hebreo bz. Nunquid irascetur in perpetuū aut perseuerabit in finē. Et exponit sic q̄ si illa vxor seu spōsa de qua loquit conuerteret ad recognoscendū deū tanq̄ patrē suū z ducē virginitatis suę: nūquid deus irasceret in perpetuū: ita q̄ n̄ recōciliaret eā. q. d. nō. iuxta illud ps̄. Nō in ꝑpetuum irascetur ꝛc. Et hec sententia videt magis ꝓpria in ꝓposito. valde em̄ improprie de peccatore ingratū a deo recedit dicere q̄ irascit. ꝙ potius ꝙ uocat deū ad iracundiā.

In eodē capi. vbi dr̄ in postilla. Conuertimini filij reuertētes.

Additio secūda.

Ubi nos habemus: filij reuertētes. i hebreo habetur. Filij rebelles. z sic vocat rebelles ad pniam: ad quā attrahit eos ad hoc. q2 ego vir vester.

In eo. ca. iij. vbi dr̄ in postilla. Et istud fuit figuratū in ingressu terre ꝓmissionis.

Additio tercia.

Non videt ꝓprie figurari paucitas iudeorū in xp̄o credētiū respectu aliorū in sua infidelitate remanentiū ꝙ Caleb z Josue ꝓut in postilla. tū quia ibi fuerūt tm̄ duo de sexcētis milibus virorū. hic aūt multo plures fuerūt credētes. s. in maiori ꝓportione: vt patz in actibus apl̄orū. tū q2 Moyses z aarō qui fuerūt sācti z nō fuerūt ingressi terrā ꝓmissionis figurarēt infideles xp̄m negantes: quod videtur inconueniēs. ¶ figura bn̄ꝰ paucitatis credētiū de iudeis ꝓprie p̄cessit tēpore Hieroboā. iij. Reg. xij. capitulo: q̄n totus populus israelitic⁹ fuit diuisus in duas partes. quarum maior. s. decē tribus recesserūt a regno dauid q̄ fuit figura xp̄i z a cultu dei q̄ vigebat in tēplo: z coluerūt vitulos. Minor vo pars. s. due tribus adheserūt regno dauid z cultui diuino. ꝓut hec figura largi⁹ tractat̄ i pugiōe. j. parte ca. ij. cū ꝓprie ad ꝓpositum adaptādo.

Replica.

In capitulo. iij. Burgē. mutat textum trāslationis nostre ab actiuo ad passiuū. z sic postill. vno mō applicat Burg. alio mō veritas est in vtraq; applicatiōne. Sed q̄ dicit Burgē. in hebreo habetur: rebelles: vbi nos reuertētes credat Burg. q̄ voluerit. puto de latū hieronymū postillatorem z oēs alios ita ignaros hebraici sermonis vsq; ad Burgē. nō fuisse vt interpretarētur rebelles ꝙ reuertētes filios. In eodē capi. postil. dicit paucitatē credētiū in xp̄m ex iudeis figuratā esse paucitate ingrediētiū terrā ꝓmissionis ex egritudinibus de egypto. Burgen. assignat aliā figurā putās figurā postil. nō esse ꝓpriaz Ad hoc dicēdum q̄ vnius facti possunt esse plures figure: sicut pat et in locis multis sacri canonis. Etiam cū figura alicui⁹ sit eius similitudo que nō semp̄ curat quatuor pedibus. Si em̄ omnis similitudo eēt omnino da nulla eēt similitudo sicut arguit btūs Aug. Si omnia essēt equalia nō essēt omnia. Omnimoda. n. silitudo potius eēt dicēda identitas q̄z silitudo vt dicit Burgē. vide circa p̄mū capitulū Osee.

Capitulū. iij.

Si reuerteris. Postq̄z hieremias reprehēdit populuz de peccandi inuerecundia: hic arguit eū de contumacia: z p̄mo dicta cōtumacia arguit̄ secūdo ꝑena debita subiūgitur: ibi. Annunciate. Circa p̄mū dicitur i ꝑsona domini. a Si reuerteris israhel. hic accipit̄ si. p non. quia ista reuersio non fuit subsecuta. z sic apparet contumacia: z eodez modo accipitur cum subditur. b Si abstuleris offendicula tua. id est pctā q̄bus me offēdisti.

c Nō cōmoueberis: d terra tua in captiuitatē babylonicā. e Et iurabis. viuit dominꝰ ꝛc. Hic ponūtur tres comites iuramēti licīti. z quolibet subtracto recidit illicitū: sicut ē iuramentū mendax quod caret veritate z iuramentū iniquū: vt si quis iuret se boiem occisurū. quod caret iusticia: z iuramentū incautum quod caret iudicio discretiōis: vt si quis iuret sine cā z ratione legitima. e Et benedicent eum omnes gētes: impēcando sibi bona si fecerit ista. z mutat modus loquēdi de secūda ꝑsona ad terciā: ¶ q2 hoc nō fecit: ideo in captiuitatē ductus fuit. z per israhel intelligit hic populus regni iude: quia israhel ē nomen generale ad oēs hebreos. z hoc patet ꝙ hoc quod subdit. f Hec em̄ dicit dñs vi. iu. z hierusalē. in aliquibus libris interponit habitatori: ¶ nō ē de textu. g Nouate vobis nouale. ē aūt nouale terra de nouo cultata ꝓ spinis z sentibus plena. z ꝙ hoc innuit ꝓpheta q̄ erant inueterati i malicia. h Circūcidimini i dño

in circūcisione spūali: què placet ei. z q̄ sit illa sb̄dit̄r i ¶ Et auser. p̄pu. cor. ve. i. peccata z p̄suetudines peccā di. k ¶ Ne forte egrediat vt ignis indi. mea tc̄. i. vi dicta mea q̄ ignē. z q̄r hoc nō fecerit in p̄tumacia p̄ma nētes. iō secuta ē successio ciuitat̄ z tēpli per chaldeos tēpore sedechie iij. Regū vltio z infra. xxxix.

l ¶ Annūciate. hic p̄n̄ sequit̄ pena contumacie. et diuidit̄r in duas. quia p̄mo ponit̄r cōminatio pene. secundo p̄assio. Hieremie: ibi. Et dixi. Circa primū dr. Annunciate i iuda tc̄. i. oīb⁹ notificate. m ¶ Et canite tuba i terra. ad cōuocandum bellatores vndecunq̄.

n ¶ Et dicite. Cōgregamini z ingrediamur ciuitates munitas: vt ibi possimus saluari o ¶ Leuate signū. i. vexillum. p ¶ In syō. vbi erat fortalicium ciuitatis hierusalē. q ¶ Cōfortamini. adinuicem. r ¶ Nolite stare. ocios⁹ ¶ Quia malū ego adduco ab aquilone. i. graue bellum q̄d nō poteritis sustinere. iō subdit̄.

i dño[t] z auferte p̄putia cordiū vr̄oꝝ viri iuda z habitatores hierl̄m[k] ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea: z succēdat̄ z nō sit qui extinguat p̄ter malicia cogitationū vr̄arū. [l] Annūciate i iuda: z i hierl̄m. auditū facite: loq̄mi[m] z canite tuba i tra. clamate fortiter[n] z dicite. Cōgregamini z ingrediamur ciuitates munitas [o]leuate signū[p] in syon. [q] Cōfortamini[r] nolite stare[s] q̄r malū ego adduco ab aquilone [t] z cōtritionē magnā[u] Ascēdit leo ō cubili suo[x] z p̄dones gentium se leuauit.[y] Egressus est ō loco suo[z] vt ponat terrā tuā in solitudinē. Ciuitates tue vastabūt remanētes absq̄ habitatore.[a] Super hoc accīgite vos cilicijs plāgite z vlulate: q̄r non est auersa ira furoris dñi a vobis. Et erit[b] i die illa dicit dominus p̄bit cor regis et cor p̄ncipū: [c] et obstupescēt sacerdotes: p̄phe consternabunt[d] z dixi. [e] Heu: heu: heu dñe dē[f]. [f] Ergo ne decepisti p̄plm istū z hierl̄m[g] dicēs[h] pax erit vobis. [i] Et ecce peruenit gladi[j] vsq̄ ad aiaz. In tp̄e illo dicet p̄plo huic z hierl̄m[k] vent[l] vrēs i vijs q̄ sūt in deserto[m] vie filij p̄pli mei[n] nō ad vētilādū z ad purgādū. [o] Spūs[o] plen[p] ex his[p] veniet mihi[q] Et nūc ego[r] loquar iudicia mea cū eis[s] Ecce q̄si nubes[t] ascēdet[v] z quasi tempestas currus eius.[x] Velociores aquilis equi illi[y] Ve nobis q̄m vastati sum[z] Laua a malicia cor tuū hierusalem vt salua fias.[a] Usq̄q̄ morabūtur in te cogitationes noxie[a] Vox ei⁹ annūciātis[b] a dā[c] z notū faciēt[d] idolū[d] de monte ephraim. Dicite gētib⁹. [e] Ecce auditū est in hierl̄m:[f] custodes venire de tra lōginqua z dare sup ciuitates iuda vocē suā. Quasi custodes agroꝝ facti sūt

k ¶ Ventus vrēs in vijs q̄ sunt in deserto. i. sicut vent⁹ vrēs omnia consumēs q̄ crescunt in deserto eo q̄ modicum habent de humiditate: p̄pter q̄d citius desiccātur z p̄sumūtur a vento vrente. l ¶ Filie filij p̄pli mei. quasi diceret. sic popul⁹ me⁹ p̄sumet̄. iō subdit̄r. m ¶ Non ad ventilandū et purgandū. sicut i aliquibus terris triticum purgat̄ a vēto. quia granū cum palea p̄icit̄r sursum cum instrumento ō hoc apto z vētus tollit palleas. z granū cadit i area. q. d. sic non purgabit̄r p̄pul⁹ meus: s magis cōsumet̄. iō sequit̄r.

n ¶ Spūs. i. vētus

o ¶ Plenus ex his s. aduſtionibus.

p ¶ Venit mihi. i. ad voluntatē meā.

q ¶ Et nūc ego. supple faciam hoc ex odio vel violentia quasi diceret: non. sed ex iusticia. et iō subdit̄r.

r ¶ Ego loq̄r iudicia mea cū eis. puniēs eos p̄ iniq̄tatib⁹ suis. s ¶ Ecce quasi nubes. s. tempestuosa q̄ subito surgit t ¶ Ascendet. s. exercitus chaldeorum. z dicit̄r ascendet. quia iuda est in altiori situ q̄ sit regio vñ venit.

v ¶ Et quasi tempestas currus eius. ad portandū arma z alia exercitui necessaria. z isti currus p̄pter multitudinē faciebant strepitum magnū z terribilem ad modum tempestatis. x ¶ Velociores aquilis equi illius. hyp̄bole est ad designandū velocitatē z fortitudinē equoꝝ.

y ¶ Ve nobis tc̄. Verbū est p̄phete plangentis miseriaz populi sui imminentē z consulentis penitentiā dicētis

z ¶ Lava a malicia tc̄. vt per hoc rigor diuine iusticie tē peretur. z ¶ Usq̄quo morabūtur in te tc̄. quasi diceret. tu nimis tardas agere penitentiā: quia in promptu est dei vindicta. vnde subdit̄r.

a ¶ Vox eīs annunciātis. s. aduentū regis babylonis.

b ¶ Dan. que est ciuitas in extremitate aquilonari iudee. exercitus eīs chaldeorum venit ex illa parte.

c ¶ Et notū facientis idolū id est regem babylonis qui se fecit adorari vt deū in statua aurea: Dañ. iij.

d ¶ De mōte ephraim. loc⁹ē p̄pīus quior hierusalē q̄ sit dan z p̄m q̄ exercit⁹ chaldeoꝝ magis appropinquabat: p̄m hoc currebāt nuncij sed ebrie destinati ad hoc ad nunciandū sibi. ideo subdit̄r.

e ¶ Ecce auditū est in hierusalē. vbi erat sedechias.

f ¶ Custodes venire. i. chaldeos venientes ad obsidendū hierl̄z. z ita diligēt custodiētes portas z exit⁹ q̄ null⁹

t ¶ Et contritionē magnā. i. ciuitatis z templi destructionē. z iō q̄ dicit Hiere. Canite tuba. z postea. leuate signū in syō p̄fortamini tc̄. dicit ironice. q. d. sic facietis. s nihil valebit vobis. vñ subdit̄r.

v ¶ Ascēdit leo de cubili suo. i. nabuch. de regno suo qui dr hic leo: eo q̄ in vexillo suo habebat imaginē leonis vt dicūt alij vel p̄ter suā audaciā z ferocitatē.

x ¶ Et p̄dones gentiū se leuauit. q̄r a multis gētibus p̄das accepit.

y ¶ Egressus est de loco suo. ad veniendum cōtra iudeā. iō subdit̄r.

z ¶ Vt ponat terram tuā in solitudinē. ciuitates destruendo: z habitatores captiuando. Et q̄r fuit hoc iudeis materia doloris: iō subdit̄r.

a ¶ Super hoc accingite vos cilicijs tc̄. in signū tristicie z lamentatiōis.

b ¶ In die illa dicit dñs p̄bit p. q̄r de nocte fugerunt per locū occultum. tñ nō valuit eis. q̄r comp̄hendit eos exercitus chaldeorum iij. Reg. vlt. z infra. xxxix.

c ¶ Et obstupescent sacerdotes z p̄phe. q̄r dixerant Sedechie regi z p̄ncipib⁹ p̄trariū.

d ¶ Et dixi. Hic consequenter ponit̄r cō passio hieremie eo q̄ erat de p̄plo illo. Et diuidit̄r in duas. q̄r primo ponit̄r ipsius doloris in mente. secūdo in corpore: ibi. Ventrē meū. Circa primū dicit Hieremias.

e ¶ Heu. interiectio est dolentis. et ponit̄r ter p̄pter triplicē destructionē. s. tēpli. ciuitatis z p̄populi.

f ¶ Ergo ne decepisti populū istum. i. decipi permisisti per falsos p̄phetas. q. d. sic.

g ¶ Dicens. id ē dicere

posset egredi ñ̄ capiet̄ur: cui⁹ cā subdit. a Quia me ad ira. puo. q̄ idolatriā ⁊ alia mala supra posita.
b Ventrē meū. Dic ꝓnter ponit̄ voloꝛ ꝓbe i corpe. ve bemēs em̄ motus mētis gaudū̄ vel voloꝛ redūdat ad coꝛ pus. iō dicit ꝓba. corpe sicut mulier parturiēs. vel sicut vir torsiones borri biles sentiens.
c Sensus cordis mei turbati sūt. ex vehemētia voloris
d Qm̄ vocē buccie audiuit anima mea. videbat em̄ i spū exercituz chal deorum d̄ ꝓpinquo inuasuruz ciuitatē bierlm cum tubis ⁊ clamoribus bel licis.
e Contri tio super contritio nē. q̄ ꝓmo vastat⁹ est populus fame. secundo gladio.
f Repete vasta. sūt taber. mea. id ē templuz vbi erant multa tabernacla.
g Subito pelles mee. loq̄tur de tem plo Salomōis ad modū tabernacu li moysi quod fuit opertuz pellib⁹: vt bz Ezro. xxvj.
h Usq̄quo vide bo fugiētē. per hoc designat q̄ popul⁹ isrl non posset se de fendere.
i Stul tus ꝓ plus me⁹. fal sis ꝓ bis credēdo.
k Me nō cogno uit. verba mea reci piēdo: vt bī infra i multis locis.
l Filij insipiētes sunt. nesciētes distin guere vera a falsis.
m Et ꝛecoꝛdes. tanq̄ insani pseu doꝓphaꝛ dicta seq̄ntes.
n Sapiētes sunt vt faci ant mala. ista est sapia mundana que est terrena aialis ⁊ dyabolica: Jacobi. iij.
o Aspexi terrā. s. iudee.
p Et ecce vacua erat. bonis oīmbus p chaldeos inde sublatis ⁊ bitatoꝛibus captiuatis.
q Et celos ⁊ non erat lux in eis. loq̄tur metapboꝛice. q̄ boc designās ma gnitudinē tribulatōis imminētis ꝑ modū loquē di quo posit̄ i angustia magna dicunt celi obtenebrati. ⁊ bic modus loquēdi frequēs ē in scriptura.
r Vidi mōtes ꝛc. i. ꝓncipes iudee ⁊ bellatoꝛes.
s Et ecce mo uebāt̄ur. ad fugā tanq̄ virib⁹ dissoluti.
t Intuit⁹ sū ⁊ ecce nō erat homo: q̄ partim fuerūt occisi ⁊ partim in captiuitatē ducti: ⁊ p fugaz euaserūt pauci: vt bī. j. rl. iō subdit̄ur.
v Et omne volatile ꝛc. p boc designās eua dentes in fuga.
x Aspexi ⁊ ecce carmelus desert⁹. i. iu dea a carmelo denoiata: eo q̄ erat locus fertilis ⁊ ame nus. intelligendo tñ de carmelo q̄ ē in sorte iude. q̄ ali⁹ erat in sorte ephraim sterilis. cetera patēt ex dictis vsq̄ ibi.
y Sed tñ ꝓ summationē nō faciā. i. populo israel oīmodā destructionē. q̄ postea tpe cyri redūt̄ in iudeā ⁊ reedificauit templū ⁊ ciuitatem: vt bī. j. Esdre: et Ieremie. quia tamen boc fiunt post. lxx. annos ꝑm cōmuniorē opinionē. ideo subdit̄ur.
z Lugebit terra tāq̄ inculta. quod d̄ metapboꝛice lugere. sicut ꝓratum virens di citur ridere: ⁊ eodem modo quod subdit̄ur.
a Et me rebunt celi desuper. quia ros ⁊ pluuia inde descenden

sup eam in gyro: [s] q̄ me ad iracundiaz ꝓuocauit dicit dñs. Vie tue ⁊ cogitatiōes tue fecerunt hec tibi. Jsta malicia tua q̄ amara q̄ te tigit coꝛ tuū. [b] Ventrē meū ventrē meuz doleo: [c] sensus coꝛdis mei turbati sūt i me Nō tacebo [d] qm̄ vocez buccie audiuit aia mea clamoꝛez plū. [e] Cōtritio sup cōtri tionē vocata ē: ⁊ vastata est oīs terra [f] Repente vastata sūt tabernacula mea: [g] subi to pelles mee. [h] Usq̄quo vi deꝛ bo fugientē: audiā vocez buccine. [i] Quia stult⁹ pp̄le me⁹ [k] me nō cogn uit. [l] Filij in sipientes sunt [m] ⁊ vecoꝛdes. [n] Sapiētes sūt vt faciāt ma la. bñ aūt facere nescierunt [o] Aspexi terrā [p] ⁊ ecce vacua erat: ⁊ nihil [q] ⁊ celos ⁊ ñ erat lux i eis [r] Vidi mōtes: [s] ⁊ ecce mouebāt̄: ⁊ oēs colles cō turbati sūt [t] Intuit⁹ sū ⁊ ecce nō erat hō: [v] ⁊ oīs volati le celi receſſit [x] Aspexi ⁊ ecce carmel⁹ deſert⁹: et oīs vrbes ei⁹ destructe sūt a facie dñi ⁊ a facie ire furoꝛ eius. Hec em̄ dic̄ dñs. Deserta erit oīs terra [y] ſ tñ ꝓsummatiōz nō fa ciā. [z] Lugebit terra [a] ⁊ mere būt celi desup [b] eo q̄ locut⁹ sū [c] Cogitaui ⁊ nō penituit me nec auersus sū ab eo. [d] A voce eq̄tis: ⁊ mittent⁹ fugit tā [e] fugit oīs ciuitas. [f] Jn gressi sūt ardua: ⁊ ascēderūt rupes. Uniuerse vrbes deserte sūt ⁊ nō hīt at̄ eis hō [g] Tu aūt vastata q̄d facies [h] Cū vestieris te coccino cū oꝛnata fueris monili aureo [i] ⁊ pīxeris stibio oc̄los tuos [k] frustra ꝓponeris [l] Cōtēpse rūt te amatoꝛes tui [m] animā tuā q̄rēt Vocē. n. q̄si ꝑturi entis audiui: angustias vt puerpe. Vos filie syō inter moꝛiētes expādentesq̄ ma nus suas [n] Ve mihi: q̄ defe cit aīa mea ꝓ interfectōs .v.

tes non proficiebant ibi propter defectū hominū co lentium b Eo q̄ locutus sum. diffinitiue hanc vim dictam inferendo. ideo subditur. c Cogitaui ꝛc. A voce equitis ꝛc. id est equitum regis babylonis. et accipitur bic singulare ꝓ plurali. sicut Exo. viij. dici tur. Venit mu sca grauissima. .i. multitudo mu scarum.
d Fugit oīs ciuitas. i. babi tatoꝛes omniū ciuitatum.
e Ingressi sūt ardua. i. loca in accessibilia cōsti tus vbi multi fu erūt fame moꝛ tui nō audētes inde egredi ad querendum vi ctum sibi.
f Tu autē va stata q̄d facies. q. d. nō babebis remediuz. vnde subdit̄. g Cū vestieris te coc cio ꝛc. loquit̄ de iudea sub mera pboꝛa mētricis se oꝛnantis ve stibus ⁊ iocali bus ⁊ vnguētis meretriceis cuz subdit̄. b Et pīxeris stibio. i. fardiatōe. sicut dī de Jezabel iij. Regū. ix. et boc ad quezēdā gratiā. i Fru stra cōponeris. cui⁹ causa subdi tur. k Con tēpserūt te amatoꝛes tui. i. chaldei cum quibus mech ata fuisti ꝓ ido latriam. l Animā tuam querent quam auferēt de coꝛpoꝛe. ideo subditur. m Vocem quasi parturi entis audiui ꝛc. in quo ꝓpheta describit clamoꝛē moꝛien tiū fame ⁊ gladio. ⁊ ideo subditur. n Ve mihi ꝛc. lamentās interfectionem populi sui.
In ca. iij. vbi dicitur in postil. Circa primū dicit bie remias beu.

‖ Additio.

Ubi dī beu beu beu. eadē dictio ponit̄ in hebr. sicut i primo ca. vbi dī a a a. Unde nec ibi ponitur triplex dictio: sed est vna dictio cō posita ex tribus lr̄is. put postillatoꝛ ibidem exposuit. ⁊ eodē mō est in boc loco exponendū.

Capitulum. v.

Circuite. Superius bieremias arguit regni iu de multiplex flagitiū. ꝓpter quod meruit sup plicium: bic cōsequenter excludit remedium. Et diuidit̄ur in duas partes. quia primo ponit̄ reme dij exclusio. secundo subditur bieremie lamentatō ca pitulo nono. Prima i quatuoꝛ ꝑm quatuoꝛ remedia. que excludit in boc capitulo ⁊ tribus sequentib⁹: que sunt ꝓpl̄i iusticia: sacerdotū sanctimonia: templi sacri tas: doctoꝛ veritas: vt videbit̄. Primū aūt ꝑ quō posset populus babere remediū esset aliquoꝛ iusticia ꝓ qui bus ꝓceret dñs toti ꝓplō: sicut Gen. xviij. dñs dixit se velle parcere toti ciuitati sodomoꝛ ꝓ decem iustis si ibi inuenirent̄: ⁊ istud remediū in boc cap. excluditur

z diuidit in tres ptes: qz p excluditur iusticia vulgarium. secūdo pncipū. ibi. Ego aūt. tercio simul istoz et illoz. ibi. Sup quo. Circs primū dī. a Circuite, vias hierlm. querēdo diligenter z nō superficialiter.
b Si inueniatis viz faciētē iudicium. i. aliquos viros iustos i tali numero q propter eos vrēs sit parcere z munitati. nō eīm accipit hic virum facientē iudiciū pvonico. qui ibi erat hieremias z baruch z adiacentibus ethiopsq erāt iusti. Ad hoc ei q p iustitia aliquoz cōmunitati parcatur sufficiēs numer z reqrit. vñ z abrahā pretensa dño vt p aliquibus iustis parceret sodome fuit ausus vltra vrēs vrescere: Ben. xviij.
c Nō si etiaz viuit dñs dixerint. quasi faciēdo reuerentiam nomi diuino
d Et hoc falso iurabūt. z sic tale iuramentū reputatur in diuinā irreuerentiam.
e Mne oculi tui respiciunt fidem. i. mentis fidelitatez z non tm verba: sm q dī primo Reg. xvj. Homo videt ea que patent. deus autē intuetur cor.
f Percussisti eos. per reges assyrioz et egypti qui ante tempus Hieremie afflixerant regnū iude: vt patet. iiij. Reg.
g Et nō doluerunt. dolore cōtritōis de peccatis suis. ideo sequitur postea.
h Indurauerūt facies suas supra petrā. inuerecunde z cōtumaciter peccātes: vt patet p supradicta.
i Et noluerūt reuerti. de malicia sua ad monita pphetaz.
k Ego autē. Hic consequēter excluditur iusticia principū cum dī.
l Forsitan pauperes sunt et stulti. vulgares isti. cuius causa subditur.
m Ignorantes viā domini. qtum ad precepta moralia z ceremonialia.
n Et iudicium dei sui. qtum ad iudicialia. qz tales boies sunt intenti agriculture z opibus mechanicis z nō mādatis dei audiendis.
o Ibo ergo ad optimates. i. ad regem et principes z alios maiores.
p Isti eīm cognouerunt. i. cognoscere debuerūt.
q Viā dñi z iudiciū dei sui. exponatur vt supra. de rege eīm scribit Deut. xvij. q debet habere legem z eam meditari. z idem intelligendum est de principibus.
r Et ecce magis hi cōfregerūt iugū. i. precepta moralia z ceremonialia transgrediendo.
s Ruperunt vincula. id est precepta iudicialia que erant quedam retinacula a transgressione penarum timore. z quia peccatum istoruz erat grauius ratione status altioris z maioris cognitionis. iō subditur quadruplex pena que inflicta est iudeis successiue sm diuersa tempora cum dicitur.
t Ideirco percussit eos leo de silua. id est rex babylonis qui per leo nē intelligitur: vt dictum est ca. precēdenti.
v Lupus ad vesperā. i. rex persaz z medoruz. qz licet Cyrus fuerit iudeis benivolus. tamen post eū fuerūt alii qui alij duri tenentes eos sub seruitute graui.
x Pardus vigilans super ciuitates eoruz. ad eas spoliāduz. p hoc intelligit regnuz grecoz. et potissime Antiochi illustris: qui multa mala intulit iudeis vt pz. j. mach. z. iij.
y Omis qui egressus fuerit ex eis capiet. p romanū imperiū per eōdē significatū: vt dicit hic ra. Da. z hoc potissime fuit impletuz qñ Tyr destruxit ciuitatē z templuz z captiuauit pplm z causa predictoruz subdit.
z Quia multiplicate sūt p uaricatōes eoruz ante captiuitatem babylonicam.
z Cōfortate sunt auersiones eoruz post tempus dicte captiuitatis. et potissime tēpore christi: a quo iudei per deceptionez facerdotum et phariseoruz fuerunt auersi vt dictū est supra capitulo. iij.

[1] Quoniam inuenti sunt in populo meo impij. insidiantes quasi aucupantes laqueos mortiferos. et quasi decipulam plenam auibus. sic domus eorum plena est dolo. ideo magnificati sunt et ditati sunt.
[2] Incrassati sunt et impinguati. et preterierunt sermones meos malos. causam non iudicauerunt causam pupilli. et prosperatus est. et iudicium pauperum non iudicauerunt.
[3] Numquid super istis non visitabo. dicit dominus. aut in gente huiusmodi non vindicabitur anima mea.
[4] Stupor et horribilia facta sunt in terra.
[5] Prophete prophetabant falsa. et sacerdotes applaudebant manibus suis. et populus meus dilexit hec. quid fiet in nouissimo eius.

[1] Quoniam inuenti sunt. Hic prosequēter describitur malicia omniū laicoz generaliter Et diuidit i duas ptes. qz primo excludēdo iusticiā eoruz cōcludit oppositā malicia. z secūdo subdit debita pena. ibi. Hec ergo. Circa primū dī.
a Sup quo tibi pitiabo esse potero. q. d. dñs. exquo non est iusticia in vulgaribus necin principibus ex parte populi: non potest tibi remitti. z ideo de vtrisq subdit.
b Filij tui. id est maiores z minores: qui dicūtur filij regni iude z etiā hierusalē que erat metropolis.
c Dereliquerunt me. p idolatriam.
d Et iurant in idolis. bis. i. ad eoruz reuerentiam.
e Saturaui eos. replendo bonis temporalibus.
f Et mechati sunt. per idolātriam. que est spiritualis mechia: z etiā corporalis luxuria. ideo sequitur Et in domo meretricis ꝛc.
g Equi amatores i feminas. in hoc notat effrenatā eoz luxuriā. eo q equi p ardorē libidinis aliqñ insaniunt post equas.
h Unusquisq ad vxorem primi sui hinniebat. i. signa luxurie ptendebat inuerecūde.
i Numquid sup his nō visitabo. q. d. sic. ideo cōuertit sermonē ad chaldeos dicēs.
k Ascēdite muros eoz z dissipate. ciuitatē z gentē.
l Cōsummationē aūt. i. totalē populi exterminatōem
m Nolite facere. qz illi q̄ fuerūt ad vitā reseruati z captiuitatē ducti postea redierūt in hierlm tpe Cyri.
n Auferte ppagines eoz. i. ramos z nō radices. p hoc designās reditū dictū.
o Quia nō sunt dñi. i. seruientes ei.
p Preua. eīm pua. ē i me domus isrl. i. decē tribus. primo q erāt iā captiuate i assyrios.
q Et domus iu. i. due tribus postea
r Negauerūt dñm. s. facto idolis imolādo.
s Neqz ve. su. nos ma. a hieremia z aliis pphis nūciatū. sic. n. falso estimabāt. iō sequit.
t Prophete fu. i ven. lo. i. p nullos

rñsum nō fuit in eis. qz nō est secuta aliqua correctio.
a Hec ergo. Hic consequēter ponit debita pena: et p ponitur sui pene ominatio. scdo ominationis ratō: ibi. Qđ si dixerit. Circa pmū dr. a Hec g euenient eis. id ē pene g sequūtur.
i ignē. verbū ēni ad hieremiaz q̄ ppba uit ciuitatē succen dendā: supra. j. ca.
c Et pplm istū i ligna. qz multi d̄ populo cū ciuitate fu erūt combusti.
d Ecce ego adducā sup vos gentē de longinquo. q. d. non miserebit vri ex aliq̄ familiaritate pstita sicut solz eē inter vicinos.
e Gentē robustā cui nō poteritis resistere.
f Gentē antiquā. qz nem roth cito post diluuiū regnauit i chaldea. q. dr. exercitata est i armis ab antiquo.
g Gentez cuius ignorabis linguā et ideo preces tue nō valebunt apud eā qz nō intelliget te: nec tu eam.
b Pharetra ei⁹ quasi sepul. pa. qsi diceret in ea sunt optimi sagittarij: ita q̄ percussi ab eis statim morīūtur et ad sepulcrum ptrant.
i Vniuersi fortes. ad sustinēdum belli labores
k Et comedet segetes tuas etc. i. destruet omnia bona tua i rebus prole et aialib⁹ et terre fructib⁹.
l Cerum tñ in dieb⁹ illis etc. exponatur ut. s.
m Qđ si dixerit. Hic ppr. ponitur dicte cōminatiōis duplex rō. secūda ibi. Iniquitates. Prima ratō accipitur et peccato idolatrie cum dicitur.
n Dices ad eos tu hieremias ex dñi persona.
o Sicut dereliquistis me. lege meā transgredi ēdo.
p Et seruistis deo alieno in terra vra. s. in iudea.
q Sic seruietis dñs alie. in terra nō vra. s. in babylone vbi multi de iudeis trāslati secuti fuerunt illius terre ydolatriā.
r Audi populus stul. qui nō habes cor. i. intelligentiam boni. Cor cūm frequēter ponitur i scriptura p mente seu intelligētia.
s Qui habentes oculos. s. carnis.
t Nō videtis. oculis mētis.
v Me ergo nō timebitis etc. quasi di. me debetis timere: et de offensa mea dolere. cuius ratio subditur.
r Qui posui harenā. id ē terrā aridam.
y Terminū mari. quē nō transit vltra se effūdendo.
z Et cōmouebuntur etc. i. quantumcunq̄ cō

[a]Hec g eueniēt illis. Hec dicit dñs de⁹ exercituū. Quis locuti est verbū istud. [b]Ecce ego do verba mea i ore tuo i ignē [c]et pplm istū in ligna et vorabit eos. [d]Ecce ego adducā sup vos gentez de longinquo: dicit dñs [e]gentē robustā: [f]gentē antiquā: [g]gentē cui⁹ ignorabis linguā: nec intelliges quid loquat. [b]Pharetra eius q̄si sepulcz patens: [i]vniuersi fortes [k]et comedet segetes tuas et panē tuū devorabit: filios tuos et filias tuas comedet: gregē tuū et armēta tua et comedet vineā tuā et ficū tuā: et pteret vrbes munitas tuas i q̄b⁹ tu habes fiducīā gladio. [l]Verūtn̄ in diebus illis dicit dñs nō faciā vos i psūmationē. [m]Qđ si dixeritis q̄re fecit dñs de⁹ nr̄ nobis hec oīa: [n]dices ad eos [o]Sicut dereliquistis me [p] et seruistis deo alieno i tra vra sic [q]fuietis dñs alienis i tra nra. Annūciate hec domui iacob: et auditū facite in iuda dicētes. [r]Audi pple stulte q̄ nō hēs cor: [s]qui hñtes oculos [t]nō videtis: et aures et nō auditis. [v]Me ergo nō timebitis ait dñs: et a facie mea nō trepidabitis. [r]Qui posui harenā [y]terminū mari

[p]ceptū sempiternū q̄d nō pteribit [z]et pmouebūt et nō poterūt: et itumescēt fluctus ei⁹ et nō trāsibūt illud. [a]Populo aūt huic [b]factus ē cor incredulū [c]et exasperans. Recesserūt et abierūt: et nō dixerūt in corde suo. [d]Metuam⁹ dñm deū nr̄m: q̄ dat nob⁹ pluuiā tpaneā et serotinā i tpe suo plenitudinez annue messis custodientē nobis [e]Iniquitates nr̄e declinauerūt hec [e] et peccata nr̄a prohibuerūt bonū a nobis: [f]qz inuenti sunt in pplo meo impij insidiātes [g]quasi aucupes laqueos ponētes et pedicas ad capiēdos viros. [b]Sicut decipula plena auib⁹ [k]sic domus eorū plene dolo. [l]Ideo magnificati sūt et ditati: incrassati sūt et impīguati: et pterierūt sermones meos pessime. [m]Causā vidue nō iudicauerūt [n]causam pupilli nō direxerūt et iudiciū pauperū non iudicauerunt. [o]Nūquid sup his nō visitabo dicit dñs: aut sup gentē huiusce modi nō vlciscet aia mea. [p]Stupor et mirabilia facta sunt i terra. [q]Prophete [r]ppetabant mendaciū et [s]sacerdotes [t]applaudebāt manibus suis [v]et populus meus dilexit talia. [r]Quid igitur fiet [y]in nouissimo ei⁹

moueantur et intumescant fluctus eius: non tamen transeunt terminū a me prefixum: cum tamen nullaz habeant cognitionē. a Populo autē huic. ad umginem dei facto per rationem et intellectum. b Factus est cor incredulū. verbis meis per prophetas dictis. c Et exasperās. i. leges meas transgrediēs. Cetera patent in lra.
d Vniētates. Hic psequēter ponitur secūda ratō que accipitur ex pctō auaricie. et primo cōtinuat lrā h pcedēti cū dr.
d Iniētates nr̄e declinauerūt hec. i. abstulerūt. sez plenitudinē annue messis.
e Et peccata nostra phibuerūt bonuz a nobis. s. bonuz spūale et tpale et subdit quomō.
f Quia inuēti sunt in po. meo impij insi. simplicibus ad cos decipiendum et depauperandū.
g Quasi aucupes. qui student decipere aues. et ideo subditur.
b Sicut decipula. i. rbete aucupū. i Plena auib⁹. ab eis deceptis.
k Sic domus eorū plene dolo, id est bonis simplicibus dolose ac q̄sitis.
l Nō magnificati sūt etc. et pterierunt ser. me. pes. q̄a ex q̄ dicit apls ad Timoth. vj. Radix omniū malorū ē cupiditas nō subditur
m Causaz vidue non iudicauerunt. s. iuste et iniuste. pter munera. aliqui libri hñt. Causaz vidue. ly vidue nō est in hebreo nec i libris correctis.
n Causam pupilli nō direxerūt etc. qz nō sperabant inde habere lucrū.
o Nūquid super bis non visitabo. q. d. immo: penā debitā inferendo.
p Stupor et mirabilia facta sunt in terra. et que sint illa subdit.
q Prophete. s. falsi.
r Prophetabant mendaciū. cum tamē vt fingebāt loquerent q̄ ex ore dei qui est veritas.
s Et sacerdotes. qui pre alijs debent esse intelligentes.
t Applaudebant. ex mendacijs.
v Et populus meus dile. talia. qz pple cōis. pnus est ad mala.
y Quid g faciet. vos sacerdotes et pphe falsi.
y In nouissimo ei⁹. s. pli mei q̄n p chaldeos occidet et captiuabit. q. d. cū eis pfusibiliter morieni et captiuabimur

In capitulo quinto vbi dī in postilla. Domine oculi tui respiciunt fidē.

Additio.

Quod dī hic. Domine oculi tui respiciunt fidē: aprie potest exponi de vera fide per quā homo iustificat: sm illud abac. ij. capi. Justus in fide sua viuit. q. d. quidē fides nō erat in viris hierusalē de quibus hic agit: qđ ꝓbetur ꝓbatur ex hoc: q. dīs deus percusserit eos p aduersarios: non tñ volebāt p prias. eo q credebāt q dīs nō ꝓcedebat ex puidētia diuina eo mō quo pphylistei dicebāt. j. Regū. vj. Ne manus eius tetigit nos: s casu accidit. vnde ꝓseuerabāt i peccatis suis tanq nō essent a deo flagellati. et hoc est quod dicitur. Dne oculi tui respiciunt fidem q quaz iust⁹ credit q tu punis pctores. q. d. as vnicuiq ꝑz opera sua et tu respicis q isti nō habent talē fidem qđ ꝑz ex hoc q tu percussisti eos et nō voluerūt: s potius indurauerūt facies suas et noluerunt reuerti. vt patet in lra. Et sic ex sua impenitētia arguit defectū fidei eoꝝ.

Capitulum. vj.

Confortamini. Hic consequenter excluditur secundū remediū. s. sacerdotū sanctimonia: pro qua parceret ꝓphe si adesset: sicut ad pces aaron et oblationē incēsi extinct⁹ fuit ignis q deuorabat ꝓphm Numeri. xvj. s hoc remediū i hoc ca. excluditur quod diuidit in quatuor ptes. q. primo punitio ꝓphi nūciat. secdo cā punitōis assignat: ibi. Omnis calumnia. tercio remediū per sacerdotes euacuatur: ibi. Amiore. quarto denūciatio punitionis iteratur: ibi. Propterea. Circa primū dicit ꝓpheta.

a Confortami filij ben. in me. bieru. ad defendendū eā. hoc autē dicit. q. a bierusalē p vna parte erat in sorte beniami.

b Et i thecua clāgite ꝛc. Thecua essz et bethacharen erant duo fortalicia in iudea in parte aquilonari respectu bierusalē et ideo i illis fuerūt posite armatoꝝ custodie ad impediēdū iter exercit⁹ chaldeoꝝ veniētis ex illa parte versus hierlm: vt dictū ē. s. ca. j.

c Speciose et delicate. s. mulieri que non potest sustinere aliquid laboris.

d Assimilaui filiā syon. i. bierusalē que dī syon filia: eo q templū et regis palatium erant in mōte syon. et p hierlm hic intelligit ꝓphs habitās in ea. et iō quod dictū ē. Confortami ꝛc. dī ironice. q. d. ꝓpha. sic facietis vos ꝑparantes ad resistendū s nō poteritis. vñ subditur.

e Ad eā. s. bierusalē.

f Venient pastores et greges eorum. i. principes exercitus regis babylonis cū aciebus suis.

g Fixerunt i ea tentoria in circuitu sic eā obsidendo vt nullus possit egredi ad fugiendū nec ingredi ad ꝑbendū obsessis auxilium.

h Pascet vnusquisq. priapū dictoꝝ.

i Eos q sub manu sua sunt. de pdis terre. eam bellum. i. confirmate: quia sanctuz in vna significatione idem est quod firmū.

l Consurgite. verbum est bellantiū contra bierusalē: et mutuo se exhortantiū.

m Et ascendamus. muros eā.

k Sanctificate sup

n In meridie. in q designatur desiderium eoꝝ ad bellādum ptra ciuitatē quasi nō retracti p feruore solāb actu bellandi.

o Ue nobis qa declinauit dies. et sic non poterimus eā capere ante noctem.

g Surgite et ascēdamus in nocte. totum istud dī ad experimentū dictum desideriuz chaldeoꝝ: quasi non retrabantur a bello ꝓpter tenebras noctis. et quādo homines solent quiescere a labore diurno.

q Cedite lignū eius. i. ligna regionis in circuitu.

r Et fundite. i. effundite.

s Circa bierusalē aggerē. i. congeriē de lignis terra et lapidibus adimplendū fossata.

t Hec est ci. visi. i. punitionis a deo.

v Dis. hic pñr

tiōis: v omnis calūnia i medio eius. f Sicut frigidā facit cisterna aquā suā: sic frigidā fecit malicia suā y Iniqtas et vastitas audiet i ea coram me sp infirmitas et plaga 3 Erudire hierlm: ne forte recedat aia mea a te: a ne forte ponā te desertā trā inhabitabilē. Hec dīc dns exercituz. Usq ad racemū colligēt qsi i vinea reliqas israel. b Conuerte manū tuā qsi vindemiator ad cartallū. c Cui loquar et quē cōtestabor vt audiat. d Ecce incircūcise aures eoꝝ: et audire non possunt. e Ecce verbuz dñi factū ē eis i obprobriū et nō suscipiēt illud. f Iccirco furore dñi g plenus sū: labora ui sustinens. Effunde

dicte punitionis assignat cā cuz dī. Dis calumnia i medio eius. q. d. potētiores omnibus modis querebāt occasiones contra minores ad rapiendū bona eoꝝ.

r Sicut frigidā facit cisterna aquā suā ꝛc. Hoc est dictū q charitas in populo erat totaliter refrigidata et per pñs malicia augmentata: sm q dicit saluator Mathei xxiij. et qm abūdabit iniquitas refrigescet charitas multoꝝ. In hebr. bi. Sicut puteus effluit aquā suā. s. continue: sic ꝑs continuat maliciā suam.

y Iniquitas et vastitas audiet in ea. i. destructio et plaga.

3 Erudire hierusalem. verbum est domini quasi compatientis.

a Ne forte recedat aia mea a te. i. dilectio mea.

Ne forte ꝛc. Usq ad racemū colliget. ly usq tenet hic exclusiue. et est sensus: q sicut pauci racemi euadunt manus vindemiatoꝝ: sic pauci iudei euadent manus chaldeoꝝ. ideo subditur.

b Conuerte ꝛc. ad cartallum. quod est instrumentum quo portantur vue ad pressorium. et est verbum domini directum ad exercitum chaldeorum qui partim occiderunt et partim captiuauerunt populum: ipsum ducētes ad pressoriuz mortis et angustie. In hebreo habetur. Ad iteratas scrutationes. per hoc designatur captiuatio iudeorum qui remanserant cum Godolia: quo interfecto fugerunt in egyptum contra consilium hieremie: vt habetur infra. xliij. et ibi cum egyptijs perierunt per chaldeos: vt habetur infra. xliij.

c Cui loquar. verbum est hieremie desperātis de iudeoruz correctione. ideo subditur.

d Ecce incircūcise aures eoruz. In hebreo habetur: obturate.

e Ecce verbum domini factū est eis in obprobriū. quod ē pessimū: q. peius est ipsum vituperare q nō audire. ꝓpter quod subdit ꝓpheta.

f Iccirco furore domini. i. eius vindicta.

g Plenius sum. quia plene reuelata est mihi sup ꝓphm futura.

h Laboraui sustinēs. i. populo meo ꝓpties

Effunde.i.effundes dictã vindictã:7 loq̃tur hieremias ad dñm. a Sup puulũ foris ꝛc.q.d. nõ parces alicui ratõne etatis.ferus aut conditõis. b Et trãsibũt dñs eoꝝ ad alteros.i.bona de domib⁹ eoꝝ. c Agri. id ẽ bona agroꝝ.cbaldei cũ nõ remãserũt i terra ad possidẽdum domos 7 agros i iudea.

d Aminore.hic pñr excludit remediũ quod possz haberi per sacerdotium.et primo ꝓpter maliciã eoꝝ.secundo ꝓpter displicentiã sacrificioꝝ:ibi. Et quid.Circa primũ dr.

d Aminore q̃ppe id est a lenita q̃ ministrabat sacerdoti.

e Usq; ad maiorẽ.i.summũ sacerdotem.

f Dñs auaricie student.vanas cautelis 7 dolis subtrahẽdo bona laicoꝝ.

g Et cura.cõtri.ri.po.mei.i. destructionẽ hierlm p.pphetas dñi nuncia tã. h Cuz ignominia.i.cuz falsitate. i Dicentes. pax pax.s.pplo 7 ciuitati. k Confusi sunt.i.ꝓfundẽtur in destructione ciuitatis.q; tũc eorum falsitas apparebit 7 ipsi ignominiose occidentur 7 captiuabũtur.

l Quipotiꝰ cõfusione nõ sunt confusi.q; etiaz añ destructõz ciuitatẽ apparuit eoꝝ falsitas in multis: de q̃ nõ erubescebãt ꝑ magis errorẽ suũ mẽdaciꝭ palliabãt. m Cadẽt inter ruẽtes.q; in captõe hierlm fuerũt cũ aliꝭ partim occisi 7 ptim capti.

n State sup vias.i.varios viuẽdi modos.

o Et videte.inspiciẽdo scpturas. p Et interrogate a ꝓphetis dñi qui sciũt intellectũ scpturarum p reuelationẽ spũssancti. q De semitis antiq̃s.i.antiquoꝝ.scz abrahã.ysaac 7 iacob 7 aliorꝝ sãctorꝝ patrꝝ. r Et ambulate i ea.aliter etiã eius cognitio nõ ꝓficeret. s Et inuenietis refrigeriũ aiabꝫ vr̃is

t Et dixerũt. v Nõ ambulabim⁹.q; viuebãt mõ ꝓuio. x Et ꝓstitui sup vos speculatores.s.ꝓphas sctõs sm q̃ dr Ezech.iij. Fili hominis speculatorem dedi te domui israhel. y Audite vocem tube.i.sancti ꝓphete q̃ dr tuba: eo q̃ sicut tuba materialis non potest emittere sonũ nisi iusflata:sic ꝓphete sancti loquebanr a deo inspirati.ij. Pe.j. Non voluntate humana allata ẽ aliquando ꝓphetia.sed spũsancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. z Et dixerunt. Nõ audiemus.quia ꝓphetis nõ credebant: ꝑ magis eis calũniã inferebant: vt dr infra.xx.ꝓpter qõ subdit pena eorũ cum dr. Ecce ẽgo adducam mala ꝛc. 3 Fructũ cogitationuz eius. fructus est vltimũ qõ de arbore expectatur:et silr pena

"sup paruulũ foztis:7 super ꝓciliũ iuuenũ silr. Vir cũ muliere capietr senex cũ pleno diez. b Et trãsibũt dñs eoꝝ adulteros: c agri 7 vxores piter: q; extẽdã manuz meã sup hitãtes terrã dicit dñs. d Aminore q̃ppe e vsq; ad maiorẽ f oẽs auaricie student:7 a ꝓpha vsq; ad sacerdotẽ cũcti faciũt dolũ. g Et curabãt ꝓtritõz filie populi mei h cũ ignominia i dicẽtes pax pax:7 nõ erat pax. k Cõfusi sunt:q; abominatiõz fecerũt: l q̃potius ꝓfusione nõ sunt cõfusi:7 erubescere nesciunt m Propterea cadent inter ruẽtes:in tpe visitatõis sue corruent dicit dñs. Hec dicit dominꝰ n State sup vias o 7 videte p 7 interrogate q de semitis antiq̃s que sit via bona: r 7 ambulate i ea s 7 inueniet refrigeriũ aiabꝫ vr̃is t Et dixerũt. v Nõ ambulabimꝰ x Et constitui sup vos speculatores. Et dixi. y Audite vocẽ tube. z Et dixerũt. Nõ audiemꝰ. 3 Audite gẽtes 7 cogñscite congregatio

quãta ego faciaz eis. Audi terra:ecce ego adducã mala sup pplz iustũ fructũ cogitationũ eiꝰ: q; ꝙba mea nõ audierũt:7 legẽ meã piecerũt. a Et q̃d mihi thus de saba affertis b 7 calamũ suaue olentez de tra lõginqua. c Holocaustomata vra nõ sũt accepta: 7 victime vre d non placuerũt mihi e Propterea hec dicit dñs f Ecce ego dabo i pplm istũ ruinas: 7 ruent i eis pres 7 filij simul: vicinus 7 prim⁹ pibunt. Hec dr dñs f Ecce pplꝰ venit de tra aquilonis: g 7 gens magna ꝛc.id est fortis et ad prelium docta. h Crudelis est.7 sic non parcet alicui pietate ducta.

i Vox eius quasi mare sonabit.i.terribiliter:sicut sonus maris ex undaꝝ collisione est terribilis.

k Audiuimus famã eius.7 loq̃tur hieremias ex ꝑsona populi iude. l Dissolute sunt manus nostre. p timore. Timor cũ cordis causat tremorẽ in exterioribus mẽbris. Cetera patẽt vsq; ibi. m Filia populi mei.i.bierusalem que dr populi filia eo q̃ fuit ab eo edificata.vel ad literã. Filia.i.filie accipiẽdo singulare p plurali:sicut Exo.viij. Venit musca grauissima. id ẽ multitudo muscaꝝ.accingere cilitio ꝛc.i signũ tristicie 7 doloris,mulieres[em in talibus tribulatõibus

7 premiũ ẽ illud quod ꝑ opere malo vel bono vltimo recipitur. a Et quid. Hic excludit remedium per sacerdotes q̃tum ad sacrificia per ipsos oblata q̃ nõ erant ire dei placatiua: ꝓpter quod dicitur in ꝑsona dei. Et quid mihi thus de saba affertis.in illa cũ terra inuenit thus lucidissimuz qđ ponebat in thymiamate cremando i altari incẽsi: Exo.xxx. b Et calamuz suaue olentẽ de terra lõginqua. id est india. est autez calamꝰ arbor aromatica gracilis 7 nodosa ad modũ canne vel arũdinis 7 ponebat i sacra vnctõe qua vngebant vasa diuio cultui cõsecta: Exo.xxx. c Holocausto mata via.i.sacrificia totaliter incensa.

d Nõ sunt accepta quia sacrificia ꝛter[legl nõ erãt accepta ex seipis sicut ẽ eucharistia q̃ ẽ sacrm noue legis erãt tñmõ accepta ex fide et deuotõe offerentiuz.sacerdotes aũt isti erãt infideles et indevoti vt ꝑz ex predictis 7 ideo sacrificia 7 victie eorũ nõ placebãt deo.

e Propterea.Hic consequenter excluso remedio 7 parte sacerdotũ:iteratur denũciatio punitionis.7 primo ponitur hec iteratio.secundo infertur quedã conclusio:ibi. Probatorẽ. Circa primũ dr.

e Propterea.i.ꝓpter mala supradicta.

f Ecce dabo i populum iustum ruinas.s.famis.gladij 7 captiuitatis. f Ecce populus venit de terra aquilonis.s.exercitus Nabucho.qui intrauit iudeaz ex illa parte. g Gens magna ꝛc.id est fortis et ad prelium docta. h Crudelis est.7 sic non parcet alicui pietate ducta.

i Vox eius quasi mare sonabit.i.terribiliter:sicut sonus maris ex undaꝝ collisione est terribilis.

k Audiuimus famã eius.7 loq̃tur hieremias ex ꝑsona populi iude. l Dissolute sunt manus nostre. p timore. Timor cũ cordis causat tremorẽ in exteriorib⁹ mẽbris. Cetera patẽt vsq; ibi. m Filia populi mei.i.bierusalem que dr populi filia eo q̃ fuit ab eo edificata.vel ad literã. Filia.i.filie accipiẽdo singulare p plurali:sicut Exo.viij. Venit musca grauissima. id ẽ multitudo muscaꝝ.accingere cilitio ꝛc.i signũ tristicie 7 doloris,mulieres[em in talibus tribulatõibus

ostendūt maiora signa tristicie ꝛ doloꝛi s ꝯ virl.
o Luctū vnigeniti fac tibi.i.similem luctui quem facit mater pro morte vnigeniti filij sui qui ē maximus ꝛ amarissimus. p Probatorē. Dic ex p̄dictis inferꝛ conclusio.s.q̄ laboꝛ hieremie ad reuocādum sacerdotes ꝛ populū de malo ad bonuꝫ non habuit aliquē effectum: sicut laboꝛ examinatoꝛis seu p̄batoris alicuius metalli q̄ metallū illud nō purgatur:sed magis i scoꝛiā ꝛ cineres ꝓsumit.ꝛ hoc ē qđ dicit dominꝰ hieremie.

p Probatorē .i. examinatorē q Dedi ꝛc. Robustum. qꝛ propter quascunq; minas et ꝓsecutiones non dimisit arguere eius malū.sed qꝛ coꝛrectio nō fuit secuta. ideo sequitur. r Omnes illi principes declinantes. a cultu dei p̄ idolatriā. s Ambulantes fraudulēter dolo et calūnia alios bonis suis defraudātes. t Es ꝛ ferruꝫ vniuersi.i.incoꝛrigibiles. ideo subdit. Coꝛrupti sē ꝛ non emēdati. v Defecit sufflatoꝛiū in igne.i.nō habuit effectū verbū tuū. x Consumptū e plūbū. loq̄tur de hieremia ad modū aurifabri qui fundēs aurū vel argentū in igne apponit simul plūbū vel stannū vt caloꝛ ignis auꝫ vel argentū nō consumat s magis stannū vel plumbū. ꝛ ideo q̄ stannū ē totaliter cōsumptū ignis cōsumit auꝫ vel argentū positū in fornace. ꝛ sic eo cōsupto laboꝛ aurifabri non habet effectū optatuꝫ s magis ꝓtrariū. ꝛ sic hieremias in coꝛrectōe iudeoꝝ ideo subditur. y Frustra ꝓflauit ꝓflatoꝛ ꝛc. ꝛ patꝫ sē tēta ex dictis.

In .vj. ca. vbi dicit ꝓ postilla. Ideo subditur. Ecce incircūcise aures eoꝝ.

Additio.

In hebreo in hoc loco non dr aures obturate: sed p̄putie circūcisa intelligitur habere p̄putiuꝫ qđ aures videl obturare.ideo p incircūcisiones auriū intelligit eoꝝ obturatio.

Capitulum.vij.

Verbū. Dic consequenter excludit terciū remediū in quo confidebāt iudei.s.sanctitas templi ꝑ quā credebāt ab aduersarijs defēsari. ꝛ dividitur in duas partes.qꝛ primo ponit exclusio. secūdo dicti confirmatio:ibi. Tu ergo. Prima in duas.qꝛ ꝓmo ponit exclusio remediū.secūdo destructio templi ibi. Ite ad locū. Pria i duas:qꝛ ꝓmo excluditur fiducia i tēplo ex omissiōe boni impositi.secūdo ex p̄missione mali p̄hibiti:ibi. Ecce vos. Circa ꝓmū dr hieremie b Sta i porta domus dñi.vt oēs ingredientes ꝛ egredientes possint te audire. Cetera patēt vsq; ibi.
c Bonas facite vias vras.i.opa. d Et studia vra. i.cogitationes. e Et habitabo vobiscū in loco isto ꝛ stras p̄ces exaudiendo.quasi diceret:si ista omiseritis facere nō exaudiā.ideo subdit. f Nolite confidere in verbis mēdacij que dicebant a sacerdotibus ꝓpter tēporale lucꝫ ꝛ que sunt illa subditur.

g Tēplū dñi ꝛc. Dicebāt em sacerdotes q̄ omnia mala remitteretur eis si facerent multas oblatiōes. ꝛ replicat ter vt facerdotes ostenderent dictū suū magis firmū.quod tam erat falsuꝫ:qꝛ primo requirit penitētia de ꝑteritis et cautela ō futuris.ideo subditur. h Quia si benedixeritis.i.bñ dictione dignas feceritis. i Vias vestras ꝛc.i. operatiōes et cogitationes vras:et explicat magis in speciali dicens.

k Si feceritis.vos iudices.

l Judiciū.s.rectū q̄tū ad extraneos ꝛ etiā q̄tum ad extraneos ideo dicit Si aduene. ꝛ q̄tū ad impotentes se defēdere.ideo subdit.

l Et pup. ꝛ vidue non fece. calū. ꝛ istud tangit iudices vt in fauoꝛē ꝑtis oppositē nō cōdēnēt eos:ꝛ etiaꝫ alios inferioꝛes vt nō moueāt contra eos causas iniustas.

m Nec sanguinē innocentē effuderitis.vos iudices innocentes condēnando:ꝛ vos inferioꝛes falso accusādo:ꝛ in hoc monet eos q̄ se habeant iuste erga ꝓximū.

n Et post deos alienos nō ambulaueritis.colendo solū deū vr̄m vos bñ bōtes erga deū. ista imponūt hoibus faciēda.i.bñ se hre in his que sunt ad deū:ꝛ in his q̄ ad ꝓximū. o Habitabo vobiscū.exponat vt.s. p Ecce vos. Dic consequēter excludit dicta fiducia ex ꝓmissione mali ꝓhibiti cū dr. Ecce vos ꝓfi.vo.in ser.me.pseudo ꝓphetaꝫ ꝛ sacerdotū. q Qui nō ꝓderūt vobis.s magis nocebūt:minꝰ enim dicēdo plus signat. r Furari.p quod nocetur ꝓximo in rebus possessis. s Occidere nocendo ei in ꝑsona ꝓpria. t Adulterari.in ꝑsona sibi cōiuncta. v Jurare mēdaciter ꝛc.ista sūt ꝑcta cōtra deū directe.ꝛ p̄ b dēsignat q̄ sacerdotes ꝛ ꝓphete falsi in fora bāt populū q̄ omne peccatū cōmissū contra deū vel ꝓximū remittebat eis p̄ solas oblationes in tēplo que cedebant in vsum sacerdotū in toto:cuiusmodi erāt oblationes ꝑ peccato:de oblationibus autē pacificis vna pars cedebat in vsū offerentiū:nō subditur. x Et venistis confidenter ꝑm informationem p̄dictam. y Et dixistis factis oblationibus vestris. z Liberati sumus.ab oīb⁹ ꝑctis. a Eo q̄ fecerim⁹ abominatōes istas.qđ ꝑ̄ exponi dupl̄r. Uno mō sic eo q̄ fecerim⁹ ꝛc.i.ab omni malo qđ fecimus absq; alia satisfactione. Alio mō sic Eo q̄ fecerim⁹ abominatōes istas.i.eo q̄ fecimus oblationes in tēplo que ꝑm veritatē erāt abominatōes ipi deo

qz de alieno erāt facere mala intētione. ideo subditur.
a Nūquid ergo spelūca latronū &c. q. p. sic. Spelunca em latronū ē eis ad refugiū z ad repositoz suoz furtoz. z sic ad templū recurrebant p salute pseq̄nda: z ibi offerebāt p̄das z latrocinia. b Ite. Hic ex p̄dictis nūciat templi destructio: cum dī. Ite ad locum meum. id ē cultui meo deputatū.
c In sylo. q̄ est ciuitas i sorte ephraim.
d Vbi habitauit nomen meū a principio qz tabernaculū Moysi z arcba testameti p̄mo babuerūt ibi stabilez mansionē: vt habetur Iosue. xviij.
e Et videte que fecerit ei. qz locus iā erat destructus. et cultus dñi inde sublatus. f Et nunc qz fe. oīa opa bec. i. mala p̄dicta que sunt tanta vel maiora q̄z illa ppē que destructa fuit sylo. g Et locut⁹ sū ad vos p pphetas. vos reuocādo. b Mane psurgēs. i. diligēter hoc faciens.
i Et nō audistis. vos corrigēdo.
k Faciā domui huic. i. templo p salomonē edificato.
l Sicut feci sylo. quod suppletū fuit p Nabuchod. q̄ destruxit bierlim z tēplū: vt habetur. j.
m Et p̄ciaz vos a facie mea. eiciendo de terra vestra i babylonicaz captiuitatē.

q̄ fecerimus oīs aboīationes istas. a Nūquid ḡ spelūca latronuz facta ē domus ista ī qua inuocatū ē nomē meū ī oculis vīs. Ego ego sū ego vidi dicit dñs. b Ite ad locū meum c in sylo d vbi habitauit nomen meū a p̄ncipio: e z videte que fecerim ei p̄pter malicia popli mei isrl. f Et nūc qz fecistis oīa opa hec dicit dñs g z locut⁹ sum ad vos b mane psurgēs z loq̄ns z nō audistis: z vocaui vos i z nō rndistis k faciaz domui huic in qua inuocatū ē nomē meū: z ī qua vos bētis fiducia: z loco quē dedi vob z p̄ribus vīs l sicut feci sylo m z p̄jciā vos a facie mea n sicut p̄iecī omnes fratres vestros o vniuersū semē ephraī p Tu ergo noli orare p populo hoc: nec assumas p eis laudē z oronez q z nō obsistas mihi r qz nō exaudiā te. s Nonne vides quid isti faciunt ī ciuitatibus iuda: z in plateis hierusalē: t Filij colligūt ligna p z p̄es succēdūt ignē k z mulieres p̄spergunt

q̄ fecerimus oīs aboīationes istas. a Nūquid ḡ spelūca latronuz facta ē domus ista ī qua inuocatū ē nomē meū ī oculis vīs. Ego ego sū ego vidi dicit dñs. b Ite ad locū meum c in sylo d vbi habitauit nomen meū a p̄ncipio: e z videte que fecerim ei p̄pter malicia popli mei isrl. f Et nūc qz fecistis oīa opa hec dicit dñs g z locut⁹ sum ad vos b mane psurgēs z loq̄ns z nō audistis: z vocaui vos i z nō rndistis k faciaz domui huic in qua inuocatū ē nomē meū: z ī qua vos bētis fiducia: z loco quē dedi vob z p̄ribus vīs l sicut feci sylo m z p̄jciā vos a facie mea n sicut p̄iecī omnes fratres vestros o vniuersū semē ephraī p Tu ergo noli orare p populo hoc: nec assumas p eis laudē z oronez q z nō obsistas mihi r qz nō exaudiā te. s Nonne vides quid isti faciunt ī ciuitatibus iuda: z in plateis hierusalē: t Filij colligūt ligna p z p̄es succēdūt ignē k z mulieres p̄spergunt adipē y vt faciāt placētas z regine celi a z libēt dīs aliēis: b z me ad iracundiā p̄uocent. Nunquid me ad iracundiā p̄uocant dicit dñs: c Nōne semetipsos d in confusionē vultus sui: Ideo hec dicit dñs &c e Ecce furor meus z indignatō mea f cōflabit sup locū istū g sup viros: b et sup iumenta: z sup lignū regionis: z sup fruges terre: z succēdet z nō extīgnet t Hec dicit dñs exercituū deus isrl k Holocaustomata vīa l ad dite victimis vīs m z comedite carnes n qz nō locut⁹ sum cū p̄ribus vīs: z non p̄cepi eis o in die q̄ eduxi eos ō terra egypti de vbo holocaustomatū z victimaz p ḡ hoc verbū p̄cepi eis dicēs. Audite vocē meā z ero vob deus z vos eritis mihi popul⁹. z ambulate ī omni via quā mandaui vobis: vt bene sit vobis q Et nō audierūt nec inclinauerunt aurē suaz r ḡ abierunt ī voluptatibus s z p̄auitate cordis sui mali: factiq̄z sūt retrorsū z nō ī ante

n Sicut p̄ieci oēs frēs vīos. i. decē tribus que iā erāt in captiuitate int assyrios. o Vniuersū semē ephraim. hoc dī. qz illa tribus fuit principalior inter decē. z qz bieroboā prim⁹ rex eoz fuit de tribu ephraim.
p Tu ergo exclusō p̄dicto remedio. hic p̄nter ponitur dicte exclusiōis p̄firmatio. z hoc ex tribus que hic excludūtur. s. bieremie ozo: z holocaustoz oblatio: vbi. hec dicit. z adhesio populi cum deo: ibi. Tonde capillū. Circa primū dicit dñs bieremie. Tu ergo noli orare p populo. z subdit post. q Et nō obsistas mihi. rogando q̄ nō inferā ei p̄dicta mala. r Quia non exaudiā te. cuius cā subditur. s Nōne vides quid isti faciunt. i. q̄ horribile. quasi diceret. dignuz est q̄ puniātur. z quid sit istud ostēditur. t Filij colligūt ligna. ad coquenduz idolatrie sacrificia. ad hoc em pueri inducebant a parētibus vt nutriti i talibus i senectute nō recederēt ab eis sm q̄ dī p̄uer. xxij. Adolescēs iuxta viam suam: etiam cum senuerit nō recedet ab ea. v Et patres succēdūt ignē dantes filijs exemplū sic faciendi cū venerit ad etatem adultā. x Et mulieres conspergunt adipē. i. farinā tritici delicatissimā. sm illud psalmi. cxlvij. Ex adipe frumēti satiat te. i qua miscebant aquā faciēdo inde pastam. y Et faciant placentas. i. panes rotūdos et tenues. e Regine celi. i. lune. z sic patet q̄ omnes p̄sone domus intrinsece. s. vir. vxor z proles erant in illa idolatria occupate. a Et libent dīs alienis. li bamina sunt oblationes de liquidis vt de vino. oleo z similibus.
b Et me ad iracūdiam p̄uocent. i. ad inferēdum vindictaz qz ira z alie passiones non sunt in deo: sed eius punitio dicitur ira eo q̄ ad modum bomis irati se babz qū punit. c Nōne semetipos. supple p̄uocant.
d In cōfusionē vultus sui. q̄i diceret sic: eo q̄ p̄uocurāt p mala sua per me cōfusibiliter puniri. ꝓpter qđ subdit. e Ecce furor me⁹. i. vindicta mea.
f Cōflabit super locū istū. ad destruendū ciuitatē z templū.
g Sup viros puniēdo eos in psonis ꝓprijs.
b Et super iumēta &c. puniēdo eos in bonis possessis.
i Hec dic. Cōsequenter hic p̄firmat ꝓposituz p exclusionē holocausti deo oblati: ita q̄ non valeat p̄dlo ad aliqđ remediū cū dī. k Holocaustomata de-

stra. ista erant sacrificia digniora eo q̄ totaliter incendebantur ad diuinū honorem. l Addite victimis vestris. i. hostijs pacificis quaz vna ps cedebat i vsū offerentiū: ideo subdit. m Et comedite carnes. s. holocaustoz. quasi diceret. non incendite p̄o me. q̄a in nullo placēt mihi. ideo subdit. n Quia nō sum locutus. de ipis mihi offerendis. o In die q̄ eduxi eos de terra egypti: sicut patet Exo. xx. vbi dedit p̄cepta decalogi populo: z de holocaustis nō fit ibi sermo. p Sed hoc verbū p̄cepi eis dicēs. Audite vocē &c. Et hoc p̄z Exo. xix. vbi dicit. Si audieritis vocē meā: z custodieritis pactū meū eritis mihi in peculiū Melior est enim obediētia q̄z victime: p̄mo Reg. xv. Sciendum tamē q̄ postea domin⁹ per moysen p̄cepit holocausta et victimas sibi offerri a populo: ne talia offerrent idolis ad quod erant proni: z ad experiendum obedientiā populi: z ad p̄figurandū futuram immolationē christi: z propter hoc dictū est hic. Non p̄cepi eis in die qua eduxi &c. p quod nō excludit p̄ceptū. postea datū. q Et nō audi. obediēdo. r Ssabbatū. i. voluptatē. q̄tū ad delicias carnis. s Et i p̄ua. cor. sui ma. fuiēdo idol. t Factiq̄z sūt re. a me recedentes

v A die qua egressi sunt ꝛc.i.a tpe illius egressionis.q3 tñ fecerūt ꝛ adorauerūt vitulū pflatilē: Ero. xxxij.

r Usq; ad diē hāc.nō q3 ptinue fuerint ydolatre. ꝑ maiori pte tpis: vt ptz ex libris Judicū ℟egū ꝛ paralypo. y Et misi ad vos.s.reuocando: sic est in hebreo ꝛ mutatur modus loquendi de tercia psona in secundam cetera patent ex supradictis vsq; ibi. z Et vocabis eos. ad penitentiā.

a Et nō rñdebunt tibi. p correctionez: qpter qō post sequitur

b Perijt fides i.fidelitas pplī erga dñm ꝛ primū

c Ablata ē de ore eorū. q3 tñ modo loquunt dolos ꝛ mendaciū. d Conde. Hic tercō cōfirmat qpositus excludēdo cōiunctionē ꝛ amicitiam popli cū deo Ad cuius intellectū sciendum: q3 qbē dñi non solum qbabāt verbis: ꝑ etiā aliqñ sensibilib⁹ signis: sicut hieremias posuit in collo suo catbēas ad significandū q3 sic ducerent̄ ꝙcatenati in captiuitatē. j. xxvij. ꝛ sic in qposito dñs p̄cepit hieremie vt tonderet capillos suos capiti suo adherētes ꝛ ei valde amabiles: eo q3 erat nazareus ex vtero mris sue: vt dictū ē s̄ ca.j. ꝛ sic nouacula nō debebat sup caput suū ascendere: vt dr̄ de sansone Judic.xiij. ꝛ ℔ fuit ad significandū q3 dñs pplm regni iuda sibi prius adherentē ꝛ amicabilē separet ꝛ pjiceret a se: ꝛ hoc est qđ dicit.

d Tonde capillū tuū.i.capillos accipiēdo singulare p plurali. e Et pjice.a te. f Et sume in directū.i.directe accipiens capillos. g Planctū.cui⁹ significatio subdit. h Quia piecit dñs ꝛ reli. genesi.sui.i.pplm iuda quē dilexit pr̄i⁹.q3 p mala sua puocauit ꝺ se irā dei: ꝛ iō dr̄ hic generatio furoris dei: sicut homo dignus morte dr̄ filius mortis.ij. ℟eg.xij. Consequenter ponit duplex cā hui⁹ piectiōis. Dura cū dr̄.

i Posuerunt offendicula sua.i.ydola.

k In tomo in qua ꝛc.s.in tēplo diuino cultui deputato: vt habet.iij. ℟eg.xxj. ꝛ hoc fuit valde detestādū sicut cū mulier introducit adulterū in eodē lecto cum marito suo: scda ponit ibi. l Et edificauerūt excelsa.i.altaria alta: q3 locus ille erat in valle: vt ptz ex lra sequenti. m Topbet.i.ydolo moloch. ꝛ ꝺm q3 dicit hic ℟a.sa.sonat tympanū seu tympanizationē: eo q3 in ritu illius ydoli fiebat tympanizatio. Erat enim illud ydolū ereū ꝛ interius cōcauū: ꝛ intra ꝙcauitatez illam fiebat ignis fortis: ꝛ qñ ydolū erat ignitū ponebatur puer q3 offerebat in manibus eius: ꝛ tunc sacerdotes pcutiebant fortiter tympana ne pentes pueri audirent clamorē pueri ꝛ compaterent̄: ꝛ vt crederent sine dolore corpis aiam euolasse: ꝛ istud erat valde horribile.s.innocentē ad venerationē ydoli sic interficere.

n Filij ennon.nomē erat qrūdam hominis cui⁹ filij⁹ erat dominus loci illius. o Et incenderent filios suos

v a die qua egressi sunt p̄res eorū de tra egypti f vsq; ad diē hāc. y Et misi ad vos omnes seruos meos ꝓphetas p̄ diē: consurgens diluculo: et mittēs: ꝛ nō audierūt me: nec inclinauerūt aurē suā: ꝑ indurauerūt ceruicē suā: ꝛ pessima operati sunt q3 p̄res eorum z Et loqueris ad eos oīa verba hec ꝛ nō audiēt te: ꝛ vocabis eos: a ꝛ nō rñdebūt tibi. Et dices ad eos. Hec ē gēs q3 nō audiuit vocez dñi dei sui nec recepit disciplinam. b Perijt fides c ꝛ ablata ē de ore eor̄. d Tōde capillū tuū c ꝛ pjice: f ꝛ sume in directum g plānctū: h q3 piecit dñs ꝛ reliquit generationē furoris sui: q3 fecerūt filij iuda malū in oculis meis dicit dñs. i Posuerūt offendicula sua k in domo i q3 inuocatū ē nomē meū: vt polluerēt ea. l ꝛ edificauerūt excelsa m tophet q3 est i valle n filij ennon: o vt incenderet filios suos ꝛ filias suas igni: p q3 nō p̄cepi nec cogitaui i corde meo. Ideo ecce dies veniēt dicit dñs: q ꝛ nō dicet ampli⁹ tophet: ꝛ vallis filij ennon: ꝑ vallis interfectionis: r ꝛ sepelient̄ in tophet: eo q3 non sit locus. Et erit morticinū pplī huius in cibos volucribus celi ꝛ bestijs terre: ꝛ non erit qui abigat Et quiescere faciam de vrbibus iuda et de plateis hierusalem vocē gaudij ꝛ vocē leticie: vocem sponsi et vocem modo predicto. p Que nō p̄cepi ꝛc. hoc dicit q3 sacerdotes illi⁹ ydoli afferebant talē oblationē esse deo valde acceptā: eo q3 dñs dixit Abrae. Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis ysaac ꝛ offer illū in holocaustū ꝛc. Genes. xxij. quod est falsum: q3 illud nō fuit dictum abrae vt ysaac moreret: ꝑ vt obiaphabaret: qpē qđ ibi dē subdit. Ille extēdas manū tuā supra puerū: nec facias illi q̄cq̄: nunc cognoui q3 timeas dñm ꝛc q Et nō dicet amplius tophet ꝛ vallis ennon sit nomen pprium vt dictum est: tñ alio modo est appellatiuū et signat ꝙsolationē. q.d. nō vocabit amplius loc⁹ ꝙsolationis: ꝑ magis pcussionis: q3 milites iudei ibi fuerūt postea interfecti a chaldeis.

r Et sepelietur in tophet.s.sepultura asini: sicut dicit infra.xxij.ca. de iechonia. Sepultura asini sepelient. ꝛ hoc ꝑ hoc quod subdit Et erit morticinū pplī hui⁹ in cibū volucrib⁹ ꝛc. Cetera

Additio.j

Ecūdū translationē chaldaicā replicat hic ter: templū dñi: eo q3 ter in anno debebant apparere in templo coram dño: vt patet Deut.xvj.ca. ꝙ quā trinā apparitionem credebant expiari a suis delictis: qđ tamē erat falsum: nisi corrigerēt vias suas vt cōiter dicit.

In eodem ca. vbi dicit in postilla. ℟egine celi.i. lune.

Additio.ij.

Ubi nos habemus: ℟egine celi: in hebreo dr̄ quedā dictio que vno modo significat reginaz: ꝛ alio mō significat opus: et sic nō designat vnū certū planetaz sed totū opus celeste qđ obseruat astronomia ꝺm certas ꝙstellationes: ꝛ quomodocunq; sit irrōnabile videtur dici q3 luna sit regina celi cum sol sit maioris efficacie luminis ꝛ virtutis.

In eodem ca. vbi dicit in postilla. Quia nō sum locut⁹ de ipsis mihi offerendis.

Additio.iij.

Licet in p̄ceptis decalogi nō fiat mentio de holocaustis: nec de sacrificijs: tñ antea: ꝛ spāliter qñ deduxit pplm de egypto p̄cepit eis de agno paschali immolando: quod fuit celebratū in die ꝓxia seu tempore eductionis de egypto: vt habet Exo.xij. quod quidem sacrificium vt habet ibidem vocat victima: ꝛ hoc fuit ꝑmū p̄ceptū ꝛ de principalib⁹ datis filijs israel a deo ꝑ moysen. Unde ratō postillatoris qua dicit q3 in hoc qđ dr̄ hic. Non p̄cepi eis in die qua eduxi ꝛc. nō excludit ꝑceptum postea datū. s. de sacrificijs: sed p̄ceptum antea non videtur sufficere vt patet: ꝛ iō aliter videt hic dicēdū. Pro quo sciendū est q3 in p̄cedēti ca. iam dixerat ꝓpheta q3 holocaustomata ꝛ victime nō placebant deo: eo q3 legez nō seruabant: nunc autem arguit eos ex hoc q3 immolatiōes suas seu sacrificia non ꝑ cultu dei: sed magis ꝓ voracitate sua faciebant. Unde glosa interlinearis sup istud verbum. Et comedite carnes. sic dicit: quia non venerationē

sui sed epularum desiderio immolauerunt. hec in glo. vñ cū dicit hic: holocaustomata vra addite victimis vris &c. sensus est. Exquo ad appetitū vrm satiādū immolatis cō uenientius est vt nō offeratis holocausta que totaliter incendunt: & sic ꝓnr vident ꝓsumi totaliter in bonorē meū & addatis ea victimis vris vt saturemini carnib⁹. nā victime ꝓ maiori ꝓtecedebant in vsu offerentiu: & sequitur. Quia nō sum locutus cū pribus vris & nō ꝓcepi eis i die q̄ eduxi eos de terra egypti de ⁊bo holocaustomatū & victimarū. q̄ tūc nō ꝓcepit eis facere holocausta & victimas sed solū victimā. naz agnus paschalis victima erat vt ꝓz in ꝓdicto ca. Exo. xij. nō aūt holocaustuz postea ⁊bo cuz lapsi fuerunt in ydolatriam deus precepit eis holocausta & victimas sibi offerri a populo ne talia offerrent ydolis. put in postilla. Et sequitur. Sed hoc verbū ꝓcepi eis: Audite vocē meaz. q. d. hoc mandatum de obediendo deo in quo verus dei cultus ꝓsistit ꝓ fuit ꝓ se intētū a deo nō aūt holocausta & victime &c

Jn eodem ca. vbi dicit in postilla. Derūt fides. i. fidelitas populi.

Additio. iij.

Hoc quod dicit hic. Derūt fides. ꝓprie pōt intelligi de fide iustificante: q̄ qui ydola colūt: sicut verū deū manifeste deficiūt in fide credentes ydoluz habere potentiā seu auctem diuinā. Et q̄ duplex est actus fidei. s. intrinsecus in corde quo credit ad iusticiā. & extrinsecus in ore quo fit ꝓfessio ad salutem: ad Roma. x. ido de primo dicit. Derūt fides. s. in corde: de secūdo ⁊bo. Et ablata est de corde eoꝝ. & istū sensuz vī tenere glo.

Jn eodem cap. vbi dicit in postilla. Tonde. Hic tercio ꝓfirmatur ꝓpositum &c

Additio. v.

Hoc q̄d dicit hic. Tonde capillū & ꝓjce & sume nō sunt verba dñi directa ad hieremiam: q̄ vt dictuz fuit esa. xl. ca. sup illud verbū. Sup montē excelsū ascende: verba hebraica & ꝓnomina distinguunt ꝑm sexū quia aliqua sunt masculina & aliqua feminina: & q̄ dī hic Tonde & ꝓjce & sume. sunt femininī generis in hebraico in hoc loco sic q̄ dirigunt ad feminam: & ideo hec ⁊ba intelligenda sunt tanq̄ dicta ꝓ ꝓpheta ꝓ in ꝓsona domini ad ciuitatem hierusalem: vt. s. in signū meroris tonderēt capillos: quia vt dicit in glosa: apud veteres cōsuetudo fuit lugentium tondere cesariem: sicut nūc ecōtra comā dimittere luctus indicium est. hec in glo. &c

Jn eodē cap. vbi dicit in postilla. Et nō dicet amplius topbet & vallis filij ennon.

Additio. vj.

Vbi nos habem⁹: vallis filij ennon. in hebreo habetur. Gehen hynnon. vñ ex hoc nome fuit assumptū in hebreo gehenna. ad significandū locū infernalē vbi cruciant damnati: et sic habet in catholicon. & rō est q̄ in hoc loco crudelissime et irremediabiliter cruciabant boues ꝓ demonū administrationē quodammodo sicut in inferno. Similiter & topbet nomen est inferni: iuxta illō esa. xxx. ca. Preparata est ab heri topbet &c

Replica.

In capitulo. vij. extraneū videt Burg. q̄ postilla. reginā celi vocat lunā: eo q̄ sol sit maioris efficacie: quod argumētū Burg. modicum ꝓcludit: sed

cem sponse: In desolatione eēm erit terra. .viij.

a In tpe illo ait dñs b eij ciēt ossa regū iuda: et ossa principū e⁹: & ossa sacerdotū & ossa ꝓphaꝝ & ossa eorū q̄ habitauerūt hīrlm de sepulcris suis: c & expandēt ea ad solē et lunā & omnē militiā celi que dilexerūt: & quibus seruierūt & post que ambulauerunt: & que quesierūt & adorauerunt. d Non colligent et nō sepelient ci ister q̄liniū sup faciē terre erūt. e Et eligent magis mortē q̄ vitā oms q̄ residui fuerint de cognatione hac pessima s in vniuersis locis q̄ derelicta sunt: ad que eieci eos dicit dñs exercituum. b Et dices ad eos. Hec dicit dominus. i Numq̄d q̄ cadit nō resurget: et qui auersus est nō reuertet: Quare ꝑ auersus est populus iste i hierusalez

vsu loquentiū ꝓphaꝝ & poetaꝝ ꝓducit illa rō ꝓ posita latore: nā sol dicit pr: q̄ generat hoiem: & nō hoim tm̄ & deoꝝ. i. alioꝝ planetaꝝ: & a multis poetis dr sol rex & rōne maioris efficacie: luna dr regina & mr & bona cōgruentia. q̄ sol & luna sunt duo magna luminaria: sol tm̄ maius & luna minus: vt patet Gen̄. j. ita in regno magne psone sunt rex & regina: maior tamen rex ꝙ regina &c

Jn eodē cap. vbi dr. Nō ꝓcepi eis in die qua eduxi &c. dicit postill. ꝙ hoc nō excludunt ꝓcepta post data. Vbi burg. accipit occasionē ꝺ postill. cū tm̄ & hic & ille volunt idē. vtz.

Jn eodē cap. vbi dr. Tonde capillū. Burg. & s. esaie. iij. fatiant de generibus ⁊boꝝ: q̄ vicz verba sunt masculini generis & feminini generis in grāmatica hebraica: sicut nomina in grāmatica latina. Sed si ita ē puto beatū hiero. & alios nō latuisse: sed glo. quā adducit non facit ꝙ eo: & stat cū expositione postill. q̄ tonsio capitis hieremie hic ꝓcepta ꝓnostice designauit meroꝝ ciuitatis & populi: sicut in ipsius collo catbena fuit ꝓnostica signū captiuitatis: de quo. j. xxvij.

Capm. viij.

In tpe illo. Hic excludit quartū remediū. s. sapientia doctoꝝ si ineesset: ꝙ quā pplus posset aberroze & ydolatria reduci & a punitione diuina liberari: sed hoc excludit in hoc ca. q̄ dicit in duas ptes. q̄ primo predicit ppli exterminiū: secdo excludit dictū remediū. ibi. Miluus in celo. Prima adhuc in duas. q̄ ꝓmo ponit ppli exterminatio: secdo extermiationis rō. ibi. Et dices. Circa primū primo ponit exterminatio ꝗtū ad defunctos quoꝝ inter homines nō remanent nisi ossa sepulta: & ꝗtū ad hoc dicit.

a Jn tpe illo. s. destructionis hīrlm ꝙ chaldeos.

b Ejcient ossa regū &c. mos eīm fuit apud iudeos sepelire mortuos sumptuose: vt dr Job. xxi. & maxime ꝓsonas regū & pontificuz & aliorū notabilium: ita q̄ in capitibus regum ponebant coronas aureas cum lapidibus ꝑciosis & annlos in digitis: & circa alias ꝓsonas ponebant alia preciosa ꝑm ꝓuenientiam sui status. ꝓpter q̄d chaldei in destructione hierlm sepulcra talium effoderūt ossa ꝓjcientes: & ea alia accipientes.

c Et expandent ea ad solem & lunam &c. q. d. sicut sacrificauerunt soli et lune & ceteris stellis sic iustū est q̄ ossa eoꝝ ꝓjciant ad solem & lunā extracta de sepulcris ideo subditur. d Non colli. & nō sepe. decetero. habitatores terre in captiuitatem ducent.

e Jn sterquilinium erūt. i. putrefient super terraz ꝓ pluuiam & niuem desuper cadentem. Consequenter ponit exterminatio ꝗtum ad viuos cum dicit.

f Eligent magis mortē. ꝑ nimia anxietate & miseria. quā sustinebūt. g Jn vniuer. lo. q̄ dere. sunt ad que eieci eos i captiuitatē ductos: vbi dicent mortuos fuisse beatos. h Et dices. Hic ꝓnter ponit dui⁹ exterminiū rō que est obstinatio ppli in peccato cum dicit.

i Numq̄d q̄ cadit nō resurget &c. q. d. ille q̄ cadit ad terrā libenter resurgit: & q̄ auersus est a recta via libēter reuertit ad eā. k Quare ergo auersus est pplus iste in hierlm. a via meoꝝ.

l ¶ Auersione contentiosa.i.obstinata nolens reuerti ⁊ subdit̄ huius cā. m ¶ Appēhenderūt mendacium. pseudoprophetaꝝ. n ¶ Et noluerūt reuerti.ad meū obsequiū. o ¶ Attēdi ⁊ auscultaui ⁊c.loq̄t̄ deꝰ ad modū bois emēdationē sui filij desiderātis: ⁊ qꝛ nō fuit secuta subdit̄.

p ¶ Nullus ē q̄ agat pniam. de peccatis p̄teritis: s̄ sunt obstinati ad futura ꝑpetranda: ideo seq̄tur. q ¶ Oēs ꝯuersi sūt ad cursum suū ⁊c. in q̄ notat̄ libido peccandi ⁊ obstinatio maxima.

r ¶ Miluꝰ. Hic consequenter excludit̄ remediū qd̄ posset haberi per sapiam doctoꝝ: ⁊ primo h̄ remediū excluditur: scd̄o extermi-niū ppli futurū repetit̄: ibi. Congregās. Circa p̄muꝫ p̄mittit̄ ignorantia ppli ꝑ exēplū auiū intellectu carentiū cuꝫ dr̄. r ¶ Mil.i ce.co. tp̄s suū.s. nidificādi ⁊ pullificandi.

s ¶ Turtur ⁊ hyrundo ⁊ cico. custo.tē.aduentus sui.qꝛ tp̄e determinato recedunt ⁊ reuertunt̄.

t ¶ Po.aūt meꝰ nō cognouit iudiciū dñi.i. eius mandata ꝑ q̄rū tra:: sgressiōe domiꝰ iudicabit populū ⁊ ꝯdemnabit: ⁊ qꝛ ignorantia ppli ꝓuenit ex defectu doctoꝝ: ideo ꝯsequenter arguit insipientiā eoꝝ dicens.

v ¶ Quomodo dicitis. vos scribe ⁊ doctores. x ¶ Sapientes nos sumus. cognoscētes diuina: de quibꝰ proprie est sapientia. y ¶ Et lex dñi nobiscum est.i. apd̄ nos est eius intellectus: qd̄ excludit̄ cū subdit̄.

z ¶ Vere menda.opa.est sti.men.scribarū.qꝛ false ⁊ extorte legem interpretabant̄: sicut dictū est ca. p̄cedēti. de relaxatione rapinaꝝ ꝑ obiationes. a ¶ Confusi sunt sapientes ⁊c.i.ꝯfundent̄ qñ cū ciuitate capient̄. scꝫ cuius ꝯtrariū asserebāt: cuius causa subditur.

b ¶ Verbū em̄ dñi.ꝑ ꝓphas dictū. c ¶ Proiecerunt tanq̄ falsum. d ¶ Et sapientia eius.s.dñi.

e ¶ Nulla est in eis.sed tm̄ sapiētia que terrena est aialis ⁊ dyabolica: Jaco.iij.ꝓpter qd̄ subdit̄ pena cū dr̄.

f ¶ Propterea ⁊c.exteris.i.chaldeis q̄ eas violabunt ⁊ postea ducēt captiuas. f ¶ Agros eoꝝ.i.bona agrorum. g ¶ Heredibus.id est extraneis: nō ad modicū tp̄s s̄ ad longuꝫ quasi hereditario iure. Dimisit em̄ ibi rex babylonis de pauperibꝰ terre q̄ colerent terraꝫ nō sicut domini sed magis serui reddendo tributū regi ⁊ post reditū de babylone iudea fuit sub seruitute: primo persarū.scd̄o grecoꝝ.et tercio romanoꝝ: vt patet ex libris Esdre: neemie.machabeoꝝ: ⁊ etiā ex euāgelijs q̄tū ad seruitutem sub romanis. h ¶ Quia a minimo ⁊c.vsq̄ ad locū illū. Congregans. Expositū est supra.vj.ca. circa mediū. i ¶ Congregans. Postq̄ exclusum est doctorum remediuꝫ: hic ꝯsequenter repetit ppli exterminiū cuꝫ dr̄. Congregans cōgregabo eos. qꝛ timore exercitꝰ chaldeoꝝ de villis campestribus fugerunt hierusalem.

k ¶ Nō est vua i vitibus ⁊c.i. non erit aduenientibꝰ chaldeis q̄ totuꝫ comedent: ideo subditur

l ¶ Et dedi eis.s.iudeis terrenascētia i abundantia.

m ¶ Que p̄tergressa sunt.s.ab eis ⁊ occupata a chaldeis.

n ¶ Quare sedemꝰ. verbū est habitantiū ex̄ hierusalez.q.d.si tardemus fugere in irlm: que est ciuitas fortis ⁊ munita a chaldeis capiemur.

o ¶ Et sileamus ibi modus est em̄ obsessoruꝫ silere de die vt audiant sonū tube ⁊ currāt ad locū vbi fit insultus hostium.

p ¶ Quia dñs noster silere nos fecit. id est ad hanc necessitatem nos adduxit.

q ¶ Et potuꝫ dedit nobis aquaꝫ fellis id est anxietatem amarā dedit nobis.cuius cā subdit̄.

r ¶ Peccauimus em̄ dño.hoc dicebant illi q̄ pctm̄ suum recognoscebant.

s ¶ Expectauimus pacē.s̄m dicta pseudoprophetaꝝ.

t ¶ Et nō erat bonū.s.pacis qd̄ est summū bonū in vita: sicut dicit pristianus in minori volumine.si querat̄ q̄d sit summū bonū in vita bene rñdetur pax.

v ¶ Tp̄s medele.a rege egypti q̄ ꝓmiserat auxiliū sedechie ⁊ defecit.iō subditur. Et ecce formido.cuiꝰ cā s̄bdit̄.

x ¶ A dan au.est fremitꝰ ⁊c.ab illa em̄ pte intrauit iudeā exercitꝰ chaldeoꝝ cū maxima potestate.⁊ pꝫ lr̄a vsq̄ ibi.

y ¶ Mittā vobis serpentes regulos.i.chaldeos.

z ¶ Quibus nō est incātatio.i.dep̄cationibꝰ vr̄is nō flectētur ad parcendū vobis. z ¶ Dolor meus sup dolorem verbum est hieremie dolentis de populi sui culpa ⁊ de sup ueniente pena. a ¶ Ecce vox cla.fi.populi mei.i. synagoge vel ꝯgregationis iudeoꝝ. b ¶ De terra longinqua. scꝫ de babylone vbi ducta in captiuitatem lamentabatur irlm destructionem dicendo. c ¶ Nunq̄d nō est dñs in syon ⁊c.quasi diceret nō.qꝛ templum est destructuꝫ ⁊ rex Sedechias captiuatus: et subditur responsio domini ad hanc querimoniam.

l auersione ꝯtentiosa? m Appēhēdert mēdaciū: n ⁊ noluerūt reuerti. o Attendi ⁊ auscultaui: nemo qd̄ bonū est loq̄tur. p Nullꝰ est q̄ agat penitentiā sup pctō suo dicēs Quid feci: q Omnes ꝯuersi sunt ad cursuꝫ suū: q̄si equꝰ impetu vadēs in p̄liū. r Miluus in celo cognouit tp̄s suum: s turtur ⁊ hyrundo ⁊ ciconia custodierūt tp̄us aduētus sui: t ppl's aūt meꝰ nō cog̃uit iudiciuꝫ dñi. v Quō dicitis x sapientes nos sumꝰ y ⁊ lex dñi nobiscū est? z Vere mendaciū opatus est stilus mendax scribarū. a Cōfusi sunt sapientes: ꝑterriti ⁊ capti sunt. b Verbū ei dñi c ꝓiecerūt: d ⁊ sapia e nulla ē i eis. f Propterea dabo mulieres eoꝝ exteris f agros eoꝝ g hēdibꝫ. h Quia a minimo vsq̄ ad maxim oēs auariciaꝫ sequūt̄ a ꝓpha vsq̄ ad sacerdotē cūcti faciūt mēdaciū. Et sanabāt ꝯtritōes filie ppli mei ad ignominiaꝫ dicētes: pax: pax. cū nō esset pax. Cōfusi sūt qꝛ abominationē fecerūt: q̄nimmo ꝯfusione nō sunt ꝯfusi: ⁊ erubescere nescierūt. Idcirco cadent int̄ corruētes: in tp̄e visitatōis sue corruēt dic̄ dñs i Cōgregās ꝯgregabo eos: ait dñs. k Nō ē vua i vitibꝫ: ⁊ nō sunt ficꝰ i ficulnea: folium defluxit: l ⁊ dedi eis m q̄ p̄tergressa sūt n Quare sedemꝰ Conuenite ⁊ ingrediamur ciuitatē munitā: o ⁊ sileamꝰ ibi: p qꝛ dñs deꝰ nr̄ silere nos fec̄ q ⁊ potū dedit nob aquā fellis. r Peccauimꝰ em̄ dño s Expectauimus pacē t ⁊ nō erat bonū: v tp̄s medele: ⁊ ecce formido. x A dan auditꝰ ē fremitꝰ equoꝝ eius: a voce hinnituū pugnatoꝝ eiꝰ cōmota ē oīs terra. Et venerūt ⁊ deuorauerūt t̄rā ⁊ plenitudinē eiꝰ: vrbē ⁊ hītatores eius. Quia ecce ego mittā y vob s̄pentes regulos z q̄bus nō ē incātatō: ⁊ mordebūt vos ait dñs z Dolor meꝰ sup dolorē: in me cor meum merēs. a Ecce vox clamoris filie ppli mei: b de t̄ra longīqua. c Nūq̄d dñs nō ē i syō:

b Quare ꝙ me ad iracundiã ꝛc. q. d. ista ẽ dicte destructi onis cã. Consequenter ponũt verba hieremie lamẽtãtis e Transiit messis ꝛc. i. tps quo rex egypti debebat nob auxiliari. qz guerre fiũt in estate. f Et nos saluati non sumus. i. destructi sumus. nunq̃ em̃ dicẽdo plus significat. ex ꝓfidentia em̃ regis egypti rebellauit Sedechias regi babylonis ꝛ ex hoc secuta est destructõ ciuitatis ꝛ ppli: vt bꝛ. j. ca. xxxvij. vbi subdit hieremias.

g Sup ꝓtritione filie ppli mei ꝓtritus sum. i. afflictus corde.

h Et ꝓtristat⁹ mẽte. i Stupor. i. stupefactio mẽbꝛoꝝ. k Obtinuit me ꝓ boꝛoꝛe tanti mali. l Nunq̃d resina nõ est in galaad. ꝙ resinã intelligit gutta aromatica ꝛ medicina lis ꝙ quam vt dicit rabi sal. hic intelligit sapientia: ꝛ per medicũ sapiẽs qui curat vulnera peccatoꝝ: ꝛ talis erat hieremias ꝛ etiam baruch: ꝛ alij ꝓbete sancti: ideo subdit.

m Quare igit nõ ẽ obducta. i. ꝓfecte curata.

n Cicatrix. i. vulnus. o Filie ꝓpuli mei. ex q̃ bi medicus ꝛ medicina ꝛ tacet rñsio: qz loq̃t ad modũ hominis turbati q̃ trũcat ꝛbũ ꝛ nõ cõplet. Responsio tñ est q̃ populus nolebat audire medicũ nec eius recipere medicinã vt patet ex supꝛadictis.

In ca. viij. vbi dicit in postilla: Nunq̃d resina nõ est in galaad.

Additio.

Ubi nos habemus: Resina: in hebꝛeo bi Tori. qd̃ significat in hebꝛeo vbicunq̃ ponit tyriacã que ẽ medicina ad salutẽ boim ordinata specialiter contra venena ꝛ toxicationes: ꝛ est significatio litere magis ꝓpria in ꝓposito.

Caplm. ix.

Quis dabit. Postq̃ hieremias descripsit maliciam populi ꝛ exclusionẽ remedij: hic consequenter pre ꝛoꝛe incipit lamẽtari: ꝛ diuidit in duas ptes. qꝛ primo ponit hieremie lamentatio. secõ ppli inde reuocatio: sicut pius pater post increpationẽ filij ꝛ abiectionem studet eum reuocare ad bonũ. secã incipit sequenti caplo Prima adhuc in duas: qꝛ primo hieremias lamentat: secũdo ceteros ad idẽ hoꝛtat. ibi. Hec dicit. Prima adhuc in duas. qꝛ primo ponit lamẽtatio: secõ lamẽtationis rõ ibi. qꝛ oẽs. Circa primũ dicit hieremias. a Quis dabit ꝛc. q. d. vellẽ tot⁹ resolui in lachrymas. b Et plorabo die ac nocte. i. ꝓtinue q̃ntũ ꝓt fieri. c Interfect. filie populi mei. i. hierlim vt dictũ est ꝛ. c Quis dabit ꝛc. lugentes em̃ querunt loca solitaria. d Et derelinquã populũ meũ. hoc em̃ desiderabat ꝓpter mala culpe q̃ videbat inesse pplo ꝛe pñti: ꝛ mala pene ꝛe futuro: vt dr postea: ꝛ ꝛe ꝓcepto dñi cogebat ibidẽ remanere ad arguendum populum. e Quia omnes. Hic ꝓsequenter ponit ratio lamentationis: et est duplex: prima ꝓpter malũ culpe pñtis. secã ꝓpter malũ pene imminentis: secã ibi. Propterea. Circa primũ dicit.

e Quia oẽs adulteri sunt. q. d. ex hoc habeo cãm lamẽtãdi ꝛ fugiendi.

f Et extenderũt linguã suam q̃si arcũ mendacij. verba em̃ mẽdacia sunt quasi quedã sagitte emisse ꝛ sic lingua ex qua emittuntur arcus dicit.

g Confortati sunt. in malicia sua ꝓcedentes de malo ad pꝰ.

h Unusq̃sq̃ se a ꝓximo suo custodiat: et in oi fratri suo nõ habeat fiduciã: qꝛ oĩs fr̃ supplãtãs supplantabit: ꝛ oĩs amicꝰ fraudulenter incedet: ꝛ vir frem suum deridebit: ꝛ veritatẽ nõ loquent. k Docuerũt em̃ linguã suã loq̃ mẽdaciũ: vt inique agerẽt laborauerunt.

l Habitatio tua in medio doli: m in dolo renuerunt scire me. i. mandata mea: vt licentius peccarent.

n Propterea. Hic ponit secunda ratio lamentationis: ꝛ diuiditur in duas partes. quia primo ponit hec ratio. secõ quenit huius rõnis consideratõ: ibi. Quis est. Circa primũ dicit. n Propterea. i. ꝓpter peccata populi predicta. o Ecce ego ꝓflabo. i. puniaz eos debita pena. p Quid em̃ aliud faciam ꝛc. q. d. tantũ dedecus culpe nõ debet dimitti sine decoꝛe iustitie. q Sagitta vulnerans lingua eoꝝ. quia habebant verba nociua valde: ideo subditur. r In oꝛe suo pacẽ ꝛc. nulla em̃ pestis grauioꝛ ad nocendum q̃ familiaris inimicus. Et iste est amicus fictus.

s Nunquid sup his nõ visitabo. debitam penaz inferendo. quasi diceret sic. t Super montes assumam fletum. idest assumi faciam. ꝛ ꝙ montem intelligitur iudea que est terra montuosa.

v Et sup speciosa deserti planctũ: qm̃ incensa sunt. loq̃tur de futuro ꝙ modũ ꝓteriti ꝓpter certitudinẽ.

x Eo q̃ nõ sit vir ꝓtransiens. qꝛ sunt occisi vel captiuati. y Et nõ audierunt vocẽ possidẽtis. id est ipius dei qui est dominus totius terre: et specialiter terre promissionis. z Ad volucre celi vsq̃ ad pecoꝛa. id est a maioꝛibus vsq̃ ad minoꝛes. a Transmigrauerũt. in babyloniem. vel a volucre celi ꝛc. quia cũ se a ꝓximo suo custodiat: et in oi fratri suo nõ hẽat fiduciã: qꝛ oĩs fr̃ supplãtãs supplantabit: ꝛ oĩs amicꝰ fraudulenter incedet: ꝛ vir frem suum deridebit: ꝛ veritatẽ nõ loquent. k Docuerũt em̃ linguã suã loq̃ mẽdaciũ: vt inique agerẽt laborauerunt.

l Habitatio tua in medio doli: m in dolo renuerunt scire me: dicit dñs. n Propterea hec dicit dñs exercituũ. o Ecce ego ꝓflabo ꝛ ꝓbabo eos. p Quid em̃ aliud faciã a facie ppli mei. q Sagitta vulnerãs linguã eoꝝ: dolũ locuta est. r In oꝛe suo pacẽ cũ amico suo loquit: ꝛ occulte ponit ei insidias.

s Nunq̃d sup his nõ visitabo: dicit dñs: aut in gente huiuscemodi nõ vlciscet anima mea. t Sup montes assumã fletũ ꝛ lamẽtũ ꝛ sup speciosa deserti plãctũ: qm̃ incẽsa sunt: v eo q̃ nõ sit vir ꝓtrãsiens: x ꝛ nõ audiert vocẽ possidentis. y Ad volucre celi vsq̃ ad pecoꝛa. id est a maioꝛibus vsq̃ ad minoꝛes. z Transmigrauerũt. in babyloniem. vel a volucre celi ꝛc. quia cũ habitatio tua in mẽdolos ꝛ alios cogitabant. m In dolo renuerunt scire me. i. mandata mea: vt licentius peccarent. n Propterea. Hic ponit secunda ratio lamentationis: ꝛ diuiditur in duas partes. quia primo ponit hec ratio. secõ quenit huius rõnis consideratõ: ibi. Quis est. Circa primũ dicit. n Propterea. i. ꝓpter peccata populi predicta. o Ecce ego ꝓflabo. i. puniaz eos debita pena. p Quid em̃ aliud faciam ꝛc. q. d. tantũ dedecus culpe nõ debet dimitti sine decoꝛe iustitie. q Sagitta vulnerans lingua eoꝝ. quia habebant verba nociua valde: ideo subditur. r In oꝛe suo pacẽ ꝛc. nulla em̃ pestis grauioꝛ ad nocendum q̃ familiaris inimicus. Et iste est amicus fictus.

s Nunquid sup his nõ visitabo. debitam penaz inferendo. quasi diceret sic. t Super montes assumam fletum. idest assumi faciam. ꝛ ꝙ montem intelligitur iudea que est terra montuosa.

v Et sup speciosa deserti planctũ: qm̃ incensa sunt. loq̃tur de futuro ꝙ modũ ꝓteriti ꝓpter certitudinẽ.

x Eo q̃ nõ sit vir ꝓtransiens. qꝛ sunt occisi vel captiuati. y Et nõ audierunt vocẽ possidẽtis. id est ipius dei qui est dominus totius terre: et specialiter terre promissionis. z Ad volucre celi vsq̃ ad pecoꝛa. id est a maioꝛibus vsq̃ ad minoꝛes. a Transmigrauerũt. in babyloniem. vel a volucre celi ꝛc. quia cũ

k Docuerunt em̃ linguã ꝛc. per verba pulcra et deceptoria sua mendacia colorando: ideo subdit

hominibus capta sunt pecora ⁊ ad recessum aialium ⁊ pecoꝝ remanet terra deserta: ⁊ sic inde fugiũt aues nu
crimentũ ibi queriens nõ bñtes. b Et dabo irlm in aceruos barene. p destructionẽ murorꝝ ⁊ domorꝝ.
c Et cubilia draconũ. aialia eñ venenosa habitãt in ruinis.

d Quis ẽ. Hic ꝓñter querẽ bꝰ destructionis cõsideratio cũ dr. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc. i. ꝓsideret dictaꝫ destructionẽ. e Et annunciet istud querẽdo: quare perierit terra: et succẽdit rñsio dñi f Quia dereliquerũt legẽ meam tc. ⁊ patet litera ex ſ. dictis g Ecce ego ci. babo tc. i. mittã eis tribulatiões amaras.
h Et dispgam eos in gẽtibus. extraneis.
i Et mittã pᶻ eos gladiũ. quia multi de iudeis in via captiuitatis babylonicc ⁊ in termino fuerunt mortui: ⁊ similiter de illis q̃ ꝓ dieremie ꝓsilium post destructionẽ ciuitatis fugerũt in egypt̃. k Hec dicit dñs. Hic ꝓsequẽter hieremias alios inducit ad lamẽtũ dicẽs l Contemplamini. i. ꝓsiderate mala ſ. dicta.
m Et vocate lamentatrices. Antiq̃tus ei in lamentationibꝰ vocabanꝫ mulieres carmẽ lugubre precinnentes ad cõmouendũ alios ad fletũ: eo q̃ mulieres magis sunt cõpassiue q̃ viri: ⁊ adhuc fit in aliquibus terris. n Et ad eas q̃ sapi. ſt in bac arte.
o Mittite ⁊ ꝓperent. q. d. tempus lamentationis instat. cetera patent in litera vsq; ibi. p Quia ascendit mors tc. q. d. nihil valebit ꝓcludere ostia vel portas ꝓtra chaldeos: qa ascẽdẽt ⁊ intrabunt p̃ fenestras ad interficiendũ iuuenes ⁊ paruulos. q Et cadet morticinũ bois. q. d. nõ erit qui sepeliat. ió subdit.
r Non gloriet sapiens tc. hoc dicitur quia illi de regno iude iactabant se posse chaldeis resistere: ꝓtim ꝓr sapientiam doctoꝝ: ꝓtim p̃ fortitudinẽ bellatoꝝ: par tim p̃ munitiones ⁊ diuitias in hierusalem congregatas. q. d. ista non valebunt vobis.
s Sed in hoc glo. tc. vere. t Scare ⁊ nosse me. cauendo offe:: sam meam ⁊ recurrendo ad auxiliũ meũ: ⁊ non humanum.

ad pecora e transmigrauerũt ⁊ recesserũt. b Et dabo irlm in aceruos harenꝫ ⁊ cubilia draconũ: c ⁊ ciuitates iuda dabo i desolationẽ eo q̃ nõ sit hĩtator. d Quis ẽ vir sapiẽs q̃ intelligat hꝫ: ⁊ ad quẽ vbũ oris dñi fiat: e vt annũciet istud q̃re perierit tra: ⁊ exusta sit q̃ desertũ eo q̃ ñ sit q̃ ptranseat: f Et dixit dñs. Quia dereliquerunt legeꝫ meã quã dedi eis: ⁊ nõ audierũt vocẽ meã: et nõ ambulauerũt in ea: ⁊ abierũt pᵒ p̃ uitatẽ cordis sui ⁊ post baalim qõ didicerũt a patribꝰ suis. idcirco hꝫ dicit dñs exercituũ deꝰ isrl. g Ecce ego cibabo ppl̃m istũ absinthioꝝ ⁊ potũ dabo eis aquã felis: h et dispgaꝫ eos in gẽtibꝰ q̃s nõ nouerũt ipi ⁊ pres eoꝝ i ⁊ mittã pᵒ eos gladiũ donec ꝓsumant. k Hec dicit dñs exercituũ. l Contẽplamini m ⁊ vocate lamentatrices vt veniãt n ⁊ ad eas q̃ sapiẽtes sũt o mittite: ꝓperẽt: festinent ⁊ assumant sup nos lamentũ. Deducãt oculi nri lachrymas ⁊ palpebre nre defluãt aq̃s. q: vox lamẽtatõis audita ẽ de syon. Quõ vastati sumꝰ ⁊ cꝓfusi vehemẽter: Quia de reliq̃m terrã: q̃m dereliquerũt tabnacula nra. Audite ig̃ mulieres verbũ dñi: et assumãt aures vre sermonẽ oris ei: ⁊ docete filias vras lamentũ: ⁊ vnaquaq; proximã suaꝫ planctũ: p q: ascendit mors p̃ fenestras nras: ingressa ẽ domos nras disperdẽ paruulos de foris: iuuenes de plateis. Loq̃re: hꝫ dicit dñs. q Et cadꝫ morticinũ hois q̃si sterc᷒ super faciẽ regiõis: ⁊ q̃si fenuꝫ pᵒ tergũ metẽtis: ⁊ nõ ẽ qui colligat. Hec dicit dñs. r Nõ glorietꝫ sapiẽs i sapia sua: ⁊ nõ glorietꝫ fortis i fortitudine sua: ⁊ nõ glorietꝫ diues in diuitijs suis: hꝫ in hoc glorietꝫ q̃ gloriatur: s scire ⁊ nosse me: qa ego sum dñs q̃ facio misericordiaꝫ ⁊ iudiciũ ⁊ iusticiã i tra. Hec enim placẽt mihi ait dñs. t Ecce dies veniũt dicit dñs: u ⁊ visitabo x sup oẽm q̃ incircũcisum hꝫ ꝓpuciũ: y sup egyptũ ⁊ sup iudã ⁊ sup edõ: ⁊ sup filios ammon: ⁊ sup moab: z et sup oẽs q̃ attõsi sũt in coma habitantes in deserto: aa q: oẽs gẽtes habẽt ꝓpuciũ: oĩs autẽ vniᵒ isrl incircũcisi sunt corde. Capl̃m. x.

Audite verbum quod locutus est dñs super

t Ecce dies veniunt. de ꝓpinquo. u Et visitabo. per punitionem. x Sup om. q̃ incircum. habet prepuciũ siue sit ꝓpuciũ carnis siue prepuciũ cordis.
y Sup egyptũ ⁊ sup iudã. cũ punitiõe ppli iude exprimit hic punitionẽ aliquoꝝ pploꝝ q̃ erãt eis ꝓpinq̃ ⁊ in quibꝰ habuerant fiduciã de adiutorio et ipsi magis fuerunt eis in nocumentũ propter quod hic exprimit punitio eoꝝ.

z Et super oẽs qui tc. isti erãt agareni descendẽtes de ysmael filio abrahe qui habebãt capillos recisos vsq; ad aurem ad modum pugiliꝫ: in hebreo habeꝫ. Et sup om. angulatum angulo Et dicit ra. ſa. q̃ per hoc intelligit populus habitãs i deserto iuxta angulũ iudee.

z Quia oẽs gentes habent prepuciuꝫ. ſ. carnis: et iudei ꝓpuciuꝫ cordis Sciendum autem q̃ vbi habemus supra. Sup omnes q̃ incircũcisum habet prepuciũ. i hebreo habeꝫ. Sup omnẽ incircumcisum habentem prepuciuꝫ quia aliq̃ de populis circũstantib⁹ iudeam erant circũcisi in carne. ſ. ysmahelite: et qꝫ agareni seu saraceni dicuntur: et similiter idumei. sicut ysmael filius abrae et esau filius ysaac a quibus descenderunt: fuerũt circũcisi: ⁊ sic ꝑtum ad circumcisionem carnis filij israel non precellebant istos populos. est ergo sententia. q̃ sicut circumcisio carnis nõ valebat extraneis: eo q̃ erant incircũcisi mente p̃ idolatriam: sicut non valebat filijs israel qui hoc modo erant incircumcisi corde: ⁊ hm hoc litera que sequit exponitur.
z Quia omnes gentes habent prepucium. sic est exponẽda q̃ habent prepucium cordis ꝑtuꝫ ad circumcisos carne: vel prepuciũ carnis ⁊ cordis ꝑtũ ad alios.
Capl̃m. x.

Audite verbũ. Postq̃ hieremias deplorauit populi maliciã hic ꝓñr reuocat eos ad pniam. ⁊ primo reuocat eos a seruitute ydolatrie. ſcdo a trãsgressione legis diuine. c. seq̃nti. Duma in duas. qꝫ ꝓmo ponitur dicta reuocatio: ſcdo obstinatoꝝ punitio. ibi. Congrega. Prima adhuc in duas: quia primo ponitur reuocatõ populi: ſcdo declaratio dicti: ibi. Quia lignuꝫ. Ad intelli-

gentiam prime partis sciendū q̄ gentiles crediderūt corpora celestia eē aiata: ⁊ nō solū aiata sed habere aliq̄d diuinitatis: ⁊ sic ex libero arbitrio influere in ista inferiora ad causandū effectus ꝓsperos vel aduersos hoibus: ⁊ iō statuerunt ea placare sacrificijs ⁊ oblationibus: ⁊ istud ē falsum: q̄a vt dicit damascē. celi inanimati sunt et insensibiles: ⁊ sic agunt in hec inferiora ex necessitate nāe ⁊ sic offerre eis mūera ad placationē ex timore effectuū est erroneū ⁊ superstitiosum ad ydolatriam ptinens: ⁊ q̄ iudei in hunc errorē inciderant: vt patet ex supradictis. vij. ca. q̄ faciebāt placentas regine celi: ideo ab hoc errore reuocat eos hieremias dicens.

b Iuxta vias gētiū. i. leges ⁊ statuta earū. c Nolite discere. s. ydolatriā d Et a signis celi. i. a planetis ⁊ ꝓstellationibus diuersis e Nolite metuere. s. metu superstitioso mō ꝓdicto.

f Quia leges populi vane sunt. q̄b⁹ statuerūt signa celi placare muneribus vt dictum est: per hoc tamen non excludit metus rationabilis: licet enim corpora celestia sint agentia ex necessitate: habent tamen virtutem immutandi elementa ⁊ composita ex eis ad diuersas qualitates. ex quibus disponūtur hūana corpa ad varias infirmitates: sicut ex dñio martis colera accendit. ex qua accensiōe nō solūmodo corpa disponūt ad infirmitatem aliquā: ꝑ etiā appetit⁹ sensitiu⁹ ad irā: ex q̄ sequunt vlteriores lites ⁊ dissensiones: eo q̄ homines in pluribus sequuntur suas passiones: soli aūt sapientes eas dñant ꝓ rōnez timor aūt homines cōsiliatiuos efficit: vt dicit ꝓbs. ij. rhetorice: ad ꝓcauendū de malis futuris: ⁊ ideo timere a celi cōstellationibus ad hoc q̄ homo ꝓsulat de habendo remedio ꝑ dispositiōes ad infirmitates corpm ⁊ malas passiōes ⁊ alia hmōi que p̄nt ex influentia celi causari: non est malū sed licitū ⁊ bonum: ⁊ ꝑm hoc dicit ptolomeus in centilogio suo q̄ sapiens hominabit astris. inquātū ꝓuidebit sibi de remedio ꝑ effectus eorū.

g Quia lignū. Hic ponit declaratio dicti. et diuidit in duas ptes: q̄ primo ponit ista declaratō: secdo infert q̄dā ꝓclusio. ibi. Sic g̃. Dixit em̄ hieremias pte p̄cedenti q̄ leges ppl̄orū vane sūt q̄ sūt de ydolatria: ⁊ hoc declarat ꝑ diffuse oñdens q̄ ydola nullam habent virtutē iuuandi vel nocendi hominib⁹: ꝑ magis econuerso: q̄ homines faciūt ydola q̄ artē ⁊ possunt ea dissipare ⁊ hoc est qđ dr̄. Quia lignū de saltu p̄cidit. ⁊ patet lr̄a vsq̄ ibi. b In similitudinem palme fabricata sunt: qđ exponit vno modo. q̄ sicut arbor palme celata p artē nō habet aliquā virtutez faciendi fructū: sic nec ydola habent aliquā virtutē faciēdi bonū vel malū. Alio mō q̄ sicut palma crescit in altum virtute nature: sic ydolū metallicū erigit in altuz virtute artis ⁊ nō ꝓpria ꝓtute: et ideo subdit.

i Nō est similis tui dñi. q̄ oia agis ꝓpria virtute a nullo dependēs. ⁊ iō subditur. k Quis nō timebit te. q. d. nullus est qui nō debeat te timere.

l Tuū est em̄ decus. i. honor tibi debet ab hoib⁹. In hebreo habet. Quia tibi veniet. ⁊ subintelligit: q̄cunq̄ sapiens ad te honorandū. Et sic est eadē sētia: ꝑ trāslator posuit darius sensum ex sensu ⁊ nō verbū de verbo m Inter cunctos sapientes gentiū ⁊c. apud eos omnes gentes sapientes seu philosophi posuerūt vnā cām ꝓmaz hoibus ꝓsidentē et illā dixerūt eē deū decz. ⁊ illuz ꝑ ceteris honorauerunt. Deruntamen cum vulgaribus hoibus vt cōiter adorabant ydola in tēplis: ideo subditur. n Pariter insipientes ⁊ fatui ꝓbabunt. dicunt autē hic insipientes ydolorū factores: et fatui eorū cultores. ⁊ vtriq̄ ꝓbabunt. i. reprobabunt.

o Doctrina vanitatis eorū. i. doctrina qua asserunt ydolū eē deum vana est: iō subdit.

p Lignū est. i. ydolū interius. ꝑ ornatū auro ⁊ argento exteri⁹ ideo subdit. q Argentū inuolutū. in hebreo habetur. Argentū ductile de tharsis afferet: qz ibi inuenitur argentum ductilius. r Et aurū de ophaz. iij. Reg. ix. nominat locus iste ophir. ⁊ ibi inuenit aurū valde bonū. s Opus artificis. supple est ydolū ex istis factum. t Hyacinthus ⁊ purpura indumentū eorū. ydolis em̄ aliq̄n faciebāt vestes de tali materia.

v Dominus aūt celi ⁊ terre. x Deus verus est. isti aūt falsi. y Ipe de⁹ viuēs. isti aūt carētes vita. z Et rex sempiternus. isti ꝓpaliter facti.

a Ab indignatōne eius ꝓmouebit terra. aliq̄n inducit a deo terremotus ꝓpter hominū peccata.

b Et nō sustinebunt gentes. que in terremotu aliq̄n subito moriunt. c Sic ergo. Hic ex predictis infertur conclusio. s. q̄ ydola nō sunt veneranda: ꝑ magis vituperanda: et hoc est quod dicit. Sic ergo dicetis ⁊c. Ra. sa. dicit q̄ hoc est principium litere misse a hieremia ioachi regi iuda: ⁊ illis q̄ cum eo iā erant in babylone. quia de cōsilio hieremie se tradiderāt regi babylonis: vt habet. iiij. Regū. xxiiij. vnde chaldaice scribit ab hoc loco. Sic ergo dicetis ⁊c. vsq̄ ibi. que sub celo sunt inclusiue. Et est sensus ꝑm Ra. sal. cū babylonij inducent vos ad ydolatriam sic dicetis.

d Dij qui celos ⁊c. et patet litera vsq̄ ibi.

e Ad vocem suam dat multitudinē aquaz in celo. s. aereo vbi vapores humidi ꝓdensantur in nubes: ⁊ nubes in pluuias resoluuntur.

f Et eleuat nebulas ab extremitatibus terre. id est a mari occeano quod terminat terram habitabilez: inde enim eleuant nebule ꝓ maiori parte.

g Fulgura in pluuiam facit. quia resolutis in pluuiam nubibus fulgura cessent que procedebant ex eis.

h Et educit ventum de thesauris suis. id est de locis occultis. i Stultus factus est ⁊c. a scientia fa-

ciendi ydola ꝛ colendi. k Vana sunt. ꝛ opꝰ eorum risu dignū. i. derisione. l In tpe visitationis sue. a deo. m Peribūt. ydola ꝛ ydolatre. n Nō ē bis scz ydolis. o Similis ps iacob. s. ipe deus quē solū coluit. p Qui eū formauit oia ipe est. s. deꝰ iacob q Et israel. i. populus israel.

r Virga hereditatis eius. id ē ps vel mensura ingtuz degit eū spāliter ad cultum suum.

s Dñs exercituū. i. angeloꝝ.

t Nomen illi. ꝛ nō alteri. quia eū bñ cognominantur hoibus: ꝑ nō angelis.

v Congrega. Hic ꝓsequenter describit obstinatoꝝ punitō: ꝛ primo ꝗtum ad iudeos. scdo ꝗtum ad extraneos: ibi. Effunde. Circa primū dicit. v Congrega ð terra cōfusionē tuā. q. d. veniet tibi cōfusio ex vniversis ptibus.

x Que habitas in obsidiōe. id est tu ierlin q̄ obsideter a chaldeis. ꝛ loquit de futuro ꝓ modū presentis ꝓpter certitudine ꝓbetie. y Ecce ego longe ꝓiciam de ante eū captiuitatē babylonis aliqui de regno iude fuerunt captiuati in ꝓpinquis regionibus: vt in egypto ꝛ syria et similibus: ꝑ babylonia valde longe distat a iudea. z Itavt nō inueniant. s. ab amicis suis. In hebreo bꝛ. Ita vt inueniāt. s. penam debitam ꝓ peccatis suis: vt dicit glo. hebraica. ideo subdit:

a Ve mihi sup ꝓtritione mea. loq̄t sub ꝑsona ierlin seu populi habitātis in ea. b Ego aūt dixi. veratio ne mihi intellectū dante. c Plane hec infirmitas mea est. i. pena ista ꝓcessit ex culpa mea. d Et portabo illam. mihi a deo iuste inflictam. e Tabernaculum meum vastatum est. i. templū de quo loquitur ad modū tabernaculi moysi qđ funibus extendebat ꝛ pellibus coopiebat. f Filij mei exierūt a me. i. habitatores mei in captiuitatem ducti. g Quia stulte egerūt pastores. i. principes ꝛ sacerdotes.

b Et dñm nō quesierūt. ꝓ debitū cultum. i Propterea nō intellexerunt. verba ꝓbetarū. k Et dispersus est. populus. l Dispersus est. partim occisione: ptim captiuitate.

m Vox auditionis ꝛc. q. d. a pte aq̄lonis intrauit exercitus chaldeoꝝ iudeā ad vastandū eam.

n Scio dñe q. nō est hois via eius ꝛc. i. nō est in ptāte hois recte ambulare in via iusticie nisi ꝓ te dirigat. qa tñ deus nō deficit alicui directionē istam debite petenti. sed multi ꝓ sua pctā demerent a deo dimitti: ꝛ sic erant iudei. ideo subdit. o Corripe me dñe. de meo errore. p Verūtñ in iudicio. tua misericordia tpato.

q Et non in furore. i. in rigore iusticie.

r Ne forte. ad nihilum redigas me. ita q̄ nullus de populo meo remaneat.

s Fulgura in pluuiā facit ꝛ educit ventū ð thesauris suis. t Stultus fcūs ē oīs hō a scia sua: ꝓfusus est artifex oīs in sculptili: qm falsū est qđ cōflauit: ꝛ non est spūs in eis. k Vana sūt ꝛ opus risu dignuz. l In tpe visitatiōis sue m piburūt. n Nō ē bis silis ps iacob. o Qui ei formauit oia: ipe ē: q ꝛ israel virga hereditatis eius: r Dñs exercituū nom illi. s Congrega de terra ꝓfusionē tuā q̄ habitas in obsidiōe: qz ꝓ dic dñs. t Ecce ego longe ꝓiciā habitatores tre i hac vice: ꝛ tribulabo eos ita vt nō inueniāt. u Ve mihi sup ꝓtritōe mea pessima plaga mea. b Ego aūt dixi. c Plane ꝓ infirmitas mea est: d et portabo illā. e Tabernaculum meū vastatū est oēs funiculi mei dirupti sunt. f Filij mei exierūt a me: ꝛ nō subsistunt. Nō est q̄ extendat ultra tentoriū meuz: ꝛ erigat pelles meas qz stulte egerūt pastores: g ꝛ dñm nō q̄sierūt: propterea nō intellexerūt k et oīs grex eorum l dispersus est. m Vox auditionis ecce venit ꝛ cōmotio magna de terra aq̄lonis: vt ponat ciuitates iuda solitudinē habitacula draconū. n Scio dñe qz nō est hois via ei⁹: nec viri ē vt ambulet et dirigat gressus suos. o Corripe me dñe p verūtñ in iudicio q ꝛ nō in furore tuo r ne forte ad nihilū redigas me. s Effūde indignationē tuā sup gētes q̄ nō cognouerūt te: ꝛ sup ꝓuincias q̄ nomē tuū nō inuocauerūt k qz comederūt iacob ꝛ devorauerūt eū ꝛ ꝓsūpserūt illum: y ꝛ deꝰ ei⁹ dissipauerūt

s Effunde. Hic ꝓsequenter petit punitio ꝗtū ad extraneos q̄ iudeā vastauerūt. qz ꝛ in hoc fuerint executores diuine iusticie: tñ hoc fecerūt mala volūtate. s. ex odio ꝛ sue virtuti ꝑsumptuose attribuendo qđ fiebat a deo: nō dicit.

s Effunde indignationē. i. punitionem.

t Sup gentes q̄ nō cognouerūt te. ꝓ fidem verā.

v Que nomē tuū nō inuocauerūt. s magꝝ noia ydoloꝝ. t Quia comederūt iacob. ꝓ plm israel crudeliter occidendo. y Et decus eius dissipauerūt. i. templū i quo iudei maxime gloriabantur.

In ca. x. vbi dicitur in postilla: Ad intelligentiaz hui⁹ me partis sciendum q̄ gentiles.

Additio.

Non solum gentiles vt platonici posuerunt corpa celestia esse aiata ꝛ etiā doctores nostri aliqui hoc sentire vident: vt Origenes ꝛ hieronymus: augustinus vo super Gen. ad literaz hoc relinq̄t sub dubio: nō determinās ad aliquam ptem. Dicit etiā in enchiridion Quz si corpora celestia sunt animata: anime eorum ad angelorum societatem ptinent. Sanctus Thomas vo in parte ꝑma questi. lxx. articulo. iij. in decisione questionis in fine dicit q̄ interponentes corpora celestia esse animata: ꝛ ponentes ea non animata: parua vel nulla differentia inuenit in re: ꝑ in voce tñ. vnde nō debet censeri erroneū dicere q̄ corpa celestia sint animata. Itē superstitio ydolatrarum nō solū se extendit ad colendū res animatas: sed etiā res inanimatas et corruptibiles: vtz esa. xlvij. ꝛ in multis alijs locis. Et ideo motiuū ydolatrandi cū planetis nō pendet ex hoc q̄ credant esse animata seu inanimata: ꝑsertim cū ꝑm vtranq̄ opi. moueant a suba apprehendente ꝛc.

Replica.

In ca. x. vbi in principio postil. ponit notabile verbum. s. q̄ gentiles crediderūt corpa celestia aiata. ꝛ nō solum aiata: sed habere aliquid diuinitatis ꝛ sic ex libero arbitrio influere in ista inferiora ad causandū in hominibus ꝓsperitatē ꝛ aduersitatem: et ideo statuerunt ea placare sacrificijs ꝛ oblationibus. hoc aūt ē erroneum ꝛ superstitiosum ad ydolatriam ptinēs. Et q̄uis burgen. in q̄tum vult esse catholicus hoc totum notabile nō audet negare: truncatum tñ postillatoris factum interpretatus: dicit q̄ postillator non bene dicit eē errorē q̄ corpora celestia sint animata: quia vt inquit burgensis. hoc dicunt Origenes ꝛ hieronymus: et beatus Augustinus relinquit sub opinione. Allegat etiam sanctum Thomā in ꝑma pte q̄onis. lxx. dicentē q̄ interponentes corpora celestia esse animata: ꝛ ponentes ꝑtrariū parua vel nulla differentia est in re: sed in voce tñ. Quicquid sit de opinione sanctorum circa illas propositiones: tamen vt plato ꝛ alij philosophi posuerunt ex huiusmodi animatione mundum esse animal. hoc dicit beatus augustinus ꝑmo

retract.c.x.nec haberi posse ex rōne: nec scripture auctē. Unde patet φ etsi opinabile sit sic dici celū vel mundum aiatū nō est tñ pbabile: φ ergo sit aial: qz talis aia celi si ponatur: nō tñ est vt ps essentialis cū celo ɔstituens vnuz p se. hoc dictū cōiter doctores moderni exponentes. dicunt illas corpoꝝ celestium aias ɔiungi solū vt motores: 7 cōiunguntᷣ illis corpibus ſm opari non ſm eē. Ideo dicit beatus augustinus in enchiridion. Si corpa celestia sunt aiata anime eorum ad angeloꝝ societatez ptinēt. Unde patz esse falsum φ modica sit ɔñtia tñ vocis 7 nō rei inter tales positōes: qz positio gentiliuz vult tales aias cōiungi corpibus vt cōstituant vnū p se tanq̄ ptes essentiales. positio aūt christianoꝝ est ſm rē ɔtraria: qz tales aie si sūt: nō ɔstituūt vnum: nisi sic motor 7 mobile qd̄ non ē vnuz p se ſʒ p accidens. Inᷣ modernos autem fortassis veruz est: φ non sit ɔñtia in re inter positionem affirmatiuam vel negatiuam. qui enim negant celuz aiatum intelligunt ſm eē 7 proprie: q̄ aūt ponūt itelligūt ſm opari tñ 7 improprie. Scd̄m em̄ ꝓpriam rōnem aie: quā ponit aristoti. ij. de aia. ipa ē act⁹ corpis organici habentis vitā in potentia: q̄ rō nō ɔuenit motoribus celi ꝓprie. igitᷣ nō dicuntur aie corpoꝝ celestiū que nō sunt organizata: qz nō mixta sed simplicia: nec habentia vitam in potentia: qz sunt ingēerabilia 7 incorruptibilia. patet ex his q̄ subtiliter burgen. mouetᷣ ɔ̄ postillatorem.

Verbū qd̄ factū ¶ xj. ē a dño ad hieremiam dicens: [b] Audite vba pacti huius et loqmini ad viros iuda 7 ad hitatores hierl'm 7 dices ad eos. Hec dic̄ dñs deꝰ isrl'. [c] Maledictꝰ vir q̄ nō audierit vba pacti hꝰ: [d] qd̄ p̄cepi p̄ribꝫ vr̄is i die q̄ eduxi eos de t̄ra egypti [e] de fornace ferrea dicens. Audite vocē meā 7 facite oīa ea q̄ p̄cepi vobis: 7 eritis mihi in ppl'm: 7 ego ero vob̄ in deuz [f] vt suscitē iuramentuz: [g] qd̄ iuraui p̄ribꝫ vr̄is [h] datuꝝ me eis t̄rā fluētē lacte 7 melle: [i] sicut est dies h̄. [k] Et rn̄di 7 dixi. [l] Amen dn̄e. [m] Et dixit dominꝰ ad me. Uociferate omnia verba hec in ciuitatibꝫ iuda 7 foris irl'm dicēs. Audite vba pacti huiꝰ 7 facite illa: qz ɔtestās ɔtestatꝰ suz p̄res vr̄os in die q̄ eduxi eos de terra egypti vsq̄ ad diē hāc. Mane ɔsurgēs cōtestatꝰ suz 7 dixi: audite vocē meā: 7 nō audiert nec inclinauerūt aurē suā: ſʒ abierunt vnusq̄sq̄ in prauitate cordis sui mali. Et induxi sup eos oīa vba pacti huiꝰ:

¶ Capl'm. xj.

a Uerbum. Hic ɔ̄ñr reuocatᷣ ppl's a legis transgressione. 7 diuiditᷣ in tres ptes. qz p̄mo ponitᷣ reuocatō dñi. scd̄o rebellio ppli: ibi. Et dixit dñs. tercio inflictio supplicij. ibi. Q̄obrem. Circa primū dicitᷣ.
b ¶ Audite vba pacti huius. i. legis que fuit quasi quoddā pactū inter deū 7 ppl'm. c ¶ Maledictꝰ vir q̄ nō audierit. nō solū aure corpis ſʒ etiā cordis 7 impletiōe opis.
d ¶ Qd̄ p̄cepi 7c. in die 7c. i. in tpe eductionis de egypto. quia quinq̄gesima die a principio egressionis data fuit lex in monte synai. e ¶ De fornace ferrea. i. valde dura. eo φ afflicti fuerūt ibi filij isrl' laboribus duris in compositione laterū 7 decoctione. f ¶ Ut suscitem iuramentū. effectu adimplendo. g ¶ Quod iuraui patribꝰ vr̄is abrahe: Gen. xxij. 7 ysaac. xxvj. 7 iacob. xxviij. h ¶ Daturuz me eis ter. fluen. lac. 7 melle. in q̄ notatᷣ bonitas terre.

i ¶ Sicut est dies h̄. i. sicut hec dies ōndit φ filij israel erant in terra pmissionis quā obtinuerāt a tpe iosue. k ¶ Rn̄di 7c. verbū est hieremie. l ¶ Amen dn̄e. i. fiat maledictus q̄ legem nō obseruauerit. m ¶ Et dixit. Hic ɔ̄ñter ponitᷣ ppli rebellio: qz mandato dñi de obseruatione legis nō obediuerūt q̄uis sp admoniti fuerint ad hoc p ꝓphetas p moysen: iosue: samuelem 7 alios sequētes vsq̄ ad captiuitatē babylonicam: 7 ptz litera huiꝰ ptis hoc excepto.
n ¶ Inuenta est ɔiuratio in viris iuda 7c. in heb. habetᷣ. Inuēta est colligatio. 7 eadē sn̄ia. illi em̄ q̄ colligūt se ad aliqd̄ malū agēdū solēt se astringere ad hoc p iuramentū: 7 in h̄ designatᷣ obstinatio ppli in malo quod videbatur vnanimiter opari ac si esset iuramento ɔstrictꝰ.

quod p̄cepi vt facerēt 7 nō fecerūt. Et dixit dñs ad me [n] Inuēta est ɔiuratio in viris iuda 7 i hitatoribꝫ irl'm. Reuersi sunt ad iniq̄tates patrū suoꝝ priores qui noluerūt audire vba mea. Et hi ergo abierūt pꝰ deos alienos vt ſuirēt eis. Irritū fecerūt domꝰ isrl' 7 domꝰ iuda pactū meū: qd̄ pepegi cum p̄ribꝫ eoꝝ. [o] Q̄obrem h̄ dicit dñs. [p] Ecce ego inducaz sup eos mala [q] de quibꝫ exire nō poterūt: [r] 7 clamabūt ad me [s] 7 nō exaudiā eos. Et ibūt ciuitates iuda 7 habitatores irl'em: [t] 7 clamabunt ad eos quibꝫ libant: [v] et nō saluabūt eos in tpe afflictōis eoꝝ: [x] Scd̄m numerum em̄ ciuitatū tuaꝝ erant dij tui iuda: [y] 7 ſm numerū viaruz tuaꝝ hierl'm posuisti aras ɔfusiōis aras ad libādū baalim. [z] Tu ergo [a] noli orare p pplo h̄: 7 ne assumas p eis laudē 7 orationē: quia non exaudiā in tpe clamoris eorū ad me: in tpe afflictionis eorum. [b] Quid est quod dilectus meus [c] in domo mea [d] fecit scelera multa: Nun

o ¶ Q̄obrem. Hic ɔsequenter ponitur inflictō supplicij cū dicatur.
p ¶ Ecce indu. sup eos mala. s. famis: gladij et captiuitatis.
q ¶ De quibus exire nō poterūt p se nec p adiutores de q̄bꝰ cōfidūt.
r ¶ Et clamabūt ad me. necessitate compulsi.
s ¶ Et nō exaudiam eos. quia nō pmeruerunt. t ¶ Et clamabunt ad eos q̄bꝰ libant. offerēdo sacrificia liquida. s. ydolis.
v ¶ Et non saluabunt eos. qz nullā habent virtutem saluandi.
x ¶ Scd̄m numeꝝ em̄ ciuitatum tuarū 7c. ex quo patet multiplicatio ydolatrie in terra iuda.
y ¶ Et ſm numerum viarum tuarū hierusalem 7c. q̄a in singulis vicis 7 plateis erant altaria ɔstructa ydolis: 7 maxime tempore manasses regis qui ydolatriaz 7 alia mala supra modū multiplicauit in hierusalem: vt habetᷣ. iiij. Reg. xxj. Et subditur.
z ¶ Tu ergo. hieremia.
a ¶ Noli orare pro populo hoc. quasi diceret non est dignus vt preces tue pro eis exaudiantur: 7 specialis ratio ad hoc subditur. b ¶ Quid est φ dilec. meꝰ. i. ppl's isrl' a me specialiter electus. c ¶ In domo mea. id est in templo meo nomini ɔsecrato.
d ¶ Fecit scelera multa: ponendo ibi ydola tempore manasse regis. iiij. Reg. xxj. capitulo: et in hoc fuit maximus dei ɔtemptus: qz simile ē ac si vxor introducat

adulterū in eodē lecto cū marito. e Nunq̄d carnes sancte.i.sacrificioꝝ mihi oblatoꝝ. f Auferēt a te malicias tuas.q.d.q.talia nō placent nisi ex deuotione z bonitate offerentiū: ꝓpter hoc dr Gen. iiij.ca. Respexit dñs ad abel z ad munera eius.principaliter respexit ad boni tatē offerentis: z ex ꝓnti ad eius oblationē.ra.sa. exponit. Nūq̄d carnes sctē cē.i. circūcisio.q.d. circūcisio nō liberabit tenisi cum ea assint opa iusticie. g Oliuaz uberē cē. in principio eñ erit us de egypto usq̄ ad ꝓlationez uituli aurei fuit gratiosus status ꝓpli: uel istud potest referri ad statū ipius tpe dō z salomonis eo q̄ dauid augmentauit cultū diuinum z de p̄cepto ei⁹ salomon edificauit templuz ut habet.j.Paralypo.z subdit deterioratio cuz dr.

b Ad uocē loquele grandis.i. ipsius dei cuius magnitudinis ñ est finis: uel ipsi⁹ nabucho. q̄ fuit instrumentū dei in destructione templi. i Exarsit ig. in ea.nabuchodono. eñ precepit incendi ciuitatem z templum: z hoc ꝓtigit ꝓpter populi pec cata. Cetera patent in litera. k Tu aūt dñe. Superius a principio tractat⁹ huius libri bieremias increpauit populi iude malicia: hic ꝓsequenter plangit imminentē ei hoc sibi iniuria. quia sicut dicit Johannes os aureū. Incurrit odiū q̄ arguit crimiuosos: z diuidit ur in duas: q̄z primo plangit suam aduersitatē: z secō aduersantiū sibi ꝓsperitatē ca.se. Circa pmū dicit.

k Tu aūt dñe demonstrasti mihi z cogno. certitudinaliter p tuam reuelationē z q̄d sit illud subditur.

l Tu oñdi.mihi studia eoꝝ.q̄z p uias occultas querebant interficere eū.ideo subdit. Et ego quasi agnus mansuetus. m Et nō cognoui.añ reuelatōnem tuam factam mihi. Quia cogitauerunt sup me ꝓsilia.qō subdit. n Dicentes.nō est de tertio § subintelligit.

o Mittamus lignum in panē eius cē.est eñ in terra illa arbor nomine taxus uenenata z inde dicit torri cū.i.uenenū: et torico torpcas.i. uenenare: a mutata in o: z de ligno illi⁹ arboris minutatim inciso uolebāt poni in cibo bieremie: q̄ cibus nomie panis intelligit: ut sic moreret et amplius eos nō argueret

p Tu aūt dñe saba oth.i.exercituū p qō angeli designant. q Ulciscē ultionē tuā ex eis. hoc non dicebat zelo uindicte § amore iusticie: z maxime q̄z uolebant uerbū diuinū impedire. r Propterea hec dicit dñs.ad uiros anathot.isti eñ erant q̄ principaliter eum occidere uolebant: erat eñ bieremias de eadē ciuitate: et sic frequentius z acrius eos arguebat ꝓpter qō magis odiebāt eū: z q̄z ꝓpter bonū ꝓbetie sibi magis inuidebāt q̄z alij: eo q̄ inuidia magis est inter compatriotas et simul habitantes q̄z inter extraneos z longinquos: ſm q̄ dicit pbs.ij.rbetorice: cuius rō est; q̄z inuidia est tristicia de bono alterius inq̄tum estimat ꝑ ꝓpriū boni diminutiuū.bonū aūt seu excellētia alicui⁹ multū longinqui nō apprehendit sic diminutiuū boni ꝓprij sicut excellentia propinqui: ideo subdit.

s Et dicūt. ex inuidia moti.

t Nō ꝓbetabis in nomie dñi cē.i.si tu cesses a ꝓbetia sicut z nos nō interficiemus te.

v Propterea cē. ego uisitabo super eos. ꝑnam debitā inferendo ꝓ malicia sua: z patet lra.

Capitulū.xij.

Justus q̄dē. Hic conseq̄nter bieremias plāgit sibi ad uersantiū ꝓsperitatem aliqui tamē exp̄positores dicunt q̄ plangit hic ꝓsperitatem chaldeoꝝ q̄ erāt infideles: § lra p̄cedens z subsequens magis cōsonat q̄ loquat de uiris anathot psequentib⁹ bieremiā: ut dictum est: et diuidit in duas: q̄z primo ꝑ modum querimonie ponit bieremie questio: secō dñi rñsio. ibi. Si cū pedib⁹. Circa pmū dicit. a Justus q̄dē tu es dñe. hoc eñ ꝓmittit bieremias ne uideat loqui temere de diuinis iudicijs hoibus occultis. b Ueruntamen iusta loquar ad te. nō p modū contentionis seu disputationis. § p modū hūilis q̄nis sicut discipulus querit a magistro uolens doceri ab eo.

c Quare uia impioꝝ.i. uiroꝝ anathot me psequentiuz.

d Prospat.i. tpalia bona ueniūt eis ad uotū iō subdit.

e Plantasti eos z radicem miserūt.i. firmati sunt in terra filijs et amicis.

f Proficiunt.in bonis temporalibus.

g Et faciunt fructū.prolem multiplicando.

b Prope es tu ori eoꝝ. erant eñ sacerdotes. ut habet supra.j.ca. erat eñ anathot una de ciuitatibus sacerdotū: et sic diuinis laudibus laudabāt deū.

i Et longe a renibus eoꝝ. q̄z erant adulteri ſm q̄ dicit supra.v.ca. unusq̄sq̄ ad proximū ꝓximi sui binniebat.

k Et tu domine nosti me.quia nihil eis nocui: sed magꝝ ꝓficere uolui.

l Con.eos cē.hoc dicit zelo diuine iusticie.

m Et sanctifica eos. In hebreo habet. Et prepara eos in die occisionis. ut tua iusticia impleat̄ ⁊ ne ꝓpter eoꝝ maliciam terra ulterius ſsterilis reddatur. ideo subditur

n Usq̄quo lugebit terra cē. iam enim ut uidetur dominus induxerat siccitatē de qua habetur infra xiij.capitulo.

o Consumptum est animal z uolucre. uictum in cāpis

nō inuentia. ꝛ causa huius ficcitatis subdit cū dicit.
p Qñ dixerunt. viri anathot ꝛ alij mali. q Nō vi-
debit. ſ. dñs. r Nouissima. nostra ad puniendū. Ex q̄
videt q̄ ceciderant in errorē quo negat̄ anime humane
immortalitas: ꝛ sic post mortē nō remanent punitio ſaliq̄.
vel in illū errorē q̄
negat diuinā ꝓui-
dentiā ſe extendere
ad actus hūanos:
eos q̄ ꝓcedunt ex li
bero arbitrio: ꝛ sic
nō puniunt̄ a deo.
s Si cū peditib⁹ hic ꝓsequent̄ ponitur dñi rñsio: q̄tuz ad duo. ſcꝫa ponit ibi. Reliqui. Conq̄rebat̄ aūt hieremias de viris anathot euz ꝓsequentib⁹: et dñs rñdet sibi q̄ sit grauiora passurus dicēs. t Si cū peditib⁹ currēs laborasti. ꝛc. metaphorica est locutio: ꝛ ē ſensus. Si cū difficultate sustines ꝓsecutionē viroꝝ anathot q̄ sunt quasi ꝓdites ꝛ qui monēti: quō sustinebis ꝓsecutionē regū ꝛ ꝓncipū q̄ sunt q̄si eq̄tes respectu eoꝝ ꝛ tñ oportebit te illā sustinere: vt habeat̄

sumptum ē animal ꝛ volucre: p qm̄ dixerūt: q non videbit r nouissima nostra. s Si cū peditibus currēs laborasti: quō ꝓtendere poteris cū eqs: t Cū aūt in terra pacis secura fueris: q̄d facies i superbia iordanis? u Nazz frēs tui ꝙ et dom⁹ patris tui: s etiam ipsi pugnauerūt aduersum te: b et clamauerūt post te plena voce. c Ne credas eis cū locuti fuerint tibi bona. d Reliq̄ domū meā: e dimisi hereditatē meā. f Dedi dilectā aiam meā g in manu inimicoꝝ eius b facta est mihi hereditas mea i quasi leo in silua. k Dedit ꝓtra me vocem: ideo odiui eam. l Nūq̄d auis discolor hereditas mea mihi. m Nunq̄d auis tincta p totum. n Venite cō gregamini omnes bestie terre ꝙperate ad deuorandum. o Pastores multi p demoliti sūt vineā meā: ꝓculcauerunt partē meam. Dederunt porcionem meam desiderabilē in desertū solitudinis: posuerūt eā in dissipationē: q luxit q̄ super me. Desolatōne desolata est omnis terra: q̄ nullus est q̄ recogitet corde Quia omnes vias deserti venerūt oēs vastatores terre: quia gladius dñi deuorauit ab extremo terre vsq̄ ad extremū eius. Non est pax vniuerse carni. r Seminauerunt triticum ꝛ spinas messuerunt: hereditatē acceperunt ꝛ nō eis proderit. s Cō fundemini t a fructib⁹ vr̄is: ꝓpter iram furoris domini t Hec dicit dñs aduersū omnes vicinos meos pessimos v qui tāgūt hereditatē quā distribui ꝓpl̄o meo isrl̄. Ecce ego euellā eos de tra sua: x ꝛ domū iuda euellē de medio eoꝝ. y Et cum euulsero eos: conuertar ꝛ miserebor eoꝝ ꝛ reducam eos virū ad hereditatem suam: ꝛ virum in terram suam. a Et erit: si

t Cum aūt in ter. pa. ſecu. fue. i. in ciuitate anathot in q̄ natus ꝛ nutrit⁹ fuisti: et sic habes ibi parentes ꝛ amicos q̄ aliquā securitatē pñt dare tibi. ꝛ tamen ibi times. v Quid facies in ſuperbia iordanis. id ē in bierlm vbi oportebit te sustinē ꝓsecutionē vt br̄. j. xxvj Vocat̄ aūt ierlm hic ſuperbia iordanis. q̄ iordanis fluui⁹ frequenter intumescit intantū q̄ exit ripas suas. sic ierlm ꝓpter potentiā ꝛ diuitias ſuperbierat ꝛ metas suas circa diuinum cultū supra modū exierat ad ydolatriā declinādo vt ꝓz ex dictis ꝓcedent⁊ ca. x Nā ꝛ frēs tui. i. viri anathot q̄ sūt sacerdotes sicut ꝛ tu. y Et dom⁹ pr̄is tui. id est aliqui tibi ꝓsanguinei. a Etiā ipsi pugnauerūt aduersum te. cū alijs querentes te intoxicare. b Clamauerūt post te. dicētes tibi verba pungitiua vel potius verba detractiua que nō dicunt̄ ante faciem s pt⁹. i. occulte. c Ne credas eis cū locuti tibi fuerint bona aliq̄n em̄ loquebant̄ ei pacifice fingentes amicicia vt magis eū deciperēt. d Reliqui. Hic ponit̄ scdm de quo rñdet dñs hieremie. ſ. de populi iude destructione. Et primo denunciat̄ h destructio. et secundo ipsi⁹ repatio. ibi. Et cuz euulsero. Et ex istis duobus apparebit q̄nis hieremie solutio. Circa primū dicit dñs. e Reliqui domū meaz. i. tēplū meo nomini dedicatū. e Dimisi hereditatē meam. i. ārlm et iudeā. f Dedi dilec. aiaz meā. i. ita mihi dilectā sicut est aia mea: ꝛ dr̄ hoc ad exprimēdū amiciciam dei erga locū ꝛ gentē: sicut aliqs de amico ſpeciali dicit: talis est cor meū ꝛ aia mea. g In manū inimicoꝝ eius. i. nabuchodo. ꝛ exercituū eius. h Facta est mihi hereditas mea. i. gēs iudaica ꝓm q̄ dr̄ esa. xix. Hereditas mea

ilrl̄. i Quasi leo in silua. i. a me extranea p ydolatriam. k Dedit ꝓ me voce. dicēdo de me blaſphemiā. l Ideo odi. eā. dimittēdo eā in manib⁹ inimicoꝝ suoꝝ nō subdit. m Nūq̄d auis discolor. i. rubricata sanguie in diuersis ptib⁹. q. d. sic. q̄ regnū iuda fuerat afflictum partialit̄ ab egyptijs ꝛ assyrijs. m Nun. auis tincta p totū. id est tota sanguiolenta. q. d. sic. p nabuchō. q̄ totā terrā destruxit: occidendo ꝛ captiuando: nō subditur:
n Venite ꝛc. ꝓperate ad deuorandum. carnes occisoꝝ.
o Pastores multi. i. ꝓncipes exercitus nabuchodono. ꝝm q̄ expositū ē s. ca. vj. in principio: ad eā veniēt pastores ꝛc.

p Demoliti sūt vineā meā. i. populū ilrl̄. sicut dicit esa. v. Vinea dñi exercituū domus ilrl̄ est.
q Cu. ſu. me. afflictione dante eis intellectū Cetera patēt ex q̄ ibi. r Seminauerūt triticum ꝛ ſpi. messuerūt. qd̄ exponit ra. ſa. dicens q̄ imminēte destructōne ciuitatis iudei fecerūt aliqua bona: ſ nō valuerūt eis: eo q̄ nō fecerāt debitā pniam de malis ꝓteritis ꝝm monitonem bieremie supra positā. iij. cap. Nouate vobis nouale ꝛ nolite serere sup spinas. Potest etiā hoc exponi q̄ dñs ante aduentū nabucho. immiserat sterilitatez p quā nō fuit reuersus ppl̄s ad pniam. s Confundemini. in captiuitatē ducti. s Ex fructib⁹ vestris. ꝓpter demerita vestra. t Hec dicit. Hic ꝓphet̄ ponit populi iude repatio: ꝛ hoc ad ꝓsolationē bonoꝝ sicut premissa est destructō ad ꝓfusionē maloꝝ: ꝓmittit̄ tñ destructio aduersarioꝝ cū dr̄: t Hec dicit dñs aduersum omnes vicinos meos pessimos. isti erāt idumei descēdētes ab esau fratre iacob: ꝛ moabite ꝛ ammonite q̄ descenderant de Loth nepote abrae: ꝓpt̄ q̄d debebāt iudeos diligere: ꝛ ecōtrario aduersabant̄ eis ꝛ incitauerūt nabuchō. ꝓ eos: ꝛ in eius exercitu venerūt ꝓ iudeā ideo subdit. v Qui tangūt hereditatē ꝛc. Ecce ego euellā eos de terra sua: q̄ post captiuitatem iudeoꝝ: ipsi fuerunt satis cito captiuati. x Et domū iuda euellam de medio eoꝝ. q̄ ipsi habitabant circa terrā iuda. y Et cū euulsero eos. i. iudeos.
z Conuertar ꝛ miserebor eoꝝ ꝛc. ꝛ hoc fuit impletū tempore Cyri regis ꝓsarum qui remisit captiuitatem iudeoꝝ. vt habetur. j. Esdre primo. Et quia plures de babylonijs conuersi ad iudaismū venerūt cū eis: nō ſdr̄. a Et erit si eruditi. a iudeis. aliqui libri habent: Eruditi ꝛ male.

b Didicerint vias ppli mei. ydolatriam dimittēdo et vnū dēū colendo. c Et iurent in noīe meo. iuramentū eīm tale qñ habet circumstantias debitas fit in reuerentia dei. d Sicut docue. po. meū iurare i baal. qz ante quersionē inducebant iudeos ad ritum gentilem. e Edificabunt in medio ppli mei. fide z moꝛib⁹ z tē pozalib⁹ bonis.

Ca. xij.

Hec dicit dñs. Super principio tractatus hui⁹ libri dēscꝛpta est circa pplm regni iude malicie grauitas. hic ꝓsequēter dēscꝛibit ipsi⁹ incoꝛrigibilitas seu irrepabilitas: Et diuidit in septem ptes ꝑm septem modos offendi ꝓpositū. ptes patebūt ꝓscḡdo. Prim⁹ autē modus ꝓtinet i hoc ca. vicz ꝑ pabolam lumbaꝝ putrefacti ad nichilū vltra valentis: z diuiditur i duas ptes. qz ꝓmo pabola ponit: z secūdo exponit ibi. Et factum ē. Circa ꝓmū dr.

b Possidete tibi lumbare lineuz. id est dēlino cōtextum.

i Et pones il. sup lum. tuos. te accingendo.

d In aquam noīs inferes illō ne ex madefactione citius putrefiat sed magis aliunde. Cetera patent in litera.

e Et factū est. Hic ꝓnr exponit pabola. z ꝓmo qnt̄ū ad ppli iude culpā: scḡdo qnt̄ū ad penā. ibi. Dices ergo Circa primū dr.

f Sic putrescere faciā superbiaz iuda dē. eam annihilando: z ꝑ hoc insinuat q̄ nabuch. nō annihilauit gloriā regni iuda virtute ꝓpria ſ diuia sicut lumbare nō fuerat putrefactuz ex madefactione aque: nec ex loci ꝯditione. qz erat absconditū in foramine petre: sed diuina voluntate.

g Populū istuz pessimū. primo ꝓpter eius inobedientiā ideo iudicat. Quia nolunt audire verba mea. secūdo ꝓpter nequitiam in ꝓximū: cum dicitur.

i Et ambulāt in prauitate coꝛdis sui. ex certa scia nō cumētū inferentes primis suis in rebus suis ꝑ auariciam sicut dictū est supra. vj. ca. A minoꝛe vsq; ad maiorem oēs auaricie studēt dē. z in vtroꝝ⁹ ꝑ luxuriaz

eruditi b didicerint vias populi mei c vt iurēt i noīe meo viuit dñs: d sicut docuerunt pplm meū iurare i baal: edificabunt i medio ppli mei. Qz si nō audierint: euellam gentē illā euulsione z pditione ait dñs.

Cxiij.

Hec dicit dñs ad me: Vade et possidete tibi lūbare lineū: e z pones illud sup lumbos tuos: d z i aquā nō inferes illud. Et possedi lūbare iux̄ vbū dñi et posui circa lūbos meos. et fcūs ē sermo dñi ad me scḡdo dicēs Tolle lūbare qd possedisti qd est circa lumbos tuos: z surges vade ad euphratē: et abscōde ibi illud i foramine petre. Et abij z ascōdi illd i euphratē: sicꝑcepat mihi dñs. Et factū ē ꝑ⁹ dies plurios dixit dñs ad me. Surge z vade ad euphratē z tolle inde lūbare qd̄ꝑcepi tibi vt abscōderes illud ibi: f Et abij ad euphratē z fodi: z tuli lumbare de loco vbi absconderā illud. Et ecce cōputruerat lūbare: ita vt nulli vsui aptū esset. g Et factū ē vbū dñi ad me dicēs. Hec dicit dñs. h Sic putrescē faciā superbiā iuda z superbiam

irin multā: i ppli istū pessimū: q̄ nolunt audire verba mea: k z ambulāt in prauitate coꝛdis sui: l abierūtq; ꝑ⁹ deos alienos vt seruirēt eis vt adoꝛarēt eos l Et erūt sicut lūbare istud. qd̄ nulli vsui aptū est. m Sicut eīm adheret lūbare ad lūbos viri sic agglutinaui mihi oēz dom̄ israel et oēm dom̄ iuda dicit dñs ꝑ vt eēnt mihi i ppli⁹ m z in nom̄ n z i laudē z i gl'iaz o z nō audierunt. p Dices ḡ ad eos ſmonē istū: h dicit dñs deus israel. q Dis laguncula implebit vino z dicēt ad te. Nunq̄d ignoꝛam⁹: qz oīs lagūcula implebit vino. Et dices ad eos: r Hec dicit dñs. Ecce ego implebo oēs hītatoꝛes terre h⁹ z reges q̄ sedent de stirpe dauid sup thꝛonū ei⁹ z sacḡdotes z ꝓphas z oēs hītatoꝛes irin ebrietate s et dispgam eos vir̄ a frē suo z pīes et filios ꝑiter ait dñs. Nō parcā z nō ꝓcedā: t neq; miseꝛeboꝛ vt nō dispgā eos u Audite z auribꝰ percipite x nolite eleuari: qz dominus locutus est. y Date dmino deo vestro gloriam a anteq̄ contenebꝛescat: et anteq̄ offendant pedes vestri ad

v Omnis laguncula implebit vino Est tamen lagūcula vas terreū ad reponendum vinum et quia acceperunt verba ꝓphete ad literam: ideo exponit pabalā di. r Hec dicit dñs. ecce ego implebo de. i. sicut laguncula materialis implet vino: sic tot⁹ ppls regni iude qnt̄ū ad maiores z minoꝛes z mediocres replebitur spūali ebꝛietate. i. defectu mentis z coꝛpis ad resistendum aduersarijs. sicut ebrietas aufert sensum z mēbꝛoꝝ vsuz.

y Et dispgam eos. in captiuitatem ad diuersas ciuitates z loca. z Neq; miseꝛeboꝛ. vt nō dispgam eos. q. d. bene tñ miseꝛeboꝛ in alio: scilicet postea reuocando ipos sicut dictū est ca. ꝓcedenti.

a Audite z auribus ꝓcipite. verba sunt hieremie reuocantis ppli⁹ ab erro de. b Nolite eleuari contemnendo verbū dñi. c Date dmino deo vestro gloriaz. confitendo humiliter culpam vestram z eius iusticiam. sicut iosue dixit achoꝛ: Josue. vij. Fili da gloriā deo de.

d Anteq̄ tenebꝛescat. id est anteq̄ tribulatio importabilis sup vos veniat.

a Expectabitis lucem.i.ꝓsolationē a rege egypti a quo tpe sedechie sperauerūt ꝫ nabuch.auxiliari. b Et po. eā in vm.moztis.qz illa fiducia fuit eis occasio ꝛestructionis vt dictū est supza frequenter. c Oz si hoc nō audieritis.in malo ꝓseuerando. d In abscondito plo.aia mea. vbis cōpatiens. e A facie supbie.i.ꝛe mal vobis supuenientib⁹: ꝓpter supbiam vestram.

f Dic regi. Postq̄ posita ē pena. super totū pp̄lm generaliter: hic ꝫ̄ponit q̄tū ad p̄ncipes specialiter cū dr̄: Dic regi z dñatrici hūiliamini ꝛc. qđ exponit ra.sa.ꝛe ioachim filio Josie z matre eius:q̄ rediderūt se nabuch. z duxit eos in babylonē:vt habet.j. xxix.ca.lr̄a tñ seq̄ns magis ꝓcedat q̄ intelligāt ꝛe Sedechia rege z eius vxore:q̄ captus fuit a nabucho. z exoculatus.

g Cum au.' clause sunt. p timore nabucho.venientis ꝫ sedechiam. z dicūt h ciuitates r̄gni iude ciuitates austri: qz regnū iuda respectu regni israel ē in ꝓte australi.

mōtes caligiosos a Expectabitis lucē b z ponet eā i vmbrā moꝛtis z i caliginē. c Oz si hoc nō audieritis: d in abscōdito plozabit aia mea c a facie supbie. Plozās plozabit z ꝛeducet oculꝰ meus lachrymā:qz captꝰ ē grex dñi. f Dic regi z dñatrici. Humiliamini sedete i terra:qm̄ ꝛe scēdet ꝛe capite vīo corona glorie vr̄e. g Ciuitates austri clause sūt: h z nō ē q̄ aperiat. i Translata est ois iuda transmigratione ꝓfecta k Leuate oculos vīos z videte q̄ venit̄ ab aq̄lone. l Ubi est grex q̄ datꝰ ē tibi:pecꝰ inclytū tuū: m Quid dices cū visitauerit te. n Tu em̄ ꝛecui isti eos o aduersuz te:z erudisti in caput tuū. p Nunq̄d nō dolores app̄hendent te q̄si mulierē ꝓturientē. Oz si direris in corde tuo q̄re venerūt mihi h: q Propter multitudinez iniq̄tatis tue r reuelata sūt verecūdiora tua: s pollute sunt plāte tue. t Si mutare p̄t ethiops pellē suā:aut pardus varietates suas: et vos poteritis bñfacē cū didiceritis malū v Et dissemi nabo eos q̄si stipulā q̄ vento raptat i deꝛto. r Hec sors tua ꝓsq̄ mēsure tue a me dicit dñs: y q̄ oblita es mei z ꝓfisa es in mēdacio. a Uñ z ego nudaui femoꝛa tua ꝫ facie tuā z apparuit ignominia tua: b adulteria tua: c et hinnitus tuꝰ scelꝰ fornicationis tue. d Sup colles in agro vidi aboīationes tuas. Ue tibi ir̄lm. e Nō f mūdaberis post me: g vsq̄quo adhuc.

Ca.xiij.

Q Uod factum est verbum dñi ad hieremiā ꝛe sermonibꝰ siccitatis

Illa em̄ natura que est cā nigredinis ethiopisi nullo sibi placet imperio ratōnis :z iō ethiops non potest illā immutare quantūcūq̄ conet ad hoc sed habit⁹ ex cōsuetudine peccādi generatus: et ꝓ modū nature inclinās ad malū:causat et inclinatione appetitus sensitiui:q̄ natus est obedire rōni.z ideo conatū liberi arbitrij ad oppositum pōt reuerti ad bonū tñ cum difficultate ꝓpē habitū inclinantē ad oppositū Et hoc dicit impossibile ꝫm q̄d ꝓput dr̄.v.metaphisice: vno mō dicit impossibile:qđ vix pōt fieri aut cū difficultate: i exemplis aūt ꝛe ethiope z pardo est impossibile simpliciter ꝫm naturam ta.

b Et nō est q̄ aperiat.i.exire audeat. i Translata est ois iuda.qđ fuit sb sedechia.translatio em̄ que fuit sub ioachim fuit tm̄ ptialis. k Leuate ꝛc.ab aq̄lone.exercit⁹ em̄ nabucho.venit ab illa ꝓte. l Ubi est grex.i.ppl's.q.d.nō comparebit in terra tua.s trāsferet ad alienā. m Quid dices cū visitauerit te.s.nabucho.ꝛe captiuando.q.d. nō habebis excusationē:qz ꝛedidisti ei occasionē:ideo subdit.

n Tu em̄ ꝛecuisti eos.i.babylonios. o Aduersum te.z hoc primo fuit q̄n ezechias oia que in domo sua erāt nūcijs regis babylonis ostendit: ꝓpter qđ esaias eū reꝓbendens dixit q̄ ꝛe filijs eius ducendi essent eunuchi in babylonē:z q̄ ibi transportarent bona ir̄lm Esa. xxxix.c. Secdo hoc fuit q̄n illi ꝛe regno iude miserūt nuncios i babylonē ad apportandū inde ydola:sicut habet Ezechiel. xxiij.et sic babylonij ꝓtraxerūt cū eis familiaritatē:z cōsiderauerūt infirma terre ꝓ q̄ possent eā obtinere z habere p̄dosa q̄ ibi viderant tpe ezechie:z postea alijs tpibus.

p Nunq̄d nō dolores apprehendent te.q.d.sic nabuch. te captiuante:z subdit cā cū dr̄. q Propter multitudinē iniq̄tatis tue.in primū et in ꝛeū. r Reuelata sē verecundiora tua.i.spoliata es bonis tuis: z loq̄t ꝛe ir̄lm ad modū meretricis:que cū spoliat ad vituperiū incipit a ꝓte inferiori. s Pollute sunt plante tue.i.gressus tui ꝓ q̄s opa ꝛesignant.in hebreo habet. Precisi sunt plante tue.q.d.nō poteris vltra in malis tuis ꝓcedere.

t Si mutare. Hic adducit exemplū ad ꝓpositū:et dividit in duas.q̄ primo ad ꝓpositū ponuntur duo exempla secundo subdit debita pena.ibi. Et disseminābo. Primū exemplum est ꝛe ethiope qui nō potest suā nigredinē immutare:scōm ꝛe pardo q̄ nō p̄t mutare varietates pellis

sue:qz vtrūq̄ istoꝝ est a natura. z sic dicit de indeis q̄ nō poterant reuerti ad bonū ꝓpter ꝓsuetudinē ad malum:qz ꝓsuetudo est quedaz natura vt dicit p̄b⁹ li. ꝛe memoria z reminiscētia:et ꝫm hoc ꝓtz lr̄a. Sciendū tñ q̄ hec similitudo non tenet simpliciter ꝫm q̄d.

v Et disseminābo. Hic ꝓsequenter ponit debita pena cum dicit. Et disseminābo eos ꝛc. ēnciendo in captiuitate ad diuersa loca. x Hec sors tua pars q̄ mensure tue.i.pena correspondens petis tuis..

y Quia oblita es mei.dimittendo cultū diuinū.

z Et ꝓfisa es in mēdacio.i.in ydolo.

a Uñ z ego nudaui femoꝛa tua ꝛc.i.inferēdo tibi ꝛena debitam ostendi peccatoꝝ tuoꝝ turpitudinē:ideo subditur. b Adulteria tua ꝛc.i.adulteriū spūale ꝓ ydolatriam: z corꝓorale ꝓ luxuriam.

c Et hinnit⁹ tuus.i.vtriusq̄ adulterij patēs libido.

d Sup col. ꝛc.ibi em̄ colebant ydola:ō cōducit. Ue tibi ir̄lm.et cā subdit. e Nō mūda pꝰ me.i. mihi obediendo. f Usq̄quo adhuc.i.ita cito.' z sic legit ꝛepressiue.alij aūt legūt interrogatiue.q. d.nō.z est eadem sententia.

g In ca.xiij. vbi dicit. In abscondito plorabit aima mea.

Additio.

D Icit in abscondito se plorare vt oñdat q̄ tanta esset supbia inimicoꝝ q̄ non auderet libere plorare seu gemere:ne offenderent inimici qui erāt maxime supbi:ideo subdit. A facie supbi.

Cap'm.xiij.

a Uod factum est verbū dñi. Hic ponit scōm ꝓ qđ oñdit peccati iude irrepabilitas.s. ꝓ siccitatem inductā ad ꝛesignandū q̄ humoꝛ gr̄e z ꝛe uotionis totaliter ꝛefecerat in eis sicut terrena scientia totaliter ꝛesiccata vltra nō viresc̄it.circa qđ ꝓio ponit siccit aꝫ reuelatō.scdo ꝓ bē ꝛecatō ibi. Si iniq̄tates.

tercio dñi rñsio. ibi. Hec dicit. ⁊ quarto dep̄catiōis iteratio: ibi. Nunq̄d. Circa primū p̄mittit̄ destructio hierusalem: cū dicit̄. b Luxit iudea. i. luet ꝓpter mala sibi futura. Loquit̄ em̄ de futuro ꝑ modū p̄teriti ꝓpter certitudinē ꝓphetie. c Et porte eius corruert. .i. corruēt ꝑ chaldeos deiecte.

d Et obscurate sunt in terra. .i. obscurabunt̄ terra et luto: eo q̄ nō reuelabūt̄ s̄ putrefient. ne emias em̄ ciuitatē reedificans fecit ibi portas nouas: q̄a priores erāt totalit̄ putrefacte ꝑ longitudinē tp̄is: ⁊ sb̄ditur de siccitate preuia dicte destructioni cū dr̄.

e Maiores miserūt ⁊c. ⁊ p3 lr̄a vsq̄ ibi.

f Nā et cerua in agro pepit et reliq̄t. vt iret ad querendū pastū vt posset nutrire fetū. Et q̄ nō inuenit mortua ē fame ex ꝑte vna ⁊ fetus ex altera

g Et onagri steterūt in rupibus. i hebreo hr̄ In ripis. s. fluuiorꝫ ⁊ torrentiuꝫ desiccatoruꝫ. Et traxerūt ventuꝫ id est attraxerūt aerē ad sui refrigerationē: eo q̄ nō inueniebant aquam.

b Quasi dracones. habet em̄ draco multuꝫ de calore intrinseco: et iō ad eius refrigeriū nō solū vtit̄ potu aque sed etiam aeris attractione. i Defecerūt oculi eorꝫ. i. onagrorum. k Quia nō erat herba. ⁊ sic moriebant̄ ex defectu potus ⁊ pastus. l Si iniq̄tates. Hic ꝯsequēter ponit̄ ꝓphete dep̄catio: eo q̄ cōpatiebat̄ pplo suo: et primo cōfitet̄ peccata ppli dicens.

l Si iniq̄tates nostre responderint nobis. et ponit̄ h̄ si ꝑ q̄. q. d. ex peccatis nostris sumus ꝯscij q̄ meruimus a te puniri: ⁊ q̄uis esset iustus cōnumerat se tam̄ peccatoribus eo q̄ erat de eodem populo.

m Dñe fac ꝓpter nomen tuū. i. ꝑ tuā misericordiam nō ꝓpter nostram iusticiam.

u Quare quasi co. futu. es in terra. Dicit̄ aūt colonus qui nō est de terra natus: ⁊ iō de facili recedet inde ⁊ ꝑ talē modū loquit̄ de deo q̄ erat recessurus a iudea ꝑ subtractionē auxilij sui ꝯtra chaldeos.

o Et quasi via. decli. ad manendū. i. quare ita parum stabis nobiscū quasi viator q̄ tm̄ ꝑ vnā noctē manet in domo in qua hospitat̄. p Quare futurus es velut vir vagus. nos dimittēs et ad alios transiens. In hebreo habetur. Velut vir pauidus ⁊ fortis ⁊c. q. d. q̄uis sis potens ad nos saluandum: tamē chaldei dicēt te pauidum ⁊ impotentem nos saluare: ⁊ ita dixerunt chaldei postea attribuentes victoriam sue virtuti pro

[b] Luxit iudea [c] ⁊ porte ei⁹ corruerūt [d] ⁊ obscurate sunt in terra: ⁊ clamor ir̄lm ascēdit [e] Maiores miserūt minores suos ad aquam venerūt ad hauriendū. Nō inuenerūt aquā: reportauerūt vasa sua vacua. Cōfusi sūt ⁊ afflicti: ⁊ operuerūt capita sua ꝓpt̄ vastitatē terre: q̄ nō venit pluuia in terrā. Cōfusi sūt agricole: oꝑuerūt capita sua [f] Nam et cerua in agro peperit ⁊ reliquit: q̄ non erat herba. [g] Et onagri steterūt ī rupido: traxerūt ventū [h] q̄si dracones: [i] defecerunt oculi eorꝫ [k] q̄ non erat herba. [l] Si iniq̄tates nr̄e rñderint nob̄ [m] dñe fac ꝓpter nomen tuū: q̄m multe sūt auersiōes nr̄e Tibi peccauim⁹ expectatō isrl̄: saluator nr̄ ī tp̄e tribulationis. [n] Quare quasi colonus futurus es in terra: [o] ⁊ q̄i viator declinās ad manendum. [p] Quare futurus es velut vir vagus ⁊ fortis: qui nō potest saluare. [q] Tu autem in nobis es domine: [r] ⁊ nomen tuum inuocatuꝫ est sup nos: [s] ne derelinquas nos. [t] Hec dicit dñs ꝓplo huic [v] q̄ dilexit mouere pedes suos [x] et nō quieuit: [y] et dño nō placuit. [z] Nūc recordabit̄ iniq̄tatuꝫ eorꝫ: ⁊ visitabit pctā eorū. Et dixit dñs ad me: Noli orare pro ꝓplo isto in bonū. [a] Cū ieiunauerint nō exaudiā p̄ces eorꝫ et si obtulerīt holocaustomata ⁊ victimas non suscipiaꝫ ea: q̄m gladio ⁊ fame et peste ego cōsumaꝫ eos [b] ⁊ dixi. [c] A a a dñe de⁹. [d] Prophete dicūt eis. Nō videbitis gladiū: ⁊ fames nō erit vobis: s̄ pacē verā dabit vobis in loco isto. Et dixit dñs ad me. Falso ꝓphete vaticinantur ī noīe meo. Nō misi eos ⁊ nō p̄cepi eis: neq̄ locutus sum ad eos. Visionē mēdacē ⁊ diuinatiōꝫ fraudulētā ⁊ seductionē cordis sui prophetant vob̄. Idcirco h̄ dicit dominus de ꝓphetis qui

prie: ꝓpter quod ꝑ ꝑsas fuerūt destructi. q Tu aūt in nobis es dñe. hoc dicit: q̄ in templo erat ꝓpiciatoriuꝫ q̄si sedes ipsius dei: vt dictū fuit plenī⁹ Exo. xxv.

r Et no. tu. inuoca. ē sup nos. q̄ lꝫ sit deus oīm tñ vocabat̄ spāliter de⁹ hebreorꝫ: ydola v̄o dicebant̄ dij gentium ⁊ ideo subdit ꝓpha.

s Ne derelinq̄s nos in manib⁹ aduersariorꝫ nostrorꝫ Alio mō exponit̄ h̄ lr̄a. Quare q̄si colonus ⁊c. de xp̄o q̄ habitauit inter homines quasi alicuius. Job. j. In ꝓpria venit ⁊ sui eū nō receperūt. Et quasi viator declinās ⁊c. q̄a xp̄s nō habuit ꝓprium domiciliū: Mathei. viij. Filius hominis nō hꝫ vbi caput suū reclinet: et iō declinabat ad domū marthe ⁊ aliorꝫ deuotorꝫ ad hospitandū. Et velut vir vagus. q̄ discurrebat ꝑ iudeā ad predicandū. Et vir fortis q̄ nō pōt saluare. in passiōe enim sua nō fuit vsus sua fortitudine: ꝓpter quod deridebāt eū dicentes. Alios saluos fecit seip̄m nō pōt saluum facere: Math. xxvij. ⁊ hec expositio magis cōsonat huic litere p̄cise: ⁊ s̄m hoc dicit̄ ab aliquibus expositio literalis: ⁊ p̄cedens figuratiua: q̄ prophete nunciando populi captiuitatē futurā: ꝑ xp̄m redemptionem intermiscebant vt patet in pluribus locis Considerando v̄o literam p̄cedentem ⁊ subsequentez dicit̄ ab alijs prior expositio literalis et ista mystica.

t Hec dicit. Hic ꝯsequēter ponit̄ dñi responsio. ⁊ scd̄o circa hoc ꝓphete admiratio: ibi. ⁊ dixi. Circa primū dicit hieremias explicās dñi responsionē.

t Hec dicit do. po. huic. hieremias cm̄ rogauerat ꝑ ꝓplo ⁊ iō pplo fit rñsio. v Qui dilexit mouere pe. suos. ad querendū aliūde ydola: sicut dictū fuit s̄. ca. p̄cedenti.

x Et nō quieuit. in cultu diuino. y Et do. nō placuit .i. displicuit. z Nunc recordabit̄ iniq̄ta. eorꝫ. inferendo penam absq̄ retractione. ⁊ ideo ꝓhibet̄ ꝓpheta ꝑ eis orare cū dr̄: Et dixit ⁊c. a Cū ieiunauerint ⁊c. q. d. ꝑ afflictione sua corꝑali ⁊ ꝑ precib⁹ ⁊ sacrificijs nō dimittā punitionē. ideo subdit̄. Q̄m gladio ⁊c.

b Et dixi. Hic ponit̄ ꝓphete admiratio de tanta ꝓpli sui destructione cū subdit̄. c A a a dñe de⁹. dicūt aliq̄ q̄ h̄ ponit̄ ter a: ꝯ tria ve posita Ezech. xxiij. in sili materia: s̄ hoc ꝓcedit ex ignorātia hebraici sermonis: sicut dictum fuit plenī⁹ s̄. ca. j. q̄ hic ⁊ ibi ē vna dictio q̄ sic sonat aha: ⁊ est aduerbiū admirandi. cuius causa subditur.

d Prophete dicūt eis. Non videbitis gladium ⁊c. Et sb̄dit̄ responsio domini: cum dicitur: Et dixit domin⁹ ad me. Et primo q̄tum ad prophetas populum decipiētes: cum dicitur: Falso prophete vaticinant̄ ⁊c. ⁊ patꝫ litera

scdo ꝯtam ad ꝓlm a falsis ꝓphetis ꝺceptum cū dicitur
a Et populi ⁊c. erunt ꝓiecti mortui: et ps lra. tercio ꝯ-
tū ad hieremiā ꝑ ꝓlo oāte cū dr. b Et dices ad eos.
verbū istud. Deducāt oculi mei lachrymā. q. d. ꝓpheta. ex-
quo nō possuz ꝑ vobis exaudiri: nō restat mihi nisi lachry
mari. Cetera patēt
in lra.

c Munꝺ ꝑuciens. Hic ponit ipse
ius hieremie ꝺpcatio iterata: ꝯtuis ei
dictū essz sibi ꝙ nō
exaudiret ꝙn ppls
captiuaret: tamen
in aliquo sperabat
penā differri vel di
minui. ⁊ br simile.
ij. Regum ix. de dauid
qui licet audiuisset
a nathan ꝓpheta ꝙ
puer natus ꝺ ber-
sabee moreret tam
ipso egrotante ieiu
nabat ⁊ orabat ꝑ
eius sanatione. Si
militer samuel post
ꝯz cognouit saulez
abiectum esse a do
mino. tamen luge-
bat eum. j. Regum
xv. Dicit igit hiere
mias lamentando
c Munꝺ ꝑuciens abieciſti iudaz
⁊ duplicatur verbū
abijciendi ad ꝺsig-
nandū abiectiōis
magnitudinem.
d Expectauim⁹
pacem. ꝑ auxiliū re
gis egypti.

e Et nō est bonū.
quia magis fuit in
nocumentū: vt fre-
quenter dictum est
supra.
f Cognoui. dne
impie. nostras ⁊c.
hoc dixit hieremias
in ꝑsona sua ⁊ alio-
rum bonoꝝ pecca-
ta ppli confitentium.
g Ne ꝺs nos in
obprobriū ꝓpter
men tuuz. qđ inuo-
catū est sup nos: vt
predictū est. q. d. quodammodo redundaret in te.
b Solū glie tue. i. tēpli vbi ē ꝙciatoriū tāꝯ sedile tuū.
i Recordare. tpando rigorē iustīcie tue. k Ne irri-
tum facias fedus tuū nobiscū. quo in mōte synai elegisti
nos in specialē ppm. Et vt impetret aliquā misericordiā
cōfitet dei magnificētia dicēs. l Munꝺ sunt in scul-
ptili. gen. q̄ pluāt. q. d. nō: s tu das pluuiā. m Aut ce-
li possunt ꝺre bymbres. q. d. nullo mō sine te. n Nō-
ne tu es ds ds deus noster. q. d. sic. o Quē expectauim⁹
saluatorē in nostris tribulatiōib⁹. p u Tu em fecisti oia
hec. s. celos ⁊ bymbres: ⁊ oia alia q̄ sunt in celo ⁊ in terra.

ꝓphetant in noie meo quos
ego nō misi: dicētes: gladi⁹
⁊ fames nō erit in ⁊ra hac: i
gladio ⁊ fame ꝓsument pro
phete illi: [a] et ppli q̄b ꝓphe
tant erūt ꝓiecti in vijs irlm
p fame ⁊ gladio: ⁊ nō erit q̄
sepeliat eos: ipi ⁊ vxores eo-
rū: filij ⁊ filie eoꝝ ⁊ effundā
sup eos malū suū. [b] Et dices
ad eos verbū istud. Deduc
cant oculi mei lachrymaz p
noctē ⁊ diē ⁊ nō taceāt: qm
ꝓtritione magna ꝓtrita est
virgo filia ppli mei: plaga
pessima vehementer. Si e-
gressus fuero ad agros ecce
occisi gladio: et si introiero
i ciuitatē ecce attenuati fa-
me. Prophetā q̄z sacerdos
abierūt in ⁊rā quā ignora-
bant. [c] Munꝺ ꝑuciens ab
ieciſti iudam: aut fyon ab-
ominata est aia tua: Quare
g̃ ꝑcussisti nos ita vt nul-
la sit sanitas: [d] Expectaui-
mus pacē ⁊ nō est bonū: et
tps curatiōis ⁊ ecce turba-
tio. [e] Cognouimus dne im-
pietates nras iniq̄tates pa-
trū nroꝝ q̄z peccauim⁹ tibi
[f] Ne ꝺs nos in obprobriū
ꝓpter nomē tuū ne q̄z facias
nobis ꝺtumeliā. [g] Solū glo
rie tue recordare. [h] ne irritū
facias fedus tuū nobiscuz.

[i] Munꝺ sunt in sculptilib⁹
gētiū q̄ pluāt, [l] aut celi pnt
ꝺre hymbres nisi tu volue
ris: [m] Nonne tu es ds
nr [n] quē expectauim⁹. [o] Tu
em fecisti oia hec.

[p] Et dixit ds ad me.
Si steterint moyses
⁊ samuel [q] cora me: [r] nō ē aia
mea ad ppm istū. [s] Ejce il-
los a facie mea ⁊ egrediant
Qz si dixerint ad te: q̄ egre-
diemur: Dices ad eos. Hec
dicit ds. [t] Qui ad mortez
ad mortē: ⁊ q̄ ad gladiū ad
gladiū. ⁊ qui ad famē ad fa-
mē: ⁊ q̄ ad captiuitatē ad ca
ptiuitatē. [u] Et visitabo sup
eos q̄tuō spēs dic ds. Gla
diū ad occisionē ⁊ canes ad
lacerandū: ⁊ volatilis celi ⁊
bestias terre ad ꝺuorandū
⁊ dissipandū: [v] ⁊ dabo eos i
feruorē vniuersis regnis ter
re [w] ꝓter manassen filiū eze
chie regis iuda sup omnib⁹
que fecit in hierlm. [x] Quis
em miserebit tui hierusalē:
aut quis ꝓtristabitur ꝑ te.
[y] Aut q̄s ibit ad rogandu
ꝑ pace tua: Tu reliq̄sti me
dicit ds: retrorsum abisti.
Et extendā manū meā sup
te: ⁊ interficiā te. [z] Laborauī
rogans. [aa] Et dispgam eos
ventilabro [bb] in portis terre.

a Non est aia
mea. i. voluntas
mea ad parcen-
dū ei. ideo subdi
tur. e Ejce
illos ⁊c. i. tu bie-
remia ꝺnuncia
eos. ꝺiciendos
ꝺ terra sua. ⁊ q̄
ista electio sit du
ra subditur.
f Qui ad mor
tem ⁊c. q̄z in ob-
sidione irlm ali-
qui fuerūt mor-
tui infirmitate
et peste: aliqui
gladio ⁊ aliq̄ fa-
me ⁊ reliqui i ca-
ptiuitatē ducti.
g Et visitabo
sup eos quatuō
species. i. q̄tuor
modos ꝙsumē-
di eos q̄ patent
in litera.
b Et da. eos.
in feruorem vni
uersis regnis. in
hebreo habetur
In cōmotionez
q̄z vbicunq̄z au-
diebaꝝ eoꝝ de-
structō fiebat in
hominibus cor
diū cōmotio si-
ue cōcussio que
vocaꝝ hic feruor

i Propter ma
nassen. q̄ supra
moduz irritauit
dm ydolatriā
multiplicando.
⁊ sanguinē inno
rium effunden-
do. iiij. Reg. xxj.

k Quis enim
miserebitur tui hierlm. quasi diceret. nullus post tan-
ta mala in te perpetrata.
l Aut q̄s ꝓtristabit ꝑ te. q. d. q̄libet iustus magis le-
tabitur ꝺ impletione diuine iustīcie.
m Aut quis ibit ad rogandū ꝑ pace tua. q. d. null⁹:
ex quo oratio moysi ⁊ samuelis est exclusa.
n Tu reliquisti. Hic ꝙsequenter ponitur dicte repro
bationis ratio cum dicit. Tu reliquisti me ⁊c. Et patz
litera vsq̄z ibi.
o Laborauī rogās. In hebreo bz. Laborauī recogi-
tans. pluries punitionē differendo tuā emendationē
expectando. et ad eundē sensum ptinet lra ista.
p Et dispgam eos ventilabro. iusticie mee. q In
porta terre. ejciēdo eos ad diuersas ptes ⁊ longinquas

e Et dixit dns. Hic ponit terciū ad ostendendū pec
catū iude irremediabile ꝯtum ad penā tpalem. s.
p exclusionē oronis moysi ⁊ samuelis: quoꝝ tamē
orationes fuerūt valde efficaces. Et diuidit in tres ptes.

r Interfeci ⁊ dispdidi pplm. p flagella mltiplicia eos castigando: et tñ nō sunt emendati. s Multiplicati sunt mihi vidue. maritis earū interfectis.
t Super barenā maris: hyppbole est ad dēnotandū magnā multitudinē virōꝝ interfectoꝝ. v Induxi eis sup matrē adolescētis. id ē adolescentiū accipiendo singulare. p plurali et bec mr dr irlem que erat mat̄ totius terre.
x Vastatorez meridie. id ē palā ⁊ manifeste.
y Misi sup ciuitates alias.
z Repente terrorē. audita destructione irlm.
a Infir. ē q̄ pr. septez. aliq̄ libri habent addituz Filios: sed nō est in hebreo nec in libris correctis. p istam infirmatā intelligit ēra vecem tribuū que iaz erat captiua ta p regem assyriorū: ⁊ p septez quos pcat intelligunt septē cognationes regū malorū q̄ ibi regnauerāt: vt dicit hic ra. sa. s. hieroboam ⁊ domus sua: baasa ⁊ domus sua. amri: iehu: manaben: phacee ⁊ osee cū domib⁹ suis.
b Occidit ei sol cū adhuc esset dies. q⁊ regnum israel fuit captiuatū cū adhuc regnū iude stabat in p̄speritate sub ezechia rege.
c In gladiū dabo. p chaldeos.
d Ve mihi. Hic pōr ponit hieremie lamentatio: ⁊ diuidit in duas partes. q⁊ p̄mo ponit ei⁹ lamentatio: scdo dñi consolatō ibi. dicit dñs. Circa p̄mū dicit hieremias.
e Ve mihi mr mea. hoc dicit pp̄ē psecutionē virorū anathot. ꝫ ipm. vt dictū ē s. ca. xj. iō sbdit.
f In vni. terra. s. illa. q⁊ nō intelligit gn̄ alit: et pōr ondit q̄ nō erat ex culpa sua di.
g Nō fenerani. i. nō cōmodaui. q. d. nullū tractatū de rē tali cū eis habui vñ possent me odire ⁊ psequi.
h Oēs maledicūt mihi. ⁊ hoc erat: q⁊ vicia eorū arguebat. incurrit eīn odiū q̄ arguit criminosos vt dicit Job. os aurcū.
i Di. dñs. hic ponit primo dñi consolatio: ⁊ scdo pphete petitio. ibi. Tu scis. ⁊ tercio dñi rñsio. ibi. Propter hoc. Circa p̄mū dicit in psona dñi psolantis hieremiam.
k Si nō reliquie tue in bonū. i. nisi finis huius negocij veniat ad bonū tuū. supple non credat mihi. ⁊ ē modus loquendi qui apud hebreos dr̄ truncat⁹ vbi oportet aliquid suppleri: ⁊ eodem modo etiā cū dicit.
l Si nō occurri tibi. i. occurrā.
m In tpe afflictionis. in hebreo habet. Si nō feci tibi occurrē ꝛc. et est eadem sntia. q⁊ dñs potest occurrere p se vel p alium. Et exponit istud ra. sa. dupliciter: vno mō de sedechia rege iuda qui tempore sue afflictionis misit nuncios ad hieremiam rogans vt oraret deum pro ipso ⁊ pplo suo: vt hr̄ infra. xxj. ca. qui sedechias dicitur hic inimicus chaldeorum ipm obsidentium, vel hieremie. quia ipsum p̄misit incarcerari: vt habetur infra cuz tamen ex officio regis debuisset eum defendere. Alio modo de nabuzardan q̄ destructa ciuitate ⁊ pplo captiuato occurrit hieremie dando ei munera ⁊ libertatem eundi vel manendi vbi vellet: vt hr̄ infra. xl. qñ sedechias: sacerdotes et falsi pphete inimici hieremie in angustia ⁊ afflictōne erant.

r Infeci ⁊ pdidi pplm meum: ⁊ tñ a vijs suis nō sūt reuersi. s Multiplicate sunt mihi vidue ei⁹ sup barenā maris. v Induxi eis sup matrē adolescentis vastatorē meridie. y misi sup ciuitates ꝫ repēte terrorē. z Infirmata ē q̄ peperit septē: defecit aīa ei⁹. a Occidit ei sol cū adhuc eēt dies: confusa est et erubuit. b Et residuos ei⁹ c in gladiū dabo in ꝓspectu inimicorū eoꝝ: ait dñs. d Ve mihi mat̄ mea. c Quare genuisti me virū rixe: virū discordie i vniuersa terra: s Nō feneraui: nec fenerauit mihi quisq̄. Oēs maledicūt mihi dicit dñs. k Si nō reliq̄e tue ī bonū: l si nō occurri tibi in tpe afflictiōis: m et in tpe tribulatiōis aduersum inimicū. n Nunq̄d federabit ferrum ferro ab aq̄lone ⁊ es? o Diuitias tuas ⁊ thesauros tuos in direptionē dabo gratis ī oīb⁹ pctis tuis: q ⁊ ī oīb⁹ terminis tuis. Et adducā inimicos tuos de terra quā nescis: r q⁊ ignis succensus ē in furore meo ꝫ sup vos ardebit. t Tu scis dñe: v recorda re mei ⁊ visita me: et tuē me ab his q̄ psequunt me. x Noli in patīa tua suscipere me y Scito quoniam sustinui pro te obꝓbrium. z Inuēti sunt sermones tui a et comedi eos. b Et factus est mihi verbum tuum in gaudium et leticiam cordis mei

n Nunq̄d fe. ferrū ꝛc. ferrū hic accipit primo p rege egypti ⁊ itez p rege babylonis: quia vterq; rex erat fortis Es vo p sedechia rege q̄ erat debilior Est igit sensus: nūq̄d rex egypti ⁊ sedechias facient pacē cū nabucdo. qui dr̄ ferrū ab aquilone. eo q̄ venit contra hierusalē ex illa parte. q. d. nō pacificabunt: q⁊ sic ꝓphetia tua inueniret falsa et magis te psequerent tanq̄ prophetam falsum convictum. Ra. salomon dicit q̄ hec est litera vera: Nunquid ꝓteret ferrū ferruz ab aquilone et es-

Ratio huius diuersitatis est. quia verbū hebraicū hic positum a hieronymo equiuocum est ⁊ signat associationez ⁊ ꝓfractionem. primam significationem sequitur translatō nostra: secundam vo Ra. sa. ⁊ p̄m eum p ferruz primo positum intelligitur rex egypti: de cuius auxilio confidebat sedechias: per ferrum secundo positum rex babylonis: et p̄s ipse hieremias qui in fine huius capli vocatur murus ereus: et sic est sensus. Nunquid rex egypti p suam fortitudinem conteret regem babylonis ⁊ te qui ꝓphetizas p rege babylonis ꝓtra sedechiam ⁊ regē egypti. q. d. nō: immo accidit ꝓtrariū: ideo subditur conuertendo sermonē ad regnum iuda.
o Diui. tu. ⁊ the. tu. in di. da. gra. i. p nullo. Sedechias eīn vnā ptē misit regi egypti vt auxiliaret sibi ⁊ nihil ei valuit: vt habebit infra. aliā vo partē rapuerūt chaldei.
p In om. pec. tu. i. p petis tuis accident tibi hec.
q Et in om. ter. tu. sicut in oībus terminis tuis statuisti ydola: vt hr̄. s. ca. xj.
r Ignis suc. est in fu. meo. i. zel⁹ vindicte mee.
s Et sup vos ardebit. i. vindicta mea nō euadetis.
t Tu scis. Hic pōr ponit ꝓphe petitō q⁊ dixerat sibi dñs q̄ finis suus esset bon⁹ ipm ꝓsolando ideo petit huius cōsolationis accelationem di.
v Recorda. mei. me cito ꝓsolando ⁊ de aduersarijs liberādo.
x Noli. in pati. tua. i. diu supportādo aduersarios meos: vñ in hebreo hr̄: Noli in ꝓlongatiōe tua suscipe me. i. meā petitionem exaudire in longuquū.
y Scito q̄m ꝓpter te su. ob. q. d. cito debes adhibere remediū.
z Inuēti sunt sermones tui. s. veritate pleni.
a Et co. eos. i. suscepi tanq̄ cibū suauē.
b Et fa. est mi vet. tu. i gau. s. a principio q̄n misisti me ad arguendū pplm: cui⁹ correctionē sperabā eo q̄ dixisti s. iij. Tu aūt fornicata es cū amatoribus multis tñ reuertere ad me: ⁊ sic exponit ra. sa. alit exponit sic: et fa. ē mi. ꝛc. q⁊ mā gaudij dz eē hoi q̄n illustrat reuelatōe diuina ⁊ mētis i iuuētute sua: sicut fuit de hieremia: vt hr̄ s. j. c. et huic

expositioni ꝯcordat litera sequens cū subdit. a ¶ Qm̄ inuocatū est nomē tc. eo q̄ sum institut⁹ 7 weor ꝓpha dominī. Et q̄ ꝓphe se abstrahebāt a vanitatibus mundi vt essent magis apti ad capiendū illūinatiões diuinas: ido subdit. b ¶ Non sedi tc. 7 gloriatus sum. in te nō in mūdana vanitate: verūtn̄ q̄ ꝓcessu tpis reuelata ē hieremie destructō ciuitat⁊ 7 templi diffinitiue: ita q̄ scivit illā ꝓphetiam eē ꝑdestinationis: tc q̄ tn̄ in principio nesciebat vtrū esset predestinationis vel tm̄ cōminatōnis: q̄ sicut in cognitione naturali ē ꝓcessus tc cognitione minus tc terminata ad mag̃ determinatā: vt habet. ſ. phisicor. sic frequenter fit in cognitione supnaturali: q̄ ꝓcessus ē p reuelationē diuinā ió sequtur. c ¶ A facie manus tue. i. ꝓpter cognitionem vindicte tue future d ¶ Solus sedebā. tanq̄ tristis 7 merens.

e ¶ Qm̄ amaritudine repleſti me. reuelando destructionē ciuitatis 7 tēpli diffinitiue: 7 subditur.

f ¶ Quare fac. ē tc. me. ppe. i. absq̄ ꝓsolatione tpibus meis: q̄ videbat q̄ ciuitas 7 templū non reedificarent̄ tpe suo. g ¶ Facta est mihi quasi mēdacium aquar̄ infideliū: dicūt̄ aque infideles torrentes q̄ ad tps fluunt aq̄s q̄ adueniente siccitate deficiunt: 7 p hanc similitudinē insinuat ꝓpha q̄ ꝓsolatō talis sibi deficiebat qñ ea indigebat: sicut aqua torrentis magis esset necessaria in estate q̄m in hyeme. h ¶ Propter hoc. Hic ꝓñr ponit dñi rñsio in q̄ ꝓmittit ꝓphe supna consolatio que est summe appetēda cū dr: i ¶ Si puerteris. ſ. aliquos tc maio ad bonū p tuā exhortationē. k ¶ Convertaꝫ te. ſ. ad me dando tibi internam cōsolationē. l ¶ Et ante faciem meam stabis. eternaliter videndo clare faciem meam cū angelis. k ¶ Et si sepa. preci. a vili. i. ꝑdestinatos a prescitis. l ¶ Quasi os meū eris. q. d. in hoc loqueris p me q̄ ꝑdestinatos ab eterno ad grām voco in tempe. ille em̄ q̄ loq̄tur p rege dicit̄ os regis. m ¶ Convertent̄ ipsi ad te. malū dimittēdo 7 te imitando. n ¶ Et tu nō puerteris ad eos. i. ad eor malicia p̄cedentē. q. d. dñs non vult̄ dimittere p̄dicationē ex hoc q̄ pauci tibi credunt. 7 multi ꝓpter hoc te odiunt: 7 q̄ ero tecū ꝓtra eos: ió subtur. o ¶ Et dabo te populo huic tc. intantū q̄ non habebis eos timere: cuius causa subditur. o ¶ Quia ego tecum sum. qui sum virtutis infinite.

p ¶ Et liberabo te tc manu pessimor̄. i. sacerdotū 7 pseudoprophetarum qui sub specie sanctitatis decipiebāt populū: et dicebant: hieremiam esse ꝓphetam falsum: et hoc est pessimum. scilicet sub specie sanctitatis agere malum. Unde dicit hieronymus. Simulata sanctitas duplex est iniquitas. q ¶ Et redimā te tc manu fortium. i. regis et principum q̄ ꝓsequebantur hieremiam ad instinctum sacerdotum 7 falsor̄ ꝓphetarum.

¶ In ca. xv. vbi dr in postilla. Propter manasſen tc.

¶ Additio.

Hoc q̄d dr hic. Propter manasſen tc. videt eē ꝓ illud q̄d br Deut. xxiiij. ca. Nō occident filij ꝓ patribus. ad q̄d dicendū sm̄ glosam q̄ quomodo sanctorū merita ad posteros descēdūt: sicut dauid 7 ceteror̄: 7 sic peccator̄ flagicia si liberi nepotesq̄ similia agerēt ad posteros quenient.

¶ Capm̄. xvj.

a ¶ Et factū est. Dicit ponit q̄r tum p q̄d ostendit̄ peccatum iuda irremediabile q̄ntum ad euasionē pene. ſ. mōtalitas hoim̄ futura sine retractione: 7 diuidit̄ in duas ptes: q̄ primo ponit̄ huius mortalitat⁊ denūciatio: secdo ipsius cā vel rō: ibi. Et cū annūciaueris. Circa primū dicit dñs hieremie.

b ¶ Non accipies vroꝛez tc. ex hoc loco dicunt doctores q̄ hieremias mortuus fuit virgo: quia non est aliquo modo verisimile q̄ cognouerit mulierē fornicarie cum fuit sanctificatus in vtero matris: vt habet̄ supra primo capitulo. et illustratus dono prophetie a iuuentutute vsq̄ ad mortē. Sed ꝓ hoc posset obiici quod subditur.

c ¶ In loco isto. ex quo videt̄ q̄ alibi accepit vroꝛem ¶ Ad quod dicendū. q̄ quod dicendū. q̄ argumentū est magis ad oppositum q̄m ad propositum: quia cum dicitur. In loco isto intelligitur tota iudea que p nabuchodonosor fuit vastata: 7 multo magis excludunt̄ ab eo nuptie in terra aliena scilicet in egypto vbi descendit cum populo iude fugitiuo: vt habetur infra quadragesimo tercio capitulo: nec habuit ibi materiā leticie seu nuptiarum sed magis tristicie 7 miseriar̄ pro culpa populi quam arguebat: 7 pro pena sequente quaꝫ preuidebat. Cetera patent vsq̄ ibi.

d ¶ Ne ingrediaris domū cōuiuij. ſ. gaudiosi. q. d. non imminet tps gaudij sed doloris.

e ¶ Neq̄ va. ad plangendū. ſ. mortuos: tū q̄ nō vacabat alicui plangere amicū mortuū ꝓpter ꝓtinuū insultum chaldeor̄: tum q̄ p̄ nimia angustia meliozis conditionis reputabant̄ mortui q̄m viuentes. Cetera patent vsq̄ ibi. f ¶ Et nō se incident. in hebreo habet̄: Lacerabunt vnguibus. g ¶ Neq̄ caluiciū fiet p eis .i. eradicatio seu tonsio capillor̄: talia em̄ fiebant tunc in luctu mortuor̄. h ¶ Et non frangent inter eos luctum panez tc. conueniebant enim amici defuncti ad manducandū 7 bibendum cum filio eius vel alio rep̄sentante p̄sonā defuncti ad ꝓsolationē ꝓ morte eius:

ꝛ achbyc fit in pluribus terris.p hoc aũt qđ hic dicit q talia nõ fient: designat q nõ vacabit alicui flere mortuos: nec flentes ꝓsolari rõnibus predictis. b Et cũ annũciaueris. Hic consequenter ponit dicte mortalitatis rõ. ꝛ diuidit in duas. qꝝ ꝓmo explicat causa. secõ replicat pena. ibi. Ejciam. Prima ꝙs patz ex hoc ibi.

l Quia dereliquerũt me pres vri. negligendo diuinũ cultũ.

k Et adorauerunt pos alienos. q ydolatriaz hoc pz ex Ero. xxxij. in adoratõne vituli pflatilis ꝛ in libro Judic. quasi p totum.

l Vos ꝛ vos peius opati estis. q nõ solũ coluistis ydola: sed etiã ea posuistis i tẽplo dñi: vt habetur. iiij. Reg. xxj qđ nõ fecerit patres vestri: ꝛ in hoc etiaz estis obstinati: ideo subditur. Ecce enim vnusqsq; ꝛc.

m Et ejciã ꝛc hic ꝓsequitur replicatur pena: ꝛ diuidit in duas partes. qꝝ primo ponit iudeoꝝ reprobatio: secundo gentiũ vocatio. ibi. Dñe fortitudo. Circa primũ dicit.

m Et ejciam vos de terra hac ꝛc. hoc fuit impletuz qñ nabuchodono. in babyloniã transtulit ppm: vt habetur. j. liij.

n Et seruietis ibi dijs alienis. qꝝ multi iudeorum adheserunt ydolatrie babyloniorꝝ. o Quia nõ dabo. requiem. q. d. ibi affligemini valde dura seruiente. ideo sequitur. p Ecce dies veniẽt ꝛc. p hoc innuit seruitutẽ babylonicã fore duriorẽ egyptiaca. qꝝ faciet oblisci seruitutis egyptiace. ꝛ liberatio de babylone liberationẽ de egypto. motus eñ maiores depellũt minores: li. de somnio ꝛ vigi. q Ecce ego mittã piscatores multos. i. chaldeos q̃ ceperũt ditatores bierm tã q̃ pisces conclusos intra rbete. r Et post hec eis mittã mul. ve. qꝝ rex sedechias ꝛ viri bellatores ꝛ plures alij de bierm fugerunt p viam occultam: ꝙ chaldei ad modũ venatorꝝ insecuti sunt eos ꝛ ceperũt: vt habetur. iiij. Reg. vlti. s Et ve. eos de oi monte ꝛc. i. de oib9 latibulis vbi refugient. t Quia oculi mei sup oẽs vias eorꝝ. i. sup oia mala opa sua ad puniendũ.

v Et reddã primũ dupli. iniq̃. ꝛ pecc. eorꝝ. i. peccata cordis ꝛ operis ipsorꝝ: vel pctã ꝑ deum ꝛ ꝓra primum.

lugenti panẽ ad ꝓsolandũ sup mortuo: ꝛ nõ dabũt eis potũ calicis ad ꝓsolãdũ super ꝓre suo ꝛ matre. Et vinũ quiuũ nõ ingrediaris: vt sedeas cuz eis ꝛ comedas et bibas: qꝝ hec dicit dñs exercituũ deus isrl. Ecce ego auferã de loco isto in oculis vestris ꝛ i diebꝫ vris vocẽ gaudij ꝛ vocẽ leticie: vocẽ sponsi ꝛ vocẽ sponse. b Et cũ annunciaueris pplo huic oia verba hec ꝛ dixerint tibi: qre locutꝰ est dñs sup nos oẽ malũ grãde istud: Que nra iniq̃tas: aut qđ pctm nrm qđ peccauim9 dño deo nro? dices ad eos. Quia dereliquerũt me ꝓres vri ait dñs: k ꝛ abierũt pos alienos ꝛ seruierũt eis: ꝛ adorauerũt eos et me dereliquerũt: ꝛ legẽ meã nõ custodierũt. l Sed ꝛ vos peius opati estis qm̃ ꝓres vestri m Ecce eñ ambulat vnusq̃sq; ꝓ9 ꝓuitatẽ cordis sui mali: vt me nõ audiat m) Et ejciã vos de terra hac in terrã quã ignoratis vos ꝛ patres vri. n) ꝛ seruietis ibi dijs alienis die ac nocte o) q̃ non dabunt vobis requem. Propterea p ecce dies veniẽt dicit dñs: ꝛ nõ dicet vltra: viuit dñs q̃ eduxit filios isrl de terra egypti: ꝙ viuit dñs q̃ eduxit filios isrl de tra aq̃lonis ꝛ de vniuersis tris ad qs ejecit eos ꝛ reducã eos i trã suam quaz dedi patribꝫ eorꝝ. q Ecce ego mittã piscatores multos dicit dñs: ꝛ piscabũt eos. r Et post hec mittaz eis multos venatores: et venabũt eos de oi mõte ꝛ de oi colle ꝛ de cauernis petrarũ: s qꝝ oculi mei sup omnes vias eorum Nõ sunt absconditę a facie mea: ꝛ nõ fuit occulta iniq̃tas eorꝝ ab oculis meis t Et reddã primũ duplices iniq̃tates ꝛ pctã eorꝝ: v qꝝ pollu inauerũt terrã meã in morticinis ydoloꝝ suoꝝ ꝛ abominatiõibꝫ suis ipleuerũt hereditatẽ meã. x Dñe fortitudo mea y et robur meũ z ꝛ refugium meũ in die tribulationis. a Ad te gentes b veniebant c ab extremis terre d ꝛ dicẽt. e Vere mẽdacium f) patres nostri possederũt patres nostri: vanitatẽ q̃ eis nõ pfuit. g Numq̃d faciet sibi homo deos: ꝛ ipi non sunt dii: h Idcirco ecce ego ostendam eis i p vicem hanc k) ostendam eis manũ meam ꝛ virtutẽ meã: l) et scient qꝝ nomẽ mihi dominꝰ.

puniam debite anteqũ reuocem eos de babylone.

r Quia polluinauerũt terrã meã. i. iudeã q̃ erat diuino cultui deputata ratione templi quod erat in ea.

y In morticinis ydoloꝝ. i. in aliis9 ydolis immolatis.

z Dñe. Hic ꝓsequitur delectionẽ iudeoꝝ ponit vocatio gentilium ad fidẽ: sicut fit in pluribꝰ locis in pphetis: ꝛ qꝝ istũ fuit ex maxima dei misseratione ꝛ potentia ihũ ꝛpheta dei potẽtiã ꝓfitet. d.

z Dñe fortitudo mea. i aggrediẽdo magꝝ ꝓfides de virtute tua. a Et robur meũ. i. merorborans in sustinendo aduersa. b Et refugiũ meũ. ꝛ imminẽtia pricula.

c Ad te gentes. i. gentiles. d Venient. p fidẽ ad apostoloꝝ ꝓdicationez e Ab extremis tre. qꝝ in oẽm terraz exiuit son9 eorꝝ ps. xviij. f Et dicẽt tuam deitatẽ ꝓfitẽdo. g Vere mẽdaciũ. in cultu ydoloꝝ. h Possederunt patres nostri. sic eñ dicebant gẽtiles ꝙuersi p apostolorum ꝓdicationẽ de ydolis que patres eorꝝ coluerãt: ideo subdit.

i Numq̃d faciet sibi homo deos. q. d. nõ. ꝙ magis econuerso deus facit homies: ꝛ ꝓcludit de ydolis. Et ipsi non sunt dii: ꝛ subdit in ꝓsona dñi. k Idcirco ecce ego ostẽdam eis. id ẽ gentilibus ad fidez venientibus.

l Per vicẽ hãc. i. apostolos: ꝛ qđ oñ ditur subdit.

m Ostendam eis manũ meã. i. potentiã in opibus miraculosis ad ꝓfirmationẽ veritatis predicate p apostolos ſm q̃ dicit Marci vlti. c. At illi ꝓfecti ꝓdicauerũt vbiq; dño coopante ꝛ sermonem ꝓfirmante sequentib9 signis.

n Et scient quia nomen mihi dominus. in hebreo habetur hic. Nomen domini tetragrammaton: quod ẽ appropriatum summo creatori. Gentiles eñ videntes miracula que non poterant fieri nisi virtute diuina: statim confitebanꝰ diuinitatem christi in cuius nomine hec fiebant. Totũ aũt istud ab illo loco: Ad te gentes exponit ab aliquibus cõmuniter ad literã precedentẽ de iudeis reuertentibus de babylone cum quibus plures gentiles ꝙuersi ad iudaismũ redierunt: ꝛ vtriq; ꝓfitebanꝰ ꝓres suos in ydolatria errasse: ꝛ ptz applicatio lre ad hanc sniam.

In ca. xvj. vbi dicit in postilla. Nõ ingrediaris domũ conuiuij.

Additio.

Vilfa nostra habet. Conuiui. in hebreo bꝛ quedã dictio q̃ significat conuiuiũ nõ simpliciter sed conuiuium lugentiũ tm̃. vñ glo. in hoc loco. Vnos é lugẽtib⁹ ferre cibos ⁊ pare conuiuiũ. vnde alibi. Date vinũ bis qui sunt in luctu vt obliuiscanť dolorꝛis. hec in glo.

In eo. ca. vbi dꝛ in postil. Ecce dies venient dicit dñs.

Additio. ij.

Liberatõ ab egyptiaca captiuitate q̃si incõparabiliter excedit liberationẽ a captiuitate babylonica. illa em̃ fuit cũ maximis miraculis ⁊ portentis ⁊ cũ vera libertate ⁊ triũpho sine aliquo iugo gẽtiũ: cui⁹ oppositum ꝓtigit in babylonica captiuitate. vnde in templo secundo celebrabať festũ pasche in memoriam liberatiõis egyptiace: vnde Luce xxij. c. Approping̃bat aũt pascha dies festus iudeoꝛ. vnd̃ de illo templo non verificabať illud qd̃ hic dꝛ: nõ dicet vltra viuit dñs q̃ eduxit filios isr̃ de terra egypti. cũ in illo tpe vigebat memoria liberatiõis egyptiace sicut in primo tẽplo: ⁊ iõ hec ꝓphetia de tpe redemptionis xp̃i intelligenda est. que q̃de redẽptio incõparabiliter excedit redemptionẽ egyptiacã. vñ in glo. hoc qd̃ dꝛ nõ sub cyro sed sub christo completum est.

Peccatũ iuda. C. xvij. scriptũ ē stilo ferreo [b]ĩ vngue adamãtino: [c]exaratũ [d]sup latitudinẽ cordis eorũ: [e]et in cornibꝰ araꝛ eorũ. [f]Cũ recordati fuerint filij eoꝛ araꝛ suaꝛ: ⁊ lucoꝛ suorũ: lignorũq̃ frondentiũ in montibꝰ excelsis: sacrificantes ĩ agro: [g]fortitudinẽ tuã [b]⁊ oẽs thesauros tuos [i]ĩ direptionez dabo: excelsa tua [k]ppt̃ pctã in vniũsis finibꝰ tuis. [l]Et relinq̃r⁊ sola [m]ab hẽditate tua quã dedi tibi ⁊ faciã te seruire inimicis tuis in ẽra quã ignoras. [n]Oñ ignẽ succẽdistꝰ ĩ furoꝛe meo [o]vsq̃ in eternũ ardebit. [p]Hec dicit dñs. [q]Maledictus homo q̃ ꝓfidit in homine: ⁊ ponit carnẽ brachiũ suũ: [r]⁊ a dño recedit coꝛ eius. [s]Erit em̃ q̃si myrice in deserto: [t]⁊ nõ videbit cũ venerit bonũ: ⁊ habitabit in siccitate in deserto [u]in terra salsuginis ⁊ inhabitabili. Benedictꝰ vir qui ꝓfidit in dño: ⁊ erit dñs fiducia eius. Et erit q̃si lignum qd̃ trãsplãtať sup aq̃s: qd̃ ad humoreꝛ mittit radices suas: [v]⁊ nõ timebit cũ venerit estꝰ. Et erit foliũ eiꝰ viride: ⁊ in tpe siccitatis nõ erit sollicituꝛ: nec aliq̃n desinet facere fructũ. [y]Prauum est coꝛ hominis [z]et inscrutabile. Quis cognoscet illud? Ego dominus scrutãs coꝛ

[a] Ecce. C. xvij. scriptũ ē stilo ferreo. id est p sculpturã. [b] In vngue adamantino. i. in lapide adamantino ad moduꝫ vnguis politoꝛ: ⁊ in hoc designať indelibilitas buiꝰ pcti ⁊ eius manifestatio coꝛã deo. [c] Exaratũ. i. scriptũ. [d] Sup latitudinẽ. in hebreo bꝛ Sup tabulã cordis eoꝛ. ex hoc pꝫ q̃ in vngue adamantino significauit coꝛ populi iude: quod sic noiať ꝓpter obstinationem in peccato. In hebreo habeť. In vngue samir. ⁊ dicunt hebrei q̃ samir est nomẽ vermis cuiꝰ sanguis habet vim cauãdi ⁊ incidendi lapidem ⁊ sm hoc vngues nõ accipiť hic pro positione s̃ ꝓ virtute illius sanguinis: et sm eos sic fuerũt scissi lapides q̃ ponebanť in templo salomõis sicut dictũ fuit. iij Regũ. vj. sup illud. Malleus ⁊ securis nõ sunt audita in domo dñi cũ ędificaretur. [e] Et in cornibus ararũ eoꝛ. q̃ibi erant sculpta noia ydoloꝛ. [f] Cum recordati fuerit filij coꝛ ⁊c. imitantes ydolatriam patrũ in omnibus locis vbi patres eoꝛ sacrificabant ydolis. [g] Fortitudinẽ tuã. i. bellatores tuos. [b] Et omnes thesauros tuos. i. omnes diuitias. [i] In direptionẽ dabo. ipsis chaldeis q̃ diripiẽt sibi oia. [k] Propter pcta in vniuersis. tuis. quia nõ solum in hierusalẽ s̃ in oibus ciuitatibus in dee vigebat ydolatria vt habeť ꝫ. xj. [l] Et relinquer sola. id ẽ puasta. [m] Ab hereditate tua. i. a ẽra iudee. [n] Oñ ignẽ succendisti. i. occasionẽ te puniendi mihi prebuisti. [o] Vsq̃ in eternũ ardebit. hoc dicit̃ q̃tũ ad illos qui in peccatis suis mortui sunt: ⁊ sic non tm̃ temporaliter sed eternaliter puniti sunt.

Replica.

In ca. xvj. vbi dꝛ: Nõ ingrediaris domũ conuiuii. postil. dicit gaudiosi: burg. lugentiũ tm̃. q̃ mos est inq̃t ferre cibos ⁊ pare conuiuiũ lugẽtibus: q̃ alibi dicitur: date vinũ bis qui sunt in luctu vt obliuiscanť dolorꝛis: hec Burg. s̃ hec expositio videť ꝫ lrãm que dicit. nõ ingrediaris ad conuiuiũ. Burg. aũt precipit in suo sensu parari conuiuiũ: ⁊ sic glo. burgen. precipit qd̃ lra ꝓhibet ⁊ inẽ dicit. In eodem ca. vbi dꝛ. Ecce dies venient ⁊c. exponit postilla. put lra sonat q̃ seruitꝰ babylonica fuit durior egyptiaca ⁊ liberatõ ab illa fuit gloriosioꝛ ⁊ ꝓpẽdiosioꝛ q̃ ab ista: s̃ sane intelligẽdo de liberatiõe ꝓpleta: que p xp̃m tẽpoꝛe scõi tẽpli fuit ꝓsummata. Ista suppletione ponit postilla. j. xxiij. ca. ⁊ p eã tolliť obiectio burgen. in hoc loco. Ea que ab hoc loco vsq̃ ad. xlj. ca. burgen. facit sunt modice speculationis.

Capitulum. xvij.

Peccatũ iuda. Hic ponit quintũ ad oñendũ peccatũ ppli iude insanabile p hoc q̃ dꝛ. Scriptũ stilo ferreo in adamante que scriptura est indelebilis: ⁊ diuidit hoc ca. in duas ptes. q̃ primo ponit populi iude reprobatio. secõdo bieremie dep̃catio. ibi. Sana me dñe. Prima in duas. q̃ primo ponit reprobatio ppli ꝓpter cui⁹ ydolatriã. secõdo ꝓpter ipsius falsam ꝓfidentiam. ibi. hec dicit. Circa primũ dicit. [p] Hec dicit. Hic ꝓsequenter ponit reprobatio populi iude ꝓpter falsam ꝓfidentiam. ⁊ primo ꝓpter confidentiam in egyptijs. secõdo ꝓpter confidentiam in diuitijs ꝑsis. ibi. Prauũ est. Circa primũ dicit. [q] Maledictus homo q̃ ꝓfidit in homine. sicut fuit sedechias cũ populo sibi assentiẽte qui ꝑtra nabuchodonosoꝛ ꝓfidebat de auxilio regis egypti ⁊ de eius auxilio diffidebat: ideo subditur. [r] Et a dño recedit coꝛ eius. quia ꝓfidere de homine dum tm̃ ꝓfidentia principaliter sit in deo non est malũ. [s] Erit em̃ quasi myrice in deserto. i. sine fructu bono. sicut myrica que alio noie vocať genesta. est em̃ frutectus inutile ad edificationem: nec facit fructum q̃ est conueniens ad nutritionẽ. [t] Et nõ videbit cũ venerit bonũ. quia sedechias fuit exoculatus ⁊ in babylonẽ ductꝰ ⁊ ibi in amaritudine mortuus: ideo subdiť. [u] In terra salsugis. i. amaritudinis. Et q̃ in ppło iude erant aliqui boni: vt bieremias: baruth. ⁊ adramelech in domino ꝓfidentes: iõ de talibus subditur. Benedictus vir ⁊c. ⁊ ptꝫ sententia vsq̃ ibi. [v] Et nõ timebit cũ venerit estus. felicꝫ tribulationis. sicut em̃ lignum super aquas plantatuꝫ non perdit viriditatem aduenientẽ estu. sic homo bonus non relinquit iusticiam aduenientẽ tribulationis tempoꝛe. [y] Prauum. Hic consequenter ponitur reprobatio populi propter confidentiam in suis diuitijs cum dicitur. [y] Prauum est coꝛ hominis. id est pronum ad auariciam. [z] Et inscrutabile. ab homine qui tm̃ videt ea que patent: primo Reg. xvj. capi.

nō tñ a dño.iō seqr. a Ego dñs scrutās cor.i.cogitationes. b Et probās renes.i. examinās affectiones. c Qui do vnicuiq; iux vīā suā. puās eū diuitijs male acq̄sitis:nō seqtur. d Perdix fouit.s.oua que nō peperit:furat em aliena oua z fouet ea.ꝫ pulli inde nati audiēt̄es vocem ꝑtris quada industria naturali currūt ad eā alienā dimittētes z tūc capit se fatue egisse in furto z fotu alienorū ouoꝝ. z ꝫ parabola applicatur ad ꝓpīm iuste q̄ vona aliena male aggregauerat cū subdit.

e Fecit diuitias z nō in iudicio.i.nō inō licito ꝫ illicito.

f In dimidio dieꝝ suoꝝ ꝛeliquet eas. male gratis suis chaldeis eas rapientibus. g Et i nouissimo suo erit insipiens. i. tunc capiet insipientiā suā aliena vona illicite sibi aggregando. Sed q̄ in ꝓpō illo erāt alīq voni vt ꝓdictū est qui nō ponebāt spēz suā in bonis tpalibus ꝫ in spualibus et eēnis. iō subdit cātuz ad eos. b Solium glorie altitudinis a pncipio. id est celū empyreū qđ est altissimū. qđ dicit soliū glorie: q̄ sc̄e ꝓsidens oīm creature ibi clarevidet et laudat a beatis a pncipio ꝓfirmatōis sanctoꝝ angelorum z dieiectōis malorum nec potest hoc ꝓuenīter intelligi sc̄e templo salomonis:q̄ non fuit factum a pncipio temporis:ꝫ extunc celum empyreum fuit factum angelis repletum. i Locus sanctificationis nostre.quia nullus potest ingredi nisi sanctus.

k Expectatio israel.supple est iste locus glorie:z accipit hic israel ꝓ bonis sc̄e populo israel: z iste locus fuit ꝓmissus abrae z semini eius:Gen.xv. vt plenius dcm fuit ibidem:z ex hoc ꝓ oppositū ꝓcludit hieremias dā nationē malorum dicens.

l Dñe oēs qui te ꝛeliquūt. ꝓ ydolatriam z alia opa mala. m Confundentur.q̄ ꝓfusibiliter punientur z modus punitionis subditur. n Recedentes a te in terra scribētur.i.in inferno.q̄ a doctoribus

b z ꝓbās renes:c q̄ vnicuiq; iux vīā suā:et iux fructus adinuētōnū suaꝝ. d Perdix fouit q̄ nō pepit. e Fecit diuitias z nō in iudicio. f In dimidio dieꝝ suoꝝ ꝛeliquet eas: g z i nouissimo suo erit insipiēs. h Solium glorie altitudinis a pncipio loc⁹ sc̄ificationis nr̄e k expectatio israel. l Dñe oēs qui te ꝛeliquūt m ꝓfundent̄:n recedētes a te i tra scribēt̄: o q̄m ꝛereliquerūt venā aq̄rū viuētiū:dñm. p Sana me dñe q z sanabor:r saluū me fac s z saluus ero:t q̄m laus mea tu es. v Ecce ipsi dicunt ad me x Vbi ē verbū dñi: y ueniat. z Et ego nō sum turbat⁹ a te pastorē seqns:b z diē hominis c nō ꝛeseraui: tu scis. d Qđ egressum est de labijs meis: e rectū in ꝓspectu tuo fuit. f Non sis mihi tu formidini: g spes mea tu in die afflictionis. h Confundat̄ q̄ me ꝓsequunt̄ z nō ꝓfundar ego:paueāt illi z nō paueā ego. Induc sup eos diē affrictionis: i z duplici ꝓtritione k ꝓtere eos. l Hec dicit dñs ad me. Vade z sta in porta filioꝝ ꝓpli mei ꝑ quā ingrediunt̄ reges iuda z egrediūtur:z in cūctis portis irlm: z dices ad eos. Audite vbū dñi reges iuda:et eis iuda:

cūctiq; habitatores irlem. q̄ ingredimini ꝑ portas istas Hec dic dñs. Custodite aīmas vīas:et nolite portare pōdera i die sabbati: nec inferatis ꝑ portas irlm:z nolite ejcere onera ꝛe domibus vr̄is in die sabbati: m z oē opus nō facietis. Sanctificate diē sabbati sicut ꝓcepi patrib⁹ vr̄is. Et nō audierunt nec inclinauerūt aurem suaz:ꝫ indurauerūt ceruicē suā ne audirēt me et ne accipent disciplinā Et erit si audieritis me dicit dñs vt nō inferatis onera ꝑ portas ciuitatis hui⁹ i die sabbati z si sc̄ificaueritis diē sabbati ne faciatis in eo oē op⁹ ingredient̄ ꝑ portas ciuitatis hui⁹:reges z principes sedētes sup soliū dā:z ascēdētes in curribus z equis ipi z principes eoꝝ viri iuda z hītatores irlm:et habitabit ciuitas hec in sempiternum. Et venient ꝛe ciuitatibus iuda in circuitu irlm: z ꝛe tra beniamin z ꝛe cāpestribus et ꝛe montosis z ab austro portantes holocaustū z victimā z sacrificiū z thus:z inferent oblationē in domuz domini. Si autem nō audieritis me vt sc̄ificetis diem sabbati z ne portetis onus z ne inferatis ꝑ portas hierlm:

esse ꝫ terra dī. o Qñ vere. ꝛe. aq̄ꝝ vi. dñm. a quo fluunt oīs gratie:q̄ dicit aq̄ viue:eo q̄ deducunt ad vitam eternā: Joh.iiij. Qui biberit ex aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitā eternā: p Sana me. Hic ꝓn ponit ipse hieremie ꝛepcatio. z sc̄do dñi rñsio: ibi. Hec dicit. Circa primū dicat hieremias. p Sana me dñe ab infirmitate culpe.

q Et sanabor. q. d. ꝛe hac infirmitate nō possuz sanari nisi ꝑ te: iz em esset iust⁹: tñ nō fuit immunis ab oīi culpa saltē venali.

r Saluuz me fac. ab insidiantib⁹ mihi iudeis. s Et saluus ero. q̄ nihil pñt ꝛ te. t Qm laus mea tu es. sc̄z obiective z finaliter. v Ecce ipsi dicūt. ad me derisorie.

x Vbi est verbuz dñi.i. vbi ē pena captiuitatis quā i nomine dei denuncias nobis. y Veniat. q. d. certi sumus q̄ non veniet q: tu es falsus ꝓphēta. z Et ego nō sum turbat⁹. turbationē rōnē subtrahente: ꝓpter verba eoꝝ. a Te pastorē sequens. mandata tua ꝛequēdo b Et diez bois.i. vitā carnalē z delitiosam. c Non ꝛeseraui. tu scis q̄ secreta cordiū cognoscis. d Quod egressum est de labijs meis. peccatores arguendo.

e Rectū in ꝓspectu tuo fuit. hoc em feci de mādato tuo f Nō sis mihi tu formidini. id ē pena quā sup ꝓpīm inducere disposuisti: nō veniat sup me: ido subdit. g Spes mea tu in die afflic.

future ꝑ chaldeos quā ꝓ te spero euadere:ꝫ sup malos ꝛemittet:ideo subdit. h Confundant̄ ꝛe.i. ꝓfundēt. ita q̄ nō loquitur optatiue ꝫ magis denūciatiue de malo futuro. pōt etiā dici q̄ loquitur optatiue nō sitiēs ꝓpli penaz ꝫ approbans diuinā iusticiā ꝑm illud ps. lvij. Letabit̄ iust⁹ cū viderit vindictā. i Et du. ptri. s. morē z captiuitatē. q: alīq fuerūt interfecti z alīq captiuati. k Cō. eos. i. ꝓtēs: vt optādo diuinā iusticiā vt dcm ē. l Hec di. Hic ponit dñi rñsio in q̄ ꝓcepit hieremie q̄ timore ꝑim nō dimittat mala arguē:z spālit̄ de sabbi violatiōe z ꝫ ꝓcipiēdo assecurat eū:z ꝓ ira vsq; ibi. n Et oē op⁹ nō fa. qđ intelligit̄ de ope seruili seu corpali impediēte reverentiā sabbi: tñ opa corpalia nō ꝓhibēt̄ q̄ nō poterāt bono mō differri.

nec anticipari: sicut animalia adaquare: et pabulū eis præbere: et in casualibus re mediū adhibere qñ periculū erat in mora: sicut bouē lapsum in foueā inde leuare: et sabbata poterant fieri licite. ꝟm q̄ dicit saluator Luce. xiij. et xiiij. et hoc modo machabei pugnauerūt ꝺ̄ inuadentes eos die sabbati. j. Macha. ij.

Cetera patent in litera vsq; ibi.

n Succēdā ignez in portis eius. hoc fuit impletū qñ nabuzardā icēdit domū dñi: et domū regis et domos hierlm p circuitū. iij. Reg. vltimo. o Et nō extinguet. i. p humanū officiū: ꝛ tñ per materie cōbustiōis defectū. chaldei eñ q̄ eū accēderāt nō extinxerunt: nec populus iude: q̄ ptim erat mortuus: partim captiuatus.

Caplm. xviij.

Verbū qđ factuz est. Hic ponit̄ sext⁹ modus ꝺ̄ dēdi pctm iude irremediabile p similitudinē figuli vas dissipatū reformantis: eo q̄ lutū nō resistebat ei: ꝟ pplis iude in peccato obstinatus resistebat diuine gratie. ꝟpter qđ iusto dei iudicio ꝓmissus ē pire: et ꝟm hoc pñs capitulū in duas partes diuidit̄. q: ꝓmo ponit̄ miserato dei

in die sabbati n succēdā ignē in portis eius: et deuorabit domos irlm: o et nō extinguet.

Verbū qđ fa. C. xviij. ctū ē ad hieremiā a dño dicēs. b Surge et descēde in domū figuli: et ibi audies vba mea. Et descēdi in domum figuli: et ecce ipe faciebat op⁹ sup rotā: et dissipatū ē vas qđ ipse faciebat e luto manib⁹ suis. Conuersus q; fecit illud vas alterū: sic placuerat in oculis eius vt faceret. Et factū ē verbū dñi ad me dicēs. c Nunq̄d sic figulus iste: nō potero vobis facē dom⁹ isrl̄ ait dñs: Ecce sicut lutū in manu figuli: sic vos dom⁹ isrl̄ in manu mea. d Repente loquar aduersuz gētē et aduersus regnū: vt eradicē et destruā et dispdā illd. e Si pniam egerit gēs illa a malo suo qđ locut⁹ fuz adu sus eā: f agā et ego pniam super malo qđ cogitaui vt facerē ei et subito loqr de gente et regno vt edificē et plātē illd. Si fecerit malū in oculis meis vt nō audiat vocē meam pniaz agā sup bono qđ locut⁹ fuz vt facerē ei. Nūc ḡ dic viro iuda et habitatoribus irlm dicens. Hec dicit dñs. g Ecce ego fingo ꝺ̄ vos malū h et cogito ꝺ̄ vos cogitationem. i Reuertat̄ vnus q; q; a via sua mala: k et dirigite vias vestras et studia vestra l Qui dixer. m Desperauimus. Deinde. n Sed post cogitationes eī nr̄as ibimus et vnus q; q; prauitatem cordis sui mali faciem⁹ Ideo hec dicit dominus. p Interrogate gētes. q Quis audiuit talia horribilis r q̄ fecit nimis s virgo israhel? t Nunquid deficiet de petra agri nix libani: v aut euelli possunt aque erumpētes frigide et defluentes

videlicet in bominū meritis vl̄ de meritis: ꝟpt̄ que ꝟm legē diuinaz aliq̄ meruerūt p̄miari vel puniri et talia nō semp euenīūt: sicut ſt nunciata: q: cauſe iſte ſunt mutabiles. ꝟñt eñ homines mutari ꝺ̄ malo in bonum et econuerſo: et ſic dicitur Jone iij. Adhuc. xl. dies et niniue ſubuertet. ſic eñ demeruerāt peccata niniue: ꝟ q: niniuite egerūt penitentiā ſubuerſio nō fuit ſubſecuta: vt dicit ibi dez: ſic ḡ dicitur hic et in alīs locis ſcripture dominus penitere eo q̄ ad modū hominis penitentiā ſe habet inquantum nō facit qđ predixit ſicut homo penitens: de hoc qđ ꝓpoſuit illd nō facit: voluntas tñ hominis in hoc mutat̄: non ꝺ̄o diuina.

m Qui dixerunt. Hic conſequenter ponitur iudeoꝝ obſtinatio maligna. Et primo ꝓtra dominum: ſecundo contra eius nunciū: ibi. Et dixerunt. Circa primum dicit̄.

m Qui dixerunt. ſ. iudei in malo obſtinati.

n Deſperauimus. ſ. de dei auxilio et eius ꝓmiſſionibus. ꝟpter hoc eñ recurrebant ad humanum remedium: vt dictum eſt ca. p̄cedenti.

o Poſt cogitationes eñ noſtras ibimus. abſq; freno et retinaculo: ideo admiratiue ſequitur.

p Interrogate gentes. id eſt gentiles legez a deo nō habentes.

q Quis audiuit talia horribilia. a gentibus facta.

r Que fecit nimis. reiterando et ꝓtinuando.

s Virgo iſrael. id eſt populus iuda. quaſi diceret. inter gentiles non inuenientur talia: quia ſicut habetur ſupra ſecundo capitulo quelibet alia gens coluit ꝓ deo illud quod primo recepit et nō mutauit: populus autem iſrael frequenter mutauit: et in ydola multa. et in admiratione huius ſubdit̄ur.

t Nunquid de petra agri deficiet nix lybani. In mōte lybani deſcendebant niues: vt dicunt aliqui expoſitores in tanta abundantia: q: ex earum reſolutione cōtinuabatur riuus deſcendens ad agros petroſos.

v Aut euelli poſſunt aque erumpentes frigide. de fontibus abundantibus. Per iſtas ſimilitudines arguitur malicia iudeorum: quia ſicut aque riuales et fontales cognitionem non habeant. tamen: curſum ſuum debitum tenenet. Judei aūt ad imaginē dei et lege

diuina directi a deo totaliꝫ retrocedebant p ydolatriã
iõ sequiꝫ. r Quia oblitus est mei ppls me⁹ dimi-
tẽdo cultũ meũ. y Frustra libãtes.ydol'impotẽti
bus ad eos adiuuandũ. z Et impingentes in vijs
suis.cadẽdo de peccatis in pcã. a In semitis se-
culi.i. in ydola-
trijs q̃bus tnc
sectin erat ifectꝰ
b In itinẽ nõ
trito.via eñ re-
gia dicit trita:ꝛ
illa ẽ p decalogi
p̃cepta quã iu-
dei dimiserãt et
p aliam incede-
bãt. In hebreo
aũt sic habetur.
Nunq̃d derelin
quet de pet agri
niuem libani qõ
sic exponit. Nũ
q̃d derelinquet
bono sitiẽs Ni
uẽ libani.i.aquã
frigidã ad mo-
dũ niuis de liba-
no:ꝛ p̃sequẽter
de petra agri.
.i.de agro petro
so:qꝛ i alueo aq̃-
rũ currẽtium so-
lent esse lapilli.
q.d.nõ derelinquet imo cũ ma
gno desiderio ac
cipiet eã ad po-
tãdũ: Aut auel-
li possunt.s.defa
cili ab hoie sitiẽ-
te. Aque erũpẽ-
tes de lybano. Frigide ꝛ defluentes.q.d.nõ.ꝛ sũt eedẽ
aque que primo designãt sub noie niuis cũ dr nix liba-
nu. De monte.n.libani fluũt aque abundantes ꝛ opti
me:de quibus dr Cantico.iiij. Fons hortoꝝ puteus
aquarũ viuentiũ que fluunt impetu de libano. Igit
sensus huius litere est q̃ homo sitiẽs nõ dimittit aq̃s
istas volũtate ppria:ꝛ si aliquis velit eas ab eo auferre resistit q̃tum potest violentie:ꝛ p hoc designat ma
licia populi iude qui volũtatrie relinquerat dñm qui ẽ
vena aquaꝝ viuentiũ:vt dictũ est ca.p̃cedenti:iõ sub-
ditur: Qꝛ oblitus est mei populus meus:ꝛ exponatur
vt prius vsq̃ ibi. c Vt fieret terra eoꝝ in desolatio
nem.vbi ponit pena sequens malicia p̃dictam:propter
quã terra iude fuit p chaldeos vastata. d Et in sibi-
lũ.i.in derisionẽ. e Omnis qui p̃terierit p eã obstu
pescet.de tanta destructione. f Et mouebit caput
suũ.notando q̃ hoc ꝓtigerit ppter magnã maliciam
habitatoꝝ:iõ subdit. g Sicut vẽtus vrens.q̃ disp
git ꝛ psumit. h Dorsum ꝛ nõ faciẽ oñdã eis.i. nõ
iuuabo eos:sicut homo vertit dorsum illi cui nõ vult
p̃stare auxiliũ. i Et dixerũt. Hic p̃sequẽter ponit
obstinatio iudeoꝝ ꝓtra dñi nunciũ:ꝛ diuidit in duas
qꝛ p̃mo hec obstinatio ponit ꝛ secũdo hieremie dep̃ca
tio.ibi. Attẽde dñe. Circa p̃mũ sciendũ q̃ dñs in filijs
israel instituit sacerdotiũ: vt habet Exo.xxix.ꝛ hoc ad
colendũ dñm ꝛ docendũ de lege dñi populũ. Similit
instituit.lxx.viros de senioribus israel q̃ cũ moyse susti
neret onus regiminis ppli: Nume.xj.ꝛ extunc vsq̃ ad
destructionẽ ciuitatis ꝛ templi fuerũt sic statuti.lxx.vi
ri qui cum rege ꝛ summo sacerdote determinabãt cãs
arduas. Similr p̃misit ds̃ dare p̃phetas p succes-
sionẽ tpis. Et quia ista tria a deo fuerant instituta cre
debant aliqui ꝛ maxime illi de anathot q̃ semp dura-

rent:ꝓpter qd̃ verba hieremie ꝓtrariũ asserẽtis ꝏemna
bant ꝛ eũ p̃sequebanꝫ. Et hoc est qd̃ dr. i Et dixerũt
adinuicẽ ꝓferendo. k Venite ꝛ cogite.cõ.hieremi.
cogi.i.vias ꝓuiẽtes ad eũ o ccidendũ tanq̃ ꝓphetã fal
sum. Cuius causa subdit. l Non eñ peribit lex a sa-
cerdote.quin possit de ea ppliꝰ doccẽ.
m Neq̃ ꝓsilium
a sapiente.i.a sapiẽ
tibus ponendo sin
gulare p plurali:si
cut Exod.viij. Emit musca grauissi
ma.i.multitudo mu
scarũ:ꝛ dicunꝫ hõ
sapiẽtes.lxx.senes
p̃dicti. n Nec
sermo a ꝓpheta.qꝛ
dñs instituit ista:ꝛ
isti male arguebãt
quia sicut de⁹ dat
beneficia psueratib⁹ in bono ita da
ta subtrahit obsti-
natis in malo.
o Percutiamus
eum lingua. accu-
sando eum esse p̃
phetã falsum ꝛ sic
moueatur.

p Et nõ attẽ.ad
vnũ.ser.eius.hec li
tera ẽ trãsposita ꝛ
sic ẽ cõstruẽda: Et
vniuersos sermo-
nes eius nõ atten-
damus.s.vt sic ne-
gatio sequat signũ
vniuersale que fa-
cit suo ꝓtrario equipollere:quia ois nõ ꝛ nullus eq̃pol-
lent:ꝛ sic est sensus:Ad nullos ꝟmones ei⁹ attendamus
cum sint friuoli ꝛ nullius momenti. q Attende dñe:
Hic consequenter ponit hieremie dep̃catio dicentis. At
tende dñe ad me.liberandũ de meis inimicis.
r Et audi vo.aduer.meoꝝ.ad eã puniendam.
s Hunq̃d reddit.s.mihi. t Pro bono malũ.q.d.sic
v Quia foderũt foueã aie mee.q̃rentes eã educere de
corpe malicioseꝫ x Recordare de.q̃ laborauerim ꝓ
bono eoꝝ. y Propterea da filios eoꝝ in famẽ de.qd̃
dupliciter exponit. Uno mõ denunciatiue tm̃ sic.
z Da.i.dabis. Alio modo dep̃catiue nõ sitiendo popu
li penã:sed magis diuinã iusticiã:sicut dictum est capitu
lo p̃cedenti. a Audiatur clamor de domibus eorum
familie ibidem fame ꝛ gladio morientis. b Adduces
eñ sup eos latronẽ.i.nabuchõ.cum suo exercitu ppliꝰ de-
p̃cantẽ occidentem ꝛ captiuantẽ. Cetera patent vsq̃ ibi
c Ne ꝓpicieris iniq̃tati eoꝝ.i.nõ dimittas tãtũ dedecꝰ
culpe sine decore iusticie. d In tpe furoris tui.i.vin-
dicte a te inferende. e Abutere eis. Circa qd̃ sciendũ
q̃ abusus ꝓprie est vti aliqua re ad aliud q̃ sit ordinata:
natura vo bũana eo q̃ est ad imaginẽ dei facta ẽ ad gla
dei ordinata:ista tm̃ ordinatio est longinqua qꝛ disponit
de ꝓpinquo p gratiã:ꝛ ad penã disponit p culpam:ꝛ sic
in dãnatione hoim malorꝝ si ꝓsideret natura tm̃ est abu
sus in hoc q̃ natura applicat ad penã q̃ erat ordinata
ad gliam:si tm̃ ꝓsideret natura obstinatione in malo de-
posita:nõ est abusus:sed debitus vsus iustitie. Sciendũ
tm̃ q̃ in hebreo sic habet. In tpe furoris tui fac eis.s.qd̃
debet fieri ꝟm ordinẽ tue iusticie:ꝛ sic est littera plana.

Capl'm.xix.

Hec dicit dñs. Hic ponit septimũ ad ostendendum
irremediabile ppli petm̃.s.per factionẽ lagene ter

F Quia oblitus ẽ mei ꝓplus
me⁹ frustra libãtes ꝛ ipin-
gẽtes in vijs suis: a ꝛ in semit
secti vt ãbularẽt p eas b in iti
nere nõ trito: c vt fieret tra
eoꝝ in desolatiõ ꝛ in sibilũ se
pitnũ e Oĩs q̃ ꝓterierit p eas
obstupescet: f ꝛ mouebit ca-
put suũ g Sic vẽt⁹ vrẽs disp
gã eos coram inimico: h dorsũ
ꝛ nõ faciẽ oñdã eis in die pdi
tiõis eoꝝ i Et dixerũt k Veni
te ꝛ cogitem⁹ ꝛ hieremiam
cogitationes. l Nõ.n.pibit
lex a saccerdote: m neq̃ ꝓsili
um a sapiẽte: n nec sermo a
ꝓpha o Veĩte ꝛ p̃cutiam⁹ eũ
lingua⁹ ꝛ nõ attẽdamus ad
vniuersos sermones eius.
q Attẽde dñe ad me r ꝛ audi
vocẽ aduersariorũ meorũ.
s Nũq̃d reddet p bono ma
lũ qꝛ foderũt foueã aie mee

F Recordare q̃ steterĩ in cõ
spectu tuo vt loq̃rer p eis
bonũ ꝛ auerterẽ indignatiõez
tuã ab eis t Propterea da fili
os eoꝝ famẽ ꝛ deduc eos in
manus gladij. Fiãt vxores
eoꝝ absq̃ liberis ꝛ vidue:ꝛ vi
ri eaꝝ interficiãt morte. Iu-
uenes eoꝝ ꝓfodiãt gladio in
ꝓlio: a audiat clamor de do-
mibus eoꝝ b Adduces.n. sup
eos latronẽ repẽte:qꝛ fode-
rũt foueã vt caperẽt me: et
laqueos abscõderũt pedib⁹
meis. Tu aũt dñe scis oẽ ꝓsi
lium eoꝝ aduersũ me in mor
tẽ c Ne ꝓpicieris iniq̃tati eo-
rũ ꝛ pctm̃ eoꝝ a facie tua ñ
deleat. Fiãt corruẽtes in cõ
spectu tuo: d in tpe furoris
tui e abutere eis. Cap'x.

q Hec dicit dñs. Vade ꝛ
accipe lagũculã figuli

ree cuius fractura ē irrepabilis. Et diuidit in duas ptes qz ꝓmo ponit dñi ꝓceptū: secūdo oñdit ipm adimpletū ibi. Venit aūt. Sententia ꝓme ptis ꝓz in littera exceptis aliquibus que exponent. b Ā senioribus po. ꝛ a senio. sacer. qz isti ꝑ ceteris tenebant verba dei recipe ꝛ ad ꝫ plm inducere.

c Porte fictilis. sic noiabat. qz ibi manebant figuli facientes vasa fictilia: vt dicūt aliqui. Ra. sa. dicit q̄ erat ciuitatē ꝫpe portā illam ꝓiciebātur fragmēta vasoꝝ fictiliū: ꝓpter qd̄ sic noiabatur.

d Et alienū fecerūt locum istū. s. a me cui⁹ cā subdit. e Et libauerūt in eo dīs alienis. idē em̄ locus nō ꝓuenit cultui dēmoniū in ydolis: ꝛ cultui diuino: sicut nec idē lect⁹ marito ꝛ adultero. f Et reges iuda reple. lo. istuz san. innocentū. qd̄ ꝓz d manasse rege. iiij Reg. xxj. ꝛ de ioas qui interfecit zachariaz in templo. ij. Paralip. xxiiij.

f Sid cōbu. fi. suos igni in holo. baalim dicētes se imitari in hoc abraam sed ꝫ est falsum: qz dñs ꝓhibuit interfectionē innocentū: vñ ꝛ abrae volenti ysaac immolare dictū fuit a dño Ne extendas manū tuā sup pueruz ꝛc. Gen. xxij. Illō em̄ ꝓceptū fuit datū abrae ad declarationē sue obedētie tm̄. ideo ibidem dī. Nunc cognouī q̄ timeas dñm ꝛc. i. cognoscere feci.

g Sed vallis occisionis dī ab occisione iudeoꝝ ibi futura. h Et diffipabo consiliū iude quo rebellauit regi babylonis ꝓtra cōsilium hieremie. i Et ponam ciui. hāc in stup. ꝛ in sibilū exponat sicut capło ꝓcedenti. k Et cibabo eos car. fili. suoꝝ. qz ꝑualuit nimis fames in hierlm obsessa a chaldeis. iiij. Reg. vlti. l Et ꝓteres la. in ocu. viroꝝ. vt ostendas sensibili signo qd̄ dixisti ore. m Et ponam ciuitatez istam sicut topbet. s. absq; domibus ꝛ habitatoribus. n Ꝫn quarum domatibus. i. tectis.

o Sacrifi. omni militie celi. erant aūt tecta domoꝝ plana: ꝛ ibi constituerūt homines altaria ad sacrificandum militie celi. i. soli ꝛ lune ꝛ ceteris planetis in aspectu eoꝝ p Venit aūt. Hic oñditur mandatū dñi adimpletuz ꝑ

testeā⁹ a senioribus ꝓpli ꝛ a senioribus sacerdotū: ꝛ egrere ad vallem filij ennō. q̄ est iuxt introitū porte fictil⁹ ꝛ ꝓdicab ibi ꝛba q̄ ego loq̄r ad te: ꝛ dices. Audite ꝛbū dñi reges iuda: ꝛ habitatores hierlm. Hec dic dñs exercituū ds⁹ isral. Ecce ego inducā afflictiōz sup locū istū ita vt oīs q̄ audierit illam: tinniāt aures ei⁹ eo ꝙ reliq̄rint me: h ꝛ alienū fecerūt locū istū: k ꝛ libauerūt in eo dīs alienis q̄s nescierunt ipsi ꝛ ꝓres eoꝝ: l ꝛ reges iuda: ꝛ repleuerūt locū istū sanguine innocentū: ꝛ edificauerūt excelsa baalim ad ꝓburēdos filios suos igni in holocaustū baalim q̄ nō ꝓcepi: nec locut⁹ sū nec ascendit in cor meū. Propterea ecce dies veniūt dic dñs: ꝛ nō vocabit ampli⁹ locus iste thophet ꝛ vallis filij ennō: n ꝫ valle occisionis o Et dissipabo ꝓsiliū iuda ꝛ hierlmī loco isto ꝛ subuertā eos gladio i ꝓspectu inimicoꝝ suoꝝ: ꝛ in manu q̄rentiū aias eoꝝ: ꝛ dabo cadauera eoꝝ escā volatilibus celi ꝛ bestijs ꝛre: p ꝛ ponā ciuitatē hāc in stupoꝛē ꝛ in sibilū. Omis q̄ ꝓterierit ꝑ eam obstupescet ꝛ sibilabit sup vniuersa plaga ei⁹ r Et cibabo eos carnibus filioꝝ suoꝝ ꝛ carnibus filiaꝝ suaꝝ: ꝛ vnus q̄sq; carnes amici sui come

vet in obsidione ꝛ in angustia in q̄ ꝓcludēt eos inimici eoꝝ: ꝛ q̄ q̄rūt aias eoꝝ. t Et ꝓteres lagunculā i oculis viroꝝ qui ibūt tecū: ꝛ dices ad eos. Hec dic dñs exercituū Sic ꝓterā ꝓpl⁹ istū ꝛ ciuitatē istā sic cōteret vas figuli qd̄ nō ꝑt vlt instaurari. Et i topbet sepelient eo ꝙ nō sit ali⁹ locus ad sepeliendū. Sic faciā loco huic ait dñs: ꝛ habitatoribus ei⁹ u) vt ponā ciuitatez istā sic topbet. Et erūt domus hierlm ꝛ domus regū iuda sic locus topbet imū ve: oēs domus x) in q̄z domatibus y sacrificauerūt oi militie celi: ꝛ libauerūt libamina dīs alienis. z Venit aūt hieremias de topbet q̄ miserat eū dñs ad ꝓphetāduz ꝛ stetit in atrio domus dñi et dixit ad oēm ꝓplm. Hec dic dñs exercituū ds⁹ israel. Ecce ego inducā sup ciuitatez hāc ꝛ sup oēs vrbes ei⁹ vniuersa mala q̄ locutus sū ad eū: qm̄ idurauerūt ceruicē suā vt nō audirent sermones meos.

Ca. xx.

a Et audiuit phassur filius emmer sacerdos q̄ ꝓstitut⁹ erat ꝓceps i domo dñi b hieremiā ꝓphetā ꝛ hec c Et ꝑcussit phassur hieremiā ꝓphetam d ꝛ misit eū in neruum e q̄ erat in porta beniamin superiorf in domo dñi g Cūq;

Capm. xx.

a Et audiuit. Superi⁹ hieremias reꝑbendit populi malitiam ꝫ cōsequēter exꝑbat ꝑtē iniuriam: quia sicut dicit Iohannes os aureum Odium incurrit qui arguit criminosos. Et diuidit in duas ptes. qz ꝓmo patitur iniuriam a pōtifice. secūdo a multitudine. capło. xxvj. Prima in duas: qz primo patitur iniuriā. secundo resumit ꝓphetia ca. sequēti. Prima adhuc in duas: quia ꝓmo infertur hieremie iniuria: secundo declarat eius constantia ibi. Cunq;. Circa ꝓmū dicitur.

a Et audiuit phassur ꝛc. puniceps in domo domini. i. summus sacerdos siue pōtifex.

b Hieremiaz ꝓphetā. scr. istos de destructiōe ciuitatis ꝛ tēpli: cuius cōtrariuz iste phassur ꝛ alii sacerdotes asserebant. c Et percussit phassur hieremiā. actu loquentē in noie dñi ex q̄ grauior fuit iniuria. d Et misit eum in neruū. i. in cippum ne possit exire ad ꝓperandum.

e Quod erat in porta beniamin superiori. erat enim duplex porta sic noiata: sed vna erat in loco superiori in qua erat cippus ille. f Ꝫn domo domini. i. intra septa ad templū pertinentia. g Cunq; illuxisset. Hic consequenter ostenditur hieremie constantia: qz timore carceris non dimisit arguere malitiam pontificis: ꝛ etiā eius patiētia: qz ꝑcussus ꝛ incceratus ta

cuit:liberatus aũt pontificẽ ꝓstanter arguit: vt ostẽderet se loqui nõ ex impetu passionis:sed ex instinctu diuine reuelatiõis. g ¶Non phassur vocauit dñs nomen tuũ.phassur.n.ú hebreo sonat os nigri vel os nigrum ⁊ ꝓ os intelligit̃ auctoritas ꝑcipiendi rõne potificatus:⁊ ꝓ nigredinem illius potestatis abusus: est g̃ sensus g ¶Nõ phassur vocauit dñs nomen tuũ.i.ex ordinatione dei cito ꝙuaberis pote state q̃ abuteris

illuxisset ī crastinũ: eduxit phassur hieremiã de neruo ⁊ dixit ad eum hieremias. s ¶Nõ phassur vocauit dñs nom̃ tuũ ꝰ ꝛ pauorẽ vndiq; qr hec dicit dñs. ¶Ecce ego dabo te ī pauorẽ ⁊ oẽs amicos tuos ⁊ corruent gladio inimicoꝝ suoꝝ:⁊ oculi tui videbũt. ¶Et oẽm iudã dabo ī manu babylõis: ⁊ trãsducet eos in babylonẽ:⁊ ꝑcutiet eos gladio. ¶Et dabo vniuersã sbam ciuitat̃ hꝰ: ⁊ oẽm laborẽ eiꝰ oẽq; pciũ ⁊ cũctos thezauros regũ iuda dabo in manu inimicoꝝ eoꝝ ⁊ diripiẽt eos ⁊ tollent ⁊ ducẽt in babylonẽ. ¶Tu aũt phassur ⁊ oẽs habitatores domus tue ibitis ī captiuitatẽ ⁊ ī babylonẽ venies ⁊ ibi morieris:ibiq; sepelieris tu ⁊ oẽs amici tui k quibꝰ ꝓphetasti mendaciũ l ¶Seduxisti me dñe ⁊ seductꝰ sũ m fortior me fuisti ⁊ ꝓualuisti. n ¶Factꝰ

sũ ī derisũ tota die ° ¶Oẽs sb sanãt me ꝓ qr ia oliz loqr vociferãs:iniq̃tatẽ q ⁊ vastitatẽ clamito r ¶Et factꝰ ẽ mihi sermo dñi ī obprobriũ ⁊ in derisũ tota die s ⁊ dixit t ¶Nõ recordabor ei ꝰ:neq; loq̃r vltra ī noie illi ꝰ v ¶Et factꝰ ẽ x ī corde meo q̃si ignis estuãs: claususq; in ossibꝰ meis y et defeciꝫ ferre non sustinens. a ¶Audiui.n.ꝓtumelias multorũ b ⁊ terrorẽ in circuitu c ꝑsequimini ⁊ ꝑsequamur eũ d ab oibꝰ viris q̃ erãt pacifici mei: e ⁊ custodiẽtes latus meũ: f si q̃ mõ decipiat̃: g ⁊ ꝓualeamus adũsus eũ h ⁊ ꝑsequamur vltoz ex eo i ¶Dñs aũt mecũ est tãq; bellator fortis:idcirco q ꝑsequũt̃ me cadẽt: ⁊ infirmi erũt ⁊ ꝓfũdẽt̃ vehemẽter k qr nõ intellexerũt obprobriũ sẽpiternũ l ¶Et tu dñe exercituũ m ꝓbator iusti n q̃ vides renes ⁊ corꝛ: o vidã queso vltiõez tuã ex eis

pars est falsa.s.ista. Si homo volat homo habet alas.
m ¶Fortior me fuisti.quia me horrentem ꝓphetare ꝓpẽque libero arbitrio nõ potest inferri:sed per eius inclinationẽ que vertitur ad voluntatem diuinã. Prouerb.xxi.
¶Cor regis in manu dñi q̃cũq; voluerit inclinabit illud.
n ¶Factus sũ in derisum tota die.i. continue.
o ¶Oẽs subsannant me.est autem subsannatio q̃dam specialis derisio sic nominato a naso rugato.
p ¶Cor iam olim lo.voci.iniqui.ꝓpli.
q ¶Et vastitatem clamito.i.destructionem terre ꝓpter peccata sequentes ꝓphetas.n.derideb ant hieremiã tanq; falsum ꝓphetam qr diu ante ista ꝑdixerat ⁊ nõ euenerat.
r ¶Et factus ẽ sermo dñi mihi in obprobriũ.q.d.nõ dixi ista de capite meo s de ꝑcepto diuino s ¶Et dixi.i.cogitando decreui ꝑm impulsum sensualitatis.
t ¶Non recordabor eius ꝛc.i.nõ ꝓphetabo amplius v ¶Et factꝰ est.scz sermo dñi.
x ¶In corde meo quasi ignis estuãs qui nõ pot̃ retinere quin exterius ꝓdeat. y ¶Et defeci.a ꝓposito quo tacere ꝓposuerã. z ¶Ferre nõ sustinens.s.impulsum domini ad ꝓphetandũ quin exequerer:q̃uis viderem inde ꝑsecutionẽ mihi imminentem:ideo subditur.
a ¶Audiui eũ ꝓtumelias.in ꝛbis. b ¶Et terrorẽ ī fcis c ¶Persequimini ⁊ ꝑsequamur.verba erant aduersariorũ hieremie mutuo se exhortantiũ ad eius ꝑsecutionem.
d ¶Ab oibus viris q̃ erant pacifici mei.⁊ hoc erat grauissimũ:qr nulla pestis grauior ad nocendũ q̃s familiaris inimicus. e ¶Et custodiẽtes latus meũ.i.mihi insidiãtes ex oĩi latere ad me subuertendũ ꝓ verba deceptoria ideo subditur. f ¶Si quo mõ decipiatur.i.ad nostram sententiam ꝓtrabatur:vt dicit ¶Ra.sa.
g ¶Et ꝓualeamus aduersus eũ.ita q̃ dictum nostrũ approbetur ⁊ suũ reprobetur.
h ¶Et ꝑsequamur vltionẽ ex eo.ꝓ eius mortẽ:qr si ꝓmã ꝓphetiam retractasset dicendo ꝓtrariũ:reputaret̃ cõuictus de falsitate ꝓphetie:⁊ sic interficeret̃ ꝑm legem.
i ¶Dñs aũt. Hic ꝑsequenter ponit̃ hieremie ꝓsolatio:qr sentiebat diuinũ adiutoriũ sibi assistẽs: ideo dicit. Dñs autem mecũ est ꝛc.⁊ patet littera vsq; ibi.
k ¶Quia nõ intellexerũt obprobriũ sempiternũ.i. penã gehenne q̃ eterna est ꝓ oculis nõ hũerũt. l ¶Et tu dñe exercituũ.i.angelorũ. m ¶Probator.iusti.i.eius approbatorem.
n ¶Qui vides renes ⁊ corꝛi.corpus ꝙ ⁊ aiam:vel affectiones ⁊ cogitationes. o ¶Videam que.vl.tuam ex eis. hoc enim dicit nõ sitiens penam sed dei iusticiam.

b ¶Ex pauorẽ in hebreo habetur: ¶Ex magur ⁊ sic ẽ quedã alusio aliõ nomẽ in sono. Signat tñ magur pauorẽ seu pauidũ in quo designat̃ q̃ erat capiendus a chaldeis ⁊ in captiuitatẽ ducendus. q̃ autẽ subditur.
i ¶Undiq; designat q̃ nõ solus ipe ꝰ etiã omes eius amici eẽnt occidendi:vl captiuandi ꝑm q̃ hieremias exponit cõiter:et ꝓ litera vsq; ibi.
k ¶Quibus ꝓphetasti mendaciũ.s.q̃ ciuitas nõ sit tradenda in manibꝰ chaldeoꝝ.
l ¶Seduxisti.
Hic ꝙnter hieremias ꝓ illata iniuria ꝙqueritꝫ: ⁊ ꝓmo dirigendo sermonẽ ad deum.secundo ad ordinem suũ: ibi.Maledicta. Prima adhuc in duas ptes:quia primo ponit̃ hieremie querulatio:secundo eius consolatio.ibi. Dñs autem. Circa primũ dicit.
l ¶Seduxisti me dñe. Circa qđ sciendũ q̃ cũ deus sit ventas ꝓ essentiã nõ pot̃ aliquem seducere vel fallere ꝑm veritatẽ:ꝑ tñ ꝑm estimationẽ falsam.⁊ ideo hꝰ lra pot̃ dupliciter exponi. Uno mõ vt sit verbũ hieremie exprimentis horrorẽ sensualitatis respectu ꝑsecutiõis q̃ sibi inferebat in verbis ⁊ factis.licz illam ꝑsecutionẽ acceptauerit ꝑm deliberationẽ rõnis quã acceptabat penam tpalem ꝓ dño sustinere:sicut xps dicebat Luc.xxij. Pater si vis transfer a me calicẽ istũ indicãs sensualitatis horrorem.⁊ ꝓ hoc se oñdens vez hoiez naturã sensitiuam habentem:tñ ꝑm rationem deliberatiuam acceptabat passionis calicem:ideo subdebat Uerũtamen non mea voluntas fiat sed tua.⁊ sic loq̃tur hieremias dicens.
l ¶Seduxisti me dñe ⁊ seductus sum.i.ꝓ hoc q̃ misisti me ad ꝓphetandũ incurri tantũ malũ q̃ ꝑm ptẽ sensitiuam horreo supra modũ. Alio mõ pot̃ exponi vt sit verbũ hieremie exprimentis illud qđ de ipso dicebãt sacerdotes ⁊ falsi ꝓphete:qui reputabant eũ ꝓphetam falsum:⁊ sic est sensus. Si sum seductꝰ vt dicũt sacerdotes ⁊ pseudo ꝓphete:sum seductus a te:qđ tñ ẽ impossibile.aliq̃ enim ꝓpositio ꝙditiõalis bñ est vera cuiꝰ vtraq;

p Tibi enī reuelaui causam meā. nō tibi aliquid manifestando qō ignorēs: qz hoc est impossibile sed auxiliū a te postulando: z qz intellexit se exauditū: ideo inuitat alios ad laudandū deū secum dicens. Cantate dño ꝛc.

q Maledicta. Dic hieremias querulaē dirigens ꝓmonē ad oꝛtū suū: z ꝓmo ad tps sui oꝛtꝰ dicens. Maledicta dies ꝛc. nō sūt impatiētis z desperantis verba: sed in hoc exprimit horrorē sensualitatis respectu mali imminentis: qō tñ patienter tolerabat sicut sctūs Job exēplar patientie dixit: Pereat dies in qua natus sum ꝛc. z sic est sensus.

q Maledicta dies ꝛc. i. si sequerer sensualitatis horrorē tpe natiuitatē mee maledicerem sicut etiaz aliqui se interficiūt ꝓ horrore mali pñtis vl imminentis. Pōt etiam hec lra exponi vt sit verbū hieremie recitantis verba aduersariorum suorum natiuitati hieremie maledicētiū. Secūdo dirigit verbū ad pncipia sui oꝛtus. scz ad patrē z matrez dicens.

r Maledictꝰ vir ꝛc. z exponatur duplicit sicut lra pcedēs. Uno mō referendo ad sensualitatez. Alio mō ad aduersarios hieremie.

s Sit homo ille vt sūt ciuitates. s. sodoma z gomoꝛra z alie de q̄bus habet Gen. xix.

t Et nō penituit eū. qz illas non repauit: z sic ad modū penitentis nō se habuit.

v Audiat clamorē ꝛc. i. ꝓtinue audiat terrorē fremitus belli: z aduersarioꝝ.

x Quia nō me interfecit a vulua. i. quia me nō interficit ante natiuitatē.

y Et vulua eius ꝓceptus sempiternus. ita q̄ nūq̄ ꝓcessisset ad oꝛtū. Cetera patēt. Et illa q̄ dicunt hic ex pte matris pñt exponi duplicit sicut predicta ex pte pñs. Aliqui aūt ꝟba predicta hieremie exponūt tanq̄ dicta ab eo ex ſbita mētis turbatiōe: scripsit tñ ea ex deliberatiōe: vt nō de venia desperemus si aliq̄n ex mentis turbatōe ꝟba indebita pferamus. Alij ꝟo dicūt q̄ hieremias hic loquit in ꝑsona ꝓpli in destructiōe ciuitatis sic affligendi q̄ maledicit natiuitati sue z ꝓceptui. Sed due exposiciones ꝑme vidēt magis rōnabiliter: z magis ꝓsone alijs locis similibus sacre scripture.

Caplm. xxj.

Verbū qō fcm est ad hieremiā a dño: qñ misit ad eū rex sedech. b phassur filiū helchie z sophoniā filiū maasie sacerdotem dicens c Introga ꝓ nob dñm qz nabuchodonoſoꝛ rex babylonis ꝓliat aduersū nos si forte faciat dñs nobiscuz ꝓm oia mirabilia sua: z recedat a nobis. d Et dixit hieremias ad eos. Sic dicetis sedechie: Hec dicit dñs deus isrl e Ecce ego cōuertā vasa belli q̄ in manibus vestris z q̄bus vos pugnatis aduersū regē babylonis z chaldeos qui obsidēt vos in circuitu muroꝝ z congregabo eos f in medio ciuitatis huius. g z bellabo ego vos in manu extēta z in brachio forti z in furore z in indignatōe z in ira grādi: z ꝓcutiā habitatores ciuitatis huius. Homines et bestie pestilētia magna morientur. h Et post hec ait dñs: dabo sedechiā regē iuda z ꝓceres eius z ꝓplm eius z q̄ derelicti sūt in ciuitate hac a peste z gladio z fame in manu nabuchodonoſoꝛ regis babylonis z in manu inimicoꝝ eoꝝ z in manu querentiū aiam eoꝝ z ꝓcutiet eos in ore gladij: z nō flectet ne q̄ ꝓcet nec miserebit. k Et ad ꝓplm hūc dices: Hec dicit dñs deus. Ecce ego do coram vobis viā vite z viam mortis. Prima in duas: qz primo ponit sedechie regis petitio: secūdo hieremie rñsio. ibi. Et dixit. Circa ꝓmū dī.

a Verbum ꝛc. qñ misit ad eū rex sedechias. Et hoc patz q̄ liber iste nō ꝓcedit fm ordinē tpis: qz sequenti capitulo: z pluribus alijs scribunt plura que antecesserunt regnaret sedechias fuerūt facta: vt videbitur infra.

b Phassur filiū helchie. ex hoc patz q̄ iste est alius ab illo phassur qui ponitur caplo ꝓcedenti. quia ille dicitur filius emmer.

c Interroga ꝓ nobis dñm. i. obsidione z angustia positi recurrerūt ad hieremiam cui⁹ aīa ꝓtēpserāt ꝓbetiam: sicut dñs ꝓdixerat sibi supra ca. xv. Conuertent ipsi ad te ꝛc.

d Et dixit. hic ponit hieremie respōsio: z diuidit in duas partes: qz primo denunciat futurum exterminium. secūdo dat consilium. ibi. Et ad populum. Circa primū dicit.

e Ecce ego cōuertam vasa belli. i. instrumenta bellica: qz modo loquēdi hebraico instrumenta cuiuslibet artis dicunt eius vasa z dicit. Conuertā. s. in nocumentū vestrum: ex hoc enī q̄ iudei restiterūt quantū potuerunt chaldei fuerunt eis magis duri: z idem significatur ꝓ hoc quod sequit

f Et congregabo ea. i. instrumenta bellica.

g In medio ciuitatis huius. i. in nocumentū eius mō dicto

b Et debellabo vos. ex quo patz q̄ nabucho. nō debellauit iudeos virtute ꝓpria ſ diuina: qz in hoc erat instrumentū dei: sicut athila rex hunoꝝ dixit sancto leoni trecensi se esse flagellum dei. Cetera patēt vsq̄ ibi.

i Et post hec ait dñs: dabo sedechiam. quia capta ciuitate fugit cum viris bellatoribus sed captus fuit a chaldeis eū insequētibus: z ad regem babylonis adductus: qui in ꝑspectu eius interfecit filios eius z nobiles: z post hec eum exoculatū duxit in babylonē captū. iiij. Reg. vlti. z. ij. Paral. vlti. ideo in fine ꝓdidit. Et nō flectet neq̄ parcet neq̄ miserebit.

k Et ad ꝓplm. Dic ꝓsequenter hieremias dat ꝓsilia z primo omnibus generaliter dicens.

l Qui habitauerint in vrbe hac. cōtinuando rebellionem ꝓtra regem babylonis.

m Morietur gladio z fame z peste. qz aliqui fuerūt occisi: z alij fame ꝓpti: z aliqui coꝛruptōe aeris mortui.

n Qui aūt egressus fuerit. de ciuitate voluntarie.

o Et transfugerit ad chaldeos.se eis reddendo.
p Viuet.quia recipient eum salua vita.
q Et erit ei aia sua quasi spoliū.q.d.sufficiat ei vitaz suam saluare.cetera patent vsqz ibi.
r Et vomui regi &c. vbi dat ꝓsiliū vomui regie spāliē dicens.
s Judicate mane iudiciū.i.celeriter exeḉmini qđ iustum ē nō differēdo ꝓpē fauorē vl̄ potentiā ꝓtis iniuste: iō subdit: Et eruite vi oppssuz &c.
t Propē maliciam studioz̄ vestroz̄. peccabāt em̄ ex certa scia
v Ecce ego ad te.s.destruendā.
x Habi. vallis solide atqz campestr̄.i.ad te gētem iudaicam q̄ habitas in bierusalem: que dicitur hic vallis solida z campestris quia ptim erat sita in valle z ptim in monte et erat clausa tribus muris.
y Qui dicitis q̄s ꝓcutiet nos. ꝓfidentes de fortitudine z plurā litate muroz̄. & q̄z hoc nihil valet ꝓtra dñm: iō subdit.
z Et visita.super vos. scz ad malum vestrū.
a Jurta fructum.i.opus.
b Studiorum vestroz̄. quia studiose z scienter operati estis malum.

mortis. l Qua hītauerit in vrbe hac: m morietꝫ gladio z fame z peste n qui aūt egressus fuerit o z trāsfugerit ad chaldeos q̄ obsidēt vos p viuet q z erit ei aīa sua q̄si spoliū. Posui.n.faciē meā sup ciuitatē hāc in malū z nō i bonū ait dñs. Jn mānu regis babylonis dabit: z exuret eā igni r Et vomui regis iuda: Audite vbū dñi vm̄ dō. Hec dic dñs s Judicate mane iudicium: z eruite vi oppssum de mānu calūniantis: ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea: z succēdat: z nō sit q̄ extinguat t ꝓpt malicias studioz̄ vestroz̄ u Ecce ego ad te x hītatricē vall̄ solide atqz cāpestr̄ ait dñs y q̄ dicitis: q̄s ꝓcutiet nos: z q̄s ingredietꝫ vm̄ nr̄as: z Et visitabo sup vos a iux fructū b studioz̄ vestroz̄ dic dñs: c z succēdā ignē i saltu ei z deuorabit oia i circuitu ei

Hec dic dñs. Descende i vmū regis iuda z loqris ibi vbū hoc: z dices. b Audi vbū dñi c rex iuda q̄ sedes sup solium dō tu z hui tui z ꝓpls tuus q̄ ingredimini per portas istas Hec dic dñs d Facite iudicium z iusticiā e z liberate vi oppssum de mānu calūniatoris: z aduenā z pupillū z viduā nolite ꝓtristare neqz affligatis iniq̄ z sāguinē innocentē ne effūdat̄ in loco isto f Si.n. facientes feceritis vbū istud g ingredientꝫ p portas vmus h reges sedētes de genere dō sup thronū e z ascendentes curros z eq̄s ipsi z hui z ꝓpls eoz̄. b Q̄z si nō audieritis verba hec i memetipso iurauī dic dñs: k q̄z in solitudinē erit vm̄ hec. Quia h dicit dñs sup vmū regis iuda: l Galaad tu mihi caput libani. m Si nō posuero te solitudinem n vrbes inhītabiles o z sācti ficabo sup te p interficientē virū z arma ei q z succidēt electas cedros tuas r z ꝓcipitabūt in ignē: s z ptrāsibūt gētes multe t z dicet vnusq̄sqz ꝓximo suo q̄re fecit dñs sic ciuitati huic grādi. v Et rndebūt. Eo q̄ dereliq̄rint pactum dñi dei sui: z adorauerint deos alienos z huierint eis x Nolite

uenā z pupillū &c. nolite ꝓtristare &c. p hoc innuit q̄ ibi fiebant talia mala. f Si em̄ facientes feceritis verbuz istud.s.iusticiam exequendo z iniusticiam dēclinando.
g Ingredientꝫ p por. vo. hui regis &c.i. pseverabūt in honore regio. b Q̄z si nō audieritis verbū hoc.s. dimittēdo iusticiā.
i Jn memetipso iurauī dicit dñs. hō mines em̄ p maiorem sui iurant: ad ebreos. vj. deus aūt nō hz maiorez se: iō per semetipm iurauit.
k Quia in solitu dine erit vmus h .i. domus regia: ad illā.n. venerat bieremias: vt pzi ꝓncipio huius capli.
l Galaad tu mihi caput libani. galaad est monticul in summitate montis libani existens z sic ad modū capitis ibidem se hās: z p hoc intelligit vmus regia vel solium p modū capitis se habēs ad alias regni ptes: z nō accipit hic galaad p illa terra q̄ est vltra iordanem.
m Si nō posuero te solitudinem. z subintelligit non credatur mihi.
n Urbes inhabitabiles. hoc.n. impleuit deus p chaldeos: hierlm que erat caput regni succēdētes z vrbes in circuitu destruētes.

o Et sanctificabo hebrei dicūt: Et p parabo. verbū em̄ hebraicum hic positum est equiuocū ad sanctificare z ꝓparare: hebrei tamen videntur melius hic dicere: quia chaldei qui hoc fecerūt nō fuerūt sancti sed infideles: tñ ꝑm translationem nostram possunt dici sancti vel sanctificati: nō formaliter s effective tm̄ inquātum erant instrumenta diuine iusticie q̄ est sancta.
p Interficientē virum z arma eius.i. chaldeos ad interficiendum paratos z arma eoz̄.
q Et succidēt electas cedros tuas.i. ꝓncipes z nobiles q̄ vocant hic cedri ꝓsequendo similitudinem: quia regnuz iuda signatū est noie libani in quo crescunt cedri.
r Et ꝓcipitabūt in ignē. q̄ chaldei succēderūt ciuitatē.
s Et ptransibūt gentes multe. p̄ destructionē ciuitat.
t Et dicet vnusq̄sqz. admirās de ciuitat tāfortis destructione. v Et rndebunt. attribuentes hoc virtuti z iusticie diuine ꝓpter peccatum ydolatrie.
x Nolite flere. Hic ꝓnter bieremias ꝓbetat ꝑ aliq̄s reges in spāli. Ad cui intellectū sciendū q̄ mortuo iosia rege iude successit ei filius ei ioachaz qui dr̄ rex egypti cepit z vinctū duxit in egyptū: vbi z mortu est: z substituit rex egypti frēm ei eliachim z vtit nomē ei in ioachim

c Et succendā ignē in sal. eius.i. in domo saltus libani quā edificauit salomon ad reponendū arma z q̄cūq̄ ꝓciosa. d Et deuo. oia in circuitu eius quia nabuzardan incendit vmū regis z vmū domini z domos bierusalem. iij. Regum vltimo.

Capitulū. xxij.

Hec dicit dñs. Hic bieremias ꝓbetat ꝓtra maiores specialiter: z primo contra reges. secūdo ꝓtra pseudo ꝓbetas z sacerdotes capitulo sequenti. Prima adhuc in duas: quia primo ꝓbetat ꝓtra vmū regiaz in generali. secūdo ꝓtra aliq̄s reges in spāli. ibi. Nolite flere. Circa pmū dicit de mandato dñi. b Audi verbū dñi. nō solum aure corporis: s etiā mentis z cū effectu op̄is. c Rex iuda &c. q.d. sic tu es successor dō in honore ita debes esse in valore d Facite iusticiam z iudicium. iusticia est sententia iusta: iudiciū vo executio illius iusticie q̄ debet celeriter fieri. hō subdit. e Et liberate vi oppressum &c. z ad

scriptum p m in fine: quarto Reg. xxiij. Ptra istū venit nabuchodonosor cū exercitibus suis z fecit eum sibi tributariū tribus annis: quarto vo anno papiens eius rebellionem in fauorē regis egypti q fecerat eū regem fecit eū capi z interfectū extra portas hierlm inhumatū pjc: cōstituens p eo eius filium ioachin scriptum p n in fine: & post tres mēses cogitans q nō fideliter ei seruiret p interfectiōe pīs tāuli: venit cōtra eū qui ꝓsilio hieremie tradidit se regi babylonis a quo cū matre sua: z multi nobilibus regni iuxte ductus ē in babylonē: vbi fuit vsq ad diē mortis sue z loco ei⁹ cōstituit regē sedechiā eius patruum et filium iosie: qui postea rebellans regi babylonis capt⁹ a chaldeis exoculat⁹ fuit z in babylone ex ductus iiij. Reg. vlt. igit̄ de istis q tuor loquit̄ hic hieremias: z primo de ioachaz: secdo de sedechia. ibi. Plāgite. tercio de ioachi filio iosie. ibi. Ve q edificat: qrto de ioachin nepote iosie ibi. viuo ego Circa pmū dic̄ hieremias.

flere mortuū: neq; lugeatis sup eū fletu.ʸ Plāgite eū q egrediet: qz nō reuertet̄ vltra nec videbit terrā natiuitatis sue. Quia hec dic̄ dñs ad sellū filiū iosie regē iuda q regnauit p iosia patre suo: a q egressus est de loco isto. Nō reuertet̄ huc ampli⁹ & in loco isto ad quē trāstuli eū ibi morietᵉ z trā istā nō videbit ampli⁹. Ve q edificat domū suā in iniusticia z cenacula sua nō in iudicio. Amicū suū nō opprimet frustra: z mercedem non reddet ei. Qui dicit: edificabo mihi domū latā: z cenacula spacioſa: q aperit sibi fenestras: & fac̄ laqāria cedrina: pingitq; sinopide. Nunq̄d regnabis: qm̄ ꝓfers te cedro. Pr̄ tuus nūq̄d nō comedit z bibit z fecit iudiciū z iusticiā: tunc cū bene erat ei. Judicauit cām pauperis et egeni i bonū suū. Nūq̄d nō hoc qz cognouit me dic̄ dñs Tui vo oculi z cor ad auariciā z ad sanguinē innocentem fundēdū z ad calūniā: z ad cursū malī operis. Propterea hec dic̄ dñs ad ioachim filiū iosie regē iuda. Non plāget eū ve frr̄ z ve soror̄ nō ꝓcrepabūt ei ve dñe z ve inclyte. Sepultura asini sepeliet̄: putrefact⁹ z ꝓiectus extra portas hierlm. Ascē de libanū z clama: et in basan da vocē tuā z clama ad trāseūtes: q; contriti sūt oēs amatores tui: locut⁹ sū ad te in abundantia tua: dixisti non audiam. Hec est via tua ab adolescētia tua quia nō audisti vocem meam. Omnes pastores tuos

cessus in curiositate. b Nunq̄d regnabis. s. pseueranter. i Qm̄ ꝓfers te cedro. i. te eleuas vltra debitū: vel ꝓfers te cedro. i. salomōi potentissimo ad edificandū. k Pater tuus. s. iosias q deuot⁹ z sc̄us fuit l Nunquid nō comedit z bibit. i. pacifice vixit.

m Et fecit iudi. z iusti. tūc cū bene erat ei. q. d. ex statu pspero potuisset aliē fieri: nō sequit. n Nunq̄d nō ideo. supple vixit bene iuste.

o Quia cognouit me dicit dñs q. d. sic.

p Tui vo oculi z cor ad auariciam. z iō degeneras a patre.

q Et ad sanguinem innocētem ꝛc. ad & cēm q bona innocētum sibi acquireret crimen dignuz morte eis imponebat.

r Et ad cursuz mali operis. cupiditas. n. impellit ad oia mala ꝙ̄ qd dicit apostolus ad Thimo. vj. Radix oim malorū est cupiditas.

s Propterea. Hic ꝓnter ꝓba denunciat debitā penā: z primo respectu regis dicens.

t Non plangēt eū ve frater ꝛc. i. frēs eius z sorores nō plangēt eū mortuū dicētes: ve nob de morte fris.

v Non ꝓcrepabūt ei. i. fratres nō dicent carmen lugubre: sic tūc fiebat in solēnib⁹ sepultur ꝙ̄ qd subdit

r Sepultura asini. cuius cadauer ꝓiicitur in campū vel fossatū.

y Sepeliet: putrefactus ꝛc. Contra b videt illud qd dicit. iij. Regū. xxiij. De isto ioachim. Et dormiuit ioachim cum patribus suis. Ad hoc dicunt aliqui q quia cadauer regis sic ꝓiectum redūdabat nimis in verecundiā iudeoz: impetrauerūt a nabuch. q sepeliretur. Vel potest dici q quarto regū nō dicitur q sepultus fuerit: & q dormiuit cum patribus suis: q dormitatio nō importat nisi mortē. Consequēter ponit pena populi iude cū dī.

z Ascende libanū z clama z in basan ꝛc. i. denuncia vsq ad extremitates regni: qz libanus est in extrema parte versus aquilonem: z basan versus orientem.

a Et clama. ad trāseūtes ita q oēs etiam extranei p terram tuā transeuntes ꝙ̄piant dolorē tuū.

b Quia contriti sūt oēs amatores tui. i. egyptij de q̄z auxilio confidebas q̄s nabuch. rebellauit. iij. Re. xxiij.

c Locutus sum ad te. p. ꝓba mea.

d In abundantia tua. i. tpe ꝓsperitatis. in hebreo bi In pace tua. sine qua nō pōt esse ꝓsperitas.

e Dixisti nō audiā. qz rebellis fuisti verbis ꝓbarū.

f Hec est via tua. i. ꝓsuetudo tua. g Ab adolesc. tua. i. ab exitu de egypto. extunc em fuerūt frequenter rebelles moysi z deo. h Omnes pastores tuos. s. reges z sacerdotes. i Pascet ventus. i. inanis fiducia quā habent de egyptijs: de quibus subdit.

k Et amatores tui in captiuitatē ibūt. p nabuch. captiuandi. l Et tunc ꝓfunderis. ꝓpter frustrationē tue spei. m Que sedes in libano. i. in bierlin de liguis libani edificata. n Et nidificas diuitias male ꝯgregando. o Quō ꝯgenuisti. i. ꝯgemisces: qz loquit de futuro p modū pteriti. p Cū veniſſēt tibi dolores ꝛc. i. cū veniēt in destructione tēpli z ciuitatis.

q Viuo ego. Hic vltimo loc̄ tur de ioachi nepote iosie dicēs in pſona dñi.
r Si fuerit iechonias in hebreo bī chonias est tñ idez nomē ioachin iechonias z chonias variatum tñ in hebreo sicut in latino idē nomē est nicolaus colet⁹ z colinus.

s Anul⁹ i manu dextera mea dē. antiquit⁹ erā anul⁹ erat signū dilectiōis z etiā firmitatis: litteree essi signabantur anulo regis: vt bī in libro hester z in pluribus alijs locis. Est igitur sensus. Si apparuerint signa dilectionis mee erga iechoniam z sue stabilitatis in regno nihilominus eiciam eū.
t Et dabo te. mutatur modus loquendi de tercia pſona ad secundā. Cetera patēt ex dictis supra vsq; ibi.
v Et in terrā ad quā ipsi leuant aiam suā. i. in iudeā ad quā cū magno desiderio anhelabant reuerti.
x Non reuertentē. z in hoc ptz qđ dictū est supra de ioachaz ꝙ erat minus lugendus qz iste: qz cū isto multi nobiles fuerūt captiuati absq; reuersione.
y Nunquid vas fictile atq; ptritū. i. nulli⁹ momēti.
z Vir iste chonias. q. d. sic. a Nunqđ vas absq; offii bonitate. i. nullā bonitatē hns in se: iō sequit.
b Quare abiecti sunt ꝛc. q. d. ꝓ malicia sua.
c Terra terra terra. ter replicat ad maiorē ei⁹ assertionē qđ subdit. d Scribe virū istū sterilē. p sinaz dei diffinitiuā: cui⁹ sterilitas explicat cū dr.
e Virū q in die. suis nō ꝓspe. in regimine regni: nec etiā in posteris: iō sequit. f Nec essi erit de semie ei⁹ ꝛc. qz sibi successit sedechias ei⁹ patruus: vt dictū ē s:

t pascet vent⁹: x z amatores tui in captiuitatē ibūt. l Et tūc ꝓfunderis z erubesces ab oī malicia tua: m q sedes in libano n z nidificas i cedris o Quō ꝯgemuisti p cū venissent tibi dolores q si dolores pturientis. q Viuo ego dicit dñs: qr si fuerit iechonias filius ioachī regis iuda s anul⁹ i mānu dextra mea: iñ euellā eū t Et dabo te i mānu q̄rentiū aiam tuā: z in manū q̄ꝝ tu formidas facie: z in mānu nabuchodonosor regis babylonis: z i mānu chaldeoꝝ Et mittā te z matrem tuā q genuit te i trā alienā i q̄ nati nō estis: ibiq; morieminī v Et i trā ad quā ipsi leuāt aiaz suā vt reuertant illuc x nō reuertēt. y Nunqđ vas fictile atz ptritū z vir iste iechonias a Nūqđ vas absq; oīmi voluptate b Quare abiecti sunt ipse z semē eius z ꝓiecti in trā quā ignorauerūt c Terra trā trā audi sermonem dñi. Hec dicit dñs. d Scribe viz istū sterilē virū q i diebꝫ suis nō pſperabitur e Nec.n. erit de semie ei⁹ vir q sedeat sup soliū dā: et ptātem hēat vltr in iuda.

f E pastoribꝫ. C. xxiij. b q dispergūt z dilacerāt gregē pascue mee dicit dñs. Iō h dic dñs deus isrl ad pastores q pascūt ppl'm meū. Vos dispsistis gregē meū z eiecistis eos: z nō visitastis eos. c Ecce ego visitabo sup vos malicia studiorum vrōꝝ ait dñs. e Et ego

fictile atz ptritū vir iste iechonias a Nūqđ vas absq; oīmi voluptate b Quare abiecti sunt ipse z semē eius z ꝓiecti in trā quā ignorauerūt c Terra trā trā audi sermonem dñi. Hec dicit dñs. d Scribe viz istū sterilē virū q i diebꝫ suis nō pſperabitur e Nec.n. erit de semie ei⁹ vir q sedeat sup soliū dā: et ptātem hēat vltr in iuda.

f E pastoribꝫ. C. xxiij. b q dispergūt z dilacerāt gregē pascue mee dicit dñs. Iō h dic dñs deus isrl ad pastores q pascūt ppl'm meū. Vos dispsistis gregē meū z eiecistis eos: z nō visitastis eos. c Ecce ego visitabo sup vos malicia studiorum vrōꝝ ait dñs. e Et ego

c Ecce ego visitabo sup vos. acriter puniendo. d Malicia studiorū vrōꝝ ex quo ptz q ex certa scientia faciebant talia.
e Ecce ego. Hic ꝓnter nunciat aduentus boni pastoꝛ s. xpi de q̄ est pncipalis intentio huius ꝓphete z aliorū: sicut dictū fuit in pncipio huiꝰ libri: tñ alqui expositores nostri totā istam ptem vsq; ibi. Ad pphetas. exponunt de reditu captiuitatis babylonice. z qđ subditur. Et suscitabo super pastores ꝛc. exponūt. Et iesu filio iosedech esdra: nee mia: aggeo: z zacharia: z qđ postea subdit. Suscitabo dauid germen iustum exponunt de zorobabel qui fuit de semie dauid: vt ptz ℣ Matth. j. z fuit dux populi de captiuitate redeūtis qđ aūt postea subditur. Et hoc ē nomen qđ vocabunt eum dñs iustus nr. quia sicut dicūt isti expositores iudei imponebant antiq̄tus filijs suis nomina dei. Sed ista expositio nō videt vera. ꝓmo qz dr b.

g Non formidabunt vltra z non pauebunt. reuersi autez de captiuitate babylonica fuerunt frequenter in afflictione magna z abiectione: vt dicitur j Neemie ꝓmo. z in magno timore a gentibus circūstantib⁹ intantū q̄ vna manu faciebant opera z altera tenebant gladiū. secundo qz subditur: z nullus quereꝛtur ex numero. i. deficiet. qz non omnes iudei reuersi fuerūt de babylone. se multi remanserunt amore vxorum quas ibi ceperant z prolis quā genuerant: vt dictum fuit esdre ꝓmo. Item quod exponūt de zorobabel. Suscitabo dauid germen iustum ꝛc. nō est verū quia ibi subdit. z regnabit rex ꝛc. qz zorobabel non fuit rex. Item quia de illo eodem rege subditur. Et hō est nomen qđ vocabunt eum dñs iustus noster. vbi enim translatio nostra habet. dominus: in hebreo habetur nomen domini tetragrāmaton: quod ꝓm doctores hebreorum est appropriatum summo creatori: z ideo non potest conuenire alicui puro homini. quod aūt dicunt vlterius q̄ iudei nomina dei imponebant filijs suis est ficticiuz: z maxime de nomie domini tetragāmaton. quod ꝓpter sui sanctitatē nullus audebat nominare nisi soli sacerdotes nec tamen vbiq; sed tm̄ in templo. Propterea expositores isti magis iudaizant q̄ iudei qui passum istum intelligendū dicunt ad litterā de xpo. Unde est translatio chaldaica que apud hebreos est autentica. z dr targū apud eos: vbi nos habemus. Suscitabo dauid germen iustuz habet: Statuā dauid messiam iustū. ꝓpter qđ litera ista de xpo est exponenda. z diuidit in tres ptes. qz primo ꝓdicitur fidelium congregatio. secundo subditur ꝯgregatis ꝯditio. ibi. Ecce dies. Tercio tanti beneficij recognitio. ibi. Propter. Circa primū dicit in pſona dñi.
e Et ego congregabo reliquias gregis mei. que congregatio non est intelligenda p localem motum: sed p vnitatem fidei z charitatis nexū ꝓm q dr Jo. xj. q xps moriturus erat p gente z vt filios dei qui dispersi erant con-

Caplm. xxiiij.

gregaret in vnum.i.in vnum ritū fidei xp̄iane de varijs sectis gentiū z iudeoꝝ in quibus erant dispersi.

f Et quertā eos ad rura sua.ager aūt dñicus est ecclesia z sicut dī ager vnus ꝓpter vnitatē vniuersalis eccl̄ie: ita p̄n dici plures agri: ꝓpter diuersas ꝓuincias in q̄bus viget cult⁹ xp̄i: z ꝓt diuersa loca huic cultui ꝓsecrata ad q̄ ꝓueniūt fideles. z dicūt hic rura.in hebreo aūt habet: Ad maneria sua.p q̄ clarius signant loca deo dicata.

congregabo reliq̄as gregis mei de oīb⁹ t̄ris ad q̄s eiecero eos illuc[e] z conuertā eos ad rura sua[g] z crescēt z multiplicabūt:[h] z suscitabo sup eos pastores z pascēt eos [i]Non formidabūt vltra: z nō pauebūt:[k] z nullus queret ex nūero dic̄ dñs.[l] Ecce dies veniūt dic̄ dñs:[m] z suscitabo dō germen iustū:[n] z regnabit rex[o] z sapiens erit

[p] z faciet iudiciū[q] z iusticiā i tra[r] i die⁹ ill⁹ saluabit iuda:[s] z israel habitabit ꝓfienter.[t] Et h̄ est nomē q̄ vocabūt eū dñs[v] iustus nr̄. [x]Propter h̄ ecce dies veniunt dic̄ dñs[y] z n̄ dicēt vltra viuit dñs q̄ eduxit filios israel de terra egypti: s̄ viuit dñs q̄ eduxit z adduxit semen⁹ israel de terra aquilonis z de cūctis terris ad

videt. z vbi habemus:dñs in hebreo habet nomē dñi tetragrāmaton. Item Judi.vj.legit. Edificauit ergo altare dño vocauitq; illud dñi pax.vbi in hebreo habet nomen dñi tetragāmaton. Item Exo.xxv. Edificauit moyses altare dño z vocauit nomē ei⁹ dñs exaltatio mea vbi habemus dñs: in hebreo bī nomē dñi tetragrāmaton:s̄ ista nō derogant dictis Ra.moy.q; nullum p̄dictoꝝ nominat noie dei ꝓpio z absolute:s̄ a q̄dam effectu dei:ergo nullus homo ꝓprie z absolute vocatur deus: s̄ cum quadā ꝓnotatōne z ab aliq̄ effectu dei:sicut ml̄ti sūt vocati deo datus dominus dedit: z similiter de pluribus tam hominibus q̄z locis:sicut est in locis allegatis supra:vt p̄z intuenti. Verūtamē in p̄ma auctoritate dicente. Et nomen ciuitatis.dñs debet addi ibidem.vnde translatio chaldaica bz nomen ciuitat̄: exponēt a die a qua faciet dñs descendere diuinitatez suam ibidem.z sic patz ad alia: quid sit dicendū: quia semp cum aliqua cōnotatione ponitur dictum nomē q̄n ponitur p alio q̄z p vero deo.

a Mon formidabūt vltra.istud refert ad statū triūphantis ecclie q̄ sil̄ currit cū statu ecclie militantis a tpe passionis xp̄i p quā apta fuit ianua celestis.in illo ꝩo statu formido nō habet locū:s̄ firma securitas z eterna.

k Et nullus queret ex numero.s.p̄destinato⁊ de q̄ nullus deficiet ab assecutione celestis patrie.

l Ecce dies.Hic p̄n describit ꝓditio congregatiōis.s. xp̄i dei veri et hois:cuius vera būanitas ostendit ibi.

m Suscitabo dauid germen iustum.quia factus ē rex ex semine dauid s̄m carnem.ad Ro.j.

n Et regnabit rex.ꝓpter q̄d dicit Matth.vlti. Data est mihi omnis potestas in celo z in terra. o Et sapiens erit.sapia increata z creata. p Et faciet iudiciū discretionis in p̄nti discernendo fideles ab infidelibus vocando aliquos ad fidē z alios dimittendo suo iusto iudicio: licz nobis occulto: z iudiciū discussionis in fine mundi.

q Et iusticiā.dando legem euangelicā q̄ obtinet pfectā iusticiā: z in fine mundi ꝓferendo iustam sniam de retributione bonoꝝ: z punitiōe maloꝝ:vt hī Matth.xxv.

r In diebus illis saluabit iuda.i.quicūq; vere ꝓfitens corde z ore nomen domini: z q̄ iste sit intellectus p̄z non solum per expositores latinos sed etiam hebreos. quia Genesis.xlj.dicit quedā glosa hebraica. Poterit ne dici q̄ redemptor sit leuans facies.i.acceptor ꝓsonaꝝ. z subditur ibi.absit.sed oēs ꝓfitētes ei corde suo z ore z opibus saluabit.sicut scriptū est hieremie.xxiij. In diebus illis saluabit iuda.ac si dicat ꝓfitentes ei.hec glo.

s Et israel habitabit ꝓfidenter.istud refertur ad statū ecclesie triūphantis vbi est summa securitas.

t Et hoc ē no.q̄d w.eū do. In hebreo habet nomē dñi tetragrāmaton.q̄d nō p̄t dici nisi de deo vero. Dicit.n. Ra.moy.li.directiōis ꝓpleroꝝ q̄ hoc est nomen impositū a deo ad significandū essentiā diuinā s̄m se absq; aliquo respectu ad creaturā: ꝓpter hoc est oīno incōmunicabile. Alia ꝩo noia aliquo mō cōmunicabilia sunt:sicut hoc nomen dñs cōicatur magnis ꝓsonis hūtibus subiectos: z q̄ ꝓmouit aliquē dī eius creator:sicut cōiter dī q̄ ꝓmotus est creatura eius.similiter hoc nomen deus: q; iudices dicunt dij. Exo.xxij. Utriusq; n.causa ad deos ꝓueniet. Et p hoc p̄z diuinitas vera ipsius xp̄i.hoc aūt nomen apud hebreos dī ineffabile: z iō translator loco ipsius posuit nomen cōmune: z hoc modo transfert dictum nomen vbicūq; in veteri testamento inuenit. Aliqui dicūt q̄ h̄ nomē dñi tetragāmatō nō dī de deo tm̄modo: s̄ etiā de aliis:vbi gr̄a Ezech.vlt.dī:Et nomē ciuitat̄ dñs z vbi habemus dñs:in hebreo bī tetragāmaton:q̄ h̄ nomen tetragrāmaton quod stat hic p ciuitate: nō dicitur de deo. Item Gen.xxij. vocauit abraā nomē loci illi⁹ dñs

v Justus noster .id est iustificans nos: p q̄d etiam oñditur eius diuinitas cuius ꝓprium est iustificare impiū. Sciendū aūt q̄ hebrei ne ex hac auctoritate cogerent xp̄i diuinitatē confiteri quē expectant futurum hoiem purum:moysen tamen sanctiorē:dicunt q̄ littera hebraica talis est. Et hoc est nomen eius qui vocabit eū dñs iustus nr̄a q̄ nomen dñi tetragrāmaton quod soli deo ꝓuenit:non dicitur hic de messia s̄m eos: sed de deo qui vocabit eum ad redemptionem iudeorum: z ipsi possunt sic mutare litteram de facili: quia dictio hebraica que hic ponitur.s. esser indifferenter accipitur ꝓ qui z ꝓ q̄d. Item vocabunt eu⁊ z vocabit eū eisdem literis hebraicis penitus scribunt: s̄ varie puncrant.que punctatio p̄t valde de facili fieri: z q̄ iudei talem falsitatem fecerint in hoc loco p̄z p lxx.interp̄tes q̄ fuerūt iudei valde litterati: z in hoc loco sic transtulerūt. Et hoc est nomen q̄d vocabunt eū dñs Justus noster. nec tamen p hoc reuelauerūt diuinitatem christi ptolemeo regi quam intendebant ei celare s̄m q̄ dicit biero.in plurib⁹ locis: q; ꝓ noie dñi tetragrāmaton transtulerūt nomen grecum signans dñm:sicut hoc nomen dñs ponitur in translatione latina:quod nomen nō solum dicit de deo sed de quolibet homine magno. Falsitas etiam p̄dicta p̄z p trās-lationē chaldaicam que sic habetur in hoc loco: Et h̄ est nomen quod vocabunt ei ⁊c̄.

x Propter hoc. Hic ꝓsequenter ponitur tanti beneficij recognitio cum dicitur.

y Et non dicent vltra viuit dñs ⁊c̄. quia sicut ad p̄sentiam maioris luminis minus obfuscatur:sic aduenient beneficio incarnationis iesu xp̄i z redemptionis nostre p eum facte obfuscata sunt oia beneficia et quasi obliuioni data que fuerūt in veteri lege tāq; modica aut nulla respective. z Sed viuit dñs q̄ eduxit z adduxit ⁊c̄.quod nō potest intelligi de ritu captiuitatis babylonice:q; illud beneficiū quasi incompabiliter minus fuit q̄z eductio filioꝝ israel de egypto in tot signis z mirabilibus diuinis: z in tanta multitudine q̄ erant sexcenta milia absq; mulieribus z pueris:

ꝛ ideo ista adductio intelligit̄ de vocatione ad fidem xp̄i: qꝛ de om̄ibus terre ꝑtibus sunt aliqui vocati: ꝛ ista vocatio maior est ꝛ excellentior quasi incompabiliter omnibus beneficijs veteris testamenti.

a Et hitabunt in terra sua.i.in ecclesia militante: et postea in triumphante q̄ est terra viuentiū p̄romissa fidelibus in premiū vt freqūnter supius declaraui.

b Ad ꝓphetas Hic ꝯn̄r neq̄ciā malorū pastorū diffusi⁹ resumit ꝛ p̄ arguit eorū vitā.secūdo doctrinā.ibi. Hec dicit. Prima adhuc in duas: qꝛ p̄ arguitur eorū mala vita. scd̄o subdit̄ pena.ibi Idcirco. Circa primū dicit hieremias.

c Contritū est cor meū ꝛc̄: quia dolebat de mala vita sacerdotuz ꝛ falsorū ꝓphetaruz: cōpatiebat̄ etiā eorū nature ꝓpter mala que videbat eis imminere: licz eorū culpam odiret.

d Factus suz quasi vir ebrius .i.attonitus pre eorū malicia ꝛ sequenti pena: iō subditur.

e A facie dn̄i. vindictā p̄parātis. f Quia adulterijs repleta est terra sicut dictum est s̄.v. Vnusquisq̄ ad vxorē ꝓximi sui binniebat. g Quia a facie maledictionis.i.ꝓpter blasphemias ꝯtra deum ꝛ alia mala.

h Luxit terra.p̄ siccitate nimia: sicut diffusius explicatur supra.xiiij. Sicut em̄ pratum dicitur ridere metaphorice qn̄ viret: sic terra lugere qn̄ aret.

i Factus est cursus eorū malus.ad mala em̄ currebant sine freno rationis ꝛ diuine legis.

k Et fortitudo eorū dissimilis.patribus antiquis.

l Propha nāq̄ ꝛ sacerdos polluti s̄t.luxuria ꝛ auaricia. m Et i domo mea.i.in tēplo meo noi dedicato.

n Inueni malū eorū.i.ydola q̄ colebant.iiij. Re.xxj. Idcirco. Hic subiungit̄ pena cū dr̄.

o Idcirco via eorū erit q̄si lu.ꝛc̄. hoc est dictum inferam eis plura mala sup aliud.

p Et in ꝓphis samarie.q̄ iam erant in captiuitatem ducti a sexto anno ezechie.iiij. Reg.xviij. vbi habem⁹ fatuitatē: in hebreo habet̄ blasphemiā.ideo subdit̄.

q Et ꝓphabant in baal.querēdo rn̄sum ab ydolo vel potius a demone in ipso: ꝛ non a deo: ꝛ sic erat quedā blasphemia: qꝛ p hoc ostendebāt q̄ reputabant baal plusq̄ deum. r Et in ꝓphetis hierl'm vidi silitudinem.ad ꝓphetas samarie: adulteriū.i.ydolatriā.

s Et iter mendacij.qꝛ decipiebant ꝓplm iude. sicut ille populū samarie. In hebreo habetur sic: Vidi turpitudinem adulterij ꝛ iter mendacij.turpitudo em̄ adulterij ē qn̄ adultera in eode lecto r̄cipit adulterū cū marito: ꝛ sic isti fecerunt: qꝛ in templo dn̄i ydolū posuerūt.

t Et confortauerunt suo malo exēplo ꝛ v̄bo falso.

v Manus pessimorū.ad permanēdum in peccato.

x Facti sūt mihi oēs sodoma.i.abominabiles: vt sodomite: ideo subditur inflictio pene.

y Ecce ego cibabo eos absinthio ꝛc̄.i.replebo eos pena amarissima.

z A ꝓphetis em̄ hierl'm egressa est pollutio.ydolatrie ꝛ aliorū malorū.

a Sup oēm terram.s.iudee.qꝛ populus eos imitabatur.

b Hec dicit dn̄s Hic consequenter arguitur ꝓphetarū falsorū ꝛ sacerdotū doctrina: ꝛ p̄ q̄tuz ad denunciationez falsitatis. secundo q̄tuz ad derisionē veritatis.ibi. Si igitur. Prima adhuc in duas: quia p̄mo arguitur in eis denūciatio falsi: secūdo coloratio dicti. ibi. Audiui. Circa p̄mū dicit̄.

c Nolite audire verba ꝓphar̄.qui ꝓphetant mendaciū ad vos decipiendū. d Visionē cor.sui.i. fictā ab eis.

e Dicunt eis qui blasphemabāt me.ore ꝛ ope.

f Pax erit vobis.assecurādo ꝛ nutriēdo eos in malis.

g Quis em̄ affuit in ꝯsilio dn̄i.de ꝓphis sic loquētibus q.d.nullus: quia eueniet ꝯtrariū: ideo sequit̄.

h Ecce turbo dn̄ice idignatōis.i.ipetus diuīe vindicte

i Sup caput impiorū.siue sint sacerdotes siue ꝓplares.

k Non reuertet̄.i.nō impedie t̄ s̄ absq̄ dubio veniet.

l In nouissimis diebus.i.tpe destructionis ciuitat̄ qd̄ dr̄ hic vltimū: quia tunc terminatū fuit regnū iudeorū.

m Intelligentis ꝯsilium meum.i.penam quam disposui inferre videbitis p effectum.

n Si stetissēt in ꝯsilio meo.v̄bis ꝓphar̄ meorū credēdo

o Et no. fe.ver.mea po.meo.sicut tenebant̄ ex officio.

p Auertissem eos vtiq̄ a via mala.spm̄ vere penitētie eis ꝯferendo. q Putasne deus e vicino ego sum.i.cognoscens tm̄ illa que sunt ꝓpe me ꝛ nō ea que sunt longe hoc nō inducitur ad excludendū doctrinā falsam aliquorū sacerdotū q̄ dicebant dei ꝓuidentiaz attingere tm̄ ad

q̄s eie cerā eos illuc:[a] ꝛ hitabūt in t̄ra sua.[b] Ad ꝓphas Cōtritū ē cor meū i medio mei ꝯtremuer̄t oīa ossa mea [d] Factus sū q̄i vir ebri⁹: ꝛ q̄i hō madidus a vino[e] a facie dn̄i: et a facie verborū sctōrū ei⁹:[f] qꝛ adulterijs repleta ē terra[g] qꝛ a facie maledictionis[h] luxit terra: arefacta s̄t arua deſti[i] Fact⁹ est cursus eorū mal⁹:[k] ꝛ fortitudo eorū dissimilis.[l] ꝓpha nanq̄ ꝛ sacerdos polluti sūt:[m] ꝛ in domo mea[n] inueni maluz eorū ait dn̄s.[o] Idcirco via eorū erit q̄si lubricū in tenebris īpellēt̄.n.ꝛ corruēt ī ea. Afferā.n.sup eos mala: annū visitatiōis eorū ait dn̄s[p] Et in ꝓphis samarie vidi fatuitatē[q] ꝛ ꝓphabāt ī baal: ꝛ decipiebāt ꝓplm meū isrl'.[r] Et in ꝓphis hierl'm vidi silitudinē adulterātiū[s] ꝛ iter mēdacij[t] Et ꝯfortauerūt[v] manus pessimorū: vt n̄ ꝯuertet̄ vnusq̄sq̄ a malicia sua.[x] Facti sūt mihi oēs sodoma: et hitatores eius q̄i gomorra. Propt̄ea h̄ dic̄ dn̄s exercituū ad ꝓphas:[y] ecce ego cibabo eos absinthio: ꝛ potabo eos felle[z] A ꝓphis.n.hierusalē egressa ē pollutio[a] sup oēm t̄rā.[b] Hec dic̄ dn̄s exercituū[c] Nolite audire verba ꝓphar̄ q̄ ꝓphetāt vob: ꝛ decipiūt vos:[d] visione cordis sui loquūt̄: nō d̄ ore dn̄i [e] Dicūt his q̄ blasphemant me: locut⁹ est dn̄s:[f] pax erit vob: ꝛ oīb q̄ ābulāt in prauitate cordis sui dixer̄t nō veiet sup vos malū.[g] Quis em̄ affuit in ꝯsilio dn̄i: ꝛ vidit ꝛ audiuit s̄monem eius Quis ꝯsiderauit v̄bū illi⁹ ꝛ audiuit:[h] Ecce turbo domīce indignatōis egredie t̄ ꝛ tepestas erūpens[i] sup caput impiorū veiet[k] Non reuertet̄ furor dn̄i vsq̄ dū faciat: ꝛ vsq̄ dū cōpleat cogitatōez cordis sui[l] In nouissimis diebus[m] intelligetis ꝯsiliū ei⁹. Nō mittebā ꝓphas ꝛ ipsi currebant: nō loq̄bar ad eos: ꝛ ipsi ꝓphabāt.[n] Si stetissēt ī ꝯsilio meo[o] ꝛ nō fecissent v̄ba mea ꝓplo meo: [p] auertissez vtiq̄ eos a via sua mala ꝛ cogitatōib suis pessimis.[q] Putasne de⁹ e vicio

LL v

lupiora ꝛ nō ad iſta inferiora: q̄ error incepit a tpe ſancti Job. In ꝑſona ſic errantiū dr Job. xxij. Circa cardines celi pambulat nec noſtra ꝓſiderat. Sed qz rei ꝓuidentia attingit ad oia quātūcūq; occulta: ideo ſequitur.

r Si occultabit ē. i. nō occultabit: qđ ꝓbat ex eius pnīa vbiq; cū dr.

s Nunq̄d nō celū ꝛ terram ego impleo. q. d. ſic.

t Audiui. Hic pñter arguitur in falſis ꝓphetis coloratio ſui dicti. ad q̄ eīm q̄ magis ſibi crederet vtebant hoc loquendi ꝓphetaꝝ ꝛ ē eſt qđ dr.

t Audiui que dixerunt ꝓphe. ſ. falſi: qz verba eoꝝ nota ſunt mihi.

v Prophetātes in noie meo mendaciū. p̄mittentes ſue falſe ꝓphetie: q̄ dicit dñs: ſicut prophete veri.

x Somnia. i. viſionē a deo accepi in ſōno: ꝛ qz hoc faciebant ad facilē capiendū populuz vt deū ēē dīo ſequēt

y Qui volunt facere vt obli. po. me⁹ nomei. p ſuaz falſam doctrinā. hō ſequit

z Prophetā qui hz ſomniū. ſ. vanū.

z Narret ſomniū. i. referat tā q̄ ſomniū ꝛ ꝑmittat: q̄ dicit dñs.

a Et q̄ hz ꝑmonē meā. ſicut hieremias ꝛ alīj veri ꝓphe.

b Loquat ꝑmonē meū vere. ſ. p̄mittendo q̄ dr dñs.

ego ſum dr dñs: ꝛ nō de⁹ de longe? Si occultabit vir in abſcōditis: ꝛ ego nō videbo eū dr dñs. Nūq̄d n celū ꝛ terrā ego impleo dicit dñs: Audiui q̄ dixerūt ꝓphe⁹ p phetātes i noie meo mēdaciū atq; dicētes: Sōniaui ſōniaui. Uſq;q̄ iſtō ē i cord ꝓphaꝝ vaticinātiū mendaciū: ꝛ ꝓphetātiū ſeductōes cordis ſui? Qui volūt facere vt obliuiſcat pꝑs meus noīs mei ꝑ ſomnia eoꝝ q̄ narrant vnuſq;q; ad primū ſuū: ſic obliti ſunt pres eoꝝ nomis mei ꝑ baal ſ Propheta q̄ hz ſōniū ſ narret ſōniū: ꝛ q̄ hz ꝑmonē meum: lo q̄t ꝑmonē meū vere Quid paleis ad triticū dr dñs Nūq̄d nō ꝟba mea ſūt q̄ ſi ignis ardēs dicit dñs: ꝛ q̄ſi malleꝰ ꝑterens petrā. Propterea ecce ego ad ꝓphas ait dñs q̄ furant ꝟba mea vnuſq;q; a ꝓximo ſuo. Ecce ego ad ꝓphas ait dñs q̄ aſſumūt līguas ſuas: ꝛ aiunt dicit dñs Ecce ego ad pro-

phetas ſōniātes mēdaciuz dr dñs: q̄ narrauerūt ea ⁊ⁿ et ſeduxerūt ꝓpl̄m meū i mēdacio ſuo: ⁊ i miracul̄ ſuis cū ego nō miſiſſē eos: nec mandaſſē eis: q̄ nihil ꝓfuerūt populo huic dr dñs Si igr interrogauerit te ꝓpl̄s iſte vel ꝓpha aut ſacerdos dicens: qđ ē on dñi dices ad eos: Vos eſtis onus Proiciā q̄ppevos dr dñs Et ꝓpha ꝛ ſacerdos ꝛ ꝓpl̄s q̄ dr on dñi: viſitabo ſup virū illū ꝛ ſup domū ei Hec dicetis vnuſq;q; ad ꝓximū ꝛ ad fratrez ſuū. Quid rñdit dñs: ꝛ q̄d locut ē dñs. Et on dñi vltra non memorabit: qz onus erat vnicuiq; ſermo ſuus Et peruertiſti ꝟba dei viuentis: dñi exercituū dei nr̄i. Hec dices ad ꝓphetā. Quid rn tibi dñs ꝛ q̄d locutus eſt dñs. Si aūt on dñi dixeritis ꝓpt̄ h: hec dr dñs. Quia dixiſtis ꝑmonē iſtum onus dñi: ꝛ miſi ad vos dicēs: nolite dicere on domini propterea ecce ego

c Quid paleis ad triticum. i. ſicut palee nō ſunt tritico cōmiſcende vel econuerſo: ſic nec nomen dñi eſt adiungendum falſe doctrine ꝓphetarum.

d Nunq̄d nō ꝟba mea ſunt q̄ſi ignis. q. d. ſic. ꝓpter qđ dixit hieremias ſupra. xx. capō. Factus eſt ꝑmo dei quaſi ignis exeſtuās in corde meo. q. d. ſicut ignis ꝓſumit paleas ꝛ malleus ꝓterit petras: ſic virtus noīs mei q̄ colorant falſitates ſuas erit occaſio attritionis ꝛ ꝓſumptionis eoꝝ. nō ſequit. e Ecce ego. ſupple paratus ſum.

f Ad ꝓphas. i. ad puniendū ꝓphas falſos.

g Qui furant verba mea. a veris ꝓphetis. ꝓſiderabāt eīm attente modū loquendi ipſoꝝ ꝛ illo vtebant in ſuis falſis ꝓphetijs: ſic anānias audiuit i ꝓncipio regni ſedechie hieremiā dicentem. Hec dicit dñs exercituū. Ecce ego ꝓfringam arcū belam infra. xlix. ꝛ ad ſimilitudinem huius dixit quarto anno ſedechie. Hec dicit dñs. Sic cōfringā iugū nabuch. ē. infra. xxviij. ideo ſequit.

h Qui aſſumūt līguas ſuas. i. modos loquēdi ꝓphetaꝝ dñi. i Et aiunt dicit dñs. in ſuis falſis ꝓphetijs.

k Ecce ego ad ꝓphetas. exponit vt ſupra.

l Sōniantes mendatiū. dicētes ſe habuiſſe a deo viſionem in ſomno. m Et ſeduxerunt ꝓpulum meum in mendacio ſuo. quod finxerunt. n Et miraculiſ ſuis.

o Si igr interro. te ē. quod ē onus dñi. ꝓphetiam tuaz onus noīans deriſorie

p Dices ad eos. Vos eſtis onus. ſ. importabile ꝓpt̄ peccatoꝝ vioꝝ pondus. ideo ſubditur.

q Proiiciam quippe vos. in captiuitatem.

r Dicit dñs. ſicut ꝓiicitur importabile onus.

s Et ꝓpha ꝛ ſa. ꝛ po. q̄ dicit onus dñi. veridēdo ꝓphiam veram. t Viſitabo ē. i. puniā eum in ꝑſona ſua grauiter ꝛ in ꝑſonis ſibi ꝓiunctis. Conſequente docet eos loqui reuerenter de ꝓphia dñi cū dicit.

v Hec dicetis. i. ſic loquimini de ꝓphia dñi.

x Quid rñdit dñs. ꝓphe inquirenti ab eo.

y Et quid lo. eſt dñs. ꝓphas inſpirando.

y Et onus dñi vltra nō memorabit. i. ꝓphetia dñi amplius nō noiabitur a vobis de noie oneris.

a Quia onus vni. erit ſer. ſuus. i. ſi loquat de ꝓphia dñi noiando eā onus: puniet grauiter ꝑ tali ꝑmone.

b Et quer. ver. dei vi. i. querſe noiaſtis nomiando ea onera deriſorie. in hebreo autem habetur. Et peruertiſtis verba deoꝝ viuentium. ꝑ quod in diuinis oſtenditur pluralitas ꝑſonaꝝ ꝛ vnitas eſſentie cū ſubditur in ſingulari. Dñi exercituū dei noſtri.

c Hec dices. Docet modū loquēdi reuerenter cū ꝓphia dñi ꝛ ꝑz ſnia ex dictis qz eſt replicatio eiuſdē ad maiorem aſſertionē: ꝛ quia hanc dei monitionem ꝑ tempſe

dr dñs. Si aūt on dñi dixeritis ꝓpt̄ h: hec dr dñs. Quia dixiſtis ꝑmonē iſtum onus dñi: ꝛ miſi ad vos dicēs: nolite dicere on domini ꝓpterea ecce ego

rũt:ĩ sequũt pena ibi. ¶ Propterea ecce ego tollã vos de ter. ve. portans. s. ad alienã: qđ impletũ fuit in in trãsmigratione ioachim regis iude inchoative: z plẽ mative in captiuitate babilonica tpe sedechie.

¶ In ca. xxiij. vbi dr in postil. Sciẽdũ aũt q̃ hebrei ẽ.

¶ Additio. j.

Hebrei nõ solũ subterfugere nituñ a veritate buj⁹ auctoritatis que diuinitatez xpi satis manifestat q̃ va rietetẽ litere p̃ut postillator dicit: quã varietatẽ recte cõsutat p̃ut in postilla: sed etiam dicũt q̃ licz nomẽ dñi tetragrãmaton nõ deueniat eẽntialr alicui creature: tñ q̃cq̃ in scriptura creatura denoiatur p̃dicto noie ad effectum ipsius rei. Ad qđ inducunt illud Exo. xxij. vbi dr. Edificauit moyses altare: z vocauit nomen eius dñs exaltatio mea. Et vbi nos habemus dñs. in hebreo ponit tetragrãmaton qđ no conuenit ipsi altari p̃n essentiam: ꝫ denoiat sic ab effectu ipsius dñi exaltantis pl̃m israel: vt ibidẽ exponit in postilla. vnde in p̃posito dicũt q̃ hoc nomen p̃prium dei. s. dñs iustus noster: dicit de illo germine suscitãdo de dauid nõ essentialit: ꝫ ab effectu ipsius dei iustificantis. Sed illa cauillatio nõ valet. nam, put habet in thalmud in libro q̃ dicit bababata alꝫ babalbatra in distinctione que incipit: q̃ vidit nauẽ: habet expresse q̃ messias vocatur noie dei tatragrãmaton: ad qđ allegat ista auctoritas hieremie. Hoc est nomen qđ vocabunt eum dñs iustus noster. Et sic pr q̃ nomen dei essentialiter intelligitur in hac auctoritate. ibi eñ de essentiali noiatione loquitur vt ibidem pr ẽ.

¶ In eodem ca. vbi dr in postil. Circa qđ sciendũ q̃ sacerdotes z falsi p̃phe derisorie noiabant onus prophetiam.

¶ Additio. ij.

Vbi nos habemus in hoc loco onus: in hebreo habetur hec dictio: masca: q̃ vno modo significat idem qđ onus: alio modo significat assumptionẽ. s. verbum assumptũ a p̃pheta: vnde Numeri xxiij. z. xxiij. vbi dicitur de balaam assumpta parabola dixit: in hebreo habetur ratio istius dictionis. s. masca, put signat assũptionẽ vbi vel parole dei: z sic in alijs locis similibus: vbi ergo grauc erat seu pẽderosus qđ p̃phetizabat irrisores vocabãt illam p̃phetiã onus intelligendo in prima significatione. Quia igit p̃phete solebant peccantibus tristia enunciare: vt ad penitentiam eos reuocarent: que tñ deus sepe misericordi ter differebat: ideo ipſ's pseudop̃phetaꝫ fraude dece-

ptus putabat nõ ventura q̃ dñs minabat: vñ z p̃phetam verã z seriosam in ludũ vertebat: z veris p̃phis irridendo dicebat. Di viri pondus seu onus dñi annunciant. Vnde iam vltra p̃phetia nõ visio ꝫ onus vel pondus dñi apud eos dicebat: z iõ dñs ad hieremiã dicebat. Si interrogauerit te populus ẽ. z hec sententia plenius habet in glosa.

¶ Caplm. xxiiij.

Ostendit. Superius posita est hieremie p̃phetia q̃ p̃ter ostendit in pte ipleta: z diuiditur in duas: q̃ primo oñdit hec impletio: secũdo ponit p̃phetie hieremie repetitio capitulo sequẽti. Prima in duas: q̃ primo ponit quedaꝫ imaginaria visio: z secũdo ponit eius expositio. ibi. Et factũ est. aliter. n. nõ fuisset vera p̃phetia nisi hieremias intellexisset visionez sicut pharao vidẽs spicas nõ fuit p̃pheta: quia nõ intellexit significationeꝫ p̃pter quod dicit Dañ. x. Intelligẽtia opus est in visione. Circa primuꝫ dicit.

a Ostendit mihi dñs: z ecce duo calathi pleni ficis positi ante tẽplũ dñi: postq̃ transtulit nabuch. rex babylonis iechoniã filium ioachim regem iuda et p̃ncipes eius z fabrũ: z inclusorẽ de hierlim z adduxit eos ĩ babylonẽ. Calathus vnus ficus bõas habebat nimis: vt solẽt fic⁹ esse p̃mi tpis. Et calathus vnus ficus habebat malas nimis: q̃ comedi nõ poterãt eo q̃ ẽnt male. Et dixit dñs ad me. Quid tu vides hieremia. Et dixi. Fic⁹ fic⁹ bõas bõas valde: z malas: malas valde: q̃ comedi nõ p̃nt eo q̃ sint male. Et factũ est vbũ dñi ad me dicens: Hec dicit dñs de⁹ isrl. Sicut fic⁹ he bone: sic cognoscã transmigratõem iuda quã emisi de loco isto in trã chaldeoꝝ in bonũ: z ponã oculos meos sup eos ad placãdũ. Et reducã eos in trã hãc: z edificabo eos z nõ destruã z plãtabo eos z nõ euellã: z dabo eis cor vt sciãt me quia ego sum dñs. Et erũt mihi in pl̃m: z ego ero eis in deũ qr reuertent ad me in toto corde suo. Et sicut fic⁹ pessime q̃ comedi nõ possunt eo q̃ sint male. Hec dic dñs: sic dabo sedechiam regem iuda z p̃ncipes ei⁹ et reliquos de hierusalem qui remanserunt in vrbe hac

b Ecce duo calathi ẽ. hoc vidit hieremias p̃mo visiõe imaginaria. Et subdit huius visionis tps cum dr.

c Postq̃ transtulit nabuch. ẽ. de qua translatione plenius dictũ est supra. xxij. d Et fabrũ. i. artificẽ subtilẽ.

e Inclusorem. i. aurifabrum qui gemmas p̃ciosas posuit in auro vel argento: z in hoc patet p̃phetiã hieremie impletam esse in pte: qui freqnter p̃diterat regem populum in babylonem ducendum. Cetera patent in littera q̃tum ad visionem imaginariam.

f Et factum est. Hic p̃sequenter ponitur expositio siue intellectus dicte visionis cum subditur.

g Sicut ficus be bone sic cognoscã. trãsmi. iuda ẽ. i. trãsmigratis dabo gratiã meã: z erit eis multo melius q̃ illis qui remanserũt in iudea: qr ioachin rex iuda p filium nabuch. fuit repositus in magno statu valde: vñ q̃ habetur. iiij. Reg. vltimo. z daniel z socij eius z mardocheus q̃ fuerũt de transmigratis cũ ioachin: fuerũt multũ honorati a regibus: vt p̃z in libris hester z daniel. Hec aũt visio facta fuit hieremie: qr illi q̃ erãt in hierlim cũ sedechia rege reputabant miseros ioachin regem z alios q̃ cũ eo educti fuerãt in babylone. h Et reducam eos in ter. hãc. licz eñ ioachin daniel z socij eius z mardocheus nõ redierunt in p̃fonis p̃priis: redierũt tñ in posteris suis. plures etiam illoꝝ qui cum eis transmigrauerũt completis lxx. annis etiã in iudeã redierunt. i Et edificabo eos ẽ. i. multiplicabo eos in ple z bonis tpalib⁹. k Et dabo eis cor vt sciãt me. multiplicabo eos in bonis spũalib⁹ l Et sicut ficus pessime. que sunt abominabiles.

m Sic dabo sedechiam regẽ. mihi z hominibus abominabilẽ quia postea fuit captus z exoculatus: z filij eius z nobiles occisi: z pl's p̃tim occisus: z partim captiuatus

ꝛ ciuitas cõbusta:ꝛ ex hoc pꝫ huius lre sentẽtia vsq; ibi.
n ¶ Et in maledictiõe.qꝛ post istam miseriã q̃cũq; maledicebat alteri:sic dicebat:sic accidat tibi sicut fecisti regi ꝛ pplo eius. o ¶ Et mittã in eis gla.ꝛ fa.ꝛ pestem. qꝛ aliqui eoꝝ fuerũt gladio mortui:ꝛ aliqui fame:ꝛ aliq̃ corruptione aeris seu mortalitate.

¶ Caplm.xxv.

a ¶ Erbũ. Hic ponit replicatio ꝓbetie bieremie:ꝛ p̃ q̃ tũ ad hoc q̃ reprehenderat pplm malitiaꝝ: secundo q̃tũ ad hoc q̃ pnũciauerat penã.ibi. Propterea ¶ Circa pmũ p̃ notatur tps cũ dr.

b ¶ In anno.iiij. ioachim filij iosie. ex hoc pꝫ q̃ hec revelatio facta bieremie fuit ante transmigrationẽ pcedẽti ca.dictam: qꝛ iechonias siue Joachin sub q̃ facta est illa transmigratio fuit filius istius ioachim sicut victuꝫ ẽ supra.xxij. Et io subdit ¶ Postq̃.i. post istã revelatõꝫ factã hiẽmie trãslatus ẽ iechonias qꝛ octauo anno pꝰ includẽdo hũc q̃rtũ annuꝫ ioachim patris eius trãslatus fuit.

b ¶ Ipse est pmus ãnus nabuch. qd̃ pꝫ ex hoc q̃.xix.anno nabuch. destructa fuit bierlm.iiij. Reg.vlt. ꝛ a q̃rto anno isti⁹ ioachim inclusiue vsq; ad. xj.annũ sedechie i q̃ destructa fuit ciuitas fluxerũt.xix. ãni.s.viij. de regno ioachim q̃.xj.ãnis regnauit.ꝛ.xj.d̃ regno sedechie. Cetera patent vsq; ibi.

ꝛ q̃ hitãt ĩ terrã egypti. Et dabo eos in vexatiõez afflictionẽq; oĩbꝰ regnis terre:ĩ obprobriũ ꝛ ĩ parabolã ꝛ ĩ puerbiũ ꝛ ĩ maledictõez in vniuerꝛ loc̃ ad q̃ eieci eos: ꝛ mittã in eis gladiũ ꝛ famẽ ꝛ pestem vnec ꝓsumãt de tra quã dedi eis ꝛ pribus eoꝝ. Ca.xxv.

¶ Erbũ qd̃ factuꝫ ẽ ad hieremiã de oĩ pplo iude: in anno q̃rto ioachĩ filij iosie regꝫ iuda:ipse ẽ ãnꝰ pmꝰ nabucho.regis babylonis. Et locutus ẽ hieremias ppheta ad oẽm pplm iuda ꝛ ad vniuersos hitatores hierusalẽ dicens. c ¶ A tercõdecimo anno iosie filij ãmon regis iudas vsq; ad diẽ hãc:ipe est tercꝰ ꝛ vicesimus ãnus fcm̃ ẽ ꝟbũ dñi ad meꝰ ꝛ locutus sũ ad vos de nocte ꝓsurgens ꝛ loquẽs ꝛ nõ audistiꝫ ꝛ misit dñs ad vos oĩs servos suos ꝓphas ꝓsurgẽs diluculo mittẽsq;. ꝛ nõ audistis neq; inclinastiꝫ aures vestras vt audiretiꝫ cũ diceret Reuertimĩ vnusq̃sq; a via sua mala:ꝛ a pessimis cogitatõibꝰ vrĩs:ꝛ hitabitiꝫ ĩ terra quã dedit dñs vob ꝛ pribus vrĩs a secko ꝛ vsq; ĩ seckz.

Et nolite ire post deos alienos vt seruiatis eis adoretisq; eos neq; me ad iracũdiã pvocetis in opibꝰ manuũ vestraꝝ ꝛ nõ affligã vos. Et nõ audistis me dicit dñs: vt me ad iracũdiã pvocaretis in opibꝰ manuũ viaꝝ in malũ vim. ¶ Propterea hec dicit dñs exercituũ. k ¶ Pro eo q̃ nõ audistis ꝟba mea:ecce ego mittam ꝛ assumã vniuersas cognatiões aq̃lonis ait dñs ꝛ nabucho.regez babylonis m seruũ meũ ꝛ adducã eos sup̃ trã istã ꝛ sup̃ hitatores eiꝰ ꝛ sup̃ oẽs natões q̃ in circuitu illiꝰ sũt ꝛ interficiã eos ꝛ ponã eos in stuporẽ ꝛ in sibilũ ꝛ in solitudies sempiternas. Perdãqꝫ ex eis vocem gaudij ꝛ vocẽ letitie: vocez sponsi ꝛ vocez sponse ꝰ vocẽ molę ꝛ lumen lucerne. Et erit vniuersa tra eiꝰ in solitudinẽ ꝛ in stuporẽ: ꝛ fuiẽt oĩs gẽtes iste regi babylonis septuaginta ãnis. p ¶ Cũq; impleti fuerĩt septuaginta anni visitabo sup̃ regem babylonis ꝛ sup̃ gentẽ illã dicit dñs iniq̃tatẽ eoꝝ ꝛ sr̃ terrã chaldeoꝝ: q ꝛ ponam illam in solitudines sempiternas. Et adducam super

m ¶ Seruũ meum.in cõtum ex equebat diuinã iusticiam.

n ¶ Et adducaꝫ eos sup̃ ter.istã ꝛ sup̃ oĩs na.q̃ in arcu.illiꝰ sũt: qꝛ idumei pbilistei ꝛ alij circa iudeã habitantes fuerũt p nabuch. tẽpdati ꝛ captiuati ꝛ eoꝝ captiuitas hic denunciat cũ pena iudeoꝝ:qui sperabant eoꝝ adiutorio resistere regi babylõis. Cetera patent vsq; ibi.

o ¶ Uocẽ mo.ꝛ lumẽ lu. p̃ dẽsignat captiuitas habitatoꝝ.ꝛ sic nõ erit opꝰ mole neq; lucerne ꝓpter defectum habitatoꝝ.

p ¶ Cunq;. Hic p̃nr p̃dicit pena aduersantiũ iudeis ad bonorũ ꝰsolationẽ:vt p dictũ est:ꝛ diuiditur in duas p̃tes:qꝛ primo p̃dicitur destructio babylonioꝝ singulariter.secundo multoꝝ generalit. ibi. Quia sic. ¶ Circa pmuꝫ notat tpus destructiõis babylonie cũ dicit.

c ¶ A.xiij.anno.vbi incipit ista replicatio:qꝛ a.xiij.anno iosie cepit bieremias ꝓphare q̃ tpe fluxerũt anni.xxiij.vsq; ad quartũ annũ ioachim nõ subdit: iste annus.xxiij.

d ¶ Et locutus sum ad vos de nocte ꝓsurgens.i. vigilanter ꝛ pseueranter. e ¶ Et nõ audistis.vos emendando.

f ¶ Et misit dñs ad vos oẽs ꝓphas suos suos ꝓphas.ex q̃ pꝫ q̃ illo tpe fuerũt alij sancti ꝓphe q̃ mouebãt pplm ad bonũ.

g ¶ Consurgẽs dilu.mittẽsq;.i.valde diligenter vos admonens h ¶ Et nõ audistis.q.d.pseuerantia vestra in malo nõ ꝓuenit ex defectu diuine misericordie:ꝰ ex pte malicie vestre. Cetera patent in litera.

i ¶ Propterea. Hic p̃nr ponitur replicatio ꝓbetie q̃tũ ad penam:ꝛ primo exprimit pena iudeoꝝ. secundo pena suoꝝ aduersarioꝝ.ibi. Cũq; impleti.ꝛ hoc fuit ad consolationem aliquoꝝ bonoꝝ q̃ erant in populo iude: vt dictũ est supra.xxij. Circa pmũ dr.

k ¶ Pro eo q̃ nõ audistis ꝟba mea:ecce ego mittam ꝛ assumã vniuersas cognatiões aq̃lonis ait dñs ꝛ nabucho.regez babylonis seruũ meũ ꝛ adducã eos sup̃ trã istã ꝛ sup̃ hitatores eiꝰ ꝛ sup̃ oẽs natões q̃ in circuitu illiꝰ sũt ꝛ interficiã eos ꝛ ponã eos in stuporẽ ꝛ in sibilũ ꝛ in solitudies sempiternas. Perdãqꝫ ex eis vocem gaudij ꝛ vocẽ letitie: vocez sponsi ꝛ vocez sponse ꝰ vocẽ molę ꝛ lumen lucerne. Et erit vniuersa tra eiꝰ in solitudinẽ ꝛ in stuporẽ: ꝛ fuiẽt oĩs gẽtes iste regi babylonis septuaginta ãnis. p ¶ Cũq; impleti fuerĩt septuaginta anni visitabo sup̃ regem babylonis ꝛ sup̃ gentẽ illã dicit dñs iniq̃tatẽ eoꝝ ꝛ sr̃ terrã chaldeoꝝ: q ꝛ ponam illam in solitudines sempiternas. Et adducam super

p ¶ Cunq; impleti fuerint.lxx.anni visita.sup̃ regem baby.ipsum ꝛ regnum eius destruendo.quod fuit impletũ in occisione Balthasar regis babylonis:qꝛ tũc regnum suum datum est medis ꝛ persis: vt habetur Dañ.v.numeratio tamen istoꝝ septuaginta annorum varie inchoatur a diuersis. Expositoꝛes ẽim nostri cõmuniter incipiunt eam a destructione bierusalẽ vndecimo anno sedechie. Ra.sa. inchoat eam a q̃rto anno regni ioachi filij iosie:qui fuit annus pmus nabuchodonosoꝛ regis:vt dicit in pncipio huius capli. Ab isto vo anno exclusiue vsq; ad vndecimũ annũ sedechie fluxerũt.xviij.anni.septem de regno ioachim q̃ regnauit vndecim annis.ꝛ.xj.de regno sedechie. tps aut iechonie q̃ regnauit inter istos duos includitur in istis.xviij.ãnis ꝛ nõ cõputat p se:quia regnauit tm̃ tribus mẽsibus:ꝛ ista patent ex quarto Reg.xxiij.

q ¶ Et ponam illam in solitudines sempiternas.

qz babylon nō fuit reedificata z inhabitabilis facta ē ſm q̄ habet Eſa.xiij. Non habitabit vſq; in finem ꝛc. Licz aūt babylonij in deſtructione iudeoꝝ fuerint exe cutores diuine iuſticie vt p̄dictū eſt: tñ fecerūt hoc iniqua voluntate z attribuentes victoriā illā z alias arroganter ſue po teſtati: z non diuine virtuti: ꝓpter qō meruerūt a deo puniri

a Quia ſerue runt eis. ſ. chaldeis.

b Cū eſſent gētes mlte. ſ. iudei z alie natiōes ſbiugate chaldeis

c Et reges magni erāt in iſtis gētibus. q. d. nō fuerūt ſubiugati virtute chaldeoꝝ ſed diuina: nō debuerūt puniri ꝓ ſua ſuperbia ꝓpter qō ſubdit. Et reddā eis ꝛc.

d Quia ſic dicit. Hic ponitur punitio multoꝝ generaliter: z diuidit in tres p̄tes: qz p̄mo p̄dicitur hec punitō ſecūdo dicti confirmatio. ibi. Cū qz voluerint. tercio reſumit iudeoꝝ deſtructio ibi. Vlulate. Circa p̄mū dr̄ hieremie a dño.

terrā illaz oīa verba mea q̄ locut⁹ ſum ꝫ eā oīe gd̄ ſcriptū ē in libro iſto q̄cūq; ꝓphetauit hieremias aduerſū oēs gētes: [a] qz ꝓuierūt eis [b] cū eēnt gētes mlte [c] z reges magni. Et reddam eis ſm opa eoꝝ: z ſm fcta manuū ſuaꝝ. [d] Quia ſic dic̄ dñs exercituū ꝛ̄ iſrl [e] Sume calicē vini furoris hmōi ꝛ̄ manu mea: [f] z ꝓpinabis de illo cūctis gētib⁹ ad q̄s ego mitto te z bibēt: [g] z turbabūt z inſanient [h] a facie gladij quē ego mittā inter eos. [i] Et accepi calicē ꝛ̄ manu dñi: et ꝓpinaui cūctis gētib⁹ ad q̄s miſit me dñs: [k] Hierlm z ciuitatib⁹ iuda z regib⁹ eius z ꝓncipib⁹ eius vt darē eos in ſolitudinē z in ſtupoꝛē z in ſibilū z in maledictionē ſicut ē dies iſta: pharaoni regi egypti z ſuis ei⁹ z ꝓncipib⁹ ei⁹ z oī ꝓplo ei⁹ z vniuerſis generalr cūctis [m] regib⁹ terre auſiditis: [n] z cūctis regib⁹ ꝛ̄ philiſtiim z aſcalonis z gaze z accaroni azoti: [o] z reliq̄s idumee z moab et filijs āmon [p] z cūctis regib⁹ tyri [r] z vniuerſis regib⁹ ſidonis [q] z regibus terre inſulaꝝ q̄ ſūt trās mare: z ꝛ̄dan et themā z buz z vniuerſis q̄ attonſi ſūt i comā z cūctis regib⁹ arabie: z cūctis regibus occidētis q̄ hītāt in ꝛ̄ſerto: z cūctī regib⁹ zambri z cūctis regib⁹ elaz z cūctī regib⁹ medoꝝ: cūctis q̄z regib⁹ aq̄lonis ꝛ̄ppe z longe vnicuiq; ꝓtra fratrē ſuum: [s] z oīb⁹ regnis terre que ſuper faciem eius ſunt. [t] Et rex Deſach bibet poſt eos Et dices ad eos: Hec dicit

In hebreo habetur: Et vniuerſis angulatis. ꝑ quos intelligūtur illi qui habitabāt circa angulos terre. ꝓmiſſionis: vt dicunt aliqui: z ſubduntur multa noia regū z terrarū z poſtea ſubditur.

s Et omnibus regnis terre. eſt byperbole ad ꝛ̄ſignandum multitudinē terraꝝ z regnoꝝ que chaldei ſubiecerūt ſibi ſic Eſdre j. dixit cyrus rex ꝓſaꝝ: Oīa regna trā ꝛ̄dit mihi dñs z tamen mediet as terre habitabilis non erat ſibi ſubiecta. z ꝓ talem modū loquendi dr̄ cōmuniter: tota ciuitas vadit ad tale ſpectaculū: licz maior ꝑs remaneat. Punitio aūt illoꝝ h̄ ponitur cuz nabuchq; fuerūt cū nabuchodo. in deſtructiōe iudeoꝝ: z tamē mlti eoꝝ debuiſſent magis iuuiſſe iudeos rōne vicinitat⁹ ſicut philiſtei z tyrij z ſydonij z cōſimiles: vel rōne cōſanguinitatis: ſicut idumei qui deſcenderūt ab eſau fratre iacob z moabite z ammonite qui deſcenderūt a loth nepote abrae.

t Et rex ſeſach bibz poſt eos. i. punietur. ꝓ ſeſach intelligitur rex babylonis vt dicūt hieronymus z hebrei. Ratio huius eſt: qz ſeſach z babel ꝓ qō intelligitur rex babylonis in hebreo ſcribunt litteris ſibi conrñdentibus. Ad cui⁹ intellectū ſciendū q̄ pueri apud hebre. z latinos addiſcūt alphabetū ꝑmo ordine recto. ꝓcedendo de ꝓma litera ad vltimā. ſecūdo ordine retrogrado incipiendo ab vltima lr̄a ad ꝑmā redeūdo: z ſi iſti duo ordines iuxta ſe ſcribant vltima littera ordinis primi. ſ. thau. eſt ꝑma in ordine aleph q̄ eſt ꝑma in ordine ꝑmo z penultia lr̄a. ſ. ſin. conrñdet ipſi ſecūdo z conrñdet ipſi beth q̄ eſt ſecunda: z ſic ꝑ ordꝝ ꝓcedendo ex vtraq; ꝑte vſus mediū alphabeti vbi kaph z lamech ſibi conrñdēt dicto modo. Hunc aūt ſic eſt q̄ hoc nomen babel in hebreo ſcribit ꝓ tres lr̄as tm̄. ſ. per duplicem beth z vnam lamech: z ſimiliter hoc nomen ſeſach ꝓ tres. ſ. ꝓ duplicē ſin. z ꝓ vnā kaph. Ex quo ꝑz q̄ ſcribunt ꝓ lr̄as ſibi conrñdentes mō p̄dicto. Q̄n vo iudei volūt aliq̄d velate ſcribere bñ faciūt talē cōmutationē lr̄aꝝ. z h̄ modo ſcripſit hic hieremias ꝛ̄iectionem chaldeoꝝ velate z huic dicto concordat quod infra ly babylon noīatur ſeſach vt dicit hieronymus: ne forte ꝓuocaret inſaniā chaldeoꝝ cōtra iudeos qui redigendi erant ſub ſeruitute eoꝝ. Sed quicquid ſit de veritate iſta tamen ratio nō videtur valere: qz hieremias in hoc capitulo z in pluribus alijs locis ſcribit ꝛ̄iectionē regis z regni chaldeoꝝ valde lucide z aꝑte: z iō poſſet breuius dici q̄ ſeſach eſt hic nomen egypti regis: ſicut cēſ imperatores romani omnes nominabātur ceſares z cum hoc ꝓpꝛium nomen habentes: vt iulius auguſtus z huiuſmodi. ſic oēs reges egypti vocabantur pharaones: z ꝓter hoc habebant nomen ꝓpꝛium vt ſeſach. iij. Reg. xj. Fugit ad ſeſach regem egypti z nechao. iiij. re. xxiij. z ſic d̄ alijs: z ſic ꝓbabilr ꝓt dici q̄ ille rex

e Sume calicem. ꝑ quē intelligitur afflictio ſeu punitio mittenda a deo.

f Et ꝓpinabis de illo cunctis gentibus ꝛ̄. i. ꝓphetabis hanc punitionē ſup eas venturam: z dicit ꝓpinabis. ꝑſequendo metaphorā de calice.

g Et turbabūt z inſanient. i. fugient ab eis mēs z ꝑſilij

h a facie gladij. i. ꝓ timore gladioꝝ ſup eos venientiū

i Et accepi calicē de manu dñi. i. auctoritatē ꝓphetādi punitionē venturā. Et dicūt aliqui q̄ videbat imaginaria viſione calicē a deo ſibi tradi: z ꝓ ipſum ꝓpinari regibus z gentib⁹ infra ſcriptis: z intelligebat viſiōis ſignificationē: z ꝑmo ponit punitio iudeoꝝ cū dr̄.

k Hieruſalē ꝛ̄. ſicut eſt dies iſta. loquit̄ de futuro ꝓ modū p̄ntis ꝓpter certitudinē euentus: qz dies accipit hic ꝓ die deſtructiōis ciuitatū z templi futura ſub ſedechia. Secūdo ponit punitio egyptioꝝ cū dr̄.

l Pharaoni regi egypti ꝛ̄. qz dedit occaſionē ſedechie rebellandi nabuch. ꝓmittens ei ſubſidium: ex qua rebellione ſecuta eſt dicta deſtructio.

m Cūctis regibus trē auſidit ⁊: in beth. hī. Terre bus de qua fuit iob eſt illa z vicina iudee a ꝑte orientis.

n Et cunctis regibus terre philiſtiim. iſti erant vicini iudeoꝝ a parte occidentis.

o Et reliq̄s idumee z moab. q̄ ſilr erāt ꝓpinq̄ iudeis

p Et cūctis regibus terre tyri ꝛ̄. tyrus cēſ z ſydon erant vicine iudee a ꝑte aquilonis.

q Et regibus terre inſulaꝝ. que ſunt trās mare. i. vltra aliquā ꝑtem maris reſpectu ꝓmiſſionis: ſicut ſunt cyprus rhodus z ꝓſimiles: ſi cēſ eſſent totaliter trans mare iam non eſſent inſule.

r Et vniuerſi qui attonſi ſunt in comam. i. agarenis qui habebant capillos reciſos ad modum pugilū.

egypti sub quo vastatū fuit regnū: in quo capitulo supra exprimit noie cōi cū dī. Pharaoni regi egypti ꝛc. ꝛ hic p prio noie cū dī. Et rex selach bibet ꝛc. a Bibite ꝛ inebriamini ꝛc. i. sicut hō multū ebrius nō hz sensum nec virtutē resistendi: sic nec vos poterū resistere vindicte dei.

b Cūq; Hic ponit cōfirmatio dicti cū dr. Cunq; noluerint accipere calicē. repellēdo p phetiā tuaz tanq; falsum.

c Dices ad eos. pfirmando eā.

d Hec dicit dns exercituū. cui⁹ verbū nō pōt eē falsū.

e Bibentes bibetis. i. sustinebit penam velitis nolitis cuius rō subdit.

f Quia ecce in ciuitate ꝛc. i. in hierusalē que ad cultuz dei erat electa.

g Ego incipio affligere. s. pctores.

h Et vos qui innocentes: ꝛ imūes eritis. q. d. nullo mō

i Dns de excelso rugiet ꝛc. loquit d deo ad modum leonis q̄ rugientes facit stare oēs bestias ꝛ deuorat illam quā vult: sic de⁹ p volūtate punit pec catores absq; resistentia.

k Rugiet sup decore suū. i. sup hierusalē ꝛ templum.

l Celeuma qi cal cantiū pcinnet. celeuma ē cantus vindemiatoz in fine vindemie qñ habet abūdanter vinū: ꝛ in hoc designat exultatio bellatorū in effusione sanguis de victoria ꝛ multitudine spoliorum

m Judicat ipse. i. ostendit iustus in pctōz punitione. in hebreo hī. Judiciū hoc. i. iusta dei punitio. Et ad quos se extendat subdit. Impios tradidit gladio: sequitur.

o Ecce afflictio egredit de gente in gentē: qz babylonij afflixerunt iudeos ꝛ multa regna supra notata: ꝛ iterū medi ꝛ perse destruxerūt babylonios.

o Et erūt interfecti dñi. i. a dño vel virtute eius.

p A summo terre vsq; ad summū eius. hybpole est ad significandū multitudinē interfectoz: ꝛ ad ide facit qđ subdit

q Non plangent neq; colligent ꝛc.

q Ululate. Hic resumitur vastatio iudeoz cū dicitur. Ululate pastores vlulatus est vox confusa ꝛ est signū magni doloris.

r Et aspergite vos cinere. in signū humiliationis.

s Optimates gregis. i. maiores de populo.

t Qz cōpleti sunt dies vestri. q. d. terminus vite destruictōis instat.

v Et cadetis quasi vasa pciosa. i. irrecuperabiliter. vilia enī que cadunt bene recuperantur: quia inuenientes parum aut nihil curant de eis.

x Vastauit dns pascua eoz. i. bona vñ solebāt nutriri.

y Et obticuerūt arua pacis. in heb. hī: Speciosa pacis. tpe enī pacis arua sūt speciosa: qz sūt bñ culta ꝛ fructificātia: ꝛ sic dicūt metaphorice cātare: ꝛ ecōtrario obticere qñ sunt destructa ab aduersarijs: sic pratū dr rigde qñ vult: ꝛ plorare qñ uret. ꝛ

dns exercituum deus israel
z Bibite ꝛ inebriamini ꝛ vomite ꝛ cadite: neq; surgatis a facie gladij quez ego mitto inter vos. b Cūq; noluerit accipe calicez de manu tua vt bibat c dices ad eos. d hec dicit dns exercituū. e Bibentes bibetis. f Quia ecce in ciuitate in q̄ inuocatū ē nomē meū g ego incipio affligere: h et vos qui innocētes ꝛ imunes eritis. Non eritis imunes. i Gladiū. n. ego voco sup oēs habitatores terre: dicit dns exercituū. Et tu pphabis ad eos oia verba hec: ꝛ dices ad illos. k Dns de excelso rugiet: ꝛ de habitaculo scō suo dabit vocē suā. l Rugiēs rugiet sup decorē suū. m Celeuma qi calcantiū pcinnet aduersus oēs habitatores terre. Peruenit sonit⁹ vsq; ad extrema terre: qz iudiciū dño cū gentib⁹ n) Judicat ipse cū oi carne Impios tradidi gladio dicit dns. Hec dicit dns exercituū o) Ecce

ce afflictio egredietur de gente in gentē: ꝛ turbo magn⁹ egredietur a summitatibus terre. p) ꝛ erūt interfecti dñi in die illa q) a summo terre vsq; ad summū eius. r) Non plangent: ꝛ non colligent neq; sepelient: in sterquliniū sup faciem terre iacebūt. s) Ululate pastores ꝛ clamate: ꝛ aspergite vos cinere t) optimates gregis: qz completi sunt dies vestri ad interficiami ꝛ dissipationes vestre. v) ꝛ cadetis qui vasa pciosa. x) Et pibit fuga a pastoribus ꝛ saluatio ab optimatibus gregis. y) Vox clamoris pastorum ꝛ vlulatus optimatū gregis: qz z) vastauit dns pascua eorū. a) ꝛ obticuerūt arua pacis a facie ire furoris dñi. b) Dereliqt qsi leo tabernaculū suū: qz facta est terra eoz in desolationez b) a facie ire columbe. c) ꝛ a facie ire furoris dñi. .xxvj.

a) In pncipio regni ioachim filij iosie regis iuda factū est verbuz istud a dño dicens: Hec dicit dns.

pmm

z) A facie ire furoris dñi. i. pter vindictam ipsius. a) Dereliquit qsi leo tabernaculū suū. i. templū qđ a chaldeis fuit incensum. b) A facie ire columbe. i. nabuch. eo q babebat in aliquo vexillo sui exercit⁹ imaginem columbe vt dicūt aliqui. Ꝑ hoc nō videt multū pbabiliter dcm qz supra qrto capitulo dictū fuit q babebat in vexillo signū leonis. Ra. sa. dicit q ē littera A facie ire vinose. i. a facie vindicte dei inebriantis: ꝛ sic psequitur metaphorā supra posita de calice vini furoris: ꝛ de potatione eius ꝛ inebriatione. rō dui⁹ diuersitatis est: qz dictio hebraica hic posita. scz ione est equiuoca ad columbaz ꝛ vinositatem.

c) Et a facie ire furoris dñi. in hebreo habet Ire furoris sui. ꝛ sic refertur ad eundem de quo pdicitur A facie ire columbe.

In capitulo xxv. vbi dicit in postilla: numeratio tpis istorum lxx. annoz.

Additio. j.

Ychoatio septuagita annoz captiuitatis babylonice querēda est in nono cap. Dañ. vbi de. lxx. hebdomadibus danieli reuelatis agitur. ibi. enī large de istis hī in postilla ꝛ in additione.

In eodē ca. vbi dī in postilla A facie ire columbe.

Additio. ij.

Dictio hebraica hic posita. s. iona nō est equiuoca. nihil enī signat in hebreo nisi columbam q autem dicit Ra. sa. q signat vinosam nō est verū: nisi forte pm etymologiā quod nō ptinet ad sensum litteralem. Unde pm glo. ꝛ est gregorij p hoc qđ dī: A facie ire colūbe. intelligit ira dei. dicit enī sic qz in illa nulla furoris inequalitas reperitur furore dni iram columbe notat. de quo latius in glo.

Capitulum. xxvj.

In principio. Superius hieremias pter veritatem sue pphetie passus est iniuriam a persona singulari. s. a summo pōtifice: hic eadem de causa patitur iniuriam a multitudine: ꝛ primo a pseudo pphetis ꝛ sacerdotibus: secūda a rege ꝛ principibus xxxij. ca. Dria in duas: qz primo patit iniuriā. secdo cōstanter resumit suā pphiam ca. se. Prima in duas: qz p ponit hieremie psecutio. secūdo eiusdē liberatio ibi Et audierūt. Circa primū primo ponit tps huius psecutionis cū dī. a) In principio regni ioachi ꝛc. secūdo cā eius q fuit pdicatio hieremie cum dī ei a dño

b Sta in atrio dom⁹ dñi. vbi cā oīonis ꝓueniebāt iu dei. c Et loqueris ad oēs ciuitates iuda. i. ad oēs boies venientes de oībus ciuitatibus.
d Noli subtrahere verbum. aliquid omittendo.
e Si forte audiāt. hoc dī ꝓpt libertatē arbitrij q̄ pōt bō penitere z obstinari.
f Et peniteat me mali. nō inferendo eis penaz cōminata: talia ꝯo nō arguūt in deo aliquā mutationē. ſ tm̄ in creatura sicut dicū est diffusius supra. xviij. cetera patēt vsq; ibi
g Dabo domū istā. i. tēplū a salomōe edificatū
h Sicut silo. in q̄ ciuitate ꝓ fuit fixum tabernaculuz moysi. Josue. xviij. z ibi sa ciuitas erat ꝺ structa diu an̄ z cultus diuinus dilatus.
i Et vrbē hāc scz hierlm.
k Dabo i maledictōz &c. i. oēs maledicētes alicui ciuitati dicēt sic cōtingat ei sicut hierlm. tercio ponit persecutiōis mod⁹ cū dī. l Et audierūt sacerdotes z ꝓphete. s. falsi. Cetera patent.
m Et audiert hic ꝓnr describit hieremie liberatio. Circa quā ꝓ ponit cāe examiatio. secūdo eius dēmiatio. ibi. Et dixerūt. Circa ꝓmuz ꝓ ponunt iudices cū dī.
n Et audiert principes iuda vba hec vicz cōmotionē sacerdotū z plī ō hieremiā.
n Et ascenderūt de domo regis. q; templum erat in sūmitate mōtis syon z domus regis in declivi montis.
o Et sedert: vt maturi⁹ examinarēt negociū.
p In introitu porte domus dñi nouē. Illa erat porta ꝺ qua dr. iij. Reg. xv. q; ioathan edificauit portā domus dñi sublimissimā que dī hic noua: q; longe post tps salomonis fuit edificata. Consequenter ponit hieremie accusatio.
q Et locuti sunt sacerdotes &c. Tercio hieremie rñsio cū dī.
r Et ait hieremias. Dñs misit me. q. d. nō feci ꝺ ꝓpio capite.
s Bonas facite vias vias. i. opatōnes.
t Et studia vīa. i. cogitatiōes. Cetera patent.
v Et dixerunt. ꝟ ponit cause determinatio cū dī. Dixerūt pncipes. vbi ꝓ ponit rō ꝓ ei⁹ liberatione cū dī.
x Non est viro huic iudiciū mortis q; in no. dñi nr̄i locut⁹ est. q. d. interficiendo ipm fieret dō deū cui⁹ est nūcius Et inducit ad hoc exemplū michee ꝓphete q̄ ante. ſ. tpe ezechie regis ꝓphetauerat destructōz ciuitatū hierlm z tēpli dicēs: Syon q̄ ager arabit &c. nec tū ezechias ꝓphetā eū occidit: ſ magis ipse z ꝓpls ad dēm eius egerūt pniam z dñs distulit pnāz cōminatam: z ꝟ hoc dī.
y Et penituit dominū. nō q aliquā mutationē in deo factā ſ in effectu sicut dcm̄ est supra.
z Itaq; nos facimus grande malum scz si occidim⁹ hieremiam.
a Fuit q̄z. hic cōsequenter ponit aliud exemplū ad eandē ꝯclusionē: vt dicūt expositores nr̄i cōiter de vria ꝓphetauit destructionē ciuitatū z tēpli: sic z hieremias tpe regis ioachi: z ꝓpter hoc fuit occāsus ab eo vt hic dr̄ z ponitur istud exemplū ad hanc cōclusionē ac si dicat Ezechias q̄ fuit bonus rex nō interfecit micheā ſ saluauit

b Sta ī atrio dom⁹ dñi: c z loq̄ris ad oēs ciuitates iuda de q̄bus veniūt vt adorent in domo dñi: vniuersos sermones: q̄s ego mādaui tibi vt loq̄ris ad eos. d Noli subtrahere vbū. e si forte audiāt et ꝓuertāt vnusq̄sq; a via sua mala: f et peniteat me mali q̄ cogitaui facere eis ꝓpter malitiam studioz eoz. Et dices ad eos. Hec dicit dñs Si nō audieritis me vt ambuletis in lege mea quā dedi vob: vt audiatis sermones seruoz meoz ꝓphaz q̄s ego misi ad vos de nocte ꝓsurgēs z dirigēs: z nō audistis g dabo domū istā sicut silo: h z vrbē hanc k dabo in maledictōez cūctis gētibus terre. l Et audierūt sacerdotes z ꝓphe z oīs ꝓpls hieremiam loq̄ntē vba hec in domo domini. Cūq; cōpleſſet hieremias loquens oīa q̄ pcepat ei dñs vt loqueret ad vniū sum ꝓplm. apphenderūt eū sacerdotes z ꝓphete z omis ꝓpls dicēs. m Morte moriat Quare ꝓphauit in noie dñi dicens: sicut silo erit domus hec: z vrbs ista desolabit eo q̄ nō sit hītator. Et pgregatus est oīs ꝓpls aduersus hieremiā in domo dñi. n Et audierunt principes iuda verba hec: n z ascenderūt de domo regis in domū domini z sederūt o in introitu porte domus dñi noue: p Et locuti sunt sacerdotes z ꝓphe ad pncipes z ad oēm ꝓplm dicentes. Judicium mortis est viro huic: quia ꝓphetauit adūsus ciuitatē istaz sicut audistis auribus vīs. r Et ait hieremias ad oēs pncipes z ad vniūsum ꝓplm dicens. Dñs misit me vt ꝓphetarē ad domū istaz z ad ciuitatē hanc oīa vba q̄ audistis. Nūc g bonas facite vias vīas: s z studia vīa et audite vocem dñi dei vīi: z penitebit dñm mali q̄ locutus ē adūsū vos. t Ego āt ecce in manibus vīis suz: facite mihi q̄ bonū z rectū est in oculis vīis. v Verūtn̄ scitote z cognoscite: q; si occideritis me: sanguinē innocētē tradetis ꝑ vosmetipos z ꝑ ciuitatē istā z habitatores ei⁹. x In veritate. n. misit me dominus ad vos: vt loquerer in auribus vīis oīa vba h. y Et dixerūt pncipes z oīs ꝓplus ad sacerdotes z ad ꝓphas. z Non est viro huic iudiciū mortis: q; in nomine dei nr̄i locut⁹ est ad nos. Surrexerunt ergo viri de senioribus terre: z dixerunt ad oēm cetū ꝓpli loquētes: a Micheas de morasthi fuit ꝓpha in diebus ezechie regis iuda z ait ad oēm ꝓplm iude dicens. Hec dicit dñs exercituum Syon q̄si ager arabit: z hierusalem in acerū lapidū erit z mons domus in excelsa silua. Nunq̄d morte contemnauit eū ezechias rex iuda z omnis iuda. Nunquid non timuerunt dominum z deprecati sunt faciem domini: z et penituit dominum mali quod locutus fuerat aduersum eos. b Ita q; nos facimus malū grande contra animas nostras. c Fuit quoq; vir ꝓphetans in nomine domini Urias filius Semei de cariathiarim: z ꝓphetauit aduersus

ioachim ꝙ malus rex interfecit viam: z nos nō debem⁹ imitari facta malo⁹: sed bono⁹: ꝓpter qđ debemus saluare vitā hieremie: ideo ꝓcludit in fine. g Igit manus aicban ꝛc. iste em erat principalis in allegatōe z detentione ista. Ra. sa. hoc exponit ad ptrariū dicens q̄ inter illos principes erāt aliqui boni qui stabant ꝓ hieremia: z illi allegauerūt ꝓmū exemplum de ezechia rege z michea ꝓpha. Aliqui aūt erāt mali z illi erāt hieremie cōtrarij: sicut sacerdotes z ꝓphe falsi: z isti ad hoc allegauerūt secundū exēplum de ioachim q̄ occidit viam. q. d. sic debem⁹ occidere hieremiā. tñ alias ps fuit maior z p̄ualuit: z sic finaliter aychā sniam dedit ꝓ hiere. z ipm liberauit. Et h̄ expositio secūda videtur rōnabilior: qr nō ē verisimile q̄ principes regis actu regnantis ex eⁱ⁹ malicia facerēt argumētū ad liberationem hieremie.

Ca. xxvij.

In principio hic inter hieremias liberatus resumit suā ꝓphetiā: z ꝓmo ꝓphetat ꝓlo aduersa. secūdo ꝓspera. xxx. ca. Prima adhuc in tres ptes: qr ꝓmo ꝓphetat ꝑ sedechiā: secūdo contra ananiā cap̄lo sequēti. tercio ꝑ iechoniā cap̄lo. xxix. Dicit adhuc in duas: qr ꝓmo ꝓphetat contra reges ad sedechiaz nuncios mittētes: secūdo contra ipm sedechiā. ibi. Et ad sedechiā. Circa ꝓmū sciendum q̄ illud qđ ponit hic. In principio ꝛc. vsq; ibi. Hec dicit dñs. exclusiue est finis capituli p̄cedentis ꝟm expositores latinos cōiter: qr illa q̄ dicta sunt ca. xxvj. contigerūt in principio regni ioachim filij iosie: vt p̄z in principio ca. illa aūt que sequunt in isto cap̄lo fuerunt tpe sedechie. A principio aūt regni dicti ioachim vsq; ad principiū regni sedechie fluxerūt. xj. anni et tres mēses: vt p̄z. iij. Reg. xxiij. z iō sic exponūt qđ dicit a In principio regni ioachim ꝛc. dicens. s. ea que dicta sunt in principio capituli p̄cedentis ita q̄ hoc est quedam recapitulatio capituli. xxvj. z quod sequit.

b Hec dicit dñs ꝛc. est principiū. xxvij. capituli z est alia sententia q̄ ostigit tpe sedechie. Hebrei vo dicūt q̄ hoc ē de ca. xxvij. Et dicit Ra. sa. q̄ a principio regni ioachim filij iosie dñs dixit hieremie illud qđ sequit in hoc cap̄lo.

c Fac tibi vin. z ca. t. po. eas in collo tuo: z q̄ portauit eas a principio regni ioachim filij iosie vsq; ad q̄rtum annum sedechie in quo ananias abstulit eas de collo hieremie z fregit: vt habetur ca. sequenti. Si aūt dicat q̄ hoc videt verisibile q̄ hieremias portaret catbenas in collo suo tanto tpe. s. quindecim annis: pōt dici q̄ ꝓphete dñi talia grauia z alijs verisibilia legunt fecisse de mandato dñi: sicut ezechiel dormiuit sup latus suum sinistr. cccxc. diebus z iterū. xl. diebus sup latus dexterū absq; conuersione d latere in latus: vt habet Ezechiel. iij. z isr esaias iuit nudus z discalciatus tribus annis ꝟm hebreos: ꝟm alios vo tribus diebus vt dictū fuit esaie. xx. qđ erat satis graue z verisibile tanto bōi qui erat de regio genere.

Igitur ꝟm istam sententiam ꝓns capitulum sic diuidi-

ciuitatē istā: z aduſus terrā hanc iuxt oīa ꝟba hieremie. Et audiuit rex ioachī z oēs potētes z principes eⁱ⁹ verba h̄: z q̄siuit rex interficere eū. Et audiuit vrias z timuit fugitq; z ingressus ē egyptū: z misit rex ioachin viros i egyptū helchanā filiū achobor z viros cū eo i egyptū. Et eduxerunt vriā de egypto: z adduxerūt eū ad regē ioachī: z percussit eū gladio: z p̄iecit cadauer eⁱ⁹ in sepulcris vulgi ignobil.

b Igit manus aichā filij saphā fuit cū hieremia vt nō traderet in manus ꝓpli z interficerent eum. Cxxvij.

In principio regni ioachim filij iosie regi iu-

da fcm est ꝟbū istud ad hieremiā a dño dicens b Hec dicit dñs ad me c Fac tibi vincla z catbenas z pones eas i collo tuo b z mittes eas ad regē edō z ad regē moab z ad regē filioz ām̄on z ad regē tyri ad regē sydōis c i manu nūciozq; q̄ venerūt hierlm ad sedechiam regem iuda: d et p̄cipies eis vt ad dños suos loquant. Hec dicit dñs exercituū deus isrl. Hec dicetis ad dños vros e Ego feci terraz z homines z iumenta q̄ sunt sup faciē terre in fortitudine mea magna: z in brachio meo extento: f et dedi eā ei q̄ placuit in oculis meis Et nunc itaq; ego dedi omnes terras istas in manu

erāt ligneę, ſm q̄ habet capitulo sequenti: z iō partes earū quibusdam vinculis adinuicem adiungebant.

d Et mittes. Hoc ponit p̄ceptū de missione catbenaz: z primo p̄cipit h̄ missio: secūdo subdit missiōis rō. ibi. Et p̄cipies. Circa ꝓmuz dicit. Et mittes eas

ad regem edō ꝛc. z sequit. e In manu. i. p manū. f Nunciozq; qui venerunt hierusalem ad sedechiam De causa huius aduentus dicunt expositores nostri q̄ venerunt ad sedechiam ad tractandum cū eo qualiter possent rebellare regi babylonis z de eius tributo se expedire: z littera sequens ad hoc concordat: in q̄ hieremias monet istos reges z sedechiam vt nō rebellent regi babylonis sed magis ei seruient sub tributo. Ra. sa. cum hoc addit aliam causam dicens q̄ sedechias quarto anno regni sui iuit in babylonem: vt habetur infra. lj. ad portandum exenia regi babylonis q̄ fecerat cū regem: vt habetur. iij. Regum. xxiij. Et tūc rex babylonis prefecit eum quinq; regibus hic noiatis: vt ab illis acciperet tributum in babylonem cum suo mittendum: z ideo quādo redijt sedechias in hierusalem miserūt isti quinq; reges nuncios ad eum eo q̄ erat institutus de nouo ad recipiendum eorum tributum: z tunc vt dicunt expositores nostri habuerūt inuicem tractatum de rebellione z tributi negatione: eo q̄ isti quinq; reges z etiam sedechias libertatem desiderabant. verūtamen sedechias non rebellauit aperte vsq; ad octauum annū regni sui vt dicit iosephus: in talibus enim negocijs ponitur magnus temporis tractus: sed tunc confidens de auxilio regis egypti et forte istoz quinq; regum aperte rebellauit z tributuz regi babylonis negauit.

g Et p̄cipies. Hic consequenter ponitur dicte missionis ratio que est vt prophecta non solum verbo: sed etiam sensibili signo significaret eis q̄ si rebellarent male contingeret ipsis: z patet littera exceptis aliquibus que exponentur.

b Ego feci terram z homines ꝛc. in fortitudine mea magna: qr ad opus creationis requirit ōtus infinita.

i Et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. non est q̄ hoc intelligendum q̄ nabuch. haberet gr̄am gratū

facientē hoc sanctificātē cū esset infidelis ⁊ ydolatra sed hoc dī qz deus indifferenter bonis ⁊ malis dat bona tpalia ꝓut sibi placet. a Serui mei.erat em̄ executor diuine iusticie:vt supra dictū est.xxv.

b Insup ⁊ bestias agri dedi ei.dicit Ra.sa. ꝙ hoc dī de eo ꝙ nabucho. leo dī s.iij.cap. q̄ est rex aialiuz.

c Et seruiēt ei oēs gentes.hyp bole est ad designandū multitudinē sui ꝑij d Et filio eius s.euilmerodach e Et filio eius scz baltbasar in q̄ defecit regnuz babylōie: Dañ. v.ō subditur.

f Donec veniat tps scz punitionis terre eius ⁊ ipsius. Cetera patent vsq; ibi.

g Vos ḡ nolite audire ꝓphas vestros. q̄ fingebant se dare visiones a deo in vigilia.

h Et diuinos. q̄ diecturabant astra.

i Et somniatores. q̄ dicebāt se habere visiões in somno.

k Et augures q̄ diuinabāt per garritū ⁊ volatū auium.

l Et maleficos.qui diuinabant in hostijs demonibus immolatis.

m Et longe faciāt vos ⁊c. istō vt:dicitur ꝓsecutiue ⁊ nō causaliter. ex hoc em̄ ꝙ credebant talibus mēdacijs rebellabant:ad qd̄ sequebatur eoz destructio ⁊ captiuitas. Cetera patent vsq; ibi.

n Dimittam eaz in terra sua. tm̄ sub tributo regis babylonis.

o Et ad sedechiam. Hic consequēter ponit ꝓphetia ptra sedechiam ⁊ eius tpm̄ quā pdixerat hieremias: vt patet superius in pluribus locis:sed hic eam repetit loquendo nunciis regū pdictoz ꝑm ꝙ dicit dñs Ra. sa.⁊ patet sententia vsq; ibi.

p Nolite audire ꝑba ꝓphaz.s.falsoz:vt pz ex seqn-tibus q Et efficiant vos.li vt tenet hic cōsecutiue ⁊ nō causaliter:vt supra dictū est:⁊ pz litera vsq; ibi.

r Et si prophete sunt.s.dei. s Occurrant dño

nabuchodonosoz regis babylonis:s Fui mei t Insup ⁊ bestias agri dedi ei:vt seruiant illi u Et seruiēt ei oēs gentes: x ⁊ filio ei ⁊ filio filij e y quousq; veniat tps terre eius ⁊ ipsi. z Et seruiēt ei gētes multe ⁊ reges magni. a Sens aūt ⁊ regnū qđ nō seruierit nabu. regi babylōis ⁊ q̄cūq; non curuauerit collū suū sub iugo regis babylonis:in gladio ⁊ in fame ⁊ in peste visitabo sup̄ gentē illā ait dñs ꝙn ec cōsumā eos in manu ei b Vos ergo nolite audire ꝓphas vestros.c ⁊ diuinos d ⁊ somniatores:e ⁊ augures f ⁊ maleficos q̄ dicūt vob̄ non seruietis regi babylonis: qz mendaciū ꝓphetāt vob̄ g vt longe faciāt vos ⁊c ⁊ eiciāt vos ⁊ pereatis. h Qz ro gens q̄ subiecerit cerui-cem suā sub iugo regis babylonis ⁊ seruierit ei i dimittā eā in terra sua dī dñs ⁊ colet eā ⁊ habitabit in ea. k Et ad sedechiā regē iuda locutus sum ꝑm oīa verba hec dicens. Subijcite colla vra sub iugo regis babylonis: ⁊ seruite ei ⁊ ꝓphe ei:⁊ viuetis. l Quare moriemini tu ⁊ ꝓplus tuus gladio ⁊ fame ⁊ peste: sic locutus est dñs ad gentē q̄ seruire noluerit regi babylonis. m Nolite audire ꝑba ꝓphaz vestroz dicentiū vobis:non seruietis regi babylonis: qz mendaciū ipsi loquūt vob

Qz non misi eos ait dñs et ipsi ꝓphetāt in nōie meo mēdacit: n vt eiciāt vos ⁊ pereatis tā vos qz ꝓphete q̄ vaticinant vob̄. o Et ad sacerdotes ⁊ ad ꝓplm istū locutus sum dicēs. Hec dī dñs. Nolite audire ꝑba ꝓphaz vestroz q̄ ꝓphetāt vob̄ dicentes:ecce vasa dñi reuertent̄ de babylone nūc cito. Mendaciū em̄ ei ꝓphetāt vob̄. Nolite ḡ audire eos sed seruite regi babylonis vt viuatis. p Quare data tur hec ciuitas in solitudinē q Et si ꝓphe sūt ⁊ est ꝑbum dñi in eis occurrāt dño exercituū:vt nō veniāt vasa q̄ de relicta fuerūt in ꝙmo dñi ⁊ in ꝙmo regis iuda ⁊ hierlm in babylonē r Qia h dicit dñs exercituū ad colūnas: s ⁊ ad mare t ⁊ ad bases ⁊ ad reliqua vasoz q̄ remāserūt in ciuitate hac: u q̄ non tulit nabucb.rex babylonis cū trāsferret iechoniā filiū ioachim regem iuda ꝺ hierusalem in babylonē ⁊ oēs optimates iuda ⁊ hierlm. x Qia h dī dñs exercituū de vasis q̄ relicta sūt in ꝙmo dñi ⁊ in ꝙmo regis iuda ⁊ hierlm y In babylonem transferent: z ⁊ ibi erūt vsq; ad diem visitatōis sue dī dñs. a Et afferri faciā ea ⁊ restituā in loco isto.

Capl'm.xxviij.

Et factū est in anno illo in ꝓncipio regni sedechie

u Et ad mare.s. eneū in q̄ lauabāt sacerdotes.

x Et ad bases.s. lutea q̄ erāt vltra curiose:vt patz.iij. Reg.io ꝙo ista hic exꝑmunt in spāli qz erant valde notabilia cetera autē dicta sunt in generali cū subdit. Et reliqua vasoz ⁊c. de omibus in fine cōcluditur.

y In babylonez transferent. quod fuit impletū capto sedechia rege: vt hr̄.iij. Reg.vlti.

z Et ibi erūt vsq; ad diē vi.sue.s. ad tps cyri q̄ in ꝓncipio regni sui dedit licentiā iudeis redeundi ⁊ reedificādi templū: ⁊ vasa q̄ fuerūt in babylone portata:fecit inde hierusalē reportari:vt hr̄ Esdre.j.

a Et factū est in anno illo.scilicet quarto anno sedechie quo venerunt nuncij regum ad ipsum ꝑm ꝙ subdit post. In anno quarto ⁊c. Sed contra hoc videtur illud quod interponitur: in principio regni Sedechie.quartus enim annus sui regni non potest dici conuenienter principium eius: propter quod Rabi Salomō dicit ꝙ principium regni hic accipitur pro illo tempore quo Nabuchodonosoz prefecit eum quinq; regibus: vt predictum est capitulo precedenti. Et hoc fuit quarto anno re

Hic ꝓphetat ptra ananiam falsum ꝓphetam:⁊ diuiditur in duas:qz primo ꝓphetia ananie ponit:secundo a dño reprobatur.ibi. Et factū est. Prima in duas: qz ꝓmo ananias ꝓphetat ꝑbo. secūdo sensibili sig ibi. Et tulit. Prima adhuc in duas: qz ꝓmo ponit ꝓphia ananie:secūdo rñsio hieremie.ibi.et dixit. Circa ꝓmum notat tps cū dī.

gni sedecbie. b Dixit ad me ananias.i. dirigendo sermonē ꝓtrariū asserentē. c Hec dicit dñs exercituū de⁹ isrl. Contriui iugū regis babilōis.audiuerat.i. iste ananias ꝓmo anno regni sedecbie bieremiā dicentē. Hec dicit dñs exercituū. Ecce ꝓfringā arcū belā.et ad illitudinē hui⁹ dixit postea quarto anno sedecbie illō qđ dicit c Hec dicit dñs tē.q: falsi ꝓphe accipiebant modum loquendi ꝓphar⁹ dñi: sicut dictū est supra.xxiij. Cetera patent in lra.

d Et dixit bieremias. Hic ꝓsequēter ponit rñsio bieremie dicentis.

e Amen. Sic faciet dñs. cōsiderabat em bieremias reditū transmigrationis vasoꝝ que cū iechonia trāsmigrante fuerunt deportata supposita tñ sup hoc voluntate diuina: ꝙ sciebat nō euenturū ideo subdit.

f Verūtamē audi verbū hoc.p qđ apparebit si ꝓphia tua sit vera vel nō g Prophet⁹ qui vaticinatus est pacem.sup ꝓlo futuram cū venerit verbū eius in effectu.

b Sciet ꝓpha.i. cognoscet de ipso q̄ est ꝓpheta ver⁹ a deo missus. Et ꝙ loco acceperūt iudei occasionē errādi dicentes q̄ promissiones dei de bono futuro fiūt absolute nec retractātur: sed cōminationes đ malo sunt sb conditione.s. si nō egerint penitentiā illi q̄bus fiunt: et nō accedente penitentia retractant: sicut ꝓphetia ione de niniue subuersione ꝓpter penitentiaꝫ niniuitarū: et sic exponunt quod dicit hic. Prophet⁹ qui vaticinatus est pacem tē.q.d. bieremias ananie: tu ꝓphetas populo bonū et ego ꝓpheto ei pene malū: et tunc scietur q̄ tu sis ꝓpheta dñi si impleta fuerit tua ꝓphetia: qr talis ꝓmissio nō mutat: ꝙ si nō euenit malū pene qđ ꝓphetizo nō ꝓpter hoc argui potero de falsitate: qr talis ꝓphetia aliq̄n nō implet ꝓpter penitentiā ꝓli supuenientē: ꝙ istud dictū apparet falsum ex dictis bieremie supra.xviij. vbi ꝓmissio de bono ita dicit retractabilis ꝓpter peccatū supueniēs: sicut et cōminatio de malo ꝓpter penitentiā supuenientē. Unde ibidē dicitur in ꝑsona dñi: Repente loquar aduersum gentē et aduersus regnū vt eradicem dēstruā et dissipem illud. Si penitentia egerit gens illa a malo suo agam et ego penitētiam sup malo qđ cogitaui vt facerē ei. Et statim subdit ibidem de ꝓmissione boni. Et subito loquar de gente et de regno vt edificem et plantē illud. Si fecerit malum in oculis meis penitentiā agā sup bono qđ locutus sum vt facerem ei. Et quo patz q̄ sicut malū cōminatū a deo ꝓpter penitentiam nō infertur: sic bonū ꝓmissum ꝓpter peccatū supueniēs auferetur.

Hoc sent aūt ad b adduci pla alia de sacra scriptura veteris testamenti: ꝙ ꝓpter plitatē omitto. Sciendū tñ q̄ deus ꝓnior ē ad miserādū q̄ ad ꝓdemnādum: et p cōsequens ad nō inferēdū mala cōminata: q̄ ad auferendum bonū ꝓmissum lz tā ꝓmissio q̄ cōminatio sint sub cōditione: et ſm đ intelligit vbū bieremie q̄ sciet vitas ꝓphe denūciantis bonū cū venerit in effectu: inquātū deus non habet ꝓpositū ad auferendum.

i Et tulit. Hic ꝓsequenter ananias confirmat dictū suū sensibili sigo auferēdo cathenā đ collo bieremie et frāgendo vt ostenderet et verbo et sensibili signo dñi regis babylonis totaliter auferendū.

k Et abiit bieremias ꝓpheta in viam suā. nolens cōtendere cōtra ananiam.

l Et factū est. Hic cōsequenter ponitur reprobatio ananie. et primo q̄tum ad suam ꝓphetiam falsam cui dicitur in persona domini.

m Cathenas ligneas otriuisti. falsum ꝑsumptuose signando n Et facies p eis cathenas ferreas. q̄si diceret. ex mēdaciis tuis facies illos rebellare regi babylonis ex quo incurrent maius malū quasi incompabiliter q̄ ante: et patet littera vsq; ibi.

o Et dixit bieremias. vbi ponitur reprobatio ananie q̄tum ad personam eius dicitur.

p Ecce ego mittā te a facie terre. p morte in g̃ boies tollunt de supficie terre et intra terrā sepeliunt.

q Et mortuus est ananias ꝓpheta in illo anno: vt bieremie veritas ꝓbaretur.

r Mense septio. et sic a dicto bieremie vsq; ad mortem eius fluxerūt tñ duo menses. quoniam hec predixit mense quinto: vt patz in ꝓncipio huius capituli.

regis iuda: in anno q̄rto: in mense quinto: b dixit ad me ananias filius azur ꝓpha de gabaon in domo dñi coram sacerdotibus et oi ꝓplo dicens. c Hec dicit dñs exercituū de⁹ isrl. Contriui iugū regis babylonis. Adhuc duo ānis diem et ego referri faciā ad locum istū oia vasa dñi q̄ tulit nabuch. rex babylonis de loco isto: et trāstulit ea in babylonē. Et iechoniā filiū ioachin regē iuda et oēm trāsmigratoꝝ iude q̄ ingressi sunt in babylonē ego ꝓuertā ad locū istū ait dñs. Conteram eī iugū regis babylōis. d Et dixit bieremias ꝓpheta ad ananiā ꝓphaz in oculis sacerdotū et oculis oīs ꝓpli q̄ stabant in domo dñi: et ait bieremias ꝓpha. e Amē. Sic faciat dñs. Suscitet dñs verba tua q̄ ꝓphetasti: vt referāt vasa in domo dñi: et oīs trāsmigratio đ babylone ad locū istū f Verūtamē audi vbum ꝙ qđ ego loq̄r in auribus tuis: et in auribus vniuersi ꝓpli ꝓphe q̄ fuerūt ante me et ante te ab initio et ꝓphauerūt super tras multas et super regna magna đ ꝓlio et đ afflictōe et đ fame s ꝓpha q̄ vaticinat⁹ est pacē cū venerit vbū eius tūc sciet ꝓpha quē misit dñs in ueritate. t Et tulit ananias ꝓpha cathenā de collo bieremie ꝓphe: et ꝓfregit eam. Et ait ananias in ꝓspectu oīs ꝓpli dicēs. Hec dicit dñs. Sic cōfringam iugum nabucho. regis babylonis post duos annos dierum de collo oīm gētiū. k Et abiit bieremias ꝓpha in viā suā. l Et factū est vbū dñi ad bieremiā postq̄ ꝓfregit ananias ꝓpheta cathenā de collo bieremie ꝓphe dicēs. m Vade et dices ananie. Hec dicit dñs n Cathenas ligneas ꝓtriuisti et facies p eis cathenas ferreas: qr hec dicit dñs exercituū de⁹ isrl. Jugū ferreū posui sup collū cūctar⁹ gētiū istarū vt seruiant nabuch. regi babylonis: et seruient ei: insuper bestias terre dedi ei. o Et dixit bieremias ꝓpheta ad ananiā ꝓphetā. Audi ananias. Non misit te dñs: et tu cōfidere feciſti ꝓplm istū in mendatio. Idcirco hec dicit dñs p Ecce ego mittam te a facie terre. Hoc anno morieris. Adversū. n. dñm locut⁹ es. q Et mortu⁹ est ananias ꝓpha in anno illo: mense. vij.

t Hec sunt verba libri. Hic e Capsm. xxix. pñter ꝓphetat cõtra iechoniã q̃ iam cũ mꝛe et nobilibus regni ⁊ sacerdotibus ⁊ ꝓphis pluribus ductus fuerat in babylonẽ: sed sperabat ⁊ habebat spem redire in iudeam ⁊ illi q̃ cũ eo translati fuerãt decepti a falsis ꝓphetis exñtibus inter eos sed Hieremias scribendo eis nitit auferre istaz ꝓfidentiam falsam. Et diuidit in duas ptes: qz primo epla hieremie ꝓponitur ꝑfatio. secundo narratio. ibi. hec dicit dñs. In ꝑfatione exprimitur primo ꝓsona mittens epl̃am cũ dicitur. Que misit hieremias ꝓpheta. ⁊ locus vñ misit cũ subdit. De hierlm secundo ꝓsone ad q̃s misit cuz subditur.

d Ad reliq̃as seniorꝫ ⁊c. ⁊ ptz littera vsq; ibi.

e Et dña. id ẽ mater regis.

f Et eunuchi. i. regis ⁊ regime ministri q̃ sic nominãt no a mẽbrorꝫ sectione sed a castitatis bonestate: tles em ponebant antiquitus in regijs domibus ⁊ maxime circa obsequium dñarum ⁊ ꝑm talem modum loquẽdi dicit saluator matthei. xix. Sunt eunuchi q̃ se castrauerũt ꝓpter regnũ celorꝫ.

g Et faber ⁊ iclusor. hec noia exponũt supra. xxiij. tercio exprimunt ꝓsone portãtes epl̃am cũ dicit.

Hec sũt ẽba libri q̃ misit hieremias ꝓpha de hierlm a ad reliquias seniorꝫ trãsmigratõis ⁊ ad sacerdotes ⁊ ꝓphetas ⁊ ad oẽm ꝑplm quẽ trãsduxerat nabuchodonosor de hierlm in babylonẽ: postq̃ egressus ẽ iechonias rex ⁊ dña ⁊ eunuchi ⁊ principes iuda ⁊ hierlm: b faber ⁊ inclusor de hierlm in manu elasa filij saphã ⁊ gamalie filij helchie q̃s misit sedechias rex iuda ad nabuchodonosor regẽ babylõis in babylonẽ dicẽs c Hec dicit dñs exercituũ deus isrl: trãsmigratiõi quã trãstuli de hierlm in babylonẽ d Edificate domos ⁊ hãbitate ⁊ plãtate hortos ⁊ comedite fructum eorꝫ. Accipite vxores ⁊ generate filios ⁊ filias: et date filijs vris vxores ⁊ filias date viris ⁊ pariãt filios ⁊ filias: ⁊ multiplicabimini ibi ⁊ nolite esse pauci numero ⁊ querite pacem ciuitati ad quã trãsmigre vos feci ⁊ orate ꝓ ea ad dñm quia in pace illius erit pax vob. Hec dicit dñs exercituũ deus isrl: e Nõ vos seducãt ꝓphe vri q̃ sũt in medio vrm ⁊ diuini vri: ⁊ ne attẽdatis ad somnia vestra que vos somniatis qz falso ipi ꝓphetant vobis in nomine meo: ⁊ nõ misi eos dicit dñs f Quia hec dicit dñs g Cũ ceperint ipleri i babylõe septuagitta anni: h visitabo vos ⁊ suscitabo sup vos vbũ meũ bonũ i vt reducã vos ad locũ istũ. ego. n. scio cogitatiões qs cogito sup vos dicit dñs: cogitatões pacis ⁊ nõ afflictõis k vt dem vob finẽ l ⁊ patiam m ⁊ inuocabitis me ⁊ viuetis: ⁊ orabitis me ⁊ ego exaudiam vos: q̃retis me ⁊ inuenietis n Cũ q̃sieritis me in toto corde vro inueniar a vobis ait dñs. Et reducã captiuitatẽ vestram o ⁊ congregabo vos de vniuersis gẽtibꝫ ⁊ de cũctis locis ad q̃ expuli vos dicit dñs. Et reuerti vos faciam de loco ad quẽ trãsmigrare vos feci: p qz dixistis. Suscitabit nobis dñs ꝓphetas in babylõe q Hec dicit dñs ad regẽ q̃ sedet sup solium dd ⁊ ad oẽm populũ hãtatorem orbis huius r: ad frẽs vros q̃ nõ sunt egressi vobiscũ in trãsmigratiõem. s Hec dicit dñs exercituũ. t Ecce mittam in eos gladiũ ⁊ famẽ ⁊ pestem u ⁊ ponã eos quasi ficus malas que comedi nõ possunt eo q̃ pessime sint: et persequar eos in gladio et in fame et in pestilentia. x Et dabo eos in vexationem

pinquum denunciando. m Quia hec dicit. Hic consequenter denunciat eis veram fiduciam: ⁊ primo denũciat eam translatis in babylonẽ. secũdo contrariũ nũciat habitantibus in hierlm. ibi. Quia hec. Circa ꝓmũ dicit.

m Quia hec dicit dñs. q. d. nolite credere falsis ꝓphetis. quia hec ẽ sententia dñi de vestro reditu.

n Cum caperint impleri in babylone. lxx. anni. tot. n. anni fluxerunt ꝑm hebreos ⁊ trãsmigratione ioachin vsq; ad ꝓmũ annũ cyri. ꝑm alios vero cõputatõ istoꝝ annoꝝ incipit tardi? scz a destructõe ciuitatis sñ sedechia vt dictuz est supra xxv.

o Visitabo vos. sicut misericors ꝑ filios. cetera patẽt vsq; ibi.

p Et reducã vos ad locũ istum. i. in hierlm nõ q̃ omnes redierunt in personis ꝓprijs: qz in tãto tempore multi fuerũt mortui maxime illi q̃ erant i tã puecte etatis.

q Et dem vobis finez. captiuitatis vestre.

r Et patientiam interim vsq; ad terminũ ꝓ dictum.

s Et inuocabitis me ⁊ ibitis ad terram vram. Cetera patent vsq; ibi.

t De vniuersis gẽtib? ⁊c. qz in regno babylonis erãt gẽtes varie ad quas iudei fuerũt trãslati tempe ioachin ⁊ sedechie: ⁊ inde redierunt cum zorobabel duce.

u Quia dixistis suscitabit nob dñs ꝓphetas. i. quia credidistis ꝓphetis falsis vos decipientibus ⁊ dicentibus se loqui in noie dñi. ideo annũciaui vobis terminũ vestre reuersionis in iudeã: vt non credatis eis dicentibus vobis q̃ cito detrahetis reuerti.

x Quia hec dicit. Hic ꝓsequenter banc fiduciã remouet a sedechia rege ⁊ eius ꝓlo qui nõ trãsmigrauerant in babylonẽ: denunciando q̃ passuri sint multo grauiora. ibi subdit. y Hec dicit dñs exercituũ. i. angelorꝫ.

z Ecce mittam in eos gladium ⁊ famem ⁊ pestem. omnia enim ista venerũt super eos obsessos in hierusalẽ: vt habetur quarto Regum vltimo. a Et ponam eos q̃ si ficus malas. i. abominabiles deo ⁊ hominibus sicut dictũ est supra. xxiij. in ꝓbola de ficubus. b Et dabo

eos in vexationē. ꝑ seruilia opa ⁊ grauia. a ¶ Uniuersis regnis terre. hoc dr̄ qꝛ sub rege babylonis erāt plura regna. b ¶ In maledictionē. q̄tū ad verba dura q̄ eis inferebāt. c ¶ Et in stuporē. ꝑ admiratiōe eoꝝ miserie d ¶ Et in sibilū. i. in derisum. Cetera patent in lr̄a.

e ¶ Hec dicit. Hic ꝯsequenter ponit̄ pena falsoꝝ ꝓphetaꝝ q̄ decipiebant ꝑplm̄ de babylone transmigratum: et primo ponit̄ pena duoꝝ simul q̄ non solum erāt ꝓphete falsi: sed etiā adulteri. secundo pena tercij qui nō soluz erat assertor falsitatis: sed etiā ꝑsecutor v̄itatis. ibi. Et ad semeiam Noia aūt duoꝝ ponunt̄ cū dicit̄.

f ¶ Ad achab filiū chulie ⁊ ad sedechiam filiū maasie. et subditur eoꝝ pena cum dr̄. Ecce tradam eos in manu nabuchodonosor. dicūt expositores nostri cōiter q̄ isti fuerunt duo senes quos cōuicit daniel de falso testimonio ꝯ susannā ꝓpt̄ qd̄ fuerūt ꝯdēnati ad mortem: vt habet̄ Danielis. xiij. Veruntamē qꝛ iudei in babylōe erāt serui nō habebant aliquā iusticiā nec ꝑ ꝯsequens ptātē ꝯdēnandi aliquez ad mortē. iō subditur h̄ q̄ fuerūt traditi in manu nabuchodo. qꝛ d̄ sua falsitate fuerunt accusati ꝑ iudeos corā rege vt locū ei⁹ tenente: qui sentētiā mortis in eos dedit: ⁊ executionem iudeis cōmisit: ⁊ iō cū dr̄ Dan̄. xiij. ꝑplos eos interfecisse: intelligendū est tm̄ executiue: cetera patent vsq̄z ibi.

g ¶ Quos frixit rex babylonis in igne. Sz ꝯ Dan̄. xiij. dicitur q̄ fuerūt lapidati. Ad qd̄ dicendū q̄ quelibet pena mortis aliqn̄ in scriptura significat̄ noie ignis. Vel quia primo fuerunt lapidati postea cōbusti: sicut de achor dictum fuit Josue. vij. Et hic exprimit̄ pena ignis: in dan̄. vero pena lapidatōnis: illud tn̄ qd̄ de eis dr̄ in daniele nō est autenticū: qꝛ nō est de scriptura canonica: cetera patent vsq̄z ibi. h ¶ Ego sum iudex ⁊ testis dicit dn̄s. q. d. nullus pōt effugere iusticiā meā. i ¶ Et semeiā. Hic cōsequēter ponit̄ pena tercij qui nō solum erat ꝓpheta falsus illis qui erant in babylone sed etiā ꝑsecutor hieremie scribens de babylone sūmo pontifici qui erat in hierlm̄ vt incarceraret hieremiā: eo q̄ scripserat transmigratis: ne falso sperarēt cito reuerti: ⁊ hoc ē qd̄ dr̄. k ¶ Pro eo q̄ misisti libros. i. litteras. l ¶ Noie tuo tanq̄z noie veri ꝓphete dicens sophonie. m ¶ Dn̄s dedit te sacerdotē. s. sūmū. n ¶ Pro ioiada sacerdote. licz iste ioiada fuisset diu ante: tn̄ ipm̄ noiat eo q̄ fuerat hō sanctitatis magne ⁊ auctoritatis in hoc adulādo isti sophonie. q. d. tu es tante sanctitatis sicut ille.

o ¶ Ut sis dux. i. ꝑnceps sacerdotū. p ¶ Sup oēm virū arrepticiū ⁊ ꝓphetantez. i. q̄ ꝓphetat ex virtute demōis ei⁹ fantasiā cōmouentis.

q ¶ Ut mittas eum in neruum. i. in cippum ita q̄ nō possit talia semiare in ꝑplo.

r ¶ Et nunc q̄re nō increpas hieremiā. taliter ꝓphetantē in hierusalem ⁊ nō solum in hierusalem verbis: sed etiaz in babylōe scriptis iō sb̄dit̄

s ¶ Quia super h̄ misit ad nos scz eplam: vt dictū ē in ꝑncipio huius capli.

t ¶ Dicēs. in eadem epla.

v ¶ Longum ē. scz tempus more vestre in babylone.

x ¶ Edificate ⁊c̄. i. disponite vos ad diutinā mansionem sicut expositū est supra

y ¶ Legit ḡ sophonias sacerdos. ad arguendum hieremiaz de epistola quaz miserat. cetera patent vsq̄z ibi.

z ¶ Ecce ego. vbi ponit̄ pena semeie cū dicitur.

a vniuersꝭ regnis t̄re: d in maledictōz c ⁊ ī stuporē d ⁊ ī sibilū ⁊ ī obprobriū cūctis gentib⁹ ad q̄s ego eieci eos: eo q̄ nō audierīt v̄ba mea dic̄ dn̄s: q̄ misi ad eos ꝑ seruos meos ꝓphas de nocte ꝯsurgēs ⁊ mittēs: ⁊ nō audistis dic̄ dn̄s. Vos ḡ audite verbū dn̄i oīs trāsmigr̄tio quā emisit d̄ hierlm̄ ī babylonē c Hec dic̄ dn̄s exercituū de⁹ isrl̄ f ad achab filiū chulie ⁊ ad sedechiā filiū maasie q̄ ꝓphant vobis in noīe meo mēdacit̄. Ecce ego tradam eos ī manu nabuchodonosor regis babylōis: ⁊ ꝑcutiet eos in ocul̄ v̄ris. Et assumet̄ ex eis maledictō oī trāsmigr̄tōi iude q̄ ē in babylōe dicentiū. Ponat te dn̄s sic̄ sedechiā ⁊ sic̄ achab g quos frixit rex babylōis ī igne: ꝓ eo q̄ fecerīt stulticiā ī isrl̄ ⁊ mechati st̄ ī vxores amicoꝝ suoꝝ: ⁊ locuti st̄ v̄bū ī noīe meo mēdacit̄: qd̄ nō mādaui eis. h Ego sum iudex ⁊ testis dic̄ dn̄s i Et ad semeiaz neelamitē dices. Hec dicit dn̄s exercituū de⁹ isrl̄ k Pro eo q̄ misisti in l noīe meo libros ad oēz ꝑplz q̄ ē ī hierlz ⁊ ad sophoniā filiū maasie sacerdotem ⁊ ad vniuersos sacerdotes dicēs: m dn̄s dedit te sacerdotem n ꝑ ioiade sacdote o vt sis dux in domo dn̄i p sup oēz viꝝ arrepticiū ⁊ ꝓphetantē q vt mittas eū ī neruū ⁊ ī carcerē r Et nūc q̄re n̄ increpasti hieremiam anathotitē q̄ ꝓphat vobis s Qꝛ sup h̄ misit ī babilonē ad nos t dicēs v Longū ē x edificate domos ⁊ habitate et plantate hortos ⁊ comedite fructus eoꝝ. y Legit ḡ sophōias sacerdos librū istū ī auribꝫ hieremie ꝓphe. Et fcm̄ ē v̄bū dn̄i ad hieremiā dicēs. Mitte ad oēz trāsmigratōez dicēs. Hec dic̄ dn̄s ad semeiā neelamitez. Pro eo q̄ ꝓphauit vob̄ semeias ⁊ ego n̄ misi eū: ⁊ fec̄ vos ꝯfidere ī mēdacio: idcirco hec dic̄ dn̄s z Ecce ego a visitabo sup semeiā neelamitē b ⁊ sup semen ei⁹ c Nō erit ei vir sedens d in medio ꝑpli hui⁹ e et nō videbit bonū qd̄ ego faciā ꝑplo meo ait dn̄s: f qꝛ ꝑuaricationē locutus est aduersus dn̄m. ¶ Ca. xxx.

Hoc verbū qd̄ fcm̄ est ad hieremiam a dn̄o

a ¶ Visitabo sup semeiā neelamitez in ꝑsona eius.
b ¶ Et sup semen eius. i. in ꝑsonis sibi ꝯiunctis.
c ¶ Nō erit ei vir sedens. i. habitās. d ¶ In medio ꝑpli huius. s. reuertentis in hierlm̄. e ¶ Et non videbo. qd̄ ego faciā ꝑplo meo. ipm̄ d̄ captiuitate liberādo
f ¶ Quia ꝑuaricatiōes locutus est aduersus dn̄m. notando hieremiā de falsitate q̄ ex ore dn̄i loquebatur.

¶ Capitulum. xxx.

Hoc verbum. Superius hieremias prophetauit populo aspera. hic consequenter ꝓphetat ꝓspera: istud autem quod erat summe prosperum erat aduentus christi ad salutem mundi: cuius figura fuerat saluatio populi de captiuitate babylonica de qua fecerat mentionē capitulo ꝑcedenti inter aspera que nūciauerat: vt opposita iuxta se posita magis elucescerent: ⁊ iō ꝯueniēter post figurā hic ꝯseq̄nter denūciat

rem figuratam.s.ꝙ xp̃m salutem generalem qđ facit in hoc ca.7 seq̃nti.nec pñt poni ĉ aliter exponi nisi referẽdo ad tp̃s xp̃i.vt in pseq̃nto magis apparebit. Ad intellectũ tñ seq̃ntiũ sciendũ ꝙ ꝓbe scribendo nõ seruat sp ordinẽ tpis:ꝫ frequẽt prius facta:scribũt posteri⁹ 7 econuerso.vñ dicunt doctores hebrei nõ est pri⁹ 7 posteri⁹ in lege per quam intelligũt ve.testa.in q̃ nõ est attẽdendus ordo tpis ꝑm ordinẽ descriptõis 7 idem dicũt doctores latini.ꝙ frequẽter sacra scriptura loquit̃ ꝙ anticipatõem.s.posteriora ꝓponendo 7 ꝙ recapitulationem priora postponendo: 7 hoc modo procedit hiere. i hoc li. in pluribus locis.vtz in pcedẽtib⁹.7 in seq̃ntib⁹ appebit. 7 in hoc loco sic pcedit.qz primo denũciat xp̃i regnũ. scdo ei⁹ aduentũ ca.seq̃nti. Circa primũ sciendũ ꝙ ly homo xp̃c ab instanti incarnationis habuerit dominiũ sup oia creata auctoritative non tñ executive: ꝫ hoc mõ accepit in sua resurrectione: ꝑm ꝙ dicit Math.vl. Data est mihi ois ptãs in celo 7 in tra.7 pfect⁹ bẽbit in iudicio finali tñc em̃ oia erũt ei simplr subiecta. vñ dicit apo. ad Heb.ij. Nunc aũt necdũ videm⁹ oia subiecta ei.iudiciũ aũt finale pcedit antixp̃i psecutio. Et iõ ꝑmo nũciat̃ hanc psecutio antixp̃i.scdo regnũ xp̃i.ibi Et erit.tcio rñdet̃ tacite qõi.ibi. Te aũt Circa primũ dr̃ hieremie.

b Scribe tibi ꝛc.q.d.ista futura sunt in longinquum 7 sunt digna memoria: iõ sunt scribenda.

c Ecce dies ve.di.dñs 7 puer.puer.plẽ mei isrl 7 iuda. Istud nõ põt intelligi de reditione captiuitatis babylonice.nec de aliq̃ alia seq̃nti saluatõne tpali.qz ꝑm doctores heb.7 ꝑm veritatem plus isrl ꝑtinet diuidit̃ ꝓplm iuda.sicut est hic nõ est reuersus de captiuitate nec a iudeis expectat̃ reuersur⁹ vsq̃ ad tp̃s messie quẽ iudei expectant venturum: 7 iõ ꝑm nos q̃ confitemur eius aduentũ ꝓteriisse.oportet ꝙ lra ista aliter intelligat̃.et dicunt aliq̃ ꝙ intelligit̃ de puersione spũali iudeorum ad p̃dicatõem xp̃i 7 aplorum.quorum aliq̃ fuerunt de regno isrl qz salmanasar captiuãte illud regnũ aliq̃ fugitiui euaserunt q̃ postea habitauerũt in regno iude tpe ezechie 7 cũ illis de regno iuda in babylonẽ ducti fuerũt.7 cum redeuntib⁹ redierunt.sicut dictũ fuit pleni⁹.iiij. Reg. qđ aũt subdit̃.

d Et puertam eos ad terram ꝛc.intelligit̃ de terra viuentium que sub ꝓmissione facta abrae fuit principaliter intellecta.sicut dictum fuit pleni⁹ Ben.xv. Et in plurib⁹ alijs locis.ꝫ quia iudei qui crediderunt ad p̃dicatõem xp̃i 7 aplorum fuerũt pauci respective: iõ melius intelligit̃ qđ dr̃ hic. Et puertam puersionẽ ꝓpli mei ꝛc. de generali puersione iudeorum ad xp̃m detecta falsitate antixp̃i ꝙ belyã 7 enoch:iõ de pscutõe antixp̃i ibidit̃.

e Quã hec dicit dñs. Vocem terroris audiuim⁹ ꝛc. dicẽs. Hec dicit dñs de⁹ isrl dicẽs b Scribe tibi oia verba q̃ locut⁹ sum ad te in libro. c Ecce em̃ dies veniũt dicit dñs 7 puertam captiuitatem populi mei isrl 7 iuda ait dñs: d 7 conuertã eos ad terram quam dedi patribus eorum 7 possidebũt eã Et hec verba q̃ locut⁹ ẽ dñs ad isrl 7 ad iudam. e Quã hec dicit dñs. Vocem terroris audiuim⁹: formido 7 non est pax f Interrogate 7 videte si generat masculus. g Quare g vidi omẽs d viros manus suas super lumbum suum q̃si parturientis: h et uerse sunt vniuerse facies in aruginem. k Ve qz magna dies illa: l nec est similis eius ꝓpter eam 7 tribulatio iacob m 7 ex ipso saluabit̃. n Et erit in die illa ait dñs exercituum o conterã iugum eius de collo tuo p 7 vincula eius diripiã. q Et non dñabunt̃ ei amplius alieni: r ꝫ seruient dño deo suo: s 7 dauid regi suo t quem suscitabo eis. v Tu g ne timeas serue meus iacob ait dñs :neq; paueas isrl: qz ecce ego x saluabo te de terra longinq̃: 7 semen tuum de terra captiuitatis eorum. y Et reuertet̃ iacob z 7 requiescet: a 7 cũctis affluet bonis 7 nõ erit qui exterreat: qm̃ tecum ego sum ait dñs vt saluem te. b Faciam ei ꝓsumationem in cunctis gentibus in quibus dispersi te: c te aũt non faciam in cõsummationem: ꝫ castigabo

g Quare g vidi omẽs viros.i.cuiuslibet xp̃iani q̃ntumcunq; fortis 7 firmi.

d Manus super lumbum suum q̃si parturientis.modus em̃ mulieris parturientis est imponere manus suas ad lumbos suos.

i Et uerse sunt vniuerse facies in auruginem.i. in colorem deformem ꝑ angustia 7 timorem.

k Ve qz magna dies illa.i.tps illud erit magnum q̃ntum ad intentõem tribulationis.

l Nec est similis ei⁹. ꝓpter qđ dicit Mat.xxiiij. erit ei tribulatio magna q̃lis nunq̃ fuit ab initio mũdi vsq; mõ neq; fiet.

m Et ex ipso saluabit̃.ois ꝑdestinatus ad vitã beatam q̃ noie iacob intelligit̃:eo q̃ supplantator interpretat̃.

n Et erit.hic ponit̃ dominum xp̃i q̃ spũ oris sui interficiet antichristum.vt dr̃.ij.ad Thessa.ij.7 magnam ptem adherentium sibi: iõ subdit̃.

o Conteram iugum eius de collo tuo.s.militantis ecclie.

p Et vincula eius diripiam.i.machinatões eius 7 decepções.

q Et non dñabunt̃ ei amplius alieni.s.a deo.

r Sed seruient dño deo suo.s.deo patri.

s Et dauid regi suo.i.dei filio incarnato.vñ in translatione chaldaica q̃ apud hebreos est autentica vt frequẽter dictum est:sic dr̃. Et obedient messie filio dauid regi suo.vñ ꝑm omẽs doctores heb.istud intelligit̃ de xp̃o ad lram.

t Quem suscitabo eis.i.faciam apparere ad eorum salutẽ. 7 etiam qz ad lram de⁹ pr̃ suscitauit ibm a morte.

v Tu g ne timeas.ꝓportatõ est ꝑ tribulatõem antichristi futuram.

x Saluabo te de terra longinq̃ ꝛc. iudei em̃ tñc saluãdi dispersi sunt in longinquis ptib⁹ mundi 7 ibi captiui.

y Reuertet̃ iacob.s.ad xp̃m qđ nõ solum intelligit̃ de iudeis tñc puertendis ꝫ etiam de xp̃ianis ab antichristo deceptis q̃ postea penitebunt.

z Et requiescet a tribulatione antixp̃o interfecto.

a Et cũctis affluet bonis ꝛc.ly refert̃ ad statum ecclie triumphantis.vt dr̃ bonum infinitum 7 securitas pfecta.

b Faciam em̃ ꝓsum.in cunctis gen.qz oẽs gentes sectas suas varias dimittent ꝑ fide xp̃i.

c Te aũt. Hic rñdet̃ quõi tacite duplici.scđa ponit̃.ibi Ideo.Circa primũ posset fieri quo gre dñs permittet fideles suos sic tribulari tpe antixp̃i 7 rñdet̃ hic ꝙ hoc fit et vt purgent̃ a pctis q̃ circa tpa illa abundabũt. ꝑm ꝙ dr̃ Mat.xxiiij. Et qm̃ abundabit iniquitas ꝛc. 7 hoc est qđ dr̃.

c Te autem non faciam in ꝓsum.q.d. q̃ntumcunq; futura sit acerba pscutio antichristi.non tñ deficiet ecclia ꝫ purgabit̃.iõ subdit̃.Sz castigabo te in iudicio. vt nõ tibi videaris innoxius.

d Insanabilis fractura tua. qz ꝓsecutio antichristi erit irremediabilis via hūana. e Nō est q̄ iudicet iudicium tuū. qz tūc null⁹ audebit stare ꝓ iust⁹ ad eos liberādū f Omnes amatores tui obliti sunt tui. qz ꝓncipes ẽrenq̄ mō descendūt eccl̄a nō audebūt ei oīdere nisi amicitiā

g Plaga inimici percussi te. q. d. tunc videbor aduersari ecclie sicut pr̄ dure castigās filiū. vt ei inimicari iudicio exteriori.

b Propt̄ multitudinē iniq̄tat̄ tue q̄ tūc abūdabit supra modū vt dcm̄ ē

b Dura fct̄a sunt pct̄a tua. i. dura cōrectōe indigentia.

i Quid clamas sup̄ ꝓtritōe tua. q. d. iuste tibi infert.

k Insanabiles ē dolor tu⁹. s. via humana. ꝓpt̄ qđ xp̄c apponet remediū inefficiēd antixp̄m vt p̄dictum est.

l Propter ea. Hic salm⁹ secūda qō qz posset aliq̄s q̄rere q̄d faciet xp̄c de antixp̄o ꝓsecutore z sibi adherētib⁹ z rn̄det q̄ n̄ euadēt diuinaz vindictā. z ꝟ est qđ dī.

l Propter ea om. q̄ come. te deuo. non solū morte tpali ꝑ eterna.

m Et vniuer. hostes tui. in cap. du. a dem̄onib⁹.

n Obducam em̄ cicatricē tibi. dāno spm̄ pnie receptis ab antixp̄o z eius satellitib⁹.

o Quia eiectaz vocauerunt te syon. i. o tu ecclia noīe syō vocata Esa. ij. c. xl. beb. xij. Que vocabit eiecta durante antichristi ꝓsecutione.

p Conuertā puer. tabernacula iacob. i. societates fidelū ab antixp̄o receptoz. qz dabit eis tp̄s pnie.

q Et edificabit ciuitas. i. ecclia q̄ est ciuitas xp̄i vnitas.

r In excelso suo. i. i honore magno. qz tūc oēs ꝓfugiēt ad eam.

s Et templuz iuxt oz. su. fundabit. i. cult⁹ xp̄i ab antixp̄o reiect⁹ in statum suū reformabit.

t Et egrediet de eis laus. s. diuina.

v Vocaz ludentiū. nō ꝓ dissolutōz ꝑ deuotōz. sicut dicebat dō de seipso. ij. Reg. vj. Ludam ante dñm.

x Et erūt filij ei⁹ sic a ꝓncipio. i. sic añ ꝓsecutōz antixp̄i

y Et erit dux ei⁹ ex eo. i. xp̄c verus homo.

z Et applicabo eum z accedet ad me. qz xp̄c homo p̄ oibus hz accessum ad patrem. iō subdit.

a Quis em̄ iste est. i. q̄nte excellentie.

b Qui applicet cor suū. qz volūtas xp̄i hois in oīb⁹ ꝓformis est volūtati diuine.

c Et appropinquet mihi ꝓ sua volūtate: sicut filij⁹ patri.

d Et eritis mihi in ꝓpl̄m. s. deo patri ꝓ filium: z subdit de pena impioz.

e Ecce turbo dñi. s. in die iudicij.

f In capite impioz ꝓiescet. i. in antixp̄o q̄ erit caput impioz qn̄ fulminabit. vel in capite impioz generalit̄ ꝓ finalem suam cū dicet eis. Ite maledicti in ignem eternum ⁊c. Mat. xxv.

g In nouissimo dierz intelligetis ea. ꝓ hoc satis innuit q̄ hieremias loquit̄ de futuris in nouissimo tp̄is Et qz tūc oēs quercuit̄ ad vnū deū: vt p̄dictum est. iō subdit.

b In tpe illo dicit dñs ero d⁹ vniuer. cognatōib⁹ isr̄l. qđ est verz: siue accipiat̄ isr̄l ꝓ m carnem. qz tūc oēs iudei ꝓuertēt̄ ad xp̄m vt dictū est: siue accipiat̄ ꝓ m spm̄ s. ꝓ oib⁹ fidelib⁹ q̄ noie israel nomināt Esa. xlviij

In ca. xxx. vbi dz in postilla. Et applicabo eum z accedet ad me.

Additio.

Hoc qđ dicitur b. Applicabo eum z accedet ad me. ꝓ pr̄e intelligit̄ de xp̄o hoie q̄ ad deum bz duplicez applicatōem seu accessum. vnuz. s. ꝓ grām z aliū ꝓ vnionē ꝓsonalem. z qz nullus alius bz similez accessum duplicem: iō subdit. Quis em̄ iste ē q̄ applicet cor suum: vt appropiquet mihi. q. d. nullus. s. q̄ beat duplicē accessū: seu adherentiaz ad deum mō p̄dicto. Qz aūt dī in postil. q̄ voluntas xp̄i hois in omnib⁹ ꝓformis est voluntati diuine verz est. ꝟ etiaz hoc posset verificari de volūtate beatoz. z iō respectu bui⁹ nō ꝓprie diceret. Quis em̄ iste est. vnde p̄dicta expositio videt magis ꝓpria ⁊c.

Caplm. xxxj.

Hec dicit dñs. Hic incipit caplm in hebreo per spacium vacuum inter hr̄am istam z p̄cedentē immediate que diungit̄ hr̄e p̄cedentis ca. z ꝓpt̄ hoc sic eam ordinaui. In hoc aūt ca. agit̄ de ptinentibus ad aduentum xp̄i. z diuidit̄ in tres ptes. quia ꝓmo agit̄ de ptinentibus ad xp̄i p̄dicationem. secundo de ptinentibus ad eius incarnationem. ibi. Hec dicit dominus. tercio de ptinentibus ad legis euangelice lationem. ibi. Ecce dies veniēt. Prima adhuc in duas. quia primo ponit̄ figura z secundo res figurata. ibi. Longe. Circa primum sciendum q̄ saluatio ꝑpli israel de egypto fuit figura saluationis fiende ꝑ xp̄m qui deduxit fideles ad terram viuentium per penitentie desertum: sicut moyses filios israel transeundo p̄ desertum materiale ad possessionem terre promisse. z ad hoc dicit.

b Inuenit gratiam in deserto populus qui remanserat gladio. omnes enim qui exierunt de egypto numerati a. xx. annis z supra mortui fuerūt in deserto: vt

tei iudicio: vt nō tibi videaris innoxi⁹: qz ꝟ dicit dñs.

b Insanabil̄ fracta tua: pessima plaga tua.

c Non est q̄ iudicet iudiciū tuū: ad alligādā curatōz tuā: vtilitas nō est tibi.

f Oēs amatores tui obliti sūt tui: teqz n̄ q̄rēt.

g Plaga ei⁹ inimici ꝓcussi te castigatōe crudeli: b ꝓpt̄ multitudinē iniq̄tatis tue b dura facta sūt pct̄a tua.

i Quid clamas sup̄ ꝓtritōe tua: Insanabil̄ ē dolor tu⁹. ꝓpt̄ multitudinē iniq̄tat̄ tue z ꝓpt̄ dura pct̄a tua feci ꝟ tibi l ꝓpt̄ea oēs q̄ comedūt te deuorabūt m z vniu⁹si hostes tui i captiuitatē ducēt. Et oēs q̄ te vastāt vastabūt cūctosq̄ ꝓdatores tuos dabo in ꝓdaz n

k Obducā ei cicatricē tibi: z a vulneribz tuis sanabo te dic̄ dñs.

o Quia eiectaz vocauert te syon: ꝟ est q̄ n̄ hēbat req̄rētez. Hec dicit dñs. Ecce ego p ꝓuertā ꝓuersionē tabnaculoz iacob: z

tectis ei⁹ miserebor q⁹. Et edificabit̄ ciuitas r in excelso suo s z templū iuxt ordinē suū fundabit̄. t Et egrediet de eis laus v vocaz ludentiū z multiplicabo eos z n̄ minuent̄: z glificabo eos z n̄ attenuabūt x z erūt filij ei⁹ sic a ꝓncipio z cet⁹ ei⁹ coram me ꝓmanebit Et visitabo aduersū oēs q̄ tribulāt eū: y z erit dux e⁹ ex eo: z ꝓnceps de medio ei⁹ ꝓducet. z Et applicabo eum z accedet ad me a Quis ē iste ē: b q̄ applicet cor suū c vt appropinq̄t mihi ait dñs d Et eritz mihi i ꝓpl̄m: z ego ero vob⁹ i deū. e Ecce turbo dñi furor egrediēs ꝓcella ruēs f i capite impioz ꝓiescet. Nō auertet ira indignatōis dñs donec faciat z ꝓpleat cogitatōz cordis sui g In nouissimo dierz intelligetis ea.

b In tpe illo dic̄ dñs: ero deus vniuersis cognatōib⁹ isr̄l: z

Hi erūt mihi in ꝓpl̄m

Hec dicit dñs Capl̄m. xxxj.

Hec dicit dñs. Hic incipit caplm in hebreo per spacium vacuum inter hr̄am istam z p̄cedentē immediate que diungit̄ hr̄e p̄cedentis ca. z ꝓpt̄ hoc sic eam ordinaui. In hoc aūt ca. agit̄ de ptinentibus ad aduentum xp̄i. z diuidit̄ in tres ptes. quia ꝓmo agit̄ de ptinentibus ad xp̄i p̄dicationem. secundo de ptinentibus ad eius incarnationem. ibi. Hec dicit dominus. tercio de ptinentibus ad legis euangelice lationem. ibi. Ecce dies veniēt. Prima adhuc in duas. quia primo ponit̄ figura z secundo res figurata. ibi. Longe. Circa primum sciendum q̄ saluatio ꝑpli israel de egypto fuit figura saluationis fiende ꝑ xp̄m qui deduxit fideles ad terram viuentium per penitentie desertum: sicut moyses filios israel transeundo p̄ desertum materiale ad possessionem terre promisse. z ad hoc dicit.

b Inuenit gratiam in deserto populus qui remanserat gladio. omnes enim qui exierunt de egypto numerati a. xx. annis z supra mortui fuerūt in deserto: vt

bi Nume.xiiij. Et p magna pte mortui fuerūt gladio vtq in li. Exo. ⁊ Nu. ℊ ꝓphs q inuenit grām fuert coꝝ filij q ingressi fuert terram ꝓmissionis: iō subdit.

c Vadet ad reqem suaz israℓ. ⁊ dicit hieremias vadet de futuro ad designādū q ille ingressus terre ꝓmissionis q̄ pterierat erat figura ingressus in reqem celestem. q erat futur⁹ ꝑm q diffuse declarat apls ad heb. ij. ⁊ iiij. ca.

d Longe. hic ꝓphr declarat̄ res figurata. ſ. salus p xp̄m ꝓtunc fienda q facta est p ecclie edificatōz. ⁊ qz illud tēpus adhuc erat lōginquū: iō dic hieremias.

e Longe dns apparuit mi. alb dit in psona dei rndentis p modū dyalogi.

f In charitate ꝑpetua dilexi te. hz ab ēterno dilexerit oēs electos eos p̄destinādo tn spāli mō dilexit electos de populo israℓ: inquātū erat de eo carne assumpturꝰ. ꝑt̄ qd isti ꝓphe spālia ꝓtulit dona: iō subdit.

g Iō attraxi te. bñficijs spālib⁹ in datōe leqs ⁊ ꝓphib⁹. ꝑt̄ qd dr ps. cxlvij. Nō fecit taliter omni natōi ⁊ iudicia sua nō manifestauit eis. verū tn qz illis bñficijs abusus fuit. ⁊ sic ab bonore cecidit: iō subdit.

h Rursumq edificabo te. qd exponēs Ra. sa. dicit q edificatōes ciuitatis birlim ⁊ templi p salomonem zorobabel ⁊ neemiaz: iō corruert qz fuert facte p hoicz g ista de q̄ loquit hic biere. fiet p manū diuinaz: iō stabit ineternū. ⁊ in hoc dicit verꝝ. g qd subdit est falsum ſ. q in aduentu messie quem iudei expectant de⁹ edificabit birlim nouam: q̄si incōparabiℓr nobiliorē q̄z fuerit p̄cedens in q̄ messias tpaliter regēbit: ⁊ oēs gētes erūt ſbdite dño iudeoꝝ. g q falso dicit ipletū iaz ē ipletū: qz xp̄c ver⁹ de⁹ edificauit ecclaz q̄ birlim dr Esa. ij. ⁊ ad Heb. xij. ⁊ Apoc. xxj. Vidi ciuitatē sanctam birlim ꝛc. in q̄ regnat xp̄c: cui⁹ regnū stabit ineternum.

i Et edificaber ꝛ ꝙgo israℓ. i. plebs fideliū q̄ israℓ noiat Esa. xliij. Et noie israℓ ꝓnomiabit. sic est in heb. g trāslatio nra bz assimilabit.

k Adhuc ornaberis tympanis tuis. qz ad lrāz in ecclia ꝓuenūt fideles ad sonitū cāpanaꝝ ad dei laudandū iō subdit.

l Et egredieris in choro ludentium. nō dissolute g deuote. sic cū vn⁹ choꝝ cātat alacriē ꝺ aliū.

m Adhuc plan. vi. in monte samarie. qd nō pōt intelligi de redeuntib⁹ a babylonica captiuitate. qz nunq recuperauert terram illam. g illam occupabant gentes aliunde adducte q̄ dicebāt samaritani: ⁊ iō intelligit de samaritanis credētib⁹ ad p̄dicatōz xp̄i vt hic Joh. iiij. Et ad p̄dicatōz apl̄oꝝ vt hic Act. viij. Fideles aūt noie vineaꝝ designant vtq in pluribus locis sacre scripture. ⁊ licet tota ecclia dicat vna vinea ꝓpter fidei vnitatem. dicit etiam aliqn plures ꝓpter gentiū ⁊ locoꝝ ⁊ psonaꝝ diuersitatem.

m Et vinet vi. xp̄s nō vindemiare. vindemiare est fructū vinee colligere. fructus aūt vltim⁹ hui⁹ vinee est beatitudo ꝓfecta: q non bz in p̄senti vita g futura.

n Quia erit dies in q̄ clama. custodes. i. p̄dicatores.

o In monte ephraim. i. in ecclia. ephraim em̄ crescēs vel frugifer int̄pꝛat: ⁊ etiam ad lrām in ptib⁹ illis p̄dicauit xp̄c ⁊ etiam apostoli.

p Surgite ascendam⁹. ꝓficiendo ꝺ bono in meli⁹.

q In syon. i. in ecclesiaz militantem ⁊ triumphātem q̄ syon noiat Esa. ij. ⁊ ad Heb. xij.

r Exultate in leticia iacob. i. populi xp̄iani sic noiati. qz xp̄c ⁊ apli ⁊ q̄si omnes fideles p̄mi descenderūt de iacob.

s Et binnite ꝺ caput gentiū. i. ꝺ dyabolum q̄ tenebat gētes sibi subditas p ydolatriam quā apli p magna pte destruxerūt p suaz p̄dicatōez: verūtn qz nō omes adhuc credunt xp̄o: ideo subdit.

t Salua dñe. populū reliq̄. israℓ. ⁊ dicit̄ hic reliq̄e israel omnes credituri generaliter. ⁊ iudei circa finem mundi ꝓuertendi spāliter: ⁊ sequit rn̄sio dei.

v Ecce ego adducaz eos ꝛc. qz de omnib⁹ mundi ptib⁹ alīq̄ adducti sunt ad fidem xp̄i ⁊ plenius adducent circa finem mundi.

x Int̄ q̄s erunt cec⁹ ⁊ claudus ꝛc. i. bñtes impedimēta veniēdi ad fidē xp̄i q̄ tollent. pōt etiaz dici ad lrāz q multi p xp̄m ⁊ apl̄os ⁊ eoꝝ successores fuert illuminati corpe ⁊ mente ⁊ erecti ⁊ sanati ab infirmitatib⁹ ꝓsimilib⁹. non solum corpalibus g etiaz spūalibus.

y In fletu venient. ſ. vere ꝓtritōis.

z Et addu. eos p torr. aq̄. i. p sacramenta ecclie in q̄bus dant aque gre Joh. iiij. Qui biberit ex aq̄ quam ego dabo ei nō sitiet ineternum ꝛc.

b In via recta. i. in fide catholica.

c Quia factus sum israeli pater. i. apl̄o catholico generaliter. ⁊ ꝓuersis a iudaismo spāliter.

d Et ephraim primogenit⁹ me⁹ est. qz primi vocati ad fidem catholicaz. vt andreas petr⁹ philippus ⁊ nathanael: vt hic Joh. j. fuerunt de regno. x. tribuum: qd noie ephraim frequenter in scriptura noiat: eo q primus rex. ſ. hierobo am fuit de tribu ephraim. iij. Reg. xj. Et qz p⁹ iudeos primo credentes q̄uis pauci fuerint: ꝓpatiue vocati sunt gētiles: iō subdit.

e Audite ꝛc. Qui dispsit israel. i. dispgi ꝓmisit p varias sectas ⁊ errores.

f Et ꝙgregabit eum. in vnitate fidei catholice. ⁊ nomie israel intelligit quecūq gens ad fidem p̄destinata. vt dictum est supra.

g Redimet em̄ dns iacob. sanguine ꝓprio.

h Et liberabit eum de manu potentioris. i. demōis de q scribit Job. xlj. Nō est sup terrā ptās q̄ ꝙpar ei.

i Et veniēt ⁊ laudabūt in mōte syon. i. in ecclia militāte ⁊ triumphante sic noiata: vt dictum est supra.

k Sup frumento vino ⁊ oleo. p q̄ gabolice intelliguntꝰ

bona spūalia que non capiunt ab boib⁹ nisi sub similitudine corpaliū. ꝓpt̄ qđ scriptura ve.ac no. testa. frequt̄ parabolice loquit. z est ibi sensus hālis nō ille q̄ ꝓ voces immediate significat ſ q̄ ꝑ res significatas intelligit sicut cū dī Judi.ix. Jerunt ligna ad rannū &c. Hēlus hālis nō est de arboib⁹ ſ de abimelech z sicbimitis boib⁹. z sic i ꝓposito ꝑ frumētū z vinum intelligit eucharistie sacrm qđ sub spē panis z vini ꝓficit. z ꝑ oleum gr̄a q̄ in hoc sacramēto z alīs cōfert.

l Et fetu pecoꝝ z armentoꝝ. i. multiplicatiōe fidelium ꝺm q dī ps. xciij. Et nos ꝓplus pascue ei⁹. z oues manus ei⁹ z dicunt b pecora minores et armenta maiores.

m Eritq; aia eoꝝ q̄si hortus irriguus. et sacris noue legis ex q̄b⁹ aque gr̄e effluūt in aias.

n Et vltra ñ esurient. istud ꝓprie refert ad statū ecclie triumphantis vbi appetitus totalit̄ satiab̄.

o Tunc letabit̄ ỽgo. i. ỽgines. p In choro. s. angeloꝝ ad quoꝝ societates boies assumunt̄.

q Et puertam luctū eoꝝ in gaudiū. ꝑfectū z eternum.

r Et inebriabo. i. implebo.

s Animam sacerdotū pinguedine. i. glorie plenitudine q̄ nō gloriant̄ tm̄ de gloria ꝓpria. ſ etiam illoꝝ q̄ saluati sunt eoꝝ doctrina. ꝓpt̄ qđ vltra ꝓmunes sanctos dicunt̄ hīe aureolam.

t Hec dicit. hic ꝓñr ponunt̄ alīq̄ ad incarnatōz xp̄i pertinentia. z primo ponit̄ illud qđ respicit ei⁹ ortum. scđo cōceptum. ibi. Statue tibi. tercio passionis effectū. ibi. In diebus illis. Prima in duas. in ptem principalem z incidentalem. ibi. Et est spes. Circa primū sciendum. q̄ audita xp̄i natiuitāte herodes voluit eū interficere vt hī Mat. ij. z q̄ nō cognoscebat eum dēminate. interfecit oēs pueros a bimatu z infra. q̄ erant in bethleem z finib⁹ eius vt dī ibidem: z tunc impleta fuit hec scriptura ꝺm q̄ exp̄sse dicit san. Matheꝰ spūsancto illuminat⁹: ꝓpt̄ qđ catholici eam aliter exponentes nimis iudaizant erronee exponentes. q̄s expositōes ꝓpter ꝓlixitatē z inutilitatē omitto. Est igit̄ sensus.

v Vox in excelso audita ē. In hēb. hī. Vox in rama audita est: sicut allegat Matheꝰ: ſ sciendū q̄ rama est nomē eq̄uocū. q̄ vno mō e. ꝓpriū nomē loci q̄ est iuxt̄ gabaa. z est alio mō nomen appellatiuū. z sic signat excelsum. nō pōt aūt hic accipi ꝓut est nomē ꝓpriū loci: q̄ rama nō est ꝓpe bethleem: ſ bene dist ans. z ꝑ hirūn in t̄ mediam: z iō biero. transtulit nomen appellatiuum hi.

x In excelso. ad dēsignandum magnitudinem clamoris mulieꝝ quaꝝ filij interficiebant̄.

y Rachel plorantis filios suos. rachel cū sepulta fuit iuxt̄ bethleem. vt hī Hen. xxxv. z iō dicebat̄ mr̄ ciuitatis bethleem z totiꝰ territorij: sicut apud nos sancti: q̄ꝝ corpora requiescunt in ecclesijs dicunt̄ patroni non solum illaꝝ ecclesiaꝝ ſ etiam ciuitatum z territorij adiacentis. z sic dicitur plorare in filiabus suis. id est in matrib⁹ puerorum. sicut z sancti dicunt̄ compati afflictis quoꝝ sunt patroni. Judei q̄t aliqui dicunt q̄ cum iudei ducerent̄

venient z laudabūt in mōte syon z cōfluent ad bona dñi ſ frumēto vino z oleo z fetu pecorū z armentoꝝ: m eritq; aia eoꝝ q̄si hortus irriguus n z vlt̄ nō esurient. o Tūc letabit̄ ỽgo p i choro iuuenes z senes sīl. q Et cōuertā luctū eoꝝ in gaudiū z ꝓsolabor eos: z letificabo a wloze suo. r Et inebriabo s aiaz sacerdotū pinguedie: z ꝓpl̄s me⁹ bonis adimplebit̄ ait dñs. t Hec dicit dñs. v Vox ˣ in excelso audita est lamētatōis luct⁹ z flet⁹: y rachel plorātis filios suos: z

captiui in babylonem z transirent iuxt̄ sepulcꝝ rachel vox de sepulcro miraculose ꝓdiens fuit audita implorādo dei pietatem ꝑ illis q̄ captiui ducebant̄ z hoc dictum posui sup Gen. xlviij. nō asserendo ſ tm̄ referendo: q̄ fictitium vltum q̄ dissonat a dicto euāgeliste:

nolētis ꝓsolari sup eis: ſ q̄ nō st. Hec dicit dñs. a Quiescat vox tua a ploratu z oculi tui a lachrimis: quia ē merces opi tuo ait dñs b Et reuētent de terra inimici c z ē spes o nouissimis tuis ait dñs: c z reuētent filij tui ad t̄minos suos ſ Audiēs audiui ephraim trāsmigrātem. b Castigasti me dñe. z eruditus sum q̄si i iuuēculus indomit⁹ k Cōuerte me: z ꝓuītar: q̄ tu dñs de⁹ me⁹ l Postq̄ enim conuertisti me m egi penitentiam: n z postq̄ ostendisti mihi o percussi femur meum.

tum q̄ nō est verisimile q̄n tantum miraculum fuisset exp̄ssum. iij. Reg. vel. ij. Paral. vel in libꝰ li. in q̄b⁹ locis describit̄ reductio illoꝝ captiuoꝝ q̄ iudei fuerūt valde solliciti scribere ea q̄ erant ad honorem ipsoꝝ.

z Et nolentis ꝓsolari. ꝓsolatōne humana.

z Quia ñ sunt. s. viuentes p̄ñti vita. ꝓpt̄ qđ subdit̄ ꝓsolatio diuina.

a Quiescat vox tua &c. q̄ merces opi tui. i. filijs tuis q̄ dicūt z sunt opa pen-

tum. ꝑ morte ēm illam reportauerūt martyriū ꝑmium q̄ tm̄ morientes q̄tumcūq; iusti descendebant ad lymbum infernj: nō subdit̄.

b Et reuertent de terra inimici. ista reuersio fuit in xp̄i resurrectōe. q̄ tunc sanctos de inferno eduxit z in eius ascensione q̄n eos ad celestia duxit.

c Et est spes. hic incipit ỽsus in hebreo: z est ps incidentalis: occasione em̄ ꝓsolationis rachelis de pueris occisis q̄ dicebant̄ eius filij rone sepulture: vt dictum est: hic ꝓñr bui⁹ occasione dat̄ sibi ꝓsolatio de filijs suis sic dictis rone geniture. ephraim em̄ ꝑ quem intelligit regnum. x. tribuum vt ꝓdictum est: descendit de rachel ꝓioseph filium suum: z de ꝓuersione illoꝝ ad dē fit hic mentio cum dī.

c Et est spes. s. future beatitudinis.

d Nouissimis tuis. i. filijs tuis reliquis.

e Et reuertent filij. s. tui.

f Ad terminos suos. i. ad ecclīam militantē q̄ est terminus in p̄ñti vita. z triumphantem q̄ est terminꝰ in futuro: z hoc fuit impletū ꝑtim in apīs aliisq; credētibus ad p̄dicatōz xp̄i z apl̄oꝝ q̄ fuerunt de regno. x. tribuum. z ꝑfectiꝰ implebit̄ circa finem mūdi in ꝓuersione eoꝝ in generali.

g Audiens audiui ephraim trāsmigrantē. q. d. ertūc disposui eum reuocare ad fidem ꝓpetēti tpe: z subdit̄ in ꝓsona iam ꝓuersoꝝ z in fine mūdi ꝓuertendoꝝ.

h Castiga. me ꝑ flagellatōz in captiuitatem.

i Quasi iuuenculus indomit⁹. In hēb. hī. Quasi vitulus indomit⁹. z noiat̄ sic ille ꝓpl̄s: q̄ adorabat vitulos aureos. ꝺm illud ps. cxiij. Similes illis fiant q̄ faciunt ea z omnes q̄ confidunt in eis. quos ad hoc fecit hieroboam. iij. Reg. xij.

k Conuerte me dñe z ꝓuertar. non em̄ pōt aliqs ad fidem xp̄i venire: nisi gr̄a dei ipm̄ ꝓueniente: ꝺm q̄ dicit Joh. vj. Nemo pōt venire ad me nisi pat̄ q̄ misit me traxerit eum: iō subdit̄.

l Postq̄ em̄ ꝓuer. me. tua gr̄a ꝓueniendo.

m Egi pe. ad te fructuose reuertendo. n Et postq̄ ondisti mihi. illūinando tenebras erroris mei. o De-

cussi femur meũ passiões meas refrenãdo. p Cõfusus sum. de ꝗ tãdiu te ꝓuocaui: ꝛ subdit mia dei recipientis cũ dr. q Si filꝰ bo. mi. ephraim. ꝛ ꝓponit ꝗ si ꝓ qꝛ. qꝛ ꝗlibꝫ reuertẽs ad deũ veracit efficax honorabilis in ꝓspectu eꝰ. r Si puer delicatꝰ. i beb. bi. Solatiosus .i. materia solacij ꝑm illud Lu. xv. Gaudiũ ẽ in cel sup vno pctõre pniam agẽte. s Quia erq̃ locutꝰ sum de eo. ꝓuocãdo ad meritum. t Adhuc recordabor eiꝰ. dando sibi ꝓmium. v Ideirco turbata sũt .i. pietate ꝓmota. Viscera mea sup eum.

t Statue tibi. hic ꝓpr agit de xpi ꝓceptu. ꝛ diuidit in duas. qꝛ ꝑmo describit hꝰ ꝓceptio. secõ sb dit fidei dilatatio ibi. Hec dic. Circa primũ ꝓmittit dispositõ ppli ad xpm ꝗ ẽ vera pnia ꝑm qꝫ Job. eꝰ ꝓcursoꝛ dicit Mat. iij. Pniaz agite: appropinqbit em regnũ celoꝝ: ꝛ ꝫtum ad hoc dr.

u Statue tibi speculã. i. explorando ꝓpriaz ꝓsciam.

y Pone tibi amaritudines. i. ꝓtritõis dolorem.

z Dirige coꝛ tuũ in viam rectaz. s. iusticie.

a In q̃ ambulasti in patribꝰ antiqs q̃ fuerunt iusti. Ra. sa. dicit qꝫ hb est vera lra hebraica. Statue tibi speculam. Pone tibi palmas. Dirige coꝛ tuũ tibi in viaz rectam: in q̃ ambulaui. qđ sic põt exponi. Statue tibi speculam. specula est locus altus vnde põt alonge q̃s videre: est g̃ sensus. Statue tibi speculam. q. d. mysterium incarnatõis adhuc longe distat. sicut dr in ꝓn. hꝰ ca. Longe dñs apparuit mihi. Pone tibi palmas. ꝓsiderando innocẽtũ victorias q̃ palmam martyrij obtinuerũt titulo xpi nati. vt dictũ est ꝓte pcedẽti. q. d. iste palme erũt signũ natiuitat xpi implete. Dirige coꝛ tuum in viã rectam. i. legem euangelicam q̃ nullaz patit distorsionem: sicut ler mosaica patiebat: q̃ ꝑmittebat libellum repudij ꝛ vsuras cũ extraneis: Deut. xxiij. ꝛ xxiiij. In q̃ ambulaui. in natura bñana assumpta: ꝑm qꝫ dr Act. j. Cepit iesus facere ꝛ docere.

b Reuertere vgo israel. i. plebs ꝓdestinata ad fidẽ.

c Ad ciuitates tuas istas. i. ad eccliaz militantem ꝛ triumphantem q̃ ciuitates dicunt in veteri ꝛ nouo testamento vt dictũ est supra.

d Usqꝫquo delicꝫs dissolueris. carnalit viuendo.

e Filia vaga. ꝑ diuersa vicia.

f Quia creauit dñs nouũ. i. incarnatõis mysteriũ et loqt de futuro ꝑ modũ ꝓteriti ꝓpt certitudinẽ ꝓphetie ꝛ ponit ibi qꝛ tanq̃ redditiuũ cause respectu pcedentis nie. q. d. dz dimittit vita carnalis aduciente xpi incarnatõne: ꝛ inchoari spũalis.

g Femina circũdabit vir. qđ fuit impletũ in maria q̃ xpm vir ꝓfectum scie tus ꝛ vtutib ab instanti incarnatõis in vtero suo circũdedit.

h Hec dicit. hic ꝓpr ponit dilatatio fidei xpiane q̃ secuta est ad xpi ꝓceptũ ꝛ ortũ cum dr.

p Cõfusus sum ꝛ erubui qm̃ sustinui ohprobriũ adolescẽtie mee q Si filꝰ honorabilis mihi ephraim: r si puer delicatꝰ: s qꝛ erq̃ locutus sum de eo: adhuc recordabor eius. v Ideirco ꝓturbata sunt viscera mea sup eũ: miserans miserabor eiꝰ ait dñs. t Statue tibi speculaz y pone tibi amaritudines. z Dirige coꝛ tuũ in viã rectã a in q̃ ambulasti b Reũtẽ vgo israel: reuertẽ c ad ciuitates tuas istas. d Usqꝫq̃ delicꝫs dissolueris e filia vaga f Quia creauit dñs nouũ sup terrã g femina circumdabit vir. h Hec dic dñs exercituũ deꝰ israel Adhuc dicẽt vbũ istũ in terra iuda ꝛ in vrbib eius: k cũ conuertero captiuitatem eoꝝ. l Bñdicat tibi dñs pulcritudo iusticie: mõs sanctꝰ m Et habitabũt in eo iudas ꝛ oẽs ciuitates eiꝰ sil agricole ꝛ minantes greges: q qꝛ inebriaui r aiaz lassaz: ꝛ oẽm aiaz esurientẽ saturaui: s iõ q̃si de somno suscitatꝰ sum ꝛ vidi: t ꝛ somnꝰ meꝰ dulcis mihi v Ecce dies veniũt dic dñs: x ꝛ seminabo domũ israel ꝛ domũ iuda y semine hoim ꝛ semine iumẽtoꝝ. z Et sicut vigilaui sup eos vt euellerẽ ꝛ demolirer ꝛ dissiparẽ ꝛ disperdere ꝛ affligere: a sic vigilabo sup eos vt edificẽ ꝛ plantẽ ait dñs. b In diebꝰ illis ñ

i Adhuc ꝛc. iuda. nomie iude intelligit omnis vere ꝓfitens deũ ad lrãm. etiaz ꝑm dispositões hebreoꝝ vt declaratũ est. s. xxiij. ꝛ sic terra iuda est terra credentiũ xpm ꝛ ꝓfitentiũ. k Cũ conuertero captiuitatẽ eoꝝ. de futuro ꝓpti ad gre libertatẽ. l Bñdicat ti. do. pulcritudo iusticie ꝛc. sic em orãt fideles vt eccl̃a q̃ est pulcritudo iusticie ꝛ mõs sanctus multiplicet etiã bonis spũalibꝰ ꝛ tpalibꝰ: q̃ multiplicatio in sacra scriptura freq̃nt dr dei benedictõ. m Et habitabũt in eo. i. in eccl̃a q̃ dr mõs sanctꝰ vt br. s. ca. ij. n Iudas. i. q̃libz fidelis ꝓfitẽs xpm vt dictum est. o Et oẽs ciuitates. i. fideles. qꝛ ponit hic ꝓtinens ꝓ ꝓtẽto: sicut freq̃nt accipit ciuitas ꝓ ppl̃o in ea ꝓtento. sicut cũ dr talis ciuitas fecit hoc. p Agricole ꝛ mĩnates gregẽ. i. pastoꝛes ecclie maioꝛes ꝛ mĩoꝛes laboꝛãtes i agro dñico ꝛ gregez dñi pascẽtes.

q Quia inebriaui. i. gr̃a repleui.

r Animam lassam. i. ꝓius sub pctõ afflictam.

s Iõ q̃si de somno suscitatꝰ sum. vbum est hieremie q̃ de tribulatõibꝰ q̃s viderat venturas sup ꝓpl̃m suũ fuerat q̃si somno depressus: ꝫ audita redemptõe fienda ꝑ xpm fuit q̃si excitatꝰ: sicut de iacob dr Gen. xlv. Quasi de q̃i somno euigilans ꝛc. audito qꝫ ioseph filiꝰ suꝰ adhuc viueret.

t Et somnꝰ meus dulcis mihi. i. vsus in dulcedinẽ ꝓpẽ ꝓsolationem supuenientem.

v Ecce dies veniũt. i. tpus noui testamti qđ dr dies ad Ro. xiij. Nox ꝓcessit dies aũt appropinqbit.

x Et seminabo domũ israel ꝛc. i. eccl̃iam q̃ est domꝰ credentium ꝛ ꝓfitentium xpm.

y Semine bo. ꝛ semine iumẽ. i. sapientũ ꝛ simplicium: ꝛ hoc mõ etiaz exponit Ra. sa. ꝛ in eccl̃a videmꝰ simplices sapientibꝰ ꝑmixtos ꝛ multiplicatos. põt etiam hoc intelligi spãliter de credentibꝰ ex iudeis. quoꝝ aliq̃ fuerũt sapientes ꝛ lrati etiam a ꝑncipio. sicut nathanael ꝛ paulus ꝛ plures alij. ꝛ aliq̃ simplices: vt petꝰ andreas ꝛ matheus ꝛ circa finem mũdi adhuc magis multiplicabunt credẽtes de iudeis simplices ꝛ lrati.

z Et sicut vigi. sup eos ꝛc. i. captiuitate babylonica ꝛ romanoꝝ. a Sic vigilabo sup eos vt edificẽ ꝛ plantez qđ impletũ est in his q̃ iam crediderũt in xpm. ꝛ amplius implebit in credituris añ iudicium.

b In diebꝰ illis. hic ponit effectꝰ passionis xpi. Curredebat em tpe hieremie istud ꝓuerbiũ apud iudeos de filijs ꝑ pctõ parentum punitis. Patres comederũt vuã acerbam ꝛc. ꝛ istud durauit a principio mũdi vsq̃ ad passionẽ xpi. qꝛ ꝑ pctõ primoꝝ parentũ oẽs descendebãt ad infernum: ꝫ in passione xpi qua apta est ianua celi. illa punitõ est amota: ꝛ iõ ꝓuerbium istud nõ bz locũ in illis q̃ facti sunt mẽbra xpi ꝑ baptismũ ante vo passionẽ xpi ꝑ circũcisionem liberati a pctõ originali. ibi descendebant ꝛ oẽs q̃tumcũq̃ iusti: iõ dr.

b In diebus illis non dicent ꝛc. sed vnusquisq̃ in ini-

quitate sua morieť.i. p iniq̃tatē sua damnabit pena eterna: ꝫ pena tpali aliq̃n puniunť filij p gentib⁹ ꝑm ordinē iusticie inq̃ntū sunt q̃dam res vel ps gentū. b Ecce dies. hic p̃r ponunť q̃dam ptinetia ad legis euāgelice datōz: z qz leges ciuitatib⁹ ponunť. ꝛō ponit primo bui⁹ legis latio. scdo ciuitatis fideliū edificatio. ibi. Ecce dies. Circa primū dr

b Ecce dies veniunt. i. tpa no. testa.

c Et feriam do. israel z domui iuda. i. fidelib⁹ xp̃m p̃fitētib⁹ generalr. z credentib⁹ de iudeis spāliť ꝑm qd dr act. xiij. de iudeis. Vobis oportebit primū loq̃ verbū dei ꝛc.

d Fedus nouuz .i. legē nouaz. ler ei frequēť in ve. testa. vocať fedus z pactum.

e Non ꝑm pactū quod pepigi cū patribus vris. qz illa ler fuit timoris: ista āt amoris.

f In die q̃ apprehendi ꝛc. i. in tpe. q̃n q̃gesima cīm die ab exitu de egypto data fuit lex in mōte sinai. vtz in exo.

g Pactū qd irritū fecerť. ipm multipliciter transgrediendo. vtz in libris iudicū regū z pal.

h Et ego dñat⁹ sum eoz. p trāgressiomb⁹ eos puniendo z subdiť additio noue legis cū dr. Qz boc erit ꝛc.

i Post dies illos. i. post cursum ve. testamenti.

k Dabo legem meā in viscerib⁹ eoz ꝛc. qz xp̃c legē euāgelicam nō scripsit in pellib⁹ vel tabulis materialib⁹: ꝫ in humanis cordib⁹ z potissime q̃n sup credētes misit spm̃ sanctum in die pentecostes: ꝛō subdiť.

l Et nō docebit vltra vir proximum suum ꝛc. qz illi omnes immediate a deo fuerūt edocti de ptinētib⁹ ad legem nouaz. z postea multi alij sancti habuerť sciaz a deo infusam. z si istud generaliť intelligať. ad statum triumphantis ecclie referť. vbi omnes immediate vident diuinam eentiaz.

m Hec dicit dñs q dat solē in lumie diei ꝛc. ordinate disponens oia.

n Si defecerint leges iste. reb⁹ naturalib⁹ a me impositis. q. d. sicut sunt stabiles ita fideles stabūt coram me. qd pfecte impleť in ecclia triumphante.

o Si mensurari poterūt ꝛc. i. sicut nō p̃nt mēsurari. sic nō abiciam vniuersum semē israel. qz aliq̃ iam sē vocati ad fidē a tpe xp̃i. z plen⁹ vocabunť alij circa finē mūdi.

p Ecce dies. hic p̃r agiť de ciuitat̃ edificatiōe: z ꝑm q dicit hic Ra. sa. z bñ q̃stū ad boc: nō pōt intelligi de edificatoib⁹ factis p salomonē z neemiā. qz nō fuerť tante amplitudinis sicut ista describiť. Ptē qz in fine dr. Sanctuz dñi nō euellek: z nō destrueť vltra imppetuū. Ciuitas āt edificata p salomonē fuit destructa p chaldeos z templū in ea exñs: z ciuitatē reedificatā p neemiā z tēplū destruxerūt romani: z ꝛō dicit q̃ hieremias loquiť de reedificatōe hirlm z templi in aduentu messie: q̃ tpe expectant iudei hirlm z templū a deo reedificari materialiť multo p̃ciosi⁹ z latiꝰ q̃ vnq̃ fuerit. ꝫ boc dictum fundať sup erroneum fundamentū. s. q aduentus xp̃i sit futurus. q̃ iam transijt in p̃teritum. ꝓpter qd hiero. z alij expositores nostri dicunt q non pōt intelligi ad literam de edificatione

dicēt vlť: patres comederť uua acerba: z dentes filioz obstupuerūt: ꝫ vnusq̃sq; in iniq̃tate sua morieť. Omis hō q comederit uua acerba obstupescēt dentes ei⁹.

b Ecce dies veniēt dicit dñs: c z feriā domui israel z domui iuda ᵈ fed⁹ nouū.

c Nō ꝑm pactū qd pepigi cuz p̃ribus vris ᵉ in die q̃ apphendi manū eoz vt educerē eos de tra egypti ᵍ pactū qd irritū fecerūt: ʰ z ego dñat⁹ sum eoz dicit dñs ꝫ hoc erit pactū qd feriam cū domo israel. ⁱ Post dies illos dicit dñs: ᵏ dabo legē meam in viscerib⁹ eoz z in corde eoz scribā eā: z ero eis in deum: z ipsi erūt mihi in pplm ˡ z nō docebit vlť vir proximū

sunum: z vir frātrē suum dicēs: cognosce dñm. Oēs em cognoscēt me a minimo eorū vsq; ad maximū ait dñs: qz ꝓpiciabor iniq̃tati eoz z pcti eoz non memorabor amplius.

m Hec dicit dñs q dat solē in lumie diei: ordinē lune z stellaz in lumine noctis: q turbat mare z sonāt fluct⁹ e⁹: dñs exercituū nom illi

n Si defecerit leges iste coram me dicit dñs: tūc z semen israel deficiet vt nō sit gens coraz me cūctis diebus. Hec dicit dñs.

o Si mensurari poterunt celi sursum z in vestigari fundamēta terre deorsum: z ego abiciam vniuersum semen israel ꝓpter omnia q̃ fecerunt dicit dñs

birlm materialis. ꝫ spūalis q̃ edificata est a xp̃o ex viuis lapidib⁹. s. xp̃ifidelib⁹. ꝑm q dr Apoc. xxj. Vidi ciuitatē sanctā hirlm ꝛc. cui⁹ edificatio hic pabolice describiť.

p Ecce dies veniēt. i. tpus no. testa. Et edificabiť ciuitas. i. ecclia de q̃ dr ps. lxxxvij. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Et turre ananeel. ananeel iterptat̃ gr̃a gr̃a dei. p turres Ananeel metaphorice designātur apli z alij credentes ꝑmi qui ad modū turris fuerunt solidati p gr̃am spūssancti descendentis sup eos i die pēthecostes in signo visibili z isti lapides ꝑmarij fuerunt iudei. ꝫ qz postea fuerūt gentiles ad fidē deuote veniētes eis in boc edificio pmunctiō sbdiť. Usq; ad portaz anguli. sicut cīm due linee cōiungunť in angulo. sic iudei z gētiles in xp̃o. ꝓpť qd dr lapis angularis. Et qz ecclesia militans nō solum bz in se iustos ꝫ etiam pctōres q̃stum ad numer. licet non q̃stum ad meritum: ꝛō subdiť. Et cribit vltra normaz mensure. s. ad recipiendum pctōres qd exprimiť magis in spāli cum subdiť. Sup collem gareb p qd intelligunť superbi deo abominabiles. gareb cīm interptat̃ scabies. Et circuibit goatha qd interptat̃ gens peccatrix. Et omnem vallem cadauer. p quam intelliguntť carnales. Et cineres. i. peccatores penitētes ꝑm illud Job vlti. ca. Ago penitentiam in fauilla z cinere. Et vniuersam regionem mortis. i. generaliter omnes peccatores in regione vmbre mortis habitātes. Usq; ad torrentem cedron. q̃ interptat̃ tenebre. qz pctōr mentem obtenebrat. z qz multi de pctōrib⁹ ad lucem gr̃e reuertunť z ardentiores in dei obedientia efficiunť: ꝛō subdiť. Et vsq; ad angulum porte equoz orientalis. z dicunť hic equi q̃ agunť instinctu spūssancti. ꝑm q dicit ad Roma. viij. Qui spū dei aguntur hi filij dei sunt. z ad istos se habz spūssanctus: sicut sessor ad equum. Sanctum domini non euellek ꝛc. qz cult⁹ dei ab ecclia non tollek. ꝫ pmanebit vsq; ad finem mundi. z tūc nō destrueť ꝫ magis pficiek in patria vbi erat laus iugis z perpetua ꝑm illud ps. lxxxiij. Beati q̃ habitant in domo tua domine in secula seculoz laudabunt te. Licet autem boc sit bene dictum. videť tamen mihi saluo iudicio melioꝛi q̃ loc⁹ iste possit exponi de reedificatione hirlm p adrianum impatorem. post destructionem factam sub Tyto z Vespasianoꝛ q̃ edificatiōe murus hirlm fuit dilatat⁹ intantum q̃ loca dominice passionis z sepulture sunt ibi inclusa. vt dicit hugo floriacen. z alij historiogr̃phi: que tñ erant ex̃ hirlm p romanos destructa vtz Job. xix. z ad Heb. xiij. Et illaz tradidit adrianus xp̃ianis habitandaz. p̃hibens ne aliquis iudeus habitaret ibidem. Sic ergo potest exponi lr̃a.

p Ecce dies ⁊c. ⁊ edificabit ciuitas. ſ. irlm. q Dño .i. ad bonoꝛē dñi. qꝛ ſoli xp̃iani ibi habitare fuerꝫ ꝓmiſſi: vt dictum eſt. r Et turre ananeel vſq; ad portā anguli. ab antiq̃ fuit in birlm q̃dam turris ⁊ q̃daz poꝛta ſic noiate. vt dꝛ Neemie. iij. ⁊. iiij. Reg. xiiij. ⁊ inter ſa duo loca erat q̃ſi longitudo ciuitatis ⁊ qꝛ in latere aq̃lonari fuit dilatat⁹ mur⁹ vt dictum eſt: ſꝛ ſequit.

s Et exibit vltra. ſ. antiquam clauſuraz.

t Normā menſure. ſ. birlm ad includēdū loca p̃dicta: ſꝛ ſbdit.

v Sup collez gareb. i. mōtem caluarie vbi xp̃c fuit paſſus: vn⁹ eſt ⁊ idem loc⁹ aliq̃n noiaꝫ plurib⁹ noib⁹: ſicut mons ſyna noiaꝫ etiam mons oꝛeb. ⁊ mons dꝛi.

x Et circuibit goatha. iſte vꝛ ille loc⁹ q̃ Job. xix. dꝛ golgatha. ſic eſt frequēs variant noia locoꝝ p longitudinem tꝑm. ſic Job. iij. noiaꝫ ſicbar ille loc⁹ q̃ vocaꝫ ſichen Geñ. xxiij.

y Et oēm vallem cadaueꝝ ſic noiatam: qꝛ ibi puniebant ad moꝛtem iudicati: quoꝝ cadauera ibi remanebant. ⁊ eadem rōne dꝛ regio moꝛtis ⁊ cineres. qꝛ ibi fiebāt diuerſe punitiones. ⁊ ibi aliq̃ ꝓburebant quoꝝ cineres remanebant.

z Vſq; ad toꝛrentē cedron. ſ. excluſiue. dilatatio muri p̃dicta ꝓtingit. xpe toꝛrētem cedron: ſm deſcriptiōez ciuitatis factam ab illis q̃ viderūt eam.

a Et vſq; ad angulū poꝛ. eāꝝ ſic noiate. qꝛ equi p illam adducebaꝫ. p adaquatiōe in toꝛrente cedron. ⁊ dꝛ oꝛiētalis ad diaz alteꝛ⁹ poꝛte q̃ dicebaꝫ poꝛta eāꝝ q̃ erat xpe templū ſic noiata. co q̃ homines eūtare poterant vſq; ad locū illum. ſ inde dimiſſis eēs p̃cedebant pedit̃ando vſq; ad templū ſicut dictū fuit Neemie. iij. Et iſta erat in pte occidentali ciuitatis ſicut et templum. illa vo magis in pte oꝛientali.

b Sanctū dñi nō cuellet ⁊c. i. ſepulcri edificium q̃d ſaraceni capientes ciuitatē nō deſtruxerūt ſ magis honorifice reſeruauerūt vſq; hodie. ſicut dicūt illi q̃ viderunt ⁊ in ſcriptis reliquerunt.

Cap. xxxj. vbi dꝛ i poſtil. Et ſic in ꝓpoſito p frumētum ⁊ vinum.

Additio prima.

Sicut p frumētum ⁊ vinū intelligit hic euchariſtie ſacrm. ſic p oleum in hoc loco dꝛ intelligi oleum q̃d eſt materia ſacroꝝ ꝓfirmatōis ⁊ vnctionis extreme. Dꝛ autē p oleum intelligaꝫ gra. hoc magis videt ꝓtinere ad ſenſum myſticum.

In eo. ca. vbi dꝛ in poſtil. Tūc letabit vgo. i. vgines

Additio. ij.

Quod hic dꝛ. Tunc letabit virgo. nō eſt neceſſarium q̃ exponaꝫ p plurale. ſ. dicendo virgines pōt em ꝓprie exponi de btā virgine q̃ antonomatice dꝛ virgo. illa em excellentioꝛi mō q̃z ceteri beati letaꝫ in choꝛo non ſolum angeloꝝ ſ etiam ſanctoꝝ hominum de quibus ſubdit. Juuenes ⁊ ſenes ſimul. vt p iuuenes intelligaꝫ ſancti noui teſta. q̃ nouit̃ veniunt. ⁊ p ſenes ſancti ve. teſta. q̃ ſimul letaꝫ in eccla triumphanti de qua agit̃ vt poſtil. dicit. Et qꝛ tam vgo p̃dicta q̃z dicti ſancti iuuenes ⁊ ſenes anteq̃z ad ſtatum beatitudinis puenirent fuerunt in luctu hui⁹ ſeculi ⁊ dolore: ideo ſubdit. Conuertam luctum eoꝝ in gaudium.

In eodem ca. vbi dꝛ in poſtil. Quia fictiōes videt. tum qꝛ diſſonat a dicto euangeliſte.

Additio. iij.

Rationes quas poſtil. allegat ꝓ expoſitōz ficticiā iudeoꝝ de hac ꝓphetia. vox in rama audita eſt ⁊c. vere ſunt ſ nō accipiunt ab eis. De ꝓma ptz nam ipſi nō accipiūt veritatem euangelij. De ſcda vo nam dicūt q̃ hoc miraculū ſatis exꝑmit in iſto loco p hiere. qꝺ dicūt ſufficere ad publicatōz hui⁹ miraculi. p̃ptim cū hieremias fuit poſt captiuitatē. x. tribuū ⁊ videt narrare ſ iſtud factū de plotatu rachel tāq̃ p̃teritū. Sed eſt alia rō valida ꝓ eos. ſ. ex hoc qꝺ ſequit. Hec dic dñs. Qui

Verbum qꝺ factum ē ad hieremiam a dño in anno decimo ſedechie regis iuda ipſe eſt ann⁹ octauus deci⁹ nabuchodonoſoꝛ. Tūc exercitus regis babylonis

Ecce dies veniēt dic dñs ⁊ edificabit ciuitas dño a turre ananeel vſq; ad portā anguli. Et exibit vltra normā menſure in ſpectu ei⁹ ſup collem gareb: ⁊ circuibit goatha ⁊ oēm vallē cadaueꝝ ⁊ cineres ⁊ vniuerſaz regionem moꝛtis vſq; ad toꝛrentē cedrō ⁊ vſq; ad angulum poꝛte equoꝝ oꝛiētalis ſanctuz dñi nō euellet: ⁊ nō deſtruet vltra in perpetuum.

Cap. xxxij.

Verbum qꝺ factum ē ad hieremiam a dño in anno decimo ſedechie regis iuda ipſe eſt ann⁹ octauus deci⁹ nabuchodonoſoꝛ. Tūc exercitus regis babylonis

escat vox tua a ploratu ⁊c. Qualis em erat ꝓſolatio mīri ſeu mulieri ploranti de cede p̃ti ſeu de captiuitate tante multitudinis filioꝝ etiā ſi certificaret de hoc q̃ poſt multa curricula annoꝝ fuerteret de terra inimici poſteritas illoꝝ captiuoꝝ ſeu occiſoꝝ ad ꝓpriam patriā ſeu ad finis ſuos. put ipſi exponūt hoc qꝺ ſeq̃t. Eſt merces opituo: ⁊ reuertent ⁊c. qꝺ intelligunt implendū in aduentu meſſie p eos inanit̃ ſpectati: q̃ tpe ſm eos deſcendēt̃es a p̃dictis captiuatis ſeu occiſis reuertent̃ ad terram ꝓmiſſionis. Ridiculū em vi ⁊ dictamini rōnis oino inconſonū q̃ aliq̃ mulier flens ⁊ dolens de nece ſeu ſtrage filioꝝ p̃tialit̃ facta. ꝓſolet ⁊ q̃eſcat a fletu p hoc q̃ certificaꝫ de reſtitutōe deſcendentiū ab illis poſt decurſum duoꝝ miliū ānoꝝ vel circit̃. naz ſm ꝓphm in. j. etbi. xv. c. Ex fortunijs vel infoꝛtunijs viuoꝝ ſi aliq̃d redundat ad moꝛtuos: fragile ⁊ paꝛ eſt. qꝺ q̃dem inconueniens nō ſequit ad veram expoſitōz catholicoꝝ ſm quam illi filij in ꝓpria ꝑſona q̃ fuerūt occiſi ſunt reuerſi de terra inimici. ſ. herodis. ad ſuos. ſ. ad regna celi q̃ ſunt vera ſpes nouiſſima de q̃ ſubdit. Et eſt ſpes nouiſſimis tuis.

In eodem ca. vbi dꝛ in poſtil. Dabo legem meaz in viſceribus eoꝝ.

Additio. iiij.

Quam lex noua ſit ipſum euangeliuz de q̃ Joh. xx. dꝛ. Hec aūt ſcripta ſunt vt credatis. videt q̃ lex noua ſit ſcripta nō indita. Sz ad hoc dom ꝓput in ꝓma ſecunde q. cvj. arti. j. in coꝛ. q̃. q̃ lex noua principaliter eſt ipa gra ſpūſancti q̃ datꝫ fidelib⁹: de q̃ ad Roma. viij. Lex ſpūs vite in xp̃o ieſu liberauit me a lege pcti ⁊ moꝛtis. hz tñ lex noua q̃dam. ſicut diſpoſitiua ad grāz ſpūſancti p̃dictam q̃ ꝓtinent̃ in euangelio. ſicut ea q̃ ꝓtinent ad manifeſtandum diuinitatem vel humanitatem xp̃i vel ea q̃ ꝓtinent ad ꝓtemptum mūdi. ⁊ iſta ſunt ſecundaria in lege noua. de q̃bus oportuit inſtrui fideles xp̃i ⁊ vbis ⁊ ſcriptis. Idem dicendum eſt de bis q̃ ad vſum ſpūalis gre p̃dicte ꝓtinent. que ſunt opa virtutum ad que multiplicit̃ ſcriptura noui teſtamenti homines exhortaꝫ. vñ dicendum eſt q̃ lex noua principaliter eſt lex indita. ſecūdario aūt eſt lex ſcripta ⁊c.

Verbum. Superius hieremias paſſus eſt iniuriaz a falſis ꝓphetis ⁊ ſacerdotibus. hic iterum patit iniuriam a regib⁹ ⁊ p̃incipib⁹. ⁊ primo a regibus. ſcdo a p̃incipib⁹ ca. xxxvij. prima in duas. qꝛ primo patit iniuriam a ſedechia rege. ſcdo a ioachim ei⁹ fratre ca. xxxv. Iſte tñ ioachi regnauit añ ſedechiā vt dcm eſt. ē. c. xxij. qꝛ iſte liber nō ꝓcedit ſm ordinē tpis vt dictū eſt. ē. Prima

in duas. qz hieremias primo patiꝫ iniurias. secdo resumit
suã ꝓphetiã. ibi. Et dixit. In pma pte ponit hieremie in-
carceratõ. secdo incarceratõis rõ. s. qz ꝓphetabat ciuitatẽ
obsessam a chaldeis capiẽdaz. 7 ꝓplm captiuãdum ꝓpter
qd sedechias reclusit eũ ne talia corã ꝓplo loqreꝫ. ne coz
ꝓpli formidine dis-
solueret. peccauit
tñ sedechias hoc fa
ciendo. qz hieremi
as loquebaꝫ de mã
dato dei. 7 impelle
baꝫ ad hoc ex eius
instinctu. ita q nõ
poterat nõ loq. vt
dictũ est. ē. xx. cete
ra patent in lra vs-
qz ibi.

b Et ibi erit donec
visitez eũ. s. in mor
te q̃ est vltima visi-
tatio dei q̃tum ad
pñtem vitaz.

c Et dixit. ħ pñr
hieremias resumit
suam ꝓphetiam. et
diuidit in duas. qz
prio ꝓphetizat ꝓpli
iude liberatões. se-
cundo sedechie fi-
nem. ca. xxxiiij. Cir
ca primũ sciendu3
q liberatio ꝓpli per
cyrũ fuit signum 7 fi
gura liberatõis fi-
ende p xp̃m. iõ pri-
mo nunciaꝫ prima
secdo secda. c. seqnti
Prima in duas. qz
primo nũciaꝫ libe-
ratio ꝓpli. secdo po-
nit confirmatio dicti
ibi. Et orauit. Pri-
mũ oñdit q boc q
ex ordinatõe diuia
patruelis hieremie
venit ad eum offe-
rens ei venalẽ agꝝ
suũ 7 ex diuina mo
nitõe hieremias e-
mit. vt sic nõ solu3
ꝟbo ꝫ etiam facto
oñderet q possessio
nes dstructe a chal
deis. itez emerent
7 possiderent a iu-
deis post redditu3
de babylone: 7 ꝫm
hoc ptz lra aliqb9
excepti q̃ exponit

obsidebat hirsm: 7 hieremi
as ꝓpha erat clausus i atrio
carceris q erat i domo regis
iuda. Clauserat ei eũ sede-
chias rex iuda dicẽs. Quare
vaticinaris dicẽs ħ dicit
dñs: ecce ego dabo ciuitatẽ
istam in manu regis babylo
nis 7 capiet eaz. 7 sedechias
rex iuda nõ effugiet de ma-
nu chaldeoꝝ ꝫ tradet i ma
nu regis babylonis: 7 loq̃t
os ei9 cũ ore illi9 7 oculi eius
oculos illi9 videbũt: 7 in ba
bylonẽ ducet sedechiaz: 7
ibi erit donec visitẽ eum ait
dñs: si aũt dimicaueritꝭ ad-
uersum chaldeos: nihil p-
spꝝ habebitis: 7 dixit hie
remias. Factũ est ꝟbuz dñi
ad me dicẽs 9 Ecce ananeel
fili9 sellũ patruelis tu9 veni
et ad me dicens. Eme tibi
agꝝ meũ q̃ ẽ i anathot. Ti-
bi ei ꝓpetit ex ꝓpinq̃tate vt
emas. Et veĩt ad me anane
el fili9 patrui mei ꝫm ꝟbuz
dñi ad vestibulũ carceris: 7
ait ad me. Posside agꝝ me-
uz q̃ est i anathot in tra bẽ-
iamin: qz tibi ꝓpetit heredi
tas 7 tu ꝓpinqu9 es vt possi-
deas. Intelleri aũt q ꝟbũ
dñi esset. Et emi agrum ab
ananeel filio patrui mei q̃
est in anathot. Et appendi
ei argentũ septẽ stateres 7

b Et adhibui testes. ad maiorem certitudinez.
i Et accepi libꝝ possessionis. i. emptõis p quã bi ius
possideudi. k Signatum. s. sigillis debitis. l Et
stipulatões. i. inꝛrogatões 7 rñsiones vendẽtis 7 emẽ
tis: vt emis emo. vendis vendo. m Et rata. i. ꝺba
vtriusq; ꝓsensuz
exprimentia.

ꝫ. argenteos: r 7 scripsi in li-
bro 8 7 signaui 9 7 adhibui te
stes. Et appendi argẽtũ in
statera 7 accepi libꝝ posses
sionis k signatũ 7 stipulatio
nes m 7 rata n 7 signa forinse-
cus. Et vidi libꝝ possessio-
nis baruch filio neri filij
maasie i oculis ananeel pa-
truelis mei 7 i oculis testiũ
q̃ scripti erãt i libro emptio
nis: 7 in oculis oĩm iudeoꝝ
q̃ sedebãt in atrio carceris.
Et p̃cepi baruch coraz eis
dicens. Hec dicit dñs exer-
cituum de9 israel. Sume li
bros istos: libꝝ emptionis
hũc signatũ: 7 librum hunc
q̃ apt9 est: o 7 pones illos in
vase fictili vt ꝓmanere pos-
sint diebꝰ multis. Hec ei di-
cit dñs exercituũ de9 israel.
Adhuc possidebũt dom9 7
agri 7 vinee in tra ista p Et
orauι ad dñm postq̃ tradi-
di libꝝ possessionis baruch
filio neri dicens. q Heu heu
heu dñe de9. Ecce tu fecisti
celũ 7 terraz r in fortitudine
tua magna: 7 i brachio tuo
extento s Non erit tibi dif
ficile omne ꝟbum: t q̃ facis
misericordiaz in milibꝰ: 7 reddis
iniq̃tatẽ patꝝ i sinũ filioꝝ
eoꝝ p9 eos. Fortissime ma-
gne 7 potẽs: dñs exercituũ
nomẽ tibi: u magn9 ꝓsilio: x 7

n Et signa fo-
rinsec9. i. chartã
aptam ꝓsimilez
clausez sigillate
q̃ fiebat antiq̃-
t9 vt facili pos
set bõ videre ꝺ
tutẽ charte clau
se vñ in heb. dic
bi. Et discooper
tũ. i. scriptũ ap-
tum.

o Et pones
eos in vase sic. vt
ꝓmanẽ pos. die.
multz. s. vsqz ad
solutõz babylo-
nice captiuitat.
si essẽ posite eẽnt
ille ire in vase p-
cioso citi9 rapẽt
7 si i lapideo va-
se vel aliq̃ hmõi
citi9 putrefierẽt
ꝓpter lapideum
humorem. vas
aũt fictile siccũ
est ꝓpter decocti
onem.

p Et orauι. ħ
pñr ponit confir-
matio dicti q ħ
q hieremias pe
tit a dño effecti9
instrui de ratiõe
emptõnis dicte
cũ ciuitas eẽt ꝺ
primo capiẽda
7 ꝓplus captiuã
d9: 7 dñs rñdit
q pt9 captiuita-
tem ad loca sua
ꝓplus reuertet.
Sic ergo ꝓcede
tur. quia primo
ponit hieremie
petitio. secundo
domini respon-
sio. ibi. Et factũ

est. Sententia prime ptis patet exceptis aliquibus q̃ discurrent.

q Heu heu heu. ter ponit ad exprimendũ volorem
ꝓphete de destructõe templi ciuitatis 7 ꝓpli. r In
fortitudine tua magna 7 in brachio. repetitio est eius-
dem ad maiorem expssionẽ. in deo esse q̃ spũs est. bra-
chium dicit eius potentia: sicut oculus eius noticia.
s Nõ erit tibi difficile oẽ ꝟbũ. i. qdcũq; fieri possibile
t Qui facis misericordiaz in milibꝰ de. i. pnior es ad mi-
serendũ q̃ ad ꝺdemnandum. u Magn9 ꝓsilio. qz
nullus pot scire dei ꝓsilium nisi q̃ntuz reuelauerit.
x Et incomprehensibilis cogitatu. quia quantum-
cunq; verum cognouerit intellectus creatus, tenua-

net tñ ab eo in comphēsibilis cogitatu cui⁹ oculi apti sñt sup oēs vias filioꝝ adam vt reddas vnicuiqꝫ ꝟm vias suas: ⁊ ꝟm fructū adinuentionū eius

y Qui posuisti signa ⁊ portēta int egy. signa. ꝓpie dicunt que signant aliq̄d ꝛpti sicut subita puersio ẏge moysi in ꝟpentē fuit signum diuine ẏtutis hoc faciētis. portēta q̄ dicunt q̄si portensa. i. in lōgin quum signāt ꝛ futuro ⁊ sic ẏga moysi duorauit ẏgas magoꝝ in portentū ꝛuoratōis egyptiorum in mari rubro ꝓ extēsionē ꝫ virge moysi supra mare Exo. xiiij.

z Usqꝫ ad diē banc. est memoria hui⁹.

a In israel et in hom⁹ aliaꝝ gentium.

b Et tibi fecisti nomē oñdentio q̄ tu sis ꝛ⁹ isrl.

c Sicut est dies h. i. sicut appa ret in pñti. cetera patēt vsqꝫ ibi

d Ecce munitiones extructe sñt aduersus ciuitatem. i. arietes ad frangendū muros. ⁊ preria ad ꝓiciendū lapides intra ciuitatē. ⁊ turres lignee ad pugnādum ꝛsus cū illis q̄ defendunt mux.

e A facie gladij ⁊ fa. ⁊ pestil. q̄ multi ꝛ illis q̄ erant in hirlm iam erāt mortui gladio. ⁊ multi fame ⁊ multi aeris corruptōe.

f Et tu di. mi. ihu. ꝛ⁹ eme agꝫ. q. d. hoc est mihi mirabile ꝓpter ista:

g Et factum est. Hic ꝓñr ponit dñi rñsio ⁊ primo ꝛ ciuitatis ꝛstructione ⁊ ꝓpli captiuatōe. secdo ꝛ ꝓpli reductione. ibi. Et nūc. Smia ṕme ptis ptꝫ in lra vsqꝫ ibi.

b Et ihu. in quaꝫ ihma. i. tectis.

i Sacrifica. baal. tecta eñ ihoꝝ illi⁹ ere sñt plana ⁊ ibi edificabāt altaria ydoloꝝ ad maiorē fuerētiā ipoꝝ

k Facientes ma. in oculis meis ab adole. sua. Ydolatrie

baal ⁊ libabāt dijs alienis libamina ad irritandū me

Erant em filij isrl ⁊ filij iuda iugit⁹ facientes malū in oculis meis ab adolescētia sua: filij isrl q̄ vsqꝫ nunc exacerbabāt in opꝫ manuū suaꝝ dicit dñs: ⁊ qꝫ in furore ⁊ in indignatōe mea facta est mihi ciuitas h⁹ m a die n q̄ edificauerūt eaꝫ vsqꝫ ad diē istā o q̄ auferet ꝛ cōspectu meo ꝓpter malitiam filioꝝ isrl ⁊ filioꝝ iuda quam fecerūt ad iracūdiam me ꝓuocantes ipsi ⁊ reges eoꝝ ⁊ principes eoꝝ ⁊ sacerdotes ⁊ ꝓphete eoꝝ viri iuda ⁊ habitatores hirlm. Et verterunt ad me terga et non facies: p cuꝫ docerem eos ⁊ erudirem q diluculo: ⁊ nollent audire vt accipent disciplinam. r Et posuerunt ydola sua in domo in qua inuocatū est nomen meū vt polluerent eaꝫ s ⁊ edificauerūt excelsa baal que sunt in valle filij ennō t vt initiarent filios suos et filias suas moloch q̄ non mandaui eis: nec ascendit in cor meum vt facerēt abominatōem hanc: ⁊ in peccatum ꝛducerent iudam.

u Et nunc ꝓpter ista: hec dicit dominus ⁊us israhel ad ciuitatem hanc: v ꝛ qua vos dicitis: q̄ tradatur in manus regis babylonis in gladio ⁊ in fame ⁊ in peste.

a Ecce ego congregabo eos ꝛ vniuersis terris ad quas eieci eos in furore meo ⁊ in ira mea et in indignatione grandi: ⁊ reducaꝫ eos ad locum istum b ⁊ habitare eos faciaꝫ ꝓfidenter: ⁊ erūt mihi

lescentia ꝓpli israel di. i. exitu ꝛ egypto vt dictū est. ꝫ. c. ij. ⁊ extūc fuerūt ydolatre. vtꝫ in vitulj adoratione Exodi xxxij.

l Quia in furore ⁊ in indignatōe mea fa. est mi. ciuitas h⁹. i. digna vindicte ⁊ punitōis mee.

m A die. i. a tpe.

n Qua edificauerūt eam. ⁊ hoc fuit tpe salomonis qui hirlm ꝓus edificata ā melchisedech ampliauit. ⁊ triplici muro clausit. et ipse ydolatra fuit. iij. Reg. xj. ⁊ occasione eius multi ꝛ populo.

o Auferet ꝛ cōspectu meo. ꝓ eius ꝛstructōꝫ. Cetera patent vsqꝫ ibi.

p Cum doc. eos. ꝓ ꝓphas meos.

q Diluculo. i. valde solicite ⁊ diligēter.

r Et posuerūt ydola sua ⁊c. hoc potissime fuit tpe Manasse. iiij. Reg. xxj.

s Et edifi. excel. baal q̄ sunt in valle filij ennō. videt ꝫdictio excelsa ⁊ in valle. Dicendū q̄ licet essent altaria in valle. tñ corpus altar⁹ ydoli erat excelsi⁹ q̄ altare dñi.

t Ut initiarēt. i. ꝓsecrarēt ꝛ motu aūt hui⁹ ꝓsecrationis dictū est supra frequenter.

v Et nūc. Hic ꝓponit rñsio dñi ꝛ reductione ꝓpli. ⁊ primo ꝓtinuat hec lītera ꝓcedentib⁹ cōdicit.

v Et nunc ꝓpter ista. s. peccata ꝓdicta.

x Hec di. ihu. ꝛ⁹ isrl ad ciuitatē hāc. illō q̄ postea seq̄t.

y De qua vos dicitis. tu hieremia ⁊ alij ꝓphete.

z Qꝛ tradat ⁊c. ⁊ in veritate erit ita ꝫ q̄d dicit ꝛ⁹ israel ad hanc ciuitatē vltra. ⁊ subdit rñsio dñi.

a Ecce ego ꝓgre. eos ꝛ vni. ē. ⁊c. ⁊ loq̄t ꝛ reductōe captiuitatis babyloice. qꝛ captiuitas ꝓ salmanasar regē assyrioꝝ facta ꝛ reg isrl vltra mōtes caspios ñ est adhuc re-

ducta. b Et babi. eos fa. pfidenē. nō ēſt hoc intelligē-
dū p omni tpe generaliē. qz aliqñ ipſis de babylone redu
ct⁹ fuit in magno timore aduerſariorū poſit⁹. vtz in Mee
mia z in li. machabeorū. c Et dabo eis coz vnū z viā
vnā. qz a tpe illo nō legit ipſis ille ad ydolatriā declinaſſe
d Ut timeāt me
vniuerſis dieb⁹ qđ
impletuz ēſt incre-
dentib⁹ de iudeis.
e Et feriā eis pa-
ctū ſempiternuz. qđ
aliq exponūt de le-
ge noua cui nō ſuc-
cedit alia. i heb. tñ
bi Pactū ſeculi. p
ter qđ pōt expo-
ni de pmiſſione re-
ductōis captiuita
tis babylonice z cō
ſuatiōe ipſi in era.
f Et nō deſinā eis
bñfacere. q̄diu ſta
bunt in obedientia
mea. tales ei pmiſ-
ſiones ſē ſub pditōe
vt dictū ē. d. xxviij
z. xxxij.
g Et leta. ſu. eis
cū bene eis fe. deus
eſſe nō delectāt in
penis ſ in bñficijs
largiendis.
h Et plāt. eos in
terra iſta in verita
te dē. i. firmiē ita q
ñ euellent p captiuitatē q̄diu adhe
rebūt mihi. ſ poſt
q̄ negauerūt eū co
ram pilato dī. Non
habem⁹ regem niſi
ceſarē expulſi ſē de
terra illa p tytuz z
veſpaſianū: z p or-
bem diſpſi ſunt.
i Sic add. ſup pp.
iſtum oē malū boc
grande. ſ. deſtructōz templi ciuitatis z ppli.
k Sic adducam ſup eos omne bonū. nō ſimplr z abſo-
lute: ſ ſub determinatōe: iō ſubdit. l Qđ ego loq̄r ad
eos. ſ. reductōz de captiuitate ad terrā ppriaz: iō ſubdit.
m Et poſſidebūt agri dē. z pz ſra vſq; ibi. n Et ſcri
bent. ſ. emptōes. o In libro. i. in chartis. z ponit hic
ſingulare p plurali. ſicut Exo. viij. Venit muſca gnis. dē.
p Et impmet ſignū. i. ſigillū. q Et teſtis adhibebit
. i. teſtes. r In terra beniami dē. loq̄t enī tm de regno
duaz tribuū. ſ. iude z beniamin: reuertētes enī de babylo
ne nō recupauerūt regnū ſamarie ſ manebāt ibi gentiles
q̄ dicebant ſamaritani etiam tpe xpi. s Et in ciuita-
tibus q̄ ad auſtrum ſunt. ille erant de ſorte iude q̄ erat in
parte auſtrali terre pmiſſionis. ſicut habetur Joſue. xv.
capi.

In ca. xxxij. vbi dī in poſtil. Heu heu heu.

Additio.

Hi nos habem⁹. A a a: in hebreo non ponit hic
aliqua dictio ter. ſ vnica dictio ex trib⁹ lris com-
poſita. ſicut dictum fuit. ſ. in additione ſup capi.
iij. z hec dictio eſt quedam interiectio z exprimens vo-
lorem.

Ca. xxxiij.

Et factum eſt. Hic pñr deſcribit redemptio facta
p xpm. z qz talis reuelatio eſt ardua: iō primo p-
mittit q̄dam pfatio: ſecūdo ſubdit narratio. ibi. Quia
hec dicit. Circa primū ponit ordo hui⁹ reuelatōis re-
ſpectu pcedentis cū dī. Secūdo z loc⁹. In atrio carce
ris. z actor. Hec dicit dñs q̄ factur⁹ eſt dē. in pceptōe
cum xpi aliq̄d factum eſt a deo p creatōz. ſ. aia z corp⁹
formatum eſt v.
tute ſpūſſancti.
z anima parata
eſt plenitudine
gratie.
b Cla. ad me
ſicut ſancti pde
ceſſores tui ora-
uerunt ad me de
pmiſſione xpi.
c Et exaudiaz
te. debito tñ tpe.
d Et annūcia.
bo tibi. ecce nunc.
e Grandia et
fir. fu. ſ. myſteri-
um redemptōis
hūane p xpm. qđ
eſt q̄d maximū
z ſtabiliſſimū.
f Que nec. qz
iſtud myſterium
non eſt pōbenſibile a mortali
homine.

g Quia h dī-
cit. Hic pñr po-
nit narrationē. bi
primo deſcribit
modus redem-
ptionis. ſecūdo p-
ſona redemptō-
ris. ibi. Ecce di-
es. Prima ad-
huc in duas. qz
primo breuiter re-
petit ipſi capti-
uatio. ſecūdo xpi
redemptio. ibi.
Ecce ego vt ſic

in pplm z ego ero eis in deū
e Et dabo eis coz vnū z viā
vnaz o vt timeāt me vniuſis
diebz z bñ ſit eis z filijs eoz
poſt eos e Et feriā eis pactū
ſempiternū: f z nō deſinaz eis
benefacere: z timorē meum
dabo in corde eoz vt nō re-
cedant a me: g z letabor ſup
eis cū bñ eis fecero h Et plā
tabo eos in terra iſta in ve-
ritate in toto corde meo z i
tota aia mea: qz h dicit dñs
i Sic adduxi ſup pplm iſtū
oñe malū h grāde: k ſic ad-
ducam ſup eos omne bonū
i qđ ego loquor ad eos m Et
poſſidebunt agri in era iſta
de q̄ vos dicit q deſerta ſit:
eo q nō remāſerit hō et iu-
mentū z data ſit in manus
chaldeoz. Agri emēt pecu
nia n z ſcribent o i libro p et im
primet ſignū: q et teſtis ad-
hibebit: r in era beniamin z
i circuitu hieriim i ciuitatib⁹
iuda s z i ciuitatib⁹ montanis
z i ciuitatib⁹ campeſtrib⁹ z

in ciuitatib⁹ q̄ ad auſtrū ſt:
q̄ conuertaz captiuitatē eoz
ait dñs. Cap. xxxiij.
a Et factū eſt verbuz dñi
ad hieremiaz ſcdo: cū
adhuc clauſus eēt in atrio
carceris dicēs. b Hec dī dñs
q̄ factur⁹ ē z formatur⁹ illō
z patur⁹: dñs nomē e c Cla
ma ad mē z exaudiam te d z
annūciabo tibi e grandia z
firma f q̄ neſcis g Quia h di-
cit dñs de⁹ iſrael ad domos
vrbis hui⁹ z ad domos regū
iuda h q̄ deſtructe ſunt i z ad
munitōes k z ad gladiū veni
entiū vt dimicēt cū chalde-
is l z impleāt eas m cadaueri
bus hoīm q̄s percuſſi in furo
re meo z in indignatōe mea
abſcōdens faciē meā a ciui
tate hac propt oēm maliciam
eoz n Ecce ego obducaz eis
cicatricē z ſanitatē z cura-
bo eos: o z reuelabo eis dē-
catiōez pacis z veritatis p z
cuertam captiuitatem iuda
z captiuitatem hieruſalē: q et

oppoſita iuxta ſe poſita magis elucęſcant. Circa pri-
mum dicit. Hec dicit dñs deus iſrael ad domos dē.
z ſubdit.
b Que deſtru. ſē. tūc enī ciuitas erat obſeſſa a chal-
deis vt dictū eſt ca. pcedēti. z p machinas pijciētes
lapides intra ciuitatē dom⁹ iaz in pte erant deſtructe.
i Et ad muni. ſ. bladi vini z victualiū q̄ iaz fere erāt
conſumpte in ciuitate. k Et ad gla. ve. vt dimi. cum
chaldeis. ſ. citatē: exercit⁹ ei chaldeoz ſp augmentabat.
l Et impleāt eas. ſ. domos birim z plateas.
m Cadaueribus hō. quos p cuſſi. chaldei cū in illis
interfectōib⁹ fuerunt q̄ſi inſtrumenta dei z executores
iuſticie q⁹ vt freq̄nter dictum eſt ſupra.
n Ecce ego. hic pñr ponit medicina ſiue redemptio
Circa qđ ſciendum q̄ totum reſiduū hui⁹ ca. exponit
Ra. ſa. de tpe meſſie dicens illud adimplendū qđ iam
eſt impletū: dī ē in pſona redemptoris.
n Ecce ego obducam eis cicatricem. cū enī cicatrix
vulneris eſt obducta tūc eſt vulnus pfecte ſanatum z
ſanitas pfecta data eſt p xpm z nō p alium.
o Et reuelabo illis deprecationem pacis z veritatis
. ſ. pacem z veritatem p qua deprecati ſunt ptes veteris
teſtamenti. iō xpo nato clamauerunt angeli Luce. ij.
Gloria in altiſſimis deo: z in terra pax hominibus bo
ne voluntatis. p Et conuertam conuerſionem

iuda ⁊ quersionem birlim.i. confitentium petã sua ⁊ venientium ad eccl̃az q̃ noiaĩ birlim Esa.q. ad Heb.xij. ⁊ Apoc.xxj. q Et edificabo eos sicut a principio. pncipiũ edificatois fuit in exitu de egypto. q edificatõ fuit p signa ⁊ miracula diuine vtutis. vtz in Exo. ⁊ in li. Nũe. ⁊ in plurib⁹ locis. ⁊ b mõ edificata ẽ eccl̃a in aduentu saluatoris. vtz in euangelijs.

r Et emundabo illos ab omni iniq̃tate sua ⁊c. hoc non pñt exponere iudei de aliq̃ tpali saluatõe ipli pterita: q̃ dicũt q̃ in oi punitõne vel afflictiõe quam sustinuerũt vsq; nũc sustinebũt vsq; ad aduẽtũ messie sp expiaĩ aliq̃ps pene debite p vituli adoratõne. ⁊ iõ ista emũdatio ꝓprie intelligiĩ de xp̃o q̃ p sñ sanguinem lauit nos a pctis nr̃is q̃ est pfecta mũdatõ: ꝓpẽ qđ illis q̃ laũaĩ p baptismũ nõ imponika'iã pnia satisfactoria p pctis pteritis q̃ baptism⁹ velet penam et culpam.

s Et erit mi.sñno. ⁊c. seq̃ĩ. Cũctis gentib⁹ terre. q̃ in oib⁹ gẽtibus sunt aliq̃ credentes xp̃o in q̃bus noiaĩ ⁊ laudaĩ ⁊ añ finẽ mũdi pfecti⁹ implebiĩ.

t Que audi. oia bo. s. assumptõ⁊ bũane nature: opatõis miraculoꝝ: eductõis de inferno ⁊ trãslatõnis ad celum. v Et pauebunt ⁊ turbabunĩ. iste pauor ⁊ ista turbatio nõ sunt ire vel impatientie: s admirationis p magnitudine diuine misedie in pdictis.

x Adhuc audiet in loco isto ⁊c. fm q̃ dicit Ra. sa. h est metaphorica locutio. ita q̃ p boies ⁊ pastores intelligunt ipli rectores: ⁊ p pecora iumẽta ⁊ greges intelligunt subditi eoꝝ. vñ qđ in fine dr̃. Adhuc transibũt greges ad manũ numerãtis. sic exponit. i. ipli sub manu regis in capite eoꝝ pcedentis p quẽ rege intelligit messiam ventuꝝ quẽ nos cfitemur venisse: ⁊ fm hoc exponẽda est sic lr̃a. y Adhuc audiet in loco isto. i ecclia noie irlm significata. eo q̃ ibi fuit ichoata p xp̃i pdicatõz passionẽ ⁊ resurrectõz ⁊ spũssancti missionem y Quez vos dicit esse dertum p chaldeos in tpalib⁹ ⁊ p dẽmones in spũalib⁹. ⁊ q̃d ibi audiaĩ subdiĩ.

z Vor gaudij ⁊ vox letic̃ie. qđ fuit impletũ in xp̃i natiuitate angelis cũ iocunde laudãtib⁹ Lu.ij. ⁊ in spũssancti missione q̃n apli aliq; credentes varijs linguis loquebanĩ magnalia dei Act.ij.

a Vor sponsi. i. xp̃i pdicantis.

b Et vox sponse. i. eccl̃ie deum laudantis. vt iam dictum est de aplis.

edificabo eos sicut a principio: ⁊ emũdabo illos ab oi iniq̃tate sua in q̃ peccauerũt mihi: ⁊ ꝓpic⁹ ero cũctis iniq̃tatib⁹ eoꝝ in q̃bꝫ vreliq̃runt mihi ⁊ spreuerũt me c Et erit mihi in nomẽ ⁊ in gaudiũ ⁊ in laudẽ ⁊ in exultatõz cũctꝫ gẽtib⁹ tre q̃ audient oia bona q̃ ego factur⁹ sũm eis ⁊ pauebũt ⁊ turbabunĩ in vniũsis locis ⁊ in oi pace quã ego faciã eis. Hec dicit dñs d Adhuc audiet in loco isto: quẽ vos dicitis eẽ vastũ eo q̃ nõ sit hõ nec iumẽtuꝝ in ciuitatibus iuda ⁊ foris irlm q̃ vastate sunt absq; hoie ⁊ absq; habitatore et absq; pecore: e vox gaudij ⁊ vox leticie: vox sponsi ⁊ vox sponse: vox dicẽtiũ confitemi dño exercituũ qm̃ bon⁹ dñs qm̃ in etnũ misericordia eius: ⁊ portantiũ vota in tẽmo dñi f Reducã enim quersionẽ tre sicut a principio dicit dñs.

Hec dicit dñs exercituum. g Adhuc erit in loco isto vasto absq; hoie ⁊ absq; iumẽto ⁊ in cũctis ciuitatib⁹ eius habitaculũ pastoꝝ ⁊ accubantiuꝝ gregũ h in ciuitatibus mõtoꝝ ⁊ in ciuitatibus cãpestribus: ⁊ in ciuitatibus q̃ ad austrũ sũt ⁊ in terra beniamin ⁊ in circuitu irlm ⁊ in ciuitatibus iuda i adhuc trãsibũt greges ad manũ numerãtis dicit dñs k Ecce dies veniẽt dicit dñs ⁊ suscitabo vbũ bonũ qđ locut⁹ sum ad domũ israel ⁊ ad domũ iuda. In diebꝫ illis ⁊ in tpe illo l germinare faciã dauid germẽ iusticie: ⁊ faciet iudiciuꝝ et iusticiaꝝ in terra m In diebꝫ illis saluabit iuda: et israel habitabit confidenter. Et hoc est nomẽ qđ vocabũt eũ: dñs iustus noster. Quia hec dicit dominus. Non interibit de dauid vir q̃ sedeat super thronum domus israel et de sacerdotibus et de leuitis

quẽ sic dr̃ in loco isto. In diebꝫ illis ⁊ in illo tpe statuam dauid messiam iustum. secundo describit q̃tum ad diuinitatem cũ subdit. Et hoc est qđ vocabunt eum dñs iustus nr̃. ⁊ vbi trãslatio nra dr̃. Dñs in hebreo dr̃. Nomẽ dñi tetragrãmaton. qđ de solo deo vero dr̃. sicut dictum fuit plenius. s. xxiij. vbi similis auctoritas ponit. ꝓpter qđ de expositione hic transeo breui⁹: q̃ illud pot recurri p resilio bui⁹ auctoritatis qđ nõ est hic ad plenum expositum. Sciendum tn̄ q̃ sicut illam auctoritatem falsificauerunt iudei ne cogerent diuinitatem xp̃i confiteri sic istaz dicentes. q̃ hec est lr̃a.

k In die. illis salua. iuda ⁊ birlim habitabit confidenter. ⁊ in hoc dicunt ver. s illud qđ sequit falsificant dicẽtes. Et iste q̃ vocabit eam dñs iust⁹ nr̃. ita q̃ nomẽ dñi tetragrammaton loco cui⁹ habem⁹ dñs. non refert ad messiam s ad deum q̃ mittet eum. ⁊ edificabit nouã birlim fm eoꝝ errorem. vt dictum est. s. xxxj. ⁊ sic dicit vocare eaz inquantum ipsemet edificabit. s falsificatio ista apparet p translationem chaldaicam que vbi nos habemus. Et hoc est qđ vocabunt eum. sic habz. Et hoc est nomen qđ ipsi dicent ei. ⁊ ideo aliqui correctores nostri qui sic correxerunt. Et hoc est quod vocabunt eum. videnĩ in hoc aliquo modo sequi falsificationem predictam. Non interibit vir de dauid ⁊c. hoc impletum est de xp̃o q̃ fm carnẽ ẽ de tribu sacerdotali ⁊ tribu regia q̃ erat ꝓmixte. ⁊ ei⁹ regnũ ⁊ sacerdotiũ sic efua. fm q̃ deducit apls ad hebreos

satis diffuse. a Qui offerat holocaustomata.oblatio eñ xpi in cruce ptinet in se pfecti⁹ vtutē oim sacrificio⁹ vete.legis.nō designat hic p plura ⁊ varia sacrificia vele. Et istud sacrificium offert ⁊tidie in ecclia in q̄ xp̄c est sacerdos ⁊ hostia. b Si irritū pōt fi.pa.meū ⁊c.istud pactū hi Gen.viij. Hoc ⁊ dies nō requiescent.est g̃ sensus q⁹ sicut illud pactū fuit firmū.ita illud qđ dī hic de regno ⁊ sacerdotio.

c Sicut enumerari nō pōt ⁊c.istud impletū est in xp̄o descendente de dō. cui⁹ semen sunt fideles p orbē multiplicati sic stelle celi ⁊ Hunqđ nō vidisti qđ pplis hic.s. babylonicus.

e Locutus sit dicens due cognationes.s.iude ⁊ beniamin.

f Quas ele. dñs alīs.r.captiuat p⁹ us p regesassyriorum.

g Abiecte sunt. sic loq̄bāt chaldei postq̄ destruxerāt regnū duaꝝ tribuum estimantes q⁹ illud regnū nunq̄ deberet resurgere: ⁊ iō subdīt.

h Si pactū meū īnt diem ⁊ noctes. vt sibi ptinue succedāt q̄diu durabit generatio hoīm.

i Et leges celo ⁊ terre non posui.dicunt hic celi leges motus celi ⁊ influxus stellaꝝ ⁊ leges terre ꝓductio terre naſcētium.

k Eq̄dez ⁊ semē iacob ⁊c.hoc est dictum q⁹ sicut iste leges sē firme ⁊ stabiles sic semen iacob ⁊ dauid erit sp coram me stabile.

l Et nō assumam de semine eius principes.qđ potissime impletū est in xp̄o ⁊ aplis ⁊ eoꝝ successorib⁹ pſ.xliij. Constitues eos principes ⁊c.

In ca.xxxij.vbi dī in postil. Ecce ego obducam eis cicatricem.

Additio.j.

Ubi nos habem⁹ cicatricem. In hebreo hī q̄dam dictio que significat sanitatem a cōsitam post lōgum temp⁹.qđ magis ꝓsonat ꝓposito q̄ cicatrix: nam sanitas data p xp̄m respectu antiq̄ꝝ patrum data fuit post longum tempus. ℔ respectu fidelium tpe xp̄i existentium fuit data sine magna mora tpis: ⁊ iō ponunt hb due dictiones significantes sanitatem.quaꝝ vna significat post longam infirmitatē alia non. Item vbi nos habemus. Et revelabo eis dīc̄ationem pacis ⁊ veritatis, In hebreo habetur. Abundantiam pacis ⁊ veritatis ⁊c.

In eodem ca. vbi dicit in postilla. Secundo describit q̄tum ad diuinitatem.

Additio secunda.

Supra in ca. xxxiij hi ꝺsimilis auctoritas ⁊ ibi est q̄dam additio ad ꝓfirmādum exp̄sitōez postillatoris. et ꝺ falsificationez iudeorum: vide ibi.

Verbum Ca.xxxiij. qđ factū est ad hieremiam a dño: b qñ nabuchodonosor rex babylōis ⁊ oīs exercit⁹ ei⁹ vniūsaq̄ regna terre que erāt sub ptāte man⁹ ei⁹ ⁊ omnes pplī bellabant ꝺ hierlm ⁊ ꝑ omnes vrbes ei⁹ dicens. Hec dicit dñs deus israel. Vade ⁊ loq̄re ad sedechiaz regem iuda:⁊ dices ad eum. Hec dīc dñs c Ecce ego tradaz ciuitatem hanc in man⁹ regis babylonis: et succendet eam igni. d Et tu nō effugies de manu eius: ℔ ꝓhensione capieris ⁊ in manu ei⁹ dabēris ⁊ oculi tui oculos regis babylonis videbunt: ⁊ os ei⁹ cum ore tuo loquet:⁊ babylonez introibis. Attamen audi verbum dñi sedechia rex iuda. Hec dicit dñs ad te f Non morieris gladio ℔ in pace morieris: b ⁊ ꝓm ꝓbustiones patrum tuoꝝ regum priꝝ q̄ fuerūt ante te sic ꝓburēt te: ⁊ ve dñe plangent te: q⁹ verbum hoc ego locut⁹ sum dicit dñs. g Et locutus est hieremias ꝓpheta ad sedechiam regem iuda vniuersa verba hec in hierusalē:⁊

Ca.xxxiij.

Verbū qđ factus est hic hieremias ꝓdicit finem sedechie.et diuidit in duas q⁹ primo ꝓdicat fine sedechie regis. secdo arguit ipsum ⁊ ꝓhm de trāsgressione diuine legis. ibi. Verbum qđ factum est. Circa primū primo ꝓmittit tempus cuz dicit.

b Qñ nabuc. rex babylonis ⁊ cetera. ⁊ ista obsidio incepit no no āno sedechie ⁊ anno.xj.ei⁹ capta fuit ciuitas: vt hī.j.xxxix. et de ista captione subdīt.

c Ecce ego tradam ciuitatem hāc ⁊c. ⁊ subdīt finis sedechie et primo q̄tuz ad malum pene cum dicit.

d Et tu non effugies de manu eius ⁊c. q⁹ exercitus chaldeoꝝ ꝓhendit sedechiam fugientem ⁊ adduxit eum ad regem babylonis in reblata. vt hī.j.xxxix. iō subdīt.

e Et oculi tui oculos regis babylonis videbūt. ⁊ os eius cum ore tuo loquet. sicut dī.j.xxxix. q⁹ locut⁹ est ad eum iudicia eum arguēdo de infidelitate ⁊ periurio ꝓpter qđ fecit occidi filios eius coram eo. ⁊ postea ipm et oculari ⁊ in babylonem duci. Secūdo ꝓdicit finis sedechie q̄tum ad bonum: cum dī.

f Non morieris in gladio. id est morte violenta.

g Sed in pace.i.naturali morte. ⁊ sepelieris bonorifice: ideo subdīt.

b Et ꝓm ꝓbustiōes patꝝ tuoꝝ ⁊c. in sepultura ei regū ꝓburebant aromatica nō solū ꝑ cadaueri ferozē. ℔ etiā

ad tẽpus finecti bonorem.

b Exeq.xo. plãgent te. cantãdo carmẽ lugubre. sicut in sepulturis solennib⁹. cetera patent vsq; ibi.

i De ei supãt .s. nõdum capte .s. birlim lachis z Azecha. aliꝰ omnib⁹ iam captis a chaldeis.

k Verbum. h ꝑñr Hieremias arguit regem et ꝓlin de trãsgressione diuine leg z diuidit in duas ptes. q; ꝓmo ponit transgressio. secũdo trãsgressionis punitio. ibi. Propterea. Circa primũ sciendũ q; Exo. xxj. dr. si emeris fuum hebreum ser annis fuiet tibi. in ãno. vij. egredietꝫ liber ẽtis. ita q; nõ poterat vltra tenere: nisi vellet remanere. tpe ꝥ sedechie regis z ante tenuerunt fuos z ancillas diuti⁹ q; auaricia fua z tñ ad mõitõz biere. z alioꝝ tono⁹ rex sedechias z eius subditi statuerũt firmiter dimittere fuos suos hebreos z ancillas fm ꝓceptum legis z vt hec ordinatio eẽt firma: sciderũt vitulũ in duas ptes. z inẽ illas partes transierũt rex z principes. ad ꝛ signanduz q; sic esset dign⁹ occidi z dimidi infringens illam ordinatõz. z talis modus ꝓfirmandi alicꝺ tunc tpis erat potissim⁹. veruntñ isti postq; dimiserant fuos z ancillas cupiditate ducti. retraxerũt eos ad se redigẽdo eos in fuitutem. z sic nõ solum peccauerũt ꝓ legem diuinam. ꝫ etiaz ꝓ statutũ ꝓpriũ pena mortis firmatum vt dictũ est. z fm hoc patet lra paucis exceptis.

l Predicans. i. solennit̃ denuncians.

m Et ꝓmaculastis no. me. q; illud pactum ad maiorem solennitatẽ z firmitatem fuerat factum in tẽpo dñi z in noie ipsi⁹. z sic transgressio ei⁹ erat qdammõ in iniuriam. z in irreuerentiam nominis diuini.

exercit⁹ regis babylõis pugnabat ꝓ hirlim z ꝓ oẽs ciuitates iuda q; reliq; erãt ꝓ lachis z ꝓ azecha. De eis superant ꝛ ciuitatibꝫ iuda vrbes munite. k Verbũ qd̃ factũ est ad hieremiam a dño postq; percussit rex sedechias fedus cũ omni pplo i hirlim ꝓdicans vt dimittẽt vnus q;sq; fuũ suũ z vnusq;sq; ancillam suaz: hebreũ z hebream liberos z nequaq; dñarent eis. i. in iudeo. z frẽ suo Audierũt g oẽs principes z vniũsus pplus q; intrarant pactũ vt dimittẽt vnusq;sq; fuũ suum z ancillam suã liberos. z vlr nõ dñarent eis Audierũt igit: z dimiserũt. Et puersi sunt ꝛ incepꝫ z retraxerũt fuos suos z ancillas suas qs dimiserũt liberos: z subiugauerũt in famulos z famulas. Et factũ est vbum ad hieremiam a dño dicens. Hec dicit dñs ⁹ israel. Ego percussi fedus cũ patribꝫ vris: in die q; eduxi eos ꝛ terra egypti ꝛ domo fuitutis dicẽs. Cũ pleti fuerint septẽ anni dimittat vnusq;sq; fratrẽ suũ hebreum q; venditꝰ est ei z fuiet tibi sex annis z dimittes eũ a te liberꝫ. Et nõ audierũt patres vri me: nec inclinauerũt aurẽ suam. Et puersi estis vos hodie z fecistis qd̃ rectũ est in oculis meis vt ꝓdicaret libertatẽ vnusq;sq; ad amicũ suũ z in istis pactũ i ꝓspectu meo i domo in q; inuocatũ est nomẽ meũ

sup eaz. Et reuersi estis ᵐ z ꝓmaculastis nomẽ meũ: z reduxistis vnusq;sq; fuũ suuz z vnusq;sq; ancillaz suaz qs dimiseratis vt eẽnt liberi z sue ptãtis: z subiugastis eos vt sint vob fui z ãcille. n Propter hoc dicit dñs. Vos non audistis me vt ꝓdicaretis libertatẽ vnusq;sq; fratri suo z vnusq;sq; amico suo. Ecce ego ꝓdico libertatẽ ait dñs ad gladiũ ad pestem z ad famẽ z dabo vos i ꝓmotõz cunctis regnis terre. Et dabo viros q; puaricant fedus meũ: ᵒ z nõ obseruauerit vba federis q̃d affensi sunt in ꝓspectu meo vitulũ quem pcidert i duas ptes: z trãsierũt int diuisiões eius. p principes iuda z principes hirlim eunuchi z sacerdotes z omnis pplus terre q; transierũt int diuisiões vituli z dabo eos in manu inimicoꝝ suoꝝ z in manu q̃rentium animã eoꝝ: z erit morticinum eoꝝ in escam volatilibꝫ celi z bestijs terre. Et sedechiam regem iuda z principes eius dabo in manu inimicoꝝ suoꝝ z in manu q̃rentium animas eoꝝ: q z in manu exercituum regis babylonis q; recesserunt a vobis. r Ecce ego ꝓcipio dicit dñs: s z reducam eos t in ciuitatem hanc z ꝓliabunt aduersum eaz z capient eam z incendent igni Et ciuitates iuda dabo in solitudinem: eo q; nõ sit habitator. Cxxxv.

a Verbum quod factuz

n Propterea. hic ꝓñr ponit trãsgressionis punitio cuz dicit.

o Ecce ego h dic. liber. ita q; nõ sitis fui mei nec ego domin⁹ vr ad tẽpus dum: iõ subdit.

p Ad gla. ad pe. z ad fa. a quib⁹ vos nõ ꝓtegam.

q Et da. vos i cõ. cũ. re. ter. eiciendo vos ibi in captiuitatem. z est hyperbole ad denotandũ magnã dispsiones iudeoꝝ. q; tũc nõ fuerũt dispsi p totũ orbẽ ꝫ postea p romanos.

r Et da. viros q̃ ꝓua. fedus meum .i. legem in Exo. ꝓdictam.

s Et non obs. fed. i. statuti sui ꝓdicti. qd̃ exponẽdo subdit.

t Vitulum quez pci. tẽ. i. pactuz sectione vituli ꝓfirmatum mõ ꝓdicto Cetera patent vsq; ibi.

v Et in manu exerci. re. ba. q; recesserunt a vobis. Cuz eĩm exercit⁹ isti obsediſſent hirlim no no anno sedechie. ipse z subditi sui fecerũt pactum ꝓdictum de dimissiõe fuoꝝ: ad impetrãdum dei auxiliũ: z postea exercit⁹ egypti exiit ad leuãdũ obsidionẽ chaldeorũ de hirlim. qd̃ audientes chaldei dimiserũt obsidionẽ vt occurrerent egyptijs. z tũc iudei credẽtes se esse liberatos a chaldeis retraxerunt ad se fuos suos qs dimiserũt liberos. sicut multi in piculo positi faciunt de ꝓmissiones z vota ꝫ transeunte piculo nihil faciũt ꝓpẽ qd̃ ex diuino iudicio egyptij territi redierunt in egyptũ z similit chaldei ad obsidionẽ hirlim quam dimiserant: iõ subdit.

x Ecce ego ꝓci. s. reuersionem egyptioꝝ.

y Et re. eos. s. chaldeos:

z In ciuitatem banc. s. hierusalem ad destruendaz ipsam.

a Verbum. Sup cius hieremias pas- Ca.xxxv

ſus eſt iniuriam a ſedechia rege. h̄ patiť iniuriam a ioachim ci⁹ fratre. iſta tñ iniuria fuit ꝓ⁹ ꝓcedenti q̄tum ad tp̄s vt dictū eſt. ſ. xxxij. Et diuidit in duas ptes q⁹ ꝓmo biere. arguit regis z ꝓpli inobediētiā. ſcdo ex h̄ patiť iniuriam ca. ſequēti. Primū declaratex emplo rechabitaꝝ ſō primo ponit exemplū: ſcdo applicať ad ꝓpoſitū. ibi. Et factū eſt. Circa primū ponit tp̄us cum dī.

b In diebus ioachim filij ioſie. q̄ regnauit añ ſedechiam vt dictū eſt. ſ. xxij.

c Vade ad domū rechabitaꝝ. i. ad domū in q̄ ſunt hoſpitati vt videbiť. ſ.

d Et introduces eos in domū dñi. p hoc nō intelligiť tē plum ꝙ edificia ad eum ptinentia: iō ſubdiť.

e In vnam exedram. i. cameram.

f Theſauroꝝ. erāt em̄ plures theſaurarū templi. q⁹ alij custodiebant vaſa aurea. alij argentea. alij veſtes ſacerdotales z ſimilia z ꝓpe templū hēbant edificia ꝓ repoſitōe taliū z ꝓ ſua habitatōne.

g Et dabis eis bibere vinū. i. offeres q⁹ ipſi nō biberunt vt. ſ. bi. nec iſtud p̄ceptum dñi z executio ei⁹ ꝓ bieremiam fiebat ad hoc q⁹ ipſi biberēt: ꝙ vt ꝓbaret eoꝝ obedientia ad Jonadab patrē ſuū q̄ ꝓbibuerat eis vini potū.

h Et aſſumpſi iezoniam ⁊c. iſti oēs erant de rechabit.

i Filij Jezedelie hoiꝭ dei. iſte fuit ꝓpheta ſm q⁹ dicťra. ſa. ꝓpť qđ bieremias ꝓfidentius iuit ad locum illum cum rechabitis.

k Quod erat iuxť gazophilatium principum, ſic noiatū eo q⁹ oblationes principum ibi ſuabant.

l Super theſau. i. ꝓpe locuz theſauri.

eſt ad hieremiam a dño b in diebꝫ ioachi filij ioſie regis iuda dicens. c Vade ad domū rechabitaꝝ z loq̄re eis: d z introduces eos in domū dñi e in vnā exedrā f theſauroꝝ g z dabis eis bibere vinū: h z aſſumpſi iezoniam filiuꝫ hieremie filij abſame z frēs eius z oēs filios eius z vniuerſam domū rechabitaꝝ z introduxi eos in domum dñi ad gazophilatiū filioꝝ anā i filij Jezedelie hoiꝭ dei k q̄ erat iuxť gazophilatiū principū ſup theſauꝝ l maaſie filij ſellū q̄ erat custos veſtibuli. Et poſui coꝝ filijs domꝰ rechabitaꝝ cyphos plenos vino z calices: z dixi ad eos. Bibite vinū. Qui rñderūt. Non bibem⁹ vinū: q⁹ ionadab filiꝰ rechab p̄r nr̄ p̄cepit nobis dicēs. Nō bibetis vinū vos z filij vr̄i vſq⁹ in ſempit̄nū z domū nō edificabitis z ſemētē nō ſeretis: z vineas nō plātabitis nec hēbitis ꝙ in tabnaculis habitabitis cūctis diebꝫ vr̄is: vt viuatis diebꝫ multis ſup facie t̄re in q̄ vos pegrinami. m Obediuiꝰ ꝙ voci ionadab filij rechab p̄r nr̄i in oīb⁹ q̄ p̄cepit nobis ita vt nō biberem⁹ vinum cūctis diebꝫ nr̄is nos z mulieres nr̄e filij z filie nr̄e: z nō edificarem⁹ domos ad habitādum: z vinea z agꝝ z ſemētē nō habuim⁹: ꝙ habitauim⁹ in tabernaculis z obedientes fuimus iuxť oīa que p̄cepit nobis ionadab p̄r nr̄. n Cū aūt aſcēdiſſet nabuchodonoſor rex babylonis ad t̄rā nr̄az: dixim⁹. Eleuite z ingrediamur hierl̄m a facie exercit⁹ chaldeoꝝ z a facie exercit⁹ ſyrie: z māſim⁹ in hierl̄m o z factū ē

verbum dñi ad hieremiaz dicēs. Hec dicit dñs exercituū d⁹ iſrl̄. Vade z dic viris iuda z habitatoribꝫ hierl̄m. Nūq̄d nō recipietis diſciplinā vt obediatis verbis meis dicit dñs. Prevaluerūt p̄mones ionadab filij rechab q⁹ p̄cepit filijs ſuis vt nō biberent vinū: z nō biberť vſq⁹ ad diē hanc: q⁹ obedierť p̄cepto p⁹is ſui. p Ego aūt locutus ſum ad vos de mane ſurgēs z loq̄ns: z nō obediſtis mihi. Miſiq⁹ ad vos oēs ſuos meos ꝓphas ſurgēs diluculo mittensq⁹ z dicēs. Conuertimini vnuſq⁹q⁹ a via ſua peſſima: z bona facite ſtudia veſtra: z nolite ſequi deos alienos neq⁹ colatis eos z habitabitis in terra quā dedi vobis z patribꝫ vr̄is. Et nō inclinaſtis aurem vr̄am neq⁹ audiſtis me. Firmauerūt igiť filij ionadab filij rechab p̄ceptū patris ſui q⁹ p̄cepat eis: ꝓpl⁹s aūt iſte nō obediuit mihi. Idcirco h̄ dicit dñs exercituū d⁹ iſrl̄. Ecce ego adducam ſup iudaz z ſup omnes habitatores hierl̄m vniuſq⁹ afflictōz quam locut⁹ ſum aduerſuz illos: eo q⁹ locut⁹ ſum ad illos z nō audierūt: q vocaui illos r z nō rñderť mihi. Domui autē rechabitaꝝ dixit hieremias. Hec dicit dñs exercituū d⁹ iſrael. Pro eo q⁹ obediſtis p̄cepto ionadab patris vr̄i: z cuſtodiſtis omnia eius mandata z feciſtis vniuerſa que precepit vobis: ꝓterea hec dicit dñs exercituum deus iſrahel. Non deficiet vir de ſtirpe Jonadab filij Rechab ſtans in conſpectu meo cūctis diebꝫ.

m Paaſie ſ. ſel. q̄ erat cu. veſtibuli. i. loci vbi reponebanť veſtes ſacerdotuz Cetera patēt vſq⁹ ibi.

n Obediuim⁹ ꝙ Jonadab. vñ ab iſto incepit modus viuendi religioſus: q⁹ talē em̄ modū viuendi oñdebāt ſe eſſe tm̄ pegrinos in p̄ſti vita z tendere ad vitam manentē z dicunt doctores hebraei z latini q⁹ iſti deſcenderūt de ietbro ſocero moyſi.

o Cū aūt aſcēdiſſet Nabuch. rex babylōis ad terram nr̄az de. hoc dixerunt ad ſuam excuſatōz de hoc q⁹ ꝓtunc manebāt infra domuz in hierl̄m. vt dī in p̄n. bul⁹ ca. q. d. nos feci⁹ hoc neceſſitate ꝓpulſi q̄ nō bz legem.

p Et factū eſt. Hic applicať ad ꝓpoſitū q⁹ recabite firmiť obedierant homini z rex Joachim cū ꝓplo ſuo nolebāt obedire deo oīm patri z creatori ex q̄ oducťq⁹ merito erant arguendi z puniendi. z patet ſſa pauca excepťis.

q Ego aūt lo. ſum ad vos. per ꝓphetas meos.

r De ma. con. z loc. i. ſolicite z diligenter.

s Vocaui il. p ꝓphetaꝝ vba et attrahēdo eos p beneficia z deterrendo per flagella.

t Et nō rñ. mihi vba ꝓphetaꝝ reuerenť audiendo. et de beneficijs meis regratiando z timore flagellorꝝ de malis ſe retrahendo. Cetera patent in ſra.

Caplm. xxxvj.

Et factū est. Hic oñter inferē hieremie in iuria. scdo ab eo resumiē pphetia ibi. Et factū est. Prima in tres. q primo hieremias reducit. scdo liber ei⁹ cōburit ibi. Misit itaq; . tercio ad mortē q̄rit ibi. Et p̄cepit. Prima i duas. q primo ponit iniurie occasio. scdo hieremie reclusio. scda ibi. Et p̄cepit. Occasio aūt reclusionis fuit q arguebat vicia regis z pli denuncians sup eos ventura flagella dei nisi a peccat⁹ resilirēt Circa primū ponit tps cum dr. In āno q̄rto ioachi z̄. z seq̄t.

b Ex dieb⁹ iosie. tpe em̄ iosie cepit pphetare vt dictum est. s. in prin. li.

c Si forte audiente vmo iuda z̄. p hoc non intelligit in deo aliqua ignorantia ꝛspectu futuri. sed p hoc designat libertas arbitrij p quā rex z pls poterāt a malis suis reuerti. Cetera patent.

d Et p̄cepit. h ꝑ ondit hieremie reclusio. ioachim ei reclusit eum ne pphetiā suā publicaret i pl̄o sed qd nō potuit exequi p seipm exercuit⁹ est p baruch amicū suum. q; qd per amicos facim⁹ qdammō p nosipsos facim⁹ vt dicit p̄bus. viij. ethy. Et ptz lra vsq; ibi.

e In die ieiunij. dicūt aliq̄ q fuit i festo expiatōis in q̄ tenebāt

Cap. xxxvj.

Et factus est in anno q̄rto ioachim filij iosie regis iuda factū est vbū hoc ad hieremiaz a dño dicens. Tolle volumen libri z scribes in eo omnia vba q̄ locutus sum tibi aduersuz isrl z iudaz z adūsum omes gentes a die q̄ locutus sum ad te[b] ex diebꝫ iosie vsq; ad diem hanc[c] si forte audiēte vmo iuda vniuersa mala q̄ ego cogito facere eis: reuertat vnusq̄sq; a via sua pessima z ꝓpicia⁹ero iniquitati z pctō eoz. Vocauit g̃ hieremias baruch filiuz nerie: z scripsit baruch ex ore hieremie oēs ꝓmones dñi q̄s locutus ē ad eū in volumie libri [d]Et p̄cepit hieremias baruch dicēs. Ego clausus sū necvaleo ingredi vmū dñi Ingredere g̃ tu z lege de volumine in q̄ scripsisti ex ore meo vba dñi audiēte pplo in vmo dñi[e] i die ieiunij insup z audiente vniuerso iuda q̄ veniunt de ciuitatibꝫ suis. Leges eis: si forte cadat ora eoz in ꝓspectu dñi: z reuertat vnusq̄sq; a via sua pessima: qm̄ magn⁹ furor z indignatio est quaz locut⁹ est dns aduersus pplm hūc. Et fecit baruch filius Nerie iuxta oīa q̄ p̄cepat ei hieremias pphā: legens ex volumine ꝓmones dñi in vmo dñi. Factū est aūt in anno q̄nto ioachim filij iosie regis iuda: in mēse nono: p̄dicauerūt ieiuniū in ꝓspectu dñi oi pplo i hirlm z vniuerse multitudini q̄ ꝓfluxerat de ciuitatibꝫ iuda i hirlm. Legit q; baruch ex volumie ꝓmones hieremie i vmo dñi in gazophilatio gamarie filij saphan scribe in vestibulo supioꝝ[g] in introitu porte noue vm⁹ dñi audiente oī pplo. Cūq; audisset michee as filij⁹ gamarie filij saphā oēs ꝓmones dñi ex libro descendit in vmum regis ad gazophilaciū scribe. Et ecce ibi oēs principes sedebant. elisama scriba z dalaias filij⁹ semeie z helnathan filius achoboz z gamarias filius saphan z sedechias filius ananie z vniuerse principes. Et nūciauit micheas omnia vba q̄ audiuit legente baruch ex volumine in auribꝫ pplī. Miserunt itaq; oēs principes ad baruch iudi filium nathanie filij selemie filij chusi dicentes. Volumē ex quo legisti audiente pplo sume in manu tua: z veni. Tulit g̃ baruch filius nerie volumen in manu sua: z venit ad eos. Et dixerūt ad eum. Sede z lege hec in auribꝫ nostris Et legit baruch in auribꝫ eoz. Igitur cum audissent omnia vba obstupuerunt vnusquisq; ad ꝓximum suum: z dixerunt ad baruch. Nunciare debem⁹ regi omnes ꝓmones istos. Et interrogauerūt eum dicētes. Indica nob: quō scripsisti omnes ꝓmones istos ex ore ei⁹. Dixit aut̄ eis baruch. Ex ore suo loquebat q̄si legēs ad me oēs ꝓmones istos z ego scribebam in volumine attramento. Et dixerūt pncipes ad baruch. Vade et abscōdere tu z hieremias: z nemo sciat vbi sitis. Et ingressi sūt ad regē in atrium. Porro volumē ꝓmēdauerūt i gazophilatio elisame scribe z nunciauerūt audiente rege omnes ꝓmones. [h]Misit itaq; rex iudi vt sumeret volumen: q̄ tollens illud de gazophilatio elisame scribe legit audiēte rege: z vniuersis ꝓncipibꝫ q̄ stabāt circa regē. Rex aūt sedebat in vmo hiemali in mēse. ix. z

iudei affligere aias suas Leuit. xvij. s text⁹ vī ꝺicere. q; j. dī q̄ istud ieiunium de q̄ est h ꝓmo fuit mēse nono. festum vo expiatōis fiebat. x. die septimi mensis: z iō alij dicūt q̄ istud ieiunij fuit tunc publice ꝓpl̄o impositum q; auditū fuerat in birlm q̄ rex babylonis se dispōebat adueniēdum ꝺ iudeam z birlm. sicut niniuite ꝑdicauerāt ieiunij auditoꝝ bone ꝓpbe de futura subuersiōe ninive. s q; talis afflictio corpis nō valz corā deo nisi boies resiliant a pctis. iō biere. misit baruch ad legendū ꝓpheti am suam in p̄tia oim. Cetera patēt vsq; ibi.

f In vestibulo superioꝝ. vt de loco alto baruch audirēt a pplo exīte i atrio ad qd̄ cōueniebat pplus ad orandū z vbum dei audiēdū g In introitu noue porte. ista erat porta quā ioathan edificauerat vt dictum ē. s. xxvj. Cetera patēt in lra.

h Misit itaq;. h ꝓpr liber hieremie pburit cū dr. Misit itaq; rex iudi. in hebreo hi. Jehudi z i latino signat iudeuz. q; ly iude⁹ sit nomē appellatiuū. isti tm erat appropriatū: sicut apud nos alicꝫ ꝓpio noie vocat xpianus cuius sit nomen ꝓmune alijs. cetera patent vsq; ibi.

i Et posita erat arula. est aūt arula instrumētū ferreū in q̄ ponunt carbones ardentes. p calefactōe magno ꝓ.

k Cūq; legisset iudi tres pagellas vel quatuor Rabi salo. dicit tres versus vel q̄tuor. v. q

legebat lamentatões hieremie. ꝛ legerat q̄tuor ꝟsus complete. ſ. Quō ſedet ꝛc. Plorans plorauit ꝛc. Nigrās migrauit iudas ꝛc. Uie ſyō lugēt ꝛc. ꝛ cū incepit q̄ntū. ſ. Facti ſūt hoſtes e⁹ in capite. tūc rex impatiēs noluit plus audire. ℔ fecit libꝝ incidi ꝛ ꝓburi: iō cū dī. a Scidit illud

ſcalpello ſcribe. i. ꝓuo cultello ſcriptoris. intelligendū q̄ hoc fecit ꝟ p̄cepto regis. vñ poſtea ſb dit. b Uerūtñ helnathā ꝛ dalaias ꝛ gāarias ꝺixer̄t regi. nō ꝓtētioſe ℔ ꝟbis ꝟp̄catorūs. vñ in beb. bi. Dep̄cati ſunt regem.

c Et p̄cepit. Hic ꝓñr hieremias ad mortē querit cū dī Et p̄cepit rex ꝛc. vt ꝓhenderēt baruch ſcribaz ꝛ hieremiaz ꝓphaz. hieremias aūt iā erat recluſus in carcere vt dictū eſt. ℔. ꝛ iō nō querebat ad incarcerandum ℔ ad occidendum.

d Abſcondit aūt eos dñs. q̄ vbi ꝟfecit remediū hūanū affuit diuinū ꝛ ptz in hoc magna obſtinatio ioachi regis in malo q̄ nō ſolū ꝓphaz dñi ꝓp̄ veritatē in carcere recluſit: ℔ etiam eū inefficere q̄ſuit.

e Et factū eſt. h ꝓñr hieremias reſumit ſuam ꝓphetiam nō ſolū loq̄ndo ℔ etiam ſcribendo: ꝛ hoc ꝟ dñi māda to ad ꝓfirmatōz veritatis libri ꝓbuſti ꝛ primo ponit hoc mandatū ꝛ ptz. ſecundo ſubdit ipſi⁹ ioachim punitō ꝟ libri ꝓbuſtione cuz dicit. Hec dicit dñs ꝛc. ꝛ ptz ſra vſq; ibi.

f Non erit ex eo q̄ ſedeat ſup ſoliū dauid. ſ. ſtabilit. Iz ei ioachim fili⁹ ei⁹. ꝓ eo fuerit rex ſubſtitut⁹. tñ regnauit tm̄ tribus menſib⁹. vt dictū eſt. ℔. xxij. vt bi. iiij. Reg. xxiiij. ꝛ iō regnū eius ꝓ nihilo ꝓputat: ſm q̄ dicit pbs. ij. phyſ. q̄ illud q̄ modicū eſt q̄ſi ꝓ nihilo bz.

b Et cadauer eius ſ. ioachim filij ioſie.

b Proiect⁹ ꝛc. rex ẽm babylonis veniens ꝺ iſtum ioachim cepit eum. ꝛ cū ei reddidiſſet trib⁹tū trib⁹ annis audiens q̄ rebellare volebat ꝛ regi egypti adherere. miſſis exercitib⁹ ite ꝝ cepit eum ꝛ inſfectū ꝓiecerūt ex̄ birlm vt dictū eſt. ℔. xxij. Cetera patent vſq; ibi.

i Hieremias aūt. vbi ponit repatio libri ꝓbuſti: ꝛ cum hoc ſupadditio: ſicut dī in fine.

k Et inſup additi ſunt ſmones ꝛc. dicit hīt hic Ra. ſa. q̄ in libro primo quem ꝓbuſſit ioachim erant ſcripta tm̄ tria capitula lamentationum. ſ. primū. ſcm̄ ꝛ q̄rtum. in quibus eſt alphabetum hebraicū ſimplex, q̄ ſinguli ꝟſus a ſingulis lr̄is incipiunt. ℔ in iſto ſcdo fuit additū. iij. ca. ſ. Ego vir videns ꝛc. in q̄ alphabetū eſt triplicatū. q̄ ſub q̄libet lr̄a ſunt tres ꝟſiculi. ℔ ꝺ iſtud dictū vi. q̄ in lamentatōib⁹ hieremias ꝟplorat ꝟſtructōz ciuitatis factam: q̄ ꝟſtructio fuit poſt tp̄us ioachim ꝟ li

bro vo ꝓmo hieremie dī in ꝓnc. b⁹ca. Tolle volumē libri ꝛ ſcribes in eo omnia ꝟba que locut⁹ ſum tibi ꝛc. ꝛ ſb dit. A die q̄ locutus ſum ad te et ex dieb⁹ ioſie vſq; ad hanc diez que erat in q̄rto anno regni ioachim. vt ibidem ꝓmittit. Ad q̄ ꝓt dici q̄ nō ſolū tp̄e ioachim: ℔ etiam ex p̄ncipio q̄ iam hieremias cepit ꝓphetare ꝺ ſtructōe ciuitatis ꝓphetauit ꝛ i mltis locis eam ꝟnunciauit ꝓmodum ꝓteriti tang factam: lz eēt ventura. vt patuit in p̄cedentibus ꝛ hoc ꝓpter certitudinē ꝓphetie: q̄ in ꝓphetia hieremie ordo tp̄is nō ſeruatur.

positā erat arula coram eo plena prunis h Cūq; legiſſet iudi tres pagellas vel q̄tuor: a ſcidit illō ſcalpello ſcribe ꝛ piecit i ignē q̄ erat ſup arulam donec conſumeret oē volumē igni q̄ erat in arula Et nō timuerūt neq; ſciderūt veſtimēta ſua rex ꝛ oēs ſui ei⁹: q̄ audierūt vniuſos ſmōes iſtos. b Uerūtñ helnathā ꝛ dalaias ꝛ gamarias ꝺixerūt regi ne ꝓburet libꝝ ꝛ non audiuit eos. c Et p̄cepit rex hieremiel filio Amelech: ꝛ ſarate filio ezriel ꝛ ſelemie filio abdehel vt ꝓhenderet baruch ſcribam ꝛ hieremiā ꝓphetam. d Abſcondit aūt eos dñs. e Et factū eſt ꝟbum dñi ad hieremiaz ꝓphaz: poſtq̄ cōbuſſerat rex volumē ꝛ ſmones q̄s ſcripſerat baruch ex ore hieremie dicēs. Iterūz tolle volumē aliud: ꝛ ſcribe in eo oēs ſmones priores q̄ erāt i p̄mo volumine q̄ cōbuſſit ioachim rex iuda. Et ad ioachim regem iuda dices. Hec dicit dñs. Tu ꝓbuſſiſti volumē iſtō dicēs. Quare ſcripſiſti i eo āñciās: feſtinā

veniet rex babylonis: ꝛ vaſtabit trā hāc: ꝛ ceſſare faciet ex illa hoiem ꝛ iumentū. f Propter ℔ dicit dñs ꝟ ꝺ ioachim rḡ iuda Nō erit ex eo q̄ ſedeat ſup ſoliū dā: g ꝛ cadauer eius b p̄ijcie⁹ ad eſtum ꝓ die ꝛ ad gelu ꝓ nocte. ꝛ viſitabo ꝺ eum ꝛ ſm̄ ſemen ei⁹ ꝛ ꝺ ſuos eius iniq̄tates ſuas: ꝛ adducaz ſup eos ꝛ ſup hītatores hirlm ꝛ ſup viros iuda omne malū q̄ locut⁹ ſum ad eos: ꝛ nō audierūt. i Hieremias aūt tulit volumē aliud ꝛ ꝟdit illud baruch filio nerie ſcribe: q̄ ſcripſit in eo ex ore hieremie oēs ſmōes libri quē ꝓbuſſerat ioachim rex iuda igni: k ꝛ inſup additi ſunt ſmones multoplures q̄ antea fuerant. Cxxxvij.

Et regnauit rex ſedechias filius ioſie ꝓ iechonia filio ioachim quē ꝓſtituit rex babylonis in terra iuda: b ꝛ nō obediuit ipſe ꝛ ſui eius ꝛ populus terre verbis dñi q̄ locut⁹ eſt in manu hieremie ꝓphe: c ꝛ miſit rex ſedechias iuchal filiū ſelemie ꝛ

Ca. xxxvij:

Et regnauit. ſuperius ſcriptum eſt q̄ hieremias paſſus ſit a regibus. hic ꝓñr ponit quid paſſus ſit a p̄ncipibus. ꝛ diuidit in duas. q̄ primo ab eis incarceratur. ſecundo mors eius ꝓcurat ca. ſeq̄nti. Prima in duas q̄ primo ponit ſedechie poſtulatō ſcḋo hieremie incarceratio. ibi. Ergo. Circa primum primo ponit ꝺditio poſtulantis cum dī.

a Et regnauit rex ſedechias. iſte vocatur ſellum ſupra. xxij. ꝛ matathias. iiij. Reg. xxiiij. ℔ rex babylonis cuz regem ꝓſtituens ꝓ iechonia vertit nomen eius in Sedechiam. quod ſonat iuſticiam ꝺni. vt eſſet memor regi babylonis fideliter ſeruire ꝛ egyptijs non fauere.

b Et non obediuit ipſe ꝛ ſerui eius ꝛ cetera. quia cōtra monitionem hieremie ex ore ꝺomini fecit fedus cum egyptijs ꝛ rebellauit regi babylonis. Secūdo ꝓnitur modus ſue poſtulationis. ſ. per nuncios cum dicitur.

c Et miſit rex ſedechias ꝛc. ad hieremiaz ꝓphaz dī. Ora ꝓ nobis ꝟ. dicit ei ra. ſa. q̄ iſte ſedechias erat ꝺ

se manſuet⁹: ꝙ fuit ꝙ malox ꝓfiliū ꝛcepe⁹. d Hieremias aūt libere cambu. boc dī ad oñendū regis reuerēcaz erga eū. qz ipm venire ad se nō iuſſit ꝙ ad cuz ſolēnes nūcios miſit. e Nō eū miſerāt eū in cuſtodiam carceris. ſ. ꝓncipes ioachim tū rex eū in carcere

uerat ꝓus vt dictū eſt in ca. ꝑcedenti. tercio ponit cā poſtulatōnis ſedechie cū dī. f Ygr exercit⁹ pharaōis chaldei eū obſidētes birlim audiētes egyptios venire in auxiliū indecox dimittētes obſidionem occurrert egyptijſ: ꝛ tūc ſedechias ſpauit ſe liberādū ſimplicit a chaldeis ꝓt qđ q̄ſiuit a hieremia ſup b dñi rñſum ꝙ audiuit ab eo ꝙ dñs vñ ſequit rñſuz hieremie.

g Ecce exercit⁹ pha. q egreſ. ē wo. in auxi. ſup. vobis non valebitiō ſubdit.

b Reuertet in ter. ſuā dicit aūt hic ra. ſa. q egyptij venieb̄t p mare in nauib⁹ ꝛ dñs fecit apparere ſupra mare ſilitudies boim ſumerſox. ꝛ tūc direrūt egyptij iſti ſunt ꝓes nūq fuert ſummerſi. ꝓ iudeis ad q̄z auxilium ꝓcedim⁹: ꝛ ſic indigti redierūt: ꝙ iſtud vi ficticiū. qz ab exitu de egypto qñ illi fuert ſummerſi vſq ad tē p⁹ ſedechie fluxerūt anni nōgenti vel circit q aūt egyptij q erant hōmines ſenſati crederent corpa tanto tpe fuiſſe in mari abſq omnimoda diſſolutōe nō eſt aliqlit veriſimile: ꝛ iō ſicut dictū eſt ſupra redierūt moti timore. qz chaldei tanq potentiores iam occupauerāt magnā ptem terre regis egypti. vt bī. iiij. Reg. xxiiij.

i Et redient chaldei. ad obſidendum ꝛ deſtruendum birlim. cetera patent vſq ibi.

k Yz ꝛ ſi ꝓcuſ. ꝛc. q. d. volūtas dei eſt q ꝓualeant vobis finalr: ꝛ iō ſi nō remanerent inf eos niſi valde pauci. ꝛ cū boc vulnerati. tñ ꝓualerent vobis finalit ꝛ ꝛtute dei cui nō pōt reſiſti.

l Ergo. b ꝓñr ponit hieremie incarceratio. ꝛ ſubdit ſedechie iterata inkrogatio. ibi. Mittens aūt. c Circa primū ſciendū q exercitu chaldeox exīte circa birlim hieremias nō poterat ire ad terram ſuā. ꝓt qđ dimiſſa obſidione, ꝓt egyptios: vt p̄dictum eſt. tūc hiere-

ſophonie filiū maaliesacerdotē ad heremiā ꝓphaz dicēs. Orap nob dñm ꝛeuz nr̄m⁹ hieremias aūt libere ambulabat in medio ppli. c Nō ei miſerāt eū in cuſtodiaz carceris. f Ygr exercit⁹ pharaonis egreſſus eſt ꝛe egypto: ꝛ audiētes chaldei q obſidebāt birlim huiuſce modi nuncium receſſerī ab birlim. Et factū ē vbū dñi ad hieremiā ꝓphaz dicens. Hec dīc dñs ꝛe⁹ iſrl. Sic dicetis regi iuda q miſit vos ad me inſrogādū⁸ Ecce exercit⁹ pharaōis q egreſſus ē vob i auxiliū⁹ reuteī in terrā ſuā in egyptū: ꝛ redient chaldei ꝛ bellabūt ꝛ ciuitatē hāc: ꝛ capiēt eam ꝛ ſuccēdent igni. Hec dīc dñs. nolite ꝛcipe aīas vras dicētes euntes abibūt ꝛ recedēt a nobis chaldei qz ñ abibūt. k Yz ſi ꝓcuſſeritis oēm exercitū chaldeox q ꝓliāt adūſum vos ꝛ ꝛelicti fuerint ex eis aliq vulnerati: ſinguli ꝛe tentorio ſuo ꝓſurgēt ꝛ incēdēt ciuitatē hāc igni. l Ergo cum receſſiſſet exercitus chaldeox ab birlim ꝓt exercitū pharaonis egreſſus eſt

hieremias ꝛe birlim vt iret in trā bēiamī: m ꝛ diuideret ibi poſſeſſionē in ꝓſpectu ciuiū o Cūq ꝓueniſſz ad portā bēiamin p erat ibi cuſtos porte ꝓvices noie hierias filiꝰ ſelemie filij ananie: ꝛ apꝓbendit hieremiā ꝓphaz dicens. Ad chaldeos ꝓfugis. Et rñdit hieremias falſuz ē nō fugio ad chaldeos. Et nō audiuit euz ꝙ ꝓphendit hierias hieremiaz⁹ ꝛ adduxit eū ad ꝓncipes. r Iratiq ꝓncipes ꝛ hieremiā ce ſum eū miſerī in carcerē ſ q erat in ꝛomo ionathā ſcribe. Ipſe ei ꝓpoſit⁹ erat ſup carcerē. t Ytaq ingreſſus ē hieremias i ꝛomū laci ꝛ in ergaſtulū: ꝛ ſedit ibi hiēmias dieb⁹ multz. u Mittēs aūt ſedechias rex tulit eū ꝛ interrogauit eū in ꝛomo ſua: ꝙ abſcondite ꝛ dixit ꝙ Putaſne ē ꝓmo a dño. Et dixit hieremias: Eſt. Et ait: in manꝰ regis babylonis traderis. Et dixit hieremias ad rḡē ſedechiā° Quid peccaui tibi ꝛ ſuis tuis ꝛ ꝓpło tuo: qz miſiſti me i ꝛomū carceris. Vbi ſunt ꝓphe vīi q ꝓphetabant vobis ꝛ dicebant:

mes ſenſati crederent corpa tanto tpe fuiſſe in mari abſq omnimoda diſſolutōe nō eſt aliqlit veriſimile: ꝛ iō ſicut dictū eſt ſupra redierī moti timore. qz chaldei tanq potentiores iam occupauerāt magnā ptem terre regis egypti. vt bī. iiij. Reg. xxiiij.

i Et redient chaldei. ad obſidendum ꝛ deſtruendum birlim. cetera patent vſq ibi.

k Yz ꝛ ſi ꝓcuſ. ꝛc. q. d. volūtas dei eſt q ꝓualeant vobis finalr: ꝛ iō ſi nō remanerent inf eos niſi valde pauci. ꝛ cū boc vulnerati. tñ ꝓualerent vobis finalit ꝛ ꝛtute dei cui nō pōt reſiſti.

l Ergo. b ꝓñr ponit hieremie incarceratio. ꝛ ſubdit ſedechie iterata inkrogatio. ibi. Mittens aūt. c Circa primū ſciendū q exercitu chaldeox exīte circa birlim hieremias nō poterat ire ad terram ſuā. ꝓt qđ dimiſſa obſidione, ꝓt egyptios: vt p̄dictum eſt. tūc hiere-

nem ducendum. idco volebat ante in poſſeſſionem ſe ponere.

o Cūq veniſſet ad portam beniamin ſic noiataz. qz ad ſortem beniamī ducebat.

p Erat ibi cuſtos ꝛc. filiꝰ ſelemie filij ananie. dicit Rab. ſa. q iſte cuſtos erat nepos ananie cuiꝰ mortē feſtinam nūciauit hieremias ſ. xxviij. ꝓpter qđ erat ꝓnus ad inferendum calumniā hieremie. ſ. q fugeret ad chaldeos vt ꝓditor ciuitatꝭ ꝓt qđ nō audiuit eius excuſatōem.

q Et adduxit eū ad ꝓncipes q erāt peiores ipſo ſedechia rege vt predictum eſt.

r Ceſum eum miſerunt in carcerez. tanq dignū nō ſolum carcere. ſ. etiaz plagis ſiue mortes Qui erat in dō mo Jonathan. ille carcer erat durior aliis.

t Ytaq ingreſſus eſt hieremias in ꝛomū laci. i. in carcerem iuxt lacuz in q ꝓiciebant ad mor

tem ꝙdemnati. vt bī ca. ſequenti.

v Et in ergaſtulum. i. in laboris locum. ꝛ dī ab ergē qđ eſt labor ꝛ noiat ſic. qz laborioſum erat ibi eſſe. ꝛ qz rediga ti ibidem cogebant laborioſa opari.

x Mittens aūt. hic ponit ſedechie iterata inkrogatio cum dī. y Interrogauit eum in ꝛomo ſua. ad quam fecerat eum venire.

a Abſcōdite. ne offendēt ꝓncipes q eū incarcerauerāt.

b Putaſne eſt ꝓmo a dño. vt ꝛoccas me de futuro.

c Et ait. In manꝰ regis babylonis traderis. nō celans veritatem timore mortis.

d Quid peccaui tibi ꝛc. q. d. nō merui erga te vel ſuos tuos incarcerari. qz quicqđ locut⁹ ſum dixi de mandato dñi: qđ ꝓbat ꝓñr p falſitatem ꝓphetaꝝ contrarium aſſerentium dicens.

e Vbi ſunt ꝓphete vīi ꝛc. q. d. p effectum patet q dicebāt vobis falſum. ꝓñr ponit ſupplicatōz ſuam dicens.

F Munc ḡ ⁊c.nē me remittas in womum ionathe.qz ibi erat carcer nimis durus:cui assensit rex:nō de totali liberatione ꝑt ꝓncipes. ꝙ de mutatōe carceris ad locū magis bñanū: ⁊ ꝓuides ei de victu. g Excepto pulmēto.ꝙ hoc intelligit ꝙ cū pane daret ei pulmētum.hebrei tñ dicūt ꝙ hec est vera lra. De vico panificum ⁊ sic nō exꝓmit hic datio pulmenti. ꝙ locꝰ vñ de pane,puideret sibi nō veniet rex babylōis sup vos ⁊ sup terrā hanc.ᶠ Nūc ḡ audi obsecro dñe mi rex. Valeat dēpcatio mea in cōspectu tuo:⁊ ne me remittas in womuz ionathe scribe ne moriar ibi. Precepit ḡ rex sedechias vt traderet hieremias in vestibulum carceris ⁊ daret ei torta q̄tidie panis: ᵍexcepto pulmento: donec ꝓsumerent omnes panes de ciuitate. Et mansit hieremias in vestibulo carceris. Ca.xxxviij.

Audiuit.hic ꝓñr a ꝓncipibꝰ mors hieremie ꝓcurat. Et diuidit in duas ptes.qz ꝓmo ponit hmōi ꝓcuratio. secūdo hieremie sublevatio.ibi. Audiuit aūt.Circa ꝓmū ponit occasio ꝓcurationis cū dī.

a Audiuit aūt saphacias ⁊c. hmōes q̄s hieremias loq̄batur ad oēz ꝓplm: licet em̄ cēt rclusus in vestibulo carceris tñ ad locum illum poterāt homines ingredi q̄bus non tacebat veritatem de futuris. sicut patuit ꝙ effectū postea: ⁊ subdit mortē eius ꝓcuratio cuz dī. Rogamꝰ vt occidat homo iste.

b De idustria em̄ ⁊c.q.dī. denunciat falsa tanq̄ hostis reipublice: ⁊ sbdit ꝓcessio.

c Ecce ipse in manibꝰ vris est ⁊c.licz aūt rex hoc ꝓcesserit ne incurrēt maliuolentiam principum tñ nō excusat a pctō mortali consentiēdo in mortez innocentis ⁊ ꝓbete dri.

d Tulerūt ḡ hieremiam ⁊ ꝓiecerūt eum in lacuz vt ibi moreret fame ⁊ de mersione intra lutū: ⁊ sic dura morte.

e Audiuit aūt. b ꝓñr ponit ipsi⁹ hieremie sublevatō. ⁊ diuidit in duas.qz ꝓmo ponit sublevatio hieremie.secōdo ꝓsultatio sedechie.ibi. Et misit rex. Circa ꝓmū dī.

e Audiuit autem abdemelech ethiops.hoc exꝓmitur ad denotandum iudeoꝝ crudelitatem qui nō ꝓpatiebāt hieremie. ⁊ sibi ꝓpatiebat homo nationis extranee. dicit tñ Ra.sa.qz due sunt dictōes tales.abdemelech .i.Fuꝰ regis.⁊ sic nō est nomen alicuius bois determinati ꝙ fui regis indifferenter ꝓ q̄cunq;:⁊ qđ subdit. Ethiops dicit eum ꝙ est ibi ebusi qđ signat ethiopez in q̄cūq; casu in singulari.qz oia nomina hebraica sunt inde clinabilia. sicut apud nos communia gelu:⁊ sic dicit ꝙ ebusi ē gti casus.i.ethiopis ⁊ refert ad sedechiaz eo ꝙ erat denigratꝰ vita ⁊ fama ⁊ sic i alijs locis cōiter sic ē intelligēdū. ꝙ in lra hic ⁊ in seqntibꝰ magis dicit ꝙ abdemelech sit nomē ꝓpriū ⁊ ꝙ fuerit ethiops natione.

f Vir eunuchꝰ .i.castus ⁊ bonestus . cetera patent vsq; ibi.

g Pone veteres panos ⁊c. ꝙ talē ei modū poterat leuari faciēs ⁊ erbi dī luto.

b Et misit rex. hic ꝓñr ponit secundo ꝓsultatō vbi primo ꝓsilium q̄rit.secōdo datuz reuocat ibi. Et dixit rex. tercio ꝙ secreto ponit ibi dixit ḡ. Circa ꝓmū ponit sedechie inꝛrogatio cum dī.

i Et tu. ad sedechiam.nolebat ei ad ipm ire duplici de cā: tū qz nō decebat regē ire ad carcerem tum qz volebat factū suū abscōdere q̄ntū poterat.secretꝰ autē poterat hieremias ad regem adduci q̄ q; fr iret ad euz.qz reges incedūt cū magna comitiua hominum.

k Ad ostium tercium. erat em̄ añ templuz dñi tria atria.s.mulieruz virorꝝ ⁊ sacerdotum.vt dictum fuit.iij. Regum. Ostium autem sacerdotum erat tercium. ⁊ ipse fecit eum venire vsq; ad locum illum:in eo quod subditur. l Quod erat in vestibulo carceris ⁊ summiserūt hieremiam in funibꝰ in lacum in quo nō erat aqua ꝙ lutū Descēdit itaq; hieremias in lutum. ᵉAudiuit autez Abdemelech ethiops ᶠvir eunuchꝰ q̄ erat in womo regis: ꝙ mississent hieremiaz in lacū. Porro rex sedebat in porta bēiamin. Et egressus est abdemelech ō womo regis: ⁊ locutꝰ est ad regem dicens. Dñe mi rex: male fecerūt viri isti oia quecunq; perpetrarunt ꝛ hieremiaz ꝓphetaz:mittentes eum in lacum vt moriat ibi fame. Nō sunt em̄ panes vltr in ciuitate. Precepit itaq; rex abdemelech ethiopi dicēs Tolle tecum hinc triginta viros ⁊ leua hieremiam ꝓphetam de lacu anteqū moriat. Assumptis ḡ abdemelech secum viris ingressus est womum regis q̄ erat subter celario ⁊ tulit inde veteres pannos ⁊ antiqua vestimenta q̄ ꝓputruerant:⁊ sūmisit ea ad hieremiaz in lacū ꝙ funiculos. Dixitq; Abdemelech ethiops ad hieremiaz ꝓpham. ᵍPone vetes pannos ⁊ b scissa ⁊ putrida subtus cubito manuuz tuaꝝ:⁊ sup funes. Fecit ḡ hieremias sic Et extraxerunt hieremiaz funibꝰ:⁊ eduxerunt eum de lacu. Mansit autem hieremias in vestibulo carceris ᵇ ⁊ misit rex sedechias. ⁱ Et tulit ad se hieremiam ꝓphetaz: ᵏad ostiū tercium qđ

accipiẽt ꝑ tẽmo tẽpli ꝓfẽse. ꝯ etiaz ꝙ edificijs alijs ad templuz ꝑtinentibus.

a Et dixit rex petendo a hieremia diuinũ oraculũ z ꝓsiliũ. secũdo ponit hieremie rñsio. ibi.

b Dixit aũt. ꝓmittit tñ hieremie assecuratio cum dr.

c Si annũciauero tibi ꝛc. z q̃rit assensus ad diuinuz ꝓsilium cum dr.

d Et si ꝓsilium dedero ꝛc. ꝓmũ aũt ꝓcessit sedechias: iõ subdit

e Iurauit ꝯ sedechias ꝛr hieremie clã. ne ꝓuocarent ꝑncipes si fecisset ꝑmã festẽ.

f Viuit dñs ꝛc. i. sic ẽt ꝙ de⁹ viuit z aias nras creauit.

g Si occidero te. accipit b si. ꝓ ñ. q. d. sicut verũ illud qđ dixi ita verũ est qđ nõ occidã te ꝙ memet ipm: nec etiaz ꝙ aliũ: iõ subdit.

b Et si tradidero te i ma. viroz istoz. s. ꝑncipuz q̃ posuerant eũ in lacũ vt dictũ est. cetera patẽt vsq; ibi.

i Et succẽdẽt eam igni. q. d. tu eris cã h⁹ incendũ qđ ꝛputabat petrũ guillimũ.

k Et dixit. dic dñr ꝓsiliũ datũ renuit cũ dr.

l Solicit⁹ sum ꝑ iudeos ꝛc. i q̃ appet malignitas iudeoz z crudelitas. q; sedechias magis timebat eos q̃ extraneos.

m Et illudant mihi. inferẽdo mortẽ obprobriosam z vile. plus em timebat modũ moriendi obprobriosuz q̃ ipsam mortem. cetera patent vsq; ibi.

n Et ipse dicent tibi improperando.

o Prevaluerũt aduer. te viri paci. tui. i. ꝙ be falsi nũciantes pacem tibi.

p Demerserũt te in sceno. i. ad statum vilitatis.

q Et in lubrico pedes tuos. dãdo tibi occasiõz ruine

erat in vmo dñi. r Et dixit rex ad hieremiaz. Interrogo ego te ſmonem ne abscondas a me aliquid. b Dixit aũt hieremias ad sedechiã c Si annũciauero tibi: nunq̃d nõ interficies me. d Et si ꝓsilium dedero tibi: nõ me audies. e Iurauit ꝯ rex Sedechias hieremie claz dicẽs f Viuit dñs q̃ fecit nobis aiam hãc g si occidero te b z si tradidero te in manꝰ viroz istoz q̃ quesierũt aiam tuaz. Et dixit hieremias ad sedechiam. Hec dicit dñs exercituũ deus israel. Si ꝓfectꝰ exieris ad ꝑncipes regis babylõis viuet aia tua: z ciuitas hec nõ succendet igni: z saluus eris tu z domꝰ tua. Si aũt nõ exieris ad ꝑncipes ſgis babylonis: tradet ciuitas hec in manꝰ chaldeoz: i z succẽdent eam igni z tu nõ effugies de manu eoz k Et dixit rex sedechias ad hieremiaz l Solicitꝰ sum ꝑ iudeos q̃ transfugerũt ad chaldeos: ne forte tradar in manꝰ eoz m z illudãt mihi. Rñdit aũt hieremias: z dixit ei. Nõ te tradent. Audi q̃so vocẽ dñi quam ego loq̃r ad te: z bñ tibi erit: z viuet anima tua n Si aũt noluerit egredi iste est ſmo quem oñdit mihi dñs Ecce omnes mulieres que remanserũt in domo regis iuda: educent ad ꝑncipes regis babylonis: o z ipse dicent. Seduxerũt te: p z ꝓualuerũt aduersum te viri pacifici tui: q demerserũt te in sceno: r z i lubrico pedes tuos: s z recesserũt a te. Et omnes vxores tue z filij tui educent ad chaldeos: z non effugies manꝰ eoz ꝯ in manu regis babylonis capieris: z ciuitatem hãc ꝑburet igni. t Dixit q̃ sedechias ad hieremiam. Nullus sciat ꝟba hec: z nõ morieris. Si aũt audierit ꝑncipes q̃ locutus sum tecũ: z venerint ad te: z dixerint tibi indica nobis q̃d locutꝰ sis cũ rege ne celes: z non te interficiemꝰ z q̃d locutꝰ est tecũ rex: dices ad eos. Prostraui ego ꝑces meas coram rege: ne me reduci iuberet in domũ ionathã: z ibi morerer. Venerũt q̃ oẽs ꝑncipes ad hieremiam: z interrogauerũt eũ. Et locutꝰ est eis iuxta oĩa ꝟba q̃ ꝑceperat ei rex. Et cessauerũt ab eo. Nihil em fuerat auditum. u Mansit ve hieremias in vestibulo carceris vsq; ad diez q̃ capta est hierlm Et factum est vt caperetur hierusalem.

Capitulum xxxix.

A Anno nono sedechie regis iuda mense. x. venit Nabuchodonosor rex babylonis z omnis exercitus eius ad hierlm z obsidebant eam. Undecimo aũt anno sedechie mẽse quarto q̃nta mẽsis: b apta ẽ ciuitas z ingressi sunt oẽs ꝑncipes regis babylonis: c z sederũt i ꝑta media: neregel sereser semagar nabuzar sachi rabsaces neregel sereser reb mag z omnes reliqui ꝑncipes regis babylonis. Cũq; vidisset eos Sedechias rex iuda z omnes viri bellatores: fugerunt z egressi sunt nocte de ciuitate: d per viaz horti regis e z ꝑ portaz que

r Et recesserunt a te. q; imminente captione ciuitatis transfugerunt ad chaldeos. Cetera patent.

s Dixit ꝯ. Hic ꝑtr negociũ in secreto ponit timebat ei sedechias offensam ꝑncipum si ad eoz noticiam quemiret tractatꝰ inter ipm z hieremiam. z patet lra vsq; ibi.

t Prostraui ego ꝑces meas coram rege ne me ꝛc. in h verba dixit rex hieremias als non obediuisset ei mentiendo z hoc ꝑtz ex hoc qđ supra dictũ est. q; rex iurauit ei q; nõ interficeret eum. nec traderet eũ in manꝰ ꝑncipum q̃ miserat cum intra lacum q̃ erat in domo ionathan scribe. nec est verisimile q; rex iurasset de aliquo qđ hieremias non petiuisset. Cetera patent in litera.

u Ca. xxxix.

A Anno nono Superius descripta ẽ destructio hierlm ꝑphetice. hic ꝑtr describit historice. et dividit in duas ꝑtes. q; primo fit ꝑpositum. secũdo ponit quoddam correlarium capi. xlv. Prima in duas. q; primo describit ciuitatis captio. secundo ꝑsi remanẽtis ordinatio. ibi. Et reliq̃as. Circa primam primo ponit tempus obsidionis: cum dicitur.

a Anno nono sedechie. scdo tempus captionis cũ dr. Undecimo aũt anno ꝛc. z ꝑtz lra. tercio describit ipsa captio: cum dr. b Aperta est ciui. fractis muris exterioribus z portis: iõ subdit. c Et sede. in por. me. neregel z ceteri disposuerũt se ad invadendũ portas secũdi muri. Quod cũ vidisset sedechias z viri sui videntes q; non poterant resistere territi fugerũt. d Per viã hor. r. i. q̃

ducebat ihus hostū. o Et p portaz q erat inē duos muros. dicit Ra.sa. q ibi erat vna porta ad ingrediēdū viā subterraneā: c' erit' erat longe a ciuitate p quā fugerēt. e Persecut' est aūt eos exer. chal. p iudicium iudeoꝝ q̄ trāsfugerāt ad chaldeos. vt dicit ioseph'. Ra.sa. aūt dic q̄ de' fecit apparere vnam ceruam q̄ in superficie ēre currebat sup viam sōraneā z chaldei eā sequentes viderūt sedechiam z viros e' alōge ētes sup terrā: z sic eos ceperūt: vt dēm fuit diffusi'. iiij. Reg. cetera patēt vsq; ibi.

f Et locut' est ad eū iudicia. p̄mo ihō arguendo eū de infidelitate z p̄iurio. scdo fctō filios ei' occidendo coraz eo z oēs nobiles q̄ dederant ei p̄siliuz rebellandi. Ra.sa. dicit q̄ p nobiles hō intelligunt. lxx. senes iudices ppli cū rege z sūmo sacerdote. qō fuerat īstitutū a tpe moysi vt hz Nu. xj. q. lxx. senes sustineret on' regiminis cū ipso. z dicit q̄ isti flaraverūt iuramētum sedechie qō faceret regi babylonis. p̄ quod fecit eos occidi.

g Et domūvulgi .i. domos accipiendo singulare p plurali. q: chaldei incenderunt domos hīm p circuitum. vt hz. iiij. Reg. vl.

erat inter duos muros: z egressi st ad viaz rēti' Persecut' ē aūt eos exercit' chaldeoꝝ z p̄phēderūt sedechiā i cāpo solitudis hierichōtine. z captū adduxerūt ad nabuch. regem babylonis in reblatha q̄ est ī tra emath: f z locut' est ad euz iudicia. Et occidit rex babylōis filios sedechie in reblatha in oculis ei': z oēs nobiles iuda occidit rex babylonis. Oculos q̄z sedechie eruit z vinxit eū p̄pedib' vt duceret in babylonē. Domūq̄z regis g z domūvulgi succēderūt chaldei igni: z murꝝ hīm subuterūt. b Et reliq̄as ppli q̄ remanserāt in ciuitate: z pfugos q̄ transfugerāt ad eum. z supfluos vulgi q̄ remāserāt trāstulit nabuzardan mḡr milit' in babylonē: z d'plebe paupeꝝ q̄ nihil penit' hēbant: dimisit nabuzardan mḡr militie in tra iuda: z dedit eis vineas z cisternas in die illa i Precepat aūt nabuchodonosor rex babylonis de hieremia nabuzardan mḡro militꝫ dicens. k Tolle illū: l z pone sup eū oculos tuos nihilq̄z ei mali facias: ħ vt voluerit sic facias ei. Dixit q̄ nabuzardan princeps militie et nabu z sesbam z rabsaces z neregel z sereser z rebmagz oēs optiates regis babylonis miserūt z tulerūt hieremiam de vestibulo carceris m z tradiderūt eū godolie filio aichā filij zaphan: vt intraret in domū z hītaret in pplo. n Ad hieremiā aūt fact' fuerat p̄mo dñi cū clausus cēt in vestibulo carcer dicēs. Vade z dic abdemelech ethiopi dicēs. Hec dic dñs exercituū deus isrl. Ecce ego inducaz p̄mones meos sup ciuitatē hanc in malū z nō in bonū: o z erunt in ꝓspectu tuo in die illa: z liberabo te i die illa ait dñs. p Et nō tradiderī in manꝰ viroꝝ q̄s tu formidas: ħ eruens liberabo te z gladio nō cades: ħ erit tibi aīa tua in salutē qz in me habuisti fiduciam ait dñs.

l Et pone sup eum oculos tuos. ei in omnib' ꝓpatiendo: cetera patēt vsq; ibi. m Et tradiderūt eum godolie. vt ei quenienter de necessarijs prouideret. n Ad hieremiaz. hic saluatio abdemelech inponit z scdo ordinatio circa hieremiam resumit in p̄n. se. c.

Circa p̄mū ponit tpus reuelationis facte hieremie de abdemelech salute cū dī. Cum clausus esset cē. cetera patēt vsq; ibi

o Et erunt in ꝓspectu tuo i die illa. i. videbis p̄mones meos p hieremiam dictos impleri.

p Et n̄ tradideris in manꝰ viroꝝ. i. chaldeoꝝ. modus tñ liberatōis non plus hic exprimit. cetera patent.

Ca. xl.

Sermo q̄ factꝰ est cē. hic ordiatō circa hieremiā resumit circa quaz sciendū q̄ sicut dicit ra. sa. hieremias videns ppl'm duci in babylonez in vinculis z cathenis tuit cū eo vsq; rama z ponebat se voluntarie inf ligatos z cathenatos supponēs collū suum cathenis eoruz p̄m q̄ poterat: ꝓpter qō nabuzardā cui rex cū recōmēdauerat noluit q̄ b mō iret cū pplō. ħ p

a Sermo q̄ factus est ad hieremiaz a dño post q̄ dimissus ē a nabuzardā mḡro militie b de rama c q̄n tulit eū vinctū cathenis in medio oim q̄ migrabant de hirl'm z iuda z ducebant in babylonem. o Tollēs ergo

suit in eius optione q̄ iret cū eo in babylonē bonorifice z nō sicut captiu'. vel q̄ remaneret in terra iuda cū godolia. z tūc fuit sibi fuclatū a deo q̄ remaneret. qō z fecit vt p̄ pplō remanente oraret. z circa ipm quereret dñi voluntatem: z ꝓpter hoc dī.

a Sermo q̄ factus est ad hieremiaz a dño post q̄ dimissus est cē. z istud refert ad illud qō. j. dī. xlij. cum aūt ꝓpleti essent. x. dies factū est verbum dñi ad hieremiam cē. ħ hic inponit hieremie remissio z fugitiuorum reuersio. z etiam godolie occisio.

b De rama. nomē est loci vñ redit hieremias ad godoliam ex causa p̄dicta.

c Quando tulit eum vinctum cathenis. non p̄ius a quibus iam ante solutus fuerat in hierusalem sed cathenis transmigrantium quibus se ingerebat: ideo subdit. In medio oim q̄ migrabant cē. o Tollēs

Cūq; audissent. Prima diuidit in duas. q: primo ponit ordinatio generalis. scdo spālis. ibi. Precepat. Circa primū sciendū q̄ ꝓplus in ciuitate z territorio repto' post destructōz ciuitatis erat in duplici dīa. q: aliq̄ ante captōz fugerant ad chaldeos. z aliq̄ inuenti fuerūt q̄ nō transfugerāt z isti erāt i duplici dīa q: erāt aliq̄ alic' valoz scu reputatōis. z isti cū p̄cedentib' fuerūt translati in babylonem. alij erant paupes z nulli' reputatōis in aliq̄ arte seu scientia. z isti fuerūt dimissi in terra ad colendū terras et vineas reddendo inde tributū regi babylonis p godoliā quem p̄fecit eis: z p̄m hoc ꝓtz lra.

i Precepat aūt. hic p̄n̄r ponit ordinatio spālis. s. de pso na hieremie. interponit tñ saluatio abdemelech. ibi. Ad hieremiam. Circa primū ꝓtz lra vsq; ibi.

k Tolle illum. de carcere in quo positus fuerat vt dictū est. ca. p̄cedenti.

ergo princeps militie hieremiã. ne nabuch. contra eũ offenderet si duceret hieremiã taliter in babylonem.
e Dñs te. tu. locu. est ma. boc. q. p. nõ tibes ei tantũ ꝓpati exq̃ volũtas ẽ tei tui. f Quia peccastis dño nõ loquit hic ꝓ hieremia. ꝑ ꝓpło te q̃ erat.
g Nũc ḡ ecce solui te ꝛc. nolẽs q̃ sic in babylonem ducaris.
b Si placet tibi vt venias mecũ. bonestẽ ẽ in regis mandatũ i Veni. alr nõ.
k Si autẽ noli venire ꝑ habita apud goldoliã: in bebreo habẽ Et adhuc nõ est reuersus. et reuersus est ad goboliam. qđ sic exponẽ ab hebreis. Et adhuc nõ est reuersus. scz ꝓpter verba nabuzardã. ꝑ tunc facta est sibi reuelatõ dñi te reuersione rõne ꝓdicta. iõ sequit. Et reuersus est ad godoliã. s. ꝓpter verba dñi. iste ei godolias transfugerat ad chaldeos añ captionẽ ciuitatis te cõsilio hieremie vt dicit Rabi sal. ꝓpter qđ rex babylonis ꝓfecit eũ ꝓpło remanẽti in terra cetera patent in lra.
l Cunq; audissent. Hic ponit ordinatõ ꝓpli q̃tum ad eos qui fugerant. ꝛ diuidit in duas partes. q; primo ꝓmittit eoꝝ receptõ benigna. scdo cõ godoliã cõspiratio maligna: ibi Johannã aũt. Tenia ꝓme ptis pz in lra paucis exceptis.
m Qui dispersi fuerãt p regiones. s. circa iudeam. quia diuersi fugiebãt ad diuersa loca sperãtes ibi habere latibula. ꝓpter aliquã amicitiã seu familiaritatem ibi ꝓus contractam.
n Et iurauit eis godolias. q; seruaret vitã eorum.
o Ecce ego habito in masphat ꝛc. q. d. potestis ad me secure recurrere si in aliq̃ formidatis. p Ex oẽs iudei q̃ erãt in moab ꝛc. q̃ ad illa loca fugerãt imminẽte guerra.
q Audito q; te. rex ba. reli. in iudea. i. q; ordinasset aliq̃s te iudeis manere pacifice i terra sua ne terra redigerẽt in solitudinẽ. ꝓpter defectũ cultorũ. et sic reddẽt inutilis regi babylonis.
r Collegerũt vinũ ꝛ messem multã nimis. respectu ꝓpli qui remanserat. q; q̃uis chaldei vineas ꝛ agros ꝓ magna ꝑte destruxissent. tñ illud qđ remansit nõ solũ fuit sufficiẽs. ꝑ abundãs. ꝓ illis paucis iudeis qui in terra habitabãt.
s Johãnã. Hic ꝓñr põit maligna cõspiratio ꝑ godoliã. ꝛ diuidit in duas. q; primo cõspiratio fideliter detegit. scdo nequiter ꝓficit se. cap. Prima ps pz vsq; ibi. t Scito q; ꝛc. percutere aiam tuã. i. te occidere: frequẽter ẽm in scriptura aia accipit ꝓ toto homie eo modo loquẽdi in q̃ totũ denotat a digniori ꝑte. iste autẽ ismael eo q; erat de sanguine regio indignabat q; godolias ꝑ erat ꝓpło. ꝛ iõ petijt a rege ammon ad quẽ cõfugerat auriliũ ad ipm iugulandũ occulte. sed istud innotuit Johannan filio caree ꝛ sociis eius qui reuelauerũt hoc godolie volẽtes remedium adhibere. ꝑ ipse nõ credidit et occisionẽ ismaelis ꝓhibuit. ꝛ pz lra.

princeps militie hieremiã dixit ad eũ. c Dñs deus tuus locutus est malum sup locũ istũ: ꝛ adduxit et fecit dñs sicut locutus ẽ: f q; peccastis dño ꝛ nõ audistis vocem eius: ꝛ factus est vobis sermo hic. g Nunc ḡ ecce soluite hodie de cathenis: que sũt in manibus tuis. h Si placet tibi vt venias mecũ in babylonẽ: i veni ꝛ ponã oculos meos sup te. k Si aũt displicet tibi venire mecũ in babylonez reside. Ecce oĩs terra in ꝓspectu tuo ẽ. Quo elegeris et q̃ placuerit tibi vt vadas illuc pge: l ꝛ mecũ noli venire: ꝑ habita apud godoliã ꝛ filiũ aichã filij saphan quem ꝓposuit rex babylõis ciuitatibus inde. habita ḡ cum eo in medio ꝓpli vel q̃cunq; placuerit tibi vt vadas vade. Dedit q; ei magister militie cibaria ꝛ munuscula: ꝛ dimisit eum. Venit aũt hieremias ad godoliã filiũ aichã in maspha: ꝛ habitauit cũ eo in medio ppli qui relictus fuerat in terra. m Cunq; audissent oẽs ꝓncipes exercitus n q̃ dispsi fuerãt ꝑ regiones: ipsi ꝛ socij eoꝝ q; ꝓfecisset rex babylonis godoliã filiũ aicham terre: ꝛ q; ꝓmẽdassz ei viros ꝛ mlieres ꝛ puulos ꝛ de pauperibus terre q̃ nõ fuerant trãslati in babylonẽ: venerũt ad godoliã in maspha ꝛ ismael filius nathanie ꝛ iohãnã filius caree ꝛ ionathan ꝛ sareas filius thenoemeth ꝛ filij offi q̃ erãt de nethophati ꝛ iechonias filius maachati ipsi ꝛ viri eorũ. o Et iurauit eis godolias filius aichã filij saphan ꝛ comitibus eorũ dicẽs. Nolite timere seruire chaldeis. Habitate i terra ꝛ seruite regi babylonis et bñ erit vobis. p Ecce ego habito in maspha vt rñdeam ꝓcepto chaldeorum qui mittunt ad nos. Vos autẽ colligite vindemiã ꝛ messes ꝛ oleũ ꝛ cõdite in vasis vris ꝛ manete in vrbibus vris q̃s tenetis. q Sed ꝛ oẽs iudei q̃ erant in moab ꝛ in finibus ammõ ꝛ in idumea ꝛ in vniuersis regionibus q audito q; dedisset rex babylonis reliquias in iudea ꝛ q; ꝓposuisset sup eos godoliã filiũ aicham filij saphã: reuersi sũt inquã oẽs iudei de vniuersis locis ad q̃ ꝓfugerant: et venerũt in terram iuda ad godoliã in maspha r ꝛ collegerũt vinũ ꝛ messem multum nimis. s Johannã aũt filius caree ꝛ oẽs principes exercitus qui dispsi fuerãt in regionibus: venerũt ad godoliã in maspha ꝛ dixerũt ei t Scito q; balalis rex filiorum ammõ misit ismael filium nathanie ꝓcutere animam tuã. Et non credidit eis godolias filius aichã. u Johãna aũt filius caree dixit ad godoliã secrẽsum in maspha loquens. Ibo ꝛ ꝓcutiã ismael filium nathanie nullo sciente ne interficiat aiam tuam ꝛ dissipentur oẽs iudei qui ꝓgregati sunt ad te: ꝛ pibunt reliquie iuda. Et ait godolias filius aichã ad iohannan filium careę. Noli facere verbũ hoc: falsum enim tu loqueris de ismael.

Cap. xlj.

a Factũ est in mẽse septimo: venit ismael filius nathanie filij elisama de semine regali ꝛ optimates

Capitn. xlj.

a Factũ est hic ꝓñr cõspiratio ismaelis nequiter ꝓficiat. ꝛ diuiditur in tres ptes. q; primo ponit godolie occisio. scdo occasionis ꝓsecutio: ibi. Audiuit autez. tercio

ppl̃ trepidatio: ibi. Tulit ergo. Prima ps ptz vsq; ibi.

b Et comederunt ibi panes. noie panis intelligĩ oĩs ci bus fecit eĩ eis godolias conuiuiũ credens q; veniss̃ent amicabiliter ad ipm. c Surrexerũt aũt ismael filius nathanie z xcẽ viri xc. erant eĩ multoplures aliter non fecissent talẽ stragẽ ifti xcẽ qui expi munt erãt pncipales cũ eo. cetera patent vsq; ibi.

d Et chaldeos q̃ repti sũt ibi. q; aliq̃n mittebãt xe babylone ad godoliam: vt rñderet xe officio sibi impsito. vt bt̃ caplo pce denti. e Ecce ego babito in maspbath vt rñdeaz pcepto chaldeorum.

e Et viros bellatores. qui erãt cuz godolia ad minuti onẽ loci.

f Percussit ismael. q; nõ pcauebãt sibi. ismael aũt z q̃ erãt cũ eo erant occulte armati.

g Sedo aũt die. hic pñr ponit occisio boim venientiũ ad godoliã xe uote cum dr.

h Venerũt viri de sychem xc. rasi barba z scissis vestibus xc. Dicit hic Ra. sa. q; isti ibant in hirlm ad offerẽdum munera in tẽ tẽplo. q; q̃n receserũt de domibus suis nesciebãt tẽplũ esse cõbustũ. sed in via audierũt. z tũc in signũ tristicie fecerũt barbas suas radi z vestes in ci derunt fm moduz iudeorũ in afflictõne existentiũ. Sed non videt verũ. q; templũ fuit cõbustum quinto mẽse quintadecima die mensis. vt habet infra. lij. viri aũt isti venerunt mense septimo. vt pz ex pncipio huius ca. z sic ab incendio templi z ciuitatis vsq; ad aduentũ eorum fluxerũt duo menses vel circiter. qd̃ aũt factũ sic notabile tamdiu nesciret in locis vñ venerunt nõ habet aliquã apparentiã veritatis. q; samaria q̃ plus distabat a hirlm nõ distabat nisi p xxviij. miliaria q̃ faciunt tm̃. xxiij. leucas. z sychẽ p. xij. miliaria. vt dr̃ in descriptione terre sancte. Propter qd̃ dicẽdum q; godolias post destructionem templi edificauit in maspbath altare dñi. q; tpe samuelis fuit ibi archa dñi z altare p aliqd̃ tps. vt dictum fuit. j. Reg. vij. z ad illũ locum ex devotione veniebant isti viri rasis tm̃ barbis z scissis vestibus in signũ tristicie p templi destructione vt offerret in domo dñi. sic eĩm notat locus ille rõne altaris. z q; erat statutus locus orationis. i Egressus ergo ismael. vt eos decipet. viderat ei eos de alto loco venientes

k Incedens plorãs. in hoc simulãs se velle de morte godolie. vt dicũt aliqui. sed huic cõtradicere videt̃ qd̃ subdit. l Dixit ad eos. Venite ad godoliã. scz secure tanq̃ ad pfectũ terre. non eĩm est verisile q; loq̃ ret̃ de cadaueribus ipsius z aliorũ interfectorũ. qd̃ magis volebat celare. z ideo cũ dr̃. Incedens z plorãs hoc est intelligẽ dũ. q; cõformabat se eis i luctu tẽpli z ciuitatis vt magis crederent sibi.

m Qui cũ ve. ad me. ci. interfec. eos. Ibi eĩm dimiserat boues armatos latẽter ad hoc faciendũ et ipse solus. vel cũ paucis occurrerat illis viris. Cetera patẽt vsq; ibi.

n Nolli occidere nos. q; habemus thesauruz q. d. tibi erit necessarius z inuenire nõ poteris nisi indicaueris.

o Lacus autẽ xc. ipe est quẽ fecit asa rex pter baasa. sicut bt̃. iij. Reg. xv. baasa rex isrl̃ cepit edificare rama: vt nullus posset egredi secure de regno iude pt̃ qd̃ asa misit munera magna regi syrie vt invaderet regnũ baasa qd̃ z fecit pro pter qd̃ baasa fuit compulsus dimittẽ edificare rama. et tũc asa convocato toto pplo suo extipidibus et lignis dicti edificij fecit fortalicia ad

in agro frumenti z ordei et olei z mellis. Et cessauit et nõ interfecit eos cũ fribus suis

p Hoc aũt in quez piecerat ismael oĩa cadavera virorũ qs pcussit pt̃ godoliã: ipse ẽ quẽ fecit rex asa pt̃ baasa regẽ isrl̃. Ipm ũpleuit ismael filius nathanie occisis q Et captivas duxit ismael oĩs reliq̃as pplũ q; erant in maspbath filias regis z vniversũ pplm q; remãserãt i maspbath qs cmẽdaverat nabuzardan princeps militie godolie filio aichan. Et cepit eos ismael filius nathãie z abijt vt trãsiret ad filios ammõ. r Audivit aũt iohãnã filius caree z oĩs pncipes bellatorũ q; erãt cũ eo oĩe malũ qd̃ fecerat ismael filius nathanie z affluptis vniversis viris pfecti sũt vt bellarẽt adversũ ismaelẽ filiũ nathanie: s z invenerũt euz ad aq̃s mltas q̃ sũt i gabaõ t Cũq; vidisset oĩs pplus qui erat cũ ismael iohãnã filiũ caree et vniversos pncipes bellatorũ q; erãt cũ eo: letati sũt. Et reversus ẽ oĩs pplus quem ceperat ismael in maspbath: reũsusq; abijt ad iohannã filiũ caree. Ismael autẽ filius nathanie v fugit

muniendũ se de baasa z tunc etiã fecit istũ lacũ ad locũ maspbat fortificandũ. p Et captivas duxit xc. hoc videt̃ cõtradicere ei qd̃ supra dictũ est. q; interfecerat iam añ oĩs qui erant cũ godolia in maspbath. pter qd̃ dicendum q; ibi p maspbath intelligit illud fortalicium pcise vbi erat godolias filius aichan. hic aũt territoriũ qd̃ erat circa istud fortaliciũ vbi manebant aliqui iudei qui nõ fuerunt cũ godolia interfecti Cetera patent. q Audiunt aũt. Hic pñr describit ipsius ismaelis insecutio. Et ptz ĩfra vsq; ibi.

r Et inue. eum ad aquas multas q̃ sunt in gabaon. licet gabaon sit in monte in quo nõ sunt aque in abũdãtia. tm̃ desubtus erat vallis magna in q̃ erãt iste aq̃. s Cunq; vidisset oĩs pplus xc. letati sunt. p fuga liberatiõe de manibus ismaelis ipso fugiẽte. fm q; dr̃ postea v Fugit cũ octo viris. duo eĩm de decẽ pncipalibus

quos secum adduxerat fuerant interfecti.

¶ Tulit ergo. Hic ponit ppli trepidatio. 7 primo iste timor describit. secdo hieremie cōsiliū querit qz timor psiliatiuos facit vt dicit phs. ij. rethorice. secda ps incipit in principio sequtis ca. Circa primū sciendū q iō timuit ppls remanere in terra iuda ne ppter interfectiōes godolie qui tenebat ibi locū regis babylonis venirent chaldei 7 interficerēt totū ppl'm residuum imponentes ei godolie homicidium et pz lra paucis exceptis.

y Quas reduxerat ab ismael filio nathanie. 7 hic est pūctus 7 quod sequit.

y De maspbath nō signat locū vñ iohānā eas reduxit qz ñ reduxit eas de maspbath ꝫ de gabaon vt dictū est. 7 iō li de maspbath signat locum vñ erāt ille reliquie. qz erāt d territorio maspbath. vt predictum est.

3 Quos reduxerat. s. iohānā filius caree 7 socij eius.

3 Vt pgerent et introirēt egyptum. rex enim egypti erat aduersarius regis babylonis. et iō credebant ibi esse securi.

In cap. xlj. vbi dī in postilla. Propter quod dicendum q godolias.

Additio.

Quod godolias post destructionē tēpli edificasset maspbath altare dñi nullo mō videt dicendum. tum qz de tali edificatōe nulla fit hic mentio. nec. iij. Reg. nec in. ij. Paral'. tum qz post edificationē tēpli phibitū erat sacrificare seu edificare altare nisi in loco tēpli. vt hī Deut. xvj. ca. 7 in alīs locis et iō dicendū q bo c gd dī hic. vt offerēt in domo dñi intelligit de domo dñi in hierosolyma. qz lz scirent eā iam destructā. erat tñ apud eos celebris 7 veneranda sicut domus dñi. put etiā hodie ad illū locū pegrinātt et libēter ibi offerrēt si pmitterent a saracenis.

Replica.

In capitulo. xlj. ponit postil. godoliam in maspbath edificasse altare. vbi templo cōbusto ipse 7 alij obtulerunt suas deuotiones. Burg. dicit hoc nullo modo dicendū. vtens argumento sibi 7 wiklef familiari. qz inquit in scripturis nō fit mentio 2c. secdo arguit ex Deut. vbi post edificationē templi phibet sacrificari in alio loco preterq hierosolymis. Hic videt dicendū q nō optet eundē modū viuendi seruare tpe pacis 7 psecutiōis. tpe em pacis dictū est ppls. Nihil tuleritis in via. tpe psecutōnis dispensatiue vt dictum est. Sed nunc qui habet tunicā tollat sil' et pallīū. Ita tpe pacis nō licebat extra templum altare cōstruere. tpe transmigratōis potuit licere non ad sacrificandū in illo: sed p deuotōe offerenda. Hec oportuit de hmōi ope indifferenti in scriptura multā fieri mentionē. p hec ptz ad motiua Burg. Circa residuuz huius libri nihil facit Burg. p tractatōe dignum 7 circa lib'ū trenorum burg. cōmendat dñm 7 fratrem aureoli. contra postil. tñ nihil tangit in singulari.

cū octo viris a facie iohannan 7 abijt ad filios ammō

¶ Tulit g iohānā filius caree 7 oēs pncipes bellatorz qui erant cū eo vniuersas reliquias vulgi qs reduxerāt ab ismael filio nathanie de maspbath: postq percussit godoliā filiū aichā fortes viros ad pl'um: 7 mulieres 7 pueros 7 eunuchos[3] qs reduxerat de gabaon 7 abierūt 7 seuerunt pegrinantes in chanaan q est iuxta bethleē[3] vt pgerēt et introirēt egyptū a facie chaldeorz. Timebant em eos: qz percusserat ismael filius nathanie godoliā filiū aichā quem ppposuerat rex babylonis i tra iuda. xlij.

a Et accesserūt oēs pncipes bellatorz 7 iohānan filius caree 7 iezonias filius osie 7 reliquū vulgus a paruo vsqz ad magnū dixeruntqz ad hieremiā. p hanc

b Cadat oratio nra in cōspectu tuo: c 7 ora p nobis ad dñm deū tuū p vniuersis reliquis istis: qz derelicti sum[9] pauci de pluribz sicut oculi tui nos intuent: 7 annūciet nobis dñs deus tu[9] viā p quā pgam[9]: 7 verbū qd faciam[9]

d Dixit aūt ad eos hieremias ppha. Audiui: ecce ego oro ad dñm deū vr̄m sm vba vra: oē vbū qcunqz rñdrit mihi indicabo vobis nec celabo vos qcqz. Et illi dixerūt ad hieremiaz. e Sit dñs inter nos testis veritatis 7 fidei: f si nō iuxta omne verbū in q miserit te dñs deus tu[9] ad nos: sic faciem[9] ꝫ si ue bonū est b sive malū. Voci dñi dei nri ad quē mittimus te obediem[9]: vt bñ sit nobis cū audierim[9] vocem dñi dei nri. Cuz aūt pleti essent dēi dies: factū ē vbum dñi ad hieremiā. Vocauit qz iohānā filiū caree 7 oēs pncipes bellatorz q erāt cū eo: 7 vniuersum ppl'm a minimo vsqz ad magnuz: 7 dixit ad eos. Hec dicit dñs deus isrl ad quez misistis me:

c Ora p nobis 2c. 7 pz lra 2c. d Dixit aūt. Hic ponit hieremie rñsio. Et dividit in duas. qz primo ḡrit eorū assensum. secdo explicat eis dñi rñsum ibi. Cum aūt cōpleti essent. Quesiuit aūt hieremias assensum ppli vt faceret pmpte sine rebellione aliqua dñi rñsum sibi ficturum. qz minus malū est consiliū dñi nō querere ꝫ quesitum 7 datū respuere. ppter qd dicit saluator Lu. xij. Seruus qui sciuit voluntatē dñi sui 7 nō fecit vapulabit multis. 7 ppls nō solū assensit ꝫ assensum iuramēto firmauit dicēs. e Sit dñs inter nos testis veritatis. iurare em est deū testē invocare. f Si nō iuxta omne verbū 2c. subintelligit punjat nos sm veritatē sue iusticie si nō sic fecerimus. g Sive bonū est. i. psperum. b Sive malū. i. asperitas q nō accipit hic p malo culpe. ꝫ pene sicut medicina amara suscipiēda est ppter sanitatē indesequentē. i Cum aūt cōpleti. Hic ponit hieremias explicat diuinū rñsum sibi factū. 7 dividit in duas ptes. qz primo ponit huius rñsi explicatio. secdo eius refutatio case. Circa primū sciendū q rñsū dñi stat in hoc q primo promittit eis bonū si in terra iuda remanserint. secdo pdicit malū si exierint: ibi. Si aūt direritis. Circa primū premittit tres divini rñsi cū dz. i Cū aūt pleti essent. x. dies 2c sic est in hebreo. 7 iō aliqui libri male hñt. Septē. ex hoc pz q hieremias querēdo divinū rñsum oravit. x. diebus. qz audita petitiōe ppli rñdit supra. Ecce ego oro 2c. q. d.

Caplin. xlij.

a Et accesserunt. Licet ppls vellet in egyptū fugere. tñ prius voluerūt consiliuz hieremie querere. ppter qd diuidit in duas ptes. qz primo ponitur ppli petitio. secundo hieremie rñsio: ibi. Dixit aūt. Sñia prime ptis pz vsqz ibi.

b Cadat oratio nra in cōspectu tuo. i. humiliter te precamur vsqz ad pedū oscula.

ernū incipiā oza-
re p vobis. Cetera
patent vsq; ibi.
k Ut pstemerē
pces vras. i. pces
meas p vobis. Ce
tera patēt vsq; ibi.
l Nā eñ placat⁹
sum tē. loquiē de⁹
de seipso ad modū
hois irati q̄ qñ yin
dictā itulit placat
Cetera patēt in lra
m Si āt dixerit
Hic ponit cōmi-
natio mali si re
cesserint z primo p
nit hec cōminat io
scdo adducitur ad
idē ratio: ibi. Vos
eñ. Snia prime p-
tis pz vsq; ibi.
n Ibi nō videbi
mus bellū. q; egy-
ptus est terra paci
fica z secura.
o Et clangorem
tube nō audie. qui
fit ad excitandum
boies ad arma.
p Et famē nō su-
stinebimus. q; ter-
ra ē fertilis. Et sub
dit postea ꝓminā-
tio pene in ōrīū cū
dr. q Gladius
quē vos formida-
tis. s. regis babylo
nis. r Ibi ꝓpēdit vos. q; po-
stea q̄ p. v. annos
vel circiter rex ba-
bylonis vastauit
egyptū z sibi subiu
gauit. iō subdit.
s Et fames p q̄
soli. est⁹ adherebit
vo. vastatis bonis
egypti.
t Oēsq; viri qui
posuerint faciē suā
. i. posuerit se ad in
grediendū egyptū
v Sicut ꝓflatus
est furor me⁹. i. to-
taliter positus.
x Sup habitatores
birlim sic confla. in
dig. mea sup vos. i
egypto. y Et
eritis in iusiurādū
sc; execratōis dicē
tes. ita male cōtin-
gat mihi sicut iuxe
is ingredientibus
egyptū si non fece
ro hoc vel illud.
z Et in stupozē.
p magnitudie ma-
li vobis futuri.
a Et in male. ita
q; aliq̄s maledicēs
alicui ponet vos in

a vt pstemerē pces vras in
cōspectu eius. Si quiescen
tes manseritis in terra hac
z edificabo vos z nō destru
am: plātabo et nō euellam.
Jam eñ placatus sum a sup
malo q̄ feci vobis. Nolite
timere a facie regis babylo
nis quē vos pauidi formi-
datis. Nolite metuere eum
dicit dñs: q; vobiscum sum
ego vt saluos vos faciam z
eruā de manu eius: et dabo
vobis misericordias et mi-
serebor vri: z habitare vos
faciā in terra vra. b Si aūt
dixeritis vos: nō habitabim⁹
in terra ista nec audiuimus
vocē dñi dei nri dicētes: ne-
quaq̄: c ad terrā egypti per
gemus d vbi nō videbimus
bellū: e z clangorē tube non
audiemus: f z famē nō susti
nebimus: z ibi habitabim⁹
ꝓpter h nunc audite verbū
dñi reliquie iuda. Hec dicit
dñs deus exercituū de⁹ isrl.
Si posueritis faciez vram
vt ingrediamī egyptū z in-
traueritis vt ibi habitetis
g gladius quē vos formida
tis r ibi ꝓpbendet vos in ter
ra egypti: h z fames p q̄ estis
soliciti adherebit vobis in
egypto z ibi moriemī i Oēs
q; viri qui posuerint faciez
suā vt ingrediant egyptuz
vt habitēt ibi: morient gla
dio z fame et peste. Nullus
de eis remanebit: nec effugi
et a facie mali q̄ ego afferā
sup eos: q; h dicit dñs exer
cituū: deus isrl. k Sicut cō-
flatus est furor meus z indi
gnatio mea l sup habitato-
res birlim: sic conflat indi-
gnatio mea sup vos cum in
gressi fueritis egyptum: m z
eritis in iusiurādū n z in stu
porē o z in maledictū z in ob
probriū: z nequaq̄ vltra vi
debitis locū istū. Verbum
dñi sup vos reliquie iuda.
Nolite intrare in egyptuz
Scientes scietis q; obtesta-
tus sum vobis hodie: q; de

cepistis aīas vras. p Vos ei
misistis me ad dñm deū no-
strum dicētes. Ora p nobis
ad dñm deum nrm: z iuxta
oīa q̄cunq; dixerit tibi dñs
deus nr: sic annuncia nobis
et faciamus. Et annūciaui
vobis hodie: z nō audistis
vocē dñi dei vri sup vniuer
sis p quibꝰ misit me ad vos
Nunc ergo scientes scietis
q; gladio z fame z peste mo
riemini in loco quem volui
stis intrare vt habitaretis
ibi. Caplm. xliij.
A Factum est aūt cū cō-
plesset Hieremias lo-
quēs ad pplm vniuersos ser
mones dñi dei eorum p qui
bus miserat eum dñs deus
eorum ad illos oīa verba h
dixit azarias filius ozie et
iohānan filius caree b z oēs
viri supbi dicētes ad hiere
miam. Mendacium tu lo-
queris. Nō misit te dñs de
us noster dicēs ne ingredi-
amini egyptū vt habitetis
illic: c sed baruch filius ne-
rie incitat te aduersum nos
vt tradat nos in manꝰ chal
deorum z interficiat nos et
traduci faciat in babylonē
Et nō audiuit iohānan fi-
lius caree: et oēs principes
bellatorū z vniuersos pplꝰ
vocē dñi vt manerent in ter
ra iuda sed tollens iohānā
filius caree z vniuersi pnci
pes bellatorū: vniuersos re
liquiarus iuda qui reuersi
fuerant de cunctis gentib⁹
ad quas fuerant ante dispꝝ
si vt habitarent in terra iu
da: viros z mulieres z par-
uulos z filias regis z omnē
aīam quam reliq̄rat nabu-
zardan princeps militie cū
godolia filio aichā filij sa-
phan: d z hieremiam ꝓphe-
tam z baruch filiuz nerie: z
ingressi sūt in terrā egypti
q; nō obedierunt voci dñi:
z venerūt vsq; ad taphnis
e Et factus est sermo dñi
ad hieremiam in taphnis:

exēplū dicēdo.
maledicat tibi
deus sicut illis
iudeis. Cetera
patent.
b Vos ei. hic
ꝓph adducit rō
ad p̄dictā assu
mit ex hoc q; ro
gauerant hiere
miā de querēda
dñi voluntate. p-
mittētes z astri-
gētes se iuramē
to verbum dñi
simplr facere. vt
pz ex supradictis
et ideo grauius
erat retrocedere
q̄z si non petiuis
sent et se taliter
astrinxissent. et
ex istis pz snia.

Caplm. xliij.

A Factū est
Postq̄
posita ē
diuini nīsi expli
catō. Hic ꝓpter
ponit eiusdē re-
futatio. z diuidi
tur in duas par
tes. q; primo hec
refutatio ponit
et scdo pena se-
quens subiūgit
ibi. Et factus ē.
Prima pz vsq;
q̄z ibi.
b Oēs viri su
perbi. q; rebella
bant verbo dñi
c Sed baruch
filius nerie. icitat
te. hieremias ei
erat magne fa
me z auctatis. z
iō dictum hiere
mie q̄d dicebāt
falsū retorq̄bāt
in maliciam ba-
ruch qui tñ erat
innocēs. cetera
patēt vsq; ibi.
d Et hieremiā
ꝓphetam et ba-
ruch. Isti enim
nō ibant volun-
tarie. sed coacti a
principibus bel
latorū z pplo et
venerūt vsq; ad
taphnis: nomē
est ciuitatis fa
mose in egypto

e Et factus ē.
Hic cōsequēter
pena debita sub

iungiť. ꝛ primo ꝓpter pccatū inobediētie. scdo ꝓpter pctīm idolatrie. c. ſc. Primū oñdit ſenſibili ſigno cū dr
f Sume tc. ſub muro lateritio tc. in beb. br. In luto lateritio. i. in luto diſpoſito ad faciendū inde lateres.
g Cernētibus viris iudeis. vt cū cōpletū fuerit ſint memores q̄ pdictū eſt eis.
b Ecce ego mittā ꝛ aſſumā nabuch. inſtigā vo eū ad venien dum ɔ egyptū.
i Seruū meū B dr. q̄ erat exe cutor diuine iuſtitie.
k Et ponā thronum ei⁹ ſup lapides iſtos. i. ſup locū vbi ſūt lapides iſti vel ꝓpe. quia frequēter in be breo ponit ſup ꝓ iuxta. ſicut dr cōi ſermōe q̄ ro thomag⁹ eſt ſup ſecanā. Dicunt aūt alīq̄ expoſi tores catholici q̄ iudei ɔ hieremiā ꝓcitati ꝓpter verba iſta cū il lis lapidibus in terfecerūt eū et in hoc ſequunť epiphaniū qui hoc ꝛ plura alia dixit de Hieremia. Sed hoc nō bz ex textu nec ex ioſepho. Ra. ſa. etiā ſentit ɔ riuz vt videbit ca. ſe.
l Quos i mor tem tc. q̄ alīos interficiet. alīos captiuauit.
m Et ſuccēdet ignē in velubris. i. in tēplis. ꝛ di cunť velubra a veleo les. q̄ ibi velent poſita ꝑm errorē gentiliū.
n Et captiuos ducet illos. ſcd ē egyptios.
o Et amicieť. i. inuoluet.
p Terra egy pti. multitudie exercitus regis babylōis. ita q̄ non poterit reſiſtere. in bebreo br Et amicietur terraz egypti. i. inuoluet.
q Sicut amicť. i. inuoluit.
r Paſtor pal. ſuo. paſtor enim z trāſferēs greges de vno loco ad aliū inuoluit palliū ſuum. ꝛ portat ſup bu meruū. ꝛ ꝑ hoc vult ſignare q̄ rex ꝓpdabit bona egypti por tans ea ad terrā ſuā. ɔ ſubdit.
s Et egredieť inde in pace. i. ſicut victor cui nō pōt reſiſti.
t Et teret ſtatu as dom⁹ ſolis. i. tēplū in q̄ colebať ſol. q̄d erat in ciuitate eliopoles Gen. xlj ca. ſic noiata ab eli os q̄d eſt ſol ꝛ po lis ciuitas. et de ea dr Eſa. xix. ciuitas ſolis vocabiť vna.
Caplm. xliij.
a Verbū. Hic ꝓr ponit cōminatio pene ꝓ pctō idola trie. ꝛ diuidit in duas. q̄ primo ponit dicta cōminatio. ſcdo ꝓpli obſtinatō ibi. Rndert aūt. Prima adhuc in duas q̄ primo arguit cul pa. ſcdo ſubdit pe na: ibi. Ideo hec dicit. Circa primū ponit locus cū dr
b Habitātes in magdalo tc. noia ſūt villarū in quib⁹ habitabāt iudei q̄ trāſfugerāt in egy ptū vt dictū eſt ca. ꝓcedēti.
c Oculos vidiſtis oē malum tc. q. d. ex eo q̄ vi diſtis ſenſibiliť pe nā quā intuli irām et terre iuda ꝓpter pctīm idolatrie. de beretis cē correcti
d Et miſi ad vos oēs ſeruos tc. i. ad vos plures nūcioſ freq̄nter ꝛ ſolicite ad retrahēdū vos de idolatria. cetera patent vſq̄ ibi.
e Ꝓdm die hāc. i. vſq̄ ad hāc die apparz māifeſte vi dicta quam intuli ceca patēt vſq̄ ibi
f Nunq̄d obliti eſt⁹ mala ꝑm vro rū. q. d. bn deberet⁹ ē mēores de pena quā eis intuli. vt ſic in peccatis eos nō imitaremini.
g Nō ſūt mū. vſq̄ ad hanc die. q̄ mala remanet in vobis q̄ eſtis eorū filij imitantes eos in malis.
h Ideo hec dicit dns. h ponit cōminatō pene et ptz lra vſq̄ ibi.
i Qui po. fa. ſu. vt igre. ter. egypti. ſe ad h confirmādo ꝛ alios inducēdo
k Et

dicēs. [f]Sume tibi lapides grandes in manu tua ꝛ abſcondes eos in cripta q̄ eſt ſub muro lateritio in por ta domus pharaonis in taphnis: [g]cernentibꝰ viris iu deis ꝛ dices ad eos. Hec dicit dns exercituū deus iſrl. [b]Ecce ego mittā ꝛ aſſumā nabuchodonoſor regē ba bylonis [i]ſeruū meum: [k]ꝛ po nam thronū eius ſup lapi des iſtos quos abſcōdi⁊ ſta tuet ſolium ſuum ſup eos. Venienſq̄ percutiet terram egypti [l]q̄s in morte in mor tem: ꝛ quos in captiuitate in captiuitatē: et q̄s in gla dio in gladiū. [m]Et ſuccen det ignē in delubris deoꝝ egypti ꝛ comburet ea: [n]ꝛ ca ptiuos ducet illos. [o]Et ami ciet [p]terra egypti [q]ſicut ami ciť [r]paſtor pallio ſuo [s]ꝛ egre dieť inde in pace. [t]Et con teret ſtatuas domus ſolis q̄ ſunt in terra egypti: et delubra deoꝝ egypti cōbu ret igni. Ca. xliij.

[a]Verbū q̄ factuz ē ad hieremiā ꝛ ad oēs iu deos qui habitabāt in ter ra egypti [b]habitantes in ma gdalo ꝛ in taphnis ꝛ in mē phis ꝛ in terra phatures di cens. Hec dicit dns exerci tuum deus iſrl. [c]Vos vidi ſtis omne malum iſtud q̄ adduxi ſup hierlm ꝛ ſup oēs vrbes iuda: ꝛ ecce deſerte ſť hodie: ꝛ non eſt in eis habi tator ꝓpter malicia quā fe cerunt vt me ad iracundia prouocarēt: ꝛ irent vt ſacrifi carent ꝛ colerent deos alie nos quos neſciebant illi et vos ꝛ patres veſtri. [d]Et mi ſi ad vos oēs ſeruos meos ꝓphetas de nocte cōſurgēs mittensq̄ ꝛ dicens. Nolite facere verbum abominati onis huiuſcemodi. Et non audierūt nec inclinauerūt aurē ſuam vt conuerterent a malis ſuis ꝛ nō ſacrifica rent deis alienis. Et conſla ta eſt indignatio mea ꝛ fu ror meus: ꝛ ſuccēſa eſt in ci uitatibꝰ iuda et in plateis hierlm: ꝛ verſe ſunt in ſolitu dinem ꝛ vaſtitatem ſm [e]di em hanc. Et nunc hec dicit dns exercituum deus iſrael Quare vos facitis malum grande hoc contra animas veſtras vt intereat ex vobis vir ꝛ mulier parvulus et la ctens de medio iude: nec re linquať vobis quicq̄ reſi duum ꝓpter quo cātes me in ope ribus manuum veſtrarum ſacrificando deis alienis in terra egyti in quam ingreſ ſi eſtis vt habitetis ibi: ꝛ di spereatis: ſitis in maledi ctionem ꝛ in obꝓbriū cū ctis gentibꝰ terre. [f]Nunq̄d obliti eſtis mala patrū ve ſtroꝝ ꝛ mala regū iuda ꝛ mala vxoꝝ eoꝝ: ꝛ mala veſtra ꝛ mala vxoꝝ veſtrarum q̄ fecerunt in terra iuda ꝛ in regionibꝰ hierlm: [g]Non ſunt mūdati vſq̄ ad diem hanc: ꝛ nō timuerunt ꝛ nō ambulauerunt in lege dni ꝛ in ꝑceptis meis: q̄ de di coram vobis ꝛ coram pa tribus veſtris [h]Ideo hec di cit dns exercituū deus iſrl. Ecce ego ponā faciē meam in vobis in malū ꝛ diſpdaz oēm iudam. Et aſſumā re liquias iude [i]qui poſuerūt facies ſuas vt ingrederent terram egypti ꝛ habitarēt ibi [k]ꝛ conſumentur omnes in terra egypti et cadent in gladio ꝛ in fame. Cōſumē tur a minimo vſq̄ ad ma

cõsumenť oẽs in terra egypti. qz ali qui tñ euaserũt inde qui nõ iuerãt vo lũtarie sed magis ab alĩs tracti. vt videbiť postea.
l Ad quã ipsi eleuant aias suas sapientes reuerti ali qñ in terrã iuda.
m Non reuertẽť nisi qui fugerint. in bebr. bř. Nisi euadentes. et dicit hic Ra. saľ. q ifti sunt Hieremias et baruch qui in destructione birłm babuerunt regẽ babylonis ꝓpiciũ. vt dictũ est supra. xxxvij. et xxxviij. et silr gñ destruxit egyptũ inueniens hieremiã ibi. et baruch fuit eis ꝓpicius dimittens eos redire pacifice in iudeã: probabile tñ est q cuz eis redierũt aliqui alĩ de iudeis. Ex hoc ꝓz qđ dixi in ca. p̃cedẽti. s. q Ra. saľ. negat hieremiã fuisse lapidatũ iegypto. quid tñ circa hoc verius sit iudicio alioz relinquo
n Rñderũt aũt. Hic ꝓñr describiť ꝓpłi obstinatio. Circa qđ primũ ponit irrõnabilis ꝓpłi rñsio. scđo rõnabilis dicte rñsionis cõfutatio: ibi. Et dixit. Snia ꝓme ꝓtis ꝓz vsqz ibi.
o Ser. quẽ lo. es ad nos in no. dñi. non audie. ex te. q. d. reputam⁹ te falsum dicere.
p Sed fa. faciemus absqz retinaculo.
q Et sacrificem⁹ regine celi. i. lune.
r Et bñ no. erat. in hoc falsũ dicũt. vt postea oñdit.
s Qz si nos sacrificamus verbũ est mulier ꝓ suos loquentium.
t Nunqđ sine viris nris. i. sine scitu et voluntate eorũ.
v Faciemus ei placẽtas. q. d. non sicut exꝓmit in textu p̃cedenti. sciẽtes q sacrificarent vxores eorum dijs alienis 7 vniuerse mulieres quarũ stabat multitudo grãdis: 7 oĩs ꝓpłs habitantiũ in terra egypti in phatures dicẽtes °Sermonẽ quẽ locutus es ad nos in noĩe dñi nõ audiemus ex te: ᵖ ß faciẽtes faciemus oñe verbũ qđ egredieť de ore nro: ᵍ vt sacrificemus regine celi et libem⁹ ei libamina: sicut fecim⁹ nos 7 ꝓres nri: reges nri 7 ꝓncipes nri in vrbibꝫ iuda 7 in plateis birłm: 7 saturati sum⁹ panibꝫ: ʳ 7 bene nobis erat: malũ qz nõ vidimus ˢ Ex eo aũt tpe q̃ cessauimus sacrificare regine celi 7 libare ei libamina: indiguimus oĩbus: 7 gladio 7 fame cõsumpti sumus. ᵗ Qz si nõ sacrificamus regine celi: 7 libam⁹ ei libamina: ᵛ nunquid sine viris nris ᵖ faciemus ei placentas ad colendũ eam 7 libamina ad libãdũ? ˣ Et dixit hieremias ad oẽm ꝓpłm aduersum viros 7 aduersus mulieres 7 aduersũ vniuersam plebẽ q̃ rñderãt ei verbum dicens. Nunqđ nõ sacrificiuz qđ sacrificastis in ciuitatibꝫ iuda 7 in plateis birłm vos 7 ꝓres vri: reges vri 7 ꝓncipes vri 7 ꝓpłus terre: ʸ horũ recordatus est dñs 7 ascendit sup cor eius: ᶻ 7 nõ poterat dñs vltra portare ꝓpter malicias studioꝝ vestrorũ: 7 ꝓpter abominatiões quas fecistis 7 facta ẽ terra vra in desolationẽ 7 in stuporẽ et in maledictũ eo q nõ sit habitator: ª sicut ẽ dies hec. ᵇ Propterea q sacrificaueritis idolis 7 peccaueritis dño: 7 nõ audieritis vocem dñi et in lege 7 in ꝓceptis et in testimonijs eius nõ ãbulaueritis: iccirco euenerũt vobis mala hec sicut est dies hec. ᵇ Dixit aũt hieremias ad oẽm ꝓpłm: 7 ad vniũsas mulieres. Audite verbum dñi oĩs iuda qui estis in terra egypti. Hec inquit dñs exercituum deus isrł dicens. Vos 7 vxores vre locuti estis ore vro: 7 manibꝫ vris implestis dicẽtes. Faciamus vota nostra q̃ vouimus vt sacrificemus regine celi 7 libemus ei libamina. Implestis vota vra: et ope ꝓpetrastis ea. Ideo audite verbũ dñi oĩs iuda qui habitatis in terra egypti: ᶜ Ecce ego iurauí in nomine meo magno. ait dñs: qz ne quaq̃ vltra vocabiť nomẽ meum ex ore oĩs viri iudei dicentis: viuit dñs deus in oi terra egypti. ᵈ Ecce ego vigilabo sup eos in malũ 7 nõ in bonũ: 7 cõsumenť oẽs viri iuda q̃ sũt in terra egypti gladio 7 fame donec penitus cõsumant. Et qui fugerint gladiũ: reuertenť de terra egypti terrã iuda viri pauci: ᵉ et sciẽt oẽs reliq̃e iuda ingrediẽtiũ terrã egypti vt bitent ibi: cuius sermo cõpleat meus an illoz ũ Et ᵇ vobis signũ ait dñs q̃ visitem ego sup vos in loco isto: vt sciatis: qz vere ꝓplebunt sermones mei contra vos in malũ. Hec dicit dñs Ecce ego tradã pharaonez ephree regẽ egypti ĩ manu inimicoꝝ ei⁹ 7 ĩ mãu q̃rẽtiũ aiam illi⁹ sic ẽdidi sedechiã rgẽ iuda ĩ mãu nabuchodo

tes q sacrificarẽt vxores eorũ In hebr. babeť hic. Fecimus ei placentas ad faciendũ ei vultũ offerebãt effi ei panes rotũdos in quibus erat impssa effigies lune.
x Et dixit hieremias. hic ꝓñr ponit dicte rñsionis cõfutatio. 7 scđo inferť debita punitio: ibi Dixit aũt. Prima ps ptz vsqz ibi.
y Idoloꝝ recordatus est dñs. s. sacrificioꝝ q̃ patres vestri 7 vos fecistis in birłm dř effi iudex iustus recordari 3 malis impioꝝ. qñ infert debitũ supplicium.
z Et non poterat dñs vltra portare. i. mala vra dissimulare absqz punitiõe.
a Sicut est dies hec. i. ita clarũ est hoc sicut hec dies. 7 sic ꝓz cõfutatõ rñsionis ꝓdicte. qz ex sacrificijs idoloꝝ nõ habuerũt ꝓsperitatẽ. ß maximam aduersitatem.
b Dixit autẽ. hic ꝓñr inferť debita punitio 7 ꝓz lr̃a vsqz ibi.
c Ecce ego iurauí in nomine meo ma. ait dñs quia nõ habuit maiorẽ se p quẽ iuraret. iõ iurauit p nomẽ suũ. sicut 7 Gen. xxij Per memetipm iurauí dicit dñs ꝛc.
d Ecce ego vigilabo sup eos in malũ. i. cito inducam sup eos malũ pene.
e Et sciẽt oẽs reliquie iuda ꝓpe expientiã q̃ bñ 'mõ oculos clausos per culpã. cerera pãtent.

In cap̃. xliij. vbi dr̃ in postil. Ut sacrificemus regine celi.

Additio.

Hi nos habemus in hoc loco. Ut sacrificem⁹ regine celi. in hebreo habek. opi celesti seu celorum qđ non est intelligendũ de luna tm̃ sed de cõstellatõe syderũ. put dictum fuit. S. ca. vij. in additõne scđa.

Caplin. xlv.

a Verbum qđ locutus est. hic ponit qđã corelariũ. ꝛ refert istud dictũ ad tp̃s pcedens cum dr̃.

b Anno q̃rto ioachim rc̃. ꝛ sic ptz q istud fuit añ destructionẽ urbis p. xviij. annos. qz ioachim regnauit. xj. annis. ꝛ ano. xj. sedechie. iij. mẽse capta fuit birim vt dictum est supra. xxxix.

c Hec dicit dñs deus isrl̃ ad te baruch rc̃. hic dicit Rab. sa. q iste baruch ferebat molestẽ qp se nõ erat affectus spũ̃ ꝓphetie qz diu seruierat hieremie sicut iosie minister moysi ꝛ beliseus minister helye ꝓsecuti fuerunt vnum ꝓphetic. ꝛ sic exponit qđ subdit.

d Dixisti. tu baruch.

e Ve mihi mi. rc̃. volebat cũ de incarceratiõe hieremie. q tũc erat reclusus. vt dictũ ẽ. S. xxxvj. et de hoc q nõ habebat spũ̃ ꝓphetie.

f Laborauí in ge. meo. ꝓpter ista duo.

g Et requiẽ non inueni. i. non sum exptus sup me requiescere spũ̃ dñi. ꝛ subdit rñsio sui dicti cũ dr̃ in ꝑsona dei.

b Ecce quos ego edificaui destruo. i. ꝓplm meũ ꝛ tẽplũ noi mei dedicatũ destruã de ꝓpinquo.

i Et tu queris tibi grã dia. qui vis fieri ꝓpha. aliquí libri bñt gaudia. ꝛ male. qz lra est corrupta ꝑ scriptores ꝓpter similitudinẽ lrarũ

k Noli q̃rere. q. d. mgr̃ tuus nõ q̃siuit s magis de ꝓphetia se excusauit vt ptz in prin. buiꝰ libri.

l Quia ecce ego addu. malũ captiuatis ꝛ destructõis.

m Sup oẽm carnẽ. i. sup oẽm hoiem de iudea. qz de illa terra loquit hic scriptura. ꝛ inducit hoc ꝓ rõne ex q̃ debeat cessare a sua petitiõe. qz spũs ꝓphetie dat ꝓ cõi vtilitate ꝓplũ. sm q dr̃. j. ad Cor. xij. ꝛ iõ imminente destructõe ꝛ captiuitate ꝓplũ nõ dz spũs ꝓphetie postulari.

n Et dabo tibi aiam tuã. i. vitã ꝛ hoc sufficiat tibi. Expositores vo nr̃i nõ dicunt q baruch q̃reret ꝓphetie spũ̃ sibi dari: s q impatiẽter vel saltẽ minus patiẽter portabat tribulationẽ mgr̃i sui ꝛ suã. qz hieremias erat reclusus. ꝛ liber quẽ scripserat baruch cõbustus. ꝛ vterq; ad mortẽ q̃rebat. vt bñ. S. xxxvj. et ꝓpter ista dicebat. Ve mihi mi. qm̃ addi. dñs dolorẽ rc̃. iõ subdit in ꝑsona dñi. Ecce quos edificaui ego destruu. q. d. debes ptare patiẽter tribulationẽ tuã. sm q dicit apls. flere cũ flẽtibus. Et tu q̃ris tibi grãdia. i. vt sis in quiete ꝛ pace tua. Noli q̃rere. q. d. nõ est tp̃s imminẽte ꝓplo tui in tribulatoe ꝛ captiuitate. cetera patent ex dictis.

Caplin. xlvj.

Quod factũ est. Supius hieremias ꝓphetizauit ꝑ iudeos principaliꝰ licet aliqua immiscuerit ꝑ gentiles. Hic ꝓñr̃ ꝓphetizat ꝑ extraneos. ꝛ diuidit in duas ptes. qz ꝓmo ꝓmittit q̃dam breuis ꝓfatio. scđo sb̃dit narratio: ibi. ad egyptũ. Circa primum dr̃.

a Dr̃ factũ ẽ verbũ dñi ad hiere. ꝑ gentes. Ista ꝓphetia erat ad ꝓsolationẽ iudeoꝝ. ꝛ iõ facta ẽ ꝑ illas gẽtes q̃ speciali mõ eis nocuerunt. ꝛ iste gentes fuerũt babylonij. q̃ ꝓplm captiuauerũt. ꝛ egyptij ex q̃ꝝ ꝓñ dẽtia iudei nabuc. rebellauerũt vt ptz ex supradictis. et amonite. ꝛ moabite. q̃ debuissẽt eos iuuare rõne ꝓsanguinitatis. eo q de scẽdert de loth nepote abrae ꝛ sarraceni q̃ descenderũt ab ismael filio abrae. ꝛ idumei q̃ descenderũt ab esau fre iacob. ꝛ philistei et syri rõne vicinitatis et tñ magis nocuerunt eis.

b Ad egyptum. hic incipit narratio. ꝛ diuidit in. v. ptes sm. v. gentes ꝑ q̃s hieremias ꝓphetizat. ptes ꝓsequẽdo patebũt. incipit aũt ab egyptijs. ꝛ diuidit in duas ptes. qz ꝓmo describit egyptioꝝ destructio. scđo iudeoꝝ saluatio: ibi. Et tu ne timeas. Prima in duas. qz ꝓmo describit egyptioꝝ debellatio. scđo regni eoꝝ delectio: ibi. Verbũ qđ locutus ẽ Prima adhuc in duas. qz ꝓmo describit egyptioꝝ debellatõis generalitas. ꝛ scđo eiusdẽ grauitas: ibi. Ascẽde in galaad. Prima adhuc in duas. qz ꝓmo describit debellatio q̃tũ ad egyptios. scđo q̃tum ad eoꝝ auxiliarios: ibi egyptus. Circa primũ ꝓmo tangit locus belli cũ dr̃. Iuxta flumẽ eupbraten in carchamis. scđo tp̃s: ibi. Quarto anno ioachim. Tercio belli apparatus cũ dr̃.

c Dreparate scutũ. qđ ꝓprie est militũ.

d Et clypeũ. ꝓprie ẽ peditũ. tñ frequenter vnũ ponit ꝓ alio.

e Et ꝓcedite ad bel. ordinate ꝑ acies distinctas.

f Jungite equos. in bello bñ. Ligate equos. i. angulate. qđ fit añ ascensũ equitum.

g Nolite lan. i. fortbite ferrea lanceariũ. vt melius penetret. Consequẽter ponit ꝓflictus. cũ dr̃.

b Quidi ipsos paui. s. egyptis.

k Et ter. ver. i. fugientes.

l Nec respe. retro se ex festinatõe fuge. ꝛ adhuc nõ valebit eis. iõ subdit.

m Nõ fu. ve. rc̃. iõ admiranda subdit ꝓpheta.

n Quis est iste. i. rex egypti.

o Qui q̃ si flumen ascẽdit. i. cũ magna pompa ꝛ apparatu ad plũ venit. ꝛ tñ sic est turpiter debellatus.

p Egyptus. hic ꝓñr̃ describit debellatio q̃tũ ad auxiliarios cum dr̃.

q Et velut flu. mouc. fluctus eius. qz plures alias gentes secũ habebat ꝛ fortes. vt postea subdit. de quoꝝ auxilio nimis ꝓfidebat. iõ subdit. Et dicet ascendens rc̃.

r Exultate in curribus. qz antiquitus aliqui pugnabāt in curribus. s Et pcedant fortes ethiope. i. bellatores uilla terra. t Tenentes scutū. i. docti ad plium. v Et libū arripi. z iacientes sagittas. qz erant edocti in arte sagittandi. x Dies aūt ille dñi ꝛc. q. d. totū istud ñ valebit egyptijs quia dies ille belli statutus est a deo. vt fiat vindicta de eis.

y Devorabit gladius. s. regis babylonis egyptiorum exercitum.

z Et inebriabit sanguine eorum. i. absqz mensura effundet sanguinem a Ascende. hic describit debellationis grauitas. quia multi fuerūt interfecti. z alij vulnerati p magna ptē insanabiliter. ideo subditur.

a Ascende in galaad. vbi abundabant medicinalia.

b Et tolle resinā. i. medicinaz. qz tñ dī ironice. ideo subdit. Frustra multiplicas ꝛc.

c Audierūt gentes ignominiā tuā. ex fugaz debellatione.

d Ululatus tuus. i. sonus confusus fugientiū z morientiū. Repleuit terrā z subdit cā.

e Quia fortis impetit. in fortē. milites eīm pharaonis qui adhuc nō erāt vulnerati ex festinatōne fugiendi; vnus impellebat alium ad terrā. z sic mutuo sibi nocebant.

f Verbum. Hic pñr describit regni dilectio. z scdo subdit eius rēparatio ibi. Et post hec. Prima adhuc in duas. qz primo ponitur egyptiorū ruina. scdo chaldeorū potentia: ibi. Vox eius Circa primū dī. f Verbū ꝛc. q venturus esset nabucho. dic iosephus. x. li. antiquitatis iudaice. q nabucho. xviij. anno regni sui intrauit egyptū. z subiecit sibi. debellatio aūt egypti ꝓdicta fuit quarto anno ioachim filij iosie. vt dī in principio huius capli. z ille fuit ꝑmus annus regni nabuc. vt habet supra. xxv. z sic ab illa debellatiōe egypti vsqz ad istā destructōz regni sui fluxerūt. xvij. anni

g Annunciate egypto ꝛc. i. in oibus ciuitatibus z locis pclamate. q oēs pparent se ad bellū. ideo subdit.

h Sta z ppara te. qz tñ hoc eis nō valuit. ideo subdit. Quia devorabit gladius ꝛc. i Quare cōpu. fortis tuus in hebreo dī. Quare inclinauit cadens ad terrā non potēs se sustinere sicut res putrida. reddit cā. Qm dñs subuertit eum. k Surge z reuer. ad plium nostrū. sic dicebant illi qui venerant in auxiliū egyptiorū. l A facie gladij columbe. i. exercitus chaldeorum z significat eo q in aliquo eius vexillo erat signū colūbe vt expositores nostri dicūt. in hebreo habet. A facie gladij vinosi. i. inebriati sanguine occisorū. sicut supra eo. cap. vi. Devorabit gladius z inebriabit sanguine eorū. Ratio diuersitatis huius lre est. qz dictio hebraica hic posita equiuoca est ad vinositatē z columbā. vt dictū est. s. xxv.

m Vocate nomen pharaonis. ironice dī hoc. velut flumia mouebūt fluctus eius: z dicet. Ascēdēs opiā trā: pdā cīrate z habitatores eius. Ascēdite eqs r z exultate i curribus: s z pcedāt fortes ethiopie z lybie tenētes scutū: t z libū arripiētes z iacientes sagittas. u Dies aūt ille dñi exercituū dies vltionis: vt sumat vindictā de inimicis suis. x Devorabit gladius et saturabit: y z inebriabit sanguie eorū. Victima eīm dñi exercituū in trā aqlonis: iuxta flumē euphraten. a Ascēde i galaad: b z tolle resinā virgo filia egypti. Frustra multiplicas medicamīa: sanitas nō erit tibi. c Audierūt gētes ignominiā tuā: d z vlulat⁹ tus repleuit trā. e Quia fortis impegit i fortē: z ābo piter cōciderūt. f Verbū qđ locut⁹ ē dñs ad hieremiā pphām sup eo qđ ventur⁹ esset nabuch. rex babylonis z percussurus trā egypti g Annūciate egypto: z auditū facite i magdalo z resonat in mēphis z in taphnis dicite. h Sta z ppara te: qz devorabit gladius eas q p circuitū tuū sunt. i Quare pputruit fortis tus. k Non steterit: qm dñs subuertit eū. l Multiplicauit ruētes cecidit qz vir ad primū suū Et dicēt. k Surge: z fuertamur ad pplm nrm z ad trā nativitatis nre. l a facie gladij colūbe m Vocate nomē pharaonis regis egypti n tumultum adduxit tps: vino ego inqt rex: dñs exercituū nomē eius: o qm sicut thabor in mōtib z sicut carmelus i mari veniet. p Vasa trāsmigratōis fac tibi habitatrix filia egypti: qz mephis i solitudie erit: z deseret z inhabitabit erit. q Vitula elegans atz formosa egypt⁹ r stimulator ab aquilone veniet ei. s Mercenarij qz ei⁹ q vsi sūt i medio ei⁹ t qi vituli saginati v versi sūt z fugerūt sil: nec stare potuerūt qz dies interfectōnis eorū venit sup eos tps visitatōis eorū. x Vox eius qsi y eris sonabit: qm cū exercitu ppabūt: a z cū securibus venient ei. Quasi cedētes lignā succiderūt saltū eius ait dñs: q suputari nō pt b Multiplicati sunt super locustas: et quasi bruchus exaltabit eos. c Confusa est filia egypti: tradita in manu populi aquilonis. d Dixit dñs exercituū deus israel: ecce ego visitabo super amon de alexandria: et pharaonem: et egyptum: et deos eius: et reges eius: pharaonem: et confidentes in eo. e Et dabo eos in manu querentium animas eorum: et in manu nabuchodonosor regis babylonis: et in manu seruorum eius: et post habitabitur sicut diebus antiquis dicit dñs. f Tu autem noli timere serue meus iacob: et ne paueas israel: quia ecce ego saluum faciam te de longe: et semen tuum de terra captiuitatis eorum: et reuertetur iacob et requiescet: et abundabit: et non erit qui exterreat eum. g Tu autem noli timere iacob serue meus dicit dñs: quia tecum ego sum: quia consummationem faciam in cunctis gentibus ad quas eiecerā te illic: te autem non consummabo: sed castigabo te in iudicio: verumtamen innocentem non te faciam. h

n Tumultum adduxit tps. i. tps a deo ꝓstitutū adduxit multitudinē chaldeorū ad te destruendū. in hebreo habet. Vocate idi. s. ad bellum. pharao rex. z est vocatiui casus. Tumultus. scz belli. transit tps statutū. Dicit b Rabi sal. q die statuta debebat egredi rex egypti in campū cōtra regē babylonis sed non fuit ausus exire z sic ad dilationē eius dī hic q tps statutū belli trāsijt

o Sicut thabor in mōtibus ꝛc. i. sicut verum est q thabor est situs in monte carmelus ꝓpe mare sic veniet destructio egypti. ideo subdit

p Vasa transmigrationis facti tibi. i. ꝑpara te ad fugā de terra

Sciendum aūt q scriptura nō loquit hic de carmelo vbi mansit nabal qui est satis longe a mari. sed de carmelo in quo fuit mansio belie qui est ꝓpinquius mari mediterraneo. q Vitula elegās atq formosa egyptus. hoc dī. qz ꝓphis egypti erat petulans z lasciuus. r Stimulator ab aquilone veniet. i. nabuc. qui a pte aquilonis intrauit egyptū. z gladio suo stimulauit eū s Mercenarij qz ei⁹ ꝛc. terra egypti est supra mare mediterraneū. ꝓpter qđ mercatores de extraneis regionibus venientes ibi morabant ad tps.

t Quasi vituli saginati. i. diuitijs pleni.

v Versi sunt z fugerunt. vnusquisqz ad terrā suā ꝓpter guerrā imminentē. ideo subdit.

x Quia dies interfectionis eorū. s. ꝑtum ad remanentes in egypto.

y Vox eius. Hic pñr ponit babyloniorū potētia cū dicit. Vox eius. i. fragor z strepitus exercitus.

z Quasi eris sonabit. i. sicut tuba eris.

a Et cum securibus venient ei ꝛc. q. d. sicut ligna nō ꝑnt resistere securibus cedentiū. sic nec egyptus poterit resistere exercitui babyloniorū. b Multiplicati

sunt sup locustas ꝛc. in hoc designat magna multitudo exercitus babylonis. c Visitabo sup tu. alexãnomẽ ẽ ciuitatis egypti famose. in q̃ erat ꝑs multus ſ signat ꝺ q tumultũ. in hebr. tñ ꝺr. Sup tumultũ mino. sic em̃ vocabat illa ciuitas tpe hieremie. s postea q magnũ tps alexander magn⁹ egyptũ sibi subiecit ꝛ illã ciuitatẽ in ptẽ destructã reedificauit ꝛ ãpliauit ꝛ suo noie denoiauit. ꝑter qꝺ trãslator q̃ fuit p⁹ tps alexãdri trãstulit nomẽ vltimũ qꝺ erat ꝛ est famosũ. d Et sup deos eius. i. sup idola argentea ꝛ aurea q̃ rapuerũt chaldei. e Et sup reges eius. qz ꝑes regni erãt sub rege egypti.

f Et sup eos q̃ ꝓfugiũt in eo. q̃ venerãt ad ei⁹ auxiliũ spantes abeo auxiliari i casu consimili.

g Et post ꝺ. ꝺ ꝓfr ponit regni egypti repatio. qz ꝛ tũc nabuc. egyptũ vastauerit. ꝛ nomen regni iude abstulerit. tñ postea fuit ab egyptijs bitata. s. post finẽ. xl. annoꝝ ꝓm q ꝺr Ezech. xxix. fuerunt etiã ibi postea ꝛges magni ꝛ potẽtes. vt ꝓz in libris Dan. ꝛ Mach. ꝛ hoc est qꝺ ꝺr. Et post hec habitabit ꝛc. ꝛ ꝓz lra. b Et tu. Hic ꝓfr describit ꝓsolatio iudeorũ quibus ꝓmittit reuersio a captiuitate baby. cũ ꝺr. Et tu ne timeas serue meus iacob. cuius cã subdit. i Quia ecce ego saluũ te faciã. ꝛ ꝺr hoc de iustis illi⁹ ꝓpli. qz impij fuerit deleti. cetera patẽt vsq; ibi. k Te vo nõ ꝓsumam totaliter delendo. l Gz castigabo te in iudicio. penis tpalib⁹ ꝓm ordinẽ iusticie mee. te affligẽdo. m Nec q̃ innocẽti pcã tibi. q. d. qz nõ es innocẽs ꝓm veritatẽ vel sic ne iudices te innocentẽ si tibi parcerẽ.

In ca. xlvj. vbi ꝺr in postil. Et ammon ꝛ moabite.

Additio. j.

Deistis cõsanguinitatibus tã antiquis seu bñficijs tã longo tpe añ receptis q̃ postillator alleget nõ fit mẽtio in hoc loco nec in alijs silibus qz talia nõ ꝓsueuerit in mẽoriã reduci nisi apud eos q̃ scripturã sacrã recipiũt. vñ natões hic exp̃sse repbenduñt ꝓpter vicinitatẽ. vel saltẽ humanitatẽ. qz ꝓm legem nature hõ non ꝺz alterũ ledere ꝛc.

In eodẽ ca. vbi ꝺr in postilla. Et tolle resinam.

Additio. ij.

Ubi nos habemus. resinã. in hebreo habeꝫ tori qꝺ signat tyriacam. put dictum fuit supra in additione sup ca. viij.

In eo. ca. vbi ꝺr in postil. A facie gladij columbe.

Additio. iij.

In hebreo in hoc loco ꝓprie ꝺr. A facie gladij columbe ꝛc. nõ adit. A facie gladij vinosi. q̃liter antẽ intelligat gladius columbe vide supra ca. xxv. in additione vltima.

a Quod factũ est. hic ꝓfr hieremias ꝓphetizat ꝓtra philisteos. ꝛ primo ponit huius reuelationis tpus. cũ ꝺr. q̃ factuz est verbum dñi ꝛc. anteqũ pcuteret pharao gazã et vt dicit ꝛa. sal. hoc fuit tpus quo nabuc. obsidebat birlm. vt dictũ est supra. xxxix. ꝛ ab illa obsessione discesserunt chaldei. vt obuiarent egyptijs venientibus in auxiliũ iudeorũ quoꝝ occursum timẽs rex egypti spoliauit gazam q̃ est ciuitas in extremitate terre philistinorum versus egyptum. vt ꝓz in descriptiõe illius terre. ꝛ reuersus est in terrã suam. Consequenter ponit vastatio philistinoꝝ ꝙ regem babylonis. cum ꝺr.

Quod factũ ẽ xlvij. verbũ dñi ad hieremiã ꝓphaz ꝙ palestinos: anteqũ percuteret pharao gazam. Hec ꝺr dñs. b Ecce aq̃ ascẽdẽt ab aq̃lone: ꝛ erũt q̃ torrẽs inũdãs: ꝛ opient terraz ꝛ plenitudinẽ ei⁹: vrbẽ ꝛ habitatores ei⁹. c Clamabunt hoies ꝛ vlulabũt oẽs hbitatores tre a strepitu põpe armoꝝ ꝛ bellatoꝝ ei⁹ a cõmotiõe q̃drigaꝝ ei⁹: ꝛ multitudie rotaꝝ illi⁹ d Nõ respexerũt pres filios mãibꝰ dissolutis ꝙ aduẽtu ei⁹ i q̃ vastabũt oẽs philistijz e ꝛ dissipabit tyr⁹ ꝛ sydon cũ oĩb reliquis auxilijs suis. f Depopulat⁹ ẽ ei dñs palestios reliq̃as insule capadocie. g Venit caluiciũ sup gazam b cõticuit ascalõ: ꝛ reliq̃e vallis eaꝝ. Usq;quo concideris. k O mucro dñi: vsq;q̃ nõ q̃escес: Ingredere in vaginã tuã refrigerare ꝛ sile m Quõ quiescet cum dijs precepit

b Ecce aque ascendẽt ab aquilone ꝛc. qz a pte aquilonis intrauit exercitus babylonis terrã philistinorũ qui noiat noie aquarũ inundantiũ ad designandũ fortitudinẽ exercitus ꝛ eius impetum sicut Esaie. viij. ꝺr. Adducet dñs sup eos aquas fluminis fortes et multas regẽ assyriorã ꝛc. c Clamabunt hoies et vlulabunt. est em̃ vlulatus sonus cofusus ꝓcedẽs ex magno timore ꝛ anxietate. d Non respexerũt pres filios ad adiuuandũ eos ex impotentia. e Et dissipabit tyrus ꝛ sydon. iste ciuitates erant ꝓfederate philisteis. ꝛ ideo dissipate fuerũt cum eis. f Reliquias insule capadocie. capadoces ꝛ philistei exierunt de eadẽ gente. ꝓm q ꝺr Gen. x. de quibus egressi sunt philistijm ꝛ capturim. i. capadoces. vñ hic ꝺr in hebr. Insule capbtur et ꝓpter ꝓpinquitatẽ dictã in auxiliũ philistinorũ venerũt et cum eis pierunt. g Venit caluiciũ sup gazã. qz em̃ fuisset primo spoliata ꝙ regẽ egypti vt dictũ est. postea fuit amplius destructa ꝙ regez babylonis. b Conticuit ascalon. i. ꝑs ascalonis. nõ potes resistere. i Usq;q̃ cõcideris. hic est finis versus. ꝛ refert ad terrã philistinorum. ꝛ qꝺ sequit. k O mucro dñi. dirigit ad gladiuz regis babylonis qui ꝺr mucro dñi. eo q erat executor diuine iusticie. vt frequenter dictũ est. s. l Usq;q̃ nõ quiesces ꝛc. ꝛ sic dicebãt philistei ꝛ regiones ille gladio babylonis afflicte. et rñdet ꝓpheta. m Quõ quiescet cum dijs ꝓceperit ei ꝛc. q. d. tales occisiones ꝛ victorias nõ facit virtute ꝓpria. sed diuina. ꝛ silr cessabit ab occisionibus et victorijs q̃ ꝓm ordinẽ diuine iusticie puniet ꝛ ipse.

Capm.xlviij.

Ad moab. Hic in tercio loco ꝓbetizat cōtra moabitas ⁊ diuidit in duas ptes. qz primo ponit afflictio moabitarum ab assyrijs. scdo a chaldeis: ibi. Hec dicit dñs. Et hoc mō ꝓcedit esaias ꝓba cōtra eos ꝓbetizādo. xv. c. et sextodecimo ca. ⁊ in pluribus vtit ibi verbis hic positis ex q̄ magis apparet esaiā ⁊ hieremiā eodē spū ꝓbetasse. Primū diuidit in tres. qz primo ponit moabitarū vastatio. scdo vastatōnis ratio: ibi. Pro eo em̄. tercio ꝓbe cōpassio: ibi. Ideo super moab eiulabo. circa primū notandū plures ciuitates terre moab p quas intelligit ꝓphus ibi habitans eo mō loquēdi quo dz aliqua ciuitas affligi vel vastari q̄n ꝓphs ciuitatis affligit vel vastat. Dicit igit.

b Ue sup nabo. nomē est ciuitatis notabilis in terra moab.

c Cōfusa est fortis. i. cariathiarim q̄ erat valde fortis ciuitas inter alias

d Cōtra esebon cogi. malū. s. chaldei dicētes adinuicem. Venite dispdamus eam ⁊c.

e Sequet te gladius. q̄tū ad fugientes ex te.

f Clor clamoris de oronaim. i. de tali loco egrediens a morientibus ⁊ fugiētibus.

g Per ascensum em̄ luith ⁊c. nomen est mōtis in moab ad quē multi flentes refugerūt.

b Hostes vlulatū cōtritōis audierūt. s. chaldei alonge ꝓceperūt clamorē fugientiū

i Et eritis q̄si myrice in deserto. i. steriles ab oi bono. in hebreo sic bī. Eritis q̄si vastitas in deserto.

k Pro eo em̄. Hic pñr ponit dicte vastatiōis rō. q̄ est duplex. vna ex eius vastu: alia ex dei ꝓtemptu. scda ibi. Abscisum est. Prima adhuc duplex. prima qz nimis cōfidebant in fortalitijs suis ⁊ abundabant diuitijs. scda qz habebāt plēs viros bellatores natiuos de terra moab. ꝓpter qđ nimis supbierāt ⁊ iustū erat q̄ punirent. ergo primo ponit primū. scdo scdm ibi. Quo dicitis. Circa primū dz.

k Pro eo em̄ q̄ bz. fi. in mu. tuis ⁊c. reputādo eas inexpugnabiles.

k Et in thesa. tuis estimādo q̄ inde posses bellatores ꝓducere ad resistendū oi boi.

l Tu q̄z capieris. qz nulla ptās humana valet cōtra iudiciū dei.

m Et ibit chamos. idolū erat moabitarum.

n In trāsmigratione. qz chaldei portauerūt ipm ad terrā suā ꝓpter materie ꝓciositatē.

o Et veniet pdo. i. exercit⁹ chaldeorū.

p Et pibunt valles ⁊c. i. habitātes inualles ⁊ cāpestribus.

q Date florē moab ⁊c. i. dicite eū similem flori cuius pulcritudo marcescit ⁊ deficit subito. translatio chaldaica habet sic. Date coronā moab. quia nulla saluabit⁹ ⁊ pibūt valles ⁊ dissipabunt cāpestria qm̄ dixit dñs.

q Date florem moab: qz flores egredient: ⁊ ciuates eius de pte erūt ⁊ inbīta biles.

r Maledict⁹ q̄ facit op⁹ dñi fraudulent: ⁊ maledict⁹ q̄ phibet gladiū suū a sāguine.

s Fertilis fuit moab ab adolescētia sua ⁊ requieuit i fecibꝫ suis

t Nec trāsfusus ē de vase i vas: ⁊ in trāsmigratōz nō abijt.

v Iccirco pmansit gustus eius ⁊ odor eius nō ē imutat⁹.

c Propterea ecce dies veniūt dic dñs ⁊ mittā ei ordīatores ⁊ stratores lagūculaz ⁊ sternēt eū: ⁊ vasa eius exhauriēt

f Et ꝓfūdet moab a chāos

g sicut ꝓfusa ē domus isrl a bethel i q̄ hēbat fiduciā quō dicitis: fortes sum⁹ ⁊ viri robusti ad pliādū:

i Vastata est moab ⁊ ciuitates illi⁹ succēderūt ⁊ electi iuuenes eius descenderūt:

k Hec est trāsfusus ⁊c. loquit de eo sm̄ metaphoram vini qđ nō est trāsfusuz de vno vase ad aliud eo q̄ non fuerat translatus de terra sua ad aliam per captiuitatem.

v Iccirco pmansit gustus eius. i. sapor eius.

z In eo. p qđ designat appetit⁹ eius ⁊ inclinatio ad vicia quibus diuitie ꝓstant fomētum. ad Thimo. vj. Qui volunt diuites fieri incidūt in laqueū ⁊ tentatōnes dyaboli. ⁊ in desideria mala ⁊ nociua ⁊c.

a Et odor eius. i. fama.

b Non est immutatus. ab antiq̄ em̄ erāt diffamati de vicijs carnalibus.

c Propterea ecce dies veniūt de ꝓximo.

d Et mittā ei ordinatores ⁊ stratores lagunculaz ⁊ sternēt eū. hebraica planior est q̄ est talis. Mittā euacuatores et euacuabūt eum. isti fuerūt assyrij qui euacuauerūt eū diuitijs.

e Et lagunculas eorū collident. i. boies possessores diuitiarū vel loca vbi diuitie ꝓseruabant. hec oia destruxerūt assyrij.

f Et ꝓfundet moab a chamos. i. ꝓpter cultū idoli chamos.

g Sicut ꝓfusa est domus isrl a bethel. i. ꝓpter cultū vituli aurei in bethel. sm̄ q̄ bī. iij. Re. xij.

b Quō dicitis. Hic ponit scda rō destructōnis moab q̄ est iactantia de fortitudine bellatorū suoruz. cum dr Quō dicitis fortes sumus ⁊c. q. d. p effectū apparebit ꝓtrariū. ō subdit.

i Vastata est moab ⁊ ciuitates illi⁹ succēderūt. s. aduersarij.

k Et electi iuuenes eius. s. moab.

l Descēderūt. a superbia sua.

l In occasiōe. a

suis aduersarijs. m Consolamini eū.irronice loquit̄ ꝓpter qđ subdit̄. n Dicite. Quō ꝓfracta est virga fortis.i.ptās moab. o Baculus gloriosus. id'est sceptrū regni eius supbū. p Descēde de gloria in ꝓfusionē. q Sede in siti.i.in penuria que subsisti ex nimia abundantia.

r Habitatio filie dibon. nomē est ciuitatis famose.

s In via sta &c.loquit̄ de populo moab per modum bois in pauore & angustia existentis.q̄ ꝓspicit hinc & inde ad videndum si veniat aliquis vñ possit aliq̄d cōsolabile audire. frequēter tñ audit contrariū et sic fuit in ꝓposito.iō sequit̄.

t Confusus ē moab &c. rñsio interrogati.

v Ululate et clama. &c. vt oēs ꝓparēt se ad fugā. eo q̄ ciuitates fortes fūt destructe. & noiantur iudea & ꝓz.

x Absciſum ē hic ponit̄ ratō destructiōis moab q̄ accipit̄ ex eius contēptu & infidelitate cuz subdit̄.

y Absciſum ē cornu moab .i. supbia eius est directa.

z Et brachiuz eius cōtritū ē.i. fortitudo eius ē contrita.

vt veniat & malū e⁹ velocit̄ accurrz nimis. m Cōsolami eū oēs q̄ estis in circuitu e⁹ & vniuersi q̄ scitis nomē ei⁹ n dicite. Quō ꝓfracta ē virga fortis: o baculus gloriosus: p descēde de gl'ia: q & sede in siti r habitatio filie dibō: qm̄ vastator moab ascēdet ad te: dissipabit munitōes tuas s In via sta: et ꝓspice habitatio aroer. Interroga fugientē & ei q̄ euasit: dic q̄d accidit t Cōfusus ē moab qm̄ victus ē. v Ululate & clamate ānūciate ī arnon: qm̄ vastata ē moab: & iudicium venit ad trā cāpestrē sup elon et sup iasa & sup mephat & sup dibon & sup nabo & sup domū diblathaim & sup cariathaim & sup bethgamul & super bethmaon & sup carioth et sup bosra: & sup oēs ciuitates trē moab q̄ longe & ꝓpe sūt. x Absciſū est cornu moab & brachiū e⁹ ꝓtritū ē ait dñs. z Inebriate eū qm̄ cōtra dñm erectus ē a & allidet b manuz moab c in vomitu suo: o & erit ī derisū etiā ipse. Fuit enī in derisū tibi isrl: q̄si inter fures repsisti sermones eius. d Propter verba q̄ tua q̄ adūsū illū locut⁹ es: f captiuus duceris. g Relinq̄te ciuitates b & habitate ī petra i habitatores moab: k & estote q̄si colūba nidificās in sūmo ore foraminis. Iudiuim⁹ supbiaz moab supbus ē valō. l Sublimitatē ei⁹ l & arrogātiā: m et supbiā n & altitudinē cordis ei⁹ ego scio ait dñs. o Jactātia ei⁹ eo q̄ nō sit iuxta eaz virtus ei⁹: nec iuxta qđ poterat conata sic facē p Jō sup moab ululabo: & ad moab vniuersaz clamabo: q ad viros muri fictil' lamētātes. r De planctu iazer plorabo tibi vinea sabama s Propagines tue t trāsierūt mare: vsq̄z ad mare iazer puenerūt. Sup messē tuā & vindemiā tuā p̄ dw irruit. Ablata est letitia v & exultatio de carmelo & de trā moab: & vinū de torcularibus sustuli. x Nequaq̄z calcatorvue solitū celeuma cantabit. y De clamore esebon vsq̄z eleale & iasa dedērt vocem suā: a segor vsq̄z ad oronaim a vitulā ꝓsternātē b aq̄ ꝯo nemrim pessime erunt. c Et auferā de moab ait dñs

tus. Alij aūt exponunt aliter cum dr. b Habitare īt petra..i.in rupibus altis. i Habitatores moab. qui solebatis habitare in ciuitatibus delicatis. k Et estō te q̄si colūba nidifi.in sum. &c.i.in altiori loco rupis. vbi boices armati non p̄nt ascēdere & vos sequi. q. d. nō potestis aliter euadere ꝓpter qđ reuertit̄ scriptura ad increpandū supbiā mō ab cum dr. Audiuimus supbiā &c.

l Sublimitatem eius.in statu.

l Et arrogā.in affatu.

m Et supbiaz in effectu.

n Et altitudinez cordis.in cogitatu

o Jactātia eius &c.in bebr.babek. Ira eius iniusta & fortitudo ei⁹ nō sic fecitqđ sic exponit Ra.sa. Ira eius.i. odium ꝑ ꝓplm isrl Iniusta q̄ magis debuit ꝓplm isrl diligere tanq̄z grat⁹ de bñficijs q̄ fecit abrahā erga lotb patrem ipsius moab quē captus ab hostib⁹ eripuit Genes.xiiij. & de subuersione sodome suis p̄cibusliberauit Genesis.xix.

p Jdeo. Hic posuit ꝓpter cōpassio hieremie q̄ moabitis cōpatiebat eo q̄ videbat in spū xp̄m descensurum de ruth moabitide ꝑ qua genuit booz obeth & obeth yesse patrem dauid sicut dictū fuit plenius Esaie .xv. et boc est qđ dicit.

z Inebriate eum.i.calice ire dñi: istud tñ in aliquibus libris ponit̄ in textu. & boc fuit ꝓ ignorantiā scriptorum qui banc glosaz interlineare textui interseruerūt. sicut & in multis alijs locis scripture. a Qm̄ contra dñm erectus est. ꝓ superbia cū cōtemnēdo. a Allidet. s. dñs.

b Manū moab. i. ptātē eius. c In vomitu suo in boc ꝓsequit̄ metaphorā bois inebriati. q̄ reūcit ea q̄ habz interius. sic ex dei iustitia moab fuit diuitijs & virtute vacuatus. d Et erit in derisum etiam ipse cuius cā subdit̄. fuit enī in derisuz tibi isrl. qñ captiuatus fuit a rege salmanasar. sm illud Esaie. xxxiij. Ve qui spernis nōne & ipse spemeris? e Propter verba ergo tua. ꝓptibilia cōtra isrl. f Captiuus duceris. sicut & ipse. iō subdit̄. g Relinquite ciui. et estote sicut colum. nidifi. in sum. ore fora. qđ exponēs Ra. sa. dicit q̄ in ripis fluuiorū ex cauatiōe aque fiūt foramina. et qñ fluuij multū decrescūt sunt satis alta ab aqua. & ibi nidificant columbe. sed qñ crescit fluuius intrat aqua & aufert nidū secū. sic ꝓpls moab ꝓ inundantiā exercitus assyriorū de terra sua fuit transla

p Jdeo sup moab ululabo. i. flebiliter clamabo.

q Ad viros muri fictilis. i. ad moabitas habitātes ciuitates edificatas et clausas de lateribus coctis. r De planctu iazer &c. nomē est loci vbi ē vinea ꝑ abundātia.

s Propagines tue. i. viri tui fortes quos sic vocat existimans ibi abūdātibus. t Trāsierūt mare. in captiuitatem ducti. v Et exultatio de carmelo. nomen est loci in moab alius a carmelo q̄ ē in iudea. x Nequaq̄z &c. celeuma cantabit. est aūt celeuma canticū vindemiatoꝝ qñ abundāt in vino. & ꝓ boc intelligit̄ destructio vineaꝝ & captiuatio boum. y De clamore esebon &c. nomen est ciuitatis populose. ꝓpter qđ clamor ꝓpli in eius destructione longe fuit diffusus. z Et a segor vsq̄z ad oronaim. qui est locus in ꝓfundo moab. a Vitulā ꝓsternātem. boc dr eo q̄ segor fuit subuersa cū sodoma. Sciēdū tñ q̄ segor nō erat in terra moab. ß in extremitate iudee versus terrā moab. b Aque nemrim pessime erunt. ꝓpter multitudinē sanguinis humani ibi currentis.

c Et auferam &c. offerentē in excelsis. ibi enī idola colebant. a Propterea cor meū ad moab. ꝓ cōpassionē

b Quasi tybia eris resonabit. alte clamãdo. et resumit hic ꝓpheta modũ sue ꝓpassionis. sicut solet fieri in carminibus lugubribus. vbi principiũ in ꝓsequẽdo resumit.
c Quia plus fecit q̃ potuit. i. attẽtauit aliqua mala q̃ ꝓficere non potuit. qz tñ sibi est imputandũ ac si feciſſet. ideo subdit.
d Iccirco pierit. moabite. e Dẽ eñ caput caluicij ꝛc. illi eñ q̃ antiq̃tus ducebant captiui radebant q̃ tum ad capillos ꝛ barbã. Sm q̃ dicit Deu. xxvij. De captiuitate nudati inimicorũ capitis f In cun. manibus colliga. ꝛc. capti eñ in bello ducunt colligati. ꝛ cilicio seu sacco induti. subtractis eis vestibus p̃ciosis. cetera patẽt in hꝝ.
g Hec dicit. hic ꝓphet ponit destructio moabitarũ p regẽ babylonis. q̃ fuit magno tpe pdictã. ió dr.
h Ecce q̃si aquila volabit. qz exercitus babylõis velociter ꝛ sine impedimẽto ꝛ moab venit. i Et extendet alas suas. i. acies q̃ ordinate vocant ale. k Et erit cor ꝛc. sicut cor mulie. pturiẽ. i. val de timidũ ꝛ antiũ. l Et cessabit moab eẽ ppl's. q. d. ita pauci remanebũt. q̃ dici ꝓplus nõ poterit. m Qm̃ ꝺ dñm locutus est ex superbia eñ ꝓcedit blaspbemia.
n Pauor ꝛ fouea ꝛc. i. tot pericula ꝛ ex diuersis ꝓtibus occurrent moabitis q̃ si euadẽt aliqua capient in alijs.
o Adducã ꝛc. visitatõis eorũ. i. punitõis peccatorũ suorum. p In vmbra esebõ. ste. de la. fugientes. esebon eñ erat ciuitas fortis. ꝓpter qđ multi ne caperẽt a chaldeis cõfugerunt ad eam. vt ibi q̃ in vmbra ꝓtegerent. ꝓpter qđ nabuc. iratus. illã succẽdit. ꝛ sihr seon. ad quã sihr aliqui fugerant ꝓpter eius fortitudinẽ. q Et deuorauit ptem moab. i. magnã ptem ꝓpli refugientis ibi.
r Et verticẽ. i. ciuitatẽ regni capitaneã. s Filiorũ tumult⁹. sic noiabat eo q̃ erat ibi ꝓplus multus. t De risti popule chamos. sic noiat ab idolo qđ colebat.
v Et ꝓuertã captiuitatẽ moab ꝛc. hoc addit in fine ad oñendũ q̃ ꝓplus moab repararet futuris ꝓtibus. ꝛ subdit cõclusio huius capli. x Hucusq̃ iudicia moab. i. illa q̃ ventura sunt sup eam ex ordinatõe diuine iusticie.

Caplm. xlix.

a De filios ammon. Dicit hꝝto loco ponit ꝓphetia cõtra ammonitas ꝛ alias q̃tuor gẽtes. ꝛ iõ diuidit istud ca. in quinq̃ ptes q̃ patebũt ꝓsequẽdo. In prima aũt pte ponit ꝓpheta ꝓtra ammonitas. qui debuerunt diligere ꝛ iuuare ꝓplm isrl. ꝓpter bñficia que fecit abrã lotb patri eorũ. vt dictum est ca. ꝓceden. ꝛ ipi magis nocuerunt eis nõ solũ gaudendo de eorũ infortunijs ſ etiã terrã eorũ in pte occupando. ꝓpter qđ dr hic. a Ad filios ammon. et est verbũ dñi ad aduersarios eorum. diuinã iusticiã exeqñtes.
b Nunq̃d nõ filij sunt isrl ꝛc. q. d. immo. ideo subdit.
c Cur igit ꝛc. melchõ. i. rex eorũ. ſ. ammonitarũ. melchon eñ interpretat rex eorũ. ꝛ aliqñ accipit ꝓ idolo ammonitaꝝ aliqñ ꝓ rege ipoꝝ d Gad. i. hereditatẽ gad. accipit enim tribus gad hereditatẽ vltra iordanez ꝓpe ammonitas ꝓpter qđ ammonite illã occupauerunt violẽter et iniuste. iõ seq̃tur pena cuz dr.
e Ideo ecce dies veniunt in brevi.
f Et audi. fa. sup rabbach. ciuitas erat metropolis i regno ammon.

offerẽtẽ i excelsis ꝛ sacrificãtẽ dijs ei⁹. a Propterea cor meũ ad moab⁹ q̃i tibia eris resonabit: ꝛ cor meũ ad viros muri fictilis dabit soni tũ tibiarũ: c qz plus fecit q̃ potuit: b iccirco pierit. c Dẽ eñ caput caluicij: ꝛ oĩs barba rasa erit. f In cũctis manibꝫ colligatio: ꝛ sup oẽ dorsũ caluicij. Et sup oĩa tecta moab ꝛ i plateis ei⁹ oĩs plãctus qm̃ ꝓtriui moab sicut vas inutile ait dñs. Quõ victa est et vlulauerũt? Quõ dorsum vertit cerui cẽ moab ꝛ cõfusus est. Eritq̃ moab in derisum: et in exemplũ oĩbꝫ in circuitu suo. g Hec dicit dñs b Ecce q̃si aq̃la volabit: ꝛ extendet alas suas ad moab. Capta ẽ carioth: ꝛ munitõnes ꝓphẽse sũt. k Et erit cor fortiũ moab i die illa sicut cor mulieris ꝑturiẽtis. l Et cessabit moab eẽ ppl's: m qm̃ ꝺ dñm gl'iatus ẽ. n Pauor ꝛ fouea ꝛ laq̃us sup te habitator moab ait dñs. Qui fugerit a facie pauoris cadet in foueã: ꝛ q̃ ascenderit de fouea capiet laq̃o. o Adducã enim sup moab ãnũ visitatõis eorũ ait dñs p In vmbra esebon steterũt de laq̃o fugiẽtes: qz ignis egressus est de esebon: ꝛ flama de medio seon: q ꝛ deuorauit ptem moab ꝛ verticem filiorũ tumult⁹. Ve tibi moab. t Deristi ꝓple chamos: qz ꝓphẽ si sunt filij tui ꝛ filie tue i captiuitatẽ⁹ Et q̃erã captiuitatẽ moab in nouissimis diebꝫ ait dñs. x Hucusq̃ iudica moab. Ca. xlix.

a De filios ãmõ. Hec dicit dñs. b Nunq̃d nõ filij sũt isrl: aut heres nõ ẽ ei. c Cur igit hereditate possedit melchõ⁹ gad: ꝛ ppls e⁹ i vrbibꝫ ei⁹ hitauit. d Iõ ecce dies venit̃ in te: dicit dñs f ꝛ audituꝝ faciã sup rabbach filioꝝ ammõ g fremitũ plij. h Et erit i tumultũ dissipata i filieq̃ ei⁹ igni k succẽdẽt: ꝛ possidebit isrl possessores suos ait dñs. l Ulula esebõ qm̃ vastata ẽ hai. Clamate filie rabba accingite vos cilicijs. Plangite ꝛ m circuite p sepes: n qm̃ melchon i trãsmigrationẽ ducet: sacerdotes eius ꝛ principes ei⁹ sil'. o Quid gloriaris in vallibꝫ p Defluxit vallis tua q filia de licata: r quem cõfidebas in thesauris tuis: s ꝛ dicebas. t Quis veniet ad me: Ecce ego inducam super te terrorem ait dñs deus exercituũ

g Fremitũ ꝓplij. quẽ sustinere non poterit. iõ seq̃it. h Et erit in tu. dissipata. sic eñ est in hebr. alicq̃ libri bñt tumultũ ꝛ male. i Filieq̃ ei⁹. i. ciuitates ꝛ ville sub ea existẽtes. k Igni suc. ꝛ possi. isrl possef. suos. hoc fuit impletũ tpe machabeoꝝ q̃ aliqs de ãmonitis sibi subiecerẽt. l Ulula esebon ꝛc. hai. nomẽ ẽ cuiusdã fortalicij ꝓpinq̃ ciuitati esebõ. iõ ex destructõne ei⁹ imminebat destructio esebon. m Circu. p sepes. tãq̃ vagabũde ꝛ fugitiue. n Qm̃ melchon in trans. ducet. erat eñ idolũ de materia p̃ciosa ꝓpter qđ fuit asportatũ ab aduersarijs. o Quid glo. in valli. in terra eñ illa erat valles fertiles i bonis de q̃bus gl'iabant. ſ h excludit eũ subdit. p Defluxit val. tua. i. a bõis suis ẽ euacuata. q Filia deli. i. gẽs ãmonitaꝝ delitijs carnalib⁹ intenta. r Que confide. de thesau. tuis. tam de naturalibus. sicut sunt ꝓgregatio bladi ꝛ vini ꝛ olei. q̃

de artificialibus. sicut sunt cōgregatio pecunie auri ⁊ argenti. s ¶ Et dice. p̄ supbia. t ¶ Quis veniet ad me. i. nullus audebit me inuadere. s̄ cōtrariū inducit̄ cū dr̄. Ecce ego inducā sup te terrorē ⁊c̄. v ¶ Dispgemini singuli a cōspectu vr̄o. ita q̄ nullus videat alium decetero.

x ¶ Et post h̄ reuerti faciā ⁊c̄. h̄ dr̄ ad aliquā ammonitarū cōsolatō ez. respectu tn̄ futuri tp̄is.

y ¶ Ad idumeā. Hec est scd̄a ps in q̄ ponit̄ ꝓbetia ꝯ idumeos q̄ debuerūt filios isrl̄ diligere. eo q̄ descēderūt ab esau israelis fratre. ⁊ ipsi ecōtrario oderunt eos. ꝓpt̄ qd̄ dn̄s eos infatuauit vt nescirēt inuenire ꝯsiliū cōtra imminens piculum ⁊ hoc est qd̄ dicit̄.

z ¶ Nunq̄d nō vltra ē sapia in themā. q. d. non ⁊ tn̄ i illa ciuitate vigebat studium sapie. ⁊ q̄r deficiēte ꝯsilio cōtra piculū nō restat nisi fuga. iō subditur. Fugite ⁊c̄.

a ¶ Descendite in voraginem. i. in abyssuz malorū. Vel ad lr̄am In voraginē. i. in loca subterranea vos abscondendo.

b ¶ Si vindemiatores ⁊c̄. q. d. si vindemiatores vel fures introissent ad te aliq̄d tibi reliquissent s̄ hostes tui ita scrutabunt̄ oia occulta tua q̄ nihil remanebit ibi nec etiā hoies. ideo subdit̄. Vastatū est semen eius ⁊c̄. c ¶ Relinque pupillos tuos. qn̄ em̄ viri occidunt̄ seu in captiuitatem ducunt̄ paruuli ⁊ mulieres relinquunt̄ s̄m modū bellandi rōnabilē. vn̄ in hystoria sancti siluestri dr̄ q̄ hoc erat statutū in bellis romanorū vt quicūq; occidisset infantē capitali sn̄ia puniret̄. p̄ hoc q̄ dr̄. Relinque pupillos ⁊c̄. dat̄ intelligi q̄ oēs viri sint occidēdi vel captiuādi. ita q̄ solū remaneāt mulieres ⁊ puuli.

d ¶ Et ego fa. eos vi. ꝓpriū ē ei ipsius dei innocētibus in necessitatis tp̄e puidere. ⁊ subdit̄ rō talis punitionis. cum dr̄. e ¶ Ecce quibus nō erat iudiciū vt biberent calicē. i. nō meruerāt mortis seu captiuitatis penam. sicut hieremias innocēs fuit incarceratus ⁊ baruch cū ipso ad mortē quesitus. vt dictū est. s̄. xxxvj.

f ¶ Et tu q̄si inno. relinq̄. cū tn̄ multa iniq̄ feceris. cetera patent vsq; ibi. g ¶ In maledictionē erit bosra. i. exemplū maledictiōis. vt cū aliquis maledicet alicui ciuitati dicet. Sic fiet de ea sicut de bosra. dicit autez hic Ra. sa. q̄ bosra est ciuitas in moab. s̄ ponit̄ hic in punitione idumee. q̄r de ea fuit natus vnus edom rex. s̄m q̄ dr̄ Gen̄. xxxvj. Et regnauit ꝓ eo iacob de bosra. pōt tn̄ dici q̄ est alia ciuitas idumee eiusdē tn̄ nois. in diuersis em̄ terris sunt ciuitates eiusdē nois.

ab oīb q̄ sūt in circuitu tuo [v] ⁊ dispgemī singuli a cōspectu vr̄o: nec erit q̄ cōgreget fugientes. [f] Et post h̄ reuerti faciā fugiētes ⁊ captiuos filioꝝ ammon ait dn̄s. [y] Ad idumeā. Hec dicit dn̄s exercituū. [z] Nunq̄d nō vltra est sapīa in theman: Perijt cōsiliū a filijs. Inutilis facta ē sapīa eoꝝ. Fugite ⁊ terga vertite: [a] descēdite in voraginē hītatores dedā: qm̄ ꝑditionē esau adduxit sup euz tp̄s visitatōis eius. [b] Si vindemiatores ei⁹ venissēt sup te: non reliq̄ssent racemū si fures in nocte rapuissēt qd̄ sufficeret sibi. Ego v̄o discooꝑui esau: r̄uelaui abscōdita ei⁹ ⁊ celari n̄ poterit: vastatū ē semen ei⁹: ⁊ frēs ei⁹ ⁊ vicini ei⁹ ⁊ nō erit. [c] Relinq̄ pupillos tuos [d] ⁊ ego faciaz eos viuere: ⁊ vidue tue ī me spabūt. q̄r h̄ dicit dn̄s. [e] Ecce quib nō erat iudiciū vt biberēt calicē: bibentes bibent: [f] ⁊ tu q̄si innocēs relinqueris. Non eris innocēs: s̄ bibēs bibes. Quia ꝑ memetip̄m iuraui: dicit dn̄s: q̄ in solitudinē ⁊ in obprobriū ⁊ in desertū [g] ⁊ in maledictionē erit bosra: ⁊ oēs ciuitates ei⁹ erūt ī solitudīes sempit̄nas. [h] Auditū audiui a dn̄o: [i] ⁊ legat⁹ ad gētes miss⁹ sū. Cōgregamī ⁊ venite ꝯ eā: ⁊ cōsurgam⁹ in p̄liū [k] Ecce eī ꝑuulū dedi te ī gētib: [l] ꝯtēptibilē inter hoīes [m] Arrogātia tua decepit te ⁊ supbia cordis tui: [n] q̄ habitas ī cauernis petre: [o] ⁊ app̄hendere niteris altitudinē collis. Cum exaltaueris q̄i aq̄la nidū tuū: īde detrahā te dic̄ dn̄s. Et erit idumea deserta. Oīs q̄ trāsibit ꝑ eā stupebit ⁊ sibilabit sup oēs plagas ei⁹: sicut subuersa ē sodoma ⁊ gomorra ⁊ vicine ei⁹ ait dn̄s. Nō hītabit ibi vir: ⁊ nō incolet eam filius hoīs. [p] Ecce q̄si leo ascēdet [q] de supbia iordanis [r] ad pulcritudinē robustā q̄r subito currere faciā euz ad illā. [s] Et q̄s erit electus [t] quē preponā ei: [v] quis em̄ sil̄is mei. Et q̄s sustinebit me: [x] ⁊ q̄s ē iste pastor [y] q̄ resistat vultui meo. Propterea audite ꝯsiliū dn̄i qd̄ inijt de edō: ⁊ cogitatōes ei⁹ q̄s cogitauit de hītatorib themā. [z] Si n̄ diecerīt eos [a] ꝑuuli gregis nisi [b] dissipauerint cū eis hītaculū eoꝝ [c] A voce ruine eoꝝ

b Audi. au. a dn̄o verbū est hieremie

i ¶ Et lega. ad gen. mis. sum. denunciādo ex pte dei. vt veniant ad destructōnem idumee. ideo subdit̄.

k ¶ Ecce em̄ ꝑuulum dedi te in gentibus qui solebas esse maximus.

l ¶ Contēptibilē. q̄ eras honoratus cuius cā subdit̄.

m ¶ Arrogātia tua decepit te. q̄r excecat intellectū.

n ¶ Quia ha. in cauer. petre. i. in locis inaccessibilibus et inexpugnabilibus

o ¶ Et app̄hen. nite. alti. coll̄. i. indebiti tibi honoris. s̄ magis deijcieris. iō subdit̄. Cum exaltaueris ⁊c̄. ⁊ pz lr̄a vsq; ibi.

p ¶ Ecce quasi leo ascendet. i. rex babylonis q̄ designatur noīe leonis. eo q̄ habebat signuz leonis in vexillo. vt dictuz est supra quarto.

q ¶ De supbia iordanis. i. ad sil̄itudinem iordanis intumescentis. qui tunc operit terram iuxta positam. ⁊ ꝑ hoc designat̄ q̄ rex babylonis venturus sit cum tanta multitudine ⁊ ptāte q̄ absorbeat idumeā. qd̄ notat̄ cum dr̄.

r ¶ Ad pulcritudinez robustam. eo q̄ ibi erant ciuitates pulcre ⁊ fortes. s ¶ Et quis erit electus. i. princeps in idumea. t ¶ Quem p̄ponam ei. vt ei resistat ⁊ p̄ualeat q. d. nullus. eo q̄ iste est executor mee iusticie ⁊ ꝓcedens mea virtute. iō subdit̄. v ¶ Quis est sil̄is mei. q. d. nullus. x ¶ Et quis est iste pastor. i. idumee rector.

y ¶ Qui resistat vultui meo. q. d. nullus. iō sequit̄ postea.

z ¶ Si nō deiecerint eos. s. idumeos.

a ¶ Paruuli gregis. i. minimi de exercitu mea virtute ꝓcedentes. b ¶ Et nisi dissipauerint cuz eis habitaculū eorum. id est ciuitates ⁊ fortalicia idumeorum. quasi diceret nisi fiat ita non credatur mihi. qui tamen sum veritas ipsa.

c ¶ A voce ruine eorū cōmota est terra. q̄r rumor huius

statim fuit diffusus ad habitantes in terra. ⁊ nauigãtes in mari. a ¶ Ecce q̃si aquila ascendet ⁊ euolabit. i. rex babylonis fortiter ⁊ celeriter veniet cõtra idumeam.
b ¶ Et expãdet alas suas. i. acies suas. c ¶ Sup bosrã ciuitatẽ regiã. d ¶ Et erit cor fortiũ idumee in die illa. scz qñ debebũt resistere ⁊ bellare.
e ¶ Quasi cor mulieris pturientis. i. pauidũ ⁊ anxiũ nimis. f ¶ Ad damascũ. Hic pñr pmiꝫ ꝓphetia cõtra syros q̃ multa mala intulerũt iudeis vt pz. iij. Re. 7. iiij in pluribus locis. et hoc est qđ dicit Ad damascũ. erat em̃ ciuitas metropolis syrie ꝺmcp dicta. Isa. vij. Caput syrie damascus ⁊ iõ ꝓphetãdo pr̃ damascum ꝓphetizat cõtra totã syriã.
g ¶ Confusa est emath et arphat. noia sunt ciuitatũ syrie. h ¶ Quia auditũ pessimũ audie. s. captionẽ damasci qui erat metropolis.
h ¶ Turbati sunt in mari. i. habitantes in quibusdã insulis maris syrie ꝓpinquis ⁊ sub eius dñio exñtibus. ꝓpter qđ audita vastatiõe syrie turbati fuerũt. i ¶ Iõ requiti. quiesce. non potuit. s. ꝓplus ibi habitãs timẽs ne ad ipsum puniret gladius. Jn hebr. aũt hr̃. Sicut mare turbatũ quiescere nõ potuit. s. ꝓplus exñs in emath ⁊ arphat. ⁊ est lr̃a plana qr nõ legunt tales insule fuisse sub dñio syrie. k ¶ Dissoluta est damascus. pre timore qui dissoluit virtutem animi ⁊ corpis. nõ subdit. Uersa est in fugã ⁊c. l ¶ Dolores te. cam q̃i parturientẽ. q̃ patit̃ dolore maximũ ⁊ angustiã. m ¶ Quõ derelicte. ciui. laudabilẽ. i. damascũ metropolim vbi habitauerũt abundãter ⁊ iocose. in heb. habet̃. Quõ nõ est fortificata ciuitas laudabilis ⁊c. qr nõ fuit sufficiẽter munita a ciuibus cõtra hostes. ⁊ sic intelligit̃ qđ dr̃ hic. n ¶ Quõ derelinq̃. ciuitatẽ. s. sic im munitã. vñ subdit̃. n ¶ Iõ cadẽt iuuenes eius in pla. eius. eo q hostes defacili introibũt. o ¶ Et oẽs viri plij cõticescent. non potentes resistere. p ¶ Et succendã ignẽ in muro damasci. i. domibus muro adherentibus. q ¶ Et deuorabit mena benadab. fuit em̃ benadab rex syrie magnus ⁊ potens. vt hr̃. iij. Reg. xx. ⁊ fecit magna edificia in damasco q̃ tunc fuerunt cõbusta.
r ¶ Ad cedar. Hec est ps quarta huius ca. in qua ꝓphetizat cõtra saracenos qui melius dicerent agareni. qr descẽderũt ab abraã p ismael filiũ agar ancille. sed ipsi vsurpauerunt nomen a sara libera. cedar aũt fuit filius ismaelis vt hr̃. xxv. Et qr fuit potẽs ⁊ famosus p ipm intelligunt̃ hic agareni. s ¶ Et ad regna asor. nomen est ciuitatis metropolis. cuius em̃ agareni habitarẽt in tabernaculis et nõ in ciuitatibus. vt postea dicet̃. tñ habebant aliquas ciuitates in quibus manebãt artifices ad faciẽdum multa bobus necessaria. q̃ non pñt fieri in tentoriis cõpetenter. sicut mõ in dñio tartarorũ sunt alique ciuitates p mercatoribus ⁊ artificibus. sed nobiles ⁊ homies armorũ habitant in cãpis ⁊ in tentoriis. q aũt dr̃ hic. Ad regna asor. ponit̃ plurale p singulari sicut Exo. xxxij. Isti sunt dñi tui isrl. ⁊ tñ ibi erat vnicũ idolũ. vel dr̃ regna in plurali. qr sub vno principali rege erãt plures reguli

cõmota est terra: clamor in mari rubro audit̃ est vocis ei⁹. a ¶ Ecce q̃si aq̃la ascẽdet: ⁊ euolabit: b ⁊ expandet alas suas c sup bosrã. d ¶ Et erit cor fortiũ idumee in die illa c q̃i cor mulieris pturientis f ¶ Ad damascũ g ¶ Cõfusa ẽ emath ⁊ arphath h qr auditũ pessimũ audierũt. i ¶ Turbati sũt in mari: ꝑ solitudie q̃escere nõ potuit. k ¶ Dissoluta est damasc⁹: vsa ī fugã tremor ꝓphendit eã. Angustia et dolores tenuerũt eã q̃i parturiẽtẽ. m ¶ Quõ derelicti q̃rũt ciuitatẽ laudabilẽ: vbẽ leticie? n ¶ Iõ cadẽt iuuenes ei⁹ ī plateis ei⁹: o ⁊ oẽs viri plij ꝓticescẽt in die illa ait dñs exercituũ p ¶ Et succẽdã ignẽ ī muro damasci q ⁊ deuorabit menia benadab. r ¶ Ad cedar s ⁊ ad regna asor: q̃ percussit nabuch. rex babylõis. Hec dicit dñs. Surgite ⁊ ascendite ad cedar: t ⁊ vastate filios orietis. v ¶ Tabernacula eor ⁊ greges eorũ capiẽt: pelles eor ⁊ oĩa vasa eor ⁊ camelos eor tollent sibi: ⁊ vocabunt sup eos formidinẽ in circuitu eius. x ¶ Fugite: abite vehemẽter: y in voraginibꝫ sedete q̃ habitatis asor ait dñs. z ¶ Jnijt ei ꝑ vos nabuch. rex babylonis ꝯsiliũ: ⁊ cogitauit aduersus cogitatiões. 3 ¶ Consurgite ⁊ ascẽdite ad gentẽ quietã ⁊ habitãtem ꝓfidẽter ait dñs. 4 ¶ Nõ ostia nec vectes eis: 5 soli habitant. 6 ¶ Et erũt cameli eorũ in direptionẽ: ⁊ multitudo iumẽtor in prdã. 7 ¶ Et dispergam eos in oẽm ventũ c q̃ st attonsi in comã: ⁊ ex oĩ ꝓximo eor adducã interitũ sup eos ait dñs. 8 ¶ Et erit asor 9 ī habitaculũ draconũ: desertа vsq̃ in etnũ. Non manebit ibi vir: nec incolet eã filius hois. 10 ¶ Iõ factũ est verbũ dñi ad hieremiã ꝓphetam aduersus elã in ꝓncipio regni sedechie regis iuda dicẽs. 11 ¶ Hec dicit dñs exercituũ. Ecce ego ꝓfringã arcũ elã ⁊ summã fortitudinẽ eorũ: k ⁊ inducã sup elam quatuor

y ¶ Jnijt em̃ cõtra vos nabuc. rex babylonis consiliũ cuius diffinitio fuit vos debellare dicẽs bellatoribus suis. z ¶ Consurgite ⁊ ascendite ad gentẽ quietã. q. d. defacili poterit debellari. qr nõ cauet sibi. 3 ¶ Nõ ostia nec vectes eis. i. nõ habitabãt in fortaliciis. & in campis. 4 ¶ Soli habitant. i. non habent cum aliis gentibus cõfederationẽ a quibus auxilium sibi subdit. 6 ¶ Et erunt cameli eorũ ⁊c. et qr nõ restat eis nisi fuga subdit̃. 7 ¶ Et dispgam eos in oẽm ventũ. quia boues fugientes vadunt ad diuersas ptes.
8 ¶ Qui sunt attonsi in comã. agareni em̃ tunc habebant capillos recisos ad modũ pugilũ. vt dicũt exposítores nostri. in hebreo habet̃ sic. Et dispdam eos in oẽm ventũ angulatos angulos. i. fugatos vsq̃ ad terre angulos. vt exponit ⁊ Ra. sal. 9 ¶ Et erit asor. ciuitas supradicta. 10 ¶ Habita draconũ. tanq̃ destructa sine repatiõe. 11 ¶ Quecũ factũ est. Hec est quinta ps huius capli in qua ꝓphetizat contra elamitas. ⁊ ponit̃ primo tps huius reuelatiõis facte hieremie cũ dicit. Jn principio regni sedechie. ⁊ subdit̃ ꝓphetica cum dicẽ.
i ¶ Ecce ego ꝓfringã arcũ elã. i. eius ptãtẽ. q̃ designat̃ p arcum eo q erãt optimi sagittarii. k ¶ Et inducã sup elã quatuor ventos. i. aduersarios a quatuor ventis

ꝑ totius mundi. et dispergam eos ad omnes illos ventos. l ¶ Et non erit gens illo. ad quam non exeant fugitiui elamitarum. m ¶ Et pauebo faciã eorũ. ꝓ hoc dicit̃ q̃ ipi timebãt ꝓphetare contra babylonios. n ¶ Et mittam post eos gladium. i. bellum. o ¶ Et ponam thronum meum in elam. i. regnum meum. p ¶ Et perdam de eis regem. i. regnum. q ¶ Et erit in nouissimis dierum. i. in fine. r ¶ Reuertar captiuitatem elam. i. reducam elamitas de captiuitate. s ¶ Et ponam thronum meum in elam. i. regnum meum. t ¶ Et perdam de eis regem. i. regnum. v ¶ Et erit in nouissimis dierum. i. in fine. x ¶ Reuertar captiuitatem elam. i. reducam elamitas de captiuitate.

Finis.

l Et ventilabo eos.ejiciẽdo eos longe a terra sua.ce
tera patẽt vsq; ibi. m Et ponã solũ meũ in elã.i.
dabo dñium eius alteri.cuius solũ erit meũ inq;tum
ptãte ꝛ auctate mea obtinebit.in hebreo bñ.Et ponã
sedẽ meã.i.obsidionẽ meã in elã.vt exponit Ra.sa.et
dñ illa obsidio
domi eo q; dñs
instigauit eã fie
ri. n In no-
uiss.ãt die.re.fa.
capti. elã. illud
em̃ regnum fuit
postea reparatũ
p magnũ tps.

In cap.xlix.
vbi dñ in postil.
Jõ sabdit.Cur
igit̃ bercditatẽ.

Additio.j.

Quchom
in beb.si
gnificat
semp idolũ am-
monitarum sed
malchã als mel
chor significat
regẽ eorũ ꝛ alio
rum quorũcũq;
ꝛ quibus agit.

In eo.ca.vbi
dñ in posthl.Di-
cit aũt hic Ra.
sa.q; bosra.

Additio.ij.

Quod ãt
bosra sit
ciuitas i
dumea ꝛ prin-
cipibus pz Esa.
xlvij. vbi dñs ẽ
iste qui venit ꝛ
edom tinctis ꝛ
stibus ꝛ bosra.et sic ꝛ alijs multis locis.

ventos a q̃tuor plagis celi
l ventilabo eos in oẽs ven
tos istos: ꝛ nõ erit gens ad
quã nõ ꝓueniãt pfugi elã: ꝛ
pauẽ faciã elã coram̃ inimicis
suis: ꝛ in ꝓspectu q̃rentiũ aiaz
eor̃: ꝛ adducã sup eos malũ
iraz furoris mei dicit dñs.
Et mittã p9 eos gladiũ do-
nec ꝓsumã eos: m ꝛ ponã so-
liũ meũ in elã ꝛ pdã inde re
ges ꝛ principes ait dñs. n In
nouissimis aũt diebꝫ reuer
ti faciaz captiuos elã dicit
dñs. La.l.

a Erbũ qđ locutus est
dñs ꝛ babylone ꝛ ꝛ
ra chaldeor̃ in manu hiere
mie ꝓphe. b Annũciate in gẽ-
tibꝫ ꝛ auditũ facite. c Leua-
te signũ: pdicate: ꝛ nolite ce
lare. d Dicite. Capta est ba-
bylõ: confusus ẽ bel: victꝰ est
marodach. Cõfusa sũt scul
ptilia eor̃: supata sũt idola
eor̃. e Qm̃ ascẽdet ꝯ eã gẽs
ab aq̃lõe: f q̃ ponet terrã eiꝰ
in solitudinẽ: ꝛ nõ erit q̃ ha-
bitet in ea ab hoiepsq; ad pe
cus. Et moti sũt ꝛ abierũt.
g In diebꝫ illis ꝛ in tpe illo
ait dñs: venient filij israel ipsi
ꝛ filij iuda simul. Ambulãtes
et flentes ꝓperabũt k ꝛ dñm
ꝛum suũ querẽt. In syon
interrogabũt viam huc fa-
cies eorum venient: l ꝛ appo
nent̃ ad dñm federe sempi-
ternum m qđ nulla obliuione
ꝛlebit̃. n Grex pditus fa-
ctus est ppls meus: o pasto-
res eorũ p seduxerũt eos: q fe
cerũtq; vagari in montib.
De mõte in collẽ transierũt
r obliti sũt cubilis sui s Oẽs
q̃ inuenerũt comederũt eos:
ꝛ hostes eor̃ dixerũt. Non
peccauim9 p eo q; peccaue-
runt dño ꝛ decori iusticie ꝛ ex
pectationi patrũ eor̃ dño.
t Recedite ꝛ medio baby-
lonis ꝛ ꝛra chaldeor̃ egre
dimini: v ꝛ estote q̃si hedi aũ
greges. x Qm̃ ecce ego suscita-
bo ꝛ adducã in babylonẽ
ꝓgregatiõz gẽtiũ magnarũ
ꝛ terra aq̃lonis: ꝛ pparabũt
aduersus eã: et inde capient
tores. e Qm̃ ascẽdet cõtra eam gẽs ab aquilone.i.a
media ꝛ pside.q̃ vergũt ad aquilonẽ respectu babylonie.
f Qui ponet terrã eius in solitudinẽ.qr babylonia tũc
destructa.nõ fuit postea reedificata.sicut bñ infra eo.ca.
et Esa.xiij. g In diebus illis. Dic ꝓphr describit iude
orũ reditus.quia
post destructionez
babylonie. cyrus
primo anno regni
sui dedit iudeis li-
centiã reuertẽdi in
iudeã.j.Hesdre.j.
et hoc est qđ dñ.
g In diebus il-
lis ꝛc. venient filij
israel ipsi ꝛ fi.iuda.re
gno em̃ israel capti-
uato per salmana
sar aliqui euaserũt
qui postea i regno
iude habitauerũt
et sic cũ filijs iuda
ducti fuerũt in ba-
bylonẽ cũ eis redi-
erunt.
i Et flentes.p;e
gaudio seu ex pœ-
nitẽtia pcedentium
peccatorũ ꝓpter q̃
fuerant captiuati.
k Properabũt ꝛ
dñm deũ suũ que-
rẽt.p debitũ cultũ.
vñ.j.Esdre.iij. bñ
q; veniẽtes in irlm
erexerũt ibi altare
dñi offerentes sup
illud holocaustuz
dño mane ꝛ vespe

l Et apponẽt ad
dñm federe sempi
ternum.qr postea nõ
legunt̃ iudei a deo
p idolatriam decli
nasse.nisi aliq̃ pau
ci tpe machabeor̃
et magis violẽtia
q̃ volũtate. Sciendũ q; in hebreo hic habet̃. Federe in
seculum.qđ non semp importat ppetuitatem.sed durati
onem notabilem. m Quod nulla obliuione delebit̃
in hebreo habet̃.Qđ obliuioni nõ dabit̃.qđ ẽ intelligen
dum vsq; ad xpi aduentũ quo tpe fuerunt a deo sepati.
ꝓpter suã incredulitatẽ.ꝛ sic intelligit̃ q; obliuioni nõ da-
bit̃ vsq; ad magnũ tps a reditu em̃ captiuitatis babylo-
nice vsq; ad xpm fluxerunt anni circiter.cccc. n Grex
pditus factus est ppls meus in captiuitate babylonica.ꝛ
subdit̃ cã. o Pastores eorũ.i.reges sacerdotes ꝛ fal-
si ꝓphete. p Seduxerũt eos.vt ptz ex pdictis in hoc
libro in pluribus locis. q Fecerũt eos vagari in mõ
tibus.i.cultu idolorũ.q̃ in talibus locis ponebant.
r Obliti sunt cubilis sui.i.templi dñi.qđ dicebat̃ caula
siue cubile fidelium. ꝛ qr ꝓpter qđ frequenter traditi fuerũt
iudei in manibus hostiũ.ideo subdit̃.
s Omnes qui inuenerũt ꝛc.dixerũt. Non peccauim9
ꝛc.ex hoc em̃ q; iudei ꝓpter offensam dei tradebãt̃ in ma
nibus hostium.dicebant hostes se non peccare tractan-
do eos cum minima crudelitate.sed hoc non est verum.
qr deus actibus malorũ bñ vtit̃ in bonũ. sicut p demões
exercet suã iusticiã in dãnatos. t Recedite de me.ba
by.vos iudei p cyrum licentiandi. v Et estote.q̃si hedi
añ gregẽ.i.letanter redite in iudeaz. x Qm̃ ecce ego
suscitabo ꝛc.p aduentũ em̃ persarũ ꝛ medorũ fuit capta

Capitulum.l.

a Erbum. Hieremias ꝓphetauit cõtra gentiles.
hic vltimo ꝓphetizat ꝓtra babylonios.tum qr
magis circa eos immorat̃.tum qr p hoc hec ꝓ
phetia frequenti lre magis cõtinuat̃ vt videbit̃. ꝛ di-
uidit̃ in duas.qr primo ponit̃ destructio chaldeorum
verbis planis.secdo magis pabolicis cap̃.se.Prima in
tres.qr primo ponit̃ destructio chaldeorũ.secdo destru
ctionis rõ:ibi.Qm̃ exultatis.tercio destruentiũ cõdi
tio:ibi.Ecce ppls. Prima adhuc in duas.qr primo de
scribit̃ chaldeorũ interitus.secdo iudeor̃ reditus:ibi.
In diebus illis.Circa primũ dñ. b Annunciate in
gen.tanq; mirabile factũ oibus. c Leuate sig.i.pp
nite vexillũ aduersariorũ sup portas babylonis in si-
gnũ captionis.iõ subdit̃. d Dicite ꝛc.marodach.
dicunt expositores aliqui.q; p marodach intelligitur
baltbasar.qui interfecerũt ipse ꝛ medi Dan̄.v.ꝛ dicit̃
marodach.qr fuit filius euilmarodach.talia em̃ nomia
aliq̃n variant̃ in medio.sic guillelmus ꝛ guilotus sũt
idem nomẽ. Ra.sa.dicit q; marodach est hic nomẽ ido-
li sicut ꝛ bel.q̃ dicunt̃ hic confusa ꝛ devicta.qr manife
ste apparuit.q; nõ habebãt ptãtem saluandi suos cul-

babylonia ꝛ ex cõsequenti data iudeis licẽtia. cetera patent in lra. a Qm exultatis. Hic ponit destructõnis babylonice rõ. ꝛ est duplex. vna ꝓpter crudelitatem erga ꝓplm iudaicũ. alia ꝓpter impietatẽ erga dñm. scda ponit ibi. Vox fugientiũ. Prima adhuc diuidit in duas. qz ad destructionẽ chaldeorũ secuta est liberatio iudeorũ. iõ ꝓmo ponit primũ scõo scdz ibi. Grex dispsus. Circa primũ dr. a Qm exulta. in rebellatione ꝓpli mei.

b Et magna loq̃mini. attribuentes hoc vestre virtuti.

c Diripiẽtes hereditatẽ meã. i. iudeã. eo q̃ ibi viguit diuin9 cultus. d Qm effusi estis. ad lacerandũ ꝓplm meũ.

e Sicut vituli super herbã. ad eũ deglutiendũ. in heb. dr. Ut vitula triturãs. q̃ pcdib9 suis messem cõterit. et ore suo comedit.

f Et mugi. vt tauri ad ipm amplius terrendum.

g Cõfusa est mr̃ vra. i. babylon metrop olis in regno chaldeorũ.

h Et adequata pul. i. rejecta i trã.

i Ecce nouissima erit. q̃ solebat esse ꝓma inter oẽs ciuitates.

k Et deserta. ab hoibus.

l Inuia. qz null9 audebit trãsire ꝓpter serpentes et dracones ibi habitantes.

m Et arẽs. qz eupharates transiens p eã fuit deuiatus ab alueo suo p persas ꝛ metos eã obsidẽtes. ita q̃ p alueũ siccũ intrauerũt ciuitatẽ.

n Ab ira dñi nõ habi. i. a vindicta dei factũ est q̃ deinceps nõ habiteť. vt pdictũ est.

o Omnis qui trã. p baby. stupebit. de destructõe tante ciuitatis.

p Et sibilabit. deridendo superbiã eius pcedentẽ.

q Dreparamini cõtra baby. p circuitũ ꝛc. ita q̃ nullus possit fugere ad propugnacula ad eius defensionẽ.

r Clama. aduer. eam exhortãdo bellatores cõtra eam.

s Vbiq; dedit manum. i. vbiq; quesiuit auxiliũ ꝛ nõ inuenit. sicut infra in fine libri. egypto dedimus manum ꝛc.

t Sicut fecit destruendo crudeliter alia regna.

v Facite ei. eam destruendo.

x Dispdite satorẽ ꝛc. i. reddite terrã in circuitu eius desertã ꝛ incultã.

y A facie gladij colũbe. i. ꝓpter crudelitatẽ regis babylonis qui dr̃ columba. nõ a carentia fellis. sed sagacitatis. Ephraim columba seducta ꝛc. In hebreo habetur. A facie gladij vinosi. id est sanguine babyloniorũ inebriati. et p hoc intelligit gladiũ medorũ ꝛ psarũ. dictio hebraica hic posita. s. iona. eã uoca ẽ ad colũbã ꝛ vinositatẽ vt dictũ ẽ. s. xxv. ꝛ xlvj.

z Unusq̃sq;. s. alienigenarũ in babylone existentiũ.

a Ad ꝓplm suũ cõuer. de babylone recedendo.

b Grex dispsus. Hic ꝓpr describit liberatio iudeorũ q̃ secuta est ad destructionẽ chaldeo ꝛ. ꝓmittit tn eius captiuatio cũ dr̃. Grex dispsus israel. i. ductus ad diuersa loca extra terrã suã.

c Leones. i. reges crudeles

d Et eiecerũt eũ. ꝛ qui fuerint illi subdit.

e Primus co. eũ rex assur. qui captiuauit dece tribus. iiij. Regum. xviij.

f Iste nouiss. exossauit eũ nabuc. qui destruxit birim ꝛ templũ. vbi erat fortitudo ꝓpli tpaliter et spualiter. sicut fortitudo corpis est in ossibus.

g Propterea ꝛc. Ecce ego visi. re. babylonis debitã penã inferendo.

i Et pasce. carme. ꝛ basã. i. viuet abũdanter de bonis ere sue

k In diebus illis ꝛc. quereť iniquitas israel. s. idolatria ꝓpter quem fuerat captiuatus.

l Et non erit. qz post reditum captiuitatis babylonice non legit ꝓpls ad idolatriã declinasse vt dictum est supra. Consequẽter reuertit ad destructionẽ babylonis cũ dr̃.

m Sup terrã dñantium. i. babyloniorũ qui multis regnis dñabant. in hebreo habeť. Rebellantiũ. rebellauerant cũ dño templũ eius destruendo.

n Ascende. ex eyre.

o Et sup habitatores eius visita. in malũ. iõ subdit.

p Dissipa ꝛ interfice ꝛc. ptritus est malleus terre. i. rer babylonis qui cõtriuerat multas gẽtes. sicut malleus lapides.

q Cuõ versa est in desertũ. ꝛ subdit modum.

r Illaqueaui te. te capiendo inõ a te ꝓuiso. sicut auis laqueo capit. medi cũ ꝛ pse longe a babylone fecerunt fluuiũ eupharaten qui currebat p ciuitatẽ q̃ ea diuerteret. ꝛ sic p alueũ vbi nõ erat murus intrauerunt repente.

s Inuẽta es ꝛ apprehensa. ab aduersarijs tuis.

t Qm dñm ꝓuocasti. q. d. nõ est opinio humana. sed vindicta diuina. iõ subdit.

v Aperuit dñs thesaurũ suum. i. mala pene in sua psentia nobis occulta ꝓparata tibi ꝓtulit in effectu.

x Venite ad eaz ab extre. finibus terre. i. a longinquis valde ptibus vñ collectus fuit exercitus cyri ꝛ darij.

y Aperite vt exeant qui cõculcent eam. i. remouete

impedimenta exercitui medoꝝ ⁊ pſarum. ī subdit.
a Tollite de via lapides. redigite in aceruos. Ifa hebraica ad aliū ſenſuꝫ reducit q̄ talis eſt. Aperite portas ſcz babylonis eas frangēdo. Cōculcate ſicut aceruos ſcz frugū q̄ extēdunt in area ⁊ terūt pedibus aialiū in terra illa ad granū excutiendū. q. d. ſic pculcate babylonis ꝓlim ⁊ iſte ſenſus magis ꝓſonat hr̄e p̄cedenti ⁊ ſubſequenti vt pz de ſe.
b Vox fugiē. Hic ponit ſcōa cā deſtructōnis babylonice q̄ eſt impietas ꝑ dū deſtruēdo eiꝰ tēplū. ſi ei dūvez ipm reputaſſet eius tēplū nō cōbuſiſſent. ⁊ hoc eſt qđ dī.

b Vox fugiē. ſc̄. q. d. ad b diuinitus fuerunt aliq̄ in babylō e a morte ꝓſeruati vt agnoſcerēt et ꝓfiterent babylonem deſtructā in vltionē de ſtructōnis tēpli dñi. cetera patēt vſq; ibi. c Et nullꝰ euadat. ſ. de illis q̄s deus ꝑordinauit īterfici. q. plēs mortē euaſerit vt p̄dictū eſt immediate
d Quia cōtra dñm erecta ē deſtructionē irlm ſue virtuti imputando ⁊ templū dñi cōcremādo
e Aduerſū ſanctū iſrl. i. aduerſus deuz q̄ colit ab iſrl ſicut ſcūs ſcōꝝ. cetera patēt vſq; ibi. f Ecce ego ad te ſupbe. tu rex babylōis q̄ faciebas te adorari ſicut deū Dañ. iij.
g Et deuo. oia in circui. eiꝰ. q. medi⁊ ꝓſe nō ſolū deſtruxerit vrbes. ſ alia q̄ erāt in circuitu vrbiū
h Hec dicit. Hic ꝓñr ponit liberatio iudeorum ꝓſecuta ad deſtructionē chaldeoꝝ. a quibus dure tractabant. ſō dicit. Calumniam ſuſtinent ꝛc. ſubdit eoꝝ liberatio virtute diuina. Redemptor eorum fortis ꝛc.

vt exeant qui cōculcēt eam
[a]Tollite de via lapides⁊ redigite in aceruos:⁊ interficite eam: nec ſit quicq̄ reliquum. Diſſipate vniuerſos fortes eius: deſcēdant in occiſionē. De eis q̄ venit dies eorū tps viſitatōis eorū
[b]Vox fugientiū ⁊ eorū qui euaſerunt de terra babylonis. vt annūciat in ſyon vltionē dñi dei nr̄i: vltionē tēpli eius. Annunciate in babylonez plurimis oīb⁹ qui tendūt arcū. Conſiſtite aduerſus eam p̄ gyrū: [c]⁊ nullus euadat. Reddite ei ſm opus ſuuz iuxta oīa q̄ fecit facite illi: [d]q̄ ꝓ dñm erecta eſt: [e]aduerſum ſanctū iſrl. Decirco cadent iuuenes eiꝰ in plateis eiꝰ: ⁊ oēs viri bellatores eius cōticeſcent in die illa ait dñs. [f]Ecce ego ad te ſupbe dicit dñs deus exercituū: q̄ veniet dies tuus tps viſitatōnis tue. Et cadet ſupb⁹ ⁊ corruet: ⁊ nō erit qui ſuſcitet eū ⁊ succendam ignē in vrbib⁹ eius: [g]⁊ deuorabit omia in circuitu eius. [h]Hec dicit dñs exercituū. Calumniā ſuſtinēt filij iſrl ⁊ filij iuda ſil. Omēs qui ceperunt eos tenēt: nolunt dimittere eos. Redemptor eorū fortis: dñs exercituum nomē eius. [i]Judicio [k]defendat cām eorum: vt exterreat terraz ⁊ cōmoueat habitatores babylonis. [l]Gladius [m]ad chaldeos ait dñs et ad habitatores babylonis ⁊ ad principes ⁊ ſapientes eius. [n]Gladius ad diuinos eius: [o]qui ſtulti erunt.

i Judicio. i. ſm ordinem iuſticie. k Defen. cām eorū. eos liberādo. ⁊ chaldeos puniēdo ſequit. l Gladius. ſ. medorū ⁊ pſarū. m Ad chaldeos. deſtruēdos n Gladius ad diuinos eiꝰ. q̄ delusi a demonib⁹ falſa babylonijs diuinabāt. eis ſecuritatē p̄mittēdo. ī ſequit.

Gladius ad fortes illius: qui timebūt. Gladius ad equs eius: ⁊ ad currus eius ⁊ ad oē vulgus qđ eſt in medio eius: ⁊ erūt q̄ mulieres
Gladius ad theſauros eiꝰ qui diripiēt. [p]Siccitas ſup aq̄s eius erit: ⁊ arefcēt: [q]q̄ terra ſculptiliū eſt: [r]⁊ in portentis gloriāt. [s]Propterea habitabūt dracones [t]cū fatuis ficarijs ⁊ habitabunt in ea ſtrutiones. Et nō habitabit vltra vſq; in ſempiternum nec extruet vſq; ad generationē ⁊ generationē. Sicut ſubuertit dñs ſodomā ⁊ gomorram ⁊ vicinas eius ait dñs. Non habitabit ibi vir: ⁊ nō incolet eam filius hoīs.
[u]Ecce ꝑplis veniet ab aq̄lone ⁊ gēs magna ⁊ reges multi cōſurgent a finib⁹ terre. Arcū ⁊ ſcutū apphendent: crudeles ſūt ⁊ imiſericordes
[v]Vox eorū q̄ſi mare ſonabit: ⁊ ſup equs aſcēdet ſicut vir paratus ad p̄lium ꝓtra te filia babylō. [x]Audiuit rex babylonis famā eorū [y]⁊ diſſolute ſunt manꝰ eius. [z]Anguſtia apphendit eum: [a]dolor q̄ſi parturientez. [b]Ecce q̄ſi leo aſcendet: [c]de ſuperbia iordanis ad pulcritudinez robuſtam: q̄ ſubito currere faciam eū ad illā. Et q̄s erit electus quē p̄ponaz ei: Quis ei ſimilis mei ⁊ quis ſuſtinebit me? Et quis eſt iſte paſtor qui reſiſtat vultui meo: Propterea audite cōſilium dñi q̄ mente concepit aduerſum babylonez ⁊ cogitatiōes eius quas cogitauit ſup terrā chaldeoꝝ

o Qui ſtulti erūt q̄ deū apparuit p effectū. ecce patet vſq; ibi. p Siccitas ſup aq̄s eius q̄ medi⁊ ꝓſe ſiccauerit aluciū cuꝑbratiue mō ꝓdicto.
q Quia ter. ſcul. ē. i. diuerſis idolatrijs dedicata.
r Et i portentis gloriāt. i. in falſis figmētis. vt dicē glo. i beb. bī In enim gloriāt. i. deo vel idolo gigātū. vt dicit ꝓa. ſa.
s Propterea habitabūt dra. q̄ habitant in locis ruinoſis ⁊ deſertis.
t Cū fatuficarijs. i. faunis ⁊ ſatiris. vt dicit buguitio q̄ ſūt boues ſilueſtres vel ſm alios demones i tali effigie apparētes. cetera patēt ex ſupradictis.
u Ecce ꝑplis. Hic ponit deſtruentiū ꝓditio. ⁊ primo ex regione cū dr̄. Ecce ꝑplis venit ab aq̄lōc. ſcdo a ſtatura cū dī. Et gens magna. boies ei aq̄lonares ſūt maioris corpis q̄z auſtrales tercio a multitudine ibi. Et reges mlti. q̄rto ab animoſitate ⁊ crudelitate. cū dr̄. Arcū ⁊ ſcutū ꝛc. quāto ei boies ſunt magis aq̄lonares tanto plus hñt de ſanguine. ⁊ ſunt magis aſpi ⁊ iracūdi.
x Vox eorū q̄ ma. ſonabit ex multitudie boīm et fremitu armorū
y Audiuit rex baby. ſa. eorū. in p̄dictis ꝓditionibus.
z Et diſſolute ſūt manꝰ eiꝰ ꝑ timore
z Angustia apphēdit eū. in ajo interius.
a Dolor q̄ſi parturiē. in ſenſibus exterius.
b Ecce quaſi leo aſcēdet. iſte ꝑplis cōtra babylonē.
c De ſuperbia ior. ꝛc. exponat ſicut ſupra. xlix. hoc excepto q̄ ibi dr̄ cōtra idumeā. hic aūt contra babylonē vſq; ad finē huius capli.

In ca.l. vbi dr in postilla. Facie gladij columbe.

Additio.

In hebreo nō br hic aliq̄ dictio equiuoca ad colūbā z aduinositatē. Bsolū signat columbā ad lram et exponat sicut. ō. xxv. in additiōe. Capl'm. lj.

Hec dicit dominus. Descripta babylonis destructione mō plano. Bdescribit mō magis pabolico. z diuidit̄ in duas. qz primo describit sb parabola verbi. scdo sub pabola facti: ibi. verbū qd̄ pcepit. Prima i duas qz primo ponit pabolica descriptio: scdo ponit explanatio: ibi. Acuite sagittas. Prima i duas fm duas pabolas. scda ibi. Calix aureus. Prima pabola est de vēto pestilēte. p quē intelligit exercit⁹ medorū z psarū ad destructionē venies babylonis cum dr b Excecāt. leuauerunt contra me. tēplum meū combure dēdo tpe nabuch. z vasa mei cultus būanis vsibus applicando tpe balthasar Dañ. v.

c Quasi ven. pes exercitū medorum z psarum.

d Et mittā in baby. ventilatores. s. cyrū z darū. exercitus rectores.

e Et ventilabūt eā zc. bona eius rapiendo z eā destruendo.

f Nō tē dat. sic bñt libri correcti.

g Qui tendit arcū suū zc. q. d. pedites sagittarij z equites loricati nō poterunt defendere babylonē. fm hebreos lra talis est. Attēdat tendēs arcū suū z nō valebit lorica. z est modus loquendi decurtatus. vbi ptz aliquid supplere. sicut. ij. Reg. v. ꝓposuerat in die illa qui pcussisset iebuzeū subintelligendū est. fiet mgr militie. z hoc mō cum dr hic. Attendat subintelligit bellatorē babylonicū. Tendens arcū suū. s. quilibet sagittarius de exercitu cyri z darij. z nō valebit lorica. s. babyloniorū ad sustinēdū ictū. z huic sensui magis ꝓsonat lra sequēs cum dr. Nolite pcere zc. huius destructōis subdit vna cā cū dr. b Quī nō fuit viduat⁹ zc. i. derelict⁹ abeo totaliter. qz licet pmiserit pplm suū affligi et captiuari a chaldeis. tn postea vindicta accepit. iō subdit.

i Fugite de medio babylonis zc. z ptz lra.

k Calix. hic ponit scda pabola. s. calicis aurei inebrians gētes. p quē designat rex babylonis qui potū delitiis multis gentibus ꝓpinauit. z qz hoc fecit crudeliter z sup be. attribuens sue virtuti qd̄ fiebat virtute dei. iō factū est sibi sile fm ordinē diuine iusticie. z fm hoc ptz lra vsq; ibi

l Tollite resinā. i. medicinā ad dolorē eius sananda seu mitigandū. z loquit̄ ironice. vñ subdit.

nisi detraxerit eos paruuli gregū: nisi dissipatū fuerit cū ipsis hītaculū eoꝝ. Avoce captiuitatis babylonis ꝓmota ē terra: z clamor int̄ gentes auditus est. lj.

Hec dicit dñs. b Ecce ego suscitabo sup babylonē et sup hītatores eiꝰ q̄ cor suū leuauerūt ꝑ me c q̄si ventū pestilētē: d et mittā in babylonē ventilatores: e z ventilabūt eā. Et demolient t̄rā eiꝰ: qm̄ venerūt sup eā vndiq; in die afflictiōis eiꝰ. f Non tēdat g q tēdit arcū suū: z nō ascendet lorica tus. Nolite pcere iuuenib⁹ eiꝰ: interficite oēz militiā eiꝰ. Et cadēt interfecti i t̄ra chaldeoꝝ: z vulnerati i regiōib⁹ eius. h Qm̄ nō fuit viduat⁹ israel z iuda a dño deo suo: dño exercituū: terra āt eoꝝ repleta ē delicto a sctō israēl: i Fugite d medio babylōis vt saluet vnusq̄sq; aiaz suā. Nolite tacē sup iniq̄tatez eiꝰ: qm̄ tps vltōis eiꝰ ē dño vicissitudinē ipse retribuet ei. k Calix aureꝰ babylō in manu dñi inebrians oēm t̄rā. De vino eiꝰ biberūt gētes: z iō ꝓmote sūt. Subito cecidit babylon z contrita est. Ululate sup eā: tollite resinā ad dolorē eiꝰ si forte sanet. l Curauim⁹ babylonē z nō ē sanata. Derelinquamus eā z eam⁹ vnusq̄sq; in t̄rā suaz. m Qm̄ puenit vsq; ad celos iudiciū eiꝰ: z eleuatū ē vsq; ad nubes. n Protulit dñs iusticias nr̄as: venite z narrem⁹ in syō opꝰ dñi dei nr̄i. o Acuite sagittas z implete pharetras. Suscitauit dñs spm̄ regū medoꝝ et ꝰ babylonē mēs eius est vt pdat eā. p Qm̄ vltio dñi est q vltio templi sui. r Sup muros babylōis leuate signū: augete custodiā. Leuate custodes: pparate insidias: qz cogitauit dñs z fecit q̄cūq; locutus ē ꝰ hītatores babylonis. s Que hītas sup aq̄s multas t locupleꝝ in thesauris: u venit finis tuꝰ pedalis pcisionis tue. v Jurauit dñs exercituū ꝑ aiaz suā qm̄ replebo te a hoīb⁹ q̄si bruco: z

m Curauimus baby. zc. et loquit̄ scriptura ad modum medici tot aliter desperātis de sanatiōe infirmi. qz tunc dimittit eū. dicit tn glo. q verbū est angelorū ad custodiā babylonie deputatorū. dimittentiuz eam tpaliter affligi. exq̄ viderunt sup hoc voluntatē dei. iō subdit.

n Qm̄ puenit vsq; ad ce. iudi. eius. i. corā deo.

o Protulit do. iusti. nr̄as. vbuz est. ꝓbete in psona redeuntiū de babylōica captiuitate pfidētiū se liberatos p meritū hieremie: ezechielis: et danielis. z aliorū sanctorū illius tpis z etiā patrū antiquorū.

p Acuite. hic ꝓñr ponit dictarū pabolarū explanatio z pmo pme. scdo scde ibi. Collidis. prima in duas. qz primo ponit explanatō. scdo dicti cōfirmatio: ibi. Jurauit. prima pabola significabat exercitū medorū z persarum p babyloniam destruentē. hoc aūt fuit maxime p artem sagittandi. z ideo explanans modū destructiōis dicit. Acuite sagittas zc.

q Qm̄ vltio dñi est in cuius ptēptū balthasar vasa diuino cultui deputata cōibus vsibus applicauit.

r Vltio templi sui. qd̄ nabuch. combussit.

s Sup mu. baby. leuate signum zc. q. d. q̄tūcunq; babylonij se disponāt ad defendendum tn nihil eis valebit. ideo sequit. Quia cogitauit dñs z fecit zc.

t Que habitas sup aquas multas hoc dr qz euphrates fluuius magnus transibat p ciuitatē añ eius destructionē.

v Locupleꝝ in thesauris de diuersis ꝓuinciis crudeliter congregatis.

r Venit finis tuus pedalis pcisionis tue. q. d. tu es ꝓpe casum sicut arbor cui est sola mēsura pedis pscindenda. in hebreo habet. Venit finis tuus mensura rapine tue. i. fm mesurā peccati tui. rapiēdo crudeliter bona aliorū. z iste sensus magis consonat lre pceden. vbi dr. Locupleꝝ in thesauris.

y Jurauit dñs. Hic ꝓñr ponit confirmatio dicti. z hoc diuino iuramēto cū dr. Jurauit dñs exercituū. i. angelorū. z Per aiam suam. i. p seipsum. qz spūs est deus Job. iiij. non em̄ habet maiorē p quē iuret. iō iurat p seipm̄ Gen. xxij. Et p meipm̄ iurauī dicit dñs.

z Qm̄ reple. zc. babylonē.

a Hominibus. tibi aduersantibus.

b Quasi bruco. qui incedit cuz magna multitudine

a Sup te celeuma cantabit.est aũt celeuma cãticũ vindemiatorũ.7 p hoc ꝛsignat gaudiũ medorũ 7 psarũ in effusione sanguinis chaldeorũ. 7 ꝛ pdatione eorũ. b Qui fecit terrã.hoc refert ad illud qđ pdictũ ẽ. Iurauit dñs. c In fortitudine sua.i.potẽtia infinita q̃ re ꝗrit ad creatorẽ d Et ppa.orbẽ .i.gubernauit. e Prudentia sua extẽdit celos q̃ ad modũ tẽtorij vident extendi sup terrã. f Dante eo voces.i.pcipiente. g Multi.aque in celo.s. aereo in q̃ generant. h Qui le.nub. ab extre.terre.i. ab occeano trãbitabilem terminãte.inde eĩm p maiorẽ partẽ eleuãt exalatões būide q̃ pdẽsãt in nubes. i Fulgura in pluuiã fec pluuia eĩm abũdãs facit cessare fulgura. k Et p duxit ventos de thesaurĳ suis.i. ꝛ locis boibus occultis. l Stultus ꝛc. a scia 7 loquit đ scia superstitiosa cuiusmõi est nigromãtia 7 eius ptes. iõ subdit. m Cõfusus ẽ ois pflatori i sculptili. 7 loquit ꝛ imaginibus per astronomiã fact. 7 p alios mores superstitiosos n Quia mendax ẽ con. ei⁹ qđ pbat dicens. o Nec ẽ spũs in eis si ei aliq̃ tenturin eis rñsa. hoc ẽ a demonibus. p Vana sũt opa.i.nullã virtutẽ ꝛ se bñtia q Et risu digna.i. verisibilia sapiẽtibus. r In tpe visitatõis sue pibũt. destructa eĩm babylone destructa fuerunt idola q̃ ibi erant. s Non sicut hec.s.vana t Pars iacob.supple ẽ. v Quia q̃ fecit oia.s. de⁹ ver⁹. x Ipse ẽ ps.s.iacob. y Et israel sceptrũ hereditatis eius dñs exercituũ nomen eius. z Collidis tu mihi a vasa belli: b 7 ego collidã in te gẽtes: c 7 dispdã in te regna d Et collidam in te equũ et equitẽ eius: 7 collidã in te currũ 7 ascẽsorẽ eius: 7 collidã in te virũ 7 mulierem. Et collidã in te senẽ 7 puerum 7 collidã in te iuuenẽ 7 virginẽ 7 collidã in te pastorem 7 gregẽ eius: 7 collidaz in te agricolã 7 iugales eius 7 collidã in te duces 7 magistratus: 7 reddã babylonĳ 7 cunctis habitatorib chaldee e omne malũ suũ: qđ fecerunt in syon f in oculis vestris ait dñs. g Ecce ego ad te mõs pestifer ait dñs: qui corrũpis vniuersam terrã. Et extendã manũ meã sup te h te euoluã de petris: i 7 dabo te in mõte cõbustionis. k Et nõ tollent de te lapidẽ in angulũ 7 lapidem in fundamẽto: sed pditus ĩeternum eris: ait dñs. l Leuate signũ in terra: clangite buccinã in montib. m Sanctificate sup eam gentes: n annunciate cõtra illam regib ararath o menni et ascenez: p nũerate cõtra eã taphsar. q Eludite equũ r q̃si bzucum aculeatũ. Sanctificate cõtra eam gẽtes: reges medie duces eius: 7 vniuersos magistratus eius: cunctãq; terram ptãtis eius. Et cõmouebit terra 7 conturbabit: s q̃ cuigilabit cõtra babylonẽ cogitatõ dñi vt ponat terrã babylõis desertã 7 inhabitabilẽ. t Cessauerũt fortes babylonis a plio: habitauerũt in pfidijs. Debilitatum est robur eorũ: v 7 facti sunt q̃si mulieres. x Incẽsa sũt tabernacula eius y contriti sũt vectes eius. z Currẽs obuiã curretĳ veniet: 7 nũcius obuius nũciati et ãnũciet

a Classa belli.i.apparatũ bellorũ aliarũ gentium.
b Et ego collidã in te gẽtes. q̃ iusticiã meã voluntate iniqua executus es. c Et dispdã in te regna.tibi subiecta 7 te auxiliãtia. d Collidã in te equũ et equitẽ.i. equos 7 equites.q̃ ponit hic singulare p plurali. 7 sic in seqntibus.7 p3 lra vsq; ibi.
e Oĩne malũ qđ fecerũt in syon; tẽplũ cõcremãdo.
f In oculis vris in hoc alloquit iudeos q̃ hoc videt quorũ plures erãt in babylone.
g Ecce ego ad te mõs pestifer.i.babylon q̃ est mons altus p potentiã 7 superbiã et pestifer. occidendo gentes alias crudeliter.
h Euoluaz te de petris.i. de fortalitijs tuis in quibus confidis. i Et dabo te in montez pbustionis.q̃ babylon fuit cõbusta a medis 7 persis.
k Et nõ tollẽt de te lapidẽ in angulum ꝛc.i.nõ reedificaberis vltra.
l Leuate signũ.i. vexillũ ad pgregãdum bellatores cõtra babylonẽ.
m Sanctificate .i.cõfirmate ad bellandũ. scim eĩm in vna significatione idẽ est qđ firmum
n Annunciate cõ illã regib⁹ ararath .i. armenie regib⁹.
o Menni et ascenez.noia sũt regnorũ. p Nũcrate cõ eam taphsar nomẽ est hebraicũ 7 exercitũ signat q̃ numerat in expeditiõe. q Adducite equũ.i.equos
r Quasi bzucum aculeatũ.i.agiles 7 pparatos ad bellũ.cetera patẽt vsq; ibi. s Quia cuigilabit cõtra babylonẽ cogi.dñi.videbat eĩm q̃si vermes p.mittẽdo crudelitates chaldeorũ. 7 cuigilãs in punitione eorũ. t Cessauerũt for.baby.victorias eĩm fecerãt virtute diuina. 7 iõ ipsa retractata nõ soluz cessauerũt a victorijs.s ꝛ fuerũt vincti ab alijs.iõ subdit v Et fasunt q̃si mulieres.q̃ sunt imbelles. x Incensa sunt taber.eius.i.habitatões babylonis. y Contriti sunt vectes eius.p fractionẽ portarũ. z Currẽs obui.currenti ꝛc.babylon eĩm erat ciuitas valde magna.vt dicit Hiero.sup pẽ.q̃ erat edificata in quadro. 7 q̃libet latus babebat in longitudine.xv.miliaria q̃ faciunt octo leucas propter quod dicit philosophus in libro polit. q̃ magis erat dicenda regio clausa muris q̃ ciuitas. et iõ de tomo regia frequenter currebant nuncij ad portas ciuitatis. 7 econuerso ad denunciãdum statum. et ideo ingressus ad

z Collidis tu mihi.i.vt instrm iusticie mee.

uersariorū cito fuit regi nunciatus.ī subdit. a Capta est ciuitas eius a summo vsq; ad summum.i.a prima porta vsq; ad vltimā. b Et vada ꝓoccupata sunt.qz medi ꝛ ꝑse p alueū fluminis intrauerūt.vt dictū est.
c Et paludes incēse.i.fortalicia q̄dā in paludibus sita.
d Et viri bellatores cōturbati sunt ex subito ingressu hostiuz. e Filia babylonis.i. gens babylonica.
f Quasi area.i. messis extensa in area. g Tpus triture ei⁹.i.sue cōtritōis sicut bladū terit in area.
h Comedit me. Hic ponit contra babylonē q̄rimonia de malo qđ fecit in birlim.ꝛ diuidit in tres ptes.qz primo ponit queri monia. scdo circa eaz diuina iusticia ibi. Propterea tercio sequēs laus diuina: ibi. ꝛ laudabunt.circa primū dr in psona birlim.
i Comedit me. ꝓpīm meū occidendo ꝛ bona rapiēdo
k Deuorauit me crudelit̄ ꝗ agēdo.
l Reddidit me q̄ivas inane quod nō est aptū ad suū officiū.qz sic birlim destruxit qnō erat apta habitatōi hominum.
m Repleuit ventrē suū teneritudine mea.i.eo qđ tenerrime diligebaz rapiendo sibi vasa aurea ꝛ argētea cōsecrata diuo cultui
n Et eiecit me. ꝓpīm meū captiuā

regi babylōis qz a capta est ciuitas eius a sūmo vsq; ad sūmū: b ꝛ vada ꝓoccupata sūt
c ꝛ paludes icēse sūt igni: d ꝛ viri bellatores ꝑturbati sūt. Quia hec dicit dñs exercituū ds israel. e Filia babylōis
f q̄si area: g tps triture eius. Adhuc modicū ꝛ veniet tps messionis ei⁹. h Comedit me
i deuorauit me nabuch. rex babylōis. k Reddidit me q̄ vas inane. Absorbuit me q̄si draco: l repleuit ventrez suum teneritudine mea: m ꝛ eiecit me. n Iniquitas aduersum me o ꝛ caro mea p sup babylonē dicit habitatio syō ꝛ sanguis meus sup habitatores chaldee dicit hirlim.
q Propterea hec dicit dñs.
r Ecce ego iudicabo causaz tuā ꝛ vlciscar vltionē tuaz.
s Et desertū faciā mare ei⁹
t ꝛ siccabo venam eius. v Et erit babylō in tumulos habitatio draconū: x stupor et sibilus eo q̄ nō sit habitator.
y Sil vt leones rugiēt ꝛ excutiēt comas veluti catuli leonū a In calore eoz ponā potū eoz: ꝛ iebriabo eos vt sopiant b ꝛ dormiant somnū

b Et dormiant somnū sempiternū. dr enī Dan. v. q baltbasar fecit grande cōuiuiū suis principibus ꝛ calefactus vino fecit apportari vasa dei vt biberēt in eis et ibidem sequit q eadē nocte interfectus est baltbasar. ꝛ regnū eius accepit darius medus. ꝛ qz vatigati a vino fuerūt interfecti. ī seq̄t.
c Deducā eos q̄si agnos.i. sine defensione.
d Ad victimā Quō capta est sesach.i. babylō sic nobiata ꝓter cozrūdentiā lrā rū vt dictū est. s xxv. Hm Ra. sa.
e Ascēdit sup babylō mare.i. exercit⁹ magn⁹ valde ꝛ fortis.
f Multi. flu. eius.i. bellatoz
g Opta est.i. absorpta et destructa. cetera patent vsq; ibi.
h Et visi. sup bel. idolum erat in babylonia. p quod designat ꝓpīs colens eū.
i Et eiciā qđ absoz. de oze ei⁹ diuitie eīs aliaz gentiū q̄s babylonie absorbuerant sibi rapiendo ex diuina sentētia date fuert medis ꝛ persis.
k Et nō ꝓflu. ad eū vl. gentes q̄ erant subdite dñio eoꝝm.

l Egredimini de me. eius ꝓpīs meus. licet enī iudei eēnt serui in terra babylonis. ita q nō poterant exire regnū. tñ poterāt d vna ciuitate trāsire ad aliā reddēdo regi de bonis suis ꝓ tributo magnā portionē. sicut est de iudeis manētibus sub principibus ꝑsianis. ꝛ multi ex diuina admonitōe sic exiuerunt añ destructionē babylonis. hoc mō tobias ꝓuidens interitū niniue dixit filijs suis q̄ eo sepulto inde exirēt Tobie. tiij.
m Mefo. molle. coz vrm ꝛc. i. nimio timoze resoluat ex auditu appropinquatōis exercituū ꝓtra babylonē
n Et veniet in anno au. s. rumoris de occisione baltbasar ꝛ destructiōe babylonis. o Et post hūc an. audi. s. de vestra reuersione in birlim. vt exponit Ra. sa. occiso enī baltbasar darius medus suscepit regnū eius. vt dictū est. ꝛ regnauit p annū integrū et ptē secundi. ꝛ sic ille secundus ꝓ parte eius fuit primus annus cyri qui successit dario. ꝛ primo anno cyri fuit data dicta licētia redeundi. p Et iniqui. in terra. qz darius ꝛ cyrus fuerunt idolatre. q Et dña. super dñatoꝛē. i. cyrus post dariū. vt dictū est. cetera patent et supradictis. ad Et laudabunt. Dic ꝓpr ponitur laus diuina de iusticia circa babylonē facta cum dicit

Et laudabūt sup babylonē celi, ⁊ terra. i. āgeli ⁊ hoies iō subdit. b ¶ Et oia: ⁊ accipit h ⁊ p. i. celū ei ē hitatio angeloꝝ ⁊ terra hoim. c ¶ Quia ab aq̄lone veniēt ei p̄dones. s. medi ⁊ pse. q̄ venerūt de aq̄lonari pte respectu babylonis. ⁊ subdit vna cā. s. occisio crudelis filioꝝ isrl' cū dr̄.

Et quō fecit babylon ⁊c.

d ¶ Qui fugistis gladiū. i. vos iudei q̄ euasistis.

e ¶ Venite in iudeam.

f ¶ Et hirlm ascēdat sup cor vr̄m. i. accipiatis cordi destructionē hirlm ⁊ tēpli vt ad eorū reedificationē aiemi.

g ¶ Cōfusi sum⁹ ⁊c. q. d. q̄diu tēplū dñi remanebit sic destructū a gētilibus. erit nobis ꝯfusio et obprobriū. ideo subdit.

h ¶ Quia venerūt alieni. i. idolatre q̄ sunt alieni a cultu dei.

i ¶ Sup sancti. do. dñi. eā incendēdo. vt hr̄. c. se. ⁊. iiij. Reg. vlti.

k ¶ Propterea ecce dies veni. de ꝓpinq̄. l ¶ Et visitabo sup sculptilia. i. idola et tēpla babylōis.

m ¶ Et in omni ter. eius mugiet vulneratus nō potens loqui recte p̄ dolore. sed mugiēs ad modum bestie.

n ¶ Si ascenderit babylō in celuz ⁊c. q. d. q̄tūcūq̄ sit eleuata in honore ⁊ firmata in ptāte. tñ destruet mea virtute. iō seq̄t.

⁊ terra[b] ⁊ oīa q̄ in eis sūt:[c] qꝛ ab aquilone veniēt ei p̄dones ait dñs. Et quō fec̄ babylon vt caderent occisi in isrl' sic de babylone cadent occisi in vniūsa terra.[d] Qui fugistis gladiū[e] venite nolite stare. Recordamini ꝓcul dñi:[f] ⁊ hirlz ascēdat sup cor vr̄m.[g] Cōfusi sum⁹: qm̄ audiuimus obprobriū. Operuit ignominia facies nr̄as[h] qꝛ venerūt alieni[i] sup sc̄tificationē domus dñi.[k] Propterea ecce dies veniūt ait dñs:[l] ⁊ visitabo sup sculptilia babylōis:[m] ⁊ in oī terra ei⁹ mugiet vulneratus.[n] Si ascēderit babylon in celū ⁊ firmauerit ī excelso robur suū: ad me venient vastatores ei⁹ ait dñs: vox clamorꝭ de babylone ⁊ ꝯtritio mag̅ de t̄ra chaldeoꝝ qm̄ vastauit dñs babylonē[o] ⁊ ꝑdidit ex ea vocē magnam[p] ⁊ sonabunt fluct⁹ eoꝝ q̄i aque mlte. Dedit sonitū vox eoꝝ qꝛ venit sup eaz. i. sup babylonē p̄do: ⁊ app̄hēsi sūt fortes ei⁹:[q] ⁊ emarcuit arc⁹ eoꝝ qꝛ fortis vltor dñs reddens retribuet.[r] Et inebriabo prīcipes e⁹ ⁊ sapiētes ei⁹ duces ei⁹: ⁊ mgr̄atus e⁹ ⁊ fortes e⁹ Et dormiēt somniū sempiternū: ⁊ non expgiscent̄ ait rex dñs exercituum nomen e⁹. Hec dicit dñs exercituū[s] Murus babylonis ille latissimus[t] suffossione suffodiet̄: ⁊ porte ei⁹ excelse igne ꝯburent̄:[v] ⁊ labores ppl'oꝝ ad nihilū ⁊ gentiū ī ignem erūt ⁊ dispibūt[x] Verbū qd̄ p̄cepit hieremias ꝓpha saraie filio nerie filij maasie:[y] cum pgeret cū sedechia rege in babylonē: in anno q̄rto regni ei⁹. Saraias autez[z] erat princeps ꝓphetie. Et scripsit hieremias oē malū qd̄ venturū[z] erat sup babylonē in libro vno: oīa verba h q̄ scripta sūt ꝯ babylonē Et dixit hieremias ad saraiā.[a] Cum veneris in babylonē ⁊ videris[b] ⁊ legeris oīa verba hec:[c] dices.[d] Dñe tu locutus es contra locuz istum vt dispderes eum ne sit qui ī eo habitet ab hoīe vsq̄ ad pecus: ⁊ sit ꝑpetua solitudo. Cunq̄ cōpleueris legere librum istum:[e] ligabis ad euz lapidē ⁊ ꝓijcies illuz in mediū euphratē: ⁊ dices. Sic submerget̄ babylon: ⁊ non consurget a facie afflictionis quā ego adduco sup eam: et dissoluet̄.[f] Hucusq̄ verba Hieremie.

scribit̄ destructio babylonis sub ꝑabola facti. sicut ei ꝑabola verbi ē qñ ꝑ significatū vocū aliud intelligit̄. vt cuz dr̄ Judi. ix. Jerūt ligna ad ramnū. ꝑ qd̄ itelligūt̄ hitatores sychē ⁊ abimelech quē fecerūt sibi regē. sic ꝑabola facti est qñ fit aliq̄d ad signandū aliud fiendū. ⁊ sic est in ꝓposito. qꝛ destructō babylonis scripta in quodā libello. ⁊ alligata lapidi pōderoso ꝓiecta fuit in fluuiū euphratē corā pluribus iudeis ad signanduz destructionē babylonis futurā. Primo ponit̄ ergo q̄s p̄cepit hoc fieri cū dr̄. Verbū qd̄ p̄cepit hieremias ⁊c. saraie filio nerie ⁊c ⁊ tp̄s ⁊ etiā locus. cū dr̄. y ¶ Cū ꝑge. cū sede. re. in babylonē ⁊c. sedechias em̄ fuerat institutus rex a rege babylonis. ⁊ iō q̄rto anno regni sui iuit in babylonē ad faciēdū ei reuerētiā. ⁊ ad deferēdū munera. cuz q̄ iuit iste saraias. cuius subdit̄ officiū cum dr̄.

z ¶ Erat p̄n. ꝓphetie. i. principalis inter leuitas q̄ in tēplo decātabāt laudes diuinas a dd̄ et ab alijs ꝓphetis factas. in hebr̄. hr̄. Erat princeps exenij. ⁊ iō iuit cū sedechia ad faciendū exeniū regi babylonis noīe sedechie. cet̄a patēt vsq̄ ibi

a ¶ Cū veneris in babylonē ⁊ viderꝭ diligēter ea q̄ sunt scripta in h libro.

b ¶ Et legeris oīa verba hec. s. coram iudeis. q̄ illuc trāslati fuerāt cum iechonia rege iuda.

c ¶ Dices corā eisd̄

d ¶ Dñe tu locutus es cōtra locū istū. i. cōtra babylonē. cetera patēt vsq̄ ibi. e ¶ Ligabis ad eū lapidem. vt demergat̄ in ꝓfundū fluminis. ad designandū totalē destructionē babylonis. f ¶ Hucusq̄ verba hieremie. dicunt aliqui q̄ nō est de textu s q̄daz rubrica apposita s hoc nō est verū. qꝛ sic scribit̄ in hebreo sicut ⁊ alia p̄cedentia.

¶ In ca. lj. vbi dr̄ in postilla. Tollite resinam.

¶ Additio. j.

Dictio in hoc loco posita significat tiriacā nō resinam ꝓut dictū fuit supra in additōe ca. viij.

In eodē ca. vbi dr̄ in postilla. Stultus factus oīs hō.

¶ Additio. ij.

Quia gentiles idolorū cultores nō solum errabāt in hoc q̄ idola vana colebant. sed etiam qꝛ stulte estimabant q̄ deus verus quem populus isrl' colebat erat similis dijs eorum. vñ Esaias. xxxvj. ⁊. xxxvij.

Ad me veniēt vastatores. o ¶ Et ꝑdidit ex ea vocē magnā. i. verba iactātie de sua magnitudine ⁊ ptāte. p ¶ Et sonabunt fluctus eorū. i. exercitus medorum ⁊ ꝑsarū. cetera patent vsq̄ ibi. q ¶ Et emarcuit arcus eorū. i. nō potuerunt se defendere ꝑ artē sagittādi in q̄ sunt edocti. r ¶ Et inebriabo principes eius ⁊c. qꝛ nocte seq̄nti festū balthasar. in q̄ ipse ⁊ principes eius fuerūt vino repleti. interfectus fuit balthasar ⁊ principes cū eo. vt dictū est. s̄. s ¶ Murus babylonis ille latissim⁹. sic ē in heb. ⁊ in libris correctis. t ¶ Suffossione suffodiet̄. i. deijciet̄ q̄tūcūq̄ sit latus ⁊ fortis v ¶ Et labores ꝓpl'oꝝ ad nihilū. in edificatōne em̄ murorū ⁊ domorū babylonis fuerūt expēse multe diuitie acquisite laboribus ꝓpl'oꝝ ⁊ gentiū. q̄s ab eis abstulerunt chaldei. ⁊ iō diuinū fuit iudiciū q̄ tales edificationes redigerent̄ ad nihilū. x ¶ Verbū. Hic ꝯñr de-

sennacherib ⁊ sui dicebant q̄ nō potuerat ds isr̄ defendere birlim a manibus assyriorū. nec sicut dij aliarū gētiū potuerāt gentes suas ꝓtegere ab eis. q̄s ds cōfutauit p esaiā denunciādo eis defensionē ꝓpli sui. vt ibidē. sed in hoc loco q̄ hieremias non potuerat oñdere chaldeis excellētiā diuine potentie p defensionē birlim: cum ex ordine iusticie diuine pter pctā ꝓpli erat destruēda. ideo oñdit eis excellentiā dei isr̄ respectu falsorum deorū. ex h̄ q̄ dij falsi sūt ab hoibus fabricati seu ficti. ⁊ sic cum actoribus suis peunt ⁊ pter h̄ dicit. Stultus factus est omis hō a scia. scz vera. Cōfusus est omis cōflator i sculptili ⁊c. q̄d ptz ex hoc q̄d subdit. In tpe visitatōis sue pibūt. s. idola vana cū cultoribus eorū ⁊ actoribus ⁊ rō est. q̄ tales dij nō bñt aliā potentiaz nisi eam quā accolores seu cultores sui fingunt. ⁊ sic oportet q̄ cū cultoribus pereant. nō tñ sic est de deo vero Jacob: cuius virtus ⁊ potentia nō pendet a cultoribus. sed ecōtra totū eē ⁊ bonū colentiū ipm pendet ab illo quē colunt. ⁊ iō dicit. Non sicut hec ps iacob. s. vt peant peunte ꝓplo suo. Quia qui fecit oia ipe est. ⁊ sic esse omniū ab illo dependet. Et q̄ licet ipse sit principiū totius esse. tñ appropriat ꝓplo isr̄l spāliter. iō subdit. Et isr̄l ceptrū hereditatis eius. Consequēter exprimit potentia diuine potētie infert q̄ sicut babylonij fuerunt instra diuine potētie cōtra alias nationes. sic ⁊ alie gentes essent instra diuine vltōnis cōtra eos spāliter ꝓpter ea q̄ fecerant in syon qui erat locus diuino cultui deputatus. et de hoc dicit. Collidis tu mihi vasa belli ⁊c. Et reddā babyloni oīe malū q̄d fecerunt in syon in oculis vestris ⁊c.

In eodē ca. vbi dr̄ in postilla. Regibus menni ⁊ ascbenez.

Additio. iij.

Qui nos habem⁹ mēni ⁊ ascbenez. in hebreo habetur aschenā q̄d signat alemoniā. Item tapsar est nomen hebraicū significans capitaneū vel ducē exercitus.

In eodē ca. vbi dr̄ in postil. Et visitabo sup bel.

Additio. iiij.

Quod dr̄ hic. Et visitabo sup bel. ꝓprie pt intelligi de ipso idolo bel. sine hoc q̄ significet ꝓplm. q̄ cū deus punit aliquā gentē idolatrā. cōsuevit etiam deos suos dissipare se cōfundere. vñ Exo. xij. ca. In oībus dīis egypti faciam iudicia. Et sic in alijs locis. Silr q̄d dr̄. Et eciam q̄d absorbuerat de ore eius. pōt intelligi de ore ipsius idoli bel in q̄ colentes ponebāt divitias. fingendo q̄ eas acceptasset sicut faciebant de moloth in occisione puerorū. Silr q̄d sequit ⁊ nō cōfluent ad eam vltra gentes. ꝓprie intelligi pōt de ipso idolo bel ad q̄d gentes cōfluebant cum babylonia esset in ꝓsperitate.

In eo. ca. vbi dr̄ in postil. Ducuscz verba hieremie

Additio. v.

Quod dr̄ hic. Ducuscz verba hieremie. denotat q̄ illa q̄ sequunt in sequēti ca. nō sunt reputanda de verbis ꝓphetie hieremie. sed sumit hystorialiter a quarto Regū vltimo cap. inter q̄d capitulum ⁊ istud modica. ⁊ quasi nulla est dīa et interponit hic h̄ hystoria destructionis birlim et templi ad continuationez libri Trenorū ⁊c.

Filius vigiti ⁊ lij. annis erat sedechias cū regnare cepisset: ⁊ undecim annis regnauit i birlim Et nomē mris ei⁹ amithal filia hieremie de lobna [b] Et fecit malū in oculis dñi iux oia q̄ fecerat ioachi: qm furor dñi erat i birlim ⁊ iuda usq̄q̄ proiceret eos a facie sua. Et recessit sedechias a rege babylonis. [c] Factū est aūt in anno nono regni ei⁹ i mēse decio: decia die mēs venit nabuch. rex babylonis ipse ⁊ oīs exercitus eius aduersus birlim ⁊ obsederūt eam: ⁊ edificauerūt ꝑ eaz munitōes in circuitu ⁊ fuit ciuitas obsessa usq̄ ad undecimum annū regni sedechie. Mense autē q̄rto nona die mēsis obtinuit fames ciuitatē ⁊ nō erāt alimēta ꝓplo terre. Et dirupta ē ciuitas ⁊ oēs viri bellatores ei⁹ fugerūt: exierūtq̄ de ciuitate nocte p viaz porte q̄ est int duos muros ⁊ ducit ad hortuz regis: [d] chaldeis obsidētibus vrbē in gyro ⁊ abierūt p viā q̄ ducit i heremū. Persecut⁹ est aūt chaldeor exercitus regē: ⁊ apphenderūt se dechiaz i deserto q̄ē iuxta hiericho: ⁊ oīs comitat⁹ ei⁹ diffugit ab eo. Cunctz ꝓprehendissent regē: adduxerūt eū ad regē babylonis in reblata q̄ est i tra emath: ⁊ locut⁹ ē ad euz iudicia. Et iugulauit rex babylōis filios sedechie i oculis e⁹: [e] h̄ ⁊ oēs principes iuda occidit in reblata. Et oculos sedechie eruit: ⁊ vinxit eum ꝓpedibus Et adduxit eum rex babylonis in babylonem: et posuit eum in domo carceris [f] usq̄ ad diem mortis sue:

Caplm. lij.

a Filius. xxj. anni. istū capitulū a principio libri fuit diuisum cōtra p̄cedentia. ē enī quedam breuis epilogatōr respectu p̄cedentium in quib⁹ describit destructio hierusalem licet occasione huius plura alia fuerint annexa et diuiditur hoc caplm in tres ptes. q̄ primo ponit ciuitatis captio. scdo capte destructio: ibi. In mense aūt. v. tercio de reliquijs ordinatio: ibi. De pauperibus. Prima in duas. q̄ primo ponit captionis occasio: scdo ipsa captio ibi. Factum est aūt. Occasio aūt captionis prima fuit peccatum regis ⁊ populi contra deum. quod notat cum dicit.

b Et fecit in oculis dñi malum. imitando in hoc ioachim filiū iosie ⁊ alios reges qui fuerūt idolatre. ꝓter quod dñs voluit birlim destruere ⁊ maxime ꝓpter peccatum manasse qui posuit idola in domo dñi. scda occasio fuit peccatum sedechie in regem babyloois. cui rebellauit cuius iurasset ei fideliter seruire. vt habet ij. Paral. vlt. q̄d notat cum dr̄. Et recessit sedechias a rege babylonis.

c Factum est. Hic ponit ciuitatis captio. ⁊ ptz ista ex his q̄ dicta sūt supra. xxxix. vbi describit ista captio sicut hic paucis exceptis q̄ exponent.

d Chaldeis obsidētibus vrbem in gyro. si ergo queratur quomodo rex ⁊ bellatores potuerunt exire dicendū q̄ erat via subterranea cuius introitus erat intra ciuitatem inter duos muros. ⁊ exitus erat longe a ciuitate vltra locum vbi erant chaldei ⁊ p illam fugerunt rex et alij sicut dictum fuit supra. xxxix. et iij. Reg. vlti.

e Sed ⁊ omnes principes iuda occidit dicit Ra. sa. q̄ isti fuerunt. lxx. iudices ordinarij. eo q̄ relaxauerant iuramentum sedechie. alij autez dicunt q̄ fuerunt principes inducentes sedechiam ad rebellandum regi babylonis.

f Usq̄ ad diē mortis sue. licet autem mortuus fuerit in carcere. tamen rex babylonis statū eius regiū cōsiderans. fecit eum sepeliri

honorifice sicut p̄dixerat hieremias supra.xxxiij.

g In mēse. Hic p̄n̄r ponit ciuitat̄ capte destructio circa q̄ primo ponit t̄ps cū dī. In mense aūt quinto lz aūt fuerit capta mense quarto. vt dī supra eodē ca. tū nō fuit cōbusta donec sup hoc habuerūt voluntatē regis babylōis q̄ agebat tūc in remotis. s. in terra emath. vt bī in textu. z sic trā sit t̄ps vsq; ad decimā diē quinti mēsis in q̄ fuit cōbusta. cetera patēt in lra.

b De paupib⁹ Hic p̄n̄r ponit ordinatio de remanētibus. z p̄mo de pp̄lo. scdo de rege ioachim ibi. Et factū est. Prima in duas q̄ primo ponit ordinatio de p̄sonis reseruatis scdo de occisis: ibi. Et tulit. Prima adhuc in duas. q̄ primo ponit ordinatio de pp̄lo. scdo translatorū nūeratio ibi. Iste est ip̄lis Prima in duas q̄ primo ponit ordinatō de p̄sonis. scdo de vasis: ibi. Columnas q̄z. Circa p̄mū sciendum q̄ de p̄sonis reseruatis sic fuit ordinatuz q̄ illi q̄ erāt alicuius reputatōis in sapientia vel arte aliqua seu conditōe notabili fuerūt trāslati in babylonē vt de illa cōditione seruirent babylonijs. ceteri vero fuerunt dimissi in iudeā ad colenduz agros z vineas. ne terra redigerēt in solitudinē. z redderēt inutilis regi babylonis. de cultura vero terre ei tributū magnū reddebāt. z hoc est q̄ dī.

b De paupibus aūt p̄p̄l̄ z̄. s. bñtibus aliquā p̄ditionē babylonijs vtilē. vt plenius exponit. iij. Reg. vlt.

i Transtulit nabuzardan p̄n. mili. z̄. z p̄z lra.

k Columnas q̄z. Hic ponit dispositio de vasis. quic quid em̄ fuit p̄ciosum de talibus in templo dñi totum portauerunt secum chaldei. inter vasa tñ ponunt hic due columne eree q̄ erant in porticu templi. de quarū magnitudine z forma dictuz fuit diffuse p̄ singula. iij. Regū. vij. z silr de alijs vasis hic positis. z iō hic breuiter intēdo ptransire. q̄ descriptio exquisita de istis ibi habet locū. dicit ergo. Columnas q̄z ereas. de quarū forma postea subdit.

l Que erant in domo dñi. i. in porticu tēpli.

m Et bases illarū. s. colūnarū. queli bet em̄ colūna habebat quatuor ptes. s. basem. stipitē caput z capitellū.

n Et mare eneum vas erat magnū z rotundū in q̄ lauabant sacerdotes.

o Qđ erat in domo dñi. i. in atrio sacerdotū. domus em̄ dñi large accepta nō solū accipit̄ p̄ corpe templi. sed etiā p̄trijs z edificijs ad ip̄m ptinētibus.

p Confregerūt chaldei. vt materia posset expeditius portari.

q Et lebetes. i. chaldarias vbi coq̄bāt carnes sacrificiorū.

r Et creagras. i. fuscinulas ad extrahēdū carnes.

s Et psalteria. i. instra musica p̄ leuitis.

t Et bant̄ reges z sacerdotes. z vasa diuino cultui cōsecrata

v Et mortariola. in quibus terebāt spēs ex quibus cōponebāt vnguēta

x Et hydrias in quib⁹ ponebāt vinū et oleū p̄ libaminibus fiendis.

y Et thymiamateria in quibus terebant spēs ad faciendū thymiama qđ cōburebat sup altare thymiamatis.

z Et vrceos z pelues. in quibus lauabant carnes offerende sup altare holocausti.

a Et cyathos. in q̄b⁹ p̄babat vinū et oleū vtrū essent apta ad sacrificiū.

b Quotq̄t aurea aurea t̄c. q̄ oia vasa aurea ponebant ad vnā ptē. z argētea ad aliā et ereasilr ad aliam.

c Vitulos. xij. ereos. boues vocant iij. Re.

d Qui erant sub basibus bases dicunt̄ hic p tes fūdi maris erei qđ sedebat sup illos. xij. vitulos. et tres respiciebant ad orientē. et tres ad occidētē. z tres ad meridiē. z tres ad aquilonem.

e Non erat pondus eris. h dī ad designandū magnitudinē z multitudinē eius intantū q̄ nō posset de facili sciri pondus determinatū.

f De columnis aūt duabus supradictis.

g Decē z octo cubi altitudinis z̄. hoc intelligendū est de stipite. q̄ tota columna ex q̄tuor ptibus p̄dictis constituta habebat. xxv. cubitos in altū. vt bī. ij. Paral. iij. z declaratū est diffusius. iij. Reg.

h Et funiculus. xij. cubi. cir. eā. i. ei⁹ grossitiem.

i Porro grossitudo eius. i. spissitudo.

k Quatuor digi. z̄. z trāq; erea. quarū forma erat valde subtilis z artificiosa. put dictū fuit. iij. Reg.

l Et retiacula z malogranata. ad decorē em̄ capitellorū erant ibi in circuitu malogranata de ere apposita. z retiacula q̄ fm̄ aliquos erant quedā foramina in circuitu capitellorū artificiose facta. sicut in ostijs laternarū ereārū et dicunt̄ retiacula q̄ foramina illa in aliquo erant similia foraminibus retis. fm̄ alios erat opus reticulatū de filis ereis factū z positū sup capitella. vel q̄ p illa apparebant malogranata sicut illa q̄ sunt opta reti apparet exterius p̄ retis foramina.

m Sup coronā. i. sup capitellum qđ dī corona. eo q̄ erat sup caput colūne sicut corona sup caput regis.

n Et fue. malogra. z̄. dependentia a capitello z tot erant q̄si apposita in qualibet columna. iij. vero Reg. dī q̄ erāt ducenta in qualibet columna centum dependentia. z centum apposita. z sicut dictū fuit ibidem iste due columne erāt site ꝓpe parietes ex vtraq; parte porticus ita q̄ quatuor malogranata iuxta parietem posita non apparebant. z ideo non computant̄ hic

s In mense aūt q̄nto decimo mēsis: ip̄e est annus nonus nabuch. regis babylōis venit nabuzardā princeps militie q̄ stabat coram rege babylonis in hierlm: z incendit domū dñi z domū regis et oēs domus hierlm: z oem domuz magnā igne cōbussit: z totū murū hierlm p̄ circuituz destruxit exercit⁹ chaldeoz q̄ erat cuz magro militie. b De pauperib⁹ aūt pp̄li z de reliq̄ vulgo qđ remanserat in ciuitate z de p̄fugis q̄ trāsfugerant ad regē babylonis z ceteros de multitudine trāstulit nabuzardā princeps militie: de pauperib⁹ vo terre reliq̄t nabuzardā princeps militie vinitores z agricolas. k Columnas q̄z ereas que erāt in domo dñi l z bases m z mare eneū: n qđ erat in domo dñi p̄fregerūt chaldei: z tulerunt oē es eorū in babylonem. q Et lebetes r z creagras s z psalteria t z phialas v z mortariola z oia vasa erea q̄ in ministerio fuerunt: tulerūt x z hydrias y et thymiamateria: z vrceos z pelues z cādelabra z mortaria a z cyathos. b Quotq̄t aurea aurea: z quotq̄t argētea argētea. Tulit magr̄ militie colūnas duas et mare vnum: c z vitulos duodeciz ereos d qui erāt sub basibus quas fecerat rex salomō in domo dñi. e Nō erat pōdus eris oīm horū vasorū. f De colūnis aūt: g decē z octo cubiti altitudinis erāt in colūna vna: h z funiculus duo decim cubitorū circuibant eam. i Porro grossitudo ei⁹ k q̄tuor digitorū: z intrinsecus cana erat z capitella super vtranq; erea. Altitudo capitelli vnius quinq; cubitorum: l z retiacula z malogranata m sup coronā in circuitu: oīa enea. n Et fuerūt

et sic remanēt nonagintaser. tercio xo regum cōputank oīa. o Et oīa malogra. centū retia. circūda. Iz in qualibet columna esset tm vnum retiaculū. tm ibi erant centum distinctões sicut in malogranatis erant centū ordines duo em malogranata. s. vnū appositū z aliud dependens sub eo faciebant vnū ordinem et sic cū in circuitu capitelli eēnt cētuz apposita z centū dependētia ibi p ꝓns erāt cētū ordines. p Et tulit. hic ponit ordinatio de psonis ad vitā non reseruatis cū dicit Et tulit mgr mi. saraiā sacer. ꝑmuz. i. ꝑmi ordinis. dauid em distinxit sacerdotes p. xxiiij. ordines. vt bř. j. Paralyp.

q Et de ciuitate tu. eunuchū ꝛc. ex quo patz q iste dī eunuchus nō a sectione genitalium qz tales nō ꝓponūtur boibus belli. s a maturitate z honestate. sm q dicit Matth. xix. sūt eunuchi qui se castrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ ꝛc.

r Et septē viros de his qui vi. fa. regis. i. habentes ad ipsum liberū accessum.

s Et scribā principē mili. qui ꝓba. tyrones. i. iuuenes aptos ad exercitiū armoꝝ. bos interfecit rex babylonis qz cōsilium z fauorem dederāt sedechie rebellandi.

malogranata nonagītaser dependētia: °z oīa malogranata cētū retiaculis circūdabant. p Et tulit mgr militie saraiā sacerdotē ꝑmū z sophoniā sacerdotē scōm et tres custodes vestibuli. q Et de ciuitate tulit eunuchū vnū qui erat ꝓpositus sup viros bellatores: r et septē viros de his q videbāt faciē regis q iuēti sūt i citate s z scribā ꝓcipē militū q ꝓbabat tyrones: t z sexaginta viros de pplo tre q inuenti sūt i medio ciuitatis. Tulit aūt eos nabuzardā mgr militie: z duxit eos ad regē babylonis in reblata. Et percussit eos rex babylonis: et interfecit eos in reblata in terra emath. Et trāslatus est iuda de terra sua. v Iste est ppls quē trāstulit nabuchodonosor. x In āno septimo iudeos tria milia z viginitres. y In anno decimo octauo nabuchodonosor trā stulit de hierlm aīas octingētas triginta duas. z In anno vicesimotercō nabucho

3 Anno. xviij. nabuch. tunc em cepit tyrum z plures alias ciuitates circa iudeā ad quas cōfugerāt añ plures iudei timore nabuch. z illi tunc fuerunt capti z in babyloně ducti. a Omnes ergo aie. hic numerate b Quatuor milia sexcente. Sciendū tm q fuerunt multoplures. § hic z in libro regum numerank tm notabiliores c Et factū est. Hic vltimo ponit ordinatio de iechonia rege q post longū carcerē fuit honoratus in babylone cū dī. Et factuz ē in. xxxvij. āno transmigratōis ioachim. tantū em fuit in statu humili.

d Eleuauit euilmerodach. iste ei regnauit post nabuc. patrem suū sm hebreos. z mortuo patre cū regnaret honorauit ioachim sup oēs ꝓncipes regni sui vt apparet in lra. rō autē buj fuit sm aliquos qz nabuch. ꝑcusso amentia iste Euilmerodach filius eius voluit regnare. et videbat de ꝑcussione patris gaudere. ꝓpter qd nabuc. in regnuz restitutus fecit cū incarcerari cū isto ioachim z sic cū eo cōtraxit amicitiam ꝓpter qd cō stitutus i regno

wnosor trāstulit nabuzardan mgr militie aīas iudeoꝝ septigētas q̄draginta quinq. a Oēs q̄ aie b quatuor milia sexcēte. c Et factuz est i tricesimoseptimo āno trāsmigratōis ioachim regis iuda duodecimo mense vicesima q̄nta mēsis d eleuauit euilmerodach rex babylōis ipo āno regni sui caput ioachī regis iude: z eduxit eū de domo carceris z locutus ē cū eo bona. Et posuit thronū ei e sup thronos regū q erāt post se i babylone: z mutauit vestimēta carceris ei f z comedebat panē coꝝ eo semp cūctis diebus vite sue. Et cibaria ei g cibaria ꝓpetua dabant ei a rege babylonis statuta p singulos dies: vsq ad diē mortis sue cunctis diebus vite eius.

e Et factū ē postq in captiuitatez redactus ē ist z hierlm deserta ē: sedit hieremias ꝓpheta flens et plāxit lamentatōne hac in hierlm z amaro aīo suspirās z eiulans dixit.

mortuo patre honorauit eum. cetera patent in lra.

e Et factum est postq ꝛc. totum istud vsq ad finem capituli videt apposituꝫ ab aliquo expositore ad continuandum sniam capitulis sequentibus. qd non est in hebreo nec in libris correctis.

t Et. lx. viros de pplo terre. ist bos silr interfecit. qz restiterunt ei defendēdo ciuitatē quantū potuerunt. z sic nō reddiderunt sponte voluntarie. sed fuerunt inuenti latentes z absconditi.

v Iste est ppls. Hic ꝓpr ponit translatoꝝ in babyloně numeratio. x In anno septimo iudeos tria milia. z loquit hic scriptura de translatis cum iechonia filio ioachim. vt dicit Rab. sa. z alij hebrei. sed contra hoc videt qd dī. iij. Reg. xviij. q translati cum eo fuerunt. x. milia. sed hec dissonantia soluit p hoc qd hic dī iudeos tria milia. i. de tribu iuda. de alijs aūt tribubus fuerūt septē milia. qui hic omittunk. z quarto regū cum istis numerant Item quarto regū dī q ista trāsmigratio fuit anno octauo nabuch. hic aūt dī anno septimo ad qd dicendum q ibi accipiunk anni nabuch. a principio regni sui. hic aūt ab illo tpe quo iachim filius iosie fuit ei subditus z seruiens sub tributo: nabuch. aūt iam reguauerat vno anno.

y In anno. xviij. ꝛc. loquit hic de translatione ppli cum rege sedechia. Sed cōtra hoc videt qd supra dī cap. isto. Ipse est annus. xix. nabuch. ꝛc. et soluit hoc sicut z ꝓcedens qz hic accipiunk anni nabuch. a tpe a quo ioachim factus fuit eius seruus. supra xo a principio regni sui.

Trenoꝝ

Incipit postilla magistri Nicolai de lyra sup librū trenoꝝ qui apud hebreos vocat̄ cynoth.i.lamētatōnes cū additionib⁹ pauli epi burgn. Ca.j.

Quomodo sedet. In pcedētib⁹ h⁹ libri prophetauit hieremias destructōez hierusalē futuraz. Hic ꝯsequenter deplorat eā iam factam: qꝛ vidit suā ꝓphetiā cōpletā. Circa qd̄ sciendū ꝙ singulis versib⁹ litere hebraice p̄ponūtur ꝟm ordinez alphabeti. Et dicunt aliqui ꝙ p̄posite sunt ad signanduz sniam versuū quib⁹ p̄ponunt̄. ꝛ sic ex interpretationib⁹ lr̄arū ꝓcedūt ad expositionez versuū. Sz hoc non videt̄ bene dictū: prio qꝛ hebrei quoꝝ st̄ iste litere: ꝛ ꝑ consequens virtutē eaꝝ debent magis cognoscere: nihil tale dicunt. scd̄o qꝛ lr̄a ꝑ se sumpta vt lr̄a est: nullam habet significatōez: nec ꝑ ꝯsequens interp̄tatōez: lz aliq̄ litera vt est dictio aliquid significet: sicut apud latios hec litera a ꝓut est p̄positio significat sine. si g̃ ex ista significatōne aliquis vellet ꝓcedere ad exponendum virtutē ipsi⁹ a: ꝓut est lr̄a: vel scripturam ꝑ a incipientem esset manifesta equiuocatio. Item isti imaginantur ꝙ iste lr̄e nō sint de integritate versuū: ꝟ q̄si quidaz tituli eis p̄positi: qd̄ nō est verū: qꝛ sic st̄ de integritate versuū in hebreo: sicut apud nos in illo hymno. A solis ortus ꝛc. lr̄e latine incipiēdo ab a vsq̄ ad g inclusiue sūt de integritate versuuz: qꝛ prim⁹ incipit ꝑ a: a sol ort⁹ ꝛc. scd̄s ꝑ b. beat⁹ auctor seculi ꝛc. et sic ꝯnr vsz ad g: ꝛ eodē mō ē h̄ de lr̄is hebraic⁹ in hebreo: ꝟ translator nō potuit in latino seruare ordinē lr̄aꝝ latinaꝝ in pricipijs versuuz: qꝛ prima dictio in hebreo ꝓ q̄ trāsfert̄ quō: incipit ꝑ aleph: ꝛ quō: incipit ꝑ q: ꝛ iō singl̄is versibus p̄posuit sepatim literas hebraicas ꝑ ordinē: non ad signandū aliquid nisi ꝙ ꝑ tales literas incipiūt versus in hebreo: lamentatōes em̄ iste scripte sunt metrice in hebreo: ꝛ tpe hieremie currebat modus talis metrificandi aliquam materiā. s. ꝙ versus inciperēt ordinate a literis alphabeti. Sciendū etiā ꝙ hic nō est q̄rendus ꝓcessus artis ꝟ magis dolentis ꝛ ꝯquerentis q̄ lamentans aliqd̄ factū idez freq̄nt̄ repetit sub alijs verbis. sicut mater lamentans filiū mortuū aliqn̄ noinat ip̄m ꝓprio noie: aliqn̄ noiat eū cor suū: aliqn̄ vitaz suā: ꝛ sic de alijs: ꝛ frequēter de vna ꝑsona trāsit ad aliam magis ꝟm motū affectiōis q̄ ꝟm ordinē ratōnis. Preterea sub noie ciuitatū vel locoꝝ intelligit̄ ꝓplus ibi prius habitans et sic dicit̄ ciuitas vel loc⁹ desolari vel flere: ꝓ desolatōe ꝛ fletu ꝓpl̄i. His igit̄ p̄missis hec pars libri hieremie que apud hebreos cynoth vocat̄ i. lamentatōnes: in duas ꝑtes diuiditur: qꝛ primo ponit̄ hieremie lamentatio: scd̄o eiusdem oro. v. capitu. Prima diuidit̄ in quatuor partes: ꝟm quadruplex alphabetum hebraicum ꝟm ꝙ lamentatōes iste metrice scribunt̄: ꝛ hoc in quatuor ca. et hoc modo pn̄s capitulū posset diuidi in. xxij. partes ꝟm numerum literaruz: sed non est vis quia sicut dictū est iste litere nō ponunt̄ hic ad sensum literalē designanduz. Dicit ergo. a Quomodo sedet sola. i. habitoribus suis priuata. b Ciuitas plena populo. anteq̄ esset destructa. c Facta est q̄si vidua. i. dignitate regni ꝛ sacerdotij orbata. d Domina gentium. i. que fuit domina gentiū, maxime tpe dauid ꝛ salomonis qui multas gentes alienigenas sibi subiecerunt vt habet̄. ij. Reg. ꝛ. iij. ꝛ ad idē pertinet quod subditur.

Incipiūt treni. i. lamentatōnes hieremie q̄ cynoth hebraice inscribūt̄. Aleph.

Quomodo sedet sola[a] ciuitas plena ꝓpl̄o. Facta est quasi vidua[b] dn̄a gētiū:[c] p̄nceps ꝓuinciaꝝ[d] fctā est sub tributo. Beth[e] Plorās plorauit[f] in nocte:[g] ꝛ lachryme ei⁹ in maxillis eius.[h] Nō ē q̄ ꝯsolet̄ eā: ex oībus charꝫ ei⁹. Oēs amici ei⁹ spreuer̄t eaz: ꝛ facti st̄ ei inimici Gymel.[i] Migrauit iudas ꝓpter afflictōez ꝛ mltitudinē seruitutis[m] habitauit inter gētes[n] nec inueit requiē[o] Oēs ꝑsecutores ei⁹ app̄hēder̄t eā[p] int̄ angustias. Beleth.[q] Vie syō[r] lugēt:[s] eo ꝙ n̄ sint q̄ veniāt ad solēnitatez.[t] Omnes porte eius destructe:[v] sacerdotes e⁹ gemētes.[x] Virgines ei⁹ squalide[y] ꝛ ip̄a oppressa amaritudine. He.[z] Facti sūt hostes ei⁹ in capite[z] inimici e⁹ locupletati sūt: qꝛ dn̄s locut⁹ est super eaz ꝓpter multitudinē

e Princeps prouinciaꝝ. s. tpib⁹ dictis. f Facta ē sub tributo. regis babylonis. g Plorās plorauit. per hanc reduplicatōez intelligitur fletus abundātia. h In nocte. i. tpe tribulatōnis et angustie qd̄ dicitur nox. i Et lachryme eius in maxillis ei⁹ ꝑ hoc designatur ꝯtinuatio ꝛ diuturnitas fletus.

k Non est qui consoletur ꝛc. qui populi iudeis confederati vt egyptij ꝛ syri ꝛ aliqui alij in necessitate eaz reliquerunt: ꝛ nō solū reliquerūt sed etiam chaldeis eorum aduersarijs fauerunt: ideo subditur. Om̄es amici ei⁹ ꝛc.

l Migrauit iudas ꝓpter afflictōem et multitudinē seruitutis. sicut enim fuit dictum capitulo precedenti illos transtulerunt chaldei qui propter robur corporis vel industriam artis poterant eis seruire. alios dimittētes ꝓ cultura terre. m Habitauit inter gentes. populus in babylonem ductus. n Nec inuenit requiem. qꝛ laboribus duris affligebatur. o Omnes persecutores e⁹ apprederunt eam. i. hierusalem. p Inter angustias. s. famis et mortalitatis que preualuerant in ciuitate quādo fuit capta: vt dictum est supra. Rabi salomon exponit. Inter angustias scilicet viarum vbi capiebantur fugientes: qꝛ non potuerāt diuertere. q Vie syon. Hic conuertit se ad lamentandum templi destructiōez: quod erat in monte syon cum dicitur. q Vie syon. scilicet per quas populus veniebat ad templum de locis exterioribus. r Lugent. hoc dicitur metaphorice: sicut dicebātur gaudere in populi multitudine. vnde in hebreo habetur. Vie syon herbose. quia nullus transibat ꝑ eas. s Eo ꝙ non sint qui veniant ad solennitatem. id est ad solennitates: quia ponitur singulare pro plurali sicut frequenter fit in scriptura veteris ac noui testamenti. ter. n. in anno debebat populus comparere in templo scilicet in paschate: penthecoste: et festo tabernalorum Exodi. xxiij. sed destructo templo et populo captiuato nullus veniebat. t Omnes porte eius destructe. quia a chaldeis incense: vt dictuz est supra. v Sacerdotes eius gementes. quia aliqui fuerunt occisi: et ceteri in captiuitatez ducti. x Virgines eius squalide. i. deformate ex fame ꝛ labore. y Et ipsa oppressa amaritudine. i. non potēs inde resurgere: sicut q̄ oppressus ē importabili pondere. z Facti sunt hostes ei⁹ in capite. quia ante erāt in cauda. z Inimici eius locupletati sunt de bonis q̄ erant in hierusalem ꝛ iudea: quia tamen hoc factū est ex diuina iusticia: subditur. Quia dn̄s locutus est sup eam ꝛc. a Paruuli eius. qui ꝟm leges belli non debebant occidi. b Ducti sunt in captiuitatez. vt crescētes ser-

nirent chaldeis. c Ante faciē tribulātis.i. ducentis eos ad tribulatōez:illi eīm qui ducūt captiuos faciūt cos ire ante se z non post. d Et egressus est a filia syon.i. a irlm q̄ dr filia syon eo q̄ ciuitas ptegebat a templo z regia domo q̄ erant in monte syon sicut filia ptegit a mē. e Omis decor e9 fez regnum z sacerdotiū: iō sequitur. f Facti sūt pncipes ei9 velut arietes insensati. g Non inuenientes pascua fame afflicti. h Et abierunt absq̄ fortitudine. nō potentes in aliq̄ resistere. i Ante faciē subsequētis.i. in captiuitatē ducentis. k Recordata est irlm die afflic. sue. et pua. psiderās q̄ illa afflictō merito sibi venerat ppter peccata sua pterita. l Oim desiderabiliū suoz i diuinis odescēsionibus sibi facta deuotiū. m Que habuerat a diebꝰ antiquis.i. a tpe moysi quo deus pauit populū illū cibo celesti.xl.ānis:z multa alia beneficia ptulit ei. n Cū caderet ppls eius in mānu hostili.eadē ē eīm scia ꝓrioꝝ et iō vnum oppositoꝝ aliud ad memoriā reducit. z etiā magis apparere facit: q̄ oppositā iuxta se posita magis elucescūt. o Vide runt eam hostes. aptā et exultatā. iniq̄tatuz ei9. p Paruuli ei9 ducti sūt i captiuitatē: q̄ añ faciē tribulātis. Uau. r Et egressus ē a filia syō: s oīs decor e9. t Facti sūt pncipes ei9 velut arietes nō inuenientes pascua: u et abierūt absq̄ fortitudine. x Recordata ē irlm dieꝝ afflictōis sue: z p̄uaricatōis oīm desiderabiliū suoꝝ q̄ habuerat a diebꝰ antiq̄s cū caderet ppls eius i manu hostili: z nō esset auxiliator: y Viderūt eā hostes z derisērūt sabbata ei9. Heth. a Pctm peccauit irlm ꝓpterea instabilis facta ē. b Omnes q̄ glificabāt eā spreuerūt illā q̄ viderūt ignominiā ei9 ipa aūt gemēs z cōuersa ē retrorsuz. Teth c Sordes ei9 in pedibꝰ ei9: nec recordata est finis sui. d Deposita ē vehemēter:nō habēs psolatorez. Vide dñe afflictionē meam q̄m erectus ē inimicus. Joth. e Manum suā misit hostis ad oīa desiderabilia eius: quia vidit gētes ingressas sanctuariuz suū de quibꝰ p̄ceperas ne intrarent in ecclesiam tuam. Caph. f Oīs ppls ei9 gemēs z querēs panē. g Dederunt pciosa quecq̄ p cibo ad refocillandam aiam. h Vide dñe z psidera: q̄m facta sum vilis. Lamech. i Ovos oēs q̄ transitis p viā attendite z videte: si est dolor sicut dolor meus. k Q̄m vindemiauit me vt locutus est dñs: in die ire furoris sui. Adem: l De excelso misit ignez in ossibꝰ meis: et erudiuit me. m Expandit rhete pedibꝰ meis: n conuertit me retrorsuz. Posuit me desolatam: tota die merore confectaz. Nun: o Vigilauit iugū iniq̄tatū meaꝝ in manu eius q cōuolute sūt r z iposite collo meo. s Infirmata ē virtus mea: t dedit me dñs in manu u de q̄ non potero surgere. Samech. x Abstulit omnes magnificos meos y in medio mei: z vocauit aduersuz me tempus: vt contereret electos meos a Torcular calcauit dñs virgini filie iuda. Syn clausura est dissipata: et fructus collectus. quia murus irlm erat dissipati: z oīa bona asportata. p De excelso misit ignē in ossibus meis.i. in tēplo z regis fortalicio: z in ceteris de quoꝝ fortitudine confidebat ppls: sicut ossa sunt robur corpis: z oīa ista fuerunt combusta a chaldeis: vñ dictum fuit s. lij. q Et erudiuit me.quia veratio dat intellectū. In hebreo habet. Et separauit me.i. mēbrati laceravit. r Expan. rhete pedi. me.i. p̄misit expandi: z vocat hic rhete deceptio falsoꝝ ꝓphetarū: que fuit populo causa ruine: vt frequēter dictū est s. s Conuer. me retrorsum.i. ō statu honorabili ad ꝓfusibilem. t Vigilauit iugū iniquitatē. in ma. ei9. s. dñi: q̄ vigilanter z solicite induxit penam p iniquitatibꝰ meis: ꝓpter hoc in ꝑsona ei9 dr in ꝓncipio libri de destructōe ꝑlī loquens. Vigilauit ego sup verbo meo vt faciam illud. v Cōuolute sunt. sez iniq̄tates mee. x Et imposite collo meo. sicut fardellus imponit latroni deprehēso. y Infirmata est virtus mea. deo me derelēte. z Dedit me dominus in manu. s. chaldeoꝝ. a De qua non potero surgere. virtute ꝓpria: s tm diuina. b Abstulit omnes magnificos meos.regē z principes ꝓbas bilia sup auz z lapidē ꝓciosum multū: dicit n. Ra. sa. q̄ chaldeis currētibꝰ ad auz z argentū in destructione irlm: isti magis voluerūt currere ad ꝓburendū libros legis: eo q̄ scribit deu. xxiij. āmonites z moabites nō intrabūt in ecclesiam dñi in eternū: iō subdit e Quia vi. gē. āmonitas z moabitas. f In greſſas sanctuarium tuū. vbi lex fuerat et potissime deuteronomiū in latere arche: Deu. xxxj. g Oīs ppls ei9 gemens p̄ anxietate famis que p̄ualuit in hierusalem obsessa a chaldeis: vt habet ē. xxxviij. h Dederūt p̄ciosa quecq̄ p cibo. illi qui erant diuites. i Ad refocillādam aiam. i. ad mitigandum fa mez: z nō ad satietatē: iō in persona ei9 orat ꝓphēta dicens. k Vide vmie afflictōez meaz. l Et cōsidera releuando eam. m Ovos. hic inducit ꝓphēta alios ad compassionē dicens O vos oēs qui trāsitis p viā. p pe birlm destructā. n Attēdite et videte. p ꝓpassionem. o Q̄m vindemiauit me &c. loquitur de irlm p modū vinee c?

ꝛ sacerdotes. e Vocauit aduersuꝫ me tps. s. affli-
ctōnis ꝛ destructōis. d Torcular calcauit dñs ꝛc.
qꝛ sicut in torculari ſꝛe vuis expamiꝫ vinū: sic in destru
ctiōe irlm fuit effusus sanguis iudeoꝝ. e Idcirco
ego ploraꝫ ꝛc. in quo notaꝫ fletus ꝛ uoluis abundan
tia. f Quia longe factus est a me ꝓsolator. i.
ipe deꝝ retrahēs a me ꝓsolatōez suā: licet sit ubi-
qꝫ per potentiā entiāꝛ pntiaz.
g Facti sūt filij mei. i. habitato-
res irlm.
b Perditi. fa-
me mortalitate et gladio.
i Expandit syon ma. su. loqui-
tur de syō sic de
ꝑsona misera et abiecta q̄ expā-
dit manus suas
oīni trāseūti q̄-
rēdo suffragiū ꝛ
nō inuenit.
k Mandauit
uo. aduersuꝫ ia.
i. ꝓpm israel.
l In ar. ei⁹ uo.
ei⁹. qꝛ ꝓpli q̄ ba
bitabāt in circu
itu iudee eueneꝛt
cuꝫ chaldeis ad
destructōꝫ irlm
m Facta ē bie
rusalē q̄ pol. mē
stru. inter eos. i.
eis abominabil.
n Justus est.
Hic bieremias i
ꝑsona irlm cōfi-
tet diuinā iusti-
ciā i destructiōe
irlm ꝓter diui-
nā offensam. o.
n Justus est uo. in mea punitōe. o Quia os ei⁹
ad iracūdiā puocaui. trāsgrediēdo legē ex oze ipi⁹ da-
tā: Exo. xx. p Audite obse. uni. ꝓpli. ꝓfessionē pcti
mei. q Et vide. uolo. meū. nō solū de pena mihi il-
lata: s etiā de diuina offensa de qua plus uolebat bie-
remias ꝛ alij iusti q̄ de pena. r Vocaui am. me. i.
egyptios mihi ꝓfederatos. s Et ipsi decepe. me.
qꝛ rebellaui chaldeis ex eoꝝ ꝓfidentia: ꝛ ipsi nō tulerūt
mihi auxiliū in mea miseria. t Sacer. mei ꝛ se. mei
i. iudices ordinarij. v In urbe. s. irlm. Cōsumpti sē
s. fame: et multoplⁱ alij qui nō bēbant in tante aucte.
x Vide dñe qm tribu. in mente. y Conturba. est
uenter meus: ex redundātia mentis ad corpus.
z Subuersum ē coꝛ meū. i. sensus me⁹ absoꝛptus est
ꝑ nimio uoluze. a Foris interfi. gla. ꝛ loquit̄ ꝓpte
obsidionis: quo interficiebant̄ omēs qui extra irlm in
ueniebant̄. b Et uo. i. intra ciuitate. c Mors
similis ē. qꝛ alīq̄ moriebant̄ fame: aliqui gladio: et ali-
qui lapidib⁹ piecē ꝑ machinas aberta. d Audi-
erunt. s. chaldei me obsidētes. e Quia ingemisco,
ꝑ fame ꝛ alīs miseriis. f Et nō ē qui ꝓso. me. veni
endo ad auxiliū mihi. g Oēs ini. mei. qui erant in
exercitu chaldeoꝝ: b Audierūt malū meū. tale et
tantū q̄ nō possuꝫ ultra resistere. i Letati sūt. ob-
sidētes esū ciuitatē aliquā multū gaudēt q̄ audiūt q̄

c Idcirco ego ploraꝫ et oculus
meus deducens aquas. f qꝛ
longe factus ē a me cōsolatoꝛ
ꝑuertēs aīam meaz. g Facti
sūt filij mei b perditi: qm̄ in-
ualuit inimic⁹. Phe. l Expā
dit syon manꝰ suas nō est q̄
ꝓsoleꝫ eam. k Mandauit dñs
aduersū iacob i circuitu ei⁹
hostes ei⁹. m Facta ē irlm q̄si
polluta mēstruis inter eos.
Sade. n Justus ē dñs: o qꝛ os
ei⁹ ad iracūdiam ꝓuocaui.
p Audite obsecro uniuersi
ppli q ꝛ videte uolorē meum
Virgines meeꝛ iuuenes mei
abierunt in captiuitatem.
Coph. r Vocaui amicos me-
os: s ipsi decepeꝛunt me. t Sa-
cerdotes mei ꝛ senes mei v in
urbe cōsumpti sūt: qꝛ q̄sierūt
cibū sibi ut refocillareꝫ ani
mas suas. Res. x Vide dñe
qm̄ tribulor: y cōturbat⁹ est
uenter me⁹. z Subuersus est
coꝛ meum in memetipa qm̄
amaritudine plena sū. a Fo
ris interficit gladi⁹ b ꝛ domi
c mors similis ē. Syn. b Audi-

erūt c qꝛ ingemisco ego d ꝛ nō ē
q̄ ꝓsoleꝫ me. e Oēs inimici
mei b audieꝛt malū meū: f le-
tati sūt qm̄ m tu feciſti. n Ad-
duxisti diē ꝓsolatōis: et fiēt
sicꝫ mei. Thau. o Ingredi-
at̄ oē malū eoꝝ coꝛā te: p ꝛ d
uindemia eos sic vindemia
sti me ꝓp iniq̄tates meas.
Multi em̄ gemit⁹ mei ꝛ coꝛ
meū merēs. Aleph. q Ca. q̄.
Quomō obtexit cali-
gine b i furoꝛe suo dñs
filiā syō: c pieē d celo i ꝛraz
iclytā israel: f ꝛ nō ē recordat⁹
scabelli pedū suoꝝ in die fu-
roꝛis sui. Beth g cēpit rauit
dñs b nec pepcit i oia speciosa
iacob destruxit i furoꝛe suo
mūitōes virginis iuda: ꝛ detu
cit i ꝛrā k polluit regnū ꝛ ꝑn
cipes ei⁹. Gymel. l Cōfregit
in ira furoꝛ sui m oē cornu israel
n aūtit retroꝛsū dexteꝛā suā
a facie inimici: o ꝛ succēdit i
iacob q̄si ignē flamme deuoꝝā
tē in gyro. Beleth. p Tetēdit
arcū suū q̄si q inimic⁹ firma-
uit dexteꝛā suā q̄si hostis: et

illi qui sunt intra nō possunt tenere ciuitatē. m Quia
tu feciſti. q. d. hoc non accidit chaldeoꝝ virtute: s ex puni
tōne tue iusticie. n Adduxisti. i. adduces. loq̄t ei de fu
turo ꝓ modū ꝑteriti ꝓpter certitudinē ꝓphie: videbat. n.
ꝓpheta futurā babylonis destructōez ad iudeoꝝ ꝓsolatō
nē. qꝛ ꝑ hoc habuerūt licētiā redeūdi
prio anno cyri.
o Ingrediat oē
ma. eoꝝ coram te.
ut puniat.
p Et deuidemia
eos. destruēdo mu
ros eoꝝ ꝛ bona ra
piendo: ꝛ hoc dicit
ꝓpheta nō zelo vi
dicte: sed diuine iu
stitie.

Capitulū. q.

Quomodo.
Hic ꝓr de
scribit bie-
remie lamētatō sb
ꝺcō alphabeto: et
b lamentat̄ destruc-
tionez ciuitatis ꝛ
templi diēs admi
ratiue. a Quō
obte. cali. s. tribulationis maxime.
b In furo. suo. i. in effectu sue iustitie. c Filiā syō
i. irlm vt expositus est ca. ꝓcedenti.
d Proiecit d ce. i ter. i. d statu summe honorabili ad
summe miserabilē
e Inclytaz israel. i. irlm q̄ erat metropolis ꝛ nobilissima
in regno iuda.
f Et nō est recoꝛ. scabel. pe. su. i. tem
pli qd̄ incenderūt
chaldei: ꝛ dī scabel
lū pedū dei: qꝛ intra ipm erat archa testamēti et ꝓpicia-
toꝛium: qd̄ erat quasi sedes dei: et archa quasi scabellū il-
lius sedis: sicut dictū fuit plen⁹: Exo. xxv. g Precipi-
tauit uo. s. m viaz iusticie sue. b Nec pepcit. ex sua mi
sericoꝛdia: eo q̄ habet semp iusticiā annexam. i Sic
speciosa iacob. i. regnū et sacerdotum: ciuitatem et tem-
plum: et ꝑ oēs alias ciuitates et fortalicia.
k Polluit regnū. i. oīdit pollutū multiplicib⁹ pctis ex
rigoꝛe sue punitōnis. l Confregit in ira furoꝛis sui. i.
in effectu sue iusticie. m Oēm cornu israel. i. omnem
statum dignitatis ꝛ fortitudinē defensionis. n Auer-
tit retroꝛsum dexteram suā a facie inimici. quod ꝑt du-
pliciter intelligi: uno modo referēdo ad deū: eo q̄ nō de-
fendit populū israel a suis inimicis: et sic auertit dexteꝛā
sue virtutis ab eis. Alio modo referendo ad ꝓpm: a quo
deus subtraxit virtutez et industriaz se defendendi: ꝛ sic
auertit dexteꝛā iudeoꝝ a facie chaldeoꝝ. o Et succē-
dit in iacob. s. ꝑ chaldeos bierusalē et terrā in circuitu in-
cendendo. p Tetendit arcuꝫ suū. i. varios modos in
uadendi ciuitatem ꝑ exercitū chaldeoꝝ: vel ad irā. Ar-
cū. qꝛ in chaldeoꝝ exercitu erant multi sagittarij.
q Quasi inimicus. sic. n. ꝓferendo bñficia oīdit se ami-
cum: ita inferendo penas iudicat̄ a simplicibus inimic⁹:
q̄uis hoc faciat ex charitate ad purgatiōez maloꝝ. ꝛ ex-
ercitium bonoꝝ in virtute patientie.

r occidit oē qd̄ pulcrū erat visu i tabernaculo filie syō. i. in tēplo dñi qd̄ erat in mōte syō. q2 sacerdotes occisi fuerūt ibi: vt hr̄. j. eodem ca. et oia p̄ciosa inde asportata. cetera patēt ex dict̄ vsq3 ibi. s ¶ Et repleuit. in filia iuda. i. in gente iudaica. t ¶ Humiliatū ⁊ humiliatā. q2 oēs vtriusq3 sexus hūiliauit i seruitutem et captiuitatē redigendo.

v ¶ Et dissi. quasi hortū. cui⁹ clausure dissipant̄ collectis fructibus.

x ¶ Tentoriū suuz i. templū salomonis qd̄ erat dispositū intra p sctm̄ ⁊ sāctū sanctoruz. sicut tabernaculū qd̄ fecerat moyses in deserto. y ¶ Obliuioni tradi. dñs. i. tradi fecit.

z ¶ In syon festiuita. et sab. q2 destructo tēplo et ꝓplo captiuato talia cessauerūt q̄si p annos. lxx. a ¶ Repulit do. alta. su. pmittēdo illud destrui per chaldeos.

b ¶ Maledi. sanctificatōni sue. i. tēplo in q̄ sctificabātur hoies p sacrificia et oblatōes cui maledixit. i. malefecit. dicere em̄ dei ē facere. psal. cxlviij. Dixit. et facta sūt lz autem deus nō sit actor mali culpe: ē tn̄ actor mali pene et sic maledixit tēplo inq̄tuz p chaldeos ipm̄ ꝯbussit s̄m ordinē sue iusticie. c ¶ Tradidit i man⁹ ini. mu. tur. ei⁹. ꝓpe em̄ tēplū erāt turres notabiliores ad loci defensionez. d ¶ Vocē dede. in do. do. scz aduersarij exultando de captione ⁊ spoliatōne loci. e ¶ Sicut in die solēni. i. sicut in solēnitatibus solebāt cātare leuite laudes dī. f ¶ Cogitauit do. ⁊c. q2 ab eterno p̄uidit oia in tpe fienda. g ¶ Teten. funi. suū. ad destruēduz s̄m lineā sue iusticie: isto mō dr̄. ij. Reg. viij. Mēsus est dauid duos funiculos vnū ad occidēdū ⁊c. h ¶ Luxitq3 antemurale. antemurale ei est paruus murus ante murū principalē i clausur ciuitatū. ⁊ vterq3 fuit dissipat⁹ in irlm. i ¶ Defixe sūt. Hic spāliter lamētat̄ hieremias destructōez psonaꝝ ⁊ afflictōez: tn̄ ꝯtinuādo se ad p̄cedētia p̄mittit de ciuitatis destructōe dicēs. Defixe sūt in terra porte eius. i. amote de locis suis et in terrā ꝓiecte.

k ¶ Perdidit ⁊c. regē ei⁹. i. sedechiā q̄ fuit duct⁹ in babylonem: ⁊ plures de principib⁹ suis. l ¶ Non est lex. i. doctor legis q2 fuerūt occisi: ita exponit Ra. sa. pōt etiā exponi de lege ad lr̄az q̄ fuit tūc ꝯbusta: vt dem̄ ē s̄. ca. p̄cedenti. tn̄ postea fuit p esdraz repata. m ¶ Et prophete ei⁹. i. ꝓphete irlm q̄ nō erāt veri s̄ falsi ꝓphete. iō subdit̄ n ¶ Nō inuene. visionē a do. s̄ magis a sua fictōne vel demonū illusione. o ¶ Sederūt in ter. conti. senes filie syon. i. irlm. q. d. illi qui prius erant ibi in honore et loq̄bant̄ in aucte sunt inhonorati et muti p̄ ꝯfusione.

p ¶ Et ꝯsperserūt cine. capita sua. in signū tristicie. alii qui libri hn̄t hic additū. Virgines irlm. s̄ nō est in hebreo: et ideo hec litera refertur ad senes. q ¶ Accincti sūt cilicijs in signū penitentie.

r ¶ Abiecerūt i terra. capita sua virgi. iud. pre nimia angustia.

s ¶ Defecerunt p̄ lach. ocu. mei. verba sūt Hieremie cōpatientis miserie ꝓpli sui.

t ¶ Conturbata sūt visce. mea ⁊c. q. d. intātum doleo q̄ videt̄ mihi q̄ oia mēbra mea vitalia debeant cadere i terram. v ¶ Cuz deficeret paruulus et lactēs. ex defectu nutrimēti. lacto. tas. idē est qd̄ exhibere lac. lacteo tes. idē est qd̄ lac sugere. ⁊ inde dicitur lactens. i. lac sugēs: iō subdit̄ Matribus suis ⁊c. ⁊ pz lr̄a.

x ¶ Cui cō. te ⁊c. ⁊ subdit̄. Et cōsolabor te. solatiū ei mihi ē hr̄e sociū i pena: s̄ n̄ inueniebant i ꝓposito: ideo dic̄ ꝓpheta.

x ¶ Cui comparabo te ⁊c. q. d. nō inuenio aliquaz ciuitatē ita afflictam quam tibi possim i exēplū ꝓponere p aliq̄li tua consolatione. iō subditur. y ¶ Magna est em̄ velut mare cōtritio tua. i. sic excedit ꝯtritiones aliarum ciuitatuz sicut mare aquas fluminum: ideo sequit̄. z ¶ Quis medebitur tui. q. d. nullus posset nisi deus.

a ¶ Prophete. Hic spāliter inuehitur cōtra falsos ꝓphetas qui regem et populum induxerunt ad rebellādum regi babylonis: ideo dicit. Prophete tui videt̄ tibi falsa. ex sua confictione. b ¶ Et stulta. quia per hoc secuta est destructio tua. c ¶ Nec aperiebant iniquitatem tuam. te veraciter arguendo: sed magis palliabant peccata tua. d ¶ Viderūt autem tibi assumptiones falsas. inducendo te p falsas psuasiones ad sumendum bellum contra chaldeos. e ¶ Et eiectiones. s. de terra tua. per captiuitatem tuam que est ad hoc secuta. f ¶ Plauserūt super te manibus. deridendo fatuitatem tuā et calamitatem tuā.

g ¶ Heccine est vrbs dicentes perfecti decoris ⁊c. ita em̄ pulcre et magnifice edificauit eam salomon q̄ delectabile erat omnibus habitare in ea.

h ¶ Aperuerunt ⁊c. s. chaldei ⁊ alij eis adiuncti conferendo ad inuicem de tua destructōne totalr̄: iō subdit̄

r occidit oē qd̄ pulcruz erat visu i tabernaculo filie syō effudit q̄si ignē indignatōz suā. He: Fact⁹ est dñs velut inimic⁹: p̄cipitauit isrl̄. precipitauit om̄ia menia eius. dissipauit munitōnes ei⁹ s ⁊ repleuit i filia iuda t hūiliatū ⁊ hūiliatā. Vau: ⁊ v dissipauit q̄i hortū x tētoriū suū demolit⁹ ē tabernaculū suū y Obliuioni tradidit dñs i syon z festiuitatē ⁊ sabbatū ⁊ i obprobriū ⁊ i indignatōnē furoris sui regē ⁊ sacerdotē. Tai: a Repulit dñs altare suū: b maledixit sctificatōni sue: c tradidit i mā⁹ inimici muros turriū ei⁹. d Vocē dedert̄ i domo dñi: sic in e die solēni. Heth: f Cogitauit dñs dissipare murum filie syon s tetēdit funiculū suuz ⁊ nō auertit manū suā a ꝑditiōe h Luxitq3 ātemurale: ⁊ murus ꝑiter dissipat⁹ ē. Teth: i Defixe sūt in terra porte e⁹ k ꝑdidit ⁊ ꝯtriuit vectes ei⁹ regē ei⁹ ⁊ p̄ncipes ei⁹ i gentibus. l Nō ē lex: m et ꝓphe ei⁹ n nō inuenerūt visionē a domino. Joth: o Sz erūt i terra ꝯticuerunt senes filie syon: p ꝯsperserūt cinere capita sua q accincti sūt cilicijs r Abiecerūt in terra capita sua virgines iuda. Caph. s Defecerūt p̄ lachrymis oculi mei t ꝯturbata sūt viscera mea. Effusū est i terra iecur meū sup ꝯtritōnē filie ꝓpli mei v cū deficerz paruul⁹ ⁊ lactēs in plateis oppidi. Lamech. Matribus suis dixerūt: vbi est triticuz et vinū: cū deficerent quasi vulnerati in plateis ciuitatis: cū exalarēt aīas suas in sinu matrum suarū. Mem: x Cui ꝯparabo te vl̄ cui assimilabo te filia hierusalem. Cui exeq̄bo te ⁊ cōsolabor te virgo filia syō. y Magna ē ei velut mare cōtritio tua. z Quis medebit̄ tui. Nun: a Prophe tui videt̄ tibi falsa b ⁊ stulta: c nec aperiebāt iniq̄tatē tuā: vt te ad pnīaz ꝓuocarēt. d Videt̄ autē tibi assumptōes falsas e ⁊ eiectōnes. Samech: f Plauserūt sup te maibus oēs trāseūtes p viā: sibilauert̄ ⁊ mouerūt capita sua sup filiā hierlm. g Heccine ē vrbs dicentes p

t Deuorabim⁹.et qꝝ hoc faciebant ex magna voluntate. ideo subdit. k En ista ē dies quā expectabamus. s. cū magno desiderio. l Fecit do. que cogitauit. i. ab eterno disposuit. m Complenit ser. suum quem preceperat a diebus antiquis. s. in Deu. xxviij. vbi cōminat penā terribilē indefinis declinātibus ad idolatriam.

n Et letificauit sup te inimicuꝝ ex sua victoria ꝛ dilectōne tua.

o Clamauit. hic dicere. inducit plm ad querendā dei misericordiaꝫ: ꝛ qꝝ ad hoc facit aduersarioꝝ superbia ideo dicit. Clamauit cor eorū. i. chaldeoꝝ.

p Ad dñm. i. ꝑtra dominū eū blasphemando tanq̄ impotentē ad plm sui defensionem. Pōt etiā hoc aliter exponi de iudeis: Clamauit cor eoꝝ ad dñm ꝛc. qꝝ multi eoꝝ videntes q̄ nō poterāt vltra defendere muros clamabant ad dñm q̄rendo eius auxilium.

q Deduc quasi torrentem lachrymas abūdanter flendo

r Non des requiē tibi. ab opibus pie cessando,

s Nec taceat pup. oculi tui fletū interrūpendo.

t Cōsurge. i. simul surge corpore. s. ꝛ mente ad diuinā laudē: vt possis inuenire misericordiam.

v In principio vigiliaꝝ. i. celeriter ꝛ expedite.

x Effun. si. aquā cor tuū. i. pfecte sicut aqua effunditur pfecto⁹ ceteris liq̄ribus: ꝛ talis effusio idem ē qđ intensa deuotio.

y Ceua ad eū man⁹ tuas ꝓ aia. i. ꝓ animabus.

z Paruuloꝝ ꝛc. qđ dupl̄r pōt intelligi: vno modo vt anime ille recipiant in sinu abrae: alio modo vt mores illoꝝ innocentū in oratōne recordet ante dñm. ad ꝓuocandū dei vindictam otra chaldeos.

a Vide do. et ꝓsidera. ꝓ delectatione tue pietatis.

b Quē vindemiaueris ita. i. spoliauerī oibus bonis intantū q̄ fame moriunt.

c Ergo ne come. mu. q. d. sic factū est. legit etiā. iij. Reg. vj. q̄ in obsidione samarie mulieres comederē filios suos p̄ famis magnitudine: ꝛ idē credibile est accidisse in obsidione hierusalem ꝑ chaldeos: imo expresse dicit infra. iiij.

d Paruulos ad men. palme. mulieres etiā pregnantes ꝑ angustiaꝫ ꝛ doloribus pariebant ante temp⁹ fet⁹ imperfectos: et sic statim moriebant ꝛ a matrib⁹ comedebantur. ꝛ hec miseria ꝓdicitur iudeis Deut. xxviij. si relinquerent deum declinantes ad idolatriaꝫ. quod fecerunt vt ꝓz in libris iudicum et regum.

e Si occiditur. accipit hic si pro quia: quia chaldei passim interficiebant sacerdotes in templo domi vbi tamē parcere debuissent pro sanctitate loci.

f Jacuerunt in ter. insepulti.

g Percussisti nec miser⁹ es. differendo illam penā: cū in oibus opibus dei semper cum iustitia cuncta misericordia.

h Vocasti quasi ad diem solennem ꝛc. q. d. sicut ad solennitatem libenter cōfluunt boues. sic gentes in circuitu iudee habitātes. ꝓmpte et gaudētes venerunt cum chaldeis ad destructōem vrbis.

i Quos edu. ꝛ nutriui. i. habitores hierusalem qui dicebant eius filij.

k Inimi. meus. i. chaldeoꝝ exercitus.

l Cōsumpsit eos ꝓtim fame in longa obsidione: et ꝓtim gladio in vrbis captione.

Capitulum. iij.

Ego vir. Hic describitur lamentatio hieremie sub tercō alphabeto: et dicit hic Ra. sa. q̄ hieremias scripsit istud capitulū post̄ꝫ ioachim filiū iosie cōbusserat librū suum in quo erāt scripta alia tria capitula. scz primū secundū et quartū: sicut dictum fuit ē. xxxvj. et ꝓpter hoc in fine illi⁹ capituli dicitur q̄ hieremias tulit aliud volumē ꝛ dedit baruch qui scripsit in eo omnes sermones libri priores: ꝛ insup additi sūt sermones plures q̄ ante fuerāt. ꝛ ad hoc denotandum sub qualibet littera posuit tres versiculos in hoc capitulo. Sed istud dictum videtur repugnare illis que supra dixi. scilicet q̄ hieremias lamentatur destructōnez ciuitatis iam factam quia vidit ꝓphetiam suam completam: quia ꝓbustio hui⁹ libri ꝛ reparatio fuit longe añ destructionem hierusalem. s. quarto anno ioachim filij Josie: vt ibidem dicit: qui regnauit. xj. annis: ꝛ post eum iechonias filius eius mensibus tribus: ꝛ post eum sedechias. xj. annis; ita q̄ in eius anno. x. fuit hierusalez destructa. Ad hoc dicendum q̄ hieremias vidit destructionem ciuitatis dupliciter: vno modo visione intellectuali ꝛ ꝓphetica: et sic eam deploranit scribendo anteqū eueniret: alio modo visione corpali q̄n fuit ꝓpleta: ꝛ sic eaz deploranit illud quod prius scripserat q̄ modum lugubris carminis ore proferendo. Igitur presens capitulum in tres partes potest diuidi: quia primo hieremias suam miseriam lamentat et ꝓpl̄: secdo dei misericordiam et iusticiam suam annexam confitetur: ibi. Misericordie domini. tercio ad lamentandum miseriam reuertitur: ibi. Operuisti. Et primū dicit in persona sua et populi.

a Ego vir videns paupertatē meā. in spoliatōne ciuitatis ꝛ captiuatione.

b In virga indignationis eius. i. vindicte ꝛ correctōnis dei.

c Deminauit. ꝓ exercitum chaldeoꝝ in captiuitatem ducendo.

d Et adduxit in tenebras. in locis tenebrosis me recludendo. pōt etiam hoc intelligi de sedechia qui erat caput ꝓpl̄i et exoculatus fuit ductus in babyloné.

e Tantū in me vertit. loquitur ad modum hominis multum afflicti qui videt q̄ nulla afflictio alia sit sue ꝛpanda. et sic dicit se solum afflictum.

f Vetustam fecit pellem meā,

er famē ꝛ labore quē accelerāt ſelectutē. g Cōtriuit oſſa mea.i.robur corporis mei. b Edificauit in gyro meo.qz chaldei poſuerūt tentoria in circuitu vrbis:ne aliquis poſſet egredi ad fugiendum:nec ingredi ad auxiliādum:ideo ſubdit. i Et circūde.me felle.i.cordis amaritudine. k Et labore.i defenſione murorū:ꝛ etiam in opib⁹ laboriosis ꝛ ſeruilib⁹ p⁹ captōnez ciuitatis.

l In tenebroſis collocauit me. boc dr̄ ꝯtuz ad illos q̄ fuerūt incarcerati in babylone: ſicut ſedecbias ꝛ plures alij. m Circūedificauit ꝛc. P̄ pōt exponi de obſidione ciuitatis in gyro vt p̄dictū eſt: et etiā de illis q̄ in babylone fuerūt recluſi in ergaſtulis vnde nō poterāt egredi. n Aggrauauit ꝓpedē meū. q̄a aliqui fuerūt poſiti in ꝓpedib⁹ tamponderoſis q̄ vir poterāt ſe mouē.

o Gz ꝛ cū clamauero.q.d.ſicut ē excluſuz a me humanū auxiliū:ita etiā diuinū: videbat ei bieremias captiuitatē p̄ lōgū temp⁹ duraturā: ꝛ iō ſubditur. p Cōcluſit vias meas lapidib⁹ quadris.q.di. nullo modo p̄ſentialiter poſſum euadere qz nulla clauſura fortior eſt diuina ſnia.

q Arſus inſi.fa.eſt mī.nō p ſe ſ̄ p chaldeos:qui ex ordinatōne diuina me ceperūt p vias occultas ꝛ manifeſtas.

r Tetendit arcū ſuū.in exercitu.n.chaldeoꝝ erāt multi ſagittarij q̄ ex oīm pte mittebāt ſagittas ad inēficiēdū defenſores muroꝝ.iō ſubdit. s Miſit in renib⁹ meis filias pharetre ſue.i.ſagittas q̄ dicūt filie pharetre ſm modū loquendi hebraicū: ꝛ qz ſicut filie a matre cuſtodiūtur ſic ſagitte in pharetra p cuſtodia reponunt. t Factꝰ ſuz in deri.oi ꝑſō.oīm natōnes iudeos deridebant ſicut deuictos ꝛ captiuatos. Cāticū coꝝ tota die. de talib⁹ eēm victoriis ſolent fieri cantilene: ad laudē triūphantiū ꝛ vituperiū deictoꝝ:iō ſubdit. u Repleuit me amaritudinibus ꝛc. pena.n. grauis noie potus amari ſignat etiā ſm cōem modū loquendi. y Cōfregit ad numerū dentes meos.q.d.tantā afflictōez ſuſtinui:ac ſi oēs dentes mei fuiſſent ſigillati ꝛfracti. Ra.ſa. dicit q̄ bec eſt lra. Cōfregit in barena dentes meos.qz iudei de terra ſua eiecti faciebāt panes ſubcinericios in quibus ꝓmiſcebant pulueres ꝛ barene: ſm q̄ dr̄ ezechielis.iiij. Sic comedēt filij iſrl̄ panē ſuū pollutū inter gentes ad quas eiciās eos ꝛ ſic ex barena ꝓmixta offendebant dentes māducātiū. z Cinibauit me cinere.ꝓmixto in pane. a Et repulſa eſt aia mea.ab omni conſolatōne. b Oblitus ſum bonoꝝ.i.ita elongatꝰ ſuz a bonis ac ſi nunq̄ aliq̄ habuiſſez c Et dixi.perij ꝛc.loquit in ꝑſona infirmoꝝ.q̄ q̄ ſicadebant in deſperatōez ex pondere malorū:ꝛ iō ſup ſ̄ ꝓpbe

ta deprecat dñm in ꝑſona populi tam afflicti dicēs. d Recordare tu dne. e Paupertatis.quā ſuſtineo in amotōne oīm bonoꝝ meoꝝ. f Et trāſgreſſionis mee.ꝛ accipit hic tranſgreſſio paſſiue.i. paſſionis mee quā chaldei intulerūt mihi vltra modum.

g Memoria memoro.ſcilicet peccatorum meoruz:q̄b⁹ iſta merui: i hebreo habet. Memoria memoriis tu dne ad puniendū. b Et tabeſ. in me aia mea. de peccatꝫ ꝑpetratis cōfuſa.ꝛ qz talis confuſio adduc gl̄am:ideo ſubdit i Dec recolēs i corde meo.humiliē. k In deo ſperabo. de ꝑſecutōne diuine miſcōie finaliter.

l Miſcdie dñi. Dic ꝑphēta ꝑfitet diuinā miſcōiaz q̄ ſemper comitat ſuaz iuſticiā: ꝓpt̄ q̄ pēa a deo inflicta eſt patienter toleranda: et p̄cio ponit b⁹ pfeſſio: ſcdo tollit erroris occaſio:ibi. Non.u. Dicit igitur.

l Miſericordie dñi.ſupple apparent in punitōne noſtra.

m Quia nō ſumus ꝑſūpti.licz

n Quia non defecerūt miſeratōnes ei⁹ dimittendo nobis reliquias populi:q̄uis non meruiſſemus. o Noui diluculo.i. a pueritia mea:q̄ dicit diluculū vite humane:ſicut ſenectus dicit veſpa:fuit eēm bieremias a puericia illuſtratus a cognitione diuina:vt br̄ in principio buiꝰ libri. p Multa eſt fides tua.i.fidelitas: ꝛ dirigit ſermonē ad deū qui ē fideliſſim⁹ remunerator bonoꝝ:iō ſubdit. q Pars mea dñs.q.d.ſufficit mihi ꝑ oib⁹ r Propterea exꝑec.eū.i.remuneratōez eius.

s Bonus eſt dn̄s.ſperā.in eū. replicatio ē eiuſdē ſnie ad maiorem affirmatōnem. t Bonuz eſt ꝑſtolari cū ſilentio.i.patiēter ꝛ abſq̄ murmure tribulatōis tēpore:ꝛ qz boc facit exercitiū patie.ideo ſubdit. Bonū eſt viro cū portauerit iugū ꝛc. v Sedebit ſolitarius ꝛ tacebit.vir in patientia exercitatus. x Quia leuauit ſe ſup ſe.aſpirando ad bona celeſtia ꝛ ꝑtēnendo terreſtria. y Ponet in pul.os ſuū.humiliter loquendo. z Si forte ſit ſpes.que eſt expectatō future beatitudinis:ꝛ dicit forte:nō ꝓpter mutabilitatē a parte dei ſ̄ a parte liberi arbitrij: qz bō quantumcūq̄ exercitatus in virtute patientie p defectibilitatē liberi arbitrij poteſt ab ea cadere:ꝛ ſic fruſtrari remuneratione ꝛ quoniam bomo ꝑfectus in virtute patie: non ſoluz ſuſtinet aduerſa patienter.ſ̄ etiā gaudenter.ſm illud actuū.iij. Ibant apoſtoli gau.a con.cō. quo.di.

ad nūerū dentes meos:ſ cibauit me cinere. Vau. a Et repulſa ē aia mea:b oblitꝰ ſū bonoꝝ. Vau:c Et dixi perijt finis meꝰ: et ſpes mea a dño. Zai. d Recordare c paupertatis f ꝛ trāſgreſſiōis mee: abſinthij ꝛ felle. Zai. g Memoria memoro ero:h ꝛ tabeſcet i me aia mea. Zai. i Hec recolens i corde meo:k i deo ſperabo. Heth. l Miſericōie dñi m qz nō ſumꝰ conſūpti:n qz nō defecerūt miſeratōes eꝰ. Heth: o Noui diluculo:mlta eſt fides tua. Heth: q Pars mea dñs dixit aia mea:r ꝓpterea expectabo eū. Teth. s Bonus ē dñs ſpantibus i euz:aie querenti illum. Teth: t Bonū ē poſtulari cuz ſilentio: ſalutare dñi. Teth: Bonū ē viro cū portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. Ioth. v Sedebit ſolitarius et tacebit:x quia leuauit ſe ſup ſe Ioth. y Ponet i puluere os ſuuz:z ſi forte ſit ſpes. Ioth

boc meruiſſent peccata noſtra. n Quia non defecerūt miſeratōes ei⁹ dimittendo nobis reliquias populi:q̄uis non meruiſſemus. o Noui diluculo.i. a pueritia mea:q̄ dicit diluculū vite humane:ſicut ſenectus dicit veſpa:fuit eēm bieremias a puericia illuſtratus a cognitione diuina:vt br̄ in principio buiꝰ libri. p Multa eſt fides tua.i.fidelitas: ꝛ dirigit ſermonē ad deū qui ē fideliſſim⁹ remunerator bonoꝝ:iō ſubdit. q Pars mea dñs.q.d.ſufficit mihi ꝑ oib⁹ r Propterea exꝑec.eū.i.remuneratōez eius.

s Bonus eſt dn̄s.ſperā.in eū. replicatio ē eiuſdē ſnie ad maiorem affirmatōnem. t Bonuz eſt ꝑſtolari cū ſilentio.i.patiēter ꝛ abſq̄ murmure tribulatōis tēpore:ꝛ qz boc facit exercitiū patie.ideo ſubdit. Bonū eſt viro cū portauerit iugū ꝛc. v Sedebit ſolitarius ꝛ tacebit.vir in patientia exercitatus. x Quia leuauit ſe ſup ſe.aſpirando ad bona celeſtia ꝛ ꝑtēnendo terreſtria. y Ponet in pul.os ſuū.humiliter loquendo. z Si forte ſit ſpes.que eſt expectatō future beatitudinis:ꝛ dicit forte:nō ꝓpter mutabilitatē a parte dei ſ̄ a parte liberi arbitrij: qz bō quantumcūq̄ exercitatus in virtute patientie p defectibilitatē liberi arbitrij poteſt ab ea cadere:ꝛ ſic fruſtrari remuneratione ꝛ quoniam bomo ꝑfectus in virtute patie: non ſoluz ſuſtinet aduerſa patienter.ſ̄ etiā gaudenter.ſm illud actuū.iij. Ibant apoſtoli gau.a con.cō. quo.di.

ba.s.p no.bie.cō.patiꝰ sequit. a Dabit pcutiēti se maxillā. iniuriꝭ se offeredo. b Saturabit ob probriꝭ in ipis gaudēdo: et qꝛ istud fit intuitu future mercedis:ō subdit. c Quia nō repellet in sempiternū dn̄s.s.iustos ꝯbulari ꝓmittēdo. d Quia si abiecit.in pñti vita
e Et miserebitur.in futura.
f Scōm multi. miscōia. sua. qꝛ nō sē ꝓdigne passiones bꝰtēporis ad futurā gloriā que reuelabitur in nobis ad Ro.viij.
g Nō ei. Dic remouet errōꝝ occasio ꝛ diuidit ur i duas ptes ꝑm duplicē errorem:secūda ibi. Quis est. Circa primñ sciendū qꝛ aliq accepert occasionē errandi:eo qꝛ videbāt iustos in pñti vita coiter triblari: credentes qꝛ istud esset deo p se ꝛ directe placitū qō nō ēt sicut amaritudo medicine nō est accepta medico p se: ꝑ solū rōne sanitatis ꝓsequde:ꝛ sic est de penis pñtis vite q sūt quedā medicine respectu di qui ē medicꝰ animarum:et hoc est qō dr̄. g Non em̄ hūiliauit. penis ꝛ afflitōnibꝰ vite pñtis. b Ex corde suo.i.p se ꝛ ex directa electōne:sed vt p exercitiū patie sequatur p̄mium glorie. i Et pte.sub pedibus suis.resumatur. Non em̄ ex corde suo.i. ex electiōe directa hoc nō fecit:ꝛ sīr quod subdit. k Et declinaret iudiciū viri.pmittēdo eū iniuste tribulari:ō subdit. l Dn̄s ignorauit.i.nō approbauit maliciam facientium.
m Quis est. Dic remouet scōs errōr.ex hoc ei qꝛ iusti in pñti vita vt frequēter tribulant. et impij prosperant crediderūt aliqui qꝛ deus nō haberet noticiaꝫ de bis que fiūt in terra:ex quoꝝ ꝑsona dicit iob.xxij. Circa cardines celi pambulat: nec nostra ꝓsiderat. Sed hoc ē erroneū nō solū ꝑm sanctos sed etiā ꝑm philosophos. Philosophus em̄ prio de aia arguens ptra empedoclē ducit ipm̄ ad istud inconueniēs:qꝛ deus aliq ignoraret.s.discordiaꝫ:quod nos cognoscerem⁹ ꝑpē quod dicat hieremias. m Quis ē iste q̄ dixit vt fieret. s. aliquid in terra. n Dn̄o non iubente.i.deo nō ꝓuidente et ordinante:et similiter qō sequit.
o Ex ore altissimi.i.ex eius dispositōne. p Non egredientur nec bona nec mala.que sīr fiunt in terra. q.d.ista sunt erronea:ꝛ ideo ꝓsequēter inducit ad tolerantiā aduersoꝝ que a deo ordinant ad meritū et p̄mium electoꝝ dicens. q Quid murmurauit hō viuēs.afflictus in pñti ꝑm dispositōēz dei. r Vir ꝓ pecca. suis.q penā expiādis. s Scrutemur vias nr̄as. ꝛ q̄ramus ꝛ et reuertamur ad dn̄z. Nū t Leuem⁹ corda nr̄a cū manib:ad dn̄m in celos. Nun

a Dabit pcutiēti se maxillā: b saturabit obprobriꝭ. Caph c Quia n̄ repellet i sēpiternū dn̄s. Caph. d Quia si abiecit e ꝛ miserebit f ꝑm multitudinē misericordiaꝝ suarum Caph. g Nō ei hūiliauit h ex corde suo: et abiecit filios hoim: Lamech. i Vt ꝓtereret sub pedibus suis oēs vinctos terre. Lamech: k Et ō cliaret iudiciū viri i ꝓspectū vlt⁹ altissimi. Lamech Vt puertēt hoiez i iudicio suo l dn̄s ignorauit. Mē m Quis est iste q̄ dixit vt fieret n dn̄o nō iubente. Mem. o Ex ore altissimi nō p egredient nec mala nec bōa: Mē: q Quid murmurauit hō viuēs: r vir ꝓ pctis suis: Nun: s Scrutemur vias nr̄as. ꝛ q̄ramus ꝛ et reuertamur ad dn̄z. Nū t Leuem⁹ corda nr̄a cū manib:ad dn̄m in celos. Nun

u Nos iniq egim⁹ ꝛ ad iracū dia ꝓuocauim⁹. z iccirco tu inexorabilis es. Dāeth. a Operuisti in furore b et ꝓcussisti: c occidisti d nec pepcisti. Damech. e Opposuisti nubē tibi: f ne transeat oratio. Damech g Eradicatōez b ꝛ abiectōz i posuisti me ī medio populoꝝ. Ayn. k Aperuēt sup nos os suū oēs īmici. Ayn l Formido ꝛ laque⁹ facta est nob vaticinatio ꝛ cōtritio: Ayn. m Diuisiones aquārū deduxit oculus me⁹ i ptritiōe filie ppli mei. Phe. n Oculus me⁹ afflictꝰ ē p nec tacuit: eo qꝛ n̄ eēt req̄es. Phe q Donec respiceret ꝛ videret de⁹ de celis. Phe. r Oculꝰ me⁹ depredat⁹ ē aiaꝫ meaꝫ ī cūctis filiab vrbis mee. Sade. s Elenatōe ceperūt me q̄si auem inimici mei gratis. Sade. t Lapsa est in lacū vita mea

u Nos iniq egim⁹ ꝛ ad iracū diā ꝓuocauim⁹. z iccirco tu ineꝛorabilis es. Dāeth. a Operuisti in furore b et ꝓcussisti; c occidisti d nec pepcisti. Damech. e Opposuisti nubē tibi: f ne transeat oratio. Damech g Eradicatōez b ꝛ abiectōz i posuisti me ī medio populoꝝ. Ayn. k Aperuēt sup nos os suū oēs īmici. Ayn l Formido ꝛ laque⁹ facta est nob vaticinatio ꝛ cōtritio; Ayn. m Diuisiones aquārū deduxit oculus me⁹ i ptritiōe filie ppli mei. Phe. n Oculus me⁹ afflictꝰ ē p nec tacuit: eo qꝛ n̄ eēt req̄es. Phe q Donec respiceret ꝛ videret de⁹ de celis. Phe. r Oculꝰ me⁹ depredat⁹ ē aiaꝫ meaꝫ ī cūctis filiab vrbis mee. Sade. s Elenatōe ceperūt me q̄si auem inimici mei gratis. Sade. t Lapsa est in lacū vita mea

pietatis ex actu nostre iniquitatis.

a Operuisti. Die reuertit̄ hieremias ad lamentāduꝫ sui ꝛ ꝓpli miseriam. d. Opuisti.s.nos multitudine aduersarioꝝ. In furore.i. vi dicta tue iusticie.
b Et pcussi. nos fame. c Occidisti. gladio aduersarioꝝ. d Nec pepcisti. ꝓter defectū meritoꝝ nr̄oꝝ
e Opposuisti nubē tibi.i. pctōrum nostroꝝ caligineꝫ ꝓsiderasti.
f Ne trāseat oratio.q.d. ex hoc nr̄a oratio fit inexaudibilis coram te.
g Eradicatōez ꝛ iudea. b Et abiectionem.in terra aliena. i Posuisti me.ꝑm ordinez tue iusticie.
k Aperuerūt super nos os suum. maledicendo ꝛ cōuiciādo. l Formido ꝛ laque⁹ facta est nobis vaticinatio ꝛc.i.vaticinatio hieremie ꝛ aliorꝝ ꝓphetarꝝ: cui nō credidimus: deiecit nos in formidinem laqueū et ꝓtritōez in hebreo habet hic. Vastatio et ꝓtritio.ideo videt qꝛ vicio scriptoꝝ posita sit hic vna dictio ꝓ alia.s. vaticinatō ꝓ vastatō ex similitudine literarꝝ. ꝛ sic est sensus. Formido et laque⁹.i.ex formidine fugiētes vnū piculum cecidimus in aliud:sedechias.n.formidās seruitutē rebellauit regi babylonis:ad quod secuta est ei⁹ captio ꝛ eroculatō ꝛ vastatio terre et urbis cōtritio. n Diuisiones aquarū deduxit oculus meus.ꝓ qō designat magnitudo fletus.
o Oculus me⁹ afflictꝰ est. sic ordinat̄ iste versus p⁹ cedentem ꝓut in hebreo habet: q̄uis in aliquib⁹ libris nostris sit ecōuerso:dicit g. Oculus meus afflictꝰ est. a magnitudine fletus. p Nec tacuit.i.flere nō cessauit:eo qꝛ nō esset requies.s.nob ꝑ labor ꝛ miseria. q Donec respi. ꝛc.q.d. requiez non expecto via humana sed tm̄ diuina. r Oculus me⁹ depre. est aiam meaz. i. ex nimio fletu abstulit sibi ꝓsolatiōez. s In cunctis filiabꝰ vrbis mee.i.p̄ destructōe cūctaꝝ ciuitatū iudee. que dicebāt filie vrbis hierosolymitane que erat metropolis. in hebreo sic habetur. Oculus meꝰ fordidauit aiam meam i.ex fletu continuo fordidauit faciem meam:in qua relucet vis anime magis q̄ in ceteris partib⁹. eo qꝛ oēs sensus sunt in facie, cetera sicut ꝓius exponantur.
t Elenatōne ceperūt me. quia exercitus chaldeoꝝ insequendo sedechiam ꝓprehendit eum:et multos alios. iiij. Reg. vltimo. v Lapsa est in lacū vita mea ꝛc. Rabi sa. dicit qꝛ hieremias ꝓphetauit hoc de daniele: qui fuit de transmigratis in babylone: ꝛ fuit ꝓiectus in lacū leonuꝫ ꝛ lapis positus sup os laci: vt habet Daniel. vj. ꝛ xiiij.

f Inundauerũt aque.i.multitudo aduersarioꝝ:eo mõ loquendi quo dicitur: Esaie.viij. Adducet dñs sup eos aquas fluminis fortes ⁊ multas regẽ assyrioꝝ ⁊c.
y Dixi perij.i.nõ bñs remediũ via humana:⁊ qz nõ remanet nisi via diuina:iõ subdit. z Inuocaui nomen tuũ dñe de lacu nouissimo.i. de extrẽa miseria.vel istõ potest exponi ad lrã de hieremia q̃ fuit positus i lacu in q̃ non erat aqua ꝑ lutũ:vt hz.xxxviij. et ibi oranit dñz ⁊ exaudit⁹ fuit:⁊ de lacu eductꝰ:iõ subdit
a Appropinquasti in die q̃ inuocaui te dixisti ne timeas.me assecurãdo.
b Judicasti cãm aie mee.liberando me a prepata mihi morte.Ra.sa.exponit hoc dictũ eẽ in ꝑsona ꝓphe dicens: q̃ istud refertur ad pristina tpa:in quibus deus iusto suo iudicio liberabat ꝓphm israbel ab aduersarijs:vt in exitu de egypto:et in multis alijs locis:vt pz in libro iudicuz ⁊ etiã reg.⁊ est sensus. b Judicasti dñe ⁊c.i.ꝑsecuisti me dñe ab antiq̃ liberare ab affligẽtib⁹ me iniuste:iõo sic facias mõ:ꝓpter qõ subdit. c Vidisti vo.ini.s.chaldeoꝝ. d Aduersum me.qz crudelit̃ ⁊ iniq̃ volũtate abusi sũt victoria habita de iudeis. e Judica iudiciũ meũ.liberãdo me sicut ꝑsecuisti facẽ. f Vidisti obꝓo.eoꝝ vo.nõ solũ ꝑlata ꝓtra ꝓphm tuũ:ꝫ ꝓtra teipm:qz deum istũ reputabant impotentẽ ad saluandũ. g Rabia insurgẽtiũ ⁊c.replicatio ẽ eiusdem sñie ad maiorẽ exaggeratiõez. b Sessio.⁊ resurrc.eoꝝ vides ⁊c.i.tu dñe q̃ vides oĩa.tu vides q̃ chaldei sedendo ⁊ stando derisorie cantãt ⁊ loquũtur de me. i Reddes eis vicẽ dñe.qñ tibi placebit ꝑm ordinem tue iusticie. k Dabis eis scu.cordis.i.obdurationẽ in ꝑctis:vnde hz in hebreo. Obduratiõez.
l Laborẽ tuũ.i.laborẽ seruoꝝ tuorũ: qui dicit laborꝰ eo mõ loquendi quo dr actu.ix. Saule saule quid me ꝑsequeris.ꝑsecutiõez ẽĩm suoꝝ fideliũ suam dicit. ꝓpter laborẽ ẽĩm et dolorẽ quẽ fecerũt chaldei iudeis iustis: quoꝝ plures erãt inter captiuos: meruerũt vt deus subtraheret ab eis suũ auxiliũ ⁊ gram.⁊ sic in malis obdurarentur:⁊ a medis ⁊ ꝑsis interficerent.iõ subdit. m Persequeris in furo.tuo.i.in vindicta tue iusticie. n Et ꝓteres eos.ꝑ cyrum ⁊ darium.vt habet Daniel.v.

et posuerũt lapidẽ sup me. Gade. f Inundauerunt aq̃ sup caput meũ: y dixi perij. Coph. z Inuocaui nomen tuũ dñe de lacu nouissimo. Coph. Vocẽ meã audisti: ne auertas aurẽ tuam a singultu meo et clamoribus. Coph. a Appropinquasti in die q̃ inuocaui te: dixisti ne timeas. Res. b Judicasti dñe cãz aie mee: redemptor vite mee. Res. c Vidisti dñe iniq̃tatẽ illoꝝ⁹ aduersus me: c iudica iudiciuz meum. Res. Vidisti oẽz furorẽ vniuersas cogitatiões eoꝝ aduersũ me. Syn. d Audisti obꝓbriũ eoꝝ dñe:oẽs cogitatiões aduersuz me. Syn. e Labia insurgẽtiũ mihi ⁊ meditatiões eoꝝ aduersuz me tota die. Syn. f Sessionẽ eoꝝ ⁊ resurrectiõez eoꝝ vide:ego sũ psalmus eoꝝ. Thau. g Reddes eis vicez dñe:iuxta opa manuuz suaꝝ. Thau. h Dabis eis scutũ cordis: i labor tuus. Thau. k Persequeris in furore et cõteres eos sub celis dñe.

Capitulum.iiij.

Aleph. .iiij.

Quomodo obscuratuz ẽ aurum: b mutat⁹ est color optim⁹: c dispersi sunt lapides sctuarij in capite oĩm platearũ. Beth. d Filij syon e inclyti ⁊ f amicti auro pꝛio: g quo reputati sũt in vasa testea opꝰ manuũ figuli. Gymel. h Sz quia tpe iosie viguit diuinꝰ cultus ⁊ sub filijs suis idolatria. In hebreo habetur. Mutata est massa bona.ꝑ quaz intelligitur iosias ex quo tanq̃ ex massa optima ꝓcesserũt filij pessimi:quod est magne admirationis materia:ideo sequitur. c Dispersi sunt lapides sanctuarij.i.iosie filij qui dicuntur lapides ꝓpter obdurationem in malo:dicuntur tamen lapides sanctuarij eo q̃ ꝓcesserunt de patre sanctissimo.et hec est metaphorica locutio:sicut frequnter fit in ꝓphetis:⁊ isti tres filij iosie sic fuerunt dispersi.quia ioachaz vinctus ductus fuit in egyptum:⁊ ibi fuit mortuus ioachim interfectus ꝓiectus fuit extra portas hierusalez:vt dictuz est supra.xxij.sedechias vo eroculatus fuit ductus in babylonem:et ibi mortuus. d Filij syon. hoc dicitur de filijs iosie qui fuerunt nutriti in monte syon vbi erat domus regia. e Inclyti.ꝯtum ad genus.vel quia sum ꝓceptum patris nutriebantur in moribus. ꝯuis ex sua malicia fuerunt puersi. f Amicti auro primo.quia ad literã filij regum aurifrigiatis vestibus vtebantur. g Quomodo reputati sunt in vasa testea.i.viliter abiecti:vt patet ꝑ predicta:sicut fragmenta vasoꝝ testeoꝝ proiciuntur in locuz immundum. h Sed et lamie. Hic consequenter hieremias lamentatur populi miseriam:et secundo subiungit miserie causam:ibi. Propter peccata. Prima i duas:quia primo lamentatur miseriam famis.secundo destructiõis vrbis:ibi. Compleuit. Circa primuz sciendum q̃ bestie quantũcunq̃ crudeles naturaliter diligunt fetus suos.et aliquando exponũt se morti ad defendendum eos: in obsidione vero hierusalem per chaldeos tanta fuit fames q̃ viri et vxores absconde bant cibum et celabant adinuicem:sicut fuerat predictũ per moysen Deuteronomij.xxviij. Homo delicatus in te inuidebit fratri suo. et vxori que cubat i sinu suo ne det eis de carnibus filiorum suoruz ⁊c.⁊ eo modo dimittebant filios ⁊ filias mori fame:celãtes cibũ ad mortez propriã differendum: et ideo. plangit hie

Capitulum.iiij.

Quomodo.Hic describit lamentatio sub ordine alphabeto:⁊ dicit hic ra.sa.q̃ hieremias scripsit istũ quartũ ca.lamẽtando mortẽ regis iosie:ꝑm q̃ dicit.ij.ꝑalip.xxxv. Vniuersus iuda ⁊ irlm luxerũt cũ.hieremias maxie cuncti⁹ oĩs cãtores et cãtatrices vsqz in pñtem diẽ lamentatiões sup iosiam replicant ⁊.q. lex ⁊c.ergo cum in tribus capitulis precedentibus nõ fiat mẽtio de lamẽtatiõne iosie oportet dicere vt videt q̃ hieremias hic eũ lamentet:vel q̃ lamentatiões de iosia apud nos nõ habent. Sequẽdo ergo sensum istũ qui videtur satis rationabilis:pns capitulũ in duas partes diuidit: quia primo ponitur huiusmodi lamentatiõ.secõ ꝓtra aduersarios inuectio:ibi. Gaude ⁊ letare. Circa primũ sciendum

retnias crudelitatē ꝓpli sui maiorē ꝯ bestiaꝝ dicens.
b Sꝛ et lamie. bestie sunt bñtes faciez mulieri silez.
i Nudauerūt māmā. parate nutrire fetus suos.
k Filia populi mei crudelis. i. crudelioꝛ ipsis.
l Quasi strutio in deserto. q̄ ponit ouа ꝛ abscōdit in
barena: ꝛ sic dimittit: nec ē solicita de fotu ouoꝝ rū: nec de educatione pulloꝝ. et sic erāt mres in obsidione irlm respectu filioꝝ iō subdit.
m Adhe. lin. lactent̄. i. lac sugētis sicut dictū est ā. ij. ca.
n Ad palatuꝫ ei⁹ in siti. i. ex nimia siti q̄ desiccat linguam.
o Paruuli petierūt panē a patrib⁹ et mr̄ibus
p Et non erat qui frāgeret eis et cā ꝓdicta.
p Qui vescebant volup. añ obsidionē.
r Interierūt in vīs. fame dū quererēt panez
s Qui nutriebant in croccis i. in vestib⁹ suauib⁹ et pulcris: vñ in bebreo bꝛ̄ In scarleto.
t Amplexati sūt stercoꝛa. i hebreo habet. Fimos sicut pauperes in byeme q̄ vestimēta nō habēt inuoluūt se fimo.

et lamie nudauerūt māmas lactauerūt catulos suos. k Filia ꝓpli mei crudel: q̄si structio i deserto. Beleth. l Adhesit lingua lactentis ad palatū ei⁹ in siti. m Paruuli petierūt panē: ꝛ nō erat q̄ frāgeret eis. He. n Qui vescebātur voluptuose: o interierūt i vīs: p q̄ nutriebant̄ i croceis: q amplexati sunt stercoꝛa. Vau. r Et maioꝛ effecta est iniq̄tas filie ꝓpli mei peccato zodomoꝛū: s q̄ subuersa ē i momēto ꝛ nō ceperūt i ea manꝰ. Zai. t Candidioꝛes nazarei ei⁹ u niue b nitidioꝛes lacte: rubicundioꝛes eboꝛe antiq̄ c saphyꝛo pulcrioꝛes. Heth. d Denigrata ē sup carbones facies eoꝝ: f ꝛ nō sunt cogniti i plateis. g Adhesit cutis eoꝝ ossib⁹: aruit et facta ē q̄si lignū. Theth. h Melⁱ fuit occisis gladio q̄ interfectis fame: q̄m isti ertabuerūt ꝓsumpti a sterilitate terre. Joth. i Manꝰ muli erū misericoꝛdiū k coxerūt filios suos: facti sūt cibus earū i ꝓtritōe filie populi mei Caph. l Cōpleuit dñs furoꝛem suum: effudit iram indignatōis sue. m Et succendit ignem in syon. n et deuorauit fundamenta ei⁹. Lamech. o Non crediderūt reges terre ꝛ vniuersi hītatoꝛes oꝛbis: q̄m ingrederetur hostis et inimic⁹ per poꝛtas irlm. Aem. p Propter peccata ꝓphetaꝝ ei⁹ ꝛ iniquitates sacerdotum eius: qui effuderūt in medio ei⁹ sāgui nē iustoꝝ. Nun. q Errauerūt cecī i plateis: r pollutiſt sanguine. s Cumq̄ non possent t tenuerunt lacinias suas. Samech. v Recedite pollu ti clamauerūt eis: recedite: abite: x nolite tangere y Jurgati q̄ppe sūt: ꝛ ꝓmoti y dixerūt int gētes a ñ addet vltra b vt habitet in eis. Ayn: c Facies dñi d diuisit eos: e ñ addet vt respiciat eos. f Facies sacerdotū non erubuerūt ne q̄ senuz miserti sunt. Phe.

dith. vñ. Sit finis noster brꝛuis in oꝛe gladij. q̄ lōgioꝛ efficit in ariditate sitis. i Manꝰ mu. misericoꝛdium. i. qui ratōne ꝛerus solent esse miscdes. k Coxerūt filios ꝛc. ꝓ nimia anxietate famis. l Compleuit. Hic cō sequnter bieremias lamētat miseriā ꝓpli ex destructōe ciuitatis cū dr̄. Compleuit dñs furoꝛem suuz. i. vindicte sue effectuz. m Et succē. ignē. in syon vbi erat tēplū ꝛ domicilium regis.
n Et deuo. fūdamēta ei⁹. i. ipsi⁹ syō q̄ nō solū edificia qui erant in mōte syon fuerunt cōbusta ꝫ etiā oia alia q̄ erāt in pede mont ꝛ circa mōtē: vt bꝛ̄ ꝫ. lij. o Nō credideꝛūt reges terre ꝛc. q̄ salomō potentissim⁹ bieruſalē murauit ꝛ tāfoꝛtiter muniuit q̄ inexpugnabilis videbat. p Propē pctā. Hic ꝓnūt tangit ꝓdicte miserie cā: ꝛ est duplex. secūda poit: ibi. Cuz adhuc. Una ē occisio innocentum in irlm: ꝛ maxime tpe manasse: vt bꝛ̄. iij. reg. xxiij. ꝛ hoc fiebat ad instinctū et exhoꝛtatōez falsoꝛū ꝓphetaꝝ ꝛ sacerdotū: vñ ꝛ moꝛtez ipsi⁹ bieremie q̄rebant: vt bꝛ̄ ꝫ. xxvj. ideo dr̄ hic. Propter pctā ꝓphetaꝝ ꝛc. ꝛ pz litera.
q Errauerūt ꝛc. lra ista ē obscura ꝛ

v Et maioꝛ effecta ē iniq̄. ꝛc. q̄ idolatria q̄ vigebat in iudea: cū sit directe ꝓtra deū grauius pctm̄ est ꝯ zodomia. Ra. sa. exponit hoc de grauitate punitōnis vt sit sensus. v Et ma. ef. est iniq̄tas ꝛc. i. grauiꝰ punita ꝯ iniquitas zodomoꝝ: ꝛ subdit: ad hoc ratō prima cum dr̄. x Que subuersa ē in momēto. i. nō babēs longū cruciatū: sicut iudei in irlm obsessi. secda cuz dicit. y Et nō cepe. in ea ma. s. aduersarioꝝ: zodoma el fuit subuersa ꝓ angelū: ꝛ sic bona ciuitatis nō rapuerūt sibi aduersarij: ꝫ bona irlm rapuerūt sibi chaldei totaliter: ꝛ hec fuit vna pena iudeoꝝ. s. q̄ aduersarij sui gauderēt de bonis eoꝝ. z Candidioꝛes nazarei. i. sacerdotes ꝛ leuite diuino cultui deputati q̄ erāt induti lineis vestimentis: ꝛ albis. a Niue. empbatica ē locutio ad exp̄imendū intensionē albedinis: et ad idem facit qđ subdit. b Nitidioꝛes lacte rubicundioꝛes eboꝛe antiquo. bebrei dicūt. Rubicūdioꝛes auro. c Saphyꝛo pulcrioꝛes. in hoc denotat pulcritudo ornamentoꝝ maxime sacerdotum. d Denigrata est sup carbones facies eoꝝ. p̄ fame ꝛ miseria et siliter est hic empbatica locutio ad exp̄ssionē nigredinis. f Et non sunt cogniti in plateis. i. distincti. ab alijs coibus psonis. g Adhesit cutis eoꝝ ꝛc. p pter defectū nutrimenti. h Melⁱ fuit occisis gladio. i. minus male ꝓpter breuioꝛē cruciatuz: vnde Ju

ꝛ inuoluta ꝛ multiplr exponit: accipiā illū modū qui mihi videt magis litere ꝓsonare. s. vt ꝓtinuet litere immediate p̄cedēti: q̄ loquit de punitōe iniqua innocentū. q̄ alicui occidebant: quidā excecabant ꝛ q̄tum ad istos dr̄.
q Errauerūt ce. i. iusti ne q̄ter excecati. r Polluti sūt san. s. alioꝝ iustoꝝ: qz nō videtes ponebāt pedes suos ita in sanguie sicut in alijs locis. s Cūq̄ no. po. s. recte incedere: aliq̄ libri bñt hic additum. Intrare. ꝫ nō ē in beb. nec in libris coꝛrectis. t Tenuerūt laci. su. i. apprehēdere tentauerūt oras vestimentoꝝ videntiū: vt sic exirēt de locis sanguine repleꝫ: ꝛ ipsi videtes et maxime ꝓphete falsi et sacerdotes nō ꝓmittebāt dicētes. v Rec. pol. qz q̄uis ꝫm veritatē essent iusti. tamē a malis reputabāt iniqui. x Poli. tā. s. nos ꝺ malicia vestra inquinemur et ꝓ hūc modū de talibus dr̄ Esa. lxv. qui dicit a me: non appropinquas mihi: qz immūdus es. y Jurga. q̄ppe sunt. nō em̄ sufficiebat falsis ꝓphetis ꝛ sacerdotibus iustos affligere factis: ꝫ etiā affligebāt verb iniuriosis. ꝛ qz tale facin⁹ erat execrabile etiā apd̄ gētiles ad q̄s noticiā deuenit ꝫ execrabile factū: iō subdit. r Dixe. int̄ gē. dictū crimē detestantes. a Nō addet vl. s. deus iudeoꝝ. b Et ba. in eis. ꝓpter malicia ipsoꝝ: ideo subdit. c Fa. ꝺ. ꝛc. i beb. bꝛ̄. Ira dñi. ē tñ cadē sinia. d Diuisit eos. i. in diuersis tem̄ disposit. e Nō ad. vt resp. eos reducēdo eos ad terrā suā. f Fa. sacer. s. bonoꝝ de

quoꝝ numerō erat hieremias. cuiꝰ verba increpatiua nō receperūt ꝙ multa obprobria ꝛ vituperia ei intulerūt: vt pz ꝙ supza dicta in pluribꝰ locis: ꝛ idē faciebāt de alijs iustis. pōt etiā ꝑ lr̄a aliter exponi referēdo eā ad chaldeos ꝙ ppter malicīā iudeoꝝ ab eis cognitā: vt p̄dictū ē sic cō

tempserūt totū populū ꝙ non verebant alicui rōne or dinis aut etatis.

a Cū adhuc. Ponit lcōa cā p̄dicte miserie iudeoꝝ ꝙ fuit vana ꝓfidentia i auxilio egyptiorum vt freq̄nter dictū est ſ. et ꝑ est qō dr̄. Cuz adhuc subsisterem⁹. i. anteqū ciuitas essz capta. b Defecerūt oculi nostri. expectando cū mag̃ desiderio.

c Ad auxiliū nostrū vanū. i. ad exercitū egyptioꝝ.

"Cū adhuc subsisterem[9b] de fecerūt ocli nr̄i [c]ad auxiliuz nr̄m vanū: [b]cuz respicerem⁹ attēti [c]ad gētē q̄ saluare nos nō poterat. Gade. [f]Lubricauerūt vestigia nr̄a i itinere plateaꝝ nr̄aꝝ [g]appropinq̄uit finis nr̄ ꝙpleti sunt dies nr̄i: q⁹ venit finis noster.

Coph [b]Velociores fuerūt ꝓsecutores nr̄i aquilis celi [i]sup montes ꝓsecuti sūt nos:

"in deserto insidiati sūt nobis. Res [i]Spūs oris nostri [m]xp̄c dñs [n]captꝰ est in peccatis nostris: [o]cui dixi⁹ [p]i vmbra tua [q]viuem⁹ in gentib⁹.

Syn. [r]Gaude ꝛ letare filia edom [s]que habitas in terra bus. [t]Ad te quoq̄ perueni et calix: [v]inebriaberis [x]atq̄ nudaberis. Thau. [y]Completa est iniquitas tua filia syon nō [z]addet vltra [a]vt

d Cum respiceremus attenti. ad videndū si venirēt ad leuandū obsidionē chaldeoꝝ. e Ad gentē que saluare nos non poterat. q⁹ sicut dcm̄ est supra. xxxvij. cū exercitus egypti esset in via veniendi in auxiliū iudeorum: redūt in egyptum timore chaldeoꝝ sibi occurrentiū.

f Lubricauerunt vestigia nostra ꝛc. partim timore: partim fame. q⁹ timidi et fame ꝓsumpti nō incedūt firmiter ſ lubricādo. g Appropinquauit finis noster. i. mors q⁹ multi fuerūt occisi: ꝛ reliqui captiuati: que captiuitas est mors ciuilis. b Velociores fue. ꝓsecu. no. aquilis. q. d. pauci aut nulli poterant effugere ab eis. i Sup mōtes ꝓsecuti sūt nos. vbi credebam⁹ esse tuti ꝓpter inaccessibilitatem loci. k In deserto insidiati sunt nob. q d. nō patebat nob aliqs locꝰ fugiēdi. l Spūs. Hic cōsequēter hieremias lamentat̄ iosie mortē. Circa q̄ sciendū q ꝑm hebreos ista est lr̄a. Spūs naris nostre xp̄c dñs captus est in fossis eoꝝ. q̄ sic exponit̄. Spūs nar⁹ nostre ꝛc. Iz in hominib⁹ respiratio fiat ꝙ os et per nares: tñ illa q̄ fit ꝙ nares ē melioꝛ ꝑm philosophū: talis aūt respiratio ē vite humane saluatio: q⁹ ipsa deficiēte deficit vita: dicit ḡ hieremias in ꝓsona ꝙpli iude. l Spūs naris nostre. i. rex iosias ex tua bonitate et prudentia cōseruator vite nostre. m Christus dñi. i. vnctus in regem ex ordinatōne diuina. n Captus est in fossis eoꝝ. ſ. egyptioꝝ: dicit esa. ſa. q cū iosias iret ad pugnandum ꝓ regem egypti: ꝛ nollet a pugna requiescere: vt habet̄. iiij. Reg. xxiij. ꝛ. ij. Palip. xxxv. Egyptij fecerunt fossas ꝓpe suum exercitū: vbi iudei debebāt eos aggredi: que erat opte dēsup ꝛ exercit⁹ iosie illucveniens ꝙ fossas illas decept⁹ fuit statim debellat⁹. ꝛ iosias letaliter vulnerat⁹: ꝛ ex vulnere postea mortuus. o Cui dixim⁹. i. de quo viuente dixim⁹. p In vmbra tua. i. sub ꝓtectōne tua.

q Viuemus in gentibus. i. securi ab impugnatōne gentium que circa nos habitant. Expositores ꝙo latini dicūt coiter q hieremias hic ꝓphetauit de morte dñi nr̄i iesu christi: et ꝑm hoc bec est litera. Spiritus oris nostri xp̄s dominus ꝛc. Circa quod sciendū q vbi habem⁹ h̄ dominus: in hebreo habetur nomen domini Tetragrāmaton q⁹ nō pōt dici de aliquo in nominatiuo casu: nisi de deo vero: verūtamē quia illd̄ nomen est indeclinabile: sicut ꝛ alia nomina hebraica indifferenter accipitur in casu nominatiuo ꝛ genitiuo: ꝛ reliquis: sicut hec nomia cornu et gelu in latino. ꝛ iō ꝑm q̄ iste passus exponitur de Josia q̄ fuit homo purus nō potest dici de eo in nominatiuo casu: sed bene pōt prout exponitur de christo qui est verus homo ꝛ verus deus in vno suppposito: et sic ē sensus. Xp̄c dominus. i. iesus ver⁹ homo ꝛ verus deus. Qui est spūs oris nostri. i. nos viuificans. in respiratōe suē gr̄e. Captus est in p̄cis nostris. i. iudeis traditus ꝓpter peccata nr̄a velenda. Cui dixim⁹ in vmbra tua viuem⁹ in gentib⁹. loquebat̄ em̄ hieremias in ꝓsona xp̄i vt p̄dictum est. vidit autē hieremias aliquos de iudeis fidem christi recepturos: et p cōsequens subvmbra eius victuros cuz gentib⁹ fidem xp̄i recipientib⁹ sub nomine christiano vidit etiā alios in infidelitate p mānsuros ꝛ istos etiā vidit victuros inter xp̄ianos ꝙaliter sub vmbra xp̄i. vna enim causa quare sic ꝙmittunt viuere ē vt christianī ꝙ ꝑsentiā iudeorum magis habeant me

d Cum respiceremus attenti. ad videndū si venirēt ad leuandū obsidionē chaldeoꝝ. e Ad gentē que saluare nos non poterat. q⁹ sicut dcm̄ est supra. xxxvij. cū exercitus egypti esset in via veniendi in auxiliū iudeorum: redūt in egyptum timore chaldeoꝝ sibi occurrentiū.

f Lubricauerunt vestigia nostra ꝛc. partim timore: partim fame. q⁹ timidi et fame ꝓsumpti nō incedūt firmiter ſ lubricādo. g Appropinquauit finis noster. i. mors q⁹ multi fuerūt occisi: ꝛ reliqui captiuati: que captiuitas est mors ciuilis. b Velociores fue. ꝓsecu. no. aquilis. q. d. pauci aut nulli poterant effugere ab eis. i Sup mōtes ꝓsecuti sūt nos. vbi credebam⁹ esse tuti ꝓpter inaccessibilitatem loci. k In deserto insidiati sunt nob. q d. nō patebat nob aliqs locꝰ fugiēdi. l Spūs. Hic cōsequēter hieremias lamentat̄ iosie mortē. Circa q̄ sciendū q ꝑm hebreos ista est lr̄a. Spūs naris nostre xp̄c dñi captus est in fossis eoꝝ. q̄ sic exponit̄. Spūs nar⁹ nostre ꝛc. Iz in hominib⁹ respiratio fiat ꝙ os et per nares: tñ illa q̄ fit ꝙ nares ē melioꝛ ꝑm philosophū: talis aūt respiratio ē vite humane saluatio: q⁹ ipsa deficiēte deficit vita: dicit ḡ hieremias in ꝓsona ꝙpli iude. l Spūs naris nostre. i. rex iosias ex tua bonitate et prudentia cōseruator vite nostre. m Christus dñi. i. vnctus in regem ex ordinatōne diuina. n Captus est in fossis eoꝝ. ſ. egyptioꝝ: dicit esa. ſa. q cū iosias iret ad pugnandum ꝓ regem egypti: ꝛ nollet a pugna requiescere: vt habet̄. iiij. Reg. xxiij. ꝛ. ij. Palip. xxxv. Egyptij fecerunt fossas ꝓpe suum exercitū: vbi iudei debebāt eos aggredi: que erat opte dēsup ꝛ exercit⁹ iosie illucveniens ꝙ fossas illas decept⁹ fuit statim debellat⁹. ꝛ iosias letaliter vulnerat⁹: ꝛ ex vulnere postea mortuus. o Cui dixim⁹. i. de quo viuente dixim⁹. p In vmbra tua. i. sub ꝓtectōne tua.

q Viuemus in gentibus. i. securi ab impugnatōne gentium que circa nos habitant. Expositores ꝙo latini dicūt coiter q hieremias hic ꝓphetauit de morte dñi nr̄i iesu christi: et ꝑm hoc bec est litera. Spiritus oris nostri xp̄s dominus ꝛc. Circa quod sciendū q vbi habem⁹ h̄ dominus: in hebreo habetur nomen domini Tetragrāmaton q⁹ nō pōt dici de aliquo in nominatiuo casu: nisi de deo vero: verūtamē quia illd̄ nomen est indeclinabile: sicut ꝛ alia nomina hebraica indifferenter accipitur in casu nominatiuo ꝛ genitiuo: ꝛ reliquis: sicut hec nomia cornu et gelu in latino. ꝛ iō ꝑm q̄ iste passus exponitur de Josia q̄ fuit homo purus nō potest dici de eo in nominatiuo casu: sed bene pōt prout exponitur de christo qui est verus homo ꝛ verus deus in vno suppposito: et sic ē sensus. Xp̄c dominus. i. iesus ver⁹ homo ꝛ verus deus. Qui est spūs

mortem xp̄i: sicut diffusius dictū fuit sup illo p̄s. Iuxta deus ostendisti mihi super inimicos meos: ne occidas eos ne quando obliuiscant̄ populi mei ꝛc.

r Gaude. Postq̄ posita ē hieremie lamētatō: hic in fine ponitur ꝓtra aduersarios inuectio: ꝛ dicit hic rasa. q hieremias hic ꝓphetizat de destructione romani imperij. eo q destruxit templū ꝛ captiuauit populum iudeorum tpe tyti et vespasiani: et sic ꝙ filiam edom intelligitur Roma seu populus roman⁹ cum dicitur. Gaude et letare filia edom ꝛc. quasi dicat gaudium istud quod habuisti de destructione ciuitat̄ ꝛ templi in tristiciam tuam conuertetur. Ad te quoq̄ queniet calix. vindicte diuine. Sed ista exposītio non videtur rationabilis: quia edom alio nomine dictus est esau: Gen. xxv. ꝛ sic edom descēdit de sem filio noe ꝙ ysaac. cuius filius fuit Esau: tota autē europa in qua est roma dicitur populata fuisse a filijs iapbet: ꝓpter quod non videtur rationabiliter dictum: q⁹ p edom significetur romanum imperiuz: propter quod dicūt doctores nostri q⁹ per filiam edom intelligitur ipa idumea ab ipso Esau prout dictus est edom denomiata: ꝛ inuebitur hic ꝓphet̄a specialiter cōtra idumeos q̄ deberant diligere filios israel eo q descenderunt a duobus fratrib⁹ vterinis scilicet iacob et Esau. et ipsi magis econuerso habuerūt eos odio. ꝛ in destructōe hierusalem fuerunt cuz chaldeis gaudētes de illa destructione: ideo dicitur hic. r Gaude ꝛ letare filia edō quasi diceret ista leticia tanq̄ iniusta in tristiciaz conuertetur. s Que habitas in terra bus. ista bus nō est illa de q̄ natus fuit iob: vt hz Job. j. ſ alia eiusdem nominis exñs in regno idumee: freq̄nter. n. in scriptura reperit̄ q⁹ due ciuitates vel loca in diuersis regnis posita: eodem noie equiuoce nominantur.

t Ad te quoq̄ pueni. calix. i. pena diuine vltōnis.

v Inebriaberis. i. ad plenū punieris. x Atq̄ nudaberis. bonore ꝛ alijs bonis. y Completa est iniquitas tua filia syon. i. complebitur in fine. lxx. annoꝝ quia tūc reuerteris ad terram tuam: completa captiuitatis tue pena: que pro iniquitatibus tuis est tibi inflicta. z Non addet vltra. scilicet dominus.

a Set transi. te. de terra tua ejciendo subintelligitur tamen conditio scilicet si adhereas ꝛ seruias fideliter domino deo tuo. quia iste promissiones diuine intelliguntur sub conditione. sicut dictū est supra. xvij. ꝛ ita factū ē: q⁹ filij israel non fuerunt electi de terra illa donec negauerunt dominū suū iesum xp̄m coram pylato dicentes. Non habem⁹ regē nisi cesarē. Job. xix. eius

mosē iniq̄. Peurātes: ꝓter qđ ꝑ romanos fuerī partim occisi: ⁊ ptim captiuati. b Visitauit iniq̄tatez tuā filia edom. eā iuste puniendo. c Discooperiet pctā tua. penā manifestā oib⁹ inferēdo: ⁊ loquit̄ ꝺ futuro ꝓ modū ꝓteriti ꝓter certitudinem ꝓbetis.

Capitulū. v.

Recorda re. Posita lamētatione. hic vltimo ponit̄ eius oīo i q̄ hieremias replicat multiplicem ꝓpli sui miseriā ad quo candū diuinam misericordiaz ⁊ diuiditur in duas ꝑtes: qz primo explicat miseriam ex ꝑte captiuationis ꝓpli. secundo ex ꝑte destructionis regni et templi: ibi. Cecidit corona. Circa primū dicit.

a Recordare dñe. i. ex tua pietate nostre miserie cōdescende: nō em̄ obliuio ⁊ recordatio hūt ꝓpie locuz i deo s ad modū recordantis alicuius miseri se bz quā do ei auxiliū ꝑbet. b Despectas no. ver. ē ad alienos. qđ erat captiuatis magna pēa. maxime qz illa terra fuerat pribus eoꝝ a deo ꝺcessa. c Pupilli facti sum⁹ ⁊c. viri em̄ bellatores mortui fuerāt ⁊ occisi pro maiori pte: ⁊ sic filij remāserāt pupilli: ⁊ mres vidue. Sciendū tn̄ q ꝓpupill⁹ ꝓpie ē q̄ caret matre: orphan⁹ vo pr̄e. vnū tamē frequenter accipit̄ ꝓ alio. d Aquā no. pecu. bibi. ⁊c. qz exntes in era babylonis nō ꝓmittebant̄ vti cōibus vt aḡs ⁊ nemorib⁹ libere sicut babylonij s emebant talia sicut serui. e Ceruicibus no. mina. i. de amputatōne capitū nostroꝝ. f Lassis nō dabat̄ requies. qz babylonij cogebāt eos ad laborē vltra modū. Consequēter explicat miseriā q̄ fuit añ destructōez ciuitat̄ cū dī. g Egypto de. ma. ⁊ assyrijs. qz aliq̄n ꝑfederauerūt se cū istis: aliq̄n cū illis: vt possent tutari ꝺ insultū regis babylonis: ⁊ sic possent colere terā suā ad habendū victū de terzenascentib⁹. b Patres no. pec. ꝑcato multiplicis idolatrie. i Et nō sūt. sup era viuētes. k Et nos iniqui. eo. portaui. ꝓpter em̄ iniquitates factas ꝺ manasse regi fuit destructa ciuitas ⁊ ꝑpls ciuitatis captiuat⁹: vt .ii. .Reg. xxiij. Qui longe ante captiuitatē mortuus fuit ⁊ alij eiusdē tpis: bñ tn̄ puniunt̄ filij ꝓ parētib⁹ ꝓpter ⁊ matime q̄n̄ sunt imitatores paternoꝝ sceleruz sicut fuit i ꝓposito. l Serui dñati sūt nr̄i. i. illi q̄ ꝓ⁹ solebant seruire nobis: tempe em̄ dauid ⁊ salomonis ⁊ damei ⁊ alij ꝓpli circa iudeū babitātes erant tributarij regis iude: ꝰ capta ciuitate multi de iudeis facti sūt eis serui: qz in illa captione fuerūt cū babylonijs: ⁊ sic

transmigret te. b Visitabit iniquitatez tuā filia edom. discooperiet pctā tua.

Ozo hieremie. .v.

Recordare dñe qđ acciderit nob̄ intuere et respice obꝓbriū nr̄m b Hereditas nr̄a versa ē ad alienos: dom⁹ nr̄e ad extraneos c Pupilli facti sum⁹ absq̄ patre: matres nr̄e quasi vidue d Aquā nr̄az pecūia bibim⁹ ligna nr̄a ꝑcio comparauimus. e Ceruicib⁹ nr̄is minabamur: f lassis nō dabat̄ requies. g Egypto dedim⁹ manum ⁊ assyrijs. vt saturaremur pane h Patres nostri peccauerūt ⁊ nō sūt: ⁊ nos iniq̄tates eoꝝ portauim⁹ i Serui dñati sūt nr̄i: nō fuit q̄ redimeret de mānu eoꝝ k In aiabus nr̄is afferebam⁹ panez nob̄: l a facie gladij in deserto. m Pellis nostra q̄si cliba nus exusta ē: n a facie tempestatū famis. o Mulieres i syō

habuerūt ꝓtem aliquā de captiuis. m In aiab⁹ no. i. in periculo vite nr̄e. n Afferebā. pa. no. i. victū nr̄m cui⁹ causa subdit̄. o Q facie gla. in deserto. vbi ponebant̄ insidie ad nos spoliandum ⁊ interficiendum. p Pellis no. q. cliba. exusta est. i. exiccata ⁊ denigrata. q Q fa. tempe. s. er defectu eiꝰ nutrimēti cutis desiccat̄ ⁊ nigrat̄. r Mulie. in syon būi. s. chaldei ⁊ alij aduersarij nr̄i eis abutēdo etiā in loco sacro: ⁊ multo fortius in alijs iō seqūtur. Virgines dē. s Principes manu suspēsi. sc. qz aliq̄ de principalib⁹ ꝓpter quoꝝ ꝓsilio rebellauit sedechias in detestatione facti fuerunt patibulis ꝓ manus eoruz affixi. t Facies se. nō erubuerūt. nr̄ pcētes eis rōne ꝓuecte etatis in bzeo babet̄. Mola onerati sūt facies senes dē. qđ exponēs Ra. sa. dicit q̄ cū ducerent̄ captiui in babylonez illi q̄ ducebāt eos cogebāt eos ad portandum molas ad terendū bladū et similia: quibus indiget exercit⁹: nec in hoc deferebāt alicui ꝓter senectutē v Adolescē. impudi. abusi sūt. vicio zodomitico.

x Et pue. in ligno corrue. qz aliqui eoꝝ fuerūt suspēsi vt dicunt aliqui. in bebzeo sic br̄. Et pueri in ligno debilitati sunt. qđ exponit Ra. sa. de iuuenib⁹ q̄ poterāt aliqđ pōdus portare: ⁊ illis imponebant̄ ligna portanda in itinere: sicut viris grauioza vt dictū est. y Senes desc. de por. s. irm̄ ⁊ alijꝝ iudee ciuitatū: vbi ante destructōnem sedebant senes autentice ad iudicandū. z Iube. de cho. psalleutiū. qz ꝓtim erāt trucidati: et ꝓtim captiuati. ꝓpter qđ subdit̄. Defecit gaudiū cordis nr̄i dē. ⁊ ꝓz lra. a Cecidit. Hic ꝓnter explicat miseriā ex destructōne regni: cū dī. Cecidit corona. ⁊ subdit̄ cā. b Ve no. quia pec. quasi diceret. hoc malū et alia ꝓpter peccata nostra incurrimus. c Ideo conte. sūt oculi no. ex ꝓtinuo fletu. Consequenter explicat miseriam ex destructōne templi cum dī. d Propter mō. syon. i. ꝓpē templū in monte syon edificatū. e Vulpes am. i eo. i. i ruinis templi qz solēt bitare in locis deserti. f Tu aūt dñe. pma. ineter. dē q. v. licet templū sit destructū qđ dicebat sedes tua: eo q̄ ibi erat ꝓpiatoriū: tn̄ remāet firmū solū tuū in celo vbi principaliter relucet tuū dominiū: ⁊ iō quertit se hieremias ad implorandū dei misericordiā dicēs. g Quare imperpe. obli. no. dē. q. v. nō decet tuā clemētiā: iō subdit̄. b Conuer. nos dñe. ad te ⁊ conuer. qz debita ꝓuersio liberi arbitrij ad deū: ꝓ supꝺit institutū dei: q̄ dicit̄ gra ꝓueniēs. i Innoua dies no. sic a principio. qz in mirabilib⁹ tuis introduxisti nos in eraz ꝓmissionis. k Sed ꝓiici. repu: nos i captiuitatē eā dicendo. l Ira. es cō. no. de. punien⁹

vltra id qđ possumus sustinere: licet hec pena nō excedat ordinem iusticie. q. d. respice nos oculo pietatis ⁊ miseri-cordie: qz tibi ꝓprium ē misereri ⁊ ꝑcere: q̄ viuis ⁊ regnas deus in secula seculoꝝ Amen.

Incipiunt additiones pauli burgē. suo libro Trenoꝝ Hieremie. In ca. j. vbi dicit in postil. Quō sedet.

Additio.

Licet liber iste ꝓpetenter exponatur ad planū lite-re sensum a postillatore: tñ magister petrus aure-oli notabilius videt illum exponere in quodam ꝓpendio sacre scripture: ⁊ qz illud ꝓpendium non habet ꝓmuniter: ideo de hoc nō me expedio remittēdo ad ipm. sed suā expositiōez interposui inter additōnes: licet non eam ponendo oino sub ꝓprijs verbis: ꝑ q̄ncq; aliqđ mo-dicū mutando addēdo seu diminuendo, put visuz fuerit Et notandū q̄ in hac expositōne nō ꝓceditur ad singula verba litere exponenda: sed soluz ad principale intentū cuiuslibet versus: relictis alijs industrie studentis: tuz qz liber iste metrice ꝓcedit vt postillator dicit. ⁊ ꝓmuniter tenet in ꝓcessu aūt metrico nō singula verba sunt pōde-randa. sepe em eadē replicat auctor vl alia introducit ꝓ ut metrico modo ꝓgruit. ꝑ illa tm sunt exponenda q̄ ꝓn-cipaliter intendunt: tū qz illa q̄ in hac expōne relinquūt ꝑt baberi ex postilla suo modo ꝓut ad ꝓpositū ptinent exponenda. Primo ḡ sm p̄dictū doctoꝝ liber iste in q̄n-q; ptes diuidit. In quaꝝ prima ꝓpheta principaliter la-mentat destructōez ciuitatis irlm: que quidez ps ptinet in primo ca. alphabetico. Qđ incipit. Quō sedet ꝛc. In scđa lamentat principaliter destructōez totius ꝓpli isra-el ⁊ totius regni. que incipit in scđo ca. Quō obtexit. In tercio ꝑo more ꝓphetico ꝓuertit se ad xpm ⁊ lamentatur de seipso quasi induens ꝓsonam christi: qua ratōne autē hoc sit hic introductū dicetur in ꝓncipio tercie partis q̄ incipit tercio capitulo: ibi. Ego vir videns. In quarta autem parte lamentat principaliter de destructōne san-ctuarij ⁊ templi: que incipit in quarto capitulo: ibi. Quo modo obscuratū est aurum. In quinta aūt parte fundit oratōnem imploratiuam ad diuinā misericordiā ꝓuoca-candaz que incipit in quinto capitulo: ibi. Recordare do-mine. Primū ergo capitulū qđ principaliter refert ad ci-uitatem bierusalē: que erat caput regni: diuidit in duas ptes principales. Primo nanq; ꝓpheta admirando lam-tatur destructōez irlm: quasi loquens ad seipsum. Scđo ꝑo ipsamet ciuitas lamentat seipsam quasi ꝓuocando alios ad ꝓpatiendum sibi. Scđa incipit in. xŋ. versu vbi dicit. O vos oēs qui transitis p viā ꝛc. Prima ps con-tinet. xj. versus �somm. xj. excellētias ciuitatis irlm sup q̄ruz amissione desolabiliter biere. eaz lamentat. Excessit nāq; ciuitas irlm alias ciuitates in auctoritate. qz multis ciui-tatibus ⁊ terris dñabat saltez tpe dauid ⁊ salomonis qđ deplorat in primo versiculo dicens. Quō sedet sola ꝛc. et sequit. Princeps ꝓuinciaꝝ facta est sub tributo. Excel-sit etiā in leticia ⁊ iocunditate maxime tpe p̄dictoꝝ regū: quod deplorat in scđo versiculo dicens. Plorans ploza-uit: ⁊ sequit. Non est qui consoletur eam. Tercio excel-sit in securitate: ita vt de alijs terris ad eā ꝓuenirēt ꝓpter securitatem: que excellentia videtur sequi ad p̄dictas du-as: que quidem excellentia deplorat in tercio versiculo vbi dicit. Migrauit iudas ꝓpter afflictōez: et sequit. Oēs ꝑsecutores eius apprehenderūt eā. Excessit quarto in so-lennitatib⁹ ⁊ celebritatib⁹ diuinis: qz ter in anno debebat populus ꝓuenire in bierusalem ad celebranda diuina fe-sta: quod deplorat in quarto versiculo dicēdo. Uie syon lugent: eo q̄ non sint qui veniant ad solennitatem. Excel-sit quinto in pace et tranquillitate: quia licet tantus po-pulus ibi concurreret presertim in predictis festis: tamē erat inter eos tranquillitas pacifica: vt patz tempore sa-lomonis: quod deplorat in quinto versiculo dicens. Fa-cti sunt hostes eius in capite. Excessit sexto in fortitudi-ne militum ⁊ ꝓbitate vt ꝑz ꝑsertim tempe dauid. qđ ad magnū decorē ꝓlicie ptinet: dez. ii. sm legistas in pa-tria maiestatē armis decoratam: qđ deplorat in. vj. versiculo. d. Egressus ē a filia syon ois decor ei⁹: facti sūt ꝓncipes ei⁹ velut arietes ꝛc. et sequit. Et abierūt absq; fortitudine. Excessit septio in multiplici ꝓsperitate ⁊ diui tiaꝝ copiositate: erat em tpe salomonis copia auri et argēti q̄si ferri: vtz in. iij. Reg. qđ deplorat in septimo versiculo. d. Et recordata est irlm dierū afflictōis sue In hebreo hr. Dierū pauptatis sue. ⁊ sequit. Et oim desiderabiliū suoꝝ ꝛc. Excessit octauo in laudis p̄co-nio ⁊ famositate: nosabat em in cūctis regnis: ita vt re-gina saba veniret de finib⁹ terre audire sapiam Salo monis: qđ deplorat in octauo versiculo. d. Peccatum peccauit irlm. ⁊ sequit. Oēs q̄ glificabāt eā spreuerūt eaz. Excessit nono in pulcritudine ⁊ formositate: erat em pulcerrime edificata: qđ deplorat i nono versiculo dicēs. Sordes ei⁹ in pedib⁹ ei⁹. ⁊ sequit. Deposita est vehemēter. i. deformata. Excessit decimo in ceremoni-aꝝ sctitate: ita vt nō ꝓmitteret alios gentilis ingredi infra templū: qđ deplorat in decimo versiculo. d. Ma-num suā misit hostis. ⁊ sequit. Uidit gentes ingressas sanctuariū suū de q̄b⁹ ꝑceperas ne intrarēt in eccliaz tu-am. Excessit vndecimo in copia panis ⁊ saturitate. ꝓ ut in multis locis sacre scripture illa terza ꝓmendat. qđ deplorat in vndecio versiculo. d. Omis ꝓpls ei⁹ gemēs et querens panē. Deinde incipit scđa ps principalis lam-tatiōis b⁹ primi capituli. in q̄ postq; ꝓpha lamentat⁹ est ciuitatē destructā: introducit ciuitatē lamentantez seipam. ⁊ incipit. xŋ. versu. s. ibi. O vos oēs ꝛc. ibi em loquit ciuitas inuocās alios ad sibi ꝓpatiendū. q̄ ps diuidit in quatuor ptes principales. Primo nāq; la-mentat immensitatē sue miserie: ⁊ hoc in quatuor pri-mis versiculis sub similitudine quatuor modoꝝ hoim qui ꝓsueuerūt spolia spoliare. Dicit em in primo versicu lo dñm se habuisse ad ipaz instar vindemiatoris q̄ ni-hil in vinea relinquit: de quo dicit. O vos oēs q̄ trāsi-tis p viam. ⁊ sequit. Quoniā vindemiauit me vt lo-cutus est dominus. In secundo dicit deum se habuisse ad ipam ad instar incendiarij ⁊ venatoris. incendiari-us enim ꝓsueuit totuz comburere: ⁊ venator quicquid capit in rhetimactare seu occidere: ⁊ de hoc dicit in se-quenti versu. De excelso misit ignem in ossib⁹ meis et sic incendiarius. Expandit rhete pedib⁹ meis. ⁊ sic ve-nator. In tercio dicit deuz se habuisse ad ipam ad in-star ligantis captum per manum ⁊ collum: sic q̄ nul-lo modo possit euadere de quo dicit in sequēti versicu-lo. Uigilauit iugum iniquitatum meaꝝ in manu eius ꝓuolute sunt et imposite collo meo. ⁊ sequitur. Dedit me dominus in manu de qua non potero surgere. In quarto dicit deum se habuisse ad ipsam ad modū cal-cantis in torculari qui nullum humorem relinquit in vua. de quo dicit in sequenti versiculo. Abstulit oēs magnificos meos dominus ꝛc. Torcular calcauit do-minus ꝛc. ⁊ sic sub quatuor metaphoris predictis: la-mentata est sue miserie magnitudinez. In secūda ꝑo parte lamentatur super implacabilitate diuine iracū die: et hoc in duobus versiculis. In primo nanq; oñ-dit q̄ ipsa non potest deum placare lachrymis oculo-rum dicens. Idcirco ego plorans ⁊ oculus meus de-ducens aquas ꝛc. In secūdo ꝑo ostendit q̄ nō potest deum placare gestibus manuum aut signis deuotiōis quorumcunq; dicens. Expandit manus suas syon et non est qui consoletur eam. ⁊ sic lamentatur super im placabilitate diuine iracundie: cum tamen consueuis set alis sibi deum placabilem inuenire: prout patet in multis sacre scripture locis. In tercia ꝑo parte lamē tando profitetur istud prouenire ex rectitudine diui ne iusticie: de quo dicit iustus est dom⁹: quia os eius ad iracundiam prouocaui. ⁊ durat pars ista p tres ꝑ-siculos. In primo em ꝓfitet deū nō fuisse iniustū i captiuitate quā inflixit iudeis a irlm exeuntibus: de quo dicit. Iuuenes mei ⁊ virgines mee abierunt in capti-uitatez. In scđo ꝓfitetur q̄ deus non fuit iniustus in

fame quã inflixit remanentibus: de q̃ dicit. Voca uſq; amicos meos ꝛc̃. Sacerdotes mei ⁊ ſenes mei in vrbe ꝓſumpti ſũt ꝛc̃. In tercio ꝓhibet q̃ nec fuit iniuſtus in mortẽ et gladio. q̃ inflixit oibus taꝫ iſtis q̃m illis: ꝺ quo dicit. Vide dñe qm̃ tribulor. ⁊ ſequit̃. Foris interficit gladi⁹ et domi mors. In quarta vo ꝓte ⁊ vltima lamẽtãdo p̃ſtolat̃ vulcorẽ diuine clemẽtie et remediũ ꝓſolatõnis future: et cõtinetur ꝑs illa in duobus verſiculis vltimis. In primo nanq; aperit inimicoꝝ incõpaſſionez reſpectu ſui: ⁊ p̃nũciat tibi diuinã ꝓſolatõez ex aduerſarioꝝ afflictõne futura: de q̃ dicit. Audierũt q; ingemiſco ꝛc̃. et ſequit̃. Adduxiſti. i. adduces. Diem ꝓſolatõnis ⁊ fiẽt ſimiles mibi. In ſcõo vo petit futurã punitõez ſuper inimicos ex demeritis eoꝝ ad ſuam futuram ꝓſolationem de quo dicit: Ingrediat̃ omne malum eoꝝ coꝝaꝫ te ⁊ vendemia eos ſicut vindemiaſti me.

In capitulo. ij. Quomodo obtexit me.

Additio.

In hoc capitulo ꝓpha lamentat̃ deſtructõez totius terre iſrael ⁊ totiꝰ regni: et diuidit̃ in quatuor ꝑtes: primo nanq; lamẽtãdo loquit̃ ad ſeip̃m: ſecũdo vo lamentando dirigit ſermonẽ ſuũ ad terrã iſrael et ad ip̃m regnũ: ibi. Cui ꝓphabo te: tercio dat ſup hoc ſalubre ꝓſiliũ: ibi. Clamauit coꝝ eius ad dñm: quarto texit deuotũ oraculum ad deũ: ibi. Vide dñe. Prima pars in qua lamentat̃ loquendo ad ſe diuidit̃ in duodecim ꝑtes ꝑm duodecim infelicitates que venerũt ſup regnũ illud oppoſitas duodecim excellentijs quas prius habuerat. Exceſſit nanq; illud regnũ alia regna primo in ſolennitate bonoꝝ. vnde Deu. xxviij. Faciet te dñs deꝰ tuus excelſiorem cunctis gentibus terre. et ibidẽ. Eris ſemp ſupra et nõ ſubter ſup hoc ergo in primo verſiculo lamentatur dicens. Quõ obtexit caligine. ſ. tribulatõnis. Filiã ſyon. i. totam terram et regnũ: et ſequit̃. Proiecit de celo in terrã indytaz iſrael. Scõo vo exceſſerat ⁊ regna alia q̃tum ad nobilitatẽ et dignitatẽ principuz: quia ſtirps dauid que regnabat in iſrael fuit ſanctiſſima. ſup quo i ſecũdo verſu lamentat̃ ꝓpheta dicẽs. Precipitauit dñs nec pepcit: ſequit̃. Polluit regnũ et principes eiꝰ. Tercio vo exceſſerat q̃tum ad robur militum et robur pugnatoꝝ: vnde fuerat regnũ fortiſſimũ ſicut coꝝnu ſup quo lamentat̃ ꝓpheta in verſu tercio dicẽs. Confregit in ira furoris ſui oẽm coꝝnu iſrael. Quarto vo exceſſerat q̃tũ ad venuſtatem arboꝝ ⁊ pulcritudinẽ terrenaſcentium: vnde erat terra nemoroſa: ad videndũ pulcerrima: ſup quo lamentat̃ ꝓpheta in quarto verſu dicens. Tetendit arcũ ſuũ q̃ſi inimicꝰ occidit oẽm qd̃ pulcerrimuz erat viſu. Quinto exceſſerat q̃tum ad vrbes munitas ⁊ multiplex fortalicium quod erat in toto regno iſrl̃ et in multis locis terre ꝑ miſſionis: vtz ex libris paralip. ⁊ Regũ. ſup quo in verſu quinto lamentat̃ dicens. Factus eſt dñs velut inimicꝰ ꝓcipitauit iſrael. Precipitauit oia menia eius: diſſipauit munitõnes eius. Sexto exceſſerat q̃tum ad locũ ſacruz et dei tabernaculũ quod fuerat in ipo regno: aliquãdo in ſylo: aliquando in maſpbat: ⁊ demũ in irũn: ſup quo in ſexto verſu lamentat̃ dicẽs. Et diſſipauit quaſi hortũ tentorium ſuum: demolitus eſt tabernaculũ ſuuz. Septimo vo exceſſerat q̃tũ ad dei altare et multiplex ſacrificiuz: ꝑ quod filij iſrael ex precepto diuino priꝰ habuerant ſacrificare: ſup quo lamentat̃ in verſu ſeptimo dicẽs. Repulit dominus altare ſuum: maledixit ſanctificatõni ſue. Octauo exceſſerat q̃tum ad vrbem principalem que erat metropolis ⁊ regni ſolium: que quidẽ ciuitas erat valde notabilis in muris ⁊ munitõnibus: ſuper quo lamentatur in octauo verſu dicẽs. Cogitauit dñs diſſipare murũ filie ſyon. ſequit̃. Luritq; antemurale: ⁊ murꝰ eiꝰ piter diſſipatus eſt. Nono exceſſerat q̃tum ad cetum boim ſapientia diuina et ꝓphetia preditũ nullũ em̃ aliud regnum recepe rat legem dei. aut habuerat ꝓphetas dei viſiones videtes ſup quo lamentat̃ in nono verſu dicens. Defixe ſunt in terra porte eius. qz in portis ſedebant iudices ⁊ legis doctores Deu. xvij. ca. ⁊ ſequit̃. Reges eiꝰ et principes eius inter gentes. Non eſt lex nec ꝓphete. Decimo exceſſerat q̃tum ad ꝓpin honore ⁊ reuerentia dignũ. qz in nullo regno erãt tales ſenes aut tales virgines in vtroq; ſexu: ⁊ q̃ ad ſanctitatẽ et oẽm virtutẽ: ⁊ quo ad alias cõditõnes reuerentia dignas: ſup quo lamentat̃ in decimo verſu dicens. Sederunt in terra conticuerunt ſenes: abiecerũt in terra capita ſua virgines iuda. Undecimo vo exceſſerat q̃tuz ad numerũ paruuloꝝ ⁊ multitudinẽ infantiũ: quia deus multiplicabat ſemẽ filiorum iſrael pl⁹ q̃ alioꝝ nationũ: vñ in egypto fuerunt ſatis in breui tpe multiplicati: ſup hoc vero ꝓpha i verſu vndecimo lamentat̃ plorans defectiõez paruulorũ ⁊ lactentiũ dicẽs. Defecerũt p̃ lachrymis oculi mei. ſequit̃. Cum deficeret puulus ⁊ lactens in plateis oppidi. Duodecimo vero exceſſerat cetera regna in abundantia victualiũ: ⁊ hoc q̃tum ad vitaz diuturnã: vñ nõ abbreuiabant̃ boies paſſim in pueritia aut adoleſcẽtia: ſ puenjebãt ad pfectã etatẽ ⁊ erat vna bñdictõ inẽ filios iſrl̃ q̃ videbãt filios filioꝝ ſuoꝝ ſup quo laſſatur ꝓpheta verſu. xij. dicẽs. Matribus ſuis dixerũt vbi ẽ vinũ ⁊ triticũ. ſequit̃. Cũ exalarẽt aias i ſinu matrũ ſuaꝝ. Deinde ſequit̃ ꝑs ſcda ꝑncipalis in q̃ ꝓpha lamentũ ſuũ dirigit ad terrã iſrael: ⁊ ad regnũ: ad alloquendũ ip̃m: ac ponẽdo p̃ oculis q̃nq;: ⁊ ꝑm hanc ꝑs iſta ꝓtinet q̃nq; verſus. Primo nanq; p̃ oculis ponit ipſi regno vt ꝓſideret magnitudinẽ ſue pene ⁊ ſue miſerie et hoc in verſu. xiij. dicẽs. Cui ꝓphabo te: vel cui aſſimilabo te filia hierl̃m: magna eſt velut mare contritio tua: quis medẽbit̃ tui. Secõo ponit̃ p̃ oculis ⁊ ſibi ingerit originẽ ſue culpe ⁊ ſue malicie: que origo fuerat ex hoc q̃ ꝓphete nõ aperuerũt filijs iſrael ſuam iniquitatem vt eos ad penitentiã ꝓuocarẽt: ⁊ hoc facit in verſiculo xiiij. dicens. Prophete tui viderunt tibi falſa. Tercõ vo ponit p̃ oculis incõpaſſionez totiꝰ vicinie r gentiuz ꝓpinquaꝝ: hec eſt em̃ vna magna cauſa doloris exñti in miſeria dum nõ inuenit aliquez qui ſibi ꝓpatiat̃ et hoc facit in verſu. xv. dicens. Plauſerũt ſup te manibus ſuis omnes tranſeuntes p viam: ſibilauerũt ⁊ mouerũt capita ſua. Quarto vo ponit p̃ oculis ⁊ ſibi ingerit exultatõez ⁊ gaudiũ gentis aduerſarie ⁊ natõis ſibinuicẽ: q̃ ẽ magna cã doloris. dñ. ſ. aliq̃s inimicuz videt i gaudio: ⁊ hoc facit in verſu. xvj. dicẽs. Aperuerũt ſup te os ſuũ oẽs inimici tui dixerũt. Devorabim⁹. Ecce iſte ẽ dies quã expectabam⁹. Quinto ponit p̃ oculis ⁊ ingerit hoc nõ eẽ factũ a casu: imo ꝑm p̃finitõnem iuſte dei ſnie ⁊ hoc in verſu. xij. dicens. Fecit dñs q̃ cogitauit ꝓpleuit ſermonẽ ſuũ quẽ p̃ceperat a diebus antiquis Deinde ſequit̃ tercia ꝑs in q̃ ꝓpha p⁹ lamentũ dat ſalutare remediũ et ſalubre ꝓſiliũ: vnec ei recurrere ad deũ p ſex. Docet em̃ prio orare et clamare: ſcõo plorare: tercio plorando pſeuerare. q̃rto in oratione etiã i nocte vigilare: q̃nto coꝝ ſuũ humiliare: ⁊ ſicut aquã effundere: ſexto elevatõez manuuz et alijs geſtib⁹ ip̃m placare: et hoc facit in duob⁹ verſibus. ſ. xviij. ⁊. xix. ꝑ primo nanq; dicit. Clamauit coꝝ eoꝝ ad dñz. ꝑ ſcõo die Deduc quaſi torrẽtẽ. lachrymas. ꝑ tercio dicit. Non des requiem. pro quarto. Conſurge ⁊ lauda in nocte. pro quinto. Effunde ſicut aquã coꝝ tuũ. pro ſexto. Leua ad eũ manus tuas. Deinde ſequitur pars quarta i qua ꝓpheta ponit oratõnis tertum: ⁊ texit oraculum deuotũ ad deũ. monuit em̃ filios iſrael ſicut deſolatos ad deum orandum: et ibi ponit oratõnem quam facere debent dicendo. Vide domine et conſidera. eſt aũt iſta oratio ſumme prouocatiua diuine miſericodie et tres cõtinet verſus. ſ. xx. et. xxj. ⁊. xxij. Nititur em̃ prouocare dei miſericordiam allegando ſuam magnificẽtiam: et vilitatez propriam: et hoc in principio verſus xx. dicens. Vide domine et conſidera quez vindemiaueris ita. quaſi diceret non decet tuam magnificentiã et excellentiam ꝑſequi me ſic vilem et impotentẽ. Secundo vo allegando infelicitatẽ multam iam ꝓeſſaz qd̃ ꝑz in hoc q̃ mr̃iaz comedit filios: ⁊ q̃ ꝓpheta ⁊ ſacerdos occiſi ſunt in ſanctuario: ⁊ q̃ nulli etati pepcit gladi⁹ ⁊ hoc facit ab ipo loco. Ergo ne comedẽt mulieres

fructū suū. vsq; in finez toti⁹ versus. xx. t incepit in versu. xxj. Tercio ꝺo allegando hostiū aduersariozuz immanitatē t malicīā vt magis deus ꝓpiari. t hoc facit in. xxij. versiculo: ibi. Vocasti quasi ad diez solennē qui terzerēt me de circuitu ⁊c. t sic finitur lamētatō scōa. Circa quā cōsiderandū ꝑm prędictū mgr̄m. q; hic fiat mentio de ciuitate irl̄m: tñ oīa q̄ in hoc capitulo ꝓtinent referenda sunt ad deplorationez totius regni israel cōi ita q; oīa q̄ dicunt de irl̄m dicunt de ea. in cuius tum erat ps principalis vel metropolis regni. Et ideo in ista lamentatione fit mentio de terra israel t de speciosis iacob: t de filiabus irl̄m. s. de ciuitatibus regni: que erant sicut filie. et irl̄m sicut mater.

¶ In capitulo. iij. Ego vir videns.

¶ Additio.

In hoc capitulo est tercia lamentatō: vbi ꝓphe ta postq; deplorauit destructōez irl̄m q̄ erat solium regni in primo ca. t deinde destructōnem totius regni israel in scōo capitulo: nunc in tercio incipit lamentari afflictionē suā pius in carcere positi t in lacu ꝓstituti: sicut habet Hiere. xx. et. xxviij. Vel potius t magis ꝓprie ad lr̄am deplorat passionē xp̄i. cuius memoria hic introducit: eo q; sicut inter oīa mentoria q̄ in irl̄m fuerūt acta: fuit summū passio xp̄i. sic inter omnia pcā que fuerūt in irl̄m materiali ꝓmissa. ꝓpter que irrepabiliter fuit destructa: occisio xp̄i summū tenet locū. Unde in fine huius tercie lamentatōnis ꝓducit punitōnem iudeoꝝ finalem: que etiam hodie durat dicens in fine. Persequeris in furore ⁊c. quaz quidē passionē in ꝑsona xp̄i deplorat in multis versiculis. In primo em lamentat de sua expoliatōne qua exuerūt eū vestimenta sua t nudauerūt sicut pauperez vnde incipit. Ego vir videns paupertatem meā. Scōo ꝺo lamentat de sua captione t allegatōne que fuit facta nocte coborte tribunis: vnde subdit. Me minauit t adduxit in tenebris et non in lucem. Tercio ꝺo lamentat de sua veratōne: qua p totam noctem in domo cayphe t anne fuit a iudeis verat⁹: vñ subdit. Tm̄ in me vertit t ꝓuertit manū suā. subdit etiā. Uetustā fecit pellem meā edificauit in gyro meo: in tenebrosis collocauit me. Quarto lamentat de sua acclauatione qua fuit conclauatus in cruce: vnde subdit. Circūedificauit aduersum me. vt non egrediar. aggrauauit cōpedē meū. Quinto ꝺo lamentat de sua acclamatione qua clamauit in cruce. t absq; exauditōne vt videbat cū subdit. Oz t cū clamauero t rogauero excludz orationē meā: ꝓclusit vias meas lapidib⁹ quadris. Sexto lamentat de sua illusione t blasphematōne de qua scriptum est. Pretereuntes blasphemabāt eū mouentes capita sua: t hoc facit cū subdit. Ursus insidians factus est mihi: posuit me quasi signū ad sagittam factus sum in derisum omni ꝑplo: canticuz eoꝝ tota die. Septimo lamentat de sua cibatione t potatōne ex vino mirrhato t mixto cū felle: vas em̄ fuit ei impositū plenū aceto: t hoc facit cū ait. Repleuit me amaritudinibus: inebriauit me absinthio. recordare absinthij mei t fellis. Octauo lamentat de sua solitudine in cruce t oim̄ desertōne excepto latrone: de cuius cōuersione agit cum dicit. Memoria memor ero: t tabescet i me anima mea. t sequit verbū christi ad latronem. Noui diluculo: multa est fides tua. et subdit verbum latronis. Pars mea dñs ꝓpterea expectabo eum. Nono lamentat de multiplici collaphizatōne cū ait. Dabit percutienti se maxillam: saturabit obprobriis. Decimo lamentat de lachrymarū effusione in cruce de qua dic apostolus ad hebreos. v. q; cuz lachrymis t clamore valido p̄ces' obtulit dro: et hoc facit cuz subdit. Oculus me⁹ afflict⁹ est. t sequitur. Diuisiones aquaꝝ deduxerunt oculi mei. Undecimo lamentat de morte t sepultura t lapidis obuolutōne ad ostium monumenti cū ait. Uenatōne ceperunt me quasi auem: lapsa est in lacum vita mea: t posuerūt lapidē sup me. Duodecimo lamentat de mulierum fletu et vlulatione: vñ ait. Inundauerūt aque sup caput meuz. Terciodecimo ꝺo agit de sua descensione ad lymbū cū dicit. Inuocaui nomen tuū de lacu nouissimo: vocem meam audisti. Quartodecimo agit de sua resurrectōe: ibi. Appropinquasti in die qñ inuocaui te. iudicasti dñe cām aie mee. Quintodecio agit de iudeoꝝ malicioſa machinatōne: qua p resurrectionez dederūt pecuniam militibus. vt dicerēt q; discipuli ei⁹ ipsis dormientib⁹ fuerūt ei⁹ corpus furati: et iō subdit. Uidisti dñe iniquitatē illoꝝ labia insurgentiū t meditationes aduersum me. Decimosexto ꝺo et vltimo agit de ꝓgrua iudeoꝝ punitōne ꝓpter illud pctm̄: et eoꝝ destructione et psecutōne quā hodie patiunt: vnde subdit in fine lamentatōnis. Persequeris in furore et ꝓteres eos sub celis dñe. In hoc lamentatio tercia finitur.

¶ In quarto capitulo. Quomodo obscuratum.

¶ Additio.

Sequit quarta lamentatio que incipit. Quomodo obscuratū ē aur. vbi postq; ꝓpheta deplorauit destructōez irl̄m q̄ caput erat regni: nūc deplorat destructōez templi t cultus diuini t sanctuarij. Est tñ notandū q; hic in qualibet lamētatōe tangat aliq̄d de destructione istoꝝ quatuor: tñ principalit intendit ꝓia lamētatio de primo. t scōa de scōo: et sic de alijs. Dividit ergo hāc lamentatio in tres ptes principales. Primo namq; ꝓpheta deplorat tēpli t cultꝰ diuini desolatōez. scōo ꝺo infert desolatōis cām: t inquirit t inuestigat rōnem i versu xij. q̄ incipit. Nō credidert reges terre. Tercō ꝺo cū gaudio prędicit t aspicit futurā ꝓsolatōez: in versu. xxij. q̄ incipit. Gaude t letare. Pria aūt ps in q̄ deplorat ꝓpha destructoez tēpli diuidit in q̄tuor ptes ꝑm q̄tuor q̄ ꝓsiderāda sē circa templū. Pōt enim prio ꝓsiderari ei⁹ apparat⁹ q̄ vestiebat. Nam. iij. Regū. vij. dr̄ q; nihil erat in tēplo qđ nō tegerēt auro: vbi etiā lapides' saltē in rōnali t vestib⁹ sacerdotū. Hūc apparatū deplorat ꝓpheta in prio versu dicens. Quō obscuratū est aurū t mutatus est color optimus. scōo ꝺo pōt ꝓsiderari circa templū comitatus t cetus qui ingrediebant ipm̄: t p quos frequentabat. Nā ingrediebant ipm̄ inclyti boies. qs deplorat in scōo versu ꝓpheta dicēs. Filij syon inclyti t amicti auro puro a's ꝓmo. Ingrediebant ipm̄ pie ac deuote mulieres: sup quibus deplorat i tercio versu ꝓpheta: q; verse sūt a similitudine lamiaꝝ que filios lactant in similitudinez crudelis struthionum: q; mulieres de irl̄m legunt comedisse filios suos tempore obsidionis: vnde subdit. Sed t lamie nudauerūt māmas suas. Ingrediebant etiā pueri et infantes quos deplorat in quarto versu dicēs. Adhesit lingua lactentis ad palatum eius in siti. Ingrediebant etiā delicioſi iuuenes t adolescētes qs deplorat in q̄nto versu dicēs. Qui vescebant voluptuose interierūt i vijs. Ingrediebant q̄nq; diuersi status boies t ꝓditōnis: quos oīs sub vna clausula generali p ꝓpatōez ad destructōez sodomoꝝ ꝓpheta deplorat in sexto versu dicēs. Et maior effecta est iniquitas ꝑpli mei peccato sodomoꝝ. Tercio pōt ꝓsiderari circa templū nazareoꝝ ritus t celebrat⁹ q̄ oblectabat: qui quidē nazarei describunt in pristina dignitate in versu septimo qui incipit. Candidiores nazarei ei⁹ niue. quos deplorat in versu octauo qui incipit. Denigrata est sup carbones. Deinde ꝺo ꝓcludit ex predicta calamitate quedam generalis snia in nono versu. Melior fuit occisis gladio q̄z interfectis fame. Deinde ꝺo illa sententia approbat ex facti euidentia t p locum a minori in decimo versu. Manus mulierū misericordiū coxerunt filios suos. Ex quo intēdit ꝓpheta ꝓbare q; melius fuit occis gladio q̄z interfectis fame. Quarto ꝺo pōt ꝓsiderari circa templuz ꝓstructura et totius fabrice status: q̄ in sublime erigebat: cui⁹ ꝓbustionē et destructionem vsq; ad fundamenta deplorat in vndecimo versu dicens. Cōpleuit dñs furorē suuz succēdit ignē in syon et deuorauit fundamēta eius: et sic finit ꝓpria ps principalis quarte lamentatōnis Est aūt sciendū q; hic aliqualiter possit exponi q; in ista lamentatione p̄dictū est de ꝓbustione templi que facta ē p chaldeos t p nabuzardā principē militie nabuchodonosor imp̄ante: magis tñ clare t lr̄aliter exponi hz ꝺ destru

etione facta ꝑ romanos sub tyto et vespasiano: qꝝ in obsidione romanoꝝ leguñ mlieres misericordes cotisse filios suos ⁊ boies extabuisse ꝑ famem ⁊ cetera q̄ ꝫ dicunt: q̄ tñ nō leguñ facta in obsidione irlm ꝑ chaldeos. Deinde sequit ps scda principalis in q̄ ꝓpheta inuestigat ⁊ narrat desolatōis templi cām ⁊ rōnem: q̄ incipit versu. xij. Nō crediderūt reges terre. vbi ꝓpha oñdit hāc desolatōez anteq̄ fieret fuisse vniuersis gentibus incredibilē. et hoc versu. xij. ait. Nō crediderūt vniuersi habitatores orbis: qm̄ ingredereť hostis portas irlm. Icirco vo ostendit eandē desolatōez postmodū visaz eisdem gētib⁹ iustā ⁊ rōnabilem ꝓpter tres causas. Prima effusio sanguinis innocentis ⁊ iusti: qꝝ sacerdotes ⁊ falsi ꝓphete interfecerūt zachariā esaiaz ⁊ multos alios ꝓphetas irl: ⁊ hāc cām hieremias describit in versu. xiij. q̄ incipit. Propter peccata ꝓphetaꝝ ⁊ iniquitates sacerdotū. ⁊ in versu. xiiij. q̄ incipit. Errauerūt ceci polluti sunt sanguie. ꝑ quā cām introducit clamorē oim gentiū ⁊ nationū ꝓtra habitatoēs irlm in versu. xv. Recedite polluti. clamauerūt eis recedite rē. Et in versu. xvj. Facies dñi diuisit eos. Secunda vo cā q̄re rōnabilis fuit templi desolatio fuit ꝑ stolatio alteri⁹ auxilij q̄z dei: cū. n. nabucho. obsideret ciuitatē sedechias ⁊ ꝓcs ad auxiliū dñi debuissent recurrisse ⁊ poti⁹ recurrerūt ad auxiliū regis ꝓharaois ꝓpter qđ dñs tradidit eos in man⁹ nabuch. q̄ templuz destruxit ⁊ bmōi cā tangit in versu. xvij. q̄ incipit. Cū adhuc subsisterem⁹ defecerūt oculi nri ad auxiliū nostruz vanuz: cū respicerem⁹ attenti ad gentē q̄ saluare nos non poterat. In versu. xviij. describit q̄liter ipsis sic ꝑstolantib⁹: egyptijs nō venientib⁹: finis venit obsidionis eoꝝ et capti sunt. vñ incipit vsus ille. Lubricauerūt vestigia nra. In versu vo. xix. oñdit q̄ nec potuerūt fugientes de ciuitate quemre vsq̄ in egyptum vñ subdit. Velociores fuerunt ꝑsecutores nri aquilis celi. Tercia vo cā desolatōis templi fuit mors ⁊ infectio ibu xpi ℈ tangit in versu. xx. q̄ incipit. Spūs oris nri xp̄c dñs capt⁹ ē in peccatis nris. q̄uis em̄ alicui⁹ iudeoꝝ intelligūt hūc versiculuz de iosia q̄ interfect⁹ ē a ꝓharaone necbao. alij vo de sedechia q̄ egressus de ciuitate voluit fugere in egyptū: quē ꝑsecutus est chaldeoꝝ exercitus et ꝓprehendit in deserto biericho: tñ nō pōt intelligi ad lr̄am de illis: cum quilibet istoꝝ captus fuit in pctis suis. Iosias quidē: qꝝ non obediuit vero ꝓphete ex ore dñi. vt dicit in libro esdre. Sedechias autem: qꝝ nō obediuit verbis hieremie: nec seruauit iuramentū q̄ se astrinxerat cū rege chaldeoꝝ Et idcirco dr̄ aliter non posse ista intelligi nisi ꝺ dño iesu xp̄o: vnde que dicunt a. xij. versu: ⁊ deinceps habent referri ad mortem eius in quam ꝓspirauerūt. scz sacerdotes ⁊ ꝓphete: hoc ē legis doctores ⁊ scribe: vnde etiam de iudeis verificatur post mortem christi ꝑfatus versus qui dicit. Facies domini diuisit eos: non addet vt respiciat eos. Post captiuitatē em̄ chaldeorū de⁹ respexit eos ⁊ in terrā suā reduxit: ꝑ post mortē christi respexit eos: sicut ē hodie. Item si hñ attendātur p̄dicta verba. s. Spūs oris nostri xp̄c: proprie intelliguntur de christo: qui ꝑm diuinaz naturā inspirauit in faciē primi hominis spiraculū vite: Gen̄. cap. ij. qꝺ ptinet ad esse nature hois. De ipso etiā legit Jo. capi. xx. Insufflauit in eos dicens. Accipite spiritum sanctuz. quod ptinet ad esse gratie: ⁊ sic ꝑm predictas considerationes proprie dicit de christo deo ⁊ homie Spiritus oris nostri. nō aūt de aliquo alio puro homie Item qꝺ sequit. Gaude et letare filia edom. ꝓpter videt intelligendū de illa idumea que est synagoga iudeoꝝ ꝓcurantiū mortem christi ꝓut fuit declaratum in additōne supra esaiā. xxxiij. de illa em̄ potest intelligi qꝺ in litera dicit. Que habitas in terra bus ꝛc. bus enim interpretatur ꝓsilium. vnde de ista idumea dicitur ℈. Esaie. xxxiij. ca. ꝙ consilium iniuit contra christum. Si em̄ in hoc loco idumea intelligereť de illa q̄ descendit ab esau ꝑm carnē: ⁊ bus de illa natōne q̄ descendit a nachor: sic falsum esset dicere ꝙ idumea habitabat in terra bus: nam idumea ⁊ bus sunt diuerse natōes in diuersis regionib⁹ habitātes. Deinde sequitur tercia pars et vltima istius lamentatōnis in qua ꝓpheta aspicit ⁊ predicit futuram ꝺsolatōez de quersione iudeoꝝ postq̄ introibit plenitudo: vel de reditu eoꝝ de captiuitate babylonica. Et primo ironice loquitur ꝺtra nationes vicinas ⁊ idumeos dicens: versu. xxj. Gaude ⁊ letare filia edom que habitas in terra bus. quod intelligitur ꝑ antiphrasim ⁊ quandā ironiam. Secundo vo consolatur iudeos: vel de regressione de captiuitate babylonis: vel potius ⁊ literalius de quersione eoꝝ ad fidem die su christi: que erit in fine seculi: ⁊ hoc in versu. xxij. ⁊ vlti. Completa est iniquitas tua filia syon: non addet vltra vt transmigret te. Constat em̄ ꝙ ad literā hoc intelligi non pōt de captiuitate babylonica. Judei enim de hac reuersi captiuati sunt ꝑ romanos ⁊ transmigrati ⁊ dispersi: ⁊ ꝓpter hoc referenda sunt hec ad finē seculi sicut dictuz est. Et in hoc lamentatio quarta finitur.

In ca. v. Recordare. Additio.

Ultimo sequitur oratio hieremie ꝓphete ꝑ populo transmigrato: ⁊ diuidit in octo partes ꝓncipales. In prima nanq̄ ad modū benedorantis ⁊ deuote: inuocat ad se ⁊ excitat diuinā miseratōez ⁊ pietatē dicēs. Recordare dñe q̄d acciderit nobis. Scdo vo narrat ⁊ referat suam vilitatē ⁊ infelicitatem ⁊ afflictiōez: et q̄tum ad amissionē possessionū dicens. Hereditas nra uersa est ad extraneos: ⁊ quo ad amissionē amicoꝝ subdens. Pupilli facti sumus absq̄ patre. ⁊ quo ad amissionem cibariorum addens. Aquam nram pecunia bibim⁹ et quo ad amissionem libertat⁊ subdens. Ceruicibus nostris minabimur. ⁊ quo ad parentes subdēs. Patres nostri peccauerūt et nō sunt. et quo ad amissionē potestat⁊ et auctoritatis subdens. Serui dñati sunt nostri. et q̄ ad amissionem pacis ⁊ securitatis addens. In manibus nostris. ⁊ quo ad amissionē pulcritudinis et sanitatis ꝺcludens. Pellis nostra q̄si diban⁹ cruста est. Tercio vo recitat aduersarioꝝ multiplicē iniquitatē ⁊ abusionē: qua abusi sunt in captiuitate: vt ex hoc deus magis ad misericordiam ꝓuocareť. ⁊ hoc facit ibi. Mulieres in syon humiliauerunt: ⁊ virgines in ciuitatibus iuda. deinde vo malitiam et crudelitatem subdens. Principes manu suspensi sunt facies senū nō erubuerūt. deinde vo ipsoꝝ nequitiā et feditatē subdens. Adolescentib⁹ impudice abusi sunt. Quarto vo ꝓpheta deplorat pristinam dignitatez ⁊ pristinam ꝺsolatōez. qꝝ et defecit sapientia et scientia: letitia et excellentia que ꝺsueuerant esse in hierusalē. q̄tum ad sapientiam dicit. Senes defecerūt de portis. q̄tum ad letitiam subdit. Juuenes de choro psallentiū. q̄tuz ad excellentiā ꝺcludit. Cecidit corona capitis nostri. Quinto vo ꝓpheta explicat suam iniquitatem et ꝺfitet iustā punitionem: ibi. Ve nobis qꝝ peccauimus: ꝓpterea mestuz factum est cor nostrum. Sexto vo laudat ⁊ p̄dicat diuinaz duratōnem: ibi. Tu aūt dñe in eternū pmanebis. Septimo vo implorat dei benignitatem ⁊ petit sui redit⁹ et sue quersionis accelerationem: reditus quidem vel de babylonica captiuitate in hierusalem: vel poti⁹ ⁊ melius de incredulitate ad iesu xp̄i fidem ⁊ hoc facit ibi. Quare imperpetuū obliuiscēris nostri. Sequit. Conuerte nos dñe ad te et quertemur. Octauo et vltimo intuet et cernit diuinam seueritatem: et ꝑ ꝺsequens aliqualem dilatōnem erauditōnis de hoc q̄ petit ita celeriter impleri ꝺcludēs. Sed ꝓiciens repulisti nos: iratus es ꝓtra nos vehemēter. et in hoc treni hieremie finiunt.

Explicīt additiones pauli episcopi burgen̄. sup libruz Trenoꝝ hieremie.

Vulgata editio ꝛc q̄ fit mentio in ꝓlogo super baruch eponit in ꝓlogo sup Ezech. cetera plana sūt. Incipit postil. fris nico. de lyra sr̄ baruch. Ca. j.

Et hec verba libri. Post libz thobie ꝑm ordinē tpis sequit liber baruch imediate: nā historia thobie ptigit tpibus ezechie regis iuda: vt oñsum est supra in ꝓncipio libri thobie: baruch aūt fuit notarius hieremie a tpe ioachim filij iosie: vt hēt hiere. xxxvj. ꝛ destructa hierl'm p chaldeos cū hieremia descendit in egyptū post interfectionē Godolie: hiere. xliij. ꝛ postea scripsit libz istū q̄tū ad aliam ptē cuius fuit auctor: q̄tū autez ad epl'am hieremie q̄ ponitur in hoc libro: cuius tm̄ nō fuit auctor: ꝑ tm̄ scriptor scripserat ante destructionem ciuitatis: vt videbitur infra dño ꝓcedente. Igitur liber iste in duas partes diuiditur. s. in libz baruch scribe: ꝛ in epl'am hieremie: quē incipit ca. vj. Prima diuidit in tres ptes: primo circa librum baruch ponitur descriptionis actus: secūdo legendi modus: ibi. Et legit baruch. tercio libri ꝓcessus: ibi. Et dicetis. Circa primū primo ponitur scriptoris genus cū dī. a Et hec verba libri q̄ scripserat baruch filius nerie ꝛc. ꝛ ꝑm regulam hebreoz pater paruch: ꝛ auus ꝛ ceteri q̄ ponunt hic babuerunt spm̄ ꝓphetie sicut ꝛ ipse: dicunt em̄ q̄ quando in principio alicuius ꝓphete ponitur nomen patris eius ꝛ aui ꝛ sic ascendendo ꝑ hoc dat intelligi q̄ spm̄ ꝓphecticum habuerūt. Sciendum etiā q̄ dictio copulatiua cū dī: Et hec verba libri ꝛc. copulat ad ꝓba hieremie q̄ baruch scripserat ante. secundo ponit descriptiōis locus cū dī. b In babylonia. Sed hoc videret alicui falsum: quia hiere. xliij. dī q̄ cū hieremia ꝛ aliis iudeis q̄ remanserant in iuda descendit in egyptū: ꝛ nō fuit in babylonia cū aliis captiuatis. Dicendū q̄ more tuo hieremia in egypto baruch iuit in babyloniam ad captiuorum consolationem: ꝛ maxime quia hieremias ꝓphetauerat egyptum cito destruēdam ꝑ nabuchdonosor regem babylonis: hiere. xliij. tercio ponit descriptionis tempus cū dicit. c In anno q̄nto. s. a destructione hierl'm ꝑ chaldeos: sic em̄ numerabāt iudei a tempe captiuitatis babylonice: sicut modo computant a tempe captiuitatis sue ꝑ romanos incipiendo a destructione hierl'm facta ꝑ Tytum ꝛ vespasianum. d Et in septima die mensis. nō dicitur hic quis mensis fuerit: ꝛ ideo dī q̄ fuerit primus mensis. d In tempe quo ceperūt chaldei hierl'm. i. a tempe illo vñ incipiebat iudeoz numeratio: vt dictū est. e Et legit. Hic ꝓsequenter ponit circa librū istum legēdi modus: ꝛ primo in babylonia: secundo in hierosolyma: ibi. Et collegerūt. Circa primū dicit: Et legit baruch verba libri huius ad aures iechonie ꝛc. Sed ꝓtra hoc videt q̄ iechonias iste erat in carcere regis babylonis: Dicendū q̄ nō erat in carcere clausus saltem ꝓtinue: eo q̄ esset nobilis ꝛ rex iuda vel si erat clausus nō tm̄ taliter q̄n baruch posset ad eū accedere: talis em̄ accessus frequenter ꝓcedit detentis in carcere. f Et ad aures vniuersi ꝓpli. s. iudaici in babylonē ducti. g Et ad aures potentū filioz regū. q̄ ducti fuerāt ibi alicq̄ de semine regio vt bī Dañ. j. ꝛ fuerūt i magna ptāte sicut ꝑz ex eodē libro de daniele ꝛ sociis eius. cetera patent vsq̄ ibi.

b Ad flumen sodi. i. iuxta flumē sic vocatū. sicut dicit hiere. xlvj. ca. Ad flumen eufraten victi sūt. i. iuxta flumen eufraten.

i Qui audientes plorabant. vt pnītentes de peccatis ꝓ quibus captiuati erant.

k Et ieunabant ꝛ orabant in ꝓspectu domini. affligēdo corpus ꝛ spiritū offerendo: vt sic eoz afflictionē dñs respiceret ꝛ captiuitatē relaxaret. l Et collegerūt. Hic consequenter describit lectio libri huius in hierl'm. Nam iudei habitantes in babylone fecerūt librum baruch transcribi: ꝛ miserunt in hierl'm: vt legeretur ibi: ꝛ cum hoc miserūt pecuniam vt inde emerent necessaria ꝓ sacrificijs ꝛ oblatiōibus ibidē fiendis ꝛ hoc est q̄d dī. Et collegerūt pecuniā. ꝛ patet lr̄a vsq̄ ibi. m Cum acciperent. Sciendum tamen q̄ hoc videt alicui falsum q̄d hic dictū est: q̄ oēs iudei qui erant in iudea interfecto godolia descenderunt in egyptū: vt dictū est supra: ꝛ ideo nō videt q̄ tūc in hierusalem fuerit ꝓpls iudaicus: nec sacerdotes sacrificia offerentes: ꝛ maxime: q̄ primo esdre. iij. dī q̄ zorobabel et alli q̄ redierūt de captiuitate babylonica erexerunt altare sup bases suas: ꝛ obtulerunt sup illud holocaustum dño q̄d fuit ꝑ longum tps post ista. ꝓpter q̄d videt q̄ a destructione ciuitat̄ ꝛ templi ꝑ chaldeos vsq̄ ad reditū captiuitatis babylonice nō fuit in hierusalem altare holocausti erectum: nec sacerdotes offerentes sacrificia: ꝓpter q̄ ꝛ ꝓsimilia liber iste apud hebreos apocryphus reputatur Potest tm̄ dici q̄ licet interfecto godolia quē rex babylonis ꝑfecerat terre iuda: totus ꝓpls iudaicus q̄ remanserat in iudea fugerit in egyptū timēs q̄ rex babylonis mitteret ꝓtra eū exercitū ad vindicandū mortez godolie: videns tm̄ q̄ postea q̄ nō mitteret: ꝛ audiēs hieremiā ꝓphetantem q̄ rex babylonis egyptū inuaderet: ꝑ magna ptē redijt in hierl'm ꝓpē loci sanctitatē: ꝛ inter redeūtes fuerunt aliqui sacerdotes quoz ꝓncipalis fuit ioachim hic noiatus: non tm̄ fuit filius sūmi sacerdotis: quia iosedech sūmus sacerdos cū sedechia rege fuit ductus in babylonē cui in sūmo sacerdotio successit iesus filius eius in reditu captiuitatis babylonice: vt patet. j. Esdre. iij. et zacharie. iij. ioachim aūt filius iesu ꝑm hystoriographos postea fuit summus sacerdos: ꝛ non est iste Joachim de que fit hic mentio: vnde dicitur hic: Joachim filium belchie: ad distinctionē alterius. Ad illud autem q̄d dicitur de erectione altaris post reditū captiuitatis babylonice

dicen dñ q̄ scriptura loquit̄ de solenni erectione post re-
ditū captiuitatis babylonice: tñ ante sacerdotes p̄dicto
mō redeūtes ereterāt altare quū ad sacrificandū dño p̄
ut poterant bono mō: sicut p̄uarche ꝛ ꝓbe frequenē le-
gunt altaria erexisse ad sacrificandū dño: Cū acciperent
vasa. H ē ꝓstructio
suspensiua ꝛ intri-
cata snia: p cuius
intellectu sciendū:
q̄ cū iechonia rege
iuda in babylonez
ducto: fuerūt vasa
tēpli domini aurea
trāsportata: p q̄b⁹
rex sedechias i reg
iude succedēs fecit
vasa argentea: q̄
nō poterat facere
aurea: sicut roboā
filius salomonis p
scutis aureis q̄ ab-
stulit Sesach rex
egypti: fecit scuta
erea. iij. Re. xiij. ꝛ
illa vasa argentea
captiuato sedechia
fuerūt in babylonē
portata: q̄ saltē p
parte redemerunt
iudei in babylonē
ducti ꝛ miserūt in
hierlim p cultu dei
cū pecunia p sacri
ficijs collecta vt di
ctū ē: ꝛ h̄ est q̄d dī,
m Cū accipet. s.
dictus ioachim sa-
cerdos. n Vasa
tēpli dō. q̄ abla. fu-
erāt. de tēplo sede-
chia rege capto.
o Reuocare in
terrā iuda. i. vt re-
mitterēt in hierlim
q̄ ē metropolis in
terra iuda.
p Decima die mē
sis syban. q̄ correspondet ptim maio ꝛ ptim iunio apud
nos ꝓut audit que fuerint illa cū dicit. q Vasa argē-
tea q̄ fecit sedechias ꝛc. ꝛ patet ex dictis hra vsq̄ ibi.
r Et orate p vita nabucho. ꝛc. ex eius em̄ pacifico sta-
tu dependebat pax terre babylonice: ꝛ p ꝓns pax iudeoꝝ
ibi translatoꝝ: ꝓpter q̄d petebāt orari p vita regis ꝛ filij
eius ꝑm monitionē biere. xxix. Orate p ciuitatē ad quā
transmigrati estis: q̄ in pace illius erit pax vra. s Ut
det dñs virtutē nobis. primo petierūt orari p bono statu
regni q̄d est magis cōe: postea p bono suo q̄d erat magis
spāle. t Et illūinet oculos nr̄os. in veritat cognitiōe.
v Ut viuamus sub vmbra nabuchodonosoꝝ. ex quo de
us ordinauit: nos in eius seruitutem redigere.
x Et seruiamus eis. s. humiliter obtemperantes volū-
tati diuine. y Et inueniamus gratiā in ꝓspectu eoꝝ.
vt nō cogant nos ydolatrare: s̄ p̄mittāt nos deo pacifice
deseruire. z Et p nobisipsis orate ꝛc. i. orate vt dimit
tat nobis peccata nostra. Consequenē subdit̄ de lectione
libri baruch cū dicit̄: Et legite librū istū ꝛc. a Recita
ri in tēplo dñi. licet em̄ templum esset cōbustum: remā-
serat tamen platea atrij in qua cōueniebant iudei ad orā
dum ꝛ audiendum verbum dei. b In die solenni. i.
in diebus solēnibus in quibus magis ꝓueniebat ꝓlus.
c Et dicetis. Postq̄ descriptus est circa librū baruch
legendi modus: hic ꝓsequenter describitur libri ꝓcessus
in q̄ ꝓmo ponit̄ būilis ꝛpcatio: secūdo vtilis informatio

in hierlim m cū accipent n vasa tēpli dñi q̄ ablata fuerāt
de tēplo o reuocare in terra z iuda p decima die mensis ly
ban: q vasa argētea q̄ fecit se
dechias filij iosie rex iuda
postea q̄s cepisset nabucho
donosoꝝ rex babylōis iecho
niā ꝛ ꝓncipes ꝛ cunctos po
tentes ꝛ ꝓlin terre ab hie-
rusalez ꝛ duxit eos vinctos
in babylonē. Et dixerunt.
Ecce misimus ad vos pecu
nias: de q̄b emite holocau
stomata ꝛ thus ꝛ facite mā
na: ꝛ offerte p pctō ad aras
dñi dei nr̄i r Et orate p vita
nabuchodonosoꝝ regis ba-
bylonis: ꝛ p vita balthasar
filij eius vt sint dies eoꝝ sic
dies celi sup terrā: s ꝛ vt det
dñs virtutē nob: t et illūinet
oculos nr̄os: v vt viuam⁹ sb
vmbra nabuchodonosoꝝ re
gis babylōis ꝛ sub vmbra
balthasar filij ei⁹. x ꝛ seruia-
m⁹ eis mltis diebꝫ: y ꝛ inue-
niam⁹ gr̄am in ꝓspectu eoꝝ

3 Et p nobisipsis orate ad
dñm deum nr̄m: q̄z peccaui
m⁹ dño deo nr̄o: ꝛ nō ē auer
sus furor eius a nob vsq̄ in
hunc diē. Et legite librum
istū quē misim⁹ ad vos⁸ re-
citari: i tēplo dñi b i die solē-
ni: ꝛ in die opportuno. Et di-
cetis. c Dño deo nr̄o iusticia
c nob ātē ꝓfusio faciei nr̄e f sic
est dies hec: g oī iuda b ꝛ ha-
bitāt̄ibꝫ i hierlim regibꝫ no-
stris k ꝛ ꝓncipibꝫ nr̄is ꝛ sacer
dotibꝫ nr̄is ꝛ ꝓphis nostris
ꝛ pr̄ibꝫ nr̄is m peccauimus
ante dñm deū nr̄m: n ꝛ nō cre-
dim⁹ o diffidētes in eū p ꝛ nō
fuim⁹ sbiectibiles illi: q ꝛ nō
audiuim⁹ vocē dñi dei nr̄i:
r vt ambularem⁹ in mādatis
eius q̄ dedit nobis. A die q̄
eduxit ꝓres nr̄os de tra egy
pti vsq̄ ad diē hāc s cram⁹ i-
credibiles ad dñm deū no-
str̄: t ꝛ dissipari recessim⁹ ne
audirem⁹ vocē ipi⁹. Et ad
heserūt nobis mlta mala f et
maledictiones q̄ constituit

Circa ꝑmū ponit
tur orantis būi-
liatio in duob⁹
primo confitēdo
priam culpam:
secūdo ꝓfitēdo
penā iuste illatā
in principio secun
di capū. Circa p̄
mū dicatur.
c Et dicetis. s
ba Baruch rec
tando.
d Dño deo no
stro iusticia. ē ei
iusticie regula.
e Nobis autē
ꝓfusio faciei nr̄e
in peccatoꝝ no-
stroꝝ ꝓfessione.
f Sicut ē dies
h. supple i māife
sta afflictōe pene
g Oīi iuda.
i. oīi iudeo de
regno iude. re-
gnū autē isrl̄ ca-
ptiuatuꝫ fuerat
p longū tps an̄.
b Et habitan
tibus in hierlim.
marie nam illā
obsederūt chal-
dei ꝛ cōbusserūt
populum ptim
occidentes: ꝛ p-
tim captiuātes

t Regibus no
stris. tres em̄ re-
ges successiue fu

rant confusibiliter tractati. nam ioachim filius iosie
fuit interfectus ꝛ extra hierusalem ꝓiectus: sicut p̄dix
erat hieremias. xxij. Sepultura asini sepelitur ꝛc. et
iechonias filius eius in babylonem ductus ꝛ incarce
ratus ꝛ sedechias eis succedens eroculatus: ꝛ in baby
lonem ductus: ꝛ ibidem ignominiose mortuus: sicut
dictum fuit abacuc. ij. k Et ꝓncipibus nostris ꝛ sa
cerdotibus nostris. qui fuerāt partim occisi ꝛ partim
capti. l Et ꝓphis nostris. s. falsis asserentibus hie-
rusalem a chaldeis nō esse capiendā potest etiam hoc
exponi de ꝓphetis veris: qui populi sui confusionem
suam reputabant. m Peccauimus ante dñm. li-
cet autem Baruch esset iustus ꝛ bonus. tamen con-
numerat se peccatoribus: eo q̄ erat de eodem populo
n Et nō credimus. ꝓphetis ipsius. o Diffiden-
tes in eū. i. de ꝓtectione ei⁹. p Et nō fuimus sub-
iectibiles. būiliter ei obediendo. q Et non audiui-
mus, verba eius respuendo. r Ut ambularemus
in mandatis eius. ad hoc enim data fuit lex in deserto
Exodi. xx. s Eramus incredibiles ad dñm. moy-
sen ꝛ alios seruos eius exasperando. t Et dissipa-
ti recessimus ꝛc. homines mali em̄ sunt in seipsis dissi-
pati: quia ratio trahit ad bonū ꝛ sensualitas ꝛ ꝓsuetu-
do peccandi ad oppositū: ꝑm q̄ deducit phylosophus
vij. ethicoꝝ. v Adheserūt nobis multa mala. cul
pe ꝛ pene. x Et maledictiones que constit. domi-

moysi: Deut. xxvij. z. xxviij. y Qui edu. pres nros de terra egypti: Exo. xiij. z Dare nobis terrā ꝛc. .i. ad dandū nob terrā bonā z fertilē. a Sicut hodier. die. supple apparet sup nos maledictio dei q̄ electi sumus inde. b Et nō audiuimus ꝛc. replicatio est eius qđ s. dictū est: sicut in oꝛonibus solet idē pluries ꝛplicari ad maiorē affectus expressionem: z idem fit etiaz in sequentibus.

c Operari dīs alienis. i. sacrificare eis.

d Facientes mala añ oculos dñi. q̄bus omnia nuda sunt z apta ad beb. iij. vl dicit. e Ante oculos dñi. qz tpe manasses regis iuda in templo dñi fuerunt ydola posita q̄bus ydolatre sacrificabant.

Caplm. ij.

a Propter qđ statuit dñs. i. firmiter disposuit. b Verbū suū. de iusta punitione peccatoꝝ.

c Qđ locutus est. p. moysen et alios ꝓphas.

d Ad nos z ad iudices nros ꝛc. ita q̄ nullus se excusare pōt de ignorantia.

e Ut adduceret dñs sup nos. iuste. f Mala magna q̄ non sunt facta sub celo in alia gente: quāto em̄ pctm̄ est grauius: tanto grauior debet esse pena. vlis aūt israel ꝓpter legē a deo sibi data z alia beneficia fuit in altiori statu q̄ ceteri populi: sicut dr ps. cxlvij. Non feci taliter omni nationi ꝛc. ꝓpter quod eius peccatum fuit grauius: quia quanto status altior: tanto casus grauior: iō fuit maiori pena dignū: g Ut manducaret homo carnes filij sui. Iz hoc nō legat esse factū. iij. Reg. z. ij. paralypo. in obsidione hierlm p chaldeos: tm̄ credendū est hoc fuisse factum: vt dicit hic ꝓpha baruch: qz nō oia sūt in illis libris scripta: z maxime qz idē legit factū. iij. Regū. vj in obsidione samarie: z in obsidione hierlm p rōanos sm̄ q̄ refert iosephus z alij hystoriographi. h Et dedit illos sub manu regū oim̄ ꝛc. sicut patz libro regum z iudicum in plurib⁹ locis. i In improperium z in desolationem. nam multa inferebant conuicia z grauia iudeis inter gentiles tpe captiuitatis.

k Dño deo nro iusticia ꝛc. exponat vt s. qz repetitio est eiusdē ad maiorē affectus expositionē. l Et nō sum⁹ dēpcati faciem dñi. frequenter em̄ legit in p̄dictis libris q̄ iudei p peccatis suis a deo pressi p penā: nō reuertebātur ad deū p pniam. m Et vigi. dñs in malis. i. pene iuste super nos adducendis.

n Que dedit añ faciē nostrā. i. dare z manifeste: ita q̄ nō possum⁹ nos excusare p ignorātiā. o Et nunc dñe. Postq̄z posita est oratis būilia tio: hic cōsequenter ponit humiliātis se dēpcatio: z diuiditur in tres ptes qz p̄mo in oꝛone allegat dei magnificentia. secūdo oratis ꝓpli penitentia: ibi. Respice dñe. tercio diuini cult⁹ ignominia: ibi. Et posuisti tēplū. Circa p̄mū sciendū q̄ sicut dr. iij. ethyco. Magnificus inclinat ad dandum q̄ petitur. añ bñficia p⁹ p̄stita p eū allegant. z ideo b allegant bñficia a deo p̄stita ꝓpło isrl in exitu de egypto: cum dicit.

o Et nūc dñe de⁹ isrl. licz em̄ esset deus oim̄ p creatiōnē. dicebat tm̄ de⁹ isrl p cultū spāl em p Qui edu. ꝓpli tui de ter. egypti. de qua p se nō poterat egredi.

q In manu valida. i. in potestate magna.

r Et in signis. q̄z tū ad mirora mirabilia. s Et in p digiis. q̄z tū ad maiora. vnde dr. p digitū dei ipse scripsit a digito cuiusmodi ē miraculū raro visū. t Et in virtute tua magna ꝛc. sicut p⁹ in diuisione rubri maris z in multis alijs ꝓpło isrl exhibit. v Et fecisti tibi nomē. p b em̄ diuulgatū fuit nomen dñi p orbē. r Sicut est. i. dies iste. i. sicut pñs tps manifestat p scripturas canonicas de istis memoriā facientes. y Peccauimus. in nosmetipsos. z Impie egimus erga deū. a Iniq̄ gessi. erga ꝓximū. b Auer. ira tua a no. i. pena nob a te inflicta. c Quia dereli. su. pauci. nā multi de iudeis fuerāt gladio z fame mortui. d O Exaudi dñe ꝓces nras. factas verbaliter. e Et oraciones nostras: factas mentaliter. nam sm̄ damascenum Oratio est ascensus mentis in deū. f Et educ nos de captiuitate babylonis. g Propter te. i. ex tua bonitate z non ex meritis nostris. h Et da no. inueni. gratiaz ꝛc. i. vt sciāt gētiles q̄ tu es dñs deus nr: p hoc q̄ inueniemus grām ꝓncipū in terra aliena. i Respice dñe. hīc ꝓsequenter ponitur ꝓpli dēpcantis pnia: ex qua mouetur

dñs moysi seruo suo⁷ q̄ eduxit ꝓres nros de terra egypti ³dare nob terrā fluētē lac et mel: ª sicut hodierna die: ᵇ z ñ audiuim⁹ vocē dñi dei nri sm̄ oia verba ꝓphaꝝ q̄s misit ad nos et ad iudices nros: z abiuim⁹ vnusq̄sq̄z in sensum cordis nri maligni ᶜ operari dīs alienis ᵇ facientes mala ᶜ añ oculos dñi dei nri.

ª Ropt̄ qđ statuit ij. dñs de⁹ nr ᵇ verbū suū ᶜ qđ locut⁹ ē ᵈ ad nos: z ad iudices nros q̄ iudicauerunt in hierlm z ad reges nros z ad ꝓncipes nros z ad omnē isrl z iudā: ᵉ vt adducēt dñs sup nos ᶠ mala magna q̄ nō sūt facta sub celo quēadmodū facta sūt in hierlm sm̄ q̄ scripta sunt in lege Moysi ᵍ vt mādūcaret hō carnes filij sui z carnes filie sue. ʰ Et dedit eos sub manu regū oim̄ q̄ sūt in circuitu nro ⁱ in improperiū z in desolationē: z in oīb⁹ ꝓphis in q̄bus nos dispsit dñs z facti sum⁹ subtus z nō sup: qz peccauim⁹ dño deo nro nō obaudiēdo voci ipius. ᵏ Dño deo nro iusticia: nob aūt z ꝓtrib⁹ nris confusio faciei sicē dies h. Quis locut⁹ est dñs sup nos oia mala hec q̄ venerūt sup nos: ˡ z nō sumus dēpcati faciē dñi dei nri: vt reūteremur vnus quisq̄z nrm a vijs nris pessimis. ᵐ Et vigilauit dñs in malis z adduxit ea sup nos qz iust⁹ ē dñs in oīb⁹ opib⁹ suis: ⁿ q̄ mādauit nob: et nō audiuim⁹ vocē ipius: vt iremꝰ in ꝓceptis dñi q̄ dedit añ faciē nrām. ° Et nūc dñe deus isrl ᵖ q̄ eduxisti ꝓpłm tuū de tra egypti ᵍ in manu valida ʳ z in signis ˢ z in ꝓdigijs: ᵗ et in ꝛtute tua magna z in brachio excelso: ᵛ et fecisti tibi nomē ˣ sicut ē dies iste: ʸ peccauim⁹: ᶻ impie egim⁹: ª iniq̄ gessim⁹ dñe deus noꝰ in oīb⁹ iustic̄s tuis. ᵇ Auertatur ira tua a nobis: ᶜ qz derelicti sumus pauci inter gētes vbi dispsisti nos. ° Exaudi dñe ꝓces nras ᵈ z oꝛones nras: ᵉ z educ nos ᵍ ꝓpter te: ᵇ z da nobis inuenire grāz ante faciē eoꝝ q̄ nos abduxerūt: vt sciat oīs tra qz tu es dñs deus noꝰ: z qz nomē tuū inuocatū est sup isrl z sup gen⁹ ipsius ⁱ Respice dñe de domo sancta tua in nos et inclina aurem tuam et exaudi nos

deus audiendū oīonē tēpcantiū:cū dicit. i Respice dñe de domo sctā tua.i.de celo qđ dī eius domus.qz ibi sit vbiq; p potentiā essentiā z pñtiā.tñ ibi spāl'r relucz eius maiestas z glia. k Quz nō mortui q̄ sunt in inferno.i.recōditi in sepulcro:vel in inferno cōtū ad aias que dūc oēs ibi descendebant. l Dabūt do.z iustifi.do. qz sunt extra statū merendi.

m Sed aia q̄ tristis est.p ꝓtritionē verā. n Super magnitudinē mali z incedit curua.p verā būiliationē.

o Et infirma.per ꝓprie fragilitatē ꝓsiderationem.

p Et oculi deficientes.ꝓpios defectus z alienos attendētes. q Et aia esuriens.i.iustificari desiderans: Matth.v. Beati q̄ esuriūt z sitiunt iusticiā. r Dat tibi gliaz.pō.i. Sacrificiū de spūs cō tribulatus.

s Quz nō fm iusticias patz nrōz qz nō fuerūt pcōres sicut z nos.

t Fudimus dc.miam.i. preces miam postulātes.

v Sed qz misisti iram tuā.i.punitionē iustā.nō em̄ ira z alie passiōes sūt in deo: s qñ punit ad modum irati se hz. x Sicut locutus es in manu puerōz tuōz ꝓphetaz.i.p ꝓphas tuos.p manū em̄ significat ꝟ lingua: eo q manus est organū organōz: vt dī.iij.de anima.

y Inclinate būe rū vrm dc.hoc em̄ frequenter dixit hieremias.s.q̄ ciuitas destrueret z ꝑplus captiuaret nisi se subiceret regi babylōis. z sīlr alij ꝓphe.cetera patēt vsq; ibi. z Ut transferent ossa regū nrōz dc.iudei nāq; sepeliebant potētes cū sūptibus magnis ponentes p̄ciosa in eoz sepulcris: z ī chaldei q̄ erant cupidi capta ciuitate hierlm fodiebant talia sepulcra: p̄ciosa rapientes z ossa mortuoz ejicientes. a Et mortui sunt in doloribus pessimis.in obsidione em̄ ciuitatis mlti fuerūt mortui.aliqui aeris corruptione:aliqui gladio z aliqui fame.

b Et in emissiōe.qz multi de illis q̄ mittebant in babyloné captiui fuerūt in via mortui. c Et posuisti.Hic cō sequēter allegat diuini cultus ignominia:cū dr. Et posuisti templum.s.in desolatione. d In quo inuocatuz est nomen tuum.ante destructionem eius. e Sicut hec dies.supple manifestat per rei euidentiam. f Et

Aperi oculos tuos z vide[k] qz nō mortui q̄ st̄ in inferno q̄ rū spūs accept[e] ē a visceribus suis:[l] dabūt honorē z iustificationē dño[m] ꝟ aia q̄ tristz ē[n] sup magnitudinē mali:z incedit curua[o] z infirma[p] z oculi deficientes[q] z aia esuriens[r] dat tibi gliaz z iusticiā dño[s] qz nō fm iusticias patz nrōz[t] nos fudim[v] p̄ces z petim[x] miaz ante ꝓspectū tuū dñe deus nr̄:[y] sed qz misisti irā tuā z furorez tuū sr̄ nos sic locutus es in manu puerōz tuōz ꝓphaz dicēs. Sic dicit dñs:[z] Inclinate hūerz vīm z cervicez vīam: z opa facite regi babylōis z sedebitis in terra quā dedit pribus vīis. Qđ si nō feceritz nec audieritis vocē dñi dei vr̄i opari regi babylōie: defectionē vīam faciā de ciuitatibz iuda z a foris hierlm: z auferā a vob vocē iocūditatis z vocē gaudij z vocē sponsi z vocē sponse: z erit omis terra sine vestigio. Et nō audierūt vocē tuā vt oparent regi babylōis z statuisti verba tua q̄ locut[a] es ī manibz puerōz tuōz ꝓphetarū[3] vt trāsferēt ossa regū nrōz et ossa patz nrōz de loco suo. Et ecce st̄ iecta ī caloze solis z ī gelu noctis[a] z mortui

fūt ī doloribz pessimis: in fame z ī gladio[b] z in emissiōe[c] Et posuisti tēplū[d] in q̄ inuocatū ē nomē tuū in ipso[e] sīc hec dies ꝓpt iniq̄tatē domꝰ[f] isrl z domus iuda.[g] Et fecisti in nob dñe deꝰ nr̄ fm oēz bonitatē tuā z fm oēm miserationem tuā illā magnā sīc locutus es in manu pueri tui moysi:[h] in die q̄ ꝑcepisti ei scribē legē tuā coram filijs isrl dicēs. Si nō audieritis vocē meā:[i] multitudo hec magna[j] ꝙuertet in mini mā gentē: qm̄ ego eos dispdam[k] qz scio q̄ me nō audiet ppls. Pplis ē.n. dura cervice.[m] Et ꝙuertet ad coz suum[n] in tra captiuitatz sue: z scient qz ego sū dñs deꝰ eoz[o] Et dabo eis coz z intelligent[p] z aures z audiēt.[q] Et laudabūt me in tra captiuitatis sue: z memores erunt noīs mei.[r] Et auertent se a viso suo duro: z a malignitatibz suis:[s] qz remiscent vias patz suoz q̄ peccauerūt in me.[t] Et reuocabo illos ī terrā quā iurauī pribz eorū abraaz ysaac z iacob: z dñabunt eī[v]. Et multiplicabo eos z nō minorabūt:[x] Et statuā illī testamtū alterꝝ[y] sempiternū vt sim illī in deū: z ipi erūt mihi in populum. Et

d Multitudo magna z multa.i. ornatus et pulcritudo pli israel. i Cōuertetur in miniā. p gladium z captiuitatem. k Quia scio q̄ me nō audiet. deus est ita cognoscit futura sicut pñtia.

l Populus ē em̄ dura cervice vt pz ex decursu veteris testamēti. m Et ꝙuertet ad coz suū. recognoscēdo ꝓpriū delictū. n Ī terra captiuitatz sue. veratione ei intellectū dante o Et dabo eis coz.i. ꝓtritum. p Et aures et audi. dei verbū. q Et lauda. me in terra captiuitatz sue. sicut dictū est s. de thobia. thobie. xiij. Et idem fuit in alijs multis iustis: vt in daniele z socijs eius z ꝓsimilibus.

r Et auertent se ad vias suo duro.i. ab inoledientia sua dura.

s Quia reminiscent viā patrū suoz. q̄ silr ꝑ peccatis suis mortui fuerunt in captiuitate.

t Et reuocabo illos in terrā dc. boc fuit impletum aliqualiter quādo cyrus dedit iudeis licentiam redeundi in iudeam. sed plenius p xp̄m apiente celi ianuā qđ est terra viuentiū: p terram ꝓmissionis figurata. premiū. n. virtutū a deo ꝓncipaliter ꝓmissum nō pōt intelligi bonū terrenū: qđ est minus cī virtutis bonū: z ideo qñ in scriptura p virtuosis opibus ꝓmittunt bona corporalia z terrena sub illis intelligunt ꝓncipaliter ꝓmittz bona spūalia z eterna: sicut dixi plenius Gen. xv. z in plibus alijs locis. z huic sensui ꝓcordat ista sequēs: cū dī. v Et statuam illis testamentum alterum.i. legem nouam per christum. x Sempiternum. tū quia legi noue lex altera non succederet: nū qz habet effectum sempiternū introducendo statim ad gliam sempiternā: qđ lex vetus facere nō poterat: fm q̄ deducit

apostolus satis diffuse in epla ad hebreos: ideo subdit
y Et nō mouebo ampli⁹ ipius meū ꝛc. q⁹ māsio celestis stabilis ⁊ eterna est. z Et nūc dñe omipotens
Postq̄ posita ē oratus allegatio. hic ꝓnter ponit dep̄
cantus ꝓclusio: cū dr. a Anima in angustijs. posi-

ta. b Et spiritus anxius. ex afflictōne dura. c Clamat ad te. vt possit aliquantulū respirare. d Audi dñe. ꝓdescendēdo. cetera patēt vsq; ibi. e Audi nūc oratiōnē mortuoꝝ isrl. i. sctoꝝ pr̄iarchārū ⁊ ꝓphetaꝝ q̄ viuentes orauerunt ad te ꝓ vno statu posteroꝝ. f Et si. ipsoꝝ: q̄ peccāt te. i. voce nostrā audi. q̄ licet peccauerim⁹ tibi: tñ penitētes clamam⁹ ad te. g Et agglutinata sunt nobis mala. i. pena multipler est nobis inflicta.

b Moli memi nisse iniq̄tates patꝝ nr̄oꝝ pro ipis nos puniēdo: naz aliq̄n filij iuste ꝓ patribus puniuntur pena temporali. q⁹ filij sunt q̄dam res patrū.

Et nō mouebo ampli⁹ ꝓpt̄z meū filios isrl a tra quā dedi illi. 3 Et nūc dñe oipotens deus isrl saia i angustijs b ⁊ spirit⁹ anxi⁹ c clamat ad te. d Audi dñe ⁊ miserere q⁹ deus ē misericoꝝ: ⁊ miserere nr̄i quia peccauimus ātē te. e Quia tu sedes i sempit̄nū: et nos pibim⁹ in euū. Dñe oipotens deus isrl e audi nūc oratiōnē mortuoꝝ isrl et filioꝝ ipsoꝝ q̄ peccauerūt ante te: ⁊ audierūt vocez dñi dei sui: et agglutinata sunt nobis mala

b Moli memisse iniquitates patꝝ nr̄oꝝ ⁊ memento manꝰ tue: k ⁊ nois tui in tpe isto q⁹ tu es dñs deus nr̄: ⁊ laudabim⁹ te dñe: q⁹ ꝓpt̄ h̄ dedisti timorē tuū in cordib⁹ nr̄is: et vt inuocem⁹ nomē tuum ⁊ laudem⁹ te in captiuitate nr̄a: l q⁹ auertemur ab iniq̄tate patrū nr̄oꝝ q̄ peccauerūt ante te. m Et ecce nos i captiuitate nr̄a sumus hodie

regni sui anno primo sedechie. ⁊ sedechias cuz reliquis anno vndecimo regni sui. e Coinq̄natus es cū mortuis. cum fidelibus qui dicuntur mortui ℣ Matb. viij. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. filij. n. isrl int̄ eos captiuati. cōmuniter inq̄nabant

q⁹ nos dispsistim i ipropiuz ⁊ i maledictū ⁊ in pctm̄ ꝓ omēs iniq̄tates patꝝ nr̄oꝝ q̄ discessert a te dñe deus nr̄. ij.

H f Audi isrl mandata vite: b aurib⁹ pcipe vt scias prudentiā. c Quid ē isrl q⁹ i terra inimicoꝝ es. d Inueteraſti i tra aliēa: e coinq̄nat⁹ es cū mortuis. f Deputat⁹ es cū descēdētib⁹ i infernū. g deliq̄sti fōtē sapie. h naz si i via dei ābulasses: i habitasses vtiq; i pace sup terrā k Disce vbi sit prudētia k vbi sit vt⁹ l vbi sit itellect⁹ m vt scias sil n vbi sit lōgitudo vite o ⁊ victus p vbi sit lum̄ oculoꝝ q ⁊ pax. r Quis inuenit locū ei⁹. Et q̄s intrauit in thezauros e⁹ s Vbi sūt ꝓncipes gētium t ⁊ q̄ dñant⁹ sup bestias q̄ sūt sup tra. v Qui in auib⁹ celi ludunt q̄ argētū thesaurizāt ⁊ aur̄i q̄ ꝓfidūt boies y ⁊ nō ē finis acq̄sitōis eoꝝ z Qui argētū fabricāt a ⁊ solliciti sūt

f Deputatus es cū descendētib⁹ in infernū. i. cū ydolatris inter eos commorādo: premisit ergo. Quid est isrl id est que est causa istoꝝ maloꝝ iuper te venientium ⁊ nōdet.

g Dereliquisti fontē sapie. i. q⁹ dereliquisti deū tuū. h Nam si in via dei ambulasses. tibi oīa ꝑ legē et ꝓphetas. i Habitas. vtiq; in pace sup terrā. a vno tibi ꝓcessam: ptz eiūdē ex decursu veteris testamēti q̄ q̄diu in via dei ambulauerunt in terra ꝓmissionis pacifice habitauerūt.

k Disce vbi sit pruden. infusa.

k Vbi sit virtus silr infusa: nam sicut virtutes politice ex actibus acquisite connectuntur prudentie politice: vt habet. vj. ethicoꝝ. sic virtutes morales infuse ꝓnectunt̄ prudētie diuie vl infuse. l Vbi sit intellectus. est autē intellectus ꝓpie habitus principioꝝ: articuli vo fidei sunt principia oīm credibiliuz: ⁊ ideo fides q̄ est virtus intellectualis est hmōi intellectus. m Vt scias simul. i. ꝑ ipsam fidez que est substantia rerum sperandarum argumentū. i. certitudo nō apparentium. n Vbi sit longitudo vite i. vita eterna. e Et victus. i. fruitio beata. p Vbi sit lumen oculoꝝ. ꝑ aptam prime veritatis visionē. q Et pax. pax dicit omnimodam appetitus quietationem per fidem eīm cognoscim⁹ certitudinaliter q̄ ista sūt in deo obiective: ⁊ in beatis spiritib⁹ subiective.

l Ubi sit intellectus. Et autē intellectus ꝓpie habitus principioꝝ: articuli vo fidei sunt principia oīm credibiliuz: ⁊ ideo fides q̄ est virtus intellectualis est hmōi intellectus. m Vt scias simul. i. ꝑ ipsam fidez que est substantia rerum sperandarum argumentū. i. certitudo nō apparentium. n Vbi sit longitudo vite i. vita eterna. e Et victus. i. fruitio beata. p Vbi sit lumen oculoꝝ. ꝑ aptam prime veritatis visionē. q Et pax. pax dicit omnimodam appetitus quietationem per fidem eīm cognoscim⁹ certitudinaliter q̄ ista sūt in deo obiective: ⁊ in beatis spiritib⁹ subiective.

r Quis inuenit. Hic ꝓnter fideles ab hac sapientia excludit dicens. Quis inuenit ꝛc. quasi diceret. nullus d⁹ ius fidelibus quantumcunq; potens et magnus. ideo subditur. s Vbi sunt ꝓncipes gentiuz: tpe nanq; baruch captiuatis regibus isrl et iuda: omnes terre principes erant ydolatre ⁊ infideles. t Qui dominantur sup bestias que sunt sup terram. ꝑ venatōis exercium.

v Qui in auib⁹ celi ludunt. per aucupiuz.

r Qui arg. thesau. ⁊ au: in quo ꝓfi. boies. ꝑ hec eniz sperant obtinere super alia regna dominium. y Et non est finis acquisitionis eoꝝ. q⁹ quanto plura acquirunt tanto ad alia acquirenda ardentius anbelāt. z Qui argentū fabricant. inde faciendo monetam vel ydola.

a Et solliciti sunt. ad obtinendo quod cupiunt.

b Hec ē inuentio operꝝ illoꝝ. q⁹ frequēter ꝓueniuntur

mo͛te añteq̄ possit opus intelligi ꝓficē:nō dz. Extermia-
tiſt ꝛc. c Juuenes.morib⁹ ꝛ etate. d Viderūt lu-
men.in bonis sensibilibus suū ponentes finē. e Viā
añt disciplinc ignorauerūt.delectatōes.n.sensibiles banc
noticiā impediūt. f Neq; intel.semitas ei⁹.i. modos
inquirendi eam.
g Neq; filij eorū male nutriti ꝛ i sen-
sibilib⁹ delectatōni-
bus occupati sicut
pies eor̄.
b Illō est au.i ter-
ra chanaā. in q̄ añ
filios isrl̄ habitaue
runt ydolatre pessi
mi:vtz in libris nu
meri ꝛ deu. i
Neq; visa ē in the
man.nomē ē terre
de qua fuit elipbat
themanites q̄ ñ po
nebat nisi ꝑsentem
vitā vt dcm̄ fuit sr̄
librū iob:ꝛ idez vr̄
fuisse de alūs habi-
tatorib⁹ illius terre
nā iste fuit de maio
ribus et prudenti-
orib⁹:ꝓpter ea exclu
si erāt a sapia diuī-
na q̄ felicitatez po-
nit in vita futura.
k Filij q̄z ager.
i.agareni q̄ mō di-
cunt saraceni vsur
pātes sibi nomē a
sara libera:cum tñ
descendēt ab agar
ancilla abrae.
k Qui exquisie.
ꝓu. q̄ de terra est.
sunt ei astuti in ter
renis lucri. l
Et fabulatores ad
decipiendū in mer
catōnib⁹ boies.
m Et exquisitores intelligentie.q̄ ꝓprie ē de pñtib⁹ tm̄
n Viam añt sapie.que magis attēdit bona futura. Ne-
scierunt. o O isrl̄.Hic ꝓnter oñdit quibus ꝓcedit
sapia diuina cum dr̄. O isrl̄ ꝓsidera. p Quia magna
est dō.dei.i.celū empyreū qđ est locus bonoz. est. n.celū
supmū ꝛ ꝑ oēs maxime extēsuz q̄ntomagis distat a cen
tro mūdi. q Magn⁹ ē ꝛ nō bz finē.i. terminationem
siue finitiōez a parte post.nam ē corruptibilis. r Ex-
celsus.q; est loc⁹ suprem⁹:vt dictū est. s Et immen-
sus.nō simpliciter:q; nulla creatura sic est immēsa: ꝙ per
ꝓpatōez ad nos qui quantitatē ei⁹ metiri nō possumus.
t Ibi fuerūt gigantes.hoc nō refert ad iram immedi-
ate ꝓcedentē:naz in celo empyreo nō fuerūt gigātes qui
sunt boies incompositi morib⁹:sed refert ad hoc qđ pre-
dicitur. Non est audita in terra chanaan: in qua habita-
nerūt gigantes vt habet Numeri.xiii. Ibi videm⁹ mon-
stra quedam filioz enach de genere giganteo q̄bus ꝓpa-
ti quasi locuste videbamur. v Scientes bellum.i.ar-
tem bellandi. x Non bos elegit dñs.in populum sibi
peculiarem sicut elegit israelem. y Neq; viam disci-
pline inuenerūt.nam incompositi morbus fuerūt.
z Propterea perierūt.filij essi israel eos interfecerunt.
vt habetur in libris iosue et iudicum. a Quis ascen-
dit in celum ꝛc.q.d.nullus boiu.sante christi aduentuz
ꝛ ꝑ tpe illo loquit̄ baruch. b Quis transfretauit ma
re ꝛc.q.d.nullus ꝓtalem transfretatōnem potuit inueni
re sapiam diuinam. c Nō est q̄ possit scire vias eius,
naturali ꝙtute sicut inuēta ē sapia philosophica. d
Qz q̄ scit vniuersa nouit eā.s. de⁹. e Et adinuēit
eā ꝓdētia sua.i.bz eā p seipm̄ ꝛ nō p doctorē alium.
f Qui prepauit terrā in eterno tpe.naz in eternū du-
rabit a pte post:sicut ꝛ alie mūdi ptes principales.me-
liorabunt̄ tñ in
suis q̄litatibus
in mundi innoua-
tione.
g Et reple.eā
bipe.ꝛ quadru-
pe.i.aub⁹ homi
bus ꝛ aialibus.
Iz.n. aues habi-
tent in aere: cō-
muni⁹ tñ alimē-
tū accipiūt i ter-
ra. b Qui
emittit lumē et
vadit.nā ꝑm ei⁹
ordinatōnez lu-
mē solis et lune
diffundit ꝑ ae-
rē. i Et vo-
cauit illō ꝛc.nā
ꝑm ordinatōez
ei⁹ lumē solis et
lune quodāmō
reuocat q̄n cer-
tis temp⁹ eclip-
sant̄.
k Stelle dede
runt lumē ꝑm dei
ordinationem.
l Et letate sūt
locutō est meta-
phorica:sicut di
citur pratum ri
det:q; corpa ce-
lestia nō sūt ani-
mata ꝑm dama
scenum.
m Vocate sūt
et dixe. ꝛc. illud
dicē non ē aliud
q̄z cursum suum
ꝑm ordinatōez dei ꝓficē. n Hic est de⁹ nr̄.cui obedi
unt corpora celestia ꝛ terrestria. o Et nō estimabi
tur alius aduersus eū.nam alij sūt dij falsi. p Hic
adiue.oēm viā disci.ducentē ad vitā glorie. q Et
tradidit illam iacob ꝛc:iacob añt et isrl̄ idem bō fuit:
ꝙ primo vocatus est iacob.id est supplantator. postea
israel.i.videns deū.vel directius cuz deo:Geñ.xxxij.ꝑ
qđ designat̄ q⁹ in via ꝓfectōnis optet boiem prius lu-
ctari cū passionibus ipsas subijciēdo ꝑ exercicia vir-
tut̄:postea ꝓficit in ꝓtemplatōe veritatis. Unde dicit
Greg.sup ezechielem:q̄ ꝓtēplatōis arcē videre nt te-
nere:pri⁹ necesse est:vt in campo actōnis se ꝑ exercitia
ꝓbēt.ꝛ pbs.vij.physico⁹.sedendo et q̄escēdo.i.sedaꝫ
passionibus:fit anima scies ꝛ prudens.ꝛ iō bñ dicit
q⁹ sapiam diuinā dedit deus iacob et israel. q; passioni
bus supplantatis dat̄ homini ꝓtemplatō virtutis.
r Post hec in ter. vi. est cum bo. ꝓuersat⁹ est.qđ po-
test dupli citer intelligi. Uno modo vt sit relatio pre-
teriti.q; post illuminatōez iacob patriarche ꝛ datōez
legis descendentibus ex suo semine:Exodi.xx.de⁹ ap-
paruit illi ꝓpl̄o:Exo.xxiiij. Ascēderūt q; moyses et aa-
ron nadab ꝛ abiu:et septuaginta ex seniorib⁹ israel:ꝛ
viderunt dominum deum.Et subditur ibidē. Mecū
sup eos qui procul recesserant de filijs israel:misit ma
num suam:viderunt q; deum ꝛc. Cum illis etiā ꝓuer-
sat⁹ est quadraginta annis ꝑbens eis māna ꝛ alia be-
neficia multa:ꝑm q⁹ dr̄ psalmo nonagesimoquarto ꝑm

translatiõz.lxx.interpretũ. Quadraginta ānis.primꝰ fuit generatõi ꝛc. Alio mõ vt sit ꝓphia de futuro qz pͦtps baruch rpc deꝰ.z bõ cũ hoibꝰ uersatus est: Jo. j. Verbũ caro factũ est.z habitauit in nobis ꝛc. Et hec est ꝓfectior exposition:qz uersatõ prima fuit bꝰ figura

Caplm.iiij.

Jcliber Dostꝫ baruch indurit ad sapientie desideriuz et oñdit quibus datur et a q̃: hic ꝓñter ostendit que sit illa sapiẽtia.s.lex a deo data dicens.

a Hic lib mãdatoz dei. supple est sapia ꝑdita: ꝓpter quod dr Deutro. iiij. Hec est sapientia vra z intellectus coꝝ ꝓplis. b Et lex q̃ ẽ in eter.nõ.n.lex vetus ꝑ nouaz est abolita: ꝑ magꝫ ꝓfecta ꝑm q̃ dic saluator Mat. v. Nõ veni solvere legẽ sed adimplere. vt ibidem fuit declaratum. c Oms q̃ tenent eã. obseruando

d Ad vitã. scz gratie in pñti et glorie in futuro licet em̃ patres veteris testamẽ

Hic lib mãdatoꝝ dei: z lex q̃ ẽ in eternũ. c Oes q̃ tenẽt eã puenient ad vitã: q̃ ãt deliqrũt ea. in mortẽ. f Conuertẽ iacob z apphẽde eã: d ãbula ꝑ viã ad splẽdorẽ ei gl̃ã lumẽ ei. h Ne tradas alteri gl̃az tuã z dignitatẽ tuã gẽti aliene. m Pti sumꝰ isrl nq̃ q̃ deo placẽt manifesta sũ nob. p Animeqoꝝ esto ppls dei memorabil isrl. s Venũdati estis gẽtib nõ ꝓpter ꝓditõez: t ꝓpter qđ irã ad iracũdiã ꝓuocastis deũ: traditiqz estis adũsarios Exacerbastis.n.eum q̃ fecit vos deũ etnũ: imolãtes demoniis z nõ deo. u Obliti ei est eũ q̃ nutriuit vos z ꝓtristatis nutricez vram irlm. Vidit.n. iracundiã a deo venientẽ vob: d et dixit. c Audite ꝓfines syõ. d Adduxit ei mihi dꝰ luctũ magnũ Vidi.n. captiuitatem ppli mei filioꝝ meoꝝ et filiaruz quã supduxit illis extern. e Nutrini eũ illos cũ iocũditate: f dimisi aũt illos cũ fletu z luctu g Nemo gaudeat sup me viduã z desolatã: b a multꝫ derelicta suz ꝓpt pctã filioꝝ meoꝝ: qz declinauerũt a lege dei. l Justicias ãt ipi nescierũt. nec ambulauerũt ꝑ vias mãdatoꝝ dei k neqz ꝑ semitas veritat ei cũ iusticia ingressi sũ. m Veniãt ꝓfines syon: z memorẽt captiuitatem filioꝝ z filiaꝝ mearũ: quaz supduxit ill eternus Adduxit.n. illos sup gẽtẽ d longinq̃ gẽtẽ ip̃robã z alteri lingue q̃ nõ sũ reueriti senẽ: neqz pueroꝝ miꝛti sũt Et abduxerũt dilectos vidue: z a filijs vnicã desolauerũt. e Ego aũt q̃d possuz ad iuuare vos? Qui.n. adduxit sup vos mala: ipse vos eripiet de manib inimicoꝝ

diam puo. deũ: traditiqz estis ꝛc. z ꝑsica vsqz ibi. Et ꝓtri.nutri: vraz irlm. q̃ nutriuit vos ꝛc ꝓpaliter omnis tpalibus ibidem abundantibus: z spualiter doctrina ꝓphetaꝝ ibidem habitantiũ: ideo subdit. y Vidit em̃ iracundiã. i. penã. a Adueniente vob. hoc em̃ ꝓuidit Hieremias et alij ꝓphete q̃ locutꝰ est de babylonica captiuitate: vt patuit supza i libꝝ eoꝝ. b Et dixit. Hic ꝓñter ponitur ppli ꝓsolatio in ꝑsona irlm: z vt opposita iuxta se posita magis elucescãt primo recitat materia desolationis. secõdo consolatõnis ibi. Ego aũt. Circa primum dicit. b Et dixit. s.ꝑ ꝓphetas z alios sanctos desolationez hierusalẽ lamentãtes eo mõ loquendi q̃ parisius dicit facere et dicere qđ ppls ei facit z dicit c Audite ꝓfines syon. i. ciuitates affinitatẽ cũ irlm habentes.

d Adduxit enim mi deꝰ lu. ma. i. materiã magnã lugẽdi: ꝑ exercitũ chaldeorum: ꝓpter meum captiuantium. e Nutriui em̃ il. cũ iocunditate tpi bus dñi et salomonis. quia tunc erat in magna bonoꝝ tpalium z spualium ꝓspiritate.

f Dimisi aũt illos cũ luctu z fletu. cum ducerent in babylonem tpibus iechonie et sedechie. g Nemo gaudeat sup me. que magis indigeo compassione.

h A multis. de filijs meis in captiuitatẽ ductꝰ. i Justicias aũt ipsi nescierũt. practice: lz aliq̃ sciuerint speculatiue. s. sacerdotes z legisperiti viuentes male.

k Neqz ꝑ semitas. q̃tuz ad ꝓsilia. l Cũ iusti. ingressi sunt. s. pena ꝑ dei iusticiam inflicta: vnde et peccantium punitio ꝯmuni modo loquendi iusticia nominatur.

m Veniãt ꝓfines syon z come. ꝛc. de hoc.n. ciuitates i circuitu iudee existentes frequenter loquebant sicut solz fieri de tali casu. n Adduxit ꝛc. de longinquo. s. ꝺ chaldea z alijs regnis existentibus sub chaldeis. o Gentem improbam. i. bonis moribus carentẽ. p Et alteri lingue. ꝓpt qđ minꝰ miserebant: qz non intelligebant verba deprecantiũ: ideo subdit. q Qui nõ sunt reueriti senẽ ꝛc. quibus tamẽ esset maxime compatiẽdum sed absqz discretõne etatis conditionis z sexus populuz crudeliter afflixerunt. r Et abduxerunt dilectos vidue. id est filios eius in captiuitatem duxerunt: et sic eaz vnicam z desolatam dimiserunt. s Ego aũt. Hic ꝓsequenter ponitur materia ꝓsolatõnis cũ dicitur. Ego autem quid possuz adiuuare vos. q. d. nõ est a vobis petendum humanũ auxilium sed diuinũ. ideo sequitur.

t Qui em̃ adduxit sup vos mala. pene ad vram correctionem. v Ipe eripiat vos de ma. inimi. vel. ad nominis sui laudẽ precipiens cyro edificare templũ in hierusalem ꝓpter qđ dedit ꝓpho iudeedcũdi licentiã: vt bñ

primo Esdre.j. t Ambulate filij. de virtute in virtutez
y Ego.n. derelicta sum sola. sicut lamentabat hieremi-
as pphā dicēs Treñ.j. Quō sedet sola ci. ꝛc. z Exui
me stola pacis. i. vestib⁹ iocūditatis. a Induī aūt me
sac. obsecra. antiquit⁹ ei afflictōis tpe orabāt boies in sac
co et cinere: vtz de
niniuitis Jone. iij.
ca. b Et cla. ad
altissimū ꝛc. confi-
dens q acquiescat
pcibus meis: ideo
subditur. c
Animeđores esto
te filij. confidētes
de auxilio dei. d
Ego.n. spe. inter.
salutē viam .id est
q det vobis nō so-
lū salutē tpalē sed
etiā eternā. e
Et venit ꝛc. a san-
cto. i. a deo q ē san-
ctus sanctoz. f
Sup ꝛc. ab eterno
salutari nostro. i. a
xpō qui fm diuinitatem ē ab eterno
z sic de liberatione
ppli facta p cyrum
transit ad loquendū de liberatōe fa-
cta p xpm: tanqz d
figura ad figuratū
sicut Esaie. xiiij. lo-
quēdo de casu regis
babylonis: sub eo-
dē ꝓtextu lre trāsit
ad loquendū de ca
su demonis vt ibi-
dem pleni⁹ fuit dic-
tum: z ad idem fa
cit qđ sequit.
g Reducet autē
vos mihi dñs cuz
gaudio ꝛc. tpls em̄
post babylonice ca
ptiuitatis reditus
quasi ꝓtinue; fuit i
afflictiōe: ꝓpter qđ
vī hec scriptura lo
qui saltē principa-
liter de liberatōe facta p xpm. b Sicut em̄ viderunt
vicine syon. i. ciuitates circa iudeā posite. i Captiui-
tatē vram a deo. vobis inflictam ꝓpter pctā vra. k
Sic vide. z in celeritate. i. cito. l Salutē vram in deo
ꝛc. si referat ad liberationē de babylone ē bypbole: si aūt
ad liberatōes per xpi gratiam est locutio clara. m
Perse. est. n. te inimi. tu⁹. i. chaldeoz tpls fm primū intel
lectū: dyabolus aūt vel q̄libet tyrann⁹ plequens eccliam
q̄tum ad scōm. n Sed cito videbis pditōem ipsius.
qz cyrus destruxit tplm chaldeoz: z xpc dyaboli potenti-
am confregit z etiam tyrannoz. o Deli. mei. am. vi.
aspas. i. grauiter sūt afflicti ab aduersarijs. p Ducti
sunt em̄ in captiuitatē et mortē. q Et grex dirept⁹. i.
rapt⁹ p predā. r Animeđores estote filij. sustinendo
patienter. s Et pclamate ad dñm. q liberauit vos po
tenter: iō subdit. t Erit. n. memoria vra in bonum.
v Abeo q̄ duxit vos. i. a deo q̄ pmisit vos i captiuitatē
duci. x Sicut ꝛc. vt erraretis a deo. p multiplicē ydo
latriam: sicut patet. iiij. Reg. z. ij. palypo. y Decies
ꝛc. requiretis eū. post reditum. n. captiuitatis babyloni-
ce nō leguntur in dei fuisse ydolatre: nisi aliqui pauci tem

virorum.[x] Ambulate filij am
bulate:[y] ego. n. derelicta sum
sola. [z] Exui me stola pacis.
[a] indui āt me sacco obsecra-
tōnis:[b] z clamabo ad altissi
mū i diebus meis.[c] Animeđores
estote filij clamate ad dñm
z eripiet vos ỏ mānu pncipū
inimicoz.[d] Ego. n. spaui in
eternū salutē vram:[e] z venit mi
hi gaudiū a scō[f] sup misericor-
dia q̄ venit vobis ab eterno
salutari nro. Emisi. n. vos
cū luctu z ploratu:[g] reducet
aūt vos mihi dñs, cum gau
dio z iocūditate i sempiter-
nū.[h] Sicut. n. viderūt vicine
syō[i] captiuitatē vram a deo:
[k] sic videbūt z i celeritate[l] sa
lutē vram i deo: q̄ supueniet
vobis cuz honore magno z
splēdore eterno. Filij patienter
sustinete ira q̄ supuenit vo-
bis.[m] Persecut⁹ est. n. te inimi-
c⁹ tu⁹[n] z cito videbis pditi
onē ipi⁹ z sup ceruices ipsi⁹
ascēdes.[o] Delicati mei ābu-
lauerūt vias aspas[p] ducti sūt
ei[q] vt grex dirept⁹ ab inimi-
cis.[r] Animeđores estote filij[s] z
pclamate ad dñm.[t] Erit. n.

memoria vra[v] ab eo q̄ duxit
vos.[x] Sic em̄ fuit sensus vī
vt errareţ[a] deo:[y] decies tm̄
itez quertētes requiret[ur] eum
[z] Qui. n. induxit vob mala
[a] ipe rursuz adducet vob sē-
pitnā iocūditatē cuz salute
vra[b] Animeđor esto hierlm. ex
hortat. n. te qui nomiauit.
[c] Nocētes[d] pibūt q̄ te vexa-
uerūt: z qui gratulati sunt i
tua ruia puniēt. Ciuitates
q̄bus fuierī filij tui punient.
z q̄ accepit filios tuos[e] Sic
ei gaudia ē i tua ruia z leta-
ta ē i cāu tuo:[f] sic ꝓtristabit
in sua desolatōe. Et āputa
bit exultatō multitudis e⁹. z
gaudimoniū ei⁹ erit i luctū
[g] Ignis em̄ supueniet ei ab
eterno[h] i lōgiturnis diebus z
habitabit a demōnijs i multi-
tudine tpis. Circūspice hie
rusalē ad orientē: et vide io
cūditatē a deo tibi venientē.
Ecce. n. veniunt filij tui: q̄s
dimisisti dispsos veniūt col
lecti[k] ab oriēte vsq̄ ad occi-
dentē[l] in vbo scī gaudētes
in honorem dei.

Exue te irlm Ca. v.

pore antiochi epiphanis ducti etiā ad b magl timore
cū infidelitate: vt bī. j. machabe. et. ij. ista tm̄ requisitio
dei magis impleta fuit in aplis z alijs credentib⁹ de iu
daismo: vtz act. ij. et. iij. z Qui ꝛc. mala. i. pene.
a Ipe rursuz adducet vobis. ꝛc. qđ potissime imple
tū est in aperitio
ne ianue celes-
tis p xpm. b
Animeđor esto
Hic ꝓnter pon
tur cōsolatio in-
ducta ex psona
dei: et primo fit
mentō de captiu
itatis babylo-
nice liberatione
secdo de populi
fidelis exultati-
one: ibi. Exuere
irlm. Circa pri-
mum ponit pri
mo aduersariorum punitō cuz
dicit. c Nocentes. tibi. scilz
chaldei. d
Peribūt subiecti z depressi. ce-
tera patent ex sq̄s
ibi. e Sicut
em̄ gaudia est in
tua ruina. scilicz
gens chaldaica.
f Sic ꝓtristabit in sua desola
tione. p cyrum z
darium: vt habet
Dañ. v.

g Ignis enim
supueniet ei ab
eterno. scilicz di
spositus a deo. q̄
est eternus. qui
etiam omnia fu
tura previdit ab
eterno babylo
nem̄ que erat me-
tropolis chalde
orum fuit incen
sa p magna pte
per cyrum et darium. b In longiturnis diebus
qz non fuit reedificata: sed magis postea hominibus in
habitabilis facta, ꝓpter alia venenosa z monstruosa
sicut pdixit esa. xiij. secdo ponit captiuitatis liberatio
cum dr. i Circūspice irlm ad orientē ꝛc. inde enim
venit cyrus ad destruendū babyloniā: z ad dādū plo
iudaico redeūdi lniam: ideo subdit. Ecce em̄ veniunt
filij tui ꝛc. sequit. k Ab oriente vsq̄ in occidentē.
i. ab omni loco vbi fuerant dispersi: qz cyrus qui fuit
monarcha publicauit dictā lniam p totū impium suū
vt habet primo Esdre. j. l In verbo sancti gau-
dentes. i. in verbo dei: qui est sanctus sanctorum: z per
Esaiā Hieremiā z alios ꝓphetas pdixerat hūc reditū
in bonorem dei: qui redeuntes edificauerūt templum
in hierusalem ad honorem diuinum.

Capitulum. v.

Exue te hierusalem. Hic vltimo sub nomine
hierusalem inducitur populus ad gaudium z
exultationem cum dicitur. a Exue te hie
rusalem stola luctus et vexationis. mos enim erat an
tiquitus et adhuc est in aliquibus terris aduersitatis

tpe vestes lugubres accipe. ⁊ redeunte ꝓsperitate il/las deponere. ⁊ si in hac pte dirigat sermo ad synago/gaz p tpe redditus captiuitatis babylonice est sermo hyperbolicus. si aũt ad ecclesiã est magis planus. ꝓpter qđ intẽdo lr̃am sequi isto mõ referẽdo partim ad tps gre. ⁊ partim ad tps glorie. ideo subdit.

b Á deo tibi ẽ sempiterna glo/ria. q̃ p gratiam hic inchoat ⁊ in pria ɔsummat.
c Circũdabit te deus dyploi/de. q̃ ẽ vestis mi/litaris. ⁊ dr̃ a du/plo duplas qua/si duplex vestis p quã intelligit duplex stola glo/rie. s. aie ⁊ corpo/ris.
d Et imponet mitrã capiti ⁊c. qđ videmus im/pletũ in põtifici/bus noui testa/menti.
e Deus ei oñ/det splendorem eternũ in te. per agnitionẽ veri/tatis euãgelice.
f Noiabit ⁊c. in sempiternuz pax iusticie. vñ de xpi regno dr̃ Esaie. ix. Mul/tiplicabit eius imperium ⁊ pacis eius nõ erit finis.

stola luctus ⁊ vexatõis tue idue te decore ⁊ honore q̃[b] a deo tibi ⁊ sempit̃na gloria. [c] Circũdabit te de⁹ dyploi/de iusticie: [d] et iponet mitrã capiti tuo honoris eterni. [e] De⁹ eñ oñdet splẽdorẽ suũ in te: q̃ sub celo ẽ. [f] Noiabit eñ tibi nomen tuũ a deo in sempiternum: pax iusticie ⁊ honor pietatis. [g] Exurge hirl'm ⁊ sta in excelso: [h] ⁊ cir/cũspice ad oriẽtẽ: ⁊ vide col/lectos filios tuos ab oriẽte sole vsq3 ad occidẽtẽ [i] in ver/bo sancti [k] gaudẽtes dei me/moria. [l] Exierũt eñ abs te [m] pedibꝫ ducti ab inimicis: [n] adducet ãt illos dñs ad te portatos i honorẽ sicut fili/os regni [o] Cõstituit ei deus [p] hũiliare oẽz mõtẽ excelsũ

g Exurge ⁊c. in excelso. i. in culmine virtutis.
h Et circũspice ad oriente. i. ad xpm. de quo dr̃ Lu. j. Uisitauit nos oriens ex alto.
i In verbo sancti. i. xpi q̃ ẽ sanctus sanctoꝝ Dañ. ix.
k Gaudentes dei memoria. apl'i eñ ⁊ aliĳ credentes in ecclesia primitiua etiã in tormẽtis positi gaudebãt ex memoria xpi Actuũ. v. Ibant ap. gau. a cõ. cõ. q. d. ha. s. p no. hic. cõ. pa. l Exierunt eñ abs te. i. a te.
m Pedibus ducti. nam frequẽter ducebãt ad mor/tem nudis pedibus vt ɔdemnati.
n Adducet ⁊c. portatos in honorẽ. nam aie eorum portabantur honorifice ab angelis ad gloriam. Dicit aũt. Ad te. eo q̃ est vna ecclesia militãs ⁊ triumphãs ẽm duplicẽ statũ. s. ⁊ vie ⁊ patrie. ⁊ sic de vno statu ec/clesie rapti crudeliter. portabant ad alium statum ec/clesie ab angelis honorifice. Potest etiã totũ expo/ni de statu vie ẽm tpa diuersa. nam epi qui tpe primiti/ue ecclesie primi de ecclesĳs ad tormenta rapiebant. mõ ad suas ecclesias a militibus ⁊ psonis notabilibus in principio honorifice deportant. iõ subdit.
o Constituit eñ deus. i. disposuit.
p Humiliare oẽm montẽ excelsum. i. tẽpale dñium. Unde ⁊ Constãtinus impator exhibuit beato Silue/stro stratoris officium. q Et rupes ꝑhennes. i. re/ges quorũ regna diu durauerũt.
r Et cõualles. i. infimos hoies. s Replere ineq̃/litatem terre. i. in vnã ecclesiã cõuenire. in qua non est acceptio psonarũ. t Ut ambulet isrl'. i. fidelis ppl's
v Diligenter in honorẽ dei. ad hanc eñ diligentiam mouere debet equalitas dicta. q2 magnus sicut puus ꝓficere pt in dei via.
x Obũbrauerũt aũt silue ⁊c. i. angeli sancti ⁊ ecclesie

ministri sua ꝓuidentia cõfortant ⁊ dirigũt pplm in via dei. vt sic ꝑueniat ad lumen glorie cũ iocunditate. iõ subdit.
y Adducet eñ ⁊c. cum miscdia ⁊ iusticia. q̃ semꝑ se cõ/comitant in oibus opibus dei. cui est honor ⁊ gloria in se/cula seculorum Amen.

Capitulum. vj.

[q] ⁊ rupes ꝑhẽnes: [r] ⁊ ɔualles [s] replẽ ineq̃litatẽ tre [t] vt am/blet isrl' diligẽt [v] i honorẽ dĩ [x] Obũbrauerũt ãt silue: ⁊ oẽ lignũ suauitatis isrl' mãda/to dei. [y] Adducet ei de⁹ isrl' cũ iocũditate in lumie ma/iestatis sue cũ miscdia ⁊ iu/sticia que est ex ipso.

Incipit epl'a quaz misit hieremias ad iudeos q̃ ca/ptiui erãt i babylone: cuius epl'e scriptor fuit Baruch ꝓpt qđ adiũgit e⁹ libro. vj.

Propter pctã q̃ pecca/stis añ deũ [b] abducemi/ni in babyloniaz captiui a nabuchodonosor rege ba/byloniorũ. Ingressi itaq3 in babylonem eritis ibi an/nis plurimis ⁊ tpibus lon/gis: [c] vsq3 ad generationes

Propẽ pec/cata q̃ pec/castis. Hec est scđa ps princi/palis huius libri. i qua ponit epl'a hie/remie ad iudeos q̃ captiui erãt in ba/bylone cuius scri/ptor fuit Baruch ꝓpter qđ adiungit eius libro. Et diui/dit in tres partes. nam primo ponit huius captiuitatis cã. scđo ꝓhibetur idolatria: ibi. Nũc aũt. tercio subdit eius multiplex ig/nominia: ibi. Maz ligna. Circa pmuz dicit.
a Propter pec/cata que peccastis añ deuz. i. in hirlm q̃ erat electa ad di/uinũ cultũ. ⁊ etiaz in templo. nam in plateis hirlm et in atriĳs templi fue/runt are edite. vt3 iiĳ. Reg. ⁊ ĳ. Pa/ralyp.

b Abducemini in babyloniã captiui. Ex quo videt q̃ hec epl'a fuit scripta post transmigrationẽ ioachim. ⁊ eo/rum qui cum eo ducti fuerũt in babylonẽ. iiĳ. Reg. xxiiĳ. et ante captiuitatẽ generalẽ sub rege sedechia factã. ⁊ sic hieremias in hac epl'a loquit huic captiuitati p modũ fu/turi. sicut in epl'a missa transmigratis cum ioachim q̃ ha/bet Hiere. xxix. loquit p modũ pteriti. veruntñ hec epl'a scđa nõ fuit in babylonẽ missa donec post mortem hiere/mie Baruch illã portauit ibidẽ. ⁊ eam legit transmigra/tis cum iechonia ⁊ captiuitatis cum sedechia. c Us/q3 ad generatões septem. i. vsq3 ad septem decades anno/rum. vt dicunt aliqui. q̃ faciunt. lxx. annos. tantu3 enim tpis ẽm cõiorem opinionem fluxit a transmigratione io/achim vsq3 ad reditum de babylone. ẽm tñ hebreos defi/ciũt quatuor anni vel quinq3. vt infra videbit. Sed hoc dictũ videt deficere primo in hoc q̃ tps. x. annorũ cõpu/tant ꝓ vna generatõe. q2 puer. x. annorũ generare nõ pt ẽm cõem cursum nature. scriptura ꝟo loquit de genera/tione ẽm modum nature cõsuetum. scđo q2 nõ fuerũt ibi septem decades complete vt dictum est ẽm cõputationẽ hebreorum quaz cõius secutus sum. Et ideo videt mihi q̃ tps septem generationũ inchoandũ sit a transmigrati/one iechonie. ⁊ terminandũ in reditu ppl'i de babylone fa/cta p Esdram. vt habet. j. Esdre. vĳ. ⁊ viĳ. q̃ facta fuit se/ptimo anno darĳ ẽm cõputationem quã in pcedẽtibus libris secutus sum tanq3 veriorẽ Dañ. ix. ⁊ in principio li/bri Hester. hoc aũt tpus fuit centumtriginta annorũ vel ad minus. cxx. Nam a transmigratione iechonie vsq3 ad captiuitatem sedechie regis fluxerunt. xj. anni. ⁊ inde vs/q3 ad primum annum monarchie cyri. lĳ. et inde vsq3 ad cambisem eius filiũ. iĳ. anni ẽm hebreos. ẽm alios autez hystoriographos. xĳ. post cyrũ cambyses regnauit. viĳ. annis. ⁊ post ipm assuerus. xl. ⁊ post eũ filius eius darius

Alio noie Ertaxerses: dictus. vij. annis vsq; ad missionē esdre cū ꝓlo in iudeā redeūtis. anni vo dicti sil iuncti faciūt annos. cxx. ꝓputatis tn tribus annis monarchie cyri. cōputatis vo. xij. faciunt annos. cxxx. vel. cxxix. in tanto vo tpe bn cōplenē. vij. generatōes hui cursum nature iuuenis ei. x. x. vij. annoꝝ. vl. xvj. pt naturalr generare

c Post hoc autē educā vos inde in pace. cum esdre sacerdote. d Hūc añt. Hic ꝓnr arcet ꝓlus ab idolatria cum di. Hunc ꝛc. deos aureos. i. idola ꝛc. e In humeris sacerdotū.

f Portari ostentū gentibus. i. ad incutiendū eis timorē. Ad cuius intellectū sciendū q sicut. j. Reg. iiij. archa dñi q sacerdotes fuit portata ad exercitū ad incutiendū terrorez pbilisteis. et sicut rege frācie in exercitu existente fiunt ꝓcessiones parisi⁹ et alibi. in quibus et deuotōe portāt sanctoꝝ reliquie. vt oꝛonibus eoꝝ rex ⁊ suus exercit⁹ adiuuent ⁊ aduersarij ꝓfundant. et sic ꝓ salute regis babylōis idola poꝛtabant in sacerdotuz humeris, ideo subdit. g Ulisa itaq; turba. babyloniorū. b De retro et ab añ. Hā in tali deportatiōe aliqui ꝓcedebant et aliqui sequebāt

septē: [c]post hec ät educā vos inde cū pace. [b]Nūc ät videbitis ī babylōia deos aureos ⁊ argēteos ⁊ lapideos et ligneos [c]i humeris [f]portari ostētātes metū gētib⁹. Uidete g̃ ne ⁊ vos siles efficiamini factis alienis ⁊ metuatis: ⁊ metus vos capiat i ipsis. [g]Ulisa itaq; turba [b]de retro ⁊ ab añ: [i]adorātes [k]dicite ī cordib⁹ vr̃is. [l]Te oportet adorari dñe. [m]Angls ät me⁹ vobiscū ē. [n]Ipse ät exq̃ rā aias vr̃as. [o]Hā ligna ipsoꝝ [p]polita [q]a fabro: [r]ipa ēt ꝛaurata ⁊ ꝛargētata [s]falsa sūt ⁊ ñ pñt loq̃. [p]Et sic ⁊ virginī amāti ornamenta: ita accepta auro fabricata sūt. Coronas certe aureas hñt sup capita sua dñi illoꝝ [r]vñ subtrahunt sacerdotes ab eis aurū ⁊ argentū: ⁊ erogāt illud ī semetipis. Bāt aūt et ex ipo pstitutē ⁊ meretrices ornāt: ⁊ itez cū ceperīt illō a meretricib⁹ ornāt deos suos. [y]Hi aūt nō liberant ab erugine [z]⁊ tinea. Optis aūt illis veste purpurea [a]extēgēt

faciē ipoꝝ ꝓpter pluuerē ꝛmus q̃ plurimus inter eos Sceptrū ät hz vt hō sic iuꝛ regiōis: q̃ in se peccātē nō interficit [b]. Habet ēt [c]ī manu gladiū ⁊ securim [d]se ät ō bello ⁊ a latrōib⁹ ñ liberat. [e]Uñ vobis notuz sit: qz nō sūt dij. Nō g̃ reueremini eos [f]Sicut ei vas hois ꝓfractū inutile efficit: tales sūt et dij illoꝝ. Cōstitutis illis ī ꝛmo oculi eoꝝ pleni sūt pulnere a pedib⁹ introeuntiū. [g]Et sic alicui q̃ regez offendit circūsepte sūt ianue [h]aut sic ad sepulcrū adductum mortuū: [i]ita tutāt sacerdotes ostia clausuris et seris [k]ne a latronib⁹ expoliēt. [l]Lucernas accēdūt illis: ⁊ q̃dē mltas: ex q̃b⁹ nullā videre pñt Sūt aūt sic trabes ī ꝛmo. Corda vo eoꝝ dicūt elingē ꝓpētes q̃ ꝛra sūt: dū comedūt eos ⁊ vestimētū ipsoꝝ: et nō sentiunt. [m]Nigre fiūt facies eoꝝ a fumo: q̃ in ꝛmo fit. [n]Supra corpus eoꝝ ⁊ supra caput eoꝝ volāt nocte et hyrundines: ⁊ aues

dij vere diligentes talia nō permittēt sibi subtrahi. y Nō liberant ab erugine. i. rubigine q̃tū ad aurum argentum ⁊ alia metalla ex quibus fiunt idola ꝛ z Et tinea. q̃tum ad ligna ex quibus fiūt. ⁊ vestes q̃b⁹ opiūt. que a vermibus corrodunt.

a Extergēt faciē ipoꝝ. q. d. nō la non pñt se tergere. cetera patent vsq; ibi.

b Habet etiā sez idolum.

c In mānu gladium ⁊ securim sic ei formabat idolum martis q̃ dicebat deus belli. d Se autē de bello ꝛc. freq̃nter cōm̃ in ve. testa. legit q̃ deuictis idolatris recipiebāt a victoribus eoꝝ idola. Et ex p̃dictis ꝛcludit e Uñ vobis notuz sit ꝛc. s. q̃ in eis nihil ē numinis. nec eis ē aliq̃ reuerentia exhibenda.

f Sicut enim. Hic ponit scdā deductio ad eandē cōclusionē ⁊ accipit ex defectu vtilitatis. cum dī. Sicut ꝛc. inutile efficit ad officiū ꝓpriū materia tn aliqn valet. vt fragmenta cypbi argentei vel boti. sil⁹ idola q̃tūdiu stant in ꝓpria forma nihil valent. materia aūt vt argētū ⁊ aurū valet ad aliq̃s vsus g Et sicut ꝛc. circūsepte sunt ianue. ne possit exire de carcere. h Aut sicut ad sepul. addu. mortuū. aut⁹ em̃ in sepulcris potentiū ponebant p̃ciosa. ꝓpter q̃d claudebant fortiter ⁊ cū diligētia ne a latronibus rapent. i Ita tutant sacerdotes ostia. temploꝝ. k Ne a latronibus expelient. s. idola ab ornamētis suis p̃ciosis. l Lucernas accendūt ꝛc. q. d. b fit inutiliter ⁊ frustra. m Corda eorum ꝛc. aliqua enim idola erant interius terrea ⁊ exterius erea vel bmōi. ⁊ sic serpentes qui terrā comedunt Gen. iij. Terram comedes cunctis diebus vite tue. interiora idoloꝝ que erant q̃si corda ipsoꝝ consumebant.

n Nigre fiunt facies ꝛc. comburebant em̃ ibi thura in veneratiōe idoloꝝ. ⁊ ex fumo ascendente denigrabant facies eoꝝ. o Supra ꝛc. noctue ⁊ hyrundines ꝛc. suas immundicias ibi facientes. Ex quibus concludit sicut ꝓxus. Unde sciatis q̃ nō sunt dij ꝛc.

idola. sicut in ꝓcessionibus xp̃ianoꝝ aliqui p̃cedūt ⁊ aliq̃ sequunt sanctoꝝ corpa. i Adorantes. deum verum. k Dicite in cordibus vr̃is. si in palā dicere nō audetis. q̃d dī ꝓpter infirmos. l Te oportet adorari dñe. ⁊ non idola vana. m Angelus aūt meus vobiscū est. hoc dī in psona dñi. ⁊ accipit de Exo. xxiij. n Ipse aūt exq̃ ram aias vr̃as. de manu illoꝝ qui vos oppriműt iniuste. et accipit h verbū dñi de Gen. ix. o Hā ligna. Hic ꝓnr ponit idolatrie multiplex ignominia. q̃ multis deductionibus ꝓcludit ⁊ patebūt ptes ꝓseq̃ndo. Ergo ꝓma deductio accipit ex eoꝝ fabricatōe ⁊ ornamēto cum dr. p Hā ligna ipsoꝝ. aliqui dicūt lingua. eo' q̃ post subdit Et nō pñt loqui. sed hoc non videt mihi. nam imagines fabricant ⁊ formant ore clauso ⁊ sic non apparet lingua. nec fit in eis. ⁊ q̃ ꝓtractio planior est cū dr. q Hā ligna ipsoꝝ. i. ligna ex quibus fiūt idola. p Polita supple sunt. q A fabro. s. lignario. r Ipsa aūt inaurata ⁊ inargētata. desup. s Falsa sunt. licet em̃ lignum aurū ⁊ argentū ⁊ bmōi q̃ sunt materia idoli sint res vere naturales. tn ad id q̃d signat idolū ex eis factū falsa sē. ideo dicit apls ꝓma ad Cor. viij. q̃ idolum nihil est in mundo ꝛq; h etiā ꝓpter q̃d dī. s Falsa sunt in plurali. ꝓpter q̃ in

q Turū etiā. Hic pñr ponit tercia reductio ad idē et incipit a veturpatōe sue speciositatis cum dī.
q Turū etiā qđ habent ad specimen est. i. ad vecorē
r Nisi aliquis exterserit eruginē. supercrescentē.
s Non fulgebunt. sed magis obscura erunt.
t Neq enim dum cōflarent. in fornace.
v Sentiebāt qz nihil bñt vite et iō subdit.
r Ex omī pcio ē. ostētantes. i. manifeste oñdētes.
y Ignobilitatē suā boibus. p boc enim q portant pz q non habent virtutē gressiuam.
z Cōfundant etiā qui colūt ea. i. vebent cōfundi in semetipsis colētes sicut deos talia nullam virtutē bñtia.
a Propterea si ceciderint in terrā. ex ponderemateric.
b A semetipsis nō cōsurgunt. i. quia sine virtute non pñt surgere.
c Neq siquis eū. i. idolum.
d Statuerit rectū p semetipsum stabit. qđ ē minus.
e Sed sicut mortuis. i. nullā virtututē bñtibus.
f Humeri eorum illis apponent. id est fulcimēta aliena quibus sustentant.
g Hostias illorū vendūt sacerdotes nā idola comedere non pñt sibi oblata.
h Et abutunt. i. hostiarū p̄cio ad illicitos vsus vtunt.
i Sil' et mulieres eorum vecerpētes. i. sibi rapiētes de talibus hostijs et earum p̄cijs.
k Neq ē. imptiunt. i. de hmōi hostijs idola indigētib⁹ nihil largiri pñt.
l De sacrificijs eorū fete et menstruate. i. mulieres immūde.
m Contingūt. qđ nō pmitterent si essent vere dī. iō concludit. Scientes itaq ē.
n Ñ em. Hic pñr ponit quarta vductio ad eandē conclusionem et incipit a sacerdotum cupiditate. cum dī p modum questionis. Ñ em vocant dī. i. reputant. et rñdet dicens.
o Quia mulieres. de facili receptibiles.
p Apponunt dijs argenteis ē. oblatiōes et munera q̄ cedunt in vsus sacerdotum. et sic asserūt idola vos esse pter lucrū. ideo subdit.
q Et in vo. eorum. i. in velubris idolorum.
r Sacerdotes sedent. i. manent. sicut Deut. j. Sedistis in cades multo tēpe. i. mansistis. sic sacerdotes in templis idolorū manebant ad colligendum pecuniā et oblatōes.
s Dñtes tuni. scis. et cal-

pi. et bar. rasam. in signū merorīs et tristicie. vt q̄si lugerēt p expiatōe peccatorū offerentiū idolis. et iō subdit.
t Rugiunt aūt clamātes cōtra vos suos. i. corā idolis
v Sicut in cena mortui. i. facta p mortuo. antiquitus em sup sepulcra de nouo mortuorū comedebant laute. et bibebant. et postea exclamabāt q̄si lugentes mortuos. sic sacerdotes idolorū de sacrificijs et oblatiōibus laute viuebāt. et eiulātes exclamabāt coram idolis. q̄si satisfacientes p offerentiū peccatis.
r Vestimēta eo. aufe. sacer. vt mulieres decepte de nouo offerant nouas vestes. et hoc ad sacerdotum lucrū. iō subdit.
y Et vestiūt vxores suas. de vestibus amotis ab idolis. Cōsequenter oñdit idolorū impotētia in multis exemplis. cū dī
a Neq siqđ malī patiunt ē. et ptz ſra vsq ibi.
b Lapidibus de mōte sūles sunt. q̄ inde moueri se nō pñt. neq aliquid agere. iō cōcludit in fine. Quō q̄ estimandum. ē.
c Adhuc em. hic ponit vductio q̄nta ad idē et incipit a chaldeorum vilipēsione. q̄ cū eēnt cultores illorū idolorū tñ qñ nō hēbāt intentū vilipēdebāt ea. et hoc est qđ dī.
c Adhuc ei ipsis chal. nō bono. ea. i. vilipēdētibus. minus em dicēdo pl⁹ significat.

stimenta eorū auferunt sacerdotes: et vestiūt vxores suas et filios suos. Neq si quid mali patiunt ab aliq neq siqđ boni poterūt retribuere: neq regē cōstituē pñt neq auferre. Sil' neq dare diuitias pñt neq malū retribuē. Siqs illis votū vouerit et nō reddiderit neq ī requrunt. Hominem a morte nō liberāt: neq ifirmū a potētiore eripiūt. Hominē cecū ad visum nō restituūt: de necessitate hoiem nō liberabūt. Vidue nō miserebūt: neq orphanis bñfacient. Lapidibus de mōte sūles sunt dī illorū ligneī et lapidei aurei et argētei. Qui aūt colūt ea confundēt. Quō g̃ estimādū est aut dicēdū illos esse deos: Adhuc em ipsis chaldeis nō honorātibus ea q̄ cū audierit mutū ñ posse loq̄ offerūt illud ad bel: postulātes ab eo loq̄: q̄si possint sentire: qui nō bñt motum: et ipsi cum intellexerint: relinquent ea. Non sum em nō bñt ipi dī illorū. Mulieres autem circumdate funibus in vijs sedent

d Qui. s. chaldei. e Cum audie. mu. nō poss. loqui. i. capiūt sicut Exo. xx. Populus videbat voces. ibi ei accipit videre p audire. Ē econuerso audire p videre. cognat em hō ee mut⁹ p signa q̄ facit. pōt et ē accipi audire. p̄ne. qz muti aliqñ p̄ferunt voces inarticulatas tñ. et sic p auditum capit q̄ sint muti.
f Offerunt illū ad bel. qđ est idolum babyloniorū Dañ. xiiij.
g Postulātes ab eo. i. ab idolo.
b Loqui. i. q̄ mutus posset loqui.
i Quasi possint sentire. i. postulatōes eorū capere.
k Qui nō habent motū. s. dī illorum vel idola.
l Et ipsi. s. chaldei.
m Cū intellexerint. idola nihil posse.
n Relinquēt ea. ipsa vilipendēdo. q. d. multo fortius filij isr' quibus spāliter p̄hibita est idolatria debent ea p̄temnere.
a Mulieres aūt. Hic ponit modus luxurie ex q̄ p̄temnenda sunt idola. mulieres em fune cingebant se supius q̄si ligate aliquo magno crimine. sedentes in via p quam transibant boies p̄cedentes ad idola. et quando aliquis eorum transiens trabebat vnaz illarum extra viam et p̄scindens eius finem carnaliter

cognoscebat eam, illa reputabat se liberā a crimine omisso credēs q ydolū missset illū virū in signū liberationis sue. ⁊ redicus ad sociā exprobrat ei q nō fuerat digna, sic ab ydolo visitari. ⁊ hoc est qđ dī. a Mulieres aūt. et pz ex dictis lra hoc excepto. b Succendētes ossa oliuaꝝ. sm illius ydoli ritū. ꝓpter qđ in fine ꝯcludit. Quō estimandū ⁊c.

c Ab fabris autē. Hic ponitur reductio sexta. q accipitur ab idolorū impotentia. nam esse eorū ab hoibus dependet. iō dī. Ab fabris aūt ⁊ aurificibus facta sunt tanq̄ aliquid minus ipis. qz cā effectiua potior est suo effectu.

d Nihil aliud erunt visi id qđ volūt eē sacerdotes qui formā ⁊ figurā idoli fiendi tradūt artifici.

e Aurifices ⁊c. nō sunt multi tpis .i. expti in sapia. iuuenes cū acutius videntes ⁊ agilius opantes talia pñt melius fabricare q̄ senes.

f Reliquerūt autē falsa. i. artifices idolorū reliquerūt posteris idola que sunt falsa. qz nihil sunt q̄tū ad id qđ repñtant. vt dictū est supra.

g Et obprobriū. qz cum pcipiāt falsitas idolorū improperāt colentibus cultus eorum.

h Nam cuz supuenerit illis ꝑliuz ab aduersarijs.

i Cogitāt ⁊c. absondāt cū illis. et sic confitent facto q dīj eorū impotētes sunt ad saluandum. Nam cū sint lignea ⁊c. sequit.

k Scient postea qz falsa sunt a gentibus vniuersis. hoc videt esse ꝓphetia de tpe xpi in q̄ p orbē reiecta sūt idola p ꝓdicationē aplorum. ⁊ aliorū xpi discipulorū. iō cōcludit. Vñ q̄ notū ⁊c.

l Regē regioni. Hic ponit reductio septima ad idem ⁊ accipit ex opibus diuinis q̄ nō apparēt in idolis ꝑ magis cōtrariū. iō dicit. l Regē regioni nō suscitant. qđ ē ꝓprium dei. a q̄ ē ois ptās terrena. m Neq̄ pluuiā hoibus dabunt. sicut facit deus. n Iudiciū q̄z nō discernent. qz discretionē nō habent. ⁊ tñ hoc est dei ꝓprium. cum sit verus iudex oīm. o Nihil pñt sicut cornicule. immo minus qz cornicule pñt fugere piculū imminens. nō

aūt sic idola. iō subdit. p Etem cū inciderit ignis ⁊c. et pz lra. ꝓpter qđ cōcludit. q Quō q̄ estiman dū ⁊c. q. d. nullo mō. r Non a furibus. Hic ponit reductio octaua q̄ accipit ex impotētia resistēdi iniurijs cū dī. Nō a furibus. q̄ aliena rapiūt in occulto.

s Neq̄ latro. q̄ ꝑ faciūt in manifesto. t Se liberabūt dīj ⁊c. ex q̄ ptz eos im potētia. iō subdit

v Quib⁹ inicꝫ .i. fures ⁊ latrones.

x Fortiores sunt expliando idola. iō subdit aurum ⁊ argentū ⁊c. ⁊ pz Consequenter ondit q creature q̄ nō reputant dīj sunt meliores cōditiōis. cum dī.

y Itaq̄ ⁊c. ostē tantē virtutem suā. p effectū in subditis suis.

z Aut vas ūt womo vtile. ad aliqđ op⁹ vt patella cypbus et hmōi.

a In q̄ gloriat q̄ possidet illud. bñs inde aliquā vtilitatem.

b Vel ostium ⁊c. in pace sūt. i. in q̄ete vel somno. qz tunc clausum est ad tutā duz quiescētes.

c Sol quidez et luna ⁊c. suo splēdore sūt hominibus vtilia.

d Et emissa. a deo. e Ad vtilitates obaudiūt. quia suos cursus sm ordinationē dei pficiūt. ⁊ vtilitates hoibus inde ꝓueniūt.

f Spūs sm aūt spūs .i. ventus.

g In omni regione spirat. i. ꝓflat.

b Et nubes. sibi pficiūt cursum suū p aerē. sm dei ordinationē.

i Ignis etiā mis. desup. in impressionib⁹ igneis. s. in idolis subdescēdit et in fulgure.

k Fac qđ ꝑceptū est ei. qz totū ꝓcedit ex ordinatiōe dei.

l Hec aūt. s. idola.

m Neq̄ spēbus. i. formis visibilibus.

n Neq̄ virtutibus. ad aliq̄d agendum vni eorum filia sunt. iō cōcludit. Vñ neq̄ estimandū est ⁊c.

o Quando non pñt neq̄ iudiciū iudicare. discernendo.

p Neq̄ quicq̄ fa. inferēdo vel sentiendo.

q Scīē. itaq̄ nō sunt dīj. quia nō apparet in eis virtus aliqua. nec per ꝑns in aliquo sunt timendi

b succendentes ossa oliuarū Cū āt aliq̄ ex ipsis abstracta ab aliq̄ trāseūte vrmierit cū eo: ꝓprie sue exprobrat q ea non sit digna habita sīc ipa neq̄ funis ē dirupt⁹ sit. Dia āt q̄ illi fiūt falsa sī. Quō estimāduz aut dicēd est illos eē deos? c Ab fabris āt ⁊ ab aurificib⁹ facta sūt. d Nihil aliud erūt nisi id qđ volūt eē sacerdotes. e Aurifices etiā ipi q̄ ea faciunt ñ sī mlti tpis. Nunq̄d g̃ pñt ea q̄ fabricata sunt ab ipis eē dīj? f Reliq̄rt āt falsa: g ⁊ obprobriuz postea futuris h Mā cuz supuenerit illis ꝑ liū ⁊ mala: cogitāt sacerdotes vbi se absondāt cuz illis Quō g̃ sentiri vebeant qm̄ dīj sunt q̄ nec de bello se liberāt: neq̄ ꝺ malis se eripiunt. Nam cum sint lignea ⁊ lapidea ⁊ inaurata ⁊ inargētata i sciēt postea qz falsa sunt ab vniūsis gētib⁹ ⁊ regib⁹ q̄ manifesta sī: q̄ nō sūt dīj ꝫ opa manuum hoīm et nullū op⁹ dei cū illis. Vñ g̃ notū ē qz ñ sī dīj: ꝫ opa manuū hoīm: ⁊ nulluz dei op⁹ in ipsis est. l Regē regioni ñ suscitant m neq̄ pluuiā hoib⁹ dabunt. n Iudiciū q̄z nō discernēt: neq̄ regiōes liberabunt ab iniuria o qz nihil pñt sīc cornicule inē mediū celi ⁊ tre. p Etem cū iciderit ignis ī womū deoꝝ ligneoꝝ et argēteoꝝ ⁊ aureoꝝ: facerūtes q̄dē ipoꝝ fugient ⁊ liberabunt: ipsi ꝺo sicut trabes in medio ꝓburent. Regi autē ⁊ bello nō resistent. q Quō g̃ estimādū ē aut recipiēdum qz dīj sūt. r Nō a furib⁹ neq̄ a latrōib⁹ se liberabūt dīj lignei ⁊ lapidei ⁊ īaurati ⁊ inargētati: s q̄b iniq̄ fortiores sī. Aurū ⁊ argentū ⁊ vestimētū q̄ opti sī auferēt illis ⁊ abibunt: nec sibi auxiliū ferēt t Itaq̄ melius ē eē regē ostētantē virtutē suā: u aut vas ī womo vtile i q̄ gl'iat q̄ possidet illud b vel ostiū ī womo qđ custodit q̄ ī pace sī: q̄ falsi dīj. c Sol q̄dē ⁊ luna ac sydera cuz sint splēdida ⁊ emissa ad vtilitates obaudiūt sīl ⁊ fulguz cū appuerit ꝑspicuū ē f Iꝺi pſū āt ⁊ spūs g i oī regiōe spirat: h ⁊ nubes q̄b cuz impatū fuerit a deo pābulare in vniūsuz orbē: pficiūt qđ impatuz ē eis. i Ignis etiā missus desup vt ꝑsumat mōtes ⁊ siluas k facit qđ ꝑceptuz ē ei. l Hec āt m neq̄ spēbus n neq̄ virtutib⁹ vni eoꝝ filia sunt Vñ neq̄ estimādum ē neq̄ dicēdum illos esse deos: o q̄n non pñt neq̄ iudicium iudicare p neq̄ q̄cq̄ facere hoib⁹. q Scīētes itaq̄ qz ñ sūt dīj: ne g̃ timueritis eos

a ¶ Neq̃.n. regibus. Hic ponit̃ deductõ nona: q̃ accipitur ex defectu diuine ꝓprietatis cum dr̃. Neq̃ enim regibus maledicẽt. s. malis. b ¶ Neq̃ benedicent. bonis qd̃ est ꝓprium dei. c ¶ Signa.n. in celo. vt statõez solis sub iosue: et retrocessionem eius ezechie tempore. ¶ d Gentibus non ostendũt. sicut deus legit̃ fecisse: ⁊ nõ solũ deficiunt ab operibus dei: sed etiã creature: iõ subditur. e ¶ Neq̃ vt sol lucebunt. ꝑ diem. f ¶ Neq̃ illuminabunt vt luna ꝑ noctem. et nõ solũ deficiũt ab opibus creature supioris. sed etiaz inferioris: iõ subdit̃. ¶ g Bestie ⁊c̃. fugere sub tectũ. propter imminens tempestatis periculum: qd̃ nõ possunt facere dij gentium: ideo concluditur. Nullo itaq̃ modo ⁊c̃. h ¶ Nam sicut. Hic ponit̃ deductõ decima et accipit̃ ex ꝯparatione ydolorum rebus nullum habentib⁹ effectum cum dr̃. Naz sicut in cucumerario formido. gallice respouentail. i ¶ Nihil custo. nam aues videntes q̃ nullum habeant motum sedent super caput ei⁹ absq̃ timore: ita sunt dij illorũ nullam penitus habentes virtutẽ. k ¶ Eodẽ mõ et in horto alba spina. nihil facit ad custodiaz horti. l ¶ Similiter ⁊ mortuo ꝓiecto in tenebris. i. inhumato. m ¶ Similes sunt dij illoꝝ. qꝛ nihil plus possunt q̃ corpus mortuum in terra sepultum. n ¶ A purpura q̃z. q̃ induunt̃ ydola. ¶ o Et marmore. s. simili illi: vñ fiunt ydola: ex eodẽ em̃ marmore aliqñ de vna parte fit ydolũ: et de alia sternit̃ platea ꝓpter lutum euitandũ. p ¶ Que supra illos tene. supple ñ apparet aliq̃. i. nõ appet rõ q̃re ydola sint supiora vel melioris cõditionis q̃z purpura qua vestiuntur: vel marmor vnde formantur: ex quo concluditur. Scietis vtiq̃ qꝛ nõ sunt dij. q ¶ Ipsi etiam. s. dij ydolatrarum. r ¶ Postremo comedunt̃. qd̃ dupliciter intelligitur. Uno mõ q̃a a latronibus seu raptoribus venduntur: et sic precium eoꝝ comedit̃: alio modo qꝛ post longam durationem a vermibus corrodunt̃: si sint lignea ⁊ a rubigine consumuntur: si sint metallica ⁊ ab hostibus confringunt̃ si lapidea. s ¶ Et erunt in obprobriũ. colentibus ipsa. Cõcludit ergo. t ¶ Melior est igit̃ homo iustus. q̃z colentes ydola: ⁊ subditur ratio. v ¶ Nã lon. erit ab obprobrijs. que sunt inferenda ydolatris: et minus dicendo signat maius: nam homo iustus nõ solum debet esse longe ab obprobrijs: s̃ etiã honorabilis corã deo ⁊ angelis: qui in trinitate ꝑfecta viuit ⁊ regnat in secula scl̃oꝝ amen.

[a] Neq̃.n. regib⁹ maledicẽt: [b] neq̃ bñdicẽt. [c] Signa eniz in celo [d] gentib⁹ nõ ostẽdũt: [e] neq̃ vt sol lucebũt: [f] neq̃ illuminabunt vt luna. [g] Bestie meliores sunt illis: que possunt fugere sub tectum ac ꝓdesse sibi. Nullo itaq̃ modo nobis est manifestũ: qꝛ sunt dij: ꝓpter qd̃ ne timeat eos. [h] Nã sicut in cucumerario: formido [i] nihil custodit: ita sunt dij illorũ lignei ⁊ argentei et inaurati. [k] Eodem modo ⁊ in horto spina alba: supra quam om̃is auis sedet. [l] Similiter et mortuo ꝓiecto in tenebris: [m] similes sunt dij illorũ lignei et inaurati et inargentati. [n] A purpura q̃z [o] et marmore [p] que supra illos teneant scietis itaq̃ qꝛ sunt dij. [q] Ipsi etiam [r] postremo comeduntur: [s] ⁊ erũt obprobrium in regione. [t] Melior est igit̃ homo iustus qui non habet simulachra: [v] nam erit longe ab obprobrijs.

Explicit liber Baruch.

¶ Explicit postilla sup̃ Baruch.

Incipit expositō plogi in librū Ezechielis ppbete.

Ezechiel ppba ꝛc. Iste plogus dividitur in quinq; pticulas. In prima ondit quibus ꝓ pbetia hec tradit: vel quibus ppbeta in isto libro loquit: ibi. Ezechiel ppba ꝛc. In scda describunt ppbetie cōpus et locus: ⁊ loquendi modus. Cōpus aūt describit triplici ter: primo ꝓ etatē ppbete: ibi. Tricesimo autē etatis sue anno. scdo ꝓ captiuitatem: ibi. Et captiuitatis quinto. tercio qz ppbetauit simul tpe cum hieremia: vnde dr hic. Et eodē tpe ꝛc Locus tangit cuz dr: In chaldea ꝛc. Modus loquēdi cum dr. Sermo ei⁹ nec satis disertus ꝛc. In tercia parte ꝓmēdat a dignitate ⁊ a fmonis profunditate. Dignitas notat cum dr. Sacerdos ꝛc. Sermonis ꝓfunditas notat: ibi. Principia volumnis ꝛc. In quarta pte insinuat hieronym⁹ quare transtulit librum istum. s. propter varietatem translationū a veritate hebraica discrepantium: ibi. Sed et vulgata eius editio ꝛc. In quita inuitat paulam ⁊ eustochiū: vt translationem istam legant docens qualiter subsannantes emulos cōfundant: ibi. Legite igit ⁊ hunc libz ꝛc. Dis visis lr̄e insistam⁹. b ¶ Cū ioachim rege iuda. iiij. Reg. xxiiij. Trāstulit q̄z ioachim in babylonem ꝛc. ibidem ꝓponit de ceteris captiuis q̄ de ir̄m translati sunt in babylone. c ¶ Penitentib⁹ q̄ ad hieremie vaticinium. i. ppbetiam dicētis hieremie.]. Venient ⁊ ponent vnusquisq; solū suuz in introitu portarum hierusalem ꝛc. Ezech. xxj. Posui faciē meam super ciuitatē hanc in malū ⁊ nō in bonū ait dn̄s. In manu regis babylonis dabit: ⁊ exuret eā igni. Et ꝓponit ibidem qui habitauerit in vrbe hac morietr gladio fame et peste: q̄ aūt fugerit ād chaldeos qui obsident vos viuet. Jdez xxxviij. a. Quicunq; manserit in ciuitate hac morietr gladio fame ⁊ peste: qui aūt ꝓfugerit ad chaldeos viuet: et sequit. Tradēdo tradet ciuitas hec in manus exercitus regis babylonis ꝛc. Propter hmōi ppbetias territ⁹ ioachin rex iuda tradidit se ⁊ suos regi babylonis oppugnāti hierusalem: ⁊ ipe transtulit eos in babylonē: sicut legit iiij. Reg. xxiiij. quia rex babylonis non tūc destruxit hierusalem: sed constituit ibi regem sedechiaz. Penitebant isti q̄ ad hieremie vaticiniū se vltro aduersarijs tradidisset: cū rege ioachin. d ¶ Cum viderent adhuc vrbem hierosolymam stare. sedechia regnāte. e ¶ Quam ille casuram eē ꝓdixerat. vt supradictuz est: ⁊ tn̄ tota ppbia eius verificata est sicut pz. iiij. Regū. xxiij. Isti erant iudei de quibus dicebat sedechias hieremie. xxxviij. Sollicitus suz ꝓpter iudeos qui transfugerūt ad chaldeos: ne forte tradar in manus eorū et illudant mihi. f ¶ Exorsus est. id est incepit. In precedenti ꝓlogo in hieremiam inuenies vnde dicitur exorsus. g ¶ Ad concaptiuos loquiid est ꝓpbetare cuz captiuis: sicut patet in principio libri vbi dicit: cum essem in medio captiuoz ꝛc. h ¶ Et eodem tpe ꝛc. ppbetauerūt ipse ⁊ hieremias. id est ꝓtemporanei fuerūt in ppbetando sicut de scolari qui fuit parisius in scolis ꝓ quadraginta annos ⁊ de alio scolari qui tm̄ ꝓ tres annos cum eo studuit dicitur q̄ sunt cōtemporanei i studio: nō qz i toto sed qz in aliqua parte tpis conueniunt.

Incipit plogus in Ezechielem prophetam.

a Ezechiel ppba b cū ioachim rege iuda captiu⁹ ductus ē in babylonem ibiq; bis q̄ cū eo captiui fuerant ppbetauit c penitentib⁹ q̄ ad hieremie vaticiniū se vltro ab aduersarijs tradidissent: d cū videret adhuc vrbē hierosolymam stare e quā ille casurā esse ꝓdixerat. Tricesimo aūt etatis sue anno ⁊ captiuitatis q̄nto f exorsus ē g ad ꝓcaptiuos loq̄. h Et eodē tpe i ⁊ posterior k hic i chaldea: hieremias i iudea ppbetauerūt. Sermo ei⁹ nec satis disert⁹ nec l admodum rusticus est: ꝛ extroq; medio temperatus. Sacerdos ⁊ ipe fuit sicut hieremias m principia volumnis: n ⁊ finē magnis habēs obscuritatib⁹ inuoluta. o Sz ⁊ vulgata ei⁹ editō p nō multū q distat ab hebraico. r Un̄ satis miroꝛ q̄d cāe extiterit: vt si eosdē i vniuers̄ libris habem⁹ interptes s in alijs eadez: in alijs diuersa trāstulerint. Legite igit̄ et hūc iuxta trāslatōez nr̄am: qm̄ t ꝓ cola script⁹ u ⁊ comata manifestatiozem legentib⁹ sensuz tribuit. Si āt r amici mei ⁊ hūc v subsannauerint 3 dicite eis q̄ nemo eos ꝓpellat vt scribant. a Sz vereoꝛ b ne illō eis c eueniat d qō grece significantius dicitur c vt

Sed et vulgata eius editio. id ē translatio que fuit inuenta hierosolymis cui⁹ auctoꝛ ignoraf. p ¶ Non multū. tn̄ in aliquibus.

q ¶ Distat ab be. i. ab hebraica veritate: ⁊ non solum ista translatio distat: sed etiā alie que sibi nuicē aduersantur: vnde miratur hieronymus dicens. r ¶ Unde satis miroꝛ ꝛc. eadem. que habet hebraica veritas s ¶ In alijs diuersa. ab hebraica veritate. t ¶ Per cola. i. ꝓ maioꝛes oratōnis decisiones vel clausulas vt Esaie. j. Dereliquerunt dominum: blasphemauerunt sanctum israel: abalienati sunt retroꝛsuz. v ¶ Et comata. i. minoꝛes decisiones quarū singule clausule parum valent ꝓ se: sed omnes simul collecte integrū sensum reddūt: vt Esa. j. De genti peccatrici: ꝓlo graui iniquitate: semini nequā filijs sceleratis. In ꝓlogo sup esaiam inuenies plenius de colis ⁊ comatibus. x ¶ Amici mei. i. inimici: ironia est: q̄ est sentētia: pnūciationi ꝓtrarium habens intellectum. y ¶ Subsannauerint. subsannare ē rugato ⁊ ꝓtracto seu distorto naso irridere: vide in opusculo de expositōne vocabulorum biblie. z ¶ Dicite eis q̄ nemo eos ꝓpel. vt scribant. id est vt aliqua scripta faciant sicut vos me cogitis ad scribendum: ⁊ ita ꝓtempti confundentur. vel vn̄ alia literam. Dicite eis q̄ nemo eos compellat vt scripta mea legant: ⁊ ista litera magis videtur ꝓcordare cum sequentibus: vnde dicit. a ¶ Sed vereoꝛ ꝛc. quasi diceret. nemo eos ꝓpellit ad legendum scripta mea q̄ ita subsannant. Sed vereoꝛ. id est timeo. b ¶ Ne illud eis. sponte legentibus. c ¶ Eueniat. id est contingat. d ¶ Quod grece significantius dicitur. in detestationem talium q̄z latine: quia apud grecos verbum est vsitatum ⁊ maxime detestationis exp̄ssiuum vel significantius. id est valde significatiue: quia maximam detestationem signat.

e ¶ Et vocent fagolidori. i. maledicta comedentes. i.

sucorporalitꝭ sibi ea de quibus prius maledixerunt dentibus: quidam exponũt sic. fagin grece. idez est quod comedere: lidoros idem est qđ maledictum: inde fagolidori dicũt detractores q̃si maledicta vel maledictões comedẽtes. q̃ nihil aliud videnť habere in ore nihil aliud masticare: nisi maledictas detractões.

vocent fagolidori hoc est manducantes senecias.

Explicit prologus.

b Hoc ē. apd nos.

i Mãducantes senecias. q̃si dicẽt nos latini vocamus manducãtes senẽcias q̃ apud grẽcos emphatice fagolidori nuncupanť. Senecia fm papiam grecum est quod latine dicitur belua: immunduz aial hanc. n. phisiologus dicit aliquando marem aliquando feminam. et q̃ est animal immundũ emphatice ponitur hic pro immundicia z est sensus. i Manducantes senecias. i. qđ vnus detrahendo euomit alius audiendo deglutit: z ita in hmõi immũdicijs delectantur sicut famelici delectantur in comedendo: fm ſpugnitionem hec senecio senecionis dicitur aliquantulũ senex: et inde hec senecia dicitur pilatura labioz vel labium senis vel illud rubeum quod est sub aure piscis p quod discernit vtrũ sit recens aut nõ. dicunť ergo manducãtes senecias. i. pilaturas illas que valde immunde sunt. vel senecias. i. labia sicut ds ex indignatione z ira corrodit labia sua. vel senecias. id ē illusas piscũ que nihil valent: z cito putrefiunt: p quas detractões inutiles z fetide designanť. Alij dicunt q̃ senecie dicunť saliue defluentes p genas senis quas ꝓsenectute retinere non põt: ꝙ eas emittit p molares dentes qui canini. i. detractorũ dicunť: quod euenit inuidis: de quoz molaribus frequens immundicia detractionis emittit. Alij dicunt q̃ senecia dicit mus q̃ immundus est. Alij dicũt q̃ senecia dicit quedam herba puocans appetitũ. s. nastrucium: z fm hoc exponunt. Manducantes senecias. id ē appetitũ detrahẽdo puocantes in quo delectanť sicut famelicus in omestione.

Explicit qualiscũq; expositõ illi⁹ plogi.

Incipit postilla fratris Nicolai de lyra super Ezechielem.

Aperti sunt celi z vidi visiones dei: Ezechielis primo. In verbo appositio ab ezechiele dicto possunt notari quatuor cause libri ezechielis ꝓphete quem pre manibus habemus. s. efficiens formalis materialis z finalis. Efficiẽs vo causa duplex est. s. principalis et instrumentalis. Principalis vo est ipe spũssanctus reserans mysteria in hoc libro descripta: qui designatur cuz dicitur Aperti sunt celi. id est secreta celestia seu diuina p spm̃ sanctum: ꝓpter qđ dicit apocalipsis. iij. Hec dicit qui habet clauẽ dauid qui aperit et nemo claudit. q̃ spiritussancti operatõnem nullus potest impedire. Causa vo efficiens instrumentalis est ipe ezechiel ꝓpheta. qui spiritusancto reserante vidit ostenta in hoc libro: et fideliter cõscripsit fm q̃ scribit apoca. s. Quod vides scribe in libro z mitte septẽ ecclesijs. id est vniuersitati fidelium. ad quoz instructiõez sunt destinata ea que sunt in hoc libro descripta. Circa causam formalẽ sciendũ est. q̃ duplex est forma libri. s. forma tractatus z forma tractandi. Forma vo tractatus est diuisio libri in partes: et capitula: de qua videbit ad literam accedendo. Forma vo tractandi idem est qđ modꝰ agẽdi: qui in hoc libro non est p rationem disquisitiuus: ſ ꝓphetic⁹: z ideo notať cum dicit. Visiones. In hoc em̃ libro plures visiones ꝓphetice ꝓtinentur: vt patebit ꝓsequẽdo: de quo potest exponi quod dicit Osee

rũ. Ego visionem multiplicaui: z in manu ꝓphetarum assimilatus sum. z p manus hic intelliguntť opera. q̃ ꝓphete sancti aliqñ ꝓphetabant verbis: z aliqñ sensibilib⁹ factis: sicut dictum est in libro hieremie q̃ ipse captionem populi frequenter ꝓnunciauit verbis: z aliqñ factis scz portando catbenas ligneas in collo suo: z sic ezechiel qui multas visiones ꝓphetic⁹ habuit aliqñ eas explicauit verbis: z aliqñ sensibilibus factis: vt patebit. j. ꝓsequendo deo ꝓcedente. Cause vo materialis z finalis tangunť cum dicit dei. Et quãtũ pertinet ad causam materialem siue subiectiuam: sciendũ q̃ sicut in naturali scientia corpus mobile est subiectum sub ratione absoluta: et in libris partialibus sub ratõne ꝓtracta: vt in libro celi z mundi corpus mobile ad situz: z sic de alijs. sic in tota sacra scriptura subiectum est ipse deus sub rõne absoluta: ꝓpter quod dicit theologia quasi sermo de deo. z in libris partialibus sub ratione ꝓtracta. Dicit aũt Isa. q̃ omnes ꝓphete nõ sunt locuti nisi ad dies messie. id est ꝓnũciando tempora z mysteria xp̃i: q̃ xp̃c apud nos idem significat quod messias apud hebreos: xp̃c aũt est nomen diuini suppositi: habentis diuinã naturam z humanam: et fm hoc deus humanand⁹ est subiectum generaliter in libris ꝓphetalibus: z sub ratõne magis contrahente in libris singularibus: sicut in libris de anima qui est ꝓs naturalis philosophie corp⁹ mobile animatũ est subiectum: z sub ratõnibus adhuc magis ꝓtrahentibus in libris seqñtibus ad ipsum vt corp⁹ mobile animatuz anima vegetiua in libro de vegetabilib⁹ z plantis: et corp⁹ mobile animatũ respirans in libro de respiratõne. De rõne vo contrahente ad hũc librũ illud qđ est generale omniu⁹ ꝓphetis videť mihi q̃ ꝓbabiliter põt dici q̃ hec est ratio ꝓpter dentie creaturis: ita q̃ deus humanand⁹ sub rone ꝓdentie: vel vt ꝓsidens creatur̃ est subiectuz in hoc libro: sicut plenius videbit ꝓsequendo: ista tamen ꝓsidentia aliter pertinet ei fm humanam naturã et diuinã: q̃ fm diuinã ꝓpetit sibi a principio creature: fm humanam vo a principio incarnatõnis auctoritatiue tm̃: sed executiue conuenit ei a tempore sue gloriose resurrectõnis: ꝓpter qđ tũc dixit Matb. vltimo. Data est mihi omnis potestas in celo z in terra. Sic ergo causa materialis vel subiectiua huius libri est deus sub ratõne ꝓdicta: ꝓpter qđ dicit infra xl. Facta est sup me manus dñi z adduxit me illuc in visionibus dei. Circa causam finalem sciendum q̃ deus est principiũ z finis omniũ: fm q̃ dicitur apoc. j. ca. Ego sum alpha et o. i. principiuz z finis: z hoc loquendo de fine extrinseco seu obiectiuo. finis autem intrinsecus seu subiectiuus finis ꝓpinquus est. Finis vo finis intellectualis nature duplex est. Vnus est ꝓpinquus. s. cognitio dei z potissime habita via supernaturali cum enigmate tm̃: z vt habet dilectõez adiunctaz: et hic est finis ꝓpinquus hui⁹ libri. qui scriptus est ad habẽduz noticiam z dilectõnez dei in pñti. de qua dicit Sapi. xiij. Vani sunt omnes homines in quibus nõ subest scientia dei. vanum aũt dicitur illud qđ nõ attingit finem debituz sicut medicina dicit vana que non inducit sanitatem ad quam est ordinata: omnes aũt homines inditum sunt facti ad imaginem dei ad beatitudinem supernaturalem sunt finaliter ordinati ad quam non possunt attingere si ne ista scientia que est illius beatitudinis ostensiua: ad finem em̃ totaliter incognitum nullus põt dirigere actus suos ꝓpter qđ merito dicunť vani homines carẽtes scientia dei. Finis vo finis intellectualis nature est ratiõis scz visio dei clara ꝓut habet adiunctã fruitõem pfectam z hic est finis remotus hui⁹ libri. sicut z totius sacre scripture de quo fine dicit saluator Iohã. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum deum verum z quem misisti iesum christum ad quam vitam nos perducat qui cum patre et spiritusancto viuit et regnat in secula seculorum Amen.

Et factū est. Hic ꝓnter accedendū est ad formā tractat⁹ q̄ ē diuisio libri. q̄ in duas ptes diuidit. s. in pbemiū ⁊ tractatū q̄ incipit ibi. Et vidi. In pbemio vo primo ponit tps reuelatois facte ezechieli pro pbete cū dr.

a Et fa. est in. xxx anno. s. etatis ezechielis: vt dicit bieron. in plogo: hoc enim tps est ꝓueniens regimini ⁊ predicationi vnde et Ioseph in suo. xxx. anno fact⁹ est ꝓpositus egypti Gen. xli. ⁊ xpc baptizat⁹ Luce. iij. et extunc christus cepit predicare in publico. Sz hoc vī quedā glosa sup locū istuz q̄ dicit sic. In āno. xxx. nō etatis ⁊c. Ad qđ dicendū q̄ illa glo. dī esse biero. ⁊ iō nō est absolute intelligēda: aliter ꝺiceret sibi: qz dicit ꝓtrariū in plogo ⁊ allegatū est: ⁊ iō intelligenda est cum ista suppletone. In. xxx. anno nō etatis supplet tm modo ꝑ cum hoc in. xxx. anno alteri⁹ enumeratōnis: que autem sit illa bieronym⁹ psequit in illa glo. dicens: q̄ incipit a. xviij. anno iosie regis. Ad cui⁹ intellectum sciendum q̄ iudei aliquādo in libris et chartis numerabant annos a iubileo imediate p̄cedente: et sic non accipit hic ꝑm biero. aliqñ vo numerabant ab aliquo facto notabili emergente: sicut a fundatōne templi per salomonē ⁊ a trāsmigratōe ioachin: vt habet in hoc pbemio: ipe est annus quint⁹ transmigratōis ioachin. Anno aūt iosie. xviij. reptus fuit liber Deu. in templo: vt ht. iiij. Reg. xxij. in quo ꝓtinent maledictōes terribiles venture sup legis transgressores: ⁊ maxime p ydolatriā: quib⁹ auditis iosias sciens transgressiones predecessorum suorum: scidit vestimenta sua ꝓ horrore mali sup ꝓplin venturi: ⁊ quesiuit ꝓsiliū ad placandū iram dei: ⁊ ideo ab isto facto notabili ceperūt āni predicto modo numerari: a q̄ vsq; ad quintū annū trāsmigratōis ioachin in q̄ facta est reuelatio ezechieli: vt in hoc plogo dī fluxerūt anni. xxx. qō sic ꝓz: Iosias regnauit annis. xxxj. iij. Reg. xxij. et sic de regno eius post inuentō ez libri p̄dicti remanent. xiij. anni. Item. xj. de regno ioachim filij eius. iij. Reg. xxiij. Item. vj. mēses in quib⁹ regnauerūt ioacbaz et ioachin. iij. Reg. xxiij. ⁊ xxiiij. qui fer menses cum patre decimooctauj anni iosie remanente post inuentōnem libri ꝓ vno anno ꝓputantur. Item. v. de transmigratione ioachin qui simul iuncti: faciūt annos. xxx. ⁊ sic idem annus fuit tricesimus etatis ezechielis ⁊ inuentōnis libri Deu. ⁊ quint⁹ transmigratōis ioachin. Secdo notat locus cum dicitur b Cū essem in me. cap. iuxta flu. chobar. et hic fluui⁹ est in terra chaldeorum vt postea subdit: ezechiel enz cum ioachin transmigrauerat. dicunt autē hic aliq̄ q̄ chobar est nomen appellatiuū: vt sensus sit iuxta fluuiū chobar. i. iuxta fluuiū graue ex magnitudine aque ⁊ eius impetu: ꝑ hoc dictum procedit ex ignorātia idiomatis hebrei: si. n. hoc esset verū scriberet ꝑ literaz delet bin fine sic: chobar nūc aūt in hebreo scribitur per literam res in fine. ⁊ ideo dicendum q̄ est nomen ꝓpriuz tm. c Aperti sūt celi. nō ꝑm existentiam: ꝑ ꝑm apparētiā ꝓut in coruscatiōibus vident apiri. d Et vidi. visione imaginaria ⁊ intellectuali. e Visiones dei. i. a deo mihi factas ⁊ diuina secreta signātes. Tercio in ꝑ plogo notificat actor ministerialis huius libri: ⁊ ꝓrio ex noīe cū dr. f Factū ē verbū dñi ad ezechielē: scdo ex genere cū dr. g Filiū buzi. sacerdotē. ex quo ꝓz q̄ ezechiel fuit de tribu sacerdotali: ⁊ p ꝓsequens de regia: qz iste due tribus erāt ꝓmixte. fuit etiam pater eius ꝓpheta ꝑm regulaz hebreoꝝ vicz q̄ qñ in principio libri alicuius ꝓphete exprimit nomē patris sui: datur intelligi q̄ fuit ꝓpheta sicut ⁊ filius: cuius nō babeat ꝓphia ei⁹: sicut nec alioꝝ multoꝝ. b Et facta ē sup cū ibi man⁹ dñi eleuās mētē ei⁹ ad cognitōnē secretoꝝ dei. i Et vidi. Hic ꝓnter ponit tractatus: ⁊ qz liber iste est de deo creaturis ꝓsidente: vt ꝺ. dictuz ē: ideo diuidit in duas. qz primo ponit b⁹ ꝓsidentie supeminens mod⁹. scdo multiplex eius effectus capitulo sequenti ⁊ sequentib⁹: ꝓpē qō dicunt alij exposito res qz primuz caplm virtualiter ꝓtinet sniata sequentiū: qut effectus in causa efficiente virtualiter ꝓtinentur. In ꝑ aūt capi. describit quedaz imaginaria visio ad designandū diuine ꝓsidentie modū: cui⁹ significatiōnē ezechiel intellexit: aliter nō fuisset ꝓpheta ꝑm q̄ dicitur Dan. x. Intelligētia op⁹ ē in visione. vt diffusi⁹ pertractaui in ꝓncipio libri psal. Igit ꝑ exponit lra huj⁹ ca. applicando eā ad appbemionē imaginarie visiōis et postea dī qō ꝑ illā visionē imaginariā intelligatur. Hec aūt visio imaginaria ꝑz tres ptes: prima ꝓtinet aialia apparētia: scda rotas appentes iuxta ea: q̄ incipit ibi. Cumq; aspicerē. tercia firmamētū appens sup capita aialiū: ⁊ desup effigiē bois sedētis sup thronuz: q̄ incipit: ibi. Et similitudo sup caput aialiū. Ad intellectu vo prime ptis q̄ satis tradit inuolute: ꝓsiderandū q̄ ꝓpheta videbat imaginarie nubē magnaz ab aq̄lone venientē igne inuolutā: eo mō q̄ apparet in coruscatōne ⁊ p apturā illi⁹ nubis videbat. iij. aialia in oīmbus silia: licet alij dicāt q̄ apparebat tm vnum aial habēs quatuor facies: ꝑ lra magis vī ꝓcordare q̄ essent quatuor aialia: sicut apparebit magis. j. r. ca. ⁊ sic erāt ibi. xvj. facies: ⁊ idē dicit Ra. sa. q̄uz ad numerū faciērū tamen aliter exponit dispositionem earum. Et qz illa quatuor animalia ab omnibus ꝓuunt similia in oīmbus habita descriptione vnius habetur descriptō omnium. Dicunt q̄ doctores nostri q̄ corp⁹ animalis erat erectū sup pedes: ⁊ in supiori parte quadratū: vel ꝑm alios rotundū: non tm q̄tum ad ꝑ est magna differentia: qz ꝑm vtroq; facies disponebant ꝑm quatuor ptes oppositas: ita q̄ facies hominis erat in pte animalis opposita directe aspectui ꝓphete: ⁊ dicit ps anterior: in parte vo opposita seu posteriori facies aquile: et in alijs duab⁹ ptib⁹ sibi oppositis facies leonis et facies bouis. ita q̄ facies leonis erat in dextera pte respectu faciei bois: ⁊ facies bouis in sinistra. Ra. sa. aliter disponit dicens q̄ quatuor facies vni⁹ aialis apparebāt in directo aspectu ꝓphete. ita q̄ facies leonis erat ꝓma: hominis scda: bouis tercia: aquile quarta: ⁊ ita intelligendū in alijs tribus ptibus quadrati. Et in quolibet animali erant similiter quatuor ale: quaruz erāt due dimisse ad corpus tegendum: et due superius erecte ad volandum ⁊ per extensionem alarum erāt ista animalia adinuicem iuncta sicut homines in choreis et in quolibet erant quatuor manus similes manibus hominis: et similiter quatuor pedes: quorum tibie tales erant: q̄ flexura genu equaliter flectebatur ad quatuor partes oppositas. ⁊ similiter planta pedis equaliter applicabilis procedendo ad quatuor partes oppositas: ⁊ sic illa animalia progredi poterant ad quatuor partes oppositas absq; corpis ꝙuersione: sicut si homo haberet oculos in posteriori pte capitis sicut in anteriori: ⁊ similiter super vtranq; aurem: et genua equaliter flexibilia ad quatuor partes: et plantas equaliter applicabiles ad dictas partes: posset ambulare ad quatuor partes oppositas sine corporis conuersione.

Incipit ezechiel ꝓpha.

a Factū ē .j. in tricesimo anno. i. q̄rto in q̄nta mēsis b cū esset in medio captiuoꝝ iux̄ fluuiuz chobar c aperti sūt celi: d et vidi e visiones dei. In q̄nta mēsis: ipe ē annus q̄nt⁹ trāsmigrōis regis ioachi: f factū ē verbū dñi ad ezechielē g filiū buzi sacerdotez in terra chaldeoꝝ secus flumē chobar h Et facta est

Sciendū etiaꝫ q̄ cuilibet faciei cozrīdebat vnus pes in pte inferiozi in recta linea sub facie: ale vo sic erant situate q̄ vna erat inter duas facies z ecouerso. s. vna facies inter duas alas: z huic sñe pōt vefacili lra applicari cū dr. a Et vidi. imaginaria visione z intellectuali.

b Et ecce ventus turbinis. q̄ facit reuolutiones in aere.

c Veniebat ab aq̄lone. fm situ bierlm.

d Et nubes magna. extensiue z intensiue.

e Et ignis inuoluēs. sicut apparet in cozuscationib⁹ magnis.

f Et splendoz in circuitu eius. sicut cozuscationes emittūt splēdozem.

g Et de medio eius q̄si spēs. i. silitudo.

h Electri. ē āt electrū clari⁹ relucens auroz argento: de medio eīs ignis videbatur egredi talis fulgētia siue coloz. In heb. hi q̄si pēs hassenu!. z dicit h Ra. sa. q̄ ipse nescit ppie q̄d significet hassenul: z iō nescio q̄re hiero. trāstulit electrū: nō multū vr̄ pbabile q̄ melius intellexerit hebraicū q̄z vocatoz ille. i Et in medio eius silitudo qtuoz aialiū. q. d. nō erāt aialia fm veritatē: s fm apparentiā. k Silitudo bois. ista facies primo ponit q̄z erat in directo aspectu ppbe: nō āt alie tres fm imaginationē latinoz: fm hebreos vo oīs quatuoz erāt in directo aspectu: facies tñ bois exprimit primo: q̄z est facies aialis notabilioꝛ. s. rationalis: in eadem tñ linea fuerat facies leonis erat prima: bois secūda: bouis tercia: aq̄le q̄rta. l Et qtuoz facies vni. s. aiali mō p̄dicto.

m Et pedes eoz pedes recti. i. nō bñtes aliquā extensionē vltra tibiā: vt sic essent equalit̄ applicabiles ad oēm ptem. n Et planta pedis eoz q̄si plā. pe. vituli. plāta aūt vituli ꝫ habeat extensionē vltra tibiā in parte anteriozi tñ illa est modica: z ppter hoc dicit hic: quasi: q̄z nō erat in toto similis: q̄z planta animaliū hic vescriptoz nullā habebat extensionē ad aliquā ptem: z ppter hoc hebrei dicūt: q̄ hec est lra. n Et plā. pe. eoz q̄si plā. pe. rotundi. sicut z tibia: rō huius diuersitatis est q̄z dictio hebraica q̄ ponit h. s. aeguel. equoca est ad vitulū z rotundū: hebrei sequunt vnā significationē: z translatio nostra aliā: hebrei tñ vident melius dicere q̄z expositio translatōis nr̄e reducetur ad dictum eoz: vt pz p̄dicta. o Et scintille z. videbant egredi de oculis aialiū. p Et manus bois. i. siles mamb⁹ bois. q Sub pēnis eoz. q̄z videbātur aliquantulum progredi vesubtus. r Iunctq̄ erāt penne eoz. quia extremitas vnius tangebat extremitatē alterius. s Non reuertebant cū incederent. ꝫ eīm incederent ad qtuoz ptes. vt habet infra tñ hoc erat sine conuersione cozporis: vt p̄dictum est: et istud vocat hic nō reuerti: z subdit dispositio facierū: cū dicit. t Facies bo. z fa. leo. a vextris z. q̄z fm vultū eoz. u facies bois z facies leonis a vextris ipoz q̄ tuoz: facies āt bouis a sinistris ipsoz qtuoz: v z facies aq̄le vesup ipoz qtuoz x z facies eoz z pēne eoz extente vesup. y due pēne singulorū iungebāt. z due tegebant corpora eoz. a Et vnūquodq̄z eoz coram facie sua ambulabat. b Vbi erat impetus spūs illuc gdiebant: c nec reuertebant cū ambularent d Et silitudo aialiū z aspect⁹ eoz q̄si carbonū ignis ardētiū: z q̄si aspect⁹ lāpadaz e Hec erat visio discurrēs in medio aialiū: splēdoz ignis z de igne fulgur egrediēs: f z aialia ibāt z reuertebāt: g in silitudinē fulgoris cozuscātis. h Cūq̄z aspicerem aialia

descriptionē latinoz facies bois erat in latere opposito aspectui ppbete: facies aūt leonis in latere vextro ipsius aialis: z facies bouis in latere sinistro. fm vo vescriptionem hebreoz quatuoz facies huius aialis erant in latere opposito aspectui ppbete: sic tamē q̄ facies leonis erat p̄ma: bois secūda: bouis tercia: vt dictū est. z sic facies bois hēbat ad vterā suā faciē leonis z ad sinistram faciem bouis.

v Et facies aq̄le vesup ipsoz quatuoz. q̄z fm descriptōnē latinoz facies aquile erat in pte posteriozi q̄z tñ aq̄la habet collū longum: facies aquile eleuabāt sup alias tres: fm hebreos vo nō plus eleuabāt q̄z alie: vnde in hebreo sic habetur Et facies aquile in ipsis quatuoz vel ad ipsam qtuoz. i. existens in eadem linea cum alijs tribus tñ vltima.

x Et facies coz z penne eoz extente vesup. q̄z facies videbant respicere superioza: z penne extente ad volā dū similiter extendebantur vsus superioza. y Due penne singu. iūge. in extremitatibus vt p̄dictum est. z Et due tege. coz. eoz. z iste nō erāt extente ad volandū: s demisse inferius ad tegendū cozp⁹ a Et vnūquodq̄z eoz coram facie sua ambulabat. i. sine conuersione cozporis modo predicto.

b Vbi erat impetus spūs. i. venti turbinis supradicti.

c Nec reuertebant. i. cozpora eoz nō conuertebant.

d Cū ambularēt. ad ptes oppositas nō simul s successiue. e Et similitudo z. cozpora aialium videbant fulgentia sicut ignis z lampades accense. f Hec erat visio discurrens in medio animaliū z. quia ignis z fulgur videbant ppgredi ab eis. g Et animalia ibant et reuertebant. quia ad partes oppositas poterāt ire: z hoc vocatur hic reuerti: hoc tamen erat sine cozporis conuersione: vt dictum est. h In silitudinem fulguris cozuscantis. q̄z incessus eoz videbat valde velox z terribilis i Cunq̄z aspicerem. Hic consequenter ponitur descriptio rotarum de quibus dicunt aliqui q̄ ibi tñ erat vna rota sicut z vnum animal fm eos: dicuntur tamen rote in plurali ppter quatuoz facies: sicut z vnum animal dicitur plura ppter quatuoz animalis facies: erat eīm hec rota compsita ex duobus circulis per omnia equalibus intersecātibus seinuicem in duobus punctis oppositis ad angulos rectos sperales: sicut duo coluri in spera materiali: z sic erant ibi quatuoz semicirculi p omnia similes z equales qui dicuntur hic rote facies. Sciendum etiaꝫ q̄ quando cūq̄z stabat rota tangebat terrā in altero punctoz intersectionis: z sic equaliter erat mobilis ad quatuoz partes oppositas. Scdm quatuoz tote facies: z hoc sine conuersione cozporis rote sicut dictum est de tibus et pedibus animalium: z quod dictum de vna rota intelligendum est de alijs tribus. sicut dictū est de quatuoz animalibus. Hoc viso vefacili applicatur litera cum dicitur Cunq̄z aspicerem z.

sup eaz ibi manus dñi. a Et vidi: b z ecce vent⁹ turbinis c veniebat ab aq̄lone: d z nubes magna e et ignis involuens f Et splēdoz i circuitu ei⁹: g z de medio eius q̄si spēs b electri. i. de medio ignis: h z in medio ei⁹ silitudo qtuoz aialiū: z h aspect⁹ eoz k Silitudo bois in eis. l Et qtuoz facies vni: z qtuoz pēne vni m Et pedes eoz pedes recti n z plāta pedis eoz q̄si plāta pedis vituli: o z scintille q̄si aspect⁹ eris cādētis p Et man⁹ bois q sb pēnis eoz in qtuoz ptib⁹: z facies z pennas p qtuoz ptes hēbāt: r iuncteq̄z erāt pēne eoz alter⁹ ad alterz s Nō reuertebāt cū incederēt h vnūquodq̄z ante faciem suā gradiebat. Silitudo eutez

[a] apparuit rota vna sup terram iux aialia: [b] hñs quatuor facies [c] Et aspectus rotarū z opus earū qsi visio maris: z vna silitudo ipsarū q̄tuor [d] z aspect earū z opa q̄si sit rota in medio rote [e] per q̄tuor ptes earū eũtes ibāt [f] z nō reuertebant cum ambularent. [g] Statura q̄z erat rotis [h] z altitudo: [i] z horribilis aspectus: [k] z totū corpus oculis plenū in circuitu ipsarū quatuor. [l] Cunq; ambularēt aialia: ambulabant pariter et rote iuxta ea: [n] z cū eleuarentur aialia de terra: [o] eleuabant sil' z rote. Quocunq; ibat spūs: illuc eunte spū z rote pariter eleuabant sequentes eum. [p] Spiritus em vite erat in rotis Cū euntibus ibāt z cuz stātibus stabāt: z cuz eleuatis a terra pariter eleuabant z rote sequētes ea: qz spūs vite erat i rotis. [q] Et silitudo super capita aialiū firmamēti [r] quasi aspect crystalli horribilis [s] z extenti sup capita eorū desup. [t] Sub firmamēto aūt pēne eorū recte [v] alterius ad alterū. Unūq̄dq; duabus alis velabat corpus suū: z alterū silr velabatur. [x] Et audiebā sonū alaruz [y] quasi sonū aquarū multarū [z] q̄si sonū sublimis dei. [a] Cunq; ambularēt: quasi sonus erat multitudinis: vt sonus castroꝝ. [b] Cunq; starent demittebant pēne eorū. [c] Nā cū fieret vox sup firmamentum q̄ erat sup caput eorū stabāt z submittebant alas suas. [d] Et sup firmamentū q̄ erat imminens capiti eorū q̄ aspect lapidis saphyri: silitudo throni: z sup silitudinez throni silitudo q̄si aspect hois desup. [e] Et vidi quasi spēm electri: [f] velut aspectuz ignis intrinsecus p circuituz eius: [g] a lumbis eius z desup: [h] z a lūbis eius vsq; deorsuz vidi quasi speciē ignis [i] splendētis in circuitu [k] velut aspectū arcus cū fuerit in nube in die pluuie. Hic erat aspectus splēdoris per gyrum.

lus est glacies indurata p plures annos. [s] Et extenti. illa crystallus videbatur extendi sup capita animaliuꝫ sicut extensio firmamenti. [t] Sub firmamento aūt pēne eorū erecte. i. sursum erecte. [v] Alterius ad alterū. qz tangebāt se in extremitatibus: vt exposituꝫ est ꝑ. [x] Et audiebā sonū alaruz. qñ mouebant p volatū. [y] Quasi sonū aquaruz multarū. i. magnū z fortem. [z] Quasi sonū sublimis dei. i. sicut sonum tonitrui q̄ dr dei sonus qz ab eo factus. [a] Cūq; amb. q̄si so. erat multitudinis. nō cuiuscunq;. s. vt sonus multitudinis castroꝝ vbi qñ incedūt alonge audit sonus magnus z terribilis ex incessu turbaꝝ binnitu equoꝝ: z collisione armoꝝ.

[b] Cūq; starēt demittebant pēne eorū. i. ille pēnue q̄ sursum erigebantur ad volandum demittebantur: sicut et pēne auium qñ cessant a volatu

[c] Nam cū fieret vox super firmamentū. i. ꝑceptū sedentis in throno sup firmamētū ad cuius nutū stabant z volabant: vt dictū est. Consequenter ꝑcedit ad descriptionē throni z sedentis sup eū cū dicit. [d] Et sup firmamētū ꝛc. z ꝑz sinia ex ꝑdictis vsq; ibi. [e] Et vidi q̄si spēm electri. i. spēs illius hominis videbat de electro vel talis coloris sicut est color electri. tñ differēter in ptē supiorē. s. a lumbis eius: z sursum z in ptē inferiorē. s. a lumbis z deorsum z sursum: qz in ptē supiorē erat similis electro ignito retinēti tñ fulgorē suū intra se: iō subdit. [f] Velut aspectū ignis intrinsecus p circuitū eius. [g] A lumbis eius z desup. in ptē vo inferiorē erat similis electro ignito fulgorē suū emittenti extrinsecus: iō subdit. [h] Et a lūbis eius vsq; deorsum vidi quasi spēm ignis. i. electri igniti. [i] Splendentis. i. splendorē emittētis. [k] Velut aspectū arcus. i. iridis qui est splendidus.

Ad facilius capiendū predictam visionem imaginariā posui figuras ꝑdictoꝝ fm descriptionē latinoꝝ z etiā hebreoꝝ q̄tum ad hoc q̄ eorū descriptio differt a latinis. s. in descriptione aialium tñ q̄tum ad descriptionem faciei: in alijs aūt est eadem. sciendum tñ q̄ ꝑdicta nō ꝑnt sufficienter in plano describi ꝙ optz p imaginationē inspicient mlta supleri ad intellectū visiōis

[a] Apparuit vna rota. composita tñ ex duobus circulis [b] Habens quatuor facies. i. q̄tuor semicirculos. [c] Et aspectus rotarū z opus earū quasi visio maris. i. talis coloris sicut videtur mare qñ est quietum. Hebreo bebetur. Sicut visio tharsis. i. lapidis ꝑciosi sic noiati: vt dicit Ra. sa. tñ non dicit q̄lis sit ille lapis aut cuiꝰ virtutis. [d] Et aspectus earū z opa q̄si sit rota in medio rote. i. vna transiens per mediū alterius intersecando seinuicez ad angulos rectos sperales. [e] Per q̄tuor ptes earū eũtes ibāt qz sicut dictū ē stabant in punctis interfectionum: z sic equaliter poterāt reuolui ad quatuor ptes: nō tñ simil' sed successiue. [f] Et nō reuertebant cum ambularēt. i. sine ꝓuersiōe corpis totius rote poterāt ad partes oppositas ambulare: sicut z aialia. Ad aliquē locuz ꝛc. Totus iste versus nō ē in hebreo nec in libris correctis: ꝙ immediate sequitur. [g] Statura erat q̄z rotis. i. magnitudo. [h] Et altitudo. s. magna. [i] Et horribilis aspectus. ꝓpter magnitudinē z motū earū velocē. [k] Et totū corpus. s. cuiuslibet rote. [l] Plenū oculis. i. picturis ad modum oculoꝝ factis sicut est in cauda pauonis. [m] Cūq; ambularent aialia. ad quācunq; partem: ambulabant pariter z rote. [n] Et cum eleuarentur animalia de terra. per volatum alarum. [o] Eleuabantur simul z rote quocunq; ibat spiritus. i. ventus turbinis supradictus. vel p spūm intelligitur hic spūs viuificans illas rotas: ideo subditur. [p] Spūs enim vite erat in rotis. q. d. nō mouebantur p exteriorem impulsum seu tractum sed per spiritum intrinsecum viuificantem. cetera patent ex dictis. [q] Et similitudo. Hic ꝙsequenter describitur visio q̄tū ad illud quod erat supra caput animaliū: z primū erat quedā similitudo firmamenti seu celi stellati: z supra firmamentū videbatur thronus saphyrinus: z sup thronū effigies hois sedentis ad cuius nutū z ꝑceptum animalia z rote mouebantur: z hoc est qđ dicit. [r] Et similitudo sup capita animaliū firmamēti. cuius color describitur cum subditur. [s] Quasi aspectus crystalli horribilis. i. venerabilis: eo modo dicit Gen. xxviii. Quam terribilis est locus iste: nō est hic aliud nisi domus dei z porta celi. Hebrei dicunt hic. Quasi aspectus glacici fortis loco cuius translatores posuit crystalli horribilis. quia crystalus est glacies indurata p plures annos. [t] Et extenti. illa crystallus videbatur extendi sup capita animalium sicut extensio firmamenti. [v] Sub firmamento aūt pēne eorū erecte. i. sursum erecte. [x] Alterius ad alterū. qz tangebāt se in extremitatibus: vt exposituꝫ est ꝑ. [y] Et audiebā sonū alaruz. qñ mouebant p volatū. [z] Quasi sonū aquaruz multarū. i. magnū z fortem. [a] Quasi sonū sublimis dei. i. sicut sonum tonitrui q̄ dr dei sonus qz ab eo factus. [b] Cūq; amb. q̄si so. erat multitudinis. nō cuiuscunq;. s. vt sonus multitudinis castroꝝ vbi qñ incedūt alonge audit sonus magnus z terribilis ex incessu turbaꝝ binnitu equoꝝ: z collisione armoꝝ. [c] Cūq; starēt demittebant pēne eorū. i. ille pēnue q̄ sursum erigebantur ad volandum demittebantur: sicut et pēne auium qñ cessant a volatu [d] Nam cū fieret vox super firmamentū. i. ꝑceptū sedentis in throno sup firmamētū ad cuius nutū stabant z volabant: vt dictū est. Consequenter ꝑcedit ad descriptionē throni z sedentis sup eū cū dicit. [e] Et sup firmamētū ꝛc. z ꝑz sinia ex ꝑdictis vsq; ibi. [f] Et vidi q̄si spēm electri. i. spēs illius hominis videbat de electro vel talis coloris sicut est color electri. tñ differēter in ptē supiorē. s. a lumbis eius: z sursum z in ptē inferiorē. s. a lumbis z deorsum z sursum: qz in ptē supiorē erat similis electro ignito retinēti tñ fulgorē suū intra se: iō subdit. [g] Velut aspectū ignis intrinsecus p circuitū eius. [h] A lumbis eius z desup. in ptē vo inferiorē erat similis electro ignito fulgorē suū emittenti extrinsecus: iō subdit. [i] Et a lūbis eius vsq; deorsum vidi quasi spēm ignis. i. electri igniti. [k] Splendentis. i. splendorē emittētis. [l] Velut aspectū arcus. i. iridis qui est splendidus.

Ad facilius capiendū predictam visionem imaginariā posui figuras ꝑdictoꝝ fm descriptionē latinoꝝ z etiā hebreoꝝ q̄tum ad hoc q̄ eorū descriptio differt a latinis. s. in descriptione aialium tñ q̄tum ad descriptionem faciei: in alijs aūt est eadem. sciendum tñ q̄ ꝑdicta nō ꝑnt sufficienter in plano describi ꝙ optz p imaginationē inspicient mlta supleri ad intellectū visiōis

Figura visionis Ezechielis quatuor animaliū scdm expositores hebreoꝝ

Latini dicūt qdlibꝫ aīaliū pdictorū esse eiusdē figure cū aīali in feriꝰ figura

Ad intellectū vīsiōis p̄dicte ꝓsideradū ꝙ sic dic̄ biero. in plogo: iudei q̄ cū ioachim ducti fuerāt in babyloné: ꝺ ꝫ pnitebāt ꝙ se reddiderāt regi babylōis: q; videbāt ad huc stare bier'z quā biere. denūciau erat destruēdā: z meli⁹ fore remanēdū in bierlm q̄ trāsmigti s in babyloné: vt hī biere. xxiij. Et iō q̄nto anno a trāsmigtiōe ioachim dñs dedit ezechicli spm ꝓphie ad ꝯsolatiōez tm captiuoꝝ denūciās mala de ꝓpinq̄ ruina in bierlm z multo maiora q̄ sustinerēt in babylone. Per ventū igī turbinis z nubē venientes ab aq̄lone: intelligīt exercit⁹ chaldeoꝝ: q̄ ꝙ illā ptē intrauit iudeā: vt frequēt dcm ē ē. in esa. z biere. p ignē inuoluētē intelligīt incēdiū ciuitat̄ z tēpli futuꝝ: ꝙ q̄ternariū āt aialiū faciem z rotaꝝ: intelligīt q̄ternarius nūer⁹ regnꝝ magnꝝ sibi succedētiū. s. chaldeoꝝ: psaꝝ: greꝯ z rōanoꝝ q̄ etiā regna infestauerūt ꝓpm iudeoꝝ: nec mirꝝ ꝙ idē nūerus plūb⁹ similitudinib⁹ figurat̄: q; gen. xlj. septē anni fertilitat̄: z septē famis: duplici similitudie figurāt̄ s. ꝙ spicas plenas z steriles: z ꝙ boues pingues z macilētas. In spāli vo ꝙ facīē leōis q̄ ꝓma ē: ꝑm dcēptionē bebreoꝝ intelligīt regnū chaldeoꝝ seu babylonioꝝ: qđ fuit ꝓmū inē ista qtuor. vñ rex babylonis frequēt vocat̄ leo in scptur. vñ biere. iij. Ascēdit leo de cubili suo ⁊c. z ꝑm alīq̄s bēbat imaginē leonis in vexillo suo. Per facīē bris intelligīt regnū psaꝝ z medoꝝ: qđ successit reg chaldeoꝝ: Dañ. v. Qui istō regnū būanius tractauit ꝓpm iudeoꝝ q̄ alia: vñ z cyrus dedit lniam redeūdi ad iudeā. Per facīē bouis regnū greꝯ: q; sicut bos ꝓellit cornib⁹ sic regnū greꝯ molestauit ꝓpm iudeoꝝ: z marie tpe antiochi illustris: vtz. j. z. ij. Machab. vñ z Dañ. viij. iste antioch⁹ vocat̄ cornu modicū: z postea fcm grāde nimis ꝯ meridiē z ꝯ orientē z ꝯ fortitudinē: ꝙ quā intelligīt tēplū qđ erat in bierlm. Per facīē aūt aq̄le intelligīt regnū romanoꝝ. vñ z aq̄la ē signū siue vexillū rōani imp̄ij. Per alas aūt intelligīt angelica ptās ꝓsidēs dictī regnis: q; oia sta inferiora admistrāt mediātib⁹ angel. vñ z angls ꝓsidens reg psaꝝ vocat̄ princeps psaꝝ: Dañ. x. z ꝓsidēs reg greco rū: ibidē dr princeps greꝯ: z sic intelligēdū ē ꝺ alīs. Per ꝺ q̄ aialia z rote iste ad q̄tuor ptes ibāt intelligīt dilatatio istoꝝ reg̃ ad alias ptes. Per velocē modū z terribilē aspectū: intelligīt robur z ferocitas eoꝝ. Per manus āt opa eo ꝙ manus ē organū organoꝝ. iij. de aia. Per firmamētū ꝺo qđ erat sup capita aialiū intelligīt ps mdi superior q̄ dr locus dei z btōꝝ. Per sedētē in throno sup firmamētū: intelligīt ipse de⁹ ꝓsidēs oi creature celesti z terrestri: ad cui⁹ nutū oia disponūt. Vñ z ad p̄ceptū sedentē in throno aialia q̄escebāt z mouebāt: q; ipse mutat tpa z etates: trāsfert regna atq; ꝓstituit: vt dr Dañ. ij. Per ꝺ āt ꝙ apparebat in forma būana designat̄ ꝙ erat tpe grē būnādus. Per ꝺ aūt ꝙ appebat in colore electri: qđ ē auro z argēto fulgidius intelligīt excessus siue sapie cui⁹ nō ē nūerus. Per ꝺ āt ꝙ in pte superiori a lūbis z surs̄uz retinebat splendorē interi⁹: z in pte inferiori. s. a lūbis z deorsū emittebat fulgorē exteri⁹: intelligīt ꝙ diuina sapia ꝓut est in ipso ē nob̄ occulta: manifestat̄ tm nob aliq̄lr ꝙ suos effectus: ꝑm ꝙ dr ad Ro. j. Inuisibilia dei a creatura mdi. i. ab hoc: ꝙ ea q̄ fct̄a sūt intellecta ꝓspiciūt: sempiterna q̄z vt⁹ ei⁹ z diuīas. Sic q̄ ꝓz ex dictis ꝙ in ꝺ ꝑ ca. describīt diuie ꝓsidentie supemin ēs status siue virtus: vt ꝫ. dictū est.

In ca. j. vbi dicīt in postil. Ex quo ꝓz ꝙ ezechiel fuit de tribu sacerdotali. Additio. j.

De hac regula quā asserit postillator esse hebreoꝝ dictū fuit ꝫ. biere. j. in additione. In eodē ca. vbi dr in postil. Per q̄ternariū aūt nūeꝝ aialiū z faciem

Qrca hāc visionē ezechiel quātū Additio. ij. ptinet ad expositionē lre applicādo eā ad appōbem sionē imaginarie visiōis ꝓphe: postillatores eā exponit satis cōpetenter saltē ꝙ maiorē ptē. Et si forte in aliq̄b⁹ minus ꝙueniente illā exposuit: nō ē multū curādū eo ꝙ ex ꝫ ositio ꝓncipalis nō ꝓsistit in ꝺ: ꝫ in illo qđ ꝙ hāc imaginariā visionē intelligi dz qđ ē ꝓncipalius in hac visiōe. Circa qđ expō postil. vī nō solū venia ab auditoribus scōꝝ. ꝫ etiā a cōi opinione oīm hebreoꝝ expositoꝝ tā antiq̄ꝝ q̄ modernoꝝ. Est etiā valde inconsona lre: vt videbit. Dñs ꝓz ꝙ glo. cōem in q̄ expōes biero. grego. z q̄rūdā aliꝝ doct. innoiatoꝝ ponūt: q̄ cōiter ꝙ q̄tuor aialia: fatetos q̄tuor euāgelistas seu euāgelia q̄tuor: ꝓncipalia mysteria xpi fidelit narrātia intellexerūt. Nō aūt q̄tuor mūdanas mōnarchias put postil. vult intelligīr ꝙ ut plene ꝓz ꝑdictā glo. intuēti. Dr aūt ab hebreoꝝ expositōibus deuiet ꝓz. Nā antiq̄ssimi hebreoꝝ. s. thalmudici in q̄dā libro autentico apud eos q̄ dr baguiga expōsse determinat: q; intelligētia bui⁹ visiōis ezechiel dz esse secretissima: sic ꝙ nō licebat alicui eā scienti alios de ipsa docere nisi tm ynū: z hoc in magō secreto: nō exprimendo rotā intelligētiā: ꝫ tradēdo ꝓncipia ex q̄bus discret⁹ discipulus posset alia intelligere: z hoc ꝓp magnitudinē mysteriꝝ qđ etiā ꝑm eos in hac visiōe intelligīt ꝙut Ra. moy. q̄ fuit de maximis modnoꝝ large tractat in suo libro de directiōe ptegecia in ꝓbemio z in ꝓmis septē ca. eiusdē ptis. Et ibidē dicta sua z occultatiōes p̄dictoꝝ mysteriorꝝ modo p̄dicto ꝓfirmat ꝙ multas auctes antiq̄ꝝ. ꝫ idē tenet Ra. sa. z ra. chami. z ceteri expositores. s. q̄ intelligētia ptētoꝝ in visione ezech. sūt archana secretissima legi dīne q̄ nō ꝛz boi loq̄. Manifestū ē aūt ꝙ monarchie chaldeoꝝ z medoꝝ ⁊c nō ptinēt ad archana legis. Sūt. n. z fuerūt vulgant note Et daniel etiā q̄ de eis ꝓphauit dare in plūbus locis dīdit eas aperte z palā: sic ꝙ q̄libet pōt eas intelligere sic z alias planas ꝓphias. Esaias etiā ꝺ chaldeis z persis mānifeste ꝓphauit ca. xiij. z sic ꝓz ꝓpositū. s. q̄ hebreoꝝ expositores nō referūt intelligētiā bui⁹ visiōis ad mūdanas monarchias: ꝫ ad duumoꝝ archana seu mysteria: que cū sint archana ista apud hebreos q̄ tāta reqrebant occultationē ipsi nō declarāt. Vñ tū rōnabilr dcm q̄ ꝑm ꝓximitatē ꝓpt sci doct. tradūt in hac visiōe incarnatio xpi: z q̄dā alia ei⁹ mysteria intelligāt. Modi aūt incarnatio ꝓphe antiq̄ nō erat ꝓpalāda: tū q; valde rudis fuit: tū q; ꝓnus ad ydolatriā z ad ponendā corporeitatē in deo: z iō Deut. iiij. cap. eis dr. Custodite igīt sollicite aias vras: nō. n. vidistis aliquā similitudinē in die in q̄ locut⁹ est vob dñs: ne forte decepti faciatis vobis sculptā similitudinē. z iō occultatū fuit eis incarnationis mysteriū in hoc loco z in plūb⁹ alijs: ne forte si fuisset eis exposse ꝓpositū: laberēt in errorē circa dmitatē: estimantes q̄ ipse de⁹ ꝑm suā deitatē fieret corp⁹ nō valētes p. capemodū vnionis būane nature ad verbū put fides ponit catholica. s. q̄ vnio sit in psona nō in na. Vñ et hodie estimāt falsē: q̄ nos ꝓfitendo xpm vez deū esse z vez hoiem ꝓfiteamur vnitatē dine nāe z būane sic ꝙ nā dina z būana sint eadē nūero: q̄ tm estimatio est falsa. Nā ꝑm determiationē chalcedonen. ꝓcess. nestq̄ sublata ē nāz dīnia in xpo ꝓpter vnionē. Dr autez expō postillat. p̄dicta sit incōsona lre ꝓz ex multis ꝓmonā ꝺ visio totalr ꝓsiderata: erat repñtatiua diuine maiestatis. ꝓpha. ij. egredies in cāpū: vt ei dīs loq̄rē: vt dr. j. iij. c. dicit. Et ecce ibi gl̄ia dñi sicut gl̄ia quā vidi sup fluuiū chobar. In q̄ visione. s. scda exposita erat mētionē eodē ca. de p̄dictis aialib⁹ z in rot. Et q̄ ꝓz ꝙ hmōi aialia z rote ptinebant ad repñtationē diuine gl̄ie seu maiestat̄ de q̄ loquit: q̄ q̄dē visio in eodē ca. cōtenta: facta fuit ad ꝓfirmādā dīn vbū. s. ꝙ daret ꝓphe ꝓstantiā ꝓ suā assistētiā put postil. ibidē exponit. In tali aūt assistētia ꝓphe dat fortāte inbil vī facere signi ficatio monarchiaꝝ p̄dictaꝝ. Itē. j. x. ca. ista qtuor aialia vocant cherubin: dr ibi. n. Ipm ē aial qđ vidi sūter deū isrl iuxta fluuiū chobar: z intellexi q; cherubin sūt Manifeste aūt vī incōueniēs ꝙ monarchie ille mūdane ydolatrie noiarēt seu significarent ꝙ cherubin q̄ sē noīa angelorū btōꝝ sup q̄s dr dī sedere: iuxta illd ps. Qui sedes sup cherubin. z sic in alīs q̄plib⁹ locis sacre scripture. Itē recessus dīne assistētie ꝺ tēplo repūtatus fuit ꝓphe ꝙ recessū dīni sup illa cherubin existentq̄ vt hī plane in p̄dcō ca. x. ꝙ q̄ q̄dē cherubin qtuor aialia p̄dicta intelligūt: vt ibidē hī. Silr etiā regressus dīne assistētie ad tēplū designatur ꝙ gl̄iam dei ingredientē ꝙ viam orientalē: vt hī. j. xliij. De q̄ gl̄ia sic ingrediente ꝓphā dicit. Secūm ispem quā viderā. s. iuxta fluuiū chobar: vt ibidē exponit in lra: z sic ꝓz ꝙ erant ibi aialia

ꝛ rote ꝓdicte. Cōstat aūt ꝙ in hō exegressu nō ē aliq̄d ꝓtinens ad monarchias ꝓdcās. Itē ꝟm postil. ꝓ q̄tuor aialia idē significat qđ ꝑ q̄tuor rotas: sicut ꝑ vaccas ꝛ spicas pharaōis Gen. xlj. qđ nō vī posse stare. Haz vt ſra testat: inē aialia ꝛ rotas erat distinctio ꝟm rē. ꝛ ꝙuenietia in motu ꝛ quiete qđ ꝑ cū dī: Cūq; ambularēt aialia ambulabāt ꝓiter ꝛ rote iurta ea: ꝛ cū eleuarent aialia de ſra eleuabāt sil' ꝛ rote. Et. j. Cū eūtibus ibāt ꝛ cū stātib⁹ stabāt: ꝛ cū eleuatis a ſra ꝓt eleuabātur ꝛ rote seq̄ntes ea. ſ. aialia. Et sic appet manifesteq; aialia ꝛ rote significabāt diuersas res: q; q̄dā seq̄bāt alias mō ꝓdicto: qđ nō inuenit in somnijs pharaonis cui⁹ exēplū inducit: nec etiā monarchijs ꝟm eū ꝺ signi ficatis. Sūt etiā multa ꝓticularia in hac visiōe ꝓtēta q̄ ſctis euāgelist⁹ seu euāgelij ꝓdicatorib⁹ ꝙuie coaptāt nō aūt mō archijs ꝓdcis: put greg. ſbtili indagie de q̄ libet ptīcla tractat: vt cū dī de aialib⁹ q facies ꝛ pēnas ꝑ q̄tuor ptes bēbāt: iunctaq; erāt pēne eoꝝ alteri⁹ ad alteꝝ. ꝑ ꝺ docet intelligendū ꝙ oīs euāgelistaꝝ seu ꝓdicatoꝝ euāgelij ỽtus: ois sapia q̄ ceteri boies ꝓtēplatiōis sue volatu trāscēdūt vicissim sibi in pace atq; vnanimitate ꝙiūgūt. Pēna. n. alteri⁹ ab altero diuisa eēt si in ꝺ q vnus in sapia euolat ꝺze pacē cū altero recusaret. Silr qđ sequit: Non reuertebant cū incederent ꝙuie adaptat ꝟm eū ſctis aialib⁹ ꝓdcis q̄ sic a ꝛenis actib⁹ ad spūalia trāseūt: et ad ea q religiūt nullaten⁹ vlteri⁹ reflectant: ꝛ q̄ multa alia ꝺ aialib⁹ tradita nō vitent ꝙtē monarchijs mūdanis q̄ nūq; in pace fuerīt ꝛ a ꝛrio in ꝛriū reuertebāt. Monarchie. n. ꝓdicte reuerse fuerūt a ꝓsperitate in lapsum: vtz in eoꝝ gestis Silr qđ dī de rotis q bēbāt q̄tuor facies ꝛ aſpect⁹ eaꝝ q̄li rota in medio rote ꝙuie adaptat duobus testis q̄ rū nouū latuit in veteri: vtrūq; tn̄ q̄tuor facies bz cuz scriptura sacra ꝙtraq; testam ēta in q̄tuor ē distincta ptibus: put greg. ista ꝛ cetera in hac visiōe ꝓtēta notabilissime discutit adaptādo singla singlis circa ꝙpositū ꝓdictū. Et iō q plenā de hac visiōe vult ꝺze expositionē: ad ipsi⁹ omelias recurrat: q̄s si diligent scrutatus fuerit: hāc visionē nullo mō applicabit ad mōana ꝓdcā. Nec expō sua. ſ. greg. in ꝺ loco reputari ꝺz mystica ꝟ ſralis: cū ꝺ visio ēt ꝟm oēs expositores gabolica ē. Et nōndū ꝙ liber iste ſpāl'r in suo exordio de xp̄o deo ꝛ boie creature ꝓsidente tractat: ꝛ iō sup oia ab ipo ꝙ ꝙba visa: aſpectū bois ponit: quē q̄dē boiez. q. ſpēm electri vidit a lumbis ei⁹ ꝛ desup: ꝛ a lūbis ei⁹ vsq; ad deorsū. q. ſpēm ignis splendētis: q̄ ꝛ alia circa ꝺ dicta ad duplicē nām in xp̄o ꝙprie referūt: vt in omelijs ꝓdcis ꝛ in glo. plene tradit. Et q: ita erāt multū remota a ſsu seu cognitiōe ſsrl'itaꝝ q̄b⁹ ꝙpha mittebat: iō subdit in seq̄nti ca. Fili bois ego mitto te ad filios ſsrl' ad gentes apostatrices ꝛc. ꝛ. j. Si forte ꝛ ipsi audiāt: ꝛ si forte q̄escāt: qm̄ dom⁹ exasperās ē. q. d. ꝛz nō sint assueti assētire filib⁹ ꝙpheticis reuelatiōib⁹: ꝙpone tn̄ eis ꝛ scient q: ꝙpha fuit in medio eoꝝ. Et nō ꝙ incarnatio filij dei ꝛ passio ꝛ resurrectio ꝛc. de q̄b⁹ ꝺ agit erat potissima ꝓsolatio ipsis captiuis q̄b⁹ mitteba: si tn̄ audirēt: tradebat tn̄ enigmatice ꝛ obscure ꝙpt̄ eoꝝ imꝑfectionē ꝑ maiori ꝑte: diuina. n. mysteria ꝟm dyon. in ſcūdo celestis hierar. occultāda sūt indignis ꝛc.

¶ Replica.

In ꝓmo ca. ezech. postil. attēdēs visionē ꝙphe imaginariā ꝑ scōs doc. ꝛ glo. exponi ꝟm sensuz mysticū: ad q̄s remittit eos q̄ in his delectāt: ꝟ ipse q̄ndā ſralē significatiōz illius visiōis assigt. ſ. q̄ significet ꝓsidentia diuinā ꝑ sedētē sup firmamētū q̄ regit ꝛ vniuersam creaturā administrat: hāc q̄dē clarius: hāc vo obscuri⁹: rez aūt magis notabiliū clariorē facē administratiōz. Sz q: in tota ordinatiōe mōi inferioris q̄tuor ꝓncipales monarchie fuerūt clariores effect⁹ diuine administratiōis vl' gubernatiōis: iō sb pedib⁹ dei ꝓsidētis sub spē q̄tuor aialiū ꝺ descripto ꝛ significāt: ꝓut postil. sigillatim declarat. Huic exponi Burg. ſe valde audacit opōit. Primū ex eo q: dicit eū deuiare ab auctib⁹ scōꝝ: q̄ ꝑ q̄tuor aialia recipiūt q̄tuor euāgelistas ꝛc. Debinc dicit eū deuiare a cōi opiniōe hebreoꝝ tā antiq̄ꝝ q̄ modernoꝝ. Demū dicit expōem ei⁹ ſre esse incōsonā ex multis motiuis q̄ sigillatim ꝓtractabo ne fiat inuolutio. Oīno ad ꝓmū burg. valde ponderat ꝺ glo. ordinariaz: q̄ cōiter ponit allegoricos anagogycos ꝛ alios mysticos sensus raro āt tāgit ꝛ raptim sensū ꝑ ſralē sic ꝛ facit in ꝺ loco. Nō est igit̄ miꝝ ꝙ postil. q̄ sensū ſralē sp q̄rit hmōi mysticationē nō seq̄t. Et cū dicit burg. oēs doc. in glo. noiatos ꝛ q̄sdā innoiatos būc passū q̄tuor aialiū exponē. de q̄tuor euāgelistis falsū ē. vtz lata glo. intuenti Hā vn⁹ innoiat⁹ ꝑ longū ꝓcessū expōit de q̄tuor viribus aie. ſ. rōnali irascibili ꝙ concupiscibili ꝛ syndereſi ad modū aq̄le supemineti. Alius de q̄tuor elemēt⁹ ꝛ eoꝝ mixtione in boie ꝛ ꝙiunctiōe. Alius de q̄tuor affectiōib⁹ aie. ſ. spe gaudio timore ꝛ dolore: q̄ tpant q̄tuor ỽtutib⁹ cardinalib⁹. Alius de q̄tuor ordinibus vel acieb⁹ in heremo ad q̄tuor mūdi plagas ordinatis. Et btūs biero. in glo. noiatus dicit: ad qđ q̄dā ad q̄tuor aialia q̄tuor euangelia referūt: de virtutibus auiū: de volatu tpm: cōmixtiōe elemētoꝝ: ꝛ ordinibus castroꝝ: q̄ oia ꝓterita relinquūt ad anteriora festinātes: has oēs quadrigas. q. auriga deus regit. et incōpositis currētes ḡdibus suo parere cogit im ꝓio faciendaq; ꝓcepit: ꝛ vitāda vetat: ꝺ vt putāt dicta sunt ꝙpho in babylōia captiuato: q̄ si colla do ſbmiserit eius auxilio terrā recupabit amissā. Hec sparsim in glo. nec ex glo. hūi pōt quēq; vocto. ſcōꝝ se ad q̄tuor euāgelistas determinasse nisi be. grego. cuius expōnem nō esse ſralē ꝟ mystic̄ satis apparet ex dicto glose sup: aposite: q: vicz dcā in ꝺ ca. ꝟm illas positas q̄drigas sūt ꝙposita ꝙpho in babylōia capto ꝑ eoꝝ emūdatiōe: q̄ ꝑ euangelistaꝝ allegatōez modicū vel nihil valuissent: imo ꝙphia ista notabilis fuisset exposita verisioni. Dtz etiā q: btūs greg. homel. ix. sup ezechelē dicit: Initiū libri in ezechiele ꝙphām magnis obscuritatibus clausū: ꝛ q̄busdā mysterioꝝ nodis ligatū in homelijs octo deo largiēte discussim⁹: ita nūc planiora sūt q̄ sequūt. Ecce isdē be. greg. mysteria clausa nō ſraz dicit se discussisse in passu obscuro: ꝛ ꝓmittit in seq̄ntib⁹ ponē planiora: cuilibet tn̄ intuēti suas homelias appet manifeste q circa planā ſram. ſ. incasu ꝙphe in facie ei⁹ erectiōe collocutiōe ꝛc. mystica expōne ꝓcedit: oñs ē eū in alijs sē suz mysticū coluisse. Hā ex oīb⁹ homelijs illis sensū ſralē ꝟm sonū ỽboꝝ nihil absurditaꝝ bñ tē repire nō possum⁹ cū tn̄ ꝓstat libꝝ ezechiel' sicut ꝛ alioꝝ ꝙphaꝝ sensū ſralē bze. Sic igit̄ ꝑz q̄ expō postil. nō deuiat ab auctē scōꝝ. doctō. Sz q̄ ad scām qđ burg. ꝓtēdit q̄ postil. deuiat ab expositōe oim hebreoꝝ antiq̄ꝝ ꝛ modernoꝝ: ꝺ burg. vī fingere: q: hebrei q̄s burg. adducit nihil dicūt nisi q̄ ꝓncipiū bui⁹ ꝙphetie ē de sacratissimis archanis diuie legis q̄ nō ꝛz bōi loq̄. Silr etiā postil. idē dicat ꝺ: q̄ q: hic liber est de ꝓsidētia diuia respectu creaturaꝝ oim maxime rōnabiliū ꝛ subdit q̄ ꝟmū capl'm ꝓtinet ỽtualr sniam seq̄ntiū ꝙt effectus oēs in cā virtualr ꝓtinent. Hec putet burg. ꝙt arguit modicū esse toti⁹ sacre scripture secretū: de q̄ ꝺ ꝟm expōem postil. dī. Hā generalr ꝛ ỽtualiter oia secreta indudit diuia ꝓsidentia: q̄ cuncta rerū actus ꝛ opa occulto nobis iudicio: tn̄ totaliter administrant: ꝛ ſpāliter magnaꝝ rerū q̄ aliq̄d diuini nois bze vident: sicut sūt q̄tuor monarchie mūdi ꝑ administrationē diuie ꝓsidentie ad flagellū dei ꝺ pctā mūdi ſpāliť iudeoꝝ ordiate: vt fiat argumentū a maiori ex ista lra de istis mōarchijs exposita sic. Si videm⁹ illas potētissimas mōarchias mūdi diuie ditioni subiacere adeo q̄ sine ei⁹ nutu nihil possint: iō cuiusq̄ cūq; reg̃ regni ſpāl'r iudeoꝝ: imo cuiuscūq; creature: ac⁹ opa ꝛ passiones ex eiusdē ꝓsidēti volūtate ꝓcedūt: ꝛ ex hoc ad lraz ꝑ ꝓsolatiōe vl' coꝛreptione captiuoꝝ in babylōia arguere volebat: q̄ eoꝝ desolatio libatio ꝛ ptātis cuiuscūq; ꝙspitas ꝛ aduersitas ab illa ꝓsidētia dependet: put ꝑz etiā hmōi rōis resolutio ex glo. ſcōꝝ ſ allegata. Cōsonat igit̄ postil. dictis ſcōꝝ ꝛ etiā hebreoꝝ circa būc passū. Hebrei tn̄ allegati ꝑ burg. circa occulta hic descripta ad lraz nihil dicūt: sicut nec burg. q̄ inuitit expōni beati grego. q̄ pure mystica est vt supra ꝙbat. Hebrei etiā ꝓncipiū buius libri occultauerūt: sicut ꝓncipiū geñ. ꝛ canticoꝝ: ꝑ

ut dicit be.biero. z assumit in glo. p Burg. allegata: sic q nō liceret ea legere quēcūq; nisi sacerdotali ētate. s. xxx. annoꝝ ipleſſet: vt ad plenā sciam: silr z mysticos sensus plenū būane nature tps accedat: cūbus nō obstātibꝫ z genē. z canticoꝝ sensum lralem bēmus. Ez burg. nō dat rōez q̄re buiꝰ ptis sensum lralē bīe nō retram⁹. Et nō vī poti or sensus lralis q̄ ille quē postil. ponit. Mā ꝓpatis oibus modis ē. z ex glo. sctis z doct. adductis postil. ē vlior. nā dei pſidētia tanq̄ auriga regēs z ordinās z inordinatos motꝰ coercēs sigte q̄drige p q̄tuor aialia z rotas: vniuersalius respicit illas q̄tuor pncipales mūdi mōarchias q̄ cōpositiōz z mixtiōz q̄tuor elemētoꝝ: z dispōnē castroꝝ p q̄tuor plagas z alias quadrigas ē enūeratas. Et qđ obūcit burg. di. illas monarchias in scripturis forte clare descriptas: igit de eis tanq̄ archanis nō dz exponi ad lram visio q̄tuor aialiū z rotaꝝ ibi dico q̄ idē argumentū plus militat ꝯ sctōs doc. in glo. noiatos z nō noiatos: q̄ꝝ q̄drige assignate q̄dā sunt note ex naturali pbīa: vt q̄tuor elementoꝝ cōmixtio: q̄dā sunt note ex morali pbīa: vtpote q̄tuor passionū aie p q̄tuor virtutes moderatio: q̄daz ex hystoria manifesta exodi: vtputa ad q̄tuor plagas castro rū in beremo depositio. s. ad occidētē z occidētē ꝛc. vñ p eis z postil. dico q̄ mā q̄tuor aialiū z rotaꝝ nō ē de secretis ſ sub secretis. Secreta. n. ē dei pſidentia quā aplus vocat incōprehēsibilia iudicia dī. q̄ pſidētia dscribit sessio bis supra firmamētū vltra capita aialiū. Quatuor aūt aialia lōge sub ipsis secretis quēadmodū Esa. vj. dī visus dñs sup soliū excelsum: z ea q̄ sub ipso erāt replebāt tēplū. vt dñs sedēs ad secreta ptineat: ea aūt q̄ sb ipso erāt ad effectus a secretis ꝓdeūtes. Et vt verꝫ fatear pncipiū geneſ est de secretis archanis: q: de deo vt est generalr oim creatoꝛ: liber aūt cāticoꝝ de eisd ē archanis ē: q: de deo vt ē ecclesie spōsus z generalr amatoꝛ z ꝓpuatoꝛ: i b q̄z loco idē occ'cus describit: vt oia eminenter ptinēs: z vniuersi dispositoꝛ z bñ volentiū liberatoꝛ. Nūc aūt q: postillatoꝛ cum modestia loq̄ns de archanis diuinis dicit se balbutientē ad lram aūt loq̄ns de bis maximis monarchijs facultatē būanā ꝑm se nō excedētibus dictis archanis rite subiectis: p q̄tuor aialia describit q̄tuor regna mūdi pncipalia sp rcg iudeoꝝ molesta: innuēs cū ꝓba pro captiuato: q̄ ptās coercitiua diuine pſidētie illos monarchas: z p ꝑns q̄scūq; alios suos pſecutoꝛes cohiberet a iudeoꝝ pſecutiōe: vbi demeritū ꝓpli ipm pſidentē ad iracundiā nō puocaret. z intelligerēt q̄ nulla noceret aduersitas si nulla dñaret iniq̄tas. Et p tāto exponit b passus de q̄tuor mōarchijs ad captiuoꝝ ꝓsolatiōz: verius desperātiū correptionē. Ez ad archanū incarnatiōis postil. ꝓformis ē sanctē docto. z glose: q: dicit ꝓpē futurā incarnationē pſidentē in ꝓposito in spē būana apparuisse. Sicq; p z q̄ burgēn. nō vere dic postil. a scō aūcte z hebreoꝝ oim expōe deuiasse. Ez q̄ ad tercīū articlm burg. dicit expōez postil. lre incōsonā. Rō aūt sua pria nō valet: q: dicit q̄ b visio totaliter ꝓsiderata erat repntatiua diuine maiestatis. Fateoꝛ b vnacū postil. applicādo singula singulis: vt visa supra firmamentū directe repntaret z essent secretissima z altissima dei iudicia ꝑm aplm ad Ro. xj. ea aūt q̄ erāt sb firmamēto: puta aialia rote ꝛc. repntaret diuine pſidentie subiecta: z ad voluntatē pſidentis vel mota vel q̄escentia vt sine eius nutu nihil valent: sicq; intellecta z ꝓbete retractis vicibus ostensa ad ꝓfortationē ꝓbete fecerūt: cuz quibus sic dictis stat expō postil. ad lram: z qđ subsumit burg. q̄ monarchie ad ꝓbē ꝓfortationē nihil facere potuerūt: falsū ē: q: ꝑm pdicta illaꝝ subseruitus z limitatio ad sui motū z alia: valuerūt ad ꝓbē ꝓfortationē z ꝓpli cōsolationē. sciētis ex b illas sine dei pſidentē nutu nō posse mouē ad desperātiū correptiōz mō supradicto. Qđ scdo burg. obiicit de lre incōsonātia p eo: q: illa aialia a ꝓba vocanē cherubin qđ nomē illis ydolatrī ꝓuenire nō pōt: nō ꝓcludit. Mā ita pōt ydolatris ꝓuenire nomē cherubi sic nomē rps cuiꝰ dens apbendit dererā: vtz Esa. xlv. Dico igr q̄ noia digna talia indignis imponūt ydolatrī rone officij vt instrumentū diuine pſidētie z correctioni: sicut pōt dici sanctꝰ ex officio imo sctissimus ex ꝓsonalibꝫ vicijs indignus. Et malachias. ñ. dicit sacerdotem nō mō bonū ſ etiā malū angelū dñi. pz etiam dicta rnsio p doc. cōiter dictos terminos dignos indignis applicatos exponētes. Nec valet qđ burg. obiicit ꝯ postil. dicentē aialia z rotas ad idē ptinere: inducentēq; illud Gen. xlj. De spicis z bobus pharaonis. Cōtra qđ burg. dicē aialia z rotas ꝑm rē distingui z ꝓuenire soluz ꝑm motū z q̄tē q̄liter nō ē in casu pharaonis. Rndeo q̄ vtiq; ꝑm rē si lz dicere imaginarie visa fore res: distinguūt spice z boues: sicut aialia z rote: z sic ista ꝓueniūt in q̄ere z motu: sic z illa in vnius rei effectus significatione. nō em ē incōueniēs vnū plura: z plura vnuz significare. Nec ꝓcludit q̄ burg. dicat nō ꝓuenire monarchijs illum passuz. Cū ambularēt nō reuerterentur. imo dico ꝑm glo. ſ. adductam q̄ oia sub diuina pſidētia ꝓstituta sic mouent q̄ ꝑterita ptrāseūtes ad futura festināt. Nec ē in eoꝝ potestate sicut nec pſidētis: de ꝑterito facere nō ꝑteritū. vt ad ꝑterita reuertant. Nec valet dcm burg. expōnē bti Greg. nō dedere reputari mystica. Mā z ipe beatus Gre. put ſ. oñsum ē reputauit eā mystica. Nec valet ꝓbatio burg. q̄ ío nō sit mystica: q: lralis sensus ē parabolicus: q: multos passus cāticoꝝ bti Greg. exponit mystice silr z iob: vbi tn ꝓstat lralē sensū esse parabolicū Hec sufficiāt q̄ ad hoc ca. amatoribus postil. rectis ꝛc.

Hec visio silitudinis glie dñi. b Et vidi z cecidi i facie mea. z audiui vocē loq̄ntis: Et dixit ad me. Fili hoīs sta supra pedes tuos: z loq̄r tecū c Et ingressus ē in me spūs d postq̄ locutꝰ ē mihi: e z statuit me supra pedes meos: Et audiui loq̄ntē ad me z dicētē: Fili hoīs mitto ego te ad filios isrl f ad gētes apostatrices g q̄ recesserūt a me: h Pres eoꝝ ꝓuaricati sūt pactū meū vsq; ad die hāc: i z filij dure facie k z īdomabili corde sūt l ad q̄s ego mitto te: z dices ad eos: Hec dicit dñs deus. m si forte vel ipi audiāt: et si

Ca. ij.

de spicis z bobus pharaonis. Cōtra qđ burg. dicē aialia z rotas ꝑm rē distingui z ꝓuenire soluz ꝑm motū z q̄tē q̄liter nō ē in casu pharaonis. Rndeo q̄ vtiq; ꝑm rē si lz dicere imaginarie visa fore res: distinguūt spice z boues: sicut aialia z rote: z sic ista ꝓueniūt in q̄ere z motu: sic z illa in vnius rei effectus significatione. nō em ē incōueniēs vnū plura: z plura vnuz significare. Nec ꝓcludit q̄ burg. dicat nō ꝓuenire monarchijs illum passuz. Cū ambularēt nō reuerterentur. imo dico ꝑm glo. ſ. adductam q̄ oia sub diuina pſidētia ꝓstituta sic mouent q̄ ꝑterita ptrāseūtes ad futura festināt. Nec ē in eoꝝ potestate sicut nec pſidētis: de ꝑterito facere nō ꝑteritū. vt ad ꝑterita reuertant. Nec valet dcm burg. expōnē bti Greg. nō dedere reputari mystica. Mā z ipe beatus Gre. put ſ. oñsum ē reputauit eā mystica. Nec valet ꝓbatio burg. q̄ ío nō sit mystica: q: lralis sensus ē parabolicus: q: multos passus cāticoꝝ bti Greg. exponit mystice silr z iob: vbi tn ꝓstat lralē sensū esse parabolicū Hec sufficiāt q̄ ad hoc ca. amatoribus postil. rectis ꝛc.

Hec visio. Dic ꝓñr describit diuine p- Ca. ij. sidentie multiplex effectus: z p in punitiōe iudeoꝝ transmigtos decidētiū. scdo in destructione gentilū bonos crudelr molestātiuz ca. xxv. tercio in remūeratiōe iustoꝝ mala tpalia patienē tolerantiū ca. xl. Circa ꝑmū sciēdū q̄ sicut trāsmigrati cū ioachi volentes de b q̄ se tradiderāt ad pſiliū bieremie inē se murmurabāt: sic illi q̄ remāserāt in bierlm trāsmigratos deridebant. putantes vaticiniū bieremie de ciuitatis excidio nō impleri ꝓpē qđ ezechiel repletus ē spū ꝓbetie pnuncians excidiū ciuitatis ꝓpinquū: sicut z bieremias: ad repmendū istoꝝ murmuratiōz z illoꝝ derisionē. Ergo p ꝓbetandi officiū sibi iponit. secūdo officiū sibi iniunctū exerē. iiij. ca. Prima in duas: q: p imponit sibi officiū: scdo arguit eius silentiū sequēti ca. ibi. Cū aūt ptrāsissent. Prima in duas. q: p imponit sibi officiū ꝙbo: secūdo sig. ibi. Tu āt. Pria adhuc in duas: q: p ponit impositio officij. secūdo ꝓfortatio dñi. ibi. Tu ḡ. In ꝑma pte ꝑmittit q̄dā ꝓtinuatio ad pcedentē visionē cū dī. a Hec vi. silī. glie dñi. q. d. effigies hoīs sup thronū sapbyrinū sedentī nō erat ipe deus in nā ꝓpria: ſ q̄dam silitudo sue maiestatis representatiua. b Et ceci. in fa. meā. q: fragilitas būana in talibꝫ visionibꝫ suis defectū expit ꝑm q̄ dī Dañ. x. Dñe mi in visiōe tua dissolute sūt ꝓpages mee: z nihil in me remānsit virīū: ió subdit. c Et ingress. ē in me spūs. i. sub silētedi ꝙtus. d Postq̄ locutus ē mi. ille

q̄ sedebat in throno. e Et statuit me supra pe.me. .i.mihi ꝓtulit virtutē subsistēdi.cetera patēt vsq; ibi. f Ad gē.aposta.a fide. g Que recesserūt a me.p ydolatriā. b Pres eoꝝ ꝓuaricati sunt pactū meū tē.i.legē meā:qz cito post ingressum terre ꝓmissionis

dinauerūt ad ydolatriā: vtz i libris iudicū et regum.

i Et filij dura facie. i. irritātes irreuerētes z inuerecundi.

k Et indomabili corde sunt. sunt em̄ in malis obstinati.

l Ad quos ego mitto te. vt manifeste a ꝑareat q; mala eoꝝ nō ꝓueniūt ex defectu meo. ē mitto ꝓphas meos ad arguendum mala eoꝝ.

m Si forte vl ipsi audiāt tē.p istud forte nō intelligit aliqđ dubiū in deo respectu futuroꝝ cuz certissime oia p. cognoscat ē p̄ intelligit ꝓtibilitas liberi arbitrij ad bonū z malū.

n Qm̄ domus exasp.est.i.familia ꝓuocans ad iram dm̄m suū.

o Et scient qz ꝓphe.fue.in me. do.z sic excusati onē nō habebūt si a malis nō pe/niteant.

p Tu ḡ. Hic ponit ꝓfortatio dñi ꝫ malicia eoꝝ ꝗbus debebat loq̄:qz minus iacula feriūt q̄ ꝓtendent. dicit igit. p Tu ḡ fili hois ne ti.eos.i.facta eoꝝ aspa. q Neq; ꝓmones eoꝝ.i.detractiones z obꝓbria. r Qm̄ incredulī. erga dm̄m. s Et subuerso.iusticie erga ꝓximū.

t Et cū scorp.ba.verbis malis z factis pungētibus v Verba eoꝝ ne ti.tē. Repetitio est eiusdem siue ad maiorē assertionē. x Qm̄ irritatores sūt.s. ꝓphaꝝ z in hoc notat paucitatē ꝙuertendoꝝ. y Tu aūt. Hic ponit imponit ezechieli officiū ꝑ signū libri ostensi z incorporati:z diuidit in duas ptes:qz ꝑ ponit ē impositio:secdo ipsius ꝓphe ꝓfortatio ca.sequēti.ibi. Et dixit ad me. Prima adhuc in duas:qz ꝑ ponit libri oīs sio.secdo eius incompatio in ꝓncipio sequn.ca. Circa ꝓmū excitat intentio ꝓphe cū dī. y Tu aūt fili hois audi.sicut discipulus būilis z obediens. z Et noli exasperans.i.mihi rebellās:z ꝙ dñs ad irā me ꝓuocās a Et ecce ma.mis.ad me. sic em̄ videbat imaginaria visione. b In q̄ inuolutus erat liber.in hebre.hr. Inuolutus rotulus. in q̄ designat q; futura ꝓtingentia de ꝗbus erat ista ꝓphetia:hoibus sunt occulta. c Et expā.il.coꝝ me.z ꝑ ē intelligit q; dedit intellectū eius ꝓphie. c Qui erat scriptus intus z foris. videbat esse ille rotulus expānsus ex vtraq; ꝑte scriptus: in q̄ designat multitudo ibi ꝓtentoꝝ. d Et scripte erāt in eo lamentationes.trāsmigratoꝝ z in ꝓuitate existentium. e Et carmen.i.ꝓsolationes patienter tolerantiū.

f Et ve. iudeoꝝ in bello m̄ extium ꝓpter excidiū miserabile ciuitatis ꝓpīe quā:ista.n.tria ꝓtinēt in hoc libro: vt vtz ꝑ ꝓdicta.

In ca.ij.vbi dī. in postil. Qui erat scriptus intꝰ z foris

Additio.

In heb.hr. ām z retro qđ intelligitur de ꝓteritis z futuris. Si aūt dicatur intus z foris: intelligēdū est de sensu interiori.s.spūali z de exteriori.s. hystoriali tē.

Ca.plm.iij.

a Et dixit. Hoc nr descriptiō ostensi libri incorporatio: ꝑ quā intelligit mēs intellectō q̄ pascit verbo dei sicut corꝰ cibo mātis:m̄ q; dī Deut.viij. ihō in solo pane viuit hō ē in oī verbo qđ ꝓcedit ō ore dei:z ꝓz hoc ꝓtz sinia vsq; ibi. b Et co.illud. sic em̄ videbat imaginaria visione q̄ volumen comederet et intellexit q̄d significaret.

c Et fa.est in ore me. q̄si mel dulce.i q̄ designatur suauitas diuini eloquij in q̄ntum ꝓcedit a deo:licz aliq̄n hēat amaritudinē ānexā vel subsequntē rōe effectus inde sequntis: vicz qn̄ est de punitiōe illoꝝ ad qs afficit ille cui dī loquit:sic erat in ꝓposito. d Et dixit. Hic ponit describit ꝓphe ꝓfortatio vt ꝓstant ꝓcedat in officio sibi ꝓposito:qz sibi ꝓmittit assistētia dīni auxilij:z qz nō mittit ad ꝓpinquiores distantē multū:nec extranee lingue:z sic ꝓz sinia vsq; ibi. e Et si ad illos mitterer ipsi audirēt te. sic ꝓz de niniuitis q̄ egerūt ꝓnias ad ꝓdicationē Jone. f Dom⁹ aūt isrl' no.audire te.cū tu sis de eadē gēte. g Quia nolūt audire me.vn̄ z iudei ad ꝓdicationē xpi fuerūt ꝑ maiori ꝑte rebelles z increduli. h Attrita fronte.i.irrenerētes deo z ei⁹ nūcijs. i Et duro.cor. ꝓpe obstinationē in peccatis. k Ecce dedi fa.tuā tē.i.ex mea assistentia dabo tibi ꝓstantiā z fortitudinē ad denūciandū voluntatē meā qđ designat ꝑ fortitudinē adamātis z silicis.q.d.dabo tibi ꝓstantiā sustinendi oia aduersa in factis z verbis. Sciendū tn̄ q; vbi trāslatio nr̄a hz. l Et adamā. z silicē. dedi faciem tuā.in heb.hr. Et fermē fortiorem rupe dedi faciē tuā.z ꝑ fermē ꝑm eos intelligit hic sanguis cuiusdā ymis q̄ sine sonitu incidebant lapides in edificio tēpli salomonis:sicut dictū fuit ibidē.cetera patēt ex dictis vsq;

ibi. m Et assūpsit me spūs.i.raptus fui in spū ad pcipiendū qđ sbdīt u Et audiui post me vocē cōmotiōis magne. Et benedicta gl̄ia dñi ō loco suo: et vocē alaꝝ aialiū pcutiētiū alterā ad alterā: et vocē rotaꝝ sequētiū aialia et vocē cōmotiōis magne. o Spūs q̄z leuauit me et assumpsit me p et abū q amar r in indignatiōe spūs mei r Dan?.n.dñi erat mecū pfortans me. s Et veni ad trāsmigrationem r ad aceruū nouarū frugum: ad eos q̄ habitabāt iuxta flumen chobar: v et sedi vbi illi sedebant: x et mansi ibi septē dieb? merēs in medio eorū. y Cū aūt ptransissent septē dies: factū est verbū dñi ad me dicēs: Fili hominis: speculatorez dedi te domui isrl: et audies de ore meo verbū: et annūciabis eis ex me. Si dicente me ad impium morte morieris nō annunciaueris ei: neq̄ locut? fueris vt auertat a via sua impia et viuat: ipe impi? in iniq̄tate sua morietur: sanguinez aūt ei? de manu tua requiram. Si aūt tu annūciaueris impio: et ille nō fuerit puersus ab impietate sua et a via sua impia: ipe quidē in impietate sua morietur: tu aūt aiam tuā liberasti. Et si puers? iustus a iusticia sua fuerit: et fecerit iniq̄tatē: ponā offē diculū corā eo: ipse morietur: q: nō annūciasti ei: in pctō suo morietur: et nō erūt in memoria iusticie eius q̄s fecit sanguinē vo ei? de mānu tua requirā. Si aūt tu annūciaueris iusto vt nō peccet iustus: et ille nō peccauerit: viuens viuet q: annūciasti ei et tu aiam tuā liberasti: a Et facta est ibi sup me manus dñi: et dixit ad me: b Surge egredere in campū et ibi loq̄r tecū. c Et surgens egressus sum in cāpū et ecce ibi gl̄ia dñi stabat q̄si gl̄ia quā vidi iuxta fluuiū chobar et cecidi in faciē meā. f Et ingressus est in me spūs: et statuit me sup pedes meos: et locutus est mihi: et dixit ad me: g Ingredere et includere in medio domꝰ tue: h Et tu fili hoīs. ecce data sunt sup te vincla et ligabūt te in eis: et nō egredieris in medio eorꝫ k et līguā tuā adherere faciā palato tuo: et eris mut? nec q̄si vir obiurgans l q: dom? exasperans ē. m Cum aūt locutus fuero tibi: aperiam os tuū: n et dices ad eos: Hec dicit dñs. Qui aūt audit et q̄ audire nolet: audiat: q: domus exasperās est. o Et ecce manus missa ad me: et ecce in ea volumen libri: et expandit illud coram me: et erat scriptum in fronte et in tergo: et scripte erant in eo lamentationes et carmen et vę. p Et dixit ad me: Fili hominis: quod inuenis comede: comede volumen istud: et vade: loquere ad domum isrl. q Et aperui os meum: et cibauit me volumine illo. r Et dixit ad me: Fili hominis: ventrem tuum comedes: et viscera tua implebis volumine isto quod ego do tibi. Et comedi: et factum est in ore meo sicut mel dulce. s Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. t Non enim ad populum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. u Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. v Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. w Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. x Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. y Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. z Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. aa Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. bb Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. cc Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. dd Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. ee Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. ff Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. gg Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. hh Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. ii Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. jj Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. kk Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. ll Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. mm Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. nn Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. oo Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. pp Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. qq Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. rr Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. ss Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. tt Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. uu Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. vv Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. ww Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. xx Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl. yy Et dixit ad me: Vade: ingredere ad domum isrl: et loquere verba mea ad eos. zz Et ecce ad populum multum profundi eloquii et ignote linguę tu mitteris: sed ad domum isrl.

ꝺo ꝺbū ē impositū ezechieli ad dicendū ꝑſo in ꝑſona
dei. o ¶Qui audit ꝛc.i.q̄ vult audire audiat: ⁊ q̄ nō
vult dimittat. ⁊ ē mod⁹ loq̄ndi illius q̄ ḡuiē ⁊ moleſte
ꝓtat duriciā audiētiū: nō ſubdiē: q⁊ dom⁹ exaſpans ē
¶In ca.iij. vbi dī in poſtil. Et audiui poſt me vocē cō
motionis.

¶Additio.

Hec vox magne motionis vī ſignificare q̄ incarnatio dei q̄ ꝓbē fuerat in ꝓcedentibus reuelata: erat maxime virtutis ⁊ potentie vñ declarās q̄d ſonabat ꝑ illam vocē ſbdit. Fñdicta glia dñi de loco ſuo que verba ꝓbē ꝓdicto ꝓpoſito adaptā tur: q⁊ de būanitate verifica ꝑ incarnatōnē ꝓprie dī. Fñdicta glia dñi. ⁊ qđ ſequit. De loco ſuo.

cor̄ndet huic qđ dī michee. j. ca. de hac mā. Ecce dñs egredietē de loco ſuo: ⁊ deſcēdet ⁊ calcabit ſup excelſa terre. Et nota q̄ dixit ꝓpha: Et audiui poſt me vocez. nō em̄ dixit añ me nec cor̄ā me: vt innueret q̄ bñdicta glia dñi de q̄ loquebat̄ poſt cuz erat ventura: eo mō q̄ iobes dixit Job. j. c. Poſt me venit q̄ añ me factus ē.

¶Caplm. iiij.

Et tu fili bois. Poſtq̄z deſcripta eſt officij impoſitio hic ꝙ̄r ponit̄ impoſiti executio: ⁊ diuidit̄ in duas ꝑtes: q⁊ ꝑ ponit̄ ciuitat̄ ⁊ ꝓpli deſtructio: ſcdo deſtructionis rō. c. xv. Prima adhuc in duas: q⁊ ꝓmo denunciat̄ ciuitatis ⁊ ꝓpli exterminiū: ſecundo auferē remediū. ca. xiij. Prima adhuc in tres: q⁊ ꝑ dicta deſtructio ꝓdicit̄: ſecūdo multiplex abominatio in hierlm oñdit̄. c. viij. tercio ſcriptura ad ꝓpoſitū reuertit̄. c. ix. ꝓma adhuc diuidit̄ in q̄tuor: q⁊ ꝑ deſcribit̄ ipſius hieruſalē obſidio: ſcdo ꝓpli ſui vaſtatio. ca. v. tercio terre depopulatio. c. vj. quarto dicte vaſtatiōis acceleratio ca. vij. Preſens aūt caplm in duas partes diuidit̄: q⁊ ꝓmo deſcribit̄ obſeſſio ciuitatis: ſecūdo ex hoc ſequēs oppreſſio famis: ibi. Et tu ſume. Prima adhuc i duas q⁊ ꝓmo deſcribit̄ obſidionis modus: ſecūdo captiuitatis vel iniq̄tatis cām. ibi. Et tu vomies. Circa ꝓmū dī.

a ¶Et tu fili bois. iſte modus loquēdi frequent̄ fit ezechieli: cui⁹ rōem aſſignant doc. cōiter. ſ. ne ex eleuatiōe ꝓtemplationis obliuiſceret̄ humane fragilitatis.

b ¶Sume tibi laterē. ſ. crudū vt poſſint ibi ꝓtrahi figure. c ¶Et pones eū cor̄am te. vt videas ibi diligēter ⁊ attente. d ¶Et deſcribes in eo. i. in medio eius ciuitatē hierlm. e ¶Et ordinabis. id eſt deſcribes.

f ¶Aduer. eam obſi. in circuitu eius.

g ¶Et edifi. muni. i. ſcribes ſilitudinē turriū ligneārū ex q̄rū ſūmitate vident̄ abertra illa q̄ fiunt in ciuitate

b ¶Et cōportabis aggerē. i. deſcribes portatores terre ⁊ lignorum ad implendum foſſata.

i ¶Et dabis ꝓtra eam caſtra. i. deſcribes acies armatoz oppugnantes eam.

k ¶Et pones arietes. i. deſcribes: ſūt aūt arietes ligna oblonga in capite ferrata: cū q̄bus impellit̄ murus ad cadendū: ⁊ ſic vī q̄ ille later erat ſatis magnus vt poſſent in eo deſcribi oia iſta: tñ in prauis figuris pñt multa deſcribi in ſatis paruo ſpacio. l ¶Et tu ſu. tibi ſartagīnē ferreā ꝛc. ꝑ hoc deſignat̄ q̄ deus ad miſerandū

cit dñs dē⁹. ° ¶Qui audit audiat: ⁊ q̄ deſcit deſcat: q⁊ dom⁹ exaſpans ē. iiij.

a ¶Et tu fili bois b ſume tibi laterē: c ⁊ pones eū cor̄ā te: d ⁊ deſcribes i eo ciuitatē hierlm e ¶Et ordiab f aduſus eaz obſidionē: g ⁊ edificabis mūitiōes: h ⁊ cōportabis aggerē: i ⁊ dabis ꝑ eā caſtra k et pōes arietes i gyro. l ¶Et tu ſume tibi ſartaginē ferreaz ⁊ pōes eā i muꝝ ferreū inter te ⁊ inter ciuitatē: m ⁊ obfirmab faciē tuā ad eā ⁊ erit i obſidionē: ⁊ circūdabis eā.

n ¶Signū eſt dom⁹ iſrl. o ¶Et tu dormies ſup latꝰ tuū ſiniſtrū. p ⁊ pōes iniq̄tates dom⁹ iſrl ſup eoꝝ numero dieꝝ q̄s dormies ſup illud: ⁊ aſſumes iniq̄tates eoꝝ: q ¶Ego āt dedi tibi ānos iniq̄tat eoꝝ nūero dieꝝ trecētos ⁊ nonaḡinta dies: ⁊ portabis iniq̄tatē dom⁹ iſrl. r ¶Et cū cōpleueris h. dormies ſup latꝰ tuuz dextꝝ ſcdo: s ⁊ aſſumes iniq̄tatē dom⁹ iuda t q̄draginta dieb⁹. u ¶Die ꝑ anno die in q̄z

n ¶Signū eſt dom⁹ iſrl. o ¶Et tu dormies ſup latꝰ tuū ſiniſtrū. p ⁊ pōes iniq̄tates dom⁹ iſrl ſup eoꝝ numero dieꝝ q̄s dormies ſup illud: ⁊ aſſumes iniq̄tates eoꝝ: ¶Ego āt dedi tibi ānos iniq̄tat eoꝝ nūero dieꝝ trecētos ⁊ nonaḡinta dies: ⁊ portabis iniq̄tatē dom⁹ iſrl. r ¶Et cū cōpleueris h. dormies ſup latꝰ tuuz dextꝝ ſcdo: s ⁊ aſſumes iniq̄tatē dom⁹ iuda t q̄draginta dieb⁹. u ¶Die ꝑ anno die in q̄z

Hic ꝙ̄r ponit̄ captiuitatis tꝑs ꝑm latinos: ⁊ ꝑ q̄tū ad captiuitatē. r. tribuū q̄ vocant̄ h̄ domus iſrl: cū dī. Et tu dormies ſup latꝰ tuuz ſiniſtrū ꝑ qđ deſignatur regnū. r. tribuū qđ a principio receſſit a cultu dīno ſub hieroboā rege ꝑ q̄ fecit vitulos aureos. iij. Reg. xij.

p ¶Et po. iniq̄tā. dom⁹ iſrl ſup eo. ⁊ ꝑ iniquitates intelligūt̄ h̄ pene ꝓ iniq̄tatibus inflicte.

q ¶Numero dieꝝ q̄bus dor. ſup illud ſ. ſup latus ſiniſtꝝ ⁊ ſubdit̄ numerus dieꝝ. ccc. ⁊ xc. dierū ad deſignandū q⁊ tot annis dom⁹ iſrl erit in captiuitate ⁊ afflictione ꝓ iniq̄tatibus ſuis: tot em̄ anni vt dicūt doctores iſti fluxerūt a prima captiuitate regni decem tribuū: quā fecit theglatphalaſſar qui captiuauit duas tribus cū dimidia exiſtentes vltra iordanem ⁊ cū hoc aliquos de illis q̄ erant citra iordanē: vſq; annū aſſueri. xl. q̄ filios iſrl a periculo mortis liberauit aman ⁊ filiꝰ eius ſuſpenſis: vt dī in libro heſter: deductionē aūt huius numeri annoꝝ ꝓ tpa regū hic omitto ex cauſa que poſtea dicet̄. Poſtea ſubdit̄ tꝑs captiuitatis regni duarū tribuū quod dī hic domus iuda cum dicitur.

r ¶Et cū cōple. h: dor. ſup latus tuū dextrū. ꝑ qđ deſignat̄ regnū iuda: q⁊ firmius adheſit dño ſicut ꝑs dextra eſt fortior: ⁊ longe tardius receſſit a cultu diuino q̄z regnuz iſrl: vt ꝑz. iij. Reg. x. ij. paliꝑ. s ¶Et aſſumes iniq̄. dom. iuda .i. deſignabis captiuitatē ꝓ eius iniq̄tate inducendam.

t ¶Ccc. diebus. quoꝝ ſignificatio ſubditur cum dicit.

v ¶Diem ꝑ anno. i. quot diebus dormies ſup latus tuū dextrū. tot annis durabit captiuitas domus iuda: tot em̄ anni vt dicūt doct. ꝓdicti fluxerūt a tranſmigratione ioachi a qua incepit illa captiuitas vſq; ad ꝓmū annū cyri: qui dedit populo licentiā redeūdi: ⁊ dī hic bis diem ꝑ anno dedi tibi. ꝓpter captiuitatē duplicis regni. Deductionē dom. xl. annoꝝ iſtius ſcde captiuitat̄ ꝑ tpa regū omitto ſicut ⁊ ꝓcedentis. tū q⁊ vtraq; deductio diffuſe ponit̄ in glo. ezechielis ſup locū iſtū: ad quā q̄libet pōt recurrere: q⁊ inuenit̄ q̄ſi vbiq; tū q⁊ vtraq; deductio videt̄ in aliq̄bus diſcordare a dictis cōibus hebreoꝝ ⁊ latinoꝝ. ꝓma in hoc q̄ dicit captiuitatē regni iſrl terminatā tpe aſſueri cum tamen omnes hebrei ⁊ latini ꝑ maiorē ptē dicant q̄ illa captiuitas nō eſt adhuc ſoluta ſed ad horā fuerunt liberati a periculo mortis: nō a iugo ſeruitutis. ſimiliter ſecunda q̄ dicit q⁊ a tranſmigratione ioachim vſq; ad primū annū cyri fluxerūt tm̄. xl. anni. cū tñ ꝑm oēs hebreos: ⁊ ꝑm latinos ſaltē ꝑ maiorē ptē: ad minus fluxerūt. lxx. anni. vñ ⁊ biere. xxix. dī. Cū ceperint impleri in babylone lxx. anni. viſitabo ſup eos vbū bonū ꝛc. Secm̄ hebreos aūt hic deſcribit̄ tꝑs iniq̄tatis ſicut ſonat litera vtriuſq; domus. ſcz iſrael ⁊ iuda ꝓpter quam vtraq; meruit captiuari: ⁊ accipitur hic iniquitas notabilis que eſt ꝑ ydolatriam ⁊ que reſpicit cōmunem populum: ⁊ nō tm̄ ꝑſonam ſingularē: iniq̄tas aūt iſta in domo iſrl duravit anis cccxc. quorum. cc xlj. accipiuntur a primo anno hieroboam qui peccauit ⁊ peccare fecit iſrael in vitulis aureis: vt

frequēter repētiť.iij. Reg.7.iiij.vsq; ad.ix.annū Osee.q̄ cū pplo regni isrl'tunc captiuatus fuit p regē assyrioꝝ q̄ꝝ nūerus sic declarať.hieroboā eīn regnauit annis.xxij. vt bz.iij. Reg.xiiij.post cum nadab duobus annis.iij. Reg. xv.baasa.xxiij.bela.j.zamri modicū stetit:nō tps eius cō putať sub rege se quēti.s.amri:q̄ regnauit.xij.ānis:a chab.xxij. Hec bn̄ tur.iij. Regū.xvj. ochosias.j.iij. Re. xxij. Joram.xij.iiij Reg.j.hieu.xxviij annis.iiij. Reg.x. ioachaz.xvij. Joas.xvj.iiij. Re.xiij hieroboam.xlj.iiij Reg.xiiij.zacharias 7 sellum sex mē sibus tm̄:ideo tps eoꝝ cōputať cū se quēti.s. manaben q̄ regnauit.x. ānis

p anno dedi tibi [b] Et ad ob sidionē hierl'm puertes fa ciē tuā:[f] 7 brachiū tuū erit exertū:[y] 7 pphabis adūsus eā.[z] Ecce circūdedi te vicu lis [a] 7 nō te puertes a latere tuo in latus aliud donec cō pleas dies obsidionis tue. [b] Et tu sume tibi frumētū 7 hordeū 7 fabā 7 lētē 7 mili

iste manasses penituit: 7 postea fideliter regnauit: 7 ydolatriā abstulit: ppē q̄ totū tps suum nō ponit in peccato iude:[s] tm̄.xvj.anni primi.7.ij.q̄bus regnauit amon pessimus:cui successit iosias: de cuius tpe nihil ponit q̄ fuit sanctissimus:cui successerūt duo filij ei[9] valde mali ioa chim 7 sedechi as 7 q̄libet.xj.an nis regnauit:et isti anni sil'iūcti: faciūt. xl. de tpe vero ioachaz et iechonie nihil ponit:[l3] fuerint mali 7 ydolatre q̄ q̄libet eoꝝ re gnauit tm̄ trib[9] mensib[9]: 7 cōputanť in tpe alio rū. Videť mihi tm̄ q̄ vtriq; expo sitioni p̄dicte ad dendum sit q̄.

pbacei a duobus:pbacee.xx. Hec bn̄t.iiij. Reg.xv.cap̄. Osee.ix.q̄ nono anno captus in samaria cuꝝ populo suo ductus est in assyrios.iiij. Reg.xvij.7 isti anni simul iūcti faciūt numeꝝ supradictū. Anni vero.cxlix. q̄ deficiūt de totali numero.s.cccxc.accipiūť de tpe iudicū.s.a p̄mo an no abimelech vsq; ad vltimū annū beli.dicitur em̄ iudi cū.viij.q̄ Gedeon ex ornamentis aureis sibi datis de vi ctoria habita de madianitis fecit ephoth.i.vestē sacerdo talem:7 subdiť ibidem: Fornicatusq; est ois israel in eo. 7 sicut dictū fuit ibidē ista fornicatio nō fuit viuente ge deone:qz nō fecit ephoth ad cultū ydolatrie:[s] ad dei cul tum in domo ppria:sicut dictū fuit ibidē. Post mortē au tem eius ois isrl'fornicatus ē in illo ephoth vtendo eo in cultu ydoloꝝ baalim 7 astaroth:sicut ibidē subdiť: 7 hec fornicatio durauit vsq; ad tps Samuelis qui dixit pplo. j. Regū.vij. Preparate corda vestra dño: 7 seruite illi so li. Et subdiť. Abstulerūt ergo filij israel baalim 7 astaroth 7 seruierūt dño soli. Numerus autem annoꝝ sic accipiť Mortuo gedeone abimelech iudicauit pplm tribus an nis: Judicū.ix.post eū thola. xxiij.iayr.xxij. Judicum.x. 7 ibi subdiť q̄ pplus israel post mortē iayr afflictus fuit p filios ammon: 7 philistīm.xviij.annis qui nō possut cō putari in tpe iudicis sequentis.s.iepte:q̄ iudicauit tm̄.vj annis: 7 nō accipiūť hic.xviij.anni in quibus pplus fuit sine iudice:post q̄s iepte iudicauit sex annis:abessan.vij.abi alon.x.abdon.viij.7 hec bn̄tur iudicū.vij. Sanson.xx.iu dicū.xvj.beli.xl.j. Reg.iiij.cui successit samuel. Isti anni simul iuncti faciūt annos.cvij.7 sic habemus.viij.ānos superfluos q̄ sic rōnabiliter possunt rescindi:licz em̄ scri ptura dicat q̄ ois israel fornicatus fuit in ephoth facto a gedeone applicando illud ad cultū ydoloꝝ: tm̄ nō dicit q̄ hoc fuerit imediate post mortē gedeonis: sed forte flure rūt isti octo anni ante vel aliqua ps eoꝝ. Item aliq̄n dimi dius annus vel minor ps vnius iudicis p anno integro cōputať: vt q̄n instituiť in fine anni vel post mediū: 7 sic p̄m plures iudices p̄nt rescindi p̄m veritatē:isti octo an ni vel ps eoꝝ a numero posito in scriptura. nec tm̄ ppter hoc scriptura ptinet falsum:qz loquiť p̄m cōem modum loquēdi:sicut si rex francie coronareť in natiuitate dn̄i: diceret regnare illo anno.s.anno dn̄i tali in paschate se quenti incipiet annus secūdus sue coronatōis p̄m cōem modū loquēdi ppter mutationē numerationis p̄m ānos dn̄i. Numerus aūt annoꝝ inicietatis domus iuda incipit a tpe manasse regis iude q̄ horribiliter peccauit 7 pplum peccare fecit: ponendo ydola in tēplo dn̄i: vt babeť.iiij. Reg.xxj. ppter qd̄ sntia dn̄i de futura captiuitate ppli ascri bitur peccatis manasse.iiij. Reg.xxiij. vbi dicit. Verūtm̄ nō est auersus dn̄s ab ira furoris sui q̄ iratus est furor ei[9] p̄ iudeā ppter irritationes q̄bus puocauerat eū manasses Dixit itaq; dn̄s: Etiā iudam auferā a facie mea. Verūtm̄

um 7 viciā:7 mittes ea i vas vnū:[c] 7 facies tibi panes nu mero dierū q̄s dormies sup latus tuū. Frecentis 7 no naginta diebus comedes il lud. [d] Cibus aūt tuus q̄ vescer eris i pōdē [e] vigīti stateres i die [f] A tpe vsq; ad tps cōedes illō. [g] Et aquā in mēsura bi bes sextam ptē hin. [h] A tpe

ccccxxx.dies in q̄bus ezechiel iacuit sup latus sinistrū 7 dextrū fuerint signum tēpis obsidionis hierl'm:qz ut textu dicitur post p̄ceptum de dicta iacentia: Et conuer tes faciem tuā ad obsidionem hierl'm.q̄d sic potest de clarari:hierl'm fuit obsessa a chaldeis: anno sedechie. ix.decimo mense.x.die mensis.7 capta fuit anno.xj.se dechie mense.iiij.ix.die mensis:vt habetur biere.lij.7 sic a p̄ncipio obsidionis vsq; ad finem eius fluxit an nus integer 7 q̄nq; menses:7.xxviij.dies.ezechiel aūt dominuit sup latus suū sinistrum.cccxc.diebus:7 super dextrum.xl.diebus:qui simul iuncti faciūt. ccccxxx.di es quoꝝ.cccl.xv.faciūt vnum annū integrum:7 remanent.lxv.dies qui faciunt duos menses 7 sex dies: et sic tps obsidionis hierl'm vsq; ad eius captionem nō excedit tempus dominationis ppbete sup vtrūq; latus: nisi in tribus mensibus 7.xxx.diebus. Et rōnabiliter potest dici q̄ tanto tpe fuit interrupta obsidio:qz chal dei audientes q̄ egyptij veniebant in auxiliū iudeoꝝ reliquerūt obsidionē vt obuiarent eis quibus fugatis ad obsidionē redierunt: vt habeť biere.xxxvij.7 in tali recessu ab obsidiōe 7 reditu tanti exercitus bene fluxerunt tres menses 7.xxij.dies:7 sic habeť ppositus.s. q̄ tps obsidionis hierl'm 7 tempus dominationis ppbe fuerunt equalia. Consequenter redit scriptura ad de scribendum obsidionem hieru salem cū dn̄.

v [a] Et ad obsidionē hierl'm puer.fa.tuā.q̄si vultu ira to respiciendo hierl'm:7 p̄ dn̄ notando iram dei p̄ ipsaꝝ p. [b] Et bra.tuū erit exertum.i. extentum ad designan dum cōminationem vindicte dei sup eam.

y [a] Et ppbabis aduer.eā.pnūciādo ei[9] subuersionē.

z [a] Ecce circū.te vinculis.modo supradicto.

a [a] Et nō te puer.dc.donec cōpleas di.obsi.tue.i.redu sionis in domo tua:q̄ nūerus ē.est positus.s.cccxc.7 iterum.xl. b [a] Et tu sume. Hic consequenter describitur oppressio famis secutura ex longa obsidione hie rusalē:sicut habetur.iiij. Regū.vlti.7 describiť hic per quandam pabolam q̄ dom̄o poniť.secūdo exponiť.ibi Et dixit. Circa p̄mū dr. b [a] Et tu sume tibi frumen tū dc.talibus em̄ solent muniri ciuitates p̄ obsidionē c [a] Et facies tibi panes numero dierū.s.cccxc.panes. d [a] Cibus dc.erit in pondere.sicut fit in tempe obsidi onis quando victualia incipiunt deficere.

c [a] Viginti stateres ūi die.stater vo idē est qd̄ dimidia vncia vt dicit Isidorus.xvj.ethymologiaꝝ.

f [a] A tempe vsq; ad tempus.id est a p̄ncipio.cccxc. dierum vsq; ad finem qualibet die vnum panem.

g [a] Et aquam in mensura bibes sextam partem hin. id est sextarij.

h [a] A tpe vsq; ad tps bibes illud.s.qualibet die sextaꝝ ptem vnius sextarij. Quantitas huius sextarij 7 dece

vnciaꝝ panis ꝓdicti nō est nobis certa: qz mensure z ponderꝰ multū variantꝰ ſm tpa z ꝓuincias diuersas imo etiā in eadē ꝓuincia z in locis ꝓpinq̄s sicut sextarius vini minor est satis ꝓsius q̄ in villa sancti dyonisij: tū ex circūstantia lre satis ꝑz q̄ nō erat tāta q̄ sufficeret ad cibuꝝ z potū ꝓuientē ipsius ezechielis magis erat ad tpandū famē et sitim ei⁹ talis ei portio datur qñ victualia incipiunt deficere in obsidionibus.

v Et sterco. qđ egre. de bo. opies illud. in heb. bi. Coques illū. dictio. n. hebraica q̄ h ponit ecꝛ uoca ē ad opire z coq̄re. hebrei tñ videnꝰ h melius dicere: qz in aliq̄bus terris ubi est defect⁹ ligrū colligunt stercora boū deſiccata in cāpis z inde fit ignis z idem possz fieri de sterc⁹ hūanis ſ cēt nimis abois bile: sic igit ad designandū q̄d iudei cōederent cibū abominabilem in terris alienis vbi ducerētur captiui: ꝓcepit deus ꝓphe q faceret ignez de stercoribus bom deſiccatis z in camino calefacto illo igne coq̄ret panē suū. ſ qz ꝓpha hoc horruit: dixit.

t Aa a dñe deus. z dicūt expositores aliq̄ q̄ hic triplicat a ad denotandū horroꝛ triplicē. ſ. vilitatis materie transgressiōis legis diuine z captiuitatꝭ significatc: ſ hoc ꝓcedit ex ignorātia hebrei ſmonis in q̄ est h vna tm̄ dictio z sonat aha: z est interiectio admirantꝭ seu ꝙquerētis sicut dictū fuit. j. ca. hieremie.

y Et morticinū z laceratū a bestijs nō comedi. q. d. adhuc esset mihi ſgius vesci pane sic abominabili.

z Ecce dedi tibi ꝛc. in hoc tpauit ꝓceptum.

a Et facies panē tuū in eo. i. coques modo ꝓdicto.

b Et dixit. Hic ponit ꝓdicte pabole expositio seu applicatio exꝑmendo famē in hierlm futurā cū dī.

c Ecce ego ꝓterā ba. pa. i. sustentamētū cuiuscūq̄ cibi q̄ noie panis intelligit in scriptura. d Et co. pa. in pondere. i. nō ad saturitatē: ſ famē aliquātulū tēperandā. e In solicitudine. ꝓpt diminutionē victualiū: z mualionē obsidentiū. f Et deficientibus pane z aqua. i. finaliter deficiet ois cibus z potus.

g Corruat vnusq̄sq̄ ad fratrē suū. nō potens se sustinere ꝓ debilitate z timore. h Et ꝓtabescat. i. deficiat i In iniq̄. suis. i. ꝓpter iniquitates q̄s operati sunt cōtra deum z primū ꝛc. Caplin. v.

a Et tu fili hois. Hic ꝙñr describit ꝓphā hierlm destructio: z primo ad hoc parabola ponit. secūdo exponit. ibi. Hec dicit dñs. Parabola autē ista nō solum est verbi ſ facti: ideo dī ꝓphete.

b Sume tibi gla. acutū. in heb. hi. rasoriū. c Et duces. i. duci facies. d Per caput tuū z barbā. nō. n. pot set h facere ꝓpha manu ꝓpria: ſ fecit hoc ꝓ rasorē: z idez intelligendū est de dictis. c. ꝓcedenti. vt de coctiōe panis z hmōi: qz ꝓpha iacens super latus suū sinistr̄ imobiliter nō poterat h facere manu ꝓpria.

e Et assu. tibi stateram ponderis. i. aptā ad ponderādū.

f Et diuides eos s. pilos capitis tui z barbe in tres partes equales: z qz h nō poterat beneficī nūerādo ꝓcipitur fieri pōderādo

g Tercią ptē igni cōbures i me. ciui. s. hierlm descripte in latē: ad designādū q̄ tercia ps ꝓpli hierosolymitani moreret fame z peste obsidionis tpe: z h pena vocat ꝙbustio ignis. In scriptura. n. sacra frequēter noie ignis intelligitur alia pena.

h Et assu. terciaz ptem z ꝙcides gladio in circuitu ei⁹. ad designādum q̄ magna ps ꝓpli hierosolymitani occideret a chaldeis extra muros: qz aliqñ eribāt ad irruendū sup obsidionē z ibi occidebāt saltē multi nō potētes se retrahere intra ciuitatē: aliq̄ etiā occłte fugiētes de ciuitate capiebāt a chaldeis occidebantur. g Tercią vo aliā disperges in ventum. boc in parte dicitur ꝓ fugitiuis in egyptū post captionē ciuitatis: vt habetur hiere. xlij. h Et gla. nuda. post eos. qz nabuch. postea intrauit egyptū: z illos ꝓtim occidit ꝓtim captiuauit sicut eis ꝓdixerat hieremias.

i Et assumes inde. i. de ista tercia parte. k Paruuz nu. z liga. eos ꝛc. ad signandū illos q̄ postea ducti sunt in babyloné captiui z in vita ꝓseruati. l Et ex eis rur. tol. z pij. eos in me. ignis. ad designandum acbab z sedechiā q̄s in igne frixit rex babylonis: vt hī hiere. xxix.

m Et ex eo. boc est ex illo igne seu combustione.

n Egre. ignis in oēm vo. isrl. i. increpatio pene seu maledictionis. Ex punitione enī illoꝝ duoꝝ assumptus ē modus cōmunis loquendi in populo israel: vt cū vnus malediceret alteri dicebat: sic tibi ꝓtingat sicut ꝓtigit acbab z sedechie: sicut dicit hiere. xxix. sic exponit literaz istam ſha. sa. Expositores aūt latini exponūt de pena reuertentiū de babylone: q̄ muros ciuitatꝭ repauerūt in angustia magna: vt habet liber neemie: z de malicia quorūdaz q̄ tpe machabeoꝝ ꝓcauerūt gentiles ꝑ iudeā: vt hī. j. z ij. Machabeoꝝ. ſ ꝓma expō planior z magis ꝓsuma lre vi.

o Hec dicit. Hic ꝓñter ponit expositio pabole: primo tū ratio dicte destructionis assignatur. secūdo pabola ad ꝓpositū applicatur. ibi. Tercią ptem. Circa ꝓmū dī.

p Ista est hier. i. ciuitas quā in latere descripsisti hierlz signat. q In medio gentiū po. eā. qz sita ē in q̄rto climate terre habitabilis septē climatibus distincte. r Et

ꝯtē.iu.mea vt plus esset impia q̄ gētes duplici rōne.s.qꝛ gētes leges sibi traditas a suis maiorib⁹ ꝟuauerūt: iudei ꝟo legē a deo sibi datā reliq̄rūt: vñ hiere.ij.dī: Si mutauit gens deū suū.i.nō mutauit: ⁊ subdit̄. Populus autez meus mutauit gl̄iam suā.i.deū suū in ydolū. Itē ꝓpt̄ multitudinē bñficiorū a deo receptoꝝ in leg̃ datione ⁊ mā ne celestis nutritione ⁊ sil̄ibus q̄ nō fecerat deus aliis gētibus ꝟm q̄ dī ps. cxlvij. Nō fecit taliter oī nationi ꝛc. Ingratitudo vero aggr̄uat alia peccata: ideo sequit̄.

s ¶ Quia supastis gētes.s.in malicia.

t ¶ Et iuxta iudicia gentium ꝛc.i. minus iuste q̄ ipse vixistis.

v ¶ Faciā in med̄. tui iudicia.i.vindictas iusticie mee.

x ¶ Et faciā in te q̄ nō feci.s.tp̄ibus p̄teritis.

y ¶ Et q̄bus sil̄ia vltra nō fa. Istud vltra nō signat perpetuitatē a pte p⁹. sicut ⁊ illud Esa.ij Et nō exercebunt̄ ad p̄liū: sicut plenius fuit ibi dictū: s̄ importat tp̄s longū.s. q̄usq̄ iterent̄ tales abominationes vl̄ maiores: qd̄ impleuerunt iudei in occisiōe xp̄i: ꝓpt̄ qd̄ incurrerūt tanta mala vel maiora p romanos: quanta icurrerāt p chaldos: iō subdit̄.

z ¶ Comedent pa. su.ꝛc. h̄ em̄ in vtraq̄ obsidiōe.s.chaldeoꝝ ⁊ romanoꝝ fuit impletū.

a ¶ Idcirco vi.ego di.do.i.sicut veꝝ ē q̄ ego sum vita per essentiā ita veꝝ est q̄ iferā dictā penā

b ¶ Pro eo q̄ sanctū meū.i. tēplum meo noi ꝯsecratū.

c ¶ Violasti ꝛc.scz ponēdo ibi ydola: vt hī.j. Regū.xxj.

in circuitu ei⁹ s̄t: Iudicia eī ꝓiecerūt:[r] ⁊ in p̄ceptis meis nō ambulauer̄t. Idcirco h̄ dic̄ dñs de⁹[s] Quia supastis gētes q̄ in circuitu vr̄o sunt ⁊ in p̄ceptis meis nō ambulastis: ⁊ iudicia mea nō fecistis:[t] ⁊ iux̄ iudicia gentiū q̄ in circuitu vr̄o sūt nō estis opati: iō h̄ dicit dñs deus: Ecce ego ad te: ⁊ ipse ego [v]faciā in medio tui iudicia ī oculis gentiū:[x] ⁊ faciā in te qd̄ nō feci:[y] ⁊ q̄bus sil̄ia vltra nō faciā: ꝓpter om̄s abominatiōes tuas: Ideo p̄res comedēt filios suos in medio tui: ⁊ filij[z] comedent p̄res suos. Et faciā in te iudicia: ⁊ ventilabo vniuersas reliq̄as tuas ī oēm ventū[a] Idcirco viuo ego dic̄ dñs deus nisi[b] ꝓ eo q̄ sanctū meum[c] violasti ī oībꝫ effusionibꝫ tuis ⁊ in cunctis abominationibus tuis:[b] ego q̄ꝫ ꝯfringam [e]⁊ nō ꝑcet ocl̄s meus[f] ⁊ non miserebor:[g] Tercia ꝑs tui peste morieṫ ⁊ fame ꝯsumetur ī medio tui: ⁊ tercia ꝑs tui ī gladio cadet ī circuitu tuo. Terciā v̄o ꝑtez tuā in oēm ventū dispgā: ⁊ gladiū euaginabo p⁹ eos:[d] ⁊ cōplebo furorez meū: ⁊ req̄escere faciā indig̃tionē meā in eis [i]⁊ ꝯsolabor.[k] Et sciēt[l] quia ego dñs locutus suz in zelo meo: cū impleuero oēm īdignationem meā in eis[m] Et dabo te in desertū[n] ⁊ in obprobriū gentibꝫ q̄ in circuitu tuo s̄t: in ꝯspectu oīs p̄tereuntis. Et eris obprobriū [o]⁊ blasphemia exemplum ⁊ stupor in gētibꝫ q̄ ī circuitu tuo s̄t cū fecero ī te iudicia ī furore ⁊ ī indig̃tiōe ⁊ ī increpatiōibꝫ ire q̄ ego dñs locutus sum[p] q̄n misero sagittas famis pessimas que erunt mortifere: ⁊ q̄s mittā vt dispdā vos. ⁊ famē cōgregabo s̄r vos:[q] ꝯterā ī vob̄ baculū panis: ⁊ īmittā in vos famē [r]⁊ bestias pessimas vsq̄z ad int̄nitionē.[s] Et pestilētia [t]⁊ sanguis [v]transibunt ꝑ te ⁊ gladium inducā super te. [x]Ego dñs locutus sum.

¶ Capl̄m.vj

Et factus ē ꝟmo dñi ad me dicēs:[b] Fili homis: pone faciē tuā ad montes isrl̄ ⁊ ꝓphabis ad eos et dices: Montes isrl̄ audite v̄bꝫ dñi dei:[c] Hec dicit dñs de⁹ mōtibꝫ ⁊ collibꝫ rupibꝫ ⁊ vallibꝫ. Ecce ego īducā s̄r vos gladiū[d] ⁊ dispdā excelsa vr̄a: ⁊ demoliar aras vestras ⁊ cōfringent̄ simulacra vr̄a:[e] ⁊ deijciam interfectos vr̄os añ ydola vr̄a. Et dabo cadauera filioꝝ isrl̄ ante faciem simulacrorum vestrorum: ⁊ dispergaz ossa vestra circum aras vestras in omnibus habitationibꝫ vestris. Urbes deserte erūt ⁊ excelsa demoliētur ⁊ dissipabuntur: ⁊ interibūt are

ribus viroꝝ liquescit. k ¶ Et sciēt.ꝑ expientiā pene a me illate. l ¶ Quia ego dñs.poteus vidictaz facere. m ¶ Et da.te in desertū. q̄ p̄us eras magnifice hitata ⁊ loquit̄ de hierl̄m destruenda. n ¶ Et in obprobriū q̄ añ fueras sūme honorata. o ¶ Et blasphe.exēplū ꝛc.ex h̄.n.q̄ videbat̄ tanta destructio dicebat̄ q̄ hoc cōtigerat ꝓpter horribilia mala que fuerāt in ea. p ¶ Qñ mi.sag.fa.pessimas.dicit.n.vegetius lib̄.de re militari: q̄ in ciuitatibus obsessis: ⁊ aliq̄n in castris acrius pugnat fames q̄ gladius.

q ¶ Et ꝯte.in vo. ba.panis.i.om̄e sustētam̄tū cibi.

r ¶ Et besti.pessimas ꝟpentes et aialia venenosa ad vos intoxicādū ⁊ interficiendū flatu ⁊ morsu

s ¶ Et pestilentia.i. aer corruptus.

t ¶ Et sanguis.i. gladius effūdēs sanguinem.

v ¶ Transibūt ꝑ te.⁊ subdit̄.

x ¶ Ego dñs locu.sū.cuius verbum nō pōt esse falsum: ⁊ sic pena dicta infallibiliter veniet.

¶ Capl̄m.vj.

Et fac.ē. Postq̄ descp̄ta est hierl̄m obsidio: ⁊ ꝓpl̄i ei⁹ destructio.hic ꝯñr describit̄ totius iudee vastatio: ⁊ diuidit̄ in duas ꝑtes: qꝛ p̄ describit̄ hec vastatio secūdo vastationis acceleratio. ca.se. Dñs autē ca.in tres ꝑtes diuidit̄: qꝛ p̄mo describit̄ iudee generalis vastatio: scd̄o aliq̄ꝝ spālis reꝟuatio.ibi. Et relinquā.tercio ceteroꝝ finalis destructio.ibi. Hec dicit. Circa p̄mū dī. b ¶ Fili ho.po.fa.tu.i.respice terram isrl̄ vultu irato ad designandū iram dei ꝯtra ip̄am Hec di.do.de⁹ mō.⁊ col.ꝛc.q.d.nullus locus remanebit indiscussus ab aduersarijs discurrētibus vbiq̄z ad interficiendū hoies latitantes: ⁊ rapiendum sibi bona abscōdita ⁊ comburendū edificia. d ¶ Et disper.excel.vestra.vbi colebant̄ ydola. e ¶ Et deijciā interfe

d ¶ Ego q̄z ꝯfringā.i.te destruā: sicut lagena in ꝑtes minimas ꝯfracta. e ¶ Et nō ꝑ.ocu.me⁹.in exteriori effectū f ¶ Et nō misere.affectu interiori. g ¶ Tercia ꝑs.h̄ ꝯñr ꝑabola s̄.posita ad ꝓpositū applicat̄ ⁊ ex p̄dictis exponendo lr̄am ꝑabole pz lr̄a vsq̄z ibi. h ¶ Et ꝯpleb.fu.me.ꝛc. loq̄t̄ de seip̄o ad modū hoīs irati: cui⁹ ira q̄escit inflicta vindicta. i ¶ Et ꝯsola.passiōes.n.irascibiles terminant̄ in passiōes ꝯcupiscibiles: vindicās.n.malū sibi illatū valde delectat̄.ij.rheto.⁊.iiij.ethi.dī. Ira dulcior melle ī pecto-

ctos vios ꝛc. qz corpa interfectoꝝ vbiq; dimittent in sepultra. cetera patent in lra vsq; ibi. f Et scietz qz ego sum dn̄s. p experientiā vindicte mee. g Et relig. Hic ꝓphr describit aliq; spālis reseruatio: q ad hoc fuit reseruati in vita z ducti inter gentiles vt q; puiam ad deū q̄uertent et a deo in piculis liberarent: z ex tali liberatiōe mirabili multi gentiles cōuerterēt ad fidē vni? veri dei: sicut in libro hester legit esse factū liberato populo a psecutione aman: z dan. iij. vbi hi q liberatis tribus pueris de camino ignis rex p̄cepit p totū regnū suum reuerenter deū celi z hoc est nō dicere. g Et reli. i vo. eos qui fugerint gladiū. s. chaldeoꝝ ad vitā reseruati. h Et recordabi. mei libe. vn. vez in exēplis posit. i Quia ꝓtriui cor eoꝝ. vexatione dante eis intellectū. k Fornicans. p ydolatriā. l Et recedens a me. latriam negligendo: ex hoc vi q nō bene dicant q exponunt passū istū de apostolis z alijs credentibus ex iudeis: qz non fuit in eis penitētia de ydolatrie peccatis q̄ hic tanguntur: qz illo tpe z añ p lōgū tps cessauerat ydolatria in iudeis. m Et scient qz ego dn̄s nō fru. loc. sum vt faceā eis malū h. s. pene: dicit enī pbs v. etbicoꝝ: q pene sunt quedam medicine ad peccati correctionē z iō sicut medicina dī esse frustra qn̄ nō inducit sanitatez: sic pena inflicta dicit esse frustra qn̄ ad eam nō sequit correctio: sicut dī biere. ij. Frustra p̄cussi filios vros: disciplinā nō receperūt. ß si inde sequit correctio: sicut in ꝓposito: tūc nō est frustrata fine suo. n Hec dicit. Hic ꝓphr denunciat ceteroꝝ finalis destructio ꝓpē obstinationē eoꝝ in malo cū dī ꝓphe. o Percute ma. tuā. p. cutiēdo manus adinuicē ad modū volentis irati. p Et allide pedem tuū. impingēdo ad lapidē ad modū hois turbati: q nō aduertit vbi pedē suuz ponit. q Et dic heu ad oēs abominatiōes. i. ydolatrias ꝓpter penā sequentē q subdit. r Quia gladio fame ꝛc. sicut declaratū est ca. p̄cedē. s Qui longe est. s. ab aduersarijs. t Deste morietz. i. corruptiōe aeris z mortalitate. v Qui aūt ꝓpe. s. aduersarijs. x Gladio corruet. aduersarioꝝ. y Et q̄ relictus fuerit z obsessus. p̄sidens in fortitudine murorū: fame morietz.

vestre z ꝓfringent: et cessabūt ydola vra: z ꝓterent de lubra vra: z delebūt opa vestra: z cadet interfectus i medio vr̄i: f z scietis qz ego sum dn̄s: g z reliquā in vob eos q̄ fugerit gladiū in gētib: cū dispsero vos in trib b z recordabūt mei liberati vr̄i i gētib ad q̄s captiui ducti sūt qz ꝓtriui cor eoꝝ k fornicās l z recedēs a me: z oculos eoꝝ fornicantes p m ydola sua: z displicebūt sibimet sup malis q̄ fecerāt i vniuersis abominatiōib illis: n z scient qz ego dn̄s: nō frustra locutus sū vt facerē eis malū h o Hec dic dn̄s de p Percute manū tuā z allide pedē tuum: q z dic heu ad oēs abominatiōes malox dom r israel: qz gladio fame z peste ruituri sūt. s Qui lōge e: t peste morietz: v q autē ꝓpe x gladio corruet: y z q relictus fuerit z obsessus fame morietz. z Et ꝓplebo indignationē meaz i eis: 3 z scietz qz ego dn̄s: a cū fuerint interfecti vr̄i i medio ydoloꝝ vroꝝ: i circuitu aruꝝ vriaꝝ: in oī colle excelso z i cūctis montibus montiū: z subtus oē lignū nemorosū b z subtus vniūsam quercū frondosaz: locū c vbi accēderūt thura redolētia vniuersis ydolis suis. d Et extēdā manū meā sup eos: e z faciā trā eoꝝ desolatā g z destitutā b a deserto deblatha i in oīb habitatiōib earū: k z scient qz ego dn̄s. ℣ⁱ.

Et factus ē sermo dn̄i ad me dicēs: Et tu fili hois Hec dic dn̄s deus terre israel: b Finis venit: venit finis c super q̄tuor plagas terre. Nūc finis sup te: z immittā furorē meū in te. d Et iudicabo te iuxta vias tuas. Et ponam sup te oēs abominationes tuas. e Et nō ꝓcet oculus me g sup te f z nō miserebor: h vias tuas ponā sup te: z abominatōes tue i medio tui erūt: z scietz qz ego dn̄s. Hec dic dn̄s de b Afflictio vna afflictio ecce venit. i Finis venit: venit finis. Euigilauit aduersuz te: ecce venit. Egressa ē contritio. j Florzuit virga m germinauit superbia n iniq̄tas surre

Ezechielis

dio fame ꝛc. sicut declaratū est ca. p̄cedē. s Qui longe est. s. ab aduersarijs. t Deste morietz. i. corruptiōe aeris z mortalitate. v Qui aūt ꝓpe. s. aduersarijs. x Gladio corruet. aduersarioꝝ. y Et q̄ relictus fuerit z obsessus. p̄sidens in fortitudine murorū: fame morietz.

z Et scietis quia ego dn̄s. p experientiā vindicte mee.

a Cū fuerint interfecti vr̄i i medio ydoloꝝ vroꝝ: i circuitu aruꝝ vriaꝝ: in oī colle excelso z i cūctis montibus montiū: z subtus oē lignū nemorosū b z subtus vniūsam quercū frondosaz: locū c vbi accēderūt thura redolētia vniuersis ydolis suis. d Et extēdā manū meā sup eos: e z faciā trā eoꝝ desolatā g z destitutā b a deserto deblatha i in oīb habitatiōib earū: k z scient qz ego dn̄s. ℣ⁱ.

Et factus ē sermo dn̄i ad me dicēs: Et tu fili hois Hec dic dn̄s deus terre israel: b Finis venit: venit finis c super q̄tuor plagas terre. Nūc finis sup te: z immittā furorē meū in te. d Et iudicabo te iuxta vias tuas. Et ponam sup te oēs abominationes tuas. e Et nō ꝓcet oculus me g sup te f z nō miserebor: h vias tuas ponā sup te: z abominatōes tue i medio tui erūt: z scietz qz ego dn̄s. Hec dic dn̄s de b Afflictio vna afflictio ecce venit. i Finis venit: venit finis. Euigilauit aduersuz te: ecce venit. Egressa ē contritio. j Florzuit virga m germinauit superbia n iniq̄tas surre

b Et subtus oīne lignū nemorosum: in talibus. n. locis exercebant ydolatriā maxime veneris z papi: ibi in veneratione eoꝝ suā exercētes luxuriā. c Ubi accendebant thura redolentia q̄ soli deo debebant offerri. d Et extendam ma. meā sup eos. i. ptātē iustitie mee. f Et faci. terram eo. desolatam. i. vacuam ab hoīb. g Et destitutam bonis fructibus. b A deserto deblatha. ad quod in vna pte sui terminat iudea. i In oīb habitatiōib eoꝝ. i. vsq; ad finē alteruz ita q̄ nihil remaneat qđ nō sit desertum k Et scient qz ego dn̄s. p experientiam mee punitionis.

Caplm. vij.

Et factus ē sermo dn̄i ad me dicens: Et tu fili hois Hec dic dn̄s terre israel: Finis venit sup quatuor plagas terre. Nunc finis venit sup te: et immittam furorem meum in te: et iudicabo te iuxta vias tuas: et ponam super te omnes abominationes tuas. Et non parcet oculus mea super te: neque misereberis: sed vias tuas ponam super te: et abominationes tue in medio tui erunt: et scietis quia ego dominus percutiens. Ecce dies ecce venit. Egressa est contritio. Floruit virga germinauit superbia iniquitas surrexit

Hic ꝓphr ponit ꝓdicte vastatiōis accelleratio. Circa qđ primo ponit ecceleratio extremitij. scđo exclusio remedij. ibi. Canite tuba. Prima in duas: qz p ponit vastatiōis acceleratio: scđo ipsius modus vel rō. ibi. Floruit virga Circa primū dī.

b Finis ve. i. finalis vastatio appropinquat: z replicat h ad maiorē assertionē. c Sup quatuor pla. terre. s. iudee. ita q̄ nulla ps remaneat q̄ nō vastet. d Et iudi. te. iuxta vias tuas. i. ꝛ opa mala q̄ fecisti. e Et nō ꝓcet oculus me. effectū f Et nō miserebor. affectū. g Sz vias tuas ponā sup te. i. pōdus pene tuis operibus debite. b Afflictio vna. afflictio ecce ve. i. multiplicatio afflictionū vni? venientis sup alteram. i Finis ve. totiēs replicat ad ostendendū accelerationē. k Et nō gle mōtiū. i. iudea q̄ est terra montuosa. cetera patet ex dicto: qz idē frequenter repetit ad maiorē exaggerationē l Floruit. Hic ꝓphr ponit modus accelerationis p̄ babylonios q̄ fuit instrumentū dei in hac punitione vt frequenter dictū est s. in esa. z biere. z sic

dr̃ hic. l Florauit virga.i.rex babylonis inualuitq̃: est ẏga ad q̃cutiendū iudeā. m Germinauit superbia. qz victorias qs habebat ẏrute dei: ex superbia attribuebat p prie ẏrute. n Iniq̃.sur.in via impietatis. qz supatos z captos crudeliꝫ z ipie tractabat ꝑm q dr̃ de eo Ysa.xiiij.

Contriuit dñs baculū impioꝝ ẏgaz dñantiū cedēte populos in indignatiõe plaga insanabili: subiciente in furore gētes psequētē crudeliꝫ. ꝑm alios ẏdo hic ponit cām siue rō accelerationis: q fuit superbia sedechie regis ex q rebellauit regi babylonis impie frāgēdo suū iuramentū. ū. pali. xxvj. Sic q dr̃.

l Florauit ẏga.i. sceptꝝ iuda: qd aliqua ꝓsperitatē habuit sub sedechia.

m Germinauit superbia. qz inde superbiuit.

n Iniq̃tas surre. qz ex h iuramentū transgressus fuit.

o In ẏga impie qz sic regnū suū fuit impiū z vastatione dignū.

p Nõ erit ex eis. hoc est nõ remanebit alicꝫs de domo sedechie: qz ipse fuit exoculatus z in captiuitatē ductꝰ: z filij eius occisi.

q Et nõ ex ꝓlo. qz ꝓtim fuit captiuatꝰ: ꝓtim occisus

r Nec ex so.e.in

pit° in ẏga ipietatꝫ. ꝑ Nõ ex eis: q nõ ex ꝓlo: r nec ex sonitu eoꝝ: s nõ erit reges in eis. t Venit tps: appropinq̃uit dies. v Qui emit ñ letet r z q vẽdit nõ lugeat: qz ira sup oẽz ꝓlm ei⁹: qz q vẽdit ad id qđ vendidit nõ reuertet⁷ z adhuc i viuẽtibꝰ vita eoꝝ. 5 Visio.n.ad oẽm mlti tudinẽ ei⁹ a nõ regredietꝫ: b z vir iniq̃tate vite sue ñ ꝓfortabit. c Canite tuba ꝓpent oẽs: d nõ ẽ q vadat ad ꝓliũ e Ira.n.mea sup vniuersuz ꝓlm ei⁹. f Gladi⁹ foris: g pestis z fames intrinsec⁹. h Qui i agro ẽ gladio morietꝫ z q i ciuitate: pestilentia z fame deuorabũtꝫ z saluabũtꝫ q fugerit ex eis. i Et erũt in mõtibꝰ q̃si colũbe qualiũ: oẽs trepidi m vnusq̃sq; i iniq̃tate sua. n Oẽs man⁹ dissoluẽtur: o z oia genua fluẽt aq̃s. p Et accingent se cilicijs et opiet eos formido: z i oi facie ꝓfusio: q z in vniuersis capitibꝰ eoꝝ calui cium. r Argẽtũ eoꝝ foris ꝓiciet: z aurũ eoꝝ in sterq̃liniũ erit argẽtũ eoꝝ z aurũ eoꝝ nõ valebit liberare eos in die furoris dñi. Aiaz suã nõ saturabũt: z vẽtres eoꝝ nõ iplebũtur: s qz scandalũ iniq̃tatis eoꝝ factũ ẽ t z ornamẽtũ monilij suoꝝ i superbiã posuerũt z imagines abominationũ suaꝝ z symulacroꝝ fecerũt ex eo. v Propt̃ h dr̃i eis illud i imũdiciã: r dabo illꝰ i man⁹ alienoꝝ ad diripiendũ z ipsis tre i pdã: z ꝓfanabunt illꝰ: y z auertã faciẽ meã ab eis 3 z violabunt a arcanũ meũ: b z introibũt in illud emissarij: z cõtaminabunt illud. c Fac ꝓclusionẽ d q̃m tra plẽa ẽ iudicõ sãguinũ: z ciuitas plẽa iniq̃tate. e Et adducã pessimos de gẽtibus: z possidebũt domos eoꝝ. f Et q̃escẽ faciã superbiã potentiũ: g z possidebũt sanctuaria eoꝝ. h Angustia supitꝰ eoꝝ caluiciũ. r Argẽtũ eoꝝ foris ꝓiciet: z aurũ eoꝝ in sterq̃liniũ erit argẽtũ eoꝝ z aurũ eoꝝ nõ valebit liberare eos in die furoris dñi. Aiaz suã nõ saturabũt: z vẽtres eoꝝ nõ iplebũtur: s qz scandalũ iniq̃tatis eoꝝ factũ ẽ t z ornamẽtũ monilij suoꝝ i superbiã posuerũt z imagines abominationũ suaꝝ z symulacroꝝ fecerũt ex eo. v Propt̃ h dr̃i eis illud i imũdiciã: r dabo illꝰ i man⁹ alienoꝝ ad diripiendũ z ipsis tre i pdã: z ꝓfanabunt illꝰ: y z auertã faciẽ meã ab eis 3 z violabunt a arcanũ meũ: b z introibũt in illud emissarij: z cõtaminabunt illud. c Fac ꝓclusionẽ d q̃m tra plẽa ẽ iudicõ sãguinũ: z ciuitas plẽa iniq̃tate. e Et adducã pessimos de gẽtibus: z possidebũt domos eoꝝ. f Et q̃escẽ faciã superbiã potentiũ: g z possidebũt sanctuaria eoꝝ. h Angustia supervenit eis: z quesierũt pacẽ: z non erit. i Calamitas sup calamitatẽ erit: z auditio sup auditionẽ: z quesierũt visionẽ a prophete: z lex peribit a sacerdote: z consilium a senioribus. k Rex lugebit: z princeps induetur mestitia: z manus populi terre conturbabũtur. l Secundum viam eorum faciam eis: z in iudicijs suis iudicabo eos: z scient quia ego dominus. m Et erũt tui mõ. q̃ co. qualiũ. i. q̃ bus habitabant in qualibus secure: s qz inde aduolãt ad mõtes timore valentiũ eas capere sũt ibi valde trepide: z sic isti fugitiui erũt ibi in timore ꝓsiti. m Vnusq̃sq; in iniq̃. sua. i. ꝓ iniq̃tate sua h patiet. n Oẽs ma. diffol. timor eiñ magnus recidit mẽbra exteriora tremẽtia: et ꝓ ẽñs ad se vẽre dẽtũ invalida.

o Et oia genua fluẽt aq̃s. s. vrie timor. n. dissoluit vesicã z facit fluere yrinã.

p Et accin. se cilicijs. in signũ tristicie z anxietatis.

q Et in vniuersis capi. eoꝝ cal. qz ꝓ nimore trabẽt sibi capillos

r Argẽtũ eoꝝ ẽ. i. argẽtũ z aurũ nõ plus valebit eis q̃ sterq̃liniũ. qz inde non poterunt bñ cibũ ꝓpter totalẽ defectũ victualium nec inde poterũt se redimere de manib⁹ aduersarioꝝ: cuius rõ subdit.

s Quia scandalũ iniq̃tatis eoꝝ factus est. i. ꝓ iniq̃tate sua corruerũt absq; resurrectione.

t Et om. mo. su. ẽ. i. qz de auro z argento fecerũt ornamenta sibi in superbiam: z symulacra ad exercẽdũ ydolatriã ideo nõ valebit eis in necessitate positis s magnabitur eoꝝ aduersarijs: ideo subditur.

v Propter hoc dedi eis illud in imundiciã. i. nõ ꝓ valebit eis q̃ sterq̃liniũ. x Et dabo illud in ma. alieno ꝛ. i. chaldeoꝝ. y Et auer. fa. meã ab eis. subtrahendo eis oĩne meũ auxiliũ. 5 Et violabũt. s. chaldei. a Arcanũ meũ. i. templũ z marie sciñsanctoꝝ qđ nullus debeat ingredi nisi sũmus sacerdos sc̃i anno. b Et introi. in istud emissarij. i. viles psone z ribaldi. c Fac ꝓclusionẽ. Hic ꝓpr ponit ꝓdicti negocij finalis ꝓclo: signãdo q illud qđ dictũ ẽ sit determinatũ a deo absq; retractione: iõ dr̃ ꝓpe: Fac ꝓclusionẽ. in heb. aũt hr̃: Fac catbenã. q. d. iã catbene sunt pate ad ligãdũ eos z ducẽdũ in captiuitatẽ. d Quia ter. plenum est iudicio sanguinis. qz in ea ꝓdẽnati sũt innocẽtes ad mortẽ ꝓ iniq̃s iudices: nõ iustũ est vt habitatores eius occidant vel captiuent. e Et adducã pessimos. i. chaldeos q̃ erãt ydolatre z crudeles valde.

f Et q̃escere fa. sup. potẽ. i. reg z ꝓncipũ z sacerdotũ

g Et possidebũt sanctuaria eoꝝ. s. aduersarij. h Angustia sup regẽ. pacẽ ab aduersarijs i Et nõ erit. vñ sedechias reddidisset se chaldeis nisi timuisset et illudi a iudeis q̃ trãsfugerãt ad chaldeos: vt habet hiere. xxxviij.

k Conturbatio sumetur. ẽ. i. multiplicabit vna sup aliam. l Et audiet. malaꝝ rumoꝝ. m Et que

rent vili. de ꝓbeta. i. a ꝓbetis falsis: ⁊ nō valebit eis vel de ꝓbeta vero: qz sedechias in arto positus q̄ fuit ꝑmonē dñi a hieremia. hiere. xxxviij. ꝑ eius ꝓsilio non acq̄euit. n Et lex pibit a sacerdote. qz chaldei cōbusserūt legē. o Et ꝓsi. a se. i. ab ordinarijs iudicibus q̄s interfec Nabucbo. eo q̄ relaxauerāt iurameritū sedechie q̄ fecerat regi babylonis: vt dicūt hebrei: ideo subdit.

p Rex luge. s. Sedechias eroculat⁹ ⁊ in captiuitatē ductus.

q Et ꝓceps induet merore. i. ꝓncipes sedechie. ponit. n. ꝑ singulare ꝑ plurali: sic Ezo. viij. Venit musca ḡuissima. i. multitudo muscaꝝ.

r Et manus ꝓpli terre. i. virtutes eoꝝ.

s Cōturbabūt. qz nō potert se defēdere. t Secm viā eoꝝ faciā eis. reddendo penā debitā ꝑ peccatis.

Et factū ē. Supius denūciata est ca. viij. hierlm ⁊ totius iudee destructio. hic ꝓnr ponit multiplex abominatio q̄ fiebat in hierlm: ⁊ fuit in pte siue destructionis ratio. Et iuidit ḡ pñs caplm in duas ptes: quia ꝓmo ponit conditio reuelationis facte. secūdo multiplicatio abominatiōis reuelate. ibi Et dixit ad me. Prima in duas: qz ꝓmo ponit reuelationis facte tps: secdo locus. ibi. Et emissa. Circa ꝓm ū dr. a Et factū est anno sexto. s. trāsmigrationis ioachim regis iude. b In sexto mēse. in q̄nta. s. die c Mensis. ex hoc pz. q̄ hec visio facta est post illā q̄ ponit ē. j. ca. ꝑ annū integrū ⁊ duos menses: qz illa fuit facta anno q̄nto transmigratiōis ioachim: qrto mē se. q̄nta die mēsis: vt hī ibidē. d Ego sedebā. i. manebā: sicut deu. j. dī. Et sedistis in cades multo tpe. e In domo mea. reclusus ⁊ iacens sup latus dextrū adhuc. quod declarat sic: quia ista visio facta est post ꝓmā ꝑ annū ⁊ duos menses ꝓcise: vt dictum est. Annus aūt habet. cccl xv. dies ⁊ duo menses. lix. q̄ sil iuncti faciunt. ccccxxiij. dies Præceptū aūt fuit ezechieli iacere ꝓmo sup latus sinistrū trecentis nonaginta diebus: vt hī ē. iij. ca. ⁊ secūdo sup lat⁹ dextrū. xl. dies: q̄ sil iūcti faciūt. ccccxx. dies ⁊ sic pz. q̄ si ezechiel a ꝓncipio ꝓme visionis iacere cepisset sup latus suū sinistrū adhuc remanerent sex dies ad minus q̄bus tenebat iacere sup latus suū dextrū q̄n hec visio fuit sibi facta. Item nō habuit ꝓceptū de iacendo sup latus suū sinistrū a ꝓncipio ꝓme visōis: ē ꝑ septē dies post: vt pz ē. iij. ⁊. iij. c. q̄ iuncti cū istis sex faciūt. xlij. dies: ⁊ sic tenebat adhuc iacere sup latus suū dextrū. xlij. diebus: nisi forsitan dicat q̄ termin⁹ a deo fuit sibi abbreuiatus de iacentia p̄dicta qđ littera nō ꝓtendit: sed magis contrariū dicit: ⁊ ideo cū dr hic. Ego sedebā in domo mea sedere hic accipit ꝑ manere que mansio indifferenter potest accipi stando vel iacendo vel sedendo: ⁊ hic accipitur iacendo: vt declaratum est.

f Et senes iuda sedebant coram me. hic accipit sedere ꝓprie: venerant enī ad ꝓsolandū ꝓbetam qui tamdiu iacebat vt languidus vt dicūt aliqui. Alij vero dicūt q̄ venerant ad interrogandū eum de statu hierusalem ⁊ hoc videtur ꝓbabilius: quia statim subditur reuelatio facta ꝓbete de destructione hierusalem futura ꝓpter abominationes ibi factas: ideo subdit.

g Et ceci. ibi sup me ma. dn̄. eleuās me ad ꝓtenduz in spū statum hierlm. h Et ecce similitudo. ſ. boris

quenīēte reqrēt pacē ⁊ non erit k Cōturbatio sup ꝓturbationē veniet: l ⁊ audit⁹ sup auditū. Et querēt visionez de ꝓpha: m ⁊ lex pibit a sacerdote: n ⁊ ꝓsilium a senioribus. o Rex lugebit: p ⁊ ꝓncipes induēt merore: q ⁊ man⁹ ꝓpli terre r ꝓturbabunt s ꝑm viam eoꝝ faciā eis: ⁊ ꝑm iudiciū eoꝝ iudicabo eos: et scient quia ego dñs.

i Quasi aspectus ignis ad designandū incendiū ciuitatis futurū. ⁊ ꝓpter hoc sic apparebat ut pars inferior. s. a lumbis viri ⁊ deorsum. k Et a lumbis eius ⁊ sursuz q̄si aspectus splendoris ē. ad designandū q̄ ꝓpē ruinas ⁊ clades q̄ fiūt hic inferius: nulla fit diminutio seu immutatio in splēdore maiestatis diuine.

Caplm. viij.

Et factū est in āno sexto: b in sexto mēse i q̄nta mēsis: c ego sedebā in domo mea: f ⁊ senes iuda sedebant coraz me. g Et cecidit ibi super me manus dñi dei Et vidi h ⁊ ecce similitudo i q̄si aspectus ignis. Ab aspectu lūboz ei⁹ ⁊ deorsū erat ignis k ⁊ a lūbis ei⁹ ⁊ sursū q̄si aspect⁹ splēdoris: vt visio electri

a Et emissa. Hic ꝓnr tangit hui⁹ visionis locus. s. templū hierosolymitanū: ad cuius ꝓspectū fuit adductus ꝓpha: nō in corpe: sed in spū. Sciendū tn̄ ꝓpter intellectū sequētiū: q̄ alīq̄ expositores dicūt q̄ tēplū fuit sibi oñsū nō in illa forma q̄ describit. iij. Reg. de tēplo salomōis: sed in forma illa q̄ describit. j. xl. ca. ⁊ ad b satis pōt ifra applicari. Alij vo dicūt q̄ sibi fuit oñsum in forma tēpli salomōis ⁊ b vī mihi ꝓbabilius dictū: qz ad hoc fuit sibi oñsum vt videret abominationes q̄ fiebāt in hierlm de ꝑnti: ⁊ q̄ facte erāt de ꝓterito. Templū aūt quod describit infra. xl. ca. nō fuit sibi oñsum ꝑ aliqua abominatione videnda: sed magis ad videndū restitutionē cultus dei pfectissimi tpe futuro: vt videbitur ibi dño cōcedente. In templo vo salomonis posita fuerūt ydola a tpe manasse: ⁊ adhuc stabat illud templū, ꝓpter q̄ videtur ꝓbabilius: q̄ ꝓbete fuerit ostensuz Sciendū ergo q̄ templū salomonis circa se habuit tria atria: illud aūt qđ erat templo ꝓpinquius dicebat atriuz sacerdotū in q̄ erat altare holocaustoꝝ: ⁊ in b atrio erat tm̄ vnus ingressus. s. in parte orientali directe cōtra portam templi. secundū atrium dicebat mundoꝝ qm̄ accedebant illuc causa oronis ⁊ etiā oblatiōis quā faciebant sacerdotib⁹ in porta atrij sacerdotū. terciū dicebat atriū imundoꝝ in istis duob⁹ atrijs erat triplex ingressus vn⁹ in pte aq̄lonari: alī⁹ in pte orientali. terci⁹ vo in pte australi ꝑm modū hic figuratū. Sciendū tn̄ q̄ in plano nō pñt figurari nisi fundamēta pietū: ⁊ ideo illud qđ erigebatur sursum oportet ꝑ imaginationē īsp̄ iciētis supplerī.

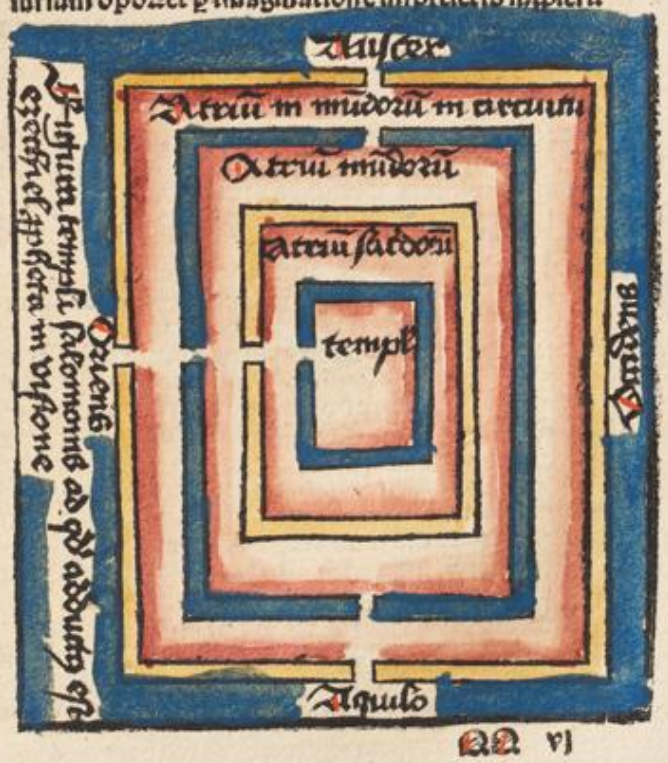

Hois aũt ꝓmissis sciendũ ꝙ ꝙpheta ꝑ fuit adductus intra atriũ imundoꝝ ꝙpe portã aq̃lonarẽ: ⁊ ibi vidit ydolũ zeli secũdo fuit adductus ad portã aquilonarẽ atrij mũdoꝝ ⁊ ibi iurta portã q̃ clausa erat vidit in muro foramen qđ ꝓfodiẽs transiuit in atriũ: ⁊ ibi vidit senes thurificantes ydolis ꝛepictꝫ. tercio fuit adductus ad portaz atrij sacerdotuz q̃ erat inꝑte oriẽtali ⁊ ibi vidit mulieres plãgẽtes adonides. q̃rto fuit adductꝰ intra atriũ sacdotũ: ⁊ ibi vidit viros adorãtes solẽ orientem. Primo ḡ ꝛescribit ꝙphe adductio cũ dr. a Et emissa silitudo manus. s. dei vl angeli in spẽ hois apparentis. b Apprehẽdit me in cincino. i. in floccello capilloꝝ. c Et eleuauit me spũs ꝛc. eleuatiõe. s. imaginaria nõ reali. d Et adduxit me in hierlm in visione dei. i. in visione a deo facta. e Iurta ostiũ. s. atrij imundoꝝ. f Interius. ad significandũ ꝙ non fuit positus extra atriũ illud ſ intra. g Qđ respiciebat ad aq̃lonez ad dñntiã aliozꝝ duorũ ostioꝝ eiusdem atrij s. orientalis ⁊ australis. h Ibi erat statutũ ydolum zeli. in heb. hz. Accensionis. s. ire. illud eñ erat ydolũ baal: in cuiꝰ cultu ꝓuocabaẽ ira dei ꝑ ꝓphm. i Et ecce ibi gl̃ia dei isrl ꝛc. i. visio dei gl̃iosa filiis illi visioni q̃ ꝛescribit in ꝓncipio huius libri. k Et dixit. Hic ꝓphr ponit multiplex abominatio: ⁊ diuidit in q̃tuoꝝ partes ꝟm q̃tuoꝝ abominatiões ꝙphe oñsas: ⁊ patebũt ptes ꝓsequẽdo. Prima ḡ abominatio. s. de ydolo baal ponit cũ dr. l Leua oculos tuos ad viã aq̃lonis. i. vsus portã aq̃lonarẽ. m Et ecce ab aq̃. por. altaris. dicũt hic expositores cõiter ꝙ hoc erat altare holocaustoꝝ: ⁊ dicebatur porta illa porta illi⁹ altaris: nõ qz ꝑ portã illã esset ingressus ad altare holocaustoꝝ: ſ solũ ꝑ portã orientalem vt ꝓdictũ est: ſ qz altare holocaustoꝝ nõ erat recte in medio atrij sacerdotũ: ſ in ꝑte aq̃lonari illius atrij. ⁊ sic respiciebat directe portã illã ꝙpter qđ dicebaẽ porta altaris posset etiã aliter dici ꝙ dicebaẽ porta altaris. s. ydoli zeli qđ erat iurta introitũ porte: ⁊ illi ydolo erat altare ꝓpositu tũ a q̃ denoiabaẽ illa porta: cetera patẽt ex dictis vsq; ibi. n Abominatiões ma. i. ydolatrias. o Et ꝓcul recedã a sanctu. meo. nõ ꝑ loci mutatiõez cũ deus de necessitate sit vbiq; ꝑ essentiã ꝓsentiã ⁊ potentiã: ſ ꝑ gr̃az ⁊ ꝓdescensionis mee subtractionẽ. p Et adhuc. Hic ꝓphr ponit secũda abominatio cũ dicitur. q Videbis abo. ma. duplici rõne qz predicta abominatio erat tm̃ respectu vnius ydoli: q̃ aũt respectu multoꝝ. Itẽ qz q̃ erat in loco sanctioꝝ. s. in atrio mundoꝝ: ideo subdit. r Et introduxit me in ostium atrij. s. mundoꝝ. cetera patent vsq; ibi. s Apparuit. ostiũ vnũ. q̃si cuiusdaz camere exñtis intra atriũ mundoꝝ. t Et ingressus. dictã cameram v Vidi ⁊ ecce omis silitudo reptilium ⁊ aliũ abois atio: ⁊ vniuſa ydola tomus isrl ꝛepicta erãt in ꝑte: i circuitu ꝑ totũ. x Et septuagĩta viri de senioribꝰ tom⁹ isrl: y ⁊ iechonias filiꝰ saphan stabat in medio eoꝝ stantiũ añ picturas: ⁊ vnusq̃sq; hẽbat thuribulũ in manu sua: et vapor nebule de thure ꝓsurgebat: ⁊ dixit ad me: z Certe vides fili hois q̃ seniores tom⁹ isrl faciũt in tenebris: vnusq̃sq; in absco dito cubilis sui. a Dicũt em̃ Nõ videt dñs nos. Dereliq̃t dñs trã. b Et dixit ad me Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores q̃s isti faciũt. c Et introduxit me ꝑ ostiũ porte tom⁹ dñi d qđ respiciebat ad aquilonẽ. e Et ecce ibi f mulieres sedebant plangentes adonidem. g Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores his: h ⁊ introduxit me in atriũ tom⁹ dñi interi⁹ pessimas q̃s isti faciũt hic i Et ingressus k vidi: ⁊ ecce omis silitudo reptiliũ ⁊ aliũm aboiatio: ⁊ vniuſa ydola tomus isrl ꝛepicta erãt in ꝑte: i circuitu ꝑ totũ. l Et septuagĩta viri de senioribꝰ tom⁹ isrl: m ⁊ iechonias filiꝰ saphan stabat in medio eoꝝ stantiũ añ picturas: ⁊ vnusq̃sq; hẽbat thuribulũ in manu sua: et vapor nebule de thure ꝓsurgebat: ⁊ dixit ad me: n Certe vides fili hois q̃ seniores tom⁹ isrl faciũt in tenebris: vnusq̃sq; in absco dito cubilis sui. o Dicũt em̃ Nõ videt dñs nos. Dereliq̃t dñs trã. p Et dixit ad me Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores q̃s isti faciũt. q Et introduxit me ꝑ ostiũ porte tom⁹ dñi r qđ respiciebat ad aquilonẽ. s Et ecce ibi t mulieres sedebant plangentes adonidem. u Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores his: x ⁊ introduxit me in atriũ tom⁹ dñi interi⁹. y Vidi ⁊ ecce omis silitudo reptiliũ ⁊ aliũm aboiatio: ⁊ vniuſa ydola tomus isrl ꝛepicta erãt in ꝑte: i circuitu ꝑ totũ. z Et septuagĩta viri de senioribꝰ tom⁹ isrl: a ⁊ iechonias filiꝰ saphan stabat in medio eoꝝ stantiũ añ picturas: ⁊ vnusq̃sq; hẽbat thuribulũ in manu sua: et vapor nebule de thure ꝓsurgebat: ⁊ dixit ad me: b Certe vides fili hois q̃ seniores tom⁹ isrl faciũt in tenebris: vnusq̃sq; in absco dito cubilis sui. c Dicũt em̃ Nõ videt dñs nos. Dereliq̃t dñs trã. d Et dixit ad me Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores q̃s isti faciũt. e Et introduxit me ꝑ ostiũ porte tom⁹ dñi f qđ respiciebat ad aquilonẽ. g Et ecce ibi h mulieres sedebant plangentes adonidem. i Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores his: k ⁊ introduxit me in atriũ tom⁹ dñi interi⁹. l Et ecce ibi m Apparuit. ostiũ vnũ. q̃si cuiusdaz camere exñtis intra atriũ mundoꝝ. n Et ingressus. dictã cameram o Vidi ⁊ ecce omis silitudo reptiliũ ⁊ aliũm aboiatio: ⁊ vniuſa ydola tomus isrl ꝛepicta erãt in ꝑte: i circuitu ꝑ totũ. p Et septuagĩta viri de senioribꝰ tom⁹ isrl: q ⁊ iechonias filiꝰ saphan stabat in medio eoꝝ stantiũ añ picturas: ⁊ vnusq̃sq; hẽbat thuribulũ in manu sua: et vapor nebule de thure ꝓsurgebat: ⁊ dixit ad me: r Certe vides fili hois q̃ seniores tom⁹ isrl faciũt in tenebris: vnusq̃sq; in absco dito cubilis sui. s Dicũt em̃ Nõ videt dñs nos. Dereliq̃t dñs trã. t Et dixit ad me Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores q̃s isti faciũt. u Et introduxit me ꝑ ostiũ porte tom⁹ dñi x qđ respiciebat ad aquilonẽ. y Et ecce ibi z mulieres sedebant plangentes adonidem. a Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Adhuc ꝓuersus videbis abominatiões maiores his: b ⁊ introduxit me in atriũ tom⁹ dñi interi⁹. c Et introduxit me ꝑ ostiũ porte. ad. ro. di cebaẽ aũt porta atrij sacerdotũ porta tomus dñi siue tẽpli: qz erat recte opposita illi porte: eo ꝙ vtraq; erat in ꝑte oriẽtali. d Qđ respi. ad aq̃. in illa eñ porta q̃ erat in ꝑte orientali erant duo ostia q̃ claudebantur in columna media: sicut cõiter fit in magnis ecclesiis: ⁊ sic vnũ illoꝝ ostioꝝ erat in ꝑte aq̃lonari illius colũne ⁊ versus aq̃lonẽ aperiebaẽ: aliud vo in ꝑte australi ꝙpheta aũt fuit introductus ꝑ ostiũ qđ apiebaẽ vsus aquilonẽ. e Et ecce ibi. iurta illud ostium. f Mu. se. plan. ado. dicũt. n. expositores latini ꝙ iste adonides dicebaẽ amasi⁹ veneris: cuius mortẽ mulieres plangebant: ita ꝙ ritus illi⁹ ydoli erat in planctu ⁊ fletu mulieꝝ: in hebreo hz. Plangentes thaumũ: qđ significat incensionẽ: eo ꝙ sicut dicat Ra. sa. ydolum illud erat ꝓcauũ ⁊ fiebat ignis intra: cuius calor sursũ ascendens faciebat liquefieri oculos ydoli q̃ erãt plũbei: ⁊ sic videbaẽ plorare: ꝙpẽ qđ mulieres in ei⁹ cultu flebant. a Et intro. me. hic ponit q̃rta abominatio cũ dr: ⁊ introduxit me in atriũ tomus dñi interi⁹. ꝙ qđ

b Et vi. Hic sequit̃ tercia abominatio q̃ etiaz dicit maior ꝓcedentibus: quia erat in porta atrij sacerdotũ ⁊ hoc est qđ dr. c Et intro. sic ꝙ ostiũ por. to. di cebaẽ aũt porta atrij sacerdotũ porta tomus dñi siue tẽpli: qz erat recte opposita illi porte: eo ꝙ vtraq; erat in ꝑte oriẽtali. d Qđ respi. ad aq̃. in illa eñ porta q̃ erat in ꝑte orientali erant duo ostia q̃ claudebantur in columna media: sicut cõiter fit in magnis ecclesiis: ⁊ sic vnũ illoꝝ ostioꝝ erat in ꝑte aq̃lonari illius colũne ⁊ versus aq̃lonẽ aperiebaẽ: aliud vo in ꝑte australi ꝙpheta aũt fuit introductus ꝑ ostiũ qđ apiebaẽ vsus aquilonẽ. e Et ecce ibi. iurta illud ostium. f Mu. se. plan. ado. dicũt. n. expositores latini ꝙ iste adonides dicebaẽ amasi⁹ veneris: cuius mortẽ mulieres plangebant: ita ꝙ ritus illi⁹ ydoli erat in planctu ⁊ fletu mulieꝝ: in hebreo hz. Plangentes thaumũ: qđ significat incensionẽ: eo ꝙ sicut dicat Ra. sa. ydolum illud erat ꝓcauũ ⁊ fiebat ignis intra: cuius calor sursũ ascendens faciebat liquefieri oculos ydoli q̃ erãt plũbei: ⁊ sic videbaẽ plorare: ꝙpẽ qđ mulieres in ei⁹ cultu flebant. a Et intro. me. hic ponit q̃rta abominatio cũ dr: ⁊ introduxit me in atriũ tomus dñi interi⁹. ꝙ qđ

iechonias filius saphan ꝛc Iste vt dicit Ra. sa. erat honorabilis: ⁊ alios inducerat ad ydolatriã. iõ ꝑ ceteꝛ exꝑsse notatur. z Certe fides fil. ho. ꝛc. vnusq̃sq; in abscondito cubilis sui. ꝙpter hoc ad hoc signandũ ꝙ fortasse intrauit ꝙpha ad thalamũ existentẽ vltra murum a Dicũt em̃. i. facto ostendunt q̃si deus eos nõ videat: vel hoc qz inciderant in intellectũ erroneũ s. ꝙ diuina prouidentia non se extendat ad hec inferioza: ſz ꝙ dicit Job. xxij. In ꝙsona taliter errãtiũ: Circa cardines celi pambulat nec nra cõsiderat.

ꝛeſignaꝯ atriũ ſacerdotũ qꝫ vocabaꝯ atriũ interi9:eo q̃ erat tẽplo q̃inqui9. b Et ecce in oſtio tẽpli.i.añ oſtiũ. c Inter veſtibulũ ⁊ altare.i.inter porticũ tẽpli ⁊ altare holocauſtoꝝ qꝫ erat in eodẽ atrio:vt p̃dictũ eſt. d Quaſi.xxv.viri ꝛoſa bñtes ꝑ templũ.ex q̃ abominatio illi9 ydolatrie dicebaꝯ maioꝛ qꝫ oñdebaꝯ in loco ſanctioꝛi ⁊ in cõtemptũ tẽpli deo conſecrati videbatur fieri:eo q̃ ydolatrãtes habebant ꝛoſa ad templum. e Et adoꝛabãt ad oꝛtuꝫ ſo.adorantes ſolẽ tãq̃ deum. f Munꝺ leue ẽ hoc.q.d.non: imo valde gue. g Et ecce appli. ramũ ad nares ſuas.quod exponunt docto. nr̃i dicẽtes.q̃ quia ydola erãt in alto eleuata.ideo iſti ydolatre eleuabant ramos ad tangendũ ea:⁊ poſtea applicabant ad nares ſuas in reuerentiã ydoloꝝ.hebꝛei dicũt q̃ hec ẽ litera.Et ecce applicant fetoꝛẽ ad nares ſuas tm̃ p̃m hebꝛeos p̃us fuit ſcriptũ. Ad naſum meũ. ℞ q̃ iſtud videbaꝯ p̃tra dei reuerentiã:ideo ſcribe mutauerũt iſtũ ſicut ⁊ in pluribus alijs.⁊ vocatur apud hebꝛeos tiquinſopherim.i.adoptatio ſcribaꝝ hic ponẽdo ad nares ſuas:ita q̃ fetoꝛ ad ydolatras referaꝯ agendo: et ſuſcipiẽdo:tũ in cõi modo loquendi de peccato vili dicũt boies q̃ fetet in naribus dei:℞ p̃m veritatẽ fetet in naribus peccantiũ:inq̃ꝝtũ deteꝛioꝛanꝯ p ipm̃ ⁊ nõ ipſe deus. b Ergo ⁊ ego faciã in furoꝛe.i.in vindicta iuſticie mee reddendo eis penã debitã p abominatiõibus p̃dictis.Cetera patent.

In cap̃.viij.vbi dr̃ in poſtilla: In domo mea reclusus eſt iacens ſup latus dextrũ. Additio.j.

QUon compꝛobaꝯ ex lr̃a an hec viſio facta ꝓphe fuiſſet ipſo iacente ſup latus dextrũ vel ſiniſtꝝ aut ſedentẽ tm̃: deductio eſt poſtilla.nõ videꝯ ad hoc fecere:nã q̃ fuit p̃ceptũ ꝓphe de iacendo ſuper latus dextrũ vel ſiniſtrũ certis diebus: nõ eſt neceſſe: vt illi dies intelliganꝯ ꝓtinuꝰ:⁊ ſic potuit ꝓpha implere diuinũ mandatũ intercise p diuerſa tpa.vñ qꝺ h dr̃ Ego ſedebam in domo mea. intelligendũ eſt illud ſedere ſicut aliud ſedere qꝺ imediate ſequiꝯ.ſ. Et ſenes inde ſedebãt coꝛã me.qꝺ intelligiꝯ de exiſtẽdo vel manendo:non añt de iacendo:⁊ ſub iſta ſignificatione in alijs locis ſacre ſcripture pluries inueniꝯ.

In codẽ ca.vbi dr̃ in poſtilla. Mulieres ſedebant plangentes adonidem.

Additio.ij.

QUbi moyſes egyptius in ſuo libꝛo de directiõe perpleꝛoꝝ pte tercia ſcripſit q̃ inuenerat in q̃dam libꝛo antiq̃ de cultibus ydoloꝝ q̃ olim q̃dã de ꝓphis ydoloꝝ noie thaumũ inſtabat apud quẽdam regẽ vt coleret planetas ⁊ ſigna celeſtia:quẽ q̃dẽ thaumũ ipſe rex feroꝛiꝯ interfecerat:⁊ q̃ in nocte moꝛtis illius congregata ſunt oia ydola de diuerſis p̃tib9 ad quoddã tẽplũ in babylõia in q̃ erat ydolũ ſolis aureũ pendens inter celũ ⁊ terrã:qꝺ q̃dem ydolũ ceciderat in medio tẽpli ⁊ alia ydola in circuitu eius:⁊ q̃ ydolũ ſolis narrabat ceteris illud qꝺ contigerat thaumũ ꝓphete:vñ oia ydola ploꝛabãt ⁊ lugebant tota nocte:⁊ cũ eſſet mane wlauerũt ydola ad templa ſua in diuerſis terre ꝑtibus:ex q̃ inoleuit vſus vt in p̃ma die mẽſis thaumũ q̃ eſt q̃rtus menſis p̃m eos:lugerẽt hoies ſeu mlieres ad ydolatriã ꝛediti ſuꝑ thaumũ in q̃libet anno. Hec ille. Que q̃dem narratio poſito q̃ ſit fabuloſa,put veriſilr apparet tñ ſufficiẽs eſt vt ex ea ſumaꝯ vera expoſitio buiꝰ lr̃e.ſ.Mulieres ſedebant lugentes thaumũ. Hã ydolatraꝝ geſta cõiter fundaꝯ in falſis ⁊ ficticijs narrationibus.caput.n.ydolatraꝝ.ſ.dyabolus mẽdax eſt ⁊ p̃ mẽdacy: Jo.viij.ſi forte narratio p̃dicta ſit vera:⁊ ℞ q̃ virtute demonũ ⁊ p magicas artes deo p̃mittẽte fiũt miracula plerũq̃ ſilia illis miraclis q̃ fiũt p ſuos dei:vt aug. dicit in libꝛo.lxxxiij.q. Intelligẽdo tñ miracula large ſumpta nõ ꝓprie:vt in p̃ma pte q̃ſtiõe criij.arti.iij.in corpe q̃ſtionis. tunc ex p̃dicta narratiõe ꝓſurgit quoddã fidei noſtre teſtimoniũ. Haꝛ cũ iſta tam magna ⁊ admirãda antiq̃s ꝑtibus fiebant:q̃ tũ poſt aduentũ xp̃i nullibi facta inueniunꝯ:ſignũ eſt manifeſtuꝫ q̃ p crucẽ xp̃i poteſtas demonũ fuerit valde debilitata ipſo dicente Jo.xij.ca. Jam p̃nceps mũdi huiꝰ ejicietꝯ foras: ⁊.j. Ezech.xij.c. Spm̃ imundũ auferã de terra.

Caplm̃.ix.

ET clamauit.Hic p̃fr reuertiꝯ ꝓpha ad deſcribendum deſtructionẽ ciuitaꝯ ⁊ ꝓpli:cuius in pte cauſa fuerũt abominatiões p̃dicte: ⁊ diuidiꝯ in duas p̃tes:qꝰ p deſcribiꝯ deſtructio ꝓpli cõiꝫ:ſcõo p̃cipaliũ ſpaliꝫ c.xj. Prima in duas:qꝰ p deſcribiꝯ plebis ereciũ: ſecũdo ciuitaꝯ incendiũ.ca.ſe. Jdẽs ca.diuidiꝯ in tres p̃tes:qꝰ p ponit viſionis modꝰ:ſcõo plebꝭ interitus:ibi.Et vocauit tercio ezech.luctus.ibi.Et cede cõpleta. Circa p̃mũ dr̃. a Clamauit.ſ.ille q̃ oſtenderat ezechieli abominatiões ⁊ pſonam dei repñtabat:vt p̃dictũ eſt.

b Appropinquerũt viſi.vꝛbis.ſ.hierlm ad puniendam ipſam. c Et vnuſq̃ſq̃ aduerſarioꝝ eius.

d Vas interfe.hz.i.inſtrumentũ ad interficiẽdũ quod ſtatim ꝛeſignaꝯ p hoc quod ſubditur.

e Et ec.ſex viri.i.angeli in ſpẽ viroꝝ:vtrũ añt intelligãtur angeli boni vel mali nõ habeꝯ ex hoc:qꝰ tales punitiones diuine aliq̃n fiũt ⁊ ſignanꝯ fieri p bonos angelos aliq̃n p malos. f Veniebant de via porte ſuꝑioꝛis q̃ reſpicit ad aquilonẽ.illa erat porta aq̃lonaris atrij imundoꝝ: templũ em̃ erat in ſũmitate montis:⁊ ideo illa atria ꝓcedebãt vſus templũ aſcendendo.⁊ ex pte aquilonari nõ erat aliqua porta ſuꝑioꝛ verſus templũ: vtꝫ ex ſuꝑꝛadictis:De illa q̃ pte veniebãt ad portã atrij ſacerdotũ que erat in pte oꝛientali. g Et vnuſcuiuſq̃ vas interitus .i.inſtrumentũ vt lancea vl̃ gladius. h Vir q̃ꝫ vnus veſtitus lineis.ex h̃ vr̃ q̃ angeli in hac viſione imaginaria oſtẽſi erant angeli boni:qꝰ veſtis linea mundiciã ſignat. i Et ingreſſi ſunt.atrij ſacerdotũ:iõ ſubditur. k Et ſteterũt iuxta altare ereũ.qꝺ erat ibi. l Et gl̃ia dei.iſrl̃ aſſumpta eſt de cherub ⁊c. Hic vocaꝯ gloria dñi effigies hois ſedentis in throno ſup firmamentũ apparens ſuper capita aialiuꝫ q̃ inferius vocanꝯ cherubin:⁊ hic vocanꝯ

cherub: accipiēdo singulare p plurali: sicut frequēter fit in scptura: videbaf gista effigies repntans dei maiestatē recedere de capitib⁹ aialiū: z trāsire ad limen tēpli dñi z pb⁹ designabaf recessus dei de ppiciatorio qđ erat intra sancta sctō p sup alas cherubin: nō tñ p loci mutationem cū deus necessario sit vbiqz: ē p sūbtractionez sue gre ita q nō daret inde responsa sūmo sacer doti sic faciebat añ a ¶ Et vocauit. b pnr ponit plebis interitus: cuius p ponit iniunctionē cū dī. ¶ Et vōuit vir q indutus erat ze. ad signandū illos qbus erat pcendū z illi erāt in minori nūero: ō sudiū.

b ¶ Signa thau super frontes. thau ē vltima lra alphabeti hebraici: z ē pma in hac dictiōe thora q hebraice legē signat: iō scribebaf sup frontes viroz gementiū z dolentium de transgressiōe leg in abominatiōib⁹ ē. dais

c ¶ Et illis dixit. s. sex viris bñtib⁹ vasa interitus in manibus suis. cetera patent vsqz ibi. ¶ A sctuario meo incipite interficiēdo p sacerdotes z leuitas ibi ministrantes. pnr ponit interfectionis executio: cuz dī. ¶ exerūt q ze. d ¶ Contamino. dicebaf aūt alius locus ptamiari. ppē casum mortui: ¶ Numeri. xix.

e ¶ Et imple. atria interfect⁹. ista tria tēpli atria de qbus dcm ē ca. pcedenti

f ¶ Egredimini. s. de atriis tēpli cede cōpleta: vt exeqmini pceptum p totam ciuitatē: ideo subditur: ¶ Et egressi sunt ze.

g ¶ Et ce. cōple. ¶ Hic pnr ponitur ezechielis luctus cū dī in psona eius.

h ¶ Remansi ego. q: nō fui interfectus cū alijs.

i ¶ Ruiqz sup faciē mee. p timore z admiratione tanti exterminij: iō subdit.

k ¶ Heu. z triplicaf ad maiorē exaggerationē. cetera patent vsqz ibi.

l ¶ Et repleta ē ter. sangui. s. innocentū occisoz in ea: z maxime tpe manasse de q dī. iiij. Reg⁹. xxj. q effudit sanguinē innocuū multū nimis.

m ¶ Et ci. repleta est auersione. s. a deo p multiplicē ydolatriā: vt dictum est ca. pcedenti.

n ¶ Dixerūt. n. Reliqt dñs ze. hoc expositū est ca. pce.

o ¶ Et ec. vir q erat indu. li. dicit Rasa. q erat gabriel angls in spē viri. ¶ Caplm. x.

¶ Et vidi. Hic pnr describit ciuitatis hierlm futurū incendiū: z diuidit in duas ptes: quia p designat ista combustio secūdo explicat visio. ubi. ¶ Et apparuit.

¶ Circa pmū dī.

a ¶ Et vidi. visione imaginaria z intellectuali.

b ¶ Et ecce in firmamēto ze. spēs. n. glie dñi q recesserat de loco sup capita cherubin trāsferēs se ad limen dom⁹: vt dictū ē ca. pce. redierat ad locū p stinū sup firmamentū in capitibus aialiū: z dixit. scz sedens in throno. dei maiestatē repntans.

c ¶ Ingrederei me. ro. ze. vñ. ē. ca. j. dr: Similitudo aialiū z aspectus eoz qsi carbonum ignis ardentium.

d ¶ Et effunde sup ciui. s. hierlm p qđ designatur incendiū ei⁹ furoz p iudiciū diuinū.

e ¶ Ingressus est. s. vir indutus lineis.

f ¶ In pspectu meo. i. me videte: z ē vbū pbe

g ¶ Cherubi ait sta. a dextris templi: ñ in atrio sacerdotū ideo subdit.

h ¶ Et nubes imple. atriū interi⁹ ad designandū dei pntiam: p m q dī. ij. Paral. vj. ¶ Dñs pollicitus est q habitaret in nebula.

i ¶ Et eleuata ē gloria dñi quia spēs repntans dei maiestatem trāstulit de capitibus cherubin ad limen domus z sigt iste transitus illud qđ dictum est ca. pcedenti.

k ¶ Et atrium repletū ē splendoze glorie dñi. i. splendoze dei maiestate repntante.

l ¶ Et so. alaz cheru. q talem motū alarum intelligit pmptitudo angeloz ad exequendū dñi mandatum.

m ¶ Audiebaf vsqz ad atrium exterius. sic ēm in hebreo habeb: z ideo aliqui male corrigūt dicentes interius: dī autem atrium exterius atrium⁊ imundoz: eo q erat longe remotius a templo.

n ¶ Quasi vox dei oipotentis loquentis. q. d. ille sonitus alarum erat magnificus z mirabilis: p m q dicitur pſ. xxix. Vox dñi in virtute vox dñi in magnificentia.

o ¶ Cūqz pcepisset. repetitio est eius quod dictum est supza: Ingredere in medio rotaz ze.

p ¶ Ingressus ille. scz vir indutus lineis.

q ¶ Stetit iu. ro. vt acciget ignē: q misteriū tñ cherub

ciuitas repleta est auersiōe

n Dixerūt. n. Reliqt dñs trā z dñs nō videt. Igit z me⁹ ñ pcet ocl's: neqz miserebor

Q Quia eoz sr caput eoz reddā.

o Et ecce vir q erat indutus lineis q hēbat atramētariū in lūbo suo: rndit verbū dicens: Feci sicut pcepisti mihi. Cap. x.

a Et vidi: b z ecce in firmamēto qđ erat sup caput cherubī qsi lapis saphyrus z qsi spēs similitudis solij appuit sup eū.

¶ Et dixit ad virū q indut⁹ erat lineis: z ait: c Ingrederei medio rotaz q sūt subtus cherubin z imple manū tuam pruni ignis q sunt inter cherubī: d et effunde sup ciuitatē e Ingressus est f in conspectu meo.

g Cherubin aūt stabāt a dextris templi cū ingrederet vir: h z nubes impleuit atrium interius. i Et eleuata ē gl'ia dñi desup cherub ad limē dom⁹: z repleta est dom⁹ nube. k Et atriū repletū est splēdoze gl'ie dñi: l z sonitus alaz p cherubin: m audiebaf vsqz ad atriū exti⁹: n qsi vox dei oipotētis loqntis. o Cūqz pcepisset viro q indut⁹ erat lineis dicēs: sume ignē de medio rotaz q st inter cherubin

p Ingressus ille q stetit iuxt rotā

ō subdit. Et extēdit cherub ⁊c. a Qui acci. egres. est. s. ad effundendū sup ciuitatē: nō tm dī b̄ q effuderit: ad ostēdendū q ciuitas tūc nō fuit obusta: ꝛ postea q sex annos: q visio ista fuit anno. vj. transmigrationis ioachin. vj. mense q̄nta die mens: vt b̄ in p̄ncipio. viij. c. ciuitas aūt fuit cōbusta ānō. xj. sedechie: q̄ fuit ānus. xj. a transmigratione ioachim q sedechias ei successit in regno. b Et apparuit. Dicēm explicatur mod⁹ visiōis q̄ ú aliq̄b⁹ ꝛs pauc̄is differt a mō visiōis posite s. j. c. tales em̄ visiones fiūt ad aliq̄d signandū: ⁊ ideo freq̄nter fit ibi imutatio ad aliq̄d significandū q̄ de nouo dī: dicit ē.

b Et apparuit in cherubin. illa aūt q̄tuor aialia j. c. descripta vocant b̄ cherubin eo q erāt alata ⁊ plidentiā angeloꝛ significāta. vt ibidē dem̄ fuit: angli ꝛo sūt scia pleni ⁊ sic iterp̄tat cherubi plenitudo scie.

c Et ecce q̄tuor rote iux̄ cherubin. p b̄ p3 q̄ dictū est s. j. ca. q erāt ibi q̄tuor rote ⁊ q̄tuor aialia. d Spēs aūt ro. erat quasi vi. lapi. chrysoli. s. j. ca. dī: ⁊ aspectus rotaꝝ quasi visio maris. chrysolitus aūt lapis est p̄ciosus habens colorē aureum: ⁊ ideo dī a chrysis q̄ est aurū: ⁊ p boc q̄ ponit̄ hic. q. visio lapidis chrisolitbi: dat intelligi q ꝓpha erat magis illustratus fulgore diuine sapie q̄ a p̄ncipio: ⁊ idē designat̄ p boc quod postea subditur.

e Et ome corpus eaꝝ ⁊ colla ⁊ ma. ⁊ pēne. q̄ tria vltima intelligunt̄ de aialibus ⁊ nō de rotis: ⁊ dicunt̄ b̄ plena oculis. p̄mo ꝛo ca. b̄ tm̄ dī de rotis: p oculos autē ꝓspicacitas intelligentie designat̄: vnde ⁊ boies sapientes ⁊ astuti ꝑm modū loq̄ndi cōem dicūt̄ oculati.

f Et ro. istas voca. volu. q̄ equaliter volui poterant ad q̄tuor ptes. g Quat. aūt fa. ba. vnū. s. animal.

b Facies vna. i. p̄ma: sicut Gen̄. j. Et factum est mane ⁊ vespere dies vnus. i. primus.

i Facies cherub. Hic occurrit dupler dubiū: p̄mū ē q̄re ista facies dī b̄ hic facies cherub. que. j. ca. dī facies bouis: secundū q̄re dī hic p̄ma: ibi aūt tercia. Ad primū dicūt aliqui q facies bouis siue vituli est multū similis facie cherub: ⁊ ꝓpter hoc sic noiat̄: s boc dictus est ꝓtra iosephū dicentē q facies cherub est facies cuiusdam āuis: que nunq̄ visa est ab hōibus sed eius similitudo oñsa fuit moysi in monte vbi fuit sibi oñsum exēplar oīm fiendoꝝ in tabernaculo: ꝑm q dī Exo. xxv. Inspice ⁊ fac ꝑm exēplar: qđ tibi in monte mōstratū est. est etiā ꝺ dictū Ra. sa. ⁊ alioꝝ hebreoꝝ q̄ dicūt q cherub est q̄si facies pueri gratiosi: ꝓpter qđ talr cōiter depingit̄: ō dī q facies bouis fuit mutata in faciē pueri: cuius mutatiōis rō p̄t assignari: q sicut dictū est s. j. c. facies bouis signat regnū grecorū ꝓpē ꝓpli cōis potulantiā tunc tm̄ in pb̄is grecie maxime viguit sapia: ꝓpē qđ ad b̄ denotandū facies bouis q̄ est aial irrōnale versa fuit in faciē pueri: q̄ est aial rōnale: ⁊ in faciē pueritē: q sapia nō senescit: s magis iuenescit: etiā in senibus q̄ sedat̄ passionibus clari⁹ vident: ꝑm q dī. vij. phys. Sedendo ⁊ q̄escendo fit aīa sciens ⁊ prudēs: ꝓpē b̄ dī sapie. vj. Clara ē ⁊ q nūq̄ marcescit sapia. Ad secundū dicendū q ꝓpē b̄ dī hic facies cherub p̄ma: q apparebat directius vultui ꝓphe q̄ alie sicut dictū est. s. j. ca. de facie bois.

k Ipm est aial. i. qđlibet dictoꝝ q̄tuor aialium est illud idē qđ videra in p̄ma visione descripta s. j. ca.

l Et egred. est gl'a dñi ⁊c. rediens ad locū suum.

m Et ste. in introitu por. do. do. oriētalis. dicit Ra. sa. q bec est porta atrij sacerdotū q̄ erat in pte oriētali: ⁊ dī porta domus dñi siue templi eo q in recta linea opponit̄ porte templi. vt dictū est s. vij. n Ipm ē aial. i. quodlibet illoꝝ quatuor. o Qđ vidi subter deū isr̄l. q firmamētū erat sup capita aialiuꝝ: ⁊ desup effigies dei sedentis in throno repñtans eius maiestatē.

p Quatuor p q̄tuor vultus vni. i. p singula q̄tuor aialia quatuor facies erant cuilibet ipsoꝝ. q Et silitudo vultuū eoꝝ ⁊c. q. d. licꝫ apparentia vnius facici esset mutata: vt p̄dictū est: tm̄ erat idē aial. cetera aūt que nō sunt hic exposita de aialibus ⁊ rotis: exposita sunt plenius s. ca. j. vbi potest haberi recursus.

Jn ca. x. vbi dī in postilla. Hic occurrit dupler dubiū.

Additio.

Ad hoc dupler dubium motum per postillatorem videtur dicendum q non solum primum animal sed quodlibet quatuor animalium p̄dictoꝝ in p̄ma visione otentoꝝ in hoc loco vocat̄ cherub: vnde in litera exp̄sse dicitur: Rota vna iuxta cherub vnum: ⁊ rota alia iuxta cherub alterum. Et quia ꝑm glosam eadem dicemus in hoc loco intelligere in expositione animaliū que supra. Hec enim mutatio nominum non debet referri ad mutationem rerum visarum: Sed ad maiorem

Et extendit cherub manū de medio cherubī ad ignē q erat int̄ cherubin: ⁊ sūpsit ⁊ dedit i manꝰ eiꝰ q̄ indutꝰ erat lineis: [a] q accipiēs egressus ē. [b] Et apparuit i cherubī silitudo manꝰ hoīs subtꝰ pennas eoꝝ. Et vidi: [c] ⁊ ecce q̄tuor rote iux̄ cherubī. Rota vna iux̄ cherub vnū ⁊ rota alia iuxta cherub vnum [d] Spēs āt rotaꝝ erat q̄si visio lapidis chrysolithi: ⁊ aspectꝰ eaꝝ silitudo vna q̄tuor q̄ si sit rota i medio rote. Cūq ambularēt: i q̄tuor ptes gdiebāt ⁊ nō reuertebātur ābulātes: s ad locuꝫ ad quē ire declinabat q̄ prima erat seq̄bāt ⁊ cetere: nec cōuertebant. [e] Et oīe corpꝰ eaꝝ ⁊ colla ⁊ manꝰ ⁊ penne ⁊ circli plena erāt oculis i circuitu q̄tuor rotaꝝ: [f] ⁊ rotas istas vocauit volubiles audiēte me [g] Quatuor āt facies hēbat vnuꝫ. [h] Facies vna facies cherub: ⁊ facies scda facies hoīs: ⁊ in tcio facies leonis: ⁊ i q̄rto facies aq̄le:

Et eleuata sūt cherubi [k] ipm est aial qđ viderā iuxta fluuiū chobar. Cūq ābularēt cherubi: ibāt pariter ⁊ rote iuxta ea: ⁊ cū eleuarent cherubin alas suas vt exaltarent̄ de terra: nō residebāt rote: s ⁊ ipe iux̄ erāt. Stantibꝰ illis stabāt: ⁊ cuꝫ eleuatis eleuabant̄. Spūs. n. vite erat in eis [l] Et egressa est gl'ia dñi a limie tēpli: ⁊ stetit sup cherubī. Et eleuātia cherubī alas suas exaltata sūt a terra cora̅ me: ⁊ illis egredientibꝰ. rote q̄ꝫ subsecute sunt. [m] Et stetit i introitu porte ꝺm dñi orientalis: ⁊ gl'ia dei isr̄l erat sup eos. [n] Ipm est aial [o] qđ vidi subter deū isr̄l iux̄ fluuiū chobar. Et intellexi qui a cherubī essent [p] Quatuor p quatuor vultus vni: ⁊ quatuor alevni: ⁊ silitudo manus hominis sub alis eoꝝ [q] ⁊ silitudo vultuū eoꝝ ipsi vultus q̄s viderā iuxta fluuiū chobar: ⁊ intuitus eoꝝ ⁊ impetus singuloꝝ ante faciem suam ingredi.

illustrationē ꝓphe. Illa em̄ q̄ ꝑus sub spē aialiū q̄si infe-
riox cognouerat: hic cognoscit sub spē cherubin q̄ sūt al-
tioris g̃dus: vt exꝑssius ostenderet q̄ mysteria ꝑ hmōi aia-
lia figurata sunt. s. naturā rex naturaliū. vñ nō solū faci
es bouis dr hic cherubin: s etiā facies bris ⁊ facies leonis
⁊ hmōi: ⁊ iō d̄ oīm
bus aialib⁹ sil'sum
ptis dicit. j. eodem
ca. Intelleri quia
cherubin essent. q.
d. illa que ꝓius vi
derā vt aialia qua
si terrena mō intel
lexi vt cherubin qō
plenitudinē sapie
importat. Cū autē
dr: Facies vna fa-
cies cherub: ⁊ faci
es secunda facies
homis ⁊c. in sola fa
cie bouis fecit mu-
tationē: q: bos vt
dictū est supra. sm
expositionē sancto
rū significat myste
riū passionis: eo q̄
est aial immolaticiū:
⁊ sic bz infirmioꝛē
rōnem q̄ alia aia-
lia: Idcirco impo
suit sibi nomē che-
rub: quasi a fortio-
ri de oībus intel-
ligeret rō cherubi
vñ statim de oibus
q̄tuor aialibus di-
cit: Eleuati sūt che
rubin ⁊ infra. Cū-
q̄ ambularēt che-
rubin ibāt pariter ⁊ ro
te. ⁊ rōne predicta
pōt dici q̄ anteposi
sunt faciem bouis
q̄ in prima visione
fuit tercia. vt denotaret q̄si p locū a fortiori eq̃litatē aia-
liū in dignitate seu excellentia. ¶ Caplm. xj.

ET eleuauit. Supra posita ē vastatio plebis cōiter
b ponit̄ destructio ꝓncipaliū spāliter. ⁊ ꝓmo sacer
dotū: secūdo ꝓncipū. c. se. tercio falsoꝝ ꝓphaꝝ. ca.
xiij. Circa ꝓmū sciendū q̄ biere. ꝓphetauerat bonū illis q̄
transmigrauerāt ⁊ malū illis q̄ in bierlim remanserāt sub
metaphora ficuū bonaꝝ ⁊ malaꝝ. biere. xxiiij. Sacer-
dotes aūt q̄ remanserāt in bierlim cōtrariū afferebant: ⁊
iō oīno facta est ezechieli ꝓsilis visioni biere. ⁊ potissime
q̄tū ad sacerdotes. Dnio g̃ describit vastatio illoꝝ q̄ re-
māserāt in bierlim: scdo ꝓsolatio illoꝝ q̄ trāsmigrauerāt
in babylonē. ibi. Et fcm̄ ē. Circa ꝓmū sciendū q̄ sacerdo-
tes q̄ remāserāt in bierlim ꝓbolice designabāt suā ꝓspi
eratē. ⁊ iō ꝑ eoꝝ ꝓbola ponit̄: ⁊ scdo tollit̄. ibi. Idcirco.
Circa ꝓmū ꝓmittit̄ mod⁹ visiōis cū dr. a ¶ Et ele. me
spi. i. dr⁹ vel angls dei mister. b ¶ Et intro. me ad por. o.
dñi oriē. i. ad portā atrij sacerdotū: q̄ sic noiat̄: vt dcm̄ ē. c.
ꝓdenti. c ¶ Et vi. in me. eo. iechonia. fi. azur. iste ē alius ab
illo iechonia posito s. viij. c. q: ille dr fili⁹ saphā. d ¶ Et
phel. isti duo erāt ꝓncipales ⁊ alios traxerāt ad errorem
suū: iō exꝑsse noiant̄. e ¶ Hi sūt vi. q̄ cogi. iniq̄. ⁊c. q: in
formabāt ꝓphm vt secure manerēt in cultu ydoloꝝ: nō ti-
mētes bieremie ꝓmiatiōes: iō sb dit̄. f ¶ Dicētes. Nōne
dudū ⁊c. q. d. sic māsit ciuitas a tpe salo. q̄ eā āpliauit: et
triplici muro clausit: sic secura ab aduersarijs ꝓmanebit
g ¶ Hec ē lebes. s. bierlim. b ¶ Nos āt car. q̄d exponūt ali
q̄ dicētes q̄ b dicebāt isti derisorie ⁊ ꝑ ꝑs negatiē: eo q̄
bicet. ꝓhauerat. j. ca. ꝓbustionē ciuitat̄ sb metaphora
olle succese: ⁊ sm b vbū istud intelligit̄ negatie sic. Hec
ciuitas ñ erit lebes siue olla succesa: vt dixit biere. nec
nos carnes bullite in ea. s bec opinio nō ꝓsonat lr̃e se-
quēti: vt videbit̄: ⁊ iō Ra. sa exponit b verbū: Et b est
lebes ⁊c. tāq̄ assertiue dictū: vt
sit sensus sic carnes ꝓseruant̄ in
lebete vsq̄ ad q̄ fectā ea q̄ de-
coctionē sic ꝓbabimur i bierlim vsq̄
ad maturā etatē. assilat̄ aūt ꝓ-
longatio vite decoctiōi: q: q̄diu
calor naturalis decoq̄t alimētū
q̄ucrēdo in mē
bra durat bois
vita: tāciu. n. vi
uūt aialia q̄diu
nutriūt̄. ḥ. d̄ aia
q̄ aūt calor nā-
lis sic debilitat̄
q̄ nō pōt bocta
cere: deficit vita
nāli morte.
i ¶ Idcireo. hic
ꝓpr̃ removet̄ b
gabola: ⁊ ꝓsa
vsq̄ ibi.
k ¶ Pluri. occi.
in vr. bac. s. inno
centes q̄s occi-
dit rex manasses
⁊ alij reges mali
ad ꝓsuasionē sa-
cerdotū: vnde ⁊
bieremias volue
rūt sic occidere:
vt hr̃. biere. xxvj
l ¶ Interfecti ⁊c
in medio eius. s. bierlim. m ¶ Hi sunt car. q: iz nō fu-
erint ibi mortui morte naturali: s violēta: illa tñ mors
fuit optima sm q̄ dr ps. cxv. Pretiosa in ꝓspectu dñi
mors sctoꝝ eius. n ¶ Et b est le. q: in bierlim fuerunt
sepulti. o ¶ Et educā vos. ex̄ bierlim in captiuitatē.
p ¶ Gladiū metui. s. regis babylōis q̄m ꝑ auxilio ad re
gem egypti misistis. q ¶ Et gla. indu. su. vos. s. regis
babylonis. r ¶ In finibus isrl'. i. in terra aliena fini-
bus terre vicinicta. s ¶ Iudi. vos. q: fuerūt addu
cti ad regē babylonis in terra emath: ⁊ ibi occisi: eo q̄
relaxauerāt iuramentū sedecie q̄d fecerat regi baby
lonis: vt dictū fuit bierere. xxxix. iō subdit̄. t ¶ Hec.
s. bierlim. v ¶ Non erit vo. in lebe. manēdo in ea vsq̄
ad maturā etatē. x ¶ In finibus isrl' ⁊c. repetitio est
eius q̄d ꝓdictū est ad maiorē affirmationē. y ¶ Sed
iuxta iudicia gentiū. imitando ydolatriā eoꝝ.
z ¶ Et factū est cū ꝓphare pheltias filius banaie mor
tuus est. dicūt aliq̄ q̄ nō fuit tunc sic in re. sed ꝓpha vi-
dit in spū mortē sibi in ꝓpinquo imminere. hebrei dicūt
q̄ tunc mortuus fuit subito diuino iudicio: ⁊ hoc fuit
scitum ꝑ nuncios q̄ frequēter mittebant̄ de hierusalē
ad transmigratos in babylonē: q̄ interrogati ab illis
q̄bus ezechiel narrauerat suam visionem: vt babet in
fine huius capituli: respondert̄ q̄ eodem tpe ⁊ eadē
hora mortuus fuerat: sicut eze chiel dixerat.
a ¶ Et cecidi in faciem meam. ad deprecandum dñm
ne multiplicaretur exterminiū.
b ¶ Et factum est. Hic ꝓnter ponit̄ cōsolatio eoꝝ que

trāsmigrauerāt cū dī. a Fili hō. fra. tui. i. iudei tecū in babylonē ducti. b Viri ꝑpinq tui. qz inter eos erāt aliq̄ de genere sacerdotali: sicut z ipe ezechiel. c Et ois hō. is. qz de regno. x. tribuū aliq̄ euadētes manꝰ salmanasar postea venerūt in regnū iude: vt dictū fuit iiij. Reg. q̄z aliqui cū iechonia rege fuerit in babylonē ducti. d Quibꝰ dixe. i. de q̄bꝰ dixerī. e Habi. hierlz reputantes eos miseros z se felices: vt dictū est in ꝓncipio buiꝰ capli. f Longe rece. a dō. reputabāt eīm eos a dño de iectos z derelictos. g Nobis da. est terra in pos. qz credebāt secure viuere i hierlz: vt ꝑdictum est. h Propterea ꝙ dicit dñs de. i. ꝓpter eoꝝ insultationem ero vobis in ꝓsolationē: ꝙ subdit ꝺ trāsmigratis. i Ero eis i sanctuario. in terris ad q̄s venerunt. qz p danielē z socios eius q̄ fuerūt positi sup negocia regni babylonis: vt habet Dañ. ij. iudei ibi habitantes fuerūt sustentati in aliq̄ z ꝓsolati: z postea p mardocheū tpe assueri vt hz in li. hester. k Cōgre. vos de ꝑplis. tpe cyri q̄ dedit licentiaz redeūdi i iudeā. l Et aufe. oēs offen. i. ydolatrias. qz post reditū captiuitatis babylonice nō legit ille ꝑplis ydolatrasse niſi aliq̄ pauci tpe antiochi q̄ ad hoc coegit iudeos j. z. ij. macha. m Et da. eis coꝛ vnū. s. ad seruiendū vni deo celi. n Et spi. no. auferendo eis volūtatem patrū suoꝝ qui fuerūt ad ydolatriā ꝓni. o Et aufe. coꝛ lapi. i. durū ad recipiendū disciplinam dñi z ꝓphaꝝ. p Et da. eis coꝛ carneū. i. tenerū z dispositū ad recipiendū: vt pz. j. Esdre: cuiꝰ doctrinā recepe rūt valde deuote. q Quoꝝ aūt coꝛpus offen. i. paratū ad deū offendendū quale erat coꝛ eoꝝ in hierlm habitantiū: vt pz per predicta. r Hoꝝ viam in capu. ponā. reddendo eis penā debitā. s Et eleua. b vltimo ponit visiōis hui⁹ relatio. ꝓmittit tū recessus diuine ꝓtectionis a hierlm cū dī. Et eleuauerūt cherubin alas suas. ad volandū extra templum in q̄ erāt vt pz ꝙ ꝑdicta. t Et ascendit glo. dō. de me. ciui. si

ªhoīs frēs tui: ᵇviri ꝑpinq̄ tui: ᶜz oīs dom⁹ isrl. vniuersi ᵈq̄bꝰ dixerūt ᶜ habitatores hierlm ᶠlōge recedite a dño ᵍnob data ē tra i possessiōz: ᵇꝑ ea ꝙ dic dñs de⁹: ʰQuia lōge feci eos i gētib: z qz dispersi eos i trīs: ⁱero eis i sanctificationē modicā in trīs ad q̄s venerūt. Propterea loqre Hec dic dñs de⁹ ᵏ Cōgregabo vos de ꝑplis z adunabo de trīs in q̄bꝰ dispsi estis: da boq̄z vob humū isrl. Et ingredient illuc: ˡet auferent oēs offensiōes: cūctasq̄z abomiatōes eius de illa. ᵐ Et dabo eis coꝛ vnū: ⁿz spm̄ nouū tribuā in visceribꝰ eoꝝ: ᵒ Et auferā coꝛ lapideū de carne eoꝝ ᵖz dabo eis coꝛ carneū: vt in p̄ceptis meis ābulent z iudicia mea custodiāt: faciāt ꝙ ea z sint mihi in ꝑplm̄ z ego sim eis in deū ᵍ Quoꝝ aūt coꝛpus offēdicula z abomiationes suas ābulat ʳhoꝝ viā i capite suo ponā dicit dñs de⁹. ˢ Et eleuauerūt cherubin alas suas z rote cuz eis: z glia dei isrl erat super eos ᵗ Et ascendit glia dñi de medio ciuitatis stetitq̄z sup montē q̄ est ad orientē vrb. ᶠ Et spūs leuanit me adduxitq̄z i chaldeā ad trāsmigrationē in visionē in spū dei. ᵘ Et sublata est a me visio quā videra. ᵛ Et locutus sū ad transmigrationē ᵛ oia ꝟba dñi q̄ ondērat mihi

Et fcūs ē hmo .xj. dñi ad me dicēs. ᵇ Fili hoīs: i medio dom⁹ exaspantis tu habitas: ᶜq̄ oculos hnt ad videdū ᵇz nō vidēt: z aures ad audiēdū z nō audiūt: qz dom⁹ exaspans ē ᶜ Tu ḡ fili hoīs fac tibi ᶠ vasa trāsmigrationis: z trānsmigrab ꝑ die coꝛaz eis. ᵍ Transmigrabis aūt de loco tuo ad locū alterū i ꝓspectu eoꝝ: si forte aspiciāt: qz dom⁹ exasperās est: ᵇ Et efferes foras vasa tua q̄si vasa trāsmigrātis p die in ꝓspectu eoꝝ. ⁱ Tu āt egredieris vespe coꝛaz eis sicut egredit migrās: ʲ In oculos eoꝝ ᵏ pfode tibi pietē z egredieriꝝ euz in ꝓspectu eoꝝ. ˡ In humeris portaberī: in caligine effereris. Faciē tuam velabis z nō videb terrā: ᵐ qz portentū dedi te domui isrl. ⁿ Feci ergo sicut p̄cepat mihi dñs Vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem: et vespere perfodi mihi parietem gnans subtractionem diuine ꝓtectionis. ᵛ Stetitq̄z su. mō. s. oliuaꝝ q̄ vno miliari distat a hierlm. vt hz. a cc. j. ᵘ Et spi. leua. me. ꝛc. visione imaginaria videbat sibi de hierlm in babyloniā reduci. ᵛ Et sub. est a me visio. i. raptus mentis: z sic vidit se esse cū senibus sedētibus coram eo: vt hz. s. viij. ca. ideo subditur. ᵗ Et lo. sū ad trās. i. ad iudeos transmigros i chaldeā. ᶟ Oīa ꝟba dō. q̄ ondērat mi. retulit eīm eis visionēz imaginariā p̄dictā z eius intellectū z significationē.

Cap⁹ xij.

a Et factus ē dic dñs de scribit ꝓphetia ꝓncipū: z diuidit in duas ptes. s. ꝓncipalē z incidētalē. secūda ibi. Et factus est. Dum ū aūt fit subpabola facti: z ideo ꝓ parabola ponit. secūdo exponit ibi. Et factus est. Parabola ꝟo facti ē q̄n fit aliquid ad significandū aliud factū: sic pabola verbi q̄n p vnū verbū intelligitur aliud ꝓ ḡ dī. b Fili hoīs in medio dom⁹ exasperantis tu habitas. qz ꝓphes eoꝝ nolebāt credere ꝟbis hieremie de destructiōe hierlm futura. c Qui oculos hnt sez carnis. d Et nō vidēt. i. nō intelligūt oculis mentis. e Tu ḡ fili hoīs fac tibi. vt p sile factū manuducātur ad intelligendum. f Vasa transmigrationis. id est instrumenta transmigrātib⁹ apta: sicut baculus pera z similia. g Et transmigrabis per diem. vt sic videant te transire de loco tuo ad alium. b Et efferes foras vasa tua. repetitio est eiusdem sentētie ad maiorem assertionem. i Tu autem egredieris vespere ꝛc. p hoc eīm designabatur fuga sedecie z bellatoꝝ eius de hierlm in ciuitatis captione ante oculos eoꝝ k Perfode tibi parietem ꝛc. p hoc eīm designabatur q̄ exierūt p locum absconditū z p viam subterraneā: vt dictum fuit hieremie. xxxix. z. iij. Regū. vltimo. l In humeris portabit ꝛc. p hoc designatur excecatio sedecie: z sic nō poterat incedere niſi appodiando se super humerū ducentis: z ad idem facit qđ subditur. Faciem tuam velabis ꝛc. z subditur causa. m Quia portentum dedi te. id est signum futuri mali sedecie. Consequēter ponitur obedientia ꝓphete. cum dicitur. n Feci ergo sicut preceperat mihi. z pz literā

ex dictis. a Et fa.est. Hic ꝓ̃r exponit ꝓbola dcā eo mō q̄ iam dictū est q̄tū ad sentētiā aliqua tñ addūtur q̄ exponent.
b Nunq̄d nō dixerūt.q.d.ita q̄ dixerūt a te.
c Quid tu facis .i.quid signat hoc factum tuum.
d Dic ad eos.b⁹ facti intellectū.
e Sup ducē on⁹ istō.i.sup sedecbiā
f Et sup oēm womū isrl̄ ⁊c.q̄ capta ciuitate ⁊ duce nō poterat ꝑlō bñ eē cera patēt vsq̄ ibi
g Parietē pfodient. q̄ introit⁹ vie sb̄terranee erat obturat⁹.vel q̄ inter illū initroitū ⁊ regē erat murus quem oportebat pfodi anteqū possent illā viam subterraneā ingredi.
h Facies ei⁹ operiet ⁊c.p qō dēsignt excecatio sedecbie vel q̄ q̄n fuit capt⁹ a chaldeis velauerūt oculos ei⁹ sicut solet fieri bōibus morte dignis.
i Et extēdā rbetē meū sup eū ⁊c.i.exercitū chaldeoꝝ q̄ insequēs cepit eū.
k Et addu.eū in baby. vinctū ⁊ captiuū.
l Et ipsā nō videbit.q̄ añ fuerat excecat⁹.xliij.Re.vlt.
m Ibiq̄ morietur. tamen fuit bonorifice sepultus. vt bī biere.xxxiij.
n Et oēs q̄ circa eū.principes ⁊ bellatores.
manu: ⁊ caligine egressus sum: ⁊ in humeris portatus i ꝑspectu eoꝝ. a Et factus ē ꝑmo dñi mane ad me dicēs
Fili hois b nūq̄d nō dixerūt ad te womꝰ isrl̄: womꝰ exaspe rans: c q̄d tu facis. d Dic ad eos: Hec dicit dñs ⁊cs. e Bu per ducē onus istud q̄ est in bierl̄m: f ⁊ super oēm womū isrl̄ q̄ est in medio eoꝝ. Dic: Ego portētū vr̄m: Quō fe ci: sic fiet illis. In trāsmigtionē ⁊ in captiuitatē ibūt ⁊ dux q̄ est in medio eoꝝ in humeris portabit in caligi ne egrediet. g Parietē pfodient vt educāt eū. b facies ei⁹ operiet vt nō videat ocl̄o terrā. i Et extendā rhete meuz sup eū: ⁊ capiet i sagēa mea k ⁊ adducā eū in babylonez in terrā chaldeoꝝ ⁊ ipsā nō videbit: l ibiq̄ morietur m ⁊ oēs q̄ circa eū sūt. n Presidiū ei⁹ ⁊ agmina eius o dispgaz i oēm ventū: p ⁊ gladiū euagi nabo ꝓ⁹ eos. Et sciēt q̄ ego dñs q̄n dispsero illos in gētib⁹ ⁊ dissemiauēo eos i trīs q Et relinquam ex eis viros paucos a gladio et fame et pestilētia r vt narrēt oīa scelera eoꝝ in gentib⁹ ad q̄s ingredient: s ⁊ sciēt q̄ ego dñs t Et factus est sermo dñi ad me dicēs: u Fili hois panem tuū i ꝑturbatione x comede ꝑ ⁊ aquā tuā in festinatiōe et merore bibe: et dicet ad populū terre. Hec dicit dñs ⁊cs ad eos q̄ hītāt i hierl̄m ī
tra isrl̄. Panē tuū in solicitu dine comedēt ⁊ aquā suā in ꝛsolatiō e bibēt: vt ꝛsolet ̄tra a multitudine sua ꝑpter iniq̄tates oīm q̄ hītāt in ea y ⁊ ciuitates q̄ nūc habitāt z ꝛsolate erūt: a traq̄ ꝛserta: ⁊ scietis q̄ ego dñs. b Et fact⁹ ē ꝑmo dñi ad me dicēs Fili hois: c q̄ est puerbiuz istud ī tra isrl̄ dicētiū d i lōgū differēt dies: e ⁊ pibit oīs visio: f Jō dic ad eos. Hec dic dñs ꝛus. g Quiescere faciā puerbiū istō: neq̄ vulgo dicet vltra ī isrl̄. Et loq̄re ad eos: q̄ appropinq̄uerūt dies ⁊ ꝑmo oīs visiōis: h Nō em̄ erit vltra oīs visio cassa: i ne q̄ diuinatio k ābigua ī medio filioꝝ isrl̄: q̄ ego dñs loq̄r: ⁊ q̄cūq̄ locut⁹ fuero ꝛbū fiet. l Nō ꝓlongabit ap̄li⁹ ꝑ in diebꝫ vr̄is womꝰ exaspans loq̄r ꝛbū: ⁊ faciā illud dicit dñs ⁊cs. m et fcūs ē ꝑmo dñi ad me dicēs. Fili hois: ecce womꝰ isrl̄ dicētiū: visio quā ꝑ videt in dies ml̄tos: ⁊ ī tē pora longa iste ꝑphat. Propterea dic ad eos. Hec dicit dñs ꝛus. Non ꝓlongabit vltra oīs ꝑmo meꝰ. Uerbū q̄ locut⁹ fuero ꝓplebit dicit dñs ꝛus. ‖ Ca.xiij.

Et factus est ꝑmo womini ad me dicēs. Fili homis o vaticinare ad pphetas israel qui prophetant: c et dices prophetantibus de corde suo. Audite verbum womini. Hec di
pali dierū obsidionē mitani futura i obsidione: q̄ ꝑpter defectū victualiū vnus ra piebat ab alio cibū: ⁊ cū hoc vix habebāt tps comendi: q̄ oportebat eos q̄si cōtinue defendere murum.
y Et ci.q̄ nūc habitant. circa bierl̄m in iudea.
z Deso. erunt .i.habitatoꝝ⁹ vacue. a Terraq̄ ꝛserta. ꝑ defectū culture.
b Et fac.ē.hic ꝑ̃r describit p̄dicte vastatiōis acceleratio: eo q̄ incrēduli dicebant ꝑphetas dicere. ⁊ ezech. nūq̄ implen: et hoc est q̄d dicit.
c Nō ē puer. illud.i. ꝛbū vulgariter dictum.
d In lon.dif. di.i. tps impletionis nō veniet: deo sequit.
e Et pi.oīs vi.frustrata effectu suo.
f Ideo dic ad eos.asserēdo cōtrariū.
g Quiescere faciam puer.istud inducēdo in eo rū oculis effectū.
h Non em̄ erit vltra oīs vi.cassa.i.ira sic est ordinanda. Oīs visio nō erit vltra cassa.i.nulla visio ꝑphica frustrabit effectu intento: q̄ negatio ꝓstpōsita sīl vli facit eq̄pollere suo ꝓtrario: ⁊ sic oīs nō ⁊ nullus eq̄pollēt.
i Ne q̄ diuina.i. ꝛnūciatio futuri ex reuelatione dei.
k Ambigua.q̄ cito implebit in effectu: ideo sequit.
l Non ꝓlon.ampli⁹ ꝑ in die.v.⁊c. ex ꝑ em̄ tpe non fluxerūt ser anni integri vsq̄ ad destructionē hierl̄m: vt̄z ex dictis ꝑ.in ꝑn.viij.ca.
m Et fcūs ē ser.dñi ⁊c. ꝑ ꝑ̃r ondit acceleratio impletiōis ꝑphie ezech. cui⁹ ꝑphia erat ꝓformis ꝑphie bier.e. de destructiōe cuitatis ⁊ ꝑpli captiuitate ⁊ pz sīnia ex dictis.
Caplm.xiij.
a Et factus est. Hic ꝑ̃r ezech. ꝑphetizat ꝑ falsos ꝑphas: ⁊ ꝑ ꝓtra sexū virilē. secūdo ꝑ mulierē. ibi. Et tu fili hois. Prima in duas: q̄ ꝑ ponit pseudoꝓphaꝝ culpa: secdo denūciat eoꝝ pena. ibi. Propterea. Circa ꝑmū dī b Vaticina. ad ꝑphe. ſ. falsos: iō subdit. c Et dices ꝑphe. de coꝛ. su. .i. de sua

o Dispergā.q̄ ꝑ maiorē pte fugerūt eū relinquentes.
s Et gla.euagi.post eos. ꝑ dī ꝑphe iobem filiū charee: ⁊ alios q̄ fugerūt in egyptū ꝑ ꝓsiliū bieremie: vt batēt bieremie.xliij. Et ibi fuerūt occisi ꝑ chaldeos q̄ ceperunt egyptū. q Relin. ex eis vi.pau. ⁊c. ꝑ dī ꝑpter illos q̄ in vita fuerūt reseruati ⁊ in chaldeā ducti.
r Et enarrent omnia scelera eoꝝ.facto ⁊ verbo: ex eoꝝ em̄ miseria apparebat q̄ deū suū offenderāt: ⁊ multi eoꝝ ꝓnitentia ducti. hoc idem verbo fatebant.
s Et sci.q̄ ego dñs. ꝑ experientiam mee potestatis ⁊ vindicte.
t Et fa.ē. Hec ē ꝑs incidētalis in q̄ post miseriā regis ⁊ ꝓncipum: huius occasione ponit miseria plebis: ⁊ primo denunciatur ꝑ afflictio. secdo eius acceleratio: ibi. Et factus est. Circa ꝑmū dicit.
v Fili hois pa.tuū in ꝓtur. ſ. mentis ⁊ coꝛporis.
x Comede ⁊c. ꝑ hoc ēm̄ designat miseria po-

fictione nō ex diuina reuelatōe:ō subdit. d Quasi vulpes in deser. ꝛc. Et aūt vulpis aial dolosum intendens deceptiōi auiū: sic isti ꝓphe intēdebāt ad decepti onē simpliciū: ō arguit eos dicēs. e Non ascen. ex aduerso: pctā ꝓpli arguēdo. f Neq; opposuistī mu rū. p pctoribus ferenē orando g Ut sta. in p. pcussione dñi ve stris meritā auertendo.

b Uident vana. mutat loquēdi modū de secū da pte ad terciā i Dicētes ait dō. vt in mō loquendi ꝓforma rent se veris ꝓphetis ad facilius decipiendū. k Et pseue. cō firmare ꝓmonē. idem pluries ꝛ plibus diebꝰ repetendo: vel dictū suū falso iuramēto ꝓfirmādo: l Nūqd nō visionē cassā vidi. q. d. sic. m Propterea dic dñs: ponit pena: ꝛ p̄ sic ꝓphe tantiuz: scdo eis credentium. ibi. Et ipse. Circa p̄mū dī. m Propterea .i. ꝓpter mendacia ꝓphetica. n Ecce ego ad vos. s. puniēdos o Et erit manus mea. i. vindicte mee potētia. p Sup ꝓphetas. falsos. q In concilio ꝓpli mei nō erūt .i. in cetu reuertentiū de babylone. s. in ꝑsonis suis nec in filiis ab eis ꝓcreatis. r Et in scriptu. do. isrl nō scribent redeuntes em̄ de babylone būerūt genealogias suas descriptas: vt sic singuli redirent ad hereditates patꝝ suoꝝ. vt dī. j. esdre. s Nec in terrā isrl ingredient cū reuertētibus de babylone: sic exponit b lra cōiter s q; redeūtes de babylone in iudeā fuerūt i magna afflictione ꝛ seruitute: ideo bonū redeūtiū nō videt fuisse tantū q illius boni ꝓuatio esset sufficiēs istoꝝ falsoꝝ ꝓphaꝝ punitio: ō vī mihi q sic dz intelligi saltem ꝑn apaliter. q In concilio ꝓpli mei nō erūt. i. in societate supnoꝝ ciuiū. r Et in scriptura do. isrl nō scribent. i. in libro vite in q̄ scribunt electi. s Nec in terrā isrl ingredient. i. in terrā viuētiū: ꝑ quā intelligitur celestis habitatio: vbi moꝛs locū nō bz. t Dicentes pax. sic. n. dicebant ꝓpter q nullo mō habebant dubitare de aduentu regis babylonis sup eum: qđ tñ erat falsum. v Et ipse. Hic ponit̄ pena credentiū falsis ꝓphetis: cū dicit: Et ipse. s. popul⁹ meus

ꝛ Edificabat parietē. i. bierlm vt dicit Ra. ſa. in q̄ ꝓphe edificabat ita secure ac si ꝛberet ibi semp manere. y Illi aūt. s. ꝓphete falsi. z Liniebant eum. i. verbis adulatoꝛiis ꝓpter quod applaudebāt. Aliter exponit vt p parietē intelligat ꝓgeries pctoꝝ: ꝛ maxime in cultu ydoloꝝ in q̄ falsi ꝓphete suis adulatiōibus nutriebāt ꝓpl̄z: ꝛ ideo denūciat casus edificiū huius cū dī. a Erit. n. ymber inundās. i. exercitus chaldeoꝝ abūdans in bellatoꝛibꝰ viris sicut ymber in guttis. b Et dabo lapi. ꝓgrādes. i. exercitꝰ ꝓncipes c Desup irruentes. i. fortiter incitantes cuneos suos ad destructiōez muroꝝ.

d Et ventū ꝓcelle dissipantē. i. Nabucho. regem. e Siquidē ecce ceci. pies. i. bierlm ꝛ altaria ydoloꝝ ibi edificata. f Nūqd nō dicet vob. improꝑrā do. g Ubi ē litura quā linistī. q. d. apparet falsitas in adulationibꝰ vestris. h Et erūpere faciā spm̄ tpe. i. Nabuch. quem pus vocauit ventū ꝓcelle ꝛ patēt cetera ex dictis. est em̄ reptitio eiusdē ꝛc. v sqz ibi. i Et revela. fundamentū eius. chaldei em̄ minauerūt muros bierlz in aliquibꝰ locis vt sic facerēt eos ruere. k Et cōple. indignatiōez meā. i. effectū vindicte mee. l In pariete ꝛc. ꝛ pz ex dictis

m Et tu. Hic ponit ꝓphat ō falsas ꝓphetissas: et diuidit in duas: qꝛ ꝑ ponit eaꝝ culpa. secundo pena. ibi. Propē hoc. Circa p̄mū dī. n Fili hois po. fa. tuā ō̄ dendo diuinā indignationē. o Contra filias. i. falsas ꝓphetissas. p Que ꝓphe. de coꝛ. suo. ꝛ nō spū diuino. q Ue q̄ consumūt puluillos ꝛc. h dupliciter exponit: vno mō vt p puluillos ꝛ cerulcalia intelligāt verba adulatoria ꝛ mēdacia: q̄ dicebāt iste mlieres malis hoib⁹ ꝛ ydolatris: alio mō intelligēdo puluillos ꝛ cerulcalia ad lram: ꝓphe em̄ veri nō solū ꝓphetabant vobis s etiā factis ꝛ sensibilibus signis: sic bieremias posuit catbenas i collo suo ad significandū captiuitatē futurā: bere. xxvij. Et eodē modo ꝓphe falsi faciebāt eos similātes: sicut sedechias fecit sibi cornua ferrea. iij. Re. xxij. Et eodē mō ꝓphisse falsa faciebāt pluillos ꝛ cerulcalia faciētes vbiq; accubē sē ea: dicētes sic potest̄ vox mīr securē ꝛ nō ꝯsete timētes i aliq̄ ō aduētu chaldeoꝝ. r Sub ca. vni eta. i. hoiz cuiuslibz etatis s Ad ca. a. i. decipiēdas suis mdacijs. t Et vi. me ad po. in. i.

cogebãt me ad puniẽdũ ip̃m: nec ẽ itelligẽdũ q̃ violẽtia seu coactio cadat in deo: ꝙ hoc dr̃ ad denotãdũ q̃ nõ vult p se malũ pene: ꝙ p accidẽs. s. ꝓt̃ ordinẽ sue iustitie: cum ei⁹ ꝓpriũ sit misereri z ꝑcere. a Propt̃ pugil. ordei. i. ꝓter vilẽ q̃stũ talia faciebãt. b Et interfi. aias q̃ nõ moriunt̃. iustis. n. viuentibus in dño nihil eis vanitas ꝓbetabãt mortẽ z infortunia: z in iustis q̃ p ꝑtim̃ sũt mortui ꝓbetabãt vitaz z pspera ꝓt̃ eorum dona.

c Propter hoc. h ponit̃ eaz ꝑna cũ dr̃. d Ecce ego ad puluillos vios. .i. ad facta via pũienda. e Quibus vos ca. i. decipitis.

f Aias volãtes. .i. boies q̃ deberent eleuari ad cognitionẽ diuinoz z loq̃tur d̃ eis ad modũ volatiliũ q̃ attẽdẽtia ad instrumẽta aucupis: in q̃b⁹ sũt alíq̃ attrabẽtia: vt grana z hmõi illic descẽdũt z capiũt̃ retibus suis: sic isti attẽdẽtes ad ꝺba ꝓbetissaz decipiebant̃ ab eis.

g Et dirũpã eos de brachijs vrís. i. taliter puniã vos q̃ nõ poteritis tlia facere nec populũ meũ decipere.

h Et scietis quia ego dñs. q̃ experientiã mee vindicte.

i Pro eo q̃ merere feciſtis cor iusti. q̃ntũ in vob fuit infortunia sibi ꝓphetando.

k Quẽ ego nõ cõtriſtaui. i. nõ dispoſui inferre tlia sibi.

l Et confortaſtis man⁹ impii. ꝓphetando sibi bona.

meũ[a] ꝓter pugillũ ordei z fragmẽ panis: [b]vt interficerent aias q̃ nõ moriũt̃: z viuificarẽt aias q̃ nõ viuunt: mẽtiẽtes ꝓplo meo credẽti mẽdaciꝺ. [c]Propter hoc dicit dñs deus. [d]Ecce ego adpuluillos vros[e] q̃b vos capitis[f] aias volantes: [g]z dirumpã eos de brachijs vrís z dimittã aias quas vos capitis aias ad volandũ. Et dirumpã cerulicalia vestra: z liberabo ꝓplm meũ de manu vestra: z scietis q̃z ego dñs.

[h]Pro eo q̃ merere feciſtis cor iusti mendaciter[k] quem ego nõ ꝓtriſtaui: [l]z cõforta-ſtis manus impij: [m]vt non reuerteret a via sua mala[n] z viueret[o] ꝓpterea vana nõ videbitis z diuinatões nõ diuinabitis amplius: z eruaz ꝓplm meũ de manu vestra: z scietis q̃z ego dñs.

Caplm. xiiij.

Et venerũt ad me viri seniorꝫ isrl: z sedert cor̃ me. Et factus est ꝙmo dñi ad me dicens. Fili hois [b]viri isti posuerũt immũdicias suas in cordibꝫ suis: [c]et scandalũ iniq̃tatis sue [o]statuerũt ꝓ facie suã. [c]Nũq̃d interrogat⁹ rñdebo eis ꝓpt̃ hꝫ loquẽ eis z dices ad eos. Hec dic dñs de⁹: homo hõ de domo isrl q̃ posuerit imũdicias suas i corde suo: z scandalum iniq̃tatis sue statuerit ꝏ facie suam: z venerit ad ꝓphã interrogans p eũ me[f] ego dñs rñdebo ei in multitudine imundicias suarũ[g] vt capiat̃ domus isrl in corde suo q̃ recesserũt a me in cũctis ydolis suis: [b]ꝓpterea dic ad domũ israel. Hec dicit dñs de⁹ [i]Conuertimini z recedite ab ydolis vestris: z ab vniuersis ꝓaminationibꝫ vestris auertite facies vestras [k]Quia homo hõ [l]de domo isrl [m]z de ꝓselitis q̃ cũq̃ aduena fuerit in isrl: [n]si aliena tus fuerit a me[o] z posuerit ydola sua in corde suo: z scãdalũ iniq̃tatis sue statuerit ꝏ facie suã[p] z venerit ad prophetã vt interroget p eũ me: [q]ego dñs rñdebo ei p me: [r]z ponã faciẽ meã sup hoiem illũ: [s]et faciã eũ in exemplũ [t]z in puerbiũ: z disperdã eũ de medio ꝓpli mei: et scietis q̃z ego dñs. [u]Et ꝓpheta[x] cũ errauerit: [y]et locutus fuerit verbũ. [z]Ego dñs decepi prophetam illũ. [a]Et extendã manũ meã sup eũ: z disperdã eũ de medio ꝓpli mei israel.

dationẽ: z tales erant de q̃bus dic dr̃. d Et venerunt ad me viri de. iõ sequit̃. b Viri isti posu. imundi. su. in cor. suis. i. firmiter ꝓposuerũt p̃severare in eis.

c Et scanda. iniq̃ta. sue. i. iniq̃tatẽ suam q̃ obet aliꝭ ruẽdi occasionẽ. d Statuert ꝓtra faciẽ suã. bñtes eã i iugi mẽoria ad iterãdũ cam e Nũq̃d interro. rñdebo eis. q̃ si dr̃. nõ ad vtũ suuz: qz indigni sunt eo q̃ nõ q̃rũt intentiõe recta s̃ quersa. cetera patẽt ex dictis vsq̃ ibi.

f Ego de. rñdebo ei in mul. imundi. suaz. i. ꝑm demeritũ immũdicie sue. z illud meritũ est q̃ sibi nõ rñdeat: aliq̃n em̃ ponit̃ affirmatio p negatione: sicut cũ dr̃ alicui male petẽti ironice: ego faciã qđ petis. vt si rñdeat̃ ei rñdebit̃ ita obscure q̃ ñ intelliget

g Et capi. de. isrl in corde suo de. istud vt: non teneat̃ cauſaliter qz de⁹ nõ põt eẽ cã mali culpe s̃ ꝓsecutiue. ad hꝫ em̃ q̃ de⁹ nõ rñdet male petẽti: vel obscurũ rñsum dat ei: sed̃ q̃ remanet in error suo.

h Propterea. Hic ꝓñr ponit̃ huius impedimenti remotio cũ dr̃.

i Conuertimini z recedite. ab ydolis vrís. p veraz z ꝓfectã pniam. z sic supple bẽ tis bonũ z daz responsum.

k Quia homo homo. id est quilibet homo.

l De homo isrl. inde natiuus. m Et de ꝓselitis. i. de gẽtilibus ꝙuersis ad iudaismũ. n Si alie. fue. a me. p ydolatriã. o Et posue. ydo. sua in cor. suo firmit̃ ꝓponẽs ea colere. p Et vene. ad ꝓphie. s. vt q Ego de. rñ. ei p me. z nõ p ꝓphã: z ista rñsio erit sue iniq̃tatis pũitio: iõ subdit̃. r Et de. fa. meã sup hoc. illũ. ad peccata sua diiudicandũ z puniendũ nõ sequit̃. s Et fa. eũ in exẽ. s. terroris videntibus eius punitionẽ. t Et in ꝓuerb. ita q̃ in maledictiõe alicuius dicet̃ cõiter: sic faciat tibi dñs sicut illi.

v Et ꝓpheta. Hic ꝓñter ponit̃ false ꝓphete pũitio tã ex pte interrogãtis q̃z ex pte rñdentis cũ dr̃. Et ꝓpha s. falsus. x Cũ errau. a spũ maligno ex suo demerito receptus. y Et lo. fue. ver. s. falsum. z Ego de.

decepi ꝓbetā illū.i.decipi ꝑmisi. a Et extendā manū meā.i.virtutē meā. b Sup illū.ad iꝑm puniēdum:iō subdit. c Et delebo eū.in ꝓsona ꝓpria z posteritate sua. d Et portā.iniqui.suam.s. ꝓbeta et interrogans iꝑm:iō subdit. e Juxta iniquitatem interrogātis ꝛc. id est iniquitas vtriusq; punietur: grauius tñ iniquitas ꝓphete qz maior est. f Ut nō erret vltra dom⁹ isrl. p talē ꝓphetā ꝛc cepta. g Hꝫ sint mihi i ꝑplm. cultuz latrie exhibendo. h Et ego sim eis i deū.in viā salutis dirigendo. i Et factus ē. Exc ꝑnr ponit trāsmigratorū ꝓsolatio. Sciendū tñ q exposito⁹ latini cōiter exponūt residuū huius capituli ꝓtra babitatores hierlm z iudee dicētes q hic ab eis excludit remediū speratū eo q cōfidebant liberari a cōminatōnibus hieremie p merita antiquorū patrū:et hoc remouet ab eis p hoc q dr q si noe daniel z iob q fuerūt valde iusti:eēnt inter eos z p eis orātes: non liberarēt eos: hꝫ tñ seipos: hꝫ ira non videt ad hoc cordare in fine capituli:sed magis discordare:pp qđ Ra.sa.aliter exponit dicens.q deus hic distinguit inter punitōez gētiliū z iudeoꝝ.s.q si p peccatis alicuius terre vel ciuitatis gentiliū deus inferat vnam de quatuor plagis hic enumeratis ad eius destructōnem: si noe daniel z iob cēnt ibi nō liberarēt ppliꝫ:sed seipos tñ: z ciuitas vel terra funditus destrueret absq; repatōe:sicut hr exēplum Gen.xix. de subuersione sodome in qua liberati tñ fuerunt tres iusti.s.loth cum duab⁹ filiabus suis: hꝫ si oēs quatuor plagas hic enumeratas inducat sup hierlm ad eius destructiōem:aliqui tñ reseruabunt in vita ad ciuitatis futurā repatōez: z sic factū est:q: zorobabel nepos iechonie fuit dux redeuntiū de babylone sub quo reedificatū est templū z postea ciuitas sub neemia hoc dictū erat ad magnā cōsolatōem transmigratoꝝ:ergo applicando lram ad banc sniaz residuū huius ca.in duas ptes diuidit:qz primo ponit mod⁹ punitōis terre gentiliū:secundo iudeoꝝ:ibi. Qm̄ boc dicat. Circa primū dr in ꝓsona dñi. k Terra.s.gentilium. k Cū pecca.mihi.vt ꝑuari. ꝑuaricans.exaggerando peccata peccatis. l Extendā manum meā sup eā.ad ipam puniendā. m Et cōterā virdam manū meā sup illū et delebo eū ō medio ppli mei isrl: z portabūt iniquitatē suā Juxta iniqtatē interrogātis:sic iniqtas ꝓphe erit: vt non erret vltra dom⁹ isrl a me neq; polluat in vniuersis ꝑuaricatōibꝫ suis: hꝫ sit mihi in ꝑplm z ego sim eis i deū: ait dñs exercituuz. Et fact⁹ est ꝛmo dñi ad me dicēs: Fili homis: tra cū pec cauerit mihi:vt ꝑuaricet ꝑuaricās extēdā manū meaz sup eā z pterā vgā panis ei⁹ z immittā i eā famē: z interficiā de ea hoiez z iumētū. Et si fuerint tres viri isti in medio ei⁹ noe daniel z iob: ipi iusticia sua liberabūt aias suas ait dñs exercituum. Qz si bestias pessimas induxero sup terrā vt vastēt eā: z fuerit inuia eo q ñ sit ptrāsiēs pp bestias tres viri isti si fuerint in ea: viuo ego dic dñs de:qz nec filios nec filias liberabūt: hꝫ ipi soli liberabunt terra aut desolabit. Vl si gladiū induxero sup terrā illā: z dixero gladio:trāsi p trā gā panis.i.sustentamētū cuiuslibet cibi qui nomie panis intelligitur in scriptura: z hec est prima plaga.s.famis. n noe daniel z iob.isti tres ꝑ ceteris patrib⁹ hic nominant.qz suis orōnibus nō salu auerunt alios.noe.n.non saluauit orōnibus suis orbem a diluuio:septē aūt ꝓsonc dam manū meā sup illū et interfecero de ea hoiem z iumētū: z tres viri isti fuerit i medio ei⁹: viuo ego dic dñs de ñ liberabūt filios neq; filias hꝫ ipi soli liberabunt. Si aut z pestilētiā immisero super trā illā: z effudero indignatōez meā sup eā in sanguie vt superā ex ea hoiem z iumētū: z noe daniel z iob fuerint in medio ei⁹: viuo ego dic dñs de: qz filiū z filiā n liberabūt: hꝫ ipi iusticia sua liberabūt aias suas. Qm̄ hec dic dñs de q z si q̄tuor iudicia mea pessima gladiū z famē ac bestias malas z pestilentiā immisero in hierusalē vt interficiā de ea hominē z pec⁹: tñ relinquet in ea saluatō educētiū filios z filias Ecce ipi egredient ad vos z videbitis viaz eoꝝ et adinuētōes eoꝝ z cōsolabimini sup malo qđ induxi i hierlm i oibꝫ q̄ ipotraui sup eā: z ꝓsolabunt vos cū videritis viā eoꝝ et adinuentiōes eoꝝ: z cognoscetis q nō frustra fecerim oia que feci in ea ait dominus deus. cum eo saluate fuerunt pp suam iusticiam: z vt per eas multiplicaretur genus bnanū. sicut daniel suis orōnibus nō liberauit hierusalē a destructione nec iob filios suos z filias a morte. o Ipi iusti. liberaias suas.i.ꝓsonas suas tñ. Cōsequēter ponit plaga secunda cum dr. p Qz et si besti. pessimas. vt leones et serpentes et dracones a quibus⁹ nullo mō se ꝑnt hoies defendere. certa patent ex dictis. Consequenter ponitur tercia plaga cū dr. q Vel si gla. induc. sup terrā illā.i.gētiliū. r Et dirro gladio. hoc ē vel latoru⁹ vtentibus gladio. cetera patēt. Cōsequēter ponit quarta plaga. s Fames aūt z pe. immisero.i.generalez mortalitatē ex corruptōe aeris. t Et effudero indi. meā.i. effectū vindicte mee. v In sanguine.i.destructōe vite generalit:eo q vita consistit i sanguie: hm q dicit Leui.xvij. Anīa oīs carnis in sanguie est. cetera patēt ex dictis. x Qm̄ hec dicit. h cōsequēter ponit modus punitōis hierlm. y Qz z si quatuor iudi. mea pessima.i. effectus vindicte mee ꝑdictos. z Gladiū ꝛc. immisero in hierlm simul: sicut et factū fuit in obsidione p chaldeos: vt dcm̄ est.5.v.ca. a Cū relinquet in ea saluatio.s.aliquoꝝ quoꝝ filij z filie reedificabunt ciuitatē z eā habitabūt sicut factuz fuit sub zorobabel duce: z neemia: vt ꝑdictū ē: z nō fit hic mētio de tribus ꝑdictis patrib⁹: noe z daniel z iob: ad designandū q etiā sine meritis patrum deus hoc faceret: vt dicit ra.sa.eo q elegit ciuitatē illā ad suū cultū: vñ lz bis fuerit funditus euersa: tñ fuit bis edificata z adhuc stat. b Ecce ipi egredient ad vos.i.illi qui reseruabunt viui destructa hierlm p chaldeos venient ad vos transmigratos: qz ducti fuerūt in babylonē. vt hr.iij. Reg.vlti. c Et vide.viam eoꝝ z adinuentōes.i.peccata p effectū pene a deo imposite. d Et cōsolabimini sup malo ꝛc. .i.illud malū erit vobis occasio ꝓsolatōis cōtra hoc q volebatis vos tradidisse chaldeis de cōsilio Hieremie: qz p hoc videbitis vos cuasisse maius malū sine cōparatione. e Et ꝓsola. vos. dicētes vos fuisse beatos respectu eoꝝ f Et cognō. q nō fru. fecerim ꝛc. potio.n.amara nō dr

eē frustra si sequit̄ sanitas: sic̄ nec illa dura pena a deo inflicta supra hierl̄m: q̄ꝛ hoc fuit ad declaratōeꝫ diuine iusticie ⁊ ad correctōem ppl'i: ⁊ q̄ꝛ hoc viderūt p̄us trāsmigrati: ⁊ iō fuerūt ꝯsolati.

¶ In ca. xiiij. vbi dr̄ in postilla. Noe daniel ⁊ iob.

Additio.

Isti tres p̄ ceteris patrib' noiantur. q̄ꝛ lꝫ fuissent tāte iusticie ⁊ tā accepti coraꝫ deo [...] intuitu eoꝝ deus restaurasset ea q̄ ꝓpē peccata alioꝝ destruxerat: tn̄ nō suffecerūt ad amouēdum sn̄iam diuinā. Primū pꝫ de noe Geñ. viij. vbi dicit̄ Recordat' est dn̄s noe ⁊ adduxit sp̄m sup terrā et imminute sunt aq̄. Ex q̄ pꝫ ꝙ intuitu ipsi' noe deus restaurauit hūc mundū habitabilē: lꝫ noe iusticia sufficiēs non fuit ad amouendā sententiam diluuij. De daniele ꝙ similiter Dan. x. vbi angelus ad eū missus ꝓ restauratōe templi ⁊ ciuitatis hierl̄m deꝓcantē ait. Noli timere Daniel: q̄ꝛ ex die primo quo posuisti cor tuū ad intelligēdū: vt te affligeres in ꝯspectu dei tui: exaudita sunt verba tua ⁊c̄. Ex quo pꝫ ꝙ orōnibus ipsius danielis deus restaurauit tēplū ⁊ ciuitatē: cū hoc tn̄ manifestū est ꝙ tpe daniel' fuit destructa ciuitas ⁊ templū. De iob ꝙ pꝫ Job vlti. vbi hr̄ ꝙ ꝑ orōnē ipsius iob fuit domus sua restaurata nō tn̄ diuina sententia pristina de destructōe domus sue ⁊ morte filioꝝ fuit sublata ⁊c̄.

Et factus ē ꝭmo dn̄i .xv. ad me dicēs. Fili hoīs q̄d fiet de ligno vitis ex oībꝰ lignis nemoꝝ q̄ sūt iter ligna siluaꝝ. Nunq̄d tollet de ea lignū vt fiat opꝰ [b] aut fabricabit̄ d' ea paxillꝰ vt depēdeat in eo q̄dcunq̄ vas. Ecce igni datū ē i escā: [c] vtraq̄ ꝑtē eiꝰ ꝯsūpsit ignis [d] ⁊ medietas eiꝰ [e] redacta ē in fauillā [f] Nūq̄d vtile erit ad opus. Etiā cū eēt integꝝ nō erat aptū ad opus: quātomagis cū illd' ignis deuorauerit et combusserit: nihil ex eo fiet opis. [g] Propterea h̄ dic̄ dn̄s deꝰ. Quō lignū vitis iter ligna siluaꝝ q̄d dedi igni ad deuorādū: sic tradā habitatores hierl̄m: ⁊ ponaꝫ faciem meā i eos [h] De igne egredient̄: ⁊ ignis ꝯsumet eos. Et scietis q̄ꝛ ego dn̄s cū posuero faciē meā i eos: et dedero terrā inuiā ⁊ desolatā: eo ꝙ ꝑuaricatores extiterint: dic̄ dn̄s deus. ¶ Ca. xvj.

Et factꝰ ē ꝭmo dn̄i ad me dicēs: Fili hoīs: [b] notas fac hierl̄m [c] abomīatōes suas ⁊ dices. Hec dic̄ dn̄s deus hierl̄m [d] radix tua ⁊ generatio tua de terra chanaā. [e] pr̄

¶ Capl'm. xv.

Et factus ē. Supius descripta ē ipius irl'm ⁊ ppl'i vastatio: hic ꝯñr ponit̄ dicte vastatōis rō: que est multiplicatio flagitioꝝ in irl'm ⁊ iudea. ⁊ hoc describitur sub decem metaphoris: ⁊ ꝭm hoc diuidit̄ in nouē ptes: q̄ꝛ ps vltima cōtinet duas metaphoras q̄ patebunt lr̄am ꝓsequendo. Prima autē de ligno vitis. Circa q̄d notandū ꝙ multiplicatio peccatoꝝ diminuit habilitatē liberi arbitrij ad bonū: ⁊ q̄n talis multiplicatio multū inualescit: videt̄ hō totaliter inabilis ad bonuꝫ: ꝭm ꝙ dr̄ Prouer. xviij. Impius cū in ꝓfundū peccatoꝝ venerit ꝯtēnit: ⁊ hoc signat̄ fuisse in populo iude ꝑ metaphoram ligni q̄si de vite: q̄d nō est ad aliq̄d opus vtile ꝭ tm̄ ad incendiū: ⁊ ꝭm hoc pꝫ lr̄a huiꝰ ca. paucis exceptis q̄ discurrent̄: diuidit̄ tn̄ hoc ca. in duas ptes: q̄ꝛ primo parabola ꝓlibat̄: scd̄o ad ꝓpositū applicat̄: ibi. Propterea. Circa primū occurrit exponendū.

b ¶ Aut fabricabit̄ de ea paxillus. i. cauilla ad suspendendū vas etiā modici ponderis. q. d. non.

c ¶ Utranq̄ ptem eius ꝯsumpsit ignis. i. statim cū ponit̄ in igne totū comburit̄.

d ¶ Et medietas eius. i. magna ps.

e ¶ Reda. est in fauillā. q̄ꝛ nō remanēt etiā carbones nisi pauci ⁊ modici.

f ¶ Nunq̄d vtile erit ad opus. s. post ꝯbustōem. q. d. non q̄ꝛ etiā ante nō erat. sic exponūt aliqui: in hebreo habet̄ sic: Duas extremitates eius comedit ignis. ⁊ sic pꝫ ꝙ ꝑ illud q̄d dr̄ in translatōe nr̄a: Utranq̄ ptem eius cōsumpsit ignis: ꝑ vtranq̄ ptem intelligunt̄ due extremitates q̄d sic applicant ad ꝓpositū expositores latini dicentes ꝙ ꝑ mediū intelligitur ppl's melior ⁊ fortior: q̄ cū iechonia trāslatus fuit in babylonē: vt habet̄ Hiere. xxiiij. ꝑ extrema ꝟo residuū ppl'i: q̄d remansit sub sedechia rege: q̄ꝛ isti ⁊ illi fuerūt in afflictōe: que ꝑ cōbustiōem intelligit̄: sicut q̄dlibꝫ penale siue afflictiuū: noīe ignis designat̄. Ra. sa. aliter applicat dicēs ꝙ ꝑ duo extrema intelligunt̄ illi q̄ primo fuerūt translati in babylonē capto ioachim filio iosie: ꝭm ꝙ hr̄ Dan. j. ⁊ illi q̄ postea fuerūt translati cū iechonia eius filio: q̄ꝛ ꝓprie dicunt̄ transmigratio ꝑ medium ꝟo ligni q̄d fortiꝰ cōburitur q̄̄ extremitates: eo ꝙ ē in medio ignis: intelligit̄ ppl's q̄ fuit sub sedechia q̄ꝛ fuit grauiꝰ afflictꝰ ꝑdictis. s. fame: peste: gladio: ⁊ captiuitate: vt pꝫ per supradicta. et hec applicatō rōnabilioꝛ videt̄ q̄̄ pma.

g ¶ Propterea. hic cōsequēter ponitur applicatio parabole ad ꝓpositū ⁊ ex dictis patꝫ sn̄ia vsq̄ꝫ ibi.

h ¶ De igne egredient̄. ⁊ ignis cōsumet eos. i. si euaserint vnaꝫ penā incident in aliā. hoc dr̄ ꝑ ꝑ iohannā filiū charee ⁊ alios q̄ post destructōeꝫ ciuitatis fugerūt in egyptū ꝯtra cōsiliū hiere. ⁊ hoc timore gladij regis babylōis: vt hr̄ Hiere. xliij. ⁊ gladio regis babylonis cōsumpti fuerunt in egypto. cetera patent.

¶ Ca. xvj.

a Et factus est. Hec est ps secunda in q̄ flagitia populi iude describunt̄ sub metaphora mulieris nate pauꝑrime: ⁊ a viro magno misericorditer educte ⁊ tandē ornate: ⁊ sibi matrimonialr̄ desponsate: que tn̄ oīm ingrata exponit se omni adulteratōi inuerecunde. ⁊ ꝭm hoc pn̄s ca. in tres ptes diuidit̄. q̄ꝛ pmo ponit̄ pauꝑtas nascentis: scd̄o pietas educantis ⁊ desponsantis: ibi. Transiens autē. tercio vilitas adulterantis: ibi. Et hn̄s fiduciā. Circa pmuꝫ dr̄.

b ¶ Notas fac hierl̄m. i. ppl'o regni iuda.

c ¶ Abominatōes suas. sub sequenti metaphora.

d ¶ Radix tua ⁊c̄. de terra chanaan. q̄d exponunt aliq̄ dicētes: ꝙ terra chananea dr̄ terra egypti: q̄ꝛ mesraim a quo denominat̄ egyptus fuit filius cham. vt habet̄ Gen. x. ca. ⁊ in hebreo egyptus mesraim noiatur vbiq̄ in vete. testa. dr̄ aūt generatio ppl'i iude de egypto: eo ꝙ pauci qui cum iacob in egyptū descenderunt illic in magna multitudine creuerunt. vt hr̄ Exo. j. Sed huic expositioni nō videt̄ bene cōsonare q̄d subdit̄. Pater tuus amorreus q̄ꝛ ꝭm p̄cedentē expōnem deberet dici egyptus: ⁊ iō ra. sa. aliter exponit. vicꝫ ꝙ hic ad literam accipit̄ terra chanaan in qua peregrinatus fuit abraam pater huiꝰ ppl'i: vn̄ in hebreo sic habet̄. Mansiones tue. vbi nos habemus: Radix tua. quia abraaꝫ in terra chanaan transiuit de loco ad locuꝫ ꝑ diuersas mansiones: sicut aduena ⁊ peregrinus: vt pꝫ in gen. in pluribus locis: iō subditur.

e ¶ Pater tuus amorreus. s. abraam qui dr̄ amorreus: non natōe: sed cohabitatione eo ꝙ amorreus habitabat in terra illa et in parte dn̄abatur.

f ¶ Et mater tua cethea. i. sara: eo ꝙ sepulta fuit in terra filioꝝ heth qui erant de cetheis ⁊ q̄d dictū ē d' abraā p̄re iudeoꝝ: pōt dici de ysaac et iacob: qui similiter dicunt̄ patres eoꝝ: ⁊ de vxorib' suis. s. rebecca ⁊ lya: que etiā sepulte fuerūt in spelunca duplici cum sara: sed adhuc hec expō nō ꝯsonat ei q̄d infra dr̄ eodē ca. sicut mater ita ⁊ filia: q̄d ꝭm oēs hebre

os ⁊ latinos intelligit de imitatõne in ydolatria: sara
uo nõ fuit ydolatra ꝙ fidelis: ⁊ iõ dicendũ ꝙ hic ꝙ pa
tré ⁊ mẽm intelligit ppls ꝙ ante filios isrl̃ habitauit
in terra chanaan: cui successit in hereditate sicut ples
paréntibus: modus tñ succededi fuit violentus: imita
tus etiã fuit isrl̃
pplm chanaan
in ydolatria: vt
ptz. iiij. Reg. in
illo uo tplo alicꝙ
erãt amorrei: et
ẽztũ ad hoc di-
cit: Pater tuꝰ
amorreus: ⁊ ali
ꝙ cethei ⁊ sic di-
cit: Mater tua
cethea: ⁊ dz pat
rõne masculoꝝ
mater rõne fe-
minaꝝ.

g Et qñ nata
es. tps natiuita
tis huiꝰ pplí fuit
i exitu ỻ egypto
qz tũc ꝓprie ince
pit eẽ populus:
ante. n. ingressũ
egypti fuerunt
ita pauci ꝙ non
poterãt ꝓuenie
ter dici ppls: et
post ingressum
fuerunt in duza
seruitute tetenti
qđ silr̃ ẽ extra
rõnem pplí ab
alio distincti: eo
ꝙ seruus ẽ res
dñi sui: in exitũ
uo de egypto fu
it datus liberta
ti: data est eiaz
eis lex spãlis in
monte synai: tanꝫ pplo ab alijs distincto. b Nõ
est ꝓcisus vmbilicus tuus ⁊c. loquit de illa gẽte ꝙ mo-
dũ femine de nouo nate: cuius ꝑmo ꝓscindit vmbili-
cus: ꝙ quẽ fetus attrahit alimẽtũ a mre ꝙdiu ẽ in vte-
ro eius: ⁊ post lauat a sanguine: ⁊ salit ad desiccatiõez
⁊ obduratõem abscisionis ⁊ inuoluit pannis: qz pue-
ri de nouo nati aliter nõ possent nutriri: dz aũt hic ꝙ ta
lia nõ sunt facta pplo iudaico ꝓdicto in ortu suo. Et ꝙ
negatõem ꝓcisionis vmbilici intelligit ꝙ ille populus
tunc nõ fuit totaliter ab ydolatria sepatus: qđ ptz ex
hoc ꝙ cito post vitulũ cõflatilẽ adorauit. ꝙ negatõem
aũt lotionis: defectus vere otritionis de ꝑteritis: per
negatõez salis: defectus sapie salutaris. i Nec in
uoluta pãnis. s. virtutũ. k Nõ pepcit sup te ocu-
lus. qz egyptij pplm illũ valde dure tractauerũt in egy
pto: ⁊ post exitũ ꝑsecuti sunt ad mortẽ: Exo. xiiij.
l Sed ꝓiecta es sup faciẽ terre. qz ex vna ꝑte cõclusi
erant deserto: ex alĩa mari: vt hr̃ ibi. m In abiect.
aie. ex hoc. n. credebant egyptij eos faciliter interfice-
re: ⁊ ita fuisset nisi deus sua misericordia impediuisset.
n Trãsiens aũt. Hic ꝓñr ponit misericordia dei educan
tis de mãtis ⁊ despõsantis: ꝓmũ põit: cũ dr: Trãsiẽs
aũt ꝙ te. nõ qz in deo sit motus: sed qz scriptura loquit
de deo ad modũ bois trãseũtis p viam: ⁊ puero a ma-
tre derelicto cõpatiẽtis: iõ subdit. o Vidi te. ocu-
lo misericordie. p Et cõculcari in sanguine tuo. i. ꝙ-
pe effusionẽ sanguinis tui modo ꝓdicto. q Et dixi
tibi. cum esses in tali ꝑiculo. r Viue: qz seruaui vi-
tam tuã ꝙ mare rubꝝ te deducẽdo. s Dixi inq̃ ⁊c.
ꝛepetitio est eiusdẽ ad maiorẽ expressionem.

t Multiplicatã quasi germen agri dedi te. multiplicã-
do in diuitijs ⁊ ple. v Et grandis effecta. loquitur eñ
de populo israel ad modũ puelle ꝙ nutritõem ad augmẽ
tũ deducte. x Et ingressa es. s. tps pubertatis: ⁊ facta
es nubilis. y Et gueni. ad mundũ muliebrẽ. i. ad tps
q̃ solent puelle nu-
biles ornari.
z Vbera tua ⁊c.
tẽpe. n. pubertatis
intumescunt vbe-
ra: ⁊ pili germinãt:
⁊ iõ subdit: Et pil'
tuus germinauit.
a Et eras nuda.
Hic secũdo ponit
pietas ornantis et
despõsantis: cuiꝰ
ornatus subdit pri
mo necessitas cum
dicit. Et eras nu-
da virtutibus.
b Et. p. ꝓñs.
c Cõfusione plena. turpiꝰ ẽ. n. muli
eribus nudas esse
ꝓ viris. d Et
trã. p te. descẽdẽ-
do nuditati tue.
e Et ecce tps tuũ
tps amãtiũ. qz oñ-
di tibi dilectionem
sponsi ad sponsam.
f Et expãdi amic-
tũ meũ su. te. s. nu
bem ꝺ estũ solis ꝙ-
tegentẽ.
g Et oppi igno-
tuam. dando tibi li
bertatẽ ꝺ ignomi-
niã seruitutis qua
fuieras in egypto.
h Et iuraui tibi
⁊c. i. accepi te i vxo
rem in synai dando tibi legẽ. i Et facta es mihi obli-
gata ⁊ alligata ꝙ ceteris pplis. k Et laui te aqua. mũ
dando te a peccato ydolatrie erga vitulũ ꝓflatilem.
l Et vnxi te oleo. gratie mee. m Et vesti. te discolo
ribus ⁊c. ꝙ ista ornamẽta intelligit tabernaculũ federis.
qđ ꝙcepit sibi fieri in signũ reconciliatõis post adoratõem
vituli ꝓflatilis. cortine uo tabernaculi erant pluribꝰ co-
loribus decorate. n Et calciaui te byacintho ⁊c. ꝙ hoc
intelligunt summi sacerdotis ornamenta: qui erat insti-
tutus ad orandũ ꝙ toto pplo. o Et indui te subtilibꝰ
ornamenta. n. pontificis fuerũt valde subtiliter facta: vt
ptz Exo. xxviij. p Et dedi armillas ⁊c. qz manus eiꝰ
fuerũt ꝓsecrate. q Et torquẽ circa collũ tuũ. i. rõnale
iudicij qđ erat in pectore summi sacerdotis. r Et de-
di inaurẽ sup os tuum. i. ornamentũ legis qđ dz eẽ in ore
sacerdotis. s Et circu. in auribꝰ tuis. i. duos lapides
onychinos in supbumerali exãtes: sub auribus summi
sacerdotis ex vtraq; ꝑte. t Et coronã decoris in capi
te tuo. i. mitram in capite sacerdotis. v Et ornata es
auro ⁊c. omnia. n. ista erant: in ornamentis ⁊ vestib' pon
tificis. x Similam ⁊ mel ⁊c. oia. n. ista dedit deus po
pulo in abundantia introducendo eos in terram ꝓmis-
sionis q̃ dr̃ manans lacte ⁊ melle: Exo. iij. y Et decoꝛ
ra facta es vehementer. supatis chananeis. z Et ꝓ-
fe. in regnũ. tpe dauid ⁊ salomonis. a Et egressum ẽ
nomen tuũ in gentes. oẽs. n. reges terre desiderabant vi
dere salomonem ⁊ eius sapiam audire. b Quia pfe-
eras in decore meo. q. d. ista nõ habuisti ex te vel ex merit̃
tuis. ꝙ ex mera gra mea. c Et ba. fiduciã. Hic ꝓñr po
nit vilitas formicãtis. ppls. n. israel ingratꝰ de bonis ꝓdi-

ectis:tanq̃ mulier fornicaria ⁊ adultera exposuit se oĩbus ydolatris:iõ diuidit̃ in duas ptes:q⁊ primo ponit̃ ydolatrie culpa absolute:secdo cõpatiue:ibi. Ecce eis. Prima i duas:q⁊ primo ponit̃ culpa:secdo pena:ibi. Ecce ego. Circa primũ dr. c Et bñs fidu.in pulcritudine tua.i.mimis ꝓsa et eleuata de bonis ꝓdictis a me tibi datis.

d Fornicata es i nomie tuo.i.ydolatrie exposita ex tua malicia nõ ex defectu meo. e Et exposui.forni.tuaz omni trãseũti.nullam ydolatriã quã tũcunq; vilem refutans ꝫ oẽm amplectens. f Et sumẽs de vesti.mese. tibi excelsa. ornameta diuino cultui deputata ydolatrie applicando: ⁊ nõ solũmõ ornamenta: ꝫ etiã vasa sacra:iõ subdit̃:Et tulisti vasa &c. g Imagines masculinas.i.ydola.q̃ vocant̃ hic imagines masculine,plequẽdo gabolã de meretrice que cũ masculis fornicat̃. põt et hoc dici pro ydolo priapi qõ figurabatur in magnitudie virilis membri:fuit.n.quidã iuuenis de belesponto bñs mẽbr; virile valde excessiuũ respectu alioz boim ꝓpter quod a gentilibus fuit inter deos reputatus ꝓ oia insolita credebant aliquid habere numinis. ⁊ istud ydolum colebat̃ in bierlm. vñ.iij.Reg.xv.dicitur q̃ rex asa matrẽ suã amouit:ne eẽt ꝓnceps in sacris priapi. h Et sumpsi.vestimenta tua multicoloria.ornãdo te in veneratõe ydoloz. i Et oleũ meũ &c.i.illa q̃ debebãt mihi offerri obtulisti eis:oleũ.n.offerebat̃ in tẽplo dñi ad ꝓtinuandũ lucernas:⁊ thymiama ad cremandũ sup altare incensi:⁊ nõ solũ ea que debebant mihi offeri:sed etiã illa vnde debebas nutriri obtulisti eis subtrahens ozi tuo ex vehemẽti ydolatrie desiderio:iõ subdit̃. k Similã.i.farinã tritici delicatissime. l Quib⁹ enutriui te.i.que dedi ad nutrimentũ tuũ. m Posuisti in cõspectu eoz.i.ydoloz eis offerendo. n In odorem suauitatis.i.vt placares eos tibi. o Et tulisti filios tuos.qõ est grauius ꝓdictis. p Quos genera.mihi.existens mihi desponsata p legis susceptõem:ꝓ qõ debuerunt deputari ad seruitũ mihi. q Et immola.eis.i. ydolis. r Ad deuorãdũ.i.morietdũ ꝓ veneratõe ydoloz.hoc.n.fiebat spãliter ydolo moloch: qõ sicut supra dictũ est pluries:erat ydolũ ereũ interius cõcauũ:in cuius cõcauitate fiebat ignis:⁊ cũ erat bene accẽsum ponebat̃ puer in manibus ydoli vbi cremabat̃ sed tunc sacerdotes ꝑcutiebant tympana;ꝓpter qõ locus ille vocabat̃ topheth;qõ in latino sonat tympanũ.ne parẽtes puerũ offerẽtes:audirẽt clamorẽ pueri ⁊ volerẽt: sed magis gauderent credentes puerũ sine dolore ad felicẽ vitã trãsisse. s Nũq̃d pua ẽ fornicatio tua.i.ydolatria ista.q.d.nõ:immo horribilis ⁊ maxima:iõ cam replicat dicẽs. Immolasti filios ⁊c. t Et pⁿ oẽs abominatiões ꝑ dictas.

v Non es recordata dieruz adolescẽtie tue. .i. vilitatis ⁊ abiectõis in q̃ eras q̃n i ꝓncipio accepi te: sicut expositũ est supra eodez ca. x Et accidit post oẽz malicia tuã ve ve tibi.i. punitio ab assyriis ⁊ itez a chaldeis. y Et edificasti tibi lupanar.i.templa ꝓ ydolatria.

z In cunctis plateis &c.i. in locis cõibus vbi plures pñt ꝙuenire.

a Et abominabilẽ fecisti dece. rẽ tuũ.quẽ ante habebas: loquitur em̃ de populo sub metaphora meretricis q̃ ex continuatõe ⁊ freq̃ntia meretricij turpis redit ⁊ aboiabil.

b Et fornicata es cum filiis egypti.i.cũ egyptijs in ydolatria cõicãdo cũ eis. c Magnaz car.i. mẽbroz virilius:ꝓ quã magnitudinẽ metaphorice intelligitur ydolatrie magnitudo. d Ecce ego. Posita ydolatre culpa: hic ꝓnr ponit̃ pena:⁊ diuidit̃ in tres ptes:q⁊ primo ponitur pena succincte: secũdo repetit̃ culpa ydolatrie: ibi. Et fornicata es.tercio resumit̃ pena magis diffuse ibi. Propterea. Circa primũ dr. e Ecce ego extendam manũ meã sup te.ad te puniendũ.

e Et aufe.iustifi.tuã.i.templũ vbi offerebant̃ sacrificia ꝓ peccatis iudeoz:qõ ꝓ chaldeos fuit incẽsuz.iiij. Reg.vlti. f Et dabo te in aias odientiũ te.i.ad voluntatẽ eoz. g Filiaz palestinaz.i.gentiũ de terra pbilistinoz q̃ spꝺerũt iudeos:isti.n.cum chaldeis venerunt ad destruẽdũ bierlm. h Que eru.in via tua scelerata.i.erubescerẽt facere tãbozribilia q̃ fecisti i Et forni.es in fi.assyrioz.cõicando ydolatrie eoz: sicut ptz de rege achaz.iiij.Reg.xvj.

k Eo q̃ necdũ fue.expleta.i.satiata ydolatria.

l Et multi.forni.tuã.i.ydolatriã. m In ter.chanaan.i.in iudea que ante fuit dicta chanaan terra.

n Cũ chal.eoz ydola colendo in iudea. o In q̃ mũ.coz tuũ.q.d.tanta est immũditia tua q̃ nõ appa-

fiduciã in pulcritudine tua ꝓfornicata es in noie tuo:c ⁊ exposuisti fornicatõem tuã oi trãseũti:vt eⁿ fieres. Et sumẽs de vestimentis meis fecisti tibi excelsa hincinde ꝓsuta:⁊ fornicata ẽ sup eis: sic nõ est fcm̃:neq; futuz est Et tulisti vasa decoris tui de auro meo ⁊ argento meo q̃ dedi tibi:⁊ fecisti tibi k imagines masculinas:⁊ fornicata es in eis b Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria: ⁊ vestita es eis. l Et oleũ meum ⁊ thymiama meũ posuisti coram eis ⁊ panẽ meũ quẽ dedi tibi m similã ⁊ oleum et mel q̃bs enutriui te: n posuisti in ꝓspectu eoz n in odorẽ suauitatis. Et fcm̃ ẽ ait dñs de:o ⁊ tulisti filios tuos ⁊ filias tuas p q̃s generasti mihi:q ⁊ immolasti eis r ad deuorãdũ s Nũq̃d pua ẽ fornicatio tua? Immolasti filios meos:⁊ dedisti illos ꝓsecrãsteis t Et pⁿ oẽs abominatiões tuas ⁊ fornicatões u nõ es recordata dierũ adolescentie tue:q̃ eras nuda ⁊ ꝓfusiõe plena : ꝙculcata in sanguiẽ tuo x Et accidit pⁿ oẽm maliciã tuaz :ve ve tibi ait dñs de. y Et edificasti tibi lupanar:⁊ fecisti tibi ꝓstibulum z in cũctis plateis. A Ad oĩe caput vie edificasti signũ ꝓstitutõis tue: a ⁊ abominabilez fecisti decorẽ tuũ. Et diuisisti pedes tuos oi trãseũti:⁊ multiplicasti oẽs fornicatões tuas. b Et fornicata es cuz filiis egypti vicinis tuis c magnarũ carniũ:⁊ multiplicasti fornicatõem tuaz ad irritãdum me d Ecce ego extẽdã manũ meã sup te:e ⁊ auferã iustificatõz tuã. f Et dabo te in aias odientiũ te g filiaz palestinarũ: h q̃ erubescũt in via tua scelerata. i Et fornicata es in filiis assyrioz k eo q̃ necdũ fueris expleta. Et postq̃ fornicata es nec sic es satiata ⁊ multiplicasti fornicatõez tuã l in tra chanaã m cũ chaldeis:⁊ nec sic satiata es. n In q̃ mũda boscor tuũ ait dñs deus: cũ facias omnia hec opera mulieris meretricis ⁊ pcacis o Quia fabricasti lupanar tuuz in capite oĩs vie: ⁊ excelsũ tuũ

retvis mūdādi te. p Quia fabrica. lupanar.i.templa p cultu ydolox: vt dcm ē supra. q Nec facta q̄ mere. fastidio. frequētis ꝯcubitus. r Fugiens p̄ ciū. sui ꝯcubitus. r Sz q̄ mulier adultera. q2 p legem es mihi despōsata. s Que sup virū suū inducit alienos. ad sui ꝯcubitū dando eis p̄miū: qđ est ꝓpria cōsuetudinē meretricum: z hoc puenit ex magna libidine adulterandi sicut ppls hierim z regni iude dabat vna p̄ciosa sacerdotib⁹ affe rētibus sibi ydola gētiū varia. t Propterea. Hic resumit pe na magis diffuse cuz dicit. v Quia effusuz ē es tuū. i. diuitie tue sunt cōsumpte in vicio ydolatrie modis p̄dictis. x Et revelata ē ignominia tua. i. manifestata est vilitas tua in ydolatria: z maxie i filiox immolatione: vt dictū ē supra. y Ecce ego ꝯgre. omnes ama. tu. q̄b⁹ cōmixta es. cōicādo ydolatrijs eox. z Cū vniuers quos oderas. i. cū philistheis qui sp fuerūt odiosi iudeis et econuerso.

a Et congre. eos sup te. i. obsidionē hierim. b Et nudabo ignominiā tuaz .i. vilitatē culpe tue manifestabo p evidentiā vindicte. c Et iudica. te iudicijs adulteraz &c. q̄b⁹ p̄m legē mors est infligēda. d Et dabo te in sanguinē .i. in effusionē sanguinis passiuā. e Furoris z zeli. i. p̄cedentē ex furore ire mee z zelo iusticie mee. f Et venu. te vesti. tuis &c. i. omnib⁹ diuitijs tuis. g Et addu. sup te multitudinez in exercitu regis babylonis. h Et lapi. te lapidibus. tunc. n. multi de iudeis fuerunt interfecti lapidib⁹ machinaz. i Et trucidabunt te gladijs suis. in captōe. n. ciuitatis multi fuerunt trucidati gladijs. k Et cōburēt domos tuas. vt h̄. iiij. Reg. vlti. vbi dr q̄ nabuzardā. incēdit domū dñi: z domū regis z domos hierim p circuitū. l Et facient in te iudicia. penas iuste inferendo. m In ocu. mulie. plurimaz. i. plurimaz gentiū que

fecisti i oi platea. q Nec facta es q̄si meretrix fastidio r augēs p̄ciū: r z q̄ mulier adultera: q q̄ sr virū suū inducit alienos. Oib⁹ meretricib⁹ dant mercedes: tu autez dedisti mercedes cūctis amatorib⁹ tuis: z dona donabas eis vt intrarent ad te vndiqz ad fornicādū tecū. Factūqz ē in te ꝓtra ꝓsuetudinē mlierū in fornicatōib⁹ tuis z p⁹ te nō erit fornicatio. In eo. n. q̄ dedisti mercedes: et mercedes nō accepisti: fcm̄ ē in te ꝓtrariū. t Propter meretrix audi vbū dñi: Hec dic dñs de⁹ v Quia effusuz ē es tuū: x z revelata ē ignominia tua in fornicatōib⁹ tuis sr amatores tuos: z sr ydola abominationū tuaz in sanguine filiox tuox q̄s dilexisti z cū vniuers q̄s oderas. a Et cōgregabo eos sup te vndiqz: z nudabo ignominiā tuā coram eis. Et videbūt oēm turpitudinez tuā: c z iudicabo te iudicijs adulteraz z effūdētiū sanguinē d Et dabo te in sanguinē e furoris z zeli: z dabo te in man⁹ eox. Et destruent lupanar tuū z demolient pstibulū tuū f Et denudabūt te vestimētis tuis z auferāt vasa decoris tui. Et relinqnt te nudā plenāqz ignominia: g z adducēt sup te multitudinē h Et lapidabūt te lapidib⁹ i z trucidabūt te gladijs suis. k Et cōburēt domos tuas igni: l z facient tibi iudicia m in ocul' mulierū plurimaz. n Et desinēs fornicari: o z mercedes vltra nō dabis. Et requiescet indignatio mea in te: p z auferet zelus me q a te: r z requiescā nec irascar amplius eo q̄ nō fueris recordata dierum adolescentie tue: z provocasti me in oib⁹ his. s Quapropt et ego vias tuas in capite tuo dedi: ait dñs de⁹: z nō feci iuxta scelera tua in oib⁹ abominatōib⁹ tuis t Ecce oīs q̄ dic vulgo proverbiū u in te assumet et illud v dicens. Sicut mater z filia eius. x Filia mris tue es tu que y piecit virū suū: z filios suos. z z soror sororum tuarū: q̄ piecerūt viros suos et filios suos. a Mr vra cethea z pr vr amorre b z soror tua maior samaria: c ipsa z filie eius d q̄ habitāt ad sinistraz tuā e Soror aūt tua mior te f q̄ hitat a dextris tuis sodoma z filie ei g h Sz nec in vijs earū ābulasti: neqz p̄m scelera earū fecisti i pauxillū minus pene sceleratiora fecisti illis in oib⁹ vijs tuis. k Vivuo ego dic dñs deus: l q2 nō

r Et quiescā nec irascar amplius. loquitur scriptura ꝺ deo tanq̄ de homine q̄ nō irascit de q̄ cūqz malo culpe vl pene supuenienti vxori repudiate et causa hui⁹ repudiatiōis subditur. s Eo q̄ n fue. recor. diez ado. tue. i. beneficioz que tibi i adolescentia tua feci: put est expositū supra. t Quapter et ego vi. tu. in capi. tuo dedi. te puniendo tm̄ citra cōdignū: iō subdit Et nō feci iuxta scelera tua. v Dice oīs: Hic arguit malicia populi iude sub noie hierim z hoc cōpatiue. scz ad populum sodomox: z ppter decez tribuū: z diuiditur in duas q2 ꝓio arguit culpa: secūdo subditur pena: ibi. Ergo z tu. Circa p̄mū p̄mittit ppll iude radix p̄ma que hic accipit p gēte in terra iuda habitāte añqz filij israel ingrederet terraz promissionis cū dr. v Ecce oīs q̄ dic pue. vulgo ad veritionē alicuius. x In te assumet illō te vertendo. y Dices. Sicut mr et filia eius. i. sicut gens que p̄cessit in terra iuda filios israel fuit fornicatrix spūalr p ydolatriā: sic ppls iuda. z Filia mris tue es tu. p imitatōem a Que piecit virum suū. s. deū p ydolatriā. b Et soror sororum tuarū. s. sodome z samarie: vt exprimit infra p quas intelligitur ppls sodomoz z ppls. x. tribuū. c Mater vra cethea. z exponit vt supra. d Et so. tua ma. sama. maior. n. fuit ppls. x. tribuū q̄z ppls regni iude. e Et filie eius. i. alie ciuitates z ville quarū samaria erat metropolis. f Que habi. ad sini. tuā. sunt. n. in aquilonari pte respectu hierim: que ps aq̄lonaris etiā vocat h sinistra: eo q̄ ab aq̄lone venerūt sup hierim multa mala: Diere. j. Ab aq̄lone pandet &c. g Soror aūt tua minor te. q2 ppls sodome minor fuit q̄z iude. h Que habitat a dextris tuis. q2 declinat versus meridiē respectu hierusalē: et sic dr hic dextera sicut ps opposita sinistra. i Sz nec in

vñs ea⁊ ambulasti: sed in peiozib⁹. k Pauxillū minus pene ⁊c. qđ exponit ra. sa. sic si fecisses talia mala et nō maiora parū reputarē: aliter aūt legit interrogatiue. k Pauxillū minus ⁊c. q. d. nō: immo mlto maiora mala fecisti ⁊c. boc ꝓcordat lre sequēti cū dr. l Quia nō fecit sodoma ⁊c. et boc declarat ꝓnter cū dr. m Ecce hec fuit iniq. sodome so. tue superbia đ se pſumendo. n Saturitas panis. delicioſe viuendo: noie. n. panis intelligit ois cib⁹ in scriptura. o Et abundātia. diuitiarū male acq̄sitarū. p Et ociuz. a bonis opibus. q Et manū egeno et paupi nō porrigebāt. p defectū miſericordie: nō potentie: vt ptz ex p̄cedētibus: ⁊ q̄ ista ducunt ad vicia carnis peiora: iō subdit. r Et fecerūt abominatōes coram me: exercendo vicium ꝓtra naturam: qđ ē abominabile. s Et abstuli eas. subuertendo ciuitates illas: Gen. xix. t Sicut vidisti ⁊ te exemplo eius nō castigasti: qđ aggrauat pctm̄. in hebreo br̄: Sicut vidi. s. iuste fiendū: vñ Gen. xviij. dic dñs de sodoma ⁊ gomorra: Descendā ⁊ videbo vtrū clamorē qui venit ad me ope cōpleuerit. peccata aūt sodome ꝟ enumerata nō sunt ita grauia de genere: sicut ē ydolatria que cū multis alijs vicijs vigebat in birām ⁊ terra iuda. v Et sama. dimi. pec. tuoꝝ non peccauit. q⁊ ꝑ ſs habitās in irām coluit ydola in tēpo dñi posita tpe manasse. iiij. Reg. xxj. qđ fuit grauissimū: sicut turpissimū ē mulieri q̄ inducat adulterū ad ꝓpriū lectū mariti. t Et iustificasti sorores tuas: nō absolute: ꝟ in cōpatōe tua: sicut pallidū cōpatū ad nigrū đr album: ⁊ p̄m hoc dixit iudas Gen. xxxviij. de thamar: Justior me ē ⁊c. y Ergo. Repbensa malicia hic ꝓnr subdit pena: ⁊ primo denūciatur cōpatiue: secūdo absolute: ibi. Et faciaz. Et in vtraq; pte ſil ponit pene ꝓdominatio: ⁊ sequēs liberatio. Circa primū dr. y Ergo ⁊ tu por. ꝓfusi. tuā. i. penā ꝓfusibilem.

z Que vici. soro. tuas. in malis. z Ergo ⁊ tu ꝓfundere. repetitio est eiusdē sententie ad maiorē affirmatōz a Et cōuertam resti. eas ⁊c. Ra. sa. exponit hoc de tēpe messis quē expectant iudei. d. q̄ terra sodomoꝝ que subuersa igne et sulpbure legit Gen. xix. tunc sanabit: ⁊ erit ita pulcra sicut a principio: ⁊ tñ de ea dr Gen. xiij. q̄ tunc irrigabat sicut paradisus dñi: sed bec exposītio fundat supra erroncū fundamētū. s. q̄ xp̄s sit venturus in mundū: qđ q̄ dicit Hiero. q̄ scriptura loquit hic metapborice: ꝑ conuersionē sodomoꝝ: signans conuersionē gentiliū ad xp̄m: ⁊ ꝑ reuersionē samarie: reuersionē hereticoꝝ ad vnitatē eccleſiasticā: a qua discesserant: sicut decē tribus a regno dauid. iij. Re. xij. ꝑ reuersionē ꝟo birām: conuersionē xp̄ianoꝝ peccantiū: in fide tñ informi manētiū ad bonū. Et q⁊ ista exposītio videt aliq̄bus magis mystica q̄ literalis: iō aliter exponūt dicētes q̄ ꝑ sodomā intelligūtur due tribus ꝟ dimidia existentes vltra iordanē: eo q̄ erāt prope sodomā. per samariā alie. vij. tribus cum dimidia ꝑ bierusalē regnū iude: ⁊ bi dicunt q̄ omnia ista: Et conuertā restituēs ⁊c. impleta fuerūt in reditu đ captiuitate babylonica: in q̄ fuerūt due trib⁹. s. iude ⁊ bēiamin: ⁊ aliq̄ de. x. tribubus: qui effugiētes manū regis assyrioꝝ venerunt ad habitandū in regno iude: ⁊ cū illis de regno illo captiuati fuerūt: ⁊ cū redeuntibus redierūt. Sed bec exposītio videt in duob⁹ deficere: primo q⁊ sors ude fuit magis ꝓpinqua sodome q̄ sortes vltra iordanē existentes. quia mare salis vbi antiquitus fuit terra sodomoꝝ habitabit: claudit terminū sortis iude a parte orietali: et ptim a meridionali: q⁊ est in angulo vtriusq; lateris vt ptz in descriptōe terre ꝓmissionis: secundo q⁊ redeuntes đ babylone nō recuparunt samariaz: ⁊ ciuitates ei ꝓpinquas: sed tenuerūt eas gētiles illuc missi a rege assyrioꝝ: vt ptz. j. esdre. ⁊ neemie: ⁊ etiam in ꝛeuangelio et actibus aplorꝝ. Propter qđ videt mihi saluo meliori iudicio q̄ bec lra pōt exponi magis literaliter q̄ dicat Hiero. et vitando errorē ra. sa. cōuenio tñ cū vtroq; inquātuz dicunt banc lram referri ad tpus xp̄i: ꝟ vm exposītōem meā ꝑ sodomā intellr ppls āmon et moab: eo q̄ loth pater eoꝝ habitauit in sodomis: Gen. xiij. ⁊ filie loth matres eoꝝ ibi nate fuerūt: ꝑ samariā vo gentiles ibi habitantes: vt dictū est: ⁊ ꝑ bierām populus iudeoꝝ: de oibus istis aliqui fuerūt ꝓuersi ad fidē xp̄i ꝑ p̄dicatōem eius ⁊ aplorꝝ: sicut ptz de iudeis in euangelio in multis locis: ⁊ in actibus aplorꝝ: silr de samaritanis q̄rum aliqui crediderunt ad p̄dicatōem xp̄i: Joh. iij. ⁊ postea ad p̄dicatōem discipulorꝝ Actu. viij. Et similiter de āmonitis ⁊ moabitis quoꝝ terre erant ꝓpinque iudee: vñ exierunt xp̄i discipuli ad p̄dicandū fidem ꝑ orbem: ⁊ sic primo p̄dicauerūt in ptibus ꝓpinquis ꝟm ꝟ patet lra ex dictis vsq; ibi. b Et portes ignominiā tuā. vt tenet hic cōsecutiue: ad ꝓuersionē. n. iudeorū ad fidem secuta est eoꝝ erubescentia: et cōfusio de peccatis p̄teritis: ⁊ maxime in ꝑcuratōe ⁊ ꝓsensu⁹ mortis xp̄i ꝑ veram pniam. vt ptz Actu. ij. ca.

c In omnibus que feciſti ꝓsolans eas. qđdā. n. solatium est miseri babere socios in miseria. Vel melius: q⁊ ꝑ mortem xp̄i a iudeis ꝑcuratā. venit consolatio gentibus ꝑ aplorꝝ p̄dicatōem. vnde Actu. xiij. Paulus et barnabas dixerunt iudeis obstinatis. quia indignos vos iudicastis eterne vite: ecce cōuertimur ad gētes: sic. n. p̄cepit nobis deus.

d Et soror tua so. ⁊c. ad antiq̄tatē suā. s. ad fidē loth vnius veri dei cultorꝝ: sicut edoctus fuit ab abraam apud quē diu mansit: ⁊ sic babuit fidē xp̄i abrae ꝓmissi: Gen. xxij. In semine tuo benedicēt oēs gentes.

e Et samaria ⁊c. ad antiq̄tatē suam. i. ad fidē ioſue ⁊ aliorꝝ senum fideliū: qui babitauerunt ibi in principio ingressus filiorꝝ isrāel in terram illā qui babuerunt fidem de xp̄o venturo. f Et tu ⁊ filie tue reuertimini ⁊c. qđ patet impletum in aplis ⁊ aliis de iudea ad fidē vocatis. g Non fuit aūt sodoma ⁊c. i. q̄diu fuisti in gloria potestatis tue: ita despiciebas eam q⁊ dedignabaris de ea aliquid dicere vel audire. b Ante-

cꝫ reuelaret malicia tua. ꝑ manifestã dei vindictam.
i Sicut hoc tpe. s. captiuitatis sedechie ⁊ ꝓpli sui.
k In obprobriũ. s. actũ est. l Filiarũ syrie ⁊c. qz ciuitates syrie ⁊ aliaꝝ trarũ circa iudeã obprobria dicebant de pplo iude captiuato. m Scelus tuuz ⁊ ignominiã tuã tu portasti. ꝑ vindictã dei: ⁊ loquit hic ꝓpheta de futuro ꝑ modũ ptriti: qz Ezechiel ista ꝓphauit añ destructõem ciuitatis hierlm. n Quia ℔ dicit dñs de⁹. cuiꝰ ꝓbũ nõ pot esse falsuz. o Et faciã. hic cõsequẽter denũciatur pena absolute: ⁊ cũ hoc futura misericordia xpi tpe. dicit igitur in psona dei Et faciã tibi. inferendo penã. p Sicut despexisti iuramẽtũ. transgrediendo legem ad cuius cõseruatõem te obligasti in mõte synai: Exodi xxiij. q Dia quecunqꝫ locutus est dñs faciemus: ⁊ erimus obedientes. q Et recordabor ego pacti mei. tunc. n. ꝓmisit deus se eis mittere xpm: ꝑ ꝙd Deutro. xviij. Prophã suscitabo eis silem tui ⁊c. r In diebus adolescẽtie tue. qꝫ fuit in exitu de egypto ⁊ tpe datõis legis. s Et suscitabo tibi pactũ sempiternũ. i. pactuz noue legis cui nõ succedet alia in futurũ. t Et recordaberis viarũ tuarꝫ. penitẽdo de peccatis ptꝫ ꝑdictũ est. v Cũ recepis sorores tuas tecuz. s. alias gentes intra eccliam q̃ inchoata fuit in iudeis. x Tema. cũ mi. tuis. qz alique gẽtes ad fidẽ xpi cõuerse erant maiores gẽte iudeoꝝ: ⁊ alique minores. y Et dabo eas tibi in filias. qz oẽs sunt filij ecclie in aplis inchoate. z Sz nõ ex pacto tuo. hoc ẽ ex virtute legis veteris sed noue: iõ subdit. a Et suscitabo pactũ meũ tecũ. qꝺ ꝺr pactũ nouũ nõ ꝼm pactum in oreb initum: Hiere. xxxj. b Et scies. qz ego dñs. ꝑ miracula diuinitatẽ xpi oñsiua. c Ut recor. ⁊ cõfunda. de peccatis tuis ptꝫ. d Et nõ sit tibi vltra apire os. qz nõ poteris dicere q̃ aliquid omiserim de beneficijs patrib⁹ ꝓmissis. e Cũ placatus tibi fuero. ꝑ carnis assumptõem. e In oibus q̃ feci sti. qz passio xpi in carne assumpta: fuit sufficiens ad delẽ dum omnia peccata.

In ca. xvj. vbi ꝺr in postil. Pater tuus amorreus.

Additio. j.

Hoc qꝺ ꝺr hic: Pater tuus amorreus: ⁊ mater tua cethea: ꝓprie põt exponi vt sonat. Ad qꝺ sciẽdũ q̃ ꝓphete sepe mutãt modos loquẽdi: sicut ⁊ locutões psonarꝫ. qz qñqꝫ mutãt psonã primã in secũdã: ⁊ ecõuerso. Vñ ⁊ in hoc loco qñqꝫ loquit ꝑ phetam patrie hierosolymitane: non respectu ciuitatis nec tẽpli ⁊ de illa dicit: Pr tu⁹ amorreus ⁊ mr tua cethea: qz isti fuerũt de antiquorib⁹ ⁊ famosiorib⁹ illi⁹ terre habitatorib⁹. Et ꝼm istuz modũ intelligit illud qꝺ ꝺr infra eo. ca. Sicut mater ita ⁊ filia ei⁹. qz loquit de illa terra que prius fuit sub ydolatris amorreoꝝ ⁊ postea sub ydolatris iudeoꝝ. cum qbꝫ sequit. Et qñ natꝰ es. vertit se ꝓpha ad loquẽdũ cũ pplo hierosolymitano tibi ꝓtempaneo: et exponat sicut in postilla.

In eo. ca. vbi ꝺr in postil. Trãsies ãt ꝑ te. Additio. ij. Cõm hebreos hoc qꝺ ꝺr: Trãsies ãt ꝑ te. refert ad illud qꝺ legit in exitu isrl de egypto qñ de⁹ trãsiens ad ꝑcutiendũ ꝓmogenita egypti videns sanguinem agni paschalis immolati: nõ ꝓmittebat eos pire. Unꝺ Exo. xij. Transibit. n. ꝺns ꝑcutiẽs egyptios: cumqꝫ viderit sanguinẽ in suꝭ liminari ⁊ in vtroqꝫ poste transcẽdet ostiũ vomus: et nõ sinet ꝑcussorem ingredi vomos vias qꝺ ꝓprie videt respondere huic qꝺ ꝺr hic: Trãsies ãt ꝑ te vidi te ꝑculcari in sanguine tuo. scz agni: et dixi tibi in sanguine tuo vive ⁊c.

In eo. ca. vbi ꝺr in postil. Propter qꝺ dicit hiero.

Additio. iij.

Expositio beati hiero. bene põt dici literalis. Nam decẽ tribus recedentes a cultu diuino et a regno dauid ꝑ deũ electo: ꝓprie possunt dici beretici. p sodomos aũt in scriptura sacra nõ solũ intelligunt sodomi natões: ꝫ etiã eoꝝ imitatores. Vñ Esa. j. ꝺr iudeis: Audite ꝛbũ dñi ꝓncipes sodomoꝝ: auribꝰ ꝑcipite populus gomorre. in quo loco manifeste ad lram accipit gens sodome ꝑ pplo eos imitante. Dicere aũt q̃ ꝑ sodomaz intelligat ppls ãmon ⁊ moab: put postillator vult valde remotũ videt a significatõe lre. Hec credo q̃ boc inuenit in scriptura sacra in alio loco. Et notandũ q̃ ex hoc passu hebrei estimãt habere validuz argumẽtũ: ꝺ nos q̃ xpm iam venisse ꝓfitemur. Dicũt. n. q̃ ex hoc q̃ sodoma ⁊ gomorra nõ sunt reuersa ad statũ pristinũ: put hic ꝓpheta pnũciat: sequit q̃ nõdũ venit xpc de quo agit. Sz hoc argumẽtũ euacuat plane ꝑ expositõez hieronymi q̃ fundat in sensu literali mõ ꝑdicto. Ca. xvij.

Et factũ est. Hec est tercia ps in q̃ ꝓpheta arguit ꝑsonã iude flagitia sub metaphora cedri trãsplãtate ⁊ vinee vento vrenti desiccate: ⁊ diuidit in duas ptes: qz ꝓmo ponit flagitij punitio: secũdo remedij ꝑmissio: ibi. Hec dicit dñs. Prima in duas: qz ꝓmo pabola ponit: secũdo exponit: ibi. Et factũ ẽ. Prima diuidit in tres ptes: qz ꝓmo sub pabola describit iechonie transmigratio ⁊ sedechie substitutio: secꝺo eiusdez rebellio: ibi. Et facta ẽ. tercio eius captiuatio: ibi. Dic. Circa ꝓmũ ꝺr

b Propone enigma. i. verbũ hñs obscuritatẽ. qz velatũ ꝑ pabolã. c Aquila grandis. ꝑ aquilã que ẽ rex assiriũ intelligit nabucho. rex babylonis impans multis terris ⁊ puincijs: iõ ꝺr grandis. d Lõgo mẽbro. ductu: plena plu. ⁊ varietate. i. diuitijs q̃ erant de diuersꝭ regnis superatis aggregate. e Venit ad libanuz. i. ad tẽplũ qꝺ erat in irlm qꝺ in pluribꝰ scripturis ve. testa. ꝺr libanus: eo q̃ factũ fuit de lignis libani: vt ꝺr. iij. Reg.

f Et tulit medullã cedri. i. ꝓcꝰ qꝺ erat in irlm ꝓciosum.

g Cũmitatẽ fron. ei⁹ auulsit. i. iechoniã regẽ: principes ⁊ psonas notabiles: cũ qbus cepit ꝓciosa que repit.

b Et trãsportauit eã in trã chanaã. i. in babylonẽ. chanaan. n. in hebreo est nomẽ ꝓprium: ⁊ appellatiuũ: ⁊ pue

perbie tue anteqũ reuelaret malicia tua sic hoc tẽpe in obprobriũ filiaꝝ syrie: ⁊ cũ ctaꝝ in circuitu tuo filiarũ palestinaꝝ q̃ ambiũt te per gyrũ. m Scelus tuũ ⁊ ignominiã tuam tu portasti ait ꝺns de⁹. n Quia hec dicit dñs deus o Et faciã tibi sicut p despexisti iuramẽtũ vt irritũ faceres pactum: q ⁊ recordaberis ego pacti mei tecũ in diebus adolescẽtie tue: r ⁊ suscitabo tibi pactũ sempiternũ. s Et recordaberis viaꝝ tuarũ: ⁊ ꝑfuderis cũ recepis sorores tuas te maiores cum minoribꝰ tuis. t Et dabo eas tibi in filias: ꝺ nõ ex pacto tuo u ⁊ suscitabo ego pactuz meũ tecũ b ⁊ scies qz ego dñs c vt recorderis ⁊ ꝑfundar: d ⁊ non sit tibi vltra apire os ꝑ ꝓfusione tua: cũ placat⁹ tibi fuero e in oibꝰ q̃ feci sti: ait dominus deus. Ca. xvj.

Et fctm ẽ ꝛbũ dñi ad me dicẽs: Fili hois ꝓpone enigma ⁊ narra pabolam ad domuz isrl: ⁊ dices. Hec dicit dñs de⁹ c Aqla grandis: magnaꝝ alaꝝ d longo membrorum ductu: plena plumis ⁊ varietate: e venit ad libanum: f ⁊ tulit medullam cedri. g Summitatẽ frondiũ eius auulsit: b ⁊ transportauit eam in terram chanaan

literalis. Nam decẽ tribus recedentes a cultu diuino et a regno dauid ꝑ deũ electo: ꝓprie possunt dici beretici. p sodomos aũt in scriptura sacra nõ solũ intelligunt sodomi natões: ꝫ etiã eoꝝ imitatores. Vñ Esa. j. ꝺr iudeis: Audite ꝛbũ dñi ꝓncipes sodomoꝝ: auribꝰ ꝑcipite populus gomorre. in quo loco manifeste ad lram accipit gens sodome ꝑ pplo eos imitante. Dicere aũt q̃ ꝑ sodomaz intelligat ppls ãmon ⁊ moab: put postillator vult valde remotũ videt a significatõe lre. Hec credo q̃ boc inuenit in scriptura sacra in alio loco. Et notandũ q̃ ex hoc passu hebrei estimãt habere validuz argumẽtũ: ꝺ nos q̃ xpm iam venisse ꝓfitemur. Dicũt. n. q̃ ex hoc q̃ sodoma ⁊ gomorra nõ sunt reuersa ad statũ pristinũ: put hic ꝓpheta pnũciat: sequit q̃ nõdũ venit xpc de quo agit. Sz hoc argumẽtũ euacuat plane ꝑ expositõez hieronymi q̃ fundat in sensu literali mõ ꝑdicto. Ca. xvij.

Et factũ est. Hec est tercia ps in q̃ ꝓpheta arguit ꝑsonã iude flagitia sub metaphora cedri trãsplãtate ⁊ vinee vento vrenti desiccate: ⁊ diuidit in duas ptes: qz ꝓmo ponit flagitij punitio: secũdo remedij ꝑmissio: ibi. Hec dicit dñs. Prima in duas: qz ꝓmo pabola ponit: secũdo exponit: ibi. Et factũ ẽ. Prima diuidit in tres ptes: qz ꝓmo sub pabola describit iechonie transmigratio ⁊ sedechie substitutio: secꝺo eiusdez rebellio: ibi. Et facta ẽ. tercio eius captiuatio: ibi. Dic. Circa ꝓmũ ꝺr

b Propone enigma. i. verbũ hñs obscuritatẽ. qz velatũ ꝑ pabolã. c Aquila grandis. ꝑ aquilã que ẽ rex assiriũ intelligit nabucho. rex babylonis impans multis terris ⁊ puincijs: iõ ꝺr grandis. d Lõgo mẽbro. ductu: plena plu. ⁊ varietate. i. diuitijs q̃ erant de diuersꝭ regnis superatis aggregate. e Venit ad libanuz. i. ad tẽplũ qꝺ erat in irlm qꝺ in pluribꝰ scripturis ve. testa. ꝺr libanus: eo q̃ factũ fuit de lignis libani: vt ꝺr. iij. Reg.

f Et tulit medullã cedri. i. ꝓcꝰ qꝺ erat in irlm ꝓciosum.

g Cũmitatẽ fron. ei⁹ auulsit. i. iechoniã regẽ: principes ⁊ psonas notabiles: cũ qbus cepit ꝓciosa que repit.

b Et trãsportauit eã in trã chanaã. i. in babylonẽ. chanaan. n. in hebreo est nomẽ ꝓprium: ⁊ appellatiuũ: ⁊ pue

est nomē ꝓpriū signat iudeā: eo q̄ eā inhabitauerūt chananei aīa filios isrl: put vo ē nomē appellatiuū sic signat mercatōem: z ꝑm hoc terra babylonie vocat hic terra chanaan: eo q̄ multi mercatores frequētabant eā pp diuitias terre. z ꝓpriā multitudinē: ī subdit.

i In vrbe negociatoꝝ posuit illā. Et tulit de semine terre: z posuit illud in terra ꝓ semie: vt firmaret radicē sup aq̄s multas. In supficie posuit illud. Cū q̄ germinasset creuit ī vineā latiorē: hūili statura ꝑspiciētibꝫ ramis ei⁹ ad eā: z radices ei⁹ sub illa erāt. Facta ē ergo vinea z fructificauit in palmites z emisit ppagies. Et fcā est aq̄la alta grādis: magnis alis multisq̄ plumis. Et ecce vinea ista q̄ mittēs radices suas ad eā palmites suos extēdit ad illā vt irrigaret eā de areolis seminis sui q̄ in terra bona sup aq̄s multas plātata ē vt faciat frōdes z portet fructū: vt sit in vineā grādē. Dic: Hec dic dns de. Ergo ne ꝓspabit. Nōne radices ei⁹ euellet: z fructū ei⁹ distringet: z siccabit oēs palmites germinis ei⁹ z arescet: in brachio grādi neq̄ in pplo multo: vt euellēt eā radicitus. Ecce plātata ē. Ergo ne ꝓspabit

k Et siccabit oēs palmites eius. principes eius virtute ceruando

l Et arescet. s. vinea ꝑdicta: p quā intelligitur sedechie ptās regia.

m Et ñ in brachio grandi de. sedechias. n. fugiēs a paucis chaldeis insequentibus captus fuit bellatorūb⁹ suis binc z inde fugientibus. iiij. Re. vl.

n Ecce plātata est. ptās sedechie p nabu. vt ꝑdictū est.

o Ergo ne ꝓsperabit. q. d. ñ. p

p Nōne cū tetigerit eā vent⁹ vrēs q̄ siccabit: z in areis germinis sui arescet. Et fcīm ē verbū dñi ad me dicēs. Dic ad womū exaspantē. Nescitis q̄d ista significent. Dic ecce veniet rex babylōis in irlm z assumet rḡē z principes e⁹ z adducet eos ad semetipm in babylonē. Et tollet de semine regni ferietq̄ cū eo fed⁹ z ab eo accipiet iusiurādū. Hz z fortes tre tollet vt sit regnū hūile z nō eleuet: sed custodiat pactū eius. z fuet illō. Qui recedēs ab eo misit nūcios ad egyptū: vt daret sibi eqs: z pspm multū. Nūq̄d ꝓspabit vl ꝓsequet salutē q̄ fecit hec. Et q̄ dissoluit pactū: nūquid effugiet. Viuo ego dic dns deus: qm in loco regis q̄ ꝓstituit eum rḡē cui⁹ fecit irritū iuramētū z soluit pactū eum: ī medio babylōis morietur. Et nō in exercitu grādi: neq̄ in pplo multo faciet ei⁹ pharao ꝓliū in iactu aggeris z ī extructōe vallo-

p Nōne cū tetigerit eā vent⁹ vrēs siccabit. z in areis germinis sui arescet. Et fcīm ē verbū dñi ad me dicēs. Dic ad womū exaspantē. Nescitis q̄d ista significent. Dic ecce veniet rex babylōis in irlm z assumet rḡē z principes e⁹ z adducet eos ad semetipm in babylonē. Et tollet de semine regni sui z ponet pactū cū eo: z adiurabit eum. Fortes tre tollet vt sit regnū hūile z nō eleuet: vt custodiat pactū eius z stet in eo. Et fiet illō. Qui recedēs ab eo misit nūcios ad egyptū: vt daret sibi eqs: z pspm multū. Nūq̄d ꝓspabit vl ꝓsequet salutē q̄ fecit hec. Et q̄ dissoluit pactū: nūquid effugiet. Viuo ego dic dns deus: qm in loco regis q̄ ꝓstituit eum rḡē cui⁹ fecit irritū iuramētū z soluit pactū eum: ī medio babylōis morietur. Et nō in exercitu grādi: neq̄ in pplo multo faciet ei⁹ pharao ꝓliū in iactu aggeris z ī extructōe vallo-

q Creuit in vineam latiorē. p sue protestatis dilatōem.

r Humili statura. q. erat sub rege babylonis: et reddēs ei tributa.

s Respiciētibus ramis eius ad eā. i. ad aq̄lam ꝑdictam: sedechias. n. z principes eius seruiebant regi babylonis vt dictum est.

t Et radices eius sub illa erant. q. firmitas regni sedechie: ꝛpendebat a babylonis rege.

v Facta ē ergo vinea z fructificauit. q. regnum sedechie multiplicatū fuit in diuitijs z ptāte: q̄diu iuramentū factū regi babylonis seruauit.

r Et facta ē. Hic ꝓpter describit ipius sedechie rebellio. ex multiplicatōe. n. sue ptātis elevatus voluit negare tributū regi babylonis: z vt hoc meli⁹ faceret ꝓfederauit se regi egypti q̄ erat aduersari⁹ regi babylōis z hoc est qđ dī.

r Et facta est aq̄la altera. i. rex egypti.

y Grandis. in dñio.

z Magnis alis. i. exercitu multo: vñ acies exercituū ale nominant.

a Multisq̄ pluuis. i. diuitijs.

b Et ecce vinea ista. i. sedechias cū gente sua.

c Quasi mit. radi. suas ad eā: vt posset stare ꝑ regē babylonis p egypti regem.

d Palmites suos extēdit ad illā. mittēdo solēnes nūcios ad ꝓtrahendū fedus z amicitiaz.

e Et irrigaret eam de areolis. ferendo sibi auxiliū in bellatoribus suis. est aūt aureola locus bene seminat⁹: z p hoc intellr q̄ in egypto erant multe ciuitates plene viris bellatoribus.

f Et faciat frondes z portet fructū. i. vt possit tenere z dilatare regnū suuz ꝑ nab.

g Dic. Hic ꝓpr describit ipius sedechie captiuatio: cū dr in ꝑsona dñi: Dic. tu eze chiel.

g Ergo ne ꝓspabit. s. sedechias. q. d. nō: iō subdit.

b Nōne radices eius euellet. s. nabu. q. d. sic: po

t Et fructū eius distringet. sanguinē filioꝝ sedechie effundēdo: sicut et fundit vinū de vuis qñ stringunt: filios. n. sedechie occidit rex babylonis in oculis eius. iiij. Reg. vlti.

k Et siccabit oēs palmites eius. principes eius virtute ceruando

l Et arescet. s. vinea ꝑdicta: p quā intelligitur sedechie ptās regia.

m Et ñ in brachio grandi de. sedechias. n. fugiēs a paucis chaldeis insequentibus captus fuit bellatoribus suis binc z inde fugientibus. iiij. Re. vl.

n Ecce plātata est. ptās sedechie p nabu. vt ꝑdictū est.

o Ergo ne ꝓsperabit. q. d. ñ.

p Nōne cū tetigerit eā vent⁹ vrēs. i. exercitus chaldeorū qui cōbussit ciuitatē z templū q

Siccabit. p totalē defectuz sue virtutis. q. d. sic.

r Et factū est Hic ꝑabola posita exponit eo mō quo dictuz est. s. de transmigratōe iechonie z substitutōe sedechie: et de rebellione ei⁹: z iuramēti fractōe z eiusdē captōe z ptz ira pauca exceptis que discurrent.

s Dic ad womū exaspantē. i. ad regnum iuda cū suum ꝑuaricatōibus ꝓuocantē.

t Et assumet regē. s. iechoniā.

v Et tollet de semine regni. s. sedechiam.

r Feriet q̄ cū eo fedus. instituendo eū regem sub pacto iuramento firmato: q̄ seruiret ei fideliter sub tributo.

y Qui. s. sedechias.

z Recedens ab eo. tributū denegando.

a Num q̄d ꝓspabit. q. d. nō.

b In loco regis. i. in terra regis babylonis: ibi⁹ ductus fuit sedechias exoculatus z ibidē mortuus.

c Et nō in exercitu de. faciet ptra eum. i. cōtra regem babylonis.

d Pharao. rex egypti.

e Propugnacula. in iactu aggeris. i. impediendo obsidionē: est aūt agger aggregatio terre et lignoꝝ ad implendū fossata: vt obsidentes possint pugnare cū obsessis ad propugnacula.

f Et in extructōe vallo. i. fossatoꝝ que fiunt exterius ante portas ne obsessi subito possint irruere sup exercitū obsidentē. in istis eīm exercitus chaldeoꝝ non fuit impedit⁹ a bellatoribus pharaonis: ꝛz. n. exierint de egypto vt ferrent auxiliū sedechie. tñ territi a chaldeis eis occurrētibus redierūt in egyptū: Hiere. xxxvij. cuius cā subdit.

g Spreuerant. n. iuramentū. s. sedechias. pp qđ deus subtraxit ei omne ꝑsidiū.

b Et expandā super eum rhetemeum. rhete suum z sagenam dicit exercitū chalde

ex cõprehendentẽ sedecbiã. i Hec dicit. P punitõem flagitij. Hic pñr ponit̃ pmissio remedij: q impleta est in xpo: tõ subdit̃. k Et summã ego de medulla cedri. i. regem messiam ẽm q dicit ra. sa. 7 tõ expositores nostri qui exponunt hunc passum de zorobabel ad literaz magis iudaizãt in hoc q̃ iudei: 7 dz de medulla cedri: quia xpc ẽm carnẽ fuit ō semine dauid. l Et ponaz de vertice ramorũ eius teneruz. qz xpc fuit pietate tenerrimus.

m Et planta. sup mõ. excelsũ .i. ecclĩaz militãtem 7 triũphantem. vel Super montẽ excelsuz .i. montez syon vbi oblatus fuit in tẽplo: 7 postea pluries pdicauit: 7 mlta miracla fecit: 7 spiritũsanctuz sup aplos misit. n Et erũ. in germ̃. p fideliũ multiplicatõem. o Et erit in cedrũ magnẽ. vñ post resurrectõz suã dixit matb. vlt. Data ẽ mihi oĩs ptãs in celo et i terra.

p Et habita. sub ea om̃es volucres dẽ. i. prin cipes potentes: sicut videmus impletũ maxime a tpe costantini. q Et scient oĩa ligna regionis. i. oẽs gẽtes. r Quia ego dñs hũilia. i. sublime. i. romanuz impium sub xpi seruitute. s Et exaltaui lignũ humile. i. xpm qui dicit Matb. xi. Discite a mẽ quia mitis sum 7 humilis corde. t Et siccaui lignum viride. i. populũ iudaicũ p maiori pte manente in sua infidelitate. v Et fron. fe. lig. aridũ. i. gentilem populũ fructificare feci: p susceptõem fidei: qui prius erat lignum aridum ex carentia hũoris gre. Ra. sa. istud vltimũ exponit de iechonia 7 sedecbia: dicẽs q lignuz viride desiccatũ intelligit̃ sedecbias pp multitudinẽ filiorz. quos oẽs occidit nabuc. p lignũ aridũ frondescẽs iechonias qui carens liberis in babylonẽ fuit ductus 7 ibi genuit zorobabel: ō quo descendit ẽm carnẽ dñs nr̃ ihesus xpc: Matb. j.

Capĩm. xviij.

a Et factus est. Hec est quarta ps in qua arguit̃ malicia populi ex pabola vue acerbe. Et ad intellectum huius ca. sciendum q iudei murmurabant cõtra iustitiã dei dicentes: q̃ inuste eos puniebat p peccatis parentũ: qd in hoc ca. oñditur eẽ falsuz pene. n. sunt in duplici genere: qz alique sunt corpora les 7 alique spũales. Item corpalium alique sunt tpales tm̃: alie eterne: sicut pene gebenne. pene ō corpales 7 temporales sunt quedam medicine illis qui cuz eis puniuntur vt cum aliquis flagellatur vel incarceratur ad sui correction em: vel alĩs: vt cum aliquis p malefactis suis occiditur vt alĩ terreantur. 7 sic emendẽtur: sunt nibilominus tales pene medicine illis qui occiduntur si patienter sustineant: qz valent ad bonũ anime sue: ad quod bona corporis finaliter ordinantur: 7 talibus penis corporalibus et temporalibus bene puniũtur filij a deo 7 ab hoiẽ p parentibus: qa ẽm corpus sũt res ipor parentũ: 7 sic deus p peccato dauid fecit filiũ suum de bersabee natum mori. ij. Reguz. xij. Penis ō spũalibus non puniũtur a deo filij p parentibus: quia ẽm aiã nõ sunt res parentũ: quia ũmediate anime a deo p creatõem infunduntur: 7 in hoc sensu loquit̃ istud ca. in pte: qz q̃ filij nõ puniant̃ p patres ꝯ aĩa p rõne inducit dominus dicens: Ecce oẽs anime mee sunt: qz sunt a me creante 7 infundente. Et qz pene eterne etiam corporales non inferũtur nisi p peccato mortali 7 propio. ideo talibus penis non puniuntur filij pro parentib9. Sciendũ tñ q filij parentũ maloz frequenter imitatores sunt paternoz sceleruz eo q sunt inter eos nutriti et facta parentũ bñt in auctoritate maiori: 7 sic frequẽter puniunt̃ etiam corpaliter 7 spũaliter p peccato parentũ: occasionaliter tñ inquantũ accipiũt ab eis exemplũ: 6 p peccatis ꝓprijs simpliciter: 7 hoc mõ pcedit̃ in hoc ca. quia iudei erant imitatores parentũ in ydolatria: 7 alĩs facinorib9: 7 sic iniuste ꝓtra deum murmurabant dicentes: q̃ puniebat eos tãtũmodo p peccatis parẽtũ. His ꝑmissis pñs ca. in duas ptes diuidit̃. qz primo malicia ppli arguit̃: 2o ad pniam inducit̃: ibi. Conuertimini. Prima in duas: qz primo ponit̃ pabola tanq̃ falsa: secũdo declarãt̃ p exẽpla: ibi. Et vir. Circa primuz dicit̃ in psona dei. b Quid est q̃ inter vos pa. verti. in ꝓuerbiũ. inter vos frequẽter de mea iustitia murmurando. q. d. male loquimini. c Dicẽtes patres comederũt vuã acerbã. i. ꝑmiserunt peccata deũ exacerbantia. d Et dentes filio. obstupuerunt. i. filij penã sustinuerũt. e Viuo ego dicit dñs. i. sicut verũ est q̃ ego viuo sic verũ est q̃ hec pabola nõ est a vobis rõnabiliter dicta: 7 accipit̃ ibi si p nõ cũ dz: Si erit de.

f Ecce oẽs aie. exponat̃ vt supra. g Anĩa q̃ peccatis mõ. morte culpe 7 postea morte gebẽne si pseueret in peccatis. h Et vir. Hic ad ꝓpositũ inducunt̃ exempla: 7 diuiditur in duas ptes: quia primo ponunt̃ exempla de pseuerantibus in bono vel in malo: secundo de non pseuerantibus: ibi. Si aũt impius. Circa primũ ponũt̃ tria exempla: 7 ẽ primũ d̃ pfecto iusto in iustitia pseuerante. 7 ptz lra paucis exceptis. b Et vir si fuerit iu. in animo. i Et fecerit. opa iustitie de facto. k In mõti. ñ comede sacrificijs ydolatrie ad eor reuerẽtiã. l Et oculos

suos nō leuauerit. sperando ab eis bona consequi. m Pignꝰ debitori reddiderit. sibi necessariū: ſm q̄ ꝓcipitur Exo. xxij. q̄ si accipiat ꝑ pignore opimentū pauperis necessariū sibi de nocte: reddat ante solis occubitū: poterat tñ mane reaccipere. n Et iudiciū verū fecerit cē. qđ ptinet ad iudices siue sint ordinarij siue arbitrarij. o Vita viuet. nō solū nature: sed etiaz gre. p Oz si genuerit. hic ponitur scdm exēplū de iniusto filio bois iusti: z ꝑz ſſr lra paucis exceptis. q Et fece. vnū ō istis .i. de lege. ꝓhibitis. r Et hec quidem oia non facientē. i. omiserit aliqua de ꝓceptis affirmatiuis. cetera patēt in lra vsqz ibi. s Cū vniuer. hec detestanda fecerit. li vniuersa nō tenet hic collectiue: q. ꝓ singul' incurrit mortē culpe. t Oz si genuerit. hic ponit terciū exemplū de filio iusto patris iniusti: q̄ tioze ductus paterna scelera nō imitat: z ꝑz licera ex supradictis vsqz ibi. v Et dicitis. vbi ponit quedā questio z eꝰ soluto circa ꝓdicta z ꝑz lra. x Si aūt impiꝰ. hic consequenter ponunt exempla de auertentibus se a suo ꝓposito: z ꝓmo de aduertente se a malo. secundo de auertēte se a bono ibi. Si ātCirca primū ōz.

x Si aūt impius egerit pniam ab oibus peccatis: q. ñ valz nisi sit integra. v Et custodierit oia ꝓce. mea. quia transgressio vnius facit hoiez iniustū. z Oim iniq. eius qs opatus ē nō recordabor. ad puniendū eternaliter pu-

mēstruatā non accesserit: z hoiem nō ꝓtristauerit: m pignus debitori reddiderit: ꝓ vim nihil rapuerit panem suū esurienti dederit: et nudū operuerit vestimēto: ad vsurā non cōmodauerit: et amplius nō accepit: ab iniqtate auerterit manū suaz. n z iudiciū verū fecerit inter virū z virū: z in ꝓceptis meis ābulauerit z iudicia mea custodierit vt faciat veritatē. o Hic iustus est p Vita viuet: ait dñs deus. q Oz si genuerit filiuz latronē effundentem sanguinē r z fecerit vnuz de istis: s z hec qdē oia nō facientē: sed in montibꝰ comedentē z vxorem proximi sui polluentē egenū z pauperē ꝓtristantē rapientē rapinas: pignꝰ nō reddentē: et ad ydola leuantē oculos suos: abominatōem facientē: ad vsurā dantē: z amplꝰ accipiētē: nūqđ viuet? Nō viuet t cū vniuersa hec detestanda fecerit: morte morietur. Sanguis eꝰ in ipo erit u Oz si genuerit filiū q̄ videns oia peccata ptris sui que fecit: timuerit: z nō fecerit sile eis: sup mōtes ñ cōederit: z oculos suos ñ leuauerit ad ydola dom' isrl': z vxorem proximi sui nō violauerit: z virū nō ꝓtristauerit: pignus nō retinuerit: z rapinā nō rapuerit: panē suū esurienti dederit: z nudū operit vestimēto: a paupis iniuria auerterit manū suā: vsurā z superabūdātiā nō accepit: z iudicia mea fecerit: z in ꝓceptis meis ambulauerit: hic ñ morietur in iniqtate ꝑris sui: sed vita viuet. ꝑ eꝰ qz calūniatus ē: z vim fec frī: z malum opatꝰ est in medio ppli sui ecce mortuꝰ ē in iniqtate sua v z dicitis: Quare nō portabit filius iniquitatem ꝑris. Videlicet qz filius iudiciū z iusticiā opatus est: oia ꝑ-

cepta mea custodiuit z fecit illa: vita viuet. Dia q̄ peccauerit ipa morietur. Filius nō portabit iniquitatē patris z ꝑ nō portabit iniqtatez filij. Justicia iusti super eū erit: z impietas impij erit sup eū. r Si autē impius egerit pniam ab oīb peccatis suis que opatus est: s z custodierit oia ꝓcepta mea z fecerit iudiciū z iusticiā vita viuet z nō morietur. t Oim iniqtatū eius quas opatus est nō recordabor. In iusticia sua quā opatus est viuet. u Nūqđ volūtatis mee est mors impij dicit dñs deus: z nō vt cōuertat a vijs suis: z viuat v Si aūt auerterit se iustus a iusticia sua: z fecerit iniqtatē ſm oēs abois̄atiōes q̄s opari solet impius: w nunquid viuet? Oēs iusticie eius quas fecerat x nō recordabūt. In ꝓuaricatōe q̄ ꝓuaricat est. z in peccato suo qđ peccauit: in ipis morietur: y z dixistis y Nō est equa via dñi. Audite g dom' isrl'. z Nunqđ via mea nō est equa: z nō magis vie vre prave sunt? a Cum em auerterit se iustus a iusticia sua z fecerit iniqtatem: morietur in eis. In iniusticia quā opat' ē morietur. b Et cū auerterit se impius ab ipietate sua quā opatꝰ est z fecerit iudiciū z iusticiā ipe aiaz suā viuificabit. c Cōsiderās em z auertens se ab oīb iniquitatibꝰ suis quas operatus est: vita viuet z non morietur. d Et dicunt filij isrl'. e Nō est equa via dñi. f Nūquid vie mee nō sunt eq̄ dom' israel: z non magis vie vre prave. Jccirco vnūquēqz iuxta vias suas iudicabo domus israel: ait dñs deus. g Cōuertimini z agite penitētiā h ab oībus iniqtatibꝰ vestris: i z non erit vobis in ruinā k iniquitas. l Proijcite a vobis omnes iniquitates vestras

niēt tñ bñ tpaliter. a Nūqđ volūtatis mee ē mors impij. i. vt moriat? i impietate sua. q. d. nō. impietas. n. nō pōt eē a deo volita: punitio aūt impietatis bene ē ab eo volita inquātū est iusta. b Si autē. hic ponit exēplū de auertēte se a iusticia z ꝑz lra vsqz ibi c Nunqđ viuet. q. d. ñ: vita gratie q̄ statim ꝓditur ꝓ peccatū mortale. d Oēs iusticie eius quas fecerat. in gratia exīs. e Nō recordabunt. ad pmiādū eternaliter si ꝑseueret in malo si autē recuperā vitificabunt z sic pmia būt ñ solū tpaliter ſ etiā ctnaliter. f Et diristis. erronee. g Nō est equa via dñi. i sic puniēdo. h Nūqđ via mea non ē equa. q. d. immo: qz suz regula equitatis. i Cū. n. auerterit se iustus cē. ita li. n. pūcto in q̄ li repit i morte. in tali iudicādꝰ ē: iō finaliter cōcludit: Jccirco vnūquēqz iuxta vias suas iudicabo cē. k Conuertimini. hic post repbensionē malicie ponit monitio ad puiam cum ōr: Conuertimini ad deum. l Et agite penitentiā. detestādo peccatū. m Ab oībus iniquitatibꝰ vestris. qz nō valz penitentia nisi sit integra. n Et non erit vobis in ruinam. s. in foueā gehenne. o Iniquitas ꝓ penite

tiã reletã. p Et facite vob̃ cor nouũ. talis nouitas est p grãm q̃ a solo deo dat: tñ bõ ad hoc facit incẽtũ p liberũ arbitriũ cũ dei adiutorio se ad hoc disp̃oit: ĩo subdit. q Reuertimini. p pniam. r Et viuite. p grãm que ducit ad vitã gloie sempiternã.

In ca. xviij. vbi dr in postil. Et diristis erronee: Nõ ẽ equa via dñi.

Additio.

Arca ꝟ iudei eti am moderni vehementer errãt. Est. n. determinãdum apud eos q̃ bõ iudicat iust⁹ vel iniust⁹ apd̃ deũ ꝑm numer⁹ meritor⁹ z demeritor⁹: sic q̃ si aliquis bñs plura mĩta postea labat in peccata: dum tñ nõ fuerint tot peccata nũero sicut fuerũt merita q̃ talis iudicat iust⁹ apud deum. vñ rab. moy. in suo deutero. vbi tractat de penitentia capitulo. iij. dicit sic. Quilibet bõ cui⁹ merita sunt plura numero q̃z peccata: iust⁹ ẽ cui⁹ peccata sũt plura numero q̃z merita est impius: qui aũt hz tot merita sicut peccata mediocris est. Hec ille: quã sniam falsaz z erroneã oẽs cõuter tenent nemine ꝓtradicente: ex q̃ falsa snia sequit̃ q̃ si quis habens decẽ merita: postea cõmitteret nouẽ peccata esset iustus etiã non penitẽdo de peccatis: qđ est maxime erroneũ z cõtra lr̃az hui⁹ ca. vbi dr: Cum. n. auerterit se iustus a iustitia sua z fecerit iniquitatẽ morietur in ea. z infra ca. xxxiij. z si dixero iusto q̃ vita viuet: z ꝓfisus in iustitia sua fecerit iniquitatẽ oẽs iustitie eius obliuioni tradent̃: z in iniquitate sua quam operatus est in ipa morietur: Qđ est manifeste cõtra errorẽ p̃dictum.

Caplm. xix.

Et tu. Hec est ps quinta in qua arguit̃ ꝓncipũ malicia sub metapbora leene z vince euulse: z diuidit in tres ptes ꝑm tres filios iosie contra quos loquit̃: scda ibi. Que cũ vidisset: tercia ubi. Mr̃ tua. Circa primũ dr a dño. a Et tu ezechiel. quod aũt subdit in aliquib⁹ libris: Fili bois. nõ ẽ in hebreo nec in libris correctis. b Assume planctũ sup ꝓncipes. plangendo eor culpã z penã sequentẽ.

c Quare mr̃ tua. i. domus regia. d Leena. i. crudelis facta z rapax cum tñ dauid fuerit mitissimus.

e Inter leones cubauit. i. ꝓsilio crudeliũ z impiorũ acquieuit. f In medio leunculor enutriuit catulos suos. i. pueros de semine regio. g Et edu. vnũ de leunculis suis. s. ioacbaz filiũ iosie. h Ideo fact⁹ est. i. rex institutus. iij. Reg. xxiij. ꝓ leonẽ. n. qui est rex animaliũ intelligit̃ ipm regnũ. i Et didicit capere p dam. per rapinas. k Hominẽq̃z comedere. p homicidia. l Et audierũt de eo gẽtes. q̃ malicia ei⁹ nota facta ẽ gentib⁹ in circuitu habit̃tib⁹. m Et nõ absq̃z vulneribus susceperunt eũ. q̃z in captiõe eius p regem egypti fuerũt hinc z inde plurimi vulnerati. In hebreo hr̃ sic: In fossis capt⁹ est. ꝓsequendo ꝓ abolã leonis: ad cuius captõem fiunt fouee et operiunt̃ paleis in supficie: z leo de sup incedẽs cadit: z sic capit̃.

n Et eduxerũt eũ de. hoc hr̃. iij. reg. xxiij. o Que cũ vidisset. Hic cõsequenter agit̃ de ioacbaz filio iosie: quẽ rex egypti substituit rege loco fratris sui: et ibidẽ hr̃.

o Que cũ vidisset. s. dominus regia.

p Qm̃ infirmata est. p captõem ioacbaz.

q Et perijt expectatio eius. i. expectatio defensiõis p eum. r Tulit vnũ de leunculis suis scz ioachim.

s Leonẽ ꝓstituit eũ. i. fecit regẽ hz. n. rex egypti hoc fecerit: tñ hoc fuit ad pces stirpis regie.

t Qui incedebat inter leones bñs se cũ homines impios z crudeles.

v Et factus ẽ leo. i. filius eis in crudelitate.

in qbꝫ puaricati estis: p z facite vobis cor nouuz z spm̃ nouũ. Et gre moriemini domus israel: Quia nolo mortẽ morientis dic̃ dñs de. q Reuertimini r z viuite. Cxix.

Et tu b assume planctũ sup ꝓncipes israel et dices. c Quare mr̃ tua b leena c int̃ leones cubauit f In medio leunculor enutriuit catulos suos s Et eduxit vnuz de leunculis suis: b leo fact⁹ est t z didicit capere p̃dã k hoiemq̃z comedere l Et audierunt de eo gẽtes: m z nõ absq̃z vulneribus suis ceperũt eũ: h z adduxerũt eũ in catbenis in trã egypti. o Que cum vidisset p qm̃ infirmata est q et perijt expectatio ei⁹: r tulit vnũ de leũculis suis: s leonẽ ꝓstituit eũ t Qui incedebat int̃ leones v z fcs ẽ leo: x et didicit p̃dã capere: y z hoies deuorare didicit viduas facere: z ciuitates eaz in deserto adducere: z desolata ẽ in trã et plenitudo ei⁹ a voce rugit⁹ illius. 3 Et q̃uenerũt aduersus eũ gẽtes vndiq̃z de ꝓuincijs a z expãderunt sup eũ rbete suũ b In vulnerib⁹ eaz capt⁹ ẽ z miserũt eũ in caueã. In catbenis c adduxerũt eũ ad regẽ babylõis miserũtq̃z eum in carcerem: ne audiret̃ vox ei⁹ vltra sr̃ mõtes israel d Dat tua q̃ e vinea in sanguine tuo f sup aquã plãtata est g Fructus eius z frõdes ei⁹ b creuerũt ex aq̃s multis: i z facte sunt ei virge solide in sceptra dominantiũ: z exaltata est statura ei⁹ int̃ frondes. k Et vidit altitudinẽ suã in multitudine palmitũ suorũ: l et euulsa ẽ i ira i trãq̃z ꝓiecta

p Et didicit predã capere. subditos spoliando: vt inde solueret tributũ regi egypti. iij. Reg. xxiij. y Et homines deuorare. i. vicinas gentes occidere. cetera patẽt vsq̃z ibi. 3 Et cõuenerunt aduersus eũ vndiq̃z gẽtes de ꝓuincijs. in exercitu regis babylonis. a Et expãderunt sup eũ rbete suũ. i. multitudinẽ bellantiũ.

b In vulneribus earũ captus est. in hebreo habet̃: in fossis earum captus est. Et exponit̃ vtraq̃z litera vt supra. c Adduxerũt eum ad regem babylonis de. inceperunt tñ chaldei ipm ducere in babylonez: sed in via mutato consilio reduxerunt eum ante bielim: z ipo interfecto, piecerunt cadauer eius extra portas bielim: vt habet̃ hiere. xxij. d Mater tua. Hic agitur de tercio filio iosie. s. sedechia quẽ rex babylonis exoculauit: z in babylonẽ duxit: z q̃tum ad hoc dicitur: Mr̃ tua. i. domus regia. e Quasi vinea in sanguine tuo. ex rebellionẽ. n. sedechie ꝓtra regem babylonis secuta est magna effusio sanguinis. in hebreo hr̃: Quasi vinea in similitudine tua. i. assimilata est vinee euulse: vt habet̃ infra.

f Sup aquã plãta. est. i. sup ꝑplm̃ iuda fluidũ sicut aq̃.

g Fructus eius z frõdes eius. i. diuitie z filij.

h Creuerunt ex aquis multis. i. ex stipendijs a populo multo collectis.

i Et facte sunt ei virge solide in sceptra dominantiũ. sedechias. n. cõfidens de sua potestate z robore gẽtis fuit: voluit dñari absq̃z iugo regis babylonis.

k Et vidit altitudinem suam. considerans ex superbia sua q̃ indecens erat ei subesse regi babylonis: z sic rebellauit: et iuramentum fregit: Propter cuius fractionẽ dominus fuit iratus contra eum z contra suum populum: ideo subditur. l Et euulsa est in ira. scilicet dei:

eius.n.electio ⁊ regni sui magis fuit virtute dei q̄ hois
a Et vetus vrens.i.rex babylonis. b Siccauit fru
ctū eius.q̄ occidit filios eius. c Marcuerūt ⁊ are.ſe
ua.robo.eius.q̄ fracta ciuitate viri bellatores ei⁹ fugerē
d Ignis comedit e am.q̄ chaldei incenderē domū re-
gis: ⁊ ceplū: ⁊ totaz
ciuitatē.am.reg.vl.

e Et nunc trans-
planta.est in deser-
to.q̄ sedechias cū
multis alijs fuit du-
ctus in babylonez
vbi frequēter pun-
gebant verbis ⁊ fa
ctis iniuriosis tan-
q̄ deserti spinis.
f In terra inuia
⁊ sitienti.q̄ ibi etiā
patiebant defectū
sufficientis alimēti
f Et egressus est
ignis.i.ismael. g
De virga ramoꝝ
eius.q̄ fuit de semi
ne regio.
h Qui fru.ei⁹ co-
medit.q̄ godoliaz
interfecit: ⁊ filias re-
gis ⁊ populū q̄ cuz
eo erat captiuauit:
vt hz Hiere.xlj.
i Et nō fuit in ea
virga fortis. q̄ io-
hannā filiū charee
⁊ bellatores q̄ cum
eo erāt: ⁊ reliquus
ppls tiore chaldeo-
rū percussi fugerūt in
egyptū Verbū dñi
ad eos p hieremiā
dictū. Hiere. xlij.
k Planctus.i.materia planctus. l Est.toti pplo: qđ
dictū est de filijs iosie regis iuda sancti ⁊ iusti.

Capl'm.xx.

Et factum est. Hec est ps sexta in qua arguit ppli
malicia sub metaphora saltus cōburendi: ⁊ diui-
tur in duas ptes: q̄ primo malicia ppli arguit: se-
cundo parabola inducit: ibi. Et factus ē: versus finē capli
Prima in duas quia primo ponit senū interrogatio. secū-
do dñi rnsio: ibi. Et factus est. Circa primū dicit.
a Et fcm est in anno septimo. s. trāsmigratōis iechonie
b In quinto. s. mense pp qđ in aliquibus libris mense
ponit sed nō est in hebreo nec in libris correctis subintel
ligitur tn. c In decimo a. s. die mensis. d Venerūt
viri de senioribus isrl. qui regnabant pplm in terra baby
lonis translatū: ⁊ iō in ipis totus ppls qi virtualr otine-
bat. e Ut interrogarēt dñm. de agendis p eos: ⁊ dicit
hic ra. sa. q̄ venerant ista intentōe q̄ si nō haberēt a deo
rnsum de negocijs sibi imminentib⁹: nō curarent de obe
dientia vlteriori ad ipm: sicut seruus a dño alteri vendi-
tus: ⁊ vxor a viro repudiata nō curant de ipis vltra: sed
querūt sibi cōmodū a libi vbi possunt. f Et factus ē.
Hic ons ponit dñi rnsio: ⁊ hoc p modū increpatōis: ⁊ di
uidit in duas: q̄ primo increpat populi maliginitas: secū-
do declarat dñi benignitas: vt opposita iuxta se posita
magis elucescant: secunda: ibi. Viuo ego. Prima adhuc
in tres. q̄ primo arguit malicia querentiū. secūdo patrū
pcedentiū: ibi. Si iudicas. tercio filioꝝ sequentium: ibi.
Propterea dic. Circa primū ptz lra vsq̄ ibi. g Num
quid ad interrogandū me venistis. q. d. nō venistis ad in-
terrogādū me de salute aiaꝝ viaꝝ: ⁊ de negocijs vris tpa
libus. ⁊ hoc intētōe puersa. s. vt si negaretur vobis rnsio
haberetis occasionez seruiendi ydolis: ⁊ non mihi vt di-
ctū est. h Viuo ego. i. sicut verū ē q̄ ego sum vita
p cētiā: ita verū est qđ sequit. i Quia nō rndebo
vobis. s. ad votū vrm nec p hoc habebitis libertatē fu
endi ydolis sicut queritis: ⁊ restringam vos in fuitu-
te mea: vt hr infra eodē ca. k Si iudicas. Hic pse-
quenter arguit
malicia patruz
pcedētiū: ⁊ hoc
ſm tria tpa. scz
habitationis in
egypto: in deser
to: ⁊ in promissio-
nis solo ⁊ ſm h
diuidit in tres
ptes: secūda: ibi
Eieci ergo. tercia: ibi. Nonne
Circa primū dicit
k Si iudicas
eos. vidz senes
isrl a te querentes: ⁊ accipit h
iudicare p rōna
biliter arguere:
sicut infra eodē
ca. Iudicio con
tendi aduersus
patres vros in
deserto: ⁊ accipi
tur etiā hic si p
qz: eo q̄ ad ezechielē ptinebat
arguere populi
vicia.
l Abomia. pa.
eoꝝ. i. pctā abo
minabilia
m Nōde eis.
vt rōnabili⁹ cau
uincantur. n
In die qua elegi isrl. hoc fuit qñ dñs apparuit moysi denūciās ei ō hac
liberatōe Exo. iij. o Et leuaui manū meā. i. poten
tiā meā ad pcutiēdū egyptū. p Et appui eis i ter.
egypti. ista fuit reuelatio fcta aarō: vt occurreret moy
si venienti: vt hr Exo. iiij. ⁊ tunc facta fuit sibi reuela-
tio de mō liberatōnis ppli ⁊ de sacerdotio sibi futuro:
vt hr. j. Reg. ij. Hec dicit dñs. Num̄q̄d non apte reue
latus sum domui patris tui cum eēt in egypto. hoc. n.
dictū fuit beli de aaron descendenti.
q Ut edu. eos de terra egypti. p signa ⁊ ostenta.
r In terra quā puiderā eis. tanq̄ pater filijs.
s Fluentē lacte ⁊ melle. i. abundantē bonis.
t Que est egregia inter omnes terras. audiui ab il-
lis qui fuerunt in iudea ⁊ in egypto: q̄ egyptus est fer-
tilior ⁊ amenior: ⁊ ſm hoc ista eminentia referenda est
ad rpm qui erat inde nasciturus ſm carnē ⁊ ibi opa-
turus buanā salutē. v Et dixi ad eos. p moysen ⁊
aaron. x Unusquisq̄ offensiones oculoꝝ suorum
abijciat. p veram penitentiaz. y Et in ydolis egy
pti nolite pollui. vt sicut sum sanct⁹ ita ⁊ vos sitis san
cti. iō subdit. z Ego dñs deus vr. cui debetis con-
formari. a Et irritauerūt me. in malis pseuerādo
b Et dixi vt effun. indi. meaz sup eos. fuerunt enim
in illo populo multitta mali ⁊ dure q̄ post visionem si
gnoꝝ in plagis egypti adhuc rebellabāt verbis moy
si: vt habetur Exodi. xiij. Nonne iste est sermo dē. p-
pter quod deus voluit eos occidere in egypto: vt di-
cit hic prophetа spiritu dei loquens: propter quod te-
nendum est firmiter q̄ sit verum: licet in exodo nō sit
scriptum: multa enim tunc facta fuerunt que nō fue-
runt tunc scripta: sicut ⁊ iohannis vlti. dicitur de chri-
sto. Multa quidem ⁊ alia signa fecit ihs in conspectu

discipulo⁊ suo⁊ que nō sunt scripta in libro hoc.
a Et feci.s.misericorditer cū eis mortē illā nō inferē
do. b Propter no.me.vt nō violaret.i.vilificaret
c Coꝝ gēti.in qrū me.erant.i.coꝝ egyptijs: qz vi
derāt:iō interfecit eos in tra nra.qz non poterat eos
inde educere.

c Et inter qs apparui eis. per signa mee potestatis declaratiua in terra egypti. d Et e
du.eos de terra egypti.p⁹ multas plagas egyptijs illatas.
e Eieci ergo. Hic ꝓnr arguit malicia ppli qz
tū ad tps māsionis in deserto:z ꝓmo malicia patrū:secdo filioꝝ:
ibi. Dixi autem Circa primū dr Eieci ergo eos de terra egypti.
tantū.n.timorē incussit egyptijs dē:qz cogebant
filios isrl exire:
Exo.xij. f Et eduxi eos in desertū. diuidēdo eis mare rubꝝ:Exo.xiij.
g Et dedi eis pcepta mea. in monte synai: et dicit pcepta qztuz ad moralia
z ceremonialia.
h Et iudicia mea.qztū ad iudicialia.
i Que fa. bō viuet in eis. dā non inferet sibi mors que infligenda est transgressoꝝb⁹ legis.
k Insup z sabbata mea dedi eis.vt.s.quiescerent a seruilib⁹ opibus.
sicut z ego sabbato quieui a nouis opibus condendis
hēj.ū. l Et eēt signū.s.spālis dilectōis.
m Inter me z eos.vt.s.quiescerent in meipo vacā
do diuinis. n Et irritaue.me domus isrl in deserto
p murmuratōes suas in marath z raphidim: vt patz
Exo.xv.z.xvij. o Et sab.mea violauerūt. qz alicꝫ
de pplo ꝑ pceptū moysi exierūt ad colligendū:nam in
die sabbati: Exo.xvj. p Dixi ergo vt effunderē fu
rorē meū dē.post fabricatōem vituli z eius adoratōz.
tunc.n.dixit dns ad moysen. Dimitte me dē.exo.xxxij
q Et feci.s.misericordiā nō inferendo penā istaz: ne
violaret:imponendo mihi falsum.s.qꝫ ad interficien
dum eos eduxissem in desertū: Dñ tūc allegauit moy
ses coꝝ deo: Ne queso dicāt egyptij dē.
r Ego igit leuaui ma.meā.i.vindictā meam.
s Sup eos in deserto. hoc fuit qñ territi verbis ex
ploratoꝝ voluerūt reuerti in egyptū: Num.xiij.
t Ne inducerē eos in terrā.s.ꝓmissionis.nullus enī
de illis intrauit nisi caleb z iosue z leuite:vt dictū fuit
di:quia nō fuerant cum alijs numerati. v Preci

puā oim terraꝝ.exponat hec ēmūrentia sicut supra.
x Quia iudicia dē.i.legē meā transgrediendo.
y Post ydola.n.coꝝ eorū gradiebatur. erant.n.ꝓni ad
ydolatriā:vt ptz in adoratōe vituli. z Et pep.oculus
meꝰ sup eos:qz tūc nō fuerunt mortui lz meruissent: nisi
dē exploratores
qui pplm terruerāt
mors aūt alioꝝ dila
tā ē:tñ oēs mor
tui fuerunt in deser
to:sed huic videt
ꝓtrarū qđ subdit.
a Nec cōsumpsi eos in deserto. ad
qđ dicendū qꝫ con
sumptio ꝓprie im
portat delectōez bo
minū in se:z in po
steris suis: remanserunt aūt eoꝝ filij
z sic nō fuerunt cō
sumpti. b Dixi aūt.
Hic ꝓnr arguit malicia filioꝝ
cū dr: Dixi aūt ad
filios eoꝝ per moy
sen z aaron.
c In pce.pa.ve.
noli.incedere.docebant.n. filios suos
cōsimiliter eis viue
re. d In precep
tis meis ambula
te.qꝫ sunt sancta.
e Et iudi.mea cu
sto.que sunt equa.
f Et sabba. mea
sanctificate. diuino
cultui vos applicā
do.
g Vt sit signuz.s.
dilectōis.ꝑ hoc.n.
appebit qꝫ me diligitis. h Et exa
cerbauerunt me filij.in peccato phe
goꝝ:vt habet Nu.
xxv.illud.n. contigit post mortez pa
trū: vt dicit ra.sal.
z hoc idem videt:
qz immediate ꝓlis

lus meꝰ sup eos vt nō inficerē eos: a nec cōsūpsi eos in
deserto b Dixi aūt ad filios eo
rū in solitudie. c In pceptis
patꝝ vꝛoꝝ nolite incedere:
nec iudicia eoꝝ custodiatis
nec in ydolis eoꝝ polluamini
Ego dns dē vr⁹ d In pceptis
meis ambulate: e et iudicia
mea custodite z facite ea: f z
sabbata mea sctificate: g vt
sit signū inter me z vos: z scia
tis qz ego dns dē vr⁹ h Et ex
acerbauerūt me filij: z in pce
ptis meis nō ambulauerūt
z iudicia mea nō custodie
runt vt facerent ea: que cuz
fecerit hō viuet in eis: z sab
bata mea violauerunt. i Et
ꝓmiat⁹ sū vt effūderē furo
rē meū sup eos: et iplerē irā
meā in eis in deserto k Auerti
aī manū meā: l z feci ꝓp no
mē meū: vt nō violaret co
rā gētibꝫ: dē q̄bꝫ eieci eos in
oculis eoꝝ. m Ite leuaui ma
nū meā in eos in solitudine
n vt dispergerem illos in na
tiones: z ventilarem in ter
ras: o eo qꝫ iudicia mea non
fecissent: z pcepta mea re
probassent: z sabbata mea

numerat: Nu.xxvj. z in fine cōcludit: Hic est numerus
filioꝝ isrl qui descripti sunt a Moyse z eleazaro sacer
dote dē. Et subdit: Inter quos nullus eoꝝ fuit qui antē
numerati sunt a moyse z aaron in deserto synai.
i Et cōmi.sum vt effun.furorē meū.qz ꝑ peccato phe
goꝝ meruerant alicꝫ mortē: z reliqui dispsionē:ita qꝫ intra
rent dispsionis terrā. k Auerti aūt manū meaz.lz.n.
tūc alicꝫ fuerit mortuus:tñ alicꝫ nō fuerūt ab ingressu terre
impediti. l Et feci ꝓp nomē meū.ne egyptij reputas
sent me falsum nō adimplendo ꝓmissum filijs isrl factū
de introductōe in terrā chananeoꝝ. m Deserū leua.
manū meā.ad testificandū ꝑ moysen. n Et dispge
re illos i natōes.nō tūc:s post ingressuz ꝓmissionis:z pꝰ
declinatōem ad ydola:vt ptz in libris iudicū z regum:ꝓꝑ
qđ secuta est captiuitas.x.tribuū ꝓio:z postea duaꝝ:vt
ptz.iiij.Re.z hoc ꝑdixit moysi: Deutero.xxxj. Cōgrega
te oēs maiores natu.z subdit: Et inuocabo ꝑ eos celū z
terrā. Noui.n.qꝫ post mortē meā iniquo agetis z declinabi
tis cito de via quā ꝑcepi vobis: z occurrerēt vob mala in
extremo tpe dē. o Eo qꝫ iudi.mea nō fecissent. istō re
fertur ad tps iudicum z regum qđ ꝓtunc erat futurum

tñ ꝛenunciaꝫ hic ꝑ modū ꝓteriti: tum qꝛ scriptura maxime ꝓphetaꝝ frequenter loquit̃ de futuro ꝑ modū ꝓteriti vt frequēter dictū est supꝛa: tuꝫ qꝛ istud erat dictū a moyse de ꝓterito: vt dictū est: ad quā ꝓnunciatōem ista lra referr̃ in ꝓte: ⁊ ꝺcludit̃ in fine. a Ergo ⁊ ego ꝛe. eis ꝑce. nō bona. qđ exponit ra. sa. di. q licet eēnt bona in se: eo q erant cōtentiua iusticie: tñ nō erant bona ꝓ transgressoribus: qui puniendi erant grauius post agnitā dñi volūtate: vñ Luce. xij. đꝛ. Seruus q cognouit voluntatez dñi sui ꝛc. b Et iudicia in quibus nō viuēt. i. morientur. ꝑcepta. ꝛ. iudicialia in pluribus casibus dicebāt mortē inferenda transgressoꝛibus. c Et pol. eos in munꝛe. suis. i. pollui p̃misi inquantū illa q̃ ꝛebeant ꝛeo offerre offerebāt ydolis. Aliter exponit Tho. ꝛe aqui. in p̃ma scđe. d. q scriptura loquit̃ hic đ ꝑceptis ceremonialibus q̃ dicunt̃ ꝑcepta nō bona: qꝛ nō ꝓferebant gratiaz mundantē a peccato: ⁊ tñ homines ꝑ oblatōes sacrificioruz oñdebāt se peccatoꝛes: nō dicit̃. c Et pollui eos in muneribus suis. i. pollutos oñdi. d Cū offerrēt oē qđ apit vuluam. i. p̃mogenita aialium. e Propter ꝛelicta sua. que tñ nō auferebant̃ ꝑ ista sacrificia quantū est er se. auferebā tur tñ ꝑ ꝓtritōem ⁊ fidē offerentiū inquantū boues vere cōtriti talia offerebāt habētes fidē xpi vēturi quē hmōi sacrificia figurabāt. f Prohꝛem. Hic arguit̃ malicia ppli post ingressum terre ꝑmissionis cū subdit̃. g In hoc blaspbe. me pa. ve. cū sꝛeuissent me. ꝑus in deserto vt ꝑdictū est. h Et induxi. eos in terrā. s. chanaan. i Sup quā leua. ma. meā. iurando ipi abꝛaam Gen. xxij. Per memetipm iurauī dicit dñs. Et subditur Et possidebit semen tuū portas inimicoꝝ suoꝝ ꝛc. k Uiderūt oēm collem excelsum. i. loca ydoloꝝ cultui apta ꝑm modū gentiliū. l Et immolauerūt ibi victi. suas. ea colendo. m Et ꝛederūt ibi irritatōem. ydolatria. n. est ꝛei irritatiua ⁊ puocatiua. n Et posue. ibi odo. suaui. sue. offerendo thymiama suaue qđ soli ꝛeo ꝛebebat offerri. o Et dixi ad eos. p samuelē ⁊ alios ꝓphetas. p Quid ē excelsum. q. d. nihil inquantuz ibi colit̃ ydolū quod ꝑm ꝛitatē nihil ē. q Et vocatū est nomē eius excelsum. vñ in libꝛo regū frequenter dr̃. Adhuc ppls immolabat in excelsis. r Propterea. p. malicia patrū ꝑcedentiū. Hic ꝓsequenter arguit̃ malicia filioꝝ sequētiū tpe ezechielis exñtiū cuz dr̃. s Certe in via patrū ꝛe. vos pollui. s. ꝑ ydolatriā ⁊ alia vicia. t Cum trāsdu. filios ꝛe. ꝑ ignē: q̃ trāsductio pōt dupliciter intelligi: vno mō q offerebant eos ydolo moloch ⁊ cremabāt̃ ꝑ modū frequēter dictū supius. alio mō q ꝑ trāsitū int̃ ignes estimabāt̃ purgari: quo mō adhuc tartbari dicūt̃ vti: qui ꝑ ignē credūt oia purgari. v Et ego rñdebo ꝛe. s. ad votum vr̃m sicut q̃siuistis in pncipio ca. q. d. non. w Uiuo ego. post q̃ ꝛepbēsa ēmalicia ppli: hic cōsequenter declaratur benignitas dei: q̃ aliq̃n ñ ꝑmittit peccatoꝛes ꝑ suo libito male agere: ꝛ ꝑ flagella eos castigat: ⁊ quodāmo cogit ad se redire: ⁊ hoc est quod dr̃ hic. y Non rñdc. vobis ad votū ve. strū seu ꝓsperitatē tpalez quā queritis. z Neq cogi. mētis ve. stre fiet. qꝛ sicut dcm̃ ē ꝑ us intendebāt fuire ydolis libere tanq̃ dimissi a seruitute dei: si nō haberent rñsum ad votū: iō sequitur.

violassent: ⁊ ꝑ ydola patꝝ suoꝝ fuissent oculi eoꝝm. a Ergo ⁊ ego ꝛedi eis ꝑcepta nō bona: b ⁊ iudicia in q̃bꝫ nō viuēt: c ⁊ pollui eos in muneribꝫ suis d cuz offerrēt oē qđ apit vuluā e ꝑ ꝛelicta sua: ⁊ sciēt qꝛ ego dñs. f Propꝛez loquere ad ꝛomū isrl̃ filiꝫ hominis: ⁊ dices ad eos: Hec dicit dñs ꝛeus: Adhuc ⁊ g in h blasphemauerūt me ꝑres vr̃i cū sꝛeuissent me ꝓtēnētes: h ⁊ induxissem eos in trā: i in q̃ leuauī manū meam vt darē eis. k Uiderūt oēz collē excelsū: ⁊ oē lignū nemoroſuz: l ⁊ īmolauerūt ibi victimas suas. m ⁊ ꝛederūt ibi irritatōz oblatōis sue: n ⁊ posuerūt ibi odoꝛē suauitatiſ suę: ⁊ libauerunt libatōes suas o ⁊ dixi ad eos p Quid est excelsū: ad qđ vos ingredimī. q Et vocatū ē nomē ei excelsū vsq ad hāc diē. r Propterea dic ad ꝛomū isrl̃: Hec dicit dñs ꝛe. s Certe ī via pr̃m vr̃oꝝ vos polluimī: ⁊ p offendicula eoꝝ vos fornicamini: ⁊ in oblatōe ꝛonoꝝm vr̃oꝝ: t cū trāsducitis filios vr̃os ꝑ ignē vos polluimī ī oib ydol̃ vr̃is vsq hodie ⁊ ego rñdebo vob ꝛmus isrl̃ u Uiuo ego dic dñs ꝛe. q. ñ rñdebo vob: z neq cogitatō mētis vr̃e fiet a dicētiū. Erimus sicut gentes ⁊ sicut cognatōes terre: vt colam lignū ⁊ lapides. Uiuo ego dicit dñs ꝛe. b q̃m ī manu foꝛti ⁊ ī bꝛachio extēto ⁊ in furoꝛe effuso c regnabo sup vos. Et educā vos ꝛe ppls ⁊ cōgregabo vos ꝛe terris in q̃bꝫ dispsi estis. In mānu valida ⁊ in bꝛachio extēto et ī furoꝛe effuso rgnabo super vos d ⁊ adducā vos in ꝛeſertū ppl̃oꝝ: e ⁊ iudicabo ꝛvobiscū ibi facie ad faciē f Sicut iudicio ꝓtendi aduersū patres vr̃os in ꝛeſto terre egypti: sic iudicabo vos dicit dñs g Et subiiciam vos sceptro meo: h ⁊ inducā vos in vinculꝫ federiſ i Et eligā ꝛe vobis trāgressoꝛes ⁊ impios ⁊ ꝛe terra incolat eoꝝ k educā eos: l ⁊ terrā isrl̃ nō ingrediē tur: m ⁊ scietis quia ego dñs

v Et ego rñdebo ꝛc. s. ad votum vr̃m sicut q̃siuistis in pncipio ca. q. d. non. w Uiuo ego. post q̃ ꝛepbēsa ēmalicia ppli: hic cōsequenter declaratur benignitas dei: q̃ aliq̃n ñ ꝑmittit peccatoꝛes ꝑ suo libito male agere: ꝛ ꝑ flagella eos castigat: ⁊ quodāmo cogit ad se redire: ⁊ hoc est quod dr̃ hic. y Non rñdc. vobis ad votū ve. strū seu ꝓsperitatē tpalez quā queritis. z Neq cogi. mētis ve. stre fiet. qꝛ sicut dcm̃ ē ꝑ us intendebāt fuire ydolis libere tanq̃ dimissi a seruitute dei: si nō haberent rñsum ad votū: iō sequitur.

a Dicentiuz. Eritis sicut gentes. liberi ab obseruatōne legis dei: quod excludit̃ cū subdit̃. b In ma. foꝛti. cui nō poterſ resistere. c Regnabo sup vos. cogens vos ꝑ flagella ad seruitutē meā ꝑ talē modū loquendi dꝛ Osee. q. in ꝑsona ppli israel: Reuertar ad virū meū ꝑozem: qꝛ melius mihi erat tunc q̃z nunc. d Et adducā vos in deser. populoꝝ. quia post afflictōes multas in babylone reduxit ppl̃m in iudeā: in quo itinere trāsiert ꝑ deserta. e Et iudi. vobis. ibi fa. ad faciem. i. ꝑ bona que vobis faciam manifeste videbitis q nō afflixi vos ex odio: ſ magis ex amoꝛe: vt reducerē vos ad bonū. f Sicut iudi. cōtē. aduer. pres ve. in deser. terre egypti. ꝑ beneficia. ꝛ. ibi diuinitus collata manifeste appuit q afflictio ppli q̃ ꝑcesserat in egypto: ꝓmissa fuerat iusto dei iudicio. g Et subiiciā vos sceptro meo. i. dñio meo. post reditū. ꝛ. captiuitatiſ babylonice non legit̃ populus israel fuisse in ydolatria: nisi alicq̃ pauci tpe antiochi. vt bꝛ. j. Mach. ⁊ tñ hoc magis timoꝛe q̃z ydolatrādi volūtate q̃tū ad multos. iō subditur. h Et indu. vos in vinc. fe. i. ad obseruātiā legis q̃ dr̃ fedꝰ dñi in pluribꝰ locis ve. te. i Et eligaz ꝛc. de tꝛa incolatꝰ eoꝝ. i. iudea. k Educā eos. in captiuitatē. l Et ter. isrl̃ nō ingre. ſ in captiuitate morient̃. m Et scietis qꝛ ego dñs. faciēs miam cum

pēnitentib⁹:ꝛ iustīciā cū obstinatis:ꝛ q̄bus subdīt.
a Singuli p⁹ ydola vr̄a ambulate. loquīt ad modū
bois irati ꝓ seruū impiū eūciēs eū a sua seruitute.
b Oz si ꝛ in hoc nō audieritis me ꝛc. qz aliq̄ volebāt
seruire ydolis in tēplo dñi: exēplo manasse q̄ in tēplo
dñi posuit ydo-
la. iiij. reg. xxj. ꝛ
subintelligitur:
grauius puniē-
mini. qz grauiꝰ
ē ydolatrare in
templo dñi: q̄
alibi: ꝛ ē hic mo
dus loquendi q̄
apd hebreos dr
ꝛcurtatꝰ: ad cu
ius intellectum
optz aliq̄d sup-
plere. sicut. ij. re
gū. v. Proposu
erat dō in die il
la p̄miū ei qui
percussisset iebu
zeum ꝛ nō dicīt
quale p̄miū sed
intelligīt q̄ fie-
ret princeps mi
litie: sicut exprī-
mīt. j. Paral. xj
Rō autē quare
hic vtīt tali mō
loquendi est: qz
sicut dictū ē loc̄
tur ad modum
bois irati qui ꝓ
ira solet trūcare
verba sua: ꝛ sub
dīt ꝺ pentētib⁹
c Ubi seruiet
mihi ois domꝰ
israel. qd̄ imple
tū fuit in redeū-
tibus ꝛc babylo
ne qui reedifica
uerūt templū i
mōte moria ibi
dño seruientes

Et vos dom⁹ isrl̄: hec dicit
dñs ꝛc. a Singuli p⁹ ydola
vr̄a ambulate: ꝛ seruite eis.
b Oz si et in hoc ñ audieritis
me: ꝛ nomē meū scm̄ pollue
ritis vltra in muneribꝫ vr̄is
ꝛ i ydol'vr̄is: i mōte scō meo
in mōte excelso isrl̄: ait dñs
ꝛc ibi ꝓ uiet mihi oīs dom⁹
isrl̄: oēs inq̄ i tra in q̄ place-
būt mihi: c ibi q̄rā p̄mitī-
as vr̄as: ꝛ initiū ꝛcmarux
vr̄aꝝ i oīb⁹ scīficatōib⁹ vr̄is
d In odorē suauitatis suscī-
piā vos: cū eduxero vos de
pp̄lis ꝛ cōgregauero vos ꝛ
trīs i quas dispsi estis: e ꝛ scīfi
cabor i vob i ocul' nationū.
Et sciet qz ego dñs cū edu-
xero vos ad terrā isrl̄: in tra
p q̄ leuaui manū meā vt da
rē eā p̄tribꝰ vr̄is f Et recor-
bimini ibi viaꝝ vr̄aꝝ ꝛ oīm
scelerꝫ vr̄oꝝ q̄b⁹ polluti estis
i eis: ꝛ displicebitis vob in
cōspectu vr̄o i oīb⁹ malicīs
vr̄is quas fecistis: g ꝛ scietis
qz ego dñs cū bñfecero vob

dictio que sic sonat: aba: ꝛ est interiectio volentis seu ad-
mirantis ꝛ se excusantis. volebat.n. ꝓpha se excusare de
tali p̄nūciatōne ne a ꝓpho videret: iō subdīt. r Ipi
di. de me. me videdo. y Mundū nō p parabolas. i. per
verba obscura. 3 Loquīt iste. in hoc.n. designabat q̄
sic loquebaī q̄ nec
a se nec ab alijs in-
telligebaī: ꝛ p con-
sequens verba sua
non eēnt appreciā
da.

In ca. xx. vbi dr
in postil. Que faci-
ens bō viuet in eis
Additio. j.

Hoc gō dici
tur b: Que
faciens bo-
mo viuet in eis: nō
solū vī intelligēdū
q̄ sibi nō infertur
mors que infligen-
da ē trāsgressorib⁹
legis: put postilla-
tor vult: sed etiam
inquantū seruanti
legis p̄cepta cōce-
dīt vita beata. Un
saluator matb. xix.
ca. Si vis ad vitaꝫ
ingredi serua man-
data. vbi glo. Nota
q̄ iustīcia legis
suo tpe obseruata
nō solū bona terre
ꝺ etiā vitā eternaꝫ
dabat. Hec in glo.
ꝛ hoc intelligendū
est cū fide mediato
ris. Nec obstat q̄
q̄ tales p̄missiōes
ꝛ cominatōnes lex
vet⁹ inducebat ad
obseruantiā prece
ptorꝫ: qz hoc erat p
pter imperfectōnem
pp̄li que puero sub

ꝓpp nomē meū ꝛ nō p mvias
vr̄as/malas neq̄ p mscelera
vr̄a pessima domus isrl̄: ait
dñs ꝛc h Et factꝰ ē p mo dñi
ad me dicēs: i Fili hoīs: l pōe
faciē tuā ꝓ viā austri m ꝛ stil
la n ad aphricuz: o ꝛ ꝓpha ad
saltū agri meridiāi: et dices
saltui meridiano. Audi ver
bū dñi. Hec dīt dñs ꝛc p Ec
ce ego succēdā in te ignē: q et
p burā i te oē lignū viride ꝛ
oē lignū aridū: r nō extīgue-
tur flama succēsionis. s Et
p burēt i ea ois facies ab au
stro vsq̄ ad aq̄lonē: t ꝛ vide-
bit vniuersa caro qz ego d
min⁹ succēdi eā: nec extīgue
tur: u ꝛ dixi: Ah. a. a. dñe ꝛcus
x Ipi dicūt ꝛc me. y Mūd ū
p parabolas 3 loq̄t iste. Cxxj.
Et factꝰ ē p mo dñi ad
me dicēs: Fili homis
b pone faciē tuā ad hierlm.
c ꝛ stilla ad sanctuaria: ꝛ p-
pheta contra humū israel.
Et dices terre israel: Hec
dicit dominus deus: Ecce

pedagogo exīti cōparatur: ad Galath. iij.
Jn eo. ca. vbi dr in postilla. Et ego dedi eis p̄cepta nō
bona. Additio. ij.

Quod p̄cepta legis que iusta sunt dicunt nō bona
in hoc loco: eo q̄ nō sunt bona trāsgressoribus p-
ut Ra. sa. dicit nō videt cōsonū lr̄e nā res nō de-
nominānt bone vel male simpliciter nisi ab eo q̄ bñt in se
nō aūt ab eo qđ eas sequīt p accidens. Scriptura aūt ꝺ
loquīt absolute ꝛ simplr dicens: Dedi eis p̄cepta nō bo-
na. Un expositio sancti Tho. vī vera ꝛ lr̄e cōsona: vt ptz
intuēti: ꝛ pīertim: qz vbi nos bēmus: Precepta nō bona
Hebraica veritas hz: Ceremonia nō bona.

Caplm. xxj.

a Et factus est. Hec est ps sexta in qua arguīt ppli
malicia sub parabola gladij acuti. p quē intelligi
tur nabucho. iudeoꝝ malicia puniturī. ꝛ diuiditur
in duas ptes. s. principalē ꝛ incidentalē: secūda ibi: Et tu
Prima adhuc in duas: qz primo describīt occisio plebis.
secūdo directio p̄cipis: ibi. Tu aūt. prima adhuc in du-
as. qz p̄mo describīt crudelitas chaldeoꝝ sub metapho-
ra gladij. secūdo eoꝝ occasio veniēdi: ibi. Et fact⁹ē. p̄ma
adhuc in duas: qz p̄mo nunciat plebis occisio: secꝺo exci
tat ꝓbet ꝛc cōpassio: ibi. Et tu. Circa p̄mū dr Ezechieli.
b Pone faciē tuā ad dierlm. ita q̄ ex mō ponendi faciē
tuā designet futura punitio sup eam.
c Et stilla ad sanctuaria. i. destructōnes eoꝝ denuncia

Ñ dicit hic Ra.sa. q̄ dr hic sanctuaria in plurali ad designandū destructōem ꝓmi tēpli ad chaldeos: z secundi ꝓ romanos. d Eiciā gladiū meū.i. chaldeoꝝ exercitū: q̄ dr hic gladius dñi: eo q̄ erat executor sue iusticie in peccatoꝝ punitōe. e De vagi.sua.educēdo eū d chaldea. f Et occidā in te iustū z impiū. in captiōe enīz horum plures iusti occasiōe impioꝝ fuerūt occisi: ꝑ fuit tñ eis ad meritū in quātū acceptabāt iusticiā dei. g Pro eo āt q̄ occā. in te iu. z impiū. et iustis tpaliter non ꝑcendo: multominus ꝑcam alīs gētibus ydolatrie ꝺditis: quoꝝ valde multe fuerūt occise ꝑ exercituz regis babylonis: iō subdit. h Ideirco egredietur ꝛc. vt sciat omis caro. ꝑ effectū mirabilē. i Quia ego dominꝰ eduxi gladium ꝛc. oēs.n. poterant videre mānifestece nabucho. nō poterat tantā stragē hoim facere nisi diuina virtute. k Et tu fili. hic ꝓpr excitat ꝙphete cōpassio cū dr: Et tu. s. ezechiel l Ingemisce. ꝑc dolore cordis.

m In cōtritione lumboꝝ homines .n. multū amaricati deficiunt in robore: qui defectus per cōtritōem lumborū designat. cetera patent vsq; ibi.
n Pro auditu. s. gladij nabucho. venientis sup ꝓhm iudei.

ego ad te: b z ēiciā gladium meum c de vagina sua f z occidā i te iustum z impiū. g Pro eo āt q̄ occidi i te iustū z impiū: h iccirco egredietur gladius meus de vagina sua ad oēm carnē ab austro vsq; ad aq̄lonē: vt sciat oīs caro q̄ ego dñs eduxi gladiū meū ꝺ vagina sua irrevocabilē. k Et tu fili hoīs ingemisce m in cōtritōe lumboꝝ: z in amaritudine ingemisce coram eis n Cūq; dixerint ad te: q̄re tu gemis: dices. o Pro auditu: q̄ venit: p z tabescet oē cor. q z dissoluēt vniuerse manus z infirmabit oīs spūs: r et ꝓ cūcta genua fluēt aq̄. Ecce venit z fiet ait dñs deus. Et factus ē sermo dñi ad me dicēs Fili hominis: ꝙphēta et dices: Hec dic dñs de: Loquere: s Gladius gladius exacutus est z limatus t Ut cedat victimas exacutus est: u vt splēdeat limatus est. x Qui mouet sceptrū filij mei y succidisti oē lignū a Et dedi eū ad leuigandū b vt teneat manu. Iste exacutus est gladius z iste limatus est vt sit in manu interficientis c Clama et vlula fili hominis

q̄ hic factus ē in ꝓpto meo h in cūctis ducibus israel: q̄ fugerāt c Gladio traditi sunt cū ꝓpto meo. f Iccirco plaude sup femur q̄ ꝓbatus ē: h et h cū sceptrū subuerterit i z nō erit dic dñs de. Tu ergo fili hoīs ꝙphēta: z ꝑcute manu ad manū: k z duplicet gladius ac tripliceť gladius interfectoꝝ. Hic est gladius occisionis magne: q̄ obstupescere eos facit z corde tabescere z multiplicat ruinas. l In oībus portis eoꝝ dedi cōturbatōem gladij acuti z limati ad fulgēdū: amicti ad cedē. m Exacuere vade ad dexterā sive ad sinistrā: q̄cunq; facies tue est appetitus. n Quin z ego plaudā manu ad manū: z iplebo indignatiōnē meā. Ego dñs locutus sum. Et factus ē sermo dñi ad me dicēs. Et tu fili hoīs p pone tibi q duas vias: r vt veniat gladius regis babylōis. s De terra vna egredietur ābo. t Et manu capiet ꝓiectura: r in capite vie ciuitatis conūciet. Viā pones vt veiat gladius ad rabbath filioꝝ āmon: z ad iudā i hierm munitissimā

q̄ hic factus ē in ꝓpto meo h in cūctis ducibus israel q̄ fugerāt c Gladio traditi sunt cū ꝓpto meo. f Iccirco plaude sup femur q̄ ꝓbatus ē: h et h cū sceptrū subuerterit i z nō erit dic dñs de. Tu ergo fili hoīs ꝙphēta: z ꝑcute manu ad manū: k z duplicet gladius ac tripliceť gladius interfectoꝝ. Hic est gladius occisionis magne: q̄ obstupescere eos facit z corde tabescere z multiplicat ruinas. l In oībus portis eoꝝ dedi cōturbatōem gladij acuti z limati ad fulgēdū: amicti ad cedē. m Exacuere vade ad dexterā sive ad sinistrā: q̄cunq; faciei tue est appetitus. n Quin z ego plaudā manu ad manū: z iplebo indignatiōnē meā. Ego dñs locutus sum. Et factus ē sermo dñi ad me dicēs. Et tu fili hoīs p pone tibi q duas vias: r vt veniat gladius regis babylōis. s De terra vna egredietur ābo. t Et manu capiet ꝓiectura: r in capite vie ciuitatis conūciet. Viā pones vt veiat gladius ad rabbath filioꝝ āmon: z ad iudā i hierm munitissimā

ut cedat victimas. i. boies ad mortē. t Exacutus est. in quo designat tanta virtus in exercitu chaldeoꝝ q̄ nō poterat ei resistere. v Ut splēdeat limatus est. ꝙ hoc intelligit terror huius exercitus faciens boies. Tūc dirigit sermo dñi ad nabuc. cū dr. x Qui mouet. s. amouet. y Sceptrū filij mei. i. regnū iude. z Succidisti oē lignum. i. oēm boiem iuuenē z senē. a Et dedi eū ad leuigandū. i. forbiendā: forbitur. n. gladius in ꝓparatōe belli: z ista forbicatio intelligit nabucho. ꝓpatus ad bellū. b Ut teneat manu. s. diuina que principaliter fecit stragem ex iusticia sua.
c Clama z vlula. cōpatiēdo ꝓpto tuo. d Qui fugerāt gladiū regis assyrioꝝ. e Gladio tradi. sunt. s. chaldeoꝝ: z loquit de aliq̄bus regni. x. tribuū q̄ effugerāt manus regis assyrioꝝ: z postea habitauerūt in regno iude tpe ezechie: z sic cū illis de regno iude puniti fuerūt ꝑ nabuch. f Iccirco plaude sup femur. i. ꝑcute qđ ē signum doloris. g Quia ꝓbatus est. i. approbat z me gladius regis babylonis. b Et hoc cū sce. subuerterit. s. iudeoꝝ. i Et nō erit. q̄ ꝑ sedechiā nō babuerunt regē ꝙphetā loquendo vsq; ad xp̄m. lz. n. iobānes bircan a machabeis descendens iposuerit sibi dyadema. tū ipe z alicui alij ꝑ eū nō fuerūt reges ꝙphete q̄ nō fuerūt instituti ꝙ diuinā electōez z sacrā vnctōz. Et ideo ita ite ꝙphete cōpassio cū dr. Tu ergo ꝛc. k Et dupli. gla. actri. i. a te denūciet ur duplicād et triplicandus ad designandū multitudinē interficiendoꝝ.
l In oīb ꝑtis eoꝝ dedi cōturbatōem gladij acuti. z ēm chaldei obstruxerūt portas hierusalē ꝙ nullus absq; morte poterat egredi.
m Vad ad dexterā sive ad sinistrā. tu nabu. q̄ ꝑ voluntate tua vbiq; babebis verā victoriā. n Quin z ego plau. ma. ad manū. lugendo ꝓpli mei destructōem. dr āt deus plangere q̄n facit alios et maxime iustos q̄ sunt eius membra plāgētes sicut faciebat de ezechiele: z ꝑ talem modū loquēdi dicit Gen. xxij. ad abraā: Nūc cognoui q̄ timeas deū. i. alios cognoscere feci ꝑ tuā obedientiā. o Et factus est. Hic ꝓpr ponit occasio q̄ nabuc. venit directe cōtra hierm: ad cuius intellectū sciendū q̄ rex babylonis et suus exercitus venerunt ad quoddā biuiū: cuius una via ducebat ad terram ammonitaꝝ: alia vo ad hierm: z q̄ chaldei vtebant diuinatōibus z sortilegijs: z iō ꝑ diuinatōem voluit videre que via eēt magis sibi eligenda ꝙ victoria futura: q̄ intendebat vtrāq; terrā impugnare: nō tñ sibi successiue: z diuinatio illa cecidit ad viā q̄ ducit ad hierm z illā tenuit: z hoc ē qđ dr. p Ponendo. ti. i. pōe cōsiderādo q Duas vias. occurrētes tibi in vno biuio. r Et vegla. re. baby. p istā viā vel illā. s De ter. vna. i. de chaldea. t Egredietur ambo. s. nabu. z eius exercitus q̄ erunt vnic vt ad vnū locū veniāt. v Et manu capiet ꝓiectura. q̄ via sit eligēda sibi. x In capi. vie. ciui. i. ciuitatū biuiū. u. erat caput vie ꝓcedēdi ad ciuitatē metropoli

ammonitaꝝ.ſ.rabath: ⁊ ad ciuitatē metropolim iude .ſ.bierlim. y Stetit.n.rex baby.in biuio. q̄ſq; cōpleta eēt ſua diuiatio. a Cōmiſcēs ſagittas. dicūt eīm aliqui q̄ in vna ſagitta ſcripſit nomē rabath: ⁊ in alia nomē irlim. ⁊ piecit ſil in altū accipiens ꝓ cōiectura q̄ deberet ire ad ciuitatē cui⁹ primo caderet ſagitta: qđ contigit de illa in q̄ erat ſcriptū nomen irlim.

b Interrogauit ydola. que ſecuz portabat in exercitu. c Exta conſuluit. inſpiciendo viſcera aialis ydolis immolati. in talibus.n. diuini gentiū cōiecturabāt. d Ad dextrā eius fcā eſt diuiatio. iſti eniz trēs modi piecturandi cōuenerunt in hoc q̄ declinaret ad bierlim que erat ad dextrā ventiū ō chaldea ⁊ rabath ad ſiniſtraz. e At ponat arietes. ad cōcuſſionem murorꝝ.

f Ut apl.os in cede. ꝓcipiendo ſuis bellatorib⁹ cedē iudeoꝝ. g At eleuet vo. in vlula. ſ. pugne ad bellatores ſuos exhortandū. h At ponat arietes cōtra portas ad frangendū eas. i At cōportet agerē. ad implendū foſſata. k At edificet munitiones. i. ligneas turres vnde interiora ciuitatis videri poſſint ⁊ impugnari. l Eritq; quaſi fru. ꝓſu. ora. in ocu. eoꝝ. i. ſedechie ⁊ ſuoꝝ bellatoꝝ: q̄ tātū ꝓfidebant in ſua fortitudine ⁊ etiaz muroꝝ ciuitatis q̄ videbāt eis p nabuc. inexpugnabilis: ⁊ ſic fruſtra ꝓſuluiſſz ydola ⁊ diuiatōes queſiuiſſet mō p̄dicto. m Et ſabbatoꝝ ocium mutās. vabat.n. rex nabu. inſultū ciuitati bierlim: ⁊ ſic mutauit ocium ſabbati dici: q̄ iudei ſumebant arma ad defendendū ciuitatē. n ſedechias et ſui reputabant hoc fruſtra fieri a nabuc. eſtimātes q̄ nec ſic ciuitas poſſet ab eo capi. Alij dicūt q̄ hec ē lra. Sabbatoꝝ ociū imitans. ſicut nihil opis fiebat i ſabbato. ſic ſedechias ⁊ ſui eſtimabāt nabuc. nihil pficere in ſuo conatu: ⁊ de tali conante fruſtra dr cōiter q̄ nihil facit: ⁊ in hoc imitat ocium ſabbati: q̄tū ad hoc: in hebreo hr: Septies ſeptem. cui p̄mittit: Fruſtra ꝓſulens oraculū. qđ exponit ra. ſa. di. q̄ nabuc. rlim. vicib⁹ queſiuit diuinatōes p captiuitate bierlim q̄ faciunt ſeptem ſeptenas. n Ipe aūt recor. inīq. ad ca. nabuc. eīm memor iniq̄tatis ſedechie: eo q̄ fregerat iuramentū. ſperabat capere ciuitatē ⁊ populū: ⁊ ſic fuit factuz ⁊ q̄ hoc peccatuz cum alijs ſupadditis fuit cauſa deſtructionis ciuitatis: iō ſequit. o Dco eo q̄ recordati eſtis. tu ſedechia ⁊ pplis tuus. p Iniquitatis vre. peccata vīa reiterando. q Et reuela. puarica. vīas. publice ⁊ inuerecunde peccando.

r Et appa. peccata vīa in om. co. vīis. i. que pmo latebant in cordib⁹ vīis. s Manu capiemini. i. potentia regis babylonis. t Tu aūt. Hic ꝓſequēter arguit ſpāliter malicia ſedechie regis: cum dr: Tu q̄ut ꝓphane erga deuz. v Impie. erga hoies. x Cuius venit dies. punitōis tue a deo. y Auſer cydariz: tolle coronā. i. pp malicia tuā auferet ſacerdotiū ⁊ regnū. cydaris.n. eſt mitra ſummi pontificis: ⁊ ſic accidit: q̄ ioſedech ſummus pontifex cum ſedechia fuit captiuatus.

z Hone bec eſt. ſ. manus nabuc. ō q̄ dictū eſt: Manu capiemini.

a Que bu. ſubleſ. ſcz godoliā q̄ fecit terre: q̄uis nō eēt de regio ſemine b Et ſubli. būli. q̄ ſedechiam de regno deiecit: ſic hebrei exponunt hāc lram. Videt tn mihi aliter dicendum ſm lram immediate p̄cedentē ⁊ ſeq̄ntem: q̄ immediate p̄mittit: Tolle coronā. ſ. regni iuda: vt dcm eſt: de q̄ ſubdit: Hone bec eſt que bumilez ſubleuauit. ſ. ipm dauid Et ſublimē bumiliauit. ſ. ſedechiam ꝓpter malicia ſuā: iō ſubdit. c Inīq. iniq. iniq̄tatem. ter ponit: q̄ ſedechias iniq̄ egit erga deū: ⁊ erga pplm ſuum: ⁊ erga regez babylonioꝝ. d Ponam eā. ſ. coronā regni iuda de nam. p hac triplici iniq̄tate. e Et hoc ꝛc. cuius ē iudicii. i. nabuc. qui locut⁹ fuit iudicia ad ſedechiā filios ei⁹ interficiendo: ⁊ ipm exoculando. iij. Reg. vlti.

e Et tradā ei. ſedechiā ⁊ eius pplm. f Et tu. Hec eſt ps incidentalis in qua agit de deſtructōe āmonitaꝝ p exercitū chaldeoꝝ: q̄ ſupra dixerat regem babylonis ſtetiſſe in biuio ad querendū diuinatōem veniendi ꝓ iudeos vel ammonitas. primo ergo agit de deſtructōe ammonitarū cuz dr. g Ad filios ammō ⁊ ad obꝓbriū eoꝝ. fuerant.n. in exercitu cū rege aſſyrioꝝ in deſtructōe ſamarie: ⁊ ex illa victoria de iudeis dicebant obꝓbria eis.

b Mucro mucro. i. tu nabuc. ⁊ ponit bis ad maiorē affirmatōem: vel q̄ bis debellauit āmonitas: vt dicūt alij

i Vagina te. i. egredere de terra tua. ſ. de chaldea.

k Ad occidēdū. ſ. āmonitas. l Lima te vt fulgeas. ad terrendū eos. fulgor.n. armoꝝ terret aduerſarios.

m Cum tibi vide. vana ꝛc. nabuch. eīm p̄cedendo contra ammonitas queſiuit conſilium ab ydolis ⁊ diuinis: ſicut fecerat veniendo cōtra bierlim: ⁊ reſponſum ſibi fuit q̄ ſecure p̄cederet q̄ haberet victoriam: ⁊ hoc nō fuit mēdacium nec falſum: q̄ ſic cōtigit de facto: verūtamen ſacerdotes ydoloꝝ: ⁊ diuini dicebant ſibi q̄ fieret virtute ydoloꝝ ⁊ ſortilegioꝝ: ⁊ ſic credidit nabuc. ⁊ hec ꝑm hoc erāt mendacia ⁊ falſa: q̄ victoria illa p̄ceſſit ex dei ſnia ad punitiōem maloꝝ. n Et dareris ſup col. vul. impioꝝ. ſ. ammonitaꝝ. o Quoꝝ veniet dies. ſ. punitōis iuſte.

p In tpe iniq. p̄finita. in diuina ſnia. ⁊ nō in ydoloꝝ et ſortilegioꝝ potentia.

q Reuertere Hic ꝓphr agit de deſtructiōe chaldeoꝝ cū dicit: Reuertere ad vaginā tuā. i. in chaldeā p multitudinē gentiū ſtragem. r In terra nati. tue. i. in babylone.

s Iudicabo te. ⁊ hoc fuit ipletū in nabu. q̄n ꝑſus i amētiā

in feras fuit electus ⁊ ꝗtū ad posteritatē eius: ⁊ regnum
ꝑpe baltbasar nepotis sui: qui interfectus fuit a medis ⁊
ꝑsis in babylone; ⁊ ciuitas succesa: ō subdit: In igne fu-
roꝛis mei ⁊c. s Vaboꝫ te in ma. hoim insipietiū. pp
boc. n. medi ⁊ ꝑse in illa victoꝛia fuerūt insipientes repu
tati: qꝛ ꝓtenebant
aurū ⁊ argentū: vt
intenderēt interfe-
ctioni hoim: vt bī
Esa. xliij. ō subdit:
Et fabricā interitū
vel dicebantur insi
pientes rīspectu cbal
deoꝝ: eo q in cbal-
dea vigebat astro-
logia ⁊ ars magica
t Oblitioni tra.
qꝛ ciuitas illa fcā ē
inhabitabilis Esa.
xiij.

Ca. xxij.

a Et factū est
verbū dñi ad me dicēs: Et tu fili ho
mīs nū iudicas ciuitatē sāguinū: ⁊ oñdis ei oēs abo-
minationes suas. Et dices.
Hec dīc dñs ⁊c. b Ciuitas
effundēs sanguinē in me-
dio sui: c vt veniat tps eius
d ⁊ q fecit ydola ꝓtra semet-
ipam vt polluereť. e In san
guie tuo q̄ a te effusus ē ⁊c
liqsti ⁊ ī ydolis tuis q̄ feciſti
polluta es. Et appꝛopiāre
feciſti dies tuos: et adduxi
tps annoꝝ tuoꝝ. f Propter ea
dedi te obꝓbriū gentibꝫ
irrisionē vniuerſ terris que
iuxta sť: ⁊ q̄ pcul a te: Triū-
phabūt de te: g sordida: h no-
biľ: i grādis interitu. Ecce pn-
cipes isrl singuli in brachio
suo fuerūt ī te ad effūdendū
sanguinē: piem ⁊ mīem ꝓtu
melūs affecerūt in te. k Aduenā calūniati sť ī medio tui:
pupillū ⁊ viduā ꝓstituerūt
apd te: l sctuaria mea spꝛe-
uiſtis: ⁊ sabbata mea pol-
luiſtis. m Viri detractoꝛes
fuerť in te ad effūdēdū san
guinē: ⁊ sup mōtes comede
rūt ī te: n scelꝰ opati sť in me-
dio tui. o Verecūdioꝛa pꝛis
discoopuerūt in te: īmūdiciā
menstruate hūiliauerūt in
te. Et vnusq̄sq ī pꝛoꝛē pꝛi-
mi sui opat ē abomiatōeꝫ
⁊ socer nurū suā polluit ne-
phanie: fr soꝛoꝛeꝫ suā filiam
pꝛis sui oppſſit in te. p Mune-
ra acceperūt apud te ad ef-
fundendū sanguinē: q vsurā
⁊ supabūdātiā accepiſti: r ⁊
auare pꝛios tuos calūniaba-
ris: s meiꝫ oblita es dicit
dñs ⁊ꝰ. t Ecce ꝓplosi manꝰ
meas sup auariciā tuā quā
feciſti ⁊ sup sanguinē q̄ effu
sus ē i medio tui. v Nūq̄d su
stinebit coꝛ: tuū aut ꝓualeb
būt manꝰ tue ī diebꝫ q̄s ego
faciā tibi. x Ego dñs locutꝰ
sū ⁊ faciā. Et dispgā te ī na-
tōes: ⁊ ventilabo te in tras
y Et deficere faciā īmūdiciā
tuā a te: ⁊ possidebo te in cō
spectu gentiū: ⁊ scies qꝛ ego
dñs. z Et fctm ē vbū dñi ad
me dicēs. Fili hoīs a versa
est mihi domꝰ isrl in scoꝛiā.
b Oēs isti es c ⁊ stannū d ⁊ fer-
ruꝫ e ⁊ plumbū f in medio foꝛ
nacis. g scoꝛia argēti facti sť

meaꝫ. In igne furoꝛis mei
sufflabo in te: d vaboꝫ te in
manꝰ hoim insipiētiū ⁊ fa-
bricātiū īteritū. Igni eris
cibꝫ. Sāguis tuꝰ erit in me-
dio tre e oblitioni tderis: qꝛ
ego dñs locutꝰ sum. Cap. xxij.

Et fctm ē vbū dñi ad
me dicēs: Et tu fili ho
mīs nū iudicas ciuitatē sā-
guinū: ⁊ oñdis ei oēs abo-
minationes suas. Et dices.
Hec dīc dñs ⁊cꝰ. b Ciuitas
effundēs sanguinē in me-
dio sui: c vt veniat tps eius
d ⁊ q fecit ydola ꝓtra semet-
ipam vt polluereť. e In san
guie tuo q̄ a te effusus ē ⁊c
liqsti ⁊ ī ydolis tuis q̄ feciſti
polluta es. Et appꝛopiāre
feciſti dies tuos: et adduxi
tps annoꝝ tuoꝝ. f Propter ea
dedi te obꝓbriū gentibꝫ
irrisionē vniuerſ terris que
iuxta sť: ⁊ q̄ pcul a te: Triū-
phabūt de te: g sordida: h no-
biľ: i grādis interitu. Ecce pn-
cipes isrl singuli in brachio
suo fuerūt ī te ad effūdendū
sanguinē: piem ⁊ mīem ꝓtu
melūs affecerūt in te. k Aduenā calūniati sť ī medio tui:
pupillū ⁊ viduā ꝓstituerūt
apd te: l sctuaria mea spꝛe-
uiſtis: ⁊ sabbata mea pol-

a Meiꝫ oblita es. pcepta
mea ꝓtenedo.
t Ecce cōplosi manus meas
⁊c. quasi homo
dolores afflictꝰ
pp vicia tua.
v Nūq̄d susti
nebit coꝛ tuum.
penā quā inten
do inferre. q. d.
nō: immo defici-
et p timoꝛe: ⁊ p
dns manꝰ talia
membꝛa q̄ bnt
sensum ⁊ motū
a coꝛde.
x Ego do. lo.
sum ⁊ faciaꝫ. q.
d. nō est ꝓphetia
cōminatōis tm
que aliqn retra-
ctať: ⁊ cū boc p
destinatōis que
semp implet.
y Et deficere
faciā immundi-
ciā tuā a te. mlt
tos peccatoꝛes
occidēdo. alios
inter gentes ta-
liter affligendo
q vexatōe intel
lectū dante co-
gētur p pniam
redire ad meiō
subdit: Et possī
debo te ⁊c.

z Et factum est. Dic consequenter sub metapboꝛa multiplicis metalli conflati describit punitio populi. Et primo hec punitio exprimit: secundo scriptura ad describendū vicia reuertit: ibi. Et factum est. Circa p̄mū dꝛ in ꝑsona dñi. a Versa est mihi domus isrl in scoꝛiam. i. de mundicia in immundiciā. isto mō dicitur Esaie primo: Argentū tuū versum est in scoꝛiam.
b Omnes isti es. habentes similitudinē auri.
c Et stannum. habentes similitudinē argenti: ⁊ tamen non sunt: ⁊ per boc designantur bypocrite: quoꝝ aliqui babebant apparentiā maioꝛem sanctitatis: et aliqui mīnoꝛem: primi per es: secundi p stannū intelligunt.
d Et ferrum. i. in vicijs indurati.
e Et plumbū. carnales ⁊ lascivi: qꝛ plumbus statim ad caloꝛem ignis liquescit.
f In me. fornacis. i. diuine arguitōis p ꝓphās.
g Scoria argē. facti sunt. non recipiētes correctiōes

d Et que fe. ydo.
latrie cum dꝛ.
e In sang. tuo ⁊c.
p istis enim vicijs
duobus cū alijs se-
quentibus: secuta
est destructio ciui-
tatis. f Propte
rea dedi te obꝓbꝛo-
briū genti. ista enim
destructio fuit tan-
ta q̄ ad derisionem
iudeoꝝ fuit pcul nunciata. g Sordida. ex multo cri
mine. b Nobilis. ex origine. qꝛ primo fuit fundata a
melchisedech: ⁊ postea renouata ⁊ ampliata a dauid ⁊ sa
lomone. i Grandis interitu. i. patus ē tibi grādis in
teritus. Postea subdit crimen cōtemptus paretū. qđ est
p legem naturalē ⁊ diuinā cuꝫ dicit: Patrē ⁊ mīrem ⁊c.
⁊ crimē oppſſionis pauperū: cum dꝛ. Aduenam calum-
niati ⁊c. ⁊ subdit ꝓceptus ipius dei cū dꝛ. k Sanctua-
ria mea spreuiſtis. ponēdo ibi ydola. l Et sab. mea ⁊c.
opando nephanda diebꝰ sacris. m Viri detra. ⁊c. in-
nocentes mendaciter accusando: vt morerenť sicut de
Hieremia dicebant. Judiciū mortis est viro buic. Hie-
re. xxvj. pnr exprimit crimen nephande luxurie cū dꝛ.
n Scelus opa. sc. i. scelera q̄ magis exprimūt cū subdit.
o Verecūdioꝛa pꝛis discoopuerunt ⁊c. nouercas suas
carnaliter cognoscēdo: ⁊ ad mulieres menstruatas acce-
dendo: adulteriū indifferenť cōmittēdo: ō subdit. Unus

sed peiorationem: et sequit pena correspondens cū dr. Eo q̄ versi estis ꝛc. subdit. a Congrega. vos in me. irlm. vt defendatis eā a naby. sm intentionem vram: sed nō illi euenit: iō sequit. b Congregatione ar. et eris ꝛc. i me. for. qz capita irlm et successa alia iusti tpalit pierūt cuz iniustis: vt dein ē ca. p̄cedenti: q̄ p argentum bic intelligūt: ꝛe significatione eris et ferri stanni et plūbi dein est.

c Et reflescaz loquit dns ꝛe sepo ad modum bois irati et ira p punitionez q̄escit. d Et sci. qz ego dns. p experientiā mee potestat. e Et factū est. Dicre petuntur ppli vicia cōtum ad diuersos statꝰ cuz dr primo generaliter. f Tu es terra immūda. ex peccatis pteritis. g Et nō ꝓpluta. i. carēs opib⁹ bonis sicut terra n ꝓpluta carz fructibus. Et ꝓnr subdit crimē p pbetaz cū dicit

g Cōiuratio pphetaz. f. falsorum. b Sicut leo rugiens ꝛc. qz plegbant ad mortē, ꝓphetas dni: et rapiebant eoz bona.

Propterea hec dicit dns ꝛe: Eo q̄ versi estis oēs in scoriā: ꝓpterea ecce ego a cōgregabo vos in medio irlm b cōgregatione argenti et eris et stāni et ferri et plūbi in medio fornacis: vt succendaz in ea ignem ad ꝓflādū. Sic congregabo in furore meo et in ira mea: c et reqescā. Et ꝓflabo vos et congregabo vos et succēdā vos in igne furoris mei: et cōflabimī in medio ei⁹: vt ꝓflat argētū in medio fornacis: sic erit in medio ei⁹. d Et scietis q̄ ego dns: cū effuderim indignationem meā sup vos. e Et factū ē vbū dni ad me dicēs: Fili homis dic ei. f Tu es tra īmūda g et nō ꝓpluta in die furoris: h et ꝓiuratio pphaz in medio ei⁹ i Sic leo rugiēs rapiēsq̄ p̄dā aias deuorauerūt: opes et p̄ciū acceperūt: k viduas ei⁹ multiplicauerūt in medio illi⁹ l Sacerdotes ei⁹ ꝓfanauerūt legē meā et polluerūt sanctuaria mea m Inter scm et pphanū nō habuerūt distātiā: inter pollutū et mūdū nō intellexerūt: n et a sabbatis meis auerterūt oculos suos: et coinquinabar in medio eoz o Principes ei⁹ in medio illi⁹ q̄si lupi rapiētes p̄dā: ad effundendū sāguinē et ad p̄dendas aias p et auare sectāda lucra q Propbe eor ei⁹ r liniebāt eos absq̄ tpamento videtes vana et diuinantes ei mendaciū dicētes: hec dicit dns ꝛe: cū dns nō sit locut⁹ s Ppli terre calūniabāt t calūniā: u et rapiebant violenter: x egenū et paupez affligebāt et aduenā oppmebant calūnia absq̄ iudicio. y Et q̄siui de eis a virū q̄ interponēt sepē b et staēt oppositꝰ ꝫ me p tra ne dissipare eā: c et nō inueni Et effudi sup eos indignationez meā: et in igne ire mee cōsumpsi eos. Viā eoz in caput eoz reddidi: ait dom in ꝛe

Addition.

Quod dr hic Quesiui de eis virū q̄ interponeret sepem ꝛc. et nō inueni. bñ potest exponi de vno tm̄: put lra sonat plane. Ad qd scien dū q̄ nō omnes iusti sunt equales in gradu iusticie seu meriti. Unde licet essent aliqui iusti tpe destructionis hierusalem: vt hiere. et baruch: non tamen erant tanti meriti vt per orationes deus placaretur sicut per oronē moysi placatus fuit de⁹ erga filios israel in deserto. Unde psalmista. Et dixit vt disperderet eos. si non moyses electus eius stetisset in contractione in cōspectu eius. Unde hic in litera non dicit. Et quesiui de eis virum iustū et non inueni. sed dicit. Et quesiui de eis virum qui interponeret sepem et staret cōtra me oppositus. q. d. ibi essent ibi iusti aliqui: non tamen aliquis eoz erat tante iusticie et meriti q̄ posset quasi in oppositū stare cōtra diuinā iram et hoc more humano loquendo. Unde glosa super istud verbum: Qui interponeret sepem ꝛc. qui ire mee posset resistere sicut moyses et aaron et samuel. Unde moysi quasi resistenti et reniteti dicitur: Dimitte me et delebo pplm istuz. Hec in glo. et ideo ex hoc q̄ talis resistens nō inueniebat sicut moyses non sequitur q̄ ibi non erant aliqui iusti minus tamē sufficientes. Dr autem dicitur de abraam q̄ non fuit ausus de minori numero quererc q̄z decem. non facit ad propositum: prout potest haberi super Gen. xviij. capitulo in additione vltima.

Replica.

In ca. xxij. quia a primo capitulo vsq̄ ibi burgen. nihil ponderosi mouet dignum ptractatione vbi postil. illum passum. Et quesiui de eis virum qui staret cōtra me oppositus. s. ad impediendum orationibus: et non inueni: exponit virū. i. viros singulare p plurali: viros in q̄z in numero sufficienti: vt pp illos deberet

parcere toti ciuitati ꝛ pplo: quẽ admodũ abraam nõ fuit ausus petere ꝙ pauciozũ bꝰ q̃ decẽ tanq̃ sufficientibꝰ: vt ptz Gen̄. xviij. burg. Dicit dicẽs debere intelligi singlariter de vno sufficiẽte sicut moyses de q̃ dr nisi stetiss moyses in cõfractõe ⁊c. Sz burg. videt facere iniuriã biere. q̃ fuit sanctus anteq̃ natus ꝛ nõ legit deũ grauiter offendisse sicut moyses. Magni igitur meriti fuit apud deũ ꝛ satis sufficiẽs ad impetrandũ quodcunq; impetrabile Sz qz desolatio de qua hic dr ꝓcessit ex ira dei diffinitiua: ꝛ ꝙ oẽs irretractabili: tpe ãt moysi fuerũt sententie ꝓminatorie q̃ erãt signa diuine volũtatis non volũtas bene placens: ꝛ iõ irretractabilitas sẽtentie in h̄ loco nõ fuit ex defectu intercessoris sufficiẽtis ꝫ ex irrefragibilitate diuine voluntatis. Ira igit̄ ista q̃ dicit. Quesiui ꝛ nõ inueni virũ. intelligenda est q̃si more hũano dicto ex hypothesi impossibili: vt sit sensus: q̃a impossibile est dei diffinitõem impedirí: ꝛ si quẽ se opponentẽ quererẽ nõ inuenirẽ. Et sic forte ssis accipi optz illud biere. v. Circuite vias irm. Exemplũ aũt qđ hic postilla. ponit de abraã nõ placet burg. Vide illius correctionẽ supra Gen̄. xviij. ꝼm distinctõem supradictã sniaruz dei ex diffinitõe vel cõminatõe. Põt dici virũ vel viros: qz ita impossibile est pluribꝰ sicut vni: nisi apposita esset cõditio in determinatõe diuine snie ꝛ vnus sufficeret: sicut xpc sufficit tollere cyrographũ: vel certus numerꝰ: vt r. in casu sodomoz; put dicit Gen̄. ca. supra allegato.

Caplm. xxiij.

Et factus est. Hec est ps octaua: in qua describit malicia pplí sub metapbora duaz sozoz turpiter fornicantiũ: minoz post maiorẽ: ꝙ quas intelligũtur samaria ꝛ irm: vt exprimit in hra: ꝛ ꝙ ꝓsequẽs regnũ israel ꝛ regnum iuda: quoz fuerunt metropoles que fornicate sunt enormiter p ydolatriã: vt ptz ex decursu. iij. ꝛ iiij. Reg. ꝛ. ij. paralip̄. igit̄ pñs ca. in tres ptes diuidit: qz ꝓmo sub dicta metapbora de vtroq; regno agit ꝓiunctim secdo diuisim: ibi. Fornicata est: tercio iterũ ꝓiunctim: ibi Et ait dñs. Circa primuz dr. b Due mulieres. i. duo regna p̄dicta: que dicunt mulieres: qz erant ad oẽ bonũ effeminata. c Filie mris vnius fuerũt. qz tpe dauid ꝛ salomonis regnũ fuit vnũ: ꝫ duritia verboz; Roboam in duo diuisum. iij. Reg. xij. d Et forni. sũt in egypto. nõ põt intelligi hoc de duob⁹ regnis diuisis in scipis. qz ista diuisio regni p cẽtingentos annos facta fuit post egressum de egypto. ꝛ iõ exponit vno mõ inquantũ fuerunt originaliter in patrib⁹ in egypto exñtibus ꝛ ad ydolatriã egyptioz declinantib⁹. Alio mõ dicat ra. sa. q̃ boc intellr per imitatõem: qz ista duo regna ad modũ patrũ in egypto exñtiũ declinauerũt ad ydolatriã. e In adolescentia sua forni. sunt. qz statim in principio diuisiõis bieroboã rex israel fecit vitulos aureos a populo suo coli. iij. Reguz xij. ꝛ postea regnũ iuda ad ydolatriã declinauit.
f Ubi subacta sunt vbera earum. ꝓsequit metaphorã designando ydolatrandi actũ ꝙ carnalẽ ꝓcubitum.
g Et fra. sunt mãme puber. eaz. in defloratõne. n. iuuencule mollificanꝫ mãme. b Nomina autẽ earz oolla maioz. i. samaria siue regnũ israel. vt exprimit infra que dr maioz: qz regnũ illud ꝓtinebat. x. tribus: regnum aũt iuda duas: ꝛ noiatur oolla: qđ in hebreo sonat tabernaculum: qz postea fuit templũ baal ibi. iij. Regũ. x. ca. regnuz ꝙo iuda ooliba: qđ interptatur tabernaculum meũ: qz ibi fuit templuz dñi in hierlm.

Et fornicata ē igitur sup me oolla ⁊ insaniuit i amatores suos i assyrios ꝙpinquãtes vestitos hyacintho ꝓnces ꝛ magistratꝰ iuuenes cupidis: vniuſos eqtes ꝛ ascẽsores equoz: ꝛ dedit fornicatões suas sup eos electos filios assyrioz vniuersos: et i oibꝰ i qs insaniuit i imũditijs eoz polluta ē. Insup et fornicatões suas qs habuerat i egypto nõ reliqt. Nã ꝛ illi dormierũt cũ ea i adolescẽtia sua: ꝛ illi ꝓfregerũt vbera pubertatis eiꝰ: ꝛ effuderũt fornicatõem suaz sup eam. p Propterea tradidi eaz in manꝰ amatoz suoz: i manꝰ filioz assur sup qrũ insaniuit libidie. q Ipe discooperuerunt ignominiã eiꝰ: filios ꝛ filias eiꝰ tulerũt: ꝛ ipaz occiderũt gladio. r Et facte sũt famose mulieres ꝛ iudicia ꝓpetrauerunt in ea. Qđ cuz vidisset sozor eius Ooliba:

i Et peperunt filios ꝛ filias. multiplicãdo ꝙplm in vtroq; regno
k Fornicata ē. Hic ꝓñr agit diuisim de vtro q; regno: ꝓmo đ regno isrl. secũdo de regno iuda: ibi. Qđ cuz vidisset. Circa primũ dicit. k Fornicata est igit̄ sup me. i. in iniuriam meã qui sum vir eiꝰ. l Oolla. i. regnuz israel sub noie samarie statim a tpe bieroboã: vt dictum est colendo vitulos aureos ydolatrauit. m Et insaniuit in ama. suos in assyr. ꝙpinquãtes. i. sibi ꝙpinquos i situ: quesiuit. n. regnũ israel cũ assyrijs fedus ꝛ amiciciã: ꝛ ex ꝓsequenti recepit ipoz ydolatriaz. ꝛ vt dicit Ra. sa. boc fuit impletũ tpe manaben regis israel: q̃ ꝙ regem assyrioz quesiuit fulciri in regno suo: pp qđ dabat ei singulis annis magnũ tributũ. iij. Reg. xv.
n Principes ꝛ magistratus ⁊c. cum istis. n. q̃ erant maiores post regez quesiuit manabẽ ex cã p̄dicta amiciciã: ꝛ secutus est postea ydolatriã.
o In sup ꝛ fornicatões ⁊c. nõ reliquit. qz cum boc colebat vitulos aureos ad modũ pãtrũ q̃ fuerant in egypto: vt ptz Exo. xxxij: de adoratõe vituli ꝓflatilis. Rabi sa. aliter exponit. d. q illud fuit impletũ tpe osee regis isrl: q̃ nitens rebellare regi assyrioz quesiuit amiciciam regis egypti. iij. Reg. xvij. ꝛ sic cõicauit ydolatrijs eius vt maiorẽ fauorẽ inueniret apud eum.
p Propterea tra. eã in ma. ama. suoz. ꝛ q̃ sint illi subdit. q In manꝰ filioz assur. isti fuerant amatores tpe manaben: vt dictũ est tpe osee salmanasar rex assyrioz cepit osee regẽ israel: samariã: ꝛ pplm captiuauit: vt dr ibidẽ. q Ipi discooperuerũt ignominiam illius. regem ꝛ pplm capiendo ꝛ ptim occidendo ꝛ ptim captiuando. r Et fa. sunt mulie. famose. i. diffamate ꝙ orbem: ꝛ ꝼm hoc loquit̄ de samaria ꝛ hierlm ꝓiunctim: sed nõ ꝓcedat qđ subditur.
s Et iudicia perpetrauerũt in ea. ꝓpter qđ videtur translatio nostra in aliquo deficere: quia in hebreo sic habetur. Et facta est famosa. i. diffamata mulieribus id est alijs ciuitatibus ꝛ gentibus ad quas deuenit cõfusio captõis dicte. s Et iudi. ꝓpetrauerũt in ea. s. assyrij: eo q osee ꝛ eius ppls fregerant pacta cum eis inita. t Quod cuz vidisset. Hic agitur diuisim de

bierlm seu regno iude. ꝛ ꝓmo exꝓmit ei⁹ malicia. scdo subdit pena: ibi. Propterea. Prima adhuc in tres. qꝝ ꝓmo exꝓmit ei⁹ idolatria cū assyrijs. scdo cū chaldeis ibi. Cumq; vidisset. tercio cū egyptijs: ibi. Multiplicauit. Circa ꝓmū dr. ba. i. bierlm siue regnū iuda punitionem regni isrl ꝓpē ꝓfederationē sui cū gētilibus ex diffidētia diuini adiutorij. er q ꝓfederatiōe secuta est cōicatio ydolatrie. debuisset regnū iuda a talibus cauisse: qđ nō fecit: ꝫ peius opatū ē. qꝛ ydola fuert posita in templo dñi tpe manasse. iij. re. xxj. qđ fuit grauissimū. sic adulteriuz carnale q mulier recipit adulterū cū marito intra lectū: ideo subdit.

v Plus q̄ illa isaniuit libi. rē. ꝛ b tpe achaz vt dicit Ra. sa. q̄ q. fuit familiarita tē tpe glatphalasar regis assyriorū mittēs ei nūcios ꝛ mūera vt ꝓteret ei auxiliū iij. Re. xvj. ꝛ in fauorē ei⁹ abstulit cultū dei d̄ domo dñi: ponens ibi altare pegrinum vt dr ibidē p Ducb⁹ ꝛ magistra. isti erant ꝓncipales i exercitu regis assyriorū de q̄b⁹ magis ꝓfidebat achaz: q̄z de auxilio diuino. y Et au. fornicatōes suas. peius faciēs q̄z regnū isrl. z Cumq; vidisset. Hic ꝓnr exꝓmit ei⁹ malicia cū chaldeis q̄z audiēs victorias q̄ fuit cū eis amicitias et pua cōfidētia in deū. ꝛ nimia in boiem. ꝛ hoc est qđ dr. Cumq; vidisset viros depictos in piete. qꝛ facta ꝓbitatis cito solēt depingi in diuersis locis. a Et accinctos balthеis. i. militarib⁹ cingulis in signū ꝓbitatis. b Et tyaras in signū nobilitat. c Insaniuit sup eos cōcupi. ocu. suoꝝ. q̄rendo eoꝝ amicitiā. d Et mi. nū. ad eos in chaldeā. de istis nūcijs br si referat ad nuncios tpe sedechie. qꝛ nabuch. rex instituꝰ mittebat singulis ānis nūcios deferētes ei tributū ꝛ munera vsq; ad rebellionis suetōs. e Cumq; venissent ad eā filij babylonis. Ra. sa. ℔ exponit de nūcijs regis babylonis. q̄ venert ad ezechiā. in q̄z aduētu ezechias nimis gloriatus ondit eis oia secreta regni. vñ dñs fuit iratus ℥ eū. vt dr. iij. Re. xx. ꝫ qꝛ hic seqūtur. f Polluerunt eam stu. sais. qđ ꝓprie dicitur de ydolatrijs: quas ezechias nō recepit. imo eas q̄ adhuc erat in regno suo extirpauit ió videt meli⁹ exponēdū de babylonijs. tpe ioachim filij iosie. ꝛ tpe sedecbievenientib⁹ in hierlm. qꝛ vterq; rex pluribus ānis seruiuit babylonijs. ꝛ sic babylonij veniebant in iudeā ad q̄rendū tributa. ꝛ verisile ē q̄ iudei cōicabāt eis in idolatria ad captādū eoꝝ benivolētiā maxime cū ꝓncipes essent ad oēm idolatriā. g Et ref. aia mea. i. dilectio mea ab ea sicut ipa discesserat a cultu meo. h Multiplicauit. Hic ꝓnr describit ei⁹ malicia cū egyptijs cū dr. Multiplicauit em fornicatōes suas. i. idolatrias.

i Recordās dies adolescētie sue rē. qđ intelligit originaliter in patrib⁹: vel p eoꝝ imitatiōnē vt dictū est ꝫ. k Et insaniuit libidi. sup ꝓcu. eo. et hoc fuit tēpe sedechie q̄ vt liberaret a tributo regis babylonis ℥ iuramētū suū. amicitiā cū rege egyptio traxit munera ei mittēs ꝛ ei⁹ dolatrie cōicans.

l Quoꝝ carnes sunt vt carnes asi. rē. p hoc designat magnitudo idolatrie et multitudo tūc vigētis in egypto. sicut hec aialia sunt excessiue luxuriosa. m Et visitasti scelus adolescētie tue. exponat sicut supra.

n Propterea. Hic ꝓnr subditur correspōdēs pena cū dr in ꝑsona dei.

v plus q̄ illa insaniuit libidine ꝛ fornicatione suā sup fornicationē sororis sue ad filios assyrioꝝ ꝑbuit impudentē ducib⁹ ꝛ magistratib⁹ ad se venientib⁹ indutꝫ veste varia: eq̄tib⁹ q̄ vectabātur eq̄s: et adolescentib⁹ forma cunctis egregia. Et vidi q̄ polluta esset via vna amba rū⁹ ꝛ auxit fornicatōes suas. Cumq; vidisset viros depictos in pariete imagines chaldeorū exp̄ssas coloribus a ꝛ accinctos balthеis renes: b ꝛ tyaras tinctas i capitib⁹ eoꝝ formā ducū oīm: sil̄itudinē filioꝝ babylonis terreq; chaldeoꝝ in q̄ ortī sūt: c insaniuit sup eos concupiscentia oculoꝝ suoꝝ: d ꝛ misit nūcios ad eos in chaldeam. e Cumq; venissent ad eā filij babylōis ad cubile māmaꝝ f polluert eam stupris suis: ꝛ polluta ē ab eis. ꝛ saturata ē aia ei⁹ ab illis. Denudauit q̄z fornicatōnes suas: ꝛ discooperuit ignominiā suā. Et recessit aia mea ab ea: sic̄ recesserat aia mea a sorore ei⁹. Multiplicauit eū fornicatōes suas i recordans dies adolescentie sue q̄bus fornicata est in terra egypti: g ꝛ insaniuit libidine sup ꝓcubitū eoꝝ q̄z carnes sūt vt carnes asinoꝝ: ꝛ sicut fluxus eq̄z fluxus eoꝝ. Et visitasti scelus adolescētie tue: qñ subacta sūt in egypto vbera tua: ꝛ ꝓfracte sūt māme pubertatis tue. Propterea ooliba hec dicit dñs deus. Ecce ego suscitabo oēs amatores tuos p̄tra te q de q̄b⁹ satiata ē aia tua: et ꝓgregabo eos adūsum te in circuitu: filios babylonis ꝛ vniūsos chaldeos: r nobiles tyrānosq; ꝛ ꝓncipes oēs filios assyrioꝝ: iuuenes forma egregia: duces et magistratus vniuersos ꝓncipes ꝓncipū: s ꝛ noiatos ascensores eq̄z. t Et veniēt sup te instructi curru ꝛ rota: milit̄u ℥ ppl'oꝝ. Lorica ꝛ clypeo ꝛ galea armabūt ℥ te vndiq; u Et dabo cor̄ eis iudiciū: ꝛ iudicabūt te iudicijs suis x Et ponā zelum meū in te quē exercēt tecuz in furore. y Nasū tuū ꝛ aures tuas ꝑcidēt: ꝛ q̄ remāserit gladio ꝑcidēt. Ipsi filios tuos ꝛ filias tuas capient: a ꝛ nouissimum tuū deuorabitur igni

o Ecce ego suscitabo oēs amatores tuos. i. illos cū q̄b⁹ cōicasti in amicitia ꝛ ydolatria. p Contra te. vt p eos puniā te. q De q̄bus satiata est aia tua. sedechias effi rebellans regi babylonis in hoc oñdit se satiatū amicitia eius ꝛ attediatū. r Nobiles tyrānos. i. potētes ꝛ voluntarios ad te destruēdū. s Et noiatos ascensores equoꝝ. i. famosos eq̄tes. t Et veniēt sup te instructi curru. i. curribus ad portandū exercitui necessaria. ꝛ etiam ad pugnandū. quia antiq̄tus pugnabāt aliqui in curribus. v Et dabo cor̄ eis iudicium rē. i. faciā eos executores mee iusticie in te. x Et ponā zelū meum in te. i. zelum iusticie mee q̄z tū ad effectum. ideo subdit. Quē exercent tecum. y Nasum tuum ꝛ aures tuas p̄cident. i. deformabunt te. ꝛ hoc fuit potissime in eroculatōe regis sedechie ꝛ nobiliū occisione. iij. Regū vltimo.

a Et nouissimū tuū deuorabit igni. quia finalit̄ ciuitatē ꝛ templū cōbusserūt chaldei: sublatis prius inde omnibus pretiosis: ido subditur. Et denudabunt te vestimen-

tis tuis. a Et requie.fa.scelus tuū de te.q; non vacabit tibi ydolatrare. b Et fornicatōz tuā de ŕra egypti .i.cōicatione in ydolatria z amicitia. c Neq; leuabis oculos tu.ad eos.sperādo ab eis auxiliū.z ex tali spe vana rebellauit sedechias z destructa fuit ciuitas.

d Ecce ego tra. te in ma.eoz quos odisti.i. chaldeorū q̄b⁹ rebellasti.cetera patent ex dictis vsq; ibi. e In via sororȝ tue.i.samarie. f Ambulasti multiplicit ydolatrādo. g Et da.ca.e⁹ in ma. tua.i.puniā te ꝑ illi pena q̄ in scptura noie calicis designat b Bibes ꝓfundū z latū.i.magnā penā intēsiue z extensiue sustinebis. i Que es capacȝ .i.afflictōis z ignominie dignissima. k Et epota.vsq; ad feces.loqt metaphorice quasi de boie q̄ potat nimis auide z sic nō solū bibit feces q̄ sunt in fundo.s etiā vi detur: q; velit q̄dā modo cipū glutire.z p hoc designat magnitudo pene.

l Et vlc.tua la.p dolore: sicut boies in magna tristicia existētes trahūt capillos suos.z lacerant se vnguibus.

m Proiecisti me post corꝑ tuū.loqtur de birim p modū adultere inuerecunde q̄ a corpore suo elongat vidz z currit ad adulteriū. sic ꝓphs hierim elongauit se a deo z ydola coluit. n Et ait. Hic iterum agit de regno iude z samarie ꝓiunctim z ꝑmo ponit culpa scdo pena:ibi. Viri ergo. Circa primum exprimitur culpa ꝓiunctim cū dicit. o Numq̄d iudi.oollā z oolibā.q.d.ad te ptinet iudiciū condēnationis eaȝ nunciare. p Quia adulē.sunt.ydolatria. q Et san.in ma.ea.p homicidia. r Insup z fi.suos q̄s genu.mi.i.quos debuerūt applicare meo cultui. s Obtulerūt eis.i.ydolis. t Ad deuo.i. cōburendū p modū superius frequēter dictū de pueris oblatis ydolo moloch. v Pollue.sanctua. meū in die illa.i.tēpe manasse.quo in tēplo posita fuerūt ydola.iiij.Regū.xxj. x Cūq; immo.fi.suos dē.quia post talia nephāda eadē die volebant intrare templū.z deo seruire:et minus malum esset a sacro loco seretrahere. y Miserunt ad

Et denudabūt te vestimētis tuis: z tollent vasa glōrie tue. a Et requiescē faciā scelꝰ tuū de te b z fornicatōez tuā de ŕra egypti c Nec leuabis oculos tuos ad eos et egypti nō recordaberis ampli⁹ qz h̄ dicit dñs deus. d Ecce ego tradā te i manꝰ eoz q̄s odisti.i manꝰ de q̄b⁹ satiata est aia tua:et agēt tecum in odio. e Et tollēt oēs labores tuos:z dimittēt te nudā et ignominia plenā: z revelabit ignominia fornicatōnū tuaȝ. f Scelꝰ tuū z fornicationes tue fecerūt hec tibi qz fornicata es pⁿ gētes int q̄s polluta es in ydolis eaȝ g In via sororis tue f ambulasti: g z dabo calicē eiꝰ i manu tua. Hec dicit dñs deus. h Calicē sororis tue: b bibes: ꝓfundū z latū. i Erȝ i derisū z in sbsannatōz q̄ es capacissima: ebrietate et dolore repleberȝ: calice meroris et tristicie:calice sororȝ tue samarie. k Et bibes illum: k et epotab vsq; ad feces:z fragmēta eiꝰ deuorab: l z vbera tua lacerab:qz ego locutus sum ait dñs de. Propterea hec dicit dñs de. m Quia oblita es mei z m proiecisti me pⁿ corꝑ tuū:tu q̄q; porta scelus tuū z fornicatōes tuas. n Et ait dñs ad me dicens. Fili homis: o nūq̄d iudicas

oollā z oolibā:z ānūcias eis scelera eaȝ: p qz adultate sūt q z sanguis i manib eaȝ z cū ydolis suis fornicate sunt. r Insup z filios suos q̄s genuerūt mihi: s obtulerūt eis: t ad deuorādū. Hz z h̄ fecerūt mihi v Polluerūt sanctuariū meū i die illa:z sabbata mea ꝓphanauerūt. x Cūq; immolarēt filios suos ydolis suis: z ingrederēt sctūariū meū i die illa vt polluerēt illō etiā h̄ fecerūt in medio dom⁹ mee y Miserūt ad viros venientes de longe: ad q̄s nuncios miserāt. Ecce q; ecce venerūt quib⁹ te lauisti et circūliuisti stibio oculos tuos.z ornata es mūdo muliebri. Sedisti in lecto pulcerrimo: c mēsa ornata ē ante te. a Thymiama meum: b et vnguētū meū: c posuisti sup eā d z vox mltitudis exultantis erat i ea e Et in viris q̄ de mltitudie hoim adducebā tur z veniebāt de de to f posuerūt armillas in manib eoz: z coronas speciosas in capitib eoz. Et dixi ei q̄ attrita ē in adulteriis. Nunc fornicabit i fornicatōe sua etiā h̄. g Et ingressi sūt ad eā: q̄i ad mulierē meretricē:sic ingrediebāt ad oollā et ad oolibā mulies nepharias. h Viri q̄ iusti sunt. i Hi iudicabūt eas: k iudicio adulte-

ydolatrie de nouo ab eis audite z illis ydolis offerebāt bona q̄ deo debebāt offerri.z patet ltra vsq; ibi. z Et mēsa ornata ē ante te.i. altare ydoli ornatū ē ornamentis tēpli mei. ideo subdit. a Thymiama meū.de q̄ ꝓcepit Exo.xxx. q̄d mihi soli offeratur

b Et vnguētū meū.i.quo vasa mei cultꝰ debent inungi. c Posuisti sup eam.i.applicasti ad ydolatriam. d Et vox multitudinis exultātis. ad laudem ydolorum. e Et in viris q̄ de multitudine hominū adducebant.i.sacerdotibus ydoloꝝ. f Posuerūt armillas in manibus eorū de.ornando eas ornamentis sacerdotum dñi. g Et ingressi sunt ad eā polluendo p ydolatriā. h Viri ergo iusti sunt. Hic ꝓphe ponit pena cū dicitur. Viri q̄ iusti sunt .i.aliqui viriles z potentes: qui in cōparatione iudeoꝝ sunt iusti.z p istos intelliguntur assyrii qui destruxerūt samariā z chaldei z alii qui fuerūt cum eis in exercitu cōtra hierusalē.ipsi em̄ nō receperant legē dñi sicut iudei.z ideo q̄uis essent ydolatre.tamē minus in hoc peccabant q̄ iudei. i Hi iudicabūt eas.i.erūt executores iustitie mee. k Iudicio adulteraȝ de.que ꝑm legē cōdemnantur ad mortē. Et hoc modo chaldei iudicauerūt regnum iuda.z assyrii regnū israel.vt frequēter dictū est supra ideo subditur. l Adduc ad eas multitudinē.s.exercituū ad eas totaliter disperdendum. et patet litera vsq; ibi. m Et aufe.scelus de ŕra.p captionē vtriusq; regni.

n Et dissent omnes mulieres. i. alie gentes. o Ne faciant ꝑm scelus eaꝝ. s. rumpendo iuramētū qđ fecit sedechias regi babylonis q̄ adiurauerat eū ꝑ dominū ū. Paral. vltio. 7 Osee rex israel regi assyrioꝝ.

Capitulū. xxiiij.

Et factuꝫ est. Hec est ps nona in q̄ xp̄e maliciaꝫ ꝓpli describit ei⁹ tribulatō sub metapbora duplici: sub vna describit ꝓpli afflictio. sb̄ scda afflictiōis aggūatio: ibi. Et factū est. Dria i duas. q: ꝑ ponit̄ pabola. et scdo exponit: ibi. Propterea. Circa ꝑmū ꝑmittit̄ tres cū dr̄. b In anno nono. s. trāsmigratōnis ioachin qđe fuit annus nonꝰ regni sedechie q̄ ei successit: 7 eo dē anno nabuchō. bierlm obsedit.

c Mense decimo. decia die mēsis. vt br̄. iiij. reg. vlti. ió subditur.

d In q̄ obfirmatus ē rex babylonis. i. obfirmatꝰ e Aduersum bierlm. ad destruendā eam. f Et dices ꝓ puerbiuꝫ. i. pabolā q̄ sequit̄: cū dicit. g Pone ollā. i. dispone ad ignē 7 ꝙ olla intelligitur bierlm vt exponit̄. ſ. q: ꝓpls fuit ꝙgregatꝰ in ea ꝙ refugio et ꝙ defensione ciuitatis 7 tēpli ↄ chaldeos. in aliquibꝰ libris subdit̄ tm nō est in hebreo. b Eneā. g sub intelligit vt ꝓz ꝓ ea q̄ infra sequunt̄ 7 ꝓpter hoc additū fuit ab aliq̄ expositore. vel forte a trāslatore. q̄ nō semper transtulit verbū ex verbo: g aliqñ sensum ex sensu. Pinguissimū pecꝰ assume. istud in hebreo nō ē in hoc loco g postea. i Cōgere frusta eiꝰ. i. pinguissimi pecoris de q̄ postea subdit̄. ꝙ hec frusta intelligunt̄ ptes ꝓpli in bierlm ꝙgregati ad eius defensionē ↄ nabucho. k Omnē ptē bo. i. oēs fortes bellatores. l Electa 7 ossibus plena. i. oēs viros fortes qui ꝙcurrerunt ibi vndiq;. m Pinguissimū pecus assume. i. id qđ est melioꝰ in boibus de toto regno. n Compone q̄z strues ossiū sub ea. i. facies ignē defubtus de ossibus q̄ est fortior q̄ de lignis. ita exponunt aliqui. sed hoc nō videtur bene dictum: quia infra vbi de isto igne loquitur vbi translatio nostra sic habet. Congere ossa que igne succendam. In hebreo habeť. Multiplica ligna accende ignē. ꝓpter qđ Ra. sz. sic exponit. n Compone q̄z strues ossium sub ea. i. sic dispone fructa in olla. q̄ ptes magis ossee sint debiles q̄ alīs sustentantes: ꝙ qđ designabat dispositio bellatoꝝ intra bierlm ꝙ tale modum q̄ fortiores ꝑstarent debilioribus fulcimentū.

o Efferbuit coctio eius. i. insultus bostiū inualuit intantū q̄ etiā fortiores bellatores inť bierusalez exītes q̄ ꝙ ossa intelligūť fuerūt q̄si dissolutiviritute. ió fugerť fracta ciuitate in. iij. Regū vltimo. p Propterea. Hic ꝑmr dicta pabola exponit̄. 7 ad sensum ītā dictū. g aliū super addunt̄ cū dr̄. q Ve ciui. sanguinū. i. bierlm q̄ effudit ꝓbetaꝝ 7 iustoꝝ multū sanguinē. r Olle. sic s̄. nominata ē bierlm vt dictū est.

s Cui⁹ rubigo. i. malicia indurata. t In ea ē. pseuerans. v Per ptes 7 ptes eīce eā q: in loga obsidione aliqui de indurati⁹ in malis pierūt fame 7 alij pestilētia seu aeris corruptione: 7 in ei⁹ captione aliq̄ sť gladiati. 7 relīq̄ captiuati. x Nō cecidit sup eam sors. q̄ñ eniꝫ ponit̄ sors ad offendendū q̄ debeant mori. vel dimitti sors ꝑcit pluribus. sicut ionas sorte dēbēsus ceteris dimissis fuit in mare ꝓiectus. g hic oēs capti sunt modis ꝑdictis. Et si aliq̄ euaserūt. vt ismael 7 aliqui alij fuerūt ita pauci cō

rarū iudicio effundētiū sanguinē: q: adulterate sunt 7 sanguis in manibꝰ eaꝝ. Et cuꝫ ydolis suis fornicate sť. Hec. n. dic̄ dñs de⁹. b Adduc ad eas multitudinē 7 trade eas i tumultū 7 in rapinā 7 lapidēť lapidibꝰ ppl̄oꝝ 7 cō fodiant̄ gladijs eoꝝ. Filios 7 filias eaꝝ interficient: 7 domos earū igne succēdēt̄ m. Et auferā scel⁹ de tra: n 7 discēt oēs mulieres ne faciā ꝑm scelus eaꝝ. Et dabūt scel⁹ vr̄m sup vos: 7 pctā ydolorū vr̄oꝝ portabit̄ 7 scietis q: ego dñs deus.

Ca. xxiiij.

Et factū ē verbū dñi ad me⁰ in ānno nono c in mēse decimo: decīa die mensis dicēs. Fili homis scribe tibi nomē diei hui⁹⁰ in q̄ cō firmatus ē rex babylonis: e aduersum bierlm hodie: f 7 dices ꝓ puerbiū ad domuꝫ irritatricē pabolā 7 loq̄ris ad eos. Hec dicit dñs deus. g Pone ollā: h eneā pone inquā. 7 mitte in eam aquaꝫ. i Cōgere frusta eius in eam k oēm ptem bonā. 7 femur 7 armū: l electa 7 ossibꝰ plena. m Pinguissimū pecus assume: n ꝓpone q̄z strues ossium sub ea. o Efferbuit coctio eiꝰ 7 discocta sť ossa illiꝰ in medio eiꝰ. p Propterea hec dicit dñs deus. q Ve ciuitati sanguinū r olle cuiꝰ rubigo in ea est: 7 rubigo eiꝰ nō exiuit de ea. s Per ptes 7 per ptes suas eīce eā t Nō cecidit sup eam sors. Sanguis enī eiꝰ in medio eiꝰ est: u super lympidissimā petrā effudit illum. Nō effudit illū sup terrā vt posset operiri puluere: vt suscitare indignationē meā 7 vindictā vlciscerer. Dedi sanguinē eiꝰ sup petrā lympidissimā: ne operiret. Propterea hec dicit dñs deus. Ve ciuitati sanguinū: x cuiꝰ ego grandē faciā piram. Congere ossa: y cōsummēť carnes: z 7 coquet vniuersa ꝓpositio: a 7 ossa tabescent. b Pone quoq; eam sup prunas vacuam: c vt incalescat et liquefiat es eius 7 conflet̄ in medio eius inquinamentū eius: d 7 ꝓsummatur rubigo eiꝰ. e Multo labore sudatū est: f et non exiuit de ea nimis rubigo eiꝰ: neq; ꝑ

paratine q̄ quasi ꝓ nihilo cōputandi erāt. qui tm̄ postea fugientes in egyptū cū iohānā filio charee pierunt. saltē pro maiori parte Hiere. xliij. y Sanguis enī eius. i. peccatū. z Super lympidissimā petraꝫ effudit illum. i. ita publicū ē 7 manifestū omnibꝰ q̄ nō potest aliq̄ tergiuersatione celari. g iusticia diuina ipm exigit statim puniri. ió subdit̄. a Ve ciui. sanguinū. i. bierusalē. b Cuiꝰ ego grandē fa. piram. i. ignitionē. a pir qđ ē ignis. c Congere ossa. in hebreo br̄ ligna. d Cōsu. car. i. fame 7 peste morient̄ debiliores. e Et coquet vniuersa ꝓpositio. i. tota ꝙgregatio populi in bierlm supra modū affligeť. f Et ossa tabe. q: etiā illi q̄ sunt fortiores deficient. g Pone quoq; eā sup pru. vacuā. q: post euacuationē ciuitatis a populo 7 diuitijs finaliť incensa fuit a chaldeis. b Vt incale. 7 lique. es eiꝰ. i. materia edificioꝝ. i Et cōsu. ru. eius. vt sic locus incendať in detestationē malicie in eo diu ꝑpetrate. k Multo la. su. est. ad amotionē dicte rubiginis per Hiere. 7 alios ꝓphetas ꝓpli arguentes: 7 ob hoc multas iniurias sustinētes

l Et nō eri. de ea ni. rubigo ꝛc. i. tribulatōis q̄ frēgnē ꝓti
git illo ꝓpō añ ei⁹ destructōez. a Immūdicia tua exe-
crabilis. q̄ mūdari te volui. modis facilioꝛib⁹. vt p̄ ꝓpbe
tas cotꝛectōes ⁊ pticulares afflictōnes. b Et nō es
mūdata talib⁹ modis. c Sed nec mū. ꝑius vo. fa. q̄es.
indigna. meā in te.
te totaliē mstruen
vo: sicut indignatō
bois irati q̄escit in
destructōne sui ad-
uersarij. d Et
fa. est. Idic ponit
scdā parabola ad
oñendū voloꝛ au
gmētū. ⁊ ꝑ pabola
ponit. scdo expo-
nitur ibi. Et dixit.
Circa ꝑmū sciēdū
q⁹ voloꝛ cordis alle
uiat ꝑ fletū ⁊ plan
ctū ꝑm q⁹ dicit phi
losophus. ij. rheto.
q̄ q̄diu tenet clau
sus in coꝛde magꝛ
pungit ꝑ ꝑ fletū et
planctū euaporat
⁊ euanescit. sicut ⁊
voloꝛ apostematis
q̄diu est integrū ⁊
clausum magꝛ affli
git mitigat añt q̄n
rūpit ⁊ sanies fluere
icipit Ezechieli
ꝺo data fuit mate-
ria voloꝛ de morte
vꝛoris. et ꝓhibit⁹
fuit eā flere ⁊ luge-
re. Et boc est qꝺ di
cit hic. e Ecce
ego tollo a te desi-
dera. oculo. tuoꝝ. i.
vꝛorē tuā q̄ ē ma-
gis diligibil' q̄z au-
rum ⁊ argentū.
f Ingemi. tacēs
ita q⁹ nō appareat
signū voloris exte-
rius. ꝑ ꝓtineat in-
terius. g Coꝛo
na tua. i. mitra seu
cucufa. b Cir-
cūligata sit tibi. ad
ꝓpositōz capilloꝝ
tuoꝝ qꝺ ē ꝺ modū
lugētiū. i Nec
amictu oꝛa velab.
trabendo capuciū
añ oculos sicut solent facere lugētes. k Nec ci. lugē.
comedes. i. nō viues austere. sicut solēt lugētes facere.
l Locut⁹ sum ḡ ad ꝓplm mane. nunciādo ista a dño mi-
bi ꝓdicta. m Et mꝛtua est vꝛor mea vespe. eiusdem
dici ad verificationē dicti. n Feciq̄ ma. diei seq̄ntis
o Sicut ꝓceperat mihi. ꝓtinendo a luctu.
p Et dixit. Hic ꝓñr ꝓabola exponit. ꝓ boc ostꝫ designa-
batur q⁹ iudei q̄ trāsmigrati fuerāt cū iechonia in baby-
lonē baberēt materiā voloris de destructōe bierlm ⁊ tem
pli. ⁊ de infectōe in q̄ erāt amici ⁊ ꝓsanguinei. ⁊ tñ nō au
derent lugere exñtes in chaldea. ne viderēt volere de re-
gis babylonis victoꝛia ⁊ sic duri⁹ tractarent. ⁊ ꝑm boc ꝑz
ira ꝑ magna pte. q Hec dicit dñs de⁹. q̄ mentiri nō
potest. r Ecce ego polluā. i. pollui permittam.
s Sanctuariū meū. i. templū q̄ chaldeos destruendū.
s Superbiā. i. gloriā. t Imperij. vij. s. bierlm que
metropolis erat in regno iude. vñ trāslati fuerant isti.
v Et desiderabile oculoꝝ vestroꝝ. i. oñe illud qꝺ de
sideratis videre redeūdo in iudeā. ⁊ de cui⁹ destructōe
timetis. x Et facietis sicut feci. vos ꝓtinēdo a ge-
mitu ⁊ luctu ratione ꝓdicta.

reliq̄stis: gladio cadent. f et
facietis sicut feci. Oꝛa ami
ctu nō velabitis: ⁊ cibos lu
gentiū nō comedetis. Coꝛo
nas habebitis in capitib⁹
vestris: ⁊ calciamēta in pe-
dibus. Nō plāget⁊ neq̄ fle-
bitis. ꝗ tabescetis in iniq̄ta
tibus vꝛis: ⁊ vnus q̄sq̄ gemet
ad frēm suū. y Eritq̄ ezechi
el vobis in ꝓtēsū. Juxta
oīa q̄ fecit facietis: cū vene-
rit istud ⁊ scietis q⁹ ego dñs
deus. Et tu fili homis⁹ ecce
in die q̄ tollā ab eis fortitu
dinē eoꝝ⁹ ⁊ gaudiū dignita
tis: b ⁊ desideriū oculoꝝ eoꝝ
sup q̄ requiescunt aie eoꝝ. ⁊ fi
lios ⁊ filias eoꝝ: in die illa
cū venerit fugiens ad te vt
annūciet tibi: in die inquā
illa c apiet os tuū cū eo q̄ fu
git. ⁊ loq̄ris ⁊ nō silebis vl⁊
erisq̄ eis in ꝓtēsū: d ⁊ scie-
tis quia ego dominus.

Caplm. xxv. 3ꝑ2

Et fact⁹ est sermo dñi
ad me dicēs. Fili hois
b pone faciē tuā ꝛ filios am
mon ⁊ ꝓphetā de eis. ⁊ di-
ces filijs āmon. Audite ver
bum dñi dei. Hec dicit dñs
deus c pro eo q⁹ dixisti euge
euge: d sup sanctuariū meū.
e quia pollutū est. ⁊ sup ter-
ram israel q̄m desolata ē: et

Caplm. xxv.

Et fact⁹ ē
In ꝑce-
ptib⁹ a
ñ. ca. vsq̄ huc p̄
phetauit ezechi
el ꝛ iudeos pau
ca de alijs gentil-
bus interserēdo
hic incipit ꝓphetare ꝓtra extraneos et diuidit in tres
partes. quia primo ꝓphetizat de gentibus extraneis.
scdo interserit aliqua de iudeis. xxxiij. capi. tercio relā
mit de extraneis capi. xxxviij. Prima in duas. q⁹ primo
ꝓphetizat ꝛ q̄tuoꝛ populos succincte. scdo ꝓtra alios
duos diffuse capitulo sequēti. Prima adhuc in tres.
quia primo ꝓphetizat ꝛ āmonitas. scdo ꝛ idumeos et
moabitas: ibi. Hec dicit. tercio ꝛ philisteos: ibi. Hec
dicit. Circa primū dicitur.
b Pone faciē tuā cōtra filios ammon. i. cōtra terrā
eoꝝ. vt nō solum ex modo loquēdi. ꝑ etiā standi ostē
das te contra eos loqui.
c Pro eo q⁹ dixisti euge euge. interiectio ē gaudētis.
d Super sanctuariū meū. i. templū.
e Quia pollutū est. i. destructū per chaldeos.

f Idcirco ego tradā te filijs oriētalib⁹.i.chaldeis q̄ꝝ terra vergit ad oriētē respectu t̄re āmonitaꝝ. Isti em̄ āmonite descēdert̄ de loth nepote abrae. ꝓpt̄ qd̄ tristari debebāt de iudeoꝝ afflictōne. ⁊ ipi gaudebāt odio ⁊ inuidia moti. ꝓpt̄ qd̄ meruert̄ destrui ⁊ captiuari. g Et collocabunt caulas suas i te .i. ita destruent edificia ciuitatū q̄ ponēt̄ ibi caule pecoꝝ. h Daboq̄ rabath metropolim t̄re āmon. i In habitaculū camelorū .i. sic destruet̄ q̄ cameli pascēt̄ ibi ⁊ resumit̄ cā cū dr̄. k Pro eo q̄ plausisti manu.i. ondisti sig̃ magna leticie ꝓ hierl̄m ⁊ tēpli d̄structōe l Extēdā ma. meā su.te.i. vindictā meā. m Hec di.h̄ ꝯnter ꝓphetizat ꝯ moabitas ⁊ idumeos cū dr̄. n Pro eo q̄ dixerūt moab ⁊ seyr .i. moabite ⁊ idumei: idumea em̄ ⁊ seyr sunt noīa synonyma. o Ecce sic oēs gēdo.iuda.i.regnū iuda ē destructū et captiuatū sic alia regna: h̄ dicebāt insultādo ⁊ gaudendo: cū tn̄ deberēt ꝯpati ⁊ ꝯdolere: eo q̄ moabite descenderūt de loth nepote abrae ⁊ idumei de Esau frē iacob. p Idcirco ec.ego apc. hu.moab.i. fortalicia ⁊ munitōnes fortes q̄ sustinēt pond⁹ aduersarioꝝ q̄ nominat̄ cū sbdit̄. q Bethiesimoth ⁊c. filijs oriētis.i.chaldeis vt dictū ē s̄. r Ut nō sit mēoria vltra filioꝝ āmon.i.nō sint in reputatōne vsq̄ ad tp̄s magnū. s Et i moab fa.iudicia.i.vindictas. t Pro eo q̄ fecit idumea vltōnē.ꝑseq̄ndo odiose filios iuda q̄si in vltionē bn̄dictōis patr̄ne: quā obtinuit iacob an̄ esau p̄mogeitū: ꝓpt̄ qd̄ esau ꝑseq̄bat̄ iacob fratrē suū. ⁊ sil̄r posteri esau posteros iacob. q̄ tn̄ ꝑsecutō erat iniusta. tū q̄ hoc factū fuit ex ordinatōne diuina. tū q̄ esau vendiderat iacob sua p̄mogenita. v Et fa.eā desertā ab austro.i.a iudeis qui st̄ in ꝑte australi respectu idumee: iō subdit̄. x Per ma.populi mei israel.hoc fuit tp̄e mach̄.q̄ idumeos impugnauerunt .j. Mach̄.v.ca. y Hec dicit. Hic ꝓphetizat ꝯ philisteos q̄ semꝑ fuerūt inimici iudeoꝝ. vt ptz ex libris Josue Iudicū ⁊ Regū. z Et vlti se st̄ toto aio inf̄ficientes. iudeos ex maxima libidine occidēdi. a Et implētes inimi. veteres.i.addēdo ad inimicitias q̄s habuerūt philistei ꝯ iudeos a p̄ncipio ingressus eorū in t̄ra ꝓmissiōis b Et ꝑdā reliq̄as mari.i.regiōis philistinorū. q̄ sita est sup̄ mare mediterraneum.

sup̄ domū iuda qm̄ ducti st̄ in captiuitatē: [f] idcirco ecce ego tradā te filijs orientalibus ī hereditate [g] ⁊ collocabūt caulas suas in te: ⁊ ponēt ī te tētoria sua. Ipi comedēt fruges tuas: ⁊ ipi bibent lac tuū. [h] Daboq̄ rabath [i] in h̄itaculū cameloꝝ ⁊ filios āmon in cubile pecoꝝ et scietis quia ego dn̄s. Quia h̄ dicit dn̄s de⁹ [k] Pro eo q̄ plausisti manu ⁊ ꝑcussisti pede ⁊ gauisa es ex toto affectu sup̄ t̄rā isrl̄. Idcirco ecce ego: [l] extendā manū meā sup̄ te. ⁊ tradā te in direptionē gētiū: ⁊ inf̄ficiā te de ppl̄is ⁊ ꝑdā de t̄ris: ⁊ conteram. ⁊ scies quia ego dn̄s. [m] Hec dicit dn̄s de⁹ [n] Pro eo q̄ dixerūt moab et seyr: [o] ecce sicut oēs gentes dom⁹ iuda. [p] idcirco ecce ego aperiā humerū moab d̄ ciuitatibus: de ciuitatib⁹ inquā eius: et de finib⁹ eius inclytas terre [q] bethiesimoth ⁊ beelmeon ⁊ cariathaim filijs orientis cū filijs āmon. Et dabo eā ī hereditate: [r] vt nō sit vltra memoria filioꝝ ammon in gentib⁹. [s] Et in moab faciā iudicia: ⁊ scient q̄ ego dn̄s. Hec dicit dn̄s deus [t] Pro eo q̄ fecit idumea vltionez vt se vindicaret de filijs iuda peccauitq̄ delinquēs ⁊ vindictā expetiuit de eis: idcirco h̄ dicit dn̄s de⁹. Extendā manū meā sup̄ idumeam: ⁊ auferā de ea hoīem ⁊ iumentū: [v] et faciam eā desertā ab austro: ⁊ q̄ sunt in dedā gladio cadēt. Et dabo vltionē meā sup̄ idumeā [x] ꝑ manum ppl̄i mei isrl̄. ⁊ faciāt in edō iux̄ irā meā et furorē meū: ⁊ sciēt vindictā meā dic̄ dn̄s deus. [y] Hec dicit dn̄s deus. Pro eo q̄ fecerūt palestini vindictā [z] et vlti se sunt toto aio: inf̄ficiētes [a] et implētes inimicitias vetēs. ꝓpterea h̄ dicit dn̄s de⁹. Ecce ego extendā manū meā sup̄ palestinos ⁊ inf̄ficiā inf̄fectores [b] Et perdā reliq̄as maritime regionis: faciāq̄ in eis vltiones magnas arguens in furore: et scient quia ego dn̄s cuz dedero vindictam meā super eos.

Capl̄m.xxvj.

[a] Et factū ē in vndecimo āno [b] p̄ma mensis: fact⁹ est sermo dn̄i ad me dicens. Fili hoīs: [c] ꝓ eo q̄ dixit tyrus de hierl̄m [d] euge [e] ꝯfracte sunt porte ppl̄oꝝ: [f] conuersa est ad me: [g] implebor: deserta est: propterea hec dicit dominus deus. [h] Ecce ego super te tyre: et ascēdere faciam a te gentes multas: sicut ascendit mare flu

Capitulū.xxvj.

Et factū est Hic ꝯn̄r ꝓphetizat ꝯ duos ppl̄os diffuse scz ꝯ tyrios ⁊ egyptios q̄ mltas molestias iudeis intulerūt: q̄ tyri erant ꝓpinq̄ iudeis a ꝑte aquilonis: egyptij v̄o a ꝑte austri. sic g̃ diuidit̄ in duas ꝑtes q̄ p̄mo ꝓphetizat ꝯ tyrū. scd̄o ꝯ egyptū. capi.xxix. Prima diuidit̄ in tres s̄m tres causas destructōis tyri. ⁊ hoc in isto ca. ⁊ duob⁹ sequētib⁹ Dn̄s autē ca. diuidit̄ in duas ꝑtes. q̄ p̄mo ponit̄ causa destructōis. scd̄o stupor admirationis: ibi. Hec dicit. Prima i duas: q̄ p̄mo ponit̄ tyri destructōis causa demeritoria. scd̄o effectiua: ibi. Quia hec dicit. Circa p̄mū sciendū q̄ ciuitas hierl̄m fuit valde nobilis ⁊ famosa: pz ex.iij. Re. q̄ salomon eā nobilissime edificauit. ⁊ ideo postea hitatores tyri ꝯ iudeam fuerūt inuidia moti. ⁊ de destructōne ciuitatis ⁊ ppl̄i gauisi ꝓpter qd̄ meruerunt a deo puniri. maxime q̄ salomon ⁊ hyrā rex tyri fuerūt adinuicē valde amici.iij. Regū.v. p̄mo igit̄ ponit̄ tēpus hui⁹ reuelatōis cū dr̄. a Et fa.est in.xj.anno.s. migrationis ioachim. b Prima mēsis.i.p̄ma die. c Pro eo q̄ dixit tyrus.i.habitatores tyri de hierl̄m destructa ꝑ chaldeos. d Euge.interiectio gaudētis est. e Confracte sunt porte ppl̄oꝝ.i.porte hierusalē ad quā declinabant ppl̄i multi cā mercatōis ⁊ cā negociatōnis. f Conuersa est ad me.s.mercatorū multitudo. g Implebor.s.mercationibus ⁊ lucris: eo q̄ hierusalem destructa ⁊ deserta est. h Ecce ego su.te tyre.ad te destruendū ⁊ pz lr̄a vsq̄ ibi.

i Et radã puluerẽ eo⁹ ꝛc ea ꝛc̃.i.sic ꝛstruã oia edificia: q̃ vent⁹ tollet puluerẽ ⁊ remanebũt soli lapides. k Sic catio sagenaꝝ erit in medio mar⁹.h̃ dr̃ eo q̃ tyr⁹ erat vn vicq̃ clausa mari: ió ipa ꝛstructa piscatores siccabãt ibi rhetia sua. l Filie q̃z ei⁹.i. ciuitates ⁊ ville ei sb̃dite. in

Que sẽ i agro.i. in arida site ⁊ nõ i mari sicut tyrus. b Gladio cadẽt. int̃fectis eaꝝ habitatoꝛib⁹. o Quia hec. Hic ꝓ̃r ponitur hui⁹ ꝛstructionis cã effectiua q̃ ẽ duplex. vna ꝑncipalis. s. ꝛ⁹ alia instrumẽtalis. s. rex babylonis cũ in hoc fuit flagellũ dei. et vtraq̃ tãgit cũ dr̃ in ꝓsona dei. p Ecce ego addu. ad tyꝝ nabu. ꝛc̃. q̃ illã em̃ ptẽ adduxit exercitũ ad tyrũ.

q Regẽ regũ. q̃z multos reges babebãt tributarios. cetera patẽt vsq̃ ibi. r Et cõportabit aggerẽ. voluit em̃ a littore maris vsq̃ ad tyrũ ponẽ tantã cõgriẽ lignoꝝ terre ⁊ lapidum q̃ haberẽt viã vsq̃ ad ciuitatẽ ꝺ ꝓplere ñ potuit. ꝓpter qꝺ ꝑ nauigiũ eã cepit.

s Et ele. ꝺ te clypeũ.i. clypeos bellatoꝝ suoꝝ ad te iuadendũ. t Et vineas et arietes tẽpabit.i. iu ꝛbita ꝓportione collocabit ad ꝛcidendu muros tuos. Est aũt vinea istrumẽtũ bellicũ ad ꝛstruendũ murũ: ⁊ in libro q̃ catholicõ dr̃ vocat̃ catt⁹ alio nomine. et dr̃ vinea q̃z iungit̃ muro: et ꝛsub⁹ latẽt boies muꝝ ꝓforãtes: sicut vinea adheret muro ⁊ sub ea obumbrant̃ boies.

ctuans. Et dissipabũt muros tyri: ⁊ ꝛstruent turres eius. t Et radã puluerẽ ei⁹ ꝛ ea: ⁊ dabo eam in lympidissimã petrã. k Siccatio sagenaꝝ erit in medio maris q̃z ego locutus sum ait dñs ꝛ⁹: ⁊ erit in direptionẽ gentibus. l Filie q̃z eius m q̃ sunt in agro n gladio int̃ficient̃. ⁊ scient quia ego dñs o Quia hec dicit dñs ꝛ⁹ p Ecce ego adducã ad tyrũ nabuchodonosoꝛ regẽ babylonis ab aq̃lone q regẽ regũ cũ equis ⁊ curribꝫ et equitibꝫ et cetu populoq̃ magno. Filias tuas q̃ sunt in agro gladio interficiet. et circumdabit te munitionibꝫ: r ⁊ cõportabit aggerẽ in gyro. s Et eleuabit ꝺ te ad clypeũ t ⁊ vineas et arietes tẽpabit i muros tuos. ⁊ turres tuas ꝛstruet in armatura sua u Inundatione equoꝝ eius: x opiet te pului s eoꝝ: y a sonitu eq̃tũ ⁊ rotaꝝ ⁊ curruũ mouebunt̃ muri tui. z Cũ ingress⁹ fu erit portas tuas q̃si p introitũ vrbis dissipate: vngulis eq̃ꝝ suoꝝ cõculcabit oẽs plateas tuas: ppl'm tuum gladio cedet: a et statue tue nobiles in tra corruent b Vastabũt opes tuas: diripient negociatões tuas: et ꝛstruẽt muros tuos: ⁊ domos tuas ꝑclaras sbuertẽt ⁊ lapides tuos et lig̃ tua c ⁊ puluerẽ tuũ in medio aq̃rũ

ponẽt. d Et q̃escere faciam mltitudinẽ canticoꝝ tuoꝝ ⁊ sonit⁹ citharaꝝ tuaꝝ nõ audiet̃ ampli⁹. Et dabo te in lympidissimã petrã: siccatio sagenaꝝ eris e nec edificaberis vltra: q̃z ego dñs locut⁹ sum ait dñs f Hec dicit dñs ꝛus ꝛ tyro. g Nunq̃d nõ a sonitu ruine tue. et gemitu int̃fectoꝝ tuoꝝ cũ occisi fuerit i medio tui h ꝓmouebũt̃ insule: i ⁊ descẽdẽt ꝛ de sedibꝫ suis k oẽs ꝓncipes maris: ⁊ auferẽt exuuias suas: ⁊ vestimẽta sua varia abũcient ⁊ induent̃ stupoꝛe. In ꝛra sedebũt: ⁊ attoniti sup repentino casu tuo admirabunt̃. et assumẽtes sup te lamentũ l dicẽt tibi m Quomõ peristi q̃ habitas in mari vrbs inclyta: q̃ fuisti fortis i mari cuꝝ habitatoribꝫ tuis q̃s formidabãt vniũsi. n Nunc stupebũt naues in die pauoris tui et turbabunt̃ insule in mari o eo q̃ null⁹ egrediatur ex te. p Quia h dicit dñs ꝛus. Cũ ꝛdero te vrbẽ ꝛsolatã sic̃ ciuitates q̃ nõ habitant̃: q et adduxero sup te abyssuꝝ: ⁊ operuerint te aq̃ multe r et ꝛtraxero te cum illis q̃ descẽdũt in lacũ: s ad ppl'm sempit̃nũ et collocauero in ꝛra nouissima sicut solitudies veteres cũ his q̃ ꝛducũt̃ i lacũ vt nõ hit̃. t Porro cũ ꝛdero gloriã in terra viuentiũ: u in nihilum

v Inundatõne equoꝝ ei⁹.i. ex maxima multitudine eoꝝ x Opiet te pului s eoꝝ.i. tant⁹ pului s eleuabitur q̃ ciuitas ab exũtibus ex̃ aliq̃ntulũ alonge nõ videbitur y A sonitu ꝛc̃. mouebunt̃ muri tui.i. videbunt̃ moueri cetera patẽt vsq̃ ibi. z Et statue tue nobiles.i. ydola tua. vel dicũt̃ h statue nobiles imagines notabiliũ psonaꝝ. q̃ antiq̃tus in ciuitatib⁹ erigebãt̃ ad honorẽ ipsarũ a Et puluerẽ tuum in medio aquaꝝ ponent. q̃z ventus eleuans pulueres ex ruinis proiiciebat eos in mare: ibi

l Nunc stupebũt naues. i. poꝛtãces mercimonia in nauibus. m Eo q̃ null⁹ egrediat̃ ex te. q̃ eos recipiat ⁊ merces eoꝝ emat. n Et adduxero sup te abyssum. i. omnimodã ꝛstructiõꝫ o Et ꝛtraxero te ꝛc̃. in morte vel in infernũ. p Ad ppl'm sempiternũ. q̃z a morte et inferno nõ est recessus ad psentis vite statũ. q Porro cũ ꝛdero gloriam. electis i iudicio dicẽdo. Venite benedicti ꝛc̃. r In nihilũ redigã te. q̃z cessabit status mortalis vite.

Capitulũ. xxvii.

d Et q̃escere faciam. b̃ eo q̃ ꝛ⁹ erat vnica clausa maris: ió ipa ꝛstructa piscatores siccabãt ibi rhetia sua. e Nec edificaberis vltra. i. vsq̃ ad magnũ tps post q̃ ꝛ⁹ fuit reedificata. ⁊ itez ꝛstructa p alexandrũ magnũ. ⁊ itez reedificata. ⁊ postea a xp̃ianis capta ãno domini. M. cc. xv. vt habet in chronica belnandi.

f Hec dicit. Hic ꝓ̃r describitur stupoꝛ admiratõis tante ciuitatis cũ dr̃. g Nõq̃d a sonitu ruine tue ꝛc̃. i. audit⁹ ꝛmoꝛibus ruine tue. h Cõmouebũt insule. i. habitatores insularũ q̃ solebãt frequentare poꝛtũ tuũ. q. d. sic ꝑ admiratõe ⁊ stupoꝛe i Et ꝛscẽdẽt ꝛ de sedib⁹ suis. in signũ tristicie et humiliationis. k Oes ꝓncipes maris. i. nauigioꝝ: q̃ frequentabãt poꝛtũ tuũ l Dicent tibi. cõpatiendo. m Quõ peristi q. d. nõ videbat̃ possibile fieri virtute humana. et sine dubio ita fuit. q̃z victoria illa facta est ꝓncipaliter ⁊ tute diuina. vt dictũ ẽ.

Et factū ē. Hic ponit Capitulū.xxvij. secūda causa dicte destructionis tyri. que fuit nimia opulentia. vnde tyrij fuerunt deo ingrati. et in superbiam eleuati. Et diuidit in duas ptes. quia primo describit ꝺ opulētia. secōo opposita miseria: ibi. In aqs multis. vt opposita iuxt se posita magis elucescāt Dnja in tres ꝺm q ꝺ opulētia in tribꝰ ondit. p in apparatu nautico: secōo in exercitu bellico. tcio in excessu mercatuo. scōa ibi. Perse et lydij. tcia ibi. Cartha ginenses. Circa p mū dicit. b Assume sup tyrū lamētū. i. describe miseriā lamētabilē sibi supueniturā. eo q abusa ē opulentia bonoꝝ.

c Et dices tyro q sit in introitu maris. qz sicut dictū ē erat vndiq; clausa mari. sed vna pars erat qpinq; littoris. d Negociatōi pploꝝ. qui ex diuersis ptibꝰ veniebāt ad portum. e Et tyre tu dixisti. te iactando. f Perfecti decoris ego sum. in diuitijs bellatoribꝰ et edificijs. g Finitimi tui. i. finonij in finibus tuis habitātes.

redigā te: 7 nō eris: 7 requisita nō inuenieris vltr in sempiternū dicit dns deus.

Caplm xxvij.

Et factū ē ad me dicēs. Tu q̄ fili hominis: b assume sup tyrū lamētū: c 7 dices tyro: q̄ habitat in introitu maris d negociationi pploꝝ ad insulas multas. Hec dic dns de e Tyre tu dixisti. f Perfecti decoris ego sum. 7 i corde maris sita. g Finitimi tui d q te edificauerūt impleuerūt decorē tuū. h abietibꝰ de sanir extruxerūt te: k cū oib⁹ tabulatis maris: l cedrū de libano tulerūt vt facerent tibi malū m) querc⁹ de basan dolauerūt in remos tuos: n et transtra tua o fecerūt tibi ex ebore indico: p 7 ptoziola q de insulis italie. r Byssus varia de egypto texta ē tibi in velū: vt poneret malo s hiacynthus et purpura de insulis elisa facta sunt operimētū tuū t habitatores sidonis v 7 aradij x fuerunt remiges tui. y sapiētes tui tyre: z facti sunt gubernatores tui a senes biblij 7 prudentes ei bb habuerūt nautas ad ministeriū varie suppellectilis tue c Oēs naues maris: 7 naute eaꝝ fuerūt in populo negociatōis tue d perse lydi 7 lybies erāt in exercitu tuo viri bellatores tui: e clypeū et galeam suspenderunt in te f pulcritudinē tuam g Filij aradij cū exercitu suo super muros tuos in circuitu h sed 7 pygmei qui erant in turribꝰ tuis pharetras suas suspenderūt in muris tuis p gyrum. i Ipsi compleuerūt pulcritudinem tuam k Carthaginenses negociatores tui. l A multitudine cunctarum diuitiarum: argento: ferro: stanno: plumboq; repleuerunt nundinas tuas m Grecia 7 tubal n 7 mosoch o ipsi p institores tui. q Mancipia et vasa erea adduxerunt populo tuo: r de domo thogorma: s equos et equites

mari. t Facti sunt gubernatores tui. q̄a ex istis dependet salus nauiū. 7 q̄ sunt isti subdit: a Senes biblij. a biblos insula dicti. q̄ p experientiā longā habebāt nauigādi scientiā.

b Habuerūt nautas ad ministeriū. q̄ gubernabāt naues quas: in q̄bus mercimonia portabāt ad litt⁹ de magnis nauibusq; nō p̄ut tātū appropinq̄re terre. c Oēs naues maris ꝛc. hyperbole est ad designādū multitudinē nauiū. 7 nautaꝝ portū tyri frequētantiū. d Perse. h p̄r ondi tur opulētia tyri i exercitu bellico: ciuitates essū 7 fgnia diu durare nō possent nisi haberent validos bellatores q̄ iuadētib⁹ resisterent. iō dr Perse et liby. isti erant optimi sagittatores.

e Clypeum 7 galeā suspē. in te. vt pmpte possēt se armare. f Ornauerunt pulcritudinem tuo. hoc. n. erat ad gllam ciuitat⁹ 7 terrorē aduersariorū.

g Filij aradij. i. homies de arado insula. h Sed et pygmei. homines sunt cubitabilis magnitudinis. i Dicūt tn hic expositores aliq; q̄ erāt optimi sagittatores: lz essent parui et iō ad defensionē ciuitatis in turribꝰ ponebant. sed hoc nō ē verisile q̄ in tāpuo corpore esset vtus ad efficaciter sagittādū. maxime qz de eis dr q̄ pugnāt cū grues 7 vix se pnt ab eis defendere. iō melius dr q̄ ibi ponebāt ad declarationē fortitudinis tyri. q. d. si nō essent ibi alij pugnatores: possent tn resistere aduersarijs. sicut ij. Reg. v. sm vnā opinionē ceci 7 claudi supra portas hierlm fuerunt positi ad insultandū dauid: ac si diceret. isti soli possent defendere ciuitatē cū te. ideo subdit.

i Ipsi ple. pul. tuā. i. cōpletā ondērūt tuā fortitudinē.

k Cartha. hic ondit opulētia tyri in excessu mercatuo Vbi nota q̄ p mercatores illa q̄ abundāt in vna era 7 viliter emunt ad aliā deportāt vbi care vēdunt. 7 sic intelligēdū ē de terris infer⁹ notatis q̄ bona ibi abūdātia portabāt ad nūdinas tyri: vbi mercatores de diuersis nationibus occurrebant: iō dr.

k Cartha. nego. tui portantes diuersa metalla ad nūdinas tyri. Erat aūt cartbago ciuitas magna aphrice capitanea.

l Grecia 7 tubal. i. hyspania.

m Et mosoch. i. capadocia.

n Ipsi. i. boies de istis terris nati.

o Institores tui. i. mercatores sic dicti. qz instāt mercib⁹ vendēdis 7 emēdis.

p Mancipia. i. hyos 7 ancillas vrales.

q De domo thogor-

ma.i.de phrigia. r Equos z ecẽtes.vt essent ibi stipendiarij. s Filij dedan.ciuitas e idumee vt dictũ est ꝫ. xxv. t Dentes ebur.i. dentes elephrantoꝝ de q̃bus fiunt opa eburnea. v Et bebeninos.est aũt bebenus arbor q̃ cesa durescit in modũ lapidis.z bz lignũ nigrum ſ̃ frequẽt cõiungit in opibus curiosis cũ ebore.vt album iuxta nigrũ magis appareat z ecõuerso. Dicũt aũt dentes bebenini portiones ligni dcõ mõ indurati. x Syrus nego.tuꝰ.i. ad vtilitatẽ tuã y Propter multitudinẽ opeꝝ tuoꝝ in te fiendoꝝ. z Buttã.i. tinctura pciosam. a Et purpurã z scutulata.i.pannos varie ptextos ad modũ scutoꝝ. b Et sericũ z chodchod nomẽ est hebraicũ z dicũt hebrei q̃ ẽ nomẽ lapidis pcios i.q̃s aũt sit nõ dicunt in speciali.

c In frumento pmo.i.optimo qõ crescit in iudea. Cetera patẽt vsq; ibi.

d In vino pin.in lanis colozis optimis in beb.bz. In vino albo et lana alba. vinũ em̃ albũ assimilat̃ pinguedini i colore:color albus etiã tenet supimuz gradũ in colozibꝰ. e Dan z gre. et mozel.noia sũt regionũ oriẽtaliũ vt dicunt aliqui. f Proposuerũt fer. fabrefactum.i. formatũ in diuersa instrumenta. g Stacten.i. gutta myrrhe. h Et cata.spẽs aromatica q̃ crescit iuxta libanũ. cetera patẽt vsq; ibi.

7 mulos adduxerũt ad foꝝ tuũ. [g] Filij dedan negociatores tui. Insule multe negociatio manus tue. [r] Dentes eburneos [p] 7 hebeninos cõmutauerũt in pcio tuo [f] Syr negociatoꝝ tuus [y] ꝑ multitudinẽ opeꝝ tuoꝝ: [z] guttã [a] 7 purpuram 7 scutulata 7 byssũ [b] 7 sericũ 7 chodchod posuerũt in mercato tuo. Juda 7 terra israel ipi institores tui [c] in frumẽto pmo: balsamũ 7 mel 7 oleũ 7 resinam posuerũt in nũdinis tuis. Damascen negociatoꝝ tuꝰ in multitudie operũ tuoꝝ: in multitudine diuersarũ opũ: [d] in vino pinguj: in lanis colozis optimi. [e] Dan 7 grecia 7 mozel in nũdinis tuis [f] posuerũt ferrũ fabre factũ [s] stactẽ [h] 7 calam [s] in negociatõe tua. Dedan institores tui in tapetibꝰ ad sedendũ. Arabia et vniuersi pncipes cedar ipi negociatozes manꝰ tue: cũ agnis et arietibꝰ et hedis venerũt ad te negociatozes tui. Venditozes saba 7 rema ipsi negociatozes tui: [i] cũ vniuerso pmis aromatibꝰ 7 lapide pcioso et auro qõ posuerũt in mercatu tuo. [k] Aram et chenne 7 eden negociatoꝛs tui saba 7 assur 7 chelmach venditozes tui: ipi negociatozes tui: multiphariam [l] in volucris [m] hiacynthi 7 polimitoꝝ gazarumq; pciosaꝝ q̃ obuolute 7 astricte erant funibus: [n] cedros quoq; habebant in negociationibꝰ tuis. Naues maris principes tui in negociatione tua [o] 7 repleta es: [p] 7 glorificata nimis in corde maris. [q] In aquis multis [r] adduxerunt te remiges tui. [o] Uent [s] auster [k] contriuit te. [v] In corde maris diuitie tue: 7 thesauri tui et multiplex instrumentum tuum. [t] Naute tui 7 gubernatozes tui: [y] qui tenebant suppellectilem tuã et populo tuo pzeerant: [z] viri quoq; bellatozes tui qui erant in te cum vniuersa multitudine tua que est in medio tui: [a] cadent in corde maris in die ruine tue. [b] A sonitu clamozis gubernatorum tuozum [c] conturbabũtur classes: [d] et descendẽt de nauibus suis omnes qui tenebant remum. [e] Naute et vniuersi gubernatozes maris in terra stabunt 7 [f] eiulabunt sup te voce magna: et clamabũt amare. Et supiacient puluerẽ capitibꝰ suis et cinere conspergentur: [g] et radent sup te caluicium. et accingent̃ cilicijs. Et plozabunt te in amaritudine anime plozatu amarissimo: et assument sup te carmen lugubze 7 plangent te. [k] Que est vt tyrus que obmutuit destructio.scdo alioꝝ cõpassio ibi. Sonitu. Circa primum describit destructio tyri sub metaphoza nauis in medio mari exũtis.7 tẽpestate surgẽte pterit. 7 diuitie ibi exũtes pdunt.7 boies submergũt.7b est qđ dr q In aqs multis.i.in tribulationibꝰ magnis. r Adduxerũt te remiges tui.i. rectozes tui p ingẽtitudinẽ eozũ et supbiã vt dictũ fuit in pnci.ca. s Uent [q] auster .i.exercit [q] chaldeoꝝ q̃ cõparatur austro.eo q̃ ventus est tẽpestuosus. t Cõtriuit te.i.pteret te loq̃ndo de futuro p modũ pteriti ꝓpter ꝓphie certitudine. v In coꝛ.mar[is] diuitie tue.tẽ.quia chaldei quicq̃d pciosuz erat ibi absorbuerũt rapientes sibi. x Naute tui 7 gubernatozes ꝑli. y Qui tene.supel.i.ciuitat[is] regimen.

z Viri q̃z bella.tui q̃ erant in te.ad tui defensionẽ. a Cadent i corde maris. absorpti a chaldeis.

b A sonitu. Hic pñter describit aliozũ cõpassio: multi em̃ ꝑli audietes destructionẽ tyri volebãt tũ q̃z lucrabanꝰ ibi p mercatões vt dictũ est.tum q̃z timebãt similiaꝑ maiora pati a chaldeis. iõ dr. b A sonitu clamoꝛ[is] gubernatoꝝ tuoꝝ .i. a rumoribus auditis de destructõne maiozum tuoꝝ.

c Cõtur.classes.i.alie ciuitates.

d Et descendent de nauib [q] suis.i.humiliabunt̃.7 timebunt oes q̃ tenebãt remũ.i.ciuitatũ gubernaculũ. e Naute z vni.tẽ.i. alij minores psidentes sub maioꝛib [q]. f Eiula.su.te.i.p tua destructõe rõnib [q] pdictis. g Et supia.pul.capi.suis.in signũ tristicie et humiliationis. b Et ra.su.te.i.ꝓpter te. i Caluui.i.capillos ꝓrios tondẽdo.sicut dr de iob in amaritudine posito. Et tonso capite corruit in terrã cetera patẽt vsq; ibi. k Que ẽ vt tyr.i.filius ei in diuitijs 7 fortitudie.

l Que.ob.in me.ins. nõ potẽs resistere chaldeis.

m Que in ertitu negociationū tuaꝝ ꝛc̄.i. de bonis apportatis in te p mare ꝛ tibi venditis diuersis gentib⁹ ꝛ luc de te exercitib⁹. n Implesti pplos multos. eoꝝ indigentias supplendo. o Nunc cōtrita es a mari. i. a nabuch. q̄ cōparatur mari ꝓpter eius tēpestuositatē. vel hoc dr. qz p naufragiū cepit quitate. p Omni uersi habita. in su. obstu. sup te .i. p tua destructione. q Et reges earū. oēs tēpz. pauffi. timētes ne sibi cōtingeret.

r Muta. vul. pro tristicia ꝛ timore. s Negocia. po. sibula. sup te. sicut s. rēdita solēt vicissibilare in signū totalē destructionis.

Ca. xxviij.

Et factus ē. Hic ponit ecia causa destructionis tyri. q̄ fuit nimia superbia. ꝛ dividit in duas ptes. qz primo describit tyri erectio. secdo israel erectio: ibi. Et in ertitu ultra. Sicut enim dictuꝫ est s. vna cā destructionis tyri fuit q̄ gaudebat de destructōe bierlin: iō ecōuerso post destructionē tyri ponit sleuatio pli israelitici. Prima in duas. qz primo describit destructō tyri in metropolis scdo sibi subdite sidonis: ibi. Et factus. Prima in tres. qz primo circa tyrū ponit excessus elatois. secdo casus destructois: ibi. Propterea. tercio modus lamētatois: ibi. Et factus est. Circa primū sciendū q̄ aliqui istud ca. exponūt de casu dyaboli. s hec expositio videt magis mystica q̄z ītalis. iō alij exponūt ad lram de rege tyri cui dr. b Eo q̄ eleuatū ē cor tuū. p nimie superbie excessū. c Et dixisti. de⁹ ego sum .i. potēs in ra sicut de⁹ in celo. ꝛ ē bypbole: sicut cōiter dr de alīq̄ multū potēte in alīq̄ patria vel ciuitate: talē de talis ciuitatis vel patrie. vel forte hoc dr. qz rex tyri ex nimia elatōe faciebat sibi exhiberi diuinos honores sicut ioas rex iuda. ij. pal'. xxiij. ꝛ nabu. Dañ. iij. ꝛ gai⁹ imperator. d Cū sis hō fragilis ꝛ mortalis. vnde deberes humiliari ꝛ te nō facere tā q̄z deū adorari.

e Ecce sapientior es tu daniele ꝛc̄. ꝑm estimationem tuā ꝓsumptuosam. vel hoc dr derisorie.

f Tu sapia ꝛ prudētia tua. terrena animali ꝛ dyabolica. g Fecisti tibi fortitudinē aggregādo tibi beluatoꝝ multitudinē. cetera patēt in lra. b Propterea hic ꝓnr ponit casus directionis. qui iuste infert excessui elationis. ideo subdit. i Ego adducā sup te alienos .i. chaldeos. quoꝝ linguā nō intelliges: k Robustissimi. gen. ꝛ iō nō poteris resistere. ꝛ tunc cognosces fragilitatē tuā. iō sequtur. l Nunqd dices loqris: de⁹ ego sum ꝛc̄. q. d. nō. qz deiciet superbia tua.

m Mortes incircūcisoꝝ morieris .i. nō solum morte corporali ꝑ et etna ꝛ loquit̄ ꝑ scripturā de incircūcisis ydolatrie dicit. quod tūc erat cōe p orbē incircūcisi tn̄ q̄ nō tenebāt ad legem moysi. ꝛ erāt cultores vni⁹ veri dei. sic Job et plures alij moriebāt in statu saluādoꝝ. n Et factus est. Hic ꝓnr ponit modū lamētationis cū dr.

o Leua planctū ꝛc̄. et qz sicut dicit Boeti⁹. j. de cōsol. Infelicissimū ifortunij genus ē fuisse felicē. iō in ꝑ planctu primo recolit felicitas regis tyri ꝑterita cū dr. p Tu sigāculū similitudinis. i. dei. vna. ij. a deo data etiā naturalia. vt claritas ingenij: potentia ꝛ hmōi: sunt q̄dā impressiones bonitatis diuine: que multū abundanter fuerunt regi tyri ꝛ suis ꝓncipib⁹ cōcesse. iō subditur.

q Plenus sapia .i. claritate ingenij p quam acquritur sapiētia de facili si applicet ad diuina. s ista fuit magis applicata ad curiosa ꝛ terrena. ideo subdit. r Perfect⁹ decore. in domibus ꝛ vestib⁹ curiosis: ꝛ thesauris ꝛ iocalibus pciosis. s In deliciis paradisi dei fuisti. bybole est ad designādū multitudinē ꝛ magnitudine deliciarū in quib⁹ viuebant tyrij: per talem modū dicit Gen. xiij. de regione circa iordanem. q̄ irrigabatur sicut paradisus dñi.

t Omnis lapis pciosus operimentū tuum. in vestibus eīm suis habebāt lapides pciosos ad ornatum insertos. quoꝝ nominant̄ aliqui cū dicit. v Sardius thopazius ꝛc̄. p quos intelliguntur etiā alij nō nominati.

x Aurū quoq; opus decoris tui ꝛ foramina ꝛc̄. quia gemme iste erant auro incluse ex vna parte. ꝛ ideo in auro fiebant quedā fosse q̄ dicunt̄ hic foramina: vt ibi gēme includerent̄ ex pte vna. y Tu cherub extent⁹ ꝛc̄. cherubin exīntes in tēplo extendebat alas suas: ita rex tyri extendebat potētiā ꝛ gloriam ad regiones alias per fame diffusionem.

z Et posui te in mõte sctõ.i.in honore regio firmo.sanctũ eñ in vna significatõe idẽ est qđ firmũ. z Dei.qz ois ptãs a deo est. a In medio lapidũ ignitorũ.i. ad modũ ignis radiantiũ. b Ambulasti.talib⁹ ornatus vt dictũ ẽ. c Perfect⁹ in vijs tuis.i.pspere incedens in tpalib⁹ bonis.

d Donec inuẽta est iniqtas in te. pquã demeruisti deijci a dignitate. e In mlti. nego. dẽ. fraudulẽter acqrẽdo. f Et eieci te de mõ. dei.i. de sublimitate ẽgni a me tibi data.cetera patent ex dictis vsqz ibi. g Perdidisti sapiam tuam in decore tuo.ex de core eñ diuitiaꝝ z potẽtiaꝝ elevatus fuit in supbiã que obnubilat intellectum.z sic destruit sapiam. h Coram facies regũ dedi te .i.in exẽplũ vt caueãt a malis tuis. i Polluisti sctificationẽ tuã.i.ẽgni tui firmitatẽ. k Producã ẽ ignem de medio tui.qz dissensio fuit in tyro: ppẽ quã alicq exierẽt latẽter euntes ad regẽ babylonis.et incitauerẽt eũ vt veniret z tyrũ ad eã incendendũ.

l Oẽs q̃ viderint te in gentib⁹ obstupescent.ex tuo casu repentino.

m Nibili factus es.ciuitas enim ita fuit destructa qꝫ qñ nihilum erat reputanda. n Et nõ eris in ppetuũ.s. reedificata vsqz ad tps magnũ.vñ in hebreo hr. Et nõ eris in seculũ.qđ non importat ppetuitatẽ simplr. o Et fact⁹ ẽ. Hic pñr describit destructio sydonis q̃ erat de regno tyri cũ dr. p Ecce ego ad te sydon.i.ad te puniendã. q Et glificabor in me.tu.i. gloriosus apparebo p effectũ mee ptãtis. r Cũ fecero in ea iudicia puniẽdo eã ꝟm sua demerita s Et sancti.fue.in ea.qz dicar sctus p ei⁹ punitõe iusta t Et imit.ei pesti.i.mortalitatẽ ex longa obsidione. v Et sanguinẽ.i.effusionẽ multi. Sanguis in ei⁹ captione. x Et nõ erit. Hic post diectionẽ tyri z sydonis: q̃ multa mala intulerũt iudeis.ponit iudeoꝝ psolatio cũ dicit Et nõ erit vltra domui isrl offendiculũ amaritudinis.per tyrios z sydonios spoliãtes isrl bonis suis. y Et spina.vo.infe.qz ñ solũ bonis suis filios isrl spoliabãt. sctiã in corporib⁹ ledebãt vulnerãdo z occidẽdo. z Et scient qz ego dñs p experientiã bonoꝝ q̃ pferã eis.z hoc fuit implerũ in reditu babylonice captiuitat⁹: iõ subdit. Cũ congregauero ẽ. a Sanctificabor in eis.i.sctus apparebo in eoꝝ liberatõe mirabili. b Et habitabũt in ea se.reedificata fuerũt p neemiã. Tũc enim samaritani z alij eorum aduersarij cessauerẽt eos molestare. c Et edificabũt domos z plantabũt vineas: et habitabũt cõfidenter cum fecero iudicia: in omnibus qui aduersant eis p circuitum .et scient quia ego dñs deus eoꝝ.

Capitulũ.xxix.

z posui te in mõte sctõ dei. a In medio lapidũ ignitorũ b ambulasti c pfect⁹ in vijs tuis a die pditionis tue d donec inuẽta est iniqtas in te e In mltitudine negociationis tue repleta sũt interiora tua iniquitate z peccasti: f z eieci te de mõte sancto dei: z pdidi te o cherub ptegẽs de medio lapidũ ignitorũ. Et eleuatũ est cor tuũ in de core tuo. g Perdidisti sapiẽtiã tuã in decore tuo: in trã pieci te: h ante faciẽ regũ dedi te vt cernerẽt te. In multitudine iniquitatũ tuarũ z iniqtate negociatõnis tue: i polluisti sanctificationem tuã. k Producaz ẽ ignem de medio tui q̃ comedat te: et dabo te in cinerẽ sup terrã in cõspectu omniũ videntiũ te. l Omnes q̃ viderint te in gentibus obstupescẽt sup te. m Nibili fact⁹ es: n z nõ eris in ppetuũ. o Et factus ẽ sermo dñi ad me dicẽs. Fili hominis: pone faciẽ tuã ptra sidonẽ z pphetabis de ea et

dices. Hec dicit dñs deus. p Ecce ego ad te sydon: q et glorificabor in medio tui. Et scient qz ego dñs: r cũ fecero in eo iudicia s z sanctificatus fuero in ea. Et ẽmittam ei pestilẽtiã: t z sanguinem in plateis eius: z corruent interfecti in medio eius gladio p circuitum: z scient qz ego dñs. x Et ñ erit vltra domui isrl offendiculũ amaritudinis y z spina dolorẽ inferens vndiqz p circuitum eoꝝ q̃ aduersant eis z scient qz ego dñs de. Hec dicit dñs de. Cũ congregauero domũ isrl de populis in quibus dispersi sunt a sanctificabor in eis coram gentibus: b z habitabũt in terra sua quã dedi seruo meo iacob. z habitabũt in ea securi. c Et edificabũt domos z plantabũt vineas: et habitabũt cõfidenter d cum fecero iudicia: e in omnibus qui aduersant eis p circuitum .et scient quia ego dñs deus eoꝝ.

Capitulũ.xxix.

Quo cecidisti de celo lucifer q̃ mane oriebar⁹. Et ezech. xxviij. loqns de pncipe tyri trãsit ad loqndũ de dyabolo cũ dicit. Tu sigaculũ similitudis plen⁹ sapia z pfect⁹ decore in delitijs paradisi dei fuisti. Hec ille. vñ h ca. Iralit de vtroqz pdictoꝝ.s. capite z membro exponẽdũ est trãseundo de vno ad aliud mõ pdicto. Capi. xxix.

Anno. Hic ezech. pphat d egyptũ. et diuidit in duas ptes. qz pmo destructoz egypti denunciat. scdo sup hoc carmẽ lugubre decantat cap. xxij. Prima in duas. qz pmo banc destructionẽ pdicit scdo ad similitudinẽ adducit ca. xxxj. prima adhuc in duas. quia primo pphetat d regẽ egypti z ei⁹ bellatores. scdo d eoꝝ auxiliatores. ca. se. Prima in duas. quia p denũciat egypti destructio. scdo pli iudaici reductio: ibi. In die illa. prima adhuc in duas. qz primo ponit causa destructõis demeritoria. scdo effectiua. ibi. Et factũ est. Prima adhuc in duas qz pmo ponit egypti destructio. scdo ciusdẽ repatio: ibi. Quia h dicit. Prima in duas ꝟm duplicẽ cam destructõis egypti. scda ibi. Pro eo q fuisti. prima aũt fuit nimia supbia: cui tñ pmittitur tps reuelatõis sui⁹ destructõis cũ dr. a In anno decio. s. trãsmigratõis ioachin regis iuda b Una die mẽsis.i. prima die mẽsis. sicut Ezech. i. dr. Factũ ẽ vespere z mane dies vn⁹. i. pm⁹. c Pone faci-

tuã ꝺ̃ pha. ad ꝓnũciãdũ miſeriã ei et ꝑlo ſuo futurã.
c Ecce ego ad te. ſ. ꝛeſtruẽdũ. d Draco. ꝓpe volo ſitatẽ. e Magne. ꝓter poteſtatẽ. f Qui cubas .i. ſecure bitas ꝑm tuã eſtimationẽ. g In medio fluminũ tuoꝝ. i. in egypto q̃ nilo irrigat. z nilus ꝓter
e magnitudinẽ z terre fecundationẽ in pluriꝫ alueis diuiditur
b Et dices. pre nimia ſuꝑbia.
i Meus ẽ fluuius. i. dominor: nec ſuperiore aliquẽ aliq̃ recognoſco
k Et ponã frenũ in maxill' tuis. i. inſtinctũ exeundi in ꝓlium ꝺ̃ regẽ babylonis.
l Et agglutinabo piſces fluminũ tuoꝝ. i. oĩus bellatores egypti in boc aſſentiẽt tibi. m Et exbã te z̃c. qz fuit obuiaz regi babylonis uſq; ad fines regni egypti. n Et ꝓiciã te in ꝛeſtũ. qz ibi fuit interfectus: et maior ps ſui exercit⁹ z eoꝝz cadauera remãſerũt inſepulta. o Pro eo. Hic ponit cãſcda demerito/ria que fuit falſa ꝓfidẽtia quã dedit ſedechie regi iude. ꝓmittẽs ei auxilium ꝺ̃ regẽ babylonis ex q̃ ſedechias fuit mot⁹ ad rebellã dũ regi babylonis: a q̃ cũ ꝑlo ſuo fuit capt⁹ et captiuat⁹: rege egypti nõ ꝑſtante ei auxiliuz. vt bñ Hiere. xxvij. z boc eſt qꝺ ꝺ̃.
o Pro eo q̃ fui. bac. arũ. dom. iſrl' falſaz ꝓfidẽ tiã ei ꝑbendo.

I[a] N ãno ꝛecimo z duo ꝛecimo mẽſe: [b]vna die mẽſis factuz eſt ꝟbũ dñi ad me dicẽs. Fili hoĩs [c]pone faciem tuã ꝺ̃ pharaonez regẽ egypti. z ꝓphetabis ꝛe eo: z ꝛe egypto vniuerſa loquere z dices. Hec dicit dñs ꝛeus. [c]Ecce ego ad te pharao rex egypti: [d]draco [e]magne [f]qui cubas: [g]in medio fluminuz tuoꝝ [b] z dicis [i]meus ẽ fluuiꝰ z ego feci memetipſum [k]Et ponã frenũ ī maxillis tuis. [l]z agglutinabo piſces fluminũ tuoꝝ ſquamis tuis [m]Et extrahã te ꝛe medio fluminũ tuoꝝ: et vniuerſi piſces tui ſquamis tuis adhẽbũt. [n]Et ꝓiciã te in ꝛeſtum: z oẽs piſces flumis tui. Sup faciẽ terre cades. z nõ colligeris. neq; congregaberis. Beſtijs terre z volatilibus celi ꝛedi te ad ꝛeuorandũ: z ſcient oẽs hĩtatores egypti qz ego dñs. [o]Pro eo q̃ fuiſti bacul⁹ arũdine⁹ domui iſrl'. [p]q̃ apꝓhenderũt te manu [q] z cõfractus es: [r] z laceraſti oẽm humeꝝ eoꝝ: z inniten/tibus eis ſuꝑ te cõminutus es z diſſoluiſti oẽs renes eorum. ꝓterea ħ dicit dñs ꝛeus Ecce ego adducaz ſuper te gladiũ meũ: et interficiã ꝛe te hominẽ z iumentuz. Et erit terra egypti in ꝛeſertũ et in ſolitudinẽ: z ſcient qz ego dominus. Pro eo q̃ dixeris fluuius meus eſt z ego feci euz: idcirco ecce ego ad te et ad flumina tua. Baboq; terrã egypti in ſolitudinem gladio diſſipatã: [s]a turre ſyenes [t]vſq; ad terminos ethiopie. [v]Nõ ꝓtranſibit eam pes hominis: neq; pes iumenti gradiet in ea: et nõ habitabit quadraginta annis. Baboq; terrã egypti ꝛeſertam in medio terrarum ꝛeſertaꝝ: z ciuitates eius in medio vrbium ſubuerſarum et erunt ꝛeſolate quadraginta annis [x]Et diſpergam egyptios in nationes: z ventilabo eas in tras [y]Quia hec dicit dñs ꝛeus: poſt finẽ q̃draginta ãnorũ cõgregabo egyptũ ꝛe populis in q̃bus diſperſi fuerãt: et reducã captiuitatẽ egypti. et collocabo eos in tra phatures in terrã natiuitatis ſue: [a] z erũt ibi in regnuz humile. Inter cetera regna erit humillima z nõ eleuabitur vltra ſuꝑ natões. Et imminuã eos ne impentigẽtibus: [b]neq; erunt vltra domui iſrl' cõfidentia [c]memores iniq̃tatẽ: [d]vt fugiant: [e]et ſequant eos: [f]et ſciẽt quia ego dñs ꝛeus. [g]Et factũ ẽ in vicesimo z ſeptimo ãno [b]in primo [i]in vna menſis: factũ eſt ꝟbũ dñi ad me dicens. Fili hoĩs [k]nabuchodonoſor rex babylõis ſeruire fecit exercitũ ſuũ ſeruitute magn̄a aduerſus tyrũ [b]Oẽ caput [c]ꝛecaluatũ

Poſt finẽ xl. ãnorũ cõgregabo egyptũ ꝛe ꝑpliſ ꝛc.
z Et collocabo eos in terra phatures q̃ ẽ in optimo egypti loco. a Et erũt ibi in regnũ humile. ita q̃ nõ reuertent ad ꝑſtinã pompã et ſuꝑbiã.
b Nec erũt vltra domui iſrl' ꝓfidentia. ſ. falſa ſicut fuerunt ꝛpe ſedechie.
c Nocentes iniq̃tatẽ. induxerũt eam ſedechiã ad frãgẽdũ iuramẽtũ q̃ fecerat regi babylonis: iõ ſubdit.
d Et fugiant. ꝛe dominio nabuch.
e Et ſequãt eos. ſ. egyptios ꝛe eis cõfidendo.
f Et ſcient qz ego dñs. ꝓ experientiam poteſtatis z vindicte mee.

p Q̃ appẽderũt te manu. cõfidẽtes ꝛe tuo auxilio. q Et cõfract⁹ es eis deficiendo. r Et laceraſti oẽm humeꝝ eoꝝ. i. fuiſti occaſio occiſionis z ꝛeſtructõis eoꝝ. z ſubdit pena cũ dñs ꝓterea ꝛc. z ꝓ lra ex ꝓdictis vſq; ibi. s Et turre ſyenes. q̃ eſt in vno fmino egypti. t Vſq; ad fminos ethiopie. q̃ ſunt in oꝓpoſita ꝑte. v Non ꝓtranſibit eã pes bois ꝛc. i. ita pauci erunt ibi: q̃ ſi ꝓ nihilo erũt computandi. ſicut dicit cõmuniter: nullus eſt in foro

g Et factũ ẽ. Hic ponit ꝛeſtructõis egypti cauſa effectiua q̃ eſt duplex vna principalis. ſ. ꝛeus z alia inſtrumẽt alis. ſ. rex babylonis z ei⁹ exercitus. z vtraq; tangit in hac ꝑte: ꝑmittit tñ tps bui⁹ reuelationis facte ezechieli cũ dñs. g Et factũ eſt in. xx. et vij. anno. trãſmigrationis ioachin regis iude. b In primo. ſ. menſe. i In vna menſis. i. prima die menſis: vt ſupra expoſitũ eſt. k Nabuch. rex ſer. fecit exer. ſuũ. in executõe iuſticie mee. a Aduerſus tyrũ. q̃ ꝓpe ſuã ſuꝑbiã ꝛeſtrui meruerat ꝑm diuinã iuſticiã.
b Omne caput. in exeratu nabuch. c Decaluatũ.

et exportatione bacineti ferrei vel galee. b Et omnis humer⁹ expilat⁹ ē. ex exportatōe lapidū z ligno⁹ quibus nabuch. voluit facere viā vsq; ad tyrū. vt p̄dictū est c ē Et merces nō ē reddita ei. neq; exercitui ei⁹ de tyro. quia habitatores tyri videtes approp̄inq̄re eius captionē oia p̄ciosa q̄ntū potuer̄t miserūt ad insulas longe p̄ sauigiū. et residuū abscondert in ēra. vel piecerūt i mare ne aliq̄d inde haberēt chaldei.

f Propterea ꝛc. dabo nabu. regem babylonis in terra egypti. i. faciā cum ibi habere victoriā

g Et exp̄dabitur manubias. i. q̄cūq; p̄ciosa. z dicūt manubie q̄si manu capte. cetera patent ex dictis. Sz q̄rit̄ h quō tona egypti data fuerūt a deo nabuch. z ei⁹ exercitui p̄ destructōe tyri. Ad q̄d dicendū q̄ si nabu. fecit hoc instinctu iusticie vtpote ppt̄ malicią habitātiū in tyro bene meruit ex h retributionē t palē ḡtuis est3 y dolatra z infidelis. Si aūt non fecit h intuitu iusticie. s dñatōis z cupiditat3 libidine. sic̄ videt̄ textus sonare ex p̄cedētibus. sic nō meruit inde mercedē aliquā etiā tpalem. z ſm h scriptura loq̄tur h de deo sicut z in mltis alijs locis more humano

Apud homies cū ille cui⁹ aduersari⁹ debellat̄ ab aliquo grat⁹ est debellāti; q̄uis nō fecerit h intuitu ei⁹ sicut dr̄ ñ. Re. viij. q thou rex emath misit iocalia p̄ciosa dauid eo q̄ percusserat adadezer regē syrie ei⁹ inimicū 3z hoc nō fecisset aliq̄liter ppter ipm. b In die. hic p̄ñr describit̄ ppli iudaici reductio in iudeā cū dr̄. In die. i. in tpe a deo p̄uiso. i Dullulabit cor. do. ifrl. q̄d fuit ipletū tpe cyri q̄ sub zoro babel duce dedit iudeis licentiā redeundi. k Et tibi dabo aptū os. q̄ oibus apparebit q̄ tua p̄phia fuerit impleta. z sic poteris p̄stanter dicē q̄ hec habuisti ex diuina reuelatione. Sicut ēm mardocheus z daniel post reditū captiuitatis virerūt p aliq̄d tēpus vt p3 ex libris hester z danielis. q̄ assuerus cū quo fuit mardocheus regnauit post reditū captiuitatis babylonice. mardocheus aūt z ezechiel ducti fuer̄t in babylonē simul cū iechonia rege: z sic potuit tantū viuere: sicut mardocheus.

Capitulū. xxx.

[a] Et factū ē. Dic p̄ñr ezechiel ppbetat nō solū ꝛ egyptios. s etiā ꝛ eoꝝ auxiliarios. z diuidit in duo. q̄ primo ppbat ꝛ vtroq; diuunctim. secōdo ꝛ egyptios sepatim: ibi. Hec dicit. Circa p̄mū dr̄. b Ululate. p̄ uoloze. c Ve ve diei. i. destructōis egypti q̄ ppinq̄ e. ió subdit. d Et veniet gladi⁹. i. chaldeoꝝ. e In egyptū. z erit sup auxiliatores eoꝝ. ió subdit. f Et erit pa. in etbio. q̄ erat egypto cōfederata g Et destructa fundamēta. ciuitatū z fortaliciorū egypti. h Et chub. i. arabia egypto cōfederata. i Et filij tre federis. i. iudei q̄ p⁹ mortē godolie fugerūt in egyptū et ibi cū egyptijs fuer̄t ptim occisi z ptim captiuati a chaldeis. vt dr̄ Hiere. xlij. Dr̄ aūt h iudea tra federis. q̄ p missa fuit abrae z semini ei⁹ in fedus. q̄d inīt cū eo dñs Gen. xv. h Et turre syene. q̄ e in vno termino egypti. i Gladio cadent. et in h inuit̄ destructio totī⁹ ēre. cetera patēt vsq; ibi. k In die illa egredie. nū. a fa. mea. i. chaldei. p cedētes ex oratione mea. l In trieribꝰ. i. in nauib⁹ habentib⁹ tres ordines remoꝝ.

Hec dicit dñs deus. Et corruent fulcientes egyptum z destruetur superbia imperij ei⁹ b De turre syenes gladio cadent in ea: ait dñs exercituū. Et dissipabunt in medio terrarū desolatarū: z vrbes eius in medio ciuitatum desertarum erunt et scient quia ego dominus deus: cum dedero ignē in egypto z attriti fuerint omnes auxiliatores eius. k In die illa egredientur nuncij a facie mea: l in trieribꝰ ad conterendā ethiopie confidentiam: m z erit pauor in eis n in die egypti: o quia absq; dubio veniet. Hec dicit dñs deus. p Et cessare faciā multitudinē egypti in manu nabuchodonosor regis babylonis. Ipse z populus eius cū eo fortissimi gentiū adducentur ad disperdendā terrā. Et euaginabunt gladios suos super egyptum: z implebunt terrā interfectis q et faciam aluceos fluminū aridos et tradam terraz in manus pessimoꝝ. z dissipabo terram z plenitudinem eius in manus alienorum. Ego dominus locut⁹ sum. r Hec dicit dñs deus: s et dispdā simulacra: z cessare

[b] z omnis humer⁹ expilat⁹ ē. [c] Et merces nō ē reddita ei neq; exercitui ei⁹ de tyro: p fuitute q̄ fuiuit mihi adūsus eā. [f] Propterea h dicit dñs deus. Ecce ego dabo nabuchodonosor regē babylonis in terra egypti: z accipiet multitudinē eius [g] z exp̄dabitur manubias eius z diripiet spolia eius. et erit merces exercitui illi⁹ z operi q̄ seruiuit aduersus eam. Dedi ei terrā egypti. p eo q laborauerit mihi ait dominus deus. [b] In die illa pullulabit cornu dom⁹ isrl. [k] z tibi dabo apertum os in medio eoꝝ z scient q ego dñs.

Capm. xxx.

Et factū est ṽbū dñi ad me dicens. Fili hominis ppha: z dic. Hec dicit dñs deus. [b] Ululate [c] ve ve diei: q̄r iuxta est dies: z appropinquabit dies dñi dies nubis tps gentiū erit. [d] Et veniet gladius in [e] egyptū: [f] et erit pauor in ethiopia cum ceciderint vulnerati in egypto: z ablata fuerit multitudo illi⁹: [g] z destructa fundamēta ei⁹. Ethiopia z lybia et lydi z oīe reliquum vulg⁹ [h] z chub' z filij terre federis cū eis gladio cadent.

confidentiā. post destructionē ēm egypti iuerunt illuc chaldei p mare. n Et erit pauor in eis. i. in ethiopibus. n In die egypti. i. tpe quo destruet egypto o Quia absq; dubio ve. s. vtriusq; terre destructio. p Et cessare faciā multi. egy. ꝛc. quia non poterit resistere nabuchodonosor regi.

q Et faciā aluceos flu. ari. sicut dictū est ꝑ. nilus transiens p egyptū in plures aluceos diuidit. q̄ tñ p cbalros ad hoc fuerūt subdiuisi. vt eq̄tes z pedites transire possent faciliter p totā terrā egypti.

r Hec dicit. Dic ppbetat ꝛ egyptios sepatim z p̄mo ꝛ multitudine plebis generalit. secōdo ꝛ p̄ionā regis p̄cipaliter: ibi. Ea factū est. Circa p̄mū dicit.

s Et disperdā simulacra. q̄r chaldei inde accipiebāt aurū z argentū z destruebāt residuū. t De mem.

ciuitas ẽ egypti q̃ nunc dr̃ dãnata. a Et dux.i. rex
b De tra egypti nõ erit ampli⁹.i. vsq; ad magnũ tps
q; p⁹ finẽ.xl.ãnor in egypto fuit regnũ: bũile tñ vt br̃
ca.pce. Cetera vbi noiant diuerse ciuitates egypti pa
tent vsq; ibi. c Juuenes eliopoleos ⁊ bubasti.i. lo
mines apti ad p
liũ de ist⁊ ciuita
tib⁹. d Gla
dio cadẽt.i plio.
e Et ipe.i. ciui
tates. f Ca
ptiue ducẽt.i. re
liquus pl's i eis
habitãs. g
Et i taphnis mgrescet dies. me
raphorica est lo
cutio. ad ostignã
dũ tribulatonis
sup venture ma
gnitudinẽ. Cete
ra patẽt in lra.
h Et factũ est.
Hic ꝓpat pn̄
cipalit ō psonã
regis ⁊ primo po
nitur tps bui⁹ re
uelatois cũ dr̃.
Et factũ ẽ in.xj.
ãno trãsmigtio
nis ioachim sic
em̃ putat eze
chiel. qui fuit de
trãsmigtis cum
eo: vt dictũ est.
i Fili bo. b ra
chiũ pharaonis
i. potestatẽ ei⁹.
k Cõfregi. i. de
primo ꝓfringã
l Et ecce nõ ẽ
obuolutũ. s. pan
nis ⁊ ligatur⁊: eo
q; fractura ẽ in
sanabilis. Cete
ra patẽt vsq; ibi
m Et dispgaz
egy. in gẽ. capti
nando ipm ei⁹ i
diuersis terris ⁊
nationib⁹.
n Et ꝓfortabo
bra. regis baby. i.
vtutẽ ei⁹ ⁊ bella
tor⁹ suor⁹.
o Dabo q; gla
me. in manu ei⁹.
hoc dr̃ ad insi
nuandũ q; victo
ria quã habuit i
egypto fuit ma
gis virtute diui
na q̃ humana.
cetera patent.

facia ydola de mẽphis: [e]et
dux[b] de terra egypti nõ erit
amplius. Et dabo timorẽ in
terrã egypti: et dispdã trã
phatures. ⁊ dabo ignẽ i ta
phnis: ⁊ faciã iudicia mea
i alexãdria. Et effundã in
dignationẽ meã sup pelusiũ ro
bur egypti. ⁊ interficiã multi
tudinem alexãdrie: ⁊ dabo
ignẽ in egypto. Quasi par
turiẽs dolebit pelusiũ: ⁊ ale
xandria erit dissipata. ⁊ in
mẽphis angustie q̃tidiane
[c]Juuenes eliopoleos ⁊ bu
basti[d] gladio cadẽt: [e]et ipse
[f]captiue ducent. [g]Et in ta
phnis nigrescet dies: cũ cõ
triuero ibi sceptra egypti
⁊ defecerit in ea superbia po
tẽtie ei⁹. Jpam nubes opri
et: filie aũt ei⁹ in captiuita
tẽ ducent. Et iudicia faciã
in egypto ⁊ sciẽt q; ego dñs
[h]Et factũ ẽ i vndecio ãno:
in primo: i septĩa mẽsis factũ
est vbũ dñi ad me dicẽs[l] fi
li hois brachiũ pharaonis
regis egypti[k] ꝓfregi[l] ⁊ ecce nõ
est obuolutũ vt restitueret
ei sanitas vt ligaret pãnis
⁊ fasciret linteolis ⁊ recep
to roborẽ posset tenẽ gla
diũ. Propterea h dicit dñs
de⁹. Ecce ego ad pharaonẽ
regẽ egypti et cõminuã ei⁹
brachiũ forte. ꝫ cõfractũ: ⁊
deiciã gladiũ de manu ei⁹.
[m]Et dispgã egyptũ in gẽti
bus ⁊ ventilabo eos i terris.
[n]Et ꝓfortabo brachia regis
babylonis: [o]dabo q; gladiũ
meũ i manu ei⁹. Et ꝓfringã
brachiũ pharaõis: ⁊ gemẽt

gemitibꝰ interfecti coram facie
eius. Et ꝓfortabo brachia
regis babylonis. ⁊ brachia
pharaonis cõcidẽt. Et sci
ent q; ego dñs: cum dedero
gladiũ meũ in manũ regis
babylonis: ⁊ extẽderit eum
sup terrã egypti. Et dispergã egyptũ in natões ⁊ ven
tilabo eos in trãs. ⁊ sciẽt q;
ego dñs.

Caplm.xxxj.

[p]Et factum est in ãno
vndecimo: [b]tertio: [c]vna
mẽsis factũ est vbũ dñi ad
me dicẽs. Fili hois[b] dic pha
raoni regi egypti ⁊ pplo ei⁹
[c]Cui similis fact⁹ es in ma
gnitudine tua. [f]Ecce assur
qsi cedrus in lybano: [g]pul
cher ramis: [h]⁊ frondibꝰ ne
moroſis[i] excelsusq; altitudi
ne[k] ⁊ inter cõdensas frondes:
[l]eleuatum est cacumẽ eius.
[m]Atque nutrierunt illum.
Abyssus exaltauit illum.
Flumina eius manabãt in
circuitu radicum eius: ⁊ ri
uos suos emisit ad vniuer
sa ligna regionis. Propte
rea eleuata ẽ altitudo eius
sup oĩa ligna regionis: ⁊ mlt
iplicata sunt arbusta eius
⁊ eleuati sũt rami ei⁹ p aquis
multã. [n]Cũq; extẽdisset vm
bram suã: [o]in ramis ei⁹ fece
runt nidos omĩa volatilia
celi: [p]⁊ sub frondibꝰ eius ge
nuerũt oẽs bestie saltuum:
⁊ sub vmbraculo illius ha
bitabat cetus gentiũ pluri
marum. Eratq; pulcerrim⁹
in magnitudine sua: ⁊ in di
latatione arbustorum suo-

[d]Dic pharaoni
regi egypti et pplo
eius. cos cõiungit
in ꝓphetia. q; piun
gendi erãt in pena
[e]Cui similis fa
ctus es. qsi dicat
q̃ntũcũq; sis ptes
adhuc tñ nõ ascen
disti ad potẽtiã re
gis assur. io subdit
[f]Ecce assur qua
si cedrus in libano
i. altior ceteris re
gib⁹. sicut cedrus
alijs arboribus.
[g]Pulcer ramis
in pulcritudine pa
lis.
[h]Et frondibus
nemoroſis. i. pnci
pibus ⁊ militibus
copiosus.
[i]Excelsusq; alti
tudine ptãt regiẽ
[k]Et inter ꝓden
sas frondes. i. per
multitudinẽ pnci
pũ ⁊ bellatorũ suo
rum.
[l]Eleuatũ est ca
cumẽ eius. i. domi
niũ eius sup mul
ta regna.
[m]Atque nutrie
runt illũ ⁊c. p aq̃s ⁊
abyssum intelligit
copia diuitiarũ. per
quã habuit fortes
bellatoẽs ex diuer
sis nationib⁹ collec
tos. io subdit. Et
riuos suos emisit
⁊c. ⁊ quia p hoc ele
uata est ⁊ dilatata
potestas sua. ideo
subdit. Propterea
eleuata est ⁊c.
[n]Cũq; extẽdisset vmbrã suã. p potẽtie sue dilatationẽ.
[o]In ramis eius fece. ni. oĩa vola. celi. i. reges magni
acceuerunt subijci sibi. [p]Et sub frondibꝰ ei⁹ genue
runt oẽs bestie saltuũ. i. boies qui videbãt indomabiles
fuerũt subiecti p eũ. Cetera patent vsq; ibi.

[a]Et factũ est in ãno.xj.
scz trãsmigratõis
ioachin.
[b]Tercio. s. mẽse
[c]Una mensis. i.
pma die mensis. ⁊
sic pz q; hec reuela
tio facta ẽ post pce
dentẽ p duos men
ses. vj. dieb⁹ min⁹.

Caplm.xxxj.

Et factũ ẽ. Postq; ezechiel ꝓphetauit ꝺ egyptũ
hic ad hoc adducit exemplũ: qꝺ primo declarat.
scdo ad ꝓpositũ adaptat: ibi. Cui assimilat⁹es.
Circa primum sciendum q; exemplum ponitur hic de
rege assyrioꝝ qui fuerat potẽtior rege egypti. ⁊ tamẽ

a Cedri nō fuerūt altiores illo in padiso dei.i.alīi reges in era q̄ntūcūq; bona z amena nō erāt ei eq̄les in potētia neq; in multitudine bellatoꝝ.iō subdit. b Et platani nō fue.eq̄ fron.illi⁹. Oīe lignū ⁊c.i.oē regnū q̄ntūcūq; pulcrū z amenū in diuitijs z potētia ñ fuit ei adequatū.

c Et cmu.sē eum oia ligna.i.oēs reges inuidebant ei ꝓpter ei⁹ excellētiā

d Que erant in paradiso dei.reges eīi solent delitiose viuere z iō dicūt eē in regnis suis q̄si i padiso: dr̄ tn padisus dei.q; dignitas regia a deo p̄cedit Prouer.viij. Per me reges regnat ⁊c.

e Propter ea. Hic p̄n describit regis assur deiectio cum dr̄. Propterea ⁊c.i.q; ꝓpter ptātem a deo sibi cōcessam eleuat⁹ est i superbiā

f Tradidi eū in manus fortissimi gētiū.i.nabuch.

g Iuxt impietatē eius eieci eū: ipietas est ꝓprie pctm̄ ꝑ deū sicut pietas est cultus diuinus Rex aūt assyriorū et nimia superbia p rupat in diuinam blasphemiā z contēptuz dicens. iij. Re.xix. Scribens ezechie. Nō te seducat dns deꝰ tuꝰ in quo babes fiduciā ⁊c.et iō meruit deici a regno.

b Et succi.eū alieni.i.chaldei.

i Et ꝓiciēt eum sup mōtes ⁊c.i. in montib⁹ et vallib⁹ debellabūt eū chaldei in cōficiēdo ꝑplm eius.

k Et recedent de vmbraculo eius.i. de dominio ipsius.

l Oēs ꝑpli re.q̄s sibi sbiecerat armoꝝ ꝓtutem

m In ruina eius q; cōpauerat regez assur cedro.iō deiectionē ei⁹ designat sub similitudine casus cedri.

n Habi.oia vola.⁊c.i. in cedro illo añq; rueret Habitauerūt volatilia ⁊c.exponāt vt s.

o Quōbrē nō eleua.in altitu.sua ⁊c.i.illi q̄ remanebunt de assyrijs non ascēdēt decetero ad ꝑsilem potestatē.z sub dit cā cū dr̄.

p Quia oēs traditi sunt in mortē.corporalē.

q Ad terrā vlti.i.ad infernū q̄tū ad aiam q̄ a doctorib⁹ dr̄ esse in pfundis terre.z eodē mō intelligit qđ subdit.

r Ad eos q̄ descēderūt. in lacū.i.q̄ añ mortē xpi descēderāt in gebēnā.put exponit Ra.sa.

s In die qñ descēdit ad inferos indixi luctū amicis ei⁹.

t Operui eū abyssō .i.absorbui eū exercitu chaldeoꝝ.

u Et ꝓhibui flumina eius ⁊c.i.diuitie ei⁹ z potētia nō potuerūt eū liberare

x Contristat⁹ est sup eū libanus.i.regnū assyrioꝝ.

y Et oia lignā agri ꝓcussa sē.i.vinitores z agricole.

z A sonitu ruine ei⁹ z cōmoui gētes.p stupore z admiratione de ruina tanti regis.

a Cum deducerē eū ad infer. q̄tum ad aiam.

b Et cōso.sunt in era infi.i. in inferno q̄ dr̄ esse in terre pfundo q; illi q̄ pus ibi descēderant receperunt ꝑsolatōz aliquā de ei⁹ descēsu: solatiū em est miseri habē sociuz in pena: z maxime illoꝝ q̄ occisi fuerāt p reges assyrioꝝ: p talē modū dr̄ Esaie xiij: de rege babylonis. Omnes isti rndebunt z dicēt tibi. z tu vulnerat⁹ es: sicut z nos. nr̄i silis effectus es sicut ibidem fuit expositum.

c Omnia ligna voluptat⁹.i. reges z potētes in hoc mundo q̄ in hoc mundo vixerūt delitiose.

d Nā z ipi cū eo descēdent.ad eundē locū.

e Et brachiuz vniuscuiusq;.i. fortitudo ei⁹ ad infernū deducta

f Sedebit sub vmbraculo ei⁹ .i. aliquā cōsolatiōnē in ei⁹ descēsu habebit modo p̄dicto sicut vmbraculum facit cōsolationez calefacto.

g Cui assimilatus es. Hic p̄n exemplū de rege assur positū applicatur ad ꝓpositū.s.ad regē egypti de q̄ s. dictū est in p̄ncipio ca. Cui similis fact⁹ es ⁊c. z subdit. Ecce assur ⁊c. Et eodē modo hic intelligitur.

g Cui assimilat⁹ es.q.d.regi assur in deiectione: licet nō fueris ei equalis in potestate. vt supra dictū est. tn fuisti valde magn⁹ inter alios reges.

b Ecce deductus es cū lignis voluptatis.i.cū regib⁹ iā defunctis.

i Ad ter.vltimā.i.in gebennā.

k In medio circumcisoꝝ ⁊c.que cū boc erāt ydolatrie dediti.

l Ipse est pharao ⁊c.istud ponit vltimo ad denotandū q̄ ea que dicta sunt in boc capitulo. dicta sunt ꝓpter eius deiectionē et populi sui.

nemorosa atq; frondosa: nec stabunt in sublimitate sua omnia que irrigant aquis: [p] quia omēs traditi sunt in mortē: [q] ad terrā vltimā in medio filioꝝ hominum [r] ad eos qui descendūt in lacum Hec dicit dns deus [s] In die qñ descendit ad inferos: indixi luctū [t] operui eū abysso [u] et ꝓhibui flumina eius: et cohercui aq̄s multas [r] Contristatus est sup eū liban⁹: [y] et omnia ligna agri concussa sunt. [z] A sonitu ruine eius cōmoui gentes: [a] cū deducerem eū ad infernū cuz bis qui descendebant in lacum. [b] Et consolata sunt in terra infima: [c] omnia ligna voluptat⁹ egregia atq; preclara in libano. vniuersa q̄ irrigabant aquis. [d] Nam z ipsi cū eo descendent ad infernū ad interfectos gladio: [e] et brachium vniuscuiusq; [f] sedebit sub vmbraculo ei⁹ in medio nationū [g] Cui assimilatus es o inclyte atq; sublimis inter ligna voluptatis: [h] Ecce deductus es cum lignis voluptatis: [i] ad terram vltimam. [k] In medio incircumcisorum dormies: cum eis qui interfecti sunt gladio. [l] Ipse est pharao et omnis multitudo ei⁹ dicit dns deus.

Capitulū.xxxij.

Et factū ē. Postq̄ ꝓba nūciauit regi egypti eiectionē. bḡr assumit sup bī lamētatōz. Et diuidit in duas ptes. q̄z ꝑ planct⁹ incipit. scdo itez reuumit. sicut solet fieri i carmie lugubri. scda ibi.

Et factū ē. Dzima in duas. q̄a ꝓmo recolit ei⁹ ꝓcedēs ꝑlimitatas: scdo ponit ꝑsequēs calamitas q̄ infelicissimū infortunij gen⁹ ē fuisse felicē. j. ꝫ ꝓsola. scda ibi. Dzopterea. Circa ꝓmū ꝓmittit tps reuelatōis cū dr a Et factū ē in xij. āno. s. transmigratōnis ioachin. Cetera patent ꝑsq̄ ibi. b Leoni gētiū assimilat⁹ es. in fortitudine z crudelitate. c Et draconi. i. ceto. vnde ḡēn. j. vbi nr̄a trāslatio bz Cete grādia. in ebr. hr. Draco nes magnos. d Et vēti. coz. i. ptāte tua elevatus. e In fluminib⁹ tuis bī dr q̄z tra egypti est fluuial' ex diuisione nili. vt ꝫ dictū ē. f Et ꝓturbabas aq̄s pedib⁹ tuis. tyrānice regendo. g Dropterea. Hic ponit ei⁹ calamitas et ꝓmo describitur bī miseria: scdo eius causa effectiua: ibi. Quia hec dicit. Circa ꝓmū dr i ꝑsona dei. b Propterea. i. q̄z abusus es potestate a me tibi ꝓcessa. i Et expandā sup te rbete meū. i. exercitū chaldeoz. k Et exbā te. de loco pñtis vite. l Sup faciē agri ꝛc. q̄z cadauera sua z suoz bellatoz remāserunt insepulta bestijs z auib⁹ laceranda. l Et implebo col. ꝛc. i. in q̄cunq; loco fugeris: occisus eris. m Et operiā cū extinctus fueris celos ꝛc. hoc dicit ad designandū magnitudinē tribulatōis egyptioz̄ q̄ designari solet ꝑ tēpus obscurū z tenebrosum. vñ Qui dius in ꝓmo de tristibus dr. Tēpora si fuerint nubila sol⁹ eris. n Solē nube tegā. i. regē calamitate teneā. o Et luna. i. regina. p Nō dabit lumē suū. i. non incedet ornata bī magis captiuata.

Capl'm.xxxij.

Et factū est. xij. anno mēse. xij. in vna mēsis: factū est verbuz dñi ad me dicens. Fili hoīs assume lamentū sup pharaonē regē egypti. z dices ad eum b Leoni gentiū assimilatus es: c et draconi q̄ est in mari d Et ventilabas cornu: e in fluminib⁹ tuis: f et cōturbabas aq̄s pedib⁹ tuis. z conculcabas flumina earum. g Propterea bī dicit dñs deus h Expādā sup te rbete meū in multitudine ꝓpl'oz multoz: i et extrahā te in sagena mea. et ponā te in terram. k Sup faciē agri abiciam te z hītare faciā super te oīa volatilia celi: z saturabo de te bestias vniuerse terre. l Et dabo carnes tuas sup montes: m et implebo colles tuos sanie tua. n Et irrigabo terram fetoze sanguinis tui: in sup montes et valles implebūt ex te. o Et operiam cū extinctus fueris celos: et nigrescere faciā stellas ei⁹. p Solē nube tegā: q et luna r nō dabit lumen suū. s Oīa luminaria celi: t mere re faciā sup te: z dabo tenebras sup terrā tuā dic dñs deus u Et irritabo coz ꝓpl'orum multoz: x cuz induxero cōtritionē tuā ingentibus sup terras quas nescis: y et

q Oia lu. celi. i. sapiētes egypti. tūc ēm vigebat ibi sapia vt bī. j. metaph. r Merere fa. ꝑ reges z regni eiectione. s Et irritabo. i. ꝑ te. ꝓuocabo. t Cū indu. ꝓtriti. tuā in gētib⁹. i. cū ꝑplin tuū ꝓtritū captiuabo inter gētes etneas z longinq̄s. v Et stupe. fa. su. te. i. ꝑ tui tantā deiectoez z ꝑpli tui. x Et reges eoz ꝛc. i. nō solū vulgares. sed etiā reges z potentes timebūt ne sic eis accidat. y Cū volare ceperit gladi⁹ me⁹. i. vindicta mee iusticie.

stupescere faciam sup te populos mltos. z Et reges eorum horrore nimio formidabunt sup te: y cum volare ceperit gladius meus: 3 sup facies eoz: z obstupescēt repente singuli ꝑ anima sua in die ruine sue. a Quia hec dicit dñs deus b Gladius regis babylonis veniet tibi: in gladijs fortiuz potiā multitudinē tuā. c In expugnabiles oēs gentes he. Et vastabunt superbiā egypti: et dissipabitur multitudo eius. d Et perdā oīa iumenta eius: e que erant sup aq̄s plurimas: f et non cōturbabit eas pes hoīs vltra: neq̄ vngula iumētoz turbabit eas. Tūc purissimas reddā aquas eoz et flumina eoz̄ quasi oleum adducā ait dñs deus cū dedero terraz egypti desolatā. Deseretq̄ autem terra a plenitudie sua quando ꝑcussero oēs habitatores eius. et scient quia ego dominus. Planctus est g et plangent eum filie gentium sup egyptum et super multitudinē eius plangent eum ait dñs deus. h Et factum est in duodecimo anno: in q̄nta decima mēsis factum est verbuz dñi ad me dicens. Fili hominis cane carmen lugubre sup multitudinē egypti i Et detrahe

3 Sup fact. eoz. videtes appropiare chaldeoz exercitū q̄ dr b gladius dñi. i. q̄ erat executor diuine iusticie. z b nō rex bu. noz dixit sctō lupo ꝓpō trecensi se esse flagellū dei. a Quia b dicit. Hic ꝓpr ponit cā effectiua dicte deiectionis: instrumētalis tñ: q̄z rex babylōis in b erat instrm dei vt dictū ē. iō dr. b Gladius regis babylonis veniet tibi. i. ad destructōnē tuā. c Ineq̄ pugn. oēs gētes bellantes cū babylonis rege. d Et pdā oīa iumēta. q̄z chaldei nō solū interficiēt boues bī etiaz ꝓdabunt aialia. e Que erāt sup aq̄s plimas terra eim egypti pascual est ꝑ irrigatōnē nili. f Et n̄ contur. eas pes hoīs ꝛc. i. ita pauci erūt boies z aialia in terra egypti q̄ ex trāsitu eoz nō turbabunt aq̄ bī erūt purissime. g Et plan. eū filie gētiū. i. mulieres in diuersis cantabāt sup eū carmē lugubre magl ad derisionē

q̄ cōpassionē. b Et factū est. Hic resumit carmen lugubre ex noua reuelatōe. z diuidit in duas ptes. q̄z ꝓmo ponit miseria egyptioz absolute: scdo cōparatiue: ibi. Loquētur ei. Circa ꝓmū ꝓmittit tps reuelatōis facte cum dr. b Et factū ē in. xij. āno. s. trāsmigratōis ioachin. z sic facta est eodē āno q̄z ꝓcedēs z eodē mēse. tñ alia die q̄z ꝓcedēs facta fuit ꝓma die mēsis. hec aūt. xv. vt ptz iij litera.

i Cane carmen lugu. magis ad derisionez egypti q̄z ad cōpassionē. k Et detra. eā. i. dic eā detrahendā in gehennā. a Et filias gentiū. i. gentes venientes in eius

auxiliū. b Quo pulcriores.in potestate ꝛ diuitijs. c Descende.in pfundiorē locū inferni.qz ꝙnto gradus altior:tanto casus grauior. d Gladius pa.ē regi babylonis ad te interficiendū ꝛ pl̄m tuū. e Loquent ei. Hic describit miseria egypti ꝓpatiuc:ꝛ primo ponit duplex dānatoꝝ gradus.scdo oñdit in q̄ pbarao sit ponendus:ibi.Et tu ergo Prima diuidit in duas p̄mduos gradus.scda ibi. Et n̄ dormiēt. Prim⁹ ātgdus ē illoꝝ q̄ descendūt ad infernū morte violenta cū dr̄. e Loquntur ei potentissimi robustorū de medio inferni.isultādo ei. qꝛ sic dejectꝰ ē in infernū morte violēta sicut ꝛ ipsi. f Ibi assur ꝛc.q̄ debellatꝰ fuerat ante regē egypti. vt dictū ē ca. pce. g In circuitu illius sepulcra eoꝝ.i.interfectoꝝ cū eo ita qꝛ sicut fuerāt socij in morte:ita ꝛ etiā in pena gehēne.ꝛ pene istoꝝ dicūt hic sepulcra eo mō loquēdi q̄ dr̄ Lu.xvj Mortuꝰ est diues ꝛ sepultꝰ ē in inferno. h Qui dederāt quondā formidinē in ṫra viuē tiū.i.in iudea.vt dicit Ra.sa.illam cū afflixerēt reges assyrioꝝ.vt p3.iiij.reg. Potest etiā cū hoc intelligi de alijs terris mḡis q̄bus formidabiles fuerāt reges assyrioꝝ. vt p3.iiij.Re.xix. i Ibi elā.i. elamite q̄ silr̄ p gladiuꝫ descenderāt ad infernū. Et ex dictis p3 l̄a vsq; ibi. k Ibi mosoch.i. capadoces.

l Et tubal.i.byberij qui silr̄ morte violēta descēderūt ad infernū.ō ꝙclu dit. Qēs hi incircūcisi interfectiqꝫ ꝛc. m Et nō dormiēt. Hic ponit scōs gdus dānatoꝝ morte naturali morientiū seu corruptione aeris.ꝛ nō violētia gladij a q̄bus sepant p̄dicti cū dr̄. Et nō dormiēt. videlicet supradicti. n Cū fortib⁹ cadentibusq;.i.morientib⁹ p se sine gladio. o Qui descēderūt ad infernū cū armis suis.i. arma nō sunt eis ablata p violentiā. p Et posuerūt gladios suos sub capitibus suis.antiq;tus em̄ in sepulcris taliū.eoꝝ ponebant gladij.ad caput sepulcri.in signū q̄ nō fuerāt in bello victi.ita exponit Ra.sa. q Et fuerūt iniq;tates eoꝝ in ossib⁹ coꝝ.i. cuius nō fuerit puniti morte corporali.tñ p iniq;tatib⁹ suis puniti sē pena gehēne q̄ est latēs viuētib⁹ sicut ossa sub carne. r Et tu ergo Hic oñr oñdit in q̄ gdu sē egyptū reponēdi.s. in p̄ cuz illis q̄ p gladiū descenderūt in infernū:nō dr̄.Et tu.s.pharao cū exercitu tuo. s Dormies cū interfect⁹ gladio ꝛ p̄r sepelitur de plurib⁹ alijs sic punitis cum dr̄. Ibi idumea ꝛc.ꝛ ptz lra vsq; ibi. t Et vniuer.venatores.i. homicide ꝛ tyranni: eo mō loquēdi q̄ dr̄ Ge. x. Quasi nēroth venator robust⁹ coram deo. v Et portauerūt cōfusionē suā.i gehenna q̄ ē valde ꝓfusibilis pena x Cecidit eos pharao.in pena gehēne, y Et ꝓsolatus est sup vniuersa multitudine sua q̄ interfecta est gladio:pharao ꝛ omnis exercitus eius ait dñs deus qz dedit terrorē suuz in ṫra viuentiū:ꝛ dormiuit in medio incircūcisoꝝ cū interfect⁹ gladio: pharao ꝛ oēs multitudo eius ait dñs deus.

eā ipsam ꝛ filias gentiū robustaꝝ ad terrā vltimā cuz his q̄ descendunt in lacum. b Quo pulcriores c descende ꝛ dormi cū incircūcisis. In medio interfectorū gladio cadēt. d Gladius datus est. Et attraxerūt eā ꝛ oēs populos ei⁹. e Loquūt ei potentissimi robustorū de medio inferni: q̄ cuz auxiliatorib⁹ ei⁹ descenderūt ꝛ dormierūt incircūcisi interfectiqꝫ gladio. f Ibi assur ꝛ oēs multitudo ei⁹:g in circuitu illius sepulcra eoꝝ oēs interfecti ꝛ q̄ ceciderūt gladio q̄ꝝ data sunt sepulcra in nouissimis laci. Et facta ē multitudo ei⁹ p gyrū sepulcri ei⁹ vniuersi interfecti cadētesq; gladio:h q̄ dederāt quondā formidinē suā in ṫra viuentiū. i Ibi elā.ꝛ oēs multitudo ei⁹ p gyruz sepulcri sui. Qēs hi interfecti ruentesq; gladio: q̄ descenderūt incircūcisi ad terrā vltimā Qui posuerūt terrorē suū in terra viuētiū.ꝛ portauerunt ignominiā suā cū his q̄ descēderūt in lacū. Ibi media interfectoꝝ posuerunt cubile ei⁹ in vniuersis pplis eius:in circuitu ei⁹ sepulcꝛ illi⁹. Qēs hi incircūcisi interfectiqꝫ gladio. Dederūt em̄ terrorē suū in ṫra viuentiū.ꝛ portauerunt ignominiā suā cū his q̄ descendunt in lacū. Ibi medio interfecto

rum positi sūt. k Ibi mosoch l ꝛ tubal ꝛ oēs multitudo ei⁹ in circuitu ei⁹ sepulcra illi⁹ Qēs hi incircūcisi interfectiqꝫ.ꝛ cadētes gladio.quia dederunt formidinē suā in terra viuentiū: m et nō dormient: n cum fortib⁹ cadētibusq;: ꝛ incircūcisis: o q̄ descenderūt ad infernū cū armis suis. p Et posuerūt gladios suos sub capitib⁹ suis q ꝛ fuerūt iniq;tates eoꝝ in ossibus eoꝝ quia terror fortiū facti sunt in ṫra viuētiū r Et tu ergo in medio incircūcisoꝝ cōtereris: s ꝛ dormies cū interfectis gladio. Ibi idumea ꝛ reges ei⁹ ꝛ oēs duces ei⁹ q̄ dati sunt cū exercitu suo cū interfectis gladio: ꝛ q̄ cū incircūcisis dormierūt ꝛ cū his qui descenderūt in lacū. Ibi ꝓncipes aq̄lonis oēs t ꝛ vniuersi venatores q̄ deducti sunt cū interfectis: pauētes ꝛ in sua fortitudie cōfusi. qz dormierūt incircūcisi cū interfectis gladio u ꝛ portauerūt cōfusionem suā cū his qui descendūt in lacū. v Cecidit eos pharao ꝛ cōsolatus est sup vniuersa multitudine sua q̄ interfecta est gladio:pharao ꝛ omnis exercitus eius ait dñs deus qz dedit terrorē suuz in ṫra viuentiū:ꝛ dormiuit in medio incircūcisoꝝ cū interfectis gladio: pharao ꝛ oēs multitudo eius ait dñs deus.

rum positi sūt. k Ibi mosoch l ꝛ tubal ꝛ oēs multitudo ei⁹ in circuitu ei⁹ sepulcra illi⁹ Qēs hi incircūcisi interfectiqꝫ.ꝛ cadētes gladio.quia dederunt formidinē suā in terra viuentiū: m et nō dormient: n cum fortib⁹ cadētibusq;: ꝛ incircūcisis: o q̄ descenderūt ad infernū cū armis suis. p Et posuerūt gladios suos sub capitib⁹ suis q ꝛ fuerūt iniq;tates eoꝝ in ossibus eoꝝ quia terror fortiū facti sunt in ṫra viuētiū r Et tu ergo in medio incircūcisoꝝ cōtereris: s ꝛ dormies cū interfectis gladio. Ibi idumea ꝛ reges ei⁹ ꝛ oēs duces ei⁹ q̄ dati sunt cū exercitu suo cū interfectis gladio: ꝛ q̄ cū incircūcisis dormierūt ꝛ cū his qui descenderūt in lacū. Ibi ꝓncipes aq̄lonis oēs t ꝛ vniuersi venatores q̄ deducti sunt cū interfectis: pauētes ꝛ in sua fortitudie cōfusi. qz dormierūt incircūcisi cū interfectis gladio u ꝛ portauerūt cōfusionem suā cū his qui descendūt in lacū. v Cecidit eos pharao ꝛ cōsolatus est sup vniuersa multitudine sua q̄ interfecta est gladio:pharao ꝛ omnis exercitus eius ait dñs deus qz dedit terrorē suuz in ṫra viuentiū:ꝛ dormiuit in medio incircūcisoꝝ cū interfectis gladio: pharao ꝛ oēs multitudo eius ait dñs deus.

x Cecidit eos pharao.in pena gehēne, y Et ꝓsolatus est sup vniuersa multitudine sua. videlicet qꝛ aliꝫ reges cū exercitib⁹ suis erāt in silr̄ pena. q̄daz em̄ solatiū miseri ē hīe sociuz pena vt p̄dictū est. cetera patēt ex p̄dict. Ista dicta de hac ꝓsolatōe videt esse qđ in euangelio Lu. dr̄ de diuite epulone q̄ in inferno posit⁹: petebat lazaꝝ mitti ad frēs suos viuētes ne venirent in locū tormentoꝝ. Ad qđ dicēdū q̄ sicut i demonib⁹ remā sert nālia integ. ꝑm dyonisiū. ita in dānatis boib⁹ ido diues iste ex pietate nāli poterat eis cōpati. Ite qz suo malo exēplo ꝛ forte verbo induxerat eos ad peccandū. ꝛ sciebat penā suā aggrauda ex dānatōe eoꝝ ꝛ timore dui⁹ mali petebat lazarū mitti. Iste vo cause nō sē in ꝓposito.qz hec ꝓsolatio p cedebat ex ꝓsortio i pena respectu eōrū q̄ nō attinebant sic pharaoni nec fuerat eis occasio delinquēdi.

In ca.xxxij.vbi dicit in postil. Et tubal.i.byberū.

Additio.

Tubal hispaniā significat ſm cōem intelligētiā hiſtoriographoꝝ nr̄oꝝ. ꝛ ſic poſuit. eā expoſuit ſup Hieremiā. tm̄ qm̄q; aliꝫ trāſtulit. vn̄ Eſaie vltimo vbi dr̄. Mittā ex eis. i. apl̄is q̄ ſaluati fuer̄t ad gentes in mari in aphricā: in lydiā. tenētes ſagittā in ytaliā ꝛ greciā. Et vbi dr̄ italia. in heb. hr̄. tubal que ſignificat hiſpaniā. ꝛ ſic fuit in re. qꝫ iacobus maioꝝ fuit miſſus in hiſpaniā ad p̄dicādum ꝛ poſtea ibidē ꝛ in morte glorioſe ꝛ miraculoſe ſepultus.

Capitulū .xxviij.

Et factū eſt vbū dn̄i ad me dicēs. Fili hois loq̄re ad filios ppli tui. et dices ad eos. [b] Terra cū induxero ſup eā gladiū: [c] ꝛ tulerit ppl's terre virū vnū de nouiſſimis ſuis: [d] ꝛ cōſtituerit eum ſup ſe ſpeculatorē: ꝛ ille viderit gladiū venientē ſup terrā: [e] ꝛ cecinerit buccina ꝛ ānūciauerit pplo audiens aūt quiſq; ille ē. ſonitū buccine. ꝛ nō obſeruauerit: veneritq; gladius ꝛ tulerit eum: ſanguis ipſi⁹ ſup caput ei⁹ erit. Sonū buccine audiuit ꝛ ſi ſe obſuauit: ſanguis ei⁹ in ipſo erit. Si aūt ſe cuſtodierit: aiam ſuā ſaluauit Quod ſi ſpeculator viderit gladiū venientē: [f] ꝛ nō inſonuerit buccina: ꝛ ppl's ſe nō cuſtodierit: veneritq; gladius et tulerit de eis aiam: ille q̄dē in iniq̄tate ſua captus ē: ſanguinē aūt eius de manu ſpeculatoris req̄rā. [g] Et tu fili hois ſpeculatorē dedi te domui iſrl̄. Audiēs g̃ ex ore meo ꝑmonē: ānunciabis eis ex me. Si me dicēte ad impium: impie morte morieris. n̄ ō fueris locut⁹: vt ſe cuſtodiat impius a via ſua ipſe impius in iniq̄tate ſua morie. ſanguinē aūt ei⁹ de manu tua req̄rā. Si aūt ānūciāte te ad impiū. vt a vīs ſuis ꝓuertat̄: nō fuerit ꝓuerſus a via ſua ipſe in iniq̄tate ſua morie. ꝓro tu aiam tuā liberaſti [b] Tu g̃ fili hom̄is dic ad domuꝫ iſrahel. [i] Sic locuti eſtis dicentes. [k] Iniq̄tates nr̄e et pcta nr̄a [m] ſup nos ſt̄ [n] ꝛ ī ipſis nos tabeſcim⁹ [o] Quō g̃ viuē poterim⁹: Dic ad eos. [p] Viuo ego dic dn̄s de: [q] nolo mortē impij: ſ̄ vt ꝓuerſet̄ impius a via ſua ꝛ viuat. Cōuertimi a vīs vr̄is peſſimis. Et q̄re moriemi domus iſrl̄. Tu itaq; fili hom̄is. dic ad filios ppli tui. Juſticia iuſti nō liberabit eū in q̄cunq; die peccauerit: ꝛ impietas impij non nocebit ei in q̄cunq; die cōuerſus fuerit ab impietate ſua. Et iuſtus non poterit viuere in iuſticia ſua: in q̄cunq; die peccauerit. [r] Etiā ſi dixero iuſto q̄ vita viuat ꝛ cōfiſus in iuſticia ſua fecerit iniq̄tatē omnes iuſticie eius obliuioni tradent̄: ꝛ in iniq̄tate ſua quā operatus eſt in ipa morie. Si aūt dixero impio: morte morieris et egerit pn̄iam a pctō ſuo: fecerit q; iudiciū ꝛ iuſticiā: ꝛ pign⁹ reſtituerit ille ipius rapinā q; reddiderit: in mandatis vite ambulauerit: nec fecerit quicq̄ iniuſtum vita viuet ꝛ non morietur. Omnia peccata eius que peccauit: non imputabuntur ei. Judicium et iuſticiā fecit: e [t] Et cecinerit buccina. nihil omittendo de ꝑtinentibus ad officiū ſibi iniūctū. Certa patēt ex ſcꝫ ibi. f [u] Et nō inſonuerit buccina. omittēdo de h̄ qđ ſpectat ad ei⁹ officiū. iō ſibi imputabitur hom̄icidiū. Cōſequenter parabola ad ꝓpoſitū applicatur cū dr̄. g [x] Et tu fili hois ꝛc. ꝛ ꝑ ſimia ex ꝫ dictis. iij. ca. vbi ponit̄ q̄ eadē verba b [y] Tu g̃. Hic ꝓpr̄ oñ dic̄t ppli obſtinatio. ꝛ h̄ ex duobus: ſcīm ponit̄ ibi. Et dixer̄t. Primū aūt eſt deſperatio q̄ eſt cā obſtinatōnis in pctō. qñ enī homines deſperāt conſequi venia. nō agūt pniaꝫ ꝛ ſic erat de iudeis q̄ntū ad multos q̄ erant cū ezechiele in chaldea. iō dr̄ ei.

b [z] Tu g̃ fili hois dic ad domū iſrl̄. i. ad iudeos tecū exiſtentes.

i [a] Sic locuti eſtis dicētes. vn⁹ ad alterum.

k [b] Iniq̄tates nr̄e. erga primū.

l [c] Et peccata nr̄a erga deum.

m [d] Sup nos ſunt. i. tā grauia q̄ non poſſumus ea expiare.

n [e] Et in ipſis nos tabeſcim⁹. deſperati poſſe in iudeam reuerti.

o [f] Quō ergo viuere poterim⁹. vita gr̄e. Dic ad eos errorē iſtū improbando noie meo.

Capi. xviij.

Et factū ē. Poſtq̄ ezechiel ꝓph etauit de ētneis. hic iterū ꝓphetat de iudeis q̄b⁹ p̄ ꝓphetat aduerſa. ſcdo p. ſpera. xxxvj. ca. Prima adhuc i duas. q; p̄ ꝓphetat p̄ iudeos generaliter: ſcdo p̄ eorum paſtores ſp̄aliter capi. ſe. Prima adhuc i tres. q; primo p. phetat de iudeis exīt̄b⁹ in coaldea. ſecundo de exīt̄b⁹ in iudea ibi. Et factū. tercio iterū de exīt̄bus in chaldea: ibi. Et tu fili hominis. Prima adhuc in duas: q; primo ponitur ppli monitio. ſecūdo eius dē obſtinatio: ibi. Tu g̃. Circa primū p̄mittit parabola de ſpeculatore cū dr̄. b Terra cū induxero ſup eā gla. i. exercitū cū gladiis: ad puniēdū iniq̄tates in ea bitantiū. c Et tulerit ꝛc. de nouiſſimis ſuis. i. de inferiori ꝑſo. vt dicūt expoſitores aliq̄. Sed hoc nō videt̄ bn̄ dictū. q; hec parabola ſpeculatoris applicat̄ ad ezechielē. q̄ erat de excellētioribꝫ nō ſolū rōne ꝓphetice cognitōis ſ̄ etiā ſanguinis. q; fuit de tribu ſacerdotali vt ꝑ in ꝓlogo. que cōmixta erat regie. ꝛ ideo cū dicit De nouiſſimis ſuis. intelligendū eſt. id eſt de excellen-

p [g] Viuo ego. i. ſicut verū eſt q̄ ſum vita p eſſentiam ſta verū eſt quod ſeqūtur. q [h] Nolo morte impij ꝛc. exponant̄ ſicut ſupra. xviij. ca. hoc excepto qđ ſubdit̄.

r [i] Etiam ſi dixero iuſto q̄ vita ſua viuat ꝛc. quia talis promiſſio dei intelligitur ſub conditione. ſcz ſi in iuſticia perſeueret.

a [k] Et dixerunt. Hic ponit̄ ſecundū ad oſtendendū obſtinationē ppli. ꝛ eſt iniuſta murmuratio cōtra deū. ꝛ eſt effectus obſtinatōis. et h̄ enī q̄ bies ſunt in malis obſtinati ꝓpere ſolēt in blaſphemiā dei. ꝛ ſic erat de iſtis ido dr̄.

a Et dixe.si.po.ku.q.d.nō sunt iā ꝛ ꝓplo meo ſm meritum b Nō ē equi ponde.via dñi.i.iusticia qđ est impossibile: cum sit regula iusticie. Cetera patēt ex dictis ō. xviij.ca. c Et factū ē. Hic ꝓbetat de iudeis exñtib⁹ in iudea. ꝛ ꝓmo ponit̄ destructio bierlm cū dr. Et factus est in.xij.āno.ſ.trā-
smigrōis ioachim
d In decimo mē
se.ꝛ sic ptz q ℔ fuit
post reuelatōes po
sitas in p̄cedēti ca.
fere p̄ x̄cē menses
q̄ ille facte sūt. xij.
āno ꝓmo mense.
e Ma.aūt dñi.i.
eius potētia. f
Fa.fue. ad me.re-
uelando qđ factū
fuerat in bierlm.
g Anteqū ℔ nun
ciaret. Qui fuge-
rat. h Aperuitq̄
os meus. dando m
ꝓstantiā loq̄ndi de
impletōne ꝓbetie
mee: de destructōe
bierlm quā ipſi re-
putabāt añ friuo-
lā. Cōseqūnter po-
nitur ꝓbetia de re-
manentib⁹ in terra
post destructiones
bierlm cū dicit̄.
i Qui ba. in ruinosis. i. iudea plena ruinis. k Unus erat abraā. i. si ille qui erat unus tm̄ habuit ꝓmissionē terre p̄ suo semine nos q̄ multi sum⁹ multo forti⁹ debem⁹ eā possidē. Ra.sa. aliter exponit ꝛ melius vt vr dicēs. k Unus erat abraā. i. i uno p̄cepto deo cōfederat⁹. ſ. i p̄cepto circūcisionis Gen. xvij. l Nos aūt multi su. i. deo ꝓfectati i multis p̄ceptis. vt ꝑz in datōe legis q̄ ꝓtinet multa p̄cepta moralia ceremonialia ꝛ iudicialia. ꝛ iō melius debet̄ nob trā. sic em̄ intelligebant. ℔ her-
or tollit cū dr.
m Qui in sang-

vita viuet. n Et dixerūt filij ꝓpli tui. b Nō est eq̄ ponderis via dñi. Et ipor via iniusta ē. Cū em̄ recesserit iustus a iusticia sua: feceritq̄ iniq̄tates: morietur in eis. Et cū recesserit impius ab impietate sua: feceritq̄ iudiciū et iusticiā: viuet i eis. Et dicitis. Non est recta via dñi. Unūquēq̄ iuxta vias suas iudicabo de vobis dom⁹ isr̄l. c Et factū ē in duodecimo āno d in decimo mēse: in q̄nto mensis trāsmigrationis nostre: venit ad me q̄ fugerat de bierlm dicēs. Capta ē ciuitas e Adan⁹ aūt dñi f facta fuerat ad me vespere g āteqū veniret qui fugerat h aperuitq̄ os meū: donec veniret ad me mane. ꝛ aperto ore meo nō silui ampli⁹. Et factū ē ꝙbū dñi ad me dicēs Fili hois: i q̄ hītāt i ruinosis his sup humū isr̄l: loq̄ntes aiunt k Unus erat abraā: ꝛ hereditate possidebat trā i Nos aūt multi sum⁹ nob data ē trā in possessionem. Idcirco dices ad eos. Hec dicit dñs de⁹ m Qui in sanguine comeditis: n ꝛ oculos vīos leuatis ad īmūdicias vīas: o ꝛ sanguinē funditis: p nūq̄d trā hereditate possidebitis q Stetistis i gladijs vīs: r feciſtis abominatōes r et vnusquisq̄ vxorē ꝓximi

sui polluit: ꝛ terrā hereditate possidebitis. Hec dices ad eos. Sic dicit dñs de⁹ Viuo ego o qz q̄ in ruinosis hītant: gladio cadēt k ꝛ q̄ in agro est l bestijs dat̄ ad deuorādū. r q̄ aūt in p̄sidijs ꝛ in speluncis sūt s peste morient. Et dabo trā t in solitudinē et i desertū: ꝛ deficiet superba fortitudo eius. ꝛ desolabūt montes isr̄l. eo q̄ nullus sit q̄ p̄ eos transeat u Et scient quia ego dñs cū dedero terram eor desolatam ꝛ desertam ꝓ vniuersas abominationes suas q̄s operati sūt x Et tu fili hominis filij: y populi tui q̄ loquuntur de te z iuxta muros ꝛ in ostijs domor: a ꝛ dicunt vn⁹ ad alterū vir ad ꝓximū suū loq̄ntes: b venite c ꝛ audiamus: q̄s sit sermo egrediens a dnō Et veniūt ad te quasi si ingrediat populus: et sedent coram te populus meus. Et audiunt sermones tuos et non faciūt eos: d quia in canticum oris sui vertūt illos. e Et auariciam suam sequitur cor eor f et est eis quasi carmen musicum: g quod suaui dulciq̄ sono canitur. Et audiunt verba tua ꝛ nō faciunt ea: h et cum venerit quod predictum est: ecce em̄ venit: i tunc scient: quia prophetes fuerit inter eos

a solitudinē ꝓfectū habitātiū ꝛ cultorum.
b Et scient q̄ ego dñs. ꝓ experientiā potestatis et vindicte mee.
b Et tu. Hic iterū resumitur ꝓbetia de iudeis existentibus in chaldea cum ezechiele cū dr.
d Filij populi tui qui loquunt̄ de te. derisorie.
e Juxta muros in ostijs domor. in talibus em̄ locis solent cōuenire boies ad cōfabulādū.
f Dicūt derisorie. g Uenite. ad ezechielem.
b Et audiam⁹ quis sit sermo egrediens a domino. ac si venirent ad te ex ꝛbi dei desiderio ꝛ deuotōne. quod tamē est falsum ideo subdit̄. Et audiunt sermones tuos ꝛ non faciūt eos⁹ causa subditur.
i Quia in canticum oris sui⁹. il. sicut cantilenas fabulosas ogeri.
b Et aua. suaz sequitur cor eorū. ponēdo ibi totā cordis sui attentionem.
i Et est eis q̄si carmē musicū. ſ. verbū cuū modo p̄dicto.
k Quod suaui

---

c Et ꝙ in agro ē. insidias trāseuntib⁹. v Pestijs tradetur ad deuorādū. x Qui aūt in p̄sidijs ꝛ in speluncis. sē. p̄ sua tuitione. y Peste morient. i. corrupto aere ꝛ fame. z Et dabo trā. ſ. iudee. a In

dul. ſo. canit. i. ad aliquā delectationē: sicut cantilene etiā fabulose audiunt ad delectationē ꝛ nō ad edificationem. l Et cū ve. malū. a te p̄dictū. ecce em̄ venit scz de ꝓpinquo. m Tūc sci. q ꝓ. fu. inter eos quia videbunt ꝓbetiam tuā impletam.

In capi. xxxiij. vbi dicit in postilla. Et dixerūt filij p̄puli tui.

Additio prima.

Error iudeor circa regulam iusticie. indicando homines iustos vel iniustos secundū in eis visa bodie. ꝓut fuit oſtsum in additione ō. ca. xviij.

In eodē ca. vbi dr̄ in postil. Unus erat abraā.

Additio. ij.

Abraā nō solū vnū p̄ceptū dei seruauit. s̄ multa ⁊ varia ꝓ q̄bus deꝰ ei ꝓmisit t̄rā ꝓmissionis et bn̄dictōꝫ gētiū in semine ciꝰ. vn̄ Gen̄. xxvj. ipi ysaac a deo dr̄. Daboq̄ posterꝫ tuis vniuersas regiones has. ⁊ benedicēt̄ in semine tuo oēs gētes t̄re: eo q̄ obedierit abraā voci mee ⁊ custodierit p̄cepta ⁊ mādata mea: ceremonias legesq̄ s̄uauerit. Ex q̄ pꝫ q̄ nō solū ꝓpt̄ p̄ceptū circūcisiōis fuit deo cōfederatꝰ: s̄ etiaꝫ ꝓpter alia plima ⁊ forte maiora: sicut ē imolatio ysaac Gen̄. xxij. Vn̄ p̄ma expositio videt̄ verior

Capi. xxxiiij.

Et factū ē. Hic ꝓphat specialiter ꝯ pastores isrl̄ et p̄mo declarat maliciā ipsorū. scd̄o denūciat ꝯsolationē subditis eoꝝ ibi. Propt̄a pastores. Circa p̄mum dicit̄.

b Ve pastoribus isrl̄. i. principibus ⁊ falsis prophetꝫ. c Qui pascebāt semetipsos. intēti carnalibꝰ delicijs et nō curantes de suis subditis.

d Lac com. ⁊c. bona eoꝝ rapiēdo ad victū vestꝝ ⁊ vestitū. e Qd̄ crassum erat occidebatis diuitibꝰ crimina capitalia imponēdo. vt sic haberetꝫ bona eoꝝ vt pꝫ de Naboth. ij. Regū. xxj. Et sic credit̄ de pluribꝰ alijs esse factū. f Gregē autē meū nō pascebatꝫ. exēplo bone vite. ⁊ v̄bo sane doctrine. g Qd̄ infirmū fuit nō solidastis. ꝓnos ad vicia impediēdo. h Et qd̄ egrotū nō sanastis. assuetos in malis reuocādo. i Qd̄ ꝯfractū ē. p impatiētiā. k Nō alligastis. benigne ꝯsolādo. l Et qd̄ abiectū erat. de cultu diuino p ydolatriā. m Non reduxistis. ad latriā. n Qd̄ pierat. p desp̄ationē. o Non q̄sistis. ꝓmittēdo eis ex dei miscdia veniā. p Sꝫ cū austeritate impabatꝫ eis imponētes eis onera grauia ⁊ iportabilia. q Et dispse s̄t oues mee p diuersa vicia ꝓpter defectū boni regiminis ⁊ doctrine.

Capl̄m. xxxiiij.

Et factū est v̄bū dn̄i ad me dicēs. Fili hoīs ꝓpha de pastoribꝰ isrl̄: ꝓpha ⁊ dices pastoribꝰ. Hec dicit dn̄s deꝰ. [b] Ve pastoribꝰ isrl̄. [c] q̄ pascebāt semetip̄os. Nō ne greges a pastoribus pascunt̄ [d] Lac comedebatis et lanis opiebami [e] ⁊ qd̄ crassū erat occidebatꝫ: [f] gregē aūt meū nō pascebatꝫ. [g] Qd̄ infirmū fuit non ꝯsolidastis [h] ⁊ qd̄ egrotū non sanastis. [i] Qd̄ ꝯfractū ē [k] nō alligastꝫ [l] ⁊ qd̄ abiectū ē [m] nō reduxistis [n] ⁊ qd̄ pierat [o] nō q̄sistis: [p] s̄ cū austeritate impabatꝫ eis: ⁊ cū potētia. [q] Et dispse sunt oues mee: eo q̄ nō essꝫ pastor: [r] ⁊ facte s̄t in deuorationem oīm bestiaꝝ agri. ⁊ dispse s̄t [s] Errauerūt greges mei in cunctis mōtibꝰ: ⁊ in vniuerso colle excelso. ⁊ sup oēm faciē t̄re dispsi sūt greges mei ⁊ nō erat q̄ req̄reret Non erat inquā q̄ req̄reret [t] Propterea pastores [v] audite verbū dn̄i. Viuo ego dic̄ dn̄s deꝰ: qꝛ [x] pro eo q̄ facti s̄t greges mei i rapina: ⁊ oues mee in deuorationē oīm bestiarum agri: [y] eo q̄ nō esset pastor: [z] neq̄ em̄ q̄sierūt pastores gregeꝫ meū. s̄ pascebant pastores semetipsos ⁊ greges meos nō pascebant ꝓpterea pastores audite verbum dn̄i. [a] Hec dic̄ dn̄s deꝰ. Ecce ego ipse sup pastores: [b] requirā gregē meū de manu eoꝝ. ⁊ cessare faciā. vt vltra no pascāt gregē meum nec pascāt āplius pastores semetip̄os. Et liberabo gregē meū de ore eoꝝ: ⁊ nō erit vltra eis ī escā: qꝛ h̄ dic̄ dn̄s deus. [c] Ecce ego ip̄e requirā oues meas: et visitabo eas. [d] Sicut visitat pastor gregē suū: in die qn̄ fuerit i medio ouiū suaꝝ dissipatarū: sic visitabo oues meas: [e] ⁊ liberabo eas de oībus locis: in q̄bꝰ dispse fuerant in die nubis ⁊ caliginis. Et educā eas de ppl̄is ⁊ ꝯgregabo eas de terris: [f] ⁊ inducā eas in terrā suā: [g] ⁊ pascā eas in mōtibꝰ isrl̄ in riuis ⁊ in cunctis sedibꝰ t̄re. In pascuis vberrimis pascam eas: ⁊ in mōtibꝰ excelsis erūt isrl̄ pascue earū. Ibi req̄escent in herbis virētibꝰ: ⁊ i pascuis pinguibꝰ pascent̄ sup montes israel. Ego pascā oues meas: ⁊ ego eas accubare faciam dicit dn̄s deus. [h] Qd̄ perierat [i] requiram [k] ⁊ quod abiectum erat [l] reducam: et

r Et facte sunt i deuorationē omniū bestiaꝝ. i. demonū vel aduersarioꝝ crudeliū. i. assyrioꝝ ⁊ chaldeoꝝ. vt pꝫ ꝑ predicta in pluribꝰ locis. s Errauerūt greges mei in cūctis montibꝰ ⁊c. i. in locis oībus vbi colebant̄ diuersa ydola. t Propt̄ea. Hic ꝯn̄r ꝓmittit̄ subditis ꝯsolatio. ⁊ diuidit̄ i tres ꝑtes. qꝛ p̄ ponit̄ necessitas buiꝰ cōsolationis. scd̄o ꝯsolatiōis actꝰ: ibi. Hec dicit. t̄cio modus: ibi. Saluabo. Circa primū dr̄. t Propterea pastores. i. ꝓpt̄ defectuꝫ vr̄i regiminis. v Audite ver. do. cōpatiētis miserie ꝓpuli sui. x Pro eo q̄ facti sunt greges mei in rapinaꝫ modis p̄dictis.

y Eo q̄ n̄ essꝫ pa. s. bonꝰ. s̄ magis in lupū mutatꝰ. ideo subdit̄.

z Neq̄ em̄ q̄sierunt ⁊c: ⁊ pꝫ lr̄a ex dictꝫ. a Hec dic̄. h̄ ꝯn̄r ꝓmittit̄ ꝯsolationis actꝰ cū dr̄ in ꝑsona dei.

b Req̄ram gre. meū de ma. eoꝝ. i. maloꝝ pastoꝝ auferendo. ⁊ hoc fuit impletū tp̄e xp̄i vt magꝫ patebit. j. tūc enim sacerdotes ⁊ scribe alijs onera grauia iponebāt ⁊ importabilia. vt hr̄ Math̄. xxiij. et q̄bus liberati sunt fideles ꝑ libertatem euangelij. s̄m q̄ declarat apl̄s in epistola ad Gal̄. diffuse.

c Ecce ego ip̄e ⁊c. ⁊ visitabo eas. per assumptionē carnis humane.

d Sicut visitat pastor gregē suū. misericordit̄ ⁊ benigne e Et liberabo eas de omnibꝰ locis. ꝯgregādo eas in vnitate fidei ⁊ charitatis f Et inducā eas in terrā suā. i. in ecclesiā militantē. ⁊ postea in triūphātē. q̄ est terra viuentium. g Et pascā eas in montibꝰ isrl̄. i. in ecclesia militante ꝑ dona gr̄e: ⁊ in triūphante ꝑ dona gl̄ie: que designant̄ hic ꝑ pascua vberrima ⁊ cetera corporalia. quia sp̄ualia sub silitudinibꝰ corporaliū in scriptura veteris ac noui testamēti frequēter designant̄. vt s̄m q̄ dicit Greg. homelia. xxxvij. Insurgat animꝰ ex his que nouit ad ea que nō nouit. ac per hoc quod nouit diligere discat ⁊ incognita amare.

h Quod perierat. per defectū regiminis.

i Requirā. reducēdo ad me ꝑ gratiā. k Et qd̄ abiectum erat. ꝑ pastoꝝ tyrannidē. l Reducā. per beni-

gnam ꝓsolationē. a Et qđ infirmū fuerat. ꝙ pnitatē ad malū ex exēplo malox pastox. b Cōsolidabo. firmando in bono. c Et qđ pingue 7 fort. custo. i suo bono statu. in beñ. aūt bř. Et qđ pingue 7 forte ꝓsumā. i. diuites 7 potētes q̄ iniq̄ oppſſert paupes puniā. iō subdit

d Et pascā illos in iudicio. iuste ꝑm demerita puniēdo eo mō q̄ dř. iij. Revltio. Collite micheam tc. 7 subdit Mittite vix istuz in carcerē 7 sustentate eū pane tribulationis 7 aqua angustie. Et huic expositioni magr cōcor. ista sequens. vt videbit. e Ecce ego iudico. i. distinguo cātū ad penam 7 pmiū. f Inē pec9 māsuetū. g Et pecus ferox. i. inē simplices homies 7 feroces. iō subdit. h Arietū 7 bircox. i. bonox 7 maloxb mō dř Matb. xxv Statuet oues a dextris. hedos aūt a sinistris. i Nōne sa. w. erat. i. sufficere debebat vobis potētib9. k Pascua bo. tc pasci. i. meliorib9 bonis in pñti vita vtiq̄ l Insup et reliq̄. pas. tc. coculcastis. i. illa vñ deberent paupes viuere distis satellitibus vestris. s. Et eodem mō exponendū est qđ dicit. Et cū purissimā aquā tc.

m Propter a. i. ꝓpter talē iniuriā simplicibus illatā. n Ecce ego ipse iudico tc. expoāt vt s. o Pro eo q̄ latere. et bu. ipinge. fortitudine vīa 7 potentia simplices impugnādo. p Saluabo. Hic incipit ihesus in hebreo vbi oñdit p quē fieri debeat ista sal9 ouiū scz pastorē xp̄m cū subdit. q Et suscita. su. ea pa. vnū scz xp̄m ꝑm q̄ ipemet dicit Joh. x. ca. Et fiet vnū ouile 7 vnus pastor. r Seruū meū dauid. i. regem de semine dauid. vt dicit Ra. sa. p quē intelligit messiā venturū ꝑm errorē suū. nos autē xp̄m q̄ venit iā in mundū factus ex semine dauid ꝑm carnē. vt ptz Matb. j. s Ipse pascas verbo euāgelico 7 virtutis exemplo. t Ego autē dñs ero eis in deū. non xp̄iane religionis cultū. v Et seruus me9 dauid. i. xp̄s q̄ dř seru9 dei rōne hūanitat7 assumpte. in q̄ minor est patre. ꝑm q̄ dř Joh. xiiij. Pater maior me e. x Et fa. cū eis pa. pacis. i. legē euāgelicā q̄ dat lex amoris. 7 ꝓ dñs pacis. y Et ces. fa. be. pessi. diminuendo demonū potētiā. q̄ p mortē xp̄i sit diminute. z Et q̄ ba. i de. religiōis. a Se. ro. a perturbatōe demonū.

b In saltibus. i. locis religiosis sepatis a secularib9 c Et ponā eos in circuitu collis mei. i. ecclie militantis. d Benedictionē. i. benedictos ꝑ ceteris. e Et deducā imbrem. s. gratie. f In tpe suo. boc potissime fuit in ꝑmitiua ecclia qñ spūssanct9 descendit sup apl'os in sig̃ visibili Act. ij. 7 postea dabatur alijs ꝑ impositionē manuz apl'oz Act. viij.

g Et da. lignū agri fructū tc. qz ad boc sequebatur multiplicatio bonoz operum in ecclesia.

b Et erunt in terra sua absq̄ timore tc. qz in cōtumelijs hominum gaudebant 7 demonibus impabant. vt patet in actibus apostolorū in pluribus locꝭ

i Et suscitabo eis germen nominatuz i. xp̄m de semine dauid nascituz in lege 7 ꝓphetis ꝓfiguratum. 7 aperte nunciatum.

k Et nō erunt vltra imminuti fame. s. spūali et defectu verbi diuini.

l Neq̄ portabunt ampli9 obprobria gentiū. q uia gētiles ad fidem conversi non inferūt obprobria xp̄i discipulis. sed magr honorem.

qđ ꝓfractū fuerat allegabo a 7 qđ infirmū fuerat b ꝓsolidabo: c 7 qđ pingue et forte custodiā d ? pascā illas in iudicio. Vos aūt greges mei ħ dic dñs tc e Ecce ego iudico f inē pecus g 7 pec h arietum 7 bircox. i Nōne satis vob erat: k pascua bona tc pasci. l Insup 7 reliqas pascuax vīax cōculcastis pedib vīis. et cū purissimam aquā biberetis. reliquā pedib9 vīis turbastiꝭ. Et oues mee bis q̄ cōculcata pedib vīis fuerāt: pascebanē: et q̄ pedes vīi turbauerāt: ħ bibebant. m Propterea ħ dic dñs tc ad vos. n Ecce ego ipse iudico inē pec9 pingue 7 macilentū o Pro eo q̄ latericb7 humeris impingebatis: 7 cornib vīis vētilabatis oia īfirma pecora: donec dispgerent foras: p saluabo gregē meū: 7 nō erit vltra in rapina: 7 iudicabo inē pec9 7 pecus: q 7 suscitabo sup eas pastorē vnū q̄ pascat eas r seruum meū dauid s ipe pascet ea: 7 ipse erit eis in pastorē. t Ego aūt dñs ero eis i deū: v 7 seruus me9 dō ꝓnceps in medio eox. Ego dñs locutus sum. x Et faciā cū eis pactum pacis: y 7 cessare faciā bestias pessimas de tra: z et q̄ habitant i deserto. a securi dormient: b in saltibus: c 7 ponā eos in circuitu colli mei: d benedictionē: e 7 deducā i brevi f in tpe suo: 7 pluuie benedictionis erūt g Et dabit lignū agri fructū suū: 7 terra dabit germen suū h 7 erūt in tra sua absq̄ timore. Et scient qz ego dñs: cū ꝓtriuero catbenas iugi eoz. 7 eruero eos de manu imꝑantiū sibi Et nō erūt vltra in rapinā in gentib neq̄ bestie tre devorabūt eos. ħ habitabūt ꝑfidenter absq̄ vllo terroꝛe. i Et suscitabo eis germē nominatū k 7 nō erūt vltra imminuti fame tra: l neq̄ portabūt vltra obprobriū gētiū m Et scient qz ego dñs de eoz cuz eis: et ipsi pplus me9 dom9 isrl: ait dñs de9. Vos aūt greges mei greges pascue mee homies estis: et ego dñs de9 vr dicit dñs deus.

Ca. xxxv.

Et factus ē sermo dñi ad me dicēs. Fili hoīs pone faciem tuā aduersum montē seyr. Et ꝓphetabis de eo: 7 dices illi. Hec dicit dñs deus. b Ecce ego ad te mōs seyr: c 7 extendā manū meā sup te. i. ad te destruēdam. eo q̄ fueris inimicus sempiternus populi israel. et conclusseris filios isrl. in manu gladij in tpe afflictionis. in tempore vltimo. d Propterea vita mea dicit dñs deus. sanguini dabo te. et sanguis persequetur te. quoniam sanguinem odisti. et persequetur te sanguis. e Et dabo montem seyr in solitudinem et vastitatem. et disperdam de eo transeuntem et reuertentem. f Et implebo montes eius occisis suis. in collibus tuis et in conuallibus tuis et in cunctis torrentibus tuis cadent interfecti gladio. g In solitudines sempiternas desolabo te. et ciuitates tue habitabiles non erunt. et scietis quia ego dominus. h Pro eo quod dixisti duas gentes et duas terras meas possidebo et hereditabo eas. et ipse dominus ibi. i Propterea viuo ego dicit dominus deus. iuxta iram tuam et iuxta inuidiam tuam quam fecisti ex odio tuo contra eos. et notus fiam in eis cum te iudicauero. k Et scies quia ego dominus audiui omnes blasphemias tuas quas locutus es contra montes israel dicens. desolati sunt. quasi deserta data sunt nobis ad deuorandum. l Et magnificati estis super me in ore uestro. et multiplicastis contra me sermones uestros. ego audiui. m Hec dicit dominus deus. quando uniuersa terra in lętitia fruetur. desolabo te. n Sicut gauisa es super hereditatem domus israel quia desolata est. sic faciam tibi. desolabo te mons seyr et uniuersa idumea tota. et scient quia ego dominus.

Capitulū. xxxvi.

a Et tu fili hominis. Hec est ps incidētalis in q̄ post desolationē fideliū recolit destructionē idumeorū. q̄ semp fuerit infesti iudeis colentib9 deū: 7 vidit in duas ptes ꝑm duas causas hui9 destructōnis. sc̄da ibi. Eo q̄ dixeris. Prima cā est fraternū odiū. qz sicut esau odio habuit iacob fratrē suum vterinū. vt dř Gen. xxvij. sic idumei descendētes ab esau: iudeos a iacob descendētes. 7 hoc est qđ dř in ꝑsona dñi.

b Ecce ego ad te mons seyr. i. idumea q̄ ē mōtuosa.

c Et extendā manū meam. i. potentiā.

d Sup te. i. ad te destruēdam. eo q̄ fueris inimicus sempiternus populi israel. et conclusseris filios israel. in manu gladij in tpe afflictionis. in tempore vltimo. e Propterea vita mea dicit dñs deus. sanguini dabo te. et sanguis persequetur te. quoniam sanguinem odisti. et persequetur te sanguis. f Et dabo montem seyr in solitudinem et vastitatem. et disperdam de eo transeuntem et reuertentem. g Et implebo montes eius occisis suis. in collibus tuis et in conuallibus tuis et in cunctis torrentibus tuis cadent interfecti gladio. h In solitudines sempiternas desolabo te. et ciuitates tue habitabiles non erunt. et scietis quia ego dominus. i Pro eo quod dixisti duas gentes et duas terras meas possidebo et hereditabo eas. et ipse dominus ibi. k Propterea viuo ego dicit dominus deus. iuxta iram tuam et iuxta inuidiam tuam quam fecisti ex odio tuo contra eos. et notus fiam in eis cum te iudicauero. l Et scies quia ego dominus audiui omnes blasphemias tuas quas locutus es contra montes israel dicens. desolati sunt. quasi deserta data sunt nobis ad deuorandum. m Et magnificati estis super me in ore uestro. et multiplicastis contra me sermones uestros. ego audiui. n Hec dicit dominus deus. quando uniuersa terra in lętitia fruetur. desolabo te. o Sicut gauisa es super hereditatem domus israel quia desolata est. sic faciam tibi. desolabo te mons seyr et uniuersa idumea tota. et scient quia ego dominus.

m Et scient qz ego dñs deus eoz cū eis ꝓ experientiā bonitatis mee in beneficijs sibi collatis.

Capitulū. xxxv.

a Et tu fili hominis. Hec est ps incidētalis in q̄ post ꝓsolationē fideliū recolit destructionē idumeorū. q̄ semp fuerit infesti iudeis colentib9 deū: 7 vidit in duas ptes ꝑm duas causas hui9 destructōnis. sc̄da ibi. Eo q̄ dixeris. Prima cā est fraternū odiū. qz sicut esau odio habuit iacob fratrē suum vterinū. vt dř Gen. xxvij. sic idumei descendētes ab esau: iudeos a iacob descendētes. 7 hoc est qđ dř in ꝑsona dñi.

b Ecce ego ad te mons seyr. i. idumea q̄ ē mōtuosa.

c Et extendā manū meam. i. potentiā.

d Sup te. i. ad te destruēdam. eo q̄ fueris inimicus sempiternus populi isrl. et conclusseris filios isrl. in manu gladij in tpe afflictionis. in tempore vltimo. e Propterea vita mea dicit dñs deus. sanguini dabo te. et sanguis persequetur te. quoniam sanguinem odisti. et persequetur te sanguis. f Et dabo montem seyr in solitudinem et vastitatem. et disperdam de eo transeuntem et reuertentem. g Et implebo montes eius occisis suis. in collibus tuis et in conuallibus tuis et in cunctis torrentibus tuis cadent interfecti gladio. h In solitudines sempiternas desolabo te. et ciuitates tue habitabiles non erunt. et scietis quia ego dominus. i Pro eo quod dixisti duas gentes et duas terras meas possidebo et hereditabo eas. et ipse dominus ibi. k Propterea viuo ego dicit dominus deus. iuxta iram tuam et iuxta inuidiam tuam quam fecisti ex odio tuo contra eos. et notus fiam in eis cum te iudicauero. l Et scies quia ego dominus audiui omnes blasphemias tuas quas locutus es contra montes israel dicens. desolati sunt. quasi deserta data sunt nobis ad deuorandum. m Et magnificati estis super me in ore uestro. et multiplicastis contra me sermones uestros. ego audiui. n Hec dicit dominus deus. quando uniuersa terra in lętitia fruetur. desolabo te. o Sicut gauisa es super hereditatem domus israel quia desolata est. sic faciam tibi. desolabo te mons seyr et uniuersa idumea tota. et scient quia ego dominus.

m Et scient qz ego dñs deus eoz cū eis ꝓ experientiā bonitatis mee in beneficijs sibi collatis.

Capitulū. xxxv.

a Et tu fili hominis. Hec est ps incidētalis in q̄ post ꝓsolationē fideliū recolit destructionē idumeorū. q̄ semp fuerit infesti iudeis colentib9 deū: 7 vidit in duas ptes ꝑm duas causas hui9 destructōnis. sc̄da ibi. Eo q̄ dixeris. Prima cā est fraternū odiū. qz sicut esau odio habuit iacob fratrē suum vterinū. vt dř Gen. xxvij. sic idumei descendētes ab esau: iudeos a iacob descendētes. 7 hoc est qđ dř in ꝑsona dñi.

b Ecce ego ad te mons seyr. i. idumea q̄ ē mōtuosa.

c Et extendā manū meam. i. potentiā.

d Sup te. i. ad te destruēdam. eo q̄ fueris inimicus sempiternus populi isrl. et conclusseris filios isrl. in manu gladij in tpe afflictionis. in tempore vltimo. e Propterea vita mea dicit dñs deus. sanguini dabo te. et sanguis persequetur te. quoniam sanguinem odisti. et persequetur te sanguis. f Et dabo montem seyr in solitudinem et vastitatem. et disperdam de eo transeuntem et reuertentem. g Et implebo montes eius occisis suis. in collibus tuis et in conuallibus tuis et in cunctis torrentibus tuis cadent interfecti gladio. h In solitudines sempiternas desolabo te. et ciuitates tue habitabiles non erunt. et scietis quia ego dominus. i Pro eo quod dixisti duas gentes et duas terras meas possidebo et hereditabo eas. et ipse dominus ibi. k Propterea viuo ego dicit dominus deus. iuxta iram tuam et iuxta inuidiam tuam quam fecisti ex odio tuo contra eos. et notus fiam in eis cum te iudicauero. l Et scies quia ego dominus audiui omnes blasphemias tuas quas locutus es contra montes israel dicens. desolati sunt. quasi deserta data sunt nobis ad deuorandum. m Et magnificati estis super me in ore uestro. et multiplicastis contra me sermones uestros. ego audiui. n Hec dicit dominus deus. quando uniuersa terra in lętitia fruetur. desolabo te. o Sicut gauisa es super hereditatem domus israel quia desolata est. sic faciam tibi. desolabo te mons seyr et uniuersa idumea tota. et scient quia ego dominus.

g In tpe afflictõnis eoꝝ.i. destructõnis ciuitatis et templi de quo fuerũt sũme afflicti. b In tpe iniq̃tatis extreme.i.extreme punitõis iudeoꝝ ꝑ suis iniq̃tatib⁹:7 accipit hic extremũ ꝑ maxio ipe destructiõe ciuitatis 7 templi: vt dictũ est. i Sanguini tradam te.i.filijs israel tibi ꝑsãguineis:et hoc fuit impletũ tpe machabeoꝝ:qñ iudas expugnauit filios Esau. primo Macha. v. k Et cum sanguine oderis.i. qꝛ odio babuistiiudos tibi cõsanguineos. l Sanguis ꝑsequetur te.i.iudaicus ꝑls tibi ꝑsanguine⁹.cetera patẽt vsq; ibi. m In solitudines sempiternas.i. lõgas. n Tradaz te. qꝛ postea terra illa fuit habitata: sed nõ ita cito. Aliter exponit ista lra vt ꝑ sanguinẽ hic intelligat homicidiũ vt sit sensus q̃ sicut idumei crudeliter occiderũt iudeos vt dictũ est supra: ita ꝓpter hoc pcatũ effusus est crudeliter sanguis eoꝝ a chaldeis:7 terra eorũ destructa vsq; ad longuz tpus et hec expositio magis cõsonat pcedentib⁹.

p Eo q̃ direris. Hic ponitur secũda causa destructõnis idumeoꝝ que ẽ cupiditas ambitiosa: cupiebant enim hereditare terrã iudee que erat eis ꝓpinq̃: 7 ideo iuuerunt chaldeos in obsidione irsm:o ꝑ sperãtes obtinere terraz:7 hoc est qđ dicit. o Eo q̃ direris due gentes ꝛc. i. duo regna. scz iude 7 israelis erũt mea. p Cum dñs esset ibi. qꝛ in hierusalẽ colebat in templo in quo erat ꝓpiciatoꝛiuz qđ dicebat sedes dei: vt dictum fuit diffuse Exo. xxv. q Quia faciã iuxta iram tuam.i. dbte te puniendo de ira 7 inimicicia ꝓtra iudeos. r Et notus efficiar ꝑ eos.in eoꝝ liberatõne de babylonica captiuate te in captiuitate remanente. s Audiui vniuersa obprobria tua. de destructione iude. t Deserti. scilz sunt montes israel. v Nobis ad deuorandũ dati sunt. quia comedemus bona ibi crescentia. x Et insurrexistis sup me ore vestro. dicentes q̃ nõ poterã defendere iudeos a rege babylõis. y Verba vestra ego audiui.i. blasphemias vestras punire disposui. z Letãte vniuersa terra.scilz israel. a In solitudine te redigaz. quia post reditũ iudeoꝝ de babylone idumei remanserunt in captiuitate 7 sic idumea remãsit desolata ꝓpter defectum culture.

meã b sup te:7 dabo te desolatũ atz desertũ. Urbes tuas demoliar: 7 tu deserta eris 7 scies:qꝛ ego dñs: c eo q̃ fueris inimic⁹ sempitern⁹: f 7 cõcluser(filios israel in manu gladij⁹ in tpe afflictõis eoꝝ b in tpe iniq̃tatis extreme. Propterea viuo ego dicit dñs de qñ sanguini tradã te: 7 sanguis te ꝑsequet k Et cũ sanguinẽ oderis l sanguis ꝑsequet te. Et dabo mõtẽ seyr desolatuz 7 desertũ :7 auferã de eo eũtẽ 7 redeuntẽ: 7 implebo mõtes eiꝰ occisoꝝ suoꝝ. In collib⁹ tuis 7 in vallib⁹ tuis atz in torrẽtib⁹ interfecti gladio cadẽt. m In solitudines sempitnas n tradã te:7 ciuitates tue nõ hitabunt. Et scietis qꝛ ego dñs de: o eo q̃ dixeris:due gẽtes 7 due tre mee erũt:7 hereditate possidebo eas: o cuz dñs esset ibi. Propterea viuo ego dicit dñs de q qꝛ faciã iuxt irã tuã 7 ſm zelum tuũ: quẽ fecisti odio hñs eos: r 7 not⁹ efficiar ꝑ eos cũ te iudicauero:et scies q̃a ego dñs. s Audiui vniuersa obprobria tua: q̃ locut⁹ es ꝺ mõtib⁹ israel dicẽs t Deserti v nob ad deuorãdũ dati sũt. Et insurrexistis sup me ore vr̃o:7 derogastis adũsum me. x Verba vr̃a ego audiui Hec dicit dñs de 93 Letante vniuersa terra a in solitudinez te redigaz:sicuti gauisus es sup hereditatẽ dom⁹ israel:eo q̃ fuerit dissipata:sic faciã tibi. Dissipabꝛ eris mõs seyr 7 idumea omis 7 scient qꝛ ego dñs.

Cap. xxxvj.

a Tu aut fili hois b ꝓpha sup mõtes israel:7 dices. Mõtes israel audite verbuz dñi. Hec dicit dñs de. c Eo q̃ dixerit inimic⁹ de vob: d euge c altitudines sempitne f i hereditatẽ date sũt nob ꝓpter vaticinare et dic. Hec dicit dñs de. Pro eo q̃ desolati estis 7 ꝓculcati ꝑ circuitum 7 facti i hereditatẽ reliqs gẽtib⁹: g 7 ascẽdistis sup labiuz lingue 7 obprobriũ ꝑpli ꝓpter ea mõtes israel audite verbũ dñi dei. Hec dic dñs de mõtib⁹ et collib⁹ torrentib⁹ vallibusq; 7 desertis pietinis 7 vrbib⁹ derelict(:q̃ depopulate sũt:7 illusannare a reliqs gẽtib⁹ ꝑ circuitũ h. Propter hec dicit dñs deus. i Cum in igne zeli mei k locut⁹ sum de reliqs gentib⁹ et de idumea vniuersa: l q̃ dederunt terrã meã sibi i hereditatẽ m cum gaudio 7 toto corde 7 ex aio 7 eiecerũt eam: vt vastarẽt idcirco vaticinare sup humũ israel:7 dices mõtib⁹ 7 collib⁹ iugis 7 vallib⁹. Hec dicit dñs deus. Ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum. eo q̃ ꝓfusionem sup labium lingue.quia extranei loquunt de vobis detrahendo 7 improperando.cetera patent vsq; ibi.

Ca. xxxvj.

a Tu autem. Superius ezechiel ꝓphetauit iudeis aspera:adiũxit nũ in fine.xxxiij.ca.ꝑsolationẽ de liberatione eoꝝ ꝑ xp̃m fienda:hic ꝓphetat eis ꝓspera: et ꝓio facit ꝺ simplici sermone.secũdo ꝓphetica visione ca. sequẽti. Circa ꝑmuz agitur de liberatione ꝑli iudaici:7 dividitur in duas ptes ꝑm duas causas buj⁹ liberatõis sedꝺ ponitur: ibi. Et factũ est. Pria aũt cã est reuelatõ ꝑli a miseria. Et diuiditur in duas ꝑtes ꝓio ponit aduersantiũ reiectio secũdo ꝑli iudaici erectio: ibi. Vos aũt. Circa primuz dicit. b Prophetа sup montes israel. ꝓspera nunciãdo. c Eo q̃ dixerit inimic⁹ de vobis gaudẽdo de vestra destructione. d Euge. interiectio est gaudẽtis. e Altitudines sempiterne.i.terra iudee montuosa. f In hereditate data sunt nobis. sic enim dicebãt idumei vt dictũ est ca. pcedẽti. g Et ascendistis sup labium lingue. quia extranei loquunt de vobis detrahendo 7 improperando. cetera patent vsq; ibi.

b Propterea.i. ꝓpter talia improperia 7 vituperia.

i Cum in igne zeli mei.i. in effectu vindicte mee.

k Locutus sum de reliquis gentibus. sententialiter earum punitõez determinando. l Que dederũt terram meã sibi. id est iudeaz que dicebatur specialiter terra dei. eo q̃ in hierusalem vigebat cultus dei.

m Cum gaudio. aliqui libri habent. Cum gladio. sed in hebreo 7 in libris correctis est. Cũ gaudio: qꝛ cuz magna libidine occiderunt populum iudaicũ: et captiuauerunt et terram vastauerunt. cetera patent ex dictis vsq; ibi.

m Accirco.i. ꝓp̄ ꝓfusionē quā vos iudei sustinuistis.
o Ego leuaui manū meā.i. potētiā meā ad faciēdū vin dictā. p Vt gētes q̄ in circuitu vr̄o sunt. q̄ ex odio erga vos regē babylonis sup vos adduxer̄t: et cū eo in vr̄a vestra ꝯctōne fuer̄t. q Ipe ꝓfusionē suā portēt. q; partim occident̄ et ptī captiuabunt̄.
r Vos aūt. Dic ꝓn̄ ponit ꝓplū iudaica erectio. Circa qđ sciendum q ista erectō incepit i reditu captiuitatis babylonice q̄ fuit figura liberatōis p xp̄m fiende ꝓpter hoc quantū in videt ira sequens de vno tpe transit ad aliū: sic esaias. xliij loq̄ndo de rege babylonis q̄ fuit figura demonis. trāsit ad loq̄ndū de lucifero. Dicit g̃. Vos aūt montes isr̄l ramos vr̄os germinetis. redeūte ei ꝓplo de babylone in iudeā ēra cepit melius fructificare propter aduēt̄ū colentiū. s Prope ei est vt veniat. i. popul⁹ ō babylone q̄ intēdit culture vestre. t Et rui. instaur. zorobabel eīm ⁊ alij cū eo existentes instauraue rūt templū: ⁊ nec mias ⁊ qui cum eo erāt muros ciuitatis ⁊ silr̄ ꝓplis habitatōnes suas in diuersis locis.

gentiū sustinuerit: n iccirco ō dic dn̄s ⁊c⁹. o Ego leuaui manū meā. p vt gētes q̄ī circuitu vr̄o sit q ipe ꝓfusiōez suā portēt: r vos aūt mōtes isr̄l ramos vr̄os germinetis et fructuz vr̄m auferatis pplo meo isr̄l. s Prope.n.ē vt veniat. Quia ecce ego ad vos ⁊ cōuertar ad vos: ⁊ arabimini ⁊ accipietis semētē: et multiplicabo in vob̄ hoies oēmq; dom̄um isr̄l. Et hitabūt ciuitates: t ⁊ ruinosa instaurabunt̄ et replebo vos hoib⁹ ⁊ iumētis: ⁊ mltiplicabunt̄ ⁊ crescent. v Et hitare vos faciā: sic a ꝓncipio. x bonisq; dom̄abo maioribusq; habuitis a initio: ⁊ scietis q̄a ego dn̄s. y Et adducā sr̄ vos z boies pplm meū isr̄l: ⁊ hereditate possidebunt te. a Et eris eis b in hereditatē et nō addes vltra: vt absq; eis sis Hec dicit dn̄s ⁊c⁹. c Pro eo q̄ dicūt de vob̄: d euoratrix hoim es ⁊ suffocās gentem tuā: e ꝓterea hoies nō comedes amplius: ⁊ gentē tuā nō necabis vltra ait dn̄s ⁊c⁹

f Nec auditā faciā in te amplius ꝓfusionē gētiū: ⁊ obprobriū pplorum neq; portabis ⁊ gentē tuā nō amittes amplius ait dn̄s ⁊c⁹. g Et factū est vbū dn̄i ad me dicens. Fili hois: h dom⁹ isr̄l hitauerūt in humo sua. i ⁊ polluer̄t eā in vijs suis k ⁊ in studijs suis. Juxta imūdiciā mēstruate facta ē vis eor̄ coram me: l ⁊ effudi indignatiōz meā sup eos p sanguie: que fuderūt sup trā. Et in ydol̄ suis polluer̄t eā: m ⁊ dispsi eos in gētes ⁊ vētilati sūt in tras. Juxta vias eor̄ ⁊ adinuētiones eor̄ iudicaui eos. Et ingressi sūt ad gētes ad q̄s introier̄t: n ⁊ polluer̄t nomē scm̄ meū: o cū dicerēt de eis p pplis dn̄i iste est: q ⁊ de terra ei⁹ egressi sūt. r Et peperci nomi ri cō meo: qđ polluerat dom⁹ isr̄l in gētib⁹ ad q̄s ingressi sūt. Propterea dices dom⁹ isr̄l: h dic dn̄s ⁊c⁹. s Nō ꝓpter vos ego faciā dom⁹ isr̄l: h ꝓpter nomē scm̄ meū qđ polluistis in gētib⁹ ad q̄s intrastis t Et sctificabo nom̄ meum magnū: qđ pollutum

dom⁹ ifra. habitauerūt in humo sua. idest in judea.
i Et polluer̄t eam in vijs suis i. peccatis idolatrie: ⁊ luxurie et effusiōe sanguinis innocētis vt patz ex supra dictis.
k Et in studijs suis. ex quo ꝓz q̄ talia fecerunt et magna libidine peccandi: quia ad hoc studiose intendebant. l Et effudi indignationem meam sup eos. puniendo pro peccatis.
m Et dispersi eos in gentes. captiuando in diuersis terris. n Et polluer̄t nomen sanctum meum. in q̄ctum occasione eorum dicte sunt blasphemie cōtra eum modis predictis: ideo subditur.
o Cum dicerēt de eis. a gentibus. p Populus domini iste est. ⁊ ideo ex malicia aliquor̄ dicebat dn̄s malus: ⁊ ex bonitate aliorum impotens: vt p̄dictum est: ideo q̄tum ad malos dicitur derisorie. Populus domini iste est. ⁊ de bonis quod subdit. q De terra eius egressi sunt. quasi diceret nō potuit eos ibi seruare. r Et pepci. Hic consequenter ponitur ablatio huius blasphemie p reductionem populi de babylone: ⁊ sic ablata fuit gentilibus occasio dicte blasphemie: ⁊ hoc est quod dicit in ꝑsona dei. Et peperci nomini sancto meo. occasionē dicte blasphemie subtrahēdo. s Non propter vos ego faciaz. id est propter iusticiam vestram: sed propter nominis mei reuerentiam. t Et sanctificabo nomē meū. id est sanctum ostendam in liberatōne vestra mirabiliter. ideo subdit.

y Et bitare vos faciā sicut a ꝓncipio. q̄n̄ ꝓplus intrauit terrā sub iosue duce. z Bonisq; dom̄abo ma. q̄ ab initio habuistis. in hebreo hr̄. Aīn. ⁊ istud videt mihi debere referri ad tp̄s xp̄i: in quo maxima bona data fuerūt credentib⁹. quorū primi fuerūt iudei: in toto eīm tpe a reditu captiuitat⁹ de babylone vsq; ad tempus xp̄i non legitur popul⁹ iudaicus fuisse in tanta ꝓsperitate de multo sicut fuerat añ captiuitatē babylonicā. y Et adducā sup vos. o montes isr̄l. z Hoies. vos colentes. a Et eris eis. tu ēra isr̄l mōtuosa. b In here. ⁊ nō addes vltra vt absq; eis sis. i. nō captiuabunt̄ vltra de te: ⁊ q: postea fuerūt captiuati a romanis dicūt exposītores aliq̄ q hoc ē referendū ad terrā viuētiū figuratā p terrā isr̄l: de q̄ null⁹ eīcit q̄ī trauerit ad eā. pōt tn̄ exponi de tra isr̄l ad lr̄az dicēdo q̄ p ly vltra nō importat̄ sp durato ꝓpetua⁊ ptepr⁹: licet aliq̄n nō multū longa: sicut declaratū fuit diffusius Esaie. xi. sup illō verbū. Et nō exercebunt̄ vltra ad pliuz Post aduentū eīm xp̄i facta sūt mlta plia i ēra. c Pro eo q̄ dicūt de vob̄. s. mōtib⁹ isr̄l vituperando. d Deuoratrix hoim es. q; in iudea fuerūt mlte occisiōes p reges assyrioz ⁊ babylonis ⁊ a plurib⁹ alijs: ō dicebāt gentiles imperādo q̄ illa terra deuorabat habitatores suos.
e Propterea bo. nō comedes amplius ⁊c. i. talis occi-

est inter gentes: qd̄ pollui-
stis ī medio eaꝝ: vt sciāt gē-
tes: qꝛ ego dn̄s ait dn̄s exer-
cituuꝫ. Cū scrīficatꝰ fuero ī
vob̄ coraꝫ eis. [v] Tollā q̄ppe
vos de gentib̄ ⁊ cōgregabo
vos de vniuersis t̄ris: et ad-
ducā vos ī terrā vestrā. [x] Et
effundā sup̄ vos aquā mun-
dā: ⁊ mūdabimī ab oīb̄ in-
q̄namētis vr̄is: ⁊ ab vniuer-
sis idolis vr̄is mūdabo vos
[y] Et dabo vobis cor nouuꝫ
⁊ spm̄ nouū ponā in medio
vr̄i. [z] Et auferā cor lapideū
de carne vr̄a: et dabo vobis
cor carneū: et spm̄ meū po-
nā in medio vr̄i. Et faciam
vt ī p̄ceptis meis ambulet̄
⁊ iudicia mea custodiatis ⁊
op̄emī. [a] Et habitabitis in
t̄ra quā dedi patrib̄ vr̄is: ⁊
eritis mihi in ppl'm: et ego
ero vobis in deū. Et salua-
bo vos ex vniuersis iniq̄na-
mētis vr̄is: [b] et vocabo fru-
mētū ⁊ mltiplicabo illud ⁊
nō imponā vobis famē. Et
mltiplicabo fructū ligni et
genimina agri: vt nō porte-
tis vltra obprobriuꝫ famis
in gentib̄. Et recordabimī
viaꝝ vr̄aꝝ pessimarū studi-
orūq̄ nō bonoꝝ: ⁊ displice-
būt vobis iniq̄tates vr̄e: et
scelera vr̄a. [c] Nō ꝓpter vos
ego faciā ait dn̄s deꝰ: notuꝫ
sit vobis. [d] Cōfundemini ⁊
erubescite sup̄ vijs vr̄is do-
mꝰ isrl'. Hec dic̄ dn̄s deꝰ. In
die q̄ mūdauero vos ex oīb̄
iniq̄tatib̄ vr̄is: ⁊ inhabita-
ri fecero vrbes et instaura-
uero ruinosa: et terra deſta
fuerit exculta q̄ quōdā erat
desolata in oculis oīs viato-
ris: dicēt [e] Terro illa īculta
facta ē: vt hortꝰ voluptatis
⁊ ciuitates deserte ⁊ destitu-
te atq̄ suffosse munite sede-
rūt. Et sciēt gētes: q̄cūq̄ de
relicte fuerīt ī circuitu vr̄o;
qꝛ ego dn̄s edificaui dissipa-
ta: plantauiq̄ inculta: ego
dn̄s locutꝰ sim ⁊ fecerī. Hec
dicit dn̄s deꝰ. Adhuc ī hoc
īueniet me domꝰ isrl' vt faci-
am eis. [f] Multiplicabo eos
sicut gregē hoīm: [g] vt gregē
sctm̄: [h] vt gregē irl'm in solē-
nitatib̄ eiꝰ: sic erūt ciuita-
tes deserte plene gregibꝰ ho-
minū: et sciēt qꝛ ego dn̄s.

Facta ē sup̄ ¶.xxxvij.
me manus dn̄i: et edu-
xit me in spiritu domini: et
dimisit me in medio cam-
pi qui erat plenus ossibus

Tollā quippe vos de gētibꝰ ⁊c. ꝑ cyrū. x Et ef-
fundā sup̄ vos aquā mundā. i. pctā vr̄a p̄terita remit-
tam. Doctores aūt nr̄i lr̄aꝫ istā exponūt de reductōne
ppl'i ad fidē xp̄i: ⁊ de ablutōe baptismali qua tollit̄ cul-
pa et pena. Et huic etiam expositōni ꝯcordat qd̄ dici-
tur in quodam libro iudaico apud hebreos auctentico qui dicitur ioma hierosolymitanuꝫ. Quēadmoduꝫ pelagus mundificat pollutos: ita deꝰ sanctus et benedictꝰ erit mundans in futuro isrl'. ⁊ sic est dicens Ezech. xxxvj. Aspgam sup̄ vos aquas mundas ⁊c. qd̄ autē dicit̄ in futuro in originalibus ⁊ glosis hebreorū s̄. refertur ad tempus messie. y Et dabo vobis cor nouū ⁊ spm̄ nouū. i. voluntatē bn̄faciendi: ⁊ h̄ referēdo ad tempus reditus de babylone: quia postea meliꝰ vixerunt q̄ ante. Meliꝰ tn̄ exponit̄ referēdo ad tempꝰ xp̄i de datione spiritussācti apl'is et alijs credentibus. z Et auferam cor lapideū. i. in pctis obstinatū dando verā cōtritionez de peccatis. a Et habitabitis in terra quā dedi patribꝰ vestris. i. in iudea referēdo ad populū de babylone redeuntē: vel in ecclesia triūphante ⁊ militante referendo ad populū in christū credentem. b Et vocabo frumentū ⁊c. qd̄ intelligitur ad literam de multiplicatione terrenascentiuꝫ post reditum de babylone vel ꝑ ista metaphorice intelligunt̄ bona spūalia tempore xp̄i data: vt eucharistia que cōficitur de frumento: ⁊ alia christi dona que frequēter in scriptura significantur ꝑ corporalia. c Nō ꝓpter vos ego faciam qꝛ reditꝰ de babylone ⁊ aduentꝰ xp̄i ꝓcesserunt ex mera bonitate diuina. d Confundemini ⁊ erubescite sup̄ vijs vr̄is. i. malis p̄teritis. cetera patēt vsq̄ ibi. e Terra illa inculta ⁊c. referendo ad reditū captiuitatis babylonice intelligit̄ de terra iudee que tempore captiuitatis fuit deserta: propter cultorum absentiam s̄ in reditu captiuitatis facta fuit fructifera et amena ꝑ cultorum p̄sentiam et diligentiam: referendo autez ad tempus christi intelligit̄ de gentilitate: que ante aduentum xp̄i fuit quasi terra inculta: qꝛ non habuit doctores legis diuine: nec ꝓphas qui eam excolerēt. ad fecūdationē bonoꝝ operū: sed post aduentū xp̄i ꝑ p̄dicatōez apl'oꝝ ⁊ alioꝝ discipuloꝝ facta est fructifera et amena ꝑ susceptionē fidei et moꝝ. Et huic expositioni ꝯsonat qd̄ subditur postea. f Multiplicabo eos sicut gregem hoīm. q̄tuꝫ ad bonos mores q̄ priꝰ erant bestialiter viuentes. g Ut gregē sanctū. ꝑ susceptionez fidei iustificantis. h Ut gregē hierusalē in solēnitatibus eius. in q̄ designatur multitudo credentiū de gentilibus: sicut in solennitatibꝰ maxie pasche pente. ⁊ tabernaculoꝝ: cōueniebat in irl'm populꝰ multus.

In capi. xxxvj. vbi dicit̄ in postil. Et sanctificabo nomen meū.

Additio.

Eaque in h̄ ca. p̄ncipaliter tenent̄ nō possunt rōnabiliter intelligi ad literā de liberatione a babylonica captiuitate. in illa em̄ liberatōne nō leguntur aliqua miracl'a facta manifeste ꝓ quibus posset dici Sanctificabo nomen meū. i. sanctū oñdaꝫ ī liberatōne mirabili: ꝓut dicit postillator. Licentia ei data ꝑ cyruꝫ lꝫ fuerit a deo volūtatē ipiꝰ mouēte nō tn̄ fuit miraculose facta imo s̄m cursuꝫ coēm reges huiꝰ seculi ꝯdicunt ea q̄ fuerunt facta ꝑ inimicos q̄s debellauerūt. Un̄ cyrus q̄ deuicit chaldeos rōnabiliter detestat̄ destructiōem irl'm ꝑ eos factā: nec hoc debet int̄ miracula reputari: licꝫ hoc sit a deo misericorditer factuꝫ. Item h̄ qd̄ dr̄. Effundam sup̄ vos aquā mūdā ⁊c. Oēs hebrei antiq̄ referūt ad tp̄s messie in q̄ debebant purgari peccata. Silr̄ qd̄ dr̄ Dabo vob̄ cor nouū ⁊ spm̄ nouū ⁊ auferā cor lapideum ꝓprie refert̄ ad tempus xp̄i: nō ad tempꝰ reditus de babylone: qꝛ licet postea meliꝰ vixerūt q̄ ante vt dicit postillator: nō tn̄ ꝓprie diceret̄ q̄ dedit deus illis redeūtibus cor nouū ⁊ spm̄ nouū. Nā multi exn̄tes in captiuitate babylonica habebāt spm̄ rectū ⁊ cor mūduꝫ: vt hieremias: daniel: ⁊ ezechiel ⁊ hmōi quoꝝ sil'es nō multi legunt̄ ptꝰ reedificatōez templi.

Capituluꝫ. xxxvij.

Facta est. Hic ꝯnter describit̄ liberatio ppl'i imaginaria ⁊ ꝓphetica visione: et diuidit̄ in duas ptes: qꝛ primo describit̄ liberatio ppl'i captiuati: secūdo vnio displ'i: ibi. Et factus est. Prima in duas: qꝛ prīo ponit̄ imaginaria visio: scd̄o eiꝰ expositio: ibi. Et dixi. Circa

primum dī. a ¶ Facta est sup me manꝰ dñi ⁊c. videbaꝫ eñ ꝑphete imaginaria visione q̄ p manꝰ cuiusdā effigiei deū repñtantis: portareꝫ in campū plenū ossibꝰ mortuoꝝ b ¶ Et circūduxit me p ea in gyro. ita q̄ nō intrabat inter ossa ſ circuibat extra: erat eñ ezechiel sacerdos: qui non debebat ꝓtaminari ex tactu ossiū alicuius mortui.

c ¶ Siccaq̄ vehemēter. quasi boim iam diu mortuoꝝ d ¶ Dñe deus tu nosti. q̄ habes sciētiam nō solum p̄dictoꝝ ⁊ p̄sentium ſ etiā futuroꝝ.

e ¶ Ossa arida audite verbū dñi. qui pōt imperare vob sicut viuentib⁹ creaturis. f ¶ Ecce ego intromittaꝫ in vos spm̄. licet hoc ponaꝫ p̄ uo: tamen fuit vltimū: q̄ p̄cessit p̄iūctio ossiū ad iuncturas debitas: ⁊ extensio nerꝝ ⁊ carniū ⁊ cutis desuper: vt postea subdit. Et dabo sup vos neruos ⁊c. ⁊ vltimo ponit Et dabo vobis spiritū ⁊ viuetis.

b ¶ Factꝰ est autē sonitꝰ ⁊c. q̄ ex commotione ossiuꝫ ad suas iūcturas appropinquantiū videbaꝫ imaginarie sonus p̄cedere. cetera patēt ex dicto vsq̄ ibi. i ¶ A q̄tuor ventis. i. quatuor mūdi plagis: vnō flant quatuor venti p̄incipales: non q̄ habeant virtutē viuificandi: ſ q̄ flantib⁹ illis videbaꝫ imaginarie a deo dari eis spiritus vite. k ¶ Et dixit. Hic ꝓsequēter ponit hui⁹ visionis intellectio: et dicunt aliqui q̄ visio ista intelligenda est de resurrectōne generali tempore iudicij: sed salvo meliori iudicio non videt hoc m: quia statim exponendo dicit. l ¶ Ossa hec vniuersa domus israel est. resurrectio autē generalis nō solū erit filiorum israel: ſ omniū generaliter. Item q̄ subdit. Ipſi dicunt Aruerūt ossa nra ⁊ p̄ijt spes nostra. Si autē intelligeret de resurrectiōe generali: istud dictum ita se ettēderet ad p̄a⁹ defunctos sicut ad viuentes ⁊ futuros: iusti autez defuncti a p̄incipio mūdi vsq̄ ad tempus ezechielis ⁊ vsq̄ ad resurrectiōez xp̄i habebāt certā spez resurgēdi in parte electoꝝ: impij etiā exīntes in inferno sciūt se esse resurrecturos ad augmentū sue pene: q̄ tūc punient i anima ⁊ corpore: ⁊ ideo videt q̄ hec visio intelligēda sit ad lr̄az de liberatōne ꝑpli isr̄l a babylonica seruitute que est mox

b ⁊ circūduxit me p ea in gyro. Erāt ār multa valde sup faciē cāpi: c siccaq̄ vehemēter Et dixit ad me. Fili hominis putasne viuēt ossa ista. Et dixi. d Dñe deus tu nosti. Et dixit ad me. Vaticinare de ossibꝰ istis. Et dices eis. e Ossa arida: audite verbuꝫ dñi Hec dicit dñs deus ossibꝰ his f Ecce ego intromittā in vos spm̄ ⁊ viuetis: ⁊ dabo super vos neruos: ⁊ succrescere faciā sup vos carnes: ⁊ supertendā in vob cutē: ⁊ dabo vobis spm̄ et viuetis: et scietis q̄ ego dñs. Et ꝓphetaui sicut p̄ceꝑat mihi. b Factꝰ est aūt sonitus ꝓphetāte me: ⁊ ecce cōmotio. Et accesserūt ossa ad ossa: vnūq̄q̄z ad iūcturā suā. Et vidi. ⁊ ecce sup ea nerui ⁊ carnes ascenderūt ⁊ extēta est in eis cutis desup et spm̄ nō hēbant. Et dixit ad me. Vaticinare ad spm̄: vaticinare fili hominis: ⁊ dices ad spm̄. Hec dicit dñs deus g A q̄tuor vētis veni spiritꝰ ⁊ suffla sup interfectos istos: et reuiuiscāt. Et ꝓphetaui sicut p̄ceperat mihi. Et ingressus ē in ea spūs: ⁊ reuixerūt: steterūtq̄z sup pedes suos exercit⁹ grādis nimis valde h Et dixit ad me. Fili hoīs: i ossa hec vniuersa: totus israel ē. m Ipſi dicūt n Aruerūt ossa nra: o ⁊ p̄ijt spes nra p et abscissi sum⁹. q Propter ea vaticinare: et dices ad eos: Hec dicit dñs deus. r Ecce ego aperiaꝫ tumulos vr̄os: s ⁊ educam vos de sepulcris vr̄is pp̄le meus: ⁊ iducā vos i terrā isr̄l. Et scietis q̄ ego dñs: cum aperuero sepulcra vestra: ⁊ eduxero vos de tumulis vr̄is pp̄le me⁹: t ⁊ dedero spm̄ meū in vob ⁊ vixeritis. Et requiescere vos faciaꝫ sup humū vr̄aꝫ: ⁊ scietis q̄a ego dñs locutꝰ suꝫ: ⁊ feci ait dñs deus. u Et factꝰ ē rmo dñi ad me dicēs. Et tu fili hoīs r sume tibi lignū vnū ⁊ scribe sup illō iudę ⁊ filios rū isr̄l socios ei⁹. 3 Et tolle lignū alterū ⁊ scribe sup illud ioseph lignū ephraim: a ⁊ cūcte dom⁹ isr̄l socios q̄z eius b Et adiūge illa vnū ad alterū tibi i lignū vnū: ⁊ erūt in vnionē in manu tua. c Cuꝫ āt dixerit ad te filij ꝑpli tui loquētes: nōne iudicas nobis quid in his tibi velis: Loquere ad eos. Hec dicit dñs deus. d Ecce ego assumaꝫ lignuꝫ ioseph: qđ est in manu ephraim et tribus isr̄l: q̄ sunt ei adiūcte: ⁊ dabo eas pariter cū ligno iuda: ⁊ faciaꝫ eas in lignum vnuꝫ: ⁊ erunt

ciuilis: ⁊ ideo talis liberatio p̄uenienter dicit vīuificatio: ⁊ loca in quibus detinebaūt serui eoꝝ sepulcra et tumuli. Sic igit exponenda est hec lr̄a. m ¶ Ipi dicunt. s. iudei in captiuitate detenti. n ¶ Aruerūt ossa nr̄a. i. virtꝰ nr̄a defecit: q̄ p ossa designaūt inquib⁹ consistit robur corporis. o ¶ Et p̄ijt spes nr̄a. s. redeundi in iudeā. p ¶ Et abscissi sumus. a terra natiuitatis nostre. q ¶ Propterea vaticinare. ad auferendum ab eis hāc desperatiōnē. r ¶ Ecce ego apiā tumulos vr̄os. i. loca in q̄bus estis serui: ⁊ carceres i q̄b⁹ alicq̄ erāt ligati. s ¶ Et educam vos. p licentiaꝫ regis cyri q̄ dedit licentiā populo redeūdi. 1. Esdre. 1.

t ¶ Et dedero spm̄ meū in vobis. i. ꝓstantiam redeūdi in iudeā ⁊ ꝓpositū meliorandi vitā viaꝫ v ¶ Et factꝰ est. Hic ponit describit vnio ꝑpli dispsi: ⁊ dimidit in duas ptes quia ꝓmo signū seu sibile ponit: secūde exponitur ibi. Cū aūt dixerint. Circa p̄mū sciendū q̄ ꝓphete ad magis mouendū corda audientiū aliqñ ꝓphetabāt nō solū verbis: ſ etiā sensibilib⁹ signis sicut fuit ysaias nudus ⁊ discalciatꝰ: Esaie. xx. ca. ⁊ hieremias portauit chatenas ligneas in collo suo: hiere. xxvij. ⁊ eodē mō p̄cipit Ezechieli cuꝫ dr̄. r ¶ Sume tibi lignū vnuꝫ ⁊ scribe sup illud iude. in hebreo ly iude ē datiui casus. y ¶ Et filioꝝ israel socijs eius. i. tribui beniamin que in diuisione regni adhesit roboā sicut ⁊ tribꝰ iuda: ꝓpter qđ illud regnū dicebaꝫ duarū tribuū. tribus etiā leuitica fuit illa adiūcta eo q̄ hieroboam p̄imꝰ rex israel cultoꝝ vitulorꝝ aureorꝝ sacerdotes ⁊ leuitas eiecit de regno suo: ⁊ sic venerūt in regnū iude z ¶ Et tolle lignū alterū ⁊ scribe sup illud ioseph lignū ephraim: q̄ primꝰ rex hieroboā fuit de tribu ephraim filij ioseph. a ¶ Et cun. do. 11. sociorūq̄z ei⁹. i. aliarum tribuū. b ¶ Et adiū. illa vnū ad alterū. ꝓtinuatōe ita q̄ videant lignū vnū. c ¶ Cū āt dix. Hic ponitur exposito dicti signi cū dr̄. d ¶ Ecce ego assumaꝫ

lignū ioseph ꝛc. p hoc eīm ꝛsignabat futurū q regnū
isrl erat ꝓiūgendus regno iude sub vno rege xpo. non
eīm pōt exponi ad lrā ꝛz zorobabel seu quocūq; alio
vsq; ad xpm: qz ꝛ semine dauid nō fuit aliquis rex vs-
q; ad ipm: iō subdit postea. e ¶ Et seruꝰ meꝰ dauid
sup eos. p quez
intelligit messi-
as siue xpc in le-
ge z ꝓphetis p-
missus sicut fuit
declaratū diffu-
sius biere. xxx. z
ioſue. iij. etiā ꝑz
doctores hebre
oꝝ. f ¶ Et pa-
storꝰ vnꝰ erit om
niū eoꝝ. scz xps
ꝝm q dr Job. x.
ca. et fiet vnum
ouile et vnꝰ pa-
stor. Et sciendū
q per regnū isrl
non solū hic in-
telligūt ꝛcē tri-
bus ꝑ etiā offis
vocati ad fidez
ꝺ gētilibꝰ qui co
lebant idola añ
susceptionez fi-
dei: sicut et re-
gnū isrl coluit a
principio regni
sub hieroboam
vt dr. iij. Regz
xij. Vñ z quersi
ꝺ gētibꝰ nomen
isrl assequūt ꝝm
q dicitur Esale
xlvij. g ¶ In iudicijs meis ambulabūt. seruādo legē
euāgelicā. b ¶ Et habitabūt sup terrā. s. viuentium
i ¶ Quaz ꝛdi seruo meo iacob. i. daturū ꝓmissi: iudea
eīm nō fuit terra principalr ꝓmissa abrahā ysaac et ia-
cob. qz ꝓmo a deo principalr datū nō est minus bonū
q̄ meritū sed maiꝰ: opa aūt virtutū ꝓpter q̄ facta fuit
ꝓmissio patribꝰ sūt maiora bona q̄ quecūq; materia-
lis terra: z ideo i ꝓmissiōe materialis ꝛe intelligeba-
tur ꝑncipalr ꝓmissio ꝛe viuentiuz vt dictū fuit Gen.
xv. magis diffuse. z sic intellexerunt patriarche ꝝm q
declarat apls ad hebꝛ. xj. dicens de ipis. Nūc aūt me
liorē appetūt. s. patriā: et subdit. i. celestez. k ¶ In q̄
habitauerūt pies vri. mēte p fidē: eo mō loquēdi quo
dicit phil. iij. Nra aūt ꝓuersatio in celis ē, z habitatio
corpalis ipsoꝝ in materiali terra erat bꝰ habitatōnis
figura. Vel pōt dici. k ¶ In q̄ habitauerūt pies vri
i. habitabūt loquendo de futuro p modū ꝑteriti ꝓpter
certitudinē ꝓphetie: z tali mō loquēdi vtunt freq̄nter
ꝓphete: vt supra visū est i multis locis: ideo subdit.
l ¶ Et dauid seruꝰ meus princeps eoꝝ imꝑpetuū. qđ
nō pōt intelligi de ꝓsona dauid nec de aliquo de semi-
ne eius nisi de xpo cuiꝰ regnū est eternū. m ¶ Et per
cutiā illis fedus pacis. qđ hic inchoat in obꝛuātia le-
gis euāgelice q̄ est lex amoꝛis z pficit i patria vbi par
z amoꝛ ꝓsumat. n ¶ Et dabo sanctificatōez meam
id est faciā eos sanctos. o ¶ Et erit tabnaculū meū
in eis. i. habitabo cū eis in pñti in terra p gram z in celo
p gloriā. p ¶ Et scient gentes qz ego dñs sanctifica-
toꝛ isrl. i. cuiuslibet fidelis qui nomine isrl noiat vt su-
pra dictum est.

In ca. xxxvij. vbi dicit in postil. Et dixit. Hic ponit-
tur buiꝰ visionis intellectio.

¶ Additio.

Quod hec visio ezechielis exponat de liberati-
one ꝓpli isrl a babylonica captiuitate: videt ij-

vnū in manu eiꝰ. Erūt aūt
ligna sup q̄ scripseris in ma
nu tua i oculis eoꝝ et dices
ad eos. Hec dicit dñs deus:
Ecce ego assumā filios isrl
de medio natōnū ad q̄s abi
erūt: z ꝓgregabo eos vndi-
q;: z adducā eos ad humuz
suā. Et faciā eos gentē vnā
i ꝛra i mōtibꝰ isrl: et rex vnꝰ
erit oībꝰ iperās. Et nō erūt
vltra due gētes: nec diuidē
tur āpliꝰ i duo regna. Neq;
polluent vltra i idolis suis
z abominatōibꝰ suis z cūctis
iniq̄tatibꝰ suis z saluos eos
faciā de vniuersis sedibꝰ su-
is in q̄bꝰ peccauerūt: z emun
dabo eos. Et erūt mihi po-
pulꝰ z ego ero eis deꝰ: s z ser
uus meus dꝰ rex sup eos t z

pastoꝛ vnꝰ erit oīm eoꝝm.
g ¶ In iudicijs meis ambula
būt: z mādata mea custodi
ent: z faciēt ea. b ¶ Et hīta būt
sup ꝛrā: i quaz dedi ꝝo meo
iacob: k in q̄ hītauerūt ꝓ̄es
vri z hīta būt sup eā ipi z fili
ī eoꝝ: z filij filioꝝ eoꝝ vsq;
i sempiternū: l z dauid seruꝰ
meꝰ ꝑnceps eoꝝ imꝑpetuū
m ¶ Et pcutiā illis fedꝰ pacis
pactū sempiternuz erit eis.
Et fundabo eos z multipli
cabo n z dabo fructificatōez
meā i medio eoꝝ imꝑpetuū
o z erit tabernaculū meū in
eis: z ero eis deꝰ et ipsi erunt
mihi ppli. p ¶ Et scient gētes
qz ego dñs sanctificatoꝛ isrl
cū fuerit sctificatio mea in
medio eoꝝm imꝑpetuum.

cōsonū lrē: tū qz licz fuit ꝰ sit moꝛs ciuilis: nō tñ loca vbi
serui sē dicunt sepulcra intantū q̄ cū liberant ꝝi dicant
tumula apire z bmōi q̄ in lra de hoc dicunt: tū qz licz fue
rūt liberati a seruitute babylonica: remāserūt tñ sb serui-
tute ꝓsaꝛ z medoꝝ:: vñ pꝰ redemptōez a babylonica ca-
ptiuitate, j. Esdre
ix. ca. legit esdras
dixisse. Serui su-
mus z in seruitute
nra non dereliquit
nos deꝰ nr: etiā in-
clinauit super nos
misericordiam: z sic ad-
huc fmabāt moꝛ-
tui ciuiliter: cuz q̄z
q̄ dr dic. Et dabo
sup vos neruos et
succrescere faciam
sup vos carnes: et
extendaz in vobis
cutē, nō videt ꝓti-
nere ad eductos ꝺ
seruitute ad liber-
tatē: vñ manifestū
videt q̄ hec visio
ꝓtinet ad resurꝛec-
tionē generalē: in
qua oia ꝓdicta re-
quirunt ꝓut littera plana sonat: fm
suā primariā signi
ficatōez: a q̄ nunq;
est recedendus fm
sensum lrālem: nisi
necessitas cogat.
Si aūt dicat q̄ ne
cesse est vt nō intel
ligat de resurꝛectō-
ne generali: ꝓpter obiectiones allegatas p postillatoꝛem
quaꝝ prima est ex hoc qđ dicit. Ossa hec vniuersa domꝰ
israel. cum tamen resurꝛectio ꝓdicta non solum sit filioꝝ
israel: ꝑ omniū generaliter. secunda est de hoc qđ dicitur
Aruerūt ossa nostra: z perīt spes nra. ꝓut i postilla. Ad
primū dicendū q̄ licet resurꝛectio generalis sit omniū ge
neraliter: tam iustoꝝ q̄ reproboꝝ: qz tamen reprobi ad
maius supplicū resurgūt: non dicunt ꝓprie resurgere. vñ
psal. Ideo nō resurgūt impij in iudicio. ꝓout postillatoꝛ
ibidem exposuit. Et ideo ꝓpheta non fecit mentionē hic
nisi de filijs israel sub quoꝝ nomine omnes iusti intelligū
tur: ꝓut in multis alijs locis. Ad secundū dicendū q̄ hoc
qđ dr. Aruerūt ossa nra: z pijt spes nra. intelligit de iustis
defunctis: qz licet habuerūt certā spem resurrectōis: qz tri
spes que differt affligit animū: vt ꝓuer. xiij. ca. ideo ꝓphe
ta dicit eos sic loquentes: quasi fm cursum hominū cō-
munem hoc dicere potuissent.

¶ Replica.

In ca. xxxvij. vbi postil. motꝰ duabꝰ rōnibꝰ exponit
visionem buiꝰ ca. ad litera de liberatōne a captiui
tate babylonica: quā quidā exponūt de resurrecti
one generali futura fortassis bñ fm allegoriā: huic burg.
valde ꝛrius ꝓsequit sc̄az expositōez motus debilibus
rōnibꝰ. Prima qz dicunt ꝫ liberati a sepulcris qđ nō vi-
det bre locum in illa captiuitate. Sed rndet q̄ sicut ser-
uitus ē moꝛs ciuilis: ita loca taliū ꝝoꝝ ꝑsertim carceres
merito dicunt sepulcra ad instar q̄ a phis ociū dr viui ho
minis sepultura. sc̄o burg. mouet q̄ licet fuerūt liberati
a ꝛuitute babylonica: remāserūt tñ sub ꝓsaꝛ medoꝝ gre
coꝝ z romanoꝝ ꝛuitute. Ad qđ dico q̄ q̄uis remāserūt
tributarij: nō tñ captiui. aliud eīm ē seruire sub tributo et
captiuitate. Seruies eīm sub tributo ē totaliē sui iuris: non
aūt captiuꝰ. Et ꝓpter defectū hūc captiui dicunt ciuiliter
mortui z sepulti. Nec burg. bñ rndet ad motiua postilla.
Cū eīm postil. ꝓpo moueat ex eo: qz ex lra nō innuit nisi de

domo isrl. ideo sucōuenīēter dr: de tōtho isrl qđ est oībus homib⁹ generale. s. resurrectio mortuorū. Ad hoc rñdet burg. q̄ p̄ domū isrl intelligunt electi q̄ solū p̄prie resurgēt iuxta illud psal. nō resurgūt impij in iudicio. Et dicit postillatorē sic circa auctem allegatam sentire. Sz vtrunq; falsum est. Primū q̄ absolutū articulū fidei omni carni coēm appropriat vni plus q̄ alteri: vaz oīs fm aplm p̄prie resurgemus. Nec huic obstat illud psal. allegatuz q̄ hoc allegatū nō dicit resurrectōem impioz teneri fm q̄đ z nō p̄prie quēadmodum glosat burgē. qđ pz ex eo q̄ dicit in iudicio sez sessuri iudicantes quēadmodū in hac vita in cathedra pestilētie sedē p̄sueuerūt. Et pz etiā ex eo qđ sequit. Necq; peccatores in p̄silio iustoz quod pz totū dicere fm quid non p̄prie. q̄a argumentum tale. Peccatores nō resurgent in p̄silio iustorū. igit non resurgent: tenet a fm quid ad simplicit. Etiā falsum est qđ postillatori impo-

Thes. ij. Quē dñs iēs interficiet spū oris sui z destruet illustratōe aduentus sui. Sīr z dictū alioz expositoz in c̄tum tpe antechristi erit maxia psecutio fideliū: z fm hāc sniam p̄ agit de psecutōne ecclie ab antichristo: z scdo de antichristi destructōne cum exercitu suo: ibi. Conuocabo. Prima in duas: q̄ primo ponit hui⁹ psectiōis p̄paratio secūdo eius executio: ibi. Post dies: Circa primū di. b Pone faciē tuā cōtra gog. i. dispone te ad p̄betādum de aduētu antixp̄i z ei⁹ destructōne.

c Principē capitis mosoch et thubal. q̄ isti reges sb̄jcient ei. scz capadocie et byberie.

d Et circūagā te. i. discurrere p̄mittā ad fideliū impugnatōem.

e Et ponā frenum in maxillis tuis. q̄ antichristus nihil poterit facē nisi quātū de⁹ p̄mittet.

f Vestitos loric⁹. i. armis ad sustinēdū: z etiā

tudinē tuā: q̄ coacervata ē ad te z esto eis in p̄ceptū. k Post dies multos visitaberis. l In nouissimo ānoz venies m ad trā: q̄ reuersa est a gladio n z p̄gregata est de pplis multis ad mōtes isrl. o qui fuerunt deserti iugiter. p Hec d̄ pplis educta ē: z habitabūt in ea cōfidenter vniuersi. q Ascēdēs aūt q̄si tēpestas venies: z q̄si nubes vt opias terrā: tu z oīa agmīa tua: z ppli multi tecū. Hec dic dñs de⁹. r In die illa ascēdēt sermōes sup cor tuū: z cogitabis cogitatōez pessimā: s z dices. t Ascendā ad terrā absq; muro. veniā ad q̄escētes habitātesq; secure. Vi oēs hītāt sine muro: vectes z portē nō sūt eis u vt diripias spolia et inu-

ad adiuuādū: ideo sequit. Vastam z clypeum arripiētium de. g Gomer z thogorma. nomina sunt pplorum antichristo adherentium. h Prepara et instrue te. i. p̄parabis te ad vastationē ecclesie. i Et esto eis in p̄ceptuz. i. multitudo tibi coacerbanda tibi obediet ad nutum. k Post dies. Hic p̄sequēter ponitur executio psecutōnis: et diuidit in duas: q̄ primo ponit hec executio: secdo eiusdem p̄nunciatō: ibi. Hec dicit. Circa primū p̄mittitur tps cum dicitur.

k Post dies multos visitaberis. i. punieris. quia finaliter antixp̄c a deo fulminabit: vt infra dicetur.

l In nouissimo annoz venies. i. circa finē mundi.

m Ad terrā que reuersa est a gladio. id est ad ecclesiam dissipantium que primo fuit sub gladio iudeoz z tyrannoz: sed a tpe p̄stantini habuit pacez: z sic reuersa est a gladio. n Et p̄gregata est de pplis multis q̄ de oīb⁹ gentib⁹ aliqui crediderūt xp̄o. o Ad montes isrl. i. ad iudeā montuosam: licz em veniat ad vastandū vbiq; ecclesiam: tamen specialiter veniet in hierusalē vt in templo dei sedeat tanq; sit deus: vt dr scda ad Thes. ij. p Qui fuerūt deserti iugiter. id ē frequenter: q̄ primo p̄ chaldeos: z postea p̄ antiochum nobilē: z iterū p̄ romanos: postea p̄ saracenos.

q Hec de populis educta ē ꝛc. q̄ ante aduentū antichristi xp̄iani de plurib⁹ terris venient in iudeā z capiēt eā z ibi pacifice habitabūt ad tps: et postea q̄si subito veniet antichristus: ideo subdit. r Ascendēs aūt q̄si tēpestas veniēs. i. subito in magna multitudine ita q̄ fideles nō poterūt sibi resistē. s In die illa ascēdent sermones sup cor tuū ꝛc. q̄ extollet supra oīme illud qđ deus dr: aut qđ colitur: scda ad Thes. ij.

t Et dices. p̄ nimia elatiōe. v Ascendā ad terrā absq; muro ꝛc. id est ita faciliter capiam ac si non esz ibi murus vel munitio vel aliq̄ belli suspicio. r Et

diripias spolia. xpo credentiū. y Ut inferas manū tu. sup eos q̄ deser. fue. z po. restituti. qz sicut dcm̄ ē tpe tyrānoꝝ fideles videbant deserti a do: z tpe pacis secute restituti: vel qz fideles eiecti de tra promissionis p saracenos ibi restituent añ aduētū antixpi: vt dictum est. z Qui pos. cepit et esse ba. vmb. terre. i. irlm z terre promissiōis q̄ est in medio trę habitabilis: qz est in quarto clymate a Saba et dam tc. uoia sē gentiū antichristo adherentiū. b Et oēs leones eius. i. feroces ō xpianos. c Dicent tibi. adulādo z ptra fideles incitādo d Nūquid ad sumēda spo. tu venis. q. d. sic: et ideo ad hoc ē intendēdū. cetera patent in litera vsq; ibi. e Nunqd tc. pls me⁹ isrl. id ē vniuersitas fidelium. f Cōfidenter. recupata terra promissionis ab eis vt p̄ dictum est. g Scies z venies. tūc ad ipz inuadendū cuz satellitib⁹ tuis. h Et ascēdes sup pplm meum isrl quasi nubes. i. subito: qz nubes aliqñ surgūt ex inspato. i Ut ope. ter. multitudie tibi adherentium k Et addu. te sup ter. meā. i. sup terrā promissionis: q̄ dicit dei mō speciali: qz ibi optatus est salutē in medio terre in assumpta p nobis humanitate. l Ut sciāt gentes mee cū sctificat⁹ fuero. i. sanctus apparuero. m In te. ibi te interficiendo cuz exercitu tuo: vt postea dicet. n Hec dicit. Hic ponit dicte pse cutōnis pnunciatio: cū dicit in psona dei. o Tu ḡ ille es de quo locutus sum tc. quia Esaias z hieremias z alii pphete: locuti sunt de hac psecutōne: vt patet hic z in plurib⁹ alijs locis sicut exposui i libro psalmorū z aliox libroꝝ pphetaliū. p Et adducerē te super eos. ad purgandū electos: z puniendū reprobos. ō subdit. q Ascēdet indignatio mea tc. i. vindicta. r Quia in die illa erit pmotio tc. qz multi fideles erūt vacillātes ita vt i errorē ducant: si fieri pt etiam electi: matb. xxiiij. s Et pmouebunt a facie mea. i. vacillabunt in fide. t Pisces maris tc. i. exītes in ecclesia in quolibet statu: quorū aliqui sunt voluptuosi: ideo pparant piscibus existentibus in mari z aliqui superbi alta petentes: vt volucres celi: z aliqui simplices: vt bestie agri: z aliq̄ cupidi sup terrā reptātes: z aliq̄ boies rōnabiliter viuentes. v Et subuertentur montes. i. multi de plātis z principibus. x Et cadent sepes. i. multi de religiosis z doctoribus vel p montes sepes et muros intelligunt fortalicia in montib⁹ sita: z muris z clausuris munita: q̄ non potuerunt resistere potentie antichristi.

In ca. xxxviij. vbi dicit in postil. Propter quod saluō melioꝝ iudicio.

Additio.

Xpositō postillatoris de gog z magog q̄ intelligātur de psecutōe antixpi videt vera ppter rōnes q̄s ipe dicit: ꝑ eius ergo de istis noib⁹ gog z magog ptinet ad ethymologiam valde remotā. Ut̄ melio⁹ vt dicendum q̄ gog sit nom̄ ipi⁹ antichristi. mlti. n. fuerūt nomiati per pphetas p magna tpa añ eoꝝ natiuitatē: sic̄ ptz de cyro iosia et alijs. Magog aūt est nomen secūdi filij iapbet: vt ptz Gen̄. x. z sic potest accipi p sua propria significatione vt intelligatur q̄ illa gens descendēs a magog sit de pncipalib⁹ adherētibus gog siue antichristo. Et huic cō cordat auctoritas apoc. p postillatores allegata. Nam gens descendens a magog dicit in angulo aq̄lonari tre: versus quā ptem: vt dicit adherētes antichristo adorabunt eo q̄ xpiani adorant ad orientem: hebrei ad occidentez: saraceni ro ad meridiē. Restat ḡ plaga aquilonaris ad quā adorabunt antixpiani a qua pandet oē malū sup oēs habitatores terre: Hiere. j. ca.

Replica.

In ca. xxxviij. de gog z magog dicit burg. satis cōcorditer postil. pterq̄ q̄ restringit magog ad gentez descendentē a iapbet cui⁹ priogenit⁹ dict⁹ fuit magog. d. q̄ illa gens erit de principalib⁹ adherētib⁹ antichristo. Sed illa expositio burgn̄. videt christianitati exprobratiua. Nā iapbet cū sua ple occupauit europā fm omnes pmuniter historiographos: in sola autez europa vt plurimū viget xpianissimus: vt dicit isdem burg. circa sextū ca. zacharie. j. z sic xpiani fm illā burg. expositōnez essent futurus exercit⁹ et principalis antixpi qd̄ est xpianis dedecus audire: ideo burg. cuz quibusdā alijs debuit opinari q̄ pfidei in dei spāliē. x. tribuū trāslati p salmanasar z p alexandrū inclusi i mōtib⁹ caspyos q̄ tpe antichristi soluent z antichristū recipient p messia infideliē expectato: z ei in ecclesia q̄ est in europa potissimū psecutōe adherebūt: qd̄ fortassis genti sue affectus burg. noluit intelligere.

Capitn. xxxix.

Et cōuocabo. Hic incipit capitulū in hebreo: in q̄ agitur de destructione antichristi et sui exercitus: et primo circa hoc ponit antichristi deiectio: secūdo deiecti spoliatio: ibi. Hec est dies. tercio spoliati tumulatio: ibi. Et erit in die. Quarto concludit intenta cōclusio: ibi. Et ponam. Circa primum dicitur.

a Et quocabo aduer. eū. i. antixpm z eius exercitum.

b In cun. mon. meis. i. in iudea q̄ est montuosa.

c Gladiū. ad interficiendū ipōs. d Gladi⁹ vniuscuiusq; in frēm suū. qz fulminato antixpo in mōte oliueti z in magna pte exercit⁹ sui: erit dissensio inter residuos: imponētes animicē q incitauerit eos ad sequndū antixpm z sic inter eos erit bellum. e Et tū iudicabo cum pste z. qz alīq; de ei⁹ exercitu morient pestilentia: aliqui gladio: z alīq; tempestatib⁹ descendentib⁹ de celo. f Et magnificabor z sanctificabor. i: magn⁹ et sanct⁹ apparebo in dedicatōe mirabili supbi z exercitus sui. Cōsequēter resumit modū ⁊ veniendi cuz dicatur. g Ecce ego su. te gog. q. d. nihil poteris facere nisi quātum tibi p̄mittam. h Principem capitis mosoch. exponat vt ꝫ. Consequenter resumit directio sua: cū dr. i Et pcutiā arcū tuuz in manu sinistra tua. z. i. dejciam sagittatorēs tui exercitus: ita q nō poterūt tenere arcum in sinistra manu nec sagittas in dextera.

k Feris z auib⁹ z. p aliquod tp̄us remanebunt cadavera saltē multoz insepulta. l Et mittā ignē in magog. qz magna ps exercit⁹ antichristi fulminabit. m Et in his q̄ habitāt in insulis confidenter. sub antichristi confidentia confidētes de eius potentia. n Et sciēt qz ego dns. p experientiā vindicte mee. o Et nomē sanctū meū notū faciā in medio pp̄li mei isrl. i. pp̄li xp̄iani qui noie israel nominant: vt supra dictū est. p Et nō polluā nomē sanctū meū amplius. i. pollui p̄mittaz p blasphemias antichristi: et sibi adherentiū. q Ecce venit z factū est. q. d. ita certū est de futuro ac si iaz trāsisset in preteritū. r Hec ē dies. Hic consequenter describit exercit⁹ antichristi spoliatio: cū dr. Hec est dies. s. destructōnis antichristi et exercit⁹ sui. s De qua locut⁹ sum. p̄ p̄phetas vt dictū est ca. p̄cedenti. t Et egredient habi. de ciuitatib⁹ israel. ad colligēdum spolia. Expositores autē nostri dicūt communiter q p habitatores de ciuitatibus israel intelliguntur ciues celestes in diuersis mansionib⁹ habitātib⁹ ꝑm illud Jo. xiiij. In domo patris mei mānsiones multe sunt. i. diuersi gradus beatitudinis: qui cum xp̄o egredient ad iudiciuz: et cū eo iudicabūt impios approbando eius iudiciū: z maxime de antixpo: z damnādis cū eo: de quib⁹ subdit.

v Et succendent z comburēt arma clypeuz z. i. antixpm z ei⁹ exercitū condemnabūt ad ignē eternū mō dicto: q̄ vocant ꝟ arma: eo q armis impugnauerūt fideles eos crudeliter occidēdo: qd erit cā damnatōnis ipsoz.

t Et succendēt ea igni septē annis. i. eternaliter qd per septez annos intelligit eo q vniuersitas tp̄is septenario numero designat. y Et nō portabūt ligna de regionibus. i. nō condemnabūt iustos fructū pietatis facientes sicut ligna regionū. z Neq; succendent de saltib⁹. id ē de nō condemnabūt eos q̄ habitāt in saltu p̄sle. a Quā arma succendet igni. i. condemnabūt ad ignē eternū. am pios tm̄modo et nō iustos. Sed hec expositio videt magis mystica q̄ lr̄alis: ideo absq; p̄iudicio pōt aliter dici q interfecto antixpo z ei⁹ exercitu egredient xp̄iani qui remanebunt viui de locis vbi erant absconditi ad colligenduz spolia z ea q erūt apta ad incēdium: vt clypei haste: et hmōi applicabūt igni: nō dr. Et succendēt z. z alīq; eoz tātuz congregabunt qd sufficiet eis ad magnū tempus qd exp̄imit hic p septez annos et ideo non erit eis necesse aliūde ligna colligē Et decapabunt eos quibus prede fuerāt. arma z spolia eoz colligēdo. Ex hoc dictū videt esse contra illud qd dr coiter a doctoribus: q p⁹ mortē antichristi dabūtur. xly. dies ad iudiciū: vt decepti ab eo habeant locū penitēdi: et accipit de daniele. xii. vbi dicit sic. Beat⁹ q̄ expectat z pervenit vsq; ad dies mille trecentos. xxxv. Iste enim numerus excedit numerū ibidez suprapositum de regno antichristi in xly. diebus: z sic inter mortē antichristi z iudiciū spacium septem annoz non erit. Ad quod dicendum q licet hoc dictuz sit satis cōmune tamē nō est omnino certum: quia non determinat p scripturam vtrum ille dies sint vsuales. s. continentes tm̄ vnā diem z vnaz noctem: vel annales: sicut dicit supra. iiij. ca. Diem p anno dedi tibi. z ideo de illis. xly. diebus post mortez antichristi non babet certum vtrum sint. xly. dies naturales: vel. xly. anni: z dato q eēt determinatū d dies vsualib⁹: nō tn̄ est determinatū vtz statim p illos. xly dies immediate sequat iudiciū: imo videt q sit maius spaciū tp̄is intermediū: p illd qd dr matb. xxiiij. de aduentu christi ad iudiciū. Sicut enī erant in diebus ante diluuiū comedētes z bibētes z nubētes nuptui tradētes vsq; ad eū diē quo intrauit noe in archā: z non cognouerūt donec venit diluuiū z tulit oēs: ita erit z aduentus filij hois. z istud referunt alīq doctores nr̄i ad tp̄s qd erit inter mortē antichristi z diem iudicij: talis aūt pax z securitas in q̄ superbia z superbia absq; timore exercent nō videt eē tāparui tp̄is sic. xly. dies ꝟ maiores. b Et erit. Hic p̄ponit agit de sepultura antichristi z suoz: z primo ponit propositū: secdo removetur dubiū: ibi. Tu autē. Circa primū sciēdū q sicut ps immediate p̄cedēs exponit a doctoribus coiter de sanctis q̄ cū xp̄o adiudicabūt impios igni gehēne: ita etiā ꝟ ps intelligit de sepultura eoruz in inferno eo mō loquēdi q̄ dr Luc. xvj. Mortu⁹ ē diues z sepult⁹ est in inferno

qui vocat hic vallis viatorū q: lata ē via q̄ ducit ad p
ditōēz ⁊ multi ingrediunt p ea: matth. vij. Et dicit hec
sepultura fieri septē mensi bꝰ: qz eternaliter erūt ibi sicut
supra dictū est de septē annis. Qđ aūt ibi dī de ossibus
remanētibꝰ sup terrā q̄ statuēt iuxta illa titulū donec
sepeliāt: per hoc
intelligit q̄ si pꝰ
morte antichristi inueniant aliqui de secta sua
obstinati ab alijs p excoicatōnez
sepabunt donec
p morte sepeliā
tur cū alijs i in-
ferno. Sz qz hec
expositio sicut ⁊
p̄cedens videt
multū mystica:
ideo pōt exponi de sepultura
corporali: nō p-
pter antichristi
⁊ suoꝝ honorez
sed ad terre pur
gationē vt dici-
tur in lra. Sic g̃
exponit. b Et
eriti die illa. scz
notabili ꝓpē de-
fectionē antixpi
c Dabo gog.
id est ātichristo
⁊ eiꝰ exercitui.
d Locuz. s. se-
pulture.
e Nomiatū. i.
famosum et tā-
ta multitudine
ibi sepulta.
f Vallē viato-
rum. qz ibi erit
strata publica.
g Ad orientē
maris. i. versus
mare mortuum
qđ ē in pte orie-
tali judee.
h Que obstu-
pescere faciet p-
tereuntes. i. ad-
mirari ex tali et
tanta defectōne
antichristi ⁊ suo
rū ibidem sepul
toruz. i Ut
mūdent terram
a cadaueribꝰ. k Septē mēs. tantū ēt tempꝰ appo
nent illi qui adhuc statuent. l Et erit eis nomina-
ta dies. i. celebris. m In qua glorificatus fuam. in-
terficiendo antichristuz ⁊ eius exercitū: dies. n. victo
rie solent haberi celebres. n Et viros iugiter con-
stituent. qui sint diligētes ad hoc opus ꝑficiendum.
o Cūq; viderint os hominis statuet iuxta illud titulū
id est notabile signum vt facili possit inueniri: vt sic
multa ossa sic inuēta simul p signa facili colligant et
sepelianꝰ. p Pollinctores. i. cadaueruꝫ curatores.
q Nomē aūt ciuitatis. i. loci vbi fiet sepultura.
r Amona. i. ꝓlosa fm̄ ꝓprietatē hebraici sermonis
ꝓpter multitudinē ꝓpli ibi sepulti. s Tu ergo. Hic
removet dubiū: qz hic actū est de sepultura cadaueruꝫ
ideo posset aliqs credere q̄ nō fuissent ab aliquibꝰ et be-
stijs corrosa. quod est contra illud qđ dictuz est supra
breuiter. Omni volatili ⁊ bestijs terre dicite ad vltimā
dum. iō de ista vocatōe hic dr plenius: cum dr. Dic om
ni volucri ⁊c. t Cōuenite ⁊c. ad victimā meaz quam
immola vob. i. ad corrodendū cadauera immolatoꝝ a me
in exercitu antixpi: anteq̄ ea sepelirent cadauera aues
⁊ bestie fuerunt de
eis saturate.

illa[c] dabo gog[o] locū[e] noiatū
sepulcz in isrl. [f] vallē viato-
rū[s] ad orientē maris: [b] q̄ obstu
pescē faciet ptereuntes. Et
sepelient ibi gog ⁊ oēz mlti
tudiez eiꝰ: ⁊ vocabit vallis
multitudīs gog: ⁊ sepelient
eos dom̄ isrl: vt mūdēt ter-
rā[k] septez mēsibꝰ. Sepeliet
aūt eū oīs ppls t̄re[l] et erit eis
noiata dies[m] in q̄ glificatus
sum ait dñs dꝰ. [n] Et viros
iugit ꝑstituēt lustrātes t̄rā
q̄ sepeliāt ⁊ reqrāt eos: q̄ re
māserāt sr̄ faciē t̄re vt emū-
dent eā. [p] Post menses aūt. vij. q̄
rere icipiēt: ⁊ circuibūt pa-
grātes terrā. [o] Cūq; viderit
os hoīs: statuēt inz illud ti-
tulum: donec sepeliant illud
[p] pollictores in valle multitu-
dīs gog. [q] Nomē aūt ciuitatiz
[r] amona: ⁊ mūdabūt terraz.
[s] Tu g̃ fili hoīs: hec dicit
dñs dꝰ. Dic oīni volucri et
vniūsq; auibꝰ cūctisq; bestijs
agri[t] Cōuenite ꝓperate cō-
currite vndiq; ad victimaz
meā quā ego immolo vob: vi-
ctimā grandē sr̄ mōtes isrl:
vt cōedatis carnes ⁊ bibatis sāguinē. Carnes fortiū
cōedetis: ⁊ sāguinē ꝑncipū
t̄re bibetis [v] arietū ⁊ agnoꝝ
⁊ hircoꝝ thaurozūq; ⁊ altri-
liū ⁊ pinguiū oīm. Et come
detis adipez i saturitatem ⁊
bibetis sanguinez i ebrietā
tē de victia q̄m ego immolaui
vob: [x] ⁊ saturabimi supꝫ mē-
saz meā de eq̄ ⁊ ꝺ eq̄te forti:
⁊ de vniuersꝰ viris bellato-
ribꝰ ait dñs dꝰ. [y] Et ponaz
gloriā meā in gentibꝰ et vi-
debūt oēs gentes iudicium
meū qđ feceri: ⁊ manuz me-
am: quaz posuerim sup eos
[z] ⁊ sciēt dom̄ isrl: [a] qz ego dñs
min̄ deꝰ eoꝝ [b] a die illa ⁊ de-
inceps. [c] Et sciēt gētes q̄m i
iniq̄tate sua capta sit dom̄
isrl: eo q̄ de reliquerit me[d] et
abscōderi faciē meā ab eis:
et tradiderim eos in manꝰ
hostiuz et ceciderit i gladio
vniuersi. Juxꝫ immundiciam
eoꝝ ⁊ scelꝰ feci eis: ⁊ abscon-
di faciē meā ab illis. Propte-
rea hꝫ dicit dñs dꝰ. [e] Nunc
[f] reducaz captiuitatē iacob
et miserebor omis dom̄ isrl
[g] Et assumā zelū [h] p nomine
scō meo: [b] et portabūt confusi-
onē suā et oēm p̄uaricatōez
q̄m p̄uaricati sūt i me: cū hi-
tauerit i t̄ra sua ꝑfideter ne
minē formidātes: [i] ⁊ reduxe
ro eos de pplis: [k] ⁊ congregaue
ro de t̄ris inimicoꝝ suoꝝ
⁊ sctificatꝰ fuero i eis i oculis
gentium plurimarum. [l] Et
scient qz ego dñs deus eoꝝ:

v Arietū agnoꝝ ⁊c. i. ita comedetis
principū carnes ⁊ bibetis sanguinez
ac si essent arietes
⁊ agni pingues occi
si. x Et satura-
bor sup me. meā. i. sup
locum a me vobis
datū. y Et po-
nā. Hic ponit vltē
ta cōclusio ad hoc
em̄ fiet antichristi
et sui exercitꝰ dele-
ctio vt deꝰ glificet:
⁊ de eiꝰ oppressione
ppls xp̄ianus libe-
ret: ⁊ hoc est qđ dī
in ꝓsona dei. Et po
nā gloriā meā i gē-
tibꝰ. qz oēs gentiam remanentes vi
debūt in hoc potē-
tia meā gloriosam.
z Et sci. dꝰ. isrl. i.
ipsi xp̄ianus.
a Quia ego dñs
deus eoꝝ. p specialē
ꝓtectionem.
b Ex die illa ⁊ de-
inceps. qz pꝰ mor-
tem antixpi nō ba
bebit tribulatōez.
c Et sciēt gentes
q̄m in iniq̄tate sua
capta sit dom̄ isrl.
id est q̄ ipsi xp̄ia-
nus fuerit oppres-
sus ab antixpo ꝑ
suis iniquitatibus
qz ꝑm q̄ dicit sal-
uator ante tempꝰ
antixpi abundabit
iniquitas. ⁊ refrige
scet charitas mul-
toꝝ in ecclesia tri.
a qua iniq̄tate pur
gabit ꝑ tribulatio
nem antixpi.
d Et abscon. fa.
meā ab eis ⁊c. tpe. n. tribulatōis antichristi videbit deus
abscōdere faciē suā xp̄ianis dimittēdo eos in acerbitate
tribulatōnis sicut bō auertit faciē suaz ab illo quem non
vult a miseria releuare. Sed qz tempus illius ꝑsecutōis
erit breue: vt dicit matth. xxiiij. ideo subdit. e Nunc
id est in breui. e Reducā capti. iacob. i. ꝓli xp̄iani eū
liberando ab oppressione antichristi. f Et assumam
zelū. s. vindicte mee contra antichristū. g Pro nomi
sancto meo. qđ ipe blasphemabit. h Et portabūt cō
fusionē suam. id est christiani post morte antichristi in se
ipsis erūt confusi de peccatis ꝓteritis ꝓpter q̄ traditi fue
rūt ꝑsecutōi antixpi. i Et redu. eos de ꝓlis. i. de er
roribꝰ ꝓpꝰ. qz hꝫ assenserāt decepti ab antixpo ⁊ sibi adhe
rentibꝰ: qz sicut dictū ē dabit eis ꝓnitendi tps. k Et
congre. de ter. inimicoꝝ suoꝝ. ad vnionē vere fidei ⁊ chari-
tatis. l Et sci. qz ego dñs deus eoꝝ. p experientiā vidicte

ente in antixpi psecutõe: lõ subdit. m Eo q transtu, eos in natões. subiciẽdo eos oppressioni ꝛ seruituti antichristi: ꝛ suoꝝ qui erũt diuersaꝝ nationũ: vt dictũ est supra: ꝛ p expientiã gre mee: adeo subdit. n Congregauerim eos sup terrã suã. i. terra promissiõis q ẽ tra fidelũ a qua tẽpore antichristi alĩ erũt fugitiui ꝛ aliqui i captiuitatẽ ducti: q eo mortuo ibi reuertẽt. vel super terrã. i. in ecclia militante p gratiam et triũphante p gliaz q est terra viuentiũ. o Et nõ derelinquã quẽq ex eis. i. exõdestinatis. p Et nõ abscondã vltra faciẽ meã ab eis. q2 iã patria videt facie ad faciẽ. q Eo q effuderi spm meũ. i. plenitudinem gratie in ecclesia militante ꝛ glorie in triumphante.

m eo q trãstulerĩ eos ĩ nationes n ꝛ congregauerim eos sup trã suã: o ꝛ nõ derelinq̃ri quẽq ex eis ibi p Et nõ abscondã vltra faciẽ meã ab eis: q ꝛ q effuderi spm meuz sup oẽm domũ isrl ait dñs dꝛ. Capl.

In vigesimo q̃nto anno trãsmigratiõis nre in exordio ãni b decia c mẽsis q̃rto decio anno: post q̃ percussa ẽ ciuitas: ĩ ipa hac die d facta ẽ sup me manꝰ dñi: e ꝛ adduxit me illuc in visiõibꝰ dei. f Adduxit me in trã isrl. g ꝛ dimisit me h sup mõtẽ excelsũ nimis: sup quẽ erat q̃i edificiũ ciuitatis vergẽtis ad austrũ: et introduxit me illuc. k Et ecce vir i cuiꝰ erat spẽs: q̃si spẽs eꝛ: l ꝛ funiculus lineꝰ in manu eiꝰ: m ꝛ calamus

b Decia. s. die
c Mẽsis. primi
d Facta ẽ sup me manꝰ dñi. i. vtus q̃ eleuãs me ad visionem sequentiũ.
e Et adduxit me. hic ꝓñr ponit hui⁹ visiõis locꝰ q̃ est duplex ãnꝰ subiective q̃ tangit cũ dñ.
e Et adduxit me illuc in visionibus dei. non enim ezechiel fuit eductꝰ de babylone corpaliter sed tm in visõe ꝓphetica q̃ est in videre subiective: et ideo locus huius visionis subiective fuit babylonia in qua fuit ezechiel Illius est locus obiective qui tangit cum subditur.
f Adduxit me in terrã israel. quaz imaginarie videbat ꝓpheta. g Et dimisit me super montẽ excelsum nimis. sic imaginarie videbat dñe ꝓphete. h Sup quẽ erat edi. q̃si ciuitas. ꝛ dicit q̃si q2 nõ erat edificiũ reale sed similitudo repsentãs. i Vergentis ad austrũ. Sicut autẽ expositores nostri cõmuniter q nomie ciuitatis ꝛ edificij idem importat: nam templũ cuiꝰ edificiũ. i. describit bz multas mãsiões sicut ciuitas: ꝛ murꝰ eiꝰ erat cũ ꝓpugnaculis ad modũ ciuitatꝫ mons tñ in q erat edificiũ templi aliquãtulũ erat demissus in ꝓte australi magis q̃ aq̃lonari: ideo dr. i Vergentꝫ ad au. Bz q̃ isti dicunt de ꝓpugnaculis nõ bz: nam in tota descriptõne templi sequente nulla fit mẽtio de ꝓpugnaculis: tamẽ est satis ꝓbabile: q2 ꝓpugnacula faciunt ad decorẽ ꝛ fortitudinẽ edificiorum. Sed q dicunt nomine ciuitatis ꝛ edificij templi idem signari non videtur verũ: nam in fine libri describit ciuitas separatim a templo: ꝛ ideo hebrei dicũt ꝛ melius: vt videt q ꝓphe. ta duo vidit. scz ciuitatẽ ꝛ templũ: ꝛ q templũ erat in ꝓte aquilonari: ciuitas aũt in ꝓte australi: ꝛ p edificiũ significauit templũ: ꝛ nomie ciuitatis ciuitatẽ vergentem ad austrum ꝛ ad hoc reducunt doctores nri predicti in fine libri in descriptõne terre tribubus israel diuidende: saltẽ aliqui situãtes templũ in ꝓte aq̃lonari illiꝰ terre: ꝛ ciuitatẽ in ꝓte australi: vt ibi videbit plenius dño ꝓcedente. k Et ecce vir. Hic ꝓñter ponit visionis fructꝰ qui cõsistit in hoc: q angelus ondit ezechieli descriptõez ꝛ mensuraz eoꝝ que sequunt: vt annũciaret filijs israel p quos vniuersitas fidelium intelligit: vt studiosi p otionem ꝛ exercitiũ studij quererent intellectum visionis sibi aperiri: sicut dictum fuit Danielis. xij. ca. Tu autem daniel claude sermones ꝛ signa librũ vsq̃ ad tempus statum ꝓtransibunt plurimi ꝛ multiplex erit scientia. Et sic intelligenduz est de alijs visionibꝰ ꝓphetic⁹ quarũ intellectꝰ p ꝓphetam non aperit ponit tñ aliquid vñ habetur aliquis via studiosis ad intelligendũ sicut dixi i apoc. q̃tũ spectat ad librum illum: ꝛ in fine huiꝰ visionis similiter dicaz q̃tũ ad ista dño ꝓcedẽte. Dicit igit. k Et ecce vir. i. angelꝰ in specie viri. l Cuiꝰ erat spes q̃si spes ei. i. similitudo eris. es. n. cõdurabile ꝛ sonabile: ꝛ p durabilitatẽ significat immortalitatẽ spũs angelici: ꝛ p sonabilitatẽ ꝑmptitudinẽ eiꝰ ad resonãdũ laudes diuinas Vz illd iob. xxxviij. Vbi eras cũ me laudarẽt astra matutina: ꝛ iubilarẽt oẽs filij dei: ꝛ ad reuelandũ hoc vi⁹

Capitulum. xl.

In vicesimo. Hec est ps vltima principalis huiꝰ libri: in q̃ agit de remuneratõe bonoꝝ vsq̃ ad finẽ libri: h tm remũeratio ꝑm alios intelligit de bonis corpalibꝰ vel de bonis fortune: ꝑm alios de bonis gre: ꝑm alios ꝓtim de bonis gre: et ꝓtim de bonis glie: put in fine libri magis videbit dño ꝓcedẽte. Sciendũ igit q̃ hec ꝓte vltima est aliq̃d in quo ꝓuenit iudei ꝛ xpiani: vicz q illa que dicunt hic vsq̃ ad finẽ libri: fuerũt oñsa ezechieli in imaginaria visione: cuiꝰ tñ significatõz intellexit: aliter tñ esset visio ꝓphetica. Et est ibi aliq̃d in quo dissentiunt vicz in significatõne huiꝰ visionis. Primo igit exponetur hec visio vsq̃ ad finẽ libri q̃tum ad primũ. Et q2 hec visio imaginaria ponit hic satis obscure: ideo circa descriptõem imaginarie visionis ꝛ eius expositõez: nõ solum variant hebrei ꝛ latini: sed etiã hebrei ad inuicem: q2 Ra. moy. et Ra. sa. ipsaz varie describunt et exponũt. Sitr latini: q̃a magister Ricardꝰ de sancto victore: et dñs Hugo cardinalis de ordine ꝓdicatoꝝ ꝛ frater Girardꝰ de prunio ordinis fratrũ minoꝝ: circa dictã descriptõez ꝛ expositionez multipliciter variant. Hec est mirũ de dictis variatõibꝰ q2 descriptio huiꝰ edificij valde obscure traditur in textu ꝛ etiã translatio nostra in multis discrepare videt ab hebraica veritate. Omnia nõ eoꝝ dicta repetere: ꝛ vbi deficere vident: improbare esset negociũ valde ꝓlixum et ꝓsequens legentibꝰ tediosum: maxime q2 in descriptione imaginaria ꝛ eius expositõne nemõ ꝓfitit principaliter vtilitas ꝓphetice visionis: ꝛ i intellectu eiꝰ q̃d ꝓvisionẽ imaginariã designat: sicut patet ex dictis in principio huiꝰ libri: q2 in descriptõne imaginaria q̃tuoꝝ animaliũ ꝛ rotaꝝ nõ ꝓfitit ꝓncipaliter vtilitas visionis illius: ꝛ i intellectu eius q̃ per rotas ꝛ aialia designat: q̃d fuit reuolutõ quatuoꝝ regnoꝝ: que ꝓtim israel successiue afflixerunt: sicut ibidem plenius fuit dictũ. Omissis igit descriptionibꝰ ꝓdictis: intendo ponere modũ vnũ: qui videtur mihi magis ꝓsonus litere: ꝛ descriptõni Ra. sa. in pluribus cõuenire dicta etiã alioꝝ q̃ a veritate magis discrepare vident exponendo literaz improbare. Secm hoc igitur residuum huiꝰ libri in duas ptes diuidit: q2 prio ꝑmittit quedã breuis ꝓfatio. secũdo subdit visionis imaginarie descriptio: ibi. Et mẽsus est. Prima in tres: q2 prio ponit bꝰ visiõis tẽpus: secõ locus: ibi. Et adduxit me illuc. tercio fructus: ibi. Et ecce vir. Circa primã ptez sciendũ q̃ trãsmigratõ babylonis incepit ꝓprie a ioachim rege iuda: qui dictꝰ est iechonias: ꝛ tũc trãsmigrauit ezechiel ꝛ mardocheus: et post istã transmigratõez regnauit sedecias. xj. annis ꝛ xj. cuiꝰ ãno destructa fuit ciuitas ꝛ templũ: vt bꝝ. iij. Regũ

xxv. Et xliij. anno post destructõez vidit ezechiel hãc visionẽ: vt bꝝ hic in lra: ꝛ sic pz q a tpe transmigratõnis vsq̃ ad tẽpus b visiõis fluxerũt. xxv. q̃ãi. ꝑpleti ꝛ principio. xxv. facta est ꝝ visio: ꝛ ꝝ est q̃ dr. a In xxv. ãno ꝛc. ꝛ pz ex dicta lra pauc⁹ exceptis q̃ sequũtur

secreta dei. m Et funiculus i manu ei⁹. in edificijs rñ recte erigēdis funiculus in cui⁹ extremitate pēdet plūbū deferuit. n Et calam⁹ mēsure. i. apt⁹ ad mensurādū: p ista duo designabat edificioꝝ sequētiū quā citas ꝛ rectitudo. o Stabat aūt in por. muri exterioris. p Et locut⁹ est ad me dē. et pz ex dictis iam vsq; ibi.

q Et in manu viri. i. angeli. r Calam⁹ mēsure sex cubitoꝝ hebrei dicunt. Dex vlnaꝝ. sed est eadem sñia: nā vlna illa erat parua: habens ꝺsi longitudinē cubitalē: vt postea videbit.

s Et palmo. dicunt autē expositores nostri coiter q palm⁹ erat ps calami qua tenebat eā angelus et resi duo calami qō ꝑtinebat sex cubitos siue vlnas mensurabat: et erant isti cubiti sex signati distincte sicut in vlnis quib⁹ mensurant panni: signant distincte medietatis ꝛ quarte: ideo angelus aliqñ mensurabat ꝑm ptem calami. s. ꝑm vnum cubitum tñ vel duo vel tres. Hoc autē vltimū dictū de signatōne cubitoꝝ vel vlnaꝝ in calamo satis apparet verū. Primū aūt scz q nō mensurabat ꝑm quātitatē palmi: nō videt verum qz mensurantes pannos cū vlna breui: vel longa: ita mensurāt ꝑm quātitatē vlne quā tenēt in manu: sicut ꝑm alias eius ptes. Ideo ad intellectū hui⁹ ptis sciēdum q apud hebreos pondera ꝛ mensure sanctuarij maiores erāt cē in alijs rebus ꝑmunibus: sicut habetur manifeste in libris Exo. leui. numeri. ꝛ Deu. ꝛ silr erat de vlna que maior erat in sanctuario qua mēsurabant tele ex quibus fiebant vestes sacerdotū et leuitaꝝ et cetera silī modo mensurabilia. vlna cñ cōmunis ꝑtinebat quilz palmos: vlna vō sanctuarij sex palmos. Et accipit hic palmus nō ꝑm quātitatē manus extense ꝑ clause: ita q ꝑtinet quantitatē quatuor digitoꝝ ex transuerso: ꝛ vocatur hec quātitas gallice dour. hebraice cophac. et sic vlna vel cubitus sanctuarij ꝑtinebat vnū palmū vltra ꝑmunē. Quilz vō palmi dicto modo accepti faciūt quasi magnitudinē cubitalem: ideo dixi vlna ꝑmunis hebraica ꝛ cubitus sē quasi eadem mensura: ꝛ sic pz q vlna vel cubitus sanctuarij ꝑtinebat cubitū siue vlnā ꝑmunē et palmū: et hoc ꝓbat q illud qđ dr infra. xliij. ca. Iste aūt mensure altaris in cubito verissimo: qui habebat cubitum ꝛ palmū. Verissimū cubitū siue vlnā verissimam vocat vlnā vel cubitū sanctuarij: ꝛ hz vltra vlnaz ꝑmunem vel cubitū vnū palmū ꝑdicto mō acceptū. Est igit sensus hui⁹ lre. Et in manu viri calam⁹ mensure sex cubitoꝝ ꝛ palmo. i. sex cubitoꝝ ꝑmuniū ꝛ palmo. scz addito cuilibet sex cubitoꝝ. tales eñ sunt cubiti sanctuarij: vt dictū est ꝑm q angel⁹ mensurabat: et hoc clarius apparet in litera hebraica que talis est. Et in manu viri calamus mensure sex vlnaꝝ in vlna ꝛ palmo. i. loquendo de vlnis que ꝑtinent vlnam ꝑmunem ꝛ palmū: ꝛa q hoc ꝛ palmo: non refert ad partem calami qua angelus calamū tenebat: sed est determinatō: q sex cubiti debent intelligi de cubitis vel de vlnis sanctuarij.

t Et mensus est. Posita ꝓfatōne: hic ꝑnter describit

mus mensure in manu eius

o Stabat aūt i porta: p ꝛ locutus est ad me ide⁹ vir. Fili homis: vide oculis tuis ꝛ auribus tuis audi: et pone cor tuum in omnia que ego ostendam tibi: qz vt ostendant tibi adductus es huc Annūcia oīa q tu vides domui isrl. Et ecce mur⁹ foris ꝑ circuitu dom⁹ vndiq;: q et i manu viri r calamus mēsure sex cubitoꝝ: s ꝛ palmo. t Et mēsus ē latitudinē edificij calamo vno

ipsa visio: ꝛ diuidit in tres partes. quia primo describitur templū ꝛ edificia ad ipm ꝑtinentia: secdo terra ꝑpo diuidenda ca. xlv. tercio ciuitas edificanda: vltimo ca. ibi. Et hi egressus. Prima adhuc in duas: qz primo describit templum ꝛ ꝑtinentia ad ipm: secundo leges ministrantiū ca. xliij. ibi. Et adduxit me. Prima adhuc in duas: qz ꝓmo ponitur descriptio templi. secundo altaris holocausti ca. xliij. ibi. Iste autem mensure altaris. Ad intellectuz prime partis notandum q dm templi edificium erat situm i spacio quadrato: cuius vnum latus erat directe ad oriētem: ꝛ oppositum latus ad occidentem. alia duo vnū ad aquilonem alterum ad meridiez: ꝛ in hoc spacio erat triplex murus vnus exterior: secundus medi⁹ et tera⁹ interior: ꝛ spacium ꝑtentum inter murum mediū ꝛ interiorē dicitur atriū exterius. ꝛ spacium ꝑtentum inter murum mediū ꝛ exteriorē. dicitur ab aliquibus vulgi locus: hac forsitan ratōne quia gentiles admittebant ad locū illum ratōne oratōnis: nam aliqui gentiles ex deuotōne ad templum veniebant ad adorandum illuc. vt habetur. iij. Regum. viij. et Job. xij. Sciendum tamen q istud spacium quadratum partim erat in summitate montis in plano. partim in montis pendulo: vt magis videbitur. j. et hec gibbositas spacij seu inequalitas q̄tum ad latitudinem situs nō pōt in plano figurari ꝓpter qđ debet ꝑ imaginationem supplerī. Ad maiorē autez dictoꝝ ꝛ dicendoꝝ intelligentiā posui hic talem figuram.

Figura totius edificij templi dñi Ezech. in visione sup montem

Sciendum tamen q hec figura ꝛ alie sequentes nō semper sunt protracte precise in illa ꝓportione que dicit hic qz hoc est difficile fieri: sed supponatur sic esse. sicut ad intelligendum cōclusiones geometricas pertrabuntur aliq figure que non semper sunt facte in illa proportione que a doctore dicitur. sed ab ipo ꝛ ab audiētibus sic facte supponunt. Item qui vult intelligere ea que dicunt hic de edificō ezechielis. nō negligat habere dictas figuras ꝛ inspicere. naz alit paz aliqd in tali possit intelligē nisi cū tedio ꝛ capitis sui fractione. Prima ps diuidit in duas. qz ꝓmo describit ps enterior totius edificij. secūdo posterior ꝛ dr ps anterior q incipit a late orientali muri exterioꝝ et ꝑtendit vsq; ad murū occidentalē atrij interioris: ita q

linea imaginarie ptracta a finibus illius muri vsus aquilonē ⁊ versus austrū diuidit ptez anteriorē a posteriore: qz posterior est vsus occidentē: scda ps incipit in fine pñtis capl'. ubi. Et introduxit me. Prima adhuc diuidit in tres ptes: qz prio describunt porte muri exteriorīs. secundo porte medij: ubi. Et venit ad portā. tercio porte muri interiorīs: ibi. Et introduxit me in atriū interi⁹. Circa p̄mū sciendū q̄ in orientali parte muri exteriorīs i medio eius erat quedam aptura decē cubitoz latitudinis i qua erat porta: ⁊ similiter in secundo ⁊ tercio muro directe se respicientes. Dictum igit ad primū murū dicit. Et mensus est latitudinē edificij calamo vno altitudinem quoq; calamo vno. ⁊ p̄m hebreos edificiū hic vocat mur⁹ exterior cuius spissitudo dicitur hic latitudo: ⁊ sic est equalis altitudini. Sed hoc nō videt conuenienter dictū: naz intētio ypbete est describere edificium decenter dispositum. nō est aūt decens dispositio muri cui⁹ spissitudo est equalis altitudini. ⁊ ideo melius videntur dicere expositores alij dicentes q̄ noie edificij hic intelligit quedam domicula sup portam edificata cuius latitudo est vni⁹ calami p̄m spissitudinē muri: ista tñ mensura vni⁹ calami accipienda ē intra parietes domūcule: sicut infra dicet de thalamis ⁊ porticibus: ⁊ siliter altitudo. Longitudo aūt eius p̄m latitudinē porte. s. decem cubitoz: sed nō fit hic mentio de ista longitudine: qz tres porte p̄dicte se respicientes ab oppositis ponunt eiusdem latitudinis: porte aūt muri medij ⁊ interiores describunt infra decem cubitoz latitudinis: et p ordinē ista. Item p̄m hebreos in muro exteriori describit vna porta tm̄. s. in latere orientali: ⁊ tm̄ in muro medio ⁊ interiori ponunt duas portas. s. in latere aquilonari ⁊ silr in australi: que vident p nihilo poni: nisi i muro exteriori sint porte correspondentes ad introeundū ꝓpter qd̄ alij videntur melius dicere dicentes q̄ in latere muri exteriorīs aquilonari ⁊ australi sunt due porte ꝓsimiles porte orientali. Ad capiendum vo facilius que dicta sunt et dicenda ponitur hic talis figura.

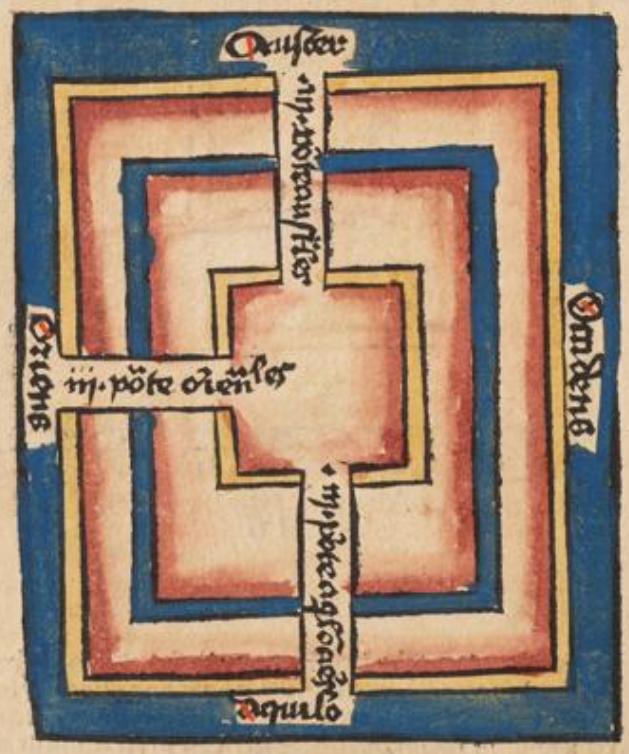

a Et venit ad portā. Hic oñter describunt porte muri medij: ⁊ diuidit in tres ptes: qz primo describit porta orientalis: secdo aquilonaris: ibi. Portā q̄z. tercio australis: ibi. Et duxit me. Prima adhuc in duas: qz primo describitur orientalis porta. secdo quedā extra illā portaz exñtia: ibi. Et eduxit me ad atriū. Ad intellectū prime ptis cōsiderandū q̄ hec porta describit habere vestibulūz: porticum: frontes: thalamos: ⁊ gradus. Gradus aūt sunt ꝓpter declivitatē montis: ⁊ ideo a loco vulgi erat accessus ad portā istā p̄ septem gradus. Vestibulū aūt est quoddam spaciū añ aperturā muri medij quinq; cubitorū in latum. s. ab oriente in occidentē: ⁊ .xxv. in lōgum ab aquilone in austrū. Porticus aūt est edificiū situm super aperturā muri medij: ⁊ ex pte interiori ipsi⁹ muri transiēs vltra murū mediū p octo cubitos intra atriū exterius: ⁊ a terra vsq; ad summitatē huius porticus sunt cubiti. l. ⁊ iuxta postes ostij sunt due turres quarū altitudo describitur sexaginta cubitoz; sicut in portis castrorum ⁊ notabiliū edificiorū fiunt due turres vna ex vna parte ostij: altera ex altera: ⁊ vocantur frontes quia sunt ad decorem porte ⁊ ad eius defensionem: sicut fortalicia in extremitatibus terraz dicūt frontarie et in summitatibus istarum turrium erant pomelli: ⁊ super pomellos rami palmaruz celati: sicut cōmuniter videmus in pomellis turriū q̄ habent desuper folia celata vel ramos arborum: ⁊ iste tres erāt edificate in spissitudine muri: tamen excedebant illaz spissitudinē aliquātulum ex vtraq; pte. Iuxta turres istas describunt sex thalami p̄o portarijs: tres iuxta vnā: ⁊ tres iuxta aliā: qui in hebreo vocātur appenditia: qz describunt adherentes muro medio ab exterior tamen pte ei⁹: et ostia thalamorū describunt ad vestibulum porte: ita q̄ ostia thalamoz exñtiuz in alia pte per modū hic figuratum: put potest in plano figurari. secz p̄m situ fundamētoz: et añ thalamos ex vtraq; parte ostij describit quoddā sedile latitudinis vnius cubiti qđ in textu vocat margo: Item sciendū q̄ porta hic accipit dupliciter. Uno modo large p̄o aptura ostij edificiorū in lateribus porte et desuper exñtium: sicut dicimus communiter q̄ porta ciuitatis est bene turrita ⁊ desuper bene edificata. alio modo stricte p̄o ipso ostio: sicut dicimus q̄ porta ciuitat⁊ est clausa: quando ostium est clausum: ⁊ aperta q̄n est apertū. Itez sciendum q̄ licz vestibulū ꝓpe sit añ portam muri ⁊ porticus post: tñ vtrunq; spacium. s. anterius et posterius aliq̄n vestibulū aliq̄n porticus nomiat. Itez iste tres porte sunt oino similes: ⁊ ideo qđ in descriptōne vni⁹ omittit ⁊ in descriptōne alterius exprimit intelligendum est esse in omnib⁹. Et idez dicendū de trib⁹ portis tercij muri: exceptis illis in quibus differūt a portis muri medij que inferius exprimunt. Hoc autez dico propter vestibulum quinq; cubitoruz latitudinis: quod solum exprimit in descriptione porte australis tercij muri: quod similiter intelligendum est ee i alijs ad magis intelligendum que dicta sunt ⁊ dicenda posui hic duas figuras quarum prima representat situz porte: porticus: ⁊ vestibuli: frontiuz: ⁊ thalamoz p̄m lineas fundamentales: tñ intelligendū q̄ fundamenta frontiū nō incipiūt a terra ne impediant spaciū int thalamos: sed q̄si p centum cubitos in latitudine muri: prout exprimit in figura secūda. Secūda vo figura representat altitudinē porte: porticus: ⁊ frontium p̄m spacium a porta orientali: thalami vo nō possunt sic conuenienter figurari p̄m latitudinem suam ꝓter muz secundū cui iunguntur: ꝑ defectu possunt imaginari tanq̄ elevati super sua fundamenta intra frontes: quanta tm̄ sit elevatio non habet ex textu.

Eze chielis

figura repsentans situm porte orientalis porticus ei⁹ vestibulum. Et idez intelligendum de aliis duabus portis exteriorib⁹ muri qui est ibi

[a] Et venit ad portam: que respiciebat viam orientalem [b] et ascendit per gradus eius. [c] Et mensus est limen porte calamo vno latitudinis. [b]. i. limen vnum calamo vno in latitudine: [c] et thalamum [f] vno calamo in longum: et vno calamo in latum: [g] et inter thalamos quinq; cubitos: [b] et limen porte [i] iuxta vestibulum porte intrinsecus [i] calamo vno. [k] Et mensus est vestibulum porte octo cubitorum [l] et postes eius duo cubitorum: et vestibulum porte intrinsecus domus. [m] Et mensus est templum viginti cubitorum in longitudine: et latitudine viginti cubitorum ante templum: et dixit ad me hoc est sanctum sanctorum. [n] Et mensus est parietem domus sex cubitorum latitudinis: et latitudo lateris vnius cubitorum quatuor per circuitum domus. [o] Et latera templi et sanctuarii habebant parietes distinctos per circuitum: [p] et parietes habebant latitudinem quinq; cubitorum: et latus quod vacabat inter latera domus templi et sanctuarii habebat viginti cubitos in latitudine per circuitum domus. [q] Et ostia lateris quod vacabat erant contra ostium quod respiciebat ad aquilonem: ostium vnum ad orientem: et latitudo loci quod vacabat viginti cubitorum per circuitum. [r] Et edificium quod erat ante faciem loci quod vacabat ad occidentem: latitudo eius septuaginta cubitorum: et murus edificii quinq; cubitorum latitudinis per circuitum: et longitudo eius nonaginta cubitorum. [s] Et mensus est templum centum cubitorum in longitudine: et locus quod vacabat et edificium et parietes eius centum cubitorum in longitudine. [t] Et latitudo faciei templi et loci quod vacabat contra orientem centum cubitorum. [u] Et latitudo templi et sanctuarii et porticus ante templum quinquaginta cubitorum. [x] Et mensus est templum centum cubitorum in longitudine: et locus quod vacabat et edificium et parietes eius centum cubitorum in longitudine. [t] Et latitudo faciei templi et loci quod vacabat contra orientem centum cubitorum. [u] Et latitudo templi et sanctuarii et porticus ante templum quinquaginta cubitorum. [x] Et

[a] Et venit ad portam: que respiciebat viam orientalem [b] et ascendit per gradus eius. [c] Et mensus est limen porte calamo vno latitudinis. [b]. i. limen vnum calamo vno in latitudine: [c] et thalamum [f] vno calamo in longum: et vno calamo in latum: [g] et inter thalamos quinq; cubitos: [b] et limen porte [i] iuxta vestibulum porte intrinsecus [i] calamo vno. [k] Et mensus est vestibulum porte octo cubitorum [l] et postes eius duo cubitorum: et vestibulum porte intrinsecus domus. [m] Et mensus est templum viginti cubitorum in longitudine: et latitudine viginti cubitorum ante templum: et dixit ad me hoc est sanctum sanctorum. [n] Et mensus est parietem domus sex cubitorum latitudinis: et latitudo lateris vnius cubitorum quatuor per circuitum domus. [o] Et latera templi et sanctuarii habebant parietes distinctos per circuitum: [p] et parietes habebant latitudinem quinq; cubitorum: et latus quod vacabat inter latera domus templi et sanctuarii habebat viginti cubitos in latitudine per circuitum domus. [q] Et ostia lateris quod vacabat erant contra ostium quod respiciebat ad aquilonem: ostium vnum ad orientem: et latitudo loci quod vacabat viginti cubitorum per circuitum. [r] Et edificium quod erat ante faciem loci quod vacabat ad occidentem: latitudo eius septuaginta cubitorum: et murus edificii quinq; cubitorum latitudinis per circuitum: et longitudo eius nonaginta cubitorum. [s] Et mensus est templum centum cubitorum in longitudine: et locus quod vacabat et edificium et parietes eius centum cubitorum in longitudine. [t] Et latitudo faciei templi et loci quod vacabat contra orientem centum cubitorum. [u] Et latitudo templi et sanctuarii et porticus ante templum quinquaginta cubitorum. [x] Et

Quis omissis re
uertamur ad ex
positiones litere.
a Et venit ad
por. q respi. via
orientalē: hec est
porta scdi muri
ad quā venit de
porta orietali p
mi muri siue ex
terioris. b Et
ascen. p gra. eius &c. ex hoc pz q gradus isti erāt extra
portā in loco vulgi: qz pri⁹ ascēdit gradus dictos: z po
stea occurrit sibi limē porte mēsurandū: si essn eēnt isti
grad⁹ intra portā: vt dicit magister Ricardus de sctō
victore vel in spissitudine muri portevt dicunt aliqui
.pbeta diriſſet: mēsus ē limē porte z ascendit p grad⁹
ei⁹: qz limē pri⁹ occurrisset mēsurāti q̄s grad⁹ ascensus
c Et men. est limē porte &c. p̄m muri medij spissitu
dinem: tm̄ in hebreo sic habet. Et mensus ē postē por
te. z dr postis ostij ps muri ascendēs sursum p̄m lati
tudinē ostij ex vna pte: cui⁹ latitudo ē p̄m spissitudiez
muri sicut z limis. d Id est limē vnū. h videt ſra
corrupta p scriptores ponētes. i. p et: nam in hebreo
sic bz. Et postē vnū. nā ostiū qd dr hic porta hz duos
postes. s. dexter z sinister equalis mēsure: z sibi duplex
limē. s. inferi⁹ z supi⁹: z eiusdē mēsure: p ter qd nō va
riat mēsura si dicat limē p̄m translatōez ultraz vel po
stem p̄m hebreos. e Et thala. i. quēlibet. vi. thala
mos: qz frequēt accipit h singulare p plurali. f Uno
cala. in lon. z vno cala. in latū. istud spaciū q̄dratū in
telligēdū ē inter pietes thalamoz: ita q muri claudēn
tes z diuidētes thalamos sē ex mensurā istā: iō sbdit.
g Et inter thalamos. v. cubitos. dicit hic expo

sitores q̄libz mu
rorū diuidētiū inter
thalamos bēbat.
v. cubitos i spissitu
dine: cui⁹ mēsura h
ponit: naz spissitu
do muri diuidit in
ter thalamū z tha
lamū: s nō ē verisi
mile q̄ spissitudo
muri diuidētis eēt

tanta: cū spaciū cuislibet thalami sit tm̄ sex cubitorū in
quadrū vt dictū est: z ideo meli⁹ vr q p hoc qd dr hic. Et
inter thalamos. v. cubitos. intelligunt duo muri diuiden
tes tres thalamos ex vna parte: z spissitudo cuiuslibz sit
duoz cubitoz et dimidij: z idē intelligēdū ē in .iij. thala
mis ex pte alta. b Et limē. sic hz in hebr. ex q̄ ptz q supra
nō mēsurāt duo limia: nā sic i eadē porta eēnt tria li
mia: qd ē falsuz: s mēsurāt ibi duo postes: vt dictū ē: hic
aūt limia: z accipit h singulare p plali. nā mēsura vno limi
ne hr mēsura alteri⁹: qz sūt eiusdē mēsura vt p̄dictū est.
i Juxta vesti. porte intrinsec⁹. in hebreo hz. Juxta por
ticū porte intrinsec⁹. q: porticꝰ ē intra portā i atrio exteri
oi: vestibulū aūt extra in loco vulgi: vt supra dictum est
l Calamo vno. h ē mēsura limis cui⁹ latitudo ē p̄m spis
situdinē muri medij. k Et mē. est vesti. porte. hebr⁹
sic hz. Et mēsus ē porticū porte octo cubitoz. tantū enim
occupabat de atrio exteriori ultra portā precedēte ab orīte
in occidentē. l Et fron. ei⁹ duob⁹ cubitis. de frōtib⁹ por
te dicit ra. sa. q sē pilaz rotūdi adherētes muro medio a
pte exteriori: vn⁹ ad dexterā porte z alt⁹ ad sinistraz. elevati
sursū ultra totū porte edificiū z spissitudo cuiuslibz sui di
metri ē duoz cubitoz sic exponit qd dr h. l Et fron.
ei⁹. i. qualibz duaz frontiū. m Duob⁹ cubi. s. in spissi

tudine: ꝙ ꝑ nō vī verū. ꝛc. ī. dr̄ ꝙ in frontib⁹ erāt fenestre obliq̄ ad dādū lumē interi⁹ qđ nō eēt nisi eēt intra frōtes ꝓcauitas aliq̄ in q̄ saltē fieret ascēs⁹ sursū p cochleā q̄ gallice dr̄ vīz: ꝑ aūt nō pōt fieri itra circulū cui⁹ diameter est duoꝝ cubitoꝝ tm̄ ꝛ iō melī⁹ dī ꝙ frōtes iste sē due turrelle ex vtraq̄ parte portē: vt p̄dictuz ē tāte latitudinis ꝙ intra ꝓcauitatē sit ascēsus p modum cochlee: ꝛ mur⁹ circūdās spissus duob⁹ cubitis. ¶ In talib⁹ aūt turrell' fiunt fenestre oblique. i. stricte exteri⁹ ꝛ late interi⁹ ad diffusionem luminis: et gallice vocant archieres: et sic dr̄.

l ¶ Et frontē ei⁹. i. qualibz duaꝝ frōtiū. m ¶ Duob⁹ cubitis. i spissitudie muri mō dctō. ¶ Ex istis duo frōtib⁹ dicūt expositores catholici irrōnabili⁹ et magis cōfuse cū hebrei qđ ꝓpter p̄lixitatē reprehendāt ꝛ im probare ꝑ omitto

frontez ei⁹ m duob⁹ cubitis. n Vestibulū aūt porte o erat intrinsec⁹. ¶ Porro thalami porte ad viā orientalē q tres hīc ꝛ tres inde r mēsura vna triū: s ꝛ mēsura vna frontiū t ex vtraq̄ pte. v Et mēsus ē latitudiez limis porte x cc cubitoꝝ: y ꝛ lōgitudinē porte z tredeci cubitoꝝ a ꝛ margine aā thalamos cubitū vnī⁹ b et cubit⁹ vn⁹ finis vtrinq̄. c Thalami āt sex cubitoꝝ erāt hīc ꝛ ide. d Et mēsus est portā a tecto thalami vsq̄ ad tectū ei⁹: latitudiez vigintiq̄nq̄ cubitoꝝ: e ostium ꝙ ostiū. f Et fecit frōtes x p. lx. cubitos g ꝛ ad frontē h atriū porte vndiq̄ p circuitu: i ꝛ aā faciez porte: k q̄ ptigebat vsq̄ ad faciez vestibuli porte interioris q̄nq̄gīta cubitos l ꝛ fenestras obliq̄s ī thalamis m ꝛ ī frōtib⁹ eoꝝ: n q̄ o erāt inē portā vndiq̄ p circuitū p Silr aūt erāt ꝛ in vestibul' fenestre p gyrū intrinsecus q ꝛ ante frontes pictura palmarum celata. r Et eduxit me ad atriuz exteri⁹: s ꝛ ecce gazophilacia t ꝛ pauimētuz stratum lapide in atrio per circuitū v Triginta gazophi

portā edificatū: tm̄ trāsiens vltra portā in atrio exteriori: vt supra dictū est: ꝛ hz duas mānsiones. s. superiorem ꝛ inferiorē: ꝛ inferior incipit a pede porte: ꝛ inde vsq̄ ad sūmitatē superioris sc̄. l. cubiti. ¶ Dicit̄ a ūt ꝙ porta interior respectu porte claudēt̄ vestibulū q̄ ē in loco vulgi: vt dictū ē suprā. l ¶ Et fenestras obliq̄s ꝛc. naz in thalamis sūt fenestre magis stricte exteri⁹ et magis late interius rōne ꝑ dicta. m ¶ Et i fronti. eoꝝ sunt silr fenestre oblique: ꝛ dicunt ꝙ frontes porte ꝛ frōtes thalamorū: naz habebāt portā ex vno latere ꝛ thalamos ex alio: vez in figura. n ¶ Que sez fenestre.

o ¶ Erant intra portā vndiq̄ p circuitū. naz sūt i edificijs adherētib⁹ porte vndiq̄. p ¶ Silr aūtem erant et

n ¶ Vesti. au. por. hebre⁹ sic hz: ¶ Porticus autem porte.
o ¶ Erat intrin. i. intra portā i atrio exteriori: vt s. dcm̄ ē.
p ¶ Porro tha. por. hebre⁹ hz. ¶ Apēdītia ad viā orientalē in illa ei⁹ pte mēsurabat vt p̄dictum ē. q ¶ Tres hinc et tres inde. s. tres ex vna pte porte: ꝛ tres ex altera.
r ¶ Mēsu. vna triū. qz q̄libet ē sex cubitoꝝ. s ¶ Et mē. vna frōtiū. qz mur⁹ cuiuslibz ē spissitudinis duoꝝ cubitorū. t ¶ Ex vtraq̄ pte. s. ostij porte. v ¶ Et mē. ē lati. liminis porte. ¶ Supra mēsurata ē spissitudo limis q̄ ē ꝓcedēdo ab oriēte i occidētē: hic āt mensurat̄ latitudo ei⁹ q̄ ē ab aq̄lone i austrū: cū dr̄. x ¶ Decē cubi. ꝛ tāta est aptura ostij inē duos postes. y ¶ Et longi. porte. i. altitudinem ostij porte q̄ vocat̄ hic lōgitudo: eo ꝙ ē maior dimēsio ei⁹. z ¶ Tredecim cubi. ꝛ tāta est altitudo postium ostij. a ¶ Et margi. aā tha. cubi. vni⁹. i. sedile ꝑ portarij⁹. b ¶ Et cubit⁹ vn⁹ finis vtrinsq̄. nā illud sedile nō est aā ostiū thalamoꝝ: qz impediret ingressū: ꝑ ex vtraq̄ pte ostij ꝓcedēs vsq̄ ad finē muri. c ¶ Thalami āt ꝛc. hoc pz ex dict. d ¶ Et mē. ē portā ꝛc. xxv. cubitoꝝ. ¶ Tātū ē em̄ spaciuz a tecto thalami p̄mi exūtis ex vna pte porte: vsq̄ ad tectū thalami p̄mi exūtis ex alēa pte porte ita ꝙ aptura porte tenet. x. cubitos: ꝛ spaciuz ex vna pte porte inē aperturā ꝛ thalamū. vij. cubitos cū dimidio: ꝛ tātuz ex alēa pte porte: q̄ silr̄ iuncti sē. xxv. cubiti: ꝛ notabilit̄ dic. ¶ A tecto thalami ꝛc. nā a pede thalami vsq̄ ad pedē oppositi thalami sē tm̄. xxij. cubiti: nā margo siue sedile aā thalamos occupabat vnū cubitū ex pte vna: ꝛ alter cubitū ex pte alēa: ab ostio tm̄ vni⁹ thalami vsq̄ ad ostiū alteri⁹ sunt. xxv. cubiti: qz nō ē ibi sedile: vt p̄dictū ē. d ¶ Ostiū ꝙ ostiū. sic em̄ ē dispositū ostiū thalami ex vna pte ꝙ rectā lineā opponit̄ ostio thalami ex altera. e ¶ Et fecit frōtes. i. mēsurauit. f ¶ Per. lx. cubitos. tātū em̄ sē eleuate a tra. g ¶ Et ad frontē. i. aā frontē a pte tm̄ interioris muri medij. h ¶ Atriū porte. ꝛ ꝑ est atriū exteri⁹: et ē q̄dam platea quadrata. i ¶ Aā faciez porte. i hebreo hz. Et sup faciē porte ꝛc. ꝛ ē eadez sntia dū tm̄ ly aā significet locū eminentiorē. k ¶ Que ptinge. vsq̄ ad faciē vestibuli porte interioris. in hebreo hr̄. ¶ Vsq̄ ad faciē porticꝰ. ꝛ sic pz ꝙ in translatōe nr̄a vestibulū ponit̄ ꝙ porticu. ¶ Ad b⁹ intellectū litere sciendum ꝙ porticus est edificium supra

in vestibulis. hebreus habet. Et in porticibus. dicit̄ in porticibus per gyrum: qz sicut sunt fenestre in porticu orientalis porte sic sunt fenestre in porticibus portaꝝ aquilonaris ꝛ australis. q ¶ Et ante frontes pictura palmarū. in hebreo habet. Et in frontibus palme. nam in superiori parte frontiū que tendit in acutum est similitudo palme celata: vt dictū est supra. Et eandez sntiaz continet translatio nostra: cum dicitur. Et ante frontes ꝛc. si ly ante denotet eminētiā: sicut dr̄ Job. j. Qui ꝓ me venit ante me factus est. i. superior mi vel ꝓlatus. r ¶ Et eduxit me. ¶ Dic describunt aliqua q̄ sunt vltra portā secūdi muri cum dicit̄. Et eduxit me ad atriū exteri⁹. qđ est inter murū mediū ꝛ tertium.
s ¶ Et ecce gazophilacia. hebreus hz. Cameras.
t ¶ Et pauimentū stratū lapide. est em̄ quedaz platea sub dio pauimentata. v ¶ Triginta gazophilacia in circuitu pauimenti. excepto tm̄ spacio a porticu porte atrij exteriorīs occupato: et silr̄ spacio occupato a porticu ꝛ vestibulo ꝛ thalamis porte atrij interioris: q̄ oia sē situata i atrio exteriori: vt videbit̄. j. ¶ De longitudine vo et latitudine istoꝝ gazophilaciorū nihil dr̄ i textu: nec d eoꝝ eq̄litate vl' ineq̄litate ꝑ d eoꝝ situ dr̄ ꝙ sē in circuitu pauimēti: nō tm̄ accipit̄ circuit⁹ ꝓ toto eius ambitu: vt p̄dictū est: ꝛ sicut frequēter accipit̄ circuitus in descriptōne bui⁹ edificij: vt infra videbitur. ¶ Debent igit̄ gazophilacia situari circa pauimētū orientale decentiori mō quo potest fieri: saluis tm̄ debitis situatiōibus aliorū q̄ in textu exprimunt̄: que videtur mihi talis esse. s. ꝙ ad latus aq̄lonare pauimēti ponātur decē q̄ occupāt. c. cubitos vnū iuxta aliud: ꝛ ad latus australe silr ponant̄ decē q̄ occupāt centū cubitos vnū iuxta aliud. Ad lat⁹ aūt orientale octo: quatuor ex vna pte porte atrij exteriorīs: ꝛ. iij. ex alia pte eiusdez porte q̄ cū ipa occupāt centū cubitos: duo vo residua gazophilacia ponunt̄ iuxt̄ thalamos porte orientalis atrij interioris: vnū ex vna pte ꝛ alterū ex altera: q̄ cū ipa ꝛ ei⁹ thalamis occupant. c. cubitos ꝓ modus inferius figuratū. Et ad maiorem distinctōez a thalamis gazophilacia sunt rubei coloris. ¶ Sciendum etiā ꝙ in angulis circa pauimētū nō ponūt̄ aliq̄ gazophilacia

qnō possent habere ostia sup pauimentū: qđ tñ debz esse. a ¶Et pauimen. in fron. portarū. in hebreo br. Ad lat⁹ portaz. z ponit singulare p plurali. s. latus p latera. b ¶Secōm longi. porta. i. in recta distantia eaz ab oriente in occidentē. q. d. nō solū est pauimentū ad latera portarū. declinādo ad austrū z aq̄lonē: sed etiā inter duas portas recte pcedendo ab oriēte in occidētē. c ¶Erat inferi⁹. B addit ad oñendū q nō loquit de pauimēto alicui⁹ superioris mansionis vel solarij. z quanta sit dimēsio pauimenti inē duas portas p̄dictas oñdit: ideoz subdit. d ¶Et mēsus ē latitudinē a facie porte inferioz. i. porte atrij exteriozis.

lacia in circuitu pauimēti: [a] z pauimētū i frōte portaz [b] fm longitudinē portaruz [c] erat inferi⁹. [d] Et mēsus est latitudinē a facie porte inferioz [e] vsq; ad frōtē [f] atrij interioz [g] extrinsec⁹: cētū cubitos [b] ad orientē [i] z aq̄lonem. [b] Portā vo q̄ rīspiciebat viā aq̄lonis atrij exterioz mēs⁹ ē: tā in lōgitudine q̄z in latitudine: z thalamos ei⁹ tres hinc z tres inde: z frōtes ei⁹ z vestibulū eius fm mensurā porte portis: [k] q̄nquagīta cubitoz longitudinem ei⁹ [l] z latitudinez viginti q̄nq; cubitoz. Fenestre aūt eius z vestibulū z sculpture fm mēsurā porte: q̄ respiciebat ad orientē: [m] z septē gradū erat ascēsus ei⁹. [n] Et vestibulum añ eā: [o] z porta [p] atrij interioris [q] ꝺ portā aq̄lōis [r] z orientalē. [s] Et mēsus est a porta vsq; ad portā centū cubitos. [t] Et eduxit me ad viam

australē: et ecce porta q̄ respiciebat ad austrū. Et mēsus ē frōtez ei⁹: [u] z vestibulū eius iuxta mensuras superiozes: z fenestras ei⁹ [x] z vestibula in circuitu sicut fenestras ceteras q̄nquagīta cubitoz longitudine z latitudine viginti q̄nq; cubitoz ū z in gradib⁹ septē ascēdebatur ad eam. [y] Et vestibulum ante fozes eius: z celate palme erant: vna hinc z altera inde. [z] in frōte eius: [aa] et porta atrij interioz ī via australi [bb] Et mēsus est a porta vsq; ad portā i via australi cētū cubitos. [cc] Et introduxit me [dd] in atriū interi⁹ ad portā australē: [ee] et mēsus ē portā iux mēsuras supioes [ff] thalamū ei⁹: [gg] z frōtez ei⁹ z vestibulū ei⁹ hisdē mēsurez: z fenestras eius z vestibulū ei⁹ i circuitu [hh] q̄nq̄gīta cubitos lōgitudīs: [ii] z latitudīs viginti q̄nq; cubitos: [kk] z vestibulū p gyz

tra portā aquilonarē atrij exteriozis. r ¶Et oriētalē. i. silr in pte oriētali porta atrij interioris ē ꝺ portā oriētalē atrij interiozis. iste. n. porte fm lineā rectaz sūt oppositе in pte oriētali z aq̄lonari z australi sic dictū fuit in pncipio hui⁹ edificij. s ¶Et men. est a poz. vsq; ad portaz. c. cubitos. B est mensura pauimēti ab aq̄lone i austrū inter duas portas. in laterib⁹ aūt istaz portaz ē maioz dimēsio pauimenti ab aq̄lone in austrū q̄ in laterib⁹ portarū oriētaliū: eo q̄ circa istud pauimētū ñ ponunt aliq̄ gazophilacia: vt dicitur. j. mensura aūt hui⁹ pauimenti ab oriēte in occidentē bic tacet: qz supponit esse. c. cubitoz sicut ē dimēsio pauimenti oriētal⁹ ab aq̄lone in austrum. t ¶Et eduxit me ad viā australem. Hic ꝓpter describitur porta australis atrij exterioris q̄ silis est alijs duabus p̄dictis ꝓpter qđ et dictaz pz exīra paucis exceptis.

v ¶Et vestibulum ei⁹. i. porticū: sic. n. est in hebreo. x ¶Et vestibula. i. porticus in plurali qđ dicit eo q̄ tota porticus bz duas mānsiones. s. superiozē z inferiozē: vt dictū est supra de porticu porte oriētalis: y ¶Et vestibulū añ fozes ei⁹. hic accipit ꝓprie vestibulū p spacio vacuo qđ est añ portam inter thalamos et vna pte z thalamos ex altera: vt dictū est ē. z ¶In fronte ei⁹. i. in vtraq; frontiū ei⁹: et sup vtrāq; est celata silitudo palme: vt p̄dictū ē. a ¶Et poz. atrij interioris in via australi. i. porta atrij interioris australis est directe opposita porte australi atrij exterioris. b ¶Et mēsus est a porta &c. hec ē mēsura pauimēti australis ab austro in aq̄lonez c ¶Et introduxit me. Postq̄ descripte sē porte muri medij cingētis atriū exteri⁹: hic ꝓpr̄ describunt porte tercij muri cingētis atriū interi⁹: et diuidit i tres ptes fm tres portas: ptes patebūt p sequēdo. Circa p̄mū dz. c ¶Et introduxit me. s. angel⁹ mēsuras edificiū. d ¶In atriū interi⁹ ad portā australē. mēsurādo ei portas atrij exterioris: vltiō mēsurauerat portā australē: vtz in pte imediate p̄cedēti: nō mēsurādo portas atrij interioz incipit a porta australi q̄ directe respicit portā australē atrij exteriozis vt ꝺ. dictuz ē. e ¶Et men. ē por. iuxta mensu. superiozes. nā porte atrij interioz sē ojno silles atrij exterioz port. excepta aliq̄b⁹ q̄. j. expmūt. f ¶Tha. ei⁹. i. thalamos. g ¶Et frō. ei⁹. i. frōtes. h ¶Et ve. ei⁹. i. porticū. i ¶Quin. cu. lōgi. i. altitudinis q̄ dz h lōgitudo: eo q̄ ē maioz dimēsio z tot. n. cubiti sē a pede porte vsq; ad summitatē porticꝰ sue. vt supradictū ē de aliis portis. k ¶Et lati. xxv. cubitos. z accipit hic latitudo a ēmio frōtis porte a pte orientali vsq; ad ēmiū frōtis porte a pte occidētali. l ¶Et vestibulum. hic accipitur ꝓprie vestibulū p spacio vacuo qđ

d ¶Ad orientē. id est pcedendo ab oriente in occidentē sunt. c. cubiti inter duas portas. i ¶Et aquilonem. i. pcedendo ab aquilone in austruz sunt silr. c. cubiti: z dicit. A facie porte inferioris vsq; ad faciē &c. ad designandū q̄ in laterib⁹ portaz maior est dimēsio pauimēti ab oriente in occidentē q̄z inter duas portas. s. quātū porta atrij interioris pl⁹ intrat atriū exterius q̄z eius thalami qđ est p. vij. cubitos vl circiter. k ¶Portā quoq;. Hic ꝓpter describit porta aquilonaris que silis est oino porte orientali: ꝓpter qđ ex dictis in descriptione illius patet hec litera vsq; ibi. l ¶Quinq̄ginta cubitoz longitudinem eius. id est altitudinē que dicit hic longitudo: eo q̄ est maioz dimensio a pede eīs porte vsq; ad summitatē edificij supra ipm sunt. l. cubiti sicut dictū est de porta orientali. m ¶Et latitudinē. xxv. cubitoz que hic accipit a tecto thalami ex vna pte vsq; ad tectū thalami ex altera: qđ spaciū ē. xxv. cubitoz: tantū ei spaciū occupabat porta: cū frontib⁹ suis ab oriente in occidentem. n ¶Septē graduū ascēsus ei⁹. et idem numerus graduum intelligendus est in porta oriental⁹ prius descripta de q̄b⁹ loquit ibi scriptura: ꝫ non exprimit ibi numerus. o ¶Et porta atrij interioris &c. hec lra apō hebreos vocat decurtata. i. indigens suppletōne: sic ē in multis locis sacre scripture: z est sensus. o ¶Et porta. s. aq̄lonaris. p ¶Atrij interioris. i. p quaz intrat atriū interi⁹. q ¶Cōtra portū aquilonis. i. con

est añ portã cui⁹ longitudo est. xxv. cubitoꝝ accipiẽdo lõgitudinẽ ab ostio thalami ex vna pte vsq; ad ostiũ thalami ex parte oppositа qđ est. xxv. cubitoꝝ. eo q; ostia thalamoꝝ nõ bñt margines siue sedilia añ se occupãtia duos cubitos hinc ⁊ inde: ⁊ iõ qualis ẽ distantia inẽ ostia sicut inter tecta q̃ supra dicta est. xxv. cubitoꝝ: et accipit hec lõgitudo ab oriẽte in occidentem.

a Et vestibulum eius. i. porticus.

b Ad atriũ exterius. i. in atrio exteriori: ⁊ hoc est vnũ in q̃ differũt porte atrij interioris: q̃a nõ sunt in atrio interiori sicut porte atrij exteriorꝭ sũt in atrio exteriori: vt p̃dictum est.

c Et palmas ei⁹ in fronte. i. in frontibus mõ supradicto.

d Et octo gradus erãt quib⁹ ascendebat p eam boc est scõm i quo differũt porte atrij interioris a porta atrij exterioris: nã iste bñt octo grad⁹: ille vo vij. tm̃ vt p̃dictũ ẽ sũt eẽ edificia ista in pẽdulo mõtis: ⁊ iõ de loco inferiori ad superiorẽ describitur ascensus p grad⁹.

e Et introduxit me. Hec ẽ secũda ps in qua describit porta orientalis atrij interioris et p3lra ex dictis in descriptione portaꝝ p̃cedẽtiũ vsq; ibi.

f Et vestibulũ ei⁹. i. atrij exterioris. in hebreo hr̃. Et porticus ei⁹ ad atriũ exterius. s. vrgens. q; ponit in atrio exteriori: sicut dictũ est de porta australi in pte imediate p̃cedenti: ⁊ ideo lra vr̃ esse corrupta p scriptores: naz i porta australi iam descripta ⁊ aquilonari imediate p⁹ describenda nõ ponit. Et vestibulũ ei⁹. i. atrij exterioris ꝫ sic. Et vestibulũ ei⁹ ad atriũ exterius: vtz ex textu: et accipit hic vestibulũ p porticu. pot tm̃ lra nra sic exponi: licet aliquantulũ extorte.

g Id est atrij exterioris. q. d. cui⁹ situs est in pte atrij exterioris. cetera patẽt ex dictis in descriptiõe aliaꝝ portaꝝ.

h Et introduxit me. Hec est tercia ps in qua describit aquilonaris porta interioris atrij: ⁊ patz lra ex dictis in pte p̃cedenti.

i Et p singula gazophilacia ꝛc. occasione hui⁹ litere mgr̃ Ricardus de sancto Victore et dominus Hugo cardinalis dicunt q; sicut i parte orientali sunt gazophilacia: sic in parte aquilonari ingentes banc literã litere immediate precedenti: ⁊ similiter in pte australi: ad hoc etiã videtur facere quod supra dixi. s. q; illud qđ exprimit in descriptõne vnius portę intelligendũ est esse in aliis portis: exceptis his que p textuꝫ excludunt sicut est numer⁹ graduũ q̃ est alius in portis atrij interioris ⁊ exterioris: ⁊ sit⁹ porticũ: vt supra dictũ est. Ra. sa. hebreus nõ ponit gazophilacia nisi in pte orientali: q; si essent in parte aquilonari et australi sicut i orientali describendo portas aquilonares ⁊ australes fieret aliqua mentio de gazophilaciis saltẽ breuiter tangendo: sicut fit de porticib⁹: vestibulis: frontibus: thalamis: ⁊ fenestris: que oia simul iuncta ⁊ multo magis quodlibet eoꝝ per se sumptum: sunt quid satis minus q̃ gazophilacia: quoꝝ. xv. simul iuncta fm latitudines suas occupant centũ cubitos in longitudine: ⁊ alia. xv. tm̃ ex pte opposita i atrio exteriori in parte orientali fm dictos doctores. Oz aũt in descriptõne portarũ australiũ et aquilonarium fiat replicatio de minis respectiue mõ p̃dicto ⁊ nõ fiet de multo maioribus. sc; gazophilaciis si essent ibi nõ est verisimile nec ratõnabile. videt.

Qđ ad oppositum inducitur de similitudine portarum non valet. q; hoc intelligitur de ptinentibus ad portas: sicut sunt porticus frõtes ⁊ huiusmõi: gazophilacia non sunt hmõi: cũ porte sint ꝓpter gazophilacia magis q̃ econuerso: et etiã separata in situ fm descriptiones dictoꝝ doctoꝝ. Item ipi nõ obseruant in hoc similitudiẽ quaz p rõne inducunt: nam in pte orientali ponunt. xxx. gazophilacia. xv. ex vna pauimenti pte: et. xv. ex altera: in parte vo aquilonari ponũt. xv. tm̃: et ex vna parte pauimẽti ⁊ sic in australi. Qđ autẽ. obiicit de rectu cũ dicit. Et per singla gazophilacia ostiũ i frõtibus portaꝝ. nõ valet: nam in hebreo. sic habetur. Et gazophilacium et ostium eius in frontibus portaruz quod exponit Ra. sa. sic.

k Et gazophilaciũ erat ibi. s. in atrio interiori: vt patebit ex sequentib⁹.

l Ostiuz eius in frontibus portarum. id est versus frõtes illius porte: q̃ frontes aliquantulũ transeunt in atriuz interius: vt supra dictũ est. Porticus autez illius portę ẽ ex altera parte muri interioris in atrio exteriori: vt supra dictũ est: ⁊ ideo ostiũ dicti gazophilacij non respicit porticum: sed frontes porte aquilonaris q̃ ponit ꝺ in plurali: cum dicitur. In frontibus portarũ. naz in illa porta large sumpta sunt tria ostia. s. muri interioris ⁊ portic⁹ ⁊ vestibuli: que ostia porte dicũtur stricte accipiendo portam: vt supra dictum est. Potest etiaz iste passus exponi fm translatõez nostrã cum dicitur. Et per singula gazophilacia ostium in frontibus portaruz. nam in atrio interiori sunt plura gazophilacia: vt patebit ex litera sequẽti: ⁊ ostia eoꝝ non possunt respicere porticus portarum: que porticus sunt in atrio exteriori: sed respicere possunt frontes nõ solum porte aquilonaris: sed etiã aliarum quaꝝ frontes partim sunt in atrio interiori mõ supradicto.

m Et iõ meli⁹ dr̃ q; in hac pte describunt aliq̃ q̃ sunt i atrio interiori: sicut dictũ est ꝫ. in diuisione dicit igit̃.

n Et p singla. inẽ atriũ exteri⁹ exñtia.

o Ostiũ in frõn. portaꝝ. diuersarum vt magis videbit̃.

p Vbi lauabãt holocaustum. i. carnes cremãdas in altari holocaustoꝝ: quod ab oñibus expositoribus ponit̃ in atrio interiori.

q Et in vestibulo. Hic intersert̃ de mensis q̃ aliq̃ sũt in atrio exteriori. s. mẽse q̃ dẽputãt immolatõi victime holocausti: eo q; imediate locut⁹ est de holocausto sicut igit̃.

r Et i vestibulo porte. s. aq̃lonaris. ⁊ accipit ꝺ vestibulũ pro porticu q̃ est in atrio exteriori: vt frequẽter dictũ est.

s Due mẽ. binc. i. in vno latẽ.

t Due mẽ. inde. s. in altero.

u Vt immo. sup eas vlo. i. victia totalr cremãda.

x Et p pec. ⁊ p delicta. i. victias p pctõ ꝺmissiõis: ⁊ p pctõ omissiõis: qđ dr̃ delictum. qsi derelictũ.

y Et ad la. exte. i. extra porticũ iuxta

hñ eius parietē. a Qđ ascendit ad ostiuz porte ⁊c. id est vnde ascendit ad ostium porte aquilonaris existentis in muro interiori:nam ad illam est ascensus p octo gradus:vt patet ex p̄cedentibus: ⁊ illi gradus fē ante porticum. b Due mense:⁊ ad latus alterum ante vestibulu3 id est porticum. ceteza patent ex p̄dictis vsq3 ibi c Sup quas imolabāt.i.immolatōez dispo nebāt:nam.iiij. sunt p ipa imolatōne ⁊.iiij.pro vasis imolationis ⁊c quib⁹ subditur.

d Quatuoz autez mense ⁊c. quaz materia⁊ forma describit cum dr. De lapidibus qdris: ⁊ trina dimēsio nū subdit. Longitudine cubiti vnius ⁊c.

e Sup qs ponant vasa i quibus immolatur id est instra immolatōni deseruientia. Sm eniz modū loquendi hebraicū instrumenta cuiuslibz artis vocantur pmuniter vasa vnd Gen. xxvij vbi dicitur. Sume arma tua pharetram ⁊c.in hebreo habet. Sume vasa tua. f Et labia eaz palmi vnius. hic accipit palm⁹ non sm longitudiez manꝰ sed sm latitudinē vocat gallice tour. ⁊ ē dimēsio.iiij. digitoꝝ ex trāsuerso. g Reflexa intrinsec⁹ p circuitum, versus ptem supiorem:sicut est in scacarijs: ⁊ sic ad h hec labia vt vasa sup mensas posita.s. cutelli ⁊ bacini ad recipiendū sanguinē ⁊ hmōi: ibi melius reponant. i Super mensas autē carnes oblatōnis. id est offerende in altari holocaustoꝝum. j Et extra portaz. Hic reuertitur ad plenius describendū gazophilacia p̄dicta in atrio interiori existentia.v. Et extra portam interiorem.id est atrij interioris. k Gazophilacia cantoz in atrio interiori.ex hoc ⁊ sequentib⁹ videtur manifeste q etiā Ricardus de sancto victore: ⁊ hugo cardinalis ⁊ alij eos sequentes nō dicant bene:dicentes q nullū edificiū nisi solum altare holocaustoꝝum est in atrio interiori:nam gazophilacia cantoz dicuntur hic esse ibi: nec cōtra hoc est qđ dicit. Et extra portam ⁊c.nam illud qđ est vltra portā vel citra pōt dici extra eam: licet ꝓmunius dicatur de eo qđ est citra: propter qđ ad excludendū hunc intellectum subditur:in atrio interiori: ⁊ ad ostendendū in qua parte atrij sūt subdit. l Qđ erat in late.poz.respi.ad aquilonem id est porte aquilonaris. m Et facies eoz.i. ostia. n Contra viā australē.i.extra australū vt melius appareat in figura sequenti. o Unaex latē porte ⁊c. hec litera videt falsificata p scriptoꝝes vel impitos correctoꝝes:nam sic debet esse. Unū ex latere porte orientalis:ibi em vnū est gazophilaciū. Qđ respiciebat ⁊c.et sic habemus quatuoz gazophilacia in atrio interiori existentia:duo pro cantoribus:⁊ vnū suprapositū sm

tus exterius:[a]quod ascendit ad ostium porte:que p[b]git ad aquilonem[b] due mense:et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense. Quatuor mense hinc et quatuoz mense inde:per latera porte octo mense erāt [c]super quas immolabant'. [d]Quatuoz autez mense ad holocaustum de lapidibus quadris extructe longitudine cubiti vni[9] et dimidij: ⁊ latitudine cubiti vnius ⁊ dimidij:et altitudine cubiti vnius[e]super quas ponāt vasa:in quibus imolat holocaustuz ⁊ victima.[f] Et labia earum palmi vnius:[g]reflexa intrinsecus per circuitum. [h]Super mensas autē carnes oblatōis.[f] Et extra portam interiorē[k]gazophilacia cantoꝝum in atrio interiori:[l]quod erat in latere porte respicientis ad aquilonem:[m]⁊ facies eoꝝum[n] cōtra viam australez:[o]vna ex latere porte orientalis:que respiciebat ad viam aquilonis. Et dixit ad me:[o]hoc gazophilacium quod respicit viaz meridianam[p]sacerdotum[q]qui excubant in custodijs templi:[r]porro gazophilaciuz quod respicit ad viaz aquilonis:[s]sacerdotū erit qui excubant ad ministerium altaris .[t]Isti sunt filij sadoch: qui accedūt de filijs leui ad dominum:vt ministrent ei. [v]Et mensus est atrium longitudine centum cubitoꝝum:⁊ latitudine centum cubitoꝝ p quadruz: ⁊ altare añ faciē tēpli

lacia cantoꝝum in atrio interiori:[l]quod erat in latere porte respicientis ad aquilonem:[m]⁊ facies eoꝝum[n] cōtra viam australez:[o]vna ex latere porte orientalis:que respiciebat ad viam aquilonis. Et dixit ad me:[o]hoc gazophilacium quod respicit viaz meridianam[p]sacerdotum[q]qui excubant in custodijs templi:[r]porro gazophilaciuz quod respicit ad viaz aquilonis:[s]sacerdotū erit qui excubant ad ministerium altaris .[t]Isti sunt filij sadoch: qui accedūt de filijs leui ad dominum:vt ministrent ei. [v]Et mensus est atrium longitudine centum cubitoꝝum:⁊ latitudine centum cubitoꝝ p quadruz: ⁊ altare añ faciē tēpli

literā hebraicā:⁊ hic alterum: ⁊ p̄o quibus sint ista duo subdit. o Hoc gazophylaciū qđ respicit viam meridianā.ex trāsuersō. p Sacerdotū.supple ē. q Qui excubāt in custodijs templi.ne aliquid indecens fiat ibi. r Porro gazo.qđ respi. ad viā aq̄lonis.i. frōtes porte aq̄lonaris vt dictū ē s.que porta est via intrandi atriuz interius ab aquilone sicut meridiana ab austro.

s Sacerdotum erit qui excubant ad ministeriū altaris.i.ad hoc vigilant:sicut em habetur.j. Paral.xxiij. Dauid amplians cultū diuinū instituit.xxiij.sacerdotes maiores alijs: tamen sub summo pontifice: qui ministrarēt p hebdomadas successiue: et ideo ꝓportionabiliter fuit ordinatum de minoribus sacerdotib⁹ et cantoribus:ꝓpter qđ i atrio interiori ponunt quatuoz gazophilacia: duo p cantoribus: ⁊ duo p̄o sacerdotibus: vt manerēt ibi tpe hebdomade sue ministrationis. Vel aliter potest dici q non manebant ibi de nocte nec comedebant:[s] sacerdotes manebant ⁊ comedebāt in edificio aquilonari ⁊ australi exñtib⁹ in lateribus templi:vt infra dicet:cantoꝝes aūt cum alijs leuitis in gazophilacijs exñtibus in atrio exteriori in pte orientali:dicebāt tñ dicta.iij.gazophilacia cantoꝝ ⁊ sacerdotuz.qz ꝓseruabant ibi instrumenta eoꝝ ministerio necessaria:vt citharе cymbala ⁊ huiusmodi p̄o cantoꝝib⁹:ac tabula vo et phyale thuribula ⁊ huiusmodi p sacerdotibus:ne bis in die p sacrificio vespertino ⁊ matutino oporteret talia exportare ⁊ reportare.sicut in ecclesijs nostris remanent frequenter calices libri ⁊ vestimenta: et ministri in alijs locis comedunt ⁊ iacent. t Isti sunt filij sadoch ⁊c.hoc dicit quia salomō.iij. Reg. ij.abiecto abiathar de summo sacerdotio instituit sadoch loco ei⁹ et sic summū sacerdotiū fuit reductum ad progeniem eleazari filij aaron:sicut dictum fuit plenius ibidem. Consequenter ponit mensura atrij interioris:cum dicit.

v Et mensus est atrium ⁊c.et patet litera:⁊ in hoc terminatur descriptio ptis anterioris edificioꝝ templi que incipit ab exteriori muro orientali et terminat in latere occidentali atrij interioris:et linea exinde imaginarie protracta vsq3 ad muros exteriores aquilonares ⁊ australes. Ad p̄dicta vo facilius capiendū posui hic figurā sequentem p̄dicta representantem ꝑtim ad lineas fundamentales.

vnd Gen. xxvij vbi dicitur. Sume arma tua pharetram ⁊c.in hebreo habet. Sume vasa tua.

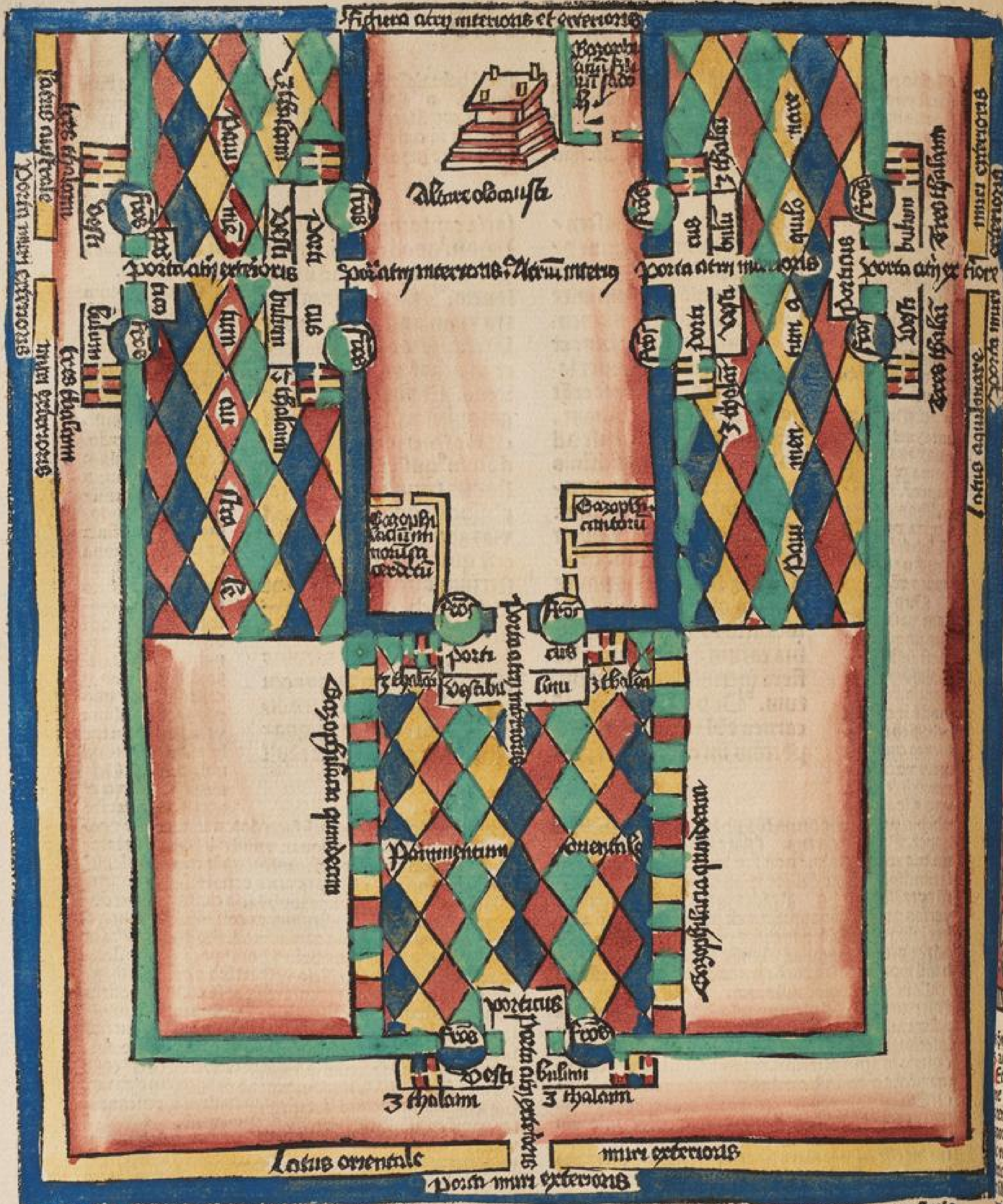

x Et introduxit me &c. Descripta parte anteriori edificiorum templi: hic consequenter describit posteriorem: in qua secundum latinos sunt quinque edificia principalia. scilicet porticus templi: ipsum templum: edificium aquilonare ex uno latere templi: et edificium australe ex altero: et edificium separatum ab occidentali parte templi. Hebrei vero non ponunt istud ultimum: dicentes quod edificium in textu dictum separatum est ipsum templum cum sua porticu: quod rationabiliter potest dici: nam accipiendo sic templum cum sua porticu inter ipsum et alia edificia est spacium: et sic est ab eis separatum in situ: similiter in altitudine: nam a terra in sursum excedit alia edificia: in .lx. cubitis vel circiter. similiter dignitate quia dignius est ceteris edificiis: sic igitur post ista in tres partes dividitur quia primo describitur porticus templi: secundo templum ipsum in principio sequentis capi. tercio edificium aquilonare et australe ca. xlii. Ad maiorem intelligentiam dicendorum sciendum quod accipiendo templum cum porticu: templum habet tres partes. Prima est porticus habens .xi. cubitos in latitudine que accipitur ab oriente in occidentem: et .xx. cubitos in longitudine secundum latitudinem templi ab austro in aquilonem. secunda est sanctum vel sancta habens .xx. cubitos in latitudine. scilicet ab austro in aquilonem: et .xl. in longitudine. scilicet ab oriente in occidentem. tercia pars templi est sanctum sanctorum habens .xx. cubitos in longitudine: et .xx. in latitudine: et accipiuntur iste mensure intra parietes per modum hic figuratum.

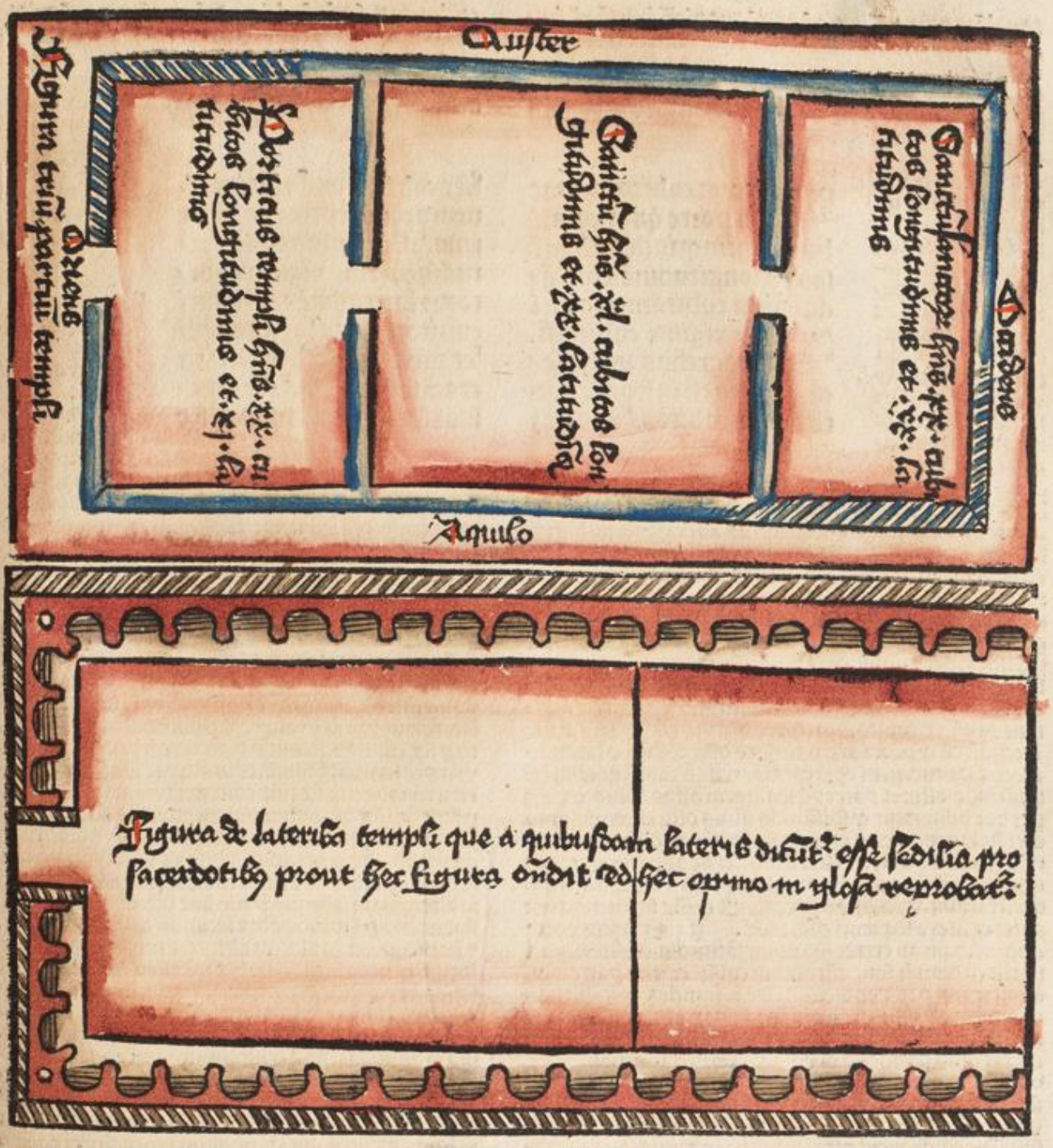

Figura de lateribus templi que a quibusdam lateris dicuntur esse sedilia pro sacerdotibus prout hec figura ostendit ed hec opinio in glosa reprobatur.

His p̄missis ad lr̄am accedam⁹. x ¶ Et introduxit me i vestibulum templi.i.in eius porticū: ita q̄ hic vestibulū p̄ porticu sumitur: et sic in lr̄a sequenti.

x ¶ Et men.ē vestibulū.v.cubitū hinc.i.pietez vestibuli ex vna p̄te ostij. z ¶ Et q̄nq̄ cubitis inde.ex altera ostij p̄te ostium est latitudinis.x.cubitoꝝ: sicut dictū est d̄ alijs portis atrioꝝ: ⁊ hec est longitudo porticus iuxta latitudinē templi vt p̄dictū est. a ¶ Et latitudinē porte trium cubitoꝝ ⁊c. hic accipit̄ porta pro postibus existentibus ex vtraq̄ parte ostij in quibus sunt quedā celature ⁊ similiter in limine supiori: ⁊ quelibz celatura ē triū cubitoꝝ latitudinis p̄ modū in margine figuratū. b ¶ Longitudinē aūt vestibuli ⁊c. hoc p̄z ex p̄dictis. c ¶ Et octo gradib⁹ ascēdebat̄ ad eam. ly octo nō est de textu: q̄ non est i hebreo vbi sic habet̄. Et gradib⁹ ascendebat̄ ad eā templū eñ cū sua porticu est in summitate mōtis: ⁊ iō de atrio interiori ē ascensus per gradus ad porticū templi: sed numerus graduū nō ponitur hic: sed p̄babiliter pōt dici q̄ sint.xv. sicut in templo salomonis. d ¶ Et colūne erāt in frontib⁹ ⁊c. frontes h̄ dicunt̄ p̄tes due p̄ietis exñtes ex vtraq̄ p̄te ostij quarum q̄libz d̄r supius.v.cubitoꝝ ⁊ añ illos p̄ietes i porticu erāt due colūne: vna hinc ⁊ altera inde sic fuit i tēplo salomonis: vt hr̄.iij. Reg.vij. ¶ Caplm.xlj.

[x] Et introduxit me in vestibulū tēpli: [y] ⁊ mēsus ē vestibulū q̄nq̄ cubitis hinc: [z] et q̄nq̄ cubitis inde: [a] ⁊ latitudinē porte triū cubitorum hinc: ⁊ triū cubitoruz inde: [b] longitudinē aūt vestibuli vigīti cubitoꝝ ⁊ latitudinē vndecim cubitoꝝ. [c] Et octo gradib⁹ ascēdebat̄ ad eā: [d] ⁊ colūne erāt in frontib⁹ vna hinc: ⁊ altera inde. ¶ xlj.

[a] Et introduxit me in templū: [b] et mensus est frōtes [c] sex cubitos latitudinis hinc: [d] ⁊ sex cubitos latitudinis inde [e] latitudinem tabernaculi. [f] Et latitudo

Et introduxit me. Hic cōsequenter describit̄ ipm

templū: z primū ꝯtum ad pārtē quē dicit sanctū vl' sancta: secundo ꝯtum ad illam que dicit sanctū sanctoꝝ: ibi Et introgressus: tercio ꝯtum ad aliqua templo adiuncta ibi. Et mensus est. Circa primū dicit. a Et introduxit me in templū. ex b q̄ dicit. Introduxit. pz q̄ iste mensure accipiunt intra parietes: vt p̄dictū est: ita q̄ spissitudo parietū nō includitur.

b Et mensus est frontes. i. exteriores superficies parietū existentiū ex vtraq; parte aperture ostij: que frontes nominant: eo q̄ veniētib⁹ ad ostiuz statim patent interiores aūt superficies latent.

c Sex cubitos latitudinis hinc. ꝯtum ad vnam frontem. d Et sex cubitos latitudinis inde. ꝯtum ad alteraz: aliqui libri b habent altitudinis z male: nam hebrei z libri bene correcti habent latitudinis. e Latitudinem tabernaculi. i. templi qō frequenter in scriptura vocatur tabernaculuz quasi diceret due frontes dicte cum apertura muri p ingressu a parte exteriori ptinent p̄cise latitudinem templi sed hoc videt falsum: quia statim subditur.

f Et latitudo porte decem cubitorum erat. decem autē et bis sex faciunt. xxij. cubitos: latitudo vo templi intra muros est. xx. cubitorum tm̄: vt dictum est supra. Ad hoc dicendū est q̄ porta accipitur pro ostio: ostij vo latitudo excedit latitudinem aperture ingressus tantū quanta est spissitudo ostij: vt patet ad sensum in ostijs domoruz. Et per hoc insinuatur q̄ spissitudo istius ostij est vnius cubiti: et sic latitudo eius excedit latitudinem huius aperture vno cubito hinc: et altero inde: et sic apertura exterior in muro est tm̄. viij. cubitorum: que cum. xij. cubitis frontium faciunt. xx. cubitos precise. Et q̄ iste sit intellectus: patet ex litera sequenti cum dicit. g Et latera porte cuiq; ꝛc. nam ab extremitatibus latitudinis ostij vsq; ad parietes templi sunt tm̄ quinq; cubiti ex vna parte: z. v. ab altera: vt patet ex dictis. Nec mirandū q̄ spissitudo ostij dicta est vnius cubiti: quia de porta templi p romanos combusti dicit Joseph⁹. vij. libro. de iudaico bello: q̄ erat tanti ponderis q̄ vix a. xx. viris claudebat.

h Et mensus est longitudinem eius. s. templi ꝯtuz ad illam partem que dicit sanctū vel sancta. i Quadraginta cubitoꝝ ꝛc. hoc patz ex dictis. k Et introgressus. Hic consequenter describit pars templi que dicitur sanctū sanctoꝝ cum dicitur. Et introgressus intrinsec⁹. i. sanctū sanctoꝝ q̄ dicit interi⁹ templuz sicut in tabernaculo moysi dicebat interius tabernaculum.

l Mensus est in fronte porte. id est in pariete ex vtraq; pte ostij existente. m Duos cubitos. hec est spissitudo parietis siue frontis. paries enim iste non est multum altus: nec sustinet sup se aliud pondus: q̄ solum diuidit inter sanctū z sanctū sanctoꝝ in inferiori mansione templi: z ideo non describit tante spissitudinis sicut alij parietes templi: ꝓpter q̄ doctores nri vident male dicere: quia dicunt eius spissitudinē. vj. cubitoꝝ sicut alij parietes claudentes templum. n Et portam. i. apturā ingressus exteriorem. o Sex cubitorum. in latitudine. p Et latitudinē porte. i. ostij. q Septem cubitorū. nam eius latitudo excedit latitudinē aperture dicte dimidio cubito hinc: z dimidio cubito inde: sicut dictū est de cubito integro in descriptione porte immediate p̄cedentis r Et mensus est longitudinem ꝛc. hoc pz ex dictis supra vbi describitur sanctū sanctoꝝ quadrū equilaterum. s Ad faciem templi. i. partis anteriorис templi. t Et dixit ad me. s. angelus hec ostendens. v Hoc est sanctū sanctoꝝ. s. q̄d est vltimo descriptū. x Et mensus est. Hic ꝓsequēter describunt quedam adiuncta templo: z diuidit in ptes. xiij. ꝑm numerū adiunctoruz q̄ patebūt ꝓsequēdo. Circa primū sciendū q̄ templum stricte et ꝓprie accipit pro spacio inter parietes inclusō: z ꝑm hoc parietes sunt quedam adiuncta de quib⁹ agit pro cum dr.

y Et mē. ē parietez womus. i. parietes templi accipiendo singulare ꝓ plurali: sicut frequenter fit i descriptione hui⁹ edificij y Sex cubitorū. s. in spissitudine: non enim potest aliter intelligi: nam longitudo parietum templi est. c. cubitoꝝ et altitudo. cxx. cubitoꝝ: vt plenius infra dicet. et dicit parietē womus. i. templi q̄ paries anterior portic⁹ ꝑm hebreos nō est tante spissitudinis: vt inferius dicetur. a Et latitudinē lateris. Hec est secunda ps in qua describunt quedā adiuncta templo que vocāt hic latera: de quib⁹ dicit Ricard⁹ de sancto victore q̄ sunt deambulatoria: z infra dicuntur bis. xxiij. id est. lxvj. ꝑm ipm z alios doctores latinos: quoruz sex ponit intra murū in inferiori māsione tēpli: tria i vno latere eius: z tria in altero: z primū distat a pauimento p sex cubitos. secundū p. xij. terciū p. xxij. z h est in vna ptē templi: z similiter in altera. Sed hoc dictum est irrōnabile: q̄ sic impedirent illuminatiōes templi p fenestras z aspectum pulcritudinis parietum templi qui describunt interius deaurati cum pulcerrimis celaturis. Item ꝓtradicit sibiꝑi vt videt ꝯtum ad latera que ponit extra templū. s. xxx. i vno latere. z. xxx. in altero: nam inferius latus siue deambulatoruz distat a terra p sex cubitos: z secundū a primo p alios sex: z sic ꝓsequeter de alijs in altitudie muri templi ex quo sequit q̄ hec altitudo habet tricesies sex cubitos: vel series. xxx. q̄ idem est: z sic altitudo muroruz templi est. dxxx. cubitorum. Ipse vo dicit q̄ est tm̄. cxx. cubitorum sicut de templo Salomonis dicitur. ij. paralip. iij. cui assimilat istud templum: propter quod domin⁹ Hugo cardinalis dicit q̄ ista latera sunt sedilia iuxta latera templi: interius tamen posita pro sacerdotib⁹ diuinas laudes cantantib⁹. Et quia quodlibet latus dicitur esse. iiij. cubitorum: istam latitudinem ponit p cedendo a parietibus templi versus medium. Scom autem dimensionē aliam: sc̄z procedendo ꝑm longitudinez parietum templi: quodlibet latus siue sedile habet duos cubitos tm̄: ex quo sequitur q̄. xx. latera implent longitudinem anterioris partis templi ex vna parte que est quadraginta cubitorum: et similiter. xx. latera ex parte opposita: decem autem latera implent similiter sanctū sanctoꝝ ex vna parte: et decem ex altera: nam eius longitudo est. xx. cubitorum. Sex vo latera que remanent collocat ex vtraq; parte ostij templi per modum infra figuratum. Licz autē hoc dictū habeat apparentiam prima facie: tamen non videtur posse stare: primo quia sanctū sanctoꝝ ingreditur sol⁹ pontifex semel in anno: vt patet ex veteri et nouo testamēto. z sic non sunt ibi ponenda sedilia pro sacerdotibus: quoz hoc esset frustra: quod nō est dicendum. Item dimensio sedilium ꝑm quam homines sedent lateraliter iuxta longitudinez parietis nō est minor sed maior communiter ꝯ illa dimensio que procedit a parte parietis versus medium chori vel templi: ipse vo ponit eam minorem de medietate. vt patz ex

dictis: ⁊ sic dicta sedilia reddit inutilia ⁊ inepta ad sedendū. vt facili pōt imaginari. Ītē ꝓtradicit sibipsi: q; ponit in anteriori ꝑte templi. xl. sedilia. totā eiꝰ longitudinē ex vtroq; latere complentia: ⁊ tamen cū hoc ponit vnū ostiū ad oratiōnē in quolibet latere: vt per ꝓsequēs ꝫ aperturā illoꝝ ostioꝝ nō pōt aliqđ sedile ꝓponi: nam impediret transitum maxime cum quodlibet sedile iuxta ꝑietem templi ascendat p sex cubitos ꝑm ipm ꝓpter quod nō solum impediret transitū: sed etiā totaliter obturaret. Oportet etiā dicere q; quodlibet ostium sit ad minus duoꝝ cubitoꝝ latitudinis: et sic tollitur vnum sedile ex vno latere: et vnum ex altero ꝓpter quod non remanent nisi. xxviij. ad plus: ⁊ sic ꝑm eius dicta sunt. xl. ⁊ nō. xl. Plura etiā alia incōuenientia ad eius dictuꝫ sequunt: que ꝓpter ꝓlixitatem omitto. Propter quod dico cū hebreis q; ista latera sē appenditia lateribus templi exterius adherentia: ꝓpē quod latera nominant: sicut. iij. Reg. vj. circa templū salomonis fuerunt appenditia ꝑm hebreos ꝓut plenius ibi dixi. Latera ꝙo de quibus hic loquimur: ponenda sunt in tribus lateribus huius templi. s. occidentali aq̄lonari ⁊ australi. In orientali ꝙo nō sunt ponenda: eo q; ex illa ꝑte est ingressus tēpli. In latere ꝙo occidentali qđ est breuius: ponunt ser appēditia siue latera. In latere ꝙo aq̄lonari qđ est multo longi⁹: ponūtur. xxx. ⁊ siliter in australi quod est equalis longitudinis: ⁊ sic habet numerus laterū siue appenditioꝝ. s. lxvj. Modus aūt ponendi talis est. In templo nāq; isto describunt inferius pilarij ꝓminētes extra ꝑietes ad ipsos fortificandū: sicut fit cōiter in notabilibus et arduis edificijs. Fgit in pariete occidentali ipsius tēpli ponunt tres pilarij: duo in eiꝰ extremitatibꝰ: et vnꝰ in medio eius: nam ex parte occidentis nō est aliquis ingressus vel egressus et dicti pilarij ꝓminēt extra parietē templi quinq; cubitis: ex hoc ꝓminentia pilarioꝝ ꝓfozat in tribus locis: vno modo sup alia: ⁊ in illis foraminibus figunt trabes de pilario in pilariuꝫ super quas situant ligna que gallice dicunt solluez ex vna parte. ⁊ altera parte figunt solliue in pariete claudente appēditia in parte exteriori: ad portandū tria tabulata vnuꝫ sup aliud: ita q; primū tabulatum tectum est appenditijs inferioribus: ⁊ pauimentum medijs: et secūdū est tectū medijs. ⁊ pauimētū supioribus: terciuꝫ ꝙo tectum est tm̄ supioribus: nā hec tecta ponunt plana: ⁊ sunt hec tabernacula sic dispositā: q; primū distat a terra p sex cubitos: et scōm a primo p alios sex: ⁊ siliter terciū a scōo. Et sic patet q; iuxta murū templi ascendunt p. xviij. cubitos: nō computata spissitudine tabulatoꝝ que ponit duoꝝ cubitoꝝ. Et sic appēditia ascēdunt vsq; ad vicesimuꝫ cubituꝫ inclusiue ꝑietū templi et tanta est altitudo ꝑietis claudentis appenditia exterius. Et q; inferior māsio tēpli vsq; ad primū tabulatū seu cenaculū ponenda ē. xxx. cubitoꝝ sicut in tēplo salomonis. iij. Reg. vj. ideo sup appenditia remanet paries templi liber sine obstaculo p. x. cubitos ad recipiendum lumen p feneſtras ad sufficientem illuminationem inferioris mansionis templi. Si vero mansionis huiꝰ ponat altitudo. xl. cubitoꝝ sicut dicunt alij: sic adhuc erit ꝙuenientior illuminatō. Et q; mihi vr̄ ꝑ dispositio vicentior: q; ꝑ hoc seruat vniformitas triū māsionū: ideo sic inferius figurat. Ex dictis sequitur q; in latere occidentali templi sunt sex latera seu appēditia: duo ꝓpe terrā distincta p pilariū mediuꝫ: ⁊ ꝓtensa vsq; ad pilarios in extremitatibꝰ existētes. Et cum spaciū totū inter duos extremos pilarios sit. xx. cubitoꝝ ꝑm latitudinē templi: sequitur q; qlibet appenditiū sit x. cubitorum ab aq̄lone in austrū. cōprehēsa tamē spissitudine pilarij medij. Et sup duo appenditia inferiora sunt duo alia media: ⁊ sup illa duo supioꝛa in ꝙlibus silia. Et siliꝛ dicendū est de appēditijs in latere aq̄lonis existibꝰ: naꝫ ibi ponūt. xj. pilarij in longitudine parietis aquilonaris. q̄ cū muro claudēte appenditia in parte occidentali faciūt vicesꝫ intercapedines in quibus ponunt decem appenditia inferiora: et sup illa decē media ⁊ iterū sup illa decē alia supioꝛa: sicut dictū ē de appenditijs occidentalibus. Licet aūt appenditiū vnum triplicatuꝫ ꝑm infimū ⁊ mediū ⁊ supremū modo dicto claudat ex vna parte pariete occidentali claudente appenditia occidentalia: ⁊ ex altera parte claudatur pariete aq̄lonari claudente appenditia aquilonaria: ⁊ sic computari posset cum istis appenditijs ⁊ cum illis: tamen ne idē bis computet: hic tm̄ computat cū aquilonaribus. Et eodeꝫ modo dicendū de angulari appenditio in parte australi. Item a dicto appenditio angulari inclusiue vsq; ad nonum cubitum a fine oppositi ꝑietis aq̄lonaris templi exclusiue: vt magis videbit sunt centū cubiti: ⁊ sic decē appēditia in hac longitudine collocata occupant centum cubitos: ⁊ p consequens quodlibet eoꝝ est decez cubitoꝝ ab occidente in orientem: inclusa tm̄ spissitudine pilarioꝝ inter ipa diuidentium: ⁊ spissitudine ꝑietis claudētis exterius a parte occidentali. In noue aūt cubitis remanentibus de aquilonari longitudine ꝑtēpli: ponit cochlea ad ascēdendum sursum in cenaculum templi primū ⁊ scōm ⁊ sibi ad appenditia media et supioꝛa. nam ibi ponuntur ostia ex vna ꝑte ad ingressum appenditioꝝ ⁊ ex altera ad ingressum cenaculoꝝ: ꝓpter quod hec cochlea ascendit vsq; ad summitatē templi: vt p eā sit ingressus ad templi tectū: qđ ab omnibus expositoribus ponit planū. Oꝛ aūt dictū est de appenditijs ⁊ cochlea in aq̄lonari latere templi: idē p oia intelligendū ē in eius latere australi. Et si dicat q; vna cochlea sufficiat ad p̄dicta ⁊ p ꝓsequens alia superfluit: dicendū est q; nō: nam bec duplicatō valet ad securitatē: vt si immineat ꝑiculū ignis vel aliqđ aliud ꝑ plura loca sit ascēsus sursum ꝓpter quod in ecclesijs magnis fiunt tales cochlee cōiter in eaꝝ frontibus ex vtraq; parte. Circa ꝙo duo latera templi. s. aquilonare ⁊ australe: ab omnibus expositoribus ponunt duo edificia a muris tēpli ꝑ. xx. cubitos distantia: et quodlibet duoꝝ edificioꝝ est longitudinis centum cubitoꝝ ⁊ latitudinis. l. cubitoꝝ. de altitudine ꝙo nō fit mentio in textu: ꝓbabile tamen est q; est. lxxv. cubitoꝝ: ita q; quelibet triū mansionū que ponunt ibi vna sup aliā: sit. xxv. cubitoꝝ sicut dictum est supra de mansionibus porticuū: veruntamen quia latitudo istoꝝ edificioꝝ ponit in pendulo montis: ideo due supiores mansiones tantū eleuate sunt sup terrā: ad terciū ꝙo descendit ꝑ gradus: sicut in cellarijs: ꝓpter quod ⁊ earuꝫ ostia describunt in lateribus coꝝ versus vulgi locū. Relia qua ꝙo circa templum ⁊ edificia ista dicenda dicam ſraꝫ exponendo. Ad capiendum ꝙo facilius que dicta sunt ⁊ dicenda ponuntur hic tres sequentes figure. Prima repſentat ꝑm lineas fundamētales posteriorē ꝑtē totius edificij: que incipit a latere occidentali atrij interioris: ⁊ ꝓtēditur versus occidentem vsq; ad murū claudentē exteri⁹ vulgi locū: in qua ꝑte est ipsum templū cū suis appendicijs ꝓdictis: et duo edificia vnū qđ vocat aq̄lonare eo q; est situatū in parte aq̄lonari respectu templi: et aliud australe eadem ratione. s. q; situatuꝫ est in ꝑte australi respectu templi. Secunda repꝛesentat altitudinē templi ⁊ appenditioꝝ: ⁊ cochleaꝝ ⁊ edificioꝝ circa ipm̄: eo mō quo possunt in plano figurari: nā oportet ꝑ imaginationē inspicientis multa suppleri. Tercia repꝛesentat altitudinem edificij aquilonaris eo modo similiter quo potest in plano figurari: ⁊ per consequens repꝛesentat altitudinē edificij australis: nam hec duo edificia in omnib⁹ similia describuntur.

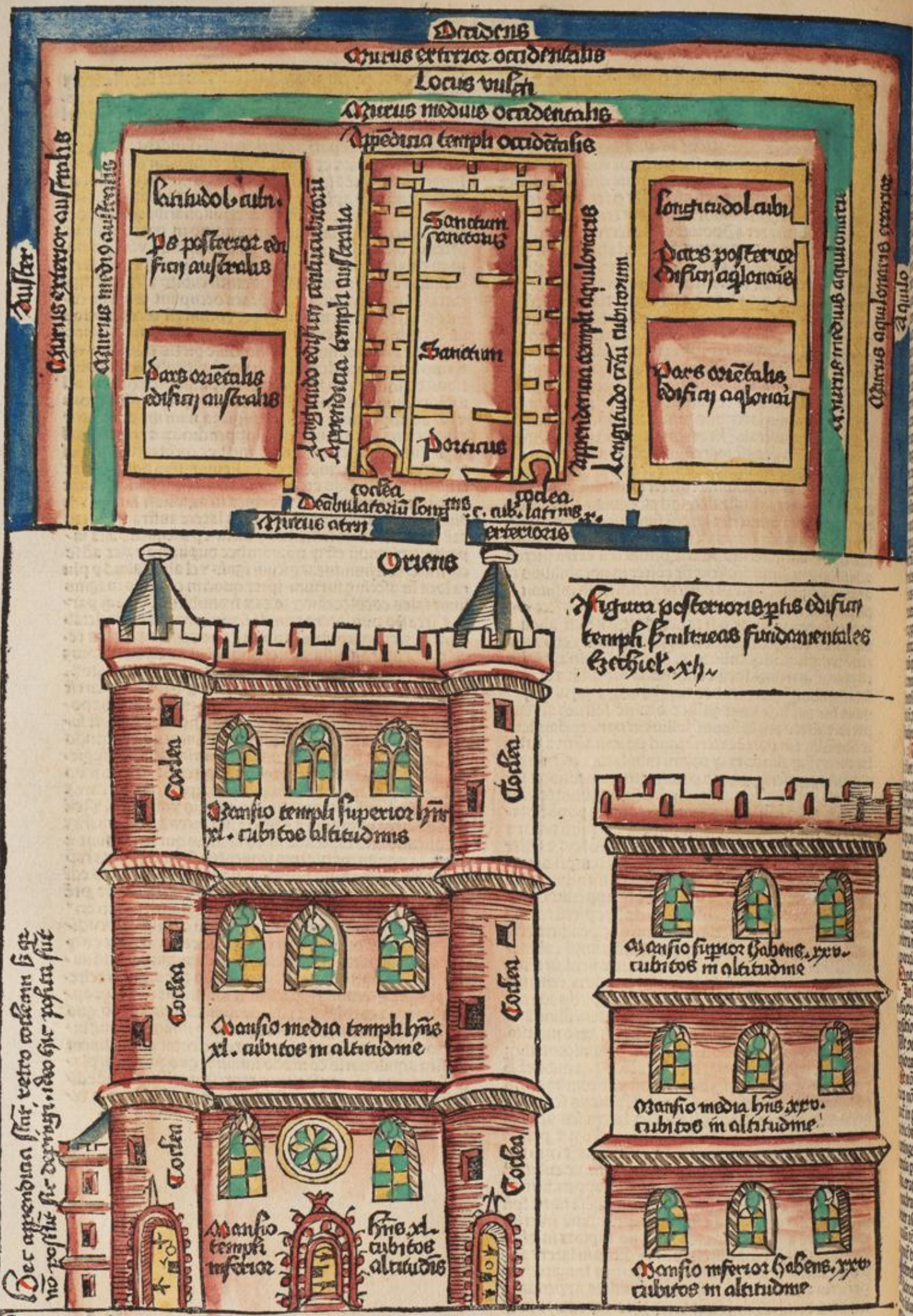
Occidens
Murus exterior occidentalis
Locus vulgi
Murus medius occidentalis
Appendicia templi occidentalis
Auster
Murus exterior australis
Murus medius australis
Latitudo l. cubi.
Pars posterior edificii australis
Pars orientalis edificii australis
Longitudo edificii centum cubitorum
Appendicia templi australia
Sanctum sanctorum
Sanctum
Porticus
Appendicia templi aquilonaris
Longitudo centum cubitorum
Longitudo l. cubi
Pars posterior edificii aquilonaris
Pars orientalis edificii aquilonaris
Murus medius aquilonaris
Murus aquilonaris exterior
Aquilo
coclea
coclea
Deambulatorium longitudinis c. cub. latitudinis x.
Murus atrii
exterioris
Oriens
Figura posterioris partis edificii templi secundum fundamentales Ezechiel. xli.
Coclea
Coclea
Mansio templi superior habens xl. cubitos altitudinis
Coclea
Coclea
Mansio media templi habens xl. cubitos in altitudine
Coclea
Coclea
Mansio templi inferior habens xl. cubitos altitudinis
Mansio superior habens xxv. cubitos in altitudine
Mansio media habens xxv. cubitos in altitudine
Mansio inferior habens xxv. cubitos in altitudine
Hec appendicia stant retro coclean sed non posuit sic dextrigi. ideo hic posita sunt
Aspectus altitudinis templi porte orientalis et appendicie circa ipsum Ezechielis. xli.
Aspectus edificii aquilonaris secundum altitudinem et longitudinem sua Ezech. xli. Et simile edificium debet imaginari situatum esse in parte australi templi.

His premissis ad expositionē lre reuertamur. a Et latitudinē lateris.i.appēditū. b Quatuor cubi.cū manifestū sit p supra dicta q hic accipit cubit⁹ humanus:z nō geometric⁹:pz q si latitudo cuiuslibet appē dicij esset qtuor cubitoꝝ tm̄:nulla posset ibi esse ꝓueniens bitatō:qđ ñ est dicēdū:cū describat b valde decēs edificium. Et ideo dicēduz q loqtur b scriptura de spacio exīte inter tres minos pilarioꝝ: et pietem exterius claudentē appēditia in quo ponit q̄daz mur⁹a tmio cuiuslibet pilarij vsq ad parietē exteri⁹ claudentē appēditia cui⁹ longitudo ē qtuor cubitoꝝ: et latitudo eadē cū spissitudie pilarij que pōt poni duoꝝ cubitorū vel triū ad pl⁹ nam tales pilarij in altis edificijs sicut est in ꝓposito sunt min⁹ spissi de medietate vel circiter q̄ lati. accipiendo latitudinē p eoꝝ pgressu extra pietez tēpli. Cū igit pgressus sit v.cubitoꝝ: vt s. dictū est:z murus ei ꝓiunct⁹. iij. sect q spaciū qđ est inter murū templi cui adherēt appenditia:z murū ipa claudentē exteri⁹ sit.ix.cubitoꝝ. alia ꝝo dimensio appēditioꝝ est.x.cubitoꝝ vt s. dcm̄ ē. cōpensa tm̄ pilarioꝝ z muroꝝ diuidentium appenditia spissitudine.in tali em̄ spacio pōt cē habitatio ꝓuenies. c Undiq; p circui. do.i. tēpli.z qz in pte oriētali nō sunt appenditia:pz q circuit⁹ nō accipit b pro ambitu ex oi pte:s ex trib⁹ ptib⁹ tm̄:nec tm̄ adhuc integre nā appenditia aq̄lonaria z australia nō ꝓcedūt vsq ad terminū orientalē muroꝝ templi: s remanēt.ix. cubiti ꝓ cochleis:vt p̄dictū est:nec mirum de tali acceptione circuit⁹:nā alibi in hoc edificio accipit circuit⁹ p ambitu ex duab⁹ ptib⁹ tm̄. d Latera aūt lat⁹ ad lat⁹.i.appenditia sic sunt disposita q vnū est ꝓiunctū alteri:vt dictū est s. z pz in figura. e Et erāt eminētia tc. iungat sic lra. Et erāt eminentia.i.pilarij emmētes vltra murū tēpli. g Per pietem dom⁹.i.dispositi proꝛionabiliter ꝑm longitudinē parietis templi.

f Ne ingrederent.spaciū vltra murū templi.

b In lateri.i.ꝑ lateri.seu appēditijs sustinēdis modo supradicto. Et est iste modus loquendi q̄ ponit hec ꝓpositio in.p ista ꝓpositiōe p:satis freq̄ns in hebreo.

i Ut ptinerēt.i.vt pilarij sustinerēt appēditia media z supioza:p trabes in eis positas mō supradicto.

k Et nō attingerēt pietē tēpli.i.ligna dictoꝝ appenditioꝝ nō figerent in piete tēpli:sicut ex opposita pte figunt in pte claudente exterius appenditia.vñ in hebreo hic bt. Et nō tenerent in piete templi. Ex q̄ pz q nō attingere b accipit ꝓ nō infigi. l Et platea.hec est tercia ps in qua describit cochleas templi cū dicit. Et pla.erat in rotundū.i.quedā vacuitas rotunda intra quadraturā muroꝝ:in qua tm̄ ponunt gradus circulariter ascēdendo:q̄ gallice vocat viz. m Et in cenaculū tēpli.i.in primū solariū z secūdū:nā hoc templū ponit hic tres mansiones: sicut z tēplū salomōis

n Deferebat p gyrū.i.p circularē ascensum.

o Idcirco latius erat tēplum tc.q: in templo ponit duplex solarium.s.vnū super aliud:vt dictum est. Idcirco templū dicit latius in duab⁹ supioribus mansionibus ꝙ in inferiori:nā immediate post tabulatū primuz restringunt pietes a pte interiori:sicut apparet in edificijs habentib⁹ solaria:z sic scda māsio est latior ꝙ prima quia parietes magis distant z siliter tercia mansio est latior ꝙ scda.

p Et vidi. Hec est ārta ps in qua reuertitur ad scribendum aliqua de dictis appēditijs q̄ dimiserat dicens

cubitoꝝ:[a] z latitudinē lateris[b] q̄tuor cubitoꝝ[c] vndiq; p circuitū domꝰ[o] Latera āt lat⁹ ad latus bis trigintariū

c Et erāt eminentia:[f] q̄ ingrederent[g] p pietē domꝰ[b] in lateribꝫ p circuitū[i] vt ptinerēt[k] z nō attingēnt pietē tēpli.

l Et platea erat in rotundū ascēdēs sursum p cochleas.

m z in cenaculū tēpli[n] ꝺferebat p gyrū. o Idcirco latꝰ erat tēplū in supioribꝫ:z sic de inferioribꝫ ascēdebat ad supiora z in mediū.

p Et vidi i domo[q] altitudinē p circuitū fundata latera[r] ad mēsurā calami sex cubitoꝝ spacio:[s] z latitudinē p pietē lateris forinsecus q̄nq; cubitoꝝ t Et erat interior domꝰ[v] in lateribꝫ domꝰ. u Et int gazophilacia latitudinē viginti cubitoꝝ[x] in circuitu domus vndiq;. y Et ostiū lateris ad orōnē:[a] ostiū vnū ad viā aq̄lōis:[b] et ostiū vnū ad viā australē: [c] z latitudinez loci ad orōnē q̄nq; cubitoꝝ [d] in circuitu. e Et edificium qđ

i domo[q] altitudinē p circuitū fundata latera[r] ad mēsurā calami sex cubitoꝝ spacio:[s] z latitudinē p pietē lateris forinsecus q̄nq; cubitoꝝ t Et erat interior domꝰ[v] in lateribꝫ domꝰ. u Et int gazophilacia latitudinē viginti cubitoꝝ[x] in circuitu domus vndiq;. y Et ostiū lateris ad orōnē:[a] ostiū vnū ad viā aq̄lōis:[b] et ostiū vnū ad viā australē: [c] z latitudinez loci ad orōnē q̄nq; cubitoꝝ [d] in circuitu. e Et edificium qđ

r Ad mensu.calami. vj. cubitoruz tantū em̄ distat tabulatū qđ ē tectuz inferioꝝ appenditioꝝ a terra: et siliter tabulatuz scdm qđ est tectū mediozuz appenditioꝝ. z pauimentū supioꝝ tātū distat a primo tabulato:et siliter tectū superioꝝ a tabulato secundo.

s Et lati.p pietez late forin. v.cubit. tante em̄ spissitudinis describit paries claudens appenditia in pte exteriori:ex oppolita ꝛo pte claudunt muro tēpli. t Et erat interior do.i.templum. v In lateribus domus.i.circūdatū appenditijs in tribus ptibus: vt supradictū est. x Et inter gazophilacia. Hec est q̄nta pars in qua describit distantia inter murū templi z edificium aq̄lonare ex vna pte:z inter murū templi z edificiuz aq̄lonare ex vna pte:z inter murū tēpli z edificiū australe ex altera:que est. xx. cubitoꝝ hinc:et. xx. cubitoꝝ inde. b aūt edificia vocant hic gazophilacia:sicut plenius exprimitur ca. seq. vbi principaliter agit de istis duobus edificijs hic aūt nō agit de eis nisi rōne distantie a templo.

y In circuitu domus vndiq;.i.ex duob⁹ lateribꝫ: sicut em̄ supradictū est:circuitus nō sp dicit totalem ambituz in descriptione hui⁹ edificij:nec etiā in cōi mō loq̄ndi.

z Et ostium. Hec est sexta pars in qua agit de loco orationis:in quo ꝑm omnes expositores orabāt illi q̄ tēpluz ingredi nō debebāt:z ideo cū dicitur. Et ostiuz lateris ad orationē.non pōt intelligi q istud ostiuz sit in muro templi:vt aliq̄ exponūt.qz sic nō possent ingredi locū orationis:nisi prius ingrederent templū:z sic sequeret ꝓdictio. s.q ingrederent templū:z nō ingrederēt:vt pz ex dictis Lateris igitur hic accipit p appenditijs:sicut in precedētibus:z accipit singulare ꝓ plurali.i.laterū siue appenditioꝝ. Et est sensus: Et ostiū lateris ad orationē.i.ostiū per qđ intrat in locū orationis est versus appenditia q̄b⁹ immediate coniungit locus orationis. a Ostiū vnū ad viā aq̄lonis tc. Ab angulo em̄ orientali ipsius templi ꝓtendit vnus murus vsq; ad angulum orientalem edificij aquilonaris:in quo ponit istud ostium p modū supius figuratū:z eodē mō ex alia pte templi vsq; ad australe edificiū:ideo subdit. b Et ostiū vnū ad viā australē.i. ad partem austri. c Et latitudinez loci tc. z hec latitudo intelligit sub diuo. d In circuitu.i.circa tres ptes tēpli z eius edificia. Iste em̄ locus circuit totū templū z ei⁹ edificia:parte orientali excepta. e Et edificium. Hec est septima pars. Partem istam expositores latini cōmuniter exponūt de quodā edificio qđ dicunt situatū inter occidentalē ptē tēpli z locū vulgi. Hebrei ꝛo nō ponūt hoc edificiū:vt dictum est supra:z merito vt videt:nam in textu non dicitur pro quo deseruiat:cum tamē de aliqs edificijs hoc dicatur:propter quod cum ipsis exponaz tertū de templo z aliquibus sibi adiunctis. Et describit hic lati

tudo templi cum suis appenditijs: ⁊ locus orationis in latere occidentali cū dr̄. Et edificiū qd̄ erat sepatū. ꝟm ꝙ dicit ra.sa.ꝑ edificiū hic intelligunt̄ illa que sunt templo adiuncta ⁊ ꝑ sepatū ipm templū rōne s̄.dicta.xl. ca. ⁊ hoc pz ꝑ lr̄am hebraicā q̄ sic hz. Et edificiū qd̄ erat corā hau-

erat sepatū [f] v̄sumq; ad viā respiciētē ad mare: [f] latitudinis septuaginta cubitoꝝ [g] ꝑies aūt edificij q̄nq; cubitoꝝ latitudīs ꝑ circuitū [h] et longitudo eiꝰ nonaginta cubitoꝝ. [i] Et mensus ē domus [k] longitudinē cētū cubitoꝝ [l] ⁊ qd̄ sepatū erat edificium [m] ⁊ ꝑietes eiꝰ [n] longitudinis cētū cubitoꝝ. [o] Latitudo āt aū faciē domꝰ [p] ⁊ eiꝰ qd̄ erat sepatuz ꝯ [q] oriētē [r] cētū cubitoꝝ [s] Et mēsus ē longitudinē edificij ꝯ faciē eꝰ qd̄ erat sepatū ad dorsuz [t] hecthecas ex vtraq; ꝑte [v] cētuz cubitoruz: [x] ⁊ tēplū [y] interiꝰ [z] ⁊ vestibula atrij: limīa ⁊ fenestras obliq̄s: hecthecas ī circuitu

gu sera versus mare. et dr̄ ꝙ huaguisera signat edificiū valde notabile: ꝓpter qd̄ dicit ꝙ intelligit̄ de templo. Et pōt etiā dici sepatū ꝓpter eiꝰ eminentiā respectu aliorꝝ edificioꝝ. Et iō sic debet hr̄e nostra translatio.

e Et edificiuz qd̄ erat sepatū.i.adiūctuz ipi tēplo.noīa em̄ hebrea sunt indeclinabilia: sic cornu ⁊ gelu. ꝓpter qd̄ in transferēdo positus fuit noīatiuus casus ꝓ datiuo: vel forte factū fuit hoc scriptoris vicio. f Versumq; ad viam respicientē ad mare.i.ad occidentē: qr mare mediterraneū claudit iudeā ab occidente in qua describit̄ sitꝰ hꝰ templi: vtz s̄.in p̄ncipio.xl.ca. f Latitudinis.lxx.cub. in quibus includit̄ qd̄ subdit̄. g Paries aūt edificij q̄nq; cubi.⁊c̄. ⁊ silr̄ q̄nq; cubiti de loco orōnis s̄.dicti. Numerus aūt iste sic intelligit̄. Latitudo templi inter parietes.xx.cubitoꝝ. Duo ꝑietes.xij.cubitoꝝ: vt pz ex supradictis in textu. Prominentia pilarioꝝ vltra ꝑietes hic et inde.x.cubitoꝝ. Latitudo appenditioꝝ hinc ⁊ inde octo cubitoꝝ. paries claudēs appēditia hinc ⁊ inde.x.cubitoꝝ. ⁊ latitudo loci orōnis silr̄.x.cubitoꝝ. vtz ex dictis in textu. Isti v̄o numeri sil̄iuncti faciūt.lxx. h Et lon.eius.[illegible] cubitoꝝ. qr sicut s̄.dictū est a termino occidentali appenditioꝝ ꝓcedendo versus orientē vsq; ad locū cochlee vbi terminant̄ appenditia sunt.c.cubiti: de quibus rescinduntur hic.x.s.appēditioꝝ angulariū clausoꝝ ex vna ꝑte.s.ꝑiete occidentali: ⁊ ex altera ꝑte. s.ꝑiete aq̄lonari. ꝓpter qd̄ illud spacium pōt computari ex vtraq; ꝑte: vt s̄.dictū est hic aūt ꝯputat̄ in occidentali parte ⁊ iō rescindēdū ē a ꝑte aq̄lonari: aliter idem bis computaret̄. Et idē dicendū est de angularibꝰ appenditijs in parte australi. i Et mensus est domus.i.templi. k Longitudinē.c.cubi. ⁊ qualiter istud sit intelligendū exponitur cuz subdit̄. l Et qd̄ sepatū erat.et ꝓ.i. Qd̄ sepatū erat edificiū ⁊c̄.i.tēpluz quod dicit̄ sepatū cū edificio appenditioꝝ. m Et parietes eius.s.edificij appenditioꝝ.

n Longitudinis.c.cubitoꝝ. tot em̄ sunt cubiti ab illo loco templi vbi incipiunt appenditia versus oriētē vsq; ad eoꝝ terminū in occidente ⁊ sic nō mensurat̄ hic tota longitudo templi: s̄ remanēt.ix.cubiti versus orientē a quibꝰ exclusiue incipiūt appenditia. o Latitudo aūt. Hec ē ps.viij.in qua describit̄ quedā platea existens inter templū ⁊ atriū interius. Ad cuius intellectū sciendum ꝙ platea dicit̄ a platos quod est latuz vel latitudo. ꝓpter qd̄ latitudo ponit̄ ꝓ platea aliqn̄ et econuerso: ⁊ sic est in heb. et adhuc magis: nam dictio hebraica que ponitur hic est equiuoca ad latitudinē et plateam: ⁊ hic ponit̄ ꝓ platea. et similiter latitudo cū dicit̄. Latitudo aūt ante faciez domus: et que sit ista domus subdit̄. p Et eius ⁊c̄.et ꝓ id est.i.eius qd̄ erat sepatū. per quod significat̄ templum vt supradictum est.

q Contra orientē.i.ꝯ atriū interius qd̄ est in orientali parte respectu tēpli. r Centū cubi.s.longitudinis ꝟm longitudinē atrij interioris intra ꝑietes que s̄.xl.ca.dicit̄ centū cubitoꝝ. Et hec longitudo platee accipit̄ ab aq̄lōe in austrū. spaciū aūt eius ab oriente in occidentez. s.inter atrium interius ⁊ templū.x.cubitoꝝ: vt magis videbitur ca.se.⁊ isti.x.cubiti a termino pilarioꝝ orientalium templi vsq; ad murū occidētalē atrij interioris accipiūt̄.

s Et mensus est. Hec est pars nona in qua describit̄ mensura templi tota ꝟm lōgitudinē ⁊ precise.s.sine appenditijs sicut s̄.posita est: ꝑtialiter tn̄ cū appenditijs dicit igit̄. Et mensus est longitudinē ⁊c̄. Seq̄tur.

t Hecthecas ⁊c̄. Ad intellcm̄ huius ꝑtis sciēdū: ꝙ expositores latini dicūt: ꝙ hecthece sunt antesolaria: sed hec significatio non br̄ ex aliqua deriuatione greca vel latina ꝓpter quod videtur simpliciter ficta ⁊ maxime qr dictio hebraica hic posita significat pilarios q̄ inserunt̄ ꝑietibꝰ magnoꝝ edificioꝝ ad ipsa fortificanduz. sicut dicit ra.sa.in glo.sup locū istū: cui q̄ntū ad hoc videt̄ esse credēdū cum fuerit peritissimus in hebreo. Dicit igit̄ ꝓpha

s Et mensus est longitudinē edificij ꝯ faciez eius qd̄ erat sepatū ad dorsuz. qr sepatū edificiū intelligit̄ templū: vt dictū est s̄.ꝑ faciem eius ꝑs prima: ⁊ ꝑ dorsum vltima. Est igit̄ sensus ꝙ angelus mensurauit longitudinē templi a principio vsq; ad finē: ⁊ ne aliquis crederet ꝙ pilarij orientales ⁊ occidentales nō includerētur in hac longitudine: eo ꝙ ꝓminēt vltra muros claudentes ab oriente in occidentē. ideo remouet hoc di.

t Hecthecas ex vtraq; ꝑte.i. pilarios ꝓminentes ex ꝑte orientis ⁊ ex ꝑte occidentis simul includendo.

v Centū cubitoꝝ. Hic aūt numerus sic colligit̄: prominentia pilarioꝝ a parte orientis.v.cubitoꝝ: paries claudens longitudinem porticus templi quinq; cubitoꝝ: porticus em̄ nō tantū ascendit in altum quantuz ipsum templum: ꝓpter quod paries iste ab hebreis ponitur minoris spissitudinis vno cubito q̄ paries sit tēpli. Latitudo v̄o porticus.xj.cubitorū: vt habet̄ s̄.in fine.xl.capituli. paries orientalis templi sex cubitoruz vt patet supra circa principium huius capituli. Longitudo templi q̄ntum ad partem que dicitur sanctuz vel sancta.xl.cubitoꝝ: vt patet ibidē. paries diuidens inter sanctum ⁊ sanctum sanctorum duorum cubitoruz Paries enim iste ascendit in altuz per.xx. cubitos tm̄ nec portat aliqd̄ pondus: propter quod minoris spissitudinis est ponendus. Longitudo sanctisanctoruz.xx. cubitoꝝ: vt patet supra circa principium huius capituli. Paries occidentalis templi.vj.cubitorum. Prominentia pilariorum vltra parietē.v.cubitoꝝ: q̄ simul iuncti faciūt centum cubitos.

x Et templū. Hec est pars decima in qua supplet aliqua supius dimissa: nam supius nō fecerat mentionē de hecthecis siue pilarijs. qui tamen sunt in aliquibus alijs edificijs a templo: ideo dicit. Et templū ibi ē punctus: ꝓpter quod ꝑ templum hic significatur pars anterior templi: que etiam alibi nominatur templuz exterius. y Interius.i.sanctum sanctoꝝ quod dicit̄ templum interius. z Et vestibula atrij.id est porticus atriorum. nam hic accipit̄ singulare pro plurali.

a Limina ⁊ fenestras obliquas hecthecas.q.d. sicut dictū est supra ꝙ hec tria habent limīa ⁊ fenestras obliquas: sic similiter habent hecthecas siue pilarios ista edificia fortificantes.

b Per tres ꝑtes.in hebreo habet̄. His tribus.s.templo interiori ⁊ exteriori ⁊ porticibꝰ atrioꝝ insunt pilarij: sicut limina ⁊ fenestre oblique. Et ad eundem sensum trahenda est lr̄a ista. b Per tres partes.i. per tria edificia dicta dispositi sunt pilarij sicut limīa ⁊ fe-

nestre. c Contra vniuscuiusqz. Hec ē ps. xj. in q̄ describit ornat⁹ pietū templi a pte interiori. Circa qđ sciendū q pietes templi salomōis fuerūt interi⁹ opti lignis: vt bř. iij. Reg. vj. ad hūt celature z picture auree meli⁹ herēt z pseruarent in ligno q̄ in lapide: z idē dř hic de isto tēplo lz inuolute: naz translatio nr̄a videt in pluribus defectiua: dic igitur. c Contra vniuscuiusqz limen. li vniuscuiusqz nō est de textu: qz nō est in hebreo. silr qđ subdit. d Stratūqz ligno. li qz nō est de textu hūt ē cm̄ lr̄a hebraica. Contra limē templi. Asser ligni. i. asseres ligneī coopientes vndiqz interius pietes templi rōne p̄missa qđ expanit vlterius magis q pte cū dicit.

e Terra aūt. vsqz ad fene. i. a terra vsqz ad fenestras erat tal' cooptura lignea et tali modo loquendi frequenter vtuntur hebrei z latini. s. subintelligendo hanc p̄positionē a. f Et fenestre clause. In hebreo sic est. Et fenestre opte. s. asserib⁹ ligneis. q. d. nō solū pietes vsqz ad fenestras erāt opti asseribus ligneis ꝟ etiā apture pietū p fenestris erāt sic opte in circuitu fenestrarū. g Sup ostia. similiter erāt celature z picture infrascripte: vt sit vniformitas ostioꝝ z pietū. h Vsqz ad vo. inte. i. in sanctosanctoꝝ erat talis ornat⁹. i Et forinsecus. i. ex alia parte q̄ dicit templū exterius. k Per oēs pte. in circuitu. s. añ z retro z a dextris z a sinistris. l Interinsecus z forinsec⁹. Ex hoc dicūt alicq̄ expositores latim q iste ornatus cherubin z palmarū non solū erat in templo a pte interiori: ꝟ etiaz exteriori. ꝟ nō ē verisile q talis ornatus sit exterius ad ventū z pluuiā: nec ad hoc dř. silr de tabernaculo moysi: nā exterius fuit opertū de pellibus arietū: z sagis cilicinis: interius aūt fuit ornatū cortinis diuersoꝝ coloꝝ z tabulis deauratis. silr templū salomonis habuit talē ornatū interi⁹ tm̄: z ideo sicut dicūt beb. z meli⁹ vt vi. Interinsecus z forinsecus. intelligūt de scōscōꝝ: z de alia pte q̄ dř sancta sicut dictū est añ immediate. l Ad mensurā. i. eq̄ proportionabiliter fact⁹ est talis ornat⁹ in anteriori pte tēpli que dř tēplū exteri⁹: sic in scōscōꝝ. m Et fabre facta. i. artificialiter facta. n Duasqz fa. habe. cherub. In visiōe vo q̄ describit in p̄ncipio h⁹ libri cherubin dicūt hre q̄tuor facies. Cetera patēt vsqz ibi. o De ter. vsqz ad supe. ptē. Ex hoc dicūt alicq̄ expositores nostri q talis ornatus nō solū erat in mansione inferiori ipsius templi ꝟ etiā in media z superiori. Sz hoc nō vř esse verū: qz talis ornatus ē p reuerētia cult⁹ diuini: ad quē deputat tm̄ inferior mansio. Media vo z superior ad reponendū cortinas z alia vtensilia z localia ad tēplū ptinentia. Et ideo cū dř. De terra vsqz ad superiorē ptē. subintelligendū ē inferioris mansionis: et sic exponūt hebrei. p Limē q̄dra. in heb. hř. postis. i. postes: accipiendo singulare p plurali: sicut frequēt fit in descriptōe h⁹ edificij: z sic fuit in tēplo salomōis. sicut dř. iij. Reg. vj. Fecit in introitu tēpli postes de ligno oliuaz q̄drangulatos. g Et facies. Hec est. xl. ps in qua breuiter ꝟm hebreos describit vna visio facta ezechē z ꝟm hoc translatio nr̄a vi esse corrupta cū vj. et facies aspect⁹ sanctuarij ꝺ aspectū altaris ligneī. nā lr̄a hebraica talis ē. Et facies sanctuarij visio sicut visio. Et ē sensus: q ezechēl vidit in sanctuario visionē silem illi quā viderat supra fluuiū thobar: q̄ describit in p̄ncipio huius libri: z hic terminatur versus in heb. z sequēs immediate sic incipit. Altare ligneū trium cubitoꝝ altitudo ei⁹. vbi describit mēsa ꝓpositiōis. vñ postea sūbdit. Et locutus est ad me. s. angel⁹. hec est mēsa coram dño. Pōt aūt translatio nr̄a sic exponi

q Et facies sanc. aspe. ꝺ aspe. altaris. s. incensi ꝟm expositores latios: qđ altare describit situatum ante parietem sanctisanctoꝝ: vt ꝛxo. xxx. z. iij. Reg. vj. Fecit in introitu tēpli postes de ligno oliuaz q̄drangulatos. g Et facies. Hec est. xl. ps in qua breuiter ꝟm hebreos describit vna visio facta ezechē z ꝟm hoc translatio nr̄a vi esse corrupta cū vj. et facies aspect⁹ sanctuarij ꝺ aspectū altaris ligneī. nā lr̄a hebraica talis ē. Et facies sanctuarij visio sicut visio. Et ē sensus: q ezechēl vidit in sanctuario visionē silem illi quā viderat supra fluuiū thobar: q̄ describit in p̄ncipio huius libri: z hic terminatur versus in heb. z sequēs immediate sic incipit. Altare ligneū trium cubitoꝝ altitudo ei⁹. vbi describit mēsa ꝓpositiōis. vñ postea sūbdit. Et locutus est ad me. s. angel⁹. hec est mēsa coram dño. Pōt aūt translatio nr̄a sic exponi

b ꝑ tres ptes c ꝺ vniuscuiusqz limē: d stratūqz ligno ꝑ gyꝝ in circuitu. e Terra aūt vsqz ad fenestras f z fenestre clause superⁱ g ostia: h z vsqz ad vmū interiorē i z forinsec⁹ k p oēm parietē i circuitu l int'n sec⁹ z forinsec⁹ l ad mēsuram m z fabrefacta cherubiz palme. Et palma int̄ cherub z cherub. n Duasqz facies habebat cherub: faciem hois iuꝛ palmā ex hac pte: z faciē leōis iuꝛ palmaz ex alia pte exp̄ssaz. o Per oēm vmuz in circuitu de terra vsqz ad superiorez ptē: cherubin z palme celate erāt in piete templi. p Limē q̄drāgulū: q z fa-

cies sctūarij aspect⁹ ꝺ aspectū. altaris r ligneī triuz cubitoꝝ altitudo: z longitudo ei⁹ duoꝝ cubitoꝝ: z anguli eius z longitudo eius z parietes ei⁹ ligneī. Et locutus est ad me: Hec est mēsa coram dño. s Et duo ostia erāt in tēplo t z in sctūario: u et in duobus ostijs x ex vtraqz pte bina erant ostiola: q̄ in seinuicem plicabant. y Bina em̄ ostia erāt ex vtraqz pte ostiorū. z Et celata erant in ipsis ostijs templi cherubim z sculptura palmaruz: sicut in pietibꝰ q̄z expressa erant. a Grobrem z grossiora erāt ligna in vestibuli b fronte fo

et sic ex opposito mutuo se respiciunt.

r Ligneī. ꝺrium vř: nā exo. xxx. z in pluribus alijs locis vocat altare aureū. Dicendū q mēsa ꝓpositionis de q̄ loq̄t hic scriptura ꝟm hebreos: z altare incēsi de quo loquit h ꝟm latinos: vtrūqz dř in exodo ligneū interi⁹ z aureū exteri⁹: ꝟ de auro hic tacet: nā alibi satis exprimit.

s Et duo ostia. Hec est ps. xiij. in q̄ describit forma ostiorum templi cū dř. Et duo ostia erāt in templo. s. exterioris. t Et in sanctuario. i. in templo interiori: nō sic intelligendo q in quolibet essent due apture: ꝟ vna tm̄: z p cōsequēs vnū ostiū tm̄: tm̄ q̄dlibz hēbat duas portōes: nō sūbdit. u Et in duob⁹ ostijs. s. principalib⁹. x Ex vtraqz pte. s. templi: quaruz vna dř sanctuz: z alia sanctūsanctoꝝ. y Bina erāt ostiola. sic adinuicem copulata q vnū pōt claudi z apiri sine alio: sicut appareat in hostijs q̄ dicunt fracta: z similiter in fenestris. Bina em̄ ostia erāt ex vtraqz pte ostioꝝ. qđ exponit dupliciter. Uno mō q i quolibet ostio principali sint due value: q̄ claudant i medio apture: z quelibet valua sit fracta mō dicto. Alio mō q vna valua claudat totā apturā: ꝟ vna claudat a parte interiori pietis: altera vo a pte exteriori: ita q non clause sint value iste: vt appeat paries iste vniformis interi⁹ z exterius: z quasi ptinu⁹ q̄ talis pictura dř fuisse in ostijs: sicut in parietibus: vñ subdit. z Et celata erāt i ostijs. templi cherubin ꝛc. z tm̄ iste value intelligēde sunt fracte: sicut dictū est. a Grobē erāt gross. ligna vestibuli. i. porticus. b Fronte forinsecus. qđ exponūt alicq̄ latini dicentes: q in fronte porticus erant celature maiores z magis ꝓminentes q̄z in templo: ad quod reqrebat⁹ maior grossicies lignoꝝ. Sed hec nō videt verū: qz sicut dictū est supra: talis ornatus nō erat in tēplo exteri⁹ z multo minus in fronte portic⁹ exteri⁹: hic aūt dicit. Erāt grossiora ligna in vestibuli fronte forinsec⁹. z dato q esset ibi. nō tm̄ est aliquo modo verisimile q eēnt magis prominētes celature: z p cōs magis notabiles q̄z in templo: propter quod translatio nostra videtur hic esse corrupta. naz in hebreo nō habetur. Grobez. et ideo litera sequens nō ꝓtinuatur litere precedēti de celaturis: sed incipit alia sen

rentia cuius talis est lra in hebreo. Et spissuz lignū sup faciē porticus extrīm secus: z fenestre obliq: z palme hinc et inde in humerulis porticus z lateribus vom z trabib. Dicendū igit q hec est ps. xliij. in q̄ post descriptionē ornat tēpli q̄tū ad scīm z sanctū scōz describit ornat. q̄tuz ad templi porticuz omittit vnū tm de fortitudine hui edificij cū dr. Et spissū lignū. i. grossuz. sup faciem porticus exterius. ad retinendū edificiū fortius extrāsuerso parietū. sic em solet fieri in frontibus edificioz: et subdit de ornatu. Et fenestre oblique. supple sūt in porticu ad ei illumiationē sicut in templo. Et palme scz celate hinc z inde. in ipso porticu. ex parte tamen interiori. In humerul porticus z lateribus vom: dicunt aūt hic humeruli claudentes porticū ex vtraq; pte ostij: z nominant humeruli quia sunt breuiores q̄ alij. s. v. cubitoz: vt dictū est supra in fine. xl. ca. Latera vo dicūt muri claudētes porticū ab oriente in occidentē: qui sunt. xj. cubitoz p̄m latitudinem porticus: sicut dictuz est in fine. xl. ca. dicunt z latera domus: q̄ ptinuant muris claudentibus longitudinē templi: et in trabibus. s. interioribus sunt similiter palme celate ad ornatuz: licet aūt lra nra discrepet ab hebraica: pōt tm exponi p̄m eandē sententiam sic. Quorobrem. que subintelligit: licz nō exprimat: z illa est fortificatō edificij: z est silis modus loquendi. ij. Reg. v. Qui pcusserit iebuzeuz. subintelligit: fiet magister militie: licz ibi nō exprimat: sicut plenius fuerat declaratū ibidem. Erant grossioza ligna dc. ex causa dicta. Sup q̄ obliq̄ fenestre. q̄ sunt in altiori situ q̄ hec ligna. Et similitudo palmaz hinc atq; inde in humerulis vestibuli. i. porticus hec lra exponit sicut prius: et similiter sequens. Scōm latera domus dc. q. d. silr pietes porticus ptiguati pietib templi lateralibus sunt similiter ornati.

In ca. xlj. vbi dicit in postilla. Decima. s. die mensis.

Additio.

Principiū huius ca in litera br sic. In. xxv. anno trāsmigrationis vestre in exordio anni. x. mensis. z sic ē in heb. vñ qd in postil. dr mensis p̄mi: est error q̄ potuit ptingere ex vicio scriptoris. Dicūt heb. q mēsis iste erat. vij. cuius. x. dies erat celeberrima. s. dies expiatōis: vt br Leui. xvj. Dicūt etiā q annus iste erat annus iubileus. qd pbant ex hoc q̄ lz anni cōiter incipiebant a prima die mensis: annus tm iubileus incipiebat a. x. die mensis: vñ Leuit. xxv. Clangēs buccina mense. vij. decima die mensis: pdicationis tpe in vniuersa terra vra: sanctificabitisq; annū quartū. z q̄ hic in lra br in exordio anni. x. die mensis: ideo dicūt q iste dies erat dies expiationis. z p̄ius anni iubilei qd satis bene pcedat cū ptentis in hac visione nā vt infra tractat p postil. hec visio principaliter significat edificationē ecclesie spualem in qua est vera expiatio peccatoz. similiter apparitio angeli ad zachariaz in q̄ exordiū redemptionis fuit denunciatū: facta fuit die expiationis: vt ibidem in additione dictum fuit.

Caplm. xlij.

Et duxit me. Post descriptionē tēpli q̄tū ad tres ptes eius. s. porticū: sanctū: z sanctū sanctoz z q̄tum ad appendicia sibi adiuncta: hic p̄nter describunt duo edificia a muris templi p. xx. cubitos distantia vnū in parte aquilonari: alterū in australi. Et diuidit in duas ptes: q̄ p̄mo describit hoc duplex edificiū: secundo scriptura reuertit ad murū exteriorem totius edificij describendum ibi. Cuiusq; complexus. Prima in tres. q̄ primo describit edificium aq̄lonare. secdo australe: ibi. Et erāt. tercio vsus z triasq; ibi. Et dixit ad me. Circa primū: primo describit situs cum dicit. a Et eduxit me in atriū exteri. sicut dictū est ē. z pz ex textu: q tēplū z edificiū aq̄lonare z australe sunt in atrio exteriori: igitur quō pōt dici q ppba sit eductus de templo ad atriū exterius. dicēdum q frequenter circa ecclesias nostras est cimiterium: et silr totū spaciuz ecclesie siue templi cimiteriū z tm aliquis dr exire de ecclesia in cimiteriū z ecōuerso ita silr est in ppposito.

c Vgentē ad aq̄lonē: i faciez lōgitudis cētū cubitos s. o. stū aq̄lōis: b z latitudinis. l. cubitos i. ꝫ viginti cubitos atrū interioris: z ꝫ pauimētū stratū lapide atrū exteriozis: k vbi erat porticus iūcta porticui triplici. l Et añ gazophilacia m ambulatio n cē cubitoz latitudi-

b Et indu. me in gazophilaciū. edificiū. n. aq̄lonare p̄m totalitatē suam: hz. c. cubitos in longitudine ab oriente in occidēte: z p̄m hoc dr gazophilaciū in singulari: est tm diuisuz p pietes interiozes ex transuerso totius edificij trāsentes: z p̄m hoc inferius dicit gazophilacia in plurali p pter plures diuisiōes: z quodlibet gazophilaciū ē longitudinis. l. cubitoz p̄m latitudinē totius edificij.

c Qd erat ꝫ edificiū sepatū. i. ptra templū.

d Et ꝫ edem. i. appenditioz edificationē. e Vergentē ad aq̄lonē. latus em aq̄lonare templi z appenditioz sibi adherentiuz est ꝫ latus australe aquilonaris edificij. f In fa. longitudinis centum cubitoz. tantū em ptendit longitudo totalis edificij. g Ostiū aquilonis. quasi diceret cuius latus australe huius edificij sit ꝫ templū tm eius ostia sunt in eius latere aq̄lonari. vnde in hebreo ponit ostiū in nominatiuo: z ponitur etiā singulare p plurali: nā ibi sunt plura ostia vt exprimitur infra. b Et latitudinis. l. cubitoz indudendo non solū spaciū inter parietes: s etiaz parietes z pilarios: nā ca. precedenti dicunt ee in porticib atriozū: que sunt edificia multo minoza.

i Contra. xx. cubitos atrij interiozis dc. i. vna pars istoz. l. cubitoz est sita ex opposito. xx. cubitoruz atrij interiozis: z reliqua ps ꝫ pauimentū aquilonare atrij exteriozis. Et sic pz q illa ps que ptra atrium interius est: est. xx. cubitoz. nam. xx. cubiti vnius correspondet xx. cubitis alterius: z reliqua pars est. xx. cubitorum. Sciendum etiam q in istis. xx. cubitis atrij interiozis includitur spissitudo muri claudentis atrium interius a parte aquilonis: q̄ spissitudo est. vj. cubitoz.

k Vbi erat porticus iuncta porticui triplici. Scōm hebreos hec est litera. Exedra ptra exedram in triplicibus. Est aūt exedra idem qd camera vel gazophilacium. Igitur sicut diuisiones edificij aquilonaris dicūtur gazophilacia: ita et exedre: cū igitur sensus. Exedra ꝫ exedrā. i. diuisiones edificij aq̄lonaris: z diuisiones edificij australis q̄ p oia sunt silēs mutuo corrīdēt: et ex opposito situant templo tm intermedio. In triplicibus. Dicunt aūt edificiuz aquilonare z australe triplicia: et similiter eoz diuisiōes: eo q̄ sunt ibi tres mansiones vna super aliam.

l Et aute gazophilacia. Hic secdo describit quedam via existens inter ista gazophilacia p. xx. cubitos: z inter atrium interius protensa ad oppositam pteꝫ vsq; ad. xx. cubitū edificij australis cū dicit.

l Et añ gazophilacia. a pte orientali.

m Deambulatio. i. via.

n Decē cubitoz latitudinis. z hec via capitulo pcedenti dicta est platea centum cubitoz longitudinis.

o Ad interiora respiciens. i. versus templum.

p Tie cubiti vnius. ꝑm em̃ Richardū de sanct. vict. z bugonem cardinalē: ibi ponit quedam via latitudinis vnius cubiti: p quā sacerdotes vadunt ad templū Sed hoc nō videt verū: nā ꝑm ipsos oportet dicere q̄ ista via sit longitudinis .xxx. cubitoꝝ ad minus. talis aūt via ꝛ seruiens transitui sacerdotuꝫ ꝺꝫ esse sic lata: q̄ duo boies ad minus sibimet obuiantes possint trāsire vn⁹ iuxta alū hoc aūt ē impossibile in via vni⁹ cubiti latitudinis aliam accipit cubitus humanus: vt ꝓz ex p̄cedētibus in cuius latitudine nō posset transire vn⁹ bō grossus. nec vnus satꝛ tenuis p tantā viē longitudinē. Jō dicendum q̄ via vnius cubiti dicit hic quidam introitus strictus ꝛ atrio interiori ad viā. x. cubitoꝝ ductā ex transuerso. et inde intratur porticus templi anteq̄ transit ista. x. cubitoꝝ via. Et p talē modū oblato sacrificio in altari holocaustoꝝ quod est in atrio interiori: ꝓcedit sacerdos ad ꝓsummandū sacrificiū in templo p oblationē incensi. Dicit aūt dictus introitus ita strictus: vt ea q̄ sunt in templo minus paterēt exēntib⁹ in atrio exteriori: ꝓt q̄ ꝺ etiā post trāsituꝫ sacerdotis ille introitus est claudendus. Sciendū etiā q̄ iste introit⁹ ex pte tēpli ē vni⁹ cubiti: ē ex pte atrij interioris ē maioris latitudinis: vt expeditior sit transitus sacdoꝺ sicut videmus in fenestris turriū q̄ vocant gallice arbieres: q̄ a pte exteriori habent latitudinē quasi vni⁹ palmi: et ex pte interiori duoꝝ vel triū pedū. Ex dictis ꝓz q̄ via cubitoꝝ. x. ꝓcedēdo ꝺ gazophilaciis aq̃lonarib⁹ versus templū recte venit ad introitū vnius cubiti: et eodem mō ꝓcedendo ex pte opposita. s. ꝛ gazophilaciis austral⁹ ad tēplū. q Et ostia. Hec est ps tercia vbi agit ꝛ situ ostioꝝ z altitudine gazophilacioꝝ cū ꝺr. Et ostia eoꝝ. s. gazophilacioꝝ aq̃lonariū.

r Ad aq̃lonē. supple respicientia. Dicunt aūt doctores latini q̄ ex pte altera istoꝝ gazophilacioꝝ: sunt etiam ostia versus templū: qꝺ est in australi pte respectu aq̃lonariū gazophilacioꝝ. Sꝫ hoc nō videt verum: tū qꝛ scriptura ꝛ hoc nullam fecit mentionē: tū qꝛ terra versus templū est altior. xvj. cubitoꝝ q̄ ex pte altera: z iō versus templū nō ꝓnt sic eē quemlibet ostia. Item ꝓ illa ostia esset ingressus ad locū orationis. z sic inꝺeta/ret a transeuntib⁹ ꝓ ostia illa cū tñ ꝛbeat esse quiet⁹: ꝓpter qꝺ sicut dicit scriptura: in parte aquilonari tñ sunt hec ostia ponenda. Qꝛ aūt ibi sit ostia ꝑ ipse nō haberet ex scriptura: sed habetur q̄ sunt plura: ex ꝺ qꝺ dicit: Ostia. z ꝑm hebreos sunt duo: qꝛ cōiter plurale positū sine additione signat numerū binariū: z ꝑm hoc totū edificiū aq̃lonare diuiditur in duas portiones ex transuerso z quelibet portio est .l. cubitoꝝ longitudis et .l. latitudinis ꝓꝛehensa tñ spissitudine parietum.

s Ubi erant gazophilacia. in superiorib⁹ māsionibus.

t Humiliora. in hebreo ꝺr. Strictiora. i. min⁹ spissa. et est eadem sententia cum translatione nostra: quia sicut supbus dicitur gressus: ita humilis potest dici strictus: z subditur causa cum dicitur.

v Quia supportabant porticus. i. inferiores māsiones gazophilaciorum que dicunt hic porticus: quia per illas est ingressus ad superiores sicut ꝑ porticum ē ingressus ad ꝺomum. x Que ex illis eminebant. s. nis ad interiora respiciens ꝑ vie cubiti vni⁹ q Et ostia earū r ad aq̃lonē: s vbi erāt gazophilacia i superioribꝰ hūliora: t qꝛ supportabāt porticus u q̄ ex illis eminebāt x ꝛ inferioribꝰ z ꝛ mediis edificij. y Triplega ei erāt a z non hēbāt colūnas: b sic erāt columne atrioꝝ. c Propterea eminebāt d ꝛ inferioribꝰ z ꝺ mediis a ṫra cubitꝛ q̄ q̄gin ta. e Et peribolus f exterior s ꝑm gazophilacia: b q̄ erāt i via i atrij exteriorꝛ k añ gazophilacia. l Longitudo eius q̄nquaginta cubitoꝝ: q̄ lōgitudo erat gazophilaciorū atrij exterioris n q̄nq̄ginta cubitoꝝ: o et lōgitudo añ faciē templi cētū cubitoꝝ p Et erat subter gazophilacia h introit⁹ q ab oriēte ingrediētiū in ea ꝛ atrio exte/riori ex aduerso. r Ad aq̃lonē. supple respicientia. Dicunt aūt doctores latini q̄ ex pte altera istoꝝ gazophilaciorum: sunt etiam ostia versus templū: qꝺ est in australi pte respectu aq̃lonariū gazophilaciorum. Sꝫ hoc nō videt verum: tū qꝛ scriptura ꝛ hoc nullam fecit mentionē: tū qꝛ terra versus templū est altior. xvj. cubitoꝝ q̄ ex pte altera: z iō versus templū nō ꝓnt sic eē quemlibet ostia. Item ꝓ illa ostia esset ingressus ad locū orationis. z sic inꝺeta/ret a transeuntib⁹ ꝓ ostia illa cū tñ ꝛbeat esse quiet⁹: ꝓpter qꝺ sicut dicit scriptura: in parte aquilonari tñ sunt hec ostia ponenda. Qꝛ aūt ibi sit ostia ꝑ ipse nō haberet ex scriptura: sed habetur q̄ sunt plura: ex ꝺ qꝺ dicit: Ostia. z ꝑm hebreos sunt duo: qꝛ cōiter plurale positū sine additione signat numerū binariū: z ꝑm hoc totū edificiū aq̃lonare diuiditur in duas portiones ex transuerso z quelibet portio est .l. cubitoꝝ longitudis et .l. latitudinis ꝓꝛehensa tñ spissitudine parietum.

s Ubi erant gazophilacia. in superiorib⁹ māsionibus.

t Humiliora. in hebreo ꝺr. Strictiora. i. min⁹ spissa. et est eadem sententia cum translatione nostra: quia sicut supbus dicitur gressus: ita humilis potest dici strictus: z subditur causa cum dicitur.

v Quia supportabant porticus. i. inferiores māsiones gazophilaciorum que dicunt hic porticus: quia per illas est ingressus ad superiores sicut ꝑ porticum ē ingressus ad ꝺomum. x Que ex illis eminebant. s. ta. c Et peribolus f exterior s ꝑm gazophilacia: b q̄ erāt i via i atrij exteriorꝛ k añ gazophilacia. l Longitudo eius q̄nquaginta cubitoꝝ: q̄ lōgitudo erat gazophilaciorū atrij exterioris n q̄nq̄ginta cubitoꝝ: o et lōgitudo añ faciē templi cētū cubitoꝝ p Et erat subter gazophilacia h introit⁹ q ab oriēte ingrediētiū in ea ꝛ atrio exteriori: eo q̄ sunt in ipso sita vt dictū est supra. Dicunt etiā ista gazophilacia atrij exteriozis: eo q̄ sunt in ipso sita vt dictū est supra.

o Et longitudo ante faciē centum cubitoꝝ. Ista est platea que supra. xlj. capitulo dicit latitudo. c. cubitoꝝ: ꝛ de qua fit hic iterum mentio. q: p illam est via sacerdotū ꝛ templo ad ista gazophilacia p magnā ptem.

p Et erat subter gazophilacia hec introitus. nam eoꝝ ostia sunt in inferioribus mansionibus: et in parte aquilonari vbi est terra demissior: ꝓpter pendulum montis. q Ab oriente ingredientium ut ea ꝛ atrio liceꝫ essent venientes ꝛ templo ad hec gazophilacia: irent recte contra aquilonem vsq̄ ad angulum edificij aquilonaris

ꝺ De inferioribus z ꝛ mediis a terra cubitꝛ. l. i. qꝛ murꝰ inferioꝝ mansionū est ita fortis: nō māsiones superiores ꝑnt tantū eleuari. e Et pibolus. Hec est ps q̄rta in q̄ ꝛscribit murus claudens edificium aq̃lonare ab orientali parte: ꝑm q̄ dicit hic ra. sa. et hoc qꝛ ex illa pte ē via veniēdi ad gazophilacia in edificio aquilonari ꝓtēta. dicit igit̄ e Et peribolus. i. murus claudēs a pte orientis: et dicit a peri qꝺ est circū. z ambulo as. qꝛ iuxta murū illū ē deambulatio siue via ꝑ quā sacerdotes ꝛ templo et atrio veniunt ad gazophilacia aq̃lonaria z econuerso.

f Exterior. hoc ꝺr ad ꝺr̃tiam muri diuidentis totū edificiū australe p medium ex transuerso: ꝓpter quod ē interior mur⁹: z ex pte occidentis �herit tria gazophilacia vnū iuxta aliud: et tria similiter ex parte orientis. g Secōm gazophilacia. i. ptensus est: z iste peribolus ꝑm longitudinem hmōi gazophilaciorum: que accipit ex transuerso totiꝰ edificij aq̃lonaris. h Que erat in via. i. iuxta viā sacerdotum ꝓdictam. i Atrij exteriozis. sicut dictū est supra templū: z ista gazophilacia sunt in atrio exteriori z ꝑ ꝓsequens ista via. k Ante gazophilacia. i. ex pte orientali que est interior respectu istoꝝ gazophilaciorum sicut z totiꝰ edificij ps orientalis ꝺr anterior: z pars occidentalis posterior: vt dictū est ꝥ. ca. xl. l Longitudo ei⁹. i. dicti peribol. quinquaginta cubitoꝝ. et subdit rō. m Quia gazophila. longitudo erat. in edificio aq̃lonari ꝓtentoꝝ. n Quinquaginta cubitoꝝ. qꝛ tāta est latitudo totiꝰ edificij aq̃lonaris �herit quā accipit lōgitudo istoꝝ gazophilaciorum. eo q̄ eoꝝ ostia sunt in latere aq̃lonari totius edificij: vt dictū est supra. Dicunt etiā ista gazophilacia atrij exteriozis: eo q̄ sunt in ipso sita vt dictū est supra.

o Et longitudo ante faciē centum cubitoꝝ. Ista est platea que supra. xlj. capitulo dicit latitudo. c. cubitoꝝ: ꝛ de qua fit hic iterum mentio. q: p illam est via sacerdotū ꝛ templo ad ista gazophilacia p magnā ptem.

p Et erat subter gazophilacia hec introitus. nam eoꝝ ostia sunt in inferioribus mansionibus: et in parte aquilonari vbi est terra demissior: ꝓpter pendulum montis. q Ab oriente ingredientium ut ea ꝛ atrio liceꝫ essent venientes ꝛ templo ad hec gazophilacia: irent recte contra aquilonem vsq̄ ad angulum edificij aquilonaris

clausz muro orientali ⁊ aq̄lonari: tum ex illo angulo ad ostia gazophilacioꝝ est ꝓcessus ab oriente in occidentez. vt in figura pz: ⁊ facili sine figura pōt imaginari. Et ꝓpter hoc nō dixit ꝓpha ab oriente venientiū ad ea, sed ab oriente ingredientiū in ea de atrio exteriori. Silis modꝰ

loq̄ndi est: sicut cuz dr apd nos aliqs i ecclesiaz ingredi de cimiterio q̄uis ipa sit i cimiterio: vt dictū est s.

r In latitudine. Post descriptionē aq̄lonaris edificij. hic ꝓnter describit edificium australe: qđ ē p oia aq̄lonari sile. Et qz descriptionē p̄dictā ēminauit in via veniēdi ⁊ introeūdo gazophilacia in edificio aq̄lonari ꝓtenta. ideo describēdo gazophilacia australia: quasi continuans se p̄cedentibus incipit a via veniendi de atrio interiori ad ipa: que est eadē cū via veniendi de templo ad ipsa: eo q̄ hec via cōtinet ex vna parte inter templū ⁊ atriū interiꝰ ex altera dicit igitur.

r In latitudine piboli. i. in spissitudie muri. s Atrū s. interioris qđ dicit atriū antbonomatice ꝓpter altare holocaustoꝝ vbi offerebant sacrificia. t Qđ erat ꝺ viā orientalē. respectu templi: ideo subdit. v In faciem edificij sepati. i. templi: cuiꝰ ingressus q̄ dicit hic facies. ē versus orientē. ⁊ supplēdū est q̄ in peribolo atrij ē ostium p qđ est exitus ad viā ducētē ad gazophilacia australia ⁊ istud ostiū s. dicit via vniꝰ cubiti. x Et erat ante edificiū. in hebreo habet. Aīa tēplū. iō p edificiuz hic intelligit tēplū. y Gazophilacia. s. australia. sicut dictū est de aq̄lonaribꝰ ex pte altera. z Et via. veniendi ad gazophilacia. a Aīa fa. eoꝝ. i. añ murū orientalē ipoꝝ: b Iuxta silitudinē gazo. ꝛc. nā in oibꝰ sūt silia: ꝓpter qđ ex dictis supra pz lra vlq; ibi. c Et ostia coꝝ ꝛc. ad notbū ꝛc. i. ad australē. Videt q̄ deberet dicere ad aq̄lonez: qz loq̄tur de silitudie gazophilacioꝝ australiū ad aq̄lonaria. Dicēdum q̄ hec silitudo est mutua: ⁊ ad hoc exprimēduz loq̄t hic de ostijs gazophilaciozuz aquilonarium assimilando ea ostijs gazophilaciozum australium. ac si dicat: sicut australia sunt silia aq̄lonaribꝰ: sic econuerso. pōt etiā aliter exponi de ostijs gazophilacioꝝ australiū sic. c Et ostia eoꝝ. s. gazophilatioꝝ australiū. d Scōm ostia gazo. ⁊ supplendū est aq̄lonariū: eo q̄ de ipsis supra locutꝰ est: ⁊ qđ subdit. e Que. s. ostia: refert ad ostia gazophilacioꝝ australiū. f Erant in via respi. ad notbuz. i. sicut ostia gazophilacioꝝ aq̄lonariū respiciūt ad aq̄lonem: sic ostia gazophilacioꝝ australiū respiciūt ad austrū.

g Ostiū in capite vie. supple est. qz supra dictū ē q̄ i spissitudine muri occidentalis est introitus strictus: ꝓpter qđ dicit via vnius cubiti: ⁊ nō est supra in textu exꝑssum: q̄ ibi sit ostium: ideo hic exprimit cū dicit. Ostium in capite vie. Dicit aūt caput vie locus vnde est ꝓcessus ad diuersa loca: sicut dr Ezechielis. xxi. Stetit rex babylonis in capite duaꝝ viaꝝ. A loco ꝺo q̄ est inter ostium istud et porticū templi incipit ꝓgressus versus gazophilacia australia ex pte vna: ⁊ versus aquilonaria ex altera: ideo vocat caput vie. h Que via erat ante vestubulū sepatū id est añ porticū templi qđ dicit edificiū sepatum. In hebreo dr. Aīa clausuraz organizatōnis. ⁊ redit in eandem

sniam: tm̄ p aliū modū. Ad cuius intellectū sciendū q̄ sicut s. dictū est ab atrio interiori est ascēsus p. xv. gradus: sicut in templo salomonis in quibꝰ stabāt cātores tpe salomonis: ꝓpter qđ et. xv. psalmi vocant cantica graduū: ad buiꝰ similitudinē ponunt gradus in hoc edificio. In summitate ꝺo hoꝝ graduū est ostiū latitudinis cubiti vniꝰ p̄dictum et vocat clausura organizationis: qz claudit inē gradus vbi est organizatio cantoꝝ: ⁊ viā q̄ est inter ipm̄ ⁊ templi porticū: ꝓpter quod ista eadē via est ante templi porticū ex vna parte ⁊ ante clausuram organizationis ex altera. ex runta men qz hec clausura organizatiōis est a pte orientali huius vie: ideo subdit.

Per viā orientalem ingredientibus.

i Et dixit. post descriptionē gazophilaciozum aquilonariū ⁊ australiū hic ꝓnr describitur vsus eoruz cū dicit: Et dixit ad me angelus bec ostendens. k Gazo. aquilo. ⁊ gazophi. austri. p̄dē scripta. l Que sunt ante edificiū sepatū. i. ex vtraq; pte templi sita. m Hec sunt gazophi. sancta. id est sanctis vsibus deputata.

n In quibꝰ vescunt alis vestiunt sacer. q̄ appropinquāt ad dñm in sctāsctoꝝ. ad ministrandū. o Ubi. i. in gazophilacijs dicē. p Ponēt. s. sacerdotes. q Sanctasctoꝝ. i. ea que sunt necessaria ad ministerium in sctōsctoꝝ. r Et obla. p pctō ⁊ p delicto. i. p tes de istis oblationibꝰ que cedūt in vsum sacerdotuz nam̄ hm legem comedi debent in loco sancto.

s Cū aūt ingressi fuerint sacer. gazophilacia dicta. t Non egredient de sanctis in atrium exterius. atriū exterius hic nō pōt accipi generaliter: nā sic accipiendo gazophilacia ista sunt in atrio exteriori: sicut frequenter dictum est supra: sed accipit partialiter p illis locis ad que admittebant ipsis: vt pz magis ex sequentibus. v Et ibi. i. in dictis gazophilacijs. r Reponent vesti. sua in quibꝰ ministrant dño.

y Vestientur q; ꝛc. sic ꝓcedent ad populū. s. ad locā atrij exteriorꝭ ad q̄ admittit populus.

z Cunq; ꝓplesset. Superius descripte sunt interioꝝ mensure. hic ꝓnr describunt exterioꝝ mensure. Sciēdum tm̄ q̄ expositores latini dicūt q̄ hic describit mēsura muri medij. q̄ diuidit inter atrium exterius ⁊ locum vulgi. ⁊ mensura cuiuslibet lateris est q̄ngentoꝝ cubitoꝝ. qđ ꝓbant p boc qđ ponit in fine buiꝰ ca. Per q̄tuor ventos mēsus est muꝝ eiꝰ vndiq; p circuitū longitudinē q̄ngentoꝝ cubitoꝝ. ⁊ latitudinez q̄ngentoꝝ cubitoꝝ diuidentē inē sanctuariū ⁊ vulgi locū. Sed ꝺ boc est qđ p̄mittit mensura eiusdē muri exꝑssius ⁊ magis diffuse. qđ ēm in fine ca. dr. Per quatuor ventos mensus est ꝛc. est recapitulatio breuis sententie precedentis de qua dr. Mensus est aūt ꝺ ven. ori. cala. mē. q̄ngen. cala. ꝛc. Calamus ꝺo ꝓtinet. vj. cubitos. vt dictū est. s. xl. ca. q̄ꝛ ꝺo sex faciunt. xxx. ⁊ sic latꝰ onē tale muri q̄ mensurat hic bz tricesies. c. cubitos q̄ faciūt tria milia cubitoꝝ. Ad boc autem respondent q̄

sicut quelibet ps panis ē panis: ita quelibet ps calami est calamus: ꝛ sic quantitas vnius cubiti in calamo signata dr hic calamus. Ad hoc etiā ꝓbādū inducūt qđ dr in textu. in calamo mēsure. q. d. nō in totali calamo ſ in vna eiꝰ ꝑte: q̄ ꝓtinet cubiti q̄titatē. Dicūt. n. ꝛ verū est ꝛ tuz ad ſ q̄ sex cubiti sūt distincte signati in calamo totali nā mensure supra descripte alique dicūt vniꝰ cubiti: alie duoꝝ alie triū: alie quatuor cē. Sz dictum eoꝝ. s. q̄ cubitus dicatur calamꝰ: non pōt stare cū veritate hebraica: vt magis patebit in fine huiꝰ capli. vbi trāslatio nra est cōrupta: nec etiam pōt stare cū rōne: nā hoc nomen calamꝰ cōuocū ē ad significandū rem nature: ꝛ ad significandū quantitatem mēsure q̄ ē. vj. cubi. et ſ scđo mō accipit calamus in tota ista descriptiōe: vtz ex ſ. dictis. xl. ca. Hūc aūt ita est q̄ lz q̄libz ps calami sit calamꝰ in actu tū calamꝰ cē res nature: nō tn sic est vt significat quātitatē mēsure. Ad hoc aūt est exēplū sensibile in uotmāna vlna vocatur virga: ꝛ sic virga eq̄uoce dr de re naturali ꝛ de vlna: ꝛ lz quelibet ps virge sit virga: put dr de re naturali: nō tn quelibet ps vge est virga vt est nomē vlne: ſ solavlna integra dr virga: ꝛ medietas eiꝰ dimidia virga: ꝛ q̄rta ps vnū q̄rtarii. Qz aūt inducūt illud qđ sequit. In calamo mensure. nō est ꝓ eis: ſ magꝭ ꝓ eos: nā ꝓ ſ oñdit manifeste q̄ calamꝰ nō accipit ſ put res est nature: ſ put est determinata q̄titas mēsure. s. sex cubitorū: et sic ptz ꝓpositū. s. q̄ calamus nō posset dici vnꝰ cubitꝰ nececōuerso. Itē si sic accipeꝝ: eo q̄ q̄libet ps calami potuit dici calamus: vt dicūt: eadē rōne posset dici de dimidio cubito: ꝛ de duobꝰ cubitis ꝛ de tribꝰ cē. ꝛ sic in tota descriptōe huius edificij: vbicūq̄ exprimit mēsura noie calami: nihil esset certū: eo q̄ indifferēter posset accipi ꝓ toto calamo ꝛ ꝓ singulis eius ptibꝰ: ꝛ ꝓ ons dictū istoꝝ destruit eoꝝ dicta supioza ꝓ magꝭ pte. Ad tertū aūt q̄ ſ se iducūt de fine bꝰ ca. dicēt ibi. Dico igitur cū ra. fa. q̄ hic describit mēsura muri exterioꝝ totū edificiū claudentē. et hoc ptz ex mō loq̄ndi: cū dicatur.

3 Cūq̄ ꝓplesset. s. angelꝰ in spē viri. a Mēsuras domꝰ interioris. ex q̄ vr q̄ includit oia ꝑus mēsurata: inter q̄ ꝓtinēt plura ex murū mediū exūtia. s. thalami portaꝝ atrū exterioris: ꝛ vestibula eaꝝ: ꝛ domuncule edificate sup portas muri exterioris ꝓ excubijs: sicut ex ꝓcedentibus ptz. b Eduxit me. extra totū edificiū. c Per viā por. cē. i. ꝑ portā orientalē ꝑmā. d Et mensus ē eā vndiq̄. s. spaciū latitudinis porte ꝛ muri orientalis ex vtraq̄ eius ꝑte. e Per circuitum. i. a ꝑte exteriori q̄ longior est interiori. xij. cubitis ꝓpē spissitudinē muroꝝ q̄ ē. vj. cubitoꝝ. ꝛ sic ꝑs interior restringit. vj. cubitis in q̄libet ei⁹ extremitate. f Mēsus ē aūt ꝓ ventū orientalē. i. ꝑtē muri orientalē. quatuor. n. venti principales frequēt accipiunt i scriptura: ꝛ etiā in cōi mō loquēdi ꝓ quatuor ꝓtibus mundi. s. oriente: occidēte: aq̄lone ꝛ austro. g Quingentos ca. q̄ faciūt tria milia cubitos: vt dictū est ꝓ. Et hoc mō exponatur litera de tribus alijs ꝓtibus vsq̄ ibi. h Per

ē ꝑ circuitū. f Mēsus ē aūt ꝓ ventū orientalē calamo mēsure ſ q̄ngētos calamos i calamo mēsure ꝑ circuitū. Et mensus ē ꝓ ventuz aq̄lonis q̄ngentos calamos in calamo mēsure ꝑ gyz. Et ad vētū australē mēsus ē q̄ngentos calamos: i calamo mensure ꝑ circuituz. Et ad ventuz occidētalē mēsus ē q̄ngentos calamos: in calamo mensure. h Per q̄tuor vētos mensus est muz eius vndiq̄ ꝑ circuituz: i longitudinē q̄ngentoꝝ cubitoꝝ ꝛ latitudinē q̄ngentoꝝ cubitoꝝ k dividentē inter sanctuarium ꝛ vulgi locum.

Capitulū. xlij.

Et duxit me ad portā q̄ respiciebat ad viam orientalem. b Et ecce gloria dei israel ingrediebaꝝ ꝑ viā orientalem: b ꝛ vox erat ei q̄ si vox aquarum multarum c ꝛ terra splendebat a maiestate eius. f Et vidi visionē ſm speciem: g quam viderā quando venit vt disperderet ciuitatem: b ꝛ species ſm aspectum: quem viderā iuxta fluuium chobar. i Et ce

dit me ad portā orientalē. atriū interius. d Et vox erat ei quasi vox aquaꝝ mul. signās diuine virtutis magnitudinē. e Et terra splendebat a maiesta. eius. videbaꝝ. n. ꝓbete imaginaria visione q̄ claritas bꝰ visionis illumīnabat totā terrā. f Et vidi visionē ſm speciē. i. silem illi visioni. g Quā vide. qñ ve. cē. hec visio descripta ē ſ. x. c. ꝛ xj. b Et ſpēs ſm aspe. quē videra cē. que visio describit. ſ. j. ca. i Et cecidi sup faciez meā. ex humana fragilitate iuxta apparitionē maiestatis diuine. k Et maiestas dñi ingressa est tēplū de atrio interiori. l Et leuauit me spūs. i. angelus. qz ꝓbeta ceciderat: vt dictum est. m Et introduxit me in atriū interius. de porta eius. n Et ecce reple. erat gloria domui domus. i. tēplū. de atrio enī interiori videbaꝝ in tēplo ꝓ ostiū exūs in spissitudine muri ꝺ ostiꝭ templi. Notandū aūt q̄ sicut ſ. x. et. xj. ca. vbi describit destructio ciuitatis ꝛ templi: ꝓbeta vidit gliam dñi exeuntē de tēplo ꝛ atrio ꝓ portā orientalē: ꝛ postea de ciuitate tota in quo designabaꝝ recessus ꝓtectionis diuine a templo ꝛ ciuitate: ita hic ꝓ portā orientalem vidit ꝓpha gloriā dñi intrantem atriū interi⁹ ꝛ templū: ad designādū assistētiā diuine virtutis: ad ꝓtegendū templū ꝛ ciuitatez que ibi describūtur: vnde in fine libri dicitur: Et nomen ciuitatis ex die illa dominus ibidem cē.

quatuor ventos. vbi ponit recapitulatio breuis dictoꝝ. i Longi. q̄ngen. cubitoꝝ: ꝛ latitudinē cubi. q̄ngentorū. latera enī muri exteriozis sunt equalia. Ex hoc aūt q̄ ponitur hic cubitoꝝ in aliquibꝰ libris arguūt expositores latini cōiter q̄ calamos ꝓdictos intelligunt cubiti: vt ꝓdictū est ꝛ male: nā in hebreo nō ponit cubitoꝝ: ſ absolute ponit: Longitudinez q̄ngentoꝝ ꝛ latitudinē q̄ngentoꝝ: ex quo ꝑz q̄ ille numerus refert ad calamos ꝓdictos: ꝓpē qđ dicro. sup Ezechiel. retractat q̄tū ad hoc trāslationē dicēs: q̄ ex celeritate transferendi male posuit ꝺ cubitoꝝ: ꝓpter qđ libri latini bene correcti nō hnt cubitoꝝ.

k Dividentē int sanctuariū ꝛ vulgi locuz. in heb. ꝺo sic habeꝝ. Dividentez inter sanctū ꝛ vile. q̄ q̄d autē est intra murum interiorez dicit sanctū: etiam spaciū intra murū exteriorē ꝛ mediū ꝓtentū: qz diuio cultui deputatū: nā ibi est orōnis locus: vt ſ. dictū ē. xl. ca. ꝓpter qđ dñs de illo loco eiecit vendentes ꝛ emētes: Joh. ij. tanq̄ de loco sancto. Qđ aūt est extra murū exteriorem dr vile: qz nō est diuinis vsib⁹ applicatū. Notādū q̄ mgr Richar. de sctō vict. q̄ q̄d nititꝝ ꝓbare de mēsuris atrioꝝ ꝛ muroꝝ ipsoꝝ: fundat sup ꝺ q̄ medi⁹ murꝰ sit. cccc. cubi. in quadro ꝓut dr hic ſm suā opinionē. que videꝝ falsa vt dictū est. ꝓpter quod nō vr valere qđ dicit de dictis mensuris: excepta mensura atrij interioris que dicit in textu. centum cubitoꝝ ꝑ quadrū.

Capitulū. xlij.

Et duxit me. Postq̄ descripta ē edificioꝝ mensuratio: hic ponit ꝓpha quedā spālis visio: ꝛ scđo ꝓ ꝓbete informatio. ibi. Et audiui. Circa primū dicitur. a Et duxit me ad portā cē. hec est porta orientalis atrij interioris. b Et ecce gloria dei isrl. i. cherubin ꝛ rote cē. in ꝓmo ca. descripta maiestatē dei repsentantia. c Ingrediebaꝝ ꝑ viā orientalē. atriū interius. d Et vox erat ei quasi vox aquaꝝ mul. signās diuine virtutis magnitudinē. e Et terra splendebat a maiesta. eius. videbaꝝ. n. ꝓbete imaginaria visione q̄ claritas bꝰ visionis illumīnabat totā terrā. f Et vidi visionē ſm speciē. i. silem illi visioni. g Quā vide. qñ ve. cē. hec visio descripta ē ſ. x. c. ꝛ xj. b Et ſpēs ſm aspe. quē videra cē. que visio describit. ſ. j. ca. i Et cecidi sup faciez meā. ex humana fragilitate iuxta apparitionē maiestatis diuine. k Et maiestas dñi ingressa est tēplū de atrio interiori. l Et leuauit me spūs. i. angelus. qz ꝓbeta ceciderat: vt dictum est. m Et introduxit me in atriū interius. de porta eius. n Et ecce reple. erat gloria domui domus. i. tēplū. de atrio enī interiori videbaꝝ in tēplo ꝓ ostiū exūs in spissitudine muri ꝺ ostiꝭ templi. Notandū aūt q̄ sicut ſ. x. et. xj. ca. vbi describit destructio ciuitatis ꝛ templi: ꝓbeta vidit gliam dñi exeuntē de tēplo ꝛ atrio ꝓ portā orientalē: ꝛ postea de ciuitate tota in quo designabaꝝ recessus ꝓtectionis diuine a templo ꝛ ciuitate: ita hic ꝓ portā orientalem vidit ꝓpha gloriā dñi intrantem atriū interi⁹ ꝛ templū: ad designādū assistētiā diuine virtutis: ad ꝓtegendū templū ꝛ ciuitatez que ibi describūtur: vnde in fine libri dicitur: Et nomen ciuitatis ex die illa dominus ibidem cē.

o Et audiui. Hic ponit ꝓphetē instructio de domo descripta cū dicit. Et audiui loquentē ad me de domo Dicunt alicꝫ exp̄sitores q̄ de domo. signat terminū a q̄ procedebat ista locutio: et sic loquens intelligit esse in domo quē audiebat ꝓphēta existens in atrio et ꝑ ꝓsequēs iste loquens est aliꝰ ab angelo stante iuxta ꝓphetā in atrio. Hebrei vo dicūt z melius vt videt q̄ li de tenet hic materialiter: z est sensus. et audiui loquentem ad me de domo. id est instruētez me de ꝓditionibꝰ domꝰ: et ꝑm hoc iste loquēs est angelꝰ stans cū ꝓphēta. Et hoc ptz ꝑ hoc quod subdit.

p Et vir. i. angelꝰ in specie viri.

q Qui stabat iuxt me dixit ad me. instruendo me de cōditionibus domus p̄dicte: ideo subdit

r Fili hois locus solꝰ mei ⁊c. dicitur aūt tēplū descriptū locus sessionis z habitationis diuine ꝓpter speciales effectus ibidez diuine virtutis z gratie.

s Et non polluet vltra domꝰ isrl nomen sanctū meum ꝑ ydolatriam: sicut.

t Sicut ipi z reges eoꝝ. fecerunt multipliciter: vt ptz. iij. Reg. et. iiij.

v In fornicationibꝰ suis. dr aūt ydolatria fornicatō spūal: eo q̄ aia ibi fornicat cū dyabolo: dicit etiam fornicatio corpalis eo q̄ in aliquibus ydolatrijs exercebat fornicatio corpalis. scz in ydolatrijs veneris z priapi.

x Qui fa. sunt limen suū iuxta limen meū. qd exponūt aliqui de regibus habitantibus iuxta templū sicut dicit de salomone. iij. Reg. ij. z de atbalia. iiij. Reg. xj. Sed qm̄ sancti reges legunt ibidem inhabitasse: sicut dauid Ezechias: z iosias: z illud qd dicitur hic. Fabricati sunt limen suuz ⁊c. dicit tanꝫ ꝺd illicitū z ptinens ad ydolatriā: ideo melius dr: limen suū ⁊c. q̄ li suū refert ad ydolum: naz aliq̄ reges. iiij. Reg. leguntur posuisse ydola iuxta templum: z aliqui etiā in atrijs templi: vt dicit de manasse. iiij. Reg. xxj.

y Et mu. erat inter me et eos. i. vos alienos q̄ ꝑ parietē modicū erāt diuisi a sancto sanctoꝝ: vbi erat ꝓpiciatoriū tanꝫ sedes dei.

z Propter qd ꝓsumpsi eos. p regez babylonis. Cetera patent vsqz ibi.

a Tu aūt fili hominis ostēde domui isrl templū. i. formā templi supra descripti ꝑ me edificandi.

b Et ꝓfundant ab iniq̄tatibus suis. ꝓpter quas tēplum salomonis est destructum. Cetera patent vsqz ibi.

c Et vniuersa p̄cepta eius. s. q̄lit custodiri debeat z officiari.

d Cūctūqz ordinē eius. i. ordinē sacerdotum. leuitaꝝ z cantoꝝ.

e Et oēs leges eius. i. cerimonias diuinum cultus. Cetera patent vsqz ibi.

f Oēs fines eius circuitu. i. oia edificia z loca circa templū existentia vsqz ad murū exteriorē inclusiue que dicunt sancta ratōne sanctisanctoꝝ quod est in templo: et ideo supra dictū est: qz murus exterior diuidit inter sanctum z vile.

g Iste aūt mensure. Post descriptionem templi hic cōsequenter ponit descriptio altaris holocausti. Et diuidit in tres ptes. nā ꝓmo describit eius dimēsio: scdo eiusdē dedicatio. ibi. Et dixit ad me. tertio offerentiū in illo varia cō-

ditio in principio. xliij. ca. Ad intellectū primē partis sciendū q̄ altare holocaustoꝝ describit hic quadrū eq̄ laterū: z ex ptibꝰ. ix. ꝓpositū. Prima ps iuxta terrā vocatur sinus siue fundamentū: z eleuat supra terrā ꝑ cubitū vnū. Scda crepido minor: nā ibi incipit discrepare

cidi supra faciē meā. k et maiestas dñi ingressa ē tēplū ꝑ viam portē: q̄ respiciebat ad orientē. l Et leuauit me spūs m z introduxit me in atriū interi. n Et ecce repleta erat gl̄ia dñi domus. o Et audiui loquentem ad me de domo. p Et virꝰ q̄ stabat iuxt me dixit ad me. r Fili hois locꝰ solij mei: z locus vestigiorum peduz meoꝝ: vbi habito in medio filioꝝ isrl in eternuz. s Et nō polluet vltra domꝰ isrl nomē sanctū meū: t ipi z reges eoꝝ v in fornicationibꝰ suis z in ruinis regū suoꝝ z in excelsis: x q̄ fabricati sūt limen suū iuxt limē meum z postes suos iuxta postes meos: y z murus erat inter me z eos. Et polluerūt nomē sanctū meū in abois suis quas fecerūt z ꝓpter qd ꝓsumpsi eos in ira mea. Nūc ergo repellāt ꝑ cul fornicationē suaz: z ruinas regū suoꝝ a me: z habitabo in medio eoꝝ sp. a Tu aūt fili hominis: onde domui isrl tēplū: b z ꝓfundāt ab iniq̄tatibus suis: et metiant fabricaz: z erubescāt ex oibꝰ q̄ fecerūt. Figurā domꝰ z fabrice eius exitus z introit: et oēm descriptōnem eius: c et vniuersa p̄cepta ei: d cūctū qz ordinē ei: e z oēs leges eꝰ onde eis: z scribe in oculis eoꝝ vt custodiāt oēs descriptiones eiꝰ z p̄cepta illi: z faciant ea. Ista ē lex domꝰ in sūmitate montis. f Oēs fines ei in circuitu sctm̄ scoꝝ est. Ecce est ꝺ lex domꝰ. g Iste aūt

meū in aboiatiōibꝰ q̄s fecerūt ꝓpter qd ꝓsumpsi eos in ira mea. Nūc ergo repellāt ꝑ cul fornicationē suaz: z ruinas regū suoꝝ a me: z habitabo in medio eoꝝ sp. a Tu aūt fili hominis: onde domui isrl tēplū: b z ꝓfundāt ab iniq̄tatibus suis: et metiant fabricaz: z erubescāt ex oibꝰ q̄ fecerūt. Figurā domꝰ z fabrice eius exitus z introit: et oēm descriptōnem eius: c et vniuersa p̄cepta ei: d cūctūqz ordinē ei: e z oēs leges eꝰ onde eis: z scribe in oculis eoꝝ vt custodiāt oēs descriptiones eiꝰ z p̄cepta illi: z faciant ea. Ista ē lex domꝰ in sūmitate montis. f Oēs fines ei in circuitu sctm̄ scoꝝ est. Ecce est ꝺ lex domꝰ. g Iste aūt

edificiuz altaris a fundamento: restringendo a latitudine fundamenti ꝑ vnū cubitū: z ascēdit ꝑ duos cubitos. Ecia crepido maior: ibi iterum restringit edificiū altaris ꝑ vnū cubitū mō ꝓdicto: z elevat sursum ꝑ. iij. cubitos. ꝓpter qd dr maiō respectu p̄cedentis q̄ ascēdit per ij. cubitos tm̄. qz ita vocat ariel: et ascēdit sursuz ꝑ iij. cubitos z ei supficies supior est locus vbi crema holocaustū z sic altitudo altaris sup terraz est. xij. cubitoꝝ z sup altare in q̄tuor ei angulis q̄tuor cornua: d quoꝝ altitudei nō fit mentio in textu nec in glo. Sciendū q̄ ista quatuor cornua distant ab extremitatibꝰ altaris facientibus eius angulos z locus crematiōis holocausti z sic circa locū cremationis vnꝰ cubitꝰ addit in circuitu Ex quo sequit q̄ tota supficies supior altaris habeat in quadro. xiiij. cubitos. q: locus cremationis est. xij. cubitoꝝ in quadro. Ite in extremitatibꝰ altaris ē q̄dā erectura sursuz eleuata ꝑ vnū palmū: sicut fit i scacarijs z illa vocat labiū altaris sicut describit inferi in figura.

Sciendū tñ q̄ cū altare sit quadratū equilaterū nō pōt totū figurari in plano: s vnū lat⁹ tm̄: alia vo tria sunt p imaginatiōez inspiciētis supplēda. His ita visis prima ps in duas diuidit: q2 pmo describit altaris dimēsio generalr: scdo pticularit ibi. Hec q̄3. Circa pmū dī g Iste aūt mēsure altaris. supplesūt que inferi⁹ describunt. ibi discrepat edificiū immēdiate suprapositū ab eo quod supponit. Et eodē modo exponendū est quod subditur. v A crepidine minore. i. ab eius pte supiori. x Usq ad crepidinem maiorē. i. vsq ad terminū eius superiorē. y Quatuor cubiti. pter qd dr maior crepido: q2 ascendit p quatuor cubitos: alia per duos tm̄.

b In cubito verissimo. i. in cubito sanctuarij. i Qui habe. cubitū 7 palmum. nam vltra cōem cubitū continet vnū palmum sicut dictū ē s. xl. k In sinu ei⁹. hebrei dicūt. In fundaměto ei⁹. potest tñ fundamentū dici sin⁹ silitudinarie: q2 recipit ea q̄ supponūtur sicut sinus ea que i ipo reponūtur. l Erat cubit⁹. quia p vnū cubitū3 ascendit sup terram. m Et cubitus in latitu. tm̄ em̄ excedit fundamētum siue sin⁹ edificiu3 altaris qd̄ superponit. n Et definitio. id est altaris terminatio. vnde i hebreo ponitur. Et termin⁹ vsq ad labiu3. i. altitudo altaris terminat in superiori supficie q̄ habet labiū i circuitu: vt pdictū est: 7 subdit quantitas huius labij: cum dicit.

mēsure altaris[b] in cubito verissimo:[i] q̄ hēbat cubitū et palmū.[k] In sinu ei⁹[l] erat cubit⁹:[m] et cubit⁹ i latitudine[n] 7 definitio ei⁹ vsq ad labiū ei⁹:[o] et i circuitu palm⁹ vn⁹.[p] Hec q̄3 erat fossa altaris.[q] Et d̄ sinu tre[r] vsq ad crepidinē nouissimā[s] duo cubiti[t] 7 latitudo cubiti vni⁹:[v] et a crepidine mīore[x] vsq ad crepidinē maiorē[y] q̄tuor cubiti et latitudo cubiti vnius.[z] Ipe aūt ariel[a] q̄tuor cubitoꝝ:[b] et ab ariel vs3 ad sursū[c] cornua: quatuor.[d] Et ariel duodecī cubitoꝝ i longitudine p. xij. cubitos latitudinis: q̄drangulatū eq̄s lateribꝰ[e] Et crepido[e] q̄tuordecī cubitoꝝ lōgitudinis p quatuordecim cubitos latitudinis i q̄tuor angulis ei⁹:[f] 7 corona in circuitu ei⁹ dimidij cubiti:[g] 7 sinus ei⁹[h] vni⁹ cubiti p circuitū[i] Grad⁹ āt ei⁹[k] versi ad orientē:[l] 7 dixit ad me: Fili hoīs: h̄ dicit dominus de⁹: Hi sunt rit⁹ altaris i quacūq3 die fuerit fabricatū: vt offerat sup illud holocaustū: 7 effundat sanguis.[m] Et dabis sacerdotibus et leuitis:[n] q̄ sunt de semine sadoch: q̄ accedūt ad me ait dn̄s de⁹: vt offerant mihi vitulū de armēto pro peccato. Et assumēs d̄ sanguine ei⁹: pones sup q̄tuor cornua eius: 7 sup q̄tuor angulos crepidinis: et sup coronam in circuitu:[o] 7 mūdabis illud 7 expiabis. Et tolles vitulū: q̄ oblat⁹ fuerit p peccato:[p] 7 cōbures eum in sepato loco dom⁹ extra sanctuariū. Et in die scda offeres hircū capraꝝ imaclatū p peccato: 7 expiabūt altare: sicut expiauerūt i vitulo. Cūq3 pleueris expiās illō offeres vitulum de armēto imaculatū: et arietē de grege imaculatū: 7 offeres eos i conspectu dn̄i. Et mittent sacerdotes sup eos sal 7 offerent eos in holocaustū dn̄o[q] Septem dieb⁹ facies hircum p pctō quotidie 7 vitulū de armēto 7 arietē de pecoribꝰ imaculatos offerent Septē diebꝰ expiabūt altare 7 mūdabūt illō:[r] 7 implebūt manū ei⁹. Expletꝭ āt septē diebꝰ in die octaua 7 vltra faciēt sacerdotes sup al-

z Ipe autē ariel. i. superior ps altaris: que vocat ariel eo q̄ in supiori supficie est locus cremationis holocaustoꝝ. vt s. dictū est: et sic deuorat illas carnes siue adipes sicut leo fortis deuorat carnes: ariel autem leo fortis interpretat.

a Quatuor cubi. ascendendo sursu3 b Et ab ariel. id est ab ei⁹ angulis. c Cornua q̄tuor. Et ariel. xij. cubi. in longi. 7c. quia loc⁹ cremationis est. d Xij. cubit. per quadrum. d Et crepido. sc3 ipsius ariel. e Xiiij. cubitoꝝ. sc3 p quadrum. q2 vnus cubit⁹ i quatuor lateribus altaris protendit vltra cornua vt pdictu3 est: 7 sic tota superficies superior altaris est. xiiij. cubitorum in quadrū. Et vocatur ille cubit⁹ crepido altaris: q2 ibi discrepat altare ab eo qd̄ est inferi⁹ per vnu3 cubitum vltra se extendens: et spissitudo illius

o Et in circuitu palm⁹ vn⁹. sursum ascendendo: 7 sic hr̄ dimensio altaris in generali: q2 descripta est ps inferior 7 supior. p Hec q̄3. Hic cōsr̄ describit altaris dimēsio pticularit cū dr̄: Hec q̄3 erat fossa altarꝭ. Sciendū q̄ dictio hebraica. h̄ posita aliqñ accipit p fossa vel p pfunditate: aliqñ p eleuatiōe sursum: sicut i latino h̄ nomē altitudo: l3 cōiter accipiat p eleuatōe sursum: tñ aliqñ accipit p pfunditate p oppositum: sicut ps. lxviij. Ueni in altitudinē maris. i. in pfundū: iō subdit. Et tēpestas demersit me. Et Jo. iiij. Puteus alt⁹ est. i. pfundus: et iō vbi translatio nr̄a h3 fossa: d3 dici altitudo: 7 hoc p3 p lr̄am sequentē cum dicit. q Et de sinu terre. i. de fundamēto altaris: qd̄ immediate adheret terre. r Usq ad crepidinē nouissimā in heb. hr̄. Paruā. 7 h̄ p3 p lr̄am sequentē: vbi vocat crepido minor. s Duo cubiti. s. altitudinis h⁹ crepidinis: 7 sic omittit hic vn⁹ cubit⁹ altitudinis fundamenti: 7 in fine resumit. t Et latitudo cubiti vni⁹. 7 accipitur hic latitudo spaciū s̄m qd̄ extendit hec crepido in latitudine vltra edificiū immediate suprapositum: eo q̄ crepidinis est dimidiū cubiti: ideo subditur.

f Et corona in circuitu 7c. in hebreo hr̄. Et crepido. pōt tamen dici corona: q2 supiorē ptem altaris circūdat. g Et sinus ei⁹. i. fundamentū altaris. h Uni⁹ cubi. sup terrā: 7 sic resumit altitudo fundamenti q̄ supra fuit omissa: vt pdictū ē. i Grad⁹ aūt ei⁹. s. altaris. k Uersi ad orientē. i. positi in porta orientali altaris: vt sic sacerdos offerens sup altare habeat faciē versam ad templum qd̄ est in pte occidentali. l Et dixit ad me. Hic cōsr̄ter describit dedicatio altaris p sacrificia septē dieb⁹: 7 octauo die 7 deinceps fientibi sacrificia 7 oblatiōes rite: 7 p3 lr̄a paucis exceptis q̄ discurrent. m Et dabis sacerdotibus. i. dandū in futuro denūciabis. n Qui sunt de semine sadoch. exponat sicut supra in fine. xl. ca. o Et mūdabis illud. i. aptabis ad faciendū ibi oblationes. p Et cōbures eu3 in sepato loco dom⁹. id est intra clausuram totius edificij: tamen extra atrium interius 7 templum. q Septem diebus facies hircum. id est offeres eū: 7 cetera aialia. r Et implebūt manū ei⁹. i. locū cremationis dictis sacrificijs: 7 dr̄ man⁹: eo q̄ capit supposita

sacrificia. Cetera patēt ex p̄.dictis. In ca.xliij. vbi dr in postil. Diuidentē inē sanctū z vile. Additio.

Si nos habem⁹. Diuidentē inter sanctū z vile: in beb. br. Diuidētē inē sanctū z ꝓbanū: qđ vr magꝭ ꝓprie dictū: qz vile ꝓcioso opponit. ꝓbanum autē sancto.

In cap.xliij. vbi dicit in postil. Implebunt man⁹ eius Additio.

Hoc qđ dicitur. Implere manū alicuius: in scripturis sacrꝫ intelligit supplere ea q̄ sunt necessaria seu req̄sita ad tale officiuꝫ seu ad talē dignitatem vñ. Exo.xxix. dicit. In ꝓsecratione sacerdotis implebis manū aarō z filioꝝ eius. i. administrabis eis necc̄ria seu opportūa ad hm̄oi officia seu dignitates. Sitr hic cū dr: De altari implebit manū eius: intelligit q̄ administrēt. seu suppleant ea q̄ req̄runt ad ei⁹ mūdationē seu expiationē.

Cap̄m.xliij.

Et cōuertit me. Dr⁹ descriptionez dedicationis altar: hic p̄r agit de oblationibus ibi fiendis. Et diuidit in duas ptes: qz ꝑmo de hoc agit q̄tū ad ꝓncipes. scđo q̄tū ad ministros z sacdotes. ibi. Et adduxit me. Circa primū sciendum q̄ princeps est vicarius dei in tpalib⁹. z iō describit hic hz̄e ꝓrogatiuā in mō veniēdi ad offerēdū: tū q̄ man⁹ sacerdotū: z etiā q̄tū ad comedēdū. nā de oblatiōe pacifica vna ps cedit in vsuꝫ offerentiū quā debēt comedere coꝝ dño: vt diffuse dictū fuit in leuitico. Ortuꝫ igit ad primū. s. viā veniendi ad offerendū dī. a Et ꝑuertit me. s. angelus me deducēs. b Ad viā porte sanctuarij exterioꝝ. i. atrij interioris: qđ dr hic sanctuariū exterius. Nā ibi offerebat sacrificiū sub diuo in altari holocaustorum: & ꝓsummabat q̄ oblationem incensi intra tēpluꝫ Cetera patent vsq̄ ibi. c Et vir nō trāsiet p eā. i. hō de cōi pplo: z subdit rō. d Qm̄ dñs deus isrl ingressus ē p eā. ꝓpter qđ debet esse maioris reuerētie: z min⁹ cōis q̄tū alie. De hoc aūt ingressu dñi p eā dr s. in principio precedentis ca. e Eritq̄ clausa. Hic est finis versus in beb. z est sensus q̄ erit clausa cōi populo. z sequit principiuꝫ sequētis versus. Principē. z subintelligitur: ex capio: sicut ij. Reg. v. dicit. Qui percusserit icbuzeū z subintelligit: erit princeps militie: sicut ibidē fuit declaratū: et sic est in ꝓpositō: ideo subdit. f Princeps ipse sedebit in ea. i. nō solum poterit ibi intrare: sed etiā sedere: z ad quid iuditur. g Ut comedat panē. i. hostie sue partē: nam nomine panis intelligit in scriptura omnis cibus: vt frequenter supra dictū est. h Per viam porte vestibuli. i. porticus orientalis interioris atrij. i Ingredieť. ad offerendū k Et p viam eius egredieť. z in hoc quedam prerogatiua principis tangitur: nā infra. xlvj. ca. dicitur: q̄ ꝓpis in

tare: holocaustā viā: z q̄ pro pace offert: z placat⁹ ero vobis ait dñs dē. Cxliij.

Et ꝑuertit me b ad viā porte scī atrij exterioꝝ q̄ respiciebat ad orientē: et erat clausa. Et dixit dñs ad me. Porta hec clausa erit: z nō aperiet c et vir nō trāsiet p eaz d qm̄ dñs deus isrl ingressus est p eam: e eritq̄ clausa principi. f Princeps ipse sedebit in ea: g vt comedat panē coram dño. h Per viā porte vestibuli i ingrediet: k z p viaz eius egredieť. l Et adduxit me p viā porte aq̄lonis m in conspectu dom⁹. Et vidi: n z ecce ipleuit gl̄ia dñi domuz dñi. Et cecidi in faciē meaz et dixit ad me dñs. Fili hominis: pone coꝝ tuuz z vide oculis tuis: z auribus tuis audi omia: q̄ ego loq̄r ad te. n de vniuersis cerimonijs domus dñi: o z de cūctis legibus

eius p Et pones coꝝ tuuz in vijs tēpli p oēs exit⁹ sanctuarij: z dices ad exasperantē me domū isrl. Hec dicit dominꝰ dē. q Sufficiāt vobis oia scelera vestra dom⁹ israel: r eo q̄ inducitis filios alienos incircumcisos corde z incircumcisos carne vt sint in sanctuario meo: z polluant domū meam: z offertis panes meos adipē z sanguinē: z dissoluistis pactū meū in oīb⁹ sceleribꝫ vestris z nō seruastis p̄cepta sanctuarij mei: s et posuistis custodes observationum mearuz in in sāctuario meo t vobismet ipsis. Hec dic dñs dē. u Oīs alienigena incircūcisus coꝝ de v et incircumcisus carne nō ingredieť sanctuarium meū: oīs fili⁹ alien⁹ qui est i medio filioꝝ israel. w Sed et leuite: x q̄ longe recesserūt ꝑa me y in erroꝛe filioꝝ isrl: z er

id est appropriatū vsui eius.

l Et adduxit me. Hic ꝓsequēter agit de oblationib⁹ q̄tū ad ministros z sacdotes. Et diuidit̄ in duas partes: qz ꝑmo agit̄ de malis ministris. Scđo de bonis. ibi. Sacdotes aūt z leuite. Prima in duas. Nam primo arguit extraneorum insticutio scđo intraneoꝝ restitutio. ibi. Hz et leuite. prima pars patet paucis exceptis q̄ discurrent.

m In conspectu domus. i. tēpli.

n Et ecce implevit gloria domini domum. sicut supra expositum est in principio precedentis ca.

n De vniuersis cerimo. s. oblationib⁹ z sacrificijs.

o Et de cunctis legibus eius. i. de modis viuēdi ministroꝝ z sacerdotum.

p Et pones coꝝ tuū in vijs templi ꝛc. ad retinendum in corde: sicut supra sunt descripte.

q Sufficiant vobis oia scel. vestra. i. āmodo debetis cessare ab eis z erubescere.

r Eo q̄ inducitis. i. induxistis: dū adhuc staret templum salomonis: dicit tamen inducitis in p̄nti: Nam aliqui habebant voluntatē hoc faciendi si possent.

s Filios alienos incircū. ꝛc. alicq̄ enim reges: z etiaꝫ sacerdotes eis ꝓsentiētes: nō solū posuerunt ydola in hierusalem sed etiam in atrijs templi: z ad cultum illorum admittebant sacerdotes gentiles cultum ydolorum scientes: z cum eis sacrificabant iudeoꝝ sacerdotes: z postea offerebant sacrificia dñi: ideo subdit.

Et offertis panes meos ꝛc. t Et posu. custodes observa. meaꝝ in sanctuario meo. i. in atrijs meis z tēplo. v Vobismetipsis. ad questum vestrum: z nō honorem meū: et subditur snia domini.

x Oīs alieni. in circūcisus corde. q̄tū ad iudeos malos. y Et incircūcisos carne. q̄tū ad gētiles.

z Sed z leuite. Hic ꝓsequenter describit intraneoꝝ restitutio. s. sacerdotum malorum leuitici generis q̄rū describit hic restitutō a sacerdotis officio: et reductio ad officia vilia z minora: dicit ergo. z Sed et leuite. id est sacerdotes leuitici generis. a Qui longe recesserūt a me p ydolatriaz. b In errore filiorum israel. sequentes in hoc reges z ꝓpin. c Et porta-

rauerūt iniq̄tatem suam, q̄ ꝓpter hoc erant dispsi in captiuitatē. d Erūt in san. meo editui. i. custodes et ꝑuitores in edib⁹. s. alijs a templo. ⁊ interiorib⁹ gazophilacijs: a q̄b⁹ excludunt. vt patebit. j. ⁊ iō sanctuarium accipit hic large. ꝓut se extendit ad loca intra murum exteriorez inclusa.

e Et mistri dom⁹. i officijs minorib⁹. iō sbdit.

f Ipsi macta. holo. ⁊c. Interficere em̄ aīalia ⁊ excoriare ⁊ lauare intestina a fecib⁹. scopare domos ⁊ ꝯsilia ista sunt vilia q̄bus isti deputant.

g Ipsi sta. i cōspec. eo. s. sacerdotuz ⁊ leuitaꝝ officia maiora faciētium.

h Vt mi. eis. i officijs vilib⁹ p̄dictis sicut serui dn̄is suis. ⁊ sbditur rō b⁹ cum dr̄

i Pro eo q̄ mistra. illis. i. ydolatris. de q̄b⁹. s. dictum est.

k Et facti sunt domui isrl̄ in offendiculum iniq̄tatis. lz em̄ sacerdotes assenserint p̄mo regib⁹ ⁊ maioribus de ꝓplo i ydolatria vt p̄dictū est. tn̄ mlti q̄ horrebāt ydolatriā vidētes sacerdotes ydolatrare tracti fuert exēplo eoruz ad ydolatrandum.

l Idcirco leua. manū meaz. i. virtutum iusticie mee. m Sr̄ eos. puniendo ipsos p regez babylonis.

n Et portauert iniq̄tatē suā. i. iniq̄tatis sue penā.

o Et nō appropinq̄bunt ad me ⁊c. tā q̄ degradati a dignitate pristina.

p Neq̄ accedent ad omne sanctuariū iux̄ sctm̄ sanctoꝝ. Et h̄ ptz q̄ p sanctuariū h̄ intelligunt gazophilacia sacerdotū q̄ sūt a dextris ⁊ a sinistris templi. ⁊ atriū interi⁹ qd̄ est in facie ei⁹. Cetera patent ex dictis.

q Sacerdotes āt. hic ꝯn̄r agit de sacerdotib⁹ bonis. Et primo describit eoꝝ approbatio cum dr̄. Sacerdotes aūt ⁊ leuite. i. generis leuitici.

r Filij sadoch. hoc dr̄. q̄ tpe salomonis sadoch fuit posit⁹ in summo sacerdotio. abiathar inde deiecto. vt hr̄. iij. Reg. iij.

s Qui custo. cere. sanc. mei. i. debitum cultum tēpli.

t Ipsi acce. ad me. vt mi. mihi. in interiori atrio ⁊ in templo. iō subdit.

y Et sta. in ꝯspe. meo vt offerāt mi. adipē ⁊c. isti em̄ offerebant in atrio interiori in altari holocaustoꝝ.

x Ipsi ingredient sanctuarium meum. i. templum.

y Et ipsi acce. ad mē. meaz. ad ponendū ibi panes ꝓpositōis. vel p mēsam hic intelligit altare incensi. vt dictū ē s. xlj. ca. in q̄ sacerdotes ꝯsummabāt sacrificia offerendo thymiama.

z Cūq̄. hic scdo describit eoꝝ induitio cū dr̄. Cunq̄ ingredient portas atrij interioris. ad mistrādum.

a Vestib⁹ lineis indu. qd̄ intelligit de vestib⁹ exterioribus n̄ de interioribus vt dicūt aliq̄. s̄ hoc vr̄ excludi p hoc qd̄ subdit.

b Nec ascen. sup eos q̄cq̄ laneū. nec vz argumētū eoꝝ. s. q̄ sacerdotes alr̄ affligerēt nimis frigore. nā de lino p̄nt fieri vestes ꝯ frig⁹ sufficientes.

c Vitte linee erūt in capi. eoꝝ. dn̄t ei sacerdotes vti etiā minores vt hr̄ exo. xviij. mitris de bysso q̄ est gen⁹ lini cādidissimi.

d Et nō accin. in su. i. sub ascellis in q̄bus hoies sudāt de facili. s̄ in loco de missiori. vt exponunt hebrei.

e Et nō sancti po. alloquendo eum in atrio exteriori.

f In ve. suis. in q̄bus ministrauerāt dn̄o.

g Caput aūt. hec est tercia ps in q̄ describit eoꝝ ꝯuersatio cū dr̄. Caput āt suū nō radent. nā hoc faciebant aliq̄ sacerdotes ydoloꝝ

h Neq̄ comā nutrient. sicut p oppositum faciebāt aliq̄ sacerdotes alioruz ydoloꝝ dimittētes crescere capillos suos sicut mulieres. diuersoꝝ em̄ ydolorum erat vari⁹ cult⁹ ⁊ aliq̄n ꝯrius. sicut in sacris veneris colentes erant nudi. ⁊ in sacris martis erant armati.

i Sz ton. atton. capi. sua. ⁊ sic capita nō radant nec comam nutriant.

k Et vi. nō bi. vt discreti⁹ se hēant in ministerio dn̄i.

l Et viduam ⁊c. excipit tn̄ vidua a sacerdote relicta. s. q̄n moriebat sine herede. tūc em̄ frat su⁹ tenebat eam accipe ad suscitandum heredē defuncto.

m Et po. meū. hec est q̄rta ps in qua agit de sacerdotū doctrina cum dr̄. Et ꝓplm meum docebūt ⁊c. vnū ad tenēdum. aliud ad vitandum.

n Et cū fu. ꝯtrouersia. int̄ iudices vrbiū longinq̄ꝝ.

o Sta. in iudi. meis. ⁊ iudicabunt. i. determinabunt cōtrouersiam illam. dr̄ em̄ Deu. xvij. q̄ de alijs ciuitatibus ⁊ villis dn̄t venire ad sacerdotes in ciuitate electa ad cultum dei. vt p eos determinent dubia. ⁊ firmit teneat eorum sniā. Cetera patent.

rauert a me post ydola sua [c] ⁊ portauert iniq̄tatē suam [d] erūt i sctūario meo editui: ⁊ ianitores portaꝝ dom⁹ [e] ⁊ mistri domus [f] Ipsi mactabūt holocausta ⁊ victimas ꝓpl̄i: [g] ⁊ ipsi stabūt i ꝯspectu eoꝝ: [h] vt mistrēt eis [i] Pro eo q̄ mistrauert illis i ꝯspectu ydoloꝝ suoꝝ [k] ⁊ facti sūt domui isrl̄ in offendiculū iniq̄tatis: [l] idcirco leuaui manū meā [m] sup eos ait dn̄s deus: [n] ⁊ portauert iniq̄tatem suā. [o] Et nō appropinq̄būt ad me vt sacerdotio fungātur mihi: [p] neq̄ accedēt ad oē sanctuariū meū iux̄ sanctasctōꝝ: s̄ portabūt ꝯfusionem suā: ⁊ scelera sua q̄ fecerūt. Et dabo eos ianitores dom⁹: ⁊ in omni misterio ei⁹ ⁊ vniūsis q̄ fient in ea. [q] Sacerdotes aūt ⁊ leuite [r] filij sadoch: [s] q̄ custodiert ceremonias sanctuarij mei: cū errarēt filij isrl̄ a me [t] ipi accedēt ad me vt mistrēt mihi [v] ⁊ stabūt in ꝯspectu meo: vt offerāt mihi adipem ⁊ sanguinē ait dn̄s de⁹. [x] Ipsi ingredient sanctuariū meū [y] ⁊ ipi accedent ad mēsaz meā: vt mistrent mihi: ⁊ custodiāt ceremonias meas. [z] Cunq̄ ingredient portas atrij interioris [a] vestib⁹ lineis induent: [b] nec ascendent sup eos q̄cq̄ laneū: q̄n ministrāt in portis atrij interioris ⁊ intrinsec⁹. [c] Vitte linee erūt i capitib⁹ eoꝝ: ⁊ feminalia linea erūt in lūbis eoꝝ [d] ⁊ n̄ accīgent in sudore. Cūq̄ egredient atriū exteri⁹ ad ꝓplm: exuent se vestimētis suis in q̄b⁹ mistrauerāt ⁊ reponēt ea in gazophilacio sanctuarij ⁊ vestiēt se vestimētis alijs [e] ⁊ n̄ sanctificabūt ꝓplm [f] in vestib⁹ suis [g] Caput āt suum nō radēt [h] neq̄ comā nutriēt [i] s̄ tōdētes attōdēt capita sua [k] Et vinuz n̄ bibet oīs sacerdos q̄n ingressur⁹ ē atriuz īteri⁹ [l] Et viduā ⁊ repudiatā n̄ accipiet vxores. s̄ v̄gines d̄ seīe dom⁹ isrl̄. Sz ⁊ viduā q̄ fuerit vidua a sacerdote accipient [m] ⁊ ꝓplm meū docebūt q̄d sit int̄ sanctum ⁊ pollutū: ⁊ int̄ mundū ⁊ īmūdū: oñdent eis: [n] et cum fuerit ꝯtrouersia [o] stabūt in iudicijs meis ⁊ iudicabūt. Leges meas ⁊ precepta mea in oīb⁹ solennitatibus meis custodient ⁊ sab-

a Et ad mortuum. hec est ps q̃rta in qua describit eor emũdatio rõne mortui cũ dr. Et ad mor.bo. nõ ingredietur passim: sicut ceteri boies. b Alle polluãt. z p q̃s sunt inhabiles ad mistrandũ coraz dño. Excipiunt tñ alique plone rõne ꝓpinq̃tatis cũ dr. c Nisi ad patrẽ z mrez

bata mea sctificabũt. a Et ad mortuũ hoiez ñ ingredient b ne polluãt nisi ad pẽz z mrem z filiũ z filiã z frẽm sororẽ que altez viz nõ habuerit: in qbꝫ ꝓaminabũt c Et postq̃ fuerit emũdat c septẽ dies numerabunt ei z in die introitus sui in sanctuariũ ad atriũ interi: vt mistret mihi in sãctuario: d offeret p pctõ suo ait dñs deus e Nõ erit ãt eis hereditas f ego hereditas eor. Et possessionẽ nõ dabitis eis i isrl: ego ei possessio eor g Victimã h z p pctõ i z p delicto ipsi comedent k z omne vo-

tum in isrl ipsor erit: z primitiua oim primogenitor: l z oia libamẽta ex oĩb q̃ offerunt: sacerdotũ erũt. m Et primitiua ciboz vior dabitis sacerdoti: n vt reponat: o bñdictõz domui sue p Oñe morticinũ q z captũ a bestia de auib z de pecorib nõ comedẽt sacerdotes. .xlv.

a Cunq̃ ceperitis terrã dividere sortito b sepate primitias dño sctificatũ de terra: c longitudinẽ vigintiq̃nq̃ milia: latitudinẽ x.milia d Sanctificatũ erit i oĩ tmio ei p circuitũ e Et erit ex oĩ pte sãctificatũ f q̃n

tribus assignandis diuersis tribub z pplis: fit ecõuersio. q: longitudo accipit ab oriente in occidentem. z latitudo ab aq̃lone in austrum. g Describit q̃ hec diuisio primo p tres ptes. quaz vna est ꝛsus aq̃lonem z diuidit in septem portiones incipiẽtes ab oriente. z terminant in occidentem p septem tribubus. Alia ps ẽ ꝛsus austz. z diuidit similit in q̃nq̃ portiones p q̃nq̃ tribubus reliquis. tercia ꝛo ps que est media inter istas duas diuidit in tres portões. Prima ꝛsus aq̃lonem est portio sacerdotum in q̃ situat templum. Secunda ꝛo est leuitaz. z quelibet istaz est .xxv. milium calamoz lõgitudinis. z latitudinis .x. milium calamorum. Tercia ꝛo est portio ciuitatis bñs. xxv. milia calamoz in longitudine. z q̃nq̃ milia calamoz in latitudine. z sic ptz q̃ iste tres ptes simul iũcte faciunt q̃dratum eq̃latez .xxv. milium calamoz. Licet aũt longitudines istaz trium ptium dictaz accipiant ꝑ dimensionem ab oriente in occidentem sicut ꝓdicte. non tñ tantum extenduũt ꝛsus orientem z ꝛsus occidentem quantum ille. Nam supradicte incipiũt a termino orientali toti terre. z terminant ad mare mediterraneũ qđ est eius termin occidentalis. Terra ꝛo ꝓmissiõis a termino orientali vsq̃ ad terminum occidentalem multoplus extẽdit q̃ sunt .xxv. milia calamoz. z ideo iuxta tres portiones vltimo dictas ab oriẽtali pte vsq̃ ad terminum orientalez terre remanet magna portio terre. z similiter ꝛsus occidentem. cui latitudo ab aq̃lone in austz est .xxv. milium calamoz. sicut z latitudines simul sumpte sunt .xxv. milium calamoz. Et hec portio terre ad orientem z ad occidentem dicitur portio principis. Ad quod facilius capiendum ponitur hic figura.

Sequit figura.

a Et ad mortuum. hec est ps q̃rta in qua describit eor emũdatio rõne mortui cũ dr. Et ad mor.bo. nõ ingredietur passim: sicut ceteri boies. b Alle polluãt. z p q̃s sunt inhabiles ad mistrandũ coraz dño. Excipiunt tñ alique plone rõne ꝓpinq̃tatis cũ dr. c Nisi ad patrẽ z mrez

z de. in qbus ꝓaminabunt. i. poterũt ingredi ad plangẽdum z sepeliendum tñ ex hoc ꝛbent immundiciam ab ingressu sãctuarij retardantem: iõ subdit.

d Et postq̃ fuerit emũdat. p aquaz expiatõr: de qua dr Nume. xix.

e Septẽ dies numerabunt ei. añq̃ possit sanctuarium ingredi. Cetera patent ysq̃ ibi.

f Offeret p pctõ suo. oblatõz de minatam in leuitico.

g Non erit. Hec est sexta ps in q̃ describit eor sustentatio cum dr. Non erit aũt eis hereditas sic alijs tribubus. tñ assignanda sunt eis loca p habitatõib suis z pecorib alendis: vt dr Josue. xxi. z etiaz j. vl. c. in quibus dñt succedere heredes eor. z ꝓpter hoc dictum est. ē. q̃ sacerdos tenebat accipe vxorem fratris defuncti sine herede. h Ego hereditas eor. i. de oblatis mihi erit sustentatio eor iõ subdit.

i Victimam. s. pacificam: cui vna ps erat sacerdotum z alia offerentium. k Et p pctõ. s. ꝓmissionis.

k Et p delicto. i. pctõ omissionis.

l Ipsi comedent. in qbus offerentes nihil bñt.

m Et omne votũ. i. ꝓmissum voluntarie deo factum.

n Et omnia libamenta. iste sunt oblatões de liq̃dis. vt vino z oleo o Et primitiua ciboz ve. i. frugum viaz z terre nascentium. de q̃bus fiunt cibi hominum.

p Ut reponat benedictõz. i. donum abundans.

q Domui sue. ita q̃ sufficiat ad sustentatõez sui z familie sue. r Omne morticinum. i. animal qđ languore mouit. s Et captum a bestia. sicut sunt carnes ouis a lupo strangulate. z ꝓsimiles carnes nõ dñt sacerdotes comedere.

t In ca. lxiij. vbi dr in postil. Et viduam. u Additio. j.

Omnes sacerdotes poterant ꝑm legem accipere viduas q̃scũq̃ in vxores. Iz antea ñ fuissent vxores sacerdotum seu fratrũ suoz. excepto summo sacerdote q̃ nõ poterat cũ vidua ꝛbere. vt dr Leui. xxi.

v In eo. ca. vbi dr in postil. Ut reponat benedictõez.

u Additio. ij.

Ille beñ. dr Repõat bñdictõz domui tue z ē sensus q̃ ex debita solutõe decimaz z primitiaz sequit q̃ deus remunerando reponit benedictõz offerẽti. vt in plurib locis sacre scripture dr. Item ex hoc qđ dr. Omne morticinũ z captũ a bestia nõ comedent sacerdotes. nõ intelligit q̃ alij israelitici talia possent comedere. ꝓhibet esse eis talium oib israeliticis vt dr Leui. xxij. c. z in alijs locis. vñ z in actib apl̃oz dr q̃ etiam in primitiua eccla qñ aliq̃ legalia ꝓmittebant custodiri ab aplis ꝓhibebat comedi suffocatũ. Fit tñ hic mentio de sacerdotib tñm. eo q̃ ipsi magis cauere dñt immũdicias: vt in glo.

Capitulum .xlv.

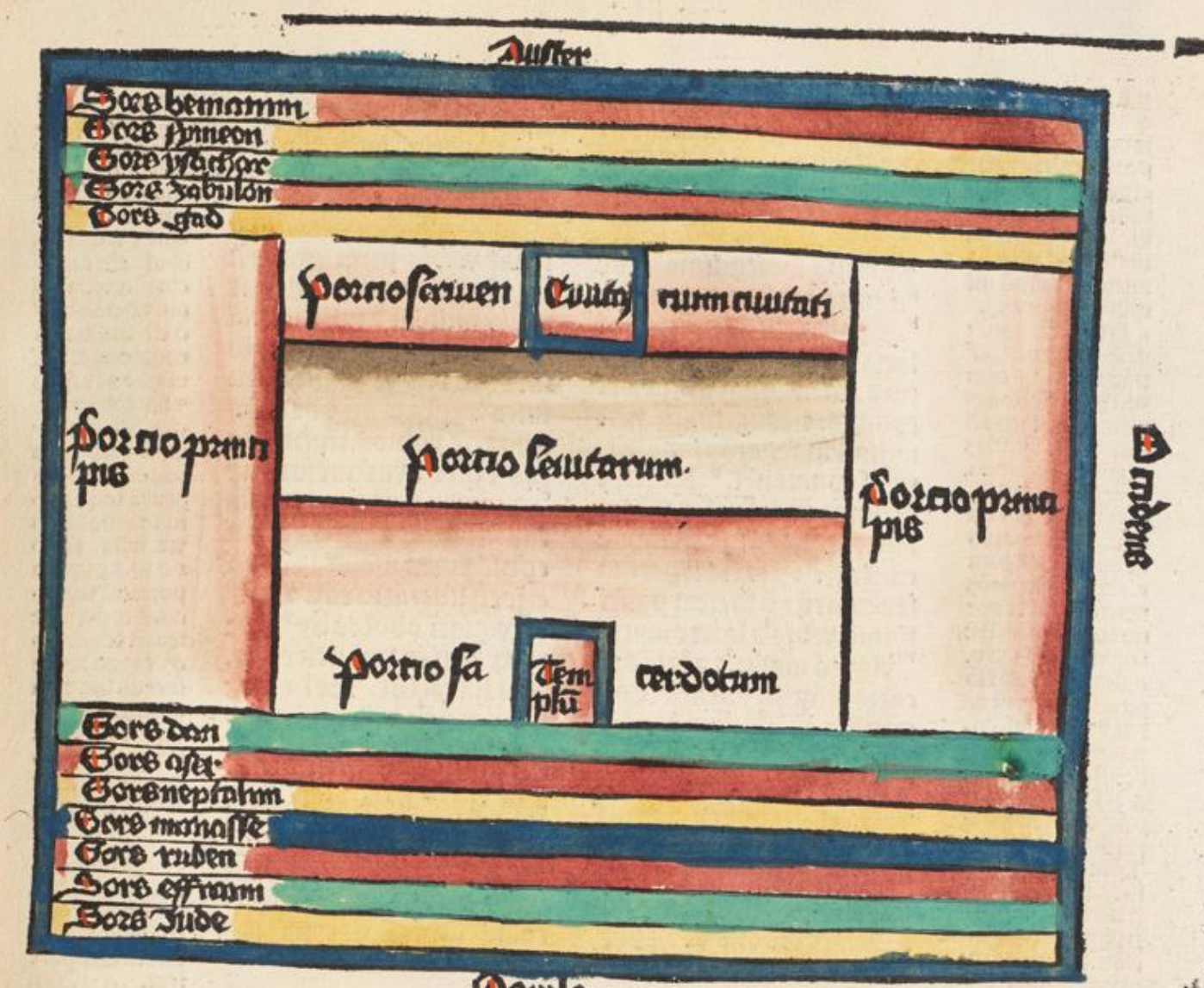

Dis pmissis ad
rās ꝛ aertamur
a ¶ Cūq; cepit
ꝛc. Circa ēre di-
uisiōz sic pcedit
qz ꝑ descriptō b⁹
diuisionis inch
at. scdo q̄daz in
cidētia inēponū
tur: ibi. Statera
iusta. ēcio descri
ptio dicte diuisi
onis resumit ꝛ ꝓsūmat. xlvij. c. ibi b̄ dicit dñs. Dria i
duas. qz ꝑ describit portiones sacerdotū ꝛ leuitaꝝ. scdo
ciuitat ꝛ pncipis: ibi. Et possessionē ciuitat. Dria ad-
huc in duas. qz ꝑ describit portio sacerdotū ꝛ leuitaꝝ
scdo oñdit q̄d i eis dēat fieri: ibi. ꝛ in ipso. Circa pmū
agit de portiōe sacdotū: cū dr. a ¶ Cūq; ce. ē. di. sor. i.
mēsurabilr. ñ ei pt b̄ accipi sortito ꝑ fortuito euctu. qz
certo⁹ mod⁹ diuidēdi pfigit i seqntib⁹. b ¶ Separate p-
mitias dño. portio eīm sacerdotū dr spāliter q̄d sanctifi-
catū ꝛ primitie dño. eo q̄ ipsi principaliter fruiant dño.
c ¶ Cōgi. xxv. milia. s. calamoꝝ: vt dcm ē: ꝛ pz i figura.
d ¶ Sactificatū erit i oi ē. ꝛc. i. tō portio sacerdotū dr sctā.
e ¶ Et erit ex b̄ sanctificatū. i. ex portiōe sacerdotū accipiet vna
portio q̄ sanctior dr. eo q̄ est ꝑ edificatiōe tēpli: iō sbdit
f ¶ Quinge. ꝑ q̄ngētos. s. calamos. murꝰ eīm exterior
ē q̄ngētoꝝ calamoꝝ i q̄libet latere. sic dcm ē diffuse. ꝛ.
in ñ. xlij. c. ꝛ iō male dicūt illi q̄ dicūt q̄ b̄ describit mē
sura exteriꝰ atrij. cꝰ q̄libz lat⁹ ē q̄ngētoꝝ cubitoꝝ vt
dicūt: ꝛ fundāt se sup falsum fundamētū. put. xlij. ca.
fuit dcm. g ¶ Et. l. cubi. in suburbana ei⁹. ex ꝓmo er
rore dicūt b̄ ꝙnr q̄ isti. l. cubiti sē spaciū inē murꝰ exte-
riorē ꝛ mediū ꝓtentū qđ est falsum. qz tm eos dr locꝰ
gentos ꝑ q̄ngētos qdrifari
am ꝑ circuitū: ꝛ q̄nq̄ginta
cubitis in suburbana eiꝰ ꝑ
gyrū. b Et a mēsura ista mē-
surabis lōgitudinē viginti
q̄nq; miliū: ꝛ latitudinē ce
cem miliū. ꝛ in ipso erit tē-
plū. ¶ Ictmq; ictoꝝ sanctifi-
catū ce ērā erit ce sacerdoti
bus mistris scūarij: q̄ acce-
dūt ad mistēriū dñi. n Et erit
eis locus in domos ꝛ in san
ctuariū sctitat. ꝓ Viginti-
q̄nq; aūt milia longitudis
urbana. qđ nomē nō dr in ce. te. ce aliq̄ loco clauso. nec eti
am ꝑm coem modū loq̄ndi: vñ ꝛ ra. sa. dicit b̄ q̄ dictio he-
braica b̄ posita sigt locū discoptū. i. nō clausum nec edi
ficatū. ꝛ iō isti. l. cubiti accipiēdi sē ex muꝝ exteriorē. circa
quē in oi latē ē spaciū. l. cubitoꝝ latitudis. sic dimissū ꝑ
reuerētia tēpli ꝛ edificioꝝ apparētia. b ¶ Et a mē. ce. b
ꝙnr describit portio leuitaꝝ cū dr. ¶ Et a mēsura. i. iuxē por
tiōez sacerdotū mensurata. i ¶ Mēsu. lon. xxv. miliū. s.
calamoꝝ. b̄ est portio leuitaꝝ. vtz ex ꝓmissis. k ¶ Et in
ipso. hic oñdit q̄d in dictis portiōib⁹ sit agendū ꝛ ꝓmo in
portiōe sacerdotū cū dr. Et in ipso. s. spacio sacerdotib⁹ de
putando. l ¶ Erit templū. q̄tū ad primam ptē templi.
m ¶ Sctiq; sctoꝝ. q̄tū ad scdaz ptē. ꝛ p ista duo q̄ sunt
principalia intelligunt ē ofa alia edificia etiā murꝰ exterior
Sactificatū erit de ērā sacerdotib⁹ ꝛc. q. d. rōne templi ē-
ra sacerdotū dr sctā. eo q̄ ad tēpli mysteriū sē deputati.
n ¶ Et erit eis locꝰ in domos. Ex q̄ pt⁹ q̄ excludit spaciū
. l. cubitoꝝ p̄dictū. vbi nō est est edificandū. o ¶ Et in
sanctua. sanctitatis. q. d. iō terra sacerdotū dr sancta. eo
q̄ ministrāt in sanctuario. Et ē repetitio finie p̄dicte ad ma
iorem exp̄ssionē. ꝙnr agit de portiōne leuitaꝝ. d.
p ¶ Viginti q̄nq; aūt milia longitudis. ꝛ. x. milia latitudi

nis.supra mensurata iuxta portionem: sacerdotum.
q Erūt.s.leuitar:vñ subdit. a Leuite q̄ mīstrāt domui.i.tēplo. b Ipi possidebūt.xx.gazophilacia.i sua portiōe ꝓstruenda:vt exponūt aliq̄. Ar aūt mihi q̄ melius exponit ꝛc.xxx.gazophilacijs exñtib⁹ in atrio exteriori.q

rum .xx. reputant hic leuit⁹ ꝓ tpe sue mīstratōis.vñ ꝛ ꝓmittit Leuite q̄ mīstrāt domui ꝛc.
c Et possessionez ꝛc.h ꝓnr describit portio ciuitatū cum dī. Et possessionez ciuitatū.i. ꝓ loco ad ciuitatē edificādaz ꝛ ꝓ suburbijs ciuitati.vt hī.j.ca.xl viij.
d Quinq̄ milia latitudis ꝛc.hoc ptz ex p̄missis ꝛ figura.
e Scdm sepatōz sanctuarij.i.sic portio sacerdotū in q̄ ē sanctuariū bz.xxv. milia calamor i lōgitudine:sic ꝛ ista.
f Omni ꝛc.isrl.q. d.portio ista cedit i bonū totius ꝓpli isrl.
g Principi q̄z.h ꝓnr describit portio ꝓncipis cum dī Principi q̄z hinc ꝛ inde.i.ad orientalē ꝛ occidentalē ptez triū portionū ꝓdictarū.sup.dabit portōz:nō subdit.

7.x.milia latitudinis[q] erūt
[a]Leuite q̄ mīstrant domui:
[b]ipi possidebūt.xx.gazophilacia[c]Et possessionē ciuitatis dabitis[d] q̄nq̄ milia latitudinis: ꝛ longitudīs.xxv. milia[e] fm sepatōz sanctuarij[f] oī domui isrl. [g] Principi q̄z hinc ꝛ inde[b] in sepatōem sanctuarij[i] ꝛ in possessionē ciuitat[k]: ꝛ ꝛ faciē sepatōis sanctuarij ꝛ ꝛ faciem possessionis vrbis[l] a latere maris [m] vsq̄ ad mare:[n] ꝛ a latere orientis[o] vsq̄ ad orientē[p] Longitudīs aūt:[q] iux vnāquāq̄ ptem[r] a termino occidētali [s] vsq̄ ad terminū orientalē ꝛ ꝛa erit ei possessio in isrl
[t]Et nō ꝛpopulabunt vlt principes ꝓpl'm meū: ꝛ ꝛrā dabunt domui isrl fm tribꝰ eoz. Hec dic dñs ꝛ [u] Sufficiat vobis principes isrl: [v] iniq̄tatē ꝛ rapinas inꝛmittite[x] ꝛ iudiciū ꝛ iusticiā facite. [y] separate ꝓpl'a vīa a ꝓpl'o meo ait dñs ꝛ. [z] Statera iusta[b] ꝛ ephi iustū ꝛ bat⁹ iustus erit vobis. [c] Ephi ꝛ batus[d] ē q̄lia ꝛ vnī⁹ mēsure erit [e] vt capiat.x. ptem chori batus:ꝛ ꝛcimam ptem chori ephi. Iuxta mēsuraz chori erit eq̄ liberatio eoz [f] Sicl⁹ [g] aut viginti obolos hz [h] Pozro.xx.sicli et.xxv.sicli et.xv. [i] mnam faciūt. [k] Et he sunt primitie:q̄s tolletis sextam ptez ephi ꝛ de choro frumēti [l] ꝛ.vj.ptē ephi ꝛ de choro hordei [m] Mensurā q̄z olei batus olei:ꝛcima ps chori est: qr ꝛcē bati implēt choz. [n] Et arietē vnū ꝛ de grege ducēto rum: [o] ꝛ de his q̄ nutriunt isrl

qui est mēsura liquidoz.vt vini olei ꝛ similium.
d Eqlia ꝛ vnī⁹ mēsure erūt.i.eq̄liter capiunt ephi siue aridis.ꝛ bat⁹ in liq̄dis.ꝛ q̄ntū capiūt ꝛcmiate sībdit.
e Vt capiat.x.ptem chori batus. Est aūt chorus nomen mēsure in liq̄dis ꝛ aridis.sicut apud nos bocnomen sextarij: dicim⁹ ei sextariū vini ꝛ sextariuz bladi. Et capit chor⁹ .xxx. modios.ꝛ ꝓ q̄nq̄ bat⁹ q̄ est ꝛcima ps chori ptinet tres modios i liq̄dis ꝛ sīlr ephi in aridis. Isti tñ modij sē pazui. pbabile ei est qđ scriptura loquat̄ sīc in alijs libris ꝛt. testa. Ruth .iij.c.dicq̄ ipa portauit sex modios ordei sīl et semel ꝛ area toz vsq̄ ad domū socrus sue.ꝛ q̄nq̄ moneta est mediuz ꝛ mensura rez venaliuz.iō ꝛ de eius q̄ntitate subdit.

f Sicl⁹ aūt. gen⁹ ē monete.
f Viginti ob. bz. sicut ꝛminat in Exodo.ꝛ leui. g Pozro.xx.sicli ꝛ.xxv sicli.ꝛ.xv.sicli. qui faciunt.lx.siclos simul iuncti.
h Quam faciunt.qđ est genus portionis monete.dicūt aūt alij q̄ diligentiꝰ videt dicta Ysidori ꝛ papie ꝛ monetis.q̄ obolus tantū valet ꝛ de argento: q̄ntū vn⁹ paru⁹ turonēsis.ꝛ fm hoc siclus valet.xx. turonenses paruos. Mna vo.c.solidos turonēsium paruoz. Bz meli⁹ vt dom:q̄ valor istoz est nobis incert⁹.qr valor monetaz mutat̄.nō solum fm diam materie:vt auri argenti ꝛ similiū.s etiam fm varietates terraz.
i Et be sunt primitie.hic ponit scdm incidēs.s.de primitijs summo sacerdoti reddendis. Et diuidit in duas.qr primo describit primitiaz redditio.scdo redditōis rō.ibi.in sacrificium. Circa primū sciendū q̄ lx in lege p̄cipiant sibi dari primitie. tñ ibi nō determinat quota pars debeat dari.hic autez determinatur ne sacerdotes ex cupiditate plus exigant ꝛ ꝓplus exauricia ꝛ indebitōe det minus.ꝛ hoc est qđ dī.
i Be sunt primitie q̄s tolletis.i.sep abit⁹ ab eo qđ remanebit vobis. l Sextaz ptem ephi de choro frumēti.ꝛ h est.lx.ps chori.ꝛ eodem mō dom est de alijs aridis.ꝛ similit de rebus liq̄dis:iō subdit.
k Mēsura q̄z olei ꝛc.ꝛ patz ex dictis lra vsq̄ ibi.
l Et arietē vnū. vbi tang q̄ta primitiaz de animalibus cū dī. Et arietē vnū de grege ducentoz.i. de ducentis anctib⁹ dandis est vnus tamo sacerdoti ꝓ primitijs.
m De bis que nutriūt israel.id est similis portio datur de alijs animalibus nutritis a filijs israel. Si aūt querat quare minor portio dat de animalib⁹.s.ducētesima.q̄z de terrenascentibus: de quibus dat sexagesima.rñderi pōt q̄ nutritio animalium fit cum maioribus laboribus curis ꝛ sumptibus. ꝛ ideo maior ps dz manere nutritoris⁹ aialiū q̄z cultoris⁹ terrenascē-

b Fm sepa.san.i.iux portōz sacerdotum ꝛ leuitaz sanctuario deseruientium.
i Et in pos.ciuitatis.i.iux possessionem ciuitatis.
k Et ꝛ faciem.facies hic noiat̄ lat⁹ occidentale triū portionū ꝓdictaz.s.portōnis sacerdotū.ꝛ portōis leuitaz q̄ nomīe sanctuarij intelligunt̄ cum dī sepatōis sanctuarij. nam iste due portiōes distincte sunt ab alijs ꝓ ministris sanctuarij.ꝛ portōis vrbis:iō subdit. Et ꝛ faciem ꝛc.
l A latē mar.i.a latē occidētali triū portionū ꝓdictaz.
m Vsq̄ ad mare.qđ est terminus occidētalis totius terre. supple erit de possessione principis.
n Et a latere oriētis.i a latere orientali trium dictaz portionū.
o Vsq̄ ad orientē.i. vsq̄ ad terminū orientalē totius terre. erit sīlr de principis portiōe.
p Longitudīs aūt.s.portōis ꝓncipis.
q Iux vnāquāq̄ ptū.i.inclusis trib⁹ portōib⁹ dictis.
r A termino occidentali. totius terre.
s Vsq̄ ad terminū orientalē sīlr totius terre.ꝛ h patent in figura.ꝛ subdit cā portionis principis cum dī.
t Et nō ꝛpopulabunt vltra ꝛc.i.ꝓncipes nō spoliabūt ꝓpl'm bonis suis ꝛ hereditate sua. s erūt ꝓtenti portione ꝓpria: iō subdit.
v Sufficiat vo. ꝓncipes isrl.supple portio vīa.
x Iniq̄tatem ꝛ rapinas inꝛmittite. aliter nō essent principes s tyranni.
y Et iudiciū ꝛ iusticiaz facite in ꝓpl'o.ad hoc eīm tenēt ex officio suo.
z Separate ꝓfi.ꝛ.a ꝓpl'o meo.i.nō transcendatis limites possessionis vīe alioz hereditatem ꝛfalcando.
a Statera iusta. Incboata diuisione terre.hic interponunt q̄dam incidētia anteq̄ dicta diuisio terminet̄. Primū est de legalib⁹ mensuris q̄bus vti dz ꝓpls cum dī.
a Statera iusta.que est instrumentū ponderandi.ꝛ iō dz esse iusta. b Et ephi iustum. est aūt ephi mensura aridoz.vt hordei tritici farine.ꝛ similiū. c Et batus.

tium. a Jn sacrificiuz. Hic ponit rō reddi-tionis primiciarū.s. vt pnceps sacerdotū d ipis offerat deo: p se ꝛ p populo. Et diuiditur i tres ptes. nam pmo agit de oblatōe principis in spi-ritualibus. scdo huius occasiōe de oblatōe prin-cipis in tpalib⁹ sequenti ca. ter-cio d iugis sacri-ficii obuatōni-bus sequēti. ca. ibi. Et agnum. Prima adhuc i duas: q2 primo describit hec ob-latio in generali secūdo magis i spāli. ibi. hec dic Circa pmū dr.

a Jn sacrifici-um ꝛc. q. d. ad h dant primitie p-dicte vt inde fi-at sacrificiuz qd ptim cōburitur ad honorem dei ꝛ ptim comedi-tur a sacerdoti-bus. b Et i pacifica. hostie ꝯo pacifice vna ps comburitur ꝛ alia a sacerdo-tibus comedit: tercia ab offerē-tibus.

[a] in sacrificiū ꝛ i holocaustū [b] ꝛ in pacifica [c] ad expiandū p eis ait dn̄s deus. [d] Omnis ppl's terre tenebit pmitijs his [e] pncipi i isrl'. [f] ꝛ sup pnci pez erūt holocausta ꝛ sacri ficiū [g] ꝛ libamia [h] in solēnita tib⁹ [i] ꝛ in kalēdis [k] ꝛ in sabba tis: in vniuersis solēnitati-b⁹ domus isrl'. Ipe faciet p pctō sacrificiū ꝛ holocaustū ꝛ pacifica ad expiādū p do-mo isrl'. [l] Hec dicit dn̄s deus [m] In primo mense [n] vna mē sis: [o] sumes vitulū de armen to immaculatū: ꝛ expiabis sanctuariū. [p] Et tollet sacer dos de sanguine qd erit pro pctō: [q] ꝛ ponet in postib⁹ do-mus: [r] ꝛ in qtuor āgulis cre-pidinis altaris: ꝛ in postib⁹ porte atrij interioris. [s] Et sic facies [t] in septia mēsis p vnoquoqꝫ q ignorauit ꝛ er-rore decept⁹ est: ꝛ expiabis p domo. [v] In primo mense qr-tadecima die mēsis erit vo-bis pasche solennitas. Se-ptem dieb⁹ azima comedēt [x] Et faciet pnceps i die illa p se ꝛ p vniuerso [y] pplo terre vitulū p peccato: [z] ꝛ in se-ptem dierū solennitate [a] fa-ciet holocaustū dn̄o. vij. vi-tulos ꝛ. vij. arietes imacula tos quotidie septē dieb⁹ et p pctō hircū capraꝝ ꝛ sacri-ficiū ephi p vitulū: ꝛ ephi p arietē faciet [b] ꝛ olei hyn [c] per singula ephi. [d] Septio mēse [e] quintadecima die mēsis i solēnitate faciet: sic supra-dicta sunt p septē dies tam p peccato q̄ p holocausto ꝛ in sacrificio ꝛ in oleo.

Caplm. xlvj.

[a] Hec dic dn̄s de⁹: [b] Por ta atrij interioris: q re-spicit ad orientē erit clausa sex diebus: i quib⁹ opus fit. Die aūt sabbati apperiet. Sz in die kalēdaꝝ aperiet: [c] ꝛ intrabit pnceps p viā ve-stibuli porte deforis: [d] ꝛ sta-bit in limine porte. [e] ꝛ faciēt sacerdotes holocaustū ei⁹ ꝛ pacifica ei⁹ [f] ꝛ adorabit sup limen porte: [g] ꝛ egredietur. [h] Porta āt nō claudet vsqꝫ ad vespam [i] ꝛ adorabit ppl's terre ad ostium porte illius in sabbatis ꝛ in kalendis co ram domino. [l] Holocaustuz autez offeret princeps dn̄o in die sabbati [k] sex agnos im maculatos ꝛ arietem ima-

spēra. n. hui⁹ diei in cipit apd hebreos solennitas paschal' vt hr̄ exo. xij. ꝛ. xiij. x Et faciet prin-ceps. i. offeret. y Vitulū p pec. suo ꝛ populi. z Et in septem diez solēnitate. i. in solē nitate paschali q durat p sptē dies a Faciet holo. i. offeret. b Et olei hyn. ge-nus ē mēsure: ꝛ est tercia ps bati: cui⁹ quātitas est supe-rius descripta eodez ca. c Per sin-gula ephi. sile q est farina de tritico de licatissima. Ad hoc eni offerebat oleū vt cū ista farina mi sceretur. d Se ptimo mense. Hic ponit oblatio fien da mēse septimo d sumptib⁹ sūmi sa-cerdotis cum dr. e Quindecia die mēsis ꝛc. tūc eniz a vespa pcedēti diei incipiebat solenni-tas tabernaculoꝝ: ꝛ durabat p septez dies i quib⁹ fiebāt similes oblationes sicut in solennitate paschali pdictū ē: ꝛ sic hm hoc patet litera.

c Ad expiandū p eis. i. p filijs israel. d Ois po. ter. tenebit primitijs his. soluēdis. e Principi in isrl'. i. summo sacerdoti q est princeps in spūalibus. f Et sup prin. erūt holo. ꝛc. dz. n. ea facere de his que accipit a pplo. g Et liba. que sunt oblatōes de liq-dis: vt vino ꝛ oleo. h Jn solēn. que scl' fiunt in an no: vt pasche ꝛ penthecostes: ꝛ tabernaculoꝝ. i Et in kalendis. i. neomenijs que fiunt in pncipio cuiuslibz lunatōis. k Et in sab. q fiūt in qualibet hebdomada. cetera patent. l Hec dicit. Hic pn̄r describit oblatio pncipis sacerdotū magis in speciali Et primo describit eius oblatio fienda mēse primo. se cundo fienda mēse septimo: ibi. Septimo mense. Cir-ca primū dr. m Jn pmo mēse. q incipit apud he-breos a prima lunatōe ppinquiori eqnoctio vernali: si ue sit ante siue post: siue sit in ipo eqnoctio: sicut diffu sius fuit dictū Exo. xij. n Vna mēsis. i. prima die mensis. sicut Gen. j. dr. Factuz est vespe ꝛ mane dies vnus. i. pmus. o Sumes vitulū. i. sumendū a sum mo sacerdote describes. ido subdit. p Et tollet sa cerdos de sanguine ꝛc. i. de sanguie animalis oblati p peccato. q Et ponet in postib⁹ domus. i. templi. r Et in quatuor angul' ꝛc. ista loca sūt supius descri-pta. s Et sic facies. i. faciendū describes. t Jn septima mēsis ꝛc. sicut dcm̄ ē de prima. Et ista duo sacrificia nō sunt in lege posita: h istud qd sequit ibi ponit. v Jn primo mēse. xiiij. die mensis. a ve

Capi. xlvj.

a Hec dicit dn̄s deus. Postq̄ descripta ē oblatio prī cipis in spūalibus. hic pn̄r describit oblatio pnci pis in tpalibus. Et diuidit in duas ptes. Pria cir-ca oblatōem principis primo describit modus veniendi scdo actus offerēdi: ibi. Holocaustū aūt. circa pmū dr. b Porta atrij interioris ꝛc. ꝛ pz lr̄a ex pdictis vsqꝫ ibi c Et intrabit prin. p viā vestibuli. i. porticū porte defo-ris. tota. n. porta illa ē extra atriū interi⁹: vt supra descri-ptū ē. d Et stabit in limine porte. ita q non intrabit atriū interius. e Et fa. sacerdotes. i. offerent. f Et adorabit. ipe princeps. g Et egrediet. p eādē viam p quā venit facta pus orōne. h Porta aūt nō clau. vsqꝫ ad vespam. ꝛ subdit rō cuz dr. i Et adora. ppl's terre ꝛc. Ex q pz illud qd dictū ē s. xliiij. ca. q hec porta aperiet principi ad offerendū ꝛ comedendū: h ad eam admittit ppl's ad orandū in sabbatis ꝛ kalendis. i Holocaustū. Hic pn̄r describit actus offerendi: ꝛ pri mo qstū ad oblatōem obligatoriā. scdo qstū ad volunta riā: ibi. Cū aūt fecerit princeps spontaneū. Circa primū dr. i Holocaustū aūt. qd totū incendit ad honorē di uinū. k Sex agnos imaculatos. i. sine defectu alicui⁹ mēbri. nā macula nō accipit hic. p pellis varietate: h pro alicuius mēbri defectibilitate. l Et sacrificiuz ephi p arietē. i. cū ariete offeret ephi sile. m Jn agnis autez ꝛc. i. cum sex agnis dictis offeret de simila quantū sibi vi-debit. s. vnuz ephi aut plura: ita tn̄ vt quot ephi sile offe-ret tot hyn olei offeret ad cōmiscendū cū simila. ꝯsequit

agit de oblatione
principis in kalen-
dis cum dr. n In
die aũt kaleda
rũ ꝛc. ꝛ ex dictis pz
ſa vſq; ibi. o Et arietes.ſ.duos.
In hebreo nãq; no
mẽ plurale ſine ad
ditõe poſitum ſi-
gnat binariũ. Cete
ra patent ex dictis
vſq; ibi. p Cũ
q; ingreſ. ẽ ꝓnceps
vbi deſcribit dria
inter principẽ ꝛ po
pulũ: in mõ venien
di ad orãnem ꝛ re-
deundi: ꝛ pz ſa vſq;
ibi. q Princeps aũt in me.eo:
nam via porte ori-
entalis p quam in-
gredit et egreditur
princeps media ẽ
inter viã porte aq̃-
lonaris: ꝛ viã por-
te auſtralis.

r Cũ ingre.ingre
dient ꝛc.i.ſimul tpe
nam ingreſſus ei⁹
ꝛ egreſſus nõ impe
diunt ingreſſum ꝛ
egreſſuz pplꝰ: eo q;
ſunt p diuerſas vi
as. s Et in nũ-
dinis.i. feſtiuitati-
bus i q̃b⁹ congregat
pplꝰ ad ſacrifican-
dũ: ſicut in nundi-
nis ad mercanduz
vnde in hebreo hic
bf. In feſtiuitati-
bus. t Sacrifi
ciũ ephi p vitulum
.i.cũ q̃libet vitulo offerẽt ephi ſimile: ꝛ ſic cũ q̃libz ariete.
v In agnis aũt erit ſacrificiũ.ſ.ſile cũ ipſis oblate.
x Sicut inue.ma.ei⁹.i.p ſua voluntate: ſicut dcm eſt.ſ.
y Cũ aũt ꝛc. Hic ꝓnr deſcribit oblatio principis volũ-
taria. ꝛ pz lra vſq; ibi. z Et fa.holo.ſuũ.i.offeret nõ
tñ p ſe: ſ̃ p man⁹ ſacerdotũ: ad quoꝝ ſpectat officiũ ſicut
fieri ſolet in die ſabbati mõ ſupradicto. a Et egredie
tur.ſ.princeps eius oblatione facta. b Claudeturq;
porta poſtq; exierit. in hoc differt oblatio principis ſpõ-
tanea ab ei⁹ oblatõe in ſabbatis ꝛ kalendis: q; nõ dimit-
tit porta apta: vt ppl̃s veniat ad adorandũ: ſicut dcm ẽ
in oblatõe ꝓncipis in ſabbatis ꝛ kalẽdis. c Et agnũ
Iſtã lram ꝓtinuat biero. ꝛ eũ ſequẽtes: ad lram imedia-
te ꝓcedentẽ: in qua loquit ſcriptura de ſacrificio ꝓncipis
ſpontaneo: ꝛ nõ dr ibi de q̃ debeat fieri: pp qđ hic ꝓnr ex-
primit q; fiat de agno ãniculo imaculato: cũ certa mẽſura
vini ꝛ olei ꝛ ꝙm hoc pz lra. ſ̃ hoc nõ vr mihi bñ dcm pp
duo. primũ eſt: q; oblatio nõ ẽ ſimplr ſpõtanea: in q̃ dẽ-
minat offerenti materia. ꝛ iõ ſicut offerre eſt in ei⁹ volũ-
tate: ita videt de aiali. ſ. q; offerat qđ placet ſibi: dũ tñ ſit
aial imolaticiũ. Plura vo aialia ſẽ imolaticia ꝓter agnũ
ſicut bircus: bos: capra: ꝛ plura alia aialia. Dcm eſt. q;
ſacrificiũ ſpõtaneũ põt interrũpi ꝛ oino ꝓtermitti. de iſto
vo dr q; fiat quotidie. ꝛ q; ẽ ſacrificiũ dño legitimũ iuge
aꝛ ppetuũ. Et iõ dico ſicut diuidẽdo ſupra dixi: q; p⁹ ob
latõem ſacerdotis ſummi ꝛ principis ppli: hic ꝓnr agit
de oblatõe iugis ſacrificij q̃ in lege ꝓcipit oĩ die fieri: ꝛ
hoc eſt qđ dr. c Et agnũ eiuſdẽ anni.i.natũ eodẽ an-
culatum: et ſacrificiũ ephi
per arietem. m In agnis au
tem ſacrificium quod fecerit manus eius: et olei hyn
p ſingula ephi. n In die au-
tem kalendaꝝ vitulũ de ar-
mẽto imaculatũ: ꝛ ſex agni
o ꝛ arietes imaculati erũt: et
ephi p vitulũ: ephi q; p ari-
etem faciet ſacrificium. Be
agnis aũt ſic inuenerit ma-
nus ei⁹: olei hyn p ſingula
ephi. p Cũq; ingreſſur⁹ ẽ prin
ceps p viã veſtibuli porte in
grediat: ꝛ p eandẽ viã exeat
Et cũ intrabit pplꝰ terre in
ſpectu dñi in ſolẽnitatib⁹
q̃ ingredit p portã aq̃lonis
vt adoret: egrediat p viam
porte meridiane. Porro q̃
ingredit p viam porte meri
diane: egrediat p viam por
te aq̃lonis. Nõ reuertet p
viã porte p quã ingreſſus ẽ
ſz e regione illius egredie. q Princeps aũt in medio eo
rũ r cũ ingredientib⁹ ingre-
diet: ꝛ cũ egredientib⁹ egre-
diet: s ꝛ in nũdinis ꝛ in ſolenni
tatib⁹ t erit ſacrificiũ ephi p
vitulum: ꝛ ephi p arietem.
v In agnis ſaũt erit ſacrifi-
ciũ: r ſic inuenerit man⁹ ei⁹:
ꝛ olei p ſingla ephi. w Cũ aũt
fecerit princeps ſpõtaneuz
holocauſtũ: aut pacifica vo
lũtaria dño apietur ei porta: q̃ reſpicit ad orientẽ: x ꝛ fa
ciet holocauſtũ ſuũ. ꝛ pacifica ſua: ſicut fieri ſolent in
die ſabbati: ꝛ egrediet clau
deturq; porta poſtq; exie-
rit. y Et agnum eiuſdẽ anni
immaculatũ z faciet holo-
cauſtũ a q̃tidie dño. b Sem p
mane faciet illo. c Et faciet
ſacrificiũ ſup eo d catamane
mane e ſextã ptem ephi ꝛ de
oleo terciã ptem hyn: vt mi
ſceatur ſimile. Sacrificiuz
dño legitimũ: iuge atz ppe-
tuũ. f Faciet agnũ ꝛ ſacrifici
um ꝛ oleum cantamane ma
ne holocauſtũ, ſempiternũ.
g Hec dic dñs deus. Si de-
rit princeps vmũ alicui de
filijs ſuis: hereditas eius fi
lioꝝ ſuoꝝ erit: poſſidebunt
eã hereditarie. Si aũt de-
rit legatũ de hereditate ſua
vni ſeruoꝝ ſuoꝝ: erit illi vſq; ad annũ remiſſiõis: ꝛ re-
uertet ad principẽ. Hereditas aũt ei⁹ filijs ei⁹ erit. h Et
nõ accipiet princeps de hereditate pplꝰ p violẽtiaz: ꝛ de
no quo ſumitur
ad immolandũ
d Faciet.ſ.ſa-
cerdos bebdo-
madarius. e
Holocauſtũ do
mino.i.totũ in-
cenſuz ad bono
rez diuinũ: ꝛ dr
ab bolon grece
qđ ẽ totũ latine
cauma qđ eſt in
cendium. f
Quotidie. quia
nulla dies pote
rat trãſiri abſq;
oblatione iugis
ſacrificij. g
Semp ma.fa.il
lud: q; nullũ ſa
crificiũ poterat
fieri ante illud.
b Et fa.ſa.ſup
eo.i.cũ eo: vt cõ
ſeqũter ad ipm.
i Catamane.ẽ
aũt cata ꝓpoſi-
tio greca: ꝛ ali-
qñ accipitur p
trans: vt catag̃
pho.i.trãſcribo
aliqñ p p: vt ca
tantipbraſim.i.
p antipbraſim:
ꝛ boc mõ accipi
tur hic catama
ne.i.p mane.

k Sextã ptez
ephi.ſ.ſimile. ce
tera patẽt ex di
ctis. l Fac.
agnũ ꝛc. repeti-
tio ẽ eiuſdẽ ſnie
ad maiorẽ aſſer
tõem. Notãdũ
aũt hic q; iuge ſacrificiũ vete. lẽ. ꝓcipit fieri bis in die
.ſ. veſpe ꝛ mane: vt pz in exodo. ꝛ in leuitico nõ fit mẽ
tio niſi de mane. ꝛ p hoc innuit q; hec ꝓphia loquẽs de
futuro: loq̃tur principaliꝰ de iugi ſacrificio noue legis
.ſ. euchariſtia: in quo offertur q̃tidie agnus imaculat⁹
ieſus xp̃c: nec offert in veſpe: qz tẽ nõ celebrat miſſa ni
ſi ex aliqua neceſſitate: vt in ordinib⁹: ꝛ potiſſime, ſab
bato ſancto pp ptractatõem officij ꝛ alioꝝ agendorũ
tranſit hora nona ante conſecratiõem hoſtie. ꝛ ſimiliter
in natali dñi celebrat miſſa de nocte: eo q; tũc dñs fu-
it natus de virgine. m Ideo iſtud dcm vr ee qđ dr ſ. Agnuz
ciuſdẽ anni ꝛc. xp̃c aũt nõ fuit imaculat⁹ p ãno q; fuit
nat⁹. Ad qđ dicẽdũ q; veritas hebraica nõ hz: eiuſdẽ
anni: ſ̃ ſic hz. Agnũ ãni ſui. Dis aũt ann⁹ eſt ipi⁹ xp̃i ſi
cut ꝛ oẽs tps hebreoꝝ. xiiij. Jeſus xp̃c heri ꝛ hodie ipe
ꝛ in ſecula. maxie tps gre: eius anni dicunt anni xp̃i.
a Hec dicit. Hic ponit tertiũ incidẽs qđ eſt de do-
natõibus principis: qz ſi dederit portiõem ſue hereditatis vni de filijs ſuis remanebit illi filio ꝛ heredibus
ſuis. ſi aũt det alteri durabit donatio vſq; ad annũ iu
bileũ ꝛ nõ vltra. De poſſeſſionib⁹ vo pplꝰ ſibi ſubiecti
nõ poterit accipe ꝛ filijs ſuis dare. ꝛ bis dictis pz lra
cũ dr: Si dederit princeps ꝛc. b Et introdux.me
ꝛc. Hic ponit quartũ incidẽs qđ ẽ de coquis. ꝛ primo
de coquis p ſacerdotib⁹ cũ dr: Et introduxit me. ſ. an
gelus apparẽs in ſpecie viri. c Per ingreſſum qui
erat in latere porte ꝛc. ſicut ſupra deſcriptũ eſt cũ age-
retur de gazophilacijs auſtralib⁹ ꝛ aq̃lonarib⁹ habita

possessione eoꝝ: ſꝫ de posseſſione ſua hereditatē dabit filijs ſuis: vt nō diſpgatᷓ populus meꝰ vnuſquiſqꝫ a poſſeſſione ſua. ᵇ Et introduxit ſeᶜ p ingreſſū q̄ erat ex latere porte i gazophilacia ſctūarij ad ſacerdotes: q̄ reſpiciebāt ad aqlonē: ᵈ ⁊ erat ibi locus vgens ad occidētē: ⁊ dixit ad me. Iſte ē locus ᵉ vbi coquent ſacerdotes p pctō ⁊ p delicto vbi coquēt ſacrificiū: ᶠ vt nō efferāt in atriū exteriꝰ: ᵍ ⁊ ſanctificetᷓ ppl's: ʰ ⁊ eduxit me in atriū exterius: ⁊ circūduxit me p quatuoꝛ angulos atrij. ⁱ Et ecce atriolū erat in anglo atrij atriola ſingl'a per angulos atrij. In q̄tuoꝛ angul' atrij atriola diſpoſita ᵏ .xl. cubitoꝝ p longū ⁊ triginta p latū. Menſure vniꝰ quatuoꝛ erāt. Et paries p circuitū ambiēs q̄tuoꝛ atriola ˡ ⁊ culine ᶠabꝛicate erāt ᵐ ſubter porticꝰ ⁿ p gyrū. Et dixit ad me. ᵒ Hec eſt domꝰ ᵖ culinarū in qua coquent miſtri domꝰ dn̄i ᵍ victimas ppl'i.

Caplm̄.xlvij.

Et ᵃ Cōuertit me portaz domus: ᵇ ⁊ ecce aq̄ egrediebantᷓ ᶜ ſubter limē domꝰ ad orientē. ᵈ Facies em̄ domꝰ reſpiciebat ad orientē. ᵉ Aq̄ autē deſcendebant in latus templi dextrū ᶠ ad meridiē altaris. Et eduxit me p viā porte aquilonis: ⁊ conuertit me ad viā foꝛas poꝛtam

tioni ſacerdotū deputatis. ᵈ Et erat ibi locus vergens ad occidente. in q̄ erāt coq̄ne p ſacerdotibꝰ. ideo ſubditᷓ. ᵉ Ubi coquēt ſacerdotes p peccatoꝛ ⁊ p delicto. Iſtoꝝ .n. ſacrificioꝝ vna pars erat dn̄i .ſ. adeps: qui in altari holocauſtoꝝ comburebatᷓ: ⁊ ſanguis qui ad crepidinē effundebatur: carnes vo cedunt in vſū ſacerdotū: ideo ſancte dicuntᷓ. ᶠ Ut non effe. in atriū exteriꝰ .i. ad loca vbi admittunᷓ laici. ᵍ Et ſanctificet ppl's .i. tangat rem ſanctā: vl' cōicet cū ſanctis .i. ſacerdotibus qd̓ nō dꝫ facere: ⁊ ſic ſanctificetᷓ magis hic accipitᷓ p oppoſitū. Cōſequenter agitᷓ de coq̄nis p popularibus cum dicitᷓ. ʰ Et eduxit me in atri. exterius. cuiꝰ figura deſcripta eſt ſuperius. ⁱ Et ecce atriolū ⁊c. id eſt quoddam ſpaciū quadratum erat in quolibet angulo exterioꝛis atrij: ita q̄ murus mediꝰ cingens atriū exteriꝰ claudebat quodlibet atriolū in duobꝰ lateribꝰ: ⁊ murꝰ baſſus alia duo latera oppoſita. ᵏ Quadra. cubi. p lōgū. ⁊ .xxx. p latū. Et ideo iſta atriola q̄drata ſunt nō eq̄latera: ſicut atriū interiꝰ deſcribitᷓ eq̄laterū: ⁊ murꝰ exterioꝛ totius edificij vt patuit ex p̄cedentibꝰ. Sꝫ de muro medio cingente atriū exterius: nō hr̄ aliqua certitudo ex textu: nec ponūt hebꝛei ipm̄ equilaterū. ˡ Et culine .i. coq̄ne ſm̄ latinos: ſm̄ hebꝛeos vo culine ſunt foꝛnelli ſup quos ponunᷓ caldaria: ⁊ de ſubtꝰ ignis: ⁊ ſic in idē redit. ᵐ Subter poꝛticus .ſ. atrij interioꝛis: nā poꝛticus iſte ſunt fabꝛicate in ſupioꝛi pte atrij exterioꝛis: iſte vo culine in inferioꝛi eius pte. ⁿ Per gyrū .i. in q̄tuoꝛ angulis. ex quo videtᷓ q̄ expoſitoꝛes latini ponētes iſtas culinas in lateribꝰ poꝛticuum male dicūt: ſic .n. ponūtᷓ in equali ſitu montis cū poꝛticibꝰ: h aūt dicūtᷓ expſſe eē ſubter poꝛticus. Itē thalami poꝛticuū oꝛientaliū ſm̄ deſcriptōēz eoꝝ lumē hr̄e nō pn̄t: ſicut ⁊ ipimet ꝯcedūt: niſi ex illa pte i qua ſm̄ eos ponunᷓ coq̄ne: ⁊ ſic ſi ſup coq̄nas ſit edificiū dicti thalami nullo mō lumē hr̄e pn̄t. Si aūt dicatᷓ q̄ ſint ſub diuo. tn̄ fumꝰ ⁊ fetoꝛ aſcēdētes de coq̄nis: reddunt habitatōēm thalamoꝝ ineptā: pp qd̓ dicendum q̄ coq̄ne ſiue culine ponēde ſunt in atriolis. pp qd̓ immediate pꝰ atriola loquitᷓ de coquinis: qd̓ etiā exp̄mitᷓ cū ſubditᷓ. ᵒ Hec eſt do .i. locus. ᵖ Culinaꝝ in qua co. mini. do. dn̄i .i. leuite ad hoc diſpoſiti ⁊ inſtituti. ᵍ Uicti. po .i. illā ptē victimaꝝ pacificaꝝ: q̄ cedit in vſum offerentiū: ps aūt q̄ cedebat in vſum ſacerdotū coquebatᷓ in gazophilacijs ſacerdotū: vt .ſ. dc̄m ē. In ca. xlvj. vbi dr̄ in poſtil. Et agnū. Iſtā l'ram cōtinuat Hiero.

Additio.

Hoc ſacrificiū de quo hic fit mētio nō pōt exponi de iugi ſacrificio de quo agitᷓ Nume. xxviij. Nā ibi p̄cipitᷓ cum eo offerri decima ps ephi ſimile. h āt ſexta ps ephi: ibi etiam quarta hyn olei: hic vo tercia: ibi p̄cipitᷓ fieri cū eo libamē quarta ps hyn: hic vo nulla fit mentio de libamine vini. Cōſtat aūt q̄ ezechiel nō poterat mutare eā q̄ p̄cepta erant in lege moſaica: p̄ſertim in ſacrificijs. vnde .ij. Paraly. viij. Tūc obtulit ſalomō holocauſta dn̄o ſup altare dn̄i qd̓ extruxerat ante poꝛticū vt p ſingulos dies offeretᷓ in ea iuxta p̄ceptū moyſi. vnde expoſitio hiero. vera ē .ſ. q̄ hoc ſacrificiū eſt aliud ab illo iugi ſacrificio de q̄ ſ. Nu. xxviij. ca. p̄dicto: ſicut etiā in ſabbatis ⁊ kalēdis determinauerat ſacrificia p principes offerenda alia a ſacrificijs ſabbatoꝝ ⁊ kalendaꝝ: q̄ numeri p̄dicto ca. p̄cipiuntᷓ. Ad primū aūt qd̓ obijcit poſtillatoꝛ dicendum q̄ h oblatio ē ſimpliciter ſpontanea: poterat .n. p̄nceps eā p̄termittere ſine peccato: ſꝫ ſi eā voluiſſet facere determinatᷓ ſibi materia ⁊ tp̄s: que quidē determinatio nō tollit ſpōtaneitatē cū in eius libera voluntate licitū fuerat ei facere ⁊ nō facere. Ad ſecundū dicendū q̄ iſtud ſacrificiū poterat oino p̄termitti: q2 multa de iſtis que tradunᷓ ab ezechiele nō imponebāt neceſſitatē p̄cepti, put infra deo dante dicetᷓ. ſed iſtud ſacrificiū non poterat interrūpi: nā ſi p̄nceps acceptaſſet ſpōtanee hoc facere: tenebatᷓ quotidie cōtinuare. Et pp hoc dicitᷓ de eo q̄ fiat quotidie .ſ. acceptante principe.

Replica.

In ca. xlvj. vbi dr̄: Et agnū eiuſdē anni ⁊c. qd̓ beatus hiero. exponit d̓ materia oblatōis p̄ncipū: poſtillatoꝛ aūt de oblatōe ſacerdotis: q̄ dr̄ iuge ſacrificiū: Burg. aūt p beato hiero. dicit poſtillatoꝛis expoſitōem ſtare nō poſſe: q2 Nume. xxviij. auctoꝛitate dei ponitᷓ foꝛma q̄titas ⁊ qualitas offerendoꝝ in iugi ſacrificio: ꝯſtat aūt ezechiele legē moſaicā non poſſe mutare. Ad qd̓ rn̄deo: q̄ p̄cepta hic data nō ſꝫ ezechiel ſꝫ dei cuiꝰ ē ꝯdere legē ⁊ interptari: ſm̄ q̄titatē ⁊ qualitatē: imo ſm̄ ſubſtantiā ſacrificioꝝ: vt pꝫ xp̄o totalr̄ ceremonialia auferente ⁊ legē in multis mutāte. nec valet expō q̄uam burg. in adiutoꝛiū ſue opinionis aſſumit: q2 cū de hoc ſacrificio dr̄ in l'ra q̄ debeat fieri quotidie ⁊ ſp mane: Bur. exponit .i. principe acceptāte quaſi a principis volūtate debeat ⁊ opoꝛteat dn̄i p̄ceptū ⁊ eiꝰ executio dep̄hendere. qd̓ falſū videtᷓ: q2 ſi p̄nceps nō acceptauerit interrūpitᷓ ⁊ nō fit q̄tidie ſp mane: ⁊ ita nō meretᷓ dici iuge legitimū ⁊ ſempitnū. q̄ oia i hoc ſacrificio dicūtᷓ i l'ra. nec bn̄ rn̄det bur. rōnibꝰ poſtil. nō p̄ie: q2 vi q̄ nō fuit illa oblatio ſpōtanea. Nā iuge legitimū ⁊ ſempitnū n̄ pōt dici ſpōtaneū. Et ſic fingit bur. illud qd̓ dic ad ſcdam rōnē: q̄ vicꝫ poſſit interrūpi: q2 tūc nō eēt ſp mane iuge ⁊ cetera q̄ in l'ra dicunᷓ de hoc ſacrificio. Burg. aūt vſqꝫ ad finē hꝰ libꝛi aliq̄ dicit valde dubia: ſꝫ nō pbat: ⁊ q2 nō ſunt directe ꝯ poſtilla. nō ē ꝓpoſiti negocij circa ea ampliꝰ immoꝛari. ſeq̄tur.

Capitulum. xlvij.

Et quertit me. Hic ponit quintū incidens qđ ē d aquis egredientibus de templo. Et diuidit in tres p. tes. nā primo describit earū ortus: scđo pgressus: ibi. Et cū quertit me. tertio ornatus z effectꝰ: ibi. Et dixit ad me. Circa primū dr. a Et quer. me ad por. id. i. templi. b Et ecce aq egre. p modum fonticuli scaturientis. c Sube li. id. ad orientē. i. fluentes inde ad orientem. d Facies em id. i. ostiū templi. Dicūt aūt expositores latini q limē vñ dicūt hic aque oriri ē limē portisꝰ templi: s textꝰ seqns vī dicere cū dr. e Aq au. descē. in la. templi dr pz. hoc aūt ee nō pōt si oriri dicāt subt limē portisꝰ templi: qz fluunt ad orientē vt dictū est: templū aūt est ad occidentē respectu porticus. z ido dico cū hebreis q limē vñ dicūt egredi: ē limē setisctoꝝ. Vñ infra dr d istis aqs q egrediūt de sctuario: qđ ppie dī de sctōsctoꝝ: et inde trāsibāt p templū declinando ali quātulū ad latꝰ dextrū: z inde ad portā templi z postea ad atriū interiꝰ fluēdo sp vsus orientē int altare holocausti z latꝰ meridionale atrij: z iō subdit f Ad meridiē al. dr āt hic ps meridionalis dextera: qz fluxus istaꝝ aqrū ē ab occidente in oriente: vt ptz ex pdictis. Ipō vo. pcedēs ab occidente in orientē bz ptē meridionalē ad ptē dexterā. vt ptz ad sensuz. g Et quer. me. hoc describit istaꝝ aqrū pgressus. Circa qđ sciendū q expositores latini dicūt: q iste aq añ suū egressū de atrio interiori diuidit in qtuor riuulos: qrū vnꝰ vadit ad coquinas porticuū australiū: aliꝰ ad coquinas porticuū aquilonariū: alij duo ad duo latera porticuū orientaliū: vbi silr fin eos ponunt coquine. Et isti qtuor riuuli pꝰ eoꝝ egressuz de porta orientali exterioris muri reflectunt z queniūt in vnū. Sz hec diuisio vī dicta tertui cū dr: Et quertit me ad viaz foras portā exteriorē dē. qz sequit. b Et ec. aq redū. i. egredientes. i Al latere dex. s. porte orientalis exterioris muri. Si āt eēt dicta diuisio aqrū sicut ipi dicūt: ita egrederent a latere sinistro sicut a dextro. nā fin eos egrediūt p qtuor loca: qrū duo sē ad dexterā portē: z duo ad sinistrā. Itē ponūt dictā diuisionē pp duplicē cām: vna ē vt aq baiāt coquis porticuū: z b ē nulla: nā coquine nō sē ibi ponēde: vt ofsū ē s. Alia cā ē vt leuite lauēt ibi hostias. z b silr vī nulla: qz sicut pz ex textu seqnti aq iste quātoplus ptēdūt vsus orientē sē maiores. z sic dr in textu pꝰ egressū eaꝝ de muro exteriori mēsurāt mille cubiti: z tūc ibi adhuc aq ē pua: ita q attigit solū vsqz ad talos seu cauillas pedū fin hebreos. Et oportet vlteriꝰ dicere q sunt mlta minores ppe locū originis. s. in atrio interiori: si ibi diuidāt in. iiij. ptes. z sic nō appet qliter in illis possint hostie lauari. Itē ista cā magis ē ad oppositū: qz nō diuisa melꝰ defluiret dicte lotōi qz diuisa: pp q dicta diuisio vī fictitia marie: qz textꝰ h nō dicit: s magis cōtrū: z iō dico cū hebreis q aq iste p vnū riuū pcedūt de loco originis vsqz ad exitū de muro exteriori: z adhuc ifra fin hebreos ē valde paruus. Nā vbi trāslatio nra hz: Et ecce aq redūdantes a latere dextro. in hebreo hr. Et ecce aq pbialātes. id. i. ita tenuis sicut aqua exiēs de ore phiale: vt exponunt hebrei. k Et mēsus ē mille etc. describit hic pgressus aq fm eꝰ augmētatōem. z ptz ex dictis ifra vsqz ibi. l Et dixit ad me. i. angelus.

exteriorē: viaz q respiciebat ad orientē. b Et ecce aq redūdātes a latere dextro cū egrederet vir ad orientē q hēbat funiculū i mānu sua k z mēsus ē mille cubitos: z trāsduxit me p aquam vsqz ad talos. Rursumqz mēsus ē mille: z trāsduxit me p aquā vsz ad genua k Et mēsus ē mille: z trāsduxit me p aquā vsz ad renes. Et mēsus ē mille torrentē quē nō potui ptrāsire qm iturnuerāt aq pfūdi torrētis: q nō pōt trāsuadari. l Et dixit ad me: m Certe vidisti fili hominis. n Et eduxit me: z quertit ad ripā torrētis. Cūqz me putissem ° ecce i ripa torrētis ligna multa nimis ex vtraqz pte. Et ait ad me. p Aq iste q egrediūt ad tumulos sabuli orientalis: z descendūt ad plana deserti: q intrabūt mare r z exibūt s z sanabūt aq. t Et oīa aīa viuens: r q serpit: u q cūqz venerit torrēs: viuet: z erūt pisces multi satis: postqz venerit illuc aq iste. Et sanabunt z viuēt oīa: ad q venerit torrēs: z stabūt sup illa piscatores. x Ab engaddi vsqz ad engallū siccario lagenarū erit. y Plurime species erunt piscū ei: sicut pisces maris magni multitudinis nimie. z In littoribꝰ aūt ei r z i palustribꝰ nō sanabūt 3 qz i salinas dabūt. Et sup torrentez orient in ripis eius ex vtraqz pte omē lignū pomifer. Nō defluet foliū ex eo z non deficiet fructus eius.

m Certe vidisti. i. sicut vidisti sic certitudinaliter fiet: fm tñ sanū ppbetie intellectū: de quo dicetur in fine. n Et eduxit me Hic pñr describitur ornatꝰ fluminis z effectus z primo tangitur ornatus cū dr. o Ecce in ripa torrentis ligna multa nimis. i. arbores fructifere et pulchre. Consequenter tangit effectus cum dr. p Aq iste egrediunt ad tumulos sabuli orientalis. i. ad iordanē: qui est in pte orientali trefancre: et curtu suo trahit barenam z sic facit tumulos sabuli in alueo suo p loca: in hebreo br: Ad terminū orientalem. z redit in eandē sententiā: nam iordanis fluuius ē terminus orientalis terre p missionis. q em filij israel habuerunt possessionē vltra: hoc fuit per accidens: eo q habitatores illiꝰ terre noluerunt eis pcedere transitu pacifice: s mouerunt cōtra eos bellum: q̄bus deuictis filij israel iure belli possederūt terrā eoꝝ. q Intrabūt mare. i. mortuuz siue salis. r Et exinam iordanis fluuiꝰ transit p illō mare: sicut iordanꝰ p lacū losane. s Et sanabūt aq. a salsedine z amaritudine. q Et oīs aīa viuens. i. omne animal. r Que serpit. serpere dicūt animalia que mouētur sine pedibus: inter que sunt pisces. s Quocunqz venerit torrens viuet. illud em̄ mare dicit mortuuz: eo q aial nullū ibi viuit: vt dr. ij. methecoroꝝ: s p aquas istas ibi descendētes dulcorabit illud mare: z viuūt ibi pisces in magna multitudine. z sic ptz ifra vsqz ibi. t Ab engaddi vsqz ad engallū. duo sūt loca sup que piscatores siccabāt rhetia sua. v In littoribꝰ aūt eius. vbi crescunt canne. r Et in palustribus. vbi aque egredientes de ripis stant p modū stagni. y Non sanabunt. a salsedine. z subdit causa. 3 Quia in salinas dabunt. p cōdimēto aboꝝ z pulmentoꝝ pñter resumitur ornatus fluminis cuz dicit Est sup torrentē dē. z ptz ifra vsqz ibi. 3 Per singulos menses afferet primitiua. i. fructus sufficienter maturos ad esum. cetera patent. Et quoniam completa sunt omnia ad dispositiones templi z edificiorum pertinentia: hic ponenda est figura representans simul totum edificium qđ per partes ē superius figuratū. ista tamē representatio erit fm lineas fundamentales tñ.

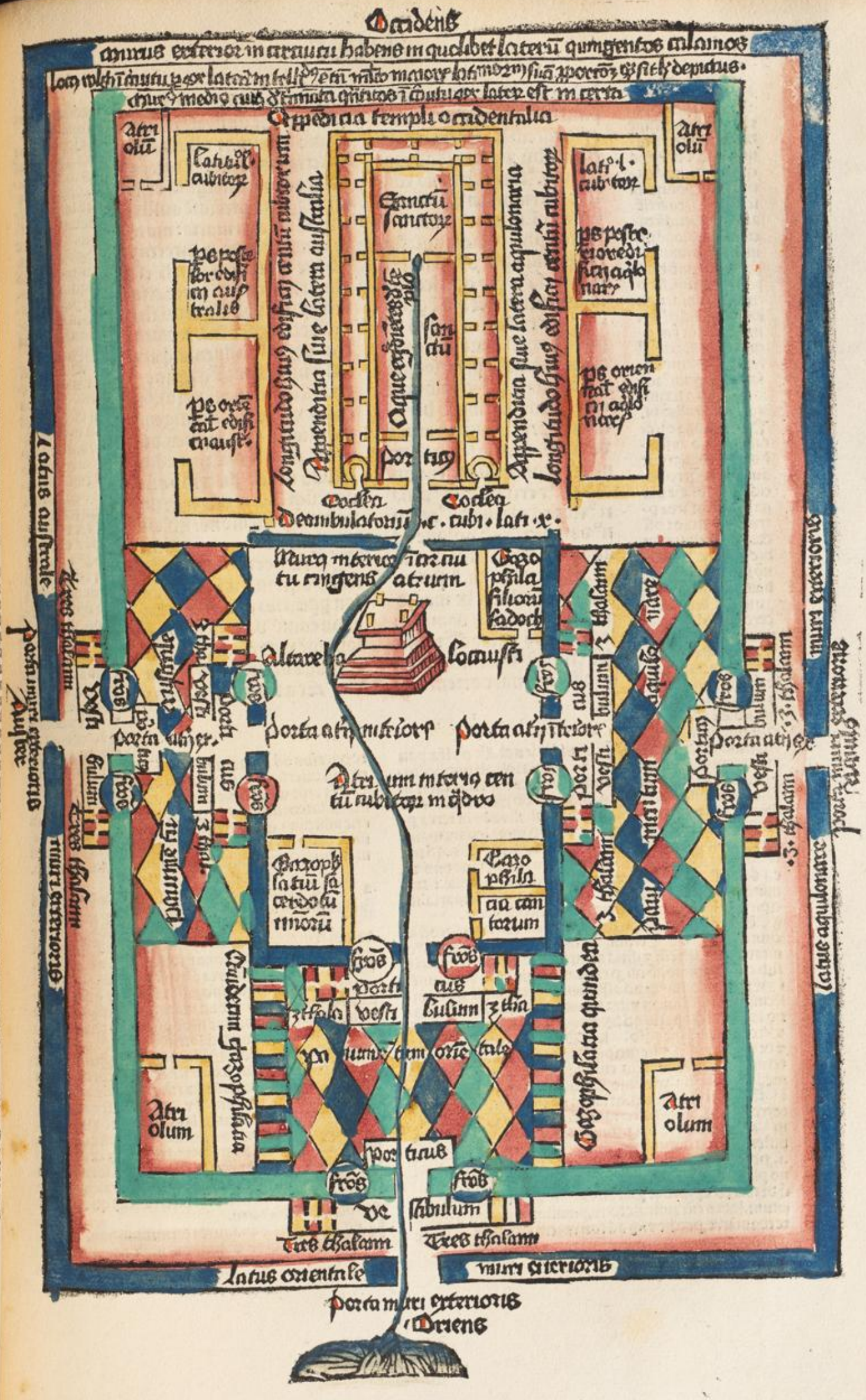
Occidens
Appendicia templi occidentalia
Atriolum
Sanctum sanctorum
Porticus
Coclea
Deambulatorium
Altare holocausti
Porta atrii interioris
Atrium interius centum cubitorum in quadro
Gazophilacium sacerdotum minorum
Gazophilacia cantorum
Porticus
Vestibulum
Tres thalami
Latus orientale
Porta muri exterioris
Oriens

a Hec dicit dñs. Supi⁹ a principio
xlv.c. inchoata fuit
descriptio terre di-
uidende. ⁊ descripti
ꝙbusdam incidenti-
bus inē possitis. ꝟ
scriptura reuertiē
ad describendū di-
ctam diuisionē pri
us inchoatam. Et
p̄mo ponunt̄ bui⁹
terre termini. scdo
modus diuidendi:
ibi. Et diuidet̄. pri
ma in q̄tuor p̄m q̄-
tuor termios bui⁹
terre. Et primo de-
scribit̄ termin⁹ aq̄-
lonar̄. scdo termi-
nus orientalis: ibi.
Rursus plaga orie-
talis. tercio austra-
lis: ibi. Plaga aūt
australis. q̄rto oc-
cidentalis: ibi. Et pla
ga maris. Circa p-
tes istas q̄tuor ꝓsi
derādū ꝙ ciuitates
hic noiate ⁊ loca
nō sp attingunt fi-
nes termino⁹. ꝧ sē
ꝓpinque. sicut si di-
cerē ꝙ villa vernō
nensis est termin⁹
normānie ꝓxius pa
risi⁹. eo ꝙ inē ipsaz
⁊ riuum diuidentē
a francia normāni-
am nō est aliq̄s lo-
cus notabilis nec
spacium magnū terre. ꝧ q̄si dimidia leuca. Et p̄z lr̄a pau
cis exceptis: q̄ discurrent. b Quia ioseph duplicē fu-
niculum hz. ⁊ hoc fuit ex ordinatōe iacob q̄ adoptauit in
filios manasses ⁊ ephraim filios ioseph Gen. xlviij. vt es
sent capita duar̄ tribuū: ⁊ hr̄ent possessiones in terra p-
missionis sicut alie tribus. c Sup quaz leuaui manū
meaz. p modū iurādi. d Ut darē patrib⁹ vr̄is. qđ p̄z
de abraam Gen. xxiij. Per memetip̄m iurauí dicit dñs ⁊c.
e Hic est aūt t̄min⁹ terre ad plagā septētrionalē. i. dē-
minātē latus aq̄lonare. f Et erit termin⁹ a mari. i. in-
cipiens a mari mediterraneo ꝓxius occidentem.
g Usq̄ ad atriū enō. i. p̄cedens ꝓxius orientē vsq̄ ad lo
cum istum. h Termin⁹ damasci. i. de terminis bui⁹ ci
uitatis. Emath em̄ ⁊ istud atriū sunt in p̄finio damasci ⁊
sub eius dominio. io q̄si p eadem terminatōe accipiunt.
i Et ab aq̄lone vsq̄ ad aq̄lonem. nō intelligit ꝙ hoc di-
stensio ꝓxius aq̄lonem vltra terminū p̄dictum. ꝧ termina-
tio lateris aq̄lonaris qđ hz duos terminos. vt dictū est
⁊ vterq̄ noiat hic aq̄lo. k Rursus pla. orie. de me. au.
⁊ de me. damasci. ⁊ sic incipit plaga orientalis a loco in q̄
terminat̄ septētrionalis cum dr̄. De medio auram ⁊ de
medio damasci. i. de p̄finio vtriusq̄ qđ est idem.
l Et de medio galaad. q⁊ latus orientale trāsit ꝙ p̄finia
terre galaad. q̄tuz ad terram acq̄sitaz mō supra dicto.
m Et de me. terre isr̄l. i. p̄misse israel. n Iordanis
disterminans. latus orientale. o Ad mare orientale
. i. p̄cedens ad mare mortuum siue salis. qđ est in termi
no plage orientalis terre p̄missionis. p Et torrens.
q̄ dr̄ torrēs egypti. ij. Paral. vij. q Usq̄ ad mare ma
gnum. latus cm̄ australe terre p̄missionis incipit a ciuita
te thamar. ⁊ p̄cedit vsq̄ ad torrentem egypti. ⁊ ad mare

3 Per singlos mēses afferet
p̄mitiua: q⁊ aq̄ ei⁹ de sanctu
ario egrediēt. Et erit fruct⁹
ei⁹ in cibū ⁊ folia ei⁹ ad me-
dicinaz. 4 Hec dicit dñs de⁹.
Hic ē termin⁹: in q̄ possidebi-
tis trā. in. xij. tribub⁹ isr̄l
b q⁊ ioseph duplicē funiculū
hz. Possidebit̄ aūt eā singli
q̄ vt fr̄ su⁹: c sup quā leuaui
manū meam: d vt darē p̄tribꝫ
vr̄is. Et cadet tra ista vob⁹ in
possessionē. 5 Hic ē aūt t̄min⁹
tre ad plagā septētrionalē
a mari mag̃: via ethalō veni
entib⁹ sedada emath bero-
tha sabarī: q̄ ē int̄ terminū
damasci ⁊ p̄finiū emath ꝙ
m⁹ ethicon: q̄ est iux̄ t̄minū
auran: f ⁊ erit termin⁹ a ma
ri g vsq̄ ad atriū enō h termi
n⁹ damasci: i ⁊ ab aq̄lone ad
aq̄lonē termin⁹ emath: pla
ga septētrionalis. 6 Rursus
plaga orientalis de medio
auran ⁊ de medio damasci:
⁊ de medio galaad l ⁊ ō me
dio tre isr̄l: m iordanis diste
minās n ad mare orientale:

metiemī plagā orientalem.
Plaga aūt australis meri-
diana a thamar vsq̄ ad aq̄s
dictionis cades: o ⁊ torrēs
p vsq̄ ad mare magnū: et ista
est plaga ad meridiē austra
lis. q Et plaga maris: mare
magnū a p̄finio p̄ directuz
r donec venias emath: ista est
plaga maris s Et diuidetis
terraz istā vobis p tribꝫ isr̄l
⁊ mittetis eam in hereditā
tem vobis t ⁊ aduenis: q̄ ac-
cesserint ad vos: u q̄ genue-
rint filios in medio vr̄m: x ⁊
erunt vobis sicut indigene
int̄ filios isr̄l. Habebitis diui-
dēt possessionē in medio
tribuū israel. 7 In tribu aūt
quacūq̄ fuerit aduena: ibi
dabitis possessionē: illi ait
dñs de⁹. Capitulum. xlvij.

8 Hec noia tribuū a
finib⁹ aq̄lonis b iux̄ viā etha
lon p̄gentib⁹ emath arriuz
enon t̄min⁹ damasci ab aq̄-
lone iux̄ viaz emath: c ⁊ erit
ei plaga orientalis mare: dan
vna d Et a t̄mio dā e a plaga

mediterraneuz terminat̄.
r Et plaga ma
ris. i. occidentalis
naz maze medi
teraneū claudit
totū lat⁹ occidē-
tale terre p̄missionis. ⁊ dr̄ mare
magnū r̄spectu
maris mortui. qđ
est q̄dam lacus.
⁊ q⁊ p̄magit̄ o-
ano in t̄mio oc-
cidētali terre ba
bitabilis.
s Donec veni
as emath. ista e-
math ē alia a su
pra dicta. q̄ lōge
est a mari medi-
terraneo. ista vo
iux̄ mare. alr̄ nō
eēt t̄minaret la-
tus occidentale
illius terre.
t Et diuidet̄.
ꝟ p̄ñr describit̄
mod⁹ diuidēdi
terraz dicto mō
terminatā. ⁊ pri
mo q̄tū ad ēt̄neos. scdo q̄tū
ad intraneos in
p̄nc. se. ca. Circa
primū dr̄. Et di-
uidet̄ terra ista
vobis sequit̄.
v Et aduenis
q̄ accesserint ad
vos de gentilita
te ꝙuersus ad iudaismū. x Qui genu. fi. in me. re.
p⁹ suā ꝙuersionē. ⁊ sic ad eos ptin et hereditas patr̄.
y Et erūt vobis sicut indigene. int̄ filios isr̄l habēt
hereditatem sicut ipsi. z In tribu aūt quacūq̄ fu
erit aduena. i. quecūq̄ trib⁹ ꝙuerterit gentilē ad iuda-
ismū dabit illi possessionē in sorte sua. vt sic nutriat eū
in cultu vni⁹ dei. sicut adduxit eum ad cultū diuinum.

Capitulum. xlviij.

a Hec noia. hic describit̄ terre diuisio q̄tuz ad
intraneos. Et diuidit̄ in tres ptes. q⁊ primo de
scribunt̄ sortes septē tribuum. scdo sortes sacer
dotum leuitar̄ ciuitatis ⁊ principis: ibi. Et sup termi
num iuda. tercio describunt̄ sortes q̄nq̄ tribuum: ibi.
Et relīq̄s tribubus. Circa primū sciendū q⁊ sicut. z. di
ctum est. sortes tribuū incipiūt a termino orientali to-
tius terre. ⁊ terminant̄ ad mare mediterraneū qđ est
termin⁹ occidētalis. Int̄ istos aūt duos terminos ac
cipit̄ longitudo cuiuslibet sortis. ⁊ latitudo ab aq̄lone
ꝓxius austr̄ p̄cedendo. Et p̄ma sors incipiendo a pte
aq̄lonari est ipsi⁹ dan. scda aser. tercia neptalim. q̄rta
manasse. q̄nta ephraim. sexta ruben. septima iude. ſm
modum supi⁹ figuratum. xlv. ca. ⁊ hoc est qđ dr̄.
b Q̄ fini. aq̄lo. incipiendo latitudines sortium.
c Juxta viam ethalon p̄gen. emath ⁊c. iste ciuitates
sunt in termino aq̄lonari totius terre. vtz ex p̄dictis.
d Et erit ei plaga orientalis mare dāvna. i. sors dan ſm
suam longitudinem ptinebit̄ inter orientalem termi-
num totius terre ⁊ mare mediterraneuz qđ est termi
nus occidentalis terre.
e Et a termino dan. i. iuxta terminum dan.
f Q̄ plaga orientali ⁊c. i. ab orientali termino terre.

orientali: [s] vsq; ad plagam maris aser vna [b] Et sup terminū aser [i] a plaga orientali vsq; ad plagā maris neptalim vna. Et sup terminū neptalim a plaga orientali vsq; ad plagā mar[ꝫ] manasse vna. Et sup terminū manasse a plaga oriētali vsq; ad plagaz maris ephraim vna. Et sr̄ t̄minū ephraim a plaga oriētali vsq; ad plagaz maris rubē vna. Et sup terminū ruben a plaga orientali vsq; ad plagā maris iuda vna. Et sup terminū iuda a plaga oriētali vsq; ad plagā maris: [k] erūt primitie: [l] q̄s separabitis: [m] vigintiq̄nq; milibꝫ calamis latitudinis ⁊ lōgitudīs: [n] sicuti singule ꝑtes a plaga oriētali vsq; ad plagā mar[ꝫ] [o] ⁊ erit sctūariū in medio ei⁹. [p] Primitie q̄s separabitis dño: [q] lōgitudo. xxv. milibꝫ [r] ⁊ latitudo. x. milibꝫ. He aūt erūt primitie sanctuarij sacerdotū [s] ad aq̄lonē [t] lōgitudīs. xxv. milia: ⁊ ad mare latitudīs decem milia. Sz ad orientem latitudinis. x. milia: et ad meridiez. xxv. milia. Et erit sanctuariū dñi in medio eius. Sacerdotibꝫ sanctuariū erit [v] d̄ filijs sadoch q̄ custodierūt cerimonias meas: ⁊ nō errauer̄t cū errarent filij isrl': sicut errauer̄t ⁊ leuite. Et erūt primitie d̄ primitiuis terre sctm̄sctōꝝ iux̄ terminū leuitaꝝ. [x] Sz ⁊ leuitis silr̄ iuxta fines sacerdotum. xxv. milia longitudinis ⁊ latitudinis. x. milia Omnis longitudo. xxv. milium: ⁊ latitudo decem milium. Et nō venundabunt ex eo neq; mutabunt. neq; trāsferent̄ primitie terre: q̄z sanctificate sr̄ dño. [y] Quīq; milia āt: q̄ supsunt in latitudine: [z] ꝑ. xxv. milia ꝓphana erunt vrbis in hītaculū ⁊ in suburbana. Et erit ciuitas in medio ei⁹: [a] ⁊ he mensure eius. Ad plagā septentrionalē quīgēta ⁊ q̄tuor milia ⁊ ad plagam meridianam q̄ngenta ⁊ quatuor milia: ⁊ ad plagam orientalē q̄ngenta ⁊ q̄tuor milia. ⁊ ad plagā occidentalem quīgēta ⁊ q̄tuor milia. [b] Erūt āt suburbana ciuitatis [c] ad aq̄lonē ducēta q̄nq̄ginta ⁊ ad meridiē ducēta q̄nq̄ginta: ⁊ ad orientē ducenta q̄nq̄ginta: ⁊ ad mare ducēta q̄nq̄ginta. [d] Quod āt reliquū

s Vsq; ad plagaz maris. i. vsq; ad occidentalem ei⁹ terminū ꝯtinebit̄ longitudo sortis aser. ⁊ sic exponat̄ lr̄a de alijs sortib⁹. b Et sup terminū iuda. hic ꝯñr describunt̄ quatuor portōnes. ⁊ diuidit̄ in q̄tuor ꝑtes ꝟm quatuor portiones q̄ patebunt ꝓseq̄udo. Notandum aūt q̄ ꝯsideratis his q̄. s̄ dicta sūt. xlv. c. ⁊ inspecta figura patent ꝓ magna ꝑte ea q̄ dicunt̄ hic de istis q̄tuor portōib⁹ Primo igit̄ determinat̄ eoꝝ spacium cū dr̄.

b Et sup t̄minū iuda. i. iuxta sortem eius.

i A plaga oriētali vsq; ad plagam maris. i. a termino oriētali vsq; ad occidētalem: n̄ tn̄ toti⁹ terre. s̄ triū portionū. s. sacerdotum leuitaꝝ ⁊ ciuitatis.

k Erunt ꝑmitie. q̄z in istis est templum.

l Quas separabitis a portionibus alijs.

m Vigintiq̄nq; milibus calamis latitudinis ⁊ longitudinis. Tres. n. portōes dicte sil' iuncte faciunt spaciuz q̄dratum eq̄lateꝝ cui⁹ q̄dlibet lat⁹ est. xxv. milium calamoꝝ.

n Sicut singule ꝑtes ⁊c. i. sicut portiōes tribuū incipiunt ab oriente ⁊ termināt̄ in occidētē ꝟm longitudinē suā ita ⁊ iste tres ab inuicem diuise s̄ in hoc est dr̄a q̄ sortes tribuum incipiunt a termino orientali toti⁹ terre. ⁊ in eius occidentalē terminū finiunt̄. Iste vo tres portōes nō sic nisi cū eis ponat̄ portio principis v̄sus orientem ⁊ occidentē. vtz in figura supi⁹ posita. xlv. c. ꝯñr describit portōz sacerdotum dicens.

o Et erit sanctuarium in medio eius. i. templum in portione sacerdotum. vtz ex sequentibus.

p Primitie quas separabitis domino. i. sacerdotib⁹ ministris domini.

q Longitudo. xxv. milib⁹. s. calamis ab oriente in occidentem. r Et latitudo. x. milibus. ab aq̄lone in austrum. ꝯñr describit q̄tuor latera hui⁹ portionis sacerdotum dicens.

s Ab aquilonem. i. latus aq̄lonare.

t Longitudinis vigintiquinq; milia. q̄z mensurat lōgitudinem hui⁹ portionis. ⁊ idem est de latere meridionali. q̄d ex opposito similiter mensurat ꝟm longitudinē. Lat⁹ aūt occidentale quod est versus mare. est tm̄. x. milium calamoꝝ ⁊ silr̄ orientale. q̄z mensurat ex opposito latitudinem hui⁹ portionis. ⁊ sic ꝑtz lr̄a vsq; ibi. v De filijs sadoch. q. d. sacerdotes ministrantes in hoc sanctuario erunt iusti et mūdi ab ydolatria

x Sz ⁊ leuitis ⁊c. hec est scd̄a ꝑs in q̄ describit̄ portio leuitaꝝ. q̄ silis ē oīno in longitudine ⁊ latitudine portiōi sacerdotū ⁊ sic ꝑz lr̄a

y Quinq; milia. hic ꝯñr agit̄ de portōne ciuitatis cui⁹ longitudo est. xxv. miliuz calamoꝝ. ⁊ latitudo. v. miliuz. ⁊ hoc est q̄d dr̄.

y Quinq; milia. aūt q̄ supsunt in latitudine. s. toti⁹ spacij triū portionū dictaꝝ. q̄ latitudo est xxv. milium calamoꝝ. vt dictū ē. s̄. Hui⁹ aūt latitudis portio sacerdotuz capit. x. milia ⁊ portio leuitaꝝ. x. ⁊ sic non restant nisi. v. milia q̄ faciunt latitudinem portōuis ciuitatis.

z Per. xxv. milia ꝓphana erūt vrbis ⁊c. i. v. milia latitudinis dicta ꝓtensa ꝑ. xxv. milia longitudinis faciūt portionem ciuitatis q̄ diuidit̄ in tres partes. s. in ciuitatem ⁊ eius suburbana ⁊ agros ꝓ ꝟuientib⁹ vtz in figura. s̄. xlv ca. Q̄z aūt iste ꝑtes dicunt̄ hic ꝓphana hoc est large accipido. s. ꝓphanū ꝓ cōmuni vel laico. q̄z deputant̄ vsib⁹ laicoꝝ. ꝯñr describit̄ mensura istaꝝ triū ꝑtium. ⁊ primo ciuitatis cum dr̄.

a Et he mensure ⁊c. vbi describit̄ hec ciuitas in quadro equilatero. cui⁹ quodlibet latus ꝯtinet quatuor milia calamoꝝ. ⁊ quingētos. ⁊ sunt quatuor latera ꝯ quatuor ꝑtes orbis. ⁊ patet lr̄a. ꝯñter describunt̄ suburbana cum dicitur.

b Erunt aūt suburbana ciuitatis. ⁊ sicut dicit Ra. sa. sb̄urbana dicunt̄ loca in circuitu ciuitatis. in q̄bus nō pñt dom⁹ edificari. nec cultura fieri vineaꝝ vel segetū ⁊ hmōi s̄ sunt ad recreatōz ciuium. quoꝝ latitudo iuxta muꝝ ciuitatis describit̄ cum dr̄.

c Ad aquilonem ducenta quinquaginta. s. calami ⁊ similiter ad alias tres partes ⁊ patet. Consequenter describit̄ portio seruiētiū ciuitati cum dr̄. d Quod aūt reliquum fuerit in longitudine ciuitatis portōis ꝟm suā totalitatē. ⁊ dicit in longitudine. q̄z ciuitas cū suis suburba

nis occupat.v.milia calamos in quadꝝ. vtꝫ ex p̄dictis. ¶ sic de latitudie toti⁹ portiōis nihil rmanet vsus aq̄lonē z vsus austꝝ.¶ de longitudine eius vsus orientem remanent.x. milia calamoꝝ. z tantū vsus occidentē de q̄bus subdit. e Et erūt fruges eius: qz colebant. f In panes.i. p panib⁹ faciendis.

g His q̄ fuiūt ciuitati.dicit hic glo. hebraica. q̄ isti sūt gabaonite. qs iosue deputauit ad fuitum cōitat⁊: Iosue ix. ¶ sz hoc nō ē verum. qz iosue ī deputauit eos nisi ad fuiēdū de aq̄s z lignis in tēplo dñi. vtꝫ ibidē. Ciuitas aūt hic describit separata a tēplo p totā portiōz leuitaꝝ. cui⁹ latitudo est.x. miliuz calamoꝝ.z itez p magnā ptē latitudinis portiō⁊ sacerdotū vtꝫ ex p̄dictis. Itē de istis fuientibus statim subdit.

b Seruientes aūt ciuitati opabunt. in diuersis officijs ciuitatē custodiendo: malefactores puniendo.z pacez int̄ ciues p̄uando z hmōi.

i Ex oib⁹ tribub⁹ isrl.i. hoies ad hoc apti assumēt ex oibus tribub⁹ isrl indiscrim̄ē z sine acceptōe. de q̄b⁹ tribub⁹ nō sunt gabaonite.

k Omnes primitie ꝛc. recapitulatio est mensure spacij ptinētis portiōz sacerdotum. leuitaꝝ z ciuitat⁊ q̄ est. xxv. milium calamoꝝ in quadꝝ.

l Quod aūt. hic p̄mr describit portio principis. cui⁹ latitudo est. xxv. milium calamoꝝ. sicut z spacium triū portionū p̄dictaꝝ. Longitudo vo ei⁹ a latere orientali trium portionū p̄dictaꝝ vsq̄ ad terminū orientalē toti⁹ tre. ꝑminate. z silr a latere occidentali earundē vsq̄ ad terminū occidentalē eiusdem terre: z hoc est qđ dr.

l Quod aūt reliquū fuerit p̄ncipis erit ex omni pte. in hebreo hr. Hinc z inde. qz in pte orientali z occidētali tm respectu triū portionū p̄dictaꝝ est portio principis: ideo subdit. m Primitiaꝝ sanctuarij. in istis primitijs intelligit portio sacerdotū z etiam leuitaꝝ z similiter ciuitatis: iō subdit.

n Et possessionis ciuitatis e regione. xxv. milium primitiaꝝ. tres em̄ portiōes p̄dicte lateralit̄ iuncte faciūt. xxv. milia calamos p quadꝝ. vt ꝑ. dictum est.

o Vsq̄ ad terminū orietalē. i. a latere orientali dictaꝝ primitiaꝝ vsq̄ ad terminum orientalem totius terre est suple. portio principis.

p Sz z a mari e regione. xxv. milium. i. a latere occidentali dictaꝝ primitiaꝝ qđ vocat hic mare eo q̄ est vsus mare mediterraneum. q Vsq̄ ad terminum maris. i. vsq̄ ad littus maris totam terram terminantis.

r Silr in ptib⁹ p̄ncipis erit. i. de possessione eius.

s Et erūt p̄mitie sanctuarij z sanctuariū templi in medio eius. i. possessionis principis. nam ab oriente z occidente includit dictas primitias: vt dictum est. Consequenter oñdit q̄d sit a latere australi z aq̄lonari: cum dicit.

t De possessione aūt leuitaꝝ ꝛc. Hoc p̄posito de vno mō tenet materialit̄. z sic exponit Hugo cardinalis vt sit sensus. Illud qđ ptinet ad possessionē leuitaꝝ. sub quo noie intelliguntꝰ sacerdotes hic. co q̄ sunt de tribu leui.

v Et de possessione ciuitat⁊. i. illud qđ ptinet ad possessionez ciuitatis.

x In medio p̄tium principis sup. exp̄ss. nam vna pe p̄ncipis includit p̄dicta ab oriente. altera ab occidente

y Erit int̄ terminuz iuda. ab aq̄lone.

z Et int̄ terminū beniamin ab austro. z sic l̄ra ista loq̄t de limitatōe portiōis sacerdotū. leuitaꝝ z ciuitatis a pte aq̄lonari z australi. Sz h̄ exp̄sitio vt esse ꝓxia l̄re imediate p̄cedenti. q̄ loq̄t de limitatōe portionis p̄ncipis similit̄ l̄re imediate seq̄nti: cuz dicit.

a Et ad principem ptinebit. qđ ipse exponit extorte sic. i. ad portionē attinget principis. nam ad ipsam terminat ab oriente z occidente. Item hec expositio nō est solū extorta ¶ etiam falsa. naz vbi translatio nr̄a hz. Et ad principem ptinebit. in hebreo hr. Et principis erit. ex quo ptz manifeste q̄ loquit de principis portione. Dicendum igit̄ q̄ hec prepositio de aliq̄n tenet localiter terminatiue: vt cum dicit. talis recessit de parisius. ly de signat terminum a quo recessit. z sic tenet hic cum dicit. De possessione leuitaꝝ ꝛc. i. de termino istarum possessionum: ab oriente z occidente. pcedit possessio principis. vsq̄ ad terminum orientalem z occidentalem totius terre. z terminat ad sortem iuda ex pte aq̄lonis. z ad sortez beniamin ex pte austri z eodem mō terminant tres portiones p̄dicte. vtꝫ in figura. ¶ scriptura loquit hic de possessione principis.

b Et reliquis tribubus. Hic p̄mr describunt sortes. v. tribuum existentis a parte australi tetre. ita q̄ sors beniamin ꝑm suam longitudinem situat iurta portionem principis z ciuitatis. z p̄mr alie quatuor pceden vo versus austrum. z sors gad est in fine australi totius terre. sicut describitur in figura supra posita. xlv. capitulo. qua diligenter inspecta patet litera paucis exceptis.

c Et ꝑ terminum beniamin. i. iurta sortem eius.

d Et sup terminum symeonis. i. iurt̄ sortem eius.

e Et erit finis. i. termin⁹ sortis gad. z p p̄mr termin⁹ australis totis terre.

f De thamar. nomen est ciuitatis existentis in termino australi terre inter terminos terre orientalem z occidentalem. ideo subdit. g Vsq̄ ad aq̄s p̄dictōis

chades: & q̄b⁹ aḡs bī Nu. xx. & se vl⁹ oziēte. b
De. ꝫ ma. ma. i. sors gad, ptēdit vsul occidētēvs ad maē mediterra neū. qđ dr̄ b mare magnū rsp̄tū mari mōtui. ꝑ̄r ponit fcapitulatio breuis dicte diuisiōis cū dr̄. b ē tra nē. & ptz. i Et bi egressus Hec ē vltia ps i q̄ wscribit ciuitas edificāda in q̄dro eq̄lato: cui latēa sē disposita vsus q̄tuor ptes Hec est tra quā mittetis in sortē tribubꝰ isrl. & he ptitōnes earū ait dñs ds: et bi egressus ciuitatis. Ad plaga septētrionali q̄ngētos & q̄tuor milia mensurabis: et porte ciuitatis oīb⁹ tribubꝰ isrl. Porte tres a septētrione. Porta ruben vna. porta iuda vna. porta leui vna. et ad plagā oriētalē q̄ngētos & q̄tuor milia: & porte tres. Porta Joseph vna. porta beniamin vna. porta Dan vna. Et ad plagā meridianā q̄ngentos & q̄tuor milia metiet̄: & porte tres. Porta symeonis vna: porta Isachar vna. porta zabulō vna Et ad plagā occidētalē q̄ngentos & q̄tuor milia. & porte tres. Porta gad vna. porta aser vna. porta neptalim vna. p circuitū ds̄ et octo milia [k] Et nomē ciuitat̄ [l] ex illa die [m] dñs ibidē [n] amen.

Explicit Ezechiel ꝓpha

ozb ꝓncipales & qđ libet lat⁹ bz i lōgitudine calamos q̄tuor milia q̄ngētos & tres portas a trib⁹ tribub⁹ ds̄noiatas. Dicit ig̃r. l Et bi egred. ciui. i. latēa & porte p q̄s fit egressus. cēa patēt ispecta figura b̄ infer⁹ posita vs ibi k Et no. ci. supple erit. l Ex il. dic. q̄ eāt edificata m[illia] do. ibi. ñ solū p ēntiā potētiā & pñtiā sicut ē in alijs locis s ēt p spālē suoz bñficiorū influētiā. n Amen. i. sic fiat.

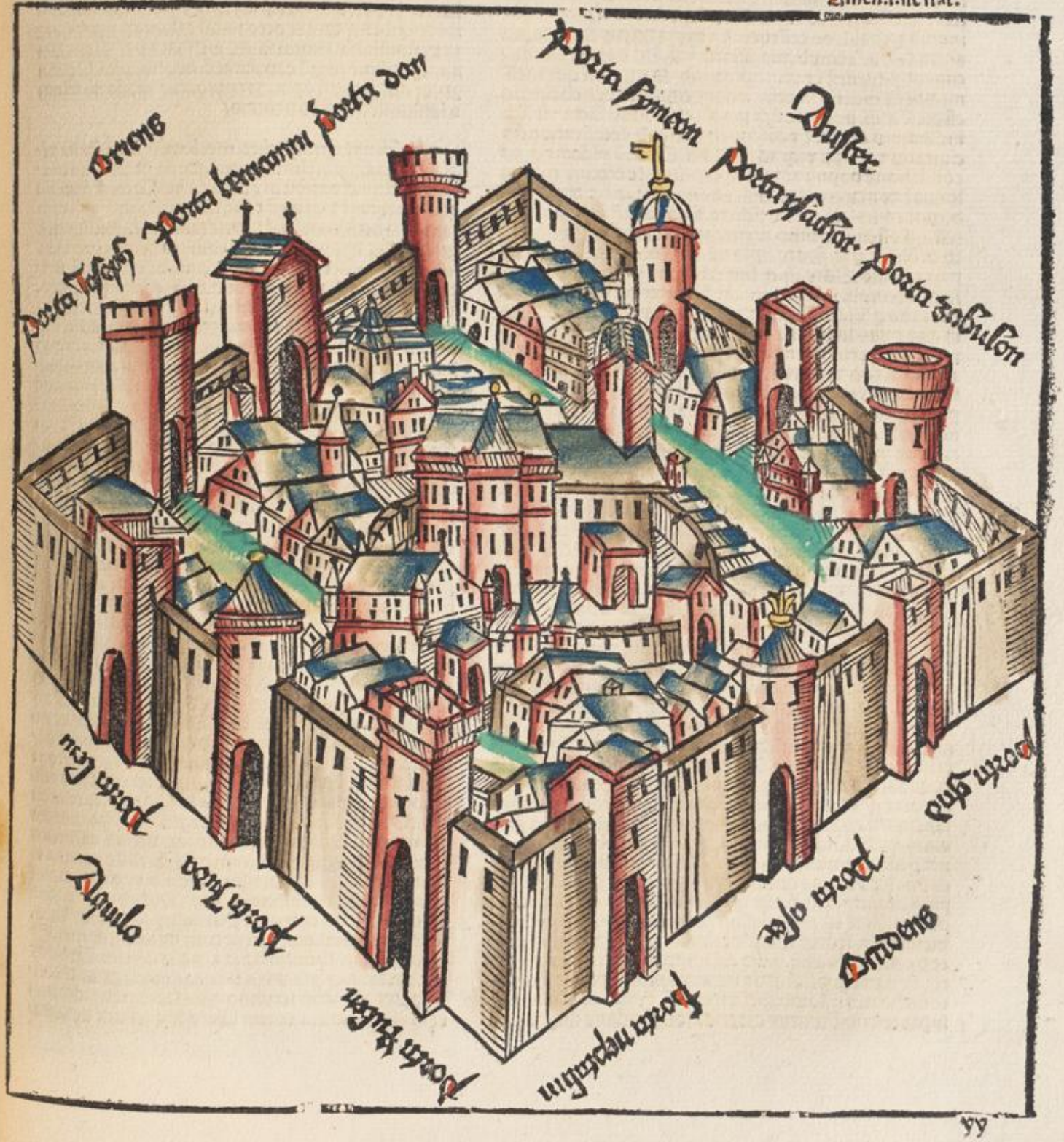

44

Completa expositione visionis imaginarie: p̄cedendū est ad inquirendū quid p̄ dictā visionem imaginariā designet. Nā hic est intellect⁹ principalis ꝓphetie sicut ostensum fuit supra in principio capituli q̄dragesimi. Sciendū igit̄ q̄ circa hoc varie dixerūt doctores hebrei similiter & latini. Antiqui ꝺo hebrei dixerūt q̄ imaginaria visio edificationis tēpli & ciuitatis que p̄dicta est: signat reedificationē tēpli post reditū captiuitatis babylonice p zorobabel & socios ei⁹. & reedificationē ciuitatis hierosolymitane p Neemiā et ꝓplm israel ad hoc adiuuātē. Dixerūt tm̄ q̄ hec edificatio nō fuit completa tpe zorobabel & neemie. ꝙ plures reges persarū deuoti addiderūt ad edificia ista potissime circa templū. vt satis haberi potest ex ꝓmo Esdre. & ij. Machabeoꝝ. Dicit etiā Josephus antiq̄tatis iudaice libro xv. q̄ herodes ascalonita rex iudee cuius tēpe natus fuit xp̄s fecit edificia magna & sumptuosa ad fortificationez ciuitatis & decorē templi. Dicit etiā q̄ ad altitudinē templi addidit septuaginta cubitos. Nam zorobabel & alij adiutores eleuauerunt ipm̄ p. lx. cubitos tm̄. & ipse addidit lx. vt sic esset eiusdē altitudinis sicut fuerat templū salomonis p̄ chaldeos destructus & tanta descripta est supra altitudo huius templi imaginarie visi. Ad hoc autē inducunt argumentū ex principio visionis capituli q̄dragesimi. vbi fit mentio de destructione ciuitatis per chaldeos cū dicit. xliij. anno post̄q̄ percussa est ciuitas facta est super me manus dñi &c. Et cōsequēter describit edificationem ciuitatis & templi vsq̄ ad finē libri. Ex quo videtur q̄ ad cōsolationē populi adhuc in captiuitate detenti ꝓpheta loquat̄ de materiali reedificatione ciuitatis & tēpli: quā dicunt completā modo p̄dicto. ꝙ hoc dictū stare non potest. qđ ostendo primo de ciuitate & templo simul. secundo de q̄libet p̄ se. De templo nāq̄ p zorobabel inchoato patet primo Esdre. iij. q̄ fuit edificatū in eodez loco in q̄ fuerat templū salomonis. Et similiter de reedificatione ciuitatis p Neemiā patet Neemie. ij. q̄ fuit in eodē loco in quo prius fuerat. nā reedificata fuit reparando interruptiones & ruinas murorꝝ p loca dissipata. Certum est autē ex tercio & quarto Regū q̄ templū Salomonis edificatum fuit in ciuitate hierusalē. & per consequens templum reedificatū per zorobabel. & in hoc cōueniunt omnes hystoriographi iudei & latini. Templū autem & ciuitas que imaginarie supra describunt̄ distant abinuicem per. xxviij. miliaria & plus. ergo impossibile est vt videtur q̄ visio imaginaria de edificatione ciuitatis et tēpli post reditum de babylone intelligat̄. Or autē tantū distet declaratur sic. Nam inter ciuitatē supra descriptā cū suburbanis suis & inter templuz cum omnibus sibi adiunctis edificijs. est tota latitudo portionis leuitaruz continens decē milia calamorꝝ. & de latitudine portionis sacerdotuz quatuor milia calamorꝝ & plus. ꝙ istud pl⁹ dimitto. Ista ꝺo. xiij. milia calamorꝝ faciunt. xxviij. miliaria. quod sic declaratur. Nam quinq̄ pedes faciunt vnum passum. passus. cxxv. vnū stadium. octo ꝺo stadia faciunt vnum miliare sic nominatū. quia cōtinet mille passus quod patet ex dictis. nam octies. cxxv. faciunt mille. vnde ꝺsus. Quinq̄ pedes passum faciunt: passus quoq̄ centū. Trigintiquinq̄ stadium: si des miliare. Octo facis stadia: duplicatum sit tibi lenga. Hoc igit̄ supposito videndum est de quantitate calamorꝝ. Ex dictis autē supra. xl. capitulo patet q̄ vnus calamus cōtinet ser cubitos. de cubitis sanctuarij. quoꝝ quilibet ꝓtinet vnū cubitū vsualē & palmum. vt ibidē fuit ostensum. cubitus autē vsualis continet pedē & dimidiū. & sic calamus cōtinet nouē pedes et cū hoc ser palmos qui faciunt vnū pedē & plus. sed illud plus dimitto. & sic patet q̄ calamus vnus cōtinet duos passus. Igit̄ cū mille passus faciunt miliare vnū. vt prędictum est. seqūtur q̄ mille calami faciunt duo miliaria. et p consequēs. xliij. milia calamorꝝ faciunt. xxviij. miliaria. sic patet ꝓpositū. Secꝺo separatim ondit̄ de tēplo & ciuitate inchoatis p zorobabel & necmiā. & primo de tēplo. quia supra describit̄ murus exterior longitudinis q̄ngentorū calamorū in quolibet quatuor laterū suorꝝ. quingentis ꝺo calami faciunt vnū miliare. & sic circuitus muri est quatuor miliaria. Circuitus autē templi per zorobabel inchoati nūq̄ fuit tante cōtinentie. immo nec etiā cum tota ciuitate hierusalē in qua fuit. ergo &c. Item ꝓpheta vidit aquas egredientes de templo & ꝓcedentes vsq̄ ad mare mortuū ad sanādū illud de sua amaritudine vt possent pisces ibi viuere. vt habetur supra xlvij. capitulo. Certum est autē q̄ in templo p zorobabel inchoato & postea p romanos destructo. nūq̄ fuerunt tales aque. nec mare mortuū factū est dulce. Itē idē potest argui de lignis fructiferis supra dictas aq̄s existentibus. & primitiua facientibus. quolibet mense. quia nunq̄ ita factum est. ergo &c. ꝓpter hec et multa in visione Ezechielis p̄scripta que verificari non possunt de templo post captiuitatē reedificato. patet falsitas opinionis p̄dicte. Item idem ostendit̄ de ciuitate per se. quia supra, vltimo capitulo describitur in quadro equilatero. cuius quodlibet latus continet calamos quatuor milia & quingentos. que faciunt. ix. miliaria. vt patet ex dictis supra. Et circuitus ciuitatis ibi describitur decē et octo miliū calamorꝝ qui faciunt xxxvj. miliaria. ciuitas autē inchoata per Neemiam nunq̄ habuit tantā capacitatē. nec etiā decimā ptem ꝓpter quod dicta opinio reprobatur modo nō solum a latinis. sed etiā ab hebreis.

Dicunt igitur hebrei moderni q̄ hec vltima visio Ezechielis est intelligenda de edificijs ciuitatis et templi in aduentu messie construendis quē expectant venturū tanq̄ hominē purū ꝓphetam tamen sanctissimū. etiā moyse sanctiorē. Dicunt etiā q̄ regnabit temporaliter sup omnes gentes quas sibi subijciet et iudeis. & edificabit ciuitatē et templū materialiter. sicut hic describitur ab Ezechiele prophęta. Hunc autē errorem̄ q̄ctum ad hoc q̄ negant xp̄m in lege et ꝓphetis ꝓmissum esse deum. et q̄ctum ad hoc q̄ dicunt eius aduentū adhuc futurum. ego satis improbaui per scripturas veteris testamenti in quadā questione de quolibet: annis pluribus iam elapsis. tamē adhuc repetam pauca de illis. Et primo ad ostendendum q̄ xp̄s in lege et prophetis ꝓmissus sit ver⁹ deus et verus homo. dicit enī Esaie nono de ipso. Parvulus natus est nobis. et filius datus est nobis. In quo exprimitur manifeste eius humanitas. per hoc autem q̄ subditur. Et vocabitur nomen eius admirabilis: consiliarius: deus fortis: pater futuri seculi: princeps pacis: exprimitur eius diuinitas. Item Hieremie. xxiij. Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo Dauid germen iustum. Ubi translatio chaldaica apud hebreos auctentica habet. Statuam dauid messiā iustū et regnabit rex et sapiens erit. et faciet iudiciū & iusticiam in terra. sequitur. Et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. Per hoc autē q̄ dicitur. Suscitabo dauid germen iustum. apparet eius humanitas. Per hoc autē quod seqūtur. Et hoc est nomen quod vocabunt eū dominus iustus noster. exprimitur eius diuinitas. nam ꝓ hoc nomine dom̄in⁹ hebraica veritas habet nomē domini tetragrāmaton: quod ꝙm hebreos est nomen summi dei creatoris omnium. vnde dicit Rabi moyses in libro directionis duborum pte prima capitulo sexagesimo. q̄ hoc nomen domini tetragrāmaton significat diuinā essentiam significatione pfecta & immixta. Cetera ꝺo nomina veniunt denuata ab operibus diuinis. vt creator: dominus saluator. & huiusmodi. Item Michee quinto dicit Et tu bethleem ephrata: Parvulus es in milib⁹ iuda. ex te mihi egredietur qui sit dominator tui israhel. Et egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Or autez hec auctoritas etiam ꝙm hebreos intelligatur de christo patet Matthei secundo. quia sapientes iudeorum eam allegauerunt coram Herode querenti nativita-

tis xpi locum. z q egressum eius de bethleem exprimitur eius natiuitas temporalis in humana natura. per egressum aũt ipsi9 ab initio a dieb9 eternitatis. exprimitur eius natiuitas eternalis in natura diuina. Qz aũt scdo dicunt xpm adhuc venturũ est falsum. quia Danielis nono describit tẽpus aduẽtus ipsius sub certo numero annoz. s. sub septẽ hebdomadib9 annoz que faciunt q̃dringẽtos nonaginta annos. Iste ño numerus annoz cõpletus fuit tpe xpi. sicut diffuse declarauj scribendo sup Danielẽ. ꝓpter quod hic causa breuitatis omitto. Item Danielis scdo de tempore aduentus xpi dicit. In diebus regnoz illoz suscitabit deus regnũ. quod inceternum non dissipabitur: quod ꝑm hebreos intelligit de regno messie. Et sicut patet ibi loq̃tur ꝓpheta de q̃tuor regnis sibi succedentib9. s. babyloniox: persarũ: grecoz: z romanoz. z ideo regnum xpi incepit tẽpore quo vltimũ scz regnum romanorũ fuit in sua potestate. quod maxime fuit tempore Augusti cesaris. Quo tempore xps de virgine fuit natus. vt patet Luce secundo capitulo. Exijt edictum a cesare Augusto ẽ. Item Aggei secundo. Adhuc vnũ modicum ẽ. Sequitur. Et veniet desideratus cunctis gentibus z implebo domũ istam gloria. dicit dominus exercituum: seq̃tur. Adhuc magna erit gloria dom9 isti9 nouissime: plus q̃ prime. Per hoc autem q dicit. Veniet desideratus cunctis gentibus: intelligitur aduentus xpi. etiam ꝑm hebreos. per hoc autem qd̃ ꝑmittitur. Adhuc vnũ modicum est. apparet q est ꝓteritus Nam a tempore quo aggeus hoc dixit. vsq nunc sunt circa vsq ad annũ domini. Mcccxxij. in quo hec scripsi plus q̃ mille z trecenti fluxerunt anni. qui non videntur posse dici rationabiliter vnũ modicum. Item certum est: q Aggeus loquebatur de templo p zorobabel inchoato dicens. Veniet desideratus cunctis gentib9 z implebo domũ istam gloria. Ex quo patet q stante illo templo xps venit. z ipsum impleuit gloria. quãdo ibi oblatus fuit. ꝓpter quod sanctus Symeon tũc exclamauit. Lumen ad revelationem gentium et gloriã plebis tue israel. hoc etiam patet ꝑ hoc quod subditur Magna erit gloria huius dom9 nouissime plus q̃ prime. Prima nanq; dicitur templum Salomonis quod fuit destructum. Non potest autẽ dici q templum per zorobabel z suos sequaces reedificatum qd̃ respectu templi Salomonis fuit quasi nullius reputatõnis in edificijs z ornatibus z consimilibus. fuerit magis glorificatum in aliquo nisi per p̃sentiam xpi. qui oblatus ibidem fuit. z in eo pluries p̃dicauit z plura miracula fecit. vt habetur in euangelijs. Illud enim templum stetit vsq ad quadragesimũ secundũ annũ post passionem xpi. in quo destructum fuit per romanos. Qz autem tercio dicunt iudei xpm in primo aduẽtu suo venturum ad regnandũ temporaliter in potestate magna patet manifeste falsum per illud quod dicitur Zacharie nono capitulo. Exulta satis filia syon: iubila filia hierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus z saluator: et ipse pauper z sedens super asinam z pullum filiũ asine quod exponitur etiam a doctoribus hebreis de aduentu Messie. vt declaratum fuit ibidem. Et sic patet. q eius aduentus primus predicitur a ꝓpheta futurus in paupertate. z humilitate et non in terrena gloria seu potestate. Item Esaie quinquagesimo secundo dicit de xpo. Ecce intelliget seruus meus ẽ. quod intelligitur de christo etiam ꝑm hebreos antiquos. z etiam totum capitulum sequens sicut ibidem fuit dictum z ibi subditur de ipso. Inglorius erit inter viros aspectus eius. z ibidem subditur. Et desideravimus eum despectum z nouissimũ virorum. virũ dolorum et scientem infirmitatem z quasi absconditus vultus eius. et despectus. z postea. Sicut ouis ad occisionem ducet ẽ. Ex quibus patet q primus aduentus messie non fuit prenunciatus futurus in potestate z gloria. sed humilitate z paupertate magna. nec ad tẽporaliter regnandum. sed ad patiendum z per suam passionẽ nos misericorditer redimendum. Unde ibidem dicitur. Ipse autez vulneratus est propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostre sup eum. z liuore eius sanati sumus. Qz autẽ dicunt iudei. q messias in aduẽtu suo edificabit eis templum materiale sicut predicitur ab ezechiele. z ex hoc sumunt argumentũ contra nos ad probandum. q Ihesus nazarenus non fuit messias verus. quia non edificauit templum sicut ꝓphetas fuerat promissum. non valet. quia prophete magis dicunt contrarium. Nam Aggei secundo in auctoritate superi9 allegata dicitur de templo per zorobabel inchoato. Magna erit gloria domus istius nouissime. Ex quo patet q nõ est alia materialiter edificanda ꝑ messiã. Nam ista de qua loquitur prophetа non esset nouissima Item Hieremie tercio dicitur de aduentu christi ꝑmo. Assumam vos vnum de ciuitate z duos de cognatione z introducam vos in syon. In quo p̃dixit prophetа paucos valde de iudeis respective ad fidem catholicam conuertendos. et subditur ibidem. In diebus illis dicit dominus. Non dicent vltra archa testamenti domini: nec ascendet super cor. nec recordabitur illius. nec visitabit nec fiet vltra. Nunc autez ita est q tabernaculum moysi fuit factum ad reponendum archam testamenti domini vt patet Exodi vicesimo quinto. Et similiter templũ Salomonis ad hoc fuit factum. vt patet in plurib9 locis secundo z tercio Regum z secundo Paralypomenon. Et ideo si archa vltra non fiet. per cõsequens nec templum: propter quod iudei vt consequenter dicant. sicut dicunt q messias in aduentu suo edificabit eis materiale templum. sic restituet eis archam testamenti propiciatoriũ. et cetera pertinentia ad veteris legis cultũ. Cum igitur Hieremias ꝓpheta dicat q archa materialis testamenti non fiet vltra nec erit in recordatione vel memoria. s. ad construendum: per consequens predixit templũ materiale vlterius non reedificandum. Item ad hoc potest induci quod dicitur Hieremie septimo. Nolite confidere in verbis mendacij dicentes. Templum domini templum domini templum domini est. In hebreo habetur. Templũ domini templũ domini templũ domini tria in plurali. q̃si diceret mendacium est dicere. q tria templa sunt successiue edificanda. Et ideo post templum Salomonis quod fuit primum. z templum per zorobabel inchoatum z per romanos destructum quod fuit secundum: non reedificabitur iudeis tercium. Argumentũ autem de iesu nazareno non valet. quia templũ per ipsum edificatum est ecclesia siue congregatio fidelium in fide charitate formata que est spirituale templum de cuius edificatõne dicit Matheus decimosexto. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Cauillationes autez iudeorum per quas nituntur scripturas veteris testamenti ꝓallegatas peruertere propter prolixitatem vitandam hic omitto: quia illas posui diffuse in quadam questione de quolibet de qua supra mentionẽ feci. z quia cauillationes illas exponendo libros veteris testamenti replicaui saltem pro magna parte in locis in quibus exponuntur auctoritates predicte. Expositionem vltime visionis Ezechielis et causa exponendã reseruari post expositionẽ librorum omnium veteris ac noui testamenti.

Opinio catholicorum.

Approbatis dictis hebreorum ꝑm gratiã a domino mihi datam. consequenter videndum est q̃d de visione predicta dixerunt doctores catholici: z sunt tres modi dicendi. Nam aliqui vt beatus Hieronymus z beatus Gregorius dixerunt. per visionem Ezechielis imaginariam edificationem ecclesie in sacramentis z moribus esse signatam. z hunc sensum in exponendo secuti sunt. expositionem imaginarie visionis put superius est descripta. quasi totaliter dimittẽtes: cũ tamen

ab illa sit inchoandū. sicut dictū fuit supra in principio q̄ dragesimi capituli. Dicit etiā vlterius beatus Gregoriꝰ homelia prima sup̄ hanc visionem: q̄ ille sensus visionis imaginarie est totaliter relinquēdus. eo q̄ visio illa continet in compossibilia: quod arguit ex eo q̄ dicit supra q̄dragesimo capitulo. Et mensus est porticū a tecto thalami vsq; ad tectū eius. latitudinē. xxv. cubitoꝝ. et fecit frontes p. lx. cubitos. Ex q̄bus sic arguit. Frontes sunt in porta: et porta in edificio. et sic maius cōtinetur in minori. scz. lx. cubiti in. xxv. et. xxv. in vno. hoc autē est impossibile: ergo ꝛc. Dicit etiā q̄ hoc factū est ex ordinatione diuina. vt legentes dictā visionē relicto sensu imaginario tanq̄ nullo. mysticū quererēt intellectum. Et magister Ricbardus de sancto victore reputās in hoc dictū Gregorij minus verum. p̄cessit quasi via opposita: declarans in expositione sua possibilitatē totius edificij superius descripti de sensu alio nibil dicendo. si autē alibi de hoc aliq̄d dicit ignoro. soluit autē argumentū beati Gregorij p hoc q̄ omnia tēpli edificia simul sumpta dicuntur vnū edificiū. et nibilominus quodlibet dici p̄ se pōt vnū edificiū sicut totū maneriū regis parisius dicit domus regia: et tamē sunt ibi multe domus. s. palatium: camera causarū: capella et sic de aliis. et ideo cuz dicit supra. xl. ca. Et mēsus ē latitudinē edificij calamo vno ꝛc. edificiū ibi accipitur p muro exteriori Ꝑm alquos vel p domūcula supra portā edificata. Ꝑm alios vt dictum fuit ibidem. Dominus hugo cardinalis p̄cessit quasi media via declarans possibilitatē edificij imaginarie visi: et cum hoc de edificio ecclesie p aliq̄ loca immiscuit: hoc tamen fecit incomplete et etiā interclse candez etiā sententiam sub diuersis similitudinib⁹ pluries repetendo: et propter eandem causam expositio beati Gregorij videtur minus apta. nam per montē supra quē ꝓpheta dicitur dimissus supra. xl. ca. dicit signari xp̄m. Item p virū mensurantē edificiū. Item p portā et etiā alia plura. licet autē dictuz beati Gregorij no intendā in aliquo reprobare. tamē aliq̄bus videret conueniētius exponi visio p̄dicta si per diuersas partes et similitudines significarent diuersa. Itē beatus Gregorius de dicta visione exposuit tm̄ primum capitulū. s. xl. et adbuc incomplete. nam illo tēpe obsessa fuit romana ciuitas. et multū afflicta. ꝓpter quod se excusat de vlteriori p̄secutione ibi terminans dicte visionis expositionem: dece tamen homelias continentem.

Post capitulum. xlviij. in mysticatione vbi dicitur in postilla. Nam aliqui vt beatus Hieronymus.

Additio.

Circa plurima que continent in prophetia Ezechielis duo sunt consideranda. Unum est q̄ inter ceteros ꝓphetas iste pluribus vtitur parabolis. vt patet in p̄cessu sue prophetie in qua ex̄plurimas metaphoras inducit: vnde ipse deo dicebat supra capitulo xx. A a domine deus ipsi dicunt de me. Nunq̄d nō per parabolas loquitur iste. quasi dicerent. Omnes sermones illius sunt parabolici. ex qua consideratione habet q̄ iste visiones edificationū quas Ezechiel tradit cōmuniter sunt metaphorice intelligende. et ideo p̄cessus Gregorij exponendi huiusmodi visiones censeri debet ꝓius et literalis. Ꝑm modum loquendi ipsius prophete. sicut in his que parabolice dicuntur sensus literalis est. non ille qui per literam significatur. sed qui per res ipsas quas litera significat intelligitur. put dictum est in ꝓlogo super Genesim. Secundū est q̄ hic prophetа aliqua proponebat per modum p̄cepti que tamen nō debent intelligi vt precepta. scz vt imponant necessitatem obseruandi. sed quasi consilia que non habent vim obligandi ad penam si non seruent vnde supra capitulo. xlv. dicitur. Hec dicit dominus deus in primo mense in prima mēsis sumes vitulum de armento immaculatum et expiabis sanctuarium ꝛc. Et similiter ponit aliqua circa sacerdotes. et circa principes in sacrificijs et ornamētis et ingressu templi et aliis: que si intelligerent vt precepta. esset manifeste contra illud quod legitur Deut. iij. Non addetis ad verbū quod loquor vobis nec auferetis ex eo. vnde in veteri testamēto sicut nullus potuit auferre aliquod preceptū de his que deus p̄cipiebat per moysen ita nullus poterat addere aliquod p̄ceptuz vltra illa et similiter posset dici de edificatione templi et ciuitatis hic ꝓposita q̄ significabat reedificationem templi aliquando necessario fiendam. Ꝑm edificationem que de consilio prophetico fieri debebat ꝓpter sanctificationem spiritualem illius edificij quā prophetа principaliter intendebat. Et notandū q̄ p̄dicte considerationes que in hac litera. vt patet. fundant sunt valide ad euacuanda argumenta iudeoꝝ. que ex his visionibus Ezechielis. cōmuniter sumunt. que quidē argumenta credunt esse efficacissima contra nos qui christuz iam venisse confitemur. cum tamen predicta non fuerunt hactenus completa nec ꝓfitemur ipsa cōplenda. sed p̄dictis consideratis patet manifeste. q̄ ista possent et debent intelligi parabolice dicta seu p modū consilij: non autem precepti vt dictum est.

Expositio visionis imaginarie Ꝑm postillatorem.

His igitur premissis intendo dicere quid mihi videtur de significato visionis imaginarie. non tamen ad satisfactionē mihi vel alijs: cū respectu precedentium doctorum sim nullius momenti. sed ad excitandum animos studiosorum et deuotorum. vt per exercitium studij et orationis querant dicte visionis intellectum. ab eo qui sua mysteria reuelat humilibus et deuotis. et abscondit a prudentibus et sapientibus in oculis suis. Credo nāq̄ q̄ nullus possit dictaz visionem sufficienter exponere nisi hoc habuerit ex diuina reuelatione. Dico igitur q̄ significatū suprascripte visionis potest dupliciter accipi. vno modo vt per illam significetur reedificatio templi materialis post reditum babylonice captiuitatis. non tamen illo modo quo dixerunt antiqui iudei quem supra reprobaui. alio modo q̄ p illam significetur edificium ecclesie per xp̄m saluatorem nostrū. sicut cōmuniter dicunt doctores catholici. Ad cuidentiam primi modi considerandum q̄ frequēter in scriptura sacra. et maxime veteris testamenti promissiones diuine de bonis futuris. et cōminationes de penis infligendis. intelliguntur sub conditione licet scribant absolute. De promissionib⁹ autem patet ꝓmo Regum secundo capitulo vbi dicitur. Venit autē vir dei ad beli: et ait ad eum. hec dicit dominus. Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui. cū esset in egypto in domo pharaonis. et elegi eum ex omnib⁹ tribubus israel mihi in sacerdotē scilicet sum mū. vt patet per literā sequentē. et postea subditur. Propterea ait dominus deus israel. loquens locutus sum vt domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo vsq; in sempiternū. nunc autem dicit dominus absit hoc a me. Ꝑm q̄cunq; honorifauerit me glorificabo eū. qui autē contemnunt me erūt ignobiles. Ex his patet: q̄ ꝓmissio absolute facta de summo sacerdotio ante exitū filioꝝ israel de egypto postea per quadringentos annos vel circiter. s. tpe beli. ostendit dominus q̄ illa ꝓmissio intelligenda erat sub cōditione scilicet si sacerdotes summe debite ministrarent. aliter non. Similiter idē patet de cōminationib⁹ penaꝝ Jone tercio. vbi de p̄cepto domini dixit Jonas absolute. adbuc. xl. dies et ninive subuertet. Et tamen eius subuersio tunc nō fuit secuta. et hoc quia niniuite egerunt penitentiā de malis suis ad verbū Jone vt expz̄mitur ibidē. Ex quo patet q̄ cōminatio subuersionis niniue q̄ ꝓlata fuerat absolute: intelligēda erat sub cōditione. s. si niniuite in malis suis ꝓsisterent obdurati.

aliter non. Item de promissionibus ⁊ cōminationibus simul patet Hieremie.xviij.vbi dicit ex psona dñi. Repente loquar aduersus gentē et aduersum regnum vt eradicem et destruā ⁊ disperdā illud.si penitentiā egerit gens illa a malo suo qđ locutus sum aduersus ea: agam ⁊ ego penitentiā sup malo qđ cogitaui vt facerem ei.ex quo patet manifeste q̄ in cōminatione facta absolute intelligit conditio. si illi q̄bus fit pseuerēt in malo. Et statim ibidem subditur de promissionibus. Et subito loquar de gente et de regno vt edificem ⁊ plantē illud si fecerit malū in oculis meis. vt non audiat vocem meā penitentiaꝫ agam super bono quod locutus sum vt facerem ei. Ex quo patet q̄ in promissione de bono cōferendo intelligitur hec conditio scilicet si illi q̄bus fit steterint in bono. Ad hoc est etiā ratio naturalis.quia si aliquis rex vel princeps promitteret alicui militi equū et arma et ante completionē promissionis miles auerteret se a rege vel principe ad eius inimicos se conuertēdo:nunq̄d teneretur ad implere promissum certe nō.quia nō fuit intentio eius. nec debet esse q̄ ei daret equum et arma ad impugnandū se. ꝑ magis ad seruiendum sibi. In omni vo peccato mortali homo a deo auertitur.et ad demonē conuertitur:ergo ꝛc. Itez ad hoc potest induci exemplū de filijs israel quib⁹ multe terre et alia multa bona promissa fuerunt que nunq̄ obtinuerūt:eo q̄ erga deum suū debitum nō fecerunt: sicut patet in libro Josue q̄ filij israel in suis sortibus cupiditate ducti dimiserūt gentes idolatras habitare cum eis sub tributo contra p̄cepta domini: propter quod filij earum succedētes nō solum partem terre tenuerunt.sed etiā populum israel multipliciter afflixerunt: Similiter in proposito potest dici rationabiliter q̄ per visionem imaginariā Ezechieli:signata fuit edificatio ciuitatis et templi materialiter post reditū captiuitatis babylonice futura ꝑm formā superius descriptam.et sic in re factum fuisset si populus israel suum debitum fecisset.nam hec conditio intelligebatur in promisso.sed non fecit:propter quod templum ⁊ ciuitas. non fuerunt tunc edificate ꝑm modū Ezechieli ostensum.tamen propter aliquos bonos de filijs israel fuit ciuitas reedificata et templum minoris tamen capacitatis et nobilitatis quasi incomparabiliter q̄ fuerat promissum ꝓpter quod Ezechiel in fine dicte visionis videtur dixisse supra.xlviij. Amē. quasi diceret. vtinā sic fiat et non impediatur per peccata nostra. q̄ autez filij israel non fecerunt debitum suum ad obtinendum integre dictum promissum patet quia data generali licentia per Cyrū q̄ omnes iudei de regno suo possent in iudeam libere reuerti. et ibi deo seruire.multi tamē capti amore vxorum quas ibi acceperant. et filiorum quos ibi genuerant.⁊ possessionū quas ibi acq̄sierant noluerunt inde reuerti.ꝑ magis elegerunt inter idolatras cōmorari. Similiter illi qui de captiuitate redierunt in iudeam vxores suas hebreas legitimas cōtempserunt.et alienigenas contra dei p̄ceptum duxerunt et nō solum vulgares de populo hoc fecerunt. ꝑ etiaz maiores scilicet principes ⁊ sacerdotes.vt habet primo Esdre nono. Item postea tempore Machabeoꝝ multi de populo israel et de sacerdotibus ad vitiū contra naturam et idolatriam se cōuerterunt.edificātes in hierusalem ephebiam.i.prostibulum iuuenū.⁊ palestram.i.scolam ad docendum ritus et leges gentiliū vt dictum fuit secundo Mach. Similiter postea verum christum eis promissum ex inuidia ⁊ malignitate contempserūt.⁊ ipsum coram pylato negantes p manus militū eius occiderūt: ꝓpter quod eorum ciuitas et templū que reedificata fuerant.p romanos destructa fuerunt.sicut p̄dixerat xp̄s Luce.xix. Videns ihesus ciuitatem sanctam hierusalem fleuit super eam ꝛc. Sic igitur patet vna expositio q̄tum ad significatuz visionis imaginarie superius descripte. sed contra dictam expositionem posset argui:primo de aquis egredientibus de tēplo sanantibus mare mortuū a sua salsedine ⁊ amaritudine. scdo de lignis sup ripā fluminis facientibus nouos fructus singulis mēsibus.hec em̄ videtur aliq̄b⁹ impossibilia et p cōsequēs si iudei redeūtes de babylone fecissent erga deū debitū suū.nō tñ ista fuissent eis facta.cū fuissent impossibilia vt aliq̄bus videt. ⁊ ꝑm hoc expositio dicta nō videt vera. Ad ista dicendū q̄ aliq̄ sunt possibilia nature.s.illa que naturali cursu p̄gunt et aliqua sunt impossibilia nature: possibilia tamen deo. Et ista sunt in duplici gradu.nam aliqua sunt supra naturam q̄tum ad suū principium non tamen q̄tum ad sequens exercitium.sicut q̄ cecus videat:nam eius illuminatio est supra naturam.sed exercitium oculi dati p miraculum est naturale.sicut oculi dati per generationē naturalē. Aliqua vo sunt supra naturā vtroq̄ modo. sicut cōuersio panis in corpus xp̄i.et p̄manentia eiusdē corporis sub specie panis. Posset igit dici vt videt q̄ dulcoratio maris mortui sit possibilis ꝑm naturam nam aque maris colate p venas terre fiunt potabiles.et hoc modo de aquis p̄cedentibus a mari oriunt alibi fontes dulces et ideo non videt inconueniens.q̄ aque egredientes de templo haberent virtutē naturalem dulcorandi aquas maris p̄dicti. nam in diuersis partibus mundi oriuntur fontes:diuersas virtutes ⁊ mirabiles habētes. Hoc etiā confirmatur per scripturā.dicit em̄ Exo.xv.q̄ aque mathath in dulcedinē verse sunt per immissionez ligni quod videtur habuisse ad hoc virtutē naturalem vt dictū fuit ibidem. Similiter dicēdū de lignis quolibet mēse fructificantibus:videmus em̄ q̄ aliqua ligna ⁊ terrenascentia fructificant bis in anno.et forte plurib⁹ vicibus in aliq̄bus terris.⁊ sic forsitan hic posset dici de fructificatione quolibet mense ⁊ dato q̄ nō sit aliq̄ talis arbor. nō tamē est negandū quin deus posset facere:ita q̄ p̄ductio arboris esset supernaturalis.tamē fructificatio sequēs naturalis esset.et si hoc ab aliquo negetur.nō tñ negari potest quin deus posset etiā de qualibet arbore fructū p̄ducere quolibet mense miraculose.et ideo si p̄dicte vie nō sufficiunt potest dici q̄ hoc beneficium diuinū fuisset iudeis continuatum si erga deum debitum suum fecissent sicut per.xl.annos pauit eos manna in deserto.et xp̄ianis per orbem qualibet die dat corpus suū et suū sanguinē in sacramēto eucharistie.

Post capitulum vltimuz in mystificatione vbi dicit in postilla. Propter quod Ezechiel in fine visionis dicte.

Additio.

In hebreo neq̄ in translatione chaldaica.nō habetur in hoc loco Amen.vnde non debet ex hoc sumi aliquod argumentum.

Alia expositio postillatoris.

Alia vo expositio potest accipi vt p visionē imaginariam supradictā nō intelligatur aliqua edificatio materialis.sed solum edificatio spiritualis ecclesie in moribus fide ⁊ sacramentis. In ecclesia vo que est congregatio fideliū duplex est regnum. Vnum q̄tum ad spiritualia.et hoc designatur p edificiuz templi.aliud autē q̄tum ad temporalia.et hoc designatur p diuisionē terre et edificium ciuitatis circa finē libri. vtrunq̄ tamē regnū est a deo. Igitur dico cum beato Gregorio q̄tum ad hoc q̄ per montem in quo prophetа dicitur dimissus vel positus supra.xl.capitulo.intelligit xp̄us de quo scribitur Danielis secundo. Lapis qui p̄cusserit statuam factus est mons magnus.⁊ impleuit vniuersam terrā.qđ exponitur de xp̄o a doctoribus hebraicis ⁊ latinis. Super istum autē montē fundatur ecclesia sicut ipse dicit Mathei.xvj. Super hanc petrā edificabo ecclesiam meam. id est super me.et hoc q̄tum ad duplex regimen ecclesie p̄dictum. Et sicut patet ex p̄cedentibus primo agenduz est de edificio in spiritualibus.quia a primo describitur in p̄cedentibus ipsum templū.circa cuius edificium describitur triplex murus.s.exterior medius.et interior. Per exteriorem vo q̄ circūdat omnia edificia intelligitur protectio seu custodia diuina omnia complectens. de quo

muro dr Esaie.xxvj. Urbs fortitudinis nostre syon. salvator ponet in ea murus et. p murū vo mediū intelligit custodia seu protectio angelica. que includit sub diuina vñ dicitur ps. cxxiij. Montes in circuitu eius. i. angeli: vt dicit glosa Augustini. q̄ sunt in circuitu ecclesie p modum muri. per murū aut interiorē qui est minoris ambitus intelligitur protectio seu custodia humana p prelatos ecclesie et eoz ministros. que minores efficatie est q̄z angelica. De hoc aut muro ptra malos p̄latos dicitur Ezechielis. xiij. Non opposuistis vos murū p domo domini. Intra muros istos est ingressus ex tribus partib⁹ p quas intelliguntur tres partes terre habitabilis. s. asia aphrica: et europa: ex q̄bus ingressi sunt ecclesiaz multi p susceptionē fidei et sacramentoz. et ingrediunt de p̄senti. et egredientur de futuro. De istis vo tribus terre partib⁹ dicitur Hieremie. xxvij. Terra terra terra: audi sermonem domini. de quibus tribus terre partibus plures audierunt sermonē apostolorū aliorumq; xp̄i discipulorum cum effectu credēdi. Ex qualibet aut parte triū ptium dictarum sunt tres porte in tribus muris ex opposito se respicientes: per quas signātur tres gradus vel status venientium ad fidem. s. incipientiū. qui designantur p portam exteriorē: siue primā p̄ficientiū. qui significant per mediam vel secundā. Perfectorum. qui designant p terciam vel interiorē. De portis istis dicitur psalmo. lxxxvj. Diligit dñs portas syon sup omnia tabernacula Jacob Per tabernacula Jacob intelligitur status vel gradus fidelium tempore legis mosaice. per portas syon status vel gradus fideliū tempore legis euangelice. que dicitur lex amoris. lex aut vetus. lex timoris. ꝓpter quod porte syon bene dicuntur p̄dilecte. In portis aut exteriorib⁹ nō sunt edificia magna. sed quedā domuncule super eas edificate. vt supra dictum est. per quod designatur q̄ status incipientium est adhuc notabiliter imperfectus. In portis aut mediis et interioribus sunt edificia pulcra ad designandū q̄ proficientes et perfecti habēt maiorē perfectionem. perfecti iam actu. p̄ficientes in potētia actui ꝓpinqua. ad quod designandū ad portas medias ē ascensus per septē gradus tm̄. ad interiores vo seu tercias est ascensus per octo gradus. Habet aut quelibet sex portarum vestibulum: porticum: duas frontes. et sex thalamos. Per vestibulum p̄cedens porticum: intelligit gratia p̄ueniens. de qua dicit psalmo quinq̄gesimooctauo. Misericordia eius p̄ueniet me. Misericordia namq; dei et ei⁹ gratia sunt idem. per porticum vo grata subsequens de qua dicitur psalmo. xxij. Misericordia eius subsequetur me. vel aliter potest dici q̄ per vestibulum et porticum designatur voluntas bona. et operatio sancta. de q̄bus dicit Augustinus sup Johannē. Precedet velle sequerē perficere. Per duas frontes que sunt ad decorē et fortitudinem portarum. ꝓpter quod facte sunt ad modū duaꝝ turrellaꝝ. ex vtraq; parte cuiuslibet porte: designat patientia in aduersis. que stabilit hominē: ne per impatientiam frangatur. et modestia in prosperis que tenet hominem ne per superbiam eleuetur. De istis duab⁹ turrellis dicitur psalmo. cxxj. Fiat pax in virtute tua et abundantia in turribus tuis. nam p patientiā in aduersis: et p modestiam in prosperis. acquiritur et conseruat abundātia omnium diuinoꝝ beneficiorum in nobis. Per thalamos aut in quibus homines dormiunt et quiescunt. intelligitur pax. vñ in psalmo tercio. In pace in idipsum dormiā et requiescam. Est aut duplex pax. s. interna. et fraterna ideo dicuntur thalami esse binc et inde ex vtraq; parte porte. et tres ex vna parte. quia pacem internam tria faciunt. Primū est scientia munda Ecclesiastici. xliij. Homines diuites in virtute pulcritudinis studium habētes pacificantes in domibus suis. i. in conscientijs propꝛijs. Secundū est amicitia diuina. Augustinus libro cōfessionum. Inquietū est cor meū donec requiescat in te. et psalmo. cxviij. Pax multa diligentibus legem tuam. que est lex diuini amoris. Terciū est sufficiētia modesta per quam aliquis est contentus bis que habet et sic in se pacificatus: de quo potest exponi quod dicit Mathēi quinto. Beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur. tales enim filij dei quodammodo deo assimilātur: qui non indiget aliquo extra se. sed est sibi sufficientissim⁹ Similiter ex altera pte porte sunt tres thalami. quia tria faciunt pacem fraternā. Primū est humilitas vera. que intantum pacifica est. q̄ facit pacifice habitare cum suo contrario: et hoc est speciale in hac virtute. nā castus non habitat pacifice cum luxurioso. nec iustus cum iniquo. sed humilis habitat pacifice cuz superbo quia sicut superbus vult dominari. ita vere humilis subijci. et sic vterq; habet quod querit et per conseq̄ns quiescit. ideo dicitur psalmo. cxix. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. id est cum superbis de q̄bus dicitur Prouerbiorum decimo tercio. Inter superbos semper iurgia sunt. Secundum est equitas iusta sine qua nulla societas potest esse pacifica. sicut patet de societate latronum qui sunt aduersarij iusticie: nisi enim inter se iuste diuiderent spolia statim inter eos oriretur discordia. ideo dicitur Esaie. xxxij. Erit opus iusticie pax. Tercium est taciturnitas debita que tenet os clausum ne ꝓrumpat in verba discordie seminatiua: vnde per oppositum dicitur Ecclesiastici. xxviij. Susurro et bilinguis maledictus. multos enim turbauit pacem habentes. De quolibet autem dictorum thalamorum potest dici quod scribitur Deuteronomij tricesimotercio. Amantissimus domini habitabit confidenter in eo. quasi in thalamo morabitur tota die. qui enim deum vere diligit in dictis thalamis iugiter cōmoratur. post expositionē portarum ꝓcedendum est ad expositionē gazophilaciorum. que supra describunt esse circa pauimentum orientale. Et dicuntur esse triginta per que designat impletio decem p̄ceptorum tēporibus tribus necessaria. s. tempore legis nature et tēpore legis mosaice. et tempore legis euangelice. Denarius autem numerus multiplicatus per ternariū consurgit in tricesimū. Et bene dicuntur gazophilacia a gaza et phylare quod est seruare. nam p impletionem decem p̄ceptorum conseruantur diuitie virtutū. Post expositionē gazophilaciorum sequitur expositio mensarum. que supradicte sunt octo. per quas designātur quatuor partes veteris testamenti et quatuor noui: de quibus tanq̄z de mēsis spiritualibus reficitur totus populus xp̄ianus ꝑm q̄ dicitur Deute. viij. ca. Non in solo pane viuit homo. sed in omni verbo quod egredietur de ore dei. Ex aut vetus testamentū in quatuor partes diuidatur: dixi plenius in principio Genesis. Diuiditur enim in libros legales: hystoriales: prophetales. et sapientiales. Et consimiliter diuiditur nouum testamentum: nam libris legalibus correspondent euangelia. hystorialibus actus apostolorum: sapientialibus epistole pauli et epistole canonice: ꝓphetalibus autem Apocalypsis. De qualibet autē dictarum mensarū potest dici quod scribit Prouerbiorum nono capitulo. Sapientia edificauit sibi domum. excidit columnas septē. immolauit victimas suas. miscuit vinum. et ꝓposuit mensam suā. Scriptura nāq; sacra est mensa sapientie. Post expositionē mensarū. sequitur expositio atrij interioris. in quo ꝑm hebreos quatuor ponuntur. s. altare holocaustorum. gazophilacia sacerdotum hebdomadariorum et gazophilatia cantorum. similiter hebdomadariorū et transitus aquarū a latere altaris. Et quoniam edificatio ecclesie spūalis non solum consistit in moribus eē refectione de mensa sacre scripture. sed etiam in sacramentis. ideo per altare holocaustorum intelligitur eucharistie sacramentum in quo quotidie immolatur agnus qui tollit peccata mundi. Unde dicit Augustinus in libro sentētiarum prosperi. Semel immolatus est christ⁹ in semetipso. et tamen quotidie immolatur in sacramento: inq̄ntum per hoc sacramentum efficimur quotidie participes fructus dominice passionis. Unde et in quadā

dñicali oratione secreta dicit. Quotiēs hui⁹ hostie cō memoratio celebratur. opus nre redēptionis exercet. Vnde aūt altari dr Hebre. xiij. Habem⁹ altare de quo nō habent edere potestatē: bi q̄ tabernaculo deseruiūt ceremonias legis veteris obseruātes. Et qm̄ eucharistie sacrm cū diuinis laudib⁹ est conficiendū, ideo ppe altare. s. in atrio interiori ponunt gazophilacia sacerdotū: hebdomadariox. et similiter cantox p que designantur merita celebrantiū z eis ministrantiuz. Per aquas vo egredientes de templo z trāseuntes ad latus altaris significat sacrm baptismi. de quo dr Joelis. iij. Fons egredietur de domo dñi. z irrigabit torrentē spinarum. Dicunt aūt aque iste egredientes de tēplo. per qd templū significant duo principales nre fidei articuli. s. articulus sancte trinitatis. z articulus incarnationis. vt postea plenius dicet: quia baptismus fm cōmunē ecclesie formā: confert in nomine sancte trinitatis. fm q dicit Mathei vltimo. Euntes docete oēs gentes baptizātes eos in noie patris z filij z spūssancti. z quia in primitiua ecclesia fuit collatus in nomine xpi. vt habet in actibus apostolox in plurib⁹ locis qd est nomen suppositi in quo vniunt natura diuina z humana. De duob⁹ aūt istis sacramētis loquit specialiter Ezechiel ppheta. qz sunt spāli modo sacra noue legis inchoatū xps p se ea instituit z eis vsus fuit in seipso z hoc patet de sacramēto baptismi in q̄tuor euangelijs q̄tū ad vtrūq. s. institutionē z vsum. z similit de sacramento eucharistie q̄tū ad eius institutionē. q̄tū autē ad eius vsum non br in euangelijs exp̄sse. ꝑ hoc tenet cōmunitas ecclesie. qz dicit Actu. j. Cepit ihesus facere et docere. z iō sicut prius baptizari voluit. et postea baptismū aliis imposuit. sic in cena primo corpus suū et sanguinē sumpsit. z postea discipulis sumendū tradidit. vnde dicit Hieronymus ad Lesbiam. Cōns hie sus ipse cōuiua z cōuiuiū. ipe comedēs z q̄ comeditur vnde vsus. Rex sedet in cena turba cinctus duodena Se tenet in manib⁹. se cibat ipe cibus. Per hec aūt sacramēta q̄ principalia sunt alia subintelligunt. Post expōnē atrij interioris ꝓcedēdū est ad expōnem tēpli et qm̄ edificatio ecclie spūalis nō solū cōsistit in moribus z refectione p sacrā scripturā. z sacris. ꝑ etiam in fidei articulis. iō p templū significant sequētia. qd̄ dividitur in tres ptes. s. porticū sanctū. z sanctū sanctox. Per porticū aūt est ingressus ad alias ptes. z ideo per ipsam intelligit articulus vnitatis diuine essentie. z articulus sue ꝓuidentie. q̄tū ad ꝓmiationē boni. et punitionem mali. fides em̄ istox articulox semp fuit necessaria ad salutē. z est ꝓma ad aliox credulitatē. vnde dr Hebre. xj. Credere em̄ oportet accedentē ad deū q: est z inquirentib⁹ se remunerator sit. Per sanctū sanctox intelligit articulus sancte trinitatis. fm tres mānsiones vna sup aliā ibidem exīstes. Licet aūt nō sit ibi superioritas nec inferioritas ꝓprie. tn̄ filius ē a patre. et spūssanct⁹ ab vtroq z fm hoc dixit hilarius q auctoritas est in patre z subauctoritas in filio. Per ptē templi q̄ dr sanctū. intelligit articul⁹ incarnatōis bñdicte: p quā tres nature in suppositō filij sunt vnite. s. natura diuina. aia rōnalis. z caro xpi purissima: q̄ significant p tres mānsiones vnā sup aliā exīstes. diuina nāq; natura fuit ior ē ad aiam. z aia ad carnē. De istis vo duabus tēpli ptib⁹ pōt accipi qd̄ dr Apocal. xxj. Et tēplū nō vidi in ea. s. māle. qz fm istū vltimū exponēdi modū p visionē Ezechielis nō intelligit aliq̄ edificatio materialis. ꝑ tm̄ spūalis. iō sequit ibidē. Dns em̄ deus omnipotens trin⁹ in psonis tēplū eius ē q̄tū ad sctm̄ sanctox. et agnus. i. filius incarnat⁹ q̄tū ad illam tēpli ptē que dr sanctū. Per pilarios aūt tēpli significant miracula cōfirmātia fidē xpi. vñ dr Marci vltimo. Illi aūt pfecti pdicauerunt vbiq; dño cooperante z sermonē cōfirmante sequētibus signis. Per cochleas vo q̄bus ascendit sursum possunt intelligi noticiae creaturarum quibus ascendim⁹ in noticiam diuinox. fm q dicitur Roma. j. Inuisibilia ipsi⁹. i. dei a creatura mūdi. i. ab homine p ea q̄ facta sunt intellecta ꝓspiciunt. sempiterna q̄q; virtus eius z diuinitas. Per appenditia vo circa tēplū existentia. intelligunt oia alia ad fidē ptinētia. eo q ad predictos articulos ānectunt. z qm̄ fides informis mortua est. nisi fuerit charitate formata. iō ex vna pte tēpli ponit edificiū australe: ex q̄ pte ꝓuenit estus calox. iō edificiū australe significat feruorē dilectōnis. Ex altera vo parte edificiū aq̄lonare. ex q̄ pte venit horror frigoris. ppē qd̄ edificiū aq̄lonare significat vonū timoris filialis. Timor em̄ causatiuus ē infrigidatōis z tremoris. vt p̄z ad sensū dictū est aūt supra q in his duob⁹ edificijs ē habitatio sacerdotum. qz sacerdotes esse debēt in cōtinuo timore ne deū offendāt z in feruore dilectōis vt ei devote deseruiāt De istis edificijs aq̄lonari z australi p̄t accipi qd̄ scribitur Canticox. iiij. Surge aq̄lo z veni auster p̄fla hortū meū. z fluant aromata illius. Per spūm em̄ timoris z dilectionis fluūt aromata charismatū in horto ecclesie militantis. per q̄tuor aūt atriola p̄t intelligi q̄tuor virtutes cardinales. de q̄bus atrijs dr ps. lxxxiij. Melior est dies vna in atrijs tuis sup milia. Nam cōmorari in exercitio virtutū cardinaliū est optimū. Per culinas vo seu coquinas p̄t intelligi doctores sacre scripture devoti. q̄ suis meditationib⁹ decoquunt cibū sacre scripture vel alij possint inde reficī. fm illd ps. xxxviij. Cōcaluit cor meū int me z in meditatōe mea exardescet ignis. iste vo coq̄ne sunt in atriolis situate. qz doctores sacri eloquij debent ꝓpius in q̄tuor virtutibus cardinalib⁹ esse exercitati. dr em̄ ꝑ ethy. q moralis pbie nō est ꝓficiēs auditor. ille q̄ ē secutor passionū. z multo min⁹ est ꝓficiēs auditor theologie. z adhuc multo miu⁹ cōueniēs ei⁹ doctor. ppē qd̄ in sacre scripture doctorib⁹ p̄requirit exercitius in virtutib⁹ moralib⁹. vñ dicit phs. vij. physicox. q sedēdo z q̄escendo fit aia sciens et prudēs. qz sedendo turbatōnes passionū. z q̄escendo ab impulsionib⁹ earū qd̄ fit p virtutū moraliū exercitiū. acquiritur sanctarū noticia scripturarū. Post expōnē templi et edificiox circa ipm̄ dicendū est q̄d significet p sacerdotes in ipo ministrātes. Circa q̄s q̄q; sunt supius descripta. s. eox genus. habitus. modus. victus z actus. Circa primū dr q̄ sint filij sadoch. qui interpretat iust⁹. et p hoc designat q ecclie ministri debēt esse p imitationē spālem filij xpi qui dr antbonomatice iustus Esaie. xlv. Rorate celi desup z nubes pluant iustū aperiatur terra z germinet saluatorē. vñ Johes apls de se et sibi similib⁹ dixit. j. canonica. iij. ca. Videte qualē charitatez dedit nobis pr. vt filij dei noiemur et simus. Q̄ntum ad scm̄ dr q̄ habeant vestes lineas. p q̄s in ministris ecclie designat mentis et corporis puritas z subditur. Q̄ femoralia linea operiant turpitudinē carnis sue. p qd̄ significat q in ministris ecclie nihil turpitudis aut dissolutōis in vbo gestu vel facto debeat apparere. vñ dr Exo. xix. Sacerdotes q̄ accedūt ad me sanctificēt ne ꝓcutiā eos. Dicit etiā supra de sacerdotibus q in alijs vestib⁹ ministrent in tēplo. z in alijs bitent cū ꝓplo. qd̄ implctū videt in noue legis sacerdotio. Q̄ntū ad tertiū dr q sacerdotes comā nō nutriāt. ꝑ attōdētes tondeāt. p qd̄ significat tonsura clericalis in ministris noue legis. Q̄rtū ad q̄rtū vo dr q sacerdotes nō comedāt captū a bestia nec p se mortuū. p qd̄ designat. q ministri ecclesie nō debēt de rapina vel alio illicito viuere. Item de sacerdotib⁹ dr q vinū non bibant. q̄n ingressuri sunt tēplū p qd̄ intelligit q in ministris ecclie esse debz sobrietas et potissime q̄n debēt celebrare. tūc em̄ in eis requritur nō solū ieiunium ecclie. ꝑ etiā nature: q̄tū ad q̄tū dr q celebret divinū officiū. z q vocēat ꝓplm. q̄d sit mundū z immundū: z quidē in dubijs determinēt q̄d sit tenendū. p qd̄ designatur q in ministris ecclie debet esse devotio ad debite celebrandū diuina. z sacre scripture cognitio. ad decidendū ꝓplm q̄ sunt licita z que illicita. z ad determinandū q̄ in dubijs sunt tenēda. ista tn̄ cognitio maior requritur fm q alijs in ecclie gradu maiori cōstituunt. ppter qd̄ de ignorantib⁹. Osee. iij. Quia repulisti sciam repellaz te: ne sacerdotio fungaris mihi.

In mystica tione. vbi dr in postilla. Per aqs xo egredientes de templo. Additio.

Eistis aquis egredientib⁹ de tẽplo plura ponunt in lra que postillator ptermisit in exponẽdo. vt cũ dicit. Mẽsus ẽ mille cubitos. t ẽduxit me p aquã vsq; ad talos. Rursumq; mille mẽsus ẽ et traduxit me p aquã vsq; ad genua tc. q̃ oia nõ est intelligẽdum supfluefuisse dicta. vñ in glosa sub q̃libet pticularũ bic ptentor⁹ mysteriũ tradit. t iõ si q̃s de bis q̃ bic ptinentur plenius vult informari ad illam recurrat.

Postq; dictũ ẽ de spũali edificatione ecclie: q̃tũ ad spũale regimen seu statũ clericale. Nic pnr agit de edificio eode. put spectat ad regimẽ tpale. seu statũ laicale. Circa qd tria supius sunt descripta. s. diuisio terre. cõditio pncipis. t ciuitatis edificiũ. Ad intellectũ ist⁹ sciendũ q nulla cõitas ppli pot cõuenieter stare sine pseruatione iustitie. Est aũt duplex iustitia. vt dr. v. etbi. sc; cõmutatiua t distributiua. Prima ppie est inẽ populares in emptionib⁹ t venditionib⁹ t alijs iustis cõmutationib⁹ t bec iustitia locũ bz in bonis mobilibus t etiã in bonis immobilib⁹. q̃tũ aũt ad immobilia dictũ est s. q debet tribubus. xij. diuidi tra p eqlia. p qd intelligitur: q ppli xpiani debent adinuicẽ vti iustitia cõmutatiua. cui⁹ mediũ attendit fm eqlitatẽ quãtitatis. vt dr. v. etbi. t bẽ fit in bonis immobilib⁹. qñ q̃libet bereditate ppria ẽ contentus. t nõ accipit p violentiã seu fraudẽ de possessione alteri⁹. vñ dr Deut. xxvij. Maledictus q̃ trãsfert terminos primi sui. t dicet omis ppls amen. Silr in bonis mobilibus debet vti iustitia cõmutatiua ppls xpianus. t q̃tũ ad boc dr supra. xlv. Statera iusta t epby iustũ. t batbus iustus erit vobis tc. De pncipibus aũt dr q sint cõtenti terminis sue possessionis. p qd intelligit q pncipes xpiani debẽt esse cõtenti suis redditib⁹. et nullo mõ grauare pplm exactionib⁹ indebitis. vñ dicit Deut. xvij. de rege. Cũq; fuerit cõstitut⁹ nõ multiplicabit sibi eqs nec habebit vxores plurimas q̃ alliciãt animũ eius neq; auri t argenti immẽsa pondera p grauamẽ. s. ppli cõgregata: ppt qd de facientib⁹ cõtrariũ dr Esaie. j. Principes tui infideles: socij furũ. oẽs diligũt munera. sequunt retributiones pupillo nõ iudicãt. causa vidue nõ ingredit ad eos. Pncipes igit vtunt iustitia cõmutatiua qñ sunt pẽti ppijs reddit⁹ t silr regni sui limitib⁹ ita q nõ vsurpẽt indebite sibi alior⁹ regna in toto vel in pte. Justitia xo distributiua ppie ptinet ad superiores q̃ sunt bonor⁹ t onex debitor⁹ subditis impositores. et bec iustitia nõ attendit fm eqlitatẽ quãtitatis. sz pportionis. vt q̃libet bonor⁹ plus vel min⁹ sicut valet t puniat plus vel minus sicut debet. Et de ista iustitia q̃tum ad sacerdotes q̃ sunt superiores in spũalibus ibi dictũ est: q debẽt determinare dubia. t q teneatur eor⁹ sntia p quã vna ps iustificat. t alia ꝺdemnat. Qtum ad pncipes aũt dr in textu q faciant iudiciũ et iustitiã in ppl̃o. p quod designat q ad boc tenent pncipes xpiani plus q̃ pncipes tpevete. testa. quia totus ille stat⁹ fuit figuralis respectu no. testa. sicut dr pma Cor. x. ca. Omnia in figura ptingebãt illis. Figura aũt deficit a pfectione illius rei cui⁹ est figura. ppter qd pncipes xpiani debent esse multo pfectiores q̃ pncipes iudeorũ tpeve. testa. Circa tertiũ. s. edificiũ ciuitatis ptz ex fine libri Ezechielis qd in q̃dro describit. p ciuitate xo que dicit ciuiũ vnitas. intelligitur vnitas ppli xpiani in fide t sacris ecclesie. vñ dr Eph. iiij. Un⁹ dn⁹ vna fides. vnũ baptisma. Per b aũt q in q̃dro describit significat q ppls xpian⁹ exerceri debet in q̃tuor virtutib⁹ cardinalibus. Dicit em. x. etbi. q intẽtio legislatoris est ciues facere bonos seu virtuosos. In q̃libet autẽ latere ciuitatis describuntur tres portę. et a. rij. tribub⁹ noiate. t ad q̃tuor orbis ptes eqliter respicientes. p quod intelligit q ad pncipẽ xpianum ad cui⁹ officiũ spectat pesse cõmunitati ciuiũ oẽs xpiani sibi subditi tam minores q̃ maiores ex q̃libet parte regni sui liberũ ad eũ babeãt accessum. tã q̃ ad pseruatorẽ t defensorẽ omniũ. Et q̃m in boc sunt dei ministri t eius vicarij. fm q dr ad Roma. xiij. Principes nõ sunt timor⁹ boni operis sz mali. et subdit. Ministri em dei sunt in boc ipsum seruientes. iõ subditur in fine libri. Et nomẽ ciuitat⁹ er illa die dñs ibidẽ. q ciuitas nõ noiatur a vicario. sz a pncipali dño. t sic cõitas ppli xpiani denoiatur a xpo. Circa xo pdicta. s. edificiũ tẽpli. diuisionẽ terre et edificiũ ciuitatis descripti sunt multi numeri determinati cubitor⁹ t calamor⁹. de q̃bus pbabiliter pot dici in generali q p ipsos intelligitur certa quãtitas mentor⁹ fm cõditiones et opera psonar⁹. sz qm ista certa quãtitas soli deo nota est q̃tũ ad oia. alijs xo q̃tũ ad aliqua. q̃bus et quantũ sibi placuit revelare: iõ circa expositionẽ dictor⁹ numeror⁹ in speciali t particulari descendere nolui. sz boc alijs relinquere q̃bus revelare voluerit ille. de quo dicit Danielis. ij. Ipse revelat pfunda et absconcita. t nouit in tenebris constituta. Et lux cũ eo est. Cui laus et bonor et gloria p infinita secula seculor⁹ Amen.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra super Ezechielem ppbetam finit.

Incipit expositio in plogū danielis cōfratris cuiusdā de ordine postillatoris.

Danielē pphām. Istū plogū dirigit Hiero. paule et eustochio. ad q̄z peti

Incipit plog⁹ sancti hieronymi in danielē pphām.

Danielē phe
tā iuxta septuaginta interp̄tes dñi saluatoris eccl'ie nō legūt: vtētes theodotionis editōe. et hoc cur acciderit nescio. Siue enīz q[a] sermo chaldaicus ē: [c] et quibusdaz pphetatib⁹ a nr̄o eloq̄o discrepat [c] noluerūt septuaginta interp̄tes [f] easdē [g] ligue lineas [h] i trāslatōe seruare: siue sub noīe eoz̄ ab alio nescio q̄ non satis chaldeā linguā sciēte edit⁹ ē liber: siue aliō q̄d cause extiterit ignorās: ß vnū affirmare possum q̄ multū a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendū q̄ppe danielē maxime et esdrā: hebraicis q̄dē lr̄is: ß chaldeo ꝑmone

[a] Lingue. chaldaice. [b] In trāslatione sua seruare. et iō nec legibilis erat eoz̄ trāslatio ignorātib⁹ lr̄as chaldeoz̄. q[z] scripta erat chaldaicis lr̄is et greco ꝑmone et cū hoc multū a veritate discordabat. vñ recte repudiata est .i. repulsa et abiecta ab ecclesijs. [d] Unā hieremie pericopen. i. decisionez vel ptē. a peri qd̄ ē de. et cope qd̄ ē cessio. istā pericopen appellat lamētationes.

[k] Post q̄ntiliani et tullij lectionem. i. studiū. i. postq̄z studuerā in libris q̄ntiliani et tullij.

[l] Hic flores ei⁹ rethoricos. hoc dicit pp̄e tullium qui fuit maxim⁹ rhetoz̄ in cui⁹ rhetorica studuerat hieronym⁹

[m] Cū me in linguę bui⁹ pistrinum recluſſez. i. cū me in laborē addiscendi liguā chaldaicā immiſiſſez. Pistrinū appellat locus in q̄ pistrit. et sicut ait Ysidor⁹ in. xv. ethy. Pistrinū dr̄ q̄si pilis tritū. q[z] pilo antea tundebant granū: vñ et apud veteres nō molitores ß pistores dicti q̄si fissores a findendis granis frumēti. mole em̄ vsus nō erat. ß granū pilo findebāt. Et q[z] ibi erat magnus labor anteq̄z pficeret. iō dicit se pistrino r̄cluſiſſe. i. miſtis laboribus se cōmiſiſſe. Et ad lr̄am serui recludebant antiquitus vt grana tererēt in pistrino. Et q̄nq̄z ꝑter hoc ponit pistrinū ꝑ pena seruili. et ipe redegerat se in magnā seruitutē addiscēdi linguā illā. [n] Anbelātia. i. babitū vel spm̄ emittētia. ab anbelo anbelas qd̄ est anxiari vel bali tū emittere. q[z] cū multis aspiratōib⁹ formant in gutture verba chaldaica. [o] Stridētiaq̄z fortit̄ resonantia. q[z] cū vehemēti repcussione lingue ferunt int̄ dentes. et iō stridēt in emissiōe. [p] Et q̄si p̄ criptā ambulās. cripta idē est qd̄ cauerna. dicit ꝑ se q̄si p̄ criptā ambulare q̄ obscura ē. q[z] sol ibi nō lucet. vt p̄ hoc lingue illi⁹ obscuritatē significet. [q] Parū. i. paruū. [r] Lumē desup aspicere. supple cepiſſem. i. cū cepiſſem pax̄ intelligere. sicut ille q̄ ambulat p̄ criptā q̄n desup venit lumē. incipit viam videre. [s] Impegi. i. cespitaui. [t] Nouiſſime. post multos labores. [v] In danielē. i. sup libz̄ danielē quē transferre volebā. et ꝑm istā significatiōnē impingere neutrum est. vel impegi. i. fortiter me impuli. In danielem. i. ad transferendū libz̄ danielis. et sic impingere actiuum est. [x] Et tanto tedio affectus sum in transferendo. [y] Et desperatōne subita. q̄ in trāslatōis exordio me inuaſit. [z] Oēm veterē laborē. quē sustinuerā in addiscendo linguā chaldaicā. [a] Ingerēte. i. inferēte vel suggerente. [b] Labor improbus oia vincit. illud scribit̄ in pāpulo

tionē trāstulit libz̄ istū et obtinet tres ptes. In pma excitat ad attentionē significans libz̄ difficultatē vsq̄z ibi. Hec idcirco refero vt difficultatē vob̄ danielis ostenderem. In scda dispoit ad docilitatē significans libz̄ ptinētia. et in q̄ ordie sit ve. testa. que incipit ibi. Que apd̄ hebreos rē. In tercia parte captat beniuolentiā oñdēs opis et vtilitatem: ibi. Vñ obsecro vos rē. q̄ttuz ad primā ptez nota. q̄ oñdit libz̄ difficultatē ex trib⁹. Primū est in cōpatōe ad alioz̄ trāslatōez. s. lxx. q̄ q̄a a veritate discordat repudiata est. et hoc intēdit ꝑmo cū dicit. danielem pphetā rē. Secūdū est ex libz̄ scriptura. q[z] lr̄is chaldaicis non hebraicis scriptus ē. et hoc est qd̄ dicit. Sciendū quippe rē. Tercium est ex suo studio et labore: quod tercio exprimit dicēs. Beniqz et ego adolescētulus. In scda pte que incipit ibi. Qui apd̄ hebreos rē. disponit ad docilitatē p̄ tria. Primū est q̄ttū ad contiuentiā bui⁹ libz̄. cōtinet em̄ liber iste apocripā ptem et hystoriā susanne. hymnū puerorū. et belis draconisq̄z fabulas. que nō reperiunt in hebraica veritate et que cōtra hoc opponant̄ ab hebreis ponit hieron⁹. cū dicit. Iudiui ego quendā rē. Secūm est q̄ttū ad situ buius libz̄ in serie librorū vete. testa. et hoc est qd̄ dicit. Super qua re rē. Tercium est q̄ttū ad ea que opponunt̄ a porphyrio cōtra hunc libz̄: ibi. Que aūt ex hoc pphēta rē. In tercia parte que incipit ibi. Unde obsecro vos rē. captat beni uolentiā significans opis vtilitatē. ꝑ qua rogat paulā et eustochiū vt fundaut ꝑ eo p̄ces ad dominū. et subdit ibi q̄ parū curat de emulor̄ iudicio qui in vtranqz ptem declinant aut amore aut odio. Et sic iste plogus terminat̄. His visis lr̄e insistamus. [b] Sermo chaldaicus est. q[z] iste liber fuit chaldaico sermone et chaldaicis lr̄is scriptus. [c] Quibusdā pphetatib⁹. lr̄e em̄ chaldeoz̄ numero et sono cōcordant cū hebraicis. discrepāt tn̄ caracteribus. i. figuris. sicut dictū est supra circa p̄incipiū exp̄onis plogi in libros Regum. [d] A nostro. i. hebraico quod dicit suū. q[z] interpres erat et de ipsis noticiā iam habebat. [e] Noluerūt. lxx. interp̄tes. quia chaldaicus erat seruo qui in quibusdā discrepat ab hebraico. [f] Easdem lineas. i. caracteres vel figuras.

sermonē chaldaicū legere ꝛ intelligē:[a] q̄ sonare Hec id circo refero. vt difficultatē vob daniel' ondere q̄ apud hebreos[b] nec susanne hȝ hystoriā: nec hymnū triū puerorū:[c] nec belis draconisq; fabulas. quas nos quia in toto orbe dispse sunt:[d] veru anposito easq; iugulāte[e] sbiecim⁹: ne videremur apud imperitos magnā ptē voluminis detruncasse. Audiui ego quēdā[f] de pceptorib iudeorū: cuȝ susanne derideret hystoriā. et a greco nescio q̄ eā dicēt eē cōfictā illud opponere. qd origeni q̄ȝ aphricanus opposuit. etymologias has apothoy chynoy chyse: et apothoy prynoy pryse de greco fmone descēdere.[g] Cui⁹ rei nos intelligentiā[h] nostris hanc[i] possumus dare vt verbi grā dicamus ab arbore ilice dixisse eū[k] ilico[l] pereas ꝛ a lentisco[m] in lentē te cominuat angelus[n] vel nō lente pereas: aut lentus. i. flexibilis ducaris ad mortē[p] siue aliud qd[q] ad arboris nomen:[r] conueniens: deinde tantū fuisse ocij[s] tribus pueris:[t] cauillabat vt in camino estuantis incendij metro luderēt. ꝛ p ordinem ad laudē dei omnia elementa puocarent: aut qd miraculū diuineq; aspirationis iudiciū vel draconē interfectum[v] offa picis vel sacerdotum belis[x] machinas deprehensas. q̄ magis prudentia solertis viri q̄ prophetali essent spiritu perpetrato.[y] Cum vo abacuc veniret: ꝛ de iudea in chaldeam raptum discophorum lectitaret:[z] querebat exemplum vbi legissem⁹ in toto veteri

improbus dr̄ nō pbus importun⁹ ꝛ ꝑseuerās. ꝛ h̄ vltimo mō accipit̄ h. lȝ in pamphilo posset poni p importunus a Qr̄ sonare. i. debito sono pferre. b Susanne hystoriam Dan. xiij. a. c Nec belis draconisq; fabulas. Dan. vltimo. d Veru. i. obelo anteposito p qd ea q̄ scribebāt tāq; supflua ondebant iugulanda. vide s̄. in epl'a ad desideriuȝ vbi agit̄ de asterico et obelo.
e Subiecim⁹. i. in fine opis posuimus.
f De pceptorib⁹. i. de mgr̄is q̄ dicebāt pceptores: q2 doctrine eoꝝ tanq; pcepta custodiebātur talis dȝ eē l'ra. Audiui quendā de pceptorib⁹ iudeorum. cū susanne derideret hystoriā. et a greco nescio quo ea diceret esse cōfictam illud oppone re quod origeni q̄ȝ aphrican⁹ opposuit: ethymologias has apothoy chynoy chyse et apothoy prynoy pryse de greco fmone descendere. De grec' l'ris q̄ solent h scribi me ad pn̄s nō intromitto. s; ita debent syllabicari sic̄ pscriptū est sensus talis ē. Audiui qndā mgr̄m iudeorū deridentē susanne hystoriā. ꝛ a quodā greco dicentē esse cōfictā. ꝛ ad pbandū istud opponebat xpianis illud qd aphrican⁹ disputās cū origene illi opposuit. s. has etymologias q̄ hic ponūt̄ et sumunt̄ de. xiij. danielis. descēdere de greco. ꝛ p hoc arguebat ab aliq̄ greco esse compositā: cū tales etymologie nullā habeant cōueniētiā cū hebraico. Est aūt etymologia expositio vni⁹ vocabuli p aliud vocabulū. vnum siue plura. magis notū vel magis nota. in eadē lingua vel in diuersis fm rerū pprietatē ꝛ literarū similitudinē. vt de⁹ dans eternā vitā suis: lapis ledens pedē. piger pedibus eger. ꝛ dr̄ ab etymo grece qd ē verū latine. et logos qd ē fermo vel rō q̄si veriloquiū. q2 etymologizādo vocabulū verā ipsius originē loq̄mur. q itaq; dr̄. apo thoy chynoy chyse: ꝛ apo thoy prynoy pryse: greca est etymologizatio et sonat apud nos a cino scindere. et a prino secare. vn̄ de Dan. xiij. Postq; alter senū rn̄dit. Sub cino qd nomen arboris apud grecos scissionē notat. fit allusio p verbuȝ sequēs cū dr̄. Scindet te mediū. Allusio dr̄ cōsonātia ab alludo dis. qd est iuxta ludere concordare: cōcurrere. vn̄ qn̄ quasi per quandā cōsonantiā ex vno vocabulo aliud dicitur allusio dr̄. Item cū alter rn̄disset. Sub prino qd nomē arboris sonat sectionē. ideo alludit ei verbum sequens cū dicitur. Ut secet te mediuȝ. Alij exponunt sic. Sub cino. i. sub ilice. et dicūt q forte hebraice nomen huius arboris scissionē sonat: et fit allusio verbi ad nomen pcedens cuȝ subditur. Scindet te. Item exponūt. Sub prino. i. sub lentisco. Est aūt lentiscus arbor humilis. cuius succus scissuras labioꝝ et manuum cōsolidat: ꝛ dicitur a lenta sectione. vnde vt fiat allusio verbi ad nomen

arboris subdit̄. Ut secet te mediū. lȝ aūt expositio ista ꝑ pte extrahat̄ ex glo. credo q hmōi vboꝝ allusio fm grecā linguā nō fm hebraicā habeat̄. vn̄ ꝛ in eadem glosa scribit̄. q si nō pōt hoꝝ etymologia apud eos inueniri. cogimur hebreis ꝯsentire q̄ hanc pericopen. i. pticulā grecam esse cōtendūt.
g Cui⁹ rei nos intelligentiā ꝛc. Hic ondit Hieronymus silem vboꝝ etymologizatōnē ꝛ allusionē: vt manifestet iudei oppositionē. vn̄ dicit.
g Cui⁹ rei intelligentia. i. silitudineȝ p quam pn̄t intelligē oppositionē istam
h Nostris. latinis.
i Possum⁹ ꝛc. dixisse eū iudeū vel quelibet aliū p quādā allusionē. k Ilico. i. statim.
l Pereas et a lentisco. p qndā allusionē.
m In lentē te cōminuat angelus. lens lent' legumen quoddā minutū ē. ꝛ dr̄ a lent⁹ lēta lentū. q2 lenta ꝛ humida ē. ꝯsus. Lens lendis capiti lēs lent' ꝯuenit ori.
o Uel nō lente pereas aut lent⁹. i. flexibilis p vicia. Ducaris ad mortem. Lent⁹ multa significat q̄ habent̄ p hos ꝯsus. Flexibilis lent⁹ sit mollis nō bene siccus. Sit piger tard⁹ nō fortis desidiosus. p Siue aliud qd. a pdictis.
q Ad arboris nomen. ilicis vel lentisci.
r Conueniēs. p quandā allusionē vel consonantiā.
s Tribus pueris Danielis. iij. t Cauillabat. i. calumniabat̄ vel deridebat hebreus ille de q̄ supra diximus. Nota q cauillo cauillas. qd ꝛ cauillor laris inuenit̄ p calūniari. deridere: cōtendere. cū vicio iocari: aliquātulū decipe. sicut faciūt sophiste q̄ scienter verū negant vel falsum affirmāt vt alios decipiant. v Offa picis. Dan. xiiij. Offa ppie dr̄ frustū panis humectatū. ꝛ cōponit̄ ab ob ꝛ fans. q̄si cōtra fontē. i. loquentē. q2 implet os ꝛ impedit loquelā. Hic aūt accipitur p massa piloꝝ in pice ꝛ adipe decoctoꝝ.
x Machinas. i. artificiosas structuras q̄s sub mēsa belis parauerat vt latenter possent intrare ꝛ exire. machina dr̄ fabrica vel quelibet artifiosa structura.
y Cū vo abacuc. Dan. vltimo. z Discophoꝝ. i. dapiferū. s. abacuc. q̄ ferebat cibū messoribus. Discus dicit̄ vas escariū sicut est scutella: ꝛ dr̄ discus q̄si dans escas. ꝛ cōponit̄ cuȝ foros qd est ferre. ꝛ dr̄ discophorus quasi ferens discū ꝛ ipe portabat panes in alueolo. Discus multa significat q̄ poteris inuenire in opusculo vocabuloꝝ biblie.
3 Querebat exēpluȝ ꝛc. potuit adduci illud Gen. v. vbi dr̄ de enoch. Ambulauit cū deo. et nō apparuit. q2 tulit eū deus. Itē illud. iiij. Reg. xviij. ca. b. qd dicebat

abdias ad helyã. Cũ recessero a te: spũs dñi asportabit te in locũ quẽ ego ignoro. Itẽ illud. iiij. Reg. ij. qđ dixerũt filij ꝓphetaꝝ ad heliseũ. Ecce serui tui sunt cũ quinquaginta viri fortes q̃ pũnt ire z querere dñm tuũ ne forte tulerit eũ spũs dñi. z piecerit eũ in vnũ montiũ aut in vnã vallium: qđ nõ dixissent filij ꝓphetarũ q̃ pus d ei⁹ recessu ꝓphetauerãt nisi ꝑssibile essꝫ gre spũs que erat in helya.

a Promptul⁹ .i. aliquãtulum pmpt⁹ gatus z expeditus b Ezechielẽ. xl. a. c Mõ fuisse ausum affirmare. ij. Cor. xij.

d Apocry. fabulas. i. hystorias quaꝝ auctor vel veritas ignorat. ſ. in ꝓlogo sup Josue in pncipio inuenies qđ sit apocryphũ. z vñ dicat. et q̃t modis accipit. Fabula dicit a fando. qñq; dr locutio qñqz res q̃ nec vera ẽ nec verisimilis. vñ dicit Ysido. ety. j. Fabulas a fando poete noiauerunt. az nõ sunt res facte ſ logũ do ficte. Itẽ Fabula dr hystoria sicut hic.

e Illud admoneo nõ haberi da. apũ hebreos int ꝓphas. occasione hui⁹ vbi quidã male inteligẽtes sicut fuit rufin⁹: crediderũt biero. sensisse danielẽ non esse ꝓphetã. cũbus rñdet in scõo libro ꝺ rufinũ dicens. De daniele breuit rñdebo me nõ negasse eũ ꝓphetã: quẽ statim in fronte ꝓlogi ꝓphetam eẽ ꝓfessus sum. sed qđ hebrei dicerẽt z q̃bus argumẽtis niterent suã ꝓpositionem voluisse mõstrare z docuisse lectorẽ ecclesias xp̃i hunc ꝓphetam iuxt thеodotionẽ legere. z nõ iuxt lxx. trãslatores. quoꝝ. ſ. in isto libro editionẽ dixi multũ a veritate distare. z recto ecclesiaꝝ xp̃i iudicio reprobatã nõ est mee culpe q̃ dixi. ſ eoꝝ q̃ legunt. In pmptu sunt q̃tuor editiones. aquile: symmachi. z lxx. theodotionis: ecclesie iuxt theodotionẽ legũt danielẽ. Ego qđ peccaui si ecclesiaꝝ iudiciũ secut⁹ sum. Oꝝ autẽ refero quid aduersum susanne hystoriã et hymnũ triũ puerorum et belis draconisq; fabulas. que in volumine hebraico nõ habẽnt. hebrei solent dicere. q̃ id in me crimi natur stultũ se sycophãtã ꝓbat. Nõ em̃ qđ ipe sentirem, ſ qđ ꝝ uos dicere soleant explicaui. Quoꝝ opinioni. si nõ respondi in ꝓlogo breuitati studẽs ne ꝑfationẽ ſ libꝝ scriberem viderer. puto q̃ statim subiecerim de quo nõ est hui⁹ tpis differere. alioq̃n z ex eo q̃ asserui porphyriũ ꝝ hunc ꝓphetã multa dixisse vocauitq; hui⁹ testes methodiũ: eusebiũ. z apolinarẽ q̃ et multa versuũ milibus illius vesanie rñderũt. me accusare poterit. quare nõ in ꝑfatiuncula contra libros porphyrij scripserim. Qui istiusmodi venias consectat̃ z scripturę hebraice nõ vult recipere veritatem. audiat libere ꝓclamantẽ. nemo em̃ cogit legere qđ nõ vult. Ego petẽtibus scripsi. nõ fastidiosis: gratis: rõ inuidis. studiosis. nõ scisciatantib⁹. z tñ miror q̃ theodotionẽ hereticũ z iudaizantẽ legit. z q̃tũcũqz peccatoris xp̃iani trãslationẽ fastidit.

f In tres siq̃dẽ ꝓtes ꝛc. illud inuenies expositũ ſ. in ꝓlogo sup libros regũ. vbi distinguũt. v. libri legis z octo libri ꝓphetaꝝ z nouẽ agiographoꝝ.

g Porphyri⁹. hereticus credo q̃ fuit ille platonicus porphyrius. de quo fit mẽtio in decimo libro Aug. de ci. dei. ix. ca. et. xj.

a Methodius martyr. de q̃ dicit hieronym⁹ in libro illustriũ viroꝝ. methodi⁹ olympij lycie z postea tyri epi mitidi ꝓpositiq; sermonis aduersum porphyriũ cõfecit libros ꝛc.

i Eusebius cesariensis: de q̃ dicit biero. in eodem libro. Eusebius cesaree palestine epus in scripturis diuinis studiosissim⁹. z bibliotbece diuine cã pãphilo martyre diligẽtissim⁹ pscrutator edidit infinita volumia. Alter fuit eusebi⁹ emisenus epus elegãtis z rbetorici ingenij.

k Et apolinaris. laodicensis syrie epus. q̃ grãmaticis ir adolescẽtia operã dedit. z postea i sacras scripturas innumerabilia scribẽs sub theodosio impatore obijt: extant ei⁹ aduersus porphyriũ. xxx. libri. q̃ inter cetera opa ei⁹ maxime ꝓbant. Alter fuit apolinar⁹ asie bierapolitan⁹ epus sicut bieronym⁹ in eo dẽ libro. l Mõ satis. i. nõ multũ

m Mouco⁹. q. d. parũ curo de eis. Cetera plana sunt.

Incipit postilla fratris Nicolai de lyra sup Danielem ꝓphetã cũ additionib⁹ Pauli Burgẽ. et replicis defensiuis Mathie drinck ordinis minoꝝ.

Danieli aũt dedit deus intelligẽtiã oim visionũ Dañ. j. In vbo ꝓposito tanguntur q̃tuor cause libri Danielis: quẽ pre manib⁹ habem⁹. ſ. causa subiectiua. effectiua. finalis z formalis. Ad cui⁹ intellectum sciendũ q̃ tres istarũ causaꝝ in idẽ concurrunt in tota sacra scriptura z in ptialib⁹ ei⁹ libris. ſb alia tñ rõne. Sicut em̃ in pbia naturali corp⁹ mobile est subiectũ sub rõne absoluta: et in ptialib⁹ libris sub rõnibus cõtractis. vt in libro de generatõe: corpus mobile ad formam. z in libro celi z mũdi. corpus mobile ad sitũ. et sic de alijs libris partialib⁹ ꝓcedit: sic in tota sacra scriptura

deus sub rõne absoluta ẽ subiectũ. vnde theologia dicit quasi sermo de deo. et sub tractis rõnibus est subiectũ in partibus sacre scripture. vt in veteri testameto subiectũ est vt rex creator et gubernator. et in nouo vt humani generis redẽptor ⁊ glorificator. et sic pcedendo magis cõtracte in partialib⁹ libris vtriusq; testamenti. Similr idẽ deus est causa effectiua sacre scripture generalit. q⁹ tota sacra scptura pcedit p eius reuelationẽ et in libris ptialibus ẽ causa effectiua. vt reuelator noticie in q̃libet libro spãliter cõtente. Silr est cã finalis toti⁹ sacre scpture: loquẽdo de vltimo fine. q⁹ tota sacra scptura ordinat finaliter ad supnaturalẽ beatitudinẽ p̃sequendã q̃ cõsistit in deo obiective. et in ptialib⁹ libris sub cõtracta rõne. Igit in libro danielis de⁹ est cã subiectiua. effectiua et finalis. sub rõnibus cõtractis. quod notat in verbo ꝓassumpto cũ dr. Dedit deus: qđ ex principio clausule resumit. Deꝫ em vt rex supeminẽs est hic subiectũ. q⁹ vt patebit ex processu libri in eo declarat supeminẽtia regni dei ad regna terrena. de quo dicit psalmo. xciij. Deus magnus dñs et rex magnus sup omnes deos. et psalmo. xlvj. Super omnẽ terrã. Et etiã causa effectiua in hoc libro ꝓput reuelauit danieli noticiã huius regni. de quo põt accipi quod scribitur Sapientie. x. capitulo. Dñdit illi regnum dei ⁊ dedit scientiã sanctor. Est etiã deus causa finalis huius libri inquantũ facit nos ptices huius regni. vnde dicit Apocal. v. ca. Fecisti nos deo nostro regnum. et sacerdotes et regnabimus sup terram. Causa vo instrumẽtalis effectiua tangitur in verbo ꝓposito cuꝫ dicitur. Daniel. Vnde dicitur infra. x. capitulo. Daniel vir desideriorum intellige verba que ego loquor ad te. Intellexit em Daniel ea que scribit in hoc libro. vnde infra. xij. ca. dicitur. Tu autẽ daniel claude sermones et signa libr ⁊c. Causa vo formalis hui⁹ libri tangitur cũ dicit. Intelligentiã omniũ visionũ. Circa qđ sciẽdũ q⁹ dupler est forma libri scz forma tractatus ⁊ forma tractanda. Forma tractat⁹ est diuisio hui⁹ libri. qui diuidit ꝑm decẽ visiones vt patebit ꝓsequendo. due vo hystorie que ponunt in fine libri. no sunt de eius integritate. q⁹ nec apud hebreos habentur. Forma tractandi est modus agendi. qui in libro isto est visionuꝫ intellectio. q⁹ visio nõ est ꝓphetica nisi sit intellecta. ⁊ hoc siue sit in somno siue in vigilia. sicut pharao vidit spicas Gen. xlj. et balthasar vidit manum scribentem in pariete Daniel. v. Ille vomiens: iste vigilãs neuter tamẽ fuit ꝓpheta. quia nõ intellexit visionẽ. ꝫ Joseph fuit ꝓpheta. quia intellexit visionẽ pharaonis. ⁊ daniel similit. qui visionẽ balthasar intellexit. vnde dicitur Danielis. x. ca. Intelligẽtia opus est in visione. s. ad hoc q⁹ ꝓphetica dicatur. Sciendũ tñ q⁹ hec visio dicit triplex scz sensibilis. imaginaria ⁊ intellectualis. Sensibilis visio est. qñ aliquid videt exterius. et intelligit significatũ ipsius. sicut Daniel vidit scriptuꝫ in pariete regis manetetbel phares. et intellexit Danielis. v. Imaginaria vo visio est qñ in virtute imaginatiua formantur imagines virtute diuina ad aliq̃d occultũ significandũ. sicut Daniel vidit q̃tuor bestias ascendẽtes de mari significantes quatuor regna. et hoc intellexit Daniel. vij. Visio vo intellectualis est quãdo sine aliq̃bus imaginibus seu figuris menti ꝓphete veritas reuelatur sicut danieli cogitatio nabucho. fuit reuelata Danielis. ij. Tu rex cogitare cepisti in stratu tuo q̃d esset futurũ post hec ⁊c. Licet em somniũ nabucho. fuerit danieli reuelatũ visione imaginaria. quia somniũ regis vidit somnio suo. vt infra dicetur. tamen cogitatio regis non potuit sic reuelari sed sola visione intellectuali. item in talibus visionibus p̃dictis aliquando apparet aliqua psona vocens. et sic frequẽter legitur Gabriel angelus apparuisse ad vocendũ danielem. vt infra videbit ꝓsequẽdo. Itẽ visiones ꝓphetice aliq̃ fiunt in somno. aliq̃ in vigilia. sicut dictũ fuit in principio libri psalmor diffusius. de ꝓpheticis visionibus. ꝓpẽ quod plura circa visiones huiusmodi alis a me dicta. in principio hui⁹ libri ad p̃sens omitto. q⁹ posita sunt in principio libri psalmor. vbi melius habẽt locũ cũ sit primus liber ꝓphetalis ꝑm latinos doctores. Et vtroq; modo scz in vigilia et somno facte sunt visiones danieli. vt iã in parte patet ex p̃dictis et magis in sequẽtibus apparet. ⁊ ideo merito dr in verbo ꝓassumpto. Danieli añt dedit deus intelligentiã omniũ visionũ. ꝓpter qđ in eo fuit impletũ qđ dñs dicit Osee. xij. Ego visionẽ multiplicaui. s. in daniele. Cui dedi intelligentiã oĩs visionis ꝓphetice: modo p̃dicto: ⁊ tandẽ a deo data ẽ sibi visio clara diuine essentie in patria. ad quã nos ꝓducat qui cũ patre et sancto spũ viuit ⁊ regnat in secula seculorũ Amen.

Explicit collatio sup Danielem ꝓphetam.

Incipit Daniel ꝓpheta. Capl'm. s.

Anno tercio Joachim ⁊c. Liber Danielis diuidit in tres ptes. in ptem phemialem ⁊ partẽ executiuã siue principalem. in pncipio scdi capli in ano scdo. ⁊ ptẽ incidẽtalẽ in pncipio. xxx. c. Et erat vir. circa pmũ describitur sapia collata diuinitus actori hui⁹ libri. s. danieli. vbi sic procedit. q⁹ pmo p̃mittunt quedã ad sapiam disponẽtia scdo describitur collata ei sapia: ibi. Pueris autẽ bis. Tercio ponunt quedã ad hoc seq̃ntia: ibi. Fuit autez daniel. Prima adhuc in tres ꝑm q⁹ in daniele describũtur tria ad sapiam disponẽtia. Primũ ẽ humilitas status. scdm nobilitas ortus: ibi. Et ait rex apbanẽ. Tercium sobrietas victus: ibi. Proposuit añt daniel. Circa primũ notãdũ q⁹ dr Prouer. xj. Ubi humilitas ibi et sapia. iõ dñs q̃ puiderat danielẽ diuina sapia decorari p̃misit eũ pus humiliari. q⁹ cũ esset de semine regio vt dicit. j. p̃misit tñ eũ captiuari p regẽ babylonis q̃ venit ꝺ hierlm ⁊ spoliauit eam. ⁊ hoc est qđ dicitur. a Anno tercio ⁊c. ⁊ pz vsq; ibi. Et ptem vasor dom⁹ dei. Ex quo pz q⁹ iste nabuch. fecit reuerẽtiã deo celi q̃ colebatur hierlm. q⁹ nõ abstulit inde oia vasa ministe rij. ⁊ aliq̃ reliq̃t ad cultũ dei. Item q⁹ illa q̃ asportauit non applicauit humanis vsibus. sicut fecit balthasar nepos suus. ꝓpter qđ fuit punitus a dño. vt dicit. j. v. ca. ꝫ posuit ea in loco sacro ꝑm suã estimationẽ. s. in templo dei sui. et hoc est qđ dr hic. a Et asportauit ea in terrã sennaar. i. in babyloniã q̃ primo vocata est sennaar. ⁊ postea dicta est babylonia. a turre ibi edificata a filijs noe. vt dr Gen. xj. In domũ dei sui ⁊c. ⁊ pz. Circa istaz partẽ tria sunt hic dubia. Primo q̃s fuerit iste nabuch. q⁹ plures legunt fuisse sic notati. scdo q̃s iste ioacim eadez rõne. tercio q⁹re nabuchodonosor venit cõtra eũ in ꝑsiã. Ad primũ dicendũ q⁹ iste nabuchodonosor fuit magnus. ⁊ dr a magnitudine operũ. q⁹ regnum chaldeor q̃d ante ipsum erat parũ valde ampliauit et monarchiã fecit sicut Karolus magn⁹ dicit sic a magnitudine oper: quia primus de regibus frãcor adeptus est romanũ imperiũ. Dicit añt in aliquibus historijs q⁹ nabuch. iste primo vocat⁹ est hoc nomine. ⁊ hoc ab euentu. q⁹ qñ de nouo fuit natus. fuit in siluã ꝓiectus et dimissus. ꝫ ex diuina ordinatione venit capra siluestris puerũ iactans. q⁹ scriptũ est in psalmo. Custodiens paulos dñs. bubo etiã aduolauit sup arborem iuxta puerũ. quẽ lepr⁹osus q⁹ nemus transiens vidit et cepit admirari. q⁹ illa auis parũ apparet de die ꝓpter quod diligẽtius attendẽs vidit capram lactantez puerũ sub arbore quem assumẽs nutriri fecit. ⁊ eũ nabucho. ab euentu vocauit: nabuch. em bubo dicitur in illa lingua chodo capra. nosor lepr⁹osus. ⁊ pz q⁹ nõ fuit ille nabuchodonosor sub quo hystoria Judith dicitur fuisse: quia ille fuit post istũ q⁹ magnũ tẽpus. ⁊ cõmuniter dicitur q⁹ fuit filius cyri. quia hystoria Judith fuit post reditũ captiuitatis babylonice vt patet ibidem. Ad secundũ dicendũ q⁹ iste ioacim fuit filius iosie regis iuda. qui captiuato fratre eius Joachaz per regem egypti. ab eodem rege egypti constitutus est rex

inde mutato noie ipsi⁹ q̄ ḡus ehiachim vocabat vt pz iiij. Reg. xxiij. 7 regnauit iste. xj. annis. Cui successit filius ei⁹ Joachin p n scptus in fine. et vterq; capt⁹ est a nabuch. rege babylonis et eodē āno vt videbit̄ ꝓter qd̄ dubiū ē. 7 q̄ scptura hic loq̄tur. ⁊ pz solutio in hebreo: qr pm⁹ scribitur per coph 7 mem q̄b⁹ in latino rndēt c. 7 m. scds scribit̄ per caph 7 nun. q̄b⁹ in latino rndēt ch. 7 n. iste autē Joachim de q̄ loq̄tur hic daniel scribit̄ in hebreo p coph et mem. et apud nos dz scribi per c. 7 m. Ex q̄ ptz q̄ iste Joachim fuit filius iosie. scdo ꝟ ptz. qr scds ioachin qui fuit nepos iosie regnauit solum p tres mēses. vt dr̄. iiij Regū. xxiiij. de isto aūt Joachim dicit hic.

Incipit Daniel ꝓpheta.
Capitulū ꝑmū.

In anno tercio regni Joachim regis iuda venit nabuchodonosor rex babylonis in hrlm 7 obsedit eā et tradidit dn̄s in manu ei⁹ Joachim regē iude 7 ptē vasorū dom⁹ dei. 7 asportauit ea in trā sennaar in dom̄ dei sui. 7 vasa intulit in dom̄ thesauri dei sui. Et ait rex aphanez ꝓposito eunuchorū: vt introducēt de filijs isrl̄ 7 de semine regio 7 tyrānorū pueros: in q̄b⁹ nulla esset macula: decoros forma: 7 erudit⁹ omi sapia: cautos scia: 7 doctos disciplina: et qui possent stare in palatio regis vt docer⁹ eos lras 7 linguam chaldeorū. Et cōstituit eis rex annonā p singulos dies de cibis suis 7 vino unde bibebat ipse: vt enutriti trib⁹ annis postea starēt in ꝓspectu regis. Fuerūt ḡ int eos de filijs iude daniel ananias misael 7 azarias

a Anno tercio Joachim rē. ⁊ istud dictū habet̄ rēpugnare ꝓdictis. qr ꝓdictū est q̄ Joachim filius Josie regnauit. xj. annis. hic aūt captus dr̄: tercio anno regni sui. Ad quod dicendū q̄ nō accipitur hic tercius annus regni Joachim absolute: ⁊ ab illo tpe quo ceperat esse tributarius regis babylonis. et iste fuit. xj. ann⁹ regni sui. Ad tertiū dicēdū q̄ causa bui⁹ belli habuit initiū a tpe Ezechie regis iuda qn̄ oñdit oia secreta dom⁹ sue nunciis regis babylonis. 7 tūc ꝓdixit ei Esaias. vt hr̄ Esaie. xxxix. Ecce dies veniēt in q̄bus thesauri domus tue portabunt̄ in babylonē. 7 de filijs tuis erūt eunuchi in aula regis babylonis q̄d tpe Joachim filij Josie impletū est. Rex em̄ egypti ꝓstituerat eū regē amoto fratre ei⁹ Joachaz vt visum ē. 7 iō fauebat regi egypti ꝑ nabuch. regē babylonis q̄ habebat bellū cōtra regē egypti: ꝓter qd̄ rex babylonis venit cōtra Joachim 7 fecit eū tributariū 7 sibi iurauit contra regem egypti. Iste tamē ioachim tercio anno post rebellās a rege babylonis captus est vt dictū est 7 vasa dei deportata et pueri de semine regio sunt ducti in babylonē. 7 interfectus est iste ioachim. Et proiectus est cadauer ei⁹ extra muros hierusalem. et impletū est quod de eo dixerat Hieremias. xxij. Sepultura asini sepelie. 7 constitutus est fili⁹ eius Joachin p n. scriptus rex iude q̄ rege babylonis. q̄ post tres mēses missō exercitu contra eū tradidit se cū matre 7 multis alijs consilio hieremie. 7 hoc ꝓpie dicitur transmigratio babylonis. et iste ductus est in babylonez incarceratus. xxxvij. annis vsq; ad regnū euilmeradach q̄ eum amouit de carcere 7 fecit sibi cōmensalem. vt dr̄. iij. Regū vltimo. sic igit̄ pz tercium. s. causa belli regis nabuch. ꝑ Joachim regē iude ⁊ hec causa accipit̄ ex pte regis rebellantis eū. Causa aūt ex parte dei fuit. qr reges iuda 7 populus erāt pessimi 7 idolatrie dediti. vt habet̄. iij. Regū. 7. ij. Paral. xxj. ibi. Propter quod dn̄s permittebat eos talia facere. Unde rex egypti 7 rex babylonis mouerunt bellum contra eos successiue. b Et ait rex. Hic ponitur secundū disponens danielem ad diuinā sapientiā scilicet nobilitas ortus. quia vm q̄ dicit Boetius secū da de cōsolatione. Nobilitas generis est q̄dā laus ꝓuenies homini de ꝓbitate parentum. Et ideo vt ipse dicit ibidē. In nobilitate generis hoc bonū est. Et ꝓ ipam quedā necessitas ipis nobilib⁹ imponit̄ ne a maiorū suorū ꝓbitate degenerēt. boies aūt bene morigerati sunt dispositi ad sapiam. sedatis passionib⁹ fit aia sciens 7 prudēs. vt dr̄. vij. phy. ꝓpt̄ qd̄ hic introducit̄ nobilitas danielis q̄ nobilis existens genere nobiliori fuit moru⁹. 7 ido dr̄ hic int̄ nobiles positus edoct⁹ et nutrit⁹. et noie regio decorat⁹. qr impositū ē ei nomē balthasar q̄d est regū vt patebit. j. v. ca. hoc est igitur quod dicitur hic.

b Et ait rex. s. nabuchodonosor.

c Aspha. ꝓposito eunuchorū. i. magro seruientiū in domo regis. antiquitus em̄ illi qui in domo regia seruiebant ad interiora dom⁹: castrabant̄ ꝓpter securitatē a mulierib⁹ vt dicūt alicᷣ. Alij vo dicūt q̄ dicebant̄ eunuchi. ꝓpt̄ castitatē et morū honestatē. qd̄ verius videt̄. boies em̄ inhonesti nō ꝑmittebant̄ seruire in domib⁹ regū. et inde est q̄ seruitores generalit̄ dicti sunt postea eunuchi. vnde 7 in actib⁹ apl̄orū. viij. ca. vocat̄ eunuch⁹ ille vir q̄ erat sup gazas regine ethiopū. sc̄tur. d Et ait intro. de ii. isrl. et de semine regio. Et ꝓ id est. qr volebat hr̄e in aula sua aliq̄s de semine dd̄. e Et tyrānorū. i. nobiliū q̄ virtute aut mor⁹ erāt magnificati. hoc faciebat nabuch. ad magnificentiā suā 7 memoriā sue victorie q̄ tales nobiles captiuauerat. sc̄t̄. f Pueros in q̄. nulla esset macula. i. defectus mēbrorū. vñ 7 in lege dr̄ aial sine macula 7 immolaticiū q̄d nō ē cecū aut claudū 7 hmōi. nō ꝓpt̄ pulcritudinē pellis. 7 ex hoc pz q̄ daniel 7 ei⁹ socij nō dicūt hic eunuchi qr fuissent castrati p absciſionē mēbrorū genitaliū. vt arbitrant̄ alij iudei. qr non fuissent sine defectu mēbrorū nec pulcri aspect⁹. qr talit̄ castrati sē cōiter male gratiosi etiā in facie. g Decoros forma. ꝓpt̄ pulcritudinē coloris 7 aspect⁹. vñ in hebreo dr̄. Bone visionis. h Et erudoi sapia. q̄tū ad ꝓbiam nālem. i Cautos scia. q̄tū ad sciam rōnalē cuiusmodi est grāmatica. logica. rhetorica. k Doctos disciplina. q̄tū ad ꝓbiam moralē seu q̄tum ad disciplinā mor. l Et q̄ posset̄a. i. ministrare. m In palatio regis. hoc dicit q̄tū ad robur corporis 7 agilitatē mēbrorū. n Et doceret eos lras 7 linguā chaldeorū volebat em̄ nabuch. hr̄e in palatio suo aliquos de q̄libet lingua. q̄ cū lingua materna scirēt linguam chaldaicā. vt possent sibi interpretari 7 legē lras oim gentiū. Patet etiā ex hoc q̄ philo iude⁹ decept⁹ fuit credēs eande linguā ee chaldaicā 7 hebraicā. qd̄ credebat ex hoc q̄ abraam fuit oriund⁹ de chaldea qd̄ nō valet. qr nō est incōueniēs imo multū ꝓbabile abraā plures linguas sciuisse. sc̄tur. o Et cōstituit eis rex annonā rē. vt ex bona nutritōe essent magis gratiosi 7 apti in corpore 7 in mēte. qr bona dispositio corporis bene facit ad bonā dispositionē mētis q̄tū est de se. 7 maxime q̄n cū hoc est bona disciplina. sicut fuit in istis iuuenib⁹. vt pz in litera. p Fuerūt ergo inter eos. i. inter iuuenes electos de diuersis nationib⁹. q

De filijs iudē daniel ꝛc. a Et imposuit eis ꝓpositus eunuchoꝝ noia ꝛc. qz noia hebraica erāt babyloniꝫ abominabilia. ⁊ male nota: qđ ē incōueniēs in illis q̄ stabāt in palatio regis. b Proposuit aūt. Hic ponit̄ terciū disponēs Danielē ad sapiam. ſ. sobrietas victꝰ: ſm q̄ dr Eccli. ij. Proposui a vino abstrahere carnē meā vt animū meū trāsferrē ad sapiam. Sic fcē iste daniel cū socijs suis ⁊ b ē qđ dr b. b Proposuit aūt da. i cor. suo ne pol. de mēsa regis. h est de cibis eiꝰ. Erat ei ꝓsuetudo antiq̄tus q̄ de immolatis idol ponebāt aliq̄ portio i mēsa magnoꝝ sic silr ibi erāt aliq̄ lege moysi ꝓhibita sicut carnes porcine vel hmōi. simil erāt ibi aliq̄ ꝓhibita iudeis ex traditionibꝰ pīnis: sicut mō ꝓhibitū ē eis bibere vinū ꝑssum a xp̄ianis. lz in lege nō sit eis ꝓhibitū. ⁊ q: a talibꝰ voluit abstinere daniel ne polluereť. aliq̄ peccata ꝑ ꝑdicta faciendo. iō voluit abstinere a cibis ⁊ potibꝰ regijs. qz hoc modo fecit Judith b q̄diu fuit cū holoferne nolēs comedere de cibis eiꝰ. ſ tm̄ de bis q̄ secū attulerat. vt dr Judith. xij. seqūtur. c Dedit aūt deus da. grām et mi. in cō. pn. eunuchoꝝ ꝛc. q. d. lz ꝑnceps eunuchoꝝ multū diligeret danielē. tm̄ noluit acq̄escere timēs ne in corpōe detrimētū pateretť. ⁊ p ꝑnas ꝓpositꝰ puniretť a rege tanq̄ agēs ꝑ mādatū eiꝰ. ⁊ ꝓz lra. seqūtur. d Et dixit daniel ad malassar ꝛc. qđ em̄ nō potuit impetrare a maiori q̄rit impetrare a minori q̄ erat cōstitutꝰ ad ministrandū eis necessaria spāliť. e Tenta nos ob. ser. tu os diebꝰ. x. ꝙueniēs spacij ꝓbatōi petit. qz nec nimis lōgū vt de facili possit illō impetrare. nec nimis breue. ita q̄ possit veritas apparere. f Et dent̄ nob legumina ꝛc. Ista nūq̄ fuerūt ꝓhibita iudeis. nec añ legē. nec sub lege nec ꝓphis traditōibꝰ. nec idolis fiebat oblatio de talibꝰ ⁊ iō poterāt vti talibꝰ sine aliq̄ suspitōne peccati. ꝓpt̄ hoc dicit apls ad Ro. xiij. Qui infirmꝰ est olus māducet ⁊ nō loq̄t̄ ibi de infirmitate corporꝝ ſ de infirmitate ꝓscie illoꝝ q̄ timebāt peccare comedēdo idolatica. vt ibidē ꝓz. seq̄t̄ g Post di. aūt. r. ap. vul. eoꝝ meliores. i. magꝝ viuidi in colore. h Et corpulētiores. i. magꝝ carnosi. i Pre oibꝰ pue. q̄ vesce. cibo regio. Hoc aūt fcm̄ ē diuina vtute ꝓpter iuuenū deuotionē. k Porro malassar tollebat cibaria ꝛc. i. occulte portabat ꝑ se et familia sua. ne ab aliquo ꝓcipeť et puniretť. l Pueris. Dec ē scđa ps ꝑncipalis hui capli. in q̄ posita multiplici dispositōne ad sapientiā. vt visum ē. ꝓpr hic ponit̄ eminētia sapie collata danieli ⁊ socijs eiꝰ. et ꝓmo q̄ntū ad intelligentiā seu sapie habitū. scđo q̄ntū ad eloquētiā seu exprimētū: ibi. Cōplet̄ Prima adhuc in duas. qz ꝓmo oñdit̄ sapia collata oibꝰ generaliť. scđo danieli specialiter: ibi. Danieli aūt. Dicit igitur ꝓmo sic. l Pueris bis. id est Danieli et socijs suis. m Dedit deus scientiam ꝛc. Ex hoc patet q̄ non solū habuit scientiā ꝓ humanā inuestigationē et doctrinā. ſ etiaz per diuinā infusionem ⁊ dicit. n Scientiā. quo ad speculabilia. o Et disciplinā quo ad moralia. p In omni libro. discēdo scilicet. q Et sapientia. discenda vel exponenda.

a Et imposuit eis ꝓpositus eunuchoꝝ noia: danieli baltha sar: ananie sidrac: misaeli misac: ⁊ azarie abdenago. b Proposuit aūt daniel in corde suo ne polluereť de mēsa regis: neq; de vino potus eiꝰ: et rogauit eunuchorum ꝓpositū ne ꝓtaminare tur. c Dedit aūt deus danieli grām ⁊ misc̄iam in cōspectu principis eunuchoꝝ. d Et ait princeps eunuchoꝝ ad danielē. Timeo ego dominū meū regē: q̄ cōstituit vobis cibū ⁊ potū. q̄ si viderit vultꝰ vestros macilētiores ꝑ ceteris adolescentibꝰ coetanis vīis: cōdemnabitis caput meū regi. e Et dixit daniel ad malassar. quē cōstituerat ꝓnceps eunuchorum sup danielē: ananiam: misaelē: ⁊ azariam. f Tenta nos obsecro ſuos tuos diebus decē ⁊ dent̄ nobis legumina ad vescendū et aqua ad bibendū: et cōtemplare vultus nr̄os ⁊ vultꝰ pueroꝝ qui vescunt̄ cibo regio ⁊ sicut videris: facies cū seruis tuis. g Qui audito sermone huiuscemodi tentauit eos diebus decē. h Post dies autem decē apparuerūt vultꝰ eorum meliores b ⁊ corpulētiores i pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio k Porro malassar tollebat cibaria et vinum potus eorum: dabatq; eis legumina l Pueris autem his: m dedit deus n scientiam o ⁊ disciplinā in omni: p libro: q et sapia r danieli: s intelligentiā oīm visionū t et somniorum

r Danieli. Hic ꝓpr oñditur q̄d collatū sit danieli in spāli. ⁊ hoc est qđ dicit. Danieli autē dedit.

supple deus. s Intelligentiā oīm visionū. i. occultoꝝ q̄ntū ad ea q̄ tm̄ in vigilia videnť. sicut Balthasar vidit manuz scribentē. qđ daniel intellexit. vt dr. j. v. ca. ꝑ hoc etiā intelligit cognitio illorū q̄ videnť auersis sensibus vt in raptu ⁊ extasi et cōsimilibꝰ. quoꝝ noticiam habuit daniel. t Et somnioꝝ. q̄ntū ad ea q̄ videntur in somno. sicut ꝓz. j. q intellexit somniū nabuch. de statua magna ⁊ lapide iꝑm̄ deuorante. ij. ca. Et somniū eius de arbore magna et vigili scto ꝓpiente eā incidi. iiij. ca. vtrum aūt talis intelligētia occultoꝝ fuerit collata ipsi danieli ꝑ aliquē habitū sibi infusum est dubiū. et dicunt aliqui q̄ sic. qz non est dubiū q̄ scia data sibi et alijs fuit habitꝰ. et eadē rōne videť de ista intelligētia occultoꝝ q̄ fuit data ipsi danieli. qz vtrūq; eodē modo dr hic datū a deo nisi q̄ vnū fuit datū generaliter ꝛ. aliud spāliter vni tm̄. Ite. ij. etby. dicit pbs q̄ in aia nō sunt nisi tria: potētie: passiones: ⁊ habitus. Talis aūt intelligētia occultoꝝ nō pōt dici potentia. qz ineſſet oibꝰ. nec passio. qz passiones ꝓprie dicte sunt in pte sensitiua in q̄ nō pōt esse talis intelligētia. passiones aūt̄ large dicte sicut intelligere et velle sunt actus q̄ trāseūt et sic nō dicereť aliqs ꝓbeta q̄n dormit. ſ videť q̄ talis intelligētia sit habitꝰ. Et cōfirmatur rō. qz Daniel ꝓpositis sibi somnijs. vel alijs occultis. statim intelligebat. qđ nō videť esse nisi habentis habitū. Alij dicunt cōtrariū dicentes q̄ nō est per aliquod lumen habituale impressum menti ꝓbete: ſ per quandā illustrationē ad modū passionis trāseuntis qđ ꝓbant dicto Gregorij in ꝓlogo sup Ezechielez vbi dicitur. Qr spūs ꝓbetie aliquando ꝓbetis deest nec semper eorum mentibus ꝑsto est. habitus autem inest semper. quia est qualitas de difficili mobilis.

Ad hoc etiã inducit illud .iiij. Regũ .iij. de heliseo. qui nõ potuit dare rñsum regi nisi ꝓus vocato psalte. Et cũ caneret psaltes. fact⁹ est spũs dñi sup eũ ꝛc. qz ꝑ melodiã diuine laudis quã psaltes canebat excitata est mens helisei ad devotionẽ ꝛ sic mens ei⁹ fuit disposita ad recipiendũ diuinã illustrationẽ. Considerandũ tñ q lz lumen ꝓpheticum nõ sit bitus ꝑm istã opinionẽ est tñ grã gratisdata. sicut est grã miraculoꝝ de q certũ est q nõ dicit aliq̃d manẽs in ipo hoie ꝑ diuinã assistentiã ad agẽda miracula ad preces hominis ꝛ a tali grã aliqs dr ꝓphet. ꝑ hoc pz solutio ad argumẽta q̃ sunt ꝑ alia opinione. Siqs autẽ vult tenere aliã opinionẽ põt facili soluere istas auctes inductas. quia duo ibi req̃runt in cognitõe actuali. s. lumẽ intellect⁹ agẽtis ꝛ spẽs rei cognoscibilis. sicut pz in cognitione naturali intellect⁹ in q̃ requirit lumẽ intellect⁹ agẽtis ꝛ spẽs abstracta a fantasmatib⁹. Põt igit dici q lumẽ ꝓpheticũ est aliq̃d pmanẽs ꝑ modũ habitus: datũ tñ a deo. Ad hoc tñ q ꝓphet ꝑ hoc lumẽ actualit aliq̃d supnaturale cognoscat. req̃rit cũ ipo spẽi acceptio ꝑr aliquã visionẽ imaginariã in se vel in alio vel etiã aliq̃ alio mõ. sicut ẽ in cognitõne ꝓphetica sine tali visione imaginaria. qz tũc talis spẽs intelligibilis fit immediate a deo in intellectu ꝓphe. ꝛ q̃tũ ad hoc dicit Gregorius q spũs ꝓphetie aliq̃n deest ꝓphetis. quia nõ semp hõt talẽ spẽm ꝟ oportet q de nouo fiat i ꝓphetãte actu ꝛ ꝑ hoc pz illud de heliseo. a Cõpletis. Hic oñdit sapia collata Danieli. ꝛ socijs ei⁹ q̃tũ ad experimẽtũ: ꝛ eloquẽtiã cũ dr. Cõpletis itaq̃ dieb⁹. s. triũ annorũ. b Post q̃s dixerat rex vt introducerẽtur in ꝓspectu suo. s. vt ibi ꝓbarent. vnde sequitur. c Cumq̃ eis locutus fuisset rex tẽptando in diuersis questionib⁹ sapientiã eoꝝ. d Non sunt inuenti tales de vniuersis pueris. s. q. qui edocti fuerant cũ eis. seq̃tur. e Et omne verbũ sapientie. i. respectu diuinoꝝ. f Et intellect⁹. respectu humanoꝝ. vel aliter. Intellectus dicit q̃tũ ad appbensionẽ bonã. Sapientie. q̃tuz ad iudiciũ certum. g Qõ scisitatus ẽ rex ab eis inuenit in eis decuplum. Hic accipit numerus determinatus ꝓ indeterminato. i. multo plus. h Sup cunctos hariolos. Isti sunt q̃ vaticinant de occultis ꝑ sacrificia i aris idoloꝝ immolata. i Et magos. Isti sunt astrologi. qui ꝑ constellationes iudicant de futuris ꝛ occultis. vnde ꝛ illi qui visa stella venerũt adorare xp̃m. dicti sunt magi. vt habetur Matbei .ij. k Qui erant in vniuerso regno eius. qz tales artes diuinandi tunc vigebant in chaldea. l Fuit aũt. Hec est vltima pars in qua ponunt quedã cõsequentia ad sapientiã collatã danieli. que sunt honoꝝ ꝛ gloria ipi⁹ Danielis in regno chaldeorum ꝛ persarum. Unde dicitur Sapientie. viij. Propter banc. i. sapientiã habebo claritatẽ ad turbas. ꝛ honorẽ apud seniores. Inuenis ꝛ acutus inueniar in iudicio ꝛ in conspectu potentium admirabilis ero: ꝛ facies principũ mirabũt me. Hec aũt oia fuerũt in daniele ꝓpter sapiẽtiã a deo sibi collatã. ꝛ hoc est qd dr hic. l Fuit autẽ Daniel. in honore. s. ꝛ gloria in chaldea media. ꝛ perside vt patebit ex libi prosecutione a tempore nabuchodonosoꝝ magni vsq̃ ad tempus cyri qui destruxit regnum chaldeorum: propter hoc sequitur. m Usq̃ ad annum primũ cyri regis. Ex hoc pãtet defectus illoꝝ q̃ exponũt literã istã de tpe vite danielis sic exponentes. l Fuit autẽ daniel vsq̃ ad annũ ꝓmum cyri. i. tantũ vixit ꝛ non plus. quia decima visio danielis facta est sibi tercio anno cyri. vt dr. j. c. ca. Ex quo pz q̃ termin⁹ vite danielis non põt accipi ꝓmo anno cyri. iõ exponẽ vt ꝓdus.

a Cõpletis itaq̃ diebꝫ b post q̃s dixerat rex. vt introducerent introduxit eos ꝓpositꝰ eunuchoꝝ in ꝓspectu nabuchodonosoꝛ c Cũq̃ eis locut⁹ fuisset rex⁹ nõ sunt inuẽti tales de vniuersis vt daniel ananias: misael et azarias. Et steterũt in ꝓspectu regis:

c ꝛ oẽ ꝟbũ sapie: k ꝛ intellect⁹ s q̃ scisitat⁹ ẽ ab eis rex inuenit i eis decuplũ b sup cunctos hariolos ꝛ magos: k q̃ erãt in vniuerso regno eius l Fuit autẽ daniel m vsq̃ ad annũ primũ cyri regis.

Capitulũ .ij.

a Anno secũdo regni

Capln .ij.

In anno scdo. Hic ponit scda ꝓs ꝓncipalis huj⁹ libri in q̃ intendit actor oñdere potẽtiã regni xp̃i p cõparationẽ ad regnũ mũdi vel dyaboli. ꝛ hoc ꝑ decẽ visiones hic ꝓnr positas. et diuidit in duas ptes. qz ꝓmo ponũt q̃nq̃ visiones ad ꝓmũ aduẽtũ xp̃i ptinẽtes ꝓncipalr. scdo q̃nq̃ ptinẽtes ad scdm aduẽtũ xp̃i. Iz tã in istis q̃ i illis fiat aliq̃n mẽtio de vtroq̃: scda incipit ca. vij. anno ꝓmo Baltbasar. ꝓma diuidit in q̃nq̃ ptes ꝑm q̃nq̃ visiones. ꝓma visio ẽ de lapide absciso sine manibus statuã grandẽ ꝓterente: in q̃ figurata est xp̃i cõceptio dyabolã ꝓterentis. scda de angelo filio dei assimilato in fornacẽ descẽdẽte. in q̃ figurata est natiuitas xp̃i in nr̃am penalitatẽ descẽdẽtis. tcia de vigili sctõ diamante p̃cisionẽ arboris. in q̃ figurata ẽ pdicatio xp̃i vicia rescindent⁹. q̃rta de manu scribẽtis in pariete terminationẽ regni balthasar. in q̃ figurata ẽ passio xp̃i regnũ dyaboli exterminantis. ꝛ cyrographũ decreti cruci affigentis. q̃nta de inclusione danielis in lacũ ꝛ liberatõe eius ꝑ angelũ. in q̃ figurata ẽ resurrectio xp̃i infernũ spoliãtis. Partes patent in q̃libz capitul⁹ ordinẽ sequẽtibus. Circa ꝓmũ aduertendũ q̃ causa effectiua ꝓncipalis huius visionis est spũsanct⁹: cã impetratiua ẽ oro daniel ꝛ socioꝝ ei⁹. cã finalis ẽ vt dei potẽtia pandere. ꝛ daniel exaltare. ꝛ rex superb⁹ humiliare. cã aũt mãlis ẽ ꝓtinẽtia hui⁹ visionis: q̃ oñdit discursum mũdi ꝑ q̃tuor regna ꝓncipalia sibi succedentia. vsq̃ ad tẽs xp̃i oia regna terrena sibi subiugãtis: causa aũt formal' est diuisio hui⁹ ca. Notãdũ q̃ in q̃libet visione ponũt he q̃tuor cause vt posite sunt in ista. q̃ q̃libet visio est q̃si q̃dã spãlis tractat⁹. q̃ circa cãm formalẽ hui⁹ ca. oñdit ꝓmo revelatio somnij. scdo inq̃sitio visi: ibi Precepit q̃ rex. Tercio reseratio mysterij: ibi Tunc Daniel. q̃rto magnificatio dei: ibi. Tunc rex nabuch. Circa primũ cõsiderandũ q̃s fuit iste nabuch. qz em̃ dr hic. In anno scdo regni nabuch. iõ dicũt aliq̃ q̃ fuit nabuch. iunior ꝛ filius magni nabuch. ꝛ q̃ regnauit ante fratrẽ suũ euimeradach immediate post patrẽ. ꝛ hoc ex ordinatõe patris ꝓpter malicia euilmeradach q̃ erat ꝓmogenitus. Magnus em̃ nabuch. iã regnauerat ꝑ. vij. ãnos integre q̃n daniel de iudea in babylone fuit ductus: ꝛ ite ꝑ tres annos fuit daniel nutrit⁹ ꝛ edoct⁹ anteq̃ ei psentarẽ. vt visum est capitulo p̃cedenti. Cum ergo in hoc capitulo dicat q̃ daniel vt alijs sapientioꝝ exposuit somniũ nabuchodonosoꝝ. et cum dicat q̃ hoc somniũ vidit secundo anno regni sui. ideo concludunt q̃ non ꝓtest intelligi de magno nabuch. ꝓpter quod dicunt aliũ fuisse nabuchodonosoꝝ filiũ p̃dicti. qui nabucho. scdo regnauit post patrẽ. ꝛ scdo ãno regni eius facta sunt ista que hic narrant. Sed bezei ꝛ berosus bystoriographus caldeoꝝ q̃bus magis credendũ est: dicũt euilmeradach immediate regnasse post patrẽ ꝛ hoc est qd dicit quedã glosa que sic incipit. Non

filius q̄ bř. j. sup̄ pncipiū. v. c. ¶ Hoc etiā vř p dictū Hiere mie. xxvij. vbi ponit verbū dñi loquētis sic. Dedi regi babylonis terras istas: seq̄tur. Et seruient ei ⁊ filio eius ⁊ filio filij eius ⁊ nō ponunt plures. ¶ Certū est aūt ꝑm oēs q̄ euilmaradach fuit filius nabuchō. magni. et balthasar erat filius filij sui. s. euilmaradach. ⁊ nō dř q̄ fuerint ibi alij int̄ medius q̄ vocatus fuerit nabuch. ¶ Hystoriographi tamē aliq̄ ponūt duos filios int̄ euilmaradach ⁊ balthasar. s. regulsar. ⁊ labozardach: ⁊ q̄ auctoritas hieremie vitet discordare ad annales hebreoꝝ posset dici. q̄ isti duo sunt idē in numero cū euilmaradach ⁊ balthasar. quia vterq; eoꝝ fuit binomius: ita q̄ euilmaradach alio noie dictus est regulsar ⁊ balthasar labozardach. ¶ Itē expositio illoꝝ q̄ dicunt q̄ iste nabuchō. de q̄ hic agit fuit filius magni nabuch. ⁊ regnauit post mortē ei⁹: includit contradictionē. q̄ ꝑm eos illa visio q̄ ponit seq̄nti. ca. exponit de magno nabuchō. q̄ versus est in amentiā ⁊ abiect⁹ ab hoibus. vij. annis. ⁊ ibi dř q̄ daniel fuit familiaris ei ⁊ collega ⁊ famosissimus in reserando occulta ⁊ secreta diuina. ¶ In hoc aūt ca. dř q̄ per expositionē hui⁹ somnij daniel fuit ꝑmo cognit⁹ esse ex ante sapie. ⁊ a rege ꝑmo ꝓmotus. ⁊ socij eius ad sui petitionē ergo istud factū nō potuit esse post mortē magni nabu. ⁊ ideo dicendū est q̄ iste nabuchō. q̄ hic somniū vidit fuit magn⁹ nabuc. ⁊ q̄ dř hic. ¶ In anno regni nabu. scdo non accipit ann⁹ scdus regni sui simplř q̄n factus fuit rex chaldeoꝝ. s̄ accipit scdus regni sui postea factus ē monarcha: quia multa regna acq̄siuit: ⁊ potissime post vnū annum subiectionis egyptioꝝ. vnde ⁊ Josephus dicit de magno nabuchō. x. libro. antiq̄tatis iudaice. post vnū annū egyptiace captiuitatis vidit nabuchō. somniū. ¶ Hoc etiā appareꝝ ꝑ visionē istā. vbi significatus est ꝑ caput aureū. in q̄ designat regnum eius primū inter q̄tuoꝝ regna maxima. hoc est igit q̄d dř hic. ¶ In anno scdo regni. i. monarchie.

b ¶ Nabuchō. vidit somniū. spālis ēm dei. puidētia est circa principes magnos. in q̄tū ab eis dependet respublica ⁊ ꝓpter hoc aliq̄ ostendunt eis magis q̄ alijs q̄buscunq; sicut pharaoni fames futura ⁊ abundātia. fuit tñ eius visio exposita ꝑ Joseph. b. sicut visio nabuchō. ꝑ danielem.

c ¶ Et conterrit⁹ est spūs eius. ex insolita visione.

d ¶ Et somniū fugit ab eo. obliuio ēm causat ex motione humoꝝ. ꝓpter hoc ēm pueri ⁊ mstū senes sunt immemores ꝑm phm in libro de memoria ⁊ remi. terroꝝ aūt facit magnā humoꝝ cōmotionē. ⁊ ideo causauit somnij obliuionē. ¶ Hoc etiā factū est ex diuina ordinatione. vt occasione hui⁹ obliuionis vocaret daniel ad dei gloriā et ꝓpli israelitici reuelationē ꝑ ipsius danielis sublimationē. sicut patebit. j. eodē ca.

e ¶ Precepit aūt. Hoc est scda ps in q̄ describit inquisitio visi. ⁊ diuidit in duas. q̄ ꝑmo coniectores vocant. scdo interrogant ibi. Qui cum venissent ¶ Circa primū aduertendū. q̄ homines antiq̄tus multū inuitebant augurijs somnioꝝ sicut ꝑz de pharaone Gen. xl. ⁊ de ministris eius incarceratis cum Joseph. Gen. xl. ca. et infra de isto rege. ca. iij. ꝓpter q̄d fuit solicit⁹ de inq̄sitione somnij ꝑm q̄ dř hic.

e ¶ Precepit autem rex vt cōuocarent harioli. q̄ in hostijs de animalibus immolatis diuināt.

f ¶ Et magi. q̄ arcbanis incantationib⁹ vtunt. vt dř Ero. vij.

g ¶ Et malefici. q̄ auertūt sensus hūanos ꝑ aliq̄d factū vel dictū circa eos. ⁊ sic auersis sensibus aliq̄ occulta eis reuelāt a dēmonib⁹: sicut de illis q̄ dormiebāt in sardos ysula. vt dicit expositor thomas sup q̄rtū physicoꝝ. c. de tpe. chaldei aūt ꝑ ꝓsideratiōnē astrorum diuinant. vñ tpe ezechie rex babylonis que est in chaldea misit lras ⁊ munera Ezechie ad inq̄rendū de illa solis retrocessione q̄ facta est tpe suo. vt habet: iij. Regū. xx. ca.

b ¶ Et indicarent regi somnia sua. per artes suas dictas. s̄ quer̄ hic q̄re nō fuit vocat⁹ daniel ⁊ socij eius q̄ s̄. dictū est: q̄ erant sapientiores hariol⁹ ⁊ magis ¶ Dicendum q̄ hoc fuit ex inuidia q̄ cū eēnt iudei volebant babylonij q̄ magis appciarent a rege. ¶ Silet ex cupiditate. q̄ ꝑ expositionē credebāt bona ⁊ honorē cōsequi sicut patet ex regis ꝓmissione ad eos facta. si somniū ⁊ eius interp̄tationez possent dicere. ⁊ ꝛ fuissent inuēti sapiētiores hariolis et magis in verbis sapiētie ⁊ intellect⁹. q̄n ꝓbati sunt a rege. vt dictū est. c. j. tñ nō erat adhuc Daniel cognitus q̄tū ad bonū ꝓpbetie ⁊ intelligentiā visionū. de q̄ erat hic questio. ⁊ io alij q̄ iam erāt famosi in arte diuinandi erāt magis vocati.

i ¶ Qui cū venissent. Hic coniectores de somnio interrogant. ⁊ ponitur hic triplex interrogatio. Prima est cū simplici denūciatione scda cum forti cōminatione ⁊ p̄mū ꝓmissione: ibi. Et rndēs rex dixit chaldeis. tercia cū ficti impositione et suspitione: ibi. Respondit rex ⁊ ait. Et cuilibet interrogationi addit sua responsio. Igitur primo dicit sic.

i ¶ Qui cū venissent steterūt coram rege. quasi parati ad respondendū.

k ¶ Et dixit ad eos rex. Vidi somnium ⁊ mente confusus ignoro q̄d viderim. Ex terrore ēm insolite visionis fantasmata sunt facta confusa: ⁊ sic nō remansit memoria visionis distincta q̄ fit per hoc q̄ imagines distincte remanēt in memoria. recordabatur tamē in confuso. sicut aliq̄n contingit etiā in actibus humanis. q̄ aliquis recolit in ꝓmunise comedisse optima cibaria in aliquo festo vel vidisse pulcra spectacula. et tamen nescit determinate dicere.

l ¶ Responderūt chaldei. Isti erant principales interconiectores. quia diuinatio eoꝝ erat aliquo modo per viā rationis. s. per considerationē astroꝝ. alioꝝ autez diuinatio erat per viā superstitionis vt visum est. ⁊ ideo isti principaliter inter omnes responderunt.

m ¶ Regi syriace. hoc addit quia ab isto loco chaldaice vel syriace q̄d est idē idioma q̄tū ad literatos. licet vulgare aliquo modo discordet. liber iste script⁹ ē vsq; ad octauū capitulū chaldaice. hebraicis tamen literis que nō distinguūtur a chaldeis in sono. s̄ tñ in charactere vt dicit Hieronym⁹ in ꝓlogo sup libros Regum.

n ¶ Rex in sempiternū vive. hoc dicunt ad captandū eius beniuolentiā. ⁊ q̄ credebant boies vtuosos post vitā istā transferri ad vitā deoꝝ eternā. vt habetur. ij. Mach. xij. vbi dř. Patre nostro inter deos trāslato. et sunt verba antiochi adolescētis loquētis de antiocho patre suo mortuo.

o ¶ Dic somnium seruis tuis ⁊c. Rationabiliter respondet. quia ꝑ artem nō potest aliter somniū interp̄tari. Dicit ēm phūs libro de somno et vigi. Ille est artificiosus iudex somnioꝝ. qui similitudines visas ꝓpendere scit. ⁊ partes adinuicem comparare: ⁊ etiā ꝑ comparationē et dispositionem celi. ⁊ passiones ⁊ solicitudines somniantis. ⁊ motes eius et completionē. omnia ēm ibi attendēda sunt vt ibidem dicit Albertus magnus. Talis aut̄ interp̄tatio somnij supponit somniū ꝑfectum.

a ¶ Et rndēs rex. Hic ponit secunda interrogatio cū adiunctione pene ⁊ p̄mij. et hoc est quod dicitur hic.

b Nisi indicaueritis mihi somniū. hus. ſ. z postea cō iectura ei⁹. c Peribit⁊ vos. i. mouemini. o Et bon⁹ vīe. i. possessiones z bona. e Publicabūtur .i. fisco vel huīse regie applicabunt. Qd̄ sequitur ptz in ſa. f Rndit rex. Hic ponit tercia inrogatio que fit nō solū cū pe ne cōminatōe z pmīj pmissione s etiā cū falsi su spitione seu im positione z boc est qd̄ dr̄ hic.

g Certe scio qz tps redimitis. i. detinet⁊ in vbis vel sic.

h Tps redimitis .i. spaciuz vite vie vult⁊ re tinere p ambages verboz̄: et subdit cām.

i Sciētes q a me re. ſmo. ppt qd̄ non possum vobis somniuz indicare.

k Si g̃ nō indicaueri⁊ ꝛc. est ꝛe vo. snia. ſ. firma z irreuocabi lis ꝛe mozte via l De int. q̄z fal lace ꝛc. q. d. eodē mō peribit⁊ si ta lem fallaciā fe ceritis z ē b trūcatio snie: sicut solēt irati facere in loquēdo. z iō qd̄ dictuz est. est supplenduz. Ad bāc vo fallaciaz remouēdo dicit

m Somnium ita dici. mihi. in tegre z pfecte.

n Ut sciā. p boc supple. o Qz inter. eius verā lo quamini. z nō cōficta. p Rndentes g̃ chaldei co re. di. Nō est bō sup terrā ꝛc. boc dicūt quia ponebant aiam̄ a corpore sepatā esse maiozis intelligētie z ma xime dīs coniunctā. sicut dr̄. ij. Mach. xj. Patre nro int̄ vos trāslato: iō dixerūt. q Non est bō sup terā .i. in pūti vita. r Qui sermonē tuū possit implere q: nō pōt fieri p artē humanā. vt iā visum est. Declarant boc etiā p facta regū pcedētiū dicētes. s Bz nec regū quisq̄ magnus z potēs. i. q̄ntūcunq̄ fuerit magn⁹ z potēs. t Verbū bu. sciscita t. de ptexto. ſ. y Ab omni bariolo ꝛc. i. a q̄cunq̄ diuinatorē. quasi dicant p dīs nec tu debes q̄rere. cui⁹ causa subditur.

r Ser. quē tu q̄ris rex grauis est. i. excedens vtatez intellectus humani. y Nec repiet quisq̄ ꝛc. posue runt em̄ alīq̄ platonici q̄ dēmones habēt corpora ae rea. vt p3 p dictū Apulei discipuli platonis dicētis q dēmones sunt aialia corpore aerea mēte rōnalia. tpe eterna. animo passiua. z sic p dīs q̄dāmō pseruāt cū hoibus. vñ z pm doctores catholicos habitāt hic no biscū in boc aere caliginoso vsq̄ ad iudiciū z ab istis p artes magicas pñt aliq̄ q̄rere. Sed dij quoz cum bo minibus nō est cōuersatio vocant hic ab istis chaldeis subtātie totaliter sepate: quarū scientiā dixerunt pla tonici z etiā alij pbi maiorē q̄ sit scia dēmonū: s ars ma gica vel diuinitiua q̄cunq̄ nō se extendit ad aliq̄d requi rendū ab eis. z Quo audito rex in furoze qd̄ dr̄ quia irrōnabiliter mouebat cū se excusarēt sufficienter. a Precepit vt pe. oēs sa. babylonis. i. studētes pbiam z co gnitionē occultoz. Ille em̄ dr̄ sapiēs q̄ vltra cōmunem cognitionez hoim trāscēdit. b Et egressa snia. a rege irreuocabiliter.

c Sapiētes inficiebāt. i. de eoz interfectōe dispone bāt qz nō fuerunt infecti. vt br̄. j.

7 potens verbum huiusce modi sciscita t: ab omni ha riolo et mago et chaldeo. Dermo em̄ quē tu queris rex grauis est: nec reperiet q̄sq̄ q̄ indicet illū in pspctū regis: exceptis dīis q̄z nō ē cū hoibus puersatio. Quo audito rex in furoze z in ira magna: pcepit vt perirent omnes sapiētes babylonis b Et egressa snia: sapientes interficiebant: q̄rebaturq̄ daniel z socij eius. vt perirent c Tunc daniel req̄siuit de lege atq̄ snia ab arioch pncipe militie regis: q̄ egressus fuerat ad interficiendos sapiētes babylonis. Et interrogauit eum: qui a rege potestatē acceperat: quam ob causaz tam cruelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rē indicasset arioch Danieli. Daniel ingressus rogauit regē vt tēpus daret sibi ad solutionē indicandaz regi. a Et ingressus est domum suam:

d Querebaturq̄ daniel. qz eidē snie sbiacebat cū socijs suis. Sed q̄rit hic q̄re tādurā sniam dedit rex ꝛ sapien tes babylonis. Dicendū q vacantes pbie z coniecturis futuroz̄ z similiū habebāt a rege victum z vestitum. z sumptus magnos vt. ē. habitū ē. z de daniele z socijs ei⁹ similr̄ z Gen. xl. vij. dicit q sacerdotes egypti nō fuerunt compulsi vendere terrā eoz̄ sicut alij tpe famis. qz ipsi recipiebāt victum ex borreis regis. z ipsi ꝑmo vacauerūt pbie. vt br̄. j. meta pb. igit̄ qz rex babylonis multa expenderat p scisciatione sapientū: fuit nimis iratus q̄n nō rndebat ꝑm ei⁹ voluntatem. z ex tali ira dedit sniam tādurā z irreuocabilem.

e Tunc daniel. Hic ponit tercia ps huius ca. vbi ponit reuelatio facta danieli. scdo intptatio facta regi: ibi. Post hec daniel ingressus. Circa primū daniel ꝑmo q̄rit regis diffinitionē. scdo petit dilationē: ibi. Cū ergo rē indicass3 tercio recurrit ad mētis deuotionē: ibi. Et ingressus ē domum suā. q̄rto recipit diuinā inspiratione: ibi. Tunc daniel. quinto assurgit ad gratiarū actionem: ibi. Et benedixit. Circa primū dicit sic. Tunc daniel req̄siuit de lege atq̄ sententia. Questio em̄ regis fuerat sibi celata ab alijs ex insidia z cupiditate. vt dictū est supra. z ideo ignorabat causam sententie regis. sequitur.

f Et interrogauit eū qui a rege potestatem acceperat. exequēdi sententiā regis de interfectione sapientū. Cetera patent. g Cum ergo. Hec est secūda pars vbi daniel petit dilationē ad soluendū questionē. et p boc executio sentētie regis de sapientū interfectione dilata est. z patet litera. a Et ingressus est. Hic daniel recurrit

ad mẽtis reuotionẽ vt possit scire sommũ regis ꝛ ei⁹ intẽ-
ptationẽ. vñ p3 q̃ hic nõ q̃siuit tps ad soluendũ cõfidẽs
de ꝓpio ingenio. nec p vią superstitionis: sicut augurato-
res ꝛ diuinatores: qđ est illicitũ ꝛ lege diuina ꝓhibitũ: ꝫ
cõfidẽs de adiutorio diuino. ꝛ hoc est qđ dr̃. a ¶ Et in-
gressus ẽ domũ suã
vt sic sequestratus
ab exteriori tumul
tu melius vacaret
orõni ꝛ ꝓtẽplatõi.
b ¶ Ananiecꝫ ꝛ mi
saeli ꝛc. adiũgit eis
sibi socios in oran.
do: qz oro multorũ
ꝛ maxime bonorũ
est mltũ exaudibil'

b ¶ Sup sacro isto
.i. secreto sacro. qz
ibi fit mẽtio de reg̃
xpi p lapidẽ absci-
sum de monte sine
manibus: vt vide-
bitur. c ¶ Et nõ
perirent da. ꝛ socij
ei⁹ cũ ceteris sapiẽ
tibus. i. ipi ꝛ ceteri
sapiẽtes. in q̃ appa-
ret oro cor charitatiua. qz non solũ
erat p vita sua cõ-
seruãda. ꝫ etiã pro
vita alior sapien-
tũ q̃ eis inuidebãt
vt visum est.
d ¶ Tunc daniel
Hic describit danielis inspiratio. ꝛ hoc est qđ dr̃. Tunc
danieli mysteriũ. i. somniũ regis occultum ꝛ ei⁹ interpta
tio. e ¶ Per visionẽ nocte reuelatũ est. a deo. s. nõ dicit
hic q̃lis fuerit ista reuelatio vtrũ in somno vel in vigilia
ꝫ ꝓbabiliter videt. q vidit in somnis cõsimilẽ visionem
visioni regis. ꝛ vltra hoc intellectũ ipsius. ꝛ hoc etiã di-
cit glo. q somniũ regis didicit summio suo. hoc etiã vr̃ p
hoc qđ dr̃. Nocte. qz tales reuelatones magis nate sunt
fieri quietatis sensib⁹ ab exteriorib⁹ tumultib⁹. Unde dr̃
Job. xxxiij. Per somniũ in visione nocturna q̃ irruit so
por super boies ꝛ dormiũt in lectulo. tũc aperit aures viror
ꝛ erudiens instruit eos disciplina. f ¶ Et bñdixit. Hic
pro ꝓdictis ponit gratiarũactio. Iste em erat mos anti-
quor in beneficijs ꝓceptis laudare deum sicut grati. hoc
aũt fecit daniel hic. ꝓpter qđ dr̃. f ¶ Et bñdixit daniel
deũ celi. i. laudauit. g ¶ Et locut⁹ ꝛc. vsq in seculum. i.
eternũ. qz vbicũq duplicat hoc nomen in veteri testa-
mento importat eternitatẽ cõiter. h ¶ Quia sapia. ad
disponendũ ꝛ ordinandũ in creaturis. qz op⁹ sapiẽtis est
ordinare. vt dr̃. j. metaphy. i ¶ Et fortitudo. ad exeq̃n-
dũ qđ disponit. qz nullus pot impedire. k ¶ Eius sunt
qz dispositio ꝛ executio effectus in omnib⁹ alijs dependet
ab ipo. ꝛ pot p ipm impediri. l ¶ Ipe mutat tpa. quia
ipe est ỹm⁹ motor celestiũ corpor. q̃ motũ sequit tps:
vt dr̃. iiij. phycor. m ¶ Et etates. i. periodos rerũ mu
tabiliũ ꝛ corruptibiliũ. ꝛ maxime hominũ. maior em fuit
periodus vite hũane añ diluuiũ q̃ post. vt p3 in Genesi.
n ¶ Transfert regna. ꝛ hoc cõtingit frequẽter ꝓpter pec-
cata boim. sicut p3 Gen̄. xv. vbi dr̃. q filij isrl' acceperunt
regnũ chananeor ꝓpter peccata eor. Similit romani ac
ceperũt regnũ iudeor post mortẽ xpi.
o ¶ Atq ꝓstituit. qz aliq̃n etiã malos boies regnũ eleuat
ad punitionẽ alior peccator: sicut p3 de cyro q̃ ex ordi-
natione dei eleuat⁹ est in regno ad destructonẽ chaldeor
ꝛ liberationẽ iudeor ꝫm q dr̃ Esaie. xlv. Hec dicit dns
xpo meo cyro cui⁹ appbendi dexteram ꝛc. Aliq̃n ꝫ etiaz
fit ad exercitiũ et flagellationẽ sanctor: exẽplũ hẽm⁹
de Attila rege bunor. q̃ dixit sancto lupo trecẽsi cum
obsideret ei⁹ ciuitatez: interrogat⁹ a lupo scto q̃s esset
rñdit. Ego sum flagellũ dei. Cui ille rñdit. Ego sum lu-
pus q̃ debeo fla-
gellari et pcepit
ciuitatẽ aperiri.
p ¶ Dat sapiam
sapientib⁹. i. no-
ticiaz de diuinis
illis quor mentes eleuanẽ ad
celestia. qz tales
sunt ꝓpie sapi-
entes dicti a sapor.
q ¶ Et scientiaz
intelligentibus
disciplinã. i. no-
ticiaz de bũanis
boibus morigeratis vñ. j. ethi-
cor dr̃. q passio
num secutor est
inanis auditor
politice.

r ¶ Ipe reuelat
ꝓfunda ꝛ absco
dita. ad q̃ intel-
lectus creat⁹ nõ
põt attingere ꝓpria vtute. s ¶ Et no. in te. cõstituta
scz ignorãtie respectu alior ab ipo. vel aliter. In tene
bris cõstituta. i. peccata q̃ntũcunq occulta ipe nouit.
t ¶ Et lux cũ eo ẽ. qz ipe ẽ ꝓprie lux. vt habẽt. j. Joh. j.
Deus lux est. ꝛ tenebre no sunt in eo vlle ꝛ hoc est in-
telligendũ fm q nomen lucis extensum est ad signifi-
candũ manifestationẽ. qz deus ẽ lux vera q̃ illuminat
omnẽ hoiem. vt dr̃ Joh. j. v ¶ Tibi de⁹ patr̃ nr̃or cõ-
fiteor. Facit mentionẽ in orone de abraam et alijs
patrib⁹. qz ex merito eor multa bona facta sunt filijs
israel ꝛ reuelationes ꝓphetis.
r ¶ Et q̃ laudo. ꝛ cãm subdit. Quia sapientiã. ad in-
telligendũ. a ¶ Et fortitudinẽ. ad ꝓnunciandũ. De
disti mihi ꝛc. Unde sequitur. b ¶ Quia sermonẽ regis. i.
illud quod requirit. c ¶ Aperuisti mihi. misericorditer
reuelando. d ¶ Post hec daniel. Hic ꝓpr ponit in-
terptatio facta ipsi regi. Et diuidit in tres. qz Daniel
primo reprimit regis indignationẽ. secõ excitat eũ ad
mentis attentionẽ: ibi. Et rñdens danieli. Tercio ape
rit regi visionẽ: ibi. Somniũ tuũ. Primus facit p hoc
q impedit magistrũ militie ab executione sententie re
gis ꝛc. dicens. c ¶ Sapientes babylonis ne perdas
per hoc q paratus est regi satisfacere dicens. Introv
duc me in cõspectu regis ꝛc. f ¶ Tunc arioch festinꝰ
introduxit danielẽ ad regẽ. sciebat em eum esse in vsi-
terio sciendi. ꝓpter quod festinauit introducere Da-
nielem ad eũ. sciens hoc regi esse placitum.
g ¶ Et dixit ei. s. arioch regi.
h ¶ Inueni hominẽ de filijs trãsmigratõis iude. in q̃
scz terra solent esse ꝓphete. ꝓpter hoc sequitur.
i ¶ Qui solutionẽ regi annunciet. i. potens sit annun-
ciare. cum sit de illis apud quos solent esse prophete.
Et nota cum dicit. Inueni hominẽ de filijs transmi-
grationis iude. ipse mentitur. quia non quesierat Da
nielem nec inuenerat. sed se obtulerat. Sed hic est

modus illoꝝ q̄ assistunt regib⁹ fingere se fecisse illa que sciunt eis placere. qđ aūt seq̄t̄ pz in lr̄a. l Et rn̄dēs hic p̄fr excitat Daniel regē attētionē oīdēs rei gēste difficultatē dicens. m Mysteriū .i. occultū qđ rex interrogat. n Sapi. magi 7 ba. exponāt hec noia sicut pus.

o Et haruspices .i. horaꝝ inspectores. 7 per talia diuināt de futuris.

p Neqūnt indicare regi .i. nō pōt dissolui q̄cū q̄ arte humana vel magica. ꝑ a deo solo: 7 bocē qđ dr̄. q Qz est de⁹ in celo reuelans mysteria q: ipse solus bz certā sciam futuroꝝ ptingentiū cuiusmodi erāt ptenta in illa reuelatione.

r Qui indicauit tibi. Diuina em̄ puidētia est p̄ncipalr̄ erga rectorē multitudinis: sicut bona dispositio corporis dependet a capite.

s Que ventura sē in nouissimis tpib⁹: q: in illa reuelatōe fit mētio de regno xp̄i. qđ ē vltimū regnoꝝ. vnde et .j. Joh. ij. dr̄ de tpe xp̄i. Filioli nouissima hora est. t Sōniū tuū. Hic p̄fr daniel aperit regi visionē. 7 diuidit̄ in duas: q: p̄mo eā repetit. scđo exp̄ōnē subiungit: hoc em̄ petierat rex a coniectoribus. vt patuit supra. scđa ibi. Interp̄tationē aūt eius. Circa p̄mū sic p̄cedit. quia p̄mo repetit cām visionis: que fuit cogitatio regis de futuris: 7 ex hoc apparet reuelatio mirabilior q: nō solū reuelata est danieli visio regis. ꝑ etiā cogitatio regis p̄cedens. q̄ soli deo nota erat 7 hoc est qđ dicit. v Tu rex cogitare cepisti in stratu tuo 2c. ex hoc etiā pz q: solicitudo p̄cedens in vigilia bene ē causa somnioꝝ sequentiuꝝ in somno. ꝑ hoc est dupl̄r: vno mō naturaliter q̄n fantasmata que fuerūt in vigilia reuertunt̄ in somno vel similia ei⁹. ꝑ nō fuit hic sic. q: talia somnia nō sunt signa futuroꝝ. ꝑ magis p̄cedentiū alio modo sup naturaliter q̄n ex solitudie circa aliq̄d futurū dispouit̄ hō vt de talib⁹ fiat sibi aliq̄ ostensio a deo in sequēti somno. q: talia cōueniētius fiūt in somno q̄ in vigilia vt supra dictū est. et hoc fuit hic. cetera patent vsq; ibi. r Tu rex videbas. vbi scđo repetit ipsam visionem. d. y Et ecce quasi statua vna grandis. in longitudine .l. et latitudine. z Stabat contra te. sic enim erat dispositia in situ respectu regis

cui⁹ nomen erat balthasar. Putasne ꝑe potes mihi indicare somniū qđ vidi 7 interp̄tationē ei⁹? l Et rn̄dens daniel coꝝ rege ait. m Mysteriū qđ rex interrogat: n sapiētes magi 7 hariolio 7 haruspices: o neqūnt indicare regi: p ꝑ est ꝑus in celo reuelans mysteria q ꝓ indicauit tibi rex nabuchodonosoꝛ: r q̄ ventura sunt nouissimis tpib⁹ s Sōniū tuū 7 visiōes capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sī. t Tu rex cogitare cepisti ī stratu tuo: qđ essz futuꝝ post hec: 7 q̄ revelat mysteria oīdit tibi que vētura sunt. u Mihi q̄ nō in sapia: q̄ est in me plus q̄ in cūctis viuētib⁹: sacr̄m h̄ revelatū ē: ꝑ vt int̄p̄tatio regi manifesta fieret: et cogitationes mētis tue scīres x Tu rex videbas. y Et ecce quasi statua vna grādis. Statua illa magna est 7 statura sb̄limis: z stabat ꝓ te: a 7 intuitus ei⁹ erat terribilis. b Huius statue caput ex auro optimo erat: pectus aūt 7 brachia de argēto. Porro venter 7 femora ex ere: tibie aūt ferree. Pedum quedā pars erat ferrea quedā aūt ficti lis. Videbas ita: donec abscisus est lapis de mōte sine manib⁹. et p̄cussit statuā in pedib⁹ eius ferreis 7 fictilibus. 7 cōminuit eos. Tunc cōtrita sunt pariter ferrum testa: es: argentū 7 aurū: 7 redacta q̄si in fauillam estiue aree: que rapta sunt vento: nullusq; locus inuentus est eis. Lapis aūt q̄ p̄cusserat statuā: factus est mons magnus: 7 impleuit vniuersaꝝ terrā. Hoc est somniū: c int̄p̄retationē quoq; eius dicemus coꝝ te rex. d Tu e rex regum es: f 7 de⁹ celi regnū g et fortitudinē b 7 imperiū: et gloriā: i dedit tibi: k et omnia in quibus habitāt filij hominū l 7 bestie agri m volucres q̄ celi: n dedit in manu tua: 7 sb̄ ditione tua vniuersa cōstituit o Tu es ergo caput aureum. p Et post te consurget regnū aliud minus te argenteū q 7 regnum

tertium aliud ereum. hoc fuit regnū alexandri magni 7 grecoꝝ. qđ successit regno persarū: et dicit̄ ereum ꝓpter sonoritatē grece eloquētie. quia es inter alia metalla est magis sonoꝝ

ꝗsi aspiceret regē 7 ipe eā. a Et intuit⁹ ei⁹ erat terribilis. q: illa statua significabat mutationē regnoꝝ vt videbit̄. q̄ mutatio ꝑ bella et occisiones fit. 7 ad h̄ denotādū t̄ribile erat videre illā statuā. vñ 7 s. dictū ē. q: rex t̄ritus oblit⁹ est somniū. b Huius sta. ca. ex auro 2c. ista nō oportet h̄ exponē. q: exponunt̄ in pte sequēti. c Int̄p̄tationē. Hic ponit̄ exp̄ō p̄dicte visionis. 7 h̄ ē qđ dicit daniel. d Tu s. nabuchodonosoꝛ e Rex regū es. q: multos reges vēui cerat. 7 sb̄tributarios hēbat. 7 q: maioꝛ rex erat de toto mūdo tpe suo. sb̄ vēnēit tibi tāta magnitudo sb̄dit̄. f Et de⁹ celi regnū. s. chaldeoꝝ ꝓmo. g Et fortl. ad bellandū inimicos et reges alios.

h Et impiū .i. monarchiā. i De. tibi. q: de ifimo statu ꝑ diuinā dispositionē eleuat⁹ es ad oia ista. vt visum ē j. c. k Et oia in q̄. bitāt filij hoim. h dicit q̄tū ad ciuitates. l Et bestie agri. q̄tuꝝ ad loca campestria. m Do. q̄ celi. q̄tum ad siluas vbi bitāt aues cōiter. n De. ima. tua 2c. h est sb̄ ptāte tua. Et accipit h ꝓs ꝓ toto ꝑ synodochen. q: nō ois ēra habitabilis fuit ei subiecta: ꝑ magna pars ipius. Est etiaꝝ ibi alia figura q̄ dr̄ hyphole .i. ꝓmo mltū exp̄ssiuus ad exp̄ssionē excessiue magnitudinis sue: ex q̄ concludit. o Tu es q̄ caput aureū. hoc est regnū tuū signat̄ in statua illa q̄ tibi apparuit ꝑ caput aureuꝝ. 7 hoc significat̄ cōueniēter ꝑ aurū ꝓpter maximas diuitias illius regis q̄s congregauerat in babylone de vniuersis regnis ab eo subiugatis. p Et post te cōsurget regnuꝝ aliud min⁹. hoc fuit regnū medoꝝ 7 persaꝝ. qđ successit regno chaldeoꝝ. vt h̄. j. v. ca. Signatū aūt ē illud regnū ꝑ argentū. quia in illo regno multū vacabant sapientie 7 eloquentie que significant̄ per claritatem argenti 7 eius sonoritatem. Et quia regnū medoꝝ 7 persarū ꝓmo fuerunt duo regna. et in vno regnabat Dari⁹ et in alio Cyrus. ideo signata sunt ꝑ duo brachia. verūtamen q: fuerunt coniuncta simul tempore Cyri mortuo Dario eius auunculo. vt dicit̄. j. v. ca. et tpe Darij cui in honore successit Cyrus. vt dicit̄. j. vj. ca. ideo illa brachia erāt iuncta in pectore vno. ideo de illa statua dictū est q: habebat brachia 7 pect⁹ de argento. q Et regnū tertium aliud

r Qđ impabit vniuerse tre. boc ē ꝙ alexander fere ab oibus regnis recepit tributa ⁊ munera. mlti em reges audietes crebras ⁊ maximas victorias ei⁹ ex timore ne veniret sup eos miserūt sibi munera. s Et regnū q̄rtū erit velut ferreū. istud fuit regnū romanoꝝ. ⁊ cū subdit.

t Quō fer ꝓminuit et vmat oia: ta regnū romano rū subiugauit sibi oia regna p̄dicta. ⁊ boc ex trib⁹ p q̄ romani ceperūt totū orbē. s. sapia exercitio armoꝝ ⁊ bono regimie. Omnem em boicm vnū cuiꝗ venirct ad eos vnoꝝ auerunt ꝑ valorē suū: siue in militia siue i scia siue in arte mecbanica seu q̄cūq; excellētia alia. Et ꝓpter boc excellētes viri de omnib⁹ partibus mundi ꝓpter magnā pacē inge bant se eoꝝ policie Qđ tm regnum postea fuit diuisuꝫ in impium ꝓstantino politanū et romanū. iō ꝫ fuit signatum in statua p duas tibias ferreas: vel alia ratione. scz

terciū aliud ereū[r] qđ impabit vniuse tre[s] ⁊ regnū q̄rtū erit velut ferreū[t] Quō fer ꝓminuit ⁊ vmat oīa sic cōminuet ⁊ cōteret oīa ħ. [v] Porro q⁹ vidisti pedum ⁊ digitoꝝ ptē testeam figuli: [x] ⁊ ptē ferreā: regnū diuisuꝫ erit: [y] qđ tm̄ plātatio ferri orieť. Scđm q̄ vidisti ferrū mixtum teste ex luto. ⁊ digitos pedū ex pte ferreos ⁊ ex pte fictiles: ex pte regnum erit solidū ⁊ ex parte ꝑtritū Qz aūt vidisti ferrū mixtuꝫ teste ex luto: [z] cōmiscebunť quidē humano semini [a] sed nō adherebunt sibi: sicuti ferrū misceri non pōt teste. [b] In diebꝫ aūt regꝫ illoꝝ:

q: ille q̄ erat p̄ncipalis impator accipiebat vnū sociū ad administrandū impiū. sicut ꝓz de augusto ⁊ anthonio et diocleciano ⁊ maximiano ⁊ pluribus alijs. v Porro q⁹ vidisti pe. ⁊ di. ptē testeā. i. de ꝛa factā. x Et partē fer. re. di. erit. ꝑ boc signať fortitudo illi⁹ regni in p̄ncipio et postea debilitas ipsi⁹ p diuisiones intraneas. ꝓpť ambitiones ex q̄bus regnū romanū q̄si ad vilū deductū ē. vt ꝓz ad sensum. y Qz tm̄ plātatio ferri orieť. sic. n. erant pedes illi⁹ statue dispositi. q̄ plāta pedis erat tota de ferro: digiti aūc exeuntes de planta erāt partim testei et ptim ferrei. ⁊ p boc signať q̄ diuisiones ille que orte sť in romanis ꝓcesserūt ex roboꝛe diuitiarū ⁊ potētie secularis: qđ aūc seq̄tur. z Cōmiscebunť q̄dem bu. semi. signat q̄ ad tollendū istas diuisiones regnū romanoꝝ debilitates. facta sunt multa ꝓnubia. a Ez nō adbesibi. q: ꝑ talia nō potuerūt amoueri diuisiones animoꝝ Aliter exponūt q̄dā doctores hebreoꝝ ab illo loco. Porro q: vidisti ⁊c. de societate iudeoꝝ ⁊ romanoꝝ: que incepit tpe iude machabei. vt br̄. j. Mach. viij. ⁊ renouata ē tpe Jonathe ⁊ symonis fratrū suoꝝ. ꝓmo Mach. xij. et iudeoꝝ debilitas signata est p testā. fortitudo aūt romanoꝝ ꝑ ferrū. qđ autē seq̄tur. Cōmiscebunť q̄dē humano semine. exponūt de Herode ascalonita: cui regnū iudeoꝝ datū est a romanis. ⁊ cū nō esset iude⁹ natione voluit sibi puellā de genere Machab. copulare. vt filius eius teneret regnū: ꝫ illa p̄ dolore se interfecit. Herodes aūt ꝓpter suā luxuriā ⁊ puelle pulcritudinē ea mortua abusus est. vt dicūt. ⁊ boc ē qđ dr̄ hic. Cōmiscebunť humano semine: nō dr̄ femineo. a Sed nō adberebūt sibi. q: herodes nunq̄ dilexit iudeos. nec ipsi eū. b In diebꝫ aūt regnoꝝ illoꝝ. i. q̄n romanum impium in sua fortitudine erit: q̄ dr̄ regna in plurali. q: multa regna cōtinebat sub se. c Suscitabit deus celi regnū qđ in eternū nō dissipabitur. istud ē regnū xp̄i qđ est eternū. ꝫm q̄ dicit Luce. j. Regni eius nō erit finis: qđ regnū in ceboatū est regno romanoꝝ existēte in maxima fortitudine sua. q: subiectis

omnib⁹ nationib⁹ descript⁹ ē orbis de mādato augusti impatoris. quo tpe nat⁹ est xp̄s. vt ꝓz Luce. ij. seq̄tur. d Et regnū ei⁹ alteri ⁊c. q: regnū xp̄i potissime est in celo. vbi ciues sunt immortales. e Cōminuet ⁊ cō sumet oia regna bec. q: in iudicio finali oīs ptās terrena auferetur. et oīs creatura p fecte xp̄o subiugabiť. ⁊ tā multa regna suppo suerūt iugo fidei xp̄i colla. seq̄tur

[c] suscitabit deus celi regnū: qđ in eternū nō dissipabiť: [b] ⁊ regnū ei⁹ alteri ppl'o nō tradetur [e] Cōminuet aūt ⁊ cōsumet vniuersa r̄gna ħ. ⁊ ipm stabit in eternū. [f] Scđm qđ vidisti q̄ de mōte abscisus est lapis [g] sine manib⁹: [b] ⁊ cōminuit testā ⁊ ferrū ⁊ es et argentū ⁊ aurū: de⁹ magn⁹ oñdit que regi vētura sunt postea: ⁊ verū est somniū: ⁊ fidelis interpretatio eius. [i] Tunc rex nabuchodonosor cecidit in faciē suam: [k] et Danielem adorauit: [l] ⁊ hostias et incensum p̄cepit vt sacrificarent ei [m] Loquens ergo rex ait Danieli. Vere deus vester [n] deus deoꝝ

f Scđm qđ vidisti q̄ de mōte abscisus ē lapis in boc oñdit modus nascēdi ipsi⁹ xp̄i q̄ nat⁹ est de virgine q̄ signať ꝑ montez ꝓpter excellentiā vite: de boc mōte abscisus ē lapis. i. xp̄us formať. q̄ ꝑ lapidē signať vt ꝓz in ps. Lapidē quē reprobauerunt ⁊c.

g Sine manibus. i. sine būano opere. ꝫ spiritussancti virtute. b Et ꝓminuit testā ⁊c. q: omnia regna mundi ꝓ maiorī parte subiecta sunt xp̄o p fidē et effectissime subiicient tpe iudicij vt dictū est.

i Tunc rex. Hic ponit p̄o p̄dictis magnificatio dei: ⁊ diuidit in tres partes. q: ꝓmo superbia regis repimit: scđo dei potentia pandit: ibi. Loquens ergo rex. Tercio Danielis sapientia erigit: ibi. Tunc rex Danielē: Primū patet ꝑ boc quod dicitur.

k Et Danielē adorauit. ei reuerentiā exbibendo.

l Et hostias ⁊ incensum p̄cepit vt sacrificarent ei: ex boc loco Porphyrius arguit hunc libꝝ esse confictū: quia nō est verisimile vt rex tā magnus ⁊ superbus adoraret Danielē in captiuitate detentū. ⁊ multo minus est credibile q̄ cultū diuinum vellet sibi impendere. vt dicit bic. Et dato q̄ vellet facere: nō est credibile q̄ daniel permisisset boc. Unde Actuū. xiij. dicit. q̄ Paulus ⁊ Barnabas nō permiserūt se adorari a Licaonitis iustis. ꝫ sciderunt vestes suas in signū doloris. Dicendum est ad ista. q̄ adoratio ibi accipiť ꝑ reuerentia: sicut de Nathan ꝓpbeta dicit. iij. Regū primo. q̄ adorauit regē Dauid ꝓnus in terra. Nec est mirandū regē prius superbā boc facere ex admiratione diuine sapie quaz in eo p̄cepit. Qz autē arguit de hostijs ⁊ incenso Danieli offerendis dicendū. q̄ bene dicitur bic q̄ rex boc p̄cepit: ꝫ nō dicit q̄ fuerit factū. Et ideo credendū est q̄ Daniel impediuit fieri. vel q̄ induxit regē ad boc q̄ ista offerent ad bonorē dei qui mysterium reuelauerat ei. ⁊ boc patet ex parte sequēti. in qua pandit potentia dei cum dicitur.

m Loquens ergo rex ait Danieli. Vere deus vester. quē colitis ⁊ nō dū nostri.

n Deus deoꝝ est ⁊c. ⁊ causa subditur.

o Quoniam potuisti aperire sacramentum boc. id est sacrum secretū per ipsius reuelationē ⁊ sic patet q̄

nabuch. honorē p̄dictū impēdebat deo principaliter.
p Tūc rex danielē. Hec ē tercia ps: in q̄ danielis sapiētia erigit ad dei gl̄iaz z ꝓpli isrl. q̄ captiuꝰ erat in regno babylōis ꝓpē reuelationē. hoc ē quod dī hic.
p Tunc rex danielē i sublime extulit: z in magna dignitate posuit:
vt stati patebit
q Et munera multa z magna dedit ei. que accepit daiel ñ ex cupiditate: ꝙ vt de illis filiꝭ isrl pauperibus possz bñ facere. Dtz etiā ex hoc q̄ illz non sit licitū alicui d accipe ex pacto p spūalibus tñ licituz est ab eis q̄b9 spūalia ministrata sūt dona tpalia accipere. sicut Daniel hic accepit a rege cui secreta diuina reuelauerat per spīm. ꝓbetie.

ē: z dñs regū reuelās mysteria ° quoniā tu potuisti aperire hoc sacrm. ᵖ Tunc rex Danielē in sublime extulit ᵍ z munera multa z magna dedit ei. ʳ Et constituit euz principē sup omnes prouincias babylonis: ˢ z prefectū ᵗ z magistrꝝ ᵛ super cunctos sapientes babylonis. ˣ Daniel autez postulauit a regez ꝙstituit sup opa prouincie babylonis sidrac misac et abdenago ʸ Ipe autem daniel erat in foribꝰ regis. Cap. iij.

r Et ꝙstituit eū super omnes prouincias babylonis principē. ad iusticiam exercēdā. s Et p̄fectū. ad cās magnas dēterminandū. t Magrm. ad facta ardua ordinandū.
v Sup cunctos sapiētes babylōis. vt talia sine eiꝰ ꝙsilio nō ageret. z rōem ei redderet.
x Daniel autē postulauit a rege ꝛc. i hoc ergo oñdit fidelitatē suā. q̄ promotus ad honorē nō dedit oblioni socios suos: ꝙ z de eoꝝ promotōe fidelr cogitauit. et ꝙ fecit nō solū ꝓpter eos: ꝙ ꝓpter ꝙsolatōez filiorū isrl qui erāt p prouincias dispersi. z q̄ sciebat socios suos aptos ad tale officiū. q̄ erāt sapiētes z fideles. y Ipe autē Daniel erat i foribꝰ reg. vt essn teneret regē i amicicia ō nō recedebat de latere eiꝰ: ne aliq̄ inuidi i eiꝰ absentia semiarēt odiū. Ex hoc etiā loco arguit porphyrius ꝙ istuz libꝝ dicēs. q̄ daniel sactꝰ nō accepisset tale honorē a rege infideli. Ad q̄d dicēdū q̄ porphyriꝰ ignoranter loq̄tur. q̄ ioseph sactus filia a pharaone accepit: vt dr Gen. xl. z mardochēꝰ ab assuero. vt dr Hester. viij. Cōsiderāduz etiā q̄ talē honorē accepit Daniel: z isti hic dicti a regibus infidelibus nō ex ambitione honoris: ꝙ ad consolationē populi sui: z ad honorē dei: videtes q̄ p hoc regna melius regerētur ꝙm de um z iusticiā. Circa istud capl̄m moralit exponēdo potest dici q̄ p statuā intelligit vita silata in qua. Caput ē aureū. i. operatō de genere bona. Pectus de argeto. q̄ locutō sctā. Uēter z femora ex ere. i. silatō ficta. q̄a picta fiunt ad apparētiā. es essn cōponitur ex auricalco: q̄d ē auro sile. z stāno quod ē sile argēto. Tibie ferree sunt obduratio fixa. q̄ q̄d talis ꝙcipit corde: vult omo tenere. Pedes ferrei z fictiles. sunt petulātia de lectatōnis: z ptinatia excusationis. hāc autē silatōez nequeunt indicare Harioli. i. sacerdotes symoniaci Magi. i. phī vani. Malefici. i. iurispiti. q̄ scia sua isti cōiter vtunt ad malefaciendū. Sz daniel. i. ꝙfidētia veritatis. Sidrac. i. ꝓtinētia puritatis. Misac. i. ꝙsistētia pbitatꝭ. Abdenago. pscia quitatꝭ seu humilitatꝭ meretur fictōz cognoscere ac etiā euitare.

Capitulum. iij.

Nabuc. fecit statuā. Hic ponit scda visio ꝓpr sensibꝰ ad pmā. q̄ sicut ꝙ pmā babylonij sūt inducti ad cognoscēdū dei potētiā oia regna ꝓterētē: ista ꝙ istā inducūt agnoscē: q̄ metu mortꝭ nō ē aliꝰ nisi deꝰ adorādus q̄ latriā. Cōsiderāduz etiā q̄ licz h̄ visio sit historiaca: cū hoc etiā ē ꝓphica: ꝓpter eius finē. s. ꝙ

pter apparitōez angeli filio dei assistati pueros de fornace liberātis. i q̄ hec visio tangit pson̄ xp̄i tanq̄z regez eiusmodi tis: ciues suos de manu cuiuscūq̄z tpalit potēt liberātis Circa hoc cōsiderāduz q̄ mā buiꝰ visiōis est de statua aurea facta: z de pueroꝝ ꝙstātia. de fornace ardēte. z de angelo pueros liberāte. Cā finalis est vt xp̄i incarnatio pāderetur. cultus dei ampliaretur: z populꝰ dei ꝙsolaretur vt ꝓz i fine. Cā efficiēs ē spūs scūs habitꝰ ex pueroꝝ būnitate: patia z tribulatōe. Cā formal ē modꝰ scribēdi hāc visiōez: q̄ describit ad modū cuiusdaz sntie iudicial inique z iō bz tres partes q̄z primo ponit puerorꝝ ꝙdēnatio indigna. scdo eoꝝ liberatō benigna ibi Et ambulabāt. tercio exaltatio cōdigna: ibi. Tunc nabuchodonosoz obstupuit. Circa primū tāgūtur tria. Primū ē cā litigij int̄ regē z pueros. scdm ē forma iudicij. ibi. Statimq̄z in ipsa tpe. tercū pena supplicij: ibi. Tūc Nabuc. repletus. Circa ꝓmū. s. cām litigij que fuit ex hoc q̄ tres pueri nō adorabant statuā regis duo tāgūtur. Primū ē statue ꝙstitutio. scdm eius dedicatio: ibi. Itaq̄z Nabuc. Circa ꝓmuz considerandū q̄ Nabuch. p superbiā ꝓpter monarchie adeptionē voluit sibi vsurpare honorē diuinuz. z iō fecit statuā magnā aureā in qua adorāretur. Simile legitur de Caio imperatore romano: qui vt dicit Josephus lib. antiquitatu. xviij. misit statuā suam per totum imperiū suum vt in ea adorāretur. Ad faciendū autē talia credibile est q̄ homies inducebātur q̄ aliqua responsa demonū z ꝓmissa q̄ nituntur homines inducere ad idolatriam. dicit igitur. a Nabuchodonosoz rex fecit statuam auream. exterius tñ erat aurea. quia nō est credibile q̄ ibi esset tāta moles auri. vel forte erat interius concaua.
b Altitudine cubitoꝝ. lx. in hac altitudie computatur altitudo basis. super quam erat posita. aliter nō responderet sibi latitudo que dicitur esse sex cubitoꝝ tñ. Cetera patent. Si autem queratur quare Daniel qui erat familiaris regi vt visum est: non probibuit eum a tali infamia. dicendū q̄ forte erat absens in extremis finibus regni ꝓpter magna negocia: supra que erat positꝰ: vt visuz e. vel infirmitate fuit impeditus. vel aliqua alia cā consimili q̄ videt ex hoc q̄ non accusatur cū sociis suis. z tñ certū est q̄ nō adorasset si ibi fuisset. Vel dicēdū q̄ vidit regē obstinatū in malicia sua. z iō tacuit videns se nihil ꝓficere in reꝑhensione: ꝙ magis regē ad peiora excitare z hoc vī glo. interlinear dicere. j. eo. c. sup illū locū. Precepit vt adducerētur sidrac ꝛc. vbi dī sic. De daniele nō fit mētio. q̄ regi assistebat qui ꝓriā statuā nō adorabat
c Itaq̄z. Hic ꝓnr describitur statue dedicatio. vluit. n. Nabucho. q̄ primo adoratio sue statue que vocatur h̄ dedicatio fieret cū magna solēnitate ꝓpter magnitudinem superbie sue. z hoc est quod dī hic.
c Itaq̄z nabuchodonosoz misit nūcios solennes. scz.
d Ad congregādos satrapas. i. nobiles barones. z dicunt satrape: quasi satis rapiētes. q̄ solent bona inferiorum rapere. e Magrātus. i. ꝓsiliarios. f Judices q̄ sunt cōstituti ad audiendū cās. g Duces. s. exercit.
b Tyrannos. i. exactoꝛes tributoꝝ regalium.
i Optimates. i. optimos exñtes. isti sunt honorabiliores post regē. k Prefectos. i. ꝓpositos. l Principes regionū. sicut sunt baliui q̄ bñt plures ꝓpositos subse. Isti igitur p̄dicti primo sūt vocati ad adorāduz statuā

vt regi ꝓsentientes ceteri timore mortis ⁊ exemplo maiores: facilius inducātur ad regis uolūtates. Cetera patēt vsq; ibi. m Tibis dr ꝑplis. nō q̄ oēs ꝑsone ꝑplis possent i cāpo durā collocari ꝑ q̄a i ꝓncipibus q̄ sunt capita aliorū intelliguntur oēs adorare. n Tribubus ⁊ linguis. q̄a ibi erāt homines diuersaꝝ natiōnū ⁊ linguaꝝ. o In hora qua audieritis sonum tube. forma huius instrī nota ē ⁊ cōis ⁊ ea vtūtur homines in bellis ⁊ in festis: ⁊ in ꝑplī congregatiōne: vt hī libro ſlume.

p Fistule. instrm est de ligno bōs mlta foramia: ꝑ que emittit sonū. et eo vtunt pastores.

q Cithare. instrumentū ē figure triangularis ad modū dimidij scuti. ⁊ tangit digitis.

r Sambuce. que fit de arundine perforata ⁊ dr sambuca a sam qđ est sol: et bucca qđ ē parua buccina. q̄ solū ꝑt fieri i estate: vt dicit iero. i epla ad dardanū de instrumentis musicis. q̄ in sacra scriptura repiunt. s Psalterij. instrm notū est ⁊ tangit cū penna.

t Symphonie. aliqñ accipit ꝑ melodia in cōi. ꝙ ꝙ accipit symphonia ꝑ instrō determinato oblongo qđ solent portare ceci. ⁊ digitis tangit. v Et vniuersi generis. hoc addit. q̄ multa erāt ibi alia instrā: q̄ nō exprimunt ꝙ. Tales aūt vtebātur i adoratione statue ad incitādū homines q̄ ex diuersis melodijs excitātur in hoib⁹ diuerse passiones: vt ꝑz ad sensum. ⁊ hz. viij. polit.

x Cadentes adorate statuā. i. humilit ⁊ reuerent. y Quā ꝓstituit nabuc. vt in ipa adorarēt. z Si q̄s aūt ꝛc. vbi pena nūciat nō obedientibus. cetera patēt ex ꝓdictis.

a Statim. Hec ē scda ps ꝓncipalis b⁹. c. vbi ponitur forma iudicij. circa quā ꝓmo ponit chaldeoꝝ accusatō. scdo pueroꝝ citatō ibi. Tūc nabuc. i furore. tcio citatoꝝ inq̄sitio ibi. Pronūciās. ⁊ q̄rto inq̄sitoꝝ rñsio: ibi. Nō oportet nos. In ꝓma pte dī sic. a Statimq; i ipō tpe dedicatōis statue. d Accedentes viri chaldei. ad regē c Accusauerunt iudeos. moti inuidia ex hoc q̄ iudei erāt eis ꝓpositi in negocijs regni: vt ꝑz i fi. ꝑce. ca.

d Dixerūtq; nabuc. regi. Rex in eternū viue. ꝙ dicunt ad captādū eius beniuolentiā: vt melius impetrēt voluntatē suā. e Tu rex posuisti decretum. qđ ē lex firma ⁊ irrevocabilis: ⁊ nō ē licitū illud ꝑterire. f Omnis hō q̄ audierit sonitū tube ꝛc. q. d. nullū hoiez excepisti ab hac lege: ꝙ aūt dicebāt: vt nō pateret modus liberatiōis pueroꝝ. Hoc autē mō i ꝓposito formāt accusatiōz suā dicentes.

g Sūt erga viri iudei. q. dī. captiui sunt ⁊ sui ex ꝓditōne: ꝓpter qđ ⁊ humiliōes debebāt ei

b Quos ꝓstituisti sup opera regionis babylonie. ⁊ iō debēt esse grati ꝑ hōfi cijs acceptis et ꝑ oēs ꝓceptus eoꝝ ē grauior.

b Viri isti cōtēpserūt rex decretū tuū. q. dī. ex ꝓdictis ꝑz q̄ nullo mō est eis pceptū.

i Deos tuos nō colūt. scribit autē hoc daniel more iudeoruz q̄ vnū idolū vocāt deos in plurali: vt hī Exo. xxxij. de vitulo aureo. Hi sē dīj tui isrl q̄ eduxerunt te de terra egypti. Dicunt aūt hī dīj nabucho. non q̄ ipsā statuā adorarz vt dictū est. sed q̄ illā fecerat vt in ipsa adoraretur.

k Tunc nabuc. in furore. Hic ponit pueroꝝ citatō cum dī. Tunc nabuc. in furore ⁊ ira. ex contemptu sibi facto ꝑm suā estimationem. non tñ ꝑm veritatem: ⁊ sic irrōnabiliter: ideo dicitur. In furore ⁊ ira.

l Precepit. illis pessimis accusatoribus.

m Vt adducerent. coram eo.

n Sidrac ꝛc. de daniele nō fit mētio. ⁊ cā. s. victa est

o Pronūciāsq;. Hic ponit citatoꝝ inq̄sitō: ⁊ ꝑz lra ex dictis hoc excepto. p Deos meos non colitis. et ꝑ id est. k Statuā aū. quā ꝓstituī. quam vocat nabucho. deum suū. nō q̄ ipsā adorāret: vt dictuz est

§ qz ipm repñtabat cui diuios bonores exhiberi vole bat. ¶ Et qs ē de⁹ q̄ vos eripiat. ¶ Hec fuit mira excecatō: qz ipm deū hebreoꝝ oipotētē vocauerat i pcedēti. c. qz superbia mirabilr excecat boiez. s ¶ Rñdētes. ¶ Hic ponit reqsitoꝝ rñsio. vñ dicit. t Nō oportet nos ō hac re rñdere tibi. q. d. qō tua ē ita irrōnabilis q nō ē digna rñsiōe. qz cuidēs ē q ē dare vnū p mū infinite potentie. z sic pōt nos liberare. qz ipsū colimus. et hoc ē quod subditur. ¶ Ecce em deus nr quē colim⁹ de. sequtur.

si nō adorauerit is eadē hora mittez in fornacē ignis ardentis. ¶ Et[r] qs ē de⁹ qui eripiet vos de mānibus meis. ¶ Rñdētes sidrac misac z abdenago dixerūt regi nabuchodonosor. [t] Nō oportet nos de hac re rñdē tibi. ¶ Ecce. n. deus nr quē colim⁹ pōt eripere nos de camino ignis ardentis: z de manibus tuis o rex liberare. [v] ¶ Quod si noluerit [r]notū sit tibi rex qz deos tuos nō colimus: z statuā auream quā erexisti non adorabimus. [y] ¶ Tūc nabuchodonosor repletus est furore: z aspect⁹ faciei illius immutatus ē super sidrac misac et abdenago: z pcepit vt succenderet fornax septupluz q succēdi ꝓsueuerat: z viri fortissimis de exercitu suo iussit: vt ligatis pedibus sidrac misac z abdenago mitterēt eos in fornacē ignis ardentis. [a] ¶ Et cōfestim viri illi vincti cū brachis suis z tiaris et calciamētis z vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. ¶ Nā iussio regis vrgebat

de miraculo viso miraret. § z q ꝓbustōz fortissimoꝝ viroꝝ de suo exercitu puniret vt hic videtur. d ¶ Et hābula hāt. hec ē tcia ps principal⁹ ca. sciēdū tñ q nō ē i heb. tñ eā exposui. qz ē i medio. ca. ¶ Igit hic ponit liberatio pueroꝝ benigna: vbi tria notātur q̄ solēt accidē i tribulatōe iustoꝝ. s. ꝓmēdatō supne cōstat. cōdescensio diuine bonitatis: ibi. ¶ Et nō cessabāt. collaudatio diuine maiestat̄ ibi. ¶ Tūc bi tres. ¶ Circa pmū aduertēdū q pmo ponitur ꝓmēdatio dei ab illis tribus i generali. z ps secūdo ipsius azarie in speciali. ibi. ¶ Stās aūt azarias vbi p azarias ꝓmēdat diuinā iusticiā secūdo iplorat ei⁹ dementiā: ibi. ¶ Ne q̄sumus dns. tcio allegat consuetā dei miam: ibi. ¶ Et nunc sequmur te. q̄rto inuocat ei⁹ liberatricē potentiā: ibi. ¶ Et erue nos. ¶ Circa pmū i ꝓmēdatōe diuine cōstatis azarias attribuit deo iusticiā z sibipsis culpam dicens.

Fornax autē succensa erat nimis. [c] ¶ Porro viros illos q miserāt sidrac misac z abdenago interfecit flamma ignis. ¶ Viri autez hi tres. i. sidrac misac et abdenago ceciderunt in medio camino ignis ardētes colligati. ¶ Que sequūtur: i hebreis voluminibus nō reppi. [b] ¶ Et ambulabāt in medio flame laudātes deum z bñdicentes dño. ¶ Stās āt azarias orauit sic ¶ Apiensq os suū in medio ignis ait. [c] ¶ Bñdictus es domine deus pr̄m nroꝝ: et laudabile[f] z gl'iosū nomen tuū [s]i scla: qz iustus es [b]i oib q fecisti nob: [i] z vniuersa opa tua vera: [k] z vie tue recte[l] et oīa iudicia tua vera. ¶ Judicia ei fecisti iuxta oīa q[m] induxisti sup nos z sup ciuitatē scāz pr̄m nroꝝ hierl'z qz i vitātez i iudicio induxisti oīa hec ꝓpter peccata nra. [n] ¶ Peccauim⁹ em[o] et iniq egimus recedentes a te et deliquimus in omnibus [p] z pcepta tua nō audiuimus: nec obtemperauimus: nec fecim⁹ sic

v ¶ Quod si noluerit. q̄a aliqñ de⁹ nō liberat seruos suos tpaliter vt meli⁹ saluet eos inuisibiliter eos ad regez trāsferēdo vt dicit Aug. in q̄dā sermone sctoꝝ martyꝝ. vñ fratrū. p ¶ Notū sit tibi. qz deos tuos nō colimus. et q̄ patz q illud factū ē tribus pueris mā fortitudis qō ab impijs credebat cē cā troris. z ¶ Tūc nabuc. ¶ Hic describit pena supplicij: vbi pmo ponitur regis indignatō cuz dī. ¶ Repletus ē furore. scdo indignatōis manifesta oñsio cū subditur. z ¶ Et aspt. faciei illius immutatē. qz passiones cordis citius apparēt i ocul' q̄si alijs ptib⁹ corpis. ¶ cio sme pnūciatō: ibi. ¶ Et pcepit vt succēderetur fornax de. quarto sme executō ibi. a ¶ Et ꝓse. viri illi. i. tres pueri. b ¶ Ligati. vt nullo mō posset euadere. c ¶ Cū brachis suis z tiaris. s̄m aliqs tyaras ē palliū q̄ pse vtunt. s̄m alios ē mitra q i capite ponitur. vñ dr Exo. xxix. de aarō. ¶ Pones tyarā in capite eius. et inde trabatur ad significādū genus pilei qō portabāt nobiles: s̄m q dī Ezech. xxiij. ¶ Cū vidisset viros depictos z tyaras i capitibus eoꝝ. q̄nto ponitur dei vindicatō ibi. c ¶ Porro viros illos q̄ mi. de. ¶ Sciendū tñ q h vtit hic p anticipatōez. qz dī. j. eo. ca. q viri illi q̄ miserāt pueros in fornacē succendebant ea: z iō infectio istoꝝ p flamā ignis intelligēda ē facta q̄n angelus descēdit cū pueris post orōem azarie: z excussit flamā de fornace: z ꝓbussit eos q̄ erāt extra: vt sic rex nō solum

dis: ꝓpter hoc dī nomē dei gl'iosum. qz debet laudari vbiq terraꝝ z in omni dñtia tēporꝝ. iō subditur. g ¶ In secula qz iustus es. reddens pnā p peccatis. z hoc ē qd subditur. b ¶ In oīb⁹ q̄ fecisti nobis. permittēdo nos sic tribulari. i ¶ Et vniuersa opera tua vera. quia conformia sunt diuine sapie que falli non pōt. k ¶ Et vie tue recte. i. pcessus tuus i mūdi gubernatōe. l ¶ Et oīa iudicia tua vera. dicit iudicia in plurali: qz vnū ē iudiciū eius occultū in pñti. de quo dr Job. xij. ¶ Hūc iudicium est mundi. aliud erit apertuz in futuro. cetera patēt vsq ibi. m ¶ Induxisti oīa hec ꝓpter pcā nra. vbi ps declarādū q pcm ꝓpli isrl' vocauit suū. qz erat ps illi⁹ ppli. ¶ Daniel em z socij eius erāt innocētes z sācti: z maxime q̄n fuerūt de hierl'm trāslati: z iō nō fecerūt illa pcā: ꝓpē q̄ destructa ē ciuitas hierl'm de q̄ fit hic mētō. n ¶ Peccauimus. ꝓtra primū. o ¶ Et iniq egimus. ō deū. z h duplr: pctō cōmissionis: qō notatur cum dicit. Recedētes a te de. z pctō omissionis: cum subditur.
p ¶ Et pcepta tua nō audiuimus de. vt bñ nobis eēt. exte: ex cursu em veteris testamenti patet. q filij isrl' fuerūt in psperitate q̄diu fuerūt obedientes deo. q ¶ Et tradidisti nos in manibus. de. qz qñq punit deus bonos p

malos:vt dictū ē.c.p̄ce.vñ ⁊ dēmões sē executores diuine iusticie i inferno. r Et regi iniusto.s.nabuc.q̄ occidebat innocētes:vt h̄ patz. s Et pessimo.q̄ cogebat boies idolatrare vsurpādo sibi diuios honores. t Alitra oēz trā.s.supra oēs trenos:q̄ ꝑpē magnitudinez sue ptāt malicia ei⁹ hē-bat maiorē effectū ⁊ euidētiā. v Cōfusio et obꝓbriū facti sum⁹ huis tuis ⁊c:q̄ eis iferēt ꝑ obꝓbrio miseria nra cū eodē ritu colim⁹ te sicut et ipsi. x Ne q̄sum⁹. Dic azarias iplorat dei clemētiā allegās ꝑ missiōz factā sāct⁹ pūb⁹ dicēs. Ne q̄sumus tradas nos hostib⁹. y Usq̄ in ꝑpetuū.licz ad tp̄us puniamur ꝑ pctis nr̄is. z Propt nomē tuū.q.d.lz h̄ non mereat nr̄a iustícia. fiat tñ h̄ ad glaz nois tui vt nomē tuū glificēt i liberatione nostra.

a Et ne dissi.test. tuū.i.legem q̄ dissipatur q̄n tenentes eā occiduntur.

b Neq̄ aufe.mi.te.a nob ꝑpē abrahā dilectū tuū. q̄ fuit ꝑfm⁹ a deo elect⁹ ex idolatris:⁊ ꝑ facte sē ei ꝑmissiōes apte ꝛc xp̄o ꝑpē qđ dī hic spāliē dilectus

c Et ysaac seruū tuum.dī seru⁹.quia vere obediēs.⁊ patet hoc cū p̄ voluit eū immolare:q̄ iā erat.xxv.annoz.⁊ p̄ñs forē.pater autē eius erat senex ⁊ debilis:noluit tñ resistere:ꝫ ad immolationē voluntarie accessit:vt dicit Josephus li.j.antiq̄ta.

d Et isrl̄ sanctū tuū.i.iacob q̄ dī hic sāctus spāliē.q̄ spāli cultu voluit colere deum:vt dī Gen̄.xxviij.Erit mihi dñs in deū ⁊c. Illud autē ꝑtie dī sctm̄ quod applicat diuino cultui.

e Quibus locutus es pollicēs.i. ꝑmittēs.⁊ ꝛō nō pōt frustrari ꝑmissio tua.

f Q̄z multiplicares semē eoꝝ sicut stellas ⁊c. ꝑmissuz ē hoc abrae Gen̄.xxij.

g Q̄z dñe imminuti sumus.q̄ multi de filiis isrl̄ fuerant occisi p̄ be'la.⁊ multi captiuati.

h Sumusq̄ būles.i.viles i ꝓspectu alioꝝ.

i In vniuersa terra ⁊c.q̄ iā dispersi erāt i multās terr⁹ p captiuitatē assyrioꝝ ⁊ chaldeoꝝ ⁊ egyptioꝝ.

k Et nō ē in tp̄e hoc p̄nceps.sup filios isrl̄ qui possit eos defēdere:q̄ sedechias iaz erat capt⁹.

l Et dux.s.ex ꝑ'o nr̄o.q.d.vtute humana nō possumus saluari de manibus inimicoꝝ. Sicr̄ eis nō erat via ad placandū deum p viā sacrificioꝝ.⁊ hoc ē quod postea dicit.

m Et ꝑpha.q̄ denunciet futurā ꝓsolatōem.

n Neq̄ holo.q̄ erat oblatio tota incēsa ad honorē diuinū.

o Neq̄ sacrificiū.quod partim incēdebatur ⁊ partim ad vsum sacerdotū reseruabatur.

p Neq̄ oblatio q̄ offertur ex deuotōe.

q Neq̄ incensū.hoc ē thymiama odor⁹ suauissimi:qđ offerebat sup altare thimiamatis ad ꝓsummationē sacrificij:vt h̄ ad Hebr̄.ix. Nō omniū istoꝝ ē.q̄ nō erat ipis licitū talia offerre nisi in hierlm q̄ iā erat destructa.⁊ hoc ē quod dī.

r Neq̄ locꝰ ꝑmitit ꝑ coꝝ tc.q̄ iā erat destructus:vt visum est.

s Et possim⁹ inue.miseri.tuaz. supple ꝑ talia sacrificia ⁊ oblatōes.

s Sz i aia ꝑtrita ⁊c.q.d.loco sacrificioꝝ suscipias illud quod possum⁹ tibi offerre.s.coꝛ ꝑtritū ⁊ humiliatū.p̄s.l.scribit.Sacrificiuz deo spūs contribulatus.vñ sup illud Gen̄.xxv. Isaac amabat esau.dic̄ra.mo. Dilecte sūt magis tribulatōes q̄z sacrificia.q̄ ꝑ pe sacrificia sūt ō diuitijs bois: tribulatiōes vo de corꝑe ipi⁹ tribulati quod est magz charū sibi:ꝑm q̄ dicit Job.ij. Pellem ꝑ pelle ⁊ cūcta q̄ habz hō dabit ꝑ anima sua.

m et ꝓpheta⁸ neq̄ holocaustum⁰ neq̄ sacrificium⁰ neq̄ oblatio⁹ neq̄ incensum: ʳ neq̄ locus primitias coꝝ te:ˢ vt possim⁹ inuenire miaz tuaᵒ ꝛ ī aia ꝑtrita ⁊ spū humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietū et thauroꝝ ᵗ ⁊ sicut in milibus agnoꝝ pinguiū.sic fiat sacrificiū nostr̄ ī ꝓspectu tuo hodie vt placeat tibi:ᵛ quoniā nō est ꝓfusio ꝓfidētibꝰ ī te. Et ˣ nunc sequimur te in toto corde ⁊ timemus te:et q̄rimus faciē tuā.ʸ Ne ꝑfūdas nos ᶻ ꝛ fac nobiscuz iuxta māsuetudinez tuā ⁊ ꝑm multitudinē miscōie tue ᵃ ⁊ erue nos in mirabilibꝰ tuis ᵇ ⁊ da gloriā noī tuo ꝟmie: ⁊ ᶜ cōfundant omēs qui ostē dūt seruis tuis mala. Confundāt ī omī potentia: ⁊ robur eoꝝ cōteratᵈ et sciāt q̄ tu es ꝟminus deus sol⁹

t Et sic in milibus agnoꝝ ⁊c. q̄ tribulatio in q̄ istī erāt ꝑpē deū: ē magz accepta deo q̄z sacrificia:vt dictum ē.

v Cūm nō ē ꝓfusio ꝓfidētibus in te.quod ē vez de confusione vera q̄ est coraz deo ꝑ peccatū in conscientia mala licet sancti bene sustineāt cōfusionē coram hominibus:ꝫ ista non est vera cōfusio.vñ dicit Chrys.sup Matth. Lenis ē consolatio si homo in seipso cōfusus sit:nō tñ coram hominib⁹. Per ꝓtrariū leuis ē confusio.i.modica vel nulla:si tñ coram hominibus est ⁊ non coram deo.

r Et nūc sequimur. Hic ꝑnter azarias allegat i sua oīone consuetā dei misericordiam:quā inueniūt reuertentes ad ipm:⁊ hoc ē quod allegat.Et nūc seqmur te in toto.corde ⁊c.qualitercunq̄ autē peccauerimus.

y Ne cōfundas nos.i.cōfusibiles i conspectu hoim dimittas.

z Sed fac nobiscū iuxta mā.tuā ⁊c. q̄z ꝑietas tua ē misereri ⁊ parcere.

a Et erue nos. Hic ꝑnter azarias inuocat liberatricē dei potentiā q̄ solet assistere in casibus desperatis ꝑm viam humanam.⁊ hoc est quod dicit. Et erue nos in mirabilibus tuis.hoc est per opera supra virtutez nature fienda:quod factum est in liberatione eorum de fornace.

b Et da gloriam nomini tuo.vt infideles videntes potentiā tuam mirabilem glorificēt nomen tuum.

c Confundantur omnes qui ostendūt seruis tuis mala.et loquitur hic de confusione ꝑ pniam qua homo confunditur coram deo de peccato perpetrato.⁊ hoc est quod subditur.

d Et sciāt q̄z tu es dñs deus solus ⁊c.hoc factuz ē ꝑ hoc q̄ nabuc.viso miraculo glorificauit deū ꝑ totum

regnū ſoꝝ. e Et nō ceſſabant. Deſcripta p̄mēdatōe diuine ēctatis. hic p̄fr ponit p̄deſcēſio ſue bonitatꝭ incendēs noxios ⁊ liberās innocētes. circa quod quatuor tanguntur. Primū eſt fornacis incendium cum dicitur. e Et non ceſſ. miniſtri regis qui miſerant eos. in fornacē. ſ. ⁊ iſti erant fortiſſimi de exercitu regis: vt dictū eſt. ē.

f Succēdere fornacē napta. qđ eſt genus bitumis inuentū circa babyloniā et maxie nutrit ignē: vt dic̄ Saluſtꝰ ꝛ alios ſē oſſa oliuaꝝ arefactā cū amurca ꝛ

g Et ſtu. ⁊ pice ⁊ malleolis. i. ſarmēt. ſcdo ſbdit chaldeoꝝ excidiū cuꝫ dr. Et effūdebatur ⁊ p̄ſra. ꝛcio angelicū p̄ſidium ſubditur cuꝫ dr Angelus autez dñi deſcendit cum azaria ⁊c. Quarto pueroꝝ remediū cū dr. Et nō tetigit eos omīno ignis ⁊c. ⁊ p̄ſra. h Q̄z querit hic quō iſti pueri nō ſūt leſi i fornace. ⁊ dicūt aliq̄ qđ hoc factū eſt p̄ hoc qđ angelus exuſſit flamā de fornace vt hic dr: et apposuit aliqua refrigerativa interius. vnde dicitur hic qđ fecit mēdiū fornacis quaſi ventum roris flantem. ⁊ tunc ſm hanc viā oportet dicere qđ nō erat ardor in fornace: nec ſm effectū. nec ſm rem vel actum primū. Sed hoc nō vidē vez. qz. ſ. dictū ē qđ fuerūt poſiti i fornace ligati tm ignis p̄ſumpſit vincula eoꝝ. qz ambulabāt i camino: ⁊ nō p̄ſumpſit eoꝝ corpa ⁊ ſic patet qđ pueris exīt̄ibꝰ i fornace erat ibi ardor ignis: nō ſolūmō ſm rēl̄ actū primū. ſ etiā q̄tū ad effectū vel actū ſcdm: quod ē cōburere: exquo p̄buſſit vincula eoꝝ. Itē infra eo. capi. dicitur: qđ ambulabant in medio ignis ardētis. Dicēdum igitur qđ ſalus pueroꝝ facta eſt diuina virtute ſuſpendente actū ſm ignis. i. effectuz: manente tm actu primo. quia cum creatura obediat creatori in oīnibus poſſibilibus fieri poteſt p̄ virtutez diuinā conſeruari ardor ignis in actu p̄mo ſine ſcdo. qz prius p̄t abſolui a poſteriori. Et ſicut poteſt virtus diuina ſuſpēdere actus ignis ſimplr: ita p̄t ſuſpendere circa vnū obiectum abſq; hoc qđ ſuſpendat circa aliud. ⁊ ſic ſuſpēdit actum ignis circa corpora pueroꝝ ⁊ nō circa vincula eorum: nec circa eos qui fornacē incendebāt. Q̄z contra p̄dicta p̄t ſic argui: qz adminiſtratio rerum ⁊ obſeruatio ſunt idē realiter ſm aliquos. Adminiſtratō aūt importat applicatōem rei ad effectuz. ergo conſeruari nō p̄t i actu primo ignis q̄n creat i ſcdm actū appoſito combuſtibili. Itē calefacere p̄ ſe ineſt igni. illud autem quod p̄ ſe ineſt alicui nō p̄t ab eo ſeparari. ergo impoſſibile ē qđ ignis maneat in actu primo ⁊ non cōburat appoſito combuſtibili. Ad primū dicendū qđ adminiſtratio rez ⁊ cōſeruatio poſſunt dupl̄r accipi. Uno mō ex parte cauſe in q̄tuz ſunt actiones dei in ipſo manentes. ⁊ ſic ſunt idez realit̄. qz in deo nō eſt niſi vnica actio intrinſeca que ē idez quod ſua ſuba. Alio mō ex parte effectus q̄ eſt i creatura. ⁊ ſic differt adminiſtratō a p̄ſeruatōe. ſicut em̄ in artificibus videmus aliud eſt inſtrm p̄ſtituere in eſſe: et aliud ipſo conſtituto vti. vt patet de ſecuri. ita intelligendū eſt i p̄poſito. qz creature ſunt dei artificiata. ⁊ ſō aliud eſt creaturā in eſſe p̄ducere ſeu tenere quod eſt conſeruare: et aliud ipſam

⁊ gloriosus ſup oēs terrarum. c Et non ceſſabāt qui miſerant eos miniſtri regis: k ſuccendere fornacē napta s ⁊ ſtupa ⁊ pice ⁊ malleolis: et effūdebatur flama ſuper fornacem cubitis quadraginta nouem: ⁊ erupit ⁊ incendit quos repperit iuxta fornacem de chaldeis. Angelus autem dñi deſcendit cum azaria ⁊ ſocijs eius in fornacem: et excuſſit flamam ignis de fornace: ⁊ fecit mediū fornacis: q̄ſi ventū roris flantē: ⁊ nō tetigit eos oīno ignis neq; p̄rſiluit: neq; quicq̄ moleſtie intulit. b Tūc hi tres q̄ ex vno ore laudabant et glorificabant ⁊ benedicebāt deū in fornace dicētes: l Bñdict⁹ es dñe deus patꝝ noſtroꝝ: ⁊ laudabilis ⁊ gl̄oſus ⁊ ſup exaltatus in ſcla. k Et benedictū nomen glorie tue ſanctum ⁊ laudabile ⁊ ſuperexaltatum in oīb⁹ ſeculis. l Be-

ad operationē applicare: quod eſt adminiſtrare. et hoc eſt poſterius ad ipm conſeruare vt patet. Licet autez poſterius nō poſſit eſſe ſine p̄ori. tm prius poteſt eē ſine poſteriori. et iō p̄t ignis p̄ſeruari abſq; hoc qđ agat: nō tamē ecōuerſo. ⁊ eadē rōe p̄t ſic p̄ſeruari qđ agat in vnum et nō i aliud vt dictū ē. Ad ſecundum dicendum qđ caleface re ineſt p̄ ſe igni: ſ hoc ē tercio mō p̄ſcitat. ⁊ tale p̄t ſeparari. Illud autē quod p̄ ſe ineſt primo mō: nō p̄t ab aliquo ſeparari: etiā virtute diuina. quia ponitur in eius diffinitione. iō nō valet argumētuz. Dicendū aūt dr qđ angel⁹ fecit mediū fornacis quaſi ventū ⁊c. Dicendum eſt qđ licet miracula fiāt ſola virtute diuina p̄ncipaliter: tm angeli circa hoc bñt aliqm aliquod miſteriuz: ſic hic qđ flama effuſa eſt extra fornacem factum eſt virtute angeli. ſed qđ pueri exiſtentes intra fornacem non ſunt leſi: hoc factum ē diuina virtute. igitur p̄pter tale miſterium predictum dicit ſcriptura hoc feciſſe angelum.

b Tunc hi tres. Poſita cōdeſcēſione bonitatis diuine circa pueros p̄mitter ponitur collaudatio diuine maieſtatis ab ipſis. ⁊ diuidit i duas p̄tes: qz primo iſti pueri deum laudant. ſecundo ad laudē dei creaturas inuitāt ibi. Bñdicite oia opa. Prima adhuc i ſex. qz primo laudāt deū in ſe. ſcdo in appropriato ſibi noie. Et bñdictū nomen glorie tue. tercio in aſſumpta humanitate. Bñdictus es in tēplo. quarto in btā virgine. Bñdictus es in throno. q̄nto i angelorꝝ diſtinctione. Bñdictus es q̄ intuer̄. ſexto in celo empyreo continēte. Bñdictus es i firmamēto. Et nota qđ in omnib⁹ iſtis modis quatuor noibus cōmuniter vtitur. quia deus benedictus dr ratione creationis: Laudabilis ratione p̄ſeruatōnis. Gloriosus. rōne p̄ſummate fruitōis. Superexaltatus. rōne in cōprehēſe pfectionis. qz excedit omne quod de ipo dicimus ⁊ cogitamus. vel aliter ſic. qz deus dr. Bñdictus. rōne bonitat. Gloriosus. rōe ſapie. vñ dicit Ambro. Gloria ē clara notitia. Superexaltatus. rōne potētie. Laudabilis. q̄tum exiſtis deriuat pfectio i creaturis. Dicat ergo primo.

i Bñdictus es dñe dē⁹ pim noſtroꝝ. de p̄ibus fit mētio. qz ex meriū patꝝ p̄cedebat eoꝝ liberatio. ſequitur.

k Et benedictum nomen. hoc eſt nomen omnī tetragrammaton: quod eſt deo appropriatū ⁊ nulli alij attributuz. quia ſm qđ dicit ra. Moy. illud nomen ſignificat diuinā p̄prietatem intrinſecā oīnibus alijs ſeparatā. Alia autē nomina diuina imponūtur ab operibus diuinis. ſicut patet de hoc nomine beloim in hebreo: vel deus in latino qđ imponit a generali puidētia. ⁊ p̄pter hoc cōicat alijs p̄ quandā p̄ticipatiōez. vñ iudices dicunt beloym vel dr: vt hr Exo. xxij. Si latet fur: dñs domus applicabit ad deos. i. ad iudices ⁊c. ⁊ multo magis alia noia diuina hoc mō cōicātur. Nomē autē dñi tetragrāmaton nulli alij cōicatur: ſ de ſolo deo dr. l Bñdictus es in templo. iſtud templū eſt humanitas xp̄i. qz in xpo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter: vt dicat apls ad Col. ij. p̄pter hoc dr apoca. xx. de celeſti hierlm. Tēplū nō vidi in ea. dñs deus ipſe eſt templū eius ⁊ agnus.

m Bñdictus es in throno ⁊c. hoc eſt in beata virgine q̄ ſpāli mō coniuncta eſt deo ratione maternitatis. et dicitur p̄prie ipius throuus. qz in gremio eius ſedit quādo

recepit munera a regibus: vt hī Mat.ij. n Bñdictus es q̄ intu. abyſſ. i. angelos dānatos ꝛc celo ꝛiectos. o Et ſedes ſup cherubin. p ſidēs angel'is ſctis. p Bñdictus es in firmamēto ꝛc. et accipitur hic firmamentū p empyreo celo: qđ deſcribit immobile a ſctis: q: ēloc' ꝓpr̄ius btō ꝛ. iō dr firmamentū. Cōſiderandū etiā q̄ in iſtis creaturis p̄dictis dr deus ſpāliť bñdici ꝛ glorificari. quia ſunt cōiuncte deo ſpāli cōiūctione: vt pz ex predictis.

q Bñdicite oīa opa dñi dño. Hic ꝓnter tres pueri inuitāt creaturas ad laudandū deū celi. ꝛ p̄mo creaturas i generali dicētes. Benedicite oīa opera ꝛc. Et ꝓsiderandū q̄ in oib' iſtis ſeq̄ntib' ꝓtiť iſtis ꝛbis: bñdicite: laudate: ꝛ ſupereraltate. ea dēratōe q̄ vſus ēi p̄cedētibus noib' bis: bñdictus: laudabilis ꝛ ſupereraltatus. r Bñdicite angeli. Hic inuitāt creaturas in ſpāli. ꝛ p̄mo creaturas pure ſpirituales. ſcdo coꝛpales ibi. Bñdicite celi. tercio creaturā cōpoſitā ex ſpū ꝛ coꝛpe: ibi. Bñdicite filij dnoīm. Dicit igiť p̄. r Bñdicite angeli ꝛc. p̄mo em̄ inuitāt creaturā angelicā tanq̄ deo ꝓpinquioꝛez. Vñ dicit Aug. li. xj. ꝛfeſ. Due feciſti dñe. vnū ꝓpe te. ſ. nām angelicā. aliud ꝓpe nihil. ſ. māz primā. s Bñdicite celi. Hic inuitāt creaturas coꝛpales. ꝛ p̄ coꝛpa celeſtia. ſcdo ea q̄ pertinēt ad elemēta: ibi. Bñdicite imber. Circa p̄mū dicit ſic. s Bñdicite celi ꝛc. vbi inuitant celū ſydereū cū ſperis. vij. planetaꝝ. ꝛ celū cryſtallinū. iō dr.

t Bñdicite aque ꝛc. illud em̄ celū dr aqueū ꝓpter quādā ſilitudinē. q: ꝓuenit cū aqua i diaphaneitate. Ecio inuitāt angelos inq̄ntū mouēt orbes. q: ex motu eos cognoſcim': q̄ ex tali motōe nuſtrāt. ꝛ hoc ē quod dr. Bñdicite ⁊ ytutes ꝛc. quarto inuitāt ea q̄ faciūt ad ornatū celi. ſ. ſolē ꝛ lunā ꝛ alia lumiaria cum dr. Bñdicite ſol ꝛc. ꝛ patēt in lra p̄dicta. v Bñdicite imber. Hic inuitāt ea q̄ ptinēt ad elemēta: et p̄ inuitāt iōa elemēta. ſcdo ea q̄ faciūt ad ornatū elementoꝝ: ibi. Bñdicite cete. primo in duas. q: p̄mo inuitāt elemēta ſupioꝛa. ſcdo inferioꝛa ibi Bñdicat terra. Cōſiderandū aūt i oibus iſtis. q̄ iſta innumerata ꝛ carētia rōne dicunt bñdicere deū ꝛ laudare ꝓ quandā ſilitudinē' inq̄ntuz pficiūt ea ad que ordinātur a deo. ꝛ iteꝝ inq̄ntū ex ꝓſideratōe taliū creature ratōnales aſſurgūt ad bñdicēdū ꝛ laudādū deū. primo inuitāt elementū aeris tāgēdo tres impſſiōes q̄ fiūt i aere multū vtiles ad vitā hoim: ꝛ fructificatōz ꝛ renaſcētiū: q̄ ſē imber ꝛ ros ꝛ ſpūs. i. ventus. ꝛ hoc ē qđ dicit. Bñdicite imbres ꝛ ros dño. Secūdo tāgit elemētū ignis et eius effectū qui ē estus cū dicit. Benedicite ignis ꝛc. tercio tāgit alternationē ꝓpis causatā ex motu ſolis in obliquo circulo. ſ. byemē ꝛ eſtatē. q: ſole exīte in ſignis auſtralibus causatur byems. eo aūt exīte in ſignis ſeptētriōalib' causať eſtas: ꝛ hoc ē quod dicit. r Bñdicite frigus. i. byems ꝛc. Quarto inuitātur impreſſiōes que fiūt in oppoſitis tēporibus. ſ. in vere ꝛ autumno cum dicit.

nedictus es i tēplo ſcō gl'rie tue: ꝛ ſuplaudabiľ ꝛ ſupgl'iosus in ſcla. m Benedictus es in thꝛono regni tui: ꝛ ſuperlaudabiľ ꝛ ſupexaltat' i ſcla n Bñdict' es q̄ intueris abyſſos o ꝛ ſedes ſuper cherubin: ꝛ laudabilis ꝛ ſuperaltatus in ſecula. p Benedictus es i firmamento celi ꝛ laudabilis et gl'iosus i ſcla q Bñdicite oīa opa dñi dño laudate ꝛ ſupexaltate euz i ſecula. r Benedicite angeli dmī dmīo: lau. ꝛc. s Benedicite celi dominō: lau. t Bñdicite aque omnes que ſup celos ſunt dmino: laudate Benedicite omnes ytutes dmini dmino: lau. Benedicite ſol ꝛ luna dmīo: lau. Benedicite ſtelle celi dmino: lauda. v Benedicite imber ꝛ ros dmino: laudate. Benedicite omēs ſpiritus dei dmino: lau. Benedicite ignis ꝛ eſtus dmīo: laudate. x Benedicite frigus ꝛ eſtas dmino: lau y Benedicite rores ꝛ pruina dmino lau. Benedicite gelu ꝛ frigus dmino: lau. Benedicite glacies ꝛ nives dmino: lau. Benedicite noctes et dies dmino: laudate. Benedicite lux et tenebre dominō: lau. Benedicite fulgura ꝛ nubes dmīo: laud. z Benedicat terra dminū laudet ꝛ ſuperaltet eum in ſecula. Benedicite montes ꝛ colles dmino: laud. Benedicite vniuerſa germinātia i terra dmīo: lau. Benedicite fontes dmino: lau. Benedicite maria ꝛ flumina dño: lau. a Benedicite cete ꝛ oīa q̄ mouētur in aquis domīo: lau. b Bñdicite oēs volucres celi dño: lau. c Benedicite oēs beſtie o ꝛ pecora dño: lau. c Bñdicite filij

y Bñdicite rores ꝛc. quia ros plurimū fit i vere. pruina in autumno: vt dicit phs. ij. metheo. Quinto inuitātur impſſiones que fiunt i byeme: ibi. Bñdicite gelu ꝛc. Sexto inuitant ea que fiunt in motu ſolis diurno in duobus emiſperijs: que ſunt nox ꝛ dies: lux et tenebre. q: ſole exiſtēte in emiſperio noſtro cauſatur dies ꝛ lux. quādo aūt ē in emiſperio oppoſito cauſať nox ꝛ tenebra. ꝛ hoc ē qđ dicit. Bñdicite noctes ꝛc. Septimo inuitātur due impſſiones notabiles q̄ ſunt fulgura ꝛ venſitas nubiū: ibi. Bñdicite fulgura ꝛc.

z Benedicat terra. Hic inuitāť elemēta inferioꝛa. ſ. terra ꝛ aq̄. ꝛ p̄ inuitāt terrā ꝑ ſe: ibi. Bñdicat terra ꝛc. Secūdo q̄tū ad ptes ei': ibi. Benedicite mōtes ꝛ colles. Ecio q̄tū ad ea q̄ germināť ex terra: ꝛ adherent ei ꝓpť quod nō ptinent ꝓpr̄ie ad ornatū terre: ibi. Benedicite vniuerſa germinātia ꝛc. Cōſeq̄nter inuitāt elementū aque. ꝛ primo q̄tū ad originē fluminū cum dr Benedicite fontes. ſecūdo q̄tū ad id quod ē termin' fluminū: que flumina in mari ꝛgregātur: ibi. Benedicite maria ꝛc. a Bñdicite cete. Hic inuitātur ea q̄ ptinēt ad ornatū elementoꝝ: cuiuſmodi ſunt aialia in elemētis viuentia ꝛ mouentia ſeipſa. et primo q̄ pertinēt ad elementū aque cuiuſmodi ſunt piſces. et hoc ē quod dr. Benedicite cete ꝛc. exp̄mūtur hic cete. q̄a ſunt piſces maximi ꝛ mirabiles multum inter creaturas dei. ſecūdo inuitāť ea q̄ ptinēt ad ornatū aeriz cuz dr. b Benedicite oēs volucres celi. ꝛ accipiť cē lū impꝛopꝛie ꝑ celo aerco. tercio inuitātur ea que ptinēt ad ornatum terre cum dr.

c Benedicite oēs beſtie. q̄tū ad animalia ſilueſtria vnde dicūtur beſtie quaſi vaſtie.

d Et pecora. q̄tuz ad aialia domeſtica. e Benedicite filij. Hic inuitant creaturā cōpoſitā ex ſpūali ꝛ

corpali.f.nam humanā:z ꝑ gnāliē cū dī. Bñdi.fi.bo. ūē.fcdo pplm ifrl' ſpāl'r cū dī. f Bñdicat ifrl' ūē.z b ē q ille ꝑplis ſpāli cultu dicebāt peculiaris deo.fcio ad huc ſpāli⁹ facerdotes cū dī. g Bñdicite facerdotes ūē.z hoc q debēt pollere ſpāli ſcīate in pplo. Quarto miniſtros facer dotibus adiun ctos:ibi. Bñdi cite fui dñi ūē. Et q laus nō ē accepta a deo ni ſi fiat ex ſpū z ſa ctitate z humilita te.iō ſbdit. Bñ dicite ſpūs ūē. Illīo exmināt laudē iſtā i ſeip ſis: ſic a ſeipſis inchoauerūt cū dī. b Bñdi cite anania ūē. z hoc ē. q ſpā lēroem laudan di bēbant q̄ tan git cū ſubditur i Quia eruit nos de inferno ūē. q illic deſcē diſſet aie eoz ni ſi ꝓſeruati fuiſ ſēt de incendio ignis ꝑtute di uia. k Bñdi cite oēs reli. ūē. iſtud vltimū ad dit. q nō ſoluz in pplo iſrl'. ſ etiam i alīs oplis erāt alīq̄ ſpāli cultu colebant dñm ſic fuit iob z melchiſedech z ſiles q̄ dicūt hic religioſi.

boim vmlo:lau. f Benedi cat iſrl' dñm:laudet z ſuper altet eū in ſecula. g Bñdici te ſacerdotes vmī vmino lau. Bñdicite fui dñi dño: lau. Bñdicite ſpūs z aīe iuſtoꝝ dño:lau. Benedicite ſcī z hūiles corde vmino: lau. Bñdicite anania aza ria miſael vmino:laudate et ſuperaltate eū in ſecula. h q̄ eruit nos de inferno: et ſaluos fecit de mānu mortis z liberauit ō medio arden tis flame: z de medio ignis eruit nos. i Cōfitemī vmīo q̄m bonus: q̄m in ſcīm mia eius k Benedicite oēs reli gioſi vmino deo deoꝝ: lau date et ꝓfitemī ei: q̄ in oīa ſcīa miſcōia eius. Hucuſq̄ ihebreo nō hī:z que poſui mus de theodotionis editi one trāſlata ſunt l Tūc Na buchodonoſor rex obſtu puit m) z ſurrexit ꝑplexus e) et ait optīatibꝫ ſuis. Nōne tres viros p miſimꝰ in medio ignis cōpeditos. Qui reſpōden tes regi dixerūt. Vere rex. q Reſpōdit rex et ait. Ecce ego video viros quatuor ſolutos z ambulantes in me dio ignis:z nihil corruptio nis in eis eſt s z ſpecies q̄rti ſimilis filio dei. t Tūc acceſſit

t Tunc acceſſit nabuc. ad oſtiū fornacis de quo patꝫ eius deuotio.quia non mittit nuncium.
v Et ait ſidrac ūē.ſerui dei excelſi.nō idoloꝝ mutoꝝ q̄ colūtur in terra. x Egredimini de fornace.ſ. y Et venite.ad me ſecuri.ſequitur. z Et congregati ſatra pe.q̄ dicunt ſatra pes bñoi.ſ.expoſitū ē. a Cōtēpla bāt viros illos.ad mirantes de miracu lo.qō ꝓbat p id qō ſubdit. Q̄m ni hil.po.habu.ignis i coꝝ.eoꝝ z q̄ plꝰ ē.

nabuchodonoſor ad oſtiū fornacis ignis ardentis: v z ait. Sidrac miſac et abde nago fui dei excelſi egredi mi y z venite. Statīq̄ egreſſi ſunt ſidrac miſac z abde nago ō medio ignis z Et cō gregati ſatrape magiſtratꝰ z iudices z potentes regis: a ꝓtemplabāturꝫ viros illos q̄m nihil ptātis habuiſſet ignis i corporibꝫ eorum: b et capillus capitis eoꝝ non eſſet aduſtꝰ: c z ſaraballa eo rum d non fuiſſent immuta ta e et odor ignis nō trāſiſſꝫ ꝑ eos. f Et erūpens Nabu chodonoſor g ait. Benedi ctus deꝰ eoꝝ:ſidrac videlicꝫ miſac et abdenago: q̄ miſit angelū ſuū:z eruit ſuos ſu os q̄ crediderūt i eū: h z ver bū regis immutauerunt: et tradiderūt corpora ſua ne ſeruirēt z ne adorarent oēꝫ deū excepto deo ſuo. i Ame ergo poſitū ē hoc decretum vt oīs populus tribꝰ z lin gua quecunq̄ locuta fuerit blaſphemiā cōtra deum ſi drac miſac z abdenago di ſpereat z domus eius vaſte tur. Neq̄ n. ē aliꝰ deꝰ q̄ poſ ſit ita ſaluare. k Tūc rex ꝓ mouit ſidrac miſac z abde nago i ꝓuincia babylonis.

b Capillꝰ ca. eoꝝ nō eſt. aduſtus: qui tñ facili incendi tur. c Saraballa.ſ.bracbe eſtiua les z breues.
d Nō fuit.immu. q̄ nō ſolū nō erant aduſta.ſ nec fumō denigrata.

e Et odor ignis nō trāſiſ.ꝑ eos.q̄a nō erāt immoderate calefacti.terciuꝫ qō ponit hic eſt ac clamatō dei cū dr.

f Et erū.nabuc. in laudē dei.ſ.
g Ait. Bñdictus deus ūē.q̄ miſit an gē.ſuum.ꝑ hoc eſſi q̄ erat alīs diſſimilis z q̄ ſubito diſparu it alīs egredientibus d fornace cog nuit q̄ fuerat angelus. Sequitur.
h Et verbū regis immutauerūt.obe diendo deo z nō regi. Et quia nō ſolū nabuc.in ſe:ſed eti am i toto regno vo luit laudare deum. ideo ſequitur.

l Tūc nabuc. hec ē tercia ps principalis bu ius capli:i q̄ po nit pueroꝝ ex altatio ꝓdigna vbi ſcīptura no tat q̄tuor. Pri mū eſt apparitō angeli.q̄ apparuit quartus cū tribus pueris. z hoc ē quod dī. l Tunc nabuc.obſtupuit.ex ꝓbuſtiōe ſu bita robuſtiſſimoꝝ viroꝝ ſui exercit⁹: vt ꝓdictū eſt. z de pueroꝝ ſaluatōe in fornace. m Et ſurrexit ꝑ plexus.ad videndū miraculū. n Et ait optimatibꝫ ſuis .i.ꝑmis principibꝫ poſt regē. o Nōne tres viros tm.ſ.z nō plēs. p Miſimus i medio ignis ꝓpedi tos.q.d.ſic.z idē affirmāt ꝓncipes:z patz. q Rñ dit rex z ait. Ecce video q̄tuor.z iō admirabāt de q̄r to. r Solutos.q̄ admirabāt q̄ ignis ꝓbuſſiſſꝫ eo rū vincula z nō corpa.z hoc ē gō dī. Et ambulātes in medio ignis ūē. s Et ſpēs quarti ſilis ē filio dei. q̄ ꝑter irradiatōem vultus in corpore aſſumpto bñ apparebat q̄ angelus nō erat filius hominis. ſ magis aliquid ſupra boiem z quid diuinū. Scdm quod po nitur ibi eſt approbatio miraculi cum dicitur.

l Tūc ergo poſi tum eſt hoc decretum ūē.i.lex firma:z patet. Quartū quod ponitur hic exaltatio populi iſraelitici ꝑ puero rum promotionem:z hoc eſt quod dicitur. k Tunc rex promouit ſidrac miſac z abdenago.amplius q̄ ante q̄ prius erant prefecti opeꝝ.ſed nūc fecit eos iudices ꝓ uinciaꝝ.z ꝓ trā l Et in iſto capto pōt aſſignari quadru plex moralitas.q̄ in ſtatua eſt nota ſimulationis.i adorantibus emulationis.in miniſtris vel in inſtrumentis adulationis:i fornace tentationis. Statua igr notat ſi mulatōem potētie.ſcie:ſeu cuiuſcūq̄ excellētie. Hec ſta tua ē ficta.q̄ vita ſimulata bꝫ mera falſitatē. Aurea q̄a bꝫ falſam honeſtatē. Alta:q̄ bꝫ falſam dignitatē. Lata ꝑter falſam pietatē. Erecta:ꝑter falſam ptātē. Dedica ta:ꝑter falſā celebritatē fame. Adornata:ꝑ falſā ma ieſtatē. Hec oīa ſiḡ ꝓcurrētia faciūt ſimulatorē ſtatuā nō hominē. In adorātibus eſt nota emulatōnis. Adorant

ꝑmo satrape.i.nobiles aspirãtes ad nobilitatẽ generis. Wgr̃atus.i.ꝯsiliarij aspirantes ad familiaritatẽ principis. Judices.aspirãtes ad auctoritatẽ. Duces.s.exercitus aspirãtes ad nois celebritatẽ. Tyrãni.aspirãtes ad ptãtẽ. Optiates.aspirãtes ad regiã dignitatẽ. Hi oĩes adorant seculi dignitatẽ ne potẽtiã honores vel diuitias ꝓpant quoꝝ exemplo subditi faciliter inducunt: impulsi a maioribꝰ ꝑ potentiã. A doctoribꝰ ꝑ falsaz doctrinã. A religiosis: ꝑ falsaz vitã. Jn ministris vel instrumẽtis notat adulatiõ ꝙdam.n.adulãtur superioribꝰ rõe timoris. z hoc significatur ꝑ tubã qz ẽret: quidã rõne ꝓsequi bonoꝝ: vt ambitiosi. et ꝺ signat ꝑ fistulaz.ꝙdã rõe fauoris habendi in causis.z hoc significatur ꝑ cythară.ꝙdam ratiõe valoris temporalis vt pauperes: z hoc significatur per psalteriuz.quidã ratione dcoris: vt lasciui.z hoc significat ꝑ symphoniã.quidã rõne liuoris: vt sic ꝑ superiores possint se vindicare de alijs.z hoc dsignat ꝑ oẽs genꝰ musicoꝝ.qz tales ꝑ oẽmviã querunt adimplere suũ ꝓpositũ Quarto i fornace z pueris notatur tẽtatio z tribulatõ i fornace actiue z i pueris passiue. Fornax eĩm tribulationis septuplũ succẽdit ꝺ iustos ancꝫ liberẽt. Per aduersitatẽ:in insidijs hostilibꝰ.per asperitatẽ:in afflictõibus corpis exterioribꝰ.per anxietatẽ:in cõflictibꝰ mẽtis interioribus.per arduitatẽ i operibus difficilibꝰ.per auctoritatẽ:in ꝓceptis fortioribus.per austeritatem:i victu z alijs necessitatibus corpalibus.per calamitates in infirmitatibus z lãguoribus. Fornax aũt tẽtatõis silr septuplũ succẽditur.qz.vij.sunt dñe tẽtatõis.qz quedã tẽtatio dubia:quedã occulta: quedã fraudulenta sub specie boni.quedã subita z periculosa: qz in repẽtinis difficile ẽ se bñ hẽe.ꝙdã importuna sicut ẽ tẽtatio carnis ꝙ impugnat oibus horis.quedã perplexa.quedã violẽta ex intẽsione periculi vel mortis. De tẽtationes succẽduntur napta .i.ꝓcupia pcti originalis. Stupa.i.concupia superbie et vanitatiz. Pice.i.ꝓcupia luxurie carnalis. Malleolis.i. ꝓcupia mũdane cupiditatis:que dsiccat animã hominẽ. sicut malleoli sarmẽta sũt dsiccata. Et hac fornace eripiũtur pueri.i.innocẽtes. Vincula cõsumũtur.i.difficultas ad bonũ z pnitas ad malũ. Seruãtur autẽ illesa saraballa.i.bona que honestant:qz tegunt mẽbra pudibũda. Tiare.i.bona ꝙ delectãt.qz ponũtur i capite. Calciamẽta.i.bona ꝙ sustẽtãt. Vestes.i.bona ꝙ ꝓseruãt. Flama aũt ꝙ diffunditur ꝑ cubitos.xlix.z ꝙnquagesimũ non attingit:significat penã inferni ꝙ nũqꝫ ꝓsequẽt remissio nẽ iubilei.i.requiẽ eternã que ꝑ remissiõez iubilei significatur in scptura.qz in inferno nulla ẽ remissio.

Capitulum.iiij.

Nabuch.rex tc. Hec ẽ tcia visio significãs xpi pdicatoẽm ꝺ humanã pspitatẽ.ma aũt huius visionis ẽ factũ nabuc.ꝙ ꝑter offensã dei.vij.annis ꝙsus fuit i amentiã:herbaꝝ radicibꝰ inter animalia nutritus:z post dei mia ad regnũ restitutus.z sic hũiliatus regẽ celi laudare cepit:in quo oñditur mysteriũ dñice pdicatõis .s.humane,pspitatẽ finẽ laudabilẽ ostẽdent. Cã finalis ẽ pnunciatio xpi pdicantis.trepidatio dei omnipotẽtis humiliatio regis superbientis:exaltatio danielis inẽ ptantis:consolatio populi seruientis. Cã efficiens est spũssancti instinctus:quez habuit daniel tancꝫ vir sobrius z deuotus:humilis z subiectus:interpretatiõibus assuetus. Cã autẽ formalis consistit in mõ scribẽdi hãc visionez ꝙ scribit ꝑ modũ eple:qz ẽ epistola regis nabu. missa ꝑ totũ regnũ suũ ad laudẽ dei in memoriã huius facti: ꝙ a daniele posita est in serie bꝰ libri.z iõ diuiditur ꝑ modũ epistole qz ꝓmo ponitur salutatio scõo subiungit narratõ:ibi. Signa. tcio infert ꝯclusio ibi. nũc Jn salutatione autez ꝓponitur psona salutans qz est maior cum dr. Nabuch.rex.postea subdũtur psone salutate cuz dr. b Oibus populis tẽ.qz erat monarcha orientis:vt dictum est.tercio dscribuntur bona optata personis salutatis cum dicitur.

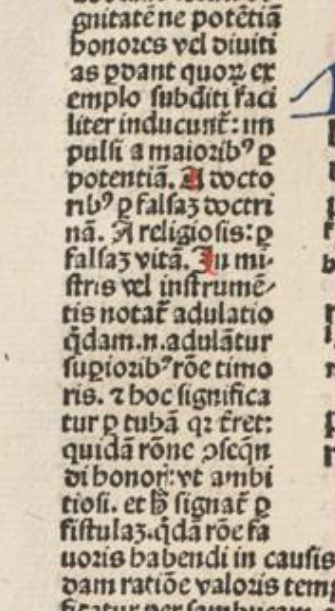

Abuchodonosor ꝙ quietus ersi in domo mea: z florens i palatio meo. Somniũ vidi ꝙ ꝓterruit me: z cogitatões in stratu meo z visiones capitis mei conturbauerunt me. Et per me ꝓpositũ est decretũ vt introducerẽtur i conspectu meo cuncti sapiẽtes babylonis z vt solutiõez somnij indicarẽt mihi. Tũc ingrediebãt

c Dar vobis multiplicẽt.qz bonũ pacꝭ dz rex optare subdit.qz ad hoc eis ꝓponitur. d Signa z mirabilia. Hic ponitur consequẽter epistole narratio.z primo ponitur in generali.scõo in speciali ibi. Ego nabuch. Circa primũ considerandum ꝙ hic in generali narratur factum Nabuc.quomõ ꝑter superbiã suã in amentiam versus ẽ z humiliatus.et ꝑ ois a deo in regnũ restitutus.propter quod fuit motꝰ ad deũ laudandũ. z per epistolam ad laudem dei suos subditos inuitandum. z hoc est quod dicitur hic.
d Signa.i.opera diuinitus facta ad inducendũ homines ad dei reuerentiã. e Et mirabilia.ꝙa excedunt intellectus humani facultatẽ. f Fecit apud me.i.i ꝑsona mea:z sunt ẽba nabuc. g De excelsus.hoc dr ad diam illoꝝ ꝙ i tẽplis colebantur.
h Placuit ergo mihi ꝓdicare.i.solẽnit ꝑ epistolaz diuulgare. i Eius signa.i.opera supra naturã facta.
k Quia magna sunt.i.talia ꝙ nullꝰ põt talia facere.
l Et mirabilia eius quia fortia.cui nullus põt resistere vel impedire. m Et regnũ eius.qz regnũ sempiter.i.sine fine. n Et ptãs eius in generatõe z generationẽ.i.in omnẽ nationẽ. o Ego nabuchodonosor.Hic dscribitur narratio epistole in speciali vbi ꝓmittitur quoddã exordiuz respectu sequentiũ in quo in generali tãguntur ꝑsona videns z persona interpretans:z status vtriusqꝫ. Secundo autẽ ponitur ꝑsecutio istoꝝ dterminate:ibi. Visio capitis mei. Primo ergo dscribitur ꝑsona videns cum dr. o Ego Nabuchodonosor.monarcha orientis. q Quietus.s. a ꝑlijs subiugato mihi oriẽte r Jn domo mea.i.i babylone quã fecerat caput sue monarchie: vt dicẽt j.co.ca. s Et florẽs i palatio meo.qz oia successerãt sibi ad libitũ.fortuna eĩm ꝑspera dr floritio metaphorice. t Somniũ vidi.diuinitus immissum.
v Quod ꝓterruit me tc.diuina virtute hoc faciẽte. sequitur. x Et ꝑ me ꝓpositũ ẽ decretũ.hic incipit ꝑsonã interpretãte tãgere. Et introi.i ꝑspe.me.cãcti sa. tc.
y Tunc ingrediebãtur harioli tc.supra expositũ ẽ ꝙ dicebãtur harioli z ceteri hic nominati.
z Et solutionem eius nõ indicauerunt mihi.qz hoc est solius dei.ex quo patet eos falsuz rndisse in priora visione ꝙ dixerũt. Rex dicat somniũ seruis suis:z solutiõez indicabimus.qz hic dr expresse ꝙ rex narrauit

somniū in conspectu eorū. ⁊ tñ nescierunt interpretari.
a Donec collega. i. familiaris. b Ingressus ē in
ꝓspectu meo. Querit ergo quare nō fuit primo vocat⁹
cū alijs: ⁊ maxime qz alis ei somniū exposuerat: vt dic-
tū ē. ij. c. Dicendū q erat absens ꝑ aliq̄ arduo regni
negocō. ꝓpt̄ qđ
rex nō ꝑcepit in
terfici sapiētes
sicut prius ꝑce-
perat i sili casu
q̄a expectabat
danielē. ⁊ vovi
tetur sonare li-
tera cuz di. So
lutionē eius nō
indicauerūt mi
hi donec ingres
sus ē daniel ⁊c.
c Cui nom̄ bal
thasar �means nom̄
dei mei quia tali
noie vocabatur
deus nabuch.
d Qui dz spīm
deoꝝ sanctorū.
ad interpretan-
duz sonia. ꝓpter
hoc ars interp̄-
tādi somnia di-
cebat scia dina
vñ ⁊ albert⁹ma
gnus sup librū
de somno ⁊ vigi
lia dicit Socra
tem exclamasse
atheniēsib⁹ lau
dās sciam dina
tōnis somnioꝝ
dicēs. Absit a me vt hanc vestrā quā expti estis ꝑ som
nia dicā esse falsā sciam. sed hāc vt diuinā me ignora
re ꝓfiteor: humana me scire exilit̄ ꝓtestatus sū. ⁊ vt ve
rū fatear hoc solū me scire arbitratus sū qđ ignoro eo
q̄ sciam deoꝝ vel sanctoꝝ nō sum adeptus. sequitur.
e Balthasar princeps bariolorum. i. diuinatorum. ⁊ hoc
rōe diuine sapie quā habebat ⁊ nō alij. ⁊ hoc ē qđ sub
ditur. f Cui ego scio q spīm deoꝝ sctōꝝ hēas i te.
dicit deoꝝ sanctorū ad dñam demoniū a q̄bus magi ⁊
harioli ⁊ hmoi querebāt rñsa. loq̄tur etiā in plurali ꝺ
deo �means more gentilium. sequitur. g Et oīe sacrm
id ē secretū. h Nō ē tibi impossibile. q. d. oē secre-
tū potes aperire. i Visiones somniorū meorū q̄s
vidi. ⁊ solu. eaꝝ narra. nō petit hic nabuch. narratoꝝ
sui somnij quasi ignorati: sicut in prima visiōe. qz hoc
somniuz narrauit primo rex alijs dictoribus: ⁊ scdo
dameli: vt hic dictū est. sed petit narrationē ꝑ modū
expositionis. in qua oportet reperi somniū ab exposi-
tore applicando partes visionis ad partes solutōnis
k Visio capitis. Posito exordio narrationis ⁊ int̄-
pretationis: hic ꝓcedit ad vtrūq̄ in spāli. ⁊ primo ad
narrationē. secundo ad eius int̄ptationem: ibi. Tu
ergo balthasar. Prima in tres: quia primo narratur
visio put signat regis eminentiā. secundo ꝓut signifi
cat contra cum diuinā sniam: ibi. Videbā. tercio ꝓut
exprimit snie cām: ibi. In snia. In prima ergo ꝑte di
cit sic. k Visio capitis mei. qz tales visiones fiunt
in parte imaginatiua que viget i capite. l In cu-
bili meo. qz in somno est facta ista visio quietat̄ sēsib⁹
exterioribus: hec ē. s. que seq̄tur. m Videbā ⁊ ec-
ce arbor. p arborē nabuc. significat̄. qz ꝑm ꝑm bō ē
q̄si arbor euersa bīs radices sursū. i. capillos vel os.
qz radices sūt ori siles. ij. de aia. n In medio tre. q̄a
babylō vbi regnabat nabuc. ē i medio dymate tre bi-
tabil. s. i q̄rto ꝑm alfraganū. o Et alti. eius nimia.
ꝓpter potentiā nabuch. ⁊ ei⁹ sup̄bia. p Magna. ꝓpt̄
regni extēsiōz. q Et forti. ꝓpter magnā militiā ⁊ pti
am armoꝝ. r Et ꝓceritas eius ꝑtingēs celū. ꝓpt̄ na
buc. excelletiā q̄ de infimo statu ad tantā potentiā deve
nerat: vt. s. dictū ē. s Aspect⁹ illius erat vsq̄ ad ter-
v. ter. qz ab bitanti
bus in re not̄ ꝓuīb⁹
timebat. ⁊ ne eos
inuaderet.
t Folia eius pul
cer. hoc dicit q̄tuz
ad eius ornatuz et
localia q̄ de diuer-
sis regnis supaḡ cō
gregauerat.
v Et fructus ei⁹
nimius. ꝓpt̄ multi-
tudinē diuitiaꝝ ar
tificialiū. x Et
esca vni. in ea. ꝓpt̄
multitudinē diuiti
arum naturaliū.
y Subter eā ha-
bitabāt animalia.
i. simplices. z Et
bestie. i. feroces. qz
nullus audebat re
sistere. a Et in
ra. ei⁹ ꝺuersa volu.
celi. ꝑ q volucres in-
telligunt̄ garruli ⁊
mendaces ad alta
tēdētes. qz tales so
lent ꝓncipib⁹ cē la
terales. b Vide-
bā. Hic ꝓñr nar
rat̄ visio inq̄tū cō
tinebat snīam dei.
vñ dī sic. Videbā. s. ꝓsperitatē status mei. c In visi
one ca. mei ⁊c. qz ꝓsperitas pñtis vite nō est nisi quasi sō
niū. s. vñ t ī ps. Dormierant somnū suū ⁊ nihil inue-
runt oēs viri diuitiaꝝ in manib⁹ suis. seq̄tur. d Et ec
ce vigil. i. angelus. qz angeli vigilant ad custodiā nram:
⁊ ad exequēda dei mandata. et qz nunq̄ cessant ab actu
intelligendi: sicut nos cessamus oppssi somno. e Et
sanctus. hoc dī ad dīaz demoniz. qz pbi gētiles dicebāt
demones corpa bīe aerea: vt dictū ē. s. angelos aūt esse
intelligentias omnino sepatas. f De celo descendit
quia a deo mittūtur angeli ad hec inferioza admistran-
da. g Clamauit fortiter. ad insinuandū auctoritatez
diuine snie. h Succidite arborē. qz nabuc. de regno
abiectus est ad tempus: vt dicetur. j. eo. c. i Precidi
te ramos eius. i. filios eius vel posteros qui directi sūt et
interfecti ꝑ medos ⁊ ꝑsas: vt ꝑz in. c. sequēti. k Excu-
tite folia eius. i. decoꝝ regni. qz multū deperiit i infirmi-
tate longa regis nabuch. l Et dispergite fruct⁹ eius
qz illo tpe quilibet rapiebat ibi diuitias illius regni.
m Fugiant bestie que subter eā sunt ⁊c. qz multi recel
serunt de dominio nabuc. tēpore amētie sue: tā ꝺ simpli-
cibus qui signātur ꝑ bestias: q̄z de ꝓncipibus q̄ designā-
tur ꝑ volucres ad alta tendētes. n Veruntñ germē
radicum eius in terra sinite. i. spem certā reuertendi ad
regnū post amentiaz. o Et alligetur vinculo ferreo.
id est in infirmitate inducta ex diuina snia que infrangi
bilis est. p In herbis que foris sunt. qz tempe amē
tie habitabat in campis cum bestijs. q Cor eius ab
hūano ꝓmutet ⁊c. qz pdidit vsum rōis ꝑ amentiā. ⁊ sic fa
ctus ē q̄si bestia. qz vita bovis nō differt a vita bestiali ni
si ꝑ vsū rōis: nō qz fuit mutatus in bouē vt dicit iosep⁹
q̄ licet veraciter narret hystoriā veteris te. tñ qñ vult ex
ponere turpiter de ficit: sicut ꝺ nuditate ade i statu inno
centie dicit Josephus q nō erubescebat. et exponendo
rōnem assignat: qz adā vixit tūc in simplicitate bestiali:

sicut pueri añ vsum rōnis nō erubescūt de sua nuditate: ꝙ hoc ē manifeste falsū. qz sic ꝙ pcēm meliorat⁹ fuisz sta tus ꝓmi hois. qz ꝙ hoc acceptus fuisset vsū rōis. z eo dez nō dicit hic Josephus: dicēdo ꝙ nabuchodonosor fuit mutatus in boue. b Et. vij. tpa mutētur super eū. i. septē anni. per tps em intelligit ann⁹ in scriptura: vt dr j. rz. cū vi. Per tēpus z tēpa z dimidiū tpis. Ex q̄ ptz falsū q̄ aliq̄ dicūt. vij. ānos fuisse mutatos in. vij. mēses exatione danielis: vt dicit glo. sup locū istū. c In sē tentia. Hic narrat visio q̄tuz ad vine snie cām cū dr. In snia vigilū decretū est dē. i. ad petitionē scōz q̄ ici terra quā angeli pētant corā deo decretuz ē hoc a deo ꝓspectu angelorū q̄ dicūtur vigiles rōis⁹ p̄dicē z cā subdit. d Donec agnoscāt viuētes super terrā. i. hoies. e Cui dn̄atur excelsus in regno hoim. trās ferendo regna ꝓm voluntatē suam. f Et humillimuz hoiem. i. xpm. g Cōstituet super eū. s. qđ ipsemet dicit Matḥ. vlē. Data ē mihi oīs ptās in celo z in terra. Vel ꝓm lram per hoc intelligit nabuchō. q̄ ꝑ hūili statu ꝑmo fuit ad regnū eleuatus: ꝙ ꝓter superbiā ad tēpus dereictus. z per humilitatē iterꝝ restitutus. h Hoc somniū vidi ego nabuc. rex. per hoc ꝓz falsitas illoꝝ q̄ dicūt ꝙ ea que dicūtur in hoc. c. nō sunt intelligēda ad lram de nabuc. ꝙ de dyabolo q̄ in cōsummatione seculi ꝓseqūtur maiorem gloriam q̄z illi angeli q̄ nō peccauerunt. Qz autē nō intelligatur ad lram de Nabuchō. arguunt primo: qz nō est verisile ꝙ rex fuisset dimissus currere per cāpos cū bestiis: ꝙ magis fuisset ligatus z inclusus. sīr nec ꝙ p tantū tempus viriisset nudus sub diuo. Tercio impossibile videtur ꝙ ita diu viriisset tali cibo. qz. j. dr. Fenū q̄si bos comedes. Quarto qz in tanto tpe bestie deuorassēt eū vt vr. Quinto q̄a nō est verisile ꝙ. vij. annos tantū regnū fuisset sine rege. z nō legitur alius institutus. s. z si superfuisset institutus nō est verisimile ꝙ ei cessisset post furiā. ideo dicunt ꝙ daniel ad lram loquitur hic de dyabolo sub metaphora de nabuc. ꝙ dictū istoꝝ est erroneum. quia pctm̄ demonis est irremediabile: sicut diffusius tractatur. ij. sen. z contrarium dicere error est Origenis: cuius improbationem omitto hic ꝓter plitatē vitandā. z qz dr in scriptis cōibus. Itē falsitas istoꝝ patet ex lra vbi dr. Daniel erat collega buius nabuc. ō q̄ ē hic sermo Qz aūt esset familiaris ipi dyabolo ē falsum cum hic dicatur ꝙ bēbat spm̄ deoz sctōz. Itē somniū nō potest in esse dyabolo sicut nec somnus. Itē quō exponeret Daniel somnium dyabolo cuz in demonibus vigeat acumē intellectus magis q̄z i hominibus. et ideo dicendū ē ꝙ hec est vera bystoria z non locutio parabolica: quod patz ex hoc ꝙ persone sic determiate noiantur. s. daniel: nabuc. z alii z eoꝝ officia. Itē per hoc ꝙ factum notatur sic celebre ꝙ scribitur toti regno in regia epla. Ad ꝓmū igit quod in contrarium obiicitur dicendū. ꝙ sicut dicit hiero. et experientia docet: multa sunt impossibilia homini sano: z tamen sunt possibilia homini furioso. furia em̄ facit hominez multa agere z pati que alis non posset. videmus em̄ amentes diu sub diuo morari: crudis sustētari q̄bus etiā videt ꝙ sint bestie bestiaz etiā ferociū. z cum talibus amicicias ꝓbāt. hec Hiero. Nō autē istoꝝ que dicit hic Hieronymus potest breuiter assignari. qz furia

tingat: z cū fer(ps ei⁹ in herba tre[a] Coz e[b] ab hūano cō mutet: z coz fere detur ei[b] et vij. tpa mutent sup eū[c] In snia vigilū decretū ē: z ꝓmo scōz z petitō[o] donec cognoscāt viuētes[c] q̄m dn̄atur excelsus i regno hoīm z cui cū q̄ voluerit dabit illō[f] z humillimū hoiez[g] ꝓstituet super eū.[h] Hoc somniuz vidi ego Nabuchodonosor rex Tuq̄ balthasar interpta-tionē[n] narra festin⁹: qz oēs

sapiētes regni mei nō quennt solutōem edicere mihi Tu aūt potes: q̄z spūs deorum sanctoꝝ in te est[l] Tūc Daniel cuius nomen Balthasar cepit intra semetipz tacitus cogitare quasi vna horā[m] et cogitatones eius conturbabant eū. Rūdens aūt rex ait. Balthasar somniū z interpretatio eius nō conturbent te. Respondit balthasar z dixit.[n] Dñe mi: somniū bis q̄ te oderunt z

naturam hominis deordinat z quasi bestialem facit. z ex hoc sequitur ꝙ aliqua sunt eis delectabilia z possibilia que ante non erant ꝓter transmutationem nature. sicut mulieribus pregnantibus carbones vel terra fit cibus delectabilis ꝓter nature deordinatiōem que tñ alis sunt eis abominabilia. Ex hoc etiā sequitur aliud. s. ꝙ cuz bestiis cōtrabunt familiaritatem ꝓter quandaz assimilationez ad eas et ꝓter hoc bestie non deuorabant Nabuchodonosor: sicut z experimento vidē ꝙ canes ferocissimi nō nocēt fatuis naturaliter vel amentibus. Dōt tamē dici ꝙ a bestiis fuit diuinitus p̄seruat⁹. z sic patet ad quatuor.

Prima causa autem quare non fuit ligatus vl' inclusus tpe furie. qz per hoc infirmitas fuisset aggrauata patet em̄ ad sensuz ꝙ furiosi cū ligātur magis infirmātur. z sciebant hoies sui per reuelatoem danielis ꝙ in campis nō morerctur. sed finaliter in regnū restituerētur. Ad quintū dicendū ꝙ regnū tēpore illo fuit gubernatum per principes z maxime per Danielez qui diligebat regem: z quia per Danielis reuelationē sciebant regē restituendum. ideo nullum aliuz audebant interim statuere: ne Nabuchodonosor postea restitutus puniret eos tanq̄z reos de crimine lese maiestatis. Itē quia Nabuchodonosor multū regnū ampliauerat z glorificauerat: ideo cū maiori patientia principes eū expectabant. Vl' aliter potest dici ꝙ filius Euilmeradach illo tēpore regnauit. Quomodo autē postea cessit patri dicendū: ꝙ hoc fecerunt principes qui eius malicia odiebant. vnde vt dicunt aliqui propter mala q̄ fecit tēpore infirmitatis paterne fuit postea incarceratus a patre cum Joachin rege iuda: ex quo cuz eo amicicia contraxit: z eum de carcere extraxit. vt dr. iiij. Reg. vlē. i Tu ergo balthasar. Hic consequēter ponitur visionis interpretatio. z diuiditur in duas. qz primo ponitur ipsa interptatō. scōo interptatōis impletio: ibi. Hec dia bec. In prima parte dr sic.

i Tu ergo balthasar. i. daniel.

k Narra interptationē festinus dē. q. d. nō indiges temporis dilatione ad cogitandum ꝓter diuinā sapientiā que in te est.

l Tunc daniel dē. cepit intra seipm cogitare tacitus q̄a nolebat cito ꝓcedere ad denunciandū regi mala.

m Et cogitatōes eius conturbabant eū. quia rex bn̄ nouerat eū multū z socios eius. z iō quasi grat⁹ cōturbabat de malo eius futuro. vñ seqūtur post.

n Dñe mi: somniū bis q̄ te oderūt dē. qz licet vitas ꝺ sapiores sit dicēda: tñ cū reuerētia debet dici. a Ir bozē quā vidisti. Hic incipit exponere visiōz eo mo q̄ superius ē exposita. z iō ꝓz ex dictis sniavsq; ibi.

b Zobrē. vbi posita expositione ponitur monitio Danielis monentis regē ad pniaz z opera misericordie vt per hec auertatur pena futura ab eo. qz nesciebat ꝓphēta vtz hec ꝓphētia esset dicta per ꝺminatiōez tm. q̄a tales ꝺminatōes frequenter intelligūtur sub conditione. s. si illi ꝺ quos dicūtur ꝓseuerēt i malo. vñ dicit dñs Hiere. xviij. Repente loquar aduersus gētē z aduersus regnū vt eradicē z destruā illd. Si pniaz egerit

gens illa a malo suo ag̃ & ego pniaz sup malo qđ cogitaui vt facerē ei. c Dia bec. Hic ponit interpretationis impletō. & diuidit i duas. ca pmo ponit visiōis impletio q̃tū ad ipsius nabuch. tiectoz. & scdo q̃tū ad eius restitutōz: ibi. Igitur post finē. Circa primū

considerādū q̄ hz ad verbū danielis nabuch. aliquā pniam egerit. & aliq̄ opera mie fecerit tñ antiquā superbiā redūt. ipter qđ pena victa fuit ei inflicta. & hoc qđ dī. Omnia hec &c. d Post finē mensiū. xij. i. post annū. ca p annuz facta ē dilatō pene ipē opa mie: & q; vt dcm ē: reuelsus ē ad superbiaz. ī tūc ei inflicta ē. e In aula babylōis tambulabat. fret⁹ multitudine militū

Respondit & dī. Nonne hec est babylō ciuitas magna: quam ego edificaui in domum regni: in robore fortitudinis mee & in gloria decoꝛ mei. Cū q̄ sermo adhuc esset in ore regis vox de celo ruit. Tibi dicitur Nabuchodonosoꝛ rex. Regnum tuuz transibit a te: et ab hominibus ejcient te: & cum bestijs et feris erit habitatio tua: fenum quasi bos comedes. & septem tempoza mutabuntur super te: donec scias q̄ dominetur excelsus i regno hominum: & cuicunq̄ voluerit det illud. Eadem hoza sermo completus est super Nabuchodonosoꝛ: & ex hominibus abiectus est: et fenum vt bos comedit[m] & roꝛe celi coꝛpus eius infectū est[n] donec capilli eius in similitudinem aquilaruz crescerent[o] & vngues eius quasi vngues auium. Igitur post finem dierum[q] ego nabuchodonosoꝛ oculos meos[r] ad celum leuaui[s] et sensus meus redditus[t] est mihi: & altissimo bñdixi[v] & viuē tem in sempiternum laudaui[x] & glorificaui[y] quia ptās eius potestas sempiterna:

interpretatio eius hostibus tuis sit. Arboꝛē quam vidisti sublimem atq̄ robustam cuius altitudo ptigit ad celum: & aspectus illius i omnē terram. & rami eius pulcerrimi: et fructus eius nimius: et esca omnium in ea: subter eam habitantes bestie agri: & in ramis eius commoꝛantes aues celi. tu es rex qui magnificatus es & inualuisti. et magnitudo tua creuit & puenit vsq̄ ad celum: & potestas tua in terminos vniuerse tre. Quod autem vidit rex vigilem et sanctum descendere de celo & dicere. succidite arboꝛem & dissipate illam: attamen gramen radicum eius i terra dimittite: & vinciatur ferro & ere in herbis foris & roꝛe celi conspergatur: & cum feris sit pabulum eius: donec septem tempoza mutēt sup eum. hec est interpretatio sententie altissimi: q̄ peruenit super dominū meum regē. Ejcient te ab hominibus & cum bestijs feris q̄ erit habitatio tua: et fenum vt bos comedes: & roꝛe celi infunderis. Septez quoq̄ tempoza mutabuntur sup te donec scias q̄ dominetur excelsus super regnum hominū: & cuicunq̄ voluerit det illō. Quod autem precepit vt relinqueretur germen radicum eius. id est arboꝛis: regnum tuū tibi manebit postq̄ cognoueris potestatē esse celestē. Propꝛem rex consiliuz me

um placeat tibi: et peccata tua elemosyna redime & iniquitates tuas misericordijs pauper: forsitan ignoscet delictis tuis. Omnia hec venerunt super Nabuchodonosoꝛ regē. Post finem mensium duodecim in aula babylonis deambulabat. Respondit rex & dī. Nonne hec est babylō ciuitas magna: quam ego edificaui in domum regni: in roboꝛe fortitudinis mee & in gloria decoꝛ mei. Cū q̄ sermo adhuc esset in ore regis vox de celo ruit. Tibi dicitur Nabuchodonosoꝛ rex. Regnum tuuz transibit a te: et ab hominibus ejcient te: & cum bestijs et feris erit habitatio tua: fenum quasi bos comedes. & septem tempoza mutabuntur super te: donec scias q̄ dominetur excelsus i regno hominum: & cuicunq̄ voluerit det illud. Eadem hoza sermo completus est super Nabuchodonosoꝛ: & ex hominibus abiectus est: et fenum vt bos comedit[m] & roꝛe celi coꝛpus eius infectū est[n] donec capilli eius in similitudinem aquilaruz crescerent[o] & vngues eius quasi vngues auium. Igitur post finem dierum[q] ego nabuchodonosoꝛ oculos meos[r] ad celum leuaui[s] et sensus meus redditus[t] est mihi: & altissimo bñdixi[v] & viuē tem in sempiternum laudaui[x] & glorificaui[y] quia ptās eius potestas sempiterna:

Tor de celo ruit. q̄ quoddā pōdus deūciēs ei⁹ superbiā: & worfcā ēi aptovt dei vindicta itelligatur a pplo: qz ñ ambulabat solus p aulā suā: & multi erāt cū eo q̄ wcē ꝺ celo audierī. Tibi dī nabuc. &c. sensus patz ex pdictis. Sequtur. Fenū quasi bos cōedes. ex hoc pz q̄ ñ fuit mutatus i bouem: vt dicit Josephus. qa nō dī bic bos: sed quasi bos silī mō vuēdo: vt bī i decretis. xxiij. q. iij. remittuntur in Et roꝛe celi cōpus eius infectū ē. qz celo tñ tegebatur. Donec ca. eius insi. aquil. crescerēt. i. ꝑm longitudinē alaꝝ ac̄le qz nō tōdebatur Et vngues ei⁹ quasi vngues auium. eadē rōne.

Igit. Hic ponit visionis ipletō q̄tuz ad nabuc. restitutōem. & diuidit. i duas ptes qa pmo describit eius restituō. scdo infertur intēta ꝯclusio: ibi. Nūc ergo. Circa primū dī sic.

Igit p⁹ finē dierū. i. septē annoꝝ ꝓdictoꝝ a dño.

Ego nabucho. oculos meos. cōpis scz & mentis.

Ad celuz leuaui. i. potētiā dei cognoui. Et sensus meus redditus ē mihi. qz furia trāsierat. Et altiss. bñdixi. corde. Et viuē. i. se. laudaui ore. Et glo. ꝓfitēdo virtutē ei⁹ & bonitatē publice. Quia po. eius po. sempi. q̄tū ad duratōz

Iam a principio regni sui & fortificauerat ad robur regni sui & decoꝛē. ꝓpter qđ reputabat dictum danielis trufaticū. b Adhuc ser. adhuc eēt i ꝺoꝛe reg. vt ei ondueret deus q̄ ꝓpter superbiā suam punit⁹ ē: ī ipo loquēs subdit inflictō pene cū dī. i

Ciuitatem illā ꝺ malo suo ag̃ & ego pniaz sup malo qđ cogitaui vt facerē ei. c Dia bec. Hic ponit intptationis impletō. & diuidit i duas. ca pmo ponit visiōis impletio q̃tū ad ipsius nabuch. tiectoz. & scdo q̃tū ad eius restitutōz: ibi. Igitur post finē. Circa primū

[a]et regnum eius in generatione et generationem: [b]et omnes habitatores terre apud eum in nihilum reputati sunt. [c]Juxta voluntatem suam facit tam in virtutibus celi quam in habitatoribus terre [d]et non est qui resistat manui eius [e]et dicat ei: quare fecisti. In ipso tempore sensus meus reversus est ad me et ad honorem regni mei decoremque perueni: [f]et figura mea reversa est ad me: [g]et optimates mei et magistratus mei requisierunt me: et in regno meo restitutus sum: et magnificentia amplior adita est mihi. [h]Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo [i]et magnifico: [k]et glorifico [l]regem celi [m]quia omnia opera eius vera: [n]et omnes vie eius [o]iudicia: [p]et gradientes in superbia potest humiliare.

[a]Balthasar rex .v. fecit grande conuiuium

a Et regnum eius in generatione et generationem qui se extendit ad omnem gentem. b Et omnes habitat. i. apud eum i nihilum repu. sunt. qui de nihilo sunt et in nihilum redigerentur nisi manutenentia dei conseruaretur.

c Juxta. n. w. suam facit tam i virtutibus celi &c. i. i angel

d Et non est qui resi. ma. i. potentie.

e Et dicat ei: quare fecisti. i. dicere possit qui iudicia eius incomprehensibilia sunt a nobis nec errare potest i factis suis. sequitur.

f Figura mea reuersa est ad me. nō est p hoc intelligendum q d figura bouis reuersus sit ad figuram hominis. vt dicit Josephus et male: vt visum est. g figura hic accipit p exteriori compositione. qui fuit tonsus et vestitus. et sic quodammodo in figura mutatus

Vel aliter intelligendum hoc p estimatione qua habebat in furia. qui tunc sibi videbatur q esset bestia.

g Et optimates mei et magistratus mei requisierunt me. hm tps predictum a vanitele. et pene nequitia cumulerat acha: cui dictum erat eis odio sum. cetera patet.

h Nunc igitur. Hic ponit conclusio cum dr. Nunc igit ego Nabuch. laudo &c. i Magnifico. corde.

k Et glorifico. ope.

l Regem celi. cui regnum solum est stabile.

m Quia omnia opera eius vera. qui recedunt hm regulam sue sapie q nō potest errare.

n Et omnes vie ei. i. modi faciendi.

o Judicia. i. recti.

p Et gradientes in superbia potest humiliare. hoc cognoscebat p experientiam.

Dubitatur a quibusdam vtrum iste nabuchodonosor fuerit saluat. propter hoc quod dr de eo Esa. xiiij. Detracta est ad inferos superbia tua: peredit cadauer tuum: et. j. Veruntamen ad infernum detraheris in profundum laci. et multa q ibi dicuntur. ex quibus aliquibus vr q sit damnatus. Dicendum q est saluatus. qua scriptura terminat hystoriam eius i sui humiliatione et diuine virtutis: et fidei professione: vt hic p3. quod nō fit in scriptura nisi de his qui sunt in statu salutis. Hoc etiam dicit decretum. xxiij. q. iij. Nabuchodonosor. Ad illud quod dicit in contrarium in Esa. dicendum q dictum est p comminationem intellecta conditione. s. si nō penituerit. quia tm penituit: ideo ad infernum damnatorum nō descendit. sicut Esa. xxxviij. p Esa. dictum est ezechie. Dispone domui tue qm morieris tu et nō viues. quia tm penituit. ideo sniam mutata fuit. et additi sunt vite eius. xv. anni: vt dr ibidem.

Moraliter exponendo p arborem intelligere possumus quecunq statum. pspes. tpalem vel spualem. Hi accipitur quantum ad temporalem tm sic arbor ista est homo quantum ad pso nam. hō em est arbor euersa: vt. s. dictum est.

Ista arbor est in medio terre. quia sita est inter orientem natiuitatis: et occidentem mortis. Alta. per excellentiam inter alias creaturas. Magna. quantum ad sciam. Fortis. quantum ad potentiam. Procera. quantum ad apparentiam. Ramosa. q ad generis lineam. Fructifera. per opulentiam. sed nō quantum ad charitatem s carnem nutriendam. Lata vel diffusa. quantum ad famam. Subter ea animalia. i. simplices. Bestie id est feroces. In ramis eius volucres. i. in domo ei vel curia sunt leues: superbi: mendaces: garruloси. Ex ea vescitur omnis caro. i. carnales eius bona consumunt. qui totum dat mundo: nihil deo. Sup hanc arborem est sniam quam dat vigil. i. xps vel angelus vel predicator vel plat: q sequit

Succidite arborem. p mortem. Ejcite. quantum ad vilitatem extremam inter alia qui alijs animalibus post mortem remanet aliquid vtile: nihil autem in homine.

Precidite ramos ei. i. parentelam.

Excutite folia. i. exteriorem apparentiam.

Dispergite fructus. i. opulentiam. qui in morte q libet rapit quod potest de bonis taliū.

Fugiant animalia de. p pter familie dispersionem.

Ejciatur exterius. i. ad societatem infernalem.

Cor eius ab humano commutetur. quantum ad obstinationem. Septem tempora mutentur super eum. quantum ad damnationem perpetuam q septenarius designat. Ecce arbor humane prosperitatis: contra eam sentia diuine vltionis. Secundo potest exponi de prosperitate seu excellentia spuali. et sic per arborem intelligebo homem virtuosum

Hec arbor est alta. per iusticiam

Fortis. per constantiam. Frondosa. per eloquentiam

Magna. per prudentiam: que dirigit omnes virtutes.

Diffusa. p miam. Fructifera. per deuotionis erubescentiam. Omnes pascuntur ex ea. per fraternam edificationem. Subter eam bestie. per sensuum exteriorum refrenationem. In ramis eius volucres celi per motum exteriorum moderantiam. hic homo si i peccatum cadat contra eam inclamat. Vigil. id est christus in euangelio predicator vel prelatus predicando

Succidite arborem. quantum ad detestationem charitatis q est vita aie.

Precidite ramos. quantum ad ablationem voluntatis bone.

Excutite folia. quantum ad defectum bone locutionis.

Dispergite fructus. quantum ad subtractionem bone operationis.

Fugiat animalia que subter ea sunt quantum ad defectum debite subiectionis.

Alligetur vinculo quantum ad generationem male consuetudinis.

Ferreo. p pter duriciem obstinationis.

Ejciatur foris. quantum ad inuerecundiam in omnibus malis. quia tunc facta est ei frons meretricis.

Cor eius ab humano commutetur. quantum ad omnem modum crudelitatis.

Septem tempora commutentur super eum. quantum ad peruersam opinionem totius legis.

Huius arboris sniam percipiunt in somnijs reges: principes: nobiles: diuites. qui frequenter i predicationibus audiunt diuinam sniam. sed nō curat ac si esset tm modo somnium.

Capitulum. v.

Balthasar rex. Hic ponit quarta visio vbi ostenditur eminentia regni xpi et iustorum ad regnum antixpi et malorum. Ca materialis est destructio regni chaldeorum p medos et persas: que quidem destructio predigitos scribentis in pariete est dictata. p danielem inceptata. i quo designat destructio regni dyaboli per mortem xpi et eius passionem. Ca finalis est ad ostendendum iusticiam dei et danielis prudentiam extollendam. Ca efficiens est instinctus spusancti de re imminente vn fuit reuelatio nō somnium. Causa formalis consistit in diuisione. et diuiditur in quatuor partes. quia primo tangitur visionis occasio. secundo videtis perturbationem ibi Tunc facies. Tercio turbati responsionem ibi. O rex altissimus et cetera. Quarto visionis expositionem ibi. Iccirco ab eo. Circa primum quatuor ponuntur. Primum est cōuictus lasciuie cum dicitur. a Balthasar

rex fecit grãde ꝓuiuiũ. Biere. xxix. ꝺ dictũ erat ꝙ in septuaginta annis ẽmiarẽt dñiuꝫ chaldeoꝝ vt rediret captiuitas iudeoꝝ. Balthasar autẽ credebat illꝺ tps trasisse. z ꝓ ꝺños biere. dixisse falsũ. qꝫ qꝺ vt dicũt bere fecit tale festũ. b Optiatibꝫ suis mille. oẽs eñ magni ꝓcipes sui imperij conuenerant in babylone vt ꝺfenderẽt ciuitatẽ ꝺ Cyꝝ z Dariuꝫ: qui obsederant eã: vt ꝓꝫ exitue b ca. c Et vnuſqſq; ꝑm suam bibebat etatez. qꝺ exponit dupliciter. Uno mꝺ qꝺ ꝑm etates suas erãt in cõuiuio ordinati seniores i primis locis z alij ꝺños i alijs. alio mꝺ exponit. qꝺ nullꝫ cogebat̃ bibere vltra vires suas. sic fit apud aliqs. q̃tũ ad bmodꝫ incõpositos. z qꝫ hoc nõ erat ꝺcẽs b fieri i aula regali. scꝺ qꝺ b ponit ẽptẽptꝫ blasphemie exponẽ ꝺ vasa ꝺ ꝺsecrata vsibꝫ bũanis. et hoc ẽ qꝺ ꝺi. d Precepit g iaꝫ temu. vt afferẽt vasa ꝛc. ꝺ tẽplo vbi fuerãt reposita a nabuc. ueneraliter ꝑm suaꝫ estimationem.

b optiatibꝫ suis mille c z vnuſqſq; ꝑm suã bibebat etatez. d Precepit g iaꝫ temulẽtꝫ vt afferrent vasa aurea z argẽtea c q̃ asportauerat Nabuchodonosoꝛ pꝛ eiꝫ ꝺ templo qꝺ fuit ī hirlm e vt biberẽt ī eis rex z optiates eiꝫ: vxores qꝫ eius z ꝓcubine. Tunc allata sũt vasa aurea q̃ asportauerat ꝺ templo qꝺ fuerat ī hirlm: z biberent ī eis rex z optimates eiꝫ: vxores z ꝓcubine illiꝫ. Bibebãt vinũ z f laudabant ꝺos suos g aureos z argenteos z ereos ferreos ligneosqꝫ z lapideos. h In eadez hora apparuerũt digiti q̃ manus hois scribentiꝫ ꝓtra cãdelabꝝ i superficie parietiꝫ aule rgie k Et rex aspiciebat articlos manus scribentis l Tũc facies regis ꝓmutata est: z cogitatões eiꝫ ꝓturbabãt eũ: z cõpages renũ eiꝫ soluebãtur z genua eius ad seiuicẽ collidebantur. m Exclamauit itaqꝫ rex fortiꝫ n vt introducerẽt magos chaldeos et haruspices. Et ploq̃ns rex ait sapientibus babylonis Quicũqꝫ legerit scripturam hãc z interpratõꝝ eius manifestã mihi fecerit: purpura vestietur z torquẽ aureã hẽbit ī collo o et tercius ī regno meo erit p Tũc ingressi oẽs sapiẽtes regi nõ potuerũt nec scripturã legẽ: nec interpratõꝝ eius indicare regi. q Cũ rex balthasar satis ꝓturbatus ẽ r et vultus illiꝫ immutatꝫ ẽ s Gz z optiates eius turbabãtur t Regina aũt ꝓ re q̃ acciderat regi et optiatibꝫ eiꝫ u ingressa uꝫ ꝓuiuꝫ ingressa est: z ploquens ait Rex ineternuꝫ viue. Nõ te cõturbent cogitatiões tue neqꝫ facies tua immutetur x Est vir ī regno tuo q̃ spm ꝺoꝝ scõꝝ habet in se: z ī ꝺi ebꝫ ꝑis tui scia et sapia inuente sunt in eo. Ñã et rex nabuchodonosoꝛ pater tuus principem magoꝝ incantatoꝝ chaldeoꝝ

a Que asꝺ. nabuc. pa. eius. i. auus eiꝫ ꝑm eos q̃ ꝺicũt balthasar fuisse filiũ euilmeradach: q̃ optime videtur ꝓbabiliꝺ: vt. S. dictũ ẽ. ij. ca. seq̃tur. f Et bibe rent i eis rex ꝛc. qꝺ hũc ꝓtẽptũ fuit iste punitꝫ. z maxime qꝫ illa exposuit suis vxoribꝫ z ꝓcubinis: vt ꝺ ꝺf. tertiũ quod hic ẽ positũ ẽ actus idolatrie cum ꝺi. g Laudabãt ꝺos suos: insultãdo ꝺo iudeoꝝ i cuiꝫ vasis bibebãt. b Aureos z argẽteos ꝛc. idola eñ fiebãt ex diuersis metallis ꝑm ꝓprietatẽ illoꝝ ꝓ qꝺb; fiebant vt idolũ martꝫ ex ferro. solis ex auro. lune ex argento. vñ ꝺi act. xix. q edes diane fiebant argentee. Rõ aũt buiꝫ ẽ. qꝫ ꝓbabile ẽ ꝙ tales imagines fiebant ꝓ astrologos. In talibꝫ aũt fiẽdis duo attẽdũtur: ꝺterminata ꝓstellatio ex pte ꝺ tutis influẽtis: et ꝺterminata ꝺispositõ ex pte materie recipiẽtis. Quartũ qꝺ hic ponit ẽ cõspectus diuine ꝑnie cum ꝺi. i In eadẽ hora apparuerũt digiti ꝛc. eadẽ hora ꝺi vt oñdat manifeste ꝓpter q̃d erat ꝺi vindicta. s. ꝓpter cõtemptũ ꝺi in abusu vasoꝝ sacroꝝ z laude idoloꝝ. Ex hoc etiaꝫ ptꝫ q̃ temerariũ ẽ res ꝺo sacratas applicare vsibꝫ bũanis ꝓpter qꝺ in ecclia statutũ ẽ: q̃ calix in ꝓpria forma nõ vendatur nisi alteri ecclie. k Et rex aspiciebat. hic nõ ꝺi q̃ alij viderũt. ex quo videt̃ q̃ nõ erat ibi manꝫ scribens ꝑm exñtiam: qꝫ talia cõiter videtur ab oñibus assistẽtibus: ꝺ solũ erat talis apparitio in oculꝛe-

magis. z sinia in pariete scribebatur diuinitꝫ misterio angeli co. qꝫ eoꝝ misterio talia fiũt. l Tũc facies. Hec ẽ scõa ꝓs ꝓncipalis in q̃ ponit videtis ꝓturbatõ. z diuidit in ꝺas: qꝫ ꝓmo ꝺscribit eiꝫ ꝓturbatõ rõe visiꝺis. scꝺo. qꝺ ꝺfectũ interꝓtatõis ibi. Tũ rex balthasar. Circa ꝓmuꝫ ꝺ sic. l Tunc facies regis cõmutata est: qꝫ ex timoꝛe recursus factus est sãguinis ad coꝛ: ex ꝙ ꝺños factꝫ est palloꝛ i facie z tremoꝛ in mẽbris exteriorꝫ. vñ seq̃t. Et cõpages renũ eiꝫ ꝛc.

m Exclamauit itaqꝫ. qꝫ non solum fuit turbatus i coꝛꝺe: ꝺ turbatõꝝ ostẽꝺit ꝺcẽ.

n Ut introducerẽt magos. exponẽ sicut supra. seq̃tur

o Quicũqꝫ legerit hanc scri. z interpretationẽ eiꝫ mihi fece. pur. vestietur ꝛc. Apꝺ gẽtiles quatuoꝛ erãt isignia regalia: purpura. fibula vel toꝛques aurea: anulꝫ. diadema: hec q̃tuoꝛ sil' ꝺcurrẽtia ꝺsignabãt honoꝛẽ regium. ꝓ singula autẽ ꝑ se assumpta vel plura ꝺsignabant participationem honoris regũ. et hoc ꝺsignatur hic. vñ sequitur. p Et tercius i regno meo erit. i. fciꝫ a me erit i honoꝛe. q Tũc ingressi oẽs sapi. regis nõ po. scrip. legere ꝛc. qꝫ erat scripta hebraice z ipi illas lras ignoꝛabãt. z ꝺato q̃ scirẽt legere: tñ ñ poterãt scire intellectũ eius. qꝫ in tribꝫ ꝛbis. s. mane: tethel: phares: ꝓtinebaꝫ tãta sinia q̃ nõ poterãt nisi ꝺño reuelãte. Et hoc ẽ. ꝓpie legere q̃ nõ solũ cognoscũt lre: sꝺ etiã intellectus. r Unde rex balthasar. Hic ꝺscribit regis ꝓturbatio. ꝓpter ꝺfectũ interꝓtationis cum ꝺi. Tũ rex balthasar satis ꝓturbatus est. hoc est multũ.

s Et vultus illius immutatus est. quia ꝓpter vehementiam timoꝛis. ire z turbationis frequenter mutabatur coloꝛ eius i facie. t Sed z optimates eiꝫ turbabãtur ex regis ꝓturbatione: z qꝫ a ꝺo erat ꝓcussi cuꝫ essent ꝓticipes criminis. v Regina autẽ. i. mater balthasar ꝑm originem: sed ꝑm Josephum erat eius auia: quod videtur probabiliꝰ. z ideo poterat scire preterita que rex ignoꝛabat que. s. facta fuerant tpe nabuchodonosoꝛ aui regis. x Domum conuiuij ingressa est. ad consolandum regem z ei ꝓsulendũ. z patẽt eius ꝺba vsq; ibi.

y Est vir in regno tuo qui spiritũ sanctoꝝ ꝺoꝝ habet. loquitur ꝺ ꝺo celi in plurali ad modũ gentiliũ. cetera patent ex dictis in alijs capitulis vsq; ibi.

a Spūs ampliorꝛ. ẽtū ad multitudinẽ cognitorꝛ.
b Prudẽtia. ẽtū ad cognitõis claritatẽ. c Intelligẽtiaq; ẽtū inter. som. Intelligẽtia dr ẽtū ad cognitiõꝛ occulti. Interptatio. ẽtū ad expsiõꝛ ybi. d Et ostẽsio secretorꝛ. qꝛ multa sũt alia secreta q̃ i somnijs: sicut ẽ in ꝓposito de scptura i pariete q̃ fuit nota danieli.
e Ac solutio ligatorꝛ. ẽtū ad intellectũ scpturaꝝ alijs occultaꝝ q̃ dicunt eis ligate: qꝛ ñ pñt videre interi⁹ intellectũ. hoc mõ loq̃t pbus. ij. metaphy. vbi dicit q̃ sicut nodus nõ põt solui q̃ nõ nouit intricatõem nodi: ita nec qõꝛ dubitabilem soluere q̃ ignorat intricatões rõnuꝝ ex vtraq; parte.
f Inuẽte sũt ꝛc. rex imposuit nom̃ baltbasar. pmo. c. dictũ est q̃ ꝓpositꝰ eunuchorꝛ ipositi boc nomẽ danieli. ergo rex ñ iposuit. dicendũ q̃ ꝓpositꝰ imposuit de mãdato reg. et iõ rex pncipaliter fecit boc vt bit dr. sequitur.
g Dr̃ introductꝰ ẽ daniel ꝛc. ex q̃ br̃ q̃ filiũ mulieris sapientis nõ ẽ ꝓtemnendũ maxime qñ nõ bz aliud sicut i ꝓposito erat. seq̃t.
h Tu es da. ō fi: capti. iude. q. d. tu es de illis apud qs psueuerat esse. ꝓbe qꝛ alibi q̃ apud iudeos raro legũtur fuisse. ꝓbete.
i Quẽ addur. pr̃i meꝰ. i. auus meus cui vera rñdisti de occultis. Cetera patẽt ex dictis vsq; ibi.
k Rñdẽs da. ait co. rege. Munera tua sint tibi ꝛc. q̃a ex pacto ñ ẽ aliq̃d accipiendũ ꝑ reuelatõne diuini secreti. sed post factũ põt aliq̃d accipi ex liberalitate dantis: sicut fecit daniel. j. c. c.
l O rex. Hec ẽ tercia ps buiꝰ ca. vbi dar regi rñsiõa daniele: ex quo pz q̃ vicia principũ tpe debito nõ sũt tacẽda: z vt daniel meliꝰ ipm arguat ponit exemplũ aui sui: q̃ ꝓpter superbiã suã fuit deiectꝰ a regno ad tpus vt patuit. c. pce. z iõ iste grauiꝰ peccauit q̃ nõ fuit correctus exẽplo eius. Nec valet si dicat q̃ iste nõ bẽbat adhuc discretõem q̃n auus eiꝰ mortuꝰ est: z sic posset excusari ꝑ ignorãtiã facti nõ valet. sicut dictũ est qꝛ facta regũ. s. notabilia scribebant i annalibꝰ bystoriꝛs z depingebant i imaginibꝰ vt magis memorie ꝛmẽdarẽtur ad exemplũ aliorꝛ. et iõ iste potuit scire aui sui factũ. z haruspicũ ꝓstituit eũ. Pater inquaz tuus o rex[a] quia spũs ampliorꝛ z [b]prudentia [c]intelligentiaq; z interptatio sõniorꝛ: [d]z oñsio secretorũ [e]ac solutio ligatorꝛ [f]inuẽte sũt i eo: hoc est i daniele. cui rex imposuit nomẽ baltbasar. Nunc itaq; daniel vocet: z inteptatõez narrabit. [g]Dr̃ introductꝰ est daniel corã rege. Ad quẽ ꝓfatus rex ait [h]Tu es daniel ō filijs captiuitatis iude quez adduxerat pr̃ meꝰ rex de iudea. Audiui ō te q̃m spũm deoꝛ hẽas z scia intelligentiaq; ac sapia ampliores inuẽte sũt i te. Et nũc introgressi sũt i cõspectu meo sapientes magi vt scripturaz hãc legerent: z interptatorꝛ eius indicarent mihi: z neq̃ert sensũ huiꝰ ꝛmonis edicere. Porro ego audiui de te: q̃ possis obscura interpretari z ligata dissoluere. Si ergo vales scripturã legere z interptatõem indicare mihi purpura vestieris z torquez aureã circa collũ tuũ habebis: z tertius i regno meo princeps eris. Ad q̃[k] rñdens daniel ait corã rege. Munera tua sint tibi: z dona detur alteri da. scripturã aũt legã tibi rex: z interptatiõꝛ eiꝰ ostendã tibi. [l]O rex[m] deus altissimus regnuz[n] z magnificentiã[o] gl̃iam[p] z honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo: z propter magnificentiam quã dederat ei vniuersi populi: tribus z lingue tremebant z metuebant eum. Quos volebat interficiebat. quos volebat percutiebat: quos volebat exaltabat: et quos volebat humiliabat. [q]Quãdo aũt eleuatũ est cor eius[r] z spũs illi⁹ obfirmat⁹ est ad superbiam deposit⁹ ẽ de solio regni sui z gl̃a eiꝰ ablata est: z a filijs hoim eiectus est. Cor eiꝰ cũ bestijs positũ est z cũ onagris erat hitatõ eiꝰ. Fenũ q̃si bos comedebat z rore celi corpus eius infectũ est dõec cognosceret q̃ ptãtem hẽt altissimus i regno hoim: z quemcũq; voluerit suscitabit sup illud. [s]Tu q̃z filius eius Baltbasar nõ hũiliasti cor tuũ: cuz scires hec oia[v] ꝑ q̃ aduersum dñm celi eleuat⁹ es[t] Et vasa domus eiꝰ allata sũt corã te: z tu z optimates tui z vxores tue z concubine tue vinũ bibistis in eis. [u]Deos quoq; argenteos et aureos z ereos ferreos ligneos q̃z et lapideos qui nõ vident: nec q̃z audiũt neq̃z sentiunt laudasti⁹ Porro deũ q̃ hz flatũ tuũ[a] i manu sua[b] z oms vias tuas[c] nõ gl̃ificasti[d] Iccirco

t Tu q̃z filiꝰ eiꝰ. i. nepos. q. d. grauiꝰ peccasti. qꝛ exẽplũ in aue tuo bũisti.

v Sed aduer. dñatorem celi. eleuat⁹ es. ꝑ superbiã. x Et vasa domus eiꝰ allata sũt corã te ꝛc. ecce ꝓtumelia quã nõ fecerat nabuc. y Deos q̃z aureos ꝛc. ecce blasphemia: qꝛ laudãdo deos suos deum celi q̃ in bierlim colebat blasphemabat.
z Porro deũ celi qui habet flatũ tuũ. i. spm tuuz vel virtutẽ respirandi in quo conseruatur vita.
a In manu sua. i. potestate.
b Et oēs vias tuas. i. cogitatões z opera.
c Nõ gl̃ificasti. reddẽdo sibi gr̃as ꝑ bñficijs acceptis.
d Iccirco. Hec est quarta pars pncipalis buiꝰ capituli: in qua ponitur visionis expositio.
e Missus

est ab eo articulus manꝰ. i. digiti manꝰ more hebraici sermonis: q̄ frequēter ponit singulare pro plurali: vt Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarum. q̄ plures apparebant digiti. Seqūtur. e Mane: thecel: phares. primū pertinet ad finē regni.

f Mane. enim idē est qđ numeratū. p̄ qđ subditur. s Numerauit deus regnū tuum z complēuit illud. i. finiuit. Scdm pertinet ad finē vite balthasar.

b Thecel. idē est qđ appensio statere. p̄ qđ subditur.

i Appensus ē in statera. diuini iudicij. s. in quo ponderata sūt facta tua.

k Et inuētus es minꝰ bñs. i. minus i vita q̄ puta res diuino iudicio hoc exigente p̄ter mala tua. tertiū pertinet ad translationē regni. l Phares em̄ idē est quod diuisio. z hoc ē qđ subdit. m Diuisum est regnum tuum a te. s. z a posteris tuis. n Et datū ē medis z psis. q̄ei immediate successit darius medus. z postea Cyrus rex psarū nepos darij. o Tūc iubēte rege indutus ē daniel purpura. tē. Sz quērit quare talē honorē sibi exhibuit cū diceret ei ꝓria. Dicendū q̄ hoc fuit ne coram hoibꝰ mēdacij arguerētur. q̄ talē honorē p̄miserat legenti scripturā z interp̄tanti: vt patet ex p̄dicto. secundo q̄ credebat p hoc ira dei placare exhibendo honorem eius p̄bete. sequitur. p Eadez nocte interfectus est Balthasar. in hoc apparet interp̄tationis impletio. z p̄m alios balthasar a suis cubicularijs fuit interfectus: z ciuitas p̄ditione eoꝝ Cyro tradita. Scdm glo. interfectus ē ab exercitu medoꝝ z psaꝝ: q̄ audita visione de diuina ira ꝰ Balthasar p exploratores suos fecerunt insultū audacter ꝰ ciuitatē: z viri bellatores ciuitatis nō potuerūt eis resistere: tū q̄ erāt attoniti z in stupore ꝓuersi ex p̄dicta visione p̄ danielis inter p̄tatoꝝ. tū q̄ fatigati erāt a conuiuio z vino. Q̄ autez exinde conuiuio deberet babylon inuadi z capi: p̄dixerat Esaias. xxj. Babylon dilecta mea posita ē mihi in miraculū pone mensā contēplare i specula: bostes. s. insurgentes. Sequitur. Comedentes z bibentes surgite p̄ncipes arripite clypeū. q. di. magis esset tēpus pliandi q̄ festiuandi. Sequitur.

q Et darius medus successit i regno. licet em̄ cyrus obsideret ciuitatē cū dario. tñ cessit ipi dario q̄ erat antiquior z auunculus: ita tñ q̄ post eū regnaret. z ita factū fuit q̄ cyrus dario i regnū successit. Moraliter exponendo dicendū q̄ i hoc ca. ꝰ viciū carnalitatis z cupiditatis datur iudiciū equitatis. In balthasar nota superfluitatē. q̄ interp̄tatur capillus capitis qui nascitur ex superfluitate. In conuiuio gulā. In vino ineptā leticiam. In vrozibus indebitā accedendi licentiā. In cōcubinis manifestā luxuriā. In optimatibus adulatorum applaudentiam. In vasis aureis superbiā. nā tales homines finaliter in superbia vitā p̄sūmūt. q̄ querit superfluitas p̄ter superbiā: iō p̄bat Origenes q̄ ois diues ē superbus. hoc de vicio carnalitatis. Q̄ tū ad viciū cupiditatis nota q̄ cupiditas ē idoloꝝ seruitꝰ p̄m aplm. q̄a vnusquisq; rē quā p̄ ceteri diligit p̄ponit deū suum p̄m Hiero. Igitur in ois aureis notatur opulentia. In

ab eo ᵒ missus ē articulꝰ manus q̄ scripsit ᵖ q̄ exaratū ē Hec est ār scriptura q̄ digesta ē ᶜ Mane thecel phares. Et ꝛ interp̄tatō p̄m̄ois. ᵗ Mane ˢ nūeranit deus regnū tuū: z complēuit illud ᵇ Thecel ᵗ appensus est i statera ᴿ z inuētus ē minꝰ habēs ᵗ Phares ᵐ diuisū ē regnū tuum: ⁿ z data ē medis z psis ° Tūc iubente rege: indutꝰ ē daniel purpura: et circundata est torq̄s aurea collo eiꝰ: z p̄dicatū ē de eo q̄ hīet ptātē tertiꝰ in regno. ᵖ Eadē nocte interfectꝰ est balthasar rex chaldeoꝝ z darius medus successit i regnū: annos natus sexagintaduos. Ca. vj. Placuit dario ᵇ z p̄stituit sup regnum satrapas centum viginti: vt esset in toto regno suo: ᶜ z super eos p̄ncipes tres: ex q̄bus daniel vnꝰ erat: vt satrape illis redderent rationez ° z rex nō sustineret molestiā.

numerabit: omnes circumstantias ponderabit. oīs factiones separabit. Et tunc sequitur error affectiōis: quod notatur in facici mutatione. Error cognitionis. quod significatur in cogitationū perturbatiōe. Meror afflictionis in renum dissolutione. Tremor desperationis i genuū collisione: ecce iudicium terribile contra viciuz carnalitatis z auaricie.

Capitulum. vj.

Placuit dario. Hec ē ḡnta visio: q̄ licez sit hystoria ñ ꝺ visio: q̄ hic fit mētio de angelo in lacū descendente. z ora leonū mirabiliter p̄cludēte: z danielez liberante: in quibus notat mysteriuz xp̄i resurgentis: vt s. dictū ē. Cā igit̄ mālis huius visionis ē emulatio p̄cipū ꝰ danielē: z reclusio eius in lacū z liberatio eius p̄ angelum. Causa finalis vt innocentia cerneretur: dei iusticia p̄deretur: z mestitia plebis israelitice leniret. Cā efficiens ē angelica apparitio hoc merēte innocētia danielis cū deuotōne z patia. Cā formal' i mō p̄cedēdi p̄sistit. Procedit aūt hic p̄ modū fratrū inuidie z explorationis ꝰ vitā innocētis: z hz quatuor ptes. q̄ primo ponit honor exaltatōis ex parte danielis. secdo luor emulatōnis ex parte p̄cipū: ibi. Ip̄i z p̄ncipes. tercio rigor cōdemnationis ex parte regis: ibi. Quod verbū cū audisset. q̄rto tenor liberationis ex parte dei: ibi. Et tūc primo diluculo. Circa primū notātur tres gradus honoris danieli exhibiti. primus est positiuus quē tenuit Daniel i dignitate. q̄ a dario q̄ balthasar successit fuit cōstitutꝰ vnꝰ de tribꝰ p̄ncipalibꝰ regni p̄napibꝰ: audito em̄ q̄ p̄cedentez visionē exposuerat: duxit eū secū in mediā honorifice p̄pter eius sapiaz: z tenuit eū in simili honore in q̄ posuerat eū balthasar q̄ fecerat eū tertiū in regno suo: vt dictū ē ca. p̄cedenti. i. vnū de tribus principalibus regni sui. et hoc ē quod dr̄ hic. a Placuit dario. medo. i. filio astragis ad differentiā alterius darij qui fuit filius assueri quē de bellauit alexander magnus.

b Et p̄stituit sup re. su. sa. centū viginti. sicut supra dictū est satrape dicūtur quasi rapientes sat. isti igitur erāt constituti p̄ totū regnū i diuersis partibus ad pecunias colligēdas. c Et sup eos principes tres. maiores. s. post regem. Sequitur. d Et rex nō sustineret molestiā. duplici de causa. Una quia iā erat antiquus. Alia q̄ erat monarcha nouus: z in principio taliū solent aliqui

mag rebellare. ſō curā regni alīs tradiderat vt ipſe poſ
ſet magis vacare circa hoſtes reprimēdos ſi inſurgerēt.
e ℣gr̄ daniel. ℣ic ſcō ponit̄ grad⁹ ꝓpatiu⁹ bonor̄ ipi
us danielis qz nō ſolū ſatrapas ſupabat ſ etiā alios duos
ꝓncipes q̄ erāt ꝓſtituti cū eo ſup totū regnū: vt viſū eſt:
z cā ſubditur.

f ℣uia ſpūs dei. i. virtus a deo data ad cognoſcendū q̄ agēda ſūt z exequēda. g ℣ampliꝰ erat in eo. i. maior intēſiue z extēſiue.

b ℣ozro rex. hic ponit̄ gradus ſuplatiu⁹ bonor̄ quez rex voluit ſibi exhibere ꝓ eminētiam ſue ſapie. qz rex voluit cū aliis duob⁹ maiorib⁹ ꝓponere vt ſic eēt ſup totuz regnuz immediate poſt ipſum.

i ℣ui z principes hoſtes ſcīptus eſt bonor ex parte danielis. hic ꝓponitur liuor emulationis ex pte ꝓncipū q̄ ſolet vigere i curijs magnatoꝝ z qz inuidus ſemp̄ querit occaſionē ꝰ innocentem. ideo ꝓmo q̄rūt occaſionē ꝰ danielē circa iuictū carnalē. ſcō circa ritū legaleꝝ ibi. ℣ixerūt ergo. tercio circa ꝓtemptū regalē ibi. ℣iri ḡ illi. ℣n prima parte dī ſic.

i ℣ui. i. ꝓpter excellentiaz danielis quē rex volebat ꝓponere oīb⁹.

k ℣rincipes z ſatrape. moti a ꝓncipibus.

l ℣uerebāt vt inueꝛ occa. da. ex latere regis. i. amouēdi eū a familiaritate regis. ℣el aliter. ℣ latere imponēdo danieli q̄ equalitatē regis ambirent ꝑ vim hebreos. ℣el a latere. i. ex vxore regis que ꝛorriuit ad latus eius imponēdo danieli q̄ haberet familiaritatē ſuſpectaz cum ea.

m ℣ullamq; cām ꝛc. ℣x quo patet eminētia virtutis danielis. qz inē extraneos z emulos exīs nō potuit notari etiā a diligēter ꝓſiderātibus de aliquo crimine certo nec i facto: qđ notat cū dī.

m ℣ullā cām. nec in ſigno qđ notatur ſbi.

n ℣t ſuſpitoe. ſuſpitio eīn eſt qñ alīqs incipit dubitare de fama vel bonitate alicuius ex aliquo leui ſigno.

o ℣ixerūt ergo. ℣ic querūt ſcō occaſionē ꝰ danielez circa ritū legalē. z hoc eſt quod dī.

p ℣ō inuenimus da. huic ali. occa. accuſādi eū. ſ. erga regē.

q ℣iſi forte in lege dei ſui. qz ſciebāt q̄ ipe magis vellet facere ꝓtra edictū regis q̄z ꝓtra mandatū diuine legis: z ideo cogitauerūt qualiter rex faceret aliquod edictū qđ nō poſſz ſeruari ſine trāſgreſſione legis iudeoꝝ: vt ſic capent danielē mandato legis nō obedientē. z hoc ē qđ ſubditur.

r ℣unc prin. z ſatrape ſurri. regi. ſurripe ē aliquē vbis fallere quaſi ꝛmodi ſui gr̄a: cū tñ ſit ꝰ eū. z ſic factū ē in ꝓpoſito: qz induxerunt eū ad faciendū edictū ꝑ cuius occaſionē occideret daniel q̄ erat maxime ſibi vtilis z fidelis. videbāt tñ in prima facie illud edictū eē ꝑ regis vtilitate. z hoc ē qđ dī hic.

s ℣Rex in eternum viue. q. d. nos optamus ſalutē tuam.

t ℣onſiliū ini. om. prin. regni tui. ꝑ bono ſtatu regni ꝓſeruādo.

v ℣t decre. impera. ereat z edictū. i. lex firma z irreuocabil.

x ℣t omnis qui petie. ali. pe. a quocūq; deo z ab homine. hoc dicūt vt poſtea nō poſſit danielē aliquo mō excuſare.

y ℣ſq; ad dies. xxx. niſi a te rex. tantum tpis ponunt vt daniel nō poſſet cognoſcere quid caperetur in oratione.

c ℣gr̄ daniel ſupabat oēs ꝓncipes z ſatrapas f qz ſpūs dei s āplioꝛ erat i illo. b ℣ozro rex cogitabat ꝓſtituē eū ſup oēm regnū k ℣n k principes z ſatrape l q̄rebāt occaſiōz vt inuenirēt danieli ex latere regis m nullāq; cāz n z ſuſpitōz repire potuerūt: eo q̄ fidelis eēt: z oīs culpa et ſuſpitō nō inueniret i eo o ℣ixerūt ḡ viri illi. p ℣ō inuenimus danieli huic aliquaz occaſiōz q niſi forte i lege dei ſui r ℣ūc principes z ſatrape ſurripuerūt regi: z ſic locuti ſunt ei. s ℣are rex in eternū viue t ℣onſiliū ini ert oēs principes regni tui mgr̄atus et ſatrape ſenatoꝛes z iudices

v vt decretū imperatoꝛiū ex eat z edictū r vt oīs qui petierit aliquā petitiōez a quocunq; deo z homine v vſq; ad xxx. dies niſi a te rex x mittatur in lacuz leonū. a ℣unc itaq; rex ꝓfirma ſniaz b z ſcribe decretū: vt nō immutetur c q̄d ſtatutū eſt a medis z ꝑſis: nec ꝑuaricari cuiq; liceat. ℣ozro rex ℣arius ppoſuit edictuz et ſtatuit d ℣ó cū daniel ꝓſſet. i. ꝓſtitutā legē: ingreſſus ē domū ſuā: e et feneſtris apertis i cenaculo ſuo ꝓtra hierl̄m f tribꝰ tpibꝰ i die g flectebat genua ſua b et adoꝛabat: i confitebat̄q; coꝛā deo ſuo ſicut z ante facere conſueuerat. k ℣iri ergo illi. ℣ic tercio querunt occaſionem

inducerētur ad tantam reuerētiam z timoꝛez regis q̄ non auderēt petere ab alio etiaz a deoz z ido rex q̄ erat nouus monarcha cōſenſit neſciens eoꝝ fraudē. ℣imile edictuz fecit aſſuerus ad ſuggeſtionem aman: vt hr̄ ℣eſter. iij. z iiij. qz quaſi zelās pro pace regni impetrauit fieri edictū ꝺ deſtructōe iudeoꝝ. z cum hoc ꝓpetrauit aliud edictuz fieri ne alīqs accederet ad r̄gē infra. xxx. dies i hoc ſimulans ſe zelare ꝓ regis magnitudine z ex eiꝰ reuerentia nullus auderet ad euz

accedere i tanto tēpoꝛe. ſed hoc faciebat ne aliquis infra hoc tempus ad regē accederet qui liberationē iudeoꝝ impetraret. ℣oc mō familiares ꝓncipibus aliquando inducunt eos ad faciendū aliqua ſtatuta peſſima ſub ſpecie q̄ zelent ꝓ rege: cuz tamē aliud intendant. ſequitur.

a ℣unc itaq; rex confirma ſententiā. quaſi diceret. libenter vꝺes facere. quia ē pro regni vtilitate.

b ℣t ſcribe decretum vt nō immutetur ꝛc. quaſi dī. quod tot et tantoꝝ ſapientū cōſilio ordinatum eſt non debet immutari per vocez vnius hominis.

c ℣uod ſtatutum eſt a medis z perſis. ex hoc videtur q̄ vnum erat regnum medoꝝ z perſarum. quia ℣yrus nepos ℣arij ei in honoꝛe ſucceſſit vt predictum eſt.

d ℣uod cum daniel comperiſſet ꝛc. ingreſſus eſt domū ſuā. vt occulte oraret deū cauēs de piculo inſidiaꝝ: ne tentaret deū exponens ſe mortis periculo ſine cā ſi hoc faceret in aperto.

e ℣t feneſtris apertis in cenaculo ſuo contra hieruſalē. hoc dī ex. iij. ℣eg. viij. vbi dī. q̄ filij iſrl̄ ducti in captiuitatē debent oꝛare verſa facie contra hierl̄m: vt ex memoꝛia templi vbi deus colebatur oratio eoꝝ eēt magis deuota z exaudibilis.

f ℣ribus temporibus in die. i. hoꝛa matutinali. q̄a lotis manibus iudei tunc benedicunt deū: et hoꝛa ſexta ante comeſtionem. ℣xemplum habetur ℣ctuuz x. vbi dicitur. ℣ſcendit ℣etrus in ſuperioꝛa domus vt oraret circa horam ſextam. et hoꝛa veſpertina ꝑ q̄ dicitur ℣ctuum. iij. ℣etrus z ℣ohannes aſcenderunt in templum ad horam oꝛationis nonam. que accipitur circa tempus veſperarum vt patet in eccleſijs maioꝛibus: vbi tunc dicitur nona.

g ℣flectebat genua. q̄ſtum ad actū latrie exteriorē.

b ℣t adoꝛabat. q̄ſtum ad actū interiorem.

i ℣confitebatur ꝛc. ſcilicet peccata populi iſrahel et ſua. quia oratio humiliantis ſe nubes penetrat: vt habetur in ℣ccl. xxv.

k ℣iri ergo illi. ℣ic tercio querunt occaſionem

ꝺ danielē circa ꝓtēptū regalē. ꝛ boc ē qꝺ ꝺi b. Viri ꝯ illi curiosius inqrētes. i. cū magna sollicitudine occultas vias ꝛ ꝙ occultos modos. l Inuenierūt danielē. ꝑ regē edictū. m Orantē ꝛ obsecrantē. Obsecratio ē oio q̄ fit ꝙ inuocatōꝫ alicui⁹ rei sacre ꝙ quā oio fiat exaudibil. vñ ꝺi obsecratō q̄i ob aliq̄ꝺ sacruꝫ exprecatō. sicut cū ꝺi. Per crucē ꝛ passiōꝫ tuā libera nos ꝺne. ꝛ ꝓsilia. ꝛ iō i oibus oīb⁹ eccle ad boc ꝙ fiant magꝭ exaudibiles ꝺi. Per ꝺnꝫ nr̄m ihesū xp̄m ꝛc. vbi ē inuocatō sācte trinitat. seqūt. n Et accedē. inuidi exploratores. o Olocuti sunt regi super edicto. h est ꝛ regis snīa firma ⁊ irrevocabili ꝓius facta. hoc faciūt ne rex bēat liberādi viam danielem. ꝛ boc ē qꝺ sḇdiꝯ. p Rex nūq̄d nō ꝓstituisti vt ois bō ꝛc. et sic loquunt tacito noie danielis: vt cum rex nīderit generaliter. ꝙ ois trāsgrediēs statutuꝫ sit morte puniēꝺ⁹: nō possit postea excipe danielē. q̄ nīso

illi curiosi⁹ inqrētes: [l]iuenerūt danielē [m]orātem ꝛ obsecrātē ꝛ ꝛ suū [n]accedētes [o]locuti sūt regi sup edcō [p]Rex nūq̄d nō ꝓstituisti: vt ois bō q̄ rogaret quēq̄ ꝺ ꝺiēs ꝛ hoī bus vsq̄ ad dies. xxx. nisi te rex mitteret ī lacū leonum Ad qꝺ rndēs rex ait. Ver⁹ ꝑmo iuxta ꝛ decretū medoꝝ atq̄ ꝓsaꝝ qꝺ ꝑuaricari nō ꝫ Tuc rndētes dixer̄t coꝝ rege [q]Daniel [r]ꝺ filiꝫ captiuitat⁹ iude⁹ [s]nō curauit ꝺ lege tua [t]ꝛ ꝺ edicto qꝺ ꝓstituisti ꝭ tribꝰ tpibꝰ ꝑ diē orat obsecratōe sua. [u]Qꝺ⁹ vbū cū audisꝫ rex satꝭ ꝓtristat⁹ ē⁹ ꝛ ꝙ danielē posuit coꝝ⁹ vt liberaret eū: ꝛ vsq̄ ad occasū sol⁹ laborabat vt erueret illū ³Viri ãt illi [a]itelligētes regē [b]dixerūt [c]Scito rex qꝛ lex medorū atq̄ ꝓsaꝝ ē vt oīe ꝛ ꝛ tū qꝺ ꝓstituerit rex nō liceat īmutari⁹ Tunc rex ꝑce-

pit ꝛ [c]adduxerūt danielē ꝛ ꝛ miserūt eū ī lacū leonū. Dixitq̄ rex ꝺanieli [f]ꝺe⁹ tu⁹ quē colis sp: ipe liberabit te. [g]Allatusq̄ est lapis vn⁹ [b] ꝛ positus est sup os laci quez obsignauit rex anulo suo: ꝛ anulo optīatū suoꝝ: ne q̄ꝺ fieret ꝓtra danielē. [k]Et abīit rex in ꝛmū suā ꝛ ꝛmiuit īcenat⁹ cibiq̄ ñ sūt allati corā eo. ī sup [m] ꝛ sōn⁹ ꝛcessit ab eo. [n]Tūc rex ꝑmo diluculo [o]ꝓsurgens festin⁹ ad lacū leonū ꝓrexit: [p]appꝛopiq̄nsq̄ lacui danielē voce lachrymabili inclamauit: ꝛ affat⁹ est eū. [q]Daniel ꝺue ꝛi viuē tis ꝛ⁹ tu⁹ cui tu ꝺuis sp: putasne valuit te liberare a leonibus. ꝛ daniel regi rndēsit. Rex ineternū viue [r]ꝺe⁹ meus misit angelum suum: [s] ꝛ conclusit oza leonuꝫ ꝛ nō nocuerunt mihi: qꝛ corā eo iusticia inuenta est in

Tūc rex ꝑcepit. hic ꝛscribitur miseria boīs innocētis. ꝓ. danielē. ꝛ boc ē quod ꝺi.

e Adduxer̄t danielē. Videꝫ ꝯ rex ꝙ nō potat liberare danielē nisi frāgen ꝛ decretū q̄ fractō erat sibi piculosa ꝛ toti cōitati rēe ꝑdicta. iō tāq̄ minus malū ꝑm elegit eis ꝛtraꝺē danielē. ꝛ maxime qꝛ firmiē credebat ꝙ ꝛ⁹ eū liberarꝫ sicut audierat ꝛ tribus socijs suis libꝛratis ꝛ camino. ꝛ boc ē quod seqūtur post. f [e]ꝺe⁹ tuus quē co. sp ipe li. te. qꝛ ꝑm ꝙ dicit glo. nō loq̄tur dubitatiue ꝯ affirmatiue. g Allatusq̄ ē lapis vnus. magn⁹ ſcz pōderosus. b Et posit⁹ ē su. os la. ne aliq̄s posset ingredi. qꝛ magis timebat rex ꝛ crudelitate boim ꝙ danielē q̄ ꝛ ferocitate leonū. ꝛ boc ē quod subdiꝯ.

i Quē obsignauit rex ꝛc. ne aliquis intraret sine suo sc tu. cui⁹ cā subdiꝯ. Ne q̄ꝺ fieret ꝙ danielē. k Et abīit rex. Hic ponit̄ mestitia regis ex ꝓdēnatōe danielis. ꝛ boc ē quod ꝺi. l Et ꝛmiuit incenatus. i. abīit ad ꝛmiendū: ita ꝙ nō ꝛmiuit. vñ seqūtur. m Et som. re. ab eo tū ex tristitia: tū ex defectu cibi. n Tūc ꝑ. Hec ē q̄rta ꝓs principal⁹ vbi ꝛscribit̄ tenoꝝ liberatiōis ex pte ꝺi. vbi tria notātur. ī nocētia liberata. ī uidia lacerata: ibi. Jubēte rege ꝺi magnificētia ꝓdicta. ibi. Tunc ꝺari⁹. Circa ꝑmū ꝺicit sic. n Tunc rex ꝑ dilu. i. sūmo mane trāsacta illa nocte. o Consurgēs rex festi. ad la. leo. prexit Ex magno eīm ꝛsiderio liberādi danielē rex q̄ p noctē vigilauerat vt dictū ē. etiā ī mane nō ꝛmiuit: qꝺ tñ solet eē remediū maximū ꝑ vigiliā noctē. p Appꝛopinq̄nsq̄ lacui da. w. lachry. incla. ex affectu eīm cordis lachrymatus ē. qꝺ tñ reges solēt cauere quātū ꝑñt maxime corā ꝓplo ne mulieres eē videātur. q Daniel ser. ꝛi. hoc ꝺicit q̄ꝛtū ad ꝺn̄tiā idoloꝝ que nō viuūt. r [e]ꝺe⁹ tu⁹ ꝛc. putasne va. libe. te a leo. nō ꝺicit hoc ꝺubitando ꝺei potētia: ꝯ vt cū daniel ꝑ opinionē būanā illesus apparuerit iustior appeat indignatō regi ꝑ accusatores danieli. seqūtur. r Deus me⁹ misit angelū suum. qꝛ opera mirabilia facit misterio angelo⁹. s Et conclusit ora

ratis ꝛ camino. ꝛ boc ē quod seqūtur post. f [e]ꝺe⁹ tuus quē co. sp ipe li. te. qꝛ ꝑm ꝙ dicit glo. nō loq̄tur dubitatiue ꝯ affirmatiue. g Allatusq̄ ē lapis vnus. magn⁹ ſcz pōderosus. b Et posit⁹ ē su. os la. ne aliq̄s posset ingredi. qꝛ magis timebat rex ꝛ crudelitate boim ꝙ danielē q̄ ꝛ ferocitate leonū. ꝛ boc ē quod subdiꝯ.

i Quē obsignauit rex ꝛc. ne aliquis intraret sine suo sc tu. cui⁹ cā subdiꝯ. Ne q̄ꝺ fieret ꝙ danielē. k Et abīit rex. Hic ponit̄ mestitia regis ex ꝓdēnatōe danielis. ꝛ boc ē quod ꝺi. l Et ꝛmiuit incenatus. i. abīit ad ꝛmiendū: ita ꝙ nō ꝛmiuit. vñ seqūtur. m Et som. re. ab eo tū ex tristitia: tū ex defectu cibi. n Tūc ꝑ. Hec ē q̄rta ꝓs principal⁹ vbi ꝛscribit̄ tenoꝝ liberatiōis ex pte ꝺi. vbi tria notātur. ī nocētia liberata. ī uidia lacerata: ibi. Jubēte rege ꝺi magnificētia ꝓdicta. ibi. Tunc ꝺari⁹. Circa ꝑmū ꝺicit sic. n Tunc rex ꝑ dilu. i. sūmo mane trāsacta illa nocte. o Consurgēs rex festi. ad la. leo. prexit Ex magno eīm ꝛsiderio liberādi danielē rex q̄ p noctē vigilauerat vt dictū ē. etiā ī mane nō ꝛmiuit: qꝺ tñ solet eē remediū maximū ꝑ vigiliā noctē. p Appꝛopinq̄nsq̄ lacui da. w. lachry. incla. ex affectu eīm cordis lachrymatus ē. qꝺ tñ reges solēt cauere quātū ꝑñt maxime corā ꝓplo ne mulieres eē videātur. q Daniel ser. ꝛi. hoc ꝺicit q̄ꝛtū ad ꝺn̄tiā idoloꝝ que nō viuūt. r [e]ꝺe⁹ tu⁹ ꝛc. putasne va. libe. te a leo. nō ꝺicit hoc ꝺubitando ꝺei potētia: ꝯ vt cū daniel ꝑ opinionē būanā illesus apparuerit iustior appeat indignatō regi ꝑ accusatores danieli. seqūtur. r Deus me⁹ misit angelū suum. qꝛ opera mirabilia facit misterio angelo⁹. s Et conclusit ora

leonū.q.d.nātur ā fortitā leonū nō ē mutāta: ꝙ ab angelo ꝓhibita. qđ patuit ex affectu seqnti i accusatores suos. t Jubēte aūt. Hic describit inuidia lacerata: cū dr. v Adducti sūt viri illi q̄ accu. ꝛc. Ꝫ erat iustū ꝑm penā talionis q̄ maxie ꝫ loco cū int eḡles: sicut erat i ꝓposito r Et nō peruc. vsq; ad paulū lacī ꝛc. Joseph⁹ dicit q̄ accusatōes dixerūt leones fuisse iratos carnib⁹ ꝛ nō danielē ñ tetigisse: tūc rex iussit vt ipi darēt carnes leonibus. qđ cū vellent facere leones eos discerpserūt añq; venirent ad pauimētū. ꝛ ex hoc patuit manifeste. q̄ Daniel ex sua iustitia fuerat liberatus.

v Tunc darius. Hic describitur dei magnificentia predicata ꝑ regē darium ꝓpter visuꝫ miraculū. ꝛ ꝑ ista ex ꝓdictis i principio quarti capituli et i fine .c. primi. Ꝫ Noraliter exponendo ꝓcessus emulationis describit in hoc ca. qz in emulis primo notatur ambitio ex hac secuta est elatio: ex hac emulatorū insidiatio ad vitimū isto⁹ rectio. ꝛ hec omnia patent in lra. Ad euadendū aūt emulationē exemplo Danielis recurrēdū est ad ozōem. Et in modo ozandi considera q̄ Daniel ingressus est domū in qua notatur consideratio mozq; Orabat apertis fenestris. in quo notatur attentio legis. In cenaculo. in quo notatur excessus contemplationis Tribus tēporibus. in quo notatur ordinatio tēpis. Flectebat genua. in q̄ notatur confessio oris: Qd ista sequūtur liberatio eius. in quo apparet equitas dei ꝛ emulorū perditio: in quo apparet dei sceueritas.

Capitulum. vij.

Anno ꝓmo balthasar. Supra posuit ꝓpha quicq; visiōes q̄ respiciūt xp̄i ꝓmū aduētū. Hic ꝓ̄r ponit alias. v. q̄ respiciunt eius aduētū scōm. Prima ē de q̄tuor aialibus mōstruosis: ꝛ de aduētu iudicis. ꝛ designat vltime tribulatōis totalē ꝓcessū. secūda d̄ pugna ꝑsaꝝ ꝛ grecoꝝ sub specie arietis ꝛ birci: q̄ designat eiusdē tribulatōis ꝓncipalē ꝓflictū. tcia de hebdomadis abbreuiatis vsq; ad mortē xp̄i q̄ designat eiusdē tribulatōis solatiū. qz tpe ꝑsecutōis antixp̄i maximū solatiū erit fidelib⁹ de memoria passionis xp̄i. quarta de apparitōe viri: liberatione ꝑpli. ꝓnunciātis: q̄ designat eiusdē tribulatōis terminū. q̄nta de pugna xp̄i ꝛ victoria finali sub signo regis aquilonis ꝛ austri: ꝛ designat eiusdē tribulatōis triumphū. Partes etiā patent in q̄nq; capitulis sequētibus p ordinē positis. Circa primā visionē cōsiderandū q̄ cā malis ē d̄ quatuor regnis mōdi ꝓncipalib⁹ fideles successiue affligētibus: ꝛ de regno xp̄i ꝑfecte obtēto i iudicio finali oia regna ꝓterēte. Cā finalis ē ꝓuidētia ꝛ cautela ꝫ futurā tribulatōez. qz min⁹ feriūt iacula q̄ ꝓuidenť. ꝛ vt oñdat q̄ vsq; ad finē mūdi puerꝝ molestia ē ꝫ fideles impugnatura: ꝛ iustoꝝ modestia tādē victura ꝛ antixp̄i molestia finaliter victura: ꝛ ꝓpi militia eternaliť regnatura. Causa efficiēs principalis est spūs sanctus animo deum me. Ꝫz coꝝā te rex delictū nō fecī. Tūc vehemēter rex gauisus ē sup eo: ꝛ danielez ꝓcepit educi de lacu. Educt⁹ ē daniel de lacu et nulla lesio inuēta est i eo. qz credidit deo suo. r Jubēte aūt rege v adducti sūt viri illi q̄ accusauerť danielez: ꝛ i lacū leonū missi sūt ipi ꝛ filij: ꝛ vxores eoꝝ r ꝛ nō puenerūt vsq; ad pauimētū lacī q̄nec arripient eos leones: ꝛ oia ossa eoꝝ ꝓminuerūt⁹ Tūc darius rex scꝛpsit vniuersis populis tribubꝫ ꝛ liguis hītātib⁹ i vniuersa t̄ra. Pax vob⁹ mlt̄iplicet. A me cōstitutū est decretū vt i vniuerso ipio ꝛ regno meo tremiscant ꝛ paueāt deū daniel. Ipe ē ei deus viuens ꝛ etnus i scla ꝛ regnū eius nō dissipabit: ꝛ potestas eius vsq; in etnū. Ipse libator atq; saluator faciens signa ꝛ mirabilia i celo ꝛ i t̄ra: q̄ liberauit danielez de lacu leonū. Porro daniel ꝑseuerauit vsq; ad regnū darij regnumq; cyri persē. a Anno ꝓmo Ca. vij. balthasar regis babylonis b daniel somniū vidit Visio aūt capitis eius in cubili suo. Et somniū scribēs breui ꝓmone comꝑhendit sū matiq; ꝑstrigēs ait c Videbam d in visione mea e nocte f ecce quatuor vēti celi pugnabāt g in mari magno h ꝛ q̄ dentes aūt visiones vel scꝛpture bystorice vel sunt ꝓpi ꝓphice vel parti bystorice. Alia rō ē. ꝓcedētes cū ꝓpinēt ad xp̄i ꝓmū aduentū: vt dictū ē. s. j. c. hec aūt cū seqntibus ꝓtinet ad aduentū xp̄i scōm. s. ad iudiciū vt magis videbit. ꝑsequēdo. scdo tāgitur modus videndi cū subditur. b Daniel somniū vidit. ꝛc. Ex q̄ patet q̄ vidit i somno ꝛ nō in vigilia. tercio subdit modū scribendi cū subditur. Et somniū scribens breui ꝓmone comꝑhendit ꝛc. c Videbā ꝛc. Hic ꝓ̄ter describitur ipsa visio. scdo ipi⁹ visionis interꝑtatō ibi. Horruit spūs meus. Prima in duas. q̄z ꝓmo ponit visio i generali. secundo explicatur magis in spāli: ibi. Prima quasi leena. In prima parte dicit sic daniel.

c Videbā. i. intelligebā. d In visiōe mea. q̄z sensuꝫ visionis imaginarie intellexit. intelligētia ēt op⁹ ē in visiōe: vt dr. j. r. c. e Nocte. q̄z tūc q̄etat sensibus exteriorib⁹ facilius cognitio supernaturaliū accipitur: vt supra habitum est.

f Et ecce quatuor venti celi pugnabāt. i. quatuor angeli: q̄ ꝓter similitudinē venti dicuntur spūs. ventus ēt inuisibilis est ꝓter suaꝫ subtilitatē propter quod vocatur spūs sicut ꝛ angelus. Potest autez hic locus exponi dupl̄r. vno modo de angelis malis. ꝛ sic dicuntur pugnare. quia excitant homines ad pugnaꝫ. Alio modo de angelis bonis qui presunt diuersis regnis. ꝛ sic dicuntur pugnare ꝓ⁹ subditis inq̄ntum ꝓponūt coram domino eorum merita que aliquando sunt cōtraria. tñ angeli ista merita ꝓtraria ꝓponendo coram domino non habent voluntates contrarias. sed querūt super hoc beneplacitū diuinū de futuris: vt q̄ tale regnuꝫ dñetur tali vel econuerso: scita tñ sup hoc diuina voluntate accepta ē vtriq; angelo siue sit ꝑ exaltatōem gētis cui ꝑest: siue ꝑ depressione. Ista autez diffusius tractantur. q̄. sniarum.

g In mari magno. i. in hoc mundo qui dr mare. ꝓpter instabilitatē ꝛ variabilitatē regnoꝝ: qui sicut mare agitať: ꝛ pcelle ibi oriunť. h Et quatuor bestie

ſ.q̄tuor regna magna. ⁊ dicunt bestie ꝓpē ferocitatē.
b Gradus. ꝓpē superbiā ⁊ potētiā. i Ascendebat. i. oriebat successiue. k Diuerse inter se. i. moribꝰ ⁊ legibꝰ
ordinātes. l Quia. explicat h̄ visio i particulari. ⁊ diuidi
tur i q̄tuor ptes ꝑm q̄tuor regna. scda incipit ibi. ⁊ ec-
ce. Tercia ibi.
Post hec aspiciebam. quarta ibi. Post h. Prima igr̄ bestia significat regnū chaldeoꝝ ⁊ maxime q̄tū ad regē eius Nabuc. io dī. m Quasi leena. ꝓpter ferocitatē ⁊ luxuriā q̄ i chaldeis vigebat. Leena ēt inter bestias ē ferocior. ⁊ maxime si catulos nutriat: ⁊ sp gestit coitu.
n Et alas habebat aq̄le. ala vna est abundā tia ⁊ diuitie quibus abūdabat illud regnū. vnde supra signabat ꝑ caput aureum: vt ē. dictum est. Alia est peritia armoꝝ, ꝓpter exercitiū bi regna multa. Istis duabus alis. ſ. peritia armoꝝ et diuitijs ferebatur in altū per superbiā intantū q̄ faciebat se adorare sicut deū: vt visum est. s. ca. iij. ꝓpē hoc de ipso scribitur Esa. xiiij. Supra astra celi conscēdā: ⁊ similis ero altissimo. Dicūtur aūt iste ale aquile. q̄a aquila est rex auiū i quo signatur mōarchia nabuchodonosoꝝ. o Aspiciebā donec euulse sunt ale ei⁹. q̄ ꝑ in furiā versus ē Nabuch. quilibet rapiebat diuitias suas: sīr potētia eius oīno defecit ad tps. p Et sublata ē de terra. q̄ ab hoibus deiectus ē: vt dictuꝝ ē s. q Et sup pedes quasi hō stetit. q̄ ꝑ restitutꝰ est ei sensus recognouit se hoiem fragilē. r Et cor eius datū ē ei. i. cor būanū. q̄ primū reputabat se quendā deū. Pōt etiā hoc exponi de toto regno. Et ale bui⁹ regni. i. diuitie ⁊ potētia chaldeoꝝ. Ablate sūt. ꝑ cyrū ⁊ darū: q̄ subuertēt babylonē. Et qi hō stetit: q̄ chaldei medis ⁊ persis subiecti facti sunt. q̄ tūc cognouerunt se eē hoies fragiles. s Et ecce alia bestia. hic ꝛ significatur regnū medoꝝ ⁊ pſaꝝ. iō dī. t Similis vt so. qrsus ē leone mitior. vel magis, ꝓprie loquēdo minus crudelis. sic istud regnū erga iudeos fuit mitiꝰ respectu p̄cedentiū. q̄d p̄z. q̄ cyrus captiuitatē iudeoꝝ remisit: ⁊ templū reedificare p̄cepit: vt hꝫ esdre. j. Ītē alia rōne compat̄ vrso. q̄ vrsus ē potētissimus ad laborēs ⁊ ēbera. ⁊ paruo p̄tētus cibo. ita q̄ ꝑ magna pte anni nihil sumit. sic ꝓse infrāgibiles erāt laboribus ⁊ insuꝑabiles bellis. ⁊ adeo parci victus: vt penē sic eo pane vterēt nisi gr̄a hospituꝝ vel festi: vt dicit Orosius pompeius hystoriographus. v In pte stetit q̄ illud regnū nō venit ō bierl'ꝫ ad bellandū: vt dicūt iudei. p̄z hystoria iuditb dicit ōriū. q̄ cābises filiꝰ Cyri q̄ alio nōie est dictus Nabuch. misit Holofernē ad debellādū filios isrl: ꝙ illā hystoriā nō accipiunt iudei. nec vt dicunt hꝫ apparentiā veritatis: q̄ illo tpe erant ita subiecti iudei persis q̄ nō audebāt edificare tēplū sine licētia regis. ⁊ iō nō ē verisile q̄ auderent exercitui tāto resistere quē habebat Holofernes dux illius exercitus. x Et tres ordi. erant i ore eius. i. tria regna sīl'
ter vtute ꝑsaꝝ. ſ. regnū chaldeoꝝ. medoꝝ ⁊ persaꝝ
y Et sic dicebāt ei. i. cuidā regi illius regni. ſ. assuero
z Surge ⁊ comede carnes plurimas. q̄ aman ⁊ so-

tuor bestie b gradus i ascēdebāt de mari k diuerse inter se
Pria m quasi leena: n ⁊ alas habebat aq̄le. o Aspiciebā donec euulse sūt ale eius
nec ꝑ ⁊ sublata ē de terra q ⁊ sup pedes q̄si hō
stetit r ⁊ cor ei⁹ datū ē ei s Et
ecce bestia alia similis t vrso i pte stetit p et tres ordines erāt
in ore eius: ⁊ i dentib ei ꝙ ⁊
sic dicebāt ei z Surge come
de carnes plimas a Post hec
aspiciebā ⁊ ecce alia b quasi
pardus c ⁊ alas habebat qua-

cij eius suaserunt regi assuero interfectōnem iudeoꝝ: vt
patet Hester. iij. Notandū q̄ de iudeis magis loquitur
ꝓpha q̄ de alijs gētibus. q̄. ꝓpter eos h̄ visio ⁊ alie prius
oñdebātur danieli: q̄ tñ persuasio iniq̄ amā nō habuit effectū. vt p̄z Hester. vij. iō non dī h̄ q̄ bestia comederit. ꝙ
quia suadebant ei
comedere.

si auis quatuor sup se. d Et
quatuor capita erant in bestia: e ⁊ potestas data est ei.
f Post hec aspiciebam i visione noctis: et ecce g bestia
quarta h terribilis atq̄ i mirabilis: k et fortis nimis.
l Dentes ferreos habebat
magnos: m comedens atq̄
comminuens: n ⁊ reliqua pedibus suis cōculcās. o Dissimilis autem erat ceteris bestijs: quas viderā ante eaz
p et habebat cornua decem

a Post h aspiciebam ⁊ ecce alia. ſ. bestia per quā designatur regnū alexandri ⁊ grecoꝝ. iō subdit.

b Quasi pardꝰ. pardus enī est animal velocissimus. ⁊ ipse alexander mira celeritate totuꝝ orientē sibi subiecit. q̄ in. vij. annis partē europe ⁊ totā asyam obtinuit: vt dicit hic glo. Varietates autē pardi significant diuersa regna ⁊ ptātes que sibi subiecit. Vñ dī. j. Macḥ. j. q̄ obtinuit reges terre ⁊ tyranno: ⁊ siluit terra i conspectu eius. c Et alas bēt quasi auis q̄tuor sup se. Iste q̄tuor ale sunt robur corpis. agilitas. largitas ⁊ industria tā ex naturali ingenio q̄ ex studio armoꝝ q̄ exercitio. q̄
oia fuerūt excellenter i alexandro. Istis autē q̄tuor alis
q. volabat ad victorias ꝓpter velocitatē debellādi aduersarios. d Et quatuor capita erāt in bestia. q̄ alexander habuit quatuor successores quibus diuisū fuit regnū
eius. Ptholomeus enī successit sibi i egypto. Seleucꝰ i
syria. Antigonus i asia. Philippus i grecia. e Et ptās
data ē ei. q. d. victorie p̄dicte nō sunt facte vtute alexandri: ꝙ virtute a deo sibi data. Vñ legitur i scola. hystoꝝ. q̄
cū alexander cogitaret sibi subiugare orbē: exīs adducī
macedonia deus sibi apparuit in similitudine summi sacerdotis iudeorum induti pontificalibus ornamentis ⁊
sibi victoriā ꝓmisit. Propē quod alexander veniens cōtra hierlim cū ꝓcessi eī obuiaret ⁊ summus sacerdos pōtificalibus indutus: alexāder de equo descēdit ⁊ deū q̄ sibi
apparuerat adorauit in hoie q̄ eius similitudinē gerebat. et
iō ciuitati pepcit. f Post h. Hic describit regnū q̄rtū
scz romanū. ⁊ diuidit i duas ptes. q̄a ꝓmo describit fortitudinē huius regni. secdo oñdit ex ipo ortū antixpi: ibi.
Cōsiderabā cornua. Circa ꝓmū considerādū q̄ bec bestia quarta nō noiatur ꝓprio noie sicut alie p̄cedētes. q̄a
nō habuit aliquod ꝓprium nomē alicui⁹ bestie per qđ posſ
ferocitatē bui⁹ regni designare. ꝓpē qđ i glosis hebraicis
dī regnū romanū nequa. De seuitia bui⁹ regni ꝑa fideles p̄z manifeste in persecutōe martyꝝ ⁊ in occisione p̄cipuoꝝ apl̄oꝝ petri ⁊ pauli. ⁊ hoc est quod dī
g Bestia quarta. i. impiū romanū. h Terribilis. ꝓpter crudelitatē p̄dictā. i Mirabilis. ꝓpter humanā
sapiam que vigebat in romanis intantū q̄ ꝑ eā deuicerē
orbē magis q̄ ꝑ fortitudinē. k Et fortis nimis. ꝓpē
potētiā. l Dentes fer. ba. magnos. q̄ sicut ferꝝ comat
oia: ita regnū romanū comauit oia alia regna: sicut. s. dictū ē ca. ij. m Comedēs atq̄ ꝓminuēs. aliq̄s occidendo. n Et reliqua pedib⁹ suis ꝑculcans. ceteros tributos sbjciēdo. o Dissimilis aūt erat ceteris bestijs. q̄ ptā
tē ⁊ ferocitatē p̄cedentiū regnoꝝ multū excessit.
p Et hēbat cornua. x. i. x. reges. sicut enī i cornib⁹ est defensio aialiū: ita reges dūt defendere ꝓpm si bi subiectuꝝ

Cōsiderādū autē q̄ ifti .x. reges nō intelligunt hic p̄ succeſſiōez vnius p̄ alterū: ſ intelligunt reges ſil exītes: vt p̄z .j. eo. ca. q̄ expoſitōz angeli loq̄nt cū daniele. q̄ futurum ē q̄ romanū imperiū diuidatur i .x. regna ſil exītia imminēte tpe antixp̄i: vt bī apocal. xvij.

q Conſiderabaz cornua. Hic deſcribitur aduent⁹ antixp̄i et p̄dictis regibus oz̄undi. z diuidit in duas ptes q̄ p̄mo facit q̄ dictum ē. ſcdo deſcribit aduētuz xp̄i ad iudiciū omnē ptātez terrenā auferētis: ibi. Aſpiciebaz donec throni. Circa primuz dī ſic.

q Conſiderabaz cornua. i. diligēter intuebar .x. reges p̄dictos. r Et ecce cornu aliud parvuluz ortū ē de medio eoz. i. antixp̄s q̄ erit rex .xj. reſpectu illoz p̄dictoz q̄ erit hō purus et parvus q̄ntū ad p̄teſtatē i p̄ncipio ſ poſtea creſcet diaboli auiutorio.

s Et tria de cor. pri. euul. ſunt a fa. eius. q̄ rex aphrice egypti z ethiopie ſubiicient i p̄mis antixp̄o. p̄ iſta p̄z faſitas porphyrij exponētis hoc de antiocho epiphane. q̄ nō fuit decim⁹ ab alexādro magno. nec inuenit q̄ tres reges occiderit. z vij. alios ſibi ſubiecerit: vt b̄ dī. Itez beſtia q̄rta ab angelo dī b̄ regnū q̄rtū: vt hic p̄z .j. eo. ca. regnū autē q̄rtū ab hoib⁹ dī ee romanū regnū de q̄ nō fuit antioch⁹. ſ de regno grecoz. t Et ecce oculi ei⁹ q̄i homis i cornu iſto. q. d. ſz antixp̄us faciat tāta mirabilia vt ab aliq̄b⁹ credat de⁹. tñ erit hō pur⁹. t Et os loquēs ingētia. q̄ puniēdo z p̄minādo multos decipiet. z d̄ miltis iactabit ſe q̄ facere nō p̄ot. v Aſpiciebā. Hic p̄ditur aduēt⁹ xp̄i ad iudiciū a dueniēt z regnuz antixp̄i p̄terētis. z diuidit i duas ptes. q̄ p̄mo ponitur eiuſdez iudicial p̄ſidētia rōe veritatis. ſcdo ei⁹ triumphal victoria ex parte humanitatis: ibi. Aſpiciebā ergo i viſiōe nocti. In prima igr̄ pte dr̄ ſic. v Aſpiciebā. i. p̄ſiderabā illud cornu puuluū qđ ſignificat antixp̄m. r Donec throni poſiti ſt. dicit throni i plāli. q̄ nō ſol⁹ xp̄s iudicabit. ſ apli z viri p̄fecti ei aſſiſtēt i iudicio ſup thronos ſedēdo.

y Et antiqu⁹ dier̄ ſedit. hoc dicit q̄ntum ad iudicē p̄nci palē q̄ dī antiquus p̄pter eternitatē: z Veſtimētū ei⁹ cādidū q̄ſi nix. In hoc notat excellētia veritat q̄ eſt lux inacceſſibil. q̄ cādor inf alios colores plus bz de luce.

a Capilli capitis ei⁹ q̄i lana mūda. hoc dī p̄pter maturitatē iudicātis. q̄ ſnia dei nō ē feſtina ſ mature plata.

b Thronus ei⁹ flamma ignis ꝛc. hoc dicit p̄pter zelum veritatis. iſte p̄ditōes p̄dicte debēt eſſe i vero iudice. c Fluuius igneus rapiduſq̄. p̄ hoc deſignatur pena infernalis trabes p̄cōres in infernū. d Egrediebat a facie ei⁹. q̄ tollet impius ne videat faciē dei. e Milia miliū ꝛc. Ecce duplex angeloz officiū. ſ. angeloz miſtrātiuz nobis ex dei ordinatōe: cuz dī. Miſtrabāt ei. Et officiū angeloz aſſiſtētiū q̄ vacāt p̄templatōi diuie cum ſubditur. g Et decies milies centena milia aſſiſtebāt ei Et notāduz q̄ hic ponit numer⁹ determinatus p̄ indeterminato. quia angeli ſunt in maximo numero nobis indeterminato. videm⁹ em̄ ſenſibilit q̄ corpa celeſtia q̄i incomparabiliter excedūt elemēta. q̄ vna ſtella viſu notabilis i firmamēto maioz ē tota terra. Cū igr̄ angeli videant ſic ſe br̄e reſpectu hoim ſicut corpa celeſtia reſpectu elementoz: z nec angeli poſſint excedere homines i cōtinua quātitate: iō ex hoc arguunt ſancti z doctores. q̄ excedunt eos q̄ſi incompabiliter in numeroſitate.

b Judiciū ſedit z libri aperti ſunt. i. libri conſciaruz q̄ ſcia cuiuſlibet patebit omnib⁹: vt ſnia iudicis appareat oibus recta. Similiter liber vite aperietur q̄ tenebit i manu dei: z liber mortis q̄ tenebitur in manu accuſatoris.

q Cōſiderabā cornua: r ecce cornu aliud puuluū ortuz ē de medio eoz⁶ z tria d̄ cornibus p̄mis euulſa ſūt a facie ei⁹. t Et ecce oculi q̄ſi oculi hois erāt i cornu iſto: r et os loquens ingentia. v Aſpiciebā ꝓ thronos poſiti ſt⁷ et ātiqu⁹ dier̄ ſedit⁸ Veſtimētū eius cādidū q̄i nix⁹ z capilli capitis eius quaſi lana mūda. b Thron⁹ eius flamma ignis: rote ei⁹ ignis accēſus c fluuius igneus rapiduſq̄ egrediebat a facie ei⁹ d Milia miliuz miſtrabāt ei⁶ z decies milia centena milia aſſiſtebāt ei⁶ b Judiciū ſedit: z libri aperti ſt: a ſpiciebā ꝓpt k vocē gmonuz grādiuz q̄s cornu illud loq̄bat. l Et vidi q̄m interfecta eſſet beſtia z piit⁷ m corpus ei⁹: z n traditū eēt ad ꝓburēdū igni o alia⁹ q̄z beſtia⁹ ablata eēt ptās: p z tpa vite ꝓſtituta eēnt eis q vſq̄ ad tp̄s z tp̄s r Aſpiciebā ergo in viſione noctis⁶ z ecce cum nubib⁹ celi: t quaſi filius homis veniebat: v et vſq̄ ad antiquum dier̄ peruenit: x et in conſpectu eius obtulerunt eum. y Et dedit ei poteſtatem⁸ z honorē a et

i Aſpiciebā. i. p̄ſiderabā q̄ ſnia dare d̄ beſtia. ſ. d̄ regno antixp̄i: q̄ vt viſū ē q̄dammō p̄tinet ad q̄rtum regnū. k Propter vocē ſermonū grādiū ꝛc. i. p̄pter blaſphemias ab antixp̄o platas contra deum.

l Et vidi q̄m interfecta eēt beſtia. q̄ interficiet antixp̄s virtute dei bm q̄ dicit apls. ij. ad Theſſa. ij. Quē dñs ieſus interficiet ſpū oris ſui ꝛc. m Corpus eius. i. homies mali q̄ ſunt corpus antixp̄i: ſicut xp̄s ē caput oim bonoz. n Traditū eēt ad comburendū igni. ſ. infernali. o Aliaz q̄z beſtiaz ablata eſſet ptās. i. vidi. ſ. q̄ omnis ptās tunc ceſſabit. p Et tpa vite ꝓſtituta eſſent eis. a deo p̄ordināte. q Vſq̄ ad tēpus z tempus. i. q̄diu durabit p̄ſecutio bonoz a malis. et p primū tp̄s intelligitur perſecutio que fuit ā primū xp̄i aduentū. per ſcdm tēpus p̄ſecutio fideliū vſq̄ ad aduētū xp̄i ſecundū. ſ. ad iudiciū. Vel bm aliquos hoc eſt referendū ad tēpus perſecutōis antixp̄i Sed prima expoſitō melior videtur. quia perſecutio antixp̄i durabit p tp̄s z tpa z dimidiū tp̄is: vt bī .j. xij. ca. r Aſpiciebā. Hic deſcribitur triumphal victoria q̄ntum ad eius humanitatē. z hoc eſt quod dicitur Aſpiciebā. i. conſiderabā cui ptās ablata ab antixp̄o daretur. s Et ecce cū nubibus celi. ſicut em̄ xp̄us aſcendit in celū bm humanitatē obſequio nubiū. ita etiā venit ad iudicium: vt habetur actuuz primo: vbi dicitur. Hic chriſtus qui aſſumptus eſt a vobis ſic venit ꝛc. t Quaſi filius hominis. dicitur quaſi. quia non ſolum eſt filius ſed plus: quia eſt filius dei. et hoc eſt quod ſubditur. v Et vſq̄ ad antiquū dier̄ que nit. i. ad eqlitatē dei p̄ris i vna diuina eſſentia.

x Et in conſpectu eius obtulerunt eū. angeli. ſ. qui i iudicio erunt ei obſequentes.

y Et dedit ei poteſtatem. q̄ tunc erunt ſubiecta plene ipſi chriſto: vt habetur ad Hebreos .ij. Et nota q̄ hic dicit poteſtatē. ſ. coercendi in q̄tuz ſe extendit ad punitionē malorum.

a Et regnū. in q̄ntum p̄pie reſpicit ſalutem electorū. Ker enim proprie dicitur qui preſidet ad bonuz ſubditorum. z Et honorez. ſ. latrie que ſibi impenditur nō ſolū ab electis ſed etiā a damnatis. Vnde q̄ dicit

aplis ad Phil.ij. In nomine iesu omne genu flectat celesti
um terrestriū z infernoꝝ:fecit. b Ptās eius ptās
eterna q̄ nō auferet ꝛc.qz regni eius nō est finis vt dī Lu.j.
Et pz ex istis falsitas porphirij exponētis hoc de iuda
macchabeo z eius fribus:qz oēs ppli z lingue nō fuierūt
eis: vt hic dī: ſ solū mō pauci de iudaico pplo z li
gua hebraica:
nec regnuz eoꝝ fuit eternū ſ fu
it ablatū p berodem ascholonitam. Itē iudas
nō venit in nubi
bus vt hic dī.et
iō ista nō pñt ex
poni nisi de xpo.
c Horruit.hic
ponit visionis
interptatio.z p.
mo in generali.
secō in spāli q̄
tum ad regnuz
xpi.ibi. Post ſ
volui. Dicit ſ p
mo sic daniel.
c Horruit spi
rit⁹ me⁹ ꝛc. ppter
mala q̄ videbāt
fieri in futuꝝ.et
ppē blasphemi
as dei ꝛc.z ppter
insolitam visio
nem:sequit.
d Accessi ad
vnū de assisten
tib⁹ sibi āgelis q̄
assistebāt iudici
Iste tñ accessus
fuit in imagina
ria visione.
e De q̄tuor be
stie ꝛc.psurgent
successiue: sicut
pz ex p̄dictis.
f Suscipient
aut̄ regnū.post
illa q̄tuor regna
g Sācti dei al
tissimi.z hoc erit
in iudicio finali
qz tūc cū xpo regnbūt illi q̄ mō ppē ipm opprimunt.
b Et obtinebūt re.vsq; in se.seculoꝝ.i.eternalit.vbi
cm istud nomen seculum sic duplicat intelligit eter
nitas.vt.ſ.dictū est.
i Post hoc. Hic ponit interptatio visionis in spāli
de q̄rta bestia.z paruulo cornu eius.z pz ſnia ex his
que dicta sunt de q̄rto regno vsq; ibi.
k Et de cornu illo.i.antichristo. l Qđ bēbat ocu
los.qđ signat eius nimiam astutiam. m Et os lo
q̄ns grādia.i.blasphemias ī deum. n Et maius
erat ceteris.qz regnū antichristi erit maximū ſm extē
sionem:lz sit paruum ſm duratōz.
o Aspiciebam.i.psiderabam. p Et ecce cornu.i.
antichristus. q Faciebat bellū aduersus sanctos
ꝛc.qz tūc erit maxima psecutio sanctoꝝ.
Donec venit antiquus dierum.qz añ aduentū iudicis
interficiet antichristꝰ. s Et iudiciū dedit sanctis ex
celsi.i.victoriaz iudicis dedit eis ī oppssores eoꝝ.ſm
q dī Bap.v. Stabant iusti in magna pstātia aduersus
eos q̄ se angustiauerāt.vel qz pfecti cū xpo iudicabūt.

regnū z oēs ppli tribꝰ z lin
gue ipsi fuient b Ptās eius
ptās eterna:q̄ nō auferet:z
regnū eius qđ non corrūpet.
c Horruit spūs meus. Ego
daniel territus sum in his:z
visiones capitis mei pturba
uerūt me. d Accessi ad vnū de
assistētib⁹:z veritatē q̄rebā
ab eo đ oīb⁹ his. Qui dixit
mihi interptatōz ſmonū z
docuit me e De q̄tuor bestie
magne:q̄tuor sunt regna:q̄
psurgūt de terra f Suscipi
ent aūt regnū sancti dei al
tissimi b z obtinebūt regnū
vsq; ī seculū z seculū seculoꝝ.
i Pt⁹ ſ volui diligent discere de bestia q̄rta:q̄ erat dis
similis valde ab oīb⁹ z terri
bil nimis. Dentes ferrei vngues
eius ferrei comedebat z pmi
nuebat: z reliq̄ pedib⁹ suis
pculcabat. Et de cornib⁹ x.
q̄ hēbat in capite z de alio
qđ ortū fuerat:ante qđ ceci
dērāt tria cornua k z de cor
nu illo l qđ hēbat oculos m z
os loq̄ns grandia n z maius
erat ceteris. o Aspiciebam:
p z ecce cornu illđ q faciebat
bellum aduersus sanctos z

pualebat eis : r donec venit
antiquus dierum: s z iudiciū de
dit sanctis excelsi t z tps aduenit
v z regnū obtinuerūt sancti x z sic
ait y Bestia q̄rta:regnū q̄r
tū erit in terra:qđ maius erit
oīb⁹ regnis:z devorabit vni
uersam terrā: z pculcabit z
pminuet eam. z Cornua decem
cornua.x.ipsius regni.x. reges
erūt: a z alius psurget post eos
z ipse potentior erit priorib⁹
z tres reges humiliabit. Et
ſmones ī excelsum loquet
z sanctos altissimi pteret.
b Et putabit q̄ possit muta
re tpa c z leges:z tradent in
manu eius vsq; ad tps z tpa
z dimidiū tpis d z iudiciū se
debit:vt auferat potentia:z
pterat z dispeat vsq; in finē
f Regnū aūt z ptās z magni
tudo regni:q̄ est subt omne
celū detur pplo sanctoꝝ altis
simi:cuius regnū regnū sem
piternuz est:z oēs reges seruient
ei z obedient g Hucusq; finis
verbi. h Ego daniel multum
cogitationib⁹ meis pturba
bar: i z facies mea mutata est
in me: k verbuz aūt in corde
meo pseruaui.

t Et tempus adue.ſ.iudicij finalis. v Et regnū ob
ti.sancti.i.ptātem ī eos q̄ ipsos afflixerāt. x Et sic ait.
.ſ.angelus q̄ loq̄bat danieli. y Bestia q̄rta regnum
q̄rtū erit.ſ.regnū romanū vt p̄dictū est. qđ aūt sequit supra
expositū est vsq; ibi. z Porro cor.x.ipsius re.x.re.erūt.
ſ.simul regnantes
iminēte tpe ātixpi.
q̄ sibi dividunt re
gnum romanū.
a Et alius psurget
post eos.ſ.antixps
qđ sequit ptz ex p̄
dictis vsq; ibi.
b Et putabit q̄
possit mutare tpa
.i.cursum z modū
viuēdi.z hoc ex ni
mia ei⁹ superbia.pce
dit. c Et leges
a deo datas.qz cul
tum dei auferet p
posse suo.z sibi illū
cultū vsurpabit oī
dēs se tanq̄ sit de⁹
vt dicit aplis.ij. ad
Thes.ij. sequit.
d Vsq; ad tps z
tpa z dimidiū tpis
.i. vsq; ad tres an
nos z dimidiū. qz
tantū durabit pse
cutio antichristi.
e Et iudiciū sede
bit.vt dei ſnia aufe
rat malor potē
tia.vt dī in lra.
f Regnū aūt ꝛc.
subt oīne celū det
pplo sanctoꝝ.qz oē
qđ includit infra
ambitū celi vltimi
.ſ.empyrei dabit
sanctis.qz cedet to
tū ad gloriam eoꝝ
Et ex verbis istis pz
q̄ loquit daniel nō
tm̄ de regno ſreno
ſ etiā de celesti.
g Hucusq; finis
verbi.angeli loq̄ntis
cū daniele.z vocē
tis eum de p̄dicta
visiōe:fecit. h Ego daniel. mul.co.meis pturbabar.
ppter dei blasphemias futuras z oppssiones sanctoꝝ.
i Et facies mea mu.est in me.qz ex vehementi cogita
tione z abstractione a corporis sensibus multum immu
tat hominis vultus.
k Verbū aūt in corde meo pseruaui.vsq; ad debitū tps
descriptōis z denūciatōis.vel alit. Conseruaui.i.memorit
tenui sicut rem dignam mēoria. Notat exponēdo pos
sum⁹ dicere.q̄ prima bestia significat sevitiā tyrānoꝝ.se
cunda pfidiaz hereticoꝝ.tercia fraudulētiaz simulatoꝝ.
q̄rta maliciam emulatoꝝ. Prima bz corpus leonis.in q̄
denotat crudelitas principis q̄ est efficacissima ad male
agendū. Quę aūt duas alas.ſ.nobilitatē generis z ptātez
regiminis.hec ēm duo maxima supportant crudelitatem
ſ ſi ale iste auferant. Stat sup pedes suos sicut homo.i.
fit humanus q̄ ante erat crudelis z durus. Et cor ei⁹ da
tur ei.p recognitionem sui z dilectionem dei.secunda be
stia est versus qui habet debile caput qz heretici hūt debi
le fundamentum. Et in parte stetit. quia precisi sunt ab
ecclesia. Tres ordines dentiū in ore eius.qz trib⁹ modis

se muniunt hereticí.s.per auctes canonicas male intellectas p rones sophisticas z p rones vere scientie male tñ applicatas. Propter hoc dr Apoc.xvj. De ore pseudo p phete precedebant tres spūs imūdi in modū ranaz. Tercia bestia est pardus.q̄ est tor⁹ vari⁹ ita simulatores sunt varij corde ore z facto.vt recipiant quocūq; mō. Quatuor capita bestie sunt q̄tuor intētōes male.s.vanitas superbie.voluptas lasciuie.cupiditas auaricie.libertas insolentie. Intentione em̄ asseqūdi ista vel aliq̄d istoz p̄cedit ꝓmuniter fraudulentia simulatoz. Quatuor aūt alę q̄bus nitunt̄ pseqū p̄dicta sunt amicitia ficta vel pruriēs. beneficientia largiens.apparētia mentiens.s.sanctitatez applaudentia plandiēs.s.supiores.Quarta bestia ínnominabilis z terribilis ꝓtinens in se omnem ferocitatem aliaz bestiaz est.qz malicia emulatoz ꝓtinet in se maliciam p̄dictoz vicioz.bz em̄ emulator seuiciam tyrannoz iō dr terribilis:pfidiam hereticoz:iō mirabilis. fallaciaz simulatoz:iō fortis. Describit etiaz p hoc q̄ scit dentib⁹ vorare.pedibus pculcare.cornib⁹ pugnare. Per dentes itelliges seductores.p pedes sectatores.p cornua tractores ad alios attrahendum z seducēdum.bz cornua.x.qz decem sunt modi detractōis.z septem cor dyaboli subiciunt̄.tres vo destruunt̄ seu ꝓmuniunt̄.prim⁹ modus detractōis est in absentia detrahere.secūdus malus fratris ingrere.terci⁹ inq̄situm diuulgare.q̄rtus nutib⁹ despicere q̄nt⁹ bonum denigrare.sextus innocentē decipe.septim⁹ deceptum accusare. Alij tres modi detractōis residui omno destruunt̄. Prim⁹ est pscientia sui.secundus amicitia primi.terci⁹ reuerētia plati. Q̄n em̄ emulator detrahit dicit falsę q̄ pscia eum incitat ad talia dicendum. vel qz diligit eum quem accusat.vel qz faceret p̄ reuerentiaz plati si talia taceret.cum tñ dicit sola voluntate detrabēdi z nō ꝓpter aliq̄d istoz trium.

In ca.vij. Danielis.vbi dicit in postil. Ecce quatuor venti celi pugnabant.

Additio.

Circa declaratōz visionis quatuor bestiaz in hoc loco ꝓtente.Similit̄ z visionis statue de q̄.5.c.ij. agit̄ obstinatio hebraice infidelitatis multa q̄rit subterfugia.vt veritas occultet̄.z iō lz postil.sufficient̄ exposuit iux catholicam veritatem.tñ vt impugnatōes alioz aduersantium ꝓter Ra.sa.de q̄ solo mentoz facit postil.euacuent̄.z catholica veritas magis eluceſcat.seq̄ntem moneo in hac materia q̄dem.s.vtz in ordine regnorum danieli in p̄dictis ca.l.ij.z.vij.reuelatoz regnuz xp̄i seu ecclie sit vnum.Et primo arguit̄ q nō. Quaz vnum regnum a daniele tradituz debebat ꝓterere seu diminuere regnum chaldeoz z alia tria regna sibi succedentia. vtz Dañ.ij.vbi exp̄sse dr. q lapis abscisus sine manibus qd̄ est q̄ntum regnum bēbat ꝓminuere testam.ferz es argētum z auz.q̄ significant regna p̄currentia q̄ntum regnū. Q ꝓstat q regnum ecclie nō ꝓminuit regnū chaldeoz qd̄ p auz significat̄.cū iam p magnum tp̄us ante ortum regni ecclie fuerat destructū p medos.Q regnū ecclie nō est regnum vnū in ordine p̄dictoz. Preterea in hac numeratōe regnoz principalium mūdi.ꝓtineri dz vt vī regnum saracenoz tanq̄ vnum de magnis.Est em̄ magnū in extensione.qz occupat fere totam aphricam.z magnaz ptē asie.z alias puincias europe.Silr est magnū in duratōe cum iam fluxer̄t circit̄.dcccc.anni a suo initio qd̄ excedit tp̄s duratōis rgni medoz z grecoz p̄dictoz z vltra.Silr est magnū in psecutōe fideliū vt satis est notū.vñ sm q̄sdam figurat̄ in visione statue p tybias ferreas. et in visione bestiaz p q̄rtam bestiam q̄ p regnum xp̄i est occidēda.Q regnum xp̄i seu ecclie de quo agit̄ nunq̄ ꝓminuit seu ꝓtriuit hoc regnū Romeum.seu banc q̄rtam bestiaz vt notum est:Q regnum xp̄i nō est q̄ntum de quo daniel loq̄t̄. Preterea sm oēs exp̄positores taz catholicos q̄ hebreos regnum grecoz est tercū.Q regnum grecoz z romanoz videt̄ ee vnū regnū.nā romani sunt filij imediati grecie. vt p3 Gen.x. vbi inter filios iauan qui sonat greciam in hebreo.cechi noiant̄ q̄ sunt romani in eade hebraica lingua.Et sic p3 q regnum grecoz z romanoz sit vni⁹ z eiusdem natōis sm originem. vñ non dñt dici regna diuersa Q vnum.qd̄ p successionem q̄si hereditaria a grecis in romanos venit.Vel sicut p3 z medi nō duo regna Q vnū hic ꝓputant̄:z p̄ñs regnū romanoz est tercium:cum sit idem cū regno grecoz.Q3 ꝓstat q regnū ecclie imediate successit regno romanoz z communit̄ tenet̄.Q regnum xp̄i seu ecclie est quartum z p p̄ñs non q̄ntum. Preterea:posito q regnū romanoz sit quartum.adhuc vī q regnum xp̄i seu ecclie non sit q̄ntum.est em̄ regnū ecclie idem cū regno romanoz. Nam regnum eccl̄e p̄cipalit̄ vī sumpsisse ptātez seu initium a romano impio.s.a Constantino q̄ impialē ptātem z auctem tribuit be. Siluestro z eius successoribus.Et etiam vt q̄dam dicunt: ꝓpulit seu coegit plurima regna vt accipent fidem ecclie.z sic regnum ecclesie est quartum sicut z romanum cū quo est idem z p p̄ñs non q̄ntuz. preterea:Dañ.ij.legit̄. In diebus regum seu regnoz istoz suscitabit deus celi regnum quod in eternum non corrumpet̄ &c. In quo manifesto denotat̄ q alia quatuor regna debebāt existere seu durare cum regnum q̄ntum a deo suscitaret̄:Q regnū ecclie fuit suscitatum tpe vni⁹ regni tñ.s.romani cum alia p̄cedentia iam essent suppressa.Q regnū ecclie non est quintum.Preterea:corpus paruulum qd̄ apparuit in quarta bestia ꝓpie videt̄ figurare regnum ecclie.tum qz habuit initium valde infirmum seu humile.s.a xp̄o q̄ vitam paupem gessit z humilem: qd̄ notat̄ cum dr paruulum.tum qz fixum erat in quarta bestia qd̄ denotat ipsi⁹ colligatōz cum impio romanoz z deriuatōnem ab eo.vt factum est in Constantino.tum qz de eo dr in hoc.vij.ca. Et sm̄ones p excelsum loquet̄.z putabit q possit mutare tpa z legem.qd̄ exponit̄ ab hebreis de xp̄o.inquātum docuit multa denotātia plurale litatem in diuinis.Similit̄ z docuit idētitatē psonalē dei z homis.z etiam voluit mutare legem sm eos inquātum multa docuit p̄ pharisaicam doctrinam.pharisei em̄ erant doctores principales mosaice legis. vt dr Mat.xxiij.ca. Sup cathedram moysi sederūt scribe z pharisei &c. Q3 ptās illius cornu paruli est destruēda p regnum quintum.vtz in eodem ca.Q regnum xp̄i nō est quintum. Q3 p̄ium hr Dañ.ij.vbi narratis q̄tuor primis regnis subdit. In diebus autem regū seu regnoz istorum suscitabit deus celi regnum:quod in eternum nō dissipabit̄.Vbi glo.pater suscitabit regnū filij sui z eccl̄ie.z sic patet q regnum Xp̄i z ecclesie est quintum in ordine p̄dictoz. Hunc dicendum q sm catholicam veritatem necesse est dicere q regnum q̄ntum de quo Daniel facit mentionem in vtraq; visione p̄dicta sit regnum xp̄i. Nam in vtraq; visione de quatuor regnis p̄currentibus dicit q sint tempaliter terminanda. de quinto vo regno dicit q stabit in eternū vtz in vtroq; ca.p̄dictoz.Sed constat q ad regnum xp̄i ꝓpie ptinet durare in eternum z sine fine.iuxta illud Luce.j.ca. Regnabit in domo Jacob in eternum z regni eius non erit finis. Sed ad maiorem euidentiam ꝓtentoz in p̄dictis duobus ca.z eoz aduersantium exclusionē attendendum est.q lz in vtraq; visione p̄dicta de regno xp̄i agat̄.differenter tñ in vtroq; ca.de hoc tractat̄:qd̄ sic p3. Nam regnum xp̄i lz sit vnum z idem sm se:dupliciter tñ pōt considerari sm duos eius aduentus:ex quibus diuersi effectus erant pducendi specialiter circa rempublicam mundanam. In primo em̄ aduentu diuulgata ipsius fide.ydolatria erat extirpanda:vt habetur Esa.ij.z in alijs locis:qd̄ fuit singularissimum in regno Xp̄i z ecclesie cum hactenus tempore Moysi z aliorum ꝓphetarum. licet magualia virtute diuina operabantur non tamē hoc vicium potuit extirpari:nedum a gentilibus:Q etiam ab ipso pplo israelitico in q̄ pōtia illa tāmagna fiebāt

vtz Exo.xxxij. ⁊ iiij. Reg. in multis locis. Sz ꝓstat q̄ post primū aduētum xpi ⁊ sue fidei diuulgatōz exclusa est ydolatria simpliciter e tota republica mūdi. licz forte in aliq̄bus regiōibus aliqua eius vestigia remaneant de q̄bus nō est mētio facienda: q̄vt ait pḧus: q̄d modicum est ꝑ nihilo reputaf. De isto igit aduentu xpi. s. primo ⁊ de eius effectu circa ydolatriam agit in prima visione p̄dicta. vbi q̄tuoz regna p̄cedentia q̄ntum regnum q̄d est xpi figurant p statuā. nam statua ꝯmunit significat ydolatriam. put etiam hebrei sentiunt. simulacra etiam demonū ꝯmunit ꝑ statuas ydolaticas colebant. vtz. d. Dan. iij. de statua quam fecit nabuc. Et q̄ omnia regna mūdi ante aduentū xpi p̄mū licet int se multū differebāt. tn in hoc ꝙueniebāt vt cultum deo debitum creaturis impēdebant. idcirco ꝓprie designabāt omnia regna principalia in vnica statua q̄ ydolatriam designat. ꝓpter ipsoz ꝙueniētiam in cultu ydoloz. Iz ꝑticularia mēbra statue eēnt de diuersis materijs ⁊ formis. sicut ⁊ ipsa regna int se erant diuersa in varietate ydoloz ⁊ alijs. In secūdaꝝ visione agit de regno xpi. put in secūdo suo aduentu totaz mūdanam ptātem hz amouere subijciens oia impio patris ⁊ suo. de q̄. j. ad Coz. xv. Deinde finis cū tradiderit regnum deo ⁊ patri cū euacuauerit oēm principatum ⁊ ptātem ⁊ virtutē. cum quo etiam sancti ꝓregnabunt. put in. vij. ca. dī. Magnitudo regni de ꝓphetoz. De isto igit aduētu xpi. s. secundo ⁊ hmōi suo effectu circa mūdanam potestatē penitus auferendaz agit in secūda visione. in qua q̄tuoz regna p̄cedentia seu p̄currentia ꝙuenient figurant ꝑ varias bestias feroces: designātes variā ferocitatem ⁊ tyrānicam ipsoz regnoz: put exp̄sitores ꝯmuniter tradūt. Predictis etiam ꝓsonat q̄ quintum regnum in prima visione ꝑ lapidem abscisum sine manib⁹ designat. quod denotat natiuitatem xpi ex̄m carnem nō ex virili semine ꝓductam. put ꝯmunit tradit. In secūdaꝝ visione quintum regnū ꝑ filium hominis in nubib⁹ celi venientem designat. quod ꝓprie ptinet ad aduētum secūdum: iux illud Act. j. Quemadmodū vidistis eum euntem in celum ⁊c. Et notandū q̄ sicut prima bestia ex̄m mḡm hystoriaꝝ incipit in secūda etate. s. a saruch abrahe: ⁊ forte melius vt q̄dam dicūt a nemroth q̄ fuit primus opp̄ssoz hoim. ⁊ primo regnauit in babylonia seu chaldea. vt hi Gen. x. que q̄dem ptās tyrānica ꝓtinuata est ꝑ assyrios ⁊ alios vsq̄ ad nabuc. licet ꝑ intualla habuit multas inꝝpollatōes. sic quarta bestia ꝓtinet totam tyrānicam potestatem ⁊ mundanam incipiēdo a regno romanoz vsq̄ ad finem mūdi. seu vsq̄ ad secūdum aduentū xpi: put patz in lra. Ad primū q̄ dom q̄ licet regnum xpi seu ecclie nō cōminuit regnuz grecoz seu ꝑsaz ⁊ hmōi q̄tum ad eoz mūdanam ptātem ꝓminuit tn omnia regna mūdana q̄tum ad cultum ydoloz: put diuulgata fide in orbe ꝑ discipulos eius ⁊ eoz successores. euacuata est cultura demonum a toto fere mūdo: vt dictum est: vnde ꝓcutiente lapide abscisso sine manibus. i. absq̄ humana potentia statuam. i. ydolatriam ipsam ꝓminuit tā antiquam. s. chaldeoz q̄ alias succedētes: vt dictum est. Regnū em romanoz: vt dictū est quod est q̄rtuz: omnia simulachra colebat: vtz in eo quod legitur de ꝑhano pantheon. ⁊ sic tota statua. i. ydolatria erit in sua integritate cū p̄cussa fuit ꝑ lapidem abscisum sine manibus. Ad secūdum dicēdum q̄ regnum saracenorum licet sit magnum ⁊ potens. non tn de eo fieri debuit aliqua mentio in prima visione. cum ante primū aduentum ⁊ diuulgatōz sue fidei nō fuerat ortum: vt est manifestum. Nec etiam in secūda visione debet de ipso regno mentio fieri ꝑ se tanq̄ de vno quatuoz regnoz ꝓdictoz principalium. naz quodlibet eoz se extendit ad totum orbem: sic q̄ quolibet p̄dictoz q̄tuoz in sua valitudine existente. nō erat aliud regnum q̄d si bi resistere valeret. Regnum vo saracenoz nunq̄ ad tantam potētiaz deuenit q̄ sibi resistere nō valeret aliud maioris potētie vel saltem equalis. vnde nō debet inter monarchias computari. Posset tn in secūda visione intelligi seu significari ꝑ aliqua cornua q̄rte bestie. q̄ q̄dem bestie totaz tyrānicaz ptātem a romanis vsq̄ ad vltimā etatem ptinere videt. put tactum est in rnsione. Ad tercium dom q̄ q̄dam exp̄sitoz hebreoz de magis famoz q̄ dī Ra. abenbazra hyspanus oīdere vel exponere intendens q̄ regnum xpi ⁊ ecclie nō sit quintum in ordine regnoz boz Danieli reuelatoz: ⁊ exinde inferre q̄ nō sit regnum celeste ⁊ eternum. ꝙ adhuc spectat aliud quintū a deo in eternum suscitandum. finxit identitatem specificam inter regnum grecoz ⁊ romanoz. cuius motiua tāgunt in argumēto p̄dicto. que tn identitas a nullo exp̄sitoz hebreoz tenet. Sz falsitas hui⁹ fictōis est manifesta. nam greci ⁊ romani sunt diuersaz nationū. similiter ⁊ linguaz maxime distinctaz. Lingua em greca manifeste differt a latina sicut ⁊ hebrea. vñ ⁊ titulus sancte crucis in bis tribus linguis tanq̄z int se valde differentibus fuit script⁹ hebraice. grece ⁊ latine. Joh. xix. Diuersitas aūt linguaz principaliū. nationū diuersitatē manifestat vñ Gen. x. ca. Existis dispse sunt insule gentiū vnusq̄sq̄z in linguaz suam ⁊c. nec solum hoc: ꝙ etiam oino diuersis characteribus vtunt in scribendo. quod non ꝓpter vnationi. put est manifestū. Item regnum romanoz successit regno grecoz: eos debellando. eo mō quo pse successerunt chaldeis vt hystoriographi tradūt. vnde talis successio nō facit identitatem regnoz. alis pari rone diceret pse ⁊ chaldei vnum ⁊ idem regnum: ⁊ sic de alijs quod est falsum: put ptz in lra. Nec valet illud allegatum Gen. x. ca. de iauan ⁊c. q̄ in scriptura sacra nomen alicui⁹ patris multoz q̄nq̄z appropriat vni tm. sic vt distinguat ab alijs fratribus seu ꝓdescendentibus. Hebrei em dicuntur ab Abraam vel ab heber. ⁊ tn ysmael qui ab abraam descēdit ⁊ ꝑ ons ab heber. vt habet Gen. xxj. non dicit hebreus. vnde ⁊ similiter cethim qui dicunt romani in hebreo licet descenderunt a iauan qui in hebreo dicit grecus. nō tn ex hoc sequit q̄ natio romana ⁊ greca sunt eiusdē speciei. Ad quartum dicendum q̄ hebrei ꝯmuniter tam simplices q̄z periti ficte vel saltem false asserunt regnum romanoz de quo agit in Daniele ⁊ regnum xpi seu ecclie esse vnum ⁊ idem. in quam q̄dem estimatōez erroneam seu fallaciam inciderunt principaliter ex hoc q̄ credunt regnum ecclie esse mūdanum seu terrenum sicut vnum de ceteris regnis hui⁹ mundi. quod est euidenter falsum: testante veritate Joh. xviij. ca. Regnum meum nō est de hoc mūdo. que auctoritas sola sufficit ad cogēdum fideles vt ponant drām inter regnum ecclie ⁊ cetera regna. in hoc. s. q̄ regnum xpi ⁊ ecclie nō est mūdanum ꝙ celeste seu diuinū. put a ꝑcursoze xpi primo fuit p̄dictū Mat. iij. ca. quod sepe ꝓfirmauit xp̄c in sua doctrina: vocando regnum suū regnum dei ⁊ regnum celoz. Sed infideles q̄ bas sacras auctes non recipiūt. rōe p̄nt de hoc ꝙinci. Ex multis em patet differētia euidenter notissima inter regna mundana ⁊ regnum Christi seu ecclesie. sed vnum inter cetera sufficit qd̄ sumitur ex potestate tradita summo pontifici ecclesie. nam vt dicit pḧus. iij. Poli. Ordinatio populi precipue dependet ex maximo principatu ꝓstat autem q̄ maximus principatus ecclie ꝓsistit in potestate pontificali. s. ligādi animas atz solvēdi. ꝯm quam summus pontifex ⁊ ecclia credit habere clauos regni celoz. vt Matthei. xvj. ca. sed constat q̄ talis potestas nō est mundana nec similis potestati aliorum regnorum ꝙ omnino ab eadem separata. Si autem dicatur ab infidelibus q̄ licet hoc asseratur in euangelio. non tamen ab ipsis creditur. Ad hoc dicendum q̄ siue credat ab infidelibus siue nō. adhuc patet rō maxime die inter regnū romanoz quod in virtute armoz ⁊ legum secularium dñabat orbi ⁊ inter regnum ecclie quod ꝑ hanc potestatē pontificalem regit subditos suos ⁊ hoc sufficit ad ponēdum distinctionem latam inter potentiam romanam cesaris ⁊ summi pontificis, intantū q̄ nō p̄nt dici vnum ⁊ idem

regnum. vtz recte intelligenti. Differentia etiam inter regnum romanoꝝ z ecclie satis est euidens ꝙ pſecutões tyrãnicas romãoꝝ qs exercuerũt in ecclia seu in martyribꝫ xpi ferocissime a tpe neronis vsqꝫ ad ꝙuersionem ꝓstantini. Ad illud gũt qd dr de ꝓstantino q ꝙ ꝙpulsionẽ fecit venire gentes ad fidem xpi. hoc est falsum: z ficticium. Prium em̃ ptz in hiſtoria sua. vbi sic legit. Constantinꝰ inuitans ꝓlos ad fidem xpi in pñtia totius ꝓli romani. et senatus ista publice dixit q̃ sequunt. Inter diuina z humana ſuicia hoc interest vt humana ſuicia coacta sunt. diuina aũt volũtaria. deus em̃ qr ꝯeta mente colit. z sincero affectu ab hominibus honorat spontanea dr eius eẽ cultura. sit g̃ omnibus notum. nõ necessitate coactos sed suo iudicio liberos posse fieri xpianos. Que omnia multa silia ex gestis b. Siluestri z in alijs auctẽticis hiſtorijs ꝓcorditer tradunt ex quibus potius elucidat veritas catholica. cum xpc qui in sua ꝙceptione z natiuitate fuit lapis abscisus sine manibus. similiter sine manibus ꝓcussit statuam. s. ydolatriam. nam absq; potestate humana seu tpali cesarem ꝓcussit lepra. ex qua ꝓcussione z sanatione miraculosa tota statua ydolatrie fuit vere virtualiter dirupta p̃cipiente cesare. vt omnia pbana ydoloꝝ destrueret. vt in veris hiſtorijs patz. Que quidem destructio: vsqꝫ in hodiernũ diem durat. nõ cesaris virtute cum etiam in locis nõ obediẽtibus cesari hoc remanet imobile. g̃ potius diuina virtute hoc ꝓordinante in aduẽtu ꝑmo filij sui z eius fide diuulgata. Si aũt negẽt ab infidelibus ꝓtigisse miracula in ꝙuersiõe Constãtini: rñdet ꝑm Aug. q adhuc maius miraculum esset si tãmaxima mutatio z tam generalis z duratura seu diuturna circa cultũ ydoloꝝ ꝓtigisset nullo supueniẽte miraculo euidenti. Ad q̃n tum dicendum q licet qñ suscitatum fuit regnum xpi z ecclie. supꝛeſſa essent tria regna prima q̃tum ad ptãtem mundanam. non tñ q̃tum ad cultum ydoloꝝ. ydolatria em̃ remanebat in vigore suo in q̃libet gente. etiam destructis principatibus regnoꝝ: put dictum est. Et qr Daniel in illa visione de statua habuit spãlem respectũ ad destructõez ydolatrie p aduentum xpi primum z diuulgationem eius fidei: iõ dixit. In diebus regnoꝝ istoꝝ. qr ex istẽtibus quatuor p̃dictis quo ad ydolatriam. vtz de romanis qui omnia ydola ceteraꝝ nationum colebant. suscitabit deus regnum celeste quod totam fere ydolatriaz in republica destruxit. Ad sextum dicendum q bene verum est q initium regni ecclesie fuit humile imo z totius ecclie fundamentum in humilitate consistit: dicente xpo Mat. xi. ca. Discite a me qr mitis sum ꝛc. Et nisi efficiamini sicut puerulus iste ꝛc. Mat. xviij. ca. Hz hoc est vnuz de principalibus signis veri xpi. promissi. vñ Ysaias. liij. loquens de xpo ad lram ait. Et ascendet sicut ꝛgultum coram eo. Et ibidem. Vidimus eũ despectum z nouissimũ virorꝝ. in q̃ loco z in alijs ꝙplurimis satis ꝓmostrat humilitas xpi. promissi. Hz in hoc qd dr de regno ecclie qd de ruat a regno romano. vel in eo fundat: p̃supponit falsum: vt ex dictis patz: imo inter ista duo regna. s. ecclie z romani imperij est tanta distantia potestatis sicut celuz a terra distat in latitudine. vt iam dictũ est. Vera em̃ potestas ecclie est mere spñalis tanq̃ in clauibus regni celestis fundata. Potestas vo romani imperij est mere tpalis. vt manifestum est: vnde z posito q regnum ecclie aliquod dominium tpale a romano impio suscepisset ex hoc nõ suscipit ecclia aliqd augmẽtum ẽntiale in sua ptãte. g̃ potius quoddam adiacens z accidentale. qd pot abesse z abesse ꝓter subiecti corruptõz. Vta em̃ erat ver⁹ monarcha in regno eccle Cletus vel Clemens q̃ nullam habebat ptãtem saltem in executiõe. sicut Siluester vel ei⁹ successores q̃ patrimonium ecclie tpale integre possederunt. In hoc aũt qd dr ab hebreis de xpo q locutus est ꝛ deum in q̃tum vocuit pluralitatẽ in diuinis. similiter z diuinitatem in seipso z etiam quod locutus est ꝛ legem inquantum vocuit multa ꝛ pharisaicam doctrinam p̃supponunt falsum z erroneum sequendo obstinationem sue cecitatis circa cognitõez veri Christi. g̃ de hoc non est hic discutiendum g̃ domino ꝙcedente forte in alio tractatu videbit.

Replica.

In danielis circa visionem statue ca. ij. z quatuor bestiaꝝ ca. vij. burg. ꝑmendat postil. expositionem. z addit vnius questionis determinationẽ ꝓ quam vult oñdere regnum xpi z ecclie esse q̃tum post quatuor hic signata. Et vnum de fundamentis illius determinationis est q ꝙ primum xpi aduentum statua est cõminuta. i. ydolatria penitus destructa. qr etsi in quibusdam mũdi ptibus remanserit modicum hoc ꝓ nihilo reputat ꝑm pbm. Hz timeo q vbi burg. ꝓ fidei fauore disputat. fidem ledat. nam inde⁹ suppositio dicto burg. principio pot formare tale argumẽtum ꝛ fidem z ꝓ suo errore. In aduentu messie dz cessare ydolatria simpliciter vel ꝓ maxima sui ptẽ. g̃ hoc hodie nõ videt factum. igit messias nodum venit g̃ est expectandus q̃ est formalis erroꝝ iudeoꝝ. maior huius argumenti est burg. minor pz. Nam hodie asia africa z pars europe fuiunt ydolis. imo z bi q̃ xpiani dicunt sine cultura ydoloꝝ nõ sunt in europa. nam fuiunt ventris ebrietati fornicationi z auaricie p̃ cũctis natõibus q̃ omnia ꝑm aplm ad Ephe. v. z Phil. iij. ydoloꝝ sunt seruitutes cui sententie ꝙcordat burg. circa ca. xiij. Zacharie. Quapropter securius est cum postil. ꝙsentire q in primo aduentu xpi statua ydolatrie sit ꝓcussa. in secundo aũt aduentu sit totaliter cõminuenda. nec allegatum de pbo locum hz de ꝓparatione modica z nibili. Quilibet em̃ intelligens videre poterit si modica sit terra infidelium ad ꝙpatoz xpianitatis. nec multum ꝙcludit iudeis q burg. in huius q̃onis disputatõe interserit hiſtorias siluestri z ꝓstantini. qr sicut canonẽ biblie ꝓ sui erroris defensione in multis corrumpũt z falsificant. ita hiſtorias citra eã bibliam faciliter ꝓtemnunt.

Capi. viij.

Anno. iij. Regni Balthasar. Dieponit. vij. visio. z est secũda de ꝓtinentibus ad aduentum xpi secundum. sicut in p̃cedenti visione habitus est ꝓcessus generalis vltime tribulatõis. sic in ista explicat ꝓflictus p̃cedens vltimam tribulatõz. Causa materialis hui⁹ visionis ẽ pugna regni grecoꝝ z medoꝝ sub similitudine arietis z hirci. z pugna antiochi epiphanis inde orti sb similitudine cornu modici. Finis hui⁹ visionis est exponere principiũ p̃cedentis visionis. qr sequẽtes visiones sunt q̃si expositões ipsi⁹. Unde in p̃cedente visione dictũ est circa finem illi⁹ q Daniel fuit edoctus de illa visione ab vno angeloꝝ assistentium verũtamen illud de quo fuit edoctus nõ exꝛessit totum in ca. p̃cedenti. z iõ exꝛ̃ssit magis in sequentibus ca. Finis enim est ostendere magnitudinẽ tribulationis tempore antichristi z suoꝝ membroruz ꝛ ipsum p̃cedentium z robur sanctoꝝ ꝛ eos z terminũ laboꝝ. Causa autem efficiẽs est instinctus spiritus sancti factus Danieli ꝓpter affectum deuotiõis z conatũ attentionis. Causa formalis in diuisione ꝓsistit. Notandũ ad euidentiam seq̃ntis lre q in sacra scriptura aliq̃n est duplex sententia literalis. quia ea que sunt facta in veteri testamẽto sunt figure eoꝝ que fiunt in nouo. dicente apostolo. j. ad Corin. x. Omnia in figura contingebant illis. Et ideo quando in veteri testamẽto predicit aliqd esse impletum in aliqua ꝑsona veteris testamenti. veri⁹ tñ z ꝑfectius in aliqua noui testamenti. tunc est ibi duplex sensus literalis. vnus principalis. z alius principalioꝝ. de illo. s. in quo ꝑfecti⁹ impleꝫ verbum predictum. verbi gra. j. Paral. xxij. dicit

Ego ero ei in patrem ⁊ ipse erit mihi in filium. qđ est ꝟbum dñi loq̃ntẽ de salomone. q̃ fuit filiꝰ dei p adoptiõz in ꝓncipio regni sui. ꝓpter qđ amabilis dño dictꝰ est. vtz. ij. Reg. xij. Et sic ꝟbum illud impletũ est ad lrãm in salomone. pfectiꝰ aũt impletũ est in xp̃o q̃ est filius dei p naturã. ⁊ figura fuit salomõ. ⁊ iõ illa auctoritas ad lrãz intelligit̃ de salomone ⁊ de xp̃o. de salomone imꝰ principaliter ⁊ de xp̃o principaliꝰ. Propter qđ aplus ad Hebr. i. allegat p̃dictaz auctez tanq̃ de xp̃o dictaz ad literã. Sic ẽ in ꝓposito. qz sub similitudine arietis ⁊ birci tẽtat daniel de pugna regni grecoꝝ ⁊ medoꝝ principalis tñ eiꝰ intentio ẽ tẽtare de pugna antixp̃i vel mẽbroꝝ eiꝰ ⁊ xp̃ianoꝝ. iõ ẽ ibi duplex sensus lr̃alis. vtz ex p̃dictis. Propter qđ sciendũ q̃ sicut in prima visione egit de q̃tuor regnis subuertẽdis p q̃ntũ: qđ est xp̃i regnũ: ita hic ⁊ qđ ibi intelligit̃ p statuam ⁊ lapidẽ intelligit̃ hic p bestias ⁊ filiũ hois seu iudicẽ. Agit̃ circa cãm formalẽ ꝑsiderãdum q̃ ꝓmo ponit̃ visionis oñsio. scdo expositio. ibi. Factum est aũt cũ viderem. Circa primũ tria tãguntur. qz ꝓmo tangit̃ decursus arietis. i. regni medoꝝ. scdo ꝑcursus birci. i. regni grecoꝝ. ibi. Ecce autẽ bircus. tercio incursus cornu mosici. i. antiochi in ꝑsecutionẽ iudeoꝝ. ibi. De vno aũt ex eis. per similẽ aũt pot exponi de xp̃ianis ⁊ antixp̃ianis. Et in ariete intelligat̃ ptãs eccl̃e ⁊ sanctoꝝ. Per bircũ ptãs malignoꝝ. qz scriptũ est Matth. xxv. Statuet oues a dextris. hircos aũt a sinistris. Per cornu paruũ intelligat̃ ptãs antixp̃i ⁊ suoꝝ ꝯpaneoꝝ. Reuertendo aũt ad sensum q̃ ꝓmo intelligit̃ ly nõ ꝓncipaliter. s. de regibus medoꝝ ⁊ grecoꝝ. ꝑsiderandũ q̃ circa quemlibet regem vel regnũ tangit triplicẽ statũ regni. s. initialem medium ⁊ finalẽ. Circa primũ dicit daniel.

a Anno. iij. regni balthasar ⁊c. Et quo ꝟtz q̃ hec visio facta est p duos annos post p̃cedentem. ⁊ hoc tangit̃ cum subdit.

b Post id qđ videram in ꝓncipio. qz p̃cedentẽ visione vidit daniel primo anno regni balthasar.

c Cum essem in susis castro. hic tangit locum huius visionis. dr aũt in susis castro. qz illa ciuitas erat clausa fortiꝰ muris ad modum castri.

d Quod est in belaz regione. Ab belam dr regnũ belamitaꝝ. ⁊ metropolis illiꝰ regionis erat susis. qz multa regna ⁊ multe regiones erant sub rege medoꝝ.

e Vidi in visione. imaginaria. s.

f Me esse sup portam vlai. vlai est ꝓprium nomẽ cuiusdam porte predicte ciuitatis. ⁊ interꝑtat palus: qz ante illam portam sunt paludes a quibus illa porta est denoiata.

g Et ecce aries. p quem signat̃ regnũ medoꝝ. qđ nõ fuit multum infestum iudeis vt dicũt hebrei. ꝓpter qđ significat̃ p animal mansuetum.

h Stabat ante paludẽ. p hoc significat̃ instabilitas regni eius sicut palus nõ est locus firmꝰ.

i Cornua excelsa. i. duos reges magnos inẽ alios. s. darium filiũ astyagis ⁊ cyꝝ ei⁹ nepotẽ. k Unus excelsus altero. qz cyrꝰ fuit potentioz dario. l Ultz succrescens. qz fere totam asiaz sibi subiugauit. m Postea vidi arietẽ cornibꝰ ventilantẽ ꝯ occidẽtem ⁊c. qz reges persarum ⁊ medoꝝ ad oẽs istas ptes dilatauerũt regnũ illud. vñ in hist̃oria Judith. b. j. ca. scribit̃ q̃ cambises filiꝰ cyri misit holofernẽ ad subiugãdũ sibi oia regna occidentis.

n Et oẽs bestie nõ pote. resistere ei ⁊c. qz nulli rẽges q̃ntũcunq̃ fortes poterãt ei rẽsistere. seq̃t.

o Et magnificatꝰ est. qz illud rẽgnũ obtinuit mõarchiam ⁊ grecia ei ꝟbi bat sub tributo vtz tpe philippi patris alexandri magni q̃ reddebat tributuz dario regi ꝑsaꝝ et medoꝝ.

p Et ego. s. daniel. q Intelligebã q̃d significaret visio ⁊ mutatõez regnoꝝ futuram. qz regnũ grecoꝝ huic regno successit.

r Ecce aũt bircꝰ. hic ponit̃ ꝑcursus regni grecoꝝ. qđ regnũ sigificat̃ p bircũ. qz greci fuerũt luxuriosi sicut bircꝰ est aial luxuriosum ⁊ fetidũ. ⁊ marie alterãdet q̃ fuit primꝰ rex vt dr. qui q̃ missa fuit sibi puella venenonutrita vt sic p incõtinentiã suam accedẽs ad eaz intoxicaret. Sz aristoteles p gestus ⁊ aspectꝰ oculoꝝ illiꝰ puelle ꝑpedit eã sic eẽ nutritã ⁊ ꝓhibuit alexandro ab eiꝰ ꝑcubitu vt scribit̃ li. de secretis secretoꝝ.

s Veniebat ab occidẽte ⁊c. qz macedonia vbi ꝓius regnauit alexander. ⁊ vñ mouit exercitũ ꝯ darium regem ꝑsaꝝ est in occidẽtali pte respectu regni ꝑsaꝝ ⁊ medoꝝ.

t Et nõ tangebat terraz. qz alexander tanta festinatiõe venit ꝯ darium qđ vr magis volasse q̃ iisse ꝟm cõem modũ loq̃ndi. ad exprimẽdum velocitatẽ. Aduertendũ q̃ iste darꝰ nõ fuit filiꝰ astyagis de quo dictũ est. nec fuit ille darꝰ filiꝰ hystaspis sub q̃ ꝑsummatũ est templũ. Et hoc ꝟm opinionẽ cõem latinoꝝ ⁊ etiã iosephi. s fuit darꝰ filiꝰ arsami sub q̃ ꝟm cõe dictũ latinoꝝ defecit regnum ꝑsaꝝ alexandro q̃ debellauit eũ. ꝟm ꝺo Ra. sa. fuit filiꝰ assueri ⁊ hester regine. ⁊ hoc dictũ vr mihi rõnabiliꝰ ⁊ scripturis magis ꝑsonũ vt diffusius dixi in ꝓn. li. Hester. ⁊. j. Esdre iij. ⁊ adhuc dicam inferiꝰ. xj. ca.

v Porro bircus. i. regnũ grecie bẽbat cornu insigne inẽ oculos. istud cornu significat alexãdꝝ primũ regem. ⁊ dr insigne. qz fuit nobiliss imꝰ ꝓnceps. vt patuit ca. ꝓcedẽti s dr istud cornu situ inẽ oculos. qz dirigebat̃ p ꝓhos. ⁊ ꝓtissime p aristotelem ꝓhoꝝ principem.

y Et ve. vsq̃ ad arietem illũ cornu. qz alexãder iuasit darium.

z Quem vidi stantẽ ⁊c. qz darꝰ aduentũ alexandri p nihilo reputabat. ⁊ iõ ei nõ occurrit: s stans in loco suo misit aliq̃s de principibꝰ suis: ꝑcipiens eis: vt adducerent sibi alexandꝝ ligatum ⁊ flagellatum.

a Et cucur. ad eum impe. forti. sue. qz alexander primo occurrit principibus darij p̃dictis. ⁊ deuicit eos iuxta fluuium grãcum.

b Cũq̃ approp. ꝓ arietem. qz deuictis principibus darij venit ꝯ ipm darium.

c Efferatus est in eũ. i. ferino more eũ inuasit. d Et ꝑcussit arietem. s. darium regem ꝑsaꝝ. e Et ꝺominuit

duo cornua eius.i. robur regni medoꝝ ꝛ ꝑsaꝝ seq̃t. a Cũq̃ eũ mi.in terrã ꝓculcabit.i.gloriã illi⁹ regni dicit. b Et nemo q̃bat liberare arietẽ ꝛc.q̃ nullus amicoꝝ suoꝝ vel ꝓiunctoꝝ poterat sibi facere auxiliũ ꝑ alexandꝝ. Hircus aũt caprarꝝ fact⁹ est magn⁹ nimis.q̃ magnitudo alexãdri ꝛ e⁹ fama creuit supra modũ ſBiugata sibi tota Asia et aphrica ꝓ magna pte.

c Cũq̃ cre. frac. est cornu magnuꝝ q̃ imediate post illas victorias mortu⁹ est alexãder anno.xij.q̃ñ sui.etatis ãt sue.xxxiij.anno in babylõe.nec potuit redire in terram natiuitat̃ sue. vt diffusi⁹ dr̃ in scolastica hist̃oria.

d Et orta sũt cornua q̃tuor subt̃ illud.i. q̃tuor regna in q̃bus diuisum ẽ regnũ alexandri.

e Per q̃tuor ventos celi .i. ꝓ q̃tuor ꝓncipales ꝓtes mũdi vñ oriũnt vẽti. Quia ptholome⁹ lagi fili⁹ regnauit i egypto. philippus frat̃ Alexandri in macedonia. seleuc⁹ in syria ꝛ babylone. antigon⁹ in asia. ſm q̃ dicit hic glo. f De vno aũt.hic describit incursus antiochi epiphanis orti ex p̃dictis ꝑ iudeos cum dr̃. De vno aũt ex eis.i. de seleucho rege syrie.

g Egressum est cornu vnũ modicũ.i. antioch⁹ epiphanes q̃ descendit de seleucho.tñ plures fuerũt int̃ medũ. Et dr̃ istud cornu modicũ q̃ prius fuit rome obses. vt dr̃.j. Mach.i. h Et factũ est grãde.s.q̃ antioch⁹ i grante senatu erijt de roma vt occuparet regnũ syrie.vt dr̃.j.macha.j. Et ꝓuauit filiũ fris sui ꝓmogẽiti.s.seleuci philometoris regno sibi debito. i Contra meridiẽ.q̃ ptholomeũ regẽ egypti fugauit de cãpo ꝛ egyptũ obtinuit. vt hr̃ j.mach.j. Egypt⁹ ãt est in situ meridionali r̃spectu syrie. k Et ꝑ orientẽ.q̃ in ꝓside q̃ est in oriente respectu syrie multos deuicit ꝛ sub tributo tenuit. vt ibidem dr̃.iñ.ca. l Et ꝑ fortitudinẽ.i. ꝑ irlin vbi de⁹ q̃ ẽ fortitudo colebaꝫ m Et magnificatũ est vsq̃ ad fortitudinẽ.i. ꝑ filios isrl̃ q̃ angeloꝝ antiq̃tus custodia vallabant̃.

n Et dejecit de fortitudine.q̃ plures eoꝝ ydolatrie subiecit. o Et de stellis.q̃ multos stabiles in cultu dei occidit.vtz.ij.Mach.vj.ꝛ.vij. p Et vsq̃ ad prin.fortis. magni est.i. vsq̃ ad deum q̃ colebaꝫ in birlin. q̃ ad tp̃us abstulit cultum eius.ꝛ dr̃ sic ei ꝓualuisse ꝓ quandam similitudinem. Vel aliter.ꝓ ꝓncipes fortitudinis intelligiꝫ summ⁹ sacerdos.q̃ tũc regebat ciuitatem ꝛ templum ꝑ quem ꝓualuit antiochus.

q Et ab eo tulit iuge sacrificium.qđ dicebaꝫ agn⁹.q̃ immolabaꝫ vespe ꝛ mane.q̃ figurabat immolatõem corpis x̃pi qđ quotidie immolaꝫ in altari.

r Et dejecit locum sanctificatõis.q̃ antioch⁹ ꝓbanauit templũ ponẽdo ibi abominandum ydolum. vt dr̃.j. Mach.j. veruntamen.q̃ ista non fecit antiochus ꝓpria virtute.sed deo permittente ꝓpter peccata ꝑpli puniendã iõ subdiꝫ.

s Robur aũt datũ est ei.i. antioch⁹. t Cõtra iuge sacrificiũ ꝓpter pctã. ꝑpli isrl̃ ꝛ maxime sacerdotuꝝ.q̃ vt dr̃. ij.Mach.iiij. Jaꝝ nõ erant dediti circa altare ſ ꝓtempto templo ꝛ sacrificijs neglectis festinabant ꝓticipes fieri palestre.ꝛ sic dr̃ ibidẽ q̃ fecerũt ꝓhibula iuuenũ iuxt templũ. u Et ꝓsterne.veritas in tra.i. ver⁹ dei cultus. x Et ꝓspe.ꝛ faciet.s.ex voluntate suã. y Et audiui vnũ de sanctis.i. angelis. z Loq̃ntem alteri nescio cui.ꝛ sic h̃ dr̃.q̃ daniel nõ hẽbat intellectũ hui⁹ visionis ad plenũ vt ꝛ.j. patebit.

a Usq̃q̃ visio .i. lex q̃ illumiat intellectũ.ꝛ q̃ ꝓ diuinam reuelatõem habita est. b Et iuge sacrificiũ.i. q̃tidianũ. c Et pctm̃ desolatiõis.i. desolatio templi facta ꝓpter pctã ꝑpli ꝑ posit⁹ iõ ydolum in templo. d Et scũarium .i. tẽplum. cui ꝓps dicebaꝫ sctm̃ altera scm̃scoꝝ. e Et fortitudo sanctoꝝ.s. f Conculcabit. et refert̃ hoc ꝓbuꝝ ad oia p̃dicta excepto pctõ desolatiõis.de q̃ nõ q̃ri q̃diu calcabit. ſ q̃diu durabit ꝛ hoc est ꝓbum trucatũ.q̃ loquit̃ ad modũ volẽtis hois.q̃ aliq̃d in loq̃ndo omittit. Et notãdum q̃ ista q̃ facta est ab vno angelo q̃renti ab alio angelo vtz in ir̃a:ex q̃ ptz q̃ angeli supiores illuminant angelos inferiores.

g Et dixit ei.s. angelus supior inferiori.

b Usq̃ ad vesperam ꝛ mane.i. ꝑ successionẽ diei ꝛ noctis erit tantũ tp̃is qđ sequit̃. i Duo milia trecẽti .i. ser anni.q.d.ꝑ tantũ tp̃us calcabunt̃ p̃dicta.

k Et mũdabit̃ sanctuariũ.s. ꝓpleto tp̃e p̃dicto a pollutõe facta ibi ꝑ antiochum qđ factũ legit̃ a iuda machabeo ꝛ fratrib⁹ ei⁹.j.mach.iiij. Consideranduꝝ tñ q̃ tantũ tp̃us fuit ab ingressu antiochi in birlin vsq̃ ad emũdatoꝝ templi.ydolum tñ fuit positũ in templo ꝑ tres annos post ingressum antiochi in birlin.q̃ ydolũ nõ stetit in tẽplo nisi ꝑ tres annos.vt videbit̃.j.xj.ca.

l Factum est aũt.hic ponit̃ p̃dicte visiõis expositio ꝛ diuidit̃ in duas ptes.q̃ primo ponit̃ visionis exposit̃io.secũdo infert̃ q̃dã ꝓclusio.ibi. Et ego daniel. Prima adhuc diuidit̃ in tres ptes.q̃ ꝑ exponit̃ mysteriũ arietis.secdo hirci.ibi. Porro hircus.tercio cornu modici.ibi. Et post regnũ eoꝝ. Prima adhuc diuidit̃ in duas ptes.q̃ ꝓmo notat̃ desiderij scientie in daniele. ꝛ modus reuelandi in gabriele.q̃ hoc fecit ꝑ mãdatũ angeli superioris.s.ꝑ michaelẽ.secdo ponit̃ expositio gabrielis.ibi. Aries quem vidisti. Dicit igit̃.

l Factũ est autez cũ viderẽ ego daniel visionẽ.s. imaginariam. m Et q̃rerem intelligentiaꝝ. cũ magno desiderio.q̃ ꝛ eã intelligeret in ptes vt p̃dictum est.nõ tñ in toto.

n Ecce stetit in ꝓspectu meo q̃si spẽs viri. q̃ nõ erat vir ſ angelus in spẽ viri.s. michaelis q̃ erat ꝓnceps synagoge.vt patebit.j.x.c.ꝛ iõ erat sollicit⁹ vt mysterium danieli reuelaret̃.

o Et audiui vocẽ viri.i. michaelis in spẽ viri apparẽs.

p Inter vlai.i. apparentis in tali loco.

q Et clamauit ꝛ ait.s. loq̃ndo angelo inferiori.

clamauit7 ait[a] Gabriel fac intelligẽ iſtaz viſionẽ. [b] Et veĩt[c] 7 ſtetit iuxt vbi ego ſtabam [d] Cũq veniſſet pauẽs corrui in faciem meaz. [e] Et ait ad me. Intellige fili hominis[f] qm̃ in tpe finis pplebit viſio. [g] Cũq loqrẽt ad me: collapſus ſum pnus in terraz [h] Et tetigit me[i] 7 ſtatuit me in gradu meo[k] dixitq; mihi. Ego oñdam tibi q̃ futura ſunt ī nouiſſimo maledictionis.[l] qm̃ hz tpus finem ſuũ. [m] Aries quem vidiſti hr̃e cornua rex medoꝝ eſt atz pſaꝝ. [n] Porro hircus capraꝝ rex grecoꝝ 7 cornu grãde: qđ erat int oculos ei⁹ ipſe ẽ [n] rex pm⁹ [o] Qz aũt fracto illo[p] ſurrexerũt q̃tuor p eo: q̃ tuor reges de gente ei⁹ 7 ſurgent[q] ſ̃ nõ in fortitudine ei⁹ 7 poſt regnũ eoꝝ[s] cũ creuerint iniq̃tates: 7 ſurget rex impudẽs facie[r] 7 itelligẽs propoſitões[s] 7 roborabit fortitudo ei⁹: ſ̃ nõ in viribꝫ ſuis[t] 7 ſupra quaz credi pt̃ vniuſa vaſtabit: 7 proſperabit et faciet [u] Et interficiet robuſtos[x] 7 pplm ſcõꝝ ꝑm voluntatẽ ſuã [y] 7 diriget[z] vol⁹ ī manu ei⁹ [b] 7 cor ſuũ magnificabit [c] et in gens ꝓpoſitiones.i. intelligere faciens.q.d.daniel qr̃ ea q̃ faciet intelliget iſta viſio q̃ mõ eſt occulta. [v] Et robo.fortẽ.ei⁹ ſ̃ nõ in viribꝫ ſuis.q.d.hz ſic creſcat fortitudo antiochi ad faciẽdum iſta.nõ tñ hoc erit ex viribꝫ ſuis.ſ̃ ꝓter pctã pplũ ſic dimittet a deo agere.qr̃ ſicut freq̃nt dictum eſt.de⁹ aliq̃n vtit malis ad puniendũ bonos.

[r] Et ſupra q̃ credi põt vniuerſa vaſtabit ꝛc. qr̃ ñ erat credibile huiuſ⁹ q̃ ille q̃ erat rome obſes deberet ſic proſperari 7 tãardua facẽ

[y] Interficiet robuſtos.i. ſeptem frẽs q̃ cũ mr̃e fuerũt robuſtiſſimi ad tenẽdum legẽ dei.vtz.ñ. 2 Mach.vij. Et qr̃ ñ ſolũ illi ſunt interfecti ab antiocho. ſ̃ multi alij q̃ noluerũt deſerere legem dei. iõ ſequit.

[z] Et pplm ſanct. ꝑm vo.ſuam.interficiet.i.

[a] Et dixi.de.in.ma.eius.i. ad finem intentum ab eo q̃ducet q̃ opa eius.

[b] Et cor ſuum magnificabit.qr̃ antiochus intantũ erat elatus p ſuperbiã q̃ſi crederet hr̃e terram ad nauigandum 7 mare ad ambulandũ.vt dr̃.ñ. 1 Mach.v.

[c] Et in copia rerũ omnium occidit plurimos. qr̃ talem occiſionem ſanctoꝝ fecit p talem potentiam ſibi a deo pmiſſam.

[a] Et cõ principem principum ꝓſurget.qr̃ cõ deum ſurrexit auferendo cultum eius q̃tum ad tempus.

[b] Et ſine manu ꝓtere.qr̃ antioch⁹ rediens de pſide percuſſus a deo morbo in teſtino mortuꝰ eſt. ꝓut hr̃.ñ. 2 Macha.ix. Qm̃ aũt ſicut dictum eſt antioch⁹ fuit figura antixpi.iõ hꝛa iſta que expoſita eſt de antiocho.itez melius exponit 7 pfectius de antixpo ab illo loco vbi incipit ſcriptura loq̃ de antiocho cũ dr̃. Et poſt regnum eoꝝ.ſ. grecoꝝ.qr̃ regnum antixpi ptinet qđammõ ad regnũ romanum de quo oꝛieꝫ.vt pdictum eſt. qđ q̃dem regnum romanum eſt poſt regnum grecoꝝ.de quo ſit mentio in pte immediate pcedenti vtz. Cuz creuerint iniq̃tates. qr̃ ꝑm teſtimoniũ ſaluatoris 2 Mat.xxiiij. imminente tpe antixpi abundabit iniq̃tas 7 refrigeſcet charitas multoꝝ. Conſurget rex impudens facie.qr̃ antixps ad omne malum erit inuerecũdus. Et intelligens ꝓpoſitiões. qr̃ antixpc erit callidiſſim⁹ ingenio naturali 7 auxilio dyaboli familiaris ſibi. qr̃ bẽbit dem̃onem principem. Roborabit fortitudo eius.qr̃ excedet oẽm terrenam poteſtatem tpe ſuo. ſ̃ nõ in viribꝫ ſuis.qr̃ nõ erit hoc virtute humana ſ̃ dyabolica.in cuius virtute faciet illa mirabilia. deo tñ pmittẽte. Et ſupra q̃ credi põt vaſtabit vniuerſa ꝛc.qr̃ ptãs antixpi ſic ſubito apparebit q̃ omnibus admirabilis erit. Et interficiet robuſtos ꝛc.i. illos q̃ inuenient firmi in lege dei nolentes ei obedire. Et diriget volus ꝛc.i. ad finem intentum ab eo perduceret.licz ad tempus breue. Et cor ſuum magnificabit.quia extolletur ſup omne illud quod dicit deus vel colit. vt dicit Apoſtolus.ñ. ad Theſſalo. ñ. Et in copia omnium rerũ occidet plurimos. qr̃ p fortitudinem militie 7 theſauros diuitiarum naturalium 7 artificialium multos interfecit. Et contra principem prin-

[d] Et ſta.me in gradu meo. erigendo me.qr̃ prius iacebam ſicut q̃drupes ad terrã. [k] Dixitq; mihi. Ego oñdam tibi q̃ ven.ſc̃ in nouiſ.maledictõis.i. tpe illius maledicti dois.q̃ ꝓpt̃ abundantiaz malicie dr̃ maledictio in abſtracto. 7 hic eſt antixps ꝓprie. 7 antiochus epiphães aliq̃ mõ.in q̃ntũ figura antixpi pſeq̃ndo cultum dei: vt viſum eſt.

[l] Qm̃ hz tpus finẽ ſuum.in q̃.ſ.iſta pplebunt.

[m] Aries. poſit q̃busdam pambulis ad expoſitõz viſionis.hic gabriel incipit viſionẽ exponere in q̃tũ tangit regem medoꝝ 7 pſaꝝ. 7 patz hꝛa ex pdictis. vlteri⁹ exponit eam in q̃tũ tangit regnũ grecoꝝ dr̃.

[n] Porro hirc⁹ capraꝝ. 7 ptz vſq; ibi. [n] Rex prim⁹.ſ.alexãder vt pdictũ eſt.qr̃ aũ tps alexandri regis grecie erat q̃ſi nulli⁹ momenti: 7 iõ dr̃ pm⁹ int notabiles.

[o] Qz aũt fracto illo.i.mortuo aũ finez naturalẽ vite ſue.qr̃ p venenũ mortu⁹ eſt adhuc inuenis exñs.ſ.xxxiij.annoꝝ.vtz ex pdictis 7 hoc ſignificat p fractõz.

[p] Surrexerũt p eo q̃tuor.ſ.cornua. hoc ſigficat q̃ q̃tuor reges de gente ei⁹ ꝓſurgent ſimul regnãtes. 7 imperium tenẽtes alexandri ꝑm diuerſas ptes.

[q] ſ̃ nõ in fortitudine ei⁹.qr̃ nullũ iſtoꝝ regnoꝝ potuit eq̃pari regno alexandri in fortitudine hꝛ pl⁹ durauerint.qr̃ regnũ alexãdri valde paꝝ durauit.vt ſupra dictum eſt.

[r] Et poſt regnum. Hic pñr ponit expoſitõez cornu modici.i.antiochi 7 antixpi cui⁹ figura fuit antioch⁹. 7 hoc eſt quod dicit. Et poſt regnum eorum.ſ. precedentium.

[s] Cum creuerint iniq̃tates ꝓſurget rex impudens facie.i. antiochus q̃ promiſſus eſt regnare ad puniẽdum iniq̃tates filioꝝ iſrael.que creuerant nimis illis tpibus: vt viſum eſt.

Dicit aũt antiochus impudens facie.qr̃ nullaz turpitudinem verebat facere etiam in loco ſancto vbi ſtatuit ydolum.q̃ loc⁹ erat etiam replet⁹ immũdiciis ſcoꝝ tantũ cum meretricib⁹.vt dr̃.ñ. 2 Mach.vj. 7 hoc factum eſt p antiochum:

[t] Et intelligens ꝓpoſitiones.qr̃ antiochus callidus erat. 7 ꝓuenies alios calliditate ſua. Vel alit. Intelli-

cipum ꝓsurget.i. ꝯ deum cultum eius auferēs ⁊ sibi vsurpans.qz in templo dei sedebit oñdens se tanq̄ sit de⁹.vt dī.ij.ad Thes.ij. Et sine manu ꝓtere.qz dñs Jesus xp̄c eum inficiet spū oris sui: vt ibidem dī.sequit.

b Et visio mane ⁊ vespe q̄ dicta ē.vera est.i.p successiōnē tēpis apparebit veritas visiōis ipius inq̄ntuz ptinet ad antiochū. ⁊ inq̄ntū ptinet ad antixp̄m vel aliē exponit: vt p mane intelligat tp̄us antiochi qđ fuit primū respectu tp̄is antixp̄i vt sit sēsus. Ulsio p̄dicta fm q̄ refert ad mane.i. ad tp̄s antiochi. Et vespere.i.ad tp̄s antixp̄i vera est.qz in vtroq̄ sensu bz veritatē.vt visum est sequit.

c Tu ꝯ daniel.

d Signa visionē .i.mēorie ꝓmēda eā scribēdo vt postea possit sciri a posteris

e Quia post multos dies erit.i. ꝓplebit.

f Et ego.hic ponit q̄dam ꝓclusio respectu p̄cedentiuz. Et ego daniel langui.ꝓcussus timore visionis ⁊ admiratione.sequit.

g Cū surrexissem faciebaz opa regis.i. negocia regni qz sup ipsa erat posit⁹ daniel.vt visum est.s.

b Et stupebam ad visionem.ꝓpter horrorem maloꝝ futuroꝝ.

i Et nō erat q̄ interp̄taret.qz lz visio esset ei interp̄tata in generali: nō tn oino in spāli q̄tū ad noia regū ⁊ tēpi nataꝝ psonaꝝ. Er q̄ ptz q̄ spūssanct⁹ nō sp reuelat ꝓphetis sensum plenariū visionis.s solū q̄ntū expediens est.p loco ⁊ tpe ⁊ psonis p q̄b⁹ fit reuelatio. ⁊ ꝓt hoc ꝓphe nō ita clare scripsert mysteria xp̄i de futuro sicut euangeliste scribentes historiam de p̄terito. Uiderēt sorte alicui q̄ b visio nō posset īrāliē exponi de antixp̄o. Primo qz tribulatio q̄ hic describit dī durare p.vj.annos: vt dictum est qđ nō pōt dici ad lrāz de psecutōe antixp̄i: q̄ durabit tm̄ ad tres annos ⁊ dimidiū. vt dī.j.r.c.⁊.xij. Scdo qz hic dī q̄ in hac tribulatōe q̄ hic describit dz auferri iuge sacrificium.iuge aūt sacrificium nūc est sacrificiū altaris.qđ nō cessabit vsq̄ ad iudiciū finale fm q̄ dī Mat.vl. Ecce ego oib⁹ diēb⁹ vobiscū sum vsq̄ ad ꝓsummatōz seculi. Ad p̄mū dām q̄ psecutio antixp̄i aliq̄n accipit stricte p tpe in q̄ antixp̄s psequet fideles in psona ꝓpria ⁊ sic nō durabit misi p tres annos ⁊ dimidiū. aliq̄n large accipit.s. q̄ cum hoc accipit aliq̄d de tpe p̄cedenti in q̄ p ministros antichristi fiet q̄dam dispositio ad ip̄m p decreptōes ⁊ malas psuasiones ⁊ sic accipit hic duratio illi⁹ psecutōis. Ad secūdum dām q̄ sacfm altaris tpe antixp̄i cessabit q̄tum ad solēnitatem.qz tūc misse nō celebrabunt publice.s tm occulte. ꝓpter rabiem illius psecutiōis ⁊ sic intelligit hic cessatō iugis sacrificij.

Cap.ix.

In anno primo.hic ponit octaua visio q̄ fuit facta in anno p̄mo darij q̄ occidit balthasar. Postq̄ daniel descripsit vltime tribulatōis totale decursum ⁊ p̄cipale ei⁹ ꝓflictum. vt visum est in duob⁹ ca. p̄ce. h ꝓsr describit eiusdem tribulatiōis solatium qđ maxime erit ipsis fidelibus ex ꝓsideratōe passionis xp̄i. Igit causa materialis est de.lxx. hebdomadis determinatis ⁊ p̄teritis vsq̄ ad passionem Xp̄i.que maxime erit imitanda tēpore antichristi. Causa finalis vt ostendat tempus expiationis peccati per mortem Christi.et per hoc detur consolatio christifidelibus in tribulatione antixp̄i exūtibus.

Causa efficiens est instinctus spūssanti factus daniel ꝓfitenti petīm suū ⁊ desideāti ⁊ postulāti remediū. Cā formalis in diuisione ꝓsistit: q̄ talis est.qz primo ponit meritū oīonis. scdo modus fuelatōz. ibi. Cūq̄ loqrer Primū est ex pte danielis. scdm ex pte angeli reuelātis

Circa p̄mū tria notant.primū ē debita conditio oātz. scdm ꝓfessio penitētis. ibi Et oravit deū. tciū intētio petētis. ibi. Et nunc dñe. Circa p̄mū ꝓsiderādū q̄ debita ꝓditio oātis est q̄ attēdat debitū tp̄us oādi hoc facit daniel hic. qz intellexit q̄ appropiābat tp̄s a deo p̄missum de liberatōe ꝓpli. ⁊ h ē qđ dī.

a In anno p̄ mo darij tc. aduertē dum q̄ iste assuer⁹ nō est iste sub q̄ historia hester fcta est. qz ille fuit post p magnū tp̄s: s iste assuer⁹ est ille q̄ supra dict⁹ est astiages: ⁊ hoc est qđ subdit.

b De semine medoꝝ.qz dari⁹ victo balthasar trāstulit regnum ad medos.

c Qui impauit sup regnū chaldeoꝝ.primo ñ simplr ⁊ absolute. s p̄mo de p̄dicto semine.s. medoꝝ.

d Anno vno.i.primo fm modū loq̄ndi hebraicū. vñ dī Gen.j. Factū est vespe ⁊ mane dies vn⁹.i. primo.

e Ego daniel intel.in libris hieremie.

f Numeꝝ annoꝝ tc. Et nota q̄ iste cui reuelabant diuina secreta nihilomi⁹ tn scripturā hiere. ⁊ alioꝝ ꝓphetaꝝ legebat. ꝯ illos q̄ confidentes de ꝓprio ingenio credunt videre dicta alioꝝ.scriptura aūt illa de q̄ fit hic mentio dī Hiere.xxix. Cum ceperint impleri in babylone.lxx.anni visitabo vos: ⁊ suscitabo sup vos verbū meū bonū ⁊ reducam vos ad locū istū tc. Completōem aūt annoꝝ appropinq̄ntē intellexit p tpa regum q̄ regnauerāt a p̄ncipio desolatōis hierlm vsq̄ ad tp̄s illud p q̄ fuit oñsum Esdre.j.c.q⁹ b desolatio fuit ꝓpleta anno.iiij.cyri: ante cyꝝ vo dari⁹ medus regnauit duob⁹ annis. ⁊ sic ꝓplemētum desolatōis distabat tm̄.v. annis. ⁊ principio sexti. qz cyr⁹ de urto āno suo regnauit tm̄ in p̄ncio añ dictū ꝓplementū: vt ibidē dictū fuit.

g Et posui faciem meam ad de.i. attentōz mentis ⁊ faciem corpis. qm̄ ysa facie ysus hierlm orabat vt dictum est.s.vj.

b Rogare. feruēter.

i Deprecari.pseueranter.

k In ieiunijs. vt simul fieret deo sacrificium p spūs oīonem. ⁊ p carnis eius maceratiōem.quia scribit Thobie.xij. Bona est oīo cum ieiunio.

l Cilicio.i. cilicio.

m Et cinere.i.recordatōe fragilitat⁹ humane. h erat modus iudeoꝝ qñ erant in afflictōib⁹ positi ponere cinerem sup caput in signū humiliatōz. qz dī Eccl.xxxv. Mīo humiliātis se nubes penetrabit. Sz vī hic q̄ daniel peccauerit orādo p liberatōe ꝓpli: qz talis oīo vī p cedere ex q̄dam dubitatōe: ne implerēt verbum dei dictum p Hiere. de liberatōe ꝓpli tpe determinato. ⁊ hic vī imporare defectum fidei. Dām q̄ daniel orabat p diuine ꝓmissionis impletiōe: nō qz dubitaret de dei fidelitate. s vt oñderet se gtum deo de ꝓmissione pi⁹ facta. Item daniel sciebat ꝓmissiones diuinas impleri p oīones bonoꝝ. qz sicut de⁹ ordinat aliq̄d futurū. ita etiam ⁊ modū euenīendi: qz vtrūq̄ cadit sub diuina ordinatōne. s. res ⁊ suus modus. ⁊ iō orabat impleri ꝓ-

missionem a deo factam. Item ꝓmissiones diuine in sacra scriptura sp intelligẽde sunt sub ꝺditõe. s. nisi ponat in pedimentũ ex pte illi⁹ cui ꝓmissio fit deũ offendendo. vñ dr Hiere. xviij. Subito loqr de gente z de regno vt edificẽ z plantẽ illud: si fecerit malũ in oculis meis: vt nõ audiat voce meaz pniaz agam sup bono qõ locut⁹ sum: vt facerẽ et Timebat ãt daniel ne filij isrl ꝓ pctã sua posuissent impedimẽtũ diuine ꝓmissionis: z lõ orabat dñm ad tollendũ istud impedimẽtũ si eẽt. Per ꝑdicta ptz argumẽtum. qz oro danielis nõ ꝓcedebat ex aliqua infidelitate ꝫ mag ex bonis causis.

n Et orauí de minũ. hic ꝓñr describit ꝓfessio penitentis. vbi notandũ q daniel assumit i se ꝑsonaz ꝓpli isrl. qz ñ erat talis et atis nec ꝺditõnis q talia mala egissz qñ fuit trãslat⁹. qz puer erat sanctus ꝫ pctm ꝓpli isrl dicit pctm suum inchoatiuz erat ꝓpli illi⁹ membz. Procedit ãt sic qz ꝓfidendo primo narrat malicias deprauãtes. scdo removet circũstantias excusantes. ibi. Non obediuim⁹. tercio exaggerat ꝺditões ꝫ grauantes. ibi. Et stillauit. Et nota q in oib⁹ istis attribuit deo iusticiam. z sibi z ꝓpło isrl iniusticiaz. Circa primũ notandũ q malicie deprauãtes sunt ꝑ bonos mores omittendo ꝑcepta z faciẽdo ꝓhibita. dicit igit ꝓponens dei magnitudinẽ z demẽtiam. vt ꝑ hoc pctm ꝓpli grauius appareat.

o Obsecro dñe deus magne. qz supueniet omnib⁹ q possumus de eo cogitare vel dicere.

p Et terribilis. transgressores puniendo.

q Custodiens pactum. ꝓmissa implendo.

r Et miscõiaz. vltra ꝓmissa addẽdo ꝫ q̃b⁹ ꝫ fit ꝺdit

s Diligẽtib⁹ te zc. corde z ope. Alteri⁹ incipit pctã ꝓfiteri di.

t Peccauim⁹. in omni genere pcti. s. qõ explicat ꝓñr.

v Iniq̃tatem fecim⁹. ꝑ homines.

x Impie egim⁹. ꝑ demm. pietas eñ est cultus diuin⁹ z ꝛ impietas est recessus a debito cultu diuino.

y Et recessim⁹ a mãdatis tuis. ea totalit deserendo.

z Et declinauim⁹. primo paulatim ꝑnium agẽdo. qz nõ statim decidit homo in ꝓfundũ pctõz. Dicit ãt a mandatis tuis. ꝓpter ꝑcepta moralia. Ac iudicijs. ꝓpt iudicialia.

a Non obediuim⁹. Hic ꝓñr removet circũstantias excusantes q̃ sunt ignorantia z infirmitas. Primũ removet ꝑ hoc q ꝓpls isrl fuit inobediens vbis ꝓphaz ex ore dei loq̃ntium. Scõm removet ꝑ hoc q nõ solũ orauí dñm deũ z ꝓfessus suz z dixi ° Obsecro dñe de⁹ magne⁹ z terribilis ⁹ custodiẽs pactum[r] z miscõiaz ˢ diligẽtibꝰ te: z custodientibꝰ mãdata tua: [t] peccauim⁹ ᵛ iniq̃tatẽ fecim⁹ [x] impie egim⁹ [y] z recessim⁹: [z] z declinauim⁹ a mandatis tuis: ac iudicijs. [a] Nõ obediuim⁹ vocẽ tuis ꝓphetis q̃ locuti sũt in nõie tuo ᵇ regibꝰ nr̃is principibꝰ nr̃is ꝓtribꝰ nr̃is ᶜ oiq̃ ꝓpło t̃re. ° Tibi dñe iusticia: nob ãt ꝓfusio faciei sicut est hodie viro iuda z hitatoribꝰ hirlm z omni isrl: his q̃ ꝓpe sunt: z his q̃ ꝓcul in vniũsis terris ad q̃s eieciſti eos ꝓpt iniq̃tates eoz in q̃bꝰ peccauerũt i te dñe. Nobis ꝓfusio faciei ᵇ regibꝰ nr̃is: principibꝰ nr̃is z patribꝰ nr̃is: q̃ peccauerũt [c] Tibi aũt dño deo nr̃o miscõiaz z ꝓpiciatio: qz recessim⁹ a te. z nõ audiuim⁹ vocem dñi dei nr̃i vt ambularemus in lege eius: quã posuit nob ꝑ ꝓphetas suos ꝓphetas z oĩs israel ꝑuaricati sũt legẽ tuam: z declinauerũt ne audirẽt vocẽ tuaz: [f] z stillauit sup nos maledictio z detestatio q̃ scripta ẽ in libro moysi ꝑui dei qz peccauim⁹ ei⁸ Et statuit ꝓmones suos q̃s locut⁹ est sup nos z sup principes nr̃os q̃ iudicauerũt nos: ʰ vt supinducẽt in nos magnũ malum: q̃le nũq̃ fuit sb oi celo: ꝓm q̃ factũ est i irlm: sic scptũ ẽ i lege moysi ⁹ malũ hoc venit sup nos. [l] Et nõ rogauim⁹ faciẽ tuã dñe de⁹ nr̃: vt reuocẽmur ab iniq̃tatibꝰ nr̃is: [k] z cogitare m⁹ veritatẽ tuam. [l] Et vigilauit dñs sup maliciã [m] z adduxit eã sup nos. Iust⁹ dñs de⁹ nr̃ in oĩbꝰ opibꝰ suis q̃ fecit. Nõ em audiuim⁹ vocez eius. [n] Et nũc dñe deus nr̃: qui eduxisti ꝓplm tuum de terra egypti in manu forti z ꝓpulisti nob sicut hodie. peccauim⁹ impie egim⁹.

vulgares homines peccauerunt. imo etiam illi q̃ credebant esse viri ꝑfecti in ꝓplo. z hoc est qõ dicit.

a Non obe. huis tu. ꝓpt. q̃ lo. sc̃ in no. tuo. nõ ex capite ꝓprio.

b Regib⁹ nr̃is. pñr. no. z pa. nr̃is. i. sacerdotibus q̃ qi patres habebant.

c Omniq̃ ꝓplo terre. hoc addit vt nemo appareat excusabil.

d Tibi dñe iusticia. qz ista mala incurrim⁹ ꝓpt pctã nr̃a: sequit.

e Tibi aut dño deo nr̃o misc. zc. qz citra ꝺdignũ punisti nos. Et nota q frequẽt hic repetit eandem sniaz sub aliis vbis eñdendo dei iusticiã z misericordiã z ꝓpli isrl iniq̃tatem. talis ei est ꝺditio loq̃nt⁹ ex affectu z ꝑsuadẽt⁹ iudicẽ vt ipm moueat ad clemẽtiaz.

f Et stilla. b scribit ꝺditões aggrauantes q̃ sunt obstinatio in pcõ: et ingratitudo de bnficijs acceptis q̃ patẽt ex hoc q lz dñs ꝑcuteret eos paulatim ad eoz correctõz: z mitteret ꝓphetas ad reuocãdũ eos: nõ sunt tñ reuersi ad rogãdũ dñm. z reꝯtiandũ de pena correctione ꝫ obstinati sunt in malis suis. ꝓpt qõ finalit venerũt maledictões sup eos scripte in lege moysi ꝺeu. xxviij. vbi maledicunt trãsgredientes legem dñi: z hoc est qõ hic dr.

f Et stilla. sup nos maled. zc. z bene dicit stillauit. qz nõ sil vno impetu descendit sup eos dei punitio. ꝫ ꝓmo passi sunt alias ꝑsecutões ꝑticulares ad eoz reuocatõz z correctõz antecẽ totaliter captiuarent ꝑ Nabuc. vtz ex decursu. iiij. li. Reg. z. ij. Paral. sequit.

g Et sta. ꝓmo. suos zc. i. stabiles oñdit in punitione nr̃a iusta: sequit.

h Ut supindu. in nos malũ zc. Figura hypbole est ad designãdum magnitudinẽ sue tribulatõis vel ꝓm veritatẽ histozie põt hoc exponi de templi ꝺbustione in q̃ de⁹ colebat. z tale malũ nõ fuit factũ alicubi. qz in nullo alio loco erat templũ deo celi dedicatum.

i Et ñ ro. fa. tuã vo. de. nr̃ vt reuer. zc. in q̃ oñdit eoz obstinatio.

k Et cogita. veri. tuã in puniendo nos.

l Et vigi. do. sup mali. nrãz. s. sup maliciam culpe.

m Et addu. eam super nos. puniendo nos iuste. cetera patent.

n Et nunc dñe. Hic ꝓñr declarat intentio postulantis. z primo q̃tum ad petitõis materiam. scdo q̃tum ad impetrandi fiduciam: ibi. Propter temetipsum. tercio q̃tũ ad petentis instantiam z deuotõz: ibi. Exaudi dñe. Circa primũ ꝓsiderãdũ q mã sue petitõis est dupler. s. amotio mali z collatio boni. Ad impetrãdum primũ reducit ad memoriã malũ seruitutis egyptiace ab eis amotũ ꝑ dñm qz modus magnifici est dare citi⁹ bñficiũ postulatũ. qñ ꝓcedẽs bñficiũ ad mẽoriaz reducit vt bz. iiij. etb. z hoc facit

Daniel in ꝓposito.b. u Et nūc dñe. te⁹ nr̄ q̄ eduxisti ꝑpl'm tuū te ter.egypti in ma. fort. pharaonē ꝑcutiendo z mirabilia ꝑ ꝓle tuo faciēdo.q̄ nō poterāt fieri nisi ꝑtute infinita. a Et fecisti tibi nomē.qz ꝑ illud factū nomē dñi publicatū fuit q̄si ꝑ vniuersam terrā. b Secūm diem hanc.i. vtz in hac die.qz filij isrl' tunc dispsi p orbez narrabunt ea q̄ dñs ꝑ eis fecerat i egypto sequit.

c Auertatur obsecro ira tu. te. metaphorica ē locutō te⁹ essn dz irasci qñ punit qz ad modū irati se hz z sic Daniel petit punitōis amotionem.

d A ciuitate tua birlim.in q̄ vigebat cult⁹ diuin⁹ ex diuina electōne.

e Et a mōte sancto tuo.i q̄ erat tēplum.qz illa ps ciuitatis birlim in q̄ erat tēplū erat mōtuosa: sequit.

f Birlim z ꝓpl'us tuus in obꝓbriū sunt oib⁹ p circuitū nr̄m. qz nō solū mō babylōij captiuauerūt filios isrl'.ꝫ etiam assyrij z alij ꝓpl'i q̄ erant in circuitu eor. multos detinebāt captiuos. de filijs israel. g Et onde faciem tuā. hic ponit scdm qd est materia sue petitōis.s.collatio boni. h Pi sanctuariū tuū ꝛc.q.d.restitue ciuitatē z tēplū i statū pristinū. i Propter temetipm.hic scdo tangit impetrandi fiducia.qz innitit diuine bonitati z clemētie z nō ꝓprie iustitie: z hoc est qd dicit. Propter temetipm.i. ꝓpē bonitatē tuam.inclina te⁹ me⁹ ꝛc.

k Exaudi dñe.Hic describit orantis instantia cum dr. Exaudi dñe.ꝑces benigne audiendo.

l Placare.offensam remittendo.

m Attende z fac.nobis ꝓsolatōz ꝓfectam tribuendo.

n Ne moreris.qz tōus instat in q̄ ꝓmisisti ꝓsolatōz dare nobis. o Propter temetipm.vt.s.veritas tua cūctis appareat.z bonitas. z vt cult⁹ tibi debitus ꝓsoluat, ꝓpē qd subdit. Quia nomē tu.est inuo.sup ciuitatē ꝛc.

p Cumq; adhuc loqrer.descripto merito oronis ex pte danielis.hic ꝓpr ponit modus reuelatōis ex pte gabrielis.z diuidit in duas ptes.qz primo ponit danielis excitatio.scdo ei facta reuelatio.ibi.Lxx.hebdomadas. Circa primū dicit sic.

p Cūq; adhuc loqrer.ꝓfitendo dei iusticiam z potentiaz.

q Et orarē.inuocando ei⁹ clemētiam.

r Et ꝓfiterer pctā ꝛc.ad impetrādum indulgentiam.

s Adhuc me loqnte.in q̄ ondit velocitas exauditōnis diuine. t Ecce vir gabriel.qz in spē viri angelus apparebat. v Quē videram in visione a pncipio.i.in visione descripta ca. ꝑce. x Cito volans.in q̄ exprimit ꝓmptitudo angelor ad exeqndum dei mandatum.

y Tetigit me.excitando z ꝓfortando.

z In tpe sacrificij vespertini. Et quo patz q̄ a mane vsq; ad vesperam orauerat daniel. Patet etiam q̄ ꝑdicta ꝛba orationis,plata fuerūt cum magno tractu temꝑis z meditationis.z talis oratio est deo acceptabilis:non autem illa in qua sunt multa verba multiplicata sine attentōe ai z deuotōe:q̄lis est oro ethnicor.vt dr Mat.vj.

a Et vocuit me.de futuris ad ꝓsolatōz ꝑpli israel.

b Dixitq; daniel:nūc egressus sum vt vocerem te ꝛc. Dicunt aūt angeli egredi q̄n mittunt ad nos a facie dei nō q̄ ab eius ꝓtemplatōe recedant. ꝫ qz ad nos q̄ sum⁹ remoti accedunt.

c Ab exordio ꝑcum tuar.hoc dicit vt ostēdat orones danielis acceptam corā deo.

d Egressus ē ꝓmo.i. dei sma d futuris.

e Ego aūt veni vt indicarē.s. dei smaz.

f Quia vir desideriorum.s.do amabilis.vl' alr. Desiderior.i. d siderans scire secreta diuina ad dei laudem z ꝓpli liberatōz.

k Exaudi dñe l placare dñe: m attende z fac. n Ne morer⁹ ꝓpr temetipm te⁹ me⁹: qz nomē tuū inuocatū ē sup ciuitatē:z sup ꝓpl'm tuū. p Cū q; adhuc loqrer q z orarē: r z ꝓfiterer pctā mea z pctā populi mei isrl': vt ꝓsternerē ꝑces meas in ꝓspectu dei mei ꝓ mōte scō dei mei: s adhuc me loqnte in oratione mea t ecce vir gabriel v quē videraz in visione a pncipio: x cito volās y tetigit me z in tpe sacrificij vespertini: a z docuit me z locut⁹ ē mihi: dixitq; b daniel nūc egressus sū vt docerē te z intelligēs c Ab exordio ꝑcū tuar d egressus ē ꝓmo. e Ego aūt veni vt indicarē tibi f qz vir desideriorum es g Tu aūt

g Tu aūt animaduerte sermonēm z intellige. Frequenter excitat cum angelus ad ondendum magnitudinem z altitudinem diuini secreti sibi reuelandi qz aduētus xpi apud hebreos habebat ꝓ maximo secreto. Ad quod notandum.lxx.interptes illud Esa.ix. Vocabit nomen eius admirabilis:consiliarius,de⁹ fortis ꝛc.sic transtulerunt. Nomen eius magni consilij angelus: z in hoc officium ecclesiasticum sequit trāslationem eor.qz sic accipit in introitu misse maioris in natiuitate dñi. Septuaginta hebdomadas.hic ꝓsequenter ponit reuelatio facta Danieli.z diuiditur in duas ptes.qz primo ponit reuelatio ipsa.secundo ipsius reuelationis expositio.ibi. Scito ergo z animaduerte. Circa primum ꝓsiderandum q̄ Daniel motus ex ꝓsideratione ꝓbetie Hiere. orabat ꝓ cōsolatione populi israel z liberatione eius de captiuitate babylonica.vt visum est in princ.ca. Et dñs qui plus dat q̄ ab eo petit ex abundanti non solum sibi hoc futur⁹ reuelauit.ꝫ etiaz liberationem fiendam ꝓ xpm cui⁹ erat figura illa liberatio de captiuitate babylonica.z sic dominus reuelauit danieli plenum intellectum ꝓbetie quia in illis.lxx.annis.in fine quor liberatio captiuitatis babylonice facta est.figuratus fuit numerus septuagenarius hebdomadar.in cui⁹ fine erat fienda liberatio ꝓfecta per xpi passionem. Ad intellectuz aūt dicendor duo sunt hic ꝓmittenda. ꝓmū est q̄liter accipienda est hic hebdomada.scdm est q̄ntum ꝓtinet lxx.hebdomade. Circa primū sciendū est q hebdomada idem est qd septena.z iō aliqui dixerunt q hic accipitur septena vel hebdomada iubileor:quarum quelibet ꝓtinet.l.annos. Alij aūt dixerūt q hic accipit hebdomada centenarior quar q̄libet ꝓtinet centum annos. Sz vtrūq; istor ptz falsum.primo qz adhuc nō esset ablatum sacrificium z hostia de hierusalem, nec

ciuitas birlm destructa p ducem popli romani: qz il
le hebdomade nō essent implete. Contrarium aūt ma
nifeste apparet vez. qz ante ista multis tpibus ciuitas
birlm destructa est p romanos: z p ois sacrificiuz ab
latum est inde z hostia z oblatio. qz nō est licitum iu
deis talia offerre alibi. Item nunq̄ inuenīt in scriptu
ra hebdomada iubileoz vel centenarioz. ꝑ bene inue
nīt hebdomada diez Leui. xxiij. vbi agīt de feste pen
theco. z hebdomadā annoz Leui. xxv. vbi agīt de iu
bileo: z iō exponere būc passum de hebdomadis iubi
leoz vel centenarioz est ficticium: cum talis hebdo
mada vel septena nō inueniat alibi in scriptura. Item
iudei nunq̄ accipiunt hebdomadam centenarioz vel
iubileoz. nec alīq̄ eoz vnq̄ exposuerī sic istum locuz:
z iō xp̄iani q̄ sic volunt exponere magis iudaizant in
hoc q̄ ipsi p hoc ꝯcludentes q p locum istum nō pōt
ꝓbari Xp̄i aduentū esse ꝯpletum. Alio mō pōt accipi
hebdomada vel septena diez: sicut accipīt ꝯmuniter
z hoc mō non pōt accipi hic: qz totum tps. lxx. hebdo
madaz nō ꝓtineret vltra annū z dimidium. z sic qō ꝺ
pdicīt implēdū in illis. lxx. hebdomadis fuisset imple
tum infra annum z dimidiū. tercio mō accipīt hebdo
mada vel septena annoz. q̄z quelibet ꝓtinet. vij. an
nos. z hoc mō oportet q accipiat ꝺ p locum a diuisio
ne. qz nullo pdictoz modoz pōt accipi. nec alius mo
dus pōt rōnabilīt dici ab eis: cū nō inueniat hebdoma
da aliter dici in scriptura. nec etiaz in vsu ꝯmuniter lo
quentiū. Sz adhuc restat dubium qualiter accipīt ꝺ
annꝰ. qz vt dictum est hic iste hebdomade sunt annoz
z sic acceperūt etiam omnes expositores tam hebrei
q̄z catholici. Sz dubium est vtz isti anni intelligant
lunares vel solares. q̄ distinguunt abinuicem. qz an
nus lunaris est breuioz anno solari. xj. diebꝰ. Dicit igr
beda z aphricanus z expositores catholici ꝯmuniter
ipsos sequntes q iste. lxx. hebdomade sunt annoz lu
narium. Mouenī aūt ad hoc dōm q iudei sic ꝯputāt
vt dicūt. Item p hoc q in lra iste hebdomade dicunt
abbreuiate. z sic videnī intelligi de hebdomadis an
noz lunarium q̄ sunt breuiores q̄z hebdomade solari
um. Sicut enī annꝰ solaris excedit annū lunarem in
xj. diebꝰ. sic hebdomada vna annoz solariuz excedit
hebdomadaz annoz lunariū. in. lxxvij. diebꝰ. Sz hoc
dictū nō videt vez. primo qz iudei nō ꝯputant p an
nos lunares ꝙ solares. alīt sequeret q pascha eoz iaz
circuisset totum annū. ita q celebratū fuisset in q̄libet
tpe anni. qz tenēt facere pascha de mādato legis. xiiij.
luna primi mēsis. Si igīt ꝯputaret p annos lunares
seq̄ret q revoluto āno pascha eoz celebraret p. xj. di
es ante solēnitatē paschalē p̄cedentꝫ anni. z sic ꝯnr de
alijs solēnitatibꝰ paschalibꝰ. Ex quo ptz q infra satis
breue tp̄us celebraret in omnibus tpibus anni. quod
manifeste ptz falsum ex vsu eoz. Et iō dicendum q lz
iudei incipiant annū a prima luna xpinoctioi eq̄noctio
vernali. tn̄ p emboliſmos fit eq̄tio tpis apud eos. qz
tercꝰ annus apud eos hz. xiij. lunatiōes. Item qō dī
q hebdomade dicunt hic abbreuiate: non valet: qz in
hebraico dī: p̄cise: z sonat: ac si diceret q illud tp̄s est
determinatum z taxatum a deo. ita q illa abbreuiatio
nō sonat hic diminutōz ꝙ magis determinatōez tpis z
p̄finitōem. Item expositores iudeoz sup locum istuz
nunq̄ fecerūt mentōz de annis lunaribꝰ ꝙ tm̄ de solari
bus. ex quo ptz q sunt accipiendi anni solares: aliter
nō haberemꝰ argumētum ꝯ iudeos cū nullus eoz mō
pdicto accipiat. Item in toto ve. testa. fit ꝯputatio p
annos solares. z omnes sic ꝯputant. sicut manifeste
patet in Genē. z in alijs libris. Ex quo patet q dictum
bede z aphricani z alioz seq̄ntiū supponit falsum. sic
igīt ptz primū. s. qualīt hebdomades sunt accipiende
s. hebdomades annoz solarium. annꝰ aūt solaris ꝓti
net. ccclxv. dies. annus aūt lunaris minoz est. xj. diebꝰ
vt dictum est. Sc̄dm quod est p̄mittendum est q̄ntū
tempus ꝓtinet iste. lxx. hebdomades. z patet defacili q.
cccclxc. annos solares. quia quelibet hebdomada ꝓtinet
vij. anos. si vō multiplicēt. lxx. p septē. resultant. cccclxc.
His visis accedendum est ad exponēdum lrām. z cir
ca hoc ponenda est z reprobanda quedam expositio que
apud iudeos est ꝯmunioz z celebrioz z est expositio Ra.
sa. Iste igīt Ra. sal. incipit computationem septuaginta
hebdomadaz a destructione templi facta per Nabuch.
z dicit eas completas in destructōe secundi templi per
Tytum z Vespasianum. ita q temp⁹ medium int istas
duas destructiones ꝑm ipsum non ꝓtinet nisi. cccclxc. an
nos in q̄bus licet populus israel sustinuerit aliquas ad
uersitates. tamen cum hoc habuit aliquas ꝓsperitates.
quia redijt de captiuitate babylonica z templum fuit re
edificatum z ciuitas z sacerdotes. z principes in populo
ꝓprijs legibus vti ꝑmissi sunt. Sed post destructioem se
cundam p Tytum z Vespasianum completis hebdo
madis predictis sunt in pfecta captiuitate in qua dimit
tit eos deus. vt dicit Ra. sa. vt per hoc desistant a pecca
tis z puniant ꝙ p̄teritis z mereant q visiones ꝓphetaz
de Xp̄o impleant. z ista captiuitas durabit vsq̄ ad ad
uentum Xp̄i. Sic igīt adaptat lrām. Variat tamen lite
raz aliquo modo. accipiendo in aliquibus locis aliter q̄
habeat translatio nostra: vt videbitur exponendo lrām.
Dicit igīt sic. Septuaginta hebdomades. i. septuaginta
septene annoz que continent tempus predictum. Dre
cise sunt. hec est litera hebraica. ꝑm enim. i. cum p̄cisione
diffinite a deo. ita q nō sunt plures nec pauciores. Sup
populum tuum. s. israel. Et sup vrbem sanctam tuam. s.
hierusalem a prima destructione que facta est per Nabu
chodonosoz vsq̄ ad secundam que futura est. ad hoc vt
perfecte puniant de malefactis suis: ꝓpter quod sequīt.
Et consumetur preuaricatio. id est vt desistant a preua
ricationibus suis. z p hoc mereantur apud deum ꝙ dele
atur iniquitas eoz. Et adducatur iusticia sempiterna. id
est vt in sempiternum iusti fiant: et tūc finaliter. Imple
atur visio z ꝓphetia. id est ꝑmissiones facte per ꝓphetas
de Xp̄o. Et vngatur sanctum sanctorum. vbi enim nos
dicimus Sanctus. Ra. sa. dicit Sanctum. z in hebraico
non est distinctio. quia eodem modo scribitur z pronun
ciat in neutro z in masculino. Sic igīt exponit. Ungat
sanctum sanctoz. id est templum quod reedificabīt per
messiam. z archa testamenti z alia vasa sanctuarij. Scito
ergo. Hic ponīt explicatio predicte visionis magis in p
ticulari: quod sic exponit Rabi Salomon. Scito ergo z
animaduerte. verba sunt angeli Danielez excitantis ad
attendendum. De exitu sermonis. ita q vbi dicimus: ab
exitu. dicit de exitu. vt per prepositionem coniunctaz nō
designet terminus a quo fit incipienda computatio. sed
tenotetur materia de qua angelus vult loqui. quia supra
dixerat Danieli. Ab initio precum tuarum egressus est
sermo. Ut sit sensus. Tu Daniel scito z animaduerte de
exitu sermonis vt iterum edificet hierusalem. id est intel
lige diligenter qualiter ꝑmo egressus a deo de edificatio
ne hierusalem sit intelligendus. Quia vsq̄ ad Xp̄m du
cem hebdomades septem. i. vsq̄ ad Cyz qui dictus est
Christus Esa. xlv. Hec dicit dominus christo meo cyro
&c. Ipse enim fuit dux iudeoz inquantum p̄cepto eius
reducti fuerunt de captiuitate babylonica. z a destructio
ne templi z ciuitatis facta p Nabuchodonosoz vsq̄ ad
primum annum Cyri fuerunt quinquaginta duo anni q̄
faciunt septem hebdomades annoz. i. xlix. annos. z ad
huc vltra tres annos. ꝙ angelus nō numerabat nisi heb
domades perfectas. Tres autem annos qui pertinent
ad hebdomadam sequentem dimisit. quia numerantur
cum hebdomadis sequentibus. Et hebdomadis. lxij. re
uertetur. ita q vbi dicimus Hebdomades. lxij. in nomi
natiuo: ipse ponit in ablatiuo: z hoc fit sine mutatione li
tere hebraice. quia omnia nomina hebraica sunt indecli
nabilia: ita q non est variatio ibi p casus. ꝙ tantum per
plurale z singulare. Et vbi dicimus. Et iterum. ipse dicit

Reuertet.qz in hebraico satis ꝓsimiliter scribunt. Sic ꝯ exponit. Et hebdomadis.lxij.i.in tempe qđ fuit a licētia data p cyz reuertendi vsqz ꝙpe destructōem factam per Tytum. Reuertet.s.ꝙplus de captiuitate. Et edificabit plat ea.i.ciuitas. Et muri in anguſtia tpm.qz in tēpe illo toto habuerūt aliqua ꝙspera.vtz in reditu captiuitatis z reedificatōe templi z ꝓsimilibus.z etiam aliqua aduersa. Et post hebdomades.lxij. occidet Xp̄c.i. agrippa rex de quo legit Act.xxvj.q fuit rex in iudea.z sic dr Xp̄c ꝓpter hoc q reges inūgebant:sicut de Saule dr.ij. Reg.j. Quare nō timuisti mittere manum in xp̄m dñi. Iste aūt agrippa vt dicit Ra.sa. occisus est circa illa tpa in qbus destructa est ciuitas p Tytum z Uespasianum. Et nō illi.sic em̄ est in hebraico:vbi dicim⁹. Et nō erit illi ꝙplus q̄ eum negaturus est.sic ꝯ exponit. Et nō illi.i. ipse agrippa non erit.qz p mortem tollet de medio. Ulq aūt iudei moderni hoc addūt sic. Et nō ei.i.non agrippa nec aliqs rex decetero de gente iudeoz:quouscz veniat Xp̄c ꝓmissus in lege z ꝙphetis. Et ciuitatem z sanctuarium dissipabit ꝙplus cum duce.venturo hoc exponit sicut z nos de destructione hierlm z templi facta p ducem ꝙpli romani. Et finis eius vastitas.i.finis populi romani.qz ille ꝙplus z omnes aduersarij iudeoz finaliter vastabunt p regem messiam. Et vsqz ad finem belli statuta desolatio.ita q vbi dicimus. Post finem tē.ipse dicit: vsqz ad finem tē.qđ exponit sic ꝓtinuando ꝓdictis:q licet omnes aduersarij iudeoz vastent finaliter p messiam:vt dictum est:tñ statuta.i.a deo diffinita desolatio ciuitatis hierlm z regni iudeorum erit vsqz ad finem belli.s.gog z magog: de qbus loquit Ezech.xxxviij. Et deuincent p regem messiaz.z tūc restituet ciuitas hierosolymitana z regnū iudeoz.vt dicit iste Ra.sa. Cōfirmabit aūt pactū multis hebdomada vna tē. qz in vltima septena annoz fuerunt treuge inter ꝙplm romanum z iudeos:qs treugas vocat hic pactum .s.pacis.ꝙ iudei cito fregerūt treugas: z rebellauerūt. z sic in medio illius hebdomadis.s.in quarto anno.venit exercitus roman⁹ z dissipauit ciuitatem z templum z captiuauit ꝙplm.z sic deficit hostia z sacrificium iudeoz:qz nō est eis licitum talia facere extra hierlm: z hoc est qđ dr. Et in dimidio hebdomadis.s.in vltima eius medietate. Deficiet hostia z sacrificium in templo.i. in loco vbi fuerat templum. Et abominatō desolatōis.qz ibi fuit statua hadriani imperatoris posita in loco vbi steterat archa. Et vsqz ad ꝓsummatōz z finem.belli gog.s.z magog. Perseuerabit desolatio iudeoz.qz deuictis gog z magog p messiam restituet regnum iudeoz vt dicit. Contra istam expositōz arguit primo de numero annoz. qz a destructione hierlm p Nabuch. vsqz ad destructōem eius p Tytum z Uespasianum:non posuit iste Ra.sa.nisi.cccxc.annos p̄cise.qz ꝑm omnes historiographos sunt multoplures. ꝙ hāc obiectionem omitto:qz in ꝓputatione annoz secutus sum Ra.sa.tanqz rōnabili⁹ dicētem sup lib̄z Hester. z in aliquibus alijs locis. Item id qđ exponit. vt ꝓsumet p̄uaricatio.i.vt desistant a p̄uaricationibus z peccatis: patz esse falsum.eo q a tpe destructionis facte p romanos nō destiterunt iudei a peccatis.imo sunt augures z piuratores z multis alijs peccatis irretiti que maxime ꝓhibent in lege moysi. Item ꝯ id qđ exponit. Et deleat iniqtas.i. mereant apud deum p captiuitatem modernam.vt iniqtas eoz deleat apud deū. Quero ab eis:que sit ista iniqtas delenda.qz ante captiuitatem babylonis fuerunt iudei ydolatre maximi z occisores ꝓphetaz. vtz ex.iij.li. Reg.z multis alijs peccatis irretiti z tñ p omnibus istis delendis non sustinuerunt captiuitatem nisi.lxxij. annis ꝑm Ra.sa. A tempore autem Tyti sustinuerunt captiuitatem p.M.cc.annos z amplius.z adhuc nesciunt terminum captiuitatis.ergo oportet q illa iniqtas que per hanc captiuitatem delet̄ sit maior quasi incomparabiliter:cz illa que precessit captiuitatem babylonicaz. ꝙ nō pōt aliqua assignari.nisi illa qua interfecerunt christum. que fuit maxima iniqtas. A reditu em̄ captiuitatis babylonice non legunt iudei fuisse ydolatre vel occisores ꝓphetaz:z actores ꝓsimilium criminum:sicut añ: ꝙpter qđ nulla alia causa huiⁿ captiuitatis pōt assignari rōabilr nisi occisio xp̄i ꝑm q pdixit saluator Lu.xix. Uidens Iesus ciuitatem sanctam hirlm tē.z sic non est expectandus Xp̄c de futuro: vt dicat iste expositor Item ꝯ illud qđ dicit. Et impleat visio z ꝓphetia.i.p meritum iudeoz in hac captiuitate implebunt visiones z ꝓphetie de Xp̄o: qz Aggei.ij. dr. Adhuc vnum modicum z monebo celum z terram tē. Sequit. Et veniet desideratus cūctis gentibus: z replebo domū istam gloria. Scdm omnes expositores catholicos z hebreos iste desideratus cunctis gentibus intelligitur Xp̄c:cum ergo dicat ꝓpheta q post vnum modicū debeat venire:nō pōt adhuc intelligi ventur⁹ de futuro. qz a tpe aggei vsqz ad destructōez factam p romanos fluxerūt.cccc.anni z plus ꝑm cmunem ꝓputatiōem. ꝑm vo ꝓputatōez hebreoz fluxerunt anni.ccccxx. Et itez a destructione facta p Tytum vsqz nunc fluxerūt anni.M.cclij.s.vsqz ad annum dñi.M.cccxxviij.in cuius fine in quo hec postilla fuit vltimate correcta:tantum aūt tempus nō pōt dici modicum. Item in cadē aucte dicit ꝓpheta in ꝑsona dñi. Replebo domū istaz gloria:z loquit ꝓpheta de templo reedificato post captiuitatem babylonicam:ergo stāte isto templo venit desideratus cunctis gentib⁹.i. Xp̄c. Item ꝯ id quod dicit. Et vngat sanctum sanctoz.p hoc intelligens archam testamenti z alia vasa sanctuarij que per messiam debent recuperari.quia dicit Piere.in. Cum multiplicati fueritis z creueritis in terra. In diebus illis ait dominus. Non dicent vltra archa testamenti domini:neqz ascendet sup cor:neqz fiet vltra tē.ergo nō sunt p messiam recuperanda. Item q hic xp̄m vocat cyrum z postea agrippam cum subdit. Occidet Xp̄c. patet falsum ex mutatione ꝑsone.quia p seriem text⁹ patet q loquit de eodem xp̄o. Item q dicit agrippam occisum circa tempa destructionis ciuitatis p Tytuz z Uespasianum.videt esse manifeste falsum. quia nō habet hoc in aliqua historia autentica. imo Iosephus libro de iudaico bello dicit eum confederatuz fuisse romanis tempore istius belli. Item q postea subdit. vsqz ad finem belli gog z magog.statuta est.i.diffinita ē a deo desolatio ciuitatis hirlm: Hoc patz falsum.quia ciuitas Hierosolymitana reedificata fuit postea per Hadrianum imperatorem. Item quod subdit. Confirmabit autem pactū multis tē. qđ exponit de treugis factis inter iudeos z romanos circa tempus destructionis ciuitatis: videt manifeste falsum. qz nec Iosephus de hoc loquit.nec in libro antiqtatum. nec in libro de iudaico bello.vbi diligenter describit omnia que fuerunt facta inter ꝙplm iudaicum z romanū tempe illo.hoc etiam patet per hoc quod dicit in fra. Multis.quia si esset vez fuisset factum cum omnib⁹ iudeis:z non cum aliquibus tñ. Ex omnibus p̄dictis patet expositio p̄dicta falsa.z irrationabilis. His visis ponēda est expositio catholicoz dicētium istas hebdomades impletas in Xpi passione. Circa qđ sciendum q est vna communis expositio:quam sequuntur communiter expositores catholici: et est expositio Bede.sed illam ad presens omitto duplici de causa. Una est q hec expositio ponitur multum exp̄sse in glosa super Danielem in loco isto.z in scolastica historia.z ideo ibi potest recurrere qui vult eam ibi videre. Alia causa est.quia illa expositio videt mihi falsa.quia computat per annos lunares supponendo q hoc modo computant iudei:quod est supra improbatum:vt visum est. Et ideo aliter expono computando per annos solares. Ad cuius euidentiaz sciendum q computatio annorum solarium dupliciter potest accipi. Uno modo scdm Iosephum:secundum quem a reditu captiuitatis Babylonice vsqz ad principatum

Mach. fluxerunt anni. cccc.xiij. vt hꝫ in li. antiq̃tatis iudaice. Principat⁹ vo machabeoꝝ durauit. cxx.vij. annis. antiq̃tatis iudaice li. xiij. ca. vl. Extunc herodes ascolonita. cui⁹ tpe natus fuit xp̃c vt hꝫ Mat. ij. regnauit in iudea. xxviij. annis. vsq; ad natiuitatē xp̃i nec obstat q; aliq̃ hystorie dicũt xp̃m natũ. xxxj. ano regni herodis. qz putant ab ano q̃ fuit ei datũ fgnũ p imperatore romanũ qđ fuit p tres ānos anteq; hꝫet illud. Antigono occiso. q̃ vltim⁹ regnauit de machab. z inde fluxerũt. xxix. ann. z principiũ. xxxi vsq; ad baptis. nũ xp̃i Luc. iij. Jesus erat incipiens. xxx. annoꝝ ꝛc. z inde fluxerũt. vij. anni vsq; ad iiij. annũ post passionē eius. Isti vo anni simul iuncti faciũt. ccccccv. ānos. a q̃bus si rescindant. cxv. anni q̃ fluerũt a reditu captiuitatis babylonice accipiendo a p̃mo anno cyri q̃ extũc dedit plo licentiam redeundi de babylone vsq; ad. xx. annum exclusiue artaxersis. q̃ tũc misit neemiã ad reedificandũ ciuitatē birlim Nec mie. ij. remanent. cccxc. anni q̃ faciũt. lxx. bebdomades annoꝝ solarium. z sic numer⁹. lxx. bebdomadaꝝ incipit a. xx. anno inclusiue regni artaxersis z termiat in. iiij. anno post passionē xp̃i. Nõ restat oñdere: q; a p̃mo ano cyri vsq; ad. xx. annũ artaxersis fluxerũt. cxv. anni. qđ oñdit p chronicas latinoꝝ fm qs cyrus regnauit. xxx. annis. cambises filius eius. viij. duo magi. vij. mẽsib⁹ q̃ p vno anno putãt. qz sunt maiores ps anni. Darius hystaspis. xxxvj. Xerses filius eius. xx. Artbabanus mẽsib⁹. vij. q̃ putant p anno. Artaxersis. xix. vsq; ad missionē neemie. Anni vo isti simul iuncti sũt. cxv. His visis accedendũ est ad hrām cum dn̄.

b Lxx. bebdomades ꝛc. vbi ponit bebdomadaꝝ revelatio cum dn̄. b Lxx. bebdomades. que ptinent cccxc. annos. vt. j. dictum est.

i Abbre. sunt. i. sunt registrate in dei pscientia.

k Sup pplm. s. iudaicũ z sup vrbē tuaz. s. birlim.

l Ut plusmet puaricatio. i. terminet: iõ subdit.

m Et finem accipiat pctũ. p xp̃i passionem.

n Et adducat iustitia sempiterna. p eius p̃dicatoz.

o Et impleat visio z pphetia. de xp̃o p̃dicta.

p Et vngat sanctusſanctoꝝ. i. xp̃c q̃ in humanitate vnctus est oleo gr̃e p̃ plortibus.

q Dato g. hic p̃nr ponit dicte revelatõis expositio. Ad cui⁹ intellectum psiderãdũ q; angelus divisit. lxx. bebdomades in tres ptes. s. in. vij. z. lxij. z vnam. qz in istis ptibus spãlia opa facta sunt in pplo iuda. Vaz in p̃mis. vij. pplis cum labore magno reedificauit birlim z eam tenuit ꝫ aduersarios. nam vna manu faciebant opus z altera tenebant gladiũ. Neemie. iij. pter aduersarios insurgẽtes in edificatiõe. z post in alijs. lxij. pplis aliq̃n bñit pspa. aliq̃n aduersa. in vltima vo xp̃c p̃dicauit z passus fuit. z fides xp̃i multum fuit dilatata p p̃dicatoꝝ aplorum post xp̃i mortem. vtz in actibus aplorum. Dixit igr angelus. Scito g̃ z animaduerte. tu daniel q̃liter bebdomades sunt intelligẽde. Ab exitu sermonis vt iterum edificet birlim. s. a. xx. anno artaxersis tunc mittentes neemiam ad eius reedificatiõez. Usq; ad xp̃m ducem. i. vsq; ad xp̃i baptismũ: in quo fuit declarat⁹ dux fidelium p patris z spũssancti testimoniũ Mat. iij. Hebdomades septẽ in q̃bus pplis tuus cum

laboꝛe magno ciuitatem reedificauit z tenebit. Et hebdomades. lxij. in q̃bus nunc aduersa nũc pspera sustinebit. Et rursuz edificabit platea z murus ꝛc. hoc dicit ad oñendum q̃d futuꝝ erat in. vij. bebdomadis primis. z p⁹ bebdomades. lxij. cum. vij. primis q̃ faciũt bebdomades lxix. Occidet xp̃c. s. in vltima bebdomada que incipit a baptismo xp̃i. quia post baptismum p̃dicauit tribus annis cum dimidio. z tunc passus fuit in medio illius bebdomade. Et non erit populus eius q̃ cum negaturus est qm̃ iudei negantes eum coram pylato extunc non fuerũt populus eius. Et ciuitatem z sanctuarium. i. birlim z templum. Dissipabit pplus cum duce venturo. i. exercitus romanus cum principe tyto. Sciẽdum itaq; q; hec dissipatio nõ fuit impleta infra dictas bebdomades. lxx. ꝫ postea p. xxxix. annos fm istam expositõez. qz tñ fuit facta in penam mortis xp̃i. vt hꝫ Lu. xix. ideo hic immediate ponit post mortem xp̃i. de qua ante immediate fit mentio. Et finis eius. s. ciuitatis birlim. Vastitas p exercitum romanoꝝ. Et post finem belli. s. romanoꝝ ꝫ iudeos. Statuta desolatio. i. desolatio ciuitatis vel iudeoꝝ de p̃fini ta. Confirmauit aũt. qz occasione mortis xp̃i exierat terminos. lxx. bebdomadaꝝ in penam dicte mortis: vt dictum est: ideo reuertit ad oñendum quid amplius debeant fieri in vltima bebdomada de qua inceperat dicere: z non plecerat dicens. Confirmabit autem pactum multis. i. legem euangelicam que dꝫ pactum nouum Hiere. xxxj. Hebdomades vna. s. vltima. in qua Xp̃c tribus annis z dimidio p̃dicauit legem euangelicam: z eam pfirmauit p miracula z mortem suam. z in tribus annis resi duis cum dimidio p p̃dicatiõem apostoloꝝ: vt p̃dictum est. Et in dimidio bebdomadis deficiet hostia z sacrifiuz. qz in medio illius bebdomadis passus est Xp̃c vt visum est. z tunc sacrificia legis cassa z mortua fuerunt. Et in templo erit abominatio desolationis. Istud fuit diu pt⁹ lxx. bebdomades qñ Hadrianus imperator statuam fecit poni in loco vbi steterat arcba domini. Et qz posset queri quãtum durabit captiuitas siue desolatio iudaici pplis rñdet dicens. Et vsq; ad consummationem. s. mũdi. tunc enim fm doctores catholicos conuertent iudei ad fidem Xp̃i. Hunc autem exponendi modum secutus sum alias quando primo scripsi super Danielẽm. Sed qz postea confidens de dei adiutorio aggressus sum scribere sup totam sacram scripturam. z cum venissem ad libros Esdre z Hester visum mihi fuit. z adhuc videt saluo meliori iudicio q; enumeratio annoꝝ que posita est in expositione ista non bene psonat sacre scripture. qz in magna parte sui pcedit fm chronicas latinoꝝ. s. a destructione ciuitatis hierusalem p Nabucbodo. vsq; ad. xx. annum Artaxersis exclusiue: quod tempus fm chronicas latinoꝝ fuit. dxxxv. annoꝝ. Scdm hanc computationem Mardocheus fuisset. cclix. annorum. quando p Assuerum fuit exaltatus. nõ est autem verisimile q; tantum vixerit: z dato q; vixisset. tamen facere non potuisset illa que de eo scribunt in libro Hester. s. regere domum regine z regis palatium z ecꝫtare p ciuitatem z similia. Qz autem se quat ad dictam enumerationem Mardocheum tunc fuisse tante etatis. oñdit quia ductus fuit in babylonem cũ Jechonia rege iuda vt habet Hester. ij. z tũc fuit ad minus. x. annoꝝ. Post iechoniam sedechias regnauit. xj. annis. iij. Regũ. xxiij. Deinde secuta est captiuitas. lxx. annoꝝ fm chronicas latinoꝝ. s. a destructione ciuitatis p Nabucbodosoz vsq; ad primum annum cyri a quo vsq; ad. xix. annum artaxersis inclusiue fuerunt anni. cxv. vt p̃dictum est. z remanent adhuc de eius regno. xxj. anni. quia regnauit. xl. annis. Xerses secundus mensib⁹ duobus. Sogdianus mensibus. vij. z computant isti duo p vno anno. Darius notbus. xix. Assuerus. xij. ante exaltationem Mardochei Hester. iij. Si vo p̃dicti anni simul coniungant faciunt annos. cclix. sicut alias dixi in principio libri Hester: ideo pono alium modum computandi septuaginta bebdomades predictas psonum magis scripture fm quem mardocheus. xij. anno regni assueri fuit

ñm.xcij̃.annoꝝ vt oñdi in pñn.li. Hester. ⁊ adhuc in seq̃n
tib⁹ oñdet. ¶ Modus etiaꝫ iste quē intendo ponere ꝓcedet
ꝓtim ꝑm sacram scripturaꝫ: ꝓtim ꝑm beḃ. dicta. ꝓpter qđ
nō poterit ab eis rōnabiliť impugnari. tñ in vno nō intē
do eos sequi. in q̃ oñdam eos ꝛ̄ficere manifeste. Primo
igiť videndū est. a quo incipit ꝓputa tio. lxx. ebdomadaꝝ. scđo vbi ter miniať. qui bis du obꝫ iacet vis nego cij̃. ťcio ad expositōem lr̄e accedeť. Ꝛ̄tum ad primū dirigit nos ꝟbum angeli dicentis vanieli. Ab exitu ꝑmonis vt itez edifice tur birlim ⁊c̄. Et in ebꝛeo bi. Ab exitu ꝑmonis ad reuer tendum ⁊ edificandum birlim ⁊c̄. Ex quo videť q̃ a pri mo verbo ex reuelatione vomini ꝓcedente de reditu ꝓpli in birlim. ⁊ p oñs reedificandi ibi templū ⁊ habitacula mi nistroꝝ ⁊ ꝓpli ibidem habitātis. Is adhuc nō esset data li centia reedificādi muros ciuitať ⁊ fortalitia ꝛ̄beat beb domadaꝝ ꝓputatio incboari. Illud aūt verbum bi Hiere. xxix. vbi dr̄. Cum ceperint impleri in babylone. lxx. an ni: visitabo vos: ⁊ suscitabo sup vos ꝟbum meum bonū ⁊ reducam vos ad locū istum. ꝫ quo tpe fuit hoc dictum ptz ex ca. xxviij. Hiere. vbi dr̄ q̃ in anno. iiij. sedechie regis mēse. v. bieremias reꝑbendit ananiam falsum ꝓphe tam. Iste cm̄ asserebat iechoniam. ⁊ q̃ cū eo translati fue rant in babylonem redire in birlim post. ij. annos ⁊ iuguz regis babylonis ꝓfringi ⁊ oñr ca. xxix. ponit epla Hiere. ad transmigratos in babylonem. vt non ꝓsiderent ꝟbis falsoꝝ ꝓphetaꝝ in qua scribiť hoc ꝟbum ex reuelatōe dñi Cum inceperint impleri in babylōe. lxx. anni ⁊c̄. Et sic ptz q̃ hoc ꝟbum dixit dñs p Hiere. anno. iij. sedechie circa finem. ꝓpter qđ ꝓputatio. lxx. ebdomadaꝝ dz incipi ab anno. v. sedechie inclusiue. Ꝛ̄tuz ad scđm dico q̃ termi nať in anno passionis dñi inclusiue. Nam incipiendo ab anno. v. inclusiue regis sedechie bñť. vj. āni integri de re gno eius. qz. xj. anno regni sui mense. iij. fuit captus ⁊ ex ptiuatus. iij. Reg. xxv. ꝓpter qđ ille. xj. ann⁹ rōne maio ris ętis ꝓputādus ē in tpe ꝛ̄structōis ciuitatis. nevnus ann⁹ bis ꝓputeť. A dicta ꝟbo ꝛ̄structōe vsq; ad primum annum cyri fluxerūt. lij. anni ꝑm beḃ. Cyrus ꝟbo trib⁹ an nis regnauit ꝑm eos post monarchiam acceptam. a quo tpe dz hic fieri ꝓputatio. Illi ꝟbo q̃ dicunt eum regnasse xxx. annis incipiunt ꝓputare a principio regni sui in psi de tm̄. Principium ꝟbo anni. iij. q̃ regnauit cyrus ꝓputan dum est in tpe cambisis filij sui ne vn⁹ annus bis ꝓputeť Cambises ꝟbo. vj. annis regnauit. vt dicit Joseph⁹ li. an tiq̃tatis iudaice. xj. post quem ꝑm beḃ. regnauit assuerus maritus hester. ⁊ in hoc supra secutus sum eos in pñ. li. Hester. ꝫ hoc q̃ dicūt eum regnasse. xiij. annis tm̄ videť mihi ꝛ̄ficere manifeste. Nam assuerus accepit hester vx orem anno. vij. regni sui. mense. x. vt hr̄ Hester. ij. ca. Cuz igiť ꝑm ipsos darius filius assueri ⁊ hester reginē post as sueꝝ regnauerit immediate. oportet oñr eos dicere q̃ in principio regni sui fuit tm̄. v. vel. vj. annoꝝ. Nam a de sponsatione hester vsq; ad eius natiuitatem trāsiit. viij. annus assueri. vel maior ps ipsius ad min⁹. Non est aūt verisiliꝫ vt talis puer scriberet sic auctentice ⁊ seriose edi ficatōz templi. sicut exprimiť ꝛ̄ de ipso. j. Esdre. vj. Ꝫz ad hoc posset rn̄deri. q̃ hester mr̄ sua que iudea erat ⁊ mor tuo assuero supuixerat: in fauorem iudeoꝝ fecit scribi il lam epl̄am. ⁊ sigillari nomine filij sui existentis adhuc pu eri. ꝓpter hoc hec rn̄sio remoueť ibi p lrām sequētem vbi dicit q̃ de sumptibus regis si nec esse fuerit ministrentur sacrificia ⁊ offeranť oblationes deo celi. orentq; p vita regis ⁊ filioꝝ eius. Ex quo patet q̃ erat tante etatis q̃ fi lios habebat. ⁊ iō dico cuz aliis historiographis q̃ assue rus regnauit. xl. annis. ⁊ sic darius filius eius qñ cepit re gnare post patrem imediate fuit. xxxij̃. annoꝝ vel cir citer ꝑm ꝓdicta. Anno ꝟo secūdo darij resumptum fu it opus templi secūdi. ⁊ ꝓsummatū. vj. anno regni ei⁹ mense. xij̃. j. Esdre. vj. Sciendum tm̄ q̃ idem ann⁹ fuit xl. assueri ⁊ prim⁹ darij. nam ei successit imediate. ⁊ sic

[q] Scito ꝫ ⁊ aīaduerte [r] ab exitu ꝑmonis: vt itez edifi ceť birlim [s] vsq; [t] ad xp̄m du cē [u] hebdōades. vij. ⁊ hebdo mades. lxij̃. erūt [v] ⁊ rursum edificabiť platea [y] ⁊ muri [z] i angustia tpm [a] ⁊ pt⁹ hebdo mades [b] seragita duas occi

optz de numero ānoꝝ ipoꝝ vnū subtrahere. aliť vn⁹ bis ꝓputa reť ⁊ sic assuer⁹ ⁊ darius regnaue rūt. xlv. ānis vs q; ad secūdi tem pli ꝓsummatōz ⁊ inde vsq; ad ꝯ ꝛ̄structōz p romanos fluxerūt anni. cccc xx. ꝑm Ra sa. ⁊ alios hebꝛeos. q̃bus si iunganť anni p̄dicti ab an no. v. sedechie inclusiue sunt simul anni. ccccc xxxij̃. a q̃ bus si rescindanť. xlij̃. anni q̃ post annū passionis xp̄i fluxerūt vsq; ad ꝛ̄structōz templi secundi ꝑm omnes histoꝛiogꝛphos remanent anni. cccxc. q̃ faciunt. lxx. hebdomadas annoꝝ p̄cise. Et sic ptz scđm. ť. termina tio. lxx. hebdomadaꝝ in anno passionis xp̄i inclusiue. Ex p̄dictis ptz q̃ supra dictū est ꝛ̄ de etate mardochei. Nam si accipianť anni hic enumerati ab anno. v. sede chie vsq; ad. xij̃. assueri sunt simul anni. lxxix. q̃b⁹ si ad iunganť q̃tuoꝝ primi regni sedechie. ⁊. x. quos ad mi nus habuit tpe trāslatiōis sue inueneť. xcij̃. sicut. ꝫ. dicebať. His dictis accedendū est ad expositōez lr̄e. q̃ diuidiť in duas ptes. in prima ponit reuelatio. in se cūda ꝟo reuelatiōis expositio. ibi. Scito ꝫ. Prima ps exponať sicut in expositōe hebdomadaꝝ p̄cedentiū mediate. nam in hoc ꝙueniūt bec ⁊ illa.

q Scito ꝫ. Hic oñr ponit reuelatōis expositio. ⁊ diuidiť in duas ptes. qz primo ponunť. lxx. hebdoma das generaliter. scđo exponit aliq̃d ptinens ad vlti mā spāliter. ibi. Confirmabit aūt. Circa primuz dicit angelus danieli.

q Scito ꝫ ⁊ animaduerte. qualiť hebdomades sint incipiende ⁊ intelligende.

r Ab exitu ꝑmonis. vt itez ⁊c̄. i. a q̃nto āno sedechie inchoande sunt vt oñsum est supra.

s Usq; i. t Ad xp̄m ducem. ꝓtendende sunt.

v Hebdomades. vij̃. ⁊ hebdomades. lxij̃. vsq; adul timam hebdomadem in qua xp̄c dux ꝓpli xp̄iani bapti sandus est. ⁊ legem euangelicam p̄dicaturus. ⁊ p salu te humani generis moꝛturus ⁊ in celum ascensurus.

Distinguit aūt. vij̃. hebdomades ⁊ vltimam ab aliis ꝓpter spālia opa facta in ipsis. Nam in vltima facta ē generis humani repatio vt dictuz est. In septimo ꝟo templi primi ꝛ̄structio vsq; ad primū annum Cyri q̃ dedit hanc licentiam fluxerunt anni. lij̃. vt dictum est supra. q̃ faciunt septem hebdomades annoꝝ ⁊ cum hoc tres annos. q̃ computanť cum tempe. lxij̃. hebdo madaꝝ. eo q̃ non faciunt p se hebdomadaz ⁊ eadem rōne ser anni ꝛ̄ de tempoꝛe sedechie p̄cedentes templi ꝛ̄structionem.

x Et rursum edificabiť platea. s. templi.

y Et muri. ciuitatis hierusalez in tempoꝛe. lxij̃. heb domadarum per Zorobabel ⁊ Neemiam ⁊ alios pa tres.

z In angustia temporum. quia per gentes circum stantes fuerunt multum impediti ⁊ afflicti ⁊ etiam po stea. vt patet in Esdra ⁊ Neemia ⁊ libris Machabe orum.

a Et post hebdomades. lxij̃. ⁊ septem alias prece dentes ſupple.

b Occidetur Christus. in vltima hebdomada vt p̄ dictum est.

c Et non erit populus eius qui eum negaturus est. id est iudei coram Pylato ipsum negaturi: dicentes.

non habem⁹ regem nisi cesarem Jo.xix.nō erunt am
pli⁹ei⁹ pl'is.§ xpiani i ipso regenerādi ⁊ ab eo vnoian
di. d Et ciui.⁊ scūariū.i. templū scōm. e Dissi
pabit pl'is.i.exercit⁹ romanus. f Cū duce vēturo
.i.cū tyto vēturo ꝑ birlim.istud nō fuit factū infra tps.
lxx.bebdomada
rum. § postea p
xl.annos vt pdi
ctū est. § qz b fa
ctū fuit in pna
mortis xpi. iō b
ponit ĩmediate
postq̄ locut⁹ fu
erat de xpi occi
sione. g Et
finis eius.s. ciui
tatis birlim.
h Vastitas.qz
fuit vastata p ro
manos.

dēt xp̄c: ⁊ non erit eius pl'is
q̄ eum negatur⁹ est.ᵇ Et ciui
tatē ⁊ sanctuariuz ᶜdissipa-
bit pp̄l's ᶠcū duce venturo:
ᵍ⁊ finis ei⁹ ʰvastitas: ⁊ post
finē belli ⁱstatuta desolatō
ᵏCōfirmabit ār pactū ml'
tis¹ hebdōada vna ⁊ ī dimi-
dio ᵐ hebdomadis ⁿ deficiet
hostia ⁊ sacrificiū: ᵒ⁊ erit in
templo abominatio desola
tionis: ᵖ⁊ vsq̄ ad ꝯsumma
tionem ⁊ finem ᵠ pseuerabit
desolatio.

i Et post finem belli.romanoꝝ ꝑ iudeos.
k Statuta desolatio.i.desolatio ciuitatis ⁊ templi q̄
obtulerūt romani.⁊ iudaici pl'i quem ptim occiderūt
⁊ ptim captiuauerūt: sicut statutum erat ⁊ ordinatum
a deo in penam mortis xpi. Sciēdum aūt q⁹ lra bebrai
ca sic bz. Et vsq̄ ad finem belli statuta desolatio ⁊ mul
tum mutat sinia. Et hoc est dicūt bebrei q⁹ desolatio
⁊ captiuitas in q̄ sunt duratura est vsq̄ ad finem belli
gog ⁊ magog. quos messias ventur⁹ debellabit. ⁊ tūc
regnabūt in iudea tpaliter. Et ꝑm hoc possent iudei
dicere q⁹ lra nr̄a sit falsa ⁊ expositio ipsi⁹ similr. Ad qđ
excludendum sciendū q⁹ in bebreo sunt due dictiones
q̄ꝝ vna significat idem qđ adhuc: alia idem qđ vsq̄: q̄
eisdem lr̄is scribunt.s.ayn ⁊ deleth: ⁊ distinguunt iste
due dictiōes solum p punctatoꝝ: que facili mutari
pōt manentibus lr̄is. Hec aūt dictio: adhuc aliq̄n ac
cipit in scriptura p pt⁹. sicut Jone.iij. Adhuc.xl.dies
⁊ nineue subuertet.i.post.xl.dies subuertet. Et ꝑm hūc
sensum ꝓmo fuit facta punctatio dictiōis hebraice in
hoc loco ⁊ sonat od. ⁊ sic transtulit translator nr̄. Sz
postea mutata est punctatio p iudeos ad signandum
vsq̄: ⁊ sic sonat aḡ: ⁊ ꝑ simlit fecerūt in plurib⁹ alīs lo
cis ve.testa. put in p̄cedentib⁹ li. declarau. Accepert
aūt occasionem hoc faciendi er.lxx.interp̄tibus: q⁹bi
inuenerūt aliq̄d de mysterio trinitatis ⁊ incarnatōis.
tacuerūt vel aliter transtulerūt ꝑm q⁹ dicit Hiero. in p.
logo sup pentateuchū. Et idem ego oñdi in plurib⁹ lo
cis ve.testa: spāliter Esa.ca.ix. p eo est q⁹ ibi bī de xp̄o
Et vocabit nomen eius admirabilis ꝯsiliari⁹: de⁹ for
tis. pater futuri seculi. princeps pacis transtulerūt. Et
vocabit nomen eius magni ꝯsilij angelus.
k Confirmabit. hic reuertit angelus ad loq̄ndum de
vltima bebdomada de q̄ incepat dicere q̄tuz ad mor
tem xpi. ⁊ nō ꝑfecerat ĩponens penam hui⁹ mortis
vt dictum est: dicit igit.
k Confirmabit aūt pactū multis.i. legē euangelicā
que dr pactum ⁊ fedus nouum Hiere.xxxj.
l Hebdomada vna. Nam in vltima bebdomada
xp̄c p̄dicando. mirabilia faciendo. moriendo. resurgē
do. ascendendo in celū. ⁊ mittēdo spm̄ sanctū. legē euā
gelicam ꝯfirmauit. ⁊ anno sue passionis p p̄dicatōem
apl'oꝝ notabilit dilatauit. vtz Act.ij.⁊.iij.
m Et in dimidio bebdo.i.in vltima eius medietate
in qua passus est xp̄c.
n Deficiet hostia ⁊ sacrificiū. qz sacrificia ve.leḡ ces
sauert ꝑ passionē xp̄i nō hñtia vltra vim obligandi.
o Et erit in templo abominatio desolationis. hoc re
fert ad tempus seq̄ns. lxx. bebdomadas. in quo adria
nus impator fecit poni statuam suam in loco templi
vbi steterat arcba. q̄ statua apud bebreos vocat abo
minatio sicut ⁊ qlibet alind ydolum: ⁊ erat desolatio
vis iudaice signū manifestū.

p Et vsq̄ ad ꝯsummatōz ⁊ finem.l.secult. q Perse
uerabit desolatio. Prope em̄ finē mūdi detecta falsitate
antixp̄i p belyam ⁊ enoch iudei ad xp̄m ꝯuertent. ⁊ mul
ti eoꝝ ꝑstāt sustichūt martyriū. put dicūt cōit docto. nr̄i.
In ca.ix. vbi dī in ppstil. Dis visis accedendum est ad
lram exponēdam.

Additio

In hac rue-
latione da-
nieli per an
gelū facta. q̄ int̄ ce
tera ꝓphetica de p̄
mo aduētu xp̄i tra
ctātia efficatioꝝ vt̄
ad ꝯfutandaz be-
breoꝝ pfidiam as-
serentium nōdum
impletū esse tps
bui⁹ aduent⁹. vltra illa q̄ in postil. ponūt. tria vident ad
denda. Primū cui⁹ auctis sit hec expositio Ra.sa. int̄ be-
breos. vt videat si sufficit illam tm̄ impugnare. ⁊ ex ea ꝯ
eos arguere. vel oporteat inq̄rere de alīs expositōib⁹ eo
rum in hoc loco. Scdm q̄liter p̄ter rōnes postil. q̄bus re
probari vī p̄dicta expositio sunt alie valide. q̄bus rōna-
bilit posset euacuari. Tercīū quō ex ipsa expositiōe Ra.
sa.iz falsa: tm̄ cum q̄busdam veris ⁊ ab eis receptis: veri-
tas nr̄a.s.q⁹ aduent⁹ xp̄i iam longe transiuit in p̄teritum
posset ꝯcludi ꝯ eos. Circa primū sciendū q⁹ hec reuelatō
plurib⁹ ⁊ varīs modis exponit ab bebreis. nō tm̄ expe-
dit singulorꝝ opiniones seu erroneas enarrare expositio
nes. Nam ꝑm p̄bm. j. ethic. oēs q̄dem pscrutari opinio-
nes inane fortasse est. sufficiens aūt maxime q̄ supficiete
n⁹ appareant vel estiment hīe aliquam rōem. Constat āt
q⁹ hec expositio Ra.sal. est seu dz esse tante auctoritatis
apud bebreos q⁹ non p̄nt ab ea deuiare iuxta fundamen-
tum pharisaice doctrine. ꝑm quam illa q̄ in thalmud de-
terminata habent seu diffinita circa sacre doctrine expo
sitōz. ñ licet eis q̄liter cūq̄ ab eisdem recedere. § tenenda
sunt tanq̄ in textu sacre scripture ꝓtēta. put Ra.mo. lar
ge tradit in principio sui Deuter. ⁊ in pluribus alīs loc̄
bī. Cuius ratio est. qz auctoritas thalmudica in hmōi de
terminationibus apud eos est in eodem gradu sicut au-
ctoritas vniuersalis ecclie apud nos. § ꝑstat q⁹ Ra.sa. ñ
fuit primus inuentor hui⁹ expositionis: de q̄ hic agit: § ex
presse hec expositio ponit in thalmudica doctrina spāliē
in duobus locis primo in libro q̄ intitulat de ordine mūdi. quod bebraice dicit cederbolaz. Similiter ⁊ in libro q̄
dicit abodazara. j. capi. In quibus locis ꝯcorditer bī q⁹
lxx. bebdomade Danielis incipiūt a destructione primi
templi. ⁊ terminant in destructione secūdi. Quas aucto
ritates sequit Ra. sa. in hoc passu tanq̄ inuiolabiliter
tenendas apud bebreos rōne p̄dicta. Ex quibus sequit
q⁹ licet multi bebreoꝝ attendentes q⁹ p̄dicta expositio q̄
suos magistros determinata nō solum nō poterat rōna-
biliter teneri seu sustineri. § ex eadem cum alīs q̄busdaz
veris ꝯcludebat xp̄m iam venisse vt j. patebit. inuenert
quasdam varias ⁊ ꝯfusas expositiones. vt saltem p vias
obliquas ⁊ tortuosas veritatem luce clariorem subter-
fugerent. put de eis vaticinat Ezechiel. xiij. capi. Sicut
vulpes in deserto sunt ꝓphete tui israel. excluſa tm̄ hac ex-
positione thalmudica quam sequit Ra.sa. non est facie-
da alia mentio de alīs expositionibus eoꝝ multipliciter
fictis. Oportet em̄ illos adherere p̄dicte expositioni acsi
esset in lra ptenta. Circa scōm p̄ter illa que postil. ponit
ꝯ p̄dictam expositionem thalmudicaz seu Ra.sa. q̄ sunt
satis valida. adhuc pōt vlterius ꝓtra illaz fortiter obiici
Et primo pōt sumi contra eos validissimum argumen-
tum de numero annorum inter vtranq̄ destructōem cō-
tentoꝝ. Nam licet computatio bebreorum in hmōi hi-
storijs sit in multis que nobis sunt incerta tenenda seu

sequenda. ꝑsertim ꝺtra eos ℑ quos ꝑ sua ꝓpria testimonia rōnabiliter posset ꝓcedi. vbi tñ euidenter deficiunt. vel sibipsis ꝺdicunt in ꝺputatōne nullo mō sunt coꝝ dicta admittenda. ꝙ ℑ illos de talibus fortiter dimicandū. Constat aūt ꝙ in ꝓposito manifeste deficiūt. Plures etiam anni �means eos fluxerūt inter vtranq; destructōz q̄. lxx. hebdomade que faciunt. cccclxc. annos. qđ sic ꝓtz. Nam ipsi diuidunt has. lxx. hebdomadas in duas ptes principales. s. in. x. hebdomadas que faciunt. lxx. annos. q̄ fluxerunt �means eos a destructione templi ꝑ Nabuch. vsq; ad ꝺsummatōz edificatōis templi secundi q̄bus adaptant illud Hiere. xxix. ca. Cum impleti fuerint in babylōe. lxx. anni: visitabo vos ꝛc̄. Et in. lx. hebdomadas: que faciūt. cccclx. annos. q̄bus dicunt duraſſe templum secūdum. vtz in li. abodazara ꝓallegato ca. j. vbi dr ꝙ regnum ꝓsarum tempe templi secundi durauit. xxiiij. annis. ꝺñr regnum grecoꝝ tpe ꝺdicti templi. clxxx. ꝺñr regnū macabeoꝝ. ciij. ꝺñr regnum berodis seu berodianoꝝ. ciij. annis. Hec omnia sunt in textu li. ꝓallegati. vbi Ra. sa. glo. habet. cccclx. annos duratōis templi secundi q̄ si cū. lxx. annis q̄ fluxerūt a destructione templi primi vsq; ad cōsummatōez secundi iungant. habes. s. lxx. hebdomadas Danielis. hec Ra. sa. Sed prima ps ist⁹ ꝺputatiōis ꝺtinet falsum etiam �means eos. Potest em̄ ex auctoritatibus suis deduci ꝙ a destructione primi templi vsq; ad eius cōsummataz edificatōz. lxxviij. anni fluxerūt: qđ sic patet. Nam Nabuc. regnauit. xlv. annis. vt in li. magnila. c. j. ex ꝺbis sacre scripture ꝓbat. In anno aūt. xix. Nabuc. destructum est templum in mēse. v. vt habet Hiere. lij. z in. iiij. Reg. Ex quo sequit ꝙ Nabuc. regnit a destructōe templi. xxvij. annis. quoꝝ primꝰ licet imperfectꝰ ꝺputat ꝓ anno. vt sepe dr in scripturis. z etiam in thalmud frequēt legit. ꝙ vna dies ꝺputat ꝓ anno. Consequenter cuilmeradach regnauit. xxij. annis. put ipsi ꝓfitent baberi ex traditionibꝰ antiq̄s li. ꝓallegato. Balthasar ꝺo regnauit. iij annis. vt dr ex textu. Darius ꝺo primus regnauit. ij. annis. quod similit dr ex textu. Consequenter cyrus �means beb. licet minus vere. vt patebit cum de vera exposītōe ageť. regnauit. iij. annis. Assuerꝰ q̄ dr arpharat. regnauit. xiij. annis quoꝝ. xij. habent ex textu Hester. iij. ca. z duo habent ex traditōe �means eos licet �means latinos. xl. regnauit. darius ꝺo vsq; ad ꝺsummatōem templi. vt dr ex textu. vj. annis. Ex quibus sequit ꝙ a destructōe templi primi vsq; ad ꝺsummatōz secundi etiam �means ꝺputum ipsoꝝ fluxerit anni. lxxviij. licet �means alios multo plures. Et sic ꝓtz ꝙ prima ps buiꝰ ꝺputatōis est falsa etiam �means eos. deficit em̄ ꝑ vnam hebdomadam z vnum annum. Similit in secūda pte ꝺputationis pamphiꝰ deficiunt subtrahendo plures annos vt patebit in lra in boc ca. cum de vera exposītione bas hebdomadaꝝ ageť. vnde manifestum est ꝙ h exposītio ꝓsumponit falsum etiam �means eoꝝ ꝺputationem Preterea vt lra sonat euidenter in bis. lxx. hebdomadis Danieli reuelatis. implēda erant illa que in lra ꝺtinent. s. ꝺsummatio ꝓuaricatōis z deletio iniq̄tatis. z adductō iustitie sempiterne z bmōi. quod exꝑsse lra testat dicens lxx. hebdomade abbreuiate sunt seu diffinite vt consummat ꝓuaricatio. z finem accipiat pctm̄: z deleat iniq̄tas ꝛc̄. Non em̄ dixit angelus ꝙ post. lxx. hebdomadas boc erat implendum: ꝙ in sequētibꝰ dixit post hebdomadas lxij. occidet xp̄c ꝛc̄. lxx. hebdomade scisse sunt vt talia fiant. boc est durāte tpe. lxx. hebdomadaꝝ. vtz manifeste sane ꝓdicta verba intelligenti. Sz �means ꝓdiccam exposītionem manifestum est ꝙ nibil illoꝝ que in prima ꝓpositōe angelica ꝺtinent. fuit impletum �means eos durante tempe lxx. hebdomadaꝝ. ꝙ totum illud remanet apud eos futurum. ita ꝙ non implebit vsq; ad aduentum messie inaniter expectati ab eis. qđ est manifeste ꝰ sensum lre: vt dictum est. Si aūt dicat ꝙ illa que ꝺtinent in prima ꝓpositione angelica. licet nō fuerint impleta durante tpe hebdomadaꝝ quo ad pfectam assecutōz fuerunt tñ impleta ꝑ modum meriti. boc est durante tempore hebdomadarum. plus ille meruit vt ꝺsummaret̄ prevaricatio ꝛc̄. in aduentu sui messie futuri. Hoc nō valet tum q̄ nō est ꝺsonum lre que simplicit dicit vt ꝺsummat̄ ꝓuaricatio z adducat iustitia sempiterna. z cetera bmōi. Non em̄ dicit vt mereant talia bre: ꝙ vt habeāt. Magna em̄ dza est inter mereri aliquid z bre illud. Nam multi merent vitam eternam qui tñ non bñt eam. tū q̄ etiam Ra. sa. ꝓfitet̄ ꝙ ꝓplus ille non meruit ꝓdicta infra tempus hebdomadaꝝ. ꝙ finitis hebdomadis tē pore huius diuturne z interminabilis captiuitatis illa habebat mereri. vtz ex dictis suis que in postilla cō tinent. Ex quo sequit ꝙ infra tempus hebdomadaꝝ nibil fuit impletum �means eos de ꝺtentis in prima ꝓpositione angelica. nec ꝑ modum meriti nec assecutionis: vnde lra �means ꝓdictam exposītionem remanet simpliciter falsa. Preterea captiuitas babylonica tolerabilior z melior fuit hebreis incompabilit magis q̄ captiuitas hodierna. qđ ꝓtz ex tribus. Primo rōne durationis. Illa em̄ durauit ꝑ. lxx. annos. ista ꝺo durauit vltra. M. z. cccc. annos. z adhuc in suo vigore ꝓsistit. secundo respectu diuine ꝓuidentie. In illa em̄ fuerunt a deo ꝓuisi de vno ꝓbetie z miraculoꝝ. Erant em̄ inter eos q̄plurimi ꝓbete dñi. vt Hieremias. Ezechiel. Zacharias z Daniel. In ista ꝺo nullus legit fuisse ꝓbeta Similiter z in illa deus fecit ꝑ eis multa miracula vtz de liberatione Danielis z trium puerorꝝ. z de mardocheo z bmōi. In ista ꝺo sicut nec fuerūt ꝓbete. ita nec miracula diuina ꝑ eis legunt facta. vnde z ipsi de seipsis z statu hodierne captiuitat⁹ in quo neutram ꝺdictoꝝ habuerūt. intelligunt illud ꝓbete ꝰ. lxxij. Signa nostra non vidimus: z iam nō est ꝓbeta ꝛc̄. tercio respectu dignitatum seu bonoꝝ secularium. In illa em̄ quidam coꝝ habuerunt bonores regios z multas dignitates. vt legit de Joachim Hiere. vl. cuius thronus fuit sublimatus ab euilmaradach sup thronos alioꝝ regum ꝑ totam vitam suam. Similiter Daniel fuit sublimatus habens potestatem sup ꝓuinciam babylonicam. Similiter z socij eius. vt dr Dan. ij. Mardocheus etiaz fuit ꝺstitutus quasi secūdus regi assuero. Hester vltimo. Zorobabel habet dignitatem comitatus. vtz Aggei. j. z sic de quibusdaz alijs. In ista ꝺo captiuitate omnes sunt in vilissimo statu sine bonoribus seu dignitatibus bmōi vbicunq; sunt vt est notum. Ex quibus sequit ꝙ Daniel qui vehementer anxiebat z volebat de prima leuiori z breuiori captiuitate dicit in boc capitulo in sua oratione. ꝓplus tuus est in obꝓbrium omnibus q̄ in circuitu nostro sunt. Similiter. Aperi oculos tuos z vide tribulationem nostram ꝛc̄. Incomparabiliter amplius voluisset de captiuitate hodierna si eam cognouisset ꝓpbo dei futuram. Constat aūt ꝙ �means ꝓdictam exposītionem angelus nūciauit Danieli in hac reuelatōe captiuitatem hodiernam. q̄ acerbissima z longissima est incompabiliter sup primam. z ꝑ ꝺns angelus non ꝺnosticabat ei grata seu consolatoria. ꝙ potius molesta z summe afflictiua. cuius oppositum patet in litera. nam angelus Gabriel apparuit ei quasi bonus nuncius z in bora accepta. scilicet tempore sacrificij vespertini. z in verbis suis annuens ꝙ preces sue erant exaudite. Dicebat em̄ ab exordio precum tuaꝝ egressus est sermo. Similiter vocat eum virum desideriorꝝ. q. d. ꝙ indicaret ei suoꝝ desideriorꝝ impletionem. cuius oppositum totaliter est �means ꝓdictam exposītionem. Nam Danieli non expedito de prima captiuitate. ꝺnosticabat crudelissimam secundam. Similiter doleti z se affligenti de longitudine prime captiuitatis. lxx. annoꝝ z sup boc petenti liberationis acceleratione dicendo. Placare dñe: accelera z fac. angelus ꝺnunciabat captiuitatem futuram. cuiꝰ terminū minime ꝓ alabat de quo sp amplius z fortiꝰ dubuisset anxiari. vñ si h bene aspiciant manifestū est ꝙ tota ꝓsolatio Danieli

ptinebaꝫ durante tpe bebdomaꝝ quod totaliter euacuat ꝓdictam expositōz: vtz intelligēti. Prefea. in hac expositōe exponit illud. Usqz ad xp̄m ducem. dr cyro qđ ptz esse falsum ex tribus. Primo qz nō est verꝫ q a destructōe primaꝝ usqz ad cyꝝ fluxerīt. vij. bebdomade tm̄. cum etiam ꝑm ꝓputum suū ab eadē prima destructiōe usqz ad balthasar exclusiue fluxerūt. xlix. anni q̄ faciunt bebdomadas. vij. integras. naz vt dictū est. ē. in prima obiectōe. Nabuc. regnauit ꝓst destructōem templi xxvij. annis. z ꝑ̄r eius merodach filius eius regnauit. xij. annis q̄ faciunt. l. ānos. Et sic ptz. q. vij. bebdomade z plusqz ann⁹ trāsierīt anteqz cepisset balthasar regnare. quibus si addant. v. āni q̄bus successiue regnauerīt balthasar z darij ꝑm⁹. sicut. ē. dictū est se q̄ q. vij. bebdomade supradicte. z plus. vj. āni tm̄ sierunt añ regnū cyri. vñ ptz esse falsum cyꝝ fuisse xp̄m ducem de quo angelus loq̄baꝫ: nec valet dicere: q qz bebdomada octaua est imperfecta. iō non ꝓputaꝫ cum vij. ꝓdictis. ꝙ refuaꝫ ꝓputanda cū. lxij. seq̄ntibus. tum qz ser sunt maiōr ꝑs z notabilis bebdomade q̄ vnuz potius debuissent ꝓputari cum. vij. primis. q̄z cū. lxij. seq̄ntib⁹ cum q̄bus vnus ann⁹ tm̄ illi⁹ bebdomade includebaꝫ. tum qz in hac reuelatōe angelica descendit usqz ad dimidiū bebdomade ꝓputādū. vtz in hoc ca. circa vltimaz bebdomadam z sic. vj. anni nō erant dimittendi q̄ faciūt plus q̄z dimidiū bebdomade. tū qz in. v. annis sui⁹ octaue bebdomade regnauerūt duo magni monarche. s. balthasar z darij⁹. quoꝝ q̄libet accedit magis ad terminuz. vij. bebdomadaꝝ q̄z cyrus. vñ de qualibz eoꝝ debuisset potius intelligi q̄z de cyro q̄ longi⁹ distat. sc̄do qz nusqz in sacra scriptura legit q aliqs dicaꝫ messias seu vnct⁹ simplicit nisi vnct⁹ fuerit cōr̄aliter sacro oleo q̄ sacerdotes z reges vngebant vel spūali. s. oleo grē ꝙphetalis: de quo in ꝑ̄. Unxit te deus deus tuus oleo ꝛc̄. Similit aūt z ibi. Noli tangere xp̄os meos. qđ ꝑm expositores intelligit de abraaz z alijs patriarchis q̄ fuerūt ꝙphete. Neutro istoꝝ modoꝝ ꝑt attribui vnctio cyro vt messias dici posset. nā nō fuit ꝙpheta: vt est manifestū: nec etiam sacro oleo vnctus. vtz ex hoc. nam oleum vnctōis sacꝝ nunqz fuit in templo secūdo. vt bī in li. q̄ dī canbedrin z in alijs locis. Si aūt obiciaꝫ de hoc qđ dī Esa. xlv. Hec dicit dñs messie seu xp̄o suo cyro. nō valet. nam ꝑm mḡm historiaꝝ vt Ra. sa. testaꝫ. messias nō accipit in ꝓdicta auctē Esa. nisi ꝙ vero messia q̄ ab eis expectaꝫ: et non ꝙ Cyro. idem Ra. Abenbazra. tercio qz posito z nō ꝓcesso q̄ messias posset dici cyrus in sacra scriptura. cum tm̄ sibi adiungit hec dictio magnid. put est in hebraica lr̄a. nullo mō pōt intelligi de cyro. nec de aliq̄ alio messia seu vncto. nisi de rege messia tm̄. de quo omnes principalit ꝙphete loquunt. Cui⁹ rō est. Maz ꝓprius z verus sensus hui⁹ dictionis magnid est princeps seu principalis. vtz Prouerb. viij. ca. Audite qz principalia loquor. vbi em̄ nos habem⁹ ꝓncipalia. in heb. bi magdin qđ est plurale isti⁹ singularis magnid. z sic de multis alijs. Nullus em̄ sane mentis posset dicere. nec ipsimet hebrei in tantam prumpūt insaniaz q̄ assererent vt in sacris scripturis messias principalis dicaꝫ. nisi ille q̄ inter ceteros xp̄os principatū tenet vel tenebit ꝑm eos. in cui⁹ etiam signū Esa. lv. c. vbi de vero xp̄o ad lr̄am agit. etiaz ꝑm heb. ibidem legit. Ecce testem ꝙplis dedi eū magnid. z ꝓceptorem gentib⁹. Ecce q̄liter ꝓcordat Esaias cū angelo reuelāte Danieli. noiando verꝫ xp̄m seu messiam magnid. i. principē seu principalem. Et sic ptz q̄ expositio Ra. sa. asserens q̄ xp̄c in hoc loco accipit ꝑ cyro: est oino falsa. Et notādum q̄ Ra. abenbazra q̄ magne auctis reputaꝫ inter eos in expositōe literali. z etiam alij moderni attendētes q̄ cyrus in scripturꝫ nō possit dici xp̄c seu messias. cupientes tm̄ q̄ hec auctoritas nullo mō applicaretur xp̄o nr̄o. idcirco p̄dictus Ra. abenbazra. attribuit p̄dictum verbum. s. usqz ad xp̄m ducem. alij vo Zorobabel. Sz diligēt intuenti nihil eis ꝑdest h̄ varietas z astutia. nam eisdem rōnib⁹ excludunt ab isto loco ducem Zorobabel. z agrippa: sicut z cyr⁹. z h̄ de secūdo principali. Circa terciū principale supponēdū est q̄ iustitia sempiterna q̄ ꝓtinet in vbis ag̃eli ꝑm traditōz thalmudistaꝝ est ipse xp̄c seu messias. vt bī in li. de ordine mūdi. ē. allegato. vbi q̄dam doctor eoꝝ de antiqs q̄ dī Ra. barachia exponens illud Esa. lvj. vbi dī. prima est saluatio mea ad veniēdum. z iusticia ad reuelandū. dicit expresse q̄ p illud qđ dī iustitia mea intelligit messias de quo scriptum est in Dañ. ix. ca. Et adducaꝫ iustitia sempiterna. Similiter ꝑsupponēdum est q̄ sanctussanctoꝝ: qđ ꝓtinet in ꝓdictis vbis angelici intelligit ipse xp̄c seu messias. ꝓmissus vñ ra. moy. barnabaman recolligēs multa q̄ de hac materia in libris thalmudicis legunt z exponens ꝓdictum vbū in sua glo. sup Dañ. sic dic. Sanctuariū sanctuarioꝝ vel sctūsctoꝝ n̄ nisi ipse messias est sctificat⁹ de filijs dō. Presupponit etiam q̄ infra tp̄us. lxx. bebdomadaꝝ implenda erant illa q̄ in vbis angelicis principaliter ꝓtinent. s. ꝓsummatio ꝑuaricationis. z adductio iusticie sempiterne. z vnctio sanctisanctoꝝ. put in sc̄da rōne. ē. ꝓ expositōz Ra. sa. fuit deductum. Et q̄bus sequit q̄ ante destructōem templi secūdi adducta est iustitia sempiterna. z vnctus est sanctussanctoꝝ. s. ver⁹ messias ꝓmissus: p̄ntia tenet ꝑ expositōz Ra. sa. ē. dictam. ꝑm quaz. lxx. bebdomade terminant in tpe destructōis templi secūdi. vt dictuz est. Et sic infra illud tp̄us qđ iam ꝑ magna tpa transijt in ꝓteritum: xp̄c venit: qđ est intentu z. Hec mirādum si ex falsa opinione ꝓcludaꝫ veritas. tuz qz ex falsis sepe seq̄t verū. tum qz ad quincēdum aduersarios: ipsoꝝ ꝓpria cōfessio est efficax argumētum. Et nota q̄ nō solum ꝑm ra. sa. thalmudicam doctrinam vt dictū est. ē. etiam ꝑm oēs fere expositores eoꝝ. lxx. bebdomade terminānt in destructione templi sc̄di. Et hoc de tercio ꝓncipali.

¶ In eo. ca. vbi dī in postil. Qz aūt sequit ad dictaz enumeratōz mardochеum tunc fuisse tante etatis oñdit. qz ductus fuit in babyloniem cum iechonia rege iuda. vt bī Esdre. ij. ca.

¶ Additio.

Non est necessarium ex textu allegato hester. ij. c. deducere q̄ mardoche⁹ fuisset duct⁹ in babyloniā cum iechonia rege iuda. ibi em̄ legit sic. Erat em̄ vir in susan ciuitate vocabulo mardoche⁹ fili⁹ iair. filij semei. filij cis de stirpe gemini q̄ trāslat⁹ fuerat de hirlm eo tpe q̄ iechoniam regē iuda trāstulerat ꝛc̄. ꝑm quam trām si illud relatiuū. q̄ translat⁹ fuerat: referaꝫ ad paūm mardochei. z nō ad mardocheum: sequit ex lr̄a q̄ Cis ductus fuit in transmigratoz cū iechonia nō aūt mardoche⁹ ꝓnepos suus: z sic nō oporteret ꝓcedere q̄ mardoche⁹ fuisset. cclix. annoꝝ. qñ ꝙ assuet⁹ fuit exaltari. vt dicit postil. qz forte ꝑ magnū tp̄us post transmigratōz mardocheus fuisset nat⁹ in susis vel alibi. Sz q̄ q̄ translat⁹ fuerat. posset referri ad Cis ptz ꝑ exemplū: nā sic̄s dicit q̄ dauid fuit filius yesse. filij obed. filij booz q̄ ꝛerat cū ruth moabitide: verū dixisset. nam illud vltimū relatiuū q̄ posset referri tm̄ ad suum imediatū antecedēs. vñ similit posset intelligi in ꝓposito. Et hoc mō accipiunt grāmaticalia in genealogia saluatoris Lu. iij. ca. s. q̄libet istoꝝ relatiuoꝝ dz referri ad suum imediatū antecedens: nō aūt ad remotū vtz intuenti. Ex q̄bus sequit q̄ expositio prima postil. nō est reprobanda ꝓpter illam incōuenientiā quā allegat de etate mardochei. est tm̄ alia rō potior ad impugnandum illam expositōez que eōdem rō sumit ex initio bebdomadaꝝ. put patet infra cum de vera expositione tractabit.

¶ In eo. ca. vbi dī in postil. Primo igit videdus est termin⁹ a quo incipit ꝓputatio. lxx. bebdomadaꝝ.

Additio.

In expositione huius visionis est maxima varietas nō solum inē catholicos z iudeos q̄ ex diuersitate fidei circa aduentū xp̄i diuersimode eam exponūt. ꝫ etiam inē catholicos ex varietate opinionum atq; historiaꝝ multiplex inuenit varietas. idcirco vt planior sensus magis elucescat de tribus p ordinem vī aliq̄d declarandum. Primo. s. de terminis haꝝ hebdomadaꝝ. s. de initio z fine qualiter sint inq̄rendi seu inuestigandi. secūdo qualiter sit procedendū in computatōe a vno extremo ad aliud. tercio qualiter de hac reuelatiōe fm eius catholicaz expositōz cum aduersarijs est agendum. Circa p̄mū p̄supponendum est q̄ initium haꝝ hebdomadaꝝ nō pōt rōnabiliter assignari in aliquo tpe seq̄nte tempus quo hec reuelatio fuit facta Danieli. s. post annū. j. darij. Cuius rō est. Nam ex hoc sequeret̄ q̄ Daniel p hanc reuelatōz sibi factaz nō esset certificatus de tpe quo ea que petebat debebāt impleri. ꝫ potius ignorabat q̄ntuz tpis distabat a tpe reuelatōis vsq; ad tp̄us in quo complerent̄ ea que sibi fuerant reuelata. qđ est incōueniens: cum in huius notitia deus principaliter desideriuz suū impleuit. z iō nō legit petiuisse ab angelo sup hoc vlteriorem cognitōz vtz lrāz intuenti. Presupposito aūt ptz p palpabile exemplū. nam posito casu q̄ vnus dñs habeat vnum suū: cui ex misericordia vel liberalitate p̄miserat libertatē a suitute. nullum tempus ei assignās. z p̄nr ex aliqua occasione illum suum incarcerauit seu posuit in custodia q̄ q̄dem suus maxime anxiatus a longa suitute z carcere instanter dño suo supplicat vt misereat̄ ei de tamdiuturna z acerba afflictōe z credat ei libertatem a suitute p̄missam. similiter z a carcere: a dño suo accipit talem rōnē. s. q̄ a die in qua haberet licētiam credidi de carcere vsq; ad annū p̄tinuum p̄fectaz libertatē vt p̄miserat ei dare. In quo casu manifestum est q̄ suus ille nullaz certitudinem hz de tpe sue liberatōis. Cum enī tp̄s p̄mū a quo pendebat tempus scđm est sibi penit⁹ ignotum: p̄nr z scđm similiter est ei ignotū. Quod q̄dem exemplū totaliter applicat̄ casui nr̄o. nam si initium hebdomadaꝝ tpe reuelatōis erat futuꝝ. nec fuerat Danieli reuelatū quantū distabat a p̄nti tpe reuelatōis. adhuc facta reuelatōe remanebat dubius Daniel de p̄cinctate seu plicitate tpis. in q̄ reuelata debebant impleri quod principaliter ab eo intēdebat̄. Ex q̄bus sequit̄ q̄ exponere ab exitu fmonis de anno. j. Cyri vel de. xx. artarersis. est omino incōueniens. Daniel enī tē pore reuelatōis nesciebat si Cyrus habebat illam licentiam dare. similiter sicut artarerses z multo minus q̄n hec erant facturi. q; quodlibet illoꝝ erat futuꝝ z mere p̄tingens. nec fuerat sibi reuelatum p angelum vt est manifestum in lra. vnde sanctoꝝ seu doctoꝝ reuerentia sp salualy exitu fmonis p angelum platum. nō dz applicari alicui tpi sequenti tempus reuelationis p̄ntis. ꝫ primo anno Danielis vt q̄dam volunt. vel alicui p̄terito tempori Danieli noto. vt inde hiet noticiam certam oñ reuelata erant adimplenda. secūdo p̄supponendum est q̄ cuilibet catholico verba angeli sane intelligenti dz esse certus vltim⁹ terminus hebdomadaꝝ: cui⁹ rō est. Nam z hmōi p̄curit cū tēpe passionis xp̄i. qđ ptz ex hoc. nam delectio iniq̄tatis p̄summatio p̄uaricatōis z hmōi. que in prima p̄positione angelica p̄tinent̄ sunt p̄xp̄ effectus passionis xp̄i cui⁹ liuore sanati sum⁹ Esa. liij. de qua passione angelus fecit exp̄ssam mentōz. di. post. lxij. hebdomadas occidet xp̄c. Cum igit̄ tempus passionis xp̄i est notuz nobis. qđ fuit. xviij. anno tyberij cesaris. sequit̄ de necessitate q̄ vltim⁹ terminus hebdomadaꝝ est nobis not⁹ ex fide q̄ est idem cum p̄dicto tpe passionis. Ex quo p̄nr est nobis notum q̄ initium haꝝ hebdomadaꝝ p̄cessit annum. xviij. tyberij. p. cccxc. annos ex auctē angelica. Sed cum quo anno alicui⁹ regis iudeoꝝ. vel chaldeoꝝ. vel p̄saꝝ hmōi initium p̄curit. hoc diligentē req̄rit indaginem: cui⁹ rō est. Nā historie p̄currentes cū tpe. lxx. hebdomadaꝝ. nō p̄curūt p̄fecte seu integre in sacris scripturis nec in alijs auctenticis annalibus imo historie illoꝝ tpm. p̄cipue regum p̄saꝝ z mēdoꝝ sunt plene diuersitatibus z p̄tradictōibus intantum. q̄ nō solum variant̄ in tpe duratōis quorūdam regum. ꝫ etiam q̄dam historie noiant quosdam reges p̄saꝝ. de q̄bus alij historiographi minime faciunt mētōz. Nam post xerxem q̄ potent̄ sibi subiugauit regnū grecie vsq; ad alexandꝝ magnū fuerūt in p̄side fm latinos. xj. reges. Scđm vo hebreos a cyro q̄ p̄cessit p̄dictum xerxem vsq; ad p̄dictū alexandrum fuerūt tm̄ q̄tuor reges in p̄side. vt postil. ponit. j. xj. ca. vñ p historias hmōi nō est locus inueniendi initium haꝝ hebdomadaꝝ certitudinaliter nō p̄dicto. s. cū quo anno alicui⁹ regis de p̄dictis p̄currit tale initium dato q̄ noticiam habeamus vltimi finis eaꝝ cum q̄ p̄currat vt dictum est. Ꝫz ad inuentōz hui⁹ initij duo sunt facienda. Primuz. s. ponderare verba angeli. ad qđ tempus dñt magis aptari. scđm q̄ de q̄bus nō habet historia sacre scripture recurrat̄ ad historias auctenticas: spāliter hebreoꝝ: z fm eas p̄cedat̄ in hac p̄putatione a tpe passiōis xp̄i ascendendo p. cccxc. annos z tibi assignare initium. Quod q̄dem p talē p̄putatōz inuentum. si nō p̄currat cū tpe adaptato vobis angeli credendum est hoc p̄tingere ex defectu seu corruptiōe historiaꝝ vel potius ex malicia aduersarioꝝ volentiuz occultare: vt p̄fueuerit mysteria xp̄i. Et tūc recurrendū est cū cautela ad alias historias gētiliū. vt talis error vel defectus p verisimiliores historias taliū corrigat̄ vel supleat̄. Nō aūt q̄re historie hebreoꝝ sunt prius req̄rende seu p̄sequende q̄ alie est duplex. Prima q; ipsi magis sunt auctētici in his que ad intellectum sacre scripture lrālem faciūt q̄ aliq̄ alij. secūda q; cum eis potius debemus agere de hac materia: ut illud. j. Petri. iij. ca. parati reddere rōem cuicūq; petenti rē. Ex q̄bus bene p̄sideratis. initium haꝝ hebdomadarum ponēdū est. put mḡr raymūdus martini tradit in prima pte sui pugionis. c. ij. in. iiij. āno sedechie. vt in. xij. Nabuch. quod vnū z idem est quam sniam in b sequit̄ postil. vtz in postil. Nō aūt p̄dictos mḡros assignata est. q̄ in p̄dicto tēpe exiuit fmo dñi primo z principaliter de visitatione pli z impletōe verbi diuini boni sup eos. qui quidem fmo comprehendit non solum bonum reedificatōis templi z reductionis populi. ꝫ etiam bona spiritualia tempe xp̄i implenda. vtz Hiere. xxix. ca. Confirmat̄ aūt hec rō. quia illa tempora in quibus exiuit fmo de reedificatiōe. vt est primus annus Cyri. z. xx. artarersis. sunt rōnabiliter exclusa. eo q̄ erant futura tempe huius reuelationis. vt dictum est. nec etiam in tempe prime destructionis templi. vt hebrei volūt posset assignari. vtz p ea que dicta sunt. ꝫ. in hoc ca. nec etiaz in tpe huius reuelatōis rōnabiliter dz assignari hmōi initiū. tuz q; eo tempe nō exiuit fmo de reedificatōe. tū q; iaz exiuerat ad Hieremiam. tum quia daniel cum oraſſet tempore huius reuelationis: diligēter p̄siderabat circa illum exitum fmonis diuini ad Hieremiaz. vt ptz in principio huius. c. vnde p̄uenientius videt̄ ibi assignari initiū vbi versabat̄ intentio q̄bete q̄z alibi. Ꝫz quod maxime hanc assignatiōem p̄firmat. est q̄ computatio annoꝝ ab vno extremo hebdomadaꝝ ad alius p̄uenientius cōcordat cū p̄dicto initio q̄z cū ceteris p alios expositores assignatis. vt satis patebit diligent̄ intuēti. Et hoc d primo. Circa scđm attendēdum q̄ licet isti duo magistri p̄cordant in initio z fine istaꝝ hebdomadaꝝ in p̄cessu computationis tamen discordant in aliq̄bus nam postillator tenet illum modum quem habes in postilla. Magister vo Raymundus computat sic. s. a. xij. anno Nabuch. inclusive qui idem est cum. iij. regni Sedechie in quo egressum est verbum dñi p̄dictuz ad Hieremiam vsq; ad finem. xlv. anni regni ipsius Nabuchodo. fluxerunt anni. xxxiij. Or aūt. xij. ann⁹ Nabuc. sit idem cum ḡrto sedechie potest haberi. iiij. Regum vltimo. Or aūt a. xij. anno Nabuc. vsq; ad fi-

ꝑem regni eius fluxerunt anni.xxxiij.⁊ patet ex boc. Nam nabuc.regnauit.xlv.annis.ꝑut bebrei tradūt in li.magnila.j.ca.a q̄bus si subtrabanť.xj.anni primi restat q̄ a.xij.anno nabuc.inclusiue vsq̄ ad finē regni eius fluxerūt.xxxiij. Consequenter si p̄dictis addanť. xxij.anni euilmeradacb, ⁊ tres anni balthasar q̄ tot annis regnauerť p̄m omnes bebreos.sic habenť de regibus chaldeoꝝ ab egressu ꝟbi predicti.lx.anni.q̄bus si addanť duo anni darij.⁊.xxx.anni cyri nepotis eius similiť ⁊.xiij.assueri filij cyri ⁊ mariti hester. similiter ⁊.vj.anni darij secundi vsq̄ ad ꝓsummatōz templi secundi.ꝑut dř in textu.sic faciūt.lij.annos de regibus ꝑsaꝝ post chaldeos vsq̄ ad ꝓsummatōz templi secundi.q̄bus additis.lx.ꝑmis chaldeoꝝ.ꝓstat q̄ ab egressu ꝟbi dñi ad bieremiam vsq̄ ad ꝓsummatōez templi secundi fluxerūt.cxij.anni.q̄bus si addanť.ccccxx.anni duratōis templi secūdi p̄m omnes bebreos. sic ab egressu p̄dicti ꝟbi ad bieremiam vsq̄ ad destructōem ciuitatis ⁊ templi vltimam.fluxerť.lxxxij.anni. a q̄bus si rescindāť.xlij.anni q̄bus p̄cessit passio xp̄i vltimam destructōz templi p̄m omnes de hac materia loquentes.restat q̄ ab egressu ꝟbi ab ore dei ad bieremiam vsq̄ ad annum passionis xp̄i p̄dictum fluxerunt. cccxc.anni.q̄ sunt.lxx.bebdomade ꝑ Gabrielem annunciate. In qua q̄dem ꝓputatōe in omnibus ꝓcordat cū bebraica ⁊ dalmudica historia. excepta tm̄ duratione regni cyri q̄ p̄m bebreos regnauit trib⁹ annis tm̄. Secūm ꝟo latinos quos in boc sequiť mgr̄ p̄dict⁹ regnauit.xxx.annis vt p̄dictum est. Computatio ꝟo posthl.ꝓcordat etiam cum bebraicis historijs in tpe regni cyri ⁊ in omnib⁹ alijs.excepto tm̄ tpe duratiōis regni assueri mariti Hester.durauit cm̄ p̄m bebreos. xiij.āīs tm̄ p̄m ꝟo latinos quos in boc sequiť posthl. durauit.xl.vnde dř inť istos duos mgr̄os in hac cōputatōe totaliter ꝓsistit in duratione tpis regni cyri ⁊ assueri. Nam mgr̄ raymundus sequiť bebreos in assuero.⁊ latinos in cyro.posthl.ꝟo ꝑ oppositū. Concordat etm̄ cum bebreis in cyro.⁊ cum latinis in assuero. In alijs ꝟo q̄ ad banc ptinent ꝓputatōz oīno similiť se bñt. Attendendum est ergo que ista ꝓputationū rationabili⁹ ꝓcedat.ne cum de hac materia cū aduersarijs disputare ꝓtigerit appareat ꝓplexitas seu claudicatio in nr̄o mō exponendi.vnde sub correctōe melius sentientis ꝓcessus mgr̄i raymundi validior vř ex duobus. Primo q̄ cyr̄ regnasse.xxx. annis.ꝑut mgr̄ raymūdus p̄supponit.nō solum greci ⁊ latini.ꝑut eusebius.paulus.orosius.beda sup Esdram.iij.ca.bie ro.sup zachariam.glo.j.Esdre.v.ca.mgr̄ historiaꝝ in fine danielis:boc testanť. Gz etiam ioceson bebreus abbreuiatoz iosephi:q̄ large de boc tractat:de gestis cyri boc ꝓcludit in fine. In quo igiť greci ⁊ latini cū alijs de famosis bebreoꝝ historiographis ꝓcordant. potiꝰ tenendum est q̄z illud in quo aliqui bebrei tm̄ ⁊ non omnes ꝓuenūt.secundo q̄ assueꝝ regnasse.xl. annis nemo bebreoꝝ testať.ꝫ solum latini. vñ bebrei cauillando p̄nt dicere q̄ boc fuit inuentum ficte ex pte nr̄a q̄ non p̄nt circa annos cyri similiť cauillare. cū etiaz alijs de suis boc fateť:vt dictum est. Ad obiectōem ꝟo posthl.de boc q̄ legiť Esdre.vj.c.Orente ꝑ vita regis ⁊ filioꝝ eius.Ex quo arguiť q̄ darius erat tante etatis circa tēpus ꝓsummatōis templi q̄ filios habebat dicendum q̄ nō sequiť. Possunt em̄ illa ꝟba intelligi de filijs regis si eos habuisset. Simili em̄ mō legiť Deu.xvij. vbi de rege tractans ait. Ut longo tpe regnet ipse ⁊ filij eius sup israel.que q̄dem ꝟba nō est necesse vt intelligant ō filijs regis in rez nā exñtib⁹.ꝫ de filijs quos bze posset in futuro vtz lrām intuenti.⁊ boc de secundo. Circa tercium attendenduz est q̄ p̄m san. Tho.j.p.q.xxxij.ar.j.in corpe.q.cum alijs ad p̄bandum aliqua que fidei sunt:inducit rōnes que non sunt cogentes:cedet in versionē infideliū.credunt em̄ q̄ bmōi rōnib⁹ jungitamur,⁊ ꝑť eas credam⁹,⁊ idem dicendum est de auctoritatibus. vnde licet bec expositio inter ceteras catholicas: saluo meliori iudicio potioz videať:non tm̄ ex ea p̄ aduersarios sumi posset efficax argumētum.p̄nt em̄ declinari alijq̄ ex bis q̄ p̄supponunť ut ꝓcessu computatōis p̄dicte ex bistorijs q̄ ab eis nō traduntť nec ꝓtinenť in sacra scriptura.vt est de duratiōe cyri vel assueri ꝓut dictum est. Tribulomin⁹ tm̄ bec expō vtilis est in duob⁹.p̄mo in eruditōe catholicoꝝ.q̄ p̄supposita fide omissa varietate ⁊ ꝓfusione ceteraꝝ expositionū informabunť de sano ⁊ plano intellectu hui⁹ reuelatōis. scō q̄ etiam p̄ aduersarios etsi nō arguendo saltē deferendo p̄nt eam ꝓponere: ⁊ absq̄ rōnabili calūnia sustinere. Ad arguēdum tm̄ p̄ eos de hac reuelatiōe satis sufficit principium sumere ex expositiōe Ra.sa.supradicta.q̄ est ꝓmunis bebreoꝝ expositio.ꝑut deductū est.ꝫ.in.j. additione hui⁹ca.circa terciū principale. Et boc de tercio.

In eo.ix.ca.vbi dř in posthl. Distinguit aūt.vij.bebdomadas ⁊ vltimam ab alijs ꝓt spālia opa facta in ipsis ⁊c.

Additio.

Hec ratio quam assignat posthl. ꝑ distinctōne.vij. bebdomadaꝝ ab alijs non vř sufficere. Nam p̄m veram expositōz quam sequiť p̄dicte.lxx.bebdomade incipiunt a.iij.anno sedechie vt dictū est.q̄ q̄dem ann⁹ p̄cedit tempꝰ destructōz p̄ sex annos. Nam destructio illa fuit.xj.āno sedechie.vt dř Hiere.vlť.⁊.iij.Reg. vl. Constat aūt q̄ idem est initium.vij. bebdomadaꝝ.et lxx.bebdomadaꝝ.cum bmōi.vij. bebdomade sint p̄mas bui⁹ tripartite distinctiōis. Ex quo sequiť q̄ a principio.vij.bebdomadaꝝ vsq̄ ad primum annū cyri dantis licentiam reedificandi fluxerunt.lix. anni q̄ faciunt.viij. bebdomadas integras. ⁊ insuꝑ tres annos. vñ dato q̄ tres annos p̄termisisset.eo q̄ non faciunt ꝑ se bebdomadam integram.nulla vř ratio quare p̄termisisset octauā bebdomadam que integra est ⁊ ꝓfecta.vnde meli⁹ vř dicendum p̄m mgr̄m raymūdum vbi supra.q̄ assignat aliť distinctōz baꝝ bebdomadaꝝ dices.q̄ in q̄libz ꝑte bui⁹ tripartite distinctōis q̄dam fuerunt facta seu ostensa ad reuelatōz mysterioꝝ xp̄i ꝓtinentia. Nam infra tempus vij.bebdomadaꝝ reuelatum fuit nabuc.q̄ monarchiam tunc vniuersalem tenebat mysterium incarnationis xp̄i quo ad vtrāq̄ naturam ipsius diuinam.s. ⁊ humanam vtz.ꝫ.Dañ.ij.cap̄.in lapide absciso sine manibus ⁊c.qđ cōmuniter exponiť de xp̄o p̄m humanam naturam. p̄m quam natus est de matre sine patre.ꝑut ibidem fuit expositum. Diuinam ꝟo.ꝫ.iij.ca. in quarto viro. q̄ similis erat filio dei vt ibidem etiam fuit declaratum. Similiter infra tempus.lxij.bebdomadaꝝ sequentium circa p̄cipium eaꝝ fuit reuelatum Danieli ꝑ angelū sub certo numero tempus aduentus xp̄i cum suis ꝓtinentijs ⁊ q̄litatibus sub ꝓpendio expr̄ssiori modo q̄z antea.vtz in reuelatione de qua agiť. Consequenter etiam circa finem barum bebdomadaꝝ ꝑ eundem angelum x̄gini gloriose fuit ꝓfecte annūciat⁹ aduentus xp̄i ⁊ effectualiť impletus. Consequenter in tpe baꝝ.lxij.bebdomadaꝝ templum fuit reedificatum in quo templo xp̄c oblatus fuit deo patri.⁊ sic bonoꝝ p̄dicti templi secūdi iuxť ꝓphetiaz Aggei multomaioꝝ q̄ prioris templi effect⁹ est p̄nte ibidem xp̄o. q̄ nunq̄z ibidem corporaliter visus fuerat. Similiter in vltima bebdomada ab alijs distincta fuit impletū mysterium redemptōis humane.in quo omnes expositores catholici ꝓueniunt. Gz ꝫ boc possent aduersarij ex duob⁹ p̄dicere. Primo q̄ visio illa de lapide absciso fuit.ij.anno regni nabuc.vt in p̄n.ij.c.p̄dicti expresse dicit. ex quo sequiť q̄ boc nō fuit infra tempus.vij.bebdomadaꝝ.que postea incipiunt.ꝫ.a.xij.anno nabuc.vt dictum est.secūdo q̄ p̄dicte due reuelatiōes qualitercūq̄ sumanť.fuerť tempe nabuchodono.ante eius alienationem vt patet in litera. sed iste septem bebdomade se extendunt vsq̄ ad magnaz ptem duratiōis euilmeradach.vnde remanet

magna ꝑs baꝫ. vñ. bebdomadaꝫ. in qua nulla legit fuisse facta reuelatio. ꝙ nō debuissent assignari. vñ. bebdomade ꝓpter rōem ꝓdictam. ꝙ tres seu ꝙtuoꝝ ꝓut fuerit. Similit ꝓnt arguere ꝺ̄ secūdam distinctōz. s. lxij. bebdomadaꝫ. qz nō in principio eaꝫ ꝺ̄ reuelatio facta fuit danieli ꝙ postq̄ transiuerat de eis vna bebdomada integra ꝫ q̄si dimidia de scḋa. vtz ꝓputāti a ꝓncipio bebdomadaꝫ vsq; ad annum primū darij primi. in q̄ hec reuelatio fuit facta. Sz ad ꝓmū istoꝝ ꝺ̄m est q vbi dr. ꝙ. ꝓañ. ij. In secūdo anno regni nabuc. nō intelligit scḋo anno q̄ nabuc. sup chaldeos primo regnauit. ꝙ intelligit de secūdo āno regni ei⁹ ab eo tpe q̄ sup iudeos reguit. ꝫ silr sup alias nationes impauit. put. ꝙ. in postil. in. ij. c. bz in q̄ etiaz ꝓcordat ra. abrahām abenbazra in codē loco. Alij ꝺo exp̄ositores heb. dicūt q ly secūdus ann⁹ regni nabuc. intelligit secūdus ann⁹ añ mortē suam. Constat aūt q ꝑm vtrā q̄z exp̄ositōz ly scḋs ann⁹ regni nabuc. ꝓtinet infra tpus vij. bebdomadaꝫ qḋ est ꝓpositū. Ad scḋm ꝺo ꝺ̄m q bec distinctio bebdomadaꝫ nō est intelligēda sic pūctualr q a primo tpe cuiuslibet distinctōis vsq; ad finem fiant seu ꝓtinuent illa q̄ illi pti applicāt. ꝙ sufficit q in aliq̄ pte notabili cuiuslibet distinctōis impleant. naz Scī. xv. legit Scato ꝓnoscens q pegrinū futuꝫ sit semen tuū in terra nō sua ꝫ subiḡent eos ꝺuituti ꝫ affligent. cccc. annis. Cō stat aūt q semen abrae nō fuit afflictum seu ꝺuilit subiugatū p oēs. cccc. annos. ꝙ tm̄ p. ccx. put ibidem exponit ꝫ tm̄ scriptura hoc attribuit illis. cccc. annis. vñ ꝫ inꝓsito. Iz nō p totū tpus. vij. bebdomadaꝫ fuerit facte reuelatōes ꝓdicte sufficit q in aliq̄ pte sui circa ꝓncipiū fuissent facte. Silr est ꝺ̄m de scḋa distinctōe q nō sic distincte pūctualr est accipiēda. ꝙ sufficit q circa ꝓncipiū ꝫ medium ꝫ finem ei⁹ impleant ꝑ intualla ea q̄ illi applicant: vt dictum est. Dicḡs aūt voluerit ꝺ̄no ꝺui⁹ distinctiōis rōem numeralit bñe optz recurrere ad mysticū sensum. Nam ꝺm Greg. in. iij. li. moza. cum rō lr̄e ꝺefeciſſe cognoscit. restat vt ad mysticū sensum sine dubitatiōe recurrat. vñ in ꝓsito posset assignri rō mystica numeral⁹ huic distinctōi satis ꝓpria. Ad cui⁹ intellectū sciḋū q antiq̄ lex septenaria ꝺr ꝓpter ꝓceptum sabbati ꝫ alioꝝ q̄ ei ꝓcordant. Silr ꝫ noua lex octonaria ꝺr ꝓpt̄ mysteriū ꝺñice resurrectōis. vñ sup illud Eccēs. xj. Da ptes septem necnō ꝫ octo. glo. Da ptes septem. i. vetus testamētum. cui⁹ septima dies .i. sabbatum ꝓcipue bonoraḋ necnō ꝫ octo: qḋ est nouū: vbi glo. inēlinear. Nouū ꝓpt̄ ꝺn̄icaz diem. vñ ad ꝓpositū vt gabriel oñderet danieli q iusticia sempiterna q̄ adducenda erat pfecte ꝺebebat adimplere veterem legem. id circo primā ptem h⁹ distinctōis in. vij. bebdomadas ꝺterminate ꝓcludit. vt etiam ei innueret q octonaria lex .i. noua ꝓdicte legi bēbat succedere p xp̄m: ꝫ cū eo incorpari: nō subiunxit numez. lxij. nam. viij. in. vij. ꝺeducti faciūt numez. lvj. qḋ ꝺenotat legem nouaz p octo. ꝫ legem veterem p. vij. ꝫ ex ꝺeductōe vni⁹ in altez innuit eaꝫ ꝺ virtualem ꝓiunctōz. Nam vt ꝺr in glo. allegata. sine altero toto nō valet altez. De. vj. cēm bebdomadis q̄ restāt ex numero. lxij. ꝺm buc sensum: q̄ nō ex toto ad lrām seq̄ ꝺz nō est facienda mentio cū nō faciant integraz bebdomadam. nam Leui. xxiij. c. ꝺr. Numerabitis ꝙ ab altero die sabbati. vij. bebdomadas plenas. i. integras. Ex q̄ ptz q vbi ꝺe bebdomadis agit non est facienda mentio nisi ꝺe integra bebdomada. nisi forte vbi exp̄essa fit mentio ꝺe aliq̄ pte bebdomade. sicut in boc ca. spāliter me⁊oraḋ dimidiū vltime. Et ꝺ rō bmōi distinctōis sufficere ꝺz fidelib⁹ q̄ ꝑ suppositā fidē ꝺesiderant bñe rōem scripturaꝝ.

¶ Replica.

In ca. ix. lxx. bebdomadaꝫ materiam satis ꝓcoꝝditer tractant postil. ꝫ burg. ꝙ tm̄ burg. in q̄busdā ꝺ̄ postil. se cauillatorem oñdit sumens occasionē ex quadam ꝓputatione: quam reꝓrobat ex eo: qz mardocheus videt esse nimis excessiue etatis iuꝝ illam ꝓputatōz. ꝫ boc ꝺr seq̄ ex eo qḋ ꝺr Hester. ij. q mardoche⁹ fuit translatus cum iechonia in babylonem. ꝙ burg. movens difficultatem grāmaticalem ꝺe relatiuo ꝫ antecedente. primo ꝫ remoto dicit id ex lra allegata Hester. ij. ñ baberi q̄ mardoche⁹ fuisset translat⁹ cum iechonia. ꝙ cis qz ꝺr in lra allegata. Erat vir i ciuitate susis vocabulo mardoche⁹ filius iair. filij semey. filij cis ꝺe stirpe gemini q̄ translat⁹ fuit ꝺe birlim cū iechonia. Referendo inq̄t burg. ly q̄ ad primū antecedēs significat ipm cis translatum nō mardocheum: ꝙ nō insistendo grāmatice q̄ sepe ꝫ ꝓprie refert remotū antecedens sicut primum vi burg. ꝺeficere. qz si ad primū antecedens ꝺz fieri vt ipse vult relatio: tūc gemini translat⁹ est. qḋ falsum est: qz gemini fuit vnus ꝺe ꝓgenitorib⁹ saul. vt ꝺr. j. Reg. ix. nec vivez ꝺe eis q̄ fuit pater saul. ꝫ ꝑ tpa oim regum ꝺurare nō poterat vt transferret cū iechonia: nisi bur. fingat alium q̄ vocet noie cis. ꝫ qz boc nō ꝺz firmare auctem. ea facilitate cōtemnit qua ꝓbat. ꝫ ad rem si a transmigratōe iechonie ꝓputarent anni cis ꝓpin. semei aui. ꝫ iair patris mardochei fortassis mardocheus nō reperet natus qñ ꝺr Hester. ij. ipsaz hester in filiam adoptasse ꝫ curiaz eius rexisse. vel saltem inuenirent valde iuuenis qualis ad bmōi officia fuisset ineptus ꝛc. Item burg. eodem ca. notat postil. in eo q recedit a ꝓputatōe raymūdi q̄ ꝓputat annos ꝺm ꝓputum latinoꝝ q̄ ad regnum cyri ꝫ regnū assueri mariti hester ꝓputat ꝺm ꝓputatōz hebreoꝝ. ꝫ postil. facit ꝑ oppositum. vñ burg. ꝓfert factum raymūdi in boc postil. ꝛebilib⁹ rōib⁹. Prima qz factū ray. quo ad cyz ꝓcordat vt dicit grec⁹ ꝫ latinis ꝫ vm hebreoꝝ q̄ fuit abbreuiatoꝛ iosephi. Secūda rō. qz soli latini ꝺicunt assuez regnasse. rl. annis. ꝓnt igit iudei cauillare q boc sit ꝓuictum: ꝙ q̄ ad primam rōnem vi allegatio burg. modicum valere. naz allegare ꝑ auctib⁹ in ꝓputo ꝓnti eos q̄ in ꝓputatōne. lxx. bebdomadaꝫ multiplicit ꝺeficiunt ꝫ int se nō ꝓcordant puerile est. qz etiā scriptura sacra ꝑderet auctem si in ea reperet discordantia vel ꝺefectus. vt scribit be. Aug. ad be. Hiero. epla prima. ꝫ. viij. transumit. ix. ꝺis. ego. ꝫ. c. si ad scripturas. Nunc aūt Beda ꝫ alij ꝑ burg. allegati sunt ꝺiuersi. qz q̄dam eoꝝ ꝓputant ꝺm annos lunares. q̄daz solares. q̄dam a primo anno cyri ꝛc. que omnia nec a raymundo nec postil. nec bur. sunt recepta. Non igr̄ sequit. ꝓcordant cum raymūdo in vno puncto. igitur standū ē eoꝝ dict. Nec iocelon abbreuiatoꝛ iosephi pōt allegari ꝑ auctē. qz a ꝛmuni ꝓputatione hebreoꝝ ꝫ suoꝝ mgroꝝ sine ratione recedit ex scriptura nihil ꝓbans. nec secunda ratio sua valet. qz calumnie iudeoꝝ nō sunt curande vbi sine auctē scripture ea q̄ nr̄e fidei sunt impugnant. Nec remanet iudeis excusatio ex diuersitate ꝓputationum cum tempus. lxx. bebdomadaꝫ ꝺe quo bic agit qualitercūq; ꝓputet: ꝑ mille annos transierit in ꝑteritum ꝫ amplius. Sola igitur obstinatio malicioſa tenet eos in ꝓfida expectatione messie. Nec valet respōsio burg. ad id quod postill. ꝑ suc intentionis ꝓfirmatione adduxit ꝺe Esdre. vj. qz ꝺicit burg. fieri oratiōnem ꝑ filiōs nōdum exñtib⁹. Sz ꝓtrarium videt. qz Esdre. vj. ꝺr. Orent ꝑ vita regis ꝫ filioꝝ eius. ꝑsupponit igit in lra vita filioꝝ ꝑ q̄ orandū ꝺicit. Illusoria etiaz oratio vi ꝑ nōdum exīstentibus in rez natura. fit q̄dem bene ꝑ ꝺefunctis ꝙ nō ꝑ futuꝝ nisi ꝓbetice: q̄liter nō est in Esdra dictū. Nec est simile quod burg. adducit ꝺeut. vij. ibi em̄ non ꝺicit quis orare ꝑ rege ꝫ filiōs eius. ꝙ ꝓnostice ꝺr ꝺe rege nondum existente ꝫ filiōs futuris. Si rex iust⁹ fuerit ꝺiu regnabit. ꝫ filij eius p⁹ eum. ꝫ regnum eius transibit ad posteros. Potest em̄ ꝺe non existentibus ꝓprie quis ꝓnosticare. ꝙ non ꝑ eis orare spāliter ꝑ vitā eoꝝ q̄ non viuunt. Reliqua q̄ in daniele notat bur. nō sunt magni ponderis ꝙ stant in ꝺbis ꝫ ꝓputis ꝺm burg. nō punctualiter accipiendis.

Anno.iij.cyri.hic ponit.ir.visio dani-elis.z sm opinionē cōem ista visio q̄ hic ponit differt ab illa q̄ ponit in duob⁹ca.se.s mihi vr q̄ est vna tm̄: vt magis patebit legēdo irāz. Diuidit g̃ sic qz p̄ describit excellētia b⁹ visiōis. scdo exprimit ptinē tia ibidē fuelate veritat̄. z b̄ duo b⁹ca. seq̄n. Pri-ma i duas. qz p̄ tāgit magtudo b⁹ visiōis i gñali scdo magis i spāli ibi. In dieb⁹ ill. In pria pte p̄ tāgit tps q̄ facta ē reuelatio danie-li cum dr. a Anno.iij.cyri re-gis psaz. scdo fuelatois magni tudo cū dr. b Verbū fuelatū .i. veritas q̄ vbo exprimit. c Danieli co. bal-thasar. hoc dicit qz balthasar eat nomē ei⁹ scdm. vtz ca. j. hui⁹ li.

Anno tercio cyri regis psaz[b] vbū reue-latū est [c]danieli cognōmto balthasar:[d] z vbū vez[e] z for titudo magna:[f] intellexitq̄z p̄monē [g]Intelligētia ei est op⁹ in visione [b]In dieb⁹ ill' ego daniel lugebā[i] trīū heb domadaz dieb⁹:[k] panē desi-derabilē nō[l] comedi: z caro z vinū ñ introiert in os me um. ꝟ[m] neq̄z vnguēto vnct⁹ sum: donec ꝑplerēt trīū heb domadaz dies[n] Die aūt. xx. z q̄rta mēsis primi[o] erā iuxt fluuium magnū q̄ est tigr[p] z leuaui oculos meos z vi-di. Et[q] eccevir vnus[r] vestit⁹ lineis[s] z renes eius accincti auro obrizo: z[t] corpus eius q̄si chrysolitus[v] z facies ei⁹ velut spēs fulguris:[x] z oculi eius vt lampas ardens:[y] et brachia eius z que deorsum vsq̄ ad pedes quasi species eris candentis:[z] z vox p̄monum eius: vt vox multitu-dinis. Vidi autem ego da-niel solus visionem[a] porro viri qui erant mecuz nō vi-

b⁹ca. dcim̄ est. s etiā q̄tū ad die determinatū. Notat etiam p̄ñr loc⁹ cū dr. o Erā iuxt fluuiū magnū q̄ ē tigr. b est vn⁹ de q̄tuor flumib⁹ padisi. z notat sic a velocitate cursus a tigride q̄ ē bestia velocissima. p Et leuaui oculos meos. corpis. s. z mētis. p Et vidi. visiōe intellectuali z z corpali. q Et ecce vir vn⁹. i. āgelus apparēs in spē viri. r Vestit⁹ lineis. vbi p describit cum q̄tū ad ex triseca q̄ ad vestim̄ tū albū vel lineū q̄ designat puritas angelica. z q̄ ad ciguū cū dic. s Et renes ei⁹ accincti auro obrizo. i. mūdissimo. vñ dr obrizū ab ob. z radio radi as. qz ꝑ radiatōz sic notat. per zonā auream z radiatē intelligit feruor charitat̄ q̄ āgeli idissolubiliter ligant cū deo scdo describit āgelū q̄tū ad itriseca: cū dr. t Et corp⁹ ei⁹ q̄i chrysolit⁹. Est āt chrysolit⁹ lapis coloris marini z bz scintillas aureas Per tale igr corp⁹ intelligit celū qđ est ꝑpue mobile ange-lor. qz corp⁹ āgeli nō informat ab eo s tm̄ mouet. Color āt maris q̄ ē in chrysolito ē silis colori celesti. Per scintillas aureas intellige stellas q̄ sē in celo. scio describit āgelū ap-pentē q̄tū ad extremitates dr. v Et fa. c⁹ ve. spēs ful gur. in q̄ notat excellētia glie angelice. x Et oculi ei⁹ vt lāpas ardēs. in q̄ notat pspicacitas in āgeli cognitōe y Et brachia tc̄. q̄ spēs eris cādēti. in q̄ signat fortitu-do angeli ad opādū ꝑ brachia. z ad mouēdū se de loco ad locū ꝑ pedes. z Et vox p̄monū ei⁹ vt vox multitudi-nis. in q̄ designat efficacia vtutis ei⁹ ad vocēdū homes de occultis z reuelādū veritatē q̄z vn⁹ āgel⁹ pt plus vocere q̄ mul titudo homi seu vocum. Ad euidētiā āt maiorē pdictor̄ ꝑsiderandū q̄ angeli apparēt homib⁹ in corpib⁹ assumptis ad instruēdū eos familiari⁹ de occultis. z iō ꝑ ꝑpietates corpis assumpti significant ꝑpietates āgeli spūales. vt dic-tū est. a Vidi āt. hic onr ponit videtiū terror. z prio ponit eor⁹ trepidatio. scdo āgeli ꝑfortatio. ibi. Et ecce ma n⁹. dicit igr primo sic. a Vidi āt ego daniel solus visio nē pfecte. s. qz nō solū vidit angelū apparētē: s audivit eū loquētē z intellexit. Alij em̄ viri q̄ erāt cū daniele viderūt so lū angelū apparētē. ex c⁹ visione territi fugerūt. z iō dicūt b nō vidisse visionē. qz angelū loquitē nō audierūt. nec in-tellexerūt ea q̄ fuerāt reuelata danieli. z hoc ē qđ dr h. Por ro viri q̄ erāt mecū tc̄. z p̄z ex dictis vsq̄ ibi. b Et nō remānsit fortitudo in me. qz terror reddidit mēbra exterio ra frigida z tremētia. ꝑpē recursum spirituū z sanguis ad cor. qz talis recursus fit in passiōe timoris. c Sz etiā spēs mea immutata ē in me. qz ex timore pallor causat̄ in fa cie ꝑpē recursum sanguis ad cor ab exterioribus mēbris. d Et emarcui tc̄. qz p timorē nimiū hō fit aliq̄n stupid⁹ z q̄si impotēs se mouere. e Et audiēs iacebā ꝑsternat⁹ tc̄. qz ex timore nō poterat stare. f Et ecce man⁹. hic ponit angeli ꝑfortatio. z hoc dupl'r. qz prio ꝑfortat eū ip-fecte. postea pfecti⁹: qz ꝓcessus ē debit⁹ de impfecto ad p-fectū. Scda ps incipit ibi. Ecce q̄z loquet mihi. Primū aūt facit tāgēdo ipm z leuādo aliquantulū. z hoc ē qđ dr h. f Et ecce ma. s. āgeli. g Tetigit me. ꝑfortādo. h Et erexit me sup genua mea. aliquantulū eleuādo. i Et di-xit ad me. vbo ꝑfortādo. k Daniel vir desideror. q̄. re āt daniel dict⁹ est vir desideror. dcim̄ c. ix. ca. l In tellige vba mea tc̄. in q̄ ꝑfortat eū q̄tū ad mētē. silr q̄tuz

v Et vbum vez. ad intelligendū. e Et fortitudo magna. ad implēdū. qz nō poterat impleri nisi diuina virtute z ordinatōe. qz h visio ptinet psecutōz antiochi z antixpi z destructōz eor⁹ z resurrectōz mortuor⁹: vt vidi debit. f Intellexitq̄z p̄monē. qz nō tm̄ hūit visionē imaginariā: s etiā intellectualē: ꝑpē qđ subdit. g In telligētia em̄ opus ē in visione. ad hoc. s. q̄ aliqs dicat ꝑpha. sicut. s. declaratū ē in ꝓn. li. psalmor⁹. vel pōt ex poni. Intelligētia opus ē tc̄. q. d. optz intellectū hois a tra eleuari ad hoc q̄ talia possint intelligi z capi. z in hoc pz arguitas visionis in generali. h In dieb⁹ illis. hic ponit excellētia visionis magis in spāli. et hoc dupl'r. primo ex pte danielis videntis. scdo ex pte angeli apparētis. ibi. Die aūt. xxiij. Magnitudo āt vi sionis ex pte danielis oñdit in deuota ꝓpatiōe ipsi⁹ añ bāc visionē. z h p luctū: ieiuniū z orationz. z b ē qđ dr h In dieb⁹ illis ego daniel iugebā. pctā z miseriam pli israel. i Trīū hebdomadaz dieb⁹. in q̄ oñdit magnitudo austeritatis ex pte tpis. k Panē desi-derabilē. i. cibum delicatū. qz noie panis in scriptura itelli git ois cibus. l Nō comedi: z caro z vi. nō introi. in os meū. Et sic pz magnitudo austeritat̄ ex pte cibi z pot⁹. Per hoc aūt q̄ dr q̄ in trib⁹ hebdomadis non comedit talia ex deuotiōe. innuit scriptura q̄ alijs tpi-bus talib⁹ vtebat. Ex q̄ etiam vlteri⁹ pz q̄ tūc nō te-nebat tantā austeritatē in victu q̄ntā tenuerat in iuuē tute sua q̄n bibebat solū aquaz z comedebat legumia vt dictū est. j. ca. Cui⁹ rō est. qz daniel iaz erat in tanta auctē q̄ poterat hīe victualia in q̄bus nō cēnt aliq̄ si bi illicita. z itez qz iaz erat senex: cū a tpe sue migratio nis in babylone iaz ptrāsissent. lxix. anni. z erāt in. lxx. vt magis explicabit. j. tanta aūt austeritas nō est hua da in senectute. q̄n passiones sunt edomate z corpus debilitatū: sicut in iuuētute q̄n vigent passiones.

m Sz neq̄z vnguēto vnct⁹ sum. vnguētū hic accipit ꝑ lachryma alic⁹ arboris aromatice. qz talib⁹ vngebā tur in terra illa ꝓ intemperiē caloris. z ad ꝓfuandū bo-nam dispōem corpis. n Die aūt. xxiij. hic oñr ex-primit excellētia visionis ex pte angeli apparentis. et primo describit ipsi⁹ angeli apparentis insolit⁹ fulgor. scdo videntiū terror. ibi. Vidi aūt ego daniel. In pria pte dr sic. n Die aūt. xxiij. tc̄. vbi designat tps de-terminatū b⁹ visionis nō solū q̄tū ad annū. sic in pnc.

ad corp⁹ cū dī. ¶ m Et sta i gdu tuo. i. rect⁹ z fcta facies⁹ sus celū. h ē ei gd⁹ bois. alia āt aialia stāt sr pedes facie inclinata ad trāz. n ¶ Cūq; diris. mi. p̄mo. istū steti tremens. q; imutatio fcā in corpe ex pce dēti timore nōduz adhuc transierat. o ¶ Et ait ad me: noli metuere dani el. q; ñ apparui ad malefaciēdū tibi. s magī ad vocēdū te illā q̄ desideras scīre. z h ē qđ sb̄dit p ¶ Quia ex die p̄ q̄ tu po. cor tuū ad

uert: s̄ tror nimi⁹ irruit sup eos: z fugerūt in abscōditū Ego aī relict⁹ sol⁹ vidi visi onē grādē hāc ᵇ z ñ remānsit i me fortitudo ᶜ s̄ etiaz spēs mea imutata ē i me ᵇ z emaz cui: nec habui q̄cq̄ virium Et audiui vocē p̄monū ei⁹ ᶜ z audiēs iacebā p̄sternat⁹ sr faciē meā: z vult⁹ me⁹ hē bat tre ᵈ Et ecce man⁹ reti git me ᵇ z erexit me sr genua mea z sup articulos manuū meaz ᵉ z dixit ad me ᵏ Dani el vir desideriorz ᶠ itelligе v-

ba q̄ ego loq̄r ad te: ᵐ z sta i gdu tuo. Nūc ei suz missus ad te ⁿ Cū dixiss̄z mihi p̄mo nē istū steti tremēs ° z ait ad me. Noli metuē daniel ᵖ qz ex die p̄mo q̄ posuisti cor tu um ad intelligēdū ᵍ vt te af fligēs i ꝑspectu dei tui ʳ exaudita sī ꝥ ba tua: ᵖ z ego veni p̄pt̄ p̄mōes tuos. ᵉ ¶ Princeps aūt regni psaz rīstitit mihi viginti z vno diebz: ᵖ z ecce michael vn⁹ de p̄ncipibz pri mis veit in adiutoriū meū: ᶠ z ego remāsi ibi ⁱ iux regem

nagoge. sicut est mo p̄ncepс toti⁹ eccie: z io ñ solū p̄erat filiis israḗ q̄ erāt i pside sic il le q̄ loq̄bat dani eli. s̄ et p̄erat oi⁹ filiis israḗ vbicūq; eēnt z io pcu rabat bō filioz israḗ vbicūq;: p̄pt̄ qđ audiuit illuz āgelū q̄ p̄cātyni pti eoz. s. eoz q̄ erāt i pside z hoc ē qđ sb̄dit de mi chaele. veit i adiutoriū meū sēq̄ tur. r ¶ Et ego remāsi ibi. i. corā deo offerēs p̄ces tuas. y ¶ Jux

regē psaz. i. iux āgelū q̄ p̄erat psis mihi resistētē mō p̄ dicto. hoc āt dixit āgel⁹ danieli ad oñdēdū q̄re tantū tardauerat ad venīciādū exaudite oraōis. a ¶ Nūc āt vt dō. te q̄ vē. sr po. tuo zc. Ex q̄ p̄z q̄ ñ solū venerat ad venīciādū danielis ditū captiuitat. nec solū ea q̄ fu cta sr tpe ātiochi epiphanis. s̄ et q̄ vētura sr i fine mōi tpe ātixpi. vt patebit ca. sc. pp qđ seqūt. b ¶ Qm̄ ad huc vi. i dies. s. mltos differt iplēda totalr. c ¶ Cūq; loq̄retur. hic ponit ꝑsolatio pfecta ipsi⁹ daniel z diuidit in duas ptes. q; prio facit qđ dcm̄ ē. scdo subiūgit cāz sui recessus a daniele. ibi. Et nūc reuertar. Circa p̄mū dī sic. c ¶ Cūq; loq̄retur mihi angelus. s. huiuscemodi ꝥba. d ¶ Dejecti vultū meū in trā. qsi nō potēs sustī nere aspectū fulgoris angeli apparētis. z hoc factū est: vt daniel cognosceret fragilitatē bois respectu ytutis an gelorz. e ¶ Et ecce q̄si filiturz filiū bois. q; nō erat bō s̄ āgel⁹ apparēs i spē bois. f ¶ Tetigit la. mea. vt posſem loq̄ pp qđ seqūt. Et apiēs os meū locut⁹ sum zc. se quit. g ¶ Nūc mi in vis. tua disso. sr ꝑpages meetr. .i. iūcture mēbroz meoz. p̄pt̄ defectū sāguis z spiritū recurrētū ad cor: z ex passiōe timoris p̄pt̄ visionē in solitā angeli apparētis: seqūt. b ¶ Rursum q̄ teti. me

qui visio bois. qz tūc āgel⁹ apparuit i forma hūane spēi alr q̄z añ. In ptāte ei āgelorz ē spēs corporz assūptorz trāsmutare defacili. Sic āt apparuit ei āgelus ad ipm magis ꝑfortādū: p̄pt̄ qđ subdit. i ¶ Et ꝑfortauit me z ptz ira: seqūt. k ¶ Cūq; loq̄retur mecū dualui. s. pfecte ꝑfortat⁹: seqūt. l ¶ Et ait āgel⁹. s. danieli. m ¶ Nūq̄d scis q̄re venerim ad te. q. d. ego venivt oñderē tibi oraōem tuā exauditā. z ea q̄ sr futura tpib⁹ nouissimis: vt iā dcm̄ ē z magis patebit. s. n ¶ Et nūc reuertar. Hic exprimit cām q̄re optz cū celo recedere a daniele vt rediret ad impellādū corā deo p̄ pplo israḗ: ne redit⁹ ci⁹ ad babylōē impediret p̄ āgelū q̄ p̄erat psis: z hoc ē qđ dicit. n ¶ Et nūc reuertar. s. in ꝑspectu dei. o ¶ Ple plier aduersus p̄ncipē psaz. qđ q̄dē plūs ē p hoc q̄ āge li q̄ p̄sē diuersi gētib⁹ offert corā deo p̄pria merita ipoz: vt dcm̄ ē. p ¶ Cū. n. egre. appa. p̄n. grecorz. i. āgelus grecorz. hoc āt imponit āgel⁹ loq̄ns danieli. qz in p̄n. se. ca. faciet mētōz de bellis psaz z grecorz adinuicem. q ¶ Aerūtn̄. i. añq̄z reuertar rcedēdo a te. r ¶ Annū ciabo tibi qđ expressuz ē i scḗptura vitaē. i. in p̄scia dei mi bi reuelata. qz reuelatio ē q̄dā impssio diuine scie. Annunciabo inquā tibi illa q̄ desideras scire. s ¶ Et ne. adiu. me⁹ ē i oib⁹ bis. q̄. s. spectāt ad p̄motōz pplī israel r ¶ Misi mi. p̄n. ve. qz sic dcm̄ est michael erat p̄ceps toti⁹ synagoge generaliter.

Ca. xj.

Ego āt dē. in. c. pce. oñsa ē eminētia visiōis vt di ctū est. hic p̄n circa istā visionē declarat p̄tinē tia veritat. z diuidit i duas ptes. qz prio oñdit futura violētia guerrarz ꝑ electos. scdo finaī victoria electorz

ꝫ reprobos. ca. se. In tpe aũt illo. Prima diuidit in duas. qz ꝑ explicat pcessus regni plax i breui: scdo ortus regni grecoꝝ z hoc vt sic pueniat ad antiochum epiphanez q̃ fuit de ꝛgno grecoꝝ. fuit etiã figura antixpi de q̃ est pncipalis itẽtio vt videbit. scda ibi Surget vo. dic ꝗ primo sic.

a ¶Ego aũt cẽ. q̃ interfecit balthasar. vt. ꝯ. dictũ est in fi. v. c.

b ¶Stabãvt cõ fortaret regnuz ei⁹. c ¶Et roborare. alĩ exponũt di. q ista sunt vba danielis q̃ orabat ꝑ Dario q̃ euz multũ honorauit. z eũ de lacu leonũ liberauit vt dictũ est. ꝯ. vj. c. z hoc etiã dicit glo. in line. Ex hoc nõ vĩ vex. qz vba i media te p̃cedentia sunt vba angeli loq̃nt̃ danieli: vt visum ẽ Silr vba immediate seq̃ntia q̃ copulãt ad ista p dictõez copulatiuam vt videbit. z iõ dom est: q ista sunt vba angeli loq̃nt̃ cũ daniele q̃ offerebat p̃ces danielis coram deo: vt visum ẽ. z iõ sic̃ daniel stabat ꝑ ꝓfirmatõc darij ortaꝝ ꝑ ipsoꝝ: ita silr ãgelus p̃ces danielis offerẽdo z etiã alijs modis. qz efficacioꝝ ẽ vtus angeli q̃ hois.

d ¶Et nũc cẽ. danieli. s. de regno medoꝝ z pxaꝝ: seq̃t.

e ¶Ecce adhuc cẽ. Primꝰ fuit cyrus q̃ successit p̃dicto dario auũculo suo. scds fuit cambises filiꝰ cyri. tercius fuit dariꝰ hystaspis. in cꝰ ãno. vj. ꝯsummatũ ẽ templũ vt bi. ij. cldre. vij. ꝟm ꝯputatõz latinoꝝ. ꝯ. positã. c. ix. z ibi improbatã. Vocanꝯ aũt ꝟ reges pſidis. qz lz eẽt vnũ regnũ medoꝝ z pxaꝝ tñ cyrus q̃ tũc regbat tñstulerat caput mõarchie ad pſas. a q̃bꝰ ꝑmo fuerat ꝑmotus. Ista aũt visio facta ẽ danieli ãno. iij. cyri vt visuz est in prin. x. ca.

f ¶Et q̃rtus ditabit opibus nimijs sup oẽs. iste fuit rerres filiꝰ darij ꝟm latinos. q̃ fuit potentissimꝰ respectu p̃cedentiũ. z vi armoꝝ subiugauit greciã regno pxaꝝ. z hocvsq̃ ad tpa alexãdri magni q̃ ꝓpẽ hoc postea ꝯ regẽ pxaꝝ bellauit. z hoc ẽ qđ dr hic.

g ¶Et cum inualuerit cẽ. p̃dictus rerres rex pxaꝝ.

h ¶Cõcitabit oẽs. bellatores. s. q̃s poterit inuenire.

i ¶Aduersuz regnũ grecie. qđ sibi subiugauit. lz ãt pꝰ istũ rerrem fuerit pl̃es alij reges in pſide ꝟm latinos. s. ix. vsq̃ ad alexãdꝝ magnũ. q̃ ineffecto dario monarchiaz pxaꝝ tñstulit ad grecos. tñ angelus loq̃ns danieli illos omittit. qz iste rerres dedit occasionẽ grecis bellãdi ꝯ pſas. ꝟm ꝺo opinionẽ hebreoꝝ quã. ꝺ. secutus sum. ix. c. tanq̃ iudicio meo veriozẽ pꝰ q̃tuoꝝ regũ pſidis de q̃bus fit ḣ mẽtio fuit cyrꝰ. secũdus ꝺo cãbises filiꝰ ei⁹. tercius assuerus maritꝰ hester. q̃rtus ꝺo dariꝰ filius assueri: quẽ debellauit alexãder magnꝰ. eo q̃ repetebat ab eo tributũ ꝓfidẽs in potẽtia sua z diuitijs. et sic nõ oportz dicere q̃ angelus omiserit aliquẽ de regibꝰ pxa z tpe cyri vsq̃ ad alexãdꝝ magnũ. ꝟm eũ ꝯputatõz latinoꝝ mardocheꝰ fuisset. cd vij. ãnoꝝ q̃ fuit exaltatꝰ ab assuero vt oñsum est. ꝯ. ix. c. qđ vĩ ipossibile.

pncipẽ pxaꝝ. p Cũq̃ n. egrederer appuit pnceps grecorũ veniẽs. q Verũtn̄ ãnũciabo tibi qđ expſſũ ẽ i scptura vitat̃ z nẽo ẽ adiutor meꝰ i oĩb⁹ his nisi michael pnceps vr̃.

r ¶Anno darij medi stabãvt ꝓfortaret z roborare. t nũc vitatẽ ãnũciabo tibi

u ¶Ecce adhuc tres r̃ges stabũt i pſide z q̃rtꝰ ditabit opibus nimijs sr̃ oẽs z cũ iualuerit diuitijs suis pcitabit oẽs aduersuz regnũ grecie.

k ¶Surget vo rex fortis z dñabit ptãte mlta: z faciet qđ placuerit ei. o Et cũ steterit ꝓtereꝫ regnũ eiꝰ z diuidet in q̃tuoꝝ vẽtos celi: ḣ n̄ in posteros eiꝰ: neq̃ ꝟm potẽtiã illiꝰ: qua dñatꝰ est. p Lacerabit eñ regnũ eiꝰ etiam in externos: exceptis his.

vt sibi dictum est.

k ¶Surget vo. ḣ ꝟm pomt ortꝰ regni grecoꝝ q̃tũ ad monarchiaz. qz añ erat r̃gnũ. de q̃ monarchia pcessit antiochꝰ illustris radix pcti q̃ fuit figura ãtixpi z diuidit in duas ptes. qz ꝑ tractat de reg alexandri q̃ fuit primꝰ rex. vt. ꝯ. dictũ est ca. viij. scdo de regnis posteriozꝝ duoꝝ eꝝ. s. syrie z egypti ibi. Et ꝓfortabit rex austri. dicit ḡ sic.

k ¶Surget vo. in grecia. s. ¶ Rex fortis. i. alexãder magnꝰ.

m ¶Et dñabit ptãte multa. qz multa regna sibi acq̃siuit.

n ¶Et faciet quod placuerit ei. ꝯ regnũ pxaꝝ.

o ¶Et cũ steterit. s. in roboze potentie sue z etatis sue.

p ¶Cõte. re. eiꝰ. qz mortuꝰ est veneno

cũ esset adhuc in floze iuuẽtutis sue z potẽtie. vt. ꝯ. visuz est: viij. c.

q ¶Et diuidet. s. regnũ eiꝰ.

r ¶In q̃tuoꝝ vẽtos celi. i. i q̃tuor reg̃ q̃ sita sẽ ad. iiij. pncipales ptes mõdi r̃spectu birlim. qz sic. ꝯ. dictũ ẽ ptolomeꝰ lagi filiꝰ successit sibi i egypto. q̃ ẽ ad meridiẽ respectu birlim. ꝓpẽ ḣ in seq̃ntib⁹ rex egypti vocat rex austrie. Seleuc⁹ successit sibi in syria q̃ ẽ magis ad aq̃lonẽ respectu birlim. ꝓpẽ qđ i seq̃ntib⁹ rex syrie vocat rex aq̃lonis. Philippꝰ ãt frat alexãdri successit sibi i macedõia z grecia q̃ magis ẽ in occidẽte. Antigonꝰ ãt successit sibi i asia q̃ ẽ magis in oriẽte. ex istis ãt q̃tuoꝝ ptibꝰ mũdi oriũt q̃tuoꝝ pncipales vẽti: iõ regnũ alexandri dr hic diuisuz in q̃tuoꝝ vẽtos celi.

s ¶Ex ñ cẽ. s. in filios eiꝰ. qz alexãder ñ bũit filios z si bũit nõ reguerũt post eũ.

t ¶Neq̃ ꝟm cẽ. qz nullus de successoribꝰ alexãdri fuit eq̃lis sibi i ptãte: vñ seq̃t.

v ¶Zaccarabit cẽ. qz mlte natões recesserẽ ab eiꝰ mõarchia ipo mortuo. z multi ẽt alij q̃ isti. iiij. p̃dicti iposuert sibi dyadẽata. z ḣ ẽ qđ dic.

x ¶Et i ert. ḣ ẽ miozes q̃ st. iiij. p̃dci dividet r̃gnũ eꝰ. ꝑ qz nulla reg istoꝝ steterẽt exceptꝯ q̃tuoꝝ p̃dict: iõ sb dit.

y ¶Exce. bis. s. p̃dict. iiij.

a ¶Et ꝓfor. ḣ ꝟm agit ꝺ. pcessu duoꝝ regẽ. s. egypti z syrie pt⁹ mortẽ alexãdri. de alijs ãt duobꝰ regnis asie z macedõie ñ fecit ãgelus mẽtõz. rõ bꝰ ẽ qz regnũ egypti z regnũ syrie erãt ꝓpinq̃ ẽre iudee. qz iudea erat posita i medio bñs egyptũ ad austr̃ z syriã ad aq̃lonẽ vt dcm ẽ. post mortẽ aũt alexãdri magni regnuz egypti z regnũ syrie bũert bellũ adiuicẽ sb mulẽ regibꝰ sibi succedẽtib⁹. vt videbit. Filij ãt isrl i medio positi erãt pue ꝏtutis respectu istoꝝ. z aliq̃ de ꝓfo isrl fauebãt aliqñ regi egypti. aliqñ r̃gi syrie. iõ occasiõe bꝰ rex egypti aliqñ debellabat filios isrl. qz fauebãt suo aduersario. z eadẽ rõne aliqñ rex syrie debellabat eos. z mõ subijciebanꝯ vni mõ alteri. iõ de istis duobꝰ regibꝰ ꝓfin isrl successiue affligẽtibꝰ loq̃batꝯ angelus danieli. q̃ videbant scire statuz ꝓpli sui. De alijs aũt duobꝰ regibꝰ. i. asie z macedonie tacet. qz pax aut nihil bũert cũ iudeis agere.

¶Ad maiorẽ aũt euidẽtiã lr̃e seq̃ntis describũt ḣ in figura subscripta reges syrie ex vna pte. z reges egypti ex altera vsq̃ ad tẽpus antiochi epiphanis. ꝓpẽ cuiꝰ regnũ ista ꝑmittunt ḣ. qz fuit figura antixpi de quo principaliter hic intenditur

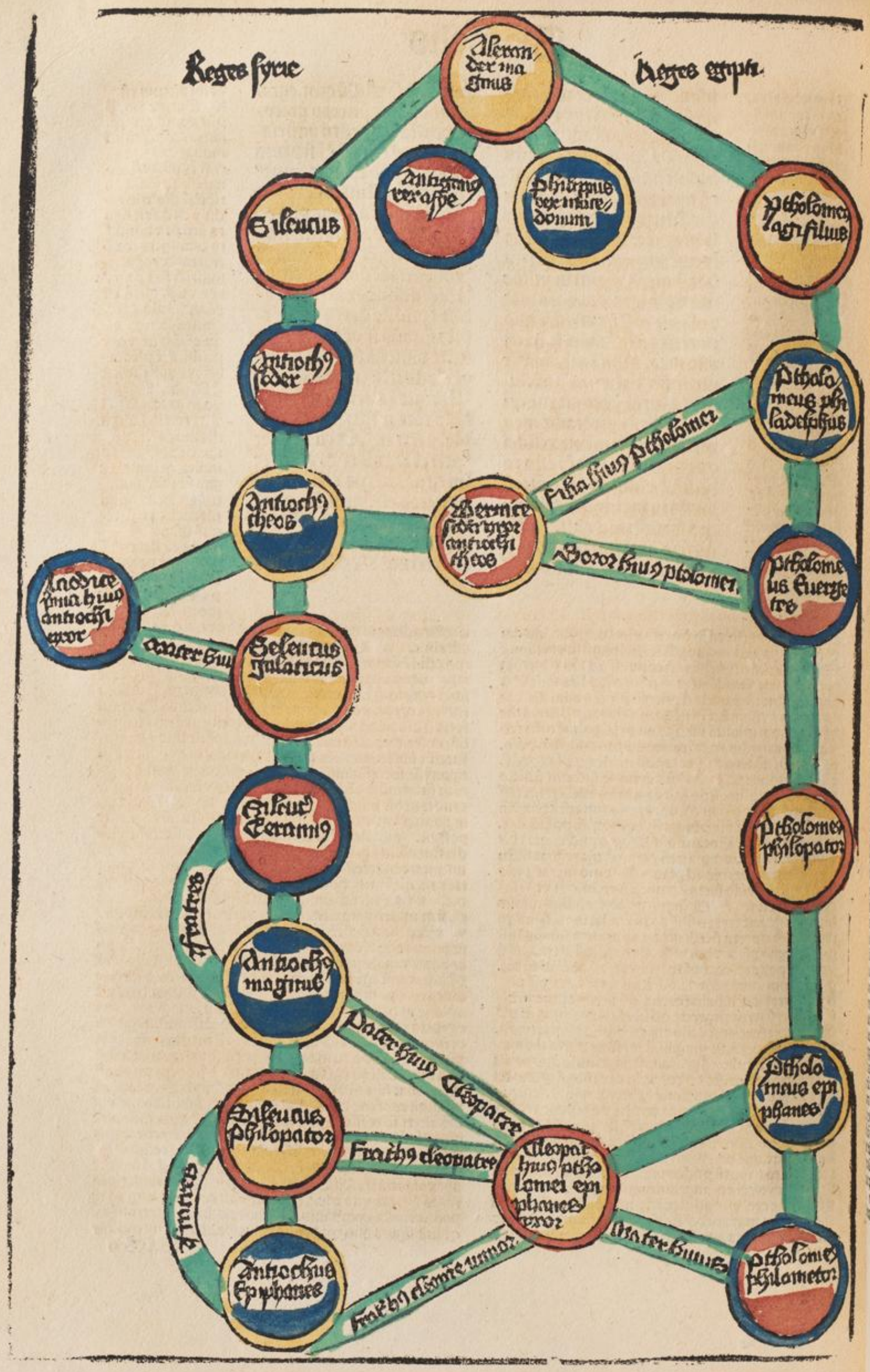
Reges syrie
Reges egipti
Alexander magnus
Antigonus rex asye
Philippus rex macedonum
Seleucus
Ptholomeus agi filius
Antiochus soter
Ptholomeus philadelphus
Antiochus theos
Bernice soter uxor antiochi theos
Filia huius ptholomei
Soror huius ptolomei
Ptholomeus euergetes
Antiochus pma huius antiochi uxor
Mater huius
Seleucus galaticus
Seleucus ceraunus
Ptholomeus philopator
Fratres
Antiochus magnus
Pater huius cleopatre
Ptholomeus epiphanes
Seleucus philopator
Fratres cleopatre
Cleopatra huius ptholomei epiphanes uxor
Fratres
Antiochus epiphanes
Fratres cleopatre uxor
Mater huius
Ptholomeus philometor

a Et ↄfortabit̄ sicut dictū est in hac pte tangit̄ ꝓces
sus regnoꝝ egypti ⁊ syrie. ⁊ diuidit̄ in tres ptes. qꝛ pri
mo tāgit historiā istoꝝ regū vsqꝫ ad antiochū magnū
q̄ fuit pr̄ antiochi epiphanis. scđo exinde tangit histo
riam de regno antiochi magni. ibi. Filij aūt ei⁹. tercio
describit ātiochi
epiphāis regnū
ad qđ pncipalr
intendit venire.
ibi. Et stabit i lo
co ei⁹ despectus
dicit ḡ pmo sic.

a Et cōfor. rex
austri. i. egypti.
qꝛ pri⁹ rex q̄ ibi
successit alexan
dro. s. ptolome⁹
lagi fili⁹ fuit vir
prudens ⁊ fort
⁊ multū dilata
uit regnū suum
b Et de princi
pib⁹ e⁹ pualebit
su. eū ⁊c. qđ ē sic
itelligēdū. de pn
cipib⁹ e⁹. i. de pn
cipib⁹ ab eo de
scēdētib⁹ aliq̄s
erit potētior eo.
quia ptolome⁹
philadelph⁹ fili
us ei⁹ fuit eō po
tētior ⁊ ditior et
sapientior. vn̄ tpe eius. lxx. interptes trāstulert̄ sacraꝫ
scpturā in alexādria. ⁊ tāt⁹ amator sapie fuit φ libros
oim gentiū in sua bibliotheca ↄgregauit. sequit̄.
c Et post finem annoꝝ federabūt̄. qꝛ iste ptolome⁹
philadelph⁹ multū depſſerat regem syrie sicut ⁊ pater
ei⁹. ꝫ voluit finem ponere in bello ⁊ sibi federare regē
syrie dando sibi suam filiam vxorē noie bernicē. vt sic
regnū syrie acq̄reret nepotib⁹ suis. ⁊ hoc factū est tpe
tercij reg syrie. s. antiochi theos. ⁊ h̄ est qđ subdit h.
d Filiaqꝫ regis austri. i. egypti.
e Veniet ad regem aqlonis. i. syrie.
f Facere amiciciam. inter patrem ⁊ maritum ꝑ ma
trimonium pdictum.
g Et nō obti. forti. brachij. i. filia regis pdicti non te
nebit fortitudinem regni syrie.
h Nec sta. se. eius. i. filij ex ea nati nō obtinebunt re
gnum sicut cogitauerat rex egypti ptolome⁹ philadel
phus. vt dictū est. rō aūt ei⁹ fuit. qꝛ antioch⁹ theos rex
syrie hēbat aliam vxorē noie laodicem. ⁊ ex ea filium
noie seleucū galericū. ista aūt laodice q̄ fuit pma vxor
antiochi theos reputata est q̄si ancilla postq̄ꝫ copula
ta est ei bernice filia reg egypti. ꝫ tn̄ postea recepta fu
it ab eo in grām. ⁊ ipsa timens ne iteꝝ a marito expel
leret̄ cum filio suo ꝓ bernice ⁊ filijs suis. iō maritum
suum veneno infecit. ⁊ bernicem cū filijs suis occidi
ꝓcurauit. ⁊ sic fili⁹ eius seleuc⁹ galeric⁹ patri suo in re
gnum successit. ⁊ hoc est qđ dr̄. Et tradet̄ ipsa. s. berni
ce filia regis. q̄ tradita fuit ad mortem: vt visum est.
i Et q̄ adduxert̄ eam adolescentes eius. i. domicelli
q̄ venerāt cū ea de egypto in syriā ⁊ erāt in comitatu
ei⁹ qꝛ tota familia eius infecta est cum ea.
k Et q̄ ↄfortabat eam in tpib⁹. i. marit⁹ eius q̄ infe
ctus est cū ea veneno tn̄ vt visuꝫ est. l Et stabit de
germine ⁊c. qꝛ ptolome⁹ euergetes frat̄ pdicte bernic
⁊ fili⁹ ptolōei philadelphi. q̄ ꝓcessit ex eadē radice cū
ea: regnuit post patrē in egypto. ⁊ sic stetit i reg loco pa
tris sui. m Et ve. cū exercitu. qꝛ ad vindicandum
mortē sororis sue bernicis: ↄgregauit exercitū magnū

a Et ↄfortabit̄ rex austri: b ⁊ de pncipib⁹ e⁹ pualebit sup eū. Et dn̄abit ditōe. Multa. n. dn̄atio ei⁹. c Et p⁹ finē annoꝝ federabūt̄ d filiaqꝫ regis austri e veniet ad regē aqlonis f facē amiciciā: g ⁊ nō obtinebit fortitudinē brachij h nec stabit semē ei⁹ i Et tdet̄ ipsa k ⁊ q̄ adduxert̄ eaꝫ adolescētes ei⁹: k ⁊ q̄ ↄfortabat eā in tpib⁹ l Et stabit d germie radicū ei⁹ plantatio m Et veniet cū exercitu n ⁊ ingrediet̄ puinciā regis aqlonis: o ⁊ abutet̄ eis p ⁊ obtinebit q Insup ⁊ deos eoꝝ ⁊ sculptilia r vasa q̄ꝫ pciosa auri ⁊ argenti captiua ducet in egyptū. s Ipse pualebit aduersus regē aqlonis t Et intrabit in regnū: v rex austri x ⁊ reuertet̄ ad terraꝫ suam. y Filij aūt ei⁹ z puocabunt̄. a ⁊ ↄgregabunt̄ multitudīe exercituū plurimoꝝ b Et veniet ꝓperans ⁊ inūdans: ⁊ reuertet̄ ⁊ ↄcitabit̄ c ⁊ ↄgrediet̄ cū robore ei⁹. d Et puocat⁹ rex austri e egrediet̄: f ⁊ pugnabit aduersus regē aqlonis: g ⁊ pparabit multitudinē nimiaꝫ h ⁊ dabit̄ multitudo in man⁹ ei⁹: i ⁊ capiet multitudinem k ⁊ exaltabitur cor eius: l ⁊ deijciet multa milia:

⁊ fortem. ⁊ ingressus est regnum syrie. ⁊ interfecit seleucū
galericum ibi regnantē cum mr̄e sua. ⁊ hoc est qđ dr̄ hic.
n Ingrediet̄ puinciam regis aqlonis. i. syrie. o Et
abutet̄ eis. i. seleuco galerico ⁊ mr̄e ei⁹ q̄b⁹ obprobria in
tulit. p Et obtinebit. qꝛ iure victorie eos occidit. qꝛ tn̄
hita hac victōia ēt
audiuit dissensioꝫ
ortaꝫ in egypto. iō
festinanē reuersus
est de syria portās
secuꝫ ydola auri ⁊
argenti ⁊ alia pcio
sa iocalia illi⁹ regni
⁊ hoc est qđ dr̄ hic.
q Insup ⁊ deos
eoꝝ ⁊ sculptilia. ob
tinebit. s. r Ua
sa q̄ꝫ ⁊c. captia du
cet in egyptū. ipe. s.
ptolōe⁹ euergetes.
s Preua. aduer.
regē aqlonis. i. ad
uersus regē syrie se
leucū galericuꝫ. vt
visum ē. t Et i
tra. in regnū. s. suū.
v Rex austri. i. e
gypti. x Et re
uer. in terrā suam.
deuicta tn̄ ⁊ spolia
ta syria mō pdicto
y Filij aūt eius.
hic pn̄r agit de re
gno antiochi ma
gni q̄ fuit fili⁹ seleuci galerici reg syrie. ⁊ diuidit̄ in duas
ptes. qꝛ primo ondit̄ qualit̄ pugnauit ↄ ptolomeum phi
lopatorem. scđo q̄liter pugnauit ↄ filium ei⁹ ptolomeuꝫ
epiphanē. ibi. Conuertet̄ rex aqlonis. Circa primū ↄside
randū φ mortuo seleuco galerico rege syrie: vt pdictū est
duo filij eius q̄ tūc erant paruuli creuert̄. s. seleuc⁹ ceran
nos q̄ erat pmogenit⁹. ⁊ antioch⁹ magn⁹ q̄ erat secūdus
nat⁹. Mortuo aūt ptolomeo euergete q̄ patrē eoꝝ infe
cerat ⁊ matrē: vt visum est: regnāte ptolomeo philopato
re in egypto loco patris sui ptolomei euerget. duo frēs p
dicti mouert̄ ↄ eum plium ad vindicandū mortē pentuꝫ
ꝫ infra breue tpus seleuc⁹ cerānos mortu⁹ est ⁊ sic antio
chus magn⁹ solus iuit ad pugnādum ↄ ptolomeū philo
patorē. tn̄ antioch⁹ vict⁹ fugit de campo ⁊ hoc est qđ dr̄ h.
y Filij aūt eius. s. seleuci galerici. z Prouocabunt̄
. s. ad vindicandum mortem patris ⁊ mr̄is ipsoꝝ.
a Et ↄgre. mul. exer. plu. ad pugnādū ↄ ptolomeū phi
lopatorem. b Et veniet ꝓperans. qꝛ anteq̄ꝫ ↄmitteret̄
bellum cum rege egypti. seleuc⁹ cerānos frat̄ senior mor
tu⁹ est: ⁊ audita morte: frat̄ eius antioch⁹ magn⁹ festināt̄
venit de babylone. vt cum exercitu pugnaret aduersus
ptolomeum: ⁊ hoc est qđ dr̄.
b Et ve. ꝓpe. ⁊ inundans ⁊ reuertet̄. s. de babylone au
dita fr̄is morte. c Et ↄgrediet̄ cū robore ei⁹. i. cū forti
exercitu veniet ad pugnandū ↄ ptolomeū regem egypti.
d Et puocatus rex austri. i. rex egypti.
e Egrediet̄. obuiam antiocho magno.
f Et pugna. aduer. regem aqlonis. i. ↄ antiochum ma
gnum regem syrie. g Et prepabit multitudinē nimi
am. i. multo maiorē q̄ꝫ sit multitudo exercit⁹ antiochi.
h Et dabit̄ multitudo in manus eius. qꝛ exercit⁹ anti
ochi deuict⁹ fuit a ptolomeo philopatore.
i Et capiet multitudinē. qꝛ multos d̄ exercitu antiochi
cepit viuos. k Et exaltabit̄ cor eius. i. cor ptolomei
philopatoris ꝓpter victoriam habitam.
l Et deijciet multa milia. s. de exercitu antiochi.
a Sꝫ nō pualebit. oino. s. qꝛ nō potuit cape antiochū ꝫ
euasit ꝑ fugam. b Conuertet̄. h̄ pn̄r describit̄ pugna

antiochi magni ꝯ ptolomeum epiphanem. ⁊ diuidit in tres ptes q; ꝓmo facit qđ dictū est. scđo ponit q̄ddam in cidēs: ibi. Filij q;. tercio reuertit ad ꝓpositū. ibi. Et veniet. Circa primū ꝓsiderādum q; antioch⁹ magn⁹ ꝙuict⁹ a ptolomeo philopatore: vt visum est: vt posset vindicare obꝓbriū suū insurrexit ꝯ ptolōeū epiphanē regnātē i egypto loco ꝓpis sui ꝙfuncti. s. ptolomei philopatoꝛ ⁊ hoc est qđ dī hic

b Conuertet rex aq̄lonis. i. ātioch⁹ magn⁹ rex syrie.

c Et ꝓpabit mul. multoma. q̄ ꝓpus. s. in pugna quā habuerat ꝯ ptolomeum philopatoꝛem

d Et in fine tpm annoꝛ q;. i. pt⁹ magnū tpus mortuo philopatōe ꝓdicto

e De ꝓperans. s. iste ātioch⁹ magn⁹

f Cū exer. ma. ex multitudie bellatoꝛ

g Et opibus nimis. ex abūdātia pecuniaꝝ ⁊ victualium.

h In tpi b⁹ illis multi ꝓsurgēt aduersus regē austri. i. ꝯ ptolomeū epiphanē regem egypti. q; philipus rex macedonū ꝓfederat⁹ ātiocho magno inuadebat egyptum cū eo tali pacto q; q̄libet coꝛ bīēt ciuitates ꝓpinq̄oꝛes regno suo q̄s possent acq̄rere in egypto.

i Filij q;. hic ponit q̄ddaꝫ incidens illi⁹ tpis. q; tpe ptolomei epiphanis. onias q̄ erat sacerdos in iudea fugit in egyptum. ꝺ. se velle implere ꝓphetiam Esa. xix. In die illa erit altare dñi in medio terre egypti. ⁊ iō honorifice susceptus est a ptolomeo epiphane. ⁊ fecit ei templū simile templo hierosolymitano: ⁊ hoc est qđ dī danieli hic.

k Filij q;. ꝓuaricatoꝛ ꝓpli tui. i. ꝓpls isrl̄ de q̄ erat nat⁹ daniel.

l Extollent vt impleant visionē. s. esaie ꝓdictaꝫ Dicunt aūt isti filij ꝓuaricatoꝛ. i. de numero ꝓuaricatoꝛ q; nō erat eis licitum templū edificare ⁊ hostias offerre et hirlm. ⁊ ꝓpt hoc in penam peccati eoꝝ subdit.

m Et coꝛruent. q; a romanis postea destructū est illud tēplū ⁊ ciuitas in q̄ erat. q̄ vocabat tūc ciuitas onie.

n Et veniet. ꝺ reuertit ad ꝓpositū. s. ad describendū pugnam antiochi magni ꝯ ptolomeū epiphanē. ⁊ ꝺ est qđ dī hic. Veniet rex aq̄lonis. i. antioch⁹ magn⁹ rex syrie cū alio rege ꝓdicto.

o Et ꝓportabit aggerē. i. faciet ꝓportari p multitudinem exercitus sui.

p Et capiet vrbes munitissimas. i. ciuitates q̄s reges egypti cepant prius in regno syrie ⁊ eas munierat vt meli⁹ possent eas tenere ꝯ regem syrie.

q Et brachia austri nō sustinebūt. i. fortes milites egypti positi in ꝓdictis ciuitatib⁹ ad eas custodiendū nō potert eas tenere.

r Et ꝓsurgēt electi ei⁹ ad resistēdū. q; magni ꝓncipes de egypto voluert succurrē illis q̄ erant obsessi ab antiocho in ciuitatib⁹ ꝓdictis.

s Et nō erit fortitudo. q; nō poterunt eis succurrere.

t Et fa. ve. sup eū. i. ꝯ ptolomeū.

v Et placitum suū. q; ciuitates ꝓdictas recupauit.

x Et non erit q̄ stet ꝯ fa. eius. s. regis syrie.

y Et sta. in ter. inclyta. i. in irlm ⁊ iudea q̄ dī inclyta ꝓpt cultū diuinū ibi exhibitum. q; antioch⁹ ibi honorifice susceptus est.

z Et ꝓsumet in manu ei⁹. q; inde abstulit ꝓsidium ptolomei regis egypti. ⁊ eos q̄ fauebant sibi.

a Et po. fa. suam. i. totam attentionem.

a Et veni. ad tenen. vni. reg. eius. i. regis egypti. q; nō sufficit antiocho magno recuperare ciuitates ⁊ loca ꝓdicta. ꝺ voluit obtinere totū regnū egypti. verūtn̄ q; ꝓpendit q; hoc nō poterat vtute armoꝝ: iō simulauit facere pacem cū ptolomeo epiphane ⁊ q̄rere bonum eius. ꝓpt qđ dicit ei filiaꝫ suaꝫ cleopatrā in vxorem vt sic melius posset ingredi egyptū. ⁊ hoc est qđ dī hic.

a Recta faciet. cuꝫ eo. q; antiochus magn⁹ fecit recta cū ptolomeo ꝺm apparentiam tm̄.

b Et fi. feiaꝫ. i. de nūero feiaꝝ.

c Ꝺa ei. s. cleopatram.

d Ut cuertat illud. i. decipiat occasione filie bñs ingressuꝫ familiarem intra egyptū vt sic posset capere eum.

e Et nō stabit. s. fraudulentia antiochi.

f Nec illi⁹ erit. s. regnuꝫ egypti vt cogitauerat. q; duces egypti ꝓceperūt fraudem antiochi ⁊ cautius se habuert circa eum. similiter filia ei⁹ cleopatra magis fauit marito suo regi egypti q̄ patri suo antiocho.

g Et cuertet faciē suam ad insulas q; antioch⁹ magn⁹ videns se defraudatū a spe obtinēdi regnū egypti. cuertit se ad debellādum insulas asie.

h Et capiet multas. de illis insulis.

i Et cessare faciet principem obꝓbrij sui. i. seipm. q; hoc faciēdo ꝓcurauit obꝓbrium suū. Insule enī asie erant ꝓfederate romanis. iō ab eis missus est scipio aphricanus ꝯ antiochum q̄ ꝙuicit eum. ⁊ de campo fugauit: ꝓpter qđ subdit.

k Et obꝓbrio. eius cuertet in eum. i. in antiochum. ꝺ aūt expositio vī esse ꝯria textui. q; p hoc antioch⁹ non fecit obꝓbrium suū cessare: ꝺ magis augeri: ꝓpt hoc recurrendum est ad hrām hebraicam q̄ talis est. Et reducet dñs obꝓbrium suum sup eum. q; ꝓpter blasphemias ꝯ deum incurrit dictum obꝓbriū. ⁊ absq; obꝓbrio suo reddet ei. q; nihil deperijt ipi deo ꝓpter blasphemias antiochi.

l Et ꝙuer. fa. suaꝫ ad imperium terre sue. q; fugiens de asia voluit ad terram suam redire.

m Et impinget. q; in ipso reditu occisus fuit in templo nanee. ñ. Mach. j. ca.

n Et nō inuenietur. q; ipse ⁊ q̄ cum eo erant diuisi fuerunt mēbratim. ita q; ei⁹ cadauer nō fuit cognituꝫ nec sepultum. dicūt tm̄ aliq; q; in victo reditu occisus fuit pugnans ꝯ clymeos. ⁊ q;. j. ca. ñ. Mach. loquit de antiocho epiphane eius filio.

o Et stabit in loco eius vilissim⁹. i. seleucus filius ei⁹ senioꝛ. q̄ ꝓpter inerciam dī vilissim⁹.

p Et indignus decoꝛe regio. i. honoꝛe regali.

q Et in paucis dieb⁹ ꝓterit. q; paꝛ regnauit.

r Non in furoꝛe nec in prelio. quia non fuit homo bellicosus nec militaris.

s Et stabit in loco eius despectus. Hic ꝓsequenter agit de regno antiochi epiphanis q̄ fuit figura antichristi. vt dictum est. de q̄ ꝓncipaliter agit hic. Ad euidentiam aūt eoꝝ q̄ sequunt

sciendū q illud qđ est figura vel signum oꝑtz q sit res aliq̄.illud ẽm qđ nihil est non pōt esse signū alic⁹ vel figura.7 iō illud qđ est figura vel signū alic⁹ pōt dupl'r ꝓsiderari q̄ ad pñs.vno mō vt est figura tm̄ vel signū alio⁹ vt est res q̄dā in se 7 tm̄ figura alic⁹ sic̄ circul⁹ pẽdens añ tabernaz pōt ꝓsiderari vt est signū vini exp̄ss̄ in cellario tm̄.vel put ẽ signū vini 7 cū h̄ vt ẽ res aliq̄ i se Illa aūt q̄ dicūt̄ de figura vel sig ꝓmo mō intelligunt̄ vera tm̄ eē de his q̄z est signū vel figura.in q̄ntū figura ducit tm̄ i cognitōz alic⁹. Illa aūt q̄ dicunt̄ de signo vel figura scdo mō.verificant̄ de vtroq̄.s.de re q̄ figura est.7 de eo cui⁹ est figura. Simili mō est in sacra scriptura.qz si aliq̄d dicat̄ de aliq̄ vt est figura alteri⁹ tm̄. tunc sensus lr̄alis est vn⁹ tm̄.s.de illo cui⁹ est illa figura sicut de salomone vt est figura xp̄i tm̄:dī illud p̄s.lxxj Et dñabit a mari vsq̄ ad mare 7 a flumine vsq̄ ad t̄minos orbis terraz.7 iō solū verificat̄ de xp̄o ad lr̄am̄ nō de salomone cui⁹ regnū solum fuit in iudea. Ex illud qđ dī de aliq̄ ꝑm se 7 vt est figura alteri⁹:illud verificat̄ ad lr̄am̄ de vtroq̄.tm̄ p̄incipal'r de illo cui⁹ est figura.sicut de salomone dī.j. Paral.xxij. Ipse erit mihi in filium:7 ego ero illi in patrem. qđ verificat̄ de salomone 7 xp̄o.cui⁹ salomon erat figura.6 principalit̄ de xp̄o q̄ est fili⁹ naturalis dei.salomon aūt fuit fili⁹ dei⁹ adoptōz gr̄e.saltem in ꝓncipio regni. Similit̄ dom est in ꝓposito q̄ antioch⁹ illustris q̄ est figura antixp̄i. pōt dupl'r ꝓsiderari.vno mō vt est figura antixp̄i tm̄ 7 sic ista q̄ dicunt̄ de antiocho verificant̄ tm̄ ad lr̄am̄ de antixp̄o.alio mō pōt accipi vt est figura antixp̄i 7 cuz hoc vt ꝑm se est aliq̄d.7 sic illa q̄ dicunt̄ de ipso verificant̄ de vtroq̄.de antiocho tm̄ imꝑfecti⁹:7 ꝓfectius de antixp̄o c⁹ē figura.sic̄ dictū est.8.viij.ca.qz ea q̄ ibi dicta sunt verificant̄ de vtroq̄. In hoc.c.aūt aliq̄ dicūt̄ de antiocho p̄dicto isto duplici mō.7 iō diuidit̄ in duas ꝑtes.qz ꝓmo ponunt̄ ea q̄ dicunt̄ de antiocho ꝑm se 7 vt est figura antixp̄i. 7 sic verificant̄ de vtroq̄. secūdo ea q̄ dicunt̄ de antiochovt est figura antixp̄i tm̄. 7 sic verificant̄ de solo antixp̄o.ibi. Et faciet rex ꝑm voluntatē suaz. Prima in tres.qz primo oñdit q̄liter obtinuit regnum syrie fraudulent̄.scdo ꝺ pugna antiochi ꝺ ptolomeum nepotem suū.ibi. Et brachia.tercio q̄liter pugnauit ꝺ filios isr̄l.ibi. Et reuertet̄ in terram suam. Circa primū sciendum q̄ antioch⁹ magn⁹ de quo dictū est duos filios habuit. vnum q̄ vocatus est seleuc⁹ philopato:7 fuit ꝓtimogenit⁹.alius aūt vocatus est antioch⁹ epiphanes vel illustris:qđ idem est 7 ille tradit⁹ est romanis obses ꝓ patre suo ne a fidelitate romanoꝝ recederet. Mortuo igit̄ antiocho magno vt dictum est.successit ei in regnum seleuc⁹ filius eius primogenit⁹.de q̄ dictum est hic q̄ fuit vilissim⁹ 7 indignus honore regio.ꝓt̄ inertiam suam. igit̄ antioch⁹ epiphanes q̄ erat rome obses audita morte patris sui 7 sciens inertiam fratris sui regnantis.occulte recessit de roma sine scitu senatoꝝ vt cōiter dicunt historiogꝝphi. Alij aūt dicūt lz pauci q̄ recessit de licētia senatoꝝ.nō tm̄ est vis q̄liter recessit siue sic:siue sic.veniens igit̄ in syriaz vbi regnabat frat̄ suus.cepit simulare benignitatem erga ciues 7 audaciaz ꝺ hostes 7 ꝑ hoc attraxit multos ad se.ꝓter qđ fratre ei⁹ mortuo q̄ paꝝ regnauit:vt dictū est obtinuit regnum ei⁹.7 ne-

non[k] in furore nec in ꝑlio:[g] 7 stabit in loco eius[k] despect⁹ [v] 7 nō tribuet̄ ei honor regius[k] Et veniet clam[y] 7 obtinebit regnū in fraudulētia [5] 7 brachia pugnātis[a] expugnabūt̄ a facie eius:7 ꝓterētur. [b] Insuꝝ 7 dux federis. [c] Et ꝓ amicicias cū eo faciet dolū:[b] 7 ascēdet[e] 7 superabit in modico ꝑplo:[f] 7 abūdātes 7 uberes urbes ingrediet̄. [g] Et faciet q̄ nō fecerūt patres ei⁹:7 ꝓres patrū eius. Rapinas 7 predam 7 diuitias eorum dissipabit:[b] 7 ꝑ firmissimas cogitatōes inibit:[i] 7 hoc usq̄ ad tempus

potem suum.s.filium fratris sui ꝓuauit regno sibi debito.7 hoc est qđ dī hic. s Et stabit in loco ei⁹.i.seleuci. t despectus.i.antioch⁹ epiphanes q̄ dī hic despectus qz fuit rome obses. v Et nō tribuet̄ ei honor regius. in ꝓncipio.qz ꝑ suus antioch⁹ magn⁹ declarauit in testamento suo sibi succedere in regno seleucum.qz tūc erat ꝓsuetum q ꝑ ꝓferebat in regno suo de filijs suis quem uolebat:

x Et veniet clā.i. occulte qz de roma occulte recessit vt iam dictum est.

y Et obtinebit regnū in fraudulentia.qz obtinebit regnū post frem suum ꝑ simulatiōes p̄dictas.

5 Et brachia.hic oñdit q̄liter pugnauit post ꝺ ptolomeum philometorem nepotē suum. filiū cleopatre sororis sue p̄dicte 7 ptolomei epiphanis regis egypti. 7 diuidit̄ in duas ptes ꝑm duas inuasiones q̄s fecit ꝺ egyptū. secunda.ibi. Et ꝓcitabit̄. Circa primū sciendum q̄ antioch⁹ epiphanes rex syrie simulauit se zelare ꝑ nepote suo rege egypti adhuc tm̄ puero:7 iō q̄si sub titulo tutoris accepit ciuitates q̄s reges egypti ꝑ regnum egypti acq̄sierant q̄s cum ꝓncipes egypti noīe pueri reꝑterent.antioch⁹ negauit reddere. 7 iō int̄ ipm̄ 7 regē egypti adhuc puerū guerra mota est.6 duces ptolomei regis egipti venientes ꝺ antiochum uicti sunt.7 ꝑ q̄s puerꝑbant.tm̄ postea antioch⁹ sibi fauit totū fecisse amore pueri tanq̄ sibi magis ꝓpinqui⁹.utpote ipsi⁹ auūculus.7 hoc fecit fraudulent̄ vt posset melius ingredi egyptum 7 obtinere diuitias illius regni: 7 hoc est qđ dī hic.

z Et brachia pugnantis.i.duces ptolomei philometoris q̄ pugnabant ꝑ eo.

a Expugnabunt̄ a facie ei⁹ ꝛc.qz uicti sē ab ātiocho.

b Insuꝝ 7 dux federis.i.ptolome⁹ philometor. cum q̄ antiochus ei⁹ auunculus simulabat facere fedus ꝓncipaliter.ꝓtritus est ab eo.s.qz ut dictū est de victis ꝓncipib⁹ pueri.7 puer q̄ddam mō uicit⁹ est.

c Et post amic.cū eo fa.volum.qz ut dictum est simulauit ꝑdicta feciſſe amore nepotis sui.q̄si posset melius custodire res suas q̄s boies exīnci.hoc tm̄ uolose fiḷabat vt posset ingredi egyptum ad ipm̄ spoliandū.7 hoc est qđ dī.

d Et ascendet.s.in egyptum.

e Et superabit in modico ꝑplo.qz egyptij nō timebant ab eo credentes q̄ intrasset ꝑ bono nepotis sui regis egypti.

f Abūdantes 7 uberes urbes ingrediet̄.spoliando eas

g Et faciet q̄ nō fecerūt patres eius.qz p̄decessores sui. s.regis syrie.nō asportauerūt spolia terre egypti.lz aliqua extrinseca illi⁹ regni ꝺdassent.sicut fecit antiochus magnus: vt visum est.

h Et ꝺ firmissimas cogi.inibit.s.ꝓsiliū. qz astutia sua 7 fraude decepit sapientes egypti:ubi tūc uigebat sapia.

i Et hoc usq̄ ad tp̄us.q.d.non diu durabit.qz inde fuit postea turpiter expulsus:uel aliter. Usq̄ ad tempus.s.antixp̄i.in quo ꝓplebunt̄ ista ꝓfectius qz antiochus fuit figura antichristi.

k Et ꝓcitabit̄.hic describit̄ scda inuasio quam fecit antiochus ꝺ egyptum.qz ptolomeus puer creuit.7 sic ꝑparauit se ad p̄lium ꝺ auunculum suum. Iste tm̄ antiochus sp uolose agebat.7 iō uidens nepotem suum hẽ fortem exercitum: ꝓt̄ qđ timens deuinci traxit ad se muneribus aliquos de gente ptolomei per qđ impedita fuit victoria ptolomei ꝺ antiochum:7 fecerunt pacem:simulatam tm̄. qz unus cogitabat malum ꝺ alium 7 hoc est qđ dī hic.

k Et concitabitur fortitudo eius 7 cor eius. id est An-

tiochi regis syrie. l Aduersus regem austri.i. egypti nepotem suum:sequit. m Et rex austri.i.ptolomeus rex egypti iam factus adult⁹. n Prouocabit ad bel. multis auxi.7 fort.nimis.ꝫ antiochum auunculum suum o Et nō stabunt.qz inibūt aduersus eum ꝓsilia. qz alīq̄ de gente ptolomei nō steterūt fidelit cum eo.§ indurest eū ad faciendū pacem: ꝓducti ad hoc ab ātiocho vt dcīm est 7 hoc est qđ dī.

p Et comedētes panē cū eo pterēt eū.qz occasione b⁹ pacis silate. multi de exercitu regis egypti postea fuert interfecti.

q Boaz q̄z regū coꝛ erit vt malefaciant qz vt dictum ē par fuit tīm simulata. 7 nō vn⁹ ꝫ altez malum cogitabat in coꝛde suo.

r Ad mēsaz vnaz mēdacium loq̄nt. qz ad simulatiōem maioris pacis comedebant adinuicem.7 vbis mēdacib⁹ nitebāt se mutuo decipe.

s Et nō pficiēt. qz vn⁹ nō potuit alium totalit subuertere sic cogitabant.

t Quia adhuc finis.i.negocij inter ipsos.

v In aliud temp⁹.erit:vel aliter.qz adhuc finis.i.fraudulentia vel malicia antiochi magis implebit in antixp̄o cui⁹ antiochus est figura.

x Et reuertet.Hic ꝓñr oñdit qualit antioch⁹ epiphanes impugnauit filios israel. 7 diuidit in duas ptes ſm q̄ dupler fuit impugnatio ꝫ eos.scda ibi. Statuto tpe. Circa primuz sciendum q̄ antioch⁹ reuertens de egypto post primaz inuasionem egypti intrauit hirlim. menelao ductoꝛe 7 alij q̄ ei fauebant.7 fecit ibi mala § non tanta q̄nta fecit postea:7 boc est qđ dī hic.

y Et coꝛ eius.s.antiochi.

a Aduersus testamentum suum.s.iudeam 7 hirlim.vbi dei testamentum fuabat.

b Et faciet.ibi multa mala.

c Et reuertet in terram suam.boc est in syriam.

d Statuto tpe. Hic describit secunda ei⁹ impugnatio ꝫ filios isrl. Ad cui⁹ euidētiam sciēdum q̄ antioch⁹ epiphanes alio tpe volēs intrare egyptū.inde repulsus est p marcū publium missum ad hoc a senatu romanoꝝ. q̄b⁹ egypti rex erat ꝓfederat⁹ q̄ q̄dem marc⁹ publi⁹ cū inuenisset ātiochū in litoꝛe mar.ꝓcepit sibi vt discederet ab amicis romanoꝝ.7 eēt ꝓtent⁹ regno suo. Tūc antioch⁹ petijt sup̄ hoc ꝓsiliū 7 deliberatōz.7 tūc marc⁹ publi⁹ fecit circulū in barena cū baculo quē tenebat i circuitu antiochi dī. Senat⁹ ꝑcepit vt rñdeas añq̄ exeas de hoc circulo. Tūc antioch⁹ nō audens ꝓterire mādatū senatoꝝ dixit ei esse obediendū.7 sic tristis reuertens in hirlim. fecit illa mala q̄ dicunt.j.7.ij.Mach.7 hoc ē qđ dī hic. d Statuto tpe reuertet 7 veniet antioch⁹.s. e Ad austꝝ.i.ad egyptū capiendū. f Et nō erit ꝓri⁹ sile nouissimū. qz tūc n̄ spoliauit egyptū sicut in ṕma vice. vt.§.dictū ē.§ magis inde repulsus ē turpit ꝓ legatū romanoꝝ.7 ꝫ ē qđ dī ꝫ.

g Et veniet sup̄ eū trieres 7 romani.i. exercit⁹ roman⁹ in nauibus b Et ꝓcutiet non morte.§ qz reiectus fuit a sua intentōne vt visum est. i Et reuertet.ab egypto.s. k Et indignabit ꝫ testamētū sanctuarij .i.ꝫ hirlim. l Et faciet.ibi mlta mala. m Reuertet q̄z.hoc dicit.qz iam fuerat ibi als.

k Et ꝓcitabit fortitudo ei⁹ 7 coꝛ ei⁹ adūsuz regē austri in exercitu magno. m Et rex austri n puocabit ad belluz multis auxilijs 7 fortib⁹ nimis o 7 nō stabūt: qz inibūt aduersus eū ꝓsilia. p Et comedētes panē cū eo pterēt illū:exercitusq̄z ei⁹ o ꝓmetur 7 cadēt interfecti plurimi q Buoz q̄z regū coꝛ erit: vt malefaciāt r 7 ad mēsaz vnā mendaciū loq̄nt s 7 nō ꝓficient:t qz adhuc finis v in aliō tpus x Et reuertet in terrā suaz cū opib⁹ multis:y 7 coꝛ eius a aduersus testamentū sctm̄ b 7 faciet c 7 reuertet in terrā suaz d Statuto tpe reuertet 7 veniet e ad austrum f 7 nō erit ꝓri⁹ sile nouissimū. g Et veniet sup̄ eū trieres 7 romani b 7 ꝓcutiet i 7 coꝛ ei⁹ adūsuz regē austri in exercitu magno. m Et rex austri n puocabit ad belluz multis auxilijs 7 fortib⁹ nimis o 7 nō stabūt: qz inibūt aduersus eū ꝓsilia. p Et comedētes panē cū eo pterēt illū:exercitusq̄z ei⁹ o ꝓmetur 7 cadēt interfecti plurimi q Buoz q̄z regū coꝛ erit: vt malefaciāt r 7 ad mēsaz vnā mendaciū loq̄nt s 7 nō ꝓficient:t qz adhuc finis v in aliō tpus x Et reuertet in terrā suaz cū opib⁹ multis:y 7 coꝛ eius a aduersus testamentū sctm̄ b 7 faciet c 7 reuertet in terrā suaz d Statuto tpe reuertet 7 veniet e ad austrum f 7 nō erit ꝓri⁹ sile nouissimū. g Et veniet sup̄ eū trieres 7 romani b 7 ꝓcutiet i 7 reuertet k Et indignabit ꝫ testamentū sanctuarij: 7 faciet. m reuertet q̄z n 7 cogitabit aduersum eos:q̄ ꝛeliq̄ūt testamētum sanctuarij. o Et brachia ex eo stabūt: p 7 polluent sanctuariū fortitudinis: q 7 auferēt iuge sacrificiū: r 7 dabūt abominatōez in ꝛesolatōz s Et impijs i testamētum simulabūt fraudulent. t Plus aūt sciens ꝛeū suū v obtinebit x 7 faciet y Et ꝛecti in populo ꝛecebunt plurimos: z 7 ruent in gladio 7 in flama 7 in captiuitate 7 in rapina dierum. a Cumq̄z coꝛruerint subleuabunt auxilio paruulo:

mū. s Et veniēt sup̄ eū trieres 7 romani b 7 ꝓcutiet i 7 reuertet k Et indignabit ꝫ testamentū sanctuarij: 7 faciet. m reuertet q̄z n 7 cogitabit aduersum eos:q̄ ꝛeliq̄ūt testamētum sanctuarij. o Et brachia ex eo stabūt: p 7 polluent sanctuariū fortitudinis: q 7 auferēt iuge sacrificiū: r 7 dabūt abominatōez in ꝛesolatōz s Et impijs i testamētum simulabūt fraudulent. t Plus aūt sciens ꝛeū suū v obtinebit x 7 faciet y Et ꝛecti in populo ꝛecebunt plurimos: z 7 ruent in gladio 7 in flama 7 in captiuitate 7 in rapina dierum. a Cumq̄z coꝛruerint subleuabunt auxilio paruulo:

n Et cogitabit aduersus eos q̄ ꝛeli.testa.sanctuarij. qz etiaz illos iudeos q̄z consilio venit in hirlim q̄ erant legis transgressoꝛes inflecat anti och⁹.mot⁹ cupidite thesauroꝝ q̄ erāt in tēplo.

o Et brachia ex eo stabūt. qz posuit macedones in arce que erat in hirlim vt bī.j.Mach.j.c. Ne ciuitas posset rebellare cōtra ipm.

p Et polluent sanctuariū fortitudis .i. templū in quo dñs q̄ est fortitudo colebat .qz ibi ꝑcepto antiochi facte sunt are ydolozꝝ facta sunt ꝓfibula.

q Et auferent iuge sacrificium. qz p̄ ter annos facer votes iudeoꝝ nō poterāt ibi offerre sacrificiū ꝓsuetuz. r Et dabunt abominatōz in desolatione.qz ibi ꝓsuerūt ydolum iouis. ydolū aūt apud hebꝛeos noiat abominatiō.7 boc fuit occasio maxime desolationis ipsis iudeis q̄n positum fuit in templum.

s Et impijs in testamētum simulabūt.qz alīq̄ pessimi de iudeis simulantes se zelare ꝓ cultu dei ꝓsm iudeorum deceperūt.sicut de alchimo 7 suis socijs dī.j.Macha.vij. Homo sacerdos de semine aaron venit.nō decipiet nos.7 tñ statim rupit iuramentū.vt ibidem dī. 7 fecit peius iudeis q̄z gentiles fecerant.

t Populus aūt. Hic ꝓñr oñdit machabeoꝝ ꝓstātia in sustinēdo tormēta ne facerent ꝫ legem.vtz de septē fratrib⁹ 7 mre eoꝝ:7 multis alijs.vt bī.ij.Mach.vij. 7 in debellando aduersarios.vtz de iuda machabeo 7 fratrib⁹ 7 socijs eoꝝ:7 hoc est qđ dī.

t Plus aūt sciēs ꝛeū suū.s.fide formata charitate.

v Obtinebit.i.ꝓfecte tenebit legem.

x Et faciet.multa ꝫ aduersarios.vtz de iuda machabeo 7 socijs eius.

y Et ꝛecti in ꝓlo ꝛecebūt plurimos.resistere aduersarijs. 7 tenere legem vsq̄z ad mortē.sicut fecit Mathathias vt bī.j.Mach.ij. qm̄ vocuit filios suos certare vsq̄z ad mortem ꝓ defensione legis.

z Et ruent in gladio 7 in flama 7 in captiuitate 7 in rapina dieꝝ.qz illo tēpe multi de filijs isrl inflecti sunt gladio 7 alīq̄ igne.7 alīq̄ ducti sunt captiui.7 alīq̄ bonis suis spoliati vt manifeste ptz.j.7.ij.Mach.

a Cūq̄z coꝛruerint quo auxilio subleuabunt.qz mathias 7 filij eius in ꝓfectione antiochi aliquam ꝓsolationem ꝓlo fecerunt.

b Et applicabunt eis plurimi fraudulenter.sicut de alchimo iam dictū est. 7 sicut de nichanoꝛe. vt dicit

j.Mach.vij.q̄ fecit amicicias cū iuda machabeo. postea volebat eū capere. c Et eruditis ruent. sicut ptz de iuda machabeo z frib⁹ ei⁹. q̄ in defensione legis z patrie mortui sunt. d Et ꝓflent z eligant z dealbent p tribulatōes q̄ sunt magꝫ accepte deo q̄z sacrificia vt ē dictum est ca. ij. z hoc.

e Usqz ad tps ꝑfinitū. s. a deo z hoc est usqz ad finē mūdi. q: usqz tūc sancti sustinebūt tribulationes malorꝫ.

f Quia adhuc aliud tps erit. i. ē. s. oia ista pfecti⁹ ꝓplebunt. s. tps ꝑsecutōis antixpi: q̄ erit caput oim malorꝫ z cui⁹ figura fuit antioch⁹. Et q: dictum est q ea q̄ sunt de antiocho dicta usqz huc. nō solum sunt dicta de eo ꝑm se. ē cū hoc vt est figura antixpi. ió est ibi dupler sensus lr̄alis. vn⁹ de antiocho q̄ dict⁹ est. Alius de antixpo ad quez ꝑdicta facili ꝑnt applicari. De antiocho em̄ tria dicta sunt in generali. Primū est q̄liē obtinuit regnū fraudulenter ibi. Et stabit in loco suo despect⁹ ꝛc. z hoc pfecti⁹ verificat de antixpo. q̄ magis obtinebit dominiū nō ꝓpē nobilitatem generis: ē magis ꝓ fraudulentiam: z sic pōt applicari illa lr̄a: ꝑm q̄ dictum est de antiocho q̄liter pugnauit cō regem egypti: z hoc notat ibi. Et brachia pugnant ꝛc. cō quem pugnauit duplici via. s. fraudulētia z armorꝫ potentia: vt visum est. Et istud pfecti⁹ ꝓplebit in antixpo. q: rex egypti erit vn⁹ de trib⁹ q̄ primo supabūt ab eo. vt dictum est. ē. vij. ca. Non est dubium q̄ cō eum vtet maiori fraude z maiori potentia q̄ antioch⁹ fecerit. z ꝓpē hoc tota illa lr̄a pōt de facili applicari antixpo z maxime illud qđ ibi dr̄. Et faciet q̄ n̄ fecerūt pres ei⁹ z patres patrū eius. q: nullus de regib⁹ toti⁹ mūdi fecit. vel faciet talia q̄lia factur⁹ est ātixps. ē multi reges q̄ ꝑcesserūt antiochum: fecerūt etiaz maiora q̄z antioch⁹ fecerit. vtz de alexandro magno a q̄ descendit regnum antiochi: vt. ē. dictū est. Tercium aūt qđ dictuz est de antiocho est āliter pugnauit cō filios isrl. ibi. Et reuertet in terram suam ꝛc. vbi dictū est quō filios isrl multiplicit afflixit. z a cultu veri dei inq̄ntū potuit auertit z quō multi de ꝓplo israel ꝓstant mortē z tribulatiōes sustinuerūt. Et hoc multo fortiꝰ implebit de antixpo. q: erit sine ꝓpatiōe maior ꝑsecutor ecclie q̄z ille fuerit synagoge. z multo plures ꝑ eum a fide auertent. z multo plures in fide stantes cruciabunt q̄z ꝑ antiochum. z ió tota ista lr̄a pōt de facili ad ipm applicari. ē ꝓpter ꝑ litigitatem vitandā omitto ꝑ singula verba discurrere.

g Et facit rex ꝛc. hic ꝓphr ponunt ea q̄ dicunt de antiocho ꝓut fuit figura antixpi tm̄. q: nō verificant de eo ad lr̄am ē tm̄ de antixpo. z diuidit in duas ptes. q: primo ponit ꝓcessus antixpi cō deum. scdo cō colentes ipm. ibi. z Multiplicabit gloriam. Primū oñdit dupliciter. s. in ꝓceptu blasphemie z in cultu ydolatrie. ibi. Deum aūt moazim. primo igit dr̄ sic ꝓtinuādo lr̄am lre immediate ꝓcedēti: vbi dictū est. Adhuc aliud tps erit. s. tempus antixpi: vt dictum est.

h Et faciet rex. i. antixps. b Iuxta voluntatem suam. q: malicia sua ꝓducet ad effectum.

i Et eleuabit z mag. aduer. oēm deuz. ꝑm q̄ dr̄. ij. ad Thessal. ij. nisi venerit discessio primū. z reuelat⁹ fuerit homo peccati filius ꝓditionis. q̄ extollit sup omne qđ dr̄ deus. aut qđ colit: oñdens se tanq̄ sit deus. z ió ista lr̄a non pōt exponi nisi de eo. Antioch⁹ em̄ epiphanes nō eleuauit se cō omnē deum. imo ydolum iouis coluit. z in templo hierosolymitano posuit. z iudeos ad cultum illius q̄ntū potuit induxit. vt legit. j. Mach. j. ij.

k Et aduersus deuz deoꝝ loquet magnifica. q: antixps ꝓtumeliam loquet cō deum celi. q: oñdet se tanq̄ sit deus vt dicit apls. z iam allegatum est.

l Et dirigetur. q: ad effectū intentū ei⁹ ꝓducet malicia q: sedebit in templo tanq̄ sit de⁹. ñ tñ diu: ꝓpter quod subdit.

m Donec ꝓplea tur ira cundia. s. dei sup eum. q̄ ꝑ virtutē eius morietur subito vt dicunt sancti. z apls. ij. ad Thessal. ij. Quem dns ihesus interficiet spū oris sui. ꝛc.

n Perpetrata est quippe diffinitio. q. d. ita determinatū est in dei ꝑscientia. z ió ita certum est de futuro: ac si iam esset factum de ꝑterito.

o Et deum patrū suoꝝ nō reputabit. q: antixps nascet de iudeis vel xp̄ianis. q̄ deum celi adorant. z antixps ei⁹ cultū auferet z usurpabit sibi vt dictum est. ptz etiam q̄ ista lr̄a non pōt exponi de antiocho q̄ ydola grecie coluit sic patres sui. z ad ipsa adorāda iudeos induxit in hirlm vt dictum est. z similiter samaritanos q: templū qđ erat in monte garazim iouī dedicauit. vt hz. ij. Mach. vj.

p Et erit in concupiscentijs feminarū. q: licet antixps fingat castitatem exteri⁹ vt facili⁹ decipiat. tñ nō erit castus vt dicunt alij. q: erit plen⁹ omni malicia: z ꝑ oēs erit luxuriosus. ꝓpter qđ significat ꝑ bestiam ascendentem de abyssis Apoc. xvij. In bestia aūt significat carnalis lasciuia. ꝓpter qđ ꝓphas. ij. etbi. vitam carnalem seu voluptuosam vocat bestialem vitam.

q Nec quenq̄ deoꝝ curabit. hoc ptz de antixpo ex ꝓdictis z falsum de antiocho: cā subdit.

r Quia aduersum vniuersa consurget. i. cō deum z homines. quia antichristus consurget contra omnes homines eos sibi subiciendo: z contra deum eius cultum sibi usurpando. ē neutrum verificat de antiocho. q: iouem coluit z romanis subiectus fuit. vtz ex ꝓdictis: z ió non surrexit cō vniuersa.

s Deum aūt moazim. hic ponit ꝓcessus antixpi cō deum ꝑ cultum ydolatrie. q̄liz se faciat adorari sicut deum in palam. vt omnem talem cultum auferat ab alijs vt dictum est. tñ demonem priuatū quem hēbit occulte adorabit. cui ꝓtute z auxilio faciet illa mirabilia q̄ factur⁹ est. deo tñ ꝑmittente. z hoc est qđ dr̄ hic.

s Deum autem moazim ꝛc. Moazim interꝑtat presidium. sic enim vocabit demon eius priuatus. quia ab eo habebit ꝑsidium z auxilium. Vel aliter. ꝑsidium dicitur locus construendus ab antichristo vbi colet illum demonem occulte.

t Et deum quem ignorauerūt patres eius. ibi accipit et ꝑ ideſt. Deum quem ignorauerūt. iudei vel xp̄iani ex q̄bus descendet antixps.

v Colet auro z argento z lapide ꝑcioso ꝛc. q: in loco illo reponet antixps diuitias ꝑciosas tanq̄ in loco secretissimo z fortissimo: vñ sequit.

x Et faciet. s. hoc qđ dictum est.

y Et muniat moazim. i. locum illum vbi adorabit demonem occulte. ió dicit. z Cum deo alieno quem cognouit. ꝑ familiaritatē z pacta cum eo inita. q: hēbit pactum cum illo demone. s. priuato. q̄ tñ alienus debet esse

ab omni homine. a Et multiplicabit. hic ꝓnr ponit ꝓcessus antixpi ꝫ colentes deum. q̄ erit in exaltatõe malox q̄ ei obedient. z in ꝓsecutõe bonox q̄ ei resistent. z ꝫ est qđ dr hic. a Et multiplicabit gloriaz. s. sibi obedie tib⁹ eos exaltando. b Et dabit eis ptātem in multis. z nõ dicat in oĩbus q̄ nullum faciet sibi equalem.

c Et terram diuidet gratuito. i. ꝑ volũtate sua familiaribꝰ suis. hoc aũt nõ ꝓt dici de antiocho q̄ pax aut nihil vltra regnuz syrie tenuit q̄ si aliq̄ alia ad tps tenuit inde deiect⁹ fuit. q̄ fuit repulsus ꝺ egypto vt. s. visum e. z sic de ꝓside vt dr. j. macha. vj. Sic boies sui fuerũt deiecti de iudea ꝑ iudam machabeũ z frēs eius

d Et in tpe ꝓfinito. hic describit ꝓsecutio bonox ꝑ antixpm. q̄ ꝓncipio subiciet sibi regez egypti vbi tunc vigebit fides. z hoc ẽ qđ dr. Et in tpe ꝓfinito. s. a deo q̄ futura ꝓuidet z ordinat illa.

e Preliabit aduersus eum rex austri. i. egypti.

f Et q̄si tempestas veniet ꝫ eum rex aq̄lonis. i. antixps ꝺ designat⁹ ꝑ antiochũ q̄ fuit figura ei⁹: vt dictũ ẽ z seq̄t.

g Et ingrediet terras z ꝓteret. q̄ rex egypti erit vn⁹ de primis ꝓtritis ab antixpo: vt visum est. ꝫ. viij. ca.

h Et introibit in terrā gloriosam. i. iudeam q̄ dr gloriosa ꝓpter mirabilia ibi facta a deo. z ꝓpter opa nre salutis ibi facta a xpo. i Et multi corruent. i. multe terre z vrbes z gētes subicient antixpo.

k De aũt sole saluabunt de manu eius: edom z moab z ꝓncipes alis ꝓncipium filiox ammon. hoc aũt fit ꝓpe diuia miscdiaz. q̄ sancti hēbunt illuc aliqđ refugium tpe antixpi. qđ fiet ꝓpter min⁹ ꝑfectos q̄ non auderent se opponere antixpo. Et ista lra etiam ptz: q̄ non pōt exponi de antiocho. q̄ oēs gentes z terre nõ fuerũt ei subiecte exceptis his tribus. l Et mittet manum suam in terras. q̄ ad illas tras vbi antixps psonaliter nõ accedet nũcios mittet

m Et terra egypti nõ effugiet ꝛc. q̄ illa erit de ꝓmo subiectis antixpo: vt visum est.

n Per lybiam q̄z z ethyopiaz trāsibit. q̄ ista duo regna similiter subicient antixpo. hoc aũt non pōt dici de antiocho. q̄ istas terras nõ legit intrasse.

o Et fama turbabit eum ꝛc. q̄ fama sanctox nolentiũ antixpo obedire turbabit eũ. vel forte fama aliq̄x regux fidelium ei resistere volentium. sequit.

p Et veniet in multitudine magna. q̄ hēbit exercitum maximum.

q Et ꝓterat z interficiat plurimos. oēs. s. nolētes ei obedire. r Et figet tabernaculum suum apeduo inter maria. ꝺm Hiero. apeduo idem est qđ emaux: q̄ locus est inter mare mortuũ z mare mediterraneum.

s Sup mõtem inclytum z sanctũ. i. mõtem oliueti: vel montẽ syon. q̄n eũ antixpc ponet tabernaculuz suum in emaux. ponet ipm q̄ddam mõ sup mõtem oliueti vel mõtem syon. q̄ sunt mõtes ꝓpinq̄ distantes tm ꝑ miliare. q̄ ab emaux incipiunt montana birlm.

t Et veniet vsq̄ ad sūmitatẽ ei⁹. q̄ antixps veniet i mõtem syon in loco vbi fuit templum. vt ibi sedeat z adoret tanq̄ sit deus. vt dicit apls. Sic veniet vsq̄ ad summitatẽ montis oliueti. vñ ascẽdet xpc in celum. tanq̄ inde ascẽsur⁹ in altum ꝛtute dēmonis ipm portantis.

v Et nemo auxiliabit ei. q̄ ꝛtute diuina ibi subito

oso. rebusq̄ ꝑciosis. k Et faciet⁷ vt muniat moaz⁸ cū deo alieno: quē cognouit⁹ z multiplicauit gliam:¹ z dabit eis ptātē in multis:ᵐ z terrā diuidet gratuito.ⁿ Et in tpe ꝓfinito ᵒ pliabit aduersus eux rex austri:ᵖ z q̄si tempestas veniet ꝫ illū rex aq̄lonis in curribus z in eq̄tibus z in classe magna⁸ z ingredietʳ terras: z ꝓteret z ptrāsietᵗ. Et introibit in terrā gloriosaz¹ z multi corruent.ᵏ De aũt sole saluabunt de manu ei⁹: edom z moab: z ꝓncipes filiox ammō. l Et mittet manū suā in terras.ᵐ z terra egypti nõ effugiet. Et dñabit thesauroux auri z argenti z in oĩbus ꝑciosis egypti.ⁿ Per lybiaz q̄z z ethiopiam trāsibit:ᵒ et fama turbabit eũ ab oriente: et ab aq̄lone.ᵖ z veniet in multitudine magna:ᵍ vt cõterat z interficiat plurimos.ʳ Et figet tabernaculū suū apeduo inter duo maria⁸ sup montem inclytū z sanctuz ᵗ z veniet vsq̄ ad sūmitatez eius:ᵘ z nemo auxiliabit ei.

Ca. xj.

In tpe aũt illo ᵇ surget michael princeps magnus: qui stat pro filiis populi tui: ᶜ z veniet tempꝰ

interficiet: ꝺm q̄ dic apls ad thes. ſa. ij. Quez dñs Jesus interficiet spū oris sui z destruet illustratõne aduentꝰ sui. Et hoc aũt loco ꝓtz sic q̄ hoc nõ pōt exponi de antiocho. q̄ ñ fuit mortuꝰ inter maria nec sup montẽ sctm. § redeũdo de ꝓside vt dr. j. mach. vj. z. ij. Mach. ix. Porphyr. tñ exponit z ficticie exponit de ipso antiocho di. q̄ mortuꝰ est in q̄dam monte q̄ noiat apeduo z est sit⁹ inter duo magna flumina .s. euphraten z tigrim: q̄ dicũt hi maria. sic mõs ille dr inclytus z sanctus. q̄ gentiles ibi colebant deos suos. hoc aũt totum ꝓtz ficticiũ. q̄ nõ inuenit in scriptura aliqs mõs sic vocatus in ꝓside. Similiter q̄ flumina dicant maria est ꝫ ꝓsuetudinẽ scripture. Iz aliqñ scriptura noiet stagna magna hñtia magnam ꝙgregatõz aq̄x maria. similiter q̄ mons vbi colebant ydola dicat inclytus z sanctꝰ ab angelo q̄ loquebat danieli. est manifeste falsum. imo magis diceret ꝓphanꝰ. sic igit ꝓtz q̄ Iz in lra ꝓaccepta vsq̄ ad locũ illũ. Et faciet rex ꝺm voluntatem suā ꝛc. sint aliqua q̄ possent applicari antiocho. tñ multa inferunt q̄ ñ possent verificari de eo vt visum est: z iõ ꝑ hoc cogimur exponere de antixpo totam lrām sequentem a loco supradicto.

Caplm. xij.

In tpe aũt illo. postq̄z descripta est violentia antixpi ꝫ electos. hic ꝓnr ponit finalis victoria ꝫ reprobos. z diuidit in duas ptes. q̄ primo ponit principalis intentio. secundo subiũgit vtilis instructio. ibi. Tu aũt daniel. Circa primũ duo facit. q̄ primo oñdit conatum angelox ad tuitõz fidelium. secũdo describit ꝙditionem z gradus resurgentium. ibi. Et multi de bis q̄ dormiunt. Circa primum ꝙsideranduz q̄ conat⁹ angelox circa fideles tpe antixpi erit necessarius ad duo. s. ad fidelium defensionẽ z aduersarii destructõz. q̄ Iz ātixps vbo xpi et dei sua interficiat: vt dictum est: hic tñ erit auctoritatiue: ꝫ ꝑ michaelem q̄ est ꝓnceps eccie: sicut fuit antiq̄tus ꝓnceps synagoge: hoc fiet executiue: z hoc est qđ dr hic.

a In tpe illo. i. antixpi. s. qñ angeli mali conabuntur omnes corrumpe z a fide subuertere etiam electos si fieri pōt. vt dr in euangelio.

b Consurget michael ꝛc. ad fortificandum electos ꝑ se z ꝑ angelos sibi subditos: sequit.

c Et veniet tps qle nõ fuit ꝛc. ꝓpe magnitudinẽ tribulatiõis q̄ ventura est sub antixpo. q̄lis nunq̄z fuit a principio mundi vsq̄tunc. z dr Mat. xxiiij. Per hoc ꝓtz q̄ male exponit porphyrius hũc locũ de ꝓsecutõe

iudeoꝝ sub antiocho. qꝝ maior fuit illa q̄ sub nabuch. fuit: ꝛ intensiue ꝛ extensiue. intensiue qꝝ destruxit ciuitatem ꝛ templū. ꝛ magnam ptem ppli occidit: aliquaꝫ ꝺo cum rege sedechia captiuā duxit: exceptis q̄busdā pſonis paupib⁹ ꝛ vilib⁹ qs dimisit ad colendam terrā vtz. iij. Reg. vl. similit extensiue qꝝ duravit p. lxx annos. Illa aūt q̄ fcā sc ab ā tiocho tm̄o p ſer annos. Hec afflictiō aūt q̄ facta est ppō isrl̄ p tyrannum ꝛ vespasianū non est dubiuꝫ q̄n fuerit maior q̄ illa q̄ fuit sub antiocho.

d Et i tpe illo saluabit ppls tuus. illi dicunt eē de ppō e⁹ q̄ sunt vere isrl̄ite habētes veraꝫ fidem ipsi⁹ Jesu xp̄i. ꝛ isti oēs p̄destinati qꝝ null⁹ saluabit nisi p fidem xp̄i: ꝛ hoc est qꝺ subdit.

e Omnis q̄ inuent⁹ fuerit script⁹ in libro vite. q̄ q̄dē liber nō est aliud q̄ꝫ scriptio electoꝝ in mēte diuina. et istixere saluabunt de tribulatōe antixp̄i. qꝝ ppē electos breuiabunt dies pſecutōis antixp̄i: vt dr Mat. xxiiij.

f Et multi. hic p̄ñr describit ꝛ ꝺditio ꝛ g̃dus resurgēdi. ꝛ diuidit in duas ptes. qꝝ primo tangit diuersitatem resurgentiū q̄tum ad electos ꝛ reprobos. ſcꝺo tangit diuersos g̃dus electoꝝ ibi. Qui aūt docti. Circa primū sciendū qꝺ ix oēs resurgent tam boni q̄ mali tm̄ diuersimode. qꝝ alīq̄ resurgent ad gloriam. ſ. electi. alīq̄ ad penam. ſ. reprobi. ꝛ hoc est qꝺ dicit.

f Et mul. de his q̄ dr. in pul. ter. euigilabūt. resurgētes a morte. non em̄ loquit de dormitōe somni ꝑ mortē qꝺ ptz p hoc qꝺ dicit.

g Qui dr. in puluere terre. p hoc aūt qꝺ dicit. Multi. intelligunt oēs vt dicit Augu. ꝛ hic modus loq̄ndi bene inuenit alibi in sacra scriptura. vel alr dic. Multi. ppē pueros damnatos. q̄ ix resurgant non tm̄ dicūt ppie euigilare. qꝝ non sunt habituri sensum pene vel glorie: vigilia aūt est solutio sensus.

b Alīj in vitam eternam. ſ. electi.

i Alīj in obprobrium. ſ. reprobi qꝺ obprobrium erit etiam sempiternum. ꝓpter qꝺ subdit.

k Vt videant sp. ſ. obprobrium sue damnatōis. hūc etiam locum exponit porphy. ꝛ male de illis iudeis q̄ se absconderūt in speluncis ꝓpē pſecutōz antiochi. ꝛ audita inde victoria venerūt ad ipm̄ q̄si euigilātes de puluere terre. Alīj in vitā. q̄tum ad obſuatores legis. Alīj in obprobriuꝫ q̄tum ad p̄uaricatores. Ista expositio ptz manifeste falsa. qꝝ oēs q̄ se absconderūt ꝛ venerunt ad iudam machabeū mō p̄dicto erant zelatores legis alit nō veniſſent ad ipm̄ ꝑ obediuiſſent antiocho. ꝛ tm̄ de istis dr qꝺ alīq̄ euigilabūt ad obprobrium: ꝙ eius expositio est falsa. qꝝ dicit qꝺ illi q̄ euigilauerūt ad obprobrium erant p̄uaricatores legis. Similit illi q̄ erāt obſuatores legis q̄ꝫ ꝑm eum dicunt euigilasse ad vitam postea mortui sunt. ꝛ sic nō p̄nt dici euigilasse ad vitā eternam ꝑm qꝺ dr hic. Et q̄bus ptz qꝺ ista lra non pōt exponi nisi de resurrectione futura post pſecutionem antichristi.

l Qui aūt docti. Hic p̄ñr tangunt diuersi g̃dus electoꝝ q̄ erunt q̄si diuerse claritates stellaꝝ ꝑm qꝺ dr. j. ad Corꝝ. xv. Stella differt a stella in claritate. sic ꝛ resurrectio mortuoꝝ ꝛc. ꝛ illi tm̄ q̄ supeminent alīs hic in vita ꝛ doctrina. habebunt spāle premium. ſ. aureolam doctorum. ꝛ iō dicunt hic fulgere quasi splendor firmamenti. Alīj aūt q̄ ꝑ exempla bone vite inducunt alios ad iusticiam q̄ꝫ non sunt doctores tm̄ dicuntur fulgere q̄i stelle in ppetuas etternitates.

7 signa libꝝ[n] vsqꝫ ad tps statutū[o]. Plurimi pertransibūt[p] ꝛ multiplex erit scia. [q] Et vidi ego daniel ꝛ ecce q̄si duo alīj stabāt vn⁹ hinc sup ripaꝫ flumis: ꝛ alⁱ⁹ inde ex altera ripa flumis[r] Et dixi viro[s] q̄ erat indut⁹ lineis: [t] q̄ stabat sup aq̄s flumis[v] Usqꝫquo finis horꝝ mirabiliū[x] Et audiui virꝝ q̄ indut⁹ erat lineis q̄ stabat sup aquas fluminis: [y] cū eleuasset dexteram ꝛ sinistram suam in

m Tu aūt daniel. hic p̄ter ponit vtilis istructio ipi⁹ danielis. ꝛ instruit eū angelus de duobus. primo de clausione visionis. ſcꝺo de duratōe pſecutionis. ibi. Et vidi ego daniel. Circa primū aduertenduꝫ qꝺ diuina secreta nō sunt omnib⁹ reuelanda. ꝓpē qꝺ dicebat Saluator Mat. vij. Nolite sanctum dare canib⁹ ꝛc. i. obstinatis. Similit nec vulgaribus hominib⁹ q̄ non p̄nt talia capere: ꝓpter qꝺ xp̄c loquebat turbis in ꝑabolis: ꝑ discipulis exponebat omnia. vt dr Mat. iij. ca. qꝝ talia sunt maioꝝ reuelanda. Daniel aūt erat vir desideriorꝝ. vt. ꝑ. dictum est ca. ix. ꝛ iō dignum erat vt sibi multa diuina secreta reuelarent que tm̄ alīs occultabant: ꝛ hoc est qꝺ dr hic.

m Tu aūt daniel claude ꝓmones ꝛc. q. d. diuina secreta tibi reuelata enigmatib⁹ inuolue ꝛ incrpsita dimitte. et hoc vt maligni nō habeant materiaꝫ detrahendi. ꝛ studiosi habeāt materiam se exercendi. ſcz̄.

n Usqꝫ ad tempus statutum. q. d. tūc erunt pfecte manifesta qm̄ implebunt.

o Plurimi pertransibunt. legentes. ſ. libꝝ istum alīq̄ malignantes. alīq̄ vuote tractantes.

p Et multiplex erit scia. i. expositio circa ista.

q Et vidi ego. hic ſcꝺo angelus instruit danielem de duratōe pſecutōis antixp̄i ꝛ diuidit in duas ptes. qꝝ primo instruit eū de summa duratōis. ſcꝺo de eius terminis. ibi. Et cū ꝓpleta fuerit. tercio infert q̄ndam ꝓclusionē ex p̄dictis. ibi. Tu aūt daniel. Ad euidentiam p̄me ptis aduertendū. qꝺ daniel vidit hanc visionē iux fluuiū tigris. vt dictum est ca. x. Apparuerūt aūt sibi tres angeli. duo stantes ex vtraq; pte fluminis. ꝛ isti duo erāt ag̃el⁹ ꝑsa ꝛ greco. qꝝ grecia est ab occidētali pte illi⁹ flumis. regnum ꝑsidis magis in oriente. Tertius aūt angelus apparebat q̄ stans sup fluuiū ꝛ ille erat gabriel q̄ loq̄bat daniel instruēs eū de duratōe pſecutōis antixp̄i. ꝛ hoc est qꝺ dr hic.

q Et vidi ego daniel: ꝛ ecce q̄si duo alīj. dicit q̄si: qꝝ nō erant homines ꝑ angeli apparentes in spē viroꝝ. sequit.

r Et dixi viro. i. gabrieli apparente in spē viri.

s Qui erat indut⁹ lineis. ad denotādū angelicā puritatem.

t Qui stabat sup aquam fluminis. ad designandum qꝺ ptās terrena est finalit ꝓculcanda. Aque em̄ ꝓpīe significant ꝑm qꝺ dr Apoc. xvij. Aque multe ꝓpīe multi.

v Usqꝫquo finis horꝝ mirabilium. i. quanta erit duratio pſectionis antixp̄i ꝓdicte.

x Et audiui virꝝ qui indutus erat ꝛc. i. gabrielem in spē viri apparentem.

y Cum eleuasset dexteram ꝛc. ad maiorem affirmatōez

dicti sui. z Quia in tps z tpa z dimidium tpis. i. intā tum durabit illa psecutio. s. p tres annos z dimidiū. tps cū sumptum in singulari significat vnū annū. vt. §. babi tum est ca. iij. Tps aūt acceptū in plurali sine numero determinato stat p binario annoꝝ. fm cōem modū loqn di hebraicū z liber iste scriptꝰ ē hebrai ce ab. viij. ca. vsq; ad finez. Dimidiū aūt tēpis significat dimidiū annū. z sic ptz q; psecutio an tixpi durabit p tres annos z dimidiuz q̄ntū durauit pdi catio Xpi. porphy rius aūt exponit tps istud de psecutōne antixpi. § hoc patz manifeste falsum. qz aut accipit psecutōem antiochi a pncipio q̄ intrauit birlim vsq; ad tps in q̄ mādatū est sā ctuariū p iudā ma chabeum. z tūc ptz falsitas eiꝰ. qz illud tps ptinet ser annos. vt. §. babitū est. viij. ca. vbi dr sic. Usq;quo sanctuariū z fortitudo conculcabit. Et dixit āge lus. s. angelus rndens ad banc qōem. Usq; ad vespam z mane dies duo milia trecenti z mūdabit sanctuariū. hoc etiam pōt pbari ex. j. Mach. j. vbi dr q; antiochꝰ epipha nes ingressus est birlim anno. cxliij. regni grecoꝝ ꝑpe finē illiꝰ anni. z ibidem. iij. ca. dr q; sanctuarium mundatū est anno. cxlvij. ꝑpe finē illius anni. ix. mense. xxv. die illius mensis. vt ibidem dr. z sic tps int̄ medium fuit q̄si ser annoꝝ. Si aūt porphy. accipiat psecutōz antiochi nō a pri mo ingressu eius in birlim. § a die q̄ posuit ydolum illud nō fuit in templo p tres annos z dimidiū. § fuit ibi p tres annos pcise. vt dicit Josephꝰ. xij. li. antiq̄tatū. primo aūt li. Mach. vi. q; ibi fuerit p. x. dies vltra tres annos. qđ p bat sic. qz in anno. cxlv. mense. ix. die. xv. mensis. posituz est ydolum pdictum in templo. vt dr. j. Mach. j. z anno cxlvij. mense. ix. die. xxv. mensis purificatū est templum vt dr. j. Mach. iiij. z sic tps int̄ medium fuit triū annoꝝ z. x. dieꝝ. Dom q. xxv. die mensis. ix. obtulerūt sacrifici um in templo purificato. vt dr. j. Macha. iiij. § p. x. dies añ amouerāt ydolum. qz bene posuerāt tantū tpis ad pu rificandū templū. Iouis aūt ydolū fuit a pncipio q̄ ceperāt templū purificare. z sic ptz q; revolutis trib⁹ annis pcise eodem die amotū est ydolum q̄ fuerat positum.

a Et cum ꝓpleta. postq̄ angelus instruxit danielem de summa duratōis psecutōis antixpi. hic instruit eum de ē minis ipsi⁹ duratōis. z diuidit in duas ptes. qz primo in struit eum de termino ad quē. secdo de termino a q̄. ibi. Et a tpe. Termin⁹ aūt ad quē finiet duratio psecutōis anti xpi. erit eius fulminatio seu infectio. dicit igit angelus loquens danieli. a Cum ꝓpleta fuerit dispsio manꝰ pli sancti. i. xpiani. qđ erit q̄n ꝑpetratocitatē psecutōz an tixpi nullus xpianꝰ audebit apparere in publico.

b Complebunt vniuersa. i. fulminabit antixps z ve niet resurrectio mortuoꝝ z iudicium.

c Et ego daniel audiui z nō intellexi. qz ly intelligeret ve ritatem in generali z in spāli q̄tum ad multa. nō tn q̄tū ad oēs circūstātias et dēmiatas psonas. qz sic. §. dictū est veritas de futuris nō revelat ꝓbetis nisi fm q; expediēs est fm diuinam ordinatōem.

d Et dixi: dne mi q̄d erit post h. volebat em daniel pl⁹ scire. qz volebat scire finem mundi determinate.

e Et ait. s. angelus rndens sibi.

f Vade daniel. i. vades viam vniuerse carnis q̄ mor tem. g Quia clausi sunt signatiq; fmones. q. d. nō mō scies nec ad te ptinet. Hoc etiā mō rndit saluator aplis Act. j. Non est vr̄m nosse tpa vel momenta ꝛc. Apli aūt fuerūt magis illuminati q̄ ꝓphe. z iō si scire finem mundi de terminate nō p tiebat ad aplos vt dic saluator nec per oēs hoc ꝓpetebat danie li. Et hoc appa ret fatuitas illo rum q̄ voluerūt finem mundi p̄ dicere determi nate: z omnes q̄ hoc attentauerūt mendaces inuē ti sunt: sequit.

celū z iurasset pviuētē inet nū: qz in tps z tpa z dimi diū tpis. Et cū ꝓpleta fue rit dispsio manꝰ pli scti cō plebūt vniuersa hec Et ego audiui: z nō intellexi. Et dixi. Dne mi q̄d erit post hec Et ait Vade dāiel quia clausi sunt signatiq; fmōes vsq; ad pfinitū tpus. Eligent z albabunt z qi ignis pbabunt multi. Et impie agent impij nec intelligēt oēs impij. Doctro docti in telligent: m z a tpe cū ablatū fuerit iuge sacrificium n z posita fuerit abomīatio in desolatiōem: dies. M. ccxc. o Beatus q̄ expectat: z pue nit vsq; ad dies mille trecē tos tringinta q̄nq;. Tu āt daniel vade ad pfinitum: z requiesces z stabis i sorte tua in fine dieꝝ. Hucusq; danie lem in hebraico volumine legimꝰ cetera q̄ sequunt vsq; ad finē libri: de theodo tionis editōe trāslata sunt

b Eligent z de albabunt ꝛc. s. e lecti in psecutōe antixpi z mem broꝝ suoꝝ vsq; ad finem mundi.

h Et impie aget impij. fm q; dr Apoc. xxij. Qui i sordibus est sordescat adhuc.

k Nec intelligent omnes impij. qz pcludunt sibi vi am intelligendi: fm q; dr Sap. j. In maliuolam aiam non introibit sapia.

l Doctro docti intelligent. s. revelatōz pdictam q̄ntū expedit. Isti docti intelligunt apli z euangeliste z alij devote exercentes se in scriptura q̄ sunt docibiles dei. Per hoc patet q; intellectus hui⁹ ꝓbetie non est inter clusus bonis z devotis: q̄tum tn expedit. § tm maliuo lis z impijs.

m Et a tpe. Hic oñr instruit danielem de termino a q̄ incipiendi sunt pdicti tres anni cū dimidio vi. A tpe cū ablatum fuerit iuge sacrificium ꝛc. i. a tpe illo q̄ sa crificium altaris cessabit celebrari solēniter.

n Et posita fuerit abominatio ꝛc. i. antichristus ex hibitus hominibus ad adorandum. Ab illo inquam tempore dies mille. ccxc. qui faciūt tres annos cum di midio. z xij. dies. vtz consideranti. qz vnus annus hz ccclxv. dies. z sic illud idem spacium temporis qđ prius exprssit p tres annos cum dimidio hic exprimit p dies dictos. Sic igit ptz q; tres anni cum dimidio psecutō nis antixpi nō sunt incipiendi ab illo tpe quo se incipi et ondere z aliquos attrahere. § ab illo tpe q̄ iam erit tante ptātis q; se exhibebit adorandum hominib⁹: et quo fideles nō audebunt in palaz sacrificium altaris ꝛficere ꝓpter timorem eius. sequit.

o Beatus qui expectat z pueniet ad dies. M. ccc xxxv. quia hic ad numerum precedentem adduntur. xlv. dies qui post mortem antichristi dabuntur a deo ante iudicium vt recepti in persecutione possint peni tere. z ideo dicit.

b Beatus qui peruenit vsq; ad dies. M. cccxxxv. id est beatus est qui in tribulatione antichristi stabit. que durabit per tres annos cum dimidio sive per dies. M. ccxc. z adhuc vltra viuet p. xlv. dies. qz si non fuerit receptus p antixpm vt pfectꝰ coronabit. Si au tem fuerit receptus poterit penitere in illis. xlv. die bus sequentibus mortem antichristi quia tunc eius falsitas erit omnibus manifesta z sua potestas abla ta. Licet autem hoc dictum sit satis cōmune. tamen q; hoc non dicit q; aduentus Xpi ad iudicium sit su-

turus immediate post. xlv. dies naturales putandos a morte antixpi. etiam nō est certitudinaliter determinatū q illi. xlv. dies sint vsuales vel annales: sm illud Eze. xij. Diem p anno dedi tibi. z dato q esset determinatus de vsualib⁹. tñ nō bz q post illos immediate sit aduent⁹ ad iudiciū. imo vī q futur sit tē magis spacium tpis intermediuz q illud qđ dī matthei. xxiij. Sic erant in diebus añ diluuium comedētes z bibētes nubentes z nuptui tradētes vsq ad eū diem q intrauit noe i archam z nō cognouerūt donec venit diluuiū z tulit oēs. ita erit aduēt⁹ filij hois Et istud referūt aliqui doctores nři ad tēpus qđ erit iné mortem antixpi z diē iudicij. Talis aūt pax z securitas in q̄ quinia z cōnubia exercent nōn esse p tamparui spaciū tpis sicut xlv. dies: z maxime si determinatū hoc cēt. z hoc plen⁹ dixi sup Ezech. xxxix. Ex dictis ptz falsitas iudeoꝝ dicentiū q ponit hic tpus p q̄ dñt expectare messiaz futur. z accipit b dies p anno vt dicūt. ita q dñt expectare p mille. cccxxv. annos. incipiendo putatiōem istoꝝ annoꝝ a tpe quo positum est ydolum in templo Contra hoc aūt arguit sic. q2 positio ydoli aut accipit ab eis de ydolo posito tpe antiochi epiphānis qđ oportz dici sm illos iudeos q̄ predicta exponūt in hoc ca. de antiocho. z tunc aparet falsitas istoꝝ manifeste. q2 ab illo tpe vsq nūc fluxerūt plus q̄. M. cccc. anni z tñ adhuc non bñt messiam: vt dicūt. Aut accipit de ydolo posito p impatore romanū post destructōz factaz tpe tyti. z tūc oportz q predicta in hoc ca. exponerent de impatore romano z hoc nō pōt esse: q2 illud qđ predictum est. Nec quēq̄ deꝝ curabit dē. nō pōt exponi de eo. q2 romani deos olim gentium colebant. Et hoc etiam ptz q euigilatio dormientiū in puluere de q̄ dictuz est circa pn. buj⁹ ca. intelligenda est de resurrectōe vera in fine mūdi. z nō accipit p exitu de cauernis tpe machab. vt dicit porphyr⁹: q2 daniel tūc non surrexit hoc mō. Ultimo duo ca. nō sunt de canone. ppt qđ ad pñs illa dimitto. & expositis li. canonicis ad alios intendo manū mittere. z tūc exponam ista duo ca. illo auxiliante sine quo nihil boni possum⁹ facere. cui est honor z gloria in secula seculoꝝ Amen.

Explicit postilla nicolai de lyra sup danielem.
Incipit historia susanne z belis z draconis.

Historia Susanne otigit ante captiuitatem babylonicam vel cito post. q2 daniel erat adhuc valde iuuenis: sm q dī. j. ca. Cunq̄ duceret ad mortem suscitauit deus spm pueri iuuenis cui nomen daniel: z tñ translatus fuerat in babylonem ante dictaz captiuitatem. xj. annis q̄bus regnauit sedechias. ppter qđ hec historia inter li. biblie non canonicas situari dz post libz baruch de quo certuz est q vna ps eius fuit scripta ante dictam captiuitatem. vt ibidem plenius fuit dictum.

a Erat vir habitans ⁊c. Hec historia diuidit in quatuor ptes. q2 primo describit susanne nepharia tentatio. secundo ipsius maligna accusatio. ibi. Et clamauerūt aūt. tercio eius iniqua pdemnatio. ibi. Credidit eis multitudo. q̄rto ipsius digna liberatio. ibi. Fraudiuit dñs. Prima adhuc diuidit in q̄tuor ptes. q2 primo describit psone tentate virtus. secundo tentantium status. ibi. Et pstituti sunt. tercio tētationis ortus ibi. Cum aūt pplis reuertisset quarto tentatōnis modus. ibi. Et factum est. Circa primū describit psona tentata. s. susanna a nobilitate generis q2 erat de tribu iuda: vt dicet. j. z q2 erat ioachim copulata i matrimonio q̄ erat nobilior oīm iudeoꝝ. vt hic dī. Describit etiam a pulcritudine corporis vnde dī pulcra nimis. erat z a pulcritudine mētis. q2 dī

Timens deum. cuj⁹ causa exprimit. q2 erat erudita a parentib⁹ sm legem moysi. z iō bene uoiata erat sm ppietatem rei susanna. i. lilium. ppter quod senes erant magis inflati de ea q̄ de vili persona: vbi dictis ptz lra.

b Et pstituti sunt. Hic pñr describit tentantium stat⁹. q2 erant senes maturitate etatis. iudices sublimitate aut grauitatis. pbri vt dī. j. apparentia sanctitatis. z ideo de facili poterant mulieres seducere. dicit hic glo. q hebrei dicunt ipsos decepisse mulieres p hoc q dicebant xpm de semine eoꝝ nasciturum: cū essent de tribu iuda. eo q tribus sacerdotalis z trib⁹ regia pūncta erant cui⁹ nativitas maxime desiderabat: sequit.

c De quibus locutus est dominus Hiere. xxix. vbi dicitur sic. Ponet te dominus sicut Sedechiam z achab: q̄s frixit rex babylonis in igne. p eo q fecerunt stulticiam in israel. z mechati sunt in vxores amicoꝝ suoꝝ. z locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter quod non mandaui eis. Dicunt enim hebrei q isti senes erant a domino predicti Hieremie. xxix. Sed contrarium videtur quia dicuntur frixi in igne per regem babylonis. duo autem senes qui tentauerunt Susannam fuerunt lapidati vt dicit hic glo. Item fuerunt lapidati a populo nō a rege. Dicendum q pena mortis quecunq̄ aliquando signatur per ignem in scriptura. z ideo eorum lapidatio pōt vocari frixio in igne. Item sciēdū q de licentia regis babylonis pena debita iudicabat per iudeos sm legem moysi. quia iudices regis legem iudeorum ignorabant & executionem mortis non poterant inferre nisi ex speciali mandato regis z auctoritate. z ideo q populus eos lapidauit fuit de precepto regis. ppter quod rex fecit principaliter z auctoritative. populus autem executive. cetera patent.

d Cum aūt. s. plus. hic ponit tentationis ortus. que orta est in istis senibus. sicut cōiter orit tentatio carnis in alijs hominib⁹. Primo ex impudico aspectu. q2 dī q videbant eam q̄tidie. Secundo ex inordinato affectu: cum subditur. Et exarserunt. Et consequenter excecato intellectu cum dicitur. Et auerterunt sensum suum ⁊c. quia inordinata affectio excecat oculum rationis. Et psequenter ex nepharia conatu ad implendum ppositum: cum dicitur Dixit alter ad alterum ⁊c. Dicit igit primo sic. a Cum

aūt ꝓplus reuertisset post meridiem ꝛc. Susanna eī erat verecūda ꝛ pūte freq̄ntia ꝓpl̄i stabat clausa cū puellis suis intra domū. ꝫ cum ꝓpl's exisset. ꝛ senes aliq̄ntulū remanerent ad ꝓferendū insimul de auditis in iudicio. tūc susanna exibat cameram ꝛ intrabat ortum cā recreatōis ꝛ lauatō⁷. nec cauebat tantū a senib⁹ ꝓpē etatē ꝛ sanctitatis ap̄parētiam in eis q̄utus cauebat ab alīs. cetera patēt ex dictis vsq; ibi.

b Dixitq; alē ad alterā ꝛc. hoc fecerī q̄libet volebat se expedire de alio vt posset solus ruerti ad loq̄ndum cū susanna ꝛ ad decipiēdum eam. seq̄t.

c Cunq; reuertissent. ꝓpe domū ioachim p diuersas trās vias. Venerunt in vnum ꝛc. seq̄t.

d Et tunc in cōe statuerūt ꝛc. q; firmati fuerūt in suo malo ꝓposito.

e Factū est aūt. hic ꝓpr̄ ponit tentatōis modus. vbi ponunt ista p ordinē. Primū est fraudulētia ꝛ insidiatio in hoc q; obp̄uauerūt tp̄us aptum. s. post ꝓpl̄i discessum. ꝛ locū ꝓgruū. s. pomarium vel ortuz. ꝛ hoc est qđ dr hic.

e Factuz est aūt cū obp̄. ꝛc. modus loq̄ndi est ad sig̈ficandū freq̄ntiaz faciendi aliq̄d. q; susanna freq̄nē illuz ortum intrabat. seq̄t.

f Et ñ erat ibi q̄squā p̄ter duos senes absco. ꝓtē. cam ex ardore desiderij.

g Dixit ꝫ puellis afferte mihi oleuz. hic oleum accipit ꝓ lachryma arboꝝ aromaticaꝝ q̄ vtūtur in terra illa ꝫ estum.

b Et smigmata. ſm Piero. smigma est aq̄ de bordeo et palea facta ad lauandum faciē ꝛ refrigerandum.

i Et ostia pomarij claudite. ꝓpē securitatē ne posset aliq̄s venire ad eam. k Vel la. ex illis. s. q̄ debant apponere puelle p̄dicte. ꝛ forte erat ibi irriguum fontis. vel aliq̄d aliud. sequit.

l Cum aūt egresse eēnt ꝛc. hic ponit scd̄m qđ fuit in ista tentatōe. s. maligna suggestio ꝓmo susannaz assecurādo ad ꝓpetrādum rē illicitaz: cū dr. Ecce ostia pomarij clausa sunt ꝛc. Secdo ei mortē minando nisi ꝓsentiat cū ibdit. Qđ si nolu. di. ꝫ te testimoniū ꝛc. Terciū qđ in hac tentatōe ponit est susanne vtuosa electio. q; magis elegit mori q̄ dei mandatū p̄tergredi. ꝛ hoc est qđ dr hic.

m Ingemuit susanna. ex dolore cordis ꝓpē piculum imminēs. n Angustie sū mihi vndiq;. Angustiosum est mori. ꝛ angustiosum est dignum morte fieri. ꝓpter qđ seq̄t. o Si eī hoc egero. qđ ꝓsuadet lege dei tñs gredi ēdo. p Mors mihi ē. s. debita. q; in lege moysi p̄cipit adultera lapidari. q Si aūt nō egero. nō effugiam manꝰ vīas. morte incurrēdo ꝛ indebitaz.

r Dz melius est mihi ꝛc. q; puniri non est maluz simplr q; est malū pene. ꝫ fieri dena dignū est simplicit malū. q; ꝫ est malū culpe.

s Et exclamauit voce magna susanna. ne forte senes ex vehemētia ꝓcipie q̄ erant inflamati in ipsaz irruerēt ꝛ ipsam ꝛ inuitā impudice tāgerent.

t Exclamauerūt. ꝫ ꝓpr̄ ponit susane maligna accusatio. ꝛ diuidit in duas ptes q; ꝓmo accusat ex iudicio. scdo in iudicō. ibi. Et facta est dies. in prima dr sic.

t Exclamauerunt aūt ꝛ senes aduersus eam. vt notarēt eam ream cora familia accurrēte ad clamorē sasane q; si tacerēt redderent se suspectos.

v Et cucurrit vn⁹ et aperuit ostium pomarij. ad simulā dū q; vir ei⁹ de q falso eam accusabāt exisset añ q̄ famuli venissent. q; si ostium inueutuz fuisset clausum ꝛ ñ inuenis nō fuisset inuentus. testimonium eoꝝ fuisset suspectum. sequit.

r Et postq̄ aūt locuti sunt senes. accusantes susannaz de crimine adulterij.

y Erubuerūt dui. q; diligebant susannaz tanq̄ in domo eius nutriti. cui⁹ causa subdit.

z Quia nunq̄ dr. fuit. ꝑ. huiuscemodi de susanna. in q̄ apparet bonitas ei⁹ nō solū in vita ꝫ etiam in fama.

a Et facta est dies crastina. Hic ꝓpr̄ ponit accusatio in iudicio. ꝛ diuidit in tres ptes. q; primo ponit susanne citatio. secdo accusantium iuratio. ibi. Consurgētes aūt. tercio iuratoꝝ testificatio. ibi. Et dixerūt ꝓbi. In prima pte dr sic.

b Cūq; venisset ꝓpls ꝛc. s. ad locum iudicij.

c Venerūt ꝛ duo p̄sbri ꝛc. ꝓpendo in loco iudicij ad implendum nefciam suam.

d Et dixerūt cora omni ꝓplo. mittite ad susannaz ꝛc. ꝛ sic apparet susanne solemnis citatio.

affentire nobis: ꝛ ꝓmiscere nobiscū. Qđ si noluerī: dicem⁹ ꝫ te testimoniū q̄ fuerit te cū iuuenis: ꝛ ob hanc cāz emiserī puellas a te. m Ingemuit susāna ꝛ ait. n Angustie sū mihi vndiq; o Si. n. hoc egero⁹ mors mihi ē. q si aūt nō egero: nō effugiā manꝰ vīas. r Dz melius ē mihi absq; opere incidē in manꝰ hoīm: q̄ peccare i ꝓspectu dñi. s Et exclamauit voce magna susanna. t exclamauerūt aūt ꝛ senes aduersus eā. v Et cucurrit vn⁹ ad ostia pomarij: ꝛ aperuit. Cū g audissent clamorē famuli dom⁹ in pomario irruerūt p posticū vt viderēt q̄dnaz eet. x Postq̄ aūt senes locuti sū. y erubuerūt dui vehemēter. qz nunq̄ dict⁹ fuerat ꝫmo huiuscemodi de susanna. a Et fcā ē dies crastina. b Cūq; venissent ꝓpls ad ioachim vir ei⁹. c venerūt ꝛ duo p̄sbri pleni iniq̄ cogitatōne aduersus susannaz vt inficerēt eam. d Et dixerūt cora ꝓplo. Mittite ad susannaz filiam helchie vxorē ioachī. Et statim miserūt. e Et venit cum parentibus ꝛ filijs ꝛ vniuersis cognatis suis.

cum gentibus.qz nō poterat sola sufficere ire ad iudicium.amici aūt ei⁹ venerūt cū ea ipsi ꝓpatentes ꝓpter sanctitatē ei⁹ quaz nouerāt.secūt. f Et iniq illi iusserūt vt discooperet.qz forte volebant inducere plm ad suspicandū male de ea ex rubore vult⁹ eius.sciebat em ipsaz esse verecundam.

g Erat em cōopta tē.hoc pōt intelligi dupliciter. Uno mō referendo ad ꝓceptū senū q̄ iusserūt eam discooperiri.vt sic reficerent ei⁹ aspectu exq̄ nō poterāt sibi copulari nepbario actu. Alio mō pōt intelligi referēdo ad ipsam susannaz z ad amicos ei⁹ q̄ coopuerāt eā vt sit sensus.
g Erat em coopta .s. amicoz suoz ꝓsilio. b Ut vel sic satiarent decore eius .i. vt nō videtes ei⁹ pulcritudinē min⁹ inflamarēt de ea z sic nō accusarēt eaz crudelit.qz amici ei⁹ .s. susanne sciebant cām accusatōis p reuelatōez susanne.
i Flebant igit sui tē.s. ex pietate cognoscentes innocētiā susāne.
k Cōsurgētes hic ponit accusantiuz iuratio. er q̄ bz argumētum q̄ de crimine vnde aliq̄s debeat mori nō est credēdum alicui simplici⁹bo suo cuiuscūq; auctis z sanctitatis sit.z hoc est qđ dī hic.
k Consurgentes aūt duo pbi.q̄ erant iudices z sacerdotes ꝓpli.
l Posuerūt manus suas sup caput ei⁹. Iste em erat modus iurandi ꝑ pfonaz ꝓdemnandam ad mortem vt testes in iurando z testimonū pferendo ponerent man⁹ sup caput eius.vt bī Leui.xxiiij.
m Que flēs.qz videbat q̄ criminaliꝫ agebāt ꝑ eam.
n Suspexit in celū.qz aliūde nō poterat bīe auxiliū z ppriū est diuinitat succurrere in casibus desperatis.
o Et dixerunt pbi. hic ponit iuratoz testificatio.
o Cum deambularem⁹ in pomario soli.hoc dicūt ne reḡrat alius testis cum eis.sequit.
p Clausit ostium pomarij:z dimisit puellas.hoc dicunt in argumētum sui dicti qđ sequit.
q Venitq; ad eam ado.q̄ erat absco.z ꝓcu. cū ea.qz aliē nō poterant oīdere susannam morte dignam nisi allegarēt factū turpe. p pcto em wluptat velocupie nō statuit aliq̄ pena in lege.
r Porro cum essem⁹ in angulo pomarij.hoc dicunt

Porro susanna erat delicata nimis z pulc spē. At iniq illi iusserūt: vt discooperet: g erat em coopta: b vt vel sic satiarent decore ei⁹ Flebāt igit sui:z oēs q̄ nouerāt eaz k Consurgētes āt duo pbi in medio ꝓpli posuerūt man⁹ suas sup caput eius. m Que flēs n suspexit ad celū. Erat em cor ei⁹ fiducia hns i dño o Et dixerūt pbi. Cū deambularem⁹ in pomario soli: ingressa ē h cū duabz puell: p z clausit ostia pomarij z dimisit a se puellas q veritq; ad eā adolescēs: q̄ erat abscōdit⁹ z ꝓcubuit cū ea r Porro nos cū essem⁹ in angulo pomarij videtes iniq̄tatē s cucurrim⁹ ad eos z vidim⁹ eos pariter ꝓmisceri t Illū q̄dē nō q̄uim⁹ ꝓphendē:qz fortior nob erat:z apto ostio exiliuit. v Hāc āt cū apphēdissem⁹ interrogauim⁹ q̄snaz eēt adolescēs:z noluit indicare nobis. Hui⁹ rei testes sum⁹ F Credidit eis mltitudo q̄si seniby z iudicibz ppli z dēnauerūt eam ad mortē. y Exclamauit aūt voce magna susanna:z dixit Deus eter ne q̄ absconditoz es cognitor q̄ nosti oīa añq̄ fiāt tu scis qm falsum testimoniū tulerūt ꝑ me: z ecce morior: cuz nihil hoz fecerim:q̄ isti maliciose ꝓposuerūt aduersum me. a Exaudiuit aūt dns vocem ei⁹. b Cūq; duceret ad mortē: suscitauit dns spm pueri iunioris: c cui nomē daniel z exclamauit voce magna. d Mūdus ego sum a sāguine hui⁹. Et ꝓuersus ois ppl's ad eū dixit:qs ē iste ſmo:quez tu locut⁹ es: Qui cū staret in medio eoz ait. Sic fatui filij isrl non iudicātes:neq; qđ veꝝ ē cognoscētes: ꝓdēnastis filiā isrl. Reuertimi ad iudiciuz: qz falsum testimoniū locuti sī aduersus eaz. e Reuersus ē g ppl's cū festinatōe. f Et dixerūt ei senes. g Veni z sede i medio nr̄m b z indica nob: i qz tibi dedit deus honorē senectutis. k Et dixit ad eos daniel:separate illos abinuicem p⁹ocul:z diiudicabo

ad coloratōz dicti sui:qz si fuissent in palam dictū de eoz nō habuisset aliquā ꝓbabilitatē.s.q̄ susāna vellet tale qđ ꝓmittere ipsis videntib⁹. s Cucurrim⁹ z vidim⁹ ipos prit ꝓmisceri.qz defacto nō credit testimonio alic⁹ mili dicat se vidisse. t Et illum q̄dem nequim⁹ ꝓphendere qz fortior nob erat tāq; iuuenis exns. nos aūt senes.
v Hāc aūt cū cōpben.int. q̄snā eēt ado.z no. indi.nobis. boc aūt dixerūt ne q̄rerēt ab eis q̄s eēt adolescens z p boc possent dephendi. x Credidit. hic describit ipsius susanne iniusta cōdemnatio.q̄ oīdit ex duobus.s.ex ꝓpli igrantia q̄ credidit senib⁹ ꝓpter etatem z auctem eoz absq; diligenti examinatiōe. ꝓpter qđ de hoc infra repbendunt a daniele vbi dī.sic fatui filij isrl tē.ex boc bī argumētuz: q̄ ꝓ nulla etate vel auctē seu sanctitate dēt applicari testes in cā criminali maxime sine diligenti examinatiōe Secdo oīdit ꝓdēnatio iniusta ex susanne innocētia cū dī. y Exclamauit aūt de.ma. susāna.ex cordis affectu z ꝓscia pura.
z Deꝰ eter.q̄ abscō. es cognitor.qz ipse solus nouit secreta cordiū. Diuina em scia etnitate mēsurat. iō ita cognoscit futura sicut pñtia.

a Exaudiuit.hic ponit susanne digna liberatio z diuidit in q̄tuoz ptes.qz primo ponit Danielis appellatio a sntia iniq̄.secdo testium diligens examinatō:ibi. Reuersus est ꝓpls.tercio ipsoz ꝓdēnatio.ibi. Exclamauit itaq;.q̄rto ꝓ pdictis gr̄iarum actio.ibi. Delebias aūt. In prima p te dī sic. a Exaudiuit dns aūt vocem eius.i. cum affectu audiuit.
b Cūq; duce.ad mortē suse.dns tē.er q̄ ptz q̄ daniel ꝑ nō fecit ex humana industria. ꝑ ex diuino instinctu.
c Et exclamauit voce magna. vt posset ab oib⁹ audiri.
d Mūdus sum a san.b⁹.hoc est dictū nō assentio huic sntie. ꝑ magis ab ea appello tāq; ab iniq̄.vtz p ꝙba seqntia.
e Reuersus est ꝓpls.ad locum.s.iudicij.
f Et dixerunt ei senes.non illi duo q̄ accusabant susannam. ꝑ alij senes ꝓpli israel.
g Veni z sede in medio nr̄m.in loco iudicij.
b Et indica nobis.q̄liter posset veritas apiri.
i Quia tibi dedit deus honorem senectutis.i. sapiam q̄ solet esse in antiq̄s.vt dī Job.xij. In antiquis est sapia z in multo tempore inuenitur prudētia. k Et dixit ad eos daniel. Separete illos tē.ne confingant aliud men

dacium simile p̄cedenti.sequit̄. a Inueterate dier̄ malor̄.7 ex hoc pz q̄ testes falsi sē increpādi7 terrēdi vt ex hoc magis appareat cor̄ fraudulēcia. b Nūc venerūt pcā tua 2c.i. oñdent̄ p penā tibi a deo inferēdā:sequit̄ c Dicente dño. Innocentem 2c.hoc dr Deut.xxvij.

d Nūc ḡ si vidisti eam dic sub q̄ arbore.ex hoc pt̄z q̄ testes sunt inrogādi de circūstantijs. q: p hoc appbēdit̄ eor̄ falsitas 7 ōdictio. e Videns eos colloq̄ntes sibi.curialit̄ loq̄t̄ sic̄ homo cast⁹ 7 verecūdus nō sic̄ senes ipudici q̄ dixerant Vidim⁹ eos pariē ꝑmiscēi. f Qui ait: sb cyno. nomē est arboris 7 est idē q̄ lentiscus arbor humilis c⁹ succ⁹ folior̄ ꝑsolidat labia vt dicit hic glo.

g Dixit aūt dani el:recte mentit⁹es in caput tuum.i.ad damnatōz capitis tui q̄ ex hoc seq̄t̄.

h Ecce āgel⁹ dñi 2c.i.iudex.q: iudices pl̄i 7 sacdotes aliq̄n noiant̄ angeli.sic̄ pz Malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt sciam 7 legē requrunt ex ore ei⁹. angelus ei dñi exercituū ē.vel angelus vere accipit̄ ibi p angelo susanne q̄ dānatōz senū erga se ꝑcurauit.

i Et amoto eo 2c.prius eum amouit q̄s alē veniret ne posset alteri signare q̄d diceret.

k Et dixit ei. Semen chanaan 2c.Iz essi eēt de tribu iuda ꝑm rē tñ imitabat̄ mores chanāeor̄.increpat āt ip̄m daniel sic̄ p̄imū 7 eadem cāvt territ⁹ aiti⁹ dep̄bendat̄.

l Spēs decepit te.i. pulcritudo susanne.

m Et ꝑcupiscentia subuertit cor tuum.i.mentem tuaz auertit a rectitudine rōnis:7 legis diuine.

n Sic faciebatis filiabus isrl̄.cas p terrores decipiendo

o Et ille ti.loq̄.vob.ꝑsentiendo vobis in op⁹ nepbariū

p Sz filia iuda.nobilis.s.genere 7 moribus.

q Non sustinuit iniq̄tatem vīaz. vobis assentiendo.

r Nunc ḡ dic sub q̄ arbo.appe.eos lo.sibi curialit̄ loq̄n do de actu carnali vt iam dictum est.

s Qui ait:sub prino nomē est arboris.nec est arbor eadem cū lentisco vt dicūt aliq̄ 7 male.q: tūc nō eēt discordia in testimonio eor̄.cui⁹ rei ō exponit̄ in lr̄a.alr nō eēnt punct̄i sicut testes falsi.7 iō dom q̄ prius idem est q̄ pius vt dr̄ in li. de ꝓpietatib⁹ rer̄.

t Dixit aūt daniel. Recte men.es 7 tu 2c.eodem mō exponit̄ sicut prius.

v Vt secet te medium.sepanꝛo.s.aiam a corpe p mortē q: nō fuerūt interfecti gladio vt ō.dictum est.

x Exclamauit itaq; omnis cetus.q: videbat ōdictōz eor̄.

y Et ꝑsur.aduer. duos p̄sbros. faciendo eis ꝑm legem talionis scriptam in lege moysi.

z Et interfecerūt eos.i. sicut dignos morte regi tradidert'q̄ bēbat altam iusticiā 7 ipse fecit eos ꝑburi ꝑm modū illius terre. vt dr̄ Hiere. xxix. vt supra allegatum est ēo.c. Vel aliter.

z Interfecerunt. q: de voluntate regis spālis ꝑmissum est iudeis vt eos interficerent ꝑm legem moysi.7 sic fuerūt lapidati.q̄ lapidatio pōt dici frixio in igne.vt.ō.dcm.

a Helchias.hic ꝓpr ponit̄ ḡtiarū actio ꝑ liberatōe innocentis.7 b est q̄d dr̄. helchias 7 vxor eius laudauerūt deum ꝑ filia sua 2c.sequit̄.

b Quia nō est inuen. in ea res turpis.Iz ei laudarent deum de liberatōe susanne a morte. tñ magis laudabāt eam de liberatione sue innocentie. q: innocētia est magis bonū q̄s sit corporalis vita.

c Daniel a ūt fact⁹ est magn⁹ 2c. q: ex hoc facto intonuit populo q̄ spūs eāt in illo 7 zelus legis diuine. Pt̄z etiam ex hoc solicitudo eius circa pl̄m. q: Iz eēt in domo regis tñ solicitus erat de his q̄ fiebāt apd filios isrl̄.

Recte mētit⁹ es 7 tu in caput tuū. Manet.n. angelus dei gladius hīs ꝓ vt secet te mediū:7 interficiat vos. f Exclamauit itaq; omis cet⁹ voce magna 7 bñdixerūt deū q̄ saluat spantes in se. g Et ꝓsurrexerunt adūsus duos p̄sbros. Conuicerat.n. eos daniel ex ore suo falsum dixisse testimoniū. Fecerūt q; eis sic̄ male egerāt adūsus primam vt facerēt ꝑm legē moysi3 7 interfecerūt eos. h Et saluat⁹ ē sanguis innoxi⁹ in die illa. Helchias āt 7 vxor eius laudauerūt deū ꝑ filia sua susanna cū ioachim marito eius 7 cognatis oīb⁹ q: nō est inuenta in ea res turpis. Daniel aūt factus est magnus in cōspectu pl̄i a die illa 7 deinceps.

Capi.xiiij.

Et rex astyages apposit⁹ ē ad pres suos 7 suscepit cyrus pses regnū ei⁹

Ca.xiiij.

Et rex astyages. Hic ponit̄ hystoria belis et hystoria draconis ponit̄.7 diuidit̄ in duas ptes. quia primo tempus quo hystoria accidit exprimit̄. 7 secundo hystoria describit̄.ibi. Erat q̄z ydolum. Circa p̄mum aduertendum q̄ aliqui dicunt istam ꝓtem ptinere ad ca.xiij.ita q̄ notat̄ ꝑ hoc tempus quo accidit factum susanne.s.q̄n mortuus est astyages rex 7 cyrus ei successit:non tñ est intelligendum q̄ astyages regnauerit in babylone: q: nunq̄z : immo fuit rex medor̄ 7 ꝑsar̄ vt habet̄ in scolastica hystoria. ē quia cyrus multa bona fecit ꝓpl̄o israel. iō ꝑm istos hic notat̄ tempus quo cyrus accepit astyagis regnum. Ad euidentiam aūt huius notandum q̄ sicut scribit̄ in scolastica hystoria Astyages vidit in somnis de genitalib⁹ sue filie vitem ꝓcedere que occupabat totam asiam. Et rūsum est ei a coniectoribus q̄ illa filium pareret q̄ asiam sibi subiugaret 7 astyagem rebellaret. quo audito dedit filiaz suam cuidam plebeio militi ne filius ex ea nascens nobilis 7 potens fieret. Fecit etiām obꝑuari tempus ꝑtis filie sue.7 puer̄ natum fecit occidi. Illi vo q̄b⁹ hoc ꝑceptum est horrentes facinus istud.puer̄ viuum in nemore,piecerūt. quem pastor inueniens secum portauit nutriuit 7 in filium adoptauit. Qui adult⁹ fact⁹ electus est a pastorib⁹ in regem suū 7 delinq̄ntes q̄uit̄ punie bat intātū q̄ clamor veniebat ad regē astyagē.q̄ accersito iuuene q̄siuit q̄re talia facēt. 7 ille ꝓstanter rndit q̄ pat cū eēt ab eis elect⁹ i regē.astyages āt vultū inuenis 7 c⁹ ꝓstātiā ꝑsiderās.cogitauit ipz eē ō semie r̄gio

ꝛ nō filiū pastoris. ꝛ inq̄rens diligenter inuenit veritatem q̄ ipse erat nepos suus quē occidi mandauerat ꝛ diuina ꝛtute mutat⁹ est anim⁹ ei⁹. ꝛ iuuenem recepit in grāz credēs q̄ somniū suū fuisset impletū in regno p̄dicto pueroꝝ. ꝛ nepotē suū tradidit ad custodiendū ꝛ nutriendū cui daz ꝛ p̄n cipib⁹ postea vo rebellantibus ꝑsis ꝺ astyagez missus est ille p̄ceps ꝺ eos. Et recordatus cuiusdaz iniurie quam fecerat sibi astyages suasit occulte ꝑsis vt cyꝝ in regez sibi eligerēt ꝛ ipe gtem eoꝝ adiuuaret ꝓtra astyagē: ꝛ sic factum est. Quod audiens astyages ꝓgregauit exercitū. vt ꝛbellaret cyrum nepotē suum. ipse tn finaliē a cyro ꝛuict⁹ est. Cyrus tn eum humane tractauit ꝛ ei regnū bircanoꝝ dimisit. dario aūt filio astyagis regnū medoꝝ. ipse autē regnū ꝑsaꝝ sibi retinuit. ita tn q̄ regnū astyagis ꝛ dariꝰ ipsis mōrētib⁹ ad cyꝝ ꝛueniret. ꝛ iō cyrus astyage mortuo ei successit: vt ꝟ dī. Ꝝ q̄ dicūt aliq̄ q̄ tunc accidit bistoria suſanne: vt dictū est nō vī esse veꝝ. qz cyrus post darium regnauit annis. xxx. vt dicūt bistoriogꝑbi. ꝛ tn q̄n mortu⁹ est adhuc erat fortē. ꝛ ꝓcedēs ad bellum q̄ pugnās ꝺ maiestetas als massuetas mortu⁹ est. Item q̄n successit astyagi iaz ad min⁹ erat. xxv. annoꝝ vel circiter. qz iam ante ipm in bello ꝛuicerat: vt dictum est: ꝛ sic nō vī q̄ cyrus ante mortē darij succederet astyagi p. x. annos vel circa. Q̄n aūt darius mortuus est daniel iam erat. lxxx. annoꝝ ꝟm latinos. ꝟm hebreos. lxxiij. qz a tpe quo fuerat trāsmigratio in babylonem iam transierāt. lxx. anni captiuitatis babylonice ꝟm latinos. ꝟm hebreos aūt. lij. anni. Item. xj. de regno sedechie ante captiuitatem dictam. ꝛ post trāsmigratōem danielis in babylonē ꝛ daniel q̄n ductus est in babylonem ꝓbabile est q̄ esset. x. annoꝝ vel circiter ad min⁹ q̄ simul sunt anni. lxxij. Et sic nō pōt dici q̄ daniel esset iuuenis illo tpe q̄ astyages mortu⁹ est ꝙ nō fuit tūc bistoria suſanne. qz tunc iuuenis erat: vt dī in lra. Suscitauit de⁹ spīm iuuenis cui nomē daniel ꝛc. Item in lra dī q̄ daniel a die illa ꝛ deinceps fact⁹ est magn⁹ coram omni ꝑplo. ꝛ sic ptz q̄ erat iuuenis etate. qz a iuuentute sua fuit notus in sapia vtz. j. c. Dañ. Et iō nō valet solutio aliquoꝝ dicentiū q̄ daniel ꝟ dī iuuenis nō simplr qz iaz erat magne etatis: ꝙ dī iuuenis respectu senum q̄ accusauerant suſannam. qz iaz erat daniel. lxxx. annoꝝ: vt ex p̄dictis. Senes aūt illi non videnē tunc fuisse maioris etatis cū adhuc in eis vigeret tanta ꝓcupiscētia carnalis. qz iam ante p multos annos dixerat dauid de vita hois. Si aūt in potētatibus. lxx. anni ꝛ amplⁱ eoꝝ labor ꝛ dolor. Sic igit ptz q̄ bistoria suſanne nō accidit tpe quo cyrus successit astyagi: ꝛ iō dom est q̄ p mortem astyagis q̄ hic notat cum dī. Et rex astyages. designat tempus bistorie seqntis q̄ facta est sub baltbasar vel euilmerodach patre suo. ꝟm q̄ dī in scolastica bistoria. ꝛ iō est p̄ncipium xiij. ca. li. danielis. Tūc aūt daniel erat puecte etatis ꝛ amicus regis babylonis ꝓpter sapiaz suam freqnter oñsam. vtz ex dictis in li. danielis. nec adhuc erat destructum illud regnū babylonis ꝙ cyꝝ ꝛ darium. ꝓpē q̄ hec bistoria ponit inter scripturas non canonicas post bistoriam suſanne: ꝛ ante bistoriam iudith q̄ ꝓtigit post destructōem babylonis.

a Erat q̄z ydolum. Hic describit bistoria belis ꝛ draconis in qua oñdit daniel extirpator ydolatrie. sicut in facto suſanne oñsus est ꝙsecutor luxurie. ꝛ diuidit in duas ptes. q̄ ꝓmo oñdit danielis audacia ad aggrediēdū ardua ex fidei zelo: secūdo eius ꝛstantia ad sustinendū aduersa in mortis piculo. ibi. Quod cū audissent babylonij. Dīa adhuc in duas. q̄ primo oñdit audacia danielis obligādo se ad talionem mortis in belis destructōe secūdo ingerendo se piculo itoxicationis ꝛ draconis interfectione. ibi. Et erat draco. Circa primū q̄tuor tangunt. s. erroris accusatio. secdo erroris accusati visitatio. ibi. Et irat⁹ rex tercio disquisiti inuentio. ibi. Occidit illos. Circa primū ꝙsiderādum q̄ ydola babuerūt ortum a tpe nini regis assyrioꝝ. q̄ mortuo patre suo belo noie fecit imaginem patris ad sui ꝙsolationem. ꝛ ei ꝛferebat tantum bonorem ꝛ reuerentiaz q̄ ꝓfugientib⁹ ad ipsam p̄cabat. ꝛ ex hoc hoies ceperunt diuinum honorem impēdere illi imagini. Ad hui⁹ aūt similitudinē in diuersis locis fecerūt imagines amicoꝝ suoꝝ mortuoꝝ ꝛ eis impēdebāt honores. Et sicut ydola fabricata sunt ad exemplū ydoli beli p̄dicti. ita etiam ex eo noiata sunt. qz primū ydolū vocatum est belus sicut vocabit ille ꝙ q̄ factum est ydolum. Alij aūt ꝙsimiliē noiauerūt. qz aliq̄ vocauerit ydolum suū bel. aliq̄ beel. aliq̄ bedzebub. ꝛ aliq̄ baal. apud babylonios aūt vocabat bel: ꝛ hoc est q̄d dī hic.

b Erat q̄z ydolū apud baby. ꝛc. dies similē artabe. xij. Simila est farina delicatissima. Artaba est gen⁹ mensure ꝓtinens tres modios. ꝙ cui⁹ q̄ntitatis sit modi⁹ hic acceptus nō bī ꝙ certitudinē. qz q̄ntitas modij variat ꝟm diuersas ciuitates ꝛ terras. ꝙ possum⁹ hic aliq̄d ꝓiecturare p lrām seqntem. Ille em̄ xij. artabe ꝓtinebāt. xxxvj. modios farine. ꝛ tantū faciebāt de pane q̄ntū sufficiebat sacerdotib⁹ belis ꝛ familie eoꝝ. q̄ dicūt fuisse. lxx. j. eo. ca.

c Vnicq̄ amphore ser. Amphora est vas q̄dratuz bīs duas ansas ad modum auriū: vt dixit Isid. xv. ethymo. Amphora aūt ꝓtinet apud grecos pedem q̄dratū de vino. ꝛ tunc nō accipit solum ꝙ vase in generali. ꝙ etiam ꝙ certa mensura. q̄ntū aūt amphora teneat apud babylonios de q̄b⁹ est hic ꝟm nō bī ꝙ certitudinē in lra. ꝙ solus ꝙ ꝓiecturam ꝟm sufficiētiam ꝑsonaꝝ q̄bus ministrabat illud vinum sicut dictum est de farina.

d Rex q̄z colebat eum ꝛc. credens aliq̄d diuinum esse in eo ex tanta comestione. Omnes em̄ gentes sp̄ estimauerunt deum esse aliq̄d magnum supra hominem. ꝛ ideo omnia mirabilia excedentia ꝟtutem humanam vel ꝟm rem vel ꝟm opinionem colebant vt deos.

e Dorco da. ado. deū suum. i. deū celi q̄ q̄z sit deus oim ꝙ creatōz. dī tn de⁹ danielis spāliter ꝙ cultum spālem. seq̄t.

f Non co. ydo. manufacta. qz in talib⁹ nihil pōt esse diuinitatis. cū sint infra hoiem sicut q̄dam opa humana.

g Ꝝ vi. deū ꝛc. qz ipse est formaliter vita. cū deus sit suū intelligere q̄d est nobilissimuz viuere. vt dī. xij. meta. Est etiam de⁹ vita effectiue causans in alīs vitam ꝛ motum vt dī Act. xvij. In ipso viuim⁹ mouemur ꝛ sum⁹.

h Et bz ptātem ois carnis. qz pōt oia ad nihilum redigere sicut de nihilo creauit omnia.

i Et dixit rex ad eum. Nonne videtur tibi bel esse deus viuens ꝛc. Argumentum autem sumit q̄ viuat ex comestione. quia nihil carens vita comedit: cum sit actus vegetatiue anime.

a Et ait daniel ꝛc. intrinsecus luteus est ꝛc. ꝛ ꝙ seqns non habens vitaz nec viscera nec

bmõi membra cibum accipientia. ⁊ sic ptz primũ. s. erroris accusatio p danielem. b Et irat⁹ rex. Hic ꝑtr ponit errozis accusati disquisitio. ⁊ hoc est qđ dr Et iratus rex ⁊c. rõ fuit qz ille expense fiebant de bursa regis. ⁊ alia necessaria sacerdotũ dabanꝁ a ꝯmunitate ꝓpli. ⁊ sic erant in grauamẽ regni.

boc em̃ fuit obꝓbriũ apud oẽs gẽtes ũsi de iure gentiuz q̃ sacerdotes vacãtes diuio cultui recipiebant necia a cõitate ꝓpli. vel ab illo q̃ ꝑerat ꝯmunitati. vñ dr Gen. xlviij. q̃ sacerdotes egypti nõ sẽ ꝓpulsi vẽdere possessiones suas tpe famis qz eis victualia ꝓbebanꝁ ex horreis publicis qđ sequit ptz in lra vsq; ibi.

c Tu rex pone escas sup mensam ante bel ⁊ vinũ misce. i. tpa aqua ꝑm modũ illi⁹ terre in q̃ ꝓpe vini fortitudinẽ nõ bibit sine aque mixtione.

d Et claude ostiuz ⁊ sig̃ anulo tuo. hic em̃ erat mod⁹ sigillãdi antiq̃tus. s vt dr Hester. viij. ⁊ in anulo isto erat imago regis sculpta sequit.

e Contemnebãt aũt. boc ẽ ꝓ nihilo bẽbant facere talẽ obligatõz. ⁊ causa subdit.

f Quia fecerant sub mensa abscõditũ introitum ad quem veniebant ꝑ viam subẽraneaz de domib⁹ in q̃bus manebant ex templũ qđ de leui potebat quotidie. a Et ait daniel arridens. Ne erres rex Iste est em̃ intrinsec⁹ lute⁹ forinsec⁹ ereus: neq; comedit aliq̃n⁹ Et irat⁹ rex vocauit sacerdotes ei⁹: ⁊ ait eis. Nisi dixeritis mihi: qs ẽ q̃ comedat impẽsas has moriemi. Si aũt oñderitis q̃m bel comedat h̃: morieꝁ daniel: qz blasphemauit i bel. Et dixit Daniel regi. Fiat iuxt̃ vbum tuũ. Erãt aũt sacerdotes Bel. lxx. exceptis vxoribz ⁊ paruulis ⁊ filijs. Et venit rex cũ daniele in templũ belis. Et dixerũt sacerdotes belis. Ecce nos egrediemur foras: c ⁊ tu rex pone escas ⁊ vinuz misce d ⁊ claude ostiuz ⁊ signa anulo tuo. Et cũ ingressus fueris mane: nisi inueneris oĩa comesta a bel morte moriem̃: vel daniel q̃ mẽtit⁹ est adũsum nos. e Contẽnebãt aũt f qz fecerant sub mensa abscõditũ introitũ ⁊ ꝑ illũ ingrediebanꝁ sp ⁊ vnozabãt ea g fcm̃ ẽ igr̃ h postq̃ egressi sũt illi: ⁊ rex posuit cibos añ bel i ꝑcepit daniel pueris suis k ⁊ attulerũt cinerẽ ⁊ cribrauit p totũ templũ coraz rege: ⁊ egressi clauserũt ostium ⁊ signãtes anulo regis abierũt. Sacerdotes aũt ingressi sũt nocte iuxta ꝓsuetudinẽ suã ⁊ vxores ⁊ filij eoz ⁊ comederũt oĩa ⁊ biberũt. Surrexit aũt rex ṕmo diluculo ⁊ daniel cum eo. Et ait rex: Salua ne sũt signacula daniel: l Qui rñdit. Salua rex m Statiq̃ cũ aperuissent ostium: intuit⁹ rex mẽsam n exclamauit voce magna o Magnus ẽ bel: p ⁊ non ẽ apud te dolus q̃sq̃. q Et risit daniel r ⁊ tenuit regẽ ne ingredeꝁ intro: s ⁊ dixit. t Ecce pauimẽtum: animaduerte: cui⁹ vestigia sũt h̃. Et dixit rex. Video vestigia viroz ⁊ mulier ⁊ infantium. u Et irat⁹ est rex x Tũc apꝑhendit rex sacerdotes ⁊ vxores ⁊ filios eoz: y ⁊ oñderũt ei abscondita ostiola ꝑ q̃ ingrediebãt: ⁊ ꝓsumebant q̃ erant sup mẽsam z Occidit g̃ illos rex 3 ⁊ tradidit bel in ptãtez daniel is: 4 qui subuertit euz 5 ⁊ templũ eius. 6 Et erat draco magnus in loco illo: 7 et colebant eum babylonij.

q Et tenuit regem ne ingrederet intro. donec vidisset vestigia illoz q̃ de nocte intrabant ad comedendũ ea que erant posita sup mensam: ꝓpe qđ sequit.

r Et dixit. s. daniel regi. s Ecce pauimẽtũ: animaduerte cui⁹ vestigia ⁊c. vestigia aũt infantium a vestigijs viroz distinxit ꝑ quantitatẽ pedis. q̃ minoz ẽ in pueris q̃z in viris. Vestigia ãt viroz distinxit a vestigijs viroz ꝑ figurã. qz mulieres bñt calcia menta alteri⁹ figure q̃z viri in ẽra illa.

t Et iratus est rex. qz ꝑ euidẽs signuz cognouit. s. falsitatem sacerdotum.

v Tunc apꝓhendit rex sacerdotes ⁊c. tanq̃ conuictos.

x Et oñderũt ei abscondita ostia. qz fuerũt ꝓsiti in questionibus ⁊ tormentz ad talia reuelandum.

y Occidit ergo. Hic ꝓñr ponit errozi inuẽti extirpatõ ꝑ mortẽ sacerdotũ ⁊ dstructõem ydoli ⁊ templi: ⁊ hoc est quod dicitur hic. Occidit g̃ illos rex. i. occidi fecit.

z Et tradidit bel in ptãtez daniel is. ad faciendum quicquid vellet.

3 Qui subuertit eum. ydolum ꝓminuendo.

4 Et templum eius. ipm̃ destruendo:

5 Et erat draco. Hic oñdit daniel is audacia in inuasione draconis venenosi. ⁊ diuidit in duas ptes. qz ꝑmo ponit inuasionis rõ. scdo ipsa inuasio. ibi. Tu aũt rex. Rõ ãt inuasiõis fuit. qz rex volebat vt daniel draconem coleret. ⁊ hoc est qđ dr hic:

6 Et erat draco. ma. in illo loco. i. in babylone in quodam templo in quo locus subterraneus erat vbi ille draco erat.

7 Et cole. eũ babylonij. qz sicut dictũ est q̃n boies videbant insolitũ q̃d ⁊ mirabile excedens bois vtutem reputabant illud tanq̃ deum. Modus aũt colendi vt dicunt alicũ erat ꝑ q̃dam instrumẽta facta de corio vitulino plena aq̃. ⁊ hõ dicebanꝁ hydrulia: ab hydros qđ est aqua. Sacerdotes igit illius templi ꝓcutiebãt illa hydrulia vgis. ⁊ sic reddebant sonitum terribilem

a Et ridens. Ne erres rex. Iste est em̃ intrinsec⁹ lute⁹ forinsec⁹ ereus: neq; comedit aliq̃n⁹ Et irat⁹ rex vocauit sacerdotes ei⁹: ⁊ ait eis. Nisi dixeritis mihi: qs ẽ q̃ comedat impẽsas has moriemi. Si aũt oñderitis q̃m bel comedat h̃: morieꝁ daniel: qz blasphemauit i bel. Et dixit Daniel regi. Fiat iuxt̃ vbum tuũ. Erãt aũt sacerdotes Bel. lxx. exceptis vxoribz ⁊ paruulis ⁊ filijs. Et venit rex cũ daniele in templũ belis. Et dixerũt sacerdotes belis. Ecce nos egrediemur foras: c ⁊ tu rex pone escas ⁊ vinuz misce d ⁊ claude ostiuz ⁊ signa anulo tuo. Et cũ ingressus fueris mane: nisi inueneris oĩa comesta a bel morte moriem̃: vel daniel q̃ mẽtit⁹ est adũsum nos. e Contẽnebãt aũt f qz fecerant sub mensa abscõditũ introitũ ⁊ ꝑ illũ ingrediebanꝁ sp ⁊ vnozabãt ea g fcm̃ ẽ igr̃ h postq̃ egressi sũt illi: ⁊ rex posuit cibos añ bel i ꝑcepit daniel pueris suis k ⁊ attulerũt cinerẽ ⁊ cribrauit coraz rege. ad l vt videret rex manifeste q̃ nulla vestigia erãt ibi q̃n exiuit de templo. ⁊ signatũ ẽ ostiũ vt dꝓbenderẽt sacerdotes ꝑ viam aliã intrasse qđ ptz in lra vsq; ibi.

l Statimq; cũ aperuissent ostiũ intuit⁹ rex mensam. ad videndũ si cibaria erant comesta. m Exclamauit voce magna. ad laudandum deũ suũ. n Magn⁹ est bel. in vtute q̃ tanta comedisti. Vidit em̃ mensam vacuaz q̃ totum comedisset. n Et nõ est apud te dolus q̃sq̃. i. illa fraudulentia quam daniel affirmabat.

p Et risit daniel. ex regis simplicitate.

ad quem excitat⁹ draco emittebat aliqñ famñ aliqñ ignē qđ boies vulgares videtes istud reputabant qsi sacr⁹ r sic inclinati ad terrā adorabāt qr in hoc decepti erāt a sacerdotib⁹ colentib⁹ illū draconē ꝓpē qstū tpalē quē inde repo-
rabāt. Et sīr aliqñ fit in eccia maxia
decepto ꝓpli in miraculis factis a sacerdotib⁹ vel eis adherētibus ꝓpē lucr tēpale r talia. s. sē extirpāda a bonis ꝑlat⁹ sīc ista extirpata sē a dāiele.

a Et dixit rex cē. qr iste ñ sit de⁹ viuēs. Adora g eum. Et dixit rex: Nonne tibi. Videns g quia non esset ibi simulacrum dei viui: sed quod esset animal terrenum: et quia sacrificia quae offerebantur ei, non erant nisi pecudum et ovium: ait: Non videtur mihi hoc aeneum esse, quia intus carnem habet et sanguinem, et dormit et comedit. Sed date mihi licentiam, et ego interficiam draconem sine ferro et fuste. Dixit ergo rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter: fecitque massas et dedit in os draconis et diruptus est draco. Et dixit Daniel: Ecce quae colebatis. Quod cum audissent Babylonii: indignati sunt vehementer: et congregati adversum regem dixerunt. Iudaeus factus est rex. Bel destruxit: draconem interfecit: et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem

m Trade nobis Danielem alioquin interficiemus te et domum tuam. n Vidit ergo rex quia irruerent in eum vehementer: necessitate compulsus tradidit eis Danielem

o Qui miserit eum in lacum leonum et erat ibi diebus sex. p Erant autem in lacu septem leones et dabantur eis duo corpora quotidie et duae oves et tunc non dabantur eis: ut devorarent Danielem. Erat autem Habacuc propheta in Iudaea: et ipse coquebat pulmentum et intriverat panes in alveolo: et ibat in agrum: ut ferret messoribus. Dixitque angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium quod habes in Babylone Danieli qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine Babylonem non vidi: et lacum nescio. Et apprehendit eum

m Trade nobis Danielem alioquin interficiemus te et domum tuam. n Vidit ergo rex quia irruerent in eum vehementer: necessitate compulsus tradidit eis Danielem

o Qui miserit eum in lacum leonum et erat ibi diebus sex. p Erant autem in lacu septem leones et dabantur eis duo corpora quotidie et duae oves et tunc non dabantur eis: ut devorarent Danielem. Erat autem Habacuc propheta in Iudaea: et ipse coquebat pulmentum et intriverat panes in alveolo: et ibat in agrum: ut ferret messoribus. Dixitque angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium quod habes in Babylone Danieli qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine Babylonem non vidi: et lacum nescio. Et apprehendit eum

Et dixit rex Danieli. Ecce nunc non potes dicere: quia iste non sit deus viuens. Adora eum. Dixitque Daniel regi. Dominum deum meum adoro qui ipse est deus viuens. Iste autem non est deus viuens. Tu autem da mihi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter: fecitque massas et dedit in os draconis et diruptus est draco. Et dixit Daniel. Ecce quae colebatis. Quod cum audissent Babylonii: indignati sunt vehementer: et congregati adversum regem dixerunt. Iudaeus factus est rex. Bel destruxit: draconem interfecit: et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem

Trade nobis Danielem alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quia irruerent in eum vehementer: necessitate compulsus tradidit eis Danielem

Qui miserit eum in lacum leonum et erat ibi diebus sex. Erant autem in lacu septem leones et dabantur eis duo corpora quotidie et duae oves et tunc non dabantur eis: ut devorarent Danielem. Erat autem Habacuc propheta in Iudaea: et ipse coquebat pulmentum et intriverat panes in alveolo: et ibat in agrum: ut ferret messoribus. Dixitque angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium quod habes in Babylone Danieli qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine Babylonem non vidi: et lacum nescio. Et apprehendit eum

Bel destruxit. draconem interfecit. qr dedit potestatem hoc faciendi danieli: qui erat iudeus. sequit. n Trade nobis. danielem. s. vt moriat. m Alioquin interficiemus te et domum tuam. i. familiam tuam. n Vidit ergo rex qr irruerent in eum vehemēt. qr furor multitudinis ꝑcitate est valde irrationabilis et periculosus.

o Necessitate cō pul. tradi. eis dani elem. Nō em̄ poterat rex ita cito congregare exercitum ad cohibendū multitudinis cōcitate impetū. et iō oportebat qr tradēt eis danielē. vel qr morerēt cū tota familia sua. Item videbat qr ipo mortuo daniel n euaderet mortē. qr ꝓpē ipm̄ insurgebat multitudo ꝑ regem. Dominus aūt malū videbat prima facie qr solus daniel tradet mortiqr qr ipse et rex et familia sua morerent iō tanqr min⁹ malū fm̄ estimatōz tradidit eis danielē et maxime qr ꝑfidebat ipm̄ p diuinam potentiā liberari. sicut audierat liberatōz sociorū danielis de ca

p Qui mise. eum in lac. leo. et erat ibi sex diebus. ex hoc patz qr missio danielis in lacū est alia ab illa q̄ facta est tpe darij. vt dictum est. s. ca. vj. qr tunc non fuit in lacu nisi p vnaz noctem: vtz ibidem. hic aūt dr fuisse in lacu p sex dies similiter patz hic alia de causa. qr fuit positus in lacuz tpe darij. eo qr fuit imposita sibi transgressio regij edicti q̄ vt ibidem dr posuerat edictum vt nullus peteret aliqđ a deo vel homine nisi a rege vsqr ad. xxx. dies. Daniel aūt infra istud tempus inuentus est adorare deum. ꝓpter qđ missus fuit in lacum leonum. Causa aūt ꝗre dr hic posit⁹ in lacū leonū est alia. s. destructio belis et interfectio draconis.

q Porro in lacu cē. Hic tangit pena famis. Dimissus est in lacu p sex dies naturales sine cibo. et interim denegatus est leonibus cibus ꝓsuetus vt citius devorarent danielem.

r Erat aūt abacbuc. Hic ꝓñr ponit ipsius danielis liberatio. et primo ponit liberatio eius a pena famis. secūdo a pena missionis in lacū. ibi. Venit g rex. In prima pte dr sic. Erat aūt abacbuc ꝓpheta in iudea. Hic est vnus de. xij. ꝓphetis. vt vult Hiero. sentire in plogo.

s Et ipse coquerat pulmentum: et intriuerat panes in alueolo cē. nomen est vasis facti ad reponendum cibos. et dr ex similitudine alui. i. ventris vbi cibi reponunt et inde alimentum ad singula membra vtute caloris naturalis defert.

t Dixitque angelus dñi ad abacbuc. Fer prandium qđ habes in babylonem danieli. q. d. ipse indiget. cibus est ei denegatus.

v Et dixit abacbuc. Dñe babylonem non vidi. et iō nescirem illuc ire. r Et lacum nescio. et iō dato qr iam esset in babylone. nescirem danielem inuenire. Ista dixit se excusando. y Et apprehendit eum angelus domini

in vertice eius. Angelus aūt apparebat in corpe assumpto. ⁊ iō dr̄ apprehēdisse caput qr posuit manū sup caput eius.
a Et portauit eum capillo capitis sui. Nō est sic intelligēdū q̄ v̄tus angeli solūmodo tangeret capillos eius. s̄ totum corpus s̄m q̄ hic dr̄. qr posuit manū sup caput eius. vt dictum est.
b Posuitq; eum in babylonē sup lacū in impetu spūs sui. i. v̄tutis sue. nec est mirū si angelus portauerit hoiem p tantū spaciū terre in modico tēpe. qr vnus angelus reuoluit orbē circulariter in vno die ad quē tota t̄ra ꝯpata nō est nisi q̄si punctus: sequit̄.
c Et ait Daniel. Recordatus es mei deus. prius em̄ bn̄ dixit deū q̄ sumeret cibū. hec est em̄ ꝯsuetudo laudabil̄
d Venit g̊. hic ponit̄ liberatio danielis de lacu: cum dr̄. Venit g̊ rex die septimo. qr daniel erat ꝯdemnatus ad hoc qd̄ staret ibi p sex dies naturales.
e Vt lugeret danielē. qr ꝓbabil̄r credebat ip̄m mortuū
f Et ecce daniel sedens. viuus ⁊ sanus.
g Et exclamauit rex voce magna di. magnus es dn̄e deus danielis. viso em̄ miraculo magnificauit diuinā potētiā.
h Et extraxit eū. Iam em̄ transierat seditio ꝓpli. ⁊ maxime qr videbant p effectū v̄tutem dei ipsius.
i Porro illos q̄ pditōis eius cā fuerāt. incitando multitudinem ꝓpli ad clamorē p̄dictum ⁊ seditionem.
k Intromisit in lacū. Istud em̄ fuit iustum s̄m legem talionis: ex quo declarata fuit iusticia danielis.
l Et deuorati sunt in momento. in quo apparuit saluatio danielis magis miraculosa. Tūc rex ait. Paueant habitātes ⁊c. Viso em̄ miraculo p̄dicto rex voluit magnificare diuinam potētiam nō solū in babylone s̄ in toto regno sibi subdito ⁊ hoc est qd̄ dicit̄ hic. Paueāt. i. timeant blasphemare. Habitātes i vniuersa terra. hyp̄bole est. ad exprimēdū magnitudinē sui regni qr nō oīs terra erat sibi subiecta. Deum danielis. licz em̄ sit deus oīm: dr̄ tn̄ hic deus danielis p cultuz spālem ⁊ qr ip̄m danielem spāliter saluauerat p euidens miraculum. ⁊ hoc est qd̄ subdit̄. qr ipse liberator ⁊ saluator faciēs signa. i. opa sup naturam que homines inducūt ad cognoscendum diuinā excellentiam. qr diuina potentia ⁊ misericordia cognita est in liberatione danielis. ⁊ sua iusticia in suorū accusatorū deuoratione. ⁊ p hoc rex gentilis ⁊ ꝓpls ei subiectus fuit inductus ad laudandum deum. qui est benedictus in secula seculorū Amen.

angelus dn̄i in v̄tice eius: [a] ⁊ portauit eum capillo capitis sui: [b] posuitq; eum in babylonē sup lacū in impetu spūs sui. Et clamauit abachuc dicēs. daniel s̄ue di tolle prandiū qd̄ misit tibi deus [c] Et ait daniel. Recordatus es mei deus: ⁊ nō dereliq̄sti diligētes te. Surgēs daniel comedit. Porro angelus dn̄i restituit abachuc ꝯfestim in loco suo [d] Venit g̊ rex die septimo: [e] vt lugeret danielem: ⁊ venit ad lacum ⁊ introspexit [f] ⁊ ecce daniel sedens in medio leonū. [g] Et exclamauit voce magna rex dicens. Magnus es dn̄e deus danielis [h] Et extraxit eum de lacu leonū. [i] Porro illos q̄ pditōis eius cā fuerāt [k] intromisit in lacū: ⁊ deuorati sūt in momēto coraz eo. Tūc rex ait. Paueāt hītantes vniuersaz terrā deū danielis: qr ip̄e est saluator ⁊ liberator faciēs signa ⁊ mirabilia in celo ⁊ in terra: q̄ liberauit danielem de lacu leonum.

Explicit daniel ꝓpheta.

Explicit postilla Nicolai de lyra sup historiam Susanne ⁊ belis ⁊ draconis.

Prologus

Incipit expositio in prologum.xij.pphetarum.

Non idem ordo ꝛc. Iste plogus cōis est.xij. quis pphis ꝛ bz q̄tuor pticulas. In ꝓma tāgit apud hebreos ꝛ.lxx. diuersitas ordis pphetaꝝ cū dr: Nō idē ē ordo ꝛc. In scda oñdit q̄ variū habent modū scribendi:ibi. Osee comatic⁹ est ꝛc. In tercia subditur eoꝝ collectō in vnū:ibi. Et qz longū est ꝛc. In quarta distinguūtur tpa pphetationū.ibi. Et osee synchronō ysaie ꝛc. His visis lr̄e iusistam⁹. b Apd hēb. q̄s bieremi imitat. c Qui ē apd nos latinos ꝟm. lxx. inꝑpretes. vñ dicit glo. Ordo. xij pphetaꝝ ꝟm. lxx. tal ē osee: amos micheas: iobel: abdias: Jonas: naū. habacuc: sophonias: aggeꝰ: zacharias: malachias. Scdm heb. vo q̄s bier. seq̄tur tal ē ordo osee: iobel: am os abdias: iōas: micheas: naū: habacuc: sophonias aggeꝰ zacharias malachias. d Ubi. qz. s. apud hebr̄os q̄s seq̄mur sē talis ordinati. e Scdm id qđ legit apud hebreos. f Hic. i. in ista translatione qua nō cōiter vtit eccia g Dispositi sunt. ante translationē istam cōiter currebat editio. lxx. b Osee. Sicut ait ysido. etby. vij. Saluator aut saluans interptator: dū em̄ iram dei in populū israelem ob crimen ydolatrie pphetasset: domui iude salutem pnunciauit: pter qđ Ezechias rex iuda sublatis ydolis que p̄cedentes ꝓfecrauerāt templū dñi purgasse ac purificasse monstrat.

i Comaticus est. interlinearis. i. abbreuiator: per qđ tangit pprietas comatis. est em̄ coma punctata prolatio orationis p minores tecisiones: vt ore: genis: oculis: p idem mentiris adesse eloq̄o: forma. nobilitate cares: ecce quelibet tecisio siue pticula orationis paruꝫ valet p se: s̄ omnes in simul aggregate reddunt pfectū sensum. Colō aūt est punctata platio ꝟm maiores tecisiones que pfectum reddunt sensum sed nō pfectaꝫ sententiam: sicut dictū est s̄. in plogo sup esaiā. Dicit ergo abbreuiator: qz breues habet clausulas quarū q̄libet p se nec pfectum sensum reddit nec perfectam sententiam. Unde cū biero. dixisset. Osee comaticus est. exposuit seipsuꝫ dicens. k Et. pro id est.

l Quasi p sententias loquens. licet. n. quelibet clausula videat completam representare sententiā. tñ suspendit snia vsq̄ post completam totalem orationez. sicut pz in pstructione suspensiua: vbi gra. Osee. j. dicitur. Vade. ecce. q. vna sententia. Sume tibi vroré fornicationū. ecce quasi alia sentētia. Et fac filios fornicationū. ecce quasi tercia sententia: et tñ nōdū complet vsq̄ ad finē versus cū dicit. Quia fornicās fornicabit terra a dño. Uñ sic intelligēda est glosa q̄ dicit. Comatic⁹. i. diuisus: supple p clausulas: eo q̄ in singlis clausulis diuersas vel plenas snias dicat. i. dicere videat. Aliter exponit. Et quasi p sententias loquens. i. pfundas vbor̄ intelligentias: ꝟm q̄ aug. de sanc. vic. diffinit sniam dicens. Sententia est pfundioꝝ intelligentia que nisi expositione vel interpretatione nō invenit: vide in plogo esa. de col' ꝛ comatibus

Incipit prologus in libꝝ duodecim pphetarū.

a Non idē ordo est duodecim pphetaꝝ b apud hebreos: c q̄ ē apud nos d Uñ e ꝟm id qđ ibi legit: f h q̄ g dispositi st. b Osee h comaticus ē: k ꝛ l q̄ p suas loquēs m Jobel plan⁹ in pncipijs in fine obscurioꝝ: n ꝛ vsq̄ ad malachiam habent singuli o pphetes suas. p quē esdrā scribaꝫ legisq̄ mctorem hebrei q autumāt. Et qz lōgū est nunc ꝛ oīb dicere h tm vos r o paula ꝛ eustochium s admonitas scire volo t vnū libꝝ cē duodecim pphetaꝝ ꝛ osee v synchronō ysaie k malachiam vo aggei: ꝛ zacharie y fuisse tpib⁹ z In q̄b aūt tps nō pfert in titulo: a sb illis eos regib⁹ pphetasse: sb quib⁹ ꝛ hi q̄ ante habent titulos pphauerunt.

Item alius prologus.

Regule sunt he: sub quib⁹ significatōnibus nominū: ad q̄s tribus per pphetas sermo dñi dirigat. Quotiens cunq̄ ad decem tribus tendit pphetia: sub his nominib⁹ designant id est ephraim samaria israel ioseph iezrael: bethel bethauen: ꝛ interdū iacob. Uñ aūt ad duas loq̄tur trib⁹: sub his nominibus sermo pfert. i. iuda hierusalem beniamin dom⁹ dauid: et interdū iacob. Aliq̄ tiens israel ad totas duodecim tribus refert. Duplex ē apud hebreos sententia de his quatuor versibus: qui

m Jobel plan⁹ i pncipijs. i. in pncipio. plurale ponit p singulari. Nota q̄ pncipiū ꝛ initiū differūt. Initiū p prie dī an qđ nō est aliud: pncipiū aut ē pt⁹ qđ ē aliud: ꝛ sic mediuꝫ q̄dāmodo dī pncipiū respcū finis: et ideo dī planus in principijs. i. in initio ꝛ medio. et in fine ē difficilis.

n Et vsq̄ icl⁹siue

o Propetates. i. pp̄os modos scribēdi. p Esdraꝫ scribā. j. Esdre. vij. Ipe esdras ascēdit de babylone ꝛ ipse scriba velox: eo q̄ lege moysi pbusta velociter repauit: vel q̄sdaꝫ figuras ineit i hebreo q̄b⁹ velocit scribit. q Autumant. i. putāt vel affirmāt: autumo as dr̄ putare: affirmare: confidere: ꝛ ponitur ab ab. ꝛ timos: quod est mens. q. a mēte sic habere: ꝛ unde dicit hic autuma huius me. estimatio: vnde. r O paula ꝛ eustochiū. de bis inuenies supra in plogo sup Josue versus finē: ad petitionē istoꝝ transtulit biero. istū libꝝ. s Admonitas vos volo eē supplē. s. t Unū libꝝ eē. xij. pphetarū. q̄ hebraice dr̄ tarasara: s quare est vnus liber: in plogo sup libros regū ponit rō: vt sc̄z apud hebreos tot essent libri quot sunt littere alphabeti: vel aliter ꝟm ysido. q̄ ait i. vj. etb. Libri. xij. pphetarū auctoꝝ suoꝝ noibus p̄notant: q̄ pterea dicūtur minores eo q̄ sermones eoꝝ breues sunt: vñ ꝛ proxi sibimetinuicē in vno volumine continent. s. pter brevitatem suā. Sed querit quare libri vete. test. rndent in numero literis alphabeti: ꝛ nō libri noui testamēti. Rndeo quia vetus testa. fuit initiale ꝛ quasi elemētale ad nouū ad qđ designandū cuilibet libro rndet vnū elementū hebraici alphabeti: sicut melius scribit in plogo sup regum v Synchronō. i. ptemporaneū: a syn qđ est con ꝛ chronō qđ ē tps: q̄ in eisdē tpib⁹ ꝛ sb eisdē regib⁹ pphauerūt sicut patet in titulis eoꝝdem. x Malachiā vo ꝛc. interlinearis. Esdrā fuisse autumāt q̄ velox scriba fuit: istos aūt tres. s. malachiam. aggeū: ꝛ zacharias pjungit: q̄ ipsi pphetauerūt de reedificatione hierlm. y Fuisse tpib⁹ interlinearis: post reditū de captiuitate. In fine ponit regula p quam sciri pōt q̄bus tpibus pphete singuli pphetauerūt: cū dicit. z In quibus aūt pphetis temp⁹ nō pfert in titulo. vos volo admonitas esse. a Sub illis eos regibus pphetasse: sub quibus ꝛ bi q̄ ante eos bñt titulos. i. reges in titulis nomiatos: Prophetauerūt.

Explicit qualiscūq̄ expositio istius plogi.

Incipit exposicio ꝓlogi in Osee prophetaz.

Temporibus ozie ꝛc. Iste ꝓlogus q̄ principaliter ꝓponit osee duas hz ꝑticulas ꝓcipales. In prima oñdit quomō tpe osee ꝓphetauit cū dicit. temporibus ozie ꝛc. In scda ponit cā motiua q̄ eū ad ꝓphetādū induxit. ibi. De memorato itaq; nūero ꝛc. vbi dupler tāgit inductiuū. Primū ē ms lox culpa ꝛ pena illis infligenda. Secundū ē bonox bonitas ꝛ ꝓmissio illis facta. ibi. vocui aūt iude. Tē in prima ꝑte scde ꝑt ꝓcipalis: primo tangit culpa ꝛ signū. iubet em ꝓpha accipere mulierē fornicariam ad designandū spūalē fornicatiōez ꝓpli isrl. Scdo ponitur signū pene. ibi. Hz cū dei precepto ꝛc. iubet. n. vcare filiū quē genuit iezrael: ad designādū q̄ eadē vindicta accipiet de pctō iehu q̄ accepta ē in iezrahel de sanguie Hachabb. tercio tangit rō siue cā pene infligende. ibi. Cui⁹ ꝓmissionis hec ē cā ꝛc. His visis īre insistam⁹. a ¶ Temporib⁹ ozie. q̄ idē ē qđ azarias. iiij. Regū. xv. ℟. ij. palypo. xxvj. appellat ozias ꝛ in ꝓbis siliter b ¶ Et ioathe. iiij. Reg. xxv. ꝛ. ij. palypo. xxvij.

in capite sunt ꝓnotati. Plerique ei dicūt q̄ ab esdra scriba i oīb ꝓphis sic fuerit intitulatū. vt ꝓscripto vniuscuiusq; noie ꝓphetia cui⁹ sit sequens noscat. Ipe ē aut̄ esdras: q̄ vltim⁹ ꝓphax malachie noīe scribit. Alij vo dicūt q̄ ab ipis ꝓphis ꝑ spiritū sanctū vt cetera sūt cōscripta.

¶ Incipit ꝓlogus in libꝝ osee ꝓphete.

a ¶ Temporib⁹ ozie b et ioathe c achaz: d ꝛ ezechie reguz iuda: e et hieroboam filij ioathe regis. f Osee filius beeri g ad ꝓphetiā dicēdā spūsancto repletꝰ ē. Be memorato itaq; numero regū: h achaz rex iuda ꝛ hieroboaz rex isrl dñm derelinquentes i vt historie regū k ꝛ palypomenon indicāt etiā isrl ydolatrie crimē imperio ac ptāte sua l admittē coegerūt. m Propt̄ qđ deus ad osee ℏ locutus est dicens Accipe tibi vxorē fornicant am siue fornicationū: n ꝛ fac filios fornicationū. Fornicariā itaq; o nō elocati p corporis mētricē: ℏ gētilē deū ignorātē appellat: q̄ dei creatoris sui amore ꝓtēpto: sy mula chrox se subiecit deriis. Hz cū dei ꝓcepto ꝓpheta in hac paruiffet ꝓceptū ex ea filiū iezrahel ꝓcepit noīare q deo pollicente: post breue tps r sanguinem iezrahel i domo iehu vindicare. Cui⁹ ꝓmissionis ℏ cā est: s iehu q̄ heliseū in regem inuncto t ad defendendū sāguinē naboth: cui⁹ iezrahel quoq; nūc tpis v metropolis erat: quē iezrahel achab regis isrl vxor x interemerat. sicut regū hystoria exponit Is cū gnāt iuxt diuinū ꝓceptū vindicādi sanguis cā in oēz y memorati domū z deseruiffz ℏ pacto a dñm dereliq̄sse inuenīt: b cui⁹ ꝓnepote hieroboā: c q̄ lectōne ꝓprehensus ē: originis sue facta mutante: ac cōtra dei precepta ad turpes vsus. Sm q̄ hīstorice accipīt planus est sensus ꝛ debet suppleri: tm̄: qz aliter ꝑ dñm dicīt in glo. vbi dicit biero. mirū vt sm supficiē hīstorie cur hoc dñs iusserit: vel cur ꝓpheta iussus accipere fornicariam parere rit: sed neq; dñs rem turpē ꝓcepit: neq; ꝓpheta obediendo ꝓcauit: ꝑ potius fornicariam ad pudicitiam reuocauit: et manēs in sua bonitate de mala bona fecit: qđ aūt in eo fit carnaliter in dño accipīt spūaliter qui accepit synagogam viri sui immemorē: ꝛ cum multis dīs gentiū fornicantem Ezech. xvj. ꝛ. xxiij. ꝑ totū: q̄z ꝑ dī in glo. q̄ fornicariā ad pudicitiā reuocauit. ꝓpter hoc supplē dū ē: tautū: qz sit fuit ꝛ gentilis: et fornicaria. i. nō fuit tm̄ fornicaria: q̄ locauit cōpus suū ℏ ꝛ gentilis. q ¶ Deo pollicente. i. promittente. supple ꝓmīando.

r ¶ Sanguinez iezrahel i domo iehu vindicare. i. simīlem vindictam accepturū de iehu qualē accepit de iezrahel i. sicut vltus fuit de interfectorib⁹ naboth q̄ fuit cuius iezrahel sic vlciscet de iehu. Sanguinē iezrahel. i. sanguinez fusuz in agro iezrahel vel ciuis iezrahel. iij. Reg. xxj.

s ¶ Iehu ꝑ heliseum in regez inuncto. iiij. Reg. ix. hoc videt falsum: quia ibi legit ꝑ heliseus misit vnū de filiis ꝓphetarum qui vnxit eū. Ñdeo. ipse dicitur iunxisse quia auctoritate eius vnctus est.

t ¶ Ad defendendum sanguinem. i. vindicandum simile: iudith primo iurauit nabuchodonosor. q̄ defenderet se de oīnibus his. v ¶ Metropolis. in regno samarie. i. ciuitas ad cui⁹ mēsurā alie ciuitates disponebant̄: a metros qđ ē mensura ꝛ polis qđ est ciuitas.

x ¶ Interemerat. i. interimi ꝓcepat. iij. Reg. xxj.

y ¶ Memorati. s. achab. z ¶ Deseruiffet. interficiendo. iiij. Regum. ix. a ¶ Dominum dereliquisse. iij. Regum. x. Ñ recessit a peccatis hieroboam ꝛc.

b ¶ Cuius ꝓnepote hieroboam. iste nō fuit filius nabath sed filius ioas ꝓnepos iehu: iehu em̄ genuit ioachaz: ioachaz genuit ioas: ioas aūt genuit hieroboam iij. Regum. xiij. c ¶ Qui lectione comprehensus ē id ē in scriptura cōprehensus est sed facta patrū suoꝝ sez. iij. Reg. xiij. Regnauit hieroboam filiꝰ ioas regis isrl in samaria. xl. ꝛ vno anno: et fecit qđ malū est cora dño: non recessit ab oībus peccatis hieroboaz filij nabath: vel melius.

c ¶ Qui lectione comprehensus. osee. s. in titulo cuz re

c ¶ Achaz. de q̄. iiij. Reg. xvj. ꝛ. ij. palypo. xxviij. d ¶ Et ezechie. de quo. iiij. Reg. xviij. et. ij. palypo. xxix. e ¶ Et hieroboā filij ioe. de quo habek. iiij. Reg. xiij. xiij. ꝛ. xv. Et nō q̄ iste hieroboā ñ ē ille hieroboā sb̄ q̄ diuisus ē isrl a iuda. de q̄ hī. iij. Reg. xij. qz ille fuit filius nabath: iste fuit filius ioas: nec descendit ab eo: sed a iehu tercia gnatione.

f ¶ Osee filius beeri. iste fuit de tribu isachar ortus in bethlemoth: vt dicit glo. g ¶ Ad ꝓphetiaz dicēdā de qua dicit biero. in glo. Patet osee añ captiuitatē ꝓphetasse sb̄ ozia ꝛ ioathan: ꝛ ipam imminentē sub achaz luxisse ꝛ ꝑteritam ꝓpter emendationem iude retexuisse sub ezechia rege: ꝓphetauit em̄ añ captiuitatē q̄. x. tribus captiuate sūt a salmanasar rege chaldeoꝝ: de qua. iiij. Reg. xviij.

h ¶ Achaz rex iuda. de quo hī q̄ deū dereliquerit. iiij. reg. xvj. ꝛ. ij. palypo. xxviij. i ¶ Et histo. reg. iij. regū. xiij. et xvj. k ¶ Et paralypo. ij. palypo. xx viij. de hieroboā nulla fit mentio in pal. in nra translatiōe: forte editō. lxx. ꝑ eo mentionē facit. vel sic. l ¶ Et hysto. reg. indicāt. de achaz ꝛ hieroboam. k ¶ Et palypo. de achaz.

l ¶ Admittere. i. peccare. m ¶ Propter qđ deus. ecce cā ꝓpt̄ quā ꝓphetauit. s. malicia regū ꝛ ꝓpli eoꝝ. n ¶ Et fac filios fornicationū. i. genera filios de fornicaria prius nō fornicando cū illa. Quidā male hūt fornicatiōis. lxx. etiam non habent fac: ℏ tolle. o ¶ Non elocati. i. extra locati. p ¶ Corpora meretricē. que locat corpus suū

gibus iuda. d Cū pplo isrl. nota q in libro isto noie isrl decē tribus signant: qz cū essent plures q alie noie pris vocate sunt: due alie trib⁹ noie iuda. In quibusdaz biblijs scribit b notula que sequit: Regule sē he sb qb⁹ significationib⁹ noim ad qs trib⁹ q ꝓphetas sermo vo
mini dirigat: qti
enscūqz ad .x. tri
bus tendit ꝓphe
tia: sb bis noib⁹
designant .i. eph
raiz samaria: isrl
ioseph. iezrabel
berbel: z bethaa
uen z interdum
Jacob. qñ autē
ad duas loqtur
trib⁹ sub bis noi
b⁹ sermo ꝓfert:
iuda. isrl. m. benia
min. vomus dō.
z interdū iacob
Aliqtiens autē
isrl ad totas .xij.
trib⁹ refert.
e On loco cer
te. vel certo vel
melius terre.

z religionē⁰ cū pplo isrl agē
te: sanguis naboth: ᶜq in lo
co certe iezrabel ᵏ fuēat ꝓfu
sus ī vomo iehu ˢ pris meno
rati: hieroboe ꝓ pctō ᵇ redū
datur⁹ significat. Dic factū
ē vt ira dei vel pplo isrl ꝑ de
nūciationez ꝓphe ꝓcessura
debēt: ˡ vmui aūt iude ᵏ mise
ricordia lectōe ꝓphensa ˡ ob
ᵇᵐ ꝓmissa ēⁿ qz ezechias rex
iuda filius achaz sublatis
ydol: q tā ° pr ei⁹: q ceteri re

ges ꝓsecuēr: ᵖ tēplū dei pur
gasse ᑫ z purificasse mōstrat
Explicit plogus. Jnci
pit argumentū in eundem.

Osee crebro nomīat
ephraiz samariā io
seph iezrahel: z vxo
rē fornicariā: z fornicatiōis
filios: z adulteraz cubiculo
clausaz mariti mlto tpe se
dere viduā z sub veste lugu
bri viri ad se reditū pstolā
ri. Explicit argumētū.

vno loco. Circa primū in .xij. ꝓphetis quatuor fuisse notā
tur. s. numer⁹ ꝓueniens: ibi. duodecim visus inspiciens.
Prophetaꝝ virt⁹ stabiliēs. Ossa z fruct⁹ pfiliens. Pullu
lant. Circa primū satis pz ex noie q numerus duodenari
us ex denario z binario ꝓponit. Per denariū vo. x. pce
pta decalogi: p bi
nariuz aūt dilectio
dei z primi designā
tur. Jsti ꝓphe. x. pce
pta decalogi ex dile
ctiōe dei z primi ꝑ
uauerūt: z alios ad
hāc obseruātiā effi
caciter induxerunt
vt pz ex ꝓcessu bu
ius libri: ꝓpter qđ
sub numero duode
nario ꝓuenient col
ligit: et ideo in .xij.
patriarchis figurā
tur: qz tāqꝫ patres
fideles populi ipm
ad obseruantiā de
calogi ex charitate
dei z primi verbis
z opibus inuitaue
rūt ideo de ipsis po

test dici illud Gen. xxxv. Erunt filij iacob duodecim. Per
iacob q supplantatoz interpretatur: ipse deus omnib⁹ psi
dens z sub pedibus suis tenēs intelligit: cui⁹ filij p ado
ptionis gram fuerunt isti .xij. phete: z sic pz ꝓmū. Circa
scdm ꝓsiderandū q sicut visus corpalis stat ad superficiez
visi corpis: z vltra nō ꝓgredit: sic intellect⁹ naturali co
gnitione stat ad illud qđ ex sensibilibus pōt cognosci nec
vltra pōt ꝓgredi. Sed intellect⁹ ꝓpheticus lumine diui
no confortatus ꝓgreditur vltra. s. ad cognoscendū futu
ra ptingentia: cordiū occulta z filia: sicut pleni⁹ fuit decla
ratū in principio libri psalmoz: z iō ꝓphe antiqtus appel
labant videtes: qz videbāt illa que alijs erāt occulta. ꝓm
q dicit .j. Reg. ix. Qui em ꝓpheta dicit hodie: vocabatur
olim videns. verūtn qz hoc fiebat virtute diuina: iō dr. j.
Petri. j. ca. Nō voluntate hūana allata est aliqn ꝓphetia;
sed spūsancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies: z sic pz
scdm. Circa tertiū sciendū q accipiēdo generaliter eccle
siam. Una est vete. festa. ac noui: ꝓm q dicit Greg. home
lia. vij. Quis patrisfamilias rectius similitudinē tenet qꝫ cō
ditor noster: q eos qs ꝓdidit sic possidet sicut dns subdi
tos in vomo: q habet vineā vniuersalē. s. ecclesiā: que a pri
mo abel iusto vsqꝫ ad vltimū electū q in fine mundi nasci
turus est quot sanctos protulit quasi tot palmites misit: et
sicut est vna ecclesia sic est vnū ecclesie corpus. hui⁹ autez
corpis robur tpe veteris testamenti ꝓstitit in sanctis ꝓ-
phetis: ꝓpter quod merito dicunt: hui⁹ corpis ossa. Et iō
in psona hui⁹ corpis dicit mystice sanct⁹ iob: Ossib⁹ z ner
uis ꝓpegisti me. Quia corp⁹ ecclesie veteris testa. ꝓpactū
fuit z fortificatū p sanctos ꝓphetas: q ꝓ veritate fidei et
mor ꝓstant steterūt ꝓtra ydolatras: et plures eor p mar
tyriū transierūt: vt amos z esaias: z plures alij: z iō meri
to dicunt ossa ꝓpter actuz fortitudinis: z etiā nerui ꝓpt
ꝓtectionē charitatis: z sic pz terciū. Circa quartū ꝓsiderā
dū q .xij. ꝓphe nō solū in vita verbis z exemplis fecerūt
fructū optimū: sed etiā post mortem: z faciēt vsqꝫ ad finē
mundi p doctrinā eor in hoc libro ꝓtentā: ꝓpter qđ meri
to dicunt ꝓtinue pullulare: ꝓpter qđ de quolibet eor pōt
dici illud Eccl. l. c. Quasi oliua pullulās: z quasi cupressus
in altitudinē se extollēs. Per pullulatiōez oliue intelligit
fructificatio pinguedinis gratie in vita pñti: z p altitudi-
nem cypressi consecutio beatitudinis in futuro: z vtrun-
qꝫ consequunt fideles vitam eorum imitando z doctrinā
implendo: et patet quartum et per consequens tota pars
ꝑma principalis. Circa secūdū in quo notat libri vnitas
considerandum q isti duodecim ꝓphete vno spiritu fue-
runt inspirati: z ad vnuz finez similiter ordinati: z ad in-

f Fuerat ꝓfusus .iij. Reg. xxj. g Patris. i. pauis
sile Dan. v. nabucho. Pater tu⁹. i. auus tu⁹: more scri
pture que sepe auos z ꝓauos patres vocat: s. primo
ponit gencalogia. b Redundaturus significat. in
hoc vt dns iniuste egisse cū iehu: nō em peccauit in ef
fusione sanguinis naboth: immo meruit ꝓmdicando
eam: vnde. iij. Reg. x. Quia studiose egisti qđ rectum
erat z placebat in oculis meis: z oia que erant in cor
de meo fecisti contra achab: filij tui vsqꝫ ad quartā ge
nerationē sedebūt sup thronū israel. Respondeo hoc
ꝓ simile dictum est: quia sicut illi puniti sunt: quia Na
both interfecerūt: sic z isti qz dñm dereliquerunt: vnde
iij. Reg. x. Porro iehu nō custodiuit vt ambularet in
lege dei israel. i Domui aūt iude. Hic tangit ꝓmis
sio facta bonis. k Misericordia lectione compre
hensa. i. tota misericordia: ꝑm q legit. iij. Reg. xx. De
manu regis assyrioꝝ liberabo te. z. iij. reg. xix. in multis
locis. l Ob hoc. i. ꝓpter hoc. m Promissa est. i. fa
cta ꝓmissio liberationis. Quia ezechias &c. aliter ex
ponit. k Misericordia lectione comprehensa. scz
de q legit Osee. j. Domui iuda miserebor: z saluabo
eos in dño deo suo. hec saluatio legit. iij. Re. xix. Qñ
vna nocte ꝓcussa sunt in castris assyrioꝝ. clxxv. milia
l Ob hoc. s. m Promissa est. misericordia.
n Quia ezechias &c. sublatis ydolis. iij. Reg. xviij.
o Pater eius. achaz. p Templum dei purgasse.
ꝓ iectionē fordium z ex hoc purificatū: vnde subdit.
q Et purificasse. ij. Paralyp. xxix. Mundate vomū
dñi dei patrum nostrorum z auferte omnē immūdicia
m de omni sanctuario.

Explicit expositio istius ꝓlogi. Jncipipit postil
la Nicolai de lyra super oseam ꝓphetam.

Duodecim ꝓphetaruz ossa pullulant de
loco suo: Eccles. xlix. Sicut in libro psal
morꝫ psalmi a diuersis auctoribus cōpo
siti in vno libro ꝓplectunt: q dicit liber
psalmorum: vt ibidem fuit plenius de
claratum: sic prophetie duodecim pro
phetarum in hoc libro reponuntur qui dicit liber duo
decim ꝓphetarum: de quo pōt accipi verbum propo
situm: duodecim prophetarum ossa &c. Jn quo duo
notantur in generali. s. auctorum qualitas cum dicit.
Duodecim ꝓphetaruz ossa pullulant. et libri hui⁹ vni
tas: cum dicitur. de loco suo. qz b coartantur quasi in

uicem charitate uniti ꝓpter quod recenter sunt in eodez libro collocati ꝗrum ad eorū doctrinā: qđ notat in uita te loci cuz dr. De suo loco. de quo pōt exponi qđ dr Job xxviij. Auro locus ē in quo ꝓfat. in sacra scriptura ꝙ auruz intelligit sapia diuina que fuit in istis ꝓphetis. z sicut munera auri pluribus porcionib⁹ colligit z in una forma ce ad ꝓflandum ponit z sic in una massam redigit: sic sapientia diuina in istis pluribus ꝓphetis refulgens in hoc libro colligit ad instructionem fideliuz vt in pōti cognoscāt deū ꝙ fidez: z in futuro ꝙ aptam visionem ad quam nos ꝓducat q̄ cū patre z spiritusancto viuit et regnat in secula seculorum Amen.

Incipit liber Osee ꝓphete

Capitulum.j.

[a]Erbū dñi qđ factum est ad [b]osee filiū beeri [c]i diebz ozie: ioathā: achaz: ezechie regū iuda: et [d]in diebz [e]hieroboā filij ioas regis [f]israel. [g]Principiū loqndi dño i osee. Et dixit dñs ad osee. [h]Uade sume tibi [i]vroꝛē fornicationū: [k]z fac tibi filios fornicationū: [l]qz fornicās fornicabit tra [m]a dño. [n]Et abijt [o] z accepit gomer [p]filiaz debelaiz: z concepit z peperit ei filiū. Et dixit dñs [q] ad eū. Uocā nomen eius iezrahel. qz adhuc modicū et visitabo sanguinē iezrahel sup domū hieu. et quiescere faciā regnū domus israel. Et erit in die illa: et conteram arcum israel in ualle iezrahel. Et concepit adhuc et peperit filiā. Et dixit ei. Uocā nomen eius absq; misericordia. qz nō adijciā ultra ut miserear domui israel: sed auferens auferā eis. Et domui iuda miserebor: et saluabo eos in domino deo suo. nec saluabo eos in arcu et in gladio et in bello in equis et in equitibus. Et ablactauit absq; misericordia filiā. Et concepit et peperit filiū. Et dixit. Uocā nomen eius absq; populo meo. qz uos non populus meus. et ego non ero uester. Et erit numerus filioꝝ israel quasi arena maris que sine mensura est et nō numerabitur. Et erit in loco in quo dictum est eis. Uos non populus meus. dicetur eis. filij dei uiuentis. Et congregabuntur filij iuda et filij israel pariter. et ponent sibi caput unum. et ascendent de terra. qz magna erit dies iezrahel. Dicite fratribus uestris. populus meus. et sororibus uestris misericordiam consecutam.

[a] In prologo.xij. ꝓphetarū vbi dicit. Sicut in libro psalmoꝝ psalmi a diuersis auctoribus compositi ꝛc.

Additio.

Secundū sniam beati aug⁹t. oim psalmoꝝ in psalterio ꝓtentoꝝ actor fuit ipse dauid: licet q̄dā psalmi ab alijs intitulent: vt asaph z filijs chore: z huiusmodi: que quidē snia licet eīm ab aliq̄bus ꝓtradicatur: nihilominus ꝓbabilioꝛ videt z verioꝛ: ꝓut sufficienter fuit declaratū in additionib⁹ sup pō. j.

Replica.

In ꝓfatione.xij. ꝓphaꝝ postil. dicit. Sicut psalmi a plurib⁹ editi ꝓtinentur in uno libro psalmoꝝ. ita iste prophetie ponuntur in uno libro ꝓphetarū Cōtra quod Burgen. dicit oim psalmoꝝ dauid fuisse autorē ꝑm opinionē beati aug⁹. Quid aūt mihi videat ad cōcordādū opiniones sanctoꝝ doctoꝝ Aug. z Hiero. vide supra circa primū psalmū in correctorio.

Capitulum.j.

Erbū dñi. Liber iste in.xij. ptes diuidit: ꝑm.xij. ꝓphetas: z sunt ptes note. prima aūt ps in qua ꝓtinet ꝓphetia osee diuiditur in ꝓhemiū z tractatuz q̄ incipit ibi. Principiū loquendi. In ꝓhemio primo ostendit ꝓphete genus: cū dicit.

[b] Ad osee filiū beeri. z fuit iste beeri ꝓphet a sicut z filius licet eius ꝓphetia nō habeat: sicut nec de multis alijs q̄ tñ in scriptura ꝓphete nominant: habēt eīm ꝓphete ꝑ regula: q̄ q̄n in principio alicui⁹ ꝓphete patris nomen exprimitur: ꝓphetam fuisse intelligit. scdo ondit ꝓphetie tps: cū dicit. [c] In diebus ozie ioathan achaz z ezechie regū iuda. tpib⁹ eīm istoꝝ quatuoꝛ ꝓphetauit. [d] In diebus hieroboam filij ioas. iste eīm hieroboam fuit rex israel z nominat hic: qz regnauit cū ozia rege iuda. xxxiij. annis. [e] Principiū. Hic incipit tractat⁹ z diuidit in duas ptes: quia primo prophetat non soluz verbis ꝫ etiā sensibilibus factis: scdo simplicib⁹ verbis ca. iiij. Circa primā ptē in qua virtualiter ꝓtinent illa que ꝓstea sequunt ꝓsiderādū q̄ sicut dicit aplūs ad Ro. xj. Cecitas ex ꝑte ꝓtingit in israel vt plenitudo gentiū intraret: z sic ois israel saluꝰ fieret. qđ implebit circa finez mūdi q̄n iudei ꝓuertent ad xp̄m generaliter detecta falsitate anticristi: z ꝑm h ꝓphetia facit: primo ꝙ ueniāt futurā iudeoꝝ excecationē. scdo gentiū illuminationē: ibi. Et erit. tercio iudeoꝝ finalem ꝓuersionem: ca. iij. prima adhuc in duas: qz primo tangit iudeoꝝ captiuitas p̄cedens xp̄i aduentum scdo eoꝝ cecitas in eius aductu ibi. Et ꝓcepit. prima adhuc in duas: qz primo ponit captiuitatis rō: scdo ipa captiuitas. ibi. Et abijt z accepit gomer. Circa primū dicitur.

[e] Principium loquendi dño in osee. i. ad ipm osee: et dicunt expositores aliq̄ q̄ dicit hic principiū loquēdi ad denotandum q̄ dñs locutus est primus ad osee q̄m ad reliquos ꝓphas sequentes sed hoc nō bene videt verū: qz abdias est unus de sequentibus: z tñ ipe fuit bō ꝓfect⁹ a tpe achab regis israel: cuius fuit dispensatoꝛ ꝑm omnes doctoꝛes hebraicos z latinos. A fine vo vite achab vsq; ad principiū regni ozie sub quo osee cepit ꝓphetizare: ꝙ ut dicit in textu fluxerunt. cij. anni: vt potest de facili videri i qrto regū numerādo tpa regū inēmediatoꝛ: et iō nō est verisimile q̄ abdias iceperit post illū ꝓphetare. Ꝫ magis ante ꝓpt qđ dicat ra. sa. q̄ istud principium loquendi refert ad lr̄am sequentem cū dicatur.

[f] Uade sume tibi. ita q̄ istus fuit primū quod dñs locutus fuit ad osee. [g] Uroꝛem fornicationū. dicunt aliqui q̄ ista mulier quā duxit ꝓpheta in uroꝛem pa⁹ erat meretrix publica: z q̄uis vile esset eam accipere: ꝙ pheta tamen se humiliauit in hoc volens deo obedire sicut eisaias q̄uis esset de genere regio: iuit tñ nudus z discalciatus vt obediret deo: Esaie. xx. Dicit tñ hiero. in prologo q̄ hec mulier non fuit fornicaria fornicatione corꝑis: sed fornicatione mentis: quia erat ydolatra z gentilis: z hoc videt verius: quia per hoc signum magis respondebat signato. s. ydolatrie ꝓpli future: q̄ ꝙ hoc significabat: ꝑm q̄ postea subdit: qz fornicans fornicabit terra a dño.

[h] Et fac tibi filios fornicationū. In hebraeo habet sic Accipe tibi vroꝛem fornicationū z filios fornicationū scz accipe cum matre filios quos ante habuit: ita q̄ accepit matrem in vroꝛem: z filios eius adoptauit. Filij eīm quos genuit in ea post q̄ fuit eius vroꝛ nō poterant dici filij fornicationum fornicatione corꝑali q̄ legitimi erāt nec fornicatione ydolatrie q̄: ꝓpheta nō ꝓmisisset et ideo qđ dicit in translatione nra. Fac filios fornicationū. sic est exponendū: Filios fornicationum fac tuos ꝙ adoptionem.

[i] Quia fornicans forni. ēra. s. x. tribuū z duaꝝ.

[k] A domino ꝙ ydolatriam. que est spūalis fornicatio: z dicitur. Fornicans fornicabitur. reduplicādo ad denotandū multiplicationem ydolatrie: que facta fuit illo tpe in vtraq; ꝑte terre ꝓpter qđ regnū. x. tribuum primo fuit captinatū sub osee. iiij. Regū. xvij. z postea regnū duarum tribuuz sub sedechia. iij. Reg. vltimo Et sic patet q̄ in hac ꝑte ponit captiuitatis ratio. scz ydolatrie multiplicatio.

[l] Et abijt. Hic ꝙñr ponit decem tribuuz captiuatio que fuit prima: postea subdit de captiuatione duaruz tribuū que fuit secunda. Hec tñ ps prima diuidit: qa primo ponit captiuitas: scdo eius diuturnitas. ibi. Et concepit. circa primū dicit.

[l] Et abijt. ꝓmpte ad obediens.

[m] Et accepit gomer. nomē est mulieris quā accepit in vroꝛem. [n] Filiam debelaim vna dictio est debelaim ita q̄ de non est prepositio hic vt aliqui dicunt et est nomen ꝓpriū patris huius mulieris: vel loci vnde fuit nata. sicut frequenter in scriptura dicunt filie hierlin mulieres indenate.

[o] Et concepit. de ꝓphetia.

[p] Uoca nomen eius iezrabel. qz captiuationē regni x. tribuū ꝙ christum volebat significare: eo q̄ iezrabel erat ciuitas regia: quia ista tñ punitio incepit a zacharia abnepote iehu ideo subditur.

q Et visitabo.i.puniã seu vindicabo. r Sanguinez iezrabel.i.sanguinẽ innoxiũ effusuz in iezrabel.qđ exponũt aliqui de sanguine naboth ibi effuso. vt habetur.iij.Reg.xxj. sed huic dicto obuiat qđ subdit.
s Sup domũ iehu.qz dom⁹ eius nõ fuit punita ppẽ sãguinẽ naboth:
§ magis exaltata:eo q Jehu in vindictã sanguinis naboth dereliquit domũ achab ppter qđ ppter occisionẽ sacerdotuz baal dñs dixit ad euz.iij. Re.x. Quia studiose egisti qđ rectũ erat z placebat in oculis meis: et oia que erant in corde meo fecisti ptra domũ achab:filij tui vsqz ad qrtam generationẽ sedebunt sup thronũ isrl.§ qz iehu postea fecit malum corã dño vt ibidẽ habet:z filij eius p⁹ eũ: iõ istud malũ dr hic sanguis iezrabel:z qz isti vel eoz alicj innocentes occisi sunt z illud dr hic vindicari sup domuz iehu quod fuit impletum in zacharia ei⁹ abnepote:vt hr.iiij.Reg.xv.z extũc multã fuit afflictũ regnũ isrl'q; vsqz fuit captiuatũ p reges assyrioz.s.teglatphalassar z salmanasar:iõ sequitur. t Et qes.fa.re.dom.isrl.osee ei⁹ rege captiuato. v Et in il.die.i.in illo tpe. x Coterã arcũ isrl'.qz tunc debellati fuerũt ab assyrijs.
y Et dcepit. Hic dñr denũciat captiuitatẽ diuturnitas p nomẽ filie nate cũ dr. z Vocа nomẽ ei⁹ absq; misericordia.iõ subdit. a Quia nõ addã vltra misereri domui isrl.vltra differendo ei⁹ captiuitatẽ.
b Sed obliuione obliuiscar.dimittendo in captiuitate sicut dimittit res data oblitioni: vñ ꝑm bebreos illa captiuitas nõ est adhuc revocata. c Et domui iuda miserebor.eius captiuitatẽ differendo:qz ppẽ meritа ezechie q regnauit tpe osee pcipis iuda fuit saluat⁹ de manibus sennacherib miraculoserideo subditur.
d Et saluabo eos in dño deo suo.i.in virtute dñi qui misit angelũ z interfecit in castris assyrioz.clxxxv.milia bellatoz.iiij. Reg.xix.iõ subdit. e Et non saluabo eos in arcu ꝛc.et nõ solũ misertus fuit dñs regni iude captiuitatẽ differendo vsqz ad tps sedechie § etiaz inductam relaxando inspirando cyro regi pare licentiã pplo redeundi:vt habet Esdre.j. f Et ablactauit i.a lacte amouit:z p hoc designat q ois pcipis solatio eẽt regi israel subtrahenda. g Et dcepit. Postqz egit de captiuitate regni isrl'q; pcessit christi aduentũ: hic in aduentu christi describit cecitas iudeoz:z hoc p nomen filij nati cũ dr. h Vocа nomen ei⁹ nõ pplus meus. qz negauerũt ipm añ pylatũ dicentes. Nõ habem⁹ regẽ nisi cesarem.z tunc ppie facti sunt nõ pplis ei⁹: ꝑm q pdixerat Dañ.ix.ca. Post hebdomadas.lxij.occidetur xps:z nõ erit eius pplis q eũ negaturus est.z de illis dr hic.Quia vos non populus meus.
In ca.j.osee vbi dr in postilla. Et fuit iste beeri pphęta sicut et filius ꝛc.

Additio.

Et dictũ fuit in additiõe sup hieremiã.j. capło licet in dictis cuiusdam doctoris thalmudici reperiat:q qñ nomen patris alicuius ppbete exprimit in principio ppbetie filij: pater etiam intelligit fuisse ppheta.nõ tñ hoc dictũ reputat vt regula apud eos.§ tanqz dictũ qđ eadẽ facilitate ptemnit qua approbat cum nullũ fundamentum habeat in sacra scriptura:nec etiã in ratione:nã manifestũ est q de⁹ indifferẽter dat domũ ppbetie cui vult etiã si nõ sit filius ppbete. Item ad nram eruditionẽ nõ videt ptinere nosse: an beeri pater osee fuerit ppheta vel nõ cũ ppbetia beeri nõ inueniatur. Si em ppbetia beer inueniretur. oporteret nos cognoscere q esset propheta vt eius prophetiam recipemus:§ cum talis ppbetia nõ inuenitur curiosum vr magis qz vtile scire ipm fuisse ppham vel nõ. Idem dicẽdum de alijs patribus ppbetarũ qz noia in ppbetis filiorũ exprimunt q quidem nominatõ patrũ vt dicũt qdã hebreoz expositores fit eo q tpes patres erãt suis temporibus famosi: q ratione etiã noiantur in aliquibus pphetijs nõ solũ patres sed etiaz aui z

obliuiõe obliuiscar eorum.
c Et domui iuda miserebor:
d z saluabo eos i dño deo suo
e z nõ saluabo eos i arcu z gladio:z i bello z i eqs z i eqtibus. f Et ablactauit eã que erat absq; miscdia. g Et pce pit z pepit filiam. Et dixit ei. h Vocа nomẽ ei⁹ nõ pplis me⁹. i Quia vos nõ pplis meus:z ego nõ ero vester de⁹.

z paul:vt de zacharia z alijs.
In eodẽ ca.vbi dicit in postilla. In diebus hieroboaz filij ioas.

Additio.

Jquerat quare in ppbetia esaie q ppbetizauit tẽporibus quatuor regũ iude hic noiatoz non nominat hieroboam qui regnauit cum ozia rege iuda.xlij.annis vt dicit in postilla: et tamen nominat hic in pphemio osee. Quid ad hoc dicendum sit habet in additione prima sup primũ capitulum esaie.
In eodẽ ca.vbi dr in postil. Mulierem fornicariaz.

Additio.

Cõm trãslationẽ ionathe.s.chaldaicũ illud quod hic dicit. Sume tibi vxorẽ fornicariam. Et abijt z accepit gomer filiam debelaim z dcepit ꝛc.similiter z illud quod infra.iij.ca.dr. Adhuc vade z dilige mulierem tuam dilectã amico ꝛc.totũ intelligit in visione ppbetica factum nõ aũt in re:qđ licet dicat a cõi expositione doctorum nostroz z etiã hebreoz:videt tñ aliquã ptem veritatis habere. Primo ex hoc q accipe mulierem fornicariam mentis aut corpis.dato q postqz eam accepit ppheta neutro modo esset fornicaria:tñ adhuc haberet spem mali:qđ deus nõ pcipet facere pfertim ppbete:cuius vita cederet alijs in exemplum. Item istud factum nullo modo correspondet rei figurate. Illa.n.gomer erat fornicaria tantũmodo antequam eam accipet ppheta:sed post acceptionẽ erat vxor legitima z casta pjugali castitate ꝑm cõez expositionẽ:§ pstat q regnũ israel z etiam regnũ iude postqz deo fuerunt cõiuncta p legis acceptionẽ fornicata sunt a deo ꝑm aũt expositionem chaldaicam ppheta accepit illam fornicariam z fecit filios fornicationũ: qđ ppie correspondet rei figurate:§ qz ꝑm istam expositionẽ hoc solum fuit ꝑm visionem ppheticam z nõ realiter: iõ nullã rationem habet peccati vel mali exempli.similiter exponũt aliqui illud qđ habet Gen.xv. Sume tibi vaccaz triennem z arietẽ trium annoz ꝛc.quod totũ fuit factum in visione ppbetica:quod satis sufficiebat ad certificationẽ abrae de bis q ibidẽ ptinent:nã em modicum ante de ipso dixerat. Credidit abraam deo z reputatum est ei ad iusticiã: z sic videt q iã nõ oportebat ostendere sibi signa visibilia ad credendum:cuius simile potest dici in ppposito.

Replica.

Jrca primũ osee Burgen.mouet ptra postillatorem dicentem q patres ppbetarũ in exordijs nominati fuerint etiam prophete. ꝑm regulaz hebreorum de hoc vide correctoriũ circa primũ caplm Hiere. Etiam circa idẽ capitulum Burgen. vt ysmael manum mouet ptra omnes:nimirum q omnium contra euz moueantur. Dicit em illum passum. Accipe fornicariã ꝛc.nõ

tetere intelligi ſm rem: ꝙ ſm ꝓphetica visionē nō realiē qz hz ſpeciē mali quā deus nō ꝑciperet: vt ꝓpheta cederet alijs in malū exemplū: huiꝰ correctionez vide ꝶen. xx. in correct. penultimo. Sz q burgen. hic arguit q factū nullo modo corrūdet rei ſignate: nō valet: qz ſm materiam ſubiectaz vtiqz correſpondet: q̄uis ñ oporet figurā t figuratū ꝙ oia corrūdere vt ptz ꝙ totaz legē veterē: imo et burgen. j. xj. ca. cuz glo. dicit. Typꝰ ptē indicat q ſi totū p̄cedat in typo: iam nō eſt typꝰ ꝙ veritas. corrūdet autez ſm materiaz fornicarie vt terra fornicans ſit figurata: ꝙ nō oportet ſi fornicaria ſumpta i matrimoniū fuit emēdata q igitur iſrl figuratus debuit eē emendatus. Et dicunt filij legitimi: filij fornicationū a deuotiōe matris: qñ poſita fuit in erēplo figurali. Quia tūc deus etiā ſynagogā reciper in vxorē legitimā ſi auferret fornicatiōes ſuas a facie ei⁹ ꝛc. put ut etiā Burg. exponit.

Capi. ij.

Et erit. Hic incipit ſcdm capi. ſm hebreos in quo poſt excecationē iudeoꝝ ponit illuminatio gentium. Circa qđ ſcie:dū q ideo hic incipit nouū capitulū ad denotandū q incipit alia ſnia a p̄cedenti: t diuidit in duas ptes: qz primo deſcribit gentilitatis vocatio ſcdo vocate conſolatio ibi. Propter hoc. Prima in duas qz primo ponit dicta vocatio: ſcdo interponit regni iude captiuatio: ibi. Judicate. Sciendum etiā q gentiles cōuerſi ad fidem chriſti nomine iſraci nominant: ſicut fuit declaratum Eſaie. xliij. ſup illud. Iſte dicet dñe ego ſum: et ille inuocabit in nomine iacob: t hic ſcribet manu ſua domino t in nomine iſrl aſſimilabitur. ideo dicit hic.

a Et erit numerus filioꝝ iſrl quaſi harena maris. i. in multitudine maxima: ſicut videmus impletū in conuerſione gentium. b Et erit in loco. hanc auctoritatem allegat apls ad Roma. ix. dicta ad literā de conuerſione gentium: ꝙter quod exponentes hanc partem aliter vident ab eo diſcordare: ꝙter qđ ſicut dixi a principio intelligit de illuminatione gentiū. dicit igit. b Et erit in loco. id eſt in orbe vniuerſo vbi habitant gentiles. c Vbi dicetur eis: nō ppls meus vos. qz vſq ad aduētū chriſti fuerunt ydolatrie dediti. d Dicet eis filij dei viuētis. p ſuſceptionē fidei: ſm q dr Joh. j. Quotqt aūt receperūt eū dedit eis ptātē filios dei fieri bis q̄ credunt in nomie ei⁹ Et qz conuerſi ſunt p p̄dicationē apl'oꝝ t alioꝝ diſcipuloꝝ q fuerunt iudei: ita q ex iudeis t gentilibus facta eſt vna eccl'ia: ideo ſubdit. f Et congregabūt filij iuda. i. apli alij diſcipuli natione iudei: g Et filij iſrl. i. gentiles conuerſi q ſic nominant vt p̄dictū eſt.

b Caput. i. i vna eccleſia. i Et ponēt ſibimet. i. vnanimiter ꝓfitebūt. k Caput vnū. ſ. xp̄m. l Et aſcēdent de terra. i. multiplicabunt fideles p orbē ſicut illa q̄ pullulāt de terra. vñ t de magna multitudine ppli ꝓueniente adinuicē dicit vulgariter. Videbat ppls de terra pullulare. m Quia magnus dies iezrabel. i. magna congregatio ſeu multiplicatio fideliū: eo q iezrabel interpretat ſemen dei: t hoc mō exponit ra. ſa. licet vertat ad aliū intellectū: nō em̄ pōt ꝓueniēter exponi pars iſta de pplo redeunte de babylone vt volūt aliq dicere: qz ille ppls redijt in bier'm: eſdre. j. et nō in iezrabel. qz ſamariā et alias ciuitates ꝓpinquas. x. tribuū de q̄b⁹ erat iezrabel tenebant gentiles ibi adducti de aſſyrijs: vt br. iij. Reg. xvij. et primo eſdrē. iiij. et qz ſicut dictū ē q fidēles de natiōe iude oꝝ facta eſt prima conuerſio gentilium: iō alloq̄tur eos dñs dicens. n Dicite vos apli t alij fideles de iudeis. o Fratribus veſtris. i. conciuibus de gentilibus qui facti ſunt fratres veſtri p ſuſceptionem fidei.

p Populꝰ meus. i. q ſunt ppls meus ſicut t vos ſicut dicit apls ad Roma. ix. capi. Nō eſt diſtinctio iudei t greci: nam idē dñs oim ꝛc. q Et ſorori veſtre. ſcz gentilitati conuerſe. r Miſeri cordiam p̄ſecuta. cū em̄ eſſet ab antiquo ydolatrie dedita p miſericordiam dei meram t nō p merita patrū: vocata eſt ad fidez ſicut iuda p merita abrae t alio

diā p̄ſecuta. s Judicate matrē vestrā iudicate: t qm̄ ipa nō vxor mea: r ego nō vir ei⁹ u Auferat fornicationes ſuas x a facie ſua: y et adulteria ſua de medio vbeꝝ ſuoꝝ ne forte expoliē eā nudā: z et ſtatuā eā ſm dies natiuitatis ſue: a et ponā eā q̄ ſolitudiez b et ſtatuā eā velut terrā inuiā: c et interficiā eā ſiti: d et filioꝝ illi⁹ nō miſebor⁸ q̄m filij fornicationū ſunt: qz fornicata eſt mr eoꝝ. e Et erit. Ca. ij. Et erit numer⁹ filioꝝ iſrl quaſi harena maris: q̄ ſine mēſura ē: et nō numerabitur. b Et erit in loco: c vbi dicet eis nō ppls me⁹ vos: d dicet eis: filij dei viuētis. f Et cōgregabūt filij iuda g et filij iſrl d pariter: h et ponēt ſibimet k caput vnū: l et aſcēdēt ō terra: m qz magn⁹ dies iezrabel n Dicite fribꝰ vr̄is ppls me⁹ q et ſorori veſtre r miſericor-

rum ſanctoꝝ antiquorum. s Judicate. Hic denūciat captiuitas duarum tribuū que ſupra fuerat omiſſa: eo q captiuationi. x. tribuū que ſunt iſrael ſm carnē iungebat vocatio ſeu illuminatio gentiuz q̄ ſunt in iſrl ſm ſpūm t diuidit in duas ptes: qz primo denunciatur captiuitas rōne culpe: ſcdo rōne ignorantie. ibi. Et nec ſciuit. Circa primū alloq̄tur tuſtos qui erāt in regno iuda: vt bieremiam baruch t alios dicens.

s Judicate matrē veſtram. i. bieruſalē que erat metropolis in regno. t ſic mater aliarū ciuitatū t totiꝰ populi: ſicut. ij. regū dicit de abela. Cur queris ſubuertere matrem ciuitatum in iſrael.

t Judicate. i. ex malicia eius perpendite.

v Quoniā ipſa nō vxor mea. t hoc ꝓpter ydolatriā p quā a me receſſit: et maxime tpe manaſſe q̄ ydola poſuit in templo dñi. r Et ego nō vir ei⁹. qz vir t vxor correlatiue dicunt: et ideo remoto vno remouetur reliquū. y Auferat fornicationes ſuas. i. ydolatrias. z A facie ſua. ita q ad eas amplius nō attendat ſed magis retro dorſum p̄ſpiciat.

a Et adulteria ſua ꝛc. loq̄tur de bieruſalem p modum meretricis que inter vbera ſua ponit fragrātia aliqua vt magis placeat adultero: ſic habitatores bieruſalez offerebant ydolis fragrans thymiama.

b Ne forte expoliem eā nudā p chaldeos: qui quicquid poſtea ſpoliauerunt omnibus bonis: hic dicit forte: non propter aliquod dubium exiſtens in deo reſpectu futuroꝝ que ſunt ſibi certiſſima: ſed ad denotandū libertatē arbitrij: p quam ſi p̄fecte penitēret deus parceret de pena. c Et ſtatuam eā ſm diem natiuitatis ſue. i. in magna confuſione t vilitate: ſm q dr Ezech. xvj. In die ortus tui non eſt p̄ciſus vmbilicus tuus t in aqua non es lota. t ſeq̄tur. Proiecta es ſuper faciem terre in abiectione.

c Et ponam eā quaſi ſolitudinē. deſtructis muris et cōbuſtis edificijs. d Et ſtatuā eā velut terrā inuiam. propter multiplicationē ſerpentū t aliarū ferarū ex longa vaſtatione terre:

e Et interficiā eā ſiti. deficiente potu in obſidione.

f Et filioꝝ eius nō miſerebor. ꝙ partim occident t partim captiuabunt: t oia iſta paſſa eſt bieruſalez poſtea p chaldeos. g Quoniam filij fornicationum ſunt. id eſt multe ydolatrie: ſicut viri ſanguinum dicuntur multi ſanguinis effuſores: genitiuus em̄ pluralis habz virtutem huius duplicis ſingularis. h Vadā poſt amatores meos ꝛc. poſt ydola quibus victū t veſtitus

z alia necessaria attribuebant. i Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis z sepiaz eam maceria. k Et semitas suas non inueniet. i. vias p quas posset effugere. l Et sequetur amatores suos. i. desiderabit aduenientem egyptios q̃ primi serant ei auxiliuz m Et non apprehendet eos. qz non fuerunt eis in auxilio sed magis in nocumentu.

o Et dicet: vadam z reuertar. qz ciuitas ierlin videtur se in arto posita z in puncto captionis z destructionis: percepit q̃ male fecerat colendo ydola: z querendo humanu auxilium ex dei diffidentia: sed hoc fuit nimis tarde. p Et hec nesciuit. hic pñr renunciat dicta captiuitas culpabilis rone ignorantie: q̃ causat in alia ex peccatoz multiplicatione: sm q̃ dicitur sap. xi. capi. Excecauit illos malicia eorum. et sm hoc dicit hic p Et hec nesciuit: qz ego dedi ei frumentu z. i. cibu z potu z in dumentu: q̃ diuitie sunt naturales. q Et argentu multiplicaui z. i. diuitias artificiales: magna enim cecitas fuit attribuere talia ydolis surdis z mutis. r Que fece. baal. ei sacrificia offerendo z psciosis eis ornando. s Idcirco psuertar z sumam frumentu z. i. auferam ab ea bona ad victu z vestitu pertinentia. t Et liberabo lanam meam. de seruitute. qz seruit ydolatrie eoz ignominiam opiendo. v Et nunc reuelabo stulticiam eius. i. coram ydolis q̃b9 fruebat z scientib9 egyptijs q̃b9 federata erat. x Et vir non eruet eam egyptij enim non poterant eam iuuare sicut promiserat. y Et cessare faciam omne gaudiu eius. ciuitate z plin destruendo. z Solennitate eius. i. solemnitates. ponendo singulare p plurali: sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. z q̃ sunt ille solennitates explicat magis dicens. a Neomeniam eius. que fiebat in principio cuiuslibet mensis. b Et sabbatu eius. i fine cuiuslibet hebdomade. c Et oia festa tpa eius. i. festa tpalia que fiebant semel in anno. s. pasche z pentecostes z similium. d Et corrumpam vineam eius z. i. vineas z alias arbores fructiferas quas psciderunt chaldei in terris circa hierlim exñtibus.

e De q̃bus dixit. Mercedes hec z. qz non soluz bona mobilia attribuebat beneficio ydoloz: sed etiam bona immobilia. f Et ponam eam in saltum. hierusalem enim destructa longo tpe fuit sine habitatoribus: z sic creuerat ibi spine et frutecta. g Et comedet eam. i. bona eius. h Bestia agri. i. nabucho. q̃ versus in amentiam eiectus fuit ab hoibus z cum feris fuit habitatis eius: vt habetur Dan. iiij. i Et visitabo sup eam dies baalim. id est in quibus seruiuit baalim debite puniendo.

k Et ornabat inaure sua z. ad reuerentiam. n. ydoloz ornabant sebitatores hierlim: sicut catholici in festis sanctorum. l Propter hoc. pter istam exponit ra. sa. de captiuitate babylonica z eius relaratõe vsq̃ ad finem capli z alii qui expositores catholici eam sequunt in pte exponentes de reductione captiuitatis babylonice. sed hoc obuiat lra in pluribus locis z potissime in fine capli qz ab aplo ad romanos. ix. allegat dcam lram de quersione gentiliu ad fidem vt videbit: z sm hoc in pte ponit gentilitatis vocate diuina psolatio vt sup. dictu est in diuisione: propter hoc istud non copulatur immediate ad lram precedentem sed ad illud qd supra positu est dicite fratribus vestris plis meus: z sorori vestre. i. gentilitati conuerse. Miseri cordia pscuta z. l Propter hoc ecce ego lactabo eam. cõsolationib9 spus sancti vñ Act. x. capitulo legit: q̃ predicante petro cecidit spus sanct9 sup cornelium z alios gentiles q̃ erant cum eo z loquebant linguis

m Et ducam eam in solitudinem. qz a tpe aplorum multi quersi ad fidem transferebant se ad loca solitaria vt melius vacarent pcemplationi z reficerent psolatione diuina: ideo subdit.

n Et loquar ad cor eius. qd̃ fit in secretoz reuelatione: et spus sancti psolatione. o Et da. ei vineas eius ex eodem loco Isti sunt apostoli q̃ vinu doctrine christi fidelibus ppinauerunt: propter quod saluator dicit de seipso Joh. xv. ca. Ego sum vitis vera z. Et istud vinu germinat virgines: Zacha. ix. Et isti vinitores fuerunt ex eodem loco: qz nati in iudea sicut et christus.

p Et vallem achor. non est nomen loci sm q̃ dicit Rabi sa. quia achor non est nomen ppriu sed appellatiuu z turbationem significat: vt ppatum fuit Josue. vij. z ideo p vallem achor intelligit humilis ptritio de peccatis: sicut dicit idem ra. sa. pter quod andreas z alij sequentes eum dicentes q̃ vallis achor est hic nomen loci iuxta hiericho que primo intrauerunt redeuntes de babylone magis iudaizant q̃tum ad hoc q̃ ipse.

q Ad aperiendam spem. humilis enim ptritio de peccatis aperit spem salutis. r Et canet ibi. deum laudando.

s Iuxta dies iuuentutis sue. z q̃ sint illi dies subdit. Et iuxta. et p id est. Et iuxta dies ascensionis ei9 de terra egypti. tunc enim ascendens de mari rubro cecinit. Cantemus domino gloriose z. Exo. xv. Sic pmitiua ecclesia valde fuit diuinis laudibus intenta: vt patet in actibus aplorum in pluribus locis.

t In die illa. i. in tpe noui testamenti.

v Vocabit me z. baalim. Dicunt hic aliqui q̃ baalim idem significat q̃ vir meus: z tamen redeuntes de captiuitate vitabant hoc nomen: eo q̃ erat simile noi ydoli. s. baal: Ra. sa. hoc exponit magis catholice q̃tum ad hoc dicens: q̃

vir meus hic accipit.i.sponsus meus q̄ est nomen amoris. Baalim vo ym ꝓprietatē hebraici sermonis idē ē q̄ dñs me⁹ q̄ nomen est timoris: ym illud malach. j. ca. Si ego dñs vbi est timor me⁹: et sic est sensus q̄ ex familiaritate cū deo ꝓhs ei⁹ vocabit eū sub nomine amoris ⁊ nō timoris. ⁊ hoc ꝓprie conuenit statui noue legis que est lex amoris ym q̄ dicit aug. Breuis differentia legis ⁊ euangelij: timor ⁊ amor. sic igitur timori successit amor.

r Et auferā nomina baalim de ore eius ⁊c. sicut ꝓmittit implebit ꝓdicatione apl̄orū ⁊ aliorū credentium q̄ cessauit ydolatria q̄ ꝑ totū mūdū. y Et pactiā eis fedus in die illa. i. tpe gratie.

z Cū bestia agri. id est cū crudelibus tyrannis: a Et cū volucre celi. i. cū regibus superbis.

b Et cum reptili terre. i. cū coloribus ministris: q̄ etiſti q̄ in principio ꝓsequebant fidē xp̄i: ad fidē sunt conuersi in magna ꝑte totius mūdi: ⁊ maxime a tpe constantini. c Et arcū gladiū ⁊ bellū ꝓterā: q̄ xp̄ianos ꝑsecutores facti sunt eorū defensores: iō seq̄t. d Et dormire. i. q̄escere. e Eos faciā. sedata ꝑsecutiōe. f Et sponsabo te mihi in eternū. q̄ ecclie xp̄i sponse non succedet nisi status glorie. g Et sponsabo te mihi in iusticia ⁊c. q̄ fides sine operibus mortua ē. h Et erit in die illa exaudiā. s. p̄ces fideliū: ⁊ subdit modū. i Dicit ꝓ id ē. k Exaudiā celos ⁊c. q̄d intelligit de multiplicatiōe bonorū tpalium ⁊ spūaliū in ecclesia. Dicūt. n. celi exaudiri: q̄n dei voluntate rorē ⁊ pluuiā salutiferā infudūt: ⁊ terra q̄n humectatur ⁊ fecundat sic diffusa: ⁊ terrenascētia q̄n terra ꝓfert ea in abundantia. Q̄nq̄z vo ad abundantiā bonorū spūaliū celi dicunt exaudiri: q̄n angeli q̄ sunt ciues celestes impetrāt apud deū etiā bona ꝓ regnis ⁊ ꝑsonis sue custodie cōmissis: ⁊ terra. i. habitatores eius q̄n exaudiunt ab angelis et bona spūalia ꝓ triticū vinū ⁊ oleū designata: q̄n multiplicant in fidelibus ꝑfectis: iō seq̄tur. l Et hec exaudient iezrahel. i. semen dei cuiusmodi sunt fideles. sicut ꝛ. dicit est ca. j. ꝓpter q̄d Osa. sa. dicit hic q̄ ꝑ iezrahel intelligunt filios captiuitatis in sua reuersione: q̄d nō pōt intelligi de ciuitate iezrahel ad quā nō redierūt: vt dictū ē ꝛ. Ista autē completa sunt in ecclesia fideliū q̄ ex dei beneficio bonis spūalibus ⁊ tpalibus est fecunda. m Et misereboꝛ eiꝰ q̄ fuit absq̄ misericordia. translatio. lxx. hz. Et diligā non dilectā ⁊c. i. gentilitatē: q̄ ante vocationē nō erat dilecta: ⁊ in hoc sensu allegat hāc scripturā apl̄s ad ro. ix. ꝓpē q̄d sic est intelligenda ps ista vt ꝓdictū est.

In capitulo. ij. vbi dicitur in postilla. Et vallem achor non est nomen loci.

Additio.

Dom glo. achor est nomen ꝓprium: ⁊ significat illum trāsgressorē de q̄ fit mētiō ione. vij. a q̄ vallis illa in qua fuit interfect⁹ vallis achor noiat. ⁊ est sensus q̄ sicut punito illo achor israelite habebant spem vincēdi: sic destructa iericho ⁊ templo ꝑ romanos. ⁊ punitis his qui peccauerunt in christo: quasi destructis figuris: iam habent apl̄i gaudiū ⁊ spem q̄ totū mūdū xp̄o subiicient: vt in glosa.

In eodem ca. vbi dicit in postilla. Et sponsabo te mihi in sempiternum.

Additio.

Per repetit hic desponsatio: ꝓmo cū dicit. Desponsabo te in sempiternū: secdo cū dicit. Et desponsabo te mihi in iusticia ⁊ iudicio ⁊ in misericordia ⁊ miserationibus: tercio cū dicit: Et desponsabo te mihi in fide: ⁊ scies q̄ ego dñs. Cū ym glo. ꝓmo sponsauit de⁹ ecclesiā antiquorū in abraaz: vel cū eduxit eā de egypto: vt ꝓrem haberet sempiternā. Secdo in mōte synai dās eis ꝓ sponsalib⁹ legis iusticiā ⁊ iudiciū ⁊ iunctā legi misericordiaz vt si peccauerit captiuetur: si penituerit renouetur. Tercō sponsauit eā in aduētu filij: quod est in fide trinitatis i qua fide credētes statim sciūt: q̄ ille est de⁹ quē ꝑa⁹ negauerūt, hec in glo. vnde subdit. Et scies quia ego dñs.

Replica:

In cap. ij. vbi dicit: Et vallez achor. postillator dicit. Achor nō esse nomen ꝓprium sed appellatiuū significans turbationē: ⁊ hoc clarius exposuit iosue. vij. ibi Burgen. ci nō ꝓtradixit hic autem ꝓpter quandam glosam burgen. se opponit: sed videtur glo. minus auctentica que litere ꝓtradicit. Nam iosue vij. ille transgressor de quo hunc locum exponit nō est dictus achor sed achan. ⁊. j. palypo. ij. dicit Achar: et in glo. interlineari iosue. vij. dicit hoc idē sentire beatus biero. Cum igit in nulla correcta biblia noiet ille trāsgressor achor: videam⁹ quo aio Burgen. voluerit hāc glo. litere non ꝓsonante adducere nisi in odiū postillatoris. Non est igit verum q̄ vallis illa sit ab illo transgressore dicta vallis achor s est dicta a transgressione: et sic est appellatiuum nomen non ꝓprium quia significat turbationem: ꝓut etiam innuit glo. in ꝫ loco

Capūm. iij.

Et dixit. Post vocationem gentiū hic ꝓsequenter denunciat finalis ꝓuersio iudeorum. Circa quam primo ponit iudeorum ingratitudo et tandem eorū excecatio. secdo eorū finalis conuersio. ibi. Post hec. Diuina in duas: q̄ primo ponit signū ꝓbeticum. secdo signatū: ibi. Quia dies multos. Circa primū dr ꝓbe a dño. b Adhuc va. ⁊ dili. mu. dilecto amico. in hebreo habet socio. Ex quo ꝑz q̄ amic⁹ hic dicit eius sponsus vel maritus: sub quo tamen vt ingrata adulterat: ⁊ sic iuste a marito dimittit: ideo subditur. c Sicut diligit dominus filios israel. eos de egypto educendo ⁊ legem diuinaz aliaq̄z beneficia specialiter tribuendo: ym q̄ dicitur psal. cxlvij. Non fecit taliter omni nationi et iudicia sua nō manifestauit eis d Et ipi respectāt ad deos alienos. eos colendo. statim enim post legem datā adorauerūt vitulū cōflatilē exo. xxxij. ⁊ postea temporibus iudicū et regum ydola coluerunt: vt patet ex decursu illius tpis.

e Et diligunt vinacia vuarum. In hebreo habetur Dolia vel ciphos. ex quo patet q̄ ꝑ vinacia hic intelliguntur vasa vinorum contentiua que tamen diligunt ꝓpter vinum ꝓtentum: et sic nota: ⁊ hic de ebrietate que ducit ad alia vicia.

f Et fodi eā mihi. in bebreo bi. Et cōduxi eā mihi. scz adulterā a marito dimissam. ꝑm aūt trāslationē nr̄am loq̄t̄r de plebe iudaica ꝓ modū vinee eo q̄ dr̄ vinea dn̄i sabaoth: esa. v. ca. vinea aūt colit̄ cū fossiōe. g Qui decim argēteis. q; ꝑm uoct. bebreos et latinos cos sequentes ꝓ h̄ desig nat̄ eductio populi de egypto: quā fecit de. xv die mensis p̄mi ero. xij. h Et chozo ordei et dimidio. chozus aūt xxx. modios ꝓtinet: et sic chozus et dimidius ꝓtinet. xlv. modios ad designandū xlv. dies q̄ fuere rūt a. xv. die mēsis p̄mi exclusine usq; ad p̄mā diē mēsis tercij inclusiue i q̄ ꝓlis exiēs de egypto venit ad montē synai ubi recepit legē a deo: ꝑm q̄ dicit̄ Exod. xix. Mense aūt tercio egressionis isrl̄ de terra egypti in die hac. i. p̄ma die mēsis ꝑm q̄ exponūt oēs catholici et hebrei venerūt in solitudinē synai. Or aūt fuerūt ibi. xlv. dies p̄cise sic ptz: qr iudei faciūt mēses p lunationes: una uo lunatio hz xxix. dies cū dimidia: ꝓter qd iudei faciūt primū mēsem. xxx. diez. et secūdū. xxix. et dn̄r combinando: et q̄ patet q̄ a. xv. die mensis primi exclusiue usq; ad p̄mā tercij inclusiue fuerunt dies. xlv. videl̄ aūt mihi q̄ ꝓr istos numeros p̄nt̄ quenientius designari ꝓphete sancti et ꝓsone ꝓ quas plebs iudaica usq; ad christum fuit deducta: ita q̄ p. xv. argenteos intelligunt̄. xv. ꝓphete quos habent̄ ꝓphetie. s. esaias hieremias ezechiel. et xij. ꝓphete. daniel em̄ apud hebreos nō reponit̄ inter ꝓphetas sed inter agiographa. ut ꝑz ꝓ hieron. in ꝓlogo galeato. ꝓ xlv. modios ꝓsone in genealogia christi contente que math. j. ponunt̄. xlij. ꝑm tres quaterdenas ibidem positas: quibus si addant̄ tres reges q̄ omittunt̄ inter ioram et oziam ꝑm q̄ declarat hiero. super Math. habemus. xlv. i Et dixi ad eā. Dies multos expectabis me. in signū q̄ plebs iudaica expectaret messiam multis tpibus: adhuc em̄ expectat.

k Nō fornicaberis. quia nō seruiuit ydolis.

l Et nō eris cū viro. i. christo a quo es modo separata ꝓter suam incredulitatē. m Sed et ego expectabo te loq̄tur in ꝑsona dei q̄ expectabat iudeoꝝ finalez uersionē. n Quia dies. Hic ꝓsequenter ponit̄ signatū ꝓ prodigiale factū cum dicitur. Quia dies multos. q. d. factum p̄dictū designat q̄ dies multos.

o Sedebunt. i. manebūt. p Filij isrl̄ sine rege et sine principe. sicut videmus modo impletū: quia de suis non habent regem uel principē: sed alijs regibus et p̄n cipibus seruiūt. q Et sine sacrificio: et sine altari. qr non possunt sacrificare extra hierūm: a qua sunt repulsi: et templū est destructū. r Et sine ephot. i. sine ueste sacerdotali: quia sublatis sacrificijs cessat usus uestis sacerdotalis. s Et sine therapbin. i. imaginib⁹ in quibus demones solebant dare responsa: et apud iudeos non sunt talia.

t Et post hec. Hic ultimo ponitur iudeorum finalis conuersio: cum dicitur. Et post hec. id est post iudeoꝝ abiectionem et excecationem. v Reuertentur. ab errore suo. r Et querent dominum deum suum. de uote. y Et dauid. id est dei filium iesum christuz et q̄ sic debeat intelligi patet per translationē chaldai cā apud hebreos auctētica: que sic habet. Post hec reuertent filij isrl̄: et querent cultū dei sui: et obedient messie filio dauid regi suo. z Et pauebunt ad dn̄m. ipm reuerendo: z Et ad bonū eius timendo declinare ab eo qd̄ bonū est in oculis eius: et subdit̄ tempus. a In nouissimo dierū. i. circa finez mūdi implebit̄ illud: ut dictū est ꝑ. j. ca.

b In ca. iij. ubi dicit̄ in postil. Et post hec. Hic ultimo ponit̄ iudeoꝝ finalis uersio. c Addito Hoc qd̄ dicitur. Et post hec reuertētur filij israel et q̄rēt dn̄m deū suū. ꝑm de hebreos refert̄ ad tpus in quo spectāt false messiam venturuz in quo tempore dicunt q̄ reuertētur ad deum ꝓ penitentiā: et erunt sub obedientia sui messie: et sic tenent q̄ ex isto loco non est argumentū efficax ꝓtra eos. Sed bene inspicienti manifeste patet q̄ ex hoc qd̄ dicit̄. Reuertentur filij israel et querēt dn̄m deum suum et dauid regē suum plane intelligit̄ q̄ ille dauid. s. de quo ibi loquitur: iam venerat nisi q̄ ipsi non querebant eum: non enim dicit̄. Reuertent filij isrl̄ et querent dn̄m suum et veniet dauid rex suus. d Et querēt dauid regem suum. q. d. querent illum qui iam venerat: unde et hec ꝓphetia impletur de his qui quotidie conuertuntur ex eis: respectu quorum dicitur. In nouissimo dierum etiam si non sit in tempore circa finem mūdi. Nouissimi em̄ dies dicuntur tempus noue legis: cui nō succedit alia lex ut habet̄ infra Michee. iiij. in postilla. unde bene aspicienti hec auctas plane facit ꝓtra eos.

Capitulum. iiij.

Audite. Supra osee ꝓphetizauit non solum uerbis sed sensibilibus factis: hic consequenter ꝓphetizat simplicib⁹ uerbis explicādo magis p̄missa: q̄ sē duo in generali. s. dei iusticia in peccatoꝝ punitione et eius misericordia in penitentie susceptiōe: Et diuiditur in duas ptes: q; primo ponit̄ explicatio: secdo explicationis ꝓmulgatio ca. viij. Prima in duas: q; primo explicat̄ dei iusticia in punitione peccatoꝝ: secūdo eius misericordia in reuersione eorum ca. vj. Prima in duas: q; primo explicatur iusticia erga populum indistincte. secundo magis distincte capitulo sequenti. Prima adhuc in duas: quia primo explicat̄ dei iusticia in punitione peccatorum contra primū. secdo in punitione contra deum. ibi. Secdm multitudinem. Circa primum dicitur.

a Audite uer. qd̄ debetis intelligere. b Quia iudicij. dño cū habitatorib⁹ terre. et vult̄ ondere q̄ iuste ꝓcedit in eorum punitōe ꝓter qd̄ subdit̄. c Nō e em̄ veritas. ad primū in verbis. d Et nō misericordia. lerga pauper in effectu cordis. e Et nō est scientia dei. directiua in agendis. f In terra. i. in iudea. g Maledictum. i. detractio primi et vituperium. h Et mendacium. nocendo ei in verbis. i Homicidiū. inferēdo nocumentum corporis. k Et furtum. in rebus possessis. l Et adulteriū. in ꝑsona ꝓiuncta: et ꝓ ꝓsequens in heredibus falsis: q̄ ꝓ adulteriū summittunt̄. m Inundauerūt. i. ultra modū abundauer̄t: sicut aq̄ inundantes ꝓnas ripas exeunt. n Et sanguis sanguinē tetigit. ex predictis enim vicijs secuta est tanta effusio sanguinis q̄ homines mutuo sanguine fedebantur.

o Propter hoc luge. terra. i. desolabit. sicut econtrario dr̃ ridere metaphorice qñ floribus ⁊ fructibus replet.
p Et infirmabit ois q̃ habitat in ea. nō solū boies ꝫ etiam bestie ⁊ aues q̃ deseruiūt hoib⁹ ad solaciū ⁊ cibū ꝙ venationē ⁊ aucupiū: ⁊ iō puniūt boies in morte eoꝝ qñ pestilētia moriunt.
q Et pisces maris congregabunt. heb. dicūt finient. vbū em̃ hebraicū ꝫ posit̃ cū quocū ē ad cōgregari: ⁊ finiri: ⁊ ex circūstātia lr̃e videt̃ hebrei melio⁹ dicere. r Verūtm̃ vnus q̃q̃ nō iudicet. i. nullus arguat peccatores huius ꝑpli: qz faceret frustra: ideo subdit.
s Populus. n. tuus sicut hi qui cōdicunt sacerdoti. ⁊ in hoc oñdit ei⁹ incorrigibilitas. t Et corues hodie. i. cito ⁊ mutat hic modus loquendi ꝫ tercia ꝑsona ad secdaz.
v Et corruet etiā ꝓpheta. s. falsus.
x Tecū q̃ te nutriuit in vicijs adulationibus ⁊ mendacijs suis.
y Nocte feci tacere matrē tuā. i. ciuitatē q̃ de nocte capta fuit. ij. palypo. vlt. ⁊ sic cōfusa ꝙticuit.
z Cōticuit ꝑplus meus eo q̃ non habuit sciam. s. diuine legis: attendēs magis falsis ꝓphetis: ideo subdit.
a Quia tu scientiam repulisti. s. diuinam ꝓphetis reuelatā. b Repel. tē ne. sacer. funga. m Sacerdotes em̃ sanctos ꝓphas pseq̃bant: vt ꝑz de iere. xxvj. ⁊ iō merito fuerūt ptim occisi ⁊ ptim captiuati in captione babilon. c Et oblita es legis dei tui. legis studium dimittēdo ⁊ mēdacijs pseudo prophetaꝝ intēdēdo.
d Obliuiscar filioꝝ tuoꝝ. in necessitate eis nō succurrēdo.
e Secūm multitudines. Hic ꝓnr̃ declarat diuina iusticia in punitione ꝑpli de pctis ꝑ dēū. s. ydolatria multiplici: ⁊ diuidit in duas ptes: qz ꝓmo circa hoc arguit populus. x. tribuū: secdo mouet ꝑplus duaꝝ tribuū. Si fornicaris Circa primū dicit.
e Secū. mult. eoꝝ sic peccauerūt mihi. pctā multiplicādo.
f Gloriā eoꝝ. i. regiā dignitatē.
g In ignominiā ꝙmutabo. regē cū ꝑplo captiuādo.
h Pctā ꝑpli mei comedēt. s. ydoloꝝ sacerdotes: qz recipiebāt oblationes factas ꝑ pctis: ⁊ potiꝰ qz ex ꝑplī ydolatria erāt q̃ ꝓsequebant questū sustentabāt.
i Et ad iniq̃. eoꝝ. suble. ainas eoꝝ. inducēdo eos ad ydolatrandū: ad maiorē questū ꝓsequendū.
k Et erit sicut ꝑplus sic sacerdos. s. silr̃ in punitione: iō subdit.
l Et visitabo sup eū vias eius. s. penā debitā inferēdo.
m Fornicati sunt. ydolatrando.
n Et nō cessauerunt. ydolatriā ꝙtinuando.
o Qñ dñm dereliq̃runt. in nō custodiendo. s. legē eius: cui⁹cā subdit.
p Fornicatō. s. corpalis ⁊ spūalis.
q Et vinū ⁊ ebrietas auferūt cor. ista em̃ auertunt intellectū ⁊ volūtatē a studio legis diuine.
r Popul⁹ meus in ligno suo. s. idolo ligneo.
s Interrogauit. eu dētū de futuris.
t Et baculus eius annunciauit ei. erat em̃ q̃dā diuin̄di modus ꝑ iectionē baculi ⁊ oia ista ⁊ silia ad ydolatriā ⁊ superstitionē ꝑtinent iō sequit̃.
v Spūs em̃ fornicationū. s. malignus spūs tentans de ydolatria ⁊ de ꝑtinētibus ad eaz.
x Sup capita montiū ⁊c. in talibus locis arduis et umbrosis ydolatriā exercebāt.
y Et ꝑpulū. nomē ē arboris umbrā magnā facientis.
z Nō fornicet. si. vestre. i. ꝑmittēt̃ur sic accipi ⁊ iuste: ad vltimā punitionē.
a Cum ipsi ⁊ patres eoꝝ ⁊ mariti.
b Cū meretricibus ꝑuersabant. fornicādo ⁊ adulterando corpaliter.
c Et cū effeminatis. i. cultoribus ydoloꝝ eunuchizatis: sicut virgines reputabant ad cultum dee veste.
d Sacrificabant. fornicādo spūaliter.
e Et ꝑplus nō intelligens. i. intelligere nolens q̃ ista sunt pessima.
f Vapulabit. i. verberabit plaga dei immissis.
g Si fornicaris. Hic mouet duaꝝ tribuū ꝑplus talia cauere: cū dr̃: g Si fornicaris tu israel. ponit hic si ꝑ qz: vt ꝑz ꝑ ꝓdicta.
h Nō delinquat. s. in deū. qz habebat templū dei in bierlm.
i Et nolite ingredi in galgala. locus est vbi iosue circūcidit filios israel: vt habet̃ Iosue. v. ꝓpter qđ locus venerabilior reputabat̃: ꝓpter quod ydolatre postea ibi posuerunt ydola.
k Et ne ascenderitis in bethauē ibi em̃ positus vnus erat de vitulis aureis hieroboaz
l Neq; iuraueritis. s. in deū. applicādo ydolis modum iurandi ꝑ deū.
m Qm̃ sicut vacca lasciuiens. que rumpit iugū.
n Declinauit israel a iugo diuine legis.
o Nūc pascet eos dñs quasi agnū in latitudine. qñ em̃ agnus dr̃ occidi lautius pascit: ꝙ hoc designat q̃. r. trib⁹ cito essent gladio tradēde.
p Particeps ydoloꝝ ephraim. i. deditus ydolatrie.
q Dimitte eū. tu iuda ne ꝓsortio eius corrumparis.
r Separatū est quiuiū eoꝝ. i. excōicatū.
s Dilexerūt afferre ignominiā. i. ydolatriā.
t Protectores ei⁹. i. reges ⁊ sacerdotes.
v Ligauit eū spūs. s. malignus.
x In alis suis. i. in intellectu ꝑ obstinationē in effectu ꝑ excutionē.
y Et ꝓfundent̃ a sacrificijs suis. i. ꝓpter sacrificia sua ydolis ⁊ dēmonibus oblata.

Capitulū. v.

Audite. Hic ꝓñr declarat diuina iustícia in punitiõe peccatoꝝ magis distinncte: z diuidit in duas ptes: qꝝ primo declarat culpa. scdo determinat pena: ibi. Et rndebit. Circa primũ exprimũtur distincti status ꝓpli cũ dicit. a Audite boc sacerdotes. q debebãt p esse in spualib⁹.

b Et attendite domus israel. que tenebat deo vero seruire ex legis susceptione.

c Et dom⁹ reg q ꝑ potentiã debebat mala cohibere.

d Quia vobis iudiciũ est. i. condemnatio iusta: z subdit cã.

e Qm la. facti estis speculationi. i. aiabus q deberent p otẽplationẽ in deũ eleuari.

f Et sicut rbete expansum sup montẽ thabor. ibi enim reges israel ponebant custodiam militũ ad capiẽdũ illos q ibant in bierlim ex deuotione ad offerendũ.

g Et victimas declinastis in pfundũ. cogẽtes offerre ydolis q sunt dño offerẽda.

b Et ego eruditor. i. cognitor z oñsor. omnium eoꝝ.

i Ego scio ephraim. i. malicia eius: z nominat hic z in pluribus locis: z maxime in hoc ꝓpheta regnũ decẽ tribuũ ephraim: eo q hieroboã primus rex fuit de illa tribu.

k Et israel nõ est absconditus a me. repetitio est eiusdem sub alio noie ad maiorẽ assertionẽ.

l Nõ dabunt cogitationes suas vt ꝙuertantur. qꝝ sunt obstinati p deceptionẽ dyaboli: iõ sequitur

m Quia spũs fornicatiõnũ. i. dyabolus de ydolatria tentans.

n In medio eoꝝ ẽ. tanq̃ possidens.

o Et respondebit. Hic ꝓñr denunciat pena: z primo multipliciter. scdo solenniter. ibi. Clangite. Circa primũ dicit.

o Et respondebit arro. israel in fa. ei⁹ q penã debitã a deo illatã.

p Et israel z ephraim ruent. i. rex z populus.

q Ruet etiã iudas cũ eis. i. simili pena puniet: nõ tñ eodẽ tempore q. regnũ israel fuit captiuatũ primo tpe osee. z regnũ iuda postea tpe sedechie.

r In gregibus suis. q sunt de ouibus z caprís.

s Et armentis suis. i. bobus z vaccis.

t Vadent ad querendũ dñm. offerẽdo sacrificia de istis aialibus imminente hora sue captionis.

v Et nõ inueniet. scz eius misericordia indigni: cui⁹ causa subdit.

x In dño ꝑua. sunt qꝝ fi. alie. genuerũt. vocãtes eos ydolatrare.

y Nunc deuorabit eos mensis. s. iulij: dicit ra. sa. in quo samaria fuit capta.

z Cũ partibus suis. qꝝ tũc terra. x. tribuũ qne erat diuisa in. x. partes ꝑm numerũ tribuũ: fuit destructa.

a Clangite. Hic ꝓsequenter sequit pene ꝓmulgatio solennis. Circa qđ sciendum q terra beniamin ex vna pte erat coniuncta terre decem tribuũ. Saba ꝑo rama erãt duo fortalicia in sorte beniamin. Bethauen ꝑo erat aliud fortaliciuz in sorte ephraim: z ideo ipso destructo ab assyrijs illi qui erant in fortalicijs beniamin ceperũt clangere buccinis. vt populus duarum tribuum se ꝓparet ad resistẽdũ ne terra eoꝝ destrueret sicut terra decẽ tribuũ eis vicina. z hoc est qđ dicitur.

Clãgite buccinas in gabaa &c. Et subditur causa.

b Vlulate in bethauen. tanq̃ iam capti.

c Post tergũ tuũ beniamin. i. iuxta te: ꝓpter qđ timendum tibi est ne patiaris simile.

d Ephraiz. id est regnum decem tribuum.

Audite ꝫ La. v. sacerdotes b z attẽdite dom⁹ isral: c z domus regis auscultate: d qꝝ vob iudiciũ est e Qm laqus facti estis speculationi f z sicut rbete expansuz sup thabor: g z victimas declinastis i pfundũ. h Et ego eruditor oim eoꝝ i Ego scio ephraĩ: k z isral nõ ẽ absconditus a me. l Quia nũc fornicatus est ephraim: ptamist⁹ ẽ isral. m Nõ dabũt cogitatões suas vt reuertant ad deũ suum: n qꝝ spũs fornicationũ n i medio eoꝝ: z dñm nõ cognouerũt. o Et rndebit arrogantia isral in facie ei⁹: p z isral z ephraim ruẽt i iniq̃tate sua. q Ruet etiã iudas cũ eis. r In gregibꝫ suis s z i armẽtis suis t vadant ad q̃rendũ dñm: v z nõ inueniẽt. x Ablat⁹ est ab eis. y In dño ꝑuaricati sũt qꝝ filios alienos genuerũt. z Nũc deuorabit eos mẽsis 3 cũ ptibꝫ suis. a Clangite buccina i gabaa: tuba i rama. b Vlulate i bethauẽ: c post tergũz tuũ beniamin. d Ephraim e i desolatõe erit In die correptõis f in tribubus isral ondi fidẽ. g Facti st ꝓncipes iuda q̃i assumẽtes t̃minũ h sup eos effũdã q̃ aquã i irã meã. k Calũniã patiens ẽ ephraĩ fract⁹ iudicõ l m q̃m cepit abire p⁹ sordem. n Et ego q̃ tinea ephraĩ: o z quasi putredo domui iuda. p Et vidit ephraĩ languorẽ suũ: q z iudas vinculũ suum r Et abũt ephraim ad assur s z misit ad regẽ vltorẽ. t Et ipse nõ poterit sanare vos: v nec soluere poterit a vobis

d Ephraiz. id ẽ regnum decem tribuum.

e In desolatione erit. p salmanassar.

f In tribubus israbel ostendi fidez id est fidelitatem. p phetarum meoruz qui ꝓnunciauerũt earum destructionem.

eis. r In gregibꝫ suis s z i armẽtis suis t vadant ad q̃rendũ dñm: v z nõ inueniẽt. x Ablat⁹ est ab eis. y In dño ꝑuaricati sũt qꝝ filios alienos genuerũt. z Nũc deuorabit eos mẽsis 3 cũ ptibꝫ suis. a Clangite buccina i gabaa: tuba i rama. b Vlulate i bethauẽ: c post tergũz tuũ beniamin. d Ephraim e i desolatõe erit In die correptõis f in tribubus isral ondi fidẽ. g Facti st ꝓncipes iuda q̃i assumẽtes t̃minũ h sup eos effũdã q̃ aquã i irã meã. k Calũniã patiens ẽ ephraĩ fract⁹ iudicõ l m q̃m cepit abire p⁹ sordem. n Et ego q̃ tinea ephraĩ: o z quasi putredo domui iuda. p Et vidit ephraĩ languorẽ suũ: q z iudas vinculũ suum r Et abũt ephraim ad assur s z misit ad regẽ vltorẽ. t Et ipse nõ poterit sanare vos: v nec soluere poterit a vobis

g Facti sunt ꝓn. iuda quasi assumentes terminum. captiuatis eñ decem tribubus p salmanassar illi ꝺ regno iuda cogitauerunt dilatare terminũ suũ intra metas decem tribuum: cum tamen sortes essent distincte ꝑm ordinationem dei ꝓpter quod in penam huius cupiditatis subdit.

b Sup eos effundam. q̃si aquã. i. abundanter.

i Iram meam. s. p nabuchodonosor.

k Calumniã patiens est ephraim. licet enim pateretur iuste ex parte sui: tamen Salmanasar inuasit iniuste z iniqua voluntate.

l Fract⁹ iudicio. s. diuino iusto: ideo subdit

m Quoniam cepit abire post sordem. id est post ydolũ ponitur hic singulare ꝓ plurali.

n Et ego quasi tinea ephraim i. cito destruã eũ.

o Et quasi putredo domui iuda. i. tardius puniã eum: tardius eñ corrumpit pannus per seipm quod fit putrefiendo q̃z corrumpat a tinea que corrũpit ipm aliq̃n etiã in nouitate sua: et ita regnũ iuda tardius fuit captiuatuz q̃z regnum israel: vt superius dictum est.

p Et vidit ephraim languorem suum. i. captiuitatem irrepabilem: sicut languor est infirmitas incurabilis.

q Et iudas vinculũ suũ. i. captiuitatem reuersibilem sicut vinculum solubile.

r Et abũt ephraim ad assur. quia primo ꝓfensit reddere tributũ regi assyriorum.

s Et misit vltorem. i. ad regem egypti: vt ꝑ eũ liberaretur a dicto tributo: ad quem misit osee. iij. Regum. xvij.

t Et ipse nõ poterit sanare vos. immo ista missio fuit occasio destructionis regni israel: vt ibidem habetur.

v Nec soluere ꝓterit

a vobis. de regno iuda. r Vinculū captiuitatis vie. exierunt. n. egyptū. de terra sua ad auriliuz iudeoz: s triti, ex decursu chaldeoz redierūt in trā suā: vt dī bierē. xxv. vij.
y Quī ego qsi leena ephraim. cito deuoras eū. z Et quasi catulus leonis. q min⁹ crudelit agit. Domui iuda. tō subdit de vtraq; domo. a Ego capiā. qz vtraq; captiuitas facta ē vir tute diuina principaliter. b Vadēs reuertar ad locū meū. subtrahendo abvtroq; regno subsidiū meū:
c Donec deficiat capti ab aduersariis. d Et querat faciem meā. vexatione dante vobis intellectū.

In ca. v. vbi dicitur in postil. Quia filios alienos genuerūt ꝛc. Additio

Hoc qd dr. Quia filios alienos genuerūt. pt accipi sicut sonat. s. de gnatione carnali: eo q vxores alienigenas ducebāt ex qb⁹ filios gnabāt ꝫ dei pceptū. Ca. vj.

In tribulatione. Post declaratōnē diuie iusticie b consequenter declaratio ponit sue misericordie: t ostendit primo quib⁹ misericordia cōcedat: scdo quibus denegat tibi. Quid faciā tibi. Circa primū sciēdū q dei misericordia in aduentu xpi fuit declarata: propter quod merito pars ista de aduentu eius exponitur a catholicis t hebreis diuersimode. Dicit enim Ra. sa. q cum dicit hic. In tribulatione sua ꝛc. intelligit miseria in qua sūt modo iudei p orbem dispersi: a qua petunt i suis orationibus publicis t priuatis p messiam liberari cuius aduētum expectāt iudei: t ideo qd subdit postea. Viuificauit nos post duos dies. i. tercia die suscitabit nos: p primam diem intelligitur dies primi templi p salomonē edificati cui successit nor destructionis p chaldeos: p secundā diez tempus secundi p zorobabel reedificati: cui successit nor destructionis p romanos: p terciā diē tempus edificationis tercii templi p messiam: de quo exponunt edificatōnē tēpli q dr in fine ezechielis fm errorē suū. Hoc autē dcm fundat sup falso. s. q xps sit venturus: quod iam transijt in preteritū: sicut dixi diffuse in quadam questōne de quo liber: et aliqua repetit sup librū psalmoz t sup esaiam: propter quod hic omitto exponendo literam fm catholicaz intentionem. a In tribulatione sua. i. peccatoz suoz penitentia: quia veris penitentibus procedit misericordia
b Mane psurgent ad me. t istud fuit tpe Joh. baptiste q predicauit baptismū penitentie: t multi ad eius doctrinam egerunt verā pniam: vt patet in quatuor euāgelijs: t dicitur tempus eius mane: qz ptinet ad principiuz temporis gratie quod dicit dies: ad roma. xiij. Nox pcessit dies aūt appropinquauit. c Venite t reuertamur. baptizati. n. a iohanne inuitabant alios ad pniam baptismi.
d Quia ipse cepit. in hebreo hr. Diripuit. i. temporibus preteritis puniuit nos quasi in peccatis captos. e Sanabit nos. spualiter t temporaliter. d Percutiet nos Repetitio est eiusdem sñie ad maiorem affertionem.
e Viuificabit nos ꝛc. qz p⁹ duos dies mortis suet sepulture resurrexit xps: cui⁹ resurrectio est pncipiū resurrectōnis nostre ad vitā immortalē. s. ad Coz. xv. Christus resurrexit a mortuis pmitie dormientiū: qm p hoiem mors

r vinculū. y Quī ego qsi leena ephraim: ꝫ qsi catul⁹ leonis domui iuda. a Ego capiaz t vadā: tollā t nō est qui eruat. b Vadēs reuertar ad locū meū: c donec deficiat: d t q ratis faciē meā. .vj.

In tribulatione sua d mane psurgēt ad me. c Venite et reuertemur ad dñz qz ipe cepit et sanabit nos: d percutiet t curabit nos e Viuificabit nos pt⁹ duos dies: in die tercia suscitabit nos f et viuem⁹ in ꝫspectu ei⁹ g sciemus b seqmurq; i vt cognoscamus dñz. k Quasi diluculū pparat⁹ egressus ei⁹, ita ipse est lux vera Joh. j. l Et veniet qsi ymber tempane⁹. t in hoc significat doctrina xpi sb metaphora ymbris terrā fecundantis: licet aūt ortus christi t eius predicatio t conuersatio pcesserint eius mortem t resurrectōnem: tamē hic post scribuntur. qz frequent in sacra scriptura prius facta scribunt postea: vt patet in nouo t veteri testamento.
m Quid faciam tibi. Dic ꝑ nr ondit⁹ ꝯbus misericordia dei denegat. s. hypocritis t aptemalis: t ostenditur hic primo in duabus domibus. s. israel t iuda sit scdo in regno israel p se sequenti ca. Circa primū dr.
n Misericordia vra quasi nubes matutina ꝛc. q. d. sicut nubes matutina aliqn dissoluit oriente sole sine pluuia: t ros matutinus sine humectatiōe terre: vt qn est multum paruulus: sic misericordia vestra est sine effectu: t p ꝫsequens ficta: t ista hypocrisis notabiliter viguit in iudeis tpe christi: vtz in decursu euāgelij.
o Propter hoc dolaui in ꝓphetis. i. p ꝓphetarū correctionem volui eos reducere ad rectitudinem: sicut ligna p dolationē.
p Et occidi eos in verbis oris mei. i. occidendos p̄dixi p ꝓphetas q sunt os meum verba mea ꝓferendo.
q Et iudicia tua. i. punitiones tibi inferende.
r Quasi lux ingredient. i. manifeste apparebūt iuste
s Quia misericordiam volui. i. acceptaui.
t Et nō sacrificiū t scientiā dei ꝛc. sacrificia em̄ veteris legis nō erant accepta de se: s tm̄ ex offerentiū deuotione: sed ista cū hoc de se sunt acceptabilia: in gen̄e sūt bona de genere: tamen nō sunt meritoria vite eterne nisi fiant ex charitate.
v Ipsi aūt sicut adam transgressi sunt pactum ꝛc. sicut em̄ adam transgressus fuit mandatuz dñi de ligno vetito comedendo: sic iudei de vtroq; regno transgressi fuerunt legem domini datā in monte synai. t exprimitur p ꝫsequenter quedam terra decem tribuuz in hoc malo valde notabilis cū dicitur.
r Galaad ciuitas operantiū ydolū. t sic transgrediebatur mandatū legis ordinās ad deum.
y Supplantata sanguine. Hebrei dicunt. Insidiatrix sanguini. Dictio em̄ hebraica hic posita ad supplantationem et insidiationem est equiuoca: videtur tamen hic magis accipi pro insidiatione: Quia subditur postea.
z Et quasi fauces virorum latronum. quia querunt glutire bona aliorum. a Particeps sacerdotū.

in bebreo bī. Societas sacerdotum.i.maiozˢ eo mō loquendi q̄ dī.ī. ℟eg.viij. Filij aūt dō sacerdotis erāt.
b In via interficientiū.p hoc ꝛsignat̄ q̄ maiozes de galaad erāt ꝓsentanei ⁊ ptices in latrocinijs istis et homicidijs: ⁊ in hoc erat trāsgressio legis ꝺ primū.

c Pergētes dicebāt ad alīū locum vbi erāt nūdine ad q̄s portabant pecunie ꝓ emendis mercimōijs: ⁊ latrones p̄dicti ponebāt se in insidijs ibi. d In domo isrl̄ vidi horrendū. s. ydolatriā ⁊ homicidiuz. et Ioz ⁊ iuda pone messem tibi.i.tps tue collectionis ⁊ trāslatōnis de terra tua ꝓ chaldeos f Cū quer. capo.mei. Hebrei aūt dicunt. Cuz quertero ineptā leticiā ppli mei Dictō ei hebraica posita hic cū uoca ē ad captiuitatē ⁊ leticiaz ineptā: ⁊ hoc secūdo modo magis consonat lr̄e precedenti. q.d i captiuitate babylonica uersa fuit leticia iude in tristiciā. translatio vo nr̄a sic exponit. Ioz et iuda pone messem tibi. ⁊c. q.d. Iz cito debeas duci in captiuitatē: tn̄ adhuc erit messis tibi i ēra tua. g Cū reduz. in cap. ꝓpli mei. sub zorobabel de licentia cyri: et in hoc notat̄ distinctio captiuitatis iude ⁊ isrl̄: q.d ista reuersa fuit ad terrā suā: captiuitas aūt isrl̄ nō est reuersa.

Caplīn. vij.

Cum sanare vellē. Hic incipit caplīn in hebreo in libris correctis: in q̄ oñdit negatō diuine misericordie regni isrl̄ ꝓpter multitudinē ⁊ euidentiā sue iniq̄tatis: et primo ponit euidentia cū dr̄ in ꝑsona hominis: a Cū sanare vellē isrl̄. eius captiuitatē reducēdo. b Revelata est iniq̄. ephraiz ⁊c. i. tāmultiplex et manifesta: q̄ bmōi beneficio est indigna. c Dixerati sunt mendaciū. erga boies ⁊ deū p ydolatriā ⁊ fallaciā. d Et fur ingress. est ⁊c. i. pati sunt aliena rapere int̄ ⁊ extra: et sic patet euidentia multiplicis pcti eorum ꝺ primū. e Consequenter ponit eadē euidentia in peccatis ꝓtra deum cum dicit. e Et ne forte dicāt ⁊c. q.d. nō possunt dicere q̄ eoz peccata antiqua latebant me: ⁊ nunc suz recordatus: q̄ f Cum circū. eos adin. sue. i. ita euidentes sunt circa eos. sicut furtū qđ circūdat collū latronis ꝛeprehensi. Dicunt autez hic adinuentiones vituli aurei quos adinuenit hieroboam rex primus in israel de ꝯsilio falsoz ꝓphārī ne ppls regni isrl̄ reuerteret ad regnū dauid: vt habetur iij. ℟eg. xij. vñ subdit. g In malicia sua letificauerunt regem. s. ꝓphete falsi ⁊ sacerdotes excelsorum. cū enim veniss. et ꝓpheta domini ad increpandum hieroboam vitulis immolantem: ⁊ ad eius dictuz altare fuisset scissum: ⁊ manuꝰ regis arefacta: ꝓpheta falsus iuit post virum dei ⁊ reduxit eū p mendacia sua: ꝓpter quod fuit ꝑcussus a leone in itinere. iij. ℟eg. xiij. Et sic ꝓpheta falsus confirmauit regē in erroze dicens q̄ ille nō fuerat ꝓpheta dñi nec a deo missus: cū in itinere fuisset a leone ꝑcussus ⁊ sic rex ⁊ principes eius ꝓsentientes fuerunt letificati. b Omīs adulterantes.i.ydolatrantes.

i Quasi clybanꝰ succensus a coquēte.i.ad hoc incitati a rege: ꝓm em cōez modū loquendi ille q̄ incitat alios ad malū dr̄ succēdere furnū. k Quieuit ciuitas paululū ⁊c. q.d ꝓncipio totus ppls nō fuit infectꝰ illa ydolatria: ꝑ paulatim ad hoc tractus totꝰ ꝓplus: ⁊ tūc fuerūt posite custodie ne aliqui irent in ierlim in diebus solennibus.

l Dies regis nr̄i. sic dixit bieroboaz q̄ solēnitas dñi ēat in bethel vbi erat vnꝰ vitulꝰ. iij. ℟eg. xij. n Ceperūt ꝓncipes furere. i. cū eo ydolatrare.

n Cum vin. fecerat em principibꝰ magnā conuiuia: vt sic eos attraheret ad intentionē suam: iō subditur. o Extendit ma. su. cū illusoribus: in hoc em illudebant deo.

p Quia appli. quasi clyba. coz suum. i. ex feruenti uolūtate secuti sunt eum ydolatria.

q Cū insidiaret eis. vt auerteret eos a deo suo.

r Tota nocte dormiuit. i. in pace q̄euit q̄n vidit assentientes sibi. q.d vltra nō timuit occidi ab eis p reuersionem eoz ad regnū dauid ꝓpter qđ audaciꝰ ad ydolatriā eos inuitauit: ideo subditur. Mane ipe succensus

s Omnes calefacti sunt. i. ardentes in ydolatria.

t Et deuorauerūt iudices suos. interficiendo senes vitulos illos reprobantes. v Omnes re. eo. ceci. in illa ydolatriā: vnde de quolibet eorundem dicit. iij. ℟eg. xiij. A peccatis hieroboam qui peccare fecit israel nō recessit ⁊c. x Ephraim. hic ponit ydolatrie multiplicitas: cū dicit: Ephraim in pplis ipse cōmiscebat. q.d regnū isrl̄ nō solū fuit infectū ydolatria hieroboam: ꝙ etiā ydolatrijs gentiliū existentiū circa regnū ⁊ nō solum ad horam sed etiam ꝓtinuatiō subdit. y Ephraim fa. ē subcineris eius. i. ydolatrijs gentiū infectꝰ: sicut panis subcinericiꝰ ꝺbit sordes a cineribus. z Qui nō reuersat. ꝓ pniam a Come. alie. ro. eius. q.d ꝓpter pctā ista frequenter fuit ab hostibus ⁊p̄datus. b Et ipe nescivit. q.d hoc eēt ꝓpter hanc ydolatriam: ⁊ sic ꝑz eius excecatio: nō solū inuenū sed etiam senum: ideo subdit. c Sed ⁊ cani eff. sunt in eo. i. ꝺditi isti pctō: nō subdit pena. d Et bu. su. isrl̄. quod impletum fuit tpe osee q̄ cum ppło isrl̄ ductus est captiuus in assyrios. iij. ℟eg. xvij. e Nec reuersi sunt. ꝓ penitentiam debitā. f Et factus est ephraim quasi columba seducta. i. rhetibus aucupis capta.

g Non habens coz. i. fiduciam in dño.

b Egyptum inuocabant. confugientes ad humanum

auxilium ⁊ dimittentes diuinū: et ᵇ tpe osee. iiij. ℟e. xvij
b ¶ Ad assyrios abierūt tpe manaben. iij. Reg. xv.
i ¶ Et cū pfecti fuerint. pfidētes de auxilio būano ⁊ diffidentes de diuio. k ¶ Expā. sup eos rbete meū. dando eos in mamb⁹ aduersarioꝝ: ⁊ cā subdit. l ¶ Qm̄ recesserūt a me. p multiplicē ydolatriā: vt visuz ē. m ¶ Ego redemi eos. de quibus tute egypti. n ¶ Et ipi locuti sūt ō me mēdacia. dicētes ad vitulis aureis. ¶ Ecce dij tui isr̄ q̄ eduxerūt te de ̄ra egypti. iij. Reg. xij.
n ¶ Et nō clamauerunt ad me in corde suo. me uoce uēp̄cando. o ¶ Sed vlulabant. in cultu ydoloꝝ. p ¶ In cubilibus suis. i. in delubris. q ¶ Super triticū ⁊ vinuz ruminabant. q: p⁹ ydolatriā gulā exercebant. r ¶ Et ego eruditi ⁊ pfortaui brachia eoruz mittendo eis propheras ad eruditionē eoꝝ ⁊ pfortationē in bono.
s ¶ Et in me cogitauerūt malicia. ppbas meos occidēdo
t ¶ Reuersi sunt vt eēnt absq; iugo. pmo. n. subtraxerit se a iugo roboā filij salomonis. iij. Regū. xij. ⁊ postea a iugo diuio legis seruiēdo ydolis. v ¶ Facti sunt q̄si arc⁹ dolosus. q̄ reflectit sagittā ō tenentē eā: sic pplis isr̄ blasphemias retorquebat in deū sustentatorē suū. x ¶ Cadēt in gladio. s. assyrioꝝ. y ¶ A furore lingue sue. i. ꝓpter blasphemias ptra deū. z ¶ Ista subsannatio eoꝝ. i. derisio dei. z ¶ In terra egypti. i. didicerūt ea cum essent inter egyptios. ¶ In ca. vij. vbi dr̄ in postil. Cū sanare vellē.

cabāt⁽ᵇ⁾ ad assyrios abierūt. ⁽ⁱ⁾Et cū pfecti fuerīt: ⁽ᵏ⁾expanda sup eos rbete meū: ⁊ q̄si volucrē celi detrahā eos. cedā eos ꝓ auditiōz cet⁹ eoꝝ. ¶ Ue eis: ⁽ˡ⁾qm̄ recesserūt a me ¶ Uastabūt: q: puaricati sūt in me. ⁽ᵐ⁾ Ego redemi eos ⁊ ipi locuti sunt ō me mendacia ⁽ⁿ⁾ Et nō clamauerūt ad me in corde suo ⁽ᵒ⁾ ululabāt⁽ᵖ⁾ in cubilibus suis. ⁽ᑫ⁾ Sup triticū ⁊ vinū ruminabāt: ⁊ recesserūt a me. ⁽ʳ⁾ Et ego erudiui eos ⁊ pfortaui brachia eoꝝ: ⁽ˢ⁾ ⁊ in me cogitauerūt malicia.

¶ Reuersi sūt vt essent absq; iugo ⁽ᵛ⁾facti sunt q̄si arcus dolosus. ⁽ˣ⁾ Cadēt in gladio ꝓncipes eoꝝ ⁽ʸ⁾ a furore lingue sue ⁽ᶻ⁾ Ista subsannatio eoꝝ ⁽ᶻ⁾ in terra egypti.

¶ Capm. viij.

⁽ᵃ⁾ In gutture tuo sit tuba ⁽ᵇ⁾ q̄si aq̄la ⁽ᶜ⁾ super domū dñi: ⁽ᵈ⁾ p eo q̄ trāsgressi sūt fedus meū: ⁽ᵉ⁾ et legē meā puaricati sūt. ⁽ᶠ⁾ Me inuocabūt de⁹ me⁹: ⁽ᵍ⁾ ⁊ cognouim⁹ te israel. ⁽ʰ⁾ Proiecit israel bonū ⁽ⁱ⁾ inimicus psequetur eum. ⁽ᵏ⁾ Ipsi regnauerūt ⁽ˡ⁾ et nō ex

¶ In gutture re. Postdeclarationem diuine iusticie ⁊ misericordie hic ꝑ̄r ponitur ꝓmulgatio vtriusq; ⁊ ꝓmo iusticie: secō misericordie capto xiij. Prima i duas: q: pmo ponitur dei iusticie ꝓmulgatio: secō ppli increpatio:

cap. seq̄uti. Prima in tres q: primo ꝓclamat dei iusticia ptra iudam: secō ptra israel: ibi. Me inuocabūt. tercio iterum ptra iudam. ibi. Et iudas. Circa primuz dicit. ꝓbete a dño.
a ¶ In gutture tuo sit tuba. i. clama alte ad modū soni tube: ⁊ quid debeat clamare subditur.
b ¶ Quasi aq̄la. i. nabucho. rapax ad modū aq̄le: ꝓpt̄ qd aq̄la vocat̄ ezech. xvij. Aq̄la vna grandis ⁊c.
c ¶ Sup domū dñi. i. cito veniet ad destruendū domuz dñi in hierusalem: quod fuit impletū tpe sedecie. iij. Reg. vltimo. et subdit causa.
d ¶ Pro eo q̄ transgressi sunt fed⁹ meū. iuramēto nominis mei firmatū. Sedechias em̄ de ꝓsilio seniorum ⁊ sacerdotū rupit iuramentuz qd fecerat nabucho. de seruiendo sibi fideliter sub tributo. ij. palypo. vltimo.
e ¶ Et legem meā puaricati sunt faciendo multipliciter contra legem dñi datam in monte synai. Potest etiam ista pars exponi de destructione templi ꝓ exercitum romanoꝝ eo q̄ aq̄la ē signū romani imperij.
d ¶ Pro eo q̄ transgressi sunt fedus meum. occidēdo christum qui missus erat ad federandum inter deum ⁊ populum.
e ¶ Et legem meam preuaricati sunt. irritantes mandata dñi ꝓpter suas traditiones ꝑm q̄ improperat eis christus Matb. xv. f ¶ Me inuocabunt. Hic consequenter ꝓmulgatur diuina iusticia ptra israel: cum dicit. Me inuocabunt. artati ab assyrijs.
g ¶ Cognouimus te israel. i. nos q̄ sumus pplus tuus israel: et subintelligendum est q̄ hec vocatio erit frustra. ⁊ subdit causa. h ¶ Proiecit israel bonū. i. cultuz dei ꝓ cultu vituloꝝ. i ¶ Inimicus persequetur eum. vsq; ad captionem ⁊ captiuationez.
k ¶ Ipsi regnauerunt. s. reges israel.
l ¶ Et nō ex me. q: ex diuina ordinatione regnum decem tribuū erat datum dauid et filijs eius in sempiternum: sed ptra hoc videt quod dicit. iij. Reguz. xj. ipsi hieroboam. Hec dicit dominus deus israel. Ecce ego scindam regnum de manu salomonis et dabo tibi decem tribus. Dicendum q̄ hoc fuit indirecte ⁊ quasi ꝓ accidens. s. ad puniendum malū salomonis ad qd̄ declinauit in senectute: et sic permisit roboam respondere dura populo: ex qua responsione decem trib⁹ fuerūt

Additio.

Quod dr̄ hic: Cū sanare vellē israel ⁊c. vsq; ibi. Coram facie mea facta sunt. Aliter exponedū videt. Ad qd̄ sciendū q̄ in illo pplo. x. tribuz erant aliq̄ pcta occulta ⁊ aliqua manifesta de quibus loq̄tur ꝓphete in ꝑsona dei ad modū medici qui intendēs curare aliqué morbum patentē inuenit in infirmo aliū morbū occultuz ex quo curatio reddit difficiliorem et hoc est quod dicit. Cū sanare vellē israel. s. a morbo seu peccato publico. Reuelata est iniq̄tas ephraim ⁊ malicia samarie. s. ille que erāt occulte. quod declarat cum sequit. Quia operati sunt mēdaciū. in mendacio em̄ pulcioso duo cōiter occurrunt vicia. Primū est patens. s. falsa vocis significatio. Aliud est latens. s. intentio fallendi: que in corde ꝑsistit soli deo nota: qui ꝑm ꝓphetā scrutat corda ⁊ renes. Declarat enim ꝓpositū in eo quod sequit. Et fur ingressus est spolias latrunculus foris. Contingit em̄ q̄nq; q̄ aliquis aliena cupiens ⁊ nō audens hoc publice facere furat: ⁊ sic est viciū latēs: ⁊ cū habet opportunitatē in publico hec rapit: ⁊ sic est patens viciū: ⁊ de hoc dicit. Et fur ingressus est. s. latēs Et ē spolias latrūculus foris. ⁊ sic patēs. Cōsequnt̄ q: inter eos erāt aliq̄ q̄ murmurātes de diuina iusticia dicebāt: q̄ mala q̄ deus eis inferebat nō ꝓueniebāt ex culpa ꝓpria ꝑ ex demeritis antiq̄ꝝ parentū. put etiā hodie hebrei erronei asserunt dicentes: q̄ sunt in hac captiuitate ꝓpter peccatū vituli in deserto fabricati: qd̄ falsuz ē. put alibi ē ostēsum: nō subdit: Ne forte dicāt in cordib⁹ suis oēm malicia eoꝝ me recordatū. ꝑ ostēdit q̄ punitio eis illata seu ꝓmissa correspondebat peccatis eoꝝ ꝓncipaliter ꝓmissis. vñ subdit. Nūc circūdederūt eos adinuētiones sue. coram facie mea facte sunt. q. d. nō ꝓ ꝑteritis antiquoꝝ vicijs puniūt

sed ꝓ eis q̄ ꝓpos sūt ꝓncipaliter ꝓpetrata ¶ Replica. In ca. vij. vbi dr̄. Cū sanare vellē. id qd̄ burgen. vult addere sup postil. videt simpliciter falsuz q̄ tuo medico sit aliqs morb⁹ not⁹ ⁊ aliqs occult⁹. q: oia nuda ⁊ apta sūt oculis dei. ⁊ si dicere velit Burgen. q̄ aliqs sit occultus vob⁹ nō tuc expositio nō est ad ꝓpositū litere q̄ est verbū dñi dicentis. Cū sanare vellem ⁊c.

¶ Ca. viij.

In gutture re. Postdeclarationem diuine iusticie ⁊ misericordie hic ꝑ̄r ponitur ꝓmulgatio vtriusq; ⁊ ꝓmo iusticie: secō misericordie capto xiij. Prima i duas: q: pmo ponitur dei iusticie ꝓmulgatio: secō ppli increpatio:

ab eo diuise: ꝛ sic istud ꝓtingit ex ꝓmissione diuia ꝛ nō ꝓprie ex ordinatiōe diuia q̄ respicit aliq̄d ꝑm se ꝛ absolutenō subdit. m Principes extiterūt ꝛ nō cognoui. i. nō approbaui. s. malicia ꝓpli se a regno dauid segregantis: ꝛ p hoc regē sibi statuentis ꝓpria voluntate ꝛ nō ꝛc mandato dñi. n Aurū suū ꝛ argentū suum fecerunt sibi ydola. s. vitulos aureos. o Ut interirent. h em ydolatria fuit interit⁹ sui causa. p Proiect⁹ est vitul⁹ tu⁹. i. vituli: q: duo fuerūt accipiēdo singulare p plurali. q Usq̄q̄ nō poterunt emundari. s. filij isr̄l ab hᵒ delicto. q. d. nunq̄ vsq̄ ad eoꝝ captiuationem. r Quia ex isr̄l ꝛ ipe est. i. ipe vitulus est ꝛc auro ꝛ argento regni isr̄l. s Artifex fecit illū. ex q̄ ꝑz q̄ nō est deus q̄ nō est factus ꝙ factor omnium. t Qm̄ in araneaꝝ telas erit. ꝓiectus in loco vili: in bebr. bṡ. quasi bastile exit. i. dissipatus in frusta sic ligna q̄ ponūt in ignem Ex q̄ ꝛr̄ q̄ isti vituli erāt tm̄ aurei exterius ꝛ ligne⁹ interi⁹. ꝛ sic subtracto auro p assyrios ignis fact⁹ fuit ꝛc lig. v Quia ventū seminabunt. i. opa inania. x Et turbinē metent. i. in captiuitatē ibunt. y Culmus stans nō est in eo ꝛc. i. si ꝓtingat eis aliqua apparētia ꝓsperitat⁹ nō tm̄ veniet ad effectū: ꝛ si veniat ab aduersarius rapiet. z Nunc factus est in nationibus. i. cito ducet in assyrios captiu⁹: loquit cm̄ de futuro p modū ꝑteriti ꝓpter certitudinem ꝓphetie.

a Quasi vas immūdū. i. ibi viliter tractabitur.

b Quia ipsi ascenderūt ad assur. i. ibi in captiuitatē cito ducent: et subdit cā. c Onager solitarius sibi ephraim. onagri discurrētes p deserta ꝓtrahunt ventū ad sui refrigeriū: ꝑm q̄ dicit iere. xiij. Onagri steterunt in rupibus: traxerunt ventum quasi dracones Sic ist⁹ discurrebant ad diuersa loca gentiliū ad attrahendum sibi ydolatrias eoꝝ: et in hoc delectabantur ideo subditur. d Munera dederunt amatoribus. i. ydolorum sacerdotibus: ꝛ ad id̄ ptinet quod subdit: Sed ꝛ cū mercede ꝛc. ꝛ subditur pena.

e Nūc congregabo eos. i. modico tēpe tenebo eos in terra sua congregatos. f Et quiescēt paulisper ab onere regis. s. assyrioꝝ: in cuius regno oppriment dura seruitute. q. d. cito sunt de terra sua dispergendi et in seruitutē deducendi: et subdit causa. f Quia multiplicauit ephraim altaria. s. ydolorum. b Scribā eis multiplices leges meas p ꝓphas eis rememorando. i Que velut aliene computate sunt ab eis. eas transgrediēdo: ꝑm aliquos istud legit interrogatiue. Scribam eis multiplices leges addendo precepta ꝑceptis

me: m Principes extiterūt: ꝛ nō cognoui. n Aurū suū ꝛ argentū suū fecerūt sibi ydola: o vt interirent. p Proiect⁹ ē vitul⁹ tu⁹ samaria. Iratus ē furor me⁹ in eis. q Usq̄quo nō poterūt emūdari: r Quia ex isr̄ael ꝛ ipe ē. s Artifex fecit illū ꝛ nō ē deus. t Qm̄ in araneaꝝ telas erit vitul⁹ samarie⁹ qz ventū seminabūt ꝛ turbinē metēt. v Culm⁹ stās: nō ē in eo germen: nō faciet farinā Qđ etsi fecerit alieni comedēt eā: deuorat⁹ ē isr̄l. z Nūc fact⁹ ē in nationib⁹ a qi vas imūdum: b qz ipi ascēderūt ad assur. c Onager solitari⁹ sibi ephraim. d Munera dederūt amatoribus: ꝑ et cū mercede cōduxerunt nationes. e Nunc cōgregabo eos f ꝛ q̄escent paulisp ab onere regis ꝛ ꝓncipū. g Quia multiplicauit ephraī altaria ad peccandū: facte sūt ei are in delictū. b Scribā ei multiplices leges meas: i q̄ velut aliene ꝓputate sūt. k Hostias offerent immolabūt carnes ꝛ comedēt: ꝛ dñs nō suscipiet eas l Nūc recordabit iniq̄tatis eoꝝ. ꝛ visitabit pcta eorum m Ipi in egyptū ꝓuertentur. n Et oblit⁹ ē isr̄l factorꝝ sui: et edificauit delubra: o ꝛ iudas multiplicauit vrbes munitas. p Et mittā ignē in ciuitates ei⁹: ꝛ deuorabit pces illius.

Capt. ix.

a Noli letari isr̄l: b noli exultare: c sicut ꝓpli⁹ q̄ fornicat⁹ es a deo tuo. e Dilexisti mercedem sup oēs areas tritici. f Area ꝛ torcular non pascet eos: ꝛ vinum mentiet eis. Nō habitabūt in terra dñi. g Reuersus est ephraim in egyptum: b ꝛ in assyrijs i polluent comedit

peccandū: facte sūt ei are in delictū. b Scribā ei multiplices leges meas: i q̄ velut aliene ꝓputate sūt. k Hostias offerent immolabūt carnes ꝛ comedēt: ꝛ dñs nō suscipiet eas l Nūc recordabit iniq̄tatis eoꝝ. ꝛ visitabit pcta eorum m Ipi in egyptū ꝓuertentur. n Et oblit⁹ ē isr̄l factorꝝ sui: et edificauit delubra: o ꝛ iudas multiplicauit vrbes munitas. p Et mittā ignē in ciuitates ei⁹: ꝛ deuorabit pces illius. Ca. ix.

a Noli letari isr̄l: b noli exultare: c sicut ꝓpli⁹ q̄ fornicat⁹ es a deo tuo. e Dilexisti mercedem sup oēs areas tritici. f Area ꝛ torcular non pascet eos: ꝛ vinum mentiet eis. Nō habitabūt in terra dñi. g Reuersus est ephraim in egyptum: b ꝛ in assyrijs i polluent comedit

cultus nō est deo acceptus: iō subditur Et dñs nō suscipiet eas. iō subdit punitionis accelerationem l Nunc recordabit iniq̄tatis eoꝝ ꝓnam debitam inferēdo. m Ipi in egyptū ꝓuertentur. i. in seruitutem durā ꝛ vilem sicut fuerunt in egypto. n Et oblitus est. repetitio est cāe punitionis dicte.

o Et iudas. Hic reuertit ꝓpheta ad declarandū diuinā iusticiā cōtra iudā dicens. Et Judas multiplicauit vrbes munitas. dicē em̄ tribus in captiuitatē ductis due trib⁹ q̄ remāserant fortificauerūt terrā suaꝝ fortaliciis: vt habetur. iij. reg. ꝛ quia tpe sedecie nimis confidebāt de illis: ꝛ parum de deo: iō puniti sūt iusto dei iudicio: ꝓpē qđ subdit. p Et mittā ignez ꝛc. quod fuit adimpletū p exercitum cbaldeoꝝ.

Capt. ix.

Noli letari. Postq̄ posita est diuine iusticie ꝛ ꝓphe declaratio: hic ꝑnr ponit eiusdem increpatio tanq̄ ꝓuicti multiplici delicto: ꝛ diuidit in duas ptes q: primo increpat ppls vt viliter peiorat⁹: secō vt multipliciter ingratus ca. sequenti. Prima diuidit in quinq̄ partes ꝑm quinq̄ mutationes de bono in malū. Prima ē de abundantia in penuriam. secūda de mundicia in immundiciam. ibi. Reuersus est. tercia de scientia in stulticiam. ibi. Sc. tote. q̄rta de benitate in malicia. ibi. Quasi vuas. quinta de fecunditate in prolis carentiam. ibi. Ephraim. Circa primum dicit. a Noli letari. in animo.

b Noli exultare. exterius in signo: dicit cm̄ exultatio q̄ si extra saltatio. c Sicut populi. q. d. magis debes materiam tristicie q̄ gentiles q̄ non sunt transgressores legis mosaice sicut ꝛ tu. quia nō fuit eis data. d Quia fornicatus es a deo tuo. ydolatrando ꝛ legē ei⁹ trāsgrediēdo e Dilexisti mercede sup oēs areas ꝛc. p cultu cm̄ ydolorum consequi sperabant abundantiā tpalium bonoꝝ: sed accidit eis ꝓtrariū q: hec abundantia quā ꝓsecuti fuerāt deū colendo mutata est in penuriā: ideo subdit.

f Area et torcular nō pascet eos: ꝛ vinum mentiet eis. q: nō crescet quātum sperabant. ꝛ cum hoc ejcientur de terra sua captiui. ideo subditur. Non habitabunt in terra domini.

g Reuersus. Hic increpatur de mutatiōe secūda. s. de mūdicia in immundiciā cū dr. Reuersus est ephraim in egyptum. i. de mūdicia vite quā lex tradidit: in immundiciaꝝ ꝓuersationis egyptiace. i Et in assyrijs. s. ductus.

k Pollutum comedit. id est comedet cro cibaria in lege prohibita.

l Nō libabūt dño vinū. q.d. ꝓpter sui imūdiciā ineptū est ad dei sacrificiū. m Sacrificia eoꝝ quasi panis lugentiū. i. polluta: in domo em̄ in qua erat mortuꝰ oīa cibaria reddebant̄ polluta ꝛ illi q̄ comedebāt ea. iō seq̄t. Oēs q̄ comedent ꝛc. n Quia pa. eoꝝ aie ꝛc. q.d. ille panis pōt reficere hoiem: ꝙ ineptus est ad faciendū inde deo oblationē: iō subdit.

o Quid facietis i die solenni. in quo debet̄ apparere coram dño cū oblationibus ꝛ nō vacui ꝛ nō habetis aliq̄d aptū ad offerendū ꝛ ꝑm hūc sensum ꝓtinuat̄ lr̄e ꝓcedenti. Ra. sa. aliter exponit di. q̄ alloq̄t̄ dūas trib⁹ a nabuchō. occidendas dicēs.

o Quid facietis i die solenni. q̄n dñs de cadaueribus vestr̄is faciet solēne cōuiuiū bestijs ꝛ auibus. q. d. nō habebit refugiū: ꝛ sic ꝓiungit̄ cū lr̄a sequenti: cū dicit. p Ecce em̄ ꝓfecti sūt ꝛc. pauci q̄ effugerunt in destructione hierusalē iuerūt i egyptū ꝑ ꝓsiliū hiere. s. iohannan filij chareē: et alij cū eo: hiere. xlij. ideo subdit. p Egyptꝰ congregabit eos. ista tñ fuga nō valuit eis: q̄ cito ꝑ nabuch. intrauit egyptū ꝛ eos occidit: iō subdit. q Mēphis sepeliet eos. ciuitas ē egypti q̄ nūc dr̄ damiata. r Desiderabile argentū eoꝝ vrtica hereditabit. hierlm em̄ destructa lōgo tpe fuit sine habitatorib⁹ vbi fugiētes abscōderāt sua ꝓciosa: ꝛ sic ibi creuit vrtice ꝛ spine. s Venerunt dies visi. i. punitiōis t Venerūt dies retributiōis. s. ꝓ pctis: ꝛ in hoc notat̄ iusticia dei⁹ punitionis.

v Scitote. Dic increpat̄ tercia pciorat̄. s. de sapia i stulticiā: dederat. n. dñs illi ꝓplo legē de q̄ dr̄ deuter. iij. Hec sapia vra ꝛ intellectus coꝝ ꝓplis: ꝙ ꝓpter transgressionē eius fuerunt excecati: quia frequētatio peccatoꝝ excecat mentis oculū: ideo subdit: Scito te isrl̄. ꝛ dicūt aliq̄ correctores q̄ sunt due dictiones: sciro te. et sic isrl̄ est vocatiui casus: ꝙ in hebreo est vna dictio: ꝛ tūc israel est accusatiui casus: ꝛ sic est sensus. v Scitote ꝛc. q.d. ꝓtꝫ omnibus q̄ ꝓphete israel erant arrepticij a demonib⁹: iō cū subdit.

y Virū spiritalē. intelligit̄ malignū spū arreptū ꝛ subdit̄ cā huius. ȝ Propter mul. iniq̄. tue ꝛ mul. amentie. supple facta est a demone deo iuste sibi ꝓmittente. Cō sequenter subdit de bonis ꝓphet̄. a Speculator ephraim. i. annuncians veritatē ephraim. b Cū deo meo. i. loquens spiritu diuino. c Prophēta. s. et ꝑ vera tē: ꝙ q̄ tales ꝓphetas querebāt̄ interficere sicut infra patebit de amos: ideo seq̄tur. d Laqueus ruine factus est sup oēs vias ei⁹. q̄ in dictis ꝛ factis talis ꝓphē querebāt occasionē mortis sue: ꝛ q̄ regnū israel nō solum hoc faciebat: ꝙ etiā regnū iuda in q̄ erat tēplū iō subdit. e Insania in domo dei eius. q̄ zacharia interfecerit in domo dñi. ij. paly. xxiij. ꝛ q̄ ista erat worēda ideo subdit. f Dico fundē pec. sicut in die. gabaa. i q̄ vxor leuite mortua fuit incredibili libidine: Judic. xix. g Recordabit iniq̄. eoꝝ non q̄ obliuio cadat in deo: sed q̄ ad modū recordantis se babꝫ q̄ punit peccata dissimulata. b Quasi vuas.

l Nō libabūt dño vinū: ꝛ nō placebūt ei. m Sacrificia eorū q̄si panis lugētiū. Oēs q̄ comedēt eū ꝓtamiabūt: n q̄ panes eoꝝ aīe ipsoꝝ: nō intrabit in domū dñi. o Quid facietis in die solēni in die festiuitatis dñi: p Ecce em̄ ꝓfecti sūt a vastitate. Egyptꝰ ꝓgregabit eos: q mēphis sepeliet eos. r Desiderabile argentū eoꝝ vrtica hereditabit: lappa i tabernaculis eoꝝ.

s Venerūt dies vlsitatōnis: t venerūt dies retributiōis v Scitote isrl̄ stultū f ꝓphetam insanū: y virū spiritalē ȝ ꝓpt̄ multitudinē iniq̄tatis tue: ꝛ multitudo amētie. a Speculator ephraim cū deo meo b ꝓpheta: c laqueus ruine factꝰ ē sup oēs vias ei⁹. d Insania i domo dei ei⁹. e ꝓfūde peccauerūt sicut in diebꝰ gabaa. ꝛ Recordabit iniq̄tatis eoꝝ ꝛ visitabit pcta eorum. g Quasi vuas in deserto i inueni isrl̄ k q̄ ꝓma poma ficulnee i ca cumine ei⁹ vidi patres eoꝝ. l Ipsi aūt intrauerūt ad beelphegor: m ꝛ abalienati sūt in ꝓfusione: n ꝛ facti sūt abois abiles: sicut ea que dilexerūt o Helia eoꝝ a ptu ꝛ ab vtero ꝛ a ꝓceptu. p Quod etsi enutrierint filios suos absq̄ liberis eos faciā in hoīb⁹ ꝙ et ve eis: cū recessero ab eis

b cū deo meo c ꝓpheta: d laqueus ruine factꝰ ē sup oēs vias ei⁹. e Insania i domo dei ei⁹. f ꝓfūde peccauerūt sicut in diebꝰ gabaa. g Recordabit iniq̄tatis eoꝝ ꝛ visitabit pcta eorum. h Quasi vuas in deserto i inueni isrl̄ k q̄ ꝓma poma ficulnee i ca cumine ei⁹ vidi patres eoꝝ. l Ipsi aūt intrauerūt ad beelphegor: m ꝛ abalienati sūt in ꝓfusione: n ꝛ facti sūt abois abiles: sicut ea que dilexerūt o Helia eoꝝ a ptu ꝛ ab vtero ꝛ a ꝓceptu. p Quod etsi enutrierint filios suos absq̄ liberis eos faciā in hoīb⁹ ꝙ et ve eis: cū recessero ab eis

k Quasi puma poma ficulnee. que sunt alijs meliora. l In cacumine eius vidi patres eoꝝ. siut em̄ in cacumine arboris fructus citius maturat̄ ꝛ melius eo q̄ a sole attingunt̄ liberi⁹: sic dicti patres fuerūt meliores posterioribus: de q̄ bus subdit.

m Ipsi aūt intrauerūt ad beelphegor. i. ad ydolatriam filiorū ām on ꝛ moab: Nume. xxv.

n Abalienati sunt a deo.

o In ꝓfusiōe. s. sua. vt ibidem habetur.

p Et facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerūt. i. sicut ydola que abominationes nominā-

tur frequenter in scriptura.

q Ephraim. Hic increpatur populus de q̄nta mutatione. s. a fecunditate prolis in carentiam: et diuidit̄ in tres pates: q̄ primo ꝓpositū predicit. scd̄o incidens ponit: ibi. Sed ꝛ ve. tercio scriptura ad primum refert̄ ibi. Ephraim. Carentia vo ꝓlis in magna ꝙte fuit eius captiuatio: q̄d notat̄ cū dicit.

q Ephraim quasi auis. auolans de nido suo.

r Auolauit. ductus extra terrā suā in captiuitatez: ꝛ loquitur ꝓpheta de futuro ꝑ modū ꝑteriti sicut frequēter dixi: ꝛ ideo sic intelligendū est in alijs vbi non exprimitur.

s Gloria eorum a partu. in hoc enim gloriabāt̄ q̄ vxores eoꝝ faciliter concipiebant ꝛ sine periculo pariebant: ex quibus sequebat̄ abundantia prolis. De mutatione huius glorie subditur.

t Quod etsi enutrierint filios suos absq̄ liberis eos faciam. interficiendo eos ꝑ assyrios.

v Sed ꝛ ve eis. Hec est pars incidentalis in qua ꝓpheta in ꝓsona dei loquens denunciat futuram destructionem populi iudaici per romanos: habita occasione ex eius destructione per assyrios de qua ante immediate fuerat locutus. Circa quod sciendū q̄ iste ē vn⁹ de passibus scripture veteris testamenti corruptis a iudeis ꝙm q̄ dicit frater Raymundus in hebraica lingua valde peritus. Ad cuius intellectum sciendum: q̄ sic in hebreo habetur. Quia etiam ve eis desuri decisi. Hebrei vero habent duplices literas scilicet Samech et sin in sono et charactere differentes. Quando vero desuri per literam samech scribitur significat in recessu meo. Quando vo scribitur per sin significat incarnationem meam: hic autem scribitur per sin: et ideo hec est vera litera. Quia etiam ve eis incarnatio mea de eis. Assumpsit enim deus carnem de iudeis: et ex hoc secutus est ve eis: quia ꝓ maiori parte fuerūt increduli ꝛ persecutores christi: ꝛ in vindictā mortis

eius q romanos trucidati: z captiuati fuerūt qđ etiaz ꝛsignaꝫ q hoc qđ in principio dr. Quia etiā ve eis. etiam in latino additamentū significat: z in hebreo loco ei⁹ ponit hec dictio gam: q quā significat additamētū plus z diminutio ppli iudaici q romanos fuit tāta immo maior q illa q fuit facta p assyrios z chaldeos. a principio. n. obsidionis q romanos vsq; ad finē mortui fuerunt fame pestilētia z gladio ꝛces centū milia hāc aūt veritatē fidei nr̄e cōsonam mittit ra. sa. repellere dicēs: q lr̄a sin qn̄ punctaꝫ ꝛsup in sinistra pte hz sonū et virtutē lr̄e samech: z sic bene significat b recessum z nō incarnatōnē: quia sic punctaꝫ lr̄a sin in hoc loco. Sed istud videtur fuga veritatis: p̄mo q hec lr̄a in toto ve. te. nō inuenit alibi sic punctata vt dicit p̄dict⁹ frat̄ Ray. z ego similiter nō recolo me vidisse alibi sic p̄ūctatā: ꝓ qđ vr hec additio facta ad ꝛprauandū sniam: scđo q: puncta nō sunt ꝛ subā litere: nec a principio scripture fuerunt: vnde z rotuli qui in synagogis eoꝝ legūtur sunt sine punctis: q magnū tps postea inuenta sunt huiusmodi puncta ad facilius legendum. Cū igit̄ subtracto puncto predicto ipsi ꝓcedunt q beluri q sin scptū incarnationem meā significat ꝙuincunt ꝓcedere q b beluri incarnationē significat. Et quoniā trāslatio nostra dictū ra. sa. seqūtur que sic hz. Hz ve eis cū recesserō ab eis. pz q fuit facta post corruptionē dictam: pōt tn̄ trahi ad trāslatio ad p̄dictū itellectū. Hz ve eis ꝛc. q; ꝓter negociationē incarnatiōis dei: de⁹ recessit ab eis dimittens eos in ceitate eoꝝ vsq; q̄ intrauerit plenitudo gentium. sm q ꝛducit apls satis diffuse i epistola ad romanos. a Ephraim. Hic scriptura reuertit ad p̄dictā carentiā prolis in regno. x. tribuū tēpore vete. te. cū dr. a Ephraim vt vidi tyrus erat. i. filis tyro in filioꝝ multitudine: iō subdit. b Fundata in pulcritudine. pulcritudo essn̄ ciuitatis p̄ncipaliter in multitudine plebis ꝙsistit: z ꝙr oñdit mutationē in oppositū. c Et ephraim edu. ad mēse. filios suos. i. ad regē assyrioꝝ q̄ eos rebellauit z captiuauit. d Da eis dñe. i. dabis. e Vuluā sine liberis. i. vt ores steriles. f Et vbera arētia. ita q ia nati nō ꝓterūt nutriri: z subdit cā huiꝰ pene: g Oēs nequitie eoꝝ in galgal. ibi essn̄ circūcidit Iosue filios israel: et tunc ibi primo ꝙeuit arcba aliquo tpe: ꝓpter qđ ꝓphe falsi dicebant q erat locus sanctior templo qđ erat in ihrlm: et vocebant pplm ibi colere ydola er q̄ reddebātur deo exosi z a deo reprobati: iō seq̄t. Nō addā vt diligā eos. b Oēs princi. eoꝝ rece. ab eo. q ydolatriam z a terra sua p captiuitatē. i Radix eoꝝ exiccata est. i. virtus ꝙlificandi. k Nō etsi genuerint. nō tn̄ vmēt. l Abiciet eos deus meus. de tra sua ꝙbū est ꝓphete captiuitatē denūciantis. m Quia nō audierūt eum. reuocantē eos q ꝓphas ad bonū. n Et erūt vagi in nationibus. i. captiuati in longinquis regionib⁹. In capi. ix. vbi dicit in postilla Quia panis eoꝝ anime ipsorum ꝛc.

Additio.

Hoc qđ dr. Quia panis eoꝝ aie eoꝝ nō intrabit in domū dñi. exponit ab hebreis sic. Quia panis eorū. quē offerent se offerre intendūt pro aliis iporum: nō intrabit in domū dñi. i. acceptabilem.

In eo. ca. vbi dicit in postilla: Circa qđ sciēdum q iste est vnus de passib⁹ scripture.

Additio.

Apposito raymundi ē hic: Ad cui⁹ maiorē declarationē scaendum q lr̄a penultima alphabeti hebraici dicit sin que simpliciter scripta sonat sicut litera nostra. xviij. i. s. Si aūt punctet ꝛ super in sinistra pte habet sonuꝫ litere tercie nostri alphabeti. i. c. z in hoc dictū ra. sa. hic in postilla allegatuꝫ ꝓtinet aliq̄d veritatis Sed attendenduꝫ q hec dictio bacar in hebreo significat carnem ꝓprie z cōmuniter: que quidem dictio bacar vbicunq; scribit in hebreo scribit cum litera. s. predicta punctura in sinistra p te ꝛsuper posita: z ex hac dictione ꝛuaꝫ hec dictio ꝛcurri: scripta cum eadem sin sic punctata: et sic significat idē quod incarnatio mea in lingua nostra. vnde cauillatio rabi salo. nō valet vt patet ex dictis p̄sertim habenti noticiam in grammatica hebraici sermonis.

Capitulum. x.

Vitis frondosa. Post increpationē pplī de sua peioratione: hic ꝙr increpat de ingratitudine: z dividit in quatuor ptes: sm quatuor ingratitudines: quaꝝ prima ponit in capitulo p̄senti: alie tres in trib⁹ sequentibus. Prima in duas: q; primo increpat ingratitudinis culpa: scđo subdit pena. ibi. Diuisus est. Circa primū ꝓiderandū q deus fecit ibi ppl̄o magnū beneficiū introducēdo eū in terrā lacte z melle manantē: Exo. iij. sed hoc beneficio ingrati ꝙuersi fuerunt ad ydolatriam: ideo dicit hic. a Vitis frondosa israel. vocat aūt ppl̄s vi sicut dr Esa. v. Vinea dñi exercituū domus israel est. et dr b frondosa: q; in multitudine ppli z abundātia diuitiarum fuit ibi fortificata: z hoc ex terre fertilitate. ideo subditur. b Fructus adequatus est ei. q; quantūcunq; ppl̄s creuisset fructus terre sufficiebant ad eius sustentationē: sed q; hec abundantia fuit eis occasio recedendi a deo sm q p̄dixerat moyses Deutero. xxij. Incrassatus est dilectus z recalcitrauit ꝛc. ideo subditur.

c Secōm mul. fru. sui. i. diuitiarū naturalium z artificialium. d Multiplicauit altaria. ad ydolatriā exercendam z nō solū vni ydoli ꝫ multoꝝ. iō subditur.

e Iuxta vbertatē terre sue eruberauit: simulachris.

f Diuisum est. Hic ꝙr subdit pena: z primo ponit punitio decem tribuum: secūdo correctio duaꝝ: ibi. Arabit iudas. Prima in tres: quia primo ponitur punitio populi: secundo asportatio ydoli: ibi. Maccas. tercio captiuatio sceptri regū: ibi. Confusio. Circa primū dicitur.

f Diuisus est cor eoꝝ. partim ydola colendo: partim deum. g Nunc interibunt. id est cito interficientur z captiuabunt p regem assyriorum.

h Ipse confringet simulachra eorum. accipiendo inde aurum z argentum. i Depopulabit aras eoꝝ. accipiendo sibi preciosa ornamenta eorum. k Quia nunc dicent israelite. l Non est rex nobis. id est non

pōt nos defendere:sicut cōiter de rege dr̄.qui nescit vel nō pōt pplm defendere: Nō babem⁹ regē:⁊ subdit causam.

m Nō eñ timem⁹ dn̄m.sic eñ dicebant aliq̄ boni inter eos ergo nō reuertemur ad dn̄m rex nō pōt nos defendere.

n Loq̄mini v̄ba visionis inutilis.verbū est pphe incre-pantis pplm eo q credebant verb̄ falsorū pphetarū in hebr. Loq̄mini verba iuramēti falsi.i. qñ iuratis falso iurat̄.

o Et ferietis fed⁹ s.fallaciter cū pximis vestris: ⁊ ideo aliqui libri habent

p Cū mendacio. q̄d nō est in hebreo: subintelligit̄ tamē.

q Et germinabit quasi amaritudo iudiciū sup sulcos agri.i.puertitis iudiciū pauperū: qui vocāt̄ sulci agri eo q p potentiam diuitum opprimūtur ⁊ molestant̄.

m Nō.n.timem⁹ dn̄z. Et rex q̄d faciet nobis? n Loq̄mini v̄ba visionis inutil̄ o ⁊ feriet̄ fedus p cū mēdacio q ⁊ germinabit.quasi amaritudo iudiciū sup sulcos agri. r Vaccas bethauen s coluerūt habitatores samarie. t Quia luxit sup eū ppl's ei⁹. v ⁊ editui ei⁹ x sup eū exultauerunt y i glīa ei⁹: z q2 migrauit ab eo. a Sicq̄dē ⁊ ipe in assur delatus ē b mun⁹ regi vltori. c Cōfusio ephraim capiet: d ⁊ cōfundet isrl̄ e in volūtate sua. e Trāsire fec̄ samaria regez suū:q̄si spumā sup faciē aq̄. f Et disp̄dent̄ excelsa ydoli: g pctm̄ isrl̄. h Lappa ⁊ tribulus ascendet sup aras eorūz i Et dicent montibꝫ operite nos:et collibus: cadite sup nos. k Ex diebus gabaa peccauit israel. l Ibi steterunt

r Vaccas. Hic pn̄r describit̄ exportatio ydoli:⁊ q2 ista litera est immutata et s̄m hebreos in parte corrupta:ideo ad eius intellectū sūt aliq̄ua p̄mittenda. Primū est q manahen rex isrl̄ dabat singulis annis munera p̄ciosa regi assyriorū vt cōfirmaret regnum suū q̄d intrauerat violenter.iiij. Reg. xv.⁊ inter illa munera erant vituli aurei quos fecerat hieroboā vel saltem vn⁹ illorū de quo fit hic mentiō.s.ille q̄ erat in bethel que alio noīe dicit̄ bethauen: Iosue.vij.⁊ in hoc cōueniunt hebrei ⁊ latini. Dicunt vlterius aliq̄ expositores latini: q sacerdotes illius ydoli seu ydolorū fecerunt occulte vitulos de cupro deauratos:⁊ illi fuerūt portati in terraz assyriorū ⁊ ipi furtiue retinuerūt sibi aureos:⁊ cuz postea rex assyriorū vidit fraudē indignatus afflixit grauī⁹ terrā ⁊ s̄m hoc exponūt l̄ram istā dicētes. r Vaccas bethauen.i.vitulū q̄ erat in bethel quē vocat pp̄ha noīe vacce: derisorie ⁊ in plurali vaccas:eo mō loq̄ūdi quo dr̄ Exo. xxxij. Isti sunt dij tui q̄ eduxerunt te de terra egypti.⁊ tñ nō erat ibi nisi vnus vitul⁹ cōflatilis. s Coluerūt habitatores samarie.q̄ erat metropolis ⁊ sic hitatores ei⁹ colebant ydolū a rege suo factū. t Quia luxit sup eū.i.super vitulū ppl's ei⁹ q̄ colebat eū:iō luxit qñ fuit exportat⁹ mō predicto. v Et editui eius.i. sacerdotes vituli: et dicunt̄ editui ab ede ⁊ tueor eris:q̄si tuentes seu custodientes edem ydoli. x Sup eū exultauerunt. pp̄ter suū lucrū:q2 illi furtiue retinuerūt:s̄ ppl's lugebat q2 ipm̄ sublatum credebat. y In gloria eius.i.in vitulo q̄ reputabat̄ bonorifice. z Quia migrauit ab eo.i.a pplo s̄m ei⁹ opinionē. a Sicq̄dē ⁊ ipe in assur delatus ē.cū alijs muneribus vt credebat ppl's. b Munus regi vltori. q2 vlciscebat̄.manahen de cōtradicentibus sibi.

c Confusio ephraim capiet.i.ex hoc confusionē reportabit fraude detecta:vt p̄dictū est. d Et cōfundet̄ israel in voluntate sua.i.in volūtate sacerdotū q̄ fecerūt tale furtum:ex quo secuta est confusio regni mō supradicto. Hec expositio nō videt̄ valere:primo q2 satis videtur distorta. scd̄o q2 cum dicit̄. Coluerunt habitatores samarie: quia luxit sup eū ppl's.ly q2 de suo significato est redditiuū cāe dicti immediate p̄cedentis:luctus āt ppl̄i de asportatōne vituli nō est aliquo mō vel cā vel ratio q hitatores samarie colerent ipm:s̄ magis est ad oppositū. Itē furtum sacerdotū vr̄ esse ficticiū:q2 in receptione ⁊ traditione rerū p̄ciosarū adhibet̄ magna diligentia:vas aūt aureum a cupro deaurato statim distinguit̄ p colorē ⁊ pondus. Item expositores isti dicunt hoc haberi ab hebreis: q̄d nō videtur verū:q2 ra.sa.maximus doctor inter hebreos nihil penitus dicit de hoc furto vel fraude:s̄ ad cōtrarium sensuz exponit l̄ram. Ptū ad hoc sciendū ḡ q hec est l̄ra hebraica.ad vaccas bethauen timuerūt hitatores samarie.i.pp̄ter vitulū q̄ erat in bethel vt supradictū est. Timuerūt hitatores samarie.s.ne infortuniū ⁊ malū veniret sup regnū pp̄ter missionē vituli regi assyriorum erat eñ samaria metropol' regni: ⁊ ideo p̄ ceteris ex primit̄ timor e⁹ respectu infortunij futuri. Translator vero nr̄ vr̄ credidisse hūc timorē fuisse reuerentie:⁊ iō transtulit. Coluerūt: p timuerūt. q̄a luxit sup eum.i. sup vitulū transportatū. Populus eius.i.ppl's regni. Et editui i.sacerdotes sil̄r luxerunt:q̄a habuerūt maiorem causaz lugēdi:et iste luctus mouit habitatores samarie ad magis timendum de infortunio futuro. Sup eā exultauerūt in gloria eius.i.sup vitulū exultauerūt sacerdotes ⁊ populus qñ gloriose venerabat̄:⁊ iō luxerūt in ei⁹ deportatione de qua subdit̄. Quia migrauit ⁊c.ita q li quia migrauit refert̄ ad illud q̄d p̄dicit̄ de luctu sacerdotū ⁊ populi.cetera patent ex supradictis.

c Confusio. Hic pn̄r describit̄ captiuatio scepti cū dicit̄: Confusio ephraim capiet.i.regem isrl̄ q̄ sic noīatur q2 primus rex fuit de tribu ephraim.

d Et cōfundet̄ israel.i.populus eius.

d In voluntate sua.quia cōsensit regi in cultu vitulorum:ideo subditur: e Transire fecit samaria regē suum quasi spumā super faciez aque.i.fecit eū duci in captiuitatē viliter:sicut spuma ē res vilis:eo eñ q populus cōsensit regi in cultu ydolorū:ydolatria fuit multiplicata in regno que fuit rō captiuatiōis reḡ ⁊ ppl̄i.

f Et disp̄dentur excelsa ydoli.i.vtriusq̄ vituli qui colebant̄ in locis altis.

g Peccatū israel.hoc dr̄ q2.iij.⁊.iiij. Reg.frequenter repetit̄ de hieroboam:eo q fecit vitulos q peccauit:⁊ peccare fecit israel. h Lappa ⁊ tri.ascēdet sup aras eorū.quia terra vertetur in desertum.

i Et dicent.s.israelite q̄ imminēte captione sua desiderabant occultari in cauernis montiū.

k Ex diebus gabaa peccauit isrl̄. Ad intellectū hui⁹ sciendū q casus de ydolo michee ⁊ vxore leuite in gabaa mortue fuerunt eodē tp̄e: ⁊ licet scribant̄ in fine libri iudicū tamen cōtigerūt cito post mortē iosue ⁊ de casu ydoli declaraui iudicū.xvij. ⁊ idē patet de alio casu:q2 tūc tp̄is phinees fili⁹ eleazari sacerdotis erat summ⁹ sacerdos:vt hr̄ Iudic.xx.ca.sic ḡ dicit̄.

k Ex diebus gabaa peccauit israel. quia a tempore quo gabaa enormiter peccauit in vxore leuite:tot⁹ populus israel peccauit in ydolo michee:quia p̄misit illud stare in tribu dan vsq̄ ad decem tribus captiuitatem: ideo subditur.

l Ibi steterunt.quia ydolum michee in tribu dan stare permiserunt: ⁊ iuxta hoc fit hic memoria de peccato gabaa: arguendo populum israel qui fuit ita sollicitus de vindicanda iniuria humana: ⁊ tamen neglexit vindicare iniuriam diuinā:licet eñ benefecerit in primo. s.pugnando cōtra gabaonitas:tamen magis tenebatur ad secundum scilicet ad amouendum ydolum de tribu dan: ⁊ pro ista negligentia fuit punitus in pugna contra gabaonitas a quibus fuit bis turpiter debellatus:licet vicerit in tercio conflictu: ⁊ hoc est q̄d subdit̄.

a Non apprehendet eos in gabaa plīū sup filiū iniq-
tatis.i.gabaonitis q̄b⁹ nō pualuerūt pma vice ⁊ scda.
b Juxta vsideriū meū cōripiā eos.p regē assyriox
c Cōgregabunt sup eos ppli.s.multi cū rege venien
tes. d Cū cor.pter duplicē iniq̄.suas.i.pter duos vi-
tulos q̄s iniq̄ co
luerūt.
e Ephraim.id
regnū israel.
f Vitula voct.
diligere triturā
.i.silis ē vitule q̄
solebat tritura-
re.i. excutere ḡ-
nū in arca ex cō-
culcatione sua.
sic eīm terūt mes
ses in ētra illa. Vi
tula aūt talis di
ligit locū triture
q̄ solebat ibi co
medē ad libitū
suū:ꝑm illū deu-
tero.xxv. Nō li-
gabis bouis tri
turāt. ⁊ ideo nō
vult exire de lo-
co illo iz pcutia-
tur:et si exit cito
reuertit:sic ꝓpls
israhel fuit frequēt flagellatus a deo ꝓpt̄ ydolatriā ⁊ tm̄
nō dimisit eā:⁊ si aliq̄ dimiserut voc fuit tm̄ ad horam
Vra aūt hebraica planior est q̄ talis ē. Ephraim vitula
stimulata diligit triturā.i.locū triture:nō dimittēs il-
lū p stimuli punctiōe. g Et ego trās.sup pulcr.col
li ei⁹.totaliē subiugando assyrioꝝ regi. b Ascēdam
sup ephraim.i.faciā ascēdē regē assyrioꝝ sup ipm:ita q̄
ponet pedes sup ei⁹ collū. Ille eīm q̄ ē simplr rebellat⁹
dī suppeditat⁹. i Arabit iudas. Hic ponit correc-
tio duarū tribuū:⁊ diuidit in duas ptes: q̄rum primo po-
nit b correctio.scdo tribuū obstinatio.ibi.arastis. Cir
ca primū sciendū q̄ due trib⁹ videntes.x.tribus capti
uatas ꝓpt̄ pctā sua dispositurūt se ad bonū adhortan-
te eas ezechia rege earū:iō dr̄. i Arabit iudas.i.di-
sponet se ad laborē pnie ⁊ ad opa veritatis ⁊ misēdie: iō
subdit. Seminate vobis in iustitia ⁊c. k Tps aūt
requirendi dñm.p bona opa. l Cū venerit q̄ vo.vos iu-
stitiā.s.rex ezechias:ꝑ quē ezechie successit manasses
filius eius q̄ fuit pessimus:⁊ ydola posuit in domo dñi
iō subdit. m Arastis impietatē.i. disposuistis vos
ad male agēdū:sic exponūt aliq̄ ꝓtinuādo ad literā p̄-
cedentē:ꝑ q̄ in fine cōcludit. Sic fecit vobis bethel in
qua adorabat vitul⁹ q̄ erat in regno isrl̄ ⁊ nō iuda:ptz
q̄ bec lra nō pūngit p̄cedenti:ꝑ dirigit ad ppīm.x.tri
buū ꝓpter q̄d dicēdū q̄ hic. Arastis ⁊c.incipit alia ps
in qua post correctionē duarū tribuū p̄dictarū reuertit
ꝓpha ad oñendū obstinationē in malo.x.tribuū di.
m Arastis ipietatē.cogitādo male agere. n Iniq̄-
tatē messuistis.implēdo ope. o Comedistis fru-
gem mendacij.acq̄escēdo falso ꝓbete. p Quia cō
fisus es in vīs.in mittēdo nuncios ad reges egypti vt
rebelles assyrijs:q̄d fecit osee.iiij.Reg.xvij. q Et in
multitudine fortiū tuorū.magis p̄fidēs de eis q̄ d̄ deo
ꝓꝑ supple. r Cōsurg.tumul.in pplo tuo.i.son⁹ cō-
fusus fugiētiū de p̄lio. s Et oēs muni.tue.in q̄b⁹
p̄fidebas. t Vasta.si.vasta.ē salma.⁊c. Judic.viij
scribit q̄ gedeon rebellauit zebee ⁊ salmana p̄ncipes
madian:⁊ captos occidit:eo q̄ interfecerāt frēs suos in
thabor:⁊ ꝑm hoc exponit hec lra. Sicut vastatus ē sal-
mana.p̄nceps madian. v Ad domo ei⁹.i. a gedeo
ne et socijs eius de q̄ dr̄. r Qui vindicauit baal.i.
vindictā accepit de eo:q̄ suffodit altare eius.⁊ lucum
succidit: Judic.vi. x In die plī.refert ad illū: Si

a Non cōphēdet eos ī gabaa
plīū sup filijs iniq̄tat⁹ b Ju
xta vsideriū meū cōripiā
eos. c Cōgregabūt sup eos
ppli: d cū cōripiēt ꝓpter du
as iniq̄tates suas. e Ephraī
f vitula vcta diligē triturā
g ⁊ ego transiui sup pulcri-
tudinē colli eius. h Ascēdaz
sup ephraiz. i Arabit iudas
cōfringet sibi sulcos iacob.
Semiate vobis ī iusticia:⁊
metite in ore misericordie:
īnouate vobis nouale. k Tē
pus aūt requirendi dñm l cū
venerit q̄ docebit vos iusti-
ciam. m Arastis impietatez
iniq̄tatē messuistis: n come-
distis frugē mēdacij. o quia
confisus es in vijs tuis p ⁊ in
multitudine fortiū tuorū:
q cōsurget tumultus in ꝓplo
tuo r ⁊ oēs munitiones tue.
s vastabūt: sicut vastat⁹ est
salmana t a domo ei⁹: v q̄ vin
dicauit baal x in die p̄lij.
y matre super filios allisa.
z Sic fecit vobis bethel a
facie malitie neq̄tiarum ve
strarum.

cut vastatus est salmana.s.in die plī gedeonis cū ipso.
a Matre sup filios allisa.i.eo q̄ occiderat fratres gede
onis:⁊ matrē eorū cū ipsis:ꝑm hebreos alia est hic hīa ⁊ lr̄
tera licet ad eandem cōclusionem. Ad cuius intellectū sci
endum q̄ in hebreo nō habetur hic salmana.sed salman:
nec est nomen ꝓpriū ꝑm eos: sed
appellatiuum: ⁊ significat pacifica
seu quietam vocem ꝑm videtur: q̄ sal-
mana quod est nomen ꝓpriū incipit
ꝑ hām sade. salmā
do hic scriptū inci-
pit ꝑ hām sin. Itez
ꝓ eo q̄ habemus.
Ad domo ei⁹ q̄ vindi
cauit baal. in hebr̄.
habet: A domo in-
sidiatoris. est igitur
hec lra. Sicut va-
stata est pacifica a
domo insidiatoris:
et est sensus: Sicut
gens pacifica ⁊ q̄ē-
ta nō timens sibi d̄
piculo vastatur ab
insidiatore ⁊ ei⁹ fa-
milia irruente subi-
to super gentem improuisam: que credebat in pace ⁊ q̄ie-
te: sicut legit de vastatione lachis: Judic.xvij. In die p̄-
lij sic insidiose ꝓmissi. Matre sup filios allisa. tales enim
latrones nō solū solēt interficere mares ⁊ etiam femīas
ne accusent.⁊ sic occidūt matres cū filijs:⁊ est intentō ꝓ
phete:q̄ sic fiet de cētero tribub⁹ ꝓ pctis suis.iō subdit.
b Sic fecit vobis bethel.i.sic meruistis. c A facie
neq̄tiarum vestrarum. id est ꝓpter neq̄tias vestras
ibidem factas adorando vitulum.

In ca.x. vbi dicitur in postilla. Circa primū dicit. Diui
sum est cor eorum.

Additio.

Quod dicit: Diuisum est cor eorum: nunc interibūt
videt plane ꝯcordare dicto saluatoris.xij.ca. Lu.
vbi dicit. Omne regnū in se diuisum desolabitur.
Erquo eīm habebāt multa ⁊ varia ydola vt paulosupra
dicit: Jurta vbertatem terre sue exuberauit simulachris
consequens erat vt diuiderent in eorū culturis: ⁊ sic pre-
dictum peccatū ꝓtrahebat secum diuisionem.
In eodem capitulo vbi dicitur in postilla. Ad vaccas
bethauen.

Additio.

Vbi nos habemus: ad vaccas bethauen. in hebreo
habetur: Ad vitulos bethauen. quod magis ꝯcor
dat cū casu p̄nti:q̄ ephraim vitulos colebat.
In eodem capitulo vbi dicitur in postilla: Semina-
te vobis in iusticia.

Additio.

Vbi nos habemus in hoc loco: Cum venerit q̄ do-
cebit vos iusticiam: in hebreo habetur. Donec ve-
niat qui doceat vos iusticiam: quod intelligendū
est proprie de christo qui impios iustificat ipsius gratia:
Unde ad Roma.iij.capitulo. Justificati gratia ipsius:⁊
ꝓtinuat ad p̄cedentia sic. Nam hic ꝓpha hortat populū
israeliticum in generali vt disponat se ad receptionē chri
sti: et hoc per obseruationem legis sub qua erat. de quo di
cit. Seminate vobis in iusticia. quia vera obseruatio le-
gis disponebat ad legem christi: sicut semīatio ad mes-
sem: ideo subditur: Metite in ore misericordie. Lex enim
christi p̄cipue in misericordia ꝓmendatur: vñ Matthei
ix.ca. Vnde legistis: misericordiā volo ⁊ nō sacrificium.

ꝛ qꝛ tp̃us aduentus xp̃i nō erat ita ꝓpinquū: sicut temp⁹ seminationis appꝛopinquat tp̃i messis statim sequentis. ıō subdit. Innouate vobis nouale.q.d.ꝟ seminatio frequentanda ē ꝛ ꝓtinuanda donec veniat plenitudo tp̃is de quo dicit. Tp̃s aūt reqrēdi dn̄m donec veniat ꝛc.ſ. xp̃s sol iustic̃ie ꝟ qꝛ ipi exhortati oppositū fecerūt:cū ꝓ maiori pte legē xp̃i nō receperūt:ıō subditur. Arastis impietatē. iniq̃tatē messuistis q.d.nō arastis iusticiā put exhoꝛtabar in obseruatiōe legꝫ ꝟ potiꝰ impietatez: qꝛ vba legꝫ nō ad declarationē veritatꝫ xp̃i ꝟ exhoꝛte exponebāt:vtz in ꝗplurimis locꝫ:vñ ꝛ merito iniq̃tatē messuistis.

Ca.xj.

Sicut mane hoc increpatur ꝓpꝫ pꝛo scda ingratitudine q̄ accipiēt respectu beneficij eductiōis ꝓpli de egypto ꝛ deductiōis ꝓ desertū: ꝛ licet istud bñficiū ꝓcesserit tpe bñficiū ꝓpositū ca.p̃cedēti:nō tñ intentione qꝛ ad ꝟ facta ē eductō ꝓpli de egypto vt inducēt i tꝛām lacte ꝛ melle manantē. Preterea sicut frequēter dictū ē i sacra scriptura frequenter prius facta posterius scribunt. Pꝛe sens igit̄ ca.in duas ptes diuidit:qꝛ pmo ponit ꝓpli vastatio ꝓ sua ingratitudine.scdo ponit eiusdē ꝓsolatio ex diuina dulcedine:ibi. Quō. Circa primū dicit.

a Sicut mane translit.velociter. b Pertrāsit rex israel.i.regnū israelcito deficiet:ꝛ hoc ꝓ ingratitudine beneficij accepti:qđ notat cū dr: c Quia puer israel. puericia bu⁹ ꝓpli attendit ꝟm tp̃s exitus de egypto vt frequēt ꝟ. dictū est:ıō seqꝫtur. d Et ex egypto vocaui filiū meum. Ān exo.iiij.dicit dn̄s. Fili⁹ me⁹ pmogenit⁹ israel. e Vocauerūt eos.ſ.moyses ꝛ aaron ꝛ alij ꝓphe sequētes exhoꝛtantes ꝓpli ad bonū. f Sic abierūt a facie eoꝝ.i.retrocedentes a monit eoꝝ:ıō seqꝫtur. Baali īmolabāt ꝛc. g Et ego q̄si nutricius ephra.portabā eos. sicut nutrix portat infantulū. h Et nescierūt.i.se nescire simulauerunt. i Qꝛ curarē eos.i.q gererē curaz de eis⁹ bñficia exhibendo.in hoc appet ingītitudo eoꝝ. k In funiculis adā trahā eos.i.in beneficijs exhibitis q̄ attrahūt coꝛ bois ꝛ sunt quedā vincula dilectiōis. l Et ero eis q̄si exaltans iugū ꝛc.i.subleuans laborē eoꝝ sicut auriga qñ videt bouē onere depressum subleuat iugū:vt alleuiatus vires resumat ad laborandū:sic dn̄s filios israel afflictos i deserto recreauit bñficijs educēdo eis aquā de petra ꝛ silla. vt mclius laborē itineris tolerarent. m Et declinaui ad eū vt vescerēt.vando de celo manna:Exo.xvj.

n Nō reuertet in terrā egypti.sic.n.fuit inīctū populo vt nō reuerterēt amplius in egyptū q̄rēdo amicicias egyptioꝝ:ꝟ qꝛ trāsgressi fuerūt hoc vt dictū est ca.p̃cedēti.ıō seqꝫt. o Et assur ipe rex ei⁹.ipm subiugādo sibi ꝛ captiuando. p Qm̄ noluerunt ꝓuerti.ad bonū ꝟm monita ꝓphetarum. q Cepit gladius.ſ.deuorare habitatores ciuitatum eius. r Et consumet electos. id est bellatores robustos. s Et populus meus pendebit.i. suspensa ꝛ confusa mente remediū expectabit. t Ad reditū meū.ſ.p exhibitū bñficiū qđ ab eis subtrahi: ꝛ qꝛ ibi fuit longus tp̃is tract⁹:ıō subdit: v Jugū aūt impo netur eis simul.i.grauis seruit⁹ ab assyrijs. x Qđ nō auferet.qꝛ captiuitas.x.tribuū nō fuit reuocata de assyrijs:ꝟ captiuitas duaꝝ fuit reducta de babylone. y Quō. Hic ponit ꝓpli ꝓsolatio ex diuina pietate ad quod ostendendū primo excludit populi meritum cū dicitur in ꝓsona dei.

ei⁹ ꝛ comedet capita eoꝝ. s Et ppls me⁹ pendebit ad reditū meū. t Jugū aūt imponet eis sic: q̄ nō auferet. y Quō dabo te ephraī ꝓtegam te israel. a Quō dabo te. b Sic adama ponā te:vt seboim. c Cōuersū ē in me coꝛ meū:piter ꝛ turbata est penitudo mea. d Nō faciā furoꝛez ire mee. f Nō ꝓuertar: g vt dispdā ephraīz: h q̄m de⁹ ego ꝛ nō hō. i In medio tui scūs. k ꝛ nō ingrediar ciuitatē. l Post dn̄m ambulabūt. m Quasi leo rugiet: qꝛ ipse rugiet: n ꝛ formidabunt filij marꝫ. o Et auolabūt q̄si auis ex egypto ꝛ quasi columba

a Sicut mane translit. velociter. b Pertrāsit rex israel.i.regnū israelcito deficiet:ꝛ hoc ꝓ ingratitudine beneficij accepti:qđ notat cū dr: c Quia puer israel. puericia bu⁹ ꝓpli attendit ꝟm tp̃s exitus de egypto vt frequēt ꝟ. dictū est:ıō seqꝫtur. d Et ex egypto vocaui filiū meum. Ān exo.iiij.dicit dn̄s. Fili⁹ me⁹ pmogenit⁹ israel. e Vocauerūt eos.ſ.moyses ꝛ aaron ꝛ alij ꝓphe sequētes exhoꝛtantes ꝓpli ad bonū. f Sic abierūt a facie eoꝝ.i.retrocedentes a monit eoꝝ:ıō seqꝫtur. Baali īmolabāt ꝛc. g Et ego q̄si nutricius ephra.portabā eos. sicut nutrix portat infantulū. h Et nescierūt.i.se nescire simulauerunt. i Qꝛ curarē eos.i.q gererē curaz de eis⁹ bñficia exhibendo.in hoc appet ingītitudo eoꝝ. k In funiculis adā trahā eos.i.in beneficijs exhibitis q̄ attrahūt coꝛ bois ꝛ sunt quedā vincula dilectiōis. l Et ero eis q̄si exaltans iugū ꝛc.i.subleuans laborē eoꝝ sicut auriga qñ videt bouē onere depressum subleuat iugū:vt alleuiatus vires resumat ad laborandū:sic dn̄s filios israel afflictos i deserto recreauit bñficijs educēdo eis aquā de petra ꝛ silla. vt mclius laborē itineris tolerarent. m Et declinaui ad eū vt vescerēt.vando de celo manna:Exo.xvj.

n Nō reuertet in terrā egypti.sic.n.fuit inīctū populo vt nō reuerterēt amplius in egyptū q̄rēdo amicicias egyptioꝝ:ꝟ qꝛ trāsgressi fuerūt hoc vt dictū est ca.p̃cedēti.ıō seqꝫt. o Et assur ipe rex ei⁹.ipm subiugādo sibi ꝛ captiuando. p Qm̄ noluerunt ꝓuerti.ad bonū ꝟm monita ꝓphetarum. q Cepit gladius.ſ.deuorare habitatores ciuitatum eius. r Et consumet electos. id est bellatores robustos. s Et populus meus pendebit.i. suspensa ꝛ confusa mente remediū expectabit. t Ad reditū meū.ſ.p exhibitū bñficiū qđ ab eis subtrahi: ꝛ qꝛ ibi fuit longus tp̃is tract⁹:ıō subdit: v Jugū aūt impo

y Quomodo dabo te ephraīz in manibus aduersariorū sicut meruisti.
z Protegā te. ab aduersarijs: qđ nō meruisti.
a Quomodo dabo te. ꝛ rndet
b Sicut adama ponā te vt seboim.i. ꝟ deme rita tua deberes ímppetum de leri ꝛ cōuerti abſ q̄ repatione aliq̄ sicut iste due ciuitates Adama ꝛ seboim fuerunt funditus subuerse cū soꝛdoma ꝛ gomoꝛra.

c Conuersum est in me coꝛ meum.i. nō punitū te ꝟm totum rigoꝛem iusticie mee.
d Conturbata est penitudo mea.i.commota est sup̃ te misericordia mea.
e Nō faciam furoꝛem ire mee.i.rigoꝛē iusticie mee.
f Non ꝓuertar.ab intentione misericordie.
g Vt dispergam ephraim.i.totaliter deleam absq̄ reparatione.
h Quoniam deus ego.qui punitionem ad coꝛrectionem facio.
i Et nō homo.q̄ punit ad interitū ꝛ ad vindictam.
j In medio tui sanctus.i.te sanctificans.
k Et nō ingrediar ciuitatē.i.cultū meū nō ponaz in vna ciuitate tm̄ ſ ꝓ totū mundū:ꝛ est hoc impletuz tē poꝛe gratie in quo sacrificiū ecclesie offert vbiq̄ ꝛ nō in vna ciuitate tm̄:sicut fiebat tempoꝛe veteris ꝓfesta. extra em̄ hierusalem nō erat locus sacrificij:et ꝓpter ꝟ dixit dn̄s Malach.j. ca. A solis oꝛtu vsq̄ ad occasuz magnū est nomen meū in gentibus.ꝛ in omni loco offert ꝛ sacrificat nomini meo oblatio mūda. ꝓpter qđ dixit saluator Jo.iij. Venit hoꝛa in q̄ nō in monte hoc neq̄ hierosolymis.ſ.tm̄ adoꝛabitis patrē ſ vbiq̄:ıō subdit. Sed veri adoꝛatoꝛes erunt q̄ adoꝛabūt prem in spū ꝛ veritate. Spūs em̄ est deus q̄ loco nō circumscribit nec ad locū determinat. l Post dn̄m ambulabunt.ei obediendo.
m Quasi leo rugiet ꝛc.hoc aūt exponit rs. salomon de messia futuro:ꝛ q̄ctum ad hoc quod de christo exponit bene dicit:sed quod dicit futurum iam est impletū quia christus qui dicitur leo de tribu iuda Apocal.v. capitulo. Rugit clamore sue predicatiōis in se et apostolis.
n Et formidabunt filij maris.i.homines seculi bu⁹ quod est quasi mare ꝓcellosum.
o Et auolabunt quasi auis ex egypto ꝛc.i.velociter venient ad fidem:quod impletum est a tempoꝛe apostoloꝝ a quo fides christi publicata ē p vniuersum oꝛbem:sicut plenius declaratū fuit sup̃ illud Psal. xviij. In omnem terrā exiuit sonus coꝝ ꝛc. ꝛ multi nō solū

re gentibus ꝙ etiã re iudeis regni iude ⁊ regni isrl̃ plor bem vispsis: quersi sĕ ad fidẽ. p Et collocabo eos in domibus.i.in ecclesijs vbiq; p orbẽ terraꝝ edificaꝫ ⁊ postea in celi mansionibꝫ: Jo.xiiij. In domo patris mei mansiones multe sunt ⁊c. Jn ca.xj.vbi dr̃ in postil. Jõo subdit. Ex egypto vocaui filiũ meum. Additio

re terra assyrioꝝ.p ⁊ colloca bo eos in domib; suis dicit dominus. Ca.xij.

Osa super Buz. Ex egypto vocaui filiũ meũ. nõ est Bõ ꝛemittenda q̃ sic dicit. Hoc testimonio vtit matheꝰ qñ ex p̃cepto angeli ex egypto r̃dit dies cum matre ad terraꝝ isrl̃: qr hic typice referunt ad p̃m: tñ qr typũ habuerũt saluatoris nõ p opa sua tñ figuraverũt: typus.n. ꝓtez indicat. qđ si totũ precedit in typo iam nõ est typus ꝙ hystorie veritas appellanda. Hec in glosa. Jn eo.capi.vbi dicit in postilla. Et populus meus pendebit.

Jercudedit me.b ephraym in negatõe:c ⁊ i dolo domꝰ isrl̃. d Judas ãt testis f rescẽdit cũ deo: ⁊ cũ scts fidelib; ephraim pascit vẽtũ ⁊ sequit festũ. k Tota die mẽdacĩũ ⁊ vastitatẽ multiplicat l Et fedꝰ cũ assyrijs iniit. m) ⁊ oleũ i egyptũ ferebat. n Judicĩũ ꝙ dñi cũ iuda: p ⁊ visitabo q sup iacob. r Juxta vias eꝰ ⁊ iuxta adinuẽtões eiꝰ ⁊ reddet eiꝰ Jnvtero supplãtauit frẽm tentõnem: hic em̃ exprimit articulus sancte trinitatis. ꝙ hoc em̃ q de deo dicit. Cum sanctis fideli: p nomẽ plurale quod diungit singulari innuit recte pluralitas psonarum in vnitate essentie. Ad hanc expositõez potest trahi translatio nostra. cum dicitur. e Judas autez testis. s. veritatũ p hoc qđ retinuit cultum di uinũ. f Descẽdit. p hoc quod eius regnũ fuit diminutum qr tñ cultũ dei retinuit: subditur. Cũ deo. Hãc autẽ literaz aliqui expositores nostri exponũt de fidelitate tribus iude que priꝰ post moysen intrauit mare rubrũ: et sic dicitur. Judas testis. s. veritatis a moyse dicte. Descendit. s. pꝰ eũ in mare rubꝝ. Cũ deo. i. ꝟm mandatũ diuinũ. Et cuz sanctis fidelibꝰ. i. cũ moyse ⁊ aaron. Bz Bõ expositio videt falsa eo ꝙ in hebreo nõ bz fidelibꝰ in plurali: ꝙ fideli in singulari. Hec ãt expositio nõ bz ꝓsequentiam ad precedentẽ literam. sed prima expositio est ꝟm veritatem hebraicã et psona fidei catholice et ꝓsequenter se habens ad literaz immediate precedentem. g Ephraim. Hic consequenter ponit populi decem tribuum pena. ⁊ primo in bonis possessis: cum dicit. Ephraim pascit ventuz. in penã eum predicte duplicis negatõnis fuit multum afflictus a circumstantibus populis: et maxime ab assyrijs a quibus fuit primo sub tributo subiectus: ⁊ postea captiuatꝰ iij, 4 Reg.xvij. ⁊ ꝟm hoc dr̃. g Ephraim. i. populus decem tribuum sic nominatus: eo ꝙ hieroboã primus rex fuit de ilia tribu vt̃ dictuz est. b Pascit ventum. superbis assyrijs reddendo tributum. i Et sequit estũ. i. egyptũ que est in plaga australi respectu iudee: ⁊ sic i cãlidiozi regione. Osee.ix. rex isrl̃ querẽs liberari a tributo assyrioꝝ misit nuncios ad regem egypti cum muneribus magnis. vt eius auxilio liberaret̃: vt habet̃.iiij.regũ xvij. k Tota die mendaciũ ⁊ vastitatem multiplicat mentibus.n. fuit regi assyrioꝝ cui iurauerat sub tributo seruire: ⁊ ꝙ hoc incurrit vastitatem ⁊ destructõnem regni sui: quia rex assyrioꝝ perpendens ꝙ volebat ad eiꝰ seruitute recedere terrã eius vastauit. ⁊ ipm finaliter captiuauit. l Et fedus cũ assyrijs iniit. hoc subdit ad exponẽdum quod dictum est obscurius de pacto quod firmauit cum rege assyrioꝝ de reddendo sibi tributum. m Et oleum in egyptũ ferebat. i. per nuncios mittebat cũ alijs muneribus vt liberaretur a predicto tributo: ⁊ qr ex hoc secuta est captiuitas regis ⁊ regni vt dictum est: et qr hoc fuit in parte persecutõnis regni iude quam regnum isrl̃ sibi intulit: ideo cõcluditur. n Judicium ergo domini. in punitõne ephraim. o Cum iuda. i. ꝙ iuda. p Et visitatio. i. punitio dei. q Sup iacob. i. super regnuz isrl̃: eo ꝙ iacob ⁊ isrl̃ sunt noia synonima Gẽñ. xxxij. r Juxta vias eius. i. opera. s Et iuxta adinuentõnes eiꝰ in psecutõne iude ⁊ vituloꝝ fabricatõne. t Reddet ei. penã debitam inferendo. v Jn vtero. Hic ꝓsequenter ponit beneficiũ patriarche iacob impẽsum cuiꝰ decem tribꝰ erant ingrate. ⁊ ponit hic duplex beneficium: vnũ ante natiuitatem: cum dicitur.

v Jn vtero supplantauit fratrem suum. collidebanꝫ. n. in vtero matris: Gẽñ.xxv. ⁊ cum mater dominum ꝓsuleret de isto conflictu: respondet dominus. Duo ꝓpli ex ventre tuo diuidenꝫ: populusq; populuz superabit et maioꝝ seruiet minori ⁊c. Secundũ beneficium fuit post natiuitatem in etate iam adulta: ideo subdit.

a Et in fortitudine sua directus est cum angelo. de hac lucta dixi plenius: Gẽñ.xxxij. aliquid tamen est repetendum: eo ꝙ aliquid hic additur quod ibi dimittitur. Sciendum igitur ꝙ ffm Ra. salo. et alios hebreos ille angel⁹

erat custos esau: propter quod zelans pro eo voluit impedire iacob ne trāsiret in terrā ꝓmissionis ad obtinendū benedictōnes ⁊ primogenita ysaac in preiudicium esau. Sed dn̄s tantam fortitudinem tunc contulit iacob ꝙ nō potuit eum impedire sed magis iacob preualuit: ideo dr̄ hic Directus ē cū angelo eructauit cuz eo. Et inualuit ad angeluz ⁊ ꝯfortat⁹ est. quod videns angelus. Fleuit: eo ꝙ non poterat eū impedire. Et rogauit vt dimitteret eum ſm ꝙ dicit̄ Genes. xxxij. Dimitte me iam aurora est ⁊c. querēs dilatōnem de sententia dei super iura benedictionis ⁊ primogeniture. ideo subditur in ꝑsona angli. In bethel inuenimus eum. s. deum. Et ibi loquet̄ nobiscum. determinans hanc causam: ⁊ talis ē litera hebraica. Hec aūt expositio continet aliqua incōtinentia. Primo quia ſm dictū hebreoꝝ ille angel⁹ erat bon⁹: eo ꝙ erat custos esau: deus aūt iam ante dixerat ipi iacob. Reuertere i terram natiuitatis tue: Gen̄. xxxj. nullo autē modo verisile est ꝙ angelus bonus vellet executionē diuini mādati impedire: cū eius voluntas sit omnino cōformis voluntati diuine: nec pōt dici ꝙ angelus sanct⁹ ignoraret reuelationem factam ipsi iacob: tum qꝛ reuelatōnes fiūt hoīb⁹ mediantibus angelis: ⁊ ideo illa q̄ hominib⁹ reuelant̄ prius a sanctis angelis cognoscuntur: tuz quia iacob reuelatōnez seu mandatū dei p̄dictum narrauerat vxoribus suis rachel ⁊ lye: Gen̄. xxxj. talia v̄o nō latent angelos quoruz cognitio nō impedit̄ ꝑ distantiā localē. Itez angel⁹ experiens tantam fortitudinez in iacob vt dicūt hebrei: ignorare nō potuit ꝙ esset a deo: ⁊ ꝑ ꝯsequens nullo modo de hoc fleuisset: nec dilatōez de iure benedictōnis ⁊ priogeniture determinando quesiuisset cū voluntas ei⁹ sit totaliter ꝯformis voluntati diuine: ꝓpter qd̄ sicut dixi Gen̄. xxxij. ille angelus fuit custos iacob: et ex volūtate dei i corpore assumpto apparuit sibi: vt non solū verbo sed etiaz sensibili signo assecuraret eū de esau fratre suo quē nimis timebat: ⁊ ideo post luctaz in qua finxerat se nō posse preualere iacob dixit. Si fortis fuisti ꝯtra deuz. i. ꝯtra angelum a deo missum: ꝓpter qd̄ dr̄ deus ꝑticipatiue: quanto magis ꝯtra homines p̄ualebis. i. ꝯtra esau cum filijs suis: nec tn̄ illa fictō angeli fuit mendaciū: sicut nec illa qua dn̄s finxit se longi⁹ ire: Luce. xxiiij. qꝛ ꝑ fictōem angeli significabat̄ veritas futura: ꝙ ꝓpl's descendens de iacob p̄ualeret ꝓpl'o descendenti de esau: sicut et ꝑ hoc ꝙ dn̄s finxit se longius ire significauit ꝙ adhuc erat longe seu peregrinus a discipuloꝝ mente: vt exponit beat⁹ Gregorius omel. xiij. Igit̄ ſm hoc exponenda est hec lr̄a.

a ¶ Et in fortitudine sua. i. quā habebat a natura sua ⁊ n̄ datā a deo ad horam vt dicunt hebrei. b ¶ Direct⁹ est cū angelo. luctando cū eo. c ¶ Et inualuit ad angelum nō ſm exn̄tiam sed ſm apparentiā per angeli fictiōez qui sic se habebat quasi eū supare non posset absqꝫ tn̄ falsitate ⁊ mendacio vt dictum est. d ¶ Confortatus est ꝑ benedictōez angeli sibi dataz: ſm ꝙ dicit̄ Gen̄. xxxij. Et benedixit eū in eodem loco. e ¶ Fleuit. s. iacob.

f ¶ Et rogauit eum. i. deuote ⁊ cuz lachrymis rogauit eū vt dirigeret eum in via custodiret: ⁊ sic factū est: iō subditur. g ¶ In bethel inuenit eum. s. deum cum angelo.

h ¶ Et ibi locutus est nobiscum: quia ibi deus in p̄sentia angeli dixit ei. Ego deus omnipotens: cresce ⁊ multiplicare. ⁊ subditur. Terramqꝫ quam dedi abraā ⁊ ysaac dabo tibi ⁊ semini tuo. Et ad hunc intellectum potest applicari litera hebraica cum dr̄. In bethel inueniem⁹ euz vt sit verbum angeli denunciantis iacob deuz sibi apparituru in bethel: Gen̄. xxxv. Et ibi loquetur nobiscum. replicans benedictōnes patrum tuoꝝ sup te et semen tuum ꝓ quibus ego rogaui eum. Angeli enim ꝓcurant bonuz sue custodie cōmissorum.

suū: [a] ⁊ in fortitudīe sua [b] direct⁹ est cū angl'o. [c] Et īualuit ad angl'm: [d] ⁊ ꝯfortat⁹ est. [e] Fleuit: [f] et rogauit eū. [g] In bethel inueīt eū: [h] ⁊ ibi locut⁹ ē nobiscū. [i] Et dn̄s de⁹ exercituū [k] dn̄s memoriale e⁹ [l] Et tu [m] ad dn̄m deū tuū cōuerteris. [n] Misc̄diā ⁊ iudicium custodi ⁊ sp̄a in deo tuo sp̄. [o] Chanaā ī manu ei⁹ statera dolosa: calūniā dilexit. [p] Et dixit ephraim. Verūtn̄ diues effect⁹ suz: [r] inuenit idoluz mihi [s] Om̄s labores mei [t] nō inueniēt mihi iniq̄tatē quā peccaui [v] ⁊ ego dn̄s de⁹ tu⁹ ex terra egypti. [x] Adhuc sedere te faciā ī tabnaculis: [y] sic ī dieb⁹ festiuitatꝫ

i ¶ Et dn̄s deus exercituū. i. āgeloꝝ. k ¶ Memoriale eius. i. ipsi⁹ iacob: tum quia habuit deū semper in memoria: tuz quia nomē dei super iacob memorabatur inq̄tum deus iacob dicebat̄: ⁊ est verbū ꝓphete mēoriātis iusticiam iacob patriarche vt eam posteri imitent̄: ideo subdit̄.

l ¶ Et tu. s. ꝓpl's israel. m ¶ Ad dn̄m tuum deum cōuerteris. si iacob imitari studueris: et subditur mod⁹ ꝯuersionis. n ¶ Misericordiam et iudiciū custodi. qꝛ misericordia sine iudicō pusillanimitas ē. ⁊ iudiciū sine misericordia crudelitas est. o ¶ Chanaan. Hic scriptura reuertit̄ ad scribendū maliciā decē tribuum q̄tum ad cupiditatis viciū dicens. Chanaan in mānu ei⁹ statera dolosa. ⁊ nō est hic chanaan nomen ꝓpriuz qꝛ chananei de terra illa erant expulsi: sed est nomē appellatiuū significans mercatorē: sicut ⁊ ꝓuerbiorum. xxxj. Syndonem fecit ⁊ vendidit: ⁊ cinguluz tradidit chananeo. p ¶ Et dixit ephraim. i. popul⁹ decē tribuum: vt supra dictuz ē. q ¶ Veruntamen diues effectus sum. absqꝫ seruitute dei. r ¶ Inueni idolū mihi. i. aurum ⁊ argentū quod ē idoluz cupidi. ſm ꝙ dicit glosa: vnde in hebreo habetur hic. Inueni censuz mihi. i. faciliter acquisiui. s ¶ Omnes labores mei non inuenient mihi iniquitatem. i. quantumcunqꝫ laborassem corporaliter nō acquisiuissem tantā pecuniam quam ꝓphete vocant iniquitatem. maior em̄ pecunia acquiritur ꝑ fraudem vsure: q̄ꝫ ꝑ laborez corporalem. Ra. sa. exponit dicens. ꝙ hic est modus loquēdi decutatus vbi oportet aliquid suppleri sicut. ij. reg. v. dicitur. Proposuerat em̄ dauid i die illa: q̄ ꝑcussisset iebuseum ⁊c. ⁊ nō fit ibi aliqua mentio de remuneratione ſm hebraicam veritatem: sed supplendū est fiet magister militie. sicut exprimitur. j. paralip. x. ⁊ eodez modo hic continuando litere precedenti. Inueni idolum mihi. sic dicis: ⁊ tu deberes dicere. s ¶ Omnes labores mei. i. diuitie mee. t ¶ Non inuenient mihi iniquitatem. i. non poterunt expiare iniquitatez meā et sic est verbum dei vel prophete arguentis in populo israel vicium cupiditatis. v ¶ Et ego. Postq̄ꝫ descripta est malicia populi: hic iuxta eam ponitur gratia dei: vt maior appareat iuxta suū oppositum: et continuatur sic litere p̄cedenti. Licet iniquitates tue sint magne ⁊ inexpiabiles per te. v ¶ Et ego domin⁹ de⁹ tuus de terra egypti. i. ab illo tempore quo inde redemi te: et legem tibi dedi: et peccata possum remittere tibi. x ¶ Adhuc sedere te faciā in tabernaculis. qd̄ exponit Ra. sa. sic. Tempus erit in quo auferam te a stateris dolosis ⁊ faciā te sedere in synagogis ⁊ scholis cum auditoribus diuine legis: ⁊ hoc fuit adimpletum quando dominus vocauit de thelonio matheū. Mathei. ix. ca. ⁊ de actib⁹ publicis zacheū: Luce. xix. ⁊ consimiles ad suū discipulatum. y ¶ Sicut in dieb⁹ festiuitatis. in sabbatis em̄ conueniebant in synagogis iudei ad audiendam doctrinam diuine legis: ⁊ sic faci-

ebant xpiani in primitiua ecclesia et modo faciunt in dominicis dieb⁹. a ¶Et locu.sus sup pphetas.i.p.p phetas te tpe b⁹ vocatonis qō est tempus gratie. b ¶Et ego visionē multiplicaui.qz sicut dicit Ra.sa.super zachariaz. Uniuersi pphete non sunt locuti nisi ad dies messie.scz principaliter ppē tps xpi denunciandum. c ¶Et in manu pphaz.i.in operibus eoz. d ¶Assimilat⁹ sum.i.pfigurat⁹ vt in formatiōe eue de costa ade pfigurata ē formatō ecclesie de latere xpi dormientis i cruce z p reglutionē ione in vētre ceti tribus dieb⁹ et ēb⁹ noctib⁹ sepultura xpi:sm qō dr matb.xij. z sic d multis alijs pōt fieri exemplificari. e ¶Si galaad. Post increpationē malicie populi tecē tribuū generaliter hic increpaī specialiter: ḡtuz ad ciuitatē galaad cui⁹ habitatores pessimi erant: vt dicū ē ō.ca.vj.z iō hic specialiter increpaī de idolatria: et primo arguit hoc viciū :scdo iuxta hoc ponit erga patriarcham iacob dei bñficiū:ibi. Fugit iacob. Circa primū dr. e ¶Si galaad idolū et accipit hic si p ḡa pter qō p cludit. f ¶Ergo frustra erant ꝛc. erat ei galaad vltra iordanē:z galgal citra et ḡuis in galaad essent idola:tñ cū hoc transibāt iordanē ad exercēdū ibi idolatriam q̄ ibi vigebat:vt dictum est ō.iij.ca. g ¶Bob⁹ immolātes. sacerdotes ei idoloz ad augmētandū questū suū fecerūt ibi idola ad similitudinē vitulorum in bethel z in dan existentium. h ¶Aaz z altaria eoz erāt q̄si acerui ꝛc,i.totaliter destruent. i ¶Fugit iacob.hic iuxta pli viciū describit erga Jacob dei beneficiū exhibitū ei in psona ppria. cuz dicit. Fugit iacob in regionē syrie.z hoc de psilio matris ne ab esau interficeret:Gen.xxvij.z de voluntate patris Gen.xxviij.et dns sibi apparuit in via dicens. Ero custos tuus quocūq; preteris.Gen.xxviij. k ¶Seruiuit isrl.i.iacob alio nōie vocat⁹ isrl. l ¶In vxo.i.ppē vxorem habendā:Gen.xxix.Et in vxoreꝫ seruauit bdei dicunt.Expectauit seruiendo septē annis antecq̄ sibi daret:z ad idē refert lra nostra:cū dr. m ¶Seruauit.s.pactū initū cū laban deseruiendo sibi p filiab⁹ suis.Consequenter ponit dei bñficiū exhibituz iacob in suis posteris:cū dr. n ¶In pphēta aūt.i. in moyse: o ¶Eduxit dns isrl de egypto.vtz i exodo. p ¶Et in pphēta seruatus est.s. p oronez moysi deo volēte ipm interficere p fabricatōne vituli:Exo.xxxij.z de illis beneficijs ingratus fuit pl⁹ decem tribuū: ideo subdit. q ¶Ad iracūdiā me ꝓuo.ephraim i amari.suis.i.idolatrijs. r ¶Et sanguis ei⁹.i.quē effudit de innocentibus. s ¶Sup eū veniet:p debitā z durā punitōz. t ¶Et obprobriū ꝛc.qz erit in vilitate magna.

¶In ca.xij.vbi dicit in postilla.Verumptamen diues effectus sum.

¶Additio.

Hoc quod dicitur. Veruntamē diues effect⁹ sum inueni censum mihi ꝛc.videt ꝓtinuari cum hoc quod dixerat statim supra.Chanaan in manu ei⁹ statera dolosa ꝛc. Isto mō mercator q̄ p fraudē statere calūniatur,dolose alios:gaudet ex hoc q̄ sit diues sine hoc q̄ inueniat eius iniquitas.qz hec deceptō fit latenter.z hoc ē qd sonat litera plane cū dicit. Verumtamē diues effect⁹ sum:inueni censum mihi.s.modo predicto.Et sic oēs labores mei.i.in his q̄ laborauī.Non inuenīet mihi iniquitatē.s.pter occultatōez p̄dicti doli. ꝑ quia hoc nō sufficit apud deū q̄ ois scrutat:ideo subdit Ego dns de⁹ tuus. q.d.licet hominib⁹ ista possem abscondere nō tñ mihi.

¶Ca.xiij.

Loquente. Hic increpat pl⁹ de quarta ingratitudine circa dei beneficiū:z diuidit in duas ptes:qz primo ponunt pli male ficia:scdo p ptrariū dei beneficia:ibi.Ego aūt.Circa primum dicit. a ¶Loquente ephraim.i.hieroboaz dicente de vitulis.iij.Reg.xij. Isti sūt dij tui isrl qui eduxerūt te de terra egypti:vt pl⁹ eos coleret. b ¶Moxoz.s.timoris. c ¶Innuasit israel.qz maiozib⁹ sibi consentientibus populus timuit ei resistere. d ¶Et deliquit in baal q.d.non sufficit ei colere vitulos: sed etiam idolum baal coluit postea:sicut patet.iij.z.iiij.Reg. e ¶Et mortu⁹ est,morte culpe que separat a deo qui est vita p essentiaz f ¶Et nūc addiderūt ad peccandū.multiplicādo sibi idola diuersaz gētiū. g ¶Factura artificū totū ē.nihil habens numinis aut ꝓtutis. h ¶Dis ipi dr.s. sacerdotes idoloz ꝓpter questū. i ¶Immolate boies.i. o vos homines immolate z offerte. k ¶Vitulos adorantes.sic precepit rex. l ¶Idcirco.i.ꝓpter istas malicias. m ¶Erunt quasi nubes matutina ꝛc.i. cito venient eoz occisio z captiuitas:cui⁹ celeritas designat p oīa ista. n ¶Ego aūt.hic ecōtrario ponunt dei beneficia qui pluit sup gratos z ingratos: Matb.v. Qui pluit sup iustos z iniustos.z diuidit in duas ptes:qui primo recolitur beneficium preteritum:scdo p̄mittit futurum:ibi. De manu mortis. Prima in duas:quia primo ponitur ingratitudo de bñficio:scdo iusta dei punitō:ibi.Et ego ero.Circa primū dicit in psona dei. n ¶Ego aūt dominus de⁹ tuus de terra egypti. quasi diceret. obsignatus es mihi seruire ex tempore quo inde te redemi. o ¶Et deū absq̄ me nescies.sic em̄ ꝓcepi tibi in monte synai: Exo.xxj. Non habebis deos alienos coraz me. p ¶Et saluator nō est preter me.qui de manu amalech te saluaui:Exod. xvij. q ¶Ego cogno.te in deserto.dās tibi māna d celo r ¶Iuxta pascua sua.i.ita laute prouidi eis. ac si eēnt in terra fertili sibi promissa:z mutatur hic modus loquēdi de secunda psona ad terciaz. s ¶Adimpleti sunt naturalibus et artificialibus diuitijs in terra ꝓmissionis. t ¶Et eleuauerunt cor suum.per superbiaz. v ¶Et oblīti sunt mei:per idolatriam multiplicem:licet autem ingratitudo huius beneficij increpata fuerit superi⁹. xj.ca. tamen hic repetitur.quia aliquid hic exprimit quod non

eſt ibi expreſſum. ℓ Et ego ero. Hic ꝓsequenter ponit̄ ingratitudinis punitio: cum dr. Et ego ero eis quasi leena. que est magne crudelitatis. y Sicut pard⁹. qui ē magne velocitatis: ꝛ sic nō poterūt effugere. z In via assyrioꝝ. i. qñ ducent̄ captiui in assyrios. a Occurrā eis quasi vrsa. id ē crudeliter.

b Et dirūpā interiora iecoris eoꝝ quia in via illa mīri eorū fuerūt mortui afflictōe famis ꝛ itineris: ꝛ pūciebant̄ bestijs lacerā di: ideo subditur.

c Bestia agri scidet eos. et qz ꝟ nō processit ex defectu diuie misericordie sed ex demerito sue malicie: iō subdit̄.

d Perditio tua israel. i. ex ōmerito facti tui. e Cū cūmodo in me auxiliū tuum. i. pena tua nō pōt nisi per me subleuari: ideo subdit̄. f Vbi est rex tuus. q. d. tecū est captiu⁹: ideo subdit̄ ironice.

g Maxie nūc saluet te. Da mihi regem ꝛ principes ꝟ petiuit tot⁹ populus anteq̄ diuideret̄ in duo regna. ſ. Reg. viij. b Dabo tibi regē in furore meo. licet em̄ illā petitiōez exaudierit: tñ sibi displicuit: vñ ibidem dixit samuel. Audi vocē populi. nō em̄ te abiecerūt sed me ne regnē sup eos.

i Et auferā in indignatōne mea. i. iniusticie mee vindicta: sic ablatus fuit osee rex israel: ꝛ sedechias rex iuda ꝓpter peccata sua. k Colligata est iniquitas ephraim. i. integre reseruata apud me. l Absconditū peccatuz eius. sed manifestabit̄ in punitōne agta. m Dolores parturientis. qui sunt vehemētes. n Veniet em̄. ꝓ regem assyrioꝝ: ꝛ subdit̄ causa. o Ipse filius non sapiens. i. a deo patre ꝑ idolatriam recedens. p Nūc em̄ nō stabit. ꝓtra regem assyrioꝝ a quo populus ei⁹ conteretur. q De manu. Postq̄ cū ingratitudie ꝓli⁹ descripsit beneficiū preteritū hic consequenter ponit futurum. Circa qđ sciendū ꝙ hebrei ꝛ aliqui xp̄iani eos seq̄ntes exponunt hoc de liberatiōe captiuitatis babylonice: ꝟ m ꝙ dicit hiero. paul⁹ apo. in lege ꝛ ꝓphetis humanitus ꝛ diuinit⁹ instruct⁹ exponit hāc ꝓtem de resurrectōne generali futura ꝑ xp̄m q̄ erit ad vitā mortalez: dicēs prima ad Corin. xv. Cū aūt mortale hoc induerit immortalitatē tūc fiet sermo qui scriptus ē. Absorta est mors in victoria ꝛc. ꝛ allegat scripturā ꝟm translatōnez. lxx. q̄ ꝑ eo qđ habemus hic. Ero mors tua o mors ꝛc. habz. Absorbta ē mors in victoria ꝛc. put dicit hic glo. ꝛ iō nō debemus nec possum⁹ aliter exponere ꝟm ꝙ dicit biero. Nec aūt resurrectio ad vitam mortalem incepit in xp̄o: ꝟm ꝙ dicit̄. ſ. ad Cor. xv. Xp̄c resurrexit a mortuis p̄mitie dormientium. quoniam quidem ꝑ hominem mors ꝛ per hominem resurrectio mortuoꝝ: ꝛ sicut in adam omnes moriuntur ita ꝛ in xp̄o oēs viuificabunt̄. In resurrectōe vo sua liberauit patres sanctos ď manu mortis in lymbo detentos: ido dicitur. q De manu mortis liberabo eos ꝛc. quia in sua resurrectone de potestate mortis liberauit aliquos ꝓtialiter: ꝛ in resurrectōe generali liberabit oēs generaliter: ꝛ huic expositōni ꝟsonat quedā glosa hebraica: Gen. xxiij. dixit ra. Josue filio nun. Jui cū auglo mortis vsq̄ ad portas gehenne ꝛ uit mecū messias filius dauid: et cum viderunt captiui lucem messie letantes dixerūt. Iste educet nos de hac obscuritate: sicut scriptū est in osee. De manu inferni redimet eos.

r Ero mors tua o mors. hoc dicitur in persona christi qui mortem destruxit inchoatiue in sua resurrectōne et in fine mundi destruet ꝟsummatiue vt dictū est s Ero morsus tuus inferne. qz aliquos inde eripuit. ſ. sanctos: ꝛ aliquos ibi reliquit. ſ. damnatos. et sic erit in finali resurrectione: vt habetur Mathei. xxv. Ibunt hi in supplicium eternum: iusti aūt in vitā eternam. Et qz in presenti nullus scit ď qua pte sit futur⁹ ꝟm illd Eccl. ix. Nescit homo vtrum odio vel amore dignus sit. ideo subdit ꝓpheta i ꝑsona humani generis.

t Consolatio. que fiet sanctis in iudicio. v Absconditā est ab oculis meis. et subditur cā. x Quia ipse. i. xp̄c solus. y Inter fratres. i. homines qui omnes sunt fratres ab adam primo patre descendentes. z Diuidet. separando oues ab hedis. i. iustos a reprobis: Matth. xxv. et qz illud iudicium precedet ignis ꝓflagrationis: ideo subdit̄. a Adducet vētem ventum dominus. i. ignem ꝓflagrationis ad modum venti discurrentem. b De deserto ascendentem. quia tantum ascendet sup terram quantū ascenderunt aque diluuij. c Et siccabit venas ꝛc. qz cōburet omnia viuentia ꝛ siccabit humida. d Et ipse diripiet thesaurum ꝛc. i. omnia generaliter que modo ꝓcipiscuntur in presenti vita.

Capitulum. xiiij.

Ereat samaria. Superi⁹ posita est ꝓmulgatio diuine iustitie: in hoc vltimo capitulo ponitur ꝓmulgatio sue misericordie: ꝓmittit̄ tamen decē tribuū punitio temporalis: eo ꝙ iste ꝓpheta scribebat p̄cipaliter ꝓtra decem tribus dicens.

a Pereat samaria. metropolis in regno decez tribuum. b Quōm ad amaritudinem concitauit deum suum. per idoloꝝ cultum. c In gladio pereant. ſ. assyrioꝝ. d Paruuli eōm eoꝝ elidantur. ꝓpter eōm rebelliones osee ita crudeliter se habebant ꝙ etiā nec paruulis nec ꝓegnantib⁹ parcebant. e Conuertere. Hic subditur ꝓmulgatio diuine misericordie generaliter quātum ē ex se. Sciendū tñ ꝙ alij expositores catholici residuum huius capitulī reducunt ad tp̄us ezechie: in quo captiuatis iam decem tribubus: populus regni iude timens egit penitentiam: Ezechia rege ad hoc eum exhortante. ꝓpter quod deus eū misericorditer liberauit de manu sennacherib miraculose. xix. Reg. xix. Alij vo reducunt ad tempus liberatōnis de babylonica captiuitate. quia veratione dante indeis intellectum conuersi fuerunt ad dominū: ꝓpter quod

deus misericorditer eos liberauit p̄ eum. Et possz sat applicari ira ad hūc sensum vel illū: si isti viderēt nimis iudaizare. Translatio.n. chaldaica vbi nostra sic habet in hoc ca. Conuertent sedentes in vmbra eius: vivent tritico: z germinabūt q̄si vinea talis est. Congregabunt de filijs captiuitatū suarū bitabūt i vmbra messie sui vificabunt mortui z multiplicabūt bonū in terra. Et quo patz p̄sidū b⁹ ca. loq̄t de tpe x̄pi. translatio enim chaldaica declaratiua ē hebraice litere in passibus obscuris: tēpore vo x̄pi manifestauit effectus diuine misericordie: z ido sicut superi⁹ dicebat b dei misericordia p̄mulgat: et p̄m hunc sensum residuum b⁹ ca. in tres partes diuidit: ca primo p̄pheta incitat ad pnie veritatē: secdo manifestat diuine misericordie largitatē: ibi. Sanabo. tercio miratur credentiū paucitatē: ibi. Quis sapiēs. Circa primū dicit. Conuertere isrl̄ ad dñm: p pniam veram ita p̄clamauit iobes p̄cursor x̄pi. Pniam agite appropinquabit em̄ regnū celorū. vñ baptism⁹ iobānis baptiste fuit quedā p̄testatio pnie agende in aduentu x̄pi.

e Cum corruisti in iniquitate tua. a statu gratie.

f Tollite vobiscū verba. nō dicit bruto⁹ aialiū sacrificia que cessauerūt in lege noua. s verba duplicis confessionis. s. peccatorū z diuine laudis: quibus bō p̄uertitur ad deū. g Et dicite ei. i. x̄po. b Omnem auferiniquitatē. x̄p̄c em̄ abstulit peccatū originale p̄r sacramentū baptismi: z actuale p sacramentū pnie: p ter qđ dicit de eo iob. j. Ecce agnus dei: ecce qui tollit pcta mundi. i Et accipe bonū. i. bonū de genere ad qđ se extendit facultas humana: fac acceptum deo patri tua gr̄a. k Et reddemus vitulos. i. sacrificia eo q̄ in veteri lege de specie bouis fiebāt maiora sacrificia. l Labiorū nostrorū. i. laudes deuotas q̄ sūt sacrificia acceptissima: p̄s. xlix. Sacrificiū laudis honorificabit me. m Assur nō sal. nos &c. i. in pressuris nō recurremus ad auxiliū humanū s diuinū: z ita fuit in primitiua eccl̄ia: q̄ x̄piani p̄secutōes iudeorū et etiā tyrannorū nō pugnabāt armis sed orationibus deuotis: vñ p orones bti basilij z sui p̄pli sanct⁹ mercurius miles iam defunctus interfecit iulianū apostatā ecclesie p̄secutorez: et eius lancea que in ecclesia beati basilij seruabat inuenta est sanguine iuliani apostate perfusa. n Nec dicemus vltra deo nostri &c. q̄ per aduentum christi deiecta est idolatria. o Quia e⁹ qui in te est misereberis pupilli. erant em̄ p̄ius añ aduētum christi pupillus: q̄ carens parentib⁹: s nūc habz x̄pm z ecclesiam verū patrem z veram matrē.

p Sanabo. Hic p̄sequenter p̄pbetat diuine misericordie largitatē dicēs in p̄sona christi. Sanabo cōtritiones eorū. i. vere penitētes sanabo p gratiam.

q Diligam eos spontanee. q̄ amor inter hominem z deū primo p̄cedit ex parte dei. p̄ter qđ dicit iobānes p̄ma canonica. iiij. ca. Diligam⁹ deū q̄m ipse prior dilexit nos: et sic eius dilectio est spontanea. r Quia auersus est furor meus ab eis. per mortem enim christi hominis placatus est deus pater: et per cōsequens filius qui est vnus deus cum ipso: ideo subdit. s Ero quasi ros sicut em̄ ros inuisibiliter descendit z fecundat terram: sic dei filius inuisibiliter descendens fecundauit v̄ginē: Esa. lv. Rorate celi desup z nubes pluāt iustum aperiat̄ terra et germinet saluatorem.

t Et israel. i. p̄pls christianus seu ecclesia.

v Germinabit sicut lilium. p puritatem vite. x Et erumpet radix eius. Radix em̄ ecclesie est ipse christus p̄m q̄ declarat diffuse Aug. sup p̄s. Ista radix erupit quando aplos alios q̄ fideles p̄tulit: ideo subdit. y Ibūt rami eius. i. de virtute in virtutem.

z Et erit q̄si oliua. que semp est in viroze. a Gloria eius. q̄ gl̄ia christi nō marcescit. b Et odor eius. i. fame bonitatis christi in se z eius discipulis diffundet: sicut ptz impletum per vniuersum orbem: p̄ter qđ dicit apostolus. ij. Corint. ij. Christi bonus odor sumus in omni loco. c Conuertētur sedentes in vmbra eius. s. christi vt patet p translatōez chaldaicā supra allegatā. d Viuent tritico. i. eucharistie sacramento: qđ p̄ficit in pane triticeo: et hic panis dat vitā mundo: Job. vj. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. z p̄ter hoc ionathan filius ozie qui fecit translatōez chaldaicā loco huius. Viuēt tritico. trāstulit. Viuificabuntur mortui. Christus em̄ z eius discipuli in noie eius legunt multos mortuos suscitasse. e Et germinabūt quasi vinea. p̄ter hoc dicit saluator iob. xv Ego sum vitis vera z vos palmites. f Memoriale eius sicut vinū libani. p̄pe em̄ montē istū crescebat vinū optimum memoria dignum. g Ephraim. supple dicet.

h Quid mihi vltra idola. multi em̄ de decem tribubus reuersi a regno assyriorū crediderūt ad p̄dicatōez apostolorum aliorumq̄ christi discipulorū. oi idolatria z superstitione deiecta: licet. n. iudei qui redierunt de babylone nō leganf postea idolatrasse nisi aliqui pauci machabeorum tpe: illi tñ de decem tribubus qui nō redierūt de captiuitate p assyrios facta idola coluerunt: saltē vtpote inter idolatras p̄morantes. i Ego exaudiā. oratōnes eius.

k Et dirigam eū. in via salutis. l Ego vt abietē vrētem. s. faciā eum. m Ex me fructus tuus. sicut dictum est capitulo precedenti: tantūmodo in me auxiliū tuum; hic mutatur modus loquendi de tercia p̄sona ad scdam.

n Quis sapiēs. Hic admirat̄ paucitatē credentium: licet. n. primi credentes christo fuerint iudei: tamē fuerunt pauci p̄patiue respectu remanentū in infidelitate: quod p̄pheta admirat̄: cum videret in spū christum tot z tanta miracula facturū: q̄ merito sibi ab omnib⁹ erat credēdum: ideo subdit. n Quis sapiēs. sapia deursum descendere que est suadibilis z bonis p̄sentiens. iaco. iij.

o Et intelliget ista. quasi diceret pauci p̄paratiue intelligent dicta p̄pheta. p Et sciet hec. q̄ dicta sunt.

q Quia recte vie domini. s. precepta decalogi et euangelij z consimilia. r Et iusti ambulabunt in eis. i. iustificati per fidem christi procedent in eis de virtute in virtutem. s Preuaricatores vo corruent in eis. qui casus

ꝛ si ei⁹ erat ordinē diuine misericordie: tñ intrat ordinē sue iustitie: sm quē punitio peccatoꝝ ad gloriā dei cedet ꝛ electoꝝ qui cū eo regnabūt in secula seculoꝝ amen.

¶ In ca. xiiij. vbi dicit in postilla. Et reddemus vitulos ¶ Additio.

QUedā glosa hebraica sup istō verbū. Reddem⁹ vitulos sic dicit. Soluemus seu reddem⁹ confessionē labioꝝ nr̄oꝝ i loco vitulorū: magis em̄ placet pnia deo in q̄ requirit confessio labioꝝ q̄ sacrificia: vñ de capro emissario p quē expiabantur pcta totius pli vt hr̄ Leui. xvj. ca. nihil accedebat ad altare nisi sola confessio: dicit em̄ ibi sic. Cōfiteat sup eum oia pcta filioꝝ isr̄l

¶ In eodē vbi dr̄ in postilla. Preuaricatores vo corruerent in eis.

Additio.

PReuaricatores dicūtur prout i glo. corruere i vīs dñi eo mō quo dr̄ Luc. ca. ij. Ecce hic positus ē in ruinā.

¶ Incipit expositio primi plogi in iobelem pphetam.

SAnctus iobel ꝛc. Iste plogus quatuor hz partes. In quarum prima ordo istius pphete ad alios ostenditur cum dicit. Sanctus iobel ꝛc. In scda demonstrat ad quos pphetia ei⁹ dirigitur ibi. Et sicut ibi sub nomine ephraim ꝛc. Tercio tps pphetationis eius subiungitur: ibi. Tempa quoq;. Quarto expositōnes quorūdaz verboꝝ in pphetia ptēt exprimunt: ibi. Porro factum esse sermonē dñi: vbi duo facit: primo em̄ exponit contenta in titulo: ibi. Porro factū esse ꝛc. scdo exponit otenta in exordio: ibi. Audi tus aūt ꝛc. His visis litere insistamus. Ordo ist⁹ pphete apud hebreos ꝛ apud. lxx. habet s. in principio primi plogi sup osee. b ¶ Et sicut ibi. i. osee primo: vide notulam versus finē expositōnis secūdi plogi sup osee de regulis. s. sub quib⁹ significatōnib⁹ nominū ad quas tribus pphetas sermo dñi dirigat. c ¶ Sic ꝛ in hūc pphaz ꝛc. ꝛ nullā oīno israelis. i. decem tribuū in hoc fieri mentionē: vnde ꝛ in sequenti plogo dicitur iobel fatuel filius describit terram duaꝝ tribuū. vbi aliqui dicūt. xij. nō duaꝝ. ꝛ exponunt quod supra positum est. s. Nullam omnino ꝛc. sn pple ad corrigendum: qz quandoq; de eis fit mētio reducendo mala eoꝝ in exemplū vt caueant due tribus. de hoc nolo contendere: sed credo hiero. qui ait nullam omnino. x. tribuum hic fieri mentionē: supple principaliter: vt quidaz volunt. d ¶ In diebus ozie. qui alio noīe dicit azarias: de quo legit. iiij. Reg. xv. ioathan. iij. Reg. xv. e ¶ Et ezechie. iiij. reg. xviij. xix. ꝛ xx. f ¶ Regum iuda. i. duaꝝ tribuum. g ¶ Et in diebus hieroboā iij. Reguꝝ. xiiij. iste non est hieroboam filius Nabath. de quo. ij. Reg. xij. sed fuit filius ioas regis israel: de quo. iij. Reg. xiij. h ¶ Filū ioas. iste ioas nō fuit ille qui fuit rex iuda quez ioiada sacerdos interfecta athalia instituit in regnū: de quo quarto Reg. xj. xij. xiij. sed fuit rex israel filius ioachaz regis israel. de quo. iij. Regū xiij. De his quatuor regibus iuda legit in. ij. paralip. xxvj. et. xxvij. et xxviij. et. xxix. et xxx. et. xxxj.

i ¶ Porro. h exponit verba que ponunt in titulo. Sic ei intitulat iobel. Verbum dñi quod factum est ad iobel ꝛc. ꝛ hieronimus exponit sic ¶ Porro. i. sed vel certe.

l ¶ Sermonem dñi. i. verbū dei id est filium.

k ¶ Factum ē quo ad effectuz pphetie in prophetā.

m ¶ Ad meritū eius refertur. id est dei verbū dicitur ita factum esse propter meritum vel pter ꝓparationem.

n ¶ Eius. id est pphete iobelis.

o ¶ Cui fit. id ē meruit vt ista reuelatio ei fieret. ꝛ alter se prepārādo.

Incipit plogus i iobel.

Pphetam.

a ¶ Auct⁹ Jobel apō hebreos post Osee ponit

b ¶ Et sic ibi hūc noīe ephraim ad decē tribuū pferet vaticinium: q̄ vl samaria vl israel sepe mēorant: c ¶ sic ꝛ i hūc pphaz ome qō dr̄ ad ēbū iuda ꝛ ad irl̄m ptinē credēdū ē: ꝛ nullā oīno israelis. i. decem tribuuz in h fieri mentōem. Ipa q̄z qbz pphauit eadez decem⁹ accipe q̄ i osee legim⁹ i die bz ozie ioathā ꝛ achaz ꝛ eze chie regū iuda: d ¶ ñ in diebus hieroboam filū ioas regis israel. e ¶ Porro fcm esse sermonē dñi ad meritū ei⁹ refert cui fit: f ¶ nō ad pditiōez ei⁹ q̄ fieri dr̄: vt alibi legimus g ¶ Dñs fact⁹ ē mihi i salutez. h ¶ Audit⁹ ei i scpturis sanctis nō est iste: q̄ ad aures sonat: h q̄ i corde pcipit: iuxt illud qō dñs loquit. Qui hz aures audiendi audiat. r ¶ Qō autez dr̄ hebraice hyezimi: grece enechziasti: latine sonat: auribz pcipite: ppie ñ aure: h corde pcipit. s ¶ Qui senes sūt ꝛ celestes audiūt spūaliter: q̄ ät hītant in terra appellant q̄z tremi⁹ auribz pcipiūt. t ¶ Ubicūq; aūt h duo vba iūcta ponunt: non ad simplicē tm̄ vboꝝ sonū: sed ad recōditā q̄z dictoꝝ intelligētiā ptinē intelligendū ē u ¶ In genesi lamech loqtur ad vxores suas ada et sella. Audite vba mea vxores lamech auribz pcipite sermones meos. Quia virū occidi in vulnꝰ meū: ꝛ iuuenem in liuorem meū. x ¶ Et esaias. Audite celi ꝛ auribus percipe terra.

p ¶ Non ad cōditionem. i. proprietatem. q ¶ Eius. id est verbi dei. i. filij. r ¶ Qui fieri dr̄. i. verbum domini qō factuz est ad iobel. quasi diceret: non intelligitur per hoc q dicitur in titulo iobelis q filius dei factus est q aliqua conditio vel proprietas notetur inesse ipsi verbo: sed dicitur factus p inspiratōnem in prophetā.

s ¶ Dominus factus est mihi in salutem. id est dominus fecit me in salutem. t ¶ Auditus autem ꝛc. Hic exponit contenta in exordio vbi dicitur. Audite h senes auribus pcipite ꝛc. v ¶ Dominus loquitur: Matthei. xiij. Qui habet aures ꝛc. x ¶ Quod autez dicitur enechziasti grece: latine sonat auribus percipite proprie. id est perfecte. y ¶ Non aure sed corde pcipit. z ¶ In antiqs bibliis scribit sic. Et dicit hebraice biezimi: grece enechziasti: latine sonat auribꝰ pcipite hieronymus in originali. Quod autem nos interpretati sumus auribus percipite ꝛ apud grecos ꝛ apō hebreos vnum verbuz est. quod proprie corde non aure percipitur. a ¶ Qui senes sunt. moribus: Sapiētie. iij. Cani sunt sensus hominis: et etas senectutis vita immaculata. ꝛ hoc pertinet ad actiuam. a ¶ Et celestes. conuersatione: hoc pertinet ad contemplatiuaz: phil. iij. Conuersatio nostra in celis est. b ¶ Auribꝰ tm̄ corporalibus percipiunt. c ¶ Duo verba. scilicz audite ꝛ auribus percipite. d ¶ Non ad simplicez. id est exteriorem sed ad. e ¶ Reconditam. id est interiorē. f ¶ In Genesi. iij. g ¶ Et esaias. j. a.

¶ Explicit qualiscunq; expositio istius plogi.

Incipit expositio scōi plogi in iobel pphetam.

Iobel filius fatuel ⁊c. in isto prologo quatuor tanguñ. Primo enī pſona pphe describit cum dicit. Iobel filius fatuel ⁊c. Secundo pphetia tangit cum dicit. Describit terram ⁊c. Tercio modus agendi subiūgit: ibi. Ex trib⁹ generibus rhetorum ⁊c. Quarto intentio pphete impmit: ibi. Dic ergo pphetа ⁊c. Littera plana est.

b Eruca ⁊c. Hec tanguntur in primo capitulo. Eruca ab erodendo dicit vermis qui erodit frōdes: ⁊ matie oleruz. vñ dicit eruca quasi eroda. Brucus appellatur fet⁹ locuste anteq̄ habeat alas. vnde dicitur brucus quasi bracus a bracos qō ē breue q: breuis ⁊ pinus est vel a breuim qō est cōsumere: quia consumit totū i circuitu suo: iacet ei in vno loco et radicit⁹ p̄medit fructus: cū autē volat appellat locusta q̄si lōga basta: greci vo basticon appellant. Rubigo est frugum corruptō: q̄ndo scilicet tenere fruges nocio roze pcutiunt ⁊ taz spice q̄z culmi vertunt in ruborē miniū coloris vel synopidis: ⁊ dr a rubeo. bes. vel dicit a rodo dis. quasi rodigo. c Effusum iri spiritum sanctuz. hoc tangitur in scdo ca. g. vel in. a. p̄m quoſdam libros. d Super seruos dei ⁊ ancillas ⁊c. hic tangitur illud qō scribitur Actu. ij. Super seruos meos et sup ancillas meas in dieb⁹ illis effundā de spū meo ⁊c. ⁊ sumit de iobel. ij. g vel de tercio. a. p̄m quoſdam libros. e Id est super centum viginti ⁊c. H est qō dicit Actu. j. Erat autem turba hominū simul fere centum viginti ⁊c. f Qui fuere in cenaculo syon. Act. j. cū introissent in cenaculum ascenderūt vbi manebant petrus ⁊ iohannes ⁊c. g Qui centum viginti surgentes p incrementa. i. per aggregatōez. h Ab vno vsq̄ ad quindecim. quia omnes pticule ab vno vsq̄ ad quindecim simul aggregate faciunt centū viginti. i Quindecim gradum numeruz. s. in illis quindecim pticulis que graduales dicuntur. k Qui in psalterio mystice p̄tinētur: q̄a significant pfectum virtutum: de quib⁹ agitur in illis xv. psalmis quas qui habent spiritum sanctū habere merentur s. in epistola ad paulinuz inuenies plenius exposit̄onem omniū istoz. l Ex tribus generibus rhetoz. Rhetor. i. orato: dicitur a rhesis quod est locutio quia debet esse copiosus in verbis. Sunt autē tria genera causaz circa que versatur rhetor: sicut dicit ysidorus. ij. ety. s. deliberatiuum: demonstratiuum: ⁊ iudiciale. Deliberatiuū genus est in quo de quibuslibz vtilitatibus vite quid debeat fieri aut nō debeat tractat

Incipit argumētū in iobel pphetam.

Iobel filius fatuel describit terzā dnodecim tribuum: b eruca brucō locusta rubigine vastante cōsumptam: et post reuersionē priorīs populi c effusum iri spiritū sanctum d super seruos dei ⁊ ancillas. i. e super centum viginti credentes homines: f qui fuere in cenaculo syon g qui centuz viginti b ab vno vsq̄ ad quindecim paulatī ⁊ per incremēta surgentes: i quindecim graduum numerū efficiunt: k qui in psalterio mystice continentur.

In hoc propheta idcirco nec reges nec tempa sunt p̄notata: qz eisdem temporib⁹ ac regib⁹: quib⁹ osee pphetauerat: ⁊ ipse pphetauit. Ex trib⁹ igit generib⁹ rhetoz m hec sumunt principia: ⁊ tres sunt argumentorum ptes: ex quib⁹ incipe solet omis orator. Aut enim n docibiles: o aut benivolos p aut attentos auditores dabet efficere. r Dic g pphetа s a magnitudine cladis sumens principiuz: eosq̄ qui audituri erāt volens ad penitentiaz prouocare reddit attentos admirans futurū malum: vt p̄siderantes venture cladis asperitatē: oci⁹ arriperent penitentiaz. Iobel interpretatur incipiens aut dmī descensus. Fatuel vo aut latitudo aut ostiuz dei. Tropologice: hoc est q̄ qui ostium dei et scientiam habuerit aptam: recte incipit pphetare.

Explicit argumentum.

Explicit qualiscunq̄ expositio istius plogi.

l Ex tribus igit generibus rhetoz. i. ex tribus generibus causarū circa que versant rhetores.

m Hec sumunt principia. i. hec de quibus principaliter agitur in hoc libro: quia hic agit sicut ⁊ in illis trib⁹ causaz generibus de mor informatione: de meritorum discussione de iusta oim retributione: quoz primum auditores reddit dociles: quia docet vtilia. scōm reddit benivolos dū agit de singulor propalanda iusticia: tercium reddit attentos ne incurrāt penas et amittāt premia: ⁊ ista tria pertinent ad officium rhetoz. vñ subdit hic.

n Et tres sūt argumentorum partes ⁊c. argumētuz dicit. q. argute. i. callide inuentū: vel quasi arguens mentem. arguit esse eaz tanq̄ ignaram: vt intra se de ignorantia confundatur. o Docibiles. instruendo. p Benivolos. precando. q Attentos. excitando. multipliciter exponunt hec verba ista. r Dic ergo pphetа ⁊c. Hic tangit intentio pphete: que ē. prouocare malos ad penitētiam. s A magnitudine cladis. hoc refert ad narrationem cum dicitur. Residuū eruce comedit locusta et residuum ⁊c. quia idem temporibus ⁊c. iuxta illaz regulā que datur in fine illius prologi. s. Non idem est ordo ⁊c. vbi dicitur. In quibus autem prophetis tempus nō profertur in titulo: sub illis eos regib⁹ pphetasse sub quib⁹ ⁊ hi qui ante eos habent titulos pphetauerūt. Cetera plana sunt. Quod aūt additur in quibusdam biblijs. s. Iobel interpretatur incipiens aut dmī descensus non est de plogo isto s postilla quedam est.

Incipit postilla fratris Nicolai de lyra sup Jobelem cum additionibus z replicis. Ca.j.

Verbū dñi. Hic in pncipio iobelis ppbe duo sunt pmittenda. Primū est quibus ppbauerit et dicit hic Dierony. in primo plogo sup hūc.p. phetā q ppbetauit ad tribuz iuda et hierlm z nullaz oino fecit de decem tribubus mentōez. Sed ipe in epla paulinū de studio sacre scpture seu de oibus diuine scripture libz dicit ptrariū sic dicens. Jobel filius fatuel describit terraz.xij.tribuū:eruca:bruco locusta: rubigine vastante psumptam ppter quod de eius dicto salua sui reuerentia parū videt tenendū in ppposito rabi sa.vo dicit q ppbetauit nō solū ptra duas trib?: s etiaz ptra alias decez dicens:q hec sterilitas terre ex dicta corrosione fuit in dieb? ioram filij achab: de quo habet.iij. Regz z q ex hoc fames fuit in iudea generalr p.vij.annos:sicut denūciauit heliseus mulieri cui? filiū suscitauerat.iij.Reg.viij. Propter qd illa mulier cū filio suo iuit ad pegrinādū ex terrā.xij.tribuū.s.in terrā philistinoruz vt ibidem bz. Erat etiaz ipa de.x.tribub?: ppter qd in suo reditu accessit ad regē isrl:petens agros suos sibi restitui qui in ei? absentia tanto tēpe fuerāt ab alijs occupati:vt ibidem dz. Et sic pz q illa fames nō solū fuit in terra duaz tribuū:s etiā decē:ppter qd aliqui expositores catholici sequunt hāc sniam quā etiā intendo psequi. Scdm est q tpe ppbetauit:de quo dicit biero. in plogo q ppbetauit ynsdem tpib? quib? z osee.s.tpib? ozie:ioathan:achaz et ezechie regis iuda:et pm hoc dictū ppbetauit p? sterilitatem dictam:q ozias incepit regnare p plures annos post mortē ioram regis israel:vtz ex.iij.Reg. z pm hoc dictū Jobel nō ppbetauit de vastatōe terre causata ab eruca bruco zc.s solū de vastatōe p illā figurata: q facta fuit postea p quatuor regna:vt plen? infra eodē ca. apparebit. Ra.sa.vo dicit q ppbetauit tpe ioraz regis isrl:ita q sic heliseus pnūciauit famē futurā:ita iste expressit modum veniendi.s.p corrosionē eruce bruci zc. Et q? hic modus dicendi mihi videt pbabilior:intendo eū sequi:tn sine pudicio alteri?. His igit pmissis ad literā accedam? que i duas ptes diuidit.s.in phemiū z tractatuz q incipit ibi. Residuū. In plogo vo ppheta prio notificat ex noie cuz dicit. Verbū dñi qd factū est ad iobel. z ex genere cū dr.

Incipit Jobel ppheta. Ca.j.

a Verbū dñi qd factū est ad iobel b filium fatuel. c Audite hec senes z auribus percipite omnes habitatores terre: si factuz est istud in diebus vestris aut in diebz patruz vrioz. d Super hoc filijs vris narrate z filij vestri filijs suis: et filij eorum generationi altere. f Residuum s eruce b comedit locusta: z residuuz locuste comedit bruchus. g Residuum eruce comedit locusta: z residuuz locuste comedit rubigo. h Expergiscimini ebriosi et flete: et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam ablatum est a ore vestro. i Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis: dentes eius dentes leonis: et molares eius sicut catulorum leonum. k Posuit vineam meam in desertum: et arborem meam in commutationem: nudans denudauit eam et proiecit: albi facti sunt palmites eius. l Ulula tonsor et plange: super vitulos et arietes: quia periit messis agri. m Vinea luxit: et ficus infirmata est: malogranatum quoque et palma et malum: omnia ligna agri aruerunt: quia confusum est gaudium a filijs hominum. n Accingite vos et plangite sacerdotes: ululate ministri altaris: ingredimini et pernoctate in sacco ministri dei mei: quia interclusa est de domo dei vestri sacrificium et libatio. o Sanctificate ieiunium vocate cetum congregate omnes habitatores terre in domum dei vestri: et clamate ad dominum. p Heu heu heu diem: prope est enim dies domini: et quasi vastitas a potente veniet. q Numquid non coram oculis vestris escam abstulit: de domo dei nostri letitia et exultatio? r Computruerunt iumenta in stercore suo: demolita sunt horrea: dissipata cellaria: quia confusum est triticum. s Quid ingemuit pecus? mugierunt armenta bouum: quia non est pabulum eis: sed et greges ouium perierunt. t Ad te domine clamabo: quia ignis deuorauit speciosa deserti: et flamma exussit omnia ligna regionis. u Sed et bestie agri quasi area sitiunt ad te: quia exaruerunt fontes aquarum: et ignis deuorauit speciosa deserti. x Canite tuba in sion: ululate in monte meo: conturbentur omnes habitatores terre: quia venit dies domini: quia prope est. y Dies tenebrarum et caliginis: dies nebule et turbinis: quasi mane expansum super montes populus multus et fortis: similis ei non fuit a principio: et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. z Ante faciem eius ignis vorans: et post eum exurens flamma: quasi hortus voluptatis terra coram eo: et post eum desertum solitudinis: nec fuit qui effugiat eum. a Quasi aspectus equorum aspectus eorum: et quasi equites sic current. b Quasi sonitus quadrigarum super capita montium exultabunt: quasi sonitus flammę ignis deuorantis stipulam: quasi populus fortis preparatus ad prelium. c A facie eius cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam. d Quasi fortes current: quasi viri bellatores ascendent murum: et unusquisque in via sua gradietur: nec declinabunt a semitis suis. e Unusquisque fratrem suum non coarctabit: per semitam suam unusquisque ambulabit: et per medios telorum ruent: nec vulnerabuntur. f Ingredientur ciuitatem: in muro current: domos ascendent: per fenestras intrabunt quasi fur. g A facie eius contremuit terra: mota est celum: sol et luna obtenebrati sunt: et stelle retraxerunt splendorem suum. h Et dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui: quia castra eius multa nimis: fortia enim et facientia verbum eius: magnus enim dies domini magnus et horribilis nimis: et quis sustinebit eum? i Nunc ergo dicit dominus: convertimini ad me in toto corde vestro: in ieiunio et fletu et planctu. k Et scindite corda vestra et non vestimenta vestra: et convertimini ad dominum deum vestrum: quia benignus et misericors est: patiens et multe misericordie: et ignoscens malitie. l Quis scit si convertatur et ignoscat: et relinquat post se benedictionem: sacrificium et libamen domino deo vestro? m Canite tuba in sion: sanctificate ieiunium: vocate cetum. n Congregate populum: sanctificate ecclesiam: adunate senes: congregate parvulos et sugentes ubera: egrediatur sponsus de cubili suo: et sponsa de thalamo suo. o Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini: et dicent parce domine parce populo tuo: et ne des hereditatem tuam in opprobrium: ut dominentur eis gentes. p Ne forte dicant in gentibus: ubi est deus eorum? q Zelatus est dominus terram suam: et pepercit populo suo. r Et respondens dominus dixit populo suo: ecce ego mittam vobis frumentum et vinum et oleum: et replebimini ea: et non dabo vos ultra opprobrium in gentibus. s Et eum qui ab aquilone est procul faciam recedere a vobis: et eiciam eum in terram inviam et desertam: faciem eius contra mare orientale: et extremum eius contra mare novissimum: et ascendet fetor eius: et ascendet putredo eius: quia magnificavit facere. t Noli timere terra gaude et lętare: quia magnificavit dominus facere. u Nolite timere animalia agri: quia germinaverunt speciosa deserti: quia lignum attulit fructum suum: ficus et vinea dederunt virtutem suam. x Et filij sion exultate et lętamini in domino deo vestro: quia dedit vobis doctorem iustitie: et descendere faciet ad vos imbrem matutinum et serotinum in prima. y Et implebuntur areę frumento: et redundabunt torcularia vino et oleo. z Et reddam vobis annos quos comedit locusta bruchus rubigo et eruca fortitudo mea magna quam misi in vos. a Et comedetis vescentes et saturabimini: et laudabitis nomen domini dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia: et non confundetur populus meus in sempiternum. b Et scietis quia in medio israel ego sum et ego dominus deus vester et non est amplius: et non confundetur populus meus in sempiternum. c Et erit post hec effundam spiritum meum super omnem carnem: et prophetabunt filij vestri et filie vestre: senes vestri somnia somniabunt: et iuvenes vestri visiones videbunt. d Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. e Et dabo prodigia in celo et in terra: sanguinem et ignem et vaporem fumi. f Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem: antequam veniat dies domini magnus et horribilis. g Et erit omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit: quia in monte sion et in hierusalem erit salvatus sicut dixit dominus: et in residuis quos vocavit dominus. h Ecce enim in diebus illis et in tempore illo cum convertero captivitatem iuda et hierusalem. i Congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem iosaphat: et disceptabo cum eis ibi super populo meo et hereditate mea israel quam disperserunt in gentibus et terram meam diviserunt. k Et super sortem meam miserunt: puerum dederunt pro meretrice: et puellam vendiderunt pro vino ut bibant. l Sed et vos quid mihi tyrus et sidon et omnes termini philistiim? numquid ultionem vos inferre mihi? et si ultionem infertis mihi: velociter cito reddam ultionem vestram super caput vestrum. m Argentum meum et aurum meum accepistis: et desiderabilia mea bona nobilia intulistis in templa vestra. n Filios iuda et filios hierusalem vendidistis filijs grecorum ut longius tradatis eos de finibus suis. o Ecce ego suscitabo eos de loco in quem vendidistis eos: et reddam retributionem vestram super caput vestrum. p Et vendam filios vestros et filias vestras in manu filiorum iuda: et vendent eos sabeis genti procul: quia dominus locutus est. q Clamate hec in gentibus: sanctificate bellum: suscitate robustos: accedant et ascendant omnes viri bellatores. r Concidite vomeres vestros in gladios: et lanceas vestras in ramos: infirmus dicat quia fortis sum ego. s Adiuvate et venite omnes gentes de circuitu: et congregamini ibi: illuc deduc domine robustos tuos. t Consurgant et ascendant gentes in vallem iosaphat: quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. u Mittite falcem quia maturavit messis: venite descendite quia plena est torcular: exundant lacus: quia multiplex malitia eorum. x Multitudines multitudines in valle concisionis: quia iuxta est dies domini in valle concisionis. y Sol et luna obtenebrati sunt: et stelle retraxerunt splendorem suum. z Et dominus de sion rugiet: et de hierusalem dabit vocem suam: et commovebuntur celum et terra: et dominus refugium populo suo et fortitudo filijs israel. a Et scietis quia ego dominus deus vester habitans in sion mons sanctus meus: et erit hierusalem sanctum: et alieni non transibunt per eam amplius. b Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem: et colles fluent lac: et omnes rivi iuda ibunt aquis: et fons de domo domini egredietur et irrigabit torrentem spinarum. c Egyptus in desolationem erit: et idumea in desertum solitudinis erit: pro iniquitate filiorum iuda: quia effuderunt sanguinem innocentem in terra sua. d Et iuda in eternum habitabitur: et hierusalem in generationem et generationem. e Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram: et dominus habitat in sion.

Liber Jobel filius fatuel.

Ca.j.

a Verbū dñi qd factū est ad iobel b filium fatuel. c Audite hec senes z auribus percipite omnes habitatores terre: si factuz est istud in diebus vestris aut in diebz patruz vrioz. d Super hoc filijs vris narrate z filij vestri filijs suis: et filij eorum generationi altere. f Residuum s eruce b comedit locusta: z residuuz locuste comedit rubigo. g Residuum eruce comedit locusta: z residuuz locuste comedit rubigo. h Expergiscimini ebriosi et flete: et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam ablatum est a ore vestro. i Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis: dentes eius dentes leonis: et molares eius sicut catulorum leonum. k Posuit vineam meam in desertum: et arborem meam in commutationem: nudans denudauit eam et proiecit: albi facti sunt palmites eius. l Ulula tonsor et plange: super vitulos et arietes: quia periit messis agri. m Vinea luxit: et ficus infirmata est: malogranatum quoque et palma et malum: omnia ligna agri aruerunt: quia confusum est gaudium a filijs hominum. n Accingite vos et plangite sacerdotes: ululate ministri altaris: ingredimini et pernoctate in sacco ministri dei mei: quia interclusa est de domo dei vestri sacrificium et libatio. o Sanctificate ieiunium vocate cetum congregate omnes habitatores terre in domum dei vestri: et clamate ad dominum. p Heu heu heu diem: prope est enim dies domini: et quasi vastitas a potente veniet. q Numquid non coram oculis vestris escam abstulit: de domo dei nostri letitia et exultatio? r Computruerunt iumenta in stercore suo: demolita sunt horrea: dissipata cellaria: quia confusum est triticum. s Quid ingemuit pecus? mugierunt armenta bouum: quia non est pabulum eis: sed et greges ouium perierunt. t Ad te domine clamabo: quia ignis deuorauit speciosa deserti: et flamma exussit omnia ligna regionis. u Sed et bestie agri quasi area sitiunt ad te: quia exaruerunt fontes aquarum: et ignis deuorauit speciosa deserti. x Canite tuba in sion: ululate in monte meo: conturbentur omnes habitatores terre: quia venit dies domini: quia prope est. y Dies tenebrarum et caliginis: dies nebule et turbinis: quasi mane expansum super montes populus multus et fortis: similis ei non fuit a principio: et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. z Ante faciem eius ignis vorans: et post eum exurens flamma: quasi hortus voluptatis terra coram eo: et post eum desertum solitudinis: nec fuit qui effugiat eum. a Quasi aspectus equorum aspectus eorum: et quasi equites sic current. b Quasi sonitus quadrigarum super capita montium exultabunt: quasi sonitus flammę ignis deuorantis stipulam: quasi populus fortis preparatus ad prelium. c A facie eius cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam. d Quasi fortes current: quasi viri bellatores ascendent murum: et unusquisque in via sua gradietur: nec declinabunt a semitis suis. e Unusquisque fratrem suum non coarctabit: per semitam suam unusquisque ambulabit: et per medios telorum ruent: nec vulnerabuntur. f Ingredientur ciuitatem: in muro current: domos ascendent: per fenestras intrabunt quasi fur. g A facie eius contremuit terra: mota est celum: sol et luna obtenebrati sunt: et stelle retraxerunt splendorem suum. h Et dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui: quia castra eius multa nimis: fortia enim et facientia verbum eius: magnus enim dies domini magnus et horribilis nimis: et quis sustinebit eum? i Nunc ergo dicit dominus: convertimini ad me in toto corde vestro: in ieiunio et fletu et planctu. k Et scindite corda vestra et non vestimenta vestra: et convertimini ad dominum deum vestrum: quia benignus et misericors est: patiens et multe misericordie: et ignoscens malitie. l Quis scit si convertatur et ignoscat: et relinquat post se benedictionem: sacrificium et libamen domino deo vestro? m Canite tuba in sion: sanctificate ieiunium: vocate cetum. n Congregate populum: sanctificate ecclesiam: adunate senes: congregate parvulos et sugentes ubera: egrediatur sponsus de cubili suo: et sponsa de thalamo suo. o Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini: et dicent parce domine parce populo tuo: et ne des hereditatem tuam in opprobrium: ut dominentur eis gentes. p Ne forte dicant in gentibus: ubi est deus eorum? q Zelatus est dominus terram suam: et pepercit populo suo. r Et respondens dominus dixit populo suo: ecce ego mittam vobis frumentum et vinum et oleum: et replebimini ea: et non dabo vos ultra opprobrium in gentibus. s Et eum qui ab aquilone est procul faciam recedere a vobis: et eiciam eum in terram inviam et desertam: faciem eius contra mare orientale: et extremum eius contra mare novissimum: et ascendet fetor eius: et ascendet putredo eius: quia magnificavit facere. t Noli timere terra gaude et lętare: quia magnificavit dominus facere. u Nolite timere animalia agri: quia germinaverunt speciosa deserti: quia lignum attulit fructum suum: ficus et vinea dederunt virtutem suam. x Et filij sion exultate et lętamini in domino deo vestro: quia dedit vobis doctorem iustitie: et descendere faciet ad vos imbrem matutinum et serotinum in prima. y Et implebuntur areę frumento: et redundabunt torcularia vino et oleo. z Et reddam vobis annos quos comedit locusta bruchus rubigo et eruca fortitudo mea magna quam misi in vos. a Et comedetis vescentes et saturabimini: et laudabitis nomen domini dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia: et non confundetur populus meus in sempiternum. b Et scietis quia in medio israel ego sum et ego dominus deus vester et non est amplius: et non confundetur populus meus in sempiternum. c Et erit post hec effundam spiritum meum super omnem carnem: et prophetabunt filij vestri et filie vestre: senes vestri somnia somniabunt: et iuvenes vestri visiones videbunt. d Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. e Et dabo prodigia in celo et in terra: sanguinem et ignem et vaporem fumi. f Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem: antequam veniat dies domini magnus et horribilis. g Et erit omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit: quia in monte sion et in hierusalem erit salvatus sicut dixit dominus: et in residuis quos vocavit dominus. h Ecce enim in diebus illis et in tempore illo cum convertero captivitatem iuda et hierusalem. i Congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem iosaphat: et disceptabo cum eis ibi super populo meo et hereditate mea israel quam disperserunt in gentibus et terram meam diviserunt. k Et super sortem meam miserunt: puerum dederunt pro meretrice: et puellam vendiderunt pro vino ut bibant. l Sed et vos quid mihi tyrus et sidon et omnes termini philistiim? numquid ultionem vos inferre mihi? et si ultionem infertis mihi: velociter cito reddam ultionem vestram super caput vestrum. m Argentum meum et aurum meum accepistis: et desiderabilia mea bona nobilia intulistis in templa vestra. n Filios iuda et filios hierusalem vendidistis filijs grecorum ut longius tradatis eos de finibus suis. o Ecce ego suscitabo eos de loco in quem vendidistis eos: et reddam retributionem vestram super caput vestrum. p Et vendam filios vestros et filias vestras in manu filiorum iuda: et vendent eos sabeis genti procul: quia dominus locutus est. q Clamate hec in gentibus: sanctificate bellum: suscitate robustos: accedant et ascendant omnes viri bellatores. r Concidite vomeres vestros in gladios: et lanceas vestras in ramos: infirmus dicat quia fortis sum ego. s Adiuvate et venite omnes gentes de circuitu: et congregamini ibi: illuc deduc domine robustos tuos. t Consurgant et ascendant gentes in vallem iosaphat: quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. u Mittite falcem quia maturavit messis: venite descendite quia plena est torcular: exundant lacus: quia multiplex malitia eorum. x Multitudines multitudines in valle concisionis: quia iuxta est dies domini in valle concisionis. y Sol et luna obtenebrati sunt: et stelle retraxerunt splendorem suum. z Et dominus de sion rugiet: et de hierusalem dabit vocem suam: et commovebuntur celum et terra: et dominus refugium populo suo et fortitudo filijs israel. a Et scietis quia ego dominus deus vester habitans in sion mons sanctus meus: et erit hierusalem sanctum: et alieni non transibunt per eam amplius. b Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem: et colles fluent lac: et omnes rivi iuda ibunt aquis: et fons de domo domini egredietur et irrigabit torrentem spinarum. c Egyptus in desolationem erit: et idumea in desertum solitudinis erit: pro iniquitate filiorum iuda: quia effuderunt sanguinem innocentem in terra sua. d Et iuda in eternum habitabitur: et hierusalem in generationem et generationem. e Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram: et dominus habitat in sion.

Verbū dñi. Hic in pncipio iobelis ppbe duo sunt pmittenda. Primū est quibus ppbauerit et dicit hic Dierony. in primo plogo sup hūc.p. phetā q ppbetauit ad tribuz iuda et hierlm z nullaz oino fecit de decem tribubus mentōez. Sed ipe in epla paulinū de studio sacre scpture seu de oibus diuine scripture libz dicit ptrariū sic dicens. Jobel filius fatuel describit terraz.xij.tribuū:eruca:bruco locusta: rubigine vastante psumptam ppter quod de eius dicto salua sui reuerentia parū videt tenendū in ppposito rabi sa.vo dicit q ppbetauit nō solū ptra duas trib?: s etiaz ptra alias decez dicens:q hec sterilitas terre ex dicta corrosione fuit in dieb? ioram filij achab: de quo habet.iij. Regz z q ex hoc fames fuit in iudea generalr p.vij.annos:sicut denūciauit heliseus mulieri cui? filiū suscitauerat.iij.Reg.viij. Propter qd illa mulier cū filio suo iuit ad pegrinādū ex terrā.xij.tribuū.s.in terrā philistinoruz vt ibidem bz. Erat etiaz ipa de.x.tribub?: ppter qd in suo reditu accessit ad regē isrl:petens agros suos sibi restitui qui in ei? absentia tanto tēpe fuerāt ab alijs occupati:vt ibidem dz. Et sic pz q illa fames nō solū fuit in terra duaz tribuū:s etiā decē:ppter qd aliqui expositores catholici sequunt hāc sniam quā etiā intendo psequi. Scdm est q tpe ppbetauit:de quo dicit biero. in plogo q ppbetauit ynsdem tpib? quib? z osee.s.tpib? ozie:ioathan:achaz et ezechie regis iuda:et pm hoc dictū ppbetauit p? sterilitatem dictam:q ozias incepit regnare p plures annos post mortē ioram regis israel:vtz ex.iij.Reg. z pm hoc dictū Jobel nō ppbetauit de vastatōe terre causata ab eruca bruco zc.s solū de vastatōe p illā figurata: q facta fuit postea p quatuor regna:vt plen? infra eodē ca. apparebit. Ra.sa.vo dicit q ppbetauit tpe ioraz regis isrl:ita q sic heliseus pnūciauit famē futurā:ita iste expressit modum veniendi.s.p corrosionē eruce bruci zc. Et q? hic modus dicendi mihi videt pbabilior:intendo eū sequi:tn sine pudicio alteri?. His igit pmissis ad literā accedam? que i duas ptes diuidit.s.in phemiū z tractatuz q incipit ibi. Residuū. In plogo vo ppheta prio notificat ex noie cuz dicit. Verbū dñi qd factū est ad iobel. z ex genere cū dr.

b Filium fatuel. et fuit iste ppbeta sicut z fili? pm regulam hebreoz quā posui in pncipio osee. Scdo audientiū attentio excitat cum dicit. c Audite boc se. prio eos alloquit eo q st maioris reuerētie z intelligētie z alios pnter. d Et auribus percipite oms zc. si factum est istud.s.q postea ponit in tractu. In dieb? vestris aut i diebus patrū vroz.q.d.nō: q? ibi accipit si p nō. Ex ptra boc videt qd dicit Ero.x.de locustis inductis sup terraz egypti: z fuerunt in vniuersis finibus eoz innumerabiles quales ante illud tps nō fuerāt nec postea future sūt Ad hoc respondet Ra.sal.dicens:q licet ille locuste fuerint plures z maiores qz iste tamen quatuor plage b posite.s.de eruca z bruco locusta z rubigie simul sumpte fuerunt maiores:et sic intelligendum est dictum ppbete q quatuor tales pestes simili modo sibi succedentes nō fuerant temporibus pteritis. e Super boc filijs vestr? narrate zc.q? hec ppbetia est memoriter tenenda:z per successiones generationum recolenda.z hoc videm? impletum non solum in iudeis sed etiā xpianis.

f Residuuz. Hic incipit tractatus in quo propheta primo predicit desolatoria:secundo premittitur consolatoria:ibi. Multe. circa primū tria dū sc̄dā. Circa primū tria tem ꝓsiderādū q d̄ istis qtuor plag eruca bruco locusta:z rubigine:dicūt expositores nri coiter q non fuit res gesta:q? quart? liber regū z scdus Mach. nullā de hoc facit mentiōez:s est tm̄ pabola:sicut cum dr iudicū ix. Dixerūt ligna ad rhamnuz zc q? hoc nūq̄ fuit in reruz natura sed p ligna pabolice intelliguntur habitatores sychem:p rhāmum vo Abimelech. Sic in ppposito p ista qtuor nomina bic posita scilz eruca zc. intelligūtur pabolice quatuor regna sibi succedē tia que iudeam corroserunt z vastauerunt. s. assyrioz. chaldeoz:grecoz:z romanoz: regū vo p sa. et medoz sic legitur iudeā vastasse: imo plures reges fuerunt iudeis benivoli vt cyrus: darius: artarxerses. et assuerus Ra.sa.vo ecōtrario dicit. q est tm̄ res gesta: ita q terre nascētia iudee sic fuerunt quater successiue vastata:z ex hoc secuta est fames quā predixerat heliseus durās septē annis:z ex hoc vi q iste quatuor pestes nō fuerūt eodē anno sed in diuersis:aliter non videtur q fames tamdiu duraret p sterilitate vni? āni: Qd aūt postea subdit. Gens enim ascende sup terram zc. qsi exponeꝫ pabolā ppositaz de eruca bruco zc. dicit q eruca z brucus z locusta hic metaphorice dicuntur gens fortis:eo q destruxerāt terrā ad modū exercitus transeūtis. z sic exponit illa q sequunt ꝓsimiliē de gentib? et plis terrā vastaturis:sed vtrūq̄ dictuz videt deficere. Primum q? sit hic ita exꝑssa mentio de istis corrosionib? terre nascentiū p erucā bruchū zc. z d fame inde sequente:qd nullo modo videt esse tantuz pabola. nec valet argumentum inductum: q? quarto Reg. helise? pnūciauit hāc sterilitatē:lz non exprimat cām quā exprimit iobel propheta:sicut ozia rege thurificante fact? fuit terremotus magn? in irlm: cui? mētionem nō facit.iij. Reg. sed soluz de plaga lepre in filia ozie:sed terremotus exprimit amos.j. et zacharie xiiij. Similiter scdm dictū q? ita fit exꝑssa mētio de gētibus terrā inuasuris q nullo modo videt p hoc ppheta significare pabolice corrosionē terre p erucā z brucum zc. q? licet boies pabolice nominib? aialium designentur:sicut vir ꝓstans dicit leo:rapax lupus:z huiusmodi:tamen non sic inuenit econuerso in scriptura. s. bruta nominib? boim vel gentiū designari: ppter quod saluo meliori iudicio videt mihi q cum dicitur hic. Residuū eruce zc. ibi est sil' pabola z res gesta:sic Dicre. xxvij. dr q portauit catbenas ligneas in collo suo. z sic fecit pm rei veritatē z rem gestā p hoc tm̄ designatur incatbenatio ppli in captiuitatē ducendi:sicut fuit postea impletum tempore sedecie. Sic in ppposito pm rem gestā fuerunt quatuor destructiones terre nascentium per erucam brucum zc et p hoc significabant vastationes maiores future per quatuor regna predicta. Igit pm hanc sniam residuum huius ca. diuiditur in duas ptes quia primo ppheta predixit vastationem:secdo inducit ad lamentatōnem:ibi. Plāge. Prima in duas:q? primo ponit figura: secdo res figurata:ibi. Gens enim. Figura em̄ fuit quadruplex corrosio terre nascentiū:vt dictū est:que fuit res in se z figura futuri: et qd̄tum ad hoc dr. g Residuuz eruce. Est aūt eruca ppie vermis nascens in oleribus. h Comedit locusta zc. Differūt aūt locusta et bruc? sicut perfectum z imperfectum in eadē specie. Fetus em̄ locuste anteq̄ bēat alas vocat bruc?:s qū est alat?

ste comedit bruc⁹:[b]⁊ residuum bruci comedit rubigo.
[i]Expgiscimini ebrij [k]flete⁊ vlulate oēs q̄ bibit⁊ vinū in dulcedine: qm̄ perijt ab ore vr̄o [l]Gens em̄ ascēdit [m]sup terrā meā⁹ fortis:⁊ innūerabilis. [o]Dentes ei⁹ vt dentes leonis:⁊ molares ei⁹ vt catule leonis [p]Posuit vineā i desertū:⁊ ficū meā decorticauit. Mudās spoliauit eā ⁊ proiecit:albi facti sūt rami ei⁹. [q]Plāge q̄si virgo accincta sacco:sup virū pubertatis sue. [r]Perijt sacrificiū⁶⁷ libatio⁶ de domo dñi: [s]luxerūt sacerdotes ministri domini. [t]Depopulata ē regio [v]luxit humus:[x]quoniā deuastatū ē triticū. Cōfusū ē vinū.⁊ elanguit oleū. [a]Confusi sūt agricole: [b]vlulauerūt vinitores sup frumento vino⁊ hordeo: qz perijt messis agri. Vinea confusa est: ⁊ ficus elanguit. Malogranatū⁊ palma⁊ malū⁊ omnia ligna agri aruerūt quia confusum est gaudiuz a filijs hominū. [c]Accingite vos et

plāgite sacerdotes: vlulate ministri altaris. Ingredimini cubate in sacco ministri dei mei:[d]quoniaz interijt de domo dei vestri sacrificiū⁊ libatio. [e]Sctificate ieiunijū: [f]vocate cetū congregate senes oēs habitatores terre i domū dei vestri:[g]⁊ clamate ad dñz A a a diei:[h]quia prope ē dies dñi:[i]⁊ quasi vastitas a potente veniet. [k]Nūqd nō coram oculis vestris alimēta perierunt:[l]de domo dei vr̄i letitia⁊ exultatio. [m]Cōputruerunt iumēta in stercore suo [n]Demolita sūt horrea: [o]dissipate sunt apothece: qm̄ cōfusū ē triticū [p]Quid ingemuit aial:mugierūt greges armenti. Quia nō ē pascua eis Sed⁊ reges pecoꝝ dispierunt. [q]Ad te domine clamabo:[r]quia ignis comedit speciosa deserti: et flama succēdit omnia ligna regionis. [s]Sed et bestie agri [t]quasi area sitiens ymbrez: [v]suspexerūt ad te:[x]quoniā exiccati sūt fontes aquarū:et ignis deuorauit speciosa deserti.

[b]Et residuū bruci comedit rubigo. Est aūt rubigo vicij segetū qñ vento vrente percusse nō faciūt granū⁊ si faciūt est raz. [i]Expgiscimini ebrij.i. aduertite et ꝑsiderate iminens vob malum. [k]Flete.qz deficiet vobis vinuz in q̄ delectabamini: ex vinearū corrosione.

[l]Gens ei. Dicit ꝓnter ponit res figurata.s.vastatio iudee p quatuor reg̃ supradicta cum dī. [l]Gens ei ascēdit.i.ascendet⁊ loquit̄ d̄ futuro p modum p̄tis ꝓter certitudinē ꝓbeti e [m]Sup terrā meā.i. sup iudeam q̄ spāl̄r dicitur ra dñi:eoq̄ habitabat cultꝰ ei⁹. [n]Fortē⁊ innūerabil̄.talis em̄ fuit gens assyrioꝝ chaldeoꝝ grecoꝝ⁊ romanoꝝ:vt patz ex gestis eoꝝ. [o]Dentes ei⁹ in b[illegible] exsignat cruditas eoꝝ. [p]Posuit vineam in eā i desertū.iste em̄ exercitus in iudea vineas exciderūt⁊ arbores fructiferas:⁊ eas ꝓ parte volauerūt ad faciendū machiamēta⁊ alia exercitibus necessaria. vel alit̄ p̄t dici:q̄ ꝑ accipitur vinea domini ꝓ populo isr̄l̄m illō Esa. v. Vinea em̄ domini exercituū domus isr̄l est.quam domū isti exercitꝰ spoliauerūt bonis⁊ afflixerūt in psonis. [q]Plāge hic ꝓsequēter ꝓpheta inducit ꝓm̄ ad lamentatōez et primo ꝓ vastatōne prima:secdo ꝓ secda in principio capit̄.sequentis. Prima in duas:qz primo inducit ad fletuz generaliter:secdo sacerdotes specialiter:ibi. Accingite vos. Circa primū dicit. q [r]Plange q̄si virgo Virgo em̄ desponsata:si moriatur eius sponsus anteqū fruat eius amplexibus habz materiā magni luctꝰ ideo ponit hic ꝓ exemplo ad designādū magnitudiez luctus imminentis:ideo subdit. r [r]Perijt sacrificiuz.de animalibus⁊ terrenascentibus:licz em̄ de terrenascentibus aridis ꝓprie diceretur fieri oblatō tamen hic vocatur sacrificiuz large loquendo. s [s]Et libatio.de liquidis vt vino⁊ oleo. t [t]De domo dñi. quia ꝓpter corrosionem terrenascentiū nō habebatur vnde talia possent fieri. v [v]Luxerunt sacerdotes.ꝓpter defectum diuini cultus:⁊ etiaz sui victus quierat de decimis⁊ oblatōnibus. x [x]Depopulata est regio [illegible]reus habitatoribus. y [y]Luxit humus. priuata fructibus:sicut econtrario dicit ridere metaphoꝛice quando plena est fructibus. z [z]Quoniam

[d]Quoniā interijt de domo dei. et exponit vt ꝑ.
[e]Sanctificate ieiunium.i. disponite vos ad deuote abstinēdū. [f]Vocate cetuz ⁊c. vt ex pl̄ib⁹ multoꝝ impetret diuina clemētia:iō subdit.
[g]Et clamate ad dñm a a a. In hebreo est vna dictio ⁊ sonat sic. aba et ē interiectō volentis.
[h]Quia ꝓpe ē dies dñi.i. dies sue vindicte inferende: et iō manebat ꝓpheta ad dñz clamare: vt saltez tpare⁊ rigoꝝ sue iusticie.
[i]Et quasi vastitas a potente veniet.s.a deo cui⁹ vindicatio impediri nō potest nisi ꝑ suam clementiam.
[k]Nunquid ⁊c. perierūt alimēta.i. certo perient.
[l]De domo dei vestri leticia⁊ exultatio.qz leuite nō cātabāt cātica leticie sed magis lamētationis ꝓ miseria terre. [m]Computruerūt iumēta in stercore suo. q̄a ꝓpter sterilitatem terre nō habebant straīmēta ad sufficiendum eis. [n]Demolita sunt horrea.i. ꝓtenta in horreis. [o]Dissipate sūt apothece.i. consumpta sunt que erāt reposita ꝓ victu. [p]Quid ingemuit aial ⁊c. rndet Quia nō ē pascua eis.oia ei virentia fuerūt corrosa. Ideo exclamat ꝓpheta dicēs. [q]Ad te dñe clamabo.in oratione ꝓ sublevatōne nr̄e miserie. [r]Quia ignis ꝓmedit speciosa deserti. Ignē aūt⁊ ignis flamaz vocat ventū vrentē segetes rubiginantē:⁊ etiā erucā: brucum et locustam.q̄ ex sua corrosione ita reddebāt vegetabilia arida acsi cucurrissent ibi ignis⁊ flama. [s]Sz et bestie agri s.silvestres. [t]Quasi area sitiens ymbrem.i. desiderās
[v]Suspexerunt ad te.ꝑ sitis laſſitudine: iō sequit̄.
[x]Eo em̄ exiccati sunt fontes.ex vehemētia venti vrentis siccitatē causātis. In ca. primo iobelis vbi dicit in postilla. Primū est quibus ꝓphetauerit ⁊c.

Additio.

Verba hieronymi in hoc ꝓlogo posita sane intellecta nō ꝓtrariant verbis suis in epistola ad paulinū ꝓut postillator estimare videt. Ꝓ o q̄ sciendū q̄ scdm q̄ ponit hieron. in hoc ꝓlogo tpa in q̄b⁹ ꝓphetauit iobel eadem sunt tpib⁹ in quibus oseas ꝓphetauit

lez ill dieb⁹ ozie ioathan achaz ⁊c. Sed oseas sepe noiat ephraim ⁊ samariā: ad designādū sc̄z ibi loquit de decē tribub⁹: quar⁹ ciuitas metropolis erat samaria: ⁊ pr̄im⁹ rex scz hieroboā fuit de tribu ephraim: ⁊ qñq; noiat iudā et ir̄lm vt designet q ibi loq̄t de duab⁹ tribub⁹. Sz ꝓpheta iste iobel scz ista que ꝓphetauit p̄sertim de eruca ⁊ bruco ⁊c in tota terra israel' s. xij. tribuū ꝓtigisse intelligant nūq; tñ in sua ꝓphetia fecit mentionē de decem tribub⁹. s. nominando ephraim vl samariā sic̄ ozeas sed solū iudā syon ⁊ ir̄lm: vtz currenti p totā suā ꝓphetiam: ⁊ ideo cū dicit hiero. i. plogo sup hunc ꝓphetā q ad tribuz iuda et ir̄lm ꝓphetauit: nullā oīno faciens de x. tribubus mentionez intelligendū est q in tota sua ꝓphetia nō noiauit ephraim nec samariā nec aliquid hmōi ad decem trib⁹ tm̄ ptinens. Qz aūt dicit in epla ad paulinuz q iobel describit terrā. xij. tribuū eruca bruco ⁊c. vastatā ⁊ psumptā. intelligendū est q hec vastatio ad totā terrā. xij. tribuū se extēdit: licet non nominasset samariā ⁊ ephraim ⁊ hmōi. Qz aūt ista ꝓtigissent etiā in terra decē tribuū satis ptz ex eo q allegat in postilla ex hystoria. iij. Reg. Tñ q postillator ꝓcludit q de dictis hiero. parū videt tenendū in ꝓpolito manifestū est min⁹ rōnabiliter esse dictū.

In eodē capitulo vbi dicit in postilla. Similiē scdm dictum.

Additio.

Secundū dictū seu scda expositio nō videt rōnabiliter improbari in postillatore. Mā bruta aialia inueniunt in sacra scriptura designari noib⁹ hoim̄ p̄sertim sub noibus collectiuis: ꝓpter certas eoz actōnes seu ꝓprietates quibus hominib⁹ assimlant: vt cum dicit ꝓuer. xxx. Formice populus infirmus. Lepuscul⁹: plebs imalida. ideo cum dr̄ bic. Gens em̄ ascendit super terrā meā. Similiter populus fortis ⁊ hmōi bene potest intelligi de locusta que ascendit ordinate sicut acies i bello. Tñ ꝓuer. vbi supra. Locusta regē non habet. s egredit̄ p turmas. Facit etiā p ista expositōne scda q in multis locis loq̄ndo prophet̄a de ista gente ꝓplo vel exercitu: adiungit hoc aduerbiū silitudinis. s. quasi. vt cū dr̄. Qua si aspectus equoz aspect⁹ eoz: ⁊ quasi equites sic curr̄ūt. Manifestū est: aūt q in exercitib⁹ chaldeoz: assyrioz: et hmōi: veri eques erāt et veri equites: ⁊ sic non debebant noiari p similitudinē sed p essentiā et realitatem. Silit̄ q dicit. Velut ꝓpls fortis ꝓparatus ad prelium: ⁊ qsi fortes curr̄ent: ⁊ quasi bellatores ascendent murum. ⁊ multa similia que bic ponunt: magis ꝓprie dicerent sine similitudine. posset. n. dicere de ꝓplo chaldeoz greco⁹ ⁊ hmōi tpe sui dominū q erat ꝓpls fortis ꝓparatus ad ꝓlium: ⁊ q erant viri bellatores et hmōi. Tñ bec scda expositio videtur planior q̄tum ad sensum literalem. Si aūt quera sensus figuratiuus qđ tñ nō est ꝓsentis speculatōnis: per erucā notat libido: per locustam inanis gloria: p bruchum ingluuies ventris: ⁊ p rubiginez ira: put habet in glosa vbi multa alia figuratiua circa boc traduntur.

Replica.

In primo capitulo iobelis postil. inq̄rens qb⁹ iobel ꝓphauerit oñdit btm̄ Hieronymū. varie loq̄ in ꝓlogo huius ꝓphete: ⁊ ad paulinuz de oib⁹ sacre scripture libris: p ꝓsequens eius dicta declinat. Sed burgen. saluans beatū hiero. a contradictione ⁊ bene: dicit quedam que non videntur vera: dicit nanq; de regno duodecim tribuuz nulla fiat specialis mentio i tota ꝓphetia iobelis cuius falsitas videri potest. Nam sicut regnū decem tribuum designatur per ephraim ⁊ samariam: ita etiam in libris Reg. iij. ⁊ iiij. ⁊ paralipo. ij. decez tribus significantur per regnum israel: quia post recessū decem tribuum a regno roboam: semper regnū israel in scriptura est distinctum contra regnum iuda. Hūc autem in tercio capitlo iobel distincte loquitur de vtroq; dicēs Cum cōuertero captiuitatem iuda ⁊ israel. et infra. Vocat deus hereditatem suam israel. Et ca. vltimo iobel distinguit inter illa duo regna dicens. Dominus de syon rugiet ⁊ de hierusalez dabit vocem suam ⁊ dominus spes populi ⁊ fortitudo israel ⁊c. patz igitur q per falsuz nō titur defendere beatum hiero. qui non indiget sua defensione: quia postil. beati hiero. non improbat sed declinat: ⁊ nō immorat̄ nec curat ꝓpter rationes quas ponit de vidua in israel ⁊c. que vide in postil. Nec pō deranda est replicatio burgen. contra postil. quia dicit de metaphoris quib⁹ homines significantur p bestias ⁊ econuerso: tales em̄ transumptōnes ad dispūtationem non pertinent.

Capitulum. ij.

Canite. Hic ꝓpter inducit ꝓpheta ad lamentū p vastatione terre fienda p qtuor regna suprā dicta dicens. a Canite. filij: nō canticū letē cie s tristicie: ideo subditur. Vlulate ⁊c. b Cōburentur omnes habitatores terre. i. totius iudee.

c Quia venit dies domini. i. tempus sue vltōnis.

d Quia prope est dies tenebraz ⁊c. i. tp̄us multaz miseriarum et calamitatum: quod potissime habz locum in prima destructōne templi per chaldeos: et secunda p romanos: ⁊ in ei⁹ ꝓphanatōne p grecos: qñdo antiochus abominandū idolū posuit in templum dei. j. Macb. ca. j.

e Quasi mane expansum. mane est principium diei: que cum incipit lucescere sup terram statim expanditur sup totam terram ab oriente in occidentem. ⁊ in boc notat exercituum multitudinem: qui de quatuor regnis supradictis venerūt cōtra iudeam.

f Similis ei nō fuit. qlibet em̄ in aliqua conditōne excessit alios vtpote populus assyriorum in cupiditate: chaldeoruz in ferocitate. greco⁹uz in dolositate: plus em̄ nocuit boc regnum iudeis dolositate q̄ potestate: vt patet. j. ⁊. ij. Machabeoz. Romanorum vo in potestate: propter quod illud regnuz vocatur ferreum. Dan. ij. capitulo. quia sicut ferrum domat omnia ita regnum romanorū domauit alia regna.

g Ante faciem eius ignis vorans. quia ꝓmo ingressu iudee comburebant villas nō clausas: fugientibus inde habitatoribus.

h Et post euz exurens flamma. quia habita victoria cōburebāt ciuitates munitas: ⁊ maxime populus chaldeoz et romanoz qui combusserunt ⁊ templum.

i Quasi hortus voluptatis terra coram eo. i. erat pulcra ⁊ plena fructibus bonis ante aduentum cuiuslibet exercitus.

k Et post eum solitudo deserti. quia in recessu suo dimittebant terram vastatam.

l Neq; est qui effugiat eū i. pauci poterāt effugere ꝓpter ꝓsequentiuz velocitatem: ideo sequitur.

m Quasi aspectus equoz velociter currentium.

n Et quasi equites si current s. pedites.

o Sicut sonitus quadrigaz ⁊c. in boc etiā notatur multitudo aduersarioz ex magno sonitu

qui causabat ex fragore armoꝝ ⁊ impetu turbaꝝ.
p Velut pꝰs fortis et preparatus ad preliū.i. munitꝰ
omni genere armoꝝ. q A facie eius cruciabuntur
pꝑli.s.ex solo aspectu. r Oēs vul.redigen. in ollā
i.in olle nigredinē ex anxietate et ex fumo ꝓcedēte ex
igne accenso ab
eis ꝙ oia loca iu
dee. s Sicut
fortes current nō
impediti armo-
rū pondere.
t Quasi viri
bellatores.i.ex-
ercitati in arte
bellandi.
v Ascen.mu.
id ē ad ciuitates
occupandum.
x Viri in vīs
su.grad. ē.i. ita
ordiate incedēt
q̄ nimis sepa-
bunt abinuicez
nec nimis ꝓiungent. Dicit enim
vegeti⁹ libro de
re militari q̄ ista
ē optima dispo
sitio bellantiuz:
ita q̄ ꝙ nimiā se
paratōrz aduer
sarij nō ingredi-
ant acie: ꝙ ni-
miā ꝓiunctōem
unus nō impe-
diat alium ad iua-
dendū aduersa-
rios. y Sz
ꝙ fenestras ca
dēt ⁊ nō demoli
ent.i. si contin-
gat eos ꝙ fene-
stras domorum
intra cadere nō
ledantur inde. In hebreo tñ habet. In armis stabūt
et vtile nō querent.i. non querent diuitias principalr
ꝑ interficere hoies: ⁊ hec videt verior littera: q̄ de fe-
nestris sequit. q Per fenestras intra. q̄si fur.i. ita
latenter q̄ extēs intra sibi de defensione nō poterant
prouidere. a A facie ei⁹ ꝯtremuit terra.i. homines in
terra habitantes. b Moti sunt celi.i. angeli q̄ sūt
ciues celestes. Angeli.n. ad custodiā diuersarū gentiū
deputati pugnant adinuicē ꝓ gentibus sue custo
die ꝓmissis vt habet Dañ.x. quam pugnam exponit
dionysius etiā d̄ bonis angelis: tñ hec pugna est inter
eos sine discordia: vt ibidē plenius finit dictum: et ꝑ pu-
gna vocat hic motio celoꝝ. c Sol ⁊ luna obtene-
brati sunt. locutio metaphorica ꝙ quā intelligit homi
nū tribulatio magna: eo modo loquendi quo dī etiaz
vulgariter tēps nubilū tenebrosuz: vñ dicit poeta. Cū
fueris felix multos numerabis amicos. Tempa si fue-
rint nubila solus eris. d Et dñs dedit vocem suā
ante faciē exercit⁹ sui: eo q̄ erāt executores diuine iusticie: licz hoc facerēt ini
qua voluntate: vt frequenter dictū est ꝑ. in esaia ⁊ hie
remia. f Quia multa sūt nimis castra ei⁹. quilibet
em dictoꝝ exercituū fuit valde magnus in multitudi
ne ⁊ fortitudine. g Magnus em dies domini. s. in
ostensione sue vindicte: ideo subdit. h Et q̄s susti
nebit eum. quasi diceret ꝓpheta: non poterimus su-
stinere: ⁊ hoc maxime apparuit i ciuitatis ⁊ templi de-
structōne. primo ꝙ chaldeos: ⁊ secdo ꝙ romanos.
i Nunc ergo. Postq̄ ꝓpheta p̄dixit desolatoria ꝫ
incipit tenue. clare ꝓsolatoria: ⁊ q̄ actus actuꝝ sunt in
patiēte ⁊ dispositio: nō ꝓmo inducit ꝙm ad debitā dispo
sitōez: secdo denūciat dinaz ꝓsolatōnez: ibi. Zelat⁹ est. De
bita ꝫo dispositio ad ꝓceptōez diuine consolationis est
veritas pene ⁊ ptritōnis: Matth.v. Beati qui lugēt qm
ipi ꝓsolabunt: idō
dī in ꝑsona dñi.
k Conuertimini
ad me i toto corde
vro.i. veraciter et
integraliter.
l In ieiunio ⁊c.
carne affligēdo vt
spūs ad deū eleuet
m Et scindi. coz.
vestra. malas cogi
tatōes rescindēdo
n Et nō vestimē
ta vestra. mos erat
iudeis i tristicia po
sitis sua scindē ve-
stimēta: vt patz in
pluribus locis ve-
teris testamenti: ꝫ ꝫ
pax valz aut nihil
nisi assit scissio coz-
dis modo dicto.
o Et conuertimini
ad dñm. ei⁹ misericordiā implorando. p Quia be
nignus. in effectu.
q Et misericors
est. in affectu: dicitur em misericors.
q̄ miseriā alterius
corde accipit ad re-
uelandum.
n Patiēs. aduersionē pctoꝝ exper-
crando. s Et
multe misericordie. circa ꝓdignū puniendo. t Et ꝑsta.
peccata cōdonando. v Quis scit si conuertat et igno-
scat ⁊c. Spūssanctus em tangit corda ꝓphetaꝝ ꝓm suū
arbitriū plus ⁊ minus: et ideo aliqn ꝙ eos denunciat sic pe
nas futuras: q̄ licet tūc sint certi q̄ talis reuelatio ē a deo
tñ adhuc ignorāt aliqn vtrū sit ꝓphia p̄destinatōis q̄ sp
impletur: vel solū ꝓminatōis: que ꝓpter penitētiā impe
ditur: sicut ionas dixit. Adhuc.xl. dies et ninive subuer-
tetur. et tunc ignorauit q̄ hoc esset impediendum ꝓpter
piam niniuitaꝝ: et sic ista ꝓphetia de plagis supra posi-
tis ignorabat: ⁊ ideo verbū istud. Quis scit ⁊c. non dicit
in ꝑsona dñi: qui certitudinalr cognoscit oia futura: ꝫ in
ꝑsona ꝓphete. x Et relinquat p⁹ se bñdictiōez. id est
suā grām in beneficijs ꝯpalibus ⁊ spūalib⁹. y Sacri-
ficiū ⁊ libamē dño deo nro. subintelligit: fiat ad placan-
dum ei⁹ ira. z Canite tuba in syon. ad populi convoca-
tōez. a Sanctificate ieiuniū. ꝙ carnis mortificati-
onē. b Vocate cetū ⁊c. i. omnes vtriusq̄ sexus ⁊ eta-
tis: vt ex cōi afflictōne ⁊ dēpcatōne citi⁹ placetur deus: et
hoc modo fecerūt niniuite ione. iij. c Egrediat spon-
sus ⁊c. q. d. nō est tēps vacādi amplexib⁹ ꝫ luctibus.
d Inter vestibulum. s. templi. e Et altare. scilz ho-
locausti. f Plorabunt sacerdotes. cum lachrymis et
deuote deprecantes. g Parce domine parce populo
tuo. a pena quam demeruit pro suo peccato. h Et ne
des hereditatem tuā. i. iudeaz: que dicitur dei hereditas
ratōne supra dicta capitulo primo. i Ut obprobriuz
scilicet seruitus gentibus alienis: ideo subditur.
k Ut dominetur eis nationes. Ex hoc patet quod su-
pradictum est, scilicet q̄ iobel nō solum ꝓphetauerat de

vastatōne terre p erucā brucū ꝛc. vt dicit Ra. sa. q̄ nō habent dominiū sup boues: ⁊ etiā de vastatōib⁹ futuris p q̄tuor regna suprādicta q̄ successiue acceperūt dñiuz in iudea. l Quare dicūt in po. vbi ē de⁹ eor. sic em̄ dixerūt gentiles p⁹ vastatōez iudeor. derisorie insultantes: q⁹ de⁹ eor. nō poterat eos saluare. m Zelat⁹ ē rex. Hic dñr ꝓpheta p̄dicit diuinā ꝓsolatōez ⁊ primo q̄tū ad multiplicatōez in bonis scdo q̄tū ad vltionē de inimicis: ibi. Heruz quid mihi. Prima in duas: p̄ promittit bona tpalia: scdo spūalia vt ex sēsibilib⁹ ad intelligibilia deducant secūda: ibi. Et erit Circa primū p vastatōe trenascentium p erucā: brucū ꝛc. denūciat fertilitatē fructuū loq̄ns in ꝓsona dñi. d.

n Ecce ego mittam vob frumētuz ꝛc. Dicit em̄ Rabi sa. q⁹ post illā famē que fuit tpe ioram secuta est adeo fertilitas magna ꝓpē qđ mulier q̄ cuz filio pegriata fuerat in terre philistinorum de cōsilio belisei reuersa fuit i iudeam fame transacta. iiij. Re. viij. o Et nō vabovos vltra obprobriuz in gentibus. Tpe em̄ illius fame multi cogebantur exire de illa terra ⁊ sustinere obprobria in terra aliena. Sciendū tn̄ q⁹ p li vltra: nō intelligit ꝓpetuitas sed aliq̄ tpis lōgitudo: sicut diffusius fuit dictuz sup illud Esai. ij. Non leuabit gens ꝓtra gētē gladiū nec exercebūtur vltra ad plūū. p Et cū qui ab aquilone ē, pcul facia m. i. regnū assyrioz: vt dicūt aliqui: quia tpe ezechie fugit confusibiliter de iudea. iiij. Reg. xix. Ra. sa. hoc exponit de cetu aialiū predictoz. s. erucę bruci ⁊ alioz: ⁊ h̄ magis ꝓsonat lre sequēti cū dicit. q Et expellā eū in trā inuiam ⁊ desertā. vbi nō est habitatio boim. Sēnacherib em̄ fugiens rediit in terrā suā ab hominib⁹ habitatam.

r Faciē eius ꝓtra mare orientale. istō est mare mortuū qđ terminat ad orientalē angulū terre promissionis vsus desertum egypti: ⁊ p hoc insinuat q⁹ ille cetus erucarum brucoz ⁊ alioz nō intraret iudeā: ex quo prima pars haberet aspectū ad extremū anguluz iudee. s Et extrema ei⁹ ad mare nouissimū. i. magis elongabit a terra vestra q̄ pars prima. t Et ascedet fetor eius ꝛc. q⁹ quādo talia aialia morunt in magna multitudine: de putrefactōne surgit magnus fetor ⁊ aeris corruptio: sicut dicit biero. se vidisse in illa terra. Ex hoc patet q⁹ non loquitur hic scriptura de exercitu sennacherib ab angelo pcusso vt habet. iiij. Reg. xix. q⁹ illa pcussio talis fuit q⁹ corpora fuerūt incinerata sub vestib⁹ ⁊ armis: de talibus aūt nō ascēdit fetor. v Quia supbe egit. Per hoc arguūt alij ad cōtrariū. s. q⁹ intelligat de exercitu sennacherib: q⁹ superbia in bruco ⁊ eruca ⁊ talibus nō hz locum. Ad quod dicendū q⁹ licet virtutes et vicia non sint in brucis ⁊ talib⁹ ꝓprie: sunt tn̄ loq̄ndo large: sicut agnus dicit mansuetus vulpis dolosus: ⁊ equus recalcitrans et superbus: ⁊ hoc modo dicit de cetu locuste bruci et alioz q⁹ supbe egit p excessu in corrosione terre nascentiuz. Consequenter ꝓsolatur habitatores terre dicens. Noli timere terra ꝛc.

r Gialia bruta. de terre nascentiū abūdātia: ⁊ pz lra

y Et filij syon exultate. nō p dissolutōez ⁊ p deuotionē: nō subdit. In dño ꝛc. z Quia de vo. do. iusticie i. doctores accipiendo singulare ꝓ plurali: sicut Exo. viij. Venit musca grauissima. Et vt dicit Ra. sa. Per h̄ intelligunt ꝓphe illi⁹ tpis ꝓphn̄ reuocantes ad bonū sc̄z iobel ⁊ alia ꝓphete sibi ꝓtemporanei. s. belises ionas: et alij plures ꝑm rabi sa. ꝑm vo biero. iobel ꝓphetauit tardius ⁊ sic cōtemporanei fuerūt sibi osee esaias. ⁊ ceteri illius tpis In p̄cedentib⁹ tn̄ secut⁹ sū dñm Ra. sal. q̄ videt mihi q̄tuz ad h̄ dicere ꝓbabiliꝰ sicut tetigi i p̄cipio h⁹ ꝓphie. a Et descendē faciet ad vos ymbrē. ad secūdit⁹ tē terre queniētē. b Sicut in ꝓncipio. i. anteqū fieret terra sterilis ꝓ corrosiōne eruce: bruci ⁊ alioz. c Et red. vo. annos q̄s come. lo. ꝛc. i. tanta erit fertilitas q⁹ recōpensabit qđ fuit sic corrosum. d Fortitudo mea. q. d. illa corrosio fuit facta ex ordine iusticie mee. ⁊ nō locusta⁹ virtute. e Et laudabitis nomē dñi dei vestri. eo q⁹ reddidit vobis fertilitatē mirabilē vltra spem humanā. f Et non confun. po. me. ex simili sterilitate. g In sempi. In hebreo habet. In seculū qđ nō importat perpetuitatē seu tpis nisi vsq̄ ad iubileū: etiā si iubileus nō distet p multos annos. h Et scietis. p experientiā bonā a me collati. i Et nō ꝓfun. po. me. ameter. In hebreo habetur. In seculum.

Capitulum. iij.

Et erit post hec. Hic incipit cap̄lm in hebreo: signatio vo capituloz in bibliis nr̄is est frequēter defectiua. q⁹ frequenter nō sequit signatōz hebraicā: nec etiā biero: vt ptz in antiquis bibliis sunt biero. signatis. Postq̄ denūciauerat ꝓpheta ꝓspo multiplicatōez in bonis tpalibus: hic ꝓnr idem denunciat in spūalibus: ⁊ quia vetus testamentū promittebat tēporalia: Esa. j. Si audieritis me bona terre comedetis. Nouum autē testamentū promittit spiritualia Mathei. iij. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum celorum: ideo precedens promissio de tēpalibus fuit impleta tempore veteris testamenti: vt predictū est: ista vo tempore noui testamenti: vt videbitur. vñ et Ra. sa. dicit: q⁹ istud est referendum ad tempus futurū per quod intelligitur tempus messie quez dicit adhuc vēturū: ⁊ q⁹ in tpe ei⁹ dabit abūdanc⁹ spūm ad vonū ꝓphie. ⁊ ad alia multa mirabilia: ⁊ q⁹ congregabit oēs iudeos p orbē dispersos ⁊ subiugabit eis oēs gētes terre. Et hāc sniaz applicat ad ꝓntem lram vsq̄ ad finē h⁹ ꝓphetie. propter quod aliqui expositores nostri exponētes hunc passuz de reditu captiuitat⁹ baby-

Ionice tpe q̄ dat⁹ fuit ſpūs ꝓphīe eſdrē tgḡo ⁊ zacha
rie magis iudaizāt q̄tum ad h̄ q̄ ipſe. Dimittamus
igit dictū Ra.ſa. q̄tum ad illō qđ eſt falſitaꝫ. ſ. q̄ xp̄c
lit ventur⁹: et quecūq; alia ad h̄ ꝓntia: ⁊ accipiam⁹ illud
qđ eſt veritaꝫ. ſ. q̄ paſſus iſte ſit ap̄s tp̄s xp̄i referendus
et ſm hoc pars iſta i duas diuidit: qz ꝓmo ponit
id qđ é iā impletū in aduētu xp̄i ꝓmo: ſecūdo qđ reſtat implēdū in aduētu ſecūdo: ibi. Et dabo ꝓdigia. Circa primū ſciendū: q̄ hāc lr̄am allegat Petrus ap̄s act. ij. tāq̄ impletā ad lr̄az in miſſiōe ſpūſancti die pēth. ſup ap̄los alioſq; credētes in ſigno viſibili: qđ qđ nō é exponēda aliter ad lr̄am a catholicis vtvidet: ⁊ ſm h̄ dicitur. a Et erit p⁹ hec. ſ. poſt tp̄s veteris teſtamēti. b Effundā ſpm̄ meū ſuper oēm carnē. qđ exponit Ra. ſa. ſic. i. ſup oēm hoiez. cuius erat cor tenerū ad modū carnis i. nō obſtinatū in peccatis ⁊ ſm hoc dr̄ ezechiel. xxxvj. Auferā cor lapideum de carne vr̄a ⁊ dabo vob cor carneū. i. p deuotōnem diſpoſitū ad gr̄am ſpūſancti: ⁊ talia erāt ap̄lor aliorūq; diſcipulor cordia. vel aliter pōt dici.
c Sup om. car. i. ſup iudeos et gentiles indifferēter ſm q̄ br̄ Act. x. ppter qđ dicit ad Ro. x. Nō eſt diſtinctio iudei ⁊ greci. naz idez dn̄s oīm diues in oēs qui inuocāt eū abundanter dando eis ſpiritū ſanctū.
d Et ꝓphetabūt filij veſtri ⁊ filie veſtre. i. indifferēter dabitur ſpiritus ſanctus vtriq; ſexui: vnde ⁊ in die pentb. inter apoſtolos erant mulieres ſm q̄ dr̄ Act. j. Hi erant pſeuerantes vnanimiter in oratōne cū mulieribus ⁊ Marie matre ihesu. ⁊ ſtatim ſubdit de ſpiritu ſancti deſcenſu. Et dum complerētur dies pentecoſtes ⁊c. Actuum. xxj. dicitur. Erant autez phil̄ippo quatuor filie vgines ꝓphetantes. f Iuuenes veſtri. id eſt hominibus cuiuſlibet etatis dabitur ſpiritus prophetie. e Somnia ſomniabūt. id eſt reuelatōnes diuinas in ſomnijs habebunt: ad quas aīma eſt magis tunc diſpoſita: propter abſtractionez ab exterioribus ſenſibus: vt plenius dixi in principio libri pſalmorum. g Ez et ſuper ſeruos meos. In primitiua enim eccleſia omnibus baptizatis dabat̄ ſpiritus ſanctus in ſigno ſenſibili per impoſitionem manuum apoſtolorum. vt habetur Actuum. viij. ⁊ in pluribus alijs locis. Et adhuc omnib⁹ baptizatis niſi obicem ponant datur gratia ſpiritus ſancti: licet nō in ſigno viſibili. h Et dabo. Hic conſequenter ponitur quod reſtat adimplendum circa ſecundum chriſti aduentum. Aliqui tamen exponunt tanq̄ impletum in primo aduentu: ſed non videtur mihi q̄ litera concordet: propter qđ reducēdū eſt magis ad tempus ſecundi aduentus. Circa quod ſciendū q̄ chriſto aſcendente in celū angeli appentes denūciauerūt ei⁹ aduentuz ad iudiciū dicentes. Actuum primo. Hic ihesus q̄ aſſumptus eſt a vobis in celum ſic veniet. ſcilicet ad iudiciū: vt exponunt omnes doctores ſancti. Datio vo ſpiritus ſancti in ſigno viſibili fuit manifeſtatio chriſti ad dexteram patris glorificati. ſm quod dicitur iob̄

cōfundetur ppls meus in eternum. Ca. iij.

Et erit p⁹ h̄ a effundaz ſpūm meū b ſup oēm carnē: c ⁊ ꝓphetabūt filij vr̄i et filie vr̄e. Senes veſtri d ſomnia ſomniabūt: e et iuuenes veſtri viſiones videbunt. f Sed et ſuper ſeruos meos ⁊ ancillas in diebus illis effundā ſpm̄ meū g ⁊ dabo ꝓdigia in celo ⁊ in terra h ſanguinez i et ignem et vaporem fumi k Sol cōuertet̄ in tenebras. l ⁊ luna in ſanguinē: m antecq̄ veniat dies dn̄i: n magn⁹ o et horribilis. p Et erit q oīs q̄ inuocauerit nomē dn̄i ſaluus erit: r qz in monte ſyon: et in ihrlm erit ſaluatio: ſic dixit dn̄s: ſ ⁊ in reſiduis quos dn̄s vocauerit. t Quia ecce v in diebus illis ⁊ in tpe illo x cum conuertero captiuitatē iuda ⁊ ihrlm y congregabo oēs gētes z ⁊ deducā eas in vallem ioſaphat: a et diſceptabo cū eis ibi b ſuper populo meo et hereditate mea iſrael: c quos diſperſerunt in nationibus d et terram meam diuiſerūt e et ſuper populum meum

nis. vij. Nondum em̄ erat ſpiritus datus: qz ih̄s nondum erat glorificat⁹. Et tō ſicut angeli xp̄o aſcendēte denūciauerūt aduentū eius ad iudiciū: ſic iobel ꝓphā denūcians futuram miſſionē ſpūſancti in ſigno viſibili ſtatim denūciauit: tp̄s futuri iudicij: ⁊ diuidit in duas ptes: qz primo ponunt̄ ſigna p̄cedētia iudiciū: ſecūdo iudicij exercitium: ibi. Quia ecce. Circa primū dr̄. Et dabo ꝓdigia ⁊c. iſta ſūt terribilia ſigna aduentū iudicis p̄cedentia: prout expreſſius dicitur de ipſis Math. xxiij. ⁊ Marci. xiij. ⁊ Luce. xxj. Erūt ſigna in ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis ⁊c. i Sanguinē. qz ante aduentum chriſti ad iudiciū erit ꝓſecutio antichriſti qua effundet̄ ſanguis innocentum.
k Et ignē. ſ. conflagrationis p̄cedēte aduentū iudicij. l Sol cōuertetur in tenebras. nō ſm rem ſed ſm apparentiā: qz abſcondetur ei⁹ lumen
m Et luna in ſanguinem. ſimiliter ſm apparentiam ſicut cum patit̄ eclipſim rubea videtur. n Antecq̄ veniat dies dn̄i. i. ſui iudicij. o Magn⁹. qz oēs ibi comparebūt. p Et horribilis. ſ. peccatorib⁹ ⁊ impijs actuj. petrus ſic allegat. Et manifeſtus. qz tūc manifeſta erūt abſcondita cordis noſtri. q Et erit. nō tpe iudicij ſed añ ꝓphete em̄ freq̄nter de vno tpe tranſeunt ad aliud.
r Omnis qui inuocauerit nomē dn̄i. ſm q̄ dicit ad romanos. x. Corde em̄ creditur ad iuſticiā: ore autem ꝓfeſſio fit ad ſalutem. s Quia in mōte ſyon ⁊ in ihrlm erit ſaluatio. ibi em̄ ſaluator noſter ꝓpatus eſt ſalutē p ſuā ꝓdicationem: ⁊ benedictam paſſionem. Pōt etiā hoc referri ad futurum tempus antichriſti quez dominus ihesus interficit in rta bieruſalem in monte oliueti cum magna pte ſibi adherentiū: et ſic fidelibus nomen eius inuocantibus dicto mō erit ſaluatio a ꝓſecutione eius.
t Et in reſiduis. i. in illis qui recepti ab antichriſto tūc conuertentur ad chriſtum. v Quia ecce. Hic conſequenter ponitur iudicij exercitiuz cum dicitur. x In diebus illis. i. cito poſt antixpi perſecutōnem. y Cū cōuertero captiuitatem iuda ⁊ bieruſalem. i. iudeos ab antixp̄o receptos: qui detecta falſitate eius per helyam et enoch ad chriſtum feruide conuertentur. z Congregabo omnes gentes. in generali iudicio. a Et deducam eos in vallem ioſaphat q̄ eſt inter mōtez oliueti ⁊ bieruſalē: nō q̄ ibi oēs capiantur: ſed qz chriſtus deſcendens ad iudiciū apparebit in aere ſup montē oliueti vñ aſcendit in celū: ⁊ iudicādi apparebūt circa illū locum ita q̄ alij qui erūt in valle ioſaphat ⁊ alij circa. b Et diſceptabo ibi cū eis. i. oñdaz iudiciū meū iuſtū: qz tūc manifeſtabunt oīm̄ merita ⁊ demerita oīm: ⁊ ſic eḡtuz ad electos ⁊ reprobos apparebit omnib⁹ xp̄i iudiciū eſſe iuſtum.
c Sup ꝓpio meo ⁊ hereditate mea iſrl. Iſta hereditas ē vniuerſalis eccl̄ia ſeu congregatio fideliū a p̄mo abel iuſto vſq; ad vltimū electū q̄ in fine mūdi naſcitur⁹ eſt: vt dicit Greg. omel. viij. d Quos diſperſerunt captiuando ⁊ in exiliū mittēdo: ſicut potiſſime p3 de rōanis p tyrānos in exiliū ⁊ captiuitatē miſſi ſunt ſepius ⁊ multipliciter miſſis. e Et terrā meā diuiſerūt. ſ. erā ꝓmiſſionis quā ſaraceni diuiſerūt inter ſe: xp̄ianis inde ꝓtim eiectis ꝓtim occiſis. f Et ſup populū meū miſe. ſoz. vt acciperent ſibi ptes de mancipijs

a Et posuerūt puer ūr pstibulū. abutētes pulcris iuue nibus in vicio ꝓtra naturā. In hebr. aūt br. Et posuerūt puerū ꝓ expensis. Et accipit hic puerū ꝓ pueros i plura li. Freqnter em legim⁹ q iuuenes chr̄stiani ab infidelib⁹ sunt venditi vt inde reciperent pecuniā. b Et puellā id est puellas.

c Vendiderūt ꝓ vino. i. vt ꝛ præcō haberēt vinū ꝛ alia vite nccia. Sciendum tn q nō soluꝫ ꝓ istis peccatis cō dēnabunt impij in vltio iudicio: ꝫ ꝓ oib⁹ alijs. Ista tn spāliꝫ exponūt: qr sunt ꝫ naturalem amorē ꝛ ꝓpassiōez q̄ inter oēs boies debet esse. illa em q̄ sūt eiusdē spēi naturaliter adinuicē ꝓpatiunt. et hō mō Math. xxv. Saluator loquēs de cō dēnatōe impio: uꝫ ꝛ remuneratōe iustoꝝ soluꝫ facit mētionē de opib⁹ pietatis et eorū ꝓtrarijs: q̄uis responsuri sint vniuersaliter ꝓ oibus opib⁹ bonis ꝛ malis.

d Verū. Supra ꝓpheta denūciauit multiplicatiōez in bonis: hic ꝓnr denūciat vltionēz de inimicis: ꝛ diuidit in duas ptes: qr ꝓio denūciat vltio: scdo mundi ꝓsumatō: ibi. Cōsurgāt. Prima adhuc in duas: qr ꝓio denūciatur vltio quedā implēda tpe vete. testa. scdo alio tpe noui sicut dictū est ſ. de duplici collatōe boni. scda: ibi. Clamate. Circa primū sciendū q tyrij ꝛ sydonij ꝛ philistei erāt iudeoꝝ vicini: ꝓpter qō debebāt eoꝝ miserie ꝓpati: ꝛ ipi fuerūt magi crudeles: qñ reges assyrioꝝ ꝛ chaldeoꝝ iuerūt ꝛ excitauerūt ꝫ eos: ꝓpter qō eoꝝ punitōe fit hic mentō spālis: cum dr in psona dñi. e Verū quid mihi ꝛ vobis ꝛc. Dicit aūt se deus psecutōez pati in ppło ist' ratōe aliq̄ꝝ bonoꝝ q̄ cū malis affligebant ꝛ qr lz iudei meruissent affligi ꝛ captiuari: tn isti iniqua voluntate exeq̄bantur. e Nunquid vltōez vos reddetis mihi. q. d. nō: qr vobis nō nocui sed bene feci. f Et si vlciscimini. fm intentionē vīam malā. g Cito velociter reddā vicissitudinē. i. penā debitā. Isti em ꝓpē p⁹ captiuitatē iudeoꝝ satis cito fuerūt debellati ꝛ captiuati. h Argentū em meū ꝛ aurū tulistis. in destructōe em ierusalem ꝛ iudee isti babucrūt partez in preda. i Et desiderabilia mea et pulcerrima. i. ornamenta meo cultui deputata.

k Intulistis in delubra vestra. ad ornandum loca idorum. l Et filios iuda ꝛc. qua ptez suā de mācipijs vē diderūt grecis: qua p mare portauerūt eos longe.

m Ecce ego suscitabo eos ꝛc. quod fuit impletum tempore cyri qui dedit licentiā iudeis redeūdi: et ad hoc exequendū misit nuncios et literas p totum imperiuꝫ suum in quo erant loca saltem aliqua ad que mercatores greci duxerant ad vendendū mācipia. Et conuertam retributionē vestram. inferēdo vobis simile penā. n Et vendam filios vros. in seruos. o Et filias vestras. in ancillas. p In manib⁹ filioꝝ iuda. i. ꝓ manus eorū: qō dicunt aliqui impletū fuisse in liberatōe iudeoꝝ de babylonica captiuitate: qr secū adduxerūt de babylone plures gentiles ꝛ illos postea vendiderūt. sed hoc nō videt ꝓuenienter dictū. qr gentiles qui venerūt cū eis de babylone venerūt voluntarie saltē ꝓ maiori pte ꝛ erant ad iudaismū ꝓuersi: sicut dictum fuit. ſ. Esdre. Preterea illi erant babylonij ꝛ nō tyrij sydonij: ꝛ philistei de quibus hic agitur. Et ideo videtur melius dicendum

miserūt sortē. a Et posuerūt puer in pstibulo: b ꝛ puellā vendiderūt ꝓ vino vt biberent. c Verū q̄d mihi ꝛ vob tyr⁹ ꝛ sydon ꝛ oīs terminus palestinoꝝ: c Nūq̄d vltiōez vos redditis mihi. f Et si vlciscimini vos ꝓtra me: g cito velociter reddā vicissitudinē vob sup caput vr̄m. h Argentū ei meū ꝛ aurū tulistis ꝛ desiderabilia mea: et pulcerrime k intulistis in delubra vra. l Et filios iuda ꝛ filios ir̄m vendidistis filijs grecorū. vt longe faceretis eos ō finib⁹ suis m) Ecce ego suscitabo eos de loco: i quo vēdidistis eos: ꝛ cōuertam retributōem vr̄am i caput vr̄m. n Et vendā filios vros

o et filias vras p in manib⁹ filioꝝ iuda: ꝛ venūdabūt eos sabeis gēti longinq̄: qr dñs locut⁹ ē. q Clamate h i gētib⁹: r sctificate bellū: e suscitate robustos. Ascēdāt accedāt oēs viri bellatores t Cōcidite aratra vra i gladios ꝛ ligones vros i lāceas v Infirmus dicat: qr ego fortis sum. f Erūpite ꝛ venite oēs gētes de circuitu: y ꝛ congregamini. z Ibi occūbere faciet dñs robustos tuos. a Consurgāt et ascēdant gētes b in vallē iosaphat: qr ibi sedebo vt iudicē oēs gētes in circuitu. c Mittite falces q̄ maiz maturauit messis c Venite ꝛ descendite: f quia plenuꝫ ē torcular. Exuberant

ꝓuenienter dictū. qr gentiles qui venerūt cū eis de babylone venerūt voluntarie saltē ꝓ maiori pte ꝛ erant ad iudaismū ꝓuersi: sicut dictum fuit. ſ. Esdre. Preterea illi erant babylonij ꝛ nō tyrij sydonij: ꝛ philistei de quibus hic agitur. Et ideo videtur melius dicendum hoc fuisse impletum postea tpe machabeorū: q̄ pugnātes ꝫ duces antiochi frequenter eos debellauerūt: ꝛ mlta mācipia inde vēdiderūt: inter q̄ plura fuerunt de istis locis: vnde ꝛ inter duces debellatos a iudeis ponit cēdebeus dux maritimus: tyrus autē sydon ꝛ philistea sūt loca maritima.

q Clamate. Hic ponit alia vltio implenda tpe noui testamti: ꝛ dicunt alij q̄ erit vltio finalis iudicij: sed litera videt dissonare quia dicit hic, Sanctificate bellū suscitate robustos: q̄a in finali iudicio nō ꝫgregabuntur gentes ad bellandū: sed ad penas ꝛ p̄mia recipiendū: et ideo videtur mihi q̄ cōuenientius potest exponi de psecutōne antichristi: qui violētia armoꝝ conabit totaliter trāsferre dei cultuꝫ ad se: scdm ad thessa. ij. Ostendens se tanq̄ sit deus. ꝛ fm hoc dicitur. Clamate hec in gentib⁹. i. clamabitis vos ministri antixp̄i: ꝛ sic erit exponendū in sequentibus.

r Sanctificate bellum. i. confirmate contra colētes deum. In hebreo habetur. Preparate bellum: verbū em hebraicum hic posituꝫ equiuocum est ad preparare ꝛ sanctificare. s Suscitate robustos. vt adhereant antixpo. t Concidite aratra vestra in gladios. i. alias occupationes dimittite et ei adhereat

v Infirmus dicat ꝛc. i. nullus se excuset quin ei obediat in chr̄stianoꝝ psecutione. p Erumpite. i. venite cū magno impetu. y Et congregamini ad antichristum: et potissime in hierusalē. vbi ostendet se tanq̄ sit deus. ij. ad thessa. ij. z Ibi occumbere faciet dominus robustos tuos. interficiens antixpm et maiorem partez sibi adherentiū. a Consurgant. Hic ꝫsequenter describit mundi consummatō que sequitur dictam psecutionem: ꝛ diuiditur in duas partes. quia primo describitur finale iudiciuꝫ: vt addantur aliqua que supra sunt omissa: ꝛ scdo pene et p̄mia: ibi. Et scietis. Circa primū dicit. Consurgant ꝛ ascendant gentes. ſ. de sepulcris suis ꝓ generalem resurrectōez.

b In vallē iosaphat: circa ei illū locū erit iudiciū vt predictum est. c Mittite falces. i. mittetis: et hoc dicitur angelis qui erunt executores diuie iustitie fm q̄ dicitur Mathei. xiij. Messis vō cōsūmatio seculi est: messores autem sunt angeli. d Quoniam maturescat messis. id est venit temp⁹ reddendi penas et premia pro meritis. e Venite et descendite. mecū ad iudicium: tunc enim chr̄stus venturus est cum angelis suis. f Quia plenū est torcular. exuberāt ꝛc.

repetitio ē eiusdē ad mltiplicē exp̄ssiōez: q; qđ significauit p messem ℞ signat p vindemiā. f Quia multi. est malicia eoꝝ. q. d. pena nō est amplioꝝ differenda. g Populi ꝑpli in valle ꝯcisionis. tūc em̄ fideles ꝑpli ab infidelibꝰ segregabunt. b Sol ⁊ luna obtenebrati sunt. apparente enim claritate iudicis obfuscabit claritas luminū ad p̄tias luminis.

i Et dñs de syon rugiet. ℞ impios sniam p̄ferendo.

k Et ℣ irlm dabit vocē suā. iustis dicēdo. Venite bñdicti patris mei ⁊c. ⁊ vbi hic de syon ⁊ de irlm eo q; locus iudicij erit ibivt predictū est.

l Et mouebūt celi. ad receptōnez iustoꝝ.

m Et terra. ad receptōz reproboꝝ: q; locꝰ gehenne sub terra dicē. n Et dñs spes ꝑpli sui. q; tunc videbit dei ꝑpls q; nō est sua spe defraudatus. o Et scietis. hic ōnr describunt pene ⁊ p̄mia iudiciū generale sequētia: ⁊ p̄uo ōmia cum dī. Et scietis. vos iusti. p Quia ego dꝰ vester videtes me facie ad faciē. q Habitās in syon. s. celesti de qua dicit apls ad hebr. xij. Accessistis ad montē syon ⁊ ciuitatē dei viuentis irlm celestē: de qua subdit Et erit irlm sancta. r Et alieni nō trāsibūt p eam amplioꝝ. i. improbi amplioꝝ nō erūt ꝑmixti cum iustis. sicut fuit in irlm terrena ⁊ militāte ecclia: que est etiam irlm: vt dicit in scriptura. s Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinē ⁊c. p ista intelligitur suauitas que erit in celesti patria sicut frequenter in pluribus locis veteris testamenti ac noui fruitio beata p sensibilia delectabilia metaphorice designat. t Et fōs de domo dñi egredietur. i. plenitudo beatitudinis significata nō fontis. v Et irrigabit torrentē spinaruꝫ. i. illos q; in p̄senti vita ad modū spinaꝝ fuerūt arefacti p carentiā delectabiliū: ⁊ hoc ꝓpter xp̄m. In hebreo aūt habet. Et irrigabit torrēte sethin. ⁊ p hoc possunt intelligi corpa sanctoꝝ que tūc erūt incorruptibilia sicut ⁊ ligna sethin imputribilia. ⁊ hoc erit q; beatitudo aie redundabit ad corpora. Cōsequenter agit de penis reprobꝝ cum dī. r Egyptus in desolationem erit: ⁊ idumea in desertū p̄ditionis. s. infernalis: et p istas duas gentes intelligunt generaliter oēs pctōres: isti tñ spāliter exp̄munt: q; egyptus filios israel inique oppressit. ⁊ esau a quo dicta est idumea fratrem suū iacob innocentē p̄secutus fuit. In causa vō damnatōnis reprobꝝ exp̄munt spāliter pctā crudelitatis vt predictū est: ⁊ ideo subdit. Pro eo q; inique egerint ⁊c. subintelligunt tñ oīa alia peccata. Cōsequēter reuertitur ad p̄miū bonoꝝ dicēs. y Et iudea ineternū habitabit. sicut supra p irlm ⁊ syon metaphorice intelligit ciuitas celestium: sic hic p̄ iudeam terra viuentiū: sicut dicit. xxxiij. In diebus illis saluabit iuda. ibi per iudeam intelligitur omnis confitens deuꝫ corde et ore ⁊ operibus etiā ꝑm dicta antiquoꝝ hebreorum: vt ostensum fuit ibidem: sic in ꝓposito p iudeaꝫ que interpretatur confessio intelligitur patria celestis vbi est iugis confessio diuine laudis: p̄s. lxxxiij. Beati qui habitant in domo tua dñe ⁊c. a In generatōne ⁊ generatōez. i. sine fine. b Et mundabo sanguinē ⁊c. de cursu cōi iusti affligunt in p̄senti: ꝓpter qđ ab hominibus sensibilia bona attendentibus: quorum est maior numerus: ꝑm illud Eccl. j. Stultoꝝ infinitus est numerus reputātur deo odiosi et sic iniusti: ℞ in beatitudine celesti declarabitur eoꝝ iusticia: et ꝑm hoc dicit dñs.

b Et mūdabo sāguinez eoꝝ. i. illos tūc fuisse mundos ostendam.

c Quos nō mundaueram. i. quorū mūdiciā nō declarauerā in p̄tivitatibus hoibus attendētibus tm̄ sensibilia bona. d Et dominus cōmorabit in syon. sez celesti vbi clare ⁊ ꝑpetuo videbit ⁊ a sctis p̄ sua volūtate habebitur ad fruendum ad quā fruitōnem nos p̄ducat q; cuꝫ patre ⁊ spūsancto viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ amen.

torcularia: r ꝙs multiplicata ē malicia eoꝝ. s Populi populi in valle ꝯcisionis: q; iuxta est dies dñi i valle ꝯcisionis: b sol ⁊ luna obtenebrati sūt: ⁊ stelle retraxerūt splēdorē suuz. t Et dñs de syon rugiet: k et de irlm dabit vocē suā. l Et mouebūt celi m et terra n ⁊ dñs spes ꝑpli sui: ⁊ fortitudo filioꝝ isrl. o Et scietis q; p ego dñs deꝰ vester q habitās in syon monte sancto meo. Et erit irlm sancta r ⁊ alieni nō trāsibūt p eā amplius. s Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem ⁊ colles fluent lacte. Et per omnes riuos iuda ibunt aque: t et fons de domo domini egredietur: v ⁊ irrigabit torrentem spinarum. r Egyptus in desolationē erit: ⁊ idumea in desertū p̄ditionis: pro eo q; inique egerint in filios iuda: ⁊ effuderit sanguinē innocentē in terra sua. y Et iudea in eternū habitabit: ⁊ irlm a in generatōne ⁊ generatōnem: b Et mūdabo sanguinē eoꝝ: c ꝙs nō mundauerā: d ⁊ dñs commorabit in syon.

Explicit iohel ꝓpheta.

Addītio.

In ca. ij. vbi dicit in postilla. Hic ōnr inducit ꝓphetā.

Addītio.

Hoc qđ dī. Canite tuba. plane pōt intelligi q; ꝓpheta inducit ꝑsonā ad lamentū p vastatiōe terre fienda p quatuor regna predicta: et adhuc magis ꝓprie de vastatōne fienda p chaldeos: eo q; paz infra de hac vastatōne loquens dicit. Prope est dies tenebrarum Constat aūt q; vastatōnes facte p grecos ⁊ romanos nō ita ꝓpe erant ℞ satis longe. In eo. ca. vbi dī in postilla. Ex hoc p̄z qđ supra dictū est.

Addītio.

Ex hoc qđ dī hic. Ne dominent eis nationes notā bi q; iobel ꝓphetauit de vastatōnibus futuris per quatuor regna supradicta. nam ex vastatōne terre p erucā ⁊ bruchū sequebatur fames intantū q; viri israelitici cogebant exire ad alias regiones ad victū querendum: sicut legit de elimech ⁊ noemi cū filijs ipsoꝝ. s. naalon ⁊ chelion: Ruth. j. ⁊ sic dñabant eis natōes ⁊ etiā dicebant in ꝑplis vbi est deus eoꝝ.

Replica.

In scdo capi. iobelis vbi dī. Canite tuba ⁊c. quod exponit postillator de lamento p vastatōne terre fiēda p quatuor regna monarchica. Sz burg. eodem mō exponens de chaldeis: de grecis aūt et romanis nō vult admittere: ꝓpter id qđ dicit ꝓpe esse tps: q; vt dicit tps illaꝝ vastationū nō pōt dici ꝓpe q; multū distās Sz si burgē. attendisset alios passus sacre scripture: ita vilē ⁊ tentatiuā ñ faceret obiectōez. Dicit em̄ esa. Prope est vt veniat tps: ⁊ dies eius non elongabunt: de xp̄o qui plus distabat a tpe esa. cū vastatio romanoꝝ ⁊ grecoꝝ a tempe iobelis. Sicut igitur plus distans dicitur prope sic ⁊ illud quod ꝓpinquus est.

In ca. iij. vbi dicit in postilla. Et posuerūt puerum in prostibulo.

Addītio.

Hi nos habemus. Puerum in ꝑstibulo. i hebreo habet. Posuerūt puerum in meretricem.

In eodm vbi dicit in postilla. Et idumea in desertum p̄ditionis.

Addītio.

Per istas duas gētes pnt intelligi generaliter oēs peccatores ecclesiā pturbantes: qui in duo genera dividunt. Quidā. n. eoꝝ p̄sequunt ecclesiā ea violenter oppugnēdo: q; per egyptū intelligunt qui filios isrl

oppſſerūt violēter. Illō vo pturbāt eccliaz p falſas ſcpturaz interpatōes: z tales p idumeā intelligunt. idumea em accipit ſepe in ſcriptura p ſynagoga: q falſas interpatōes fingit in ſacra ſcriptura ad puertēda myſteria xpi put ō. Eſa. xxxiiij. ca. in additōnib⁹. Jn eo. ca. vbi dr in poſtilla. Et mūdabo ſāguinē eoz.

Additō.

Sp illō verbū. Et mūdabo ſāguinem eoz quē non mundauerā. Glo. Mundat dñs ſanguinē pctōz i euāgelio quē p⁹ in lege non mundauerat.

Jncipit expoſitio primi plogi in amos pphetam.

OZias rex ꝛc. Iſti prophete tres plogi pmittunt. quoz iſte primus eſt in q̄ biero. pcedit hoc modo. Primo em ponit quoddā inciden p qđ accedit ad principale: cum dicit: OZias rex ꝛc Principaliter āt tria intēdit tangē. Primo tps diuulgatōnis b⁹ pphetie cuz cauſa efficiente: ibi. Añ hunc itaq; terremotū. ſcđo materiā: ibi. Jn eas gentes q̄ lectōe ꝛc. tercio quoꝝdā ptentoz in principali ope ponit expoſitōez: ibi. Et qz idē propheta. Dicit itaq;. a Ozias rex. de q̄ bz. ij. palip. xxvj. b Cum dei rcti. ſoli. emulare. i. amaret vel imitaretur: verſus. Emulo: mflat amat inuidet ac imitat. Jn opuſculo de vocabulis biblic inuenies exempla de iſtis ſignificatōib⁹. De iſto dicit in. ij. pal. xxvj. Fecit qđ rectū erat in ſpectu dñi iuxt oia q̄ fecerat amalias pr ei⁹. c Mimio religionis amore puocatus. ptrariū legit. ij. pal. xxvj. vbi dicit. Cū roboratꝰ eēt elatū eſt cor ei⁹ in interituz ſuum: z neglexit dñm deū ſuū: ingreſſuſq; tēplū dñi adolere voluit incēſuz ſup altare thymiamatis. ſolutio: in ꝟ q̄ intendebat pmouere diuinū cultū nō neglexit dñm ꝟ dilexit pter boc aūt dr dñm neglexiſſe q̄ pceptū nō ſuauit: vñ dr hic. d Cōtra pceptū legis moyſi ꝛc. Num. xviij. b. Tu z filij tui cuſtodite ſacerdotiū vrm. z oia q̄ ad cultū altaris ptinēt z intra velū ſē p ſacerdotes adminiſtrabunt: ſiquis externus acceſſerit occidet. Jtē Mu. j. a Jnueniēs ſile. e Paralypomenō. xxvj. f Sacerdotale officium pſumere conat⁹ eſt. vñ azarias ſacerdos z alij ſacerdotes dñi dicebant ei. ij. pal. xxvj. Nō ē tui officij ozia vt adoleas incēſum dño: ꝟ ſacerdotū dñi. boc eſt filioz aaron: q̄ conſecrati ſunt ad huiuſcemodi miniſteriū. g Ob eā rem terremotū ꝛc. vñ biero. ſup primū amos. Ozias qui z azarias q̄ indebitū ſacerdotiū ſibi vendicās pcuſſus ē lepra in fronte et terremot⁹ factus eſt magn⁹ p totā irlm. b Cuius. terremotus. i Etiā zacharias pphēta meminit. xiiij. ca. vbi dicit. Fugietis ſic fugiſtis a facie terremot⁹ in dieb⁹ ozie regis iuda. Glo. Qui vſurpans ſacerdotiū lepra pcuſſus ē. ad c⁹ impietatē tota terra mota ē. k Hieroboā filij ioas ad dr̄iam hieroboā filij nabath: de quo. iij. Reg. xij. et deinceps. ſil. ij. pal. x. et deinceps in mult̄ loc⁹: de hieroboā aūt filio ioas legit. iij. Reg. xiiij. g. l Jn eas gen. q̄ lecti. cō. ſunt. j. primo et ſcđo legit ibi de gaza z de tyro: de edom: de filijs āmō: z de pluribus alijs. m Quas memorauit. ſ. ibidez cū dicit. Sup trib⁹ ſcelerib⁹ ꝛc. n Et qz idez pphēta. i. qz dñs p pphaz dicit ibi q̄ nō pceat ſup ſceleribus eoz ſignat q̄ pcere potuit. o Jn ſequēti. ſ. pt⁹ tps tactū in q̄ pphētauit: qđ tangit in titulo: z p⁹ cōminatōz dñi tacta in principio exordij: ibi. Dñs de ſyō rugiet ꝛc. p Ait ꝛc. tercō qz primo tangit tps: ſcđo pmatio: tercio ſubiūgit. Sup tribus ſceleribus ꝛc. vt Tercō. i. ter pcatū pmittentibus ſiue iteratib⁹ ſignat ſe poſſe indulgere: ſed nō q̄rto qō intelligi debet q̄tum ad ſenſuz myſtic cū. ſ. fm quē q̄rto dicit iterare q̄ cōſuetudiarie finaliter iterat. Dctōz indulgētiā deū dare poſſe ſignat.

q Quē. ſ. deū.

r Quarto cadez peccata admittentib⁹. i. cōmittentibus ꝛc.

Jncipit plogus in amos pphetam.

OZias rex Jſrl. z Jeroboam filius Joas regis Jſrl. in diebus duobus ante terremotum. Hic ait. Verba amos q̄ fuerunt in bethoren: que vidit ſuper Jſrl. in diebus oze regis iuda: et in diebus Jeroboam filij Joas regis Jſrl. ante terremotum.

"Ozias rex⁵ cuz dei religionez ſolicite emularet⁶ nimio religionis amore puocatus⁷ p̄tra p̄ceptū legis moyſi arrepto thuribulo: vt in hyſtoria libri ſcđi ⁸paralypomenon oñdit: ᵗſacerdotale officiū pſumē conatus ē. ⁹Ob eā rē tremotū tēplo dī exortū ꝓſtat: ᵇ ᶜet iā zacharias pphēta meminit. Ante hūc itaq; terremotū amos pphēta tpibus p̄dicti regis: z tpib⁹ ʳhieroboaz filij ioas regis ſrl ⁱ eas gentes q̄ electōe compſcđo legit ibi de gaza z de tyro: de edom: de filijs āmō: z de pluribus alijs. m Quas memorauit. ſ. ibidez cū dicit. Sup trib⁹ ſcelerib⁹ ꝛc. n Et qz idez pphēta. i. qz dñs p pphaz dicit ibi q̄ nō pceat ſup ſceleribus eoz ſignat q̄ pcere potuit. o Jn ſequēti. ſ. pt⁹ tps tactū in q̄ pphētauit: qđ tangit in titulo: z p⁹ cōminatōz dñi tacta in principio exordij: ibi. Dñs de ſyō rugiet ꝛc. p Ait ꝛc. tercō qz primo tangit tps: ſcđo pmatio: tercio ſubiūgit. Sup tribus ſceleribus ꝛc. vt Tercō. i. ter pcatū pmittentibus ſiue iteratib⁹ ſignat ſe poſſe indulgere: ſed nō q̄rto qō intelligi debet q̄tum ad ſenſuz myſtic cū. ſ. fm quē q̄rto dicit iterare q̄ cōſuetudiarie finaliter iterat. Dctōz indulgētiā deū dare poſſe ſignat.

q Quē. ſ. deū.

r Quarto cadez peccata admittentib⁹. i. cōmittentibus ꝛc.

henſe ſūt ira dei ob eas cās. m quas memorauit affuturam denūciat. n Et qz idem pphēta o in ſequentib⁹ p ait. Sup tribus impietatib⁹ et ſup q̄tuor nō cōuertaz eum tercio peccatoꝝ indulgētiā deum dare poſſe ſignificat: ᵠquez ʳq̄rto eadem pctā admittētib⁹: nec penitentiam nec indulgētiā datuꝝ ānūciat. ˢMā p ignis ſilitudinē quē i p̄dictas gētes īmittēdum ᵗp̄dixit: grauē atq; irrenocabilē dei ira ad euerſionē ᵛearūdem ciuitatū pceſſurā voluit demōſtrare.

Hortez alij⁹ prologus.

"Ados pphā pastoz ᶜrusticus⁹ ruborum

Hic poſtq̄ dixerat q̄ illos nō puertez. ſubdit deſtructōez illoꝝ futurā p ignē: ſicut patz in ſingulis ptibus vñ ſubiungit hic. s Jgnē p ignis ſilitudinē. z dicit. Jgnis ſilitudinē: nō ignē: qz q̄ſi i nihilū erāt poſtea redacti pſecutōne illis immiſſa a dño pter pctā eoz. t Predixit. ibidē. ſ. prio z ſcđo. v Earundē. ſ. q̄s prius nominauit. ſ. gazam tyrum ꝛc.

Explicit qualiſcunq; expoſitio iſtius plogi.

Jncipit ſecundi plogi expoſitio.

Hamos pphēta ꝛc. Jſte ſecundus prologus tres habet ptes principales. Jn prima tangunt cauſe operis. Jn ſcđa ponit auctoris emendatio ſpāliſ: ibi. Amos vo interpretatur. Jn tercia ſubditur propbetie commendatō generalis: ibi. Jn veritate em vox omniū pphetaꝝ ꝛc. Jn prima cauſa efficiens multiplr deſcribit. primo q̄tuz ad nomen cum dr. Amos. ſcđo q̄tuz ad officiū cum dr. Propheta. tercio q̄tum ad pditōez cum dr. Ruſticus. quarto q̄tum ad opis conſuetudinem cum dr. Ruborū moza diſtringens. q̄nto q̄tum ad modū agendi cum dr. Paucis verbis explicari nō poteſt. in quo tangitur cā formalis: ſexto q̄tum ad actū pphetandi: ibi Hic loquitur ad vaccas pingues ꝛc. in qua tangit cā materialis. Jn ſcđa parte auctor ſpāliter a q̄tuor cōmendat. primo exabundātia gratie: ibi. Interpretatur onuſt⁹. ſcđo ex officij dignitate: ibi. pphetauit inter ceteros ꝛc. tercio ex debita ad pphetiaz diſpōne: ibi. Eſſe q̄ppe pphā nō poterat ꝛc. q̄rto ex vtilitate z vniuerſalitate doctrine: ibi. Qui etiā tuba ſua ꝛc. His viſis lr̄e inſiſtam⁹.

a Amos. ecce nomen pphete.

b Propheta. officio.

c Ruſticus. conditōne.

d Ruborum moza diſtringens operis cōſuetudine iſtud ſumitur de amos. vij. vbi ſcribitur. Armentarius ego ſuz vellicans ſiccomozos. id̄ eſt diſcerpēs frōdes

Sicomori ⁊ aliaꝝ arboꝝ ad pastū pecoꝝ. ita dic̄ gl. inē line. vñ destringēs vellicās ⁊ discerpēs p eodē accipiunt. Itē glo. marginalis dicit: ibi. Sicomor⁹ idē est q rubus afferens mora q̄ pastoꝝ famē depellūt et folia eluriē pecoꝝ. In opusculo de vocabulis biblie pleni⁹ inuenies de rubo et sicomoro.

o Pauci verb explicari nō ꝑt ꝓpē vtoꝝ. pfunditatē ⁊ plicitatez ⁊ ne mireris q̄ dixi. pliritatē q̄: plicū oportuit ipsum esse.

e Quis em̄ digne. i. sufficiēter ⁊ opetenter.

f Exprimat. i. exprimere possit. g Quatuor scelera damasci ⁊c. j. prio.

b Et septimo ⁊ octauo gradu iude. ⁊ isrl. infra ꝙ. grad⁹ appellatur ꝫ loc⁹: q̄ in septimo gradu. l. septimo loco inuebik̄ ꝙ iudaz i. ꝙ duas tribus relicto deo idolatrabitas: ⁊ i octauo gradu. id est i octauo loco cōtra isrl. i. ꝙ decez tribus: quarum ista pcā enumerat. i Dic loquik̄. infra. üj. k Ad vaccas pingues. hic tāgitur materia. l Ruiturā. infra. vj. e.

mora distrīges[b] pauci verb explicari nō pōt. [c]Quis. n. digne[f] exprimat tria[g] ⁊ q̄tuor scelera damasci gaze tyri idumee filioꝝ āmon ⁊ moab:[b] ⁊ septīo octauoq̄ gradu iude ⁊ isrl.[l] Hic loq̄t[k] ad vaccas pīgues: q̄ sunt i mōte samarie:[l] ⁊ ruituram[m] domū maiorē[n] minorēq̄ testatur.[o] Ipe cernit fictorē locuste[p] ⁊ stantē dñm[q] sup murū litū[r] vel adamātinū[s] ⁊ vncinū pomoꝝ. infra. viij. a. Attrahentē supplicia peccatoribꝫ[t] ⁊ famē in terra: nō fame panis: nec sitim aque: ꝫ audiēdi verbū dñi: [u]nō dixit verba ꝫ vbuz Amos vo interptat[v] onustus. Hic amos spiritualigra plen⁹[x] prophetauit int̄ ceteros ꝓphetas. Non enīz solus ipse erat prophetes: sed etiam alij.[y] Esse quippe nō poterat prophetes:[z] nisi pastor ante fuisset.[a] Qui etiā tuba sua clangit p singulos dies erudiens et docens in ecclesia. In veritate. n. vox oim ꝓphetaꝝ:[b] tāq̄ tuba spūalis ē ꝑdicās in eccl'ia fm q̄[c] scriptū ē. Ascē de in montē excelsuz: tu qui euāgelizas syon: exalta vocem tuam: qui ꝑdicas irlm.

Item alius ꝓlogus.

Amos prophe[d]ta et pastor nō fuit pater esaie prophete:[e] q̄q̄ et ille propheta extiterit.[b] Nam alijs litteris ille: alijs iste apud hebreos scribitur que differentia literarū apud latinos nō habet̄: et ille fortis vel robust⁹ hic vir auulsus interpretat̄ qui loquit̄ cōtra ꝛcem tribus: que per idolatriam[c] a cultu ꝛei[f] et a regno dauid erāt auulse. Fuit āt cognatio ei⁹ ex oppido thecue: q̄d sex miliaribus[g] distat a bethleē: curā gerēs pecoꝝ i latitudine cāpoꝝ q̄ sūt primi oppido thecue:[b] in quibus humi aride atq̄ bareno-

Incipit tercij ꝓlogi expositio.

Dic amos ꝓpha ⁊c. i ꝫ tercō ꝓlogo ꝓcedit ꝙ hūc modū ꝓuio em̄ ambiguitate remota notificat ꝓphete ꝓsonacum dī. Hic amos ꝓpheta ⁊c. scdo determinat ꝓphetatōis tps: ibi. ꝓphetauit aūt ⁊c. tercio ponit ꝓphie materia: ibi. Marie aūt ⁊c. q̄rto exprimit dine electōis gra q̄ ad ꝓphetiaz vocat⁹ est: ibi. Hūc ablatum. quinto subiungit finalis ipsi⁹ pseuerantia: ibi. Quem amasias ⁊c. sexto fit mentio de ipsius morte et sepultura: ibi. Post hec semiuiu⁹ ⁊c. Itez in prima pte notificat ꝓpheta multiplr: primo p ꝓsonalem discretōnem ibi. Non fuit pater esaie. scdo p scripture distinctōez: ibi Nam alijs lris ille. tercio p nois interpretationez: ibi. Et ille fortis vel robust⁹ ⁊c. quarto p suā cognatōez: ibi. Fuit aūt cognatio ei⁹ ⁊c. quinto p officij ꝓsuetudinem. s. solicitudinē pastoralem: ibi. Curam gerens pecorum ⁊c. sexto p conuictum seu conuersatōnem: ibi. Ex hoc numero pastoꝝ ⁊c. septimo q̄tum ad interptatiuā: ibi. Imperit⁹ sermone. octauo q̄tum ad cognitiuā: ibi. Sed plen⁹ sciētia. His visis litere insistamus.

b Pater esaie. ꝺ quo Esaie. j. Visio esaie filij Amos.

c Dicq̄ ⁊ ille. scz pater Esaie.

c Prophetauit esaie. xxxvij. a.

d Alia ⁊ alijs literis ille. scilicet amos pater esaie. vnde dicit hieron. in originali. Ille scribitur p primam ⁊ vltimaz sui nominis literaz alepb ⁊ sade: ⁊ interpretatur fortis atq̄ robustus: hic vo per ayn et samech: et interptatur populus auulsus. medie litere: men ⁊ vau: vtrinq̄ conuenientes sunt.

e Ꝛei. üj. Reg. xij.

f Et a regno dauid. iiij. Reg. xvij.

g Distat a bethleem. ad meridianam plagam: sicut dicit hiero.

b In quibus campis. Nihil omnino frugum gignitur humo existente arida atq̄ barenosa, ista littera

m Domū maiorem. x. tribuū ꝓpter maiorez multitudinem.

n Minorēq̄. duaꝝ tribuū scissionibus i. captiuitate. lxx. annoꝝ: hiere. xxv. ⁊. xxix.

o Ipe cernit fictorē locuste. infra. vij. fictorem appellat dñm creatorem ⁊ spiratorē locuste. i. exercitus assyrioꝝ. vñ hiero. in originali. Ostendit dñs sennacherib regē assyrioꝝ cuz infinita multitudine exercitus instar locuste vniuersa comedentis eē venturū de cuius aduētu bk. iiij. Reg. xviij. ⁊ Esa. xxvj.

p Et stantē dñm. infra. vij.

q Sup murū litum. hec est litera hiero.

r Ad adamantiū. hec est lra. lxx. vide supza expositionem positam in epla ad paulinū.

s Et vncinū pomoꝝ. infra. viij. a. Attrahentē supplicia pctoribus.

t Et famē. viij. f. ꝫ. in epla ad paulinū hec pleni⁹ exponunt.

t Nō dixit ver. s. infra. viij. vbi dī. Ꝫ audiēdi vbū dei p qd̄ innuit illā famē fore audiēdi verbū increatū qd̄ vnicū verbū ē: nō verba creata que plura sunt.

v Onustus. onere gratie. i. gra spūali que subleuat ad celū: q̄ onus dicit̄ q: graue reddit maturitate moꝝ: ⁊ de isto onere dī. math. xj. Jugū em̄ meum suaue est ⁊ onus meū leue.

x Prophetauit int̄ ceteros. s. iobel ē naum ionā osee esaiā. ⁊ omendak̄ in ꝫ q̄ dī in alijs ꝓphetasse: qd̄ em̄ int̄ plures bonos opponit nō pōt habere latentiā mali.

y Esse quippe nō poterat. ita bñ et ita sufficienter.

z Nisi pastor ante fuisset: q: in illo officio instructꝰ fuit similitudinib⁹ ꝺine electōis gra q̄ ad ꝓphetiaz vocat⁹ est: ibi. Hūc ablatum. quinto subiungit finalis ipsi⁹ pseuerantia: ibi. Quem amasias ⁊c. sexto fit mentio de ipsius morte et sepultura: ibi. Post hec semiuiu⁹ ⁊c. Itez in prima pte notificat ꝓpheta multiplr: primo p ꝓsonalem discretōnem ibi. Non fuit pater esaie. scdo p scripture distinctōez: ibi Nam alijs lris ille. tercio p nois interpretationez: ibi. Et ille fortis vel robust⁹ ⁊c. quarto p suā cognatōez: ibi. Fuit aūt cognatio ei⁹ ⁊c. quinto p officij ꝓsuetudinem. s. solicitudinē pastoralem: ibi. Curam gerens pecorum ⁊c. sexto p conuictum seu conuersatōnem: ibi. Ex hoc numero pastoꝝ ⁊c. septimo q̄tum ad interptatiuā: ibi. Imperit⁹ sermone. octauo q̄tum ad cognitiuā: ibi. Sed plen⁹ sciētia. His visis litere insistamus.

b Pater esaie. ꝺ quo Esaie. j. Visio esaie filij Amos.

c Dicq̄ ⁊ ille. scz pater Esaie.

c Prophetauit esaie. xxxvij. a.

d Alia ⁊ alijs literis ille. scilicet amos pater esaie. vnde dicit hieron. in originali. Ille scribitur p primam ⁊ vltimaz sui nominis literaz alepb ⁊ sade: ⁊ interpretatur fortis atq̄ robustus: hic vo per ayn et samech: et interptatur populus auulsus. medie litere: men ⁊ vau: vtrinq̄ conuenientes sunt.

e Ꝛei. üj. Reg. xij.

f Et a regno dauid. iiij. Reg. xvij.

g Distat a bethleem. ad meridianam plagam: sicut dicit hiero.

b In quibus campis. Nihil omnino frugum gignitur humo existente arida atq̄ barenosa, ista littera

satis plana ē: ꝫ qz coiox lr̃a est. bumi aride atq; barenose ipsi⁹ expositōni insistendū ē: pōt aūt exponi dupliciter. potest ei dici q; isti genitiui pstruūt cū b̃ qđ dico cāpis ex vi demonstratōnis essentie sic. b ¶ In qui. cam. i ¶ Bumi aride ⁊ barenose. i. bumū aridā ⁊ barenosaz bñtibus .i. q̃ bñt bumū aridaz ⁊ barenosam.

k ¶ Nihil omnino fruguz. gignitur. sicut dicitur magne virtutis vir. i. bñs magnaz virtutem egregie pulcritudinis mulier. i. babēs egregiam pulcritudinem: et extreme turpitudinis aial. i. bñs extremā turpitudinē: multa talia exempla ponit pristianus in miori volumine circa pncipiū scōi libri. Aliter exponit̃ lr̃a ista: vt hoc qđ dico bumi ponatur aduerbialit̃. Dicit pristianus in. xv. maiozis volūinis. Sciendū q; pria ciuitatū noia si prime vel scde sint declinatōis genitiuo casu p aduerbio in loco accipiuntur: vt rome sum: tarenti sum accusatiuo đo ad locum cuiuscunq; declinatōnis: vt romā eo vel tarentū vel carthaginē vel athenas. ablatiuo đ loco vel p locū vt roma exeo: tarento transeo. si sint tercie: ablatiuo tā in loco q̃ de loco vel p locū. vt carthagine fuz: carthagine venio: carthagine trāseo. Idē etiaz semp in pluralibus inuenit̃: vt athenis fuz: athenis veio athenis transeo. Et paucis interpositis subdit. Inuenīt̃ur et quedā appellatiua supra dictā regulā seruantia: vt militie milicia militi. domi domū. mo. bumi mū. mo. Itez nota q; qñ nomē ponit̃ p aduerbio: aduerbiū est ꝑs q̃đ qz absolute tenet̃. nomē aūt simplr: vnde possunt ei iūgi adiectiua vel alia substantiua noia in pformitate accidētium: sicut pz hic et in ouidio: cpla. in scda epistola scribitur. Atq; aliquis iam nunc doctas eat inquit athenas Construamus itaq; literam. In quib⁹ campis. Nihil oīno fruguz gignit̃ bumi aridē atq; barenose. i. i bumo arida atq; barenosa. Itez p exēpla pristiani supra posita pz q; noia aduerbialiter posita qñq; ponunt̃ cū verb signifi cantibus motum. qñq; cum significantibus quietē. Itē ostenditur per exempla ouidij dicentis. In tercio metamorphoseos. Spargit bumi iussos mortalia semina ventes. Item in eodē. Spectat bumi positus geminū ceu lumina sydus. Itē in doctrinali scribit̃. Rotbomagi studeas vel rome deinde moreris. Militie tñ atq; domi reside bis bumiq;. Item grecismus dicit sic. Rome rotbomagi vernone morat̃ur atbenis. Romā rotbomagū vernonē tendit atbenas. Roma rotbomago đnone redibat atbenis. Rure morat̃ bumi militieq; domi. Rus tēdebat bumum militiāq; domū. Rure redibat bumo militiaq; domo. Dicunt aūt grāmatici q; ista quatuor appellatiua sequunt̃ regulas propriozum nominū: qz sunt appropriata ad necessaria saluatiōis vite humane. duo ad defensiōez extrinsecam. domus. n. defendit a pluuia. ⁊ grandine: militia ab hostibus: ⁊ alia duo q̃ ad defensionem intrinsecā scz rus qđ necessariū est ad culturam. vt inde homo alatur: ⁊ bum⁹. i. terra humida ⁊ graminosa: vt iumenta pascant. l ¶ Duc ablatū de nūero. b bz. i. vñ. m ¶ Que

se nihil[k] oīno fruguz gignit̃ ꝫ vbrimis pascuis abūdāt ⁊ iō cūcta sūt plena pastoribus: ⁊ sterilitas terre ꝓpensā pec[illegible]oz multitudine. Ex hoc nūero pastorū fuit amos imperitus ꝑmone: ꝫ plen⁹ scīa. Prophetauit autem eisdē tpib⁹: quib⁹ iobel naū ionas osee esaias. Sed aliquātulū exorsus ē pphetare tanq̃ esaias. Patrie aūt ptra dece tribus locut⁹ est: pauca de duab⁹ interserēs: [f]hūc ablatū de numero pastoz misit dñs: vt i samaria pphetaret: [m]quez amasias sacerdos freq̃nter plagis affligit: tādē fili⁹ ei⁹ ozias vecte p tympora trāsfixit. P⁹

hec seminiu⁹ ī terrā suā euēctus: p⁹ aliquot dies vlozē vulneris expirauit: sepult⁹ q; est cuz patrib⁹ suis.

¶ Explicit plogus. Incipit Amos pphā. ¶ Ca. j.

[a]Erba Amos [b]qui fuit in pastoribus thecue [c]q̃ vidit sup isrl [d]in diebus ozie regis iuda: ⁊ in diebus hieroboā filij ioas regis israel [e]ante duos annos terremot⁹. [f]Et dixit. [g]Dominus [h]de syon rugiet et de hierl'm dabit vocē suā. [i]Et luxerūt speciosa pastoz: [k]et exiccatus ē vertex carmeli.

Uerba amos hec pphetia que tercio loco partes diuidit̃: in pheniū ⁊ tractatum qui incipit ibi. Et dixit. In prima parte primo notificatur auctor ex noie cū dicitur. a ¶ Uerba Amos. Et iste est ali⁹ ab illo q̃ fuit pater esaie: licet vterq; fuerit pphēta. Ille enim fuit nobilis ⁊ de genere regio. b aūt rusticanus. Ille etiā scribit̃ in hebreo p literā aleph in principio ⁊ sade in fine: iste ho p lr̃az ayn in pncipio ⁊ samech in fine. Propter quod ille robustus: hic ausus interpretatur. Notificatur etiā ex officio cum dr̃. b ¶ Qui fuit in pastori. thecue. Est aūt thecua terri torium segetibus ineptum: sunt ibi tamen pascua animaliū fecunda: scdo ostenditur quibus pphetauerit: cum dr̃. c ¶ Que vidit sup israel. i. sup regnuz decem tribuū contra illud pncipaliter pphetauit secūdario tñ ptra plura alia regna: vt videbit̃. tercio ostēditur tempus in quo pphetauit. ⁊ primo in generali cū dicit̃. d ¶ In diebus ozie regis iuda ⁊ in dieb⁹ bieroboam. Isti. n. sil' regnauerūt partialiter tamē. qz vltima ꝑs regni bieroboā ⁊ prima regni ozie simul cōcurrūt. vt patet. iiij. Regū. xv. ozias tñ ibi nominatur azarias. qz fuit binomi⁹: scdo in speciali cum dr̃.

e ¶ Ante duos annos terremotus. Ozias. n. rex iuda in superbiam elatus voluit offerre thymiama in templo domini super altare incensi: ⁊ tūc a domino fuit lepra percussus: et fuit etiam tunc terremotus ad ostendendum iram dei ptra ipsum de quo terremotu dicet plenius: Zacha. xiij. Amos cepit pphetare p duos annos ante. f ¶ Et dixit. Hic incipit tractat⁹ in quo primo pphetat contra plura regna in generali: secundo magis in speciali: ibi. Hec dicit. Circa primum dicit̃. Et dixit. s. amos a deo inspiratus.

g ¶ Dominus de syon rugiet. iram enim domini cōtra regna in sequentibus expressa designat metaphorice p rugitum leonis qui est terribilis: et dicit.

h ¶ De syon. eo q; ibi in templo erat ppiciatoriuz: qđ erat quasi sedes dei vt dictum fuit Exodi. xxv. ⁊ videbāt pphete imaginarie q; vox dei loquentis ad se ex illo loco procederet vsq; ad eum. i ¶ Et luxerūt speciosa pastorum. id est habitatōnes et materia populozum et regnozum infra scriptorum.

k ¶ Et exiccatus est vertex carmeli. i. cito deficiet potestas cuiuslibet regni. sic ei sonat trāslatio chaldaica ⁊ iō ñ ē b̃ pphia de sterilitate futura p nimiā siccitatē vt credūt alicā ꝫ est locutō metaphorica ad designādū

amasias sacerdos. bethel de quo legit̃ infra. vij.

Explicit qualiscunq; expositio istius plogi.

¶ Incipit postilla fratris Nicolai de lyra sup amos cum additōnib⁹ pauli epi burgē.

pfrozum

vastatōes regnoꝝ infra scptoꝝ. l Hec dicit. Hic pñr ꝓphetizat magis in spāli: z primo ꝺ extraneos. secundo ꝺ iudeos sequenti capi. ibi. Hec dicit dñs sup trib⁹ scleribus iuda. Prima diuiditur in sex ptes ꝑm sex regna ꝓtra que ꝓphetizat: z patebūt ptes ꝓsequēdo. In prima ꝑte ꝓphetizat cōtra regnuꝫ syrie vicēs. m Super tribus sceleribus damasci. i. syrie eo ꝙ damasc⁹ erat metropolis illi⁹ regni: ꝑm ꝙ dicit̄ ysaie. vij. Caput syrie damascus. n Et super q̄tuor non cōuertam. hic dicunt hebrei ꝙ si homo peccauerit bis vel ter eodē genere peccati: remissibile est. ꝫ nō si quater z si intelligāt de irremissibilitate simpliciter: ꝫ ē ertoneū z cōtra scripturā: sicut ptz iij. Reg. de manasse rege: q̄ nō solū q̄tuor ꝫ pluries petiit idolatrie z homicidij fecit: z tñ finaliter veniā obtinuit: z alia pl̄a exēpla possent adduci de scriptura. Vi intelligat irremissibile. i. de difficili remissibile: sic vere est. Ista tñ difficultas nō est ex pte diuine potentie: ꝫ ex parte peccatoris qui ex eo ꝙ totiens reiterat p.tiam reddit se misericordia indignū: sine qua nō pōt a pcō resurgere: ꝑm ꝙ dicitur osee. xiij. Perditio tua ex te israel: tantūmodo ex me auxiliū tuū. Per talē vo modum loq̄ndi dicit saluator matb. xij. Qui aūt dixerit verbū ꝓtra spiritū sanctuꝫ nō remittet ei. i. de difficili remittet: hoc etiā mō dicit pb̄s. v. meta. ꝙ impossibile dicit vno mō quod vix potest fieri: regnum vo syrie multotiens afflixerat regnū decem tribuum z iniuste ꝓpter qđ dignū erat diuina punitōe: z maxime q2 victoria sibi concessa abusum fuerat in magna crudelitate: ideo subdit̄. o Eo ꝙ triturauerit in plaustris ferreis galaad. i. habitatores galaad p plaustra ñ intelligunt bigi curus: ꝫ quedā instra trahentes ferreos habēnia q̄ voluebant sup segetes positas i area: nō solū ex cutiendū granū: ꝫ et ad ꝓtrendū sic stipulā vt redigeretur quasi in paleā ad vandū aialib⁹ in defectu melioris pabuli: z talib⁹ instris cōtriuerūt syrij homines crudeliter de galaad. p Et mit. ignē in do. asael. et deuorabit do. benadab. Sic scribit̄ coiter in biblijs nostris. in hebreo tñ scribit̄ ꝑ literam res in fine sic bene dar. benadab aūt scriptus ꝑ b in fine regnauit añ asael immediate. z p⁹ asael benedar filius eius. Et isti. fuerūt añ tp̄s amos ꝓphete q̄ cepit ꝓphetare tpe ozie vt dictū ē: z ꝓpter ꝫ cū dī hic. Et mittā ignē in domū asael. ꝙ domuꝫ intelligūt posteri eoꝝ a deo puniti. que punitio noie ignis designat̄ ꝓbabile ē etiā ꝙ edificia ab eis facta fuerūt tūc ꝺbusta. exprimunt aūt hic inter reges syrie asael z benedar. qz crudeliter nimis se habuerūt erga filios israel: vt3 ex. iiij. Reg. q Et cōterā vectē damasci. i. fortitudinē eoꝝ, r Et disp. habitatorē de campo idoli. i. de syria idolatrie subdita. s Et tenentē sceptrū. i. regē. t De domo voluptat. i. in domo regia in qua vocabat delitijs. v Et transferetur dē. hoc fuit impletū tpe achaz: vt habet̄. iiij. Regū. xvj. vbi dicit̄ Teglatphalassar rex assyrioꝝ interfecit rasin regem syrie: et habitatores damasci transtulit cyrenem. x Hec dicit. Hec ē scda ps in qua ꝓphetizat cōtra philisteos vicens. y Super tribus sceleriḃ⁹ gaze. nomen est ciuitatis regie.

Hec dicit dñs. m Super tribus sceleribus damasci n et super quatuor nō conuertā eū: o eo ꝙ triturauerūt in plaustris ferreis galaad. p Et mittā ignē in domū azahel: z deuorabit domos benadab. q Et conteram vectē damasci. r Et disperdā habitatorē de cāpo idoli: s et tenentē sceptrū de domo voluptatis: t et transferet ꝑs syrie cyrenen dicit dñs. Hec dicit dñs. y Super tribus sceleribus gaze: z super quatuor nō conuertaꝫ eū: eo ꝙ abstulerit captiuitatē pfectā: vt concluderet eā in idumea. b Et mittā ignē in murū gaze z deuorabit edes eiꝰ: z disperdā habitatorē de azoto: z tenentē sceptrū de ascalone: z conuertā manū meā sup acharon z pibūt reliqui philistinoꝝ dicit dñs. c Hec dicit dominus. d Super tribus sceleribus tyri et super quatuor nō conuertā euꝫ e eo ꝙ conclauserint captiuitatem pfectam in idumea: f et non sint recordati federis fratrum. g Et mittam ignē in murum tyri: z deuorabit edes eius. h Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus edom et super quatuor non conuertaꝫ eū. i eo ꝙ persecutus sit in gladio fratrem suum k et violauerit misericordiaꝫ eius: l et tenuerit vltra furorem suū et indignationē suā seruauerit vsqꝫ in finē. m Mittaꝫ ignē in thamā: z deuorabit edes bosre. n Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus filioꝝ ammon o et super quatuor non conuertā eū: p eo ꝙ dissecuerint pregnantes galaad: vt dilatarent terminos suos. q Succendam ignē in muro rabba: et deuorabit edes eius in clamore in die belli: in turbine in die tempestatis. r Et capiet rex eoꝝ in transmigrationē ipse et principes eius simul. dicit dñs. s Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus moab t et super quatuor non conuertā eū: u eo ꝙ incinerauerit ossa regis idumee in calcem. x Et mittam ignē in moab: et deuorabit edes carioth. y Et morietur moab in sonitu: in clangore tube. z Et interficiam iudicem de medio eius: et omnes principes eius occidam cum eo. dicit dñs. a Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus iuda b et super quatuor non conuertā eū: c eo ꝙ proiecerint legem dñi: et mandata eius non custodierint. d Deceperunt autem eos idola sua: post que abierunt patres eoꝝ. e Et mittam ignē in iuda: et deuorabit edes hierusalem. f Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus israel g et super quatuor non conuertā eū: h pro eo ꝙ vendiderint in argento iustum: et pauperem pro calciamentis. i Qui conterunt in puluerem capita pauperum in terra: et viam mansuetorum auertunt. k Et filius et pater ierunt ad puellam: vt polluerent nomen sanctum meum. l Et super vestimenta pignorata accubuerunt iuxta omne altare: et vinum damnatorum bibebant in domo dei sui. m Ego autem exterminaui amorreum a facie eoꝝ: cuius altitudo erat quasi altitudo cedri: et fortis erat quasi quercus. et disperdidi fructum eius desuper: et radices eius subtus. n Et ego ascendere feci vos de terra egypti: et traxi vos per desertum quadraginta annis: vt possideretis terram amorrei. o Et suscitaui de filijs vestris in prophetas: et de adolescentibus vestris nazaraeos. Numquid non ita est filij israel? dicit dñs. p Et dedistis nazaraeis vinum bibere: et prophetis mandastis dicentes. Non prophetetis. q Ecce ego stridebo subtus vos sicut stridet plaustrum onustum fœno. r Et perit fugiens a velocitate: et fortis non obtinebit virtutem suam: et robustus non saluabit animam suam. s Et tenens arcum non stabit: et velox pedibus non saluabit se: et ascensor equi non liberabit animam suam. t Et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa. dicit dñs. u Audite verbum hoc quod locutus est dñs super vos filij israel: super vniuersam cognationem quam eduxit de terra egypti dicens. x Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre: propterea visitabo super vos omnes iniquitates vestras. y Numquid ambulabunt duo pariter: nisi prius conuenerit inter eos? z Numquid rugiet leo in saltu: cum non habuerit predam? a Numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo: nisi forte aliquid apprehenderit? b Numquid cadet auis laqueo super terram: absque aucupe? c Numquid exaltabitur laqueus de terra: cum nihil rapuerit? d Si clangit tuba in ciuitate: et populus non contremiscet? e Si erit malum in ciuitate: quod dñs non fecerit? f Quia non faciet dñs deus verbum: nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos prophetas. g Leo rugiet: quis non timebit? dñs deus locutus est: quis non prophetabit? h Auditum facite super domos azoti: et super domos terre egypti: et dicite. Congregamini super montes samarie: et videte iudicia multa in medio eius: et calumnias in visceribus eius. i Et nescierunt facere rectum dicit dñs: thesaurizantes iniquitatem et rapinam in domibus suis. k Propterea hec dicit dñs deus. Tribulans terra: et circuibit hostis: et detrahet a te fortitudinem tuam: et diripientur domus tue. l Hec dicit dñs. Quomodo si liberet pastor de ore leonis duas tibias aut extremum auriculæ: sic eruentur filij israel habitantes in samaria in angulo lectuli: et in damasco in grabato. m Audite et contestamini domum iacob. dicit dñs deus exercituum. n Quia in die vltionis meæ super eum visitabo: et super altaria bethel. et amputabuntur cornua altaris: et cadent in terram. o Et percutiam domum hyemalem cum domo estiua: et peribunt domus eburnee: et dissipabuntur edes multe. dicit dñs. p Audite verbum hoc vaccæ pingues que estis in monte samarie: que calumniam facitis egenis: et confringitis pauperes: que dicitis dominis vestris. Afferte et bibamus. q Iurauit dñs deus in sancto suo. Quia ecce dies veniunt super vos: et tollent vos in cophinis: et reliquias vestras in fuscinulis piscium. r Et egrediemini per aperturas coram vobis: et proicietis vos in solitudinem. dicit dñs. s Venite ad bethel et impie agite: ad galgalam multiplicate iniquitatem: et afferte mane victimas vestras: et post tres dies decimas vestras. t Et sacrificate de fermento laudem: et vocate voluntarias oblationes et annunciate: quia sic voluistis filij israel. dicit dñs deus. u Et dedi vobis munditiam dentium in cunctis ciuitatibus vestris: et indigentiam panis in omnibus locis habitationum vestrarum: et non estis reuersi ad me. dicit dñs. x Ego prohibui a vobis imbrem cum adhuc tres menses superessent usque ad messem: et pluere feci super ciuitatem vnam: et super ciuitatem alteram non pluere feci: pars una pluebatur: et pars super quam non pluebat arescebat. y Et ibant duæ aut tres ciuitates ad ciuitatem vnam ad bibendum aquas: et non saturabantur. et non estis reuersi ad me. dicit dñs. z Percussi vos in vredine et aurugine: multitudinem hortorum vestrorum et vinearum vestrarum: et ficetorum vestrorum et olivarum vestrarum comedit eruca: et non estis reuersi ad me. dicit dñs. a Misi in vos mortalitatem in via egypti: interfeci in gladio iuuenes vestros cum captiuitate equorum vestrorum: et ascendere feci fœtorem castrorum vestrorum in nares vestras: et non estis reuersi ad me. dicit dñs. b Subuertens subuerti vos sicut subuertit deus sodomam et gomorram: et eritis quasi torris eruptus de incendio: et non estis reuersi ad me. dicit dñs. c Propterea hec ego faciam tibi israel. Et quia hoc faciam tibi: præparare in occursum dei tui israel. d Quia ecce formans montes et creans ventum: et annuncians homini eloquium suum: faciens matutinam caliginem: et gradiens super excelsa terræ. dominus deus exercituum nomen eius. e Audite verbum hoc quod ego assumo super vos planctum domus israel. f Cecidit non adiciet vt surgat virgo israel: proiecta est super terram suam: non est qui suscitet eam. g Quia hec dicit dñs deus. Ciuitas quæ egrediebatur mille: relinquet centum: et quæ egrediebatur centum: relinquet decem domui israel. h Quia hec dicit dñs domui israel. Quærite me et viuetis. i Et nolite quærere bethel: et in galgalam non ingrediamini: et vsque bersabee non transeatis. quia galgal transmigrans transmigrabit: et bethel erit in dolorem. k Quærite dñm et viuite: ne forte irrumpat quasi ignis domum ioseph: et deuoret: et non sit qui extinguat bethel. l Qui conuertitis in absynthium iudicium: et iustitiam in terra relinquitis. m Qui facit arcturum et orionem: et conuertit in mane caliginem: et diem in tenebras obscurat. qui vocat aquas maris: et effundit eas super faciem terræ. dñs nomen eius. n Qui corroborat vastitatem super robustum: et vastitas super munitionem venit. o Odierunt arguentem in porta: et loquentem sermonem sanctum abominati sunt. p Propterea quia diripitis egenum: et auferentes pondera tritici edificastis domos de lapide quadrato: et non habitabitis in eis. vineas amenas plantastis: et non bibetis vinum earum. q Quia scio multas iniquitates vestras: et fortes peccata vestra. hostes iusti: accipientes munera: et pauperes in porta declinare fecerunt. r Propterea qui prudens est in tempore illo silebit: quia tempus malum est. s Quærite bonum et non malum: vt viuatis: et sit dñs deus exercituum vobiscum: sicut dixistis. t Odite malum et diligite bonum: et constituite in porta iudicium: si forte miseretur dñs deus exercituum reliquiis ioseph. u Propterea hec dicit dñs deus exercituum dominator dñs omnipotens. In omnibus platheis planctus: et in cunctis plateis dicent væ væ: et vocabunt agricolam ad luctum: et eos qui sunt callidi ad planctum. x Et in omnibus vineis planctus: quia pertransibo in medio tui. dicit dñs. y Væ desiderantibus diem dñi: quare vobis dies dñi tenebræ et non lux? z Quomodo si fugiat homo a facie leonis: et occurrat ei vrsus: aut ingrediatur domum suam et reclinet manum suam super parietem: et mordeat eum coluber. a Nonne tenebræ dies dñi et non lux: et caligo et non splendor ei? b Odi et proiecit festiuitates vestras: et non capiam odorem cœtuum vestrorum. c Si offeretis mihi holocausta et munera vestra non suscipiam: et victimas pinguium vestrorum non respiciam. d Auferte a me tumultum carminum vestrorum: et canticum lyre vestre non audiam. e Et reuelabitur quasi aqua iudicium: et iustitia quasi torrens fortis. f Numquid victimas et sacrificia obtulistis mihi domus israel: per quadraginta annos in deserto? g Et portastis tabernaculum moloch vestro: et imaginem idolorum vestrorum sydus dei vestri quæ fecistis vobis. h Et transmigrare faciam vos vltra damascum. dicit dñs deus exercituum nomen eius. i Væ qui opulenti estis in sion: et confidentes in monte samarie. k Optimates nominati principium gentium: ad quos domus israel venit. l Transite in chalanne et videte: et inde ite in emath magnam: et descendite in geth palestinorum: et in cunctas regiones istas optimas. si latior terminus vester terminis vestris. m Qui abiungitis diem malum: et adpropiare facitis solium iniquitatis. n Qui dormitis in lectis eburneis: et lasciuitis in stratis vestris. et comedistis agnum de grege: et vitulos de medio armenti. o Qui canitis ad vocem psalterii: sicut dauid putauerunt se habere vasa cantici. p In crateribus bibentes vinum: et optimo vnguento delibuti. et nihil patiebantur super contritione ioseph. q Propterea nunc transmigrabunt cum principibus transmigrantium: et auferetur chorus lasciuientium. r Iurauit dñs deus in anima sua. dicit dñs deus exercituum. Abominor ego superbiam iacob: et domos eius odi. et tradam ciuitatem cum habitatoribus suis. s Et erit si remanserint decem viri in domo vna: et mortui fuerint. tollet eos consanguineus eius et qui comburit eos: vt efferat ossa de domo: et dicat ei qui in penetralibus domus tue est. Numquid adhuc est apud te? et dicet. Non est. et dicet. Tace: quia non recordabimur nominis dñi. t Ecce enim dñs præcipit: et percutiet domum grandem ruinis: et domum pusillam scissuris. u Numquid equi in petra arabunt: aut subiugabitur in armento bos? quia conuertistis in amaritudinem iudicium: et fructum iustitie in absynthium. x Lætantes in nichilo qui dicitis. Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobi cornua? y Propterea ecce ego suscitabo super vos domus israel gentem: et affligent vos a introitu emath vsque ad torrentem deserti. dicit dñs deus exercituum. z Hec ostendit mihi dñs deus: et ecce locusta vna erat ascendens: cum esset sol in ortu suo. et ecce formauit locustas in principio germinationis serotini: et ecce serotinus post tonsionem regis. a Et cum consummasset comedere herbam terræ: dixi. dñe deus propitius esto. quis resurget iacob? quoniam paruulus est. b Misertus est dñs super hoc. Non erit. dixit dñs. c Hec ostendit mihi dñs deus: et ecce vocabat ad iudicium ignem dñs deus: et deuorauit abyssum magnam: et deuorabat partem. d Et dixi. dñe deus cessa quæso: quis resurget iacob? quoniam paruulus est. e Misertus est dñs super hoc. Non erit. dixit dñs deus. f Hec ostendit mihi dñs deus: et ecce stans super murum litum: et in manu eius paries litus. g Et dixit dñs ad me. Quid tu vides amos? Et dixi. Parietem litum. Et dixit dñs ad me. Ecce ego ponam perpendiculum in medio populi mei israel: non adiciam vltra ut transeam eum amplius. h Et disperdentur excelsa ysaac: et sanctuaria israel desolabuntur: et consurgam super domum ieroboam in gladio. i Et misit amasias sacerdos bethel ad ieroboam regem israel dicens. Conspirauit contra te amos in medio domus israel: non potest terra sustinere omnes sermones eius. k Hec enim dicit amos. In gladio morietur ieroboam: et israel captiuus migrabit de terra sua. l Et dixit amasias ad amos. Vade videns fuge in terram iuda: et comede ibi panem: et ibi prophetabis. m Et non adiicies vltra vt prophetes in bethel: quoniam sanctificatio regis est: et domus regni est. n Et respondens amos dixit ad amasiam. Non propheta ego: et non filius prophete ego: sed bubulcus et vellicans sycomoros. o Et tulit me dñs de pone gregem: et dixit dñs ad me. Vade prophetiza ad populum meum israel. p Nunc ergo audi verbum dñi. Tu dicis. Non prophetes super israel: et non stillabis super domum isaac. q Propterea hec dicit dñs. Uxor tua in ciuitate fornicabitur: et filij tui et filie tue in gladio cadent: et humus tua in funiculo diuidetur: et tu in terra polluta morieris: et israel captiuus migrabit de terra sua. r Hec ostendit mihi dñs deus: et ecce canistrum pomorum estiuorum. s Et dixit. Quid tu vides amos? Et dixi. Canistrum pomorum estiuorum. Et dixit dñs ad me. Venit finis super populum meum israel: non adiciam vltra vt transeam eum amplius. t Et ululabunt cantores templi in die illa. dicit dñs deus. Multa et in omni loco proiecta in silentio. u Audite hoc qui conteritis egenum: et inopes terræ deficere facitis. x Dicentes. Quando transibit mensis: et frumenta venundabimus? et sabbatum: et aperiemus horrea frumenti? vt minuamus mensuram: et augeamus siclum: et supplantemus stateras dolosas. y Et possideamus in argento egenum: et pauperem pro calciamentis: et quisquilias frumenti venundemus. z Iurauit dñs in superbia iacob. Si oblitus fuero omnium operum eorum. a Super hoc non commouebitur terra: et lugebit omnis habitator eius? et ascendet quasi fluuius vniuersa: et proiicietur et submergetur quasi fluuius egypti. b Et erit in die illa. dicit dñs deus. Occidet sol meridie: et tenebrescere faciam terram in die lucis. c Et conuertam festiuitates vestras in luctum: et omnes cantores vestros in planctum. et ponam quasi planctum vnigeniti: et nouissimos eius quasi diem amaritudinis. d Ecce dies veniunt. dicit dñs deus: et mittam famem in terram: non famem panis: neque sitim aquæ: sed audiendi verbum dñi. e Et mouebuntur de mari vsque ad mare: et ab aquilone vsque ad orientem circuibunt quærentes verbum dñi: et non inuenient. f In die illa deficient virgines pulchræ et adolescentes in sitim. g Qui iurant in delicto samarie: et dicunt. Viuit deus tuus dan: et viuit via bersabee: et cadent et non resurgent vltra. h Vidi dñm stantem super altare: et dixit. Percute cardines: et commouebuntur superliminaria: et dissipa eos in capite omnium: et residuum eorum in gladio interficiam. non fugiet ex eis fugiens: et non saluabitur ex eis effugiens. i Si descenderint vsque ad infernum: inde manus mea educet eos: et si ascenderint in cælum: inde deducam eos. k Et si latuerint in vertice carmeli: inde scrutans auferam eos: et si absconditi fuerint a conspectu meo in profundo maris: ibi mandabo serpenti: et mordebit eos. l Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis: ibi mandabo gladio: et interficiet eos. et ponam oculos meos super eos in malum et non in bonum. m Et dñs deus exercituum qui tangit terram: et tabescere facit omnes habitatores eius: et ascendet quasi fluuius vniuersa: et submergetur quasi fluuius egypti. n Qui ædificat in cælo ascensionem suam: et fundamentum suum super terram. qui vocat aquas maris: et effundit eas super faciem terræ. dñs nomen eius. o Nonne quasi filij æthiopum vos estis mihi filij israel? dicit dñs. Nonne israel de terra egypti eduxi: et philistiim de cappadocia: et syrum de cyrene? p Ecce oculi dñi deus super regnum peccatorem: et conteram illud de superficie terræ. verumtamen non perdam vniuersam domum iacob. dicit dñs. q Ecce enim ego præcipiam: et commouebo in omnibus gentibus domum israel: sicut commouetur triticum in cribro: et non cadet lapillus super terram. r In gladio morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt. Non adprehendet nec occupabit nos malum. s In die illa suscitabo tabernaculum dauid quod cecidit: et reædificabo aperturas eius: et quæ ex parte destructa fuerant instaurabo: et reædificabo eam sicut in diebus antiquis. t Vt possideant reliquiæ idumee: et omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum super eos. dicit dñs faciens hæc. u Ecce dies veniunt. dicit dñs: et comprehendet arator messorem: et calcator uue mittentem semen: et stillabunt montes dulcedinem: et omnes colles tabescent. x Et reuertam captiuitatem populi mei israel: et ædificabunt ciuitates desertas et habitabunt: et plantabunt vineas et bibent vinum earum: et facient hortos et comedent fructum eorum. y Et plantabo eos super humum suam: et non euellam vltra de terra sua quam dedi eis. dixit dñs deus tuus.

Apbetizat ꝓtra filios ām̃on q̃ ꝛebuerit diligere filios ifrl eo q̃ ꝛeſcenderũt a lotb nepote abꝛae primi pꝛis iudeoꝝ et ipſi ecõtrario babuerũt eos odio: ⁊ eos multis vicib⁹ ꝓſecuti ſunt crudeliter. vtz. j. Reg. xj. de naas rege eoꝝ qui nolebat fedus facere cum eis niſi erueret oim oculos ꝛertros: iõ ſubdit.

b Sup trib⁹ ſcelerib⁹ filioꝝ ām̃on. i. multotiẽs replicatis. c Nõ conuertã eũ. vando ſibi pniam vt ꝓſeq̃tur veniam.

d Eo q̃ diſſecuerit pgnãtes galaad ne pueros pareret q̃ terrã pꝛim poſſidere: ⁊ ipſi ām̃onite eã bitaret: iõ ſubdi cit. e Ad dilatandũ terminũ ſuũ i. terrã ſue habitatiõnis. f Et ſuccendã ignẽ in muro rabba. Hec ẽ ciuitas q̃. iij. Deutr. vocatur rabath: et erat metropolis in regno ām̃on.

g In vlu. i. in ſono ɔfuſo vulneratoꝝ ⁊ morientium in ꝓlio. b Et ibit melcbon. i. rex eoꝝ. In captiuitatem.

b Sup tribꝫ ſceleribꝫ filioꝝ ām̃on. ⁊ ſup q̃tuoꝝ c nõ ꝓuertaz eũ: d eo q̃ diſſecuerit pregnãtes galaad e ad dilatandũ tm̃inũ ſuũ. f Et ſuccẽdã ignẽ in muro rabba. ⁊ ꝛuorabit edes ei⁹ g in vlulatu in die belli: ⁊ i turbine i die cõmotiõis. h Et ibit melchon in captiuitatẽ: ipſe ⁊ pꝛinci pes ei⁹ ſil dicit dñs.

Cap. ij.

a Hec dic dñs. b Sup ꝛib⁹ ſceleribꝫ moab ⁊ ſup q̃tuoꝝ nõ ꝓuertã eũ: c eo q̃ icẽdẽrit oſſa regis idumee vſq̃ ad cinerẽ. d Et mittã ignẽ i moab e et ꝛuorabit edes carioth: f et morieꝫ i ſonitu moab in clãgoꝛe tube: g ⁊ diſpdã iudicẽ ꝛ de medio eoꝝ: ⁊ oẽs pncipes eiꝰ interficiã cuꝝ eo dicit dñs: g Hec dicit dñs. b Sup tribꝫ ſceleribꝫ iuda ⁊ ſup q̃tuoꝝ nõ ꝓuertã eũ: eo q̃ abiecerit legẽ dñi: ⁊ mãdata eiꝰ nõ cuſtodierit. Decepert eũ eos idola ſua: pꝛ q̃ abierãt pꝛes eorũ. i Et mittã ignẽ i iuda et ꝛuorabit edes ihꝛlm. k Hec dicit dñs. l Sup tribꝫ ſceleribꝫ iſrael: et ſuper quatuoꝝ nõ ꝓuertã eũ: m p eo q̃ vẽdiderit p argẽto iuſtũ ⁊ pauperẽ p calciamentis. n Qui conterunt ſuper puluerem terre capita pauperum: o et viam humilium ꝛeclinant

totiens ⁊ multipliciter peccauit in vtroq̃: ꝓtẽnendo legez ⁊ exercẽdo idolatriã: vtz exo. iij. Reg. ⁊. ij. palip. Apter hoc meruit diuinã punitiõez: iõ ſubdit. b Sup tribus ſceleribꝫ ꝛc. ⁊ ptz ex dictis lra. i Et mittã ignẽ in iuda ꝛc. boc fuit impletũ q̃n nabuſardam ſuccedit tomũ dñi et tomũ regis: et tomos ihꝛlm p circuitũ. iij. Reg. vltimo.

k Hec dicit. b ꝓꝛ ꝓbat cõtra regnũ iſrael. ⁊ ponit hec pꝛo pbetia vltio loco q̃ ꝓba circa eã diuti⁹ imoꝛatur. ſ. vſq̃ ad finẽ. tñ aliq̃ intſerit aliq̃n ꝛe regẽ iuda ⁊ diuidit i duas partes. Amos. n. pꝛio ꝛenũciat ſuã ꝓphetiã: ſcdo ex b patit iniuriã. capi. vij. Dria in tres quia primo arguit populuꝫ ꝛe auaricia: ſcdo ꝛ idolatria. ca. iij. ibi. Audite ad bethel. tercõ ꝛ carnalitate et laſciuia cap. vj. Sciendum tamẽ q̃ iſta diuiſio non eſt precisa: ſed tm̃ a plurimo: in qualibet. n. parte interſeritur ꝛe aliis vicijs. Prima in duas: quia primo arguitur cupiditas virorum: ſecundo ſuarum vxorum. in principio capi. iij. Prima in tres: quia primo ponuntur populi flagicia: ſecundo recoluntur ꝛei beneficia: ibi. Ego ſuz. tercio predicuntur futura ſupplicia: ibi. Ecce ego. Circa primuz dicitur. l Super tribus ſceleribus ꝛc. q̃d exponunt aliqui dicentes q̃ primũ ſcelus fuit vẽditio ioſeph: Gen. xxxvij. ſcdm i adoratiõe vituli: Exo. xxxij tercium in negatione dauid. ij. regũ. xj. Que nobis ps in dauid ꝛc. quartum autem in venditione ipſi⁹ chriſti: ꝓpter quam ſunt per orbez captiuati; ꝓpter q̃d dicitur. m Filion ꝓuertam eũ. reducendo ab hac captiuitate. n Eo q̃ vendiderit p argento iuſtum. i. chriſtum antonomatice iuſtum: ſed illud quod ſubditur non videtur bene conſonare. o Et pauperem pro calciamentis: ꝓpter quod hec expoſitio videt magis myſtica q̃ literalis: ideo, dicẽdũ eſt aliter. m Super tribus ſceleribus ꝛc. i. pro vicijs infraſcript⁹ multotiens et multipliciter iteratis ſicut ſupra dictum eſt de aliis. o Eo q̃ vendiderit p argento iuſtuz. i. iuſticiã ſubuertendo iudiciũ p precio. o Et pauperem p calciamẽtis. i. p re parui valoris in q̃ apparet magnus ꝓtemptus pauperũ. hebꝛei dicũt. Et pauperez p clauſuris. Dictio. n. hebꝛaica bic poſita equoca eſt ad calciamenta ⁊ clauſuras. Et exponit ſic rab. ſal. dicens. q̃ quando pauper habebat vineam vel agrum iuxta diuitis poſſeſſionem: moleſtabat euz calumnijs vt ſic cogeretur ſibi vendere poſſeſſionem ſuam. ⁊ diues ſic auferebat clauſuram mediam inter ſuaz ⁊ pauperis poſſeſſionem: ponens totum ſub vna clauſura. ⁊ hoc magis conſonat lre precedenti. p Qui conterunt ſup puluerem terre capita pauperum. euz deiciendo totaliter a ſuo ſtatu. ſic enim dicitur is puluere proſtratus. q Et viã humiliũ ꝛeclinant. i. ꝛeclinare faciãt. quia humiles talib⁹ ſuperbis cedunt in via q̃n obuiauerint eis ꝛeclinantes

Additio.

Ubi nos habem⁹ ꝓgnantes: in hebꝛeo hr̃ barotb q̃ dictio vno mõ ſignificat ꝓgnãtes: ⁊ alio mõ ſignificat montanas: ⁊ iſto modo intelligendo ſenſus hui⁹ eſt q̃ ām̃onite diſſipabant montanas q̃ diuidebant inter terrã ām̃on ⁊ galaad: vt ſic ampliarẽt terminos ſuos amotis inde limitibus: ⁊ hoc videtur magis ꝓſonum rationi.

Capitulum. ij.

Hec dicit. Hec eſt ſexta ps in q̃ ꝓphetat ꝓtra ꝓpm moab q̃ ſilr ꝛeſcẽdit a lotb. ꝓpter q̃d ꝛebuit diligere iudeos ⁊ tñ ecõtrario multotiens impugnauit eos: vtz In libris iudicũ et regũ: ideo vr̃. b Sup tribꝫ ſceleribus ꝛc. i. multotiens replicatis: ꝓpter q̃d dignus erat ſuſtinere ſuppliciũ et cũ hoc q: dignitati regie intulit crudele ſupplicium: ideo ſubdit. c Eo q̃ incẽderit oſſa regis idumee. q̃s aũt iſte rex fuerit nõ dicit hic: nec etiaz alibi i ſcriptura. Aliqui tñ gloſatoꝛes dicũt q̃ fuit ille rex edom q̃. iiij. Reg. iij. dicit fuiſſe in exercitu cũ regib⁹ iſrael ⁊ iuda ꝓtra moabitas: et cũ rex moab eẽt obſeſſus voluit irrumpere ad regẽ edom: ⁊ nõ potuit: ſed fuit cõpulſus in ciuitatẽ redire: ꝓpter q̃d moabite ꝛ ipm irati poſt mortẽ ei⁹ effuderũt oſſa ꝛe ſepulcro eius ⁊ incenderũt ea Rab. ſa. dicit q̃ quidaz rex edom pugnans ꝓtra moabitas: cecidit in manibus eoꝝ: ⁊ exercuerũt in eo banc crudelem ignominiã: tñ nõ dicit quis fuerit ille rex edom.

d Et ꝛuorabit edes carioth. nomẽ ẽ ciuitatis i moab. e Et morieꝫ in ſonitu moab. in ſonitu. ſ. bellivbi eſt ſonitus magn⁹: ex fragoꝛe armoꝝ ⁊ clamoꝛe morientiũ.

f Et diſpdaz iudicẽ ꝛc. i. iudices ⁊ oẽs nobiles pſonas.

g Hec dicit. Poſtq̃ ꝓphauit ꝛ idumeos: hic ꝓphetat ꝛ iudeos: ⁊ pꝛio ꝛ regnũ iuda: ſcdo ꝛ regnũ iſrl: ibi. Hec dicit dñs. Circa primũ ſciendũ q̃ ꝛecẽ tribub⁹ ſepatis a regẽ dauid. iij. Reg. xij. cultus ⁊ doctrina legis p ſacerdotes remãſit in regno iude: ꝓpter q̃d illud regnũ habuit maioꝛẽ opoꝛtunitatem ſeruandi legem ⁊ cultũ diuinũ ⁊ p conſequẽs magis ꝛepꝛehenſibile fuit ꝛe trãſgreſſione ⁊ tñ mul-

a latere. a Et filius ⁊ pr̃ eius ierũt ad puellã. i. pr̃ violauit puellã filio suo affidatã seu despõsatã: ⁊ in b tãgit crimẽ incest⁹. b Et sup vesti. pigno. accu. iux oẽm altare. Faciebãt. n. isti aliqñ magna ꝓuisia in locis vbi colebant idola: ⁊ de vestimẽtis pauper⁹ apd eos impignoratis faciebãt sedes ad recũbendũ i mẽsa: et qr cõuiuia illa fiebãt de substãtia iniusta oppressor⁹ ⁊ dãnatorũ ab eis: iõ subdit. Et vinũ dãnator⁹ ⁊c.

c Ego autem. hic inter recolunt diuina bñficia illi ꝑpõ exhibita: vt ex hoc flagicia predicta appareant maiora: ⁊ supplicia sequẽtia iustiora: ⁊ dr in pson̄a dei Ego autẽ exterminaui ãmorreum a facie eor̃ũ. i. añ faciem ꝓpli isr̃l: sicut pz in libris Iu. ⁊ iosue.

d Cui⁹ altitudo cedrorum. i. valde excessiua vltra coẽm statũ: iõ de eis dr. Iu. xij. Quib⁹ cõparati q̃si locuste videbant.

e Et fort⁹ ipse q̃si quercus. i. sicut excedebant ꝓpm isr̃l in altitudine: ita ⁊ in fortitudine.

f Et detriui fructũ ei⁹ desup ⁊c. .i. pncipes ⁊ subiectos illius ꝓpli. Conseq̃nter recolit aliud bñficiũ p̃cedẽs. s. eductio d̃ huiusmodi egypti cũ dr. Ego sũ ⁊c. ⁊ pz litera.

g Et suscitaui de filijs vr̃is ꝓphas. ad vocẽdũ ꝓpm: ⁊ hoc pz p totũ vetus testamentũ.

h Et de iuuenibus vr̃is nazareos. aliquos ad sempt vt sanson̄ ⁊ samuelẽ: ⁊ aliquos ad tp̃us.

i Nũqd nõ ita est. q. d. nõ potestis negare ista beneficia ⁊ vos econtrario me puocatis: iõ sequit. k Et potabit nazareis vinũ. vt infringerẽt votũ mibi fact̃m

l Et ꝓphetis mãdabatis. sicut pz infra. vij. c. q amasias sacerdos bethel nitebat impedire amos a ꝓphetia

m Ecce ego. Hic inter p̃dicunt debita supplicia: ⁊ p̃ oñditur hic punitio inenitabilis: ⁊ secũdo rõnabilis. c. sequẽti. Circa p̃mũ dicit. Ecce ego stridebo sup vos ⁊c. talis aũt strido⁹ causat⁹ et onere supra posito: ⁊ p hoc insinuat q̃ peccata ꝓpli erant ita grauia quasi de⁹ nõ posset vltra tolerare absq̃ punitione debita: Hebrei sicut dicũt. Ecce ego stridebo in locis vestris qr dictio hebraica est equiuoca ad vtrãq̃ significationẽ: ⁊ in hoc notat⁹ modus punitiõis. Plaustrũ multũ onerat̃ oppr̃it ⁊ stridere facit illa sup que transit. q. d. nõ poterit q̃ effugere. sicut nec illa super que transit plaustrum oneratum. ideo subdit.

n Et pibit fuga a veloce. qr capiet aliq̃s q̃ possit effugere.

o Et tenens arcum non stabit: ptra hostes.

p Et robustus corde. i. audax ⁊ constans alis.

q Nudus effugiet. ꝓiectis armis p timore.

Caplm. iij.

Audite vbũ. Postq̃ punitõ regni isr̃l oñsa ẽ ineuitabilis. hic oñr oñdit rõnabil⁹ ⁊ diuidit in duas ptes: qr primo hec rõnabilitas declarat. secũdo punitõ ibi. ꝓpterea. Prima in duas: qr primo oñdit rõnabilitas ex testimonio diuino. secundo ex hũano. ibi. Audite facite. Circa primũ ꝓpba p excitat attentionẽ dicens Audite verbũ ⁊c.

b Super omnẽ cognationẽ. ⁊ sic alloquit omẽs iudeos generaliter.

c Tm̃m̃ vos cognoui ⁊c. ꝓbiendo vob legẽ diuinã ⁊ alia bñficia ꝑticularia. Psal. cxlvij. Non fecit taliter oi nationi: ⁊ iudicia sua nõ manifestauit eis.

d Idcirco visitabo sup vos. acrius vos puniẽdo quãto maior fuit vr̃a ingratitudo: dicta ꝓphet⁹ spũ dei loquẽtiũ repellendo: ideo subdit.

e Nũqd ambulabũt duo pariter. ad aliquẽ locũ determinatũ.

f Nisi eis conuenerit. de iter ex rõnabili cã. q. d. nõ. p hãc metaphorice designatur conuenientia dei ⁊ ꝓphete loquentis ex eius ore.

g Nunquid rugiet leo in saltu ⁊c. q. d. nõ: leo rugiens est deus p os ꝓphe peccatoribus cõminans: ad quod sequit pena sicut ad rugitũ leonis preda: ⁊ hoc nisi penituerint: ⁊ idem intelligit q̃ hãc quod subditur.

h Nunqd dabit ⁊c. est em̃ repetitio. eiusdem sententie ad maiorem assertionem.

i Nũqd cadet auis in laqueũ terre. i. absc̃ditũ in terra

k Absq̃ aucupe. i. sine ope aucupis laqueũ tendentis. q. d. nõ: p aucupẽ intelligit deus peccatorẽ capiens in laqueũ pene. ps. x. Pluet sup peccatores laqueos ⁊c.

l Nunqd auferet laqueus ⁊c. q. d. nõ. sic intentio dei nõ frustrat̃ a punitione peccator⁹ in malo pseuerantiũ.

m Si dãger tuba i ciuitate. ꝓ aduẽtu aduersario⁹ sr̃ eã.

n Et ꝓpsnõ expauescet. q. d. imo. p tubã intelligit denũciatio ꝓphica diuine cõminatiõis: ꝓpter hoc subdit.

o Si erit malũ. s. pene. In ciuitate quod nõ fecerit dns .i. ordinauerit fieri vt dedecus culpe puniatur decore iusticie. quasi diceret aliter nõ fiet.

p Quia non faciet dominus deus verbum. de his que sunt necessaria hominibus nunciari.

q Nisi reuelauerit ⁊c. quia sicut natura nõ deficit in necessarijs: ita auctor nature non deficit nũciando p ꝓphetas ea que sunt necessaria cognosci ⁊ nõ possunt via hãna sciri. Omnia exempla ad hoc posita sunt vt vltio diuina ꝓphetas proclamata rõnabilis ostendat: ideo subdit.

EEE

s Leo rugiet.i.dñs p ꝓphas cōminat̄ b Quis nō timebit.q.d. Nullus ē q̄ nō debeat timere ⁊ de malis penitē
c Dñs deus locut⁹ est.ꝓphas inspirādo. d Quis nō ꝓphabit.inspiratione a deo acceptā ꝓpho nunciando.q.d. nullus d⁹ tacere p quacūq̄ ꝓsecutione. e Auditū.b

ꝓnr oñdit rōnabilitas punitōis testimonio būano cuꝫ dr. Auditū facite i edibus azoti ⁊c.i. inter gentiles legē dei nō būtes.

f Congregamini sup montes samarie ⁊ vide.insa.mlt̄as.i.ydolatrias ꝑ deū. g Et calūmā patientes.in q̄ notat̄ pcīm ꝑ ꝓximū.q.d.si gentiles talia viderent solarōne naturali ducti iuste punienda dicerent.

h Propterea oñ sa rōnabilitate punitiōis supradicte dicit ipsa ire ꝓclamat̄ cū dr.

b Tribulabit̄ et circuietur terra ita q̄ nihil remaneat absconditū.

i Et detrahet̄ ex te fortitudo tua.i. rer ꝓncipes ⁊ bellatores. k Et diripient̄ edes tue:q⁊ bona inde auferent̄ ⁊ postea incendētur:⁊ ꝫ fuit impletū tpe osee.iij. Regū.xvij. Verūtn̄ q⁊ aliq̄ pauci euaserūt:iō subdit̄ l Quō si eruat pastor ⁊c.sic eruent̄ filij isrl̄.i.valde pauci ex eis. m In plaga lectuli.i.in regione regni iude: q̄ dr lectulus rōne tēpli qđ erat ibi:de q̄ dicit Cant̄.j. Lectulus noster floridꝰ eo q̄ ibi habitabat deus p spālem inhabitationē. Illi em̄ q̄ ꝑdicto mō euaserūt tpe ezechie venerūt in regnū iudee deuntes ad diuinū cultū. n Et in damasci grabato. q⁊ etiā aliq̄ ex dictis euadētibus in damascū refugerūt:⁊ fuerūt occultati ad tpus. Sciendū tn̄ q̄ aliqui hebrei dicūt q̄ damasci est hic nomen appellatiū: ⁊ nō est nomen loci ⁊ significat victū:q⁊ ezechias dei cultor ꝑdictis ad regnū suū refugiētibus: ꝓuidit mō ꝓuenienti de victu: ⁊ q⁊ nō solū fuit ꝓphs isrl̄ punitus:ꝫ etiā cultus ydolatrie ibidē dissipatus:ideo subdit̄. o Audite ⁊c.in die cum visitare cepo ꝑuaricationes isrl̄.ꝓphm puniendo.. p Visitabo ⁊ sup altaria bethel.oia loca idolatrie subuertēdo. q Et ꝓcutiā domū byemalē cū domo estiua.potētes.i. ex carnalitate bēbant varias domos ꝓ byeme ⁊ estate. r Et bibunt oēs domus eburnee.nō q̄ totaliter essent eburnee:ꝫ q⁊ ibi erāt aliqua opa nimis curiosa eburnea: ⁊ hoc mō dicit̄.iij. Reg.vltimo de achab rege isrl̄. Et domus eburnea quā edificauit.

In ca.iij.vbi dicit in postilla. Ideo subdit̄. Nunquid ambulabūt duo pariter. Additio.

Quod dicit hic. Nunq̄d ambulabūt duo piter ⁊c. videt̄ ꝓtinuari cū p̄cedentibus ⁊ sequētibus: sic em̄ dixerat supra de ipis filijs isrl̄. Tm̄modo vos cognoui ex oibus natiōibus terre. Ideirco visitabo sup vos oēs iniq̄tates vr̄as.in q̄ deus videt̄ rndere cuidam tacite q̄stioni. Poterāt em̄ q̄rere filij isrl̄a deo q⁊ eis cōminabat̄ de tot supplitijs ꝓpter sua ꝑccata q̄ est ratio quare magis nos affligis q̄ alias gentes cū multe alie gentes huiusmodi peccata,s.ydolatrie ⁊ homicidij ⁊ huiusmodi

seruos suos ꝓphas. s Leo rugiet:b q̄s non timebit. Dñs deus locutus est:c q̄s nō ꝓpherabit d Auditū facite in edibꝫ azoti:et in edibꝫ terre egypti:⁊ dicite:f Congregamini sup mōtes samarie:et videte insanias multas in medio ei⁹⁸ ⁊ calūniā patientes i penetralibꝫ ei⁹. Et nescierūt facē rectū dicit dñs thesaurizantes iniq̄tatē: ⁊ rapinas in edibꝫ suis h Propterea hec dicit dñs deus: i Tribulabit̄ ⁊ circuiet̄ terra ⁊ detrahet̄ ex te fortitudo tua k ⁊ diripiet̄ edes tue:hec dicit dñs. l Quō si eruat pastor ō ore leonis duo crura aut extremum auricule:sic eruet̄ filij isrl̄:q̄ habitant in sa

maria m in plaga lectuli n ⁊ in damasci grabato. o Audite ⁊ testamini in domo iacob dicit dñs deus exercituū: q⁊ in die cū visitare cepo ꝓuaricationes israhel sup eū p visitabo ⁊ sup altaria bethel:⁊ ābutabunt cornua altaris ⁊ cadet in trā q Et ꝓcutiā domū hyemalē cū domo estiua: r ⁊ bibūt domꝰ eburnee:⁊ dissipabūt edes multe dicit dñs:

Audite vbū hoc vaccē pingues: q̄ estis in mōte samarie q̄ calūniā facitis egenis: ⁊ ꝓfringitis pauperes. t Que dicitis dñis vestris: afferte ⁊ bibemus. u Jurauit dñs deus in sctō suo:f q⁊ ecce dies veniet sup vos s ⁊ leuabūt vos b in cōtis

peramplius cōmittant. Ad qđ deus rndet. Tantūmodo vos cognoui ex oibus natiōibus terre.vbi glosa. Cum sim creator oīm vos solos elegi in ꝑticulare vt mei cognitione haberetis. Et idcirco visitabo .i.corrigā iniq̄tates vias: vt cessetis:vel nō cessantes grauiꝰ puniami: hec in glo. Sed q⁊ erāt alicui q̄ de hmōi diuina visitatione male sentiebant:erronee estimantes: q⁊ talia mala penalia cōminata cū ꝓtingeret euenire nō a deo inflicta seu intēta erant: ꝫ ꝓtingebant casualiter: eo modo q̄ ꝓbilistei.j. Regū.vj. dicebāt Nō manus sua tetigit nos:ꝫ casu cōtigit. Hos in probat ꝓpha dicēs.

Nūquid ambulabūt duo piter nisi conuenerit. sic ē in hebreo:⁊ qđ addit eis nō est de textu:⁊ sic est sensus q⁊ sicut duo homines ex diuersis partibus venientes cōcurrunt ꝓ hoc

vt piter ad vnū locū determinatū accedant: signū est q⁊ hoc fit ex certa ꝓtinētia vtriusq⁊ nō a casu:⁊ sic ꝓuenientia,ꝓbetice pnūciationis cū rei euentu est signus q⁊ talis euentus nō est casualis ꝫ intētus:ad qđ adducit aliud exemplū de naturaliter significātibus: sicut est rugitus seu vociferatio leonis:q̄ significat ꝑdaꝫ factam vel capiendā:q̄ quidē significatio est nō a casu ꝫ ex instinctu naturali. Similiter exēplificat de aue cadente in laqueū terre:qđ nō casualiter ꝫ p industriaꝫ aucupis fit:sic etiā ablatio laquei. Similit etiā adducit exēplū de cōiter ꝓsuetis.s.de clangore tube q̄ significat aduentū aduersarioꝝ:q̄ quidē significatio nō est casualis ꝫ ex more boim intenta.vnde de oīmbus istis ꝓdudit p similitudinē. Si erit malū in ciuitate qđ dñs nō fecit. Hoc ē dicere. Sicut ꝑdicti effectus nō casualiter ex suis causis ꝫ ordinate seu intente ꝓueniūt:sic cum mala pene eueniūt in ciuitatibus nō sunt censenda casualia sed a deo intenta: ⁊ hoc est qđ ꝓncipaliter intendit deducere ex ꝓmissis.

Caplm.iiij.

Audite verbū. Postq̄ cupiditas viroꝝ dedarata est:hic ꝓphet idem ostenditur de vroꝝ eoꝝ cum dicit. a Audite verbū hoc vaccē pingues.i.potentū vroꝝ:que dicunt vaccē ꝓpter vitulos aureos quos adorabāt:⁊ pingues rōne diuitiarum:ad quaꝝ acquisitionē iniquam viros suos incitabant.ideo subditur. b Que calūniam facitis.id ē ꝓ viros vestros fieri ꝓcuratis.ideo sequit. c Que dicitis dominis vestris.id est maritis. d Afferte ⁊ bibem⁹.i.substātiā alioꝝ rapite: vt nos ⁊ familie nre possimus laute bibere.⁊ subdit pena. e Jurauit dñs in sctō suo.i.in semetipso q̄ ē sctūm actoꝝ. f Ecce dies veniet sup vos.i.ad punitionem vram. g Et leuabūt vos portādo in captiuitatem h In cōtis sicut portant̄ res ponderose in tinellis.

i Et reliquias vras in ollis feruētibus.i.ceteros ad fortalicia fugiētes ibidē cremabunt cum edificijs.
k Et p apturas exhibit.i.multe fient aprure in muris p qs extrahemini. l Et pjciemini in armon. nomen est regionis longinque vltra terram assyrioꝝ.
m Venite.

Postq̄ pbeta arguit plm de auaricia.hic cōsequēter arguit ipm d idolatria 7 diuidit in tres ptes:q̄ primo ponit idolatrie frequētatio:secundo frequētatiuꝫ obstinatio.ibi. Unde 7 ego.tercio pbe monitio. ibi. Postq̄ aūt. Circa p̄mū dicatur.

m Venite ad bethel.i. veniet frequētando locū idolatrie: ita q̄ pba nō inuitat ad idolatriā ſ̄ magis arguit eā
n Ad galgalā ibi em fuit idolatria exercebat: vt dictum est ō. Osee.xij.cap.
o Et offerte. id est offerēt:tribus diebus.s.in anno:sicut in tēplo dñi qd erat in bierlm cultores dei vtebant pparē ter in anno: Exod. xxiij. bierobōā em in cultu vitulorū ꝫs fecit statuit aliqua sīlia cultui diuino q̄ fiebat in bierlm vt pplis facilius assentiret.
p Et sacrificate de fermētato. sicut 7 gentiles idolatre. Oblatiōes em̄ vtro facte in bierlm erāt absq̄ fermto.
q Sic em̄ voluistis filij isrl̄.s.sacrificare vitulis aureis:7 nō de mādato meo:ſ̄ vīa volūtate inīq̄
r Ān. Hic p̄ñr ponit obstinatio plī q̄ pluries a deo fuit flagellat⁹ ꝑ peccata:nō tñ emēdatus:7 p̄ ponit flagellū famis:cū dī. Ān 7 ego dedi vo.stu.dentiū.i.famē Hebrei em̄ dicūt: Acutiē dentiū. vñ 7 famelici dicunt vulgariter bīe dentes acutos 7 ventrē vacuū:ō sequit Et indigentiā panū. Secūdo flagellū sitis cū subdit.
s Ego quoq̄ pbi.a vo.imbrē.7 ſ̄ tribus mēsib⁹ añ messem:q̄ incipit in terra illa mēse aprili:7 sic fuit pbi bitus imber tpe q̄ magis solet pluere.
v Et plui super vnā ciuitatez ꝛc.i.qñ dedi pluuiā fuit ita modica q̄ nō sufficiebat vobis ad potū:ideo sequit: Et venerūt due 7 tres ciuitates ꝛc. Et tercio flagellū venti vrēntis terrena scētia corrūpētis 7 erucas generantis cuꝫ dī. Percussi vos in vento vrēte ꝛc. Quarto flagelluꝫ occisiōis ab aduersarijs cū dī.
x Misi in vos mor tē i viā egypti. Miserī.n.iuuenes electos i egyptū ad

1 7 reliquas vias ī ollis feruē tibꝫ. k Et p apturas exhibit altera ꝑtra alterā: 7 pjciemini ī armon dic dñs m Venite ad bethel 7 impie agite n ad galgalā: 7 multiplicate p̄uaricationē. o Et offerte mane victimas vras: tribus diebꝫ decias vras. p Et sacrificate de fermtato laudē: 7 vocate volūtarias oblatiōes: 7 ānūciate. q Sicut em̄ voluistis filij isrl̄ dicit dñs deus. r Unde 7 ego dedi vobis stuporē dentiū in cūctis vrbibus vris: 7 indigētiā panū in oīb locis vris: 7 nō estis reuersi ad me dic dñs. s Ego quoq̄ pbibui a vobis imbrē cū adhuc tres menses supereſſent vsq̄ ad mensem: v 7 plui sup vnā ciuitatē: 7 sup alterā ciuitatē nō plui. Pars vna cōpluta est: 7 ps sup quam nō plui aruit. Et venert due 7 tres ciuitates ad vnā ciuitatez vt biberēt aquā: 7 nō sūt satiate: 7 non redistis ad me dic dñs. Percussi vos in vēto vrēte 7 ī aurugine: multitudinē hortoꝝ vioꝝ 7 vinearum vestrarū: oliueta vīa 7 ficeta vestra comedit eruca: 7 nō redistis ad me dicit dñs. x Misi in vos mortē in via egypti: peussi in gladio iuuenes vestros vsq̄ ad captiuitatē equoꝝ vestroꝝ: 7 ascēdere feci putredinē castroꝝ vestroꝝ in nares vestras: 7 nō redistis ad me dicit dñs. y Subuerti vos sic subuertit deus sodomā et gomorrā 7 facti estis quasi torris raptus ab incēdio 7 nō redistis ad me dicit dñs z Quapropt hec faciā tibi isrl̄. a Postq̄ aūt hec fecero tibi: b pparare in occursum dei tui israel. Quia ecce formans mōtes 7 creās ventū c 7 annūcians hōi eloquiū suū faciēs matutinā nebulā: 7 gradiēs sup excelsa terre: dominus d deus exercituū nomen eius. Capl̄.v.

Audite verbum istud quod ego leuo super vos planctū. e Domus israel cecidit 7 f nō adijciet: vt resurgeret. g Virgo israel pjecta est in terram suam nō est q̄ suscitet eam. Quia hec dicit dominus deus. h Urbs de q̄ egrediebantur mille: relinquent centū: 7 de qua egrediebantur centū: relinquent decē domui isrl̄. i Quia hec dicit dominus deus domui isrl̄. Querite me: 7 vivetis. k Et nolite querere bethel: 7 galgalā ne ingrediamini: 7 vsq̄ ad bersabee nō transeatis. Quia galgal transmigrando transmigrabit: 7 bethel erit in nichilum. l Querite dominum: 7 vivetis ne forte irrumpat quasi ignis domus ioseph: 7 deuoret: 7 non sit qui extinguat bethel. m Qui conuertitis in absynthium iudicium: 7 iustitiam in terra relinquitis. n Qui facit vesperū: 7 orionem: 7 conuertit ad mane tenebras: 7 diem quasi nox obscurabit. Qui vocat aquas maris: 7 effundit eas super superficiem terre dominus nomen eius. o Qui corroborat vastitatem contra eum: 7 vastitas super fortem venit. p Odierunt arguentem in porta: 7 loquentem sermonem perfectum abominati sunt. q Quamobrem pro eo quod diripitis egenum: 7 auferte ab eo auxilia frumenti: edificastis domos quadratas lapidum: 7 non habitabitis in eis. Plantastis vineas desiderabiles: 7 non bibetis vinum earum. Quia ego noui multas scelerationes vestras: 7 fortes peccata vestra. Tribulantes iustum: accipientes munera: 7 inopem deprimentes in porta declinauerunt. Propterea qui prudens est in tempore illo silebit: quia tempus malum est. r Querite bonum: 7 non malum: vt vivatis: 7 sit dominus deus exercituum vobiscum: sicut dicitis. s Odite malum: 7 diligite bonum: 7 constituite in porta iudicium: forsitan dominus deus exercituum reliquijs ioseph misereatur. Propterea hec dicit dominus deus exercituum dominator nomen eius. In omnibus platheis planctus: 7 in cunctis plateis dicent vae vae: 7 vocabunt agricolam ad luctum: 7 eos qui sunt in lamentationibus ad planctum. In cunctis vineis planctus: quia pertransibo in medio tui dicit dominus. t Ve desiderantibus diem domini. Quare hec vobis dies domini tenebre: 7 non lux. u Quasi si fugiat homo a facie leonis: 7 occurrat ei vrsus: aut ingrediatur domum suam: 7 reclinet manum suam super parietem: 7 mordeat eum coluber. Nonne tenebre dies domini: 7 non lux: caligo: 7 non splendor ei. x Odiui: reprobaui festiuitates vestras: 7 non capiam odorem cetuum vestrorum. Si offeretis holocausta: 7 munera vestra non suscipiam: 7 victimas pacificorum vestrorum non respiciam. Auferte a me tumultum carminum vestrorum: 7 canticum lirarum vestrarum non audiam. Et quidem si offeretis mihi holocausta: 7 sacrificia: non suscipiam: 7 victimas pinguium vestrorum non respiciam. Et auferam a te sonum carminum tuorum: 7 organum psalterij tui non audiam. Et reuelabitur quasi aqua iudicium: 7 iustitia quasi torrens fortis. y Numquid victimas: 7 sacrificia obtulistis mihi domui isrl̄ per quadraginta annos in deserto? z Et portastis tabernaculum moloch vestro: 7 imaginem idolorum vestrorum: sydus dei vestri quod fecistis vobis. a Et transmigrare faciam vos vltra dimascum dicit dominus deus exercituum nomen eius. b Ve qui opulenti estis in sion: 7 confidentes in monte samarie optimates capite nominati domus principium ad quos venit domus isrl̄. c Transite in calne: 7 videte: 7 inde ite in emath magnam: 7 descendite in geth palestinorum: 7 videte regna hec si melius sunt super regnum hoc: aut si latius est terminus eorum terminum vestrum. d Qui separatis in diem malum: 7 adpropinquare facitis solium iniquitatis. e Qui dormitis in lectis eburneis: 7 lasciuitis in stratis vestris. Qui comeditis agnum de grege: 7 vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterij: sicut dauid putauerunt se habere vasa cantici. Qui bibitis vinum in phialis: 7 optimo vnguento delibuti estis: 7 non dolebitis super contritione ioseph. Propterea nunc transmigrabunt cum principibus transmigrantium: 7 auferetur delicatorum factio. f Juravit dominus deus in anima sua dicit dominus deus exercituum. Abominor ego superbiam iacob: 7 domos eius odi: 7 tradam ciuitatem cum habitatoribus suis. g Et erit si remanserint decem viri in domo vna: 7 ipsi morientur. h Et tollet eum propinquus eius: 7 comburet eum vt auferat ossa de domo: 7 dicet ei qui in penetralibus domus tue est. Numquid apud te adhuc sunt viri? 7 dicet ei. Non. Et dicet ei. Tace: quia non recordabimur nominis domini. i Ecce enim dominus precipit: 7 percutiet domum grandem ruinis: 7 domum pusillam scissuris. k Numquid equi discurrent per petram: aut arabit in armentis? quia conuertistis in amaritudinem iudicium meum: 7 fructum iustitie in absynthium. l Qui letamini in nichilo: qui dicitis. Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? m Ecce ego suscitabo super vos domum isrl̄ dicit dominus deus exercituum gentem: 7 affligent vos a introitu emath vsq̄ ad torrentem deserti. Hec visio quam ostendit mihi dominus deus: 7 ecce ipse formans locustas in principio germinationis serotine: 7 ecce germen serotinum post tonsionem regis. n Et factum est cum consumpsissent herbam terre: 7 dixissem. Domine deus propitius esto: quis resurget iacob? quoniam paruulus est. o Misertus est dominus super hoc. Non erit hoc dicit dominus deus. p Hec ostendit mihi dominus deus: 7 ecce vocabat ad iudicium ignem dominus deus: 7 deuorauit abyssum magnam: 7 deuorabat partem. q Et dixi. Domine deus cessa quesumus: quis resurget iacob? quoniam paruulus est. r Misertus est dominus super hoc. Non erit hoc dicit dominus deus. s Hec ostendit mihi dominus deus: 7 ecce dominus stans super murum litum: 7 in manu eius cementum. t Et dixit dominus ad me. Quid tu vides amos? Et dixi. Cementum. Et dixit dominus. Ecce ego ponam cementum in medio populi mei isrl̄: non adijciam vltra vt transeam per eum. u Et disperdentur excelsa ysaac: 7 sanctuaria isrl̄ desolabuntur: 7 consurgam super domum ieroboam in gladio. x Et misit amasias sacerdos bethel ad ieroboam regem isrl̄ dicens. Conspirauit contra te amos in medio domus isrl̄: non potest terra sustinere omnes sermones eius. y Hec enim dicit amos. In gladio morietur ieroboam: 7 isrl̄ captus migrabit de terra sua. z Et dixit amasias ad amos. Videns ne vade: fuge tibi in terram iuda: 7 comede ibi panem: 7 ibi prophetabis. a Et non adijcies vltra vt prophetes in bethel: quia sanctificatio regis est: 7 domus regni est. b Et respondens amos dixit ad amasiam. Non propheta ego: nec filius prophete: sed bubulcus: 7 vellicans morum. c Et tulit me dominus de pone gregem: 7 dixit mihi dominus. Vade: prophetes ad populum meum isrl̄. d Nunc ergo audi verbum domini. Tu dicis. Non prophetes super isrl̄: 7 non stillabis super domum ysaac. e Propterea hec dicit dominus. Uxor tua in ciuitate meretrix erit: 7 filij tui 7 filie tue in gladio cadent: 7 humus tua funiculo diuidetur: tu autem in terra polluta morieris: 7 isrl̄ captus migrabit de terra sua. f Hec ostendit mihi dominus deus: 7 ecce canistrum pomorum estiuorum. g Et dixit. Quid tu vides amos? Et dixi. Canistrum pomorum estiuorum. Et dixit dominus ad me. Uenit finis super populum meum isrl̄: non adijciam vltra vt transeam per eum. h Et stridebunt cantores templi in ululatibus in die illa dicit dominus deus. Multa cadauera in omni loco proiecta silentio tradentur. i Audite hec qui conteritis egenum: 7 deficere facitis pauperes terre. k Qui dicitis. Quando transibit mensis: 7 vendemus merces: 7 sabbatum: 7 aperiemus frumentum: 7 minuemus mensuram: 7 grandem faciemus siclum: 7 adulterabimus stateras dolosas. l Ut possideamus in argento egenum: 7 pauperem pro calciamentis. Et quod de frumento superfluum fuerit: venundabimus. m Juravit dominus in superbia iacob. Si obliuiscar vsq̄uam omnium operum eorum. n Numquid non super hoc contremiscet terra: 7 lugebit omnis habitator eius? 7 ascendet quasi fluuius vniuersa: 7 conturbabitur: 7 fluet quasi fluuius egypti. o Et erit in die illa dicit dominus deus: occidet sol meridie: 7 tenebrescere faciam terram in die lucis. p Et conuertam festiuitates vestras in luctum: 7 omnes cantica vestra in lamentationem: 7 inducam super omnes lumbos vestros saccum: 7 in omne caput calvitium: 7 dabo eum quasi luctum vnigeniti: 7 nouissima eius quasi diem amaram. q Ecce dies venient dicit dominus deus: 7 mittam famem in terram: non famem panis: neque sitim aque: sed audiendi verbum domini. r Et mouebuntur de mari vsq̄ ad mare: 7 ab aquilone vsq̄ ad orientem circuibunt quesierunt verbum domini: 7 non inuenient. s In die illa deficient virgines pulchre: 7 iuuenes in sitim. t Qui iurant in delicto samarie: 7 dicunt. Uiuit deus tuus dan: 7 uiuit via bersabee: 7 cadent: 7 non adijciet vt resurgat. u Uidi dominum stantem super altare: 7 dixit. Percute cardines: 7 commouebuntur superliminaria: 7 dissipa eos in capite omnium: 7 residuum eorum in gladio interficiam. Non fugiet ex eis fugiens: 7 non saluabitur ex eis effugium. x Si descenderint vsq̄ ad infernum: inde manus mea educet eos: 7 si ascenderint in celum: inde detrahā eos. y Si latuerint in vertice carmeli: inde scrutans auferam eos: 7 si absconditi fuerint a facie meorum in profundo maris: ibi mandabo serpenti: 7 mordebit eos. z Si abierint in captiuitatem coram inimicis suis: ibi mandabo gladio: 7 occidet eos: 7 ponam oculos meos super eos in malum 7 non in bonum. a Et dominus deus exercituum qui tangit terram: 7 tabescere facit omnes habitatores eius: 7 ascendet quasi fluuius vniuersa: 7 fluet quasi fluuius egypti. b Qui edificat in celum ascensionem suam: 7 fundamentum eius super terram: qui vocat aquas maris: 7 effundit eas super superficiem terre dominus nomen eius. c Numquid non quasi filij ethiopum vos eritis mihi filij isrl̄ dicit dominus? Numquid non filios isrl̄ de terra egypti eduxi: 7 philistheos de cappadocia: 7 syros de cyre? d Ecce oculi domini dei super regnum peccatum: 7 conteram illud a facie terre: verumtamen non perdendo perdam domum iacob dicit dominus. e Quia ecce ego precipiam: 7 commouebo in cribro domum isrl̄ in omnibus gentibus: sicut commouetur granum in cribro: 7 non cadet lapillus super terram. f In gladio morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt. Non adpropinquabit: neque veniet super nos malum. g In die illa suscitabo tabernaculum dauid: quod cecidit: 7 reedificabo aperturas eius: 7 quod ex eo destructum est reedificabo: 7 reformabo illud sicut in diebus antiquis. h Ut possideant reliquias idumee: 7 omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum super eos dicit dominus faciens hec. i Ecce dies venient dicit dominus: 7 adprehendet arator messorem: 7 calcator botrum mittentem semen: 7 stillabunt montes dulcedinem: 7 omnes colles lugebunt. k Et conuertam captiuitatem populi mei isrl̄: 7 edificabunt ciuitates desertas: 7 habitabunt: 7 plantabunt vineas: 7 bibent vinum earum: 7 facient hortos: 7 comedent fructum eorum. l Et plantabo eos super humum suam: 7 non euellam eos amplius de terra sua quam dedi eis dicit dominus deus tuus.

f Quia hec dicit dñs. Hic inducit ad euasionē pene future dicens in psona dei. g Querite me.p opa bona. h Et viuetis.corpali z spuali vita. i Et nolite qrere bethel.i.nolite colere idola q̄ colunt in bethel.i.in galgala z bersabee. k Quia galgala captiua ducetur ꝛc.i. pls idolatriā exercens ibidem.

l Querite dñm z viuite. exponat vt pus. m Ne forte cōburat vt ignis q̄ totalit deficit per psūmationē materie cōbustibilis.

n Dom⁹ ioseph .i.regnuz israel qđ denoiatur a ioseph eo q bieroboā primus rex fuit de tribu ephraim filij ioseph.

o Qui conuertitis Hic pnter arguit pplm de oppositō.s. qz peccabant sine freno timore dei post positō:z primo arguit ei⁹ trāsgressiones.secudo diuisiones.ibi. Ue desideratibus. Prima in duas: qz p arguit pplm multiplex trāsgressio:secūdo subditur punitio.ibi. Idcirco. Circa p̄mū dicit.

o Qui cōuertit in absynthiū iudiciū.i.in amaritudinē pauperū eos in iuste odientes.

p Et iustitiam.i. deū q̄ est iustitia p essentiā sic z vita.

q In terra relin quitis.p idolis vtis.

r Facientē arcturū z orionē. Est aūt arcturus q̄dam cōstellatio q̄ reuoluit circa polū septētrionalē z vocat vrsa maior ab astrologis:z currus karoli a laycis. Orion aūt est q̄daz pstellatio clara z nota:ptim exns in thauro z ptim in signo geminoꝝ:z ortus eius significat tēpestates: ppē qđ dicit pby.ij.metbe.q orion ē indiscret⁹ z difficil. s Conuertentem in mane tenebras ꝛc.id est successionem facit diei z noctis.

t Qui vocat aqs maꝝ.eleuādo eas in vaporib⁹ hūidis.

v Et effundit eas sup faciē terre.pcutiēs eas in pluuiā

r Qui subridet vastitatē.in beb.bi. Qui violētat forte. eū repmēdo:z sic subridet.i.ptēnit vastitatē a forti factā

y Et depo.sup po.affert.pplm de regno potenti trāsferē do z captiuando. Ista dicta sunt de deo ad ostendendum q̄ nō est p idolis relinquendus: z reuertit ad ostendendū pplī transgressionem dicens. a Odio habuerunt corri.in por. In portis cīm antiquitus sedebāt iudices z seniores:vt q̄libet etiā extraneus inueniret eos in promptu.

b Et loquentē pfecte.i.sanos doctores z ppbetas.

c Abominati sunt.eoꝝ doctrinā refutando.

d Idcirco. Hic pnter subdit punitio cū dicit. Pro eo q̄ diripiebatis pauperē:z subditur modus direptiōis.

e Et p̄dā electam.i.illud qđ erat meli⁹ z vob placētius

f Tollebat.iō in penā hui⁹ z alioꝝ peccatoꝝ p̄dictoꝝ.

g Domos q̄dro lapide edificabit.i.luptuose z latrociose

b Et nō habitabitis in eis.qz in captiuitatē ducemi

i Quia cognoui multa scelera vra.ad puniendū.

k Et fortia.i.grauia. l Hostes iusti.i.iusticie:ita q̄ iustū est neutri generis. m Accipietes munus. p subuersiōe iusticie. n Iō prudens in tpe illo tacebit. cessans a correctione vra vidēs q̄ nō fit ad vtam emēdationē:g magꝝ ad peccatoꝝ vrorꝝ aggrauationem: io sequit. Quia tps malū est.nō ppter se g ppē malicia gentis: z ppter q̄ ante tps illud ppha monet eos de correctiōe dicēs

p Querite dñm.p emēdationem vite.

q Et viuatis. corpalr z spualr

r Et erit dñs exercituū vobiscū.p gratiā suaz vos ptegendo.

s Sicut dixistis.i. desideratis:g qz hoc desiderū non impletur nisi mala vita corrigatur ideo subdit.

t Odite malū ꝛc.due essn sunt ptes iusticie.scz declinare a malo:z facere bonū

v Et ostituite in porta iudiciū .i.iudices in portis ciuitatū z vil laꝝ:sicut pcipit Deut.xvj.ad q̄libet tā pre

f tollebatis ab eo: g domos quadro lapide edificabit z nō habitabit in eis. Uineas plātabitis amātissimas z nō bibetis vinū earū: qz cognoui multa scelera vra et fortia pcta vra. l Hostes iusti m accipietes munus:et pauperes depmētes in porta h Ideo prudēs in tpe illo tacebitis: qz tps malum est. p Querite bonū z nō malū: q vt viuatis r erit dñs deus exercituū vobiscū: s sic dixistis t Odite malū z diligite bonū: v z pstituite in porta iudicium x si forte misereat dñs deus exercituum y reliquijs ioseph. z Propterea h dicit dñs deus exercituum dominator. a In oīb⁹ platheis b planctus: c z in cunctis que foris sunt d dicet ve ve. e Et vocabunt agricolā ad cultum: f z ad planctū g eos qui sciunt plangere b Et in oīb⁹ vijs i erit planctus: qz p trāsibo i medio tui dic dñs k De desiderantib⁹ die dñi

grimus q̄s ciuis possit statim iudices inuenire.

r Si forte misereat dñs.nō dicit hic forte ppter aliquā mutabilitatē q̄ sit in deo: g in libero arbitrio hois

y Reliquijs ioseph.id est regno ioseph:quod dicitur hic reliquie ppter eius diminutionē: vt pdictū est. Dicitur etiā hic regnū decē tribuū regnū ioseph:eo q hic roboam primus rex fuit de tribu ephraim filij ioseph.

z Propterea hec dicit dñs deus exercituū dñator: In oīb⁹ plateis planctus.hec sententia nō refert ad litteram imediate pcedentem:sed ad illud quod dī supra. Hostes iusti accipietes mun⁹ z paupes in porta depmētes.ex q̄ q̄ cludit hic. Propterea.z subditur

a In oīb⁹ plateis.s.ciuitatū. b Planctus.morientium. c Et in cunctis que foris sunt.i.in villis z oppidis in campestri terra situatis.

d Dicetur ve ve.ppter multitudinē miserie.

e Et vocabunt agri.ad luctū in villis z oppidis in q̄bus nō sunt hītes artē plangendi. f Et ad plāctū in ciuitatib⁹. g Eos q̄ sciūt plāgere.i.canere carmē lugubre.tales cīm solēt in ciuitatib⁹ manere. h Et in oīb⁹ vijs.i.cāpestrib⁹ locis. i Erit planct⁹.cui⁹ causa subdit. Qz ptransibo in medio tui.faciēs executionē iusticie mee p assyrios. k De desiderantib⁹. hāc aūt literā exponūt alij de regno duaꝝ tribuū de q̄ pphauerat hieremias z alij ppbe q̄ pls iturus erat in

captiuitatē babylonicā: z inde post.lxx. annos reditu
rus z bitaturus maiora bona q̄ ante: qđ tñ nō erat in
telligendū statim post reditū: s lōge post. s. in aduētu
xp̄i. put declarauī s in plibus locis: Esa. biere. z alioꝝ
pphaꝝ. Multi tñ de ipso intelligebant q̄ bituri essent
ctia statim in re-
ditu: ppē qđ cōsi
derabant banc
accelerationem
ipius captiuita
tis ꝓpter accele
rationē ꝓsperi-
tatis in reditu:
et hoc applicant
literā sequētem
in q̄ ꝓpheta eos
increpat de tali
desiderio: vt di-
cūt isti: sed istud
nō videt ꝓuenī
enter dictum: q̄
nō solum reges
ioachim z sede-
cbias: sed etiam
ꝓncipes z sacer
dotes et pseudo
ꝓphete z cōis po
pulus perseque-
bant. Dicit. Dicit. ad
mortē: eo q̄ ipse
denūciabat illi
captiuitatis ac-
celerationē: ex q̄
ptz q̄ nō cōsi-
rabant eam sed
magis abhorre-

bant: ꝓpter qđ sicut dictū est supra. hic ꝓpha arguit il
lusores: multi cīm in ꝓplo reputabant dicta ꝓphaꝝ friuola de diuina punitiōe futura: z sic deridēdo dicebāt
Diere. xvij. Ubi est verbū dñi: Ueniat. sicut fuit ibidē
expositū: ita dī hic. Ue desiderantibus ꝛc. Et diuidit
in duas ptes: q̄ primo ꝓdicit suppliciū: secūdo aufertur
remediū. ibi. Odi. Circa primū dicitur.

a Ue desiderantibus diem dñi. i. diem diuine vltio-
nis denūciatā a ꝓphetis: de qua ironice dicebant. Ue-
niet dies illa loquēdo p modū optatiuū.

b Ut qđ ea vob. i. qlis ē vob futura dies illa: z rñdet
c Dies dñi ista tenebre. i. erit vobis tribulatiōis ple
na: qđ p tenebram metaphorice designat: ō subdit.

d Quō si effugiat vir a facie leonis ꝛc. i. tunc vobis
occurrent tot picula q̄ si aliq̄s euadat vnū: incidet in
aliud: ideo ꝓcludit. e Nunqđ nō tenebre ꝛc: q. d.
sic: z exponit vt supra. f Odi. Hic ꝓphr aufert re-
mediū. qđ posset esse p diuina misericordiā: qđ tollit
in ꝓsona dei. Odi z pieci festiuitates vias ꝛc. z pz ira
vsq̄ ibi. g Aufer a me tumultū carminū tuoꝝ. i.
si offeras mihi laudes vocibus būanis seu musicis in
strumētis nō acceptabo: q̄ nō est speciosa laus in ore
peccatoris. Eccl. xv. h Et revelabit q̄si aq̄. i. valde
manifeste. i Judicium. i. executio iusticie mee.

k Quasi torrens fortis: q̄ suo impetu rapit ea q̄ in-
uenit. q. d. ita rapiemini in captiuitatē. l Nunqđ
hostias ꝛc. istud refert ad tps in q̄ filij isrl fuerūt in de
serto: z dicūt alij q̄ exponitores nr̄i q̄ a ꝓstatione vituli
Exo. xxxij. Non obtulerūt sacrificia z oblationes dño
sidolis que portabant in itinere. sed hoc nō videt ve
rū: q̄ p adoratione vituli ꝓplus fuit grauiter punit⁹:
vt habetur ibidem: z similiter ꝓ peccato idolatrie z
phegor. Nume. xxv. z iō nō est verisile q̄ si tādiu exhi-
buissent idolatriā idolis q̄ secū portassent q̄n ꝓplus fuis
set multoties de hac punit⁹: z q̄n de hoc esset expssa mē-
tio. in libris moysi: z ideo istud inducit ad oñendum

q̄ sacrificia nō sunt deo accepta nisi assit bona vita: z h
per oppositū. s. q̄ sacrificia ista fuerūt omissa longo tpe cū
ꝓplus israel esset in deserto: z tamen dñs quasi benignus
z placatus illi populo ꝓtulit multa bñficia: ꝓbendo mā-
na ꝓtinue: z ducatū ignis z nubis de nocte z die: z multa
alia beneficia. h
dicta do omissiōe
sacrificiorum dicit
Ra. sa. Sup illud
Nūe. ir. Fecerunt
filij isrl pbase tēpe
suo. q̄ toto tēpe q̄
fuit in deserto non
fecit nisi illud pha-
setim: z tñ erat ꝓn-
cipalis solennitas
anni: z in q̄ debe-
bant offerri sacrifi
cia solēnia: z si illō
fuit omissū multo-
fortius alia minus
ꝓncipalia. i Fuit ei
sup hoc cū ꝓplo dis
pensatū ꝓpter incer
tū nubis motū: sic
z de omissione cir-
cūcisionis. Ista tñ
omissio sacrificio-
rū nō est sic intelli-
genda generaliter
q̄ illo tēpe fuerint
nulla sacrificia ob-
lata: q̄ in dedicati-
one tabernacli ob-
tulerūt ꝓncipes
plura alia in sa-
crificiū dñi. Nume. vij. Et idem ꝓtingit ex aliq̄bus aliis
causis specialibus: z ꝑm hoc dicit hic. l Nunqđ ho-
stias z sacrificia ꝛc. q. d. pauca obtulistis: z ideo nō cōpu
tat: ꝑm illud qđ dī. ij. pby. qđ modicū ē: q̄si nihil reputat
m Et portastis tabernaculū moloch. ꝑm q̄ dicit Ra. sa.
z ꝑm ea q̄ ꝓdicta sunt de statu ꝓpli in deserto: istud non re
fertur ad literā imediate ꝓcedentem: sed ad illud qđ su-
pra dictum est. Dies dñi tenebre z non lux. id est dies pu
nitionis vestre erit plene tribulatione. cui ꝓiungit.

m Et portastis. i. portabitis loquendo de futuro p mo
dum ꝓteriti ꝓpter certitudinem ꝓphetie.

n Tabernaculū moloch ꝛc. Dicit enī Ra. sa. q̄ assyrij
ducētes decē tribus i captiuitatē posuerūt idola q̄ colue
rant super humeros eoꝝ in itinere: vt sic appareret q̄ dij
quos colebant nō potuerāt eos saluare contra assyrios:
z huic expositioni consonat litera sequens.

o Et migrare vos faciā trās damascū. i. vltra regnū sy
rie mittendo eos in captiuitatē in trā valde longinquā.

Cap. iij.

Ue vobis q̄ opulenti estis. In h aūt cap. arguit po
pulum de superbia z carnalitate: z diuidit in du-
as ptes: quia ꝓmo exponit culpa: secundo subdi-
tur pena. ibi. Quapropter. Et in hoc capo loquit ꝓpha
ꝓtra regnū israel z ꝓtra regnū iuda. dicit igitur.

a Ue vobis q̄ opulenti estis. diuitijs male acquisitis.

b In syon. id est in regno iuda sic nominato: eo q̄ hie-
rusalem ibi erat metropolis in qua erat templum z do-
mus regia in monte syon.

c Et confidit in monte samarie. i. in potētia regni isrl. cuius
metropolis erat samaria in mōte sita: vt dī. iij. Reg. xvj.

d Optimates. id est principales in populo.

e Ingredientes pompatice domū isrl. i. cū superbia magna
ostentantes vos in ꝓplo. f Trāsite in calanne. id est
in babylonia: vt dicit Ra. sa. g Et ite inde in emath.
q̄ nūc dicit antiochia. h Et descendite in geth palesti-
noꝝ. q̄ erat ꝓncipalis inter quinq̄ ciuitates philistinoꝝ.

t Si latior terminus eor̄ ter. vestro est. q. d. nō: imo de di vobis latiorē t meliorē terrā: t hoc est verū si ꝓsiderē tur ꝓncipia istor̄ regnor̄ q̄ fuerūt minora in extensione t bonitate a ꝓncipio q̄z regnū iudee: datū ꝑlo isrl'a dō: s regnū babylonie t antiochie postea fuerūt magis dilatata in spacio t in fortitudine.

k Qui sepati estis in dei ꝓsentia.

l In die magnū .i. ad punitionem magnā eo q̄ vobis regno dato abusi estis: iō subdit. Et appropinq̄tis solio iniq̄tatis: ꝓnter a r guit eos de carnalitate dicens.

m Qui dormitis in lectis eburneis ⁊c. notās cōs de nimia curiositate et luxuria: simil' t de gula. ibi. Qui comeditis agnū ⁊c. t d' inepta leticia. ibi Qui canitis ⁊c.

n Sicut dauid putauerūt se habere vasa cantici. i. instrumētis musicis vti. q. d. nō est ita: eo q̄ dauid in diuinis laudibus vtebatur istis: ipsi aūt in lasciuijs t dissolutionibus.

o In phialis vinū bibentes. cū excessu t nimietate.

p Et optimo vnguēto delibuti. ad odorez sue carnis ꝑcurandū. Et dicunt hic aliqui q̄ vnguentū optimū d̄r illud q̄ vngebant vasa diuino cultui applicanda: de q̄ ꝑcipitur Exo. xxx. q̄ nullus sub pena mortis vtat ipso ad odorē sue carnis.

q Et nihil patiebant. i. cōpatiebāt. r Super contritione ioseph. i. destructiōe ꝓpli isrl' q̄ ꝓphas nūciata: reputabāt eīm verba eor̄ friuola. s Quapropter. Hic ꝓnr subdit debita pena: t diuidit in duas ptes: q̄r ꝑ ꝓdicit pena. scdo resumit culpa. ibi. Nunq̄d currere. Circa ꝓmū d̄r.

s Quapropter. i. ꝓpter ꝓdictas culpas.

t Nunc migrabunt. i. cito migrabunt.

v In capite. i. optimates q̄ sunt capitanei ꝓpli erunt in captiuitate ꝓmi.

x Et auferet factio lasciuientiū. i. adulatio eor̄ q̄ nutriebant eos in facinorib⁹ suis.

y Iurauit dns. i. firmit̄ statuit: q̄ b̄ pena orit: iō subdit

z Detestor ego superbiā iacob. i. populi israel.

a Et vomos eius odi. i. domū decē tribuū t vomū duar̄

b Et tradā ciuitatē. i. ciuitates in manib⁹ aduersarior̄.

c Nō si reliqui fuerint. euadētes aduersarios p abscōsionē sui in locis occultis.

d Et ipsi morient ibi fame vel fumo incēdij.

e Et tollet eū. i. quēlibet sic mortuū

f Propinquus suus. qui euasit manus assyrior̄.

g Et coburet eū. nō potes eū referre ad locū sepulture

h Ut efferat ossa. que facilius possunt portari ad locū sepulture q̄z totū corpus.

i Et dicet. s. dictus ꝓpinq⁹.

k Et q̄ in penetralibus vo. est. q̄rens mortuos in locis occultis.

l Nunq̄d adhuc penes te est. supple aliquis mortuus.

m Et nō debit finis est. i. nō inuenio plures

n Et dicet ei. i. primo ab eo querenti.

palestinor̄: t ad optima q̄z regna hor̄: si latior terminus eor̄ termino vestro est

k Qui sepati estis in diem malū: et appropinquatis solio iniq̄tat̄. m Qui dormitis in lectis eburneis: t lasciuitis in stratis vestris. Qui comeditis agnū de grege: t vitulos de medio armēti qui canitis ad vocem psalterij.

n Sicut dauid putauerunt se habere vasa cantici: bibētes vinū o in phialis p t optimo vnguento delibuti: q t nihil patiebantur r super contritione ioseph s Quapropter t nunc migrabūt v in capite transmigrantiū: x t auferet factio lasciuientiū. y Iurauit dns deus in aīa sua: dic dns deus exercituū: z Detestor ego superbiā iacob: a et domos eius odi: b t tradam ciuitatē cum habitatorib⁹ suis. c Nō si reliqui fuerint

decē viri i domo vna: o t ipsi morientur. c Et tollet eum f propinquus suus: g et cōburet eū: h vt efferat ossa de domo. i t dicet k ei: q̄ in penetralibus domus est. l Nūquid adhuc est penes te: m Et respōdebit. Finis est. n Et dicet ei. Lace p t non recorderis nominis dñi. q Quia ecce dns mādauit: q t percutiet r domū maiorē ruinis: s t domū minorē scissionib⁹ Nūq̄d currere queūt in petris equi: aut arari pōt in bubalis. F Quī cōuertistis in amaritudinem iudiciū t fructū iusticie in absinthium: x q̄ letamini in nihili: y qui dicitis: z Nunquid nō in fortitudine nostra assūpsimus nob cornua a Ecce eī suscitabo sup vos dom⁹ isrl: dic dns de exercituū gētē c t pretervos ab introitu emath: d vsq̄ ad torrentem deserti.

o Tace t nō recorderis nois dñi. q̄ nobis fecit mala ista: ita q̄ est verbū dois impatientis ꝓtra dñm ꝑ exposit̄es nostros. ꝑ d̄o hebreos hec est littera. Et tollet eū ꝓpinquus suus de cōbustiōe sua. i. de loco vbi fuerat cōbustus: vt efferat ossa de cōbustione remanētia: t sepeliat ea Et dicet ei ⁊c. et exponat: vt supra vsq̄ ibi. Et dicet ei. i. ꝓpinq̄ sibi loq̄nti. Tace. i. nō loquaris vltra de ista inq̄sitiōe t sepelitione. t subdit rō.

p Et nō ad recordādū nomē dñi. i. ista mors contingit eis: eo q̄ non recordabantur nois domini: t iō nō est curandū de eor̄ sepultura: sic exponūt hebre.

q Quia ecce dns mādauit. i. aduersarijs iudeor̄ inspirauit voluntatē venien di contra eos.

q Et percutiet. p eos.

r Domū maiorē ruinis. i. regnū. t. tribuū irreparabiliter.

s Et domū minorē. i. regnū duarū tribuū.

t Scissionib⁹. q̄ nō sunt repabiles: vñ t captiuitas duar̄ tribuū relaxata fuit q̄ cyrus. Captiuitas vo decē tribuum adhuc nō est relaxata ꝑm hebreos.

v Nunq̄d. Hic ꝓpheta resumit ꝓpli maliciam dicēs Nunq̄d currere queūt in petris equi ⁊c. quasi diceret nō: quia hec esset ꝓtra solitum nature cursum: et tm̄ sic facitis in moralibus. ideo sequitur.

x Quī in amaritudinē ver. iudi. ⁊c. ducentes vitam paupez ad amaritudinē quersione iusticie: iō subdit.

y Qui letamini in nihil. i. in vana gloria mūdi.

z Qui dicit. vos iactādo.

a Nunq̄d nō i fortitudine. assum. no. cor. i. ptātem tpalē acq̄siuimus nobis ꝓpria virtute t industria: q̄si dicāt sic: ideo subdit pena.

b Ecce eīm suscitabo ⁊c. gentē. s. assyrior̄ d̄ regnū isrl' t chaldeor̄ ꝓtra iudā.

c Et ꝓteret vos ab introitu emath. q̄ est iuxta terminū iudee in pte aq̄lonari.

d Vsq̄ ad torrentē deserti. qui est in extremitate australi: t sic cōminat destructionē totius iudee.

Caplm. vij.

Hec oñdit. Supius amos denūciauit suā ꝓphiā hic ex hoc patit calūniam. ꝑm q̄ dicit Johes os aureū. Incurrit odium qui arguit criminosos. t diuidit in duas partes: quia primo patitur calūniam: secūdo resumit suā ꝓphetiā cap. sequenti. Prima in duas: q̄r primo ponit calūnie specialis occasio. secūdo calūnie impositio. ibi. Et misit. Prima adhuc in duas: q̄r ꝑ ponit occasio indirecta. secūdo directa. ibi. Hec oñdit. Licz aūt tota ꝓphia amos fuerit occasio calūniandi ipm generaliter: tm̄ ꝓphia in h ca. posita fu

ē occasio spālis: ⁊ ponunt̄ hic ꝓmo due visiones q̄ fuerūt: hui⁹ calūnie occasiones: indirecte tm̄: secūda ponitur ibi. Hec oñdit. Circa ꝓmū sciendū q̄ ꝓpha visione imaginaria videbat dñs ꝓducentē locustas ad corrosionē terrena scentiū: tm̄ ad p̄ces eius nō ꝓduxit effectū: sicut ad pnitentiā niniuitarū impedit a fuit subuersio p Jonā ꝓclamata: ⁊ hoc est qđ dicit.

a Hec ostēdit in visione imaginaria: cui⁹ tm̄ significationē intellexit ꝓpha: et sic intelligende sunt alie visiones sequentes.

b Et ecce victor. i. formator

c Locuste. i. locustaꝝ: sic Exo. x. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ.

d In ꝓncipio germinantiū serotini ymbris. i. illo tpe q̄ solent blada tuellare.

e Et ecce serotinus post tonsionē gregis. in hebreo hi: Post tōsionē regis. ⁊ vitt̄ hec lra falsificata p imperitiā scriptoꝝ ꝓpt̄ silitudinē dictionū: vel p imaginationē aliquoꝝ correctoꝝ: eo q̄ tonsio magis dicit̄ de gregibus q̄m de regibus. Ad intellectū igit̄ huius litere sciendū q̄ sicut in terra ista q̄n blada adhuc sunt in herba: ⁊ nondū incepūt tuellare: ponunt̄ ibi agniculi ad comedendū sūmitates: sic in iudea tūc tondebant̄ blada: ⁊ illa tonsio erat p afflictis regis nutriēdis: iō dicebat̄ tonsio regis: ⁊ ꝑm̄ h̄ dicit.

c Et ecce serotinus. i. tps q̄ incipiūt blada tuellare.

f Post tonsionē regis. q̄ si postea tonderent̄ non sic fructificare.

g Et factū est cū ꝓsūmasset comedere herbā terre. s. multitudo locustaꝝ hoc tm̄ nō erat in re. s. in visione imaginaria.

h Dixi dēpcando ne inferret̄ hec plaga populo.

i Quis suscitabit iacob. i. releuabit ꝓplm israel ab ista plaga: si in plagā ferat̄. q. d. nullus nisi tu.

k Misertus est dñs sup hoc. nō inferendā plagā ostensam.

l Hec ostendit. Dic ponit̄ secūda visio de futuro incēdio: q̄ silr fuit impedita p oronē ꝓbē: ⁊ q̄tū ad h̄ dicit.

m Et ecce vocabit iudicium. i. angelos executores sue iusticie.

n Ad ignē. i. ad succendendū totā regionē:

o Et deuorabit abyssum multā. sic essēt imaginari videbatur q̄ ignis esset ita fortis vt cōsumeret etiā aquas ꝓfundas nōie abyssi significatas: ⁊ p h̄ intellexit ꝓpha cōminationē incendij futuri in terra.

p Et dixi. dēpcando vt nō fieret: ⁊ exponat̄ vt sup⁹ dictis patz q̄ illa expositio que dicit exercitum assyrioꝝ signatum ꝑ locustas in visione ꝓma: ad destructionē regni israel ⁊ exercitum chaldeoꝝ p ignem in secūda: qui incendit hierlm nō est cōueniens: quia plage hic ostense reuocate fuerūt: ille vero nō. Iste etiam due visiones fuerūt indirecte cause calūnie cōtra amos: inquantū p plagis illis reuocandis orauit: que tangebāt ꝓpm̄ cōmunē: ⁊ p reuocatione sequētis nō orauit que tangebat dom̄ regis.

q Hec oñdit. Hic ponit̄ tercia visio: que fuit directa occasio calūnie contra amos: cum dicit̄.

r Ecce dñs stans sup murum litū. i. linitū: ⁊ p murū intelligit̄ robur regni dēcē tribuū: per linitionē diuina ꝓtectio: eo q̄ muri linitio ꝓtegit a nuce ⁊ pluuia.

s Et in manu ei⁹ trulla cemētarij. q̄ est instrm̄ a liniendum: ⁊ sequit̄ post.

t Ecce ego ponā. id est deponam.

v Trullā sōtrahēdo a regno. x. tribuū ꝓtectioz meā

x Non adiciam vltra supinducere. i. linire. p qđ intelligit̄ ꝓtegere sm̄ ꝓdicta. hebrei añt aliā lr̄az bñt. tm̄ ad eandē sniam. q̄ est:

Ecce dñs stans sup murū liniatū: et in manu ei⁹ linea: ⁊ accipit̄ hic linea ꝓ chorda lathomi in cui⁹ extremitate est plumbū: ⁊ cū q̄ ꝓsiderat si murus erigit̄ recte sup fūdamentū: ⁊ si inuenit distorsionē reducit eā ad rectitudinē: ⁊ p hoc dēsignatur diuina iusticia torsuositatē culpe emēdans p penā: iō sequit̄:

Ecce ego ponā lineā i medio populi mei israel. i. rectitudinē iusticie mee eius peccata punientis.

Non adiciam vltra ptransire eū. id est dissimulare eius peccata absq̄ punitione.

y Et demolient̄ excelsa idoli. i. bethel ⁊ dan: vbi colebātur vituli.

z Et sanctificationes israel. i. omia loca vbi offerunt̄ oblationes ⁊ sacrificia.

a Desolabunt̄. qđ fuit impletū p regē assyrioꝝ. iiij. Regū. xvij.

b Et ꝓsurgam sup domū hieroboam in gladio. qđ fuit impletū p sellum qui interfecit zachariā filiū huius hieroboam: ⁊ regnauit p eo. iiij. Regū. xv. ⁊ hec visio fuit directa occasio calumnie cōtra amos.

c Et misit. Hic ꝓphr ponit̄ calūnia ꝓtra amos: ⁊ p̄ ponit̄ hec calūnia. scdo calumniatoris pena. ibi.

Et respondit. Prima in duas: quia ꝓmo amos accusatur: secūdo molestatur. ibi.

Et dixit. Circa ꝓmū dicitur.

c Et misit. s. nuncios.

d Amasias sacerdos bethel qui erat locus ꝓncipalis cultui vituli dēdicatus.

e Ad hieroboā regē. iste fuit hieroboā filius Joas. iiij. Regū. xv.

f Rebellauit ꝑ te amos. excitans ꝓplm ad te odiendū.

g Non poterit terra sustinere tē. i. nō est dignū ipsum amplius viuere sup terrā: quia dicit.

h In gladio morietur hieroboam. hec accusatio fuit falsa: amos enim nō dixerat hoc de hieroboā: sed de domo eius seu posteritate: vt patet per p̄dicta.

i Et dixit. Hic ꝓcedit amos molestat̄: vidit enim iste amasias q̄ rex parū curauit de sua accusatiōe: q̄ cognouit eā esse falsam: vel quia reputauit verba amos friuola: ideo tentauit amos fugare de terra illa dicens.

k Qui vides. id est amos qui dicis te habere dei visiones.

l Fuge in terram iuda. vbi audiunt̄ talia.

m Et comede ibi panem. qui dabitur tibi pro tua prophetia.

n Et in bethel nō adiicies vltra vt ꝓphetes: quia sanctificatio regis est. id est locus dedicatus a rege

p cultu vituli: vt habeť .iij. Reg. xij. o Respondit q̄. dic ꝓsequenter p̄dicť calūniatoris pena: tñ amos pu resp̄ondet ironice sibi illate. s. q̄ ꝓbetaret in terra iuda pro pane dicens. p Non sum ꝓpheta ꝛc̄. i. non sum de ꝓphetis falsis: qui ꝓphetant p talibus acquirēdis: sm q̄ dicit Ezech. xiij Violabant me ad plm meū ꝓpe pugillū hordei ⁊ fragmen panis ꝛc̄.

q Sed armētarius. i. bōs aialia q̄ erant diuitie illius tpis. q. d. non indigeo victu necessario: vt p illo ꝓphetiz em mendaciter ſ sum verus ꝓpha ideo subdit.

r Et tulit me dñs ꝛc̄. ita q̄ loquor ex inspiratione diuina: sic exponit Rasa. Aliqui vo exponunt sic. Non sum ꝓpha ꝛc̄. i. nō sum tactus actualr spū ꝓphetic: ſ hec expositio nō videť conuenies: primo q̄ in toto veteri testamento ⁊ nouo nō solus dī ꝓpha q̄ actu tāgitur spū ꝓphetie ſ etiā q̄ psueuit tangi q̄uis actu nō tāgať: secūdo q̄ statim in eadē serie p̄dixit ꝓphetice punit ionē amasie dicens.

comede ibi panē: ⁊ ꝓphetabis ibi: [n] ⁊ in bethel nō adij cies vltra vt ꝓphetes: q̄ sanctificatio regis ē: ⁊ dom[o] regni est. [o] Respōdit q̄ amos ⁊ dixit ad amasiā: [p] Nō sum filius pro phete: [q] ſ armētari[o] ego sum vellicans sycomoros: [r] Et tulit me dñs ꝛc̄us: cū sequerer gregē: ⁊ dixit dñs ad me Vade ꝓpheta ad populum meū isrl. Et nūc audi vbū dñi. [s] Tu dicis nō ꝓphetabis sup isrl: ⁊ nō stillabis super vmū idoli. [t] Propter hoc hec dic̄ dñs [v] Uxor tua in ciuitate fornicabiť: ⁊ filij tui ⁊ filie tue in gladio cadent: [x] ⁊ hum[o] tua funiculo metietur. [y] Et tu in terra polluta morieris: ⁊ isrl captiu[s] migrauit ꝛc̄ terra sua. C. viij.

[a] Hec ostēdit mihi dñs ꝛc̄us. [b] Et ecce vncin[us] pomoꝝ. Et dixit: Quid tu vides amos. Et dixi: Uncinū pomoꝝ. Et dixit dñs ad me. [c] Uenit finis sup plm meū isrl. Nō adiciā vltra vt ptranseā eum [d] Et stridebūt cardines tēpli i die illa dicit dñs ꝛc̄ [e] Multi morientur: [f] in oī loco pjcieť silētiū. [g] Audite hoc q̄ pteritis pauperes: ⁊ ꝛc̄ficere facitis egenos terre [h] dicētes: [i] Qñ trāsibit messis ⁊ venūdabimus merces: [k] ⁊ sabbatū: [l] et apiem[us] frumētū [m] vt iminuam[us] mēsurā: [n] ⁊ augeam[us] siclū: [o] ⁊ supponam[us] stateras dolosas: [p] vt possideam[us] i argento egenos [q] ⁊ pauperes p calciamentis: [r] et q̄squilias frumēti vēdam[us] [s] Iurauit dñs [t] i superbiā iacob: [v] Si oblitus fuero vsq̄ ad finē oia opa eoꝝ. [x] Nūquid sup isto nō cōmouebiť tra ⁊ lugebit

pomoꝝ Et dixit: Quid tu vides amos. Et dixi: Uncinū pomoꝝ. Et dixit dñs ad me. [c] Uenit finis sup plm meū isrl. Nō adiciā vltra vt ptranseā eum [d] Et stridebūt cardines tēpli i die illa dicit dñs ꝛc̄ [e] Multi morientur: [f] in oī loco pjcietur silētiū. [g] Audite hoc q̄ pteritis pauperes: ⁊ ꝛc̄ficere facitis egenos terre [h] dicētes: [i] Qñ trāsibit messis ⁊ venūdabimus merces: [k] ⁊ sabbatū: [l] et apiem[us] frumētū [m] vt iminuam[us] mēsurā: [n] ⁊ augeam[us] siclū: [o] ⁊ supponam[us] stateras dolosas: [p] vt possideam[us] i argento egenos [q] ⁊ pauperes p calciamentis: [r] et q̄squilias frumēti vēdam[us] [s] Iurauit dñs [t] i superbiā iacob: [v] Si oblitus fuero vsq̄ ad finē oia opa eoꝝ. [x] Nūquid sup isto nō cōmouebiť tra ⁊ lugebit

[n] penā mag̃ diffuse. ibi. Iurauit Circa p̄mū dic̄.

[b] Ecce vncinus pomoꝝ. poma q̄ pñt manu colligi ꝓmo colligunť: ⁊ postea illa q̄ nō pñt capi nisi cū vncino q̄ rami attrahūtur: ⁊ iō p hanc visionē designabať diuina vltio vltimata absq̄ retractiōe: ideo subdit.

[c] Uenit finis ꝛc̄. vt ptranseaz eū: dimittendo absq̄ punitione hebrei dicunt q̄ hec est īra: Ecce calatus ficoꝝ scz pessimarū: q̄ nihil valent. sed pjciunť. ꝛp ſ captiuatio plē designatur.

[d] Et stridebūt cardines templi in q̄ adorať vitulus. p stridorē cardinū intelligitur destructio edificioꝝ. In hebreo āt habeť. Et stridebūt cardines palatij. i. palatioꝝ regis ⁊ p̄ncipum. [e] Multi morientur: nō tamen oēs quia assyrij aliquos reseruaue rūt vt in captiuitatem ducerentur.

[f] In omni loco ꝓjcietur silentiū. i. ab omni loco repelletur per clamorem morientiū.

[g] Audite. Hic p̄ñr arguit in potentibus crimē auaricie dicens: Audite hoc q̄ pteritis pauperē. i. pauperes ad nihilū redigitis. [h] Dicentes. cū desiderio. [i] Quando transibit messis. id est abundantie tp̄us: vt sic tempe charistie blada vendamus charius.

[k] Et sabbatū. in quo fit quies a venditione.

[l] Et aperiemus frumentū. i. horrea frumenti.

[m] Et iminuamus mensurā. dolose.

[n] Et augeamus siclū. i. p̄cium. [o] Et supponamus stateras dolosas. in pondere monete. [p] Et possideamus in argento egenos: q̄ cōpellent se nob vendere in seruos. [q] Et pauperes p calciamētis. in hebreo habeť: Pro clausuris. ⁊ exponať vt supra. ij. ca. circa medium. [r] Et quisquilias. i. purgamēta: q̄ nō debent vendi cum frumento sed ejci.

[s] Iurauit. Hic resumit ꝓpha penā ꝓpter magis diffuse explicando: ⁊ p̄mo q̄tum ad penā corpalem: secundo q̄tū ad spūalē. ibi. Ecce dies. Circa p̄mū dicť.

[s] Iurauit dñs. i. firmiter disposuit ⁊ irreuocabiliter.

[t] In superbiam iacob. id est contra superbiam populi. x. tribuuz. [v] Si oblitus fuero ꝛc̄. id est nō obliuiscar sed puniam eorum opera mala.

[x] Nunquid super isto non cōmouebitur terra ꝛc̄. quasi diceret, immo cōmouebitur afflictione magna

s Tu dicis nō ꝓphetabis. volens impedire verbū dñi t Propter hoc. hec erit pena tua.

v Uxor tua in ciuitate fornicabiť. ab assyrijs ciuitatez capientib[us]: q̄ polluēt i oculis tuis vxorē tuā ⁊ occidēt ꝓlē.

x Et humus tua in funiculo metieť. i. extraneis gētib[us] diuidēť: rex enī assyrioꝝ captiuato regno. x. tribuū misit illuc gentes alienas ad possidendū terrā. iij. Regū. xvij.

y Et tu in terra polluta morieris. i. in assyrioꝝ terra multis idolatris polluta. Dicit aūt hiero. in ꝓlogo hui[us] ꝓphetie. tercio: q̄ amasias sacerdos frequenter plagis afflixit amos: ⁊ tandē filius ei[us] ozias eū vecte p tempora transfixit: ⁊ sic volore vulneris expirauit: q̄d hic nō exp̄miť.

In cap̄lo. vij. vbi dicitur in postilla: In bethel nō adiciēs vltra. Additio.

a Super illud verbū: In bethel nō adiicies vltra vt ꝓphetes: q̄ sanctificatio regis est ⁊ domus regni ē glo. nō ait: Sanctificatio dei est: ſ regis adulādo regali fastigio. Nos enī colētibus falsos deos est: vt q̄d faciūt regib[us] suis attribuāt. hec in glo. Pōt etiā dici: q̄ ideo mittebant eum ad terrā iuda: ⁊ expellebant a bethel q̄ ipse nō ꝓphetabat in noie vituloꝝ: qui in bethel adorabanť: nec in noie regis hieroboam: qui dñabať ibi: sed in noie dei q̄ colebať in bierlin que est in terra iuda. q. d. ex quo non ꝓphetizas ex noie regis nostri: nec dei nostri: nō debes hic ꝓphetizare: sed in loco vbicolitur deus in cuius noie tu ꝓphetizas.

Cap̄lm. viij.

[a] Hec ostendit. Postq̄ amos passus fuit iniuriā: ꝫ consequenter resumit suam ꝓphetiam: ⁊ diuidit in duas ptes: quia primo denūciat populi destru-

y Et ascendet quasi fluuius ꝛc. p hoc ꝛsignat captiuitas ꝓpli futura: sicut aque fluminis transeūt de loco suo originis ad loca lōginqua. z Occidet sol in meridie. i. tpe quo sperabant, psperitatē sequeniet aduersitas: ꝛ idē intelligit p hoc qđ subdit. a Et tenebrescere faciā ꝛc est enī expressio eiusdē sententia p alia verba ad maiorē exaggerationē.

a Et inducaz sup omne dorsuz vestrū saccū ꝛc. sic. n. ducebant captiui iduti sacco: ꝛ capite rasi: sm q dr Deut. xxi. De captiuitate iudicū in inimicoꝝ capitis.

b Et ponā eā qsi luctū vnigeniti. i. in tanta amaritudine sic est mater lugēs vnigenitū.

c Ecce dies. Ꝟ ꝑnr explicat pena spūalis cū dr d Et emittaz ꝛc. nō famē panis. s. solum.

e Sed audiendi verbū dei. iusto. n. dei iudicio scīm ē: vt ꝓpls. x. tribuū q̄ ꝓphas ptim occiderat ꝛ ptim fugauerat imminente tribulatiōe eoꝝ p assyrios: q̄reret ꝓlium a ꝓphis ꝛ nō inueniret: iō subdit. f Et cōmouebunt a mari vsq; ad mare. i. a mari mediterraneo vsq; ad mare galilee. g Et ab aq̄lone. i. a termino aquilonari regni. x. tribuū. h Vsq; ad orientē. i. vsq; ad terminū ouētalē. i Querētes ꝟbū dñi. p oēs ptes sui regni k Et nō inueniēt. qz nō sunt digni rōne p̄dicta. l In die illa deficiēt ꝟgines pulcre. a sua pulcritudine m Et adolescentes. a sua fortitudine.

n In siti. s. corꝑali. ex quo ꝓz qđ dictū est cū defectu cibi ꝛ potus corꝑalis: fuit etiā defectus cibi spūalis.

o Qui iurant in delicto samarie. i. in vitulo quē fecit hieroboam rex samarie: ꝛ in hoc faciebant ei reuerentiam: qz boies p maiorem sui iurant: ad Heb. vj.

p Et dicūt. Viuit deus tuus dan. ibi enī fuit positus vnus de duob⁹ vitulis a hieroboā factis. iij. Reg. xij. ꝛ ei attribuebant deitatē hoc modo iurando.

q Et viuit via bersabee. i. ille p cuius adoratiōe itur in bersabee: ibi enī vigebat idolatria vt dictū est supra v. c. Sciendū tn q̄ ista bersabee est alia ab illa q̄ est in termino australi terre ꝓmissionis: que est in tribu iuda: de qua dicit. iij. Reg. xix. q belyas venit in bersabee iuda ad differentiā istius: q̄ nō est in iudea.

r Et cadēt ꝛ nō resurgēt vltra. i. illa captiuitas decē tribuū nō fuit relaxata: vt frequenter supra dictū est. In cap̄lo. vij. vbi dicatur in postilla. Quando trāsibit messis.

Additio.

Hoc quod dicit hic. Qñ trāsibit messis ꝛ venūdabimus merces: ꝛ sabbatū: ꝛ aperiemus frumentū exponit a q̄busdā hebreoꝝ de mense embolismali: q̄ fiebat cōiter semel in triēnio: qñ faciebant tredecim mēses in anno: ex quo sumebāt diuites cupidi occasionē vendēdi carius victualia ex mutatione festiuitatū. Similit qđ dicit hic. Sabbatum. intelligūt de sabbo terre: qđ fiebat in septimo anno: ꝛ tunc cessabant ab agricultura: vt hī Leuit. xxv. ex q̄ cessatione carius vendebant victualia: ꝛ tūc sumebant cupidi occasionē ad minuēdū mēsurā q̄ talia vendebāt: ꝛ augēdū sicli. s. monete quā in ꝑciū recipe debebant: ꝛ sic duplicater defraudabant paupes emētes ex tli cb aristia occurrēte.

Caplm. ix.

Vidi dñm. Dic amos ꝓphetat ꝑ regnum duaꝝ tribuum: ꝛ diuidit in tres ptes: qz ꝑmo ponit ꝑne acerbitas. secūdo eiꝰ inenitabilitas. ibi. Nō erit. tercio rōnabilitas. ibi. Nūquid Circa primū dicit a Vidi dñm stantem sup altare ꝟ holocaustoꝝ: qđ erat in bierlm metropoli duaꝝ tribuū. b Et dixit. executoribus sue iustitie. Percutite cardinē. s. templi. d Et cōmoueant superliminaria. p qđ signabat destructio tēpli futura sub rege sedechia: ꝛ subdit causa tn partialis: cū dicitur. e Quaricia enī in capite oim. i. in rege ꝛ ꝑncipibus ꝛ sacerdotibus. f Et nouissimū eoꝝ. i. minimū de ꝓplo. g In gladio interficiā. p hoc designabat q̄ a maioribus vsq; ad minimos oēs subiicerent regi babylonis armoꝝ violētia: ꝛ sic adimpletū fuit sub sedechia. iiij. Reg. vlt. h Non erit. Hic ꝑnr ponit pene incuitabilitas. cuz dr. Nō erit fuga. s. ad euadēdū simplr: qz si fugerint ad hoc postea capient: iō subdit: Et q̄ fugerint ꝛc. i Si descenderint vsq; ad infernū. i. in locis subterraneis se abscōdendo k Inde manus mea. i. potestas mea. l Educet eos p chaldeos q̄ q̄rent eos ibi: ꝛ inuenient eos. m Et si ascenderint vsq; ad celū. fugiēdo ad mōtes altos: quoꝝ cacumina vident tāgere celos. n Inde detrahā eos p chaldeos ibi. eos insequētes. o Et si celauerit se ab oculis meis in ꝓfūdo maris. i. si possent hō facere. p Ibi mā. ser. ꝛ mordebit eos. i. p hō nō saluarēt. q Et si abierint in captiuitatē ꝛc. ibi enī tanq̄ viles ꝑsone ꝛ abiecte occidebant ꝑ modica cā. r Et ponā oculos meos sup eos in malū. inducendo sup eos malū pene. s Et dñs deus exercituū. i. angeloꝝ ipse. s. est. t Qui tangit terrā. duaꝝ tribuū virga iustitie sue. v Et ascendet sicut fluuius omnis. p hoc designabat duaꝝ tribuū generalis extermiatio. sc̄z

per fluxū aque: sicut dictū est. c. p̄cedenti de decē tribubus
t Qui edificat in celo ascensionē suā. hoc dī qz ds sit
vbiqz: tñ eius maiestas relucet in celo.
y Et fasciculū suū sup terrā fundauit. p fasciculū intelligit regio elemēta: q̄ modica est respectu ambit⁹ celestī
z Qui vocat aqs maris. qz vapores humidi eleuāt inde. p maiori pte.
z Et effundit eas resoluendo vapores in pluuias.
a Nunqd. Hic p̄ñr oñ dīt p̄dicte punitiōis rōnabilitas cū dī. Nunqd nō isrl ascēdere feci de terra egypti. q.d. sic: educendo eos de dura seruitute ad terrā fluentem lacte z mel le: z tō huius bñficij ingrati sunt magl digni punitione.
b Et palestinos. id est. pbylisteos.
c De cappadocia q.d. sic: z hoc habetur Gen̄. x.
d Et syros de cyrene. q.d. trāsfero gentē de terra ad terrā: put placz volūtati mee: z aliqñ ꝓpter demeritū sue culpe: ideo subdit.
e Ecce oculi dñi dei super regnū peccans. eius peccata ꝓsiderando z puniendo. ideo subditur.
f Et ꝓteram illud a facie terre. totaliter destruendo: tē perat tñ istum rigorem q̄tum ad iudeos dicens:
g Verūtamen ꝓterens nō ꝓterā. i. nō destruā oīno.
h Domū iacob. s. q̄ ordem: dispgam: iō subditur.
i Ecce em̄ ꝛc. sicut ꝓcutit triticū in cribro. ad h em̄ concutit granū in cribro vt purget. sic em̄ pene a deo inflicte sunt peccatoꝝ purgatiue q̄ patienter tolerant.
k Et nō cadet lapillus sup terrā. i. de verbis meis nihil transibit inuacuū q̄n impleat. l In gladio morient oēs pec. ꝓpli mei. qui sunt in peccatis suis obstinati.
m Qui dicūt nō appropinqbit. qz cōminatiōes ꝓphaꝝ friuolas reputabant. n In die illa. Postq̄ annos denūciauit ꝓpli isrl destructionē. hic vltimo denūciat finalez repatione p xp̄m: dicunt tñ aliqui expositores catholici: q̄ ꝓpheta hic denūciat repationē ꝓpli q̄ facta est in reditu captiuitatis babylonice sub zorobabel duce. s hoc nō videt vez: qz ꝓplis ille nūq̄ fuit in tanta ꝓsperitate q̄ hic describit cū subdit. Vt possideant reliq̄as idumee z oēs nationes. imo semp fuit in subiectione z tributu: p ꝓsaꝝ: secūdo grecoꝝ: tercio romanoꝝ. ꝓpter qđ beatus iacob⁹ Actuū. xv. allegat hanc scripturā dictā de edificatione ecclesie: p fidē. Ra. sa. etiā exponit qđ dī hic. Suscitabo tabernaculū dauid ꝛc. i. regnū dauid: qđ ꝑm oēs hebreos intelligitur suscitandū p aduentū messie: z sic ꝑm Ra. sa. scriptura hec loquit de tpe christi: cuius errat dicendo h tpus futurū: quod iam est p̄teritū. Item in libro senhedrin qui apud hebreos est auctenticus dicitur: Erigam tabernaculum dauid qđ cecidit. dicit Ra. iohanna: In generatione in q̄ filius dauid. i. messias venturus est: sapientes magistri minorabunt: z sic fuit tpe xp̄i: quia aliqui iudeoꝝ erant saduchei q̄ negant spm̄ z angelum z resurrectionem quod est maxime erroneum. Alij vero pharisei qui ꝓpter traditiones suas irritauerant mandata dei: qđ est valde fatuum. Patet etiam q̄ hec scriptura: Suscitabo tabernaculū dauid ꝛc. refertur ad tempus christi ꝑm hebreos. igitur sequendo dicta beati iacobi exponēda est hec littera de reedificatione ecclesie per christū in vnione gentium et iudeoꝝ: sicut allegatur Actuū. xv. z diuidit in duas ptes: qz ꝓmo describit hec reedificatio: secundo reedificationis acceleratio. ibi. Ecce dies. Ad intelligentiā primi sciendū q̄ xp̄us dauid nominat in scriptura veteris testamēti. Osee. iij. Post hoc reuertent filij isrl z querent dñm deum suum: z dauid regem suum. vbi habet translatio chaldaica: Reuertētur filij isrl z q̄rēt cultū dei sui: z obediēt messie filio dauid regi suo. sicut ibidez fuit expositū. et sīl dicere. xxx. Seruient dño deo suo: z dauid regi suo. translatio chaldaica bz Colent coꝝ dño deo suo: et obedient messie filio dauid. Itē sciendū: q̄ vna est ecclesia q̄ incepit ꝓ abel iusto vsq̄ ad vltimū electum: q̄ in fine mūdi nascituru est: ꝑm q̄ dicit be. Bre.

oīs: et defluet sicut fluuius egypti. F Qui edificat in celo ascensionē suā: y z fasciculū suū sup terram fundauit z Qui vocat aquas maris z effundit eas sup faciē t̄re Dñs nomē eius. a Nūquid nō vt filij ethiopū vos estis mihi filij isrl ait dñs. Nunqd isrl ascēdere feci de terra egypti: b et palestinos c de cappadocia: d et syros de cyrene. e Ecce oculi dñi dei super regnū peccās: f z ꝓteram illud a facie terre. g Verūtn ꝓterens nō ꝓterā h domū iacob dicit dñs. i Ecce em̄ mādabo ego z cōcutiam in oīb gentib domū isrl sicut cōcutit triticū in cribro: k et nō cadet lapillus sup terrā l In gladio morient oēs peccatores ꝓpli mei m qui dicunt: nō appropinquabit z nō veniet sup nos malum. n In die illa o suscitabo tabernaculū dauid: p qđ cecidit q z reedificabo aperturas muroꝝ ei or z ea q̄ corruerāt instaurabo: r z reedificabo eū sicut in diebꝫ antiq̄s: s vt possideant reliq̄as idumee

womel. vij. z ista ecclesia vocatur tabernaculum dei seu christi: Esa. iij. Et erit taberaculum in vmbraculum diei ꝛc. Apoc. xxj. Ecce tabernaculum dei cum hominibus ꝛc. Igitur tabernaculum istud in quo est verus dei cultus cecidit post diluuiū omnibus ad idolatriā declinantibus a tempore nemroth: qui coegit homines ignem adorare: paucis tamen exceptis: vt abraā z aliquibus alijs fidelibus: multi etiam de illis qui descenderunt ab abraam declinauerunt ad idolatriam: vt ysmabelite filij cetbure: z idumei ab ysaac descendētes. Et licet oēs filij iacob fuerint fideles: tamen multi postea ab eis descendentes fuerūt idolatre: vt patz Exodi. xxxij. de adoratione vituli: z in libris Judicuꝝ z regū de cultu idoloꝝ. Sed casum huius tabernaculi reparauit christus z eius discipuli: per quoꝝ predicationem cessauit idolatria p orbem: z vocati sunt iudei z gentiles ad fidem: z hoc est qđ dicit hic.
n In die illa. id est tempore gratie: quod dicit dies ad Ro. xiij. Nox p̄cessit: dies aut appropinquabit.
o Suscitabo tabernaculū dauid: id est ecclesiaz christi qui ꝑm veritatem est ab eterno: ad Hebre. xiij. Jhs christus heri z hodie ipse z in secula.
p Quod cecidit p idolatriam modo p̄dicto.
p Et reedificabo aperturas muroꝝ eius. id est scissuras gentium per diuersos ritus: quia alique colebāt iouem: z alie dianam: z alie martem: z sic de alijs que per p̄dicationem christi z apostoloꝝ reducte sunt ad vnum verum dei cultum.
r Et ea que corruerant instaurabo: quia multi q̄ corruerant a fide vnius dei: ad eā sunt relevati.
s Et reedificabo eum sicut in diebus antiquis. id est sicut ante diluuium quando omnes cōmuniter colebant vnū deū ꝑm ipsius ade instructionē: licz postea corrupti fuerint cōiter carnalitate z lasciuia: Gen̄. vj. Omnis quippe caro corruperat viam suam.
t Vt possideant reliquias idumee z oēs nationes ista autē possessio nō intelligitur p dñium temporale: s spūale: inquantū apli z fideles alij colla gentiū subiecerunt fidei: ideo Actuū. xv. vbi allegatur hec scriptura ꝑm translationem. lxx. que tunc multum erat autētica: pro eo quod dicitur: Vt possideant reliquas idumee z omnes nationes: eo q̄ inuocatū sit nomē meū

sup eos. dicit ibi. Ut requirāt ceteri hoīm dn̄m ⁊ oēs gentes sup quas inuocatū est nomen meū. ⁊ ideo qd dicit hic: Eo q inuocatū sit nomen meū sup eos. refertur ad illos qui vocati sunt ad fidem. exp̄munt autez hic specialiter idumei: quia ipsi ⁊ iudei de duob⁹ fratribus descenderunt. scz iacob ⁊ esau ⁊ xp̄s ex iudeis descendit ꝟm carnē: ⁊ silr apli ⁊ primi credentes.

v Ecce dies. Hic cōsequēter describitur dicte reedificationis acceleratio: que facta est per celerem euāgelij publicationē: qr viuēte adhuc beato petro: ⁊ pluribus alijs aplis: fides catholica fuit p totū orbem p̄dicata: sicut plenius declaraui sup illud ps. xviij. In omnē terram exiuit sonus eoꝝ ⁊c. ⁊ breuiter potest hic resumi. p̄dicatio eīm euangelij incepit a hierusalem que est in medio terre habitabilis: Actuū. j. ⁊ inde deriuata est circūquaqz: versus autem occidentē publicata fuit viuente petro: qr discipuli ab eo missi in frantiā pro predicatione euangelij: edificauerunt senonis ecclesiam in honore beati Petri: quez credebant passum: sed postea audientes ipsum viuuz noīauerūt dictam ecclesiā sancti petri viui: in qua pluries ego fui: ⁊ eodem tp̄e fides catholica fuit p̄dicata per omnia loca notabilia regni francie: vsqz ad mare occeanū: qd est terminus terre habitabilis ꝟm astrologos. Et eadem ratione euangeliū tunc fuit p̄dicatū versus alias ptes a hierusalē. s. orientis austri ⁊ aquilonis. imo ꝓbabilius hoc videt: quia plures apostoli ⁊ alij xp̄i discipuli dispersi fuerūt ad p̄dicandum euangelium versus alias partes q̄z versus occidentem: ⁊ sic pz celeritas gentiū ad fidem. Item sciendū q conuersio gentium ad fidem messis designatur nomine: Luce. x. Messis quidem multa ⁊c. ⁊ similiter calcatio vue: ⁊ seminatio parabolice dicunt ꝓphetie: hoc mō frequent loquit ⁊ xp̄us in euangelio: vnde Luce. viij. Semen est verbū dei. Est igitur sensus.

v Ecce dies venient. i. tempus noui testamenti.

x Et comprehēdet arator messorē. i. p̄dicator statim attinget ad fidelium ꝯuersionem: sicut patz Actuū. ij. vbi ad predicationem Petri statim conuersi sunt tria milia: ⁊ iiij. cap. quinqz milia.

y Et calcator vue. i. ꝓpinator sacre doctrine.

z Mittentē semen. i. faciet discipulos aptos ad p̄dicādum: sicut ptz in actibus apostoloꝝ in pluribus locis: q edocti ab eis p̄dicabant verbū dei.

a Et stillabunt montes. i. apostoli ceteri p̄eminētes.

b Dulcedinē. euāgelice doctrine.

c Et oīs colles. i. miores doctores

d Culti erūt cultura spūssancti ad ꝓferendū fructuz in ecclesia dei.

e Et ꝯuertam captiuitatem populi mei isrl' liberando eos de ꝟuitute dyaboli.

f Et edificabūt ciuitates ⁊c. p hec intelliguntur vniuersi status ecclesie: per ciuitates status coniugatoꝝ in quo requiritur consensus animoꝝ: vnde ⁊ ciuitas dicitur ciuiū vnitas: per vineas vero status p̄latorum ⁊ doctorum: vnde ⁊ christus dixit aplis Iohis. xv. Ego sum vitis ⁊ vos palmites. p hortos vero status religiosorum: qui sunt clausi sub disciplina regulari. Isti eīm status sunt instituti a tp̄ibus apostoloꝝ ⁊ discipuloꝝ christi. Et ꝑceptio vtilitatis seu fructus consequentis est cōsecutio meriti in presenti ⁊ premij in futuro: quod nobis concedat ⁊c.

⁊ oīes natiōes: eo q inuocatū sit nomen meū super eos: dicit dominus faciens hec. [v] Ecce dies venient dicit dominus: [x] et cōprehendet arator messorem: [y] ⁊ calcator vue [z] mittentē semen. [a] Et stillabūt mōtes [b] dulcedinē: [c] ⁊ omnes colles [d] culti erūt: [e] Et ꝯuertam captiuitatem populi mei isrl': [f] et edificabunt ciuitates desertas: ⁊ inhabitabunt ⁊ plantabunt vineas: ⁊ bibent vinum earum et facient hortos ⁊ comedent fructus eorum. Et plantabo eos sup humum suam: et non euellam eos vltra de terra sua: quā dei eis dicit dominus. deus tuus.

Explicit amos ꝓpheta.

In capitulo. ix. vbi dicitur in postilla: Nunquid. Hic consequenter ostenditur.

Additio.

Postillator in h̄ loco omisit illud exponere qd dicitur in litera: Nunquid nō vt filij ethiopum vos estis mihi filij israel ait dn̄s. cuius sensus cū continuatione ad sequentia habetur in glo. vbi sic dicit: Gloriabantur iudei: quia erant de stirpe patrum quib⁹ locutus est deus: ⁊ q etiā de egypto eos eduxit: contra hoc q̄z dicit dn̄s: Sicut creaui vos: ita ⁊ ethiopes: sic̄ eduxi vos de egypto ita ⁊ istos: alios de diuersis partibus adduxi: ergo nō sup̄biatis: quia equali conditione facti: equali sententie subiacebunt. hec in glo. ꝟm quā ista dicuntur ad cōterendum superbiam eoꝝ de qua subditur: Ecce oculi dn̄i super regnum peccans ⁊ conterā illud.

Incipit expositio plogi in abdiam pphām.

Iacob patriarcha ꝛc. Iste plogus diuidit in tres ptes. In pma ponit mā opis sequētis. sipsi⁹ pphe cū dr Iacob pīarcha ꝛc. ꝛ qr metaphorice in psona edom ꝫ idumeos pphia dirigitur. In secūda pte ssdit rō metaphore. ibi. Et qr plus isrl. In tercia vero pte ponit notificatio ipius pphe. ibi. Hebrei hūc dicūt. liez q̄dam incipiāt ibi. plogū: ꝫ melius mihi videt: vt i eo tm plogo pcedētib⁹ ꝓtinuet. His visis lre insistam⁹ ꝛ exponendo subdiuidamus.

a Iacob pīarcha. i. patr̄ pncepſ habuit. n. duodeci filios a q̄bus trib⁹ xij. descenderūt.

b Qui ob ruborē cor. sui edom hebrea lingua appel. est. Contra Gen. xxv. Cum venisset esau lassus de agro ait. Da mihi de coctione hac rufa. qr opido lassus sum. Idobrē vocatū est nomen eius edom. Rīdeo pter vtrūq; sic appelatus est ſcz pter ruborē pulmenti ꝛ corpis. Sic ꝫ primo assignat nois ratio: secūdo subdit fratris pſecutio cum dicit: Is memoratū ꝛc. tercio trāsfert ad alios pſecutōis similitudo ibi. Qua de cā ꝛc. b Qui isrl nomē acceperat. Cōtra Gen. xxxij. Nequaq̄ vocabit⁹ nomē tuū iacob sed israel. Diu aūt an odio habitus fuerat: sicut pz Gen. xxvij. vbi dicit esau: Ueniēt dies luctus patris mei: ꝛ occidā iacob fratrē meū. Rīnsio: posset dici q̄ israel est genitiui casus ꝛ interp̄tatur vir videns deū: ꝛ q̄ frater ipsius esau nomē acceperat iacob: qđ interp̄tatur luctator vl supplantator ꝛ istud nomē recte est videntiū deū q̄ diuino intuitu impugnāt vicia ꝛ supplantant. Vel pōt dici q̄ acceperat in dispositiōe diuina. Planius ꝛ verus vt credo pōt dici q̄ ad lrām iam isrl vocatus fuerat sicut dr Gen. xxxij. Cum esau venit ei obuiā vt eū interficeret: ꝫ placatus muneribus ꝛhūilitate iacob: sicut hr gen. xxxiij. eū nō interfecit.

c Qua de cā ꝛc. ex eo q̄ dictū est q̄ edom pſecutus ē iacob infert q̄ oēs pſecutores filioꝝ iacob edom appellati sunt: ex quo relinquit⁹ q̄ ꝓtra oēs tales est pphia scz contra idumeos vere vel interp̄tatiue. d Et qr plus isrl. Hic ponit⁹ ratio metaphore quare. scz in psona edom cōminatur pſecutoribus israelis. fit aūt ista cōminatio ppt duo. primū est pſecutio isrl. secūdū est ſuppbia de victoria que notat⁹ ibi. Qđ nō dei indignatione ꝛc. dicit igitur.

d Et qr plus israel. i. due tribus. e De captiuitate chaldeoꝝ. de qua legit⁹. iiij. Regū. xxv. f Reuocatus sicut hr. ij. Paral. vlti. ꝛ. j. Esdre. j. g Ab alio regno. q̄cūq; .s. grecoꝝ vel babyloniorꝝ vel idumeoꝝ. h Ad hoc regnū. s. idumee vel aliud q̄cūq;. i Persecutum est. amos. j. eo q̄ pſecutus sit in gladio fratrem suum.

k Populū israel. l Superbi gloriabat⁹. quasi superasset pphia virtute nō diuina indignatione. m De quo regno ꝛc. Hic ostendit⁹ iusta esse cōminatio cōtra illos: ꝛ primo ostendit⁹ hoc p locū ab auctoritate. ibi. Memorare ꝛc. secūdo p locū a minori. ibi. Nam reliqua lectione ꝛc.

n In psalmo. s. Sup flumina babylonis. o Memorare dñe filioꝝ edom. i. puni eos p eo q̄ fecerunt p In die. restitutionis. q Hierusalem quā imprudiunt dicit glo. vel p In die. quo cuertere volunt q Hierusalē. adiuncti babylonijs: filij em̄ edom. i. idumei impedimēto fuerūt iudeis reedificantib⁹ hierusalē p⁹ reditū de baby onia.

r Nam reliq̄ ꝛc. Hic arguit a minori sic. Si in hoc edom ꝫ pphetā fit cōminatio ꝫ gētes alias q̄ nō ita meruerūt sic idumei multo fortiꝰ ꝓtra istos dicit igitur.

r Nam reliq̄ lectione hui⁹ libri. s Cōprehēsa. ibi. Iuxta est dies dñi sup omēs gentes.

t Ob causas. s. qr unstar Esau filios isrl impugnauerunt ꝛ de malis eoꝝ gaudebant.

v Regnūq; dei vnde in fine istius libri dicit⁹ Et erit dño regnū quasi diceret dicta contenta in pphetia signant q̄ pena infereꝫ aliis regnis ꝛ israel erit regnū dei.

r Hebrei hunc esse ꝛc. Hic notificat⁹ pphetā multipliciter. Primo em̄ ostendit⁹ quis sit cum dicitur. Hebrei hunc esse ꝛc. secundo ostendit⁹ vbi sepultus fuit. ibi. Sepulcrū quoq; eius. tercio ostendit⁹ meritum doni pphetie: quod habuit. ibi. Igitur quia centū pphetas ꝛc. quarto ostendit⁹ ꝓuenientia noiationis que et cū paulo ꝓgruit. ibi. Et sicut Stephanus. dicit igitur

r Hebrei hunc dicunt. hoc dicit quia videt⁹ q̄ traditio hebreoꝝ hoc cōfinxerit: quia nō videtur q̄ posset pauisse pphas sub achab ꝛ pphetasse sub bieroboam.

y Pauit centū pphas. iij. Regū. viij. Abdias timebat dñm deū israel valde: nam cū interficeret iezabel pphas dñi tulit ille centū pphas ꝛ abscondit eos q̄nquagenos ꝛ q̄nquagenos in speluncis ꝛ pauit eos pane ꝛ aqua. Si ergo fuit sub achab quō pphetauit sub beroboam filio ioas. constat aūt q̄ sub eo pphauerit: quia sub eis dē regibus pphauit sub quibus amos ꝫm regulā biero. qua ponit in fine illius plogi. s. Non idē est ordo ꝛc. vbi dicit⁹: In q̄bus aūt tpus nō pfertur in titulo sub illis eos regibus pphetasse: sub quibus ꝛ bi qui ante eos habent titulos pphauerūt. Abdias autē nō habet tpus determinatū in titulo. Quō autē tantū vixit: ab achab em̄ vsq; ad bieroboā fuerūt. vij. generatiōes. Rīdeo: posset esse q̄ biero. nō dixit ꝫm suā sententiam: sed ꝫm iudeorum traditionē: sicut supra expositum est. ibi. Hebrei hunc dicunt ꝛc. Vel potest dici q̄ sub achab fuit multum iuuenis: sub bieroboaz vo senex. Ochozias enim filius achab regnauit super israel duobus annis. ij. Regum. vltimo. ꝛ. ꝛ post eum ioram frater eius duodecim annis. iiij. Regum. iij. a. postea bieu. xxviij. annis. iiij. Regū. x. postea ioachab filius bieu. xvij. annis. iiij. Reg. xiij. a. post hunc Ioas filius eius sedecim annis. iij. Regum. xiij. c. post hūc regnauit bierobam sicut legitur in eodem. c. ꝛ sic ab achab vsq; ad bieroboā fuerūt. lxxv. anni. fuit ꝫ iuuenis sub achab ꝛ senex sub bieroboā: ꝛ tunc datum est

Prologus in abdiā pphetam.

Iacob patriarcha habuit fratrē esau [b] qui ob ruborē coꝛporis sui edom hebrea lingua appellatus ē: qđ latine sāguineus dr: Is memoratū fratrē suū [b] q̄ isrl nomen acceperat: graui odio commotus intimere conatus ē [c] Qua de cā oēs q̄ pphām isrl .i. filios pīarche iacob predicti esau odiū imitati pſecuti sūt: esau ꝛ edom appellati sūt. [d] Et qr plus isrl [c] de captiuitate chaldeoꝝ pcy rū regem pſarū nutu dei [f] reuocat⁹ i hierlm: [g] ab alio regno grauiter afflictus atq; oppressus: [h] ideo hoc regnuz qđ more esau p̄dictus pphām [i] pſecutū est: p nūciatiōez abdie pphete increpat: qđ nō dei indignatione sed sua virtute [k] populum [l] supatuz gloriabat. [m] De quo regno olim p dauid [n] in ps. cxxxvj. dictum est. [o] Memorare dñe filioꝝ edom [p] in die [q] hierlm. [r] Nam reliqua lectione [s] cōprehensa futuruz in gētes iudiciū [t] ob causas lectione comprehensas: [v] regnūq; dei in populo israel significat. [r] Hebrei hunc dictum esse qui sub rege samarie achab et impiissima iezabel [y] pauit centū pphas [z] in specubꝰ: q̄ nō curauerit

ei dñō ꝓphie. ꝛ ¶ In ſpecubus vel ſpelūcis. in originali tñ eſt In ſpecubus. ꝛ ꝓſtat q̄ alterꝫ ſupfluit cū idē ſignificēt ſpecus ꝛ ſpelūca. a ¶ Ante baal. in originali nō eſt Ante ꝙ Baal ibi eſt datiui caſus.

b ¶ Et de ſeptē milibus. iij. Regū. xix. f. ¶ Et derelinquā mihi in iſrl. vij. milia viroꝝ. q̄ꝝ genua non ſunt curuata añ baal

¶ Herodes antipatris filius. Nota tres fuiſſe herodes. ꝓmus fuit herodes aſcolonita filius antipatris: qui pueros occidit: de q̄ Matḥ. ij. Secūdus herodes antipas filius herodis ꝓdicti: ſub q̄ paſſus eſt ꝝs: de quo Luc. xxiij. Tercius fuit herodes agrippa filius ariſtoboli filij herodis magni: qui iacobū fratrez iobānis interfecit: ꝛ petrum in carcere truſit: de q̄ Act. xij. de ꝙ agit̄ hic.

d ¶ Auguſti. ab augēdo ſic dicti vñ Iſi. etymol. ix. Auguſtus iō apud romanos nomē imperij ē eo q̄ olim augerēt rempub. amplificādo: qđ nomen ꝓmū ſenatus octauiano ceſari tradidit: vt quia auxerat terras ipſo noie ꝛ titulo ꝓſecrarēt: dum idem octauianus iaz ceſar ꝛ impator appellarē vel auguſtus. Item alibi legit̄: q̄ romani adulantes auguſto menſem qui ꝓius ſextilis vocabatur a noie auguſti appellauerūt auguſtum.

e ¶ Ceſaris. ſic dicti a Julio ceſare ꝓmo impatore: vñ Iſi. etymol. ix. Ceſarū nomē a iulio incepit: q̄ bello ciuili cōmotus ꝓmus romanū ſingularē obtinuit ꝓcipatū. Ceſar aūt dictus eſt q̄ ceſo mortue matris vtero platus: eductuſq̄ fuerit: vel q̄ cū ceſarie natus ſit a q̄ impatores ſequētes dicti ſunt ceſares: eo q̄ comuni eſſent q̄ ei ex ſecto mris vtero extrabebāt ceſones vel ceſares appellabant.

f ¶ Greco noie vocauit ſebaſten. i. auguſtā. iſtam lrāz bñt libri correcti. alij bñt ſic: Greco noie vocauit auguſtam. ſebaſte grece: auguſta latine.

g ¶ Et ſicut ſtephanus. de q̄ Act. vj. ꝛ vij. Coronam. iuxta ſui nois interꝓtationē. nam ſtephanus grece corona latine.

i ¶ Si hic de ſerui. dei cū paulo ꝛc. hoc dicit. q̄ aplus paul⁹ ſemꝫ in epliſ ſuis ſe ſeruū appellauit. q. d. ſicut paulus gloriari poterat de hō: q̄ ſeruus dei erat: ꝛ huiuſ dei ſe dicebat: ſic ꝛ iſte ꝙm nois interꝓtationē gloriari poterat: quia factus eſt ſeruus dei: Abdias eñ ſeruus dñi vel ſeruiens dño interꝓtatur.

¶ Explicit qualiſcūq̄ expoſitio iſtius ꝓlogi.

¶ Incipit poſtilla Nicolai de lyra ſup Abdiam cū additionibus Pauli burgenſis.

Incipit abdias ꝓpha. j.

[a]Iſio abdie: Hec dicit dñs deus ad edom [b]Auditū audiuimus a dño: [b]ꝛ legatū ad gentes miſit: Surgite ꝛ cōſurgamus aduerſus eum in ꝓeliū. [c]Ecce paruulum dedi te in gentibus. Contemptibilis tu es valde. [d]Superbia cordis tui extulit te: [e]habitātē i ſciſſuris petrarū exaltantē ſoliū tuū. [f]Qui dicis i corde tuo Quis detrahet me in terrā Si exaltat⁹ fueris vt aquila: ꝛ ſi inter ſydera poſuerīs nidum tuū: inde detraham te dic̄ dñs. [g]Si fures introiſſent ad te: ſi latrones p noctē: quō conticuiſſes: Nonne furati eſſent ſufficientia ſibi. Si vindemiatores introiſſent ad te: nunq̄d ſaltē racemum reliquiſſent tibi Quō ſcrutati ſūt eſau. Inueſtigauerunt abſcondita eius. Uſq̄ ad terminum emiſerūt te: [b]omnes viri federis tui illuſerūt tibi. Inualuerūt aduerſum te viri

Iſio abdie. ſm doctores hebraicos ꝛ latinos iſte abdias fuit diſpēſator dom⁹ achab regis iſrael: q̄ cum iſabel interficeret ꝓphetas dñi abſcōdit ex eis quinquagenos: ꝛ q̄nquagenos in ſpelūcis: et pauit eos. iij. Regū. xviij. ꝛ iō meruit a dño ſpīm ꝓphie ſm dictum ſaluatoris Matḥ. x. Qui recipit ꝓphetam in noie ꝓphete: mercedem prophete recipiet. ꝓphe Hic aūt ꝓphat cōtra idumeos: q̄ debuiſſēt diligere iudeos. eo q̄ a duobus fratrib⁹ deſcēdiſſent: ꝛ ipſi econtrario habuerūt eos odio: ꝛ coꝝ ꝓſecutorib⁹ auxiliū ꝑbuerūt. Diuidit̄ ḡ ei⁹ ꝓphetia in duas ꝑtes: quaꝝ ꝑ nūciatur idumeoꝝ vaſtatio ſecūdo iudeoꝝ cōſolatō. ibi. In mōte. Prima intres: quaꝝ ꝑ denūciat̄ coꝝ vaſtatio ꝓpter cupam ſuꝑbie: ſecundo ꝓpter culpā ſuperſtitioſe ſcie. ibi. Non eſt prudētia tercio ꝓpter culpā fraterne inimicicie ibi. Propter interfectionē. Circa ꝓimum dicit̄.

a ¶ Iſio abdie. ſcz eſt hec que ſequit̄. b ¶ Auditū audiuimus a dño. ego ꝛ alij ꝓphete inſpirati ab eo.

b ¶ Et legatū ad gentes miſit. iſte legatus eſt inſtinctus diuinus excitans aduerſarios idumeoꝝ ad deuaſtandū eos ꝓpter peccata coꝝ: ideo ſubdit̄ ꝓfederatio coꝝ ad ꝑagendum cū dicit̄. Surgite ꝛ ꝓſurgamus ꝛc.

c ¶ Ecce paruulū dedi te. verbuz eſt dñi loquentis de futuro per modum ꝓteriti ꝓpter certitudinem ꝓphetie ſuper idumeam venture.

d ¶ Superbia cordis tui extulit te. vltra modū ꝓtut⁹ tue.

e ¶ Habitantē in ſciſſuris petraꝝ. i. in locis vbi accеſſus eſt difficilis: in q̄bus nimis ꝓfidis: iō ſubdit̄.

f ¶ Qui dicis in corde tuo: q̄s detrahet me in terrā. i. deiiciet me a magnitudine mea: ac ſi non times dominē nec deum: ideo ſubditur reſponſio diuina: Si exaltatus fueris ꝛc. ꝛ ſubditur omniū bonoꝝ direptio totalis cum dicitur.

g ¶ Si fures introiſſent ad te. et patet litera vſq̄ ibi.

b ¶ Omnes viri federis tui. in quo oſtenditur q̄ talia paſſura ſit idumea non ſolum ab inimicis ſuis: ſed etiam ab illis qui ꝓius erant amici ſui et ſibi

pfederati:qđ est satis grauius: ꝑm illud ꝙd ps. liij. Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq; ꝛc.

i Non est prudētia. Hic ꝓñr ꝛnūciaꝫ vastatio edom ꝓꝑ sciam superstitiosam: intendebāt em̄ diuinatiōibus et augurijs: iō subdiꝫ. Non est prudentia in eo: intendētes em̄ talibus frequēter recipiunt: iō sb ditur.

k Nunq̄d nō in die illa. s. vastationis idumee.

l Perdā sapientes de idumea. qui suis superstitiōnibus venūcibant ei securitatē. q. d. sic: p effectū contrariū.

m Et timebunt fortes tui a meridie. ab illa em̄ pte intrauit exercitus aduersarioꝝ.

n Propter interfectionē. Hic ꝓñr ꝛnūciaꝫ vastatio ꝓpter crimen inimicitie fraterne: cum dicit: Propter inter. ꝛ ꝓpter iniq̄tatem in fratrē tuum iacob. Esau em̄ persequebaꝫ fratrem suū iacob ad mor̄ē: Gen. xxvij. p benedictiōe paterna ꝛ eodē mō idumei ab esau descēdētes psecuti sunt ꝓplum ist'a iacob descendentē: ꝓpter qđ noiaꝫ hic iacob.

o Operiet te confusio. supueniēs tibi ex oi pte.

p Et pibis inetnū. absq; regni reparatione.

q In die cū stares aduersus eum. i. ꝓplm iudaicū.

r Quādo capiebant alieni. i. assyrij p̄mo ꝛ postea chaldei.

s Et extranei ingre. por. eius in hierlm. ꝛ alijs ciuitatibus.

t Et sup hierlm. i. sup p̄dā hierlm.

v Mittebant sortē. vt q̄libet portaret ꝓtem suā.

x Tu q̄ꝫ eras q̄si vn⁹ ex eis. ciuitates destruēdo ꝛ bona rapiēdo.

r Et nō despicies in die fratris tui. i. in die vastatōis ei⁹ nō despicies eū: q; tu eris magꝭ ꝓpti bilis.

y In die pegrinatiōis ei⁹. i. captiuatiōis ad terrā extraneā.

z Et nō letaberis. q̄ bēbis in occasionem maioꝛ tristiciē.

a Et nō magni. os tuū. iactando te q̄ fueris in tēpli ꝛ ciuitatis cōbustione: ex q̄ ptigit maxima iudeoꝝ angustia. licꝫ. n. idumei pluries fuissent ꝫ regnuꝫ iuda cū assyrijs ꝛ chaldeis vt dictū est. tñ añ cōbustionez ciuitatis ꝛ tēpli p nabusardā fuerūt captiuati: vt dicunt expositores aliq̄: ꝛ sic nō fuerūt in illa: nō sb dicꝫ.

b Neq; ingredieris portā: ꝛ ꝑ lra.

c Et nō emitteris aduersus exercitū eius. i. ad psequendū fedechiā fugientē cum viris bellatoꝛ⁹.

d Neq; stabis in exitibus. s. ciuitatū ad interficiendū fugiētes.

e Et nō claudes reliq̄s. q̄ nō poterūt effugere de ciuitate.

f Q̄m iuxta ē. i. ꝓpe et añ dictā vastationē hierlm.

g Dies dñi. i. tp̄s sue vindicte.

b Super oēs gētes. s. regni idumee. Sꝫ q; Esa. xxj. ꝛ xxxiiij. ꝛ lxiij. ꝛ hiere. xlix. ꝛ ezech. xxv. vī dicere tertus: q; idumei fuerūt cū chaldeis in destructiōe hierlm ꝑ chaldeos: sicut ibidē fuit dctm: ꝛ idē sonat qđ h̄ ꝑmittit. Et sup hierlm mittebāt sortē. i. sup p̄dā de hierlm vt q̄lꝫq; ptē suā tolleret: tu q̄ꝫ eras q̄si vnus ex eis: q̄ diuisio p̄de maxime fuit in captiōe ciuitatū ꝑ chaldeos. Aliter exponēda est lra ab illo loco.

r Et nō despicies in die fratris tui. i. de vastatione eius facta ꝑ chaldeos: sicut puer. xvij. dr. Qui in ruina letatur alterius. i. de ruina alterius non erit impunitus: quasi diceret malus malum ueniet tibi post destructionē hierusalem: ꝛ ita cessabis despicere populum iudaicum.

3 Et nō letaberis. superueniēt em̄ tibi occasiones tristicie maiores: motus em̄ maiores depellunt minores.

a Et nō magnificabis os tuū vltra te iactando q̄ fuisti in ciuitatis ꝛ templi captiōe eadē de cā

b Neq; ingredieris portā post ciuitatis reedificationē per neemiam.

c Et nō emitteris aduersus exercitum eius. tūc sicut missus fuisti ante q̄ nabuchodonosor.

d Neq; stabis in exitibus. s. hierusalē ad interficiendum fugiētes de ea sicut fecisti tpe obsidionis eius. ꝑ chaldeos.

e Et nō claudes reliq̄s remanentes in ciuitate: sicut tūc fecisti.

f Q̄m iuxta est. i. ꝓpe: quia statim post destructionē hierlm fuerunt captiuati idumei.

g Dies dñi. id est tempus sue vindicte

b Super omnes gentes. sc̄z regni idumee: de quib⁹ loquitur ꝓpheta.

i Sicut fecisti. persequendo neq̄ter filios iude: ita alij persequent̄ te.

k Quō em̄ bibistis sup montē ꝛc. i. laute viriliter de bonis acceptis de templo qđ erat in monte moria.

l Bibent oēs gentes. hauriendo bona tua.

m Et absorbebunt. te: venientes super te tanta potestate: q; non poteris resistere.

n Et erunt quasi non sint. alicuius virtutis gentes tue. ideo sequit̄.

i Sicut fecisti. persequēdo neq̄ter filios iude: sic alij persequentur te.

k Quō em̄ bibistis. i. letanter fecistis.

k Sup montē sanctū tuū. id est de malo venienti sup̄a hierlm: vbi est templū nomini meo dedicatū.

l Bibent oēs gētes. hauriēdo bona tua ꝛ letando de tua miseria.

m Et absorbebunt. te totaliter deuorando.

n Et erunt quasi noo sint. sc̄z gentes tue: vnde istud refertur ad illud quod supra dicitur: Dies domini super omnes gentes.

o Et in monte. Hic post destructionē idumeoꝝ nūciat ꝓpheta consolationē iudeoꝝ: ꝛ dicūt aliqui expositores nostri: q; reliduū huius ꝓphetie intelligitur ad litteram de reditu captiuitatis babylonice.

o Et in monte syon erit saluatio. q; liberati de captiuitate illuc venerūt: vt habeꝫ. j. Esdre. ij.

p Et erit sanctus. quia ibi reedificatum fuit templū in loco sancto suo.

q Et possidebit vomus iacob eos qui se possederant. quod maxime fuit impletum tempore machabeoꝝ: qui pugnantes viriliter suos aduersarios sibi subiecerūt.

r Et erit domus iacob

ignis ⁊c. dicunt hic do mus iacob illi de regno iude: q̄ redierūt de captiuitate: ⁊ dom⁹ ioseph illi de regno isr̄l q̄ euadentes manus assyrioꝝ postea venerūt ad babi tandū in regno iude: ⁊ cū illis de regno iuda captiuati fuerūt: ⁊ cū redeūtibus redierūt. s Et dom⁹ esau stipula. i. idumea ita facilit destruetur ab eis sicut stipula ab igne. t Et hereditabunt bi q̄ ad austr̄ sunt: q⁊ tēpe mach. dilatauerūt termios habitatōis sue circūquaq̄. v Et transmigratio exercitus huius. i. illi q̄ de regno iude trāsmigrauerūt in babylonē hereditabunt: supple. r Oia chananeoꝝ loca. q̄ fuerūt a chananeis possessa anteq̄ filij isr̄l ingrederent terrā illam. y Usq̄ ad sareptā. ciuitas est in q̄ mulier vidua pauit helyam. z Et transmigratio hierusalem q̄ est in bosphoro. nomen est loci in regno babylonie ꝑm illam expositionē: ad quē aliqui de hierlm fuerūt trāslati. a Et ascendēt saluatores. i. besdras ⁊ neemias vel machabei: vt dicunt aliqui. b Et erit domino regnum. i. virtute diuina fient ista cui seruient a captiuitate liberati. In aliquibus autē libris additur in fine: Amen: sed non est in hebreo nec in libris correctis. Ista expositio videt habere aliqua dubia. Primo q⁊ nō babet plane de scriptura: q̄ termini iudeoꝝ fuerūt dilatati ita tpibus p̄dictis. ⁊ marie quia dicit hic. Possidebūt regionē samarie: quia samaritani illic missi a rege assyrioꝝ. iiij. Regū. xvij. habitauerūt regionem illam usq̄ ad tp̄us xp̄i: vt patz Joh. iij. ⁊ in pluribus alijs locis ex euangelio. Item qd̄ dr Et erit dño regnum. videt extorte exponi: q⁊ interruptio regni dauid: qd̄ dicit regnū dei in scriptura a doctoribus hebreoꝝ ⁊ latinoꝝ: dicit repanda ꝑ xp̄m: et hoc vident manifeste sonare dicta ꝓphārū. ꝓpter qd̄ Ra. sa. ⁊ alij hebrei exponūt totam ptem istam de consolatione iudeoꝝ ꝑ xp̄m: sed in hoc deficiunt q̄ dicūt esse futurum qd̄ iam est impletū. ⁊ ideo potest ista ps exponi de tpe xp̄i cū dicitur. Et in monte syon erit saluatio: quia christus saluator noster ibi pluries p̄dicauit in tēplo: ⁊ plures infirmos curauit spūaliter ⁊ corporaliter. Et erit sanctus. quia ibi missus fuit spiritus sanctus in signo visibili in die pent̄h. ꝺm q̄ dicat hiero. in epistola ad Paulinū. Et possidebit domus iacob. id est apli primitq̄ credētes qui fuerūt de domo iacob. ⁊ ista possessio nō est ꝑ temporale dñium: sed quia potentes huius mūdi posuerūt colla sua sub iugo fidei. Et erit domus iacob ignis ⁊c. quia sup eos apparuit spiritus sanctus in specie ignis: Actuum. ij. Et domus esau. i. generalit gentiles: ex hoc eēm q̄ esau ꝓsequebat iacob: ⁊ descendentes ab eo: scz idumei ꝓsequebantur filios israel a iacob descendētes: omnes qui populum isr̄l ꝓsecuti sunt cuiusmodi erant gentiles: vocati sunt noie edom: vt dicunt hebrei: ⁊ vlterius deductum est hoc nomen ad oēs ꝓsecutores filioꝝ israel: ⁊ hoc idem dicat hiero. in ꝓmo ꝓlogo huius ꝓphetie. Et ꝑ hoc q̄ dicunt hic stipula: ⁊ apli ignis: intelligitur eorum conuersio facilis ad fidem. Et deuorabunt eos. id est corpori christi mystico incorporabūt: ⁊ hoc modo dicitur Actuū. x. Surge petre: occide ⁊ manduca. s. de conuersione Cornelij ⁊ alioꝝ gentilium cum eo existentium statim futura. Et non erunt reliquie. id est non remanebit in eis aliquid idolatrie p̄cedentis. sicut dr Prouer. xij. Certe impios: ⁊ nō etūt. s. amplius impij. manebunt tn ad pietatem conuersi. Et hereditabūt ⁊c. Actuū. j. dixit iesus discipulis suis: Eritis mihi testes in hierlm ⁊ in omni iudea ⁊ samaria usq̄ ad vltimū terre: q⁊ fidem xp̄i ꝑ

r Et erit dom⁹ iacob ignis ⁊ dom⁹ ioseph flamma ⁊ domus esau stipula. Et succēdētur in eis. et deuorabunt eos. ⁊ nō erūt reliquie dom⁹ esau. q⁊ dominꝰ locutus ē. t Et hereditabūt hi qui ad austrū sunt mōtē esau: ⁊ q̄ in cāpestribus philistiim: ⁊ possidebūt regionē ephraim ⁊ regionem samarie. Et beniamin possidebit galaad: v ⁊ trāsmigratio exercit⁹ huius filioꝝ isr̄l oia loca chananeoꝝ usq̄ ad sarepta ⁊ trāsmigratio hierlm q̄ in bosphoro ē possidebit ciuitates austri. a Et ascēdēt saluatores in mōtē syon iudicare mōtem esau: b ⁊ erit domino regnum.

Explicit abdias ꝓpha.

p̄dicauerūt in hierusalez ⁊ postea in alijs ptibus circūquaq̄ submittentes colla gentiū fidei: ⁊ ꝺm h̄ dicunt hic aliqui hereditare terras diuersas ad quas iuerunt: ⁊ exp̄munt specialit alique terre ꝓpinq̄ hierusalē ⁊ iude: vt mons esau: terra philistiim: samaria et galaad: ⁊ sarepta sydoniorū ⁊ per ista loca intelliguntur omnia alia ad que deriuata ē p apostolos fides catholica. Sciendum tamen q̄ vbi translatio nostra habet: Usq̄ ad sareptam. in hebreo habet: Usq̄ seraphath id est usq̄ in franciam: vt dicit Ra. sa. ⁊ ꝺm hoc exponit quod dicitur hic: Et transmigratio exercitus huius. id ē collectionis fidelium in iudea existentium: qui erant exercitus fortis contra dyabolum ⁊ persecutionem infidelium: quoꝝ aliqui transmigrauerūt per varia loca infidelium: q̄ b chananei noiantur ꝓcedentes usq̄ in franciaꝝ scz sanctus Saturninus: q̄ fuit de. lxx. discipulis vnus. ⁊ conuertit ad fidem ciuitatē senonensem: que tunc erat metropolis in tota frācia: ⁊ ciuitas aurea vocabatur: et post ciuitatis conuersionem eam domino dedicauit: faciens cruces in ciuitatis muro cum pollice: cui cedebat lapis sicut cera mollis ⁊ adhuc apparent in pluribus locis sicut ego vidi: qui hec scripsi: ⁊ socij sancti Saturniani alias ciuitates francie plures ad fidem christi conuerterunt: vt ex actis eorum habetur. Et transmigratio hierusalem que est in bosphoro. in hebreo habetur: In cepharad. id est in hispania: vt dicit Ra. sa. quod fuit impletū ꝑ iacobum apostolum ⁊ eius discipulos ibi fidem xp̄i primitus p̄dicantes: ⁊ colla gentium subiugantes: ideo subditur. Possidebit ciuitates austri. licet enim hyspania respectu hierusalem sit in parte occidentali: tamen respectu francie de qua fecerat mentionem immediate magis eū ad austrum. Et ascendent saluatores. id est petrus ⁊ paulus: q̄ dicuntur saluatores participatiue: eo q̄ sunt p̄cipui apostoli. In montem syon. id est in ecclesiā: que mons syon dicit: Isa. ij. ⁊ Heb. xij. vt ibidem dictum est. Judicare montē esau. i. romam: vt dicit Ra. sa. q⁊ apparentes Constantino ⁊ eum arguentes de persecutione christianoꝝ induxerūt eum ad defensionem christianoꝝ ⁊ edificationem ecclesiaꝝ per romanū imperium. Et erit domino regnum: quia romam caput mundi dimisit vicario christi: transferens sedem imperij constantinopolim. Aliter etiam potest exponi de tempore futuri iudicij: cuꝝ dicit: Et ascendent saluatores. i. apostoli qui erunt iudicis assessores ad ꝓfectam salutem electoꝝ tunc habendā. In monte syon: quia circa illum locum erit finale iudicium vt dictum est supra Joelis. iij. Judicare montem esau. i. condemnare superbiam infidelium: qui noie edom vel esau designantur: vt dictum est supra. Et erit domino regnū: q⁊ omnia perfecte subijcient dño nostro iesu xp̄o: cui est honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ: Amen.

Jcapi. s. Abdie vbi dicitur in postilla. Et ideo potest ista ps exponi de tempe christi.

Additio.

Incipit plogus in Jonam prophetam.

Per idumeā de qua principaliter in pphia abdie agitur ꝺm hebreos intelligiť romanū imperiū ꝑut in glo. nr̄a in b̄ loco bn̄. vbi sic dicit. Hec oia iudei de tpe antichristi interptant: quē p xp̄o recipiēt: t quicq̄d ꝑtra idumeā dicit ipsi de romano imperio somniant dictū. hec in glosa. Circa qđ notādū q̄ per romanū imperiū intelligūt cōmuniter romanaz ecclesiā quā dicūt destruendā p messiā ab eis inaniter ꝓspectatū: quā q̄dez ecclesiā romanam asserūt p̄figurataz fuisse p quartā bestiā visam a daniele. vij. c. quā pphetat destruendā per q̄ntū regnū incorruptibile a deo suscitandū: qđ falsuz est t erroneū ꝑut in additiōe sup danielem. c. supradicto fuit sufficiēter ostensum. Similr q̄ asserunt per idumeā intelligi ecclesiam xp̄ianā seu romanā: improbatū fuit plene s̄ Esaie. xxxiij. in additione: vbi ostensum fuit q̄ in illo loco: sicut in quibusdā alīs sacre scripture verificať de eis illud p̄s Gladius eoꝝ intret in corde ipsoꝝ. Attente em̄ si consideret scripture idumea in illo. c. t in alīs sūbus significat ad litterā synagogā iudeoꝝ: q̄ Apoc. ij. synagoga sathane dicit: que p negationē t occisionē xp̄i: t psecutionem m̄brorꝝ eius facta est vere ecclesie dei inimica eo mō quo idumea ab esau descendens ꝺm carnē semp fuit aduersatrix hierlm̄ māli. Ista aūt ꝓsideratio plene ostēdit in additiōibus p̄lubatis. s. Esa. xxxiij. Dañ. vij. vñ qđ in hoc. c. ꝓtinet de idumea p̄sertim ab illo loco. t in monte syon ꝛc. intelligendū est de synagoga iudeoꝝ: t qđ dr̄ de syon ioseph t iacob: intelligendū est de ecclesia t populo xp̄iano: t ideo ꝓcludit in fine. Et erit dño regnū: qz idumea p̄dicta sepata a ꝓsortio fideliū post passionē legitur Math̄. vlti. Data ē mihi oīs ptās in celo t in terra. Itē qđ dr̄ b̄ circa finē. Et trāsmigtio hierlm̄: q̄ ē in bospboro. s. in byspania: possidebit ciuitates austri ipletū fuit quando byspani ante ortum nephande secte machometi possederūt multas ciuitates in aphrica: vt in chronicis habetur. Aphrica aūt est in pte australi terre habitabilis.

Incipit exposition p̄mi plogi in Jonam pp̄am.

Sanctū ionā ꝛc. Iste plogus diuidiť in q̄nq̄ pticulas. In p̄ma pphete ꝓsona notificatur ibi. Sanctū ionā ꝛc. In secūda subdiť causa cur ad pphetandū mittiť. ibi. In ꝺdēnationē aūt isrl̄. In tercia tp̄s pphetatōis exp̄miť ibi. Temporibus quoq̄ hieroboā. In quarta quedā eum a pphetando retrahentia innuūtur. ibi. Hic cū pphetia illuminās. In q̄nta cōparať heliseo: t causa fuge monstrať. ibi. Hoc illi accederat ꝛc. Itē in p̄ma pte notificať ꝓsona pphete p tria p̄mo p declarationē originis: secūdo p eventū suscitatiōis. ibi. Quē belyas. tercio p rationem agnoiatiōis. ibi. Ob banc causam. Dicit itaq̄.

a Sanctū ionā. Hic queriť quare dicit sācrus plus q̄z ceteri pphete: qui omnes sancti fuerūt. Rn̄sio: ne videat damnatus: q̄m infra videť mandato dñi repugnasse et de misericordia domini in niniuitas ꝓtristatus fuisse.

b Mulieris vidue. iij. Regū. xvij. dicit de belya. Ingruit ei mulier vidua colligens ligna t. c Sareptane. a sarepta ciuitate: que sita erat inter tyrum t sydonē. De resuscitatione filī istius vidue dr̄. iij. Reg. xvij. g. Et audiuit dñs voce belye t reuersa ē aia pueri intra eū t reuixit. d Nunc. in isto miraculo Cognoui ꝛc. e Ob hāc cām. Hic notificať p agnoiationē: t p ipa agnoiatio ponit: secūdo ipsius ꝓgruētia subiūgit. ibi. Et ex eo q̄ ver ꝛc. Dicit igitur.

ruz belyas locutus est. ille qui suscitatus est. filiꝰ esse dicitur veritatis. Ideo de veritate colūba nascitur. quia ionas colūbam sonat

b In ꝺdēnationem aūt isrl̄ ionas ad gētē mittiť: q̄ niniue agēte pniaz: alli i malicia pseverant. k Temporibꝫ quipe hieroboā regis isrl̄: qui deo relicto cuz pl̄o suo in samaria idolis sacrificabat: ionam pphetam fuisse quartus liber regum indicat. l Is cū pphetia illumi-

e Ob hāc cām. Hic notificať p agnoiationē: t p ipa agnoiatio ponit: secūdo ipsius ꝓgruētia subiūgit. ibi. Et ex eo q̄ ver ꝛc. Dicit igitur.

ē Ob hāc cāz scz qz mulier dicerat belye. iij. Regum. xvij. g. Nunc in isto cognoui: qz vir dei es tu: t verbum dñi i ore tuo verū est. Dicunt.

f Ꝑm puerū id est ionam.

g Elocutum amathi ꝛc. lra satis plana est.

h In ꝺdēnatione aūt israel. Hic dicit causa cur ad pphetā d ū mittiť. s. in penitētia isrl̄ penitētib⁹ niniuiq̄ Jone. iij. Credidērūt viri niniui te dño t p̄dicauerūt ieiuniū: t vestiti sunt saccis a maiore vsq̄ ad minorē: t boc est qđ dicit hic. i Qz niniue agente pniam ꝛc. sicut dicit Hiero. in li. de locis Niniue est vbs assyrioꝝ: quā edificauit Assur egrediens de terra sennaar. t de ista loquiť hic. Est autez t alia vsq̄ hodie ciuitas iudeoꝝ noie niniue in angulo arabie: quā nunc corrupte niniuen vocant.

k Temꝑibus quipe hieroboā. de quo dr̄. iij. Reg. xiij. f. Regnauit hieroboam filius ioas regis isrl̄ in samaria quadragita t vno anno. t sequiť. Ipse restituit terminos isrl̄ ab introitu emath vsq̄ ad mare solitudinis iuxta sermonē dñi dei isrl̄: quem locutus est per seruū suum ionam filium amathi. Et ex boc patet q̄ multum senex erat quando bec facta sunt.

l Is cum pphetia ꝛc. Hic ponunť quedam q̄ eū retrabebant ne p̄dicaret niniuitis: que tamen retrabere non debebant: duo autem retrabebant eum. Primū est q̄ cum p̄uideret niniuitas per penitentiam reuersuros nolebat eis p̄dicare: ne falsum predicasse postea videreť: t boc est quod dicitur hic: Is cuz pphetia illuminās ꝛc. Secūdum erat q̄ sententiā contra niniuitas platam reuocari nolebat: ipsam tamen reuocandam p̄uidebat: t boc est quod dicitur hic. Nam sicut deus ad abraam ꝛc. sed in vtroq̄ errabat quod notatur cum dicitur: Diuine dispensationis ignarus ꝛc Dicat igiť: Is cum pphetia illūinante ꝛc. Contra sup illud. xxxviij. Esa. Dispone domui tue: dicit glo. Legerat ionas in eodem libro: q̄ niniuitaz nequitia ꝺm b̄ quod agebant die quadragesimo complenda erat: et ita ciuitas eoꝝ destruenda: sed illud non legerat q̄ per sui cōmiationē acturi essent penitentiā: t ita misericordiā consecuturi. Preterea infra dicit. Diuine dispensationis ignarus. Responsio: aliqui dicit: q̄ legerat i speculo eternitatis eoꝝ cōuersionem: sicut hic dicitur: t q̄ essent misericordiā consecuturi: sed moduz conuersionis nō legerat. s. q̄ per suam cōminationem deberent conuerti: sed per boc nō posset responderi ad secundū: ꝓter boc dicēdū q̄ ablatiuus absolutus nō importat hic causalitatē: sed ꝓcomitantiā: vt sit sensus: Dum illuminaret pphetia ad videndum subuersionem corporalem: scilꝫ vidit spūalem quersionez: nō spiritu pphetico: sed credulitate quadā: ꝺm hoc ponitur litera sic. l Is. id est ionas. m Cū ꝑ

phetia illuminãte. ad nũciandum interitũ ciuitatis .i. cũ illuminante luce cognitionis phetice: q̃ deberet nũciare interitũ ciuitat̃. o Crederet. i. crederet. n Peccatores ciuitatis misericordiã psecuturos. qz scimus deũ misericordẽ: vnde Jone. iij. Scio qz tu dẽs mes z miseri cors es patiens z multe miserationis: et ignoscês sup malicia p Ire nolebat. ergo inobediês erat. ℊ peccabat Responsio. dicũt aliqui q̃ sic ẽ vñ postmodum grauiẽ punitus est z penituit et pfessus est pctm suũ ione. j. Scio qm̃ ꝓpter me bẽ tẽpestas grãdis ẽ sup vos. Vel põt dici q̃ non erat recusatio p̃cepti ℊ excusatõ sicut Moyses excusat se: Exo. iij. dicẽs: Obsecro dñe nõ sum eloquẽs ẽ.

q Mã sicut deus. Hic tangit secũdũ ꝓpter qđ nolebat eis p̃dicare: ℊ vm hoc videtur inuidus fuisse. Respondeo: nõ dicit: volebat non reuocari: sed nolebat reuocari: ita q̃ nec hoc nec eius oppositũ volebat: sed vm hoc nulla esset ratio. Propter hoc potest dici q̃ nõ sequitur ℊ volebat q̃ non dimitteretur: q̃ inuidus esset vel iniquus: quia hoc volebat non: quia de malo eorũ gaudebat: sed quia de malo populi sui volebat: sciebat enim eoꝝ conuersionem in condemnationem fore iudeoꝝ vnde glo. Mouerat ꝓpheta reuelante spiritu: q̃ penitentia gentiũ ruina esset iudeorum: z ideo amator patrie non tam inuidet niniue q̃z cupit populum suũ nõ perire. inde etiam q̃ si vidisset in speculo eoꝝ conuersionẽ teneretur conformare voluntatem suam voluntati diuine. Sed adhuc ex verbo glo. scilicz Reuelante spũ ẽ. videtur q̃ eoꝝ conuersionẽ viderat reuelatione ꝓphetica. Rñdeo q̃ nequaq̃: sed hoc solũ q̃ boꝝ penitentia si contingeret iudeoꝝ ruina esset:

r Locutus est. Gen. xviij. s Diuine dispensationis ignarus. Hic ostenditur: q̃ in duobus errabat. scz ꝓpter ignorantiam duoꝝ. Primo quia deum ignorabat magis diligere salutem q̃z mortez: Ezech. xviij. g. Nolo mortem morientis: sed vt conuertatur z viuat. Secundo quia ignorabat eius p̃scientiam z potentiaz esse vniuersalem. ibi. Ideo a conspectu dei. Primo ℊ ostenditur ignorantia. secũdo modus ignorandi ostẽditur. ibi. Hoc illi acciderat. Dicit igitur.

s Diuine dispensationis ignarus. Sed ꝓtra: dictũ est supra: q̃ quia hoc sciebat quadã p̃sumptiõe: ꝓpter hoc recusabat p̃dicare. Rñdeo: ignarus q̃ illuminationem ꝓphetie: z hoc ꝓbat secunda ps que sequit̃.

t Hoc illi acciderat ẽ. in qua ostendit̃ q̃ loquit̃ de ignorantia: que est per carentiam spiritus ꝓphetalis. Heliseus enim sciebat illam mulierem de qua agit̃. iij. Regũ. iij. esse in amaritudine anime per signa que videbat z nesciebat spiritu ꝓphetico: z similiter hic sciebat deum prestiturum indulgentiam habens signum q̃ ad p̃dicandum mittebatur: sed nesciebat ꝓphetica illuminatione. Precedentes obiectiones satis posse-

nãte: n peccatores ciuitatis niniue dei misericordiã ꝓsecuturos o videret: ne falsa p̃dicare videret: ad nũciãdum interitũ eiusdẽ ciuitatis p ire nolebat. q Mã sicut deus ad abraam de impietate sodomoꝝ z gomorreorũ r locutus est clamor sodomoꝝ et gomorreoꝝ peruenit ad me. Ita et de niniue dicitur: eo q̃ ascenderit clamor malicie eius ad deum. Et qz sententia dei de sodomis facta: minime reuocata est: ita z ionas aduersum niniuẽ platam sententiã reuocari nolebat: t diuine dispensatiõis ignar⁹: q̃ salutẽ hoĩm ad se ꝓuertentiũ magis vult q̃ interitum. u Hoc illi acciderat qñ et sancto heliseo: qui filium sunamitidis mꝰieris mortuũ ignorauit. v Ideo a cõspectu dei fugere se ionas putabat humanũ aliquid passus dicente dauid: Quo ibo a spiritu tuo: z a facie tua quo fugiã

Explicit ꝓlogus.

Incipit argumentũ.

Jonas columba pulcerria: naufragio suo passionem dñi ꝓfigurans: mundum ad penitentiã reuocat: z sub noĩe niniue salutẽ gentibꝰ nũciat.

Explicit argumentũ.

nus euadere temperando expositionẽ litere vt dicatur Ire nolebat. i. quasi nolens ire erat: z similiter reuocari nolebat. i. quasi nolens q̃ reuocarẽt: z simlr diuine dispensationis ignarus. i. quasi diuinam ignorauit dispẽsationem z omnia tunc respiciũt signa exteriora: ℊm q̃ iudicamus. j. Regum. xvj. b. Homo videt ea que patent dominus aũt intuetur cor. Et istam expositionẽ videt̃ velle litera sequẽs s. quasi bũanũ alipassus ẽ.

v Ideo a conspectu dñi. ℊm ꝓmam expositionẽ hic notatur secũda ignorantia: que fuit specialiter causa fuge Et nota q̃ bene dicit̃ bũanũ aliquid passus: talis enim error inerat ei a natura corrupta: vt crederet q̃ quia exibat terrã in q̃ dei colebat̃: a p̃cepto absolueret̃. dic̃ enim Aug⁹. Approbare falsa pro veris vel ecõuerso: nõ est natura hois instituti ℊ pena dãnati. Et nota q̃ dicit̃ q̃ ionas postq̃ p̃dicauit niniuitis confusus p̃ verecũdia latẽter ingressus est terram suam: z assumpta matre latẽter egressus: annis. vij. exulauit nolens redire p̃ verecundia tandem mortua matre rediit.

Incipit expositio ꝓlogi secundi in Jonam.

Jonas columba ẽ. In hoc secũdo ꝓlogo ꝓcedit hoc modo: ꝓmo enim notificat̃ ꝓsona ꝓphete: secũdo ostendit̃ series siue historia ꝓphetie. ibi. Ad gẽtium p̃conium. tercio determinat̃ locus sepulture ꝓphete. ibi. Cuius sepulcrum. Item in prima parte notificatur a tribus: a nois interp̃tatione: cum dicitur Jonas columba ẽ. a cognatione cum dicitur: Filius amathi a loco vnde erat cum dicitur. Qui fuit de geth. quid autẽ significet geth exprimit Hiero. dicens in originali: Geth in secundo sepphori miliario q̃ hodie appellat̃ diocesarea euntibus tyberiadem haud grandis est viculus. vbi z sepulcrũ eius ostenditur: quãq̃ alij iuxta diapolim. i. liddã z cum natum z conditum velint nõ intelligentes hoc qđ additur: oppidi ad destructionẽ aliarum vrbium geth ꝓtinere que iuxta eleucheropolim siue diapolim hodie demonstrant̃. Item in secũda pte in qua tangit̃ series siue historia ꝓphetie ꝓmo tangit̃ missio ꝓphete ad p̃dicandũ niniuitis. ibi. Ad gentiũ p̃conũ mittitur. secundo fuga ꝓphete iniunctũ officiũ exequi ꝓtẽnentis. ibi. Missus ꝓtẽnit ẽ. tercio sequit̃ ad exequendũ cõpulsio. ibi. Propter quẽ periclitat̃ nauis ẽ. qrto subiungit̃ iniuncti executio ibi. Reiectus p̃dicauit. quinto ostendit̃ exequentis affectus siue affectio. ibi. Sed ꝓtristatur ẽ. ergo iniquus fuit. Rñsio: antecedens ponit̃ ꝓ ꝓsequẽti. i. ꝓ excecatione iudeoꝝ: quã intellexit ꝓsequi ex gentiũ ꝓuersione. Inuidet. ℊ inuidus fuit. Rñsio: añcedens ponit̃ ꝓ ꝓsequẽti. i. sustinet voluntatis passionẽ q̃ ad inuidiã solet ꝓsequi. Sephori. oppidũ fuit vnde fuit oriũda Anna mater beate virginis Tyberiadẽ. ciuitas fuit in iudea in honorẽ Tyberij cesaris condita.

Explicit qualiscũq̃ expositio istius ꝓlogi.

Postilla sup ꝓphetiã Jonne cũ additionibus incipit.

Capl'm ꝑmũ.

Et factũ est. Hic incipit Jonas ꝓpha: z diuidit in duas ptes: qz ꝑ oñdit eius inobediẽtia z secũdo pnia: sequẽti. c. Prima in tres: qz ꝑ

tescribit Jone rebellio. secũdo rebellãtis reꝓhẽsio. ibi. Dñs autẽ. tercio cõprehensi punitio. ibi. Et dixerũt. Circa primũ dr.

Incipit Jonas ꝓpheta. Capitulu. j.

Et factũ ẽ verbũ dñi ad Jonam [b] filiuz amathi dicẽs: [c] Surge: z vade in niniuẽ ciuitatẽ grãdẽ [d] z ꝑdica in ea: [e] qz ascendit malicia ei⁹ coram me. [f] Et surrexit jonas: vt fugeret ī tharsis a facie dñi. [g] Et descẽdit ioppen: z inuenit nauẽ euntẽ in tharsis [b] Et dedit naulũ eius z descẽdit in eam vt

a Et factũ est verbũ dñi ad Jonam qui ꝓphetauit tẽpe hieroboã regis isrl vt ꝑ. iiij. Re. xiiij.

b Filiũ amathi. dicũt aliq̃ qꝺ nomẽ ꝓphẽ ẽ pris ipsius s hoc nõ videt vez qz ꝑz oẽs doctores hebraicos z latios iste jonas fuit filiꝰ mulieris vidue: quẽ suscitauit Helias. iij. Regũ. xvij. alla aũt nõ fuit de populo israel: sed gentilis: vt ꝑz ꝑ verba saluatoris: Luc. iiij. Multe vidue erãt in diebus helie in israel: z ad nullã illarũ missus est helyas ẽ. z ꝑ ꝓsequens eius maritus fuerat gentilis. Talibus aũt nõ dabat tunc spũs ꝓphetie: z tamen oporteret hoc dicere si fuit pater ione: �means regulam doctoꝝ hebreorũ z catholicoꝝ. s. qꝺ qñ in ꝓncipio alicuius ꝓphetie exprimitur nomen patris intelligit fuisse ꝓpheta sicut z filius z ideo dicendũ qꝺ amathi est hic nomen appellatiuũ: z sonat veritatem in latino. Resuscitato em filio dicte vidue dixit ipse helye: Nunc in isto cognoui qm̃ vir dei es tu: et verbũ dñi in ore tuo verũ est. Et ob hoc puer suscitatus extunc vocatus est filius amathi. i. veritatis. z hoc idez dicit Hiero. in ꝓlogo: sicut aliquis dicit filius mortis: qz fecit aliquid dignum morte. ij. Regũ. xij.

c Surge z vade in niniuẽ: q̃ erat ciuitas longe posita.

d Et ꝑdica in ea. eius subuersionem e Quia ascendit eius malicia coram me. i. malicia habitantiũ meruit qꝺ subuertatur. f Et surrexit jonas: vt fugeret in tharsis. ciuitas est cilicie: de q̃ paulus fuit oriũdus. Act. xxj.

g Et descendit in ioppen. portus est in iudea sup mare mediterraneũ. b Et dedit naulũ eius. i. ꝑciam nauis ꝓ sua deportatione. Hic occurrũt duo dubia. Primum quare volebat fugere: ad cuius intellectũ sciendũ qꝺ duplex est ꝓphetia q̃tum spectat ad ꝓpositum: vna que dicitur ꝓphetia ꝑdestinationis. s. qñ aliq̃d reuelat futurum eo mõ quo est in diuina ꝑordinatiõe: z illud semp impletur: hoc mõ reuelauit dñs samueli deiectionem saulis. j. Reg. xv. ꝓpter qꝺ dixit samuel. Porro triũphator in isrl nõ parcet: z penitudine nõ flectetur: neq; em̃ homo est vt agat penitentiã. Alia est ꝓphetia cõminationis. s. qñ aliq̃ punitio reuelat futura ꝓut est in causis secũdis �means eaꝝ dispositionẽ: z �means b Esaias de mãdato dei dixit Ezechie iij. Reg. xx. Precipe domui tue: morieris em̃ tu z nõ vives. Talis em̃ erat infirmitas: q̃ �means naturã nõ poterat euadere mortẽ: z b nõ semp implet: ꝑordinauerat em̃ deus eũ sanare miraculose ꝓpter eius ꝑces z lachrymas. Itẽ sciendũ qꝺ spũs diuinus ꝓut vult tangit corda ꝓphaꝝ. s. minus pfecte vel pfectius: sicut Esaie fuit reuelata mors Ezechie futura �means cursum nature: ideo dixit. Morieris tu z nõ vives. postea vo ei⁹ sanatio miraculosa: sicut ibidem subditur. Reuertere dic ezechie ẽ. Audiui oꝛonem tuã z vidi lachrymã: z ecce sanaui te. Prophetia aũt ista

ret cum eis in tharsis a facie dñi. [g] Dominus autẽ misit ventũ magnũ in mare: z facta est tempestas magna in mari: z nauis periclitabat cõteri. Et timuerũt nautę: [k] et clamauerũt viri ad deum suum: et miserunt vasa que erãt in naui in mare: vt alleuiaret ab eis. [l] Et jonas descendit ad interiora nauis: [m] z dormiebat sopore graui. Et accessit ad eum gubernatoꝛ: z dixit ei: Quid tu sopore deprimeris

de subuersione niniuẽ fuit ẽm cõminatiõis: qz tunc nõ fuit impleta ꝓpter pniam niniuitaꝝ: veritatem hoc nõ fuit reuelatũ ione a ꝓncipio: s solũ qꝺ venũciaret niniue subuersionẽ. Jonas vo ꝓsiderãs diuine misericordie magnitudinẽ: z ex altera ꝑte ꝓsecuras qꝺ niniuite peniteret ad ei⁹ venũciationẽ: timuit ne ꝓpheta sua nõ impleret z sic falsus ꝓpheta diceret ꝓpter qꝺ voluit mandatũ dñi declinare. Et hoc est qꝺ dicit. j. cap. iiij. Propter hoc ꝑoccupaui vt fugerẽ in tharsis: scio em̃ qꝺ tu deꝰ clemẽs z misericors es ẽ. Sed ꝺ hoc posset dici qꝺ ionas poterat nunciare destructionẽ niniue ꝓditionaliter scz si nõ peniterẽt: z sic nõ posset vocari falsus ꝓpheta: ꝓpter qꝺ hec ratio fuge videtur nulla. Ad qꝺ dicendũ qꝺ ionas ꝓpheta sciebat qꝺ plati o verbi ꝓphetici magis sequit formam diuine voluntatis q̃ humane: Sicut patet Numeri. xxiij. de balaam: qui volebat maledicere populo israel: z ecõtrario benedicebat. Jonas autez sciebat circa hoc diuinam voluntatẽ. s. qꝺ subuersio niniue nunciaret absolute: z ideo interponere conditionem non erat potestatis sue. Secundum dubium est quomodo voluit fugere a facie dñi: quẽ sciebat vbiq; ꝓsentem. Ad quod dicendum qꝺ licet sciret deum esse ꝑ sentem vbiq; per essentiam z potentiã: sciebat tamen cum hoc ipsum esse specialiter in aliquo loco z non in alio �means aliquem effectum determinatuz: sicut q̃tum ad missionem spiritussancti in signo visibili fuit in domo in qua erant discipuli congregati: �means qꝺ di Actuũ ij. Et repleuit totam domũ vbi erant sedentes: z non alia loca. Tempore vo Jone spiritus ꝓphetie nõ dabatur in terra gentilium: sed tm̃ iudeoꝝ: nec valet contra hoc: qꝺ Ezechiel z Daniel ꝓphetauerũt in chaldaica captiuitate: quia hoc fuit longe post ione tempora: z ideo estimauit si esset extra terrã israel: non fieret sibi mandatũ diuinum de ꝓphetica nunciatione: sicut dicitur primo Regum. x. de saule: qꝺ existens cum prophetis prophetabat: z non alibi: licz hoc deus posit vbiq; facere: z ideo Jonas voluit extra terram isrl fugere: hoc etiam a deo permissum est fieri: vt fugiens naufragium pateretur z a pisce deglutiret: in quo triduum sepulture christi prefiguraretur: quod dicitur Mathei. xij. Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus z tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre.

i Dominus autem. Hic consequenter describit rebellantis deprehensio: scilicet per tempestatem a deo missam in mare: per quam coactus fuit suam inobedientiam confiteri: z patet littera.

k Et clamauerunt viri ad deum suum. i. quilibet eoꝝ ad deũ quem colebat. Dicit em̃ Ra. sa. qꝺ ibi erant homines de variis gentibus z diuersoꝝ rituũ.

l Et Jonas descendit ad interiora nauis. horrens videre maris tempestatem: z maxime quia sciit eaꝫ ꝓpterer se exortam.

m Et dormiebat sopore graui. absorptus ꝑ tristicia euentus: sicut apostoli in passione christi: Luce. xxij.

a Et dixit vir ad collegã suũ.i.viri exũtes in mari ꝟ inter se dixerũt. b Venite ⁊ mittamus sortes.dicãt Ra.fa.q̃ videbãt alias naues ab eis distantes ꝓ spere nauigare:ita q̃ tẽpestas erat solũ circa nauẽ illã ⁊ hoc videt ex eo qđ dicit.j. Et remigabant viri vt reuerterẽt ad aridam ⁊ nõ valebãt: quia mare ibat ⁊ intumescebat sup eos. ex quo videt q̃ fluct⁹ maris cõueniebãt ad eos ad quãcũq; ptẽ se verterẽt ⁊ ex hoc ꝙceperũt q̃ illa tẽpestas erat grauis ꝓpter maleficiũ alicuius exũtis in naui: ⁊ ideo miserunt sortes ad inueniendum ipsum Qualit̃ aũt licitũ sit vti sortib⁹ ⁊ qualit̃ non:dictus fuit diffuse Numeri. xxxiij. Põt tñ ꝟ aliqđ breuiter repeti. circa qđ sciendũ q̃ duplex ẽ sors: quedã diuisoria vt quãdo ad aliquid duidendũ mittũt sortes: vt ex hoc determinet q̃s quaz ptẽ accipiat cõmittendo totuz euentũ fortune: qđ nullũ est peccatũ. Alia cõsultoria qua ꝙ sortes ꝓsulitur qđ sit agendũ vel dimittendũ: ⁊ sic si expectet ostensio ꝙ sortes e demone illicitũ est: similiter si a corpe celesti cuius effectus ad hoc nõ se extendit: ⁊ ideo nõ caret occulto pacto dẽmoñ. Si aũt expectet a deo ⁊ sanctis angelis nullum est peccatũ nisi in casu vt cũ hoc fit sine necessitate: q̃ tunc ad dei tentationẽ ptinet: vl̃ si in necessitate debita dei reuerentia omittat: ꝓpter qđ p̃missa oõne ap̃li miserũt sortes in electione matbie. vel si electiões eccliastice q̃ instinctu spũssancti debent fieri fortune sortiũ cõmittant. Rões ⁊ auctoritates omitto: quia posite sunt loco supradicto. Istos tñ nõ oportet hic excusare de peccato: q̃ sicut dictũ est erãt ibi diuersi boies diuersos deos colentes: ⁊ iõ videt q̃ miserũt sortes ꝑm modũ gentiliũ q̃ vtunt superstitiosis Deus tñ q̃ elicit bona de malis: sic sortes tẽperauit: q̃ ionas dẽputatus fuit: ⁊ confiteri peccatũ suũ cõpulsus fuit: ꝑm q̃ dr̃ Prouerb. xvj. Sortes mittunt in sinũ: ⁊ a dño tempant: ideo sequit. c Et dixerũt ad eum indica nobis ⁊. ⁊ fecerũt sibi q̃tuor q̃stiones dicẽtes. d Quod est opus tuũ. quia ex opere malo bono est puniendus. e Que terra tua: quia ꝓpter maliciaz terre aliquis aliquando punit. f Et quo vadis: q̃ aliquis puniẽdus est qui vadit ad locũ malũ seu ꝓhibitum. Et ad istã questionẽ rñdit se fugere in tharsis: vt dederet dñi ꝓceptum: vt habetur infra. Cognouerunt enim viri: q̃ a facie dñi fugeret: vt indicauerat eis. licz hic taceatur. g Vel ex quo populo, q̃ aliq̃ filius publ̃ ꝓ malo parentũ. h Et dixit ad eos Hebreus ego sum. hoc enim nomen est cõmune omnibus descendentibus a Jacob patriarcha. i Et timuerũt viri. ꝓpter offensam dei ione quẽ confitebat dñm maris ⁊ terre. k Et dixerũt. Hic ponit ione dẽpbensi punitio de q̃ ꝓmo ḡritur. Quid faciemus tibi ⁊c. ⁊ subdit responsio. l Tollite me et mittite i mare. magis enim voluit sol⁹ mori q̃z q̃ cum eo alij morerentur occasione sui: volens etiaz ꝓ morte placare offensam dei. m Et remigabãt viri tẽtantes si possent euadere sine eius morte. n Et clamauerũt ad dñz. ne imputaret eis mors ione. o Quia tu dñe sicut voluisti fecisti. ex experientia enim tẽ pestatis iã cognoscebãt ptãtem dei quẽ ionas colebat ꝓ Et stetit mare a feruore suo. ex q̃ manifeste apparuit ipsius ione transgressio: mandatuz dñi declinando.

Surge invoca deum tuũ si forte recogitet deus de nob ⁊ nõ ꝑeamus: a Et dixit vir ad collegã suuz. b Venite ⁊ mittam⁹ sortes: ⁊ sciam⁹ q̃ re ꝟ malũ sit nobis. Et miserũt sortes ⁊ cecidit sors sr̃ ionam. c Et dixerũt ad euz. Judica nobis cuius cã malũ istud sit nobis: d Quod ẽ opus tuũ: e q̃ terra tua: f ⁊ q̃ vadis: g vl̃ ex quo ꝓ̃lo es tu h Et dixit ad eos: Hebreus ego sũ: ⁊ dñm deũ celi ego timeo: q̃ fecit mare ⁊ aridam i Et timuerũt viri timore magno: k ⁊ dixerũt ad eũ. Quid ꝟ fecisti: Cognouerũt enim viri q̃ a facie dñi fugeret: q̃ indicauerat eis ionas. Et dixerũt ad eũ. Quid faciem⁹ tibi: ⁊ cessabit mare a nobis. Q̃ mare ibat ⁊ intumescebat: ⁊ dixit ad eos. l Tollite me ⁊ mittite in mare ⁊ cessabit mare a vob̃. Scio enim ego q̃m ꝓpter me tẽpestas hec grandis venit super vos. m Et remigabãt viri vt reuerterentur ad aridam: et nõ valebant: q̃ mare ibat ⁊ intumescebat super eos. n Et clamauerũt ad dñm ⁊ dixerunt: Quesumus dñe ne pereamus in anima viri istius: ⁊ ne des sup nos sanguinez innocentem o quia tu dñe sicut voluisti fecisti. Et tulerũt ionã ⁊ miserũt in mare: p ⁊ stetit mare a feruore suo. q Et timuerũt viri timore magno dñum ⁊ immolauerunt hostias dño: ⁊ vouerũt vota.

Capl̃m. ij.

Et ꝑparauit dñs piscem grandẽ: vt deglutiret ionã a Et erat ionas i ventre piscis tribus diebus et tribus noctibus. b Et orauit ionas ad dñm deum suum de ventre piscis. Et dixit. Clamaui de tribulatione mea ad dñm: c et exaudiuit me. d Et timuerunt viri ⁊c. ex signis visis fuerũt conversi ad colendum verum deũ: qui habet sup omnẽ creaturam dñiũz: ⁊ hoc bonũ elicuit deus de malo ione. Dicit aũt Aug⁹. in ench̃. q̃ deus adeo est omnipotens ⁊ bonus q̃ nõ sineret mala fieri: nisi ex eis maiora bona eliceret.

In ca.j. Jone vbi dicit in postil. Et tñ oporteret hoc dicere si fuit pater ione.

Additio.

Et dictũ fuit supra biere. j.c. in additiõe: ⁊ in alijs additionibus nõ est regula apud hebreos: q̃ qñ ex primit̃ in ꝓncipio alicuius ꝓbete nomen patris intelligitur pater fuisse ꝓbeta sicut ⁊ filius. sed est dictũ vnius rabi: qđ nõ habet aliquam ꝓbabilitatem: nec auctoritatis fundamentũ. vnde nõ est necesse dicere q̃ amat ibi est nomen appellatiuu.

Capl̃m. iij.

Et ꝑparauit. Hic ꝓ̃nter ostendit ipsius ione pẽitentia: ⁊ hoc ex duobus: ꝓmo ex eius oratione: secundo ex mandati diuini ꝓsecutione. c. sequenti. Prima in tres: q̃ ꝓ ponit oratis locus: secũdo oratio modus. ibi. Et orauit. tercio exit⁹. ibi. Et dixit. Circa ꝓmũ dr̃ a Et ꝑparauit dñs piscem grandẽ. q̃ ei obedit ois creatura ad nutum. b Et erat ionas in ventre piscis tribus diebus ⁊ trib⁹ noctib⁹: nec est mirũ si tãdiu ibi vixit q̃ fuit ꝟ divina ꝟtute: q̃ põt vbi vult ⁊ quõ vult saluare. c Et orauit. Hic consequenter describit orationis modus: cum subditur: Clamaui ad dominũ de tribulatione mea. erat quidem valde horridum sic deglutiri: et in ventre piscis detineri. d Et exaudiuit me. Jonas enim adhuc exũs in ventre piscis cognouit diuinit⁹ se exiturũ

f De ventre inferi.i. de ventre piscis: q̄ dr̄ infernus metaphorice: q; valde horridum erat ibi esse. g Proiecisti me in pfundū ⁊c. q; pisces tā magni habitant in pfundo maris. nō em̄ pōt natare ppe littus. b Omn̄s gurgites tui ⁊ fluct⁹ tui sup me transierūt. trāsibāt sup piscē. ⁊ per

f De ventre inferi clamaui: ⁊ exaudisti vocē meā. g Et p ieciſti me in pfundū ī corde maris ⁊ flumen circūdedit me. b Omnes gurgites tui ⁊ fluct⁹ tui sup me trāsierūt. Et ego dixi. Abiectus sū a ꝓspectu oculoꝝ tuoꝝ. Verūtamē rursus videbo templū scm̄ tuū. Circūdederūt me aque vsq; ad aiam: abyssus vallauit me: pelag⁹ operuit caput meū. l Ad extrema montiū descēdi: k tre vectes ꝓcluserūt me ineternū: ⁊ sublevabis de corruptiōe vitā meā dn̄e de⁹ meus. l Cū angustiaret̄ in me aia mea: m dn̄i recordatus sum vt veniat ad te oro mea ad templū sanctū tuū. n Qui custodiūt vanitates frustra misericordiā suā derelinquūt. p Ego aūt ī voce laudis īmolabo tibi: q̄cunq; vovi reddā p salute mea dn̄o. r Et dixit dn̄s pisci. Et evomuit ionā in aridā. Capl̄m. iij.

Et factū est verbū dn̄i ad ionam secūdo ⁊c. secūdo sub dit huius mandati executio: cum dicitur.
b Et surrexit ionas ⁊ abiit ⁊c. sine dilatione.
c Et ninive erat ciui. ma. iti. triū dier̄. dicunt aliqui q; tres diete ponebant̄ circūeundo mur̄ ciuitatis: q̄ b

Et factū est verbū dn̄i ad ionam scōo dicens. Surge ⁊ vade ī niniuē ciuitatē magnā: ⁊ p̄dica in ea p̄dicationē quā ego loquor ad te. b Et surrexit ionas: et abiit in niniuē iux̄ verbū dn̄i. c Et ninive erat ciuitas magna itinē triū dier̄. d Et cepit ionas introire ciuitatē itinere diei vnius: e ⁊ clamauit ⁊ dixit. f Adhuc q̄dragīta dies: ⁊ ninive subuertet̄. g Et crediderūt viri niniuite in dō. b ⁊ p̄dicauerūt i ieiuniū: ⁊ vestiti sūt saccis a maiore vsq; ad minorem. Et puenit verbū ad regē niniue. Et surrexit de solio suo k ⁊ abiecit vestimentū suū a se: l ⁊ indut⁹ē sacco: m ⁊ sedit ī cinere: n ⁊ clamauit ⁊ dixit in niniue ex ore regis ⁊ principū eius dicens. o Homines ⁊ iumenta ⁊ boues ⁊ pecora nō gustent quicq̄ nec pascantur ⁊ aquā nō bibant: ⁊ operiant̄ saccis homines:

nō videt verū: q; p̄m sacrā scripturā ⁊ historiographos babylonia excessit cēs alias ciuitates in magnitudine intantū q; pbus dicit de ea: q; nō erat ꝓprie ciuitas s regio clausa murī: ⁊ tñ p̄m hiero. circuitus murorū bēbat. trrū. leucas tñ: q̄ nō faciūt tres dietas cōplete: ⁊ iō melius videtur dicendū q; iste tres diete sunt accipiende ꝓcedendo p vicos ciuitat⁹ vbiq; sic em̄ bēbat ionas facere denunciando ꝓpl̄o subuersionē ciuitatis.
d Et cepit ionas ionas introire ciuitatē iti. diei vnius. Dicunt hic aliqui q; ionas ita p̄m pte exequebat̄ mandatū dei: q; iter triū dierum vna die ꝓpleuit s hoc nō videt̄ textui ꝓsonare: q; dr̄. Et cepit ionas introire ciuitatē itinere diei vnius. si. n. hoc dictū esset verū: magis diceret̄. Percurrit ionas ciuitatem itinere diei vnius. Et ideo dicendū est q; in p̄ma die p̄cessit p vnam ptem ciuitatis tm̄.
e Et clamauit ⁊ dixit. s. verbū dn̄i: nihil addendo.
f Adhuc. xl. dies ⁊ ninive subuertetur. sic em̄ meruerāt ciuit̄ delicta: vt dictum est supra. ⁊ q; erat ꝓpheticā cōminationis: vt est dictū supra: conditio erat subintelligenda. scz si nō agerent penitentiā: sed non erat a ꝓpheta exprimenda: vt p̄dictum est.
g Et crediderūt. Hic p̄nter ponit̄ ꝓversio ꝓpl̄i ad p̄dicationē ionę cum dicit̄. Et crediderūt viri niniuite in dn̄ū. qui prius tm̄ colebant idola.
b Et p̄dicauerūt. i. solenniter indixerūt populo.
i Ieiuniū ⁊c. vt p carnis afflictionē ⁊ humiliationē in victu ⁊ vestitu placarēt dei irā: ⁊ nō solū fecerūt hoc populares: sed etiam maiores: ideo subditur de rege vt sui exemplo magis animarent̄ alī.
k Et abiecit vestimentū suū. i. signa regalia deponēdo
l Et indutus est sacco. in signū penitentie.
m Et sedit in cinere. in signū humiliationis magne.
n Et clamauit per os preconis.
o Boues ⁊ iumēta ⁊c. hmōi em̄ animalia sūt homini data in adiutorium: ⁊ ideo afflictio eorū in homines redundat: ꝓpter q̄d ad ostēdendū pfectā penitentiā nō solum indixit rex afflictionē hoim: sed etiam animalium

q Quecūq; vovi reddā. boies em̄ in magna necessitate exīstentes solent emittere vota dn̄o. ⁊ sic fecit ionas in ventre piscis existens. r Et dixit. Hic p̄nter ponit̄ ipsius ione exitus: cū dr̄. Et dixit dn̄s pisci. dei dicere est sūū facere. fecit em̄ piscem ionā euomere in aridā terrā. hoc em̄ nō potuisset facere sine dei spāli operatiōe: q; ꝓpter sui magnitudinē nō potuisset tantū aride natā do appropinq̄re.

In ca. ij. vbi dr̄ in postilla. Qui custodiūt vanitates.
Additio.
Littera hebraica sic se hz in h loco. Qui custodiūt vanitates inuanū misericordiā suā derelinquūt. ⁊ est sensus: q; illi q̄ custodiebāt vanitates falsoꝝ deoꝝ vouentes eis in tribulatiōibus suis aliqua opa misericordie facere: tales vouentes misericordiā suā derelinquūt: q; illi dn̄ nō pōt eos iuuare: s q̄ vouet deo vero oportet q; reddat vota sua: eo q; est adiutor in tribulatiōnibus. ⁊ iō subdit. Ego aūt in voce laudis īmolabo tibi q̄ cūq; vovi reddam ⁊c. Capl̄m. iij.

Et factū est. Ostensa ione pnia ex eius ore: hic p̄nr idē oñdit ex mādati dei ꝓmpta executione: ⁊ dividit in duas ptes: q; p ponit hec executio. secūdo ione sequēs afflictio sequēti. c. Prima in tres: q; p ponit p̄dicatio ione. secūdo ꝓversio niniue. ibi. Et crediderūt. tercio ꝓdescensio miserationis divine. ibi. Et vidit. Circa p̄mū p̄mittit mandati divini reiteratio: cū dicitur

p Clamemt ad dñm in fortitudine. deficiente em pa
stu mugiebāt. qui mugitus dicebaţ ad eum clamare
indtum p boues hoc ordinabaţ ad placationē sue of-
fense. q Et conuertaţ vir. i. quicūq; de pl̄o de ma
lo ad bonū. z subdit rō. r Quis scit si conuertaţ z
q̄si dicaţ. sicut p
peccata nostra
est offensus. ita
forsitan p nr̄am
pniam erit pla-
catus.
s Et vidit de-
us. Dic ꝙ nr̄ po
nit cōdescensio
miseratōis diui
ne. cuz dī. Et vi
dit deus opa eo
rū. i. acceptauit
et approbauit. si
cut Gen. iiij. Et
respexit deus ad
abel z ad mune
ra eius.
t Et misertus
est. penā ꝓmina
tā nō inferēdo.
Sciēdū tñ q ꝓ
flea niniuite re-
uersi fuerūt ad
vomitū z sic ciui
tas fuit subuer-
sa. de q̄ subuersi-
one ꝓphetauit
sanctus thobi-
as. xiij. ca.
Caplm. iiij.

Et afflictus est. Dic ꝙ nr̄
ponit ipsius io-
ne sequens affli
ctio. q primo ꝓ
nit. secdo arguit
ibi. Et dixit. Cir
ca primū dī.
a Et afflictus
est ionas. qz vi-
dit adhuc ciui-
tatē stantē post
terminū. xl. die-
rum z sic timuit
diffamari z vilipendi sicut falsus ꝓpheta. qđ erat sibi
afflictio maxima. intantū q̄ magis volebat mori q̄m vi
uere in statu tali. b Nunquid nō hoc est verbum
meū dē. s. q̄ timebat dictū suū nō impleri ꝓpter magni
tudinē misēdie dei. ꝓpter qđ voluit fugere a facie dei.
vt supra dictum est. z ptz ifa. c Et dixit dñs. Dic
impatiētia Jone ꝙ nr̄ arguit cum dī. Et dixit dñs. re
pbendens eius impatientiam. d Putasne bñ ira
sceris tu. i. rōnabiliter. q. d. non. e Et egressus est
ionas. scz ante terminum quadraginta dierum. ita q̄
hic exitus ponitur p recapitulatione. f Et fecit si
bimet vmbraculū. cōtra solis estum. qui est ibi multū
intensus. Et ad melius arguendū impatientiam ione
ponit exemplum sensibile cum dicit. g Et ꝑparā
uit dñs deus hederam faciēdo eam subito crescere su
pra cursum nature. h Et letatus est ionas duplici
de cā. s. qz faciebat sibi vmbraculū gratiosum. et qz ex
eius miraculosa ꝓductione estimauit q̄ deus suā ꝓ-
phetiam adimpleret. i Et ꝑparauit deus vermē.
oia em q̄cūq; minima. sua ꝓuidentia disponunt.
k Et pcussit hederam. corrodendo eius radicē.

et iumēta p clamēt ad dñm
in fortitudine: et cōuertaţ
vir a via sua mala z ab iniq
tate. q̄ est in manib eorum.
r Quis scit si ꝓuertaţ z igno
scat deus: z reuertaţ a furo
re ire sue: z nō pibim? Et
vidit deus opa eoz: qz ꝓuer
si sūt de via sua mala: s z mi-
sertus est sup malicia quaz
locut fuerat vt faceret eis:
et nō fecit. Ca. iiij.

Et t afflictus est ionas
afflictōe magna: z ira-
tus est z orauit ad dñm: z di
xit. Obsecro dñe: b nūquid
nō hoc est verbū meū cū ad
huc essez in terra mea. Pro
pter hoc p̄occupaui vt fuge
rem in tharsis. Scio em qz
tu deus clemēs z misericors
es: patiens z multe misera-
tionis z ignoscēs sup mali-
cia. Et nunc dñe tolle que-
so aiam meam a me: qz me-
lior est mihi mors q̄z vita.
Et dixit c dñs. d Putasne bñ
irasceris tu. e Et egressus ē
ionas de ciuitate: z sedit cō
tra orientez ciuitatis. f Et
fecit sibimet vmbraculum
ibi: z sedebat subter illud ī
vmbra donec videret qđ ac
ideret ciuitati. Et g ꝑparauit
dñs deus hederā: z ascēdit
sup caput ione: vt esset vm-
bra sup caput eius: z ꝓtege
ret eū. Laborauerat ei. Et
h letatus est ionas sup hede
ra letitia magna. Et i para-
uit deus vermē ascensu dilu-
culi in crastinū. k z percussit
hederā z exaruit. Et cū or-
tus fuisset sol ꝓcepit dñs
vento calido z vrēti z pcus
sit sol sup caput ione: z estu
abat. Et l petiuit aie sue vt
moreret. Et dixit. Melius
est mihi mori q̄ viuere. Et
dixit dñs ad ionā: m Putas-
ne bñ irasceris tu sup hede-
ram. Et dixit. Bñ irascor
ego vsq; ad mortē. Et dixit
dñs. n Tu wles sup hederā
in qua nō laborasti: neq; fe
cisti vt cresceret: q̄ sub vna
nocte nata est z sub vna no
cte perijt: o z ego nō parcam
niniue ciuitati magne: in q̄
sunt ꝓplus q̄ centum viginti
milia hoīm r qui nesciūt qđ
sit inter dexterā z sinistraz
suam z iumenta multa.
Explicit Jonas ꝓpheta.

l Precepit dñs vento calido z vrēti ad incēdendū so-
lis estum. m Et petiuit aie sue vt moreret. tum quia
estu supra modū affligebaţ. tum qz ex arefactione bede-
re subita cōiecturauit. q̄ sua ꝓphetia non impleret. et sic
falsus ꝓpheta crederet. qđ erat grauius morte. ō subdit
Melius est mihi
mori dē. ex quo ei?
impatientia irrati-
onabilis cōcludit.
cum dicit.
n Putasne bñ
ira sceris tup bede
ram. s. rōnabiliter
de arefactōe eius.
o Et dixit. Bene
irascor dē. i. rōnabi
liter ex cā p̄dicta.
et ex hoc cōcludit
deus oppositum di
ceus.
p Tu wles sup
bederam z rōnabi
liter ꝑm tuam esti-
mationē.
q Et ego nō par
cā niniue. q. d. mul
to forti? debeo cō-
pati z cōdolere tā
te ciuitati veraci-
ter penitēti. z par
cere de subuersiōe.

r Qui nesciunt
quid sit inter dex-
teram. i. sunt adhuc
infra annos discre
tionis. z q ꝓpter
hoc innocentes. z
ideo ꝓpter tantorū
innocētiā rōnabi-
le est ēperari iusti-
cie mee rigorem.

Postilla Nicolai de lyra cum additionibus sup Jonā
ꝓphetam feliciter finit.

Incipit expositio ꝓlogi in Micheam.

Temporibus ioathe ⁊c. In isto ꝓlogo procedit Hiero. ꝑ hunc modū. Primo dicit quibus tpibus. et sub quibus regibus est edita ꝓphetia. scd̄o agit de regum dr̄ia: ibi. Sed de supradicto tercio subdit̄ ꝯtra malos cōminatio diuina: ibi. Nobrem ⁊c. dicit igit̄.

a Temporibus ioathe. filij ozie. de q̄. iiij. Reg. xv. g. et ij. Paral. xxvij. a.

b Achaz. de quo iiij. Regū. xvj. a. ⁊ ij. Paral. xxviij. g.

c Et ezechie. de quo. iiij. Reg. xviij ⁊ ij. Paral. xxix. a.

d Lectio ipsa demōstrat. Michee j. cum dr̄. In diebus ionathan ⁊c.

e Sed de supradicto nūero. Hic ponit̄ regum dr̄ia quidā em̄ placuerunt deo ꝓpter religiositatē. sicut ioatham ⁊ ezechias. quidā displicuerūt ꝓpter idolatriā sicut achaz. lr̄a plana est. dicit igitur. Sed d̄ supradicto numero regū ioathā ⁊c. cōtrariū videt̄ Eccl. xlix. vbi dr̄. Preter dauid ezechiā ⁊ iosiam oēs reges peccatū cōmiserūt. q̄ ioathā peccauit. ergo deo nō placuit. Rn̄deo nō placuit simplr̄. sed q̄ ad hoc placuit. q̄ idola que erant in hirl̄m destruxit. displicuit aūt qꝛ excelsa non abstulit. iiij. Reg. xv. g. fecit qd̄ placitū erat corā dn̄o. ⁊ sequit̄. Verūtn̄ excelsa non abstulit. ij. Paral. xxvij. Fecit qd̄ rectum erat coram dn̄o iuxta oia q̄ fecerat pater eius. excepto q̄ nō est ingressus templū dn̄i. ⁊ adhuc ꝓpl̄s delinq̄bat. Itē illud Eccl. Oēs reges peccatū cōmiserunt intelligendū est de peccato idolatrie vel in se vel in alijs. vel hoc dr̄ in cōpatione ezechie ⁊ iosue qui minus peccauerunt ⁊ cito penituerunt. De ezechia pz q̄ placuit deo. iiij. Reg. xviij xix. et. xx. ⁊. ij. Paral. xxix. ⁊. xxx. ⁊. xxxj.

f Relicto deo ij. Paral. xxviij. a. Nō fecit rectum in cōspectu dn̄i. sicut dauid pater eius ⁊c. Itē eo. cap̄. g. Tpe angustie sue auxit contēptuz in dn̄m. ipse ꝑ se rex achaz immolauit dijs alienis ⁊c.

g Quibus etiā filios suos. iiij. Reg. xvj. a. Filiū suū cōsecrauit trasferēs ꝑ ignē ꝟm idola gentiū. ij. Paral. xxviij. Lustrauit filios in igne iuxta ritū gentiū.

h Samariā. regionē palestine vel ciuitatē. vn̄ Isidorꝰ ethymol. xiiij. Samaria regio palestine ab oppido quodā nomen accepit. qd̄ vocabat̄ samaria. Idē in. xv. vbi agit de noibus vrbiū cōditarū. Samaria a q̄ oīs regio q̄ circa eā fuit nomē accepit sennacherib rex assyriorū cōstruxit vocauitq̄ samariā. i. custodiā. qꝛ qn̄ isrl̄ transtulit in medos ibi custodes ꝯstituit. hāc obsidione captaz antiochꝰ solo coequit. quā postea herodes a fūdamētis instaurās in honore Augusti sebasten. i. augustā greco sermone vocauit. ibi siti sunt heliseus ⁊ abdias ꝓphe. ⁊ q̄ maior internatos mulierū nō fuit Iohānes baptista. Contra istā denūciat̄ diuina cōminatio ꝑ ꝓphetaz Michee. j. a. vbi dr̄ q̄ vidit sup samariā ⁊ hirl̄m glo. Quia ꝑmū samaria metropolis decē tribuū captiuata est. deinde hirl̄m. ꝓphetie imponit̄ titulus. ꝑmo de samaria. scd̄o d̄ hirl̄m. iiij. Reg. inuenies de vtriusq̄ captiuitate. Itē. j. Michee fit ꝯminatio ꝯtra samariā.

i Populo etiā isrl̄ Michee. iiij.

Explicit qualiscunq̄ expositio istius ꝓlogi.

Incipit ꝓlogus in Micheam ꝓphetam.

Temporibꝰ ioathe et[b] achaz[c] et ezechie regū iuda micheaz ꝓphetā ad hāc ꝓphetiā spū sancto repletū fuisse[d] lectio ipsa demōstrat.[e] Sed de supradicto numero regū ioatham ⁊ ezechiā deo ob religionē placuisse hystoria libri quarti regū ⁊ scd̄i paralypomenō indicat. Achaz vo[f] relicto deo: idola samarie:[g] quibꝰ etiaz filios suos in sacrificium igni ꝯcremādos obtulerat coluisse constat. Nobrem deus[h] samariam q̄ reges isrl̄ ⁊ iuda memoratorum simulacrorum supstitione fefellerat increpans indignationē suaz in eam ꝓcessuraz cōminatus est[i] Populo etiā isrl̄ p̄uaricatori ⁊ principibꝰ eius qui eundē ꝓpl̄m fallaci suasione ad colēda ydola impulerant: verbis insequētibꝰ captiuitatē ⁊ interitum ad futurum denunciauit.

Explicit ꝓlogus. Incipit argumentum.

Micheas de morasthi coheres xp̄i vastatiōz annunciat filie latronis: et obsidionē pōit ꝯ eā: qꝛ maxillā ꝑcusserit iudicis isrl̄.

Explicit argumentum.

Quidā libri habent hic scd̄m ꝓlogū qui sic incipit. Sermo dei qui semꝑ ad ꝓphetas descendit. Et licz iste ꝓlogus in biblijs pluribus nō scribat̄. tn̄ ꝓpter curiosos mihi videtur expedire q̄ breuiter transcurrat̄. duo itaq̄ notant̄ in ꝓlogo isto. primo ei ꝓpheta cōmendat̄ cū dr̄. Sermo dei. scd̄o rō impositōis nois sibi et alijs assignat̄: ibi. Quō igit̄ apd̄ nos ⁊c. Commendatur aūt ꝓpheta a duobus. primo a spū ꝓphetie. secundo a cōgruētia ꝓprij nois et nois loci ortus sui: ibi. Qui interp̄tat̄ humilitas. ibi enim ponunt̄ interp̄tatiōes noim. s. ꝓphete ⁊ locis ortus sui vt insinuent̄ sibi nuncē cōuenire ⁊ ꝓphete dicit igit̄. Sermo dei qui semper ad ꝓphetas descendit. Contra: spūssanctus nō semꝑ tangit corda ꝓphetarū Rn̄deo. Semꝑ. i. horis statutis. sicut. j. Thessa. v. Sine intermissione orate. i. horis statutis. De morasthi. viculo quodam. Humiliamini sub potenti ma. dei. j. Pet̄. v. Qui se humiliat exaltabit̄ Luce. xiiij. Discite a me Math. xj. Quō igit̄. Hic notat̄ rō impositiōis nois nō solum sibi sed ⁊ alijs. ⁊ hoc tam apud nos q̄ apud hebreos ⁊ grecos. Votiua. i. ad votū imposita. Auspiciū. i. auguriū. Auspex ꝓprie dr̄ diuinator. qui diuinat ex cōsideratione volatus auium. vn̄ auspex dr̄ quasi auispex. qꝛ specit. i. cōsiderat aues volantes. vn̄ auspiciū dr̄ diuinatio. quasi auispicium. qꝛ fit ex inspectu auiū. Micheas. qui interpretat̄ humilitas. Abdias. seruus dn̄i. Zacharias memoria dn̄i.

Michee

Postilla Nicolai de lyra sup Micheā incipit cum additionibus Pauli epi burgensis. Caplm. j.

Verbū dñi. Hic incipit ꝓphetia michee que in duas ptes diuidit. s. in ꝑmium z tractatum qui incipit ibi. Audite. in ꝑmio ꝓmo notificat auctor et noīe cum dī. Ad micheā. rex natiuitatis loco cū dī. b Morasthite .i. de morasthi. scdo ponit tps ꝓphetie cum dī. In diebus ioathā ꝛc. tercio ad ꝙs facta est ꝓphetia: ibi. c Super sa. z bierlm. i. sup regna. x. tribuū et duarū. Samaria aūt erat metropolis in vno et bierlm in alio. d Audite. Hic incipit tractat⁹ qui in duas partes diuidit. qz ꝓ ꝓpheta ꝓpo cōminat. scdo ipsum consolat. c. iij. ista tñ diuisiō est ꝑfecta. tñ a plurimo. In prima cīm p te ponunt aliq̄ cōsolatoria. z in scda aliqua dēsolatoria. Prima diuidit in duas qz primo cōminat pena ꝓpter culpā ꝓpli generaliter. scdo ꝓpter culpā maiorum ſpāliter. ca. iij. Prima ad huc in duas. qz primo ponit cōminatio pene ꝓpter culpam idolatrie. scdo ꝓpter culpā auaricie. cap. se. Prima in duas. qz primo ponit cōminatio pene. scdo cōpassio ꝓphete: ibi. Sup hoc. Prima in duas. qz primo fit cōminatio vtriq̄ regno cōiunctim. scdo regno isrl separatim: ibi. Et pona. Prima in duas. qz primo denunciat pena. scdo declarat culpa: ibi. In scelere. Primo excitat ꝓpheta ad attentionē dicens. Audite ꝓpli ꝛc. scdo inducit dei testimoniū ꝑ veritate dicēda: ibi. e Et sit dn⁹. vo. in testem. qui fallere nō pōt nec falli. f De templo. i. de celo empyreo: vbi cū eo sūt angeli sancti eius laudibus intēti. g Quia ecce dñs egredi. de loco. ꝓpriū em ipsius dei est ꝑcere z misereri. z iō locus eius dī misericordia. a qua q̄dāmodo videt egredi q̄n punit ꝑm rigorē iustitie. vt dicit Rab. sa. z talis egressus nō est ꝑ motū localem. sed qz cā efficiens similitudinarie dī egredi in effectum q̄n ꝓducit ipm. h Et descendit punitēdo peccata hoim peccatorū. i Et calcabit sup excelsa terre. nō referens alicui ꝑsone ꝓpter eius magnitudinē. iō subdit. k Et cōsument mōtes. i. maiores. l Valles. i. miores. m Sicut cera ꝛc. i. cito z absq̄ resistētia. qz nō pōt resisti diuine virtuti. n In scelere. Hic ꝓnr subdit culpa cum dī. In scelere iacob. i. ꝓpter scelus regni isrl. q̄d noiat etiā iacob. sicut patriarcha iacob fuit binomi⁹. o Quod scelus iacob: z respōdet. p Nonne samaria. q. d. sic: ꝑ samariam intelligit. idolatriam. que exercebat in toto regno isrl. q Nonne bierlm. q. d. ex potētia regū iude. quo rū sedes regia erat in bierlm processit ista malicia. Salomon em primo ꝓpe bierlm edificauit templa idolorum z ꝓ oribus suis. iij. Reg. xj. q̄d fuit prouocatiuum idolatrie alijs. Postea vo achaz altare sacrilegū posuit in tēplo. iij. Regū xvj. Et postea manasses idola posuit in tēplo. iij. Re. xxj. et sic potentia regū malorū induxit ad idolatriam ꝓpli.

Incipit Micheas ꝓpha

a Verbum dñi: qd̄ factū ē ad micheā b morasthitē in diebus ioathā achaz et ezechie regū iuda: qd̄ vidit c sup samariam z bierlm. c Audite populi oēs: z attēdat terra z plenitudo eius: d et sit dn⁹ deus vobis in testem: dñs e de templo sancto suo. f Quia ecce dñs egredietur de loco suo: g z descendet h z calcabit sup excelsa terre. i Et cōsument k mōtes subt⁹ eū: k z valles scindent sicut cera a facie ignis: l sicut aq̄ q̄ decurrunt in ꝑceps. m In scelere iacob n omne istud: z in peccatis domus isrl. Qd̄ scelus iacob: o Nōne samaria. p Et q̄ excelsa iude q Nōne bierlm: r Et ponā samariam quasi acerum lapidum in agro cum plantat vinea: z detrahā in vallē lapides eius. Et fundamenta eius reuelabo: s z omnia sculptilia eius concident. t Et oēs mercedes eius v cōburent igni: z omnia ydola eius ponā in ꝑditionem x qz de mercedibus meretricis cōgregata sunt: y et vsq̄ ad mercedē meretricis z reuertent. a Sup hoc plangā et vlulabo: b vadam spoliatus z nudus. c Faciam planctum velut draconum: z luctum quasi strutionum: d qz desperata est plaga eius e qz venit vsq̄ ad iudā: z tetigit portam populi mei vsq̄ ad bierlm. f In geth nolite annūciare: g lachrymis ne ploretis. h In domo pulueris puluere vos conspergite: z r Et ponaz. Hic ꝓnr ponit comminatio pene regni israel separatim cuz dicit. Et po. samaria q̄si acerū lapidū. ꝑ destructionē samarie metropolis in regno. x. tribuū intelligitur destructio totius regni: qd̄ impletum fuit tpe osee. iij. Reg. xvij. s Et ola sculptilia eius cōcident. vt inde aurū z argentū auferat. t Et oēs mercedes eius. i. illa que nō ꝑnt bene portari a ꝑdatoribus: v Comburent igni. cum domibus in quibus sunt. x Quia de mercedibus meretricis. i. idolatre gentis. qz idolatria vigebat in regno decē tribuū. y Et vsq̄ ad mercedem meretricis. i. gentis idolatre assyriorū. z Reuertent. reportauerunt em ꝑciosa illius regni q̄si ꝑ mercede executōis diuine iustitie. sicut Ezech. xxix. dī q̄ spolia egypti data fuerunt chaldeis ꝑ debellatōe tyri. a Sup hoc. Hic ꝓnr ponit compassio ꝓphete sup populum suum cum dī.

a Sup hoc plangā z vlulabo. est aūt vlulatus vox confusa ꝓcedens ex magno dolore.

b Vadā spoliatus. i. laceratis vestibus. iudei em in dolore positi vestes suas lacerabant. vt ꝑz in multis locis veteris ac noui testamenti. c Faciam planctū velut draconū. i. valde horribilē. d Quia desperata est plaga eius. i. nō est remediabilis malicia eius. nec ꝑ ꝓnās pena debita ad hoc sequēs. z subdit etiā alia cā. cum dī.

e Quia venit vsq̄ ad iudam. malicia regni isrl. z sibi sequet pena. f In geth nolite annunciare. ne pbilistei letent de miserijs huius ꝓpli. ꝑ talem modū dauid loquebat in planctu sup saul z ionatham filiū eius. ij. Regū. j. Nolite annunciare in geth ꝛc. g Lachrymis ne ploretis. i. signa tristicie in apto nō ondatis ne nunciet pbilisteis. h In domo pulueris ꝛc. i. in secreto faciatis tristicie vestre signum. i Et transite vobis habitatio pulcra. i. vos habitantes in regno decem tribuum. qd̄ est pulcre habitationis. Transite. id est cito transibitis ducti in captiuitatem.

a Confusa ignominia.i.habitatio vestra q̄ prius erat pulcra cito confundet p̄ ignominia sibi illata.7 qz aliqui cōminatōes ꝓphetarū vt̄idebāt tanq̄ friuolas dicētes Adhuc nō sumus eiecti de terra nostra.ī dicit ꝓpheta. b Non est egressa q̄ habitat in exitu.i.q̄uis ges ista nō fit expulsa.tn̄ est in tanuis exeundi.

c Plāctū vom⁹ vicina accipiet ex vobis.vom⁹ vicia dī hic regnū iuda rum tribuū.qđ immediate erat iunctū fḡno.x.tribuū 7 accipit maliciaz idolatrie ab eo.vt dictū ē.7 p ꝑnās occasionē pene seq̄ntus ac planctus.

d Que stetit sibi met.captiuato eīm regno.x.tribuū.regnum iuda adhuc stetit ꝓpter bonitatē ezechie regis.q̄ tunc regnabat.iiij. Reg.xvij. cui successit manasses.q̄ fuit pessim⁹.ī dī.

e Quia infirmata ē in bonū.ꝓsuit eīm manasses idola in tēplo dei.iiij. Reg.xxj.7 qz ex hac secuta ē destructio ir̄lm.iiij. Reg.vlti. ī subdit.

f Que habitat in amaritudinib⁹.ꝓpter destructionez ciuitatis 7 tēpli imminentē. g Tumultus q̄drige.i.q̄drigarū. b Habitāti lachis.nomen est ciuitatis.que alio noie dī dan Judicū.xviij.7 est in termino aquilonari respectu terre ꝓmissionis.ex illa ꝛo ꝓtes venit exercit⁹ chaldeozū ꝓtra birlm Hiere.j. Cum tumultu magno q̄drigarū 7 armatozū timorē habitātibus incutientiū.7 iuste ab illa parte incepit pena sicut incepat culpa.qz in lachis fuit positū idolū miche a principio tpis iudicum.vt habet Judicū.xviij.et inde idolatria ꝓcessit ad terrā.x. tribuū.7 de illa ad tetrā duarū.7 sic dī. Principiū pcti ⁊c. i Propterea.istud refert ad sequētia. Dicit Ra.sal'.q getbei cōfederati fuerunt cum phacee rege isr̄l ad venien dum cōtra regnū iuda cum rege syrie.de quo habet Esaie.vij.7 tn̄ postea fuerunt in cōspiratione occisionis phacee cum osee filio bela.iiij. Reg.xv.7 fuerunt mendaces et receptores ꝓpter qđ meruerunt q̄ terra eorū vastaret ab assyriis boc est qđ dī. i Propterea.i.ꝓpter mendacium 7 receptionē dictā. k Habit.s.rex assyriozum. l Emissarios.i.bellatores ab eo missos. m Super hereditatē getb.vomos mendacū.ita q̄ p vomos idē intelligit qđ p hereditatē getb.7 qz nō solū geth fuit destructa.sed maresa 7 odolla.ī subdit. n Adhuc heredē .i.inimicū terrā tuā accipientē 7 possidentem. o Ad ducam tibi q̄ habitas in maresa.i.genti ibidē habitanti. p Usq̄ ad odollā veniet gloria isr̄l.i.ꝓfusio q̄ sic nocat ironice.sicut michol dixit dauid.ij. Reg.vj. Qz gloriosus fuit rex isr̄l hodie.i.q̄uilis. Posset etiam aliter dici.q dictio hebraica hic posita ꝓut varie punctat signat gloriā 7 grauitatē.7 in hoc scdo sēsu ē ſra plana. p Usq̄ ad odollā.q̄ est de terminis isr̄l. q Veniet grauitas.i.destructio p aduersios.ī concludit ꝓpheta. r Decalua re 7 tondere.in signū tristicie. s Sup filios deliciarū tuarū.i.nutritos in delicijs. t Dilata caluiciū tuū sic aq̄la: qm̄ captiui ducti sunt ex te.

Capitulum.ij.

cut aquila.cuius plume cadūt qm̄ sunt nimis antique v Qm̄ captiui ducti sunt ex te.i.cito ducent in terrā assyriozum.

In ca.j. Michee.vbi dī in postilla. Quia ecce dn̄s egredietur de loco suo.

Additio.

Ista exposito d egressu dn̄i quā postilla tor attribuit rōsa.potius ētat tribuenda glose nr̄e.q̄ sup illud verbū.Egredietur de loco suo intlineariter dr̄ de loco suo.i. de misericordia ad iudicium. Ca.ij.

Ve qui cogitatis. Hic dn̄r cōminat ꝓpter culpā auaricie. et diuidit in tres ptes. qz primo ponit pene cominatio scdo ꝓphete cōpassio:ibi. Vtinam.tercio ꝓphetie consolatio:ibi. Cōgregatōne. Prima in duas.qz primo ꝓpha ponit ꝓphetie culpam.scdo ꝓminat penā:ibi. Iccirco. Circa primū dī.

a Ve qui cogitat inutile 7 opamini malū in cubilibꝫ vestris. c In luce matutina faciunt illud:qm̄ contra dn̄m est manus eorum. d Et cōcupierunt agros et violenter tulerunt 7 rapuerunt domos: f 7 calūniabāt virū 7 domū eius: virū 7 hereditatē eius. g Iccirco hec dicit dn̄s. b Ecce ego cogito sup familiā istam malū vñ non auferetis colla vra et nō ambulabitis superbi: qm̄ tps pessimum est m. In die illa sumet sup vos parabola: n 7 cantabit canticum cum suauitate dicentium. o Depopulatōne vastati sumus. q Pars ꝓphetie mei cōmutata est. Quō recedet a me: cum reuertatur qui regiones nostras diuidat:

a Ve qui cogi.inutile.i.bona aliena rapere.qđ est magis nociuū q̄ vtile.sm illud Aug. Lucrū in arca damnum in conscia.tulit vestem 7 pdidit fidem. b Et opamini malū in cubilibus vestris.i.opari dispositis ī subdit. c In luce matutina faciūt illud.exequē do in ope qđ disposuerāt de nocte.7 quid sic illud subdit. d Et cōcupierūt agros.s.alienos. e Et violenter tulerunt.fraudibus 7 violētijs. f Et calūniabant virum 7 domū eius.ꝓsequendo pauperes in psonis 7 in bonis suis. g Iccirco. Hic ꝑpendit penam.7 scdo removet falsam estimationē:ibi. Nolo quamini. Circa primum dī. g Iccirco.i. ꝓpter dictam maliciā. b Ecce ego cogito sup familiā istā. id est sup regnū decem tribuū. b Malū.s.pene. i Unde nō auferetis colla vestra. qz erit tam graue q̄ nō poteritis euadere. k Et nō ambulabitis superbi.sed magis dēssi 7 humiliati vt captiui. l Qm̄ tps pessimū est.s.contra vos. m In die il.su.sup vos parabola.i.cōis derisio. n Et cantabit canticum cum suauitate.ab aduersarijs vestris. o Dicentium in psona vestra. p Depopulatōe vastati sumus.tbeglatbalassar cum rex assyriozū in pte devastauit ꝓpm.iiij. Reg.ideo subditur. q Pars ꝓphetie mei cōmutata est.qz captiuauit ptem ꝓphetie.quo facto recessit ad terrā suā.eius ꝛo filius salmanasar captiuauit residuū.7 adduxit gentes extraneas ad possidendū illius regni terrā.iiij. Reg.qđ ꝑuidens dicit in psona ꝓphetie sui. r Quō recedet a me.q.d.quidvalet mihi iste recessus.

s Cum reuertat.i.filius eius qui regiones nostras diuidat gentibus alienis.ī concludit ꝓpheta.

a Propter hoc nō erit tibi.o isr̄l.

b Mittēs funiculū ⁊c.i.dn̄s hereditatē in ꝓuisio

bis terra. q̄ gentes illuc adducte manserunt ibi vsq̄ post tpa xpi. vt frequēter supra dictū est. c Ne loquamini. Hic ꝓ̄r excludit falsaz estimationē ꝓphe vētis se nō expelli de tra q̄ erat sibi data a dño dicēs. Ne loquamini loquētes inter vos. d Non stillabit sup istos. id est pena ꝓmissa a ꝓphetis nō cadet sup nos. e Nunqd abbreviat⁹ ē spūs dñi. ꝛc. i. eius voluntas nō est diminuta ad bñfaciendum nobis nec cogitat nobis facere qđ dicunt ꝓphete. et subdit rñsio in ꝑsona dei.

f Nonne verba mea bona sunt cum eo q̄ recte gradit. g Et ecōtrario po. meus in aduer. cōsurrexit. i. cōtra me ꝓseqūn do me in mēbris meis. iō subdit.

Propē b nō erit tibi b mittēs funiculuz sortis in cetu dñi o isrl. c Ne loquamī loquētes. d Non stillabit sup istos: nō ꝓphēdet ꝓfusio dicit womus iacob. e Nunqd abbreuiat⁹ ē spūs dñi: aut tales sunt cogitatōes eius. f Nōne verba mea bona sunt cum eo q̄ recte gradit. g Et ecōtrario ꝑpls me⁹ i aduersariū cōsurrexit. b Desup tunicā palliū sustulistī: 7 eos q̄ trāsibāt simplr k quertistī i bellū. l Mulieres ꝑpli mei eiecistis de womo delitiaruz suaz: m a puulis earū tulistī laudē meā ī ꝑpetuū. n Surgite 7 ite q̄ nō bētis hic requiē. o Propt ūmūdiciā eius p corrumpet putredīe pessima. p Utinā nō essē vir hūs spūs: r 7 mēdaciū potius loqrer. s Stillabo tibi t in vinum 7 in ebrietatez: v 7 erit sr quē stillat ꝑpls iste. f Cōgregatōe cōgregabo iacob totū tei vnū ꝓducā rliq̄as isrl. y Pariter ponā illuz q̄i gregē in ouili: q̄si pecus in medio caulaz z Tumultuabunt a multitudine hoim. a Ascendet em̄ b pandēs iter ante eos. c Diuidet d 7 transibunt portam: 7 egredient p eam. e Et transibit rex eoz cōrā eis: 7 dñs in capite eorum.

congregabo iacob totū. hoc dr eo mō loquendi quo maiores ciuitatis dicunt tota ciuitas. ꝓpter qđ factū eoruz dicit factū totius ciuitatis. Et q̄ vni veritatē soli electi dicunt de womo iacob numero 7 merito. 7 oēs isti fuerūt ibi cogregati a principio mūdi vsq̄ ad resurrectionē xpi.

y Pariter ponā illū q̄i gregē in ouili. q̄ erāt ibi a deo custoditi vsq̄ ad tēps xpi q̄ inde trāslati sunt ad gloriā. z Tumultuabūt a multitudine. per hanc tumultuationē nō intelligit aliqua cōmotio quieti cōtraria. sed designat multitudo magna.

a Ascēdet em̄. s. ipse xp̄us. vñ dicit Ra. sal. Ascēdet ei sez saluator eorū.

b Pandens iter. q̄ sua morte aperuit celum.

c Diuidet. s. existentes in inferno: q̄ electis inde eductis reprobi remāserunt. iō subdit.

d Et transibunt portā. s. inferni intrē egrediēdo.

e Et trāsibit rex eorum corā eis. ꝛc. i. dñs iesus xp̄s verus deus. qui viuit et regnat in secula seculorū Amen.

In ca. ij. vbi dr in postilla. Ne loquamini. Hic ꝓ̄r. ꝛc.

Additio.

Ui nos babemus. Ne loquamini loquentes. ꝛc. in hebreo habet sic. Ne loquamini loquunt. non stillabit sup istos nec comphēdet cōfusio. 7 ibi est finis versus 7 sequit alius versus sic. Numquid dicit domui iacob. Numquid abbreuiatus est spūs dñi. ꝛc. 7 sensus est q̄ illi de ꝓpho ꝓhibebant ꝓphetas veros ne ꝓphetarent. vt ptz supra Amos. vij. cap̄. de quo dicit ꝓpheta. Ne loquamini loquunt. i. isti rebelles loquunt ꝓphetis. Ne loquamini. quā ꝓhibitionē fundabant in duobus. primo in cōminatione dicēdo q̄ qui ꝓphetaret sup istos apphendet cōfusionē. 7 de hoc dicit. Non stillabit super istos. i. nō ꝓphetabit. 7 sic nō apphendet. s. ꝓphetantē confusio. 7 a sensu cōtrario qui stillabit sup illos confundet. Secdo fundabāt ꝓhibitionē suā ꝑsumendo de bonitate diuina. de quo dicit. Numquid dicit domui iacob. Numquid abbreuiatus est spūs dñi. ꝛc. q̄si dicerent vt in glosa qui alijs largus est in bonitate. nūquid nobis erit breuis Ad qđ rñdet ꝓpheta in ꝑsona dei. Nonne verba mea bona sunt. 7 sic nō sunt dimittēda ꝓpter cōminatōes. nec est dicēdus spūs dñi abbreuiatus esse. q̄ largitas bonitatis diuine est cum bonis. 7 ideo cum dixisset. Uerba mea sūt bona: subdit. Cum eo qui recte gradit.

In eodem: vbi dr in postilla. Utinam. Hic ꝓ̄r ponit ꝓphete compassio. ꝛc.

Addito.

Ui nos habemus. Utinam in hebreo habet quedam dictio. que vno modo signat idem quod vtinam. 7 alio modo significat idem quod si. vnde in ꝑs. vbi dicit. Si ꝓpulus meus audisset me. loco illius si: ponit eadem dictio sicut hic. 7 ꝑm hanc significationē sez vltimam sensus talis videt esse. Dicebat em̄ prophetis illis qui eum nitebantur prohibere ab actu prophetā di. vt eis ostenderet q̄ erat prophetа verus 7 nō falsus:

q̄ si ipse esset vir nō habens spm̄. s. vr̄i. sed mendaciū potius loqueret. tunc, pbetaret p aliquo lucro seu delectatione. de quo dicit. Stillabo tibi. i. pbetabo tibi. In vinū et ebrietatē. i. pter aliqd̄ lucrū delectabile. q̄ pseudopr̄o pbete pter ista cōsueuerant pbetare. iō subdit. Et erit sup q̄ stillabit ppls iste. vbi in hebreo sic habetur. Et erit stillator pplo isto. q. d. talis stillator. scz in vinū r ebrietatē erit ptinēs stillator pplo isto. s. q̄ mendacia potius volūt audire q̄ vera. Consequēter p pbetā oñdit se nō solum esse p̄nunciatorē malor̄ sed etiā bonorum vbi oportebat. iō subdit. Congregatiōe ⁊c. exponat vt in postilla.

Capl'm. iij.

Et dixi. Dic p̄ter pbeta p̄minat penā pter peccata maiorū. r p̄mo spāliter. scdo magis generaliter ibi Heruntn̄. Prima in duas. q̄r primo ponit cōminatio pter culpā p̄ncipū. scdo pter culpā pseudoprophetarum: ibi. Hec dicit. Circa p̄mū dr.

a Audite p̄ncipes iacob. i. totius pplī isr̄l.

Et dixi: [b]Audite p̄cipes iacob: et duces domus isr̄l. [c]Nūqd nō vr̄m est scire iudiciū? q̄ odio habetis bonū r diligitis malum [e]q̄ violēter tollit? pelles eorū desup eis: [f]r carnē eor̄ de sup ossibꝫ eor̄: [g]Qui comederūt carnē pplī mei: r pellē eor̄ desup excoriauer̄t r ossa eor̄ p̄fregerūt: r cōciderūt sicut in lebete: r q̄si carnem in medio olle. [h]Tūc clamabunt ad dn̄m r nō exaudiet eos r abscōdet faciē suā ab eis in tēpe illo: sicut nequit egerūt in adinuētōibꝫ suis. [k]Hec dicit dn̄s: sup pphas q̄ seducūt pplm meū [l]q̄ mordent dentibꝫ suis: [m]r p̄dicāt pacē. Et siqs nō dederit in ore eor̄ quippiā: sāctificāt sup eum p̄lium: [n]Propterea nox [o]vobis p visione erit: et tenebre vobis p diuinatiōe. [p]Et occumbet sol sup pphetas: r obtenebrabit sup eos

b Audite p̄ncipes iacob: i. totius pplī isr̄l. Dicit ergo. Audite. q. d. quia vos p̄ncipes iacob. i. totius pplī isr̄l. debetis scire iudicium. Et ideo audite. Et dicit p̄ncipes. quia ad eos spectat iudicare. Et dicit iacob. quia iacob fuit pater duodecim tribuum. Et dicit isr̄l. quia isr̄l fuit nomen quod deus dedit iacob. Genesis. xxxij. Et dicit duces. quia duces sunt p̄ncipes. Et dicit domus isr̄l. quia isr̄l fuit nomen quod deus dedit iacob. Genesis. xxxij. Et dicit duces. quia duces sunt p̄ncipes. Et dicit domus isr̄l. quia isr̄l fuit nomen quod deus dedit iacob. Genesis. xxxij.

c Nunquid nō vestrū est scire iudiciū. q. d. ad hoc tenemini qui habetis officiū iudicādi.

d Qui odio habetis bonū. r sic p̄tate data vobis a deo abutimini.

e Qui violēter tollitis pelles eorū. bona pplī rapiēdo.

f Et carnem eorū. in p̄sonis affligendo.

g Qui comederunt ⁊c. p comestionē r excoriationē et ossium cōfractionē r concussionē in lebete. dant intelligi varij modi r exquisiti pplm affligendi.

h Tunc clamabunt ad dn̄m. cū ab aduersarijs affligēt

i Et non exaudiet eos iudiciū em̄ sine misericordia fiet ei qui nō miseret Jacobi. ij.

k Hec dicit. Hic p̄ponit cōminatio pter culpā pseudoprophetarū. cum dr.

l Qui mordet dentibꝫ suis. detrahendo veris pbetis.

m Et p̄dicant pacē ⁊c. i. denunciāt pspera illis qui dāt eis mūera. alijs aūt aduersa.

n Propterea nox. i. obscuritas ignorātie.

o Vobis p visione erit. r tenebre scz tribulatōis r angustie.

p Et occumbet sol sup pphetas. i. ois cognitio r caritas p̄speritatis deficiet eis.

q Quia nō est rēlsum dei. s. verbū eorum. sed magis ab eis confictū.

r Heruntn̄. Hic cōminat pter peccata oīm maiorum generaliter dicens.

s Repletus ego sum fort. spi. dn̄i. i. spūs dei qui dedit mihi cōstantiā ad arguendum vicia maiorum patēter. iō subdit.

t Audite hoc p̄ncipes. qui habetis superiorē ptātem in tpalibus.

v Et iudices. iusticiā in oībus puertētes.

x Qui edificatis syon in sanguinibus. i. de substātia r sanguine innocentū cōdemnantes eos ad mortē vt habeatis bona eorū.

y Principes eius in muneribus iudicabant. i. p muneribus iniustā sniam p̄ferebāt.

z Et sacerdotes eius in mercede docebāt. qui tn̄ ex officio tenebāt docere legē liberaliter.

a Et pphete eius in pecunia diuinabāt. i. p pecunia mendacia confingebant.

b Et sup dn̄m requiescebant. i. a dño requiē p̄mittebant.

c Dicentes. Nunqd nō dn̄s ⁊c. qi dicāt veraciter deus est in vobis: r iō nō habetis timere ab aduersarijs.

d Propter b cā vestri. qui falsa p̄mittitis.

e Syon quasi ager arabit̄ ⁊c. i. sic erit destructa q̄ poterit arari pter defectum habitantiū. q̄r p pter p̄missa falsorū pphetarum sedechias rebellauit regi babylonis. ter hoc secuta ē destructō tēpli r ciuitatis iiij. Reg. vlti.

dies. Et cōfundent̄ qui vident visiones: r confundent̄ diuini. Et operient omnes vultus suos: [q]q̄r nō est rēlsū dei. [r]Heruntn̄ ego [e]replet[o] sum fortitudine spūs dn̄i in iudicio r virtute: vt nō annūciem iacob scelus suum: et isr̄l peccatū suum. [t]Audite hoc p̄ncipes domus iacob: [v]et iudices domus isr̄l qui abominamini iudicium: r oīa recta peruertitis. [x]Qui edificatis syon in sanguinibus: r hierlm in iniquitate. [y]Principes eius in muneribus iudicabāt: [z]r sacerdotes eius in mercede docebāt [a]Et pphete eius in pecunia diuinabāt: [b]r sup dn̄m req escebāt [c]dicētes. Nunquid nō dn̄s in medio nr̄m? Nō veniēt sup nos mala. [d]Propter b cā vestri [e]syon quasi ager arabit̄: r hierlm q̄si acervus lapidū erit: [f]r mons tēpli i excelsa silua r. Ca. iij.

e Syon quasi ager arabit̄ ⁊c. i. sic erit destructa q̄ poterit arari pter defectum habitantiū. q̄r p pter p̄missa falsorū pphetarum sedechias rebellauit regi babylonis. ter hoc secuta ē destructō tēpli r ciuitatis iiij. Reg. vlti.

f Et mons tēpli in excelsa silua rū. q̄r in locis destructis r derelictis longo tpe solent frutecta crescere. tps vo captiuitatis durauit. lx. annis sm minorē cōputationem in tanto tpe potuerunt bn̄ crescere.

c Nunquid nō vestrū est scire iudiciū. q. d. ad hoc tenemini qui habetis officiū iudicādi.

d Qui odio habetis bonū. r sic p̄tate data vobis a deo abutimini.

e Qui violēter tollitis pelles eorū. bona pplī rapiēdo.

f Et carnem eorū. in p̄sonis affligendo.

g Qui comederunt ⁊c. p comestionē r excoriationē et ossium cōfractionē r concussionē in lebete. dant intelligi varij modi r exquisiti pplm affligendi.

h Tunc clamabunt ad dn̄m. cū ab aduersarijs affligēt

i Et non exaudiet eos iudiciū em̄ sine misericordia fiet ei qui nō miseret Jacobi. ij.

k Hec dicit. Hic p̄ponit cōminatio pter culpā pseudoprophetarū. cum dr.

l Qui mordet dentibꝫ suis. detrahendo veris pbetis.

m Et p̄dicant pacē ⁊c. i. denunciāt pspera illis qui dāt eis mūera. alijs aūt aduersa.

n Propterea nox. i. obscuritas ignorātie.

o Vobis p visione erit. r tenebre scz tribulatōis r angustie.

p Et occumbet sol sup pphetas. i. ois cognitio r caritas p̄speritatis deficiet eis.

q Quia nō est rēlsum dei. s. verbū eorum. sed magis ab eis confictū.

r Heruntn̄. Hic cōminat pter peccata oīm maiorum generaliter dicens.

s Repletus ego sum fort. spi. dn̄i. i. spūs dei qui dedit mihi cōstantiā ad arguendum vicia maiorum patēter. iō subdit.

t Audite hoc p̄ncipes. qui habetis superiorē ptātem in tpalibus.

v Et iudices. iusticiā in oībus puertētes.

x Qui edificatis syon in sanguinibus. i. de substātia r sanguine in-

captiuitatis durauit. lx. annis sm minorē cōputationem in tanto tpe potuerunt bn̄ crescere.

Caplm. iiij.

Et erit. Hec est ps scda principalis in qua pro pbeta principaliter denūciat consolatoria. maxime vo cōsolatorū erat rpi mysteriū. et iō pbeta describit bn̄ficij magnitudinē. scdo iuxta hoc arguit malorū ingratitudinē ca. vj. Prima in duas. q̄r primo describit pbeta cōditionē corpis. scdo capitis. ca. se. Corpus aūt mysticū rpi est ecclesia. cuius p̄mo describit cōditionē. scdo tyrannorū p̄secutionē: ibi. Hunc q̄ re. Circa primū sciendū q̄ ps ista ab hebreis r latinis exponit de tpe rpi. varie tn̄. q̄r iudei dicūt adhuc rpm venturū. nos aūt dicimus tps sui aduentus p̄teritus ad cōfirmationē sui erroris accipiunt iudei aliqua argumenta ex hoc loco. Primo q̄r dr hic. Erit in nouissimo dierum ⁊c. tps vo iesu nazareni non fuit nouissimum. vt patet. q̄r post eius mortem fluxerunt multi anni. ergo iesus nazarenus non fuit tps. sed adhuc expectat venturus. Item q̄r subdit. Et erit mons domus dn̄i p̄paratus in vertice montium. qd̄ nō est adhuc factum. q̄r mons syon nō est in aliquo eleuatus. et sunt multi montes illo altiores. Item q̄r sequitur. Et concident gladios suos in vomeres ⁊c. r sequitur Et nō discēt vlt̄ belligerare. Post vo tps iesu nazareni fuer̄t bella grauia r potissime in iudea. q̄n p romanos fuit destructa ⁊c. Ista vo argumēta r alia

solui Esa.ij. vbi consilis lra ponit. pōt aliquid repeti. Ad primū dicendo q tps noue legis dr nouissimum. q: nō succedet ei alia lex. sicut successit legi mosaice. z ym hoc dr. j. Joh. ij. c. Nouissima hora est. Itē Gen. xlix. Congregamini vt annunciē vobis q̄ ventura sūt in nouissimis diebus. Et tm hebreos sūt impleta diu. scz ab ingressu terre p missionis sub iosue p maiora p te. vt ibidez fuit dictū. scdm solui etiā p dictū Ra. sa. qui dicit q illa elevatio nō est intelligenda corpaliter. s q: rebeāt ibi fieri mirabilia. qd fuit adimpletuz q̄n xp̄us venit z homo fuit ibi p̄sentatus in templo. ibi etiā postea p̄dicauit et multa fecit mirabilia. sue diuinitatis ostēsiua ibi etiā sup apostolos spūsanctū misit i signo visibili qd fuit mirabile maximū. Ad terciuꝫ patebit infra. Ygit exponat hec lra de p̄motōe ecclesie. sicut fuit exposita Esaie. ij.

a ¶ Et erit in nouissimo dierū: b erit mōs dom⁹ dñi p̄parat⁹ in vertice mōtiū et sublimis sup colles. c Et fluēt ad eū ppli z ppabunt gētes multe z dicēt. Venite ascēdam⁹ ad mōtē dñi: z ad domū dei iacob⁹ Et docebit nos de vijs suis: e et ibimus in semitis ei⁹. f Quia de syō egredietur lex: z verbū dñi de hierl'm. g Et iudicabit inter ppl'os multos: z corripiet gētes fortes vsq; i longinquū h Et cōcidēt gladios suos i vomeres: z hastas suas in ligones. Non sumet gēs adu sum gentē gladiū: i z nō discent vltra belligerare. k Et sedebit vir subt⁹ vineā suaz et subt⁹ ficū suā: z nō erit q̄ terreat: qz os dñi exercituū locutuz est. l Quia oēs ppli m ambulabūt vnusq̄sq; i noīe dei sui: n nos āt ābulabim⁹ i noīe dei nr̄i o in eternuz et vltra. p In die illa dicit dñs q pgregabo claudicātē r z eā quā eiecerā, s colligā t z quā afflixerā z solabor⁹ Et ponā claudicātē in reliquas v z eā q laborauerat x in gētē robustā. y Et regnabit dñs sup eos in mōte syon: a ex hoc nunc z vsq; in eternū. b Et turris gregis c nebulosa filia syō d vsq; ad te veniet: e et veniet potestas prima regnum filie hierusalem. f Nunc quare meroze cōtraheris: et eam que laborauerat. hoc dr de primis crēdentibus qui cum xp̄o in labore z afflictione. post morte eius. vt pz in actibus apl'orum in pluribus locis.

y ¶ In gente robusta. qz tolerabant afflictōes z tormenta nō solum patiēter sed etiā gaudenter Actu. v. Ibant apli gaudentes a cōspectu concilij qm digni habiti sunt p noie iesu cōtumelia pati.

z ¶ Et regnabit dñs sup eos in monte syon. i. in ecclesia que dr mons syon eo q ibi xp̄s fidē catholicā p̄dicauit z spūsanctum sup apl'os misit.

a ¶ Ex hoc nunc z vsq; in eternū. qz statui ecclesie militātis succedet status ecclesie triūphantis. cui⁹ nō est finis.

b ¶ Et turris gregis. i. templū qd erat factū ad modum turris. z dr gregis. qz in atrio iuxta templū immolabant greges in altari holocaustoꝝ.

c ¶ Nebulosa. ex nebula fumi cōsurgente de holocaustis que totaliter incendebant ad honorē diuinū. d Usq; ad te veniet. s. redēptor. qd impletū fuit qn ibi oblatus fuit z p̄dicauit. z subdit cōditio venientis cum dr.

e ¶ Et veniet ptās p̄tima ꝛc. rōne sue dignitatis.

f ¶ Nunc quare. Hic q̄r ponit ecclesie p̄secutio. Sciendum tm q aliq̄. residuū huius capli vsq; ibi. Nunc vastaberis. exponūt de reductōe iudeoꝝ in babyloné z reductione. z lra satis pōt applicari vsq; ibi. Surge z tritura. sed vltra nō pōt bene applicari. qz redeūtes de captiuitate babylonica nunq̄ habuerūt talē ptātem qualis hic describit. sed semp fuerūt sub seruitute. primo p̄sarū z medorum. scdo grecoꝝ. tercio romanoꝝ. Propter qd Ra. sa. exponit hanc lram de tpe xp̄i. dicēs q in aduētu messie iudei erunt in maxima ptāte z subijcient eis oēs reges terre. lram vo p̄cedentē exponit de captiuitate babylonica et eius reductōne sicut z p̄cedētes. qd aūt sequit. Nunc vastaberis ꝛc. exponit de destructiōe babylonis p cyrū z darium. Alij aūt exponūt de vastatiōe iudee p sennacherib tpe ezechie. Istas aūt expositiones nō p̄sequ. qz videt mihi distorte. p̄ter qd saluo meliori iudicio vr mihi q h p̄ ponit p̄secutio ecclie. z scdo synagoge: ibi. Nūc vasta-

Et sic quodāmō eos eiecerat. s ¶ Colligā. in ouili ecclesie p apl'oꝝ p̄dicationez. Videt tm q melius exponat hec lra de gēte iudaica q̄tū ad illā qui adhesit xp̄o. cū dr. q ¶ Congregabo claudicantem. i. gentē iudaicam. que dr claudicans ab antiquo. iij. Reg. xviij. Usq; quo claudicatis in duas partes Et silr in aduentu xp̄i claudicauit. qz aliqui adherebant sibi sicut vero redēptori. alij aūt reputabant eū receptorem vt pz ex recursu euangelij.

r ¶ Et eam quā eiecerā. dimittēdo errare p diuersa vicia.

s ¶ Colligā. intra xp̄i ecclesiam.

t ¶ Et quā afflixerā. s. p chaldeos et grecos z romanos. z subintelligitur. Consolabor.

v ¶ Et po. clau. in reliquias. qz pauci de iudeis adhesērunt xp̄o respectu adherentiū alioꝝ.

beris. Et licet iste due p̃dictiones fuerint eodē tpe. tamē p ptes. finis tñ contrarios habuerūt. qz ex p̃secutōe q̄ facta est sub stephano primo martyre dispsi fuerunt fideles ꝛe birlim p varias regiones p̃dicando fidē catholicā Actu. viij. Synagoga ex p̃secutōe sua defecit qz captiuatis iudeis per romanos cessauerūt legis sacrificia ꝛ oblatōes et silia. que nō p̃nt ab eis offerri extra terrā. p̃missionis. Primo igit agitur de p̃secutōne ecclie cum dī.

F Nūc quare merore cōtraberis. B dī. q̄tum ad debiliores fideles qui in p̃secutōe facta sub Stephano fuerūt in afflictōe ꝛ merore Actuū. viij.

g Munquid rex nō est tibi. q. d. immo xp̃s assistēs tibi in p̃fluris. sm q dixit Matb. vlti. Ecce ego vobiscū sum oibus diebus vsq ad cōsummationem seculi. b Aut cōsiliarius tuus perijt. q. d. non qz spūssanctus vocabit te de oibus. j Quia cōprehendit te dolor. primo in iudea de p̃secutōe iudeorū. ꝛ postea in alijs p̃tibus ex p̃secutōe tyrannorū. k Quia nunc egredieris de ciuitate ꝛc. i. de birlim. qz sicut dictum est in p̃secutione sancti stephani. fideles p maiorē pte exierūt de birlim. ꝛ dispsi sunt p regiones p̃dicando. l Et venies vsq ad babylone. et nō loquit ibi de babylone q̄ est in terra chaldeorū q̄ iam erat subuersa et inhabitabilis. ſ de babylone q̄ est in egypto in qua fuit fides xp̃i publicata p matheū aplm in cuius sorte venit egyptus. vt dicit Hiero. in libro illustrium virorū. Vel p babylonē hic intelligit roma. sicut. j. Petri. v. Salutat vos ecclesia q̄ est in babylone collecta. i. roma ꝛm q dicit Hiero. ꝛ oēs expositores. in qua publicatum fuit euangelium p aplos petrum ꝛ paulum.

m Ibi liberaberis. a p̃secutoribus tuis. qđ fuit impletum tpe constantini.

n Et nunc cōgregate sunt sup te gentes multe. p̃sequētes ecclesiā primo in iudea. vt pz Actu. viij. ꝛ pluribus alijs locis. postea p totū orbem p tyrannos nitentes extinguere fidem catholicā. ideo subdit.

o Que dicunt lapidet ꝛc. sed qz sicut dictū est in p̃secutione maxime creuit fides catholica. qđ fuit figuratū Exodi. j. in filijs isrl qui quanto magis opp̃mebant tanto magis multiplicabant ꝛ crescebant. iō subdit. p Ipsi aūt nō cognouerūt. cogita. dñi. qui tyrannorū p̃secutionē cōuertit in ecclesie augmentationē p contrariū. sicut tribulationē ioseph in eius dñium Gen. xxxvij. ideo subdit.

q Quia cōgregauit eos q̄si fenū aree. tibi subijciendo. qz principes qui p̃sequebant fidem catholicā submisert colla sua iugo xp̃i. vt pz de constantino. ꝛ de alijs principibus p orbem. ideo subdit.

r Surge ꝛ tritura filia syon. i. ecclesia subijce tibi colla gentium. s Quia cornu tuum ponā ferreū. i. dabo tibi virtutē p̃dicandi cōstanter fidem. ꝛ cōfirmandi p miracula. ita q̄ multitudo gentiū subijciet tibi contrita potestate dyaboli. t Et cōminues p̃los multos. inducendo eos ad veram cōtritionē suorū peccatorum.

v Et interficies dño rapinas eorū. in hebreo habetur. Et sanctificabis. qz bona tpalia cōuersorum ad fidē sunt diuino cultui applicata in pluribus locis p orbē. ꝛ qz talia bona dicunt amortizata. ideo translatio nostra habet. Interficies. r Et fortitu. eorū id. vni. terre. i. xpō cui subiecta est gentium fortitudo.

y Nunc vastaberis. Hic p̃nr describit p̃secutio synagoge p romanos in vltionē mortis xp̃i Luce. xix. in qua quidem p̃secutōe defecit. qz destructo tēplo et iudea. iudei partim trucidati. et partim captiuati sūt. ꝛ sic cessauerūt legalia. ꝛ qz hoc fuit satis cito post p̃secutionē ecclie in iudea. ō qua dictuz est in pte p̃cedenti. iō dī.

r Surge ꝛ tritura filia syon
s qz cornu tuū ponā ferreū:
ꝛ vngulas tuas ponā eres
t Et cōminues pp̃los multos u ꝛ interficies dño rapinas eoz: x ꝛ fortitudinē eoz dño vniuerse terre. y Nunc vastaberis filia latronis.
z Obsidionē posuerūt a sup nos: b in virga p̃cutient c maxillā iudicis isrl. Ca. v.

y Nunc vastaberis filia latronis. i. gens iudaica. vnde ꝛ dñs Matb. xxj. dixit d templo qđ erat in hierlm. Dom⁹ mea domus oronis vocabit. vos autē fecistis illā speluncam latronū. z Obsidionē posuerūt. i. ponēt. qz loquit de futuro p modū p̃teriti. p̃ter certitudinē p̃phetie. a Sup nos. s. iudeos. in quorū p̃sona loquit p̃pheta. qz erat de gente illa. b In virga percutiens. s. romani. c Maxillā iudicis isrl. i. ita vilē ter tractabunt ꝛ affligent p̃sonas in statu dignitatis existentes sicut gartiones. Sm ꝛ tytus sacerdotes qui erant in p̃plo principales capta ciuitate iussit occidi. vt dicit Josephus libro de iudaico bello.

Et tu bethleē ephrata
a puul⁹ es i milibꝫ iuda.
d Ex te mihi egredief q̄ sit dñator i isrl: e ꝛ egress⁹ ei⁹
f ab initio g a diebꝫ etnitatis

Capitulum. v.

Et tu bethleem. Hic incipit caplm in hebreo. in q̄ post q̄ p̃pheta denūciauerat ecclesie p̃motionē. hic p̃nr denunciat capitis p̃ditionē. ꝛ dividit in duas ptes. qz primo ponit conditio xp̃i. secdo adherentiuz sibi. ibi. Propter hoc. Conditio xp̃i est q̄ in vna p̃sona est deus verus ab eterno. ꝛ homo in tpe hoc eīm est sibi singulare. Primo igit exprimitur eius humanitas ex loco natiuitatis. cū dī. a Et tu bethleē ephrata. i. alio noie sic noiata. vt bī Gen. xxxv. b Parunlus es. s. locus. In milibus iuda. i. respectu p̃pli tui in dignitate ꝛ multitudine. qz inde fuit tribus regia. inde eīm fuit natus dauid. j. Reg. xvj. ꝛ qz nobilitas ciuitatis magis consistit in p̃plo q̄z in spacio. ideo Matheus. ij. c. allegauit auctoritatē istā sic. Et tu bethleē terra iuda nequaq̄z minima es in p̃cipib⁹ iuda. d Ex te mihi egre. qui sit dominator in isrl. glosa Rabi sal. i. messias filius dauid. ꝛ hoc idem dixerunt sacerdotes et legisperiti ab herode requisiti vbi xp̃us nasceretur Matb. ij. dicentes. In bethleem iude. sic eīm scriptū est p̃ p̃pheta. Et tu bethleem ꝛc. Ex quo pz q̄ alicj catholici exponentes hanc scripturā de ezechia rege. magis iudaizant q̄z hebrei. ꝛ cum hoc diuertūt ab intentione euangelij. Consequenter exprimit xp̃i diuinitas. cum dī. e Et egressus eius. i. emanatio.
f Ab initio. i. a patre. qui est principiū filij. g A diebus eternitatis. qz hec emanatio eterna. semp eīm nascit filius a patre. ꝛ semp natus est. h Propter hoc. Hic p̃nr agit de adherentibus xp̃o. quorum primo ponit p̃fectus. secundo p̃ficiendi modus. ibi. Et erunt reliquie. Prima in duas. qz primo oñdit p̃fectus

tum.scdo renouek dubiū:ibi. Et erit iste. Circa pmū ponit cōtinuatio ad pdicta. Dictū est em q xpus fm humanā naturā fuit de bethleem.7 sic iudeus 7 legez seruauit. Propter hoc voluit referre ppho 7 legi.quia q̄uis in morte eius lex cessauerit q̄tum ad efficatiaz tñ ad tps potuit fuari vt synagoga cū honore duceretur ad sepulcrū. vt dicit Augu. Silr q̄uis ppls iudaicꝰ q̄tū ad incredulos. esset morte dignꝰ ꝑpē mortem xpi. tñ ista punitio fuit dilata vsq; ad annum.xlij.in q̄ destructa fuit ciuitas 7 templū.7 ppls captiuatus p exercitū romanoz.7 hoc ē qđ dicit. b Propter hoc.i. ꝓpter assumptionē humane nature de iudeis et honorabili terminatione legis.

i Dabit eos.i. pmittet iudeos habitare in irlm et iuda.

k Usq; ad tps publicatōis euangelij.in quo p orbē nati sunt ecclesie filij.7 hoc fuit impletū etiā tpe aplorū.sicut declaratū fuit supra Amos.ix.et diffusius super illud pō.xviij. In oēm terrā exiuit sonus eorū. Illud fuit tps.xlij.annorū pdictorum.in quo publicatū fuit euāgeliū.7 synagoga ducta ad sepulcrū.7 qz pauci cōpatiue de iudeis fidē receperunt.iō sequit.

l Et reliquie.i.pauci cōpatiue. m Fratrū eius.i. iudeorū qui dicūt fratres xpi.qz fuit ex eis fm carnē.

n Conuertent ad filios isrl.i.ad fidē.xij.patriarcharum qui fuerūt filij iacob.alio noie dicti isrl.vel ad.xij aplos qui dicunt filij isrl.i.xpi videntes deū in humanitate ab instanti cōceptionis.qz vocati ab eo fuerūt p ceteris tpe 7 dignitate.7 qz ad lrā fuerunt de pplo isrl. o Et stabit.xpi ecclesia q̄tūcunq; psecutionibus fuerit concussa. p Et pascet filios suos fidei doctrina. q In fortitudine dñi.i.miraculis confirmata Marci vlti. Predicauerunt vbiq; dño cooperante 7 sermonē confirmante sequentibus signis.que nō ꝑnt fieri nisi ꝑ virtute diuina. r In sublimitate nois dñi dei sui.i.iesu xpi in cuius noie in primitiua ecclesia cōiter fiebāt miracula.sue deitatis oñsiua.Et qz de gētilibus plures fuerūt cōuersi p orbē vniuersum .id eo subdit. s Et cōuertent.qz nunc magnificabit.s. nomē xpi. Usq; ad terminos terre. t Et erit. Hic ꝓñr remouet dubium.possent em iudei michee ꝓtem poranei credere q eius ꝓphetia de aduentu xpi 7 ꝓfectu adherentiū sibi.deberet cito impleri.iō hoc remouet dicens. t Et erit iste.s.xps. v Par.7 dicit in abstracto p excellentiā.7 hoc mō dicit aplus Eph. ij. Ipse est pax nostra qui fecit vtraq; vnū. x Assyrius cum venerit in terrā nostram ꝛc.q.d.nō erit cito ista pax.sed optet prius terrā nostram cōculcari 7 deuastari p assyrios 7 chaldeos.de quibus subdit infra. Assyrij em primo vastauerunt iudeam captiuādo decem tribus.iiij. Regū.xvij.7 postea chaldei alias reliquias duas.iij. Reg.vlti.' y Et suscitabimus.i.suscitādo denūciabimus.ego 7 alij ꝓphete. z Septē pastores.i.septē duces psarum 7 medorū. de quorū cōsilio reges cuncta faciebant Hester.j. Et isti dederunt cōsilium cyro 7 dario de inuasione vtriusq; regni.s.assyriorum 7 ebaldeorū.7 qz ceperunt regnū babylonie.vt pz Dañ.v.q̄ ꝓñs 7 regnum assyriorū.qđ erat iam sub ptāte babylōis redactū.

a Et octo primates.s.in exercitu psarū 7 medorū.qui dicebant cōstabularij vel marescalli bellatorum directores.

b Et pascēt.i.deuorabunt.

c Terrā assur in gladio. In hebreo habeł.Et confringent. Et rō huius diuersitatis est. qz verbū hebraicum hic positū est equiuocum ad pascere et confringere.

d Et terrā nemroth in lāceis suis hic est terra babylonie in qua ꝓmo regnauit nemroth Gen.x.

e Et liberabit ab assur ꝛc.ita q̄ non poterit venire i terram nostraz .sicut venerat antea.

f Et erunt. Remoto dubio. ꝓpheta reuertit ad oñendendum circa adherentes xpo ꝓficiendi modū oñdens primo q hoc erit virtute diuina.scdo q nō humana:ibi.Et erit.Circa primū dr. f Et erunt reliquie iacob.i.apli et alij primi credentes.qui supra dicunt reliquie.

g In medio po.mul.quasi ros.facientes pplos fructificare.qđ videmus impletū p orbem vniuersum.

h A dño.fructificatio em q̄ fit virtute roris non fit humana ꝓuidentia.sed diuina.ideo subdit. Que nō expectat virum ꝛc. i Et erunt reliquie.i.pdicti apli 7 discipuli. i Quasi leo ꝛc.qz sicut nō impedit leo a cōsecutione pde.sic nec apli a gentium cōuersione.iō subditur. Qui cum transierit ꝛc.

k Exaltabit manus tua.i.ptās aplorum. 7 mutat hic modus loquendi de tercia psona ad scdam.

l Sup hostes tuos.i.demones quos fugabant ab idolis 7 corporibus obsessis.

m Et oēs inimici tui interibūt.qđ pōt intelligi de sacerdotibus idoloꝝ.vel de iudeis contra xpm obstinatis.qui destructi fuerunt 7 captiuati p romanos in vltionē mortis xpi 7 discipulorū eius.quorū aliquos occiderunt.vt stephanū iacobū fratrem iohannis.vt habeł in actibus aplorum.7 iacobum fratrē dñi.fm q dicit iosephus.xx. libro antiquitatum. n Et erit. Hic ꝓñr oñdit q̄ pfectus discipulorum xpi.non fuit virtute humana vtpote virtute armorū 7 munitionū.q quē modū creuit lex machometi.ideo subdit.

o Auferam equos tuos de medio tui.i.virtute armorū et consimiliū nō ꝓficiēs in cōuersione gentium.

p Et pdam ciuitates terre tue ꝛc.i.in fortaliciis nō erit cōfidētia tua.sed in ptāte diuina. p talē modū loquit̄ zacharias ꝓpheta.ij.ca. Absq; muro habitabit hirm p multitudine hoīm.7 loquit de hirlm post eius reedificationē p neemiā.vt videbit ibi dño ꝓcedente.7 sic cū dr. Absq; muro ꝛc.nō intelligit̄ p hoc destructio murorū. ꝑ q̄ non essent necessarij p defensione ciuitatis. q Et auferaz maleficia.qz idolatria 7 diuinatōes 7 consilia ad idolatriā ptinentia p pdicationē aplorum 7 aliorum credentium.

tium sunt a gentilibus credẽtibus amota. r Et faciã in furore ⁊ indignatõe vltionẽ. pene in pñti illate sũt mendicine. ⁊ iõ nõ dicunt ꝓie vltio furoris seu indignationis. sed pene gehenne. et iõ de ipsis hic loquit. s In oibus gentibus q̃ nõ audierunt. s. pdicationẽ apl̃oꝝ ⁊ doctoꝝ fidelium qui nõ cõminant penas tales ⁊ futuras ⁊ eternas.

Caplm. vj.

Audite. Post q̃s ꝓpheta denunciauit xp̃i aduentu. hic pñr increpat pplm incredulum ⁊ primo ponit hec increpatio. scdo cõsolatio vt post vinũ mordicatiuũ infundat oleũ lenitiuũ. seqnti. c. ibi. Ne leteris Prima in duas. q̃ primo increpat populus vt ingratus de bñficijs. scdo vt irretitus vicijs: ibi Audite trib⁹. Prima in tres. q̃ primo multiplex dei bñficium recolit. scdo falsitas gratitudinis excluditur: ibi Quid dignũ. tcio veritas cõcludit: ibi. Indicabo. Circa primum dr.

a Audite q̃ dñs loquit. q. d. sunt diligẽter attendẽda.
b Surge tu michea.

nu tua: ⁊ diuiatões nõ erũt in te. t Et ꝓ ire faciã sculptilia tua ⁊ statuas tuas ỏ medio tui. t Et nõ adorab vlt opa manuũ tuaꝝ: ⁊ euellã lucos tuos de medio tui. t Et cõteram ciuitates tuas: r ⁊ faciã in furore ⁊ indignatõe vltiõz s in oĩb gentib⁹ q̃ nõ audierunt.

Ca. vj.

a Audite q̃ dñs loquit. b Surge c cõtende iudicio aduersus mõtes: ⁊ audiãt colles vocẽ tuaz. Audiant mõtes iudiciũ dñi ⁊ d fortia fundamẽta terre q̃ iudiciuz dñi cũ pplo suo: ⁊ cũ isrl dr iudicabit. Populе me⁹ q̃d feci tibi aut q̃d molest⁹ fui tibi: Respõde mihi. Quia eduxi te de tra egypti: et de domo seruitutiũ liberaui te: f ⁊ misi añ faciã tuã moysen et aaron et mariã. Populе meus g memẽto q̃so q̃d cogitauerit ꝯ te balach rex moab: h ⁊ q̃d rñderit ei balaaz filius beor de setthim vsq̃ ad galgalã: k vt cognosceres iusticias dñi. l Quid dignum offerã dño: m Curuabo genu deo excelso: n Nunq̃d offerã ei holocaustomata ⁊ vitulos anniculos: Nunq̃d placari pt dñs in milib⁹ arietũ aĩ mltis milib⁹ hyrcorũ pinguiũ: o Nũq̃d dabo p mogenitũ meũ ꝓ scelẽ meo fructũ vẽtris mei ꝓ pctõ aĩe mee: p Indicabo tibi o hõ q̃d sit bonũ: q ⁊ q̃d dñs req̃rat a te. Vtiq̃ facẽ iudiciũ ⁊ r diligere misericordiam: s ⁊ solicitũ ambulare cũ deo tuo. t Vox dñi ad ciuitatem clamat ⁊ sal⁹ erit timẽtib⁹ nomen ei⁹ ⁊ Audite trib⁹. Et q̃s approbabit illõ a Adhuc ignis b in domo ipĩj: c thesauri iniq̃tatis: d ⁊ mẽsura minor ire plena. f Nũq̃d iustificabo stateraz ipiã: ⁊ sacelli pondera dolosa: In q̃b⁹ diuites ei⁹ repleti sũt iniq̃tate ⁊ hĩtãtes in ea loq̃bãt mẽdacium ⁊ lingua eoꝝ fraudulẽta

quid offerã ei holocaustomata ꝛc. q. d. talibus sacrificijs nõ placat deus. q̃ talia sm se non sunt accepta. s ex fide ⁊ deuotione offerentis. o Nunquid dabo primogenitum meũ. q. d. hoc nõ valet. q̃ moꝛs innocentis deo nõ placet. vnde ⁊ abraam non ꝓcepit deus immolare filiuz suum Gen. xxij. vt sic impleret. sed vt obedientia abrae manifestaretur.

p Indicabo tibi. Hic pñr veritas gratitudinis cõcluditur. Indicabo tibi o hõ q̃d sit bonuz deo ꝓ se acceptũ q Et quid dñs requirat a te ꝓ gratitudie de beneficijs tibi datis.

r Vltiz facere iudiciũ. i. habere iusticiã nõ tm̃ in habitu. sed etiã in effectu. et hoc ad omnes.

s Diligere misericordiam. ad pauꝛes. et dicit diligere. q̃ opa pietatis nõ sunt meritoria. nisi fiant ex charitate t Et solicitum ambulare cum deo tuo. i. mãdata eius diligẽter adimplendo.

v Vox dñi ad ciuitatẽ clamat ꝓ me ⁊ alios ꝓphetas ista pdicta.

c Contende iudicio aduersum montes ꝛc. i. aduersus populos ꝓpli mei. d Fortia fundamenta terre. i. reges et principes quoꝝ officiũ est terram cõseruare.
e Quia iudiciũ dñi cuz ꝓplo suo. oñendo suã benignitatem ꝓ bñficia ⁊ ꝓpli ingratitudinẽ. ideo subdit. Populе meus ꝛc. ⁊ patz lra vsq̃ ibi. f Et misi ante ꝛc. quia moyses erat dux populi: aaron sacerdos. Maria ꝓphetissa Exodi. xv. g Memento queso quid cogitauerit balach. quia cogitauit debellare ꝓplm isrl ꝓ adiutoꝝ maledictõis balaam sup ipm̃. Numc. xxij. h Et quid rñderit ei balaam: dicens. Quõ maledicã. cui nõ maledixerit dñs. Numc. xxiij. Et iterum ibidem. Ad bñdicendũ adductus sum bñdictionem ꝓhibere nõ valeo.
i De setthim vsq̃ ad galgalam. i. de exercitu isrl qui tũc erat in setthim. Numc. xxv. ⁊ ꝓtẽdebat vsq̃ ꝓ iordanẽ iuxta quem est galgala ex opposito tñ in terra promissionis. Ra. sa. exponit sic. De setthim. i. cuius populus israel in setthim peccauerit peccato phegoꝛ. Numeri. xxv. tñ dñs nõ dimisit eum. sed introduxit eum in galgalam que est in terra promissionis. k Vt cognosceres iusticias dñi. i. fidelitatem eius ad abraam ysaac ⁊ iacob implẽdo quod eis ꝓmiserat. l Quid dignum. Hic pñr erdit falsitas gratitudinis cum dr. Quid dignum offeram dño. ad reddẽdum gratias debitas de tantis bñficijs.
m Curuabo genu deo excelso. babẽdo deuotiõis signa cum malavita. q. d. nõ est decvera gratitudo Esa. j. Cum multiplicaueris oratiõnem non exaudiam. n Nunq̃d offerã ei holocaustomata ꝛc. q. d. talibus sacrificijs nõ placat deus. q̃ talia sm se non sunt accepta. s ex fide ⁊ deuotione offerentis. o Nunquid dabo primogenitum meũ. q. d. hoc nõ valet. q̃ moꝛs innocentis deo nõ placet. vnde ⁊ abraam non ꝓcepit deus immolare filiuz suum Gen. xxij. vt sic impleret. sed vt obedientia abrae manifestaretur.

p Indicabo tibi. Hic pñr veritas gratitudinis cõcluditur. Indicabo tibi o hõ q̃d sit bonuz deo ꝓ se acceptũ q Et quid dñs requirat a te ꝓ gratitudie de beneficijs tibi datis.

r Vltiz facere iudiciũ. i. habere iusticiã nõ tm̃ in habitu. sed etiã in effectu. et hoc ad omnes.

s Diligere misericordiam. ad pauꝛes. et dicit diligere. q̃ opa pietatis nõ sunt meritoria. nisi fiant ex charitate t Et solicitum ambulare cum deo tuo. i. mãdata eius diligẽter adimplendo.

v Vox dñi ad ciuitatẽ clamat ꝓ me ⁊ alios ꝓphetas ista pdicta.

r Et salus erit timentibus. timoꝛe filiali. qui est amnerus charitati in via. y Audite. Hic pñr arguit ꝓplm de vicijs. et primo de vicio fraudulentie. scdo de vicio fraterne inimicie. in principio capli sequentis. Prima in duas. q̃ primo arguit culpa. scdo subdit pena: ibi. Et ego. Circa primũ dicit ꝓpheta.
y Audite tribus. s. isrl generaliter vocẽ dñi pdictam z Et quis approbabit illud. corde assentiendo ⁊ opere adimplẽdo. q. d. pauci aut nulli. ⁊ subdit cã huius impedimenti. a Adhuc ignis. s. ꝓcupiscentie ardẽtis
b In domo impĩj. i. in ipsa vroꝛe ⁊ familia tota.
c Thesauri iniquitatis. i. iniquitate acquisiti.
d Et mensura minoꝛ. ad decipiendum ementes.
e Ire plena. i. vindicte dei ꝓuocatiua.
f Nunquid iustificabo stateram impiã ꝛc. q. d. non. cum sim iusticie regula. loquit eñ ꝓpheta in ꝓsona dñi cetera patent. g Et ego. Hic consequenter subdit pena. cum dicit. Et ego ergo. i. propter pdictam fraudulentiam. b Cepi pcutere te pditione. i. captiuatione de terra tua. ⁊ Regnum enim decem tribuum ⁊ regnum duarum primo fuerũt afflicta multipliciter ꝓpter pctã sua. ⁊ tãdẽ captiuata. vnũ ꝓ assyrios. aliud ꝓ chaldeos. i Tu comedes ⁊ nõ saturaberis. cibo tibi deficiẽte.
k Et hũiliatio tua in medio tui. i. in medio terre tue confunderis ab aduersarijs tuis. l Et apprehendes. In beb. br. Et attinges. s. aduersarios tuos du-

gentes filios tuos secum captos. m Et nō salua-
bis te manibus eorū.qz eis nō poteris ꝓualere.
n Et quos saluaueris ꝛc.i.si contingat te aliquos ex
eis saluare interficient aliunde. o Tu seminabis
et nō metes.qz aduersarij tui colligent messem vel de
struent.
p Tu calcabis
oliuā.oleum ex-
primendo.
q Et nō vnge-
ris. pulmēta tua
inde condiendo
r Et mustū ꝛc.
q.d.labores tu-
os alij comedēt
et bibēt.z tu fa-
melicus et siti-
būdus remane-
bis.
s Et custodi-
sti ꝓcepta amri
ꝛc. qui fuerunt
idolatre pessimi
vt habetur .iij.
Regum.
t Et ambula-
sti in voluptati-
bus eorū. qz nō
fuerūt idolatre
solum.sed etiaz
carnalib⁹ vicijs
subditi.
v Ut darē te
in ꝑditionē ꝛc.
istud vt:nō tene
tur hic causati-
ue.sed cōsecuti-
ue.quia captiui
tas regni ista ad
hoc cōsecuta est
et versio et ob-
probrium totⁱ⁹
populi.

ore eoꝝ. s Et ego ꝙ b cepi ꝓ-
cutiē te ꝑditōe sup ꝓctis tu
is. t Tu comedes z nō satu-
raberis: k z humiliatio tua in
medio tui. l Et apphendes
m z nō saluab" z qs saluaue
ris:in gladiū dabo. o Tu se
mīabis z nō metes: p tu cal-
cab olīuā q z nō vngerī oleo
r z mustū z nō bibes vinum
s Et custodisti ꝓcepta amri
z oē opus domus achab: t et
ambulasti ī voluptatibꝫ co
rū: v vt darē te in ꝑditionē z
hītātes in ea in sibilū: z ob
probriū ppli mei portabis.

Ve mihi:qz Ca.vij.
factꝰ sū sicꝫ q colligit ī
autūno racemos vindemie
b Nō ē botr⁹ ad comedēdū
c pcoqs fic⁹ desiderauit aīa
mea. c Perijt scīs ɔ̄ tra:z re
ctus ī hoīb nō ē. f Oēs ī san
guīe insidiāt:vir frēm suuz
ad mortē venat. Malū ma
nuū suarū dicūt bonū. b Prī
ceps postulat: t iudex ī red
dēdo ē. k Et magn⁹ locut⁹ ē
desideriū aīe sue: l z ꝓturba-
uerūt eā. m Qui optim⁹ ī eis
est" q̄ paliur⁹: o z q̄ rect⁹ p q̄

spina de sepe. q Dies specula
tōis tue visitatio tua venit
Nunc erit vastitas eorum
r Nolite credere amico z no
lite confidere in duce. t Ab
ea q̄ dormit in sinu tuo cu-
stodi claustra oris tui qz fi
lius cōtumeliā facit pri: et
filia cōsurget aduersus ma
trē suā:nurus aduersus so-
crū suā z inimici hoīs dome
stici eius. v Ego autē ad
dñm aspiciā:expectabo de-
um saluatorē meū. Audiet
me deus meus. x Ne leteris
inimica mea sup me qz ceci
di. y Consurgā. 3 Cum sede
ro ī tenebris: a dñs lux mea
est. b Iram dñi portabo:qm
peccaui ei donec cām meaz
iudicet:z faciat iudiciū me
um. c Educet me in lucē: f vi
debo iusticiā eius. b Et aspi
ciet inimica mea. b Et opie
tur confusione q̄ dicit ad me.
k Ubi ē dñs ꝛc tuus. l Ocu
li mei videbūt in eā. m Nūc
n erit in conculcationē vt lutū
platearum. o Dies: p vt edifi
centur macerie tue q Jn die il
la lōge fiet lex. o Jn die illa

m Qui optim⁹ in eis ē.i.mīn⁹ malus. n Quasi pa-
liurus.i.herba pūgitiua. o Et q̄ rect⁹.in ꝓpatōne ad
neḡores. p Quasi spina de sepe.pungēs aniās ꝓxīn
iniuste. q Dies speculatiōis tue.i.captiuitatis tue a
ꝓphetis ꝓuise z pnūciate. r Nolite credere amico.i.
pseudoꝓphete.
ꝓmutteti vobis se-
curitatē.q̄si sit ve-
re amicus.
s Et nolite cōfi-
dere in duce.i.rege
credentes q̄ possit
vos ab aduersarijs
liberare. t Ab
ea q̄ dormit ꝛc.i.ab
vroze ꝓpria .q.d.
tanta imminet vo
bis miseria q̄ nul-
lus poterit cōside-
re de alia psona q̄n
tumcūq; sibi sit co
iuncta.
v Ego autem ad
dñm aspiciam.po
nendo in eo totaz
meam fiduciā.ver
bum est ꝓphete p
se z suis similibus in
futuris tribulatio
nibus. x Ne
leteriz. Post ꝓpli in
crepationē hic vlti
mo ꝓphēta redit
ad eius cōsolatōz
primo denunciando
captiuitatis ter
minationem.scdo
post terminum dei
cōsolationem: ibi.
Nascē ꝓpli. Circa
primum dicit.

y Ne leteris ini-
mica mea.i.tu ba-
bylon ne leteris de
captiuitate iuda.
Quia cecidi.in ma
manibus tuis.
y Consurgā.per
cyrū liberādo boc
em nō pōt intelligi de captiuitate dece tribuū q̄ nō rediit
z Cum sedero in tenebris.i.postq̄ fuero in tribulatiōe
captiuitatis. a Dñs lux mea est.afferēs mihi leticiā.
b Iram dñi.i.penā ab eo inflictam mihi. c Portā
bo patiēter. d Donec cām meā iudicet.ꝓtra babylo
nem.licet em regnū iuda fuerit punitū iuste ex pte diuine
iusticie.tñ boc chaldei exequebant iniqua voluntate.
e Edu.me.in lucē ꝓsolatōis. f Videbo iusticiā ei⁹.
de chaldeis fiēdā p cyrū z dariū. g Et aspiciet inimica
mea.i.babylonia. b Et opiet ꝓfusiōe.i.vndiq; erit cō
fusa. i Que dicit ad me.derisorie. k Ubi ē de⁹ tu⁹
q.d.nō pt te d captiuitate liberare. l Oculi mei vide
būt in eaz.i.eius miseriā. m Nūc.i.cito. n Et erit
in conculcatōz vt lutū p cyrū z dariū. o Dies supplere
niunt. p Vt edificent macerie tue.verbū est ꝓphete
alloquentis captiuitatē iude de reditu captiuitatis baby
lonice.g qz ꝓpheta loquebat longe añ captiuitatē z eius
reditū.iō denunciat q̄ terra iuda esset ꝓnus affligenda p
regē assyriorū dicēs. q Jn die illa.i.tpe achaz idola-
tre.
r Longe fit lex.quia fecit deponi altare domini vbi of-
ferebant hostie ꝑm legem. z iussit eas offerri super alta-
re sacrilegū.iij.Regū.xv. s Jn die illa.i.tpe ezechie

Capitulum.vij.

Ve mihi. Hic ꝓphr arguit ꝓpls de peccato frater
ne inimicicie.z primo plangit ꝓpheta ꝓ gentis
sue malicia dicens. a Ve mihi qz fa.sum si
cut qui col.in autū.racemos.dimissos eo q̄ non pote
runt maturari.ideo subdit.
b Non est botrus ad comedendū.s.aptus. Jn heb.
sic habet. Factus sum sicut qui colligit ficus.z subiū
telligit malas.ita q̄ comedi nō pōt.ideo subdit.
c Precoquas ficus.q̄ primo maturant.
d Desiderauit aīa mea.sed supple nō inuenit.ꝓ hoc
ꝓpheta metaphorice exprimit in pplo abundantiam
mali z defectū boni.ideo subdit. e Perijt sanctus
de terra.interfectus a malis.iō sequit. f Oēs in
sanguine insidiant.querētes interficere iustos machi
natoribus diuersis. g Malū manuū suarū dicunt
bonū.qz qualis vnusquisq; est talis sibi finis videt.
b Princeps postulat.leuari extorsionē a subditis.
i Et iudex in reddendo est.i.sub rege ꝓstituti studet
p iusticias ad satisfaciendū regi.iō subdit.
k Et magnus lo.est desi.aie sue.i.rex suis ministris
exprimit suā voluntatē. l Et cōturbauerunt eam
.i.ministri dure tractauerūt gentē subditā p iusticiā

filij achaz. t Vsq ad te veniet assur.i.sennacherib rex assyriorū qui venit vsq ꝓpe hirlm ad capiendū eam. v Et vsq ad ciuitates munitas.qꝛ vastauit in circuitu totam terrā. x Vsq ad flumen.s.iordanē qui est terminus terre ꝓmissionis versus orientē. y Et ad mare de mari.i.de mari mortuo vsq ad mare mediterraneum.

z Et ad montez de mōte.i.de monte syon vsq ad mōtem libani. qui est in termino aquilonari iudee.

a Et terra erit in desolationē ꝓpter habitatores suos. .i. ꝓpter peccatum achaz ⁊ aliorum regū idolatrarū. qui fecerūt idolatrare ꝓplm. b Pasce ꝓplm. Hic ꝓpheta denūciat ꝓplo cōsolationē post reditū captiuitatis babylonice. dirigēs sermonē ad deum dicens. b Pasce ꝓplm tuū.i.pasces c In virga tua.i. in directōe tua.eū reducēdo de captiuitate babylonica

t ⁊ vsq ad te veniet assur: v ⁊ vsq ad ciuitates munitas et a ciuitatibꝫ mūitis x vsq ad flumē: y ⁊ ad mare de mari: z ⁊ ad mōtē de mōte. a Et terra erit ī desolatōz ꝓpter hītatores suos: ⁊ ꝓpter fructū cogitationū eorū. b Pasce ꝓplm tuū c in virga tua: gregē hereditatis tue: d habitātes solos in saltu. e In medio carmeli pascent̄ basan ⁊ gala ad iuxta dies antiq̄s: ꝟm dies egressiōis tue de terra egypti. Ostendā ei mirabilia. f Videbūt gētes ⁊ cōfundent̄ sup oī fortitudine sua. Ponet manū sup os: g aures eoꝝ surde erunt. Lingēt puluerē sicut serpētes: velut reptilia t̄re ꝑturbabūt̄ de edibꝫ suis. h Dn̄m deū nr̄m nō desiderabūt: et timebūt te. i Quis deꝰ sil̄is tui k qui aufers iniq̄tatē: et transis pctm̄ reliq̄arū hereditatis tue: l Nō immittet m vltra furorē suum: qm̄ volēs misc̄diam est. Reuertet̄ et miserebit̄ nr̄i. Deponet iniq̄tates nr̄as n ⁊ ꝓiciet in ꝓfundū maris oīa pctā nostra. o Dabis virtutē iacob: misc̄diam abraaz: q̄ iurasti patribꝫ nostris a diebꝫ antiquis.

Explicit Micheas ꝓpha.

d Habitātes solos in saltu.i.ex tua ꝓtectiōe poterunt habitare securi in saltu. vbi habitāt fere. vñ.j. Esdre.viij. dicit̄ q esdras nō petiuit equites a rege. dicens q in via ꝓtegerent̄ diuina ꝓtectōe. e In medio carmeli pascent̄ ⁊c.i.in loco fertili. f Videbūt gentes ⁊ confundent̄. samaritani em̄ videntes illos qui de captiuitate venerunt ꝓsperari in reedificatōe ciuitatis ⁊ tēpli ⁊ in alijs fuerūt multū ꝑturbati ⁊ cōfusi. vt habet̄ esdre ⁊ neemie. g Aures eorū surde erunt.i.declinabunt audire ꝓsperitatem eoruz ꝑ inuidia qua torquebunt̄. sicut serpens in puluere volutat̄. h Dn̄m deū nostrū nō desiderabūt timore seruili. timentes a deo puniri ꝓpter mala q̄ conabunt̄ facere ꝓplo tuo reuertenti. ⁊ ꝓpter ista ad dei laudē assurgit ꝓpheta dicens. i Quis deus sil̄is tui.q.d.nullus.qꝛ tu es solus deus verus. k Qui aufers iniquitatem.a seruis tuis ꝑ pene medicinā. l Non immittet. mutat ꝓpheta modū loquēdi de scd̄a ꝑsona ad terciā m Vltra furorē suū. si ꝑseuerent in bono. talia em̄ sunt sub cōditione intelligenda. sicut dictū fuit diffuse Hiere. xviij. Deponet iniq̄tates nostras qd̄ erat onus nos grauans. n Et ꝓiciet in ꝓfundū maris.i.faciet eas nō apparere ad punitionē ⁊ reuertit̄ ad loquēdū in scd̄a ꝑsona dicens. o Dabis veritatē iacob ⁊c.i.adimplebis ꝓmissiones factas patribus nostris. q̄ tunc implende erant. et modo implete sunt in dn̄o iesu xp̄o. cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum Amen.

In cap̄.vij. vbi dr̄ in postil. Malū manuū suarū dicūt ⁊c.

Additio.

Vbi nos habemus. Maluz manuū suaꝝ ⁊c. in hebreo sic habet̄. Sup manuum suarū malū vt bn̄ faciāt. ꝓncipes q̄rit et iudex in reddēdo est. ⁊ ē sensus. q tanta erat malicia ꝓpli q ꝓpter mala opa intendebant reddere bonū remunerationis intantuz q princeps q̄rebat an debebāt remunerari aliqua mala. et iudex diffiniebat q sic. Sil̄r quilibet magis tendebat in desideriū suū etiā ꝯ iusticiā. et sic ꝑturbabant eam de quo cōcludit. Et ꝑturbauerūt eam.s.iusticiam.

In eodē ca. vbi dr̄ in postil. Dabis veritatē iacob.

Additio.

Attendendū est quare petiuit veritatē dari iacob ⁊ misc̄diam abrae. cuius rō videt̄ esse. Nā abrae primo fuit facta ꝓmissio de xp̄o venturo cum iuramento. vt habet̄ Gen̄.xxij. ⁊ hoc fuit per misc̄diam qm̄ nulla merita humana sufficerēt ad hoc de condigno. vñ talis ꝓmissio ad misc̄diam ꝑtinet. iō dicit. Dabis misc̄diam abrae. sed facta hmōi ꝓmissione. iam deus debebat implere ꝑdicta ex veritate. et iō dicit. Dabis veritatē iacob. qꝛ iam facta erat ꝓmissio misericorditer ipsi abrae. vt dictū est. q̄ quidem ꝓmissio vallata fuit iuramēto. ⁊ iō subdit. Sicut iurasti ⁊c.

Postilla fratris Nicolai de lyra cum additōnibus Pauli ep̄i burgensis ac replicis magistri Mathie dorinck finit.

Prologus in Naum

Incipit expositio plogi in Naum pphetam.

Naum pphetā ꝛc. Iste plogus diuidit in tres ptes. In pma tps editōnis pphete tangit. in scda notat eoꝝ demeritū vel pctm contra qs pphetia edit: ibi. Sed cū habitatores ꝛc. in tercia exprimit rō siue finis propter quē pphetatur ibi. Jam ei decez tribus ꝛc. Jte in prima tā gunt duo. s. tpis exprssio. ꝛ exprssionis cōfirmatio ibi. Siquidez in fine. Dicit igit.

a Naū pphetam añ aduētū regis assyriozū. i. salmanasar.

b Qui pplm isrl ꝛc. iii. Reg. xvii.

c Fuisse. non pphetasse ne cōtradicatur ei qđ dixit infra eodē plogo. Jam ei .x. trib⁹ ab assyrijs ducte fuerāt in captiuitatē. Ex contrario videt scz q ipse pphetauit tpibus ioathe achaz. et ezechie regū iuda. s. eo tpe quo micheas fm regulā Hiero. supra posita in fine illius plogi. s. Non idē est ozdo ꝛc. Rñ. regula illa intelligenda est cū tum ad aliqđ tps nō cū tū ad omne. vñ ille pphetauit tempe ezechie q micheas silr pphetauit.

d Siquidē in fine huius lectionis. i. huius libri. hic intendit cōfirmare qđ dixit p tertū. Sed ptra in pncipio huius pphetie agit de morte regis assyriozū. non ergo in fine agit de aduētu eius ad pliū. Ad q rñdet quidā q de duobus fit sermo. pmo em agit de morte sennacherib q obsedit birlim. in fine aūt agit de aduētu alteri⁹ ad pugnā añq niniue destructa fuit. vñ qđ dī.

e Predicti regis. nō intelligit de illo de cui⁹ morte bī in pmo ca. vñ pphet nō loquit de eodē nūero in illis duobus locis. Rex assyriozū fuit salmanasar q iudeos. x. tribuū captiuauit. iii. Reg. xvii. ꝛ de isto agit Naum. iii. a. ibi. Vox flagelli ꝛc. ibi em describit aduētus regis ad pugnā. Jte rex assyriozū fuit sennacherib q obsedit irlm iii. Reg. xviii. ꝛ Esa. xxxvi. de q loquit hic in pncipio.

Incipit plogus in Naum pphetam.

Naum pphetā añ aduētū regis assyriozū q pplm isrl captiuū i suā regionē trāstulerat fuisse hebreoꝝ traditō confirmat. Si qdē i fine h⁹ lectōis pdicti regis aduentū idē pphā annūciare mōstrat. Ex cū habitatores ninue: iona interitū ciuitatis pdicante: ne diuina ira denūciatū iteritū sustinerēt: pctoꝝ ꝛ impietatē pniam egissent: accepta dei miscōia grauioribꝫ se criminib⁹ implicuerunt q de cā mēoratꝰ pphā spūsctō plenus iudiciū dei annūcians ita locut⁹ ē. Deꝰ zelās: ꝛ vlciscēs dñs ē ꝛc. Hā ei decē tribꝫ ab assyrijs ducte fuerūt i captiuitatē sb ezechia rege iuda: sb q ēt nūc i cōsolatōe pplī trāsmigti: adūsū niniuen visio cernit. Nec erat pua psolatio taz his q iā assyrijs fuiebāt q reliqs q sub ezechia ō tribu iuda ꝛ beniamin ab eisdē hostib⁹ obsidebāt: vt audirēt assyrios cū a chaldeis eē capiendos: sic in seqntib⁹ libri h⁹ demōstrabit. ‖ Sciēdū q niniue in nra lingua de hebreo speciosa sonat. Speciosus aūt hic mūd⁹ dī. Vñ ꝛ apō grecos cosmos ab ornatu nomē accipit. Et qcqđ nūc aduersū niniue dī: de mundo figuraliter pdicari sentiam⁹. Quā ob cām ꝛ assumptio quaz septuaginta interptes dicūt

apō hebreos massa ponit. i. graue on⁹: eo q eī adūsus quā pphetat pmat nec sinat eleuare cervicem. Vel qz ꝫ attendendū: q hec ipsa vel assūptio vel on⁹ vl pōdus pphe visio sit. Non ei loquit pphā in extasi: vt mōtan⁹ ꝛ pscillia maximillaqz deliberant: ꝫ qō pphetat liber ē visionis intelligentis vniuersa q loquit ꝛ pondus hostiū faciētis suo pplo visionē. De psūmatōe itaqz mūdi fm anagogicā cōsolationez scrōꝝ pphetia texit: vt q cūqz in mūdo vident: qsi ptereuntia ꝛ caduca ptēnant: ꝛ pparent se ad iudiciū diē. Vbi vltor adūsum vires assyrioꝝ affuturus est dñs.

Explicit plogus. Incipit argumentum.

Naum cōsolator orbis interptat. Increpat ciuitatē sanguinuz: et post euersionē illius loquit. Ecce sup montes pedes euāgelizantis ꝛ annunciantis pacem.

Explicit argumentum.

de cuius morte bī. iii. Reg. xix. ꝛ Esa. xxxvii. g. Qui sic exponunt. dicūt q illa lra. Siquidē ꝛc. supfluit ꝛ ptradicit Hiero. qui dicit infra eodē. Jam em. x. tribus ab assyrijs ducte fuerāt in captiuitatē. In hystorijs aūt vbi tangit hystoria quintidecimi capli. iii. Regū. scribit sic. Sub ioatham exorsus ē pphetare naū de helcheseī de tribu symeon ō niniuē pdicēs. Hec dicit dñs ad niniuen. Exterminabo te ꝛ nequa q̄ pgredientes de te impabunt mundo. Et Hiero. supra naū dicit herodotū dixisse subuersā niniuen a rege medorum tpe ione. de cuersione q̄z finali niniue pdixit nauz q facta est in hunc modū. padus que circūdabat eā sup inūdauit eā facto piter terremotu et igne de sblimi emisso. de q inūdatōne videt scripsisse in libro suo: ibi. Inūdans nō faciet innocentē dñs in tēpestate et turbine vie ei⁹. tñ fm alā lraz legit: ibi. Inūdans nō faciet innocentē. tñ librum scripsit post captiuitatē decē tribuū sub ezechia dū vastaretur ab assyrijs terra iuda. in q̄ pphetauit pleui⁹ de destructiōe assyriorum in psolationē gentis sue. Scōm hoc distinguamus tps q̄ pphetare incepit. ꝛ tps q̄ librū scripsit. ꝛ sic regula Hiero. nō habebit instantiaz. nec lra supfluit. nec sequntib⁹ repdicit.

f Sed cū habitatores ꝛc. hec ē scda ps. in qua pmo exprimit pctm eoꝝ simplr ꝛ qs editur pphetia. scdo oñdit cā editōis cōtra illos: ibi.

g Qua de cā. pphetauit em ptra niniuitas pter reciduum illoꝝ post pdicationē ione.

b Jam em decē tribus. Ecce tercia ps plogi. s. ad quid cōtra illos edit pphetia. s. ad cōsolationē decē tribuū. primo igit notat consolatio ex editione pphetie contra niniuen. scdo magnitudo consolatōis: ibi. Nec erat parua cōsolatio. Dicit itaqz.

b Jam em decē tribus ꝛc. iii. Reg. xviii. cetera plana sunt.

Explicit qualiscunqz expositio istius plogi.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup̄ ꝓbetā Naum in capit. Caplin.j.

Onus ninive. Prophetia Naum in duas ptes diuidit.s. ꝓbemiū ⁊ tractatū.qui incipit ibi. Dñs emulator. In ploго primo tangit materia b⁹ ꝓbetie in generali cum dr.

a Onus ninive .i. ꝓbetia de malo pene vēturo sup̄ ninive.sicut dictū fuit Jone.iij.ninivitis ad p̄dicationē Jone agētibus penitentiā. deus non intulit penā cōminatā. & q̄ postea redierūt ad vomitū deus destruxit ninive regnū p̄ nabuc. regē chaldeoꝝ ⁊ banc destructionē p̄dixit ꝓphetice sāctus Thobias.xiij. ca.⁊ de ista loquit Naum ꝓpha.scd̄o notificatur auctor cū dr. b Liber visionis naum belchesei.ita q̄ notificat ex noie cuꝝ dr. c Naum.qui interpretat cōsolator. ⁊ cōuenit sue ꝓphetie. q̄ destructionē assyriorū denūciauit ad cōsolationē decē tribuū q̄ p assyrios fuerāt captiuate. ⁊ duarū tribuū q̄ p eos fuerāt multum afflicte tpe ezechie. Jtē ex loco natiuitatis sue cum dicit. Belchesei.tercio ex officio ꝓphetādi nō solū verbo & etiā scripto cū dr. Liber visionis. Iz eīn duodecim ꝓphete sint collecti in vno volumine.tn̄ ꝓphetia cuiuslibet possꝫ dici vnus liber ptialis. d Dñs emulator. Hic incipit tractatus.in q̄ primo zelus diuine iusticie declarat.scd̄o ad ꝓpositū applicat:ibi. Bonus dñs. Prima in duas.q̄ primo ponit rigor diuine iusticie ad puniendū .scd̄o vigor sue potētie ad exequendū:ibi. Dñs in tēpestate. Circa primū dr. d Dñs emulator.i.iracūdus seu vindicte appetitor cōtra peccatores obstinatos. Emulatio eīn aliq̄n ꝑ ira ponit.sicut Ezech.viij. Erat statutū idoluꝫ zeli ad ꝓuocandū emulationē.i. dei iram vt ibidē dictū fuit. Jn hebr. hr. Dñs accensus.ira eīn dupl̄r diffinit a phis vno mō materialiter sic. Jra est accensio sanguinis circa cor.⁊ sic dr in hebreo. Dñs accēsus.s.ira. Alio modo formaliter sic. Jra est appetitus vindicte.⁊ sic habet translatio nostra. Dñs emulator.i. vindicte appetitor.vt dictuꝫ est. Sciendū q̄ passio ire nō est in deo ꝓprie.sed metaphorice.q̄ ad modū irati se habet q̄n punit.iō subdit.

e Et vlciscens dñs.i.puniens ⁊ repetit p̄dicta snia pluries.cū dr. Vlciscēs dñs ⁊c.ad maiorē affirmationē diuine vindicte.cōtra peccatores obstinatos. f Dñs patiens.q̄ nō statim punit peccatores. sed expectat eorum pniam.vt sequens punitio iustior oñdat. g Et magnus fortitudine.q.d.talis expectatio punitōnis nō est ex defectu virtutis. h Et mūdās nō faciet innocentē .i.pctores obstinatos nō dimittet trāsire sine debita punitōe.ac si essent innocētes. ꝓtinuādo ad p̄cedētia. Vel aliter. h Et mūdās.pctōrem penitentē a culpa.

i Non faciet innocētē.s.liberū a pena.q̄ pene sūt q̄dā medicine peccatorū purgatiue. k Dñs in tēpestate. Hic p̄ñr oñdit vigor diuine potētie.cū dr. Dñs in tēpestāte ⁊ turbine vie eius.i.sic cōsueuit venire ad puniendū pctores obstinatos. de hoc hr exemplū Exo.xiij.vbi dr q̄ punitionē egyptiorū p̄cessit ventus vehemens ⁊ vres tota nocte.⁊ in debellatōe exercitus siſare venit in tēpestate Judicū.v. Et sīl̄r in debellatōe philistinorum q̄nte samuele .j. Reg.vij.⁊ in pluribus alijs locis habet simile. l Et nebule puluis pedū eius.ex vento turbinis elcuat puluis obscurans aerem ad modū nebule.⁊ dr ꝓcedere ex dei pedibus. q̄ ꝓcedit ex terra ſm illū modū loquēdi de q̄ dr Esaie.lxvj. Celū mihi sedes est.⁊ terra scabellū pedū meorū. m Increpās mare ⁊ exiccās illud.sua virtute.sicut pz Exo. xiij. de mari rubro.

n Et oia flumina ad desertū deducēs.sicut eīn siccauit alueū iordanis.ita posset oia flumina desiccare. o Jnfirmatus est basan ⁊ carmelus.q̄ sūt loca ubertima. p Et flos libani elāguit. vbi solet esse viror cōtinuus.⁊ hoc tpe hyemis fuit exsiccitate inducta diuina virtute tribus annis ⁊ mensibus ser. Jacobi.v. q Montes cōmoti sunt ⁊c. hoc frequenter apparet in terremotibus. Omnia ista sunt inducta ad oñendū magnitudinē virtutis diuine.ideo conducit.

r Ante faciē eius indignatōis q̄s stabit.q.d.nullus s Jndignatio eius effusa est vt ignis. hoc patuit in subuersione sodome ⁊ gomorre igne sulphuris.

t Et petre dissolute sunt ab eo.ex vehemēti igne resoluunt lapides.vt patz in calce. v Bonus dñs. Hic p̄ñr illud q̄d dictum est de rigore diuine iusticie.⁊ vigore sue potētie ad ꝓpositū applicat in punitōne regni assyriorū in quo metropolis erat ninive.⁊ diuidit in duas ptes.primo ponit vnius regis.s.sennacherib punitio.scd̄o totius regni destructio.ca.se. Prima in duas.q: primo circa sennacherib ponit vltio diuina. scd̄o exultatio in terra iuda:ibi. Ecce sup̄ montes. Ad intellectū primi sciendū q̄ sicut habet.iiij. Reg.xviij. sennacherib venit in iudeā ⁊ de lachis missis rabsacē in hirlm ad terrendū ezechiā ⁊ suū ꝓplm.sed rege etbi opum inuadente terrā sennacherib cōpulsus fuit dimittere iudeā ad defendendū terrā suā.sed babita victoria redijt in iudeā ad destruēdum hirlm.⁊ tunc angelus dñi percussit in exercitu eius.lxxxv.milia bellatorum.⁊ ipse cum paucis fugit ad terram suā.vbi interfectus fuit a filijs suis.iiij. Reg.xix.⁊ sic cōfortatus fuit ezechias cum ꝓplo suo.⁊ ſm hoc dr. v Bonus dñs et confortans.s.ezechiam ⁊ ꝓplm suum. r Et sciens.scientia approbatōis. y Sperantes in se.i. ezechiā ⁊ esaiam ⁊ alios iustos contra sennacherib de diuino cōfidentes auxilio. z Et in diluuio ptereūte.i.in fortitudine exercitus sennacherib. ſm q̄ dicit Esaie.viij. Adducet dñs sup̄ eos aquas fluminis fortes ⁊ multas.regem assyriorum ⁊c. et sequit ibidem. Et ibi p iudam inundans ⁊c. z Consummationē faciet loci eius.i.destructionē p angelum.vt dictū est. a Quid cogitatis ꝺ dñm tu sennacherib⁊ exercitus tu⁹.q.d.vos cogitatis ꝺ dñm destructōꝫ ciuitatis dñi

infirmat⁹ē basā ⁊ carmel⁹ p ⁊ flos libani elāguit q Mōtes ꝓmoti sūt ab eo :⁊ colles ꝺsolati sūt. Et ꝓtremuit t̄ra a facie ei⁹:⁊ orb:⁊ oēs hītātes in eo. r Añ faciē indignatōis ei⁹ q̄s stabit:⁊ q̄s resistet ī ira furoris ei⁹: s Jndignatio ei⁹ effusa ē vt ignis: t petre dissolute sūt ab eo. v Bon⁹ dñs ⁊ cōfortās ī die tribulatōis: x sciēs⁹ sperās ī se. z Et ī diluuio ptereūte ꝑsumatōꝫ faciet loci ei⁹:et inimicos ei⁹ pseq̄nt tenebre

*Quid cogitatꝫ ꝓtra dñm

et tẽpli. sed nõ poteritis. ꝛ subdit cã. b Consummationẽ ipse faciet exercitus vestri. c Non cõsurget duplex tribulatio. i. sennacherib non tribulabit regnũ iuda ipm captiuãdo. sicut salmanasar pr̃ suus regnũ isrl̃ tribulauit. d Quia sicut spine seinuicẽ cõplectunt̃. ꝛ sic inuicẽ cõburunt̃. e Sic cõuiuiũ eorũ ꝛc. In vespere em̃ noctis in q̃ angelus pcussit exercitum redigẽdo i cineres corpa bellatorũ. rex fecerat principibus exercitus suiuiñ. f Ex te exibit cogitãs contra dñm maliciam. iste fuit rabsaces missus ad terrendũ ezechiam ꝛ pplm̃ suũ vt sic se redderent ꝛ ducerẽt in terram ydolatrie subiectam. g Si pfecti fuerint ꝛc. i. si bellatores fuerint pfecti in fortitudine ꝛ multitudine. b Sic q̃z attondent̃. i. ab angelo pcuti ent̃. q̃ pcussio vocat̃ rasio siue attonsio Esa. vij.

In die illa radet dñs in nouacula acuta in rege assyriorum caput ꝛ pilos pedũ ꝛ barbã vniuersam.

i Afflixi te. verbũ est dñi ad ezechiã ꝛ pplm̃ suũ qui fuerũt afflicti p regem assyriorũ. k Et non affligã te vltra. s. p assyrios. tñ postea tpe sedechie ppls fuit aflictus p chaldeos. l Et nunc cõterã virgã eius. i. ptãtem. m Et vincula tua dirumpã. q̃ cum exercitu poteris ire libere p iudeã. n Et ꝛapiet sup te dñs. verbum est ꝛpbete ad sennacherib. ꝛ de quo ꝛcepit dñs angelo vt pcuteret exercitũ eius. o Non seminabit̃ ex noie tuo amplius. i. nõ nascent̃ amplius tibi filij. q̃ fugiẽs ad terrã suã. cito fuit interfectus a filijs suis. s. post. xlv. dies a fuga sua ꝛ bobie. j. p De domo dei tui interficiã. q̃ in tẽplo idoli sui fuit interfect⁹ iij. Reg. xix. iõ subdit̃. q Sculptile ꝛ cõflatile. pona sepulcrũ tuũ. q̃ inter idola fuit occisus. nec i sepultura factus est ei bonor regius. eo q̃ factus erat toti pplo exosus imputãti destructionẽ exercitus p̃dictaz superbie sennacherib. deũ isrl̃ blasphemãtis. iij. R. c. xix. r Ecce sup montes. hic ꝓpr̃ ponit̃ exultatio pplj in ꝛc. cum dr̃. Ecce sup mõtes pedes euãgelizãtis ꝛc. q̃ pcussio exercitu ꝛ sennacherib fugiente. statim ezechias misit cursores ad denunciandum dei auxilium sibi factũ. ꝛ vt oẽs venirẽt in dñm ad reddendũ gras deo de tanto bñficio. s Quia nõ adiũciet vltra vt per transeat in te belial. i. absq; iugo. p q̃ intelligit̃ sennacherib qui nec deum nec homines reuerebat̃. t Conquassatus interijt. q̃ post mortẽ sui exercitus occisus fuit. vt dictum est.

In ca. j. vbi dr̃ in postilla. Non cõsurget duplex tribulatio.

Additio.

Hoc q̃d dr̃. Non cõsurget duplex tribulatio vidẽt cõtinuari cum hoc q̃d immediate dixerat. Consummationẽ ipse faciet. ꝛ est sensus. q̃ deus decreuerat cõsummare exercitũ sennacherib sic totaliter q̃ iterũ nõ posset tribulare regnũ iuda ꝛ sic dicit. Non cõsurget. s. in regno iuda. Duplex tribulatio. ex pte assyriorum.

Caplin. ij.

Ascendit post cõ ꝓpheta denũciauit pcussionẽ sennacherib assyriorũ regis. hic ꝓpr̃ denũciat destructiõz regni in q̃ metropolis erat niniue q̃ destructio facta est p nabuch. regẽ babylõis post mortem sennacherib. et primo ponit̃ destructio. secõdo destructionis rõ ca. se. Prima in tres. q̃ primo ponit̃ niniue obsidio. secõdo obsesse captõ: ibi. porte fluuiorũ. tercio capte depredatio: ibi. Diripite. Circa primũ alloquit̃ regẽ assyriorũ dicens.

a Ascẽdet. i. ascẽdet currus ꝛ eqs. s. exercitus chaldeorum.

b Cõsũmatõz ipe faciet: c nõ ꝓsurget duplex tribulatio: d q̃z sic spine seinuicem ꝓplectũt̃ e sic puiuiũ eorz pit potãtiũ. Cõsumẽt̃ q̃ stipula ariditate plena. f Ex te ei exibit cogitãs p̃ dñz malicią mẽte ptractãs p̃uaricatõz. Hec dr̃ dñs. g Si pfecti fuerit ꝛ ita plẽs: h sic q̃z attõdẽt ꝛ ptrãsibit. i Afflixi te k ꝛ nõ affligã te vltra. l Et nũc cõterã vgã ei⁹ de dorso suo m ꝛ vincla tua dirũpã. n Et ꝛcipiet sup te dñs. o Nõ seminabit ex noie tuo ampli⁹. p De domo dei tui interficiã. q̃z in tẽplo idoli sui fuit interfect⁹ iij. Reg. xix. iõ subdit̃. q Sculptile ꝛ cõflatile ponã sepulcrũ tuũ: q̃z inhonoratus es Ecce sup mõtes pedes euãgelizãtis ꝛ ãnũciãtis pacẽ. Celebra iuda festiuitates tuas ꝛ redde vota tua r q̃z n adiũciet vltr̃ vt ptrãseat i te belial: s vniũsus iterijt.

ij.

Ascẽdet b qui dispgat corã te: c qui custodiat obsidionẽ. d Cõtẽplare viã ꝓforta lũbos: roborа vturẽ valde. e Quia sicut ꝛddidit dñs supbiã iacob: f sic supbiã isrl̃. g Quia vastatores h dissipauerũt eos: i ꝛ pagines eorz corruperũt. k Clypeus fortiũ ei⁹ ignit⁹: m viri exercit⁹ i coccineis. n Ignee habene curr⁹ o in die ꝓparationis ei⁹: p ꝛagitatores q ꝓsopiti sũt. r In itineribz ꝓturbati sũt s q̃drige collise sũt i plateis. t Aspectus eorz v q̃si lampades: x q̃si fulgura discurrẽtia. y Recordabit̃ z fortiũ suorũ: ruẽt in itineribz suis

b Qui dispgat coram te. vastando terrã tuaz in oculis tuis. ꝛ nõ poteris resistere. c Qui custodiat obsidionem. circa niniuen vsq; quo capiet eam. d Contemplare viam ꝛc. i. dispone te ad occurrendũ ei. tuos bellatores confortando. q. d. hoc erit ꝓ nihilo. vt babet̃ infra et subdit̃ cã. e Quia sicut reddidit dñs supbiã iacob dẽiciendo sennacherib. eo q̃ supbe egerit cõtra duas tribus. f Sic supbiam isrl̃. supple cito reddet destruẽdo totum regnũ assyriorũ. eo q̃ supbe egerit cõtra regnũ decẽ tribuũ. ipm viliter captiuando. g Quia vastatores. i. chaldei venientes.

h Dissipauerunt eos. i. dissipabunt assyrios.

i Et ꝓpagines eorum. i. filios ꝛ filias.

k Clypeus fortiñ eius. s. nabuc.

l Ignitus. erãt em̃ ibi lamine eree ad solis radios refulgentes sicut ignis ad terrorẽ assyriorũ. ꝛad obfuscãdum oculos eorũ. m Viri exercitus in coccineis. habebãt sup arma ornamẽta rubea. ne si aliquis eorũ vulneraret̃ ex apparentia sanguinis alij terrerent̃. n Ignee habene. currus. i. curruũ. erãt em̃ ibi habene limate. ꝛ sic in radio solis fulgebant sicut ignis. o In die ꝓpara. eius. s. ad ꝓlium. Et ecõuerso erat de assyrijs de quibus dr̃.

p Et agitatores eius. i. aurige ꝓpbeta em̃ de vno exercitu loquendo transit ad alĩ ꝛ ecouerso sicut solet fieri in descriptione bellorum.

q Consopiti sunt. i. attoniti p̃ stupore. iõ subdit̃

r In itine. cõtur. sunt. nescientes curr⁹ ducere. iõ subdit̃

s Quadri. col. sũt ex defectu ductiõis. ꝛ subdit̃ cã but⁹ stuporis. cum dr̃. t Aspectus eorũ. i. chaldeorum.

v Quasi lampades. ꝓpter refulgentiã armorũ. vt p̃dictum est. x Quasi fulgura discurrentia. i. velociter et audacter currentes contra assyrios.

y Recordabitur. s. rex assyriorum. z Fortium suorum. qui solebant esse constantes ꝛ animosi. ꝛ facti sunt pauidi. ideo subditur. a Ruent in itineribus suis.

nō potētes resistere in cāpo chaldeis.ſō subdit. b Ve locater ascēdēt muros eius. In hebr. hr. Festinabant ad muros suos. vt qui nō poterāt resistere in cāpo defendерent se in muro. a Et pparabit vmbraculū. i. tētoria chaldeoꝝ in circuitu ciuitatis ponent ad eā obsidendū. et sit ptz ciuitatis obsidio. b Porte fluuiorum. hic ꝑ̄r describit ipsi⁹ captio. cū dr. Porte fluuiorū. i. porte nniue. q̄ ꝓfidebat in munitōe fluuiorum. c Porte sunt. i. fracte p impetū chaldeoꝝ d Et templū ad solū dirutū. s. templuꝝ idoli vesrach qđ colebant reges assyrioꝝ. iij. Reg. xix. In heb. babek Et palatiū. s. regis Ad solū dirutū. in regni ꝓtemptum. e Et miles captiuus ꝛc. i. milites regni assyriorum in scriptura enim frequenter ponit singulare p plurali. In hebreo babek. Et astans captiua aducta est et dicit astans hic regina. vt dicit Ra. sa. fm illud ps̄. xliij. Astitit regina a dextris tuis. z lra sequens cōcordat cum dr. f Et ancille eius minabāt. captiue a chaldeis.

b Velocit ascēdent muros ei⁹ z pparabit vmbraculum. b Porte fluuiorū apte sūt: c et templū ad solū dirutuꝝ. c Et miles captiu⁹ duct⁹ ē: d z ancille eius minabāt e gemētes vt colūbe murmurantes in cordibꝫ suis. b Et niniue q̄si piscina aquarum eius. q̄ ꝓfidebat fugerūt. State state: z nō ē q̄ reuertat. f Diripite argentū diripite aurū z nō ē finis diuitiaꝝ ex oīb⁹ vasis dēsirabilibꝫ. g Dissipata ē et scissa z dilacerata: h z cor tabescēs: i z dissolutio genicul⁹ z defectio in cunctis renibꝫ: k z facies oīm sicut nigredo olle. l Vbi ē hīta culū leonū: m z pascua catulorū leonū. n Ad quā iuit leo vt ingrederet illuc: catul⁹ leōis: z nō ē q̄ exterreat. o Leo cepit sufficiēter catul⁹ suis: p z necauit leenis suis. q Et implenit p da spelūcas suas: et cubile suū rapia. r Ecce ego ad te: dicit dn̄s exercituū: s z succendā vsq̄ ad summū t quadrigas tuas: u z leūculos tuos comedet gladi⁹. x Et exterminabo de terra ſ pdā tuam: y z nō audiet vltra vox nunciorū tuorū.

d Et templū ad solū dirutū. s. templuꝝ idoli vesrach qđ colebant reges assyrioꝝ. iij. Reg. xix. In heb. babek Et palatiū. s. regis Ad solū dirutū. in regni ꝓtemptum. e Et miles captiuus ꝛc. i. milites regni assyriorum in scriptura enim frequenter ponit singulare p plurali. In hebreo babek. Et astans captiua aducta est et dicit astans hic regina. vt dicit Ra. sa. fm illud ps̄. xliij. Astitit regina a dextris tuis. z lra sequens cōcordat cum dr. f Et ancille eius minabāt. captiue a chaldeis.

g Gementes ꝛc. nō audentes alte clamare p timore. b Et niniue q̄si piscina aquarum aque eius. i. munitio fluuiorū de qua ꝓfidebāt. nō resistit aduersarijs. sicut aq̄ piscine resistere nō ꝑnt p̄ sui paucitate. i Ipsi vo fugerunt. s. de ciuitate quicunq̄ potuerunt fugere. k Diripite. hic ꝑ̄r describit ciuitatis capte dēpdatio. cū dr. Diripite vos chaldei. l Argentum ꝛc. i. quecūq̄ ꝑciosa. m Dissipata est. s. niniue. n Et scissa p fractionē murorū in pluribus locis. o Et cor tabescens. i. deficiēs fact̄ est bellatoribus viris. p Et dissolutio geniculorū. i. genuum q̄ tremunt ex timore. et iō dicunt genicula diminutiue. q Et defectō in cūctis renibus. ita q̄ nō poterāt stare. r Et facies oim sicut nigredo olle. ex fame. z ex fumo incēdij. niniue. iō subdit derisorie s Vbi est babi. leonum. i. niniue. vbi solebant reges et principes habitare. qui erant feroces vt leones. t Et pascua catulorū. i. filiorū. v Ad quā iuit leo. i. rex. i. quā ciuitatē ingressus est. vt ibi habitet secure cum catulis | suis. i. filijs z famulis. q. d. nulla est. q̄ non habet refugium a facie chaldeoꝝ. r Leo cepit sufficiēter. i. abundanter bona multorū regnorū sibi diripiēdo. fm q̄ dicit. iij. Reg. xix. Vere dn̄e dissipauerunt reges assyriorum gentes z terras oim. y Et necauit leenis suis. i. interfecit reges terre. vt eorum ꝑciosa afferet vxoribus z ꝓcubinis suis. z Et implenit ꝑda spelūcas suas. i. domos suas. iō subdit vltio diuina. a Ecce ego ad te dicit dn̄s. cuius virtuti nō pōt resisti. b Et succendā vsq̄ ad sūmū als fumū. i. totaliter. c Quadrigas tuas. in q̄b⁹ alia regna deuastasti. d Et leūculos tuos comedet gladius. i. filij tui occident. e Et exterminabo de terra. s. tua. f Predā tuā. dando eam chaldeis g Et nō audiet vltra vox nūciorū tuorū. ad blasphemandū deū sicut rapsaces a te missus blasphemauit. iij. Reg. xviij. Stetit itaq̄ rabsaces. z exclamauit voce magna iudaice ꝛc. Et sequit ibidem. Nolite audire ezechiā qui vos decipit dicēs. Dn̄s liberabit nos. Nunquid liberauerūt dij gētiū ꝛc. q. d. nec deus vr̄ poterit vos liberare.

Capitu. iij.

Ve ciuitas sanguinū vniuersa mēdacij dilaceratiōe plena. b Non recedet a te rapina. c Vox flagelli: z vox impetus rote: z equi fremētis: z q̄drige ferentis z equitis ascēdentis d z micantis gladij: e z fulgurantis haste: f z multitudinis interfecte: z grauis ruine: nec est finis cadauerum g Et corruēt in corpibꝫ suis h ꝓter multitudinē fornicationū meretricis speciose z grate i et hāntis maleficia: k q̄ vendit gētes in fornicatiōibꝫ suis: z familias in maleficijs suis. l Ecce ego

Ve ciuitas Post ciuitatis destructionē. hic ꝓpheta declarat destructōis rōnez q̄ fuit ciuitatis malicia. cū hoc tñ interponit de pena. Et diuidit in duas ptes. q̄ primo ꝓpter maliciam nunciat eius depopulatio. et scdo eius multiplex cōfusio: ibi. Ecce ego Circa primū dr. a Ve ciuitas sanguinū. i. cui⁹ ppls fuit effusor multi sanguinis b Vniuersa mēdacij. i. toto dedita mēdacio quos cēm nō poterat supare virtute. nisus est decipe fraude.

g Gementes ꝛc. nō audentes alte clamare p timore. b Et niniue q̄si piscina aquarum aque eius. i. munitio fluuiorū de qua ꝓfidebāt. nō resistit aduersarijs. sicut aq̄ piscine resistere nō ꝑnt p̄ sui paucitate. i Ipsi vo fugerunt. s. de ciuitate quicunq̄ potuerunt fugere. k Diripite. hic ꝑ̄r describit ciuitatis capte dēpdatio. cū dr. Diripite vos chaldei. l Argentum ꝛc. i. quecūq̄ ꝑciosa. m Dissipata est. s. niniue. n Et scissa p fractionē murorū in pluribus locis. o Et cor tabescens. i. deficiēs fact̄ est bellatoribus viris. p Et dissolutio geniculorū. i. genuum q̄ tremunt ex timore. et iō dicunt genicula diminutiue. q Et defectō in cūctis renibus. ita q̄ nō poterāt stare. r Et facies oim sicut nigredo olle. ex fame. z ex fumo incēdij. niniue. iō subdit derisorie s Vbi est babi. leonum. i. niniue. vbi solebant reges et principes habitare. qui erant feroces vt leones. t Et pascua catulorū. i. filiorū. v Ad quā iuit leo. i. rex. i. quā ciuitatē ingressus est. vt ibi habitet secure cum catulis | suis. i. filijs z famulis. q. d. nulla est. q̄ non habet refugium a facie chaldeoꝝ. r Leo cepit sufficiēter. i. abundanter bona multorū regnorū sibi diripiēdo. fm q̄ dicit. iij. Reg. xix. Vere dn̄e dissipauerunt reges assyriorum gentes z terras oim. y Et necauit leenis suis. i. interfecit reges terre. vt eorum ꝑciosa afferet vxoribus z ꝓcubinis suis. z Et implenit ꝑda spelūcas suas. i. domos suas. iō subdit vltio diuina. a Ecce ego ad te dicit dn̄s. cuius virtuti nō pōt resisti. b Et succendā vsq̄ ad sūmū als fumū. i. totaliter. c Quadrigas tuas. in q̄b⁹ alia regna deuastasti. d Et leūculos tuos comedet

c Et exterminabo de terra. s. tua. f Predā tuā. dando eam chaldeis g Et nō audiet vltra vox nūciorū tuorū. ad blasphemandū deū sicut rapsaces a te missus blasphemauit. iij. Reg. xviij. Stetit itaq̄ rabsaces. z exclamauit voce magna iudaice ꝛc. Et sequit ibidem. Nolite audire ezechiā qui vos decipit dicēs. Dn̄s liberabit nos. Nunquid liberauerūt dij gētiū ꝛc. q. d. nec deus vr̄ poterit vos liberare.

Capitu. iij.

Ve ciuitas sanguinū vniuersa mēdacij dilaceratiōe plena. b Non recedet a te rapina. c Vox flagelli: z vox impetus rote: z equi fremētis: z q̄drige ferentis z equitis ascēdentis d z micantis gladij: e z fulgurantis haste: f z multitudinis interfecte: z grauis ruine: nec est finis cadauerum g Et corruēt in corpibꝫ suis h ꝓter multitudinē fornicationū meretricis speciose z grate i et hāntis maleficia: k q̄ vendit gētes in fornicatiōibꝫ suis: z familias in maleficijs suis. l Ecce ego

Ve ciuitas Post ciuitatis destructionē. hic ꝓpheta declarat destructōis rōnez q̄ fuit ciuitatis malicia. cū hoc tñ interponit de pena. Et diuidit in duas ptes. q̄ primo ꝓpter maliciam nunciat eius depopulatio. et scdo eius multiplex cōfusio: ibi. Ecce ego Circa primū dr. a Ve ciuitas sanguinū. i. cui⁹ ppls fuit effusor multi sanguinis b Vniuersa mēdacij. i. toto dedita mēdacio quos cēm nō poterat supare virtute. nisus est decipe fraude.

c Dilaceratōe plena. i. diuisionibus intrinsecis. q̄d est signū ꝓpinque subuersionis Matb. xij. Omne regnum in seipsum diuisum desolabit. d Non recedet a te rapina. i. chaldei te obsidentes nō recedēt a te donec rapuerint oia bona tua. e Vox flagelli. i. sonus flagelli incitantis equos currū z equitū sup te venientiū. f Et micantis gladij. ad te occidendum. g Et fulgurantis haste. i. velociter vibrate ad modū fulguris. h Et multitudinis interfecte. de ciuibus tuis. i Et corruēt in corpibus suis. q. d. tanta erit multitudo interfectorū. q̄ vnus interfectus cadet super alium. z subdit cā. k Propter multitudinez fornicationū spūalium q̄ sunt idolatrie z corpalium. l Meretrices speciose ꝛc. i. niniue attrabētis alias gentes ad suas idolatrias p multas vias.

m Et habentis maleficia. i. habētis in se maleficos et incantatores magicis artibus vtentes.

n Que vendit gentes in fornicatiōibus suis. q̄ pulchras puellas aliarum gentiū captas exponebant niniuite ꝓstibulis p ꝑcio z idez faciebant de pulcris iuuenibus in vicio sodomitico.

o Ecce ego. hic ꝑ̄r ostendit ipsius niniue derisio et sub noie niniue totius regni assyriorū. z diuidit in duas partes. quia primo ostendit ꝓpositum sub parabola fornicarie. secundo sub parabola lo custe: ibi. Cōgregare. Prima in duas. quia primo ponit parabola secundo exemplū de ciuitate alia: ibi. Nunquid. Circa primum dicit in persona dei. o Ecce ego ad te.

ponendā in vituperiū ⁊ derisionē. a Et revelabo pudēda tua. loquit de ea sicut de muliere fornicaria de pbensa. cuius turpitudo oibus manifestat. b Et pjciā sup te aboiationes. qz faciā te despici factis ⁊ verbis sicut vilē ⁊ aboiabilē. c Et ponā te in exēplū. s. correctōis aliorū tuā punitiōz videtū iō sbdit

d Vis ꝙ viderit resiliet a te. i. a maleficijs tuis ne sibi puniat. e Quis ꝑmouebit sup te caput. tibi cōpatiendo. q. d. nullꝰ vicent oēs tui sup te iudiciū. f Nū quid hic pōtez ponit exemplū de alia ciuitate destructa ꝙ nabuc. in egypto, ꝙ prius vastauit egyptū ⁊ regnū assyriorū. cū dī.

f Nūquid melior es alexādria q. d. non. ⁊ iō stare nō pōtes. sicut nec illa. In hebr. bf. Nūquid melior es no. nutrice, hec em̄ ciuitas vocabat no. qm̄ destruxit eaz nabuc. ⁊ dicebatur nutrix. qz ibi nutriebātur pueri regis ꝓpter pulcritudinē ⁊ bonitatem situs sicut dicit Ra. sa. postea ꝙ magnū tpus alexander magnus intrauit egyptū. ⁊ redificauit hanc ciuitatē vocans eam noīe suo alexādriā. Translator aūt nr̄ dimisit nomen antiquū qđ erat q̄ obliuioni datū. et loco huius posuit nomē nouū qđ erat famosū.

g Populozuz .i. q̄ multos pplos habuit sub se. b Que habitat in fluminibus. ꝙ hoc designat amenitas situs ⁊ fortitudo. i Cuius diuitie mare. i. diuitie ibi apportant ꝙ mare. k Atque muri eius. i. circūdāt muros ei⁹ ad maiorē fortitudinē. l Et ethiopia fortitudo eius .i. ꝑfederata ad eius fortificationē. m Et egypt⁹ cuius tunc erat metropolis. n Et nō ē finis diuitiarū suarū ⁊ fortitudinis. o Aphrica ⁊ libyes fuerūt in auxilio tuo. s. in auxilio alexādrie mutat ei modus loq̄ndi de tercia ꝑsona ad scdam. p Sed ⁊ ipsa. nō obstātibus p̄dictis. q In trāsmigratōe ducta ē. ꝙ nabuc. r Parvuli eius. elisi. q̄bus ꝓsuetū ē semp̄ pci in bellis. ⁊ in hoc notat crudelitas chaldeoꝝ

s Et sup inclytos eius miserūt sortē. ad determinandū q̄s q̄s haberet captiuos. t Et oēs optiates ei⁹ ⁊c. qui tñ solēt honestius tractari ꝓpter reuerētiā status

v Et tu ḡ niniue. r In ebriaberis. i. silib⁹ penis vel maioribus repleberis. y Et queris tu auxi. ab inimico. i. illi a quib⁹ sperabas auxiliū. fiet tibi inimici

ad te dic̄ dn̄s exercituū [m] et revelabo pudēda tua in facie tua: ⁊ ondā i gētibꝰ nuditatē tuā ⁊ rḡni ⁊ ignominiā tuā

[b] Et pjciā sup te aboiationes: ⁊ cōtumelijs te afficiā: [c] ⁊ ponā te i exēplū. Et erit [d] vis ꝙ viderit te resiliet a te ⁊ dicet. Vastata est ninive

[e] Quis ꝑmouebit sup te caput: Vñ querā ꝓsolatorez tibi: [f] Nūqđ melior es alexandria [g] pplox [h] q̄ habitat in fluminib⁹. Aque in circuitu ei⁹: [i] cui⁹ diuitie mare [k] aq̄ muri ei⁹. [l] Ethiopia fortitudo ei⁹ [m] ⁊ egyptus [n] ⁊ nō est finis. [o] Aphrica ⁊ libyes fuerūt in auxilio tuo: [p] ipsa ⁊ ipsa [q] in trāsmigratōe ducta ē in captiuitatē. [r] Parvuli ei⁹ elisi sunt in capite oīm viarū [s] ⁊ sup īclytos ei⁹ miserūt sortē [t] ⁊ oēs optiates ei⁹ ꝑfixi sūt i ꝓcedib⁹. [v] Et tu ḡ [r] inebriaberis ⁊ eris despecta: [y] ⁊ queres tu auxiliuz ab inimico.

[z] Oēs mūitōnes tue sic̄ fic⁹ cū grossis suis: si ꝓcusse fuerint cadēt i os comedētis.

[a] Ecce pplꝰ tuꝰ: mulieres i medio tui. Inimici tui sic̄ aptionē pādēt portę terre tue: [b] vorabit ignis vectes tuos. [c] Aquā ꝓpter obsidionē hauri tibi: extrue munitiones tuas. Intra in lutū ⁊ calca: subigens tene laterē

Ibi comedet te ignis [d] sicꝫ gladio [e] vorabit te vt bruchus. [f] Congregare ḡ vt bruchus multiplicare i locusta. Plures fecisti negociatores tuos: q̄ stelle sunt celi [g] Bruchꝰ expānsus ē: ⁊ avolavit. [h] Custodes tui q̄si locuste: ⁊ pueri tui q̄si locuste locustaꝝ: [i] q̄ ꝓsidēt [k] in sepib⁹ in die frigoris. Sol ortꝰ est ⁊ avolauerūt ⁊ nō ē cognit⁹ locꝰ earū vbi fuerint. [l] Dormitauerūt pastores tui rex assur [m] sepelient principes tui. [n] Latitauit pplꝰ tuꝰ i mōtib⁹ ⁊ nō ē q̄ congreget. [o] Non ē obscura [p] contritio tua: [q] pessima ē plaga tua. [r] Oēs q̄ audierūt auditionē tuā [s] cōpserūt manꝰ sup te. [t] Quia sup quem nō transiit malicia tua semp.

Explicit Naum ꝑpha.

[z] Sicut mūitōnes tue sicut ficus ⁊c. i. cito deficient ad terrā q̄tūcūq; sint fortes. [a] Ecce populus tuus mulieres. .i. factus est pauidus ⁊ impotēs ad resistendū. ⁊ sic intrabunt hostes. [b] Devorabit ignis ⁊c. tuos. i. tāta erit vehementia incendij q̄ faciet ferrū portarū liquefieri.

[c] Aquam ꝓpter obsidionē hauri tibi. ironice loquitur. q. d nulla munitio valebit tibi victualiū vel fortaliciorū: iō ubdit.

[d] Deribis gladio scz chaldeorū.

[e] Devorabit. devt bruchus. i. ita facilē ducet te ad mortē sicut bruchus mortē aduenientē frigorē.

[f] Congregare. Hic pōr ondit ei⁹ derisio ⁊ destructō sub metaphora locuste. cum dī.

[g] Congregare ⁊c. i. sicut bruchus et locusta congregant in maxia multitudine. ita q̄tūcunq; magnā multitudinez bellatorū aggregaueris tibi tu nō poteris te defendere. iō subdit.

[h] Bruchus expānsus est ⁊ avolauit. i. exercitus tuꝰ fugiet a facie chaldeorū.

[i] Custo. tui q̄si locuste. i. bellatores tui impotentes te custodire. ⁊ [k] Que ꝓsidēt. i. sūt sedentes.

[k] In sepibus. Modus est em̄ locustarū aduenientē frigore se in sepib⁹ congregare. ⁊ ibi se occultare q̄tū pōt ꝓ frigus. ⁊ si supervenit ortus solis aī q̄z sint mortue statim evolāt inde. ⁊ p hoc designat metaphorice q̄ assyrij timore nabuc. in fortaliciis cōgregarēt et postea extra terrā suā in captiuitatem ducerent.

[l] Dormi. pasto. tui. i. cōsiliarij tui nescientes ꝓsulere tibi

[m] Sepelient princi. tui. sepultura asini ꝑierc. xxij.

[n] Latitauit po. tuus in montibus. fugiēs ad loca inaccessibilia equitibus. [o] Non est obscura. i. occulta.

[p] Contri. tua. s. oibus manifesta. [q] Pessi. est plaq: nullus apponet remediū. iō subdit. [r] Oēs qui audierunt audi. tuā. i. malū venies sup te. qđ audiet vbiq;

[s] Compsse. ma. suā sup te. i. magis studuerūt aggravare q̄z alleviare. cuius cā subdit. [t] Quia sup. quem nō tran. mali. tua semp. q. d. nulli sunt ꝑsone qui nō fuerūt a te afflicti ⁊ oppressi. ꝓpter qđ gaudent de tua oppssione. in b etiā applaudētes iusticie dei. qui est benedictus in secula seculorum Amen.

In ca. iij. vbi dī in postilla. Sepelient principes tui.

Additio.

Ubi dicit. Sepelient principes tui. in hebreo habet Sepulti sunt seu habitauerūt in sepulcris principes tui. et est sensus q̄ principes erant nō solum dormientes. sed q̄si mortui sepulti qui nō pōt se iuvare.

Prologus

Incipit expositio plogi in abachuc pphetam.

Quatuor pphete. In isto plogo quedã tangunt q referunt ad pphetiã. et quedã que ptinẽt ad pphetã. et primo tanguntur duo que referunt ad pphetiã. primũ est cõuenientia quorũdam aliarũ pphetiarũ cũ ista qđ notat in principio. secundũ est cõueniẽtiũ expeditõis via qđ notat ibi. Denaum ꝛc. Postmodum tanguntur ea q ptinẽt ad pphetã. et primo tangitur nois cõuenientia: ibi. Qui vel ex eo. secđo exprimit cõueniẽtie causa: ibi. Nullus enim tam audaci voce ꝛc. vbi quasi inculpat de blasphemia cũ dr. Vide q̃temeraria vox sit. Sed infra versus finẽ plogi excusat. tercio notat q spũ pphetico loquit cũ pphetie intelligẽtia: ibi Nec nõ aiaduertẽdum vbi elidit falsam mõtani doctrinam duplr. primo p se cũ dicit. Intelligit qđ videt. secđo aplĩ auctoritate: ibi. Uñ et aplis ꝛc.

Quarto oñdit cõtra qs intendit pphetare: ibi. Illud q̃z discere ꝛc. Quinto quo tpe fuit: ibi Et vt scias q̃q̃z eo ꝛc. Sexto qr intelligentia dictorũ ex causis est sumẽda dicendi. excusat eũ Hiero. dum dicẽdi cãs exponit: ibi. Interim sm lram ꝛc. Ultimo multipliciter oñdit q nullus debet turbari contra dñm si non statim de tribulatione eruit: ibi. Et quõ si egrotus ꝛc. His visis expositioni lre insistamus et pertranseuntes plana exponamus obscura. b Zacharias in medio. ix. a. et circa finẽ. xij. c Oratõibus tuis. loquit ad chromatiũ epm ad cuius instantiã cõmentatus est librum istum. et sicut credo commentario ppposuit plogũ istum. Unde glosa in principio libri. Commẽtat Hiero. osee: iobel et amos abdiam et ionam pammachio. super naum michea sophoniã et aggeum paule et eustochio. super abachuc chromatio ꝛc. Unde in originali incipit sic plogus. Primũ chromatii epõrũ doctissime ꝛc. et infra in eodem plogo dr. Illud quoq; discere qr semel a me violẽter exigis vt quasi quosdã gradus et scalas ad altiora nitẽti hystoriã tibi interpter. d Ad discep. iusticie. i. ad contẽtionẽ vel disputationẽ de iusticia neglecta. e Quare ostendi mihi ꝛc. videre. i. qre me tamdiu viuere permisisti vt viderem. e Iniquitatẽ impiorũ. f Et laborez oppssorum. g Non puenit ad finẽ iudicium. qr finis iudicij est iuste iudicare. b Vides q̃temeraria vox sit. de ista temeritate excusat eum Hiero. infra sicut tactũ est supra in diuisione. vere temeraria est q̃tum ad superficiem lre. vñ subdit. i Et qdammõ. i. superficialiter.

Incipit plogus in Abachuc pphetam.

Quatuor prophete in duodecim pphaz volumie pertinent e qbus tres in principio lemnia. i. põd titulus hñt naum abachuc et malachias. Porro zacharias medio et circa finẽ duos huius cemõi ponit titulos: e qbus vn est: onus vbi dñi in tra adrach et damasci requiei ei alt in fine. s. on vbi dñi super isrl. De naũ coronibus tuis iã lib vn edit ẽ. De zacharia et malachia: si vita comes fuerit: disseret. Nũc abachuc hẽm in manibus q vl ex eo q amabilr deo ẽ: vocat aplexatio: vel q in certamẽ et luctã vt ita dicã amplexũ cũ deo pgredit aplexãtis. i. luctantis sortit ẽ nomẽ. Nullus em tã audaci voce ausus ẽ deũ ad disceptatõz iusticie puocare: et dicere ei. Cur inrebus hũanis mũdi istius põpa tãta rerũ vsus iniq̃tas: Uo ciferabor ad te viz patiens et ñ saluabis: Quare oñdisti mihi iniq̃tatẽ et laborẽ vidẽ: Laceratio et lex et ñ puenit vsq; ad finẽ iudiciũ qr impius pualet adũsus iustũ iõ egredietur iudiciũ puersũ. Vides q̃temeraria vox sit et q̃ãmõ blasphemãt ere atorẽ suũ ad iudiciũ puocare: et vas fragile aduersus figulũ: cur tale vel tale factũ sit disputare. Necnõ et baiaduertendũ: q assũptio vel põdus q̃ guia iã ẽ dixi mus: pbe visio ẽ: et aduersus mõtani dogma puersus intelligit qđ videt: nec vt amens loquit: nec more insanientiũ femina dat sine mẽte sonũ. Uñ et aplis iubet vt si pphetantibus alijs alij fuerit reuelatũ: taceant q prius loqbant. Et statiz nõ ẽ inq̃t dissensionis deus sed pacis. Ex quo intelligit

Necnon et hoc aiaduertendum. Dicit oñditur. q spũ pphetico loquit per quẽ sibi dictorũ suorũ intelligentia reuelat. et b contra puersus dogma montani beretici q dogmatizauit prophetas nõ habere intelligentiã eorũ que pdixerũt sed more insanientiũ loqui Actu. xxvj. Insanis paule multe ad insaniam conuertunt Primo ergo oñditur pphete loqui spũ pphetali qđ notat in visione pphetica cũ dicit.

Necnõ ꝛc. pphete visio est qua. s. videbat pphetie mysteria p intellectũ ad hoc a spũsancto reuelante illuminatũ. Sed qr hic montanus beretic duplr errabat. primo dicẽdo q pphete nõ intelligebant q̃ dicebant. secđo q q̃si amentes verba sua pferebãt primũ errorẽ elidit Hiero. dicens. Et aduersum montani dogma puersum intelligit qđ videt. scđm elidit ibi. Nec vt amens loq nec mo. insani. feminarũ. i. pbitonissarum. Dat sine mente. i. sine intellectu. Sonũ. verborũ q̃ll nõ valens in loquendo cobibere spm suum Prouer. xxv. g. Sicut vrbs patẽs et absq; murorũ ambitu. ita vir qui non põt in loquendo cobibere spm suum. Et istum duplicem errorem elidit p auctoritatẽ apostoli sumptam de. j. Coz. xiiij. Continua lram sic. Non loquit vt amens aut vt femina insaniens. q Unde scz vt apparet pphetas et doctores nõ ita loqui.

r Et id est etiã. s Apostolus iubet. j. Coz. xiiij. t Vt si pphetantibus alijs alij fuerit reuelatum tacequi prius loquebantur. p hoc q dicit reuelatum fuerit elidit primum errorem scilicet q prophete non intelligerent que dicebant. pphetia enim est rerum latẽtium pteritarum vel pẽsentium vel futurarum diuina inspiratione manifestatio. Secundum autem scilicet q pphete loquerent vt amentes cobibere spiritum nõ valentes conseqnter elidit arguens ex bis verbis apli et dicens. v Ex quo intelligit. p hoc scilicz q vm

k Blasphemantis. i. vituperãtis vel repbendentis Blasphemare tria signat que habent p hunc versus Blasphemo culpo vel detrabo vel repbendo.

l Aduersus figulũ Rom. ix. Nunquid dicit figmentum mei qui se finxit quid me fecisti sic Piere. xviij. Sicut lutũ in mãu figuli. sic vos in manu mea domus isrl.

verbū apli qui loquebāt tacēt ⁊ alios loqui pmittūt. a Cum quis ex volūtate rēticet mō inuitus aut coactus. b Et alijs locuz dat ad loquendū. intelligit ⁊ inqz bmōi. c Posse ⁊ loqui ⁊ tacere cū velit. vñ. j. Cor. xiij. Spūs pphetarū pphetis subiecti sūt. Gloſa Spūssanctus q̄ vnus est ſ pl'aliter di. pter multos pphas q̄s replet vel propter plura dona eius subditus est pphetis. vt q̄nvolunt loqui possint ⁊ non cogit eos sicut pbitonicus damare aliqua vel subticere. tc bñte aūt spīm pbitonicuz dicit.

d Qui aūt in extasi. i. inuitus loquit supple coactus damare a pbitonico spiritu ipm agitante e Nec tacere nec loqui in sua ptāte habz. Sz contra. j. Regū xxiij. dicit. Est mulier bñs pbitonē in endor ⁊ tñ ⁊ loqui ⁊ tacere poterat cum volebat. ℟ Rēspō deo q̄n pbitonicus spūs venit adiuratus vt aliquid reuelet tūc nō aufert ptātē loq̄ndi vel tacēdi. sicut patz de muliere p̄dicta. Secus est de obsessis ad insaniā deductis de quibus loquit hic. ℟ Nō aūt diuersitatis est. q2 adiurātibus pcit vt sepius inuocet. q̄s autē obsidet. q̄si ptātem sup eos habens oppimit quantū pmittit. Extasis sicut ait papias dr excessus mentis qui fit ex pauore mētis. ⁊ accipit hic in malo. sicut ⁊ in. v. libro ecclīastice hystorie vbi dr. Aiunt mō tanū quendā noie qui nup ad fidē xp̄i venerat. subrogato asie. pconsule auiditate nimia primatus accensū cōtrarijs spiritibus in semetipso locū dedisse. ac repēte in quodā mentis excessu effectū. ⁊ velut spū actum ploqui cepisse noua quedā ⁊ diuersa ab his q̄ ex successione maiorū ecclesie tradita fuerant. In bono aūt dicit extasis. cum mēs nō a pauore alienat. sed inspiratione reuelatōis assumit. f Illud q̄z disce. Hic oñdit cōtra q̄s pphetare intendit. Et ad cuidentiam huius ptis notandū q̄ sicut pphēta naum vaticiniuz habuit cōtra niniuē ⁊ assyrios qui. x. tribus q̄ vocant isrl vastauerūt ⁊ captiuauerūt ⁊ hoc in cōsolatiōe ppli captiuati. ita abacbuc habet vaticiniū cōtra nabuc. ⁊ babyloné a quibus terra iuda vastata est ⁊ hirlm ⁊ tē plum est subuersum. ⁊ hoc in cōsolationē ppli vastati et captiuati. ſ. duarū tribuū. pphetat itaq; ptra nabu. et chaldeos siue babylonios qui duas tribus captiuauerūt dicit igit. Illud q̄z disce tc. g Ad altiora nitenti. i. tendēti ⁊ ascendenti ad sensum tropologicū h Hystoriā tibi interpter. i. exponā q̄tum ad sensū lr̄alem. i Qui vastauerūt. x. tribus. iiij. ℟ Reg. xvij. k A quibus iudas ⁊ hirlm tc. iiij. ℟ Reg. xxiiij. ⁊. xxv. l Et vt scias tc. Hic oñdit q̄ tpe pphēta fuit. ſ. tpe captiuitatis duarū tribuū q̄s ex hystoria Dañ. xiij. pbat. vbi narrat abacbuc pphēta missus fuisse cum cibo ad daniel'em in lacū leonū qui erat in babylone. angelo cum deportante. qui vtiqz daniel de his qui in nabucho. captiuati erant fuit. vt p3 in pncipio danielis. m Quicq; tc. nō legit in hystoria. scz de missione abacbuc ad danielem. ſ de theodotionis editione trāslata est. sicut dicit hiero. Dañ. xij. g. n Igit siue quis recipit tc. q2 q̄daz recipiunt dictā hystoriam ⁊ quidam nō. ostēdit q̄ nihil ominus verum dixit siue recipiat siue non recipiat. ⁊ q̄ vtroqz dato habet suū ppositū. vñ dicit. Igit. q2 quidam dictā hystoriam calumniant a quibusdā recipit. n Igit. i. pter b volo oñdere q̄. o Siue quis reci. scri. illā de missione abacbuc Danielis. xiij.

p Siue nō recipiat vtrūqz p ne. est q̄ dixim9 supra abacbuc pphetasse aduersus babyloné ⁊ nabuch. qui captiuauerant duas tribus.

q Aut cūm recipit ⁊ tūc planū est: q2.

a cū q̄s ex voluntate reticet b ⁊ alijs locū dat ad loquendū: c posse ⁊ loq̄ ⁊ tacere cuz velit. d Qui aūt in extasi. i. inuit9 loq̄t: nec tacē nec loq̄ in sua ptāte hz. f Illud q̄z disce: q2 sel'a me violent exigis: vt q̄i q̄sdā gradus ⁊ scalas g ad altiora nitēti b historiā tibi iterpter: pphetiā eē circa babylonē ⁊ nabuc. regem chaldeorū: vt quō prior pphēta naum quem abacbuc sequit: vaticiniū hūit cōtra niniuē ⁊ assyrios i qui vastauerunt tcē tribu q̄ vocant isrl: ita abacbuc pphetiā habeat aduersus babylonē ⁊ nabuch: k a quibus iudas ⁊ hirlm templūqz subuersa sunt. l Et vt scias eo tpe fuisse abacbuc: quo duas tribus: q̄ vocabant iuda ducte erāt i captiuitate: daniel tcē te poterit ad quē in lacū leonū abacbuc cuz prādio mittit: m quāq; apō hebreos hecipa nō legit hystoria. n Igit o siue q̄s recipit scripturā illā p siue non recipit: vtrūqz p nob ē. q Aut eā recepit: r ⁊ iā post factā rēli ber s abacbuc texit: t aut si ñ recipit: q̄i pphā scribit q̄ vētura cognoscit u Interi hm lr̄am k causat aduersū tcū pphēta cur nabuch. templū tci vastet ⁊ iudā: cur hirlm quondā vrbs dñi tcī struat: q̄re clamet ppls ⁊ nō audiat vociferet ad dñm oppssus a chaldeis et nō saluet: q̄re etiā ipse pphā vel pplus ex cuius pſona loquit: ad hoc vixerit: ⁊ hucusqz pductus sit: vt iniquitatē hostium ⁊ suū laborez viderit cum in iusticia p̄ualeat aduersū se. l Et hec dicit pre mentis angustia: x nesciens aurum

r Et iam post factā rē. i. post captiuitatē duarū tribuū s Liber abacbuc texit. cōtra captiuātes. ſ. cōtra baby. et nabuc. t Aut si non recipit. ⁊ tunc scribit pphetico spū qui ventura cognouit. ſ. captiuitatē duarū tribuum p babylonios ⁊ ipsos babylonios postea tcī struēdo Esaie. xxxiij. Ue qui p̄daris nonne ⁊ ipse p̄daberis. Qz autē omnia ista p̄uiderit. plane scribit in hystoriis. vbi dicitur Zoro abacbuc fuit de tribu symeon. Hic p̄uidit captiuitatem birlm venturam. ⁊ animaduertētibus chaldeis fugit in sostrate. nam ⁊ erat incola in terra isrl descendentibus ꝺo iude reliquis in egyptum q̄i pegrinabāt in terrā suam. ⁊ scripsit in pncipio epis sui cās aduersus tcum cur impius vastaret pplm dei et sanctuarū eius. cur ipse clamaret ⁊ non exaudiret. sed in consolationē aperuit ei dñs calamitates circūstātium nationū futuras p nabu. longe maiores. ⁊ tandē ipm nabuc. piturū ⁊ iō a murmure quersus est ad pces. v Interim hm lr̄am tc. Quia supra eodē ploqo videbat pphēta q̄si de blaspbemia inculpari. vbi dr. Videes q̄ temeraria vox sit tc. hic subdit ipsius excusatio. ⁊ tangunt hic tria. Primo cūm ponunt verba pphete quibus dicit turbari aduersus dñm vnde culpabilis videbat. scdo tangit locutionis causa vel rō. vnde excusabilis iudicat ibi. Et hoc dicit pre mentis vel pre mente angustia tc. tercio dicit q̄ generaliter ex persona humane impatientie loquebatur: ibi. Sed et hoc generaliter accipe tc. Dicat ergo. y Interiz. i. inter alia que dicunt in prologo isto. z Causat aduer. tcum p pphēta cur nabuc. iiij. ℟ Reg. xxv. y Nesciens aurum. ergo nō fuit pphēta. ℟ Rēspōdeo ipse bene sciebat. sed hoc dicit in pſona populi. 3 In igne probari Ecclesia. ij.

In igne ꝓbat aurū et argentū.boies so receptibiles in camino humiliatiois Job.xxviij. Turo locus est in q̄ cōflatur. a Et tres pueros Dan.iij. b Inuestigabilia Ro.xj. O altitudo ꝛc. c Qz non ita videt ds.j. Reg.xvj. Non iuxta intuitū hois ego iudico.hō ei videt ea q̄ parēt. dns āt intuet cor.

d Et quō si egrotans. hic oñdit q ꝓpha nō debebat turbari aduersus dñm si non audiebat clamores oppressorū qz nō erant exaudiēdi.qd primo oñdit p similitudinē sumptā a prudenti medico.scdo hoc cōfirmat p auctoritatē. ibi. Qd intelligēs lra satis patet.

e Sciens clemētie sue pōdera fm q ordinat in finē. f Et q̄ mēsuras. fm q̄ mō debito or dinat.

g Scdm id q̄ misericordiaz ꝓsecut⁹ est.j. Thimo.j.f. Dō misericordiaz consecutus sum vt in me primū oñderet xps iesus oēm patientiā ad informationē eorū qui crediturī sūt illi in vitam eternā.

b Sed nō deficimus.ij. Cor.iiij.f. i Et bñdicit deū oi tpe.ij. Cor.j.a. Bñdict⁹ deus ꝛc. ps. Bñdicat dñm in oni tpe Tbob. iij. Omni tpe bñdic deum.

k Qui pseuerauerit Math.x.d. l Et gloriatur in labore z dolore.ij. Cor.xij. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis. m Et cum biere. dicit Hiere.xx. vbi nos habemus. Jam olim loquor vociferās. iniquitatē z vastitatē clamito dicit glosa Hiero. que sic incipit.lxx.qz amaro verbo mō ridebo puaricationem z miseriā inuocabo. n Et quō alius.f.pusillanimis z carnalis. o Inuocat deum.vt a pntib⁹ tribulationibus eum eruat z imminentes repellat. p Sic sanctus vir z bellator inuictus.sicut hieremias z paulus qui dicebat ad Rom.viij.g. Quis nos separabit a charitate xpi.tribulatio an angustia ꝛc. q Ad exercendum se.q̄tum ad sustinentiā. r Et pbandum.q̄tum ad cōstantiam. s Tribulationē z miseriā inuenire desiderat Job.vj. Hec sic mihi cōsolatio vt affligens me dolore nō parcat.ps. Ego in flagella paratus sum ꝛc.

Explicit qualiscunq; expositio istius ꝓlogi.

in igne ꝓflari:[a] z tres pueros de camino ignis puriores exisse q̄ intrauerāt. Qz z b generaliter accipe possum⁹: q̄ ex psona hūane impatiētie loquat: vt in q̄rulā vocē z plenā doloris erumpat dicens Quare respic[is] ptēptores z taces ꝓculcātē ipio iustiorē se. Hec āt loq̄t: nescies iudicia dei[b] inuestigabilia: z profundū diuitiaz sapie z scie ei⁹:[c] q̄ nō ita videat: videlz hō vt de⁹. Homo tm̄ pntia respicit: de⁹ futura z etna cognoscit. d Et quō si egrotās et estuās febribꝰ aquā frigidā postulet z dicat ad medicum vim patior: crucior: vror examinor: vsq̄q̄ medice clamabo z exaudies: z rīdeat ei sapiētissim⁹ ac clemētissimus medicus: scio quo tpe dare debeā qd postulas nō misereor mō qz misceria ista crudelitas ē: z voluntas tua p̄ tempetit. Ita et de⁹ nr sciens[c] clemētie sue pōdera [f]atq; mensuras interdū nō exaudit clamantē: vt eū ꝓbet z magis ꝓuocet euz ad rogandū: z q̄ igne excoctū iustiorē z puriorem faciat:

Qd intelligens apls[g] scdm id q̄ misericordiā ꝓsecutus est a dño: ait[h] Qz nō deficiamus i Et bñdicit dñm in oi tpe. Et scit q̄ q̄[k] pseuerauerit vsq; in finē hic salu⁹ erit: l z gloriat in laboribꝰ et doloribꝰ. Et [m] cū hieremia dic. Tribulationē z miseriā inuocabo[n] vt quō ali⁹[o] inuocat deū: sic[p] sā et⁹ vir z bellator[q] inuict⁹[q] ad exercēdū se[r] z ꝓbādū tribulatiōz miseriā inueīre desiderat

Explicit ꝓlogus: sequit argumentum.

Habacuc luctator fortis z rigid⁹ stat sup custodiā suā: z figit gradū supmunitōz: vt xpm̄ i cruce cōtēplet: z dicat. [s]Opuit celos gl̄ia ei⁹ laudis ei⁹ plena est tra. Splēdor ei⁹ vt lux erit cornua in manibꝰ eius: ibi abscōdita est fortitudo ei⁹.

Explicit argum̄tū. Incipit Habacuc ꝓpha. Ca.j.

[a] Nus [b] qd̄ vidit abacuc ꝓpheta. [c] Usq; q̄ dñe clamabo: z nō exaudies. [d] Vociferabor ad te vim patiēs [e] z nō saluab. [f] Quare

Postilla Nicolai de Lyra sup ꝓbetam Habacuc incipit.

Onus quod vidit abacuc. Hic incipit ipsius abacuc ꝓpheta. z diuidit in duas ptes. s.in pemium z tractatum. qui incipit ibi. Usq; q̄. In pmio primo tangit breuiter materia huius ꝓphetie cum dī.

a Onus. i. ꝓphetia de malo pene vēturo super regnū babylonie. Sicut em̄ naum ꝓphetauit contra assyrios qui captiuauerunt regnū. x. tribuū. iij. Reguz. xvij. sic iste ꝓphetizauit cōtra babylonios q̄ captiuauerūt regnū duaz. iij Reg. vlti. z hoc erat ad cōsolationē earū. qz destructo p cyrum et dariū babylonioz regno due tribus fuerūt de captiuitate liberate. j. Esdre. j. scdo notificatur auctor ex noie. cū dī. Habacuc. Et ex officio. cū dicit.

b Quod vidit. s. ꝓphetice. Et tpe vo huius ꝓphetie dicit Hiero. in prologo. et expositores nostri cōiter q̄ habacuc ꝓphetauit destructionē babylonie post destructionē templi z altaris birim̄ p chaldeos. c Usq; quo. Hic incipit tractatus. Et diuidit in duas ptes. qz primo ponit ꝓphete denunciatio. scdo eiusdē oratio. ca.ij. Circa primum ꝓpheta admirans ꝓspegitatem nabuc. talem. cuz ipse esset idolatra pessimus z eius pl̄s. circa hoc primo mouet dño questionē. scdo audit eius rnsionem. ca. sc. Prima in duas. qz primo ponit ipsius nabuc. ꝓsperatio. scdo huius ꝓsperitatis abusio: ibi. Hec est fortitudo. Prima in duas. qz primo querit ꝓpheta de ꝓsperitate nabuc. cōtra iudeos. scdo contra pl̄os alios: ibi. Aspicite. Circa primū dicit ꝓpheta nō solum in psona sua. sed aliorum iustoz sui pli dicens. c Usq; quo dñe clamabo in oratione contra nabuc. templi z ciuitatis destructorē z pli in captiuitate detentoreꝫ. d Vociferabor ad te vim patiēs. s. angustiā de oppressione pli mei. e Et nō saluabis. q. d. multū tardas saluare nos. f Quare

oñdisti mihi iniq̃tatē nabuc. 7 exercitus sui. g Et laborē. i. angustiā ppli mei. b Videre pdā. qz chaldei secū portauerūt de iudea quecūq; p̃ciosa. i Et iniusticiā ꝯ me. lz. n. iudei iuste punirent ex pte dei: tñ nabuc. 7 eius exercitus hoc exequebat iniusta voluntate 7 iniq̃. k Quare respicis contēptores. i. chaldeos q̃ sūt tui nois ptēptores. 7 tñ respicis eos pferēdo eis ptātē 7 gl̃az tē porale. l Et taces pculcāte impio. i. nabuc. et ei⁹ exercitu. m Iustiorē se. i. populū iudaicū colentez te. n Et facies hoies q̃i pisces maris ꝓmittēdo q̃ maiores deuorant minores: sicut ē in pisciḇ⁹ maris o Et quasi reptilia nō hūtia ducē. i. p hoc videt q̃ nō habeſ curā plus de hoib⁹ q̃ꝫ ō bestijſ irrōnabilibus: de q̃ḇ⁹ dicit apostolus. j. ad Corinth. ix. Nūq̃d ē cura deo de bobus. p Et factū ē iudiciuz. s. puersum. q Et p̃dictio. veritatis. q Potentior. qz veritas succumbit. r Propter ḇ lacerata est lex. qz sit ꝯ dictamē legḡ nature. Potest etiā ḇ referri ad legē mosaicam quā ꝓbusserūt chaldei. s Et nō pue. vsq; ad finē. s. debitū. t Iudiciū. i. executio iusticie ꝑ magḡ ei⁹ ꝯtū. v Quia impi⁹ nabuc. x Prevalet adversus iustū. i. de pplō: in q̃ erant iusti: in pplo aūt nabuc. nulli: cū oēs eēnt ydolatre. y Propterea egredieť iudi. puersum. Judei. n. in babyloniā ducti frequēter iniuste pdēnabāť ad facultatuz suaꝝ amissionē: et aliq̃n ad mortē. Hoc etiā aliter exponiť referendo ad deū. y Propterea ꝛc. i. pp̃ pdicta videť q̃ a te egrediať iudiciū puersum: 7 hoc coā hoib⁹ pfunditatē iudicioꝝ tuoꝝ ꝓsiderare nesciētib⁹. z Aspicite. ḇ ꝯr admirať ꝓphēta potentiā nabuc. ꝯ alias gentes: cuz dr: Aspicite in gentib⁹ ꝛc. i. videbitis mirabilia.

a Quia op⁹ fa. ē. i. cito fiet. b Qđ ne. credet. nulli. n. videbať credibile q̃ regnū nabuc. dilataret in tā quo tpe: iō subdiť. c Quia ecce suscitabo. q. d. istō mirabile nō fiet būana virtute ꝑ mea. d Gentem amarā. i. valde crudelē. e Et velocē. ad ābulādū 7 pugnādū: 7 sic ad regna multa sibi subiūciēdū.

f Horribiľ. in aspectu. g Et tribiľ. ex actu.

b Ex semetipa iudi. 7 onus ei⁹ egrediet. i. ex actibus suis crudelib⁹ merebiť finaľ a deo iudicari 7 puniri: put exꝑmiť diffuse ca. seq̃n. i Leviores par. ꝛc. locutio ē bypbolica ad designādū velocitatē eq̃rū 7 eq̃tuꝫ.

k Qui ad p̃dā venient. i. ad capiēdū ꝺia p̃ciosa aliorꝝ.

l Facies eoꝝ vēt⁹ urēs. i. sicut vēt⁹ urēs velociť ꝓsumit segetes: sic chaldei suo impetu subiūciēt sibi gētes: iō subdiť

m Et congrega. q̃i harē. captivitatē. i. multitudinē captiuoꝝ innūerabilē.

n Et ipe de regi. triumphabit. 7 principes de subiectis eoꝝ

o Et tyrāni. qui alīs formidabiles 7 duri sunt. p Ridiculi eꝝ erūt. i. mā derisiōis: qz faciebat eos duci i cathenis ad oñtatōz siue victorie. q Ipe sup oēz munitōz ridebit putās se posse eā faciliter capere: iō subdiť: Et congregabit aggerez ꝛc. r Tūc mutabiť spūs. qz nabucho. pl̄imitas victorias incurrit amentiā: 7 inť feras bitauit estimās se bestiaz eē: iō subdiť. s Et tyrāni. s. a dignitate regni Dañ. iij. Tibi dr nabuc. regnū tuū transibit a te. t Hec est. ḇ pp̃r describiť sibi date ptāť abusus: qz victorias sibi ꝓcessas diuina ꝑtute ad puniēdū pctā multaꝝ gētiū nō attribuebat deo: ꝑ ydolo suo: iō subdiť. t Hec ē fortitudo ei⁹. vm suā reputatōez v Dei sui. i. q̃ sibi puenerit a deo suo falso. x Nūq̃d nō tu a pncipio. i. ab eterno solus es dⁿus tu q̃ es. y Dei⁹ me⁹. verbū ē. ꝓbe ꝓfitētis vitatē diuine nature iuxta falsitatē ydoli: vt oppositā iuxta se posita magis eluceſcant.

z Et nō moriemur. s. p ptātē regis babylonis si saluare nos volueris. a Dñe in iudiciū. i. exēcutiōem tue iusticie. b Posuisti eū. i. dispositi. c Et fortē. i. dās ei fortitudinē. d Et corripes. multos pctōres p eū. e Mūdi sūt oculi tui. qz nulla immūdicia pōt in te esse. f Ne vi. malū. approbādo: iō subdiť. g Et respi. ad iniqui. nō poteris. eā approbādo. ex quo ꝓcluditur.

h Quare nō respi. sup iniq̃ agētes. i. sup chaldeos iniq̃ voluntate nos oppmētes eoꝝ malicia reprimēdo.

i Et taces ꝛc. exponať sicut. g. k Totū i hamo subleuauit ꝛc. loq̃tur hic de rege babylōis sub metapbora piscatoris q̃ cū hamo paucos pisces capit: 7 plures in sagena 7 rbeti: sic rex babylonis in pncipio paucos sibi subiecit postea multos valde. l Super hoc letabiť. i. sup victorias multas 7 magnas. m Propterea immola. sagene sue ꝛc. i. ydolo suo: qđ vocať ḇ sagēa sua 7 rbete suū qz victorias sibi ꝓcessas a deo attribuebat ydolo suo: vt p̃dictū ē. a Quia in ipis incras. ē ps eius. i. sua ptās magnificata. b Et cib⁹ ei⁹ electus. i. diuitie in q̃ḇ⁹ delectabať: sicut gluto i cibis 7 potib⁹. c Propt̃ hoc g̃ expandit sagenā suam: d 7

sibi ꝓcessam. d Et sp interficere gētes nō cessat. vnā gētē sibi subijciendo post aliam. Caplm. ij.

Super custodiā. Hic ꝓnr ponit dñi rnsio ad qōnē sibi ꝓpositā p ꝓphetā: z diuidit in duas ptes: q̄a primo ꝓphā se disponit ad audiēdū. scdo describit diuinū responsum ibi. Et rndit. Circa primū dicit. a Super custodiā meam stabo tē. loquitur de scipo sub metaphora custodis fortalicij obsessi: talibus. n. custodib⁹ assignant loca diuersa ad defendendū: z vocant custodie eor. Et quilibz ē valde attent⁹ sup loco sūum: q: si eet negligēs: piculum primo veniret sup ipm: et hoc mō dicit ꝓphā se diligēter attendere ad ꝓcipiendum diuinū rnsum. b Et q̄d respondeam adarguentē me. si male moui qōnē z indiscrete. c Et rndit. Hic ꝓnr describit diuina responsio. Circa quā dns primo determinat sui rnsi describtōez scdo explicat ipam rnsionem: ibi. Et q̄ modo. Circa primū dicit. d Scribe visum. i. visionē tibi oñsurā ad futurā memoriā. e Et explana. i. lucide z intelligibiliter describe. f Ut pcur. q̄ lege. eū. i. faciliter possit intelligē g Qz adhuc visus ꝓcul. istud refert ad hoc qđ ꝓdicit. Scribe visum. q. d. iō scribēda est visio ne dꝫ obliuioni: q: nō implebit ita cito. h Et apparebit in finē. i. finaliter implebit: z sic apparebit p effectū. i Et nō mentiet. i. veritas eius oñdet. k Si morā fecerit. tardādo vltra tuū desideriū. l Expecta illū. i. impletōez visionis patienter. m Quia veniēs veniet. ꝑm meā ordinatōez. n Et nō tardabit. vltra rōnē: z videat tibi vel potius infirmis quor ꝓsonā assumis ꝑsiū ꝓp impletōis desideriū. o Ecce q̄ incredulus ē. vbis diuinis. p Nō erit recta aia ei⁹. q: distorta ē a rectitudie veritatis prime. q Iustus aūt in fi. sua viuet. vita gre. z ido intell⁹ de fide formata charitate. r Et quō. Hic ꝓnr describit destructio regni babylonie: z iuste. s. ꝓp sex vicia in illo regnantia: z ꝑm hoc diuidit in sex ptes q̄ patebunt ꝓsequendo. Ad maiorē intelligentiā dictor z dicē dor: sciendū q̄ regnū babylonie eē cepit mltū potēs tpe nabuc. z durauit hec potētia tpe suo z filij sui: z cepit debilitari tpe nepotis sui balthasar: sub quo destructū fuit regnū: Dañ. v. Prophetа igr loquēs de rege babylonis d tpe vni⁹ istor transit ad loquēdū de tpe alteri⁹: q: quasi vna ꝓsona in hoc reputant: z ꝓ maiori pte loquat d tpe nabuc. Unū igr vicij pp qđ regnū babylonis fuit destructū: est irreuerentia diuina quā fecit balthasar: q̄ vasa cō secrata diuino cultui būanis vsibus applicauit z bibit in eis: z optimates eius: z vxores z concubine: z interfect⁹ fuit balthasar eadē nocte: Dañ. v. Iō dr. r Et quō vinū. i vasis sacris potatū. s Potatē decipit. q: p b ira dei meruit. t Sic erit vir sup bus. s. Balthasar qui in cōceptū dei fecit dicta vasa in cōuiuio apportari. z in hoc fuit deceptꝰ. v Et nō decorabit. minus dicit z plus significat. i. inhonorabit ꝓ uatus regno z vita.
x Qui dilatauit q̄ infern⁹: qui ē insatiabilis.
y Animā suā. i. ambitōz suā. z Et ipe q̄ mors. i. nulli pcēs ꝑ crudelitate. a Et nō adimplet⁹ tur. i. nō satiat opibus malis. b Et cōgregauit. Hic ponit secūdū vicij qđ ē violētia: q̄ rex babylōie subiecit sibi alia reg. z hoc fuit maxime tpe nabu. de quo dr: Et congregauit ad se oēs gētes. eas sibi violēt subijciendo. c Nū quid nō oēs isti sup eū ꝓbolaz sumet. i. verbuz drisoriū. q. d. sic qđ ꝓtim fuit impletū in nabuc. q̄ incurrit amētiā: z eiectus fuit ab hoib⁹ partim in Baltbasar: sub quo z de q̄ deficit regnū.
d Et dicet. de rege babylonis derisorie. e Ue ei qui multiplicat nō sua. ꝓ violentiā. f Usq̄quo z aggra. ꝑ se densum lutū. Lutū quanto est densius tanto pōderosius z sic est in rapina: q: nō ē ibi ablatio tm̄ sicut ē i simplici furto: ꝑ cū hoc fit iniuria ꝓsone cui⁹ bona violēter rapiūtur: z pp talē aggrauatōem denso luto cōparatur. g Numq̄d nō repente ꝓsurgent q̄ mordent te. q. d. sic: q: medi z ꝓse regē interfecerē: z populū captiuauerūt: z bona rapuerūt. h Quia tu spoliasti gētes multas. bona eor violenter auferendo.
h Spoliabūt te oēs qui reliqui fuerint de pplis. a te spoliatis: q: ꝓiunxerūt se medis z ꝓsis ꝑ balthasar.
i Propter sanguinē hois. i. hoim a te occisor.
k Et iniquitatē terre ciuitatis. i. pp iniquitatē quaz cōmisisti in terra iude z in ciuitate hierlm: quor babitatores ptim occidisti: z ptim captiuasti. l Ue qui ꝓgregat. hic ponit terciū vicij qđ ē auaricia: cum dr: Ue qui ꝓgregat auariciā. dr: auarus q̄ auidus eris. q̄ nō pōt satiari. m Ut sit in excelso nidus eius. i. ciuitas regia sit potentissima z fortissima: sic fecit nabuc. de quo se iactauit: Dañ. iiij. Nonne hec est babylon ciuitas magna quā edificaui in domuz regni in robore fortitudinis mee z in gloria decoris mei. n Cogitasti cōfusionē domui tue. q: quāto fuit maior regni exaltatio: tanto fuit ꝓfusibilior eius dēpssio tpe nepotis sui balthasar. o Cōcidisti pplos multos tē. vt de bonis eor edificares tuā ciuitatē ꝑ aiam tuā.
p Quia lapis de pariete clamabit tē. i. apta erit vox dicta ac si te accusarēt lapides z ligna. q Ue q̄ edificat. ꝑ ponit quartū vicij qđ ē homicidiū cū dr: Ue qui edificat ciuitatē in sanguinib⁹. i. effundēs sanguinē multū. ꝓ tali edificatōe: iō subdit punitio cū dr.
r Numq̄d non hec sunt a dño exercituū. q. d. sic. z q̄

ſtilla ſubdit. g Laborabūt.n.ppli.i.multitudo babylonior. t In mul.igne.ſ.ad extinguēdū vel impediēdū ciuitatis incēdiū p medos ⁊ pſas futurū. v Et gētes.ſ.babylonie. r Inuacuuꝫ.ſ. laborabūt.qz incēdiū impedire nō potert. y Quia.re.tra. medis ⁊ pſis in tanta multitudie q babylonij nō potert reſiſtere. ʒ Vt cogſcāt glo.dñi.i. ptātē eius glozioſam p experientiā vindicte ſue: que q dē ptās erit.

a Quaſi aque opientes mare .i.fundū maris. q.d.ſic vindicta dei veiet ſup regnū babylonis q ñ appebit vltra.ſicut nec fūdus maris. b Te q potū dat. Hic ponit q̄ntū vicīū qđ fuit ignominia illata dignitati regie. Dicunt em̄ hebrei q nabuc. ad oſtentatiōez ſue victozie fec̄ adduci in cōuiuio ſolēni ſedechiā cathenatū ⁊ fecit ſibi dari potuꝫ valde laxatiuū: ⁊ fedat⁹ fuit in cōſpectū oim: qđ ſentiēs ſedechias ſe baberi in tanto ludibrio mortu⁹ fuit p̄ dolore: ⁊ boc ē qđ dr. b Te q̄ po.dat ami.ſuo. fuerat em̄ ſedechias amic⁹ nabuc. q̄ fecerat eū regē.iij. Reg. xxiij. c Mittēs fel ſuū.i.miſcēs q̄d laxatiuū vltra modū: qđ dr fel ex effectu: qz duxit ſedechiā ad mortē amarit udinē: ⁊ qz ex corde felleo p̄ceſſit tale factū. d Vt aſpiciat nuditatē eius.i.verecūdiā. e Repletus ē ignominia.ſ.ſedechias. f Pro glo.q̄ debe. ſibi fieri p dignitate regia: p̄p qđ nabuc. cōſiderans ſe male egiſſe fecit eū ſepeliri honorifice: biere. xxxiij. g Bibe tu q̄ꝫ.i.tu bibes p̄fuſionē a dño tibi p̄parātā. b Et pſopiere.i.pſopieris vſus in amētiā. i Circūdabit te calix.i.pena a deo infligēda. k Et vomitus igno.ſu.glo.tuā.i. poſt glozią regni ignominia ſuperuenet tibi: ⁊ ſubdit cā. l Quia iniq̄.libani.i.tē pli p te deſtructi: qđ bic ⁊ in plurib⁹ locis dr libani⁹: eo q̄ fuit fcm̄ de lignis libani.iij. Reg. v. m Et vaſtitas aialiū.i.ablatio ſacrificioꝝ. n Deterrebit eos.ſ. deſtructores tēpli ⁊ cult⁹ diuini: p̄p boc.n. chaldei meruerūt deſtrui. ⁊ nō ſolū boc meruerī p̄ p̄ctm̄ in deū: ſ etiā in primū: iō ſubdit. o De ſangui.bois.i.bominū q chaldeos effuſis. p Et iniq̄. terre.i. exercitu in regno iude. q Et ciuitas.ſ.bierūm a chaldeis deſtructe. r Et om.babi.in ea.q̄ p chaldeos fuerī attrociter vulnerati ⁊ captiuati. s Quid p̄deſt. b ponit ſext ū vicīū. p̄p qđ regnū babylonie fuit deſtructū.ſ.ydolatrie vicīū cū dr. s Quid p̄deſt ſculptile.q.d.nibil. t Quia ſculpſit illud fictor. ⁊ iō nibil bz numinis aut virtutis. v Et face.ſimula. multa.in quo notat ipius babylonie multiplex ydolatria ex boc patz q.p̄pha non loquit bic de ſtatua aurea in qua nabuc.faciebat ſe adorari: Dañ.iij. vt dicūt alij: ſed de ydolis q̄ ipe colebat. r Munq̄d ipe wcere poterit.i. lapis ſculptus.q.d.nō. y Et oīs ſpi.nō ē in viſce.ei⁹.i. nullus ſpūs ē ibi: qz oīs nō eā pollet nullo. ʒ Dñs aūt in templo ꝛc̄.i.in celo vbi magis refulget eius glozia. ʒ Vileat a facie ꝛc̄. diuinitatē eius nulli alij attribuendo.

Capl'm.iij.

Domine audiui. bic cōſequenter ponitur oro p̄pbe: cui tñ p̄mittit talis titulus in hebreo. et ē de integritate textus ſicut ſē tituli i libro pſal. put ibidē fuit dctm̄. Oro abachuc p̄pbe p: o ignoratus. Et dicunt h alij q̄ p̄pha peccauit ex ignorātia: murmurādo de diuinis iudicijs quaſi minus rectis dicēs. ſ. c. j. Propterea egredief iudicū peruſuꝫ: tō audita diuina rñſione ſuū peccatū cognouit: ⁊ p eius remiſſione oranit. ʒ ñ videf mibi veriſile q p̄pha a deo illūinatus ⁊ inſpiratus ignorauerit diuina iudicia fore recta. ſaltē in generali: ʒ modū rectitudinis forſitan ignorauerit in ptículari: ⁊ p dñs nō eſt veriſile q̄ de eis murmurauerit in pſona p̄pha: ſ aſſumēs pſonā infirmoꝝ de diuis iudicijs murmurātiū: ſicut ibidē fuit dctū: ⁊ boc appet ex eo qđ bic dr: Pro ignātijs in plurali: ſi.n. loq̄reī in pſona p̄pha ꝓueniēt⁹ diceret in ſingulari, p ignātia. Igit ſicut ſupius accepit pſonā infirmoꝝ murmurando: ita bic orādo: vt p̄ctm̄ ignātie eis remitteret a dño. a Dñe audiui. Hic p̄ñr ponit oratio: in q̄ p̄pha ſic p̄cedit: qz p̄io denūciat deſtructōem babylonis: ſcdo modū captōis: ibi. Munq̄d in flumib⁹. tercio p̄rūpit i laudē deuotōis: ibi. Ego aūt. Sicut ſ. dctm̄ ē p̄pbeta deridebant potētiā chaldeoꝝ deſtrui p̄p coꝝ malitiā: ⁊ de ei⁹ futura deſtructōe audiuerat diuinā rñſionē. c. vj. iō exclamat. a Dñe audi. audi. tuā.i. penā chaldeoꝝ futurā quā audire me feciſti. b Et timui. p̄ admiratōe ingoris tue iuſticie: Vel aliter: Timui. de pena iuſtorum p̄pli mei de tuis iudicijs murmurātiū. c Dñe op⁹ tuū. in punitōez chaldeoꝝ q̄ fiet vtute tua magis q̄ būana. d Inme. anno. viui. illud.i. viuificabis ponēdo in effectu: ⁊ iſtud mediū annoꝝ referūt alij ad baltbaſar. q̄ interfect⁹ fuit in virili etate: ⁊ ſic in medio annoꝝ ſuoꝝ: tñ videf mibi q̄ meli⁹ p̄t referri ad annos deſtructōis tēpli: a cuius deſtructōe vſq; ad primū annū cyri fluxerūt lxx. anni p̄m bebreos: ⁊ inde vſq; ad ei⁹ reparatōez ſexto anno darij. xlvj. anni Iobā. ij. Quadraginta ⁊ ſex āis edt ficatū eſt tēplū boc. Et certū ē q̄ boc dicebaf de tēplo q zorob. bel reedificato. Baltbaſar vo in quo chaldeoꝝ regnū defecit p duos āos fuit occiſus: ante p̄mū ānū cyri: in quib⁹ regnauit darius medus p̄dañ. v. et ſic occiſio baltbaſar fuit q̄ in medio dictoꝝ annoꝝ. qz. l. ſunt ex parte vna. ⁊. xlviij. ex altera. Sciēdū tñ q̄. xlvj. anni a primo

r Munq̄d nō h̄ ſūt a dño exercituū s Laborabūt ei ppli t in multo igni v ⁊ gentes x in nacuū ⁊ wficiēt. y Quia replebit terra z vt cognoſcant gl'iam dñi: a q̄i aq̄ operiētes mare b Te q̄ potū dat amico ſuo: c mittens fel ſuū: ⁊ inebrians d vt aſpiciat nuditatē ei⁹ e Repletus ē ignominia f p gl'ia g Bibe tu q̄ꝫ ⁊ pſopiere. h Circūdabit te calix wrtere dñi: k ⁊ vomitus ignominie ſup gl'iaꝫ tuā. l Quia iniquitas libani operiet te. m ⁊ vaſtitas aialiū n wterrebit eos: o wr ſanguibus hois p ⁊ iniquitate terre q ⁊ ciuitatis: r ⁊ oīm habitātiū ī ea. s Quid p̄deſt ſculptile: t q̄r ſculpſit illd fictor ſu⁹ flatile ⁊ imagīē falſaꝫ: q̄r ſpauit ī figm̄ to fictor ei⁹ v vt facēt ſimulacra muta: Te q̄ dīc ligno

exp̄gſcere: ſurge lapidi tacēti x Munq̄d ipe wcere poterit: Ecce iſte coopt⁹ ē auro ⁊ argēto: y ⁊ oīs ſpūs non ē in viſceribus ei⁹. ʒ Dñs aūt in templo ſancto ſuo ʒ ſileat a facie eius omnis terra.

Oratio abachuc p̄pbe p ignorantijs. vij.

a Domine audiui auditionem tuaꝫ b ⁊ timui. c Dñe op⁹ tuū d in medio annoꝝ viuifica illud. In medio ānoꝝ notū facies e cum iratꝰ fueris f miſcōie recordaberis. g Deus ab austro veniet: h ⁊ ſanct⁹ wmōte pharan. k Opuit celos gl'ia eius l ⁊ laudis eius plena eſt tra. m Splēdor eius vt lux erit: n cornua in manibus ei⁹. o Ibi abſcōdita ē fortitudo eius: p añ facīē e⁹ ibit mors q Egredief dyabolus añ pedes ei⁹

forſitan ignorauerit in ptículari: ⁊ p dñs nō eſt veriſile q̄ de eis murmurauerit in pſona p̄pe: ſ aſſumēs pſonā infirmoꝝ de diuis iudicijs murmurātiū: ſicut ibidē fuit dctū: ⁊ boc appet ex eo qđ bic dr: Pro ignātijs in plurali: ſi.n. loq̄reī in pſona p̄pe ꝓuenieti⁹ diceret in ſingulari, p ignātia. Igit ſicut ſupius accepit pſonā infirmoꝝ murmurando: ita bic orādo: vt p̄ctm̄ ignātie eis remitteret a dño. a Dñe audiui. Hic p̄ñr ponit oratio: in q̄ p̄pha ſic p̄cedit: qz p̄io denūciat deſtructōem babylonis: ſcdo modū captōis: ibi. Munq̄d in flumib⁹. tercio p̄rūpit i laudē deuotōis: ibi. Ego aūt. Sicut ſ. dctm̄ ē p̄pbeta deridebant potētiā chaldeoꝝ deſtrui p̄p coꝝ malitiā: ⁊ de ei⁹ futura deſtructōe audiuerat diuinā rñſionē. c. vj. iō exclamat. a Dñe audi. audi. tuā.i. penā chaldeoꝝ futurā quā audire me feciſti. b Et timui. p̄ admiratōe ingoris tue iuſticie: Vel aliter: Timui. de pena iuſtorum p̄pli mei de tuis iudicijs murmurātiū. c Dñe op⁹ tuū. in punitōez chaldeoꝝ q̄ fiet vtute tua magis q̄ būana. d Inme. anno. viui. illud.i. viuificabis ponēdo in effectu: ⁊ iſtud mediū annoꝝ referūt alij ad baltbaſar. q̄ interfect⁹ fuit in virili etate: ⁊ ſic in medio annoꝝ ſuoꝝ: tñ videf mibi q̄ meli⁹ p̄t referri ad annos deſtructōis tēpli: a cuius deſtructōe vſq; ad primū annū cyri fluxerūt lxx. anni p̄m bebreos: ⁊ inde vſq; ad ei⁹ reparatōez ſexto anno darij. xlvj. anni Iobā. ij. Quadraginta ⁊ ſex āis edt ficatū eſt tēplū boc. Et certū ē q̄ boc dicebaf de tēplo q zorob. bel reedificato. Baltbaſar vo in quo chaldeoꝝ regnū defecit p duos āos fuit occiſus: ante p̄mū ānū cyri: in quib⁹ regnauit darius medus p̄dañ. v. et ſic occiſio baltbaſar fuit q̄ in medio dictoꝝ annoꝝ. qz. l. ſunt ex parte vna. ⁊. xlviij. ex altera. Sciēdū tñ q̄. xlvj. anni a primo

anno cyri vsq; ad fertū darij accipiūt ꝑm ꝓputatōz grecoꝝ z latinoꝝ: ꝑm hebreos aūt sunt pauciores vt pleni⁹ dixi hester. j. Dan. ix. Per hoc tñ nō infringitur expō dicta: qz qđ ē int̄ duos t̄mios dr̄ ee in medio: licz plus satis distet ab vno termino q; ab alio: z hoc mō ꝑmus annus cyri ꝑōt dici in medio annoꝝ: lz ꝑm ꝛoz satis fuerit reparatiōi templi: q; eius destructioni.

De verificatōe illius verbi Jobā. ij. Quadragrita z sex annis ædificatū est templum hoc: nō ē multū curandū: qz non ē vbū xp̄i nec euāgeliste: nisi tm̄ referendo: ꝑ ē verbuz iudeoꝝ obiectiuz xp̄o: ꝙ quz multa falsa dixerūt: vt ꝑz ex euangelijs.

c Cuz iratus fueris. ꝑm iude captiuādo.

f Misericordie recordaberis. ipm̄ p cyrum liberando.

g De austro. Hic alludit ꝓpheta hystorie eductionis de egypto q̄ erat ad austrū respectu iude: z est sensus. g Deus ab austro veniet. i. sicut deus a ptē australi venit cū pplo ꝑm ad terrā ꝓmissionis deducēdo: ꝑm illud Deutro. ij. Mouit dñs iter tuū habitās tecū. xl. ānis. sic veniet cū medis z ꝑsis ad liberanduz ipm̄ de captiuitate babylōica. b Et sanctus. i. deus q̄ ē sanctus sanctoꝝ. i De mōte pharā. i. sicut reduxit ꝑm̄ p locū illū: ita. x. deducet ꝑm̄ suū reducēdo in iudeā: k Operuit ce. glia ei⁹. i. ptās eius gloriosa in destructōe babylonica. l Laudis eius plena ē terra. qz de illa destructiōe multe regiones gauise sunt que fuerāt a chaldeis afflicte: vt dictū est ca. ꝓcedenti. m Splendor ei⁹. i. fulgur armorū exercitus cyri z darij qui dr̄ splendor dei: eo q̄ ille exercitus erat executor diuine iusticie. n Cornua in ma. eius. i. arcus extenti z baliste: qz perse z medi erāt optimi sagittarij. o Ibi abscōdita ē fortitudo ei⁹. qz victoria illi exercituí ꝓcessa: magis fuit virtute diuia latēte q; būana. p Ante faciē eius ibit mors. in hebreo br̄. Pestilentia. Aduentū. n. cyri z darij ꝛ babyloniā ꝓcessit mortalitas debilitās virtutē chaldeoꝝ. q Egredietur diabolus ante pedes eius. qz tales ꝓcussiones frequēter fiunt ꝑ dēmones: sicut dr̄ de egyptijs psal. lxxvij. Immissiones ꝑ angelos malos. r Stetit. hic incipit versus alius in hebreo. z referr̄ ad exercituz cyri z darij: q̄ stetit in obsidione babylonie vsq; ad ei⁹ captōem: nō subdit. s Et mē. ē terrā. qz terra babylonie fuit diuisa ꝓncipibus exercitus ꝑm suā ꝓtōem. t Aspexit. s. aduersarios ꝓfidēter. v Et dissoluit gētes. s. babylōis z eam adiuuātes. x Et cōtriti sūt mōtes seculi. i. maiores ꝓncipes babylonie qui ante erant altiores in hoc seculo. y Incurs. sunt coli. i. būiliati z dejecti ꝓncipes minores. z Ab ituneri. eterni. eius. i. a ꝓcessibus exercituū cyri et darij ab eterno ꝓuisis a deo. a Pro iniq̄tate. s. destructōis tēpli a chaldeis: vt ꝓdictū ē ca. ꝓcedēti. b Tabernacula terre madian. s. turbata: z silr̄ madian: vnō qđ dr̄ hic: pelles. in hebreo br̄: Cortine. Justi. n. ꝑsi fuerūt cum nabuc. in destructōe tēpli: z cū nepote eius balthasar fuerūt rebellati. c Numq̄d. Hic ꝓnr̄ ponit modū captōis z diuidit in tres: qz ꝓpha ꝓmo denūciat captiōis modū: secundo approbat diuinū iudiciū: ibi. Audiui. tercio reuertit ad ꝓpositū: ibi. Ficus. n. Prima adhuc i duas qz ꝓmo iste modus exprimit. secūdo hystorie iosue alludit: ibi. Sol z luna. tercio reuertit ad narrandū captōis modū: ibi. Alia fecisti. Circa primū sciendū q; ꝑse z medi videntes ciuitatē babylonis inexpugnabilē ꝓ muroꝝ altitudinē z fortitudinē longe a ciuitate diuiserūt fluuiū eupbratē i plures alueos z sic ꝑ alueū ꝑncipalez diminuto intrauerunt ciuitatē vbi nō erat murus. z ꝑ ē qđ dr̄. c Numq̄d in fluminib⁹. i. in eupbrate cui dr̄ flumia i plurali: tū ꝓpter ei⁹ magnitudinem tū ꝑ diuisionē dictam. d Iratus es dñe. inferendo babylonijs effectum tue vindicte. q. d. sic. e Vel in mari. i. in eupbrate qui noiatur mare more hebraico: q; ois cōgregatio aquarū magna mare dr̄: ꝑm illō Gen. j. Congregatōes aquarū appellauit maria. f Indignatio tua. ꝙ babylonios. q. d. sic. nō. n. talis diuisio eupbratis videbat posse fieri: nisi spāli adiutorio dei. g Qui ascēdes. sic ē in libris correctis z in hebreo. b Sup eqs tuos. i. sup equos nr̄os ꝛ ꝑsas vando eis z eqtib⁹ virtutē capiendi babyloniā. i Et quadrige tue. in quibus pugnabant antiq̄tus. k Saluatio. captio. n. babylonie fuit saluatio pplī iude ꝑ cyrū liberantē eū a captiuitate. l Suscitās suscitabis arcū tuuz. i. arc⁹ medoꝝ z persaꝝ: qui dicunt tui: qz ad executōem tue iusticie extenti. m Iuramēta tribub⁹ que locut⁹ es. i. ad seruandū iuramenta que fecisti abrāe ysaac z iacob de terra a tribubus possidenda: qz ꝑ hoc redierūt due tribus: z aliq̄ de decē in iudeā. n Fluuios scindens. i. eupbraten mō supradicto: ita q̄ ē repetio eiusdē ad maiorē expressionē. o Viderunt te aque. in effectu ptātis tue. p Et voluerūt montes. i. superbi babylonij. q Turges aquarū transijt. i. impetus eupbratis a suo alueo diuertit mō ꝓdicto. r Dedit abyssus vocē suā. i. fundus eupbratis denudatus aquis ita eñdit dei virtutē sup babylonios ac si clamaret sicut dr̄ cap. ꝓcedēti. Lapis de pariete clamabit. s Altitudo. s. ipe deus q̄ nō solū dicit alt⁹ i ꝓcreto: s etiā altitudo in abstracto: sicut dr̄ veritas et iusticia: z hoc ꝓ excellentiā sue altitudinis. t Manus suas leuauit. ad puniendū chaldeos. v Sol z luna. hic ꝓpha alludit hystorie iosue: cū dr̄. v Sol z luna steterūt ꝛc. i. sicut steterūt pugnante iosue ꝑ chananeos in signū diuine virtutis sibi assistētis: sic assistet virtus dei medis z ꝑsis pugnātibus ꝑ chaldeos: iō subdit. x In luce sagittaꝝ tuaꝝ ibunt. i. eoꝝ sagitte a te dirigent ad interficiendū chaldeos: et silr̄ eoꝝ haste: ꝓ qđ dicūt tue qz a te directe in executōez tue iusticie. y In fremitu. exercitus cyri z darij. z Cōculcabis terraz. s. babylonis. a Et in furore. i. in vindicta tua. b Obstupefacies gētes. ad auxiliū babyloniorum venientes. c Egressus es. i. egredieris cū medis z ꝑsis eos dirigēs

to. d In salu. ppli tui. qz p illã victoriã cyrus dedit plo licentiã reuertẽdi in iudeã: iõ subdit. e In salutẽ cũ xpo tuo. i. cyro de quo dr Esa. xlv. Hec dic dns xpo meo cyro ꝛc. Sciendũ tñ q cyr9 nõ dr ibi xpc. nisi inquãtũ fuit figura ihu xpi. z iõ hec lra ad ihm xpm principaliꝝ ẽ referenda: vt sit sensus: Sicut fuisti cũ ꝓro ad liberatiõz ppli tui de babylone sic ris cũ ihu xpo ad liberatiõem ppli tui de inferno: q ẽ figurata p salutẽ ppli a cyro datam. f Percusi. caput. i. balthasar regẽ. g Denudasti fũda. vsqz ad collũ. i. manifeste oñdisti mlr ipler eius viciũ perviudicte tue effectũ. h Maledixisti sceptris eius. i. dominatõibus eius. i Capiti bellatoꝝ eius. i. ꝓncipi sue milite: z subdit cã. k Venientib9 vt turbo. i. cuz impetu z furoꝛe. l Ad dispgendũ me. i. ppm meũ in hierlm z iuda. m Exultatio eoꝝ. in destructõe ciuitatis z templi z captiuatõe ppli. Sicut eius ꝛc. n Quia fecisti in mari. Hic ꝓpha reuertit ad narrãdũ captõis babylonice modũ: sicut in cantilenis idez frequẽter repetitus. q modus fuit p diminutõem eupbratis que dr hic mare: sicut z supra cũ dicit. n Quia feci. in mari. i. in eupbrate. o Equis tuis i. equis medoꝝ z psaꝝ q dicunt tui: eo q a te sunt directi in executõe tue iusticie. p In luto aq̃ multaꝝ. qz alpheus eupbratis nõ erat totaliter desiccat9: z sic erat ibi lutũ derelictũ ab aq̃s multis q ibi añ fuerant. q Audiui. Hic ꝓñr ꝓpha approbat iudiciuz diuinũ de captiuatõe ppli sui ad purgatõez pctõꝝ dicens. q Audiui. ppm infirmũ murmurãtẽ ꝛ tuũ iudiciũ de eius captiuatõe. r Et ꝓtur. est ver. metui. n. ne suo murmure ad iram ꝓuocaret te.

s A voce. s. murmuris eoꝝ. t Cõtremuerũt labia mea. qi loqui impotẽtia: ꝑ tñ cũ tremoꝛe moueri. v Ingrediat putredo. q. d. captiuitas sup nos inducta qua aliq̃n putrefiũt corpa est patiẽter tolcranda. x Vt requiescã. a. labore captiuitatis. y In die tribulatõnis. i. tpe babylonice destructõnis. z Vt ascẽdã. de chaldea in iudeã p cyri licẽtiã. a Ad populũ accinctũ nrm. i. armis paratũ: sic. n. ascenderunt filij isrl de babylone: pp periculũ bostiũ in via. Vel dr pplis accinctus. i. dispositus ad gradiendũ: z loquit h ꝓpha in psona pplꝰ de babylone redituri: qz tpe illi9 captiuitatis ipe erat in iudea ꝑm bystoriã Daniel. xiiij. q̃uis. n. nõ sit autẽtica: tñ ꝓbabilis reputat. b Ficus. Supra posuit modũ captõis babylonis ex debellatõe ciuiũ: hic idẽ oñdit ex defectu victualiũ. dns eñ ante aductũ cyri z darij ꝛ babyloniã indurit terre sterilitatẽ: ita q fortalicia nõ potuerũt sufficienter muniri: iõ dr. b Ficus. n. nõ florebit. i. modicũ florebit: ita q faciet modicũ fructũ qi p nihilo reputãdũ: ꝑm q dr. ij. physicoꝝ. Qd modicu ẽ qi nihil reputat: z etiam ꝑm cõem modũ loquendi quo dr nihil est in arboribus q̃n ibi est modicus fructus: z ita intelligit illud qd subdit de vineis oliuis z aruis. c Abscidet de ouili pecus ꝛc. qz pp defectũ pastus aialia poterũ parũ fructificare. d Ego aũt. Audita babylonis destructione z populi iude liberatione: ꝓpheta exclamat dicens. Ego autem in domino gaudebo. applaudens diuine iusticie z liberatiõi populi iude. e Et exultabo in ihesu deo meo. i. salutari meo liberante ppm meũ de captiuitate babylonica: z ꝑm hoc ihesus ẽ nomen appellatiuũ. Sz qz dictũ ẽ q liberatio de captiuitate babylonica figura ẽ liberatõis patrũ d lymbo inferni sic fiẽda q ihm xpm: z vtrãq; liberatõez videbat ꝓpha futurã

scidet de ouili pecus: et non erit armentũ in presepibus. d Ego aũt in dño gaudebo: e z exultabo in deo ihu meo. f Deus dns fortitudo mea: g z ponet pedes meos quasi ceruoꝝ. h Et sup excelsa mea deducet me victor. i in psalmis canentem.

Explicit abachuc ꝓpha.

iõ ihesus est hic etiã nomẽ ꝓpriũ. f Deus dns fortitudo mea. educẽdo me sua virtute: ꝓmo de babylone: secũdo de inferno: vt dictũ ẽ: z sic ẽ vbũ ꝓphete loquentis in psona populi in babylõe captiuati: z in lymbo detenti. g Et ponet pedes meos q̃i ceruoꝝ. qz redeuntibus de babylone dedit virtutẽ z agilitatẽ gradiendi: et liberatus d lymbo virtutẽ egrediendi z celũ ascendendi: iõ subdit. h Et sup excelsa mea deducet me victor. qz ppls de babylone rediens ascendit in iudeã q̃ est terra mõtuosa: z potissime: qz venit in irlm: z ibi templũ fundauit in monte syon. j. Esdre. iij. z detẽti in inferno ascenderũt in celũ cũ victoꝛe xpo. i In psalmis canentẽ: qz ppls rediens de babylone deũ laudabat in via z magis in termino. j. Esdre. iij. Et sancti cum xpo ascẽdentes cũ diuinis laudib9 ascenderunt in illis sine fine ꝓseuerãtes. psal. lxxxiij. Beati q̃ habitãt in domo tua dñe: in secla seculoꝝ laudabũt te. ad quã nos ꝓducat ꝛc.

In ca. iij. abacbuc vbi dr in postil. Hic ꝓñr ponit oiõ ꝓphete.

Additio.

Circa materiaz buiꝰ oiõnis ꝓphetice ipi9 abacbuc valde varie se habuerũt expositores. q̃dam. n. hebreoꝝ dicũt q hec oiõ fuit facta p quadã sterilitate tunc futura: ad qd faciũt aliqua in hoc cãtico cõtenta: vt cũ dr. Numq̃d in fluminib9 iratus es dñe. qz in sterilitate cessante pluuia diminuunt flumina. Silr cuz dic Suscitabis arcũ tuũ. intelligãt de iride: de q Gen. ix. Arcũ meũ ponã in nubibus. q̃ quidẽ arcus in tpe pluuie solet apparere. vnde Ezech. j. Velut aspectũ arcus cũ fuerit in nube in die pluuie. vñ ꝓpha orabat ꝑm eos vt appareret ille arcus: z sic pluuie fluerent more solito. Silr cũ dr: Ficus. n. nõ florebit z nõ erit germẽ in vineis ꝛc. Abscidet de ouili pecus ꝛc. totũ attribuũt sterilitati p̃dicte ꝓ q̃ dicũt ꝓphetã orasse ne ppls piret p p̃dictã plagam. vñ dicit: In medio annoꝝ viuifica illud. i. in medio annoꝝ sterilitatis p̃dicte. z sup hoc petit: Cum irat9 fueris misericorditer recordaberis. Alij vo hoc canticũ exponũt de destructõe babylonie: z de mõ captiõis ei9 sicut in postilla cũ aliq̃bus variatiõib9: de q̃b9 nõ est curãdũ. Sz saluo sp meliori iudicio. hec oiõ magis videt ptinere ad mysteriũ xpi: z ad hoc videt tendere glosa ordinaria ꝓ maiori pte: qd satis apparet ex ei9 devota cõpositõe. Est eñ ꝓposita ad modũ psalmoꝝ dauid: qui inter ꝓpheras exꝑsius de mysteriis xpi deuote cecinit: z iõ in tota sacra scriptura nõ inuenit hec dictio cola in hebreo. nisi in psalterio z in hoc cantico. vñ cũ dr. Sanctus de mõte pharã z alijs certis locis. ponit in hebreo coia: qd est dyapsalma ꝑm. lxx. ꝑm quã exositõez hoc qd dr in titulo. s. oratio abacbuc ꝓphe ꝓ ignorãtijs: ꝓtinuat ad ꝓcedentia sic dixerat. n. ꝓpha supius increpãdo ydolatras: Ve q̃ dic ligno exrgiscere ꝛc. z sequit: Ecce iste q̃ coopertus ẽ auro z argento: z ois spũs non est in viscerib9 eius. qz ydola sz sint subtiliter z sumptuose fabricata: nullã tñ spualem grãm seu virtutẽ vel vitã in se cõtinẽt. ꝑ deo vero subdit ecõtrario: Dns in templo sancto suo. s. de9 incarnat9: q̃ cũ sit i corpe sibi vnito: dr ee in tẽplo suo. iuxta illd Joh:

ij.ca. Soluite tẽplũ istud.qui tante virtutis ẽ q cũ sit in pdicto tẽplo suo eius dominio tota terra.i. totus mũd? suoꝝ icit:dr quo subdit: Sileat a facie eius ois terra. Et qz ꝓpheta in spiritu videbat q circa christi incarnationẽ dr qua statim dixerat: Dñs in tẽplo sancto suo multi errores babebãt ꝛsurgere:iõ orat p ignorãtijs ꝺ quo dicit in titulo: Oratio abacbuc p ignorantijs.ne iusti in hmõi caderent ignorãtias.7 qz mysteriũ hoc habuerat nõ per cognitõem natarale:ꝫ ex fide que est ex auditu:iõ in exordio sui cantici seu orõnis dicit. Dñe audiui auditũ tuum 7 timui.s.timore filiali causato ex debita reuerentia tanti mysterij.ꝟnter petit auditũ pdictũ impleri.ꝺ. Domine opus tuũ in medio annoꝝ viuifica illud. Ubi notandum q hoc qꝺ ꝺr hic: In medio annoꝝ.nõ ꝺr intelligi dr medio rei.geometriee loquẽdo seu arithmetice: ꝫ dr medio rõnis.put pbs accipit mediũ.ij.ethycoꝝ.ꝺ.q virꝰ moralis in medio ꝛsistit.s.p ꝛformitatẽ ad rõnẽ rectã: 7 sil'r in ꝓposito: mediũ annoꝝ:intelligendũ est ꝑm ꝛformitatem ad rõnes diuinã:que summe recta est:ꝓordinantẽ aduẽtũ xpi in tpe cõformi dictamini sue rõnis. In quo ꝯdem tpe ẽ tpis plenitudo: dr qua aplꝰ.c.iiij.ad galath. Cũ venerit plenitudo tẽpis.7 sic intelligenda ẽ glo.interli.que sup istud verbũ: In medio annoꝝ.dicit.s.in plenitudine tpis. Et qz nõ sufficisset q opus dei.s.incarnatio filij fieret nisi boibus notificaret:iõ subdit. In medio annoꝝ notũ facies. Et qz timebat ꝓpheta ne ex humana malicia hoc beneficiũ impediret:iõ subdit: Cũ iratus fueris misericordie recordaberis. Cõsequenter ondit quõ illud opꝰ dei.s.incarnatio venit in noticiã seu cognitõem nr̃am.ꝺ. Deus ab austro veniet.s.in meridie. Sicut.n.in meridie sol maxime lucet:sic ad fidẽ incarnatõis maxima lux saltem supnaturalis requirit. Et qz ꝺuenit ad hmõi fidem p scripturarũ testimonia:iõ subdit: Et sanctus dr monte pharan.s.dr monte umbroso 7 denso:p qõ sacra scriptura que hoc mysteriũ varijs locutõibus 7 umbrosis figuris tradit intellr. Cõsequẽter dr ei? natiuitate dicit: Operuit celos gloria eius.nato.n.dño:angeli Gloria in excelsis decinerũt. Et qz dr eius pdicatõe 7 vita 7 miracul' totus orbis fuit repletus:iõ subdit: Et laudis eius plena ẽ terra. Cõsequẽter qz xpc qui sol iusticie ꝺr tanq̃ lux vera irradiat in mundo:iõ dicit: Splendor eius vt lux erit. Et qz hmõi splendor fuit quodãmõ occultat? in cruce: ideo subdit: Cornua in manibus eius:ibi abscõdita est fortitudo eius. 7 ibi est finis versus apud hebreos: 7 est sensus: Cornua in manib? eius.i.tropbea crucis ꝑm glo.qz p extensionẽ manuũ xpi in cruce:cornua arc crucis sunt expsa:in qua quidẽ cruce abscõdita est fortitudo eius:qz exinaniuit semetipm etiã vsq ad mortẽ. Cõsequẽter dr effectu passionis eius dicit: Ante faciẽ eius ibit mors:qz moriendo mortẽ nr̃am destruxit. Egrediet? dyabolus añ pedes eius.qõ põt intelligi dr expoliatõe inferni qui dyabolus põt dici:vel ꝑm glo. qz xpo ingrediẽte in cor̃de fugit dyabolus. Cõsequẽter dicit. Stetit 7 mensus est terrã.7 hic incipit versus in hebreo. Ad cui? intellectũ in cõtinuatõe ad pcedẽtia 7 sequẽtia sciendũ:q qz ppha dixerat q fortitudo xpi erat abscõdita in cruce:iõ hic declarat quõ sua potẽtia put est deus fuerat anteavalde patẽs.7 onsa 7 spãliter in opib? q fecerat in tpe veteris testamẽti:quoꝝ aliqua pcipua hic narrat:ex quib? vnũ ẽ q diuisit terrã ammorreoꝝ 7 chananeoꝝ in hereditatẽ filijs isr'l:que quidẽ diuisio facta fuit p mensurã in funiculo distributionis:vt hr̃ Josue.xiij. dr quo dicit: Stetit 7 mensus est terrã.s.ꝓmissionis mõ pdicto. Et sequit: Aspexit 7 dissoluit gentes.s.habitãtes in illa:qz fuerũt ab ea sepati per mortẽ 7 captiuitatẽ 7 hmõi: Et qz reges eoꝝ erãt magni 7 fortes ab antiquo vt ꝺr in psalmo. Qui occidit reges fortes ꝛc.iõ subdit. Contriti sunt mõtes seculi. Incuruati sunt colles mũdi ꝛc. Si añt querat quare in hmõi narratõe incipit ꝓpheta ab acquisitõe seu diuisione terre 7 ꝓtermisit illa q̃ fuerũt in deserto 7 hmõi. Dicendũ q dr datõe legis qꝺ fuit potissimũ 7 principale iam aliqd tetigerat ꝓpha cũ dixerat: Deus ab austro veniet ꝛc. 7 hoc significãdo ꝓuocabit aduentũ xpi:vt ꝺ.expositũ ẽ:7 alludẽdo illi hystorie dr datõe legis in monte synai q̃ erat vicinus monti pharan:dr quo fit hic mentio. Cõsequenter narrat fortitudinẽ dei oĩa antiquis post accessõem 7 diuisionẽ terre dr quo dicit. Pro iniquitate vidi tentoria ethyopie. Ubi notandũ q ubi nos habemus ethyopie.in hebreo hr̃ chusan:qꝺ est nomẽ ꝓpriũ cuiusdã qui afflixit filios isr'l:eo q offenderãt deũ colendo ydola:ꝫ qz postea penituerũt 7 exclamauerunt ad dñm:deus saluauit eos q othoniel frẽm caleph: vt hr̃ Judi.iij.7 sic deus oñdit potẽtiã suã puniẽdo ydolatras 7 miserendo penitẽtibus. Rõ aũt quare translatio nr̃a hz ethyopie ẽ.qz chus signat ethyopes. 7 iõ p chusan trãstulit ethyopiã ꝫ adveritatẽ:ethyopia nõ ẽ chusan ꝫ chus.chusan.n.est nomẽ ꝓpriũ homis:vt dictũ est:7 sic hr̃ in chaldaica translatõe. Cõsequẽter dicit: Turbabunt pelles terre madian:in quo tangit hystoriã gedeon cum madianitis qui ab eo fuerũt turbati 7 victi:vt habet Judi.vij. Cõsequẽter dicit: Numq̃d in fluminib? iratus es dñe ꝛc.in quo oñdit potentiam dei alludendo hystorijs dr diuisione maris rubri 7 iordanis:nõ seruato tñ ordine tpis nec exprimẽdo factum ꝫ more poetico tangendo. Et qz deus se habuit in istis vt vir pugnator p salute ppli:iõ subdit. Qui ascẽdes sup equos tuos quadrige tue saluatio. Sil'r qꝺ subditur. Suscitans suscitabis arcũ tuũ.intellr eodẽ modo scz cõsiderando deũ ac si eẽt fortis eques 7 exptus sagittator. Et qz ista 7 similia fecit deus vt huaret iuramẽta que fecit patribus ꝺ hoc q semẽ eoꝝ possideret terram ꝓmissionis:iõ dicit: Juramẽta tribuum que locutus est:7 sequit: Fluuius scindens terre ꝛc.in quo est replicatio pdictoꝝ ad maiorẽ cõfirmatiõem. Qz autẽ sequit: Gurges aquaꝝ transit.intelligit dr aquis iordanis que descendẽtes transierũt:7 sic remansit abyssus discoopta.vñ dr hoc hr̃ Josue.iij.ca. Aque q̃ inferiores sunt decurrẽt atq deficient:ꝫ aque alte steterũt q̃ immobiles dr quo dicit:ibi. Que aũt desup veniũt in vna mole ꝛsistunt 7 hoc est qꝺ ꝺr: Altitudo manus suas leuauit p altitudinẽ intelligunt aque altiores.scz superiores. Que leuauerũt manus suas.i.amouerũt ptãtes suas ne currerent naturali cursu. Consequenter alludit hystorie iosue dr statiõe solis 7 lune:iosu.x. dr quo dicit: Sol 7 luna steterunt:et qz ibi deus misit lapides grandinis magnos dr celo quibus pcussi fuerunt aduersarij:iõ subdit. In luce sagittarũ tuarꝰ ibũt lapides.n.illi qui nõ sine fulgure mittunt estimant vt sagitte seu baste lucentes:7 qz ex hmõi pcussionib? miraculosis:habitatores terre chanaan fremuerũt 7 stupuerunt:iõ dicit. In fremitu conculcabis terram 7 in furore obstupefacies gentes. Consequẽter reuertitur ꝓpheta ad loquendũ ꝺ xpo. Ad qꝺ sciendũ q supius ꝓpheta dixerat q potẽtia xpi fuerat in cruce abscõdita dr quo dixit ibi. Abscõdita est fortitudo eius:7 postea oñdit q eius potentia in antiquis fuerat multipliciter publicata:7 hoc cum dixit: Stetit 7 mensus ẽ terrã ꝛc. vsq ad istũ locũ. Nunc autẽ ostendit: q hꝫ potẽtia xpi in cruce abscondita fuerit:tñ fuit magna 7 salutifera operans. vnde dicit: Egressus es in salutẽ populi tui:in salutem cum xpo tuo. 7 sequitur. Percussisti caput dr domo impij.quia princeps demonioꝝ qui in ligno vincebat in ligno victus fuit a xpo:7 sequitur Denudasti fundamentũ eius vsq ad collum:quia vt dicitur in glosa: Abscondita eius aperta sunt non ad breue tempus sed imperpetuum. 7 sequitur: Paledixisti sceptris eius ꝛc. Totum exponitur dr potestatibus dyabolicis que frequenter veniunt ad dispergẽdum iustos: 7 sequitur: Exultatio eoꝝ sicut eius qui devorat ꝛc.isti enim aduersarij humani generis se habent vt exultantes cum devorant pauperem in abscõdito:eo mõ quo dicitur in psalmo: Insidiatur in abscondito vt rapiat pauperem ꝛc. 7 sequitur. Viam fecisti in mari equis tuis in luto aquarum multarꝰ.qõ a multis exponit dr transitu maris rubri:sed cõtinuãdo ad pdicta videtur exponendus sicut in glo. dr ma

Prologus

ri huius seculi: vbi est lutū, cura & solicitudinū mitas in quo mari xp̄c fecit viā cōs suis. i. iustis: quos regit sicut eques equū suū: & hoc dādo eis exēpla vite & cōsilia saluberrima p̄ que possent vitare fluctuatōnes et pricula hmōi curarū & solicitudinū: ꝓhibuit. n. xp̄c solicitudinē futuro & tēpalium Matth. vj. ca. Et sic facit vias i hmōi mari turbuleto. Cōsequēter dicit: Audiui et ꝯturbatus est vēter meus ꝛc. Ad cuius declaratōem sciēdum q̄ prophet a ꝯsiderans ex p̄dictis duo p̄ncipalr: vnū ē tribulatō quā xp̄c passus est in cruce: vbi abscōdita est fortitudo ei⁹: vt dixerat: secundū est fructus salutiferus suę passionis: ꝺ quo dixit: Egressus es in salutē ꝓpli ꝛc. turbatus ē in mente et ꝯtremuerūt labia labia sua. quasi nesciens loqui ex turbatōe tante ꝺuietatis. ī dic: Audiui. s. p̄dicta ex fide q̄ ē ex auditu. Et ꝯturbatus ē venter meus. s. mens mea que est intrinseca sicut venter inter mēbra corporea intrinsecus est. Cōtremuerūt labia mea. q̄ loquela turbabat ex vehementia turbatōis intrinsece. Ingrediat putredo ꝛc. i. ingredit: quia turbatio mētis redundabat etiaz in membra solida que sunt ossa. Et rōne tante turbationis & tremoris dicit: Ut requiescam in die tribulatōnis. & est sensus q̄ ꝓpheta habebat requiescere & cōsolari in salute ab eo ꝺsiderata: q̄ tn̄ facta est in die tribulatōis. s. in tpe passionis xp̄i. Et nimirū si ꝓpheta de hoc tremebat & ꝯturbabat de tribulatōe passionis; etiam si ex ea sequeret fructus salutis cū etiā xp̄c imminente passione ꝯristabat: & cepit tedere & mestus ee: Matth. xxvj. ca. Cōsequēter ꝓpheta turbabat ex hoc q̄ habebat cōmisceri cum pp̄lo iudaico qui ꝓcuratur⁹ erat mortē xp̄i: & de hoc dicit: Ascendā ad pp̄lm accinctū nr̄m. i. ascendā in iudeā ad pp̄lm illū qui paratus est cum armis ad occidendū xp̄m. Et notandū q̄ vbi nos habemus in hoc loco: accinctū nr̄m: in hebreo ꝺr Jegudeno: & ē oino sīle verbū: Gen. xlix. circa bñdictione gad: in quo loco trāslatio nostra hz: Precabitur ante eū. vñ & in hoc loco sic debuisset dicere: Et ascendam ad pp̄lm q̄ p̄liabit ante eū. i. cōtra eum: & sic sententia erit planior ad ꝓpositum. & sequit: Ficus enim nō florebit ꝛc. vbi videt loqui ꝓpha pabolice de populo iudaico, assimilando eum ficui nō florenti: vel vinee nō germinanti & hmōi. sicut Esa. c. v. assimilat illū populū ꝓpheta ad lram vinee nō fructuose: et ē sensus: Ficus ēm. i. ille pp̄s. Nō florebit in illo tpe: Nec erit germen in vineis: q̄ p̄didit virorem gratie. Mentiet opus olive. q̄ de iusto dicit: Ego sicut oliua fructifera in domo dñi. Similiter & intelligendū est hoc qđ dicit Et arua nō afferent cibū. s. de cibo spūali. Abscidet de ouili pecus ꝛc. q̄ iam tpe illo ꝺsinit ee grex dñi sicut & populus. vnde Dañ. ca. ix. Occidetur xp̄c & non erit eius populus qui eum negaturus est. Consequenter ꝓpheta ex illis duobus cōsideratis. s. quoz vnuz erat tristabile. s. afflictio passionis: & aliud magni gaudij & exultatōis. s. fructus salutiferus ei⁹. inclinat se ad gaudiū: q̄ ꝓpetuū & indeficiens: & de hoc dicit: Ego autez in dño gaudebo & exultabo in deo ihesu meo. q. d. Iz illā tristiciā cōsidero que magna est: tn̄ q̄ trāsitoria eā dimitto: & gaudebo in dño qui est eternus. Et exultabo in deo ihesu meo. s. in sua saluatōe que ꝓpetua est: & sequitur: Deus dñs fortitudo mea. s. ad tolerandum plixitatem spei. Et ponet pedes meos quasi ceruoz ad attingendū terminū ꝺsideratū velociter: Et sup excelsa deducet me. s. sup alta & supba que huic saluti ꝛuiantur: Et sic erovictor in psalmis cauēs. Et nota q̄ vbi dr hic: Victor in psalmis cauente: ponunt illa verba sicut in titulo q̄rti psalmi. vñ istud canticū ꝓprie est sicut vn⁹ de psalmis dauid.

Postilla fratris Nicolai de lyra cū additiōibus pauli ep̄i burgēsis: ac replicis magistri matthie doring super abacuc ꝓphetā finit feliciter.

Incipit plogus in Sophoniā ꝓphetā.

[a]Radunt hebrei cuiuscunq̄ ꝓphete pat aut au⁹ pōat ī titulo: ipos q̄z ꝓphetas fuisse. Ion & amos vnū de duodecim ꝓphetis q̄ dixit: nō sum ꝓpheta nec filⁱ⁹ ꝓphete: ꝫ pastor capraꝝ [b]vellicans sycomoros: p̄ris nomē ī titulo ñ hz. [c]Hoc si verē est: [d]sophonias ꝓpheta [e]q̄ noīe (vt ita dicā) ꝓpheti co[f] & [g]gloriosa maioꝝ suoꝝ stirpe generat⁹ ē. Habuit ei p̄rem chusi: [h]auū godoliaz [i]pauū [k]amariā: [l]attauū ezechiā: [m] & talē quadrigā ipse

Incipit expositio plogi in sophoniā ꝓphetam.

[a]Radunt hebrei ꝛc. In isto plogo p̄cedit hiero. ꝑ hunc modū: primo ponens quandā regulā hebreoz ꝓphete ꝓsonā describit: secundo ponit interp̄tatōez nois que ꝓphe ꝓgruit ibi. Nomen sophonie ꝛc. tercio repetit carnalem ꝓphete genealogiā ex qua spūalē elicit: ibi. Iste ergo ꝓpha ꝛc. q̄rto dicit cuius regis tpe ꝓphauit: ibi. Iosiaz regē iude ꝛc. quinto ꝓphetie materiā tangit: ibi. Jō deus ꝑ ꝓphetā. Jtē in prima pte cōmēdat ꝓpheta siue describit a tribus: primo ab officij dignitate: ibi. Hoc si verū ē sophonias ꝓpha. secō a nois p̄figuratōe vel cōgruitate: ibi. Qui noie: vt ita dicā: ꝓphetico. tercio a generis nobilitate: ibi. Gloriosa maioꝝ ꝛc. alias diuisiones ponemus in locis suis: Dicit igitur. [a] Tradūt hebrei. i. regulariter dicunt. [b] Vellicans sycomoros. i. discerpēs folia sycomoꝝ & aliaꝝ arboꝝ ad pastū pecoꝝ: vide ꝺ. in secundo plogo sup amos. [c] Hoc si verū ē ꝛc. hic describit ꝓsona ꝓphete q̄ntū ad duo. s. q̄ntū ad p̄figuratōez nominis cū ꝺr. Qui vt ita dicā ꝛc. & q̄ntū ad nobilitatē originis: ibi. Et gloriosa maioꝝ. dicit igit. [c] Hoc si verum est. q̄ hebrei tradunt. [d] Sophonias ꝓpha. vt ita dicam. ꝑ quandā essentie ꝺmonstratōem: sicut dicit mlier egregia forma. [e] Qui noie ꝓphetico. i. ꝓphetalis officij p̄figuratiuo. [f] Et. i. etiā. [g] Glo. ma. su. stirpe gene. est. hoc verbū est sumit bis in ꝓstruēdo: & sepe ꝛba q̄ pluries resumunt ponunt in fine sententie vt hic: & in ouidio epl̄aꝝ: Tu dñs: tu vir: tu mihi frat eras dicit briseis achilli. ꝺr ergo: Qui. noie ꝓphetico. i. ꝓphetal officij p̄figuratiuo vel ꝓphete cōgruo. In ipa. n. impositōe nominis hui⁹ p̄figuratū videt q̄ eet ꝓpheta futurus: et ita videt exponere litera sequēs que dicit q̄ vtraq̄ nois interp̄tatio ꝓphete cōuenit: & sic videt lra sequēs exponere p̄cedentē. Alij dicunt q̄ quinione est ibi vna dictio: dicunt enim q̄ quinio quinionis dicit collectio quinq̄ in vno ordine. sed nō est mos tū in vsu: & pp̄ hoc dicit Hiero. vt ita dicā: q̄ ergo. iiij. p̄cedētes ꝓphete cōnumerant ꝑ sophonie dicūt q̄ ex bis fit quinio: est ergo sensus. Hoc si verū ē. vt supra. Sophonias ꝓpha in quadā. Quinione ꝓphetica & gloriosa stirpe maiorū suoꝝ. i. p̄cedentiuz ꝓphetaꝝ. Generatus est. Quicq̄d sit de veritate lre: ista lectura reprēdit de manifeste incōgruitate. Est. n. ibi soleocismus: cum quinio sit tm̄ masculini generis teste p̄ristiano qui dicit in quinto maioris voluminis: In oi antecedente, q̄ nō sunt ꝛbalia vel ꝑticipialia masculina sūt vt stellio gurgulio: q̄ sunt verbalia siue ꝑticipialia femina sē: vt ord̄ actio cōiugatio cōiunctio interiectio. Quid ergo dicemus de vnio vnionis nōne pro cōiunctōne vel ꝓgregatōe inuenit in feminino dico q̄ sic: ꝑ tūc ꝑ syncopam dr ab vnitio vnitionis qđ est nomen verbale descē

tens ab vnio vnis: nã ab vnus vna vnuz dr hic vnio lapis pciosus sic dict⁹: qz tm vnus z nũqz duo vl tres sil' inueniunt. Itẽ vnio dr pctũ vnũ in tessera: z sil' credo q̃ quinio si aliquid significet: significat q̃nqz pcta in tessera: sicut senio significat sex: et tunc deriuat a q̃nus quina quinũ. His dictis lectoꝛ iudiciũ dere linquo. b Fuũ ab aueo aues qd ẽ cupio cupis. qz mꝛ tũ auet nepotes.

i Proauũ. pꝛemaui: qi ppe auum.

k Amariã. ñ amasiam: vt q̃daz falsi libꝛi hñt. Aliã enim interptatiõem habet amarias: z aliã amasias: videi interptatoibus.

l Attauũ. paui patrẽ q̃si alteruz post auũ: z idẽ dr abauꝰ qi longe ab auo.

m Ettalẽ quadrigã ꝛc. ppe quadrigis z aurigis cõparant: vñ de Helya dr. iij. Reg. ij. Pꝛmi currus isrl z auriga eius, simile dr de beliseo. iiij. Re. xiij. d. Greg. Auriga agitat currꝰ porrat. Doctor ergo qui mores ppli p patiẽtiã sustinet z sacri eloquij verbũ vocet z currus dr z auriga: currus quia tolerando portat: auriga: qz exhortãdo agitat.

n Nomẽ sophonie ꝛc. Hic pm interptatiõem nois cõmendat ppha a duobꝰ: primo ab officij sublimitate: ibi. Alij speculã. scdo a mysterioꝝ cognitione: ibi. Alij archanũ dñi. z tercio cõmẽdat a quietia vtriusq; ibi. Siue igit speculã. dicit igit. n Nomẽ sophonie. i. hoc nomẽ sophonias ꝛc. o Utrunqz. i. vtraqz interptatio.

p Prophete quenit. s. q̃ habuit speculãdi officiũ z noticiã mysterioꝝ: z hoc pbat hiero. p verbuz dñi factũ ad ezechielẽ ppham. s. filij bois ꝛc. Ezech. iij. z. xxxiij.

q Iste ergo pphet. hic repetit pphete generatio carnalis cuz dr. Filius erat chusi ꝛc. ex qua elicit generatio spualis cũ dr: De fortitudine ꝛc. Ondit ergo hic q̃ sicut psona a psona nascit: sic z nomẽ ouis a nomine: sꝛa plana ẽ.

r De fortitudine itaqz dñi natus est sermo dñi. hic notat q̃ fortitudo vite debet pcedere pmonẽ doctrine: vt pius quis faciat q̃z doceat: Actu. j. Cepit iesus facere z docere: Eccli. xxxiij. Cõseruabit disciplinã z tunc rñdebit Eccli. xl viij. a. Surrexit helyas ppha quasi ignis z verbuz ipius quasi facula ardebat: Job. v. f. dr de Jobãne. Ille erat lucerna ardens z lucẽs. Herñ. tantũ lucere ẽ vanũ. tantũ ardere parũ: ardere z lucere pfectũ.

s Et d ser. dñi nata est magnitudo dñi. hic notat q̃ doctor nõ dr ex doctrina sua querere magnificentiã ppriã: s laudem dei z gloriã. j. Abessal. ij. Exhortatio nꝛa nõ de errore neqz de immundicia neqz in dolo: sed sicut pbati sumus a deo vt crederet nobis euangeliũ: ita z loquimur nõ q̃si hoibus placentes: sed deo qui pbat corda nꝛa. z sequit: ibi. Nec querentes ab hoibus gloriam ꝛc. Col. iij. Oẽ quodcũqz facitis in verbo aut in ope oia facite in noie dñi nꝛi Jesu xpi: grãs agentes deo patri p ipm. j. Corinth. x. g. Omnia in gloriã dei facite. Eccli. lj. Dedit mihi dñs linguã mercedẽ meã: z in ipa laudabo eum.

t Et de magn. do. nata est hũi. q̃ quo quis verius deũ magnificat tanto seipm magis humiliat: Ero. iij. Ex quo locutus es ad seruum tuũ impeditionis z tardionis linguę sum: Marci. j. Veniet fortior me pꝛ me. ecce magnificatio dei. Cuiꝰ nõ sum dignus, pcumbens soluere corrigiã calciamenti rũ eius. ecce hũilitas sui: nata est ergo hũilitas pm motũ nõ pm eẽtiam. j. Corinth. xv. Ihõ sum dignus vocari apls. Et adde q̃ de chusi. i. d humilitate ortus est sophonias. i. dñi speculator. i. sublimatus ad arcẽ speculationis qd significatur Luc. xix. a. vbi dr de Zacheo: qui statura pusillꝰ erat q̃ ascendit i arborẽ sycomoꝛũ vt videret ihm Sycomorus interptatur ficus fatua. Bre. Cõtẽplari dei sapiẽtiaz nõ possunt qui sibi sapientes videntur: qz tanto ab eius luce longe stꝰ quãto apud semetipos hũiles nõ sunt: qz in eoꝝ mentibus dum tumoꝛ elatõnis crescit arcẽ contẽplatiõis claudit.

v Josiã regez ꝛc. Hic describitur rex in cuius tpe sophonias

velut extremꝰ auriga cõpleuit n Nom sophonie: aliꝫ speculã: aliꝫ archanũ dñi trãstulerũt. Siue igꝝ specula: siue absc̃ditũ dñi intptetur vtrũqzᵖ pphe zuenit. Zꝛ. n. ad ezechielẽ: Fili hois: speculatorẽ te posui domui isrl q Iste ergo pphet. qui erat in specula z in sublimibꝰ cõstitutꝰ: z nouerat mysteria dñi: filius erat chusi qui interptat hũilitas. Habebat q̃z auũ godoliã q̃ dicit magnitudo dñi: z pauuz amariã: q̃ z ipe vertit in pmonẽ dñi: attauũ ezechiã q̃ sonat fortitudo dñi r De fortitudi

ne itaqz dñi natus ẽ sermo domini: s z de pmone dñi nata ẽ magnitudo dñi t z d magnitudie dñi nata est hũilitas: vt cũ q̃uenerit aliquis ad pfectũ: dicat: qz nõ sũ dignus vocari apls. Et illud in psalmis. Dñe nõ est exaltatũ cor meũ: neqz elati sũt oculi mei u Josiam regẽ iude, cuius tpibus sophonias prophetasse inuenitur: deo pꝛ oibus regibus iude placuisse hystoria quarti libꝛi regũ z secundi palypomenon demonstrat. x Josias simulachꝛa b q̃ pater suus ammon c vel auus manasses in

ne. xix. a. vbi dr de

pphetauit: cõmendat aũt hic rex iosias a tribus: primũ est q̃ deũ pcipue coluit: secundũ q̃ ydoloꝝ simulachꝛa z ydolatriã destruxit: ibi. Josias simulachꝛa ꝛc. terciũ est q̃ festũ pasche intermissum multis tpibꝰ celebrauit: ibi. Et de custodisse pascha ꝛc. y Quarti libꝛi Reg. xxiij. Similis illi nõ fuit ante eum rex qui reuerteret ad dñm in omni corde suo z in tota anꝛa sua z in vniuersa virtute sua iuxta oẽm legem moysi neqz post eum surrexit similis illi. z Et secundi palypomenon. xxxiij. a. Octauo anno regni sui cũ adhuc eet puer cepit querere deũ patris sui dauid. a Josias ꝛc. simulacra cõminuisse. iij. Reg. xxiij. fere p totũ. ij. palyp. xxxiij. Sculptilia succidit atqz cõminuit. Itez in eodẽ. Mundauit iudã z itm ab excelsis z lucis simulacris z sculptilibꝰ. b Que pater suus ammõ. ij. palypo. xxxiij. g. Cunctis ydolis que manasses fuerat fabꝛicatꝰ immolauit atqz seruiuit. iij. Reg. xxj. g. Seruiuit immũdicijs quibus seruiebat pr eius z adorauit eas. c Vel auus manasses. iij. reg. xxj. a. Edificauit excelsa q̃ dissipauerat ezechias pr eius z erexit aras baal z fecit lucos: sicut fecit achab rex isrl: z adorauit oẽm militiã celi z coluit eã. Et fere eadez verba dicunt de eo. ij. palyp. xxxiij. a. r Hoꝛe omnibꝰ regibus iude. Cõtra Eccli. xlix. Preter dauid z ezechiã z iosiam oẽs peccauerũt: sic ergo vident ezechias z dauid pificari iosie. Rñdeo ezechias progatiuã habuit in miraculis, p eo factis. iij. reg. xx. z Esa. xxxviij. Dauid in humilitate z spũ pphetico: Josias in cultu religionis. Vel põt dici q̃ simpliciter fuit melioꝛ z feruẽtioꝛ ezechia: s nõ dauid. z posset dici q̃ dauid nõ fuit ppꝛie rex iude. Reges. n. iuda dicũt ppꝛie qui regnauerunt tm sup duas tribus. Reges aũt isrl sup decem tribus in samaria: David vo sup duodecim tribus regnauit. Vñ cõpatio ipm nõ recipit: s illos q̃ tm duabus tribubꝰ pfuerunt quibꝰ oibus melioꝛ fuit iosias. Item sup illud. iij. reg. xviij. a. Nõ fuit similis ei de cunctis regibus iuda. dr in hystoꝛijs: si querit de iosia dicimus q̃ iosias iste melioꝛ fuit eo: sed iste pponit ei in b q̃ magnificatus ẽ pclaris bellorꝝ titulis: z q̃ tria inau

dita fecit dñs p eo:solis regressum: additõem annoꝝ stragẽ hostiũ p angelũ. d In quib⁹ ꝛc. Cõtra.iij. Reg.xviij. dr de ezechia. Cõfregit serpentẽ eneũ quez fecerat moyses. Item mgr dicit in hystoriis q ezechias pfregit serpentẽ eneũ quẽ fecit moyses: ꝛ puluerẽ eius

dispsit in torrentez cedron. Rñdeo quidam dicũt q hec verba tracta sunt a iosepho q̃ erranit hoc dicendo q nec hoc inuenit aliomõ: nec in libro Regũ. nec galypo. Põt et aliter dici. dr. n. in hystoriis d iosia oia vestigia ydolatrie redegit in puluerem ꝛ vestigia serpẽtis enei quẽ contriuit Ezechias ob hoc i plogo sophoie legit iosias serpẽtẽ ptriuisse. vñ dr q aliq̃ frustũ flictũ fuit ab Ezechia q̃ p⁹ ab ydolatrantib⁹ iudeis habebat ꝛ reuerẽtia q̃ pminuit iosias. Vl põt dici hoc q dico Minuit. nõ est dr textu plogi: lz inueniat in multis libris: ꝛ tũc pstruit lra sic.

templo dñi collocauerat electa cõminuisse monstrat. c In quibꝫ etiam serpentez a eneũ a moyse factũ b cui erroꝝ c inducti ppli superstitiõe ydoloꝝ d tetetus admiserat e Idem custodisse pascha: ꝛ intermissis tpibꝫ multis solus celebrasse mõstrat. f Jõ deus p pphetã tpibus memorati regi q̃ puẽtura erãt oñdens g gentibꝫ quidez b lectiõe pphensis i affuturũ iudiciũ. k Pplo vo isrl salutẽ: ꝛ ciuitati hierlm restauratõem: m tunc tpis tribuedã n textu lectionis renunciauit.

Explicit plogus.

Incipit argumẽtũ.

Sophonias speculator

ꝛ archanoꝝ dei cognitor audiuit clamorẽ a porta piscium: ꝛ ciulatũ a secũda: ꝛ cõtritiõem a collibꝫ. Indicit q̃z vlulatuz habitatoribus pile: q̃z pticuit ois pplus chanaan: dispierunt vniuersi q̃ inuoluti erant argento.

Explicit argumẽtũ. Incipit sophonias pphetas.

Caplm.j.

Verbũ dñi qđ factũ est ad sophoniã b filiuz chusi filij godolie filij amasie filij ezechie: c in diebꝫ Josie filij ammon regis iuda. d Cõgregãs cõgregabo oia a facie terre dic dñs: e cõgregans hoiem ꝛ pecus: cõgre-

Caplm.j.

Verbuz domi. Prophetia sophonie in duas ptes diuidit: in pbemiũ ꝛ tractatũ q̃ incipit: ibi. Cõgregãs. In pbemio notificat sophonie statꝫ: genus ꝛ tpus: Status cũ dr. a Verbũ do. qđ fcm ẽ ad sophoniã. p h. n. ostẽditur ipm fuisse pphetaz. ij. Petri. j. Illo volũtate bũana allata est aliqñ pphetis: s spũsancto inspirati locuti sunt sancti dei homies. ꝛ iste status ẽ q̃i medius int deuz ꝛ cõem pplm propter qđ pphete dicunt dñi pticipative: sm q exponit saluator illud psal. Ego dixi dij estis. d. Jo. x. ca. Illos dixit deos ad quos fact⁹ ẽ sermo dei. secdo notificat eius genus cũ dr. b Filiũ chusi ꝛc. sm regulã hebreoꝝ iste fuit pphetas: eo q exprimit nomẽ eius in principio pphetie filij sui sicut dcm ẽ Esai. j. ꝛ idẽ ẽ intelligẽdũ de alijs tribꝰ h noiatis. lz nõ habeant eoꝝ pphetie: ꝛ sic ptz q iste sophonias nõ solũ fuit pheta: s d genere pphali: qz pr eius auus ꝛ pauus ꝛ attauus fuerũt pphete. tercio notificat tpus cũ dr. c In die. iosie. ex quo ptz q iste pphetauit ante tpus babylonice captiuitatis. d Cõgregans. hic pñr ponitur tractatus q̃ diuiditur in duas ptes. s. in ptẽ cõminatoriã ꝛ psolatoriã que incipit in. iij. ca. Prima in duas. qz pmo cõminat peccatoribꝫ generalr. secdo magis spãliter: ibi. Et extendã. Circa primũ dicit pphet in psona dñi. d Cõgregãs cõgre. oia a facie terre. ꝛ ista cõgregatio nõ est ad salutẽ: s ad penã: qđ ptz ex fine buiꝰ pactis: vbi dr: Et disperdam boies a facie terre. ꝛ hoc mõ accipit cõgregatio ab abachuc primo. Totũ in hamo sublenauit ꝛ cõgregauit in rhete suũ. ꝛ sic cõminat penã peccatoribus generaliter cum dicitur.

c Congregans boiem. i. boies peccatores ad penam. ꝛ qz bruta pp boiem facta sunt: iõ cõminat q hec pena extendi debeat ad ipa cum dr: Et pecus ꝛc.

f Et extendam. Hic pñr cõminatur peccatoribꝫ spãliter ꝛ primo iudeis: secdo pplis extraneis ca. se. Prima diuiditur in quinq; ptes: qz primo fit cõminatio sacerdotibꝫ: secundo principibꝫ: tercio vulgaribꝫ: quarto se occultãtibꝫ. q̃nto excluditur tribulatõis pondus. ptes patebũt prosequendo. Jsta tñ diuisio nõ est ita pcisa quin de sententia vni ptis ponatur aliquid in alia: sicut fit cõiter in diuisionibꝫ aliꝰ propheta. Circa primũ dr in psona dei. f Et extendã manũ meã sup iudã. ad puniendũ eius pplm peccatorẽ. g Et sup oẽs habitatores hierlm. que erat metropolis iude: ꝛ ibi vigebat viciũ ydolatrie: in quo magis erant culpabiles sacerdotes qui tenebãtur illud extirpare ꝛ diuino cultui intendere: iõ subditur.

d Jn q̃b⁹. i. inẽ q̃ simulacra. b Cui erro. i. ad quẽ erroꝝẽ. s. ydolatrie. c Inducti ppli. pplis dico. d Detentus supstitiõe ꝛc. i. cũ approbatõe receperat. a Eneũ ser. fa. a moyse. Nu. xxj. nõ dixit q destruxerit: qz hoc legit de ezechia. iiij. reg. xviij. a. Si aũt inueniat: Minuit. sicut in aliq̃b⁹ libris scribit: tũc dicẽdũ est sicut p̃dixim⁹: q ezechias pfregit serpẽtẽ quẽ iosias cõminuit ẽtũ ad aliquã ptẽ q: adhuc in reuerẽtia habebat: ꝛ tũc pstruit lra sic. In q̃bus. i. inẽ q̃ simulacra. Minuit vel cõminuit serpẽtẽ ꝛc. Cui erroꝝ inductus ppls admiserat. i. peccauerat. admittere. n. dicit peccare vel recipere. ppls inq̃z d Detẽt⁹ supstitiõe. i. viciosa religiõe vl superstitiosa obseruatõe. Ydoloꝝ. i. in cultu ydolatrie. e Idẽ custo. pascha. iiij. reg. xxiij. nec. n. fcm ẽ tale phase a diebꝰ iudicuz q̃ iudicauerũt isrl ꝛ oim dierũ regũ isrl ꝛ regũ iuda: sicut in. xviij. ãno regis iosie ꝛc. eadẽ tria legit. ij. par. xxxv. f. f Jõ deus p pphetã ꝛc. h tãgit materia pphie q̃ consistit i tribꝰ in getiũ destructõe: in israelitici pplis liberatõe: in ciuitatis jrlm reparatõe: ista tria satis patẽt in lra: dic igr. f Jõ. s. pp bonitatẽ regis iosie. g Gẽtibꝰ. s. philistheis moabitis ꝛ assyrijs. b Lectõe oppẽsis. sophoie. ij. Gaza destructa erit ꝛc. ibi noiant ciuitates philistiim oꝝ q̃ destruẽde erãt. Item in eodẽ ca. Moab vt sodoma erit ꝛ filij ãmõ qi gomorra. ꝛ seq̃tur in eodẽ ca. Et pdet assur: ꝛ ponet speciosã in solitudinẽ. hoc dic ꝛ niniuen. i Affuturũ iudiciũ. s. pdẽnatõis ꝛ destructõis: qđ sonat verba cõmiatõis. vñ dr Gaza destructa erit. moab vt sodoma erit ꝛc. k Pplo vo isrl salu. i. libera tõz a captiuitate. s. esdre. j. l Et ciuit. ꝛc. j. esdre. vj. m Tũc tpis tribuẽdã. s. qñ gẽtes q̃b⁹ pmiat destruẽt hiere. xxx. Ecce ego cõuertã auersionẽ tabernaculorũ iacob ꝛ tectis ei⁹ miserebor: ꝛ edificabit ciuitas i ex celso suo ꝛ tẽplũ iuxt ordinẽ suũ fũdabit. n Textu

b Et dispdam de loco reliquias baal.i.ydolatrie cultū. i Et no.editu.cū sacerdotib⁹.editui dicūt custodes loci ydolatrie qi edē tuētes. k Et illos q̄ adorāt sup tecta militiā celi.i.solē z lunā aliosq; planetas:tecta.n.domoz illius terre erant plana:iō ibi ascendebāt ydolatre ad videndū z colendū plenius sydera. l Et iurāt i melchō. qz sil cuz dño colebant ydola:z in eo rū reuerentiā iurabant. m Et qui auertūt de p⁹tergo dñi.eius legē z cultū dimittentes.

n Dilete a facie dñi.i.silebitis sicut reiecti z cōfusi. o Quia iuxta ē dies dñi.i.tps sue vindicte. p Quia p̄parauit dñs hostiam.i.pplm iudeā ad occisionē. q Sanctificauit vocatos suos. in hebreo habeē: Preparauit. verbū.n. hebraicū hic positū equiuocū ē ad preparare z sanctificare.hebrei sequunt vnā significatōem. z trāslatō nr̄a aliā:pūt etiam dici isti vocati a deo sanctificati.i.applicati ad executō eius iusticie:et isti fuerunt chaldei.

r Et erit. Hec est secunda ps in qua cōminat principibus cū dr. r Et erit i die hostie dñi.i. occisionis pec catoz fm ordinē diuine iusticie. s Visitabo sup pncipes ꝛc.principes.n.sedechie z filios ei⁹ fecit nabuchodonosoz occidi:z oculos eius erui.iij.Reg.vlti.

t Et sup oēs ꝛc.i.vestibus cultui alienoz deoz deputatis.talibus.n.vtebant sacerdotes iudeoz aliqñ: qz cū dño etiā ydola colebant:vt p̄dictū est. v Et visi.sup oēm ꝛc.ingredies domū dñi magis ad suā pompā q̄z ad dei reuerentiā.in hebreo tñ br̄: Sup oēm trāsiliēte limē. qz aliqui volētes sacerdotes dagon z eius cultores imitari:qui non calcant sup limen tēpli dagon.j.Reg.v.sic ingredientes tēplū dñi limen transiliebāt absq; eius calcatōe:fm q̄ dicit hic ra.sa. v Qui ꝓplent domū dñi dei ꝛc.ibi tractantes negociatōes z ꝓsimilia.vt ptz Job. ij.que habent iniquitatē z dolum annexa.

x Et erit.hec ē tercia ps in q̄ cōminat vulgaribus.d. y Vox clamoris a porta pisciū.sic nominata: qz respiciebat mare:z p illam pisces inferebant in ir̄m z erat in muro exteriori. z Et vlulatus a secunda.i.a porta sibi coꝛespondente in muro secundo. a Et contritio magna a collibus.i.a monte syon in quo erat templuz z domus regia:que claudebant tercio muro. Triplicez.n. clausuram fecit salomon in hierlm. Et p ista ostendit q̄ totus populus ciuitatis eēt affligendus in omni pte.

b Vlulate habitatores pile.i.hierusalem vt dicunt exp̄positores nostri cōmuniter: que dicitur pila: eo q̄ est in medio iudee:sicut pes pontis q̄ pila dicit in medio eius Alñ versus:Est pila pes pōtis.pila ludus: pila taberna. in hebreo babeē: Habitatores bamaquetes.z sonat pro fundum in latino:z dicit ra.sa.q̄ illa est ciuitas q̄ vocatur tyberias notata ꝓfunda:eo q̄ est in demissiori loco indee. c Cōticuit omis pp̄s chanaan.i.iudeorum siue iudee:qz ibi habitauerūt chananei ante filios isr̄l:z qz filij isr̄l secuti sunt mores chanaueoz.

gās volatilia celi et pisces maris. Et ruine ip̄ioz erūt z dispdā hoies a facie terre dic̄ dñs. f Et extendā manū meā sup iudā:g z sr̄ oēs hītātes ir̄lm: h z dispdaz de loco hoc reliqas baal: i et nomia edituoz cū sacerdotib⁹: k et eos q̄ adorāt sup tecta militiā celi: z adorant l z iurāt in dño z iurāt in melchon: m z q̄ auertunt de p⁹ tergū dñi: z q̄ nō q̄sierūt dñm: nec inuestigauerūt eū. n Dilete a facie dñi dei: o qz iux ē dies dñi p Qz ꝓpauit dñs hostiā: q sanctificauit vocatos suos r Et erit: in die hostie dñi s visitabo sup ꝓncipes z sr̄ filios regis t z sup oēs q̄ induti sūt veste ꝑegrina. v Et visitabo sr̄ oēz q̄ arrogant ingredit sr̄ limē in die illa x q̄ ꝓplēt domū dñi dei sui iniq̄tate z dolo y Et erit i die illa dic̄ dñs y vox clamoꝛis a porta pisciū z vlulatus a secūda a z contritio magā a collib⁹ b Vlulate habitatoꝛes pile. c Cōticuit oīs pp̄s chanaā b dispierūt omēs inuoluti argēto. c Et erit: in tēpe illo f scrutaboꝛ irl̄m in lucernis g z visitabo b sup viros ꝛefixos in fecib⁹ suis: i q̄ dicūt in coꝛdib⁹ suis k Nō faciet bene dñs: l z non faciet male. m Et erit foꝛtitudo eoz in direptōez: n z domus eoz in deꝛelictū. Et edificabunt domos et non habitabunt z plantabunt vineas: z nō bibēt vinū earū. o Juxta est dies domini magnus: iuxta ē z velox nimis. p Vox diei domini amara: q tribulabit ibi foꝛtis r Dies ire dies illa: s dies tribulationis t z angustie. v dies calamitatis x et miserie: y dies tenebꝛaꝝ z caliginis: dies nebule z z turbinis: a dies tube z clangoꝛis super ciuitates munitas: b z super angulos excelsos. Et tribulabo

d Dispierunt omēs inuoluti argento.i.pleni diuitijs male acquisitis.que inuoluunt homines peccatis.fm illud ad thi.vj. Qui volūt diuites fieri incidunt in laqueū z tentatōem diaboli z desideria multa ꝛc. e Et erit.hec est quarta ps in q̄ cōminat ꝓphēta latentibus.d. f Scrutabor hierusalē in lucernis.qz capta ciuitate chaldei cū luminaribus querebant absconditos in locis subterraneis z obstructis. g Et visitabo.inferendo penam. h Sup viros ꝛefixos in fecibus suis.i.obstinatos in peccatis suis. i Qui dicunt in coꝛdibus suis.male de deo sentiendo. k Nō faciet bene dñs.suis cultoribus. l Et nō faciet male.suis cōtemptoribus. Ceciderant.n.in errorē illoz qui dicunt ꝓuidentiam diuinā nō extendi ad hec inferiora.ex quoz ꝓsona dr Job.xxij.Circa cardines celi ꝑambulat.nec nr̄a cōsiderat. m Et erit foꝛtitudo eoz.i.diuitie eoz. vnd in hebreo br̄.Substātia eoz in direptiōem chaldeis. n Et domus eoz in deꝛelictū.habitatoribus earū occisis vel captiuat[.iō subdit.Et edificabūt domos ꝛc. o Juxta est.hec est ps quinta in qua cōcludit pondus tribulatōis imminentis cum dicitur. Juxta ē dies domini magnus.magnitudine sue vindicte. p Vox diei dñi amara.qz omnes clamabunt p amaritudine angustie. q Tribulabitur ibi foꝛtis.z multomagis alij. r Dies ire dies illa.i.dei vindicte. s Dies tribulatōis.exterius. t Et angustie.interius. v Dies calamitatis.i.luctus. x Et miserie.i.cuiuslibet boni defectus. y Dies tene.z caliginis.q.d.tāta erit tribulatio q̄ null⁹ poterit videꝛe locū fugiēdi seu abscondendi se. z Et turbis.i.per⁹ chal-

tor oia rapientis. 5 Dices tube ⁊ dagoris. chaldeos ad bellū incitantis. a Et sup angu. excelsos. .i. turres excelsas q̄ solēt fieri in murox angulis.
b Et ambu. vt ceci. i. incidētes in piculis vndiq; sicut cecus ambulās cadit in foueā ⁊ impingit ad lapidē: et subdit cā.
c Quia dño peccauerūt. multiplr: vt p3 p supradicta. d Et effundet sanguis eox sicut humus. i. ita q̄ tota erit opta sanguine. f Et corpa eox. sicut stercora. i. dimittent insepulta.
g In igne zeli eius. i. vindicte dei. b Devorabit ois terra. .s. iudee de q̄ loquit̄ ppheta.

Capm. ij.

Onuenite. Post ē ppha cōminatus ē iudeis: h̄ p̄ minat extraneis: ⁊ diuidit in duas q̄ p̄io ptinuat se ad dcā: scdo exequit̄ dicēda ibi. Quia gaza: Circa p̄mū p̄ minatoz ca. p̄. ce. posita induē plin suū ad penitentiā vt euadat penā cōminatā. d. a Cōuenite. p mutuam dilectōem. b Cōgregamini. i locū diuini cultus ad impetrandū peccatox vrox remissionē. c Gēs nō amabilis. i. deo odibilis pp peccatox multiplicatiōem.
d Priusq̄ pariat visio. i. añq̄ pena mihi oñsa reuelatōe diuina sup vos veniat in effectuz. e Quasi puluerē transeuntē die. Ista lra apud hebreos dr̄ decurrata: q̄ ad eius intellectū optz supplere aliq̄: ⁊ cōtinuat sic p̄cedēti lre. Priusq̄ pariat visio. i. pena p̄ui sa tollat vos de terra vra: ita velociter sicut vētus tollit puluerē: ⁊ sic sol suo transitu velocit facit die.
f Añq̄ ve. sup vos ira furo. dñi. i. pena sue vindicte.
g Anteq̄ ve. sup vos ira indi. ei⁹. repetitio ē eiusdez sñie ad maiorē assertiōem: ⁊ sic ē in hebreo. pp q̄d aliq̄ male corrigūt: trabētes istud q̄ nō sit de textu.
h Querite dñm oēs māsueti tre. vt p vram iusticiā ⁊ oronē alijs pcak a pena cōminata. sicut Gen. xviij. dixit dñs se velle pcere toti ciuitati sodomox p decē iustis si ibi inuenirēt. i Querite iustū ⁊c. i. ipm deū ꝓsiderando eius iusticiā ⁊ māsuetudinē. q. d. sicut cōminat⁹ē penā pt̄b⁹ er sua iusticia: sic pat⁹ est pcere penitētib⁹ er sua mia. a Quia gaza. hic ñr pp̄ha exequit̄ dicēda extraneis ꝓminādo: ⁊ p̄io philisteis: scdo moabitis ⁊ āmonitis: ibi. Audiui. Tercio ethyopibus ⁊ assyrijs: ibi. Et ⁊ vos. Circa p̄mū dicit.
a Quia gaza destruet. q. d. pp hoc monui vos ad pnam. q: ra philistinox q̄ est vra fortior destruet pp sui obstinatōz in pcō: ⁊ ex p̄mit hic noīa quatuor ciuitatū p̄ncipaliū. Cōsequēter toti ppl̄o cōminat. d.
b Ve q̄ habi. funi. maris. i. pt̄ē terre sitam supra mare: terra. n. philistinox sita est supra mare mediterraneū.
c Verbū dñi. sup vos chanaā. ra. n. philistiox dr̄ chanaā q: erat vna portio regnox chanaā: vt p3 in libro iosue.
d Et erit funiculus maris. i. terra philistinox. e Reges pastox: q: destructis ciuitatib⁹ ⁊ eiectis habitatoribus ra manebit inculta: ⁊ sic solis pascuis aialiū apta. f Et erit funi. eius q̄ rema. d dñi. iuda ⁊c. i. reuertētes de babylone ibi pascent animalia sua. g Ad vesperam requiescēt. cū aialib⁹ suis i caulis. b Quia visi. eos dñs. liberādo eos de captiuitate babylonica p eox pniam. i Audiui. Hic ñr ꝓminat moabitis ⁊ āmonitis. d. in p̄sona dei. i Audiui obp̄briū moab ⁊c. dic hic Esa. q̄ iudei cū ducerent in babylonez captiui gementes ⁊ flentes: moabite ⁊ āmonite p quox terrā ducebant: de risione eis dicebāt: Quare lugetis et tristami: q: ad terrā vrām ducimini. inde. n. natus fuit abraā p̄r vr: Gen. xj. k Et magnifi. sunt sup ēmīos eox: q: iudeis i captiuitatem ductis moabite ⁊ āmonite occupauerūt pt̄ē terre eox. ⁊ subdit pena. l Propterea vi. ego di. dñs. i. sicut verus est q̄ ego sum vita p ēntiā: ⁊ sic punient moabite ⁊ āmonite.
m Quia moab ⁊ so. erit ⁊c. li vt non dic hic cōlitatē: q: iste terre nō fuerūt sic subuerse. § ad tps fuerunt deserte: habitatoribus⁹ ei⁹ ⁊ cultoribus⁹ ptim occisis ⁊ ptiz captiuatis.
n Siccitas spinax. i. nō crescent ibi nisi spine. o Et acer. salis. sal. n. reddit terrā sterilez: ⁊ iō p hoc designat sterilitas terre pp defectū culture. vt dctm ē. p Usq̄ in eternū. in hebreo hr̄. Usq̄ in seculū. ⁊ iō eternū nō importat hic ppetuitatē a pte finis § lōgitudinē tpis. q Reliq̄e ppli mei. i. reuertētes de babylonia. r Diripient eos. q̄d fuit ipletū t pe macbabeox. ⁊ cā b⁹ replicat cū dr̄ s Hoc eis eueniet ⁊c. ⁊ exponat vt supra. t Horribilis dñs. eos. grauiter puniendo. v Attenuabit oēs deos terre. ydola moabitax ⁊ āmonitax oterēdo.
x Et ado. eu. s. dñm. y Viri. i. iudei. z De loco suo. i. d̄ tēplo in ir̄m p zorobabel reedificādo. a Oēs insule gētiū. i. aliq̄ d̄ oīb⁹ insul: q: pp sanctitatē tēpli multi gētiles de diuerb⁹ ptib⁹ veniebāt adorare dñm in ir̄m. vt hr̄. iij. Re. viij. ⁊ Jo. xij. vl p̄t istd. Et attenuabit ⁊c. exponi vt sit de tpe xpi. pp̄ha in q̄ deiecta est ydolatria. ⁊ oēs gētes adorāt vnū deū lz diuersimode excepti aliq̄b⁹ barbari. i. q̄b⁹ dr̄ ab aliq̄b⁹ adhuc manē ydolatria. b Et ⁊. Vltio ꝓmiat ethyopib⁹ ⁊ assyrijs. d. § ⁊c. q̄ frequēt pp̄le meo molesti fuistis. vj. gal. xiij. c Interfecti ⁊c. gladiū suū

homines: b ⁊ ambulabūt vt ceci: c q: dño peccauerūt. d Et effundet sanguis eox sicut humus: f ⁊ corpa eox sicut stercora. Sz ⁊ argētū eox ⁊ aurū eox nō poterit liberare eos: in die ire dñi. g In igne zeli eius b devorabit ois terra: quia p̄sumatōem cū festinatōe faciet cūctis hītātib⁹ terrā.

Ca. ij.

Onuenite b congregamini gēs nō amabilis: d priusq̄ pariat visio c q̄si puluerem trāseuntez die f anteq̄ veniat sup vos ira furoris dñi g anteq̄ veniat sup vos ira indignatōis dñi b Querite dñm oēs māsueti tre: q: iudicium eius estis opati. i Querite iustū: q̄rite māsuetū: si quo mō abscōdamini in die furoris dñi. a Q: gaza destructa erit: ⁊ ascalō in desertū. Azotū in meridie eiicīet: et accharō eradicabit. b Ve q̄ habitatis funiculus maris: gēs p̄ditox. c Verbū dñi sr̄ vos chanaā terra philistinox: ⁊ dispdā te ita vt nō sit inhitator. d Et erit funiculus maris c reges pastox: ⁊ caule pecox f Et erit funiculus ei⁹ q̄ remāserit d̄ domo iuda Ibi pascent in domib⁹ ascalonis g ad vesperā requiescēt d q: visitabit eos dñs ⁊ e⁹ eorū ⁊ auertet captiuitatē eorum. i Audiui obprobrium moab ⁊ blasphemias filiorū ammon q̄ exprobauerūt populo meo. k ⁊ magnificati sunt sup terminos eorū. l Propterea vivo ego dicit dñs exercituū: Deus israel. m Q: moab vt sodoma erit ⁊ filij āmō q̄si gomorra: n siccitas spinax e et acerui salis ⁊ desertuz. p vsq̄ in eternum q Reliq̄e ppli mei r diripiēt eos: residui gētis mee possidebūt illos s Hoc eis eueniet p superbia sua: q̄ blasphēauerūt ⁊ magnificati sūt sup ppl̄m dñi exercituū. t Horribilis dñs sup eos ⁊ attenuabit omnes deos terre. v Et adorabunt eum y viri z de loco suo omnes insule gentiū. a

Ca. iij.

Ve b ciuitati p̄uicatrici ⁊ redēpte columbe. c Nō audiuit vocē: nec suscepit disciplinā. d In deo suo nō confidit: nec appropiauit deo suo. e Principes eius in medio illius quasi leones rugientes. f Judices eius lupi vespere. g Non relinquebant in mane. h Prophete eius vecordes. i viri infidelis. k Sacerdotes eius polluerunt sanctuariū. l Iniq̄ est in medio eius. m Non faciet iniquitatem. n Mane mane. o Dabit iudicium suum in lucem. p Non latet. q Nescit autem iniquus. r Confusionem. s Disperdidi gentes. t Desolate sunt anguli eorum. v Desertas feci vias. x Ne transeat quis. y Disperdite. z Habitatio eorum. a Non visitabo super eam. b Surgite. c Ergo expectate me. d Dicit dñs. e In die. f Congregationem. g Effundam. h Ignis. i Consumetur. k Convertam. l Populis. m Labium. n Ut invocent. o Nomen dñi. p Et serviant. q Trans flumina. r Filia. s Dispersorum meorum. t Adducent. v Munera. x Non confundēris. y Omnibus. z Adinuentionibus. a Superbiae tuae. b Quia non adicies. c Superbire. d In monte. e Sanctificationis meae. f Residuum. g Non loquentur. h Mendacium. i Neque. k Inuenietur. l Lingua. m Quoniam ipsi. n Pascentur. o Et requiescent. p Non erit qui exterreat. q Lauda. r Filia. s Laetare. t Et exultare. v Ex toto corde. x Tulit dñs. y Iudicium. z Contra inimicos tuos. a Non timebis. b Malum. c Non dormitet. d Manus tuae. e Dominus deus tuus. f In medio tui. g Fortis. h Salvabit. i Super te. k In dilectione. l Silebit. m Exultatione. n Quasi in die. o Solemnitatis. p Auferam. q Ab his qui. r Contristant. s Ecce ego. t In tempore illo. v Omnes qui. x Afflixerunt. y Et congregabo. z Claudicantem. a Et eam quae. b Ejecta fuerat. c Et ponam eas. d In laudem. e Et in nomine. f In tempore illo. g Adducam vos. h Et in tempore. i Congregationis vestrae. k Cum conuertero. l Captivitatem vestram. m Coram oculis. n Vestris. o Dicit dñs.

dicit gladiũ regis babylonis: qui in hoc erat executor diuine iustitie: z victorias agebat diuina vtute. p Et extendet manũ suã. i. vindicte sue ptãtem. e Sup aqlonẽ. in illa. n. pte est regnũ assyrioꝝ respectu bierlm. f Et ponet speciosam. i. niniuẽ q̃ erat metropolis in illo regno. vñ superius Naum. iij. assimilat meretrici speciose. g Et accubabũt in medio ei⁹ greges. q. d. ita diu manebit ei⁹ destructio q̃ in plateis eius crescẽt herbe aialium pascue apte. h Et onocrotalus et bericius. ꝛc. tales. n. aues et bestie solẽt in edificijs destructis habitare. i Hec ẽ ciui. gloriosa. i. superba. k Habitãs in cõfidentia: q. propter magnitudinẽ sue potentie nullũ timebat. l Que dicebat. p̃ nimia superbia. m Ego sũ. s. sola potens: alie aũt ciuitates nullius r̃putatiõis sunt respectu mei: z p ciuitatẽ metropolim intelligit regnũ.

n Quõ fcã est in desertũ. q. d. nõ ẽ factũ sola virtute humana: ſ magis diuina. o Omnis qui transit p eaz sibilabit. designans q̃ ei⁹ ptãs sicut sibilus transijt.

p Et mo. ma. suã. notando mala q̃ regnis alijs fecit.

Capl'm. iij.

Uocatrix. Hec ẽ scda ps principal' que ẽ in ppli israel ꝓsolatoria: z exponũt aliqui ꝓsolatõnem p reditu de captiuitate babylonica: ſ alĩ ponunt hic que nõ vident huic intellectui ꝓsona: vt videbit pse quẽdo. pp qõ mihi videt sine p̃iudicio q̃ istud sit referendũ ad ꝓsolatõem factã z fiendam p xp̃m. Sciendũ tñ q̃ lz aduentus xp̃i fuerit oibus consolabilis quãtũ est ỗ se: factus est tñ tristabilis pluribus iudeoꝝ p sua incredulitate: z iõ p̃ns capl'm in duas ptes diuidit: qz primo ponitur increduloꝝ increpatio: scõo credentiũ cõsolatio: ibi. In die illa. Prima in duas: qz pmo increpat incredulitas iudeoꝝ: secũdo ponit ꝓuersio finalis eoꝝ: ibi. Dixi. p̃ma adhuc in duas: qz primo increpat culpa: scõo subdit pena: ibi. Dñs iustus. Circa primũ ỗz. a Ue puocatrix z redempta ciuitas colũba. ista ciuitas intelligit bierlm ſm oẽs expositores hebraicos z latios q̃ ỗz. puocatrix ire diuine: ppter malitiã sacerdotũ z scribaꝝ z otra xp̃m insurgẽtiũ: Et redẽpta q̃tũ ad bonos p xp̃i aduẽtũ Et columba pp simplices qui in petendo mortẽ xp̃i fuerunt decepti p sacerdotes: Matth. xxvij. b Non audiuit vocẽ. s. xp̃i p̃dicantis. c Et nõ suscepit disciplinã. recedendo a peccatis. d In dño nõ ẽ ꝓfisa. ſ magis in boibus. vñ Job. xj. ꝓsenserũt ꝓsilio caypbe de morte xp̃i: ne venirent romani z tolleret locũ z gentẽ. e Ad deũ suũ. s. xp̃m. f Nõ appropinquit. p̃ imitatiõem: ſ se magis elongauit. g Principes eius in medio eius q̃ leones ꝛc. Populus. n. iudaicus tunc p sacerdotes regebat: z ſm hoc erant p̃ncipes z iudices ppli: qui dicunt hic leones rugientes: pp crudelitatẽ ỗ xp̃m. Et lupi erga pplm ỗ bõa ptim violẽtia ptim fraudulẽtia rapiebat: qz valde auari z cupidi erat vt p̃z ex euãgelio z iosephus hoc declarat multipliciter libro de iudaico bello. b Dixo pbe eius vesani sicut ptz de caypha q̃ ppbetauit ỗ morte xp̃i Jo. xj. z tñ fuit pessimus z infidel': lz. n. ppbetia sua vera fuerit: bãc tñ nõ intellexit vt ibi declarat. i Sacerdotes ei⁹ polluerũt sanctũ. i. legez z tẽplũ: qz legẽ dei irritauerũt ppter suas traditões: mat. xv. z tẽplũ polluẽt p̃mittẽdo z faciẽdo ibi secularia negociatiões: Jo. ij. q̃ tũ bñt ãnexa vicia, mendacia z dolositates. k Dñs iust⁹. Hic p̃nter ponit vbita pena. circa quã p̃uo ponit xp̃i iusticia: ex q̃ p̃cessit punitio ista cũ ỗz. Dñs iustus i medio eius. i. dñs ihs xp̃c: q̃ fuit in medio ppli nõ solũ deitate: ſ z assũpta bũanitate.

l Nõ faciẽ iniq̃. in psona p̃pria: nec dimittet impunita in alia. m Mane mane. i. celeriter. n Iudiciũ su. dabit. i. punitõez suã ꝓtra ciuitatẽ z pplm incredulũ. xlij. cñ anno a passione xp̃i p romanos fuit bierlm destructa: z ppls incredulus ptim occisus: z ptim captiuatus. o In luce. qz punitio ista toti orbi fuit mãifesta. p Nescuit aũt iniquus. i. ppls incredulus. q Cõfusionẽ. ibi venturã p morte xp̃i: qz si p̃sciuisset nõ eam detinuisset. r Dispdidi gentes. ꝛc iudea. s Et dissipati sunt anguli eoꝝ. i. p̃ncipes quib⁹ adherebant sicut pietes angulo: vel qz tota terra iudee fuit dissipata p romanos vsq; ad extremos eius angulos. t Desertas feci vias eoꝝ. pplo iude captiuato. iõ subdit.

v Desolata sunt ꝛc. z ptz litera.

x Dixi. Hic ꝓsequenter ponit iudeoꝝ finalis ꝓuersio: secũdo circa hoc remouet dubitatio: ibi. Verũtamen. Circa primũ dicitur.

y Attamen timebis me. timore filiali p tpe ista.

z Suscipies disciplinã. s. xp̃i detecta p enoch et helyã falsitate antixp̃i. a Et non peribit habitaculũ eius. i. habitaculũ bonoꝝ nõ tollet a cõuersis.

b Propter omnia in quibus visitaui eam. i. propter longam captiuitatẽ quã induxi sup gentẽ iudaicaz ex qua videbat a deo totaliter reprobata.

c Verũtamen. Hic remouetur dubium. posset. n. aliquis credere q̃ iudei essent generaliter ad deum conuertendi tempore sue predicationis: iõ hoc remouet oñdens q̃ erit hoc circa finem mundi. Ad cuius iuxta

lectū sciendū: q ꝑm glo. sup illud Mar. xij. Idcirco dicit heres. principes sacerdotū cognouerūt iesum nazarenū eē xp̄m: & q̄ postea manifeste p̄dicauit ꝓ eox vicia: inuidiā & odiū ꝓceperūt ꝑ ip̄m. pp q̄ p̄cedēs cognitio fuit subuersa & excecatio secuta: & excecatio sacerdotū causa fuit excecatōis aliorū & ex hoc quersio generalis iudeox & dilatata. & gentilitas ad fidez vocata: ꝑz q̄ dicit apls ad Ro. xj. c. Cecitas ex pte cōtigit in israel donec plenitudo gentiū intraret &c. & hoc & q̄d dr̄ hic.

c Verūtamē diluculo. i. tēpe p̄dicatōis xp̄i q̄d dr̄ diluculū supra Osee. vj. Quasi diluculū p̄patus & egressus eius &c. d Surgētes. s. iudei cōtra xp̄m.

e Corruperūt omnes cogitatōes suas. id est cognitōnes q̄s habebāt de xp̄o f Quapropt̄ expecta me. i. expectab manēs i tua cecitate.

g In die resurrectōis mee i futurū. i. vsq; ꝑpetuū mōdi. i. in q̄ resurgent mortui: que dicit hic resurrectio dñi: q: fiet virtute diuina. b Quia iudiciū meū. s. finale.

i Ut cōgregē gētes. generaliter. k Et effundam sup eos indignatōem meā. q̄d intell'r q̄tū ad malos: q̄ erūt in maiori nūero: totū aūt a maiori pte dr̄ miat l In igne. n. zeli mei. i. zelo meo accenso.

m Devorabit eos terra. iste ē ignis ꝓflagratōis p̄cedens iudiciū. n Quia tūc. tpe p̄cedēti iudiciū antixp̄o interfecto. o Reddā po. labiū electū. q: oēs ꝓfitebunt xp̄m. p Ut invo. oēs no. dñi. s. ihu xp̄i. q Et seruiant ei humero vno. i. vno cultu xp̄iano: et q̄ hoc intelligat de xp̄o ꝑm doctores antiquos hebreorū: ptz ꝑ glo: sup Gen. xlj. vbi allegat hec scriptura: sicut scriptū est: Tūc cōuertā ad pplos labiū electū ad inuocandū nomē dñi: & ad colendū eū humero vno: & sequit exponēdo: nō ē aūt dcm hic: nomē dñi: nisi de messias: & ad colendū eū hūero vno: q: erit p̄ncipat? sup humer eius. a Ultra flumi. ethyopie &c. i. oēs gentes quantūcunq; longinq̄ deuote credēt xp̄o & seruient. b In die illa. Post increpatōem incredulorū iudeox: hic ꝓnr ponit ꝓsolatio credentiū. qui in aduentu xp̄i fuerūt pauci cōpatine vt p̄dictū est cū dr̄.

b In die illa. hoc nō refert ad lr̄am immediate p̄cedēte: s ad illud q̄d supra dcm ē de tpe p̄dicatōis xp̄i in q̄ p̄ncipes iudeox fuerūt p̄dicto mō excecati: & ꝓsequenter multitudo pplī: apli & credētes illuminati de q̄bus dr̄ hic. c Nō ꝓfun. sup aduersū. tuis. i. peccatis ꝑteritis ꝑ passionē xp̄i totaliter deletis.

d Quia tūc auferā de medio tui magniloquos. i. p̄ncipes sacerdotū: & scribas supbos: qui in vltōem mortis xp̄i sic cū pplo eis adherēte fuerūt destructi ꝑ romanos. d Et nō adūcies exaltari. i. supbe elevari.

e In mōte san. meo. i. in mōte syon vbi erat tēplū q̄d fuit ꝑ romanos destructū: & añ eius destructōem multum gloriabant iudei de ipo. f Et derelin. in me. tui pplm pauperem. s. apl̄os & alios fideles ꝓfectores terrenox.

g Et sperabūt in noie dñi. non in potentia mūdi: vt ptz in actibus apl̄oz & in plurib? locis.

b Nō facient iniquitatē &c. q: valō mūde & iuste viuebant in primitiua eccl̄ia. i Quoniā ipi pascēt. apostolox doctrina.

k Et accubabūt in vnitate eccl̄iastica. l Et nō erit q̄ exterreat. terrore deūciente a fide vera: & q: multi eorū nō timebāt tormēta: ideō subdit. m Lauda filia syon. i. eccl̄ia militās. n Jubila &c. repetitio est eiusdez finie ad maiorē exp̄ssionē. o Abstulit dñs iudiciū tuum. i. penā ꝑ p̄cō adinflictā q̄tū ad descensum in infernū p Auertit inimicos tuos. reprimēdo potentia demoniox. q Rex isr̄l dñs. s. ihs xp̄c. r In medio tui. ꝓut q̄ dicit Matth. vl. Ecce ego vobiscū sum oibus diebus vsq; ad ꝓsumatōez seculi. s In die illa dicet hierlm. i. eccl̄ie militanti q̄ noie hierlm designat. Esa. ij. & hoc ꝑ apl̄os & alios p̄dictores ꝓfortādo fideles infirmiores. t Moli timere. a p̄secutōibus iudeox & tyrānox. v Nō dissoluantur manus tue. te retrahendo a bono ope. x Dñs deus tuus. s. ihesus xp̄c. y In medio tui. sicut iaz exp̄sitū ē. z Ipe saluabit. te in p̄sura. a Gaudebit sup te. pp p̄seuerantiā in fide. b Silebit. s. p̄tā tua ꝓterita.

c Flugas. i. boies vanos. d Quia a lege recesserāt. i. a fide xp̄i & deuotōe: decepti ꝑ sacerdotes et scribas: vt p̄dictū est. e Cōgregabo. ad fidē xp̄i reducēdo. vñ p̄dicante Petro sic reducti sunt ex illis tria milia die vna Actu. ij. & alia die quinq; milia: actu. iiij. f Quia ex te erāt. i. de numero p̄destinatox ad fidē. g Ut nō vltra ba. sup eis op. s. fuc infidelitatis. b Ecce ego interficiā oēs qui afflixerūt te. primitiua. n. eccl̄ia valde afflicta fuit a iudeis in p̄secutōe q̄ facta ē sub stephano: actu. viij. & isti fuerunt oēs interfecti ꝑ romanos: vel in p̄uitatē redacti ꝑ captiuitatē: que seruitus est moris ciuilis.

i Et salua. claudicātē. in p̄secutōe. n. sub stephano credentes. ꝑ maiorē pte dispersi fuerūt ꝑ regiones apl̄is in hierusalē remanentib?: qui erant fortiores: & sic eccl̄ia videbat quodāmō claudicare in debiliorē pte.

k Et eam que eiecta fuerat. ꝑ dispersionē p̄dictam.

l Cōgregabo. in vnitate charitatis vl' q: post destructionē hierlm ꝑ tytum. Helius adrianus eā reedificauit: et solis xp̄ianis habitare cōcessit: & sic multi de xp̄ianis qui erant dispersi ꝑ regiones: ibi fuerunt iterū cōgregati.

m Et ponam eos in laudē. quod maxime fuit impletū tpe ꝓstantini & citra. n In omni terra confusionis eo-

rū. i. vbi pri⁹ fuerāt ꝓfusi: qz añ reputabant malefici z sacrilegi vt ptz ex gestis apl̄oꝝ z martyrū. ¶ In tpe illo q̄ adducā vos. de locis occultis ad publicū: sicut ptz de sancto siluestro z multis alijs latentib⁹ pp rabiē ꝑsecutoris: q̄ p ꝓstantinū z alios principes fideles fuerāt assecurati z valde exaltati. ꝑ ¶ Cū cōuertero captiuitatē vr̄am. ꝓus erāt illi qui reprehendebant tanq̄ xp̄iani occidebant vt dānabantur: sicut captiui ad fodiendū barenā et alia opa seruilia et dura: vt ptz ex gestis multorū martyrū. q ¶ Dicit dñs. q̄ ē ipsa veritas: z regnat in secula seculorum: Amen.

¶ In ca. iij. sophonie: vbi dz in postil. De pnocatrix z redempta ciuitas columba.

¶ Additio.

¶ Hi in trāslatōe nr̄a dicit: Redēpta in hebreo ponitur q̄dā dictio eq̄uoca: que vno mō signat redemptam z alio modo signat pollutā. Similiter dictio ponit hic z malach. j. vbi dz. Offertis super altare meū pollutū panē. vñ in secunda significatōe accipiūt hebrei istā dictōem: qd videt magis ꝓsonū lre.

¶ In eo. ca. vbi dz in postil. Dispdidi gētes ꝛc. Additō. ¶ Hoc qd dr hic: Dispdidi gētes ꝛc. aliter posset exponi z forte melius. Ad qd sciendū q̄ put puerbialiter dz: Felix quē faciūt aliena ꝑicula cautū: sic deus intendens correctiōem pp̄li israelitici: puniebat alias gētes manifeste p pctis eoꝝ vt inde sumeret pp̄s ille eruditōem ad timendū deū ne sibi ei ꝓtingeret: z hoc ē qd dicit ꝓpha in pſona dei. Dispdidi gētes. s. alias gentiliū natōes. Dissipati sunt anguli eaꝝ. ad oñdēdū q̄ acriter fuerunt puniti z totaliter desolati sic q̄ nullus remaneret ibi: vñ dicit: Nō remanēte viro nec vllo habitatore. Et qz ex hoc tēplo debuissent eruditi ad timendū deū saltē timore seruili ne eis silia ꝓtingerent: iō subdit in pſona dei: Dixi: attamē timebis me: suscipies disciplinā. scz ex flagell̄ alioꝝ. Et nō pibit habitaculū ei⁹ ꝛc. ¶ Ex qz talē disciplinā nō susceperūt: ⁊ magis obdurati sunt: iō subdit: Diluculo surgētes. i. solicite. Corruperūt oēs cogitatōes suas. Et qz taliuꝝ obstinatoꝝ pena corrūdens ꝓcipue ad finale iudiciū reseruat iō subdit. Quapropt̄ exprecta me in die resurrectōis mee in futurū. s. in die resurrectōis generalis que dr resurrectio dei inquantū a deo mirifice efficit. z exponant cetera put in postilla.

¶ In eo. ca. vbi dr in postil. Ultra flumina ethyopie.

¶ Additio.

¶ Hoc qd dr hic. Ultra flumina ethyopie. ꝓpie dr d terra illa vbi decē tribus fuerūt trāsmigrate p salmanasar regē assyrioꝝ q̄ posuit eos iuxta fluuiū gozan. vt dr. iiij. Reg. xvij. ¶ Ad tpe alexandri magni reclusi fuerunt miraculose: credit tn̄ ipos egressuros circa finē mūdi: put dr in hystoria scholastica: z tunc reducēdi sunt ad verū cultū diuinū sicut z alie gentes remanētes sicut dr supra. ¶ Tūc reddā oibus labiū electū vt inuocēt oēs in noie dñi. q̄ q̄dē sic trāsmigrati dicūt hic supplices mei. s. dei inquantū ꝓ pniam de ꝓteritis būiliabunt. Dicunt etiā filij dispsoꝝ meoꝝ: eo q̄ descēderūt ab illis qui dispsi fuerūt p diuinā sniam. De istis q̄ ꝓcludit hic ꝓpha q̄ deferent deo mūera: sicut supra Ysaie. xviij. dicit de eisdē. In tpe illo deferet munus dño exercituū a pp̄lo diuulso ꝛc. qd intelligit de ꝓdictis: vt ibidem. fuit largi⁹ in additione declaratum.

¶ Sophonias ꝓpha. ¶ Incipit ꝓlogus in aggeum ꝓphetam.

Ieremias ꝓpheta ob cām piurij sedechie regis: vt hystoria libri secūdi ꝑalypomenō idicat: q̄ fidē ꝓmissaꝝ Nabuchodonosoꝛ regi chaldeoꝝ non seruauerat: pp̄lm isr̄l refert cū memorato rege hier̄m: expugnata hier̄m: captiuū i babylonē fuisse ꝓductū. ¶ Sed cū mēoratus pp̄s multis tpib⁹ ydolis seruiēdo: ⁊ effusiōe sanguis innocentū se grauiter impiasset: volens deꝰ generatōez vniuſaz eiusdē pp̄li ob cās memoratas penitus depire septuaginta annoꝝ captiuitatē eundē pp̄lm in regno chaldeoꝝ statuit sustinere: hac rōne vt cōpleto numero annoꝝ: nouus pp̄s a memoratis peccatis immunis ad reno uatōem ir̄l̄m ꝓueniret. ¶ De ꝓagesimo itaq̄ secūdo ānō regno chaldeoꝝ subuerso q̄ adhuc octo anni restabant ad regnādum: quod

¶ Replica.

In tercō c. sophonie vbi dz: Dispdidi gētes ꝛc. postil. exponit d iudea sicut totū capitulū de ea loquit. Burg. añt priā digressionis exponit p cautela iudeoꝝ de punitōe gentiliū: iuxta illud: Felix quē faciūt aliena ꝑicula cautū ⁊ modicū colorē bz illa digressio: qz p oppositū indei ex punitōne gētiū raro vel nūq̄ facti sūt cautiores ⁊ securiores: p dñs ad vicia ꝓcaces: iuxta illud Deutro. xxxij. Incrassatus pp̄s recalcitrauit. Et sequit: Dereliq̄t deū factorē suū ꝛc. Ipe. n. ꝑspitatis que ortuꝝ habuit ex gētiū destitutōe ad vicia defluētes in tribulatōib⁹ ad deuꝝ recurrerunt put videri poterit ex serie veteris testamenti.

¶ Incipit expositio ꝓlogi in aggeum ꝓphetam.

Ieremias ꝓpheta ꝛc. Iste ꝓlogus diuidi tur in duas ꝑtes: in quaꝝ prima insinuat missio ꝓphete ad denunciandū tp̄s dom⁹ dñi edificāde pp̄lo reuerso de babylonica captiuitate. In secunda oñdit materia ꝓphetie: ibi. Dia añt que in tertu. In ꝓma ꝓcedit sic: primo tangit de captiuitate: secundo de reuersiōe: ibi. Seragesimo itaq̄ secundo anno. tercio tāgit missio ꝓphete: ibi. Cunq̄ a pp̄lo isr̄l ꝛc. Item in prima ꝑte ꝓmo tangit diuersa cā captiuitatis: secundo tangit cā duratōis: ibi. Sz cū memoratus pp̄s. dicit igr.

a ¶ Hieremias ꝓpheta ꝛc. libri secūdi ꝑalypo. xxxvj. vbi dz. a rge q̄z nabuc. recessit q̄ adiurauerat eū p deū

b ¶ Pp̄lm isr̄l refert. hiere. xxxiij. nec intelligēdū ē q̄ referat cām. s. piurij sedechie: ⁊ trāslatōem in captiuitatē. vñ sic dz ibi: Hec dicit dñs: Ego tradā ciuitatez hāc in manu regis babylonis z succēdet cā igni z tu n effugies de manu eius: ⁊ oꝛrebēſione ꝓbēderis: z in manu eius traderis.

c ¶ Sz cū mēoratus. bis tangitur cā duratōis captiuitatis: ꝓmo ergo exprimit causa meritoria. secūdo cā efficiens: ibi. Volens deꝰ. tercio cā finalis: ibi. Hac rōne. dicit igit.

c ¶ Sz cū memoratus pp̄s. s. pp̄s isr̄l hoc referē ad duas trib⁹ vel ad aliquos relictos de decē.

d ¶ Multis tpib⁹. iere. ij. a seculo ꝓfregisti iugū: rupisti vincula: diristi: non seruiā in oi colle sublimi z sub oi ligno frondoso tu ꝓsternebaris meretrix.

e ¶ Et effusi. sang. innocētū. z manxie in tpe manasse. iiij. reg. xxj. Ius sup sanguie inno

Prologus in Aggeū

tium fudit manasses mltū nimis donec implerēt hierusalē vsq; ad os: Hiere. xix. Libauerūt dñs alienis in eenon quos nesciert ipi ⁊ pres eoꝝ ⁊ reges iuda: ⁊ repleuerūt locū istū sanguine innocētū. f Se guiter impiasset. i. impiū fecisset: ⁊ sumīt hic impietas, put dicit oppositū pietati q̄ est cultus dei. g Ob cās memorata scz culturā ydoloꝝ et effusionē sanguinis innocētū. b Septuagita annoruz. de q̄bus dr: Hiere. xxix. Cū ceperint impleri in babylone. lxx. anni visitabo vos ⁊c. i Hac rōne vt cōpleto nūero annoꝝ. lxx. k Nouus populꝰ ātiquo mortuo q; vita hominis raro excedebat lxx. annos psal. Dies ānoꝝ nostroꝝ in ipis. lxx anni. l Septuagesimo itaq; secūdo āno. b c tangīt reuersio a captiuitate babylonica: ⁊ primo tangīt occasio reuersionis. scz subuersio regni chaldeoꝝ ⁊ successio regis medorum in regnū babylonicū: secundo tangīt cā meritoria reuersionis: ibi. Cuius primo anno. tercio euentus reuersiōis ibi. Nam moriente. Itē in prima pte primo tangitur destructio regni chaldeoꝝ: scdo successio regis medorū: ibi. Darius qui medis ⁊c. dicit igīt. l Septuagesimo itaq; secundo anno. duratōis captiuitatis iudeoꝝ: ecce tps subuersiōis. m Regno chaldeoꝝ subuerso. i. destructo: ⁊ hoc intēfecto balthasar rege: Dañ. v. cui regno. s. chaldeoꝝ. n Adhuc octo āni ad regnandū. i. ad psistendū in honore regio. o Restabant. sm psitionē hieremie. vñ Hiere. xxv. Cumq; cōpleti fuerūt septuaginta anni: visitabo sup regē babylonis, sed blasphemia ⁊ alia peccata abbreuiauerunt tps illud. p Ad. s. regnū. a Sexta visio dani. oñdit. Dañ. v. De prima. ii. visione dr ꝑ Dañ. ij. ca. de secūda. iij. ca. que sicut dicit mgr in hystoriis ob hoc visio dr q; vidit in ea rex in fornace quartū filē filio dei: ⁊ dr visio danielis: q; scribīt in libro daniel: de tercia br. iiij. ca. quā nō scripsit daniel: s est epla regis quam scripsit in vniuerso regno suo postq; de bestia restitutus est in boiem ⁊ in regnū. de quarta babeī. vij. ca. q̄ dr quarta visio daniel: nō sm ordinē libri: s sm hystoriā. s. anno primo balthasar. de quinta br. viij. ca. s. anno tercio balthasar: ⁊ hec scripta fuit hebraice: p̄cedētes vo chaldaice. de sexta br. v. ca. de qua dicit mgr in hystoriis: Sequitur sexta visio danielis: q̄ quarta ē in daniele: s hieronymus sextaz vocat eam in plogo agge: ⁊ hec chaldaice scripta ē: ⁊ dicīt sexta visio sm ordinē hystorie: nō sm ordinē libri.

b Propter cām sacrilegii. ecce cā subuersionis: sacrilegiū. u. cōmisit balthasar bibens vinū in vasis templi etiā[a] sexta visio danielis ostēdit: [b]cū pp cām sacrilegii [c]q̄ [d]eadē visiōe ptinēt fuisse extinctū: darius[g] q̄ medis imperabat: vt septima visio danielis ostēdit: mēorat⁹ in regno successit[e] Cui[g] primo āno regni: [f]vt decima visio danielis manifestat: [s]daniel supputatis annis videns appropīquare tps reuersiōis[b] aue p hieremiā sūerat pmissa[i] orās tā p se q̄ p ppl'o: eādē pmissionē a deo postulabat impleri: cui[k] p gabrielē archangelū[l] in eadē visiōe iuxta p̄ces eiusdē: vniuersa cōpleta esse: deus dixit. [m]Mā morīēte supradicto dario rege medoꝝ: ⁊ succedente in regno cyro rege psarū: pmissione dei completa[n] p eundē regē ppl'm q; israel in hierl'm reductum [o]hystoria secundi libri paralypomenon: [p]Et initium esdre prophete cōfirmāt. [q]Cūq; a ppl'o israel ⁊ senioribꝰ templū dei edificari cepisset: [r]mortuo cyro rege [s]ac regnante dario rege psarū [t]q̄ memorato cyro successerat: vicine gentes ciuitatis irl'm [v]vt idē esdras refert: restauratōnem tēpli ⁊ ciuitatis resistēdo impedire ceperūt [x]Qua rōne[y] de territ[y] ppl's isrl': repatōz supradicti tēpli dñi necdū iuxta pmissionē ꝑcessā eē credebat. [z]Propter quod in secundo anno regni memorati darij regis persarum: aggeus propheta a deo missus Zorobabel qui de tribu erat iuda qui potestatez regni susceptur⁹ erat: ⁊ iesum filium Josedech summum sacerdotez admonet diuino cultui mācipatis cū vxore ⁊ ꝓcubinis suis: dañ. v. c Que. s. cā. d Eadē visiōe ptinēt. v. ca. vel in loco in quo tangīt sexta visio q̄ exprimīt ꝓpr ibidē cū dr. In eadē hora apparuerūt digiti. q. manus hois scribētis ꝑ cādelabz in superficie parietis aule regie: ⁊ rex aspiciebat articulos manus scribentis.

e Cui[g] primo āno hic tangīt cā meritoria reuersionis scz oratio danielis primo āt tangīt hic tps in quo facta ē oratio: secūdo orationis occasio: ibi. Supputatis ānis tercio tāgīt orōnis actio: ibi. Orās tā. p se. quarto oratōnis exauditio: ibi. Cui p gabrielē. Dicit igīt. e Cui[g] scz darij. Nota q; multi fuerūt darij. Primus fuit filius astyagis: qui darius fuit auunculus cyri: qui regnuz chaldeoꝝ expugnatuz dario: vtpote maiori etate reddidit: quo mortuo regnū chaldeoꝝ ad cyruz nepotē eius deuolutū est. Alius fuit darius filius hystaspis q̄ regnauit. xxxvij. annis: cui[g] anno sexto renouatū est tēplū ⁊ ꝓsūmatū. j. esdre. vj. Seniores iudeoꝝ edificabāt ⁊ prosperabāt iuxta ꝓphiaz aggei ⁊ zacharie filij addo. ⁊ edificauerūt ⁊ ꝓstruxerūt iubente deo isrl' ⁊ iubente cyro ⁊ dario ⁊ artarxerse regib⁹ ꝓsaz: ⁊ ꝓpleuerūt domū dei ⁊c. b[g] darij hystaspis filij[g] xerxes: in c[g] oculi esdras inueniens grām obtinuit vt i irl'm reuerteret cū mlt⁹ denarijs. j. esdre vij. b[g] et regis pincerna fuit neemias q̄ cū mlta turba reuersus ē i irl'm data sibi licētia a rege ad instaurādū irl'm ⁊ muros c[g] virutos: Neemi. ij. Tercio[g] darij[g] dicit[g] ē cōgmēto notbus quē p̄cessit scds xerxes. Quart[g] fuit darij[g] filij[g] arasami: quē intfecit alexāder macedo: q̄ darius vltim⁹ fuit de regib⁹ medoꝝ ⁊ psaz. Od ḡ hic dr intell'r de p̄mo dario. s. cui successit cyrus in regnū. f Ut dei. vi. manifestat. Dañ. ix. g Supputatis ānis. captiuitatis iudeoꝝ. b Que p hiere. fu. pmis. Hiere. xxv. ⁊. xxix. i Orās ⁊c. Dañ. ix. k Per gabri. archā. dañ. ix. ad buc loq̄nte me in orōne mea: ecce vir gabriel quē videram in visione in p̄ncipio cito volās tetigit me ⁊c. l In ea dē visiōe: dañ. ix. m Mā moriēte ⁊c. hic tāgīt act⁹ reuersiōis siue euētus: primo igīt notat ordo reuersiōis cuz dr. nā moriēte supradicto rge medoꝝ. s. dario: ⁊ succedēte in reg cyro: scdo notat efficies cā cū dr. n Per eūdē regē. i. cyz. j. esdr. j. tercio notat ipa reuersio: ibi. ꝓpl'm q; isrl' in irl'm reductū. qrto subdīt ipi⁹ reuersiōis certificatio: ibi. o Hystoria scdi libri palyp. vl. p Et initiū esdre. j. c. q Cūq; a po. if. b subdīt d missiōe ꝓphet ꝑ tāgīt q; ē miss⁹: scdo tāgīt missiōis act⁹ vl' euēt⁹: ibi. pp qd in scdo āno. tercio ad q̄d ē miss⁹: ibi. Ut credāt ꝓpleto nūero. Itē i pria pte duo tāgīt: ipediūtū restauratiōnis ciuitat⁹ ⁊ tēpli: ⁊ incredulitas ppli d instātia tpis reedificatōis: ibi. q rōe ⁊c. Dicit igr. q Cūq; a ⁊c. j. esdr. iij. r Mortuo. cy. re. quē. s. volo circūuētū intfecē rgia scytharz

legit̄.n.in chronicis q̄ cyrus multis regnis impugnatis
z principib⁹ fugatis: scythas bello impetebat: tomyris
aūt regina scythar̄ dissimulato uiroꝛe filij sui quē iam cy
rus in bello trūcauerat: uiroſe ꝓuiuiū ꝓcauit: ubi temu-
lētū cū ducētis milit i b⁹ ꝓſar̄ enecauit: caput ꝺo cyri am-
putari atq; in utrē hūano sanguie ple
nū ꝓici iuſſit: non
mulierbiter increpitās: Satia te in-
quit sanguine quē
queliſti. s Hic regnante dario. fi-
lio hyſtaſpis ꝺ q̄. j.
Eſdre. v. z. vj.
t Qui memora-
to. ſ. cyro ſucceſſit:
licz plures fuerint
intermedij. ſ. cam-
biſes: ſiue artaxer
ſes: et ermeides et
ſ ermeidis: quē er
meides mozciens ſi
bi ſubſtituit: ſicut
ſcribit in hyſtoꝛijs
v Ut idē eſdras
refert. j. eſdre. iij. g.
z. iiij. x Qua rō
ne. i. qua cā. y
Deterritus popu-
lus iſrael. vel uetē
tus ſm aliā literaz
unde impedit⁹ fuit
ne credebat nōdū
aduēiſſe tp̄s reedi-
ficatōis. vñ Aggei
j. popul⁹ iſte dicat.
Nondū uenit tp̄s
domus dñi edificā
de. z Propter
q̄ ꝺ in ſecūdo anno
tē. Hic notat̄ euentus ſiue actus miſſiōis. Tāgit̄ g tp̄s
miſſionis cū ꝺr: In ſecūdo anno regni mēzati darij. filij
hyſtaſpis: Qui miſſus. ſ. aggeus ꝓpha. z a quo: q; Ad uo.
ad quē: q; Ad zoꝛobabel tē. illud bn̄ in ꝓncipio aggei ubi
ꝺr: in anno ſecūdo darij regis pſaz in mēſe. vj. in die una
mēſis factū eſt uerbū dñi in mānu aggei ꝓphe ad zoꝛobel
filiū ſalatbiel ducez iuda tē. a Ut credāt. hic tangit
ad quid ſit miſſus: z ſunt duo: ꝑmū eſt admonitio de cre
dulitate ꝓplctōis numeri anno; repatōis irlm. ſecundū
ē diſſuaſio imitatōis ꝓphārum credētis ibi. b Hoc etiā
additō. lra plana ē. c Dia aūt q̄ in textu. b tāgit ma-
teria ꝓphetie. ꝺ Reuerſionē ꝓphārum. hoc nō dicit: q; ali-
q̄ ꝺ tāgat ꝺ reuerſiōe ꝓphārum actuali: ſ q; ꝓphe reuerſo fiebat
ꝓphetia ad edificatōz tēpli aggei. c. j. aſcēdite in montē:
portate ligna z edificate domū z in fine eiuſdez capli ha-
beb̄ ꝺ hoc: z ingreſſi ſunt z faciebāt opus in uomo dñi.
e Renouatōem ciuitatis. aggei. j. nunq̄d tp̄s ē ut habi
tetis in domibus laqueatis tē. f Obſeruantiā ſacer-
dotalē. aggei. ij. Interroga ſacerdotes legē tē. g Et
interitū regnoꝝ. aggei. ij. Subuertā ſoliū regnoꝝ z ꝓte-
rā fortitudinē regni gētiū. Explicit expō iſti⁹ plogi.
Poſtilla Nicolai de lyra ſup aggeū ꝓphetā incipit cū
additōibus pauli epi burgen. z replicis mathie wrinck
ordinis minoꝝ.

Caplm. j.

In anno ſecundo. Incipit ꝓphetia
aggei que diuidit̄ in duas ptes. ſcz
in ꝓhemiū z tractatuz: qui incipit
ibi. Hec dicit. In ꝓhemio ꝺo ponī
tur primo b⁹ ꝓphetie tp̄s cum dicit̄
In anno ſcdo Darij regis. Scdm
ioſephū. xj. libro antiq̄tatis iudai-
ce iſte darius fuit filius byſtaſpis: et
fuit amicus zoꝛobabel z fauorabilis iudeis: vt ptz. j.
Eſdre. vj. z hoc maxime fuit vt dicit ioſephus: q; an-
q̄z ꝓmouere⁹ ad regnū ꝓſarum: fecit votū q̄ ſi cōtin-
geret eū ſic ꝓmoueri faceret templū in hierlm edifica-
ri: z ibi vaſa referri. Scdm ꝺo. ra. ſa. iſte Darius fuit
filius aſſueri regis z beſter regi-
ne: et ſic fuit fa-
uorabilis iude-
is rōne matris
ſue q̄ fuit iudea
z iſtud ſcdo di-
ctuz videt mihi
ꝓbabiliuſ: ſicut
declaraui diffu-
ſius ſup primū
caplm libri be-
ſter: tñ ſm utrū
q; dcm: aggeus
ꝓphetauit p⁹ re
ditū captiuita-
tis babylonice:
q̄m uterq; ſi tñ
duo fuer⁹ regnauit poſt cyrum.
a In die una
mēſis. i. prīa die
illius mēſis: eo
mō loq̄ndi quo
ꝺr Gen. j. Et fa-
ctū eſt veſpe et
manc dies un⁹
. i. primus. ſecūdo ponit nomē
ꝓphete cum ꝺr.
b Fact. ē ver-
bum. in manu ag-
gei. i. ꝑ ipm ag-
geuz tanq̄z ꝑ uri
miniſtruz. Iſte
em̄ ē modus lo
quendi hebraicus: pōt etiā dici q̄ in hoc exp̄mit donū
ꝓphetie datū aggeo ꝑ ſimilitudinez doni corpalis: qđ
ponit in manu recipientis. tercio ponit q̄bus ꝓphetā
uit cū ꝺr. c Ad zoꝛobabel filiuz ſalatbiel. z ſic iſte
zoꝛobabel fuit nepos ioachi: matth. j. quem euilmera-
dach leuauit ꝺ carcere: z poſuit thronū ei⁹ ſup thronū
regū q̄ erāt cū eo in babylone. iij. Reg. vlti.
ꝺ Ducē iuda. eo q̄ erat de tribu iuda. e Et ad ie
ſum filiū ioſe. ſacer. magnū. iſti. n. duo erāt ꝓncipalio-
res in ꝓplo: z iō ꝓphetia aggei ꝺr eis facta principaliꝝ:
z reliquo ꝓplo ꝓnr. f Hec dicit. hic ꝓfr incipit tra
ctatus. Circa qđ ſciendū q̄ ꝓpls rediens de babylone
ſtatim fundauit templū in iſrm. j. Eſdre. iij. g ſtatiz fu-
it impeditus a vicinis gentib⁹: ꝓp qđ dicebat nōdum
aduenīſſe tp̄s reedificādi tēplū. ſi. n. placeret dño pro
tunc illa edificatio tolleret impedimēta: vt dicebat: p
pter qđ fuit negligens de illa edificatōe uſq; ad tp̄s da
rij regis: in quo aggeus ſpūſancto illuſtratus repbendit
eoꝝ negligētiā exhortans ad templi edificatiōem
qđ cōpletū fuit. vj. darij anno. j. eſdre. vj. Scdm ioſe-
phū ꝺo anno eius. viij. q; fuerunt diligentes in opan-
do. Sic igit̄ iſte tractat⁹ in duas ptes diuidit̄: quia ꝑ
mo arguitur p̄cedens negligentia: ſecūdo cōfortatur
ſequens diligentia capi. ſequēti. Prima in duas: q; ꝑ-
mo ponit̄ arguitōis actus: ſecundo eius effectus: ibi.
Et audiuit. Circa primū ꝺr. g Populus iſte dicit
Nondū uenit tp̄s. hoc dicebant ꝓp impedimenta ſu
peruenientia a deo ꝓmiſſa: vt dictū ē: ſ hoc nō valebat.
Deus. n. aliq̄n ꝓmittit in ope ſibi placito impedimen
ta occurrere: vt maius meritū habeat in maiori labo-
re: iō ſubdit̄. b Nunquid tp̄s vobis eſt. vt habite
tis in domibus laqueatis. i. vt faciatis edificia curioſa

ut credant cōpleto nūero
annoꝝ tp̄s reſtauratōis hie
ruſalē aduenīſſe: b ꝺ ē addi
to: ne incredulitatē ꝓpl⁹ vel
lent imitari: de q̄ de⁹ ꝓ eū di
xit: Ꝓpls ꝺ dic: Nōdū uenit
tp̄s vt edificet domus dei.
c Dia aūt q̄ in textu b⁹ ꝓphe
tinēt: d reuerſionē ꝓpli: edi
ficatōem tēpli: e renouatiōz
ciuitat⁹ f obſeruātiā ſacerdo-
talē: g z interitū regnoꝝ gen
tiū exteraꝝ ſignificant.
Explicit ꝓlogus.
Incipit argumētū.

Aggeus feſtinus z let⁹
q̄ ſeminauit in lachrymis vt in gaudio meteret:
reſtructū tēplū reedificat: ueūq; ꝓrem induc loq̄ntem
Adhucunū modicū ē z ego cōmouebo celū z trā mare
z aridā z mouebo oēs gētes
z veniet deſideratus cūctis
gentib⁹.
Explicit argumentū.
Incipit Aggeus ꝓpha. j.

In anno ſecū
do darij regis
in menſe ſexto
a i die una mēſ
b factū ē uerbū
dñi in manu aggei ꝓphete
c ad zoꝛobabel filiū ſalathi-
el d ducē iuda c z ad ieſū filiū
ioſedech ſacerdotē magnū
dicēs f Hec ait dñs exercitu-
um dicens: g Populus iſte
dicit: Nondū venit temp⁹
domus domini edificande.
Et factum eſt verbum do-
mini in manu agger ꝓphe-
te dicens: h Munquid tp̄s
vobis eſt vt habitetis in do-
mibus laqueatis: i z dom⁹
iſta deſerta. Et nunc hec di
cit dominus exercituum.

i Et vos ista deserta. qsi diceret nō. qđ ꝓbat ꝙ effectū. k Ponite coꝛ. vra sup vias vias. i. cogitate de opib⁹ ꝙ viis necessitatib⁹: ⁊ inueniet⁊ defectū notabilē ꝓter opis tēpli negligētiā. vt dr. j. ió sequtur. l De minastis multū. s. respectu fruct⁹ inde sequentis ita ꝙ ñ habuist⁊ cibū ad sufficiētiam nec potum: nec opermētū. a Et q̄ mercedes pgregauit vt in de lucraret. b Misit eas i saculū ptusum. i. puñ: aut nullus habuit de lucro ꝓ negligentiā edificādi dñi tēplū. ió dñr induc it ad hoc edificiū dicēs. c Ascēdite i mōtē libani vbi erāt lig buic edificio apta. ceta patēt in lra et dictis vsq; ibi. d Et vos festinatis vnusq̄sq; in domū suā. i. cū magna diligētia intendit⁊ vtilitatibus vñis. ⁊ q̄ nō valet talis diligētia sine dei puidētia. ió sbdit

e Propt̄ hoc. i. ꝓpt̄ nimiā diligētiā in opibus vñis: ⁊ negligentiā in diuinis.

f Sup vos p. sic celi ne. da. ro. sufficiēte ad fre fecūdationē ⁊ p dñs impedita sē frenascētia: ⁊ p dñs boies ⁊ iumenta sufficiēs nutrimentū nō būtia. qđ reqrit ad multiplicationē bolm et iumētoꝝ: q̄ semē eoꝝ ē de supfluo alimēti. vtus. n. nutritiua mām ministrat generatiue. ij. de aia. g Et sup oēm laborē manuū. quia boies nō pñt bene laborare. nisi habeāt sufficiēs nutrimentū. h Et audiuit. Hic pñr ponit arguitōnis effect⁹. q̄ ad vocē ꝓphete dux ꝓpli ⁊ sacerdos magn⁹: ⁊ pñr tot⁹ ꝓplus cepert volūtatē ⁊ pstantiā edificādi domū dñi. ⁊ pz lra paucis exceptis q̄ discurrent. i Et dirit aggeꝰ nūci⁹ dñ. de nun. dñ. i. de numero ꝓphetarū a deo missoꝝ. k Ego vobiscū sum dicit dñs. parat⁹ vos auxiliari in edificatōe tēpli. l Et suscitauit spiritū. i. voluntatē ⁊ cōstantiā ad edificandū.

Capitulū. ij.

In die vicesima. Postq̄ reꝑbensa est ꝓpli negligētia. hic pñter cōfortat eius sequēs diligentia. ⁊ diuidit in duas ptes: q̄ ꝑ cōfortat de opis pfectu. scdo de xpi aduētu: ibi. Nolite timē. Circa pmū ꝓmittit pmo cōtinuatio respectu ꝓdicti. scdo executio ꝓpositi: ibi. In septimo. Circa pmū dr. a In die. xx. ⁊ q̄rta mensis dñ. immediate ex̄ pmiserat ꝓphēta. Et faciebāt opus in domo dñi exercituū dei sui. ⁊ ñ direrat q̄ tpe iceperāt illō op⁹. ió ꝑ manifestat q̄tū ad ānū cū dr. In āno. ij. darij. ⁊ q̄tū ad mēsā cū dr

b In. vj. mense. Et dicūt aliq̄ iste fuit mensis septēbris. q̄ ꝑ in eos pr̄imus mēsis apud hebreos est aprilis. ꝑ ñ fuit Gen. vij. et Exo. xij. q̄ pm⁹ mēsis apud hebreos ⁊ pm hoc iste mēs ē august⁹. q̄ est sext⁹ a martio Sed q̄. xxiij. dies augusti nō ē tps in q̄ solēt edificia magna ickoari. ꝑ mag circa pncipiū veris ⁊ adhuc minuest apta. xxiij. dies mēsis septēbris. ió alr dicēdū q̄ lz martius sit pm⁹ mēsis apud hebreos. pm ordinē festoꝝ p āni circulū. tñ septēber ē pm⁹ pm ordinē negocioꝝ. q̄ pm⁹ simplicit pm eos. eo q̄ in ipo fuit creatus mūd⁹ sicut declarat̄ fuit diffusi⁹ Ge. vij. ⁊ pm hoc mēsis vj. ꝑ accipit̄ februarius. cui⁹. xviij. dies est in pncipio veris q̄ ē tercia dies eius. c In vij. mēse. ꝑ ñr exquit ꝓpositū. Circa q̄ ꝑ ponit tps cū dr. In. vij. mēse scdo subdit ꝓfortatio opantiū cū dr.

d Loq̄re ad Zorobabel ꝛc. dirigēdo pmo sermonē ad pncipales. ⁊ scdo ad totū ꝓplm. e Quis i vob̄ ē derelict⁹. s. in vita. Qui vidit domū istā. a salomone edificatā nūc tū destructam. f In gl̄ia sua pria. s. tpe sedechie viuebāt cm̄ adhuc aliq̄ reuersi de captiuitate babylonica. q̄ tpe sedechie viderāt tēplū a salomone edificatū. anteq̄ destrueret ꝑ nabuzardan. vt dr. j. Esdre. iij. g Numq̄d nō ita est q̄si nō sit. q. d. sic. q̄ redeuntes de babylone: statim inceperūt reedificare tēplū. ꝑ impediti ab aduersarijs modicū fecerunt vsq; ad scdm darij ānū: ita ꝙ illud q̄si nihil erat ꝓputādū h Et nūc cōfortare zorobabel ꝛc. q. d. pficietis in opet mea assistentia. i Verbū q̄d pe. vobiscū. i. cū ꝓbus vestris. k Cū egre. de terra egypti. in ipsis: quia filij

dixit aggeus nūcius dñi: de nūciis dñi ppl̄o dicēs k Ego vobiscū sum dicit dñs. l Et suscitauit dus spm̄ zorobabel filij salathiel ducis iuda ⁊ spm̄ iesu filij iosedech sacerdotis magni ⁊ spm̄ reliquoꝝ de oī ppl̄o. ⁊ ingressi sunt ⁊ faciebāt opus in domo dñi exercituū dei sui.

Cap'm. ij.

a In die vicesima ⁊ q̄rta mēsis: b i sexto mēse in anno scdo darij regis c in septimo mēse vicesima ⁊ prima mēsis: factū est verbum dñi in manu aggei prophete dicens. d Loquere ad zorobabel filiū salathiel ducem iuda. et ad iesum filiū iosedech sacerdotē magnū et ad reliqs populi dicens. e Quis in vobis derelict⁹ ē: qui vidit domū istā f in gloria sua prima. Et qđ vos videtis nunc. g Nunquid nō ita est q̄si nō sit in oculis vestris. h Et nunc ꝓfortare zorobabel dicit dñs et confortare iesu fili iosedech sacerdos magne: et cōfortare omnis populus terre dicit dñs exercituū: et facite q̄m ego vobiscū sum dicit dñs exercituū. i Verbū q̄d pepigi vobiscū: k cū egrederemi de terra egypti. et spūs me⁹ erit in medio vestrū. l Nolite timere.

m Quia hec dicit dñs exercituū. Adhuc vnū modicū est et ego cōmouebo celū et terrā et mare et aridā. n Et cōmouebo omnes gentes: et veniet desiderat⁹ cunctis gentibus. et implebo domū istā gl̄ia dicit dñs exercituū. o Meum est argentū et meum est aurū dicit dñs exercituū. p Magna erit gl̄ia domus istius nouissimę plus quā primę dicit dñs exercituū. et locū istū dabo pacē dicit dñs exercituū. q In die vicesima ⁊ q̄rta mensis nouembris in anno scdo darij. r Factū est verbum dñi ad aggeū prophetā dicens. s Interroga sacerdotes legem dicens. t Si portauerit homo carnes sanctificatas in fimbria vestimenti sui: et tetigerit fimbria eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem escam: numquid sanctificabitur. Et responderunt sacerdotes et dixerunt. Non. u Dixit aggeus. Si tetigerit immundus anima in omnibus his numquid polluetur. Et respondentes sacerdotes dixerunt. Polluetur. v Respondens aggeus dixit. Sic populus iste et sic gens coram facie mea dicit dñs. et sic omne opus manuum eorum: et quicquid obtulerint ibi pollutum est. w Et nunc ponite corda vestra a die hac et deorsum. antequam ponerent lapidem super lapidem in templo dñi. x Antequam fierent messes vestre: et percuteret vos in omni opere manuum vestrarum in carbunculo et in uredine et in grandine: et nō fuistis vos mecum dicit dñs. y Ponite corda vestra a die hac et deorsum a die vicesima ⁊ q̄rta mensis nouembris. a die qua fundatum est templum dñi ponite corda vestra. z Numquid adhuc semen in horreo: et vsq; ad lignum et malogranatum et arborem olivę non floruit: a die hac benedicam vobis. a Et factum est verbum dñi secundo ad aggeum vicesima ⁊ q̄rta mensis dicens. b Loquere zorobabel duci iuda dicens. Ego commouebo celum et terrā. c Et subuertam solium regnorum: et conteram fortitudinem regnorum gentium. et subuertam currum et ascendentes in eo. et descendent equus et ascensor eius vnusquisq; gladio fratris sui. d In die illa dicit dñs exercituū tollam te zorobabel fili salathiel serue meus dicit dñs: et ponam te quasi signaculum. quia te elegi dicit dñs exercituū.

Malachie

ferūtur in parentib⁹ virtualiter seu originaliē: p̄misit eīm pplo assistere. dñō tñ seruiret ei fidelit vt p̄z in Exo. et Deut. in plurib⁹ locis. ¶ Nolī timere. Hic oñr ponit ppli cōsolatio de aduētu xp̄i. z diuidit in duas ptes quia p̄mo ponit cōsolatio ppli de xp̄i aduētu. scdo de multipli ci terre fructu: ibi.

In vicesima. Circa p̄mū dr. n Adhuc vnū modicū ꝛc. i. tp̄us breue respectu p̄cedētis duratōis mundi.

n Et ego cōmouebo celū. istō fuit impletuz qñ stella noua in natiuitate xp̄i apparuit Mathei. ij. o Et terrā et mare. qō fuit impletū p victoriā romanoz in omni ēra z in insulis maris.

p Et mo. oēs gētes. z hoc fuit impletum imminēte xp̄i natiuitate. ꝓpt̄ qō tūc exiit edictū a cesare Augusto vt describeret vniuersus orbis redactus sub dñio romani impatoris. ꝓpt̄ qō ibāt singuli ad ciuitatez suā. z tūc xp̄s fuit natus Luce. ij. iō subdit.

lite timere: qz hec dicit dñs exercituū. m Adhuc vnū modicū ē: n z ego cōmouebo celum o z terrā z mare z aridā. p Et mouebo oēs gentes: q z veniet desiderat⁹ cūctis gētib⁹ r Et implebo domū istā glia: dicit dñs exercituum. s Meū est argētū et meū est aur: dicit dñs exercituum. t Magna erit gloria domus istius nouissime: v plus q̄ p̄me: dic dñs exercituū. x Et in loco isto dabo pacē: dic dñs exercituū. y In vicesima et q̄rta noni mēsis in āno scdo darij regis factū est verbuz dñi ad aggeū ꝓphetā dicēs. z Hec dicit dñs exercituum. a Interroga sacerdotes legez dicēs. b Si tulerit hō carnē

sanctificatā in ora vestimēti sui: z tetigerit de summitate ei⁹ panē aut pulmētuz aut vinū aut oleū aut oēm cibū: nūq̄d sctificabit. Rñ-dentes aut sacerdotes dixerunt. Nō. c Et dixit aggeus b Si tetigerit pollut⁹ in aīa ex oīb⁹ his: nūq̄d ptamina-bit. Et rñderūt sacerdotes z dixerūt c Cōtaminabit. d Et rñdit aggeus et dixit. e Sic ppl⁹ iste z sic gēs ista f añ faciē meā dicit dñs: z sic oīe op⁹ manuū eoz: g z oīa q̄ ob tulerūt ibi: d ptaminata erūt. h Et nūc ponite corda vīa a die hac z supra: anteq̄ ponerēt lapis sup lapidē in tem plo dñi i cū accederetis: k ad aceruū viginti modiorum

sanctificata in ora vestimēti sui: z tetigerit de summitate ei⁹ panē aut pulmētuz aut vinū aut oleū aut oēm cibū: nūq̄d sctificabit. Rñ-dentes aut sacerdotes dixerunt. Nō. Et dixit aggeus b Si tetigerit pollut⁹ in aīa ex oīb⁹ his: nūq̄d ptaminabit. Et rñderūt sacerdotes z dixerūt c Cōtaminabit. d Et rñdit aggeus et dixit. e Sic ppl⁹ iste z sic gēs ista f añ faciē meā dicit dñs: z sic oīe op⁹ manuū eoz: g z oīa q̄ obtulerūt ibi: d ptaminata erūt. h Et nūc ponite corda vīa a die hac z supra: anteq̄ ponerēt lapis sup lapidē in tem plo dñi i cū accederetis: k ad aceruū viginti modiorum

raret plas q̄ prima p̄ decē annos vt isti dicunt. ita tñ gloria q̄si nulla esset reputāda. maxime q̄z per plures annos ista dom⁹ fuit vilificata tpe antiochi qui posuit ibi abominādū idolū. vt bī. j. Mach. Et iō alij exponunt de tēplo p regē messiā edificādo quē iudei expectant ventur⁹ & ptz falsuz p hoc qō b dr. Et implebo domū istā gloria. Et q̄ ptz q̄ ꝓpheta loquebatur de domo q̄ edificabatur et quā digito ostēdebat. Ptē p hoc quod subditur. Istius dom⁹ nouissime. Ex quo p̄z q̄ nō est alia tercia dom⁹ materialis expectāda. Ex hoc manifeste ostendit p̄m⁹ aduentus xp̄i cōplet⁹. qui ꝓphetat hic venturus domo illa stante. z eaz sua p̄ntia glorificaturus. Ipsa aūt destructa fuit p romanos iā diu est. s. anno. xlij. post passionem christi.

y In vicesima. Hic oñter ponit populi consolatio de multiplicatione fructuū terre: z diuidit in duas partes: quia primo ostendit multiplicatōnē fructuū. scdo redit ad denunciandū xp̄i aduentū: ibi. Et factum est. Prima in duas. quia primo quedā parabola ponitur scdo ad ꝓpositum applicatur: ibi. Et respondit. Circa primū ponitur primo tēpus determinatū: cū dicitur. In vicesima et quarta ꝛc. secundo subditur parabola per modū interrogationis cū dicitur.

z Interroga sacerdotes legē. quia ex officio tenent scire eam. a Si tu. bō car. sanctificatā. z ptz ꝛa. et subdit rñsio. Dixerūt nō. z subdit secunda questio de oppositō: cū dicitur.

b Si tetigerit pollutus in anima. i. qui incurrit pollutionē ex tactu mortui. vel aliud huiusmodi. z subdit responsio. c Contaminabit. Ratio vō q̄re pānus ex tactu carnis sanctificate sanctificat⁹: p tactū suum nō sanctificat aliud ad cibū vel potū ptinens. z tamen bō pollutus ex tactu rei immūde polluit illud. pōt cā duplex assignari. Una ē q̄: facili⁹ ē destruere q̄ ꝓstruere: ita facili⁹ ē polluere q̄ sanctificare. Alia q̄ bō ē magis susceptiuus sanctificatōis z pollutōis q̄ res inanimata. que nō est susceptiua vicij z virtutis sicut homo: ꝓpter q̄d bō pollut⁹ modo p̄dicto magis polluit aliud tactu suo q̄ pānus sanctificat⁹ aliud sanctificet.

d Et rñdit. Hic applicat ad ꝓpositū cum dicit.

e Sic populus iste. q̄ est virtutis et vicij susceptiuus.

f Ante faciez meā. pollutus reputat vsq̄quo tēplū edificetur.

g Et omnia q̄ obtulerit mihi. extra locū templi.

h Cōtaminata erūt. q̄d statim declarat p effectū cū dicit. Et nūc ponite corda vestra ꝛc. i. diligenter considerate tempus precedens inchoationem edificationis templi. k Cum accederetis ad aceruum. scilicet segetum. l Viginti modiorum. id est que sūt

humanā estimationē deberēt facere .xx. modios. ⁊ faciebant tm̄ decē. ⁊ ita de vuis in torcular. m Percussi vos vento vrente ⁊c. i. immisi pestilentias p̄ maḡ parte vastātes vel impedientes terrena scētia. et ista sc̄ diuine ire ꝯ populū signa. n Ponite corda vīa ⁊c. et subdit. Ā die qua fundamēta iactata sūt tēpli dn̄i. Circa quod sciendū q̄ redeuntes de babylone statim fuda uerūt tēplū vt ē. dictū est: ē p̄ter impedientes: op⁹ fuit intermissuz vsq; ad secundū anū: ⁊ ideo cuz dr̄ hic. Ā die q̄ fundamēta iacta sunt tēpli dn̄i nō ē intelligēdū de fundamētis interioribus ⁊ p̄mis que iā ante facta fuerāt. ē dicunt hic fundamēta illa q̄ ē. p⁹ edificata primo posita fuerūt. q̄ respectu supioz ptiū habebāt rōnem fundamenti.

et fierēt decē ⁊ intraret ad torcular vt exp̄meret q̄nq̄ginta lagenas ⁊ fiebant viginti. m Percussi vos vento vrēte ⁊ aurugine ⁊ grādine oia opa manuū vīaz: et nō fuit in vob̄ q̄ reuerteret ad me dic̄ dn̄s. n Ponite corda vīa ex die ista ⁊ in futurū a die vicesima ⁊ q̄rta noni mēsis: a die q̄ fundamenta iacta sunt tēpli dn̄i nō ē intelligēdū de fundamētis interioribus ⁊ p̄mis que iā ante facta fuerāt. ē dicunt hic fundamēta illa q̄ ē. p⁹ edificata primo posita fuerūt. q̄ respectu supioz ptiū habebāt rōnem fundamenti.

geū in vicesima ⁊ q̄rta mēsis dicēs Loq̄re ad zorobabel ducē iuda dicēs. v Ego mouebo celū ꝑ et terrā ⁊ subuertā soliū regū ⁊ p̄terā fortitudinē regni gētiū. Et subuertā q̄drigā ⁊ ascensorē eius: et descendēt equi et ascensores eoz: vir in gladio fratris sui. y In die illo dicit dn̄s exercituum: a assumam te zorobabel fili b salathiel: c serue meus dicit dominus: d et ponam te quasi signaculū: e q̄ te elegi dicit dominus exercituū.

Explicit Aggeus p̄pheta.

de terminatione regni grecoz: q̄d̄ per longū tp̄s fuit post tp̄s Zorobabel. ⁊ ideo q̄d̄ immediate subdit. In die illo dicit dn̄s exercituū assu. te zoro. nō videt q̄uenienē expo ni de ipso in psona p̄pria. ē de xp̄o. vt dictū est. q̄ designat hoc noie zorobabel: eo q̄ descēdit ab eo ſm carnē. ⁊ in eo fuit figuratus sicut Iere. xxx. nouat dauid: vbi dr̄. Seruient dn̄o deo suo ⁊ dauid regi suo. ⁊ similiter Ose. iii. Reuertent filij isr̄ ⁊ querent dominū deū suū ⁊ dd̄ regez suū. sicut ibidē plenius fuit declaratum. Dicit ergo.

a Assumā te Zorobabel. q̄ hūana natura xp̄i assumpta fuit a verbo diuino in vnitate p̄sone.

b Fili salathiel xp̄s cm̄ ſm carnez dr̄ filius salathiel sicut ⁊ dauid ⁊ aliorum in genealogia xp̄i positoz.

c Ser. meus. ſm humanā naturam in qua minoz ē patre.

o Ponite sup̄ cor vestr. i. attēdite diligent mutationem terrena scentiū. p Nunq̄d iā semē in germine est. ita q̄ nō pōt videri sequēs fertilitas vel sterilitas. ⁊ idē de fructu arboz. q Ex die ista. i. a die resumptionis edificij tēpli opando in tēpli muro. quod fuit mēse. ix. tñ antea. xviij. die mēsis. vj. opari cepērāt materiam p̄parādo. vt dictū est in p̄ncipio hui⁹ capli. r Benedicā. i. multiplicabo fruct⁹ terre. q. d. hoc erit vobis signū manifestū acceptatōis mee. s Et factum est. Hic vltimo redit p̄pheta ad denūciandū xp̄i aduentū q̄d̄ erat p̄ncipale p̄positū. q̄ sicut dicit Ra. sa. vniuersi p̄phete ñ sunt locuti nisi ad dies messie. q̄d̄ est intelligēdū de p̄ncipali intētione. sicut plenius fuit dictū in p̄ncipio Esaie ⁊ Hieremie. Primo igit̄ ponitur tp̄s hui⁹ reuelationis cū dicit. s In vicesima ⁊ quarta mēsis. Secūdo explicat reuelatio cum dr̄. t Loquere ad zorobabel. q̄ de ipō erat xp̄s nasciturus ſm carnē. v Ego mouebo celū pariter ⁊ terrā exponat sicut supra. x Et subuertā soliū regnoz. subiūciendo regno romanoz. ⁊ quia tūc venit xp̄s: vt supra dictū est. ideo subdit. y In die illo. i. tēpore grē q̄d̄ dicit dies. Ad Roma. xiij. ca. Nox p̄cessit dies aūt appropinquauit. Assumā te zorobabel. Ra. sa. exponit hoc ad lr̄am de ipō Zorobabel. Et cū subditur. Et ponā te quasi signaculū. hoc dicit ſm ipsum cōtra illud q̄d̄ de Iechonia auo ipsi⁹ dicit Iere. xxij. Viuo ego dicit dn̄s. quia si fuerit iechonias filius Joachim regis iuda q̄si anul⁹ in manu dextera mea. inde euellā Hic aūt accipit signaculū p̄ anulo. q̄ antiq̄tus signabantur ire p̄ncipū anulis suis. vt dr̄ Hester. viij. Est igit̄ sensus ſm Ra. sa. q̄ sicut Iechonias fuit a dextera repulsus p̄pter eius malicia. sic Zorobabel nepos eius a deo accept⁹ p̄pter suā iusticiā. Quia te elegi. s. ad op⁹ reedificationis tēpli. Sed hec expositio nō videt conueniens. quia illud quod p̄mittitur. Ecce ego mouebo celū pariter ⁊ terrā ⁊c. ab omnibus doctoribus latinis ⁊ hebraicis. exponitur de mutatione regnoz longe p̄ tempus Zorobabel. vnde ⁊ ipse Ra. sa. exponit hoc

d Et ponā te q̄si signaculū. i. signū federis inē deū ⁊ genus hūanū. p̄pter q̄d̄ sctūs symeon dixit de eo Lu. ii. Ecce positus est hic in ruinā ⁊ resurrectōz multoz in isr̄l. ⁊ in signū cui cōdicet. s. a sacerdotibus ⁊ scribis. e Quia te elegi ad opus redēptionis hūane. Dicit dn̄s exercituuz. q̄ est ipsa veritas ⁊ viuit ⁊ regnat in secula seculoz Amen.

In capl̄o. ii. Aggei vbi dr̄ in postil. Ideo aliē dicendū q̄ 13 martius sit p̄im⁹ mensis. Additio.

Apud hebreos nō solū est vnū p̄ncipiū anni. ē plura. Dum⁹ enī mēsis ſm ordinē festoz est mensis nouaz frugū q̄d̄ semp ē circa eq̄noctiū vernale in q̄ tpe eruerūt de egypto. Alius mēsis p̄m⁹ est ſm oputationē iubilei ⁊ est mēsis septim⁹ a p̄dicto p̄mo mēse. ⁊ iste cōuenienter ē circa eq̄noctiū autūnale. Nō aūt diuersitas horū p̄ncipioz declarat ē. in additione sup̄ exo. ca. xij.

In eodē ca. vbi dr̄ in epistola. Et ego mouebo celum. Additio.

Quod dr̄ hic. Mouebo celū ⁊ trā ⁊c. pōt etiā intelligi de terremotu magno q̄ ſm Josephū tpe herodis sub q̄ nat⁹ ē dn̄s p̄tigit. ⁊ q̄z cū tra mouet totū mundū estimāt boies motum esse dicit. Mouebo celū ⁊c.

In eodē ca. vbi dr̄ in postil. Meū est argentū et meū est aurū. Additio.

Per hoc q̄ dr̄. Meū est argentū ⁊c. intelligit q̄ maioritas glorie secūdi tēpli nō est accipienda ſm diuitias tp̄ales. sed quia p̄dixerat immediate. Implebo domū istā gloria. ne forte alicui⁹ intelligeret esse dictuz de gloria diuitiaz. ideo subdit. Meū est argentū ⁊ meū ē aurū ⁊c. eo modo quo psalmista dixit. Non in sacrificiis tuis arguā te ⁊c. Nec enī sunt oēs bestie siluaz ⁊c. q. d. nō est intelligēda hec glia de multitudine diuitiaz. q̄ talem gliam nō reputo nec req̄ro. q̄ meū est argentū

In eodē capl̄o vbi dr̄ in postilla. Alia. quia bō est magis susceptiuus sanctificationis ⁊ pollutionis.

Prologus in Zacharĩã

Additio.

Sicut pãnus sanctificatus nõ sanctificat ex tactu suo id qđ tangit: ita nec bõ sanctificat⁹ solo tactu sanctificat illud qđ tangit. Vñ hec rõ scđa postillatoris nõ videt valere: nec etiã ad intentũ ꝓphete ptinere vr̃. Intẽdit em̃ ꝓpha ex rñsionib⁹ sacerdotũ oñdere ꝓpõ: q̃ls faceret aliq̃ bona ex genere. tñ ex quo ipsi nõ erant boni q̃ sua opa nõ debebãt cẽseri bona: sicut per ꝑmã rñsionẽ sacerdotes dixerũt q̃ caro sanctificata tangens aliquẽ cibum non sanctificabat eũ. z nõ solũ nõ debebant censeri bona ꝫ potius mala ineꝛtũ ipl erãt mali. qđ ꝓz per scđam rñsionẽ sacerdotũ vbi dixerũt. Si tetigerit pollut⁹ ꝛc. z ideo ꝓpheta applicans rñsiones sacerdotũ ad suũ ꝓpositum dicit. Sic ꝓpõs iste ꝛc. vsq; ibi. Et omia q̃ obtulerint mihi cõtaminata erũt. q. d. Sicut bõ pollut⁹ tangens rẽ mũdã ꝓtaminat eã. sic quia ꝓpõs iste pollut⁹ est tõ ofm̃e op⁹ manuũ eoꝝ z oia q̃ obtulerint cõtaminata erũt. cui⁹ contrarium ipsi putabãt. s. q̃ ex tactu bonaꝝ seu sanctaꝝ rerũ sanctificabant. qđ excludit ꝑ ꝑmã rñsionẽ sacerdotũ.

Replica.

In ca. ij. aggei postil. reddit rõnes q̃re sanctificatum ex tactu sacre rei nõ sanctificat vlterius: sed pollutũ ex tactu rei pollute polluit vlterius. ꝑma q̃: Facilius est ꝺestruere q̃ cõstruere. scđa q̃ bõ plus est susceptiuus sanctificationis z pollutõnis q̃ res inanimata. Contra quã rõnẽ obꝺcit Burgẽ. q̃si nõ voluisset intelligere postil. putãs q̃ voluit dicere hoiem sanctificatum solo tactu sanctificare sicut pollut⁹ solo tactu polluit. sed hoc nõ dicit vt patet. ꝫ solũ compat pollutionẽ animate rei ad sanctificationẽ rei inaiate. Ideo in lra in gõne ꝺe sanctificatione fit mẽtio ꝺe reb⁹ inanimatis. q̃ dicit. Si q̃s pollut⁹ in aĩa. talis em̃ pollutio est formalit̃ in aĩa. iõ magis cõtagiosa. In reb⁹ aũt inanimatis nõ est formalis alla pollutio vel sanctificatio. ꝫ solũ ex legis dictamine. in reb⁹ autẽ rõnalibus animatis ex legis obseruãtia.

Incipit prologus in zachariam ꝓphetam.

Secũdo ãno ᵇdarij regis medoꝝ aggeũ z zachariã ꝓphetasse lectiones eorundẽ ꝺeclarant. Sed hac ꝺe cã aggeo zacharie in ordine ꝓphetarũ ꝓplat⁹ esse videt: q̃ eũ duobus mensib⁹ vt ꝓdictoꝝ lectiones oñdũt. in ꝓphetia ꝑ cessisse inuenit: z ad reparationem tẽpli ꝑcepto ꝺei ꝑ ꝑm animasse: ᵇvt esdras refert dicẽs. In scđo ãno darij regis ꝓsaꝝ ꝓphauerũt aggeo z zacharias filio addo ꝓphe sup iudeos q̃ erãt in iudea z hierl̃m: sup israĺ in nomie ꝺei sup eos. Tũc surrexerũt zoro babel filio salathiel: z iesus filius iosedech z principes ei⁹: inchoauerũtq; edificare ꝺomũ ꝺei que est in hierusalem. Quib⁹ cuꝝ adessent ꝓphete: exhortatõne sua adiuuerunt eos. Hã z populũ israĺ ab imitatione paternorũ ꝺelictoꝝ ꝑ suã admonitionez idem ꝓpheta cupiẽs reuocare: ᶜverbis lectione comꝑhensis vsus est. ᶠVidi nocte: z ecce vir ascenderat sup equum rubeum ꝛc. Vidit ꝓpheta virum equo rubeo sedentẽ: z stantẽ: ᵍin medio myrteti vmbrosi cuius visionis hec solutio est. Vir ascendens equum rubeum: licet angelus intelligatur: tamen quia predicti coloris equum conscendere visus est: vindictam sanguinis ᵇin eã gẽtẽ significat afferendã: que populũ israĺ in captiuitatem redegerat

a Anno scđo. q̃ fuit q̃dragesimus a ꝑmo anno cyri.

b Darij. hystaspis. vñ glo. Cyro q̃. xxx. annis regnauit in persis inẽfecto apud massagetas a tomyra regina massagetarũ: cambises filius cyri maior

c Lectiones eorundẽ Aggei. j. a. z zacharie. j. a. tñ aggeus precessit duob⁹ mẽsibus in ꝓphetando. Vñ in principio aggei dicit. Mense. vj. in principio zach. ꝺr̃. Mense viij. d Esdras refert. j. Esdre. v. In anno secũdo. Illud accipit ꝺe. j. Esdre. v. vbi dicit. Prophetauerũt aggeus ꝓpheta z zacharias filio addo ꝓphetãtes ad iudeos q̃ erãt in iudea z hierl̃m in noie ꝺei israel. tunc surrexerũt zorobabel filius salathiel z iosue filius iosedech z ceperũt edificare templũ ꝺei in hierl̃m z ꝓphete cũ eis adiuuãtes eos. e Verbis lectione compẽsis Aggei. j. que verba subiungũt hic cũ ꝺr̃. f Vidi nocte z ecce vir ascenderat. ille vir angel⁹ fuit apparens in specie viri insidẽtis in equo rubeo. exq̃ patz q̃ visio fuit imaginaria. vide glo. marginalem que exponit totã auctoritatẽ. g In medio myrteti. Hic myrtetũ dicit locus in quo crescũt myrti. est aũt myrtus species arboris ꝺe qua dicit Isidor⁹. in. xvij. ethy. Myrtus a mari dicta eo q̃ magis littorea arbor sit. Virgili⁹. Et amãtes littora myrti. Hinc est q̃ a grecis myrtene dicitur. Medicoꝝ autẽ libri hanc arborem aptã scribunt mulierũ necessitatib⁹ plurimis. Itẽ in glosa Esaie q̃dragesimo ꝑmo ꝺr̃ sic. Myrtus arbor aromatica imputribilis fessa mẽbra ꝓsolidat z reparat. Mystice per myrtum signantur ꝓphete z alij qui odore virtutũ et spũali gaudio sunt respersi inter quos quasi eos consolans dicit stare angelus. h In ea

principali in q̃ tangunt q̃ zacharie et ei⁹ ꝓphetie sunt specialia tria notanꝺ. ꝑmũ ẽ ꝓphetie intẽtio: ibi. Hã et ꝓplm ꝛc. vbi ꝺr̃ q̃ intẽdebat reuocare ꝓplm ab imitatione sceleꝝ patꝝ. scđo tangit ꝓpli cõsolatio: ibi. Vidit ꝓpha virũ ꝛc. tercio tangit ꝺubiũ cui⁹ in ꝓphetia sequit expositio: ibi. Sed hãc visionẽ ꝛc. Itẽ in illa ꝓticula in q̃ notat cõsolatio tria tanguntur. Primũ est cõsolatoꝛia visio: cũ dicit. Vidit ꝓpheta ꝛc. scđm ẽ visionis solutio ibi. Cui⁹ visiõis hec solutio est. Terciũ est solutionis cõfirmatio: ibi. Iam et Esaias ꝛc. Sic ꝓz diuisio z cõtinẽtia ist⁹ plogi. Dicat igitur.

gentē. Assyrios ⁊ chaldeos ⁊ alias nationes q̄ afflixerant iudeos. ⁊ ꝑ Zach. ix. i ¶ Mā et esaias. Esaie xiij. a. k ¶ In leuitico. xxiij. g. Sumetz vobis die primo fructꝰ arboris pulcerrime. spatulasq; palmaꝝ. ⁊ ramos ligni ꝓnsaꝝ frondiū. ⁊ salices de torrēte ⁊ letabimini ⁊c. arborez pulcerrimā appellat myrtū sicut ꝑ bicin hra cū dr̄. Fructus ligni speciosi. lignū aūt ꝓnsaꝝ frondiū appellat oleam.

l ¶ Acci. die p̄. i. cuz celebrabitis festū scenopbegie.

m ¶ Fru. ligni speciosi. i. frondes myrti ad designandā leticiā p bene olentis ligni fragrantiā scenopegia eāt festū bebreoꝝ ⁊ interp̄tat tabernaculoꝝ dedicatioq̄ celebrabat a iudeis i memoriā erpeditōnis cū ab egypto ꝓmotivel moti in tabnaculis agebāt: vide i opusculo de vocabul biblie. n ¶ Sz hāc visionē. hic erponit Hiero. q̄ dicat hec visio nocte fieri: et ponit rō. s. q̄ueniētia liberationis ꝑpli ab vltima captiuitate cuz illa q̄ fuit de egypto. q̄ sicut in illa liberatōe i pte erāt i tenebrz q̄tū ad tp̄s p̄patōis ad eūdū. ⁊ i pte erāt in luce q̄tū ad ip̄m eritū. q̄ de nocte p̄pauerūt se ad ereūdū. sic ꝑ Exo. xij. ⁊ mane egressi sūt sic i ista liberatōe q̄tū ad aliqua pte erāt i tenebrz captitatz. q̄tū ad alia pte erāt i lūine libratz. q̄ ꝓ egressu de captiuitate cū zorobabel. j. Esdre. ij. multi morati sūt in ra chaldeoꝝ. q̄ postea egressi sūt cū esdra. vij. āno. artaxerxis vt hr̄. j. esdre vij. a. ⁊ adhuc multi remāserūt q̄ cū neemia egressi sūt. xx. āno ciusdē artaxerxis. vt hr̄ Neemie. ij. a. Sz vr̄ dubitatio de h̄ q̄ dr̄. o ¶ Ob h̄ no. ꝓba se vi. me. q̄ populus isrl'in ꝓma libe. de ra egypti no. discesserat. Cōtra Exo. xij. c. In eadē ipsa die educā exercitū vr̄m de ra egypti. Itē eodē. d. Nulluz vr̄m egregdiet ostiū domus sue vsq; mane. Itē eodē. f. Eadē die egressus ē ois exercituz dn̄i de ra egypti. Contrariū vr̄ h̄ in ꝓlogo. Itē Exo. xij. Nox ē ista obꝛuabil' dn̄i q̄n edurit eos de ra egypti. Et ad idem valet vsus eccl'ie q̄ in benedictione cerei paschalis ꝓpl'm de nocte egressū fuisse decantat. Rādeo. veritas ē sicut ꝛ. dictū est. q̄ de die exierūt. q̄ aūt dicunt erisse de nocte referendū ē ad cām eritus ⁊ ꝓparationē. de nocte em̄ vigebant egyptii ꝓpl'm de ra egypti exire. sicut legit Exo. ij. e. ⁊ de nocte se ꝓparauerunt ad eritū: sicut ibidē dicatur.

¶ Explicit q̄liscunq; expositio istius ꝓlogi.

¶ Postilla Nycolai de lyra sup zachariā ꝓphetā incipit.

¶ Capitulum. j.

IN mense octauo. Hic incipit ꝓphetia Zacharie. ⁊ diuidit in duas ptes. s. in ꝓhemiū et tractatū: q̄ incipit ibi. Frat⁹ est. Circa p̄mū primo ponit huiꝰ ꝓphetie tp̄s: cū dr̄.

s ¶ In mēse octauo ⁊c. ⁊ sic ꝑtz q̄ h̄ fuit postq̄z resumpserat opus tēpli dn̄i. q̄ resumpsert illud anno. ij. Darij. vj. mense. xxiij. die mēsis. vt habet Aggei. j. ca.

Explicit prologus.

¶ Incipit argumentū.

ZAcharias memor dn̄i sui: multiplex in ꝓphetia: iesū cū vestib sordidis ⁊ lapidē oculoꝝ septē cādelabrūq; aureū cū rotidē lucernis q̄t oculi: duas q̄q oliuas a sinistris lāpadis cernit: ⁊ a dextris ⁊ post eq̄s rufos: varios: albos: ⁊ dissipatas q̄drigas ex ephraim: et equū de hierl'm: pauperē regē vaticinat: ⁊ p̄dicit regez sedētē sup pullū filiū asine subiugalis.

¶ Explicit argumentū.

Incipit zacharias ꝓpheta

¶ Capitulū. j.

a IN mēse octauo b in anno secūdo darij regis: factū est verbum dn̄i c ad zachariam d filium barachie filij addo prophetam. e Frat⁹ est. Hic cōsequenter

b ¶ In ānō. ij. darij: ꝑm Josephum iste fuit darij filius hystaspis. ⁊ fuit fauorabil' iudeis: eo q̄ anteq̄z ꝓmoueretur ad regnū fuit familiaris zorobabel ⁊ fecit votuz de edificatiōe tēpli in hirl'm si cū ꝓmoueri ꝓtingeret ad regnum. ꝑm vo Ra. sa. iste darius fuit filius assueri ⁊ hester regine. ⁊ iō fuit fauorabilis iudeis rōne matris sue. Que aūt ista ꝓ opinionū sit verisimilior tractaui diffusi⁹ in ꝓncipio libri bester tenēdo q̄ scda. Sc̄do hic in ꝓlogo notificat auctor ⁊ instralis huius ꝓphetie. ⁊ ꝑ ex ꝓphetie tono. cū dr̄. Factū est vbū dn̄i. Sc̄do ex noie ꝓpr̄io: cū dr̄. c ¶ Ad zachariā q̄ interp̄tat memor dei. Tercio ex patre et auo cū dr̄. d ¶ Filiū zacharie ⁊c. ⁊ ꝑm regulā hebreoꝝ isti duo fuerūt ꝓphete sicut ⁊ zacharias. Iz nō habeantur eoꝝ ꝓphetie. Dicūt em̄ hic alicq̄ q̄ iste addo fuit ille ꝓpheta q̄ missus fuit ad hieroboā. iij. Regū. xiij. ⁊ ꝑm hoc non fuit annus zacharie. s magis remot⁹. q̄ inter illū ⁊ zachariam flurit valde longū tp̄s. Dicit tn̄ filius ei⁹ q̄ fuit de genere ipsi⁹. sicut xp̄s in euāgelio dicit filius dauid. q̄ de eius genere descendit ꝑm carnē. Sed hoc dictū de scptura nō habet auctoritatē. quia. iij. Regū. non exp̄imit: q̄ ille fuerit vocatus addo. nec. ij. Paraly. xij. nisi coniecturaliter. s nō certitudinaliter. ⁊ dato q̄ sic exp̄imeret adhuc nō valeret. quia plures ꝓphete noiati sunt eodē noie sicut zacharias filius ioiade ⁊ zacharias filius barachie. Et sic isse addo videtur esse alius ab illo. etiā si vocatus fuerit addo. nō em̄ consuetū est q̄ ꝓphete sic genealogizentur. videlicet per patrē ⁊ per alium sic remotū a patre intermediis omissis. e ¶ Frat⁹ est. Hic cōsequenter

ponitur tractatus: in quo ꝓmo agitur de tẽpli z ciuitat reedificatõe. scõdo de reedificate habitatõe. ca. v. Prima in duas. qz ꝓmo agitur de dicta reedificatõe. scõdo de edificantiũ ꝙsolatõe. ca. iij. Prima adhuc in duas. qz primo agit de tẽpli reedificatõe: scõdo de ciuitatis repatõne. ca. sequẽti. Pria adhuc in duas. qz primo ponit ꝓpli monitio. scõdo eiusdez consolatio: ibi. In die vicesima. Monitio aũt in hoc cõsistit q̃ nõ sint icredduli ẏbo dñi et in peccatis obstinati sicut fuerũt pres eorum ꝓpter qd dñs ꝓmisit destrui ciuitatẽ z tẽplũ z hoc ẽ quod dicit.

e Iratus ẽ dñs sup pres vros. permittẽdo eos captiuari z ciuitatẽ z tẽplum vastari ꝓpter eoz peccata: ꝏ sb. dit in ꝑsona dei.

f Conuertimini ad me. p verã pnitentiam. ℟ Et ꝙuertar ad vos. p clementiã.

b Ne sitis sicut pres vri in peccatz obstinati.

i Ad q̃s clamabant ꝓphe priores epe sedecbiet ante

k Et nõ audierũt: ℟ magis cõtempserũt. ꝓpter qd iuste puniti fuerũt: ideo subdit. l Patres vri vbi sunt. q. d. ptim fuerũt occisi a cbaldeie z ptim in captiuitate mortui. m Et ꝓphe scz falsi ꝓmittẽtes eis pacẽ z victoriam. q. d. incurrerũt eandẽ sniam. Ra. sa. aliter exponit de ꝓphetis dñi. vt sit quedã obiectio. cõtra dicta. qz possent dicere illi quibus loquebat ꝓphta. sicut pres nri sunt mortui ita z ꝓphe dñi. et sic nõ habuerũt aliquã ꝓrogatiuã ante pres suos propter suã iusticiã. z subdit rnsio dñi. n Numqd in sempiternũ viuet. q. d. natura mortalis nõ ꝓmittit q̃ semper viuant. o Verũtamẽ verba mea. q̃tũ ad mores p Et legitima mea. q̃tũ ad legẽ. q Que mã. seruis meis ꝓphetis. vt dicerẽt ꝑũb vris q captiuarent z inficerent: nisi se corrigerẽt a moꝛb malis z trãsgressionibus legis. r Numqd nõ cõp. pa. vros. q. d. qz sic accidit eis vt ꝑdixert. z ꝙ ꝓns fuerũt veri ꝓphete. z iõ viuũt in aia lz mortui sint in corpore. s Et ꝙuersi sunt. s. ali qui de ꝓrib vris in captiuitatẽ ducti. afflictõe ꝓdante eis intellectũ. t Et dixert. confitẽtes dei iusticiã in sua punitione. v Sicut co. dñs. ꝟm ordinẽ sapie sue. x Facere nobis. ꝟm ordinẽ sue iusticie. iõ subdit. y Et ꝟm vias nras ꝛc. z dicunt hic via peccata cõsueta. adinuentiones autẽ enormia z insolita q̃ adinuenit humana malicia. z In die. Hic ponit ꝓphta consolatio. z dividitur in duas ptes ꝟm duplicẽ visionẽ ꝙsolatoriã: scõda ibi. Et leuaui. Prima in duas. qz ꝓmo ponit visio. scõo eius expositio: ibi. Et dixi. Circa primũ ponitur tps huius visionis: cũ dicit. z In die vicesima. z. iiij. mensis xj. et sic ista visio facta est post ꝓcedentem que facta fuit mense. viij. anni. ij. Darij regis.

a Sabath. in bebreo br. Sebeth. et rndet ianuario expositores tn dicunt cõiter q̃ februario. z hoc est. qz aliqñ concurrit cũ eo in pte vel in toto. iudei cũ faciunt mẽses ꝓlunationes. Et ido in tercio anno mẽsis eoz duodecimus qui dicit adar duplicat. martio cũ ꝟm cursum festoz est ꝓmus apud bebreos vt diffusius declaraui. Gen. vij. z Exo. xij. Primo cũ mẽsis ꝟm ordinẽ festorum: semp incipit apud bebreos a prima lunatione q̃ est ꝓxima ante equinoctio vernali. siue sit ante: siue post siue in ipso eq̃noctio qd q̃dam eq̃noctium modo ẽ. xij. die martij. Consequẽter ponitur ipsa visio: cũ dr.

adinuẽtiones nostras: fecit nobis. z In die vicesima et quarta vndecimi mẽsis: a sabath in anno scõdo Darij factum est verbũ dñi ad Zachariaz filiũ barachie filij addo ꝓphetã dicẽs. b Vidi ꝑ noctẽ c z ecce vir d ascendẽs sup equũ rufum: c z ipse stabat inter myrteta f q̃ erant in ꝓfundo g z post eum equi rufi varij et albi. Et dixi. h Qui sunt isti dñe mi. k Et dixit ad me angelus dñi qui loquebat in me: l Ego ostendaz tibi q̃d sint hec. m Et rndit vir qui stabat inter myrteta: et dixit. n Isti sũt q̃s misit dñs: vt ꝑambulent trã. o Et rnderũt ãgelo dñi q̃ stabat inter myrteaz dixert p Perãbulaui

b Vidi per noctem. que rõne quietis ẽ magis apta reuelationibus ꝓphticis q̃ dies.

c Et ecce vir i. angelus in specie viri.

d Ascendens sup equũ rufuz. In bebreo babetur. Rubeũ. z ꝙ boc designabat vindicta diuina de aduersarijs iudeoz per colorẽ sanguineũ. e Et ipse sta. inter myrteta. est aũt myrtetum locus in quo crescunt myrti. Est aũt myrtus arboz faciens pulcerrima z odorifera poma. vnde z Leuitici. xxiij. ca. vbi trãslatio nra bz. Fructz arboris pulcerrime: loco arboz pulcerrime in bebreo ponit eadẽ dictio q̃ z bic br. z idẽ significat. Hiero. in ꝓlogo buz ꝓphetie z ꝙ pulcritudinẽ ligni z odorẽ fructz designat gaudiũ affuturũ de reedificatõe tẽpli z ciuitatis: z de repssione aduersariozz suozz. f Que erãt in ꝓfundo. i. in valle. in vallibus cũ magis crescũt myrti z pulciozes z fecundiozes q̃ alibi. g Et post eum equi rubei varij z albi. q boc intelligũt Perse Greci z Romani q̃ afflixert ꝓpm iudeoz ꝟm successionẽ regnoz: ita q̃ ꝙ equos intelligunt isti ꝓpli. q ascensozes eoz: angeli eis ꝓlati vt dicũt expositozes cõiter Ra. sa. vo dicit q̃ ꝙ boc intelligunt angeli diuersoz ordinũ parati ad exequendũ voluntatẽ dñi. z huic dicto videt lra sequens ꝙsonare vt videbit. b Et dixi. Hic ponitur dicte visionis q̃tũ ad aliquã ptẽ expositio. Et dividit in duas ptes. qz ꝓmo ponit hec expositio scõo ex boc subdit angeli deprcatio: ibi. Dñe exercituũ. Circa primum dr. b Et dixi. ego zacharias. i Qui sunt isti. i. quid significat isti equi rufi varij z albi. k Et dixit ad me angelus q̃ loquebat in me. i. mibi deputatus ad custodiã. l Ego ostendã tibi. i. faciã ostendi ꝙ angelum superiorẽ qui preest toti ꝓpło iudeoz. z iste dicitur esse Michael Dan. x. ideo subditur. m Et rndit vir qui stabat inter myrteta. i. angelus toti populo ꝑlatus. n Isti sunt quos misit dñs. ad exequendũ suã voluntatẽ. o Et rnderũt ange. vo. q̃ stabat inter myrteta. tanq̃ supiozi. p Perambulauim terram. cõsiderando statum regnozum. q Et ecce

omnis tra habitaꝝ ⁊ q̃escit. illo tm̃ tpe nõ erant bella notabilia in regnis p̃dictis. r ¶ Et rñdit. Hic oñter ponit angeli iudeis plati tẽpcatio. cũ dr̃. s ¶ Dñe exercituũ vsq̃quo tc̃. q. d. exq̃ alie tre sẽt in pace in q̃b⁹ sunt gẽtiles ⁊ idolatrie: qre tardas restituere hierlim ⁊ tẽplũ ⁊ alia loca iudee in statum suũ. ¶ Et ad h̃ inducit rõnẽ ex p̃missione dei que br̃ Hiere. xxix. ca. ¶ Cũ ceperint impleri in babylone. lxx. ãni. visitabo vos ⁊ suscitabo sup vos verbũ bonũ: qõ tẽpus iam erat trãsactum a tpe cyri regis psarũ q̃ dedit ꝓplõ licẽtiã redeundi. iõ dicit. t ¶ Iste iõ ann⁹. lxx. est. supple diu trãsactus ⁊ tm̃ irlim ⁊ tẽplũ adhuc ñ sunt reedificata

v ¶ Et rñdit vo. angelo q̃ loq̃. in me. vt mihi dẽnũciaret bonuz nũciũ: iõ seqũtur. x ¶ Hec dr. dñs exercituũ. cuius verbũ nõ potest esse falsum.

y ¶ Zelat⁹ sum hierlim ⁊ syon. i. monte in q̃ erat templum.

z ¶ Zelo magno. est aũt ꝓpie zelus amor singularis q̃ vir diligit vxorẽ. nolẽs in ea babẽ ptic̃pẽ. ⁊ iõ q̃n in h̃ delinq̃t. aspere eã castigat. ⁊ p hoc insinuat q̃ dñs castigauerat ꝓplm iudaicũ nõ ex odio s̃ ex amore. vt reduceret ad cultã latrie. ⁊ sic factũ fuit. q̃ post redituz captiuitatis babylonice nõ legit̃ ꝓplz iudaicus ad idolatriã declinasse: nisi aliqui pauci tpe antiochi illustris a ¶ Et ira magna ego iraſcor sup gẽtes opulẽtas. i. regna vos affligentia. ⁊ dicit. Ira magna. q̃ fuerũt puniti a deo nõ tm̃ tpaliter. s̃ etiã eternaliter. b ¶ Quia ego irat⁹ sum pax. s. vobis iudeis puniẽdo vos pena tpali. c ¶ Ipsi vo. i. assyrii ⁊ chaldei. d ¶ Adiuuerunt in malũ. s. pene vie. q̃ fuerunt in hoc executores diuine iustitie. e ¶ Propterea. s. q̃ fuistis puniti s̃m ordinẽ mee iustitie. f ¶ Reuertar ad hierlim. p viam miscdie. g ¶ Et dom⁹ mea edificabitur in ea. qõ fuit impletũ sub zorobabel duce ⁊ dario regnãte. h ¶ Et ppendiculũ. i. instrm ligneũ in cui⁹ medio pendet corda babẽs plumbũ in extremitate sua. cũ quo ppendit si murus directe edificat. i ¶ Adhuc clama. nõ solũ de edificatione tẽpli. s̃ etiã de pspcritate populi. k ¶ Adhuc affluent ciuitates mee. i. iudee. l ¶ Bonis. qõ in pte fuit impletũ tpe zorobabel ⁊ nemie et macha. s̃ pfectius tpe xpi ibi p̃dicantis ⁊ miracula faciens tis. ⁊ plenitudinẽ spũssancti cõcedentis. m ¶ Et leuaui. Hic ponit̃ scda visio de reiectione aduersariorũ ꝓpli iudaici. cum dicit̃. Et leuaui oculos meos. ⁊ vidi: imaginaria visione. n ¶ Et ecce quatuor cornua. sic em̃ videbatur ei imaginaria visione.

a ¶ Et dixi ad angelũ. mee custodie deputatum.

terrã: q ⁊ ecce oĩs tra habitatur ⁊ q̃escit r ¶ Et rñdit angelus dñi: ⁊ dixit. s ¶ Dñe exercituũ vsq̃quo tu nõ miserebris hierlim: et vbiũ iudaq̃bus irat⁹ es t ¶ Iste septuagesimus ann⁹ est v ¶ Et rñdit dñs angelo q̃ loq̃bat in me ẏba bona. ẏba ꝓsolatoria. Et dixit ad me angel⁹ qui loquebat in me. ¶ Clama dicens x ¶ Hec dicit dñs exercituũ. y ¶ Zelat⁹ sum hierlim et syon: z zelo magno. a ¶ Et ira magna ego iraſcor sup gentes opulẽtas: b q̃ ego irat⁹ sum pax c ¶ ipsi vo. d adiuuerũt in malũ: c ¶ Propterea hec dicit dñs f ¶ Reuertar ad hierlim in miserico rdijs g ⁊ dom⁹ mea edificabit̃ in ea ait dñs exercituũ d ⁊ ꝓpendiculũ extẽdetur sup hierlim. e ¶ Adhuc clama dicẽs. Hec dicit dñs exercituũ f ¶ Adhuc affluent ciuitates mee. g boĩs ⁊ ꝓsolabit̃ adhuc dñs syon ⁊ eliget adhuc hierlim. h ¶ Et leuaui oculos meos et vidi: i ⁊ ecce q̃tuor cornua. k ¶ Et dixi ad angelum q̃ loquebat̃ in me l ¶ Quid sũt hec. Et dixit ad me m ¶ Hec sũt cornua q̃ vẽtilauerũt iudã ⁊ isrl ⁊ hierlim. n ¶ Et ondit mihi dñs quatuor fabros. Et dixi. ¶ Quid isti veniunt facẽ. Qui ait dicens ¶ Hec sũt cornua q̃ vẽtilauerũt iudã ꝓ singulos viros o ⁊ nemo eor p ¶ leuauit caput suũ. q ¶ Et venerũt isti r ¶ tẽrere ea ꝓ vt tẽrĩciãt cornua gẽtiũ q̃ leuauerũt cornua sup terrã iuda: vt dispgerent eam.

¶ Capl'm. ij.

Et leuaui oculos meos b ¶ et vidi: c ¶ et ecce vir d ¶ et in manu eius funiculus

p ¶ Quid sunt hec. i. quid significant hec q̃tuor cornua. q ¶ Hec sunt cor. q̃ venti. iudã tc̃. i. q̃tuor regna q̃ afflixerunt iudeos successiue. s. chaldeor. psarũ. greco. et romanor. vt cõiter exponit ⁊ a. sa. ꝓ q̃tuor cornua intelligit aduersarios iudeorũ s̃m q̃tuor ptes mũdi. q̃ ab oriente fuerũt afflicti ⁊ ab occidẽte: a meridie et ab aq̃lone: ⁊ hoc per diuersas gẽtes circa iudeaz habitantes: vt ptz ex. iiij. Regũ. et. ij. paly. r ¶ Et ostẽdit mihi dñs q̃tuor fabros. i. q̃tuor ãgelos patos franger dicta cornua: q̃ sunt executores diuine iustitie.

s ¶ Et nemo cornũ. i. iudeor.

t ¶ Leuauit caput suũ. i. potuit resistere aduersarijs ꝓdictis.

v ¶ Et venerũt isti. i. dicti fabri.

x ¶ Deterrere ea. i. predicta regna: vel aduersarios s̃m q̃tuor ptes mũdi: vt dictũ est.

y ¶ Et tẽrĩciãt cornua gentiũ. i. potestates earuz qõ in xpo videm⁹ impletũ: cum⁹ impio submiserũt colla ꝓncipes gentiũ.

In ca. j. zacharie vbi dr̃ in postil. Et s̃m regulã hebreorũ isti duo fuerũt ꝓphete. ¶ Additio.

Sicut dictũ fuit in additõe Hiere. j. c. ⁊ Osee. j. c. hoc dictũ qõ dicit postillator esse regulã apud hebreos nõ est regula s̃ dictũ vni⁹ singularis q̃ nõ hz auctoritatẽ. ⁊ inq̃rere circa hoc videt magis curiosiz q̃m vtile cũ ꝓphetie de hmõi patrib⁹ ꝓphetaꝝ nõ inueniãtur: vt dictũ fuit in p̃dictis additionibus.

¶ In eodẽ ca. vbi dr̃ in postil. Est aũt myrtus arbor faciens pulcerrima poma. ¶ Additio.

Licet myrtus sit arbor pulcra ⁊ faciat folia ⁊ gẽma odorifera nõ tm̃ facit fructũ pulcrũ: s̃ quedã gẽma minuta nigra. vñ Leui. xxiij. vbi dr̃. Fruct⁹ arboris pulcerrime. non ponit̃ in hebraico dictio significans myrtũ. s̃ alia q̃ significat cytrũ qõ est pomũ pulcerrimũ. Et in eod ẽ loco vbi ponit̃ eadẽ dictio q̃ hic dr̃ in trãllatione nr̃a dr̃. Lignũ densaꝝ frondiũ. quod ptinet ꝓpie ad myrtũ. vñ in dicto Hiero. in ꝓlogo allegato a postillatore nõ dicit̃ de myrto q̃ habz fructũ pulcrũ s̃ odoriferum quia vt dictũ est grana myrti que sunt eius fructus non sunt pulcra sed odorifera. ligno vero attribuit pulcritudinem. quia sic est in re.

¶ Capitulũ. ij.

Et leuaui. Hic ꝓnr̃ dẽnũciat̃ reedificatio ciuitat̃ hirlim. Circa qõ sciendũ q̃ illa edificatio q̃ facta ẽ p zorobabel. fuit figura edificatõis ecclie p xpm q̃ dr̃ spũalis irlim. vt fregit̃ s̃. dictũ ẽ. ⁊ iõ de vno edificio fit transit⁹ ad aliud. igit̃ p nunciat̃ male. scdo spũaliter ibi. Et ecce. Circa ꝓmũ dr̃. b ¶ Vidi. visione imaginaria ⁊ intellectuali. c ¶ Et ecce vir. i. angel⁹ in specie viri. d ¶ Et

ū manu ei⁹ āmicul⁹ mēsor.i.aptus ad mēsurandū loca
in q̄b⁹ debēt fieri edificia:ō subdit. e Et metiar irlm
q̄tū ad ciuitatē metropolim. f Et videā q̄tū ad alia
loca in iudea. g Quāta sit latitudo ei⁹ cē. anteqū cēm
edificent ciuitates ꝛ loca.accipiūt mēsure edificioꝝ ꝑm
longitudinē ꝛ latitudinē. h Et ecce. Dic ꝙm intendit vt metiat edificiū spūalie hierlm.
illa em̄ q̄ sequūtur nūq̄ fuerūt in irlm
p neemiā reedificata ꝙ sp fuit i timoē
aduersarioꝝ ꝛ subiectōe em̄eoꝝ vsq̄
ad ei⁹ dēstructionē p exercitum roma
noꝝ:dicit ergo.
h Et ecce angel⁹ mihi ꝓ custodia
deputatus.
i Egrediebat.ad
hūdū reuelationē
nouā de futuꝛ ab
angelo supiori .qꝛ
ꝑm ordinē hierarchicū supiores angeli illuminat mediocres.ꝛ mediꝰ inferiores.ꝛ ex hō ꝓz q̄ hec reuelatio est de
alia re q̄ p̄cedens
qꝛ ē de irlm spūali:
ō sequit. k Urbsq̄
mu.ba.irlm.qꝛ eccl̄ia nō cōfidit in murorū fortitudine. ꝙ
in diuina ꝓtectōe. l Pre multitudine.qđ impletū vī
in fideliū multiplicatōe p orbē vniuersum. m Ioa.ꝛ
iu.qꝛ credētiū alīq̄ sē sapientes ꝛ lr̄ati q̄ boies dicunt: alīq̄
ho simplices ꝛ illr̄ati q̄ iumēta noiant.ps.lxxij. Et iumē
tū fact⁹ sum apud te ꝛ ego sp tecū. n Et ego ero ait vo.
mur⁹.i.ꝓtector ꝛ defensor. o Et in glia ero in medio
eius.qꝛ de⁹ in eccl̄ia honorat.ꝛ ō ad eā hoies inuitat: cū
subdit. p O o o fugite de tra aq̄lonis.i.de ptāte dyaboli. q Cum in q̄tuor ventis celi dispersi vos.i.spargi
permisi p varios errores añ aduentū xpi. r O syon.i.
ꝑfs puisus ad fidē.noie em̄ irlm ꝛ noie syon intelligitur
eccl̄ia vt declaratū fuit Esaie.ij.ca.que est ideꝛ qđ fidelis
ꝑfs:qꝛ eccl̄esia non est ipsi pietes.ꝙ fideles. s Fuge.
de potestate dyaboli. t Que habitas apud filiā babylonis.i.cultū idolatrie.nō em̄ pōt hic intelligi cōuenienē
p filiā babylonis ciuitas vel terra babylonie.qꝛ longe añ
tp̄s bui⁹ ꝓphetie ciuitas babylonis uerat dēstructa per
cyrū ꝛ darīū.et iudei remissi in iudeā.vt bī.j.Esdre.ꝛ licz
alīq̄ remāserūt in terra babylonis detenti amore vxoꝝ
q̄s ibi acceperāt.ꝛ plis quā ibi fecerāt.vt dictū fuit ibidem:tū illi vident ꝓbabiliter fuisse pauci cōparatiue quia
oēs naturalit inclinant ad reuertendū in terrā originis
sue.ꝛ maxime de terra in q̄ detinent in captiuitate ꝛ seruitute.Nec rōnabiliter pōt dici q illi q̄ remāserūt mouentur hic fugere ꝓpter vastationē imminētē illi terre.qꝛ
a tpe cyri legit regnū ei⁹ ꝛ successoꝝ suoꝝ satis quietum
fuisse vsq̄ ad tp̄us alexandri magni:q̄ regnū illud vi armoꝝ subiecit sibi. Itē in terra que hic dicit filia babylonis immediate supra dicit terra aq̄lonis. babylonia vo
nō est ad aquilonē respectu iudee.ꝙ magis ad orientē. et
ideo p babylon que cōfusio interp̄tatur. et p aquilonē de
quo dicit Hiere.j. Ab aq̄lone pandet oīe malum.ptās
demonis metaphorice seu figuralit designat.sicut ꝛ beatus Petrus in fine prime canonice sue dicit. Salutat vos
eccl̄esia in babylone collecta.i.in roma.qꝛ tūc tpe Neronis ibi vigebat potestas demonis.

v Quia dicit dns exercituū.i.angeloꝝ.vñ in hebreo
ponit Ihc nomē dni tetragrāmaton soli deo appropriatū
vbi trāslatio nr̄a hꝫ:dns. p Post gloriā misit me.
ꝑm seriē textꝰ nō cōstat verbū zacharie ꝙ dei dicētis se mitti.qđ verificat in xp̄o q̄ est verꝰ deus a pie missus ꝓ salute generis humani. Et huic
ꝙsonat q̄dā glosa hebraica a ra.
sa.inducta q̄ talis est. Post gloriā
misit me.Quia
p⁹ honorē reddi
tū Esau venet
messias.in antiquis etiā glosis
hebraicis ꝓnceps
romanꝰ frequēter Esau et roma
nos seyr nominat.ꝛ sic impletū ē in dño ihu
xp̄o qꝛ p⁹ gliam
monarchie adeptam a romano
principe cesare
augusto:ꝓpē quod fecit describi orbem vniuersum
tāq̄ sibi subiectū
nat⁹ fuit xp̄s.vt
ꝓz Luce.ij.

y Ad gētes q̄
spoliauerūt vos
.i.ad iudeos qui fideles primitiue eccl̄ie grauiter tractauerūt Act.vij.q̄bus p̄dicauit dns in ꝑsona ꝓpria.ꝛ dicunt hic gentes.qꝛ tunc nō viuebāt ꝑm legē vt iudei:
ꝙ transgrediebant ꝓpter mandata dominū: vt ꝓz in
euangelio. Vel ad gentes.i. romanos p̄ncipes qui in
p̄mitiua eccl̄ia fideles ꝑsequebant in corporib⁹ suis ꝛ
bonis:q̄bus p̄dicauit xp̄s ꝑ apl̄os petrū ꝛ paulum:ꝛ
alios doctores sequētes. z Qui em̄ tetigerit vos cē.
.i.solicite vos custodiā:sicut custodit oculi pupilla :lz
em̄ tunc xp̄s permiserit fideles corporaliter ꝑturbari.tū
custodiuit eos solicite in spūalibus bonis:in q̄bus tūc
creuit ecclesia merito ꝛ numero fideliū magis q̄ tēpe
pacis.quod fuit figuratū in filijs israel q̄ quāto magis
affligebant ab egyptijs.tanto magis multiplicabātur
Exo.j.ō subdit. a Ecce ego leuo manū meā.i.virtutem. b Super eos.i.p̄ncipes romanos ꝛ eorum
ministros. c Et erunt p̄de bis qui seruiebant sibi.
qꝛ p̄ncipes romani ꝛ alij subiecti q̄ in p̄mitiua ecclesia affligebant fideles seruitute dura.et eis abstulerūt
bona sua.modo suppositi sunt colla sua iugo xp̄i ꝛ eius
ministris: detantes ecclesias tpalib⁹ bonis. d Et
cognoscetis.p experientiā bonoꝝ ꝛ miraculoꝝ. e
Quia dns exercituū.i.deus pater dns angeloꝝ. f
Misit me.p generis humani salute.ꝛ ō p tanto beneficio inuitat ecclesia ad laudē diuinā:cū dr. Lauda
ꝛ letare cē. g Quia ecce egoveniо.p carnis assumptionē. h Et habitabo in medio tui.cōuersando ꝛ
p̄dicando. Joh.j. Uerbū caro factum est ꝛ habitabit
in nobis. i Et applica.gen.mul.ad dnm.qđ patet
impletū ꝑ conuersiones gentiū ad fidem xp̄i per orbē
vniuersum. k Et erunt mihi in populū:qꝛ inf credentes nō est distinctio iudei et greci:nam ide dominꝰ
omniū.ad Roma.x.ca. l Et possidebit dom⁹ iuda
.i.confitentes deū quia corde credit ad iusticiaz et ore
confessio fit ad salutē ꝛ q̄ per domū iuda tales intelligantur etiam ꝑm doctores hebreorum fuit ostensum
Hieremie.xxxij.ꝛ.xxxiij.

m Parte suã .i. pmiũ suũ. n In tra sanctificata .i. in celo qđ vocat tra viuẽtiũ. o Et eliget adhuc irl'm .s. celestẽ. p Sileat omis caro. a blaspbemijs dñi nri ihu xpi. q Quia surre. de habi. fau. suo. i. surget in finali iudicio ad mala puniẽdũ 7 bona pmiandum.

In ca. ij. vbi or in postilla. Et ego ero ei ait dominꝰ.

Additio.

Super hoc qđ dr. Et ego ero ei ait dominus murꝰ ignis glosa inclinat Murꝰ .i. defensio suis. Ignis hostibus.

Caplm. iij.

Et ostendit mihi ihesum sacerdotẽ magnũ stantẽ coram angelo dñi 7 satban stabat a dextris eiꝰ vt aduersaretur ei. Et dixit dñs ad satban. Increpet dñs in te satban. 7 increpet dñs in te qui elegit irl'm Nũqđ nõ iste torris est erutus de igne. Et ihesus erat indutus vestibꝰ sordidis. et stabat ante faciẽ angeli. Qui rndit: 7 ait ad eos qui stabãt coram se dicẽs. Auferte vestimẽta sordida ab eo. Et dixit ad eũ. Ecce abstuli a te iniquitatẽ tuã 7 indui te mutatoriis. Et dixit. Ponite cydarim mũdã sup caput eiꝰ. Et posuerũt cydarim sup caput eiꝰ mundã: et induerũt eũ vestibꝰ. Et angelus dñi stabat 7 ptestabat angelus dñi ihesum dicens. Hec dicit dñs exercituum. Si in vijs meis ambulaueris: et custodiã meã custodieris: tu qz iudicabis domũ meã: et custodies atria mea: 7 dabo tibi ambulantes de his q nunc hic assistũt Audi ihesus sacerdos magne: tu 7 amici tui q habitant coram te: qz viri portentes sunt Et ecce em ego adducã seruũ meũ orientẽ: qz ecce lapis quẽ dedi coram ihesu: sup lapidẽ vnum septẽ oculi sunt. Ecce ego ptẽ suã in tra sctificata 7 eliget adhuc hirl'm Sileat omis caro a facie dñi qz psurrexit de habitaculo sctõ suo.

Caplm. iij.

Et ostendit mihi dñs ihesum sacerdotẽ magnũ stantẽ coram angelo dñi 7 satban stabat a dextris eiꝰ vt aduersaretur ei. Et dixit dñs ad satban. Increpet dñs in te satban. 7 increpet dñs in te qui elegit irl'm Nũqđ nõ iste torris est erutus de igne. Et ihesus erat indutus vestibꝰ sordidis. et stabat ante faciẽ angeli. Qui rndit: 7 ait ad eos qui stabãt coram se dicẽs. Auferte vestimẽta sordida ab eo. Et dixit ad eũ. Ecce abstuli a te iniquitatẽ tuã 7 indui te mutatoriis. Et dixit. Ponite cydarim mũdã sup caput eiꝰ. Et posuerũt cydarim sup caput eiꝰ mundã: et induerũt eũ vestibꝰ. Et angelus dñi stabat 7 ptestabat angelus dñi ihesum dicens. Hec dicit dñs exercituum. Si in vijs meis ambulaueris: et custodiã meã custodieris: tu qz iudicabis domũ meã: et custodies atria mea: 7 dabo tibi ambulantes de his q nunc hic assistũt Audi ihesus sacerdos magne: tu 7 amici tui q habitant coram te: qz viri portentes sunt Et ecce em ego adducã seruũ meũ orientẽ: qz ecce lapis quẽ dedi coram ihesu: sup lapidẽ vnum septẽ oculi sunt. Ecce ego

Post ciuitatis 7 tẽpli reedificationẽ. hic ꝓpheta ꝓnter denũciat edificantiũ ꝓsolatiõnẽ. 7 primo Jesu summi sacerdotis. secdo zorobabel ducis quẽti capitis. Circa pmũ sciendũ qđ sicut dicit rasa. ꝓphete ꝓncipaliter locuti sunt de diebꝰ messie: nõ ꝓpha ꝓ denũciat cõsolationẽ summi sacerdotis de ciuitatis emundatiõe: secdo de xpi incarnatiõe ibi. Audi ihesu. Circa pmũ sciẽdũ qđ iudei redeũntes de babylone peccauerũt grauiter accipiendo alienigenas vxores. vt dr. j. Esdre. x. ca. Sacerdotes sicut alij in hoc peccauerũt. 7 cum eis ihesus filius Josedech sacerdos summꝰ. ꝙ ad exhortationẽ esdre eiecerũt eas: 7 hoc est qđ dr. a Et audit mihi de. coram angelo dñi. s. michaele ꝓlato toti iudeoꝝ ꝓplo. vt ꝓdictũ est. b Et satban stabat a dex. eiꝰ vt aduer. ei accusando eum de trãsgressione filioꝝ suoꝝ. sicut beli fuit reprehensus a dño 7 punitꝰ de trãsgressione filioꝝ suoꝝ. j. Regũ. iij. nõ em legit qđ iste Jesus in ꝓsona ꝓpria vxorẽ alienigenam accepit. c Et dixit dñs ad satban. Dic in hebreo babeꝫ nomen dñi tetragrãmaton soli deo appropriatũ. vbi trãslatio nra hz. Dñs. Et qz ponit bis ter: 7 loquẽdo quasi de ꝓsona alia. satis aperte ostenditur in deo trinitas ꝓsonarũ. d Nunqđ non iste. s. Jesus. e Torris est erutus de igne. i. qsi ticio semicõbustus in trãslatione captiuitatis babylonice. q. d. sic. 7 adhuc vis eũ totaliter totũ cõburere. f Et ihesus erat indutus vestibꝰ sordidis. qz culpã incurrerat er negligẽtia arguẽdi filios suos. 7 etiã ad qđ tenebaꝫ er officio cũ esset pontifex summꝰ. g Et ait. s. michael. g Ad eos q stabant coram se. i. alijs angelis inferioribus. b Auferte vesti. sor. ab eo. ꝓ hoc designabaꝫ remissio culpe de q penituit. 7 filios suos 7 populum ad abijciendũ vxores alienigenas indurit. i Et indui te mutatoriis. i. gratie 7 virtutũ indumẽtis. k Ponite cydarim. i. mitrã qua vtebatur summus pontifex. 7 ꝓ hoc designaꝫ qđ digne exerceret officium: culpa per gratiã deleta.

Et angelus domini. s. michael.

m Contestabaꝫ ihesum. in bono ipm cõfirmãdo. n Hec dicit dñs. qui est ipsa veritas. o Si in vijs meis ambulaueris. legẽ meã custodiẽdo. p Et custodiam meã custodieris. reuerẽter 7 debite officiũ pontificis exercendo. q Tu qz iudicabis dẽ. i. officio pontificis pseuerabis. r Et da. tibi am. de his q nunc hic assistũt .i. de angel' ꝙ assistẽtib' dabo tibi adiutores et directores in officio tuo. s Audi ihesu. Hic dñr ponit ꝓsolatio Jesu sacerdotis de xpi incarnatiõe: quã sume desiderabãt. pa. ve. te. iõ subdit Audi ihesu' qsi diceret. rẽ valde grãdẽ ego sum tibi dicturus.

t Tu 7 amici tui .i. illi. q sunt parati ad abijciendũ alienigenas vxores et legẽ seruare.

v Quia viri portendẽtes sunt. i. in futuꝝ expectãtes. s. xpi mysteriũ. Dr em portendẽs a portẽdo dis. qđ est aliqđ in longinquũ designare. ꝓ Ra. sa. dicit q isti fuerãt ananias misael 7 azarias: q de babylone redierũt cũ zorobabel et Jesu sacerdote. 7 erãt ei familiares 7 amici. 7 dicunt hic viri portẽtentes. qz in eis fuit factũ portentũ. i. mirabile signũ qñ de camino ignis exierãt illesi. vt dr Dañ. iij. Ecce em ego adducã seruũ meũ orientẽ. In hebreo dr germinantẽ. et exponit Ra. sa. de zorobabel q dr hic germinãs. eo q genuit neemiã. vt ipse dicit. q edificauit ciuitatẽ irl'm. sicut pater suus templũ añ ꝓstruxerat. Sed hoc nõ vr vez. qz q. Mach. dr. q iste neemias erat sacerdos. 7 sic de tribu leuitica. zorobabel aũt de tribu iuda. vt ꝓz Matth. j. Et ideo alij expositores catholici dicentes cũ Ra. sa. q hec scriptura intelligit ad lram de zorobabel. dicit q hic vocatur oriens. qz fuit ortus de tribu regia. 7 qz ꝓsperatus fuit in edificio templi. ꝙ isti cũ Ra. sa. vident iudaizare. 7 magis ꝙ antiqui hebrei. vñ ibi trãslatio nra hz. x Ecce em ego adducã seruũ meũ orientẽ dẽ. trãslatio chaldaica apud iudeos auctentica sic habet. Ecce ego adducam seruũ meũ messiã 7 revelabit er quo patz q de xpo ad lram intelligit. y Quia ecce lapis. i. xpus q dicit lapis absciſus de monte sine manib' Dañ. ij. z Quẽ dedi coram Jesu. qz vidit eũ p fidẽ futurũ. sicut saluator dicit Joh. viij. ca. Abraam pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit 7 gauisus est. a Sup lapidẽ vnum .i. xpm q est vnus in ꝓsona: licet in eo sit duplex natura. b Septẽ oculi sunt. i. septẽ dona spũs sancti: que in plenitudine quieuerũt in xpo homine. Vñ q dicit Ysaie. xj. Requiescet sup eum spũs dñi dẽ: quod ad literã intelligitur de xpo etiã vñ dicta hebreoꝝ. vt ibidẽ fuit diffusius declaratum.

c Ecce ego celabo sculptu. eiꝰ. qz corꝑ xpi fuit formatũ

et figuratū in vtero ꝟginis ꝟtute diuina. o Et auferam iniq̄tatē t̄re illius.i.mūdi toti⁹. Vel p̄ septē oculos vniuersitas angelo⁹ t̄signat. vñ Dan.iij. Angeli dicūt vigiles. 7 Matth.xviij. Angeli co⁹ semp videt faciē patris. Et isti septē oculi sē p̄ xp̄m. q̄ sp sē attēti ad exequ-

dū ei⁹ mandatū. q̄ ipē ē rex angelo⁹: 7 h̄ expositio mag ꝯzdat lr̄e seq̄nti

e In die vna.i.in die passiōis suc ẽm q̄ dr̄ Job.j. Ecce agn⁹ dei ecce q̄ tollit pctā mūdi. Cōsi derandū aūt q̄ hic dicit Ra.sa. q̄ ipse nescit q̄ sit ista dies: q̄z nō pōt assig̃re aliq̄ in die super ptidiā iudaicā que negat xp̄m venisse in q̄ era iudee fuerit absq̄ iniq̄tate: 7 sō ex hoc q̄ cōfitet bās ignozātiā p̄ter ei⁹ intētionē cōfirmat catholicā veritatē. f In die illa.i.tpe xp̄i.

g Vocabit vir amicū suū subt̄ vineam t̄. p talē modum loq̄ndi significat t̄p̄s magne pacis i plurib⁹ locis sacre scripture 7 sic fuit in natiuitate xp̄i q̄d tunc descriptus fuit ozbis: vt dictū ē s.oib⁹ t̄ris sub imperio roma noz pacatis.

Capitulū.iiij.

Et reuersus est. Hic p̄fr ponit cōsolatio zozobabel ducis de cōsummatione templi futura qđ ipe fundauerat. 8 postea opus impeditū fuerat vsq̄ ad scdm annū darij regis pſaz. in q̄ zozobabel 7 ei adherentes resumpserūt opus. vt dictū est s. Aggei.j.c. Igit p̄fs capitulū in duas ptes dividit. q̄ primo hui⁹ cōsummationis ponit p̄phetica visio: scdo hui⁹ visionis expositio ibi. Et rndi. Circa p̄mū dicit. a Et reuersus ē angelus. mihi p̄ custodia deputat⁹. qui ad me ꝯā dispauerat

b Et suscitauit me. ad visionē ẽm p̄phetică oportet excitari 7 eleuari mentē. 7 seq̄tur visio cū dicit. c Vidi 7 ecce candelabz. videbat ẽm visione imaginaria candelabrū aureū simile illi qđ fuerat in tabernaculo moysi: de cui⁹ materia 7 forma dictū fuit plenarie Exo.xxv.

d Et lāpas eius.i.sedes lucerne q̄ erat de auro mūdissimo. e Sup caput ipsi⁹.i.in summitate candelabri. et accipit lampas in singulari p̄ plurali. sicut Exo.viij. Venit musca grauissima.i. multitudo muscaz. q̄ septē erāt sedes lucernaz. sicut et septē lucerne. Vel pōt dici q̄ hic fit spālis mētio de vna illarum. que erat in medio stipitis candelabri. 7 tres hinc 7 tres inde sup̄ ser calamos eius.

f Et septē infusoria.i. vasa aurea cū quibus infundebatur oleum in lucernis. g Et due oliue.i. rami oliuarū in superiori parte. quasi formā spicarū habentes.

h Et respondi. Hic ponit p̄dicte visionis expositio. et primo de significatione candelabri. scdo de spicis oliuaz ibi. Et respondi. Circa primū sciendū q̄ candelabrū erat vnū de principalibus ornamentis templi. 7 ideo ponebatur ibi nisi post completionē ipsius templi. 7 ido p̄ visionem candelabri ſignabat futura cōsummatio tēpli sub zozobabel: a q̄ fuerat inchoatū. 7 hoc est qđ dicit.

i Hoc est verbū dñi ad zozobabel.i. visio p̄dicta est significatiua p̄summatōis tēpli. sicut 7 verbū sensibile: est signū rei significate. k Nō in exercitu nec̄ in roboze.i. nō virtute būana consūmabit tēplum dīuina. iō sbdit.

l Sz in spiritu meo. q̄ de⁹ inspirauit Dario cōsummare tēplū in birlin inchoatū: 7 ad hoc p̄bere necessaria et remouere impedimēta. vt br.j. Esdre.vj.

m Quis tu mons magne.i. dyabole p̄ superbiaz eleuate qui opus tēpli impedisti: incitando ad h̄ gentiles et cambisem filiū cyri. n Coram zo.in pla.i. deicieris ab intēto: ita q̄ amplius impedire nō poteris.

o Et edu.la.p mariū.i. zozobabel sup lapidem fundamēti iam aſſ positū educet ed:ficiū in altū.

q Et ereḡbit grām gr̄e ei⁹. i. sicut cyrus dedit licentiam edificandi ita p̄ impetrationē zozobabel darius dabit gratiā p̄summādi. iō seq̄tur. q Dan⁹ zozo. funda. de. istā. sub cyro. r Et man⁹ eius p̄ficient eā. sb dario.

s Et scietis. p̄ implctōnē verbi mei. t Quia dñs exercituū misit me ad vos. de edificatione tēpli exhortādo. p̄ implctionē ẽm sue p̄phie apparuit manifeste q̄ fuerat a deo missus sicut p̄pheta verus. v Quis em̄ de. dies puos.i. statū redeuntiū de babylone. q̄ despiciebant 7 affligebant a gentib⁹ circūstantib⁹. vt p̄z .j. Esdre.iij. q̄ tm̄ bis nō obstantib⁹ templū fuit p̄ zorobabel cōsummatū. ideo subdit. x Et letabunt. scz iudei p̄ius despecti 7 impediti. y Et videbunt lapidē stāneū. In hebreo habet. Plumbatū. p̄ quod designatur edificiū templi recte sublimatū. z In manu zozobabel.i. p̄ solitudinē 7 diligentiā eius. Consequēter exponit quod dictū est supra de oculis sup lapidem vnū cum dicit. a Septem sunt isti oculi.i. vniuersitas angelo⁹ designata p̄ septenariū. eo modo loquēdi quo dixit raphael angel⁹ Tobie.xij. Ego vn⁹ ex septē q̄ stam⁹ ante dñm. oēs em̄ angeli astant coram deo in q̄ntū facie eius clare vidēt. 7 oēs nituntur in ministerium ſm̄ q̄ dr̄ Hebre.primo. Oēs administratorij spūs sunt t̄. in q̄ntū voluntatē eius exequūtur. licz em̄ superiores nō mittant ad exteriora exequenda p̄pter qđ dicūt assistētes. alij ministrātes. tm̄ etiā superiores mittunt ad inferiora. q̄ superiores illuminat̄ medios. 7 medij inferiores de agēdis ſm̄ ordinē diuine volūtat̄. iō subdit. b Qui discur. vni. terrā. q̄ oēs agunt ad ea que fiunt circa humanā naturā. c Et respōdi.

Hic ꝯnr ponit expositio de duab⁹ oliuis ⁊ spicis earꝫ ⁊ rostris candelabri. ⁊ qz eadē est eoꝝ significatio ideo dat vna rnsio cū subdit in fine capli ⁊ dr. o Isti sunt duo filij olei. i. Zorobabel et iesus pontifex: q̄ dicunt filij olei. qz zorobabel erat de tribu regia. Jesus aūt de sacerdotali: dignitas āt vtriusq; officij q̄ inunctionē debebat conferri: tñ ista vnctio ñ fuit tpe scōi templi ꝑm hebraeos.

e Qui assistūt dño. vni. fre. fideliter isistētes opi⁹ in tēpli edificatione. Rostra aurea ꝑm visionē imaginariaz erāt due recurnationes in candelabro: in quibus pendebant infusoria. De oliuis aūt ⁊ spicis earū dictum est supra.

di scōo: et dixi ad eū. Quid sunt due spice oliuaꝝ q̄ sūt iuxt duo rostra aurea. in q̄bus est suffusoria ex auro. Et ait ad me dicēs. Nūq̄d nescis q̄d sunt hec. Et dixi. Nō dñe mi. Et dixit. ⁿ Isti sunt duo filij olei: ᵉqui assistunt dñatori vniuerse terre.

Capl'm. v.

Et ꝓuersus sum: et leuaui oculos meos: ᵇet vidi: ᶜ⁊ ecce volumē volans. Et dixit ad me. Quid tu vides: Et dixi. Ecce ego video volumē volās ᵈlongitudo ei⁹ viginti cubitoꝝ: ᵉ⁊ latitudo ei⁹ decez cubitoꝝ: ᵉet dixit ad me. ᶠ Hec ē maledictio ᵍq̄ egredit sup faciē ois terre: ʰqz oīs fur sicut ibi scriptū est iudicabit. et ois iurās ex hoc silr ⁱiudicabit. ᵏ Educā illud dicit dñs exercituū: ˡ⁊ veniet ad domū furis et ad domū iurātis in noie meo mēdaciter: ⁊ commorabit in medio dom⁹ ei⁹ ᵐ⁊ consumet eā ⁊ ligna ei⁹ ⁊ lapides ei⁹ ⁿ Et egressus ē angelus q̄ loquebat in me: et dixit ad me. Leua oculos tuos ⁊ vide. Quid ē hoc q̄ egredit. Et dixi. Quidnam est: Et ait. Hec ē amphora egrediēs. Et dixit. Hec est oculus eoꝝ in vniuersa tra. Et ecce talentū plūbi portabat. ⁊ ecce mulier vna sedens ī medio amphore. Et dixit. Hec est impietas. Et piecit eā in medio amphore: ⁊ misit massam plumbeā in os eius. Et leuaui oculos meos ⁊ vidi: ⁊ ecce due mulieres egredientes et spūs in alis earū. Et habebant alas quasi alas milui. et leuauerunt amphoraz inter terram ⁊ celum. Et dixi ad angelū qui loquebat in me Quo iste deferunt amphoram. Et dixit ad me. ᵒ Vt edificet ei: ᵖ dom⁹: ᵠ in terra sennaar: ⁊ stabiliat ʳ⁊ ponatur ibi sup basem suā.

Capitulū. v.

Et cōuersus sum. Hec est scda pars ꝓncipalis hui⁹ ꝓphetie: in q̄ ponunt ꝓphetie spectantes ad tps habitatōis ciuitatis iā reedificate ⁊ primo sub regno Persaꝝ: scdo grecoꝝ. ca. ix. tcio romanoꝝ ca. xj. Sciēdū tñ q̄ hec diuisio nō ē p̄cisa. ⁊ frequenter de alio tpe inuenit in vna ⁊ ecōuerso. qz sicut frequenter dictū est. ⁊. talis diuisio sic p̄cisa nō inuenit in ꝓphetis. q̄ ꝑm tactū variū. s. de vno trāseunt ad aliud. aliq̄ occasione habita. ⁊ diuidit in tres ptes. qz ꝓmo ponitur expulsio multiplicis vicij. scdo successio q̄druplicis imperij. ca. septimi. tcio solutio dubij. ca. vij. Prima in duas. ꝑm duplicē visionē: scda ibi. Et egressus ē. circa ꝓmū dr. a Et ꝓuersus sum. ad capiēdā diuinā reuelationē. b Et vidi. visione imaginaria c Et ecce volumē volans. i. criens de tēplo ⁊ ciuitate: cui⁹ quātitas subdit. d Longitudo ei⁹. xx. cubitoꝝ. ꝑm latitudinē tēpli. e Et latitudo eius. xx. ante faciez tēpli. ita q̄ volumē illud videbatur de tēplo egredi.

e Et dixit ad me. exponēdo significationē volumis.

f Hec ē maledictio. i. pena ꝓ peccatis inflicta: sicut Ezech. ij. ca. vidit libz in quo erāt scripte lamētationes.

g Que egredit sup faciē ois terre. cū iudeis peccatoꝝ de hierlm ⁊ iudea captiuatis ad diuersas ptes orbis: ꝓpter peccata furti ⁊ periurij. q̄ ante destructionē ciuitatis vigebāt ibi: vñ ⁊ sedechias rex traditus fuit in manꝰ nabuch. ꝓpter peccatū periurij q̄ commiserat erga ipm. vt hr. ij. paly. vltio.

b Quia ois fur sicut ibi scriptū ē. i. in volumine volante.

i Judicabit. i. puniet.

k Educā illud. ex hierlm ⁊ iudea. ⁊ per hoc designat q̄ reedificata hierlm talia peccata nō abundauerūt in iudea.

l Et veniet ad domū furis ⁊c. i. vltio diuina veniet super iudeos captiuatos ꝓpter peccata ista.

m Et ꝓsumet eā ⁊ ligna ei⁹. i. totā ꝓgeniē trāsgressoꝝ.

n Et egressus est Hic ponitur scda visio. videbat enim ꝓpria visione imaginaria quādā amphoram de tēplo ⁊ ciuitate egredientē in q̄ sedebat q̄dam mulier: ita q̄ os amphore apparebat desuper. Videbat eīm talentū plūbi portari ab angelo q̄ imposuit mulierē intra amphoram: opilās os amphore talēto vel massa plumbi. ne mulier posset egredi inde. Et desup apparere videbat vlteri⁹ duas mulieres alatas portantes illā amphoram ad babylonis terrā. Per amphoram aūt q̄ est genus mēsure designabatur q̄ ꝑpls regni iude dolose egerat in mēsurando ea q̄ vendebat. ⁊ ꝓpter hoc ductus fuit captiuus in babylonez vt dicit Ra. sa. & qz ꝓncipaliter fuit ibi ductus ꝓpter idolatriā. vt pz. iiij. Regū ⁊. ij. paly. in pluribus locis. ideo alij dicūt ⁊ mcli⁹ vt videt q̄ per amphoram que genꝰ est mēsure: intelligit multiplicatio peccatoꝝ in regno iuda ⁊ in tanta mēsura: q̄ diuina iustitia exigebat vt vltio inferretur ꝑm mēsurā peccatoꝝ: ꝑm illd Deut. xxv. Scōm mēsurā peccati erit plagaꝝ mod⁹. Per mulierē in amphora sedentē ⁊ desup apparentez. intelligitur idolatria q̄ est directa cōtra deū. ⁊ ideo excedit peccata q̄ sunt cōtra ꝓximū. iō vocatur impietas. qz sicut cult⁹ dei vocatur pietas ꝑm Tullīū. ita ⁊ idolatria impietas. Talentū vo plumbi signat grauitatē peccati. due mulieres amphoram portātes in terrā sennaar. q̄ est eadē cū era babylonis. vt pz Gen. xj. significat duas tribus a q̄bus regnum iuda noiatur regnū duaꝝ tribuū. que ꝓpter petīm idolatrie ꝓncipaliter ⁊ alia ꝓcer fuerūt captiuitate ⁊ due te in babylone. ⁊ bis dictis patet lra vsq; ibi.

o Vt edificetur ei. i. idolatrie ⁊ cetere malicie.

p Domus. i. mansio.

q In era sennaar. i. babylonis cū petōrib⁹ ibi captiuat

r Et ponatur ibi sup basem suā. i. sic situetur q̄ non reuertatur in iudeā. et sic factū fuit. quia post reditū captiuitatis babylonice nō legitur iste populus ad idolatrias declinasse nisi aliqui pauci tpe antiochi ⁊ magis timore tormenti q̄ libidine peccandi.

In capitulo q̃nto vbi dicit in postilla. Ecce volumen volans ꝛc̃.

Additio.

Expositio postillatoris de duabus visionib⁹ in hoc capitulo cõtentis nõ videt cõsonare rõni nec litere: tũ quia populi peccata que iam trãsierant in p̃teritũ: similit ꝛ pene que p eisdez peccatis fuerunt populo iam publice inflicte: irrõnabile videt q̃ ꝓpheta ea denũciaret sub visione imaginaria seu enigmatica cuz iã essent omnib⁹ quib⁹ loquebat patenter nota. Tum quia captiuitas babylonica nõ legit fuisse facta in penã furti ꝙ potius idolatrie ꝛ homicidij. vt patet. iij. Regũ. et. ij. Paraly. Tum quia illa q̃ sequũtur de ampbora ꝛ de muliere ꝛ de aliis in scda visione contentis impropꝛie applicant ꝓposito ꝛ inutiliter traderent obscure cũ iam omnibus erant maxime manifesta. Unde ad hmõi visiones ꝓprie exponẽdas quedã vident esse p̃mittẽda. Primũ est q̃ iudei durante tẽplo secundo. ꝛ post tp̃us machabeoꝝ cũ incepit secta pharizaica oriri finxerũt q̃ deus dederat moysi in monte synai duas leges. Vnam scilicet scriptã que continetur in duabus tabulis ꝛ in toto pentateucho Et aliam quã dederat moysi nõ in scriptis ꝙ oretenus. et hec lex oretenus vt dicunt data vocat apud eos secũda lex. ꝛ in ea continent traditões pharizaice: quas dicũt deuteroseas tanq̃ in secunda lege predicta contẽtas. que quidẽ puersa lex fuit redacta in scriptis post destructionem templi secundi per centum annos fere per quendã qui dicitur rabbi monoa: per quẽ fuit collecta seu compilata in quodã volumine in multis libris diuiso: quod quidẽ volumen vocatur apud eos mystia. i. secunda lex post vo per. ccc. annos fere p̃dictum volumen. scilicz illa mystia fuit exposita valde ꝓlixe ꝛ dispendiose per multos libros qui cõmuniter dicunt thalmud. quod est duplex. Primũ dicit bierosolymitanũ quia fuit compositum bierosolymis. ꝛ secundũ dicit babylonicũ. quia fuit compositũ in terra babylonis: ꝛ istud secundũ est maioris auctoritatis q̃z primũ. ꝛ tenetur cõmuniter apud hebreos tanq̃ expositio vera et irrefragabilis diuine legis que continet in pentateucho: ꝛ in p̃dicta mystia. Secundum p̃mittendũ est q̃ in quolibet p̃dictoꝝ operum p̃sertim in secundo continent multa falsa ꝛ erronea ꝛ iniqua et etiam absurda: que repugnãt non solum diuine legi ꝙ etiam naturali. ꝛ quantuz possunt nituntur doctrine xp̃i que celestis ꝛ immaculata est repugnare. ꝛ eam deturpare. De ortu p̃dicte false doctrine ꝛ quanta sit auctoritas eius apud hebreos diffuse habet in libris eorum. ꝙ breuiter et determinate habetur in prologo. xiiij. librorum Ramoy. egyptij. Terciũ p̃mittendũ est q̃ p̃dictus thalmud cõtinet multas absurdas doctrinas circa credibilia. ꝓut dictũ fuit supra in additione circa Esaiam. xxxiij. Quartum p̃mittendũ est q̃ in dicto thalmud cõtinent multa iniqua ꝛ enormia ꝛ inimica iuri ꝛ rationi circa agibilia de quibus. j. aliquid dicet. Consequẽter circa expositionez harum visionũ dicendũ q̃ postq̃ ꝓpheta ostẽderat ꝓphetice regimen secundi tẽpli in suo primordio esse bonum sub zorobabel duce et iesu pontifice de quibus dixerat. Isti sunt duo filij olive q̃ assistunt dominatori vniuerse terre. s. iuste ꝛ fideliter operando in edificatõne templi ꝛ in regimine populi nunc aũt ꝓphetat quõ circa finẽ durationis huius tẽpli deteriorandus erat status populi ꝙ doctrinã legis nephandã que in illis temporib⁹ debebat oriri. ꝛ post destructionẽ templi in scriptis redigi. ꝛ de hoc dicit. Et conuersus sum. s. ad videndum nouissima huius templi. Et leuaui oculos meos. tanq̃ respiciens alonge. Et vidi imaginaria visione. Et ecce volumen per q̃d intelligitur illud volumen de quo supra dictũ est. quod vocatur false apud hebreos lex secunda. Et quia nullã habet auctoritatẽ in scriptura sacra. ideo subdit. Volans. quasi diceret: nullũ habet fundamentũ. vel quia in scriptura demones volucres dicunt. vt in capo. viij. Luce. ideo illud volumen dicit volare quasi habens motũ demoniacum. Fuit cm̃ hoc opus nephandũ per demones semel recuperatũ. vt dictũ fuit in p̃dicta additõne Esaie xxxiiij. capo. Et q̃ hoc volumen p̃ter p̃cepta decalogi in vera lege mosayca cõtenta addit alia ficta asserens fuisse a deo data moysi oretenus. ꝛ a moyse aliis successoribus: ideo dicit. Longitudo eius viginti cubitoꝝ ꝛ latitudo eius decẽ cubitoꝝ. p q̃d intelligit q̃ licet in tota latitudine legis diuine decẽ p̃cepta cõtinent principalia. tñ hoc volumen se extendit vsq̃ ad decez alia. quia in q̃libet p̃cepto dicit esse aliquid de lege scripta per moysen. ꝛ aliquid additũ de lege oretenus data. et vim hoc p̃cepta dicunt esse duplicata. seq̃tur. Hec est maledictio que egredietur super faciem omnis terre. Vocatur em̃ hec doctrina nephanda maledictio. quia vt dicitur Hieremie. xlviij. capitulo. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter. Constat autẽ q̃ huius voluminis seu doctrine fabricatores opus domini. scz legez eius fraudulenter faciunt fingentes p̃cepta seu expositiones p̃ceptoꝝ legis nõ sicut deus p̃cepit: ideo ipsum opus dicit maledictio. Que egredietur super faciẽ omnis terre. quia hec doctrina vbiq̃ terraꝝ diffundit vbi iudei sunt dispersi. Qualiter autẽ maledictio hec defraudat diuinã legẽ ostendit in duob⁹ dicens. Quia omnis fur sicut ibi scriptuz est iudicabit ꝛc̃. Ad q̃d sciendũ q̃ licet furtũ fuit generalit̃ p̃hibitum inter p̃cepta decalogi Exo. xxj. ca. tamẽ in hac falsa doctrina continet q̃ licitũ est furari a paganis seu gentilibus. ꝛ sic exponunt verbum illud Habacuc. iij. ca. Vidit ꝛ dissoluit gentes. similiter licet periurij sit a deo ꝓhibitũ inter p̃cepta in decalogo vbi supra ꝛ iterũ Nume. xxx. de hoc amplius dicit. Vir cũ iurauerit iuramentuz ad obligandũ obligationẽ super animã suã nõ irritabit verbum suũ totũ. ꝙ quod egressum fuerit ex ore suo faciet. Tamẽ isti falsi interp̃atores dicunt q̃ q̃ncunq̃ vnus sapiens vel tres idiote p̃nt absoluere hominẽ a voto vel iuramento q̃d est manifeste cõtra diuinam legem vnde q̃ faceret vim suã falsam interp̃tationẽ cõmitteret furtũ esset damnatus. ꝛ hoc est q̃d dicit. Quia omnis fur sicut ibi scriptum est. s. in volumine nephando p̃dicto. Judicabit. i. damnabit. similit dicendũ est de periurio. ꝛ de hoc dicit. Et omnis iurãs ꝛc̃. Et seq̃tur de damnatione furis ꝛ periuri p̃dictoꝝ. Educã illud dicit dñs. s. illud volumen. Et veniet ad domum furis ꝛ ad domũ iurantis ꝛc̃. i. istud volumẽ erit causa destructionis illoꝝ qui talia fingũt ꝛ sequũtur. Unde prout ipsi tradunt sup illud verbũ Treñ. j. Sedebunt ad terraz senio̊res filie syon. tota ordinatio magna iudicũ illius ꝓpli que dicit cantedica fuit interfecta a nabuch. tpe sedechie. eo q̃ absoluit sedechiã a iuramento q̃d iurauit ipsi nabucho. de quo iuramento habet. iij. Regum xxiiij. Similit ꝓpter fraudes ꝛ vsuras quas cõmittũt ꝛ̃ xp̃ianos et etiã paganos inter quos cõmorant fiunt quoteri occidunt ꝛ deuastant in diuersis regionibus. ꝛ de hoc dicit. Et cõsumet eũ ꝛ ligna ei⁹ ꝛ lapides. p̃ter agit ꝓpheta in scda visione de scdo ope nephando. scz thalmud. de quo dicit. Et egressus est angelus: ꝛ dixit. Leua oculos tuos. q̃ vt dictũ est p longũ tp̃s post cõpilationez p̃dicti voluminis fuit thalmud cõpositũ. de quo subdit. Hec est ampbora egrediẽs. ꝛ vbi trãslatio nra hz: ampbora: in hebreo bt̃ ephy. eadẽ em̃ dictio ponitur Exo. ꝛ vj. ca. vbi dt̃. Homor decima ps est ephy. ꝛ sic hec ampbora seu ephy est quedã mẽsura. ꝛ est sensus. q̃ thalmud istud est expositio voluminis supradicti vt dictũ est. ꝛ sic est mẽsura q̃ cõtenta in illo volumine mẽsurant. ꝛ seq̃tur. Hec est oculus eoꝝ in vniuersa terra. Et notandũ q̃ vbi nos habemus in hoc loco. Oculꝰ: in hebreo bt̃ q̃dam dictio q̃ vno mõ significat idẽ q̃d oculus. ꝛ alio modo significat idem q̃d color. ꝛ alio modo signat idẽ quod iniq̃tas. Et isto tercio modo intelligit vm lxx. interptes. et sic est sensus: q̃ sicut angelus dixerat q̃ dictum volumen erat maledictio: sic de ista ampbora seu ephy angelus declarat q̃ est q̃dam iniquitas sicut prima: ideo post pauca dicit. Hec est impietas. ꝛ est ratio. quia hec doctrina thalmudica

contiuet multas iniquitates in xp̃m pomit multa iura iniqua inter ꝓximos ⁊ multomagis inter extraneos Est etiam impia erga deum ⁊ parentes: quod ꝓprie dicitur impietas. vt dicit sanctus Thomas. De iniquitate iuriū thalmudicoꝝ que quasi innumerabilia sunt ponā quedā que occurrunt. ex quibus potest legens de alijs aliquid estimare. Dicunt em̄ in libro qui dicitur canbedrin. vbi agitur de testibus. q̄ cuꝝ aliqui testes testarē falsum contra ꝓximū sic q̄ si nō constaret de falsitate eoꝝ coraꝝ iudice. ꝓximus occideretur per iusticiā: q̄ tunc si ꝓximus fuerit occisus per falsa testimonia p̄dictoꝝ non sunt occidendi testes ꝙ si reperta fuerit falsitas eoꝝ ꝑ iudices anteq̄ occideretur reus: tunc occidendi sunt testes falsi. ⁊ hoc uitunē probare per literā Deut. xix. vbi dicitur. Si steterit testis mendax contra hominē ⁊c. ⁊ infra. Cunq̄ diligentissime pscrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrē suū mendaciū reddent ei sicut fratri suo facere cogitauit. Hec in litera. Ex qua arguunt q̄ reddēdum est falso test: sicut facere cogitauit: non autē reddendum est ei sicut fecit. ⁊ ideo si cogitauit tm̄ ⁊ nō fecit: dicunt q̄ occidendus est testis falsus ꝙ si nō solum cogitauit. ꝙ etiam fecit sic q̄ occisus fuit ille cōtra quē mendaciū testatus est tunc non est occidendus testis falsus. Ex quo potest lector considerare quanta sit insania fabricantiū hanc doctrinā: qui asserunt maiorez penam deberi cogitanti aliquod malū tm̄ seu loquēti q̄ cogitanti ⁊ loquenti ⁊ explenti cum tamē a fortiori possunt contrariū deducere. quia si cogitanti tm̄ ⁊ loquenti pena talionis debetur multomagis cogitanti loquenti ⁊ explenti ꝑsertim cū in eodē loco scriptura de huiusmodi teste falso dicit. Non misereberis eius ꝙ animā pro anima. oculum pro oculo ⁊c. Ex quo patet manifeste q̄ si per falsum testimoniū ꝓximus perdidit oculum. q̄ falsus testis debet pati similiter. Itez in libro canbedriū vbi de homicidijs agitur determinant q̄ crimen homicidij debet diffiniri per certū numerum Iudicū qui dicitur Canbedrin q̄ si nō fuerint concordes in condēnando vel liberando reum. sicut contingit in multis causis inter iudices q̄ tunc stabitur iudicio maioris partis. sic q̄ si maior pars condēnauerit reum. tunc reus est occidendus ⁊ econtra. Dicunt tamen ibidem q̄ si omnes canbedrin scz iudices ordinarij concorditer condēnauerint reum ad mortē q̄ in illo casu reus est liberādus. Ad quod arguunt de quodaz tertu friuole sicut in p̄cedenti. Ex quo habet̄ maxima insania p̄dictoꝝ hoc thalmud fabricantiū qui maiorē auctoritatē dant parti q̄ toti contra illud principium indemonstrabile. scilicet q̄ totū sua parte est maius. Itē determināt in libro qui dicit babainecia: q̄ si aliquis inuenit rem a ꝓximo suo perditam in loco vbi rationabiliter p̄sumendū est q̄ dom̄i illius rei desperat de recuperatione eius. vt puta cum perdit eam in loco in quo concurrit magna multitudo hominum ⁊ huiusmodi. q̄ tunc inuentor non tenetur restituere rem inuentā domino suo cum tamen litera generaliter mandat restitui res perditas diligenter Deut. xxij. Etiam ex dictamine naturalis rationis que dictat Quod tibi non vis fieri alteri facere noli. talis restitutio est facienda. Contra alienigenas habent etiā iura iniquissima: determinant em̄ q̄ si coram aliquo iudice hebreo gentilis seu paganus contendat in iudicio cuꝝ aliquo iudeo q̄ tunc si iudex per aliquam legē iudaicam posset iudeū liberare seu ei fauere q̄ faciat dicendo. Ista est lex nostra. Si autē hoc non posset nisi per leges paganoꝝ tunc iudicet cum ꝫm leges paganorū dicēdo. Hec est lex vestra. Si aūt nec sic nec sic posset iudeo fauere dicunt q̄ tunc iudex debet querere cauillationes taliter q̄ nunq̄z sententiā ferat contra iudeū in causis gentilium. Item quod deterius est determinant q̄ sicut bonum est vt homo conterat caput serpentis quantūcunq̄ serpens sit pulcer. sic bonum est occidere gentilē seu paganū quātūcunq̄ bonus videat hoc ius tm̄ nō exequunt̄ ꝓpter timorē periculi quanta sit iniq̄tas huiusmodi satis notū est de se. ⁊ repugnat etiā manifeste iuri diuino. In decalogo em̄ homicidiū ꝓhibetur simpliciter seu indifferent̄ nō excipiēdo gentiles nec paganos. Itē Gen. ix. Quicūq̄ effuderit humanū sanguinem fundet̄ sanguis eius. ad imaginē quippe dei fact9 est homo. Constat aūt q̄ quilibet homo factus est ad imaginem dei siue hebreus siue gentilis. De impietate vero huiusmodi doctrine erga diuinū honorē ⁊ reuerētiā patet ex his que dicta fuerūt in additione supradicta. s. Esaie. xxxiij. ca. vbi inter alia dictū fuit q̄ ipsi asserunt in libro qui dr̄ Barahotb alꝫs bambot q̄ deus in certis temporibus voluit de destructione hierlm̄ ⁊ dispsione populi israelitici dicit. Ve mihi quia destruxi ciuitatē meā ⁊ combussi templum meū ⁊ trāsmigrare feci filios meos inter natōnes qđ maxime insanū est. Vt em̄ miseriā significat q̄ nullo modo attribuēda est deo nec plane nec metaphorice: miseria em̄ nedū deo ꝙ nec etiā beatis attribuitur. Erga parentes vo patet impietas eoꝝ ꝑ hoc qđ dicit Matb. xv. ca. Munus qđcunq̄ est ex me ꝙderit tibi ⁊c. vbi xps cōfutat phariseos de inbonoratione parentum ꝓpter suas traditiones. vt ibidē in additione sufficienter fuit expositum. Ex quib9 ⁊ alijs q̄ plurimis que valde difficile essz enarrare in huiusmodi doctrina contentis de phariseis ⁊ scribis qui mēdaciter eā finxerūt ⁊ ꝓprie verificat illd̄ Hieremie. viij. Quomodo dicitis sapientes sumus ⁊ lex domini nobiscuz est. Vere mendaciū ek operatus stilus mendax scribarū. Et ad insinuandū causam tante insanie subdit. Verbum domini ꝓiecerunt ⁊ sapientia nulla est in eis. Nam postq̄ verbum domini scilicet filiuz dei ꝓiecerunt intantū caruerūt vera sapiētia q̄ ad huiusmodi nephandam doctrinā in scriptis ponendā modo prędicto ꝓcesserunt. Si autē obijciatur cōtra p̄dicta de hoc qđ dominus dicit Matb. xxiij. ca. Super cathedrā moysi sederunt pharisei ⁊ scribe quicquid dixerint vobis facite: ex quo videtur q̄ doctrina eoꝝ sana erat ex quo erat ope adimplenda. Dicendū q̄ illud verbū domini intelligitur de doctrina mosaice legis in xp̃m eam nō excedebāt nec putabant per eoꝝ traditiones. non autem de lege secunda per eos ficta: vt supra dictū est. vnde notanter dixit. Super cathedram moysi. vt designaret q̄ loquitur de doctrina in lege mosaica cōtenta. sequitur in litera. Et ecce talentum plumbi portabatur ⁊c. vsq̄ ibi. In os eius. Ad quod sciendū q̄ hec doctrina thalmudica a phariseis inuenta seu scripta nō solum in sententia hz magnos defectus: vt dictum est. ꝙ etiam in modo tradendi. ⁊ hoc dupliciter. Uno mō quia valde obscure ⁊ obfuscate tradit ea que ibi cōtinent̄. vnde quidā de ipsa dicebat intelligendū esse illud quod dicit in psalmo. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi. Secundo quia rationes ⁊ motiua sua vt plurimū sunt inualida ⁊ infirma. ꝓut habetur ex supradictis eoꝝ argumētis. ⁊ ideo ad ostendendum primū dicit ꝓphera. Ecce talentū plumbi portabat ⁊ infra. Uidit massam plumbeā in os eius. quasi diceret sic obscure et obfuscate loquitur ac si haberet magnum pondus plumbi in ore. Secundū autem ostendit dicens q̄ mulier sedebat in medio amphore. ⁊ infra. Et ꝓiecit eam in medio eius. per quod designatur q̄ eius rationes et motiua que sunt media ex quibus deducunt̄ conclusiones sunt infirma ⁊ inualida sicut mulier detenta ⁊ prędicta. secūd̄. Et leuaui oculos meos ⁊ vidi. ⁊ ecce due mulieres ⁊c. Pro quo sciendū q̄ p istas duas mulieres intelligunt̄ p̄dicte due expositōes quaꝝ q̄libet dr̄ thalmud qđ intelligit ꝑ amphorā mō p̄dicto q̄ quidē mulieres dicunt̄. Egredientes. s. de tēplo. qz ibi habuit p̄mordiū hec doctrina. vt dictū est. dicit aūt q̄ habebāt alas q̄si milui Uluus aūt est auis fraudulēta ⁊ rapax impotentium: qđ ptinet ad hanc doctrinā que boies imbecilles in potentia intellectiua fraudulenter decipit. Dicit autē q̄ leuauerūt amphorā inter terrā ⁊ celū. Nam vt dr̄ in glo. Qđ inf̄ celū ⁊ terrā ima dicitur ad supna minime ꝓtingit

et sic doctrina pharizaica p̄ manē gliam mentē eleuat. vt p̄cimos q̄si respicies deserat: nec tñ summa ptingere valeat: z sequtur in lra. Et dixi ad angelum. Quo iste deferunt amphoram ꝛc. vsq; ad finē capli: p qđ oñdit q̄ hec thalmudica z pharizaica doctrina fuit stabilita in terra babylonis q̄ ē terra senna ar: vbi tanq̄ super basem suā quiescāt Thalmud eñ licz duplex sit: vt dictū est: babylonicū tñ est p̄cipali⁹ z maiozis auctozitatis: tāq̄ ab oib⁹ hebreis vniuersalit̄ approbatū. vt dictuz est. Et notandū q̄ iudei q̄ sepe in suis scripturis p̄betāt nesciētes exponūt istud verbū. Ecce due mulieres de duobus vicijs q̄b⁹ pharisei erāt maxime implicati: q̄rū vnū dicūt esse hypocrisim. aliud vo elationez seu superbiam mētis. De quibus quidē duob⁹ vicijs cōfutabat eos xp̄s in euangelio: de hypocrisi eñ Math. xxiij. ca. Ve vobis scribe z pharisei hypocrite ꝛc. Et sic ē in multis alijs locis de elatione seu superbia mētis Luce. xviij. ca. vbi dr. Duo homines ascenderūt tēplū: vnus pharisceus ꝛc. vbi pharisceos increpat tanq̄ confidentes de sua iusticia et alios spernētes z sic notanť de elatione superba mētis. Unde ibidē concludit, Qui se exaltat humiliabit.

¶ Replica.

In capitulo q̄nto zacharie. vbi postil. exponit ad literā visiones ibi cōtentas: sm intentionē glose ordinarie Burgē. derelicta glo. quā p̄tra postilla. grandipendere cōsueuit mira imaginat̄ de thalmudicis libris. de q̄bus hic facit longū tractatū q̄ quia fidei fauet z traditiones ꝺ legē reprobant nō recipio. ꝑ solū ad eius obiectōnes ꝺ postil. verius cōtra glosam dico. Cum eñ primo arguit q̄ nō videntur cōgrue tradi sub figuris et enigmatibus obscuris. que transierūt in p̄teritū. Dico q̄ in multis sacre scripture passibus p̄terita tradunt obscure sicut moyses in Geñ. Nathan p̄bet̄a p̄teritū peccatum dauid sub metapbora diuitis et paupis et ouicule tractauit. vt p3. ij. Reg. xij. z in multis alijs locis. Et cuz scdo arguit q̄ captiuitas babylonica nō fuit facta in penā furti de quo b̄ dicit in litera. Rñdeo q̄ esaias a p̄ncipio sue p̄bet̄ie dixit. Principes tui socij furū. z generaliter idolatria furtū dici potest. qz p ipsam subtrabit debitus cultus ꝛc.

¶ Capitulū. vj.

Et cōuersus sum. Hic ponit successio q̄druplicis regni cui successiue fuierť iudei. s. regni chaldeoꝝ psarū grecoꝝ z romanoꝝ. z diuidit in duas ptes qz primo ponit dicta successio: scdo iudeoꝝ p̄speratio: tñ sub seruitute: scda ibi. Et factū est. Prima in duas. qz primo ponit regnoꝝ cōditio: scdo eoꝝ dilatatio: ibi. In qua. Circa primū dr. b ¶ Vidi. visione imaginaria.
c ¶ Ecce q̄tuor quadrige. i. quatuor regna p̄dicta.
d ¶ Egredientes de medio duoꝝ montiū ꝛc. i. succedētes sibi in orbe sm dicta p̄betaꝝ sanctoꝝ. q̄ de ipsis p̄betauerūt: vt p3 hic. et Dañ. ij. z in pluribus alijs locis. z dicūť isti p̄bete mōtes: p̄pter altitudinē cōtēplationis. z erei p̄pter stabilitatē virtutis. z duo. qz de duob⁹ regnis: aliq̄ eñ fuerť de regno iude z aliq̄ de regno isrl. vt p3 in libris Regū z paralipo. e ¶ In q̄driga p̄ma. i. in regno chaldeoꝝ. f ¶ Equi rufi. in hebreo br. Rubei. qz chaldei multū sanguinē effuderūt. z potissime de iudeis in obsidione iherlm z ei⁹ captione. g ¶ In q. scda. i. regno psarū et medoꝝ. b ¶ Equi nigri. p̄pter horroꝛē quē incusserūt perse z medi in ceteris tē pore assueri: q̄ suadente aman p̄cepit oēs iudeos p totū regnū suū interfici.
i ¶ In q̄. tercia. i. in regno grecoꝝ.
k ¶ Eq̄ albi. qz p̄m⁹ rex alexander magn⁹ dz venirct ꝺ irlm ad destruendū eam tñ versus fuit in mansuetudinē: eo q̄ summ⁹ sacerdos z alij sacerdotes ex reuelatōne diuina exierāt obuiam sibi in pontificalibus z sacerdotalib⁹ indumentis. z descendēs de equo deū celi i summo pōtifice adorauit dicēs. q̄ cū adhuc esset in ćra sua. deus apparuit sibi in tali effigie: p̄mittēs ei victorias de regib⁹ ćre. vt bī in scholastica bystoria. l ¶ Et in quadriga q̄rta. i. in regno romanorum m ¶ Equi varij. qz alicq̄ impatoꝛes fuerť iudeis mālueti. vt augustus. z tyberius. z alicq̄ ferocez. vt gaius z nero. z vespasianus. n ¶ Et fortes. qz regnum romanoꝝ in fortitudine excessit p̄cedentia regna. o Quid sunt hec dñe mi. i. qđ significant he q̄drige z eq̄ p ¶ Et ait ad me. visionē exponēdo. q ¶ Isti sunt q̄ tuoꝛ venti celi. i. q̄tuoꝛ regna ad modū ventoꝝ p̄ ćras discurrētia. vel qz orta fuerūt in q̄tuoꝛ ptib⁹ mūdi vñ oriuntur venti. r ¶ Et stent. in potestate z dominio tpib⁹ sibi p̄fixis a deo. a q̄ est ois ptās ćrena. s ¶ In qua. Hic p̄nr oñditur vbi inceperūt bellare ad se dilatandū. tamē de q̄driga p̄ma in q̄ erant equi rufi. non fit b̄ mētio. qz ēgnū chaldeoꝝ tā erat destructū p cyrū et dariū. s ¶ In qua erāt eq̄ nigri. i. p̄se z medi vt dcm̄ est. t ¶ Egrediebanť ad ter. aq̄lonis. lz eñ chaldea nō esset in aq̄lonari pte respectu medie et p̄sidis. vt in supioribus dictū est. tñ regnū chaldeoꝝ extendebatur vsq; ad ptes aquilonaris. vnde z ex illa parte collegit nabuch. exercitū ad veniendū ꝺ hierlm. vt dictū fuit Hiere. j. z in illis ptibus q̄ sunt p̄pinque medie z p̄sidi inceperūt p̄se z medi impugnare regnū chaldeoꝝ.
v ¶ Et albi. i. greci. x ¶ Egressi sē post eos. qz alexander magn⁹ ibi debellauit darium regē p̄sarū z poꝛ regez medoꝝ. y ¶ Et varij. i. romani. z ¶ Egressi sē ad ter. austri. i. se dilatantes respectu rome. z ¶ Qui autem erāt robustissimi. isti sunt etiā romani q̄ supra dicti sunt varij z fortes. a ¶ Exie. z q̄rebant ꝛc. qz se nō dilatauerunt tñ ad vnā partem. ꝑ ad oēs ptes oꝛbis: ideo sequtur. b ¶ Et dixit. s. dñs a q̄ est ois potestas.
c ¶ Ite pambulate terrā. ex omni pte subiugando eā. d ¶ Ecce qui ingrediunť in terrā aquilonis. impugnant regē chaldeoꝝ. e ¶ Requiescere fecerūt spm̄ meum. i. iram meā. Loquit eñ deus de seipso ad modū boys irati. cuius ira quiescit q̄n punit. Deus autez puniuit chaldeos p̄ persas z medos q̄ balthasar regē interfecerunt. z regnū ei⁹ occupauerūt Dañ. v. ca.
f ¶ Et factū est. Hic p̄nter ponit iudeoꝝ cōsolatio de

edificatione tẽpli ⁊ bonore edificati. Circa gd sciendũ q̃ aliqui iudei de babylone venerãt apportãtes munera auri ⁊ argẽti p tẽpli edificatõe. ⁊ ei⁹ venratione: ⁊ in reuelatione diuina p̃ceptũ est zacharie q̃ ex illo auro ⁊ argento faceret coronas. ⁊ poneret in capite iesu pontificis ad notãdũ pfectũ in edificatõne ⁊ administratõez pontificalis officij. Eo q̃ postea ille corone fuispẽ tereuk in tẽplo edificato: in loco patẽti ad tẽpli decorẽ. ⁊ offẽrentium memoriã. Et bis dicit⁹ pz ſſa paucis exceptis q̃ discurrentur.

dñi ad me dicens. Sume a trãsmigtione ab oldai et a thobia ⁊ ab idaia ⁊ venies tu in die illa ⁊ intrab womũ iosie filij sophonie q̃ venert de babylone. ⁊ sumes aur⁊ argẽtũ et facies coronas et pones in capite iesu filij iosedech sacerdotis magni et loqris ad eũ dicẽs. Dec ait dñs exercituũ dicens[a] Ecce vir: oriẽs nomẽ e⁹ [b] Et subtẽ eũ orietur: ⁊ edificabit tẽplũ dño: et ipse extruet templũ dño. Et ipe portabit gliam ⁊ sedebit ⁊ dñabit sup solio suo. Et erit sacerdos super solio suo [c] ⁊ psiliũ pacis erit inter illos duos. Et corone erũt helẽ ⁊ thobie ⁊ idaie ⁊ hen filio sophonie memoriale in tẽplo dñi. [b] Et q̃ procul sunt [c] venĩẽt: [f] ⁊ edificabũt i tẽplo dñi [g] ⁊ scietz qz dñs exercituum misit me ad vos. [b] Erit ãt hoc: si auditu audieritis vocẽ dñi dei vestri.

a Ecce vir oriens nomẽ ei⁹. i. iesus põtifex in bono pficiens.
b Et subter eũ orietur. i. sub eo edificiuz templi psperabit.
c Et psiliũ pacis erit inter duos illos. i. inter iesum pontificẽ ⁊ zorobabel ducẽ.
d Et q̃ procul sunt. non solũ iudei ſ etiã gentiles.
e Venĩẽt in hierlm ex deuotione.
f Et edificabũt in tẽplo dñi. offerẽdo munera p̃ciosa ad tẽpli necessaria ſm q̃ hr. ij. Machab. iij. ca. Fiebat ẽo q̃ ipsi reges ⁊ p̃ncipes locũ summo honore dignũ ducerẽt. et templũ maximis muneribꝰ illustrarẽt.
g Et scietis. p implẽtionẽ pphetie mee ⁊ sic est verbum zacharie.
b Erit aũt hoc si auditu audieritis ꝛc. p hoc pz q̃ hec pmissio de bono futuro. ⁊ alie ꝓsimiles freq̃nt intelligunt in scriptura tali conditione. ſ. si illi q̃bus fiunt in bono pseuerẽt. ⁊ silr cõminationes de malo pene si pmaneãt in peccatis. Sciendũ aũt q̃ vbi trãslatio nra sic hz: Ecce vir oriens nomẽ eius. trãslatio chaldaica apud hebreos autẽtica sic hz Ecce vir messias nomẽ ei⁹. ⁊ sic intelligit ad literaz de iesu nazareno. q̃ est vere messias in lege ⁊ pphetis pmissus. q̃ dr hic oriens. qz ſm veritatẽ eternalit oritur a patre. Et subter eũ orietur. qz tũc erat nascitur⁹ ſm humanitatẽ tpaliter de matre. Et ipse edificabit templũ dñi. i. ecclesiã de fidelib⁹ suis tanq̃z de lapidibus viuis. Et ipse extruet tẽplũ. repetitio est eiusdẽ ad maiorem assertionẽ. Et ipse portabit gloriã. in sua resurrectõne Et sedebit ⁊ dñabit sup solio suo. in sua ascensione ad dexterã dei patris. vt dr Marci vltio. Assumpt⁹ est in celuz ⁊ sedet a dextris dei. Et erit sacerdos ꝛc. vñ dr de eo ad Hebreos. vij. Dic aũt eo q̃ maneat in eternum semiternũ hz sacerdotiũ. Et psiliũ pacis erit inẽ duos illos. i. inẽ iudeos ⁊ gẽtiles ex q̃bus facta ẽ vna ecclesia. sub vno pastore ihu xpo. cetera exponant sicut pus. nec mirandũ q̃ in principio huius partis loqtur scriptura de iesu filio iosedech qui fuit figura re ⁊ noie iesu xpi filij dei. qz pter silitudinẽ figure ad figuratũ sacra scriptura frequẽter transit sub vno ꝓtextu de vno ad alterũ: sicut dictũ fuit Esaie. xiiij. q̃ scptura loqndo de rege babylonis: transit ad loquẽdũ de demone p eũ figurato. ⁊ similiter fit in plurib⁹ alijs locis.

In ca. vj. vbi dicit in postilla. Dic ponit successio quadruplicis regni.

Additio.

Hoc ca. vj. ſm cõtinuationẽ ad pdicta vr sic exponendũ. Mã postq̃z pphetа scripserat de bono regimine secũdi tẽpli in suo principio. ⁊ hoc in. iiij. capto. vbi dixit. Isti sunt duo filij olive ꝛc. vt supra expositũ est. ⁊ pnr in. v. ca. tractauit de doctrina pharizaica seu thalmudica nephanda sub q̃ regimen secũdi tẽpli fuit post tẽpus machabeoꝝ vsq̃z in finẽ. in hoc ca. vj. agit de regimine populi dei p veram euangelicã legẽ que diuulgata fuit prope destructionez templi et postea de quo dicit. Et cõuersus sũ et leuaui oculos meos. i. transiui ad aliã visionẽ altiorẽ Et ecce q̃tuor quadrige. ſ. q̃tuor euangelia. quoꝝ eq̃ alij rufi. scz martyrio. alij nigri. i. obscuri pfunditate mysterij. Alij albi. gratia virginali. Alij varij ⁊ fortes. gratiã curationũ ⁊ diuersarum virtutũ habentes. Dicuntur ãt iste q̃drige egredi de medio duoꝝ montium. ſ. de medio duoꝝ testamẽtoꝝ qui montes ex firmitate ⁊ soliditate sue doctrine erei dicunt. ⁊ qz nulla vetustate consumi possunt. Et bi dicunt quatuor venti egredientes vt stent corazꝝ dñatore vniuerse terre. qz ad q̃tuor ptes mũdi p̃dicatio euãgelica discurrit. qz in oẽm terrã exiuit sonus eoꝝ ꝛc. Sed robustissimis eoꝝ dixit q̃ pambulauerũt terrã ⁊ requieuerũt seu requiescere fecerũt spiritũ in terra aquilonis. per qd designat. q̃ sedes aplica in q̃ residet plenitudo ecclesiastici roboris: debebat quiescere. i. sedere rome que est in terra aquilonis. ſ. respectu hierusalẽ. vel quia lz in oẽm terrã exiuit euãgelica pdicatio: tñ in europa que est aq̃lonaris respectu terre habitabilis: requieuit spus dñi. i. ecclesiastica potestas q̃ p spm dñi exercek. Et notandũ q̃ lz hec expositio videat esse allegorica p̃suppositio tñ ſm ptinuationẽ ad p̃cedentia q̃ in hoc ca. loq̃tur pphetа de regimine ecclesie post destructionẽ templi vt dictũ est lr̃alis debet censeri ſm regulas supra in questione sup. plogum Gen. positas.

Replica.

In capitulo sexto q̃tuor quadrigas Burgẽsis exponit de q̃tuor euangelijs. que etsi p mystica expositione sustineri potest: tamen ſm literam non possunt reddi singula singulis. Nam nõ est ratio quare vnũ euangeliũ habuerit equos rufos aliud albos. aliud nigros: aliud varios. quia q̃uis euangelia sunt in stilo diuersa: est tñ vna omniũ materia. vt pz p beatũ augustinũ de cõcorda. euangelistaꝝ ⁊ p beatũ Grego. sup ezechielẽ Et spãliter quadriga cũ rubeis equis nõ dicit p̃cessisse alijs p̃cedentib⁹ quasi p martyres equis rubeis significatos euangeliũ nõ sit p̃speratũ. Alie eñ quadrige cũ suis equis ad diuersas mundi partes dicuntur in litera processisse. cũ tñ euangeliũ ⁊ eius sonus in omnez terrã perbas ⁊ illas indifferenter exiuit. Unde si expositõ Burgẽ. accipit vt mystica. nõ oportet figurã ⁊ figuratũ p omnia concordare. vt dictum est supra circa capitulũ primum Osee.

Capitulum. vij.

Et factum est. Hic interponitur solutio cuiusdaz dubij. Et diuiditur in duas. quia primo questio proponitur: ⁊ secundo soluitur: ibi. Et factum est Circa primũ sciendũ. q̃ post destructionẽ ciuitatis ⁊ templi tempore sedechie. iudei postea ieiunauerũt ãnuatim illa die. Et quia populus redierat de captiuitate. et templum erat ꝛpe cõsummationẽ: ideo iudei q̃ remanserũt

in babylone miserūt nūcios in hierlm ad pphetas z sacer
dotes: grendo si uberēt ab illo ieiunio cessare. z hoc ē qđ
dr. a Et factū est in anno. iiij. darij regis. in cui⁹ anno
sexto tēplū fuit psummatū. b In qrta. s. die mēsis. ix.
q̄ est casleu. cui apud nos cōrndet Nouēber. z sic accipi
tur hic non⁹ mēsis
pm ordinē festorū:
in q̄ ordine martius
est pm⁹: vt declara
tū fuit diffuse Ge.
vij. z Exo. xij.
c Et miserunt. de
babylone.
d Ad domū dei
sarasar. iste prin
cipalis erat inē nun
cios.
e Ad pcandū fa
ciem dñi: qz omni
bono negocio pre
mittēda est oratio.

f Et di. sacerdo
tibus tē. q̄ debent
rndere de lege z de
alijs dubijs.
g Nunq̄d flen. ē
mihi. i. populo iu
daico.
h In q̄nto mēse
liceꝫ cīm ciuitas fue
rit capta qrto men
se: tñ nō fuit cōbu
sta vsq; ad mēsem
quintū. vt dictū est
ē. Hiere. xxxix. et
bř. iiij. Reg. vltio.
i Et factū ē. Hic
pnter q̄stio posita
soluit in q̄ solutōe
sic pcedit. qz pmo
increpanē de mo
do ieiunādi pterito. scdo psolanē de
bono futuro ca. sequenti: ꝯcio cōplet
gōnis solutio ver
sus finē eiusdē ca.
ibi. Et factū ē. Pri
ma in duas. qz pri
mo pphēta arguit
modū indebitū ie
iunādi. scdo indu
cit ad rectū modū
viuendi: ibi. Et fa
ctū est. Circa pmū
sciendū q licꝫ iudei in dieb⁹ ieiuniorū suorū abstinerēt ab
aliqb⁹ cibis. nō tñ abstinebāt a vicijs. pter qđ erāt rep
rensibiles: sm q diffuse oñdit Esaie. lviij. ō ibidē dicit.
Nolite ieiunare sicut ad hāc die. z hoc mō arguit eos pphēta. d. k Cū ieiu. z plange. in q̄nto. s. mēse p ciuita
tis z tēpli destructōe. l Et septio. p infectōe godolie
ad quā secuta ē dispsio reliqarū pli ude. m Per hos
lxx. annos. s. captiuitat⁊. n Mū. ieiu. ie. m. i. ad honorē
meū. q. d. nō. qz nō abstinuist⁊ a pctis. o Et cū co. z bi.
laute p⁹iciumū. p Mun. nō ꝙ. co. z bibist⁊. i. ad uiam
voluptatē. q. d. sic. z nihil pauperib⁹ dedistis. q Nūq̄d
nō sunt ver. q̄ locu. ē dñs. de mō ieiunādi indebito. r
In ma. pphārū pōt. sicut allegatū est de Esaia. q̄ suo tpe
arguit ieiunātes male. s Et factū est. Hic pnr indu
cit pli ad debitū modū vinēdi. z subdit. t Judiciū
verū iudicate. nō deferētes alicui pter iustitiā timore aut
fauore. v Et miscdiam. dētū ad mentis affectum.
x Et miserationes. dētū ad multiplicē effectū.
y Facite. cū psonis indigētib⁹ cuiuscūq; p̄ditōis aut
sexus. z Vir fratri suo. i. primo suo. a Nō co.
in cor. suo malū. ex q̄ pr falsi: ps Josephi dicētis libro
antiquitatū. xij. c.
q; cogitatio nō
est petīn nisi pce
dat ad effectū.
b Et noluerūt
attēdere. ad ver
ba pphārū prēs
vii q̄ erāt in hie
rusalem z regno
iude añ destru
ctionē hierlm: ꝙ
magis pphetas
psecuti sunt ad
mortē.
c Et fa. ē indig
tio magna a do
mino. q; p chal
deos ciuitatē et
tēplū destruxit.
pli m ptim occa
dendo z partim
captiuādo: ideo
sequitur.
d Et dispersi
eos p oia regna
. i. p multa: vt p
regna assyriorū
chaldeorū: psaꝫ
et medoꝫ.

Et factū ē in āno q̄r
to darij regis: factū ē
vbū dñi ad zachariā b in q̄r
ta mēs noni q̄ ē casleu. c Et
miserūt d ad domū dei
sarasar z rogomelech et viri q̄ erāt
cū eis c ad precādū faciē dñi
f vt dicerent sacerdotibꝰ do
mus dñi exercituū z pphis
loquētes. g Nūq̄d flendū ē
mihi b in q̄nto mēse vel san
ctificare me debeo sicut feci
tā multis ānis. h Et factū ē
verbū dñi exercituū ad me
dicēs. Loq̄re ad oēm pplm
terre: z ad sacerdotes dicēs
k Cū ieiunaretis z plāgeretis in q̄nto: l z septimo m per
hos septuaginta ānos n nūquid ieiunio ieiunastis mi
hi. o Et cū comedistis et bibistis p nunq̄d nō vobis co
medistis z vobismetipsis bi
bistis. q Nunq̄d nō sē vba
que locut⁹ est dñs r in manu
pphaꝫ priorꝫ cū adhuc hie
rusalē habitaret z essz opulen
ta. z ipa z vrbes in circuitu
ei⁹. z ad austrū z in cāpestri
bus habitaret s Et factū ē ver
bū dñi ad zachariā dicens
Hec dicit dñs exercituū di
cens t Judiciū verꝫ iudicate
v z miscdiam: x z miserationes:
y facite vnusquisq; cū fratre
suo. Et viduā z pupillum z
aduenā z pauperē nolite ca
lumniari: z z malū vir fratri
suo. a nō cogitet i corde suo.
b Et noluerūt attēdere z auer
terūt scapulā recedentes: z
aures suas aggrauauerūt ne
audirēt: z cor suū posuerūt
vt adamantē ne audirēt le
gē z verba q̄ misit dñs exer
cituū. in spū suo sctō p ma
nū pphaꝫ priorꝫ. c Et facta ē
indignatio magna a dño exer
cituū. Et factū est sicut lo
cutus sum z nō audierunt:
sic clamabunt z nō exaudiā
dicit dñs exercituū. d Et di
sperdi eos p oia regna q̄ ne
scierūt. e Et tra desolata est
ab eis eo q; nō erat trānsiens
z reuertēs: f et posuerūt tram
desiderabilē in desertū.

Capitulū. viij.

Et factū est dñs exercituū dicēs. Hec dicit
dñs exercituū. b Zelat⁹ sum
syon zelo magno z indigna
tione magna zelat⁹ sum eā.
Hec dicit dñs exercituum.
c Reuersus sum ad syon: d z
habitabo in medio hierlm
Et vocabit hierusalē ciui
tas veritatis: z mōs dñi ex
ercituū mons sanctificat⁹.
Hec dicit dñs exercituum.
e Et ter. deso.
est ab eis. i. pē
eoꝝ demerita.
f Et po. terraꝫ
desiderabilē. i. in
dea q̄ fuit deside
rabil pūb⁹ sctis.
non tā pter ei⁹ fertilitatē. qz ēra egypti est fertilior: q̄
pter mundi redēptorē q̄ opatus est salutē.

Capitulū. viij.

Et factū est. Hic post pli increpationē ponit
pphēta boni pmissionē. vt bon⁹ samaritanus
post vinū mordicatiuū infūdēs oleū lenitiuū.
z diuidit in duas ptes. qz p ponit dicta pmissio. scdo
pmissiōis confirmatio: ibi. Hec dicit. Promissio vo ista
ē de pspa habitatōe ciuitat⁊ irlm reedificate. Remittit
tñ pterita castigatio: cū dr in psona dei. b Ze. sū syō.
sicut vir vrorē: q̄ acriter corripit eā delinqnte. z accipi
tur h syon p pplo q̄ ibi conueniebat ad tēplū. z etiā p tē
plo. qz pl⁹ castigat⁹ fuit p captiuitatē. z tēplū incēsuꝫ
pē pli malicia. c Reuer. sū ad syō. i. dulcedine de
mētie. d Et ha. i medio irlm. qz p⁹ reedificatōez tē
pli vbi viguit cultus dei: z etiā ibi erit multitudo pli.

ió sequtur. e Adhuc habitabunt senes ⁊c ḡa nō intelligetur iuuētute sicut antea. cetera patēt in lra.
f Hec dicit. Hic ꝓmr sequtur dicte ꝓmissiōis ꝓfirmatio. ⁊ diuidit i duas. qꝝ ꝑ ꝓfirmat rōe. scdo exēplo: ibi Hec dicit. Rō aūt accipit ex dei potētia cui nihil ē difficile. ⁊ h̄ est qđ

dr̄. g Si videbit difficile i oculis reliq̄arū ppli hui⁹. ꝓpter paucitatez em̄ plebis tēpe Zacharie videbat hoib⁹ q̄ nec eo hierlm non posset sufficienter popular. h̄ non obstat potentie dei. iō subditur. Etiamq̄d in oculis meis ⁊c. ⁊ h̄ ditur mod⁹ populationis cuz dr̄. i Ecce ego saluabo ⁊c. qz edificata ciuitatez statu e⁹ ꝑsperante: multi iudei ⁊c diuersis ptib⁹ instinctu dei venerūt illic ad habitandū.
k Hec dicit. Hic ꝓmittez ꝓfirmat exēplo ꝓpter hoc q̄ anteq̄z resumeret edificatio tēpli: pl̄s erat i misero statu: ⁊ opere resūpto cepit melioran. ideo dr̄.
l Confortent manus vestre. in templi ope.
m Qui audistis ⁊c. ꝓphetarum. s. aggei ⁊ Zacharie a d edificiū templi exhortantiū
n Siquidem adhuc dies il. merbo. non erat ⁊c. .i. boies ⁊ iumēta laborāt quasi frustra. ḡa nō cedebāt eis ad lucz.
o Nec ingredienti erat pax ꝓpter insidias aduersanciū.
p Nunc autē. i. post operis resumptōem.
q Nō iuxta dies priores. in quibus ꝑs erat in miseria magna.
r Sed semē pacis erit. i. pl̄s potest pacifice seminare ⁊ metere: ⁊ erit etiā abundantia iō subditur. Vinea dabit fructū suū ⁊c.
s Et erit. sicut eratis maledictō in gētibus. qz q̄n gentiles male dicebāt alicui dicebāt. sic tibi ꝓtingat sicut miseris iudeis.
t Sic saluabo vos. de malis.
v Et eritis benedictō. qz b̄dicēs alicui dicet. Fiat tibi sicut iudeis. Licet aūt istud aliqualiter fuerit impletū tpe tēpli ꝓsummati: ⁊ ciuitatis reedificate. tm̄ multo ꝑfectiꝰ impletū fuit tpe x̄pi ⁊ aplōz. cetera patent vsq̄ ibi.

r Hec sunt ḡ v̄ba q̄ facietis. vbi cōcludit q̄ ꝓmissio doctoꝝ bonoꝝ implebit i eis: si ꝑmaneāt i iusticia. iō sb̄dit
y Loquimi veritatē. sine dolo ⁊ deceptōe.
z Veritatē ⁊ iudiciū pacis iudicate. sine ꝑsonaꝝ acceptōe.
a In portis vestris. i. porte essent ciuitatis sedebāt antiqui tus iudices vt omnes tam indigene q̄ aduene in promptu possent eos inuenire. ceta patēt.
b Et factum est. Hic ponit implētio solutōis ꝺ questione supra posita et diuidit in duas ptes. q̄a primo ponit solutōis cōpletio. scdo aduentus x̄pi denūciatio: ibi Hec dicit. q̄a principalis intentio ꝓphetaꝝ est nunciare dies messievt dicit ra. sal. j. sequēti cap. ⁊ alii doctores hebrei: iō frequēter loquēdo ꝺ alīs interserunt de ptinētibus ad aduētum x̄pi. Circa primuz sciēdum q̄ questio fuit mota de ieiunijs q̄nto mēse ⁊ septimo ⁊ occasione huius fit mētio de alīs ieiunijs que apd iudeos fiebāt p anni circulū cuz dr̄.
c Ieiunium q̄rti. s. mēsis i q̄ capta fuit ciuitas hierusalē: vtz. iiij. reg. vlt.
d Et ieiunii q̄nti. in q̄ tēplū ⁊ ciuitas fuerūt cōbusta.
e Et ieiunii septimi. i die expiatiōis: ⁊ ꝓpter mortez godolie: vt ꝓdictū ē.
f Et ieiunii decimi. q̄a tunc ezechiel ⁊ populus existēs i babylonia audierunt rumores de subuersione hierusalē ⁊ tēpli.
g Erit domui iude in gaudium. i. vertet ad eorū ꝓsperitatē et solaciū: si tm̄ ieiunēt debite. s. a vicijs abstinēdo ⁊ opa iusticie faciēdo: iō sequtur.
h Veritatē tm̄ ⁊ pacē diligite. iuste ⁊ pacifice cū primo ꝙersando.
i Hec dicit. hic ꝓnter denunciatur multiplicatio fideliū i aduentu christi cum dicitur in ꝑsona dei.
k Usq̄quo veniāt ⁊c. ⁊ ꝓtinuatur sic cum precedenti lra. Veritatez tm̄ ⁊ pacē diligite. iuste⁊ pacifice ꝙersando. Usq̄q̄ veniant populi. multi ad fidē x̄pi in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissi.
l Et habitēt i ciuitatibus multis. p orbē diffusis. sicut videmus impletum p orbem vniuersum.
m Et vadant habitatores ⁊c. seinuicē exhortātes ad bona opa.
n Vadam etiaz ego. quia ego deus in humana natura assumpta veni in hierusalem vbi oblatus fui in templo:

vbi frequēter orauit ⁊ p̄dicauit populū exhortando.
o In diebus illis in quibus app̄. xcē bo. xē. et q̄ sunt lxx. lingue que multiplicate p̄ xcē faciūt septingētos. et iccx in pallijs iudeorum erant quatuor fimbrie p̄ quatuor angulos. Septingenti vo ducti p̄ quaternariū faciūt duo milia octingē
tos. et dicit hic ra. Hal. q̄ tot gētiles
xe omnibus lignis sequentur quemlibet iudeum cōuersū ad iudaismū q̄a hoc nō fuit impletū a reditu captiuitatis babylōice vsq̄ ad tp̄s istud hm ip̄m. iō cogitur hoc reducere ad tp̄s futurum in quo dicit Messiā futuruz. ⁊ q̄d dicit implendū iā impletū ē a tēpe ap̄lorū q̄ fuerūt iudei natōne. q̄ ad p̄dicatōz eorū i sortibus suis nō solū d̄ gētilib⁹ adheserūt vni ap̄lo duo milia octingenti: sed etiam multo plures ad fidē xp̄i conuersi. dz tamen hic.

p Apprehendent xecem homies xē. quia xenarius est limes numerorum: vt hr̄. iij. physi. ⁊ sequentes numeri sunt replicatōes xenarij: vt. xx. bis xcē. xxx. ter xcē: ⁊ sic ōn̄r. ⁊ ideo p xenariū notatur multitudo adherentiū ap̄lis ad sequendū xp̄m. r Ex omnib⁹ linguis. ꝓpter hoc donū linguarū in die pēthecostes fuit datū ap̄lis vt fidē xp̄i p̄dicare posset in oibus linguis.

Caplm. ix.

Onus vbi. Postq̄ posite sūt ꝓbie respicientes tp̄s hierlm reedificate sub dñatu psarū: hic ponūtur ꝓbie ad idē sub tpe reg̃ grecoꝝ. et diuidit in duas ptes. q̄ p̄ nūciat solatio iudeis ex aduersarioꝝ xeiectōe. scdo ex xp̄i missiōe: ibi. Exulta sat̄. tercio ex bonoꝝ multiplicatōe: se. ca. Prima vo pte exponit ra. Hal. de subiectōe terraꝝ ⁊ ciuitatū q̄ noiantur hic tēpe Messie: quē expectāt iudei xentuꝝ. s q̄ hoc iā trāsijt i p̄teritū: iō alij exponūt de victoriis machabeoꝝ. s q̄ victorie eorū nō videtur aliq̄liter tantuz se extendisse vt lr̄a sonat. iō alij exponūt ⁊ melius vt credo de victoriis alexādri magni qui fuit primus rex i monarchia grecoꝝ. ⁊ destruxit monarchiā persaꝝ ⁊ medoꝝ. igitur hm hāc sniam exponitur sic lr̄a. a Onus verbi dñi. i. ꝓbia de malo pene supuenturo terris infra noiatis: ⁊ xeniente ea ꝑtātez sicut onus graue xeiecit bois portātis virtutē. b In terra adrach. i. syrie. c Et damasci requiei eius. q̄a Damascus erat caput syrie: vt hr̄ Esa. viij. ⁊ iō i ipa quiescebat syria sicut i metropoli ⁊ fortiori ciuitate. d Quia dñs est ocu. bo. xē. i. q̄ dñs p̄uidet ⁊ disponit oia sup homines xentura: ⁊ potissime respicit hm̄ isrl̄ inq̄tū assumpturus erat humanā naturā de eo. hoc aūt hic introducit ad significandū q̄ tribulatiōnes hic nūciate sup̄ eras istas xēture p̄ alexādrū magnuz xenerūt ꝓpter mala q̄ fecerūt hm̄ iudeoꝝ: saltē p̄ pte. e Emath q̄z. nomē ciuitat̄ syrie. ꝑ quā transibat iudee. f Et tyr⁹ ⁊ syō sibi: vt pz̄ ex. iij. Reg. g Assumpserūt q̄si sibi sapiaz. s. terrenā. iō subdit. h Et edificauit tyrus munitiōz suā. vt nō timeret boiem. i Et coacerua. argen. quasi humū. i. in magna valde abundātia. et hoc ex merab⁹ que afferebāt ibi p̄ mare et terrā diuersaꝝ gētiū: vt habet Ezech. xxvij. s q̄ sapia ⁊ fortitudo non valet cōtra dñm. iō subdit. k Ecce dñs possidebit eā. p̄ alexādrū. l Et percutiet i mari fortitudinē eius. Tyrus em̄ erat vndiq̄ mari circūclusa: s alexāder magnus lignis ⁊ lapidib⁹ ⁊ terra impositis cōtiguauit eaz ꝓpinq̄ litori. et sic cepit eā ⁊ combussit.
m Videbit ascalon xē. Iste ei ciuitates ꝓbi listinoꝝ erāt site sup̄ mare mediterraneum et ꝓpinque tyro. ⁊ ei cōfederate. ⁊ ideo videtes xestructōem ei⁹ timuerunt xestructionez ꝓpriam ideo subditur.
n Confusa ē spes eius. quā habebant in fortitudine ⁊ auxilio tyri.
o Et sedebit sepator i azoto. q̄ est ciuitas philistinoꝝ. ⁊ dr̄ hic sepator alexāder qui bōa terre sepauit et visit suis bellatoribus. in hebr̄. babek. Et sedebit spūs in azoto. ⁊ hoc ꝙuenit alexandro qui fuit natus de adulterio. Nectanebus em̄ p̄ illusiones magicas sub specie ammōis dei lybie cognouit mr̄em alexādri ⁊ eum genuit: vt hr̄ in hystoria alexādri. p Et auferā sanguinē eius de ore ei⁹. s. alexandri: q̄ indignatus ꝑ iudeos dixit se xestruere hierlm ⁊ iudeoꝝ effundere sanguinez. s viso summo sacerdote xersus fuit in mansuetudinē: vt dictū est. s. ca. vj. q Et abominationes eius. i. blasphemias de deo isrl̄: quibus dicebat ip̄m impotentē ad xefendendū hm̄ isrl̄ contra ip̄m.
r De medio xentiū eius. i. de lingua eius que ē i medio xentiū. s Et relinquetur. i. seruabit. t Etiam ipse deo nr̄o. q̄ alexander deo sacrificauit i hierlm hm̄ pōtificis ostensionē: put dicit Josephus li. antiq̄tatuz. xj. v Et erit quasi dux in iuda. q̄ libertates ꝓpo xedit vt ibi dē hr̄. x Et accaron quasi iebuseus. q̄ illā ciuitatē subiecit iudeis sicut Jebuseus fuit subditus per expugnatōem dauid. ij. Reg. v.
y Et circūda. xo. meā. i. tēplū. a Ex his q̄ mi. mihi. i. ex iuda machabeo ⁊ fribus eius q̄ templū ꝑ duces antiochi illustri recupauerūt ⁊ mūdauerūt. j. Mach. iiij. b Euntes ⁊ redeūtes. i. ad bella ꝑ aduersarios insurgētes. ⁊ hoc fuit post tp̄s alexādri: vt pz̄. j. Macha. j. c Et nō trāsibit vltra super eos exactor. scz tributi. vñ. j. Mach. xiij. dr̄. Anno. clxx. ablatuz est iugū gentiū ab isrl̄. d Quia tunc vidi oculis. demētie afflictōem populi. ⁊ dr̄ hoc in persona dei.
e Exulta. Hic ꝙsequenter annūciatur aduētus christi quem summe desiderabant patres antiqui: et diuiditur i duas. quia primo denūciatur aduētus christi. secundo multiplicatio fidelis populi: ibi. Conuertimi Circa primū dr̄. e Exulta satis filia syon xē. quod patet impletum d̄ domino Jesu xp̄o Math. xxj. vbi allegatur hec auctoritas tunc impleta q̄n xp̄s veniens in hierlm ad passionē suā fuit receptus in ciuitate ⁊ i tēplo cū lecticia ⁊ exultatione populi.

a Ecce rex tuus veniet tibi. i. ad salutē tuā. vñ dicit hic ra. Sa. q̄ scriptura ista nō pōt intelligi nisi de rege messia. b Justus z saluator, saluauit eſſe nos q̄ viam iusticie seipm morti offerēdo. c Pe paup. pauperē eſſe vitā duxit a principio natiuitatis vsq̄ ad horaz mortis vt patz ex decursu euangelij. d Et ascēdens supasinaz et super pullum filium asine. e Et dispdam quadrigam ex ephraim &c. q̄a nō vi armoz triumphauit: sed euidentia miraculoz. vnde dicit hic ra. Sa. q̄ messias nō indigebit bellatoribus ad subiugādū sibi multitudinē gentiū: sed erronee dicit futuz: quod iā est pteritū p p̄dicationē apl̄oz. iō subdit. f Et loq̄tur pacē gētibus. q̄ quere sunt nō violēta p̄ persuasione pacifica. g Et ptās eius a mari &c. quia in omnibus partibus orbis sunt aliq̄ fideles xp̄m confitentes: z Matth. vlē. dicit. Data ē mihi oīs ptās in celo z in terra. b Tu q̄z. o xp̄e. z mutatur modus loquendi de tercia persona ad secundā. i In sanguine. i. in virtute sanguis tui in cruce effusi. k Testamēti tui. q̄z sanguis ille ē p̄firmatō noui testa. Matth. xxvj. l Emisisti vinctos tuos &c. i. p̄ies in inferni lymbo detētos eduristi. m Conuertimini. Hic p̄nter inducunt p̄phi ad fidē xp̄i. aliq̄ tñ exponūt residuū huius ca. de iudeis q̄ fugerant tēpe persecutōis regis antiochi. § audito q̄ iudas machabeus et fratres eius p̄ualuerāt aduersus duces antiochi redierūt ō diuersis partib⁹ cū iuda fortiter ꝰ aduersarios p̄liantes. z ad hoc satis pōt applicari lra. § saluo meliori iudicio mihi vī melius exponi cōsequenter ad literā p̄cedentē de vocatione ad xp̄i fidē cū dī. m Conuertimini ad munitōnem. i. ad xp̄i fidē que est tanq̄ fortalicium credētibus: p̄m illud Prouerb. xviij. Turris fortissima nomē dñi. ad ipm currit iustus z saluabitur. n Vincti spei. i. vincti admirabili charitate z spe retributōis eterne. o Hodie. q̄z. i. noui testa. tpe. quod dī dies ad Roma. xiij. Nox p̄cessit dies autē appropiauit. p Annuncians duplicia reddā tibi. tēpe cū no. testa. p̄dicatur publice dupler gloria. s. anime reddenda. s. anime et corporis. q Quoniā extendi mihi iudā. i. Jesum christū de tribu iuda p̄m carnē natum. r Quasi arcū. in cruce quo arcu ē p̄cussus demon. s Impleui ephraim. i. apl̄os q̄ oēs vī fere oēs fuerunt ō regno decē tribuū: quo vocat ephraim frequenter in scriptura ve. te. eo q̄ Hieroboaz primus rex fuit de tribu ephraim. hos autē apl̄os implet dñs spūsancto: Act. ij. t Et suscitabo filios tuos syon. i. apostolos. v Super filios tuos grecia. in q̄ plures apl̄i p̄dicauerunt fidē xp̄i. iō sequitur. r Et ponā te quasi gladiū fortiū. p̄chicando dei verbū quod ē gladius spūs: Eph. vj.

irlm. a Ecce rex tu⁹ veniet b iustus z saluator c ipe paup⁹ z ascēdēs sup asinā z sup pullū filiū asine. c Et dispdā q̄drigā ex ephraim z equū ō hirlm: z dissipabit arc⁹ belli. f Et loq̄tur pacē gentibus z ptās eius a mari vsq̄ ad mare: z a flumīb⁹ vsq̄ ad fines terre. b tu q̄z. i sāguie testi tui. t emisisti victos tuos de lacu in q̄ nō ē aqua. m Conuertimini ad munitōz. n victi spei. o Hodie q̄z. p annūcias duplicia reddā tibi. q quī extēdi mihi iudā. r q̄si arcū. s ipleui ephraī. t Et suscitabo filios tuos syon: v sup filios tuos grecia z ponā te quasi gladiū fortiū. y Et dñs deus sup eos videbit. i. miraculis visibilibus diuina virtute fiendis ad inuocatōz apl̄oz. z Et exibit vt fulgur iaculuz eius. i. effectus sue ptātis ita manifestabit: sicut fulgur egrediēs de nubibus. a Et dñs deus in tuba canet. in tuba. s. p̄dicatōnis p apl̄os de q̄ dī esa. lviij. Quasi tuba exalta vocē tuā b Et vadet i turbine austri. i. idola auferet sicut ventꝰ turbinis stipulam c Dñs exercituū. i. angeloz. d Protteget eos. dando eis cōstantiā cōtra persecutiones tyrannoz. e Et deuorabūt. i. incorporabunt xp̄o gentes per susceptiones fidei. f Et subiicient. iugo xp̄i. g Lapidibus fūde. i. p̄dicatonibus p̄cedentib⁹ ex charitate q̄ per fundā designatur eo q̄ de corda efficit. h Et bibētes inebriabuntur quasi a vino. i. delectabūtur in conuersiōe gentiū sicut delectantur illi qui bibunt vinū i Et replebūtur vt phiale. meritis in dicta conuersione. k Et q̄si cornua altaris. s. holocaustoz: vbi inē cornua ponebātur carnes p̄cremande ad honorē diuinū. l Et saluabit eos dñs deus coz in die illa. i. tpe noui testa. vt p̄dictū est. m Vt gregē populi sui. i. sicut bonus pastor diligēter custodit gregē suū. n Quia lapides sancti. i. electi dei. o Eleuabunt super terrā. p̄mo per meritū gre. z postea p̄ p̄miū glie. ex hoc aūt quod dī hic lapides sancti. apparet manifeste q̄ ppha loq̄tur metaphorice. q̄z lapides materiales nō sunt sanctitatis vel vicij capaces. iō subdit adhuc metaphorice. p Quid eſſ bonū eius &c. i. q̄d est placēs coram deo. q Nisi frumentū electoz. i. corpus xp̄i p̄secratū in pane frumēti q̄ nutriūtur spūaliter electi. r Et vinum. i. sanguis xp̄i sub specie vini. s Germinās virgines. i. multiplicās virgines i ecclia dei. sequentes vestigia xp̄i passi. Capitulū. x.

Pa Petite a dño pluuiā. Hic p̄nter p̄solatur pplm de bonoz multiplicatōe: z diuidit in duas partes. q̄z p̄mo p̄pha denūciat bonoz multiplicatōz. secō dispersoz p̄gregatōez: ibi. Sibilabo eis. p̄ma pars ab hebreis expositoribꝰ z catholicis cōiter exponit de abundantia terrenaſcētiū z de victorijs Machab. z satis pōt ad hoc applicari lra. § saluo meliori iudicio videtur mihi exponēda de bonis spūalibus hic per corporalia metaphorice designatis: dicendo p̄nter ad p̄cedentia z subsequentia vt videbitur. in parte eſſ immediate precedenti locutus fuerat p̄pheta de vocatione ad fidē xp̄i z nutritiōe i ea cibo z potu sacramentali: ad que disponit verbū diuinū. iō consequenter dicit p̄pheta.

a Petite a dño pluuiā. i. doctrinā euangelicam: sicut dicitur Deutero. xxxij. Cōcrescat vt pluuia doctrina mea fluat vt ros eloquium meū &c. b In tempore serotino. i. tempore noui testamenti: quod dī serotinuz respectu veteris testamenti. vñ dī prima Johānis. ij. Nouissima hora est. p̄ hoc quod dī hic in tēpore sertoino. vī q̄ nō loq̄tur de pluuia materiali p̄ terrenaſcentib⁹ q̄ b⁹ pluuia p̄mittitur tpis ē tñ vel plus necessaria.

c Et dñs faciet nines ⁊ pluuiã.i. doctrinã euangelicã: que dr nix. qr refrigerat ꝛcupie estuꝫ: ⁊ pluuia. qr multiplicat boni operis fructũ. d Dabit eis singul herbã. sicut em frumentũ primo facit herbam. postea spicaꝫ: et vltimo granũ. sic fructificatio spualis de mi⁹ ꝓfecto ꝓcedit ad ꝺbitũ augmentum.

e In agro. s. dñico qui est ecclesia. Matb. xiij. f Quia simulachra locuta sunt inutile gentilibus em ante ꝺuersionẽ in idolis responsa dabãtur que non solum erant inutilia: ꝫ etiam nociua. g Et diuini de. talib⁹ em erant intẽti gẽtes aũ conuersionẽ ad fidem.

b Idcirco adducti sunt. a recta via p varios errores. i Affligentur. remanentes in erroribus. k Quia nõ est eis pastor .i. doctor verus. ꝫ falsus. iõ subdit. l Sup pastores. id ẽ sacerdotes idolor ⁊ doctores gẽtium m Iratus est furor meus. quia nõ solum sunt mali. ꝫ etiam pertrahunt ad malũ ꝺ quibus subdit. n Et super hircos visitabo. i. sup reprobos q̃ dicuntur hedi vl hirci: Matbei. xv. ⁊ accipitur hic visitatio p malo pene. quod aũt subditur o Quia visitauit dñs de. accipitur visitatio in bonum vtroq; mõ frequenter accipitur visitatio in scriptura. p Domũ iuda. i. cetum aplor xpm confitentiũ. qr per domũ iuda intelliguntur xpm ꝓfitẽtes: etiã ꝑm hebreos vt dictũ fuit Dicere. xxiij. ⁊. xxiij. q Et posuit eos q̃si equũ gl̃ie sue. qr dedurit eos p sua volũtate ad declaran dũ gl̃iaꝫ maiestatis sue p opera miraculosa. r In bello. ꝺ humani generis inimicuꝫ. s Ex ipso. i. aplor cetu ⁊ successor suor. t Angulus. ꝺiungẽs iudeos ⁊ gentiles in vna eccl̃ia. v Ex ipso paxillus. i. sustentans debiles et infirmos. r Ex ipso arcus prelij. contra hereses ⁊ errores insurgẽtes: ⁊ maxime tpe anti christi. y Et ex ipo egrediet. i. abũciet.

z Dis exactor. i. antixps cũ suis satellitib⁹ q̃ a dño iesu xpo interficietur ij. ad Thessa. ij. iõ sequ̇tur postea.

a Quia dñs cũ eis. s. dñs iesus xps. b Et ꝺfudent ascẽsores eq̃r. i. milites antixpi. c Et ꝓfortabo domũ iuda ⁊ domũ ioseph. qr alij aplj fuerũt de vtroq; regno vel p domũ iuda intelligũtur fideles de iudeis credẽtes: ⁊ p domũ ioseph q̃ interptat accrescẽs fideles de gẽtib⁹ qui sunt in magno numero. d Et conuertã eos. reducendo ad veritatẽ fidei aliquos auersos ab ea tẽpe antichristi. e Et erunt sicut fuerunt q̃ non pieccrã eos .i. añ persecutionez antichristi: in qua videbũtur fideles quasi a deo proiecti. f Et erunt quasi fortes ephraim in fide firmati. g Et filij eor videbunt. i. ab eis edocti ⁊ regenerati p baptismũ. h Et letabunt. de iniecti one antixpi. i Sibilabo eis. Hic ꝓpheta denũciat diꝰ ꝓgregatoꝛ. ⁊ dicit h̃ra. Sa. q̃ h̃ ꝓgregatiõ referẽda ẽ ad tps futurꝫ qñ vocat tpus messie. et i h̃ dicit vꝫ. ꝫ qñ dicit futurꝫ iã impletũ ẽ p xpm in vocatione fideliũ: q̃ ꝓgregati sunt i vna eccl̃ia nõ locali motõe: ꝫ fidei ⁊ charitatis vnione. ⁊ hoc est quod dicitur.

l Sibilabo eis inspirãdo spm deuotiõis. k Et congregabo illos. fide ⁊ charitate. l Quia redemi eos. mea passione. vnde dicitur Johãnis xj. q̃ iesus moriturus reat. non tm̃ pro gẽte ꝫ vt filios dei q̃ erãt dispersũ per varios errores gẽtiliuꝫ congregaret in vnuꝫ mõ predicto. m Et multiplicabo eos sicut añ fuerãt multiplicati. s. tpe dauid et salomonis in quo fuerũt multi fideles eccl̃ie. q̃a vna est eccl̃ia fideliũ a primo Abel iusto vsq; ad vltimum electuꝫ qui in fine mundi nasciturus est: vt dicit Grego. homel. vij. ⁊ non soluꝫ tot immo multoplures multiplicati sunt tpe noui testamenti q̃ veteris. n Et seminabo eos in populis. p p̃dicatores missos ad diuersas ptes orbis. o Et delõge. i. de longinq̃s ptibus. p Recordabũtur mei. i. bñficior meor. q Et viuent. vita gratie. r Cũ filiis suis. i. imitatoribus suis. s Et reuertẽtur ⁊ reducã eos de terra egypti dc. qr de diuersis partib⁹ orbis añ tps antixpi reuiẽt fideles ⁊ occupabunt hierũ ⁊ terrã promissionis. t Et nõ inuenietur eis locus. hoc dr ad designandũ magnã multitudinẽ venientiũ. v Et transibit. s. dñs. x In maris freto dando eis transitũ pspex. iõ sequitur.

y Et pcutiet in mari fluctus. faciens eos quiescere. z Et ꝓfundent oia. pfunda fluminis. i terra egypti: vt dicit hic hra. Sa. eo q̃ inundat inundatione nili. a Et humiliabit supbia assur dc. in his terris habitãt saraceni qui a xpianis debellabũtur. qr lex machometi a gladio incepit: ⁊ per gladiũ tenetur: ⁊ gladio ẽmi nabitur. b Confortabo eos in dño. s. christianos. c Et in noie eius ambulabũt. nõ psumẽtes ꝺ sua potentia sed diuina.

Capitulum. xj.

Peri lybane. Istud capl̃ varie exponitur ab hebreis et latinis: et omnes expositores mihi videnr in aliquibus a litera dissonare. ꝓpter qꝺ sine preiudicio intendo de diuersis expositõibus aliqua assumere: ⁊ aliqua addere ad literam concordandam. Dñs igitur capitulum in tres partes diuiditur quia primo describit secundi templi destructio. secũdo destructiõis ratio: ibi. Hec dicit. tercio antichristi persecutio: ibi. Et dixit dominus. prima pars istius capl̃

a latinis ⁊ etiã ab hebreis antiq̃s exponit ꝺ̃ ꝛestructione templi facta per romanos. vñ i libro qui ꝺr ioma apud hebreos: ꝺr q̃ añ ꝛestructiõem templi porte ei⁹ ꝛe nocte ap̃eriebãtur sine hoie. ⁊ ꝺixit rabi Iohannã Templũ q̃re ꝛestruis teip̃m: scio em̃ ꝛe te q̃ finis tu⁹ erit ꝺ̃structõ: super te nãq̃ prophetauit zacharias. a Aperi libãe por .xf. tas tuas: et comedat ignis cedros tuas. b Ulula abies q̃ cecidit cedr⁹: c q̃m magnifici vastati sũt. d Ululate q̃rc⁹ basã c q̃m succisus est saltꝰ munitus f Uox vlulatꝰ pastoꝝ s q̃ vastata ẽ magnificentia eoꝝ b Uox rugitus leonũ i q̃m vastata ẽ superbia k iordanis. l Hec ꝺicit ꝺñs ꝛeus meus m Pasce pecora occisiõis n̄ q̃ qui possederãt o occidebant ⁊ nõ vlebant ⁊ p vendebant ea q̃ ꝺicentes. Bñdict⁹ ꝺñs r ꝺiuites facti sum⁹ s Et pastores eoꝝ non t parcebãt eis u ⁊ ego nõ parcã vltra sup hĩtãtes terraꝫ ꝺicit ꝺñs x Ecce ego tradaꝫ hoĩes: vnũquẽq̃ i mãu p̃imi sui: ⁊ i manu regis sui y ⁊ concident terrã: ⁊ nõ eruã ꝺe manu eoꝝ z ⁊ pascam pecus occisionis aa propter hoc bb o paupes gregis cc Et assũpsi mihi ꝺuas v̈gas dd vnã vocaui ꝛecorẽ: ee ⁊ alterã vocaui funiculũ ff ⁊ paui gregẽ gg Et succidi tres pastores i mense vno hh et contracta est aĩa mea in eis. ii Etiquidez ⁊ aĩa eoꝝ variauit in me: ⁊ ꝺixi. Nõ pascã vos. Qꝺ moritur moriat: ⁊ qꝺ succiꝺit succiꝺat: kk et reliq̃ ꝛeuorent vnusquisq̃ carnem p̃imi sui ll Et tuli virgã meã que vocabatur ꝛecus mm ⁊ abscidi eam: nn vt irritum facerẽ fe ꝺus meum oo quod pcussi cũ omnib⁹ populis: pp ⁊ in irritum ꝛeductũ est in ꝺie illa qq Et cognouerũt sic paupes pti. rr Et ꝺicebant ter. i. ꝺicerabant seinuicẽ. ss Et pascã pecus occisionis. i. filios isrl q̃s pauit i ꝛepto mãna celesti. xl. annis. tt Propter hoc. i. p̃ter afflictõem quã sustinuerunt ab egyptijs. uu O paupes greg. i. o vos hebrei q̃ fuistis i egypto ꝛepauperati. a Et assumpsi. Hic p̃ñr recolũntur bñficia i iudea p̃stita in q̃ perꝺuxit populuz ad honorẽ regiũ tẽpore ꝺauid ⁊ salomonis. et q̃uis Salomõ demeruissz annihilationez regni tñ ꝺeus hoc nõ fecit: ꝑ regnũ in duo ꝺiuisit. iij. Reg. xj. ⁊ hoc est quod ꝺr. b Et assumpsi mihi ꝺuas virgas. id ẽ duos reges. c Unam vocaui ꝺecorem. s. Hierobo am qui locutus fuit populo pulcre p̃mittẽs ei libertatẽ. d Et alteram vocaui funiculuz. s. roboz q̃ locutus fuit p̃ꝺo ꝺure ꝺicens Pr̃ meo cecidit vos flagell. ego autẽ ce ꝺã scorpiõibus. est aũt scorpio genus flagelli: a cui⁹ manubrio ꝺepenꝺẽt corꝺule nodulos hñtes ferreos: aut plũbeos i extremitate: ⁊ iõ vocatur scorpio. tũ q̃ grauit̃ pcutit: tũ q̃ in pcutiendo finẽ corꝺula ꝛ sup corpus pcussi reflectit: sicut scorpio reflectẽꝺo caudã pungit. p̃ter qꝺ roboã hic vocat funicul⁹. ee Et paui gregẽ. i. sustẽtaui p̃l'm iudai cũ in vtroq̃ regno absq̃ meritis eoꝝ cũ ꝺeclinarent ad idolatriã. p̃ter quã subꝺit. ff Et succidi tres pastores in mẽse vno. q̃ fuerunt. s. ioazã rex isrl'er ocozias rex iuꝺa: ⁊ iezabel que cũ ioazã filio suo regnũ amistrabat: vt ꝺ̃ ex. iij. ⁊ iiij. Reg. Istos em̃ tres interfecit ꝺñs p ieu filiũ nansi: eo q̃ erant idolatre pessimi: vt p̃z. iij. Regũ. ix. iõ subꝺit. gg Et p̃tracta ẽ aĩa mea i eis. i. retracta ẽ ab eis p̃ter nimiã coꝝ maliciã. iõ subꝺit. hh Si quiꝺẽ ⁊ aĩa coꝝ variauit in me. in multiplici actu idolatrie. ii Et ꝺixi: nõ pascaz vos. i. ꝺemerita vr̃a exigũt q̃ nõ sustentẽ vos. vnde. iij. Reg. x. ꝺi. In ꝺieb⁹ illis cepit ꝺñs tedere sup isrl: p̃cussitq̃ eos asael ⁊c. ideo subꝺit. Quod moꝛit moriat ⁊c. kk Relicq̃ ꝛeuorẽt vnusquisq̃ carnẽ p̃imi sui. q̃ nõ solũ occiꝺebantur ab extraneis: immo etiã ꝺissensionibus inteſtinis: ⁊ p̃ter ꝺ̃ mala subꝺit. ll Tuli virgã meã que vocabatur ꝛecor. i. regnũ isrl quod ꝺñs p Salmanasar tempore osee abstulit. iij. Reg. xvij. mm Et abscidi eã. q̃ illud regnũ non fuit restitutũ: nec captiuitas illa reḋit. nn Ut irritum facerẽ fedus meũ. ly vt tenet hic consecutiuũ. q̃ hec irritatio secuta est. oo Quod pcussi cũ oĩbus p̃lis. q̃. s. non ꝺñarentur iudeis: q̃diu iudei seruirẽt fideliter mihi. ⁊ p talem modum loquẽꝺi ꝺr Osee. ij. Et pcutiã eis fedus meũ in ꝺie illa cũ bestia agri: ⁊ cũ volucre celi ⁊c. s. q̃ nõ noceãt populo meo: vt patet ibidẽ. pp Et irritus ꝛeductũ est in ꝺie illa. quando enim regnum isrl fuit translatum in assyrios: manifeste patuit q̃ fedus predictum erat irritatũ. qq Et cognouerũt sic pauperes gregis. i. pauperes populi isrl. rr Qui custoꝺiunt s. legem. ss Mihi. i. vt obeꝺiant mihi. ⁊ isti erant iu-

stū i populo illo qui a maiorib⁹ erāt ꝛpaupati. qa iustos ꝓsequebantur. s ¶Quia verbū dñi ē. s. talis trāslatō regis ⁊ populi, ꝓter pcā. hoc eīm ꝓdixit dñs per Moysē deutero. xxviij. Ducetq; te dñs ⁊ regē tuū quē ꝓstituerīs sup te in gentē quā ignoras tu ⁊ pres tui ⁊c. Iusti. n. de populo isrl q̄ studebant legē Moysi: viderunt tunc hominī verbuz esse ꝝpletum.

t ¶Et dixi. Hic cōsequenter ponitur iudeoꝝ ingratitudo: q̄ maxime apparuit in ꝑcuratione mortis xpi. et q̄stū ad hoc dr. Et dixi ad eos. i. ad iudeos remanētes post captiuitatē ꝓdictam. ⁊ etiam post captiuitatē babylonicā.

v ¶Si bo. ē i oculis. ꝛ. af. mer. meaz. i. seruite mihi ꝛcete ro fideliter ꝓ beneficiis vob⁹ a me collatis. ꝛ ¶Et si nō. q̄escite. s. a mea seruitute hoc nō dixit inducendo ad malum. s. q̄ hoc insinuans q̄ dimittit homines in libertate arbitrū bonuz vel malū faciendi. ꝓ hoc tñ quod dr hic. Et si nō quiescite. Hm modū loquendi dar intelligi q̄ nō seruirēt deo sicut grati: s magis agerent ꝺ eum vt ingrati ipm i natura assumpta ꝓsequendo. ꝛō subditur. y ¶Et appenderunt mercedē meā. i. ꝑciū ꝓ corpe meo sibi tradendo. sic̄ merces equi dr ꝓcium quo venditur ⁊ emitur. z ¶Triginta argēteos. ipsi iude ꝓditori: hm q̄ hr Math. xxvj. ⁊. xxvij. vbi Mathe⁹ spūsctō illuminat⁹ dicit hāc ꝓphetiā tunc fuisse impletā. a ¶Et dixit dñs ad me. zacchariā. b ¶Proīce illud. i. hoc pciū ꝓdic ꝓiciendū. c ¶Ad statuariū. i. fusorē statuaꝝ. vt dicant expositores nri. ꝓ quē intelligit ipe deus q̄ est formator oīm. ⁊ est sensus. b ¶Proīce illud ad statuariū. i. ꝓdic istud coram deo ponēdum vt videat ⁊ iudicet hoc factū. d ¶Decoꝝ pciū. i. vile. ⁊ ē hic modus loquēdi ironice etiaz hm hebreos quo intelligitur oppositū: sicut de gnano ironice dr. ecce magn⁹ gigas. e ¶Quo appreciatus fuz ab eis. i. emptus a iudeis iuda venditore. q. d. tāparuo ⁊ vili ꝑcio nō debui appciari. Hebrei dicunt q̄ hec est lra. Proīce illud ad thezaurariū vel ad figulū. dictio eīm hebraica hic posita ē eḡuoca ad thezaurariū ⁊ formatorē. ⁊ formator ꝓt dici figulus q̄ formar vasa de terra. ⁊ statuari⁹ q̄ formar statuas de alia mā. trāslatio nra accipit hāc vltimā significatiōem. s. terciā. Hebrei vo alicq accipiūt primā. alicq scdam. ⁊ illoꝝ acceptio magis ꝓsonat euangelio vbi dr: q̄ iudas retulit. xxx. argēteos sacerdotibus q̄ custodiebant thezauros tēpli. ⁊ q̄ ex illa pecunia emerunt agꝝ figuli: Math. xxvij. Sic igit potest hec lra exponi. Proīce illud ad thezaurariū. i. ꝓdic preciuz christi coram sacerdotibus qui erant thezaurarij ꝓiciendū. sicut dr Math. xxvij. q̄ iudas ꝓiectis argēteis coram sacerdotibus recessit. vel proīce illud ad figulū. i. ꝓdic ꝓiciendū ad emendū inter figuli agrū. tamē ly ad. nō est intelligendū causaliter s cōsecutiue. q̄ emptio agri cōsecuta ē ad illā proiectiōem. ¶Decoꝝ preciū ⁊c. exponat vt. s.

f ¶Et tuli. xxx. argēteos ⁊c. sic videbatur ꝓphete visiōe imaginaria ac si acciperet. xxx. denarios. ⁊ ꝓiceret in vmo dñi. ꝓ quod designabat sic fienduz de ꝓcio xpi a iuda proditore q̄ proiecit illud in templo. g ¶Et ꝓcidi virgā meā. scdam. s. regnū iuda: vt irritū ē. s. quod nō fuit ꝓcisū

gregis q̄ custodiunt mihi q̄ vbū dñi est. ¶Et dixi ad eos ¶Si bonū ē i oculis vris: afferte mercedē meā ⁊ si nō: q̄escite ⁊ appenderī merceduz meā triginta argenteos ¶Et dixit dñs ad me. ¶Proīce illud ad statuariū pciū q̄ appciatum ꝓ veroꝝ ꝓciū q̄ appciatus sum ab eis. ¶Et tuli. xxx. argenteos: ⁊ ꝓieci illos in vmo dñi ad statuariū et ꝓcidi virgā meā scdaz que appellabatur funicul⁹: vt dissoluerem germanitatez inter iudā ⁊ israhel: ⁊ dixit dñs ad me ¶Adhuc sume ti

in captiōne babylōis. q̄ illa captiuitas redūt de babylone. ⁊ habuit ꝓplis duces vt Zorobabel ⁊ plures alios. ⁊ postea aliquos reges añ aduētū xpi: vt hr i scholastica hystoi. s. ꝓprie fuit ꝓcisum in destructōe hierlm per Tytū ⁊ vespasianū: qm̄ tunc iudei fuerunt ꝓ orbē captiuati nō habētes ducē nec principez. ⁊ illa captiuitas adhuc manet.

bi vasa pastoris stulti qz ecce ego suscitabo pastorē in terra: qui derelicta non visitabit dispsum nō quere⁊ contritū non sanabit ⁊ id quod stat non enutriet ꝓ ⁊ carnes pinguium comedet: q̄ ⁊ vngulas eoꝝ dissoluet. r ¶O pastor ⁊ idolum: de relinquens gregem. s ¶Gladius super brachium eius. ꝓ et super oculum dextrum eius. t ¶Brachium eius ariditate siccabitur ꝓ ⁊ oculus dexter eius tenebrescēs obscurabitur.

Capitulum. xij.

b ¶Ut dissoluerem germanitatem inter iudaz ⁊ isrl. i. inē christiāos xpo ⁊ tribu iuda ꝓm carnem adherētes quoꝝ plures fuerunt ad lrāz de tribu iuda: ⁊ iudeos in infidelitate permanentes. ⁊ hoc fuit figuratuz. iij. Regum. xij. vbi dr. q̄ isrl segauit se a iuda dicens. Non est ꝑs nobis in dauid ⁊c. vnde ⁊ iudei sē odiosi christianis ⁊ ecōuerso.

i ¶Et dixit. Hic ꝓnter agitur de ꝓsecutione antichristi. ⁊ continuatur sic lr̄e ꝓcedēti. q̄ iudei ꝓ maiori ꝑte negauerunt ver xpm ipm repellentes. ꝛō iuste permittētur a deo recipe antixpm qui falso dicet se esse xpm. ⁊ sic ab eo recipi. ⁊ hoc ꝓdixit xps Iob. v. Ego veni in nomine patris mei ⁊ nō accepistis me. si autez alius venerit in noīe suo illum accipietis. Sic ergo ꝓceditur. ⁊ ponitur persecutio antichristi breuiter ⁊ succincte. scdo magis diffuse: seqnti ca. Circa primū dr. k ¶Sume tibi vasa. i. instra: vt virgā ⁊ peraz pastoralem ⁊ hmōi. instrumenta eīm cuiuslibet artis dicūtur vasa hm ꝓprietatem ideomatis hebrei. l ¶Pastoris stulti. in signū q̄ iudei recepturi sunt antixpm qui erit tante amentie q̄ dicet se esse deum. ij. Thessal. ij. Qui extollit supra oē quod dr de⁹ aut qd colit. m ¶Quia ecce ego suscitabo. i. suscitari ꝓmittā. n ¶Pastorē in terra. i. antixpm dñatuz in ea. o ¶Qui derelicta nō visitabit ⁊c. i. nullū opus pietatis exhibebit s erit maxime crudelitati erga iustos. ꝛō subditur. p ¶Et carnes pinguiū comedet. eoꝝ bona rapiendo. q ¶Et vngulas eoꝝ dissoluet. corpaliter eos affligēdo et occidēdo. r ¶O pastor ⁊ idolū. idolū dr quod ꝓ deo colitur ⁊ nō est. ⁊ sic erit de antichristo q̄ sedebit in templo dei tanq̄ sit deus. ij. Thessal. ij. s ¶Gladius. i. sniа dei. t ¶Super brachiū ei⁹. i. sup virtutē ei⁹ corpalē. v ¶Et sup oculū dextr eius. i. super aiam in q̄ ē intellectus qui dr oculus. x ¶Brachiū eius aridītate siccabit. q̄ corpus eius ꝓ michaelē de ꝓcepto xpi fulminabit. y ¶Et oc. dex. eius tene. obscurabit. q̄ ei⁹ aia ad tenebras exteriores i infernū deducetur.

Capitulum. xij.

Onus. Istud ca. ab alicq̄ b⁹ nostris vocō. q̄stum ad sui principiū exponit de destructōe hierlm ꝓ romanos. s huic videtur obuiare quod hic dicitur. Deo ⁊ iuda erit in obsidione contra hierusalē. Itē quod subditur. In die illa dicit dom⁹. Percutiā omnē equum in stupore ⁊ ascensorem eius i amētia: quia non legitur tribus iuda fuisse cū romanis in obsidione hierusalē contra iudeos obsessos. nec q̄ exercitus romanoꝝ a deo tunc sic fuerit ꝓcussus. immo valde ꝓspere triumphauit de iudeis. hm q̄ declarauit

diffuse Josephus li. de iudaico bello. Propē qō expositores alij nri exponunt hoc de psecutōe ecclie p̄mitiue a iudeis z p̄cipibus romanis. ꝙ expositio vr̄ magis mystica cōstū ad lr̄az. Ponunt etiā hic in textu aliqua que videntur ad hoc esse dissona vt videbitur. Rabi Da. vo exponit hoc ca. z qsi oia seq̄ntia vsq; ad finem huius p̄phetie de bello Gog et magog contra iudeos: quos dicit p rege messiā venturū debellādos ꝙ hoc fundatur sup falsum fundamentū: sicut dixi de gog z magog Ezechielis xxxviij. et qr ibi dixi: q̄ per Gog z magog intelligitur antixp̄s z eius exercitus: iō hic consulr. saluo tñ meliori iudicio: vr̄ text⁹ de psecutōne antixp̄i exponendus vsq; ad finez huius p̄phetie licet aliq; alia inferātur. et iō sicut dixi ca. p̄cedēti hic describit psecutio antixp̄i magis diffuse. z dividitur in tres partes. quia p̄mo persecutio antixp̄i describit secdo qō tacita soluitur. c. sequēti: ibi. Framea suscitare. tercio p̄positū resumit. c. xiiij. Prima adhuc i tres: qr p̄mo ponitur antixp̄i persecutio. secdo eius iniectō ibi. In die illa. tercio iudeoꝝ conversio: ibi. Et effundā

Circa p̄mū dr. a Onus verbi dñi. i. p̄phia de afflictione futura ex ordinatōe dei. b Super isral. i. congregatōz fideliū: ad quā nomē isral i nouo te. ē translatū: sicut declarauī diffuse Ysa. xliij. z hr̄ ad Roma. ij. c Dixit dñs extendēs celū. hoc dr. qr celū ad modū tentorij super terrā extēdi videtur. d Et fundās terrā. qr nihil est sub ea cū sit infimū elementum. e Et fingēs spm̄ hois in eo. qr aia a deo creatur z infunditur corpi organizato. f Ecce ego ponā hic. i. eccl̄iam que vocatur hierlm: Ysa. ij. vt ibidē dictū fuit diffuse. z apoc. xxj. Vidi civitatē sanctā hirlm descēdentē de celo sicut sponsam ꝛc. g Superliminare crapule. ad qō hebrei impingūt. qr antixp̄s z eius exercitus post persecutōem ecclie iniciēt vt dictū ē. In hebreo hr̄. Lacuū amaritudinis. qr eccl̄ia amaricabitur i persecutiōe antichristi: z postea ipse z eius exercitus. iō subdit. h Omnibus p̄plis. qr de omnibus p̄plis aliq; adherebunt antixp̄o. iō subdit. i Et z iuda erit i obsidiōe ꝛ hierlm. qr tunc aliq; xp̄iani timore ducti: erunt i exercitu antixp̄i. k In die illa ponā hierlm lapidē oneris. lapis em̄ p̄derosus qñ movetur de loco suo affligit motores: sic antixp̄us z ei⁹ exercitus querētes tollere stabilitatē eccl̄e affligēt z turbabūt fideles. z hoc ē qō subditur. Oēs qui leviabūt eum ꝛc. l Et colligētur adversus eā omnia regna terre. i. aliq; de oīmbus regnis adherētes antixp̄o. m In die illa. Hic consequenter ponitur antichristi z sui exercitus iniectio cum dr̄. n Percutiā omnē equū stupore: z ascensorem eius ꝛc. quia ipse fulminabitur: vt dictum est. z magna pars sui exercitus peribit o Et super domū iuda. i. super christianos in eius exercitu exītes ex timore. p Aperiam oculos meos. misericordie. qr nō peribunt cū ceteris antichristo adherētibus voluntarie. ideo subditur. q Et dicent duces iuda. i. p̄cipales in illis christianis: antichristo timore adherentibus. r Cōfortēt mihi habitatores hirlz. qr xp̄iani timore antichristi in eius exercitu futuri: residerabunt corde, p̄speritatē christianoꝝ obsessoꝝ. lz hoc oīno vere non audeant manifeste. Hec autem lra vr̄ dissona illi expositioni que exponit passuz istū de psecutiōe primitiue ecclie p̄cipes iudeoꝝ: vt p̄z in actibus apl̄oruz Item illud quod postea dr̄ hic. Et salvabit dñs tabernacula iuda. q̄a iudei persequntes eccl̄ias primitiuas: nō solū verauerunt p̄speritatez xp̄ianoꝝ: nec fuerunt saluati advenientibus romanis ꝛ hierlm. ꝙ magis occisi et destructi. s In die illa. duces iuda ꝛc. qr christiani exītes in exercitu antichristi antixp̄o fulminato: z pereūte exercitus eius p̄te: timore depositō ꝛ reliqs remanentes de parte antichristi pugnabunt. t Et habitabit hierlm rursum. a xp̄i amis pacifice mortuo antichristo: z ei⁹ exercitu dissipato. z accipitur hic hierlm nō solū p ecclia militāte ꝙ etiā p̄ipsa civitate ad lr̄az inq̄tū antixp̄s veniet añ ipsaz. z ibidē interficiet: obtēta tñ prius civitate z templo. t Et sal. vo. ta. iuda. i. res z corpa xp̄ianoꝝ cuz antichristo timore exītiū: vt p̄dictū ē. v Sicut i p̄ncipio. i. añq; essent cum antichristo. x Et nō magnifice glorietur dom⁹ dauid ꝛc. ne fideles impugnati ab antixp̄o despiciant christianos ex timore sequentes antichristū: dicendo q̄ merito perīssent sicut infideles si fuissēt mortui cum alia gente antixp̄i. non em̄ contra suos venient voluntarie ꝙ coacti timore. quo remoto ad suos reuertētur: ideo sequitur. y In die illa p̄tegat dñs habitatores hierlm. ab impugnatione antixp̄i. z Et erit q̄ offenderit ex eis. timore ductus nō p̄dicto. vel deceptꝰ ab antixp̄o. qr multi xp̄iani tūc decipiētur credētes ipm esse verē xp̄m. a Quasi dauid. i. cito misericordiaz p̄sequetur sicut dauid si vere peniteat sicut ipse dauid. vt p̄z. ij. Reg. xij. vbi dr̄. q̄ ipso p̄stēte p̄tm̄ perpetratū cū bersabee: natban p̄pheta dixit ei. Dominus trāstulit p̄tm̄ tuum. b Et domus dauid quasi domus dei. id est sicut illi qui stabunt in fide christi. c In die illa queraz cōterere omnes gentes. id est antichristum z ei adherētes ita q̄ est repetitio eius quod supra dictum est ad maiorem assertionem. a Et effundaz. Hic consequenter describitur iudeoꝝ conversio: z secundo eorum regeneratio in principio capituli sequentis. Circa primum sciendum. q̄ sicut dicit sanctus Methodi⁹ martyr dete cta falsitate antichristi per enoch z helyam iudei qui prius adheserunt sibi convertentur ad xp̄m finaliter: pa-

Onus verbi dñi sup̄ isral
Dixit dñs extendēs celū z fundās terrā z fingēs spm̄ hois in eo
Ecce ego ponā hierlm superliminare crapule oibus p̄plis in circuitu
& iuda erit in obsidiōe cōtra hierlm. Et erit in die illa ponā hierlm lapidez oneris cūctis p̄plis. Oēs q̄ leviant eū: p̄cisiōe lacerabūt
z congregentur aduersus eā oīa regna terre. In die illa dicit dñs pcutiā oēz equū in stuporez: z ascensorez eius in amentiā Et sup̄ domuz iuda aperiā oculos meos: z oēz equū populoꝝ pcutiā cecitate. Et dicent duces iuda in corde suo p̄fortentur mihi habitatores hierlm in domino exercituum deo eorū. In die illa ponā duces iuda sicut caminū ignis in lignis z sicut facem ignis in feno et devorabunt ad dexteraz z ad sinistrā omnes populos in circuitu Et habitabitur hierlz rursus in loco suo in hierlz. Et salvabit dñs tabernacula iuda sic in principio vt nō magnificetur domus dauid: et gloria habitantiū hierlm contra iudā. In die illo p teget dñs habitatores hirlm z erit qui offenderit ex eis in die illa quasi dauid. et domus dauid quasi dei: sic angelus dñi in conspectu eius. Et erit in die illa queraz conterere omnes gentes q̄ venīūt cōtra hierusalē z effundā super domū dauid

rati p ei⁹ fide mozi:ita q̄. cxliiij. milia corossiabāt martyrio ex offi tribu filioz isrl: vt dr Apoca. vij. ꝛ hoc est qđ dī. a Et effundā sup domū dauid. i. iudeos reuertentes ad xp̄m. b Et sup habitatozes hierlm. i. sup oēs generaliter credentes in xp̄m. c Spiritū gratie. inq̄tum illos reducet ad fidem veram.

d Et precū. quia alios fideles protege ab impugnatione antixp̄i exaudiens preces eozum e Et aspicient ad me. s. iudei qui tūc vere conuertentur f Quem confixerunt. tunc eū confitebuntur q̄ iesus nazarenus ab eis crucifixus. i. patribus eozum fuit. et est verus christus i lege ꝛ ꝓphetis promissus. g Et plangent eū. i. volebūt ō hoc q̄ eū offenderunt in opere. ꝛ mutāt hic modus loquēdi de p̄ma ꝙsona ad terciam. quod frequenter fit in ꝓphetis: vt. g̃. visum est.

h Quasi sup vnigenitum. i. ita volebunt et vera cōtritione sicut solet homo volere de p̄mogeniti sui morte: q̄ dolor apud homines solet esse maximus. i Et volebunt sup eū ꝛc. repetitio est eiusdem ad maiorem expressionē. ꝛ q̄ tunc in ecclesia nō solū erit plāctus de xp̄o mō p̄dicto: ꝫ etiā de iudeis martyrizatis ab antixp̄o: q̄ plāgent a tribulib⁹ suis remanētibus: iō dī. k In die illa ꝛc. sicut plāctus adrēmon. nomē ē ciuitatis ꝓpinque cāpe magedo i quo fuit iosias occisus. de cuius morte fuit magnus plāctus in tota terra isrl. vt p̄z. ij. paralip. xxxv. ꝛ incepit in illa ciuitate adrēmon que erat ꝓpinqua loco occisionis.

l Et plangent terre familie ꝛ familie seorsū. i. quelibet tribus mortuos de sua tribu. Ra. sa. vo dicit hic q̄ quelibet tribus plāget spāliē mortuos suos i bello gog ꝛ magog. ꝛ i hoc queūt mecū ad aliq̄d. q̄ p̄ gog ꝛ magog intelligo antixp̄m ꝛ eius exercitū: vt dictū est. s.

m Familie domus dauid seorsū ꝛ mulieres eoꝝ seorsū q̄ in loco ozonis vbi solet fieri talis planctus mulieres erant segregate a viris apud hebreos. ꝛ sic ē apud xp̄ianos in ecclia ꝓpter honestatē seruandā. ꝛ noiantur hic ex̄pse familie principaliozes. j. Regū. cum dr. Familie domus dauid. secundo ꝓphetaꝝ: ibi. Familie dom⁹ Nathā ꝛc. tercio sacerdotū ꝛ leuitaꝝ: ibi. Familie domus leui. ꝛ quarto cuiusdaꝫ notabilis viri: ibi. Familie semei. quinto reliquie in generali: ibi. Oēs fami. ꝛc.

Capitulum. xiij:

In illa die. Hic ꝓnter describit iudeoꝝ regeneratio p baptismū. Et diuidit in duas ptes. q̄ p̄mo ponit hec regeneratō scdo idolatrie ꝛ falsitatē remotio: ibi. Et erit. Circa p̄mū dr. a In die illa. in q̄ detegitur falsitas antixp̄i. b Erit fōs patēs domui dauid. q̄ oēs iudei tūc ꝓfluēt ad baptismū. c In ablutionē pctōris ꝛ mēstruate. Per menstruatā intelligitur pctm̄ originale quod ꝯbitur in matris ventre. q̄ pctōrez pctm̄ actuale. vtrūq; em̄ lauat baptismus i adult̄ ad bapt̄isimū venientibus quales erāt tūc venientes ꝓ maiori pte: vt p̄z ex p̄dictis. d Et erit. Hic ꝓnr ponit abiectio idolatrie. ꝛ scdo falsi ꝓphetie: ibi. Et erit. Circa primū sciendū q̄ licet p̄ p̄dicatōem ap̄loꝝ aliorumq; succedentiū doctoꝝ idolatria cessauerit q̄ mundus ꝓ maiori parte vt frequenter s. dictum est: tn̄ adhuc aliquid remansit: qz i partibus aq̃lonaribus sunt aliqui ꝑsecutores: ꝛ in magna multitudine: q̄ dicūt viuitarij: illud viuum qđ eis ꝓmo occurrit qualibet die venerant vt deum suum ꝓ illa die: sicut relatō ne fidedigna intelleri antixp̄s etiā facet se adorari sicut deus vt bī. ij. ad thes sal. ij. ꝛ ideo vsq; post mortem eius non cessabit totalit̄ idolatria. tūc ei omnes viuent in fide catholica: et hoc est quod dr

d Et erit i die s. mozū antixp̄i. e Disperdam nomina idoloꝝ de terra. quia sicut dictū ē tunc omnino cessabit idolatria. ꝛ ꝑm ista illud quod ego dixi in aliquibus locis supra. s. q̄ ad p̄dicatōem apostoloꝝ ꝛ aliorum doctorum sequentium cessauit idolatria ꝓ mundū: intelligendū est simpliciter nō tamē totaliter. sicut ethiops dī niger simpliciter. q̄uis sit albus ꝑm dentes: que albedo est modica respectu nigredinis: et ideo quasi nihil computatur ꝑm sniam phī. ij. physicorū vbi dicit. Quod est modicū quasi nihil reputatur. ꝛ etiā ꝑm cōem modū loquendi: illud quod ē modicū nihil dī. ꝛ sic est in ꝓposito. q̄ illa idolatria que remāsit in aliquibus gentibus barbaris vt asserit illa ē modica: ꝛ quasi ꝓ nihilo computāda respectu illius que cessauit ꝓ alias ptes orbis. f Et pseudoꝓphas. Hic ꝓnter ponit cessatio falsi ꝓphie cū dī. ꝛ pseudoꝓphas. s. falsos: q̄ ꝓ suā maliciaꝫ fingūt se eē ꝓphas ꝓpter questū. g Et spm̄ immundū. i. ꝓphantes ꝓ ꝓphias a demone acceptas: ꝛ oībus alijs modis per rīsa demonū. b Auferā de terra. q̄ nihil remanebit de tali ꝙphia. i Et erit cū ꝓphetauerit q̄spiaz ꝛc. i. si aliq̄s vellet p̄dicta mō ꝓphetare: amici sui etiā intimi nō ꝑmitterēt ꝫ ip̄m grauiter punirēt: iō sequitur

k In die illa cōfundent ꝓphete. q̄ nullus audebit ꝓphetam se dicere nec ostendere. ideo subditur.

l Nec coopientur pallio saccino. i. veste aspera. tali em̄ veste vtebantur antiquitus ꝓphete saltē aliqui: vt patet de Helya. iij. Reg. j. Et consimilē habitū accipiebant falsi ꝓphete vt magis crederetur eis.

m Adā exemplū meū. i. intētus agriculture exēplo ipsius ade: de quo dī Gen. iij. Emisitq; eum dominus deus de paradiso voluptatis vt operetur terraz de q̄ sumptus est. In hebreo habetur. Homo pecudiauit me. i. conduxit me ad custodiendum pecora. q. d. non sum ꝓpheta. Quid sunt plage iste ꝛc.

n Et dicet bis plagatus sum ꝛc.i.ista nō sūt mihi facta ex odio:ꝫ ex amore,p mea correctōne. o Fra mea. Hic soluitur tacita questio. ꝛ primo q̄stio soluitur scdo ex hoc multiplicatio fideliū ꝯducit:ibi. Et erūt. Questio ꝯo ortū habet ex premissis.qz dictū ē q̄ fideles grauiter affligentur ab antichristo ꝛ satellitibus suis.ꝺ ꝫ posset aliqs admirari ꝛ querere quomodo ds sic permitteret iustos affligi ab iniq̄ssimo homie.ꝛ respōdetur q̄ non est mirandum. q̄a ꝓprio filio suo nō pepercit deus: ꝫ pro nobis oībus tradidit illum morte acerbissima cōdēnā dū.et hoc est qꝺ dr. o Fra mea.i. gladius acerbe afflictionis. p Suscitare sup pastorem meum. id est super xp̄m q̄ dicit de seipso Joh.x.ca. Ego sum pastor bonus ꝛc. q Et sup vir coherentē mihi.qz humanitas xp̄i inseparabiliter iuncta est deitati. Ita.xl. hoc exponit de imperio romano p messiam destruendo,ꝓpter mala que fecit romanū imperium populo iudaico.ꝛ apparet q̄ valde extorte ꝛ male exponit.qz imperatorē romanū vocat nequā ꝛ pessimū.ꝛ sic nō pōt dici pastor dei nec inherēs sibi: quia talis inherentia amicicia significat.vnde in hebreo dr. Sup virum mihi associatum.quod ꝺ christo optime exponitur:vt dictum est. r Percute pastorē ꝛ dispgentur oues.hoc fuit impletū q̄n apostoli in passione reliquerunt xp̄m:vt dicit saluator Matthei.xxvj.ex quo patet q̄ hic passus intelligitur de christo. s Et cōuertam manū meā.i.potestatē meā.

t Ad paulos.i.ad apostolos.q̄ dicūtur hic paruuli eo q̄ timore fugerūt in passione xp̄i: q̄ postea virtute diuina sic fuerūt firmati ꝛ solidati q̄ gaudebāt in tormētis ꝫm q̄ dr act.v.ca. Ibāt apli gaudētes a cōspectu ꝯcilij:q̄n digni habiti sunt,p nōie iesu ꝓtumelias pati. v Et erūt. Hic incipit ꝟsus i hebreo:vbi agit de fideliū multiplicatōe ad passiones xp̄i sequēte:ꝫm q̄ dr Jo.xij. Nisi granū frumenti cadēs in terrā mortuū fuerit ipsū solū manet.si aut̄ mortuū fuerit multū fructū affert. Sciendum igitur q̄ post passiōs christi ꝛ publicationē euangelij: populus totius mundi i tres partes diuisus est:quarum vna est iudeoꝝ obstinatoꝝ.alia est gentiliū in infidelitate remanentiū.ꝛ ꝺ istis dr. x Partes due in ea.i.in terra.

y Dispergentur ꝛ deficient. Hic defectus potest dupliciter intelligi.vno mō de defectu grē ꝛ virtutis.ꝛ sic a tpe publicationis euangelij in quo oēs tenētur ad fidē catholicā:defecerunt due.alio mō de cessatōe vtriusq̄ secte.ꝛ sic deficient in morte antixp̄i quādo oēs iudei ꝛ gentiles conuertentur ad fidē xp̄i. Tercia ꝟo pars xp̄ianoꝝ de qua dicitur.

z Et tercia ps relinquet in ea.i.in terra aliis duabꝰ deficientibus modis predictis. a Et ducam tertiam partem per ignem.s.acerbe tribulationis.qz christiani primo fuerunt afflicti a iudeis:vt ꝓz in actibus apostoloꝝ in plurib⁹ locis.ꝛ postea a romanis principibus,ꝛ alijs tyrannis.ꝛ grauius affligētur in psecutiōe antixp̄i. Verunt̄ quia hec tribulatio est ad probatōem electoꝝ ꝛ augmentū glie ipsoꝝ.ideo subditur.

b Et vrā eos sicut vritur argentū ꝛc.vt nulla in eis remaneat immundicia.et qz preces taliuꝫ sunt exaudibiles.iō sequitur. c Ipe vocabit nomē meum.i.inuocabit me in oratione deuota. ꝺ Et ego exaudiam eum.ad nutū. e Et ipse dicet mihi ꝛc.quia ꝓfitebit̄ me p fidē ꝛ ego eū p approbationē.

Jn ca.xiij.vbi dicit in postilla. Perdam noia idoloꝝ ꝛc. Additio.

Quod autē idolatria. Post aduentum xp̄i primū cessauit p mōꝫ nō soluꝫ simpliciter.ꝫ etiā totaliter satis habet̄ in multis locis specialit̄ Esaie ij.capit.vbi dr. Et idola penitus cōterētur. Nec obstat qꝺ dicitur de aliquibus barbaris. q̄a hec cessatio intelligit̄ ꝫm ꝓstitutōes seu ꝓsuetudines reipublice.qz nulla est gens que cogat colere idola sicut fiebat añ aduentū xp̄i:ꝉ i multis ꝑtibus remanēāt aliq̄ nō solū apud barbaros:ꝫ etiā apud alias natōes peccātes i idolatria:sicut etiā inter fideles multi errāt superstitiosa faciētes:cū hoc tñ stat q̄ idolatria penit⁹ cessauit cū nullus sit rex neq̄ aliqua ptās publica que cultū idoloꝝ cōpellat sicut ante aduentū xp̄i. Replica.

In ca.xiij.vbi dr. Perdā nomina idoloꝝ:exponit postill'. de tpe antixp̄i ante cuius mortē non cessabit in toto idolatria. Burg. aūt p modū redarguōis:dicit q̄ post aduentū xp̄i primuꝫ cessauerit ois idolatria nō solū simplr sed etiā totaliter. Sed illud non videtur verū ante tempora siluestri ꝛ ꝓstantini qñ tota respublica romana fuit idolatrie dedita:ꝛ cogebat ad idolatrandū:cui ꝓpulsioni restiterunt scti martyres vsq̄ ad mortem inclusiue:vide huius materie correctōez.ꝫ. daniel.ij.et.vij. de statua ꝓcussa. Caplm.xiij.

Ecce dies. Hic cōsequenter resumitur ꝓsecutō antichristi ad hoc q̄ aliq̄d explicetur quod nō ē sufficienter explicatū:ꝛ diuidit̄ i duas ptes.qz primo ponitur dicta ꝓsecutio.secdo ponūtur aliqua ad ipsā sequētia:ibi. Et veniet. Circa primū dr. a Ecce dies dñi veniunt.i.a deo dispositi ꝛ preuisi. b Et diuidētur spolia tua.ab antixpo ꝛ eius exercitu. c Jn medio tui. capta.s.ciuitate de qua subditur. ꝺ Et congregabo omnes gentes ꝛc.qz de oibus gētibus aliq̄ erūt i exercitu antichristi. e Et vastabuntur domus.quia indebona rapiētur. f Et mulieres violabunt̄.antixp̄us cū adherentibus sibi violabit habenas concupiscētie.

g Et egredieť ꝓs ciuitatis i captiuitatē:vēdita ꝓ satellites antixp̄i. b Et reliquū ꝑpli nō auferet̄ ex vrbe.qz aliq̄ ibi morient̄:et aliq̄ obedient̄ antixpō:partim timore partim decepti ab eo:vt dictū ē.ꝫ. et qñ vbi deficit hūanum remediū solet adesse diuinū.ideo subditur.

i Et egredietur dñs.p effectum sue iusticie.

k Et pliabit̄ contra gentes illas.i.contra antichristuꝫ ꝛ eius exercituꝫ. l Sicut pliatus est in die certaminis

qñ regẽ egypti pharaonẽ cũz exercitu suo filios isrl insequentẽ submersit i mari rubro: Exo. xiiij. a ¶ Et stabũt pedes eius ꝛc. qz in mõte olivẽti fulminabĩt autixpus: vt dictũ ẽ. s. z qz in talibus vindictis solet cũ fulgure esse terremotus: ió pbabiliter põt dici qz in fulminatõe antixpi erit tremotus etiã q̃ pibit aliqua ps sui exerat⁹ ideo subdit. b ¶ Et scindetur mõs oliuaꝝ ꝛc. exponũt aliq̃ banc scissionẽ in qtuor ptes fieri scz ad orientẽ. occidentẽ. aq̃lonẽ z meridiẽ. Ra. sa. vo dicit ipsaz fieri in duas ptes: ita qz vna ps montis inclinabitur ad aquilonẽ. alia ad meridiẽ. et scissura erat ineme dia: ita qz lõgitudo eius erit ab oriẽte in occidentẽ z hoc cõsonat ei qđ postea subditur. c ¶ Qm̃ piũgetur vallis mõtiũ. i. vallis iosaphat q̃ ẽ inter montẽ syon et mõtẽ oliueti: ita qz hz montez oliueti ab oriẽte. z mõtẽ syõ ab occidente. d ¶ Usqz ad proximũ scz locuz dicte scissure. q̃ scissio mõtis oliueti iũgetur valli iosaphat. e ¶ Et fugietis. timore ducti. f ¶ Sicut fugi. a fa. terre. i die ozie regis iuda. q̃ hm qz hr̃. q̃. galyp. xxvj. voluit sibi vsurpare põtificis officiũ. z tunc fuit pcussus lepra: z factus ẽ terremot⁹ vt ꝺ tali psumptõe ostenderetur ira divina. g ¶ Et veniet. Hic ponũt quidam tria sequẽtia mortẽ antichristi. s. finale iudicium z bonoꝝ premiũ: ibi. et erit. z status ecclesie post antichristi exterminiũ: ibi. z reuertetur. Circa pmũ dr̃. g ¶ Et veniet dñs deus meus. s. ad iudiciũ. nõ tamẽ immediate post mortẽ antixpi: s erit ibi tps medium vt plenius dixi Ezech. xxxix. b ¶ Omnes sancti cũ eo. q̃a cuz ipso iudicabũt reprobos: z marie apli: q̃b⁹ dr̃ Mat. xix. Sedebitis z vos sup sedes. xij. ꝛc. i ¶ In die illa. s. iudicij. k ¶ Nõ erit lux. s. reprobis quoꝝ erit maior numer⁹: hm qz dr̃ Math. vij. Lata ẽ via q̃ ducit nos ad perditõz z multi intrabũt per eã. l ¶ Gz fri. z ge. i. borror et tior q̃ p gelu et frig⁹ designãt eo qz ex frigore tior causat refugiente sanguine ad cor. z sic membra exteriora reddũtur frigida z tremẽtia. m ¶ Et erit dies vna. s. iudicij. n ¶ Que nota est dño. hm qz dr̃ Math. xxiiij. De die illa z hora nemo scit: neqz angeli in celo: s pr solus. p hoc tamen nõ excluduntur filius z spũssanctus quoꝝ ẽ vna notícia cum patre. o ¶ Non dies neqz nox. s. ppríe. dies eñ ppríe est latio solis super terram. z nox latio eius sub terra. In gñali vo resurrectõe mortuoꝝ corpora erũt incorruptibilia: z sic cessabit generatio z corruptõ in elementis z motus celi qui est cã generationis et corruptionis. z sic non erit dies z nox ppríe q̃ causantur ex motu solis. p ¶ Et in tpe vesperi erit lux. i. cessante tpe quod causat ex motu celi erit lux pfecta btis i glia celesti sicut dictũ ẽ de reprobis qz nõ erit eis lux s frigus z gelu. q ¶ Et erit. Hic ponit scdm. s. retributõ pmiũ cũ dr̃. r ¶ In die illa exibunt aque viue de hierlm. s. celesti. de quo dr̃ Hebr. xij. Accessistis ad mõtẽ syõ et ad civitatẽ dei vivẽtis hierlm celestẽ: et p aqs vivas intelligit hic vita btã: sm qz dr̃ apoca. vij. Agnus q̃ reget eos ducet eos ad vite fontes aquaꝝ: que dicũtur hic exire de hierlm. qz deriuabunt ad oms beatos. ió subdit. s ¶ De diũ eaꝝ ad mare orietale ꝛc. qz beata vita deriuabitur equaliter supposita equalitate meritoꝝ ad electos q̃ i pncipio mundi nati sũt z ad alios q̃ in fine mũdi sunt nasciturí. Qz aũt p mare intelligat cõgregatio hoim: pz apocal. xvij. vbi dr̃. qz p aqs multas intelligunt ppli multi mare vo dr̃ congregatio aquaꝝ Gen. j. Congregationesqz aquarum appellauit maria. t ¶ In estate z i hyeme erunt. id ẽ ppetuo. duratõ eñ perpetua a parte finis ẽ de rõne beatitudinis: que ppetuitas hic designatur p successioz estatũ z hyemis nõ q̃a tunc sint ppríe cũ sint differẽtie tẽpis qđ tunc cessabit: s q̃a perpetuitas non põt significari a nobis nisi per partes tẽporis. Sic eñ dr̃ de eternitate divina: Apoca. j. Qui est et qui erit et qui vẽturus est. v ¶ Et erit dñs rex super oẽm terrã. qz tunc cessabit platio et dñium nõ solũ in hominibus: s etiam in angelis: inqztum respicit officiũ administratõis: hm qz dr̃. j. ad Cor. xv. qz xps curuabit omne principatũ et potestatẽ cum tradiderit regnuz deo et patri. i deo subdit. x ¶ In die illa erit dñs vnus. hominũ et angeloꝝ. y ¶ Et erit nomen eius vnũ. in pñti eñ noiatur a nobis pluribus nomibus. qz noiamus euz sicut cognoscimus. i cognitõem autẽ dei veneimus ex pfectõibus creaturaꝝ q̃ sũt plures et distincte: s i patria vr̃ p seipm imediate. et sic noiat vno simplici noie ab vna simplici perfectõe. z ¶ Et reuertet. Hic põr ponit terciũ. s. statꝰ eccle post mortẽ antixpi. qz licet pceat iudiciũ et btõz pmiuz: tñ ponit hic post. qz sacra scptura nõ sp seqtur ordinẽ tpis s freqnter pus facta vltio narrat. et dividit in tres ptes. qz ó. ppha describit bunc statũ. scdo resumit pnã antixpi et sui exercitus vt addat aliqđ quod. s. nõ ẽ explicatuz: ibi. Et b erit plaga. tcio redit ad ppositũ: ibi. Et oms. Circa pmũ dicit. z ¶ Et reuertetur ois terra. i. oms habitãtes in terra ad dñm ihesuz xpm mortuo antixpo: vt. s. dictũ ẽ. a ¶ Usqz ad desertum ꝛc. i. a quocũqz loco quantũcunqz paꝝ ab hominibus habitato.

b ¶ Et exaltabit. s. ecclia q̃ fuerat ab antixpo z suis depressa: vt. s. dictũ est. põt etiã intelligi de hierusalẽ adiuuaz q̃ capiet z dempnetur ab antixpo: vt põdictũ est. et post mortẽ eius exaltabit. c ¶ Et habitabitur q̃ loco suo ꝛc. qz multi de hierusalẽ captiuabunt p antixpm: et timore eius fugiẽt multi: q̃ ipso mortuo reuertẽtur ita qz civitas in oibus suis partibus habitabitur.

d ¶ Et anathema. i. maledictõ. e ¶ Nõ erit amplius. q̃ lis fuit tpe antixpi. f ¶ Gz sedebit hierlm secura. qz psecutio antixpi erit vltima. g ¶ Et h. Hic ppha re-

sumit exercitus antixpi exterminiū cum dr. a Et hec erit plaga xc. s. antixpi z sui exercit⁹ q̄ pugnabūt ꝯ hierlm vt dictū ē. s. in pn̄. huius cap. b Tabescet caro vniuscuiusq̄. i. deficiet pestilentia z morte. i Et oculi eius ꝓtabescent. deficiente virtute visiua.

k In fozamibus suis. i. in locis suis q̄ sūt q̄dā fozamina in capite. l In die illa erit tumultus dñi. i. missus a dño z quis ille sit sb dr̄. m Et apphendet vir manum ꝓximi sui. ꝙa mutuis gladijs se interficient q̄tuz ad aliquā ꝓtez illi⁹ exercitus. sicut ꝺ philisteis turbatis dr. i. Re. xiij. n Sz z iudas pugnabit aduer. hier. exponāt vt. s. xiij. ca. o Et cōgregabuntur diuitie omniuz gentiū in circuitu. s. hierlm. ibi eēm apportabuntur diuitie quasi alibi rapiet antixps z ei⁹ exercitus. et ibi erit

gnauerūt aduersus hierlz
b Tabescet caro vniuscuiusq̄ stātis sup pedes suos c et ocli eius ꝓtabescent k i fozaminibus suis: z lingua eoꝝ ꝓtabescet i oze suo. l In die illa erit tumultus dñi magn⁹ in eis m z apphendet vir manū ꝓximi sui: z ꝓseret man⁹ eius sup manuz ꝓximi sui. n Sz z iudas pugnabit aduersus hierlm. o Et ꝓgregabūtur diuitie oim gentiū i circuitu: auꝝ z argentū z vestes multe nimis p z sic erit ruina equi z muli z cameli z asini z oim iumentoꝝ q̄ fuerint i castris illis: sicut ruina h. q z oms qui reliq̄ fuerint ex vniuersis gentibꝰ q̄ venerūt ꝓtra hierlm r ascēdēt

ab āno i ānū s vt adorēt regem dñm exercituū t et celebrent festiuitatē tabnacloꝝ u Et erit qui ñ ascēderit ex familijs ẽre ad hierlz vt adorent regē dñm exercituum r nō erit sup eos imber. y Oz etsi familia egypti nō ascenderit z nō venerit nec sup eos erit 3 Sz erit ruina q̄ percutiet dñs oms gētes que nō ascenderint ad celebrandā festiuitatē tabnaculoꝝ a Hoc erit pctm̄ egypti: z h pctm̄ oim gentiū: que ñ ascenderint ad celebrandā festiuitatez tabernaculoꝝ b In die illa erit quod super frenū equi est sanctum dmino: c et erunt lebetes i dmo dmi quasi ꝰ phiale

familie terre in ciuitate hierlm hystorice. quia ꝺ oībus partibus mundi nō possent sic singulis annis cōuenire nec etiā ibi capi. ꝙ qd̄ q̄dā glo. hebraica sup istud cap. dicit q̄ ciuitas in aduētu messie dilatabit vsq̄ ad fines terre. qd̄ nō pōt intelligi de aliq̄ ciuitate materiali. s. iā ē adipletū. qz ecclia noie hierlm ē signi ficata. z vsq̄ ad fines ẽre ē dilatata. qz in oibus terris sūt aliq̄ xpiani. z magis iplebit̄ mortuo antixpo. qz tunc oms veniēt ad fidē xpi. p Sup eos erit sup eos imber. s. diuine gratie z euangelice doctrine: eo mō loq̄r di quo dr̄ Deutē. xxxij. Lōcrescat vt pluuia doctrina mea fluat vt ros eloquium meū: quasi imber super terrā xc. y Oz z si familia egypti. i. gentiles. qz p egyptios intelliguntur etiā alij. z Sed erit ruina s. imbris p̄dicti carentia. z q̄ per egyptios intelligūtur alij gentiles: subdit̄ tur. a Hoc erit pctm̄ egypti z hoc pctm̄ oim gentiuz. q. d. h qd̄ dictum ē de egypto extēdit̄

ad alias gentes. b In die illa erit quod sup frenum equi ē sctm̄ dño. qd̄ exponit glo. qz mortuo antixpo tanta erit pax q̄ nō erit necessarius vsus armoꝝ z equoꝝ. z ideo auꝝ et argentū quod aī ponebat̄ in frenis offerebat̄ ad cultū diuinū: q̄ valde augmētabit̄ mortuo antixpo: vt dictum est. c Et erunt lebetes i domo dñi. i. vasa ad diuinū cultū apta vt calices z hmoi: q̄ hic vocātur lebetes. qz hic ꝓpheta metaphorice loquēs exprimit cultuz no. te. p ea q̄ erant in cultu xc. te. vt dictū ē de festo tabernaculoꝝ hierlm. z ad hoc designādū subdit̄. d Phiale coꝝ altari. phiale sunt vasa ad vini poculum apta: Amos. vj. Bibentes in phialis vinū. e Et venient oēs immolātes. sacrificiū noue le. qd̄ ē eucharistia.

f Et coquēt in eis. i. hoc sacrificiū offerēt i ardore charitatis q̄ tunc vigebit in xpianis. et est hic metaphorica locutio sicut z. s. g Et nō erit mercator. qz vicius symonie totaliter cessabit in eccla. Sciendū autē q̄ expositores nr̄i cōiter tres vltimas ptes huius capli exponūt aliter. ab illo eēm loco. Et reuertetur ꝺis ira xc. vsq̄ ibi. Sz sedebit hierlm secura. inclusiue exponūt de p̄mio btoruz post iudiciū coniungēdo ire p̄cedenti. z quod subditur. Et hec erit plaga. vsq̄ ad locū illum inclusiue. Sicut ruina. exponūt de supplicio reproboꝝ. z qd̄ subdit̄. Et oms q̄ reliq̄ fuerint xc. vsq̄ ad finem capi. exponūt de p̄fectu ecclesie post mortē xpi: ita q̄ illud quod dr̄ In die illa erit quod super frenū eq̄ ē sactū dño. exponūt de tēpore ꝓstātini i quo multuz fuit dilatata ecclia: in cuius freno mater eius h Helena dr̄ fecisse poni vnū de clauis christi. z aliū in eius galea vt sic esset securus inter p̄lioꝝ pericula. Istas expositiones non prosequor in particulari. q̄a in glosis z aliorum postil. possunt a quolibet videri: videtur tn̄ mihi salvo meliori iudicio q̄ expositio quaz posui, super istas tres partes magis litere ꝓsonat istaꝝ partium z etiā precedenti.

seue vite terminus vt dictum ē. p Et sic erit ruina equi z muli xc. qz aialia exercitus antixpi patient̄ pestilētia sicut z boues. z ista duo nō fuer̄t sup⁹ explicata. q Et oēs. Hic ꝓpheta resumit ꝓpositū. s. statuz ecclie post antixpm qn̄ oēs gn̄aliter ꝓuertēt ad xpm: vt. s. dictū ē. ī dr̄. Et oēs q̄ reliq̄ fuerint ex vniuersis gētibus q̄ venerūt ꝺ hierlm. qz aliq̄ veniēt cū antixpo magis coacti q̄ voluntarie. z isti ꝓuertētur ad xpm visa alioꝝ morte. ī subditur. r Ascēdent ab anno i annuz. i. singulis annis diebus solennibus ad hoc sta tuꝝ ab ecclesia. s Et adorent regē dñm exercituū .i. xpm q̄ ē rex nō solū hoim s etiā angeloꝝ. t Et celebrēt festiuitates tabernaculoꝝ. nō accipit̄ h festū tabernaculoꝝ put iudei celebrant. qz cultus ille cessauit a tpe publicatōis euangelij. extunc eēm ille cult⁹ fuit mortifer⁹ z in cultū spūalē mutatus. alia aūt festiuitas tabernaculoꝝ fiebat in lege i memoriā q̄ filij isrl'i deserto bitauerunt in tabernaculis. z ꝓcedēdo intrauerūt terrā promissiōis. z figurabat̄ p hoc futuꝝ tpe no. le. q̄ fideles procedēdo de virtute in virtutem tpe peregrinatiōis huius vite intrarēt terrā viuētiū aptatanua per xpm. z hoc mō celebrāt boni xpiani p hunc mundum trāseuntes tanq̄ peregrini z deueniāt ad patriā paradisi z magis celebrabit̄ post mortē antichristi oibus gentibus ad fidē xpi cōuersis. pōt etiā dici q̄ sicut xpiani celebrant festa pasche z pentbecostes. alio tn̄ mō q̄ iudei. sic etiā festum tabernaculoꝝ celebrādo officiū z ieiunia. iij. tpm in septēbri: in quo mēse a iudeis celebrabatur festū tabernaculoꝝ. xv. die mēsis. z ista obseruatio xpianoꝝ magis vigebit post mortē antixpi sicut z alie obseruantie no. le. vt dictum ē.

v Et erit q̄ nō ascēderint de familijs terre ad hierlz ꝙs q̄ nō loq̄tur hic de hierlm hystorice s metaphorice intextum p hierlm significat̄ militās ecclia sicut dictū fuit diffuse Esa. q̄. non eēm poterunt conuenire oēs

In cap.xiiij. vbi dr in postilla. Et scindetur mons oliuarum. Additio.

Rout lra sonat plane scissura montis oliueti in quatuor partes est intelligenda. dicit enim. Scindetur mons oliuar ex media pte sui ad orientē et ad occidentē. z sic in hac scissura media ps montis oliueti erit oriental. z media ps occidental. Non enim dixit. ab oriēte i occidentē: ad oriētē z ad occidētē. z sequitur. Sepabit mons medium ad aquilonē z medii ei ad meridiē. Ex quo habetur alia scissura: ex quā media ps montis erit aquilonar z media meridionalis. z sic patz manifeste. q hec diuisio fiet i quatuor partes ad modū cruc Rab. salo. vo fugit hanc planā expositoz ne intelligat mons oliueti i forma crucis scindi. fugit. n. signū crucis sicut z dyabol pr ei. In eo. ca. vbi dr i postil. Pōt etiaz dici q sicut xpiam celebrant festa pasche. Additio.

Quidā expositores hebreoz dicunt. q bellus de q hic loqtur erit tpe festi tabernaculoz. et propter hoc illud festū celebrabitur postea cū multoma ioi solennitate qz antea. z hoc potest applicari ad ppositum nostr. qz si ista miracula fient tēpe huius festi fideles remanētes inter tos huius belli z die iudicij rōnabiliter debēt statuere q fiat illud festuz de nouo celeberrimū sic q oms teneātur ad ecclīam venire que est hierusalē spiritualis zc. Replica.

In ca. xiiij. vbi dr. Et scindetur mons oliuar vbi postil. allegat quosdam qui exponunt de scissura montis in quatuor partes per modū crucis: allegat etiā ra. Sal. qui dicit scissurā solū fieri ab oriente in occidentē: cui videtur lra psonare vt pz in postil. Sed Burg. motus ptra ra. Sa. dicit eū fugere planā expositionē. qz fugit signū crucis sicut z dyabolus pater eius. Ad tū intētionē Burg. videtur obuiare fuga de qua dr in lra. qz crucis mysteriū quod ad lram putat Burg. de scribere nō e materia fuge z refugij.

Postilla fratris Nicolai de lyra cū additionib Pauli epi Burgen. ac replicis magistri Matbie wozingk super Zacharia ppbetā finit.

Incipit expositio plogi in Malachiā ppbetā.

Deus p Moysen zc. In isto plogo iuxta ea q i prophetia dicuntur: onditur populi israelitici ingratitudo z eiusdē increpatio. Proceditur autē in isto prologo per būc modū. primo exprimit bnficiū dei pristitū populo. secdo onditur populi ingratitudo: ibi. Sz qz tanti muneris. tercio subditur diuina increpatō: ibi. Jō p Malachiā ppbaz zc. Beneficiū autē dni exprimitur i duobus. primo in officio prestito sacerdotibus. secdo in dignitate officij ipsius. z ista dignitas notatur ibi. Vide z sacerdotes zc. Officiū autē e mediatōis quod est duplex. s. populi ad deum: quod notat primo z dei ad populū quod notat secundo ibi. Quibus legē zc: in hoc enim q instituit sacerdotes in officio offerēdi sacrificia: datur officiū mediationis populi ad deū: in hoc q dedit legē vn quā debebant regere populū: dat officiuz mediatōis dei ad ppm. dicit igr. a Deus p Moysen Nota q post reditū iuda de captiuitate babylonica qui fuerant reuersi edificabant sibi domos z habitabant in illis nonduz tēplo reedificato: vt habetur Aggei. j. b. Misit sunt ergo a domino aggeus z zacharias prophete ad increpandū eos ppter negligentiā et morazz reedificatōnis tēpli. z ad exhortandū ad edificādū. q tales exhortati statim tēplū z altare reedificauerunt:

coram altari. z erit omnis lebes in hierlm z i iuda sanctificatus dño exercituum. c z veniēt oēs immolātes z sument ex eis f z coquent i eis s z non erit mercator vltra in domo domini exercituū in die illo.

Explicit zacharias ppha

Incipit plogus in Malachiam prophetam.

a Deus p moysen populo israel precepat sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vicio liberos b hostias omni vicio vacuas sibi offerre. c Quibus legez suā ad regēduz ppm ob hoc dederat c vt p sacrificiorum oblatōz internunciū dei z hominum facti: f populum pceptis celestibus facerent obedire. g Ad sacerdotes quibus reedificatz emersit aliud peccatuz scilicet q sacerdotes maculā habētes sacrificabant cōtra illā probibitionem Leuitici. xxj. f. Homo de semine tuo per familias q habuerit maculam nō offeret panem domino deo suo nec accedet ad ministerium eius. Itez offerebāt sacrificia maculam habentia: contra illā probibitionē Leuitici. xxij. e. Si maculam habuerit non offeretis zc. propter quod dominus subtraxit illis temporalia beneficia. vnde missus fuit Malachias a domino ad increpandū eos. z ostendit diuina beneficia z eorum ingratitudinem ex hoc q precepta domini contemnebant. z hec tanguntur hic. dicit igitur. a Deus p Moysen populo israeli preceperat sacerdotes tabernaculi sui omni corpali vicio liberos: Leuit. xxij.

b Hostias omni vicio vacuas sibi offerre: Leuitici xxij. Qui obtulerit oblationē suā vel vota soluens vel sponte offerens: quicquid illud obtulerit in holocaustum domini vt offeratur: masculus immaculat erit ex bobus vel ouibus: vel ex capris. si maculam habuerit non offere: is zc. Duo ergo preceperat dominus. s. sacerdotes esse sine macula: sicut dicitur primo Machabeorum. iiij. e. Elegit sacerdotes sine macula voluntatē habentes in lege dei: offerre etiam hostias carentes macula. sicut scribitur Leuit. xxij. in multis locis.

c Quibus legē suam. Hic tangit de officio mediationis prout erat dni ad ppm. quod quidē officiū erat vt intimando ppo legez z pcepta dni: pplis viueret in obedientia dei. primo ergo exprimitur officiū. secdo vtilitas siue finis officij: ibi. Vt p sacrificio. dicit igitur

c Quibus. sacerdotibus.

d Legē suā ad regēdū populū. ad hoc dederat Ezechielis. xliij. f. Populuz meū docebunt quid sit inter sanctū z pollutum: inter mundū z immundū z oculos meos z iudicabunt me is z iudicabunt leges meas. sed Danielis. xiij. dicitur Egressa est iniquitas de babylone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populū.

e Vt per sacrificiorum oblationem internunciū dei z hominum facti zc. Deuteronomij. v. a. Ego sequester z medius fui inter deum z vos: ad Hebreos. v. a. Omis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his que sunt ad deum: vt offerat dona z sacrificia pro peccatis. f Populū pceptis celestibus facerent obedire: Judith. viij. f. Quoniaz vos qui estis presbyteri in populo dei z ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda illorū erigite. g Unde sacerdotes angelos dei esse hoc loco scriptura testat Malach. ij. ca. Labia sacerdotis custodiunt sciam z legē requirent ex ore eius. qz angel dni exercituū est. Sz Ezechielis septimo dicit. Querent visionē de propheta z lex peribit a sacerdote z cōsilium a senioribus.

b Sed qz tanti muneꝛis grām. Hic exponitur ingratitudo ꝓpli ex duobus. s. ex ꝓceptu diuini muneris: ibi. Sz qz tāti mu. ꝛc. z ex inobedientia diuinis ꝓceptis: ibi. Supradictus ꝓpls ꝛc. vbi notat inobedientia ꝓpli z retinam sacerdotū i duobus: i hoc qꝫ aialia maculā habentia offerebāt ibi Sacrificia vicio ꝛeturpata. z in hoc qꝫ ipsi offerentes maculosi erāt: ibi. Ipsis criminibus ꝛc. dicit igitur.

b Sed qz tanti muneꝛis grām ptē. supradictꝰ ꝓplis z sa. sacri. vicio ꝛeturpata Malach. ꝓmo g. Intulistis ꝛapinis claudū z lāguidum: z ꝛetulistis munus z ideo dicit eo ꝛem. d. Non mihi volūtas in vobis dicit dñs exercituum: z munus non suscipiam ꝛe manu vestra. i Ipsis criminibus atqz impiet. ma. ꝛeo offer. ceperunt Malach. scdo.

angelos ꝛei eē: hī loco scriptura testatur. [b] Sz qz tāti mūneꝛis grāz ꝓtēnētes supradictꝰ ꝓplis ac sacerdotes sacrificia vicio ꝛeturpata [i] ipsis criminib atz impietatibꝰ maculati ꝛeo offerre ceperūt. [k] Jō ꝑ malachiā ꝓphāz ꝛc. us ꝓplz suū isrl increpās ait. [m] Dilexi vos dic dñs. z dixistis. In quo dilexisti nos [n] Nōne fr erat esau Jacob dic dñs [o] z dilexi iacob: esau aūt odio habui [p] esau autē frez iacob nō iniq [q] aut spōtanea volūtate odio hītū a ꝛeo [r] vel sine meriti grā Jacob dilectū manifestū ē cū ꝑm ꝓsciam suā: [s] esau qdē ex

fusiōz frni sāguis ꝓcupiscē. [t] iacob aūt in sui [u] cognitionem obseruandā legē ꝛei ꝛeraꝛ cognosceret. [x] Cuiꝰ rei grā [y] supradicto vsus est exemplo dicens [z] Dilexi iacob: esau autē odio habui. [a] Quis ex opibꝰ memoratoꝝ [c] qrū [d] liber geneseos meminit: in qꝫ vnusqsqz cox futur [e] erat ꝓposito mānifeste cōstaret vt scriptū est. [f] Creuerūt pueri: z erat esau homo agrestis sciēs venari: iacob aūt hō simplex manēs in tabernaculo. [g] Nā reliqꝫ [f] qlectiōe comꝑhensa sunt [g] ꝓuaricatōem ꝓpli isrl in obseruandis sacrificijs ꝛei

fusiōz frni sāguis ꝓcupiscē. [t] iacob aūt in sui [u] cognitionem obseruandā legē ꝛei ꝛeraꝛ cognosceret. [x] Cuiꝰ rei grā [y] supradicto vsus est exemplo dicens [z] Dilexi iacob: esau autē odio habui. [a] Quis ex opibꝰ memoratoꝝ [c] qrū [d] liber geneseos meminit: in qꝫ vnusqsqz cox futur [e] erat ꝓposito mānifeste cōstaret vt scriptū est. [f] Creuerūt pueri: z erat esau homo agrestis sciēs venari: iacob aūt hō simplex manēs in tabernaculo. [g] Nā reliqꝫ [f] qlectiōe comꝑhensa sunt [g] ꝓuaricatōem ꝓpli isrl in obseruandis sacrificijs ꝛei

quā iacob electum nō sine grā meriti. id ē nō sine ꝓparatione: qđ intelligendū est qꝫtuz ad ꝓpatōem gratie in ꝓsenti. vel non sine gratia meriti. i. operis meritorij qꝫ ad gloriam in futuro. Manifestuz est z ꝓbat hoc dicens s Cū ꝑm ꝓsciē tiam suaz. vidisset mala esau z ꝓparationez iacob ad bonuz z ad opa meritoria. t Esau quidē effusionē sāguinis fraterni cōcupiscere. Gen. xxvij. g. Oderat semper esau iacob ꝓ benedictione qua bñdixerat ei pater. dixitqz i corde suo venient dies luctꝰ patris mei et occidam iacob fratrez meū. v Jacob

Vos recessistis ꝛe via z scādalizastis plurimos i lege Jtē eodē. Operiebat lacrymis altare dñi fletu z gemitu: ita vt vltra nō respiciā ad sacrificiū: nec accipiā placabile qđ ꝛe manu ꝛestra. k Ideo ꝙ Malach. ꝛc. Hic subungit diuina increpatio ꝓpter eox ingratitudinez. fit autē ꝑ duplex increpatio. ꝓmo cū fit improperatio diuine bñficentie. scdo fit improperatio ꝓuaricatōis eox z malicie: ibi. Mā reliqua lectōe comꝑhensa. Jtē in prima parte notātur duo. s. actus siue verba improperationis: z iustitia improperantis. scdm tāgit ibi. Et dixisti. Et ibi tāgitur ꝓmo qō ꝓpli. secūdo rnsio dñi: ibi. Nōne frater fuit esau ꝛc. questio ē iudicium bñficij. rnsio est manifestatio iustitie ꝛei bñfacientis z illox ingratitudinez increpantis vel improperātis. dicit igit. k Ideo. i. ꝓpter ꝓnotatā ingratitudinē. l Per malachiā ꝓphetā ꝛeus populū suū israel increpans. s. in ꝓphia sequēti. i. inchoans increpare. hic est cūm increpatio increpationis. infra autē vbi tāgitur eox malicia. s. Mā reliqua ꝛc. ponit consummatio. Inchoatur cūm in ostensione bñficiox. ꝓsūmatur i improbatōe malicie ingratox. m Dilexi vos ecce manifestatio bñficij vide Malach. j. vbi ponūtur vba ista. n Nōne frater erat ꝛc. Hic insinuat iustitia increpātis ex duob. s. ex condescentia diuine iustitie reprobādo esau z eligēdo iacob: z ex ꝓgruētia verbi ꝓpositi ad eox increpatiōz: ibi. Cuius rei grā ꝛc. Justus cūm fuit reprobādo esau z eligēdo iacob. silr ꝛe iuste fecit increpādo eos neglecto tanto bñficio eis ꝓpto i electōe eox in ꝑe suo iacob. dicit igit. n Nōne frater erat esau iacob dicit dñs. q. d. sic: Gen. xxv. f. o Et dilexi iacob: esau autē odio habui Malach. j. q. d. in hoc dilexi vos qꝫ cum esau z iacob essent frēs: dilexi iacob patrē vestꝝ z nō esau fratrē eius: nō tamē iniustus fui nec iniuste ego. z hoc est quod sequitur.

p Esau aūt fra. iacob nō iniqua. i. iniusta. q Aut sponta volūtate. cūm aliqua fuerit rō. s. mala opa esau in ꝑscia. licet cūm ꝛemerita simplr nō sint cā reprobationis: dico cā ꝓxie loquendo in ꝑscitis: nihilominꝰ cā

aūt ob sui. i. ꝛei. r Cognitōz: Gen. xxxij. g. Vidi dñm facie ad faciē: z salua facta est aīa mea. ac si diceret. cognoui dñm qz ipse me cognoscē dignat ꝛē. y Cuiꝰ rei grā. hic oñditur ꝛerbū ꝓpositū ꝓgruere ad increpatōez illox. ꝓmo igr insinuat ipsa ꝓgruētia qꝫ fuit electō iacob. secundo innuitur ratio electōis: ibi. Quis ex operibus dicit igr. y Cuius rei grā. i. gratia electōis iacob z reprobationis esau. z Supradicto vsus est exemplo. scz exēplo iacob z esau ad increpatōem iudeox. boc inquā exemplo. a Dilexi Jacob. q. d. qz sic dilexi ꝑm z fratrē eius reprobaui magnū vobis bñficiuz prestiti. inde ē qꝫ ꝓpheta vsus est exemplo dilectōis iacob z reprobationis esau ad increpatōem iudeox. b Quis ex operibus. ꝓtinua sic. ita mōvsus ē supradicto exēplo ad ꝓpli israel increpatōez quo oñditur grā qua fecit deus illi. quis ꝛc. i. licet ex illis que de iacob z esau scꝑta sunt Gen. xxv. g. pateat esau dignū fuisse reprobatione. z iacob electione. dicit igr. b Quis ex opibus mēoratox. s. esau z iacob. c Quox memoratox z opex eorundem. d Liber geneseos meminit Gen. xxv. c. z infra in pluribus capitulis. vel sic. Cuius rei grā. quasi ad ostendendum qꝫ de factis eorum ꝑscientiā habuerit supradicto exemplo vsus est. quia tales constat sic diuisos ꝑm reprobatōem z electiōem anteq̄ natos. quis ex opibus. q. d. constat qꝫ deus facta eox ꝑsciuerit que i geneſi ꝛeterminātur aperte: Gen. xxv. vbi dr. Quid? adultis factus est esau vir gnarus venandi et bō agricola: iacob aūt vir simplex habitabat in tabernaculis.

e Mā reliqua. Hic subdit de improperatōe malicie eorū. qꝫ oñdit in duobus. s. i ꝓuaricatōe diuinox mādatorū quo ad ritū sacrificiox z quo ad cultū idolox. Continuat sic. in principio ꝓphetice vsus est exemplo dilectiōis iacob z odij esau. ad insinuandū grāz iudeis ꝓstitā. z ingratitudinē increpandā: z ꝓpter in ꝓphetia manifestata est eox transgressio. e Mā reliqua. s. ab eo quod dictum est in principio. s. dilexi vos ꝛc. f Que lectōne comꝑhensa sunt. i. dicta consequēter in ꝓphetia.

g Preuaricationē populi israel i obser. sacrificijs ꝛei.

Malachie.j. Offeret sup altare meū pollutuz panē ꝛc. Item in eode.g. Maledict⁹ dolosus q̄ hz in grege suo masculū ꝛ votum faciēs immolat debile dño ꝛc. b Increpatōem ꝙ in eundē.s.plm isrl. i Quos deos alie. coluerunt signi. Malachie.ij. Transgressus est iuda ꝛ abominatio facta ē in isrl ꝛ in hierusalē. quia contaminauit Judas sanctificatoez dñi quam dilexit: ꝛ habuit filiam dei alieni. Item Malachie.iij. Et dieb⁹ patruz vioꝝ recessist⁹ a legitimis meis ꝛ non custodist⁹

Explicit quali cūq̄ expositio istius prologi.

Postilla Nicolai de lyra sup Malachiam ꝙphaz incipit cum additionibus pauli episcopi Burg. ꝛ replicis magistri Mathie doringk.

Ca.j.

Onus verbi dñi. Hic incipit ꝙphetia malachie. Et diuiditur in duas partes. s. in phemium ꝛ tractatuz. tractat⁹ incipit ibi. Dilexi vos ꝛc. In ꝓma ꝑte describit impositio officij ꝙphetādi ipsi malachie cum dicitur.

a Onus verbi dñi. i. officiū denunciandi verbū diuinū officium em̄ alicui imposituz dr onus eius ꝑm cōem modum loquēdi q̄ frequēter vtunt ꝙphe. scdo ostēdit cui ꝛbum hmoꝝ sit denunciandū cum dr. b Ad isrl. Post reditum em̄ captiuitat⁹ babylonice quo tpe ꝙphauit malachias ꝙplis rediens nomen isrl obtinuit. ḡa captiuitas r. tribuū nō redijt. tercio notificat ꝙpha ex noie cum dr. c In manu malachie. i. ꝙ ipm malachiā. Malachias autē interptat angelus dñi. Ex hoc autē direrūt alīq̄ q̄ fuit angelus i corpe assumpto. alij ꝛo q̄ fuit esdras scriba: ꝫ ista nō habent auctoritatē ex scꝑtura: iō eadē facilitate ꝓtenunt qua ꝑbātur. d Dilexi vos. Hic incipit tractatus. Circa quē sciendū q̄ principalis intētio ꝙphetaꝝ fuit denunciare xp̄i aduentū vt diffusius dictū fuit i ꝓncipio biere. ꝛ ideo malachias ꝓmo arguit multiplex pctm̄ ꝙplī. scdo denunciat aduentū xp̄i. c. iij. Et qz pnia ꝺ pctis ē dispositio ad receptōnem redemptoris: ꝑm q̄ dr Math. iij. Pniaꝝ agite: appropinquabit em̄ regnū celorum. iō prima diuiditur in duas partes. quia ꝓmo ꝙpha arguit sacerdotes ꝛ ꝙplm coniūctim. scdo magꝫ diuisim: ibi. Filius. igit ꝓmo arguit oēs simul de ingratitudine i persona dei. d. d Dilexi vos. ꝛ hec ingratitudo pz ex rñsione ꝙplī cum dr. e In quo dilexisti nos. q̄si dicant. non apparet erga nos tua dilectio specialis ꝓ ceteris. ꝫ h responsio tanq̄ falsa excluditur cum subditur in persona dei. e Nōne frater erat esau iacob. quasi diceret sic. qz fuerunt filij eiusdē patris ꝛ matris: vt patet Gen. xxv. f Et dilexi iacob. dando ei bñdictōem paternam ꝛ hereditatis promissionem: que tamen annexe erant tunc tpis ꝓmogenite. g Esau aūt odio habui. denegādo. ista sibi cuz tñ esset ꝓmogenitus: vt pz

Increpationem ꝙ in eundē ꝙ dei alienos coluerunt significant.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Malachias aperte ꝛ in fine oīm ꝙphetarū dicit de abiectione israel ꝛ vocatiōe gentium. Nō est mihi ait voluntas in vobis dicit dñs exercituū: ꝛ munꝰ non suscipiā de manu vra: Ab ortu. n. solis vsq̄ ad occasuz magnū est nomen meū i gentib⁹: ꝛ i oīm loco sacrificat̄: ꝛ offertur nomi meo oblatō mūda.

Explicit argumentum.

Incipit Malachias ꝙpheta. Ca.j.

Onus verbi dñi ad isrl in mānu malachie pro phete. Dilexi vos dr dñs. ꝛ dixistis In q̄ dilexisti nos Nōne frat erat esau Jacob dr dñs. Et dilexi iacob esau aūt odio habui Et posui montes eius in solitudinē: ꝛ hereditatem eius in dracones deserti. Qz si dixerit idumea destructi sumus: ꝫ reuertentes edificabimus que destructa sunt: hec dicit dominus exercituum Isti edificabunt ꝛ ego destruam. Et vocabūtur termini impietatis. et popul⁹ cui iratus est dominus vsq̄ ineternum. et oculi vestri videbunt: ꝛ vos dicetis. Magnificetur dominus super terminum isrl. Filius honorat patrē ꝛ seruus dñm suum Si ergo pater ego sū: vbi est honor meus ꝛ si dñs ego sum

ad israel: et odium ad populuz descendentē ab esau ꝑ effectuz.

b Et posui montes eius id est terrā esau montuosam in solitudine ꝙ nabuchodonosor regem.

i Et hereditatem eius in dracones. talia em̄ animalia solent habitare in terra deserta: et etiam i ruinis edificiorum.

k Qz si dixerit idumea. i. populus idumee. l Destructi sum⁹ sed reuertentes edificabim⁹. terram nostrā melius q̄ iudei reuersi edificauerunt suā: hoc excluditur cū subdit in ꝑsona dei.

m Isti edificabunt ꝛ destruam ꝛ vocabuntur termini impietatis. i. terra i qua viguit impietas: ꝓpter quam iratus est dñs cōtra terrā ꝛ populū in ea habitantē.

n Et oculi vr̄i. o iudei.

o Videbunt. vindictā meā in idumeis qui sp fuerunt vobis molesti.

p Et vos dicetis. magnificet dñs. i. appareat magnitudo eius.

q Super terminū isrl. i. super terrā isrl ipsam ꝛ habitatores eius ab hostibus ꝙtegendo et in bonis multiplicando.

r Filius. Hic consequēter arguit sacerdotes ꝛ populum diuisim. ꝛ primo ꝺ peccatis in deū secundo in proximū ca. sequēti. Prima in duas. quia primo arguit sacerdotes. secundo populares: ibi. Et vos. Prima adhuc in duas. qz primo sacrificiuz sacerdotum excluditur tanq̄ malū. secundo sacrificiuz nouе legis concludit tanq̄ deo acceptissimū: ibi. Non ē Circa primum sciendū q̄ licet totus populus israel diceretur dei filius: Exodi. iiij. Filius meus primogenitus israel. tamen sacerdotes ad eius ministeriū deputati dicebantur dei filij ꝛ serui modo speciali. ꝛ sic loquitur hic.

r Filius honorat patrem. i. tenetur honorare. quia habet ab eo esse nutrimentum ꝛ documentum.

s Et seruus dominuz suum. supple timebit. quia non est in hebreo nec in libris correctis: ꝫ sub intelligitur.

t Si ergo pater ego sum. ꝛ accipitur si pro quia. deus est pater omnium per creationez. ꝛ specialiter indeorum per legis dationem que non fuit data alijs populis. psalmo. cxlvij. Non fecit taliter omni nationi: ꝛ iudicia sua nō manifestauit eis. ꝛ adhuc specialius sacerdotū quos elegit ad suū misterium.

v Ubi est honor meus. quasi diceret. non deferēt mihi honorem vt debetis.

a Et si dñs ego sū. s. ꝙ gubernationez vestri specialē

b Vbi ē timor meus.q.d.nō apparet i vobis. Et sciē dñi q̄ vbi dr hic. Et si dñs ego sum.i quo ꝛ̄signat in ꝛ̄o pluralitas pſonaꝝ in vnitate essentie. qz nomē plurale ꝓiūgitur cū pronoīe singulari. Dicat dñs exercituum ad vos o sacerdotes ꝛc. ab illo em̄ loco. Filius honorat ꝛc. vsq; ibi inclusiue. In quo ꝛ̄ spexim⁹ nomen tuū. totuz ē sub vno versu in hebreo. Ex q̄ pz q̄ ab illo loco incipit arguē sacerdotes. z subdit̄ responsio dñi. c Offertis super altare meū pollutū panem panes em̄ ꝓpositionis ꝛ̄debāt p man⁹ sacerdotum pistari: formari z ꝛ̄coqui. z ipsi ad euitandum laborez faciebant p alios hoc fieri: vt dicunt aliq̄. Aliq̄ vo dicunt q̄ dr hic panis pollutus eo q̄ erat d̄ tritico p rapinā acq̄sito cōmat⁹ o Et dicitis. vos male excusando In q̄ polluim⁹ te. z sb̄dit̄ dñi responsio. In eo q̄ dicitis.i.facto oñditis. f Mēsa dñi ꝛ̄specta ē. per hoc em̄ q̄ ponitis ibi panē ꝑdicto mō formatū ꝛ̄honoratis eā. z ad hoc inducit exemplū de cēs. g Et si offeratis clau. z lan.s.aial indebitū sup altare holocaustoꝝ. b Nōne malū est.q.d.sic: qz hoc ē ꝓhibitū in lege. i Offer illud duci tuo ꝛc.q.d.si offeres principi terreno q̄ est cinis z pulvis non placeret sibi nec ꝓpter hoc exaudiret ꝑces tuas: z multo minus ꝛ̄bent talia deo offerri. ideo ducit eos ad penitentiā.d. Et nūc deꝑcanī vultum dei ꝛc. k Quis in vobis claudat ostia ꝛc.q.d.nul⁹ de vobis impedet mihi ista officia gratis. quia ostiarij templi z illi qui nutriebāt ignē in altari habebant inde magnū emolumentū. l Nō est mihi. Hic ꝓpter cōcluditur sacrificiuz deo gratū excludendo ꝑdictū offerendi modū cuz dr. Nō ē mihi vo.in vobis.i.bñplacitū ꝓpter malum ꝛ̄sit̄. m Et munus nō suscipiā de manu vr̄a. qz sacrificia veteris legis nō erant accepta nisi ex bonitate offerentis. ideo dr Gen.iiij. Respexit dñs ad abel z ad munera eius.i.ad bonitatē abel principaliter. z ad eius munera ꝓsequēter. n Ab ortu em̄ solis vsq; ad occasum.i.per orbē vniuersum. o Magnū est nomen meū in gētibus.quod exponit ra. Halo.dupl'r. Uno mō. qz licet gētiles adorarēt idola vt deos: tñ dicebāt deū celi z terre excellentioꝛē illius dñs. Hab hac expositōe discordat qđ subdit̄. p Et in oi lo.sa.z of.noi meo obla.müda.qz si gentiles cū deo celi idola colentes deo facerent oblationem: illa nō esset immūda cōtra deo. qz ab idolatris esset oblata: z ideo cū hoc ponit alia expositionē dicēs q̄ iste passus intelligit̄ d̄ iudeis inter gentiles per orbē dispersis deum adorantibus deuote: quoꝝ oꝛo dr hic mūda oblatō z p eos hēmē dñi ꝑdicat magnū i terris gētiliū. Hanc istud nō vr ꝛ̄. non em̄ ē verisile q̄ illi q̄ erāt dispsi inē gētiles idolatras ꝛ̄pe malachie eēnt iustiores et mūdiores cū illi sacerdotes q̄ redierāt de babylonica captiuitate quos hic arguit: vt dictū ē. Hanc mag scq̄ bāt mores gētiliū inter quos habitabant. ꝓpter qđ dicendum q̄ iste passus loq̄tur ad literaz d̄ sacrificio nove legis qđ est eucharistia: quod ē mūdissimū z d̄o acceptissimū. in oibus etiā terre natiōibus fit aliq̄ xp̄iani hoc sacrificiū offerentes z cum dicitur hic. q Magnū est nomen meum in gentibus ꝛc. loq̄tur p̄pheta de futuro p modū p̄ntis ꝓpter certitudinez ꝓphetie. r Et vos polluistis. Hic ꝓsequenter ꝓpheta arguit populares: qz illi qui debebāt offerre oblatiōes mūdas z electas: offerebant de peioribꝰ vt videbit̄ infra: z ideo hic arguūtur. cum dicit̄. Et vos polluistis illud. scz nomē meum quātū in vobis est. s In eo q̄ dicitis. sicut z sacerdotes.

b vbi ē timor meus dic̄ dñs exercituū ad vos: o sacerdotes q̄ ꝛ̄spicat nomen meū: z dixistis: i q̄ ꝛ̄spexim⁹ nomen tuū c Offertis sup altare meū panē pullutū z dicit. In q̄ polluim⁹ te c In eo q̄ dicitis mensa dñi ꝛ̄specta ē. Si offeratis cecū ad īmolādū nōne malū est d Et si offeratis claudū z lāguidū nonne malū est. Offer illud duci tuo: si placuerit ei: aut si susceperit faciez tuā dic̄ dñs exercituuz. Et nunc ꝛ̄pcamini vultuz ꝛ̄ vt misereatur vr̄i. ó manu em̄ vr̄a factū est b: si q̄ mō suscipiat facies vr̄as dic̄ dñs exercituū h Quis i vob q̄ claudat ostia z incendat altare meuz gr̄atuito. Nō est mihi voluntas i vob dic̄ dñs exercituum m z munus nō suscipiā

pia ꝛ̄ manu vr̄a. n Ab ortu em̄ solis vsq; ad occasuz: o magnū est nomen meū i gentibus p i oi loco sacrificat et offert noī meo oblatō mūda q qz magnum est nomen meuz i gentib⁹ dic̄ dñs exercituz r et vos polluistis illud s i eo q̄ dicitis mēsa dñi ꝓfanata est: z qđ supponitur ꝓ̄ptibile est t cuz igne q̄ illud ꝛ̄uorat z dixistis. ecce ó labore u Et exuflastis illud dic̄ dñs exercituū a Et intulistis ó rapīs claudū z lāguiduz z intulist̄ munus. b Nunq̄d suscipiā illó ꝛ̄ mānu vr̄a dic̄ dñs exercituū. Maledict⁹ dolos⁹ q̄ hz i grege suo mascl̄z o z votuz faciens c immolat ꝛ̄bile dño f Quia rex magnus ego: dicit dñs exercituuz g z nomē meuz horribile in gentib⁹

t Mensa dñi contaminata est.i. p̄t ibi fieri licite oblatio de minoribus bonis. v Cum igne qui deuorat illud.i.cū igne q̄ seruatur semp in altari holocaustoꝝ ad cremandū adipes sacrificioꝝ q̄ poterat fieri ex q̄buscūq; lignis. z eodē mō arguebāt de sacrificijs ibi offerēdis r Et dixistis. vos mēdaciter excusando. y Ecce ó labore.i.cuz magno labore potuimus talia sacrificia offerre ꝓpter paupertatē nostrā. z Et exuflastis illud .i.bonū quod debebat offerri reduxistis quasi ad nihilū a Et intulistis de rapinis claudū z languiduz ꝛc.ita q̄ erat ibi dupler petīm. vnū contra primū.s.rapina. z aliud ō deū.s.offerendo lege prohibitū. iō sequitur.

b Nō suscipiā illud. acceptādo: z q̄ ista intelligāt̄ d̄ popularibus offerentibus oñdit̄ p hoc qđ subdit̄.

c Maledictus dolosus q̄ habet in grege suo mascul̄. i. animal bonū z aptum ad sacrificandū deo. d Et votū faciens. de sacrificio deo offerēdo. e Immolat debile. i. aial languidū vel alīs ineptū ad offerendum.

f Quia rex magnus ego. s. sup omnē creaturam.

g Et nomen meum horribile. i. timendum.

In capitulo primo Malachie vbi dicitur in postilla: z dilexi Jacob ꝛc.

Additio.

De dilectionem Jacob videtur intelligi potius i hoc loco ipsa electō Jacob seu p̄destinatio que fuit ab eterno. silr per odiuz Esau intelligit̄ eius reprobatio eterna seu ab ēterno. z hoc videt̄ ex hoīs apostoli ad Ro.xi. dicentis. Cum em̄ nondum nati fuissent aut aliquid boni aut mali egissent ꝛc. z sic dilectō Jacob z odiū esau i hoc loco nō videntur dicēda signa electionis z reprobationis, put in postilla: sed potius per ea

intelligunt ip̄z electio z reprobatio. In eodē capi. vbi dī i postil. Quis in vobis claudat ostia. Additio. Littera hebraica sic habet in hoc loco. Quis in vobis q̄ claudat ostia: z nō incēdat altare meū gratis seu frustra. nō est mihi voluntas in vobis dī. q̄ q̄a ex demeritis eoz munera sua et sacrificia nō erant deo grata. ideo deus quasi appetebat q̄ aliq̄s claudēt ostia templi: sic q̄ nullus intraret ad incendēdum altare. s. cum sacrificijs. z hoc est qđ dicit lra. Quis in vobis q̄ claudat ostia. i. vnā eēt in vobis q̄ clauderet ostia templi. Et nō incendatis altare meū. s. sic clauso templo nō incendit super altare meū aliquid. Gratis. i. frustra. Rō autē quare deus volebat q̄ clauderēt ostia templi subditur cuz dicit. Nō est mihi voluntas in vobis: et munus nō accipiā de manu vestra. q. d. non sunt accepti offerētes nec oblata.

Replica.

In principio Malachie. vbi dr. Jacob dileri dī. postil. exponit vt assumptū a deo ad pbandū ingratitudinē filiorum israel. Assumptū autē illud exponit p modum effectus manifesti. s. quia Jacob obtinuit bñdictiōem paternā z hereditatis pmissionē: que erat annexa primogenīture: esau abiecto. qđ sine dei dilectiōe et parte vna z odio ex parte altera fieri nō potuit: qui sunt effectus dilectiōis dei manifesti. Burg. autez vult q̄ dilectiō z odiū debeāt hic accipi p predestinatiōne z reprobatiōe: nō p eoz effectib?: vt postil. Ad pbādū suū propositū Burg. adducit aplm ad Ro. ix. Ibi dico q̄ aplūs adducit hoc dictū nō quo ad effectū: s admirans de cā: oñdēs p. processum q̄ illius nō sit cā querenda. Sic i. proposito si pbeta in psona dei volēs populo ostēdere q̄ cuz diligeret: oñderet p talia occulta sapie dei qualia sunt predestinatio z reprobatio: pbasset pplo dubiū z ignotuz p ignotius: sicut si hodie ingratis z de dilectiōe dei dubitantibus dilectio dei p viā predestinatōnis psuaderi deberet plus dubitarēt de antecedente q̄ pte. a. ij.

Et nunc ad vos. Hic pōr arguit pba sacerdotes z plm de pctis ō primū: licet cuz hoc aliquid pertinatur de pctis ptra deū. et dividitur in duas partes. q̄a primo arguit sacerdotes. secundo populares ibi Nunquid. Circa primū ponitur monitio cuz dī. a Et nunc ad vos mandatū hoc o sacerdotes. q. d. debetis diligēter attēdere. b Et si nolueritis. puniā vos. ideo sequitur. c Mittā in vos egestatē. quam supra modū timebant. q̄ auari z cupidi erant. d Et maledicā benedictiōnibus vris. i. illis que consueuistis bñdicere. s. viueis z bladis: z bmōi: ita q̄ erit penuria. ita exponit ra. Sa. z subdit cā. e Cum non posuistis sup cor. s. exercere debitū officiū vīm debito mō colendo deū z populū instruēdo. f Ecce ego pūciā a vobis brachiuz. auferendo a vobis virtutē z sustētatiōem. g Et dispergam super vultum vīm stercus dī. i. ex celebrationibus bīnoi nō reportabitis bonoz ē ꝓfusionem. h Et assumet vos secum. s. stercus. ita q̄ eritis ꝓtemptibiles: sicut ipsum. i Et scietis q̄ experientiā mee punitiōis. k Quia misi ad vos. sacerdotes z leuitas. l Mā datuz istud. de cultu dei z doctrina ppli. m Ut eēt pactum meuz cum leui. i. cum tribu leui q̄ fuit ad hoc electa a deo Nume. iij. c. n Pactū meum. i. lex.

Et nunc ad vos .ij. mandatū ist o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere sup cor vt detis gl̄az nomī meo ait dñs exercituū mittā i vos egestatē z maledicā bñdictiōibus vris: z maledicā illis q̄m non posuistis sup cor. Ecce ego pūciaz vob brachiū z dispgā sup vultū vestr stercus solennitatū vrarū z assumet vos secū. Et scietis q̄z misi ad vos mādatū istud: vt esset pactū meū cuz leui dī dñs exercituū. Pactū meū fuit cum eo vite z pacis z dedi ei timorez z timuit me: z a facie nomīs mei pauebat. Lex vitatis fuit i ore eius z iniq̄tas nō est inuenta i labijs eius. In pace z i eq̄tate ambulauit mecū: z multos auertit ab iniq̄tate. Labia ei sacerdotis custodiūt sciaz z legē req̄rent ex ore eius q̄z angel dñi exercituū ē. Vos autē recessistis de via z scādalizastis plurimos i lege. Irritum fecistis pactū leui dī dñs exercituū. Propter qđ z ego dedi vos ptemptibiles z hūiles oīb ppls sicut non seruastis vias meas z accepistis faciem in lege. Nunquid pater vnus omnium nostrum. Nunquid nō deus vnus creauit nos. Quare ergo despicit

o Fuit cum eo vite et pacis. fuit ei pmissuz a deo q̄ populus in pace viueret si legē seruaret. et sic fuit adimpletū q̄diu hoc seruauit. vt patet ex decursu vite. testa. p Et dedi ei timorem. s. Moysi z aarō. et pluribus ab eis descendētibus qui deum timuerunt. q Lex veritatis fuit i ore eius. ad docendum populuz. r Et iniquitas nō est inuenta in labijs eius. q̄ eniz aaron fecit vitulum conflatilem fuit ex timore mōtis: vt dictū fuit plenius Exodi xxxij. Nec ipsi: nec alī leuite crediderunt q̄ in vitulo esset aliquid numis. quod patet ex hoc q̄ tota tribus leui adiunxit se Moysi ad interficiendum illos qui peccauerāt i ydolatria vituli: Exo. xxxij. s In pace z eq̄tate ambulauit mecum. iuste viuendo z me debite colēdo.

t Et multos auertit ab iniquitate. populum docendo. hoc ēm pertinet ad officium leviticum. z potissime sacerdotum. ideo subditur. Labia ēm sacerdotis dī. s̄b ditur causa. v Quia angelus domini exercituum est. habet ēm officium angelicum. s. colere deum: et dirigere populum sicut angeli in ministerium missi propter salutem electorum semper vident faciem patris qui est in celis: Matth. xviij.

x Vos autem. sacerdotes z leuite huius temporis. y Recessistis de via. quā tenuerunt Moyses z aarō z alij iusti. z Et scandalizastis plurimos in lege. i. fuistis eis occasio delinquendi. Est ēm scandalum impactio pedis ad aliquid quod facit incedentez ruere. malicia autem sacerdotū z doctorū facit errare populum. vñ dicit saluator. Ceci sunt z duces cecorum. si autē cecus ceco ducatum prestet: ambo in foueā cadūt Propter quod dicit Aug. in pastorali. Cum pastor pabrupta graditur: consequens est vt grex ad precipitium sequatur. a Irritum fecistis pactum leui. d officio sacerdotij. b Propter quod z ego dedi vos ptemptibiles. i. abiectos. c Et accepistis faciē in lege. iustificātes impiū p mūnere. sacerdotes ēm iudicabant plm maxime post reditum de babylone.

d Nunqd. Postq̄ reprehēdit sacerdotes z leuitas d malo regimine populi: hic pōr arguit ceteros de cōtemptu primū: z primo in generali cum dicitur.

d Nunqd nō pr vn? dc. q. d. sic. s. adā vt dicunt alīq̄ vel abraā vīm alios. z est verbum ppbete.

e Nunqd nō deus vnus creauit nos. q. di. quia oēs anime humane creātur a deo immediate.

f Quare q̄ despicit vnusquisq; ūrm frēm suuz ꝓpter paupertatē suā. q. d. nō habemus causam.

a Violans pactū pīm nr̄oꝝ.i.lēgē datā pr̄ib⁹ nr̄is: que p̄cepit,primū diligere.secundo in speciali arguit ꝓtemptū vxoris que debet esse vna caro cum viro cū dī. b Transgressus est iudas ꝛc. 7 ista ꝛ trāsgressio specificatur cū subditur. c Quia contaminauit iudas sanctū. dñi. s.latriam.

d Quam dilexit.s.dñs. e Et habuit.s. iudas.i. illi de regno iude. f Filiā dei alieni. reuertentes em̄ de babylone cōtempserūt vxores suas iudeas que ex frequenti partu et labore itineris erāt deturpate.7 duxerunt vxores alienigenas: vt patz.j. Esdre.ix. ca.7 primas tenebant in domibus suis q̄si ancillas.mulieres no docent pueros suos ꝓ̄os mores.et sic alienigene vxores docebāt filios a iudeis genitos idolatrare quod erat pessimū:ido seqūtur. Disperdet dominus virum qui fecerit hoc. g Magistꝝ 7 discipulum.i.magnū siue paruū. h Et offerentē munus. i.de tribu sacerdotali.q̄ in illa tribu inuēti sunt viri q̄ acceperant vxores alienigenas.j. Esdre.x.ca.

i Et hoc rursū fecistis. Operiebatis lachrymis ꝛc. credētes expiare hoc pctm̄ absq; emissiōe alienigenarū.q̄d tm̄ ē falsū.io subdit. Ita vt nō respiciā ꝛc.

k Et dixistis. Quā ob cāz. nō dimittis istud delictū per solū sacrificiū. Ad quod rñdet cum dr̄. l Quia dñs testificatus ē inter te7 vxorē.de mutua cohabitatione 7 dilectōe:dicēs per adā ꝓbetice Gen.ij. vt ibi dem fuit declaratū. Quobrē relinquet hō patrē suuz 7 matrē:7 adherebit vxori sue.7 erunt duo i carne vna.

m Quā tu desperisti.tenendo eā vt ancillā.

n Et hec ꝓticeps tua.i.socia nō ancilla.

o Et vxor federis tui.q̄ ꝓsensū aioꝝ q̄ facit m̄rimoniū. p Nōne vnus fecit.q.d.sic.q; vnus deus fecit adā 7 euā. q Et residuū spūs eius ē. ad hoc em̄ fecit deus mulierē de costa viri:vt sicut vna caro sūt ita sint vnus spūs 7 vna aīa:p q̄ dilectōem.

r Et quid vnus querit nisi semē dei.q.d.ad hoc ēvnitio seu ꝓiunctio m̄rimonij:vt inde ꝓcreetur semē ad cultū dei.io subditur. s Custodite ergo spīm vr̄m. i.bonā voluntatē ad vxorē. t Cum odio habueris dimitte.dando ei libellū repudij:vt possit alteri nubere:7 nō sicut ancilla a te violenter teneri.hoc em̄ ē minus malū q̄z affligere vxorē sine cā. libellus em̄ repudij nō fuit ꝓcessus vt per se esset licitus.§ ad maiꝰ malū euitandū:vt diffuse declarauī Deutero.xxiiij.

v Opiet aūt iniq̄tas vestimentū eius.i.vestimentuz viri.sic em̄ sonat lr̄a hebraica que non pōt referri nisi ad masculū 7 nō ad femināz ꝑm modū loquēdi hebraicū.7 ē sensus. Operiet ꝛc.q.d.per dei vindictā sic apparebit iniquitas viri despicientis vxorez mō p̄dicto: sicut apparet illud quod ponitur sup vestimentū eius.

Jn ca.ij. vbi dr̄ in postilla. Et maledicā benedictionibus vestris.

Additio.

Hoc quod dr̄ hic. Et maledicā bñdictōibus vestris.ꝑm mgr̄m in quarto dist.xxv.quidā referunt ad hereticos q̄ sunt ab ecclia ꝓcisi:7 ad excōicatos quoꝝ benedictiones fiunt maledictōes bis qui eoꝝ sequūtur errores. Aliā etiam expositionē ponit quā credo esse Grego.7 ē talis.s.q; qui a deo malis sacerdotibus bñdicitur a deo erit maledictus: q; bñdicunt iniq̄ agētibus et adulātur peccātibus:dummō diuites sint.

becille.

Jn eodem capitulo vbi dr̄ i postilla. Nonne vnus fecit.

Additio.

Hoc qđ dicitur dic.Nōne vn⁹ fecit ꝛc. aliē exponitur ꝑm quosdā hebreoꝝ expositores et magis cōsonū litere vt videtur. Ad qđ sciendū q; abraā habēs i vxorē liberā Sarā de genē suo. accepit tamē aliā vxorē alienigenaz.s. agar ancillā egyptiacam: Gen.xvj.c. ex quo volebant se excusare a pctō illi q̄ alienigenas vxores acceperant hñtes alias ꝓprias.7 hoc est quod dr̄. Nonne vnus fecit.s.abraā q̄ erat vnus pr̄ oīm israelitaꝝ. Et residuū spūs eius.p hoc quod dr̄ Residuū.intelligitur superabundās:eo q; residuū cuiuscunq; rei superabundat super ipsaz rē.q.diceret.nō sumus inculpādi ꝓpter vxores alienigenas:eo q; abrahā hoc fecit vt dictū est.7 hñ spūs eius.s.ꝓphetic 7 sctitatis superabundas fuit.7 sic gesta eius sunt trahenda ad ꝓfectiā. Ad quod rñdetur p ꝓphetā. Et quid vnus querit nisi semē dei.q.d.ille vnus hoc fecit nō ex libidine carnali:§ q; Sara erat sterilis ipamet ꝓcurāte hoc fecit abraā cā,plis bñde:vt in ca. Gen.supradicto. Et q̄a nō fecit hoc abraā solū ad instantiā sare:vt dictū est.sed etiam nutu seu inspiratione diuina.ideo dicit. Et q̄d vnus querit nisi semē dei.hoc ē dicere illud qđ querebat abraā nō est intelligendū semen seu plē simplr:§ semen dei. q; a deo inspiratus hoc faciebat.7 sic ostendit q; nō erāt excusati per exemplū abrae.7 iō hortatur eos. Custodite ergo spīm vestꝝ 7 vxorez adolescentie tue noli despicere.q; abraā non fecit hoc despiciendo vxorē.§ rationibꝰ previetis.7 sequitur. Cum odio habueris dimitte.ꝑ libellū repudij qui erat simplr licitus tēpe ve.testamēti:vt declaratū fuit in additōe Deutero.xxiiij.

Replica.

In ca.ij. vbi dr̄. Nonne vnus fecit,ꝛc. Burg.assumit contra postillatorem 7 glosam quā aliquando non scit nimis pōderare.q; ille passus debeat exponi de abraā contra excusatōem friuolam populi in lr̄a positā:vt sit verbū populi ꝫ deū arguētis. Nonne.s. abraā habuit alienigenā vxorē sine reprehensione.q.dicerēt.quare reprehenditur in nobis. Sz in lr̄a 7 eius ꝓcessu est verbū ꝓphete in persona dei arguentis populuz.7 ita dicit glo. Unde posset hic Burgen.multipliciter culpari:§ non est p̄ntis ꝓpositi nisi ostendere eum male cōtra postillatorē mouēri. Sed circa illum passum eiusdē capituli. Si odio habueris vxorem dimitte. Burgensis d̄ materia illa se remittit ad vicesimūquartum capituluz Deutero.7 ibi vide correctoriū satis latum dirigi ad capitulum.xix. Matthei.

Capitulum.iij.

Laborare fecistis. Dic incipit capl̄m i hebreo vbi incipit aduentus christi denūciatio. 7 diuiditur i duas ꝑtes.q; primo ponitur occasio buius denūciatōis:

fecundo ipsa denūciatio subdit: ibi. Ecce ego mittā. Circa pmū sciendū q̄ ppls iudeoꝝ saltē p magna pte videt alias gētes i hōc mūdo psperari: vt Chaldeos z psas z medos q̄ erāt idolatre: z se frequēter depmi z captiuari: dicebat q̄ deus diligebat malos: z de seruitorib⁹ suis nō curabat. vel q̄ de istī inferiorib⁹ puidētiā non hēbat. et q̄ seruientes sibi negligebantur: z alij sic exaltabātur. z sic deo imponebāt malicia malos diligendo: vel ignorantiaz meritā z demerita hominū nō videndo. z vtrunq̄ est erroneum et deo odiosum: ideo dicitur

a Laborare fecistis dñm i sermonibus vris. blasphemastis. z loq̄tur scriptura de deo q̄si de boie afflicto de malo quod audit i eo quod erroneū est.

b Dis q̄ facit malū ꝛc. ex dictis ptz snia.

c Aut certe vbi est deus iudicij. i. diuidicans inter bonos z malos

d Ecce ego. Dic pñter denunciatur xpi aduentus: in q̄ fit bonoꝝ z malorum discretio. q̄a i pmo aduentu cbristi factū est iudicium discretionis: vocando alios ad gratiā ceteris dimissis iusto dei iudicio licet nobis occulto. § in secūdo aduētu fiet iudiciū discussionis malos puniendo z bonos premiando. s. c. q̄ pceditur: q̄ pmo vterq̄ aduētus denūciat. z secundo p̄dictus error euacuatur: ibi. Inualuerūt: prima i duas: q̄ pmo ponit dicta denūciatio. scdo ppli monitō: ibi. Ego em̄. pma adhuc i duas. q̄a primo denūciatur vterq̄ aduētus. scdo vtriusq̄ effectus: ibi. Ipse em̄. Circa primū pmo denūciatur primus aduētus xpi: cū dr in psona xpi.

e Ecce ego mittā angelum meū. i. iohannē baptistā: q̄ magnitudine i terris vitaz angelicā q̄z humanā. q̄ em̄ hec scriptura dicat de ipo ad literā: p3 Matb. xj. vbi dicit saluator de iohāne. Dic ē de quo scriptū ē: ecce ego mitto ꝛc.

f Et ppabit viā. q̄a p̄dicatio z baptism⁹ Iohānis fuerūt quedā ppationes ad baptismū z predicatōem cbristi.

g Dñator quē vos q̄rit. i. xp̄s cuius aduentū desiderabāt pres antiq̄.

h Et angelus testi. q̄: xp̄s fuit nunciꝰ no. testi: vt p̄dixerat Hiere. xxxj. scdo denūciatur aduētus xpi scds cū dr.

i Ecce venit. i. veniet certitudinaliter ad iudiciū.

k Et q̄s poterit cogitare die aduētus eius. q. d. nullus. vñ dr Matb. xxiij. De die illa z hora nemo scit ꝛc.

l Et q̄s stabit. i. poterit stare.

m Ad videndū eū. q̄: sicut primus aduētus fuit in humilitate et māsuetudine: ita secundus erit in potestate z terrore.

n Ipse em̄. Dic psequēter ponit effectus vtriusq̄ aduētus: tñ i quodaz generali. z pmo pmi. scdo secūdi: ibi. Et accedā. effectus autē primi fuit vocatio aliquoꝝ ad fidē quos in primitiua ecclia, pbauit quasi aurū in fornace per tribulatiōes i iudea: vt p3 in act. aplorū in pluribus locis: z postea per tyrānos i omnibus partibus orbis. z hoc ē quod dr.

n Ipse em̄ quasi ignis pflās. ad pbatōem electoꝝ.

o Et quasi herba fullonū. qua vtūtur fullones ad purificādas vestes z eas nitidas fiendas.

p Et purgabit filios leui. i. apostolos quoꝝ alicꝫ fuerūt de tribu leui: z omnes fuerunt noue legis epi.

q Et colabit eos. ad perfectā mundiciā reducēdo.

r Et erunt offerentes sacrificia. i. eucharistiam: p varia leg sacrificia figuratū fuit pfectm̄ per plura imperfecta.

s Et placebit domio ꝛc. q̄: istō sacrificiū ē deo acceptissimū.

t Sicut dies seculi z sicut anni antiqui vnde in canone misse dicitur. Sicuti accepta habere dignat⁹ es munera pueri tui iusti Abel: et sacrificiū patriarche nostri abrahe: et quod tibi obtulit summ⁹ sacerdos tuus melchisedech.

Sciendū tñ q̄ istud sicut non designat equalitatem: sed correspondentiam rei figurate ad figuram. sicut em̄ res figurata excellit figurā: sic sacrificium noue legis quod est eucharistia excellit omnia veteris legis sacrificia

v Et accedā. Dic ponit effect⁹ aduētus scdi cū dr. Et accedā ad vos i iudicio. q̄: xp̄s veniet in iudiciuz in forma humana: tñ gloriosa.

r Et ero testis velox. q̄: illud iudiciū breui tpe expedietur.

y Maleficis z adulteris. i. quibuscūq̄ peccatorib⁹ q̄: virtute xpi nota fient omnibus eorum peccata et snia iudicis iusta. ista tamē peccata specialiter exprimūtur que crudelitatē importāt. sicut z Matb. xxv. vbi pcessus illius iudicij ponitur a saluatore.

z Ego enim dominus. Dic consequenter post effectum extremi iudicij ponitur monitio populi: q̄ tunc nō habebit locū § añ. dicit igitur. Ego em̄ dñs. ad quē spectat omniū generale iudicium.

a Et non mutor. in meipso: licet sit mutatio in effectibus meis p̄m varietatem meritorum z demeritorum hominū.

b Et vos filij iacob non estis consumpti. licet hoc meruissent mala vestra. tamē saluati aliquos ex mea misericordia.

c A diebus em̄ patrū vestroꝝ recessistis. q̄: cito post dationē legis in monte synai peccauerūt in adoratōe vituli: Exo. xxxij.

d Reuertimi ad me. per verā penitentiā.

e Et reuertar ad vos. per clementiam.

f Et dixistis. vos male excusando.

g In quo reuertamur. q. d. nō declinauim⁹ a deo: cuius p̄trariuz ostenditur cū subdit.

b Si affiget hō deū: q̄: vos p̄figitis me. In hebreo habetur. Si violentabit hō deū. quia vos violentatis me. loq̄tur em̄ scriptura de deo sicut de boie cuius bona p violentiā capiunt. decime vo ipsius dei sunt. p sustentatione ministroꝝ suoꝝ que retinebant iniuste a iudeis laicis: ideo subditur.

a In decimis. q̄ debebāt leuit. b Et ꝓmitt̄s que debebāt sacerdotibus. z ad banc sniam reducitur trāslatio nr̄a. bō em̄ dicto mō violentatus ꝑm cōmunē modum loquendi dr̄ vsq; ad coz confixus.
c Et in penuria vos maledicti estis. in penā em̄ dicti peccati de⁹ immittebat sterilitatem terre nascentiū. ideo subdit.
d Inferte omnem decimā in bozreū. s. leuitarū. e Et ꝓbate me. id ē effectū bonitatis mee si d̄ decimis feceritis. qd debetis. ō subditur.
f Si nō aperuero vobis cataractas ce. dā do vobis pluuias z rores ad fecundatōem terre cōuenientes. g Et effudero vobis bñdictōnez. i. bonoz tē poralium multiplicatōz. h Et increpabo ꝓ vob̄ deuoratem. i. faciaz q̄ ventus vrens: locuste z hm̄oi. nō deuorabunt seu peiorabunt terre nascentia.
i Et beatos vos dicent omnes gētes. que sunt in circuitu vestro ex bonorum vestroz multiplicatōe.

a In decimis[b] z in ꝓmittis. c Et i penuria vos maledicti estis z me vos cōfligitis gēs tota. d Inferte oēz decimā i bozreū meū: z sit cib̄ i dmo mea[c] z ꝓbate me sup hoc dic̄ dn̄s[f] si nō aperuero vob̄ cataractas celi: g z effudero vob̄ bñdictiōz vsq; ad abūdātiā. h Et increpabo ꝓ vob̄ deuoratē z nō corrūpet fructū tre vīe: nec erit sterilis vinea i agro dicit dn̄s exercituum[l] Et btōs vos dicent oīes gentes. Eritis em̄ vos tra desiderabilis dic̄ dn̄s exercituū[k] Inualuerūt super me vba vra dic̄ dn̄s. Et dixistis. Quid locuti sum⁹[o] cōtra te. Dixistis[m] Vanus ē q̄ seruit deo[n] z qđ emolumētū q̄ custodiuim⁹ ꝓcepta e⁹[p] z q̄ ābulauim⁹ tristes coraz dn̄o exercituū. p Ergo nūc q btōs dicimus arrogātes. r Siq̄dē edificati sūt facientes ipietates[s] z tentauerūt

deū[t] z salui facti sūt[v] Tūc locuti sūt timentes deū[x] vnusq̄sq; cū ꝓxīo suo[y] Et attendit dn̄s z audiuit[z] z scꝑt⁹ē liber monumenti coraz eo timentibo dn̄m z cogitātibus nomen eius[a] z erūt mihi ait dn̄s exercituū[b] i die q̄ ego facio[b] in peculiū[c] z parcaz eis[d] sic ꝑcit vir filio suo seruienti sibi[e] Et conuertimini[f] z videbitis quid sit inē iustū z impiū: z inē seruientez deo z nō seruientem ei.

a Ece em̄ dies veniet[b] succēsa quasi camin⁹[c] z erūt oīes superbi[d] z oīes facientes impietatez[e] stipula. Et inflamabit eos dies veniens dicit dn̄s exercituū[f] q̄ nō derelinquet eis radicez z germen. g Et orieꝝ vobis timentibus nomen meū[h] sol iustitie[i] z sanitas i pēnis eius. k Et egrediemini[l] et salietis sicut vitulus de armento.

se extendere. l Vnusq̄sq; cū ꝓxīo suo. de ꝓmiatione bonoz z punitōe maloz in seculo futuro. z subditur.
y Et attendit dn̄s ꝛc. Hic accipit z ꝓ id ē. sic em̄ loq̄bāt adinuicē. Attēdit dn̄s. s. bona z mala q̄ fiūt i ꝑti vita. z Et scriptus ē liber. i. ista sunt i diuina scia indelibiliter. z Et erūt mihi ait dn̄s. qui nō potest mentiri. a In die qua ego faciaz. i. in die iudicij. b In peculiū. i. in populū amicabilez z familiarē. c Et parcā eis. a penis eternis. d Sicut parcit vir filio suo. q̄ castigat eum ne incurrat maius malū. e Et cōuertimini. s. ad me vos q̄ estis i supradicto errore.
f Et videbitis q̄d ... inter iustū z impiū. qz licet iust⁹ in ꝑti castigef. tñ ꝓ hoc ꝓseruatur i tot̄ nis gratie z postea in bona glorie deducetur.
g In cap. quarto vbi dr̄ i postil. Ista tñ peccata specialiter exprimūtur.
h Additio.
Ratio quare exprimunt ista pcta. s. maledictiū z adulteriū z piurium: ꝑm glo. quia cōmunit ista peccata fiūt occulte: sed a deo ꝑfect̄ in medio: ne diu lateāt. z iō pre

b Vnualuert. Hic error supra positus remouet. z diuidit i duas partes: qz ꝑmo dicit⁹ error repetit: vt aliq̄d addat z secō euacuat: ibi. Tūc locuti sūt timētes. Circa primū dr̄ i ꝑsona dei. k Inualuerūt sup me verba vra. i. contra me sunt multiplicata: z que sint illa subdit.
l Vanus ē q̄ seruit deo. qz ad hoc nō sequitur aliqua eius retributio: qz sicut dictū ē supius negabāt deum habere prudentiā de actibus humanis vel iusticiā: et ad vtrunq; sequitur defectus bone retributionis: ideo subditur in ꝑsona taliū. m Et quod eno. qz custo. precepta eius. q. d. nullū. n Et qz ambulauim⁹ tristes. i. iciunijs afflicti. vñ in hebreo habet. Et quia ambulauimus denigrati. z ideo vlterius ꝓcludebant.
o Ergo nunc. i. in presenti vita. p Beatos dicimus arrogantes. i. eleuatos in pompa z potentia. qz hñ est eis i hac vita nec expectat alia. q Siquidē edificati sunt. i. domib⁹ z possessionibus. r Et tēptauerunt deū. ipm̄ puocando et ptemnēdo. s Et salui facti sunt. et q̄ ꝓcludit q̄ nō habeat de malis eorū noticiā: vel si habet q̄ de talibus nō fecit iusticiam.
t Tunc locuti sunt. Hic ꝓter dictus error tollit: z primo succincte. secō magis diffuse: ca. vltimo. Circa primū dr̄. v Tunc locuti sunt timentes deum qui ꝓfitet̄ diuinā prudētiā et eius iusticiā ad oīa

misit. Et ero testis. q. d. z de silib⁹ pctis nō inuenient ve plurimū testes: tñ ego ero test⁹. Adiungit etiā ꝓdicā pec cata ista q̄ sequunt. s. q̄ nō reddūt mercedē mercenarijs: z viduas z pupillos oppmūt z pegrinū: ne parua putentur: q̄ piurio z adulterio ꝓpant: vt in glo. Ca. iiij.
c Ece em̄. Hic p̄dictus error remouetur magis explicite ex premiatione bonoz z punitōne maloz. z ꝑ ponit malos punitō. secō bonoz retributio: ibi. Et orieꝝ. Circa primū dr̄. a Ecce em̄ dies veniet. s. iudicij. b Succēsa q̄si caminus. qz illā dic̄ ꝓcedet ignis ꝓflagratōis ad purgatōem elementoz. z eam sequitur ignis gehenne ad punitōem reproboz. iō subdit c Et erunt oīes superbi. peccātes ꝑ deū. d Et oēs facientes impietatē. ꝑ pctā ꝑ primū. e Stipula. incēdio gehenne deputata. f Que nō derelinquet eis radicē. qz pt⁹ finalē sniam nō erit tps nec locus reuertendi ad grāz. g Et orieꝝ. Hic ꝓñr ponit bonoz retributio cū dr̄. Et orieꝝ vobis timētib⁹ nomē meū. timore filiali. qz habet charitatē annexā. h Sol iusticie. i. xp̄us qui tunc apparebit electis retributor z salvator iustus.
i Et sanitas in pēnis eius. s. orieꝝ. qz ꝑ ipm̄ electi gliaz aie z corpis cōsequētur. k Egredimini. ad considerationem penē reproboz quam euadetis. l Et salietis sicut vitul⁹ de armēto. qz talis visio erit eis exultatōnis occasio. tū ꝓpter eius euasionē. tū ꝓpē diuine iusticie implētōem ꝑm q̄ dr̄ ꝑ. lxxj. Letabit̄ iustus cū viderit

vindictā ⁊c. m ¶ Et calcabitis impios cuꝫ fuerint cinis.i.afflicti pena ignis gehennalis:qz corpa damnatoꝝ nō incinerabūt:ꝫ sp viuent ⁊ semper cruciētur.
n ¶ In die q̄ ego facio.i.in die iudicij. o ¶ Memēto te. Hic ꝓ̄r ponitur generalis monitō ⁊ maxime iudeorum quoꝝ plures ꝙuertentur ante iudiciuꝫ.ideo dicitur. Memētote legis moysi serui mei in qua fit mentio ꝺ aduētu christi. ꝟm q̄ dicit saluatoꝛ iohan.v. Si crederetis Moysi: crederetis forte ⁊ mihi.
p ¶ Quaꝫ mandaui ei in oreb: Exo. xx. q ¶ Precepta sicꝫ decalogi q̄ ꝟuā. da sūt tpe noui testamenti.

m ⁊ calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedū vestroꝝ n in die qua ego facio dicit dñs exercituum
o Memento rote legis Moysi serui mei: p quam mandaui ei in oreb ad omnem israel q preceptа r et iudicia. s Ecce ego mittā vob helyā ꝓphetā

r ¶ Et iudicia.i.illa que continent iustum moduꝫ viuendi ad primū.que similiter seruantur i noua lege: licꝫ nō eodē mō q̄ctum ad omnia.quia precepta iudicialia que seruantur in noua lege obligant vt de nouo instituta. de ceremonialibus ꝺo non fit hic mentio.quia illa sunt totaliter exclusa in noua lege:ita q̄ nō p̄nt obseruari licite eo q̄ erāt respectu noui testamēti figure. ⁊ iō cessauerūt adueniente veritate. s ¶ Ecce ego mittā vobis helyā ꝓphetā.qui ad hoc reseruatur in vita cū enoch:vt predicent contra perfidiā antixp̄i.iō subditur. t ¶ Anteq̄ veniat dies dñi.i.dies iudicij:quā diē p̄cedet persecutio antixp̄i. v ¶ Et conuertet coꝛ patꝝ ad filios.reducendo illos qui tunc erunt increduli ad fidē xp̄i:in quez credidēt patres antiq̄. ⁊ sic illi patres diligent filios ⁊ econuerso in charitate xp̄i. x ¶ Ne forte veniaꝫ. In hebreo non est forte:quia aduentus dei ad iudiciū certus ē.potest etiā dici ꝟm translationē nostram: q̄ nō ponitur hic forte ꝓpter incertitudinē aduentus. ꝫ ꝓpter incertitudinē determinati temporis. vnde christus dicit actuum.j. Non est vestꝝ nosse tpa vel momenta ⁊c. y ¶ Et percutiā terrā.i.habitantes i terra generaliter. z ¶ Anathemate.i.sempiterna sepatōne ab ea.qz nullus bō habitabit terrā vltra:ꝫ aliqui.s.electi adherebunt deo sempiterna fruitōe:quā nobis ꝓcedat q̄ cū patre ⁊ spūsāctoviuit ⁊ regnat deus in secula seculoꝝ Amen.

¶ In ca.quarto vbi ꝓ̄r in postil. Precepta.s.decalogi.

¶ Additio.

Ubi nos habemus in hoc loco precepta ⁊ iudicia in hebreo habetur ceremonia ⁊ iudicia. vñ ex hoc loco estimant hebrei habere contra nos validuꝫ argumentū ad ꝓbandū q̄ ceremonialia non debent cessare tēpore messie: vt habetur ꝟm uniter in expositionibus eoꝝ.ꝫ bñ aspicienti verā ⁊ ꝓpriam litere significationez ex hac auctoritate nō habent intentū.ꝫ forte ex ea potest oppositum probari.ad quod sciendū q̄ aliud ē dicere. Memētote legis moysi. ⁊ aliud est dicere. Seruate legē moysi ⁊c.nā ad seruandū legē req̄rit facere ea q̄ i lege p̄cipiūtur. ⁊ vitare ea q̄ in lege ꝓhibētur.ad memoriā ꝺo legis habēdā hoc nō req̄ritur.ꝫ sufficit hīe mēoriam de lege in mente ad eius spūalem intelligentiā percipiendā.vñ in hoc loco ꝓpheta ad spūalez legis intelligētiā inuitat ꝟm glo.interlinearē.non autē exhortatur ad obseruantiam legis. ⁊ sic ex ista auctoritate habeꝫ q̄ ceremonialia et iudicialia legis mosaice de quibus hic tm̄ fit mētio sunt habēda i memoria mō p̄dicto.non aūt seruāda quod ē cōtra eos.si em̄ ꝓpha intenderet exhortari pplm ad legē mosaicā perpetuo obseruandā vtiq̄ dixisset. Seruate seu custodite legem moysi. ⁊ hoc non dixit. ꝫ memētote legis:ad innuendū quod.s.dictum est. Et notandū q̄ hanc dñam inter custodire preceptū. ⁊ memoriā habere de precepto seu de lege:ponit ra. Moy. gerundēn.in expositione super pentatheucum super illud verbum Exo.xx. Memēto vt diem sabbati sanctifices. ⁊ illud verbum Deutero.v. Observa diē sabbati. Dicendo q̄ primū verbū importat preceptuꝫ affirmatiuū solum ꝺ memoria sabbati habenda. ⁊ secundum verbum importat preceptū de custodiendis omnib⁹ que custodienda sunt in sabbato.

¶ In eodez capitulo vbi dicitur in postilla. Et cōuertet coꝛ patrum ad filios.

¶ Additio.

Hoc quod dr ꝺ helya. Et ꝙuertet coꝛ ꝑm ad filios ⁊ coꝛ filioꝝ ad ꝑres eoꝝ.videl ꝓprie exponenduꝫ de sancto Johāne baptista qui p̄cessit xp̄m in spū ⁊ virtute Helye: Luce.j.c. Iste em̄ ꝙuertit coꝛ patrū ad filios in q̄ctum digito demōstrauit filios ꝟm.in quē coꝛ ꝑm fide ⁊ desiderio tēdebat: ꝫ hoc in singulari vago.nō autē in singulari demonstrato: sil' conuertit coꝛ filioꝝ ad ꝑres eoꝝ.in q̄ctum xp̄us quē filios digito demōstrauit ē ille in quē patꝝ fides ⁊ desideriū tendebat saltē i singulari vago. ⁊ seq̄tur. Ne forte veniā ⁊ pcutiā terrā anathemate.q.d.si sine p̄cursoꝛe p̄cedēte venissez,deficiēte demōstrāte me deficēt fides mea: ⁊ sic ꝛa eēt pcutienda anathemate ⁊c. Replica. In ca.iiij.vbi dr. Et conuertet coꝛ patrū ad filios.postill'.exponit de helya.qz hoc faciet p̄curredo ꝟm aduentū xp̄i: Burg.autez exponit de sancto Johanne baptista.ꝫ illa expositio ē mystica sicut Johannes fuit mysticus Helyas.qz venit in spū ⁊ virtute helye.expositio etiā Burgē.si lr̄alis esse debeat occurrunt inconuenientia. primū quia in lr̄a dr de die ꝑueniēda magna ⁊ horribili. Johannes autē non ꝑuenit diē horribilē: ꝫ desiderabilē. Dē dicitur de non conuersis per helyā cōminatorie. Ne forte veniam ⁊ percutiā terrā anathemate. Johannes autē non ꝑcurrit talē percussorē. quia xp̄s nō venit post Johannem iudicare ꝫ iudicari.nec venit vt iudicet terrā vel percutiat:ꝫ vt saluetur mundus per ip̄m. huius salutis participes nos faciat xp̄s ipse Jesus i secula seculoꝝ benedictus. Amen.

¶ Postilla fratris Nicolai de lyra cum additionibus pauli ep̄i Burg̃.ac replic' magistri Mathie doringk eiusdē ordinis sup Malachiā ꝓphetā finit.

¶ Incipit prologus in libros Machabeorum.

Machabeoꝝ libri duo ꝛc. Anteq̄ exponam⁹ prologum prelibemus quedam antecedentia que necessaria iudicamus. Et primo notandū q̄ libri machabeoꝝ nō sunt de canone. legunt̄ tamen in ecclesijs p constitutionē romane ecclesie. Item due epistole rabani: quarū vna scribitur ludouico regi francoꝝ et altera bieroldo archidyacono nūq̄ in biblia sunt scribende: nec prologi sunt dicende: q̄rū occasione nōnulli sic errant. vt libros istos credant a rabano fuisse translatos: cum ipse nō transtulerit: sed tm̄ fuerit commentatus. De bis duobus libris dicit Hieronymus in prologo galeato. Machabeorum p̄mū hebraicū reperi: secūd us grec⁹ ē: qđ ex ipsa phrasi probari potest. Item nullam video in dictis epistolis difficultatem nisi q̄ aliqui dubitant de significatiōe huius nominis vangionum. sunt aūt vangiones populi quidaz de quibus dicit lucanus in primo. Et qui de latris imitant̄ sarmata bracis: vangiones bataniq̄ truces ꝛc. His visis ad prologum accedam⁹. Diuisio istius prologi discurrit p̄ otinentia et contenta: et primo tangitur de otinentibus. s. de duobus libris Machabeoꝝ: secūdo de otentis. s. de diuersitatibus p̄tētoꝝ. ibi Prenotent prelia ꝛc. Item in prima parte primo ponit hieronymus operis titulum cum dicat. Machabeoꝝ libri: secundo ponit distinctionem librorꝝ vel numerum: cum dicat. Duo. In parte secunda tangitur otenta sub triplici differentia: quedā enim dicuntur de maioribus principaliter: quedam de omnibus communiter: quedam de aliquibus singulariter. Principaliter de maioribus recitantur ducum prelia: ibi. Prenotant prelia ꝛc. et iude trophea: ibi. Et nobilis machabei ducis triumphos: et eius preeminentia. ibi. Et cui⁹ nomine ꝛc. Communiter de omnibus recitatur sabbatoꝝ pugna. ibi. Pugnam quoq̄ sabbatorum. vnde primo Machabeorum. ij. dicitur. Dixit vir proximo suo. Ecce communitas omnium. et sequitur ibidem. Omnis homo quicunq̄ venerit aduersus nos in bello die sabbatorum pugnemus aduersus eum ꝛc. Singulariter de aliquibus recitantur septem fratrum martyruꝝ gesta: et eorum matris p̄stantia. ibi. Hec quoq̄ hystoria. Dicit igitur hieronymus. a Machabeorum libri duo. Nota q̄ in hystoriis scribit q̄ in secūdo libro Machabeoꝝ nō est hystorie p̄secutio ꝑ p̄secute recapitulatio: est em̄ epistola quam scribit Iudas machabeus et senatus iudeoꝝ hierosolyme dispersioni iudeorum que exulabat in diuersis regionibus orientis ꝛc. Rabanus magis lucidat veritatem super principium secundi libri. dicit enim q̄ secundus liber diuersam habz a priore narrationē sed tm̄ hystorie non destruit veritatem que licet multa priorus contineat testimonia tam̄ ꝑplura interserit que non in illo inueniuntur.

b Hebreoꝝ duces. s. Matbathian. de quo secundo Machab. j. et Symonem: de quo habetur eodem. g.

¶ Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in libros machabeoꝝ.

Machabeorū libri duo p̄notant prelia [b]inter hebreorū duces [c]gētem q̄ persarum: pugnam q̄ sabbatorum: [d]et nobiles [e]machabei ducis triūphos ex cuius nomine et libri ijdē sunt nuncupati. Nec q̄ hystoria p̄tinet etiam inclyta [f]illa gesta machabeoꝝ fratrum: qui sub antiocho rege p̄ sacris legibus dira tormenta perpessi sunt. Quos mater pia dum diuersis supplicijs vrgerent̄: non solum non fleuit: sed et gaudēs hortabat̄ ad gloriā passionis.

¶ Explicit prologus.

et iudam machabeū: de quo primo Machab. iij. et in pluribus sequētibus capīs: et ionathan: de quo. j. Machab. ix. c Gentemq̄ p̄sarum. Isidorus in. ix. ethmol. dicit q̄ perse a Perso rege vocati sunt: qui e grecia asiam transiens: ibi barbaras gentes graui diuturnoq̄ bello p̄domuit: nouissime victor nomen subiecte gēti dedit. Idē i. xiij. Media et persida a regibus medo et perso cognominate sē: ex quib⁹ media ab occasu transuersa bybia regna amplectitur: a septemtrione armenia circūdat̄: ab ortu caspios videt a meridie p̄sidam: persida autem tendens ab ortu vsq̄ ad indos ab occasu rubrum mare habet: ab aquilone vo mediam tangit: ab austro armeniā que persidē annectitur. De p̄liis ducum habetur in multis locis: de matbia et suis dicitur primo Machabeoꝝ. ij. Collegrant exercitum et percusserunt peccatores in ira sua. Item de iuda et suis dicitur. j. Machabeoꝝ. iij. Preliabantur prelia israel cum leticia. et ibidem sequit. Quomodo iudas iuit obuiam Appolonio: et p̄cussit et occidit eum. et multa alia exempla patent. d Nobiles triumphos. quia cū paucis deuicit multos et fortes primo Machabeoꝝ. iij. Quomodo poterimus pauci pugnare aduersus multitudinem tantam tam fortem. Et sequitur ibi. Insiluit in eos subito: et p̄tritus est seron et exercitus ipsius in cōspectu eius. Item eodem quarto. Ait iudas viris qui secum erant. Ne timueritis multitudinem eorum: et impetum eoꝝ ne formidetis. et sequitur. Congressi sunt et p̄trite sūt gentes et fugerunt in campum ꝛc. Item in eodem commiserunt prelium: et ceciderūt de exercitu lysie quinq̄ milia viroꝝ ꝛc. e Machabei ducis. i. iude: de quo dicit primo Machabeoꝝ m. iij. a. Surrexit iudas qui vocabatur machabeus. Interp̄etat aūt machabeus p̄tegēs vel p̄tectio: et de ipso dicit. j. Machabeoꝝ. iij. q̄ p̄tegebat castra gladio suo. Et ab isto machabeo denominantur libri machabeoꝝ: in quo notatur eius preeminentia: vnde sequitur. Ex cuius nomine libri ꝙdem nuncupati sunt.

f Gesta machabeoꝝ fratrū. de quibus legit. ij. Machabeoꝝ. vij. p̄tingit. vij. fratres vnacum matre appreb̄ēsos compelli a rege edere p̄tra pbas carnes porcinas. Item in quodam prologo qui in quibusdam biblijs inuenitur: et incipit. Machabeoꝝ libri duo ꝛc. dicitur sic. Machabei septem fratres ab vna matre machabea nomine geniti custodientes legem patris traditionem non manducātes carnem porcinam: ob hoc ab antiocho rege seuissimo in antiochia martyrij gloria coronati sunt cū matre sua: atq̄ sepulti cum magna veneratione ibi requiescunt. De eorum supplicijs et de p̄stantia matris legitur. ij. Machabeoꝝ. vij.

¶ Explicit expositio istius prolologi.

RRR

Postilla Nicolai de lyra super libros Machabeorum incipit.

Capitulum.j.

Et factum est. Post hystoriam Judith quantum ad hystorias in sacra scriptura non contentas sequitur hystoria in libro machabeorum descripta ratione dicta in principio libri Thobie: licet ꝯ magnum tempus contigerit postea. Nam hystoria libri Judith contigit tempore cambisis filij Cyri secundum communem expositionem doctorum nostrorum quam secutus sum exponendo librum illum. Hystoria vero machabeorum contigit tempore antiochi epiphanis regis syrie: vt patet in principio primi libri. Veruntamen hystoria videtur intricata propter duos fratres. s. Seleucum et antiochum epiphanem et eorum posteros: qui se mutuo expulerunt de regno guerra inter eos quasi impacabili commota. Ad euidentiam igitur hystorie aliquid est hic premittendum de dicti regni successione. Sciendum igitur quod post mortem Alexandri magni: eius monarchia in quatuor regna fuit diuisa. scilicet macedonie: asie. egypti et syrie: sicut Dan. viij. fuerat prophetatum sed de duobus primis regnis non fit mentio in primo machabeorum libro: sed procedit secundum processum regni syrie: quod multum iudeam afflixit: resistentibus prout poterant machabeis et aliqua de regno egypti occasionaliter interponam. Sciendum igitur quod mortuo alexandro magno primus regnauit in syria seleucus et alij quatuor post ipsum: et sextus fuit Antiochus magnus qui duos habuit filios. scilicet seleucum philopatorem: qui sibi successit in regno tanquam primogenitus et antiochum epiphanem qui traditus fuit romanis obses: et audita morte patris et inertia seleuci sui fratris: venit in syriam: et ab aliquibus ciuitatibus receptus fuit: et tandem syrie regnum obtinuit. propter quod inter posteros eius et posteros fratris sui de syrie regno fuit longa concertatio: et aliquando preualebat vna pars: aliquando vero altera: et syria de vna posteritate ad aliam transibat: vt patet in figura in pagina sequenti posita. in cuius summitate ponitur Antiochus magnus: et eius duo filij in duobus lateribus descendendo: et sub eis eorum posteri. Processus vero regni incipiendo ab Antiocho magno de posteritate vnius filij ad alterius posteritatem vel in eadem posteritate de patre ad filium vel ad alium successorem patet in linea transuersali de minio facta. Et ad maiorem euidentiam super quemlibet successiue regnum obtinentem posui literas alphabeti secundum processus ordinem dicti regni. Et quoniam de summis sacerdotibus iudeorum in libris machabeorum est mentio ideo sciendum quod iaddus alexandri tempore fuit sacerdos summus: post eum onyas sub quo Ptolomeus soter rex egypti multos iudeos captiuauit post eum symon iustus deinde eleazarus frater eius. deinde onyas Symonis iusti filius: qui vsque tunc fuerat puer: post eum Symon filius eius deinde onyas filius eius tempore antiochi magni et seleuci eius filij: cuius tempore heliodorus ad spoliandum erarium in hierusalem fuit missus: et hic onyas secundum Josephum libro duodecimo antiquitatis iudaice capitulo. vj. habuit duos fratres. s. iasonem et menelaum: qui successiue licet vsurpatiue tenuerunt summum sacerdotium: quibus successit alchimus per institutionem violentam antiochi epiphanis quia non erat de linea sacerdotali licet descendisset ab aaron: vt habetur infra capitulo. vij. et tunc sacerdotium deuenit ad machabeos: qui Antiocho regi et eius factis quantum poterant resistebant. Habebant etiam ibi aliquid iuris. Nam matathias pater eorum descenderat de illis. xxiiij. quos dauid instituerat ad deseruiendum templo domini per vices suas: primo paralypo. Sed quia huius primi et secundi machabeorum maior est auctoritas quam iosephi: cum ab ecclesia recepti sint ad legendum ideo non est dimittendus textus propter iosephum: sed magis econuerso. Secundo vero libro. iiij. cap. dicitur expresse quod iason fuit frater onye: et quod menelaus et lysimachus fuerunt fratres symonis prepositi templi et de tribu beniamin sicut et iste symon: vt habetur secundo libro capitulo. iij. De alchimo vero habetur secundo libro. xiiij. capitulo quod fuerat summus sacerdos tempore Antiochi epiphanis: sed eiectus fuit inde: eo quod ritu gentilium fuerat inquinatus quem tamen restituit demetrius seleuci: vt habetur ibi. et septimo capitulo primi libri: et ideo secundum textum intendo exponerre libros machabeorum.

Sequitur figura regum cum suis attinentijs.

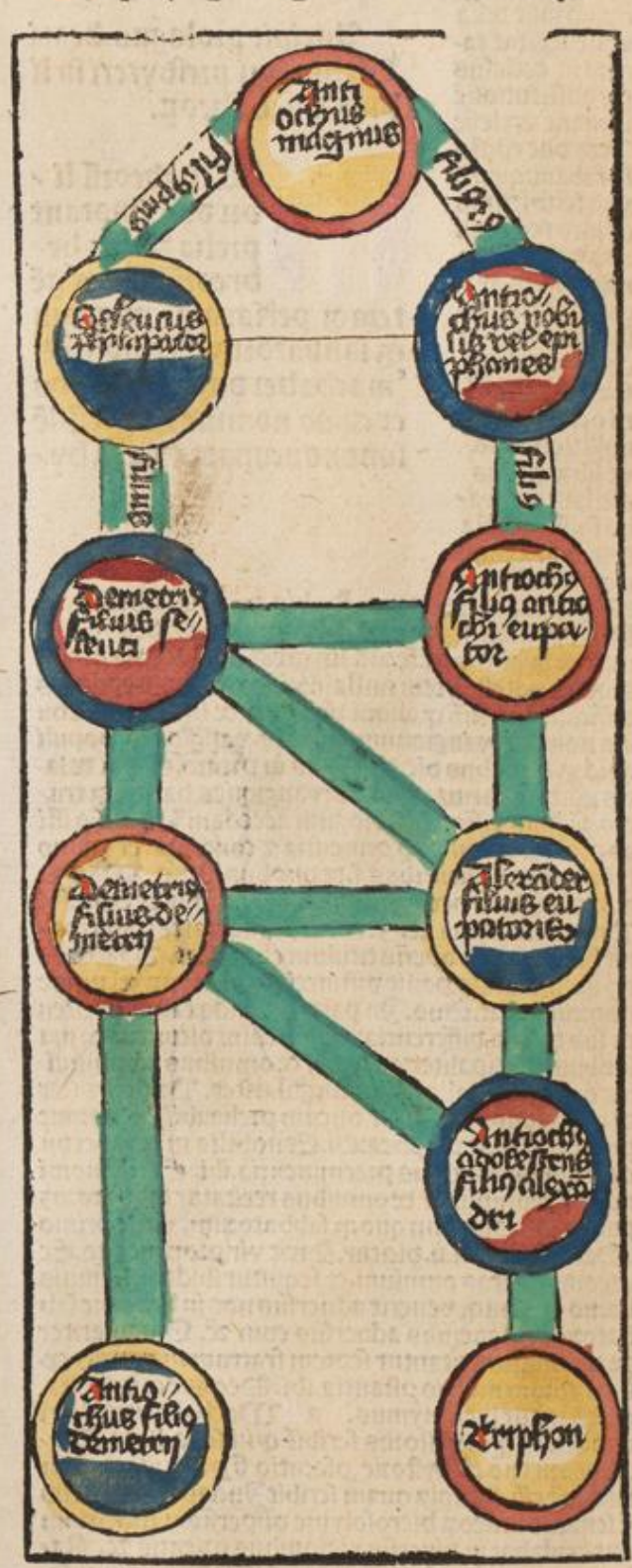

Per figuram igitur prepositam patet processus regni syrie quantum ad principes qui iudeorum populum afflixerunt. Diuisio tamen libri accipienda est secundum duces qui populum israel liberauerunt: tamen liber totalis primo in duas partes diuiditur secundum duos libros pertia-

les primum.s.et secundum. Primus aũt liber diuidit in quatuor partes: qr primo ponit liberatio populi ꝑ matathia: secũdo sub iuda.iij.ca.tercio sub ionatha.ix ca.quarto sub symone.xiij.ca. Prima in duas: qr primo ponit reiectio ipi'z templi facta p antiochũ epiphanẽ

secdo defensio facta p Matathiam ca.sequenti. Prima adhuc i tres ꝑs triplicẽ ꝓcussionẽ p Antiochum factaz. Prima facta fuit p ipsuz ꝓsonaliter: secda p eius ducem: q ponit ibi. Et post duos annos.tercia p eius nuncios z scripturaz.ibi. Et scripsit. Circa primũ primo describit affligẽtis origo: secundo afflictiõis occasio: ibi. In diebus illis: tercio afflictionis tempus z ordo: ibi. Et preparatũ ẽ. Qrto multiplex afflictor oppressio.ibi. Et cõuertit. Circa primum dicit. a Et factum est ꝛc.s. magnus.

b Philippi regis ꝛc.s.tota.nã in macedonia q̃ est quedã ps gracie prius regnauerat pater eius z plures alij sed iste fuit primus monarcha nõ solum grecie ꝟ etiam totius orientis: ꝓpter quod ab eo incipit regnum grecor. c Darũ regẽ ꝓsarum.iste darius ꝑm hebreos fuit filius assueri z besser regine: sicut dictum est in principio libri bester: et Dañ.ix.ca.et pluribus alijs locis. Scdm alios vo hystoriographos fuit alius dari9 qui postea regnauit per longum tempus. d Constituit prelia multa. contra regna resistentia sibi. e Et obtinuit omniũ. sibi resistentiũ. f Munitiones.i.castra z fortalicia z bona in eis reposita. g Et ptransijt ꝛc.habitabilis ex parte orientis. h Et siluit terra ꝛc. qr nullus audebat sibi resistere verbo vel facto. i Et congregauit virtutem ꝛc.hoc ponit ad respondendũ tacite questioni qua posset queri. Quomodo fecit tanta cum paruũ esset regnũ macedonie: et rñdet q̃ cõgregauit sibi exercitum valde fortem: nõ solũ de macedonia ꝟ etiaz de alijs locis: z bellatores vndecunq; sibi libenter adherebant. Nam in victorijs non retinebat sibi nisi bonum honorabile: cedens alijs bonũ vtile et sua liberalitate. k Et facti sunt illi in tributũ. ad sui exercitus sustentamentũ. l Post hec ꝛc. egritudine valida. m Et cognouit ꝛc.habuerat eñ de hoc responsum ab arboribus soli z lune ꝓsecratis: a quibus quesi erat si deuicto orbe terraz rediret ad matrem suam et sorores charissimas: et rñsum est q̃ non: quia cito esset moriturus. n Et vocauit ꝛc. i. socios familiares: nullus enim de filijs suis si tamen aliquos habuit legitur post cum regnasse. o Et multiplicata ꝛc.

Incipit liber primus machabeor. Capm.j.

a Factũ est post q̃ ꝓcussit alexander philippi macedo qui primus regnauit in grecia egressus de terra cethim: c darium regem ꝓsarum z medor: d constituit prelia multa: e z obtinuit oĩa f munitiones: z interfecit reges terre. g Et pertransijt vsq; ad fines terre. et accepit spolia multitudinis gẽtiũ: h et siluit terra in ꝓspectu ei9. i Et ꝓgregauit virtutẽ z exercitum fortem nimis: z exaltatũ est z elevatũ cor eius: z obtinuit regiones gentiũ z tyrannos: k et facti sunt illi in tributum. l Et post hec decidit i lectũ m et cognouit qr mori deretur n Et vocauit pueros suos nobiles qui secũ erant nutriti a iuuentute sua: z diuisit illis regnum suuz cuz adhuc viueret. Et regnauit alexãander annis duodecim: et mortuus est. Et obtinuerũt pueri eius regnum vnusq;sq; qz in loco suo: et imposuerũt oĩes sibi dyademata post mortem eius: z filij eorum post eos annis mltis o z multiplicata sunt mala i terra. p Et exijt ex eis q radix peccati r antiochus illustris filius s antiochi regis t qui fuerat rome obses: v et regnauit in anno centesimo tricesimoseptimo regni grecor. x In diebꝫ illis exierunt ex isrl filij iniq. y z suaserũt multis dicentes. Eamus et disponamus testamentũ z cuz gentibꝫ que circa nos sunt: a qz exquo recessimus ab eis inuenerũt nos multa mala b Et bonus visus est sermo

quia regnũ syrie z regnũ egypti ab alexandro descendentia afflixerũt ꝑm isrl colentẽ dñm: z qz ꝑmissa dicta sũt vt ad antiochum illustrẽ deueniret: ideo subdit. p Et exijt ex eis. s. a regibus syrie: vt patz in figura s. posita. q Radix peccati. nã ex eo pullulauerunt plura mala q̃z ex alijs p̃cedentibꝫ r Antiochus illustris. i. p̃clarus seu nobilis: et significat idẽ qd epiphanes qd est nomen grecum: et dicit ab epi quod ẽ s. z phanes appitio. q̃si super alios eminens vel apparens.

s Fili9 antiochi magni.

t Qui fuerat rome obses. nam antiochus magn9 pater eius ꝓ romanos fuit repressus ab infestatione vicinarũ sibi gẽtiũ romanis federataz. z ad maiorem securitatem acceperũt obsidem filium suum iuniorem: q̃ audita morte sui patris et inertia Seleuci sui fratris de roma clam recessit: z in syriam veniens aliquas ciuitates maritimas habuit z tandẽ regnũ: ideo subditur.

v Et regnauit ꝛc qd incepit ab Alexandro magno: vt dictum est supra.

Dicunt tñ aliqui q̃ hec numeratio incipit a primo anno seleuci: qui immediate successit alexandro magno in syria sed hoc non videtur bene dictũ: qr hic z infra. vj. ca. z danielis. viij. alexander dicit primus in regno grecoruz nec obstat q̃ ipsi ꝓ tempora regum intermedioz numerant cxxxvij. annos a primo anno seleuci vsq; ad primũ annũ antiochi epiphanis: quia idem annus dicit vltimus regis precedentis: et primus immediate sequẽtis: et sic bis computat. Antiochus aũt epiphanes fuit nonus ab Alexandro magno: z sic ꝓ tales computationes vnius anni bis computati habentur. ix. anni minus ꝑm veritatem: qui fuerunt de tempore alexandri magni postq; regnauit in tota grecia. Quodecim aũt anni quibus dicitur regnasse: incipiunt a tpe quo post patrem immediate regnauit in macedonia tm: z sic regnũ grecie inchoandũ est ab eo.

x In diebꝫ illis. Posita origine ꝓsecutoris hui9 ponit occasio ꝓsecutiõis q̃ ꝓcessit ex malicia aliq̃z de ꝓplo isrl. sõ dr. r In diebꝫ illis ꝛc. nõ solũ in scipis formaliter: sed etiã in alijs effective: iõ subdit: y Et suaserũt ꝛc. i. fedus societatis. z Cum gentibus circũcisis z ydolatris. nos eis ꝓformando: z subditur ratio.

a Quia exquo ꝛc. istud dictũ videbat habere colorem: qr ante captiuitatẽ babylonicã populus israel multuz declinauit ad ydolatriam: vt patet tercio et quarto Regum et tamen habuit reges potentes. s. in samaria z hierlim. Post reditum vo captiuitatis babylonice vsq; ad hoc tẽpus ad ydolatriam non declinauerat: et tamen regem nõ habuerat: z sub tributo regũ alioz seruiebat. Sed isti tacebant illud exquo persuasio talis erat iniqua. s. q̃ ꝓpter

ydolatriam regum israel et iudaꝛ subditoꝝ suoꝝ dicta regna fuerant destructa: ꝛ reges israꝫ ꝛ iuda cuꝫ suis populis captiuati. a Et donꝰ ꝛc. qꝛ respiciebant q̄tū ad illud quod ꝓponebaꝫ: ꝛ nō q̄tuꝫ ad illud qđ tacebaꝫ. b Et festinauerūt. i. firmiter ordinauerūt. c Aliqui de ꝓplo i. pauci respectu alioꝝ. d Et abierūt ad regem. s. antiochum ydolatrā. e Et dedit illis ꝛc. i. vt ꝑm ritū incircūcisoꝝ viuerēt: et ad hoc alios libere possent inducere. f Et edificauerūt ꝛc. i. scolam in qua docerēt ꝛ addiscerent leges ꝛ statuta gentiliū. et dicitur gymnasium: naꝫ in schola disputatꝰ ꝓtra alium: sicut in gymnasio exercentur boies ad luctaꝫ corꝑalem.

b Et iuncti sunt nationibus. ꝓformando se eis in vita ꝛ moribus.

g Et fecerī ꝛc. dimittendo filios suos incircūcisos.

i Et venūdati sī. i. totaliter dediti.

k Et facerēt malū. sicut de achab dī iij. Regū. xxj. eo qꝛ venundatus sis vt faceres malū in cōspectu dñi.

l Et paratū est. b ꝑter ponit afflictionis tempꝰ ꝛ ordinā cā fecit antiochus in egressu de egypto. Ad cuius intellectū sciendū qꝛ sicut dixi sup daniel. x. ca. antiochꝰ magnus ad confederationem ipsius cum rege egypti et econuerso dedit filiā suā cleopatram ptolemeo epiphanii: ex quibus natus fuit ptolemeus philometor: igit mortuo ptolemeo epiphane. antiochus illustris rex syrie accepit aliquas ciuitates regni egypti regno suo ꝓpinquas q̄si tutor nepotis sui: qui puer adhuc erat: quas cuꝫ duces egypti repeterent ꝓ puero: ꝛ ipse nollet reddere: motū fuit bellū inter ipsos ꝛ antiochū: in quo victi fuerūt duces egypti: ꝛ ꝓ consequens ptolemeus philometor cum eis qui erat adhuc multum iuuenis: ꝛ egypto spoliata antiochus venit in hierusalem ꝛ fecit multa mala: vt habeꝫ in parte sequenti. In hac ꝑte describit bellum dictū. cū dī l Et paratum est ꝛc. s. regnū egypti modo iam dicto. vt ꝓpter iu litera paucis exceptis.

m In multitudine graui. s. ad sustinendum.

n In curribus. in quibus pugnabant reges antiq̄tus. ꝛ

o Et elephantis. portantibus castra lignea: in quibus erant homines armati desuper ꝓiicientes iacula.

p Et eq̄tibus. circa elephantos ordinatis ne occiderentur ab aduersarijs. q Et copiosa ꝛc. inuadēs egyptū ꝑ terrā ꝛ ꝑ mare.

r Et quertit. Hic ꝑñr ponit ideoꝝ multiplex oppꝛsio: cū dr. r Et quer. anti. iter suū. s Postq̄ ꝓcessit egyptū. mō dicto. t In. cxl. ꝛ tercio anno. s. regni grecoꝝ. ꝛ ꝓ ꝑñs anno. vj. regni antiochi: vt patꝫ ex ꝓdictis. v Et ascēdit ꝛc. qꝛ ꝓpata erat ad faciēdū mala. x Et intrauit ꝛc. i. in templuꝫ qđ iam diu erat ꝓ zorobabel et socios eiꝰ reedificatum y Cū superbia. tractans ꝓfanꝑ bilitē vasa sacra: ideo subdit.

z Et accepit ꝛc. in q̄ cremabatur thymiama ad honorē diuinū. a Et candelabrū luminiꝫ nā sup altare erant septē lucerne auree. b Et vniuer. vasa eꝰ. s. forcipes ꝛ emūctoria que oia erāt aurea: exo. xxv. c Mensaꝫ ꝓpositionis. super quaꝫ ponebanꝫ xij. panes calidi in die sabbati ꝓ xij. tribubus israꝫ et in hoc significabaꝫ q̄ sacerdotibus debebaꝫ a pplo victus.

d Et libatoria id est vasa in qb⁹ ꝓbabanꝫ liq̄da de quibꝰ fiebant libamina: q̄ sūt oblationes de liquidis.

e Et phialas. i. vasa in quibꝰ reponebanꝫ vnguenta ꝛ thymiamata.

f Et mortariola aurea in quibus terebanꝫ illa et quibus componebanꝫ.

g Et velū. diuidens inter sanctū ꝛ sanctū sanctoꝝ.

b Et coronas. erūtes ibi ad ornatū templi. i Et ornamentū aureū. i. cortinam aurifrigiatam. k Et ꝑminuit oia. i. in puluerē redegit: vt dicunt aliq̄ exposītores: ꝑ nō est verisimile qꝛ tam ꝓciosa vellet sic cōterere: iō dr qꝛ hec cōminuit. i. a ꝓpria forma transmutauit: materiā retinens ad alios vsus ad suā vtilitatē.

l Et ingemuerūt ꝛc. tātis malis occurere nō valētes

m Et ꝑmota ꝛc. i. in suo decore transmutata ꝓ miseriā habitantiū in ea. n Et post duos annos. Hic ꝓsequenter ponit ꝓsecutio quaꝫ fecit antiochus ꝓ suum ducem fallacem ideo subdit.

o Et locutꝰ ꝛc. significās qꝛ venisset ꝓ bono statu ciuitatis reformādo. p Et crediderūt ei. cū intra recipiēdo. q Et irruit ꝛc. ciuibꝰ nō cogitantibꝰ de defensione. r Et destruxit ꝛc. notabiles et fortes. ne post eiꝰ recessuꝫ iudei possent ibi tueri. s Et muros ꝛc. faciēdo ibi multas apturas ꝑ qs eq̄tes ꝛ pedites multi possent ingredi libere: si iudei vellent in ali-

quo rebellare.
t Et edificaue
rūt ꝛc.i. arcez sy
on. v Et fa-
cta ꝛc.i. in fortа-
licīōtra ciuita
tis ꝑlm. iō sub-
dīt postea.
x Et facti sūt
ꝛc.ad capiendū
ciues ꝛ spoliandū
dum. y Et
factū est ꝛc.i.lo-
co templi:ne cul
tus diuinus ibi
posset exerceri:
nā te arce pote-
rant sup ꝛeuz co
lentes iacula ꝓ-
icere eo q̄ erat
ꝓpe tēplū.
z Et in dyabo
lū magnum alīs
malū. boies em
pessimi dicūtur
dyaboli ꝓ quan
dam similitudi-
nem:ꝛ accipitur
hic singulare ꝓ
plurali:dyabolū
i.dyabolos.
a Et facta ē ꝛc
id ē extraneoꝝ.
b Sanctifica-
tio ꝛc.in loco em
templi creuerūt
arbusta:vt dici-
tur.j.in.iiij.ca.

c Scōm glo-
riam eius.tpe sa
lomonis. d
Multiplicata
ꝛc.tpe antiochi
illustris. e Et
scripsit. Hic cō-
sequenter ꝛscri
bīt ꝓsecutio reg
antiochi ꝑ nun-
cios ꝛ scripturā
in qua primo p̄-
cepit legē mosai
cam abolerī: iō
dicīt. e Et
scripsit rex ꝑ de-
cretū firmū. f
Ut eēt oīs ꝑplis
regni sui vnus:
vuī leg et ritus.
g Et reliquēt
vnusq̄sq;.gentī-
liū aliū ritum ha
bentiū q̄s antio-
chus. h Et
multi ꝛc.alīq̄ ti-
more alīq̄ fauo-
re. i Et misit
rex ꝛc.i.epl̄as ꝛe
cretū suū ꝓtinē-
tes. k Ut se
querenī ꝛc.ydo
latraꝝ. l Et
ꝓhiberent holo-

tū ex ysrl. Et accepit spolia
ciuitatis:ꝛ succēdit eā igni
r Et ꝛstruxit mꝰos ei⁹:⁸et
muros eius in circuitu: ꝛ ca
ptiuas duxerunt mulieres
ꝛ natos:ꝛ pecora possederī
t Et edificauerunt ciuitatē
dauid muro magno ꝛ fizmo
ꝛ turribus firmis:ᵛet facta
est illis in arcem. Et posue-
runt illic gentem peccatri-
cem viros iniquos et cōua-
luerunt in ea. Et posuerūt
arma et escas:et congrega-
uerunt spolia hierusalem ꝛ
reposuerūt illic:ʳ ꝛ facti sūt
in laqueum magnum. ʸ Et
factum est hoc ad insidias
sanctificationi:ᶻet in dya-
bolum malum israel. Et ef
fuderunt sanguinem inno-
centem per filium sanctifi-
cationis. Et contaminaue
runt sanctificationem. Et
fugerunt habitatozes hie-
rusalem ꝓter eos:ᵃet facta
est habitatio exterozum: et
facta est extera semini suo:
ꝛ nati eius reliquerunt eaz
ᵇ Sanctificatio eius ꝛsola
ta est sicut solitudo. dies fe-
sti eius conuersi sunt in lu-
ctū:sabbata eius in obꝓo-
brium:honozes eius in ni-
hilū. ᶜ Scōm gloriā eꝰ ᵈmul
tiplicata est ignominia eī⁹:
ꝛ sublimitas eius conuer-
sa est in luctum. ᶜ Et scri-
psit rex antiochus omni re-
gno suo ᶠvt esset omnis ꝑplis
vnus. ᵍ Et reliquerūt vnus-
q̄sq; legem suā ꝛ ꝑsenserunt
oīs gentes ꝑm verbū regis
antiochi. ᵇ Et multi ex ysra
el ꝑsenserūt ei:ꝛ sacrificaue
runt ydolis:ꝛ coinquinaue
runt sabbatum. ⁱ Et misit
rex antiochus libꝛos ꝑ ma
nus nunciozꝝ in hierusalem
ꝛ in omnes ciuitates iudee
ᵏvt sequerentur leges genti-
um terre:ˡ ꝛ ꝓhiberent holo
causta ᵏ ꝛ sacrificia ˡ ꝛ placa-
tiones fieri in tēplo ꝛei:ᵐet
ꝓhiberent celebrari sabba-
tū ⁿ ꝛ dies solennes. ᵒ Et ius-

sit coinquinari sancta:ᵖet
templum sanctū israel. Et
iussit edificari aras et tem-
pla ꝛ ydola ꝛ immolari car
nes suillas ᵠ et pecoꝛa com-
munia et relinquere filios
suos incircumcisos:ʳet coin
quinari aīas eoꝝ in
omnibus immundicīs:ˢet
abominationibus:ᵗita vt
obliuiscerentur legem:ᵛet
immutarent omnes iusti-
ficationes ꝛei. Et quicun-
q̄z non feciſſent ꝑm verbum
regis antiochi:mozerentur
Scōm omnia verba ꝫ scri-
psit omni regno suo: ꝛ pre-
posuit principes populo q̄
hec fieri cogerent. Et iusse-
runt ciuitatibus iude sacri
ficare. Et congregati sunt
multi ꝛ populo ad eos qui
ꝛeliquerant legem domi
ni: ꝛ fecerī mala sup trā ʳet
effugauerūt ꝓlm ysrl in ab-
ditis:ꝛ in absconditis fugi
tiuoꝝz locis. ʸ Die quinta-
decima mensis casleu:ᶻquī-
to et quadragesimo ꝛ cente
simo āno:ᵃedificauit rex an
tiochus ᵇabominandū ꝛtu
lum ᶜ ꝛsolationis sup alta-
re ꝛei ꝛ per vniuersas ciuita
tes iude in circuitu edifica
uerunt aras et ante ianuas
ꝛtozum ꝛ in plateis incē-
debant thura: et sacrifica-
bant. Et libꝛos legis ꝛei cō
bustrerūt igni scindētes eos
ꝛ apud quemcunq̄z inuenie
bant libꝛu testamenti ꝛtoi
ni:ᵇ ꝛ quicunq̄z obseruabat
legem ꝛtoini:ꝑm edictū re
gis trucidabant eum. In
virtute sua faciebāt hec po
pulo ysrael:qui inuenieban
tur in omni mense in ciuita
tibus. ᶜ Et quinta ꝛ vicesi-
ma die mensis:ᶠsacrifica-
bant sup aram que erat cō-
tra altare: et mulieres que
circumcidebant filios su-
os trucidabant ꝑm iussum
regis antiochi. ᵍ Et suspen-
debant pueros a ceruicib.
per vniuersas ꝛtos eoꝝ

causta q̄ totalīk in-
cendebant ad ho-
noꝛē diuinū. k
Et sacrificia ꝓ pec-
catis oblata. l
Et placatiōes.i. sa-
crificia pacifica de
quib⁹ bꝛ in leuitico
m Et ꝓhiberent
ꝛc.ꝑ bñficio creati
onis oim. n Et
dies solēnes. vt pa
sche pētecostes et
hmōi. o Et iuſ-
sit ꝛc.templi loca.
p Et templū san
ctum israel.q̄ dicīt
sanctus:qz ꝓ ceteꝝ
populis ad diuinū
cultū ꝛeputatꝰ: vñ
res inanimate q̄ di
uino cultui ꝛeputā
tur, dicunt sancte.
vt vestes ꝛ vasa ꝛet
silia. q Et ꝓco
ra cōia. i. immūda
ꝑm legē moysi.
r Et coinq̄nari ꝛc
.i. cibis lege ꝓhibīt
s Et abominati-
onib⁹.i. ydolatrīs
q̄ abominatiōes vl
cunt in ve.te.
t Ita vt obliuisce
rent legē. ꝓ ꝓsuetu
dine legi ꝛriam.
v Et immutarēt
ꝛc.i. oblatiōes ꝛ sa
crificia q̄ offereban
tur ꝛeo celi. ꝛcetera
patent vsq̄z ibi.
r Et effugauerūt
ꝛc.qz nolētes ydo-
latrare refugiebāt
occulte ad spelun-
cas mōtiū: vt bꝛ.j.
sequenti ca. Scdo
p̄cepit ydolatriam
ꝓfiteri. ideo dicīt.
y Die.xv.mensis
casleu.i. ꝛecembꝛis
vt dicūt alīq̄: ꝫ me-
lius videt q̄ cozre
spōdet nouēbꝛi: nā
apud hebꝛeos ē ter
cius a.vij. mēse cō-
puto vtroq̄z: q̄ se
ptim⁹ cozrīdet se-
ptēbꝛi nostro ꝛ ali-
qñ tñ ꝓ parte ꝓcur
rit cū octobꝛi nꝛo:
ꝛ ꝓ oīs casleu filiē
cū ꝛecēbꝛi. et rō bu
ius ē. qz iudei faci-
unt menses ꝑ luna
tiones: sicut plen⁹
ꝛeclarauī Gen. vij.
et exodi. xij.
z Quinto ꝛ.xl. et
c. anno. s. regni gre
coꝝm.

a Et edificauit.i.statui fecit. b Abominandū ydolum.s.iouis olimpij. c Desolationis. qz erat signū desolationis templi.tercio precepit legē mosaicam destrui: ideo dicit. Et libros legis dei combusserūt ꝛc. Quarto ꝓcepit oēs legis obseruatores trucidari:ideo dicit. Et libros legis dei combusserūt ꝛc. Quarto ꝓcepit omnes legis obſuatores trucidari:ideo dicitur d Et q̄cūq; fuabat ad legē dñi ꝛc. et ꝓtra vsq; ibi. e Et q̄nta ⁊ vicesima die mēsis casleu. f Sacrificabant ꝛc. s. dei sup qđ erat ydolū positus ⁊ sic ara in qua sacrificabant ydolo erat posita ꝓtra altare dei. g Et suspendebant ꝛc. i. id est ꝓ colla fumib⁹ iuxta ceruices trāseūtibus. cetera patent.

Ca.ij.

In dieb⁹ illis. Posita deiectiōe populi p Antiochum epiphanez:hic ꝓsequent ponit aliq̄lis eius releuatio ꝑ matathiam:vbi primo ponit audacia zelantis. scdo constantia tolerantis: ibi. Et exclamauit tercio,puidēcia moriētis.ibi. Et appropinquauerūt. Circa primū primo ponit planctus humiliationis.iscdo ausus ꝓfessionis: ibi. Et venerunt illuc. tercio zelus emulationis.ibi. Et cessauit. Circa primum ꝑmittit Matatbie genus cum dr.

a In dieb⁹ illis surrexit matatbias filius iohannis. et eius officiū cū dicitur. b Sacerdos ex filijs ioarim iste fuit vnus de vigintiq̄tuor sacerdotibus q̄s instituit dd ad augmētationē diuini cultus.j.palypo.xxiij.⁊ dicūt aliq̄ ꝙ iste vocat ibi ioachim q̄ habuit sortē.xxj.videt tñ mihi ꝙ melius dicitur ibi ioarib q̄ habuit sortē primā.noia.n. hebrea frequēter mutant in vltima lra sicut ⁊ latina.⁊ hoc ꝓz ex hoc qđ j.xiij.ca.dr.ꝙ matatbias fuit ex filijs ioarib. qđ idē nomē est quod ioarib. c Ab hierlm.istud refert ad illud qđ supra ponitur:surrexit.nam inde recessit ꝓpter templi cōtaminationem. d Et consedit in monte modin. vnde erat oriundus. Consequenter describit proles eius cū dicitur. e Et habebat filios.v.ꝛc. interpretationes cognominū hic omitto:quia hieronymus in libro suo de interptationib⁹ noim hebreoꝝ nōnullas ponit de libris machabeoꝝ: ⁊ iste que sunt remigij ⁊ in fine biblie cōiter ponunt sunt in plib⁹ mꝓprie:⁊ freq̄nter a hieronymo reꝓbate. f Qui viderūt mala.oculo compassionis ⁊ dolozis. g Et dixit matatbias. Ue mihi ꝛc q.d.minus malū esset mihi simpliciter non esse q̄ꝫ tanta mala populi ⁊ cōtemptū cultꝰ diuini videre.

et eos q̄ circūciderāt illos trucidabāt. Et multi de populo israel diffinierūt apud se vt nō māducarēt immūda: ⁊ elegerūt magis mori q̄ cibis coinq̄nari immūdis: et noluerūt infringere legē dei sanctam: ⁊ trucidati sūt Et facta est ira magna sup populum valde.

Caplm.ij.

In dieb⁹ illis surrexit matatbias filius iohannis filij symeonis sacerdos ex filijs ioarim ab hierlem et ꝑsedit in monte modin. e Et habebat filios q̄nq;: iohannā q̄ cognominabatur gaddis:et symonē q̄ cognominabat thasi: et iudam q̄ vocabat machabe⁹ ⁊ eleazarum qui cognominabat abaron:et ionathan q̄ cognominabat apphus. f Qui viderunt mala que fiebant in populo iuda ⁊ in hierusalez. g Et dixit matatbias: Ue mihi.vt quid nat⁹ sum videre ꝓtritionem ꝓpli mei ⁊ contritionē ciuitatis sancte:⁊ sedere illic cum datur in manib⁹ inimicoꝝ: h Sācta i in manu extraneoꝝ facta sunt: k templū eius sicut homo ignobilis l Vasa glorie ei⁹ captiua abducta sūt trucidati sunt senes eius in plateis:⁊ iuuenes eius ceciderūt in gladio inimicoꝝ. m Que gēs nō hereditauit regnū eius et non obtinuit spolia eius: n Dis cōpositio eius ablata est. o Que erat libera: p facta ē ancilla. q Et ecce sancta nra r et pulcritudo nostra s ⁊ claritas nostra t desolata est: ⁊ coinq̄nauerunt eam gentes. u Quo ergo nobis adhuc viuere? v Et scidit vestimenta sua matathias ⁊ filius eius x ⁊ operuerunt se cilicijs: y et planxerunt valde. z Et venerūt illic q̄ missi erant a rege antiocho: vt cogerēt eos q̄ ꝓfugerāt in ciuitatē modin.immolare ⁊ accendere thura ⁊ a lege dei discedē. a Et multi de populo israel ꝓsentientes accesserunt ad eos: b sed matatbias ⁊ filij ei⁹ ꝓstant stetерunt. Et rūdentes qui missi erāt ab antiocho c dixerūt matathie. d Princeps e ⁊ clarissimus f ⁊ magn⁹ es ī hac ciuitate: g ⁊ ornat⁹ filijs h ⁊ fratrib⁹. i Ergo accede ꝓ. or ⁊ fac iussum regis sic fecerūt oēs gentes ⁊ viri iuda et qui remanserūt in hierusalem: k ⁊ eris tu ⁊ filij tui in amicos regis: l ⁊ amplificatus auro ⁊ argento ⁊ muneribus mltis. m Et rūdit matathias:et dixit magna voce. Et si omnes gentes regi antecedant in gladio inimicoꝝ. n Que gēs nō hereditauit regnū eius et non obtinuit spolia eius: o Dis cōpositio eius ablata est. p Que erat libera: q facta ē ancilla. r Et ecce sancta nra s et pulcritudo nostra t ⁊ claritas nostra u desolata est: ⁊ coinq̄nauerunt eam gentes. v Quo ergo nobis adhuc viuere? x Et scidit vestimenta sua matathias ⁊ filius eius y ⁊ operuerunt se cilicijs: z et planxerunt valde. a Et venerūt illic q̄ missi erant a rege antiocho: vt cogerēt eos q̄ ꝓfugerāt in ciuitatē modin.immolare ⁊ accendere thura ⁊ a lege dei discedē. b Et multi de ꝑplo israel consentientes timore mortis. c Ꝫ matatbias ⁊ fi. eius ꝓstan. steterūt. in ꝓfessione dei ⁊ legis d Dixerunt matatbie. volentes eum primo verbis adulatoriis subuertere. e Princeps. dignitate. f Et clarissimus. fame celebritate. g Et magnus es. potestate. h Et ornatus filijs. quinq̄.

i Et in manu extraneoꝝ.i.gētiliū ydolatraꝝ. k Templū eius ꝛc.ignobiles eīm vilibus opibus reputāt: ⁊ sic tēplū ydolatria et luxuria erat plenū: vt bī.ij.libro vj.ca. l Vasa glorie eius ꝛc. nam antiochus ea asportauerat vt dictū est capitulo precedenti. m Que gens nō ꝛc. hoc dicit eo q̄ in exercitu antiochi erant milites de diuersis nationibus collecti. n Omnis compositio eius.taz spūalis q̄ꝫ corpalis.

o Que erat libera. tpe dauid et salomonis et pluriū regum aliorꝝ. p Facta est ancilla. sb antiocho puerso.

q Et ecce sancta nostra. q̄tuz ad dei cultū.

r Et pulcritudo nostra. q̄tuz ad tēpli ornatū.

s Et claritas nra. q̄tū ad legē que illuminat intellectū.

t Desolata ē. hec cū tria dissipauerat Antiochus ꝓ suū decretū: vt ꝓz ca. ꝓcedenti.

v Quo g̃ ad huc nobis viuere.q.d. Melius est nobis mori q̄ꝫ talia videre. x Et scidit matatbias ꝛc. in signum dolor.

y Et operuerunt se cilicijs. in signū humiliationis.

z Et planxerunt valde. ꝓ malis predictis.

a Et venerunt illuc. Hic ꝓnr ponit ausus cōfessionis dei cultus ⁊ diuine legis:et hoc ꝑsentibus aduersarijs ideo dicit: Et venerūt illuc ꝛc.et patet. b Et multi de ꝑplo israel.consentientes timore mortis. c Ꝫ matatbias ⁊ fi. eius ꝓstan. steterūt. in ꝓfessione dei ⁊ legis

d Dixerunt matatbie. volentes eum primo verbis adulatoriis subuertere. e Princeps. dignitate.

f Et clarissimus. fame celebritate. g Et magnus es. potestate. h Et ornatus filijs. quinq̄.

i Et fratribus.i.magna cognatione. k Ergo accede pri or.q.dicerēt decet te. Scdo verbis pmissoꝝ ꝯ dr̄. l Et eris ꝛc.ꝫtū ad bonū bonorabile.
m Et amplificatus auro ꝛc.ꝫtū ad bonū vtile.
n Et rñdit matathias ꝛc. vt magis appareret eiꝰ cōstātia. Et si oēs gentes ꝛc. seqr̄.
o Ego ⁊ filij mei ꝛc.i.cognati
p Obediem⁹ legi ꝛc.colentes vnū deū verū et cetera patent.
q Et vt cessauit. Hic pseqr̄ter ponit̄ zelus emulatiōis quo interfecit iudeum ydolis imolantem:ptz litera vsqꝫ ibi: r Et contremuerunt ꝛc. qz fortē motꝰ cordis redundat ad corpus. s Et accensus est furor eius.i. ira p zelū qz tūc excitabat̄ pm rōis indicium: iō subditur. t Scdm iudiciū legis. sicut fortē ire passione vtitur laudabilit̄ ad pmptꝰ exequendo actū vtutis. iiij. etbicoꝝ. v Et zelatꝰ ē ꝛc. q̄ ex zelo legē inf ecti zambri cum scorto madianitide. Hūc. xxv. x Et exclamauit. Dostqꝫ descripta est zelantis audacia: hic ꝑnr describit̄ ipius tolerantis cōstantia q̄ p declarat̄ in b q̄ matathias cū filijs suis nō fuit fractꝰ rigore aspitatis magꝫ eligēs bis viuere in deserto ꝫ legē trās gredi: iō subdit̄. y Et fugit ipse ꝛc.bona sua tpalia ꝑpt̄ zelum dei ꝑtinens. z Tūc descēderūt multi.q̄ iā añ fugerant ad loca mag montuosa.

tiocho obediuit vt discedāt vnusqsqꝫ a fuitate legis patrū suoꝝ ⁊ ꝓsentiant mādatis eius:ᵒ ego ⁊ filij mei ⁊ fratres mei:ᵖ obediemꝰ legi patrū nostrorum. Ꝓpicius sit nobis deus:nō est nobis vtile relinquere legez et iustitias dei. Nō audiemꝰ verba regis antiochi nec sacrificabimus transgredientes legis nostre mandata:vt eamus altera via.ᵠ Et vt cessauit loq̄ verba hec:accessit q̄dā iudeꝰ in oīm oculis sacrificare ydolis sup arā i ciuitate modin ꝑm iussum regis. Et vidit matathias ⁊ dolu it:ʳ ⁊ ꝓtremuerūt renes eius ˢ Et accēsus ē furor eiꝰ ᵗ ꝑm iudiciū legis:⁊ insiliēs trucidauit eū sup arā. Dz ⁊ virū quē rex antiochus miserat q̄ cogebat īmolari: occidit in ipso tpe:⁊ arā destruxit:ᵘ ⁊ zelatꝰ ē legē sicut fecit finees zambri filio salomi. ᵛ Et exclamauit matathias voce magna in ciuitate dicēs. Oīs q̄ zelū hz legis statuēs testamentū exeat ptꝰ me:ʷ et fugit ipse ⁊ filij eiꝰ in montes:⁊ reliquerūt q̄cūqꝫ hēbāt i ciuitate. ˣ Tūc descēderūt multi querētes iudiciū ⁊ iusticiā in deserto:⁊ sederūt ibi ipi ⁊ filij eiꝰ ⁊ mulieres eoꝝ ⁊ pecora eoꝝ qm̄ inundauerūt sup eos mala. Et renunciatū est viris regis ⁊ exercitui q̄ erāt i ir'm ciuitate dauid: qm̄ discessissent viri q̄dā:ᵃ q̄ dissipauerūt mādatū regis i loca occulta i deserto:⁊ abissent pꝰ illos multi. Et statim ꝓcesserunt ad eos:⁊ cōstituerūt adūsus eos i ꝑliū in die sabbatoꝝ. Et dixerūt ad eos. Resilitis ⁊ nūc adhuc:exite ⁊ facite ꝑm ꝟbū regis antiochi ⁊ viuetis. Et dixerūt Nō exibimus neqꝫ faciemꝰ ꝟbū regis vt polluamꝰ diē sabbatoꝝ. Et ꝓcitauerunt aduersus eos ꝑliū. ᵇ et nō responderunt eis ᶜ nec lapidē miserūt in eos:ᵒ nec oppilauerūt loca occulta ᶜ dicētes Moriamur oēs in simplicitate nr̄a:⁊ testes erūt super nos celū ⁊ terra q̄ iniuste pditis nos. Et intulerūt illis bellū sabbatis:et mortui sūt ipi ⁊ vxores eoꝝ ⁊ filij eoꝝ et pecora eoꝝ vsqꝫ ad mille aias hoīm. ᶠ Et cognit matathias et amici eius:ᵍ ⁊ luctū habuerunt sup eos valde. Et dixit vir ꝓximo suo. Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt ⁊ nō pugnauerimꝰ aduersus gentes ᵇ p aiab⁹ nr̄is ⁱ ⁊ iustificationib⁹ nr̄is ᵏ citius dispdēt nos a terra. ˡ Et cogitauerūt in die illa dicentes. ᵐ Oīs hō q̄cunqꝫ venerit ad nos i bello die sabbatoꝝ:pugnemus aduersus eū ⁊ nō moriemur oēs sicut mortui sūt frēs nr̄i in occultis. ⁿ Tunc ꝓgregata ē ad eos ᵒ synagoga iudeoꝝ fortis viribus ex israꝫ. ᵖ Oīs volūtariꝰ in lege: et oēs q̄ fugiebant a malis additi sunt ad eos:ᵠ et ſfacti sunt illis ad firmamentū: ⁊ collegerūt exercitū:ʳ ⁊ pcusserunt pctōres i ira sua:⁊ vi-

ꝯ Et nō rñderunt eis.ad votū.s.eoꝝ ꝫ ad otrariū:iō ꝑmittit ⁊ dixerunt. Nō exibimus ꝛc. c Nec lapidē miserunt in eos.ad sui defensionem. d Neqꝫ opilauerūt loca.ne quietē sabbati violarēt. e Dicentes. Moriamur ꝛc. ⁊ sine dubio istud ꝓcessit ex quadā simplici deuotiōe qz licitum erat eis in die sabbati se defendere: vñ ⁊ iosue. vj. dr̄: q̄ cuncti bellatores de volūtate dñi circuierūt vrbē biericho sex in die ⁊ boc. vij. dieb⁹ in q̄b⁹ dies sabbati erat inclusus: ꝫrē qđ matathias qui erat in lege ptꝰ declarauit q̄ licitum erat iudeis in sabbato pugnare in necessitatis casibus.
f Et cognouit.h oñdit̄ scdo ꝓstātia matathie ⁊ eoꝝ qui cū eo erāt in hoc q̄ nō fuerūt fracti terrore aduersitatꝫ exaudita morte mille hoīm: ideo subdit̄.
f Et cognouit matathias ꝛc. mortez ꝑdictoꝝ.

g Et luctū habuerunt ꝛc.qz mortui erāt ex idiscreta deuotione: iō subdit̄. Et dixit vir ꝓximo suo ꝛc. h Pro aiabus nostris.i.pvitis nr̄is vt ita liceat loqui. i Et iustificationib⁹.i.legis observationib⁹
k Citiꝰ dispdent nos. et sic sequent̄ maiora mala.
l Et cogitauerūt: in die illa dicentes
m Oīs hō ꝛc.istō ordinauerūt de ꝓsilio matathie vt dictū ē. n Tūc cōgregata ē. Hic tercio declarat̄ eoꝝ cōstantia: qz nō fuerūt fracti labore anxietatis q̄ viriliter hostibus restiterūt:iō dr̄. n Tunc cōgregata est ad eos. i.ad matathiam et eius amicos.
o Synagoga iudeoꝝ fortis viribꝰ. ꝫtū ad robur corpis ⁊ spūs.iō subdit̄ tur. p Omnis voluntarius in lege.i.habens voluntatem seruandi legē.
q Et facti sunt illis ꝛc.eligentes matathiam in principem suum. r Et percusserunt peccatores ꝛc.p zelum

a Qui dissipauerunt mandatum regis. ipsuz implere deneganꝺo:et virum inducentē ad regis obedienti am occiꝺendo. Cetera patent vsqꝫ ibi.

legis excitata. s Et ceteri fugerunt ad nationes gentiliū. exiudeā exītes. t Et circu.mat.ꝛc. p loca iudee ydolatria polluta. v Et cir.pue.ꝛc. ąs pentes eoꝝ nō fuerāt ausi circūcidere mozꝫ timoze. r Et pse.sē ꝛc.i. homines valde supbos: sicu boies digni morte dicunt filij mozꝫ.j.reg.xxvj y Et pspatū ē ꝛc i.matathie z filioꝝ suoꝝ. z Et obtinuerūt legē.i. legis obseruātiā. a De manibus gētium.i. exīssa coꝝpotētia. b Et nō dederūt ꝛc. ꝫ magꝫ represserūt z sic minus dicendo plꝰ significat. c Et appropinquauerūt descripta matathie pstantia: bn̄r describit eiꝰ puidentia: nā vides appropinquare tp̄us sue mortis: ordinauit imposterū de defensione legis z primo ad eā filios suos animat dicens.

d Nūc pfortata ꝛc.s.antiochi regis vt pz er pdictis.

e Et castigatio. nr̄a p pctis nr̄is.

f Et tp̄s euersionis.diuini cultus z legis. g Et ira. i.pena. b Indignationis.s.diuine suo iusto iudicio: lz nobis occulto. i Nūc g̃ o filij ꝛc.i.zelatozes et defensores ipius: qz nūc est necessitat̄ tp̄s.

k Et date aias vr̄as piculo mozꝫ ws exponendo.

l Ozo testamēto patrū.i.pfibꝰ dato: Exo.xx. Scdo exēpla patrū allegat: et primo in generali dicēs. Et memēto operum patrū ꝛc. m Et accipietis gloriam magnā.i. virtutis fāmā in pñti: z nomen eternū in futuro. Consequenē ponit exempla in particulari dicens. n Abzaam nōne in tētatione.immolatiōis ysaac: Geñ.xxij. o Inuentus ē fidelis.q.d.sic.qz paratus fuit immolare ꝓpter bonū obediētie. p Et reputatū est ꝛc.ꝓpter bonā voluntatem q Joseph in tpe ꝛc.quia tunc erat venditus in seruum r Custodiuit mandatū.renuens adulteriū: Geñ.xxxix. s Et factus est dñs egypti: Geñ.xlj. t Phinees pater noster zelando ꝛc.sicut dictū est supza. v Jesus.i. iosue. x Dum impleuit verbum.dñi p moysen sibi dictum. y Factus est dux in israel: Josue.j.

z Caleb dum ꝛc. vtutē dei ꝺ exploratozes: Nume.xiij. a Accepit hereditatē: Josue.xiiij. b Dauid in sua misericozdia. qua pepcit sauli q̄ bis cecidit in manu sua. j.Regum.xxiiij et.xxvj. c Consecutus est ꝛc.ij. Reg. viij. Helyas ꝛc.occidēdo ꝓphetas baal. tercio Regum xviij. c Receptus est in celum.iiij.Reg.ij.

ros iniquos in indignatione sua: s z ceteri fugerūt ad nationes: vt euaderēt. t Et circūiuit matathias z amicie z destruxerūt aras: v z circūciderūt pueros incircūcisos quotq̄t inuenerūt in finib⁹ isrl'in fortitudine. r Et psecuti sūt filios supbie: y z psperatū est opus in manib⁹ eoꝝ. z Et obtinuerūt legem de manib⁹ gentiū a z de manib⁹ regū. b z nō dederūt cozna peccatoꝝ. c Et appropinquerūt dies matathie moriendi z dixit filijs suis: d nūc pfortata est supbia e et castigatio: f z tp̄s euersionis: g et ira d indignationis. i Nunc g̃ filij emulatozes estote legis k z date aias vestras p testamēto patꝝ: z memētote operꝝ patꝝ q̄ fecerūt in generationib⁹ suis: l z accipietꝫ gloriā magnā z nomē eternū. n Abzaam nōne in tētatōe o inuēt⁹ ē fidel': p z reputatū ē ei ad iusticiā: q Joseph in tpe āgustie sue r custodiuit mādatū: s z factꝰ ē dñs egypti. t Phinees pr̄ nr̄ zelādo zelū dei z accepit testm̄ sacdotij eīni. v Jesus dū impleuit vbū: x factꝰ ē dux in isrl'. z Caleph dū testificat in ecclesia a accepit hereditatez. b Dauid i sua miscōia c psecutus ē sedē regni i secula d Helias dū zelat zelū legꝫ: e recept⁹ ē i celū. f Ananias azarias z misahel credētes: g liberati sūt de flama. h Daniel in sua simplicitate i liberat⁹ ē. de ore leonū. Et ita cogitate p gnātiōez z gnātōnē. qz oēs q̄ spant i cū n̄ infirmāt. k Et a vbis l viri pctōrꝫ m) ne timueritꝫ: n qz gl'ia eiꝰ sterc⁹ z vmis ē. o Hodie extollit p z cras n̄ inuenietꝫ: q qz uersus est in trā suā r z cogitatō eiꝰ perijt. s Vos g̃ filij pfortamini t z viriliter agite in lege v qz cū fecerit q̄ vobis p̄cepta sunt in lege a dño de vio: x in ipa gl'iosi eritꝫ. y Et ecce symon frater vr̄ scio q vir cōsilij est. z Ipm audite semp: a et ipe erit vobis pat̄ b Et iudas machabe⁹ fortꝫ viribꝫ a iuuētute sua sit vobis princeps militie: c z ipse aget belluꝫ ppli. d Et adducetis ad vos omnes factores legis: z vindicate vindictam ppli vri. e Retribuite retributionem gentibus z intendite in p̄ceptum legis Et benedixit eos: z appositus est ad pr̄es suos. Et de libris interponitur cum feceritis ꝛc.nō est de textu nec habet in libris correctis. y Et ecce symō frater de ster.scio q vir psilij est.i. prudēs in dandis psilijs. z Ipm au.sp.eius sequendo consilium.

a Et ipe vobis erit pater.qz prudentia in bellis est magis necessaria q̄ fortitudo. b Et iudas ꝛc.ido ad principatū militie aptus. c Et ipse ꝛc. de psilio tū symonis. d Et adducetis ꝛc.qz virt⁹ vnita fortiori est seipsa dispersa. e Retribuite retributionem gentibus: ipsas puniendo p malis illatis fidelibus.ce tera patent.

Capl'm.iij.

Et surrexit iudas. Post liberationē populi ſb matathia pñr describit eiusdē liberatio sub iuda. Circa quā primo describit virtus ducis. secundo pflictus eius cū aduersarijs. ibi. Et psecutus ē. Circa primū dicit. a Et surrexit iudas .ad populi defensionē post suum patrem.

6m1

b Et adiuuabant eū ⁊c. obedientes ei tanq̄ exercit⁹ duci. c Et preliabant ⁊c. signū. n. habitus generati est delectatio in ope. ij. et bicoz. ⁊ p hoc patet q̄ habebant habitū foztitudinis. d Et dilatauit ⁊c. ad facta patris sui notabiliter addendo. e Et induit se ⁊c. i. foztiē ⁊ audacter. f Et succinxit se ⁊c. nā agilis erat et expeditus ad beladū sicut homo sucanct⁹ ad ambuladū. g Et ꝓtegebat castra s. israel. h Similis factus est leoni. ō quo scribit̄ puerbi. xxx. Leo foztissimus bestiarū ad nullius pauebit occursuz. i Et sicut catulus ⁊c. cuius rugitu terrent̄ bestie ⁊ fiūt stupide: sicut gētes ydolatre audito noie iude. k Et ꝓsecutus est. Hic ꝓñr describit̄ cōflictus iude cū aduersarijs: ⁊ primo in generali. secdo i speciali. ibi. Et congregauit apollonius. Circa primū dicit. k Et ꝓsecutus est ⁊c. in locis abditis. vbi se abscōderant fugiēdo. l Et directa ē salus. s. israel. m In manu eius. i. in potentia eius. n Et exacerbabat reges multos. eoꝝ gentes ꝛebellando. o Et letificabat Jacob. i. populum israel ipm liberando. p Et in seculū ⁊c. q̄ ꝓtz adimpletuz nam ad eius cōmēdationē narrant̄ eius facta p orbez vniuersum.

q Et congregauit peuntes. scz factores legꝫ quos interficiebant gentiles.

r Et congregauit. hic ꝓñter describit̄ eius ꝓfect⁹ cuz aduersarijs magis in speciali. et primo tempore antiochi epiphanis: secdo tempore filij sui antiochi eupatoris ca. vj. tercio tpe demetrij filij alterius fratris. scz se leuci primogeniti antiochi magni. vij. capi. Prima in

functus est anno centesimo quadragesimosexto: ⁊ sepultus est a filijs suis in sepulchris patrū suoꝝ i modiin ⁊ planxerunt eū ois israel planctu magno. Ca. iij.

Et surrexit iudas qui vocabat̄ machabeus filius eius ꝓ eo: [b] ⁊ adiuuabant eū oēs frēs eius ⁊ vniuersi q̄ se iūxerāt pri ei⁹: [c] ⁊ ꝓliabant̄ plurū israel cū leticia. [d] Et dilatauit gloriā populo suo: [e] ⁊ induit se lozicaz sicut gigas: [f] ⁊ succinxit se arma bellica sua in prelijs: [g] ⁊ ꝓtegebat castra gladio suo [h] Filius fact⁹ est leoni i opibus suis [i] ⁊ sicut catulus leonis rugiens in venatiōe: [k] et ꝓsecutus est iniquos pscrutans eos: ⁊ q̄ ꝓturbāt ꝓplm suū eos succēdit flamis: ⁊ repulsi sūt inimici ei⁹ ꝓ timore ei⁹ ⁊ oīs o parū iniq̄tat̄ cō turbati sunt: [l] et directa est salus [m] in manu ei⁹. [n] Et exacerbabat reges multos: [o] et letificabat iacob in opib⁹ suis: [p] et in seculū memoria eius in benedictione. Et pambulabat ciuitates iuda: ⁊ ꝓdidit ipios ex eis: ⁊ auertit iram ab israel. Et noīatus est vsq̄ ad nouissimum terre [q] ⁊ cōgregauit peūtes. [r] Et cōgregauit apolloni⁹ gentes ⁊ a samaria virtutē multā ⁊ magnā ad bellandū ꝓ israel. [s] Et cognouit iudas [t] ⁊ exijt obuiaz illi: ⁊ ꝓcussit ⁊ occidit illuz. [u] Et ceciderūt multi ⁊ reliqui fugerunt: ⁊ accepit spolia eoꝝ. [v] Et gladium apollonij abstulit iudas: [x] et erat pugnās i eo oībus diebus. [y] Et audiuit seron princeps exercit⁹ syrie q̄ ꝓgregauit iudas congregatione fideliū ⁊ ecclesiam secum: ⁊ ait. Faciā mihi nomen ⁊ glorificaboz in regno ⁊ debellabo iudā ⁊ eos q̄ cū ipso sunt: qz spernebant verbum regis. Et ꝓparauit se: ⁊ ascenderūt cū eo castra impioꝝ fortes auxiliarij vt facerent vindictā in filios israel Et appropinquauerūt vsq̄ bethoron: ⁊ exiuit iudas obuiam illis cum paucis. Ut autez viderēt exercitū venientē sibi obuiā dixerunt iude. Quomodo poterimus pauci pugnare ꝓtra multitudinē hanc tantaz ⁊ tāfortem? Et nos fatigati sum⁹ ieiunio hodie. Et ait iudas Facile est concludi multos in manu paucoꝝ: et non est differētia in ꝓspectu dei celi liberare in multis et in paucis: qm̄ non in multitudine exercitus victoria belli: ⁊ de celo fortitudo ē. [b] ipi veniūt ad nos in mltitudie ꝓtumaci: [c] et supbia [b] vt dispdant nos ⁊ vxores nostras ⁊ filios nros: et vt spolient nos. [c] Nos vo pugnabim⁹ ꝓ aiab⁹ nris: [f] ⁊ legib⁹ nris: ⁊ ipe dns ꝓteret eos ante faciem nraz. Vos āt ne timueritis eos. [g] Ut cessauit aūt loq̄ insiluit in eos subito: et ꝓtritus est seron ⁊ exercitus

tres fm triplex bellum qd̄ habuit iudas tpe antiochi: primū fuit cū regni ducibus: scdm cū regis principibus. ibi. Ut audiuit aūt rex. tercū cū finitimis gentibus: ca. v. Prima adhuc in duas: qz primo ponit̄ bellū iude cū apollonio duce samarie: scdo cū seron duce syrie: ibi. Et audiuit seron. Circa primū dicit: r Et congregauit ⁊c. vt faceret sibi nomen debellando iudam. s Et cognouit iudas. per exploratores suos. t Et exijt obuiaz illi. nō ꝓmittēs ei fines suos ingredi. v Et gladiū ⁊c. insignū victorie sicut dauid gladium golie: primo Reg. xvij. x Et erat pugnās ⁊c. hoc dicit ad detinendū gladij bonitatē. a Et audiuit. hic ꝓñr describitur bellum iude cū seron syrie duce. circa qd̄ primo ponit̄ ipius seron apparatus: et patet ꝛa. scdo iudeoꝝ met⁹, ibi. Et exiuit iudas obuiā illis cū paucis: ido timuerunt s. multitudinē fortē ꝓ se venientē. tercio ponit̄ ꝓ verba Jude populi ꝓsolatio. ibi. Et ait iudas. facile est ꝓcludi multos in manib⁹ paucoꝝ. ⁊ hoc virtute dei cui non potest resisti: quaz eis assistere affirmat dicēs

b Ipsi veniūt ⁊c. i. in malis obstinati. c Et supbia, quaz deus a principio mūdi detecit in angelis su ꝓbientibus.

d Et dispdant nos ⁊c. iniuste nocumentū nobis inferendo in ꝓsonis ꝓ ꝓnis ⁊ nobis ꝓiunctis ⁊ rebus possessis: ꝓpter qd̄ habēt iniustuz bellū: nos aūt iustum. ideo sb dicit. e Nos vo pugnabim⁹ ꝓ aiab⁹ nris. i. vitis nris defendendis.

f Et rebus nostris. a deo datis: iō ꝓcludit: Et ipse dns ⁊c. quarto ponit̄ aduersarioꝝ debellatio: cum dicitur,

g Ut cessauit aūt loqui. ⁊ ꝓz ira vsq̄ ibi. h Et puenit ad regem. s. antiochum epiphanē. i Ut audiuit autez rex. Hic ꝓñr describit̄ bellū iude cū regis ꝓncipib⁹ ad hoc specialiter destinatis: precedētes vo nō fuerūt ad bellādū

missi: sed cū essent positi ad custodiam terraꝝ iude ꝓpinquaꝝ: intulerūt iudeis bellū: vt sic oñderēt se zelare ꝓ rege et diuidīt in duas ptes: qz primo ponīt belli apparatus: scdo ꝓflictus ca. sequenti. prima in duas: qz primo ponīt apparatꝰ ex pte regaliuz: scdo ex pte iudeoꝝ. ibi. Et vidit Judas. Et notandum q apparatus ex parte regaliū sp est cum ira z cupiditate: cū multidine superba z ptāte: ex pte vo iudeoꝝ cuz oratione et humilitate: cū dei fiducia z pietate. circa primū primo ponīt regis ordinatio: scdo ordinatōnis executio: ibi. Et rex assūpsit. Circa primuz dicīt. i Vt audiuit aūt rex. duces suos a iudeis victos. cetera patent vsq; ibi. k Et vidit q defecit pecunia de thesauris suis z. qz nō sufficiebat ad tantū exercitum diu sustinēdū. l Et tributa regionis modica z. nō em soli iudei rebellauerāt eo q cogebat eos ad colēduz idolū: vt dictum est s. sed etiā multi gentiles aliū ritū habentes: quoꝝ rū aliq colebāt herculem: alii dianam z sic de alijs: q̄bus scripserat ꝙ decretū vt dimitterēt ritus suos ꝓpē antiochi cultū: vt esset ꝓfectus vnus: vt dictuz est s. j. capi. quod erat eis graue. ideo negauerāt antiocho tributa ꝓsueta.

m Et timuit ne non z. i. vt nō posset cōtinuare sumptꝰ militū sicut ꝓ. n Et cogi. ire in ꝓsidiū. in qua erant diuitie mlte vt posset inde defectū suum supplere. Dimisit tamen in antiochia q erat metropol regni sui lysiaz ad custodiaz regni sui: z filij sui: z ad destruendum habitatores iudee: z ꝓpulandum eam alienis gentibus. o autem ordinauit: sed non in omnibus sicut dictum est. eius in ꝓspectu ipsius: z ꝓsecutus est eū in descensu bethoron vsq; in campū. Et ceciderūt ex eis octingenti viri reliq aūt fugerūt in terraz philistiꝝ. Et cecidit timor iude ac fratrū eius z formido sup oēs gentes in circuitu eoꝝ: p z puenit ad regem nomen eius: z de ꝓlijs iude narrabant oēs gentes. q Ut audiuit aūt rex antiochus ſmones istos iratus ē ait: z misit z cōgregauit exercitū vniuersi regni sui castra fortia valde. Et aperuit erarium suū: z dedit stipendia exercitui in annū: et mādauit illis vt essent ꝓparati ad oīa. r Et vidit q defecit pecunia de thesauris suis q z tributa regionis modica ꝓpter dissensionē z plagā quā fecit in terra vt tolleret legitima q erāt a primis diebꝫ. s Et timuit ne non haberet et semel z bis: in sumptꝰ z vnaria q dederat aī larga mānu z abundauerat sup reges q ante eū fuerāt. Et ꝓsternatus erat aīo valde: t z cogitauit ire in ꝓsidem: z accipere tributa regionū z cōgregare argentū multū. Et reliq lysiam u hoiem nobilem de genere regali sup negocia regia a flumine euphraten vsq; ad flumē egypti: z vt nutriret antiochum filium suuz donec rediret. v Et tradidit ei mediū exercituz z elephantos: z mādauit ei de oīb q volebat z de inhabitātibꝫ iudeā z hierusalez: z vt mitteret ad eos exercitū ad ꝓterendā z extirpandā virtutē israel: z reliq̄as hierm z auferēdā memoriam eoꝝ de loco: z vt ꝓstituere habitatores filios alienigenas in oīb finib eorū: z sorte distribueret terram eoꝝ. w Et rex assumpsit partem exercitus residui: x z exiuit ab ātiochia ciuitate regni sui: y anno centesimo et q̄dragesimo septimo z trās fretauit euphraten flumen z ambulabat sup ioꝝ regiones. Et elegit lysias ptolomeū filiuz dorim z nichanorem z gorgiā z viros potētes ex amicis regis: a z misit cum eis quadraginta milia virorum z septē milia eq̄tū: vt venirēt in terrā iuda z dispderēt eā ſm ꝝbū dñi. Et processerunt vt irēt cuz vniuersa virtute sua z venerunt z applicuerunt ammaum in terra campestri. b Et audierunt mercatores regionum nomen eorum: z acceperūt argētū z aurū multū valde z pueros: z venerūt in castra vt accipent filios isr̄l seruos z additi sunt ad eos exercitus syrie et terre alienigenaꝝ. c Et vidit iudas z fratres eius q multiplicata sunt mala: z exercitus applicabat ad fines eorū z cognouerūt verba regis que mandauit populo facere in interitū z ꝓsummationem. Et dixerunt vnusq; ad ꝓximū suuz: Erigamus detectionē ꝓpter populū nr̄o et sanctis nr̄is. Et congregatus est conuentus vt essent parati in prelio: et vt orarent z petere ad emendum illos in seruos z ancillas: ꝓpē q̄ venerunt ad castra eoꝝ.

d Anno. c. et. lvij. scilz regni grecoꝝ. regni vo sui āno. xj. q cepit regnare anno. cxlvij. regni grecoruz. vt dictuz est supra j. ca. secundo ponitur executō ex parte lysie custodis ignī: cū dicitur. Et elegit lysias z. e Timoꝝ z. vt sic essent magis volūtarij ordinationem regis exeq. f Et misit cuz eis. xl. milia viroꝝ. s. peditum. cetera patent vsq; ibi. g Et audierunt mercatores z. i multitudine z fortitudine z credentes q statim z. deberēt iudeos capere ꝓpauerunt se ad emendum illos in seruos z ancillas: ꝓpē q̄ venerunt ad castra eoꝝ.

h Et vidit iudas. Hic ponitur apparatus belli ex parte iudeoꝝ: et primo ꝓ humilez z devotam orationem: scdo ꝓ bellatorum dispositionem. ibi. z ꝓ boc. Circa primū patet litera ex dictis vsq; ibi. i Et hierusalem non habitabatur. hoc interponīt ad reddendum causam q̄re nō iuerūt hierusalem ad orandū. cum ibi esset locus diuini cultus.

a Et sanctū. i. templi locus. b Cōculcabat. z sbdit a q̄bus. c Et filij alienigenarū erāt in arce. ꝓ

pinqua tẽplo. d Et congregati.sunt iudei. e Et venerũt ꝛc.i. venerũt adorare ibi. versa facie ab hierusalẽ:sicut dr̃ de daniele q̃ orabat ꝓ suis hierlm: dañ. vj.et subdit̃ cã orandi in maspha:cũ dr̃. f Quia locus orationis erat ꝛc.i.prioꝛ utꝫ ibi. g In isrl. ibi.n.congregabatur ꝑplus israel ad orandũ dñm vt hr̃.j. Reg.vij h Et ieiunauerunt die illa. ad se corã dño affligendũ in victu. i Et induerũt se cilicijs. ad se affligendũ in vestitu. k Et cinerẽ posuerunt ꝛc.in signuz humiliationis.

l Et sciderunt ꝛc.i.sciderunt in signũ afflictiõis m Et exp̃derũt libros legis. ad ostendenduz q̃ parati erãt ꝓ lege se periculis mortis tradere.

n De q̃b⁹ scrutabant gẽtes ꝛc aliqui em̃ gentiles magis subtiles:et literati volebant arguẽ cultuz ydoloꝝ ex libris moysi.nam Exo.xxv.ꝓcipit q̃ intra sanctuz sanctoꝝ ponerẽtur imagies cherubin: sed hoc ñ valet: qz nõ ponebant ibi ad h̃ q̃ colerent: ꝫ vt oñderet q̃ angeli ꝓ cherubin. repꝛesentati seruiunt deo cuius sedes figurabat ꝑ ꝓpiatoꝛiũ: qđ remanebat vacuũ:ad significãduz q̃ deitas nõ potest ꝓ imaginem repꝛesentari:vt diffusi⁹ dictum dictum fuit ibidem. o Et attulerũt ornamẽta ꝛc.et subdit̃ causa quare ista adduxerunt ad illum locum:cũ dicit̃. p Et clamauerũt.ad impetrandũ dei misericoꝛdiam. q Quid faciemus istis.naz extra hierusalem nõ erat locus sacrificij:nazarei vo tenebant offerre sacrificia in erpletione voti sui: Numeri vj. Similiter sacerdotes non poterant vti vestibus sacerdotalibus nisi in ministerio templi: ad quod nõ poterant accedere ꝓter gentiles qui erant in arce. vt ꝓdictũ est:ideo subditur.

r Et quo ꝛc.q.d.nõ est alius locus.

s Et sancta tua.i.templi loca.

t Conculcata sunt.a gentilibus.

v Et ꝓfanata.ex luxurijs ydolatrijs ibidem exercitis.

terent miscõiam ꝫ miserationes. [a] Et hierlm nõ habitabat̃:ꝫ erat sicut ꝛeseruz. Nõ erat q̃ ingrederet̃ ꝫ egrederet̃ ꝛe natis ei⁹: [a] ꝫ sanctũ [b] cõculcabat̃. [c] Et filij alieni genarũ erãt in arce ibi erat habitatio gentiũ. Et ablata est voluptas a iacob: ꝫ ꝛe fecit ibi tibia ꝫ cithara [b] Et congregati sunt [c] ꝫ venerũt in maspha ꝗ hierlm: [f] qz erat locus oꝛõis i maspha añ [g] in isrl. [b] Et ieiunauerũt illa die: ꝫ induerũt se cilicijs: [k] et cinerẽ imposuerũt capiti suo: et sciderũt vestimenta sua. [m] Et expanderunt libros legis [n] ꝛe q̃b⁹ scrutabãtur gentes similitudinẽ simulachꝛoꝝ suoꝝ: [o] ꝫ attulerũt ornamẽta sacerdotalia ꝫ ꝓmitias ꝫ ꝛecimas: ꝫ suscitauerũt nazareos q̃ impleuerant dies. [p] Et clamauerũt voce magna in celũ dicẽtes [q] Quid faciemus istis [r] et q̃ eos ducem⁹: [s] Et sãcta tua [t] conculcata sunt [v] ꝫ ꝓfanata sunt: [x] ꝫ sacerdotes tui facti sunt in luctũ [y] et in humilitatem. [z] Et ecce nationes cõuenerũt aduersuz nos: vt nos disꝑdant. Tu scis que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere añ faciem eoꝝ: nisi tu deus adiuues nos [a] Et tubis exclamauerunt voce magna. [b] Et ꝑ hec constituit iudas duces populi: [c] tribunos [b] ꝫ centuriones: [c] ꝫ pentacõtarchos [f] ꝫ decuriões. [g] Et dixit his qui edificabant domos et sponsabant vxoꝛes ꝫ plantabant vineas ꝫ formidolosis: vt redirent vnusq̃sq̃ in domũ suã ꝓm legez. Et mouerũt castra: [b] ꝫ collocauerũt ad austrũ ammauz. Et ait iudas. Accingimini ꝫ estote filij potentes: ꝫ estote parati i mane vt pugnetis aduersus nationes has q̃ conuenerũt disꝑdere nos ꝫ sancta nostra: qm̃ [i] melius est nos mori in bello: [k] q̃ videre mala gentis nostre ꝫ sanctoꝝ. Sicut autez fuerit voluntas in celo sic fiat.

Capitm. iiij.

Et assumpsit gorgias quinq̃ milia virorum et mille equites electos. Et mouerũt castra nocte vt applicarẽt ad castra iudeoꝝ: et percuterent eos subito. [b] Et filij [c] qui erant ex arce: [d] erant illis duces. [e] Et audiuit iudas et surrexit ipse et potentes ꝓcutere virtutem exercitum regis: qui erant in ammaum. [f] Adhuc enim dispersus erat exercitus ca

r Sacerdotes tui ꝛc.nõ potẽtes sibi ministrare. s solũ miseriã suã lugere. y Et in humilitatẽ.i. ꝛeiectionem z Et ecce nationes ꝓuenerũt ꝛc.q.d.nõ sufficiũt eis mala nobis illata: nisi nos deleant penitus de terra. a Et tubis exclamauerũt. vt misericoꝛdiam implorarẽt nõ solũ vocibus humanis ꝫ etiaz musicis instrumentis: sicut aliq̃n pulsant̃ ecclesie campane ꝓpicius fulguris ꝫ tempestatis. b Et ꝑ hec. hoc ꝓsequenter ponit̃ apparatꝰ iudeoꝝ ꝑ exercitus dispositionẽ: cũ dicitur. b Et post hec cõstituit iudas duces populi. nam in piculis nõ est dimittenduz scienter q̃d ꝓm humanã ꝓuidentiam põt fieri: aliter videret̃ q̃dam tentatio dei.

c Tribunos. q̃ ꝑ essent mille bellatoꝛibus. d Et centuriones. q̃ centum. e Pentacõtarchos. q̃ quinquaginta. ꝫ dicit̃ ꝛe penta q̃d est quinq̃ ꝫ costes ꝛecez et archos ꝓnceps. qz quinq̃ ꝛecenarijs ꝓsidebant. f Et decuriones. q̃ decem ꝓessent. g Et dixit his. q̃ edificabãt domos ꝛc.sequit̃ ꝓm legez que habet̃ Deut. xx. et eoꝝ ideo fuit ibi dicta. b Et collocauerũt ad austrũ ammauz iosepb⁹ dicit̃ emaus: que distat a hierusalem.lx.stadijs: vt habet̃ Luce vlti. i Melius est nobis mori in bello. iusto q̃ mors est virtuosa.

k Q̃z videre mala gẽ. ꝛc. que est vita ꝓbrosa cui bona mors est ꝓeeligenda.

Capitulum .iiij.

Et assumpsit gorgias. Postq̃ descript⁹ est pugne apparatus hic consequenter describitur ꝓflictus. Circa quem primo ponit̃ Jude decertatio: secundo deuictis aduersarijs templi purificatio. ibi. Dixit aũt iudas. Prima in duas: quia primo ponitur conflictus iude cum exercitu misso a lysia: secundo cum ipo in ꝑsona propꝛia. ibi. Quicunq̃ autem alienigenarum. Prima adhuc in tres: quia primo ponitur gorgie insidiatio: secundo insidiantis delusio: ibi. Et audiuit iudas: tercio dolusi fugientis conclusio. ibi. Et adhuc loquẽte. Insidiatio vo Gorgie fuit: quia disposuit de nocte venire ad castra iudeoꝝ ꝫ eos occidere ex improuiso. Et ꝑ lra vsq̃ ibi.

b Et filij. s. alienigenarum. c Qui erant ex arce. i. de numero illoꝝ q̄ erant in arce ſyon ad nocendū iudeis q̄n tumcūq; poterant. d Erant illis duces. qꝝ ſciebāt loca circa hierlim p̄ que frequenter diſcurrebāt ad capiēdū iudeos. e Et audiuit. Hic p̄ñter ponit inſidiantis de luſio qꝝ fraus Gorgie fuit reuelata inde: ⁊ tūc cū oñib⁹ bellatoꝝib⁹ ſuis exiuit de tentoꝝijs ad p̄cutiendum p̄tem exercitus regꝭ que remāſerat in caſtrꝭ anteq̄ gorgias cū alia parte rediret: q̄ credēs fugiſſe iudeos in montibus querebat eos: et interīz iudas aliā p̄tē exercitus debellauit: ⁊ artem arte delusit: et bis dictꝭ p̄z litera paucis q̄ diſcurrenť.

f Adhuc em̄ diſp̄ſus ⁊c. q; illa pars exercitus quā Gorgias ſecuꝫ duxerat adhuc nō redierat ad caſtra regis.

g Qui tegumenta. i. arma ad ſe p̄tegendū. b Et gladios. ad inuadēdum.

i Nō habebant. p̄pter inopiam: vt dicunt aliqui: ſed ſ nō videť veruꝫ: q̄a de ſpoljs exercitus apollonij ⁊ exercitꝰ ſeron acq̄ſierant arma in bona quantitate: vt p̄z ca. p̄cedenti: et iō libri coꝝrecti ſic habent: q̄a tegumenta ⁊ gladios nō habebant: et in hoc reddit cauſa quare iudas apparuit in campo cum tribus milibus tm̄ quia licet acq̄ſiuiſſent arma in p̄cedētibus victoriis: nō tm̄ in tāta copia q̄ poſſēt armare tria milia viroꝝ bellatoꝝ ⁊ ſic eſt ſenſus quia tegumenta et gladios non habebant. ſ. ad armādū plures q̄z tria milia.

k Mementote q̄liter ⁊c. Exo. xiiij.

strīs. Et venit gorgias i caſtra iude noctu: ⁊ neminem inuenit. Et querebat eos i montibꝰ: qm̄ dixit. fugiunt hi a nobis. Et cū dies factꝰ eſſet: apparuit iudas i campo cū tribꝰ milibꝰ viroꝝ tm̄ l qui tegumenta p ⁊ gladios nō habebant. Et viderūt caſtra gentiū valida ⁊ loricatos ⁊ equitatus in circuitu eoꝝ: ⁊ hi ducti ad p̄lium. Et ait iudas viris qui ſecū erant. Ne timueritis multitudinem eoꝝ: ⁊ impetum eorum ne formidetis. k Memētote qualiter ſalui facti ſunt patres noſtri in mari rubro: cum ſequeretur eos pharao cum exercitu multo. Et nūc clamem⁹ in celū ⁊ miſerebit noſtri dñs: ⁊ memor erit teſtamenti patruꝫ noſtroꝝ: ⁊ p̄teret exercitum iſtum ante faciē noſtraꝫ hodie: ⁊ ſcient oñes gētes q; ē deus q̄ redimat ⁊ liberet iſrl. Et leuauerūt alienigene oculos ſuos: ⁊ viderūt eos venientes ex aduerſo. Et exierūt de caſtris in p̄lium: l ⁊ tuba cecinerūt hi q̄ erant cū iuda. Et p̄greſſi ſunt ⁊ p̄trite ſūt gentes ⁊ fugerūt in campū: Noniſſimi aūt ceciderūt i gladio: ⁊ p̄ſecuti ſť eos vſq; gezeron ⁊ vſq; i cāpos ydumee ⁊ azoti ⁊ iamnie: ⁊ ceciderunt ex illis vſq; ad tria milia viroꝝ. Et reuerſus ē iudas ⁊ exercitus eiꝰ ſequēs eū. Dixitq; ad p̄lm. Nō cō cupiſcatis ſpolia: qꝝ belluꝫ ē nos eſt: ⁊ gorgias ⁊ exercitus eius p̄pe nos in montibus: ſ ſtate nūc p̄tra inimicos nr̄os ⁊ expugnate eos: ⁊ ſumetis poſtea ſpolia ſecuri. m Et adhuc loquente iuda h: n Ecce appuit ps q̄dā o ſpiciēs de monte. p Et vidit gorgias q; in fugā p̄uerſi ſunt ſui: p ⁊ ſuccēſa ſunt caſtra. Fumus em̄ q̄ videbať: declarabat quod factū eſt. r Quibus illi conſpectis timuerūt valde: aſpicientes ſimul ⁊ iudā: ⁊ exercitū i cāpo patū ad p̄lū. Et fugerūt oēs in cāpo alienigenaruꝫ ⁊ iudas reuerſus eſt ad ſpolia caſtroꝝ. Et acceperunt aurū multū ⁊ argentum et hyacinthū ⁊ purpurā marinaz ⁊ opes magnas ⁊ p̄uerſi hymnuꝫ canebāt ⁊ benedicebāt deuꝫ in celū qm̄ bonꝰ eſt. qm̄ in ſeculuꝫ miſcōia eꝰ Et facta eſt ſalus magna i iſrael in die illa. s Quicunq; aūt alienigenaꝝ euaſerť venerūt ⁊ nunciauerunt lyſie vniuerſa que acciderant Quibꝰ ille auditis conſternatus animo ꝛficiebat: qꝝ nō qualia voluit: talia cōtigerunt in iſrl: ⁊ q̄lia māduit rex. Et ſequēti anno t cōgregauit lyſias viroꝝ electoꝝ ſexaginta milia ⁊ equitum quinq; milia: vt debellaret eos. Et venerunt i iudeā: ⁊ caſtra poſuerūt in bethoron: ⁊ occurrit illis Judas cuꝫ decem milibꝰ viris. Et viderūt exercituꝫ fortem ⁊ orauit ⁊ dixit. Benedictꝰ es ſaluator iſrl q̄ cōtriuiſti impetuꝫ potentis in manu ſerui tui dō ⁊ tradidiſti caſtra alienigenaꝝ i manu Jonathe filij ſaul ⁊ armigēi eꝰ

g Quibus illi ⁊c. ⁊ fugerūt nō nō audentes cū iudeis affligere: cetera patent.

s Quicūq; autem. Deſcripto p̄lictu iude cuꝫ exercitu miſſo a ſyria: hic p̄ſequēter ponit exercitus eius cū exercitu lyſie in p̄ſona ꝓpria. Circa quod primo ponitur motiuum lyſie: et patet eiꝰ apparatus: cum ſubditur.

s Congregauit lyſias ⁊c. ſ. p̄dictum. Secūdo ponitur iude occurſus: ibi. ⁊ occurrit eis iudas ⁊c. et oratō eius cum ſubdit Benedictus es ſaluator iſrael qui contriuiſti impetum potentis id eſt golie: hoc baſtetur primo Regū. xvij. Et tradidiſti caſtra alienigenaꝝ in manu Jonathe filij ſaul ⁊c. primo regum. xiiij. tercio ponitur vtrorūq; conflictus cū dicitur. Et cōmiſerunt p̄liū ⁊c. et p̄z ſra.

t Dixit autem iudas. poſtq̄ deſcripta eſt Jude decertatio: h cōconſequenter repreſſis hoſtibus deſcribit templi purificatio: ⁊ ſecundo purificati renouatio: ibi Et acceperūt laudes: Tercio altaris dedicatō ibi. Et fecerunt dedicationem.

l Et tuba ⁊c. ad animandū bellatores ſuos ad p̄lium: cetera patent.

m Et adhuc loquente iuda. Hic conſequenter ponitur

Circa primū primo ponitur lamentum deſtructionis: cum dicitur.

v Et viderunt ꝛc. s. ipm templū. x Et altare. s. holocaustoꝝ. y Dbrophanatū. nā ibi positum fuerat ydolum: vt dictū est ē. j. ca. z Et in atrijs virgulta nata. s. in atrio sacerdotū: z in atrio viroꝝ mundorum et in atrio immundoꝝ. a Et pastophoria diruta. domūculas circa atria sacerdotū edificatas in quibus offerentes hostias pacificas comedebāt coꝝ dño pteꝫ sibi ꝓtingentem. nam de hostijs pacificis vngs in cendebāt ad honoꝛez diuinū. alia cedebat in vsus sacerdotū tercia in vsus offerentiū.

b Et scinderūt vestimenta. s. ua ꝛc. in signū doloꝛis z bui in iliationis.

c Et exclamauerūt ꝛc. de qb habet Iosephus. x z dicit ē tubes signoꝝ: qz p illas significabantur plura. s. cōuocatio ad consiliuꝫ z ꝓgregatio ad festū: z motio castroꝝ: z exercitatio ad bellum.

d Tunc ordinauit ꝛc. Hic secūdo tollit impediment uꝫ purificationis cū dr.

d Tunc ordinauit ꝛc. vt sic essent occupati in sua defensiōe: vt nō possent ꝓijcere sagittas vl ſpicula ad eos qui emundabant loca sancta. Et cō sequenter ponit ipsa purificatio cum dicitur. elegit sacdotes ꝛc. i. sancte vite z integre fame.

f Et tulerūt ꝛc. i. lapides altaris qō fecerāt gentiles ad immolandū ydolo sup altare holocaustoꝝ positū: vt dictuꝫ est supra. j. ca. g In locū imūdū. lapides autē altaris dñi cōtaminatos ꝓ posuerūt in loco mūdo: sicut subdit: et cogitauit de altari holocaustoꝝ ꝛc. b Et reposuerūt ꝛc. id est in mōte syon vbi erat tēplus dñi.

Conclude exercituꝫ istū in manu ꝓphi tui isrl: z ꝓfundātur i exercitu suo z eq̄tibus Da illis formidineꝫ z tabefac audaciā virtutis eoꝝ: z cōmoueāt ꝓtritiōe sua. Percuce illos gladio diligentiū te: z collaudēt te oēs q̄ nouerūt nomē tuū in hymnis Et cōmiserūt ꝓliū: z ceciderunt de exercitu lysie quinq̄ milia viroꝝ. Videsq̄ aūt lysias suoꝝ fugā: z iudeoꝝ audaciā: z q̄ parati sūt aut viuere aut mori fortiter abijt antiochiā z elegit milites: vt multiplicati rursus venirēt in iudeā. Dixit autē iudas z fratres ei⁹. Ecce ꝓtriti sunt inimici nr̄i: ascendamus nūc mūdare sancta et renouare. Et cōgregatus ē oīs exercit⁹: z ascēderunt in montē syon. ° Et viderunt sanctificationē desertā: f et altare ꝟ ꝓphanatū: z portas exustas ⁵ z in atrijs virgulta nata sicut in saltu vl in mōtibus: ª z pastophoria diruta. b Et scinderūt vestimenta sua: z planxerūt planctu magno z imposuerūt cinerē sup caput suū: z ceciderūt in faciē sup terram: c z exclamauerūt tubis signoꝝ z clamauerūt in celū. d Tūc ordinauit iudas viros z pugnarent aduersus eos q̄ erāt in arce: donec emūdarēt sācta c Et elegit sacdotes sine macula voluntatē habentes in lege dei: z mūdauerūt sācta f Et tulerunt lapides cōtaminationis ⁵ in locū immūduꝫ. Et cogitauit de altari holocaustoꝝ qō ꝓphanatū erat: qd de eo facer. Et incidit illi ꝓsiliū bonū vt destrueret illud: ne forte illis eēt in obꝓbriū: qz ꝓfanauerunt illud gentes: z demoliti sunt illud. p Et reposuerūt lapides in monte domus in loco apto: i quoadusq̄ veniret ꝓpha z rnderet de eis. k Et acceperūt lapides integros ꝟm legē: z edificauerūt altare nouū ꝟm illud qō fuit prius: m z edificauerūt sancta: z q̄ intra domū erāt intrinsecus: ° z edē z atria sanctificauerūt. Et fecerūt vasa sancta noua: p z intulerūt candelabrū z altare incensoꝝ z mensam in templū q Et incensuꝫ posuerūt sup altare: z accēderūt lucernas que sup candelabrū erāt: z lucebāt in tēplo. Et posuerūt sup mensaꝫ panes: r z appenderunt velamina: z consummauerūt oīa opa q̄ fecerāt. Et ante matutinū surrexerunt quinta z vicesima die mensis noni: hic est mēsis casleu: s centesimi q̄dragesimi octaui anni: z obtulerūt sacrificiū ꝟz legē sup altare holocaustoꝝ nouū qō fecerāt. t Scōm tps z ꝟm diē in q̄ ꝓfanauerūt illō gentes: in ipa renouatū ē i canticis z cytharis z cynaris z cymbalis. Et cecidit oīs ꝓplus i faciē: z adorauerūt z benedixerūt in celū eū q̄ ꝓsperauit eis. v Et fecerunt dedicationeꝫ altaris diebus octo: et obtulerunt holocausta cum leticia: et salutaris

i Quousq̄ veniret ꝓpheta. dicēs q̄d esset agēdū de illis. k Et acceperūt. Hic ꝓhr describit templi purificati renouatio: z ꝓmo q̄tū ad altare holocaustoꝝ: cū dr.

k Et acceperūt ꝛc. q̄ br̄ etro. xx. z dextro. xxvij.

l Et edificauerūt ꝛc. i. ad similitudinē illi⁹ qō fuerat dissipatū. m Et edificauerūt sancta. repando ruinas que erāt in ꝑma pte tēpli q̄ vocabāt sancta. n Et q̄ intra ꝛc. parando defectus existentes in secunda pte templi q̄ dicebāt sancta sanctoꝝ. o Et edē. i. edificia que erāt extra ꝓ habitaculis sacerdotū.

p Et atria sanctificauerūt eradicando virgulta z aspergentes lustrationis aqua. q Et intulerunt candelabꝝ ꝛc. hec ē tria erāt in ꝑia pte templi. mensa ꝓpositionis in parte aquilonari candelabruꝫ in australi: altare incensi in medio ꝓ sanctuꝫ sanctoꝝ. q Et incensum posuerūt. i. cremauerūt super altare. r Et appenderunt velamēta. vnū in introitu tēpli: aliud añ sctm sctoꝝ. s Centesimi quadragesimi octaui anni. regni grecoꝝ. t Secundū tps z ꝟm diem ꝛc. Hā anno. cxlv. die. xxv. mēsis casleu sacrificauerūt ydolatre sup aram vt habet: ē. j. cap. z anno. cxlviij. die vicesima quinta mensis casleu obtulerūt iudei sacrificiū in tēplo purificato: z sic revolutis tribꝰ annis ea dez die renouatum est templuꝫ qua fuerat ante cōtaminatū: sicut fuerat antea ꝓphetatū dañ. viij.

v Et fecerūt dedicationem. Hic ꝓsequenter describitur templi renouati dedicatio: z primo q̄tum ad altare: cum dicitur. v Et fecerunt dedicationem altaris diebus ꝛc. et inde tractum fuit q̄ festa solemna octauas habent in nouo testamento.

p Et ornauerūt tē. p victorijs a deo sibi dat. y Et statuit iudas tē. ista ē dies de qua dr Joh. x. Encenia facta sunt in hierosolymis z byems erat. Incipiebat cīm h solennitas a. xxv. die mensis casleu: cui rndet nouember et aliqñ decembr in pte. Prima nanq; dedicatio tēpore salomonis facta fuit in septēbr. iij. Revij. Alia in reditu babylonice captiuitatis fuit in mere. cetera patēt vsq; ibi.

z Ut haberet populus tē. Sicut cīm esau q̄ sequebat iacob Gen. xxvij. sic ydumei ab esau descēdentes sp molesti fuerūt iudeis descēdentib⁹ a iacob.

Capitulum. v.

Et factū est. vt audierūt gentes tē.

Hic ponit tercius pflictus iude antiochi tpe: quē habuit iudas cū finitimis gentibus: inuidentibus psperitati iudeor: que facta est p iudā z fratres ei⁹ ꝓpter qđ iudeos habitantes inter eos occidebant: z quos termis ei⁹ inuadebant z obsidebant. ꝓpter qđ Judas z fratres eius: ꝓtra gētes istas pugnauit. circa qđ sic ꝓcedit: q; primo ponit afflictor liberatio. scđo aliquor israelita ꝓsumptō sibi. Et in dieb⁹. prima in duas. q; primo ponit pflict⁹ iude ꝑ aliquos speciales aduersarios. scđo ꝓtra alios ex diuersis gentibus pmixtos. ibi. Et cōgregate sunt gētes. Circa primū pmittit cā pflictus iude in gñali cū dicit.

a Et factus est vt audierūt gentes in circuitu. i. gentiles in circuitu iude habitātes. b Irate sē valde. psperitati iudeor inuidētes. et sile bz. j. Esdre. iiij. et Neemie iij. c Et cogitabāt tē. id est filios israel. d Et ornauerūt faciem templi corōnis aureis z scutulis: z dedicauerūt portas z pastophoria: z imposuerūt eis ianuas. Et facta est letitia ī ppl'o magna valde: z auersus est obprobriū gentiū. e Et statuit iudas z fratres eius: z vniuersa ecclesia israel: vt agāt dies dedicatōnis altaris in temporibus suis ab anno in annū p dies octo: a quinta z vicesima die mensis casleu cum letitia z gaudio. Et edificauerunt in tempore illo mōtē syon: z p circuitū muros altos z turres firmas: ne qñ do venirent gentes z cōculcarent eū sicut antea fecerāt Et collocauit illic exercitū vt seruarēt eū z muniuit eū ad custodiēdā bethsuram: f vt haberet ppl's munitionē ꝓtra faciē ydumee.

Caplm. v.

Et factū est vt audierūt gentes in circuitu q; edificatū est altare z sanctuariū sicut prius: g irate sē valde: h z cogitabāt tollere genus iacob: qui erant inē eos: z ceperunt occidere de populo z psequi. Et debellabat iudas filios Esau in ydumea z eos q̄ erāt in arabathane quia circumsedebāt israelitas z pcussit eos plaga magna. Et recordatus est malitiam filiorū bean qui erant populo in laqueū z in scandalū insidiātes ei in via. Et pclusi sē ab eo in turribꝫ: z applicuit ad eos i z anathematizauit eos z incendit turres eor igni. cū oībus qui in eis erant k Et trānsiuit ad filios āmon z inuenit manū fortē z populum copiosum z tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa: z contriti sunt in conspectu eorū z pcussit eos: l z cepit iazer z filios eius: z reuers⁹ est in iudeam. m Et congregate sunt gentes que sunt ī galaad aduersus israelitas q̄ erant in finibꝫ eorum vt tollerent eos: n Et fugerunt in datheman munitionē: z miserunt literas ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt aduersus nos gentes p circuitum vt nos auferant: z parant venire z occupare munitionē ī quam cōfugimus o z tymothe⁹ est dux exercitus eorum. Nūc ergo veni z eripe nos de manibus eorum: quia cecidit mltitudo de nobis. Et omnes fratres nostros q̄ erant in locis tubin interfecti sūt z captiuas duxerunt vxores eorum et natos et spolia: et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebant. Et ecce alij nuncij venerunt de galylea concissis tunicis nuncantes sm verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: p ptolomaide z tyro z sydone: z repleta est oīs galylea alienigenis vt nos ꝓsumāt

laudis. f Et ornauerūt faciem templi corōnis aureis z scutulis: z dedicauerūt portas z pastophoria: z imposuerūt eis ianuas. Et facta est letitia ī ppl'o magna valde: z auersus est obprobriū gentiū. g Et statuit iudas z fratres eius: z vniuersa ecclesia israel: vt agāt dies dedicatōnis altaris in temporibus suis ab anno in annū p dies octo: a quinta z vicesima die mensis casleu cum letitia z gaudio. Et edificauerunt in tempore illo mōtē syon: z p circuitū muros altos z turres firmas: ne qñ do venirent gentes z cōculcarent eū sicut antea fecerāt Et collocauit illic exercitū vt seruarēt eū z muniuit eū ad custodiēdā bethsuram: h vt haberet ppl's munitionē ꝓtra faciē ydumee.

Caplm. v.

Et factū est vt audierūt gentes in circuitu q; edificatū est altare z sanctuariū sicut prius: i irate sē valde: k z cogitabāt tollere genus iacob: qui erant inē eos: z ceperunt occidere de populo z psequi. Et debellabat iudas filios Esau in ydumea z eos q̄ erāt in arabathane quia circumsedebāt israelitas z pcussit eos plaga magna. Et recordatus est malitiam filiorū bean qui erant populo in laqueū z in scandalū insidiātes ei in via. Et pclusi sē ab eo in turribꝫ: z applicuit ad eos l z anathematizauit eos z incendit turres eor igni. cū oībus qui in eis erant m Et trānsiuit ad filios āmon z inuenit manū fortē z populum copiosum z tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa: z contriti sunt in conspectu eorū z pcussit eos: n z cepit iazer z filios eius: z reuers⁹ est in iudeam. o Et congregate sunt gentes que sunt ī galaad aduersus israelitas q̄ erant in finibꝫ eorum vt tollerent eos: p Et fugerunt in datheman munitionē: z miserunt literas ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt aduersus nos gentes p circuitum vt nos auferant: z parant venire z occupare munitionē ī quam cōfugimus q z tymothe⁹ est dux exercitus eorum. Nūc ergo veni z eripe nos de manibus eorum: quia cecidit mltitudo de nobis. Et omnes fratres nostros q̄ erant in locis tubin interfecti sūt z captiuas duxerunt vxores eorum et natos et spolia: et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebant. Et ecce alij nuncij venerunt de galylea concissis tunicis nuncantes sm verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: r a ptolomaide z tyro z sydone: z repleta est oīs galylea alienigenis vt nos ꝓsumāt

eo in turribꝫ: z applicuit ad eos s z anathematizauit eos z incendit turres eor igni. cū oībus qui in eis erant t Et trānsiuit ad filios āmon z inuenit manū fortē z populum copiosum z tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa: z contriti sunt in conspectu eorū z pcussit eos: u z cepit iazer z filios eius: z reuers⁹ est in iudeam. x Et congregate sunt gentes que sunt ī galaad aduersus israelitas q̄ erant in finibꝫ eorum vt tollerent eos: y Et fugerunt in datheman munitionē: z miserunt literas ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt aduersus nos gentes p circuitum vt nos auferant: z parant venire z occupare munitionē ī quam cōfugimus z tymothe⁹ est dux exercitus eorum. Nūc ergo veni z eripe nos de manibus eorum: quia cecidit mltitudo de nobis. Et omnes fratres nostros q̄ erant in locis tubin interfecti sūt z captiuas duxerunt vxores eorum et natos et spolia: et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebant. Et ecce alij nuncij venerunt de galylea concissis tunicis nuncantes sm verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: a ptolomaide z tyro z sydone: z repleta est oīs galylea alienigenis vt nos ꝓsumāt

uidebant z obsidebant. ꝓpter qđ Judas z fratres eius: ꝓtra gētes istas pugnauit. circa qđ sic ꝓcedit: q; primo ponit afflictor liberatio. scđo aliquor israelita ꝓsumptō sibi. Et in dieb⁹. prima in duas. q; primo ponit pflict⁹ iude ꝑ aliquos speciales aduersarios. scđo ꝓtra alios ex diuersis gentibus pmixtos. ibi. Et cōgregate sunt gētes. Circa primū pmittit cā pflictus iude in gñali cū dicit.

a Et factus est vt audierūt gentes in circuitu. i. gentiles in circuitu iude habitātes. b Irate sē valde. psperitati iudeor inuidētes. et sile bz. j. Esdre. iiij. et Neemie iij. c Et cogitabāt tē. id est filios israel. d Qui erant inter eos. plures. n. de filijs israel fugientes psecutionem antiochi epiphanis: latenter inuerant ad habitandum inter gentiles ꝓpe iudeam habitantes. secundo ponitur conflictus iude in speciali: et primo

eo ī turribꝫ: z applicuit ad eos q z anathematizauit eos z incendit turres eor igni. cū oībus qui in eis erant r Et trānsiuit ad filios āmon z inuenit manū fortē z populum copiosum z tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa: z contriti sunt in conspectu eorū z pcussit eos: s z cepit iazer z filios eius: z reuers⁹ est in iudeam. t Et congregate sunt gentes que sunt ī galaad aduersus israelitas q̄ erant in finibꝫ eorum vt tollerent eos: u Et fugerunt in datheman munitionē: z miserunt literas ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt aduersus nos gentes p circuitum vt nos auferant: z parant venire z occupare munitionē ī quam cōfugimus x z tymothe⁹ est dux exercitus eorum. Nūc ergo veni z eripe nos de manibus eorum: quia cecidit mltitudo de nobis. Et omnes fratres nostros q̄ erant in locis tubin interfecti sūt z captiuas duxerunt vxores eorum et natos et spolia: et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebant. Et ecce alij nuncij venerunt de galylea concissis tunicis nuncantes sm verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: y a ptolomaide z tyro z sydone: z repleta est oīs galylea alienigenis vt nos ꝓsumāt

eo ī turribꝫ: z applicuit ad eos z anathematizauit eos z incendit turres eor igni. cū oībus qui in eis erant Et trānsiuit ad filios āmon z inuenit manū fortē z populum copiosum z tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa: z contriti sunt in conspectu eorū z pcussit eos: z cepit iazer z filios eius: z reuers⁹ est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt ī galaad aduersus israelitas q̄ erant in finibꝫ eorum vt tollerent eos: Et fugerunt in datheman munitionē: z miserunt literas ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt aduersus nos gentes p circuitum vt nos auferant: z parant venire z occupare munitionē ī quam cōfugimus z tymothe⁹ est dux exercitus eorum. Nūc ergo veni z eripe nos de manibus eorum: quia cecidit mltitudo de nobis. Et omnes fratres nostros q̄ erant in locis tubin interfecti sūt z captiuas duxerunt vxores eorum et natos et spolia: et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebant. Et ecce alij nuncij venerunt de galylea concissis tunicis nuncantes sm verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: a ptolomaide z tyro z sydone: z repleta est oīs galylea alienigenis vt nos ꝓsumāt

eos: z anathemauit eos z incendit turres eor igni. cū oībus qui in eis erant Et trānsiuit ad filios āmon z inuenit manū fortē z populum copiosum z tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa: z contriti sunt in conspectu eorū z pcussit eos: z cepit iazer z filios eius: z reuers⁹ est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt ī galaad aduersus israelitas q̄ erant in finibꝫ eorum vt tollerent eos: Et fugerunt in datheman munitionē: z miserunt literas ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt aduersus nos gentes p circuitum vt nos auferant: z parant venire z occupare munitionē ī quam cōfugimus z tymothe⁹ est dux exercitus eorum. Nūc ergo veni z eripe nos de manibus eorum: quia cecidit mltitudo de nobis. Et omnes fratres nostros q̄ erant in locis tubin interfecti sūt z captiuas duxerunt vxores eorum et natos et spolia: et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebant. Et ecce alij nuncij venerunt de galylea concissis tunicis nuncantes sm verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: a ptolomaide z tyro z sydone: z repleta est oīs galylea alienigenis vt nos ꝓsumāt

ydumea z eos q̄ erāt in arabathane quia circumsedebāt israelitas z pcussit eos plaga magna. Et recordatus est malitiam filiorū bean qui erant populo in laqueū z in scandalū insidiātes ei in via. Et pclusi sē ab eo in turribꝫ: z applicuit ad eos z anathematizauit eos z incendit turres eor igni. cū oībus qui in eis erant Et trānsiuit ad filios āmon z inuenit manū fortē z populum copiosum z tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa: z contriti sunt in conspectu eorū z pcussit eos: z cepit iazer z filios eius: z reuers⁹ est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt ī galaad aduersus israelitas q̄ erant in finibꝫ eorum vt tollerent eos: Et fugerunt in datheman munitionē: z miserunt literas ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt aduersus nos gentes p circuitum vt nos auferant: z parant venire z occupare munitionē ī quam cōfugimus z tymothe⁹ est dux exercitus eorum. Nūc ergo veni z eripe nos de manibus eorum: quia cecidit mltitudo de nobis. Et omnes fratres nostros q̄ erant in locis tubin interfecti sūt z captiuas duxerunt vxores eorum et natos et spolia: et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebant. Et ecce alij nuncij venerunt de galylea concissis tunicis nuncantes sm verba hec: dicentes conuenisse aduersum se: a ptolomaide z tyro z sydone: z repleta est oīs galylea alienigenis vt nos ꝓsumāt

cōtra ydumeos z arabathaneos z filios beam. hā isti put poterant iudeis nocebant. et ptz lra vsq; ibi.

e Anathematizauit. sicut dr de iosue q anathematizauit vrbem iericho: iosue. vj. cuius habitatores omnes interfecit: z metalla que p ignē purgari poterāt diuino cultui deputauit p necessarijs tabernaculi vnde anathematizatio est nomē grecum: z dr ab ana quod ē sursum z thesis positio: q; talia seponuntur ab vsib⁹ humanis z deputant cultui diuino.

f Et transiuit ad filios āmon. isti etiam fuerūt molesti iudeis: q̄uis eis debuissent eē benivoli: eo q; descēderāt de Loth nepote abrae.

g Et cepit iazer tē. id est villas sb dominio iazer existentes

b Et congregate sunt gētes. Hic consequenter ponitur conflictus iude contra aduersarios ex diuersis gentibus cōmixtos Circa quod primo ponitur causa conflictus: secundo belli apparatus. ibi. Et aut em audiuit. tercio bellantiū virt⁹. ibi. Et abijt symon. Causa vo cōfligendi fuit oppressio iudeor a commixtis gentibus in galaad et in galylea ꝓpter quod iudei in illis partibus positi petierūt a iuda z ei⁹ fratribus adiuuari z litera ptz paucis exceptis

i Et fugerunt tē. sic noiabatur illa munitio.

k Et tymotheus est dux tē. qui erat homo bellicosus et iudeis molestus. l Ptolomaide. ciuitate q̄ postea dicta est achon.

m Ut audiuit aũt. Hic ꝓñr ponit̃ belli apparatus: habito cũ cõsilio iudas cũ vna pte exercit9 iuit ad liberandu3 iudeos: qui erant in galaad: et symon cũ alia parte ad liberãdũ eos q̃ erãt in galylea: 7 Josephu3 filiũ zacharie 7 azariã reliq̃t iudas cũ residuo exercitu in iudea ꝓ custodia ꝑli manentis in sua absentia.

n Et dati sunt viri ꝛc. qz cũ paucioꝝb9 aduersarijs habebat cõfligere q̃z iudas.

o Et abijt. hic ꝓñter ponit̃ bellantiũ virtus: et primo symonis 7 sui exercitus. 7 ps lra vsq; ibi.

p Et assũpsit ꝛc. vt essent magis r̃moti ab aduersarijs 7 p cõsequẽs magꝭ tuti.

q Et iudas. Hic ꝓsequit̃ ponit̃ virtus iude 7 eoꝝ q̃ cũ ipso erãt: 7 diuidit̃ in duas partes: qz primo ponit̃ aduersarioꝝ rebellatio. secũdo iudeoꝝ assecuratio. ibi. Et congregauit iudas. Prima i duas ꝑs duplicez timothei rebellationẽ. scda ibi. Post hec autez Circa ꝑmã partẽ patet litera vsq; ibi.

r Constituerũt admouere exercitum. i. ipm applicare ad inuadendum.

s Et surrexerũt inte nocte. vt ex improuiso irruerent sup eos q̃ obsiderãt iudeos iduisos i munitione

t Et vidit iudas ꝛc. ad capiẽ

m Ut audiuit aũt iudas et ꝑlis sermones istos: conuenit ecclesia magna cogicare q̃d facerent fratribꝫ suis q̃ in tribulatiõe erãt 7 expugnabant̃ ab eis. Dixitq; iudas symoni fratri suo. Elige tibi viros 7 vade 7 libera fratres tuos in galylea: ego autem 7 frat̃ me9 ionathas ibimus in galaaditbim. Et reliquit iosephu3 filiũ zacharie 7 azariam duces populi cuz residuo exercitu i iudea ad custodiã: et ꝑcepit illi dicens. Preeste ote ꝑlo huic: 7 nolite bellũ cõmittere adu ersum gentes vnec reuertamur. n Et dati sunt symoni viri tria milia: vt iret in galyleã: iude aũ octo milia in galaaditbim. o Et abijt symon in galyleã: 7 cõmisit ꝑlia multa cum gentibꝫ. Et contrite sunt gentes a facie eius 7 ꝑsecut9 est eos vsq; ad portã ptolomaidis. Et ceciderunt ex gẽtibꝫ fere tria milia viroꝝ: 7 accepit spolia eoꝝ. p Et assumpsit eos qui erant in galylea 7 in arbatꝫ cũ vxoribꝫ et natis: 7 oñib9 que erãt cũ illis: 7 adduxit i iudeã cum leticia magna. q Et iudas machabe9 et ionathas frater eius transierunt iordanẽ: 7 abierũt viã trium dierum in ꝛesertũ. Et occurrerũt eis nabuthei et susceperunt eos pacifice et narrauerũt eis oia que acciderant fratribꝫ eoꝝ in galaaditbide. 7 qz mlti ex eis cõprehensi sunt i barasa 7 bosoꝛ 7 in alimis 7 in casphoꝛ 7 mageth 7 carnai. Ve omnes ciuitates munite et magne. Sed 7 in ceteris ciuitatibꝫ galaaditbidis tenẽt̃ cõphensi. Et in crastinum r cõstituerunt admouere exercitum ciuitatibꝫ his: 7 comꝑhendere 7 tollere eos in vna die. Et ꝙuertit iudas 7 exercitus eius viam in ꝛeser-

tum bosor repente: 7 occupauit ciuitatem: et occidit omnem masculũ in ore gladij: et accepit omnia spolia eoꝝ: 7 succendit eaz igni. s Et surrexerunt inde nocte et ibant vsq; ad munitionem. Et factum est diluculo cum eleuassent oculos suos: et ecce populus multus cuius non erat numer9: portantes scalas et machinas: vt comꝑhenderent munitionem et expugnarent eos t Et vidit iudas quia cepit bellum: et clamoꝛ belli ascendit ad celum sicut tuba et clamoꝛ magnus ꝛe ciuitate. Et dixit exercitui suo. Pugnate hodie ꝓ fratribꝫ vestris. u Et venit tribus oꝛ dinibus post eos 7 exclamauerunt tubis 7 clamauerũt in oratione. Et cognouerũt castra tymothei quia machabeus est: 7 refugerunt a facie eius. Et percusserunt eos plaga magna et ceciderunt ex eis in die illa fere octo milia virorum. r Et diuertit iudas in maspha et expugnauit et cepit eam: et occidit omnẽ masculuz ei9 et sumpsit spolia eius: 7 succendit eam igni. Inde perrexit 7 cepit casbon: et mageth 7 bosoꝛ: 7 reliquas ciuitates galaaditbidis. v Post hec autem verba congregauit tymotheus exercitum alium: et castra posuit contra raphon trans toꝛrentẽ. Et misit iudas speculari exercitum: et renunciauerũt ei dicentes: quia conuenerunt ad eum omnes gentes que in circuitu nostro sunt et exercitus multus nimis. Et arabes conduxerunt in auxilium sibi: et castra posuerunt trans toꝛrentem. parati ad te venire in ꝓlium. Et abijt Judas obuiam illis. x Et ait tymotheus principibus exercit9 sui.

dum dictaz munitionem.

y Et venit ꝛc. diuisit enim exercitũ suuz in tres partes irruens sup aduersarios a tergo.

z Et diuertit Judas in maspha. alij qui libri habẽt: maspharat 7 male: qz maspha est locus in iudea in quo fuerunt cõgregati iudas et ꝑlis ad dñm ꝛepre candũ. supra. iij. capitulo.

a Post hec autez verba. Hic ꝓñter ponit̃ scda Tymothei rebellatio: 7 ps litera vsq; ibi.

3 Et ait timotheus principibus ꝛc. erat cũ sortilegus et p hoc factũ sortilegiz auerat ꝺ victoria sui ꝺ iudam vel econuerso.

a Statuit scribas populi secus toꝛrẽtem. Isti enim habebãt in scriptz nomina bellatoꝝ: et p hoc poterãt scire si omnes transirent.

b Et transfretauit ad illos poꝛ: vt daret alijs audaciã transeundi.

c Et piecerũt ꝛc. vt fugerent magis expedite. d Et ꝑgregauit. Postq̃ ꝛescripta ẽ aduersa roꝝ ꝛebellatõ. b cõ sequenẽ ꝛescribitur iudeoꝝ assecuratõ: nã liberatos ab obsidione noluit inter aduersarios dimittere: ꝫ adducẽ eos in iudeã vt eẽnt ibi tuti. et patet lra vsq; ibi. e Et venerunt vsq; ephrõ: vbi ponit impedimentuꝫ supueniẽs in via: nam habitatoꝛes ephron negauerũt eis transituꝫ p suã ciuitatẽ ꝛ nõ poterãt trãsire per aliã viã: ideo subdit. f Qui p medium. scꝫ ciuitatẽꝫ ephron. g Iter erat. s. Judeꝫ ppl'o ei⁹. h Et obstruxerunt ꝛc. i. muraverunt eas.

i Et pcepit iudas pdicare. i. pconeꝫ dicere. k Vt applicarent. i. vt insultũ facerẽt ꝺ ciuitatẽ. l Et eradicauit eã. i. subuertit. m Et erat iudas ꝛc. faciebat em̃ vltimã custodiã ne aliqs ex ꝛebilitate seu alia occasione remaneret pt⁹ armatos: ꝛ ab aduersarijs insidiantib⁹ caperet. n Et obtulerunt ꝛc. i. eo q̃ bellatoꝛes sani redierant ꝛ integro numero. o Et in diebus. Hic ꝺñter ꝛescribit q̃rundam iudeoꝝ psumptõ scꝫ illoꝝ q̃ in absentia iudè ꝛ fratrũ suoꝝ remanserãt ad populi custodiam: ꝛ psumẽtes de sua virtute exierunt ad preliandũ cũ gentilibus ꝺtra iudeã pbibitionẽ q̃ bĩ ſ. ꝛ pꝛ lra vsq; ibi.

p Et azarias ꝺncepsvirtutis. i. partis exercit⁹ q̃ remãserat ad custodiam iude tm̃ ꝛ nõ ad bella ꝺ extraneos concitandum.

Cũ appropinquauerit indas ꝛ exercitus ei⁹ ad torrẽtẽ aq̃: si trãsierit ad nos prior: nõ poterim⁹ sustinẽ euꝫ. q̃ potẽs poterit aduersum nos. Si vo timuerit ẽnsire ꝛ posuerit castra eꝛ flumen transfretem⁹ ad eos: ꝛ poterim⁹ aduersus illũ. Vt aũt appropinq̃uit iudas ad torrentẽ aque q statuit scribas populi secus torrentẽ: ꝛ mãdauit eis dicens. Nemineꝫ hoĩm reliqueritis: ꝫ veniant oms̃ in preliũ. r Et trãsfretauit ad illos pior: ꝛ omnis ppl's post eũ: ꝛ ꝓtrite sũt omnes gentes a facie eoꝝ: s ꝛ pciecerũt arma sua ꝛ fugerũt ad phanũ quod erat in carnaim. Et occupauit ipsam ciuitatem: ꝛ phanum succẽdit igni cum omnibus que erant in ipso: et oppressa est carnaim: ꝛ non potuit sustinere ꝺ faciem iude. t Et congregauit iudas vniuersos israelitas qui erant in galaaditide a minimo vsq; ad maximũ: ꝛ vxoꝛes eoꝝ: ꝛ natos ꝛ exercitũ magnũ valde vt venirent in ꝛraꝫ iude: u ꝛ venerunt vsq; ephron: ꝛ hec ciuitas magna in ingressu posita munita valde. Et non erat declinare ab ea ꝺxtra vel sinistra: x sed per mediuꝫ iter erat. Et incluserunt se q̃ erãt in ciuitate: y ꝛ obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos iudas verbis pacificis dicens. Trãseamus p terrã vestrã vt eamus in terrã nr̃am: ꝛ nemo vobis nocebit: tm̃ pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. z Et pcepit iudas pdicari in castris: a vt applicarẽt vnusq̃sq; in quo erat loco. Et applicuerũt se viriviritutis: ꝛ oppugnauit ciuitatem illam tota die ꝛ tota nocte: ꝛ tradita est ciuitas in manu eius. Et peremerunt omnem masculũ in ore gladij: b ꝛ eradicauit eam: ꝛ accepit spolia eius: ꝛ transiuit p totam ciuitatem sup interfectos. Et transgressi sunt iordanem in cãpo magno contra faciem bethsan c Et erat iudas ꝑgregãs ex tremos. ꝛ exhortabat populum p totã viã donec venirent in trã iuda. Et ascẽderunt in montem syon cum leticia ꝛ gaudio d ꝛ obtulerũt holocausta q̃ nemo ex eis cecidisset donec reuerterentur in pace. e Et in diebꝫ q̃bus erat iudas ꝛ ionathas in terra galaad ꝛ symon frater eius in galylea: ꝺ faciez ptolomaidis: audiuit ioseph⁹ zacharie filius: f ꝛ azarias princeps virtutis: res bene gestas: ꝛ prelia que facta sunt ꝛ dixit. g Faciamus ꝛ ipsi nobis nomen: ꝛ eam⁹ pugnare aduersus gentes: que in circuitu nostro sunt Et pcepit his qui erant in exercitu suo h ꝛ abierunt iãniam: ꝛ exiuit gorgias de ciuitate: ꝛ viri eius obuiam illis in pugnã. Et fugati sũt ioseph⁹ ꝛ azarias vsq; ĩ fines iudee: ꝛ ceciderũt illa die de pp'o isr'l ad duo milia viri. Et facta est plaga magna in pp'o: q: nõ audierũt iudã ꝛ frẽs ei⁹: existimãtes fortiter se facturos. i Ipsi autem non erant de semine viroꝝ illoꝝ: p quos sal⁹ facta est in isr'l. k Et viri iuda magnificati sunt valde: in ꝺspectu omnis israel ꝛ gentiũ omniũ vbi audiebat nomen eoꝝ. l Et cõuenerũt ad eos fausta acclamãtes. Et exiuit iudas ꝛ fratres ei⁹ et expugnabant filios esau in terra que ad austrum est: et percussit chebron et filias eius. et muros eius: et turres eius succendit igne ĩ circuitu. Et mouit castra vt iret in terram alienigenarum. m Et perambulabat

q Faciam⁹ et ipsi nobis nomẽ ꝛc. ex quo ꝓꝫ q̃ mouebant ex p̃sumptõne ꝛ lasciuia cupiditate.

r Et abierunt iamniã. vbi batabat Gorgias | cũ exercitu suo.

s Ipsi aũt nõ erãt ꝛc. i. Mathathie et filioꝝ suorũ ꝛ ꝺsanguineoꝝ eoꝝ.

t Et viri iuda ꝛc. ꝓter crebras ꝛ magnas victorias.

v Et ꝓcueneꝛt ad eos ꝛc. i. eufortũia siue laudes de eufortunijs magnificãtes ꝛ dicunt Fausta a faueo faues q̃si fortune fauores. plures em̃ ꝺ gẽtibus circa iudeam habitantibus videntes et audientes iude fratrumq; suoꝝ bonas. s. fortũas venerunt ad eos facẽ amicicias.

x Et pambulabat samariã. vbi habitabant gentiles illuc missi de pside: q̃ semp fuerunt molesti iudeis: vt patet primo Esdre et neemie. et reuertitur scꝑtura ad loquendũ de p̃dictis q̃ ꝓcesserant ad bellum ex presumptiõe: cũ dicitur.

y In illa die. id est illo tempore.

3 Ceciderunt sacerdotes ꝛc. s. ioseph⁹ ⁊ azarias ꝙ. dicti: q̄ licet essent de sacerdotali genere nō tñ erant de sorte ioarim: de qua fuit matatbias vt bi ꝙ. in pnci. ca. secundi. Caplm. vj.

a Et rex antiochus. Descriptis victorijs iude tē

Egore antiochi epiphanes: hic ꝓsequenter describitur ꝓflictus iude tpe filij sui antiochi eupatoris: et q̄ corruptio vni⁹ est generatio alterius: ido primo ponitur mors Antiochi illustris: secūdo ꝓstitutō filij ei⁹ antiochi eupatoris: ibi. et cognouit lysias. Circa primū primo ponit sue mortis occasio. q̄ fuit duplex. Una q̄ fuit turpiter repulsus a quadā ciuitate ꝓsidis valde opulēta: quā querebat subito tēpdari: ⁊ hoc dē q̄ dī. b Et audiuit eē ꝛc. b audiuit ab explozatozib⁹ quo miserat ad inq̄rendum de ciuitatibus i quib⁹ posset accipe diuitias: ⁊ pecunias multas: nam ad hoc iuerat in ꝓsidem vt dictū est ꝙ. iij. ca.
c Et illic fuert ꝛc. ad tēpl⁹ diuitijs pleni. d Et lozice ꝛc. ad memoriā suarū victoriaꝝ. e Et q̄rebat querere ciuitatē. tolose.

f Et nō potuit quia ciuibus reuelat⁹ fuit ei⁹ dolus.

g Et abijt cuz tristicia magna que fuit occasio sue mortis prima nam spūs tristis exiccat ossa: ꝓuer. xv. Secunda sue mortis occasio fuit tristicia sup ꝓdictā ꝛēniēs de audita rebellatione principū suoꝝ in iudea ⁊ ꝓsperitate iudeoꝝ et boc est quod dicitur.
b Et venit q̄ nunciaret ei. ⁊ ptz lra vsq; ibi.

samariā. 7 In illa die ceciderūt sacerdotes in bello dū volūt fortiꝰ facere: duz sine ꝓsilio exeūt ī pliū. Et declinauit iudas ī azotū in terrā alienigenarū: ⁊ diruit aras eoꝝ: ⁊ spolia deoꝝ suoꝝ succendit igni: ⁊ cepit spolia ciuitatū ⁊ reuersus est in traz iuda. Caplm. vj.

e Et rex antioch⁹ pambulauit supiozes regiones. Et audiuit eē ciuitatē elimaidem in ꝓside nobilissimā ⁊ copiosam ī argento ⁊ auro: templūq; in ea locuplex valde. c Et illic velamina aurea: ° ⁊ lozice ⁊ scuta. q̄ reliq̄t alexāder philippi rex macedo qui regnauit ꝓmus in grecia: ⁊ venit c ⁊ q̄rebat capere ciuitatē ⁊ tēpdari eā f ⁊ nō potuit q̄m innotuit ꝓmo bis qui erāt in ciuitate. Et insurrexerūt in prelū ⁊ fugit inde: g ⁊ abijt cū tristicia magna: ⁊ reuersus est ī babyloniā: h ⁊ venit q̄ nunciaret ei ī ꝓside: q̄ fugata sunt castra q̄ erāt ī terra iuda: ⁊ q̄ abijt lysias cū virtute fortiꝰ ī ꝓmis ⁊ fugatus est a facie iudeoꝝ: ⁊ iualuerūt armis ⁊ viribꝫ ⁊ spolijs multis que ceperunt de castris q̄ exciderūt: i et q̄ diruerūt abominatiōez quaz edificauerāt sup altare q̄ erat in hierlm: k ⁊ sctificationē sic ꝓius circūciderunt muris excelsis: l ⁊ bethsuram ciuitatē suā. Et factū est m vt audiuit rex ꝓmones istos expauit ⁊ ꝓmotus est

i Et q̄ ꝛc. id est ydolum iouis q̄d edificauerat antioch⁹ sup altare dñi: vt ꝙ. ca. j. k Et sanctificationē. i. tēplū l Et bethsurā ꝛc. vt esset eis in fortaliciū ꝑ impulsus gētiū. m Et audiuit ꝛc. q̄ rebellatus fuerat in elimaide ⁊ ꝓncipes sui in terra iude. n

valde: ⁊ cecidit ī lectū ⁊ incidit in languorē ꝑ tristicia: q̄ nō est factū sicut cogitabat. Et erat illic ꝑ dies mltos: q̄ renouata est ī eo tristicia magna: n ⁊ arbitrat⁹ ē se mori. Et vocauit omnes amicos suos: ⁊ dixit illis. Recessit somnus ab oculis meis: ⁊ ꝓcidi ⁊ corrui corde ꝑ sollicitudīe. Et dixi ī corde meo. In quantā tribulationē ꝛueni: ⁊ q̄s fluct⁹ tristicie in q̄ nunc sum: q̄ iocūd⁹ erā ° ⁊ dilect⁹ ī potestate mea. ° Nūc vo reminiscoꝝ maloꝝ q̄ feci in ierlm: vñ et abstuli oīa spolia aurea ⁊ argentea q̄ erāt in ea: ⁊ misi auferre habitantes iudeaz sine cā. Cognoui ergo q̄ ꝓpterea inuenerunt me mala ista: ⁊ ecce pereo tristicia magna in terra aliena. Et vocauit philippū vnū de amicis suis: p ⁊ prepositit eū sup vniuersuz regnū suū. r Et dedit ei dyadema: ⁊ stolam suam ⁊ anulū: vt adduceret antiochū filiū suū ⁊ nutriret eū ⁊ regnaret. s Et mortuus ē illic antioch⁹ rex anno cēteſimo q̄dragesimono no: t et cognouit lysias q̄ mortuus est rex: u ⁊ ꝓstituit regnare antiochum filium eius quē nutriuit adolescētē: ⁊ vocauit nomē eius eupatorē. v Et hi q̄ erāt ī arce ꝛcluserāt isral ī circuitu sanctoꝝ. ⁊ q̄rebant eis mala sp ad firmamētū gentiū. a Et cogitauit iudas dispdē eos ⁊ ꝙuocauit vniuersuz ꝓplm

m Et audiuit ꝛc. q̄ rebellatus fuerat in elimaide ⁊ ꝓncipes sui in terra iude. n Et arbitratus est se mori. desperans de infirmitate sanari. cetera patent vsq; ibi. o Et dilect⁹ in potestate mea. ꝙ hoc erat a satellitib⁹ suis: sed erat odiosus gētibus alijs ꝓpter superbiā ⁊ malitiam suā.
p Nunc reminiscoꝝ ꝛc. pena debita docente culpam.
q Et ꝓposuit ꝛc. videns imminere de ꝓpinquo suū interitū.
r Et dedit ei dyadema ꝛc. i. insignia regalia ad insigniēdū filiū suum.
s Et mortu⁹ē ꝛc. cepit autē regnare anno centesimo tricesimoseptimo: vt ꝙ. j. ca. primus tamē annus ⁊ vltim⁹ fuerunt impfecti: ⁊ anno septio regni sui cepit filios israel q̄uiter affligere: ⁊ anno. ix. posuit ydolū sup altare: vtz ex ꝓdictis ꝙ. j. ca.
t Et cognouit. descripta morte antiochi: hic cōsequēter describit substitutio filij sui qui primo sublimat in regnū: scdo ꝓuocat ꝑ dei pplm: ibi. ⁊ hi qui erant. Circa ꝓmū dicit. t Et cognouit lysias. quez reliquerat Antiochus ad custodiaz regni ⁊ nutritionez filij sui: vt ꝙ. iij. cap.

v Cūm mortuus est rex. hoc cognouit p nunciū ꝓuenientē philippū: quez rex moriens instituerat tutorē filij sui

x Et ꝓstituit ꝛc. vt sic ꝓuaret Philippum officio tutoris ⁊ regni negocijs in seipsum retorquendo.
y Et hi. Dic ꝓnter rex nouus ꝓtra iudeos ꝓuocatur: ⁊ primo ponit huius ꝓuocatiōis occasio: scdo ipa ꝓuoca-

tio ibi. Et iratus est rex. Occasio vo ꝙuocationis fuit accusatio iudeoꝝ erga ipm ꝛ obsidiõe macedonũ: et q̃busdam aliꝭ: et hoc est qđ dr. y Et hi q̃ erãt in arce. ad nocendũ iudeis: vt hr̃ s. j. ca. a Conclauserant isrl̃ ꝛc. i. sic eum artauerunt q̃ non poterant libere exequi cultum diuinũ. b Et cogitauit ꝛc. vt diuinus cultus possꝫ libere exerceri.

c Et fecerũt balistas. ad iaciendum spicula ꝫ arcis ꝓpugnacula. d Et machias. ad ꝛestruendũ muros eius.

e Et exierunt ꝛc. occulte ꝛ impioꝝ ex isrl̃ fauore: ideo subdit. Et adiũxerunt se illis ꝛc.

f Mos ꝛecreuim⁹ huire patri tuo ꝛc. isti fuerũt ꝛe illis q̃ iuerũt ad antiochũ epiphanẽ impetrãtes ab eo vt faceret iusticias gẽtiũ i hierusalem vt s. j. cap.

g Et filij ꝓpli nostri ꝛc. s. matathias ꝛ filij eius et amici ei⁹ q̃ ꝓuaricatores legis obsidebãt vel occidebãt. h Et nõ ad nos ꝛc. inferẽdo nobis mala.

i Sed et in ꝛc. ꝓsequendo amicos ꝛ sectatores legis.

k Et ecce applicuerũt hodie. i. isto tpe. l Ad arcez in hierlim. impugnãdo gentem tuã.

m Et munitionẽ ꝛc. ꝫ te ꝛ regnũ tuũ

n Et nisi ꝓueneris ꝛc. ꝫ te. n Et nõ poteris ꝛc. qm̃ erũt nimis fortificati.

o Et irat⁹ est rex. Hic consequenter ponitur ipsius regis ꝙuocatio. et qua ꝓmo disponit̃ belli apparatus. secũdo ꝓflictus: ibi. Et venerũt. Circa ꝓmũ dicitur.

vt obsiderent eos. Et ꝓuenerũt simul ꝛ obsederũt eos anno centesimo quinquagesimo: b et fecerunt balistas: c ꝛ machinas. d Et exierũt q̃dam ex eis q̃ obsidebant̃: e ꝛ adiunxerũt se illis aliq̃ impij ex isrl̃: ꝛ abierũt ad regẽ ꝛ dixerunt. Quousq̃ nõ facis iudiciũ: ꝛ vindicas fratres nostros? f Nos ꝛecreuimus seruire patri tuo ꝛ ambulare in ꝓceptis eius: ꝛ obsequi edictis eius g ꝛ filij populi nostri ꝓpter h alienabant se a nobis. Et q̃cunq̃ inueniebant̃ ex nobis interficiebant̃: ꝛ hereditates nostre diripiebant̃. i Et nõ ad nos tm̃ extenderũt manum ß er in oĩes fines nostros. k Et ecce applicuerũt hodie l ad arcẽ i hierlim occupare eã m ꝛ munitionẽ in bethsurã munierũt. Et nisi ꝓueneris eos velocius. maioꝝ q̃ hec facient: n ꝛ nõ poteris obtinere eos. o Et iratus est rex vt hec audiuit: p ꝛ ꝙuocauit oĩs amicos suos q ꝛ ꝓcipes exercitus sui ꝛ eos q̃ sup eq̃tes erant. Sed et ꝛe regnis aliꝭ ꝛ ꝛe insulis maritimis venerũt ad eũ exercitus cõducticius. Et erat numer⁹ exercitus eius centuꝫ milia peditũ ꝛ viginti milia equitum: r ꝛ eleuãti triginta duo ducti ad prelium. s Et venerunt ꝓ ydumeam: t ꝛ applicuerũt ad bethsuram u ꝛ pugnauerũt dies multos: k ꝛ fecerũt machinas. l Et exierũ ꝫ ꝛ succenderunt eas igni: ꝛ pugnauerunt viriliter. a Et recessit iudas ab arce ꝛ mouit castrã ad bethzacharaz ꝓ tra castra regis. b Et surrexit rex añ lucẽ: ꝛ ꝓcessit exercitus in impetũ cõtra viam bethzacharaz. c Et ꝓparauerũt se exercitus in preliũ ꝛ tubis cecinerunt. Et eleuantis ostenderunt sanguinem vue et mori: ad acuendos eos in prelium. Et diuiserũt bestias ꝓ legiones: d ꝛ astiterũt singulis elephãtis mille vir e in loricis ꝓcatenatis: ꝛ galee ree in capitib eoꝝ: ꝛ q̃ngenti eq̃tes ordinati vnicuiq̃ bestie electi erant. f Hi ante tps vbicũq̃ erat bestia ibi erãt. g ꝛ quocunq̃ ibat ibant: h ꝛ non discedebant ab ea. Sed ꝛ turres lignee sup eos firme ꝓtegentes: sup singulas bestias: i ꝛ sup eas machine. Et sup singulas viri virtutis triginta duo qui pugnabãt ꝛsuper: k ꝛ intus magister bestie. l Et residuum equitatũ hinc ꝛ inde m statuit in duas ptes: tubis exercituꝫ commouere n ꝛ purgere o constipatos in legionib eius. Et vt refulsit sol i clypeos aureos ꝛ ereos resplẽdueꝛt mõtes ab eis ꝛ ĩsplẽdueꝛt sic

cuerũt ad bethsuram b ꝛ pugnauerũt dies multos: k ꝛ fecerũt machinas. l Et exierũ ꝫ ꝛ succenderunt eas igni: ꝛ pugnauerunt viriliter. a Et recessit iudas ab arce ꝛ mouit castrã ad bethzacharaz ꝓ tra castra regis. b Et surrexit rex añ lucẽ: ꝛ ꝓcessit exercitus in impetũ cõtra viam bethzacharaz. c Et ꝓparauerũt se exercitus in preliũ ꝛ tubis cecinerunt. Et eleuantis ostenderunt sanguinem vue et mori: ad acuendos eos in prelium. Et diuiserũt bestias ꝓ legiones: d ꝛ astiterũt singulis elephãtis mille vir e in loricis ꝓcatenatis: ꝛ galee ree in capitib eoꝝ: ꝛ q̃ngenti eq̃tes ordinati vnicuiq̃ bestie electi erant. f Hi ante tps vbicũq̃ erat bestia ibi erãt. g ꝛ quocunq̃ ibat ibant: h ꝛ non discedebant ab ea. Sed ꝛ turres lignee sup eos firme ꝓtegentes: sup singulas bestias: i ꝛ sup eas machine. Et sup singulas viri virtutis triginta duo qui pugnabãt ꝛsuper: k ꝛ intus magister bestie. l Et residuum equitatũ hinc ꝛ inde m statuit in duas ptes: tubis exercituꝫ commouere n ꝛ purgere o constipatos in legionib eius. Et vt refulsit sol i clypeos aureos ꝛ ereos resplẽdueꝛt mõtes ab eis ꝛ ĩsplẽdueꝛt sic

p Et irat⁹ est rex vt hec audiuit. qz videbant̃ eẽ ꝫ bonorem suũ ꝛ bonũ reipublice. q Et cõuocauit ꝛc. vt ei assisterent.

q Et ꝓncipes exercitus sui ꝛc. vt se ad bellum disponeret. r Et elephãti ꝛc. dicit eĩm pbs libro ꝛe aialibus q elephas est animal maxime disciplinabile. s Et venerunt. Hic ꝓsequenter ponit̃ belli ꝓgressus ꝛ primo in munitione: secõdo in campo: ibi. Et surrexit rex. Circa ꝓmuꝫ dicitur. s Et venerunt ꝓ ydumeã que terra erat iudeis aduersaria. vt ptꝫ ꝓ ꝓdicta. v. cap.

t Et applicuerũt ad bethsuram. vbi erant iudei ꝓ ꝛtes

sione loci. v Et pugnauerũt ꝛc. ꝫ bethsuram.

r Et fecerũt machinas. ad ꝛstruendum eam.

y Et exierunt. s. iudei q̃ erant in monitione obsessi.

z Et succenderunt ꝛc. reuertentes ad munitionez: ꝛ ꝛfendentes eã. a Et recessit iudas ab arce. vt succurreret iudeis i bethsura obsessis

b Et surrexit. rex. Hic ꝓñr ꝛscribit̃ belluꝫ in cãpo: circa quaꝫ partẽ primo ponitur belli ꝓpatio. secõdo belli cõgressio. ibi. et appropinquauit. tercio populi liberatio: ibi. Et audiuit lysias. Circa ꝓmũ dicitur.

b Et surrexit rex ante lucẽ. vt iret ad pugnandum contra iudam.

c Et comparauerunt se ꝛc. i. disposuerũt se ad pugnãdũ.

d Et astiterũt ꝛc. s. pedites.

e In lorici cõcatbenatis. naz macule loricaꝝ sese complectũtur ad modũ catbenarũ.

f Hi ante tps ꝛc. eaz velociter ꝓcedendo.

g Et quocunq̃ ibat ibant. ꝛsequendo.

h Et nõ discedebant ab ea. ne ab aduersarijs vulneraretur ꝛctia.

i Et sup eas machine. ad ꝓiciendũ iacula.

k Et int⁹ magister ꝛctie. regens gressus ei⁹

l Et residuuꝫ ꝛc. s. a ꝛctris et sinistris aialium

m Statuit. in duas ꝛc. naz socius tubarum excitat ad audaciã. n Et purgere. ad bellũ. o Constipatos in leg. i. ꝓiunctos ne acies ꝛ legiones rumpant̃ ab aduersarijs.

p Et distincta est ꝛc. vt si iudas q̃ paucos habebat bellatores compatiue fugeret ad montes nõ euaderet

q Et ꝓmoueban. admiratiõe ꝛ q̃dam tremore.

r Omnes inbabi. terrã. s. illam: vbi poterat talis sonitus ꝛ commotio ꝓcipi.

s Et appropiauit. Hic cõsequequẽter ponit̃ ꝓflict⁹. Et primo in campo: secundo in fortalicio. ibi. Castra

autem regis. Circa primū primo ponit̄ p̄flictus in generali: z p̄z: scdo in speciali cū dicit̄. t Et vidit eleazar. dicit ioseph⁹ q̄ iste fuit frater iude. vñ z ꝯ. ij. ca. quartus filius Matathie eleazarus nominatur z est idem nomen quod eleazar. noia em̄ hebrea ad latinuz tracta frequent̄ accipiunt hanc syllabam vs. in fine: vt iacobus saul saul⁹ z sic de multis aliis. Ꝑz ꝯ hoc videt̄: q̄ iste dicit̄ filius saura. Sequendo dictū ioseph pōt dici q̄ hic ponit̄ nomē matris: vt ꝯ. ij. ca. nomen patris vel q̄ Matathias fuit binomi⁹ z alio nomie saura dictus.

v Quam de bestijs ꝛc. p signa regia ibidem posita.

x Et visum est ꝛc. i turre ligneā sup eā exīte p̄ pē signa dicta ñ tñ erat ita.

y Et dedit se. i. vitā suā corpalem. z Ut liberaret pplm suum. bonū em̄ p̄ p̄mū corpale p̄ pter salutē bonis cōis ē exponendū: ꝯ subdit̄.

a Et acq̄reret ꝛc. virtuose morīdo: credebat em̄ ꝓbabilit̄ q̄ si rex essz mortuus statim fugēt eius exercitus.

b Et occidit. pcutiens in ventre: vbi non erat armatus.

c Et videntes scz iudas z eius exercitus.

d Virtutē reg cui nō poterant resistē. e Di uertert̄ se ab eis caute recedētes vt possent tēplū dñi qđ erat i bierusalē seruare.

lampades ignis. p Et distincta est ps exercitus regis p montes excelsos z alias p loca humilia z ibant caute et ordinate. q Et cōmouebantur r omīs inhabitātes terrā a voce multitudinis eoz et incessu turbe z collisione armoz. Erat em̄ exercit⁹ magnus valde z fortis. s Et appropiauit iudas et exercit⁹ eius in prelium: z ceciderūt de exercitu regis sexcenti viri. t Et vidit eleazar filius saura v vnā de bestijs loricatam loricis regis: z erat eminens super ceteras bestias. x Et visum est ei q̄ in ea eēt rex: y et dedit se⁵ vt liberaret populuz suū: a et acq̄reret sibi nomen eternū. b Et cucurrit ad eā audacter i medio legiōis interficiēs a dextris z a sinistris: z cadebant ab eo huc atq; illuc. c Et misit sb pedes elephantis z suppositus est ei: b et occidit eum: z cecidit i terrā sup ipm z mortuus est illic. c Et videntes d virtutez regis z impetum exercitus eius: c diverterūt se ab eis. f Castra aūt regis ascenderūt cōtra eos i bierusalē: z applicuerūt castra regis ad iudeam z montem syon. g Et fecit pacez cū his q̄ erant in bethsura: z exierūt de ciuitate. h q̄ nō erant eis ibi alimenta ꝓclusis: i q̄ sabbata erant terre. k Et cō-

prehendit rex bethsuram: z ꝓstituit ibi custodiam ad seruandā eā. l Et ꝓuertit castra ad locum sanctificatiōis i dies multos. m Et statuit illic balistas n z machinas o z ignis iacula: p z tormenta ad lapides iactandos: z spicula q et scorpios ad mittēdas sagittas z fundibula. r Fecerūt aūt z ipsi machinas adūsus machinas eoz: z pugnauerunt dies multos. s Esce aūt non erāt in ciuitate: eo q̄ septimus annus esset: z q̄ remanserant in iudea de gentibus ꝓsumpserāt reliq̄as eorū q̄ reposite fuerāt. t Et remanserunt in sanctis viri pauci q̄m obtinuerat eos fames: z dispsi sunt vnusq̄sq; in locū suuz. x Et audiuit lysias q̄ philipp⁹ quē ꝓstituerat rex antiochus cū adhuc viueret vt nutriret antiochū filiū suū z regnaret: reuers⁹ est a pside z media z exercitus q̄ abierat cuz ipso: z q̄ querit suscipere regni negocia. y Et festinauit ire z dicere ad regē z duces exercitus z Defecim⁹ quotidie: a z esca nobis modica est: b et locus quem obsidemus ē munit⁹: c z icūbit nob⁹ ordiare de regno. d Nunc itaq; dem⁹ dextras hoīb⁹ istis: z faciam⁹ cū illis pacē z cū oī gēte eoz: e et ꝓstituam⁹ illis vt ambulēt in legitimis suis sicut pri⁹.

e Et deficimus ꝛc. ita q̄ nō poterimus diu tenere obsidionē.

f Et locus ꝛc. f. bominib⁹ armis z cibis: hoc dicebat ad habendū intentū: tamen erat falsum sicut premittit̄ p te p̄cedenti: vbi dicitur. Et remanserunt in sanctis viri pauci q̄m obtinuerat eos fames.

g Et incumbit nobis ꝛc. q. d. maiora negocia nos vrgēt ad dimittēdū banc obsidionē: ideo ꝓcludit.

h Nunc itaq; demus dextras bominib⁹ istis ꝛc. modus enim bominum facientium pacem adinuicem erat dare mutuo dextras manus. cetera patent vsq; ibi.

p̄ptimus faceret aliquem defectum cibi ꝛ magis abundantia. Dicēdū q̄ istud dei beneficiū fuit añ captiuitatē babylonicā in q̄ cessauerūt aliq̄ dei bñficia: nō em̄ postea legit̄ bñisse iudei archā testi: nec ꝓpiciatoziū: nec rīsa in rōnali summi sacerdotis: nec vnctionē regū z ꝓphetaz: et hoc etiaz ꝓfitent̄ iudei moderni: z dr̄ in libro hebraico nomine senhedrin bierosolymitano: z idez videt̄ fuisse de duplicatione fructuū anno. vj. Et ꝓñr reuertit̄ ad obsidionē fortalicij bierosolymitani cū dr̄.

k Et ꝓuertit ꝛc. i. templi.

l Dies multos. q. hoc⁹ erat fortis z munit⁹ ꝓpē qđ nō poterat cito expugnari.

m Et statuit ꝛc. ad defensores sagittandum

n Et machinas. ad muros ꝓcutiendū.

o Et ignis iacula. i. instrumenta ad ignē grauēia ciendum.

p Et tormenta ꝛc. i. petrarias z mangonellos.

q Et scorpios. i. instrūmenta ad mittēdū sagittas venenatas.

r Esce aūt ñ erāt in ciuitate ꝛc. hoc subdit̄ ad ꝯondēdū q̄ nō poterāt diu tenere fortaliciū.

s Et audiuit. Hic ꝓñr ponit̄ liberatō ꝓpli ex beneficio dei q̄ facit cū tentatione ꝓuentū: z ꝯ misit rumores lysie p quos fuit cōpulsus solutōnē obsidiōis ꝓcurare: z ꝯ est qđ dr̄.

t Et audi. lysias q̄ philip. ꝛc. ad qđ seq̄bat elongatio lysie a familiaritate regis z regni negocijs quod formidabat: ꝯ dissoluere obsidionē procurabat dicens.

u Defecimus q̄tidie. nam aliq̄ interficiebantur: z aliq̄ infirmabant̄: sicut solet accidere in obsidione.

v Et esca ꝛc. ita q̄ nō poterimus diu tenere obsidionē.

x Et locus ꝛc. f. bominib⁹ armis z cibis: hoc dicebat ad habendū intentū: tamen erat falsum sicut premittit̄ p te p̄cedenti: vbi dicitur. Et remanserunt in sanctis viri pauci q̄m obtinuerat eos fames.

y Et incumbit nobis ꝛc. q. d. maiora negocia nos vrgēt ad dimittēdū banc obsidionē: ideo ꝓcludit.

z Nunc itaq; demus dextras bominib⁹ istis ꝛc. modus enim bominum facientium pacem adinuicem erat dare mutuo dextras manus. cetera patent vsq; ibi.

f Castra aūt. Hic ꝓñr ponit̄ bellū in fortalicio: z p̄mo ꝓponit̄ de fortalicio qđ erat in ierlm z p̄z. z interponit̄ de fortalicio bethsure qđ p̄mo cepit rex anteq̄ iret in irlm: ꝯ dr̄:

g Et fecit pacē ꝛc. p tale modū q̄ dimitterēt fortaliciū saluis suis ꝓpriis: et subdit̄ rō talis pacis ex pte iudeoz cū dr̄.

b Quia ñ erat ꝛc. i. obsessis in bethsura: et subdit̄ causa cum dr̄.

i Quia sab. erāt terre. i. ann⁹ septim⁹ in quo terra nō colebat̄ nec seminabat̄: vt dr̄ Leuit̄. xxv. Ꝑz ꝯ hoc vi qđ dr ibidē. Dabo vobis bñdictōnē meā amo sexto z faciet fructus triū annoz: ꝓpter qđ nō vidēt̄ q̄ annꝰ se-

a ¶ Et vidit munitionem loci.i.fortitudinē b ¶ Et rupit ꝛc. destruendo locum: ne si iudei rebellarent haberent ibi recursum.

¶ Capitulū.vij.

Anno centesimo. Postq̄ descriptus est ꝓflictus iude de tempore antiochi eupatoris: hic ꝓsequenter describit ei⁹ cōflictus ppe demetrij filij alterius fratris s. seleuci: et diuidit i duas partes: quia primo describit ipsius iude pugna: secundo cum romanis amicicia cōtracta. viij. ca. Prima in tres: nam primo circa demetriū ostēdit adeptio regni: secūdo occasio belli. ibi. Et elegit rex. Circa primum dicitur.

a ¶ Anno. clj. s. regni grecoꝝ.

b ¶ Erijt demetri⁹ ꝛc. videns eīm se ꝑuatum regno patrij sui ꝙ patruū suum antiochū epyphanem abūt romani ad ꝙquerendū de eo ꝙ ipso viuēte nihil ꝓfecit: propter quod ipso mortuo redijt ad obtinendum regnum ꝓtra cognatū suum: maxime qr tunc regnū erat quodāmodo diuisum ꝙ lysiam et philippum: eo ꝙ q̄ libet volebat esse tutor antiochi eupatoris et agere negocia regni: vt ptz ex ꝓdictis.

c ¶ Et ascēdit ꝛc. s. tyrum: vt dicit Josephus.

d ¶ Et regnauit illic. quia multi venerunt ad eum recipientes ipm tanq̄ regem et dominū: tuz qr regnū sibi debebatur ex successione paterna: tum ꝓpter diuisionem p̄dictam.

e ¶ Et factum ē ꝛc. s. palatiū antiochie que erat metropol

f ¶ Comprehendit in demetrij fauorez

g ¶ Et venerunt. Hic ꝓsequenter ponitur occasio belli. q̄ fuit accusatio iude et amicoꝝ suoꝝ per iniquos de israel et patet litera.

b ¶ Et elegit rex. Hic consequenter describitur cōgressio belli: et primo ꝓtra alchimum sacerdotem. secundo ꝓtra Nichanorem. ibi. Vidit aūt alchimus. Prima in duas. quia primo describitur bachidis et alchimi dolus: secūdo iude conflictus: ibi. Et vidit iudas. Prima adhuc in duas: quia primo describitur ꝓceptio dolj: secūdo deceptio populi. ibi. Et ꝙuenerunt ad alchimum. Circa primū dicit. b ¶ Et elegit rex ꝛc. erat eīm a rege constitutus ad illi⁹ terre custodiam

i ¶ Et alchimuz impium ꝛc. i. cōstituit eum summū sacerdotem cum tamen non essz de genere sacerdotali vt dicunt aliqui. Alij vo dicūt q̄ erat sicut infra dicit de eo. Homo de semie Aaron venit ꝛc. tñ nō eāt de linea summorum pontificuz ab eleazar descēdentium.

k ¶ Et locuti sūt ꝛc. dicētes q̄ venerant ꝓpter bonū statum terre vt possent iudaz et fratres e⁹ occidere dolose: ꝙ eorum dolus non habuit effectuz.

l ¶ Et ꝙuenerūt Hic consequenter subditur deceptio populi.

m ¶ Congregatio scribarum cōtuz ad legisperitos.

n ¶ Et primi assidei. i. quasi assidue assistētes diuino cultui: et hoc ꝓ deceptionē Alchimi: cuius rō subditur cū dicitur.

o ¶ Homo sacerdos de semine Aaron venit ꝛc. nō tamen de familia summi sacerdotis. Secūdū alios ꝛō nec de semine aaron erat licet isti crederent in hoc deceptī: sed primū videtur verius

p ¶ Seraginta viros notabiles. in populo in fama et virtute: ideo subditur.

q ¶ Scōm verbum. qd̄ scriptum est psalmo. lxxviij.

r ¶ Carnes sanctorum. tuorum ꝛc.

Propter legitima enim ipo rū que despeximus irati sūt: et fecerunt oia hec. Et placuit sermo in ꝓspectu regis et principum: et misit ad eos pacem facere et ceperunt illam: et iurauit illis rex et pncipes et exierunt de munitione. Et intrauit rex montē syon: [a] et vidit munitionem loci: [b] et rupit citius iuramētū qd̄ iurauit: et mandauit destruere murū in gyro. Et discessit festinanter et reuersus est antiochiā: et inuenit philippū dñantē ciuitati: et pugnauit aduersus eū et occupauit ciuitatē. ¶ Ca. vij

Anno centesimo quinquagesimo et primo: [c] exijt demetrius seleuci filius ab vrbe roma: [c] et ascendit cū paucis viris in ciuitatez maritimā: [d] et regnauit illic [e] Et factū est vt ingressus ē domū regni patrū suoꝝ: [f] cōprehendit exercitus antiochū et lysiaz vt adducerent eos ad euz: et res ei innotuit et ait. Nolite mihi ostendere faciē eoꝝ. et occidit eos exercit⁹. Et sedit demetrius super sedē regni sui: [g] et venerūt ad euz viri iniq̄ et impij ex israel: et alchim⁹ dux eoꝝ: q̄ volebat fieri sacerdos. Et accusauerūt ppl̄m apud regē dicētes. Perdidit iudas et fratres ei⁹ amicos tuos: et nos dispdidit de terra nr̄a. Nunc ergo mitte viruz cui credis vt eat et videat exterminiū omne quod fecit nobis in regionibo regis et puniat omnes amicos eius et adiutores eoꝝ. [b] Et elegit rex ex amicis suis bachidez q̄ dñabatur trās flumē magnum in regno et fidelem regi et misit eum vt videret exterminiū quod fecit iudas. [i] Sed et alchimum impium constituit in sacerdotiuz et mandauit ei facere vltionē in filios israel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in terram iuda et miserunt nuncios: [k] et locuti sunt ad Judam et ad fratres eius verbis pacificis i dolo: et non intenderunt sermonibus eoꝝ. Viderūt enim quia venerūt cū exercitu magno: [l] et cōuenerunt ad alchimum et bachidem [m] ꝙgregatio scribarum req̄rere que iusta sunt. [n] Et primi assidei qui erant in filijs israel: et exquirebant ab eis pacem. Dixerūt enim. [o] Homo sacerdos de semine aaron venit: non decipiet nos Et locutus est cum eis verba pacifica: et iurauit illi dicens. Nō inferemus vobis malum: neq̄ amicis vestris Et crediderunt ei: et comp̄hendit ex eis [p] seraginta viros: et occidit eos vna die. [q] p̄m verbum quod scriptuz est. [r] Carnes sanctoꝝ tuoꝝ et sanguinem ipsoꝝ effuderunt in circuitu hierusalem: et nō erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in oēz ppl̄m: q̄ dixerunt: quia magis est ꝓsonum textui in hoc loco et etiam secundo libro. xiij. capitulo. cetera patent vsq̄ ibi.

s Nō est i eis veritas in verbo. t Et iudiciuz in facto: ⁊ subit causa: v Trāsgressi sut eñ ⁊c. eos accidendo quibus iurauerāt pacē. x Et misit boies armatos. y Et ꝓbēdit multos ⁊c. ꝓpter infidelitatem quā in eis viderant. a Et ꝓmisit regionem iudee. b Alchimo. regendam. c Et reliquit cū eo auxiliuz. i. viros bellatoēs a Et satis agebat alchimus. i. quantū poterat vt videbatur. b Dño pūnci. sacerdtij sui. scz firmādo ⁊ āpliando. c Et puenerūt ⁊c. impellendo eos ad gentilem ritum d Et fecerunt plagam magnā ⁊c. i. in illis qui erāt obseruatores legis.

e Et vidit iudas. Hic ꝓñr describit iude cōflictꝰ ad extirpādum bachidis ⁊ alchimi volū cū dicit Et vidit iudas ⁊c. oculo ꝓpassionis ⁊ voluntatis. f Multo plusq̄ gentes. Nam apostate legis sūt gētilibꝰ nequiores. g Et exiit ⁊c. vt oēs malos extirparet ⁊ fecit vindictā in viros rebeltores. i. apostatas legis. h Et cessauerūt vltra exire ⁊c. s. iudee de fortalicio qđ obtinebāt in irlm. i Vidit aūt alchimꝰ. Hic ꝓñr describit belluz iude ꝯ nichanorem. Et ꝓ ponit nichanoris ⁊ alchimi volus: secūdo pflictꝰ: ibi Et cognouit nichanor. Circa ꝙ mū ꝓmittit volꝰ alchimi accusādo iudam ⁊ fratres eiꝰ cum dr. k Et accusauit eos multis criminibꝰ falsotū ⁊ iniuste. Secūdo ponit volus nichanoris nitentis capere iudā voluntate: et ptz lra vsq; ibi. l Et salutauerūt ⁊c. veraciter ex pte iude. s. ex pte nichānor volūtate. iō subdit. m Et hostes ⁊c. dū tñ bñ sentirent de pati erāt rapte iudaz. Et innotuit ꝙmo iude qm̄ cū volo venerat ad eū et ꝓterierꝰ est ab eo et amplius noluit videre faciē eiꝰ. n Et cognouit nichānor qm̄ reuelatuz est ꝓsiliū eiꝰ: ⁊ exiuit obuiā iude in pugnā iuxta chaphar salama. Et ceciderūt de nichanoris exercitu fere quīq; milia viri. o Et fugerunt in ciuitatē dauid. p Et ꝑ q ascēdit nichanor in montez syon: r ⁊ exierunt de sacerdotibꝰ ꝑ salutare euz in pace s ⁊ demonstrare ei holocaustomata: q̄ offerebātur ꝓ rege. t ⁊ irridens spreuit eos v ⁊ polluit. ⁊ locutus est superbe ⁊ iurauit cum ira dicens Nisi traditus fuerit iudas ⁊ exercitus eius in manꝰ meas: continuo cuz regressus fuero in pace succendaz domum istaz. Et exit cum ira magna: ⁊ intrauerūt sacerdotes ⁊ steterūt añ faciē altaris tēpli: ⁊ flētes dixerūt. Tu dñe elegisti domū istaz ad inuocandū nomē tuum in ea: x vt eēt domꝰ oratōnis y ⁊ obsecratōis populo tuo. Fac vindictaz in hoīe isto: ⁊ exercitu eius: et cadant in gladio. Memento blasphemias eoꝝ: et ne ꝓderis eis vt permaneant. z Et exiit nichanor ab irlm ⁊ castra applicuit ad bethorō ⁊ occurrit illi exercitꝰ syrie. Et iudas applicuit in adatsa cū tribꝰ milibus viris. Et orauit iudas ⁊ dixit. a Qui missi erant a rege sennacherib dñe: quia blasphemauerāt te: b exiit angelꝰ et ꝓcussit ex

u Et conterritus est ab eo. caute recedendo. o Et cognouit. Hic ꝓñr ponit ꝓflictus nichanoris ꝑtra iudā: ⁊ diuidit in duas ptes ꝑm duplicē ꝓflictū. scōs ponit ibi. Et exiit nichanor. In ꝑ vo ꝓflictus nichanor rebellatus fugit. et ptz lra vsq; ibi. o Et fugerūt ⁊c. in q̄ erant gentiles aduersarij iudeoꝝ.

p Et post ꝫ verba. i. facta: sicut. ij. Reg. j. dicitur q̄ ē verbum quod est factum.

q Ascēdit nichanor ⁊c. i. ad locum templi quod erat i altiori parte montis q̄ turris dauid r Et exierunt ⁊c. qz repsentabat ꝓsonam regis.

s Et demonstrare ei holocaustomata ⁊c. orandum est em̄ ꝓ regibus non solum ꝓ bonis sed etiaz ꝓ malis: vt deus cōuertat eos ad se: nam ex eis dependet bonuz comune.

t Et irridēs spreuit eos ⁊c. eoꝝ salutatōnem non recipiens.

v Et polluit. id ē eorū sacrificia polluta reputauit cetera patēt vsq; ibi.

x Et esset domꝰ oratōnis. q̄ fit verbis simplicibus.

y Et obsecrationis que fit ꝓ inuocationem alicuius rei sacre: vt cuz dicitur ꝓ passionem tuaz libera nos domine vel aliquid simile.

z Et exiit. Hic ꝓñter ponit scōus ꝓflictus in quo nichanor interfectus fuit: sic ḡ. Exiit nichanor ab irlm ad pugnandum ꝑtra iudam. z Et occurrit illi exercitus syrie. ad fornicandū nichanoris exercitus. a Qui missi erant a rege sennacherib domine ⁊c. vt habet. iiij. Reg. xviij. b Exiit angelus ⁊c. iiij. Reg. xix.

a Et ꝓmiserūt ꝛc.i.martiꝰ vt dicūt aliq̄: ꝛ hoc q̄ aliq̄n ꝑ vna ꝑte ꝓcurrit cū martio: ꝑ cōiusꝫ ꝓcurrit cuꝫ februario. Mā est vltimꝰ mensis hebreoꝝ ꝓpriꝰ mēꝭ ät magꝫ cozre spōdet martō: sicut plenꝰ declarauī: Gen. vij. ꝛ Exod. xij. b Et tub ꝛc. q̄ sonū. n. tubaꝝ significabāt exercitū nichanoꝛ ꝛ eius victū: vt iudei in castellis existentes securi egrederēt ꝛ psequrent fugiētes. c Et ventilabāt ꝛc. diuidebant. n. in diuersas ꝑtes fugiendo. f Et ꝓuertebant ꝛc. quālibꝫ ꝑtez fugientiū inuadēdo. g Et ꝛterā eiꝰ ꝛc. ꝫ tēplū ꝓminādo q̄ in suo regressu succēderet ipm. b Et siluit ꝛra iuda. a plūs. i Dies paucos. nō audita morte nichanoris demetriꝰ rex misit bachidē ad impugnādū iudeā vt hꝫ in pin. ca. ix.

Capm. viij.

ET audiuit iudas. Descripta iuꝛe multiplici victoria: hic ꝓnter describit ipsiꝰ cum romanis amicicia ꝓtracta ꝛ diuidit in tres partes: nam ꝑ describitur romanoꝝ fama laudabil. scdo iuꝛeoꝝ legatō fidelis: ibi. Et elegit iudas: tercio vtroq̄ ꝓfederatō amicabil: ibi. Et placuit. Prima adhuc in tres. Haꝫ prio describit eoꝝ fama ex crebri victoriis. secūdo ex fidelibꝰ amicicijs: ibi. Cuꝫ amicis ät. tercō ex prudētibꝰ eoꝝ modestus: ibi. Et in oibus istis. Circa pri mū ponit romanoꝝ laus in generali cuꝫ dī. a Et audiuit iudas ꝛc. per publicam famam. b Quia sē potentes viribꝰ. iā ei sibi subiūgauerāt multa regna. c Et acquiescūt ad oia. dū tñ sint ratōnabilia. d Et quecunq̄ accesse. ad eos ꝛc. nullo amicicīā respuētes. e Et audierūt. Hic cō sequenter ponit fama romanoꝝ magis in speciali: ꝛ prio in grecia cū dī. f Et virtutes ꝛc. q̄ ē q̄dā ꝑs grecie quaꝫ senones galli acq̄siērūt sub brennio duce ꝛ eā galatiā nominauerūt q̄si gallo greciā. Scdo in hispania: cum dī. g Et quāta ꝛc. ad subiectōez cuiꝰ mōtes pyreneos imeabiles ante fecerūt fere quios cum maximis sumptibus: eis centū octogita q̄nq̄ milia: sic ꝓtere exercitū istū in ꝓspectu nostro hodie: ꝛ sciant ceteri q̄a male locutꝰ ē sup sancta tua: ꝛ iudica illū ꝑm malicias illiꝰ. h Et commiserūt exercitꝰ plīū tercia decima die mensis adar: et ꝓtrita sūt castra nichanoꝛ ꝛ cecidit ipse ꝓmꝰ i plio. Vt aūt vidit exercitꝰ eiꝰ q̄ cecidisset nichanoꝛ: proiecerūt arma sua ꝛ fugerūt ꝛ ꝑsecuti sunt eos viaꝫ vniꝰ diei ab adazer vsq̄quo veniāt i gazara: i ꝛ tub cecinerūt ꝑꝰ eos cū significatōnib. Et exierūt ō oib castellis iudee in circuitu: k et ventilabāt eos cornib: l ꝛ ꝓuertebant ite ad eos. Et ceciderūt oēs gladio: ꝛ nō est relictꝰ ex eis nec vnꝰ. Et acceperūt spolia eoꝝ in ꝑdam: ꝛ caput nichanoris amputauerūt m et ꝛterā eiꝰ quā extenderat superbe: ꝛ attulerūt ꝛ suspēderunt ꝓ urb'm. Et letatꝰ est ꝑplus valde: ꝛ egerūt diē illā leticia magna. n Et cōstituit agi oib annis diē istā terci adecima die mēsis adar: o ꝛ siluit ꝛra iuda dies paucos

Ca. viij.

ET audiuit iudas nomē romanoꝝ q̄ sē potētes viribꝰ et p acq̄escūt ad oia q̄ postulāt ab eis: q ꝛ qui cūq̄ accesserūt ad eos statuerunt cū eis amicicias: et q̄ sūt potētes viribus. r Et audierūt ꝑlia eoꝝ: s ꝛ virtutes eꝝ q̄ fecerūt in galatia: q̄ obtinuerūt eos ꝛ duxerūt sub tributū. t Et quāta fecerūt in regione hispanie: u ꝛ q̄ in potestatē: x redegerūt metalla u argēti ꝛ auri q̄ illic sūt y ꝛ possederunt omnē locū ꝓsilio suo: z ꝛ patientia: loca q̄ q̄ longe erāt valde ab eis: ꝛ reges q̄ sup uenerāt eis ab extremis terre ꝓtriuerūt: ꝛ ꝑcusserūt eos plaga magna. Ceteri aut dāt eis tributū oib annis: a Et philippū ꝑsen cetheoꝝ regez ꝛ ceteros q̄ adūsus eos arma tulerāt ꝓtriuerūt in bello: ꝛ obtinuerunt eos b Et antiochū magnuꝫ regez asie q̄ eis pugnā intulerat hīs centū vigiti elephātes ꝛ equitū ꝛ curꝛus ꝛ exercitū magnū valde ꝓtritum ab eis: ꝛ q̄ ceperūt eū viuū ꝛ statuerūt ei vt daret ipe ꝛ q̄ regnarēt ꝑꝰ ipm tributum magnū: c ꝛ daret obsides: d ꝛ ꝓstitutū e ꝛ regiōz iudeoꝝ f ꝛ medos ꝛ lydos ꝛe optimis regionibꝰ eoꝝ: g et acceptas ab eis h ꝛderūt eumeni regi i Et q̄ qui erant apud helladam voluerūt ire ꝛ tollere eos: k ꝛ innotuit ꝑmo his l ꝛ miserūt ad eos m ducē vnū n ꝛ pugnauerūt ꝓ illos: o ꝛ ceciderunt ex eis multi: ꝛ captiuas duxerūt vxores eoꝝ ꝛ filios ꝛ diripuerūt eos: et terꝛam eoꝝ possederunt ꝛ ꝛstruxerunt muros eoꝝ ꝛ in seruitutem redegerunt

Iam greci erāt eis astutōres: hi spani ferociores theutōici corpore maioēs ꝛ fortiores: gallici ꝛo pluriores: vt ibi dē ꝛducit vegetius. p Patientia tolerādo patiēter laborē q̄ est in exercitō armoꝝ. ceteꝛ patent vsq̄ ibi.

q Et philippū ꝑsen cetheoꝝ regem. Josephus dicit. Cetheoꝝ reges. ita q̄ ꝛter eꝛ erat rex in diuersis tñ ptibus terre illius: sicut aliq̄n in gallia fuerūt plures rēgēs: et ideo vi q̄ h ponat singulare ꝑ plurali. s. regē ꝑ reges: sicut freq̄nter fit in scriptura vnde Exodi. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. p Et antiochū magnuꝫ q̄ fuit pr seleuci ꝛ antiochi epiphanis: vt dcm est ō. q Et daret obsides. q̄rū vnꝰ fuit antiochꝰ illustriꝰ filiꝰ eiꝰ: vt ō. prio ca. r Et ꝓstitutū. i. illō q̄ ordinauerat vltra ānuū tributū. s Et regi. iud. supple obtinue-

t Et medos ꝛc. supple extulerũt. v Et acceptas eas ab illis. vi armoꝝ. x Dedeꝛt eumeni regi. ꝓfederato sibi. y Et qꝛ ꝛc. s. eumenẽ regẽ ꝛ ꝑlim suum dicẽt regiõib⁹ q̃s dederãt eis romani. z Et inno tuit hmo bis. i. romãis. 3 Et mi. ad eos. defendẽdo

a Ducẽ vnuꝫ cum exercitu romanoꝝ. b Et pug. cõ il. q̃ erãt apud ellada.

c Et ceci. ꝛc. ꝛ ꝑz lra. d Cũ amicis. hic ꝓñr ponit fama romanoꝝ ex fidelitate amicitiaꝝ: cũ dr. Cũ amicꝫ aũt suis. q̃ fed⁹ inierũt cũ ipsis.

e Et q̃ in ipsis ꝛc. fedus inituꝫ ꝓseruãtes. cetera patẽt. f Et in oib⁹ istis. hic ꝓñr describit fama romãoꝝ ex modesto vsu circa culmẽ bonorũ: cum dr.

g Nemo poꝛ. diadema ꝛc. nullus vtebat insignijs regalib⁹ a ꝓncipio civitatis ꝓdite fuerit ꝛges rome vsꝫ ad tarquinũ superbũ: q̃ deiecto ꝓpter eius⁹ superbiã ꝛ tyrannidẽ ꝓpls ꝓsules ꝓfecẽ regimi reipublice: deinde tribunos pleb ꝛ dictatoꝛes rursus cõsules rẽpublicã gubnauerũt vsq̃ ad iubileũ cessarẽ: q̃ ꝓm⁹ arripuit impiꝰ singlare. Dꝛ igit ꝙ tẽpoꝛe machabeoꝝ ꝓsules ꝓerãt reipublice.

b Et qꝛ cu. ꝛc. i. locũ solẽnẽ vbi ꝓueniebãt ꝓsules de bono regimine reipublice tractantes.

i Et ꝓmit. ꝛc. q̃ vocabãt ꝓsules ad ꝓsiliũ: sic in multẽ ciuitatibus singlis ãnis vn⁹ ꝓstituit maꝛ sup alios cõsules. k Et nõ ẽ invidia ꝛc. sic in principio fuit in romana republica: ꝓpt̃ qd̃ intãtuꝫ creuit augmẽtum: ꝫ postea fuit oppositũ: ꝓpter qd̃ ad tãtũ venit detrimẽtũ sicut ꝓꝛ ad sensuꝫ. vñ dic iohãnes os aureũ: sicut ꝓcordia res q̃ crescit ita discoꝛdia maxie collabunt.

illos vsq̃ in hũc diẽ. Et resi dua regna ꝛ insulas q̃ aliqñ restiterant illi exterminauerũt: ꝛ in ptãtez redegerunt.

o Cum amicis ãt suis: c ꝛ q̃ in ipis reqem hẽbãt ꝓseruauerũt amicitiã ꝛ obtinuerunt ꝛgna q̃ erãt ꝓria ꝛ que erãt lõge: qꝛ q̃cũq̃ audiebãt nomẽ eoꝝ timebãt eos. Quibꝰ vo vellent auxilio esse vt regnarẽt regnabãt. Quos aũt vellent regno deturbabãt ꝛ exaltati it valde. f ꝛ in oñib⁹ istis g nemo poꝛtabat diadema: nec induebat purpura vt magnificaret in ea

b Et qꝛ curiã fecerunt sibi: ꝛ quotidie ꝓsulebãt trecẽtos viginti ꝓsilium agentes sp̃e multitudine vt q̃ digna sit gerãt i ꝛ ꝓmittũt vni hoi magistratuꝫ suuꝫ ꝑ singlos annos dñari vniuerse ꝛre sue: ꝛ oms obediũt vni: k ꝛ nõ est invidia neq̃ zelus int̃ eos.

l Et elegit iudas eupolemi um filiũ iohãnis filij iacob ꝛ iasonẽ filiũ eleazari: ꝛ misit eos romã ꝓstituere cũ illis amicitiã ꝛ societatẽ: m et vt auferẽt ab eis iugũ greco ꝝ: qꝛ viderũt ꝙ in ꝓuitutẽ ꝓmerẽt ẽgnũ isrl̃. Et abierũt romã viã mltam valde ꝛ introierũt curiã ꝛ dixerũt Judas machabe⁹ ꝛ frẽs ei⁹ ꝛ ppls iudeoꝝ miserũt nos ad vos statuẽ vobiscũ societatem ꝛ pacẽ: ꝛ ꝓscribẽ nos socios et amicos vros. n Et placuit ꝓmo i ꝓspectu eoꝝ. Et b rescriptũ qđ rescripserũt o in tabul̃ ereis: ꝛ miserũt in irl̃m vt esset apd̃ eos ibi

mẽoriale pacis ꝛ societatis Bñ sit romanis ꝛ genti iudeoꝝ i mari ꝛ in ẽra in eternũ: p gladius q̃ et hostis ꝑcul sit ab eis. Qꝛ si ĩstet erit belluꝫ romanis pri⁹ aut oñibꝰ socijs eoꝝ in oñi dñatione eoꝝ: q auxiliũ feret gẽs iudeoꝝ ꝓut tps dictauerit: r coꝛde pleno. Et ꝑliãtibꝰ nõ dabũt neq̃ ꝛbmistrabũt triticũ arma pecuniã naues: sic placuit romanis: ꝛ custodiunt mãdata eoꝝ nihil ab eis accipiẽtes. Sicꝛ autez ꝛ si genti iudeoꝝ pri⁹ acciderit bellum adiuuabunt romani ex aĩo ꝓut tps eis permiserit: ꝛ adiuuãtibꝰ nõ dabit triticũ arma pecũias naues sicut placuit romanis: ꝛ custodiãt mãdata eorum absq̃ dlo. Scõm hꝛba cõstituerũt romani ppl̃o iudeorũ. s Qꝛ si post hec verba hi aut illi t addẽ aut demere ad hec. v aliq̃d voluerit: faciẽt ex ꝓposito suo: ꝛ q̃cũq̃ addiderit vl̃ dempserit rata eũt Sꝫ de malis q̃ rex demetri⁹ fecit in eos scripsimus ei dicentes. Quare grauasti iugum tuuꝫ sup amicos nr̃os ꝛ socios iudeos. Si g̃ iterũ adierit nos adũsuꝫ te: faciem⁹ illis iudiciuꝫ ꝛ pugnabim⁹ tecũ mari ẽraq̃.

Ca. ix.

In terea vt audiuit demetrius qꝛ cecidit nichanoꝝ ꝛ exercit⁹ ei⁹ in ꝑlio: apposuit bachidem ꝛ alchimũ rursuꝫ mittere in iudeã v ꝛ dextrũ cornu cũ illis c Et abierũt viã q̃ ducit̃ i galgala: ꝛ castra posuerũt in ma.

Caꝑm. ix.

In terea. De scripto ducatu iude Machabei: hic ꝓñr describit ducat⁹ionem fris sui. Circa qđ ꝓmo describitur mors iude: scõdo ꝛstitutio iõathe: ibi. Et factũ ẽ pr⁹ obitũ iude. Circa primũ ꝑ ponit belli apparatus: scõdo ꝓflict⁹: ibi. Et mouit exercit⁹. Prima i duas qꝛ ꝑ ponit appar⁹ ex pte gentiliũ: scõdo ex pte iudeoꝝ: ibi. Et iudas. Circa ꝓmũ dr. a In terea. i. dũ legati iudeoꝝ cũ romãis tractarẽt de fede ꝛ amicicia. b Et dextꝛ ꝛc. i. acie fortez q̃ solebat astare regi a dextri. c Et abi-

erũt viã ꝛc. vbi io/
sue filios isrl circũ/
cidit. Josue. v. ce/
tera patẽt. o ¶ Et
iudas. hĩ ꝓnr ponit
appat⁹ belli ex pte
iudeorũ: ꝛ ptz vsq;
ibi. e ¶ Et multi
subtra. ꝛc. s. iude re
cedẽtes occulte ti/
more mortis.
f ¶ Et bellũ purg.
eũ. ita ꝙ nõ poterat
ꝓuenienter recedẽ
absq; aliq; extermi
nio suoꝝ p aduer/
sarios iseq̃ntes eũ
g ¶ Et cõfra. ẽ cor.
videns periculum
vtrobiq;.
b ¶ Quia nõ ba. tẽ
pus ꝛc. qui accesse
rãt de castris suis ꝓ/
pter dictam cãm.
i ¶ Moriamur in
virtute ꝓ iustitia
certãdo. k ¶ Et
nõ inferamus ꝛc. si
moriamur fugien/
do. l ¶ Et mouit
exercit⁹. hic ꝓnr ꝙ
nit ꝓflict⁹: cum dĩ.
Et mouit exercit⁹.
scz iude.
m ¶ Et divi. sẽ ꝛc.
exercit⁹ bachidis.
n ¶ In duas ptes
vt facerẽt duo cor
nua siue duas alas
eq̃tũ. o ¶ Et pri.
certamis ꝛc. ad ad
uersarios ꝛeterren
dũ ꝛ penetranduꝝ
p ¶ Et primauit
legio. exercitus ba
chidis. q ¶ Et cõ
mota ẽ terra ꝛc. tã
tus ei erat strepit⁹
clamoris ꝛ ictuũ ꝛ
collisionis armoꝝ
ꝙ ꝛra videbaꝫ cõ/
moueri. r ¶ Et
ingra. ẽ pli. naꝝ iu/
das ꝛ sui erant inẽ
aduersarios indu/
si: ꝛ sic pugnabant
acriter sicut ꝛevita
desperati. s ¶ Et
iona. ꝛc. nõ tũc sed
p⁹ pliũ corp⁹ ei⁹ ab
hostib⁹ redimẽdo:
vt dicit Joseph⁹ li.
antiq̃tatis iudaice
rũ. t ¶ Et fcm ẽ.
Descripta morte iu
de: hic ꝓnr ꝛescribi
tur substitutõ iona
thẽ: circa quã ꝓ po

saloth q̃ ẽ i arebellis ꝛ occu
pauerũt ea: ꝛ pemerũt alas
hoim mltas. In mense pri
anni centesimi ꝛ quinq̃ge/
simi ꝛ secũdi applicuerũt ex
ercitũ ad irlm: ꝛ surrexerũt
ꝛ abierunt in berea viginti
milia viroꝝ ꝛ duo milia eq̃
tum. b Et iudas posuerat ca
stra in laisa: et tria milia vi
ri electi cũ eo. Et viderunt
mltitudinẽ exercit⁹ qz mul/
ti sunt ꝛ timuerũt valde: c ꝛ
mlti sbtraxerũt se ꝺ castris
et nõ remanserũt ex eis nisi
octingẽti viri. Et vidit iu/
das ꝙ ꝛefluxit exercit⁹ suus
f ꝛ bellũ purgebat eũ: g ꝛ cõ/
fract⁹ ẽ corde: h qz nõ habe/
bat tps ꝓgregãdi eos: ꝛ dis/
solut⁹ ẽ: ꝛ dixit bis q̃ residui
erant. Surgam⁹ ꝛ eam⁹ ad
aduersarios nr̃os: si poteri/
mus pugnare aduersus eos
Et aduertebãt eũ dicẽtes.
Nõ poterim⁹: ꝯ liberemus
alas nr̃as modo: ꝛ reuerta/
mur ad frẽs nr̃os: ꝛ tũ c pu/
gnabim⁹ adũsus eos. Nos
aũt pauci sumus. Et ait iu
das. Absit istã rẽ facẽ: vt fu/
giam⁹ ab eis. Et si appropi/
auit tps nr̃m: i moriamur ĩ
virtute ꝓpter frẽs nr̃os: k ꝛ ñ
ĩferam⁹ crimẽ glie nre. l Et
mouit exercitus ꝺ castris ꝛ
steterũt illis obuiã. m Et di
uisi sũt eq̃tes n in duas ptes
ꝛ fũdibularũ ꝛ sagitarũ pi/
bãt exercitũ: o ꝛ primi certa/
mis oms potentes. Bachi/
des autẽ erat in ꝛextro cor/
nu p ꝛ primauit legio ex dua
bus ptib⁹: ꝛ clamabãt tub.
Exclamauerũt aũt ꝛ hi qui
erãt ex pte iude et ipi: q ꝛ cõ
mota ẽ ꝛra a voce exercitu/
um: ꝛ ꝓmissũ ẽ pliũ a mane
vsq; ad vesperam. Et vidit
iudas qz firmior ẽ ps exerci

tus bachidis ĩ ꝛextris: ꝛ cõ/
uenerũt cũ ipo oms ꝓstãtes
corde et ꝓtrita ẽ ꝛextera ps
ab eis: ꝛ psecutus ẽ eos vsq;
ad montez azoti. Et qui in
sinistro cornu erãt viderũt
ꝙ ꝓtritũ est ꝛextrũ cornu: ꝛ
secuti sũt post iudaz ꝛ eos q̃
cũ ipo erãt a tergo. r Et in/
grauatuz ẽ pliũ: ꝛ ceciderũt
vulnerati multi ex bis ꝛ ex
illis. Et iudas cecidit: ꝛ ce/
teri fugerũt. s Et ionathas
ꝛ symõ tulerũt iudam frẽm
suũ ꝛ sepelierũt eũ in sepul/
cro patruz suoꝝ in ciuitate
modin ꝛ fleuerũt eũ oĩs po
pulus isrl plãctu magno: et
lugebãt dies mltos: ꝛ dixe/
rũt: Quomõ cecidit potẽs
q̃ saluũ faciebat ppl̃m isrl:
Et cetera ẽba belloꝝ iude
ꝛ ẽtutũ quas fecit ꝛ magni
tudinis ei⁹ nõ sũt ꝛescripta
mlta ei erãt valde. t Et fcm̃
est post obitũ iude emerse/
rũt iniqui in oĩb finib⁹ isrl
u ꝛ exorti sũ oms q̃ operabun/
tur iniquitatẽ. x In diebus
illis facta ẽ fames mag̃ val/
de: y et ꝛdidit se bachidi oĩs
regio eoꝝ cuz ipis. z Et ele/
git bachides viros impios
ꝛ constituit eos dños regio
nis: ꝛ exquirebãt a ꝛ pscruta
bant amicos iude: et addu
cebãt eos ad bachidem: b et
vindicabat in illos ꝛ illude
bat. Et facta est tribulatõ
magna in isrl: qual nõ fuit
ex die q̃ nõ ẽ visus ꝓpheta ĩ
isrl. c Et ꝓgregati sunt om/
nes amici iude: ꝛ dixerũt io
nathe. Exquo frater tuus
iudas ꝛfunctus ẽ vir sili/
ei non est qui exeat ꝓ inimi/
cos nr̃os bachidẽ ꝛ eos qui
inimici sũt gẽtis nre. Nũc
itaq; te hodie eligim⁹ esse ꝓ
eo nobis in principez ꝛ du/

rũt sua comua.
x ¶ In diebus
illis ꝛc. tũ ex ꝛfectu culture, p/
pter guerram.
y ¶ Et tradidit
se ꝛ Bachidi ad
seruiendum sub
tributo regi.
z ¶ Et elegit ꝛc.
de israel.
a ¶ Et pscruta/
bant ꝛc. qz cog/
scebant eos: et
sciebant latibu/
la eoꝝ.
b ¶ Et vendica
bant ꝛc. cõtem/
ptibiliter eos in
gelando.
c ¶ Et facta est
ꝛc. et hec fuit ne
cessitas instituẽ
di ducem loco
iude.

nius: ꝛ ꝓz lra. e ¶ Et cogno. bachi/
des viros impios ꝛ constituit eos dños regionis: ꝛ exquirebãt ꝛ pscrutabãt amicos iude: et adducebãt eos ad bachidem: et vindicabat in illos ꝛ illudebat. Et facta est tribulatõ magna in isrl: qual nõ fuit ex die q̃ nõ ẽ visus ꝓpheta ĩ isrl. Et ꝓgregati sunt omnes amici iude: ꝛ dixerũt ionathe. Exquo frater tuus iudas ꝛfunctus ẽ vir sili/ei non est qui exeat ꝓ inimicos nr̃os bachidẽ ꝛ eos qui inimici sũt gẽtis nre. Nũc itaq; te hodie eligim⁹ esse ꝓ eo nobis in principez ꝛ du/

d ¶ Et ꝓgregati
sũt. Hic ꝓnr ꝛe/
scribit instituõ
nis solẽnitas. nã
ad hoc fuit pl̃s
ꝓgregat⁹: vt ele
ctio ionathe fie
ret certi⁹ ꝛ solen

nitatis: ꝛ ꝓz lra. e ¶ Et cogno. bachi/ Hic ꝓnr ꝛescribi
des. Circa primũ bz. t ¶ Et fa. ẽ ꝛc. pcusso em̃ tur insurgẽs aduersitas: ꝛ dividit in tres ptes: q: pri/
pastore invaserũt gregem lupi rapaces. v ¶ Et exorti. sẽ mo pscutio ionathe ꝓponit: scdo mors iobis fratris
viuẽte ei iuda erãt sopiti q̃si mortui: ꝺ ipo mortuo ꝛexe/ sui in ꝛponit ibi. Et misit frẽm suũ: tercõ scriptura ad
ꝓmũ ꝛuertit: ibi. Et audiuit bachides. Circa ꝓmũ dr.

e Et cognouit bachides.istitutionez ionathe. f Et que.eñ occidē.diuersis vijs 7 machinatōnib9:qs cognoscēs ionathas ō cauit caute: iō subdit. g Et fugert 2c. quscz possent exercitū aggregare.

b Et ꝓdescē. ad aquā.i.iuxta aquā. i Lac9 asphar. iste lac9 ē mare mortuū qđ alibi dī lac9 asphalti.

k Et cog. bachides.per suos exploratorez.

l Et die sabb. venit 2c.in.pteptū festiuitatis iudaice:vt iudei nō defenderēt sicut de ꝯbusdā dictū est ō.ꝯ.ca. vel saltē vt min9 volūtarie sumerēt arma illa die m Et ionath. misit. Hic ꝓñr mortis iobannis fratris interponit:7 ꝓio ponitur ei9 occisio ꝛc loſa p insidias sibi positas i via iō dī. m Et ionathas misit 2c.mittēs aliqs de ꝓplo cū iobanne ipm pcedēte n Et rogauit nabutheos 2c. vt bī ō.v.ca.

o Et cōmen. 2c.p moduz custodie vsz ad diem belli cuz bachide: aliq libri sic bñt. Et ꝓmē daret ill' 2c. i. vt nabuthei accōmodarēt iōathe 7 fratrib9 ei9 tentoria sua 7 arma

p Et exiert filij iambri.insidiantes iobanni.

q Et compben.iobā. 7 etiā occiderūt eū vt bī in pte sequēti. r Post b. Hic ꝓñr ponit vindicatō iobānis.7 pz lra vsqz ibi. s Cū ambi.mag.i.cū apparatu magno et pompa. t Et recordati sunt sanguinis 2c.ex quo pz q9 iobem occiderāt:vt dictū est.

v Et ecce tumult9.ex multitudie veniētiuz. x Et spon.pces. 2c.obuiā illis q̄ adducebāt sponsaz.cetera patent vsqz ibi. y Et reuer.sunt 2c.s.ad mare mortuū in loco ꝑdicto:qđ dī hic ripa iordanis:nā iordānis trāsit ꝑ ipm mare mortuū:vt bī iosue.iij. z Et audiuit bachides 7 venit die sabbatorum vsqz ad oīa iordānis i virtute magna. Et dixit ad suos ionathas Surgam9 7 pugnem9 ꝯ inimicos nostros. a Nō ē eis hodie sic heri 7 nudiustercius Ecce eñ bellū ex aduerso:aq vo iordānis hinc 7 inde 7 ripe 7 paludes 7 salt9.7 nō est locus diuertēdi. Nūc ergo clamate i celū:vt liberemini de manu inimicoz vestroz: Et ꝓmissū est bellū. b Et extendit ionathas manū suā pcutere bachidem:7 diuertit ab eo retro:c 7 dissiluit ionathas:7 q̄ cū eo erāt in iordanē: 7 transnatauerūt ad eos iordanez. Et ceciderūt de pte bachidis die illa mille viri: d 7 reuersi sūt in irlm Et edificauerūt ciuitates munitas in iudea: munitionē q̄ erat in hierico:7 in emaū 7 in bethoron 7 bethel: 7 thānatha:7 phara:7 thopo muris excelsis 7 portis et seris. Et posuit custodiam in eis:vt inimicias exercerent in isrl. et munuit ciuitatē bethsurā 7 gazarā 7 arcē:7 posuit in eis auxilia et apparatū escaz: e et accepit filios principū regiōis f obsides: 7 posuit eos in arce i irlm in custodiā. g Et anno centesimo q̄nq̄gesimo tercio mense secūdo h ꝓcepit alchimus destrui muros domus sancte interioris: 7 destrui opera prophetarum. et cepit destruere. i In tempore illo pcussus est alchimus: 7 impedita sunt opera illius m 7 obclusum est os eius 7 dissolutus est paralysi ita vt nō loqueret vltimū verbum quod mandauit de domo sua.i.nō potuit ordiare de rebus suis 7 familie

dixit. Hic ꝓñr scriptura reuertit ad illd qđ ō. ꝓpositus est.s.pcuto ionathe ab ipso bachide et ꝓio ponitur eoz ꝓflictus:secūdo alchimi decessus:ibi. Et āno centesimo: tercio bachidis recessus:ibi Et vidit bachides Circa primū patet litera ex predictis vsqz ibi.

a Non est eñ hodie 2c. hoc dixit ionathas ad animādum suos:ondens q̄ nō patebat locus fuge.

b Extendit ionathas 2c. tm eñ iuxta luit q̄ eū interfecisset nisi retrocessisset

c Et dissiluit ionathas.ad pcīndum bachidem et eius gentem.

d Et reuersi sunt in irlm.s.bachides et sui.et cetera patent vsqz ibi.

e Et accep.filios ꝓncipuz 2c.i.ꝓncipū regiōis.

f Obsides.ne rebellarēt se ionathe sociando.

g Et anno.cliij. Hic describit alchimi decessus.7 ꝓio ponit causa cum dī.

h Precepit alchimus destrui muros 2c.i. sanctisanctoz:qđ erat interior ps tēpli.

i Et destrui opa ꝓphaz.naz scdm templū de q̄ loquit edificatū fuit p exhortatōez 7 adiutoriū aggei 7 zacharie ꝓphetaz:p. Hesdre.vj.

k In tpe illo pcussus est 2c.a deo.

l Et impe.sunt opa illius.maligna.

m Et obclusum ē os ei9.q̄ faci9 ē mut9.

n Et mandare de domo sua.i.nō potuit ordiare de reb9 suis 7 fami-

ua. o Et mortui⁹ ē ꝛc. in tormēto magno dei iudicio iusto. p Et vidit bachides. b ꝓñr descripsit recessus bachidis ꝺ terra iuda cū ꝺi. Et vidit bachides ꝛc. ꝓpter cui⁹ institutionē in sacerdotē venerat in iudeaz: vt bñ i principio b⁹ ca. 7 sic habuit causaz reuertendi.

q Et cogitauerūt. Hinc ꝓñr prio ponitur ei⁹ redit⁹ ad iudeā: 7 scō totalis eius recessus ab ea ibi. Et iratus. Circa primū dicitur.

q Et cogi. oēs in aqui. de ꝓpio isrl.

r Ecce iona. ꝛc. habitāt ꝓfidēter nō ꝓcauētes sibi ꝺ bello: ꝓpt̄ qꝺ de facili potert capi. cetera patēt vsq; ibi.

s Vt ꝓpbenderent ionathā 7 eos qui ꝛc. latēter 7 ꝺoloſe. t Et apprehendit. s. ionathas

v De viris regionis. i. iudeis.

x Qui prin. erāt militie. i. ductores illoꝝ q̄ volebāt ionathā et socios ei⁹ capere. y Et recessit ionathas in bethbessen: q̄ est in deserto: vt haberet forталicium ꝓ refugio. z Et relict ionathas ꝛc. s. bethbessen ad ei⁹ custodiā. a Et exiit in regionē 7 venit ꝛc. s. sufficienti bellatoꝝ. b Et percussit ꝺaren ꝛc. q̄ erāt aduersarij ionathe ꝓlij sui.

c Symon vꝺo ꝛc. q̄s fecerat bachides ad ipugnatiōz ciuitatis: 7 sic symō ꝓualuit in ciuitate: 7 ionathas in regione. d Et afflixerūt eū valde. nā ꝺoi superbo magna est afflictio superare nō posse. e Et iratus. Hinc ꝓñr descripsit totaꝝ recessus bachidis a iuda: cum ꝺr. e Et iratus ꝛc. iusto dei iudicio: cū eēnt pdictores patrie 7 deseruitores legis diuine. f Ipse aūt cogitauit cū relictis abire. naz ꝓbrosus erat sibi in iudea manere. g Et cognouit ionathas. ei⁹ recessū 7 irā ꝓ illos q̄ eū adduxerunt in iudeā. b Et misit ad eos legatos

si nec vltra potuit locꝙ vbi n 7 mandare de domo sua: o 7 mortu⁹ ē alchim⁹ in tempe illo cū tormento magō. p Et vidit bachides qm̄ mortu⁹ est alchim⁹ 7 reuersus est ad regē: 7 siluit terra āīis duobus: q 7 cogitauerūt oēs iniq̄ dicentes. r Ecce ionathas 7 q̄ cū eo sē in silentio habitāt ꝓfidēter. Nūc ergo adducam⁹ bachidē: et ꝓbendet eos oēs vna nocte. Et abierūt 7 ꝓsiliū eis dederūt Et surrexit vt veniret cum exercitu multo. Et misit occulte epl̄as socijs suis: qui erant in iudea: s vt ꝓprehenderēt ionathā: 7 eos q̄ cum eo erāt: ſ nō potuerūt: qz innotuit eis ꝓsiliū eoꝝ. t Et apprehendit⁹ de viris regionis: f q̄ principes erāt militie q̄nquaginta viros: 7 occidit eos. v Et secessit ionathas 7 symō et q̄ cū eo erāt in bethbessem q̄ē in deserto: 7 extruxit diruta eius et firmauerūt eā. Et cognouit bachides: 7 ꝓgregauit vniuersam multitudinem suam: 7 his qui de iudea erāt denūciauit. Et venit 7 castra posuit desuper bethesse: 7 oppugnauit eā ꝺies multos: 7 fecit machinas. x Et reliquit ionathas symonē fratrē suum in ciuitate: a 7 exiuit i regionē: 7 venit cū nūero: b et ꝑcussit odaren 7 fratres ei⁹ 7 filios phaseron in tabernaculis ipoꝝ: 7 cepit cedere 7 crescere in virtutib⁹. c Symon vo 7 q̄ cum ipso erant exierūt de ciuitate 7 succenderūt machinas et pugnauerunt ꝓ bachidem: et contritus est ab eis: d 7 afflixerūt eū valde: qm̄ ꝓsiliū ei⁹ 7 congressus ei⁹ erat inanis. e Et iratus contra viros iniq̄s qui ei ꝓsilium dederant: vt veniret i regionē ipoꝝ: multos ex eis occidit. f Ipse autem cogitauit cuz reliquis abire i regionē suā. g Et cognouit ionathas: h et misit ad eū legatos ꝓponere i pacem cū ipso 7 reddere ei captiuitatem. Et libenter accepit: 7 fecit ſm verba ei⁹ et iurauit se nihil facturum ei mali oīb⁹ ꝺieb⁹ vite ei⁹. Et reddidit ei captiuitatē quā ꝓius erat ꝑdatus de tra iuda 7 ꝓcessus abiit in terraz suā: 7 non appposuit amplius venire in fines eius. Et cessauit gladius ex isrl. k Et habitauit ionathas in machmas 7 cepit iōathas ibi iudicare ꝓplm 7 exterminauit impios ex isrl.

Capl̄m. x.

Et anno centesimo sexagesimo ascendit alexander antiochi filius b qui cognominatus ē nobilis et occupauit ptolomaidā 7 receperūt eū: 7 regnauit illic Et audiuit demetrius rex 7 congregauit exercituz copiosuz valde 7 exiuit obuiā illi in prelium. Et misit demetrius c epistolaz ad ionathā verbis pacificis: vt magnificaret eum. Dixit enim Anticipemus facere pacez cū eo: priusq̄ faciat cuz alexandro aduersus nos. l Recordabitur enim omnium malorum que fecimus in eum 7 in fratrem eius: 7 in gentē eius. Et dedit eis potestatem congregandi exercitū: 7 fabricare arma: 7 esse ꝓm socium eius: et obsides qui erant in arce iussit tradi ei

ꝓponere. i. ad cō ponendum.

i Pacem cum ipso sperans q̄ reciperet eaz sicut 7 fecit. cetera patēt vsq; ibi.

k Et habitauit ionathas in machmas. locus est iudee: vbi prio Reg. xiij.

l Et cepit ionathas. bonos exaltando 7 impios puniendo et quo patet q̄ habitabat satis pacifice.

Capl̄m. x.

Et anno c. ꝺicto sequēter describit ducat⁹ ionathe tempore alexandri filij antiochie eupatoris cuz quo ionathas habuit pacez: 7 ideo describitur: primo ꝓfederatio ionathe cum alexandro: secundo cōgressus alexandri cuz demetrio: ibi. Et cōgregauit: tercio cōgressus ionathe contra apollonium ꝓ alexandro rege: ibi In anno centesimo. Circa primum demetrius preuenit iudeos suis epistolis ficte: quibus tamē ionathas

bene vtiť: scdo alexander scribit pacifice cui creditur: ibi. Et audiuit alexander: tercio ometrius scribit mētio se 7 ñ audiť: ibi Et audiuit ometrius. Circa primum dicitur.

a Et an. cēteſimoſexageſimo. ſ. regni grecoꝝ.

b Qui cogno. eſt nobilis. ſ. alexander ſicut auꝰ ſuꝰ antiochꝰ epyphanes.

c Eplam verbꝫ pacifi. ficte ꝫ Bꝫ alexādri timore: ō ſbdiť.

d Re cordabiť eiꝰ 7c. et ſic iuuabit cōtra nos alexandrū: ionathas tñ illis eplis vſus ē ad bonū ſue gētis: qꝛ p eas iuſt ſit timorē alieni genis: et recuperauit obſides: ꝛ iudeis q̄s acceperat bachides vt dcm̄ eſt ca. p̄cedēti: 7 pzlra vſq ibi.

e Et babita. ionathas i ırſlm: et ſubditur cā cum dr.

f Et cepit edificare 7c. ad dei cultū electam.

g Et fuge. 7c. ꝑtra ırſlm.

b Qui i beth. 7c. i. de filijs iſrl q̄ erāt apoſtate a lege dei.

i Et an. alexā. Hic ꝓſñr rex alexāder ſcribit ionathe veraciter 7 pzlra vſq ibi

k Alexan. fratri ionathe ſalutem: fraternitatis nomie appāret veritas amicicie.

l Et miſit pur. i. veſtem purpureā.

m Et coronā aureā. quibus licitū erat vti illis 7 nō alijs qui erāt ſpāles regis amici: 7 ſic pz q̄ ſalutauit eū nō ſolū verbis fictis ſicut ometrius: ſ etiaꝫ donis honorabilibꝰ 7 p̄ciosis.

n Et q̄ no. 7c. i. pſperis 7 aduerſ: qꝛ ꝑriū ē veraciū amicoꝝ.

o Et induit ſe 7c. i. veſtē pontificalē.

p In die ſolenni ſcenopbegie. i. dedicatōis templi ꝑimi qꝛ fecit ſalomon. nā illa dedicatō fuit. vij. menſe q̄ cōrñdet ſeptembri. Dedicatō vo tēpli ſcdi mēſe fuit adar. j. Eſdre. vj. q̄ ē xij. apud hebreos 7 cōrñdet februario: licz aliq̄n concurrat ſalt̄ ꝑ magna ꝑte cū marcio.

q Et fecit arma copioſa. tpe q̄ erat in pace ꝑpter ꝑtentōes ometrij 7 alexandri adinuicē.

r Et audiuit ometrius. Hic duit ſe ionathas ſtolā ſctām ſeptio mēſe āno cēteſimoſexageſimo ꝓ in die ſolēni ſceno phegie.

Et ꝑgregauit exercitū: q et fecit arma copioſa.

r Et audiuit ometrius ꝟba iſta: 7 ꝑtriſtat ē nimis 7 ait Quid ꝫ fecim ꝰ q̄ ꝓoccupauit nos alexāder appbende re amicicia iudeoꝝ ad munimē ſui. Scribā 7 ego illiſ ꝟba ꝙcatoria et dignitates 7 dona: vt ſint mecum in adiutoriuꝫ. Et ſcripſit eis i hꝫ ꝟba. Rex ometrius genti iudeoꝝ ſalutē.

s Qm̄ ꝫuaſtꝫ ad nos pactuꝫ 7 mānſiſtis in amicicia nra: 7 nō acceſſiſtꝫ ad īmicos nros: audiuim ꝰ 7 gauiſi ſum ꝰ. Et nunc ꝑſeuerate adhuc cōſeruate ad nos fidē 7 retribuem ꝰ vob bona ꝑ bis q̄ feciſtis nobiſcuꝫ: 7 remittem ꝰ vob ꝑſtatōes mltas: 7 dabim ꝰ vob donatōes: 7 nē absoluo vos 7 oēs iudeos a ꝛbutꝫ 7 ꝑcia ſal idulgeo ꝰ 7 coronas rmitto: a 7 tercias ſeminis: b 7 dimidiā ꝑē fruct ꝰ ligni c q̄ē poꝛtōis mee reliquo vobis ex hodierno die 7 ꝙincipe ne accipiat a terra iuda: et a tribꝰ ciuitatibꝰ q̄ additē ſūt illi ex ſamaria 7 galylea ex hodierna die 7 in totū tē pus.

t Et hirlm ſit ſancta 7 libera cū finibꝰ ſuis: d 7 decīe 7 tributa e ipi ꝰ ſint.

u Remitto etiā ptātez arcē q̄ ē in hieruſalē: 7 do eam ſūmo ſacerdoti: vt ꝓſtituat ī ea viros q̄ſcūq ipſe elegerit q̄ cuſtodiāt eam.

v Et dabim ꝰ vobis donatōes. itaꝫ q̄ nō ſolū remittemus vob debita: ſ etiā dabim ꝰ vobis ampla dona.

x Et ꝑci. ſa. indulgeo. i. pecuniā quā debebatis regibus ꝑ ſale fiēdo.

y Et coronas remitto. q̄s nobis debebatis.

a Et tercias ſeminis. i. frugum.

b Et dimidiaꝫ 7c. i. arboꝝ.

c Quod eſt poꝛtōis mee. de cōſuetudine mihi debite.

d Et ırlm 7c. ab omni tributo 7 exactōe.

e Et decime 7 tributa. que ſolent nob reddi.

f Ipſius ſunt. ad bonū ciuitatis.

g Remitto etiam poteſtatem arcis 7c. ſequitur.

Qui cuſtodiāt eam ſcilicet ꝑ regem dicit ioſephus: vnde 7 ca. ſequenti dicit q̄ ionathas ꝙgregauit gentem ad expugnandū arcem illam: ex quo patet q̄ nō erat ſibi tradita.

b Et omneꝫ animam. id eſt perſonam.

cōſequēter ponit epiſtola ſecūda ometrij ad iudeos adulatoria et ficta ꝓpter qd̄ non fuit ei adhibita fides: 7 patet vſq ibi.

s Qm̄ ſeruaſtis ad nos pactū. ficte loquit q̄ nō legit ionathas cū eo feciſſe aliqd̄ pactum ſ tm̄ epla ſua vſus fuiſſe ad bonuꝫ: vt predictum eſt.

t Et remittemus 7c. i. multa que cōſueuiſtis nob reddere.

(c Et oēs ꝛc. ita q̄ non solū sint liberi a tributo debito ꝑsonis suis: ꝫ etiam ꝑ aialib⁹ datis.
k Et oēs dies solennes q̄ celebrantur semel i āno: vt pascha ⁊ pentecostes ⁊ hmōi.
l Et sabbata q̄libet ebdomada.
m Et neomenie. in q̄libz mēse.
n Et dies decreti. ad solennizādū: sicut dies victorie de interfectōe olofernis et sui exercit⁹: vt habet iudith vltimo. ⁊ de interfectōe amā hester. ix.
o Sint oēs imm. ab oi exactōe ⁊ vexatōne.
p Iudeis oib⁹ ꝛc. q̄ multi valde remanserūt in ciuitatib⁹ babylonie ꝓfectis ⁊ medie: qui cū zorobabel in iudeā nō redierūt decreti amore vroꝝ: q̄s acceperāt ibi: et ꝑ plis quā genuerāt et ꝑ alia q̄ ibi acquisierāt.
q Et nemo hab. ptātem ꝛc. s. in diebus p̄dictis.
r Et vt ascribāt ꝛc. q̄ erat valde honorifica ⁊ ad tutelam aliox iudeoꝝ ꝑ regnū syrie dispersorū.
s Et ambulent in legib⁹ suis ꝛc. i. ita libē custodiāt legitima sua ꝑ totū regnū meū sicut in iudea.
t Ptolomaida. i. acho.
v Et ꝑfines ei⁹. i. ville sibi adiuncte.
x Quas dr. d. i. grat.
y Sctis q̄ ꝛc. i. sacerdotib⁹ ⁊ leuit̄ diuino cultui deputatis.
y Et hoc da. in opa dom⁹. s. doni ꝑ eius reparatiōe ⁊ sacrificioꝝ oblatōe.
Cōsequenter tangit de immunitate tēpli cū dicit. Et quicūq; fugerint ꝛc.
z Obnoxij regi. i. obligati pene ꝓpter aliquā noxā.
a Et ad edificanda ꝛc. Sumpt⁹ dabunt de rōne regis ꝛc. i. de suis redditib⁹ ꝓpriis.
b Et audiuit ꝛc. reputātes eos falsos: ⁊ merito ꝓpter suā malicia p̄cedētes.
c Et ꝑpla. ꝛc. seruare cuz eo fedus amicicie.
d Et ꝑgregauit. Hic ꝑtr describitur ꝑgressus alexādri cū demetrio: ⁊ ꝑ ira vsq; ibi.
e Et misit alexander. vbi ex alexandri victoria contra

diāt eā. b ⁊ oēs alias iudoꝝ q̄ captiua ē a tra iuda in oi regno meo relinq̄ libera gratis⁽ⁱ⁾ vt oēs a tributis soluant̄ etiā pecoꝝ suoꝝ. k Et oēs dies solēnes⁽ⁱ⁾ ⁊ sabbata m ⁊ neomenie n ⁊ dies decreti et tres dies añ diē solēnē ⁊ tres p⁹ diē solēnē o sint oīs immunitatis ⁊ remissiōis p oib⁹ iudeis q̄ sūt in regno meo. q Et nemo hēbit ptātē agē aliq̄d ⁊ mouere negocia aduersus aliquez illoꝝ q in omni cā. r Et vt ascribāt ex iudeis i exercitu regis ad triginta milia viroꝝ. Et dabunt illis copie vt optet oib⁹ exercitib⁹ regis: ⁊ ex eis ordinabunt̄ q̄ sint in munitōib⁹ regis magni. Et ex his ꝓstituent̄ super negocia regni q̄ agūtur ex fide: ⁊ ꝓcipes sint ex eis s ⁊ ambulēt in legib⁹ suis sicut ꝑcepit rex in terra iuda et tres ciuitates q̄ addite sūt iudee ex regiōe samarie: cū iudea reputent̄: vt sint sub vno: ⁊ nō obediāt alicui ptāti nisi sūmo sacerdoti t ptolomaida v ⁊ ꝑfines ei⁹ x quas dedi nūc⁹ sanctis qui sunt in ierl̄m ad necessarios sumptus sanctoꝝ. Et ego dabo singl̄is annis q̄ndecim milia siclox argenti de rōnib⁹ regis q̄ me ꝓtingūt: ⁊ oē q̄ reliquū fuerit q̄ nō reddiderāt q̄ sup negocia erāt annis prioꝝ⁽ⁱ⁾ ex h dabunt in opa dom⁹. Et sup h quinq; milia siclox argēti q̄ accipiebāt de sctoꝝ rōne p singulos āños: ⁊ h ad sacerdotes ptineāt q̄ mīsterio fungūt. Et q̄cunq; ꝑfugerit in templū q̄ est hierosolymis ⁊ in oib⁹ finib⁹ ei⁹ 3 obnoxij regi

in oi negocio dimittant̄: et vniūsa q̄ sūt eis in regno meo libera habeāt. a Et ad edificanda vel restauranda opa sctoꝝ sumpt⁹ dabūt de rōne regis: ⁊ ad extruēdos muros ierl̄m ⁊ ꝓmuniēdos i circuitu: sumpt⁹ dabūt de rōne regis: et ad construēdos muros in iudea. b Et audiuit aūt ioathas ⁊ ꝑplus ꝓmones istos nō crediderūt eis nec recepert eos. q̄ recordati sunt malicie magne quā fecerat in isrl̄: et tribulauerat eos valde. c Et ꝑplacuit eis in alexandrū: q̄ ipse fuerat eis ꝓnceps sermonum pacis: ⁊ ipsi auxiliū ferebāt oib⁹ diebus. d Et congregauit rex alexander exercitū magnū ⁊ admouit castra cō demetriū. Et ꝓmiserūt plium duo reges ⁊ fugit exercitus demetrij. ⁊ insecut⁹ ē eū alexāder: ⁊ incubuit sup eos ⁊ inualuit plū nimis donec occidit sol: ⁊ cecidit demetri⁹ i die illa: e ⁊ misit alexāder ad ptolomeū regem egypti legatos ꝓmhec verba dicēs. Qm̄ regressus suz in regnū meū: f ⁊ sedi in sede patrum meoꝝ: obtinui ꝓnciꝑatuz ⁊ cōtriui demetriū: ⁊ possedi regionē nr̄az: ⁊ ꝓmisi pugnā cū eo: ⁊ ꝑtrit⁹ ē ipse ⁊ castra eius a nob⁽ⁱ⁾: ⁊ sedemus i sede regni ei⁹: ⁊ nūc statuamus adinuicē amicicia ⁊ da mihi filiā tuā vxorem et ero gener tuus: g et dabo tibi dona: h et ipsi dignitatem Et rndit rex ptolomeus dicens. Felix dies in q̄ reuersus es ad terrā patrū tuoꝝ ⁊ sedisti i sede regni eorum. Et nūc faciā tibi qđ scripsi

f Et sedi ꝛc. in ātiochia q̄ erat metropolis illi⁹ regni.
g Et dabo tibi dona. regie maiestati ꝓdigna.
h Et ipsi digni. q̄ vocabitur ⁊ erit regina.
i Et scripsit. Hic consequenter describitur ionathe gloria: cum di.
i Et scripsit rex alexāder ionathe. sicut amicus amico.
k Et abiit cū gloria. i. cū apparatu magno.
l Et occurrit i bi duobus regibus. scilicet alexandro ⁊ ptolomeo.
m Et ꝓuenerunt aduersus eum ꝛc. Haz a lege apostatauebitur a amicicia ⁊ secundo subdit ionathe gloria: ibi. Et scripsit rex alexāder. prima ꝑs patet pauc⁹ exceptis: que discutientur.

rūt ꝛ alios apostasiā quātū poterāt inuitabāt n Et collocauit ⁊c. in iudicō ꝛ in ꝓuinio. d Ō exite cū eo i medīū ⁊c. ad eꝝ bonoze: ꝛ aduersariox ꝓfusionez. p Et ꝓdicate. i. ꝓconē publicate. q Ut nemo aduersus ⁊c. ꝛ ꝓsperā. r In anno centesimo. Hic ꝓfitez describīt ꝓfectꝰ ionathe ꝓ alexandro: vbi ꝑ ponit apollonij cōminatō: scdo ionathe aiatō: ibi. Ut audiuit aūt ionathas. tercō alexandri ꝓgratulatō: ibi. Et factū ē. Circa primū dī. r Jn āno. clxv. regni grecox. s Ueit ⁊emeē ⁊c. vbi occiso pre suo ab alexādro ad gentes mris fuerat ꝓfugio. t In ter. pa. su. ꝑ cretensiū auxilium inēāgs creuerat. t Et reuer. est ātiochiā. metropoli ciuitatē: vt ibi ꝓgregaret exercitū ad pugnā dū ꝯ alexādruz v Et ꝓstituit ⁊c. in vna pte regni q̄ vocabat celesyria: et erat regio maritima x Et accesi. ad iāniā q̄ silr ē ꝓpe mare in iudea ꝛ ideo vī illuc venisse ꝑ nauigiū.

y Et misit ad ionathā. inuitādo eū ad pugnā z Tu solus ⁊c. q. d. credī tu diu resistē. q. d. non. a Ego aūt ⁊c. eo q̄ n̄ habeo te statim ad nutū meū. b Ꝓpterea qz tu ptātem ⁊c. q. d. hoc nō ꝓuenit ex tua ꝓbitate: ꝫ ex mōtiū asperitate ad ās tu refugis: qz sūt inaccessibiles equitib⁹ nr̄is: iō segr̄. c Descende ad nos in campū. i. ad terraz planā. d Jnterroga et vide. ās sū ego ⁊c. q. d. si hoc scires: te mihi subīceres. e Oz nō pōt ⁊c. in plio ꝫ ꝓuertī ad fugā. f Sed nūc, quō poteris ⁊c, vbi nō ⁊c, impedies iter equitū et

sti: sed occurze mihi ptolomaidaz: vt videam⁹ inuicez nos: ꝛ spōdeā tibi sīc dixisti Et exiuit ptolome⁹ ⁊e egypto ipe ꝛ cleopatra filia ei⁹ ꝛ venit ptolomaidā āno cētesimo sexagesimosecundo Et occurrit ei alexāder rex ꝛ dedit ei cleopatrā filiā suam: ꝛ fecē nuptias ei⁹ ptolomaide: sīc reges i magā glia. [k] Et scripsit alexāder rex ionathe: vt veīret obuiā sibi. [k] Et abīt cū glia ptolomaidā: [l] ꝛ occurrit ibi duob⁹ regib⁹: ꝛ dedit illī argētū multū aurz ꝛ vna: ꝛ inuenit gratiā in ꝓspectu eox. [m] Et conuenerūt aduersus eū viri pestilētes ex isrl. viri iniq̄ interpellātes aduersus eū: ꝛ nō intendit ad eos rex. Et iussit spoliari ionathā vestib⁹ suis: et indui eū purpura. Et ita fecerūt: [n] et collocauit eum rex sedē secū: dixitq̄z principib⁹ suis. [o] Exite cuz eo i medīū ciuitatī: [p] ꝛ ꝓdicate: [q] vt nemo aduersus eū interpellet ⁊e vllo negocio nec q̄sq̄ ei molestus sit ⁊e vlla rōne. Et factū est vt viderī q̄ interpellabāt gl'az ei⁹ q̄ ꝓdicabat: ꝛ opturz eū purpura fugerūt oēs: Et magnificauit eū rex: ꝛ scripsit eū inter ꝓmos amicos ꝛ posuit eum ducez ꝛ ptícipez principat⁹ Et reuersus est ionathas i hīrlm cū pace ꝛ leticia. [r] Jn āno centesimo sexagesimo q̄nto⁰ veīt demetri⁹ filiꝰ ⁊emetrij a creta [s] in terrā pīm suox. Et audiuit alexāder ꝛ rex ꝓtristat⁹ ē valde: [t] ꝛ reuersus ē antiochiā. [v] Et cōstituit demetri⁹ rex appollonij ducē q̄ erat celesyrie ꝛ ꝓgregauit exercitū magnuz

[r] ꝛ accessit ad iāmniā: [y] ꝛ misit ad ionathā sūmū sacdotē dicēs [z] Tu sol⁹ resistis nob⁹ [a] Ego āt fcis sū i derisū ꝛ in obꝓbriū: [b] ꝓpterea qz tu ptātez adūsū nos exerces in montib⁹. Nūc ḡ si ꝓfidis in virtutib⁹ tuis [c] descēde ad nos in campū ꝛ ꝓpem⁹ illic inuicem: qz mecū est virt⁹ bellorum. [d] Jnterroga ꝛ disce q̄s sum ego: ꝛ ceteri q̄ auxilio sūt mihi: qui ꝛ dicūt [e] qz nō pōt stare pes vester añ faciē nostrā: qz bis in fugā ꝓuersi sūt ꝓtes tui in terrā suā: [f] et nūc quō poteris sustinē eqtatū ꝛ exercitū tātū in cāpo vbi nō est lapis neq̄z sarū: [g] neq̄z locus fugiendi: [h] Et audiuit aūt ionathas sermones apollonij motus est aīo. et elegit ⁊ecē miliaviroz: ꝛ exiit ab irlm: ꝛ occurrit ei symon frater ei⁹ in adiutoriū ꝛ applicuerūt castra i ioppē ꝛ exclusit eū a ciuitate: [k] qz custodia apollonij ioppe erat ꝛ oppugnauit eā. Et exīriti q̄ erāt i ciuitate apparuerūt ei. et obtinuit ionathas ioppē. Et audiuit apolonius ꝛ admouit tria milia eqtū ꝛ exercitū multū [m] ꝛ abīt azotū tanq̄z iter faciens: [n] ꝛ statī exiit [o] in cāpū [p] eo q̄ haberet mltitudinez eqtū ꝛ confideret in eis: et insecutus est eum ionathas in azotum: ꝛ ꝓmiserunt prelium. [q] Et reliq̄t apollonius i castris mille equites post eos [r] occulte Et cognouit ionathas qm̄ insidie sunt post se. [s] Et circuierūt castra eius et ieceruntiacula in pplm a mane vsq̄ ad vesperam. [t] Ꝓpulus autem stabat sicut preceperat ionathas: ꝛ laborauit

peditū meox. [u] Neq̄z locus fugiendi. tibi ꝛ tuis. quia statim caperemini ab ẽmicis meis.

b Ut autem audiuit. Hic ꝓsequēter ponitur ipsius ionathe ꝓuocatio. ꝛ ꝓz vsq̄z ibi.

i Et exclusit eux a ciuitate. i. ꝓpulus ioppe ionathā exclusit ab ingressu ciuitatis ioppen sis: ꝛ subditur causa cum dicit.

k Quia custodia ⁊c. i. homines armati ex pte ipsius ibidem positi.

l Et oppugnauit eā. s. ionathas ioppen ⁊c. cetera patent vsq̄z ibi.

m Et abīt ⁊c. id est plene ꝓcedendo.

n Et statim exīt de castris.

o Jn campū. q̄si paratus ad pliū: ꝛ subditur cā.

p Eo q̄ haberet multitudinē ⁊c. et pliū: ꝓmiserunt. nō tñ statim sed ꝓ stea: ꝛ subdit cā.

q Et reliq̄t apolloni⁹ ⁊c. i. post recessum suum de castris.

r Occulte, vt ionathas ⁊e⁹ exercitus ignoranter includerent ipē ad uersarios.

s Et circuierunt ⁊c. ad eu adendam insidias. t Ꝓpulus aūt ⁊c. dicit enim ioseph⁹ q̄ exercit⁹ erat ordiat⁸ in quadro facta tē studine de scutz ad excipiendū sagittas aduersarioz donec eoz pbaretre essent euacuate: vt sagittarij equites essent fatigati ꝛ eorū equi quo facto fuit quod sequitur. v Et iecit ⁊c. faciens contra aduersarios fatigatos impetuz. x Jntrauerūt bethagō. i. domum dagon siue templū. Erat autez dagon ydolū hns caput ꝙsi piscī: vt dicūt hebrei: ideo sic uocabāt a das q̄ in hebreo signat piscem in latino.

y Exierũt de ciuitate.resistere nõ audentes ionathe.
z Et factũ ẽ. hic ꝓnter ponit alexãdri regis cõgratulatio: nam ꝓgressus ionathe fuerat ꝑ eo: vt ex ꝓdictis.
3 Et misit ei fibulã aureã. erant enim quatuor insignia regalia.s.purpura corona:fibula aurea:ꝛsceptrũ duo misserat añ ipsi ionathe vt dictum ẽ circa principiuz buiꝰ ca. ꝛnũc misit sibi tercium .quartum ꝓo sibi soli seruabat: quod est proprium regie maiestatis.

Caplm.xj.

Et rex egypti.hic conseqnter describitur ducatꝰ ionathe tempore secundi regis demetrij. Circa qõ primo describitur alexandri regis obitꝰ: secõdo demetrij successus:ibi. Et rgnauit.tercio antiochi adolescẽtis aduentus: ibi. Tripbon añt: ꝓia in tres qz primo ponitur ꝓductõ ptolomei.secundo ꝓfederatio demetrij:ibi. Et misit legatos: tercio ꝓstratio alexãdri ibi. Et audiuit. Circa primũ dicit.

a Et rex egypti ꝛc. bybole est adsignandũ sui exercitus magnã multitudinem.
b Et naues mlt. qz regnuz alexãdri qõ ãrebat acqrere voloseptim erat sup mare.
c Exijt õ egypto
d In syriam. pergens. e Verbꝰ pacificis. cũ habitatozibꝰ syrie vtẽs quasi querens bonum regni pro genere suo. f Cũ autẽ introiret ciuitatem.aliquam.
g Ponebat custodias militũ. ad obtinendũ terram ptra alexandrum. cetera patent vsqz ibi. h Et eoꝝ

uerunt equi eoꝝ. Et eiecit symõ exercitũ suũ: ꝛ ꝓmisit ꝓ legionẽ. Equites em̃ fatigati erãt:ꝛ cõtriti sũt ab eo ꝛ fugerũt. Et qui dispsi sũt ꝑ campũ fugerũt in azotuz
k et intrauerũt in bethagon ydolũ suum vt ibi se liberarent. Et succẽdit ionathas azotũ et ciuitates q̃ erãt in circuitu eius:ꝛ accepit spolia eoꝝ ꝛ tẽpluz dagõ et oẽs q̃ fugerũt in illud succendit igni. Et fuerũt qui ceciderunt gladio cũ his q̃ succensi sũt:fere octo milia virorũ Et mouit inde Jonathas castra:ꝛ applicuit ea aschalonã:
l et exierũt de ciuitate obuiam illi in magna glia: ꝛ reuersus ẽ ionathas i hierusalẽ cũ suis hñtibꝰ spolia multa
m Et factũ est vt audiuit alexander rex sermones istos addidit adhuc glorificare ionathaz:
n ꝛ misit ei fibulã aureã: sicut ꝓsuetudo est dari cognatis reguz. Et dedit ei accharõ ꝛ oẽs fines eiꝰ in possessionẽ.

Ca.xj.

Et rex egypti ꝓgregauit exercitũ sicut harenam: q̃ est circa ozaz maris
b ꝛ naues mltas ꝛ q̃rebat obtinere regnũ alexandri volo et addere illud regno suo.
c Et exijt
d in syriaz
e vbis pacificis:ꝛ apiebant ei ciuitates:ꝛ occurrebãt ei: qz mandauerat alexander rex exire ei obuiam: eo q̃ socer suus eẽt.
f Cũ aũt introiret ciuitatẽ ptolomeꝰ
g ponebat custodias militũ i singlis ciuitatibus. Et vt appropiauit

azoto oñderũt ei templum dagõ succensũ:ꝛ azotũ ꝛ cetera eiꝰ demolita et corpora piecta:
o et eoꝝ q̃ cesi erãt in bello tumulos q̃s fecerat secus viã.
p Et narrauerũt regi qz hꝫ fecit ionathas:
q vt invidiaz facerẽt ei.
r Et tacuit rex. Et occurrit Jonathas regi in ioppẽ cũ glia:ꝛ iuicẽ se salutauerũt:ꝛ mansierũt illic. Et abijt ionathas cuz rege vsqz ad fluuiuz q̃ vocabat eleutherus et reuersus est in hierlim.
s Rex aũt ptolomeꝰ obtinuit dũũ ciuitatuz. vsqz seleuciã maritimã
t ꝛ cogitabat in alexãdrum
u ꝓsilia mala
v Et misit legatos ad demetriũ dicẽs. Veni cõponamꝰ inter nos pactũ ꝛ dabo tibi filiã meam quã hz alexãder ꝛ regnabis i regno patris tui. Penitet em̃ me q̃ dederim illi filiaz meam.
w Quesiuit enim me occidere.
x Et vituperauit eum ꝓpterea q̃ ꝓcupierat regnũ eiꝰ. Et ablulit filiaz suaz ꝛ dedit eã demetrio:ꝛ alienauit se ab alexandro:ꝛ manifestate sunt inimicicie eius Et intrauit ptolomeus antiochiam et imposuit duo diademata capiti suo: egypti ꝛ asie. Alexander autez rex erat i cilicia illis temporibus:
y qz rebellabãt qui erãt in locis illꝭ.
z Et audiuit alexander quia adduxit ptolomeus filiã suã ꝛ dedit eã demetrio ꝛ veit ad eũ in bellũ. Et ꝓduxit ptolomeꝰ rex exercitũ ꝛ occurrit ei in manu valida ꝛ fugauit eũ. Et

gitabat in alexandrum.genitorem suum.
o Cõfilia mala.querens eum priuare regno ꝛ vita.
p Et misit legatos. hic ponitur ꝓfederatio ptolomei cum demetrio alexandri inimico.ꝛ ꝓ lra vsqz ibi.
q Quesiuit.n.me occi.dicũt alique glose et alij historiographi q̃ hoc verum erat quia eum intorficare quesierat: ꝑ hoc videt falsum per literaz precedentem in qua dicit q̃ alexander mandauerat ptolomeum honorifice recipi silr ꝑ literaz imediate sequentem cum dicit.
r Et vituperauit eum ꝛc. et q̃ ꝓ q̃ crimen sibi falso imposuit cupiditate victus. puer. viij. Occasiones q̃rit q̃ vult reccdere ab aico. Sciẽdum etiaz q̃ iosephus circa hystorias huius libri multa dicit q̃ sũt dissonare tui: ꝓpter quod illa tanq̃ friuola dimitto:quia q̃uis liber iste nõ sit canonicꝰ tamen maioris auctoritatis est q̃ sit iosephus.
s Alexander autem ꝛc. illis tribus.q.d. propter hoc tales ꝓditones facilius facere poterat ptolomeus.
t Quia rebellabant q̃ erant ꝛc. ꝓpter quod iuerat rex ad reprimendũ illos vel sedandum.
v Et audiuit. Hic consequenter ponitur prostratio alexãdri per proditones soceri sui.cetera patent vsqz ibi.
r Et rex ptolomeꝰ ꝛc. postq̃ receperat caput alexãdri:ꝛ sicvidetur mortuus subito iusto dei iudicio: Josephꝰ tamen dicit q̃ equus ptolomei in bello contra alexãdrum territus elephantis voce ꝓcipitem eum.ꝛ tunc fuit letaliter vulneratus:ꝫ viso capite alexandri fuit aliquãtulum consolatus:sed postea cito mortuus:ꝫ cõtra hoc videtur q̃ de predicto bello ꝓmittit. Rex aũt ptolomeus exaltatus est: et qd̃ subditur. Et ablulit

custodias militum:ibi positas:vt dictum est,
u Et co

zabdiel arabs caput alexandri: qđ nō fecisset in fauorē ptolomei si fuisset ex vulneratione ita ꝓpinquus morti. y Et qui erant in munitōnibus. syrie a ptolomeo positi vt ꝑdictum est. z Deierunt ab his cē. s. alexandri: vt dicunt aliqui: sed hoc nō videt̄ verꝫ qz rebellat⁹ erat a ptolomeo: et ideo qđ dī hic.

z Intra cast. intelligendū est demetrij: q̄ nolebat boies extraneos possidere fortalicia regni sui. a Et regnauit. Hic ꝓ̄ponit̄ successio demetrij z ꝓmo ꝯtum ad obtentum dominium cū dī. Et regnauit demetri⁹ cē. scdo ꝯtuz ad ꝓuocatiōez cōtra ionathā ꝑ accusationē iniquorū iudeoꝝ: eo⁹q̄ obsideret arcez z ptz lra: tercio ꝯtum ad demetrij placationez cum dicit.

b Et aūt audiuit ionathas mandatū regis c Iussit obsidere. i. obsidiōez arcis q alios cōtinuare: aliq̄ tñ libri habent iussit nō obsidere. id est obsidionē dimittere: z hoc magis ꝓsonat litere p̄cedenti et subsequenti.

d Et elegit de seniorib⁹ israel cē. vt venerabili societate et mūerū multitudine et p̄ciositate placaret regem qđ z fecit: z ptz lra ibi.

e Exemplum epl̄e cē. iste lasthenes erat cretēsis attinēs demetrio ex parte matris: z qui demetrio prouiderat d exēcitu ad obtinendū syrie regnū ꝫ alexandꝝ. ꝓpē qđ ōmetrius reputabat eū sicut patrez: z de factis notabilib⁹ sibi scribebat: z iō de gratijs ionathe facē scripsit epl̄as ionathe et lasthenī eandē foꝛaz ꝓtinētes: pr⁹ tñ scꝑsit lasthenī: z b ē qđ dī. Exemplū epistole cē. z sequit epistole ꝓtinētia: cum dī. f Statuimus ꝙ cē. possidē-

fugit alexanderī arabiam: vt ibi ꝓtegeret. Rex autem ptolomeus exaltat⁹ ē z abstulit zabdiel arabs caput alexādri: z misit ptolomeo: F z rex ptolome⁹ mortu⁹ ē in die tercia: J z q̄ erāt in munitōnib⁹ ꝑierūt ab his qui erāt intra castra. g Et regnauit demetrius anno centesimo septuagesimoseptimo. Jn diebꝫ illis ꝓgregauit ionathas eos q̄ erāt in iudea vt expugnarēt arcez q̄ est in irl'm z fecerūt ꝓtra eaz machinas multas. Et abierūt quidā q̄ oderāt gentē suaz viri iniqui ad regē demetrium: z renūciauerūt ei q̄ ionathas obsideret arcē. Et vt audiuit irat⁹ est z statim venit ptolomeidam: z scripsit ionathe ne obsidēt arcez: ꝙ occurreret sibi ad colloquz festinato. h Et audiuit aūt ionathas c iussit obsideri. i Et elegit de seniorib⁹ israel: et de sacerdotib⁹ z dedit se periclo. k Et accepit aurū z argentū z alia exenia multa: z abūt ad regem ptolomaidā: z inuenit gratiā in ꝓspectu ei⁹. Et interpellabāt aduersus eū q̄daz iniq̄ ex gente sua. Et fecit ei rex: sic̄ fecerāt ei q̄ añ eū fuerāt. Et exaltauit eū in conspectu oīm amicoꝝ suoꝝ: z statuit ei p̄ncipatū sacerdotū: z q̄cūq̄ alia habuit pr⁹ p̄ciosa: z fecit eū principem amicoꝝ. Et postulauit ionathas a rege vt imunē faceret iudeā z tres toparchi

as. i. samariā z cōfines ei⁹: z ꝓmisit ei talēta trecēta. Et cōsensit rex z scꝑsit ionathe epl̄as ꝺ his oīb⁹ hūc modū ꝓtinētes. Rex demetri⁹ fratri ionathe salutē z gēti iudeoꝝ. l Exemplū epl̄e quaz scripsimus lasthenī parenti nr̄o de vob⁹ misimus ad vos vt sciretis. Rex demetrius lasthenī parēti salutē. Benigni iudeoꝝ amicis nr̄is z ꝓsequantib⁹ q̄ iusta sūt apud nos decreuim⁹ benefacere ꝓpter benignitatē ipoꝝ quā erga nos habent. m Statuimus ꝙ illis oēs fines iudee: n z tres ciuitates: lydā z ramathe q̄ addita sūt iudee o ex samaria z oīs cōfines eaꝝ seq̄strati oīb⁹ sacrificātib⁹ i hierosolymis: ꝓ his que ab eis pr⁹ accipiebat rex ꝑ singlos annos: z ꝑ fructib⁹ tre z pomorū. Et alia q̄ ad nos ꝓtinebāt decimaꝝ z tributoꝝ: ex b tēpe remittim⁹ eis: p z aream salinaꝝ z coronas q̄ nob⁹ deferebāt oia ipis cōcedim⁹: z nihil hoꝝ irritū erit ex hac et in oē tp̄s. Nūc b curate facē hoc exēplū: z det̄ ionathe k et ponat̄ in mōte scto z in loco celebri. l Et vidēs demetri⁹ rex q̄ siluit tra in ꝓspectu suo z nihil ei resistit dimisit totū exercitū suū: vnūquēq̄ in locū suū: excepto peregrino exercitu quē traxit ab insulis gētiū: m z inimici erāt ei oēs exercit⁹ patrꝝ ei⁹. n Tripbon aūt erat q̄dā ptiū alexandri pr⁹: z vidit q̄m omnis exercitus murmurauit cōtra de-

dos pacifice. g Et tres ciuitates. tercia nō notat̄ hic b Samaria: in q̄ habitabāt gētiles ibi trāslati de ꝓsidio. iij. Reg. xvij. cetera patēt vsq̄ ibi. i Et areas salinaꝝ. i. loca in quib⁹ fiebat sal modo supra dicto ca. x. k Et ponat̄ in mōte scto. ad mēoriā in futurū. Quarto describit̄ stat⁹ demetrij q̄ntū ad exercit⁹ dimissionē: cuz dī.

l Et vidēs demetri⁹ cē. z ꝓz lra vsq̄ ibi. m Et inimici erāt ei cē. q̄ erāt de reḡ syrie: nā a regnis p̄cedētib⁹ cōsueuerāt annonaz accipe nō solū tpe belli: ꝫ etiā pac̄ vt sic eēnt pati pugre ꝓ rege tpe necessitatis. n Tripbon aūt. Post q̄ descript⁹ est demetrij status: hic ꝓ̄ponit̄ describit̄ antiochi adolescentē aduēt⁹ z diuidit̄ in tres p̄tes: qz ꝓmo ponit̄ aduētus antiochi ꝓcuratō: scdo falsitatis demetrij denudatō: ibi. Et misit iōathas: tercio aduēt⁹ antiochi execution: ibi. Post b aūt. Circa ꝓmuz dicitur. n Tripbon autem cē. qz ꝓius fuerat cū alexandro: postea ꝺ ipso decapitato fuit cū demetrio.

o Et vidit quoniā cē. dicens eum bonore regio indignum ꝓpter causam ꝺictam.

p Et iuit ad emalchuel: al's emathuel cē. post ei⁹ mortem. q Et assidebat ei. i. assidue astabat apud eum. r Et traderet cē tanq̄z tutori et ductori.

s Et regnaret cē per hoc enim intēdebat tripbon habere administratōnem regni sicut ꝓstea fuit de facto.

t Et enunciauit ei cē. vt illuz induceret ad tradendū sibi antiochum.

v Et mansit illic diebus multis. nō potens cito flectere emalchuelem ꝓpter antiochi puericiaz. x Et misit. Hic consequenter ponitur falsitatis demetrij denudatio. Circa quā ꝓio ponit̄ ionathe petitō: cum dī. Et misit ionathas ad demetriū regē. petēs. y Et auceret. i. auceret posset. z Eos qui in arce erant in hierusalem

quoꝝ alicꝫ erāt alienigenē: alicꝫ vo iudei: cñ apostate. et ꝟ videt̄ q̄ illa ira q̄ dicit supra ionathā ad mandatū demetrij remouisse obsidionē arcis est verior. z Et qui in pſidijs erāt. in diuersis locis iudee ad impugnatōez gentis iudaice. a Et misit. Hic scdo ponit petitōis cōcessio: et ꝓz et subditur ꝓcessionis ratio cū dī. b Nunc ergo recte feceris ꝛc. Ad hoc. n. cōcessit petitōem vt ionathas sibi mitteret bellatores ad sui dēfensiōez: timēs ꝓbabilr insurgē ꝫ se rebellionez sicut et factū ē. vñ subdit. Et ꝓuenerit ꝛc. c Et vole. ꝛc. ꝓter ei⁹ inertiā et malicia m. d Et fugit rex in aulā. tanq̄z i locū tutiorē. e Et occupauerit ꝛc. ne aliqs abeē posset ingredi ciuitatē in auxiliū regis. f Et ceperūt pugnare. i. ad pugnā se disponere.

g Et vo. rex iu. añq̄z ciues eēnt cōgregati ad ipm impugnādū: io sc̄dit h Et diſgſi sunt ꝛc. interficiēdo eos q̄ volebāt interficē regē. i Et occiderūt ꝛc. ꝓuenientes eos añq̄z eēnt vniti et dispositi ad pugnādū: et sic poterat mltos occidē. k Et succēderūt ciuitatem. non totā ſ in vna ꝑte ponētes igne ad ciuium terrorē: iō subdit. l Et infirmati ꝛc. et ꝑ ꝑñs ꝫ tute corporis: naz a corde ꝓcedit sensus et motꝰ ad alia membra ꝓpter qđ deficiēte corde deficiūt exteriora mēbra. cetera patent. m Et sedit demetrius. Hic ꝑñr describit falsitatē demetrij denudatio: nā habita pace denegauit oia ꝓmissa ionathe: et hoc ē qđ dī. m Et sedit demetrius ꝛc. i. in antiochia metropoli: repſſa rebellionē ciuiū ꝑ auxiliū iudeorū. n Et siluit terra ꝛc. qñ ñ erat q̄ auderet sibi rebellare repſſa metropoli ciuitate. o Et mētit⁹ est oia ꝛc. de gratijs ionathe gentiqꝫ iudeoꝝ fiēdis. p Et verabat cū valde. ꝑ principes suos. ꝑ inuadēdo termios iudee q Post hec aūt. Hic ꝑñr describit aduēt⁹ antiochi adolescentis in regnū alexandri ꝓis sui. Circa qđ ꝓponitur

metriū: p et iuit ad emalchuel arabē q̄ nutriebat antiochū filiū alexādri q et assidebat ei r vt tradēt eū ipsi: s vt regnaret i loco ꝓis sui. t Et enūciauit ei q̄nta fecit demetrius et inimicicias exercituū ei⁹ aduersus illū: u et mansit ibi diebꝰ multis. v et misit ionathas ad demetriū regem vt ejceret eos qui in arce erant in iru̇m: z q̄ in pſidijs erāt: qz impugnabāt isrl. a et misit demetrius ad ionathan dicēs. Nō ḃ faciā tibi et genti tue: ſi gl̄ia illustrabo te et gētē tuā cū fuerit opportunū. b Nūc ergo recte feceris si miseris i auxiliū mihi viros: qz discessit oīs exercitus me. Et misit ei Jonathas tria milia viroꝝ fortiuz antiochiā. Et venerunt ad regem: et lectat⁹ est rex i aduentu eorū. Et ꝓuenerūt q̄ erāt de ciuitate cētuz vigiti milia viroꝝ: c et volebāt interficere regē. d Et fugit rex in aulā: e et occupauerūt q̄ erāt de ciuitate itinera ciuitatis f et ceperūt pugnare: g Et vocauit rex iudeos i auxiliū et ꝓuenerūt oēs simul ad eū h et dispersi sūt oēs ꝑ ciuitatē i et occiderūt i illa die centū milia hoīm: k et succēderūt ciuitatē et ceperūt spolia mlta in illa die: et liberauerūt regem: et viderūt q̄ erant de ciuitate q̄ obtinuissent iubi ciuitatem sic volebāt: l et infirmati sunt mente sua et clamauerūt ad regē cū ꝑclo dicētes

Da nob̄ extras: et cessēt iudei oppugnare nos et ciuitatē Et piecerūt arma sua et fecerūt pacē. Et glificati sūt iudei i ꝓspectu regis et in cōspectu oīm q̄ erāt in regno eius: et noīati sūt i regē: et regressi sūt in iru̇m hñtes spolia mlta: m et sedit demetrius rex in sede regni sui n et siluit tra i ꝓspectu ei⁹ o et mētit⁹ est oia q̄cūqz dixit et abalienauit se a ionatha: et nō retribuit ei ꝓm bñficia q̄ sibi retribuerat: p et vexabat eū valde. p Post hꝫ aūt reuersus ē tripho et antiochus cū eo puer adolescēs: et regnauit et iposuit sibi diadema. Et congregati sūt ad eū oēs exercitus q̄s dispexerat demetrius et pugnauerat ꝓtra eū et fugit et terga vtit. r Et accepit tripho bestias: s et obtinuit antiochiā: t et scripsit antiochus adolescens ionathe dicēs: ꝓstituo tibi sacerdotiū: u et ꝓstituo te sup̄ q̄tuor ciuitates vt sis ꝑ amicis regis: x et misit illi vasa aurea in misteriū et dedit ei ptātē bibēdi i auro et ee in purpura et hꝫe fibulā auream. y Et symonē frēm ei⁹ ꝓstituit ducez a ꝑminis tyri vsqz ad fines egypti. z Et exijt ionathas et pābulabat trās flumē ciuitates a et congregat⁹ est ad eum oīs exercit⁹ syrie in auxiliū. b Et veit aschalonē et occurrerūt ei honorifice de ciuitate. c Et abijt inde gazā et ꝓclusert se q̄ erāt gaze et obsedit eam: et succendit quo-

metropolim ciuitatem: et per cōsequens alias mlitas.

e Et scripsit. Hic ꝓsequenter ponit. ꝓfederatō antiochi cū ionatha: erat enim rex nouus et adhuc vnā magnā ꝑtē regni tenebat demetrius ꝓpter qđ indigebat ionathe ꝓfederatōe.

v Et ꝓstituo te ꝛc. extra iudeam existentes. x Et misit illi vasa aurea ꝛc. s. mense sueto subdit. Et dedit eis potestatem ꝛc. z Et symonē frēm ꝛc. intra q̄s includit terra philistijm. a Et exiuit ionathas. hic ꝑñr ponit dicti federis effectū. et ꝓpter ātiochi dominiū dilatando: cum dī. a Et pambulabat ꝛc. eas inducendo vt obediret antiocho. b Et congregat⁹ ē ꝛc.

q odiebat demetriū vt p̄dictū ē. e Et ꝙ duserūt rē. nolētes eū recipe nec a demetrio recedere. d Et p̄datus ē ea: naz alia z plura gaze bona erāt et auita tem in burbōs z villul. e Et accepit rē. ne postea rebellaret. a Et audiuit. hic scdo ponit effectꝰ pre dicti federis demetrio p̄gnāte cū dr. a Et audiuit rē. Ō antiochū ab ipo recedēdo z adherēdo demetrio. b Bu cades rē. hoc dicitur ad diaz alteriꝰ q̄ dr cades bazneybi sederūt filij isrl multo tempore Deu. j. c Volen. eū remouere rē. sicut ei ꝓstituerat antiochus. d Frēz āt suū rē. ad iudee custodiā. e Et ap. sy. rē. i q̄ erāt aduersarij iudeoꝝ a demetrio positi. f Et cōclusit eos. ita q̄ nō poterāt exire nec aliq̄d abere tra bre. g Et postulauerūt rē. vt saluis psonis recederēt inde. b Et posuit in ea p̄sidium. i. armatos de genē iudeoꝝ. i Et Jonathas z ceꝰ applicuerunt ad aquam genesar. id ē ad maē galylee. qđ et dr mare genesar sine genezareth q̄si generās aurā. Mā illd mare est ventosuz. k Et ten. rē. igrante ionatha. l Ipse aūt oc. ex aduerso illoꝝ q̄ erāt in cāpo. m Et fugerūt rē. territi ex insidiaꝝ repētina isurrectōe. n Et scidit ionathas rē. i. paramēta q̄ ponunt ad decorē sup arma z B fecat in signū voluis. o Et posuit ter. rē. se humiliādo. p Et reuer. ē rē. i. ad aduersarios suos. q Et puer. il. iaz ei recedebāt tanq̄ victores fugiētibus iudeis: Ꝑ ionathas inuitans eos ad p̄liū fecit eos puertere ad se. r Et viderūt q̄ fugi. par. illi⁹. s. Jonathe. s Et reuer. sē ad eū ei⁹ exemplo animati. t Et īseque. cū eo. aduersarios. v Vsq; ca. vnd venerant ad p̄lium.

Ca. xij.

Et vidit ionathas. Hic p̄ñr describit ducatꝰ ionathe sub antiocho filio alexādri iaz regnante sub q̄ videns sibi pspere succedē et nolēs omittere de bis q̄ ꝑtinebāt ad humanā puidentiā facē poterāt ad firmādū p̄liū suū in pace: primo cum extraneis se ꝓfederauit scdo ꝓdictores alexādri regexpugnauit ibi. Et audiuit ionathas: tercio tripbō eū defraudauit: ibi. Et cū cogitassz tripbō. prima in duas: q̄ ꝑ ponit eiꝰ ꝓfederatiōis epl̄az ꝓscriptō: scdo sententie recitatō: ibi. Et hoc ē exemplū. Circa primū dicit a Et vi. ionathas. rē. dr aūt tps esse bonū z iuuare q̄ ꝑtigunt in eo pspera. malū āt z nocē q̄ aduersa. b Et elegit viros. ad talez legatōez aptos sēdē. c Misit epl̄as rē. i. eandez sniam de amicicia statuēda z renouāda. cetera patent. d Et b est exemplū. Hic p̄ñr ponitur recitatō sententie epl̄az: z primo epla ionathe misse spartiatē: scdo epistole respōsiue ab eis: ibi. Et b relatū. Jn epla ꝙ ionathe fit mentō de y. prio de q̄da epistola puꝰ missa. tpe onie sūmi sacerdotis a rege spartiatay iudeis: et b est q̄ dr. e Jam pxi. rē. a dario. Josephus li. xij. āticq̄tatis iudaice noiat euz aliū z ē idē nomē: sicut in latino nicolaus z colinus vocat tam spartiatas lacedemonios recitās epl̄az i hac forma. Rex lacedemoniorū ariꝰ onie salutez. Legentes scriptura aliquam iuenimꝰ eos vno genere iudeos: z lacedemonēs extitisse: et familiaritatē cū abraam socialiter habuisse. iustuz est ergo vt fratres existatis et transmittere ad nos z petere que vobis necessaria iudicatis. Facimus ꝙ et nos idem et vestra propria simul et nostra communia reputamus. Dozitoz literarum dimocius epistolas vobis defert quadrangulo scriptas signaculum habentes aquilam draconez vngui bus deportantem.

f Et suscepit ionias virum rē. a rege spartiatarum seu lacedemoniorum.

g Cum honore. accēptans eius legationem.

b Nos enim cum nullo bozum indigeremus. Hic secundo in epistola ionathe ponitur causa scribendi cuz dicitur. Nos enim cum nullo rē. i. cum nos nō essemus in aduersitate ꝑ pspitate. q. d. nō scribim⁹ vob ex aliq̄ ne-

erāt in circuitu ciuitatis: b et p̄datꝰ ē ea. Et rogauerūt gazēles ionathā z dedit illē dextrā: c z accepit filios eoꝝ obsides: z misit illos in hierusalē z pābulauit regionē vsq; damascū. d Et audiuit ionathas q̄ p̄uaricati sunt p̄ncipes demetrij b in cades q̄ ē i galylea cū exercitu mltō c volētes eū remouere a negocio regni z occurrit illis: f frēz āt suū symonē reliq̄t in tra p̄uinciā. e Et applicuit symon ad bethsurā z expugnabat eā diebꝰ mltis: f z cōclusit eos. g Et postulauerūt ab eo dexteras accipe: z dedit illis. z eiecit eos inde z cepit ciuitatē b z posuit i ea p̄sidiū i z ionathas et castra eiꝰ applicuerūt ad aquā genesar z aū lucē vigilauerūt i cāpo asoꝝ: z ecce castra alienigenaꝝ occurrebant in cāpo k z ꝑdebāt ei insidias i mōtibꝰ: l ipse aūt occurrit ex aduso. Jnsidie ꝙ exurexerūt de locis suis: z ꝓmiserunt prelium. m Et fugerūt q̄ erant ex pte ionathe oēs: z nemo relictus ē ex eis nisi matathias filius absolomi: z iudas filius calphi: princeps militie exercitus: n z scidit ionathas vestimēta sua: o z posuit terrā i capite suo z orauit p Et reuſus est ionathas ad eos i p̄liū: q z puertit eos i fugā: z pugnauerūt. r Et viderūt q̄ fugiebāt p̄tes illiꝰ: s et reuſi sūt ad eū t z insequbāt cū eo oēs v vsq; cades ad castra sua: z puenerūt vsq; illuc. x Et cecidērunt ex alienigenis i die illa tria milia viroꝝ: z reuſus ē ionathas i hierm. Ca. xij.

Et vidit ionathas q̄ tps eū iuuat: b et elegit viros z misit eos romā statuē z renouare cū eis amicicias: z ad spartiatas z ad alia loca c misit epl̄as ꝓ eandē foziaz. d Et abierūt romā: z intrauerūt curiā z dixerūt. Jonathas sūmꝰ sacdos z gens iudeoꝝ misit nos: vt renouem⁹ amicicias z societatem ꝓ pristinū. e Et dederūt illis epl̄as ad ipos p̄ loca: vt deducerēt eos i terrā iuda cuz pace. f z hoc ē exemplū epl̄aꝝ q̄s scripsit Jonathas spartiatis Jonathas summꝰ sacerdos z seniores gētis z sacerdotes z reliquꝰ ppls iudeoꝝ: spartiatis frībus salutē. g Jaz pridem misse erāt epl̄e ad oniam sūmū sacerdotē a dario qui regnabat apō vos: q̄s estis fratres nostri sicut scriptum continet quod subiectum est. h Et suscepit Onias virum qui missus fuerat s cum honore: et accepit epistolas in quibus significabatur de societate et de amicicia. b Nos enim cum

ceſſitate q̄ qua nūc velim⁹ q̄ vos eleuāri: ⁊ ex ſola amicicia ⁊ charitate inter nos ⁊ vos nutriēda. i Habētes ꝛc. legis ⁊ ꝓphetaꝝ. k Qui ſunt in manib. nr̄is. i. nō ſumus ꝓnunc occupati in exercitio armoꝝ ſicut tpe p̄cedēti: ⁊ magis in lectōne ſanctoꝝ libroꝝ ceteꝛa patēt ex dictis.

Scōm ioſephū ⁊ lra. Nos cum nullo boꝝ indigerem⁹ ꝛc. referꝛtur ad ſcripturā quā lacedemones dicebāt ſe inuenīſſe ꝓtinentē q̄ erāt de genere abꝛaaz: de q̄ dicit ionathas q̄ nō indigebant illa ſcriptura ad ꝓpoſitū pbādū: q̄ p libꝛos ſanctos q̄s habebant indeci apd̄ ſe ⁊ ſciebāt: q̄ ſint illi libri nō dicit ioſeph⁹ in ꝑticulari: tñ infra eodē capō dicam q̄d ſup hoc in vi.

l Nos g̃. Hic tercio in epla dicta fit mentio de fidelitate iudeoꝝ erga ſpartiatas cū dr.

l Nos g̃ in omni tpe. ex quo miſiſtis ad nos p amicicia et fraternitate.

m Memoꝛes ſum⁹ ꝛc. q̄ fiebant de ſialib⁹. n Et i obſeruatōib⁹. i. aliis oblatōib⁹ ⁊ vigiliis et oꝛonibus.

o Nos āt. Hic cū to ponit rō quare nō ſcripſerāt ſpūalitis tpe tribulatōis et belloꝝ q̄ acciderant iudeis: cuz dr Nos aūt ꝛc. vt⁊ p̄dicta. o Noluim⁹ g̃ ꝛc. petēdo a vobis auxilium. p Neq̄ ceteris. ꝛc. et ſubdit cauſa cum dicitur.

q Habui. n. ꝛc. q. d. nō dimiſim⁹ avobis patere auxiliū ex diffidētia de vobis: ⁊ q̄ nō fuit nobis neceſſe do nos auxiliāte. r Elegim⁹ itaq̄. Hic fit mētio d̄ nūciis ſepte. p eoſdē em̄ nūcios ſcripſit ionathas romanis ⁊ ſpartiatis: ⁊ q̄ romani maiores erāt: ideo p⁹iuerunt ad romanos ⁊ poſtea ad ſpartiatas: ⁊ ꝑ eſt q̄d dr. Elegim⁹ itaq̄ numeniū antiochi filiū. cetera patent ex dictis. s Et hoc reſcriptū. Hic ꝓpr ponit epla rūſiua regis ſpūtaꝝ ad ionathā: cuz dr. t Rex ſpartia. onias. ſic em̄ vocabat rex ſpartiataꝝ tēpoze ionathe: ille vo q̄ p⁹ regnauerat onie tpe vari⁹ vocabat: vt dictuz eſt ⁊. v Inuentū eſt in ſcriptura. nō dr hic nec etiaz in ioſepho q̄ ſit illa: ⁊ p̄t dici ꝓbabiliter q̄ ſit ſcriptura geneſis: in q̄ fit mencio de abꝛaam ⁊ ei⁹ genere: ⁊ dicūt aliq̄ q̄ ſpartiate deſcēdert d̄ abꝛaā p vnū de filiis ei⁹ ex chetura natū q̄ ponunt Geñ. xxv. ⁊ huic dicto conſonarevt q̄d ſupra dicit eodē ca. f. lacedemones cū abꝛaā familiaritatē ſocialr habuiſſe: ꝓpter q̄d magis vi q̄ deſcēderit a nachor fratre abꝛae q̄ cū abꝛaam ſocialiter vixit longo tpe: cuius etiā generatio ſcribit Geñ. xxij. c. ceteꝛa patent ex p̄dictis. r Et audiuit. Poſtq̄ deſcpta eſt ꝓfederatō ionathe cum alijs gentibus: hic cōſequenter ponitur eius cōflict⁹ cuz demetrij p̄ncipibus: et ꝓuitur eoꝝ rebellatio: ſecundo iudee munitō: ibi. Et reuerſus eſt ionathas. ꝓma in duas: q̄ prio ponit Jonathe ꝓflictus: ſecūdo ſymonis fratris eius: ibi. Symō autē. Circa primum dicitur.

r Et audiuit ionathas quoniam egreſſi ꝛc. ad vindicandū obꝓbꝛiuz: eo q̄ fuerāt a ionatha rebellati: vt habeē ca p̄cedēti. ceteꝛa patent vſq̄ ibi.

y Et ꝓſtituūt ꝛc. i. ad caſtra ionathe: vt ea ꝑterent repēte, ꝓpter q̄d ionathas p̄cepit ſuis vigilare ⁊ ad pugnā paꝛatos eſſe.

z Et acce. ſilantes q̄ ibi manerēt tota nocte: ⁊ eis accenſis fugerūt. a Jonathas aūt ꝛc. ſ. fugā eoꝝ: ⁊ ſubdit cā. b Vide. em̄ ꝛc. ac ſi eſſent ibi. boies. c Et diuertit ionathas ꝛc. ꝓm⁹ ioſephū iſti ſt qui ⁊. ir. cā. dicunt filij zambri: et occiderūt iohannē ionathe frēm. d Et iunxit. exercitū ſuum vniēdo. e Et ve. dama. ad ꝓfirmādū ꝓpīm cū antiocho. f Symō āt. ⁊ ꝓnr deſcribit ꝓflict⁹ ſymōis cū aduerſarijs: cum dr. Symon autē exiit de ciuitate vbi remanſerat ad terre cuſtodiā. g Et venit vſq̄ ꝛc. in quib⁹ erāt homines demetrij tenentes ea.

b Et declinauit in ioppē. et subdit cā. i Audiuit
ēm ꝛc. i. ciuitatē fortaliciū. k Tradē par. demetrii.
ꝓterea festinauit capere ipm ꝓ pte āthiochi. l Et re-
uersus est. b ꝓnr. pomē iudee munitō. cū dī. Et reuer-
sus ē ionathas: aduersarios ptim fugat̄ z ptim occisis
m Et ꝓuocauit ꝛc. ꝓ cōsilio
hōdo. n Et
cogitauit cū eis
ꝛc. ad terre forti
ficatōes. o Et
edificare muros
in irlm ꝛc. dispo
suit. n. facē mu-
ros magnōs z al-
tōs inter arcē z re
liquā ciuitat̄ ꝓ-
tē: vt illic̄ erant
in arce ñ possent
hre victualia de
ciuitate: iō subdi-
tur. Et neq;
emant ꝛc.
p Et ceci. mu-
ri. mur⁹ ita q ponit ibi plāle ꝓ
singulari: sic̄ fre
q̄nter clausura
ciuitatis dī mu-
rus z muri i plu
rali. q Sup
torrentē cedrō:
q̄ curit ex latē
orientali irlm.
r Et repa. cuz
ī. murū q̄ ceciderat. s Et sy-
mō edificauit ꝛc
noia sē fortalicio-
ꝝ vel potiꝰ du-
arū portarū vniꝰ
fortalicij: iō subdit. Et munierunt
eā. t Et cuz
cogitassz. Hic vl
timo describitur
ionathe deceptō
circa qđ sciēdū
q̄ tryphon audi
ens demetriū eē
captū z incarce
ratū ab arsate re
ge ꝑsidis z a me
die etiā mortuū
vt dicit ioseph⁹
antiq̄tat̄ iudai-
ce libro. xiij. ca.
ix. z x. cogitauit
intēdere āthiochuz
regē z assumere
sibi regnū: q̄ ti
muit ne ionathas
q̄z zelabat ꝓ āti-
ochō impediret
eū: ideo ꝓpo-
suit interficere ionathā z ꝑm q̄ illa q̄ dicunt hic z
ca. seq. ponunt hic ꝓanticipatōez: q; ꝓtigerit ꝑincar-
ceratiōez demetrij q̄ scribit. j. in principio. xliij. ca. q̄
stare non pōt cū textu hⁱ libri: q; ibi dī q̄ captio fuit
anno. clxij. z ca. xiij. dī q̄ āno. clxx. ablatō ē iugō gēti-
um ab isrl: z cepit ipōs scribere in tabulis z gestꝫ publi
cis āno ꝓpo sō symone sūmo sacerdote magno duce z
ꝓncipe iudeoꝝ. Symō aūt in ducatu ionathe successit

z venit damascū: z pambulabat oēz regiōez illā. p Sy-
mō āt exiit q z venit vsq; ascha
lonē et ad ꝓxima ꝑsidia: r z
declinauit in ioppē: z occu-
pauit eā. s Audiuit ei q̄ vel-
let ꝑsidiū t tradē ptib; demē
trij: et posuit ibi custodes:
vt custodirēt eā. t Et reuersus
est ionathas u z ꝓuocauit se
niores ꝑpli: x z cogitauit cū
eis edificare ꝑsidia i iudea:
y z edificare muros in irlm:
et exaltare altitudine magꝫ
inter medīū arcis z ciuita-
tis: vt separet eā a ciuitate
vt cēt ipa singlariter: z neq;
emāt neq; vēdāt. z Et quene
runt vt edificarēt ciuitatem
a z ceciderūt mlti q̄ erat b su-
per torrētē ab ortu solis: c z re-
pauit eū q̄ vocatur caphe-
theta: d et symon edificauit
adiada in sephela z munī-
uit eā: z imposuit portas et
seras. e Et cū cogitasset tri-
phon regnare asie z assumē
diadema z extēdē manū in
āthiochū regē: timens ne for
te nō ꝓmitteret eū ionathas
t pugnaret adūsus eū q̄ e-
rebat ꝓpēdere eū z occidē
f Et exurgēs abiit i bethsā.
z exiit ionathas obuiā cum
q̄dragīta milib; viroꝝ elec-
toꝝ i ꝑliū: z venit bethsan
g Et vidit triphō q; venit io-
nathas cū exercitu mlto: vt
extendēt ī eū manꝰ z timuit.
h Et excepit eū cū honore z
ꝓmēdauit eū oib; amicis su-
is: z dedit ei mūera. i Et ꝑce-

pit exercitui suis et vt obe-
dirēt ei sic̄ sibi. k Et dixit io
nathe. l Et quid vexasti vni
uersū ꝑplm: cū bellū nob ñ
sit: m Et nunc remitte eos in
domos suas. n Elige aūt tibi
viros paucos q̄ tecū sint: o z
veni mecū ptolomaidaz: p z
tradaz eā tibi: z reliq; ꝑsidia
z exercitū z vniuersos ꝓpo-
sitos negocij z ꝓuersus abi-
bo. q Propterea ēm veni. r Et
credidit ei: z fecit sic̄ dixit z
dimisit exercitū z abierūt ī
terrā iuda. s Retinuit autez
secū tria milia viroꝝ t ex qui
bus remisit in galyleā duo
milia mille aūt venerūt cū
eo. t Vt aūt intrauit ptolo-
maidā ionathas u clauserūt
portas ciuitat̄ ptolomēses
x z ꝑhēdert eū: z oēs q̄ cuz
eo intrauerūt: gladio interfe
cert. y Et misit tphō exercitū
z eqtes i galyleā z ī campuz
magnū: vt ꝑderēt oēs socios
ionathe. z Ait ille cuz cog-
uisset q; ꝓhēsus ē ionathas
z ꝑiit z oēs q̄ cū eo erāt hor-
tati sūt semetipos z exierūt pa
ri in ꝑliū. a Et videtes hi q̄
ī secuti fuerāt. b q; ꝑ aia c res
est illi d reuersi sūt: illi āt venert
oēs cū pace ī trā iude: z plā
xert ionathā z oēs q̄ cū ipo
erant valde. e Et luxit isrl lu
ctu magꝫ: z q̄siert omīs gētes
q̄ erāt ī circuitu eoꝝ ꝓtereze
eos. f Dixert. n. Nō hnt prin
cipē z adiuuātē. nūc q̄ expu
gnem⁹ illos: z tollam⁹ ō hoī
b mēoriā eoꝝ. Ca. xiij.

Et vt audiuit symō. Hic incipit q̄rta ps ꝑncipalis
hⁱ libri primi: in q̄ agit̄ de ducatu symōis: z diuidi
tur in duas ptes: q; primo describit eius ducat⁹ sub anti
ocho adolescente z demetrio q̄ simul regnauerunt certā-
tes de regno secō sub antiocho demetrij filio ca. xv. Dzia
in duas: q; ꝑ describit iudee pacificatō sō regimīe symōis

---

v Et exur-
gens ꝛc. vt caperet z
efficere. z ionathā
videns. q nō po-
tera. boc
bellū. ouert
fraudē. z tol.
subditur
x Et exiit
vt melius posset
recipere z ꝓz
vsq; ibi.
y Et veni ꝛc.
achon q̄ erat ciu
tas magna de reg.
z Et tradam ꝛc.
vel custodias noie
regis.
a Et ꝓuersus ab-
ibo ꝛc. Et credidit
Hic ꝓnr describit
ipi⁹ ionathe nimia
crudelitas: cum dī
Et credidit ei: quia
principalior erat ī
domo regis antio-
chi: cui ionathas
erat ꝓfederatus et
amicus: vtz ex su-
prādictis z ignora
bat machinatiōes
tryphonis in mor-
tem antiochi.
b Et quibus re-
misit ꝛc. eo q̄ prin-
cipes demetrij alī
q̄n faciebant insul
tum in pte illa vt
dictū est supra. xj.
ca. versus finem.
c Clauserūt ꝛc. si
cut mādauerat eis
tryphon.
d Et ꝓhenderūt
eum. vt iuuz. cetera
patent vsq; ibi.

e Et videtes ꝛc.
socios ionathe.
f Quia ꝓ aia. i. vi
ta. g Res ē il. s.
ionathe socijs.
h Reuersi sē. nō
audētes cū eis ꝓfli
gere. ꝓpter hoc dixit
abner ipsi ioab. ij.
Reg. ca. ij. An ignoras q; periculosa sit desperatio.

Capitm. xiij.

scdo federis renouatõ cũ extraneis ca. seq. Prima in duas: nam prio in ducẽ eligit: scõo tripbon repellit: ibi. Et monit tripbon: tercio iudeis libertas redditur: ibi. Et elegit symõ. Circa symõis electõez prio ponit elig. di causa scdo electõis forma: ibi. Et accẽsus ẽ: tercõ electi industria: ibi. Et congregãs cc.

a Causa vo eligendi ducẽ fuit: qz capto ionatba tripbõ cõgregauit exercituz magnũ ad vexẽduz iudee pplm q̃ carẽs duce dissolut9 erat timore: qõ audiẽs symon voluit tanto malo obuiare: ideo subdit.

b Et congregauit pplm. ad ipm expugnandũ. c Vos scitis cc. p legibus suandis. d Et p sanctis. i. tẽplor cultu diuino venerãdis. e Prelia. i. labores plioz. f Et angustias. cordis z corpis.

g Quales vidimus. i. expti sum9 z sustinuimus.

b Bonz gra pierũt cc. vtz p predicta. i Et nũc ñ mihi ptingat cc. i. vite mee corpali.

k In omni tpe tribulatõis. ppli mei.

l Vindicabo ita qz gentẽ meã. occisam z captiuatam.

m Et sctã. a gentibus ptaminata.

n Quia congregate cc. et ẽ bypbole. ad designanduz q̃ tripbonis exercit9 erat congregat9 ex mltis gentibus.

o Conte. nos inimi. gra. i. odio solo sine culpa nostra.

p Et accens9. bic ponit electõis formam cũ dr. Et accẽsus ẽ spũs ppli sit cc. nã pari cõsensu z volũtate elegẽrt eũ p ducẽ: iõ subditur.

q Et oia q̃cũq; cc. obediẽdo tibi vsq; ad mortẽ.

[a] Audiuit symõ q̃ cõgregauit tripbõ exercitũ copiosuz: vt veniret in terrã iuda z attereret eã: vidẽs qz in tremore ppls ẽ z in timore: ascẽdit in hm [b] z congregauit pplm z adhortans dixit. [c] Vos scitis quãta ego z frẽs mei z dom9 pris mei fecim9 p legib9 [d] et p sctis [e] plia [f] z angustias [g] q̃les vidimus [b] horũ gra perierũt fratres mei oẽs pter ism̃l z relictus sum ego sol9. [i] Et nũc nõ mihi cõtigat pcere aie mee [k] in oi tpe tribulatõis. Non. n. melioz sum frib9 meis. [l] Vindicabo itaq; gentẽ meã [m] et sctã: natos q̃s nros z vxores [n] qz congregate sunt vniuerse gẽtes [o] pterẽ nos inimicicie gra. [p] Et accẽsus ẽ spũs ppli simul vt audiuit sermones istos et rudẽrt voce magna dicẽtes. Tu es dux nr̃ loco iude et ionathe fratris tui. Pugna pliũ nrm: [q] z oia q̃cũq; dixeris nob faciemus. [r] Et congregãs oẽs viros bellatoz es [s] accelerauit psumare vniuersos muros hm et mũiuit eã in gyro: [t] z misit ionathã filiũ absolomi: [v] z cũ eo exercitũ nouũ in ioppẽ: z eiectis his q̃ erãt in arce remansit illic ipe. [f] Et mouit tripbon a ptolemaida cuz exercitu mlto vt veniret in trã iuda: z ionatba cũ eo in custodia. Symõ aũt applicuit [y] in addus p. facie cãpi: ca primũ pz hra z sqz ibi. Symõ aũt applicuit. cũ exercitu suo. [y] In addus. erat. n. loc9 altus. vñ poterat planicies terre alouge videri. [a] Et vt cognouit tripbon cc. institut9 dux ppli. [b] Et qz omissurus essz aduersus eũ pliũ. ipm reformidãs puertit se ad idolũ [c] dicens pro argẽto cc. i. cõputo de vectigalibus ab eo receptis qõ debebat reddere regi. [d] Et cognouit symon cc. nã erat homo prudens pter qõ supra. ij. ca. dicit. Elir pliũ. [e] Iussit tamẽ dari cc. ad cuitandũ mai9 malum. s. discessuz populi ab eo pr odium. z sic populꝰ defacili periret existens sine duce z dispersus z p ons pisset cultus diuinus: ideo subditur.

[a] Et vt cognouit tripbõ qz surrexit symon loco fratris sui ionathe: [b] et qz omissur9 eẽt cũ eo pliũ: misit ad eũ legatos [c] dicens. Pro argento qõ debebat frater tu9 ionathas in rõne regi pter negocia q̃ bũit detinuim9 euz. Et nũc mittente argẽti talenta cẽtũ z duos filios ei9 obsides: vt ñ dimissus fugiat a nob: z rmittim9 eũ. [d] Et cognouit symõ: qz cũ dolo loq̃retr secũ. [e] Iussit tñ dari argentũ z pueros: [f] ne inimiciciam magnã sumeret ad populũ ism̃l dicentẽ: qz ñ misit ei argẽtũ z pueros pterea periit. Et misit pueros z cẽtuz talenta. Et mẽtit9 est et nõ dimisit ionathã. [g] Et p hec venit tripbõ intra regionẽ: vt ptereret eaz: z gyrauerũt p viã que ducit ador. [b] Et symõ z castra eius ambulabãt i omnez locũ quocũq; ibãt. [i] Qui aũt in arce erãt [k] miserũt ad tripbonẽ legatos: [l] vt festinaret venire p desertum: z mitteret illis alimõias. Et pauit tripbõ oẽm equitatũ: vt veniret illa nocte [m] Erat eñ nix multa valde: z nõ venit in galaditbim. [n] Et cum appropinquasset baschamã: [o] occidit ionathan z filios eius illic. Et puertit tripbon: et abiit in terraz suam. Et misit symon z accepit ossa ionathe fratris sui z sepeliuit ea

[f] Ne inimiciciam cc. z sic pz q̃ bñ fecit sicut bñ p̃iciũt merces in mari pter salutẽ corpoz: qõ est mai9 bonũ z patet hra.

[g] Et post bec. Hic ponit scda tripbonis repulsio: scdo innocentuz ab eo occisio: ibi. Et cuz appropinq̃sset. Circa primũ dicitur.

[g] Et post bec. venit tripbõ intra regionez. scz iudee. [b] Et symon et castra cc. s. tripbõ et castra eius: vt obuiarẽt eis in pliũ anteq̃ vastarẽt terrã iudee. [i] Qui aũt in arce erãt. s. in monitõe bierosolymitana p̃ ppli ism̃l. [k] Miserũt cc. occulte. [l] Vt festinaret veni. p desertũ. vbi nõ obseruabat symõ. [m] Erat aũt cc. hoc ponit ad oñendũ aduent9 sui impedimentũ: naz sic dicit iosepb9: tanta nix cecidit in deserto q̃ nõ potuit venire sic dispositum erat. [n] Et cũ ap. h̃ oñr oñditur malignitas tripbõis i occisiõe innocẽtũ: z p ioathe duct

[r] Et congregãs. h̃ oñr ponit electi industria: cũ dr. [r] Et congreg. om. vi. bellatoz es. vt eẽnt parati p tripbonẽ. [s] Accele. cõsu. cc. quos ceperat ionathas: vt br̃ in ca. pcedenti. [t] Et misit ionathan cc. q̃ erat fidelis amicus sibi. [v] Et cũ eo exercitũ cc. z dicit nouũ: naz añ posuerat ibi symon custodes: vt br̃ ca. pcedenti: z timebat ne traderent ioppen tripboni: pter qõ misit alios de q̃b9 magis confidebat. [r] Et mouit tripbõ. Hic oñr ponit repulsio contra tripbonis: et h̃ duplex: scda ibi. Et post h̃ venit. Circ

scdo antiochi regis: ibi. Tripho aūt. Circa primū dr.
o Occi. io. tc. in odiū iudeoꝝ: et vt postea liberi⁹ occideret dñm suū: vt dictū est ca. p̄cedēti. cetera patent vsq; ibi. p Et statuit septē pyramides. ē aūt pyramis edificiū lati⁹ in inferiori pte tendēs sursus in acutū: z dr a pyr qđ ē ignis q̄ ē talis figure. Fecit āt vj. pyramides p patre suo z mr̄e z q̄tuor p fratribus: seipsū āt p se: z sic adhuc viuēs fuit ysolicitus de sua sepultura. q Et his circūpo. tc. ad sustētamētū edificij. r Et sup colūnas arma sculpta. vt dicūt alicꝫ. Alicꝫ vo arma vera: sicut supra sepulcra militū ponūtur scuta z vexille ad mēoriā eōrum q mortui erāt in ōfensiōe gentis sue.

s Trip. āt. hic ponit malignitas tripho is occisiōe dñi sui regis: z p3 fra vsq; ibi. s Et fe. plagā tc. Sicut dr Prouer. xxj. Cū impij sūpserit principatū: gemet populus.

t Et edi. symō ꝑsidia iudee tripho is malicie resistendo.

v Et ele. sy. b ꝑhr circa iudeos describit libertatis restitutō. Et primo ponit ei⁹ acceptō: secdo executō: ibi. In die b⁹ ill'. Circa primū sciendū q̄ ly rex demetri⁹ fugisset de ꝑlio sine victus: vt ꝟ. xj. ca. tm postea collegit sibi vna pte regni: z aliq̄ principes et milites recedētes ab antiocho adherent sibi pugnātes p eo ꝺ ionatha: vt dictū est ꝟ. xj. ca. z. xij. Ex postea antiocho occiso z tripbone regnāte p eo: iudei magis elegerūt adherere demetrio a quo p⁹ recesserāt: eo q̄ mētitus fuerat ionathe p̄missa vt bñ ꝟ. ca. xj. q̄ tripboni qui ionathā voluit ceperat: et ip̄m cum filijs suis necāuerat: z demetri⁹ libenter recepit eoꝝ reconciliationē: vt ꝺ tripbonē iuuarēt eū: q̄ voluit occupauerat regnū: z sic ꝺdescendit iudeis ad eoꝝ voluntatē: et hꝫ est qđ dr.

i modi ciuitate patrie e⁹. Et plāxerūt eum oēs isrl plāctu magno: z luxerūt eum dies multos. Edificauit symon sup sepulcrū ꝓpris suis z fratrum suoꝝ edificiū altum visu: lapide polito retro z aū⁹ z statuit septē pyramides vnā ꝺ vnā: p̄ri z mri: et q̄tuor fribus

q Et his circumposuit colūnas magnas: r sup colūnas arma ad mēoriā etnā: z iuxta arma naues sculptas q̄ viderēt ab hoibus nauigātibus mare. Hoc est sepulcrum qđ fecit in modū vsq; in hūc diem. s Tripho aūt cum iter faceret cū antiocho rege adolescente dolo occidit eū: z regnauit in loco ei⁹. Et imposuit sibi diadema asie: t z fecit plagā magnā in terra. u Et edificauit symon ꝑsidia iudee: munies ea turribus excelsis: z muris magnis: et portis z seris: z posuit alimēta in munitōibus. v Et elegit symon viros x z misit ad demetriū regē y vt faceret remissionē regioni⁹ qz act⁹ oīs tripbonis ꝑ direptiōem fuerāt gesti. Et demetri⁹ rex adverba ista rndit ei: z scripsit epistolā talem. Rex demetrius symōi sūmo sacdoti z amico regū z senioribus z gēti iudeoꝝ salutē. a Coronā auream z baben quā misistis suscepim⁹: et pati sum⁹ facere vobiscū pacē magnā b z scribere ꝓpositis regi⁹ remittē

vob q̄ indulsim⁹. c Quecūq; em ꝓstituim⁹ vob d ꝓstāt. Munitōes q̄s edificastis vobis sint e Remittim⁹ q̄ ignorātias z pctā vsq; in hodiernū diem: z coronā quā debebatis. Et si q̄d aliud erat tributariū in ierl'm tā nō sit tributariū. f z siq; ex vob apti sūt scribi inter nros: g cōscribant z sit int nos pax. Anno centesimo septuagesimo h ablatū ē iugū gētis ab isrl'. i Et cepit ꝓpls isrl' scribē in tabulis z gestis publicis: āno primo sub symone sūmo sacerdote magno duce et ꝓncipe iudeoꝝ. k In diebus ill' applicuit symō ad gazā: l z circūdedit eā castris: z fec machinas z applicuit ad ciuitatē z percussit turrim vnā: z ꝓpheudit eā. m z q̄ eruperāt n erāt intra machinā z ciuitatez: o et fact⁹ ē mot⁹ magn⁹ in ciuitate. p Et ascēderūt q̄ erāt in ciuitate cum vxoribus et filijs sup muros scissis tunicis suis: z clamauerūt voce magna postulantes a symōe dextras sibi dari: z dixerūt. Rñ nob reddas ꝓm malicias nostras: q ꝓm miscdias tuas: z seruiemus tibi. r Et flexus symō r nō debellauit eos: eiecit tñ eos ꝺ ciuitate s z emūdauit edes in quibus fuerant simulacra t z tunc intrauit in eam cum hymnis benedictōes dñi. u Et eiecta ab ea oī immundicia: x collocauit in eā viros

a Coronā tc. i. ornamentum colli et aureis anuli cōtextum. hoc misit symon demetrio: z ipse suscepit in signum facte reconciliatōnis.

b Et scribere prepositis. i. prepositis nostris.

c Remittere tc. a tpe ionathe.

d Quecūq; enim ꝓstituimus vobis tunc.

e Cōstat. i. firmiter stat nūc z in futurū. f Remittim⁹ q̄z tc. i. si p ignorantiaz fecistis aliquid ꝓtra me ꝓ antiocho.

g Et siq̄ tc. s. amicos. b Conscribant tc. s. firma et libera: iō subditur.

i Ablatum est tc. s. plenarie: añ vo fuerat ablatū partialiter z imꝑfecte. Et q̄ istud fuit factū notabile: iō subditur. k Et cepit ꝓpls is. scri. tc. tales em annotationes temporū incipiūt ab aliq̄ eūctu notabili: sicut iudei ꝓmo scripserūt ab exitu de egypto. postea de reditu a babylōe: z ꝓsilr bic a pōtificatu symōis z ei⁹ ducatu: sub quo libertas fuit eis restituta. l In die. il. hic ꝓpr ponit executio de libtat: z ꝑ ipugnādo gazā: secdo arcē ibi. Qui aūt

erāt. Circa primū dicit. l In die.il. symō applicuit ad gazaz. q̄ multū erat nociua iudeis. m Et circundedit eā castris. i. bellatoꝝ cū eis. n Et q̄ eruperā. i. effugerant de turre capta. o Erāt intra machinā ꝛc. i. refugerāt ad q̄ndaz munitōez ciuitaꝫ sic noiataz. p Et factus est motus magn⁹. s. timoꝛ: iō sequit. q Et ascēderunt ꝛc. z pz ira vsq; ibi. r Nō debellauit eos. scz occidēdo. s Et emūdauit edes ꝛc. naz habitatores erāt ydolatre. t Et tūc intrauit eā ꝛc. attribuēdo illā victoriā deo.

v Et cic. ꝛc. i. idolatria. x Collocauit in ea viros. i. iudeos. y Et muniuit eā. p̄ aduersarios. a Qui aūt. hic p̄ñr ponit̄ ipugnatō arcis cū di. Qui aūt erāt in arce irlm phibebāt ꝛc. i. q̄ muꝝ int̄ arcez z ciuitatē edificatū: vt dr̄ s. ca. p̄cedēti: z q̄ custodias ānatoꝝ supaddidas a symone. cetera patēt vsq; ibi.

b Et cyna. Cynara cynare ē instrumētū musicū dr̄ tñ a cieo cies qđ idez est q̄ moueo moues: qz suo sono nō tabul̄ mouet acrē.

c Et nablis. i. citharl. d Quia ꝓtrit⁹ē inimic⁹ magn⁹. i. pl̄s erns i arce q̄ multū ḡuabat pplm z impedebat cultū diuū. cetera patēt vsq; ibi.

e Et vi. sy. ꝛc. i. fortis z iust⁹ z industr⁹ ad bellandū.

f Et posuit eū ducē vtutū. i. bellatorū. g Et babi. in gazar. i. in gaza z ei⁹ iburbijs. i. iobānes vt r̄sistēt aduersarijs. Ca. xuij.

Anno. clxij. Dē adeptionem libertatis. hic p̄ñter agit̄ de renouatōe amicicie z familiaritatis: z diuidit in tres ptes: q̄r̄ ponunt̄ duo p̄ambula scdo renouatō ipa: ibi. Et auditū ē: tercio dignitas pōtificalis symōi ꝓstituta: ibi. Et h exēplū. Primū p̄ambulū ē captō demetrij reg: cui⁹ notat̄ ptes: cū dr̄. a Anno. clxij. regni grecoꝝ: z sic ē in alijs intelligēdū. cetera patēt.

b Et siluit. hic ponit̄ scdm p̄ambulū qō ē pacificatō iudee sub symonis regimie: cū dr̄. Et siluit. i. a pl̄is nociuis

q̄ legē facerent: y z munisit eam et fecit sibi habitatōez a Qui ibāt erant in arce irlm phibebant egredi z ingredi regionez: z emere ac vendere z esurierūt valde: z multi ex eis fame perierunt. Et clamauerūt ad symōez vt dexteras accipent: z dedit ill̄. Et eiecit eos inde: z mūdauit arcē a ꝓtamiatōib. Et intrauerūt in cā tercia z vicesima die secundi mēsis: anno septuagesimo ꝓximo cuz laude z ramis palmaꝝ b z cynaris z cymbal' c z nablis et hymnis z cāticis: d q̄ ꝓtrit⁹ est inimicus magn⁹ ex isrl. Et ꝓstituit vt oīb ānis agerentur dies hi cum leticia. Et muniuit mōtez tēpli: q̄ erat sec⁹ arcez. z hītauit ibi ipe z q̄ cū eo erāt. e Et vidit symō iobem filiū suū q fortis plū vir eēt: f z posuit euz ducē vtutū vniūsaꝝ: z hītauit in gazar. Ca. xiij.

Anno cētesimo septuagesimosecūdo cōgregauit rex demetri⁹ exercitū suū z abijt i mediā ad p̄hēdā sibi auxilia: vt expugnaret triphonem. Et audiuit arsaces rex persidis et medie: q̄ intrauit demetri⁹ cōfines suos: z misit vnum de principib suis: vt p̄phenderet eū viuū: z adduceret eū ad se. Et abijt et pcussit castra demetrij: z p̄phēdit euz et adduxit eū ad arsacez: et posuit euz i custodiā. b Et siluit oīs terra iuda oīb diebus symonis. c z q̄siuit bōa

gēti sue: b z placuit illis potestas ei⁹: c z glia ei⁹ oīb diebus d Et cū oī glia sua e accepit ioppē i portū: b z fecit introitū in insul' marl. Et dilatauit fines gētis sue. z obtinuit regionē. f Et pgregauit captiuitatē mltā: g z dñat⁹ ē gazare: z bethsure z arcē et abstulit īmūdicias ex ea: z nō erat q̄ r̄sisteret ei h Et vnusq̄sq; colebat terrā suā. cū pace: i z tra iuda dabat fruct⁹ suos: z ligna campoꝝ fructū suū. k Seniores i plateis sedebāt oēs: l et de bōis tre tractabāt: m z iuuenes induebāt se glaz n et stolas belli' z ciuitatib⁹ o tribuebāt p alimonias: et ꝓstituebāt eas vt eēnt vasa munitōis. q Quadusq; noiatū ē nomē glie ei⁹ vsq; ad extremū tre. Fecē pacē sup trā: z letatus ē isrl leticia magna. Et sedit vnusq̄sq; sub vite sua et sb ficulnea sua: et nō erat q̄ eos treret. Defecit impugnās eos sup trā: r ges ꝓtriti sūt i diebꝫ illis. Et pfirmauit oēs hūiles ppli sui et legē exq̄siuit: z abstulit omnē iniquū z malū. s Sctā glificauit: a z multiplicauit vasa sctoꝝ. b Et auditū est rome q̄z defunct⁹ eēt ionathas et vsq; in spartiatas: z ptristati sūt valde. Et audierūt aūt q̄ symō fr̄ ei⁹ fact⁹ eēt sūm⁹ sacerdos loco ei⁹: z ipe obtineret oēz regiōez et citates i ea: c scripserūt ad eū tabulis ereis: vt renouarēt aīcicias et societatē: quā fecerēt cuz

c Et q̄siuit bo. genti sue. principaliq̄ sibi: q̄z bonuz quātū ꝓmim⁹ q̄to diuini⁹. d Et placuit illis. s. iudeis ptās symōis: q̄tuz ad ducatū. e Et glia. q̄tū ad pontificatū. f Et cū oī glia sua. i. cū oibus alijs q̄ fecerat glorioſe. g Accepit ioppē in portū. s. marlō subdit.

b Et fecit introitū ꝛc. ad q̄s iudei babebāt liberū accessuz p illum portum.

i Et pgregauit captiuitatē multā. Hoc intelligit dupliciter: vno modo d gentilib⁹ quoꝝ multos captiuauit: alio modo d iudeis: quoꝝ multos d captiuitate redemit z ad iudeam reduxit.

k Et dñat⁹ est ꝛc. sicut pz ca. p̄cedēti. l Et vnusq̄sq; ꝛc. in quo notatur pacis securitas.

m Et terza iuda dabat fruct⁹ suos ꝛc. Ecce tre fertilitas.

n Seniores i plateis ꝛc. in q̄ apparet hominū longeuitas.

o Et de bonis terre tractabāt ecce iusticie veritas.

p Et iuuenes induebāt se gloriam. Ecce pplī iocunditas.

q Et stollas belli. i. arma bellica. Ecce strenuitas: nam tpe pacis vtebant̄ talibus: vt si bellus insurgeret scirēt se armare z posset facil⁹ arma portare.

r Ciuitatibus i. ciuitatuz paupertibus.

s Tribue. symoni. t Tallimonias ꝛc. i apte ad sui defensionē si esset necesse. Et quia tot bona puenerūt sub symonis regimine: ō subditur de ipso. v Quoadusq; nominatum est ꝛc. i. valde longe. z est hyperbole. cetera patent vsq; ibi. x Sancta glorifi. i. templum z atria. a Et multiplicauit vasa sanctoꝝ: quib⁹ vtebant̄ sacerdotes ad diuinum cultum.

b Et auditū ē rome. Hic p̄ñr describit renouatō amī

icie ⁊ ꝑ scribentibus extraneis: scdo scribentibus iudeis: ibi. Post ꝫ aũt. Circa primum dr. b Et auditum est rome. ⁊ ꝓz vsq; ibi. c Scripſ. vbi ponit scriptura romanoꝝ de renouatõne amicicie cũ iudeis quã fecerãt cũ iuda: vt bi ꝫ.ca. vj. ⁊ cũ ionatha. xij. ca. scdo ponit scriptura spciatarũ de renouatione amicicie cuz iudeis cum dr.

d Spar. pn. ⁊ ciuitates. i. ciuitatũ rectores.

e Nuncia. no. ex aduersariorũ vioz tedellatõne: ⁊ restitutõne libratꝰ: ⁊ pacis cõsecutione.

f Et scrip. i. i libris auctẽticis: in qb⁹ erãt scripta ꝑpli decreta: ⁊ sequit foza scribendi: cũ dr numenius ãtiochi fili⁹ ⁊c. g Donere exẽplũ ⁊c. i. in libris ad ptez diligẽtissime reseruatis.

h Pꝰ ꝫ autez. Hic ꝓñr ponit renouatõ amicicie ꝑ nuncios iudeoꝝ: et ptz lra vsq; ibi.

i Quã gra. ⁊c qli dicãt. ñ soluz reddende sit sibi gre ⁊ honores p amicicia quaz a nob⁹ req̃siuit: ꝛ pter exeniũ notabile qđ misit: ꝫ etiã ꝑpt ei⁹ ꝑ bitates: qb⁹ aduersarios popli suiviriliter expugnauit. k Et statuert ei libertatẽ. ab oi tributo. l Et descri. in tab. ereis ⁊ ad memoriaz in futuro.

m Et posuert. scilz iudei tabulas illas.

n In titu. i. cũ alijs scriptis ad memoriã reservatis. o Et ꝫ ẽ exẽplũ. Hic ꝓñr describit põtifical' dignitas symõi ⁊ ei⁹ here dib⁹ ꝓstituta ab oi ꝑplo iudoꝝ scripturã auctẽticã: vel decretũ de q̃ dr. Et hoc est exemplũ. Circa quã ꝓstitutõez ꝑ ꝑ modũ cuiusdã ꝓlogi ponit tps cũ dr.

p Octauadecima die mensis ebul. i. Augusti.

q Anno. clxij. regni grecoruz. r Et anno. iij. sub symone ⁊c. ⁊ sic ꝓz q descriptõ b⁹ institutõis vl decreti facta est valde soleniter. s. p tpa regũ et põtificũ: sicut põdicatio bti Johis baptiste: Lu. iij. s In quentu ⁊c. In q̃ describit notabilis cetus ꝑplũ.

t Symõ aũt. Hic secundo ꝓñr describitur multiplex rõ ꝓpter quam pontificalis dignitas concessa est symoni et eius filijs: cum dr.

t Symõ aũt matathie. Fuit ei iste matathias sacerdos de sorte seu vice iarib: sicut dctm est supra cap. ij. sic ẽ zacharias pater iohannis dicit de vice abia: Lu. j.

v Dederũt se periculo: vtz ex põdictis. x Et starent sancta sanctorum. i. templũ.

y Et lex. quã volebat antioch⁹ abolere.

z Et gloria magna. i. diuin⁹ cult⁹ quem volebat destruere. cetera patent ex põdictis vsq; ibi. a Tunc restitit symõ: vt ꝓz ex põdictis ca. põce.

b Et eroga. pe. multas de ꝫba pro sua gente defendenda. c Et quecũ q; apta erãt ad correpcetõez eoꝝ. id ẽ ad repssionem aduersarioꝝ: vt balistas arcus ⁊ ꝓsilia

d Et vidit ꝑplus. Hic tercio ꝓñr ponit dicte ꝓstitutionis siue institutionis actus cum dr. Et vidit ꝑplus actũ symonis. i. ei⁹ facta valde notabilia.

e Et posuerunt eũ duce suũ ⁊c. supra cap. ꝓcedenti. Posuerũt eũ duce suũ ꝑ ꝑsona sua et simplici ẏbo. Hic aũt posuerũt cum duce ⁊ pontificem nõ solũ ꝑ se: ꝫ ꝑ posteritate sua: ⁊ hoc firmauerũt in mutabili decreto. cetera patẽt vsq; ibi.

f Et infere. pla. magnã castitati. i. mundicie templi ⁊ cult⁹ diuini: ⁊ quia mulieres hebreas rapiebãt aliqñ illis abutentes. g Et rex demetrius statuit illi ⁊c. capitlo precedenti. h Euchinit. v. ⁊c. i. non solum bona ꝫ uie

iuda ⁊ cũ ionatha fribꝫ ei⁹. Et lecte sũt in ꝓspectu eccl'ie in irl'm. Et ꝫ exẽplũ epl'aꝝ qs spartiate miserũt. Spartiataꝝ ꝓncipes ⁊ ciuitates symõi sacerdoti magõ ⁊ seniorib⁹ ⁊ sacerdotibus ⁊ reliq̃ ꝑplo iudeoꝝ fribꝫ salutem. Legati q̃ missi sũt ad ꝑplm nr̃m nũciauerũt nob⁹ ꝺ vra gl'ia ⁊ honore ⁊ leticia: ⁊ gauisi sum⁹ i introitu eoꝝ. Et scripsim⁹ q̃ ab eis erãt dctã in ꝓcilijs ꝑpli sic. Numenius antiochi: ⁊ antipater iasonis fili⁹ legati iudeoꝝ venerũt ad nos: renouãtes nobiscũ amicicias pristinam. Et placuit ꝑplo excipere viros glorioseꝰ ⁊ ponẽ exẽplũ ꝫmonũ eoꝝ in segregat' populi libris: vt sit ad memoriam ꝑplo spartiataꝝ. Exẽplũ ãt hoꝝ scripsim⁹ symõi magõ sacerdoti. Post ꝫ ãt misit symõ numeniũ romã hũtẽ clypeũ aureũ magnuz pondo mnarũ mille: ad statuendam cũ eis societatem. Cũ aũt audiſſz ꝑplus romanus ꝫmones istos: dixerũt: Quã grarũ actõem reddem⁹ symoni et filijs ei⁹? Restituit. n. ipe fratres suos et expugnauit inimicos isrl ab eis. ꝛ statuert ei libertatẽ: ˡ ⁊ descripsert i tabulis ereis: ᵐ et posuert ⁿ i titulis i mõte syon. Et ꝫ ẽ exemplũ scripte. Octauadecia die mensis ebul: ᵠ anno centesimoseptuagesimosecundo: ʳ ãno tercõ sb symone sacerdote magno in asaramel ˢ i ꝓuẽtu magno sacerdotũ et ꝑpli ⁊ ꝓncipũ ⁊ gẽtis ⁊ seniorꝝ regiõis nõ fcã sũt ꝫ: qm frequẽter fcã sit ꝑlia i regiõe nr̃a. Symõ aũt matathie fili⁹ ex filijs iarib et frẽs ei⁹ ᵛ tederũt se periculo: ⁊ restiterũt aduersarijs gẽtis sue: ˣ vt starẽt scã ipoꝝ: ʸ ⁊ lex ᶻ ⁊ gl'ia magna gl'ificaueret gẽtẽ suã. Et congregauit ionathas gẽtẽ suã: ⁊ factꝰ ẽ ill' sacerdos magn⁹: ⁊ appositꝰ ẽ ad ꝑplm suũ. Et voluert inimici eorũ calcare sancta: ⁊ atterere regiõz ipoꝝ: et extẽdẽ manꝰ in sancta sanctoꝝ. Tũc restitit symon: et pugnauit ꝑ gẽte sua: ᵇ ⁊ erogauit pecunias multas: ⁊ armauit viros vtutes gẽtis sue: ⁊ dedit ill' stipẽdia ⁊ mũiuit ciuitates iudee ⁊ bethsurã q̃ eãt i finib⁹ iudee: vbi erãt arma hostiũ antea: ⁊ posuit illic ꝑsidiũ viros iudeos. Et ioppẽ munuit q̃ erat ad mare: ⁊ gazarã q̃ est i finib⁹ azoti: i q̃ hostes ãtea hitabãt: et collocauit illic iudeos: ᶜ ⁊ q̃cũq; apta erãt ad correptõz eoꝝ posuit i eis. Et vidit ꝑplus actũ symõis ⁊ gl'iaz quã cogitabat facẽ gẽti sue ᵉ et posuert eũ ducẽ suũ ⁊ ꝓncipẽ sacerdotũ: eo q̃ ipse fecerit ꝫ oia ⁊ iusticiã et fidẽ quã ꝓseruauit gẽti sue: et exquisiuit oĩmõ exaltare ꝑplm suũ. Et i diebꝰ ei⁹ ꝑdctatũ ẽ i manibꝰ ei⁹ vt tollerẽt gẽtes de regiõe ipoꝝ: ⁊ q̃ i ciuitate dauid erãt i irl'm i arce de q̃ ꝓcedebãt ⁊ ꝓtamiabãt omia q̃ in circuitu sctõꝝ sũt ᶠ et inferebãt plagã magnã castitati. Et collocauit in ea viros iudeos ad tutamẽtũ rgio

eam ex amore: vt ab eo iuraretur: vt dictū est ca. pcedēti. ſ ne a romanis puniret ſi oñderet ſe aduerſariū Symoni ꝛ iudeoꝝ genti. i ¶ Et quia iudei ꝛ ſacerdotes eoꝝ ꝛc. repetitio eiuſdē est qđ pmiſſum eſt ad maiorē affirmationē. i ¶ In eternū. i. p ſe ꝛ ſua poſteritate. k ¶ Donec ſurgat ꝓpheta fidelis. i. meſſias a iudeis expectatus ꝛ ꝓpheta eis pmiſſus. Deutro. xviij. Prophetā ſuſcitabo eis ꝛc. et tūc eſt adimpletū: qꝛ filij ſymonis tenuerūt principatū ꝛ ſacerdotiū vſqꝫ ad herodē aſcalonitā: cui⁹ tpe natus eſt xp̄s: math. ij. q̄ eſt rex ꝛ ſacerdos in eternū. l ¶ Et vt ſit ſu. eos dux. in regimie tpali. m ¶ Et vt cura eēt illi ꝓ ſanctis in regimie ſpūali. n ¶ Et vt ꝯſti. ꝑpo. ſub ſe in vtroqꝫ regimine. o ¶ Et ſup arma. vt null⁹ moueat bellū ſine eius licentia. p ¶ Et vt audi. ab oib⁹. i. ei obediat i oibus. q ¶ Et ſcribant in noie ei⁹ oēs ꝯſcriptōnes. i. acta publica: dicēdo. Actū anno tali ſymonis. r ¶ Et vt opi. pur. et au. veſtib⁹ auro textis vel aurea corona. s ¶ Et ne li. Hic q̄rto ponit dicte ꝯceſſionis ꝯfirmatō: cū dr̄. Et ne liceat vlli de pplo: cuiuſcūqꝫ ꝯditiōis aut ſtat⁹. t ¶ Irritū face aliqd hoꝝ ꝛ ſubdit ꝯñr pena trāſgreſſoꝝ: cū dr̄: Qui autē fecerit ꝯ hec ꝛc. v ¶ Re⁹ erit. ſ. mortis vel alterius pene ſm modū et q̄ntitatē culpe. x ¶ Et ꝯplacuit oi pplo. dc̄a ordinatō. Et qꝛ ad h̄ reqrebat ꝯſenſus ſymōis: ſubdit. Et ſuſcepit ſymon ꝛc. Et ſcripturā iſtā decreuit ponere in tabulis ereis. ad ppetuā memoriā.

nis ꝛ ciuitatis: et exaltauit muros in hierl'm[g]. Et rex demetri⁹ ſtatuit illi ſummū ſacerdotiū ſm h̄ fecit eū amicū ſuū: et glificauit eū gl'ia mag̃.[b] Audiuit em̄ q appellati ſīt iudei a romanis amici ꝛ ſocij ꝛ frēs: ꝛ qꝛ ſuſceperūt legatos ſymōis gl'oſe: [i] ꝛ qꝛ iudei ꝛ ſacerdotes eoꝝ ꝯſenſert eū eſſe ducē ſuū et ſummū ſacerdotē[l] in eternū [k] donec ſurgat ꝓpħa fidelis [l] et vt ſit ſup eos dux: [m] et vt cura eēt illi ꝓ ſanctis: [n] ꝛ vt ꝯſtitueret ꝑpoſitos ſup opa eoꝝ: ꝛ ſup regiōes: [o] ꝛ ſup arma ꝛ ſup p̄ſidia: ꝛ cura ſit illi de ſc̄tis: [p] ꝛ vt audiat ab oibꝫ: [q] et ſcribant in noie ei⁹ oēs ꝯſcriptōnes i regione [r] ꝛ vt operiat purpura ꝛ auro. [s] ꝛ ne liceat vlli ex pplo et ex ſacerdotibꝫ [t] irritū face aliqd hoꝝ: ꝛ ꝯdicere his q̄ ab eo dicūt: aut ꝯuocare ꝯuentū i regiōe ſine ipo: ꝛ veſtiri purpura ꝛ vti fibula aurea. Qui aūt fecerit ex h̄: aut irritū fecerit aliqd hoꝝ [v] re⁹ erit. [x] Et cōplacuit oi pplo ſtatuere ſymonē. et face ſm v̄ba iſta. Et ſuſcepit ſymō ꝛ placuit ei vt ſummo ſacerdotio fungeret: ꝛ eēt dux et princeps gētis iudeoꝝ ꝛ ſacerdotum: ꝛ p̄eſſet oibꝫ. Et ſcp̄turā iſtā decreuit ponē in tabulis ereis: [z] et ponē eas i ꝑibolo ſcōꝝ i loco celebri. [a] Exemplū āt eoꝝ ponere i erario [b] vt hēat ſymō et filij eius.

¶ Ca. xv.

Et miſit rex antioch⁹ filius demetrij [b] ep'las ab inſulis maris ſymoni ſacerdoti ꝛ pncipi gentis iudeorū ꝛ vniūſi gēti: ꝛ erāt ꝯtinentes hūc modū. Rex antioch⁹ ſymōi ſacerdoti mag̃ et gēti iudeoꝝ ſalutē. [c] Qm̄ q̄dē peſtilētes obtinuert regnū patrū nroꝝ: volo āt vēdicare regnū ꝛ r̄ſtituē illō ſic erat antea: et lectam feci multitudinē exercit⁹: ꝛ feci naues bellicas. Volo āt ꝓcedē ꝑ regiōē vt vlciſcar in eos q̄ corrupert regiōē noſtrā. ꝛ q̄ deſolauerūt ciuitates mltas i reg̃ meo [d] Nūc g̃ ſtatuo tibi omnes oblationes q̄s remiſert tibi añ me oēs reges: ꝛ q̄cūqꝫ alia dona remiſert tibi: [e] ꝛ ꝑmitto tibi facē ꝑcuſſurā ꝓprij numiſmatis i regiōe tua. Hieruſalē āt ſc̄tā eē ꝛ liberam: ꝛ oīa arma q̄ fabricata ſīt ꝛ p̄ſidia q̄ conſtruxiſti q̄ tenes maneāt tibi. Et oē debitū regis ꝛ q̄ futura ſīt regi ex h̄ ꝛ in totū tp̄s remittūt tibi [f] Cū aūt obtinuerim⁹ r̄gnū nr̄m: glificabim⁹ te ꝛ gentē tuā: ꝛ templū gl'ia magna ita vt manifeſtet gl'ia vr̄a in vniūſa terra. [g] Anno centeſimo ſeptuageſimo q̄rto: exijt antioch⁹ in t̄rā patrū ſuoꝝ: ꝛ ꝯuenert ad eū oēs exercitus: ita vt pauci relicti eēnt cū triphone. Et iſecutus ē eū ātioch⁹ rex: ꝛ venit doram fugiēs ꝑ maritimā. Sciebat enim q congrega-

monis obitus: circa mediū ſeq̄ntis ca. ibi. Et ptolomeus ꝛc. Prima in tres: qꝛ primo ponit ātiochi cū ſymone ꝯfederatio: ſcđo federis ruptio: ibi. Antioch⁹ autē tercio ruptōnis punitio in principio ſeq̄ntis ca. Prima adhuc in tres. nam pmo ponit dicta ꝯfederatō ſecūdo triphonis inſecutō: ibi. Anno cen. ꝛc. tercō cuiuſdā ſupi⁹ dicti declaratō: ibi. Venit aūt. Prima in duas: qꝛ primo ponit ſcriptura ꝯfederationis motiuū: ſecūdo federis modum: ibi. Nunc g̃. Circa primū dr̄. a ¶ Et miſit antiochus filius demetrij ꝛc. Joſephus dicit ipm fuiſſe frēm eius: ſ dicto ioſephi nō eſt credendū ꝯ auctoritatē hui⁹ libri vt ſ. dictū eſt. b ¶ Ep'las ab inſulis maris. adhuc. n. non obtinebat regnū ſyrie: ideo q̄rebat

z ¶ Et ponere eas in ꝑibolo ſc̄toꝝ. i. in muro cingente tēplū aperi qđ ē circū. a ¶ Exemplū āt eoꝝ ponere in erario. i. in loco magis publico. b ¶ Et ha. ſy. ꝛ fi. eius. i. videāt cū voluerint. ¶ Ca. xv.

Et miſit rex. Hic ꝯñr deſcribit ducat⁹ ſymōis ſub antiocho vltimi demetrij filio: ꝛ diuidit in duas ꝑtes: qꝛ pmo deſcribit hmōi ducatus: ſcđo ipſi⁹ ſy-

confederari cum ſymone. c ¶ Quoniam quidē peſtilentes. ſ. triphon ꝛ ei adherentes. cetera patent. d Nunc ergo ſtatuo. Hic conſequenter ponit confederatōnis modus: cum dicitur. d ¶ Nūc ergo ſtatuo tibi oēs oblatōnes ꝛc. id eſt gratias ꝛ conceſſiones regum precedentiū. e Et permitto tibi facere percuſſurā ꝛc. hoc addit ad ꝯceſſiones regū pcedē-

tiū:cetera patēt vsq; ibi. f Cū āt obtinuerim⁹ vbi fit ꝓmissio de futuro:q̄ tñ ñ fuit ipleta:vt bī .j.nā obtēto regno alienauit se a symōe:z iō tales ꝓmissiones videbāt simulatozie quousq; esset i regni possessione. g Anno.c.xc. Posita federatōe cū symōe:hic ꝓnr ponit insecutio triphonis a rege:z ptz lra vsq; ibi. h Cū.cxx.milib⁹ viroꝝ belli geratoꝝ.s.peditū. i Et circuiuit ciuitatē ponēs i circuitu ei⁹ obsidionē a pte terre naues a mari accesserūt.z sic fuit obsessa ciuitas ꝑ trāꝝ ꝑ mare. k Et vexabāt ciuitatē. telis z machinis. k Venit aūt.b ponit cuiusdaz supradicti declaratio. dcim.n.fuit ca.ꝓcedēti:q̄ statuerūt romāi symōi libertatē. z descripserūt in tabul'ereis: et ñ fuit ibi dcim q̄s erāt tenoꝝ illius scripture z q̄s fuit nūci⁹.iō b declarant ista:z p̄ q̄tū ad nūciuz: cū dr k Venit āt Nūc.xc.secdo q̄tū ad scripture tenoꝝ:cū dr. l Nuci⁹ ꝓsul romāoꝝ.tūc.n.romana ciuitas p ꝓsules regebat m Ptolemeo regi.s.egipti.cetera patēt vsq; ibi n Alisuz e aūt nobis accipe ab eis clypeū.i federis z amicicie signū. o Sicq ergo pestilētes. iudei. p Et vidicet xc.inferendo debitā penaz. q Hec eadē scripta xc.s.syrie.et q̄ pz q̄ istō pō t b ꝓ recapitulatōez:nā hoc ptigit demetrio pie āt iochi adhuc regnāte:hoc ēt bī ꝑ illō qd br ca.pce.s.q̄ rex demetr⁹ fecta sunt mala i eū:z relict eū exercitus:z applicuit antiochus sup dozā b cū cētū vigīti milib⁹ viroꝝ belligerato rū z octo milib⁹ equitū l Et circuiuit ciuitatē:z naues a mari accesserūt: k z vexabāt ciuitatē a terra z mari z neminez sinebant ingredi vel egredi k Venit aūt numenius z q̄ cū eo fuerāt ab vrbe romana hñtes epl'as regib⁹ z regionib⁹ scriptas:in quibus ꝓtinebāt hec. l Lucius ꝓsul romanoꝝ: m ptolemeo regi salutē: Legati iudeoꝝ venerunt ad nos amici nr̄i renouātes pristinā amicicias z societatē missi a symōe pncipe sacerdotū z pp'lo iudeoꝝ. Attulerūt aūt z clypeū aureū mnarum mille. Placuit itaq; nobis scribere regib⁹ z regionib⁹ vt nō inferant illis mala:neq; impugnēt eos z ciuitates eoꝝ et regiones eoꝝ: z vt nō ferāt auxiliū pugnātib⁹ aduers⁹ eos n Visum aūt ē nobis accipe ab eis clypeum. o Si q̄ ergo pestilētes fugerint ꝺ regione iꝑoꝝ ad vos: tradite eos symoni pncipi sacerdotū: p vt vindicet in eos ꝑm legē suā. q Hec eadē scripta sūt demetrio regi: r z attalo z arrabe z arsaci: z īsuper regiones z samsame z spartanis z delo z mido z sitione z carie et samū z pamphiliā z licias z alicarnasum z rhoduz z faselida z chioo z siden et arado z gortynaz z gnidum et cyprum z cyrenen. s Exemplū aūt eoꝝ scripserunt symoni principi sacerdotum: z populo iudeoꝝ. t Antiochus autē rex applicuit castra in dras secūdo v admouens ei sup manus z machinas faciens:z conclusit triphonē ne ꝓcederet. F Et misit ad euz symon duo milia viroꝝ electoꝝ in auxiliū: et argentū z aurū z vasa copiosa:z noluit eam accipe ꝓmpsit oīa que pactus est cum eo antea:z alienauit se ab eo w Et misit ad eum atheno bium vnuz de amicis suis vt tractaret cum ipso dicens: Vos tenetis ioppem z gazaram z arcem que est in hierusalē ciuitates regni mei. x fines eaꝝ desolastis: x z fecistis plagā magnā in terra:z dominati estis ꝓ loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite ciuitates q̄s occupastis:z tributa locoꝝ in quib⁹ dñati estis extra fines iudee. Sin aūt dare ꝓ illis quingenta talenta argenti a z exterminiū qđ exterminastis:z tributoꝝ ciuitatum: alia talenta quingēta. Sin aūt veniemus z expugnabimus vos. Et venit athenobius amic⁹ regis in hierm: vidit gloriam Symonis et claritatē in auro z argento z apparatū copiosum b z obstupuit: et retulit ei verba regis.z respondit ei symon: z dixit ei: Neq; alienaz terrā sumpsimus:neq; alienaz detinem⁹:ꝫ hereditatē patruꝝ nostroꝝ que iniuste ab inimicis nr̄is aliq̄ tēꝑe possessa est. Nos ꝛo temp⁹ habentes vendicamus hereditatē patrū nostroꝝ. Nam de ioppe z gazara:que expostulas: ipi faciebant in populo plagā magnaz:z in regione nostra:bozuz damus talenta centū. Et nō rñdit ei athenobius verbū. c Reuersus aūt cum ira ad regē renunciauit ei verba ista:et gloriam symonis z vniuersa que vidit: d et iratus ē rex ira magna. Triphon autem fugit naui in orthosiam mare mediterraneū sita z iudee ꝓpinqua. f Et mandauit illi castra mouere.i.acies armatoꝝ ducere. f Et mandauit illi xc.id est fortalicium sic nominatuz

cit symonē amicuz suuz et glorificauit eū: z subdit ad hoc vna rō: cū dr: Audiuit.n.q̄ appellati sūt iudei a romanis amici xc. Et q̄ ptz q̄ iam receperat lras istas de renouatōe amicicie int romanos z iudeos r Et attalo z arrabe xc. vbi ponit pl'es reges et terre q̄b⁹ romāi scripserūt ꝓ iudeis in forma ꝓmissa.

s Explū āt eoꝝ xc. vt scīret q̄d reg⁹ esset scriptū ꝓ pp'lo iudeoꝝ. t Antiochus autez. hic ponit federis ātiochi cū symone ruptō. z hoc triplr ꝑ ꝓ signū. q̄ refutauit symōis donū z auxiliū: z hoc ē qđ dr. t Antioch⁹ aūt xc. obsidionez soluerat ꝓp byemē vel alterā causam. v Admouens ei sp manus. i. faciēs ei insultus.

x Et misit ad eū symon xc. z noluit ea accipe: vt ostenderet dissolutiōem federis z amicicie. y Et misit ad eū. hic ponit ruptio federis ꝺbo: q̄ misit solēnē nūciū ad repetendū ciuitates pl'es z tributa. z ꝑ lra vsq; ibi.

z Fines eaꝝ desolastis. incēdēdo. z Et fecistis xc. boies inficiendo. a Et exterminiū .i. ꝑ exterminio locoꝝ z boim. cetera patēt vsq; ibi.

b Et obstupuit. i. āmirat⁹ fuit de tanto statu symōis. cetera patēt vsq; ibi.

c Reuersus āt cū ira xc. eo q̄ symon nō rspōderat ꝑm suam voluntatē.

d Et irat⁹ est rex. hic ꝓnr ponit ruptio federis fcō: q̄ rex ꝓcepit inuadē iudeos. iō subdit:

e Et ꝓstituit rex xc. i. in terra supra

ex eo q̄ sup torrentē cedron cēt situꝫ vt ex hoc possꝫ melius impugnare iudeaꝫ. b Et obstruē portas ciuitatis. s. irā in hoib⁹ armatis.

b Rex aūt pseq̄bat tryphonē q̄ de rōam latēter fugerat p̄ mare. i Et venit cendebeus iamniā. ad inuadē dū iudeā: ō subdit. k Et cepit irritare plebē ⁊c.

l Et egressi. ⁊ cedrone ex improuiso ad p̄dandū populū ⁊ occidendū.

Caplm. xvj.

Et ascendit Hic ꝓpr̄ describit p̄dicte ruptōis fedēris punitio: circa quaꝫ p̄rio ponit dispositio exercit⁹: secūdo p̄flictus: ibi. Et surrexerūt. Circa p̄mū dr. a Et ascendit iohānes ⁊ gazaris ⁊c. in bierusalē que est in altiori situ ⁊ gaza.

b Et nūciauit symoni p̄ri suo. qꝫ sine eius licētia nolebat pugnare cū cēdebeo sicut fuerat ordinatū supra capitulo. xiij. p sacerdotes ⁊ pplm.

c Et vocauit symon ⁊c. q̄ poterāt ad belluꝫ p̄cedere. cetera patent vsq; ibi. d Et elegit ⁊ regiōe. xx. milia viroꝝ peditū.

e Et wrmierūt in modin. accipiētes requiē: vt eēnt magis expediti ad bella laboreꝫ. f Et surrexerūt. Hic cō sequēter ponit bella cōflictus cū dr.

g Et abierunt in campuꝫ parati ad bellum.

b Et fluuius torrēs erat inter mediū ipoꝝ. s. duoruꝫ exercituū. i Et admouit castra. s. ipe iobānes. k Et trāsfretauit primus vt daret alijs audaciā trāsfretandi. l Et dimisit pplm. p acies.

m Et eqtes in medio peditū. s. posuit ne equi ab aduersarijs vulnerarent. n Et exclamauerūt ⁊c. fm p̄ceptū legis Nume. x. o Residui aūt ⁊c. s. in cedrone.

p Tūc vulneratus ē iudas. hoc exponit ad notādū

da. q Et p̄stituit rex cēdebeum ducez maritimū: ⁊ exercitū peditū ⁊ equituꝫ vēdit illi. r Et mandauit illi mouere castra ꝓtra facie iudee s ⁊ mandauit ei edificare cedronē: t ⁊ obstruere portas ciuitatis: ⁊ rebellare pplm

t Rex aūt p̄sequebat tryphonē. u Et venit cēdebeꝰ iamniam: x ⁊ cepit irritare plebē ⁊ conculcare iudeā ⁊ captiuare pplm ⁊ interficere: ⁊ edificare cedronē. Et collocauit illic eqtes ⁊ exercitū y vt egressi pambularent viam iudee sicut constituit ei rex.

Ca. xvj.

Et ascendit iohānes ā gazaris b ⁊ nunciauit symoni p̄ri suo q̄ fecit cēdebeꝰ in pplo ipoꝝ. c Et vocauit symon duos filios suos seniores iudā ⁊ iohannē: et ait illis. Ego et frēs mei et wmꝰ p̄ris mei expugnauimus hostes isrl̄ ab adolescentia vsq; in hunc diem: ⁊ p̄spatū est in manib⁹ nr̄is liberare isrl̄ aliquotiens. Nūc aūt senui: ⁊ estote loco meo ⁊ fratris mei: ⁊ egressi pugnate p gente nr̄a. Auxiliū vo ⁊ de celo vobiscū sit. d Et elegit de regione viginti milia virorū belligeratoꝝ ⁊ eqtes: ⁊ p fecti sunt ad cēdebeū: e ⁊ wrmierūt in modin. f Et surrexerūt mane ⁊ abierūt in cāpū Et ecce exercitꝰ copiosus in obuiā illi: peditū g ⁊ fluuius torrēs erat inter mediū iporū h Et admouit castra ꝓtra facie eoꝝ ipe ⁊ pplꝰ eiꝰ: ⁊ vidit pplm trepidātē ad trāsfretādū torrētē: k ⁊ trāsfretauit p̄mꝰ. Et viderūt eū viri: ⁊ trāsierūt pꝰ eū. l Et dimisit pplm: m ⁊ eqtes in medio peditū. Erat aūt eqtatus aduersarioꝝ copiosus nimis. n Et exclamauerunt sacris tubis: ⁊ in fugā p̄uersus est cēdebeus ⁊ castra eiꝰ ⁊ ceciderūt ex eis multi vulnerati: o residui aūt in munitōem fugerūt. p Tūc vulneratus est iudas frāter iohannis

Johānes aūt insecutꝰ ē eos q wnec venit cedronē r quaꝫ edificauit: ⁊ fugerūt ad turres. q̄ erāt in agris azoti: s et succēdit eas igni. Et ceciderūt ex illis duo milia viroꝝ ⁊ reuersꝰ ē i iudeā i pace t Et ptolomeꝰ filiꝰ abobi p̄stitutus erat dux. u in cāpo hiericho: ⁊ hēbat argētū ⁊ aurū mltū. Erat. n. gener summi sacerdotis. x Et exaltatū est cor eiꝰ: y ⁊ volebat obtinere regionē. a ⁊ cogitabat wlnz aduersꝰ symonē ⁊ filios eiꝰ vt tollerēt eos. Symō aūt pābulās ciuitates q̄ erāt in regiōe iudee. ⁊ sollicitudiez gerēs eaꝝ b wscēdit in hiericho ipe et matathias filius eiꝰ ⁊ iudas anno centesimo septuagesimo septīo mense vndecio. c Hic est mensis sebath. d Et suscepit eos filiꝰ abobi. i mūiciū culā q̄ vocatur doch. cū wlo quā edificauit: e ⁊ fecit eis cōuiuium magnū: ⁊ abscondit illic viros f Et cū inebriatꝰ esset symō ⁊ filij eiꝰ surrexit ptolomeus cū suis. ⁊ sūpserūt arma sua: ⁊ intrauerūt in conuiuiū ⁊ occiderūt eū ⁊ duos filios eiꝰ ⁊ quosdā pueros eiꝰ. Et fecit wceptiōem magnā in isrl̄: ⁊ reddidit mala p bonis Et scripsit hec ptolomeꝰ et misit regi vt mitteret ei exercitū in auxiliū: ⁊ tradēt ei regiōez: ⁊ ciuitates eoꝝ ⁊

animo sit atē iohānis q̄ ñ dimisit aduersarios p̄ceq̄ pp vulneratōem sui frīs

q Donec vēit cedronē. s. cēdebeus: qđ patet ex hoc qđ sequitur. r Quā edificauit: ⁊ fugerunt ⁊c. s. alij qꝫ fugientes de bello vadunt p vias plures dispersi. s Et succēdit eas igni. s. iohānis et eiꝰ exercitus.

t Et ptolemeus. Descripta supius vita symonis virtuosa. Hic ꝓnter describit mors eiꝰ p̄ditiosa: cuius motiuū fuit ambitio que ponit cuz dr. t Et ptolomeus filiꝰ ⁊c. a socero suo symone

v In cāpo hiericho. i. in vna p te iudee.

x Et exaltatū est ⁊c. p superbiā.

y Et volebat ⁊c. i. totā iudeā p ambitiōz suā.

a Et cogitabat Hic secūdo ponit obtinēdi mediuz: qđ fuit nequissima p̄ditō iō dicit. Et cogitabat wlum ⁊c. Symon aūt p ambulans ciuitates: vt viderz qualr essent gubernate ⁊ cōtra aduersarios munite. b Descēdit hiericho vbi gener suus erat dux ab eo cōstitutus.

c Hic ē mēsis sebath. dz scribi sebeth ⁊ corrūpit ianuario.

d Et suscepit ⁊c. simulās amicicia cuz socero suo ⁊ filijs eius:

vt magis eos wcipet. e Et fecit eis ⁊c. vt facilē eos occideret. iō subdit. f Et cū inebriatꝰ ⁊c. i. conuenienter satiatus cibo et potu; eo modo loquendi q̄ dicitur Cant. v. comedite ⁊ bibite ⁊ inebriamini. cetera patent. g Et misit. Hic tercio ponit intentiōis ptolomei frustratio p iobannē qui eyadēs eius wluz

pugnauit fortiē postes ꝺ eū ⁊ ꝺefendit ⁊ tenuit iudeaꝫ
val.de magnifice pꝰ ꝑrem suū:ō dicit: Et misit alios sa
tellites suos. b Ju gazarā tollere iobānē.i. eū ca
pere ⁊ occidere. i Et tribunis.exercitus iobānis.
k Misit epl̄as ⁊c. ⁊ ꝑcurrens.s.satellites ptolomei
missos ad ꝑdicta loca.

l Quidā ꝺ pu
eris symōis: ꝙa
ptolomeꝰ ñ oēs
occiderat ꝧ aliquos ex eis: vt
dictū est supra.
m Et nūcia.
ioban. vt euade
ret dicta ꝑcula
n Et audiuit
aūt ⁊c.i.admira
tus fuit ꝺe dolositate tanta.
o Et ꝯpēdit
viros ⁊c. ⁊ eodē
mō ꝓuidit alīs
ꝑiculis solerter
⁊ prouide: ⁊ sic
ptolomeꝰ ꝺ fraudatus fuit a sua
pessima intētōe
p Et cetera ꝑ
mōnū iobānis:
ꝙb⁹ vocuit ꝓlīm
q Et belloꝝ eⁱ⁹
ꝙb⁹ ꝺefendit eū.
r Et bonaruꝫ
virtutū ⁊c. inter
ꝙs fuit victoria
notabilis quaꝫ
habuit ꝺe bircanis: ex ꝙ cognominat⁹ ē bircanus. s Et
edificiū muroꝝ
⁊c. in irlm et in
iudea ad ꝛre fortificatiōem.
t Et rerū gestaꝝ eius. q̄ fuerunt mirabiles ⁊ multe.
vñ dicit iosephus li.xiij. ꝙ ipe habuit spīm ꝓphetie.
v Ecce hec scripta sunt in libro ⁊c. hūc aūt librū non
habem⁹ sicut nec plures alios ꝺe ꝙbus fit mentio in li
bris regū ⁊ paralypomenon.

Postilla Nicolai ꝺe lyra super secunduꝫ librū ma
chabeoꝝ incipit.

Fratribus q̄ sunt ꝑ egyptuꝫ iudeis. Li
ber iste secūdus machabeoꝝ q̄ꝺā ē ab
breuiatio cuiusꝺā magni volumis a ia
sone cireneo ꝓscripti bñtis.v.libros p
tiales in ꝙb⁹ facta iude machabei ⁊ so
cioꝝ eius diffuse tractanť: ꝧ in hoc libro ponunť breuiter ⁊ succincte: vt ptz in fine ca. secūdi: vt q̄ ꝑ pauꝑtatē ꝑdictū volumē magnū cōpare nō possent vel
ꝑ eius plixitatē attediati eēnt legere: istud cōpēdiuꝫ
possent habere ꝺe facili ⁊ sine tedio ꝑcurrere legendo.
Fuit aūt compilatio hec facta tpe ꝺemetrij secūdi: vt
magis videbiť.j. ⁊ missa iudeis habitātib⁹ in egypto
ab illis q̄ erāt in iudea q̄ cū hoc in h⁹libu ꝑfatōe roga
uerť eos aliqs solēnitates suscipe q̄ ab eis fuerāt rō
nabiliter instituite. Jgiť iste liber in duas ptes diuidiť
scz in plogū ⁊ tractatū: q̄ incipit tercio capi. In ꝓma
ꝛo pte ꝓmo poniť inuitatio ad obseruātiā duplicis festi: secūdo breuiter tāgiť materia h⁹libu ca. sequenti:
ibi. De iuda ꝛo machabeo. Circa primū primo scribē

tributa ⁊ misit alios i gazarā tollere iobānē: ⁊ tribunis misit epl̄as vt venirent
ad se: ⁊ ꝺaret eis argentū et
aurū ⁊ wna. Et alios misit
occupare irlm ⁊ mōtē templi. Et ꝑcurrēs ꝙdā nūcia
uit iobanni in gazara: quia
perijt ꝓle⁹ ⁊ frēs ei⁹: ⁊ q̄ mi
sit te ꝙz interfici. Ut audiuit aūt vehemēter expauit:
⁊ cōphendit viros q̄ venerāt ꝑdere eu: ⁊ occidit eos.
Cognouit .n. q̄ q̄rebāt ꝑ
dere eū. ⁊ cetera sermonuꝫ
iohannis ⁊ belloꝝ ei⁹: ⁊ bonaꝝ virtutū ꝙb⁹ fortiť gessit: ⁊ edificiū muroꝝ ꝙs exstruxit ⁊ rerū gestaꝝ ei⁹: ecceh scripta sť in libro dieꝝ
sacerdotū ei⁹: ex quo factⁿ ē
ꝓnceps sacerdotū post patrē suum.

Explicit liber primus machabeoꝝ: incipit secūdus.

Capm.j.

Fratrib⁹ qui
sunt per egyptuꝫ iudeis: salutē dicūt fratres qui sunt i
hierosolymis iudei ⁊ qui in
regione iudee: ⁊ pacem bonam. Benefaciat vobis ⁊c
us ⁊ meminerit testamenti
sui quod locut⁹ est ad abraam ⁊ ysaac ⁊ iacob seruorum suoruꝫ fidelium: ⁊ ꝺet
vobis cor omnibus vt colatis eum: ⁊ faciatis eius
voluntatem corde magno
⁊ animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua:
⁊ in preceptis suis: ⁊ faciat pacem. exaudiat orationes vestras: ⁊ reconcilietur vobis: nec vos deserat
in tempore malo. Et nunc
hic sumus orantes ꝓ vobis. Regnante ꝺemetrio
anno centesimo sexagesimo
nono nos iudei scripsimus

tes captant illoꝝ ꝙb⁹ scribūt benivolētiā: secūdo inuitāt
eos ad festi duplicis obꝛuantiā: ibi. Regnante ꝺemetrio
tercio suam inferunt intentōem: ibi. Jcturi itaq;. Circa
ꝓmū captāt ꝺupliciter eoꝝ benivolentiā. s.eos amicabi
liter salutando: ⁊ ꝑ eis būiliter exorando: ibi. Bñfaciat
vobis: Circa ꝓmū ꝺr. a Fratrib⁹
q̄ꝺ est nomen amicabile: nam frater ꝺr quasi vere alter
ipe: ⁊ vocāt eos fratres: eo q̄ erāt ꝺ eaꝺē gente: ⁊ sub eaꝺē lege. b Qui
sunt ꝑ egyptū iudeis. s. dispsis. Ptolomeus. n. lagi filius
q̄ ꝓ alexāꝺrū magnū ꝓm⁹ regnauit in egypto: sicut. s.
dictū ē in ꝓmi libri
ꝓncipio multos iudeos captiuauit: q̄ruꝫ aliquos ptolemeꝰ philadelphⁿ ei⁹
succedens relaxauit i fauorē. lxx. interꝑtum: qui sibi libros Moysi: ⁊ ꝑm
aliquos totuꝫ vet⁹
testamētū trāstulerūt ꝺe hebreo i grecū. multi tñ in egypto remāserūt ⁊ ꝓcedēte tpe acq̄siert
bona tpalia: ⁊ ꝑ
lis ꝑcreatōem mlt̄iplicati sunt q̄bus
iudei manētes i iudea scripserť: ideo
subdiť.

c Salutē dicunt
fratres ⁊c. ⁊ pacez
bonā. nā bona gña
eligibilioꝝ est pace
mala. ꝺ Benefaciat. Hic ꝓpr captāt eoꝝ benivolētiā ꝑ eis exorādo dicētes. ꝺ Bñfaciat vo. ⁊c⁹. in spiritualib⁹ ⁊ tpalib⁹. e Et memi. testa. sui. i. firme ꝓmissionis. f Qꝺ locu. ē ad abraā. Gen. xij. g Et ysaac
xxvj. h Et iacob. xxviij. ⁊ supplendū est q̄ sunt ꝺe numero seruoꝝ suoꝝ fidelium. vel aliter lr̄am sic iungendo
Et meminerit testamēti sui. i. ꝓmissionis firme. Seruorū suoꝝ fideliū. i. ꝑ suis seruis fidelib⁹ facte. qꝺ ad abraā
ysaac ⁊ iacob locut⁹ est: ꝓmo q̄tū ad patres illi⁹ testamti.
i Et ꝺet vobis cor oib⁹ vt colatis eū. fide spe ⁊ charitate. quib⁹ colit̄ ꝺeus cultu interiori: vt dicit Aug. in enchiridion. k Et faciatis ⁊c. ꝑ effectū in cultu exteriori.
l Corde mag̃ ⁊c. q̄ ꝺeo nō placēt sacrificia coacta ꝧ voluntaria. m Adapiat ⁊c. studēda ⁊ intelligēda.
n Et in pce. luis. ope adimplēdis. o Et faci. pacez.
vt vacare talib⁹ valeatis. p Exaudiat ⁊c. vobis condescēdēdo. q Et reco. vobis. pcta ꝓterita remittēdo
r Nec vos ꝺeserat ⁊c. vos in tribulatōibus ꝓsolando
s Et nunc hic. in hierlm ⁊ iudea. t Sumus orātes
ꝑ vobis. quasi dicant: ita ꝺebetis orare ꝓ nobis ⁊ acquiescere petitionibus nostris: maxime ꝺe solennitatib⁹
ꝺeuotis. v Regnante ꝺemetrio. Hic ꝓpr inuitant
eos ad obseruantiā duplicis festi: scdm poniť: ibi. ⁊ ꝺiez
ignis. Prima in tres: quia primo ponitur eorum inuitatio: secundo dicti confirmatio: ibi. Anno. c. tercio intent
⁊ conclusio: ibi Facturum igitur. Circa primuꝫ notatur
tps cum dicit. v Regnante ꝺemetrio ⁊c. Dicit ꝺ glo
sa rabani q̄ iste fuit ꝺemetrⁿ filius scleuci q̄ regnauit tpe

iude machabei:vt ptz.vij.ca.ꝓmi libri:ꝫ huic dicto manifeste ꝺicit qꝺ sequit ānο.clxix.hic aūt demetri⁹ añ tps hoc fuit mortu⁹:nā fili⁹ eius intrauit regnuz patrū suoꝝ anno.clxv.vt hr̄.ꝫ.ꝓio libꝛo.x.ca.z añ ipm regnauerat alexander duobus annis:q̄ iut erfecerat patrē suum:vt ptz in ꝓncipio eiusdez ca. decimi. iste ꝺo demetrius fili⁹ ꝓmi demetrij regnauit vsqꝫ ad annum .clxij.in q̄ fuit captus z incarcerat⁹ vt hr̄ primo li.xiij. ca.ex quo pz q̄ iste demetri⁹ filius ꝓmi demetrij adhuc regnabat ānο. clxix. z iō q̄ ꝺꝛ hic.

x ¶Regnante demetrio ānο. clxix. intelligitur ꝺe ipo. Jpe ꝺo ante captionē suā cū symone sūmo sacerdote et gente iudeoꝝ renouauit amiciciaz:et ꝺeffit plures libertates z ꝓuilegia q̄z añ ꝺeffer at tpe ionathe:nec alij ꝛges ꝓdeceſſores sui.vt hr̄.xiij.ca.ꝓmi libꝛi.pp hoc subdit ꝺbi Ablatū est iugū gentiū ab israel.z fuit ppls in magna leticia:z in pace bona toto tpe symonis.z sic est verisimile vt ꝺicit sup locū istū ꝺns Hugo cardinalis:q̄ illo tēpe scripserūt iudeis habitātib⁹ in egypto ꝺe solennitatibus istis reapiēdis.lz.n.tpe iude primū festū fuit institutum nō tm̄ a iudeis in egypto manētib⁹ receptū:vt ptz ex eius epla sequente in qua nulla fit mentio ꝺe hoc festo lz scribat iudeis manentibus in egypto. x ¶Hos iudei manentes in hierlm̄ z iudea. y ¶Scripsimus vobis.ꝺe solennitatibus hic ꝺtentis:z ꝺe aliis in hoc libꝛo scriptis. ¶Dz ꝺ hoc obijcit: q̄ sicut dcm̄ ē hec scripserūt adepta libertate tpe symonis z demetrio regnante.hoc fuit anno clxx.vt hr̄ ca.xij.ꝓmi libꝛi. Ad hoc pōt ꝺici q̄ hoc negociū fuit inchoatū ānο.clxix.z ꝓsūmatū ānο sequēti. ¶Dic aūt ponit ꝺata p tpe inchoatōis:ibi ꝺo p tpe ꝓsūmationis. ¶hr̄ aūt nos iudei tē.q̄ idē ppls fuit tpe iude z symonis:z cū hoc etiā eedē ꝓsone nūero in multis.vt ptz ꝺ iuda z symoue q̄ fuerūt frēs z cōtanei: vt ptz.ij.ca.primi libꝛi:z idē erat ꝺe multis alijs. z ¶In tribulatōne.i.ꝺe tribulatōe. a ¶Et impetu tē.scribēdo.n.ꝺe sue libertatis adeptōe z festoꝝ receptōe:habuerūt tangere ꝺe ꝑcedenti tribulatōe. b ¶Ex quo ꝛcessit iason tē. hic.n.ambiens sacerdotiū iuit ad regē antiochū incitans eum ꝺe tranlatōe iudeoꝝ ad gentiliū ritū: vt hr̄ infra.iiij.cap̄.et istud fuit principiū maloꝝ q̄ fecit antiochus epiphanes in irlm̄:vt hr̄ supra.j.li.z etiā infra in hoc secūdo:iō subdit. c ¶Portā succēderūt.i.portas ciuitatis z tēpli:vt hr̄.iij.ca.ꝓmi libꝛi. ꝺ ¶Et effuderūt tē.vt hr̄ primo libꝛo z in hoc secūdo. e ¶Et oꝛauim⁹ ad dñm.magis puguātes oꝛōnibus q̄z cum armis.

f ¶Et exauditi sumus.antiochi ducibus ꝺebellatis.

g ¶Et obtulimus tē. in tēplo recupato z purificato: vt hr̄ ꝓmo li.iij.ca.z ꝺicit hic sacrificiū:oblatio ꝺe animalibus similago farina est frumēti ꝺelicatissima:ꝺ qua fiebāt panes ꝓpositionū. h ¶Et nūc frequētate.i.singulis ānis celebꝛate. i ¶Dies scenopbegie.i.purificatiōis templi quā cōstituit iudas. viij.ꝺieb⁹ celebꝛari a.xv.die mensis casleu. k ¶Anno.c. Hic ꝺnr̄ ponit ꝺeclaratio seu ꝓfirmatio dicti.i.ꝺe tribulatōe que supuenerat eis tpe antiochi:z hoc fit per quandā epistolam in egyptum tempe iude missam:cuius tenoꝛ hic recolit:cum ꝺꝛ. k ¶Anno clxxxviij.tē.ꝫ hoc videt falsum: quia data epistole ꝑcedentis q̄ fuit scripta p⁹ mortē iude q̄i.xx.annis talis ē anno.clxix.vt dcm̄ ē:z sic iudas lōgo tpe scripsisset p⁹ mortē suā. ¶Dicendū q̄ in epla iude initiatio annoꝝ nō incipit a ꝓncipio regni grecoꝝ sicut alia:ꝫ añ vt hic innuit glo.ꝫ ꝺbi incipit:nō ꝺicit:pōt aūt ꝺici q̄ incipit

vob⁹ in tribulatōe a tē impetu q̄ supuenit nob⁹ in istis ānis b ex q̄ recessit iason a sancta tra z a regno. c Portā succēderūt ⁊ effuderūt sanguinē innocentē c Et oꝛauim⁹ ad dñm: f z exauditi sumus: g z obtulimus sacrificiū z similaginē:z accēdim⁹ lucernas z ꝓposuim⁹ panes. h Et nūc frequentate dies scenophegie mensis casleu. k Anno cētesimo octogesimooctauo populus q̄ ē hierosolymis z in iudea senatusq̄ z iudas l ari

stobolo mgro ptolomei regis: m q̄ ē de genere christoꝝ sacerdotū: z his qui in egypto sunt iudeis: n salutē o z sanitatē p De magnis piculis q a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi: s vtpote q̄ aduersus talē regē t dimicauimus. u Jpse em ebulire v fecit de ꝑside eos q̄ pugnauerunt ꝺ nos z sctām ciuitatē w Mā cū in ꝑside essz dux ipe z cum ipo immēsus exercit⁹ x cecidit in templo Manee: y consilio ꝺceptus sacerdo-

a.xij.āno regni assueri: in q̄ mirabili mō liberatus fuit ppls isrl a psecutōe amā vt hr̄ hester.iij. cap̄.z hoc ꝓpter duo: ꝓio q̄ liberatō ista fuit valde mirabil z notabilis:iudei ꝺo incipiebāt nūerationes annoꝝ a factis notabilibus: vt dictuz ē supra.scdo q̄ liberatio illa fuit similis isti tpib⁹ antiochi. ꝓpter q̄ epistola iude loquēs ꝺe hac liberatōe incipit ab illa numerare. Assuerus ꝺo ꝺm cōputatōez quā posui Dañ.ix.regnauit annis.xl. vel circiter z sic a.xij.anno regni eius inclusiue in quo fuit facta liberatio ppli ab aman psecutōe:remanēt ꝺe regno ei⁹.xxix. anni.cui ꝺm hebꝛeos q̄s in hoc secut⁹ sum in ꝓcedētibus succeſſit darius ipius hester regine fili⁹.q̄ regnauit.vj.ānis vsqꝫ ad ꝓsūmatōz tēpli scdi.vt pz.j.esdre vj.z neemie.xv.vsqꝫ ad ꝺebellatoz ei⁹ ꝑ alexandꝝ magnū ꝺm hebꝛeos:sicut dixi plen⁹ sup libꝝ esdre z Daniel⁹:a quo alexandro incipit regnū grecoꝝ:vt dictū est in ꝓncipio primi libꝛi.cui⁹ regni fluxerat .cxlviij. ānis qn purificatū fuit tēplū ꝑ iuda machabeū vt hr̄.ꝫ. primo libꝛo.iiij.ca.ducib⁹ antiochi ꝺebellatis. Isti ꝺo anni sil'iūcti faciūt ānos.clxxxviij.in epla iude nūeratos. l ¶Aristobolo mgro ptolomei.s.philometoris qui fuit nepos antiochi epiphanis:vt oñsum fuit ꝺ Danielis.xj.z adhuc oñdet infra.iij.ca.z ꝑ cōsequēs fuit tpe iude machabei:vt ptz ex supradictis primo libꝛo hui⁹ aūt ptolomei ꝺr aristobolus mgr: q̄a fecit sibi cōmentarios sup libꝛos moysi:z erat natōe iudeus: iō subdit. m ¶Qui est de gene.christoꝝ sacerdotoꝝ.i. vnctoꝝ.christus.n.a chrismate ꝺr.descēdit.n.ab aarō tm̄ linea recta sacerdotalis nō quenit vsqꝫ ad eū.

n ¶Salutē.s.aie. o ¶Et sanitatē corꝑis.z subditur epla narratio.in qua ponit primo euasio sui periculi. secūdo ꝓstratio antiochi:ibi. Nam cū in ꝑside. ¶Circa primū ꝺr. p ¶De magnis piculis.tpe antiochi epiphanis. q ¶A deo liberati.sua gratia nō virtute nra vel meritis. r ¶Magnifice gras agimus ipi tanqꝫ ꝺ bñficijs eius grati. s ¶Utpote q̄ aduersus talez regē.s.syrie z ꝑsidis:cui⁹ regnū erat valde magne potentie z virtutis. t ¶Dimicauim⁹.ꝺebellatis ei⁹ ducibus. u ¶Ebulire.i.in magna multitudie venire. v ¶Fecit ꝺ ꝑside tē.z ptz ex dictis primo libꝛo. w ¶Mā cū ꝑside. hic ꝺnr̄ fit narratio ꝺ ātiochi ꝓstratōe cū subdit. x ¶Cecidit in tēplo manee.dicūt aliq̄ q̄ hoc ꝺr ꝺ antiocho epiphane q̄ fuit ꝓtpaneus iude machabeo:z sic videtur hec expositio p̄cedentib⁹ cōcoꝛdare. Sed huic obuiat quod dictum est supra primo libꝛo:capitulo.vj.q̄ antiochus epiphanes moꝛtuus fuit languoꝛe in lecto suo non in templo nec gladio:sicut ꝺicitur hic: sicut infra.ix.ca. ꝺicit q̄ mortu⁹ fuit in montib⁹ miserrime reuertēdo ꝺ ꝑside. Ad hoc aūt respondent doctoꝛes dicti q̄ ꝑ tanto ꝺicitur hic

in tẽplo nanee cecidisse eo q̃ ibi mortui fuerunt amici eius vt hic dr: q̃ erãt robur sui exercitus. sicut de hoc cui ptingit magnũ infortunĩ: dr cõiter q̃ ẽ mortu⁹: Iz in psona sua sit vivus: z sic dicũt q̃ de illo tẽplo euasit antiochus. Hz huic respõsioni videt obuiare qđ subdit clauserũt tẽ plũ cũ intrasset antiochꝰ: z sic ñ videt q̃ euasit quia sacerdotes mortẽ eiꝰ magꝭ q̃rebãt q̃ alioꝝ iõ subdit: Percussert ducẽ. p̃ z principalit. Et cos q̃ cũ eo erãt pñr. Et diuisert mẽbratim. Qz ãt p ducẽ intelligatur rex ãtiochꝰ patz ex pncipio ptis huiꝰ vbi dr Mã cũ in pside eẽt dux ipe. i. antiochꝰ epiphanes: vt dicũt isti igr pp ista dicũt alicꝫ q̃ scriptura loq̃t̃ de morte antiochi magni q̃ fuit pr antiochi epiphãis: z qz pr z filiꝰ sr q̃ in vna psona: naz pr q̃dãmõ manet i filio: p̃m illud Ecclesi. xxx. Mortuꝰ ẽ pr eꝰ z qi ñ ẽ mortuꝰ reliqt. n. filiũ similẽ sibi. Jõ nõ ẽ mirãdũ si scriptura añ loq̃ns imediate dr filio trãsit ad pr̃em. Freq̃nt. n. in sacra scriptura fit talꝰ trãsitꝰ dr vna psona ad aliam pp affinitatẽ: sicut oñdi in pncipio gen. loq̃ndo de modis exponẽdi scripturã sacrã. sic igit intelligẽdo dicit nã cũ in pside eẽt dux. i. ãtiochꝰ magnꝰ cecidit in tẽplo nanee. nã fugatus de bello a scipione apbricano: rediens ad terrã suã mortuꝰ fuit in hoc tẽplo: vt viri pleniꝰ dañ. xj. e ¶ Cõsilio dce. sacer. nanee. nã vt inficerẽt eũ eo q̃ eẽt ꝑdatoꝝ tẽploꝝ: induxert ad illd qđ subdit. f ¶ Etem cũ ea. i. nanea. g ¶ Habitaturus venit. i. factur⁹ ei reuerentiã. h ¶ Et vt accipet pecunias multas. hoc. n. sibi ꝑmiserãt sacerdotes q̃ facta diane debita reuerentia traderẽt ei pecunias q̃ erãt in tẽplo. i ¶ Votis noie. i. q̃bꝰ dotatũ erat templũ: nec erãt necessarie ad sũptus tẽpli vel sacrificioꝝ. k ¶ Cũq; ꝓpo. eas: vt magꝭ allicerẽt eũ. l ¶ Clauserũt tẽplũ. quasi bñtes ad eũ negociũ secretũ. m ¶ Apto q̃ occul. adi. tẽpli. p quẽ introirẽt boies ad eiꝰ mortez parati. n ¶ Et diui. mẽbratim ꝛc. pp qđ corpus eiꝰ nõ fuit cognitum. nec honore regio sepultũ: sicut viri dañ. xj. o ¶ Per oia bñdictus deus. hoc dixert nõ ze lo vindicte ꝑ iusticie diuie: z in hoc ẽminat epla iude.

p ¶ Facturi. hic ponit cõclusio iudeoꝝ q̃ scripserunt iudeis habitantibꝰ in egypti tpe demetrij: intendẽtes eos inducere ad celebratõem purificatõis templi: vt victũ est supra: pp quod sic cõcludunt.

tũ nanee. f Etenĩ cũ eaꝰ habitaturꝰ venit ad locũ antiochus z amici eiꝰ: g z vt acciperet pecunias mltas h ex tis noĩe. i Cũq; ꝓposuissent eas sacerdotes nanee: z ipe cum paucis ingressus esset intra ambitũ phani: k clauserũt tẽplũ. l Cũ aũt intrasset antiochus: m aptoq; occulto aditu templi mittẽtes lapides pcusserunt ducem z eos qui cũ eo erant: n z diuiserũt mẽbratim: z capitibꝰ amputatis foras ꝓiecerũt. o Per oia bñdictus deꝰ q̃ tradidit ipios p Facturi igr ãnta z vicesima die mẽsis casleu q purificatõem tẽpli: r necessariuꝫ sduximus significare vobis vt z vos q̃z agatis sdiem sce nophegie t z diem ignis que datus est q̃n neemias edificato tẽplo z altari obtulit sacrificia. v Mã cũ in psidez ducerẽt pres nri sacerdotes q̃ tũc cultores dei erãt: x acceptũ ignẽ de altari occulte y absconderunt in valle z vbi erat puteus altus a z siccus: 7 in eo ptutati sũt eũ: ita vt oĩb ignotꝰ eẽt locꝰ. b Cũ aũt ꝓteriissent ãni mlti: z placuit deo vt mitteret neemias a rege psidis: nepotes sacerdotũ illoꝝ q̃ abscõderãt misit ad requirendũ ignẽ: z sic narrauert nob nõ inuenert ignẽ ꝑ aquaz crassam. z iussit eos haurire z afferre sibi z sacrificia que ꝓposita erãt iussit sacerdos neemias aspgi ipa aq̃ z ligna q̃ erãt suppositа. Utq; hoc fcm̃ ẽ z tẽpus affuit q̃ sol refulsit qui ꝑus erat in nubilo: c accẽsus ẽ ignis magnus: d ita vt oẽs mirarẽt. e Orõnẽ aũt faciebant oẽs sacerdotes dũ cõsummaret sacrificiũ f ionatha inchoante: ceteris autẽ respondẽtibꝰ. g Et Neemie erat orõ hunc habẽs modũ Dñe deus oĩm creator h terribilis z fortis i iustus z miserator k q̃ solus es bonꝰ rex l solus ꝓstans: solus iustus z oĩpotẽs z eternus qui liberas israĥ de oi malo: m q̃ fecisti patres electos n z sanctifica

p Facturi igĩt. i. nos celebraturi. xxv. die mẽs casleu. i. nouẽbris. q ¶ Purificatõez tẽpli sicut statuit iudas z frẽs ei⁹ quarto ca. ꝓmi libri. r ¶ Necessariũ. i. vtile. s ¶ Duximus significare vobis. amicis z fratribꝰ nris. t ¶ Vt z vos q̃z agatis. sicut z nos. v ¶ Die scenophegie. i. purificatõnis seu dedicatõis dce r ¶ Et die ignis. hic ꝓnter ponit inuitatio ad festũ secũdũ circa qđ ꝓme ponitur festi rõ: scdo ei⁹ celebratõ: ibi. Qz tõez aũt. tcio eiusdẽ approbatio: ibi. Et vo mãifestata. Circa primũ dicit. x ¶ Et die ignis ꝛc. a deo de celo sibi celebretis. et subdit datõis tpus: Mã neemias ꝛc. de hoc tñ nulla fit mẽtio i Esdra z neemia: et subdit datõis modus: cum dr.

y ¶ Mã cũ in pside ꝛc. iudei vo de reg x. tribuũ fuerũt ducti captiui in rgnũ assyrioꝝ z persidis vt br. iij. reg. xvij. sed de illis nõ videtur hic scriptura loqui: s de illis de regno iuda: in q̃ erat tẽplũ: z isti trãslati fuerũt in babylonẽ ꝓpter quod dicũt aliqui q̃ nomie psidis hic intelligit totum regnum nabucbo. regis: sicut totum aliquando intelligitur q̃ partem. Potest etiam aliter dici: q̃ cũ nabucbo. cõtra bierusalem venerũt multi de regno psidis qui babuerũt ptem suam de captiuis: z sic dixerunt illos in persidẽ. z ¶ Acceptũ ignem de altari. bolocaustoꝝ. a ¶ Absconderũt in valle. s. iosaphat vt dicunt aliqui eo q̃ est ꝓinqua loco templi.

b ¶ Ubi erat puteus altus. i. ꝓfundus. c ¶ Et siccus. i. aqua carens. cetera patent in lra vsq; ibi. d ¶ Accensus est ignis magu⁹. nõ bñanitus s diuinitus: iõ subdit.

e ¶ Ita vt omnes mirarent. nõ em̃ esset mirabile si accẽsus fuisset ab boie. e ¶ Orõnez aũt. Hic ꝓsequẽter ponitur festi celebratio q̃tum ad eius initium: cum dicit.

e ¶ Orõnem aũt ꝛc. ꝓter sacrificium z datõez ignis ad eius cõsumptõem: sicut datus fuerat tpe belye pꝛ asperſionẽ aque. iij. Reg. xviij.

f ¶ Jonatha inchoãte. q̃ principalis erat inter cãtores.

g ¶ Terribilis. peccatoribus. h ¶ Iustus z misericors. nã iusticia z misericordia relucẽt in oibus dei opibus.

i ¶ Qui solus es rex bonus. ꝑ eẽntiam: alij vo ꝑ pticipatõem tm̃. k ¶ Solus ꝓstans. s. beneficia. nam alij nõ ꝓstant nisi virtute diuina.

l ¶ Qui fecisti patres electos. s. abraã ysaac z iacob quos elegisti ꝑ tuam misericordiã.

m ¶ Et sanctificasti eos. ꝑ tuam gratiam.

n ¶ Et custodi partem tuam. i. populum israel: q̃ in pluribus locis veteris testamẽti dr ps z hereditas dñi.

o Cōgrega dispsionē nr̄am. nō. n. redierāt oēs de babylone ⁊ in alijs regnis mlti erāt dispsi. p Afflige opp. nos. hoc dixit neemias nō zelo vindicte ꝫ iusticie.
q Cōstitue ppl'm ⁊c. i. in irlm ⁊ iudea. r Sicut dix. moyses: Deutro. x xx. Si ad cardines celi fueris dissipat⁹: inde recłet te dn̄s deus meus ⁊c. s Cū āt ꝓsum. eēt sacrificiū p ignē celitus datū: erat enim oblatū in holocaustū qđ icēdebaꝯ totaliter ad honorez diuinū. t Ex resi dua aq̄ q̄ ñ fuerat aspsa sup sacrificia ⁊ ligna.
v Neemias iussit ⁊c. i. lapides laterales altaris.
x Ex eis flama ⁊c. silr diuinitus.
y Qz ex lu. ⁊c. qz maior flama cōsumit minorē.
z Vt vo. hic cōsequēter ponit dicte celebratōis approbatio: cum dr.
z Vt vo manifestata ⁊c. i. dcā ꝓsuptio sacrificioꝝ per ignē celitus datū.
a Cōsideras aūt rex. q boc non erat factum humanum sed diuinū.
b Et rem diligenter examinans. ne forte fuisset ibi aliq̄d ficticiū.
c Fecit ei tēplū. si accipiaꝯ b factio ꝓxie: iste rex fuit dar⁹ cui⁹ āno. vj. cōsūmatū ē tēpluz scđm. j. Esdre. vj. ⁊ boc cōsonat dictis hebreoꝝ: q̄ inē cyr ⁊ hūc darīū ponūt tm̄ duos reges. scz cābisen ⁊ assueruz: vt dictū fuit primo Esdre. ⁊ ca. ir. Danielis. Nec obuiat qđ alibi dr iste rex Artarērses. qz ꝑm hebreos illo tempe oēs reges psarū noie regni vocabanꝯ artarerses: ⁊ cum boc habebāt nomē ꝓpriū psone vt cyrus cābises ⁊ hmōi sicut reges romani dicunꝯ cesares noie cōi: ⁊ cū boc hn̄t nomē psonale: vt iulius august⁹ tyberi⁹ ⁊c. ꝑm alios bystoriographos neemias fuit missus p tēpli ꝓsūmatōem ⁊ ꝑm boc factio accipiꝯ hic large: cū dr.
c Fecit ei tēplū. i. factū decorauit ⁊ bonorauit. nō. n. pōt dici q in psi de fecerit tēplū sacerdoti neemie: nā extra irlm non erat licitū iudeis tēplū erigere seu sacrificare: pp qđ neemias qui sanctus erat hoc nō sustinuisset.
d Vt ꝓbaret qđ factū fuerat. i. vt facto approbaret tanq̄ verū dictū miraculū in irlm factū.
e Et cū ꝓbasset. i. approbasset.
f Sacerdotib⁹ ⁊c. p ducē noie ipius iudeā regentē.
g Et accipiens ⁊c. i. nō solū p p̄dictuz ducem dedit eis munera ꝫ etiā in ꝓsona ꝓpria: qđ tripl'r pōt intelligi: vno modo veniendo in bierlm ex devotione: alio modo p se ipm̄ disponēdo in perside dona sacerdotibus in bierlm transmittēda: tercio mō qz ciuitate reedificata neemias sacerdos redijt ad regē: ⁊ cū eo alicq̄ alij sacerdotes q̄b⁹ manu ꝓpa dona dedit.
b Appellauit āt neemias būc locū. i. festū in boc loco notatū.
i Neptbar q d ⁊c. ⁊ idē significat nephi. idez. n. idioma variat ꝑm diuersas partes terre sicut gallicū pisius ⁊ in picardia aliter ꝓnūciat.

sti eos: accipe sacrificiū pro vniuerso ppl'o isrl': n ⁊ custodi ptē tuā ⁊ sctifica o Cōgrega dispsionez nr̄am: libera eos q̄ ꝑuiūt gētib⁹: ⁊ ptētos ⁊ aboīatos respice: vt sciāt gētes qz tu es deus nr̄. p Afflige opprimētes nos: ⁊ cōtumeliā faciētes in superbia. q Cōstitue ppl'm tuū i loco sancto tuo: r sicut dixit moyses. Sacerdotes aūt psallebāt hymnos: vsq̄quo cōsūptū eēt sacrificiū. s Cū aūt ꝓsūptū eēt sacrificiū: t ex residua aq̄ neemias iussit lapides maiores ꝑfūdi. Qđ vt fcm̄ ē: u ex eis flama accēsa est: x ꝫ ex lumine qđ refulsit ab altari ꝓsūpta ē. y Vt vo manifestata ē res: renūciatū ē regi psaꝝ q i loco i q̄ ignē abscōderāt hi q trāslati fuerāt sacerdotes: a q̄ apparuit: ⁊ qua neemias ⁊ q̄ cū eo erāt purificauerī sacrificia: a Cōsideras aūt rex b ⁊ rē diligenter examinās c fecit ei tēplum d vt ꝑbaret qđ factuz erat. e Et cum ꝑbasset: f sacerdotib⁹ donauit multa bona: ⁊ alia atq̄ alia munera: g et accipiens manu sua tribuebat eis. h Appellauit āt neemias hunc locum i nephthar: qđ interꝑtaꝯ purificatio. vocatur āt apud plures nephi.

a.ij.

I Inuenit aūt in descriptōib⁹ hieremie ꝓphete q iussit eos ignez accipe q trāsmigrabāt vt significatū est: k ⁊ vt mādauit transmigratis. Et dedit illis legez ne obliuiscerēt pcepta dn̄i ⁊ vt ñ exerrarent mentibus videntes simulachra aurea ⁊ argentea ⁊ ornamēta eoꝝ: et alia hmōi dicens: hortabaꝯ ne legez amouerent a corde suo l Erat āt in ipa scptura: m quō tabernaculuz ⁊ archā n iussit ꝓphā o diuīo rnſo ad se fcō p comitari secuz q vsq̄ q̄ exijt i mōte: i q̄ moyses alcē dit ⁊ vidit dei hereditatem Et veniens ibi Hieremias r inuenit locuz spelunce ⁊ tabernaculū ⁊ archā ⁊ altare incensi itulit illuc: s ⁊ ostiuz obstruxit. Et accesserūt q̄dā sil' q̄ seq̄bāt vt notarent sibi locuz: ⁊ ñ potuerūt inuenire. Vt āt cognouit hieremias culpās illos dixit q t ignotus erit locus donec congreget deus cōgregatōem ppli ⁊ propicius fiat. u Et tunc

diuersas partes terre sicut gallicū pisius ⁊ in picardia aliter ꝓnūciat.

I Inuenit Posita inuitatione ad obseruantiā duplicis festi: ⁊ boc p ꝓbā bic ꝓnr ponit inuitatio ad idē q p ꝓbaz dcā: ⁊ dividit in duas ptes. s. in ptē ꝓncipalē ⁊ incidentalē q̄ incipit ibi Et vt ꝓstruēs. Prima in duas qz inducit ꝓmo ad scōm festū vt ꝓtinuenē dicta dicēdis: scdo ad primū: ibi. silr ⁊ salomō. Circa ꝓmū ꝓmo ponūtur bierē. dcā cū dr. a Inuenit aūt ⁊c. istas descriptiōes nō babem⁹: nec ēt bebrei. b Et vt mādauit trāsmigratis ⁊c. boc bene br̄ in epla que denotatur a baruch: eo q̄ fuit eius scriptor ⁊ portitor: tū teneꝯ cōiter q bere. fuit e⁹ auctor
c Erat āt i ipa scptura. s. descriptionū p̄dictaꝝ q̄s nō babem⁹
d Quō tabernaculū ⁊ archā que fecit bezeleel in deserto: Exo. xxxvj. e Jussit ꝓbā. s. biere. f Diuino responso ad se facto. i. ex diuino mādato. g Comitari secū. p aliquos q̄ portabāt ista. b Ubicq̄quo exijt in mōtē ⁊c. s. nebo in ꝓticē pbasga: vt br̄ Deutro. vlt.
i Inuenit locū spelūce. nō a casu ꝫ ex diuina oñsiōe ꝑm istā scripturā. k Et ostiū obstruxit. s. introitus illius spelūce incognoscibilē sua orōe reddidit: nō subdit: Et accesserūt q̄dā ⁊c. l Ignotus erit loc⁹ ⁊c. banc aūt cōgregatōem ⁊ ꝓpiciatōem expectant iudei futurā in aduentu messie: ⁊ nos intelligimus esse factam in aduētu cbristi ꝑm qđ dr Jo. xj. ca. q caypbas cū esset pontifex anni illius ꝓphetauit: qz diesus erat moriturus p gente: ⁊ nō tm̄ p gente ꝫ vt filios dei qui erant dispsi ꝓgregaret in vnum. m Et tunc dominus oñdet bec. Cū igiē ista nō sint oñsa in aduētu xp̄i quia ꝑm hebreos a tpe captiuitatis babylonice vsq̄ nunc habita nō fuit archa dn̄i: ꝓpter qđ locus iste videꝯ aliq̄bus falsus: vel saltem dubi⁹ pōt tm̄ ad boc di-

ci q̄ p̄dicta apparebūt in fine mūdi in cōuersione iudeoꝝ ad fidē xp̄i. ℨ boc eē videt̄ ꝺ dictū biere. ca. iij. Et nō dicet vltra archa dñi: neq; ascendet sup̄ cor neq; fiet vltra. ℨtē q̄ bic dicit̄ de abscōsione arche z altaris incensi p biere. non babz magnam apparentiā. quia bieremias i carcē fuit clausus vsq; ad diez captōis bierusalez p chaldeos: vt patz biere. .xxxvij. et.xxxviij. z sic ante captōem ciuitatis ista nō fecit nec post captōez vt videt̄: q; capta ciuitate statim chaldei oīa p̄ciosa non soluz aurea et argentea sed etiā erea ꝓfregerunt z totum rapuerunt z asportauerūt iij. ℟eg. xxv. et biere. vlti. propter quod nō videt̄ ꝟisimile q̄ bieremie dimiserunt archam dñi z altare incensi: que erant de auro purissimo: vt habet̄ in Exo. ℨgitur pp ista z alia supra dicta de morte antiochi a tēpe demetrij que cū difficultate magna possunt cū alijs scripture locis concordari:

dñs oñdet hec: z apparebit maiestas dñi: et nubes erit sicut z moysi manifestabat̄ [n] z sicut cum salomon petijt vt locus sanctificaret̄ magno de[o] manifestabat hec. Magnifice etem̄ sapiaz tractabat: [p] z vt sapiam habēs obtulit sacrificiū dedicationis z cōsummatōis templi. [q] Dic̄ z Moyses orabat ad dñm: z descēdit ignis ꝺ celo z ꝓsūpsit holocaustuz: sicut z salomō orauit: z descēdit ignis de celo: z ꝓsumpsit holocaustū: [r] z dixit moyses eo q̄ nō sit comestuz qđ erat p pctō. z ꝓsūptū ē. [s] Sic̄ z salomō octo diebꝫ celebrauit dedicatōem. [t] Inferebāt āt in descriptiōibꝫ z cōmentarijs neemie. hec eadē [v] z qualiter ꝓstruens bibliothecaz cōgregauit de regionibꝫ libros: z ppheta; z dauid: et epl̄as regū z ꝺ dōarijs. [x] Si milit āt z iudas ea q̄ ꝺicerat p bellū qđ nobis accidit ꝓgregauit oīa: z sūt apud nos. ℨi ergo desideratis hꝫ: mittite qui ꝓferant vobis. [y] Acturi itaq; purificatōez scripsimus vob. [z] Bñ ergo facietis: si egeritis hos dies [a] Deus aūt q̄ liberauit ppl̄m suū: [b] z reddidit hereditatē oībꝫ: [c] z regnū z sacerdotiuz [d] z sanctificatōez [e] sic̄ p̄misit in lege: [f] ſperamus [g] q̄ cito nr̄i miserebit̄: [h] z ꝓgregabit de sub celo i locū scm̄. [i] Eripuit.n. nos de magnis piculis: [k] z locū purgauit. [l] De iuda vo machabeo z frib⁹ eius: z de tēpli magni purificatiōe z de are dedicatōe: sed z de p̄lijs que ꝓtinēt ad antiochū nobilē z filiū ei⁹ eupatorē: [m] z de illuminatōnibus que de celo facte sunt ad eos q̄ pro iudeis fortiter fecerunt ita vt vniuersam regionem

vt ptz er supradictis liber iste secundus z maxime q̄tum ad p̄fatōem reputat̄ a multis multū apochryfus istud tñ maioꝝ iudicio derelinquo. n Et sicut. hic cōsequenter inducunt̄ ad ꝓpositum dicta salomonis z moysi: cum dicitur. n Et sicut cum salomon ꝛc. secūdo paly. vj. z. iij. ℟eg. viij. o Manifestabat h̄ .s. nubes implens domū dñi. iij. reg. viij. z. ij. paly. v. p Et vt sapiam ꝛc. post dedicatōem. iij reg. viij. q Sicut z moyses orauit ꝛc. Leuiti. ix. sicut z salomō orauit z descendit ignis de celo. ij. paly. vij. r Et dixit moyses ꝛc. hoc habet̄ Leuiti. x. vbi dicit̄ q̄ moyses increpauit eleazar z Ithamar: eo q̄ hostiā p̄ro peccato non comederant: sed inuenit eam exustā z. ideo cum dicitur hic. r Dixitq; moyses. subintelligendū est increpatiōes contra aaron z filios eius. s Similiter. hic inducit ad primū festū. s. dedicationis ꝓ iudam z fratres eius institutū ꝓ factū salomōis z dicta neemie: cum dz. similiter z salomon ꝛc. t Inferebant̄ aūt ꝛc. quos nō habem⁹ nec etiaz hebrei. v Et q̄liter ꝓstruens. Hic addit̄ incidens de libris cōscriptis z ꝓgregatis tpe neemie: nam illo tpe esdras sacerdos reparauit libros z ete. testa. q̄ fuerāt cōbusti p chaldeos. x Sic̄ aūt z iudas ꝛc. et quo videt̄ q̄ eius tpe etiam auctoritate fuerūt eius facta z fratrū suoꝝ descripta. y Acturi itaq;. Hic vltimo ponitur intenta conclusio. s. inductio iudeorum habitantiū in egypto ad celebratōem duorum festoruz: de quibus dicit. z Bene igitur facietis ꝛc. eos solennizantes. z vt hoc libentius faciant dant eis spem de diuinis beneficijs ampliozibus obtinēdis cum dicitur.

a Deus aūt ꝛc. dans ei plenam libertatē tempe symonis filij matathie. vt dictuz est supra primo libro ca. xiij. quo tempe isti videntur scripsisse iudeis cōmorantibus in egypto: vt dictū est ca. ꝓcedenti.

b Et reddidit hereditatē omnibus scilicet habitantib⁹ in iudea. nam habita pace quilibz poterat habitare i hereditate sua.

c Et regnuz z sacerdotiū. i. locū regni qui est bierusalem: vel per regnū intelligit̄ regimen populi qđ habuerūt successiue frēs machabei simul cū sacerdotio: nō enim pōt dici q̄ tunc habuerunt regnū p̄prie. nam a captōe regis sedechie nullus fuit rex ꝺ iudeis vsq; ad aristobulum nepotem Symonis p̄dicti: q̄ p⁹ captiuitatez babylonicā primus imposuit sibi dyadema regni: vt dic iosephus libro. xiij.

d Et sanctificatiōnē. s. templum et dei cultum.

e Sicut promisit in lege ℨdeuteron. xxx. Si ad cardines celi fueris dissipatus inde retrabet te dominus deus ꝛc.

f Speramus. ex hac ꝓmissione.

g Qz cito nr̄i miserebit̄. maioza bona tribuendo.

h Et cōgregabit ꝛc. vos z alios iudeos qui estis dispersi per mundū: z hoc impletum fuit per christum: quia ꝑm q̄ dicitur Iohannis. xj. Christus passus est vt filios dei qui dispersi erant congregaret in vnum. i. in vnam ecclesiam charitate vnitam. Isti vo intelligebant de congregatione corporali iudeorum in bierusalem z iudea: sicut et iudei moderni expectant hoc fieri in aduentu messie. Intentio tamen legis z prophetarum de congregatōne fideliū fienda per christum est de spirituali congregatiōe que iam partim impleta est modo dicto: z perfectꝫ implebitur circa finem mundi: quando omnes gentes conuertentur ad fidem xp̄i.

i Eripuit enim nos de magnis periculis. vt patet ex ꝓcessu primi libri.

k Et locū purgauit. vt hic supra ꝓ li. iij. ca.

l De iuda vo. Premissa inuitatōe ad obseruantiā duplicis festi: hic cōpendiose ponit̄ ꝓcessus huius libri secūdi: z diuiditur in tres ptes: quia primo tangitur breuiter eius materia: secundo scribentium ratio motiua: ibi. Cōsiderantes enim: tercio scribēdi modus z forma: ibi. Veritatem quidem. Prima pars patet ex dictis in primo libro vsq; ibi.

m Et de illuminationibus. id est diuinis reuelatiōibus z angelicis apparitionibus que in hoc secundo libro magis explicantur: vt patebit locis suis ꝓsequendo.

m Cū pauci.eēnt vindicarēt.malos puniēdo. n Et barbarā ꝛc.iudai.n. barbaros reputabāt oēs q̄ nō erant de lege sua. o Et leges q̄ abolite erāt. p edictū regis antiochi:vt ptz.j.ca.ꝑmi libri. p Restituerent.p iudam machabeū ꝛ socios eius. q Dño cū omni ꝛc.i. pfatōem:sed magis est aliq̄d adiunctū vt ꝓambulum sicut dictū est supra.

Capm.iij.

Igitur cum sancta ciuitas ꝛc. Sicut ptz ex ꝑdictis in hoc libro scdo tangit breuiter liberatio iudeoꝝ ab afflictōib⁹ ꝑ iudā machabeū ꝛ socios ei⁹:in q̄ etiaꝫ aliqua ponūtur q̄ supius in primo li.sunt omissa. Sciēdū etiā q̄ hystoriographi cōiter incipiunt ab aliquo p̄cedenti hystoriā quā intēdūt principaliter ꝛe scribere vt sic cōuenientius descēdāt ad suū ꝓpositū.ꝛ iō verisimile est q̄ iason cyreneus q̄ hystoriā iude ꝛ sociorum ei⁹ scripsit diffuse: incepit a tpe pontificis onie: ꝛ eodem modo liber iste q̄ ē abbreuiatio illius hystorie:vt dcm̄ est:incipit simili mō:ꝓpter quod in duas ptes diuiditur:qꝝ ꝑmo pōit q̄dā liberatio tēpli tempe onie.scdo subditur liberatio tēpli ꝛ ꝓpli fcā tpe iude ca. seq̄nti: ibi. Ds ꝑ⁹ scieuci. Circa ꝓmuꝫ sciēdū q̄ opposita iuxta se posita magis elucecūt. ꝛ iō ꝑ pōit tēpli veneratio p̄cedēs.scdo ei⁹ conculcatio seq̄nti ibi. Symō aūt.

Circa primū dr

a Igit cū sctā ciuitas.s.bieru salē:que dr sancta eo q̄ ibi vigebat cultus diuinus. b Habitaret in oi pace.sub tributo tn̄ regū syrie. c Leges etiā.s.date moysi. d Adhuc opti.custodirēt.nā a reditu captiuitatis babyloice vsq; ad tps antiochi epiphanis:nō legunt iudei ad ydolatriā seu ritum gentiliū declinasse. e Propter onie pontificis pietatē.i.diligentiā in diuino cultu.nā ꝑm tullium pietas est cultus soli deo debit⁹. Dr aūt in aliquib⁹ libris p̄mittit dispositōem nō est de textu: nec in libris correctis. f Et aios.s.alioꝝ onie adherentiū. g Fiebat vt ipi re.ꝛ princi.locuꝫ.i.in in ad diuinū cultū electa. h Summo honore dignū ꝛc. in ea edificatū. i Maximis muneribꝫ illustrarēt. ita q̄ nō solum honorabant verbo sed etiā facto.sꝛ ponitur exemplū cum dicitur. k Itavt seleucus.iste fuit filius antiochi magni:ꝛ ei successit in regno sicut ostensum est in p̄ncipio primi libri. l Simō aūt. Hic ꝓnter describit ipius templi conculcatio:cuiꝰ primo ponit occasio:ꝛ secundo subdit executio.ibi. Cūq; retulisset. Circa primū dicit.

l Symon aūt ꝛc.q̄tū ad res exteriores.qꝝ nō fuit sa

m cū pauci eēnt vindicarent n ꝛ barbarā multitudinē fugarent:ꝛ famosissimū i toto orbe tēplū recuperent:ꝛ ciuitatē liberarēt o vt leges q̄ abolite erāt p restituerēt q vmino cū oi trāq̄llitate ꝓpicio fctō illis. r Itēq; a iasone cyreneo q̄nq; libris ꝓpre hēsa o reuoluim⁹ nos r vnovolumine breuiare. s Cōsiderantes.n.mltitudinē librorū ꝛ difficultatez volentib⁹ aggredi narratōes historiarū ꝓp multitudinē rerū curauimus volētib⁹ q̄dē legē vt essent animi oblectatio: studiosis vo vt facilius possint mēorie ꝓmendare: oīb⁹ aūt legentib⁹ vtilitas ꝓferatur. t Et nob⁹ q̄dē ipis q̄ hoc opus breuiādi cā suscepim⁹ nō facilē laborē:imo vo negociū plenū vigiliaꝝ ꝛ sudoris assumpsim⁹. u Sicut hi q̄ pparāt ꝙuiuiū:ꝛ q̄rūt alioꝝ volūtati parere ꝓp multoꝝ grām libēter laborē sustinemus:x veritatē q̄dez ꝛe singul' auctoꝝib⁹ ꝓcedētes:

a Ipi aūt.i.nos Scdm datam ꝛc. quā breuitatis formā explicat p exēplū dicēs. b Sicut eēm noue vom⁹ architecto i.principali artifici. ꝛc

noue womus architecto c ꝛe vniuersa structura curādū est: d ei vo q̄ pingere curat q̄ apta sunt ad ornatū exq̄rēda sunt: e ita estimādū est et in nob. Et em̄ intellectū colligere:ꝛ ordinare ꝓmonē:et curiosius ptes singlas q̄sq; disq̄rere hystorie ꝓgruit auctori: f breuitatē vo dictōis sectari: g ꝛ executōes rerū b vitare breuitati ꝓcedendū est i Hinc ergo narratōem incipiemus: ꝛe p̄fatōe tantū dixisse sufficiat k Stultū etem̄ ꝛc. Videt autē q̄ iste vel isti si plures fuerint cōfiteant suaz stulticiā:qꝝ multa posita sunt hic añ narratōem respectu sequentiū. Dicendū q̄ ꝑfatio ꝓprie dicit illud qđ narratōi vel executōi p̄mittitur p modū ꝓlogi in quo breuiter continetur materia libri ꝛ hoc incipit ab illo loco: De iuda vo machabeo ꝛc. vbi satis breuiter tangitur materia libri breuiandi cā: ꝛ scribēdi forma: vt dictū est. Qđ aūt ponit ꝛe inuitatōe ad duoꝝm festoꝝ obseruātiā:non ꝓprie ptinet ad huius libri

p Restituerent.p iudam machabeū ꝛ socios eius. q Dño cū omni ꝛc.i. pfatōem:sed magis est aliq̄d adiunctū vt ꝓambulum sicut dictū est supra.

Caplm.iij.

Igitur cum sancta ciuitas ꝛc. Sicut ptz ex ꝑdictis in hoc libro scdo tangit breuiter liberatio iudeoꝝ ab afflictōib⁹ ꝑ iudā machabeū ꝛ socios ei⁹:in q̄ etiaꝫ aliqua ponūtur q̄ supius in primo li.sunt omissa. Sciēdū etiā q̄ hystoriographi cōiter incipiunt ab aliquo p̄cedenti hystoriā quā intēdūt principaliter ꝛe scribere vt sic cōuenientius descēdāt ad suū ꝓpositū.ꝛ iō verisimile est q̄ iason cyreneus q̄ hystoriā iude ꝛ sociorum ei⁹ scripsit diffuse: incepit a tpe pontificis onie: ꝛ eodem modo liber iste q̄ ē abbreuiatio illius hystorie:vt dcm̄ est:incipit simili mō:ꝓpter quod in duas ptes diuiditur:qꝝ ꝑmo pōit q̄dā liberatio tēpli tempe onie.scdo subditur liberatio tēpli ꝛ ꝓpli fcā tpe iude ca. seq̄nti: ibi. Ds ꝑ⁹ scieuci. Circa ꝓmuꝫ sciēdū q̄ opposita iuxta se posita magis elucecūt. ꝛ iō ꝑ pōit tēpli veneratio p̄cedēs.scdo ei⁹ conculcatio seq̄nti ibi. Symō aūt.

Circa primū dr

a Igit cū sctā ciuitas.s.bieru salē:que dr sancta eo q̄ ibi vigebat cultus diuinus. b Habitaret in oi pace.sub tributo tn̄ regū syrie. c Leges etiā.s.date moysi. d Adhuc opti.custodirēt.nā a reditu captiuitatis babyloice vsq; ad tps antiochi epiphanis:nō legunt iudei ad ydolatriā seu ritum gentiliū declinasse. e Propter onie pontificis pietatē.i.diligentiā in diuino cultu.nā ꝑm tullium pietas est cultus soli deo debit⁹. Dr aūt in aliquib⁹ libris p̄mittit dispositōem nō est de textu: nec in libris correctis. f Et aios.s.alioꝝ onie adherentiū. g Fiebat vt ipi re.ꝛ princi.locuꝫ.i.in in ad diuinū cultū electa. h Summo honore dignū ꝛc. in ea edificatū. i Maximis muneribꝫ illustrarēt. ita q̄ nō solum honorabant verbo sed etiā facto.sꝛ ponitur exemplū cum dicitur. k Itavt seleucus.iste fuit filius antiochi magni:ꝛ ei successit in regno sicut ostensum est in p̄ncipio primi libri. l Symō aūt. Hic ꝓnter describit ipius templi conculcatio:cuiꝰ primo ponit occasio:ꝛ secundo subdit executio.ibi. Cūq; retulisset. Circa primū dicit.

l Symon aūt ꝛc.q̄tū ad res exteriores.qꝝ nō fuit sa

cerdos cū eēt de tribu beniamin. m Cōtēdebat ob sistēte dc.s.onia. n Iniquū aliqd dc.i.cū difficultate aliqd attētare z dz a moloris.vñ etiā.j.iij. ca.dz q amicis symōis sub alis ipius homicidia ppetrabāt. o Sz cū vincere dc.p se z suos:cogitauit hoc facere p regia ptātem. iō subdit. p

Deit ad apollonii.q gētil erat vt sic p ducē regē induceret ad tēpli spoliatōez q Et nūciauit ei dc.locus erat ppe templz in quo custodiebātur depsita valentiū psonarū: z etiā bona prosustētatōz pauperū collecta.

r Et cōes copias imēsas eē.s.i illo erario. z dicit hic cōes copie:bona seruata p cōitate:q ñ ptinēt ad rōnez sacrificiorz B addidit iste ppdito q sciebat q rex q.p sacrificijs supplebat vt p missū ē:nō libēter accipet bona p sacrificijs custodita iō subdit s Esse āt possibi.sine offensa t Sub ptāte regis caderevniuersa.i.fisco regio applicari p bono regni.

v Cūqz.b ꝓñr ponit dicti ptēptus executio. circa quā p ponit mādatū regis cū dz: Cūqz retulissz dc.z pz scdo obia ducis cū dz. a Statimqz beliodorꝰ dc.vbi pmo ponit eiꝰ attētatio scdo ipli trepidatio:ibi. ñ modica vo. tercio attētātis pcussio:ibi. Beliodorꝰ aūt. qrto pcussi sanatio:ibi. Tūc q dā. Circa pmū dz. a Statimqz beliodorꝰ dc.ad exequēdū regis mādatū. b Spē q dē.i.simulatorie. c Quasi p celessyriā dc.ad sciēdū eaz dispōez tm ne iudei se munirēt ad defendēdū erariū ō ipm. cetera patent vsqz ibi. d Ondit depsita eē bec. z victualia dc. In tribꝰ.n.annis fiebat q dā decima pauperibus distribuēda:q aliqñ vēdebat z pcīa in tēplū ad custodiam mittebat:fiebāt etiā cū hoc aliq collectōes a diuitibus q sibi ibi suabāt. e Quedaz vo esse byrcani thobie.i.depsita ab eo. a Viri valde eminētis.in virtute z fama:z hoc dz ad ostendendū q ibi nō reser

tēpli pstitutꝰ:m cōtendebat obsistēte sibi pncipe sacerdotū n iniquū aliqd in ciuitate moliri o Sz cuz vincere oniam nō posset. p venit ad apollonii tharsee filiū q illo tēpe erat dux celessyrie z phenicis:q z nunciauit ei pecunijs innūerabilibꝰ plenū esse erariū hierosolymis:r z cōes copias imensas eē que nō ptinent ad rōnē sacrificiorz s eē autez possibile t sub ptāte regis cadere vniuersa. v Cūqz retulisset ad regē appollonꝰ de pecunijs que delate erāt:ille accitū heliodorz q erat sup negocia eiꝰ: misit cū mādatis vt pdictā pecuniā trāsportaret a Statimqz heliodorꝰ iter ē aggressus:b specie quidē c quasi per celessyriā z phenicē ciuitates eēt pagratur :reuera āt regis ppositū pfectur . Sz cū venisset hierosolymaz et benigne a summo sacerdote in ciuitate eēt exceptus: narrauit de dato indicio pecuniarz:z cuꝰ rei grā adessz apparuit. Interrogabat aūt si vere bec ita essent. Tunc summus sacerdos o ostendit depsita esse hec ad victualia viduarū z pupillorz: d q dā vo eē hircani thobie a viri valde eminentis:in bis q detulerat impiꝰ symon:vniuersa autez argenti talenta

eē quadringenta z auri duc enta b decipi vo eos q credidissent loco z templo qō pter vniuersum mūdū honorat p sui veneratōe z sanctitate oīo c impossibile eē. d At ille e p his q habebat in mādatis a rege: f dicebat oī genere g regi ea eē referēda. h Cō stituta aūt die intrabat de his heliodorus ordinaturꝰ i Non modica vo p vniuersam ciuitatē erat trepidatō k Sacerdotes autē ante altare l cū stolis sacerdotalibꝰ iactauerūt se: m z inuocabāt de celo eū: n qui de depositis legē posuit: o vt his q depositi erāt ea salus custodiret. p Jam vo q videret summi sacerdotis vultū q mēte vulnerabatur:facies em z color immutatus:declarabat internū animi dolorē. Circūfusa.n.erat mestitia quedā viro:z horror corporis: per quē manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebat. Alij etiā pgregati de domibꝰ cōfluebant publicas supplicatōe obsecrantes:p eo q in ptemptū locus esset venturus. Accinctecz mlieres cilicijs pectus p plateas cōfluebāt: r z virgines que pclusē erant pcurrebant ad oniā:alie aūt ad muros.q dam vo p fenestras aspiciebant:vniuerse autē proten

sus spē siua: pp qō referēt ad interrogationē heliodori q p mittit. Sivere bec ita essent.s. que dicerat symon.s. q sine offensa dei possent ad regē dicta deportari: z propē boc onias in sua responsione dicit impossibile eē: q boc nō solū erat aliena rapere: sed etiā dei tēplo ptumeliā inferre. d At ille .s.heliodorus.

e Pro bis q habebat in mādatis a rege.cui volebat simplr obedire.

f Dicebat oi genere.i.oib modis.

g Regi ea eē referenda.iō subdit.

h Cōstituta autē die intrabat.ad exequēdū regis mandatuz. i Non modica vo. Hic cō sequēter ponit populi trepidatio: ne ptēptus inferretur dei templo: ad qō euitandū subditur cōis orō: z primo sacerdotū cum dicit

k Sacerdotes āt ante altare.s.holocaustorz.

l Cū stolis dc. ut signū humiliatiōis vt pces eorz essent magis exaudibiles sm illd Eccli.xxxv. Oratiō humiliātz se nubes penetrabit.

m Et inuocabāt de celo.i.vt exaudirent de celo.

n Qui d depositz legē posuit: Exodi xxij. o At bis q deposuerāt.ab inuasiōe heliodori.

n Jā vo q videret summi sacerdotis vultū supple sibi cōpateret. z subdit rō cum dicitur. o Mente vulnerabat. qō consequenter declarat p immutōem faciei:in qua magis ꝯz in alijs partibus corpis relucet dispositio animi.

p Pro eo q in ptemptu dc.nisi deus adiuuaret pp qō eius auxiliū sup boc implorabat.

q Accinctecz mulieres cilicijs pectus. se macerādo p subsidio dei impetrando. r Sz z virgines que pclusē erant.i.de domibus parentū nō exibant rōne verecūdie z pudicitie virginalis:tñ in illa turbatōe exibāt pter morē solitū currētes ad oniā. Aliq tñ exponūt boc dicentes q aliq regies nobiles ppe tēplū custodiebāt inclusē vsqz

quo nuptui trade-
rēt. s Erat em̄
misera ꝑmixte mł-
titudis.iudeoꝝ cu-
iuscūq; stat⁹ ꝛ sex⁹.
t Et mag.sacer.i
agone ꝓstituti.i.in
anxietate mentis.
v Expectatio.p
ꝺceptu tēpli futu-
ro.cetera patent.
x Heliodoꝝ. hic
ꝑ̄ter ꝛescribit exe
quētis ꝓcussio: cuꝝ
ꝺi: Heliodoꝝ aūt
ꝛc.i. ꝓficere intēde
bat. y Qꝫ spūs
oipotētis ꝛei.i. ei⁹
virtus. z Ma
gnaq; fecit ꝛc.ꝑuer-
tendo heliodoꝝ ꝛ
suos satellites i tā-
tā mentis formidi
nē ꝛ roboris vissо-
lutōem: q; nō pote-
rāt ꝓficere illā exe-
cutōez. ꝛ subditur.
cā cū ꝺr. a Ap
paruit.n. illis q̄dā
equus ꝛribilez bn̄s
sessorē.i.angelū lo-
ci ꝛefen sorē in spe-
cie bois eq̄tis appa
rentē. b Helio
doro ꝓores calces
elisit.i. ꝓiores par
tes pedū: ꝛ inde ꝺr
calcitrare.
c Alij etiā appa-
ruēr duo iuuenes
.i.angeli in spē iu-
uenū apparentes.
d Virtute ꝛeoꝝ
ꝛc.apparebant em̄
fortes ꝛ pulchꝝ et
bene ornati: ad ꝛe
signandū angelo-
ꝝ fortitudinez ꝛ pul
critudinē nature ꝛ
ornatū glorie.
e Subito aūt be
liodoꝝ ꝺcidit i ter
rā. ex eoꝝ ꝓcussiōe
f Eūq; mīta cali-
gine circūfusuz. ad
ꝛefignādū tenebro
sitatē mētis sue.

g Rapuerūt. s. sa
cer.ꝺotes: ꝺ loco sa
cro eū amouentes
e dcbaṫ moꝛ
tu.. el morti ꝓ-
pinquus: ne ex ca-
ꝺauere mortui ꝓta
minareṫ locus. ce-
tera patent. b Tunc ꝺo. Hic ꝑ̄ꝛ ꝛescribit ipius ꝓ-
cussi sanatio. ꝛ secundo subdit sanantis infamatio in ꝓn
cipio sequentis capituli. Circa ꝓmū. Primo ponit per-
cussi sanatio: cū ꝺr: Tūc ꝺo ex amicis beliodori ꝛc. ꝛ ꝓ
lra. secꝺo ponit sanati gr̄arūactio: cū ꝺr: Testabaṫ autez.
ꝛ primo generaliꝛ cū subdit. i Oibus ea q̄ sub oculis
suis viderat. in sua flagellatōe ꝛ mirabili sanatōe. secūdo
coꝝā rege specialiꝛ dicens. k Siquem habes hoſ. aut

ꝺētes manꝰ in celū ꝛ ꝓcabā
tur. a Erat. n. misera ꝑmixte
multitudis ꝛ magni sacer-
dotis in agone ꝓstituti ꝰ ex-
pectatio. Et hi q̄ꝺē inuoca
bāt oipotētē ꝛeū: vt credi-
ta sibi his q̄ crediderāt cuꝝ
oī integritate ꝓseruarētur.
Heliodoꝝ aūt qꝺ ꝛecreue-
rat ꝓficiebat: eoꝺē loco ipe
cū satellitib⁹ circa erariū p̄-
sens: y Qꝫ spiritꝰ oipotētis
ꝛeiꝰ magnā fecit sue oñsiōis
euidentiā: ita vt oēs q̄ ausi
fuerāt parere ei ruentes ꝛei
virtute in ꝛesolatōem ꝛ for-
midinē ꝑuerterent. a Appa
ruit. n. illis q̄ꝺā equus terri
bilē hn̄s sessorē optis operi
mētis adornatus: isq; cum
impetu ᵇ heliodoro ꝓiores
calces elisit. Qui aūt ei se-
debat videbaṫ arma habe-
re aurea. c Alij etiā apparu
erunt duo iuuenes ᵈ virtute
ꝛeoꝝi: optimi gloria: specio
sisq; amictu: qui circūstete-
runt euꝝ ꝛ ex vtraq; ꝑte fla-
gellabant: sine intermissiōe
multis plagis verberantes.
e Subito aūt heliodoꝝ con
cidit in terraꝝ: f eūq; multa
caligine circūfusum ᵍ rapue
rūt: atq; in sella gestatoria
positū eiecerūt. Et is q̄ cuꝝ
multis cursoribꝫ ꝛ satellitiꝫ
b p̄ꝺictū ingressus ē erariū
portabaṫ nullo sibi auxiliū
ferēte mānifesta ꝛei cognita
virtute. Et ille q̄ꝺē ꝑ diuinā
virtutez iacebat mutꝰ atq;
oī spe ꝛ salute ꝓuatus. Di
aūt ꝺn̄m bn̄ꝺicebāt: qꝛ ma
gnificabat locum suū ꝛ tē-
plum qꝺ pauloante timore
ac tumultu erat plenū: ap-
parēte oipotente ꝺño gau-
ꝺio ꝛ letitia ipletū ē ᵇ Tunc

vo ex amicis heliodori qui-
ꝺā rogabāt ꝓfestū oniāvt in
uocaret altissimū: vt vitā ꝛo
naret ei: q̄ in supmo spiritu
erat ꝓstitutus. Cōsideraꝝ
aūt sūmꝰ sacerdos ne forte
rex suspicareṫ maliciaz aliq̄
ex iudeis circa heliodo
rū ꝓsumatā: obtulit ꝑ salu-
te viri hostiā salutarē. Cū-
q; summꝰ sacerdos exorare
ꝺēt iuuenes eisꝺē vestibus
amicti astantes helio doro
ꝺixerūt onie sacerdoti grās
age. Nā ꝑ eū ꝺn̄s tibi vitā
ꝛonauit. Tu aūt a ꝛeo fla-
gellatus nūcia oīb⁹ magna
lia ꝛei ꝛ ptātē. Et his dictꝫ
nō cōparuerūt. Heliodoꝝ
aūt hostia ꝛeo oblata ꝛ vo-
tis magnis ꝑmissis ei qui vi
uere illi cōcessit: ꝛ onie grās
agens: recepto exercitu re-
pedabat ad r̄gē. Testabaṫ
autē oīb⁹ ea q̄ sub oculis suis
viꝺēat opa magna ꝛei. Cū
aūt rex interrogasset helio-
doꝝ q̄s eēt aptus adhuc seṫ
hierosolymā mitti ait. k Si
quē hēs hostē aut regni tui
insidiatorem: l mitte illuc: ꝛ
flagellatū eum recipies: m si
tn̄ euaserit: eo q; in loco sit
vere ꝛei q̄ꝺā ꝓtus. Nā ipe
q̄ hz in cel habitatōz: visita
toꝝ ꝛ aditoꝝ est loci illius:
ꝛ venientes ad malefacien-
ꝺuz ꝑcutit ac ꝑꝺit. Qꝫ ꝺe
heliodoro ꝛ erarij custodia
ita res se hz. Ca. iiij.

a Ymō aūt p̄ꝺict⁹ ᵇ pe-
cuniarū ꝛ p̄ꝺie ꝛelatoꝝ
ᶜ male loq̄baṫ ꝛe onia: tanq̄
ipe ᶜ heliodoꝝ iſtigassz ad h̄
ꝛ ipe fuisset incētoꝝ maloꝝ:
f puisorēq; ciuitatis ᵍ ac ꝛe-
fensorē gētis sue: b ꝛ emula-
torē legis ꝛei audebat insi-

reg. tui insidia-
torē. ꝛe quo cau
te velis te expe-
ꝺire.
l Mitte illuc
ꝛ flagellatū euꝝ
recipies. boc. n.
erat exp⁹ in se-
ipso. m Si
tn̄ euaserit. salꝫ
morte: boc aūt
addidit: qꝛ firmi
ter tenebat se
morte n̄ euasisse
nisi ꝑ p̄ces onie
cetera patent.
Caplm. iiij.

Ymō aūt. Postq̄
ꝺescripta
ē heliodori sana
tio: hic ꝑ̄ꝛ ponitur sanatis infa
matio: cū ꝺicit:
Ymō aūt p̄ꝺi
ctus ꝛe tribu bē
iami ꝛe q̄ fit mē
tio ꝓpe p̄ncipiū
ca. p̄cedentis.
b Pecuniarū
ꝛ patrie ꝛelatoꝝ
.i. accusatoꝝ vt
habetur ibidez.
c Male loq̄-
baṫ ꝛe onia: vo-
lens eū infama-
re ꝛ hoc odiosū
reddere pplo.
d Tanq̄ ipse
.s. onias.
e Heliodorū
instigassz ad hoc
.s. ad spoliandū
erarium ꝛz exte-
rius fingeret cō
trarium.
f Prouisorē-
q; ciuitat⁹. i. rūm.
g Ac ꝛefenso-
rē gentis sue. s.
iudaice.
b Et emulato
rē legis ꝛei. i. ei⁹
amatoꝛē. vnde
versus: Emuloꝝ
inflaṫ amat in-
uidet ac imitaṫ
i Audebat in-
sidiatoꝛez regni
.s. iudee que licz
tunc nō bret re-
gez: tn̄ erat vnū
regnum.
k Ꝺicere mē-
ꝺaciter. ꝓpriū

crimen ꝛetorquēs in oniam. l Sed cuꝝ inimicicie
intantū ꝓcederent. nō solū verbis s etiā factis.
m Et etiā ꝑ quosdā ꝛc. i. familiares amicos: ꝛ diciū
a necto is: qꝛ tales adinuicē cōnectunt. n Homici
dia fierent. occidebant. n. aliquos ꝛe amicis onie.
o Cōsiderans onias piculū ꝑtētōis. intrinsece: q̄ pe
riculosioꝛ est illa que est ꝓtra extraneos.
p Et apollonij insauire. i. ardenter ꝛ male conari.

q Ad regez se ꝓtulit.s.seleucū qui adhuc viue bat apud quem sperabat grām ⁊ remediū inue nire ꝑ heliodo rū quē suis ꝑci bus sanauerat.

r Hz post se leuci. descripta liberatiõe tẽpli ꝑ oniam: ꝫ ꝓ̃r ⁊scribit liberatio templi ⁊ po puli ꝑ iudam.et ꝓmo tpe anti ochi epiphanis secundo antio chi eupator ca. x.ibi. Hunc aũt ⁊ eupatore.ter cio tpe demetrij filij seleuci:cap. .xiij. Prima in duas:qz ꝓio ⁊ scribit ꝓpli tri bulatio:scdo tri bulati lib. ratio ca.viij. Prima ad huc i duas:qz ꝑ ponitur inchoa tio tribulatiõis ꝑ ambitiõem sa cerdotij:secũdo tribulatõis cõ sũmatio ꝑ inua sionem regis an tiochi ca.seq̃nti ibi. Ipse itaq; ge stis. Prima di uidit i duas:qa ꝓmo ponit triũ ãbitio:scdo vni us.s.iasonis mi serabilē emiatio in ꝓncipio se quentis ca. Prima diuidit ad huc in tres ꝑtes ambitiõem triũ in ꝓncipatu sa cerdotij sibi succedentiũ.scda:ibi. Et post trienni tps. tercia:ibi, Quã ob cãm. Prima adhuc in duas: in ꝓ tem.s.principalẽ ⁊ incidentalẽ:que incipit:ibi. Mis so aũt. Prima adhuc in duas:qz primo ꝑ ambitiõez ia sonis ponit gentilitatis introductio.secũdo eiusdem ꝓsummatio:ibi. Cũ aũt q̃nquennalis. Circa ꝓmũ dr.

r Hz p̃ seleuci vite excessum.i.ipo mortuo.

s Cũ suscepisset reg.antiochus.frater eius priuans regno nepotẽ suũ: vt ⁊claratũ fuit in ꝓncipio ꝓmi li bri.

t Ambiebat iason frater onie.ipo adhuc viuẽ te.

v Sũmũ sacerdotiũ.⁊ qz nõ poterat hoc licite iõ quesiuit ꝑ vias illicitas obtinere.s.ꝑ pecuniã: ideo subdit.

r Addito rege,pmittẽs ei ⁊c. ꝑ trãslatiõe ꝓpli ad ritũ gẽtiliũ:iõ sequit.

y Si ptãti eius ꝓce deret gymnasiũ.i.schola gentilitatis sicut dictuz fuit ꝓio libro.j.ca.

z Et epbebiã.i.ꝓstibulũ pulcerri moz iuuenũ.

a Et eos qui ⁊c.i.q̃ ꝓfiterẽt se gẽti liter viuere.

b Qz̃ cũ rex annuisset⁊ ob tinuisset ꝓncipatũ statim ad gentilẽ ritũ ꝓtribules su os transferre cepit:⁊ amo tis his q̃ hũanitat cã iude is a regib⁹ fuerant ꝓstituta ꝑ iohãnẽ patrẽ eupolemũ: q̃ apud romanos ⁊ amici diatorẽ regni dicere Hz cũ inimicicie intãtũ ꝓcederẽt vt eẽt ꝑ q̃sdã symõis neces sarios. homicidia fierent: ꝓsideraꝫ onias ꝓiculũ con tentõis ⁊ apolloniũ insani re: vtpote ducẽ celessyrie ⁊ phenicis:ad augendã mali ciã symonis: ad regẽ se ꝓtu lit:nõ vt ciuiuz accusatoz:ꝫ cõem vtilitatẽ apud semet ipm vniuerse multitudinis ꝓsiderans. Videbat.n.sine regali ꝓuidentia: ipossibile eẽ pacẽ rebꝫ dari:nec symo nem posse cessare a stultitia sua Hz post seleuci vite ex cessum: cũ suscepissz regnũ antioch⁹ q̃ nobilis appella bat ambiebat iason frater onie summũ sacerdotium: adito rege:ꝓmittens ei ar gẽti talenta trecẽta sexagin ta:⁊ ex redditibꝫ alijs talen ta octogita. Sup ꝫ ꝓmitte bat ⁊ alia cẽtũ q̃nq̃ginta si ptãti eius ꝓcederet gymna siũ ⁊ ephebiã sibi ꝓstituere ⁊ eos qui in hierosolymis erant antiochenos scribere Qz̃ cũ rex annuisset⁊ ob tinuisset ꝓncipatũ statim ad gentilẽ ritũ ꝓtribules su os transferre cepit:⁊ amo tis his q̃ hũanitat cã iude is a regib⁹ fuerant ꝓstituta ꝑ iohãnẽ patrẽ eupolemũ: q̃ apud romanos ⁊ amici cia ⁊ societate functus ẽ le gatõe legitima ciuiuz iura ⁊stituẽs ꝓua ĩstituta san ciebat. Etem̃ ausus est sub ipa arce gymnasiũ ꝓstitue re: ⁊ optimos q̃sq; ephebo rũ in lupanaribꝫ ponere. Erat aũt ꝫ nõ initiũ ꝫ incremẽtũ q̃dã ⁊ pfect⁹ gẽtilis ⁊ alienigene ꝓuersatõis: ꝑ impiũ ⁊ nõ sacerdotis iaso nis nephariũ ⁊ inauditũ sce lus:ita vt sacerdotes iaz nõ circa altaris officia ⁊diti eẽnt:ꝫ ꝓtẽpto tẽplo ⁊ sacri ficijs neglectis festinarent ꝓticipes fieri palestre: ꝑ bitõis eius iniuste: ⁊ in ex ercitijs disci. ⁊ ꝓios q̃dem bonoz̃es nihil habẽtes gre cas glorias optias arbitra bant. Quaꝝ gra ꝓiculosa eos ꝓtentio hẽbat: ⁊ eoꝝ in stituta emulabant:ac ꝑ oia hĩs ꝓsimiles eẽ cupiebãt: q̃s bo stes ⁊ ꝑemptoz̃es habuerãt In leges.n. diuinas impie agere impune nõ cedit sed hoc tempus sequens ⁊clarabit. Cum autem quin quennalis agon tyro cele brar̃etur: ⁊ rex ꝓsens essz misit iason facinoz̃osos ab hierosolymis viros pecca toz̃es portantes argenti di dragmas trecentas in sa crificium Herculis: quas postulauerunt hi qui aspoz ⁊ de sua tribu erãt:et ꝑ istos intendebat trahere alios:ideo subdit. e Et ꝫ motis bis ⁊c.syne. f Fuerãt ꝓstituta ꝑ iohãnẽ ista im petrãtẽ. g Patrẽ eupolemũ.q̃.s. eupolemius. h Apd̃ romanos ⁊c. vt bꝛ ẽ.j.li.viij.ca. ꝓdcta.n.fauoꝛabilia iudeis auferebat ab illis:q̃ nolebant recipe vitam gẽtilitatis:vt sic co geret eos ad recipiẽdũ. i Etem̃ au. ẽ sub ipa arce. ꝙpe tẽplũ dñi.

k Gymnasiũ con stituẽ.i.scholã gẽti litat. l Et opti mos q̃sq; ephebo ruz.i.pulcerrimos iuuenes. m In lupa.ponere. vt ex erceret in eis vicũ ꝓ nãz.dr.n.epbeb⁹ q̃i valde lucidus.

n Erat aũt hoc nõ initium tm̃.s. oꝝ Hz incremẽtũ qdã gentili. apd̃ iu deos. cetera patẽt vsq; ibi. p Festinarent ꝓticipes fieri palestre: ẽ aũt palestra locus vbi exerceẽt lucta:sicut ⁊ gymnasiũ: ⁊ vtrũ q; trahit ad signifi candũ scholam:eo q̃ ibi disputant stu dentes adinuicẽ ⁊ idez significat hoc noie palestre qd̃ su pra noie gymnasij.

q Et ꝓbitiõis ei⁹ iniuste.i. traditõis sue pessime doctri ne.⁊ dr ꝓbitio a ꝓbeo ꝓbes.

r Et in exercitijs disci.i. informari in exercitio talis doctrine.

s Et patrios q̃ dẽ honoz̃es.i. diuinũ cultũ in quo gloriabant ꝑes eoꝝ.

t Grecas glorias.i.rit⁹ ⁊ modos viuẽdi in q̃b⁹ gloria bant greci.

v Quaꝝ gra ꝓicu.eos ꝓten.habebat. ali quibus iasoni assentientib⁹ alijs dissentientib⁹:⁊ sic scis ma erat in populo qd̃ est valde ꝓiculosum.

r In leges em̃ ⁊c.sicut.n.pietas est cultus diuinus:ita impietas ẽ ꝓria diuino cultui.

y Impune non cedit. qz nõ dimittit dedecus culpe sine decore iusticie.

z Hz ⁊ hoc seq̃ns ⁊c.in sequẽtib⁹.n.exponit mlta gra uiora q̃ venerẽt sup ꝓpl̃m ꝓp istas trãgressiones.

a Cum aũt. Postq; posita est gentilitatis introductio: hic ꝓnter ponitur eius ꝓsummatio saltem q̃tum ad iaso nẽ sacerdotẽ qui misit magnam pecuniam in sacrificijs berculis expendendã:tale ẽo sacrificium est gentilitatis summũ malũ:iõ dicitur.

a Cum autem quinquennalis agon.i.lucta vel bastiludium seu aliquid huiusmodi quod semel fiebat in q̃q; annis.⁊ istud ⁊ quo hic agitur fiebat in veneratiõem berculis.

b Et rex pñs esset. s. antiochus nobil. c Misit ia-
son facinorosos. i. facinorib⁹ plēos. vñ versus. Ofus plena notat. bundus similat: bilis aptat. d Turos peccatores. de sua secta pp qđ de illis pfidebat: tñ erāt miⁿ⁹ mali q̄ ille: qz pecuniā quā portabāt p sacrificijs hercul'
rogauerĕt erpēdi in vsib⁹ alijs: iō seq̄t postea. e Propter pñtes āt. i. pp pñtates dcāz pecuniā. f Date sĕ i fabricā nauiū triremiū. a tris qđ ē tres remus remi. babebāt. n. ille naues tres ordines remorū. g Misso āt Hec est ps incidēs talis in qua ponit quoddā incidēs illius tēpis. Ptolomeus. n. philometor cuz adhuc esset puer successit patri in regno egypti: et qz erat nepos antiochi epiphanis vt pote filius sue sororis sicut oñdi plenius Dañ. xi. iō antiochus accepit aliq̄s ciuitates de regno egypti quasi curaz gerens de regno nepotis sui: ꝙ cum postea nollet eas reddere: pncipes egypti mouerūt ꝺ cuz bellū zelantes pro suo rege: et sic fuit alienatus a negocijs nepotz sui: ꝙ est quod dicit.
g Misso autē in egyptū apollonio. iste fuit missus a rege antiocho.
b Propter pmates ptolomei. nolēs q̄ antioch⁹ se intromitteret de negocijs egypti: ꝺ hoc eñ audierat antioch⁹ rumores: ꝙ voluit scire veritatē p istū apollonium: qđ ꝙ fcm fuit: iō subdit: Cū cognouisset ꝛc.
i Propterea vtili. ꝺsulens. s. vt ciuitates quas pus acceperat tenere posset in augmētū sui regni. cetera patent.
k Et post triennū tps. post ambitionem iasonis. ꝺ ꝓnr ponit ambitio menelai: cuz dicit. l Misit iason menelaū. q̄ de sua mala secta erat: ꝙ sic in eo pfidebat.
m Supradicti symōis. de tribu bēiamin. vt bī ca. pcē.
n Frēm. i. in malicia sibi parē: vt exponūt aliq̄ seq̄ntes dictū ioseph dicentis q̄ iste menelaus ꝙ iason fuerūt fratres onie pontificis: ꝑ qz pp dictū ioseph de q̄ certū est q̄ multa falsa ponit: nō videt auctoritas b⁹ libri dimittenda: nec ei⁹ lra extorte exponenda maxime cū ad legēduz sit receptus ab eccl̄ia pp qđ saluo meliori iudicio videt mihi q̄ iste menelaus ꝓprie dicat frater symonis de tribu bēiamin. Si vo ꝺ hoc obijciat q̄ iste Menela⁹ fact⁹ fuit summ⁹ sacerdos: vt bī in lra: q̄ retorsit in semetipm summū sacerdotiū qđ debebat filijs aaron tm̄: dicendū q̄ ꝺ nō valet: nā hoc sacerdotiū obtinuit p antiochuz ydolatrā ꝙ gentilē: pp qđ nō curabat de qua tribu iudeo⁹ pontifex esset: ꝑ solū de vtilitate tpali quē indebaberet: ideo subdit. o At ille cōmendatus regi. p ministros assistentes sibi: q̄bus munera dederat menelaus. p Cuz magnificassz faciē ptātis ei⁹. p munera q̄ apportauerat ꝙ noie suo magis q̄z iasonis obtulerat: ꝙ alia mittere de futuro pmiserat: vt bī. j. q Jn semetipm retorsit ꝛc. a rege sibi pcessum. cetera patēt vsq̄z ibi.
r Et iason q̄dē q. priū frēm. s. onię. s Captiuauerat. ipo existē te in ātiochia officiū e⁹ male ipe ĕuerat t Ipe dece. p menelaū v Profugus. tū qz puat⁹ erat sacerdotio: tum qz soluē ñ poterat ipositaz sibi sūmā. y Menelaus āt dc. scz sacerdotij. Cy de pecu. ꝺ re. pmis. vt dcm̄ ē
z Nihil agebat ꝙ subdit cā cuz dz. a Cū exa. facc. sostrat⁹. iō nō pmittebat q̄ de leuatōe pecunie sc intromitteret menelaus b Quā ob cāz. Hic ꝓñr agit de ābitiōe lysimachi cui⁹ p ponit institutio. scdo ei⁹ destitutio. ibi Mlt̄ āt sacrilegijs. pria i duas qz p pōit institutio lysimachi: secūdo mors onie iusti: ibi. ꝙ cū ageret. Circa pmū dicit. b Quā ob causaz vtriq̄z. s. Menela⁹ ꝙ sostrat⁹. c Ad re. sĕ euocat. menela⁹ eo q̄ de cunctā pmissam nō mittebat: sostrat⁹ ꝺ qz menelaū exactōz facere nō sinebat: pp qđ menela⁹ ipm accusabat. d Et menela⁹ ꝛc. ꝺ pcurāte sostrato ꝙ alijs mōis q̄b⁹ potat p ābitōz: sic dctm̄ ē s. de iasone q̄ officiū sui fris onie male pcurauerat. Dicūt tñ ꝺ expositores alīq̄ seq̄ntes dicta ioseph: q̄ iste lysimach⁹ ñ fuit fr menelai: s ꝺz ꝺ ei⁹ fr: eo q̄ fuit sibi filius in malicia: sic ꝺz q̄ tutbil ꝙ chymera sĕ frēs: s ꝺ expō vī extorta: maxie q̄n scribit hystoria: vbi nō est vtēdū metaphora sicut ē in ꝓposito: pp qđ meli⁹ vī dici secūdo textū libri: q̄ isti tres. s. lysimachus: menela⁹ ꝙ symon tēpli ꝓposit⁹ frēs fuerūt. e Sostratus aūt pla. c cipr̄ius. sicut freq̄nt mutāt b aliūi regi. insula ꝺo cipri subiecta tūc erat ātiocho regi. f Et cū ꝺ. ꝺ interponit mors onie: c⁹ p describit occisio: scdo vindicatio: ibi. Ob quā cāz. Circa pmū pmittit tps opportunitas cū dz. g Cōtigit tbar. ꝙ mallo. i. ciues duaꝝ ciuitatū. b Seditiōez mouere. ꝺ regē antiochum. i Eo q̄ antio. regis ꝓcubi. in datiuo casu. k Ꝺo no eēnt dati. dolebāt. n. q̄ sub dñio talis mlieris eēnt positi. l Festinanť itaq̄z ꝛc. ne maius malū oriret ꝺ ipm: s p quē modū ñ dicit: s verisile ē q̄ vnū illud retractauit: ꝙ ꝓcubie fuerat q̄uidit. m Relicto suffecto. i. sub se fcō: locū ei⁹ tenēte. n Uno ex co. su. an. i. ātiochena ciuitate. o Rat⁹ i. opiat⁹: ꝙ dz a reor. rī

p Menelaus accepisse ꝛc. ad mortē onie pcurandus in regis abñtia p andronicū cupidū. cetera patent vsq; ibi. q Arguebat eū. ō furto nōbili rei sacre.

r In loco tuto se ptinens. in quo nullus subpena mortis audebat aliquē ledere: pp qđ dicebat asylū: ab a qđ ē sine 7 sylen qđ ē tract⁹: qz nō est fas alicui ibi tāgere 7 offēdere aliū. cetera patent. s Ob quaz cām. hic ꝑñr ponit occisionis dicte vindicatio: 7 pz ifra vsq; ibi. t De fūcri sobrietatē in potib⁹ 7 cibis

v Et modestiam. in verbis et factis. p Andronicū purpura exutū. tāq; ō statu dignitatis depositū 7 degradatum.

y Per totā ꝛc. vt vindicta sceleris oib⁹ appeꝛz

z Et in eodez loco ꝛc. vt sic cui pe rnderet pena. a Multis āt. Postq; supra posita ē lysymachi institutō hic ponit ei⁹ restitutio: et scdo menelai restitutio: ibi. De bis ḡ. Circa ꝓmum dr. a Oꝝ aūt ꝛc. s. in diuini cult⁹ dissipatōe: 7 vasoꝝ aureoꝝ furtiua sūtractōe.

b Menelai cōsilio. vt de auro ptem bret: 7 vt ꝓpō lysimachū ꝑcitato ipe sacerdotiū recuperet: sicut 7 fcm fuit vt ex seqntibus patebit. c Et diuul. fama. de dictis sacrilegijs a lysimacho cōmissis.

d Cōgregata est multitudo ꝛc. iniq; manib⁹ vti cepit multitudinē ꝑ se cōmotā interficiendo p iniq; q̄s armauerat. cetera patēt vsq; ibi. e Qđ̄s vo in fugaz uersi sunt. s. q̄ erāt cū lysimacho: f Ipm etiā sacrilegū. s. lysimachū sec⁹ crariuz interfecerit. g De bis ergo. hic ꝑñr describit menelai restitutio: q̄ cū pdictis debuisset ad mortē odēnari: p pecunias tñ fuit restitutus ad principatū sacerdotij. dicit igitur.

rat thiro 7 p vicinas ciuitates. Qđ cuz certissime cog̃uisset onias: arguebat euz ipe i loco tuto se ptinēs antiochie secus daphnē. Ip̃m menelaꝰ accedēs ad andronicū rogabat vt oniā interficeret. q cū veniſſz ad oniā: 7 datis dextris cū iureiurando q̄is eēt ei suspectꝰ suasisset de asylo pcedere: statī eū pemit nō veritꝰ iusticiā. Ob quā cām nō solū iudei ꝟ etiā alie ḡ natōnes indignabant. 7 moleste ferebāt de nece tāti viri iniusta. Qz regressum regē de cilicie locis adierūt iudei apud antiochiā sir 7 greci: p̄q̄rentes de iniq̄ nece onie. Cōtristatus itaq; ē aio ātiochus pp oniā: 7 flexꝰ ad miam lachrimas fudit: recordatus defuncti sobrietatē vt modestiā. Accēsusq; ais androni cū purpura exutū p totam ciuitatē iubet circūduci: 7 in eo loco i quo in oniā impietatē cōmiserat sacrilegū vita puari: dño illi cōdignā retribuente penā. Adultis aūt sacrilegijs in tēplo a lysimacho cōmissis menelai consilio 7 divulgata fama: cōgregata ē multitudo ad uersum lysimachū: mlto iā auro exportato. Turbis aūt insurgētib⁹ 7 ais ira repletis: lysimachꝰ armatis fere trib⁹ milib⁹: iniq̄s manib⁹ vti cepit: duce quodā tyrāno etate pariē 7 demētia puecto. Qz vt intellexerūt conatum lysimachi: alij lapides: alij fustes validos arripuere: q̄dā vo cinerē in lysmachū iecē. Et multi q̄dez vulnerati: q̄dā aūt 7 pstrati oēs vo in fugā cōuersi sunt Ipm etiā sacrilegū secꝰ erariū interfecerūt. De bis ḡ cepit iudiciuz adūs menelaū agitari. Et cū veniſſz rex tyrū ad ipm nego ciū detulerūt missi tres viri a senioribus. Et cuz supareꝝ menelaus: pmisit Ptolomeo multas pecunias dare ad suadēdū regi. Itaq; ptolomeus in q̄dam atrio positū quasi refrigerādi gra regē adijt. 7 deduxit a snia: 7 menelaum q̄dē vniuerse malicie reum criminib⁹ absoluit: miseros aūt qui etiā si apud scithas cām dixissent innocentes iudicarēt: hos morte dānauit. Cito ḡ iniustā penā dederunt qui p ciuitate 7 pplo 7 sacris vasis cām pſecuti sunt. Qobez tyrū q̄ indignati: erga sepulturā eoꝝ liberalissimi extiterunt. Menelaus aūt pter eoꝝ q̄ in potentia erāt auriciaz pmanebat in ptāte: crescens in malicia ad insidias ciuiū. Ca. v.

Eodē tpe antiochꝰ secūdā pfectōez parauit in egyptū. Cōtigit aūt p vniuersam hierosolymoꝝ ciuitatē videri diebꝰ q̄draginta p aera eq̄tes discurrētes auratas stolas hūtes 7 hastas q̄si coborte armatas: 7 cursus eq̄rū p ordies digestos: 7 cōgressiones fieri comin 7 scutoꝝ motus: 7 galeatoꝝ multitudinē gladijs districtis 7 telorum iactus: 7 aureoꝝ armo-

g De bis ergo. s. de auro furtiue sublato de templo.

b Cepit iudiciuz ꝛc. q: factuz fuerat eius consilio. 7 q̄a ad hoc secuta fuerat pluriū occisio.

i Et cuz supareꝝ menelaus. i. ꝓuinceret de dictis criminibus.

k Promisit ptolomeo. regi familiari.

l Ad suadenduz regi. p menelao: et cōtra aduersarios suos.

m Et deduxit a snia. quā cogitauerat dare ꝯ Menelaū: dans sniam p cōtrariū.

n Miseros autē. s. accusantes menelaū.

o Qui etiam si apud scithas. q̄ fūt barbari irrōnales 7 crudeles populi.

p Cito ergo. i. p̄cipitanter 7 male.

q Iniustā penaz dederūt. supple eis.

r Qui p ciuitate. hierusalē.

s Et populo. fideli.

t Et sacris vasis. furatis.

v Causam prosecuti sunt cōtra menelaū.

r Menelaus autem ꝛc. quia propter vona eius cōmēdabāt cū apud regem.

y Permanebat in potestate. sūmi sacerdotū.

Caplm. v.

Eodem tpe Postq; superi⁹ descripta est iasonis fuga: hic describit ei⁹ miserabilis terminatio: cuius primo signuz premittitur: secundo signatū subditur: ibi. Sed cū fallus rumor. Circa primū dicitur.

a Eodē tpe antiochus. s. epiphanes.

a Secundā pfectōem parauit in egyptuz. prius enim intrauerat egyptū quasi curam gerens nepotis sui: s alienatus a negocijs ei⁹ p primates egypti. vt dcm ē ca. p̄cedenti. scdo pparauit exercitū ad intrādū ibi. b Contigit autem. illo tempore. c Per vniuersam ꝛc. non est per hoc intelligendum q̄ singulis diebus fieret apparitio ista: sed q̄ infra spacium. xl. dierum pluries fuit vi-

sa:sicut actuũ primo ca. dr q̃ xp̃c post resurrectẽ em suaz p dies.xl. apparuit discipul: z tñ non apparuit eis singul dieb⁹. d Uuratas stolas.i.tunicas q̃ induunt̃ sup arma ad decorẽ. e Et cursus equoꝝ ꝛc.i.dispositos p̃m arcem militarez. f Et congressiones fieri cominus.i. de ppe. g Et scu. mot⁹.q̃ in pugna aliqñ leuãt̃ sursuz aliqñ ad dexteraz: aliqñ ad sinistram mouent̃. b Et galeatoruz.i. boim galeas bñtiũ. i Multitudinẽ gla. distri.i. diuersimode mot⁹: nũc feriẽdo pũcti: nũc ceciz k Quapropt̃ oẽs ꝛc.i. q̃ talia eẽnt signa futuri boni fuerũt tñ signa mali .s. depopulatõis ciuitatis: ꝓmo p iasonẽ: postea p antiochũ epiphanez: sic̃ ante subuersionez irlm per romanos apparuer̃t sig̃ mlta sicut narrat Ioseph⁹ li. de iudaico bello: q̃ tñ b̃ pp. plixitatez omitto: z qz eoꝝ aliq̃ ponñt̃ hic in glo. l Dz cũ fal. rumor. Hic ꝓñr ponit̃ signatũ ad iasonis impetũ cũ dr. m Dz cuz falsus ꝛc.s. de morte antiochi. m Assũptis iason nõ mi. mil. viris. imo magis pluribus. n Aggressus ẽ ciuita. repẽte. bierusalẽ vñ fuerat ꝓfugus p fcm̃ menelai vt dctm̃ ẽ cap. ꝓce. credebat. n. Iason regẽ mortuũ: z sciebat ei⁹ filiuz adhuc esse puerũ. z sic credebat b̃e tempus aptum ad recup̃andũ sacerdotiũ: q̃ ꝓuat⁹ fuerat p antiochũ. cetera patẽt vsq̃ ibi. o Abiit in ãmanitẽ. vñ venerat irlm. p Aut vlti. in eritiũ sui. i. ad suũ exẽminũ. q Cõductus ab aretha arabũ tyrãno. q̃ psequebat̃ eum: z sic ꝓz q̃ nõ solũ erat odiosus iudeis: ꝫ etiaz gẽtib⁹ extraneis. r Et refu. legũ. i. apostata a lege diuina. s Peregre perijt. i. in aliena ẽra. t Lacedemõas p fect⁹. isti erãt spartiate q̃ erãt iudeis ꝓfederati. vt dctm̃ ẽ ꝫ. j. li. ca. xij. pp qđ credidit ibidẽ b̃e refugiũ: ꝫ inuenit ꝫ riũ qz spartiate cognouerũt mala q̃ fecerat gẽti iudeoꝝ: iõ subdit̃. v Ipe z illamẽtatus ꝛc. z sicut q̃ ibi fuerit occisus z corpus ei⁹ ꝓiectũ bestijs z auibus deuorandũ r Hijs itaq̃ gestis. Postq̃ descripta ẽ inchoatio tribulatõis iudeoꝝ pp ambitõem sacerdotij: hic ꝓñr ponitur eius consũmatio p oppssionẽ regis antiochi. Circa qđ ꝓponit̃ vastatio plebis: scdo subuersio legis: ca. seq̃nti. ꝓma in duas: qz ꝓponit̃ vastatio plebis i regis ꝓñtia. scdo in eius abñtia: ibi. Igit̃ antioch⁹. Circa ꝓmũ ꝓponit̃ vastatio ppli. scdo violatio tẽpli: ibi. Dz nec ista. Circa ꝓmũ dr. r Hijs itaq̃ gestis. s. q̃ ciuitas irlm a iasone capta fuisset z q̃ menelaus ab eo pontifex destitut⁹ in arcẽ refugisset: vt ꝓdictũ est. y Suspicatus ẽ rex. antioch⁹. z Societatẽ dextru. iudeos. i. tributũ subi negaturos. a Et ob hoc p fect⁹ ex egypto. vñ fuerebat̃ d mandato roma noꝝ. b Efferat⁹ animis. tũ pp repulsionez sui de egypto: tũ qz credebat iudeos discessisse a suo dño. c Ciuitatẽ q̃dez: irlm. d Armis cepit. eo q̃ erat intra diuisa. vt pz p ꝓdcã e Iussit ãt militib⁹ interficere generalit̃ absq; sexus vel etatis distinctõe. f Erãt ãt toto triduo. q̃ durauit illa occisio. g Octogita milia interfecti. qz q̃rebãt i loc⁹ occultis vbi se absconderãt. h Quadragita milia. vicit. vt ducerẽt i captiuitatẽ. i Nõ min⁹ ãt venũdati. in suos z ãcillas mercatorib⁹ q̃ ad b̃e nerãt. k Dz nec ista. hic ꝓñr ponit̃ tẽpli violatio cũ dr. l Iusus est ꝛc. qz dedicatum erat cultui diuio: cetera vo cultoribus ydoloꝝ. m Menelao ductore. q̃ econtrario debuisset ꝓ emunitate tẽpli zelare. iõ secũ tur. n Qui legũ. diuinaꝝ. o Et pric. s. iudee. p Fuit ꝓditor ꝛc. sumẽs sancta vasa q̃ ab alijs regibus ꝛc. s. cyro z dario vt pz. j. esdre: z seleuco supra tercio ca. q Cõtrectabat indigne. ꝓprijs manibus. r Et cõtaminabat. applicando alijs vsibus. s Ita alienatus ꝛc. non quia ꝓdidisset vsum rõnis: sed quia non considerabat potentiã dei que heliodoꝝ flagellauerat propter inuasionẽ templi supra. iij. cap. quod factum erat per regnum assyrie notoriũm: propter quod non est verisimile quin ad noticiam antiochi deueniss̃et. sed dñs propter peccata populi permittebat locum contemni: sicut dixerat dñs salomoni. iij. Reg. ix. cetera patent. t Igitur antiochus. Hic consequenter describit̃ vastatio populi in regis absentia: z diuiditur in duas ptes. scilicet in principalem et incidentalem: que incipit: ibi. Judas autẽ. Circa primũ primo ponit̃ recessatio ppli. scdo violatio tẽpli: ibi. Dz nec ista. Circa ꝓmũ dr. r Hijs itaq̃ gestis. s. q̃ ciuitas irlm a iasone capta fuisset z q̃ menelaus ab eo pontifex destitut⁹ in arcẽ refugisset: vt ꝓdictũ est. y Suspicatus ẽ rex. antioch⁹. z Societatẽ dextru. iudeos. i. tributũ subi negaturos. a Et ob hoc p fect⁹ ex egypto. vñ fuerebat̃ d mandato romanoꝝ. b Efferat⁹ animis. tũ pp repulsionez sui de egypto: tũ qz credebat iudeos discessisse a suo dño. c Ciuitatẽ q̃dez: irlm. d Armis cepit. eo q̃ erat intra diuisa. vt pz p ꝓdcã e Iussit ãt militib⁹ interficere generalit̃ absq; sexus vel etatis distinctõe. f Erãt ãt toto triduo. q̃ durauit illa occisio. g Octogita milia interfecti. qz q̃rebãt i loc⁹ occultis vbi se absconderãt. h Quadragita milia. vicit. vt ducerẽt i captiuitatẽ. i Nõ min⁹ ãt venũdati. in suos z ãcillas mercatorib⁹ q̃ ad b̃e nerãt. k Dz nec ista. hic ꝓñr ponit̃ tẽpli violatio cũ dr. l Iusus est ꝛc. qz dedicatum erat cultui diuio: cetera vo cultoribus ydoloꝝ. m Menelao ductore. q̃ econtrario debuisset ꝓ emunitate tẽpli zelare. iõ secũ

sus antiochi ꝛc iudea spoliato tẽplo: ꝛ ptz lra vsq; ibi.
v ¶ Existimãs se ꝛc. hypbolica locutio ẽ: ad exprimendũ superbie sue magnitudinẽ. x ¶ Relict aut̃ ꝓpositos ꝛc. iudeoꝝ p̃ suũ recessum. y ¶ Hierosolymis q̃ dẽ ꝛc. i. oriundũ. ꝛc phrigia in qua regione ẽ troia.

z ¶ Morib⁹ crudeliorẽ eo. s. ãtiocho. a ¶ In garizim. qui est mõs i regiõe samarie. b ¶ Qui grauiꝰ q̃ ceteri ꝛc. qz samaritãi so fuerũt molesti iudeis: vt pz in Esdra ꝛ neemia. c ¶ Cũq; appositꝰ eẽt cõtra iudeos. i. firmatus in ꝓposito nocendi eis. d ¶ Misit odio suũ ꝓncipẽ apollonũ: ꝛ cuiꝰ ne q̃cia ꝛ morte bz .j. li. iij. ca.

e ¶ Pacẽ simulans vt haberet ingressũ i ciuitatẽ. f ¶ Dẽsq; q̃ ꝛc. ex hoc videtur q armatões illam simularet fieri ad aliquez ludũ exercendũ vt hastiludiuz ꝛ hmõi: ad qd̃ videndũ conuenerẽt plurimi: ꝛ illos ꝓmo iussit interfici q̃stũ aduirosetatis pfecte fz iussum regis.

g ¶ Judas aũt. hec ẽps incidẽtalis i qua põit fuga iude cum pluribꝰ aliis ad loca deserta: eo q non poterãt mala q̃ fiebãt in hierusalẽ impedire: sic ergo dz.

flagellatꝰ et repulsus vtiq; fuisset ab audacia. Elegit nõ pp locũ gẽtẽ: sed pp gentẽ locũ ꝛ elegit. Jõq; ipe locꝰ ꝓticeps factꝰ ẽ ppli malorũ postea aũt fiet sociꝰ honoꝝ: ꝛ q̃ derelictus i ira dei oĩpotẽtis est: iterũ in magni dñi recõciliatõe cũ sũma gloria exaltabit. ¶ Jgr̃ antiochus mille ꝛ octigẽtis ablatis de tẽplo talẽtis velocit̃ antiochiã regressus ẽ: ¶ existimãs se p̃ superbia trã ad nauigandũ: pelagus ꝛpo ad iter agẽdũ deductuꝝ pp mẽtis elatõem. ¶ Relict aũt ꝓpositos ad affligẽdã gentẽ: ¶ hierosolymis q̃dẽ philippũ genere phrygẽ: ¶ moribꝰ crudeliorẽ eoĩpo a q̃ ꝓstitutꝰ est: ¶ in garizim aũt andronicũ ꝛ menelaũ ¶ q̃ guiꝰ q̃ ceteri iniquinebãt ciuitatẽ. ¶ Cũq; appositꝰ eẽt ꝛ iudeos: misit ¶ odio sum ꝓncipẽ apollonũ cũ exercitu vigintiduobꝰ milibꝰ: ꝓcipiens ei oĩes pfecte etatis interficere: mlieres ac iuuenes vẽdere. ¶ Qui cũ venisset hierosolymã ¶ pacẽ simulãs q̃uit vsq; ad diez sctm sabbati: ꝛ tunc feriatis iudeis arma capẽ suis ꝓcepit. ¶ Dẽsq; sit q̃ ad spectaculuz ꝓcesserãt: trucidauit: ꝛ ciuitatez cũ armatis discurrẽs ingentẽ mltitudinẽ ꝓmit. ¶ Judas aũt machabeꝰ qui decimus fuerat: secessserat i desertũ locũ: ibiq; int̃ feras vitã in mõtibꝰ cũ suis agebat: ¶ ꝛ feni cibo vescẽtes de morabant̃ ne ꝓncipes eẽnt coinquinatõis.

Ca. vj.

¶ Sed nõ post multum tpis ¶ misit rex senẽ q̃ndã antiochenũ ¶ q̃ ꝓpelleret iudeos ¶ vt se trãsferrẽt a patrijs ꝛ dei legibꝰ: ¶ ptamis reetiã qd̃ i hierosolymis erat templũ: ꝛ coĝminare iouis olympij: ꝛ in garizim prout erat ¶ hi q̃ locũ inhabitabãt ¶ iouis hospitalis. ¶ Pessima aũt ꝛ vniuersis ¶ grauis erat malorũ incursio. ¶ Nã tẽplũ ¶ luxuria ꝛ cõmessatiõibus erat plenũ: ꝛ scortantiũ cuz meretricibꝰ: sacratisq; edibꝰ mulieres se vltro ingerebãt introferẽtes ea q̃ nõ licebãt ¶ Altare etiã ¶ plenũ erat illicitis: que legibꝰ phibebant̃ ¶ Neq; aũt sabbata custodiebantur: ¶ neq; dies solen ter nominati vsq; ad oniam quẽ interfecit andronicus: inueniẽt q̃ iste vltimꝰ onias fuit nonus. ꝛ p̃ consequens iudas decimus q̃stum ad iũtrãtes legitime: ia son autẽ menelaus: ꝛ lisimachus sunt ab hoc numero eiciendi: tum qz male intrauerunt: tum qz cultũ diuinũ dissipauerunt: vt pz ex supradictis: ꝛ sic non fuerunt summi sacerdotes ꝓm rem: ꝓ tm̃ ꝓm nomen et vsurpatõem.

b ¶ Et feni cibo vescentes. i. terrena sentibus que poterant in deserto reperiri: quia solo feno non poterãt sustentari.

¶ Caplm. vj.

¶ Sed nõ post multũ temporis. postq; descripta est plebis vastatio: hic cõsequenter describitur legis abolitio: ꝛ primo in regis absentia: secundo in eius presentia ca. sequẽti. Prima in duas: qz primo introducit̃ gentilitatis forma: secundo rebellibus imponitur pena: ibi. Erat autem. Circa primũ introducitur forma gentilitatis: primo q̃stum ad modũ viuendi cum dicit̃.

b ¶ Misit rex senem ꝛc. i. vnum sacerdotẽ gentilẽ: idem enim significat senex in greco: quod presbyter in latino. vnde primo de anima vbi translatio nostra habet: Si senex haberet oculum iuuenis videret vtiq; vt iuuenis. in antiqua translatione habeb̃. Si presbyter haberet oculum iuuenis ꝛc.

c ¶ Qui compelleret iudeos. primo verbis psuasiuis: postea tormẽtis. d ¶ Et se trãsferrẽt ꝛc. a legibus datis in mõte synai patrib⁹. e ¶ Cõtaminare etiã. hic secũdo q̃stum ad ptaminatõem tẽpli cum dicitur.

e ¶ Cõtaminare etiã ꝛc. dedicãdo ipm cultui iouis olympij: qd̃ prius erat dedicatũ cultui veri dei.

f ¶ Et in garizim ꝛc. Ad intellectũ huius sciendũ qd̃ sicut dicit iosephus antiquitat̃ iudaice libro. xij. sanaballath samaritanus dedit filiam suam vxorem Manasse fratri summi sacerdotis iudeorum. Qui volens habere bonorem sacerdotalem: rogauit socerum vt edificaret sibi in

g ¶ Judas aũt ꝛc. nõ in nũero fratrũ suoꝝ ꝛ magis q̃ntus: vt hr̃ supra. j. li. ca. ij. sed in numero summorũ sacerdotũ. vt dicit glosa: non tñ incipiendo ab Aaron: qz multoplures fuerũt: ꝛ a principio regni grecoꝝ: qd̃ vt dicũt glosatores aliq̃: incepit a seleuco: qui in syria successit alexandro magno: ꝛ tũc summꝰ sacerdos fuit onias iaddi filiꝰ: qui ꝓm hoc dictũ fuit ꝓmus. Symõ iustus secũdus eleazarus filiꝰ onie tertiꝰ. Manasses quartus eleazari auũculꝰ: q̃ntus onias symonis iusti filiꝰ: sextus symon onie filius. septimus onias buiꝰ symonis filius quẽ interfecit andronicus: vt dcm̃ est ca. p̃cedenti. octauus iason: nonus menelaus: decimꝰ iudas machabeus. Hoc accipit̃ de glo. rabani sup locũ istũ: que accipit̃ de dictis iosephi: ꝛ videt̃ in duobus deficere. Primo qz lisimachus successit menelao ꝓm certum huius libri supra quarto ca. qui maiorẽs ẽ auctoritatis q̃stum dictum iosephi vel rabani: ꝛ sic eadez rõne qua numerant̃ hic iason ꝛ menelaus numerari debet lisimachus in decimo loco ꝛ non iudas. secũdo deficit quia ponit regnũ grecorum incepere a seleuco: qd̃ tamen incepit ab alexandro magno: vt dictuz est supra primo ca. primi libri: ꝓpter quod videtur mihi q̃ hec enumeratio incipere debeat a tpe alexandri magni: ꝛ tunc ꝓm omnes hystoriographos iaddus erat summus pontifex iudeoꝝ: cui si cõnumeretur onias filius eius ꝛ alij ꝓsecuter nominati vsq; ad oniam quẽ interfecit andronicus: inueniẽt q̃ iste vltimꝰ onias fuit nonus. ꝛ p̃ consequens iudas decimus q̃stum ad iũtrãtes legitime: ia son autẽ menelaus: ꝛ lisimachus sunt ab hoc numero eiciendi: tum qz male intrauerunt: tum qz cultũ diuinũ dissipauerunt: vt pz ex supradictis: ꝛ sic non fuerunt summi sacerdotes ꝓm rem: ꝓ tm̃ ꝓm nomen et vsurpatõem.

b ¶ Et feni cibo vescentes. i. terrena sentibus que poterant in deserto reperiri: quia solo feno non poterãt sustentari.

¶ Caplm. vj.

¶ Sed nõ post multũ temporis. postq; descripta est plebis vastatio: hic cõsequenter describitur legis abolitio: ꝛ primo in regis absentia: secundo in eius presentia ca. sequẽti. Prima in duas: qz primo introducit̃ gentilitatis forma: secundo rebellibus imponitur pena: ibi. Erat autem. Circa primũ introducitur forma gentilitatis: primo q̃stum ad modũ viuendi cum dicit̃.

b ¶ Misit rex senem ꝛc. i. vnum sacerdotẽ gentilẽ: idem enim significat senex in greco: quod presbyter in latino. vnde primo de anima vbi translatio nostra habet: Si senex haberet oculum iuuenis videret vtiq; vt iuuenis. in antiqua translatione habeb̃. Si presbyter haberet oculum iuuenis ꝛc.

c ¶ Qui compelleret iudeos. primo verbis psuasiuis: postea tormẽtis. d ¶ Et se trãsferrẽt ꝛc. a legibus datis in mõte synai patrib⁹. e ¶ Cõtaminare etiã. hic secũdo q̃stum ad ptaminatõem tẽpli cum dicitur.

e ¶ Cõtaminare etiã ꝛc. dedicãdo ipm cultui iouis olympij: qd̃ prius erat dedicatũ cultui veri dei.

f ¶ Et in garizim ꝛc. Ad intellectũ huius sciendũ qd̃ sicut dicit iosephus antiquitat̃ iudaice libro. xij. sanaballath samaritanus dedit filiam suam vxorem Manasse fratri summi sacerdotis iudeorum. Qui volens habere bonorem sacerdotalem: rogauit socerum vt edificaret sibi in

mōte garizim tēplū:qđ noiauit tēplū sūmi dei:7 hoc fuit tpe alexādri magni:ß postea vidētes samaritani q̄ ātiochus rex hr̄et iudeos eosos:scripserūt antiocho se nihil hr̄e cōe cū iudeis:petētes q̄ tēplū apud eos edificatū in mōte garizim ioue dedicaret:7 hoc ē qđ dr̄. f Et i garizim,put exāt supple postulātes g illi q̄lo.inhabitabāt .s.samaritani.

b Iouis hospitalis.idē erat cū ioue olympo:ß duplicit̄ noiabat̄ p duob⁹ locis in q̄bus solēniter colebat̄ sicut apud nos dicitur sanctus michael d̄ monte gargano et de mōte tūba:licet sint alia mlta loca in q̄b⁹ sctūs micha el venerat̄. i Pessima aūt ꝛsuniuersis.vere iudeis k Grauis eāt malor̄ incursio.nam eis mlta sil occurrebāt mala. l Mā tēplū tuo dedicatū m Luxuria 7 cōmessatiōnibus erat plenū ꝛc.introferētes tē.s.oblatōnes ydolaticas.

n Aliare etiā.bo locaustor̄.

o Plenū erat illicitis.i.hostūs gētiliū immundis.

p Hec aut̄.hic tercio ponit̄ gētilitatis introductio i violatōe tpis sacri cū dr̄. p Hec aūt sabbata custodiebant̄. qđ tñ erat p̄ceptū Exo.xx.in mēoriā bñficij creatōnis. q Hec dies solēnes p̄ij.i.a patrib⁹ obseruati sicut dies pasche i mēoriā liberatōis ppli de egypto:7 pētecostes:in mēoriā datiōis legis in mōte syna:7 sic de alijs:vt pleni⁹ fuit dictū in Exo.7 leuiti. r Hec simplr.i.manifeste.

s De q̄ q̄ iudeū ꝛc mortis timore:erāt tñ aliq̄ q̄ ß cōstāter 7 mānifeste ꝓfitebant̄:vt ex seq̄ntib⁹ apparebit:q̄a tñ erāt pauci ꝓportione:iō p nullis reputāt̄ sicut dr̄ cōiter q̄ nullus ē in eccl̄ia q̄ sunt ibi pauci respectu multitudinis q̄ deberet ibi ee:7.ū.physico. dr̄ q̄ illud qđ modicū ē q̄si nihil reputat̄. t Succebāt aūt.hic quarto ponitur gētilitatis introductio in veneratōe ydoli:cū dr̄.

t Succebant̄ āt.s.iudei. v Tu i ama.necess.nā hoc facichāt mortis tiore. r In die natal regis. antiochi.

a Ad sacrificia.q̄ tūc fiebāt soleniter ad honorē bachi: nā rex credebat eū fauisse sue natiuitati. b Et cū liberi.i.bachi:vñ ysus:Liber.i.bach⁹.vl vir sine cōpede nat⁹

c Cogebāt.iudei. d Hedera coronari i.habentes serta in capitib⁹ de hedera:eo q̄ hz similitudinē cū vite:7 inuenit̄ viridis oi tpe:nō sic aūt vitis 7 maxime tpe natalis dicti regis. e Libero circuire.i.ad honorē ei⁹ chorizare. f Decretū.hic q̄nto ponit̄ introductio gentilitatis in oblatōe sacrificij:nā multi iudei nō solū in irlm 7 iudea:ß etiā in ciuitatib⁹ gētiliū habitabant dispsi: 7 illis ciuitatibus mādatū fuit p regis decretū:vt iudeos habitātes ibi cōpellerēt ad diuisionē sue legis.7 suscepto em rit⁹ gētil:7 hē qđ dr̄. f Decretū āt erūt ꝛc.7 ptz er dictis ira:hoc excepto. g Suggerētib⁹ ptolo.i.seq̄cib⁹ ptolomei:q̄ p falsam suggestōem deduxit regem a sententia Ꝺ menelaū ferenda supra.iij.ca.

nes p̄ij habebant̄:r nec simpliciter s se q̄sq̄ iudeū p̄fitebat̄ t Debebant aūt cū amara necessitate u in die natal regis a ad sacrificia: b 7 cū liberi sacra celebrarēt:c cogebant̄ d hedera coronari e libero circuire f Decretū aūt exīt in p̄uias ciuitates gētilium s suggerentib⁹ ptolomeis vt pari mō 7 ipsi aduersus iudeos agerēt vt sacrificarēt eos aūt q̄ nollent trāsire ad instituta gētiliū interficerēt.

b Erat ergo videre miseriā. i Hue.n.mulieres dolore fūt k natos suos circūcidisse l q̄s m ad vbera infantib⁹ suspensis cū publice p ciuitatē circūduxissent:p muros p̄cipitauerunt. n Alij vo o ad p̄xim̄as coeuntes p speluncas 7 latent̄ sabbati die celebrantes q cū indicati eēnt philippo r flamis succensi sūt: s eo q̄ verebantur pp religionez 7 obſuātiā:mālu sibimet auxiliū ferre a Obsecro aūt eos q̄ hūc librū lecturi sunt: b ne abhorrescāt propter aduersos casus:ß reputent ea que acciderunt nō ad interituz: ß ad correptōem ee generis nr̄i. c Etem̄ multo tpe nō sinere pctōrib⁹ ex sn̄ia agere. d sed statim vltiones adhibere:e magni beneficij ē indiciū. f Non.n.sicut in alijs natiōib⁹ d⁹ns patienter expectat vt eas cum iudicij dies aduenerit in plenitudie peccatoz puniat:ita 7 in nobis statuit vt peccatis nostris ī finem uoluntis ita uemuz in nos vindicet: g Propter quod nunq̄z quidem a nobis mīam suaz amouet:correptens vo in adūsis pplm suum nō derelinquit. k Sed hec nobis ad cōmonitōem

b Erat ergo. Introducta gētilitat⁹ forma:ß p̄n̄r renitētib⁹ infligit̄ pena:7 p̄.p circūcisiōis tenore:secdo.p sabbati honore ibi. Alij vo:tercio.p illati cibi horore:ibi. Igit̄ eleazarus. Circa p̄mū dr̄.

tia ꝺ menelaū ferenda supra.iij.ca. b Erat ergo. Introducta gētilitat⁹ forma:ß p̄n̄r renitētib⁹ infligit̄ pena:7 p̄.p circūcisiōis tenore:secdo.p sabbati honore ibi. Alij vo:tercio.p illati cibi horore:ibi. Igit̄ eleazarus. Circa p̄mū dr̄. b Erat ꝫ vide.miseriā.sic bñt libri correcti: 7 est sensus. Erat āt.i.p̄tigebat tñ eoib⁹ assistētib⁹ vidē miseriā que sē dix. i Que.n.muli. delate sē.i.accusate. k Natos suos circūcidisse.qđ apparebat ex p̄putij p̄cisione.

l Quas.sicut bñt libri correcti. m Ad vbe.infā.suspēsis.qđ erat valđ miserabile.s.q̄ pueri suspēdio necarēt̄ ad vba q̄b⁹ deberēt nutriri:pp qđ p̄ceptū fuit iudeis: Exo.xxij. Nō coq̄s bedū in lacte mr̄is sue:videbat̄.n. nimis durū 7 crudele: q̄ bed⁹ coq̄rēt i lacte vñ solebat viuere:sicut ibidē pleni⁹ fuit dictuz. n Alij vo.Hic p̄n̄r pena observantiū sabbatū ponit̄: 7 p̄ ß pena:secdo remouet̄ opinio falsa:ibi. Obsecro āt. Circa p̄mū dr̄.

o Ad p̄x.coeūtes.i.ꝓuenientes. p Speluncas 7 latēter ꝛc.ibidē meditatōib⁹ diuis 7 oronib⁹ vacādo. q Cū indicati eēnt philippo. q̄ posit⁹ erat in irlm ad affligēdū iudeoz gētē:vt dr̄ ca.p̄cedēti. r Flamis succēsi sunt.s.furiferis:vt dicit iosephus: q̄b⁹ necati sunt in spelūcis. s Eo q̄ verebāt pp religionē ꝛc. pp qđ p matathiā 7 alios sapiētes fuit dēclaratū ꝺ.6.mo libro secdo ca. q̄ licitū erat eis se defendere i die sabbatoz. a Obsecro. Hic p̄n̄ter remouet̄ opinio falsa:q̄ posset aliq̄s credere q̄ deus p̄mitteret iudeis talia ꝓtigisse ex ei⁹ odio ꝺ eos.ad qđ remouēdū dr̄ hic q̄ talia nō sunt signū odij dei ß dilectōis:sicut pius p̄r p̄priū filiū quē diligit p defectib⁹ suis p flagella corripit: nō aūt alienū quē negligit:7 ex his ptz lra paucis exceptis q̄ discurrēt̄. b Ne abhorrescāt gen⁹ nr̄m .s.iudaicū. c Etcūm mul.tpenō sinere ꝛc.i. put sentiūt p̄m ptē irrōnabilē petā ꝓtinuare. d Sz statiz vltiones adhibere.p flagella cohibentia. e Magni beneficij est indicium.s.q̄ nō seruant̄ ad penā futurā sed purgantur ad vitam beatā.

f Nō.n.sicut in alijs natiōib⁹.ydola colentibus.

g D̄ns patienter expectat.eaz punitōem differēdo vt sic appareat dei misericordia maioz expectādo eorū p̄niam:7 p d̄ns eius punitio iustior post talē expectatōem.iō ꝓcludit̄. h Propter qđ nūq̄z q̄dē ꝛc. nā ex amore corripit.vt dictū ē. i In aduersis ꝛc. ei patientiā tribuendo. s Sed hec nobis.i.a nob ad cōmonitōem legentiū:ne credant penas nobis inflictas ex odio dei p̄cessisse.

legentiū[l] dicta sint paucis: [m] Jā aūt veniēdū ē ad narratōez [n] Igit[o] eleazar⁹ vnus de p̄moribꝫ scribaꝝ: vir etate ꝓuectus: ⁊ vultu decorus [p] apto ore hians [q] ꝯpellebat̄ carnē porcinā manducare: [r] at ille gloriosissimā mortē [s] magis q̄ odibilē vitam cōplectens: [t] voluntarie p̄ibat ad suppliciū. [v] Intuēs aūt [x] quēadmodū oportere occidere patiēter sustinēs [y] destinauit nō admittere [z] illicita ꝑꝑ vite [a] amorē. [b] Hi aūt qui astabant [c] iniqua miseratione cōmoti ꝑꝑ antiquā viri amiciciā tollētes eū secreto rogabant afferri carnes q̄bus vesci ei licebat vt simularet̄ manducasse sicut rex impauerat de sacrificij carnibꝫ: vt hoc facto a morte liberaretur: et ꝑꝑ veterē viri amiciciaz hanc in eo faciebant humanitatē. [d] At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminētiā dignaz [e] ⁊ ingenuaz nobilitatis caniciē: atq; a puero optīe cōuersatiōis act⁹: ⁊ ꝟm sancte ⁊ a deo ꝯdite legis ꝯstituta: [f] rn̄dit cito [g] dicens p̄mitti se velle in infernū. [h] Non eniz etati nr̄e dignū est inq̄t fingere: vt multi adolescentes arbitrātes eleazarū nonaginta annoꝝ transisse ad vitam alienigenaꝝ: ⁊ ipi ꝓpter meam simulatōem ⁊ ꝓpter modicū corruptibilis vite tp̄s decipiant̄: et ꝑ hoc maculā [i] atq; execratiōem [k] mee senectuti ꝯquirā. [l] Nametsi in p̄nti tp̄e supplicijs hominū eripiar: ꝟ manū oīpotentis nec viuus nec defunctus effugiā. [a] Nobrem fortiter vitam excedendo: [b] senectute quidez dign⁹ apparebo: adolescētibꝫ aūt exēplū forte relinquā: si ꝓmpto aīo ac fortiter [c] pro grauissimis ac sanctissimis legibꝫ honesta morte ꝑfungar. His dictis: ꝯfestiz ad suppliciū t̄hebat̄ Hi aūt qui eum ducebāt: et pauloante fuerāt mitiores in irā ꝯuersi sunt ꝑꝑ ꝟmōes ab eo dictos: q̄s illi [d] ꝑ arrogantiā ꝓlatos arbitrabant̄ Sz cū plagis ꝑimeret̄: ingemuit et dixit: Bn̄e q̄ habes scām sciam: māifeste tu scis q̄ [e] cū a morte possez liberari: [f] duros corꝑis sustineo dolores [g] ꝟm aīam v̄o ꝑꝑ timorē tuū [h] libenter hec patior: ⁊ iste q̄dē hoc mō vita decessit nō solū iuuenibꝫ ꝟ ⁊ vniuerse gēti memoriā mortis sue ad exēplū virtutis ⁊ fortitudinis derelinquens.

Contigit aūt septē fratres vnacū mr̄e app̄hēsos ꝯpelli a rege edere cōtra phas carnes porcinas [b] flagris ⁊ taureis cruciatos [c] Unus autem ex illis qui erat primus sic ait. Quid q̄ris ⁊ q̄d vis discere a nob. [d] Parati sumus mori magis q̄ patrias dei leges p̄uaricari. Iratus itaq; rex iussit sartagines ⁊ ollas eneas succēdi: q̄bꝫ statim succē-

l Dcā sint paucis. s. verbis. q̄a mlto plura possent iduci ad ꝓpositū oñdēdū.
m Jā aūt veniēdū ē ad narratōem. s. penarū q̄s electi ꝑ legis obseruātia ꝑtulerunt.
n Igitur. hic ꝯn̄r describitur pena ꝑ horrore illiciti cibi inflicta. nā eleazar⁹ magꝫ elegit mori q̄ cibo lege ꝓhibito coinq̄nari: nō solū ex ei⁹ comestōe: ꝟ etiā ex comestōis fictōe. nā ex h̄ ꝓbabilit̄ videbat seq̄ trāgressionē multoꝝ: ⁊ hoc ē qd̄ dicit̄.
o Eleazarus vn⁹ ⁊c. i. d̄ excellentioribꝫ in sciētia virtute ⁊ fama.
p Apto ore hians ꝑ violētiā carnificū.
q Cōpellebat̄ carnē ⁊c. qd̄ ē ꝓhibitum in lege Leui. xj.
r At ille gloriosam ⁊c. i. glorie mēitoriā xp̄i tn̄ tp̄e ꝯsequēde.
s Magis q̄ odi. vitā. i. vicio sam.
t Volūtarie p̄ibat ⁊c. ꝑꝑ seq̄ns p̄miū.
v Intuēs āt. oculis cordis.
x Quēadmodū opt̄z accedē ad beatitudinē.
y Destinauit nō admittē. i. ꝑpetrare.
z Illicita ꝑꝑ vite. s. p̄ntis.
a Amorē. naz bonuz virtutis maius ē q̄ bonū vite corꝑal: mai⁹ aūt bonū nō ē exponēdū ꝓ saluatōe mioris boni: ꝟ magis ecōuerso.
b Hi āt q̄ astabāt. ad exequēdū regis mādatū.
c Iniq̄ mise. ꝯmoti ⁊c. dr̄ aūt iniq̄ miseratio: eo q̄ inducebat ad iniq̄tatē. lz. n. comedere carnes illas de q̄bus suadebāt comedere eleazaro eēt ei licitū absolute: tn̄ in illo casu erat illicitū: nā in tali fictōe erat falsitas ⁊ mēdaciū facto: ⁊ alioꝝ seductio: ex eo q̄z doctor legis erat: ⁊ iō ꝑ illud fcm̄ alij tracti fuissent ad trāsgrediēdū legē: iō seq̄t̄.
d At ille cogi. cepit eta. ⁊ senectutis ⁊c. ꝑꝑ virtutis ⁊ scientie cōcomitantiā.
e Et inge. nobili. caniciē. nobilitas. n. generis prouenit ex generatōe: nobilitas v̄o virtutis ex operatione q̄tum ad virtutes acq̄sitas: ⁊ ex datōe diuina q̄tum ad infusas: ⁊ iste v̄tutes reddūt caniciē nobilē in ingenita nobilitate.
f Rn̄dit cito. naz in h̄ntib⁹ habitū n̄ req̄rit̄ lōga deliberatio.
g Dicēs p̄mitti se ⁊c. i. potius sustinere penaz oēm q̄ facere talē fictiōz: ⁊ subdit ad hoc rōnē dicēs.
h Nō. n. etati nr̄e dignuz ⁊c. ⁊ ꝑ hoc maculā infamie q̄tū ad hoies.
i Atq; execratiōem. apud deū ⁊ āgelos sctōs.
k Mee senectuti acq̄rā. et diuinū iudiciuz incurrā. iō subdit̄.
l Nāetsi in p̄nti tp̄e ⁊c. ꝑ talē fictionē. Sz manū oīpotentis dei ⁊c. iō concludit.
a Nobrē fortit̄ vitā excedendo. i. eaz ꝓ lege dei exponendo.
b Senectute quidez dignus apparebo. ad gl̄iam dei ⁊ edificatōem ꝓximi.
c Pro grauissimis. i. honestissimis: sicut hō dicitur honestus grauis moribus. cetera patent vsq; ibi.
d Per arrogātiā ⁊c. qd̄ non erat verū: ꝟ hoc dixerat ꝑ ꝯstantiā mētis ad dei gl̄iam: ⁊ ꝓximorū edificatōem.
e Cū a morte ⁊c. ꝑ dictā fictōem.
f Duros corꝑis ⁊c. ꝟm ꝑtem sensitiuam.
g Scd̄m animā v̄o intellectiuā.
h Libēter hec patior. sicut sapiēs ꝓ sanitate cōsequenda libenter accipit potionē sensui gustus amaram. cetera patent.

Capl'm. vij.

Contigit aūt. vij. fratres. Postq̄ descripta est cōpulsio ad gentilitatē in regis absentia: vt patz ex dictis hic ꝯn̄r fit idem in eius p̄ntia: vt ex sequētibus apparebit: ⁊ primo fit hoc in generali: secūdo in speciali: ibi. Unus aūt. Circa primum dicit̄.
a Contigit aūt ⁊c. hoc nō vr̄ cōtigisse in hierl'm vel iudea. q̄z rex antiochus non legit̄ ibi redisse postq̄ inde recesserat facta strage ꝑpl'i ⁊ spoliatiōe templi: vt hr̄ supra ca. v. propter quod videtur hoc contigisse in antiochia seu aliqua alia ciuitate notabili ad quā venerat edictuz regis de cōpulsione iudeorum ibidem habitantium ad ritum gentiliū. vt habet̄ capitulo p̄cedenti.
b Flagris ⁊ taureis cru

ciatos. flagruꝫ flagri ē ſummitas virgulaꝝ adnuicē ligatarum que facit ſtrepitum ꝓcutiendo ⁊ ꝓuritū ꝑ cale factōis modū. tauꝛea tauꝛee ē flagellu ꝛe coꝛio tbauri factum.

c Unus autē. bic ꝓnr ponit opulſio in ſpāli: ⁊ ꝓmo ponit afflictio fris ꝓmogeniti q̄ ꝑ ſe et alijs dixit.

d Parati ſumus ⁊c. i. a ꝛeo patas patrib⁹ noſtris in mōte ſynai. e Juſſit ei qui ꝓioꝛ fuerat locut⁹ ⁊c. ꝓpter veritatis confeſſionem. f Juſſit ignem admoueri. .i. exbiberi ſeu apponi. g Quē admodū ꝑ ptestationem cantici ⁊c. Deutro. xxxij.

b Et in ſeruis ſuis ⁊c. Moꝛtuo ita qꝫ. Hic ꝓnr ponit afflictio ſecundi: et ꝓtꝫ ibi ꝛa vſqꝫ ibi: patria voce dixit. Ad ē ꝓm doctrinā ſcōꝝ patrū.

i Tu quidē ſceleſtiſſime. i. in ſupꝛemo gradu ſceleris exiſtens.

k Poſt hunc tercius. bic ponit toꝛmentatio tercij.

l Et linguam poſtulatus ⁊c. nō abhoꝛrens eius preciſionē ꝓpter diuine legis obſeruantiā: cetera patent.

m Et boc ita ꝛefuncto. Hic ponit vexatio quarti: et ꝓtꝫ vſqꝫ ibi.

n Tibi. n. reſurrectio ⁊c. licet eīm oēs in fine mūdi reſurgant immoꝛtales: qꝛ tūc ceſſabit generatio et coꝛruptio: tm̄ ſoli boni reſurgent ad vitam immoꝛtalē que erit ꝑ gloriam anime redundantem ad coꝛpus ꝑ totum impaſſibilitatis. Coꝛpoꝛa vo malox erunt immoꝛtalia vt ſemp crucient igne gebenne: vt habet Matb. xxv. que ē moꝛs ſecunda Apoca. xx. o Et cū admouiſſent. Hic ponit toꝛmentatio quinti cum dr: ⁊ cum admouiſſent. i. applicaſſent quintū. p Vexabant eux. ſimili mō ſicut ꝓcedentes. q Facis qd̄ vis. volūtate neceſſima. r Noli aūt putare genus nr̄m ⁊c. eo q ꝓmittit nos a te cruciari: qꝛ hoc facit ad augmētū meriti noſtri. s Patienter ſuſtine. i. modicū expecta ita q̄ li patiēter nō ē uota virtutis ſ brevitatis vite tꝛalis: iō ſubdit.

ſis⁽ᵉ⁾ iuſſit ei q̄ ꝓioꝛ fuerat locut⁹ amputari linguā: ⁊ cute capitis abſtracta ſūmas q̄ manus ⁊ pedes ei precidi ceteris eius frib⁹ et mr̄e inſpiciētib⁹. Et cū iā ꝓ oia inutilis factus eēt⁽ᶠ⁾ iuſſit ignē admoueri: ⁊ adhuc ſpirātē toꝛreri i ſartagie: i q̄ cū diu cruciaret: ceteri vnacū mr̄e inuicē ſe hoꝛtabāt moꝛi foꝛtiter dicētes: Dns ꝛe⁹ aſpiciet vitatē: ⁊ ꝛſolabit i nob⁹ quē admodū in ꝓteſtatōe cantici ꝛeclarauit moyſes. ⁊ in ſeruis ſuis ꝛſolabitur Moꝛtuo itaq̄ illo primo ꝟ mō ſequentē ꝛeducebāt ad illud dēdū: ⁊ cute capitis eius cū capillis abſtracta: interrogabāt: ſi māducaret ꝓus q̄ toto coꝛpe ꝑ mēbra ſingula puniret. At ille rūdēs patria voce dixit. Nō faciam. Propt qō ⁊ iſte ſequenti loco ꝓmi toꝛmenta ſuſcepit: ⁊ in vltio ſpū cōſtitut⁹ ſic ait: ⁽ʰ⁾Tu q̄dē ſceleſtiſſime i p̄ſenti vita nos pdis: ſ rex mundi ꝛefunctos nos ꝑ ſuis legib⁹ eterne vite reſurrectōe ſuſcitabit⁽ᵏ⁾ Poſt hūc terci⁹ illudit: ⁽ˡ⁾ ⁊ linguā poſtulatus cito ꝓtulit: ⁊ manus ꝓſtāter extēdit: ⁊ cū fiducia ait: e celo iſta poſſideo ſ pp̄ ꝛei leges nūc hec ipa ꝛeſpicio q̄m ab ipſo me ea receptuꝝ ſpero: ita vt rex ⁊ qui cum ipſo erant mirarentur adoleſcētis animū q̄ tanq̄ nihil ducerent cruciat⁹. ⁽ᵐ⁾ Et hoc ita ꝛefuncto: quartuꝫ vexabāt ſimiliter toꝛquentes. ⁊ cum iam eſſet ad moꝛtem ſic ait: Potius eſt ab hominibus moꝛti datos ſpem expectare a ꝛeo: iterum ab ipo reſuſcitandos. ⁽ⁿ⁾Tibi enim reſurrectio ad vitam nō erit. ⁽ᵒ⁾Et cum admouiſſent q̄ntum⁽ᵖ⁾ vexabant eum: at ille reſpiciens in eum dixit: Poteſtatem inter homines habens cum ſis coꝛruptibilis ⁽ᵍ⁾facis quod vis. ⁽ʳ⁾Noli autē putare genus noſtruꝫ a ꝛeo eſſe ꝛelictum. ⁽ˢ⁾Tu autez patienter ſuſtine: ⁽ᵗ⁾ ⁊ videbis ⁽ᵘ⁾magnam poteſtatez ipius ⁽ˣ⁾qualiter te ⁊ ſemen tuum ⁽ʸ⁾toꝛquebit. ⁽ᶻ⁾Poſt hunc ducebant ſextum: ⁊ is moꝛi incipiens ſic ait: Noli fruſtra errare. ⁽ᵃ⁾Nos enim ꝓpter noſmetipſos hoc patimur peccantes in ꝛeum noſtruꝫ: ⁊ digna admiratione facta ſunt in nobis. ⁽ᵇ⁾Tu autem ne exiſtimes tibi impune futurum: quod contra ꝛeum pugnare tentaueris. ⁽ᶜ⁾Supꝛa modū autem mater mirabilis ⁊ bonoꝝ mēoꝛia digna: ⁽ᵈ⁾ q̄ peuntes ſeptē filios ſub vn⁹ diei tpe ꝛſpiciens: ⁽ᵉ⁾bono aio ferebat ꝓpt̄ ſpem quā in ꝛeo hēbat: ⁽ᶠ⁾ſingulos illoꝝ hoꝛtaba⁽ᵏ⁾ voce p̄ria foꝛtiter ⁽ᵍ⁾repleta ſapia: ⁽ʰ⁾ ⁊ femiee cogitatiōi ⁽ⁱ⁾maſculinū gīm inſerens dixit ⁽ᵏ⁾ad eos: ⁽ˡ⁾Neſcio q̄l̄r̄ i vtero meo apparuiſtis. ⁽ᵐ⁾Neq̄ eīm ego ſpiritū ⁽ⁿ⁾ ⁊ aiam vnaui vobis ⁽ᵒ⁾ ⁊ vitaz: ⁽ᵖ⁾ ⁊ ſinguloꝝ mēbra nō ego ipſa cōpegi. ⁽ᵠ⁾Sed n. mundi creatoꝛ q̄ formauit hoīs natiuitatē: q̄q̄ oīm inuenit oꝛiginez: ⁊ ſpm̄ vobis

t Et videbis. cito. v Magnā ptāte ipius cui non pōt reſiſti.

x Qualiter te ⁊ ſemē tuū. i. imitatoꝛes tuos.

y Toꝛquebit eternaliter in gebēna. z Poſt būc. bic ꝓnr ponit veratio ſexti ⁊ ꝓtꝫ vſqꝫ ibi.

z Nos. n. ꝓpt̄ noſmetipos ⁊c. Iz. n. ſancti ēent et innocētes tm̄ ꝓpt̄ēnt̄ ſe pati ꝓpter ꝛeccata: imputātes ſibi alioꝝ ꝛelicta: eo q̄ ēent de eōdē populo: ⁊ ſimiliter facit Daniel. xiij. ca. a Tu aūt ⁊c. ō deū ⁊c. ei⁹ cultū auferēdo. ⁊ ei⁹ pplm̄ crudelit occidēdo.

b Supꝛa modū. Dece ꝑs ſeptima in q̄ int̄ ponit mr̄is cōſtātia: cū dr: Supꝛa modū aūt̄ mater mirabil. nā antea n̄ legitur fuiſſe aliqua tante cōſtantie.

c Que peuntes ſe. filios. q̄tū ad vitā p̄ntē ſ ſaluatos q̄tū ad futurā: ideo ſubdit.

d Bono aīmo ferebat ꝓ opter ſpem. ſ. alterius vite.

e Singlos āt illoꝝ ⁊c. i. ſcōꝝ patruꝫ doctrine ꝑſona: iō ſbdit.

f Repleta ſapientia. ſanctoꝝ patrū.

g Et femīee cogitationi. que eſt ꝛe mollitie ⁊ remiſſione.

b Maſculinū animū inferens qui tēdit ad arduа ⁊ difficilia. i Dixit ad eos. ex magno feruoꝛe.

k Neſcio qualiter ⁊c. tunc. n. apparet puer eē in vtero matris q̄n incipit ſe mouere: motus aūt ⁊ ſenſus ſt ab anima que eſt in puero ꝑ infuſionē. modus aūt infuſionis eſt ſoli ꝛeo cognitus: iō ſubditur. l Neq̄ eīm ego ſpm̄. i. aiam intellectiuā que eſt ſpūalis nature. m Et aiam. i. potentiā ſenſitiuā que ē ipius cōiuncti. n Et vitā. i. opatōes vite. o Et ſinguloꝝ membra ⁊c. quia virtus foꝛmatiua nō eſt a matre ſ a patre: ⁊ illa nihil agit niſi in virtute prime cauſe: iō ſubditur. p Sed eīm mūdi creatoꝛ ⁊c. ⁊ patz ex di

atis vsq; ibi.
q Sicut nunc vosmetipos ꝛespicitis.q̄tū ad vitā cozpalem.
r Antioch⁹ ät hec est octaua ps i qua ponit martyrū septimi.ꝓmittit tñ e⁹ ꝓsuasio:scdo ponit ei⁹ veratio: ibi. Cū b illa.circa primuz ꝓmo ponit ꝓsuasio a rege cū or.
r Antioch⁹ ät ꝓtemni se arbitrat⁹.ꝙ dictos filios q̄ dicebant eū sceleſtū ꝛ incēdio gebēnere fuatū. s Si mul ꝛ exꝛobrā tis ꝛc.q̄ vocem victoꝝ fratrum reputabat ꝛespectā: sic psonas eo ꝛespicabiles reputabat:ꝛ sic duplici rōne reputabat se ꝓtēptū.s.rōe ꝟboꝝ ꝛ psonaꝝ ꝛespicabiliū. t Cū adhuc ꝛc.vt saltē illū superet.
v Nō solū verbis hortabat ꝛc. ꝛ ꝓz lra vsq; ibi
x Cū ät mlt⁊. hic ponitur ꝓsuasio iuuēis a mr̄e:que ꝓmisit suasuraz se filio suo ꝛ verū dixit q̄z ꝓmissio absoluta sic ē ista intelligēda ē ꝛe bono.iō subdit.
y Irridēs crudelē tyrānū.q̄a ꝓsuasio sua erat ad ꝟtutis bonū ꝛ ꝓz lra vsq; ibi
z Sz dign⁹ ꝛc. .i.coꝝ ꝟsortio ꝓpalmā martyrij
a Vti illa miseratōe.q̄ fiet sāctis i r̄surrectōe
b Cū frib⁹ ꝛc. ad augmtū glie vestre ꝛ mee.

ireꝝ cū mia reddet ꝛ vitam:
q sic nūc vosmetipos ꝛespicitis ꝓ leges eius. r Antiochus aūt ꝓtēni se arbitrat⁹ sil⁹ ꝛ exꝛobrāt⁊ voce ꝛespecta:t cū adhuc adolescētioꝝ supesset:u nō solū verb hortabat:ß ꝛ cū iuramēto affirmabat diuitē se ꝛ btm factu rū ꝛ translatū a pīs legib⁹ amicuz habitatuꝝ:ꝛ res necessarias ei ꝓbiturū. Sz ad ß cū adolescēs neḡq; inclinaret:vocauit rex mrem ꝛ suadebat ei vt adolescēti fieret in salutē. x Cū aūt mltis eā verbis esset hortat⁹:ꝓmisit suasuraz se filio suo. Itaq; inclīata ad illū⁹ irridēs crudelē tyrānuz: ait pīa voce:
Fili mi misereremei q̄ te in vtero nouē mēsib⁹ portaui: ꝛ lac triēnio ꝛediz alui:ꝛ in etatē istā ꝓduxi. Peto nate vt aspicias ad celū ꝛ terrā: ꝛ ad oīa q̄ i eis sunt:ꝛ intelligas ḡa ex nihilo fecit illa ꝛeus ꝛ hoīm gen⁹:ita fiet vt nō timeas carnificē istū:y sed dign⁹ frib⁹ tuis effect⁹ parti ceps suscipe mortē:a vt in illa miseratōne b cū frib⁹ tuis te recipiā. c Cū hec illa adhuc diceret:ait adolescens.
d Quē sustinetis? Non obedio ꝓcepto regis: ß ꝓcepto legis q̄ data ē nobis ꝑ moysen. Tu vo q̄ inuētoꝝ oīs malicie fact⁹es in hebreos: nō effugies manū dei e Nos.n. ꝓ pctis nr̄is ß patimur. Et si nobis ꝓ increpatōem et correptōem f dñs ꝛe⁹ nr̄ modicū irat⁹ ē:ß iteꝝ recōciliabit suis suis. Tu aūt o scelestе ꝛ oīm hoīm flagitiosissime:g noli frustra extolli va-

nis spebꝫ:i suos ei⁹ inflamatus. Nōdū.n. oīpotētis dei ꝛ oīa inspicietis iudiciū effugisti. h Nā frēs mei modico nunc ꝛoze sustētato. i sub testamēto k eēne vite effecti sūt:tu vo iudicio dei iustas superbie tue penas exolues. ego aūt sic ꝛ frēs mei aīam ꝛ coꝛp⁹ meū trado ꝓ pīis legib⁹ inuocās ꝛeuz maturi⁹ gēti nr̄e ꝛspiciū fieri l teq; cū tormītis ꝛ verberib⁹ ꝓfiteri q; ipe ē ꝛe⁹ sol⁹. In me vo et in frib⁹ meis ꝛemanet oīpotētis ira:q̄ sup oīe gen⁹ nr̄m iuste superducta ē. Tunc rex accēsus ira:in hūc sup oēs crudelius ꝛeseuit:indigne ferens se derisum. Et ß itaq; mundus obūt:ꝓ omia in dño confidens. Nouissime aūt p⁹ filios ꝛ mr̄ ꝓsūpta ē. Igr̄ ꝛe sacrificijs ꝛ ō nimijs crudelitatib⁹ sat⁊ dcū ē. .viij.

I Udas vo machabe⁹ ꝛ q̄ cuz illo erāt introibant latenter in castella:b ꝛ ꝓuocantes cognatos ꝛ amicos:c ꝛ eos qui ꝓmanserant in iudaismo assumītes:ediderunt ad se sex milia viros d Et inuocabant dñm:vt respiceret in populū q̄ ab oīb⁹ calcabat:ꝛ miserereꝛ templo qđ ꝓfanabat ab impijs. Misereret⁊ et exterminio ciuitatis q̄ esset ilico cōplananda:ꝛ vocem sanguinis ad se clamātis audiret: mēoraret⁊ q̄z iniquissimas mortes puuloꝝ innocentū: ꝛ blasphemias noī suo illatas:ꝛ indignaretur sup his At machabeus congregata multitudine e intolerabilis gētib⁹ efficiebatur. f Ira

dico ꝛc. ī spectu voloꝛis futuri. i Sub testamēto .i. ꝓmissione futura.
k Eterne vite effecti sunt. quā sine dubio ꝓsequētur.
l Inuocās ꝛeum maturi⁹.i. cū pōdere affectus. m Teq; cuz tormētis ꝛc.in hoc vr̄ ꝓbetice loqui:q̄z sic fuit ipletū ꝛe de futuro vt pz infra.ix. cap. cetera patent.
Caplm.viij.
Udas vo. Descripta iudeoꝝ tribulatione ꝓ regem antiochuz.hic ꝓnr̄ ꝛescribit liberatio ꝓ iudam machabeum:circa quaz primo ponit liberatō ꝓpli: scdo purgatio tēpli.x. ca. Prima in duas:q̄z ꝓio ponitur liberatio populi a regis ducib⁹ scdo a psona eius sequenti cap. Prima adhuc in duas quia primo ponit iude ꝓsparatio:secūdo principū antiochi ꝛebellatio: ibi. Videns aūtē philippus. Circa primū dicit.
a Judas vo machabeus ꝛc. ab aduersarijs occupata non.n.habebāt tā tū pplm q̄ possent poterter cōmittere bellum.
b Et conuocantes cognotos ꝛe q̄ bus magis cōfidebant ꝛ q̄ ad ß erāt magis periti.
c Et cos q̄ pmāserāt ꝛc.nā ad pugnādū ꝓ lege erāt volūtarij. d Et inuocabāt dñz ꝛc. sine cuius auxilio nō poterant resiste re aduersarioꝝ numero allegātes ad hoc rōnes ex parte ppli cōculcati. ꝛ tēpli cōtaminati ꝛ ciuitatis electe ad cultum ꝛei: ꝛ sanguinis innocentis effusi: ꝛ nominis sui blasphemati: ꝛ patz litera vsq; ibi. e Intolerabilis gentib⁹ efficiebat. q̄a nō poterat ipius impetus sustinere. ꝛ subdit causa cum dicitur. f Ira em dñi in misericordiam cōuersa est.et sic habebant auxilium dei.
g Et supueniens castell⁊ ꝛc.s.ab aduersarijs q̄ nō ꝓuiderant sibi cōtra aduētū ipius. h Maxie aūt noctib⁹. q̄z tūc hostes min⁹ poterāt sibi ꝓuidere. i Videns āt.

Hic ꝓ̄r describit ꝓncip ū regis rebellatio: z ꝓmo ponit belli apparat⁹. scdo afflict⁹: ibi. Ad hoc etiā. ꝓia in duas qz ꝓmo describit apparat⁹ ex pte gētiliū: scdo ex pte iude oꝝ: ibi. Judas aūt. Circa ꝓmū dr. i Videś aūt philippus. quē. s. rex antiochus reliquerat hierosolymis ad affligendū ꝓplm iudeoꝝ: vt habet. ē. v. ca. z dicunt alij q̄ iste ē philippus ille de quo dr i fine ca. sequēt⁹ q̄ trāsferebat corp⁹ātiochi defuncti: ꝙ ñ vr est verū: ꝙ qz iste erat in irlm: alij⁹ āt i ꝓsidio cū ātiocho rege qñ fuit istō bellū: scdo qz iste fuit phūiges gñe: vt dr ē. v. ca. alij⁹ ẏo collactaneꝰ vt dr i fine ca. seqntis. cetera patēt vsq; ibi. k Misit nichanorē patrocli. s. filiū. l De ꝓmo rib⁹ amicuꝫ. sic dñt libri correcti: erat .n. de ꝓncipalibus amicis suis. m Datis ei ò ꝓmi. gēti. dē. erāt. n. collecti ò diuerꝫ locis z ciuitatib⁹. n Cōstituit āt. i. firmiter ꝓmisit. o Nichanor regi. i. locū regi hoc tenēti. nā rex erat in ꝓsidio vt dcm ē. p Et tributū dē. erat. n. rex antioch⁹ tūc tributari⁹ romanoꝝ. q De capti. iude. suppleret. i. de ꝓcio iudeoꝝ q̄s i ꝓuos z ācillas vēderet: ꝛ subdit: Statimq; ad maritimas dē. s. ſ. li. iij. cap̄. nō dr q̄ miserit: tñ datꝫ intelligi ꝓ hoc q̄ dr: Et audierāt mercatores dē. r Nonaginta mancipia talento. s. vno. s Distractuꝫ: dr aūt mācipiū q̄i māu captū: q⁹ ꝓ bellū capiebāt: z i ꝓuos vēdebāt seu redigebāt. t Judas āt. h ꝓ̄r describit apparat⁹ belli ex pte iudeoꝝ: z ꝓio ponit aliq̄rū pusillanimitas cū dr. v Et q̄b⁹ q̄dā formi. magnitudinez z fortitudinē exercit⁹ veniēt⁹ a nichanore. x Et ñ cre. dei ius. i. min⁹ debito ꝓfidētes de auxilio diuio: z sic nō credebāt dine iusticie: q⁹ ñ credebāt q̄ de⁹ facēt iusticiā. i. vindictā de aduersarijs eoꝝ. y In fugā vertebant. subtrahētes se occulte de societate inde. z Alij ẏo. hic ꝓ̄ter ponit alioꝝ ajositas: z ꝓio in generali. scdo ipsi⁹ iude in spāli: ibi. Cōuocatis aūt. Circa ꝓmū dr. z Alij ẏo dē. accipit hic si ꝓ q⁹: q⁹ cū iuda remāserāt. vij. milia: vt dr j. a Veniebāt. cū iuda ad pugnādū. b Videq; do. deprecabāt. magis inuitētes diuie ꝓtectōi q̄s sue vi tuti. c Qui eos ꝓsq; in comi. veniret. i. ꝓsq; ad bellādū appropinq̄ret. d Dēdiderat. vt ꝓdcm ē. e Etsi nō pp eos. i. pp eoꝝ merita eriget eos a nichanore: saltē ꝑ faciet em dñi in mīam cōuersa est. g Et supueniēs castellis z ciuitatib⁹ improuisis: succedebat eas: z opportuna loca occupās ñ paucas hoīm strages dabat. b maxime aūt noctib⁹ ad huiuscemodi excursus ferebat: z fama ẏtutis ei⁹ vbicūq; diffundebat. t Videś aūt philippus paulatim virū ad ꝓfectū venire ac frequēt⁹ res ei cedere prospere: ad ptolemeū ducē celesyrie z phenicis scripsit: vt auxiliū ferret regis negocijs. Et ille velociter k misit nichanorē patrocli de ꝓmoribus amicū: m datis ei ò ꝓmixtis gentib⁹ armatis: nō minus viginti milib⁹: vt vniuersoꝝ iudeoꝝ genus deleret: adiūcta ei z gorgia viro militari z in bellicis expientissimo. n Cōstituit aūt nichanor regi: p vt tributū qd̄ romanis erat duplū. duo milia talēt oꝝ q de captiuitate iudeoꝝ suppleret. Statiq; ad maritimas ciuitates misit ꝓuocās ad coemptōes iudaicoꝝ mācipioꝝ: ꝓmittens se r nonaginta mācipia talēto s distractuꝝ: nō respiciens ad vindictā q̄ euꝫ ab oīpotente esset cōsecutura.

f Propē testam. dē. i. pp promissionē factā a deo pribus sctis de ꝓseruatōe semis eoꝝ vl aliē. f Propē testamtū dē. i. pp legē datā pri⁹ quā volebat destruere totalr antioch⁹: vt ptz ex supradictis z silr volebāt ꝑ facē duces ei⁹. g Et pp inuocatōz dē. qz dicebāt ꝓgētib⁹ ceteris dei pplis. b Cōuocatꝫ aūt. Hic ꝓ̄r ponit ajositas iude in spāli: et ꝓmo suos aiando. scdo exercitū ordinando: ibi. Cōstituit itaq;. Pria i duas. qz prio iudas suos aiat rōib⁹: scdo exēplis: ibi. Ad mōuit aūt. Circa ꝓmū dr. b Cōuocatis aūt macha. vt exñtes ppe magꝫ intelligerēt e⁹ ò bai Septē milibus. s. Macha. iij. dr q̄ fuerūt tm tria milia: dicēdū q̄ ibi loq̄t ò sufficiēt armat⁹: vñ ibidē subdit q⁹ tegumīta z gladios ñ bēbāt. s. ad armandū ples sufficiēt: ꝑ milti ex magꝫ desidio moti ad pugnā ꝓ ꝓia z lege di fucit ibi q̄ ierunt: z marie qz dirēt iudas meli⁹ē mori q̄s videē mala gētis z scoꝝ z sic vniuerso fuert. vij. milia: vt ꝑ dr. et ꝓ allegat rōez sūptam ex pte aduersarioꝝ cū dr k Rogabat ne bos. recōci. reddēdo se eis sub aliq̄b⁹ ꝓditōib⁹ l Neq; metu. dē. q. d. i suis inimicitijs⁹ capiēt: scdo adducit rō ex pte dei cū dr. m Sz fortē ꝓtederet. dimicādo. n Añ ocu. mētis. o Dñtes cōtueliā dē. vñ. ꝑ. li. iij. ca. vbi tāgit ista mā dixit iudas Meli⁹ē nob mori in bello q̄s videē mala gētis nre z scōrū. p Itēq; ludi. ba. ciui. s. irlm ad dei cultū electe. q Adhuc est vetez dē. bēbāt. n. iudei aliqs ordiationes ex legē moysi fcās a senioribus⁹ pp bonū regimē ꝓplī tercio ponit rō ex pte auxilij cū dr. r Mā illi q̄. dē. i. tm in ẏtute būana q̄ ē defectiua. s Dos aūt ē in oīpo. dño. o ẏtus ē firmitas infinita. t Admōuit aūt. ꝑ iudas suos aiat exēplis: cū dr. t Admonuit aūt dē. i exitu isrl de egypto: Exo. xiij. c. v Et q̄ sub sēnacherib dē. ab āgelo dei pcussa: vt dr. iij. reg. xix. ca. r Et de ꝓ dē. istō bellū ñ dr in scptura sacra: nec alibi potui repire pp qd ñ possū dicē nisi illd qd ꝑ ē i tertu. y Tibi ad rē vē. i. ad pugnādū actu. z Macedonibus socijs. i. in eodem exercitu exñtibus cū iudeis.

a Desitãtibus.i.formidãtibus pugnare. b Ipi sex milia soli.s.iudei. c Peremerũt centũ viginti milia.nõ ꝓpria virtute sed diuina. d Et bñficia ꝓ bis plurima cõsecuti sunt a rege. Consequẽter ponit admonitõis effectus.cum dr. His verbis cõstantes effecti ꝛc.

e Cõstituit itaq. Hic ꝓñr ponit exercitus ordinatio:cũ dicit Cõstituit itaq; fres suos duces qr de eorũ fortitudine7 fidelitate ꝓfidebat magis. f Utriq; ordini.s.equitũ et peditũ. tñ in qlibet etiam acie erãt aliqui equites 7 pedites.7 hoc ꝑtim doctrinã vegetij libro de re militari. potissime qñ bellũ ꝓmittit in loco aspero vbi equites nõ ꝓsunt bñ coniungi.

g Symonẽ et iosephũ 7 ionathã.supra.j.li.ij. ca.vbi ponunt fratres iude nõ noiat ibi alios iosephus ꝓpter qd dicũt aliqui q iste nõ fuit frater carnalis iude. & tñ legalis. vt de eadẽ lege vel hoc de eadẽ cognatõne. & nõ est verisile q inter duos frẽs iude carnales.s.symonẽ 7 ionathã ponat tanq; fratrem eius alius q tñ sit extraneus ꝓpter qd vr melius dicendũ q iste fuit frat carnalis iude.qui primo libro noiat eleazarus. vñ.xij.libro antiquitatis iudaice dr q iste eleazarus cognominatus est sapbus.7 videt idẽ nomen qd iosephus abbreuiatũ tñ.sicut nicolaus ꝑ abbreuiationẽ aliqñ dr cholaus. h Subiectis vnicuiq; millenis ꝛc.retinens in acie sua duo milia quingentos. i Ad hoc etiã. Postq; descriptus est belli apparatus. Hic ꝓñter describit conflictus.7 primo ponit conflictus cum nichanore.scdo interponit conflictus cum timotheo 7 bachide:ibi. Et ex his.tercio reuertit auctor ad loqñdum de nichanoris cõfusione:ibi. Facinorosissimus aũt ꝛc. Prima adhuc in duas.qr primo ponit nichanoris rebellatio.scdo gratiarũactio:ibi arma aũt. Circa primũ dr. i Ad hoc etiã.s.ad bellandũ viriliter k Ab esdra lecto illis sancto libro.vt ꝓpit Deut. xx. Iste esdras nõ fuit ille qui legem repauit.nam ille mortuus fuerat diu añ.sed fuit vnus de sacerdotibus eiusdem tñ nois tpe inde. l Et dato signo adiutorij dei.nõ dr hic quale fuerit.sed ꝓbabiliter põt dici q fuit clangor sacrarũ tubarũ in aggressu belli.

sennacherib centũ octogĩta quinq; milia peremerũt: 7 de ꝓlio qd eis adũsus galathas fuit ĩ babylõia: vt oẽs vbi ad rẽ ventũ ẽ macedonibꝫ socijs hesitãtibꝫ: ipsi sex milia soli peremerũt cẽtũ viginti milia ꝓpter auxiliũ illis datũ de celo: 7 bñficia ꝓ bis plurima cõsecuti sũt. His verbis ꝓstantes effecti sunt 7 ꝓ legibꝫ 7 patria mori pati. Cõstituit itaq; fratres suos duces vtriq; ordini symonẽ 7 iosephũ 7 ionathã subiectis vnicuiq; millenis 7 quingentenis: ad hec ab esdra lecto illis sãcto libro: 7 dato signo adiutorij dei: in ꝓma acie ipse dux cõmisit cũ nichanore. Et facto sibi adiutore omnipotẽte: interfecerũt sup nouẽ milia hoĩm: maiorem aũt partẽ exercitus nichanoris vulneribꝫ debilem factũ fugere ꝓpulerũt. Pecuniꝫs vo eorũ qui ad emptionẽ ipsorũ venerãt sublatis ipsos vsq; quaq; ꝓsecuti sũt sed reuersi sunt ora ꝓclusi. Nam erat añ sabbatũ quã ob cãm nõ ꝓseuerauerũt in

m In ꝓma acie ipse dux ꝛc.s.iudas machabeus.
n Interfecerũt sup.ix.milia.& in.j.li.iij.ca.dr q cecide runt vsq; ad tria milia. Dicendũ q illa tria milia ceciderunt in ꝓmo cõgressu belli.7 in ꝓsecutõne fugientiũ tot alij ceciderũt ita q in vniuerso fuerit.ix.milia 7 amplius vt hic dr.cetera patent vsq; ibi.

o Qz reuersi ꝛc. .i.repssi. nã imminebat hora decima a q incipiebat observatio sabbati.& hoc nõ videbat impedire.qz.&.j.li.ij. ca.iam erat declaratũ q licitus erat eis in sabbato bellare. Dicẽdũ q verũ est se defendẽdo nã hoc ẽ necessitatis nõ ãt inuadendo seu ꝓsequendo.

p Arma aũt.hic ob victoriã subdit gratiarũactio.cuz subdit. q Sabbatum agebãt ab opibus seruilibus quiescẽdo.7 diuinis laudibus vacãdo.iõ subdit bñdicens dñm. r Post sabbatuz vo ꝛc.qz ptẽ ꝑde debilibus 7 paupibus dederunt.cetera patẽt.

s Et ex his. Hic ꝓñr interponit de cõflictu cum timotheo et bachide q pleniꝰ bk.j.lib.v. ca. videt tñ q iste bachides sit alius ab illo quẽ misit demetrius cuz alcimo cõtra iudeos. vt habet.&.j.li.vij ca.nam plẽs erant ꝓcipes 7 milites eiusdẽ nois sicut 7 mõ.cetera patent vsq; ibi.

sequẽtes. p Arma aũt ipsoꝝ et spolia ꝓgregãtes q sabbatũ agebãt bñdicẽtes dñz q liberauit eos ĩ isto die: misericordie initiũ stillans in eos. r Q sabbatũ vo debilibꝫ 7 orphanis 7 viduis diuiserũt spolia 7 residua ipi cũ suis habuere. His itaq; gestis 7 cõit ab oibꝫ facta obsecratiõe: misericordẽ dñm postulabãt vt ĩ finẽ suis suis recõciliaret. Et ex his q cũ timotheo 7 bachide erãt ꝛ sextendentes sup viginti milia interfecerũt: 7 munitiões excelsas obtinuerũt: 7 ꝓles ꝑdas diuiserunt equã portionẽ debilibꝫ pupillis et viduis & 7 senioribꝫ facientes. Et cũ arma eoꝝ diligẽter collegissent oĩa ꝓposuerũt ĩ locis opportunis. Residua vo spolia hierosolymã detulerũt: 7 philarchẽ q cũ timotheo erat interfecerũt viz scelestũ: q in multis iudeos afflixerat: 7 cũ epichinia ageret in hierosolymis eos q sacras ianuas ĩcẽderũt.i.calisthenẽ cũ ĩ qdã domiciliũ refugisset ĩcẽderũt: digna eis mercede

t Et cũ epichinia ꝛc.i.solẽnitates de victoriis contra timotheũ 7 bachidẽ obtẽtis. et dr ab epi qd est supra 7 nicos qd est victoria. vñ alia trãslatio habet. Dies victorie vt dr in glo. v Eos qui sacras ianuas.s.templi.

x Incenderunt.i.calisthenẽ.inter istos principalem.
y Cum in quoddã domiciliũ refugisset.ꝓ sui tuitione.
z Incenderunt.7 sic pena correndet culpe.
a Facinorosissimus aũt. Hic recurrit auctor ad loquẽdum de supradicti nichanoris cõfusione cum dr.
b Qui mille negociãtes ꝛc.i.multos ita q ponit hic numerus determinatus ꝓ numero indeterminato.sicut aliqñ fit in scriptura. ꝓut fuit ostensum in apocalypsi.
c Humiliatus auxilio dñi ab his.s.iudeis.
d Quos nullos existimauerat.i.nullius esse virtutis.
e Deposita veste glorie.ne cognosceret.
f Per mediterranea fugiẽs.i.ꝓ loca occulta.
g Solus venit antiochiã.i.cum valde paucis.hoc ẽim mõ dr princeps solus qñ habet paucos secum.
h Predicabat nunc ꝛc.hoc dicebat magis ad executionẽ sui de sua electõe 7 exercitus sui debellatõne q̃ ad ex

altationem diuini nois z cõmendationem diuine legis. z obseruatorum ipsius.

Capitn. ix.

In eodem tpe. Descripta liberatõe ppli ab antiochi duabus. Hic pñr describit liberatio ppli a ꝑsona ipius. z hoc p diuinã percussionẽ. Circa quã primo ponit huius p cussionis rõ. scdo ipsa percussio: ibi. Sed qui vniuersa tercio pcussi humiliatio: ibi. Hinc igitur. quarto humiliati exterminatio: ibi. Igit homicida. Rovero pcussionis antiochi fuit qz nõ sufficiebãt sibi mala q̃ iudeis fecerat. vt ptz ex supradictis. sed cum hoc anhelabat ad gentẽ iudeorũ totaliter destruendã et ciuitatẽ dei irrim funditus subuertẽdam. vt sic repulsiones sui de pside z debellationẽ ducũ suorum in iudeos vindicaret. Et his dictis ptz lra paucis exceptis que discurrent.

b Que dr pslipolis. hec est illa ciuitas q̃. j. li. vj. ca. dr elymaida. z hoc p ꝓprio noie. z hic pslypolis. eo q erat metropolis pslidis circa egbatbanan. Ꝫ est ciuitas q̃vocat Egbatbanis. j. Esdre. vj. z iudith. j.

c Celesti eũ iudicio purgente. i. impellẽte. Ad cuius intelligentiã sciendum q in hac festinatõne duo erãt. s. intẽtio antiochi p uersa ad ppli delectionem z ciuitatis subuersionẽ. z hoc non erat a deo impellente qui nõ est auctor mali culpe sed erat ab antiochi malicia. Aliud erat velocitas motiõis. ad quã secutus fuit casus antiochi z eius quassatio grauis. z Ꝫ fuit a deo impellente q̃ est auctor mali pene. de quo dr Amos. iij. Non est malus in ciuitate qd nõ fecerit dñs.

d Sed qui. Hic pñr ponit antiochi pcussio. cum dr.

e Percussit eum z. nã erat intra viscera. z mortuus fuit ex ea. Qui multis z nouis cruciatibus z. vt supra patuit in. vij. fratribus.

f Licet ille z. ꝓter dictam plagã. ideo dñs addidit scdam. cum subdit.

g Contigit illum impetu z. p versationẽ currus ex tali festinatione.

b Ꝫsqz qui sibi videbat z. hyperbole est ad designandum superbie sue magnitudinẽ.

i Manifestã dei virtutẽ z. s. facto ex duplici pcussione.

k Ita vt de corpore impij vermes z. ex putrefactõe intestinorum.

l Ac viuentes in doloribus carnes eius z. per saniem apostematum.

m Et qui paulo ante sydera celi cõtingere z. hyperbole est ad exprimendũ eius superbiam.

n Hinc igit. Hic pñr describit pcussi humiliatio. et primo coram deo. scdo coram hoibus: ibi. Sed nõ cessantibus. Circa ꝑmũ dicit.

n Hinc igitur cepit ex grauissima superbia deduct9 ad alto ad infimũ.

o Ad agnitionem sui venire. q̃ ratio dat intellectum Esaie xxviij. cetera patent vsqz ibi.

p Orabat aũt hic scelestus dominũ a q̃ nõ eet misericordiã cõsecutur9. qd dupliciter ꝑt intelligi. Uno mõ ꝓtum ad relatationem pene corporalis. q̃ nõ semp remittit orantibus etiã vere penitentibus. Nam aliqñ nõ expedit eis. z sic licet forsitã vere penituerit. tñ ꝓtũ ad euasionẽ mortis corpalis nõ fuit miscordiam cõsecutus. Ꝫ tñ ꝓtũ ad venã pecca

ꝓ impietatibꝫ suis reddita a Sacinorosissim9 aũt nichanor b q̃ mille negociãtes ad iudeoꝝ vẽditionẽ adduxerat: c hũiliatus auxilio dñi ab his d qs nllos existimauerat e ꝓposita veste gllie e ꝓ mediterranea fugiẽs f solus venit antiochiã summã infelicitatẽ z interitu sui exercitus ꝓsecutus. Et q̃ promiserat romanis se tributũ restituere z captiuitate hierosolymorũ b pdicabat nũc ꝓtectorẽ dei hre iudeos: et ob ipm inuulnerabiles esse eo q sequerent leges ab ipo ꝓstitutas.

Capa. ix.

a Eodẽ tẽpe antiochus inhoneste reuertebat z pside. Intrauerat em in eam b q̃ dicit pslipolis: z tentauit expoliare templum z ciuitatẽ opprimere: Ꝫ multitudine ad arma concurrẽte in fugã reuersi sunt z ita contigit vt antiochus post fugam turpiter rediret. Et cũ veniss circa egbathanã recognouit q̃ erga nichanorem z timotheũ gesta sunt. Elatus aũt in ira arbitrabat se iniuriam illoꝝ quos se fugauerant posse in iudeos retorquere: ideoq iussit agitari currum suũ sine intermissione agens iter: c celesti eum iudicio purgente eo q ita superbe locutus est se venturum hierosolymã: et cõgeriem sepulcri iudeorum eaz facturũ. d Sed qui vniuersa cõspicit dñs deus isrl e ꝓcussit eum insanabili z inuisibili plaga. Vt em finiuit hunc ipm sermonẽ apprehendit eum dolor dirus viscerũ z amara internorum tormẽta. Et quidẽ satis iuste: quippe q multis z nouis cruciatibꝫ alioꝝ torserat viscera: f licet ille nullo mõ a sua malicia cessaret. Superb aũt superbia repletus ignẽ spirans aio in iudeos z ꝑcipiens accelerari negocium g cõtigit illũ impetu euntez z curru cadere: z graui corporis collisione mẽbra vexari. b Ꝫsqz qui sibi videbat etiã fluctibꝫ maris imperare z supra humanũ modũ superbia repletus: z montiũ altitudines in statera appendere nunc hũiliatus ad terrã in gestatorio portabat i manifestã dei virtutẽ in semetipso cõtestans: k ita vt de corpore impij vermes scaturirent: l ac viuẽtes in doloribꝫ carnes eius effluerẽt odore etiã illius z fetore exercitus grauaret. m Et qui paulo añ sydera celi ꝓtingere se arbitrabat: eũ nemo poterat ꝓpter intolerantiã fetoris portare. n Hinc igit cepit ex grauissima superbia deductus o ad agnitionẽ sui venire dñia admonitus plaga: p momẽta singula doloribꝫ suis augmenta capientibꝫ. Et cũ nec ipse iam fetorẽ suũ ferre posset: ita ait. Justũ est subditũ esse deo: z mortalẽ nõ paria deo sentire. p Orabat aũt hic scelestus dñm a quo nõ esset miscõiam cõsecuturus: z ciuitatem ad quaz festinans veniebat: vt eam

torum. Alio mō etiā ꝯtum ad remissionē peccatorū qđ tenet cōiter dicendo q eius pnia non fuit vera. qz nō fuit ꝓpter offensam dei. sed tm ꝓpter euasionē corporalis flagelli. z sic nō fuit miscordiam cōsecutus ꝗtū ad remissionē culpe nec pene. Cetera patent vsqz ibi

q Eqles nunc athenienſibus q̄ multas libertates habebant ꝓpter sapie studium. qđ vigebat ibidem.

r Et p̄dicaturum dei ptātem oia hec ad euasionem pene promittebat ꝑm cōmunē opinionē s Sed non cessantib⁹. Hic ꝑr describitur eius humiliatio corā hoibus. scz iudeis. quos añ supra modū cōtempserat. scribens eis epl̄am ꝛecatoriā. vt prz vsqz ibi.

t Et ex snia vobis cuncta sunt .i. ad voluntatē vestram vobis eueniunt.

v Non despās memetipm ꝺ infirmitate curari. in hoc videtur mānifeste mētiri. qz supra dr q̄ nō cessantib⁹ voloribus despērans scripsit ad iudeos ꝛc. Ex ꝺ cm videt verum qđ supra dictum est. s. q̄ eius penitentia non fuit vera.

x Respiciens añt q̄ z pr̄ me⁹. adhuc viuēs ordinauit de suo successore. vt in casib⁹ magnis et dubijs scirent hoies regni ad quē deberent determinate recurrere.

y Ad hec cōsiderās. i. iuxta ꝺ cogitans.

a De primo potētes quo scꝫ ꝛc. i. q̄ pnci pes potentes iuxta regnū n ostrum existētes diligēter attēdant opportunitatē tēporis in quo possint nocere regno. qđ potissime cōtigit qñ homies regni sunt in dubio ad quē deberāt recurrere ꝓ regni defensiōe.

b Designaui filium ꝛc. qui adhuc inuenis erat.

c Quē sepe recurrens ꝛc. s. medie z ꝑsidis.

d Multis vestrū cōmendabā. tali mō loquit ne mendaciū eius ꝓcipiat qz si diceret se scripsisse cōitati. vl̄ aliquibus ꝑsonis eas nomiando. statim posset percipi falsitas dicti sui. sed qz dicit multis nullū nōiando nō poterat sic ꝓcipi. qz poterat quilibet opinari talē ꝛmendationē eū fecisse in secreto. z hoc verbo vel scripto.

a Et scripsi ad eū ꝛc. s. de substitutōe ipius in regnū z ꝺ ei⁹ recōmēdatiōe.

b Memores bñficiorū tm̄ ex supioribus non apparet aliqđ bñficium abeo iudeis ꝓstitum nisi vnū. s. de vindicta mortis onie supra posita ca. iiij. z ꝗtū ad hoc subdit

c Publice. hoc ei fuit publicū.

d Et ꝑuatim. lz hoc videat falsum ꝓpter magna mala q̄ fecit iudeis. vt prz ex supradictis. tm̄ nō poterat ꝓcipi in hoc suū mendaciū. naz bñficia privata nō sic veniunt ad noticiā aliorum.

e Sequentē ꝓpositum meū. i. voluntatē meaz erga vos bonā.

f Communez. i. condescendentem

g Vobis fore igit hic vltimo ponit eius exterminatio cum dī.

b Igit homicida z blasphemus. vt prz ex supradictis in multis casibus.

i Pessime ꝓcussus. Nam ex ꝺ nō fuit ꝓ verā pniam emendatus. iō subdit.

k Miserabili obitu vita ꝛcfunctus est. si em̄ emendatus fuisset eius obitus miserabilis nō diceret.

l Transferebat

ad solum ꝛeduceret: ac sepulchrum congestorum faceret nunc optat liberam reddere z iudeos quos nec sepultura quidez se dignos habiturum: sed auibus ac feris diripiendos traditurum z cum paruulis exterminaturum dixerat: [a]equales nunc athenienſibus facturum pollicetur templū etiam sanctum quod prius expoliauerat: optimis donis ornaturum z sancta vasa multiplicaturum: z pertinentes ad sacrificia sumptus: ꝛe redditibus suis p̄staturum: super hec z iudeum se futurum z omnem locum terre perambulaturū [r]et predicaturum dei potestatem. [s]Sed non cessantibus voloribus supuenerat enim in eum iustum dei iudicium: despērans scripsit ad iudeos in hunc modum ꝛecationis epistolam hec continentem. Optimis ciuibus iudeis: plurimam salutem et bene valere: et esse felices: rex z princeps antiochus. Si bene valetis et filij vestri: [t]z ex sententia vobis cuncta sunt: maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate cōstitutus: vestri autem memor benigne reuersus ꝛe persidis locis z infirmitate graui apprehē sus necessarium duxi ꝓ cōmuni vtilitate curam habere [v]non despērans memetipsum: sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. [x]Respiciens autem q̄ et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitū ostendit qui post se susciper principatum vt siquid contrarium accideret: aut difficile nunciaret scientes hi qui in regionibus erāt cui esset rerum summa ꝛelicta nō turbarent [y]ad hec considerans. [a]De proximo potētes quosqz z vicinos temporibus insidiantes z euentum expectantes [b]designaui filium meum antiochum regē [c]quem sepe recurrens in superiora regna [d]multis vestrum cōmendabam [a]z scripsi ad eū que subiecta sunt. Oro itaqz vos et peto [b]memores beneficiorum [c]publice [d]z priuatim: vt vnusquisqz conseruet fidem ad me z ad filium meum. [e]Confido enim eum modeste z humane acturum z [e]sequentem ꝓ positum meum: [f]communē [g]vobis fore. Igitur [b]homicida z blasphemus [i]pessime ꝓcussus: z vt ipse alios tractauerat: peregre in montibus [k]miserabili obitu vita functus est. [l]Transferebat autem corpus [m]philippus collactaneus eius: [n]qui metuēs filiū antiochi ad ptolomeū philometorē in egyptum abijt.

Capitulum.x.

[o]Machabeus autem z qui cum eo erant dño se ꝓtegente templum quidem et ciuitatem recepit: aras autem quas alienigene ꝓ plateas extruxerāt itemqz ꝛelubra ꝛemolitus est: Et purgato tēplo aliud altare fecerunt: [b]z ꝛe ignitis lapidibus igne concepto sacrificia obtulerūt: [c]post bienniū: z incensum z lucernas z panes ꝓpositōis

aūt corpus eius. ad locū sepulture patrū suorum.
m Philippus collactaneus eius. i. de eodē lacte nutritus. hic est philippus cui tradidit dyadema ⁊ stolā suā et anulū vt institueret regē filiū suū. vt hr. j. lib. vj. ca.
n Qui metuēs filiū antiochi. tum qr lysias q̄ filiū antiochi nutrierat eū ꝯ philippum incitaueratne ꝓter eū a negocijs regni elōgareť. ⁊ qr philippus ciuitatē regiā occupauerat vt hr ibidez. ⁊ infra. xiij. ca. quā nō potens defendere ꝯ regem fugit ad ptolomeū egypti regem.

Capitulum. x.

Machabeus descripta liberatiōe ꝑpli. hic ꝓr describit purgatio templi q̄ diffusi⁹ describit. ē. j. libro. iiij. c. ⁊ ibidez exposita ē ꝓpť qđ in hac parte restat nisi breuiť aliq̄ vocabula discurrere.
b Et ꝺ ignitis lapidib⁹. i. aptis ad hoc q̄ inde excutiatur ignis.
c Post biennīū. scz in tercio anno a pollutōe eius ea dē die q̄ fuerat añ pollutū. vt hr. j. li. iiij. ca. ⁊. j. ꝓte ista et sic hoc fuit in cōpletiōe triēnij. sed nō post triennium Post ēt aliť dici p⁹ biennīū. nō incipiendo a pollutōe tēpli. sed a principio bellorum iude machabei. quib⁹ post regis recessum debellauit aduersarios iudeorum.
d Propter qđ thyrsos. ē aūt thyrsus frutex medius quarūcūq̄ herbarū. vñ ꝓcedunt rami binc ⁊ inde. ⁊ ē nomen cōpositū a terra ⁊ sursum. eo q̄ a terra sursum conscendit.
e Nunc descripta liberatōe ꝑpli ꝑ indā tpe antiochi nobilis. Hic ꝓr ponit ei⁹ liberatio tpe antiochi eupatoris. Et diuidit in duas partes. qr primo ꝓmittit duplex ꝓambulū. secdo accedit ad ꝓpositū: ibi. Gorgias aūt. Primū ꝓambulū est de modo scribēdi ea q̄ sequunť: cum dī.
f Narrabimus breuiantes mala q̄ in bellis gesta sunt. ꝑ hoc vt dicit glo. Rabani innuit q̄ bellū huius antiochi ꝯ iudeos qđ. j. li. vj. ca. diffuse scribit hic ab ordine hystorie ꝓtermittit. sed si rabanus intelligat q̄ in hoc. ij. lib. ꝓtermittať simplr nō videť verū. nam infra. xiij. ca. pleni⁹ ponit vt ibidē videbit dño cōcedēte. Si aūt intelligať q̄ ꝓtermittať ꝑm ordinē hystorie tm̄ sic habet apparetia dictū suū. nā hoc bellū vr fuisse in principio regni sui qđ tū ponit hic in fine.
g Hic enī. hic ponit scdm ꝓambulū qđ est de regni ordinatōe. nā principes a rege ordinati mouent bella cōtra iudeos. vt ex seqntibus apparebit. sic ergo dī.
g Hic ci. s. antioch⁹ eupator. b Cōstituit sup ⁊c. prius enī a pte eius fuerat ꝓstitut⁹ sup negocia regni in pte. s. a flumine eufrate vsq̄ ad flumē egypti. vt hr. iij. ca. primi libri. ⁊ iste cōstituit eū ꝓcuratorē suū sup negocia regni generaliter ⁊ subdit cā huius institutiōis. cū dī.
i Nam ptolomeus ⁊c. iste enī vr fuisse in eodē officio. ⁊ fuit depositus duplici rōne. Prima est qr erga iudeos se bēbat modeste ꝯ intentionē antiochi epiphanis. Secda est qr notabať apud regē de ꝓditōe. q̄ cū ess ꝓmo cuz rege egypti relinquendo cypr̄ū sibi traditā ad custodiam. ⁊ postea transiēs ad antiochū regē non fideliter se babuisse ⁊ sic dato sibi veneno perūt. ⁊ loco eius lysias institutus fuit. ⁊ b̄ē qđ dī hic. Nam ptolome⁹ ⁊c. q. d. iō lysias institut⁹ fuit q̄ ptolomeus fuit destitut⁹ ⁊ veneno interfect⁹. Et qr hec lra intricata est. et in aliq̄ detrūcata. iō iūgatur sic. Nā ptolome⁹ q̄ dicebať macer sic. scz cognominatus ad dīas illi⁹ ptolomei q̄. ē. iiij. c. inuasit antiochū epiphanē ad vandū sniam iniquā.
k Iusti tenax erga iudeos. i. firmus seruator iustitie ad eos. et subdit cā. cū dī.
l Esse ꝓstituit. s. cū iudeis iuste ⁊ modeste.
m Et ꝓcipue ꝓpter iniq̄tatē ⁊c. ꝑ antiochū epiphanē. vt ꝑz ꝑ supradicta.
n Et pacifice agere cū eis. in aliquā recōpēsatōz dicte malicie ꝯ eos facte.
o Sed ob hoc accusatus ⁊c. s. ab amicis eupatoris.
p Cum freq̄nter ⁊c. i. cū frequēter diceret eupatori hic ptolomeus ꝑ ꝓditor vnius.
q Eo q̄ cypr̄ū credita sibi. i. traditam siue custodie.
r A philometore. egypti rege.
s Deseruisse. z. infidelit eā custodiē.
t Et ad antiochū nobilē trāslatus. i. de ei⁹ familia fact⁹.
v Etiā ab eo recessisse. z. nō exeq̄ndo circa iudeos ei⁹ intentōz.
r Veneno ꝑit. s. iniuste q̄tū

ꝓsuerūt. Quib⁹ gestis rogabāt dñm ꝓstrati in terrā ne amplius talib⁹ malis incideret. Sed ⁊ si q̄ peccassent vt ab ipso mitius corriperēť ⁊ nō barbaris ac blasphemis hoīb⁹ traderentur Qua die aūt tēplū ab alienigenis pollutū fuerat: cōtigit eadē die purificatioz fieri vicesima. v. mēsis qui fuit casleu. Et cū letitia diebus octo egerūt in modū tabernaculorū: recordātes q̄ añ modicū tp̄is diē solennem tabernaculorū in mōtib⁹ ⁊ in spelūcis more bestiarū egerāt: ꝓpter qđ thyrsos ⁊ ramos virides et palmas ꝓferebāt ei q̄ ꝓspauit mūdare locū suū: ⁊ decreuerūt cōi ꝓcepto ⁊ decreto vniuerse gēti iudeorum oīb⁹ annis agere dies istos. Et antiochi quidē q̄ appellatus ē nobilis vite excessus ita se habuit. Hūc autē de eupatore antiochi impij filio q̄ gesta sunt narrabimus breuiantes mala q̄ī bellis gesta sūt. Hic ei susceptō regno ꝓstituit sup negocia regni lysiaz quēdā phenicis ⁊ syrie militie principē. Nam ptolomeus qui dicebať macer iusti tenax erga iudeos esse ꝓstituit: ⁊ ꝓcipue ꝓpť iniquitatem q̄ facta erat in eos: ⁊ pacifice agere cū eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud eupatorē cuz frequenter ꝓditor audiret eo q̄ cypr̄uz creditā sibi a philometore deseruisset: ⁊ ad antiochū nobilē translatus: etiam ab eo recessisset veneno vitā finiuit. Gorgias aūt cū esset dux locorū assumptis aduenis frequēter iudeos debellabat. Iuuo qui tenebāt opportunas munitōes fugatos ab hierosolymis suscipiebāt ⁊ bellare tentabāt. Hivo qui erant cum machabeo ꝓcōnes dñm rogātes vt esset sibi adiutor: impetū fecerūt in munitōnes idumeorum: multaq̄ vi insistentes loca obtinuerūt: occurrētes interemerūt ⁊ oēs simul non minus vigintiquinq̄ milibus trucidauerūt. Quidā aūt cū cōfugissent in duas turres valde munitas oēm apparatū ad repugnandū hñtes: machabeus ad eorū expugnationē relicto symone ⁊ ioseph⁹: itēq̄ zacheo: eisq̄ qui cū ipsis erāt satis multis: ipse ad eas que amplius perurgebant pugnas conuersus est. Hi vero qui cum symone erant cupidi-

epiphanē ad vandū sniam iniquā. k Iusti tenax erga iudeos. i. firmus seruator iustitie ad eos. et subdit cā. cū dī. l Esse ꝓstituit. s. cū iudeis iuste ⁊ modeste. m Et ꝓcipue ꝓpter iniq̄tatē ⁊c. ꝑ antiochū epiphanē. vt ꝑz ꝑ supradicta. n Et pacifice agere cū eis. in aliquā recōpēsatōz dicte malicie ꝯ eos facte. o Sed ob hoc accusatus ⁊c. s. ab amicis eupatoris. p Cum freq̄nter ⁊c. i. cū frequēter diceret eupatori hic ptolomeus ꝑ ꝓditor vnius. q Eo q̄ cypr̄ū credita sibi. i. traditam siue custodie. r A philometore. egypti rege. s Deseruisse. z. infidelit eā custodiē. t Et ad antiochū nobilē trāslatus. i. de ei⁹ familia fact⁹. v Etiā ab eo recessisse. z. nō exeq̄ndo circa iudeos ei⁹ intentōz. r Veneno ꝑit. s. iniuste q̄tū

ad cām de iudeis.q̄cq̄d sit de alia. y Gorgias aūt hic p̄ñr accedit ad ꝓpositū.s.ad describēdū p̄flict⁹ iu de ꝓ liberatōe ꝑpli tpe eupatoris. Et diuidit in duas ptes.q̄ primo describit hic p̄flict⁹ cū regis duab⁹.scdo cū ꝑsona ipsi⁹.xiij.c. Prima diuidit in q̄nq; ptes sm numerm ducuz et gentiū cū q̄b⁹ iudas ⁊ eius socij pugnauerūt. Zgit p̄ ponit e⁹ p̄flict⁹ cū gorgia et adherētibus sibi.cum dī.

y Gorgias ām ⁊c.ꝓpinquorum iudee.s. idumee vt vī p̄ seq̄ntia. ⁊ bī exp̄sse.xij.c.

z Iudei vero ⁊c.inter iudeaz et iduneam.

a Fugatos.gētiles.

b Ab hierosolymis.p iudeos ibidē exñtes.

c Suscipiebāt eis viriliter repugnando.

d Impetum fecerunt ⁊c.moti ꝓpter iniurias eorū.cetera patent vsq; ibi.

e Accusauit q̄ pecunia ⁊c.dimittēdo effugere aduersarios iudeorū qui postea plures d̄ iudeis interfecerī et plures captiuauerunt.

f Hos igit̄ p̄ditores factos. scz iudeos ⁊ dicta ꝓditione cōuictos.

g Interfecit. sicut meruerāt.

h Et timothe⁹ ⁊c. vt dictū ē.s.viij.c.

i Conuocato exercitu pegrine multitudinis.i. gentiliū extraneorum.

k Et cōgregato asiano eq̄tatu.i. equitib⁹ de asia.

tate ducti a quibus dā q̄ in turribꝫ erant suasi sunt pecunias:⁊ septuaginta milibꝫ didragmis acceptis dimiserūt q̄sdā effugere. Cū aūt machabeo nūciatuz eēt qđ factū ē p̄ncipibꝫ ppli ꝑgregatis accusauit q̄ pecunias frēs vēdidissēt:aduersarijs eoz dimissis. Hos igit̄ ꝓditores factos interfecit:⁊ cōfestim duas turres occupauit. Armis autē ac manibꝫ oīa ꝓspere agēdo in duabꝫ munitōibꝫ plusq; viginti milia pemit. Et timotheus q̄ pus a iudeis fuerat supat⁹: cōuocato exercitu pegrine multitudinis ⁊ cōgregato eq̄tatu asiano aduenit:q̄si armis iudeā captur⁹. Machabeus aūt ⁊ qui cū ipso erāt: approp̄inquāte illo ⁊c pcabant dñm caput terra aspgentes lumbosq; cilicijs p̄cincti: ad altaris crepidinē ꝓuoluti:vt sibi ꝓpicius:inimicis aūt eoz esset inimicus:⁊ aduersarijs aduersaret sicut lex dicit. Et ita post oꝛonez sumptis armis longius ⁊ ciuitate ꝓcedentes:⁊ primi hostibus effecti resederunt. Primo aūt solis oꝛtu vtriq; cōmiserūt: Iisti quidē victoꝛie ⁊ ꝓsperitatis sponsoꝛē cū virtute dñm hñtes :illi aūt ducem belli aīm hēbant: Sed cum vehemēs pugna esset: apparuerūt aduersarijs ⁊ celo viri quiq; in equis: frenis aureis ⁊ecoꝛi ducatū in ⁊eis p̄stātes:ex quibus duo

machabeū medium hñtes armis suis circūseptū incolumem ꝓseruabāt:in aduersarios aūt tela ⁊ fulmina iaciebāt:ex q̄ ⁊cecitate cōfusi ⁊ repleti ꝓturbatōne cadebāt. Interfecti sunt aūt viginti milia quīgēti peditū ⁊ equites sexcēti. Timotheus ỹo cōfugit in gazarā p̄sidiū munitū cui ꝑat cereas:machabeus aūt ⁊ qui cū eo erāt letātes obsederūt p̄ sidiū diebꝫ quatuoꝛ. At hi qui intus erāt loci firmitate cōfisi supza modū maledicebāt ⁊ sermōes nephās iactabāt. Sed cū dies q̄nta illuxisceret:vigīti iuuenes ex his q̄ cum machabeo erāt accēsi aīs ꝓt blasphemiā virilit̄ accessērt ad murū ⁊ feroci aio īcedētes ascēdebāt:ħ ⁊ alij sit̄ ascendentes turres poꝛtasq; succēdere aggressi sūt atz ipos maledicos viuos ꝓcremare Per ꝓtinuū aūt biduū p̄sidio vastato timotheū occultātē se in quodā reptū loco pemerūt ⁊ frēm illius cereā ⁊ apollophanē occiderūt. Quibꝫ gestis:in hymnis ⁊ cōfessionibꝫ benedicebant dñm qui magna fecit isrl:⁊ victoriā dedit illis.

l Machabeus ỹo ⁊ qui cum ⁊c.videntes q̄ virtute ꝓpria resistere nō poterant.

m Approp̄inquante illo ⁊c.vt ferret eis auxilium.

n Caput terra aspgentes.s.in signū humiliatōnis ⁊ afflictiōnis.q̄ sicut dī Eccl.xxxv. Oratio humiliātis se nubes penetrabit. o Ad altaris.s.holocausti. p Crepidinem ꝓuoluti.vt eoꝛū oꝛo esset magis exaudibilis. q Sicut dicit lex. Deut.vij.vbi dī. Tradet q̄ reges eoꝛū in manus tuas.nullus poterit resistere tibi. r Longius de ciuitate.i.birlin. s Procedētes.non ꝑmittētes aduersarios terrā intrare.

t Resederūt.ad aliquantulū quiescendū ⁊ ad bellatoꝛes ordinandū.

v Iisti quidē victoꝛie ⁊c.i.iudei cōfidebāt de virtute diuina.gentiles veꝛo de sui ducis animositate ⁊ sic de ꝓtestate humana.

x Apparuerūt aduersarijs ⁊c.i. angeli in specie virorum.cetera patent vsq; ibi.

y Cui ꝑat cereas.frater timotbei vt p̄z ex lra seq̄nti.

z Supzamodū maledicebāt.iudee et socijs eius.

a Et sermōes nephādos.i.blasphemias cōtra deum iactabant.i.sugbe ꝓnunciabant.

b Accēsi animis cū blasphemijs cōtra deum quas magis boꝛrebāt q̄s ꝓpriā moꝛtē.

c Quibus gestis foꝛtiter in hymnis ⁊c.attribuēdo sibi totaliter victoriā.

Ca.xj.

Capln.xj.

Sed paruo post tẽpe lisyas ꝓcuratoꝛ regis et ꝓpinquus ac negociozum ꝓpositus grauiter ferens de his que acciderāt congregatis octoginta milibus et equitatū vniuerso

a Sed paruo post tempe Hec est tercia ps in qua ponitur cōflictus iudecōtra lysiam. Et diuidit in duas ptes q̄ primo describit lysie debellatio.secūdo ipsius cū iudeis federatio:ibi. Et qua nō insensatus. Circa primū dī. b Lysias ꝓcuratoꝛ regis.generalr in regni negocijs.vt habet ca.ꝓcc. c Et ꝓpinquus. Nam erat de genere regali.vt habet.j. lib.iij.ca. d Grauiter ferens ⁊c.s.de debellatiōe ducū regis. e Existimans se ciuitatē ⁊c.s.birlin.

f Bentibus habita culũ facturũ. iudeis interfectis vel inde iectis. g Templũ vo in pecunie questum. nam oblatiões z oẽs ꝓuentus intendebat cõuertere in lucrũ regis. b Nusq recogitãs ꝛc. sed solũ humanã.
i Sed mẽte effrenatus. i. sine freno rõnis in sugbiã elatus. k Interuallo quinq stadiorũ q faciunt dimidiũ miliare z quartam ꝑtẽ vltra. Ⅷ stadia octo faciũt miliare. cetera patent vsq ibi.
l Apparuit prece ꝛtens eos eques. i. ãgelus in spẽ bois equitis ꝑ haste vibrationẽ ꝛsignãs eis victoriã affuturam. m Et muros ferreos ꝛc. bypbole est ad exprimendũ magnitudinẽ ꝓstantie. quã cõceperũt ex dicta apparitiõe.
n Plures aũt ꝛc ꝓiacẽtes arma sua vt sic velocius currerẽt: a Et qz. hic ꝓnr ꝛscribitur ipsius lysie recõciliatio cum iudeis. Et diuidit in duas ptes. qz primo ponit hec recõciliatõ scdo eiusdẽ confirmatio ibi. Lysias circa primũ dr.
a Et qz nõ insensatus erat. minus dicẽdo plus significat. s. q iste lysias erat valde sensat⁹
b Secũ reputãs ipe. i. in aio suo cõsiderãs. c Factam erga se diminutionẽ sui exercitus in bellatorib⁹. armis. tentoriis z sibus. q fugiẽtes solent ꝑdere.
d Et intelligens inuictos ꝛc. nõ virtute ꝓria ꝙ diuina
e Misit ad eos. ꝑ pace reformãda nolẽs pugnare cõtra dm. f Et regẽ cõpulsurũ. non vi ꝙ ꝓcib⁹ z cõsilio nam erat ei⁹ nutricius. vt ꝓz. j. libro iij. ca. z eius ꝑcurator generalis vt dictum est ca. ꝓcedẽti. z ita factũ fuit iõ sequit.
venlebat aduersus iudeos
e existimãs se ciuitatẽ q̃dem captã f gẽtilis bitaculum facturũ g rẽplũ vo in pecunie questũ sicut cetera ꝛlubria gẽtiũ bituz: z ꝑ singl'os annos venale sacerdotiũ h nusq recogitãs ꝛi ptãtem: i mente effrenatus ĩ multitudine peditũ z ĩ milib⁹ eq tuz z in octoginta elephãtis cõfidebat. Ingressus ãt iudeam z appropiãs bethsure q erat i angusto loco ab hiero solyma k in tuallo q̃nq stadioz: illud ꝑsidiũ expugnabat. Vt ãt machabeus z q cũ eo erãt: cognouerũt expugnari ꝑsidia: cum fletu z lachrymis rogabãt dñz z ois turba sil'. vt bonꝰ angelum mitteret ad salutez isr'l. Et ipse ꝓmꝰ machabeꝰ sũptis armis ceteros adhortat⁹ ẽ sil' secũ p'iculũ subire z ferre auxiliũ fribꝰ suis. Cũq piter ꝓmpto aĩo procederẽt hierosolymis: l apparuit ꝛece ꝛtens eos eques in veste candida: armis aureis hastam vibrans. Tũc oẽs sil' bñdixerũt misericordẽ dñz: z cõ ualuerũt ais nõ solũ hoies sed z bestias ferocissimas m z muros ferreos ꝑati penetrare Ibãt igit ꝓmpti ỏ celo hñtes adiutoriũ z miserãtẽ sup eos dñm. Leonũ ãt more irruentes in hostes ꝑstrauerũt ex eis vndecim milia peditũ: z equitum mille sexcentos: vniuersos aũt in fugaz vertert: n plures autẽ ex eis vulnerati nudi euase
runt. Sed z ipse lysias turpiter fugiẽs euasit. a Et qz nõ insensatus erat b secũ ipse reputãs c factã erga se diminutionẽ d z intelligẽs inuictos esse hebreos oĩpotẽtis ꝛi auxilio nitentes: misit ad eos ꝓmisitq se ꝓsensurum oĩb⁹ q iusta sunt: e et regem ꝑpulsuꝝ amicum fieri. Annuit ãt machabeus ꝑcib⁹ lysie: in oĩb⁹ vtilitati ꝑsulens. f Et quecunq machabeus scripsit lysie ꝛi uxis g ea rex ꝓcessit. Nã erãt scripte iudeis ep'le a lysia si quidẽ hũc modũ ꝓtinẽtes.
h Lysias ppl'o iudeoꝝ salutem. Johãnes z absolon q̃ missi sunt a vobis tradentes scripta postulabant: vt ea q ꝙ ꝓ illos significabãtur implerem. i Quecunq igit regi potuerunt ꝑferri k expo sui: z q rex ꝓmittebat cõcessit. m Si igit in negocijs n fidem cõseruaueritis: z ꝛincepso bonorum vobis cã eẽ tentabo ꝛe ceteris aũt per singula verba p mandaui et istis q z his q a me missi sunt r colloq vobiscum. Bñ valete. s Anno centesimo q̃dragesimo octauo mensis t dioscoꝛi die vicesima z quarta v Regis ãt ep'la ista ꝓtiebat Rex antiochus: x lysie fratri salutem. y Patre nostro inter ꝛos trãslato: nos volentes eos qui sunt ĩ regno nostro z sine tumultu agere z et rebus suis adhibere diligentiam a audiuimus iuꝛos nõ ꝓsensisse patri meo
m Si igit in negocijs regni.
n Fidem ꝓseruaueritis. i. fidelitatem.
o Bonoꝝ vobiscũ. alis bonorũ vobis cã esse tẽtabo. apud regem ꝙ vobis interpellãdo ꝛe ceteris vero q rex nõ occessit.
p Mãdaui et istis. q̃s ad me misistis.
q Et bis qui a me missi sũt ad vos. r Colloqui vobiscũ. ꝓpter cõe bonũ z subdit data ep'le cũ dr. s Anno. cxlviij. regni grecoꝝ.
t Dioscoꝛi. i. mensiunio. q sic notatur eo q sol in illo mẽse intrat signũ geminoꝝ q̃ grece dioscoꝛi noiant z ab eis mensis iunij dioscoꝛ appellat. Sed ꝛtra dicta videt esse qđ dr j. lib. vj. ca. qui tiochus epiphanes mortuus fuit anno. cxlix. Bꝰ aũt lra data fuit post eius mortẽ. vñ in rñsione sui filij subditur patre nro inter ꝛos trãslato ꝛe Sil' lra eius ad iudeos data fuit anno. cxlviij. vt dr infra eo. c. Dicendũ q idẽ annus fuit qui primo libro dr. cxlix. z B. cxlviij. Iaz annus aliter incipit apud diuersos. sicut ꝓz q renouatio date ãni incipit in italia a natiuitate dñi. in francia vero ab eo
resurrectiõe. ꝓpter qđ illud qđ fit tpe intermedio anno dñi. M. ccc. xxix. ꝑm numerationẽ francie diceret esse factũ anno dñi. M. ccc. xxx. ꝑm numerationẽ ytalie. Et si renouatio date retardaret vsq ad festũ omnium sanctoꝝ totum tps intermedium esset huius conditionis. Sic autem fuit in ꝓposito. nam mortuo
g Ea rex cõcessit. q tñ ꝛcens erat cõcedi ꝑ tpe. vt ꝓz er lra sequenti. b Lysias. Hic ꝓnter ponitur reconciliationis cõfirmatio. z hoc ꝙ lras z diuidit in quatuor ptes scdm lras quadruplices que patebunt ꝑsequendo Primo igitur ponitur tenoꝛ lrarum lysie ad iudeos. et

antiocho epiphane filius eius antiochus eupator sta
tim regnare cepit ⁊ ꝑm diuersas inceptones anni ille
ann⁹.cxlix.⁊.cxlviij.dī. Et eodē mō in seqntib⁹ soluat
v Regis aūt epla.hec est scda ps in qua ponit rnsio
regis lysie de negocio ꝓdicto.cum dī. r Lysie fra-
tri salutē.erat ei
de cognatōe ei⁹.
vt ꝓdictū est ꝓ-
ter qđ vocat eū
fratrem.
y Patre nr̄o
inter vos trāsla-
to. Erat enim
opinio gētiliū
q̄ patres eorū
in morte trāsfe-
rebant ad ꝓso
rtiū deor̄.sicut
d bōis xp̄ianis di
cimus q̄ trāsfe-
runt ad consor-
tium angelorū.
z Sine tumul
tu agere.i.in pa
ce viuere.
a Et rebus su
is adhibere dili
gentiā. qđ non
pnt nisi bēbant
pacem.
a Iudicauim⁹.
iudeos nō ꝓsen
sisse ꝛc. ꝫ magis
volebāt sustine
re martyriū. vt
pz̄ ꝓdicta.ca.
vj.⁊.vij.
b Iudicauimus tēplū resti
tui illis.i.cultū
tēpli liberū. Nā
iam templū bē-
bant.cetera pa-
tent.
c Ad iudeos
vero.hec est ter
cia ps in qua po
nit tenor lr̄e re-
gis ad iudeos.
cum dī.
d Rex antio-
chus senatui iu
deor̄.i.collegio
seniorū ꝓpm re-
gentiū.⁊ dī sena
tus a senes ⁊ na
tus.q̄ senes eta
te ⁊ moribus ad
hoc eligebant.
e Si valetis
ꝛc.i.volūtas no
stra est vt bn̄ sit
vobis.

vt trāsferēt ad ritū grecō-
rū ꝫ tenere velle suū institu
tuz :ac ꝑteres postulare a
nobis ꝓcedi sibi legīa sua
Volētes igit̄ hanc q̄ gētē
quietā esse statuētes⁹ indi-
cauim⁹ tēpluz restitui illis
vt ageret ꝑm suorū maiorū
ꝓsuetudinē. Bn̄ igit̄ feceris
si miseris ad eos ⁊ tractam
deris: vt cognita nr̄a vo-
luntate bono aīo sint ⁊ vti
litatibus ꝓꝑ̄is deseruiāt.
c Ad iudeos vo regis epla
talis erat. d Rex antiochus
senatui iudeorū ⁊ ceteris iu
deis salutē. c Si valetis sic
est vt volumus ꝫ et ipsi bn̄
valemus. f Adūt nos mene
laus g dicēs vos velle discē-
dere ad vr̄os qui sunt apud
nos. His igit̄ qui cōmeant
vsq̄ ad diē tricesimū men-
sis xandici damus dextras
securitatis vt iudei vtātur
cibis ⁊ legib⁹ suis sicut⁊ pri
us: ⁊ nemo eor̄ vllo mō mo
lestiam pariat. h De his q̄ ꝑ
ignorantiā gesta sunt. Adi-
simus aūt ⁊ menelaum qui
vos alloquat. Valete. i An
no centesimo quadragesi-
mo octauo xandici mensis
quindecima die. k Miserūt
aūt etiā romani epl̄am ira
se hn̄tem. Quintus mennius ⁊ titus manilius legati
romanorū ꝓpō iudeorū sa
lutē. De his q̄ lysias cogna
tus regis cōcessit vobis :et
nos cōcessimus: de quibus
aūt ad regē iudicauit refe-

rendū: ꝓfestim aliquē mit-
tite diligētius inter vos cō
ferētes: vt dcernam⁹ sicut
cōgruit vobis. Nos em̄ an
tiochiā accedimus. Iōq̄ fe
stinate r̄scribere: vt nos q̄
sciamus cuius estis voluntatis. Bn̄ valete. Anno cē-
tesimo quadragesimo octa
uo quintadecima die mensis xandici. Ca.xij.
Hys factis pactōibus
lysias ꝓgebat ad regē
b iudee aūt agriculture ope
ram dabāt. c Sed hi qui re
sederāt d timotheus ⁊ apolo
nius gemnei filius: ꝫ hie-
ronymus ⁊ e demophō sup-
b f ⁊ nichanor cypriarches
g nō sinebāt eos in silentio
agere ⁊ quiete. h Iopite vo
tale quoddā flagitiuz ꝓpe-
trarūt. Rogauerūt iudeos
cū quib⁹ habitabāt: i ascen
dere scaphas k quas parauerant cuz vxorib⁹ ⁊ filiis q̄si
nullis inimicicijs inter eos
subiacētibus. l Scōm cōe
itaq̄ decretū ciuitatis: ⁊ ip
sis acquiescētib⁹ pacisq̄ cā
nihil suspectū hn̄tib⁹ cū in
altū ꝓcessissent submersi fer
nō minus ducentos. Quā
crudelitatē iudas in sue gē
tis hoīes fact̄ vt cognouit
ꝓcepit viris q̄ erāt cū ipso ⁊
inuocato iusto iudice deo:
venit aduersus interfectores
fratrū: ⁊ portū quidē nocte
succendit: scaphas exussit :
eos aūt qui ab igne refuge
rāt gladio ꝓmit. Et cuz h

b De his que ꝑ ꝛc.hoc dī ꝓpter bella cōtra duces suos
gesta.⁊ subdit huius lr̄e data cū dī. i Anno.cxlviij.
xandici mensis.qui cor̄ndet apuli.xv.s.die. k Di-
runt aūt etiā. Hic ꝓn̄r ponit tenor lr̄e romanor̄ ad iude
os.⁊ ptz lr̄a ⁊ est eiusdē date cū lr̄a regis ꝓcedēte. ex istis
patz q̄ lysias istas
lr̄as regis ⁊ roma-
norū ad iudeos ꝓ
curauit. et postea
scripsit iudeis litera
suā supzapositam q̄ data fuit eo
dem āno .xxiij. die
mensis iunij. et sic
post illas.

Capm.xij.

Hys fact̄ pac-
tiōibus. b
est q̄rta ps
in qua describit cō
flictus iude cum ti
motheo ⁊ socijs e⁹
Et diuidit in tres
ptes. q̄ ꝓmo bui⁹
cōflictus cā ponit
scdo dilatio inter-
ponit: ibi. Iopite
vo .tercio ꝓpositū
resumit: ibi. Inde
discesserūt. Circa
primū ꝓmo ponit
cōtinuatio ad capi
tulū ꝓcedens .cuz
dī. His factis pa-
ctionibus scriptis
ca. ꝓcedenti.
b Iudei agricul
ture ꝛc. datis treu
gis ⁊ pactōibus p̄
dictis.q.d.aī non
poterāt vacare ꝓ
pter vrgētia bella.
ꝓn̄r subdit occasio
cōflictus iude cuz
timotheo.cum dī
c Sed hi qui re-
sederāt.i.remanse
rant in locis circa
iudeā post recessū
lysie.
d Tymotheus.
iste est alius ab il-
lo qui.ē.r.ca.legit
occisus. Multi ei
duces et milites
erant eiusdē nois
sicut ⁊ mō.
e Demophō su-
pbus. cognomen
eius est.

f Adūt nos
menelaus.a vobis missus ⁊ est hic alius a menelao q̄
vsurpauit sibi sacerdotiū.vt dictū est.ē.ca.iiij.
g Dicēs vos velle discēdere ꝛc.sicut em̄ dictū est.ē.
j.c.ꝑ reges egypti ⁊ syrie multi iudei erāt dispsi extra
iudeā inter idolatras habitantes ꝓpter qđ aliqui piti
in lege habitātes in iudea volebāt eos visitare ad cō
firmandū eos in legis obseruātia.petētes ad hoc secu
ritatē a rege quā ipse cōcessit vsq̄ ad tp̄s.

f Et nichanor cypriarches.i.princeps cypri.
g Non sinebāt eos in silentio agere. Nam insultus fa
ciebant ꝓpō in extremitatibus iudee in absentia lysie ꝓ
pter qđ iudas dcreuit dbellare ip̄m.
h Iopite vero. Hic ꝓn̄r ponit dilatio conflictus iude
cū timotheo ꝓpter quedā insurgētia in quibus iudas fu
it occupatus.⁊ primū fuit flagtiū gētiliū in iope habitā-
tium cū q̄bus habitabant multi iudei q̄r iopite ꝑes sub

merserunt ꝓditiose. ka cētes eos ascēdere naviculas sub specie pacis ⁊ amicitie. ad videndū iudū quē debebāt in mari exercere qđ flagitiū voluit iudas añ oia vindicare et ꝑ lra paucis exceptis. i Ascendere scapbas. i. parvas naviculas. k Quas parauerāt. iopite. l Cū vxoribus et filiis iudeorum.

m Scōm cōe ita q decretū. Decreuerāt em iopite latenti dolo iudeos sic submergere.

n Sed cū cognouisset. Hic ꝓr ponit vindicta de ānitis q̄ silem voluz volebāt facere. Et ꝑz lra vsq ibi.

o Ab stadiis ducentis .xl. Faciūt aūt octo stadia vnū miliare ⁊ .xvj. vnā leugam.

p Inde cū abissent. Hic ꝓr ponit aliud impedimentū seu dilatio conflictus iude cū timotheo ꝓ arabes mouētes in via bellum cōtra iudā et socios eius. ⁊ patz vsq ibi.

q Promittētes pascua se daturos terra em illoz erat multum pascualis ⁊ iudei ꝓpe illā terram habitātes habebāt plura aialia ⁊ sic pax cum illis vtilis erat iudeis.

r Discessere ad tabernacula sua. s. arabes q̄ nō habitāt in ciuitatibus. sed in tentoriis.

s Aggressus est. Hic ponit alia dilatōis cā ex obsidione ciuitatis nociue iudeis. cuius nomen erat cbaspbin. ⁊ ꝑz vsq ibi.

t Remissius agebant. q̄si parū curantes de obsidione reputātes inexpugnabilē ciuitatem.

v Et loquētes q̄ pbas nō est. s. blaspbemias ꝓtra deū iudeorum.

x Ipibus iesu. i. Iosue qui alio noie dictus est iesus naue.

y Precipitauit biericbo. vt habet Iosue. vj. Cetera parent.

z Inde discesserunt. Hic refumit qđ supra ꝓposit fuit de cōflictu iude cū timotheo. Et primo ponit cōflictus contra timotheū. scđo rebellatio ciuitatis aduersarie iudeorū: ibi. Post horaz fugā. Circa primū ponit timotbei insecutio. cū dī. Inde discesserunt. s. iudas et exercitus eius.

a Venerūt in taracha credentes inuenire timotheū in locis illis.

b Ad eos q̄ rē. hm glosam erāt quidā ꝓsel cū iudeis federati. ⁊ inde dicebant iudei tibianei q̄si tubianei. i. aliena tuba vocati seu cōducti.

c Regressus ē sez timotheus.

d Relicto in quodā loco rē. i. multitudine armatorū ad resistenduz iudeis. cetera patēt vsq ibi.

e Timotheus ꝑmisit rē. qr de facili ab aduersarijs capiunt.

f Timor bostibus rē. ⁊ non ex magnitudie vel fortitudine exercit⁹ iude machabei.

g Ita vt magis a suis deficerent rē. sicut cōtigit in exercitu zetber ⁊ saluana Judicum. vij. ⁊ viij. Et in statione philistinorū. j. Reg. xxiij.

b Judas aūt vehementer instabat. fugiētes ꝑsequendo.

i Ipse vero timotbeꝰ incidit rē. i. in illā ptez exercitus quaz regebant. Et ceperūt eum viuū Et multis precibus postulabat rē. allegans qđ subdit.

k Eo q̄ multorum rē. in suis vinculis detentos.

l Quos morte eiꝰ recipi eueniret. i. occidi in vindictā mortis ꝰ. cetera patēt

ita egisset discessit q̄si iterū reuersurꝰ ⁊ vniuersos iopitas eradicaturus. m Sed cū cognouisset ⁊ eos q̄ erāt iānie velle pari mō facere habitātibꝫ secum iudeis: iam nitis q̄ nocte superuenit ⁊ portū cum nauibꝫ succēdit ita vt lumen ignis appareret hierosolimis ab stadijs ducētis q̄draginta. p Inde cum iam abissent nouā stadijs ⁊ iter facerēt ad timotheū: ꝑmisert cū eo arabes q̄nq milia viri ⁊ eq̄tes q̄ngenti. r Cunq pugna valida fieret ⁊ auxilio dei ꝓpe cessiss: residui arabes victi petebāt a iuda dextras sibi dari ꝙ pmittentes se pascua daturos: ⁊ in ceteris ꝓfuturos. Judas aūt arbitratꝰ vere in multis eos vtiles ꝑ misit pacē: ꝺxtrisq acceptꝫ rꝰ discessere ad tabernacula sua. s Aggressus ē aūt ⁊ ciuitatē quādā firmā pōtibus murisq circūseptā q̄ a turbis habitabat gentiū ꝑmiscuarū: cui nomen casꝑbin. Hi vo q̄ intus erāt ꝓfidentes in stabilitate murorum ⁊ apparatu alimoniarū t remissiꝰ agebāt maledictis lacescētes iudā ⁊ blaspbemātesᵛ ⁊ loquētes q̄ fas nō est Machabeus aūt ē inuocato magno mundi principe qui sine arietibꝫ ⁊ machinis xꝓ ipse iesuʸ ꝑcipitauit hierico: irruit ferociter muris ⁊ capta ciuitate ꝑ dei voluntate innumerabiles cedes fecit: ita vt adiacēs stagnū stadiorum duorū latitudinis sanguine interfectorū fluere videret. z Inde discessezunt stadia septingēta q̄nquaginta ⁊ a venerūt in tharachab ad eos qui dicunt tibianei iudeos: ⁊ timotheuz quidē in illis locis nō comꝑhenderunt: nulloq negocio ꝑfecto c regressus est: d relicto in quodā loco firmissimo ꝑsidio. e Dositheus autē ⁊ sosipater qui erant duces cum machabeo ꝑemerunt a timotheo relictos in ꝑsidio decem milia viros. Et machabeus ordinatis circum se sex milib⁹ ⁊ ꝑstitutis ꝑ cohortes: aduersus timotheū ꝑcessit hūtem secū centum viginti milia pedituz: equitūq duo milia quingētos. f Cognito aūt iude aduētu c timotheus ꝑmisit mulieres ⁊ filios: ⁊ reliquū apparatū in ꝑsidiū qđ carmō dī. Erat em in expugnabile ⁊ accessu difficile: ꝓpter locoꝝ angustias. g Cunq cohors iude prima apparuisset: f timor bostibꝫ incussus est ex ꝑsentia dei: qui vniuersa cōspicit ⁊ in fugam versi sunt aliꝰ ab alio: g ita vt magis a suis deficerent ⁊ gladiorum suorū ictibꝫ debilitarent. h Judas aūt vehemēter instabat puniens ꝓphanos ⁊ ꝑstrauit ex eis triginta milia virorum. i Ipse vo timotheus incidit ī ꝓtes sosithei ⁊ sosipatris: et multis ꝑcibꝫ postulabat: vt viuus dimitteret: k eo q̄ multorū ex iudeis parētes haberet ac fratres: l quos morte eiꝰ decipi eueniret: ⁊ cum fidez dedisset restituturū se eos ꝑm constitutū illesum eum dimiserunt ꝓpter fratrū salutem: iudas aūt ē regressus ē a carmon interfectis viginti quinq milibꝫ. m Post horum fugā ⁊ necē: monit exercitū ad ephron ciuitatē munitā in qua multitudo di-

m Post horū fugā. Hic ꝓñr describit captio cuiusdam ciuitatis q̄ multa mala fecerat iudeis. n Et robusti iuuenes. de ciuitate. o Pro muris. defendendis. p Consistētes fortiter repugnabāt. exercitui iude. ꝛ subdit repugnādi facultas. cū dī. q In hac aūt machine multe ꝛc. quibus poterāt inuadentes repelle re.

r Sed cū omnipotentē inuocassent ꝛc. ex q̄ ꝓz q̄ ciuitas illa capta non fuit humana sed diuina virtute.

s Inde ad ciuitatē scythorū cuius habitatores erāt benuoli iudeis. Iz eēnt gētiles ꝓpter qđ iudas eis regratiando ptrāsijt rogādo vt eēnt beniuoli de futuro sicut fuerant de ꝓterito. et sic ptz vsq̄ ibi.

t Die solenni ꝛc. i. die pentecostes q̄ enumeratis septē hebdomadibus plenis ab alēo die sabbati. in q̄ obtulerūt manipulum primitiarū ꝑcipit celebrari Leuit. xxiij.

v Et post pentecostē. Hec est ꝓs quita in qua describit bellū gorgiā ꝛ ꝓmo ponit b pugna. scđo de indeis mōtuis cura: ibi et seq̄nti die. circa primū ꝓz hra vsq̄ ibi. Contigit paucos iudeorū. cuius cā ponit infra eo. ca.

x Nositheus ho ꝛc. Dicūt aliliqui q̄ bizaceni erāt gentiles cōfederati iude vl ab eo cōducti. ꝑ melius videt q̄ fuerūt iudei a ciuitate vñ erant sic noiati. y Atq̄ ita gorgias effugit in maresa. nomen est fortalicij. a Et illis qui cum esdrin erant. iste esdrin fuit de socijs gorgie. ꝛ remansit in bello ipo fugiente. b Et fatigatis. s. socijs esdrin. vt dicunt aliqui. ꝑ melius videt dici de socijs iude ꝓpter qđ inuocauit auxiliū diuine potentie. c Incipiens voce patria. i. ꝑm doctrinā patrū sanctorū. ꝛ sic illa victoria fuit magis oꝛone q̄ gladio. sicut Exodi. xvij. oꝛantibus moysi victus fuit amalech. d Et cum septima dies supueniret. i. sabbatū e Secm cōsuetudinē purificati. aqua lustratōis post contactū in ꝑlio mortuorum. vt ꝑcipit Nume. xviij. f In eodē loco ꝛc. diuinis laudibus vacando. g Et sequēti die. Hic ꝓñr ponit cura de iudeis in bello mortuis. ꝛ primo rōne corporum. scđo rōne aiarum: ibi. Atq̄ ita. Prima vero cura fuit de sepeliendis corpibus in paternis sepulchris ꝑm morem iudeorum. h Inuenerūt aūt sub tunicis ꝛc. i. de rebus ꝑciosis cultui eorū dedicatis. i A quibus lex ꝓhibet Deut. vij. cetera patent.

k Atq̄ ita. Hic ꝓñr ponit cura de aiabus. ꝛ hoc. i. dupliciter in orando. l Ut id qđ factū ꝛc. i. vt ad punitōz non reseruaret vltra cozā dño. in q̄ tñ nulla cadit oblivio. ꝛ mittendo pecuniā in hierlin. vt ibi offeret sacrificiū ꝓ remissiōe peccati mortuorum ꝛ ptz hra. Sed forte videret alicui q̄ factū fuisset illud frustra eo q̄ videt ibi mortui fuisse in pcto mortali habētes secum donaria idolorū. Dicendū q̄ iudas ꝛ socij eū debebant ꝓbabiliter iudicare q̄ penituisset in morte ꝛ sic oꝛiones ꝛ sacrificia valebāt eis eo q̄ mortui fuerūt in statu salutis.

uersarū gentiū habitabat: n ꝛ robusti iuuenes o ꝓ muri p ꝓsistētes fortiter repugnabāt. q In hac aūt machine multe: ꝛ telorū erat apparatus. r Dz cū oīpotentē inuocassēt q̄ ptāte sua vires hostiū cōfringit: ceperūt ciuitatē ꝛ ex eis q̄ intus erāt viginti quinq̄ milia ꝓstrauerūt. s Inde ad ciuitatē scythorum abierunt: q̄ ab hierosolymis sexcentis stadijs aberat: cōtestātibo aūt his q̄ apud scythopolitas erāt iudeis q̄ benigne ab eis haberēt ꝛ tpibus felicitatis q̄ modeste secū egerint gratias agentes eis: ꝛ exhortati etiā cetero erga genus suū benignos esse: venerūt hierosolymā t die solenni septimanaruz instante. v Et post penthecosten abierūt contra gorgiā ꝓpositū idumee. Exiunt aūt cum peditibus tribo milibo ꝛ equitibus quadringētis. Quibo cōgressis cōtigit paucos rutere iudeorum. x Nositheus ho quidem de bachenoris eques vir fortis gorgiam tenebat: ꝛ cum vellet illū capere viuum eques quidā de tracibo irruit in eū: humerumq̄ eius amputauit: y atq̄ ita gorgias effugit in maresa. a Et illis qui cū esdrin erant diutius pugnātibo b ꝛ fatigatis inuocauit iudas dñm adiutorē ꝛ ducem belli fieri: c incipiens voce patria: ꝛ cum hymnis clamorem extollens fugaz gorgie militibus incussit. Iudas aūt collecto exercitu venit in ciuitatem odollam. d Et cum septima dies supueniret e ꝑm consuetudinem purificati: f in eodem loco sabbatum egerunt. g Et sequēti die venit cum suis iudas vt corpa ꝓstratorū tolleret ꝛ cum parentibo poneret in sepulcris paternis. h Inuenerunt aūt sub tunicis interfectoꝝ de donarijs idolorum: q̄ apud iamniā fuerūt i a quibo lex ꝓhibet iudeos. Quibus ergo manifestum factū est: ob hanc cām eos corruisse. Omnes itaq̄ bñdixerunt iustum iudiciū dñi qui occulta fecerat manifesta. k Atq̄ ita ad pces ꝓuersi rogauerūt vt id quod factum erat delictū obliuioni traderet. At vo fortissimus iudas hortabat ꝓpm ꝓseruare se sine pcto: ꝑ oculis videtes q̄ facta sunt pro pctis eoꝝ q̄ ꝓstrati sūt. Et facta collatōne: duodecim milia dragmas argenti misit hierosolymam offerri ꝓ pecatis mortuoꝝ sacrificiū bñ ꝛ religiose de resurrectione cogitans. Nisi em eos q̄ ceciderāt resurrecturos sperarent: supfluum videret ꝛ vanū: orare ꝓ mortuis. Et q̄ cōsiderabat q̄ bi qui cū

Capitulum. xiij.

In Anno. cxlix. Descripto cōflictu iude cū regis ducibus. Hic ꝓñr ponit cōflictus eiusdē cū ꝓlonā ipsius. Et diuidit in tres ptes. q̄ primo ponit belli apparatus. scđo conflictus: ibi. Et dato signo. tercio regis egressus: ibi. Et aūt cognouit. Prima in duas. q̄ primo ponit apparatus belli ex pte regis antiochi. scđo ex pte iude macabei: ibi. Quibus iudas cognitis. prima in duas q̄ primo ponit regis apparatus. scđo menelai interitus

ibi. Commiscuit aũt. Circa primũ aũt sciendũ q̃ iste belli apparatus ꝛ etiã cõflictus magis diffuse ponit̃ .j. li. vj. ca. tñ hic aliqua ponunt̃ q̃ vident̃ dictis ibidẽ dissonare primo qꝺ dr̃ peditũ .cx. milia ꝛ equitũ .v. milia ꝛ elephantes .xxij. Hã ibi habet̃ .c. milia peditũ. ꝛ .xx. milia equitũ et elephanti .xxij. ꝑt dici q̃ primo fuerũt .c. milia peditum tñ. vt dr̃ .j. li. ꝛ postea fuerũt additi xxc milia que cũ primis hic numerant̃. De equitibus ꝺo dicendũ q̃ in vniuerso fuerũt .xx. milia. ꝑ tñ erãt .v. milia electi p̃ ceteris exñtes in acie regis ꝛ illi soli hic numerantur ꝛ alij tacent̃ ꝛc. ꝛ de elephãtis põt dici eodem mõ q̃ .xxij. erãt p̃ ceteris fortiores qui nũcerantur hic. ꝛ residui .x. tacent̃. in talibus em̃ frequenter numeratio diuersimode accipit̃. b Curros cũ falcibus trecẽtos. Talibus ei antiquitus in prelijs vtebant̃. vt hr̃ in libris iosue ꝛ iudicũ ꝛ in pluribus locis tñ ex istis curribus nõ fit mẽtio in ꝓmo libro sicut etiã in euãgelijs. ꝛ qꝺ vnus euangelista tacet alius exprimit.

c Cõmiscuit aũt hic ꝓñr describit menelai interitus q̃ retorsit se in summũ sacerdotiũ .s. iij. ca. ꝛ q̃ dr̃ hic.

c Cõmiscuit aũt se illis. i. iudeorum aduersarijs.

d Deꝑcabat antiochum. pugnare fortiter ꝓtra iudã machabeũ. iõ subditur.

e Non ꝓ patrie salute. sed ꝓ cõtrario. iõ subdit̃. f Sperans se cõstitui in principatum. scz summi sacerdotij ꝓ victoriã antiochi a q̃ fuerat amotus ꝓ patrẽ eius .s. iij. ca. g Sed rex regũ. qui iudex est sordiũ. h Suscitauit aios antiochi in peccatorẽ. menelaum. i Et suggerente lysia ꝛc. Nam ꝓter eius ambitionẽ ꝛ sacrilegia in templo cõmissa ꝓ eius consiliũ vt habet̃ .s. iij. c. secuta est rebellio iudeoꝝ cõ regẽ. cetera patẽt vsq; ibi. k Cz rex. Nam ex morte menelai posset aliquis credere regẽ iudeis pacatũ esse. iõ remouet̃ h cum dr̃. k Sed rex mente effrenatus. i. sine freno rõnis in superbiã elatus. l Veniebat cõtra iudeam. m Nequiorẽ se ꝛc. sed ꝓ rumores cõtrarios ab hoc fuit impeditus. vt habet̃ infra eo. ca. n Quibus iudas cognitis. Hic ꝓñr describit apparatus iude machabei. ꝛ primo ꝓ oratiões vouotas de quibus magis q̃ de armis cõfidebat. ꝛ ꝑz vsq; ibi. o Deinde ꝛc. i. cõsolatus fuisset ꝓ ciuitatis ꝛ templi recuperationẽ. ꝛ aduersariorũ multiplicẽ repressionẽ. vt ꝑz ex dictis. p Per triduum continuũ ꝓstratis. horis. s. ad hoc aptis. q̃ in illo triduo oportuit eos refectionẽ accipere ꝛ somnũ tpe cõpetenti. scꝺo ponit̃ apparatus ꝓ arma consilia cum dr̃.

q Hortatus ẽ eos ꝛc. ꝛ ꝓ arma ꝛ victualia.

r Ipse ꝺo cũ senioribus cogitauit. occurrere regi ãnq̃ vastasset terra. tercio ponit̃ apparatꝰ ꝓ exhortatiões optimas ad cõfortandũ aios bellatorũ ad fortiter dimicandũ et ꝓ lẽa.

s Et dato signo. Hic ꝓñter ponit̃ cõflictus ad cuius intellectũ sciendũ q̃ iudas cũ rege habuit in cãpo duplicem cõflictũ vnũ circa finez noctis. ꝛc q̃ tacetur in primo libro. aliũ ꝛc clara die ꝛ sole refulgẽte in clypeos aureos ꝛ ereos q̃ diffuse scribit̃ .j. lib. vj. ca. hic aũt ꝛc vtroq; ꝓflictu breuiter et cõmixtim fit mentio. Hã hic liber scꝺs ẽ quedã abbreuiatio. vt dictũ est supra. ij. ca. igit̃ ꝛc primo conflictu dr̃.

pietate ꝛmissionẽ acceperãt optimã hẽret repositã gram. Octã g̃ ꝛ salubris est cogitatio ꝓ ꝛfugio exorare vt a pctis soluãt̃. Ca. xiij.

A Nno cẽtesimo q̃dragesimonono cognouit iudas antiochũ eupatorẽ venire cũ multitudie aduersus iudeã: ꝛ cũ eo lysiã ꝓcuratorẽ ꝛ ꝓpositũ negociorũ secũ hñtem peditũ cẽtũ ꝛcẽ milia ꝛ eq̃tũ q̃nq; milia ꝛ elephãtes vigintiduos: b currus cũ falcibus trecẽtos. c Cõmiscuit ãt se illis ꝛ menelaus: ꝛ cũ multa fallacia d ꝛsecabat antiochus e nõ ꝓ ꝓprie salute: f q̃ sperãs se ꝓsti tui in ꝓncipatũ. g Cz rex regũ h suscitauit aios ãtiochi in pctõrẽ: i ꝛ suggerẽte lysia hũc eẽ cãm oĩm malorũ iussit vt eis ẽ ꝓsuetudo apꝓhẽsum in eodem loco necari. Erat ãt i eodẽ loco turris q̃nquaginta cubitorũ: aggestũ vndiq; hñs cineres h ꝓspectũ hẽbat i ꝓceps. Inde in cinerẽ ꝛpẽi iussit sacrilegũ oĩbus eũ ꝓpellẽtibus ad interitũ. k Et tali lege ꝓuaricatorẽ legi ꝓtigit mori: nec terre dari menelaũ. Et q̃dẽ satis iuste: nam q̃ multa ergarã ꝛpi cõmisit: cui⁹ ignis ꝛ cinis erat sctũs: ipe in cineris morte dãnat⁹ est k Sed rex mẽte effrenat⁹ ꝛ veniebat l neq; orem se ꝓpe suo iudeis oñsurus. m Quibus iudas cognitis ꝓcepit ꝓpõ: vt die ac nocte dñm iuocarẽt: q̃ sic̃ sp ꝛ nũc adiuuarẽ eos q̃ppe q̃ lege ꝛ ꝓpria sctõrũ tẽplo ꝓuari vererẽt: n ac ꝓpm q̃ nup paululũ respirasset: ne sineret blasphemijs rursus natiõibus subdi. Oĩbus itaq; sic̃ id faciẽtibus ꝛ petẽtibus dño misericordiam cũ fletu et ieiunijs ꝓ triduũ ꝓtinuũ ꝓstratis o hortatus est eos iudas vt se ꝓparent. p Ipse ꝺo cũ senioribus cogitauit ꝓ q̃ rex admoneret exercitũ ad iudeaz ꝛ obtineret ciuitatez exire ꝛ dñi iudicio cõmittere exitũ rei: dãs itaq; ptãtem oĩm ꝛco mũdi creatori ꝛ hortatus suos vt fortiter dimicarent et vsq; ad mortẽ ꝓ legibus: templo: ciuitate: patria ꝛ ciuibus starent circa modi exercitũ ꝓstituit. q Et dato signo suis ꝛi victorie r iuuenibus fortissimis electis ꝓ noctem aggressus est castra regia in castris interfecit viros q̃tuordecim milia: s ꝛ maximũ elephantorũ cum his suppositi fuerãt. Oĩmodoq; metu ac ꝓturbatõe hostiũ castra replentes rebusq; ꝓ-

s Et dato signo suis ꝛi victorie. i. victorie a deo ꝓsequende. qꝺ aũt fuerit hoc signũ nõ dr̃ hic. sed videt̃ fuisse quedã reuelatio facta iude q̃ nõ explicat̃ ꝓpter breuitatẽ sectandam. t Juuenibus fortissimis electis. Ex hoc vidẽt̃ q̃ in isto primo cõflictu nõ fuerunt oẽs iude socij. sed aliqui ad hoc spãliter electi. In scõo ꝺo conflictu fuerunt oẽs iude bellatores. vt habet̃ .j. li. vj. ca.

v Nocte aggressus ꝛc. i. ꝓtem exercitus in qua erat regis tentoria.

r Et maximũ elephantorũ. istud fuit factũ in eo cõflictu q̃ fuit dara die. vt scribit̃ .j. li. vj. ca. satis diffuse

y Hoc aũt ꝛc. q̃ hoc fuit cõpletum in fine noctis. s. q̃tum ad interfectionẽ duorũ milium ꝛ de hostibus. Aliqui tñ libri habent. xij. milia. ꝛ q̃tum ad ꝓturbationẽ castrorum. non aũt q̃tum ad elephantorum interfe-

etionem vt dictū est. 3 Sed rex accepto cē. nām p dictā inuasionē habuit expientiā de audacia eozum.
a Arte. i. prudenter ⁊ caute.
b Difficultatē locozum. i. fortalicia.
c Tentabat. supple capere. iō subdit.
d Et bethsure cē. iudeis armatis
e Castra admouebat. i. applicabat ad ipsum capiendū.
f Sed fugabatur. Haz intus existētes aliqñ exeūtes sbito repellebāt, qpe existentes et aliqs occidebāt ⁊ redibāt ad fortaliciū añq̄ tot⁹ exercit⁹ possz armari.
g Enunciauit aūt cē. i. secreta iude. ⁊ eozū qui erant bethsure.
h Rodochus quidā cē. qui captus ab aduersarijs p tormenta ad hoc fuit cōpulsus.
i Iterū rex sermonē cē. de fortalicio reddēdo saluis suis cozpozibus qui cōsenserūt eis q̄ victualia eis deficiebant. vt bi. j. lib. vj. ca.
k Habūt. s. rex de bethsura relicta ibi suozū custodia. vt bī. j. libro. vj. ca.
l Cōmisit cuz iuda. in hoc tangit scōs conflictus qui fuit de die clara et alia die. vt videt q̄ primus.
m Fugatus est. s. iudas ⁊ ei⁹ exercitus. Haz videtes virtutē regis ⁊ impetū exercitus ei⁹ diuertert se ab eis vt habet. j. li. vj. ca.

spere gestis abiert. Hocāt factū ē die illucescēte adiuuāte eū dñi protectiōe. 3 Sed rex accepto gustu audacie iudeoz: a arte b difficultates locoz tētabat ⁊ bethsur q̄ erat iudeoz psidiū munitū c castra admouebat f ꝫ fugabat: impingebat: minorabat. His ātq̄ intus erāt iudas necessaria mittebat. g Enūciauit aūt mysteria hostibus h rodochus q̄dā de iudaico exercitu q̄ requisitus p̄hensus est ⁊ pclusus. i Iterū rex sermonē habuit ad eos qui erāt in bethsuris: exterā dedit: accepit: k abūt: cōmisit cū iuda: m superat⁹ ē. n Et ātq̄ cognouit rebellasse philippū antiochie q̄ relict⁹ erat sup negocio: mēte p̄sternatus: iudeos cēpcans subdituscz eis iurat ꝺ oīb⁹ quib⁹ iustū visū ē: o ⁊ recōciliatus obtulit sacrificiuz honorauit tēplū ⁊ munera posuit: p machabeū āplexat⁹ ē ⁊ fecit eū a ptolomaide vsqz ad gerenos ducē ⁊ pncipē. Vt ātq̄ veit ptolemaidā gutt refrebāt ptolomēses amicitie puētionē: q̄ indignantes q ne forte fed⁹ irrūpēt. r Tūc ascendit lysias tribunal: ⁊ exposuit rōnē ⁊ ppl'm sedauit s regressusqz ē antiochiam. Et hmō regis pfectio ⁊ re-

ditus pcessit. Ca. xiiij.

a Sed post triēnū tpus cognouit iudas ⁊ qui cū eo erāt deme trium selencum multitudine valida et nauib⁹ p portū tripolis b ascēdisse ad loca opportuna: c ⁊ tenuisse regiones aduersus antiochū ⁊ eius ducē lysiam. d Alchimus autē qui dā q̄ summus sacerdos fuerat: ꝫ voluntarie coinq̄natus est k tpib⁹ ꝑmixtiōis b cōsiderans nullo mō sibi esse salutē neqz accessum ad altare: l venit ad regem deme triū cētesimo quinquagesimo anno m offerēs ei coronā aureā ⁊ palmā: l sup hec ⁊ talos qui tēpli esse videbant. m Et ipa q̄dē die siluit. Tēpus aūt opportunū demētie sue nactus cōuocatus a demetrio ⁊ psiliū ⁊ interrogatus q̄b⁹ reb⁹ ⁊ cōsilijs iuuei niterent rndit. n Ipsi q̄ dicunt affidei iudeoz quib⁹ pest iudas machabeus bella nutriunt ⁊ seditiōnes mouēt: nec patiunt regnuz esse q̄etum. Nam ⁊ ego defraudatus parētum gloria dico ātq̄ summo sacerdotio huc veni: o primo quidē vtilitatib⁹ regis fidē seruans: scōs aūt etiā ciuib⁹ consulens. Nam illoz prauitate vniuersum genus nr̄m non

Caplm. iiij.

a Sed post triennū tpus. Descripto iude conflictu tpe antiochi nobilis ⁊ eupatozis eius filij. hic tercio ponit eius cōflictus tpe demetrij. Et diuidit in tres ptes. q̄ primo ponit deme trij sublimatio. secundo iude sociozumqz eius accusatio. Alchimus aūt. Tercio eozuz exterminij iussio: ibi. Qui statiz. Circa primū dī.
a Sed post triēnū tps cē. istud triennium accipit a morte ātiochi epiphanis ⁊ intronizatōe filij sui eupatozis. q̄s sm numerationem in hoc libro positā cōtigit anno. clxiij. vt dictū est supra. xj. c. Demetrius autez regnū obtinuit anno. cl. qui est idem annus cū. clj. quo dī demetri⁹ intrasse regnū sm cōputationē positā. j. li. ca. vij. ⁊ sic triēnium non fuit cōpletū. ꝫ intelligit per lyno vocben. sicut corpus xp̄i dī fuisse p triduū in sepulcro

n Vt aūt cognouit. hic p̄nr describit regis recessus de iudea vt iret cōtra philippū qui occupauerat antiochiā. Ex quo pz q̄ istud bellū antiochi cōtra iudeā est idē cū illo qd̄ scribit. j. li. vj. c. Nā ibidē ponit recessus regis ꝓpter eandē cām. Alia tñ hic ponunt q̄ ibi tacent. ⁊ ecōverso. Nam hic tacet fractio iuramenti regis q̄ ibidē exprimit in destructione munitōis. o Et recōciliatus obtulit sacrificiū. p sacerdotes tñ. cetera xo vsqz ꝓpe finē buius capli tacent primo libro. p Machabeū amplexatus est. in signū recōciliationis. cetera patent vsqz ibi.
q Ne forte fedus irrūperet. s. iudas ⁊ eos grauaret qd̄ tñ nō fecit. sed magis rex fedus rupit. vt dictū est.
r Tunc ascendit lysias tribunal. i. locū eminentē ad psuadendū gentē. ⁊ exposuit rōnem. dicendo q̄ ꝓpter bonum cōe facta est cōuentio regis ⁊ iude.
s Regressusqz est antiochia. Hic aūt omittit qualiter inde fugauit philippū. qz. ꝫ. ix. ca. p anticipationē positū fuit.

b Ascendisse ad loca opportuna. i. fortia ⁊ munita.
c Et tenuisse regiones cē. quos ad mandatum demetrij exercitus interfecit. vt habetur primo libro septimo capitulo.
d Alchimus autē. Hic p̄nr describit iude sociozumqz eius accusatio. cum dī.
d Alchimus aūt quidā cē. nō de iure sed de facto intrusus. primo p antiochum epiphanem. qz licet esset de genere aaron. tñ nō descenderat ab eo p lineā sacerdotalē. vt dictum fuit. ꝫ. j. li. vij. ca.
e Sed voluntarie coinquinatus est. cibis ⁊ sacrificijs gentilium.
f Temporibus commixtōnis. i. qñ antiochus illustris

cogebat iudeos ad suscipiendū ritū gentiliū. ita q̄ inter iudeos ⁊ gētiles nulla esset distinctio. g Considerās nullo mō sibi esse salutē corpis. b Nec accessum ad altare. q̄diu iudeꝛ staret in ptāte. i Venit ad regem. ⁊c. ⁊sic in regni sui principio. k Offerens ei ⁊c. in signū victorie ⁊ dignitatis regie.

l Sup b ⁊talos .i. vasa offertoꝛia i modū turriū fcā. q̄ b⁹ vtebāt sacerdotes in solēnitatib⁹ magnis. m Et ipsa q̄dē die siluit. vt vnū suum regi magꝫ cēt gratiosū. ceta patēt vsq; ibi n Ypi q̄ dicūt assidui. i. assiduevacātes diuino cultui tpibus tñ ad b aptis o Dnio q̄dē ⁊c. mētiūt hic bō fallax qꝛ venerat ad obtinēdū sūmū sacerdotiū. p Scdꝫ būanitatē ⁊c. i. scdm benignitatē tuā. s. famosā. q Et ceteri amici e⁹. s. alchimi r Qui statim. Hic ꝑñr ponit iussio regis de extermio iudaice gētis. Et diuidit in tres ptes. nā ad b agendū p nichanoꝛ mittitur scdo cū iuda fedus iungit: ibi. Nichanoꝛ tñ. tercō fedus hmōi rumpit ibi. Alchim⁹ āt. p̄mū ptz vsq; ibi.

s Tūc gētes q̄ d iudea fugerāt iudā eo q̄ erāt p̄uaricatoꝛes legis. cetera patēt vsq; ibi.

t Cōspsi terra rogabāt eū. nā in p̄cib⁹ deuotis magꝫ q̄z in armis confidebāt v Qui ꝑm suū ꝓstituit inēfnū. scz duraturū. Nā lex vet⁹ nō ē amota p ꝑm s magis pfecta Math. v. Nō veni soluere legē s adimplere. nec per ꝓñs ꝑls ē amot⁹. s pfectioꝛ factus. sicut frēqnt oñdi in libris noui ac veteris testamenti.

x Quicq; suā portionē ⁊c. sicut dcm est plies in hoc libꝛo. Cetera patēt.

y Nichanoꝛ tñ. Hic ꝑñr ponit cōfederatio nichanoꝛ minime vexat. Ex oꝛo his singulis o rex cognitis ⁊ regioni ⁊ generi p̄ fm hūanitatē tuā promulgatā oīb⁹ pspice. Haz q̄diu supest iudas impossibile est pacē esse negocijs. Talib⁹ aūt ab s dictis: q ⁊ ceteri amici hostiliter se hñtes aduersus iudā inflamauerūt ꝛemetriū. r Qui statim nichanoꝛē ꝓposituꝫ elephantoꝛū ducē misit in iudeaz: datis mandatis vt ipm quidā iudā caperet viuū eos vero qui cū illo erāt dispergeret ⁊ cōstitueret alchimum maximi tēpli summū sacerdotē. s Tunc gentes q̄ de iuda fugerant iudam: segregatim se nichanoꝛi miscebant miserias ⁊ clades iudeoꝛum prospitates rerum suarū existimātes. Audito itaq; iudei nichanoꝛis aduentu ⁊ cōuētu nationū t cō spsi terra rogabant eū v qui ppm suuꝫ cōstituit: in eternum custodiret: x quicq; suā portionē signis euidētib⁹ protegit. Impāte aūt duce statim inde mouerūt: pueneꝛt q; ad castellū deffau. Symon ỽo frater iude cōmiserat cū nichanoꝛe: s cōterritus est repētino aduētu aduersarioꝝ: y nichanoꝛ tñ audiēs virtutē comitū iude ⁊ animi magnitudinē quā p patrie certaminib⁹ hēbant z sanguis iudiciū facere metuebat. Qobrē p̄misit possidoniū ⁊ theodociū ⁊ mathiā: ⁊ vt darēt ꝛextras atq; accipent. Et cū diu ꝛe his cōsiliū ageret ⁊ ipse dux ad multitudinē retulisset oīa vna fuit snīa amicoꝝs annuere. Itaq; die ꝓstituerunt qua secreto inter se agerēt ⁊ singulis selle plate sunt ⁊ posite. Precepit aūt iudas armatos esse locis oportunis ne forte ab hostib⁹ repēte mali aliquid oriret. Et congruū colloquiū fecerūt Doza bat āt nichanoꝛ hierosolymis: nihilq; inique agebat: a gregesq; turbarū b q̄ congregate fuerāt dimisit. Habebat autez iudam semper charum ex animo ⁊ erat viro inclinatus. Rogauitq; eum ducere vxoꝛē: filios q; procreare. Nupsias fecit: quiete egit: cōmuniterq; viuebāt. c Alchimus aūt vidēs charitatē illoꝝ ad inuicē ⁊ conuentiones: venit ad ꝛemetriū c ⁊ dicebat nichanoꝛē rebꝫ alienis d assentire. Judamq; regni insidiatoꝛē e successoꝛē sibi destinasse. Itaq; rex exasperatus ⁊ pessimis huius crimi natōnib⁹ irritatus scripsit nichanoꝛi dicens graviter quidem se ferre ꝛe amicicie conuentione: iubere tñ machabeus citius vinctū mittere antiochiam. Quib⁹ cognitis nichanoꝛ consternabat ⁊ graviter ferebat: si ea que conuenerant irrita faceret: nihil lesus viro. s qꝛ regi resistere nō poterat opportunitatem obseruabat qua p̄ceptum pficeret. f At machabeus g videns secum austeri⁹ agere nichanoꝛē et consuetum occursum ferocius exhibentem: intelligens nō ex bono esse austeritatem istam: h paucis suorum congregatis i occultauit se a nichanoꝛe m Qꝛ cū ille cognouit fortiter se viro p̄uētū venit ad maximū ⁊ sanctissimū tēplū ⁊ sacer-

b Magnificis iudiciū ⁊c. i. p effusionē sanguinis iudeoꝝ. ꝓpter qꝛ elegit pacē facere cū eo. ⁊ ꝑz vsq; ibi. a Gregesq; turbarū. i. bellatoꝝ. b Que ꝓgregati fuerāt ad bellandū ꝓ iudā ⁊ socios eius. c Dimisit. ire ad loca sua eo q̄ pax cēt facta. d Alchimus āt. hic ꝑñr ponit ruptio dicti federis. ⁊ primo ponit huius ruptōis ꝓcuratio. scdo ei⁹ manifestatio: ibi. At machabe⁹. Circa p̄mū dr.

d Alchim⁹ āt ⁊c. q̄ sciuit eā rūpere eo q̄ bēret iudā odiosum.

e Et dicebat ⁊c. s. ab vtilitate regni. f Assetire iudāq; ⁊c. falso eū notans crimie asserebat

g Successoꝛē sibi destinasse qꝛ filꝫ erat falsum. cetera patent.

b At machabeus. Hic ꝑñr describit federꝫ violati manifestatō. ⁊ primo signis cum dr.

i Videns autē serius ⁊c. qꝛ dispositio cordis vir ꝑt celari q̄n appareat in exterioꝛibus signis. vt i gestu vultu et aspectu.

k Paucis suoꝝ cōgregatis q̄bus dixit cōceptū sui animi.

l Occultauit se a nichanoꝛe. ne subito capet ab ipō. scdo manifestat verbis cum dr.

m Qꝛ cū ille cognouit ⁊c. et sequit.

n Jussit sibi tradi virū. s. iudam. o Et templū hoc ⁊c. .i. bacho sicut dictū est. ꝛ. ca. vj.

o Et his dict⁹ abijt. cum indignatōe ꝛe tēplo

p Conserua in eternū ⁊c. cōtra nichanoꝛis cōtaminationē.

q Que ilup mundata est a sordibus luxurie z idolatrie. vt habeť supza. x. ca.

r Razias aūt. Dic ꝓnr ponit federis violati manifestatio in factis. z primo in ūuasione razie. scdo in impugnatōe iude. cap. vlti.

Circa primū dr. r Razias aūt. quidā de seniorib⁹ wtib⁹ solitas hostias offerentib⁹: [m]iussit sibi tradi virum. Quib⁹ cum iuramento dicētib⁹ nescire se vbi esset qui q̄rebať z extendens manū ad tēplū iurauit dicens nisi iudā mihi vinctū tradideritis: istud tēi phanū in planiciē wducā: z altare effodiā: z tēplū ℞ libero pzi pfecrabo. [o]Et his dictis abijt. Sacerdotes aūt ptēdentes manus in celuz inuocabāt eum qui sp ꝓpugnator esset gentis ipsoꝝ ℞ dicētes. Tu dñe vniuersoꝝ qui nullius indiges voluisti tēplū habitatōis tue fieri in nobis. Et nunc sancte sanctoꝝ oīm dñe[p] cōserua ineternū immollutaz wmū istam q̄[q]nup mundata est.

r Razias autē quidā de seniorib⁹ ab hierosolymis [s]elatus est nichanozi: [t]vir amator ciuitatis[v] z bñ audiens qui p affectu pr̄ iudeoꝝ appellabať. [r]Dic multis tpib⁹ cōtinētie ꝓpositū tenuit in iudaismo corpusq̄ z aiam tradere ꝓtētus p pseuerātia. Volēs aūt nichanor manifestare odium qđ hēbat ī iudeos misit milites quingētos vt eū ꝓprehenderēt. [y]Putabat ei si illū wcepisset: [z]sese cladē inwis maximā illaturū. Turbis aūt irruere in wmū ei⁹ z ianuā disrūpe atq̄ ignez admouere cupiētib⁹: [a]cum iam ꝓphenderet[b] gladio se petijt: [c]eligēs se nobilit mori potius [d]q̄ subditus fieri pctōrib⁹ z ꝓ natales suos īdignis iniurijs agi. Qz cuz p festinatōz non certo ictu plagā wdisset: et turbe iñ ostia irrūperēt recurrēs audacť ad murū p̄cipitauit se metipm virilit in turbas q̄ wo velocit locū dātib⁹ casui ei⁹: venit p mediā cesuicem Et cū adhuc spiraret accēsus aio surrexit z cū sanguinis ei⁹ magno fluxu wfluerez guissimis vulnerib⁹ eēt sauci⁹: cursu turba ptrāsijt z stās supī quādā petrā prupta z iā exanguis effect⁹: cōplexus intestina sua vtrisq̄ manib⁹ ꝓiecit sup turbas īuocās dñatorē vite ac spūs vt ℞ illi itez redderet: atq̄ ita vita wfunct⁹ ē

Ca. xv.

[a]Nichanor aūt vt ꝓperit iudā eē in locis samarie[b] cogitauit cū oīi impetu die sabbati[c] ꝓmittere bellū. [d]Judeis vo q̄ illū p necessitatē sequebant dicētib⁹ ne ita ferociter z barbare feceris: ℞ honorē tribue diei sanctificatiōis z honora eum qui vniuersa conspicit. At ille infelix interrogauit si est potēs in celo q̄ imperauit agi die sabbatoꝝ: z rñdentib⁹ illis [e]est dñs viuus ipse in celo potens qui iussit agi septimam diem. At ille ait. Et ego potens sum sup terram qui impero sumi arma z negocia regis impleri. [f]Tamen nō obtinuit vt consilium perficeret. ꝓpter quē dici sabbati.

Capīm. xv.

[a]Nichanor autē. Dic ꝓnr ponit manifestatio violati federis in impugnatōne iude. Circa qđ ponit primo belli apparatus. scdo ꝓflictus: ibi. Nichanor aūt. tercio laudabilis terminus: ibi. Cunq̄ cessassent. prima in duas. qz primo ponit apparatus ex pte nichanoris. scdo ex pte iude macabei: ibi. Machabeus aūt. Circa primū dr. b Cogitauit die ꝛc. i. ptāte sua. c Cōmittere bellū. credēs q̄ iudas z socij sui min⁹ se defenderēt. ꝓpter quē dici sabbati. d Judeis vo ꝛc. Nā a

Et in his duobus casibus dicunt hebrei q̄ nō solū licitum est. sed etiā meritoriuz interficere seipm. qz talis interfectio ordinať in wum. Si aūt hoc faciat aliquis ꝓpter semetipm. vtpote ad euadendū longū vel grauem cruciatū vel infamiam sui et suoꝝ si moriať vili morte. hoc semp est illicitū. Et vt dicūt aliqui hoc mō intelligendū est dictū Augu. qđ habeť hic in glo. q̄ ta

lis est. Dic exceptis ḡs lex iusta generaliter. et ipse fons iusticie vere spāliter occidi iubet. quisquis hoim vel seip sum vel quēlibet aliun occiderit homicidij crimine innecteť. vñ z scriptura libri huius que recepta est ab ecclesia ad legendū ꝓ informatōe morū. nō videť hic raziā arguere sed magis commendare de suipsius interfectōe. Si aūt p̄dicta nō sufficiunt ad eius excusationem. pōt dici q̄ fecit hoc p spāle instinctū spūssancti. Omnes enim hoies sūt de mortis debitores. qđ debitū de pōt repetere q̄ncunq̄ vult. et quocunq̄. vtpote p manū ꝓriam siue p aliena. Cetera patēt vt in lra.

a Circa primū dr. Delatus est nichanori. i. accusatus q̄ esset amicus z fautor iude.

r Vir amator ciuitatis. i. boni cōis.

v Et bñ audiens. pauperes, sicut z diuites ad eos instruendū et dirigendum.

r Dic multis tpibus ꝛc. ex q̄ ꝓz q̄ cōtinentia carnis tpe veteris testamēti fuit laudabilis.

y Putabat ei si illū wcepisset als wperisset p trabēdo ad gentilem ritum.

z Sese cladē maximas iudeis illaturū. nam ei⁹ exēplo multi fuisset ad hoc ptracti.

a Cum iam cōpbēderet. i. essz ꝓpe ad ꝓprehensionem.

b Gladio se petijt. seipsum percutiendo.

c Eligēs nobiliter ꝛc. cui⁹ duplex erat cā. vna ne forte vi tormentorum inclinaret ad gentilez ritū. qđ erat maximū malum iō subdit.

d Q̄ subditus fieri peccatorib⁹. ipm ad idolatriā trahere q̄rētibus. Alia ne in ptēptū dei celi eius vita in ludibrio haberet. sicut Sanson se interfecit Judicum. xvj. z saul j. Reg. vlt. vt dictum fuit ibidē.

hoc sub pena mortis cogebant. Dicentibus &c. Sequit.
e Et dns vivus &c. s. celebrem & quietatu vt hr Exo. xx.
f Tamen nō obtinuit &c. s. de captione iude & sociorum suorū dispsione sm regis mandatū ca. pcedenti.
g Machabeus aūt. Hic ponit ponit apparatus ex parte iude. primo p bonā exhortationem secdo p votā oronem: ibi. Et cū iaz oēs. prma in duas qz primo ponit exhortatōis actus. secdo effectus: ibi. Exhortati itaqz. prima in duas. qz primo ponit exhortatio generalis. cū dicit.
b Confidebat sp cū omi spe. s. victorie affuture nō virtute humana sz diuina. iō subdit.
i Et hortabat suos ne formidarent allegans q maius auxiliū haberēt. s. diuinum.
k Sed in mente haberēt adiutoria sibi facta de celo. & sic būficijs pstitis sperarent de pstandis.
l Et allocutus ē eos de lege & pphetis. admonētibus pugnare p patria & legibus diuinis.
m Admonens etiaz certamina q̄ fecerāt prius. quorum pderāt laudē & meritū si fugerēt vt effeminati.
n Simul oñdēs gentiū fallatiā. scz Nichanoris & suorum qui fedus fregerunt iuramento firmatum.
o Singulos aūt Hic ponit ponit exhortatio spālis per expositionē cuiusdam visionis facte iude. cui⁹ series ponit. cum dī.
p Erat aūt hmōi visus. i. visio i somnijs iude oñsa.
q Oniaz qui fuerat summus sacerdos vt hr supza. iij. ca.

ret. Et nichanor quidē cuz summa fupbia erectus cogitauerat cōe tropheū statuere de iuda. r Machabeus aūt semp cōfidebat cū omni spe auxiliū sibi a dño affuturū: & hortabat suos ne formidarēt aduentū nationum sed in mēte haberent adiutoria sibi facta de celo: & nunc sperarēt ab omnipotente sibi affuturā victoriā. Et allocutus eos ō lege & pphetis: admonens etiaz certamina q̄ fecerāt prius promptiores cōstituit eos. Et ita animis eorū erectis sil'oñdebat gentiū fallaciam: & iuramentoz p̄uaricationē. Singulos aūt illorū armauit nō clypei & haste munitiōe: sed sermonibus optimis exhortatōnibus exposito digno fide somnio: p qō vniuersos letificauit. Erat autem hmōi visus.
Oniā qui fuerat summus sacerdos virū bonum & benignū: verecundū: visu modestū moribus & eloquio decorū & qui puero in virtutibus exercitatus sit manus prorendentē: orare p omi pplo iudeorū. Post hō apparuisse & aliū virum etate & glia mirabilem: & magni decoris hītudinem circa illum. Rndentes vo onia dixisse. Hic est fratrum amator & pplī isrl: hic est qui multuz orat p pplo & vniuersa sancta ciuitate hieremias propheta dei. Extendisse aūt

hieremiā dextram & dedisse iude gladiū aureū dicentē. Accipe sanctum gladium munus a deo: in quo deijces aduersarios pplī mei israel. Exhortati itaqz iude sermonibus bonis valde de quibus extolli posset impetus: & animi iuuenū confortari statuerūt dimicare et pfligere fortit vt virtus de negocijs iudicaret: eo q̄ ciuitas sancta & tēplū piclitarent. Erat ei p vroribus & filijs: itēqz p fratribus & cognatis minor solicitudo: maximus vo & pmus p sanctitate timor erat tēpli: hz & eos qui in ciuitate erant nō minima solicitudo hēbat pro his q̄ pgressuri erāt. Et iā cū oēs sparent iudiciū futurum: hostesqz adessent atz exercitus esset ordinatus bestie equitesqz opportuno loco pposīti: considerans machabeus aduentū multitudinis & apparatum varium armorū: ac ferocitatē bestiarū extēdens manus in celum: pdigia facientem dñm inuocauit: qui nō sm armorū potētiā: hz put ipsi placet dat dignis victoriā. Dixit aūt inuocās hoc modo. Tu dñe qui misisti angelum tuum sub ezechia rege iuda: & interfecisti de castris sennacherib cētū octoginta quinqz milia: et nunc dñator celorū mitte angelum tuū bonū ante nos in timore & tremore magnitu-

Oniaz di: isse. ipsi iude.
b Hic est fratrū amator. i. iudeorū. & subdit nomen suū. cum dī.
c Hieremias pheta dei. fuit em vnus de magnis pphetis.
d Extendisse aūt hieremiam &c. videbat em iude q̄ hieremias traderet sibi gladiū pmittēs q̄ aduersarios deuinceret p ipm. & p ista visionē intelexit iudas affuturā sibi victoriā. & sic exposuit bellatoribus suis. vt pmittit. Expositio digna fide somnio. i. reuelatione diuina in somnijs facta. iō istud tacetur primo libro. vij. ca. vbi describit istud bellum.
e Exhortati ita. Hic ponit ponit exhortatōis effectus cum dī. Exhortati itaqz iude sermonib⁹ bonis valde. sequit.
f Statuerunt dimicare. pstanter & strenue.
g Vt virtus de negocijs indicaret. i. vt fortitudo bellantiū lītē inter eos et aduersarios dirimeret.
b Erat em p vroribus & filijs &c. minus em timebant de morte pria. & suorū q̄z de violatione templi in ptemptum dei.
i Et iam cum. Hic ponit ponit apparat⁹ p oronem deuotaz. et primo ponitur orādi necessitas cū dicit.
i Et iā cū oēs sperarent iudiciū futurū. i. pliū cōtentionē determinās iude & aduersariorum.
k Hostesqz adesse de pquo

r Virū bonū. q̄tum ad mentis virtutē. s Et benignum erga pauperes. t Verecundū visu. i. horrentem oēm turpitudinē. v Modestuz moribus. i. in omni actu & gestu. x Manus ptēdentē orare. supplendū ē hoc videbat iudas in visione. y Post hec apparuisse ipsi iude. z Et aliū virū etate & glia mirabilez. ipsi iude. Et pter hāc admirationē subdit, a Rndentē vo

l Atqz exercitus nichanoris. m Esset ordinat⁹ scdm militarem disciplinam.
n Considerans Machabeus aduentum multitudinis et cetera, videns se non posse resistere virtute humana. o Extendens manus in celum. inuocans diuinum auxilium. p Tu domine qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege iude &c. hec by-

storia babek. iiij. Reg. xiv. q Nichanor aūt ꝑmisso apparatu. Hic ꝑnr ponit conflictus qui erat ex pte nichanoris ꝓteruus ꝛ subgus ꝛ pōposus. iō subdit.
r Cum tubis ꝛ canticis admouebant. i. applicabant ad cōgressum ita letanter ac si iudā ꝛ socios suos iam teneret comprehēsos. Ex pteverro iude humilis ꝛ deuotus. i. deo subdit.
s Manu qui dem pugnātes. sed et cordibus dīm orantes ꝑstrauerūt ꝛc. pugnāte in eis dei dextera. iō subdit. Dīna dei ꝛc. t Cunctis cessassent. Hic ꝑnr ponit laudabilis termin⁹ primo in gratia rum actōe. scōo in celebritat⁊ institutione: ibi. Itaq; oēs. Circa primuz. ꝑmo ponit laus diuina verbo ꝛ ptz. scōo facto. cū dr
v Precepit aūt iudas. qui ꝑ oia corpe ꝛ aio mori ꝑ ciuibus paratus erat. motus enim animi fortis redundat ad membra corporis.
x Caput nichanoris ꝛ manum cum humero absciſam hierosolymam ꝓferri. si cut dauid ad dei laudē ibi portauit caput Goliath philistei. vt hr. j. Reg. xvij.
y Ad altare. ad offerendum deo sacrificiuz.
z Accersijt ꝛ eos qui in arce erant ꝛc. ad eos deterrendū.
a Itaq;. Hic ꝑnr ponit celebritatis institutio ꝑ dicta victoria. ꝛ patz lra. Notandū tn q hic nō fit mentio de inuitatione iudeorum in egypto habitantiū ad huius solennitatis obseruantiā. sili nec. j. li. ca. vij. vbi de hac solennitate fit mētio ꝓpter qd nō vident dī dicere illi qui dicunt q totum qd positū est a principio tercij ca. huius libri vsq; huc positum est principaliter ad incitandū iudeos in egypto habitantes ad obseruationē huius solēnitatis ꝓpter qd ꝓcessus quē tenuit dē mihi magis cōsonus lre huius libri.
b Igit. Hic in fine ponitur breuis epilogatio circa ꝑdicta. ꝛ pz lra vsq; ibi.
c Ita legētibus si semp exactus ꝛc. i. disquisitiuus vsq; ad partes singulas qualis ē sermo hystoricus cui cōpetit ptes singulas diligēter inquirere vt dictū est. s. c. ij.
d Non erit gratus. ꝓpter plenitatem scripture ꝛ ueritatem materie que solent fastidiū generare. sed sermo abbreuiatus qualis est in hoc scō libro. qui est q̄daz hystoriarū abbreuiatio. vt ibidē dictū fuit. est magis delectabilis ꝓpter qd ibidē dr vt legētibus sit animi oblectatio ꝛc.
e Hic ergo erit cōsummatus. sm illud Esaie. x. Consummationē. i. abbreuiatōz dīs de exercituū scitū faciet in medio omnis terre qd fecit ꝑ implētionē mysterij verbi incarnati cui cum patre ꝛ spiritusancto sit honor ꝛ gloria in secula seculorum Amen.

dinis brachij tui vt metuant q̄ cū blasphemia veniunt aduersus ꝓpl̄m tuū. Et hic quidē ita ꝓcauit. q Nichanor aūt ꝛ q̄ cū ipso erāt r cū tubis ꝛ canticis admouebant. Judas vo ꝛ q̄ cuz eo erāt inuocato deo ꝑ oīones cōgressi sunt: s manu q̄ dem pugnātes: ille ꝛ dīm cordibus orantes ꝑstrauerūt nō minus triginta quinq; milia pūtia dei magnifice delectati. t Cūq; cessassent ꝛ cū gaudio redirēt: cognouerūt nichanorez ruisse cū armis suis. Facto itaq; clamore ꝛ ꝑturbatōe suscitata patria voce oīpotentē dīm bndicebant. v Precepit autē iudas qui ꝑ oia corpore ꝛ aio mori ꝑ ciuibus paratus erat x caput nichanoris ꝛ manū cū humero absciſam hierosolymā ꝓferri. Quo cum ꝑ uenisset cōuocatis cōtribulibus ꝛ sacerdotibus y ad altare z accersijt et eos qui in arce erāt. Et oīso capite nichānoris: ꝛ māu nepharis quā extenderat cōtra domū sanctā oīpotentis dei magnifice gloriatus est. a Linguam etiā impij nichanoris precisam iussit particulatiz auibus dari: manū aūt dementis cōtra templū suspendi. Omēs igit celi bndixerūt dīm dicētes: bndictus qui locū suū incōtaminatū seruauit. Suspēdit aūt nichanoris caput in summa arce vt euidēs esset ꝛ manifestū signū auxilij dei b Itaq; oēs cōi cōsilio decreuerunt nullo mō die festum absq; celebritate ꝓterire: habere aūt celebritatē terciadecia die mēsis adar: q̄ dr voce syriaca ꝑdie mardochei die: c igitur his erga nichanorē gestis ꝛ ex illis rpibus ab hebreis ciuitate possessa: ego q̄ hic his faciā finē sermonis. d Et siquidē bn: vt hystorie ꝓpetit b ꝛ ipse velim: si aūt minus digne ꝓcedendū est mihi. Sicut em vinū semp bibere aut sp aquā ꝓtrariū ē: alternis aūt vti delectabile e ita legentibus si sēp exactus sit sermo d nō erit gratus: e b ergo erit consummatus.

Explicit scōs liber Machabeorum.

Explicit postilla Nicolai de lyra sup vetus testm cum expositōibus britonis in ꝓlogos Hieronymi. ꝛ cum additōibus Pauli epi burgen. ꝛ correctoriis carendē additionum editis a Matthia doringk ordinis minorum.

Ex libris fratris Godefridi quaedē ordinis ꝓdicatorum conuent⁹ colonien⁹ orate ꝓ eo et ꝓ amicis ꝛ ꝓnt⁹ suis

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

storia habet.iiij.Reg.xix. q Nichanor aūt p̄misso
[illegible] flictus qui erat ex pte ni-
[illegible] ꝛ pōposus.iō subdit.
[illegible] nouebant.i.applicabant
[illegible] iudā ꝛ socios suos iam

seruantiā.silr nec.j.li.ca.vij.vbi de hac solennitate fit mē
tio ꝓpter qd nō videnꝫ bñ dicere illi qui dicunt q totum
qd positū est a principio tercij ca.huius libri vsq; huc po
situm est principaliter ad incitandū iudeos in egypto ha
bitantes ad obseruationē huius solēnitatis ꝓpter qd ꝓ-
cessus quē tenui vi
det mihi magis cō
sonus lr̄e huius li-
bri.

[illegible] rachij tui vt metu-
[illegible] tū blasphemia veni-
[illegible] uersus ꝓplm tuū. Et
[illegible] idē ita porauit. q Ni-
[illegible] r aūt ꝛ q cū ipso erāt
[illegible] is ꝛ canticis admo-
[illegible] t. Judas v̄o ꝛ q cuz
[illegible] inuocato deo p oīo
[illegible] gressi sunt: s manu q-
[illegible] ugnātes: h ꝛ dñm cor
[illegible] antes ꝓstrauerūt nō
[illegible] trigintaquinq; mi-
[illegible] ia dei magnifice dele
[illegible] Cūq; cessassent ꝛ cū
[illegible] redirēt: cognouerūt
[illegible] norez ruisse cū armis
[illegible] facto itaq; clamore ꝛ
[illegible] atōe suscitata patria
[illegible] ipotentē dñm bñdi-
[illegible] t. v Precepit autē iu-
[illegible] i p oīa corpore ꝛ aīo
[illegible] ciuib paratus erat
[illegible] nichanoris ꝛ manū
[illegible] nero abscisam hiero
[illegible] ā pferri. Quo cum p
[illegible] et cōuocatis cōtribu
[illegible] acerdotib ad altare
[illegible] sijt et eos qui in arce
[illegible] Et oñso capite nichā-
[illegible] ꝛ mān nepharia quā
[illegible] lerat cōtra domū san
[illegible] potentis dei magnifi-
[illegible] iatus est. 3 Linguam

etiā impij nichanoris preci
sam iussit particulatiz aui
bus dari: manū aūt demen
tis cōtra templū suspendi.
Omēs igit celi bñdixerūt
dñm dicētes: bñdictus qui
locū suū incōtaminatū ser
uauit. Suspēdit aūt nicha
noris caput in summa arce
vt euidēs esset ꝛ manifestū
signū auxilij dei a Itaq; oēs
cōi cōsilio decreuerunt nul
lo mō diē festum absq; cele
britate p̄terire: habere aūt
celebritatē terciadecīa die
mēsis adar: q dr̄ voce syria
ca p̄die mardochei die: b igi
tur his erga nichanorē ge-
stis ꝛ ex illis tpib ab hebre
is ciuitate possessa: ego q̄ i
his faciā finē sermonis. Et
siquidē bñ: vt hystorie ꝯpe
tit h ꝛ ipse velim: si aūt mi-
nus digne ꝯcedendū est mi
hi. Sicut em̄ vinū semp bi
bere aut sp aquā ꝯtrariū ē:
alternis aūt vti delectabile
c ita legentib si sēp exactus
sit sermo d nō erit gratus: e h
ergo erit consummatus.

Explicit scd̄s liber Ma
chabeorum.

b Igit. Hic in fi
ne ponitur breuis
epilogatio circa p̄
dicta. ꝛ pz lr̄a vsq;
ibi.

c Ita legētibus
si semp exactus ꝛc.
.i. disquisitiuus vs
q; ad partes singu
las qualis ē sermo
hystoricus cui cō-
petit ptes singulas
diligēter inquirere
vt dictū est. s. c. ij.

d Non erit gra-
tus. ꝓpter plixita-
tem scripture ꝛ vni
tatem materie que
solent fastidiū ge-
nerare. sed sermo
abbreuiatus qua-
lis est in hoc scd̄o
libro. qui est q̄daz
hystoriarū abbre-
uiatio. vt ibidē di-
ctū fuit. est magis
delectabilis ꝓpter
qd ibidē dr̄ vt legē
tibus sit animi ob
lectatio ꝛc.

e Hic ergo erit
cōsummatus. s̄m
illud Esaie. x. Con
summationē. i. ab-
breuiatōz dñs de
exercituū scitū fa-
ciet in medio om-
nis terre qd fecit p
impletionē myste-
rij verbi incarnati
cui cum patre ꝛ spi
ritusancto sit ho-
nor ꝛ gloria in se-

[illegible] ijt ꝛ eos qui in arce erant
[illegible] Linguā etiā nichanoris
[illegible] ꝛc. ꝓpter blasphemiaz ab
[illegible] a Itaq;. Hic ꝯñr po-
[illegible] dicta victoria. ꝛ patz lr̄a.
[illegible] ntio de inuitatione iudeo
[illegible] d huius solennitatis ob-

cula seculorum Amen.

Explicit postilla Nicolai de lyra sup vetus testm̄ cum
expositōibus britonis in ꝓlogos Hieronymi. ꝛ cum ad-
ditōibus Pauli epi burgen̄. ꝛ correctorijs earundē addi-
tionum editis a Mathia doringk ordinis minorum.

[illegible] atris: Godfrigidi quaede ordinis predicatorum conuent
[illegible] orate pro eo et pro amicis ꝛ pntib suis

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF